Bundel - Politieke Avond van 24 juni 2020

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling 24 juni 2020

1.RZ 18.45 uur - 20.15 uur: Perspectiefnota 2021-2024 - Portefeuille: wethouder Bouwkamp & wethouder Louwers

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Raadzaal
In verband met de Coronamaatregelen is deze vergadering toegankelijk voor de desbetreffende wethouder(s).
Per wethouder is één ondersteunende ambtenaar en één woordvoerder per fractie welkom.

Behandeladvies 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

amendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (20A55) van de fractie ChristenUnie

Memo van wethouder Paping "Afdoen toezegging onderbouwing onttrekking reserves Perspectiefnota 2021", d.d. 24-06-2020

Raadsvoorstel "Perspectiefnota 2021-2024"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief

Bijlage 2 - Perspectiefnota 2021-2024

Bijlage 3 - Bijlage bij Perspectiefnota Impactanalyse gevolgen coronacrisis

Raadsbrief "Turap-1 2020", d.d. 28-04-2020

Bijlage - Turap-1 2020

Notitie Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024 (agendacommissie 3 juni)

Bundel technische vragen & antwoorden Perspectiefnota 2021 (versie 22-05-2020)

Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis", d.d. 19-05-2020

Bijlage - Arnhemse aanpak maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Raadsbrief "Arnhemse aanpak: de weg vooruit", d.d. 02-06-2020

Raadsbrief "Coronadashboard", d.d. 09-06-2020

Bijlage - Coronadashboard

10 Korte berichten n.a.v. facebookbericht Ahmed Marcouch

Lijst insprekers definitief

Bevestigingsbrief aan deelnemende insprekers

Persbericht Arnhemmail

Schriftelijke inspreekreacties (gebundeld)

Presentatie van dhr. M. Schrijvers

Arnhems Corona noodplan "Investeren in een sociale toekomst" van de fractie SP

Behandelresultaat 10 juni 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 17 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling (Portefeuille: wethouder Bouwkamp & wethouder Louwers)

2.LF 18.45 uur - 20.15 uur: Raadsvoorstellen "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg" en "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode"

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

Raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg"

Bijlage 1 - Notitie 'Naar een duurzame jeugdzorg in Arnhem'

Bijlage 2 - Uitgewerkte voorstellen tot maatregelen

Bijlage 3 - Financieel overzicht van de voorstellen tot maatregelen

Raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode"

Bijlage - Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen. Voorstel Sociaal Hospitaal van het Instituut voor Publieke Waarden

Raadsbrief "Ontwikkelingen in de jeugdzorg", d.d. 07-01-2020

Bijlage - Ontwikkelingen jeugdzorg

Raadsbrief "Beleidsregels Jeugdzorg 2020", d.d. 17-12-2019

Bijlage 1 - Beleidsregels Jeugdzorg Gemeente Arnhem 2020

Bijlage 2 - Bijlage Visie op transformatie van zorg

Bijlage 3 - Gevraagd advies van de Adviesraad Jeugdhulp, inclusief wijze van verwerken (2 bijlagen)

Bijlage 4 - Aanvullende bijlage

Bijlage 5 - Kwaliteitskader

Bijlage 6 - PGB Uitgangspuntennotitie

Bijlage 7 - Voorbeeld Tool voor wijkcoaches Jeugdzorg

Raadsbrief "Bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk", d.d. 28-04-2020

Bijlage 1 - Bestuursrapportage Zorg Dichterbij

Bijlage 2 - Bestuursrapportage Doorbraak Naar Werk

CBS rapport Jeugdhulp 1e halfjaar 2019

CBS rapport Jeugdbescherming en Jeugdreclassering 1e halfjaar 2019

Raadsbrief "Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein", d.d. 12-05-2020

Bijlage - Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Raadsbrief "Gewijzigde prognose tekort jeugdzorg", d.d. 16-06-2020

Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 10 juni 2020, 2e informatieve & behandeling

Behandelresultaat 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

3 20.15 uur - 20.30 uur: Pauze

4.RZ 20.30 uur - 21.30: Perspectiefnota 2021-2024 - Portefeuille: wethouder van Dellen & burgemeester Marcouch

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Raadzaal
In verband met de Coronamaatregelen is deze vergadering toegankelijk voor de desbetreffende wethouder(s).
Per wethouder is één ondersteunende ambtenaar en één woordvoerder per fractie welkom.

Behandeladvies 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

amendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (20A55) van de fractie ChristenUnieamendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (20A55) van de fractie ChristenUnie

Memo van wethouder Paping "Afdoen toezegging onderbouwing onttrekking reserves Perspectiefnota 2021", d.d. 24-06-2020

Raadsvoorstel "Perspectiefnota 2021-2024"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief

Bijlage 2 - Perspectiefnota 2021-2024

Bijlage 3 - Bijlage bij Perspectiefnota Impactanalyse gevolgen coronacrisis

Raadsbrief "Turap-1 2020", d.d. 28-04-2020

Bijlage - Turap-1 2020

Notitie Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024 (agendacommissie 3 juni)

Bundel technische vragen & antwoorden Perspectiefnota 2021 (versie 22-05-2020)

Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis", d.d. 19-05-2020

Bijlage - Arnhemse aanpak maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Raadsbrief "Arnhemse aanpak: de weg vooruit", d.d. 02-06-2020

Raadsbrief "Coronadashboard", d.d. 09-06-2020

Bijlage - Coronadashboard

10 Korte berichten n.a.v. facebookbericht Ahmed Marcouch

Lijst insprekers definitief

Bevestigingsbrief aan deelnemende insprekers

Persbericht Arnhemmail

Schriftelijke inspreekreacties (gebundeld)

Presentatie van dhr. M. Schrijvers

Arnhems Corona noodplan "Investeren in een sociale toekomst" van de fractie SP

Behandelresultaat 10 juni 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 17 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling (Portefeuille: wethouder van Dellen & burgemeester Marcouch)

5.LF 20.30 uur - 21.30 uur: It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhemse Jeugdbeleid

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

Raadsvoorstel "It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief "Rekenkamerrapport Effectief Jeugdbeleid"

Bijlage 2 - Bestuurlijke Nota - It takes Arnhem to raise a child

Bijlage 3 - Nota van bevindingen - Effectief Jeugdbeleid

Bijlage 4 - Verslag vooronderzoek Rekenkamer Arnhem - Beleid en uitvoering jeugdzorg

Bijlage 5 - Persbericht - It takes Arnhem to raise a child

Presentatie - Onderzoek Jeugdbeleid

Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve behandeling

Raadsbrief "Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein", d.d. 12-05-2020

Bijlage - Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

6 21.30 uur - 21.45 uur: Pauze

7.RZ 21.45 uur - 23.15 uur - Perspectiefnota 2021-2024 - Portefeuille: wethouder Paping & wethouder de Vroome

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Raadzaal
In verband met de Coronamaatregelen is deze vergadering toegankelijk voor de desbetreffende wethouder(s).
Per wethouder is één ondersteunende ambtenaar en één woordvoerder per fractie welkom.

Behandeladvies 24 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

amendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (20A55) van de fractie ChristenUnie

Memo van wethouder Paping "Afdoen toezegging onderbouwing onttrekking reserves Perspectiefnota 2021", d.d. 24-06-2020

Raadsvoorstel "Perspectiefnota 2021-2024"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief

Bijlage 2 - Perspectiefnota 2021-2024

Bijlage 3 - Bijlage bij Perspectiefnota Impactanalyse gevolgen coronacrisis

Raadsbrief "Turap-1 2020", d.d. 28-04-2020

Bijlage - Turap-1 2020

Notitie Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024 (agendacommissie 3 juni)

Bundel technische vragen & antwoorden Perspectiefnota 2021 (versie 22-05-2020)

Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis", d.d. 19-05-2020

Bijlage - Arnhemse aanpak maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Raadsbrief "Arnhemse aanpak: de weg vooruit", d.d. 02-06-2020

Raadsbrief "Coronadashboard", d.d. 09-06-2020

Bijlage - Coronadashboard

10 Korte berichten n.a.v. facebookbericht Ahmed Marcouch

Lijst insprekers definitief

Bevestigingsbrief aan deelnemende insprekers

Persbericht Arnhemmail

Schriftelijke inspreekreacties (gebundeld)

Presentatie van dhr. M. Schrijvers

Arnhems Corona noodplan "Investeren in een sociale toekomst" van de fractie SP

Behandelresultaat 10 juni 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 17 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling (Portefeuille: wethouder Paping & wethouder de Vroome)

Behandelresultaat 24 juni 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling (Portefeuille: wethouder Paping & wethouder de Vroome)

8.LF 21.45 uur - 23.15 uur: Visie Nieuwe Haven

Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 24 juni 2020, meningsvormende (2) behandeling

amendement "Boter bij de vis; afronding discussie" (20A50) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Vinger aan de pols; laat niemand zinken" (20A51) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Creatie van vastigheid voor recreatie" (20A52) van de fracties CDA en VVD

amendement "Een duurzame haven" (20A53) van de fractie GroenLinks

amendement Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2 (20A54) van de fracties SP, D66, Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij.docx

motie "Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners" (20M111) van de fracties DENK Verenigd Arnhem en Arnhem Centraal

motie "Innovatieve werkgelegenheid" (20M112) van de fractie PvdA

motie "Uitkering beschermen" (20M113) van de fractie PvdA

motie "Waar is de provincie" (20M114) van de fractie D66

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"

Bijlage 1 - Visie op de Nieuwe Haven

Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden

Bijlage 3 - Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W

Bijlage 4 - Ligging woonboten (luchtfoto's)

Bijlage 5 - Begrotingswijziging

Brief inzake "Raadsvoorstel Visie Nieuwe Haven inzake Spaander Gemeente Arnhem" d.d. 27-01-20

Link naar '2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven'

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven voor de rondetafelgesprekken t.b.v. de Visie Nieuwe Haven

Bijlage 1 - 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem

Bijlage 2 - 2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven

Bijlage 3 - 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem

Schriftelijke inspraakreactie van W. Verberck

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 1

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 2

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 3

Schriftelijke inspraakreactie van mw. M. Spaander

Schriftelijke inspraakreactie van dhr. J. Spaander

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. H. Wijninga

Behandelresultaat 5 februari 2020, informatieve behandeling

Behandelresultaat 12 februari 2020, meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke reactie van mw. P. Eikelkamp n.a.v. behandeling van "Visie Nieuwe Haven" d.d. 12-02-2020

Schriftelijke reactie van dhr. G. Elfrink op de schrfitelijke bijdrage van mw. P. Eijkelkamp d.d. 13-02-2020

Schriftelijke reactie van St. Arnhemse Bedrijventerreinen op "Visie op de Nieuwe Haven" d.d. 23-01-2020

Stichting Arnhems Peil - Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven

De Gelderlander - Bewoners Nieuwe Haven willen wel naar het Gat van Moorlag

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Overzicht gemiddelde waarde ligplaatsen in de gemeente Arnhem"

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven"

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Reactie van Rijkswaterstaat op de Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven"

Behandelresultaat 4 maart 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. J. Fransen

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. J. Spaander

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. O. Weideman

Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 10 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling

Memo van wethouder van Dellen inzake "Strategische aankoop woonboten", d.d. 15-06-2020

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 08-07-2020

Raadskamerindeling Politieke Avond

24 juni 2020

Raadszaal	Landgoed/Festival
18.45 uur - 20.15 uur (90) Perspectiefnota 2021-2024 (m1) Portefeuille: wethouder Bouwkamp & wethouder Louwers	18.45 uur - 20.15 uur (90) Raadsvoorstellen "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg" en "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode" (m1)
20.15 uur - 20.30 uur: Pauze	
Raadszaal	**Landgoed/Festival**
20.30 - 21.30 uur (60) Perspectiefnota 2021-2024 (m1) Portefeuille: wethouder van Dellen & burgemeester Marcouch	20.30 - 21.30 uur (60) It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhemse Jeugdbeleid (m1)
21.30 uur - 21.45 uur: Pauze	
Raadszaal	**Landgoed/Festival**
21.45 uur - 23.15 uur (90) Perspectiefnota 2021-2024 (m1) Portefeuille: wethouder Paping & wethouder de Vroome	21.45 uur - 23.15 uur (90) Visie Nieuwe Haven (m2)

Titel/onderwerp: **Perspectiefnota 2021-2024**

Raadsadviseur: K. Vons Telefoonnr: 3774087 katinka.vons@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Mw. N. Bouwman
Portefeuillehouder:	Paping, Marcouch, Bouwkamp, Louwers, Van der Zee, De Vroome en Van Dellen	Telefoonnr:	3774629
		E-mailadres:	natasja.bouwman@arnhem.nl
Doel activiteit	**Meningsvormend 1 Perspectiefnota 2021-2024 m.b.t. Portefeuille wethouder Bouwkamp;** Duurzaamheid, Groen, Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet, Openbare ruimte, Asielzaken, Vluchtelingenzaken, Dierenwelzijn, G32 fysieke pijler en de Projecten Oostelijk centrumgebied en Centrum Zuid. **Meningsvormend 1 Perspectiefnota 2021-2024 m.b.t. Portefeuille wethouder Louwers**; Werk en Inkomen, Wijksturing en Wijkzaken, Schulddienstverlening, Inclusie, Welzijn en Burgerparticipatie.		
Toelichting	**Het raadsvoorstel** Het college heeft ervoor gekozen om in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren. De ontwikkelingen zijn samengebracht op de thema's uit het coalitieakkoord en voorgaande Perspectiefnota's: - Meedoen in een socialer Arnhem - Wonen in een duurzamer Arnhem - Genieten van een nog mooier Arnhem - Open en verantwoord besturen **Financiën** De Perspectiefnota laat na verwerking van de Autonome ontwikkelingen, uitvoering van moties en van de urgente knelpunten een totaalbeeld zien dat vanaf 2020 positief en zonder taakstellingen is. Deze reeks wordt vooralsnog gereserveerd om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor gemeenschappelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. **Impactanalyse gevolgen coronacrisis op gemeentelijk beleid en financiën** De Perspectiefnota bevat een bijlage: Impactanalyse gevolgen coronacrisis. Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van de verkenning is, dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder ander betrekking op de feitelijke financiële impact op de gemeentelijke begroting, de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers, instellingen en bedrijven, de financiële gevolgen van maatregelen na de crisis op het gebied van zorg, gezondheid, armoede, inkomensondersteuning en participatie. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. **Informatie van het college m.b.t. Perspectiefnota** Indien er nieuwe informatie vanuit het college richting raad komt zal dit gedurende het politieke proces bij de stukken geplaatst worden. In de Raadsbrief "Aanpak en scenario's		

	coronacrisis" van 22 mei jl. staat over de aard en het moment waarop de informatie naar de raad komt meer te lezen. De raadsbrief is bij de stukken geplaatst. **Advies Agendacommissie** De Agendacommissie heeft op 3 juni 2020 de notitie vervolgproces Perspectiefnota vastgesteld. Deze notitie behandelt het vervolg van de planning en procedure van de Perspectiefnota 2021-2024. Deze notitie is bij de stukken gevoegd. **Turap-1 2020** De raadsbrief Turap-1 2020 zal bij de vergadering van de Perspectiefnota betrokken worden. Deze is bij de stukken gevoegd. **Proces tot nu toe** Een aantal onderdelen van het politieke proces is reeds afgesloten of in de steigers gezet. 1. Zo is de periode van technische vragen en antwoorden afgerond en heeft de mondelinge technische briefing door ambtenaren plaatsgevonden. 2. Het inspreekmoment van de stad", is op woensdag 10 juni geweest in de Raadszaal en Landgoedfestival. Het resultaat van beide vergaderingen kunt u lezen in het behandelresultaat, dat evenals de teksten van de 22 insprekers is bijgevoegd. **Vervolg proces** 3. De M1 fase schriftelijk is gewijzigd in een fysieke meningsvorming 1 deze zal plaatsvinden op woensdag 17 juni en 24 juni. 4. De M2 zal op woensdag 1 juli plaatsvinden 5. Woensdag 8 juli zal de besluitvormende raadsbehandeling zijn. Voor details verwijs ik u naar de bijgevoegde notitie "Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024".
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronden M1 fase Perspectiefnota m.b.t. portefeuille Van Dellen en portefeuille Marcouch.
Spreekrecht publiek	Nee, heeft plaatsgevonden op 10 juni.
Behandeladvies	Het betreft een meningsvormende behandeling (M1) van de Perspectiefnota en vindt separaat in twee raadskamers, geordend per portefeuille plaats. Bij deze behandeling zal de orde van de vergadering iets afwijken van de gangbare M1 fase die vanaf 15 januari gangbaar was. Omdat het over een voorstel gaat dat alle portefeuilles raakt hoeft er in de raadskamers afzonderlijk geen eerste oordeel over de Perspectiefnota worden uitgesproken. Ook hoeft niet aan de orde te komen of men moties zal gaan indienen, want het is bekend dat dit zal gaan gebeuren. Het ligt in de rede deze M1 fase dan iets meer (politiek) vraaggericht zal zijn. *1. Discussie in vrije vergaderorde* Woordvoerders en portefeuillehouder discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden en toezeggingen worden gedaan. Interrupties zijn toegestaan. *2. Afronding in een korte ronde* De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. *3. Conclusie voorzitter raadskamer* De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel.
Bijlagen	

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2021-2024
Aanbiedingsbrief
Perspectiefnota 2021-2024

Bijlage bij Perspectiefnota: Impactanalyse gevolgen coronacrisis
Raadsbrief Turap-1 2020
Notitie Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024 (agendacommissie 3 juni)
Bundel technische vragen en antwoorden
Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis" 22-5-2020
Raadsbrief "Arnhemse aanpak: de weg vooruit" 2-6-2020
Raadsbrief "Coronadashboard"10-6-2020
6 Schriftelijke reacties inwoners Arnhem en 10 Korte berichten n.a.v. facebookbericht Ahmed Marcouch
Lijst insprekers en teksten insprekers 10 juni
Aangekondigd amendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (ChristenUnie)
Aangekondigd plan "Arnhemscoronanoodplan" (SP)
Behandelresultaat 10 juni

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Perspectiefnota 2021-2024
Amendement van het lid	Daniël Becker - ChristenUnie
Titel Amendement	Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen
Nummer Zaaknummer	**20A55** 462487

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Besluit 1 van het raadsvoorstel:
Besluit 1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

Te wijzigen in:
besluit: 1. De voorliggende perspectiefnota 2021 – 2024 ter kennisgeving aan te nemen.

Toelichting
De Corona pandemie brengt grote financiële onzekerheden met zich mee die bij het vaststellen van deze perspectiefnota nog geheel onduidelijk zijn.

Daniël Becker - ChristenUnie

Datum : Woensdag 22 juni 2020

Aan : Gemeenteraad

Van : Ronald Paping

Betreft : Afdoen toezegging onderbouwing onttrekking reserves Perspectiefnota 2021

Aanleiding

De gemeenteraad heeft gevraagd om een verdere onderbouwing van de middelen die vrijvallen uit de bestemmingsreserves na de actualisering.

Toelichting

In de onderstaande tabel is weergegeven welke middelen uit de reserves kunnen vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Tabel 1 *(Tevens opgenomen in Bundel technische vragen Perspectiefnota 2021)*

Bestemmingsreserves *(bedragen x € 1.000)*	**Totaal**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrijfsvoering	2.173		821	749	453	150
Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	711	711				
Stimulering woningbouw	300	300				
Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	290	290				
Pakketmaatregelen WMO	23	23				
Subtotaal	3.497					
Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg	310	310				
Totaal	**3.807**	**1.634**	**821**	**749**	**453**	**150**

Bedrijfsvoering

Uit een analyse op hoofdlijnen blijkt dat in de bestemmingsreserve (BR) Bedrijfsvoering meer middelen zijn gereserveerd dan noodzakelijk voor het opvangen van voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering. Dit heeft tot de conclusie geleid dat in ieder geval de kosten van de ontwikkeling van burgerzaken vanuit deze reserve gedekt kunnen worden en daarnaast vanaf 2021 jaarlijks € 150 duizend vrij kan vallen. In de aanloop naar de Begroting 2021 wordt het bestedingsplan onder deze reserve volledig geactualiseerd en zal een voorstel gedaan worden hoe de toevoegingen en onttrekkingen aan deze reserve daarmee in overeenstemming gebracht kunnen worden.

Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop

Geanalyseerd is hoeveel middelen vanuit de Jaarrekening 2019 en de september- en decembercirculaires van het Gemeentefonds in 2020 beschikbaar moeten komen uit deze reserve. Dit wordt verwerkt is Verzamelbesluit 2. Het restant uit deze reserve heeft geen concrete bestemming en kan daarmee vrijvallen.

Stimulering woningbouw

In samenhang met de BR Volkshuisvesting is gekeken welke middelen in de actuele bestedingsplannen bij deze reserves een bestemming hebben gekregen of (na instemming door de raad) een bestemming

gaan krijgen. Hieruit blijkt dat voor € 300 duizend geen concreet bestedingsplan ligt waarmee deze kan vrijvallen ten gunste dan de algemene middelen.

Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang
Het doel van deze reserve om de kwaliteit van toezicht en handhaving in de kinderopvang te kunnen continueren en waar nodig ook op een andere wijze te gaan organiseren is vrijwel voltooid. Hiermee kan het grootste deel van het saldo binnen deze reserve vrijvallen. Van het resterende deel € 100 duizend wordt in de aanloop naar de Begroting 2021 geanalyseerd of deze nodig is binnen het doel van deze reserve.

Pakketmaatregelen Wmo
De doelen waarvoor deze reserve is opgericht zijn voltooid. Het resterende saldo van € 23 duizend kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen waarna de reserve kan worden opgeheven.

Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg
Een analyse op hoofdlijnen leert dat binnen de bestemmingsreserves voor Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg minimaal € 310 duizend geen bestedingsplan kent. Daarmee kan in ieder geval dit bedrag beschikbaar worden gesteld voor de algemene middelen. In de aanloop naar de Begroting 2021 wordt dit verder geanalyseerd en wordt concreet gemaakt uit welke reserves binnen dit domein middelen kunnen vrijvallen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 462487

Onderwerp: Perspectiefnota 2021-2024

Voorstel

1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

Inleiding

Wij hebben een Perspectiefnota gemaakt waarin inhoud en financiën samenkomen. We nemen de autonome ontwikkelingen (loon-, prijs- en volume effecten), moties en urgente knelpunten (waar al bestuurlijke afspraken onder liggen) in de Perspectiefnota op. We kiezen er bewust voor om nu, in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren.
De ontwikkelingen zijn samengebracht op de thema's uit het coalitieakkoord en voorgaande Perspectiefnota's:

- Meedoen in een socialer Arnhem
- Wonen in een duurzamer Arnhem
- Genieten van een nog mooier Arnhem
- Open en verantwoord besturen.

De coronacrisis heeft inmiddels veel impact op Arnhem en de Arnhemmers. We weten niet hoelang deze gezondheidscrisis nog gaat duren en we weten ook niet welke consequenties deze zal hebben op onze samenleving. Overheden doen er alles aan om de crisis te beheersen en maatregelen te nemen om te voorkomen dat onze samenleving ontwricht raakt. In deze bijzondere context hebben wij de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de crisis, moeten we de stad ook nu draaiende houden en ons voorbereiden op de periode waarin we de samenleving weer wat meer normaliseert.

Gelet op de onzekerheden hebben we besloten te komen tot een Perspectiefnota waarin we ons bewust beperken tot dat wat op dit moment nodig is. We zetten in op zoveel mogelijk continueren van het bestaande beleid. Ondanks de vele onzekerheden rondom de coronacrisis en de impact op de inwoners, bedrijven en (culturele) instellingen, hebben we echter ook de verantwoordelijkheid om verder te kijken. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad.
In de Perspectiefnota is per thema een doorkijk gegeven van de impact van de coronacrisis en in de wijze waarop we daarmee om willen gaan. Het financieel meerjarenbeeld laat een structureel positieve reeks zien, die vooralsnog gereserveerd wordt om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp-Begroting 2021-2024.

Argumenten

1.1 Perspectiefnota zonder omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen

De coronacrisis is in volle gang. De precieze impact daarvan is nog niet bekend. Daarom bieden we een beleidsneutrale Perspectiefnota aan, zonder omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen. Op dit moment ligt de focus op de bestrijding van de crisis. Tegelijkertijd houden we de stad draaiende en bereiden we ons voor op de periode dat de samenleving weer wat normaliseert.

1.2 Noodzakelijke actualisatie begrotingskader

Om de stad draaiende te houden en ons voor te bereiden, zijn in de Perspectiefnota autonome ontwikkelingen, moties en urgente knelpunten opgenomen en wordt in de komende periode een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Impact coronacrisis op gemeentelijk beleid en financiën

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is, dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact op onze begroting, de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers, instellingen en bedrijven, de financiële gevolgen van maatregelen na de crisis op het gebied van zorg, gezondheid, armoede, inkomensondersteuning en participatie. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd.

Financiën

De Perspectiefnota 2021-2014 laat na verwerking van de autonome ontwikkelingen, uitvoering van moties en van urgente knelpunten een totaalbeeld zien dat vanaf 2022 positief en zonder taakstellingen is. Deze reeks wordt vooralsnog gereserveerd om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting.

De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze Perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. In de komende periode wordt in aanloop naar de Begroting 2021-2024 vanzelfsprekend het risicoprofiel geactualiseerd.

Uitvoering

De wijze waarop uw raad de Perspectiefnota behandelt, is nog niet bekend. De uiteindelijke besluitvorming van uw raad over de Perspectiefnota wordt als input verwerkt in de ontwerp-Begroting 2021-2024, die uw raad eind september 2020 wordt aangeboden. Dit natuurlijk afhankelijk van het uiteindelijke verloop van de coronacrisis. Tussentijds blijft uw raad geïnformeerd worden over de voortgang en actuele ontwikkelingen.
Wanneer we de (financiële) effecten van het coronavirus in de komende maanden nog scherper in beeld krijgen, streven we ernaar om de consequenties en oplossingen in de aankomende Begroting te laten landen. De financiële effecten worden, zodra hier meer zekerheid over is, in Turap-2 verwerkt voor wat betreft het boekjaar 2020.

Om uitvoering te geven aan de ingezette lijn en de Begroting voor te bereiden is het noodzakelijk de verschillende sporen en de afstemming daartussen goed te organiseren. Naast het gemeentelijk crisisteam dat zich richt op de acute crisisbeheersing, zijn de Financiële Impact Commissie (FIC) en het team Arnhems BeleidsConsequenties (ABC) actief met het in beeld brengen van de financiële en beleidsmatige consequenties van de crisis. Het ingezette strategisch proces ter voorbereiding op de Perspectiefnota zetten we door in aanloop naar de Begroting om de crisisbeheersing, de financiële en de beleidsmatige impact samen te brengen en af te stemmen.

Communicatie

Met de afdeling communicatie wordt een kort persbericht opgesteld ten behoeve van de externe publicatie van de Perspectiefnota 2021-2024. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Aanbiedingsbrief
- Perspectiefnota 2021-2024
- Bijlage bij Perspectiefnota: Impactanalyse gevolgen coronacrisis

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	462487

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 april 2020, nummer: 462487;

gelet op artikel 190 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 28 april 2020
Zaaknummer	: 462487
Contactpersoon	: Marc Paats
Telefoonnummer	: 06 57071870

Onderwerp: Aanbiedingsbrief Perspectiefnota 2021-2024

Geachte voorzitter en leden,

De coronacrisis heeft veel impact op Arnhem en de Arnhemmers. Het leven en werken is fundamenteel veranderd. We proberen zoveel mogelijk thuis te blijven en mensen in vitale beroepen werken in deze periode in de frontlinie. We zien verlaten winkelstraten en bedrijventerreinen. De parken in onze stad, die anders het bruisend hart vormen, zijn stil. Onze uitgaansgebieden en culturele instellingen zijn verlaten. We zien een stad voor ons die we niet herkennen en ook niet willen zijn. Achter de stilte in de stad zijn ondernemers hard aan het werk hun bedrijf overeind te houden. Vele sectoren worden hard getroffen en we weten nog niet waar het eindigt. Bedrijven en instellingen bereiden zich voor zover als mogelijk voor op de situatie waarin de samenleving weer iets meer normaliseert. Maar ondertussen zien we mensen werkloos worden, en ZZP'ers en kleine middenstanders die hun inkomen plots fors zien dalen.

We zien dat de scholen alles op alles zetten om de leerlingen van adequaat onderwijs te voorzien. De ouders van de leerlingen ondersteunen de kinderen bij het thuisonderwijs, werken thuis en proberen het huishouden draaiende te houden. Het zijn ook zware tijden voor eenzame en kwetsbare mensen in onze stad. Maatschappelijke organisaties en particulieren doen alles wat in hun macht ligt er ook voor deze groepen te zijn. We maken ons ook zorgen over de veiligheid van mensen in de thuissituatie, zo zijn we extra alert op huiselijk geweld in gezinnen waarvan de leden al geruime periode dicht op elkaar zitten. Ondanks deze moeilijke periode zien we de veerkracht van onze samenleving waarin we zoveel mogelijk proberen het dagelijks leven doorgang te laten vinden en we omkijken naar elkaar.

In de recente geschiedenis van Nederland hebben we een tijd als deze nog nooit meegemaakt. We weten niet hoe lang deze gezondheids- en economische crisis nog gaat duren en we weten ook niet welke consequenties deze zal hebben op onze samenleving. Overheden doen er alles aan om de crisis te beheersen en maatregelen te nemen om te voorkomen dat onze samenleving ontwricht raakt.

In deze bijzondere context hebben wij de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de crisis en moeten we de stad ook nu gaande houden. Tegelijkertijd bereiden we ons voor op de periode waarin we als samenleving het normale leven weer enigszins kunnen oppakken.

Arnhem door de crisis heen helpen
Arnhem laat juist in deze tijden van crisis zien dat het een saamhorige stad is. Organisaties werken intensief samen en bundelen hun krachten. Mensen blijven, ondanks de fysieke afstand, met elkaar verbonden. Mensen kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar. Deze saamhorigheid willen we vasthouden en inzetten bij het gezamenlijk herstel.

Op de korte termijn blijven wij intensief werken aan het beheersen en beperken van de effecten van deze crisis. Daarover bent u in de afgelopen periode regelmatig met raadsbrieven geïnformeerd. Over de noodverordening die is afgekondigd en de afstemming met de ziekenhuizen in de regio. Over de opvang van daklozen en over maatregelen die we hebben genomen rondom onderwijs en opvang van kinderen. Maar ook regelingen voor ZZP'ers en informatievoorziening aan ondernemers en (culturele en sport) instellingen. Wij sluiten daarbij aan op het noodpakket voor banen en economie dat het Rijk heeft vastgesteld om de vitaliteit van de economie zo veel mogelijk te ondersteunen. Wij helpen inwoners, ondernemers en organisaties die daarvan gebruik willen maken.

Binnen de gemeente is een Finance Corona Team ingericht om de (financiële) consequenties voor de gemeentelijke organisatie inzichtelijk te maken en te beheersen. Bij de Perspectiefnota hebben wij het door het team opgestelde overzicht van nu voorziene risico's gevoegd. Om op langere termijn de financiële impact goed inzichtelijk te maken, hebben we een aparte projectadministratie ingericht. Daarnaast wordt continu door onze medewerkers in de gaten gehouden hoe mensen in de stad geraakt worden door de crisis en wat de beleidsmatige consequenties zijn van de coronavirus. Waar nodig en mogelijk wordt dan meteen actie ondernomen, bijvoorbeeld waar het gaat om de opvang van daklozen, huiselijk geweld en ondersteuning van de bedrijven en culturele instellingen. Om de beleidsmatige impact van de crisis inzichtelijk te maken en daarop te acteren, hebben wij het team Arnhemse BeleidsConsequenties ingesteld. Wij zullen u de komende periode nauwgezet blijven informeren over de ontwikkelingen, onze activiteiten en de genomen maatregelen.

Arnhem gaande houden
De gemeente Arnhem zet ook in op zoveel mogelijk de continuering van het bestaande beleid. Zo lopen aanbestedingen voor de zorg de komende maanden door. Op onderdelen passen we de werkwijze aan zodat we conform de coronamaatregelen veilig kunnen werken. We blijven investeren in de stad. Investeringen van de overheid scheppen werkgelegenheid na de crisis en we zorgen dat de stad aantrekkelijk blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Dat doen we in de openbare ruimte rondom de vergroening met bijvoorbeeld het bomenbeleid, we werken de visie op de Nieuwe haven verder uit en maken we voorstellen voor de aanpak Bethaniënstraat. Waar mogelijk blijven we inzetten op het doorgaan van woningbouwprojecten, zoals Schuytgraaf, Malburgen, Akzo, Coehoorn, Nieuwstraat en Stadsblokken-Meinerswijk. Maar denk ook aan de herijking van de welzijnsopdracht die we doorzetten. Juist nu moeten we zorgen voor een sterke sociale basis, door de gesubsidieerde inzet te richten op het bouwen en versterken van sociaalmaatschappelijke netwerken. We willen initiatieven

verbinden, krachten bundelen, versnippering voorkomen en voorzieningen in de stad behouden om mensen verder te helpen. Samen met de sociale wijkteams blijven we de zorg bieden die nodig is.

Arnhem voorbereiden op de toekomst
Wij hebben ondanks vele onzekerheden en onduidelijkheden een verantwoordelijkheid om verder te kijken. Arnhem staat op een stevig fundament. Een fundament dat bestaat onder meer uit onze inwoners, bedrijven, maatschappelijke, culturele en sportorganisaties. Wij voelen het als onze verantwoordelijkheid om door de coronacrisis heen te kijken en de stad perspectief te bieden op de tijd na deze crisis: Een saamhorige stad waarin het fijn wonen en goed ondernemen is, met zorg voor hen die dat nodig hebben. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad: een stad staat namelijk nooit helemaal stil. Er zijn nu eenmaal autonome ontwikkelingen en politieke en maatschappelijke vraagstukken waarover we keuzes moeten maken. Wij hebben een klein half jaar geleden een begroting vastgesteld waarin we onze ambities hebben neergelegd. Ook in deze periode werken wij, naast het bestrijden van de crisis, door aan het realiseren van die ambities. En natuurlijk is het duidelijk dat de financiële mogelijkheden beperkt zijn en dat die impact hebben op het bestaande en toekomstig beleid. Ook zonder de coronacrisis stond er al veel druk op onze begroting, de huidige situatie maakt dat onze financiële positie verder onder druk zal komen. Er komen echter forse steunmaatregelen vanuit het Rijk die ook ons gaan helpen. In deze fase zijn veel onduidelijkheden over welke steun en mate van steun waarop wij kunnen rekenen vanuit het Rijk en de Provincie. Daarnaast moeten we zelf ook maatregelen treffen om de financiële effecten van de crisis op te vangen.

Perspectiefnota 2021-2024
Met deze brief bieden we u een Perspectiefnota aan waarin we de autonome ontwikkelingen (loon-, prijs- en volume effecten), moties en onvermijdelijk beleid hebben opgenomen. We kiezen er voor om nu geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren..

Intussen bereiden we ons als bestuur van deze stad voor op de periode na deze crisis: wat heeft onze stad nodig om zich weer op te richten. Wij realiseren ons dat we hier gedurende de komende maanden continu op moeten monitoren en dat zullen we ook doen. We hebben een organisatie ingericht waarin we de (te verwachten) effecten continu verbinden aan mogelijke oplossingen voor de korte en middellange termijn. We volgen hierbij ook de uitgangspunten over de belangrijkste onzekerheden, zoals bijvoorbeeld het CPB die in scenario's heeft uitgewerkt.

Om ons voor te bereiden op onzekere tijden, werken we tevens aan een analyse en beoordeling van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. Het totaal gereserveerde bedrag in de bestemmingsreserves bedraagt rond de €120 miljoen. Als nut en noodzaak van deze reserveringen minimaal zijn, overwegen we deze middelen in de algemene reserve te storten als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen. We zullen u hierover de komende periode nader informeren.

De Perspectiefnota 2020-2024 geeft ons een kader dat helpt om te doen wat we nu moeten doen. De komende maanden werken wij aan een nieuw perspectief voor Arnhem. Dit perspectief bouwt voort op onze bestaande ambities, deze willen wij u presenteren in de Begroting 2020 - 2024. De voorbereiding hiervoor is in volle gang waarbij we een aantal belangrijke pijlers als maatstaf hanteren: bestaanszekerheid & welzijn, economische kracht, kansengelijkheid en toekomstbestendigheid. Dit doen wij op de Arnhemse wijze integraal, samen met de stad én gebiedsricht.

Afsluitend
Wij willen van deze mogelijkheid gebruikmaken om onze waardering uit te spreken voor de vele mensen die hard aan werken aan het bestrijding van de coronacrisis en het bieden van hulp: mensen in vitale beroepen, vrijwilligers, ondernemers en de mensen in onze eigen organisatie. Ze doen dit professioneel en vanuit hun hart. We hebben hier veel waardering voor.

Bij deze brief bieden wij u de Perspectiefnota 2020 – 2024 aan. Samen komen wij deze moeilijke periode door.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Perspectiefnota 2021-2024

Inhoud

Inleiding 3
Beleidsmatig perspectief 3
Meedoen in een socialer Arnhem 3
Wonen in een duurzamer Arnhem 4
Genieten van een nog mooier Arnhem 5
Open en verantwoord besturen 7
Financieel perspectief 8
Meedoen in een socialer Arnhem 8
Wonen in een duurzamer Arnhem 10
Genieten van een nog mooier Arnhem 12
Open en verantwoord besturen 14
Gevolgen financiële positie en impact coronacrisis 18

Inleiding

Deze Perspectiefnota bestaat uit twee delen. Beide delen zijn opgebouwd op basis van de vier thema's: Meedoen in een socialer Arnhem, Wonen in een duurzamer Arnhem, Genieten van een nog mooier Arnhem en Open & Verantwoord besturen. De gemeente Arnhem zet in op zoveel mogelijk continueren van het bestaande beleid. Ondanks de vele onzekerheden rondom de coronacrisis en de impact op de inwoners, bedrijven en (culturele) instellingen, hebben we echter ook de verantwoordelijkheid om verder te kijken. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad.

Arnhem wordt niet snel meer dezelfde stad als voor de coronamaatregelen. Zoveel is zeker. Over de daadwerkelijke effecten weten we vooralsnog vooral dat die enorm zijn en op vele gebieden voorkomen. We hebben van doen met een gezondheids-, een economische en maatschappelijke crisis in een. Maar we weten nog absoluut niet alles wat op ons afkomt. De gemeente Arnhem heeft een proces ingericht waarbij we voortdurend blijven peilen wat de effecten van corona zijn en welke beleidsinterventies nodig zijn. Doel is niet om nu een alomvattend plan te maken - dat is onmogelijk. Belangrijk is nu vooral een handelingsperspectief te ontwikkelen dat de komende tijd houvast kan geven.

Dat houvast betekent dat we de komende maanden in gesprek kunnen gaan over te nemen maatregelen en de verdere doorwerking daarvan op de stad. Wij gaan het gesprek aan met de inwoners, ondernemers en culturele en maatschappelijke instellingen over de maatregelen die we komend jaar gaan nemen. We kijken daarbij steeds wat financieel haalbaar en realistisch is gezien de huidige omstandigheden. Wij streven er naar om u voor het zomerreces te informeren over de eerste hoofdlijnen van de nieuwe beleidsmaatregelen. Ondertussen blijven wij natuurlijk de acute maatregelen nemen die noodzakelijk zijn in het licht van de coronacrisis.

Leeswijzer

In het eerste deel van deze Perspectiefnota gaan wij kort in op het beleidsperspectief binnen de vier thema's. We schetsen ontwikkelingen, mogelijke effecten van de huidige situatie en waar mogelijk perspectief. Het tweede deel biedt het financieel perspectief aan en sluit af met een analyse van de impact van de coronacrisis op de gemeentelijke begroting en het risicoprofiel.

Beleidsmatig perspectief

Meedoen in een socialer Arnhem

Met u hebben wij de doorontwikkeling van het sociaal domein ter hand genomen en dat zetten wij voort. Concreet betekent dit dat wij werken aan een aangescherpte visie op het sociale domein die het geheel in samenhang overziet. De visie hebben wij nodig om het sociaal domein voor de lange termijn toekomstbestendig te maken en kansengelijkheid voor onze inwoners te bieden. Ons doel is dat iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking of geaardheid volop kansen heeft om mee te doen. We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en hun sociale netwerk zodat zij kunnen deelnemen aan de maatschappij. Onafhankelijk, maar waar nodig met hulp en ondersteuning van de gemeente. Daarbij is ook preventie van groot belang. Voorkomen is nu eenmaal beter dan genezen. De gemeente zet zich daarvoor in, mét de inwoners. Alleen samen kunnen we dit bereiken.

Wij vinden het heel belangrijk om samen met inwoners te werken aan structurele oplossingen zodat hun bestaanszekerheid voor de lange termijn wordt geborgd. We verstrekken niet alleen een uitkering, maar proberen de inwoner te helpen aan een betaalde baan of vrijwilligerswerk. We kijken vooral naar duurzame oplossingen die mensen echt helpen om zelf regie te houden op hun eigen leven. Wij helpen hen daarbij, maar kunnen dit niet zonder de actieve inzet van de inwoner zelf.

Deze visie op het sociale domein gaat over al onze inwoners en de partners. Het gaat over mensen aan het werk krijgen, de jeugdzorg, alle mensen meedoen in de samenleving. We gaan daarom ook niet over één nacht ijs. We doen dit graag samen met de raad, met zorgorganisaties, belangengroepen, met adviesraden en vooral met onze inwoners. We gebruiken dit jaar om een breed gedragen visie te ontwikkelen met heldere uitgangspunten over de ondersteuning en zorg die we de inwoners willen bieden.

Voor de korte en middellange termijn zal de coronacrisis impact hebben op onze inwoners en het beroep dat zij doen op onze voorzieningen. De bestaande vraag van Arnhemmers die hulp en ondersteuning hebben, kan veranderen van aard en kan intensiever worden. Met de verwachting dat de werkloosheid gaat stijgen, zullen Arnhemmers een groter beroep doen op voorzieningen daar waar ze dat eerst niet deden. Denk aan jongeren die buiten de boot dreigen te vallen, zzp'ers die hun inkomen zien wegvallen en ouderen die vereenzamen. Hoe groot deze impact precies zal zijn, weten wij nog niet. Dat het gebeurt, is een feit. De komende maanden brengen wij de impact in beeld, zoals werkloosheid en stijging schuldenproblematiek, zodat wij deze kunnen meenemen bij het opstellen van de MJPB. Wij kijken daarbij naar alle onderdelen van het sociaal domein.

Wij realiseren ons dat de inzet om meer mensen richting betaald werk te krijgen, onder druk staat door de coronacrisis. Het is de vraag hoeveel banen verloren gaan en of er na de crisis voldoende werk is voor diegenen die werk zoeken. Wij blijven hier op inzetten, omdat het onze overtuiging is dat met werk voor de lange termijn bestaanszekerheid wordt geboden. Nieuwe groepen die zonder werk komen te zitten of die hun onderneming weg zien vallen, zullen een beroep gaan doen op de gemeente. Wij staan voor hen klaar. Om nu, waar mogelijk, hulp te bieden. En om nu en na de crisis met hen te werken aan het vinden van nieuwe wegen en toekomstperspectieven. Hierbij verliezen wij de Arnhemmers niet uit het oog die al langer een afstand hebben tot de arbeidsmarkt.

Wij zien ook het risico dat kinderen en jongeren onderwijsachterstanden oplopen doordat ze voor langere tijd niet naar school kunnen gaan. Onze inzet zal erop zijn gericht opgelopen onderwijsachterstanden zo snel als mogelijk in te halen.

Dit kunnen wij als gemeente niet alleen. Samen met het onderwijs, de werkgevers, de sociale wijkteams, de zorgaanbieders, de welzijnsorganisaties, de bewonersinitiatieven, het UWV en de vele andere partners in onze stad treden wij op in deze onzekere tijden. Samenwerkingsinitiatieven die nu al ontstaan, zoals tussen inwoners en bedrijven, tussen scholen en kinderopvang en tussen welzijnsorganisaties, politie en onze handhavers, laten zien dat iedereen mee wil doen en zijn verantwoordelijkheid wil nemen.

Wonen in een duurzamer Arnhem

Eerder dit jaar stelde de raad het programma 'New energy made in Arnhem 2020-2030' vast, een ambitieus plan voor de Arnhemse energietransitie en CO2-reductie. We willen in 2030 een reductie

van 61 procent CO2 bewerkstelligen ten opzichte van 2017. De urgentie van de klimaatverandering is onveranderd. We gaan dan ook door op de ingeslagen weg. Daarbij kijken we binnen het programma waar we nu, maar ook na de crisis prioriteiten moeten verleggen. Zo gaan we op zoek naar mogelijkheden om te versnellen en extra te investeren. Belangrijk daarbij blijft het doorlopen van een zorgvuldig proces en het samen op trekken met inwoners en ondernemers in de wijken.

Zo werken we ook door aan het klimaatbestendig maken (hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid) van de stad. In de loop van 2020 komen we met een plan voor de raad. Net als dat wij juist doorzetten met de energietransitie. Met de energietransitie dragen wij bij aan de CO2-reductie en de aanpak van klimaatverandering. De energietransitie is daarnaast een vliegwiel voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en extra werkgelegenheid. Juist deze combinatie van maatschappelijke effecten is nodig. Bij het onderzoeken van de impact van de coronacrisis kijken wij daarom ook naar mogelijkheden om de synergie tussen de energietransitie en werkgelegenheid verder te versterken. Net als dat we nadrukkelijk de koppeling leggen met onze sociale opgaven om bijvoorbeeld de arbeidsmarktkansen voor Arnhemmers te vergroten met lokale investeringen en energiearmoede te voorkomen. Daarmee moet de energietransitie haalbaar en betaalbaar zijn voor alle Arnhemmers.

De regio Arnhem-Nijmegen groeit op dit moment snel. Sneller dan andere steden in het land. Mocht de groei doorzetten, moeten we zorgen dat we daarvoor klaar zijn. Alle inspanningen die hiervoor nodig zijn, staan in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. Dat is onder meer de woondeal die we in de regio Arnhem Nijmegen samen met het Rijk hebben gesloten. We weten niet of deze groei zich op eenzelfde manier zal doorzetten. De impact van de coronacrisis onderzoeken we samen met onze partners in de stad. Daarbij kijken wij ook naar het effect van de coronacrisis op de woningbehoefte. In het woonbehoefteonderzoek staat bijvoorbeeld een berekening bij de economische groei zoals die was voordat de crisis startte en een berekening bij een lagere groei. We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Wij zien daarbij mogelijkheden voor 'stadsvernieuwing 3.0'. Dat is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee vooral de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten. Dat doen we door in te zetten op het bouwen van betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. Daarnaast streven we naar een zo circulair mogelijke woningbouw, kijken we hoe we de leefomgeving groen houden en hoe we de sociale structuur van wijken kunnen verbeteren. Daarbij mogen we de bereikbaarheid van de stad niet uit het oog verliezen.

Wij kunnen dit niet alleen. Wij willen daarom komen tot een stadsakkoord met de corporaties en marktpartijen. In dat akkoord maken wij afspraken over de maatregelen die nodig zijn om het wonen in Arnhem voor nu, morgen en in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te blijven maken.

Genieten van een nog mooier Arnhem

Ondernemers worden in hun kern geraakt door de coronacrisis. Of het nu horeca, hotels, zzp’ers, reclame of maakindustrie is. Hetzelfde geldt voor de kunst- en cultuurinstellingen. Gesloten missen ze op grote schaal inkomsten. Net als dat ze ‘voeding en voeling’ met de Arnhemmers missen. Dat wat Arnhem bruisend en economisch sterk maakt, komt in het gedrang. Op welke schaal en op welke

wijze kunnen we nu nog niet overzien. Waar mogelijk helpen wij hen nu om te overleven. De maatregelen die door het Rijk zijn getroffen, waarderen wij en voeren wij graag mee uit. Met de ondernemers en kunst- en cultuursector brengen wij de impact van de coronacrisis in beeld en werken samen met Rijk en provincie aan maatregelen om deze te beperken. Kunst en cultuur verbindt, biedt troost en plezier en helpt ons de wereld om ons heen te begrijpen. Dit belang wordt juist nu, waarin we dit grotendeels moeten missen, goed voelen. Daarom blijven we investeren in een duurzame cultuursector. In de samenwerking in de cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen, onze infrastructuur, zoals de huisvesting van het Stadstheater en de rijksgezelschappen Introdans en Toneelgroep Oostpool, een internationaal vermaarde kunstmanifestatie als Sonsbeek en in de wijken.

Arnhem is een groene stad. Die kwaliteit wordt gekoesterd en versterkt. Meer groen in de leefomgeving bevordert de biodiversiteit en speelt een belangrijke rol in het verminderen van problemen rond wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht. Verder levert een groene leefomgeving een bewezen bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen en bevordert het de sociale samenhang. Zaken die de komende tijd belangrijk zijn voor alle Arnhemmers. Bij het verder vergroenen van Arnhem zoeken we naar samenhang met andere ambities, zodat we de opgaven in de stad zo integraal mogelijk kunnen aanpakken. Door gebiedsgericht te werken, creëren we maximale effectiviteit van onze investeringen. Daarbij bekijken we of het naar voren halen van investeringen bij kan dragen aan het beheersen van de effecten van de crisis en het bevorderen van de economische kracht.

Wij kijken hierbij naar mogelijkheden om werkgelegenheid te behouden en nieuwe werkgelegenheid te stimuleren. Arnhem heeft een van oorsprong bruisende binnenstad met mooie horeca en goeie detailhandel. Onze stad en groene regio zijn aantrekkelijk voor toeristen en bezoekers. Deze aantrekkingskracht en de daaruit voortvloeiende werkgelegenheid willen wij behouden. De horecabranche en toerismesector worden hard geraakt. Met hen gaan wij samen werken aan herstel. Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen om te werken aan herstel. De vele in energie gespecialiseerde bedrijven en kennisinstellingen maken dat deze regio als magneet kan fungeren voor innovaties, groeiende bedrijvigheid en werkgelegenheid. Deze 'Hotspot Energy' moeten we koesteren en uitbouwen, zeker in deze tijd.

Om de middel- en langetermijneffecten van de huidige coronacrisis in beeld te brengen en te bezien welke beleidsmatige consequenties dit heeft, is zoals in de inleiding al aan gerefereerd, is een team ingericht. Dit team brengt de maatschappelijke effecten van de coronacrisis binnen de verschillende domeinen zoals zorg, economie en veiligheid in kaart. Deze effecten resulteren in een breed inzicht in (mogelijke) effecten en impact en de domeinen van mogelijke interventies. Daarna komt een overzicht van mogelijke interventies, plannen en kansen. Waarna dit resulteert in een afwegingskader om de mogelijke interventies te beoordelen en te besluiten.

Met de lopende pilot Van Bedrijven Weten, die speciaal is bedoeld om de dienstverlening aan bedrijven te optimaliseren, de vraag van ondernemers centraal te stellen en drempels weg te nemen voor bedrijven, zetten we daar stevig op in. Ontwikkelingen die het bedrijfsleven raken door de coronacrisis zullen hier ook worden betrokken. We moeten de komende periode antwoorden vinden om ondernemers en bedrijven te ondersteunen en faciliteren, tegelijkertijd moeten we werken aan om een vitaal ondernemersklimaat voor de toekomst. Met het aansluiten op de regionale Human Capital werktafel willen wij de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt versterken zodat een eventuele groei in werkloosheid versneld kan worden opgevangen. Met bedrijfskoepels kijken wij naar

mogelijkheden om te investeren in werklocaties waar het prettig ondernemen en werken is. Voor alle investeringen geldt dat ze de economische kracht moeten versterken, gekoppeld moeten zijn aan de sociale opgaven en bij moeten dragen aan onze duurzaamheidsambities. Met het herstelplan willen we met de stad en onze partners werken aan bestaanszekerheid en kansengelijkheid voor alle Arnhemmers.

De weerbaarheid van onze samenleving wordt op dit moment zwaar beproefd. De saamhorigheid is sterk. En tegelijkertijd trekt de coronacrisis een wissel op onze veiligheidsinzet. De komende maanden moet blijken hoe zwaar die wissel is. Wij werken hierbij nauw samen met onze veiligheidspartners. Intensivering van de samenwerking tussen politie, jongerenwerkers en gemeentelijke handhavers bij het veilig houden van onze wijken tijdens de coronacrisis laat zien waartoe wij samen in staat zijn.

Deze samenwerking en saamhorigheid hebben wij hard nodig om de veiligheidssituatie in Arnhem te verbeteren, ook na de coronacrisis. Wij hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in het nauwkeurig in kaart brengen van de Arnhemse veiligheidssituatie. Dat levert nieuwe en aangescherpte inzichten.
De stad heeft te maken met een sluipende maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ondermijnende drugscriminaliteit. We zien dat onder meer in toenemende straathandel en overlast van gebruikers op straat. De drugscriminaliteit genereert bovendien vele onwenselijke activiteiten zoals mensenhandel, witwaspraktijken, bedreigingen en intimidaties. Radicalisering blijft in onze stad een belangrijk aandachtspunt. Al deze veiligheidsonderwerpen treden op in al onze wijken waarbij we verwachten dat in de meest kwetsbare wijken een inhaalslag noodzakelijk is.

In aanloop naar de MJPB maken wij inzichtelijk hoe we de coronacrisis en de impact daarvan op de veiligheid in onze stad het hoofd kunnen bieden en we blijvend de veiligheidssituatie in Arnhem kunnen verbeteren. Een goede en gebiedsgerichte samenwerking met de veiligheidsketen, inwoners, ondernemers, vergunningverleners, handhavers, inspecties, douane, belastingdienst, welzijnsorganisaties en vele andere partners is daarbij nodig.

Open en verantwoord besturen

De coronacrisis vraagt het nodige van ons en ons samenspel met de gemeenschap. Wij zorgen ervoor dat wij in staat zijn om tegelijkertijd de acute werkzaamheden te verrichten en hulp te bieden waar nodig én de winkel open te houden én ons voor te bereiden op herstelmaatregelen voor de (middel)lange termijn.
Dit doen wij niet alleen. Wij doen dit samen met de Arnhemmers en de vele bedrijven en organisaties actief in Arnhem. We betrekken hen bij plannen die we maken. En we proberen zoveel mogelijk ervaringsdeskundigen te raadplegen voor het verbeteren van onze plannen. Wij ontwikkelen onder meer het programma Burgerparticipatie. Het is de bedoeling dat dit programma vooral praktisch van aard wordt en ons handvatten geeft hoe we inwoners en partners het beste bij plannen en projecten kunnen betrekken. Zo komt er een tool om inwoners digitaal te laten participeren. Bij het ontwikkelen van het programma werken wij nauw samen met de raadswerkgroep 'burgerparticipatie'. Juist in deze tijd gaan wij op zoek naar nieuwe digitale en creatieve wijzen om in contact te blijven.

Financieel perspectief

Zoals hiervoor reeds benoemd is, staat een stad nooit helemaal stil. Ook financieel gezien zijn er nu eenmaal autonome ontwikkelingen, politieke en maatschappelijke vraagstukken die een effect hebben op de begroting. Het is juist in deze periode belangrijk om een actueel en accuraat financieel kader te hebben op basis waarvan in de komende periode in opmaat naar de nieuwe begroting de ontwikkelingen afgezet worden.
Het uitgangspunt voor het financieel perspectief is de MJPB 2020-2023. Deze Begroting laat een meerjarig sluitend beeld zien, waarbij vanaf 2022 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.
In de periode na het vaststellen van de MJPB 2020-2023 heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die we financieel gezien vertalen in deze Perspectiefnota. Hierbij gaat het om de jaarlijkse autonome ontwikkelingen en om de financiële effecten van de uitvoering van moties en van urgente knelpunten die nog in de begroting vertaald moeten worden. In enkele gevallen zijn hierover al bestuurlijke (raads)besluiten genomen, maar is de dekking nog niet (structureel) in de begroting verwerkt. In deze Perspectiefnota wordt een actualisatie van het financieel beeld gegeven, dat als kader voor de Begroting 2021-2024 dient.

Dit financiële kader ziet er op het totaal bezien als volgt uit:

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
				*Bedragen * € 1 mln*	
Meedoen in een socialer Arnhem	-6,95	-7,80	-6,71	-6,22	-5,22
Wonen in een duurzamer Arnhem	-0,11	-1,06	-1,06	-0,75	0,00
Genieten van een nog mooier Arnhem	-0,27	-0,14	0,06	-0,83	-0,55
Open en verantwoord besturen	9,83	7,40	8,78	8,26	8,47
Totaal	**2,50**	**-1,60**	**1,07**	**0,47**	**2,69**

De (incidentele) effecten voor het jaar 2020 worden in Turap 1 nader toegelicht. Hierna volgt een toelichting per thema op de effecten voor de jaren 2021-2024.

Meedoen in een socialer Arnhem

In het thema 'Meedoen in een socialer Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Jeugdzorg
In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021. De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd. In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden.
Daarnaast is er bij de MJPB 2020-2023 een motie (19M124) aangenomen over de vanaf 2022 opgenomen stelpost jeugdzorgmiddelen, die verzoekt om uit de septembercirculaire vanaf 2022 een

reservering op te nemen van € 3,9 miljoen vanaf 2022. Deze reservering vervalt zodra duidelijk is dat de € 3,9 miljoen vanuit het Rijk ook daadwerkelijk zullen worden uitgekeerd. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. Om tegemoet te komen aan de motie, nemen we in het risicoprofiel een risico op met een hoge kans (90%) op geen structurele compensatie vanuit het Rijk.

Doelgroepenvervoer (DRAN)
Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding. In totaal wordt er een knelpunt op het doelgroepenvervoer geconstateerd van € 725.000. Dit kan vanaf 2021 gedekt worden voor € 150.000 uit nog aanwezige dekking voor volumegroei en voor het overige uit algemene middelen.

Werk & Inkomen: BUIG
Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Dit leidt tot een jaarlijkse aanpassing van de begroting.

Inclusie
De motie Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143) vraagt om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. Uit een inventarisatie met openbare ruimte is gebleken dat voor het grootste deel van de uitvoering middelen vrijgemaakt kunnen worden door te schuiven in de hoeveelheid projecten die er op jaarbasis worden uitgevoerd. Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd.
Aanpassingen, uitbreidingen en nieuwbouw bij schoolgebouwen zijn opgenomen in het IHP PO. De kosten zijn genormeerd en hierin zijn vooralsnog geen middelen voor extra toegankelijkheidseisen opgenomen. Er is gekozen om de Arnhemse Standaard ook op schoolgebouwen van toepassing te laten zijn. Hiervoor moet met een percentage van de investeringskosten rekening worden gehouden. Voor de aanvullende kosten voor toegankelijkheid voor nieuwbouw en renovatie wordt hierbij structurele dekking geraamd.

De incidentele knelpunten en voorgestelde dekking voor 2020 op VGGM, Rookvrije generatie en Veilig Thuis worden in Turap 1 nader toegelicht.

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024	I/S
				*Bedragen * € 1 mln*		
1. Meedoen in een socialer Arnhem						
Structureel beeld resultaten jeugd	-11,20	-12,10	-12,10	-12,10	-12,10	S
Maatregelen tbv terugdringen tekort: uit MJPB	0,60	0,90	1,70	1,70	1,70	S
Maatregelen tbv terugdringen tekort: raadsbrief januari	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	S
Inzet reserve WMO&Jeugdzorg	1,00					I
Aanvullende maatregelen rijk Jeugdzorg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	S
Opbrengst taskforce Jeugd	1,40	3,80	4,40	5,00	5,00	S
DRAN: hogere indexatie doelgroepenvervoer	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	S
DRAN: hogere aanbesteding doelgroepenvervoer	-0,12	-0,28	-0,28	-0,28	-0,28	S
DRAN: volumegroei doelgroepenvervoer	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	S
DRAN: volumegroei doelgroepenvervoer: maatregel	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	S
Dekking DRAN uit reservering volume MJPB 2020 tbv onvoorziene situaties	0,00	0,15	0,15	0,15	0,15	S
Werk & Inkomen: Buig actualisatie	-0,30	-0,20	-0,50	-0,60	0,40	S
Werk & Inkomen: compensatie bezwaar BUIG 2015+2016	2,23					I
VGGM (DVO): kosten prenatale zorg niet meer gedekt	-0,12					I
VGGM (DVO): kosten prenatale zorg uit BR Transformatie Jeugd en WMO	0,12					I
VGGM (nacalculatie indexatie)	-0,37					I
Motie 19M137 Rookvrije generatie: plaatsen borden	-0,12					I
Veilig thuis: verhoging Arnhemse bijdrage	-0,41					I
Veilig thuis: dekking uit BR Beschermd en weerbaar	0,41					I
Inclusie: AST binnen de openbare ruimte	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	S
Inclusie: AST binnen vastgoed	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	S
Inclusie: onderwijshuisvesting			-0,01	-0,02	-0,02	S
Totaal Meedoen in een socialer Arnhem	***-6,95***	***-7,80***	***-6,71***	***-6,22***	***-5,22***	

Wonen in een duurzamer Arnhem

In het thema 'Wonen in een duurzamer Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Woonboten Nieuwe Haven

Op 10 december 2019 heeft het college besloten om de visie Nieuwe Haven ter besluitvorming aan te bieden aan de gemeenteraad. Het college heeft de verschillende conflicterende gebruiksfuncties tegen elkaar afgewogen en voorgesteld te kiezen voor de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven. Het voorstel is om het gebruik van de haven als ligplaats voor woonboten te beëindigen en de eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning. De verwachte kosten voor deze schadeloosstelling bedragen € 3,5 miljoen maximaal. In het raadsvoorstel is voorgesteld de verwachte kosten in 2020 van € 1,15 miljoen te dekken uit de algemene reserve, waarbij de overige € 2,35 miljoen in deze Perspectiefnota wordt meegenomen. Op grond van de gevoerde gesprekken met eigenaren is het kasritme in de jaren 2021-2022-2023 ingeschat. Een definitief kasritme kan pas worden bepaald als er op basis van een raadsbesluit formele gesprekken met eigenaren kunnen worden gevoerd over uitkoop.

Woondeal Arnhem-Nijmegen

Op 4 maart 2020 is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen.
Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.

Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben, financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten.

Woningsplitsing en verkamering
Voor panden waar meer dan vier kamers worden verhuurd geldt op basis van nationale wetgeving een meldingsplicht. De gemeente Arnhem kent ongeveer 500 van dit type gemelde kamerverhuurbedrijven. De afgelopen drie jaren gaf de gemeente Arnhem opdracht voor het uitvoeren van 100 handhavingsacties bij kamerverhuurbedrijven door de ODRA. Structureel is er budget voor iets minder dan 50 acties. De controles van de ODRA hebben een integrale benadering waarbij naast brandveiligheid wordt gekeken naar zaken zoals illegale splitsing van bouwwerken, gezondheid, ondermijning, constructie, strijdigheid met bestemmingsplannen.
Bij kamerverhuurbedrijven is de kans op overlast groot. Ook is er sprake van significante risico's. Daarbij is het naleefgedrag van kamerbewoners veelal slecht: in 95% van de gevallen worden tekortkomingen geconstateerd. Uitbreiding van de handhavingscapaciteit van de ODRA is daarom noodzakelijk. Om alle kamerverhuurbedrijven de komende drie jaar te bezoeken en acties in reserve te houden voor incidenten en overlastmeldingen dient het aantal handhavingsacties te worden verhoogd naar 200. Hiervoor is de komende drie jaar € 110.000 extra per jaar nodig.

Afval: oud papier en nieuwe aanbesteding
Ongunstige marktontwikkelingen voor oud papier en de nieuwe aanbesteding van oud papier vanaf 2021 leiden tot een knelpunt. De lagere marktprijs van oud papier zal naar verwachting gaan leiden tot een lagere netto opbrengst. Dit kan opgevangen worden in de afvalstoffenheffing, die daardoor hoger uitvalt. Op basis van eerdere veronderstellingen is in de begroting al wel rekening gehouden met de eerder aangekondigde hogere kosten aanbesteding inzamelcontract en gunstige effecten van afvalscheiding Diftar. De definitieve effecten hiervan op de hoogte van de heffing voor 2021 zullen pas later in 2020 bekend worden.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
2. Wonen in een duurzamer Arnhem						
Woonboten Nieuwe Haven	0,00	-0,80	-0,80	-0,75		I
Woondeal Arnhem-Nijmegen: programmasturing en plankosten	-0,08	-0,15	-0,15			I
Woondeal Arnhem-Nijmegen: dekking 2020 uit BR Volkshuisvesting	0,08					I
Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering - handhaving	-0,11	-0,11	-0,11			I
Afval: ongunstige marktontwikkelingen oudpapier / aanbesteding nieuw contract (voorlopige raming)		-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	S
Dekking via afvalstoffenheffing		0,35	0,35	0,35	0,35	S
Totaal Wonen in een duurzamer Arnhem	***-0,11***	***-1,06***	***-1,06***	***-0,75***	***0,00***	

Genieten van een nog mooier Arnhem

In het thema 'Genieten van een nog mooier Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Blauwe Golven

Op 17 april 2019 heeft de raad gekozen voor het behoud van de Blauwe Golven conform variant B2. De kosten die samenhangen met deze variant zijn begroot op € 9,6 miljoen. De raad heeft het college middels een motie verzocht om hiervoor een Uitvoeringsplan te maken. In de bijbehorende motie is een aantal extra uitgangspunten meegegeven die hierbij in acht genomen moeten worden. Op 13 november 2019 heeft de raad het college verzocht om een spoedige planvorming en uitvoering van de Blauwe Golven en voor de dekking, naast de BR Zuidelijke binnenstad, bij de Perspectiefnota met dekking te komen en daarbij ook te kijken naar de ruimte die ontstaat als gevolg van de septembercirculaire. Het Uitvoeringsplan is tezamen met het schetsontwerp opgesteld in het eerste kwartaal van 2020, waarna deze ter besluitvorming voorgelegd wordt aan college en raad. In dit kader is de financiële raming geactualiseerd, en tevens is verkend of een goede fasering mogelijk is. Vooralsnog wordt uitgegaan van de geraamde € 9,6 miljoen.
Van dit budget is reeds een bedrag van € 3 miljoen binnen de bestemmingsreserve Zuidelijke Binnenstad gereserveerd en tevens is binnen de middelen van autobereikbaarheid een investeringskrediet van € 350.000 gereserveerd voor de aanleg van 80 parkeerplaatsen. Daarnaast wordt voorgesteld om vanuit urban sports een bijdrage te doen van € 2 ton. Resteert een bedrag van € 6,0 miljoen. Aangezien het hier om een totale vervanging van de openbare ruimte gaat, zal dit bedrag worden geïnvesteerd en ontstaan er kapitaallasten die in het financieel beeld worden meegenomen.

Bomenbeleid

Voor het bomenbeleid is gezocht naar mogelijkheden voor structurele dekking. Op de eerste plaats kan het groenfonds structureel bijdragen, omdat het nieuwe bomenbeleid bijdraagt aan realiseren van de doelstelling van het groenfonds. In de eerste jaren wordt voorgesteld beschikbare budgetten binnen BR Groenfonds en BR Groot Onderhoud incidenteel in te zetten. Op de laatste plaats kan dekking gevonden worden door de ontstane ruimte bij investeringsbudgetten Verkeersregelinstallaties (VRI) in te zetten. Door een toename van aanbieders op de markt zijn de prijzen namelijk lager dan eerder geraamd. Verder gaan bestaande masten en kabels langer mee dan gedacht.

Dierenwelzijn

Voor 2020 is vanuit de beleidsterreinen Openbare Ruimte - Dierenwelzijn en Armoede incidentele dekking gevonden voor een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen. Structurele dekking voor de jaren erna is niet aanwezig binnen Openbare Ruimte noch binnen Armoede, hiervoor wordt een beroep gedaan op de algemene middelen.

Sport: kunstgrasvelden en gymzaal Kermisland

Sportbedrijf Arnhem (en daarmee ook de gemeente Arnhem) voldoet niet aan de wettelijke plicht om maatregelen te treffen die het verspreiden van kunstgraskorrels buiten de velden beperkt. De rechtbank heeft een uitspraak gedaan over de te nemen maatregelen inzake het sportbedrijf in Enschede. Op basis daarvan heeft Sportbedrijf Arnhem de mogelijkheden en de kosten van het opruimen van het infill-materiaal buiten de velden en het aanpassen van het onderhoud en de renovaties onderzocht. De aangepaste onderhoudswerkzaamheden zorgen er voor dat het infill-materiaal zo min mogelijk buiten de velden terechtkomt. De huidige onderhouds- en renovatiebudgetten bij het Sportbedrijf Arnhem zijn hiervoor echter onvoldoende. Om bovenstaande

werkzaamheden te verrichten is eenmalig in 2020 € 180.000 nodig en daarnaast een investering waarvan rente en afschrijvingslasten gedurende zeven jaar € 28.500 zullen bedragen. Voor de toekomst zal worden bekeken of deze kunstgrasvelden na afschrijving vervangen moeten worden door velden die aan aangescherpte normeringen voldoen.

Sporthal Middachtensingel wordt gebouwd ter vervanging van onder andere gymzaal Kermisland. Onderdeel van het nieuwbouwproject is de sloop van de oude gymzaal. Deze sloopkosten worden normaal gesproken bekostigd uit de vrijvallende middelen bij sluiting van de gymzaal. Echter, de vrijvallende exploitatiebudgetten van gymzaal Kermisland zijn al ingeboekt voor project Nieuwbouw Zwembad Valkenhuizen. De businesscase van zwembad Valkenhuizen was hiermee sluitend. Recent is duidelijk geworden dat in het gebouw van de gymzaal Kermisland asbest zit. Dit maakt de sloopkosten van deze gymzaal hoger dan voorheen geraamd.

Het incidentele knelpunt voor 2020 op de exploitatie sporthallen worden in Turap 1 nader toegelicht.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
3. Genieten van een nog mooier Arnhem						
Blauw e Golven conform motie MJPB 2020-2023			-3,35			I
Dekking Blauw e Golven uit BR Zuidelijke Binnenstad			3,00			I
Dekking Blauw e Golven uit middelen voor bereikbaarheid			0,35			I
Dekking Blauw e Golven uit middelen urban sports			0,20			I
Kapitaallasten netto activeren Blauw e Golven				-0,42	-0,42	S
Bomenbeleid	-0,25	-0,39	-0,39	-0,39	-0,39	S
Bomenbeleid: dekking BR Groenfonds	0,25	0,10				I
Bomenbeleid: dekking groenfonds exploitatie		0,10	0,10	0,10	0,10	S
Bomenbeleid: dekking BR Groot Onderhoud		0,19	0,08	0,01		I
Bomenbeleid: dekking dmv vrijspelen investeringsbudget VRI			0,21	0,28	0,29	S
Uitvoeringsagenda dierenw elzijn incl dierenartskosten minima	-0,06	-0,11	-0,11	-0,11	-0,11	S
Dekking: incidenteel Openbare Ruimte	0,03					I
Dekking: incidenteel Armoede	0,03					I
Kunstgrasvelden	-0,18	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	S
Sloopkosten Kermisland				-0,27		I
Exploitatie sporthallen	-0,09					S
Totaal Genieten van een nog mooier Arnhem	***-0,27***	***-0,14***	***0,06***	***-0,83***	***-0,55***	

Open en verantwoord besturen

In het thema 'Open en verantwoord besturen' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Gemeentefonds (lopende circulaires)

De MJPB 2020-2023 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2019. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2019 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een stijging van het accres ten opzichte van mei 2019 en zijn diverse maatstaven geactualiseerd. Ook nemen we vanaf 2021 de verwachte verhoging van de algemene uitkering mee als gevolg van de nominale indexatie. Dit dient als dekking voor onze nominale en volume indexatie.

Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's) opgenomen, welke overgeheveld worden aan het beleidsveld ter dekking van de kosten die op dat terrein gemaakt worden. Het gaat daarbij om middelen Gezond in de stad, aanpak laaggeletterdheid, dak- en thuisloze jongeren, ambulantisering in de Ggz, Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken, toezicht en handhaving kinderopvang en uitvoering van de donorwet.

Herijking verdeelmodellen gemeentefonds en Beschermd Wonen

Er staat een nieuwe Financiële Verhoudingswet aan te komen, met als concreet resultaat een herijking van het gemeentefonds. Afgelopen jaar is met een zeer strakke planning hard gewerkt aan de onderzoeken, in stuur- en begeleidingsgroepen. Er is echter oponthoud ontstaan in het proces. Minister Knops heeft kennis genomen van de voorlopige uitkomsten. In een brief van 26 februari 2020 informeert hij de Tweede Kamer over de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. In de brief meldt de minister dat de nieuwe verdeling een herverdeling van middelen naar grotere gemeenten zou betekenen. Onze inschatting is dat grofweg tweederde van de gemeenten er op achteruit zouden gaan, lees de plattelandsgemeenten. De steden zouden er op vooruit gaan.

Volgens eerdere planning zouden de voorlopige uitkomsten van de nieuwe verdeling nu bekend zijn. De definitieve zouden worden gepubliceerd in de komende meicirculaire 2020. Dat schuift dus nu op. Er zal nader onderzoek komen met diepere analyses. Wellicht wordt een andere onderzoeksmethode gebruikt, of een variant op de huidige. In het najaar 2020 moeten de resultaten daarvan bekend worden, mogelijk in de decembercirculaire 2020.

Op grond van het advies van de Commissie Toekomst Beschermd Wonen (Commissie Dannenberg) wordt er een objectief verdeelmodel voor Beschermd Wonen ingevoerd. Als uitgangspunt geldt dat mensen wonen in hun eigen woning en daarmee zijn gemeenten verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning van hun eigen inwoners. Het objectieve verdeelmodel, is in tegenstelling tot het historische (op aanbod gefinancierde) verdeelmodel, gebaseerd op een model dat is gebaseerd op objectieve maatstaven.

Daarmee staat de Regio Centraal Gelderland voor een forse transformatieopgave: onze regio kent – in historisch perspectief – een bovenmatige aanwezigheid van (verblijfs)voorzieningen, veel aanbieders, en onevenredige spreiding van verblijfslocaties over onze gemeenten. Bovendien heeft de gemeente Arnhem ook vergeleken met andere regiogemeenten een bovenmatige aanwezigheid van plekken, afgezet tegen het aantal inwoners. Door de geleidelijke invoering (van Rijkswege) van het nieuwe objectieve verdeelmodel zal er tussen 2022 en 2031 stap voor stap minder geld beschikbaar zijn voor beschermd wonen. Definitieve besluitvorming door de Tweede Kamer over de invoering vindt dit najaar plaats. Vooruitlopend daarop worden geen verdeelmodellen in de meicirculaire verwerkt.

In de komende Begroting 2021-2024 wordt voor zowel de herijking gemeentefonds als het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen de raming conform de meicirculaire opgenomen. Door het uitstel is er geen zekerheid over de effecten, de verdeelmodellen zullen dan ook niet in de meicirculaire 2020 worden verwerkt. In de risicoparagraaf is een integraal risico opgenomen ten aanzien van de herijking gemeentefonds en verdeelmodel Beschermd Wonen. Dit risico zal een beperkte omvang hebben, aangezien het verwachte nadeel op Beschermd Wonen grotendeels zal wegvallen tegen het verwachte voordeel van het nieuwe verdeelmodel gemeentefonds.

Nominaal en volume
Conform de afgesproken systematiek wordt bij de Perspectiefnota een berekening gemaakt van de nominale en volume indexatie. Dit gebeurt op basis van het CPI-cijfer uit het CEP (1,6% voor 2021) voor de nominale compensatie. Voor de volumegroei is de afspraak om dit op basis van de groei van het aantal inwoners tussen 2020 en 2021 (0,9%) in te ramen. Ten aanzien van de volume indexatie heeft echter een review van de systematiek plaatsgevonden (zoals vorig jaar is aangekondigd). Daarbij zijn de volumegevoelige budgetten in kaart gebracht in plaats van het groeipercentage op vrijwel alle onderdelen van de begroting los te laten. Dit levert een lager budget op voor de benodigde volumecompensatie. Net als vorig jaar is daarbij wel rekening gehouden met een structureel bedrag van € 1 miljoen voor onvoorziene issues die pas in de loop van het eerste begrotingsjaar bekend worden. Toepassing van deze cijfers leidt tot een nominale indexatie van € 6,8 miljoen vanaf 2021 en tot een volume indexatie van € 3 miljoen. Dekking voor deze indexaties vindt voor een groot deel plaats uit de indexatie van het gemeentefonds. Aangezien de OZB-opbrengst niet wordt geïndexeerd, is deze dekkingsbron niet beschikbaar. Zoals gebruikelijk wordt in de Begroting 2021-2024 deze totale nominale en volume indexatie verdeeld over de betreffende productonderdelen van alle programma's.

Actualisatie MIP
Zoals gebruikelijk wordt de MeerjarenInvesteringsPlanning (MIP) voor de Perspectiefnota geactualiseerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld naar aanleiding van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2019. Over 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden van de begrote investeringen, waardoor in 2020 een vrijval van de daarvoor begrote kapitaallasten plaatsvindt. Een bedrag van € 1,360 miljoen valt hiervan vrij ten gunste van de algemene reserve.
Daarnaast is voor de komende jaren het MIP geactualiseerd. De vrijval van kapitaallasten wordt vooral veroorzaakt door het vertraagd investeren in de schoolpanden, machines & installaties en de inrichting van gebouwen. Zowel bij de machines & installaties als de inrichting gebouwen gaat het vooral om de gemeentelijke panden. In de aanloop naar de Begroting 2021-2024 wordt het mogelijke effect van de geactualiseerde investeringsplanning op de dotatie aan de BR Solvabiliteit berekend en verwerkt. Daarnaast ontstaat er ieder jaar als gevolg van onderbesteding op de realisatie van de begrote investeringen een vrijval van de kapitaallasten in het eerstvolgende jaar. Voorgesteld wordt om dit optimisme al aan de voorkant in het meerjarenbeeld in te ramen en hiervoor een stelpost op te nemen. Deze stelpost is berekend op basis van een aflopende reeks (70%-50%-30%) op de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten. Hiervoor is een analyse gemaakt van de gemiddelde onderuitputting van de investeringen op alle beleidsvelden in de afgelopen 5 jaar. In het laatste jaar wordt deze stelpost niet ingeraamd. Dit in het kader van behoedzaamheid.

Rente
In de huidige MJPB 2020 - 2023 gaan we uit van een geleidelijk stijgende rente. Voorgesteld wordt om nu in het beeld de aanname te verwerken dat de rente gedurende een langere periode van jaren op het huidige niveau blijft (vergelijkbaar met de situatie waarin Japan al langer zit/heeft gezeten). Dit heeft de in de tabel opgenomen positieve financiële gevolgen. In 2020 een voordeel van € 9 ton, in

2021 € 1 miljoen, in 2022 € 2 miljoen en vanaf 2023 € 3 miljoen ruimte. Hierbij blijven we uitgaan van lange looptijden van nieuwe leningen.
Mocht de rente in de nabije toekomst sneller gaan stijgen, dan kunnen we de gevolgen daarvan opvangen door leningen met kortere looptijden aan te trekken. Kortere looptijden betekent een lagere rente. De gemeente Arnhem heeft de ruimte om zulke leningen aan te trekken omdat we in de afgelopen jaren juist leningen met langere looptijden hebben afgesloten. Hierdoor zijn onze aflossingsverplichtingen in de nabije toekomst laag geworden, lager dan wettelijk toegestaan volgens de renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal). Vanwege deze ruimte voor extra aflossingen kan de gemeente indien nodig nieuwe leningen met een kortere looptijd aantrekken en zo de gemiddeld te betalen rente laag houden. In de MJPB 2020-2023 is daarnaast opgenomen dat de aanwezige structurele stelpost voor het opvangen van bovenmatige stijging van de rente telkens in het voorlaatste jaar kan vrijvallen.

Burgerzaken
In het hele land staan de afdelingen Burgerzaken - als gevolg van toenemende digitalisering - aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. De impact van de toenemende digitalisering is groot.
De overheid staat voor de uitdaging om de dienstverlening anders in te richten en dit vraagt van de medewerkers andere competenties. De complexiteit van het werk neemt toe, het face-to-face contact met de klanten verandert. Er moet een balans worden gevonden in het spanningsveld van optimale dienstverlening, kwaliteit van persoonsgegevens, privacy, beveiliging en fraudebestrijding. Afdelingen Burgerzaken staan aan het begin van een transformatie, die om de nodige flexibiliteit van organisaties, management en medewerkers vraagt.
Voor de transformatie van Burgerzaken in Arnhem zijn extra middelen nodig. Het kwantitatief op peil brengen van de formatie en de geschetste veranderingen in het werkveld vragen om investeringen in (nieuwe) medewerkers. Ook zal tijdelijk extra ingehuurd moeten worden voor onder meer training-on-the-job en gespecialiseerde krachten. Daarnaast vragen de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering forse investeringen in ICT. Deze investeringen worden grotendeels opgenomen in de reguliere begroting (de I-agenda). Aanvullend is een beperkt budget noodzakelijk.

Fluctuaties in de vraag naar producten van Burgerzaken (door langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten) maken het noodzakelijk dat de bijbehorende leges realistisch in de begroting verwerkt worden (de geraamde opbrengst neemt af). De hier geschetste stijging van de lasten kan gedeeltelijk worden opgevangen uit het budget dat beschikbaar is voor de BRP-straat in Zevenaar. Het voortbestaan van de BRP-straat in Zevenaar staat ter discussie. Bij sluiting daarvan valt het opgenomen voordeel weg. Dit is als risico opgenomen in Naris.

Ter dekking van de kostenstijgingen van Burgerzaken worden voorgesteld om de stijging van de kosten die het Rijk ons berekent door te berekenen in onze legestarieven en het aanpassen van bijzondere legestarieven waardoor deze meer in lijn worden gebracht met tarieven elders in de regio. Tot slot kan vanuit de BR Bedrijfsvoering in de jaren 2021 tot en met 2023 een bijdrage geleverd worden.

De Connectie: cao stijging
Op 12 september 2019 hebben bonden en de VNG een akkoord bereikt over een loonsverhoging van 6,25%. Voor De Connectie betekent dit een aanvulling op de ingeschatte nominale indexatie. Voor onze eigen organisatie geldt dit ook, maar dit knelpunt is reeds in de MJPB 2020-2023 verwerkt.

Actualisatie bestemmingsreserves

In het kader van open en verantwoord besturen is kritisch gekeken naar de bestemmingsreserves. Voor dat deel waar geen concreet bestedingsplan (en een begrote dotatie) aan ten grondslag ligt, wordt voorgesteld om dit vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen. Een aantal reserves is ingesteld om een bepaald risico af te dekken. Daarbij is geïnventariseerd of dit risico en de stand van de bijbehorende reserve nog actueel is. Bij de reserves Pakketmaatregelen Wmo, Toezicht Peuterspeelzalen en gastouderopvang, Stimulering woningbouw, Taakmutaties Gemeentefonds-overloop en Bedrijfsvoering ontstaat ruimte na de actualisatie. Deze ruimte komt ten gunste van de algemene middelen.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
4. Open en verantwoord besturen						
September- en decembercirculaire gemeentefonds	7,14	13,68	14,24	13,04	15,45	S
Herijking verdeelmodellen Gemeentefonds		pm	pm	pm	pm	S
Herijking verdeelmodel Beschermd Wonen (max risico)			pm	pm	pm	S
Prognose nominaal en volume		-9,80	-9,80	-9,80	-9,80	S
Actualisatie MIP	1,36	1,07	0,99	1,00	0,83	S
Op voorhand inramen planningsoptimisme MIP		1,56	1,55	1,15		I
Rente: aanpassen begrote verhoging rente	0,90	1,00	2,00	3,00	3,00	S
Rente: inzetten buffer in 2023, structureel behouden				0,90		I
Dividend BNG	-0,67					I
Burgerzaken: formatie		-0,68	-0,68	-0,42	-0,42	S
Burgerzaken: externe inhuur		-0,41	-0,30	-0,24	-0,18	S
Burgerzaken: digitalisering		-0,09	-0,10	-0,05	-0,01	S
Burgerzaken: netto leges opbrengsten		-0,30	-0,34	-0,41	-0,06	S
Burgerzaken: voordeel BRP straat Zevenaar inkomsten (risico)		0,51	0,51	0,00	0,00	S
Dekkingsvoorstel: doorbelasten rijkskosten aan burger		0,04	0,04	0,03	0,10	S
Dekkingsvoorstel: actualiseren van tarieven bijzondere leges		0,08	0,09	0,06	0,17	S
Dekking saldo knelpunten en dekking Burgerzaken uit BR BV		0,67	0,60	0,30		I
De Connectie: cao stijging	-0,54	-0,76	-0,76	-0,76	-0,76	S
Actualisatie bestemmingsreserves	1,63	0,82	0,75	0,45	0,15	I
Totaal Open en verantwoord besturen	***9,83***	***7,40***	***8,78***	***8,26***	***8,47***	

Gevolgen financiële positie en impact coronacrisis

Totaalbeeld

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
				*Bedragen * € 1 mln*	
Meedoen in een socialer Arnhem	-6,95	-7,80	-6,71	-6,22	-5,22
Wonen in een duurzamer Arnhem	-0,11	-1,06	-1,06	-0,75	0,00
Genieten van een nog mooier Arnhem	-0,27	-0,14	0,06	-0,83	-0,55
Open en verantwoord besturen	9,83	7,40	8,78	8,26	8,47
Totaal	**2,50**	**-1,60**	**1,07**	**0,47**	**2,69**

Zoals al aangegeven is het totaalbeeld in het eerste begrotingsjaar 2021 negatief, maar laat het vanaf 2022 een positief beeld zien zonder taakstellingen. Dit zou een structurele toevoeging aan de algemene reserve betekenen, bovenop de reeds in de huidige Begroting opgenomen dotatie van € 3,4 miljoen vanaf 2024. In de komende periode wordt in aanloop naar de Begroting 2021-2024 het financiële beeld echter vanzelfsprekend geactualiseerd, mede in het licht van alle ontwikkelingen die de coronacrisis op de begroting en het risicoprofiel heeft. Daarop wordt in dit deel verder ingegaan.

Een andere belangrijke eis voor de begroting ligt in onze eigen verordening, namelijk een weerstandsfactor van minimaal 1,0. De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze Perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. In de meerjarige prognose van de weerstandsfactor is daarbij uitgegaan van het bij de jaarrekening 2019 geactualiseerde risicoprofiel. Daarnaast is het jaarresultaat 2019 verwerkt in de standen van de algemene reserve en de bestemmingsreserve grondexploitatie (die ook meetelt in het beschikbare weerstandsvermogen).
Echter, ook de coronacrisis zal impact hebben op de ontwikkeling van het risicoprofiel. In de periode vanaf het uitbreken van de crisis is gewerkt aan het in beeld krijgen van de impact van de crisis op onze begroting. Aanvullend daarop zal ook het effect op het reeds bestaande risicoprofiel van de coronacrisis worden onderzocht en zal in de Begroting 2021-2024 dit worden verwerkt. De betekenis van de bovenstaand genoemde weerstandsfactor is in het licht van de recente ontwikkelingen dan ook erg betrekkelijk.

Financiële impact coronacrisis
Door middel van een aantal brieven is de raad geïnformeerd over de voortgang van de maatregelen tegen het coronavirus. Vanaf de laatste week van maart heeft een ambtelijke verkenning plaats gevonden van de mogelijke impact van de coronacrisis op de financiën en risico's voor onze gemeente. Deze verkenning is voor een groot deel gebaseerd op informatie uit landelijke netwerken van (grote) gemeenten, de VNG en het netwerk van risicomanagement. Vervolgens is deze informatie aangevuld en aangescherpt op grond van de lokale Arnhemse situatie.
Dit, ook al zijn de omstandigheden zeer onzeker, om zo goed mogelijk in te schatten wat de financiële gevolgen en risico's voor de gemeente Arnhem zijn, naast de ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse burgers, bedrijven en organisaties. Daarbij is uitgegaan van de mogelijke impact van contactbeperkende maatregelen voor een duur van drie maanden. Dit in aansluiting op het eerste scenario van het Centraal Plan Bureau (CPB) dat de gevolgen van de coronacrisis verkend heeft.

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact

op onze begroting en de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers en bedrijven. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. Duidelijk is wel al dat de financiële gevolgen naar alle waarschijnlijkheid majeur zullen zijn.

De belangrijkste onzekerheid zit op dit moment op de duur van de contactbeperkende maatregelen en de verdere gevolgen daarvan. Dat betekent dus ook dat naar mate de maatregelen langer duren ook de gevolgen voor de Arnhemse samenleving dieper zullen ingrijpen en ook de gevolgen voor de gemeentelijke financiën nog groter zullen zijn.

Eerste uitkomsten ambtelijke verkenning impact financiële gevolgen coronacrisis
Uit de inventarisatie bij de programma's komt naar voren dat de gemeente in de volle breedte van haar takenpakket geraakt wordt. In de bijlage bij deze Perspectiefnota is de impactanalyse bijgevoegd. Van een groot aantal van deze risico's zijn de gevolgen al te kwantificeren, van een aantal is in dit stadium nog onvoldoende in te schatten wat de financiële effecten zijn. Daar waar 'nnb' staat, betekent dan ook dat de impact 'nog niet bekend' is.

- Meedoen in een socialer Arnhem:

We zien onder andere een toenemend gebruik van inkomensondersteunende maatregelen in relatie tot armoede, groter beroep op inkomensregelingen (Buig, Tijdelijke ondersteuning ondernemers (compensatie via het Rijk)), extra inzet VGGM, effect op voorgenomen maatregelen om de kosten van zorg niet verder te laten stijgen, ondersteuning voor kwetsbare gezinnen en kinderen, stijging zorgvraag na de crisis, kosten extra locaties beschermd wonen en omzetderving Scalabor.
De sociale gevolgen van de crisis zijn ingrijpend en een forse impact daarvan op onze financiën is onvermijdelijk. Hoe ingrijpend blijkt uit het feit dat in de laatste week van maart 50% meer intakes voor de aanvraag van bijstand werden gedaan, circa 2000 zzp'ers al een aanvraag voor tijdelijke extra ondersteuning hadden gedaan en 450 kinderen per dag gemiddeld gebruik van een nood-kinderopvang maken.

- Wonen in een duurzamer Arnhem:

We zien onder andere gevolgen van mogelijk uitstel van huurbetalingen, mogelijke huurverlagingen, extra activiteiten ten behoeve van afvalinzameling en terugval van het aantal bouwvergunningen.

- Genieten van een nog mooier Arnhem:

We zien onder andere een terugloop van parkeerinkomsten, mogelijk faillissement van contractpartijen, effect op culturele instellingen, daling opbrengsten toeristenbelasting en havengelden, extra kosten van toezicht en handhaving, mislopen inkomsten Sportbedrijf en sportverenigingen (uit baromzet, evenementen etc.) en risico's door opschorten van de huurbetalingen. Bij dit thema is ook verkend in welke mate de verkoop van gronden van de grondexploitaties zal stagneren.

- Open & Verantwoord besturen:

We zien onder andere lagere opbrengsten OZB door faillissementen, geen dekking van rendabele uren, mogelijke toename van fraude, uitstel diverse processen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT-projecten) en doorwerking op termijn in een lagere algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van een recessie.

Een nadere toelichting en de kwantitatieve inschatting van de impact bij deze thema's is in de bijlage opgenomen. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op aannames vanuit een situatie met buitengewoon veel onzekerheden. Mogelijkerwijs ontstaat er enige financiële ruimte doordat uitgaven niet kunnen worden gedaan. Op een later moment, wanneer ook meer duidelijk is geworden over het verdere verloop van deze crisis en de duur en mate van ingrijpendheid van de maatregelen, zal ook meer inzicht verkregen worden over het incidentele of structurele karakter van de financiële impact. Dan zal de mate waarin het Rijk deze kosten zal compenseren ook beter in beeld zijn.

Het totaal komt voor 2020 op dit moment van schrijven met de aannames van contactbeperkende maatregelen voor drie maanden (half maart -half juni) en een verbod op vergunningsplichtige evenementen tot 1 september uit op een nadelig van € 15 miljoen. Dit is dus de impact die we concreet in beeld hebben. Hierbij is dus geen rekening gehouden met een eventuele langere duur van de maatregelen, de structurele impact en het effect van beleidsmaatregelen. Voor een deel gaan we daarnaast nog gecompenseerd worden door het Rijk. Met harde toezeggingen is in de lijst rekening gehouden, met minder concrete niet.

Zoals in Turap-1 ook is opgenomen, worden de kwantitatieve effecten (zodra hier meer zekerheid over is) in Turap-2 verwerkt voor wat betreft het lopende jaar 2020. In de Begroting 2021-2024 zal de impact vanaf 2021 in het meerjarenbeeld dan wel in het risicoprofiel een plek krijgen.

Mogelijkheden om de financiële gevolgen van de crisis op te vangen
De gemeente Arnhem beschikt over enige financiële buffers om de incidentele gevolgen van de crisis op te vangen:

- Het aanwezige weerstandsvermogen (voornamelijk algemene reserve);
- De bestemmingsreserves. Zoals in de aanbiedingsbrief aangekondigd laten we een beoordeling maken van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. We hopen hiermee een extra buffer te creëren om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen;
- Specifiek de bestemmingsreserve Solvabiliteit. Deze is bedoeld voor verbetering van de solvabiliteit en in het verlengde daarvan om klappen op te kunnen vangen als de gemeente in zwaar weer komt.

Inzet van het weerstandsvermogen, een deel van de reguliere bestemmingsreserves en de bestemmingsreserve solvabiliteit zullen onvermijdelijk doorwerken in een lagere solvabiliteit en een relatief hogere schuldquote. De structurele effecten van de coronacrisis zullen door vermindering van uitgaven (bezuinigingen) en/of verhoging van inkomsten moeten worden opgevangen. In de concept Begroting 2021-2014 komen we daartoe, indien noodzakelijk, met voorstellen.

Bijlage Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis

In de financiële impactanalyse is de mogelijke financiële impact in kaart gebracht die we als gevolg van de COVID-19 pandemie op Arnhem af zien komen. Het overzicht bevat de financiële gevolgen van datgene wat ons in de stad overkomt als gevolg van de corona-crisis en de risico's die we op dit moment zien. In het overzicht wordt nu uitgegaan van een 3 maanden durende intelligente lock-down zoals we die vanaf half maart kennen en waarvan we dus voor dit overzicht veronderstellen dat die in ieder geval tot half juni zal doorlopen. Dit is het pakket dat in ieder geval tot 20 mei doorloopt zoals premier Rutte in de persconferentie op 21 april bekend heeft gemaakt. Hoe de ontwikkelingen daarna zijn is nog zeer onzeker Het kabinet kan ook geen perspectief schetsen dat meer dan enkele weken vooruit kijkt. Het enige dat voorbij die horizon wel duidelijk is, is dat evenementen tot 1 september zijn afgelast. Ook in de huidige situatie zitten veel onzekerheden. Het overzicht van de financiële impact is dan ook niet uitputtend.

De onderwerpen waarvoor we op basis van aannames een inschatting hebben kunnen maken, zijn met een bedrag, eventueel met een marge, opgenomen. Voor de overige posten is 'nog niet bekend' (nnb) opgenomen. Daarbij is dus nog geen rekening gehouden met de mogelijk langere duur en een meer structurele impact van de beperkende maatregelen. Tevens is het effect van beleidsmaatregelen die kunnen worden genomen om de gevolgen van de crisis te beperken niet meegenomen. De onzekerheid binnen het overzicht is heel groot, zoals dat bij het Rijk ook het geval is. Alleen op basis van aannames en veronderstellingen kan enige indicatie van de impact worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact op onze begroting en de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers en bedrijven. In het overzicht is alleen rekening gehouden met concrete toezeggingen voor vergoedingen van het Rijk zoals op het gebied van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo). Met minder concrete toezeggingen van het Rijk is geen rekening gehouden.

Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis *(bedragen x € 1.000 negatief is nadelig)*

Financiële impact ingeschat op basis van 3 maanden intelligente lock down.

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	Indicatie omvang 2021
Meedoen in een socialer Arnhem			
Inkomensregelingen (BUIG); verhoogde instroom, vertraagde uitstroom	We zien het aantal bijstandsaanvragen fors toenemen. Samen met een vertraging in de uitstroom leidt dit tot een hoger bijstandsbestand. Dit leidt, afhankelijk van wat het Rijk doet met de financiering, mogelijk tot een groter tekort op de BUIG. Het oplopen van het bestand komt zowel voort uit een verhoging van de instroom (Jongeren/Schoolverlaters; instroom vanuitWW; ondernemers die na het gebruik van de Tozo regeling structureel afhankelijk worden van bijstand) als op dit moment een vertraging van de uitstroom (minder geschikt werk; vertraging in werkfit maken inwoners; op afstand werken waardoor onder andere minder fysieke handhavingscontroles kunnen worden uitgevoerd). Op de langere termijn is onduidelijk wat de effecten zullen zijn. Wat zijn de gevolgen van het virus voor de economie en daarmee werkgelegenheid? In hoeverre zijn bedrijven bereid mensen met een afstand tot de arbeidmarkt aan te nemen? Moeten we vanuit de gemeente het beleid aanpassen? De hoogte van het risico is onzeker. Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, wel een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Op basis van het huidige BUIG budget bedraagt het maximaal eigen risico voor 2020 € 10,5 mln. Omdat in de begroting reeds rekening wordt gehouden met een tekort bestaat er nog een financieel risico van €2,1 mln. (dit risico stond al opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel in Naris).	0 tot -2.100	nnb
Doorbetaling zorgverleners die geen zorg verlenen	Zorgverleners hebben opdracht om de zorg die volgens contract geleverd moet worden, zoveel mogelijk voort te zetten. Daarbij worden zorgverleners gestimuleerd om op alternatieve manieren de zorg te verlenen waar de gemeente voor betaalt. In een aantal gevallen zal echter toch geen (alternatieve) zorg geleverd kunnen worden. De VNG heeft geadviseerd zorgaanbieders in alle gevallen regulier door te betalen. Gemeente Arnhem volgt deze lijn. Het Rijk compenseert deze kosten niet, omdat het gaat om doorbetaling op het reguliere kostenniveau. Daarvoor ontvangen gemeenten geld uit het gemeentefonds. Hiermee zet het Rijk feitelijk de uitgaven voor de periode maart tot en met mei 2020 vast. Omdat verschillende kostenbesparende maatregelen zijn voorgenomen, brengt dit nieuwe financiële risico's met zich mee. Daarnaast wordt een grotere zorgvraag na de crisis voorzien. Deze risico's zijn hieronder opgenomen. Inschatting omvang van zorg die niet geleverd kan worden (ook niet op een alternatieve wijze) maar wel doorbetaald wordt conform de lijn van de VNG: minimaal -3.224 miljoen, maximaal -7.407 miljoen.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Grotere zorgvraag na crisis	Na de coronacrisis ontstaat mogelijk een toename in zorgvraag. Bv. door verergering van hulpvragen die niet konden worden opgepakt, een stuwmeer aan achterstallige hulpvragen, maar ook terugval van cliënten. Conform het advies van de VNG worden de zorgaanbieders doorbetaald, maar dat betekent niet dat de zorgvraag minder wordt of verdwijnt. Mogelijk wordt deze dus nog 'ingehaald' na deze crisis, waardoor de totale kosten alsnog hoger uitkomen. Compensatie hiervoor wordt nog nader uitgewerkt en is onzeker. Het genoemde bedrag gaat uit van een tijdelijke toename van 10% van ambulante zorgproducten (begeleiding Wmo en Jeugdwet en behandeling Jeugdwet) in de drie tot zes maanden vanaf juni. We kunnen nog niet voorzien welke periode reëel is. Het kan ook langer zijn.	-1.050 tot -2.100	nnb
Niet realiseren kostenbeperkende maatregelen zorgdomein	In de geamendeerde MJPB 2020-2023 staat een aantal kostenbeperkende maatregelen voor het zorgdomein (zowel jeugd als Wmo) opgenomen, die vanaf dit jaar ingevoerd zouden worden. Door de coronacrisis komt de realisatie van deze maatregelen onder druk te staan. Omdat zorgaanbieders worden doorbetaald conform het advies van de VNG worden de taakstellingen in de periode maart-mei in hun geheel niet gehaald. Door de voorziene '1.5-meter-samenleving' wordt het moeilijker de taakstellingen in de rest van het jaar te behalen (en bestaat er zelfs een risico dat de zorg duurder wordt). Er is een bandbreedte van 0 tot 50% opgenomen.	-1.200 tot -1.800	nnb
Vertraging voorgenomen zorgmaatregelen Jeugdwet	Besluitvorming in de raad over het raadsvoorstel met de voorgestelde kostenbesparende maatregelen Jeugdzorg van de Taskforce loopt door de corona-crisis vertraging cq. uitstel op. Zolang de raad niet heeft beslist kunnen wij enkel voorbereidingen treffen voor de voorgenomen maatregelen Jeugdzorg. We gaan er nu vanuit dat de voorgenomen besparingen in 2020 van € 1,1 miljoen niet worden gerealiseerd gedurende de maanden dat de coronamaatregelen voortduren. Financieel gezien telt het op tot 1,4 mln	-1.400	nnb
Omzetderving Scalabor: impact op financiëel resultaat 2020 is negatief	Door de huidige ontwikkelingen staat het resultaat en daarmee de dividenduitkeringen van Scalabor de komende jaren onder druk. Voor 2020 wordt op dit moment al een terugloop van de omzet met 1/3 verwacht. Daarnaast staat Arnhem garant voor een krediet van Scalabor van 750 duizend. Mogelijk wordt hierop in komende jaren een beroep gedaan.	nnb	0 tot -1.400
Extra kosten re-integratie	Als gevolg van een groter bijstandsbestand zal meer moeten worden ingezet om mensen naar werk te begeleiden. De inzet betreft: - Inzet extra begeleidingsinstrumenten (arbeidsvaardigheden, training, jobcoaching, ect.), voor de nieuwe instroom en voor de mensen die al langer een uitkering ontvangen en voor wie de mogelijkheden op de arbeidsmarkt mogelijk beperkter zijn. - Inzet extra uitvoeringscapaciteit - Mogelijke extra kosten in het kader van 1,5 meter samenleving (inrichting werkplekken, hogere trajectprijzen) Gelet op de onzekerheden over de duur van de crisis en de economische situatie daarna is het niet mogelijk hierover op dit moment een een inschatting te maken.	nnb	nnb
Dubbele kosten door verlenging inzet zzp'ers/derden en materialen	Vanuit de TLO's wordt de contractduur van zzp'ers en inhuur materialen verlengd om nu in te zetten voor aanvullende maatregelen rondom Corona en daarna weer voor de reguliere activiteiten die nu geen doorgang vinden. (O.a. Kansrijk opgroeien)	-300 tot -450	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Gevolgen beperktere toetsing nieuwe contracten zorgaanbieders	Er loopt een inkooptraject om tot een nieuwe contractering van zorgaanbieders per 1 juli 2020 te komen. Producteisen en -omschrijvingen zijn aangescherpt en het is de bedoeling dat er minder aanbieders dan nu worden gecontracteerd. Dit moet leiden tot een overzichtelijker aanbiederslandschap en lagere kosten. Het lijkt erop dat het inkooptraject geen vertraging oploopt. Er vinden wel discussies plaats over de mate waarin onder de huidige coronamaatregelen aanbieders voldoende kwalitatief getoetst kunnen worden. Dit kan een negatieve impact hebben op de voorziene besparing.	0 tot -300	0 tot -300
Armoede; toename gebruik inkomensondersteunende maatregelen	De ontwikkelingen op het gebied van Bijstand hebben, weliswaar met vertraging, effect op het gebruik van armoederegelingen. Aangezien er een recessie wordt verwacht, neemt het aantal bijstandsuitkeringen, instroom vanuit WW en dus ook gebruik van armoederegelingen toe. De omvang van de toename is zeer afhankelijk van de economische ontwikkelingen. De CPB scenario's lopen hierin uiteen. Effecten zullen niet op korte termijn zijn, maar wel vanaf tweede helft 2020, met een doorwerking in 2021. Een betrouwbare inschatting hiervan is op dit moment nog niet te maken. De inschatting van de bandbreedte varieert van enkele tienduizenden euro's tot €250.000. Met de aanvragen voor Bijzondere Bijstand wordt nu iets soepeler omgegaan. De insteek is dat inwoners het aangevraagde nodig hebben. Er vindt dus minder scherpe controle plaats. Daarnaast worden eerder nieuwe dingen verstrekt omdat het door de crisis nu niet mogelijk is om alle producten te repareren. Dit leidt tot hogere kosten bij het verstrekken van bijzondere bijstand.	0 tot -250	nnb
Schulddienstverlening	De verwachting is dat meer inwoners met schulden zich gaan melden. De werkloosheid neemt toe en inwoners die zich eerder niet meldden, zullen dit naar verwachting in deze crisissituatie wel doen. Ook zal het aantal ondernemers met financiële problemen dat zich meldt, flink gaan stijgen. Landelijk wordt voorspeld dat een flink deel van het aantal TOZO-aanvragen zich gaat melden voor schulddienstverlening. Voor particulieren en jongeren verwachten we eind 2020 zo'n €250.000 extra kosten. Van ondernemers verwachten we dat ze zich pas later gaan melden en schatten we de extra kosten voor 2021 op €500.000.	0 tot -250	-500
Uitvoeringkosten Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo)	Arhem voert de de vanuit het Rijk ingestelde Tozo regeling uit. Vanuit het Rijk is aangegeven dat voor de uitvoering een vast bedrag per besluit zal worden vergoed. Hoe hoog deze vergoeding is is op dit moment (nog) niet bekend. Het risico bestaat dat de vergoeding ontoerekend is voor de door Arnhem gemaakte uitvoeringskosten.	0 tot -250 -nnb	nnb
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) risico op invordering	Vanuit de Tozo regeling kunnen vorderingen ontstaan. Op dit moment is nog niet bekend of het risico van invordering bij de gemeente komt te liggen (m.a.w. het Rijk vergoedt op basis van het recht op ondersteuning) of dat het risico bij het Rijk komt te liggen (m.a.w.: het Rijk vergoedt de daadwerkelijk uitgekeerde bedragen minus de daadwerkelijk teruggevorderde bedragen. Omdat het Rijk heeft aangegeven dat de volledige kosten voor bijstand en bedrijfskapitaal worden vergoedt is op dit moment geen bedrag gekoppeld aan dit risico)	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inzet VGGM-GGD	De VGGM, het onderdeel GGD, zit vol in de crisisaanpak van de coronabesmetting (vrijstellen personeel en beschermingsmateriaal). Dit leidt tot meerkosten. Voorzover deze betrekking hebben op de Arnhemse begroting zijn ze hier opgenomen. Landelijk wordt overleg gevoerd over eventuele compensatie. Daar staan minder inzet op reguliere activiteiten tegenover, o.a. op dienstverlening Jeugdgezondheidszorg (minder contactmomenten consultatieburo's, artsen en verpleegkundigen op scholen), minder voorlichting sexuele gezondheid op scholen, minder of geen reguliere inzet op toezicht kinderdagverblijven, wel mogelijk op de noodopvang. Tevens dalen de inkomsten doordat minder beroep wordt gedaan op reizigersvaccinaties. Bij de half jaar rapportage zal VGGM uitgebreid stil staan bij de Corona-crisis.	-400 tot -500	nnb
Subsidieverstrekking of verantwoording Welzijn	Welzijnsorganisaties en buurthuizen lopen inkomsten mis, bijvoorbeeld op baromzet, deelnemersbijdragen en verhuur van ruimtes. Niet alle organisaties kunnen het mislopen van inkomsten opvangen, de vraag bij buurthuizen is uitgezet, een eerste inschatting van dit risico is dat het gaat om ongeveer 150.000 tot 200.000. Voor de gesubsidieerde opdrachten geldt dat welzijnsorganisatie (en andere subsidiepartners) zoveel mogelijk hun opdracht op een andere manier vormgeven, die past bij de RIVM richtlijnen, zodat goed contact en ondersteuning aan kwetsbare inwoners geborgd is. Er vindt ook inzet plaats op onderdelen die nu door de coronacrisis zijn ontstaan, zoals noodopvang op school en jongerenwerk inzetten om groepsvorming op straat tegen te gaan.	-200	nnb
Spoedeisende zorg (SEZ) van Jeugdbescherming Gelderland en meer jeugdbeschermingsmaatregelen	Er is sinds de coronacrisis (nog) geen toename zichtbaar van het beroep op en inzet van de Spoedeisende Zorg (crisiszorg) van Jeugdbescherming Gelderland. Wel is het mogelijk dat, naarmate de crisis langer duurt, er na de coronacrisis sprake zal kunnen zijn van een inhaalvraag. Hierdoor loopt de gemeente het risico een hogere bijdrage voor SEZ te moeten betalen. Deze mogelijk exta kosten zijn waarschijnlijk beperkt gelet op de relatief geringe reguliere bijdrage. Het aantal beschermingsmaatregelen loopt terug, omdat de zittingen bij de rechtbank worden uitgesteld Op termijn dient dit weer ingehaald te worden, maar het zal wel even duren voordat de rechtbank deze achterstand in kan halen.	-100 tot -200	nnb
Tijdelijk niet innen eigen bijdrage Wmo	Zorgaanbieders zijn opgeroepen om waar mogelijk volwaardige alternatieve vormen van zorg en ondersteuning te bieden. Maar het kan ook voorkomen dat zorg en ondersteuning in zijn geheel geen doorgang kan vinden. Dit zou betekenen dat gemeenten, in overleg met aanbieders, voor het totale cliëntenbestand Wmo zouden moeten beoordelen in welke individuele situaties de eigen bijdrage gestopt moet worden (en wanneer deze weer moet starten). Omdat dit voor alle betrokken partijen een grote (administratieve) uitvoeringslast is, is landelijk besloten om voor de Wmo-cliënten de eigen bijdrage voor in ieder geval april en mei niet te innen, met uitzondering dus van de cliënten met de voorzieningen beschermd wonen intramuraal en opvang. Het ministerie van VWS gaat in gesprek met de VNG over compensatie. .	0 tot -194	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inzet vrouwenopvang bij Moviera	In het algemeen is de verwachting dat huiselijk geweld en kindermishandeling toeneemt wanneer de druk op de gezinnen toeneemt door isolatie en thuiswerken/kinderen niet naar school.Dit betekent dat er over de hele linie meer gebruik gemaakt wordt van de voorzieningen (Vrouwenopvang, Centrum seksueel geweld en ook de ambulante inzet VO). Bij Moviera is in Oosterbeek (crisisopvang) een extra groep opengegaan (extra kosten) waar nieuwe cliënten worden opvangen (scheiding cliënten). Verder worden de richtlijnen van de RIVM gevolgd. De verwachting is verder dat er door corona een toename is/zal zijn van huiselijk geweld, wat zich ook op langere termijn zal vertalen in een groter beroep op jeugdzorg en vrouwenopvang. Een risico wordt ook gevormd door mogelijke personeelsuitval als gevolg van besmetting. Mogelijk dat Moviera voor de compensatie van de extra kosten een beroep kan doen op het Rijk en/of Provincie.	-135	nnb
Toename meldingen Veilig Thuis	De verwachting is dat de problematiek van veiligheid 'achter de voordeur' (kindermishandeling en/of huiselijk geweld) door de afgekondigde coronamaatregelen van het Rijk toe zal nemen cq. zal intensiveren, ook bij gezinnen die wij nog niet in beeld hebben. In de eerste weken van de coronacrisis daalde op basis van informatie van Veilig Thuis het aantal politiemeldingen inzake huiselijke geweld en kindermishandeling en is er een lichte stijging van het aantal adviesvragen van professionals. Het vermoeden bestaat dat een belangrijk deel van de problematiek in dit stadium 'verborgen en onder de radar' blijft. Na het opheffen van de coroanamaatregelen is de verwachting dat er sprake zal zijn van een inhaaleffect, waardoor sprake kan zijn van extra kosten Veilig Thuis. Dit vertaalt zich vervolgens door in extra kosten bij de sociale wijkteams, jeugdzorgaanbieders en Moviera.	-55 tot -115	nnb
Inzet statushouders / inburgering	De dualetrajecten (werk en taal) kunnen deels uitgevoerd worden, waardoor er inkomsten misgelopen worden en er vertraging in het traject optreedt (werk ligt stil). Voor een deel van de duale trajecten is een alternatief gevonden, de mondkapjesfabriek. Mocht de coronacrisis langer dan 3-6 maanden duren, dan ontstaat er op de lopende pilot Inburgering duale trajecten statushouders mogelijk in 2021 een financieel knelpunt.	-50	-150 tot -200
Terugloop eigen bijdragen hulp bij huishouden	Bij hulp in het huishouden is er een grote kans dat inwoners hun zorg onderbreken en dus gedurende de beperkende RIVM maatregelen ook geen eigen bijdrage betalen. Per persoon gaat het dan over €19,00 p.m.. Inschatting van de omvang is gebaseerd op basis van 10% tot 30% minder eigen bijdragen gedurende 3 maanden.	-25 tot -70 -nnb	nnb
Meerkosten doelgroepenvervoer	Voor doelgroepenvervoer geldt op dit moment dat 80% van de niet gereden ritten wordt doorbetaald. Daarnaast zijn er meerkosten voor de gereden ritten, aangezien daarvoor rolstoeltaxi's worden ingezet en er nu 1 op 1 gereden wordt (dus geen combinatieritten meer). Verwachting was dat dit binnen het kader kon worden opgevangen. Er nu vanuitgaande dat het vervoer vanaf juni nog steeds niet "normaal" kan worden uitgevoerd, zullen de meerkosten hoger worden. Op dit moment wordt er door de BVO DRAN, waar de uitvoering van het doelgroepenvervoer is belegd, onderzocht welke mogelijkheden er binnen het vervoer zijn om voor te sorteren op de anderhalvemetersamenleving. Wel is duidelijk dat als alle scholen en instellingen (jeugd en Wmo) weer opengaan er niet voldoende voertuigen en chauffeurs beschikbaar zijn om alle leerlingen, jeugdigen en Wmo-ers te vervoeren op basis van de 1,5 meter afstand die gehanteerd moet worden. Zodra de BVO DRAN hier meer duidelijkheid over kan geven kan er ook inzichtelijk gemaakt worden welke financiële gevolgen dit heeft.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inventarisatie en aanpak opgelopen onderwijsachterstanden	Door het sluiten van de kinderopvang en scholen hebben veel kinderen waarschijnlijk een achterstand opgelopen en zeker veel meegemaakt. Wanneer de scholen weer opengaan op 11 mei, is het aan de professionals om te zien wat deze kinderen nodig hebben. We maken met besturen kinderopvang en onderwijs een Arnhemse Aanpak Onderwijs, om hier samen de schouders onder te zetten. De extra inzet kan op meerdere domeinen; onder schooltijd, met verlengde leertijd, in de thuissituatie en in de vakantieperiodes. Het is nog niet inzichtelijk welke kosten dit met zich meebrengt.	nnb	nnb
Onzekere dekking 24/7 kinderopvang ouders vitale beroepen	Op verzoek van het Rijk is 24 uurs kinderopvang voor ouders met vitale beroepen geregeld. SKAR voert dit uit. Het Rijk heeft toegezegd alle kosten te dragen. Harde afspraken zijn er echter op dit moment niet. In de weekenden en avonden is een aantal keer gebruik gemaakt van de opvang. Een overzicht van de kosten die SKAR tot nu toe heeft gemaakt en verwacht te maken is aangevraagd. Doordat inkomsten SKAR voor een groot deel overeind blijven blijft het risico beperkt tot duizenden euro's.	0 tot -20	nnb
Extra locaties beschermd wonen en jeugdzorg voor inwoners en kinderen met corona	Er zijn door aanbieders van beschermd wonen en jeugdzorg (o.a. RIBW en Lindenhout) extra locaties geopend om inwoners en kinderen met corona te kunnen opvangen die door de omstandigheden niet meer op hun huidige adres kunnen blijven wonen. Ook is er de mogelijkheid voor kinderen om 24uurs begeleiding thuis te ontvangen (zodat ze thuis in quarantaine kunnen blijven als hun ouders opgenomen moeten worden). Het Rijk heeft toegezegd gemeenten hiervoor te compenseren.	nnb	nnb
Extra locaties maatschappelijke opvang voor inwoners zonder corona	Naast de huidige voorzieningen zijn andere locaties geopend om opvang en hulpverlening conform de richtlijnen van RIVM te verlenen en extra locatie geopend voor de opvang van daklozen met ziekteverschijnselen. Het gaat om opvang in een passagiersschip en het klooster in Huissen. Op basis van een eerste inschatting kunnen de extra kosten oplopen tot 1 miljoen. Het Rijk heeft toegezegd gemeenten hiervoor te compenseren.	nnb	nnb
Niet tijdig kunnen verantwoorden van de zorgbesteding in 2020	Risico op vertraging in het jaarrekeningtraject 2020 of zelfs een niet goedkeurende controleverklaring. Geen financieel effect, maar risico voor rechtmatigheid gemeentelijke jaarrekening. Grootste oorzaak voor dit risico is het feit dat we betalen voor zorg die niet geleverd wordt. Hierover gaan de VNG en het ministerie van VWS in gesprek met o.a. de NBA. Waar nodig worden de accountantsprotocollen aangepast. Er ligt echter nog niets vast.	nnb	nnb
Niet voldoen subsidie-eisen of verantwoording	In de verlening van subsidies bestaat een risico op onrechtmatigheid, omdat organisaties niet voldoen aan de eerder gestelde subsidie-eisen, zij leveren echter wel inzet. In de periodieke kwartaal- en halfjaar gesprekken met de gesubsidieerde partners wordt hieraan expliciet aandacht besteed zodat problemen zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Wonen in een duurzamer Arnhem			
Daling legesinkomsten door terugval aanvragen bouwvergunningen	ODRA ziet op dit moment nog geen daling in het aantal aanvragen voor bouwvergunningen en verwacht op basis van gespreken met vergunningaanvragers een lichte stijging. Afhankelijk van de duur van de crisis zou dit kunnen veranderen. Op langere termijn bestaat de kans dat de economische effecten van de corona crisis zorgen voor een terugval van bouwaanvragen. Economisch Instituut van de Bouw (EIB) verwacht 15% krimp bouwproductie.	-300	-600
Extra activiteiten afvalinzameling (inclusief bedrijfsafval)	Doordat inwoners meer thuis blijven is er meer huishoudelijk afval. Daarom zijn er extra ledigingen van restafvalcontainers, papiercontainers, wordt er vaker met kraakpersvrachtswagens gereden voor onder andere het verwijderen bijplaatsingen en extra gratis grofvuilrondes. Tevens wordt een verdere daling van de oudpapierprijs verwacht, zal de inzameling van minicontainers oudpapier met beladers van Suez plaatsvinden en zullen verenigingen gecompenseerd worden voor hun daardoor misgelopen oudpapiervergoeding.	-300	nnb
Uitstel huurbetalingen / huurverlagingen	Meerdere ondernemingen in gemeentelijke panden hebben verzocht om uitstel van huurbetaling en een aantal om huurverlaging. Deze verzoeken worden stuk voor stuk bekeken, waarbij primair gekeken wordt of uitstel van huurbetaling mogelijk is.Totale omvang aan huuropbrengsten, erfpachten, serviceopbrengsten, pachten bedraagt circa € 1,6 miljoen per maand. Een groot deel van hiervan is afkomstig van voormalige gemeentelijke activiteiten (sport, cultuur). Daar staat meestal subsidie tegenover. Op het overige deel ontstaat dus een risico als gevolg van de corona-crisis.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Genieten van een nog mooier Arnhem			
Terugloop parkeerinkomsten	Op basis van de actuele gegevens van P1-parkeerbedrijf is er een duidelijke afname van parkeerinkomsten. Het parkeerresultaat wordt verrekend met reserve Bereikbaarheid Effect na mei is lastig te bepalen omdat deze afhankelijk is van duur van de beperkende maatregelen (PM).	-2.500 -nnb	nnb
Inzet ODRA en welzijnsorganisaties op handhaving noodverordening en voor jeugd- en jongerenwerk / straatwerk	Vanuit ODRA en de welzijnsorganisaties wordt ingezet op het handhaven van de noodverordening die geldt i.v.m. de corona-crisis. Voor het grootste deel worden daarbij werkzaamheden die nu niet meer uitgevoerd worden als gevolg van de corona-crisis ingewisseld met meer toezichthoudend werk.	-300 tot -500 -nnb	nnb
Cultuur; Extra steun culturele instellingen en kunstenaars, sector ligt volledig stil	Alhoewel de meeste culturele (basis)voorzieningen nu nog niet direct liquiditeitsproblemen hebben, worden er wel knelpunten verwacht bij instellingen die forse eigen (publieks)inkomsten hebben. Sommige instellingen kunnen geen gebruik maken van de coulancemaatregelen van het Rijk omdat zij (net) niet aan de vereisten voldoen. Bij cultureel seizoenswerk, zoals festivals, wordt normaal gesproken het grootste deel van de jaaromzet in deze periode verdiend. Op de middellange termijn worden daarom bij tal van instellingen problemen voorzien door gebrek aan bezoekersinkomsten en omzetverlies. Instellingen treffen diverse maatregelen om kosten te dempen en maken waar mogelijk gebruik van de rijksregelingen zoals NOW, TOZO en TOGS. Er bereiken ons echter steeds meer geluiden dat deze regelingen onvoldoende matchen en voor de culturele sector maatwerk nodig is.	nnb	nnb
Terugloop toeristenbelasting	De inkomsten toeristenbelasting zullen teruglopen. De omvang hiervan is afhankelijk van het moment waarop toeristen weer terug komen. Vooralsnog wordt uitgegaan van 40% terugloop.	-155	-100
Leegloop personeel Projecten (PIM)	PIM werkt met een flexibele schil waardoor effecten op de leegloop gedeeltelijk kunnen worden opgevangen. Echter, niet alle projecten kunnen door internen worden uitgevoerd (expertise), waardoor extra leegloop toch mogelijk is met extra overdrachtskosten.	-100 -nnb	nnb
Extra kosten Toezicht en Handhaving	Er wordt intensief toezicht gehouden op de naleving van de beperkende maatregelen. Hiervoor worden extra BOA's ingezet. Daarnaast worden extra voorzieningen getroffen voor toezicht en handhaving zoals inrichten centrale post handhaving.	-25 tot -100	nnb
Terugval in verleende vergunningen Openbare Ruimte	Minder inkomsten zijn te verwachten door een terugloop in vergunningen en ontheffingen. Daarnaast zit er een risico in het (al dan niet deels) compenseren van leges voor vergunningen die niet meer van toepassing zijn.	-50	nnb
Uitstel van betaling sportverenigingen	Het uitstel van betalingen van sportverenigingen levert op korte termijn geen nadeel op; inkomsten worden later alsnog ontvangen. Indien uitstel tot faillisementen leidt zal dit later wel effect sorteren.	nnb	nnb
Wegvallen inkomsten Sportverenigingen	Sportverenigingen met een eigen accommodatie zien hun inkomsten sterk teruglopen. De helft van de inkomsten zoals onder andere baromzet, ophalen oud papier en sponsorgeld valt weg. Om een goed beeld van de consequenties te krijgen is de Arnhemse Sportfederatie gevraagd een inventarisatie te doen bij de Arnhemse verenigingen en sportaanbieders.	nnb	nnb
Vertraging uitvoering vastgoed projecten zwembad en museum	Aannemers van grote bouwprojecten zoals zwembad Valkenhuizen komen met disclaimers dat er mogelijk vertraging gaat optreden agv corona en dat zij hiervoor niet aansprakelijk zijn. De financiële effecten en de juridische positie van de gemeente worden nog uitgezocht.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Verlopen fatale termijnen in bezwaar en beroepschriften	Voortgang bij vaststelling bestemmingsplannen door minder inspraakmogelijkheden. Kan leiden tot vertraging in projecten en latere en/of lagere inkomsten uit verkoop grond. Er zijn nu nog geen signalen dat dat nu al het geval is.	nnb	nnb
Terugloop markt- en kermisgelden	Vooralsnog kunnen de markten in Arnhem met de beperkende maatregelen doorgaan. Pas wanneer markten gesloten worden ontstaat er een risico. De voorjaarskermis is echter wel geannuleerd waardoor de kermisgelden nu niet in het evenementenfonds vloeien.	nnb	nnb
Tegenvallende inkomsten grondverkopen	Vooralsnog geen signalen dat partijen van reeds gemaakte overeenkomsten zouden willen afzien. Er is nog geen zicht op de gevolgen voor nieuw af te sluiten contracten voor de rest van het jaar. Er is voldoende weerstandsvermogen aanwezig binnen het grondbedrijf om tegenvallers t.g.v. vertragingen en lagere grondprijzen te kunnen opvangen.	nnb	nnb
Mogelijke vertraging beheer en groot onderhoud / projecten Openbare ruimte	Vooralsnog niet aan de orde. Bij een langere duur of een hogere impact kan door ziekte en afwezigheid een deel van het dagelijks beheer en onderhoud stil komen te liggen. Als het allemaal langer gaat duren, dan ontstaan er mogelijk problemen door achterstallig onderhoud. Daarnaast kunnen mogelijk niet alle geplande werkzaamheden dit jaar uitgevoerd worden en zullen over de jaargrens heen gaan.	nnb	nnb
Sportbedrijf; terugloop inkomsten	Het Sportbedrijf heeft te maken met een forse terugloop van de inkomsten, doordat zij onder andere tijdelijk geen huur in rekening brengt bij sportverenigingen, maar ook inkomsten uit evenementen en entree mislopen. Het Sportbedrijf is echter ook met diverse kostenbesparende maatregelen bezig waaronder werktijdverkorting. Verwachting is dat zij een eventueel resterend nadeel binnen het eigen vermogen of door een rijksbijdrage kunnen opvangen. Dit is wel afhankelijk van de duur van de crisis.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Open en verantwoord besturen			
Bedrijfvoering	Diverse processen binnen de ambtelijke organisatie ondervinden vertraging als gevolg van de contact beperkende maatregelen en hoger ziekteverzuim. De meeste opleidingen en trainingen voor medewerkers zijn uitgesteld naar 2021. Er is zowel uitstel als verlenging van inhuur als gevolg van uitval en vacaturevertraging. De uitrol van devices zoals laptops om thuis te werken kost tijd. Bij een werkpiek zodra iedereen weer aan de slag gaat bestaat een risico op ziekte of uitval. Het doorschuiven van verlof kan resulteren in een stuwmeer aan vakantiedagen die mogelijk worden verkocht. ICT projecten worden noodgedwongen stilgelegd of opgeschort waardoor snijverlies ontstaat bij het opnieuw opstarten van de projecten. Daarnaast moeten er wellicht op korte termijn extra voorzieningen worden getroffen t.a.v. (digitale) werkplekken, vergadervoorzieningen, laptops en beeldschermen. Daarnaast zijn er extra uitgaven voor beveiliging.	-500 tot -800	-200
Belastingen; Minder inkomsten als gevolg van faillisementen (m.n. OZB)	Het uitstellen van de belastingen voor ondernemers tot 31 juli 2020 heeft geen directe financiële gevolgen voor 2020. Wel bestaat het risico dat het aantal dubieuze debiteuren en faillissementen als gevolg van deze crisis toeneemt. De effecten hiervan zullen met name landen in 2021 en verder.	nnb	-100 tot -300
Toename fraude door ontbreken toezicht en overzicht	Over de breedte. Zoals bij zorggebruikers als aanbieders en ondernemers die van regelingen gebruik maken.	nnb	nnb
Efficiency verlies rendabele uren	Doordat medewerkers niet meer fysiek met elkaar kunnen overleggen treedt een efficiency verlies op. Hierdoor kunnen projecten niet binnen de daarvoor begrote uren worden uitgevoerd.	-50 tot -200	nnb
Extra lasten open houden burgerzaken en Klantenservice	De coronacrisis leidt bij onze dienstverlening aan de Arnhemmers tot extra kosten en lagere inkomsten (minder leges). Onder andere als gevolg van het uitstellen van niet-prioritaire dienstverlening, minder huwelijken en mogelijk niet-geïnde leges door facturatie achteraf. Bij onze balies hebben we extra beschermende maatregelen getroffen. Ook zullen de belkosten naar verwachting hoger uitvallen door een toename van het aantal telefoontjes over o.a. de zelfstandigenregeling, afval en uitkeringen. Door het gratis telefoonnummer komen deze kosten voor onze rekening.	-25 tot -75 -nnb	nnb
uitstel doorontwikkeling (ICT) en druk op extra kosten te behalen taakstellingen	Het risico bestaat dat de werkzaamheden gericht op een verbetering van de ict huishouding in 2020 niet uitgevoerd kunnen worden en doorschuiven naar 2021. Structureel levert dit geen nadeel op. Wel zorgt het voor een voordeel van € 200k in 2020 en een nadeel van € 200k in 2021. Daarnaast bestaat het risico (€ 100k) dat de Connectie in 2020 extra kosten moet maken als gevolg van de crisis en dat nog te realiseren taakstellingen onder druk komen te staan.	100	-200
Lager accres Gemeentefonds	De crisis maatregelen tellen niet mee voor de omvang van het gemeentefonds. Daarmee is er geen voor- of nadeel voor de gemeentefondsuitkering. Indien er een forse recessie als gevolg van de corona-crisis optreedt zou het accres, net als in de financiële crisis, bevroren kunnen worden. Dan zouden gemeenten een lagere gemeentefondsuitkering krijgen.	nnb	nnb
Compensatie voor maatregelen door het Rijk	Het Rijk heeft toegezegd gemeenten te compenseren voor de extra maatregelen die zij in de corona-crisis nemen. Concrete afspraken zijn hierover niet gemaakt.	+nnb	+nnb

Aan de gemeenteraad

Datum : 28 april 2020
Zaaknummer : 445062
Contactpersoon : Natasja Bouwman
Telefoonnummer : 026 3774629

Onderwerp: Turap-1 2020

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de Turap-1 2020.

Inleiding
Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2020 is door de gemeentelijke organisatie een eerste tussenrapportage (Turap-1 2020) opgesteld: een gemeentebrede afwijkingenrapportage.
In deze Turap-1 informeren wij u over de verwachte majeure afwijkingen over het jaar 2020 en het op dit moment verwachte resultaat op het einde van het jaar. De Perspectiefnota 2021-2024 biedt een meerjarig perspectief en beziet ook de effecten in het uitvoeringsjaar 2020. Deze effecten nemen we ter kennisname mee in de bijgevoegde Turap 1. De begroting voor het lopende uitvoeringsjaar wordt pas aangepast bij Turap 2. De meerjarige effecten vanaf 2021 uit de Perspectiefnota worden meegenomen in de Begroting 2021-2024.

Turap-1 2020
Ten opzichte van de begrote lasten en baten wordt in 2020 een nadelig totaalsaldo van baten en lasten verwacht van per saldo € 1,0 miljoen. Op een aantal programma's wordt echter een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserves verwacht dan is begroot (€ 3,5 miljoen), waardoor een voordeel voor de algemene reserve van € 2,5 miljoen ontstaat. Voor de verdere achtergronden verwijzen we u naar de Turap-1 2020, die als bijlage bij deze brief is gevoegd.

Financiële impact coronacrisis
De impact van de coronacrisis heeft naast de ingrijpende maatschappelijke gevolgen, ook ingrijpende gevolgen voor de gemeentefinanciën. Op ambtelijk niveau is vanaf maart een verkenning gestart van de impact van de coronacrisis op de financiën en het risicoprofiel van onze gemeente. Deze treft u als bijlage bij de Perspectiefnota 2021-2024 aan. Als gevolg van de vele onzekerheden kan echter alleen op basis van aannames en veronderstellingen een indicatie worden gegeven van de impact voor de gemeentelijke financiën.

Consequenties
Deze Turap-1 2020 bieden wij u ter kennisname aan in het kader van onze actieve informatieplicht. Op basis van de verwachte majeure afwijkingen in de Turap-1 2020 verkrijgt u inzicht in de gebieden waar financieel gezien een afwijking ontstaat.

Communicatie
De Turap-1 2020 wordt openbaar gemaakt via de website van de gemeente Arnhem (financien.arnhem.nl).

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- Turap-1 2020

Tussentijdse rapportage 1 2020

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2020 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 5
Financiële afwijkingen 6
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 6
S01 Veiligheid 8
S06 Participatie en armoedebestrijding 9
S07 Zorg 10
S08 Welzijn en inclusie 12
S09 Gezondheid en sport 13
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 15
S12 Wonen en leefomgeving 16

Hoofdlijnen Turap 1 2020

In deze Turap zijn de verwachte afwijkingen over het lopende jaar 2020 opgenomen, zoals naar voren komen vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen, de uitvoering van moties en van de urgente knelpunten. In deze tussenrapportage nemen we de financiële gevolgen op die opgenomen zijn in de Perspectiefnota en die een effect hebben voor het jaar 2020. Dit beeld laat op het totaal een positieve verrekening met de algemene reserve zien van € 2,5 miljoen. Dit beeld sluit aan bij de cijfers en toelichting zoals in de Perspectiefnota in het hoofdstuk Financieel Perspectief is opgenomen. Echter, de gevolgen van de coronacrisis zijn hierin nog niet gekwantificeerd.

Impact coronacrisis
Vanaf de laatste week van maart heeft een ambtelijke verkenning plaats gevonden van de mogelijke impact van de coronacrisis op de financiën en het risicoprofiel voor onze gemeente. Dit, ook al zijn de omstandigheden zeer onzeker, om zo goed mogelijk in te schatten wat de financiële impact voor de gemeente Arnhem is, naast de ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse burgers, bedrijven en organisaties. Daarbij is uitgegaan van de mogelijke impact van contactbeperkende maatregelen voor een duur van drie maanden. Dit in aansluiting op het eerste scenario van het Centraal Plan Bureau (CPB) dat de gevolgen van de corona crisis verkend heeft.

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. Duidelijk is wel al dat de financiële impact naar alle waarschijnlijkheid majeur zal zijn. In de bijlage bij de Perspectiefnota 2021-2024 is de impactanalyse bijgevoegd.

De belangrijkste onzekerheid zit op dit moment op de duur van de contactbeperkende maatregelen en de verdere gevolgen daarvan. Dat betekent dus ook dat naar mate de maatregelen langer duren ook de gevolgen voor de Arnhemse samenleving dieper zullen ingrijpen en ook de gevolgen voor de gemeentelijke financiën nog groter zullen zijn.

De Perspectiefnota biedt een meerjarig perspectief en beziet de effecten in het uitvoeringsjaar 2020. De effecten in het uitvoeringsjaar nemen we ter kennisname mee in deze Turap 1. De begroting voor het lopende uitvoeringsjaar wordt pas aangepast bij Turap 2. De meerjarige effecten vanaf 2021 uit de Perspectiefnota worden meegenomen in de Begroting 2021-2024.

Bestuursrapportages en Turap
Vorig jaar is gestart met het opstellen van bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak naar Werk. In deze bestuursrapportages wordt gedetailleerde informatie gegeven over de voortgang en resultaten van de programma's. Deze bestuursrapportages zijn continu in ontwikkeling om de raad steeds betere instrumenten te geven om bij te sturen en te controleren.

In de Turaps wordt ook over de voortgang van de programma's gerapporteerd. In Turap 1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap 2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Deze rapportage is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. We zijn op zoek naar een goede samenhang tussen de bestuursrapportages en de Turaps.

In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting over de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Totaalbeeld financiën

Overzicht baten en lasten geconsolideerd			
(bedragen x € 1.000)			
Middelen	**Begroting primitief**	**Prognose Turap 1**	**Afwijking Turap 1**
Lasten	-759.809	-772.438	-12.629
Baten	750.802	762.442	11.640
Saldo lasten en baten	**-9.007**	**-9.996**	**-989**
Toevoegingen aan reserves	-29.445	-29.445	0
Onttrekkingen aan reserves	38.452	41.941	3.489
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**9.007**	**12.496**	**3.489**
Prognose resultaat	**0**	**2.500**	**2.500**

Uit bovenstaand totaalbeeld blijkt dat ten opzichte van de begrote lasten en baten in 2020 een nadelig saldo wordt verwacht van € 1,0 miljoen. Op een aantal programma's wordt echter een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserves verwacht dan is begroot (€ 3,5 miljoen), waardoor een voordeel voor de algemene reserve van € 2,5 miljoen ontstaat. In de bijlagen worden per programma de verwachte afwijkingen nader toegelicht.

Bijlagen

Financiële afwijkingen

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-115.847	-117.060	-1.213
Baten	513.240	522.646	9.406
Saldo lasten en baten	**397.393**	**405.586**	**8.193**
Toevoegingen aan reserves	-11.116	-11.116	0
Onttrekkingen aan reserves	13.141	14.775	1.634
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**2.025**	**3.659**	**1.634**
Prognose resultaat	**399.418**	**409.245**	**9.827**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-1.213**				
Financiën	-670		Dividend BNG	I	AR
Personeel en Organisatie	-543		Connectie cao-stijging	S	AR
Baten	**9.406**				
Financiën	9.406		September - decembercirculaire: 7.145	S	AR
			MIP: 1.360	S	AR
			Rente: 900	S	AR
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**1.634**				
Diverse bestemmingsreserves	1.634		Actualisering Bestemmingsreserves	I	BR

Dividend BNG

Er ontstaat in 2020 wel een nadeel op het dividend van de BNG (uitkering over 2019). Ten opzichte van de begroting is dit een nadeel van € 670.000. De BNG heeft een forse voorziening moeten treffen omdat een partij aan wie ze kredieten hebben verleend in financieel zwaar weer is gekomen. Zonder die voorziening was de winst op peil gebleven. Het resultaat van de bank verder is niet verslechterd, dus er is voor dit moment geen aanleiding om de begroting meerjarig aan te passen.

De Connectie: cao stijging

Op 12 september 2019 hebben bonden en de VNG een akkoord bereikt over een loonsverhoging van 6,25%. Voor De Connectie betekent dit een aanvulling op de ingeschatte nominale indexatie. Voor onze eigen organisatie geldt dit ook, maar dit knelpunt is reeds in de MJPB 2020-2023 verwerkt.

September- en decembercirculaire gemeentefonds

De MJPB 2020-2023 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2019. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2019 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een stijging van het accres ten opzichte van mei 2019 en zijn diverse maatstaven geactualiseerd. Ook nemen we vanaf 2021 de verwachte verhoging van de algemene uitkering mee als gevolg van de nominale indexatie. Dit dient als dekking voor onze nominale en volume indexatie.
Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's) opgenomen, welke overgeheveld worden aan het beleidsveld ter dekking van de kosten die op dat terrein gemaakt worden. Het gaat daarbij om middelen Gezond in de stad, aanpak laaggeletterdheid, dak- en thuisloze jongeren, ambulantisering in de Ggz, Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken, toezicht en handhaving kinderopvang en uitvoering van de donorwet.

Meerjareninvesteringsplanning
Zoals gebruikelijk wordt de MeerjarenInvesteringsPlanning (MIP) voor de Perspectiefnota geactualiseerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld naar aanleiding van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2019. Over 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden van de begrote investeringen, waardoor in 2020 een vrijval van de daarvoor begrote kapitaallasten plaatsvindt. Een bedrag van € 1,360 miljoen valt hiervan vrij ten gunste van de algemene reserve. In de jaarrekening wordt in de paragraaf Investeringen in de jaarrekening 2019 hierover een nadere toelichting gegeven.

Rente
In de huidige MJPB 2020 - 2023 gaan we uit van een geleidelijk stijgende rente. Voorgesteld wordt om nu in het beeld de aanname te verwerken dat de rente gedurende een langere periode van jaren op het huidige niveau blijft (vergelijkbaar met de situatie waarin Japan al langer zit/heeft gezeten). In 2020 ontstaat hierdoor een voordeel van € 9 ton. Hierbij blijven we uitgaan van lange looptijden van nieuwe leningen.
Mocht de rente in de nabije toekomst sneller gaan stijgen, dan kunnen we de gevolgen daarvan opvangen door leningen met kortere looptijden aan te trekken. Kortere looptijden betekent een lagere rente. De gemeente Arnhem heeft de ruimte om zulke leningen aan te trekken omdat we in de afgelopen jaren juist leningen met langere looptijden hebben afgesloten. Hierdoor zijn onze aflossingsverplichtingen in de nabije toekomst laag geworden, lager dan wettelijk toegestaan volgens de renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal). Vanwege deze ruimte voor extra aflossingen kan de gemeente indien nodig nieuwe leningen met een kortere looptijd aantrekken en zo de gemiddeld te betalen rente laag houden.

Actualisering bestemmingsreserves
In het kader van open en verantwoord besturen is kritisch gekeken naar de bestemmingsreserves. Voor dat deel waar geen concreet bestedingsplan (en een begrote dotatie) aan ten grondslag ligt, wordt voorgesteld om dit vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen. Een aantal reserves is ingesteld om een bepaald risico af te dekken. Daarbij is geïnventariseerd of dit risico en de stand van de bijbehorende reserve nog actueel is. Bij de reserves Pakketmaatregelen Wmo, Toezicht Peuterspeelzalen en gastouderopvang, Stimulering woningbouw, Taakmutaties Gemeentefonds-overloop en Bedrijfsvoering ontstaat ruimte na de actualisatie. Deze ruimte komt ten gunste van de algemene middelen.

S01 Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-14.692	-15.065	-373
Baten	1.673	1.673	0
Saldo lasten en baten	**-13.019**	**-13.392**	**-373**
Toevoegingen aan reserves	-68	-68	0
Onttrekkingen aan reserves	341	341	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**273**	**273**	**0**
Prognose resultaat	**-12.746**	**-13.119**	**-373**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-373**				
Brandweer	-373		Nacalculatie/indexatie	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

VGGM- Brandweer

Dit knelpunt wordt veroorzaakt doordat de nagecalculeerde indexering van lonen en prijzen op het onderdeel Brandweer van VGGM onvoldoende is verwerkt in het gemeentelijk budget dat beschikbaar is voor de Brandweer. Voor de jaren vanaf 2021 wordt bekeken of dit opgevangen kan worden binnen de totale beschikbare middelen voor indexatie in de MJPB 2021-2024.

S06 Participatie en armoedebestrijding

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-169.996	-170.266	-270
Baten	110.722	112.956	2.234
Saldo lasten en baten	**-59.273**	**-59.273**	**1.964**
Toevoegingen aan reserves	-290	-290	0
Onttrekkingen aan reserves	2.142	2.142	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.852**	**1.852**	**0**
Prognose resultaat	**-57.421**	**-57.421**	**1.964**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-270**				
Werk en Inkomen	-300		BUIG	S	AR
Armoedebeleid	30		Incidentele bijdrage dekking Uitvoering dierenwelzijn	I	AR
Baten	**2.234**				
Werk en Inkomen	2.234		Compensatie BUIG	I	AR
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Werk & Inkomen: BUIG

Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar.

Armoedebeleid

Voor 2020 is vanuit het beleidsterrein Armoede incidentele dekking (€ 30.000) gevonden voor een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen.

Werk & Inkomen: Compensatie BUIG

Recent hebben we bericht ontvangen van het ministerie van SZW met betrekking tot onze bezwaarschriften BUIG over de jaren 2015 en 2016. Vanuit SZW wordt een compensatiebedrag voorgesteld ter hoogte van € 2,23 miljoen. Ambtelijk wordt op dit moment nog bekeken in hoeverre wij dit vanuit de gemeente Arnhem een passend voorstel vinden. Ondanks dat er nog geen definitief besluit ligt, is de verwachting dat de compensatie minimaal € 2,23 miljoen zal zijn.

In de bestuursrapportage Doorbraak naar Werk is op pagina 29 financiële informatie te vinden over de voortgang van het programma.

S07 Zorg

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-30.808	-40.583	-9.775
Baten	918	918	0
Saldo lasten en baten	**-29.890**	**-39.665**	**-9.775**
Toevoegingen aan reserves	-678	-678	0
Onttrekkingen aan reserves	1.100	2.510	1.410
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**422**	**1.832**	**1.410**
Prognose resultaat	**-29.468**	**-37.833**	**-8.365**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-9.775**				
Jeugd /Jeugdzorg	-8.800		Ontwikkelingen jeugdzorg	S	AR
Zorg	-410		Veilig thuis; verhoging Arnhemse bijdrage	I	AR
Zorg	-565		DRAN	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**1.410**				
BR Wmo & Jeugdzorg	1.000		Ontwikkelingen jeugdzorg	I	BR
BR Beschermd en weerbaar	410		Zorg/Veilig thuis	I	BR

Jeugdzorg

In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 (oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021). De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB (€ 0,6 miljoen) en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden (€ 0,4 miljoen) zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd (€ 1,4 miljoen). Het verwachte tekort in 2020 komt daarmee uit op € 8,8 miljoen. Voor 2020 is in de raadsbrief eenmalig dekking van € 1 miljoen uit de BR Wmo & Jeugdzorg voorgesteld.
In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden.

Veilig thuis

In 2019 is het beroep op Veilig Thuis Gelderland-Midden gestegen als gevolg van de invoering van de verbeterde Wet Verplichte Meldcode en de radarfunctie. Het aantal adviesvragen en meldingen bij Veilig thuis is meer gestegen dan werd verwacht. Veilig thuis heeft zich daarom genoodzaakt gezien haar begroting en daarmee ook de gemeentelijke bijdragen naar boven bij te stellen. Voorstel is om de hogere Arnhemse bijdrage van € 410.000 in 2020 eenmalig te dekken uit de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar. Vooralsnog wordt de verhoging als incidenteel beschouwd. Later dit jaar wordt in het bestuurlijk overleg Veilig Thuis op basis van het aantal meldingen en adviesaanvragen bepaald of een structurele aanpassing van de begroting noodzakelijk is. Kijkend naar de eerste maanden van 2020 lijkt de productie te stabiliseren op het niveau van eind 2019. Dit zou een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage betekenen. Er is daarom een risico opgenomen in het gemeentelijk risicoprofiel.

DRAN

Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding.

In de bestuursrapportage Zorg is op pagina 11 financiële informatie te vinden over de voortgang van het programma.

S08 Welzijn en inclusie

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-18.236	-18.261	-25
Baten	755	755	0
Saldo lasten en baten	**-17.481**	**-17.481**	**-25**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.100	1.100	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.100**	**1.100**	**0**
Prognose resultaat	**-16.381**	**-16.381**	**-25**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-25**				
Inclusie	-25		Motie AST	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Inclusie

De motie Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143) vraagt om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. Uit een inventarisatie met openbare ruimte is gebleken dat voor het grootste deel van de uitvoering middelen vrijgemaakt kunnen worden door te schuiven in de hoeveelheid projecten die er op jaarbasis worden uitgevoerd. Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd.

S09 Gezondheid en sport

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-18.141	-18.649	-508
Baten	2.161	2.161	0
Saldo lasten en baten	**-15.980**	**-16.488**	**-508**
Toevoegingen aan reserves	-693	-693	0
Onttrekkingen aan reserves	528	648	120
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-165**	**-45**	**120**
Prognose resultaat	**-16.145**	**-16.533**	**-388**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-508**				
Publieke gezondheid	-240		Prenatale zorg: -120	I	AR
			Rookvrije generatie: -120	I	AR
Sport	-268		Exploitatie sporthallen: -88	S	AR
			Kunstgrasvelden: -180	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**120**				
BR Transformatie zorg	120		Publieke gezondheid/Prenatale zorg	I	BR

VGGM: prenatale zorg

Onder andere door het wegvallen van het transformatiebudget van de teams Leefomgeving is er vanaf het jaar 2020 onvoldoende budget beschikbaar om bestaande interventies en activiteiten van VGGM op het terrein van prenatale zorg te bekostigen en daarover in het kader van de jaarlijkse Dienstverleningsovereenkomst (DVO) afspraken te maken. Het betreft hier onder andere het programma Stevig ouderschap, het programma Voorzorg en prenatale huisbezoeken. Deze interventies zijn erop gericht om latere problemen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen te voorkomen en dragen zo indirect bij aan het terugdringen van de kosten van de Jeugdzorg. Voor 2020 worden de kosten hiervan gedekt uit de reserve Transformatie zorg.

Rookvrije generatie

Om uitvoering te kunnen geven aan de eerder door de Raad aangenomen motie 'Op naar een rookvrije generatie' zijn extra inzet en middelen nodig, waarin nu in de begroting niet is voorzien.
Het betreft hier onder andere eenmalige kosten voor het plaatsen van borden (€ 120.000). De Raad wordt hierover via een raadsbrief nader geïnformeerd.

Exploitatie sporthallen

Vorig jaar is Sporthal De Opmaat door Sportbedrijf in beheer genomen. Binnenkort nemen zij sporthal Bethaniënstraat in beheer en wanneer sporthal Middachtensingel wordt opgeleverd, zal deze ook door hen in beheer worden genomen. Nieuwe sporthallen zijn altijd gebouwd met de aanname dat de vergoeding normuren bewegingsonderwijs en verhuur aan verenigingen, de exploitatie moet dekken. Bij nieuwe sporthallen is dat niet altijd mogelijk. De reden hiervoor is dat nieuwe sporthallen voldoen aan de hogere normen die we in Arnhem hebben gesteld. Deze normen hebben een financieel effect. Voor 2020 verwachten we een effect van € 87.500. Structureel onderzoeken we het effect en zullen we op een later moment voorstellen tot oplossing doen.

Kunstgrasvelden

Sportbedrijf Arnhem (en daarmee ook de gemeente Arnhem) voldoet niet aan de wettelijke plicht om maatregelen te treffen die het verspreiden van kunstgraskorrels buiten de velden beperkt. De rechtbank heeft een uitspraak gedaan over de te nemen maatregelen inzake het sportbedrijf in Enschede. Op basis daarvan heeft Sportbedrijf Arnhem de mogelijkheden en de kosten van het opruimen van het infill-materiaal buiten de velden en het aanpassen van het onderhoud en de renovaties onderzocht. De aangepaste onderhoudswerkzaamheden zorgen er voor dat het infill-materiaal zo min mogelijk buiten de
velden terechtkomt. De huidige onderhouds- en renovatiebudgetten bij het Sportbedrijf Arnhem zijn hiervoor echter onvoldoende. Om bovenstaande werkzaamheden te verrichten is eenmalig in 2020 € 180.000 nodig en daarnaast een investering waarvan rente en afschrijvingslasten gedurende zeven jaar € 28.500 zullen bedragen. Voor de toekomst zal worden bekeken of deze kunstgrasvelden na afschrijving vervangen moeten worden door velden die aan aangescherpte normeringen voldoen.

Zwembad Valkenhuizen

In de planning van het zwembad was marge aangehouden ten behoeve van onwerkbaar weer. Ondanks de milde winter en het uitblijven van onwerkbaar weer is er ten opzichte van de geplande oplevering toch enige vertraging ontstaan. Dit betreft een vertraging in de ruwbouw ten gunste van de voorbereiding en realisatie van de betonbouw van de kelder. Op dit moment is hierdoor een beperkte uitloop van circa 5 weken te verwachten, de verwachte oplevering is nu voorzien januari 2021. De vertraging ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente en zal niet leiden tot extra kosten.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-42.329	-42.439	-110
Baten	37.604	37.604	0
Saldo lasten en baten	**-4.725**	**-4.835**	**-110**
Toevoegingen aan reserves	-814	-814	0
Onttrekkingen aan reserves	30	30	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-784**	**-784**	**0**
Prognose resultaat	**-5.509**	**-5.619**	**-110**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-110**				
Ruimtelijke Ordening	-110		Plan van aanpak woningsplitsing	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering controles en handhaving

Voor panden waar meer dan vier kamers worden verhuurd geldt op basis van nationale wetgeving een meldingsplicht. De gemeente Arnhem kent ongeveer 500 van dit type gemelde kamerverhuurbedrijven. De afgelopen drie jaren gaf de gemeente Arnhem opdracht voor het uitvoeren van 100 handhavingsacties bij kamerverhuurbedrijven door de ODRA. Structureel is er budget voor iets minder dan 50 acties. De controles van de ODRA hebben een integrale benadering waarbij naast brandveiligheid wordt gekeken naar zaken zoals illegale splitsing van bouwwerken, gezondheid, ondermijning, constructie, strijdigheid met bestemmingsplannen.

Bij kamerverhuurbedrijven is de kans op overlast groot. Ook is er sprake van significante risico's. Daarbij is het naleefgedrag van kamerbewoners veelal slecht: in 95% van de gevallen worden tekortkomingen geconstateerd. Uitbreiding van de handhavingscapaciteit van de ODRA is daarom noodzakelijk. Om alle kamerverhuurbedrijven de komende drie jaar te bezoeken en acties in reserve te houden voor incidenten en overlastmeldingen dient het aantal handhavingsacties te worden verhoogd naar 200. Dit leidt tot een knelpunt van € 110.000 (in 2020 tot en met 2022).

S12 Wonen en leefomgeving

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-32.478	-32.833	-355
Baten	37.873	37.873	0
Saldo lasten en baten	**5.395**	**5.040**	**-355**
Toevoegingen aan reserves	-200	-200	0
Onttrekkingen aan reserves	1.286	1.611	325
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.086**	**1.411**	**325**
Prognose resultaat	**6.481**	**6.451**	**-30**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-355**				
Dierenwelzijn	-60		Uitvoering dierenwelzijn	S	AR
Openbare ruimte	30		Incidentele bijdrage dekking Uitvoering dierenwelzijn	I	AR
Groen	-250		Bomenbeleid	S	AR
Wonen	-75		Woondeal Arnhem-Nijmegen	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**325**				
BR Groenfonds	250		Groen/Bomenbeleid	I	BR
BR Volkshuisvesting	75		Wonen/Woondeal Arnhem-Nijmegen	I	BR

Dierenwelzijn

Er ontstaan meerkosten als gevolg van een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen. Voor 2020 is hiervoor vanuit de beleidsterreinen Openbare Ruimte (€ 30.000) en Armoede (€ 30.000, zie programma S06) incidentele dekking gevonden.

Bomenbeleid

De lasten voor het bomenbeleid in 2020 worden gedekt door de inzet van de aanwezige middelen in de BR Groenfonds.

Woondeal

Op 4 maart is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen.
Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.
Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten. Voor het jaar 2020 zijn deze kosten op te vangen in de BR Volkshuisvesting.

Notitie

GEMEENTE Arnhem

Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Datum : 3 juni 2020

Aan : Agendacommissie

Van : K. Vons tel. 3774087

Betreft : Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Inleiding en doel notitie

Deze notitie behandelt het vervolg van de planning en procedure van de Perspectiefnota 2021-2024. Het in de notitie van 8 april jl. voorgestelde proces is i.v.m. de vernieuwde inzichten m.b.t. coronacrisis aangepast. Een aantal onderdelen van het politieke proces is reeds afgesloten of in de steigers gezet. Zo is de periode van technische vragen en antwoorden afgerond en heeft de mondelinge technische briefing door ambtenaren plaatsgevonden. Met de organisatie rondom "het inspreekmoment van de stad", op woensdag 10 juni, is begonnen. De M1 fase is schriftelijk gestart, maar er is geen deadline gesteld voor het indienen van schriftelijke vragen. Er is nog geen gebruik van gemaakt door de raadsleden, m.a.w. er zijn nog geen schriftelijk vragen ingediend. De schriftelijke M1 fase kan nu worden stop gezet en omgezet worden in een fysieke M1 vergadering. De planning en procedure voor de M1, M2 en de besluitvorming wordt nu als volgt voorgesteld:

Woensdag 17 juni: Meningsvorming 1 (fysiek)

Bespreking Perspectiefnota, Meningsvorming 1. De behandeling zal in de verschillende raadskamers plaatsvinden. Bij deze behandeling zal de orde van de vergadering wellicht iets aangepast moeten worden. Omdat het over een voorstel gaat dat alle portefeuilles raakt ligt het minder voor de hand dat er in de raadskamers afzonderlijk een eerste oordeel over de Perspectiefnota wordt uitgesproken. Ook hoeft in een M1 fase niet aan de orde te komen of men moties zal gaan indienen, want we weten vooraf dat dit zal gaan gebeuren. Het ligt in de rede de M1 fase dan iets meer (politiek) vraaggericht zal zijn. Om de agenda van 17 juni niet geheel te belasten met de M1 van de Perspectiefnota zal de M1 vergadering verdeeld worden over de agenda van 17 juni en van 24 juni.

Donderdag 18 juni tot en met donderdag 25 juni: Periode van het opstellen van moties en amendementen

De fracties dienen hun concept moties en amendementen in voor de Meningsvorming 2 bespreking.

Woensdag 24 juni Meningsvorming 1 (fysiek)

Bespreking Perspectiefnota, Meningsvorming 1. Zie woensdag 17 juni

Woensdag 1 juli: Meningsvorming 2

Bespreking Perspectiefnota in fase Meningsvorming 2. Plenair.
Met spreektijden. Geen uitloop mogelijk. Meerdere woordvoerders zijn toegestaan. De bespreking zal verlopen via thema's, waarbij de exacte thematisering af hangt van welke onderwerpen/thema's aan de orde zijn in de ingediende moties en amendementen.

Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Donderdag 2 juli tot en met maandag 6 juli 12.00 uur: de definitieve moties en amendementen worden geschreven.
Periode waarin fracties hun definitieve moties en amendementen indienen en/of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen handhaven danwel intrekken.

Woensdag 8 juli besluitvormende raad Perspectiefnota.
Besluitvormende raad. Perspectiefnota staat centraal. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. De definitieve amendementen en moties dienen op maandag voor 6 juli vóór 12.00 uur ingediend te zijn. Spreekvolgorde: grootste oppositie fractie, grootste coalitiefractie etc. Twee woordvoerders per fractie zijn toegestaan waarbij één algemeen en één financieel.

Voorstel:

Instemmen met het in deze notitie geschetste agenderings/besluitvormingsproces van de Perspectiefnota

Bundel technische vragen Perspectiefnota 2021

Versie: 22-05-2020

GroenLinks 2
VVD 5
D66 12
PvdA 22
SP 27
Arnhem Centraal 32
Partij van de Dieren 34
CDA 35
PVV 38

GroenLinks

Fractie:	**GL - 1 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	Woningbehoefte. Verwachting andere woningbehoefte in het kader van sociale huur. Wie pakt dit op?
Antwoord:	Deze vraag is mondeling beantwoord tijdens de technische sessie.

Fractie:	**GL - 2 (mondeling)**
Pagina:	6
Vraag:	Visie Circulaire Economie, wanneer komt die?
Antwoord:	Deze visie en plan van aanpak worden na de zomer van 2020 verwacht

Fractie:	**GL - 3**
Pagina:	7
Vraag:	Welk herstelplan wordt bovenaan bedoeld?
Antwoord:	Met het herstelplan wordt de aanpak van het college bedoeld die gericht is op het herstel van de stad die nu getroffen is door de Corona-crisis. Dit is geen vastgelegd plan, maar een set aan te ontwikkelen maatregelen en beleidsinterventies gebaseerd op de impact en effecten van de Corona crisis op de Arnhemmers. De wijze waarop we de 1,5 meter samenleving in de stad willen gaan vormgeven, bijvoorbeeld in openbare ruimte en met de terrassen, is daar een voorbeeld van. Maar ook de beleidsmatige opgave om te onderzoeken op welke wijze de negatieve effecten op ondermeer de economie, cultuur en welzijn kunnen worden opgevangen (beleidsinterventies). De focus van deze aanpak is om inzicht te krijgen in wat er nodig is voor de middellange en lange termijn en welke investeringen daarbij horen. Deze aanpak wordt momenteel verder uitgewerkt en de raad gaat daarin worden meegenomen.

Fractie:	**GL - 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	De bridge tot liberation experience? Gaat dit door?
Antwoord:	Naar de mogelijkheden van de De Bridge to Liberation wordt op dit moment gekeken. Dit wordt in nauwe afstemming gedaan tussen Stichting Bridge to Liberation en gemeente Arnhem en de andere strategische partners provincie Gelderland en vfonds.

Fractie:	**GL - 5**
Pagina:	
Vraag:	De rookvrije generatie. Het plaatsen van borden kost 120.000 euro. Waarom zijn deze kosten zo hoog?
Antwoord:	De gemeente heeft 499 speelplaatsen in beheer. Per speelplaats zullen ongeveer 3 betontegels 'Rookvrij' bij de ingangen van de speelplaats geplaatst worden (op de grond). Het plaatsen van 1 tegel kost ongeveer 75 euro, dit is inclusief aanschaf tegel, kosten plaatsen van de tegel en logistieke kosten

Fractie:	**GL- 6**
Pagina:	9
Vraag:	De begroting is sluitend zonder de aanvullende middelen vanuit het Rijk. Maar hoe ziet het financiële plaatje eruit wanneer we de middelen wel ontvangen? Heeft het college dit scenario uitgedacht en hoe worden de extra middelen dan ingezet?
Antwoord:	Indien we aanvullende middelen van het rijk ontvangen, dan zal de exploitatie in elk jaar gunstiger uitvallen. Gezien het feit dat we dit op dit moment te onzeker vinden, is geen scenario uitgedacht hoe deze middelen in te zetten. De middelen Jeugdzorg worden via het Gemeentefonds ontvangen en zijn daarmee in principe algemene middelen die voor alle programma's in te zetten zijn.

Fractie:	**GL - 7**
Pagina:	13
Vraag:	Sportbedrijf kost weer meer geld. Wat is terugkijkend, gezien (financiële) doel het resultaat van de verzelfstandiging? Wat zijn consequenties van het terugdraaien van de verzelfstandiging?
Antwoord:	Het klopt dat de subsidie aan Sportbedrijf sinds 2017 is opgelopen. Dit is echter niet meer dan de jaarlijkse indexering. Sinds 2017 is het Sportbedrijf Arnhem elk jaar ruimschoots binnen het beschikbare budget voor de subsidie gebleven.

Fractie:	**GL- 8**
Pagina:	15
Vraag:	Wat is de rekenrente nu en waarom is die rente niet verlaagd? Wat levert verlaging op? Is de inschatting dat de dotatie aan de BR solvabiliteit omlaag kan? En wat is het gevolg van een eventuele lagere rekenrente daarop?
Antwoord:	De rekenrente (omslagrente) bedraagt in 2020 2% en zal in 2021 worden verlaagd naar waarschijnlijk 1,7 of 1,8%. Daar zijn wettelijke voorschriften voor. De rekenrente wordt bepaald door de rentekosten over alle leningen die de gemeente betaalt. Die leningen zijn in de achter ons liggende jaren afgesloten en hebben niet allemaal zo'n lage rente als momenteel gangbaar is. Verlaging van de rekenrente levert op zichzelf niets op. De rekenrente is een instrument om kosten van leningen intern binnen de gemeente toe te rekenen aan investeringen en programma's. De rente die de gemeente moet betalen aan geldgevers wordt daardoor niet beïnvloed. De BR solvabiliteit heeft geen relatie met de rekenrente. De BR wordt berekend op basis van de boekwaarde van de investeringen en de begrote afschrijvingen. Die worden geen van beide beïnvloed door de rente. Verlaging van de rekenrente heeft dus geen gevolg voor de hoogte van de BR solvabiliteit.

Fractie:	**GL- 9**
Pagina:	15
Vraag:	Wat zou het opleveren in de begroting als we de stelpost wél opnemen (rond BR solvabiliteit)?
Antwoord:	Als we de stelpost inzake verwachte onderuitputting van de kapitaallasten ook in het laatste jaar opnemen, dan staat deze structureel in de begroting en leggen we ons structureel vast op deze besparing. Het wel of niet opnemen van deze stelpost staat los van de begrote dotatie aan de BR Solvabiliteit.

Fractie:	**GL - 10**
Pagina:	18
Vraag:	Wat is het structurele beeld richting 2023? Is dat ook positief, of wordt het negatieve resultaat gedekt door incidenteel verwachte voordelen? En; het laatste jaar is vooral voor de provincie van belang?
Antwoord:	Volgens de beoordeling van de toezichthouder is het structurele begrotingssaldo in de MJPB 2020-2023 ruim € 5 miljoen in 2023. Op dit saldo zijn de incidentele baten en lasten dus gecorrigeerd. Inderdaad is het laatste jaar voor de provincie van belang om een oordeel te geven over de structurele sluitendheid.

Fractie:	**GL - 11**
Pagina:	19
Vraag:	Eventuele extra inzet van voor de coronacrisis (ondersteuning ondernemers, regelingen uitvoeren, extra zomerscholen); in hoeverre worden die betaald uit de Algemene Reserve?
Antwoord:	In de komende periode gaan we voortdurend monitoren welke extra kosten als gevolg van de coronacrisis leiden tot directe nadelen in het lopende jaar 2020, welke mogelijk in het meerjarenbeeld 2021-2024 moeten worden ingeraamd en welke in het risicoprofiel moeten worden meegenomen (omdat er teveel onzekerheden zijn). Deze prognoses nemen we mee in Turap-2 voor wat betreft 2020 en de Begroting 2021-2024 voor wat betreft de jaren na 2020. Aan de raad leggen we indien nodig daarbij een voorstel neer hoe we omgaan met mogelijke extra kosten. Daarbij betrekken we natuurlijk de maatregelen en compensatie van het rijk en de provincie. We verwachten uit de opschoning van de bestemmingsreserves mogelijk ruimte die ingezet kan worden en tot slot zijn er wellicht voorstellen voor beleidsinterventies te doen.

VVD

Fractie:	**VVD - 1**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	In de bestuursrapportage Doorbraak naar werk, staat op pagina 38 een vertaling van de aantallen extra Arnhemmers die wij aan het werk gaan helpen. “Op deze manier komen wij tot 350 van de groep van 500’ tot en met 2024”. En dat betekent in deze bestuursperiode zelfs maar 100 extra mensen in plaats van de 500 die we als ambitie in het coalitieakkoord hebben afgesproken. Wat zegt het staatje p 38 in de bestuursrapportage over de ambitie?
Antwoord:	De ambitie is en blijft om (i) de landelijke lijn te volgen voor wat betreft het saldo op de in- en uitstroom en (ii) 500 Arnhemmers extra aan het werk te helpen. Het slechts formuleren van een ambitie is echter niet genoeg om deze zijn werk te laten doen. Op basis van de inzichten uit de genoemde (en de vorige) bestuursrapportage hebben we dan ook geprobeerd om de ambitie te operationaliseren. In de bestuursrapportage stellen we vast dat de gemeente Arnhem de lijn van gemeenten van een vergelijkbare omvang inmiddels volgt. Het volgen van die lijn betekent dat het jaarlijkse, positieve saldo op instroom en uitstroom ca. 250 inwoners moet zijn. Daarnaast hebben wij in de MJPB 2020-2023 conform het besluit van de raad de ambitie van het programma Doorbraak Naar Werk (deels) financieel vertaald in de begroting. Het staatje op pagina 38 van de bestuursrapportage is niets meer of minder dan een vertaling van (i) het volgen van de landelijke lijn en (ii) de financiële taakstelling in tenminste te behalen aantallen. Het is geenszins opgetekend als impliciete afschaling van de ambitie, want die staat (zoals gezegd) nog steeds.

Fractie:	**VVD-2**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer arnhem
Vraag:	In de motie ‘Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143)’ werd gevraagd om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. In de behandelingen in 2019 is gesproken over noodzakelijke aanpassingen van o.a. de MFC’s en openbare ruimte (het lijstje van het APCG). Dat zou om een bedrag van iets meer dan 100k gaan. In de P nota wordt nu gesproken over € 10K voor openbare ruimte en 15 k voor vastgoed. 2) Waar zijn deze twee bedragen op gebaseerd en is dit voldoende?
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 is aangegeven dat circa €15.000 per jaar nodig is voor bestaand vastgoed met daarbij een aantal uitgangspunten. Voor bestaande Openbare ruimte is uitgegaan van €50.000 in 2020 en is nu structureel geraamd op €10.000. Zoals in de perspectiefnota staat moet uit een nog op te stellen meerjarig agenda blijken of dit voldoende is. Zoals in de brief van 2 juli 2019 is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals o.a. liften en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**VVD- 3**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd. 3) Wanneer is de meerjarige agenda gereed?
Antwoord:	Deze wordt eind derde kwartaal verwacht.

Fractie:	**VVD - 4**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Knelpunt van 725 K op doelgroepenvervoer. Dit is een structureel tekort dat voor een groot deel gedekt gaat worden uit algemene middelen. 4) Aan welke knoppen kan er nog gedraaid worden om dit tekort te verkleinen en/of is hier al kritisch naar gekeken? Zoals we dat bij leerlingenvervoer bijvoorbeeld wel zien.
Antwoord:	Het doelgroepenvervoer is door de aanbesteding duurder geworden; in meerdere brieven en bijeenkomsten is uitgelegd dat dit te verwachten was door o.a. verhoging BPM, inzetten op duurzaamheid en marktwerking. Daarnaast zien we de laatste jaren een stijging in het aantal toewijzingen voor vervoer (o.a. als gevolg van de vergrijzing) en daarmee ook het gebruik. Daar kunnen we als gemeente iets aan doen door het aanscherpen van de beleidsregels. Hiervoor zijn dan ook de nieuwe beleidsregels voor vervoer opgesteld in het kader van Wmo (vraagafhankelijk en dagbesteding) en Jeugdwet (vervoer naar instellingen). Deze zijn op 1 februari van kracht

	gegaan; een aantal maatregelen die daarin staat is helaas door Corona uitgesteld. Ook de Verordening Leerlingenvervoer 2020, die nu voorligt bij de raad, is één van de knoppen waarmee dit tekort verkleind kan worden. De sleutel voor kostenbeheersing ligt bij de gemeente, in de toewijzing. Door de invoering van de beleidsregels zijn hierop al maatregelen genomen. Ook blijven we de kosten zorgvuldig monitoren. Bij een verdere overschrijding zullen we met een voorstel tot verdere maatregelen komen om de kosten naar beneden te brengen. Echter doelgroepenvervoer is noodzakelijk om ervoor te kunnen zorgen dat iedereen mee kan blijven doen.

Fractie:	**VVD - 5**
Pagina:	5
Vraag:	De regio Arnhem-Nijmegen groeit op dit moment snel. Sneller dan andere steden in het land. Mocht de groei doorzetten, moeten we zorgen dat we daarvoor klaar zijn. Alle inspanningen die hiervoor nodig zijn, staan in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. Dat is onder meer de woondeal die we in de regio Arnhem Nijmegen samen met het Rijk hebben gesloten. We weten niet of deze groei zich op eenzelfde manier zal doorzetten. De impact van de coronacrisis onderzoeken we samen met onze partners in de stad. Daarbij kijken wij ook naar het effect van de coronacrisis op de woningbehoefte. In het woonbehoefteonderzoek staat bijvoorbeeld een berekening bij de economische groei zoals die was voordat de crisis startte en een berekening bij een lagere groei. We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren. Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Wij zien daarbij mogelijkheden voor 'stadsvernieuwing 3.0'. Dat is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee vooral de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten. Dat doen we door in te zetten op het bouwen van betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. Daarnaast streven we naar een zo circulair mogelijke woningbouw, kijken we hoe we de leefomgeving groen houden en hoe we de sociale structuur van wijken kunnen verbeteren. Daarbij mogen we de bereikbaarheid van de stad niet uit het oog verliezen. Wij kunnen dit niet alleen. Wij willen daarom komen tot een stadsakkoord met de corporaties en marktpartijen. In dat akkoord maken wij afspraken over de maatregelen die nodig zijn om het wonen in Arnhem voor nu, morgen en in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te blijven maken. 5) “economische groei” dat per maand, kwartaal, jaar, kan fluctueren. Op welke (lange) termijn grootheid stuurt de gemeente mbt woningbouwplanning? Het Companen rapport bekijkt het op basis van (verwachte) welvaartsgroei. Is dat een betere standaard voor woningbouwplanning en hoe bekijkt de gemeente naar schommelingen per jaar? Het woonbehoefteonderzoek was de totale gewenste toevoegingen 2019 – 2030 > 7500 woningen. Hiervan ~ 700 sociale huurhuizen, een zelfde hoeveelheid midden huur en ~ 6000 koop woningen. Van goedkoop, midden tot duur. Dat was op basis van 0,4% welvaartsgroei. Dit stuk We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren. Op welke welvaartsgroei cijfer zullen de aanpassingen plaatsvinden en wat is dan de verwachte verschuiving ? Of weten we nog niet of de corona crisis een dus danig lange termijn effect heeft op de woningbouwplanning?
Antwoord:	De gemeente Arnhem stuurt op het toevoegen van 7500 woningen tot 2030 en 8000 woningen tot 2040. Ook de gemeente hanteert de verwachte welvaartgroei, we baseren we ons op het Companenonderzoek. We bekijken het in het lange termijn perspectief en acteren niet op incidentele schommelingen, in plan van aanpak is opgenomen dat we blijven monitoren om evt bij te kunnen stellen. . We weten nog niet wat het daadwerkelijke effect van Covid-19 op de economie zal zijn. Het lijkt reëel dat de economie zal krimpen en daar mee behoefte aan sociale huurwoningen toeneemt. We zullen dit monitoren. In PvA is rekening gehouden met 30%, dit is meer dan de gewenste 670 woningen. In dit plan spraken we ook over evt uit de voorraad halen van sociale huurwoningen in een andere categorie (oplossen mismatch). Via monitoring houden we de daadwerkelijk behoefte in de gaten en kan besloten worden meer woningen in de sociale voorraad te houden indien hier behoefte aan is.

	Daarnaast stelt het college voor 30% van de zachte plancapaciteit toe te voegen in de sociale huur. Afhankelijk van de welvaartsgroei de komende jaren kan dit percentage worden bijgesteld of woningen worden verkocht dan wel naar de middenhuur worden gebracht.

Fractie:	**VVD - 6**
Pagina:	5
Vraag:	“prioriteit” wat wordt hiermee bedoeld en prioriteit waarover? Graag enkele voorbeelden van wat dan dus minder (snel)?
Antwoord:	Als we in geld en capaciteit moeten kiezen tussen enkelvoudig woningbouwproject of een woningbouwproject waarin de ontwikkelaar ook aan leefbaarheid en werkgelegenheid werkt geven wij daar voorrang aan. Projecten die meer doelen dienen dan sec de woningopgave verdienen onze voorkeur.

Fractie:	**VVD- 7**
Pagina:	Open en verantwoord besturen
Vraag:	Hoe staat het met de uitwerking van 19A64 “Open Data”?
Antwoord:	We hebben binnen de gemeente Arnhem een kernteam "Open Data" opgericht dat zich bezighoudt met het versnellen en verbeteren van het publicatieproces van open datasets. Onder een dataset verstaan we een verzameling gegevens die bij elkaar horen, bijvoorbeeld gegevens over waardevolle bomen in de stad. Op dit moment staat op de landelijke opendata website (data.overheid.nl) informatie over 28 datasets van de gemeente Arnhem. Daarnaast gaan we WOB-dossiers die na 1 april 2020 binnengekomen zijn na behandeling publiceren op de website opendata.arnhem.nl. Voor de zomer volgt er een raadsbrief waarin uitgebreid in wordt gegaan hoe opvolging aan het amendement wordt gegeven. De inhoud van deze raadsbrief is een meerjarenplan waarin we onze doelen beschrijven, welke gegevens we als Open data willen publiceren en wanneer dat gerealiseerd moet zijn.

Fractie:	**VVD - 8**
Pagina:	Open en verantwoord besturen
Vraag:	Hoe staat het met de door de college voorgenomen media impuls en de plannen rond RTV Arnhem?
Antwoord:	Het college heeft de raad op 28-05-2019 via een raadsbrief geïnformeerd over de voorgenomen media-impuls. Daar waar het om een mediafonds gaat heeft het college aangegeven een beroep te willen doen op andere overheden om hier middelen beschikbaar voor te stellen. Die middelen zijn er niet gekomen. Met Streekomroep Midden Gelderland (voormalig RTV Arnhem) en Omroep Gelderland is de gemeente in gesprek. Streekomroep Midden Gelderland heeft een toekomstplan ingediend waarin zij nauw samenwerkt met Omroep Gelderland. Dit plan kan alleen gerealiseerd worden indien er extra financiële middelen komen. Wegens de coronacrisis staan beide ontwikkelingen on hold.

Fractie:	**VVD - 9**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Welk bedrag geven wij precies jaarlijks uit aan onderwijsachterstandenbeleid en hoe is dit verdeeld?
Antwoord:	Grofweg gaat: - 3.4 mln naar VVE-plaatsen in de voorschoolse periode (VVE-peuteropvang), - 1.3 mln naar activiteiten op de OAB-scholen, - 2.0 mln naar PAS (scholing/logopedie/coaches VVE/ Zomerschool/Weekendschool) en - 0.3 mln naar activiteiten als Voorleesexpress, Speelmorgens en VVE-peutergym. (prognose 2021).

Fractie:	**VVD - 10**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Inclusie [pag 9] Welke financiële gevolgen heeft de aangenomen motie 20M67 Tempo vernieuwing scholen op het budget voor inclusie en duurzaamheid?
Antwoord:	Eventuele gevolgen zijn nu nog niet volledig uitgewerkt.

Fractie:	**VVD - 11**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	‘’ Doelgroepenvervoer (DRAN)’’ op pagina 9: 11) medio 2018 heeft de wethouder de toezegging gedaan te kijken naar hoe we de jaarlijks terugkomende stijgende kosten kunnen bedingen en waar we wel grip op kunnen hebben en keuzes in kunnen maken. Is dit bekend en wat is daar het resultaat van?
Antwoord:	In 2018 is door de wethouder (Ritsema) toegezegd dat t.b.v. de nieuwe aanbestedingsronde (2019/2020) een korte gespreksnotitie voor de raad zou worden opgesteld met mogelijke alternatieve oplossingen voor het organiseren van het doelgroepenvervoer. De raad zou deze gespreksnotitie ontvangen, ruim voor de start van het aanbestedingstraject, namelijk rond januari 2019. Tevens zou, ter informatie van de raad, rond die tijd een technische voorlichting worden georganiseerd. Op 18 december 2018 heeft u de toegezegde raadsbrief ontvangen met daarin de informatie over de stand van zaken doelgroepenvervoer met diverse bijlagen waaronder een evaluatie van Avan, een knoppenplan met diverse mogelijkheden om aan de stijgende kosten te kunnen draaien en het projectplan "Samenverder…..". In deze brief werden ook twee voorlichtingsbijeenkomsten (februari 2019) aangekondigd over de mogelijke regionale samenwerking. Deze bijeenkomsten hebben destijds plaatsgevonden. Daarnaast is de raad in april 2019 geïnformeerd over het besluit van het college om deze regionale samenwerking voort te zetten en de argumenten waarop dit besluit is genomen. Ook heeft de raad ingestemd met de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de regionale inkoop van doelgroepenvervoer. Inmiddels heeft de BVO DRAN een aantal zaken uit het knoppenplan doorgevoerd in de aanbesteding; ook in de nog lopende contracten (tot juli 2020). Ook in de beleidsregels Wmo en Jeugdwet en de nu voorliggende Verordening Leerlingenvervoer 2020 zijn diverse keuzes gemaakt om de stijgende kosten te kunnen bedingen. Echter ondanks de (nog te nemen) maatregelen moeten we constateren dat het faciliteren van alle vormen van doelgroepenvervoer kosten met zich meebrengt die de afgelopen jaren door diverse oorzaken (zoals o.a. verhoging BPM, toename aantal gebruikers, hogere kosten verzekeringen en marktwerking) alleen maar zijn gestegen.

Fractie:	**VVD - 12**
Pagina:	11
Vraag:	’Op basis van eerdere veronderstellingen is in de begroting al wel rekening gehouden met de eerder aangekondigde hogere kosten aanbesteding inzamelcontract en gunstige effecten van afvalscheiding Diftar. De definitieve effecten hiervan op de hoogte van de heffing voor 2021 zullen pas later in 2020 bekend worden. ‘’. 12) Zijn de effecten van afvalscheiding DifTar, inclusief de nadelen van het systeem zoals het opruimen van zwerfafval en storingen in het systeem, nog steeds even gunstig als een jaar geleden beschreven?
Antwoord:	Omdat Diftar pas vanaf 1 juli 2020 wordt ingevoerd, zijn deze effecten nog niet bekend. Er zijn nu geen redenen om aan te nemen dat de DIFTAR-effecten anders zullen zijn dan geraamd.

Fractie:	**VVD - 13**
Pagina:	10 en 11
Vraag:	Woondeal Arnhem-Nijmegen Op 4 maart 2020 is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen. Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.

	10 Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben, financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling. Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten. 13) Welke “excessen” en waar staan zijn in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling? Wat zijn de verwachte programmasturing kosten? Wat zijn de verwachte programma kosten en waar worden die aan besteed? Wat levert het Arnhem op? Hoeveel koopwoningen zullen hierdoor eerder gebouwd worden?
Antwoord:	Dat gaat over buy tot let, toewijzing/beschikbaar houden aan de juiste doelgroep. Extreme huurverhogingen. In PvA besteden we hier aandacht aan in uitwerking van de maatregelen.

Fractie:	**VVD - 14**
Pagina:	10 en 11
Vraag:	pag 10 woondeal + tabel pag 11: die woondeal moet ons toch geld opleveren??
Antwoord:	Uitvoering kost capaciteit. Eerst capaciteit inzetten om geld binnen te halen. En daarnaast levert de woondeal veel meer op dan alleen geld, zoals een structurele samenwerking met overheden, corporaties en ontwikkelaars rond belangrijke maatschappelijke vraagstukken.

Fractie:	**VVD - 15**
Pagina:	12
Vraag:	Bomenbeleid. Geld dat over is bij de vri’s (verkeersregelinstallaties) gaat naar bomen. 15) Waarom worden de opbrengsten uit de vri’s in tabel pag 13 structureel gezien?
Antwoord:	Als gevolg van lagere investeringen in vri's zoals beschreven op pag.12 ontstaat er een besparing op de kapitaallasten. Deze besparing is structureel.

Fractie:	**VVD -16**
Pagina:	12/13
Vraag:	Er wordt noodzakelijkerwijs geïnvesteerd in kunstgrasvelden, om de verspreiding van kunstgraskorrels buiten de velden tegen te gaan. 16) Is het wellicht mogelijk om met de gerechtelijke uitspraak uit Enschede de leverancier aansprakelijk te stellen of een beroep te doen op de verzekering?
Antwoord:	Nee, dat kan niet: de leverancier/aannemer levert wat de opdrachtgever vraagt. Het is aan de opdrachtgever om de goede materialen te bestellen en te controleren wat geleverd is. Vervolgens is het aan de exploitant om alle vereiste maatregelen te treffen om de gevolgen voor het milieu te beperken of ongedaan te maken. Een beroep op een verzekering lijkt lastig. Strafrechtelijke boetes vallen niet onder de dekking van de verzekering. Ook een milieuverontreinigingsverzekering/bodemverzekering van de gemeente biedt geen soelaas, omdat het hier gaat om de handelingen/het nalaten van de exploitant.

Fractie:	**VVD -17**
Pagina:	17
Vraag:	Rente [pag 15/16] De aanname dat de rente gedurende lange periode laag blijft is een realistische. Echter de aanname “kortere looptijden betekent een lagere rente” blijkt in crisis vaak niet zo te zijn. Tijdens de crisis in 2008 was dat juist een groot probleem. Welk risico lopen we hier als de kortlopende rente toch gaat stijgen zoals 2007/2008? Wat is het bedrag aan schulden dat we binnen nu en vijf jaar moeten gaan herfinancieren? En welke nieuwe schulden moeten we in de komende vijf jaar rekening mee houden?
Antwoord:	Voor de crisis in 2008 is de rentecurve korte tijd (in 2006) invers geweest als gevolg van maatregelen van de ECB, die vreesde voor een oplopende inflatie omdat de olieprijzen stegen (terwijl de kerninflatie niet opliep). Dat probleem is nu niet aan de orde en daar hoeven we

	voorlopig ook niet bang voor te zijn. Daarnaast mogen we er ook op rekenen dat de ECB heeft geleerd van de ervaringen in en voorafgaand aan de bankencrisis. Bij de herfinanciering en nieuwe financiering krijg je volgend beeld:

		Nieuwe		Totale
	Herfinanciering	financiering		financiering
2020	34,7	48,5		83,2
2021	44,0	45,3		89,3
2022	120,4			120,4
2023	23,9			23,9
2024	64,6			64,6
	287,6	93,8		381,4

Bedragen zijn in miljoenen €.

Dit is op basis van MIP en reservemutaties in MJPB 2020-2023. De nieuwe MJPB is hierin niet verwerkt en dus zal het overzicht met zekerheid anders uitpakken in de nieuwe MJPB.
Dat in de jaren na 2021 alleen herfinanciering nodig is en geen nieuwe financiering, komt omdat voor die jaren nog geen wezenlijke nieuwe zijn begroot. De begrote investeringen kunnen worden gedekt door de afschrijvingen.

Als de rente sneller gaat stijgen dan we nu hebben begroot lopen we een financieel risico. Maar de hoogte is erg lastig in te schatten. Wanneer de rente gaat stijgen zal naar alle waarschijnlijkheid ook de inflatie stijgen en daarvoor worden we gecompenseerd in het accres van het Gemeentefonds. Het uiteindelijke risico zal dus kleiner zijn dan de rentestijging zelf. Tot slot hebben we in onze begroting telkens in het laatste begrotingsjaar hiervoor een risicobuffer van € 1 miljoen opgenomen.

Fractie:	**VVD - 18**
Pagina:	15
Vraag:	Er wordt voorgesteld om onderbesteding van investeringen (MIP) aan de voorkant te ramen in een stelpost i.p.v. achteraf te laten vrijvallen in de AR. 18) Wat is hier het nut van en wat gebeurt er met deze stelpost aan het eind van het boekjaar?
Antwoord:	Het nut ervan is dat aan de voorkant met een realistische begroting wordt gewerkt, waardoor er bijvoorbeeld geen pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden voor bijsturing. Als we dit wel doen en elk jaar blijkt achteraf dat er ruimte is ontstaan, doordat de geplande investeringen niet volledig zijn gerealiseerd, dan waren deze keuzes dus niet nodig.

Fractie:	**VVD - 19**
Pagina:	20
Vraag:	Gevolgen financiële positie coronacrisis & Impactanalyse corona 19) Financiële buffer [pag 20] Het college ziet ruimte om de gevolgen van de crisis op te vangen in weerstandsfactor en bestemmingsreserves. Hoe groot is deze buffer precies?
Antwoord:	De weerstandsfactor ligt in de Perspectiefnota in 2020 en 2021 op het niveau van de 1,0 en loopt daarna (met het inzicht van nu) op naar 1,3 in 2024. In dat jaar zou er dan ten opzichte van de 1,0 een ruimte van ruim € 11 miljoen zijn. In de bestemmingsreserves is circa € 120 miljoen opgenomen, in de komende periode wordt op basis van een beoordelingskader een analyse gemaakt van het nut en de noodzaak van elke bestemmingsreserve.

Fractie:	**VVD - 20**
Pagina:	Alg. aanbiedingsbrief pag 3 onderaan
Vraag:	€120 miljoen gereserveerd in de bestemmingsreserves. College gaat kijken of we deze (deels naar AR kunnen storten). 20) Om welke deel van die 120 gaat het dan? Hoe wordt dat deel bepaald en wat zijn daar de risico's van?

Antwoord:	Dat is nu nog niet in te schatten. Op basis van een beoordelingskader met een aantal criteria gebaseerd op de regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de Arnhemse financiële verordening en de nota reserves worden de bestemmingsreserves beoordeeld. Het resultaat hiervan is dat alle reserves een helder geformuleerd doel met bijpassend saldo en bestedingsplan hebben.

Fractie:	**VVD - 21**
Pagina:	20
Vraag:	“structurele effecten….zullen door vermindering van uitgaven (bezuinigingen)” 21) Is er een lijstje met mogelijke vermindering structurele uitgaven?
Antwoord:	Nee, dit lijstje is er niet. Dit zijn politieke keuzes die gemaakt moeten worden om te bezuinigen op structurele uitgaven op de verschillende programma's.

Fractie:	**VVD - 22**
Pagina:	19
Vraag:	‘’ We zien onder andere lagere opbrengsten OZB door faillissementen, geen dekking van rendabele uren, mogelijke toename van fraude, uitstel diverse processen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT- projecten) en doorwerking op termijn in een lagere algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van een recessie.’’ (pagina 19). 22) Hoe komt het dat er een toename is van fraude en wat doen we daartegen?
Antwoord:	Zoals in de impactanalyse als toelichting is opgenomen: Over de breedte. Zoals bij zorggebruikers als aanbieders en ondernemers die van regelingen gebruik maken. We zullen dit in kaart moeten brengen en ook in nauw overleg met de accountant volgen en indien nodig actie ondernemen om de rechtmatigheid te borgen.

Fractie:	**VVD - 23**
Pagina:	20
Vraag:	mogelijkheden om de financiële gevolgen van de crisisoptimisme te vangen 23) Is er inmiddels al meer duidelijk over de compensatie vanuit het rijk?
Antwoord:	Er zijn inmiddels meerdere uitvragen gedaan vanuit de VNG in de richting van gemeenten om aan te geven met welke extra kosten of gederfde inkomsten zij zich geconfronteerd zien. Eind mei zijn er bestuurlijke overleggen tussen VNG en BZK (ter voorbereiding op de meicirculaire), waarin dit ook onderwerp van gesprek is. Ook wordt gesproken over tijdelijke bevriezing van het accres gemeentefonds en de voorwaarden waaronder dit op een bepaald moment weer wordt losgelaten. Het kan echter goed zijn, dat concrete afspraken over compensatie pas in de maanden juni, juli of nog later helder worden. We zullen deze informatie zo goed als mogelijk bij het opstellen van de Begroting 2021-2024 en Turap-2 2020 betrekken.

Fractie:	**VVD - 24**
Pagina:	20
Vraag:	Er wordt niks gezegd over compensatie en/of maatregelen door of vanuit de provincie. Wordt hier ook aan gewerkt/over gesproken?
Antwoord:	Hier wordt zeker aan gewerkt. Er is regelmatig contact met onze contactpersoon binnen de Provincie en er wordt gewerkt aan het goed vormgeven van de subsidieaanvraag van de Provincie. Er zijn inmiddels meerdere subsidie-verstrekkingen bekend.

D66

Fractie:	**D66 - 1 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	Het valt de fractie van D66 op dat in beide documenten, waar het college spreekt over coronamaatregelen (contact beperkende maatregelen) er een periode van 3 maanden wordt aangehouden. Dit is obv cijfers van het CPB, maar andere onderzoeken laten zien dat dit niet realistisch is en dat de economische recessie veel langer zal zijn, waarom heeft het college hier geen rekening mee gehouden?
Antwoord:	Op het moment van opstellen van Perspectiefnota en Turap waren de effecten en de termijn niet goed in te schatten. We hebben er toen voor gekozen (net als vele andere gemeenten) om aan te sluiten bij de termijn van de beperkende maatregelen van drie maanden, zoals door het Kabinet is besloten. Natuurlijk hebben we in de impactanalyse wel een eerste doorkijk gemaakt van de effecten van deze drie maanden op de beleidsvelden op de langere termijn. Inmiddels kunnen we dit actualiseren en dit zullen we de komende tijd ook continu blijven doen. De maatregelen, effecten en mogelijke compensatie van het rijk veranderen voortdurend en daar passen we ons op aan. We zullen de raad in de komende weken regelmatig informeren en stellen de Begroting 2021-2024 en Turap-2 op basis van de meest realistische en actuele informatie op.

Fractie:	**D66 - 2 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	In 2008 viel Barings om. In 2010 moest de gemeente Arnhem 25 miljoen bezuinigen. De crisis van nu wordt naar verwachting vele malen dieper. Een krimp van de economie van minstens 7% wordt voorspeld. Wanneer worden deze verschillende scenario's en (bezuinigings) opties in beeld gebracht?
Antwoord:	Wij werken met scenario's die gebaseerd zijn op de impact van de crisis en het handelingsperspectief dat we hiervoor moeten inzetten. We monitoren voortdurend op welk beleidsveld de mate van ingrijpen zich van adaptief naar meer pro-actief moet verschuiven. Dit passen we aan op basis van continu actualiseren van de impact. De impact zal per beleidsveld verschillend zijn en wordt ook weer bepaald door bijvoorbeeld de mate van ingrijpen en/of compensatie door de rijksoverheid en de duur van de crisis. We zullen de raad in de komende periode meenemen in de te verwachten ontwikkelingen en de uitwerking hiervan in de Begroting 2021-2024 en Turap-2 laten neerslaan.

Fractie:	**D66 - 3 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	Hoe schat het college van B&W de financiële impact voor de gemeente Arnhem van de recessie die op handen is in? Graag een cijfermatige onderbouwing. (Denk dan oa aan een aantal belangrijke parameters: stijging bijstand en aanpalende terreinen, daling gemeentefonds (trap-af), minder parkeerinkomsten (nu), lagere inkomsten op andere terreinen (leges, kaartjes) mogelijk tijdelijk terugvallen van de grondexploitaties.)
Antwoord:	De impactanalyse die als bijlage bij de Perspectiefnota is opgenomen, geeft hiervan een eerste beeld. In de komende maanden actualiseren we dit beeld (bijvoorbeeld op basis van nieuwe doorrekening en inschattingen van extra kosten en gederfde opbrengsten, bestuurlijke afspraken tussen VNG en rijk over compensatie en mogelijke bevriezing van het accres gemeentefonds). We verwachten in de maanden juni en juli daar meer duidelijkheid over te kunnen geven. Op periodieke momenten zal de raad hierover in deze periode worden geïnformeerd.

Fractie:	**D66 - 4 Turap**
Pagina:	7
Vraag:	Rente: In de tekst staat "er wordt voorgesteld", mogen we er dus vanuitgaan dat een raadsbesluit nodig is voordat in 2020 tot dit andere rentebeleid kan worden overgegaan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wordt dit voordeel dan nu in de tussenrapportage vermeld, terwijl de raad er geen besluit over heeft genomen en hiervoor ook geen voorstel voorligt?
Antwoord:	Turap-2 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, dus daarmee ook de afwijking op de rente. Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen. Het rentebeleid is voorbehouden aan het

	college (bedrijfsvoering), maar de begrotingstechnische verwerking zal uiteraard aan de raad worden voorgelegd.

Fractie:	**D66 - 5 Turap**
Pagina:	7
Vraag:	Actualisering bestemmingsreserves: Zoals bij de rente: de raad gaat over onttrekkingen uit en doteringen aan bestemmingsreserves. Waarom wordt dit voordeel nu in de tussenrapportage vermeld, terwijl de raad er geen besluit over heeft genomen en hiervoor ook geen voorstel voorligt? Graag ontvangen we een gedetailleerde onderbouwing waarom de stand van de genoemde reserves niet meer actueel zou zijn, welke bedragen uit welke reserves kunnen vrijvallen en hoe met de resterende bedragen in de reserves, het realiseren van de bij de reserves behorende doelen haalbaar blijft.
Antwoord:	Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen. Hieronder het beeld van de vrijval uit de bestemmingsreserves. Het realiseren van de doelen die ten grondslag liggen aan deze reserves blijft na deze vrijval overeind. De vrijval ontstaat als gevolg van de vergelijking tussen het doel en de gereserveerde middelen.

Bestemmingsreserves *(bedragen x € 1.000)*	**Totaal**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrijfsvoering	2.173		821	749	453	150
Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	711	711				
Stimulering woningbouw	300	300				
Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	290	290				
Pakketmaatregelen WMO	23	23				
Subtotaal	3.497					
Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg	310	310				
Totaal	3.807	1634	821	749	453	150

Fractie:	**D66 - 6 Turap**
Pagina:	9
Vraag:	Begroting BUIG: Naast de 2,23 mln incidenteel voordeel op de BUIG vanwege de compensatie voor de jaren 2015 en 2016, wordt een verwacht structureel nadeel van 300.000 euro gerapporteerd. Voor de toelichting wordt verwezen naar p. 29 van de rapportage Doorbraak naar werk. Hier is echter geen onderbouwing van het nadeel terug te vinden. Graag zien we een onderbouwing van het gerapporteerde nadeel.
Antwoord:	Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. De ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is vertaald naar een besparing vanaf 2021. Uitgangspunt daarbij is dat 30% van deze groep aan het werk kan met behulp van een gemiddelde loonkostensubsidie van € 7.500,- aan de werkgever. Als we de landelijke ontwikkelingspercentages toepassen op de realisatie van 2019 dan komt de meerjarenprognose, op basis van het voorlopig BUIG budget 2020, er als volgt uit te zien:

Prognose Arnhem incl. vangnet (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Budget	104,9	107,3	109,7	112,3	114,9
Netto lasten	113,8	116,5	119,1	121,9	124,9
Extra ambitie 500	-	*-0,3*	*-1,2*	*-2,4*	*-3,6*
Saldo	-8,9	-8,9	-8,2	-7,3	-6,4
	-8,5%	-8,3%	-7,5%	-6,5%	-5,5%
Vangnetuitkering	0,5	0,4	-	-	-
Saldo na vangnetuitkering	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4

Zetten we het saldo uit bovenstaande tabel af tegen het tekort wat op dit moment in de begroting is opgenomen dan komen onderstaand saldo naar voren. Op basis van de doorrekening ontstaat voor 2020 een tekort van 300k. In de jaren 2021 t/m 2024 varieert het saldo ten opzichte van de begroting van een tekort van 600k (in 2023) tot een positief saldo van 400k (in 2024):

Beeld t.o.v. begroting (bedragen x € 1 miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Bedrag opgenomen in MJPB	-8,1	-8,3	-7,7	-6,7	-6,7
Nieuwe prognose	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4
Verschil (- = knelpunt)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,6	0,4

Fractie:	**D66- 7 Turap**
Pagina:	10
Vraag:	Tekort jeugdzorg: Het tekort op de jeugdzorg (8,8 mln) lijkt gebaseerd te zijn op de cijfers zoals ook opgenomen in de rapportage Zorg Dichterbij. Deze cijfers zijn van begin februari, waarbij is aangetekend dat de laatste twee maanden (december en januari) nog niet volledig betrouwbaar zijn. Ambtelijk heeft men de beschikking over recentere gegevens. Is op basis van het eerste kwartaal (t/m maart, waarover de Turap gaat) het beeld op deze grote post nog altijd hetzelfde, of inmiddels gunstiger of minder gunstig?
Antwoord:	De cijfers Jeugdzorg voor het jaar 2020 zoals opgenomen in Turap-1 en de bestuursrapportage Zorg Dichterbij (maart 2020), stemmen overeen met de cijfers die in de raadsbrief van 7 januari 2020 zijn gecommuniceerd. In het gemelde Turap tekort van € 8,8 miljoen is wel rekening gehouden met volledige realisatie van de kostenbesparende maatregelen MJPB 2020-2023 en effecten beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden (tezamen € 1 miljoen) plus € 1,4 miljoen aan besparingsmaatregelen zoals die door de taskforce jeugdzorg worden voorgesteld. De realisatie van deze maatregelen is onzeker door vertraging van de invoering als gevolg van de corona-crisis. Dit is ook in onze risico-inventarisatie Corona verwerkt. Op dit moment is er nog onvoldoende vergelijkingsinformatie beschikbaar om eventuele nieuwe, afwijkende ontwikkelingen in de cijfers te voorspellen. De declaratie- en tussentijds verantwoordingscijfers van zorgaanbieder over de eerste maanden van 2020 zijn daarvoor nog te onvolledig en onbetrouwbaar. Ook speelt vanaf maart 2020 straks de invloed van de corona-crisis op de cijfers, wat een vergelijking met eerdere prognoses bemoeilijkt. We hopen de Raad over deze ontwikkelingen in de tweede Turap te kunnen informeren.

Fractie:	**D66 - 8 Turap**
Pagina:	11
Vraag:	Arnhemse Standaard Toegankelijkheid: De raad heeft in maart 2019 besloten dat voor de dekking van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid een raadsbesluit werd verlangd, gecombineerd met een volledige uitwerking van de standaard (openbare ruimte, gebouwen en evenementen), inclusief een volledige inventarisatie van de financiële consequenties. Klopt het dat het in de Turap genoemde nadeel níet de volledige financiële consequenties omvat? Wanneer kunnen we genoemde volledige uitwerking (openbare ruimte, gebouwen en evenementen) inclusief een volledige inventarisatie van de financiële consequenties verwachten?
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 bent u geïnformeerd over de stand van zaken waarna in het najaar een debat in de raad heeft plaatsgevonden. In de Perspectiefnota wordt aangegeven: "Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is." Wij verwachten u eind Q3 hierover te kunnen informeren of hiermee voldoende budget beschikbaar is. Zoals in de brief van 2 juli is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals bijvoorbeeld liften mfc 's en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**D66 - 9 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Prenatale zorg: Het wegvallen van het transformatiebudget is door de raad op voorstel van het college besloten. Was op moment van dat voorstel bekend dat hiermee de dekking voor de genoemde programma's weg zou vallen, en zo ja, hoe is de raad daarover voor besluitvorming geïnformeerd?

Antwoord:	Bij het voorstel en besluit om het transformatiebudget van de Teams Leefomgeving één jaar eerder te laten vervallen (met ingang van het jaar 2020 in plaats van 2021), heeft het college zich onvoldoende gerealiseerd dat daarmee dit jaar een belangrijk deel van de financiële dekking van prenatale zorg wegviel. Het college doet in de Perspectiefnota het voorstel om dit te corrigeren, en om hiervoor nu in 2020 als alternatieve dekking de bestemmingsreserve Transformatie Zorg in te zetten.

Fractie:	**D66 - 10 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Kunstgrasvelden: Klopt het dat de extra totale kosten voor de aanvullende maatregelen nog altijd € 348.500, - in totaal bedragen (zoals genoemd in de beantwoording artikel 44 vragen van 18 februari 2020)? En dat naast de incidenteel opgenomen € 180.000, - budget is gevonden in het bestaande onderhouds- en renovatiebudget van het Sportbedrijf? Zo niet, welke aanvullende maatregelen worden niet meer noodzakelijk geacht?
Antwoord:	Dat klopt. De kosten zijn opgesplitst in incidentele kosten en investeringen waarvoor kapitaallasten voorzien zijn. Behalve de €180.000, ziet u het restant terug in een lager bedrag per jaar, omgerekend naar kapitaallasten. Er is geen ruimte gevonden binnen het budget van het Sportbedrijf.

Fractie:	**D66 - 11 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Exploitatie sporthallen: In het verleden is in die gevallen dat een sporthal of gymzaal niet binnen de genoemde kaders geëxploiteerd kon worden, dit vooraf inzichtelijk gemaakt en aangegeven hoe de extra exploitatielasten gedekt zouden worden. Waarom is dat in dit geval niet gebeurd? Of waarom is de inschatting vooraf onjuist gebleken?
Antwoord:	Bij alle accommodaties ten behoeve van bewegingsonderwijs is er een tekort op de exploitatie. De normbedragen van het Rijk en de inkomsten van verenigingen zijn niet dekkend. Dit is de eerste hal die gebouwd wordt sinds de verzelfstandiging van het Sportbedrijf. Dat maakt dat er budget toegevoegd moet worden aan de subsidie van SA. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf Arnhem is er destijds geen rekening gehouden in de gemeentelijke begroting met de toevoeging van budget voor toekomstige nieuwe sporthallen.

Fractie:	**D66 - 12 PPN**
Pagina:	Blz 5, 3e alinea
Vraag:	De versnelde groei van de regio Arnhem-Nijmegen stelt ook uitdagingen aan de bereikbaarheid van Arnhem (en de regio) voor zowel OV, fiets als auto. Hoe gaat het college hiermee bezig, welke inspanningen worden hierop gepleegd, en komt het college nog met een mobiliteitsvisie voor Arnhem in regionaal verband?
Antwoord:	Er is in Regionaal verband al een mobiliteitsvisie vastgesteld, namelijk het 'Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid Regio Arnhem Nijmegen', inclusief verdere uitwerkingen (voor o.a. spoor, fiets, auto, verkeersveiligheid, Slim en Schoon). Dit ambitiedocument van de Regio en de bijlagen zijn in oktober in college Arnhem besproken en via een raadsinformatiebrief voorgelegd aan de raad op 29 oktober 2019. Daarnaast vindt op korte termijn de vaststelling van de Omgevingsagenda Oost Nederland plaats. Hierover wordt de raad binnenkort ook geïnformeerd. In deze Omgevingsagenda is een opgave aangegeven voor de Regio Arnhem Nijmegen (en Foodvalley): het maken van een Verstedelijkingsstrategie, waarbij verdere verstedelijking in samenhang met mobiliteit/bereikbaarheid onderzocht moet worden. Bij het opstellen van deze Verstedelijkingsstrategie is ook Arnhem betrokken.

Fractie:	**D66 - 13 PPN**
Pagina:	Blz 7, 3e alinea
Vraag:	“…een sluipende maatschappelijke ontwrichting…” Maatschappelijke ontwrichting ie een groot probleem als hier bedoeld wordt dat maatschappelijk structuren en processen worden afgebroken cq niet meer kunnen functioneren. Kan het college

	hier concreet aangeven welke maatschappelijke structuren en processen niet meer functioneren, zijn afgebroken dan wel ernstig worden bedreigd?
Antwoord:	Drugscriminaliteit en vormen van overlast in relatie tot drugs zorgen voor grote problemen in onze stad. Bij inwoners die overlast ervaren en inwoners die onderdeel uitmaken van het systeem van vervaardigen en verspreiden van drugs. Denk hierbij aan jongeren die als drugskoerier werken en waarvan sommigen opklimmen tot zware criminelen. Denk aan bedrijven die via witwasconstructies te maken krijgen met oneerlijke concurrentie of worden gebruikt voor criminele activiteiten. Denk aan scholen die te maken krijgen met deze problematiek en een ontwrichtende werking hebben op leerlingen. Maatschappelijk algemeen geaccepteerde normen dreigen hiermee te vervagen en drugscriminaliteit wordt gezien als een geaccepteerd middel om snel geld te verdienen. Deze uitwassen moeten voorkomen en bestreden worden.

Fractie:	**D66 - 14 PPN**
Pagina:	17, 3e alinea
Vraag:	Welke maatregelen/ aanpak gaat het college hierop zetten en komt hier nog een beleidsplan voor naar de raad?
Antwoord:	Er is een aanpak in voorbereiding op drugsondermijnende criminaliteit, gericht op jeugd en straathandel. Er komt geen apart beleidsplan hiervoor, want dit als een uitvoeringsonderdeel van de Kadernota Veiligheid. We zijn met het Rijk en de Provincie in gesprek voor aanvullende middelen om te komen tot een slagvaardige aanpak. We zullen de raad informeren over de voortgang en (tussentijdse) resultaten.

Fractie:	**D66 - 15 PPN**
Pagina:	Blz 7, 3e alinea
Vraag:	, "…waarbij we verwachten dat in de meest kwetsbare wijken een inhaalslag noodzakelijk is." Tot op heden is er nog geen nota of plan van aanpak naar de raad gekomen op dit onderwerp. Hoe kan het dat het zo ver geëscaleerd is dat er nu een inhaalslag noodzakelijk is, en waaruit gaat die inhaalslag bestaan? Komt hiervoor nog een nota/ beleidsplan naar de raad en wanneer kan de raad zich daarover uitspreken?
Antwoord:	Uit de inventarisatieronde in de wijken blijkt dat er ondermijnende criminaliteit in verschillende verschijningsvormen voorkomt. In de raadsbrief 'Wijkveiligheid inArnhem' van 3 maart 2020 is de Raad geïnformeerd over de aanpak om de leefbaarheid en veiligheid in de wijken te verbeteren. Daarbij hebben we ook in drie wijken bewust een geïntensiveerde aanpak vormgegeven (Klarendal, Geitenkamp en Malburgen). Over de resultaten hiervan zal ik u informeren en deze zullen we ook gebruiken om de totale wijkaanpak te versterken.

Fractie:	**D66 - 16 PPN**
Pagina:	7
Vraag:	Wij hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in het nauwkeurig in kaart brengen van de Arnhemse veiligheidssituatie. Dat levert nieuwe en aangescherpte inzichten. De stad heeft te maken met een sluipende maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ondermijnende drugscriminaliteit. We zien dat onder meer in toenemende straathandel en overlast van gebruikers op straat. De drugscriminaliteit genereert bovendien vele onwenselijke activiteiten zoals mensenhandel, witwaspraktijken, bedreigingen en intimidaties. Uit welke cijfers blijkt dit? De fractie van D66 wil hier graag de onderbouwing van ontvangen.
Antwoord:	Drugsproblematiek in Arnhem een probleem, dat wij op verschillende manieren geïntensiveerd zien terugkomen: • de toenemende aanwezigheid en overlast van gebruikers op straat, een toenemend aantal jeugdige criminelen dat 'drugs' als verdienmodel hanteert en carrière wil maken in de drugswereld, een toenemende straathandel in drugs: Verschillende onderzoeken (landelijk en vanuit de politieregio Oost-Nederland) laten dit beeld zien. Ook vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid is er volop aandacht voor. Het wordt plaatselijk herkend en bevestigd in de wijken, vanuit handhaving, politie, de scholen en de hulpverlening. • Er is een toenemende productie van synthetische drugs. • Een verdriedubbeling van het aantal sluitingen van panden i.v.m. productie synthetische drugs in 2019 t.o.v. 2018.

	• een toenemend aantal wietkwekerijen. Het aantal geruimde kwekerijen is cijfermatig al enkele jaren dalend. Het aantal planten per kwekerij is echter wel hoger, waardoor de kwekerijen in aantal planten niet zijn afgenomen. Wij merken dat we meer MMA meldingen binnen krijgen dan de politie oppakt, het aantal geruimde kwekerijen lijkt de top van de ijsberg. Dit wordt bevestigd door onze contactpersoon van de politie. • een toenemend aantal dumpingen van synthetisch drugsafval. Een verdriedubbeling in 2019 t.o.v. van 2018 (Informatie ODRA).

Fractie:	**D66 - 17 PPN**
Pagina:	8
Vraag:	Reservering middelen jeugdzorg: Mogen we uit de tekst opmaken dat ervoor is gekozen motie 19M124 niet uit te voeren zoals in het dictum door de indieners is geschreven? Kan aangegeven worden waarom uitvoering zoals geschreven onwenselijk zou zijn?
Antwoord:	Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Recent gesprek met onze toezichthouder van de Provincie heeft opgeleverd dat ook zij deze post in onze begroting acceptabel vinden.

Fractie:	**D66 - 18 PPN**
Pagina:	9
Vraag:	bijstelling BUIG: Zoals ook aangegeven in de vragen bij de Turap, ontvangen we graag een onderbouwing van de genoemde bedragen.
Antwoord:	Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. De ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is vertaald naar een besparing vanaf 2021. Uitgangspunt daarbij is dat 30% van deze groep aan het werk kan met behulp van een gemiddelde loonkostensubsidie van € 7.500,- aan de werkgever. Als we de landelijke ontwikkelingspercentages toepassen op de realisatie van 2019 dan komt de meerjarenprognose, op basis van het voorlopig BUIG budget 2020, er als volgt uit te zien:

Prognose Arnhem incl. vangnet (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Budget	104,9	107,3	109,7	112,3	114,9
Netto lasten	113,8	116,5	119,1	121,9	124,9
Extra ambitie 500	-	*-0,3*	*-1,2*	*-2,4*	*-3,6*
Saldo	-8,9	-8,9	-8,2	-7,3	-6,4
	-8,5%	-8,3%	-7,5%	-6,5%	-5,5%
Vangnetuitkering	0,5	0,4	-	-	-
Saldo na vangnetuitkering	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4

Zetten we het saldo uit bovenstaande tabel af tegen het tekort wat op dit moment in de begroting is opgenomen dan komen onderstaand saldo naar voren. Op basis van de doorrekening ontstaat voor 2020 een tekort van 300k. In de jaren 2021 t/m 2024 varieert het saldo ten opzichte van de begroting van een tekort van 600k (in 2023) tot een positief saldo van 400k (in 2024):

Beeld t.o.v. begroting (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrag opgenomen in MJPB	-8,1	-8,3	-7,7	-6,7	-6,7
Nieuwe prognose	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4
Verschil (- = knelpunt)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,6	0,4

Fractie:	**D66 - 19 PPN**
Pagina:	10
Vraag:	Arnhemse Standaard Toegankelijkheid: Aangezien voorliggend raadsvoorstel de indruk wekt de dekking van de AST volledig te regelen, ontvangen we graag de volledige uitwerking van de standaard (voor openbare ruimte, gebouwen en evenementen), inclusief een volledige inventarisatie van de bijbehorende financiële consequenties, zoals door de raad in maart 2019 besloten.
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 bent u geïnformeerd over de stand van zaken waarna in het najaar een debat in de raad heeft plaatsgevonden. In de Perspectiefnota wordt aangegeven: "Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is." Wij verwachten u eind Q3 hierover te kunnen informeren of hiermee voldoende budget beschikbaar is. Zoals in de brief van 2 juli is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals bijvoorbeeld liften mfc 's en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**D66 - 20 PPN**
Pagina:	12
Vraag:	BR Zuidelijke Binnenstad: In 2018 heeft de raad bij motie uitgesproken middelen uit de BR Zuidelijke Binnenstad te reserveren voor het noordelijke deel van de Jansbeek. Mogen we ervan uit gaan dat de hiervoor benodigde middelen gereserveerd blijven, los van de nu bij de perspectiefnota aangegeven bestedingen uit dezelfde bestemmingsreserve?
Antwoord:	Na verwerking van de in de perspectiefnota aangegeven bestedingen resteert in de BR Binnenstad nog een vrij besteedbaar saldo van circa €1 miljoen. Over de besteding hiervan is nog geen besluit genomen.

Fractie:	**D66 - 21 PPN**
Pagina:	Blz 12, 2e alinea
Vraag:	Blauwe golven Overweegt het college om een alternatief plan aan de raad voor te leggen dat minder investeringen vergt, bijvoorbeeld een volledig groen alternatief dat geen investeringen in het omgevingskunstwerk vergt?
Antwoord:	Geen technische vraag.

Fractie:	**D66 - 22 PPN**
Pagina:	Blz 13, 2e alinea
Vraag:	Is dit een geval “het ene gat met het andere gat stoppen”? Hoe kijkt het college nu aan tegen de keuze die hier in herverleden gemaakt is, en zou u dit nog een keer zo voorstellen?
Antwoord:	Ten tijde van het besluit om locatie Kermisland te slopen, was het beeld dat er geen vervangende gymlocatie nodig was. Dit was gebaseerd op het aantal scholen (capaciteit gymuren) op dat moment in Presikhaaf. Bestaande accommodaties zouden de capaciteit gymuren kunnen overnemen. Door de ontwikkeling Presikhaaf Oost zijn er meer onderwijslocaties bijgekomen in Presikhaaf. Door de toename van onderwijslocatie is ook de capaciteit gymuren toegenomen. Het vervangen van Kermisland bleek daarmee noodzakelijk

Fractie:	**D66 - 23 PPN**
Pagina:	15
Vraag:	actualisatie MIP: Er wordt voorgesteld een andere systematiek te hanteren, waardoor de jaarlijkse meevaller door achterblijvende investeringen op voorhand deels wordt in begroot. Welke consequenties zijn er in de voorgestelde systematiek als de gemeente in enige jaar wél alle voorgenomen investeringen ook daadwerkelijk doet? Er is voor de bepaling van de bedragen gekeken naar het historische beeld van onderuitputting over de laatste 5 jaar. Wat zou het effect op het resultaat in de jaarrekeningen zijn geweest, indien de nu voorgestelde systematiek de afgelopen 5 jaar was toegepast? En is het begrote bedrag ook rekening gehouden met het

	gegeven dat uitgestelde investeringen in de regel een groter risico op kostenoverschrijdingen hebben, vanwege gedurende de vertraging stijgende kosten in de bouw- en infrasector?
Antwoord:	Als de gemeente in een jaar wel alle voorgenomen investeringen doet geeft dat een tegenvaller in het volgende begrotingsjaar, waar gerekend wordt met een onderuitputting. In de begrotingswijziging, waarin de kapitaallasten van nieuwe investeringen worden toegedeeld aan de programma's, zal dit moeten worden meegenomen. De jaarlijkse onderuitputting wordt heel voorzichtig begroot en is incidenteel. Met eventueel stijgende kosten wordt geen rekening gehouden in de zin dat daarvoor de onderuitputting wordt gecorrigeerd. Dat hoeft ook niet. In de jaarlijkse actualisatie van het MIP, waarbij doorgeschoven investeringen worden verwerkt, wordt rekening gehouden met kostenontwikkelingen.

Fractie:	**D66 - 24 PPN**
Pagina:	Blz 16, 2e alinea
Vraag:	“Voor de transformatie van Burgerzaken in Arnhem zijn extra middelen nodig.” Wat is de omvang van de benodigde middelen, zowel incidenteel als structureel?
Antwoord:	Het structureel benodigde budget is € 670.000 (zie pagina 17 van de Perspectiefnota 2021, laatste kolom). Daarnaast is incidenteel benodigd: € 300.000 in 2021, € 240.000 in 2022 en € 450.000 in 2023. Hierbij is er van uitgegaan dat het budget van de BRP-straat Zevenaar (€ 510.000) in 2021 en 2022 nog beschikbaar is. Het voortbestaan van de BRP-straat in Zevenaar staat ter discussie. Bij sluiting daarvan valt het budget weg. Om die reden is de BRP-straat vanaf 2023 uit het financiële beeld gehaald Er is gezocht naar mogelijkheden voor (gedeeltelijke) dekking van het knelpunt dat ontstaat. Zie daarvoor de beantwoording van de vraag hieronder.

Fractie:	**D66 -25 PPN**
Pagina:	17
Vraag:	leges burgerzaken: Klopt het dat er een verhoging van leges oplopend tot 270.000 euro structureel per jaar ten laste van de Arnhemse burger in het financiële beeld is opgenomen? Zo nee, dan graag toelichting waarom niet
Antwoord:	Door de transformatie van Burgerzaken ontstaat een knelpunt. Ter (gedeeltelijke) dekking van de kostenstijgingen is de verhoging van leges als mogelijkheid opgenomen in het financiële beeld. De geraamde baten per jaar variëren, afhankelijk van de verwachte aantallen producten per jaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het doorberekenen van de stijging van de kosten die het Rijk ons berekent - voor paspoorten en identiteitskaarten - in onze legestarieven. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat een paspoort circa € 6 duurder wordt voor de burgers van Arnhem. Een ander voorstel betreft het aanpassen van de bijzondere legestarieven, waardoor deze meer in lijn worden gebracht met tarieven elders in de regio. Denk bijvoorbeeld aan het tarief voor een eenvoudige huwelijksceremonie (het zogenaamde "spreekkamerhuwelijk"). Daarvoor betaalt de burger in Arnhem € 100 gemeenteleges. Ter vergelijking: in Apeldoorn resp. Nijmegen vraagt men hiervoor € 132 resp. € 235. Het voorstel is om het Arnhemse tarief te verhogen naar € 200.

Fractie:	**D66 - 26 PPN**
Pagina:	17
Vraag:	actualisatie bestemmingsreserves: De raad dient, op basis van gedegen informatie, te beslissen over onttrekkingen uit bestemmingsreserves. Graag ontvangen we een gedetailleerde onderbouwing waarom de stand van de genoemde reserves niet meer actueel zou zijn, welke bedragen uit welke reserves kunnen vrijvallen en hoe met de resterende bedragen in de reserves, het realiseren van de bij de reserves behorende doelen haalbaar blijft.
Antwoord:	Zie antwoord op vraag 7.

Fractie:	**D66 - 27 Raadsvoorstel**
Pagina:	1
Vraag:	“We kiezen er bewust voor om nu, in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren” Geeft het college hiermee expliciet aan dat alle bestaande (coalitie)afspraken worden gehandhaafd en voortgezet?

Antwoord:	Deze conclusie is niet te trekken uit bovenstaande zinsnede, maar in de Perspectiefnota worden inderdaad de bestaande (coalitie)afspraken gehandhaafd en voortgezet.

Fractie:	**D66 - 28 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 2, 2e alinea.
Vraag:	Wordt er ook aandacht geschonken aan de vitaliteit van de particuliere sociale voorzieningen, zoals verenigingen? Zie ook de op 30/04 via de griffie ingestuurde vragen over scouting en de verenigingen.
Antwoord:	Ja. Wij verstaan onder 'welzijn' het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Door uw raad zijn bij de vaststelling van de begroting in financiële zin de kaders aangegeven. Het college komt later dit jaar met een voorstel voor de herijking welzijn. We zullen dan spreken over 'de sociale basis'. Buurthuizen en bewonersinitiatieven horen bijvoorbeeld bij deze sociale basis. Niet alle particuliere verenigingen vallen onder deze definitie.

Fractie:	**D66 - 29 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 2, 4e alinea
Vraag:	"… en we zorgen dat de stad aantrekkelijk blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers" Bedoelt het college hier te zeggen dat de inspanningen voor het realiseren van de huisvesting voor de Lauwersgracht Alliantie onverminderd doorgaan?
Antwoord:	De raad is met een raadsbrief van mei 2020 geïnformeerd over de stand van zaken.

Fractie:	**D66 - 30 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 3, 2e alinea
Vraag:	"Arnhem staat op een stevig fundament" In diverse publicaties is Arnhem geschaard onder de financieel zwakkere/ risico volle gemeentes. Ook de provincie heeft verscherpt financieel toezicht afgekondigd. Waarop is dan de overtuiging van het college gebaseerd dat Arnhem op een stevig fundament staat?
Antwoord:	Ons is niet bekend dat de provincie verscherpt financieel toezicht op Arnhem toepast; integendeel want de gemeente Arnhem valt onder de lichtste vorm van provinciaal toezicht (repressief toezicht). Zeer recent ambtelijk contact met de toezichthouder leert ons dat Arnhem een van de eerste (Gelderse) gemeenten was die de jaarrekening heeft aangeleverd en die een Perspectiefnota heeft opgesteld (ondanks de coronacrisis). De Perspectiefnota laat een structureel sluitend beeld zien, bovenop de in de huidige begroting 2020-2023 begrote structurele dotatie aan de algemene reserve. Dit geeft ruimte op klappen op te vangen. De weerstandsfactor is op voldoende niveau en de structurele dotatie aan de BR Solvabiliteit draagt bij aan een groei van de buffer voor het kunnen opvangen van de zogenaamde 'zwarte zwanen'. De aanpak van het risicomanagement van Arnhem wordt door de toezichthouder als voorbeeld aangehaald richting andere gemeenten.

Fractie:	**D66 - 31 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 3, laatste alinea
Vraag:	"We zullen u hierover de komende periode nader informeren". Het anders inzetten of "afromen" van bestemmingsreserves betekent aanpassingen van beleid. Is het dan zo dat het college de raad niet alleen informeert maar ook met een concreet voorstel tot beleidsaanpassingen komt, en dat verschuivingen van bestemmingsreserves pas na goedkeuring door de raad plaats vindt?
Antwoord:	Ja, dat is zo. Turap-2 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, dus daarmee ook de actualisaties van de bestemmingsreserves. Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen.

Fractie:	**D66 -32 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 4, 1e alinea
Vraag:	“…bestaanszekerheid & welzijn, …” Wordt onder welzijn ook het voortbestaan van de (particuliere) sociale infrastructuur verstaan zoals het voortbestaan van de vele verenigingen in Arnhem?
Antwoord:	Ja. Wij verstaan onder 'welzijn' het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Door uw raad zijn bij de vaststelling van de begroting in financiële zin de kaders aangegeven. Het college komt later dit jaar met een voorstel voor de herijking welzijn. We zullen dan spreken over 'de sociale basis'. Buurthuizen en bewonersinitiatieven horen bijvoorbeeld bij deze sociale basis. Niet alle particuliere verenigingen vallen onder deze definitie.

PvdA

Fractie:	**PvdA - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Rondom bestemmingsreserve lijken getallen wel heel specifiek. Is dat wel zo specifiek?Getallen komen specifiek over, wat is hier de bedoeling van?
Antwoord:	De getallen tav de actualisatie bestemmingsreserves zijn inderdaad heel specifiek, omdat voorgesteld wordt op een specifiek aantal bestemmingsreserves middelen te laten vrijvallen, als gevolg van de beoordeling van het actuele bestedingsplan.

Fractie:	**PvdA -2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Wat hebben we nou aan tekorten gehad? Is overzicht kwijt. Hoeveel zijn de kosten gestegen. Stukje compensatie rijk. En maatregelen genomen. Wat geven we extra uit op zorg? Mis totaal overzicht. Op zoek naar een makkelijk overzicht wat er de afgelopen 3 jaar is gebeurd.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de begrote versus gerealiseerde zorgkosten in de jaren 2015 - 2019 zichtbaar. De kosten zijn in deze periode gestegen van € 141,2 miljoen naar € 180,3 miljoen. Zie voor de verhouding tussen deze gerealiseerde kosten en de totale kosten gemeente Arnhem de beantwoording van vraag SP-3. 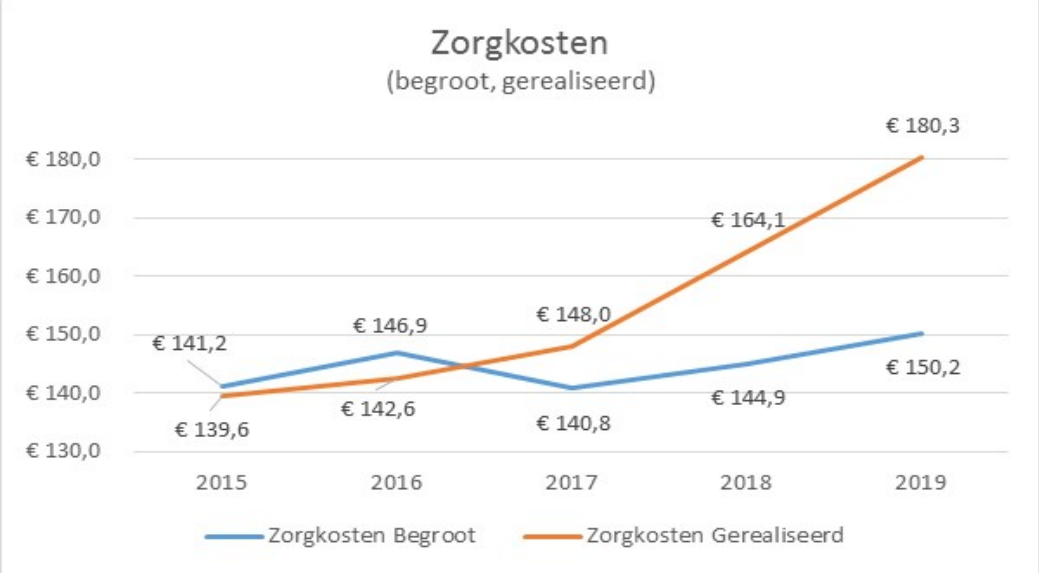 In 2015 en 2016 was het resultaat (begroting minus realisatie) zorgkosten nog positief. Vanaf 2017 is een nadelig resultaat behaald aan de lastenkant. Het nadelig resultaat op de lasten is deels gecompenseerd door een voordelig resultaat op de baten en deels gedekt uit (bestemmings)reserves.

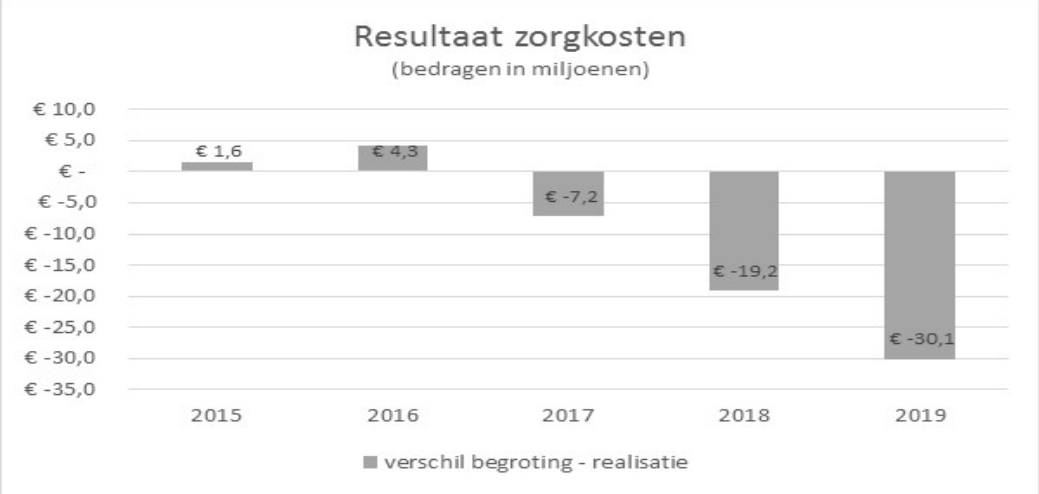

De begrote en gerealiseerde zorgkosten per beleidsterrein zijn te zien in onderstaande grafiek. Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budgetten (PGB).

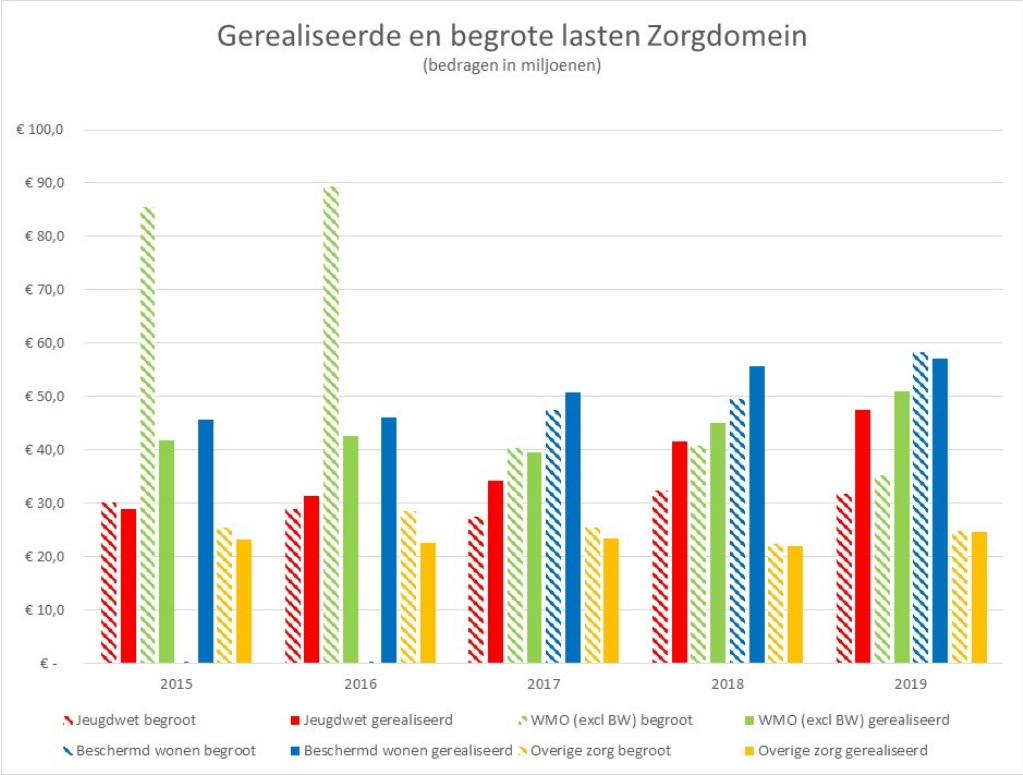

NB: De WMO begroting is alleen in de jaren 2017 - 2019 exclusief Beschermd wonen. In de jaren 2015 en 2016 is de begroting beschermd wonen onderdeel van de begroting WMO.

Fractie:	**PvdA - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Waarom staat bij onderwijshuisvesting pas vanaf 2022 extra geld voor vast en niet vanaf 2021.
Antwoord:	Hierbij gaat het om de invloed van inclusie (AST) op de kosten van de onderwijshuisvesting. Het om aanvullende investeringen i.v.m. de AST-maatregels. Deze investeringen worden opgeleverd in 2021 en leiden pas in 2022 tot extra kosten vanwege de daardoor gegenereerde kapitaallasten.

Fractie:	**PvdA - 4 (mondeling)**
Pagina:	Zorg
Vraag:	Hoe zit het met grafiek? Lasten staan er wel in en de baten staan hier niet in. Koppeling Gafiek baten en lasten
Antwoord:	In de Raadsbrief van 11 december 2018 is het saldo van baten en lasten Zorg gemeente Arnhem vergeleken met (een benadering van) de rijksgelden die de gemeente ontvangt voor Zorg. Het bedrag aan rijksgelden (IU SD) wat in 2018 in de grafiek is weergegeven was al een benadering. Bestaande WMO-taken waren nl. al in de algemene uitkering van het gemeentefonds opgenomen en het is de Raad die bepaalt welk deel van de algemene uitkering besteed wordt aan zorg, Inmiddels is deze vergelijking helemaal niet meer mogelijk, omdat ook een groot deel van Jeugd en WMO zijn overgeheveld van integratieuitkering naar algemene uitkering. Om een beeld te geven van de verhoudingsgewijze groei van de lasten zorg ten opzichte van de totale lasten van de gemeente is bij de beantwoording van vraag SP-3 al een grafiek opgenomen. Daarin is te zien dat de zorgkosten naar verhouding groeien, van 18,6% naar 24,7% van de totale gemeentelijke lasten. De totale lasten zorg kunnen ook gerelateerd worden aan de baten uit het gemeentefonds. Ook dan is een relatieve groei zichtbaar, van 40,5% in 2015 naar 43,7% in 2019. De baten uit eigen bijdragen in de zorg zijn onderdeel van de totale baten van de gemeente en in onderstaande grafiek niet apart zichtbaar gemaakt. 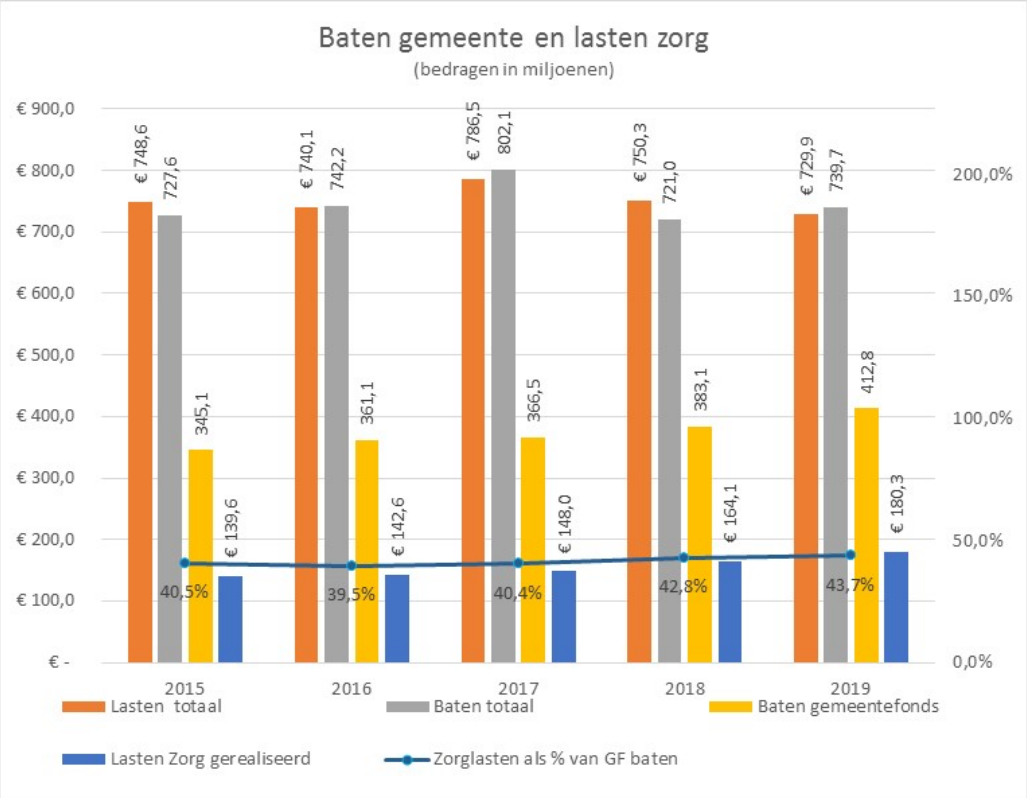 NB: alle cijfers en grafieken die gebruikt zijn ten behoeve van de beantwoording van de technische vragen Perspectiefnota PvdA 2 en 4 en SP 3 en Jaarstukken SP 5, 5a en PvdA 11 zijn opgenomen in de Excelbijlage.

Fractie:	**PvdA - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Vraag over budget inclusie huisvesting/onderwijs Waarom budget in 2022?

Antwoord:	Hierbij gaat het om de invloed van inclusie (AST) op de kosten van de onderwijshuisvesting. Het om aanvullende investeringen i.v.m. de AST-maatregels. Deze investeringen worden opgeleverd in 2021 en leiden pas in 2022 tot extra kosten vanwege de daardoor gegenereerde kapitaallasten.

Fractie:	**PvdA - 6 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	PPN Corona: wanneer nieuwe update tijdspad lockdown (voor de zomer of na de zomer)
Antwoord:	Voor de zomer komt het college met een actualisatie van de impactanalyse en dashboard met impacts corona.

Fractie:	**PvdA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Wat is de stand van zaken van de nieuwe werkwijze van Werk & Inkomen? Is dit nu afgerond?
Antwoord:	De reorganisatie is conform de laatste berichtgeving aan uw raad per 1 juni 2020 een feit.

Fractie:	**PvdA - 8**
Pagina:	10
Vraag:	Er zijn bedragen opgenomen voor de toepassing van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid. Zijn de bedragen die hier genoemd zijn voor ambtelijke inzet of voor daadwerkelijke uitvoering? En waar worden deze middelen straks daadwerkelijk ingezet?
Antwoord:	Middelen zijn voor fysieke aanpassing van panden om zoveel mogelijk te voldoen aan de AST. Het betreft dan met name kleine bouwkundige aanpassingen die een verbetering van de toegankelijkheid opleveren op basis van de bevindingen die door de APCG zij gesignaleerd.

Fractie:	**PvdA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Betekent de dekking afvalstoffenheffing van de ongunstige marktontwikkelingen oudpapier en aanbesteding nieuw contract dat de afvalstoffenheffing voor inwoners gaat stijgen, of begrijpen we goed uit de toelichting dat hier in de huidige begroting al rekening mee is gehouden? Het basisbedrag en de bijdrage per afvalzak zal dan niet stijgen?
Antwoord:	In de PPN op pagina 11 wordt gesproken over twee verschillende aanbestedingen. De aanbesteding van (verwerking) oudpapier dient nog plaats te vinden en zal op basis van de huidige marktsituatie leiden tot een lagere opbrengstprijs, hiermee is in de huidige begroting nog geen rekening gehouden. Zoals daarna in deze paragraaf vermeld, is in de begroting al wel rekening gehouden met de verwachte effecten op de lopende aanbesteding van het afvalinzamelcontract. Of de opbrengstverlaging van de oud papierprijs bij doorrekening volgens het principe van kostendekkendheid van de heffing leidt tot een stijging van de afvalstoffenheffing, kan pas beoordeeld worden in het licht van alle overige financiële effecten, positief en negatief.

Fractie:	**PvdA - 10**
Pagina:	15
Vraag:	Actualisatie MIP. Begrijpen we hieruit dat er op voorhand vanuit gegaan wordt dat investeringen vertraagd zijn? Is dit een aanname op basis van ervaringen uit het verleden of is dit op basis van het huidige MIP een geschetste verwachting van concrete investeringen? Zo ja, welke investeringen zijn dit?
Antwoord:	Op basis van ervaringen van de afgelopen 5 jaar maken we aan de voorkant de inschatting dat we te optimistisch zijn in het ramen van de investeringen.

Fractie:	**PvdA - 11**
Pagina:	
Vraag:	Hoe realistisch is het om in deze tijd de verwachtingen met betrekking tot de rente bij te stellen? Door Corona krijgen we te maken met een recessie. Dit kan ook gevolgen hebben voor de rentestand. Hoe realistisch is dit en wat is het risico dat we hiermee lopen?
Antwoord:	Voor de crisis in 2008 is de rentecurve korte tijd (in 2006) invers geweest als gevolg van maatregelen van de ECB, die vreesde voor een oplopende inflatie omdat de olieprijzen stegen

	(terwijl de kerninflatie niet opliep). Dat probleem is nu niet aan de orde en daar hoeven we voorlopig ook niet bang voor te zijn. Daarnaast mogen we er ook op rekenen dat de ECB heeft geleerd van de ervaringen in en voorafgaand aan de bankencrisis. Als de rente sneller gaat stijgen dan we nu hebben begroot lopen we een financieel risico. Maar de hoogte is erg lastig in te schatten. Wanneer de rente gaat stijgen zal naar alle waarschijnlijkheid ook de inflatie stijgen en daarvoor worden we gecompenseerd in het accres van het Gemeentefonds. Het uiteindelijke risico zal dus kleiner zijn dan de rentestijging zelf. Tot slot hebben we in onze begroting telkens in het laatste begrotingsjaar hiervoor een risicobuffer van € 1 miljoen opgenomen.

Fractie:	**PvdA - 12**
Pagina:	
Vraag:	Actualisatie bestemmingsreserves. Er staan hier concrete bedragen geraamd. Bestemmingsreserves hebben altijd een vastgesteld doel. Wat gaan we nu niet doen? (vraag tevens gesteld tijdens technisch overleg met ambtenaren).
Antwoord:	Het realiseren van de doelen die ten grondslag liggen aan deze reserves blijft na deze vrijval overeind. De vrijval ontstaat als gevolg van de vergelijking tussen het doel en de gereserveerde middelen.

SP

Fractie:	**SP- 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Nieuwe Haven: 3,5 mln. Wat komt er binnen aan opbrengsten van de recreatievaart van de cruiseschepen. Wat is de verwachting op de langere termijn van de omzet en het aantal schepen?
Antwoord:	De inkomsten aan havengelden door toeristische bezoeken aan de haven van Arnhem liggen naar schatting rond de 55.000 euro. (circa 5 schepen per week over een periode van 30 weken á € 260 havengeld per bezoek). Het havengebied van Arnhem is populair voor onderhoud en winterberging van passagiersschepen. Daar zit het grootste deel van onze inkomsten. Deze inkomsten bedragen in totaal € 900.000 en zijn verdeeld over ongeveer € 450.000 aan havengelden, en € 450.000 aan bijdragen voor o.a. water, vuilafvoer en walstroom. Als de toeristische ontwikkeling rond Arnhem zoals Paleis 't Loo, Kröller-Müller, de Veluwe goed op de kaart zal worden gezet kan het aantal bezoeken zeker groeien. Door de huidige crisis is echter de verwachting dat deze sector het de komende twee jaar moeilijk gaat krijgen en is een krimp in de vloot te verwachten en dus zal het aantal toeristische bezoeken afnemen.

Fractie:	**SP- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Belastingen: uitval van vastgoed, leegstand in panden. Opbrengst niet-woningen. Wat is het effect als de hele heffing op de eigenaar wordt gezet, niet alleen financieel. Wat betekent dit voor de gebruikers? Voor de economie? Op hoofdlijnen
Antwoord:	In algemene zin kan worden gesteld dat deze maatregel enerzijds een lastenverzwaring voor de eigenaren en anderzijds een lastenverlichting voor de gebruikers betekent. Voor bedrijfspanden geldt echter dat de eigenaar van het pand de OZB via de huurovereenkomst in rekening kan brengen van de huurders. Is hier sprake van, dan is het effect van de verschuiving voor zowel de gebruiker als de economie vrijwel nihil. Zoals ook opgenomen in de beantwoording op uw 3e technische vraag bij de jaarstukken, heeft het verplaatsen van OZB-gebruiker naar de OZB-eigenaar het volgende effect:

Verschuiving OZB gebruik naar OZB eigenaar niet woningen

	MJPB 2019	Verschuiving	
Opbrengst OZB eigenaar niet-woningen:	21.226.000	28.301.000	
Opbrengst OZB gebruiker niet-woningen:	7.075.000	-	
Totale opbrengst OZB niet-woningen	28.301.000	28.301.000	Stijging/daling
Tarief OZB eigenaar niet-woningen	0,5661%	0,7548%	33%
Tarief OZB gebruiker niet-woningen	0,1887%	0%	-100%

Woz-waarde	635.000

Lastenontwikkeling 2019
Basis
Niet-woning

	Eigenaar	Huurder
OZBE	3.595	-
OZBG	-	1.198
Totaal	3.595	1.198

Lastenontwikkeling 2019
Verschuiving OZBG naar OZBE
Niet-woning

	Eigenaar	Huurder	Stijging/daling lasten Eigenaar	Stijging/daling lasten Huurder
OZBE	4.793	-	33%	-
OZBG	-	-	0%	-100%
Totaal	4.793	-	33%	-100%

	Kanttekeningen: * Door de lastenverschuiving van gebruiker naar eigenaar stijgen de lasten voor de eigenaar van een niet-woning met 33%. Met name de eigenaren van niet-woningen die geen gebruiker zijn van een pand en de OZB.

Fractie:	**SP - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Verhouding zorgdomein op het totale budget van de gemeente. Uitgaven sociaal domein en zorg op totale uitgaven voor de komende jaren. Over de afgelopen 5 jaar kunnen zien.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de gerealiseerde lasten Zorg getoond naast de totale gemeentelijke begrote en gerealiseerde lasten (staafdiagram uitgezet op de linkeras). De lasten zorg zijn bovendien uitgedrukt in een percentage van de totale gemeentelijke lasten (lijndiagram uitgezet op de rechteras). Het aandeel Zorgkosten binnen de totale lasten is tussen 2015 en 2019 gestegen van 18,6% naar 24,7%. 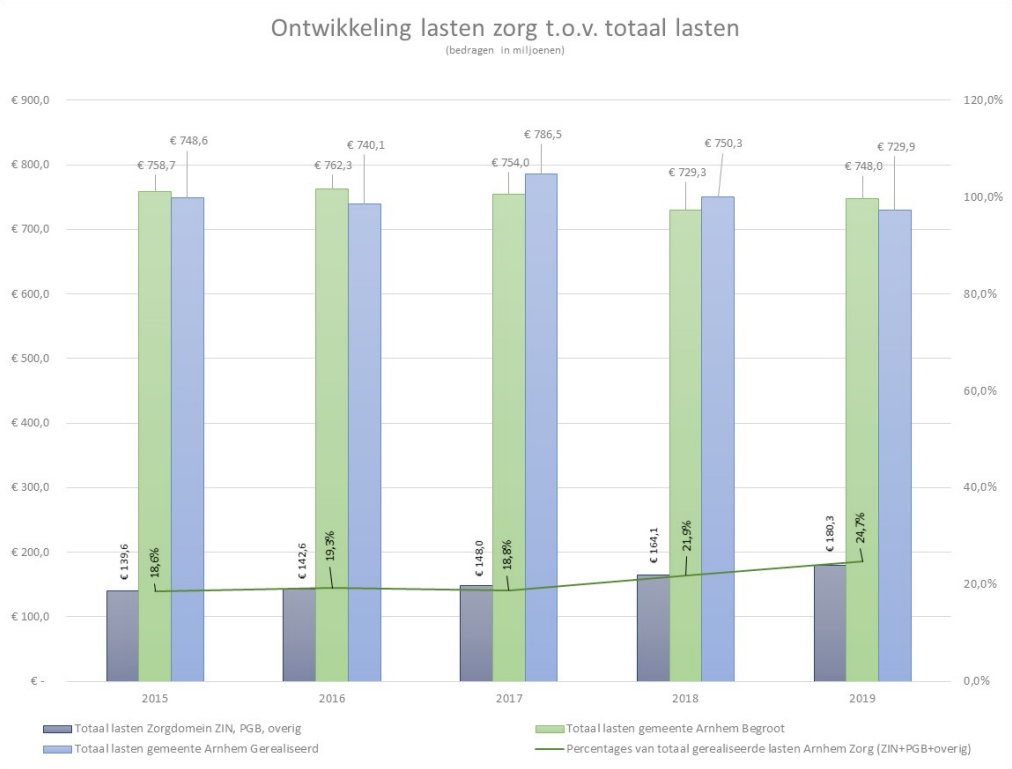 De ontwikkeling van de zorgkosten is in onderstaande grafiek nogmaals zichtbaar gemaakt over de jaren 2015 - 2019 (lijngrafiek). Daarbij is de verdeling van zorgkosten over de verschillende beleidsterreinen te zien in de kolommen. Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budgetten (PGB).

	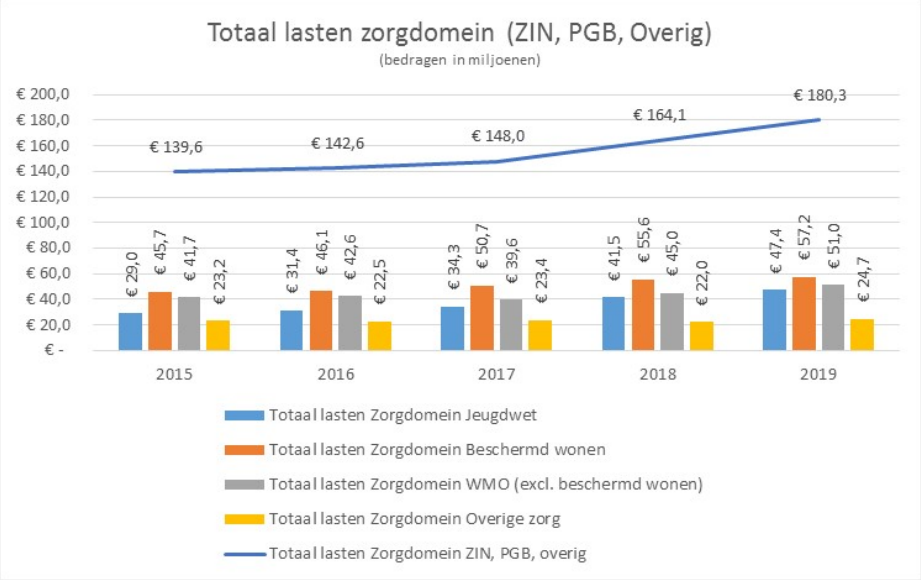 NB: De baten zijn niet opgenomen in de grafieken. De gerealiseerde lasten zorgdomein kunnen nl. wel afgezet worden tegen de totale lasten gemeente. Het saldo van lasten en baten is voor een dergelijke vergelijking niet bruikbaar, omdat de begroting gemeentebreed in principe in evenwicht is.

Fractie:	**SP- 4**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel huizen moeten verduurzaamd worden in Arnhem in de komende 15 jaar?
Antwoord:	Het programma New energy made in Arnhem 2020-2030 (NemiA) loopt tot 2030, en heeft geen specifieke doelen voor 2035 (15 jaar na nu), wel voor 2023 en 2030. Zoals aangegeven in NemiA werken we aan het verduurzamen van woningen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in transitiegereed (isoleren, zonnepanelen e.d.) en aardgasvrij (geen aardgas meer): Op pagina 49 NemiA zijn de doelstellingen voor het aardgasvrij maken van woningen en gebouwen opgenomen: 1500 in 2023, 6500 in 2030. Daarnaast zijn op pagina 44 de doelen voor zonnepanelen op daken opgenomen: 150.000 in 2023 en 250.000 in 2030. Het landelijke klimaatakkoord heeft als doel dat in 2050 alle woningen en gebouwen aardgasvrij zijn.

Fractie:	**SP - 5**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het personeelstekort in de zorg op dit moment in Arnhem (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Zie bijlage 3 - Overzicht van de WZW

Fractie:	**SP - 6**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het verwachte personeelstekort in de zorg in Arnhem over 20 jaar (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Hier zijn geen gegevens over beschikbaar.

Fractie:	**SP - 7**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel banen in de zorg worden nu ingevuld door arbeidsmigranten?

Antwoord:	Zie in bijlage 3 een overzicht van de arbeidsmarktgegevens specifiek voor de zorg.

Fractie:	**SP - 8**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het personeelstekort in het onderwijs op dit moment in Arnhem (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	In de arbeidsmarktregio Midden Gelderland is sprake van de volgende tekorten (leraren plus directeuren in fte, bij PO, VO en MBO) 2020: 64 fte, +- 90 personen en 2,1% tekort Reacties onderwijsorganisaties in Arnhem: PO: naar schatting zo een 20 fte zeer lastig vervulbare vacatures VO: de scholen ervaren bij een aantal vakken dat het moeilijk lukt om vacatures in te vullen. Aantal fte is niet bekend. Of er sprake is van een absoluut tekort is de vraag: er zijn nog steeds leraren die geen werk hebben en leraren die via een uitzendbureau werken. Speciaal Onderwijs: Het speciaal onderwijs heeft last van personeelstekort. Er zijn meerdere redenen: groei op sommige scholen, verdichting van de problematiek bij instromende leerlingen, uitval van personeel door ziekte en onvervulbare vacatures door krapte op de arbeidsmarkt. Men is aan de slag gegaan met het faciliteren van 10 fte zij-instromers op organisatieniveau (in de hele regio). MBO: Rijn IJssel heeft geen last van een personeelstekort. In technische functies en docent Nederlands is er sprake van enige schaarste, maar Rijn IJssel kan tot nu toe nog steeds vacatures vervullen, zelfs via eigen werving. HBO: Er bestaat bij de HBO instellingen in Arnhem geen personeelstekort. Vak en sectorspecifiek verschilt de vraag naar personeel wel. Docenten voor algemene vakken als Nederlands en Engels zijn over het algemeen lastiger te vinden dan docenten voor specifieke vakken. De instellingen weten binnen hun eigen netwerk en met eigen werving de vraag naar personeel in te vullen.

Fractie:	**SP- 9**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het verwachte personeelstekort in het onderwijs in Arnhem over 20 jaar (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Er is een prognose over 8 jaar beschikbaar, in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland is in 2028 een verwacht tekort van 260 fte, +/- 370 personen en 12,4% tekort.

Fractie:	**SP - 10**
Pagina:	
Vraag:	Van hoeveel niet-woningen in Arnhem is de eigenaar ook de gebruiker?
Antwoord:	1.203 niet-woningen.

Fractie:	**SP - 11**
Pagina:	
Vraag:	Van hoeveel niet-woningen is de gebruiker niet de eigenaar?
Antwoord:	3.964 niet-woningen.

Fractie:	**SP - 12**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel woningen, waarvan de gebruiker tevens de eigenaar is, in Arnhem hebben een WOZ waarde hoger dan 500 duizend euro?
Antwoord:	2.816 woningen.

Fractie:	**SP - 13**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel woningen, waarvan de gebruiker tevens de eigenaar is, in Arnhem hebben een WOZ waarde hoger dan 1 miljoen euro?
Antwoord:	94 woningen.

Fractie:	**SP - 14**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel geld uit het klimaatfonds is al uitgegeven of verplicht?
Antwoord:	€ 42.748

Fractie:	**SP - 15**
Pagina:	
Vraag:	Geld dat al is uitgegeven / verplicht, waar is dat aan uitgegeven /verplicht?
Antwoord:	Met name aan warmteverkenning.

Fractie:	**SP - 16**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel geld uit het klimaatfonds is toegekend maar nog niet verplicht of uitgegeven?
Antwoord:	€ 1.049.280 (in 2020).

Fractie:	**SP - 17**
Pagina:	
Vraag:	Geld dat al is toegekend, waaraan is dat geld toegekend?
Antwoord:	Met name versnellingswijken.

Arnhem Centraal

Fractie:	**AC -1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Moeten zelfstandige (niet in aanmerking komen voor de TOG-regeling) ook niet voor die 4000, euro. voor de regeling hun huis verkopen om in aanmerking te komen voor bijstand?
Antwoord:	De ondernemer hoeft niet met zijn bedrijf te stoppen als bijstand wordt aangevraagd. Men mag tot 1225 uur per jaar (gemiddeld 23,5 u/p/d) met zelfstandige activiteiten bezig zijn. Bij de aanvraag voor bijstand is een van de voorwaarden dat er niet te veel vermogen (eigen geld) is. Een eigen woning met overwaarde (bedrag dat het huis meer waard is dan de hypotheek) telt volgens de bijstand mee als vermogen. Per persoon geldt een vrij te laten bedrag aan vermogen. Dit wordt in mindering gebracht op de eventuele overwaarde. Tot aan het bedrag dat het vermogen te hoog is kan de ondernemer de uitkering te leen krijgen. Is daarna nog recht op uitkering, dan hoeft dat deel niet terugbetaald te worden.

Fractie:	**AC- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Steun aan ondernemers: duurt lang. Geen bijstand verschaft die wel in aanmerking komt. Meerdere signalen dat het lang duurt. Is na vier rond, zegt wethouder. Wij horen andere signalen. Zijn er meerdere signalen.
Antwoord:	Net als bij de aanvragen voor bijstandsuitkeringen, zetten wij ons in om de termijn zo kort mogelijk te houden en de piek van aanvragen zo snel mogelijk te verwerken. Bij mogelijk recht en bij nood verstrekken we altijd een voorschot. Voor uw beeld: Op 16 maart kondigde het Rijk aan dat er een Tozo regeling zou komen die de gemeente zou gaan uitvoeren. De verwachting was dat er middels een lichte toets beslist kon worden binnen 4 weken. Omdat de wettelijke regeling op zich liet wachten, hebben wij op 26 maart alvast een aanvraagformulier voor ondernemers online gezet. Op 27 maart werd de inhoud van de regeling vanuit het rijk bekend (nog niet de regeling zelf).Tussen 26 en 29 maart kwamen er 1.668 aanvragen binnen. Bij mogelijk recht en bij nood is bij deze aanvragen altijd een voorschot verleend. Op 21 april kwam het Rijk met de wettelijke regeling, waarbij de toets zwaarder was dan in eerste instantie werd gedacht. Daarnaast werd de aanvankelijke termijn weggelaten. Door het weglaten van een termijn vallen we terug op de Wet Bestuursrecht, waarbij de termijn op 8 weken komt. De eerste beschikkingen zijn eind april verstuurd. Er wordt keihard gewerkt (ook in de weekenden) en met extra inzet van een externe partij om alle volledige aanvragen Tozo binnen 8 weken te beschikken. Het ziet er naar uit dat dat ook gaat lukken. We hebben prioriteit gegeven aan de aanvragen met betrekking tot levensonderhoud. Dit betekent dat we ongeveer een week langer dan de gestelde termijn nodig om de aanvragen om bedrijfskredieten af te doen. We nemen dan ook telefonisch contact op met de aanvragers die dit betreft. Als blijkt dat bij de ondernemer problemen ontstaan doordat het krediet een week later verstrekt wordt, wordt de aanvraag met spoed behandeld.

Fractie:	**AC- 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Meer groen: wat betekent dit concreet? Wat is dat meer?
Antwoord:	Bomen dragen bij aan een leefbaar, gezond, klimaatbestendig, biodivers en prettig Arnhem. Daarom hebben we samen met de stad het Bomenplan Arnhem opgesteld. Eén van de doelen is dat we extra bomen aanplanten in de stad. Daarnaast kijken we altijd bij ontwikkelingen en herinrichtingen hoe we groen kunnen toevoegen aan de private en openbare ruimte of hoe we de kwaliteit van het bestaande groen kunnen verbeteren. Op buurt- en straatniveau werken Teams Leefomgeving en bewoners samen om te kijken hoe we meer groen kunnen toevoegen aan de openbare ruimte of hoe we de kwaliteit van het bestaande groen kunnen verbeteren.

Fractie:	**AC - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Veiligheid: Corona sterke wissel op veiligheid zet. Berichtgeving wapenhandel. Hoe zit dat hier in ons gebied? Landelijk probleem? Of hier ook een probleem?
Antwoord:	Regulering van en handhaving op de coronamaatregelen is arbeidsintensief. Wapenhandel is in Arnhem geen actueel beleidsvraagstuk, maar dat neemt niet weg dat dit altijd een onderwerp is dat door de politie nauwlettend gevolgd wordt.

Partij van de Dieren

Fractie:	**PvdD - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Verkeersmaatregelen bronbeeklaan uitgesteld ivm bomenvisie; plannen samen met bewoners. Hoe staat het daar dan mee?
Antwoord:	De verkeersmaatregelen en asfaltonderhoud Bronbeeklaan staan voor september gepland. We zijn in afwachting van de kapvergunning voor zes bomen die onlangs is aangevraagd.

Fractie:	**PvdD - 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Stand van zaken Beekdal?
Antwoord:	Zoals toegezegd in de raadsbrief van 24 september 2019, wordt de raad geïnformeerd over de voortgang middels een bevindingenrapportage. Samen met stakeholders, zoals de initiatiefgroep Beekdal Paasberg, het waterschap en de sportclubs, is daar de afgelopen tijd aan gewerkt. Zodra de bevindingenrapportage definitief is afgerond wordt deze aan de raad toegezonden.

Fractie:	**PvdD - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Hoe is de 5G-uitrol in de gemeente? Doet de gemeente daar iets mee? Invloed van masten op openbare ruimte?
Antwoord:	De uitrol van 5G is tot nu toe beperkt tot een aantal testlocaties in Nederland. De gemeente Arnhem is daar nog niet bij betrokken. Wat de 5G masten zullen betekenen voor de openbare ruimte is afhankelijk van keuzes van de providers. We hebben daarvoor in Arnhem nog geen aanvragen ontvangen. Vervanging van 4G door 5G masten op daken kan zonder dat daar bij de gemeente om toestemming wordt gevraagd.

CDA

Fractie:	**CDA - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Noodopvang kinderen: gewone reguliere kinderen van vitale beroepen? (socialer arnhem) Dit is de gewone verplichting die we als stad hebben?
Antwoord:	Noodopvang is voor kinderen met ouders in een cruciaal beroep/ werkzaam in een vitale sector èn voor kwetsbare kinderen in een onveilige thuissituatie. Dit is inderdaad een verplichting. Noodopvang is op school, kinderopvang, BSO of bij gastouder- ook als het kind voorheen geen gebruik maakte van deze opvang (bijv omdat grootouders oppasten).

Fractie:	**CDA - 2 (mondeling)**
Pagina:	10
Vraag:	Nieuwe haven -Budget 3,5 mljn: Hebben taxaties al plaatsgevonden of zit dit in het budget van 3,5 miljoen?
Antwoord:	Om inzicht te hebben in de verwachte maximale kosten die gepaard gaan met beëindiging van de woonfunctie in de Nieuwe Haven, is een externe kostenraming gemaakt voor een schadeloosstelling volgens de regels van de Onteigeningswet en de bijbehorende relevante jurisprudentie. Bij de raming zijn door een externe taxateur zo nauwkeurig als mogelijk de te verwachten kosten in beeld gebracht, aan de hand van de marktwaarde van de ligplaats en de verwachte opbrengst van de woonboot. Maar dat is nog géén formele taxatie. Dat kan alleen met medewerking van de eigenaren, en dat is pas aan de orde na een besluit van de raad. Omdat er sprake is van deskresearch, en een visuele inspectie op aftstand, is bij het opstellen van de raming uitgegaan van een aantal aannames. Zo is de staat van onderhoud of isolatie en energiebesparende maatregelen niet meegenomen. Bij de formele taxatie zal onder meer een bouwkundige keuring worden uitgevoerd en wordt de algehele staat van de te taxeren woonboot in kaart gebracht. De verwachting is echter dat de kostenraming dicht bij de formele taxatiewaarde zal liggen. Het bedrag van 3,5 miljoen is gebaseerd op het resultaat van de kostenraming, verhoogd met een marge die geadviseerd wordt zolang er nog geen definitieve taxatie beschikbaar is, en voor bijkomende kosten zoals de uitvoering van de formele taxatie, afvoer en sloop van een deel van de aangekochte woonboten en voor organisatiekosten.

Fractie:	**CDA - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Burgerzaken slag digitalisering: staat verhaal in over ambtenaren, hoe zit dit met inwoners? zit het in het zelfde plan van aanpak? Staat er in wat er van de inwoners verwacht wordt?
Antwoord:	Insteek van de digitalisering bij Burgerzaken is om de dienstverlening voor inwoners en ondernemers gemakkelijker te maken, zodat ze meer zaken vanuit huis kunnen regelen. Voor minder geletterde of minder digivaardige inwoners blijft het mogelijk om zaken aan de balie te regelen.

Fractie:	**CDA - 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Inzichtelijk krijgen kosten jeugdzorg: ligt de focus alleen op het inzichtelijk maken of ook op doorontwikkeling en wat we eraan kunnen doen?
Antwoord:	Door het verbeteren van de monitoring krijgt het college meer en beter inzicht in de volumes en kosten van de jeugdzorg. Hoe beter dit inzicht, hoe gerichter sturing mogelijk is op het beheersen van de kosten. In februari is een pakket van maatregelen voor de jeugdzorg aangeboden aan de raad. Deze maatregelen richten zich enerzijds op het verlagen van de kosten. Anderzijds zijn deze maatregelen inhoudelijk gericht op het verbeteren van kwaliteit van de jeugdzorg zelf (zo licht mogelijk, zo vroeg mogelijk, zo dichtbij mogelijk). Voor het volgen van de uitvoering en het beoogde resultaat van deze maatregelen wordt monitoring ingericht.

Fractie:	**CDA -5**
Pagina:	
Vraag:	Beoordeling bestemmingsreserves. Is er al een inschatting hoeveel miljoen mogelijk richting de AR kan?
Antwoord:	Nee, een inschatting is op dit moment nog niet te maken.

Fractie:	**CDA - 6**
Pagina:	
Vraag:	Weerstandsfactor stijgt naar 1.3 in 2024. Waarde is verwaarloosbaar gezien de Corona of denkt de stad dat dit nog te halen is?
Antwoord:	De genoemde weerstandsfactor is met de kennis van nu. De coronacrisis zal ongetwijfeld impact gaan hebben, maar het exacte effect voor de langere termijn is nog van veel zaken afhankelijk: duur van de crisis, beperkende maatregelen rijk, compensatie van rijk/provincie, etc. In de Begroting 2021-2024 kunnen we hiervoor naar verwachting een realistische raming geven.

Fractie:	**CDA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Solvabiliteit stijgt met name door uitgestelde investeringen. Is dit correct en wat is dan de waarde van zo'n vermelding?
Antwoord:	De solvabiliteit is het aandeel van het eigen vermogen (EV) in het totale vermogen (TV), het balanstotaal. De gemeente Arnhem heeft geen eigen middelen om investeringen te doen, daar wordt per definitie geld voor geleend. Dat betekent weer dat voor iedere investering (waardoor het balanstotaal, dus het TV, groeit) geld wordt geleend en het EV constant blijft. Door het doen van investeringen daalt dus de solvabiliteit (wanneer verder de balans niet verandert). Omgekeerd betekent dit dat wanneer minder wordt geïnvesteerd dan begroot (het MIP), de solvabiliteit hoger wordt omdat het balanstotaal minder snel stijgt (of zelfs daalt) bij een gelijkblijvend EV. Dus ja, uitstellen van investeringen leidt tot een hogere solvabiliteit dan begroot. De waarde van de vermelding is dat daarmee een door veel mensen onvermoede paradox wordt aangegeven. De gerealiseerde solvabiliteit in de jaarcijfers is hoger dan begroot in de MJPB. Mooi vanuit de wens van robuuste financiën. Tegelijkertijd wil de gemeenteraad graag dat alle voorgenomen investeringen in het MIP worden gerealiseerd. Achterblijven van investeringen is niet wenselijk. En daarmee is het opdrijvende effect op de solvabiliteit niet wenselijk, waar een hogere solvabiliteit wel degelijk op prijs wordt gesteld. De paradox is dat we de hogere solvabiliteit mooi/fijn vinden, maar een belangrijke reden daarvan juist helemaal niet. Tot slot: de solvabiliteit is niet alleen maar gestegen als gevolg van achterblijvende investeringen. Dit beeld zien we namelijk elk jaar terug. Het totale vermogen is ook flink toegenomen. Beide posten hebben invloed op de hoogte van de solvabiliteit.

Fractie:	**CDA - 8**
Pagina:	
Vraag:	Veiligheid - visie op evenementen. Koningsdag - hiervoor wordt een stichting opgezet. Wat is hiervan de status? Is dit voor K-dag 2021 rond?
Antwoord:	Er is regelmatig overleg tussen het bestuur van de stichting Koningsdag en de gemeente over rollen, verantwoordelijkheden en het gefaseerd overnemen van verantwoordelijkheden. Het streven is om dat voor Koningsdag 2021 rond te hebben.

Fractie:	**CDA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Nieuwe haven (10) - Woonboten nog steeds € 3.5 miljoen begroot. Heeft B&W ook inventarisaties opgemaakt en taxaties extern?
Antwoord:	Zie het antwoord op vraag 2.

PVV

Fractie:	**PVV - 1 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	We willen de leefbaarheid wijken vergroten, duurzame woningen en circulair mogelijke woningbouw. Wat zijn de meerkosten van een woning die duurzaam is tov van een woning die dat niet is? Wat zijn dus de kosten van circulaire woningbouw?
Antwoord:	Dat is niet een op een te zeggen, maar zal altijd per specifieke situatie bekeken moeten worden.

Fractie:	**PVV- 2 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	Kijken we hoe we leefomgeving groen houden en sociale structuur verbeteren. Wat is de ideale sociale structuur? Hebben we daar een beeld van? Welke sociale klassen zijn dit dan?
Antwoord:	We sturen in Arnhem op een gedifferentieerde wijkopbouw. Indicator voor een goede sociale structuur is de leefbarometer.

Fractie:	**PVV - 3 (mondeling)**
Pagina:	6
Vraag:	Verder investeren in groen. Samenhang met ambities om de opgaven zo integraal mogelijk aanpakken. Betekent dat er verder geen aparte investeringen gedaan worden in groen?
Antwoord:	Dat betekent het zeker niet. Met de zin "Bij het verder vergroenen van Arnhem zoeken we de samenhang met andere ambities, zodat we de opgaven in de stad zo integraal mogelijk kunnen aanpakken" , bedoelen we dat we bij elke opgave die we hebben in de stad en in het buitengebied, kijken naar de meekoppelkansen voor vergroening. Denk hierbij aan natuur- en groeninclusief ontwerpen, bouwen en beheren. Een nieuw stukje Schuytgraaf, een inbreidingslocatie in de stad, koelteplekken in de Binnenstad, een rioolvervangingsproject. Ze kunnen allemaal bijdragen aan het verder vergroenen van Arnhem. Groene daken en gevels, schuil en nestgelegenheden voor vogels en vleermuizen, insectenhotels, bij- en vlinder vriendelijk bermenbeheer, oerbossen en gezonde stadsbomen. Deze kansen willen we benutten. Maar daarnaast blijven we natuurlijk doen wat we al deden. En met het groen- en bomenfonds als instrumenten investeren we in de kwaliteit van bestaand groen en realiseren we meer groen. Verder zetten we ook in het kader van de klimaatadaptatie in op vergroening om hiermee de opwarming tegen te gaan.

Fractie:	**PVV - 4 (mondeling)**
Pagina:	10
Vraag:	Woonboten nieuwe haven: laatste zin. Definitief kasritme pas bepaald na gesprekken. Waarom? Is dat juridisch zo?
Antwoord:	Uit die gesprekken zal pas blijken wat eigenaren op basis van de voorwaarden in een raadsbesluit echt willen: direct verkopen, verkopen als er bijvoorbeeld een nieuwe woning gevonden is, of niet verkopen en de verdere formele procedures afwachten. Op basis daarvan kan een nauwkeuriger kasritme voorspeld worden.

Fractie:	**PVV - 5 (mondeling)**
Pagina:	20
Vraag:	Het totaal komt neer op nadeel van 15 mln. Wie draait er op voor inkomstenderving bij de vergunningsplichtige evenementen? Gemeente? Rijk?
Antwoord:	De genoemde €15 mln zijn de totale verwachte kosten die deze corona-crisis met zich meebrengt. De inkomstenderving voor de evenementenvergunningen tot 1 september komt neer op een klein deel daarvan: € 8.700. Het Rijk heeft daar geen specifieke regeling voor, dus de gemeente draait daar voor op.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 19 mei 2020
Zaaknummer	: 469928
Contactpersoon	: Natasja Bouwman
Telefoonnummer	: 026 3774629

Onderwerp: Aanpak en scenario's coronacrisis

Geachte voorzitter en leden,

Inleiding
In de afgelopen periode bent u geïnformeerd over de stappen die wij zetten rondom de coronacrisis en de crisisaanpak in de verschillende domeinen. Ook met de Perspectiefnota hebben we u geïnformeerd over wat nu wel kan en moet en dat we tegelijkertijd nog onvoldoende kennis hebben om nu forse (beleids)stappen voorwaarts te zetten.

Met deze brief informeren wij u over de initiatieven en stappen die wij hebben genomen en de wijze waarop wij u daar graag bij betrekken. We zitten in een fase waarin reguliere (begrotings)processen door moeten gaan, terwijl de wereld waarin we tot besluiten moeten komen wekelijks verandert hetgeen leidt tot wisselende perspectieven. Dat betekent dat we de komende maanden ons adaptief vermogen moeten aanspreken om te komen tot een zorgvuldige en stevige aanpak voor Arnhem.

Integrale aanpak
We hebben de afgelopen weken in Arnhem gewerkt aan een integrale aanpak om te komen tot een nieuwe begroting. We hebben u daarover in de Perspectiefnota al op hoofdlijnen over geïnformeerd. De belangrijke elementen van de aanpak zijn:

- Crisisbeheersing corona
- Financiële impact Corona
- Beleidsmatige impact corona
- Begroting 2021-2024

Crisisbeheersing corona
Sinds de uitbraak van corona zijn doorwerking heeft gekregen op ons dagelijks leven en heeft geleid tot grote impact op het maatschappelijk, gezondheids en economisch leven in de stad is onder leiding van de burgemeester een crisisteam ingericht dat zich bezighoudt met de urgente bestrijding van de crisis en de effecten op de stad. U bent over de activiteiten rondom de bestrijding van de crisis met regelmaat

geïnformeerd. Dit team monitort continue de noodzakelijke activiteiten die nodig zijn om de crisis in het hier en nu te bestrijden en beheersbaar te maken.

Financiële impact corona
De coronacrisis heeft grote impact op de gemeentelijke financiën. Om dit in kaart te brengen en bij te houden in de komende maanden is een team ingericht dat dit continue monitort. Dit heeft inmiddels geleid tot een eerste impactanalyse die uw raad inmiddels heeft ontvangen als bijlage bij de Perspectiefnota. Ook wordt momenteel gewerkt aan een monitor/dashboard. Dit dashboard is opgebouwd uit indicatoren die inzicht geven over de staat van de stad. Een eerste versie hiervan ontvangt u binnen enkele weken.

De afgelopen maanden is vooral besteed aan het verkrijgen van inzichten op de risico's die de stad loopt. De komende periode wordt extra aandacht gegeven aan de wijze waarop we de dekking van de extra gemaakte kosten en de gederfde inkomsten kunnen realiseren. Hiertoe staan we in nauw overleg met het rijk en de provincie. Ook voor hen geldt op dit moment dat er nog geen toezeggingen kunnen worden gedaan en daar op dagelijkse basis nieuwe beleidsregels worden uitgeschreven die impact hebben op de gemeente en onze inwoners. Onze nauwe contacten maken echter dat wij deze overheden ook kunnen informeren over het daadwerkelijke effect van de crisis in gemeentelijke financiën en wat er voor nodig is deze gezond te houden.

Beleidsmatige impact corona
Naast het krijgen van inzicht op de directe en indirecte financiële consequenties is het van cruciaal belang om de impact en effecten van de coronacrisis (in het verlengde daarvan de anderhalve meter economie) op de beleidsmatige opgave van de stad in kaart te brengen en te onderzoeken op welke wijze de negatieve effecten op onder meer de economie, cultuur en welzijn kunnen worden opgevangen (beleidsinterventies). De focus van deze aanpak is om inzicht te krijgen op wat er nodig is op de langere termijn: 3 maanden, 6 maanden en een jaar. Wat kunnen we dan doen als gemeente om de negatieve gevolgen te beperken.

De focus ligt op dit moment op twee urgente impactthema's: sociaalmaatschappelijk (breed begrip welzijn) en sociaaleconomisch (economie, werk en inkomen(sondersteuning)).

Vanuit de overtuiging dat het herstel van de coronacrisis tot herschikking van middelen zal moeten leiden en het stellen van vernieuwde prioriteiten onderzoeken we ook naar ruimte binnen de bestaande middelen: Kunnen we geplande beleidsvoornemens of uitvoeringsopgaven uitstellen waardoor er financiële ruimte ontstaat? Tegelijkertijd kijken we naar mogelijkheden vanuit de rol van de gemeente om investeringen naar voren te halen en daarmee de werkgelegenheid en de economie te kunnen stimuleren.

Begroting 2021 – 2024
Naast de hiervoor beschreven specifieke trajecten rondom corona, zijn we natuurlijk ook bezig met het opstellen van de Begroting 2021 - 2024. De bijzondere omstandigheden maken wel dat we met veel onzekerheden moeten opereren. Tegelijkertijd hebben we behoefte aan daadkracht om er voor te zorgen dat we maatregelen nemen die er voor zorgen dat onze inwoners gezond blijven en zo weinig mogelijk in financiële problemen komen. Maar ook dat we de economie in onze stad op de rit houden. Ook in het kader van duurzaamheid, de energietransitie en het wonen in onze stad moeten we zorgen dat we voort blijven gaan.

In bijgaand schema is de verhouding van tussen de beschreven processen schematisch weergeven.

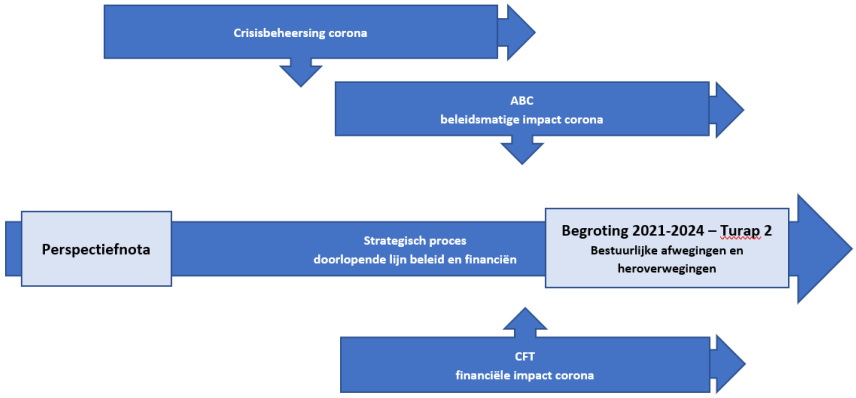

De komende periode

Wij zijn als bestuur in nauw contact met de inwoners en ondernemers in onze stad. Dagelijks zijn wij in gesprek over de impact van de crisis, de maatregelen op korte termijn en op welke wijze we steeds meer leven in de stad kunnen krijgen. Daarnaast geeft het ons een beeld van wat nodig kan zijn op de langere termijn.

Aanpak
Op 29 april 2020 heeft uw raad unaniem de motie 'Scenario's voor morgen' (20M68) aangenomen. Daarin wordt het college verzocht om zo snel als mogelijk met scenario's te komen naar de raad naar aanleiding van de in beeld gebrachte risico's van de coronacrisis en deze scenario's bij voorkeur tijdens het proces van de Perspectiefnota aan de raad te presenteren. Indien dit niet mogelijk is wordt gevraagd een proces voor te leggen hoe de raad voor de zomer het perspectief kan bijstellen, indien dit noodzakelijk is.

Onze werkwijze is gestoeld op het werken met 'adaptieve scenario's', waarbij we ons handelingsperspectief voortdurend aanpassen aan de mate van impact die de crisis op verschillende beleidsvelden van de samenleving heeft. U heeft met de Perspectiefnota de risico-inventarisatie van ons ontvangen. Deze risico-inventarisatie wordt per issue tweewekelijks aangevuld met informatie over te verwachten effecten en noodzakelijke maatregelen. De inschatting van deze effecten komt tot stand op

basis van ontwikkelingen binnen de stad (corona-dashboard) en de (te verwachten) rijksmaatregelen. Op basis van dit overzicht wordt een tweewekelijkse analyse gemaakt wat de mate van impact is op onze stad. Aan de hand daarvan kunnen we besluiten dat bijvoorbeeld een set aan beperkte maatregelen volstaat (adaptief sturen) of dat de impact van de optelsom van effecten en maatregelen maakt dat structurele, ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

Op deze wijze hebben we tweewekelijks een geactualiseerd inzicht in de consequenties en mogelijke oplossingsrichtingen. Wij informeren u hier de komende periode met regelmaat over zodat u dit in uw afwegingen kan betrekken.

Informatievoorziening
Zoals u in de afgelopen periode regelmatig bent geïnformeerd en heeft meegedacht over de acute vraagstukken die de coronacrisis oplevert, betrekken wij u graag in het proces van de begrotingsvoorbereiding. De komende weken gaan wij de eerste uitkomsten van de impactanalyses (financieel en beleid) bespreken en de eerste beleidsvoornemens formuleren richting de begroting. Wij zullen u binnen twee weken informeren over de maatregelen die we reeds hebben getroffen en de ondersteuning die we hebben gerealiseerd en/of die we zeer binnenkort ter hand nemen. Vervolgens komen we voor de zomer terug bij u met een brief (in het verlengde van hetgeen reeds bij de aanbieding van de Perspectiefnota is vermeld) met nadere informatie die relevant is voor de verdere oplading van de Begroting in coronatijd. In deze brief zullen we de effecten van de meicirculaire voor onze begroting meenemen, alsmede de uitkomsten van bijvoorbeeld de analyse van de bestemmingsreserves.

We moeten ook realistisch zijn in dit proces en onze planning. We weten nog niet wat de zomerperiode voor impact heeft op het verloop van de pandemie. Krijgen we een terugslag, gaat het land weer verder op slot? Of zijn we in staat als samenleving om de verspreiding beheersbaar te houden? Wij stellen dan ook voor om u kort na het zomerreces in het licht van de voorbereiding van de begroting wederom te voorzien van de meest actuele verwachtingen en voorgestelde inzet van de gemeente hierop. Deze brief zal dan verder bouwen op onze brief van begin juli en inzichtelijk maken wat de actualiteit betekent voor de begroting.

Wat kunt u verwachten?
In deze brief hebben wij uiteengezet op welke wijze wij de komende periode vormgeven om te komen tot een begroting waarin wij de middellange en langere termijn effecten van corona mee kunnen nemen. Dit betekent voor uw raad concreet dat u op een aantal momenten wordt geïnformeerd en in gelegenheid bent met ons in gesprek te gaan.

Eerste week juni
- Raadsinformatiebrief over de maatregelen die Arnhem heeft genomen of in deze tijd neemt in het kader van corona

Medio juni
- Coronamonitor met toelichting

Voor de zomer
- Raadsinformatiebrief over de verdere oplading van de begroting
- Coronamonitor met toelichting
- Financiële impactanalyse

Tweede helft augustus
- Raadsinformatiebrief met actualisatie en verdere uitwerking coronagerelateerd beleid
- Coronamonitor met toelichting
- Financiële impactanalyse

Halverwege september
- Versturen begroting aan gemeenteraad

Afsluitend

Met deze brief hebben wij u nader inzicht gegeven in de wijze waarop wij de komende maanden vormgeven en de wijze waarop we u nadrukkelijk willen betrekken. Het zijn onbekende tijden waarin u ook van ons kan verwachten dat we u intensief betrekken.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BIJLAGE

Arnhemse aanpak: maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Kinderen en Onderwijs
Kinderen verdienen altijd onze bijzondere aandacht, maar in een crisissituatie helemaal. Zeker nu een groot deel van de afgelopen periode het onderwijs op de schoollocaties werd opgeschort, vormen van thuisonderwijs zijn gestart en allerlei (nood)opvang nodig was. Daarom hebben wij:

- de aantallen kinderen die naar school, kinderopvang en buitenschoolse opvang komen omdat hun ouders werkzaam zijn in de vitale sectoren, of kinderen in een kwetsbare gezinssituatie, geïnventariseerd;
- noodopvang geregeld bij kinderopvang en scholen voor kinderen van ouders die normaal gesproken geen gebruik maken van opvang, ook voor kinderen die in een kwetsbare gezinssituatie zijn gekomen. Er is 24-uurs noodopvang gekomen, en ook in de meivakantie en op andere vrije dagen is noodopvang geregeld;
- een centraal vraagpunt ingericht: noodopvangkinderen@arnhem.nl. Hier komen alle vragen, aanvragen en informatie over noodopvang binnen;
- geïnventariseerd welke leerlingen 'buiten beeld' zijn en hebben we hierover afspraken gemaakt met school, RBL en sociaal wijkteam;
- een invalpool opgezet voor ondersteuning van bevoegde docenten bij noodopvang op (basis)school;
- een lokale richtlijn opgesteld voor kinderen uit gezinnen met problemen (in samenwerking met onderwijs- en kinderopvangorganisaties en de sociale wijkteams);
- in samenwerking met stichting Leergeld 430 laptops beschikbaar gesteld voor kinderen in arme gezinnen;
- onderwijs aan kinderen in een AZC op alternatieve wijze voortgezet;
- een samenwerking gestart met (basis)scholen en andere samenwerkingspartners, zoals de stichting PAS, om samen in beeld te brengen wat de kinderen precies nodig hebben sinds het onderwijs weer wordt opgestart. Dit noemen we de 'Arnhemse Aanpak (basis)Onderwijs'. De zomerscholen zijn onderdeel van die aanpak.

Economie, cultuur, sport en evenementen
Ondernemers, werknemers, cultuur, sport en evenementen zijn belangrijke economische pijlers van onze stad. We voelen het als onze plicht om deze pijlers zo goed mogelijk te beschermen. Daarom hebben wij:

- de informatievoorziening aan ondernemers via gemeentelijke website en andere communicatiekanalen over regelingen en ondersteuningsprogramma's stevig opgeschaald. De gemeentelijke klantenservice, de afdeling Economie en Bureau Zelfstandigen werken samen voor een zo goed mogelijke informatievoorziening. E-mailadres ondernemen@arnhem.nl is opengesteld om de vele vragen van ondernemers op te kunnen vangen en spoedig van antwoord te kunnen voorzien;
- uitstel belastingaanslag voor ondernemers (voor ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) mogelijk gemaakt.
- regelmatig bestuurlijk en ambtelijk contact met diverse ondernemersorganisaties, zoals Koninklijke Horeca Nederland, Stichting Ondernemers Fonds Arnhem, Verenigingen Eigenaren Centrum Arnhem, Ondernemers Kontakt Arnhem, Platform Binnenstad Arnhem, en daarnaast ook met Arnhemse sportverenigingen, Papendal en Vitesse;

- overleg met provincie over een 'actieplan economie', voor economisch herstel en behoud van werkgelegenheid;
- de expeditietijden voor supermarkten aangepast zodat zij hun klanten maximaal kunnen faciliteren;
- in aanloop naar het opnieuw onder voorwaarden toestaan van terrassen voor horeca, overleggen met Koninklijke Horeca Nederland (regio Arnhem), Platform Binnenstad Arnhem en de binnenstadsbewoners over de praktische invulling hiervan;
- voor het gastvrij maar ook corona-proof ontvangen van bezoekers in de stad besloten om 'City Hosts' in te zetten, die bezoekers helpen bij en voorlichten over het omgaan met de corona-maatregelen;
- voor ondernemers of organisaties die vragen hebben of hulp nodig hebben bij de nieuwe fase sinds 1 juni, een speciaal loket geopend waar een multidisciplinair team vragen beantwoordt. Het betreft vooral vragen rond wet- en regelgeving. Ook bespreekt en beoordeelt dit team tijdelijke initiatieven die leven bij ondernemers rond de coronamaatregelen. Het sinds de crisis operationeel zijnde mailadres ondernemen@arnhem.nl fungeert als digitale ingang voor ondernemers;
- samen met Stichting Ondernemers Fonds Arnhem een noodfonds opgericht om initiatieven en projecten te ondersteunen die de economische schade door het coronavirus bij Arnhemse ondernemers te beperken;
- op onze website een speciale Coronapagina aanmaakt, met onder meer gerichte informatie over uitkeringen. Voor ondernemers is een aparte pagina ingericht met informatie over ondernemen en het coronavirus. Hier zijn alle verschillende regelingen van het Rijk (Tozo, NOW en Togs) en gemeente terug te vinden;
- een informatievoorziening aan culturele instellingen en evenementenorganisaties gestart via de gemeentelijke website en andere communicatiekanalen over regelingen en ondersteuningsprogramma's;
- partijen aan wie subsidies of opdrachten zijn verstrekt, ondersteund met de mogelijkheden om activiteiten op alternatieve manier in te vullen;
- overleg met evenementen- en festivalorganisaties over alternatieven of later doorgaan van evenementen. De gemeente stelt zich coulant op bij subsidies;
- samen met stadsmarketing Arnhem ingezet op activiteiten om de Arnhemmer en haar bezoekers op een positieve manier een hart onder de riem te steken. Hiervoor wordt intensief samengewerkt met partners in de stad. Denk daarbij aan de Loesje campagne, die te zien is op reclameborden door de stad. Een ander voorbeeld is de actie van de Dit Is Pas Arnhem cadeaukaarten: De Dit Is Pas Arnhem - Pluim. Met de pluim kun je een persoonlijke held een pluim geven en daarmee steun je de lokale ondernemers in de stad die hierop zijn aangesloten;
- met Nijmegen en de provincie afgesproken in '025-verband' gezamenlijk op te trekken als het gaat om het noodpakket voor cultuur dat het Rijk in het leven heeft geroepen;
- wekelijks overleg met Cultuur Netwerk Arnhem over hoe de gemeente cultuurinstellingen kan helpen;
- voor sportclubs de huur opgeschort voor de huur van gemeentelijke locaties voor de periode waar sportaccommodaties gesloten zijn;
- in overleg met Sportbedrijf Arnhem afspraken opstellen over het (deels) hervatten van sporten voor kinderen vanaf 29 april en voor volwassenen vanaf 11 mei. Zo moeten sportverenigingen een sportveld vooraf reserveren om te voorkomen dat er teveel kinderen tegelijk gaan sporten. Op 18 mei gingen de gemeentelijke zwembaden weer open. Sportbedrijf Arnhem initieert verder corona-proof beweegprogramma's voor basisschoolkinderen en senioren;
- samen met de Arnhemse Sportfederatie een uitvraag gedaan onder sportverenigingen over de verwachte impact van de coronacrisis op de vereniging.

Werk en inkomensondersteuning

Het tijdelijk stopzetten van een aantal sectoren vanwege landelijke noodmaatregelen leidt tot directe sociaal-economische gevolgen en problemen. Daarom hebben wij:

- alle uitbetalingen in het kader van levensonderhoud prioriteit gegeven;
- extra capaciteit ingezet om de piek aan aanvragen voor bijvoorbeeld Tozo en bijstand te kunnen opvangen;
- gesprekken over werk in eerste instantie telefonisch doorgang gegeven en vinden sinds 1 juni ook weer fysiek gesprekken plaats. Dat geldt ook voor PLANgroep en Rijnstad;
- met Activerend Werk aanbieders en Scalabor alles op alles gezet om de zorg voor hun medewerkers zo goed mogelijk vorm te geven en op verantwoorde wijze in contact te blijven en structuur te kunnen blijven bieden waar dat wenselijk of nodig was;
- het Werkgeversservicepunt direct ingezet om te acteren op sectoren waar (tijdelijk) meer werkmogelijkheden zijn. Om op die manier zo snel mogelijk mensen in contact te kunnen brengen. Specifiek was hier ook aandacht voor werkmogelijkheden voor jongeren. Daarnaast is het Werkgeversservicepunt is als vraagbaak voor ondernemers gaan functioneren bij bijvoorbeeld de NOW;
- dienstverlening aan inwoners met schulden gecontinueerd. Intakes en afspraken vonden in afgelopen weken telefonisch plaats of fysiek op gepaste afstand;
- de partners in Vroeg Erop Af verzocht om zelf mensen met betalingsachterstanden te benaderen en hen te attenderen op hulpmogelijkheden. We zetten in op extra communicatie om mensen met financiële vragen/problemen actief te wijzen op ons hulpaanbod;
- er bij de Arnhemse woningcorporaties en particuliere verhuurders op aangedrongen om geen huisuitzettingen doen tijdens de coronacrisis. Ook hebben deze verhuurders toegezegd zich maximaal in te spannen om maatwerkoplossingen te vinden voor huurders die door het coronavirus in betalingsproblemen gekomen zijn.
- in samenspraak met Rijnstad de mogelijkheid geboden voor laagdrempelige budgetchecks voor mensen waar de inkomenssituatie plots veranderd;
- specifiek voor jongeren ingezet op gerichte communicatie over hulp bij schulden;
- de landelijke Tozo-regeling uitgevoerd voor kleine ondernemers. Al voor de regeling bekend was, stelden we de regeling open. Waar nodig verstrekten we direct voorschotten. Inmiddels zijn alle beschikkingen afgegeven;
- zelfstandig ondernemers die een krediet hebben van de gemeente geen rente in rekening gebracht over het eerste kwartaal;
- de pilot 'Geldzaken & Ondernemers gestart. Met daarbij specifieke aandacht voor ondernemers die door Corona in schulden zijn geraakt.

Zorg en welzijn

Deze gezondheidscrisis treft veel van de meest kwetsbare mensen, maar ook zorginstanties zelf. Daarom hebben wij:

- met jeugdwerkers, handhaving en politie direct klaar gestaan voor inzet op overlast van jongeren en om te zorgen dat zij zich aanpasten aan de noodverordening;
- sociale wijkteams bereikbaar gehouden, vanuit huis;
- overleg met specialistische zorgaanbieders over alternatieven voor de zorg aan kwetsbare inwoners, zoals dagbesteding voor ouderen. Zorg wordt zoveel mogelijk, al dan niet in alternatieve vorm voortgezet;

- overleg met welzijnsorganisaties als SWOA, MVT, Rijnstad, AM Support en Presikhaaf University over alternatieven voor hun ondersteuning;
- extra coronaproof opvangvoorzieningen voor daklozen mogelijk gemaakt;
- samen met Arnhemse organisaties voor sociaal werk hulpwebsite voorelkaarinarnhem.nl opgezet;
- voor straatprostituees met verslavingsproblematiek extra aandacht en ondersteuning na de sluiting van de zorgzone;
- via de sociale wijkteams, Veilig Thuis, Moviera en Centrum voor Seksueel Geweld extra alertheid voor signalen van huiselijk en seksueel geweld;
- afspraken gemaakt met jeugdzorgaanbieders, onderwijs, kinderopvang, sociale wijkteams, jeugdbescherming en Veilig Thuis om kwetsbare kinderen te beschermen;
- extra aandacht voor kwetsbare gezinnen met coronaklachten. Als ouders door coronaklachten niet meer voor hun kinderen kunnen - bijvoorbeeld doordat ze worden opgenomen in het ziekenhuis - wordt voor deze kinderen opvang geregeld, ambulant of bij jeugdzorginstellingen;
- extra aandacht voor mantelzorgers. Sociale wijkteams en Mantelzorg en Vrijwillige huishulp Arnhem houden mantelzorgen zo goed mogelijk in beeld en proberen ze te ondersteunen waar nodig. Ze zijn extra alert op overbelasting van mantelzorgers.
- de omzet van zorgaanbieders onverminderd vergoed; dit betreft aanbieders van jeugdzorg en Wmo. Ook voor vervoer en dagbesteding zijn afspraken gemaakt;
- het doelgroepenvervoer aangepast naar de 1,5 meter afstand. Dit wordt nu met name ingezet om kinderen naar noodopvang, dagverblijf of de jeugdzorginstelling te brengen. Bij het heropenen van de scholen op 11 mei is een richtlijn hiervoor vastgesteld;
- het inwonerservaringsonderzoek wmo & jeugdwet uitgesteld. De uitkomsten zouden mogelijk vertekend worden door de coronacrisis;
- sneller besloten over zorgaanvragen als deze corona-gerelateerd zijn;
- de aanbieders van dagbesteding verzocht na te denken over hoe dagbesteding corona-proof kan worden hervat, of over mogelijke alternatieven van dagbesteding. SWOA werkt aan protocollen om weer gefaseerd op te starten, te beginnen met huisbezoeken en daarna dagbesteding. SWOA neemt over de start binnenkort een besluit;
- met welzijnsorganisaties, zorg, onderwijs, sport, gezondheid, een gesprek gestart over de effecten van de corona-crisis;
- bijzonder aandacht voor inwoners met een beperking. Voor hen heeft de coronacrisis tot nóg minder bewegingsvrijheid geleid. Nu het openbare leven langzaam weer op gang komt, zijn er zorgen of met deze inwoners wel voldoende rekening wordt gehouden. Wij brengen die signalen onder de aandacht bij onze partners in de stad, zoals Sportbedrijf Arnhem en de Sociale Wijkteams, zodat zij daar extra alert op zijn. Hierover hebben wij ook overleg met het Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten.

Dienstverlening

Zeker in een crisis moeten inwoners op een goede dienstverlening en informatievoorziening door de gemeente kunnen vertrouwen. Daarom hebben wij:

- ervoor gezorgd dat de gemeentelijke dienstverlening gewoon doorgang vindt, zij het soms aangepast. Zoveel mogelijk dienstverlening wordt digitaal gedaan, maar afspraken op het Stadhuis vinden ook plaats - hoewel uitsluitend op afspraak; de balies zijn corona-proof gemaakt, onder meer met transparante beschermingsschermen.
- alle service-informatie met betrekking tot corona via www.arnhem.nl/coronavirus toegankelijk gemaakt en hebben wij extra ingezet op capaciteit voor webcare en klantenservice.

- het grofvuil tijdelijk gratis op laten halen; elke inwoner kan tot 1 juli drie keer gratis grofvuil aan huis laten ophalen. Er wordt extra afval aangeboden, doordat mensen nu meer thuis zijn en gaan opruimen. De inzameling van oud-papier gebeurt niet meer met vrijwilligers, maar met professionele beladers van de inzamelaar.

Openbare ruimte

In een gezondheidscrisis waarbij afstand houden van groot belang is, heeft de gemeente een bijzondere verantwoordelijkheid ten aanzien van de openbare ruimte. Daarnaast kan de openbare ruimte ook een plek zijn waarvoor we 'investeringen' naar voren halen, om sociaal-economische effecten van de coronacrisis op te vangen. Daarom hebben wij:

- het werk in de openbare ruimte in deze periode gewoon door laten lopen. We hebben waar mogelijk projecten zelfs naar voren gehaald, omdat we onderhoud aan bijvoorbeeld wegen en fietspaden nu met veel minder hinder kunnen uitvoeren. Dat is bovendien ook goed voor continuïteit in de bouwsector;
- gezorgd dat vitale functies in de stad gewaarborgd zijn, door de calamiteitenorganisatie is continu stand-by te houden.

Overige

Verder vraagt deze bijzondere tijd om de aanpassing van een aantal vaste gemeentelijke en maatschappelijke 'momenten', maar soms ook tot heel praktische maar noodzakelijke maatregelen rond huur van gemeentelijk vastgoed. Daarom hebben wij:

- huurders van gemeentelijk vastgoed uitstel gegeven van huurbetalingen tot maximaal 1 oktober 2020. Voor huurders die met hun bedrijfsvoering in de problemen zijn gekomen is de huurindexering opgeschort;
- de 'lintjesregen' aangepast aan de coronacrisis. Onderscheiden inwoners kregen persoonlijk telefonisch bericht van de burgemeester. De overhandigingen van de versierselen zal op een later tijdstip gebeuren;
- als onderdeel van een alternatieve programma voor de dodenherdenking als voltallig college op 4 mei een krans gelegd bij het monument op het Audrey Hepburnplein. Andere organisaties - die normaal gesproken ook een krans legden - zijn uitgenodigd om dit in afstemming verspreid over de dag ook te doen. In Elden legden de voorzitter van de Historische Kring Elden en de locoburgemeester een krans bij het monument aan de Klapstraat. Ook zijn er alternatieve wijzen van herdenken gezocht, onder andere met Toneelgroep Oostpool en Het Gelders Orkest.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 2 juni 2020
Zaaknummer	: 477204
Contactpersoon	: Mark Lauriks
Telefoonnummer	: 06 23 91 68 85

Onderwerp: Arnhemse aanpak: de weg vooruit

Geachte raadsleden,

Nu we meer zicht krijgen op de impact van de coronacrisis, bieden we u een stand van zaken van de Arnhemse aanpak tot nu toe. Tevens schetsen we hoe het college de komende weken zal opereren en welke aanvullende maatregelen voor de korte termijn daarbij horen.

Crisis die zijn weerga niet kent
Ons land maakt een gezondheidscrisis door die zijn weerga niet kent. Het coronavirus heeft in Nederland sinds eind februari geleid tot tienduizenden besmettingen, bijna 12.000 ziekenhuisopnames en duizenden doden. In onze stad zijn bijna 70 Arnhemmers opgenomen in het ziekenhuis en zijn in elk geval enkele tientallen (geteste) inwoners overleden door het coronavirus.

Het coronavirus en de ziekte Covid-19 zelf, maar ook de maatregelen om ze te bestrijden, hebben grote maatschappelijke impact, deels nog onbekend. Een crisis zoals nooit meegemaakt, betekent eveneens dat we vaak, en steeds opnieuw, moeten 'uitvinden' wat we moeten doen. Een groot deel van de acute gezondheidscrisis lijkt nu steeds beheersbaarder te worden, omdat we meer kennis hebben verworven over het virus. Meer kennis betekent meer mogelijkheid tot sturing. Het virus is echter nog steeds onder ons, en de risico's blijven groot. Daarnaast zullen de sociaal-economische en sociaal-maatschappelijke gevolgen enorm zijn, en zij raken onze stad.

Arnhemse aanpak: de weg vooruit
In Arnhem heeft het college deze crisis vanaf dag één als volgt aangepakt:

a. Doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers.
b. Waar mogelijk en nodig een Arnhemse invulling hanteren die verschil maakt.
c. Terwijl we ons voorbereiden op de stap voorwaarts, nemen we ondertussen alvast enkele maatregelen.

In die aanpak hebben steeds de volgende uitgangspunten een rol gespeeld:

- We hebben oog voor kwetsbare groepen.

- We willen onze stedelijke infrastructuur overeind houden.
- We zijn altijd in verbinding met de stad.

a. Doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers

Onze directe prioriteit is de gezondheid en veiligheid van onze inwoners. Onze crisisorganisatie en handhavingsstrategie zijn er compleet op gericht om grootschalige coronabesmetting te voorkomen.

Het Rijk nam vele besluiten die wij voortvarend doorvertaald hebben naar onze lokale situatie. Belangrijk daarbij was voor ons ook zeker het vertrouwen dat wij in onze inwoners hebben. Wij vragen veel van onze inwoners, instellingen en bedrijven. Voortdurend doen wij een beroep op eigen verantwoordelijkheid van de samenleving. We zijn er trots op hoe daar invulling aan is gegeven. Het is grotendeels hieraan te danken dat we ons nu in fase bevinden waarin we stap voor stap ons normale leven hervinden.

In deze crisis wordt iedereen geraakt en mensen in een kwetsbare positie nog meer. Maar misschien zijn dit in of na de crisis wel andere kwetsbaarheden of zijn juist andere mensen meer kwetsbaar dan voor de crisis. Voor al deze mensen - die soms ook niet makkelijk zelf de weg naar de overheid weten te vinden - moeten we er als gemeente zijn. Maar ook voor de nieuwe kwetsbaren: mensen die ineens van doen hadden met een forse verandering in hun leven. Dit betekent bijvoorbeeld een alternatieve opvang voor Arnhemse daklozen en het eerder openstellen van dagvoorzieningen. We hebben snel (landelijk) aandacht gevraagd voor de gevolgen van noodmaatregelen voor kwetsbare gezinnen, zoals een mogelijke toename van huiselijk geweld, en we hebben we de meldingsmogelijkheden vergroot. En in onze stad was het vanzelfsprekend dat vanaf dag 1 de noodopvang op scholen niet alleen voor kinderen van ouders in cruciale beroepen open stond maar zeker ook voor kinderen in kwetsbare posities. Jeugdwerkers, handhaving en politie stonden direct samen klaar voor inzet op overlast van jongeren en te zorgen dat zij zich aanpasten aan de noodverordening. Voor ondernemers waren wij beschikbaar voor alle vragen, verstrekten we info over alle landelijke regelingen en maakten het mogelijk de Tozo aan te vragen alvorens de landelijke regeling officieel bekend was. Ook waren direct voorschotten beschikbaar voor ondernemers die omhoog zaten. En we bieden financieel advies voor al diegenen waar plotseling de (inkomens)situatie fors verandert.

Al onze belangrijke uitvoeringspartners waren voortdurend op de hoogte van alle wijzigingen. We zijn onder de indruk van de manier waarop zij elkaar hebben weten te vinden in samenwerking en creatieve oplossingen voor zaken die we met elkaar nooit eerder bij de hand hebben gehad. We zien ook dat samenwerking tussen bijvoorbeeld zorg- en welzijnspartners een vlucht heeft genomen. Dit willen we vasthouden en verder uitbouwen. Alle cruciale dienstverlening is doorgegaan, zij het op aangepaste wijze. Uitkeringen zijn betaald en nieuwe uitkeringen aangevraagd, schulddienstverlening bleef mogelijk, sociale wijkteams waren bereikbaar en schuwden bij urgentie fysieke afspraken niet.

b. Waar mogelijk en nodig een Arnhemse invulling hanteren die verschil maakt

Onze houding als het gaat om het vertalen van de landelijke regelingen is als volgt: met een zo passend mogelijke Arnhemse invulling. De afgelopen tijd hebben we daarbij ook steeds gezocht naar manieren om het verschil te maken. Met creativiteit, snelheid en aandacht. En met één kanttekening erbij: bij een crisis met een dergelijke impact kunnen wij helpen dempen, maar kunnen wij niet dé verzekeringsnemer van alle risico's zijn. In de afweging wat goede maatregelen zijn speelt het zicht op de toekomst een belangrijke rol. Gaan we snel terug naar 'normaal' of duurt het lang en zijn wij straks genoodzaakt fundamenteel na te denken over blijvende maatregelen. En in welke context plaatsen we dan maatregelen die we nu moeten treffen. Het gaat er dan ook steeds om te bepalen hoe wij onze rol in kunnen vullen. Als initiatiefnemer, financier, pleitbezorger, verbinder of anderszins.

In afgelopen tijd resulteerde dit in elk geval in de volgende Arnhemse invulling van maatregelen.

- Subsidies aan instellingen zetten we niet stop maar lopen door. We vragen wel om creatieve alternatieve invullingen waar mogelijk. Zo blijft onze infrastructuur zoveel mogelijk overeind.
- We regelden - in regionaal verband - de omzetgarantie voor zorgaanbieders. Zij kregen de vrijheid om hun zorgverlening op alternatieve manieren in te zetten. Dit leidde tot veel mooie nieuwe initiatieven en samenwerkingen.
- Al in de eerste week van de crisis ontvingen ondernemers uitstel van de belastingbetaling.
- We maakten in onze stad snel afspraken met corporaties en particuliere verhuurders opdat uithuiszettingen in deze tijd niet plaatsvinden. We vroegen corporaties ook de mogelijkheid voor de woonkostentoeslag nog actief onder de aandacht te brengen van huurders.
- We maakten afspraken met grote schuldeisers over coulance en maatwerk en hoe zij zelf wanbetalers attenderen op hulp.
- Huurders van gemeentelijke panden krijgen uitstel van betaling tot oktober en indexaties van huren zijn opgeschoven voor huurders die in hun bedrijfsvoering door de coronacrisis zijn geraakt.
- Meer dan 400 laptops verstrekten we samen met Stichting Leergeld aan leerlingen die daar zelf niet over konden beschikken.
- Met onze partners in het jongerenwerk maakten we mooie afspraken over juist extra inzet richting deze kwetsbare groep.
- Zodra het weer kon, stelden we sportvelden open en zorgden ook voor aanbod voor kinderen die niet ergens lid zijn en voor ruimte voor commerciële sportaanbieders.
- De hulpwebsite voorelkaarinarnhem.nl stond in samenwerking met partijen uit de stad binnen no-time overeind: meer dan 400 vrijwilligers meldden zich.
- We ondersteunden bijzondere initiatieven die juist nu een vliegwiel verdienen, zoals de mondmaskerfabriek van de *Refugee Company*.
- In nauw overleg met Stichting Ondernemersfonds Arnhem is een bijzonder noodfonds gelanceerd voor (collectieven van) ondernemers met ideeën die de economische structuur overeind houden.
- Afvalinzameling is geïntensiveerd en grofvuil wordt tijdelijk gratis opgehaald.

We zijn hierboven niet volledig, want de lijst is lang. De bijlage biedt een staccato overzicht van initiatieven en acties uit de afgelopen tijd.

In verbinding
Voeling met de stad is voor alles wat wij doen van belang. Alle collegeleden hebben dan ook in afgelopen weken en ook in komende weken bijna dagelijks gesprekken en bezoeken. Met uitvoeringspartners, met ondernemers, met instellingen, met jongeren, met vrijwilligersorganisaties en inwoners. Soms in groepsverband, soms afzonderlijk. Om te horen wat speelt, om input op te halen, samen tot oplossingen te komen en zeker ook om nabij en bereikbaar te zijn. Want dat is wat we zeker nu - continu - willen zijn.

Lobby voor Arnhem
Wij zien een belangrijke rol voor onszelf als pleitbezorger van de Arnhemse belangen in de breedste zin van het woord. Nog wekelijks verschijnen er nieuwe of veranderde (financiële) regelingen. Zowel op inkomensbeleid als ook op gebied van cultuur en economie. En welke mogelijkheden bieden de drie sporen die de provincie Gelderland uitzet? Onze contacten richting provincie, Rijk, VNG, Europa, en allerlei verbanden die wij nu en in komende tijd keihard nodig hebben, intensiveerden we dan ook fors. Ook hierin trekken we overigens samen met partners op. De intensieve samenwerking op het culturele vlak is hier bij uitstek een voorbeeld van, maar uiteindelijk maakt een gezamenlijke lobby op alle beleidsterreinen een belangrijk onderdeel uit van onze strategie.

c. Terwijl we ons voorbereiden op de stap voorwaarts, nemen we ondertussen alvast enkele maatregelen.
Terwijl we ons voorbereiden op de middellange en lange termijn, staan we ondertussen niet stil. Dat is in deze fase ook onmogelijk. Ook vooruitlopend op maatregelen die mogelijk forsere effecten op onze begroting hebben, zijn we in actie. Dat betekent voor nu:

Actie: Ruimte voor ondernemers en organisaties in relatie tot coronamaatregelen
Sinds 1 juni mogen onder andere horeca, bioscopen, theaters, musea weer (beperkt) open voor publiek.

- Om ondernemers en instellingen zo goed mogelijk te ondersteunen, kunnen zij voor verzoek om advies, helderheid over wet- en regelgeving of toetsen van ideeën terecht bij een speciaal daarvoor opgericht team. Zij zijn te bereiken via ondernemen@arnhem.nl.
- In overleg met de horeca kijken we voortdurend wat er wel en niet kan om op een voor hen aantrekkelijke wijze weer open te kunnen.
- We spreken met PBA om ervoor te zorgen dat we het winkelend publiek spreiden en zo drukte voorkomen.
- Bij de entrees van de binnenstad en/of op drukke plekken, staan in het weekend en tijdens drukke feestdagen 'City Hosts' die bezoekers welkom heten, gastvrij ontvangen en informeren over de situatie in de stad.

- We geven vaker groen licht voor fietsers en voetgangers en pasten drukke bushaltes al aan. Om zo mensen 'ruimte' te geven. Inwoners en bezoekers kunnen straks op drie plekken elektrische deelfietsen huren.
- We kijken naar mogelijkheden om niet gebruikte strandplaatsen eventueel een tijdelijke vergunning voor de komende maanden te geven.
- Voor de vergunning van tijdelijke uitbreiding van terrassen hoeven geen leges te worden betaald.
- We kijken met ondernemers en organisaties die geconfronteerd worden met evenementen die niet door konden gaan naar maatwerk.

Actie: Ondernemerschap vasthouden en stimuleren

Zeer belangrijk voor onze economische structuur zijn de starters, de zelfstandigen met en zonder personeel. Voor hen zetten we in elk geval nu al in op de volgende acties:

- Samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen starten we een platform ter ondersteuning van starters in Arnhem. Dit levert in elk geval twee zaken op: support voor starters en mogelijke doorstroom naar startup en scale-up én inzicht wat op de langere termijn nodig is om hen goed te ondersteunen.
- De pilot 'Geldzaken & Ondernemers gaat van start. Met daarbij specifiek aandacht voor ondernemers die door Corona in de schulden zijn geraakt.
- Voor initiatieven die ook juist nu ruimte maken voor mensen die al langer aan de kant van de arbeidsmarkt staan, ondersteunen wij vanuit het Werkinvesteringsfonds.
- We verdiepen ons nu al in de groep mensen die een aanvraag deden voor de Tozo: welke risico's zien we en wat is nodig om te zien dat zij financieel zo zelfstandig mogelijk blijven of weer worden?
- We bereiden ons voor op de uitvoering van Tozo 2.

Actie: Maximaal inzetten op werk

Gekwalificeerde medewerkers waren, zijn en blijven van belang. Ook de komende tijd. We zien sectoren (tijdelijk) opleven en andere sectoren krimpen. In sommige sectoren blijft de vraag naar mensen onveranderd fors. Komende tijd vraagt daarom maximaal 'schakelen' op de arbeidsmarkt. We werken daarbij met vereende kracht samen tussen het Regionaal Werkbedrijf, *The Economic Board* en de provincie Gelderland. Initiatieven als de regionale arbeidsmarktagenda, Perspectief op Werk, *House of Skills*, innovatielab, energie in stroom en kenniscampus moeten we nu meer dan ooit in elkaars verlengde brengen. We maken daar extra capaciteit voor vrij.
Verder zijn belangrijke onderdelen van een plan in onze arbeidsmarktregio:

- We zetten het platform 'Middengelderlandwerktdoor' neer. Helemaal gericht op van werk naar werk. VNO-NCW, Scalabor, WSP en met nadruk ook intermediairs staan voor de uitwerking van dit concept.
- We zetten in op praktijkgerichte scholing (korte trainingen / opleidingen die leiden tot diploma of certificaat). Deze snelle omscholingstrajecten kunnen mensen helpen bij een switch van sector.

- We kijken wat mogelijk is aan oplossingen voor leerlingen in het speciaal onderwijs waarbij de stage (vaak de eerste werkplek) wegvalt.
- We trekken nauw samen op met UWV op de groep mensen die een uitkering aanvraagt en waarvan verwacht wordt dat ze niet binnen een jaar een nieuwe baan vinden.
- We versnellen de regionale uitvoering van *social return*.

Actie: Zo vroeg mogelijk bij financiële problemen
We:

- informeren en stimuleren - op allerlei manieren - inwoners om hulp te zoeken bij financiële problemen;
- starten de live gesprekken van de regisseurs bij Werk en Inkomen, schulddienstverlening en sociaal raadslieden weer op. Versnelde vernieuwing is dat zij hun afspraken onder een dak doen. Dit maakt verwijzen nog eenvoudiger;
- zetten fors in op budgetchecks en maatwerk voor vervolgaanpak.

Actie: Nu al werk naar voren halen
We halen werk in de openbare ruimte per direct naar voren. Naast dat het nu soms makkelijker uitvoerbaar is, biedt dit bij uitstek de gelegenheid om werkgelegenheid gaande te houden. Het gaat bijvoorbeeld om groot onderhoud aan het Velperplein, het kruispunt Apeldoornseweg - Sonsbeeksingel, het fietspad langs de Amsterdamseweg, de rioolvervanging aan de dr. Lelyweg, onderzoek kabels en leidingen Oude Zevenaarseweg en nog enkele projecten.

Actie: Arnhem in de zomermaanden
Arnhemmers blijven komende zomer in stad en regio. Leefbaarheid, gezondheid en gemeenschapszin zijn daarbij belangrijke aspecten.

- We onderzoeken onder de noemer 'Zomer in Arnhem' hoe cultuur, vermaak en toerisme tijdens de zomermaanden veilig en gezond een impuls kunnen zijn voor onze bevolking, lokale economie en werkgelegenheid.
- Stadsmarketing richt zich met campagnes en acties op de inwoners van de stad. Wekelijks wordt op www.madeinarnhem.nl initiatieven in Arnhem tijdens de corona crisis geplaatst, zoals de afhaalbieb in de Rozet.
- In de wijken zetten we - samen met welzijnspartners en sportbedrijf - in op zomerprogramma's voor jongeren.
- Zomerscholen worden georganiseerd. Als onderdeel van de Arnhemse Aanpak, waarbij scholen, kinderopvang en andere partners samen met gemeente kiezen voor aanvullend pakket om de ontwikkeling van kinderen een extra zetje in de rug te geven. Ook specifiek voor ISK kinderen.

- In de wijken zorgen we - samen met onze partners - voor alternatieve dagbesteding voor ouderen en zetten we in op ontmoeting en beweging in de openbare ruimte. We willen nog beter weten wat voor hen - ook na een lange periode alleen - nu van belang is.
- We houden vingen aan de pols bij sportverenigingen. Met partners als het sportbedrijf en Menzis kijken we naar mogelijkheden om juist nu de inzet op bewegen en gezondheid te bevorderen en projecten naar voren te halen.
- We denken mee met organisaties over activiteiten die wel, anders of op een ander tijdstip georganiseerd kunnen worden. De wekelijkse Nieuwsbrief Cultuur en Evenementen is een goed middel hierbij.
- We kijken wat nodig is om buurthuizen Coronaproof te maken en kijken naar mogelijkheden voor mensen die niet met regulier openbaar vervoer durven (en geen indicatie hebben).

Voorbereiden op de stap voorwaarts
We informeerden u in de raadsbrief van 19 mei over de processtappen die wij zetten om ons voor te bereiden op de lange weg die nog komt. We komen dan ook zoals aangekondigd bij u terug met financiële impactanalyses, een *coronadashboard*, en voorstellen die langer vooruitdenken. Terwijl ook dan nog steeds het verloop, de duur en de impact van de crisis niet vaststaan. We blijven vooruitkijken in onzekerheid. Maar één ding staat als een paal boven water: de impact is hoe dan ook fors. En dat vraagt van ons voortdurend balanceren tussen het beheersen van de crisis, veiligheid en gezondheid, ruimte om te 'leven', en te ondernemen. Ook wetende dat te hard en te snel weer 'open gaan', nieuwe risico's met zich meebrengt.

Vanuit de overtuiging dat het herstel van de coronacrisis tot herschikking van middelen zal moeten leiden en het stellen van vernieuwde prioriteiten, kijken we ook naar ruimte binnen de bestaande middelen. Tegelijkertijd kijken we naar mogelijkheden vanuit de rol van de gemeente om investeringen naar voren te halen en daarmee de werkgelegenheid en de economie te kunnen stimuleren.

Dit alles levert vragen op die de komende tijd - afhankelijk van het verloop van de crisis - vaker op tafel komen. Er is niet sprake van één plan op één moment; bijstellen en bijsturen wordt een belangrijk kenmerk van de strategie in de tweede helft van deze collegeperiode. We nemen u straks dan ook zeker mee in het kader dat wij hanteren om keuzes te maken en het is goed om daar het gesprek over te voeren

Bij het hanteren van deze strategie denken wij in ieder geval aan de volgende unieke kansen die het DNA van Arnhem ons biedt:

- We onderzoeken hoe we de investeringen die horen bij de woondeal die we sloten met het Rijk, Provincie en regio, naar voren kunnen halen om juist lokale werkgelegenheid en de circulaire en lokale economie te stimuleren, waarbij we eveneens inzetten op (lokale) *social return*.
- We willen optimaal profiteren van ons duurzaamheidsprofiel, bijvoorbeeld van het zijn van Energiestad en de bedrijven en onderwijsinstellingen zodat we (technische) vacatures lokaal

kunnen invullen, gebruik maken van omscholingsmogelijkheden, bestaande bedrijven kunnen versterken en nieuwe bedrijvigheid kunnen aantrekken.
- We zetten in op de mogelijkheden van de Europese Green Deal en de Europese Corona Aanpak voor onze stad, in het verlengde van ons Energiestadprofiel, door te onderzoeken welke investeringen via European Local Energy Assistance mogelijk zouden kunnen zijn en hoe we Arnhemse innovaties inzetten in Europees perspectief.

Ten slotte
Een crisis die zijn weerga niet kent, met forse maatschappelijke effecten die we nog niet allemaal kunnen overzien - vraagt om de bijzondere Arnhemse meerfrontenaanpak zoals hierboven beschreven. Wij werken dan ook met adaptieve scenario's, zoals we u vertelden. En we sturen op basis daarvan bij. Voor nu is ons adagium: we doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers. Waar mogelijk en nodig voegen we steeds een 'Arnhemse plus' toe die het verschil maakt. Dat doen we voortdurend in verbinding met de stad. En we bereiden ons voor op de stap voorwaarts, maar nemen ook ondertussen al initiatief. Zo helpen we Arnhem uit de crisis.

We hopen dat u en uw naasten in goede gezondheid zijn en blijven.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage: Arnhemse aanpak: maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Aan de gemeenteraad

Datum	: 9 juni 2020
Zaaknummer	: 476362
Contactpersoon	: Antoine Nikkessen
Telefoonnummer	: 026 3775329

Onderwerp: Coronadashboard

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het Arnhemse coronadashboard.

Inleiding
De coronacrisis heeft enorme gevolgen voor onze maatschappij. Naast de impact op onze gezondheid, zijn er ook effecten op gebieden zoals welzijn, economie en werk. Voor goed begrip van deze effecten is het van belang om feitelijk inzicht te hebben. Daarom heeft de gemeente Arnhem een coronadashboard ontwikkeld, zoals al aangekondigd in de raadsbrief 'Aanpak en scenario's coronacrisis' van 19 mei jl.

Doel van het coronadashboard
Het Arnhemse coronadashboard is een verzameling van feiten en cijfers over verschillende beleidsthema's en sluit aan bij de ambitie van de gemeente om informatiegestuurd te werken. Het doel van het coronadashboard is om iedereen (naast u ook bijvoorbeeld ondernemers, inwoners, kennisinstellingen, belangenbehartigers) toegang te geven tot dit dashboard. Zo kan iedereen die daarvoor belangstelling heeft, meer inzicht krijgen in de effecten van de coronacrisis op onze stad. De gegevens uit het dashboard kunnen dienen voor onderbouwing van beleidskeuzes en lokale scenario's.

Opbouw van het coronadashboard
Het coronadashboard is opgebouwd aan de hand van vier thema's: covid-19, economie, werk & inkomen, welzijn en gemeentelijke financiële risico's. Bij de keuze voor indicatoren is o.a. gekeken naar de maatschappelijke en beleidsmatige relevantie en de beschikbaarheid van betrouwbare informatie. Ook kijken we zoveel mogelijk naar recente gegevens, hoewel de actualiteit per indicator verschilt. Indien mogelijk presenteren we trends en vergelijkingen met 2019. Wanneer geen Arnhemse gegevens beschikbaar zijn, maken we gebruik van regionale en landelijke cijfers.

Dynamisch dashboard
Het dashboard is continu in ontwikkeling. De cijfers worden bijgesteld wanneer nieuwe gegevens beschikbaar zijn. Aanpassingen in de onderwerpen en indeling kunnen ook plaatsvinden omdat de

relevantie verandert. We streven naar een tweewekelijkse update van het dashboard die we ook op de gemeentelijke website gaan publiceren.

Technische toelichting
Indien u dat wenst, zijn wij van harte bereid om een technische toelichting op de totstandkoming en inhoud van het dashboard te geven.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- Coronadashboard

GEMEENTE Arnhem Corona dashboard

Laatste update
dinsdag 9 juni 2020

Van data naar inzicht in de strijd tegen COVID-19

Welkom bij het Corona dashboard van de gemeente Arnhem. Dit dashboard is opgesteld om inzicht te verschaffen in relevante ontwikkelingen rondom de coronacrisis. Het Covid-19 virus heeft een grote impact op verschillende onderdelen van de Arnhemse samenleving.

Om de gevolgen van het Covid-19 virus voor de gemeente Arnhem in kaart te brengen, zijn de meest relevante indicatoren van de verschillende onderdelen samengevat in dit dashboard. Hiermee pogen we een algemeen beeld te schetsen van de gevolgen van de corona-crisis op de Arnhemse samenleving.

Uiteraard zijn er nog vele andere onderdelen van de Arnhemse samenleving die de effecten van de corona-crisis ondervinden. De indicatoren in dit dashboard zijn geselecteerd op basis van relevantie en beschikbaarheid van de data. * **Let op: omdat het dashboard zo actueel mogelijke gegevens presenteert, zijn sommige gegevens nog niet volledig en daarom nog voorlopig. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Wmo- en Jeugdwetgegevens en enkele gegevens over werk en inkomen.**

De data in dit dashboard wordt tweewekelijks ververst. De meest recente peildatum en bronvermelding van alle data opgenomen in dit dashboard zijn te vinden op de laatste pagina. Daarnaast zullen we de inhoud van het dashboard continu blijven aanpassen in lijn met relevante ontwikkelingen en beschikbare data.

Suggesties voor aanvullende indicatoren zijn van harte welkom. Voor vragen, suggesties en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met onderzoek@arnhem.nl.

GEMEENTE Arnhem

Corona dashboard

Laatste update

dinsdag 9 juni 2020

Samenvatting

De coronacrisis heeft op allerlei aspecten van onze samenleving een impact. Dit dashboard presenteert verschillende cijfers op de terreinen economie, werk en inkomen en welzijn om een inschatting te kunnen maken van die impact.

Economie - consumenten
Het covid-19 virus heeft een enorme impact op de Nederlandse en dus ook Arnhemse economie. Het consumenten-vertrouwen maakte in april 2020 de grootste daling ooit door. Ook de koopbereidheid van consumenten daalt enorm. Een Gelderse doorvertaling van scenario's van het centraal planbureau (CPB) verwacht een daling van het bruto binnenlands product (BBP) tussen de 1 en 8% in 2020. De huizenmarkt lijkt nu nog weinig effect te ondervinden van de crisis, al is er in de laatste maand (mei) wel een daling in de vraagprijs; op de langere termijn wordt een verdere daling verwacht.

Economie - ondernemers en bedrijven
Het ondernemersvertrouwen is aan het dalen. Bijna de helft van de ondernemers verwacht dat het voortbestaan van hun bedrijf in gevaar komt als de coronacrisis langer dan een halfjaar aanhoudt. In Arnhem zijn 3940 tozo 1 aanvragen gedaan. 37% van de zzp'ers zegt dat de voortgang van zijn/haar bedrijf wordt bedreigd (peiling 17 april - 3 mei). Met name ondernemers in de sector logies-, maaltijd en drankverstrekking zijn pessimistisch. In de sectoren groothandel, detailhandel en zakelijke dienstverlening wordt verwacht dat veel banen verloren gaan. Het CBS meldt op 9 juni wel dat ondernemers zich iets minder zorgen maken.

Economie - arbeidsmarkt
Door de crisis zal het werkloosheidspercentage stijgen: in het gunstigste scenario zal dat rond de 4% liggen, in het slechtste scenario loopt het op richting 9%. Nu al is een toename van het aantal ww-uitkeringen in Arnhem waar te nemen. Het aantal openstaande vacatures is flink gedaald, vooral in de horeca. Er zijn ook sectoren waar juist het aantal vacatures licht stijgt, bijvoorbeeld in de ICT, onderwijs en bouw.

Werk en Inkomen
Het aantal bijstandsaanvragen is sinds het begin van maart toegenomen en we zien dit terug in een stijging in het aantal toegekende bijstandsaanvragen begin april. Ook het aantal inwoners met een toewijzing voor schulddienstverlening loopt op. De instroom van participatiewet uitkeringen voor de maand maart 2020 is gestegen ten opzichte van dezelfde maand in 2019, terwijl de uitstroom van deze uitkering lager is in 2020 ten opzichte van 2019.

Welzijn, zorg en veiligheid en persoonlijk welbevinden
We zien een daling in de meeste vormen van criminaliteit, maar het aantal meldingen overlast is toegenomen. Ten opzichte van vorig jaar zien we geen toename in het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis. Wat betreft Wmo zien we vooralsnog geen duidelijke toe- of afname. Het aantal Jeugdwettoewijzingen lijkt sinds maart af te nemen. Uit onderzoek van de GGD en RIVM blijkt dat uit de de populatie van 2.000 Arnhemmers een derde van de Arnhemmers zich (veel) meer gestrest, somber, angstig of eenzaam voelt ten opzichte van de periode voor corona. 18% geeft aan (veel) meer slaapproblemen te ervaren. Opvallend is dat de jongere groep (tot en met 39 jaar) meer last lijkt te ervaren van de coronacrisis.

Financiële risico's
De gemeentelijke financiële risico's met betrekking tot de coronacrisis zijn in kaart gebracht (begin april). In totaal zijn er 54 risico's geïnventariseerd, waarvan de meeste onder het thema meedoen in een socialer Arnhem vallen. De grootste financiële risico's zijn geïdentificeerd voor de portefeuille-onderdelen Mobiliteit, Zorg en Werk en Inkomen. In totaal is het financiële risico voor Arnhem geschat op minimaal 9,3 miljoen en maximaal 15,6 miljoen.

Covid-19

GEMEENTE Arnhem

Covid meldingen Arnhem (RIVM)

366

9 jun 20

Ziekenhuisopnamen Arnhem (RIVM)

67

9 jun 20

Aandachtsgebieden Covid-19

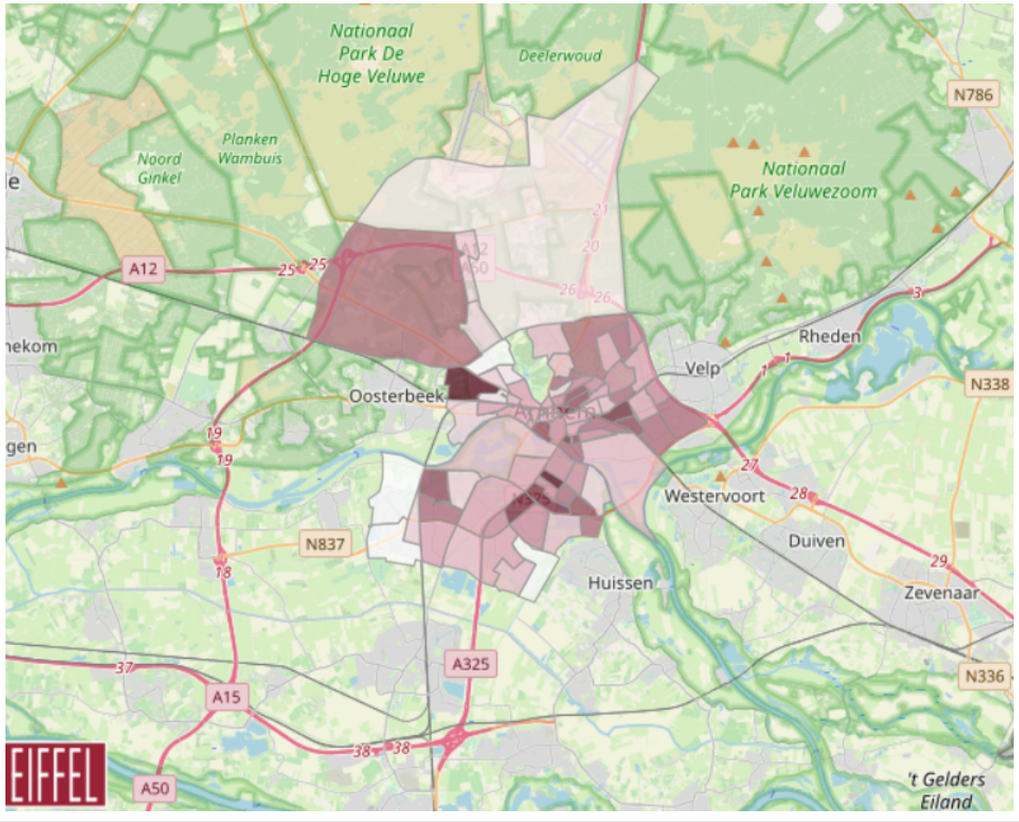

Aantal meldingen Covid-19 in Arnhem (RIVM)

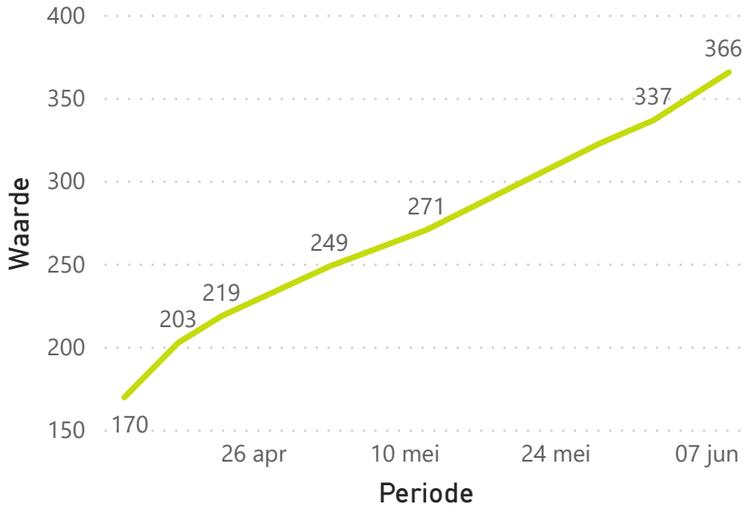

Aantal ziekenhuisopnamen Covid-19 in Arnhem (RIVM)

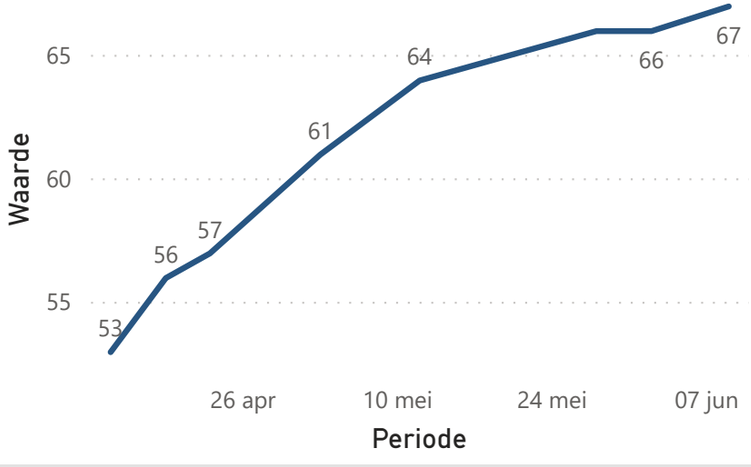

Covid-19

Het aantal in ziekenhuizen opgenomen patiënten met het coronavirus vlakt de afgelopen weken af. Deze trend is vergelijkbaar op landelijk niveau. De sterfte in verpleeghuizen en andere institutionele huishoudens daarentegen is bijna twee keer hoger dan het gemiddelde eerder dit jaar. De maatregelen worden langzaam versoepeld, maar hoe de verspreiding van het virus zich ontwikkelt is nog onduidelijk. De aandachtsgebieden per gemeente met betrekking tot het coronavirus zijn in beeld gebracht door EIFFEL. Deze visualisatie biedt een voorspelling van potentiële aandachtsgebieden binnen de gemeente. De score is een gemiddelde van 5 indicatoren: het percentage 65+ers, langdurig zieken, risico op angst/depressie, risico op eenzaamheid en de bevolkingsadressendichtheid.

Economie – consumenten

GEMEENTE Arnhem

Index economisch klimaat (Nederland)

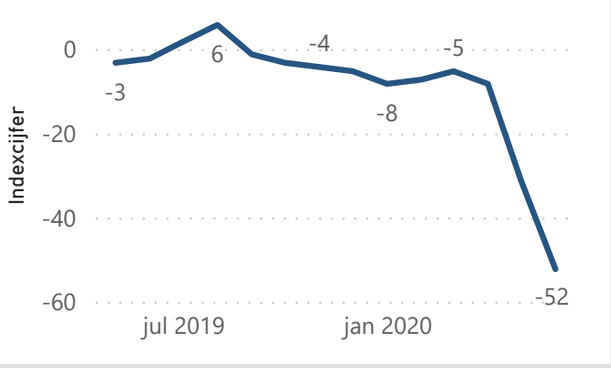

Index consumentenvertrouwen (Nederland)

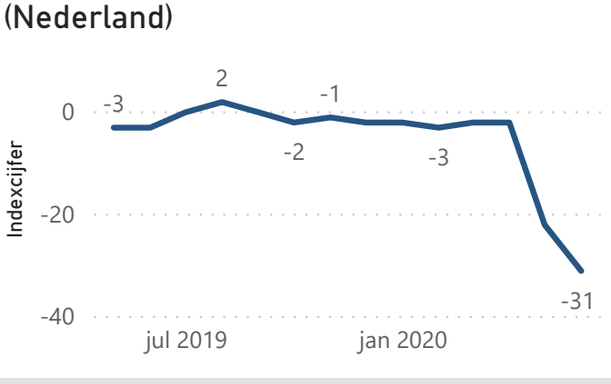

Index koopbereidheid (Nederland)

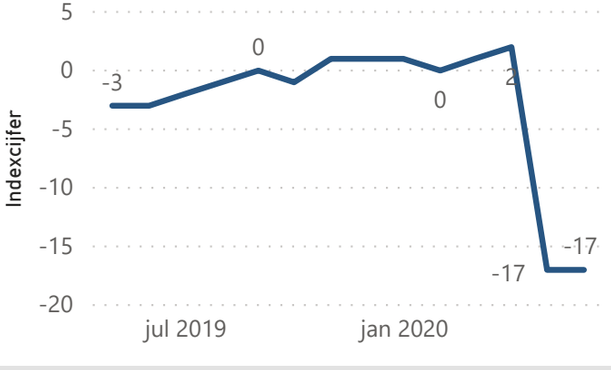

Consumenten

Het covid-19 virus heeft een enorme impact op de Nederlandse en dus ook Arnhemse economie. Over de economie in de komende twaalf maanden zijn consumenten nog nooit zo negatief geweest als in april 2020 ('economisch klimaat' van -5 naar -31). Het consumentenvertrouwen is van -2 in maart naar -22 in april gedaald, de grootste daling ooit. en consumenten vinden de tijd voor grote aankopen veel ongunstiger ('koopbereidheid' van 2 naar -17). Een Gelderse doorvertaling van de CPB-scenario's verwacht een daling van de BBP tussen de 1 en 8% in 2020. De huizenmarkt lijkt nu nog weinig effect te ondervinden van de crisis, al is er in de laatste maand (mei) wel een daling in de vraagprijs; op de langere termijn wordt een verdere daling verwacht.

Prognose ontwikkeling BBP per scenario (CPB Gelderland)

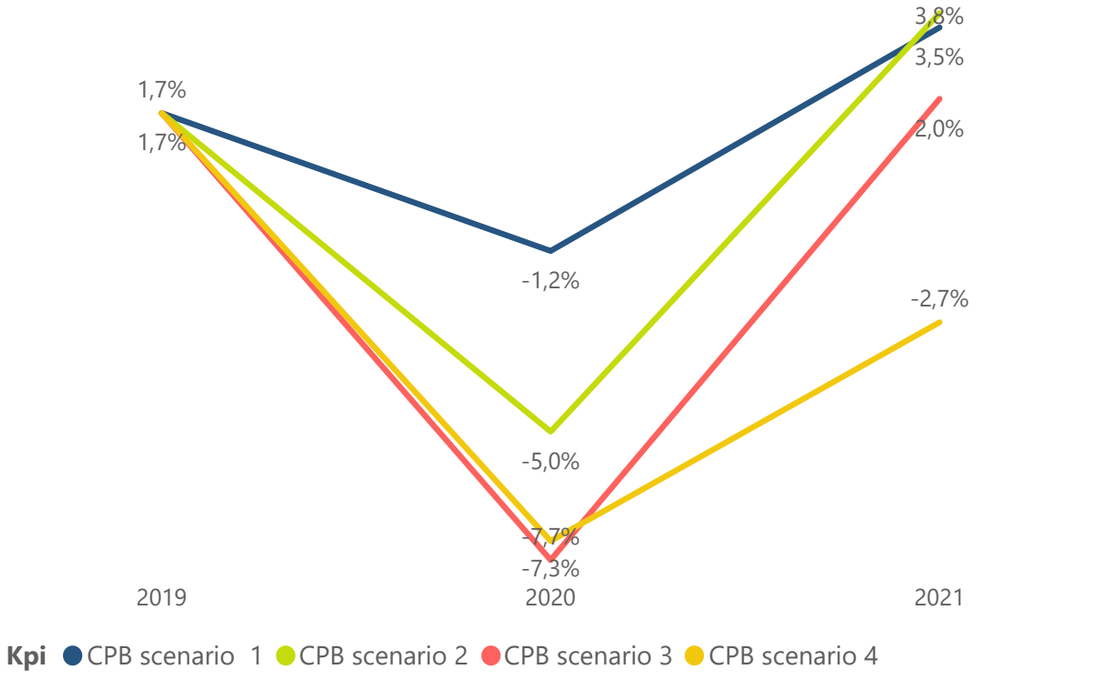

Aantal aangeboden woningen

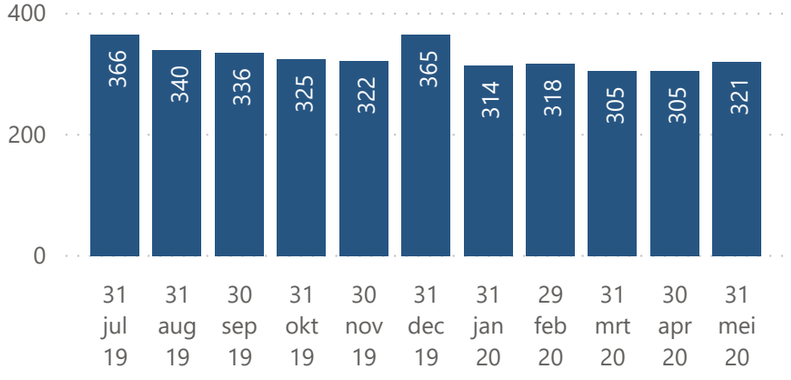

Gemiddelde vraagprijs woningen Arnhem (x1.000)

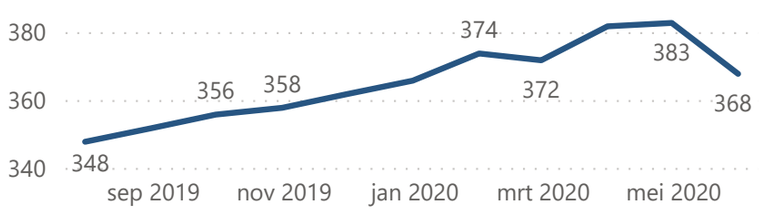

Economie - ondernemers

GEMEENTE Arnhem

Aantal zzp'ers in Arnhem

10592

2019

Aantal aanvragen Tozo 1

3940

31 mei 20

Aantal NOW aanvragen

1124

t/m april

Indicator ondernemersvertrouwen (Gelderland)

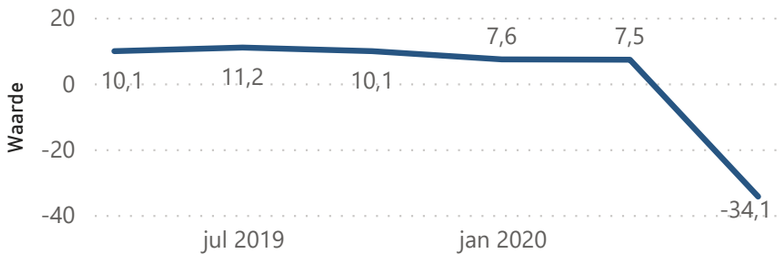

Aantal NOW aanvragen t/m juni (vergelijkbare gemeenten)

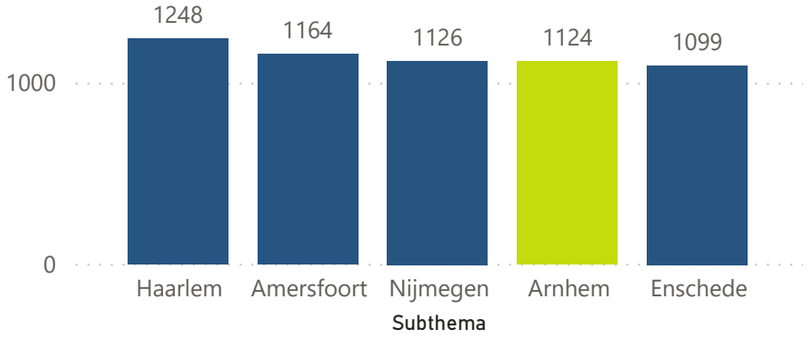

% Gelderse ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt

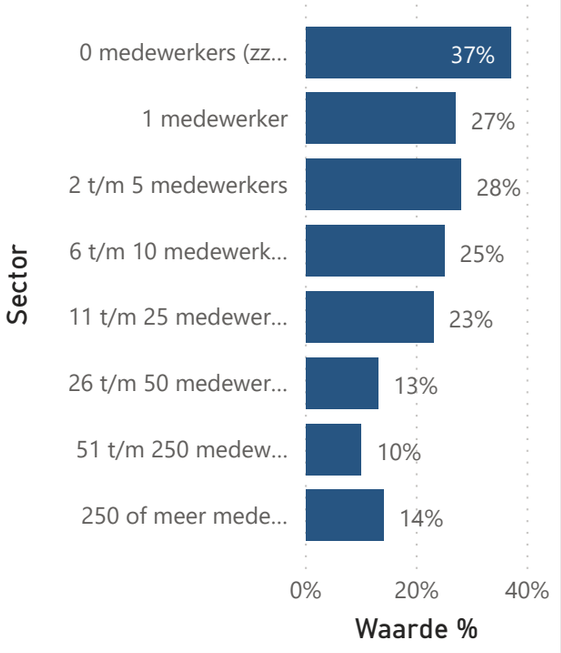

Ondernemers

In Arnhem zijn 3940 aanvragen voor tozo 1 gedaan, de overbruggingsregeling om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Het aantal NOW-aanvragen ligt in Arnhem op 1.124 (per 3 juni). De regio Midden-Gelderland staat met 2.169 aanvragen op plek 20 van 35 arbeidsmarktregio's. De meeste aanvragen komen van bedrijven met minder dan 10 medewerkers. Aanvragen komen vooral van bedrijven uit de sectoren horeca en catering, detailhandel en overige commerciële dienstverlening. Het verwachte omzetverlies is het hoogst in de sectoren horeca en catering (81%), cultuur (78%) en zorg en welzijn (75%). Het ondernemersvertrouwen is aan het dalen. Zzp'ers zijn extra kwetsbaar door de crisis. 37% van de zzp'ers zegt eind april/begin mei dat de voortgang van zijn/haar bedrijf wordt bedreigd. In Arnhem zijn de meeste van de ruim 10.000 zzp'ers aan het werk in de specialistische dienstverlening en de gezondheidszorg. In het aantal faillissementen in de regio is nog geen duidelijke trend waar te nemen.

Aantal faillissementen in Arnhem/Nijmegen

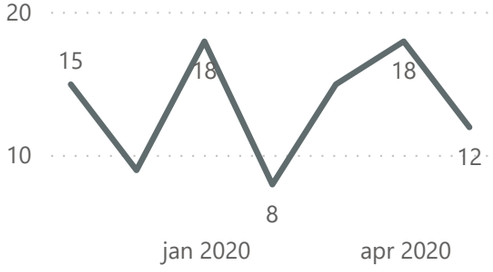

Aantal zzp'ers (jan-19) per sector in Arnhem

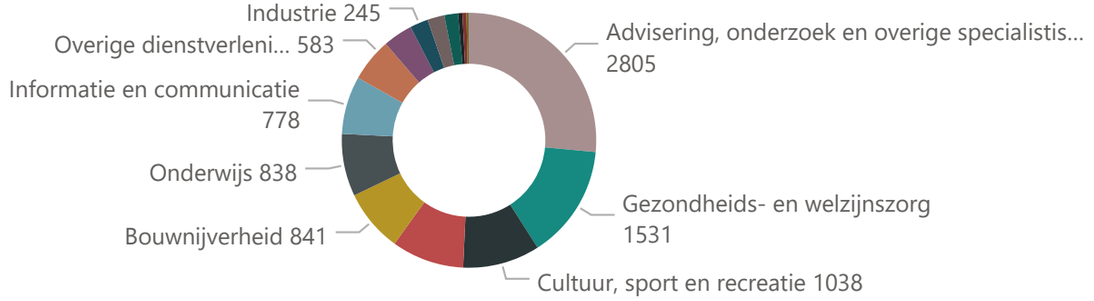

Economie – bedrijven

GEMEENTE Arnhem

% Gelderse bedrijven waarvan voortzetting bedreigd per sector

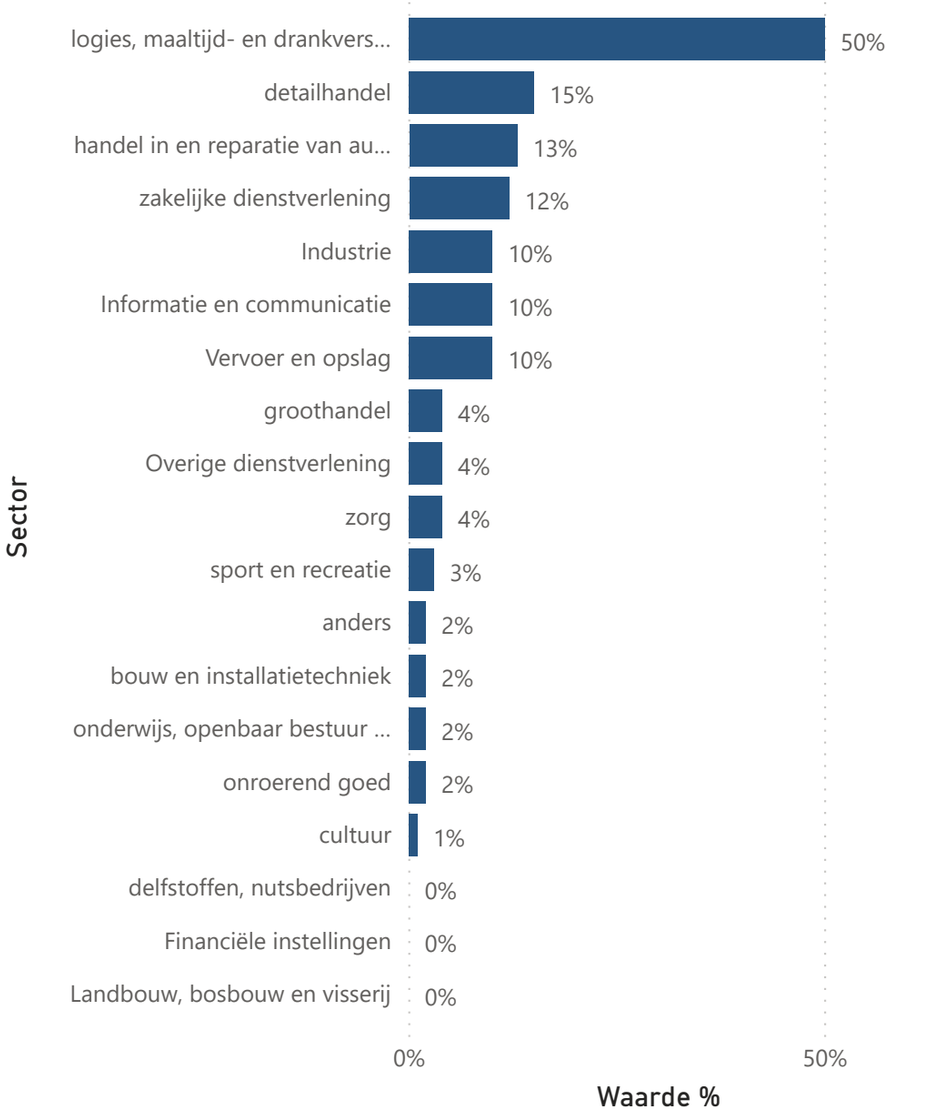

10 grootste bedrijven Arnhem (aantal mdw)	Sector
Ziekenhuis Rijnstate, locatie Arnhem	Gezondheidszorg
Willemsen-de Koning Groep B.V.	Vervoer, opslag en communicatie
VGZ Organisatie B.V.	Financiële instellingen
TenneT TSO B.V	Nutsbedrijven
Scalabor B.V.	Industrie/Delstoffenwinning
PostNL Productie B.V.	Vervoer, opslag en communicatie
Hago Nederland B.V.	Zakelijke dienstverlening
EW Cleaning Operations B.V.	Zakelijke dienstverlening
Centraal Bureau Siza	Gezondheidszorg
Alliander	Nutsbedrijven

Arnhemse bedrijven >100 medewerkers en >30% uitzendkrachten	Totaal aantal medewerkers
B.V. Exploitatiemaatschappij Gelredome	100-199
Borgesius Arnhem B.V.	100-199
CBR	100-199
DHL	100-199
DHL Parcel B.V.	200-499
Enexis	100-199
Munckhof Taxi Arnhem	200-499
Securitas Beveiliging B.V.	200-499
TenneT TSO B.V	>1000
Vitens, kantoor Arnhem	500-799
Willemsen-de Koning Groep B.V.	>1000

Bedrijven

Uit een peiling onder meer dan 1.300 ondernemers in Gelderland (17 april tot en met 3 mei) blijkt dat een aanzienlijk deel van de ondernemers zich zorgen maakt over de voortzetting van het bedrijf. Met name ondernemers in de sector logies-, maaltijd en drankverstrekking zijn pessimistisch. In de sectoren groothandel, detailhandel en zakelijke dienstverlening worden ook veel Arnhemse banen bedreigd. Het CBS meldt op 9 juni wel dat ondernemers zich iets minder zorgen maken. Uitzendkrachten en flexwerkers zijn extra kwetsbaar tijdens slechte economische tijden. In Arnhem werken circa 5.500 uitzendkrachten. 11 bedrijven met meer dan 100 medewerkers en meer dan 30% uitzendkrachten hebben meer dan 2.000 uitzendkrachten in dienst.

Aantal uitzendkrachten in Arnhem

5500

2019

Economie - arbeidsmarkt

GEMEENTE Arnhem

Aantal openstaande vacatures Gelderland

24400

31 mrt 20

Werkloosheidspercentage (NL) seizoensgecorrigeerd

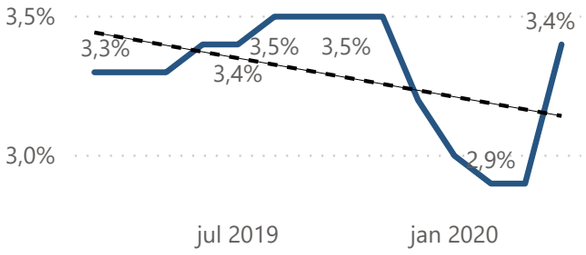

Openstaande vacatures per sector in Gelderland

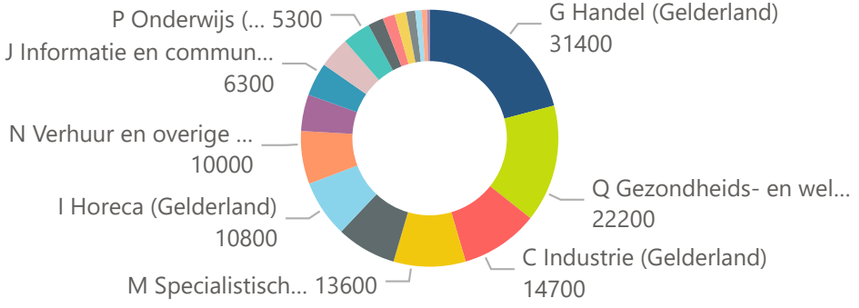

Arbeidsmarkt

Door de crisis zal het werkloosheidspercentage stijgen: in het gunstigste scenario zal dat rond de 4% liggen, in het slechtste scenario loopt het op richting 9%. Nu al is een toename van het aantal ww-uitkeringen in Arnhem waar te nemen. Het aantal openstaande vacatures is flink gedaald, vooral in de horeca. Er zijn ook sectoren waar juist het aantal vacatures licht stijgt, bijvoorbeeld in de ICT, onderwijs en bouw.

Aantal lopende ww-uitkeringen Arnhem

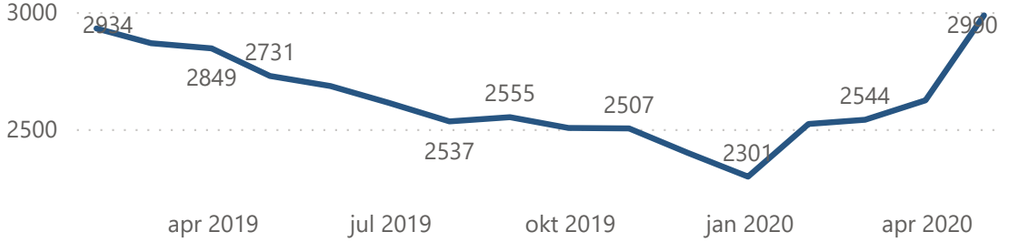

Progonose ontwikkeling werkloosheidspercentage (CPB Gelderland)

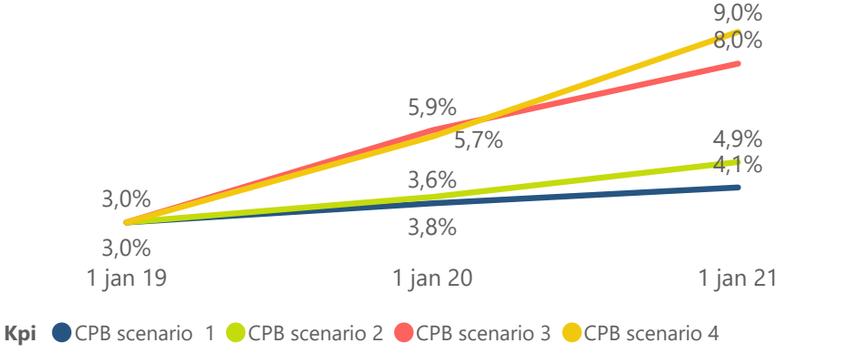

In- en uitstroom WW uitkeringen Arnhem per 10.000 inwoners

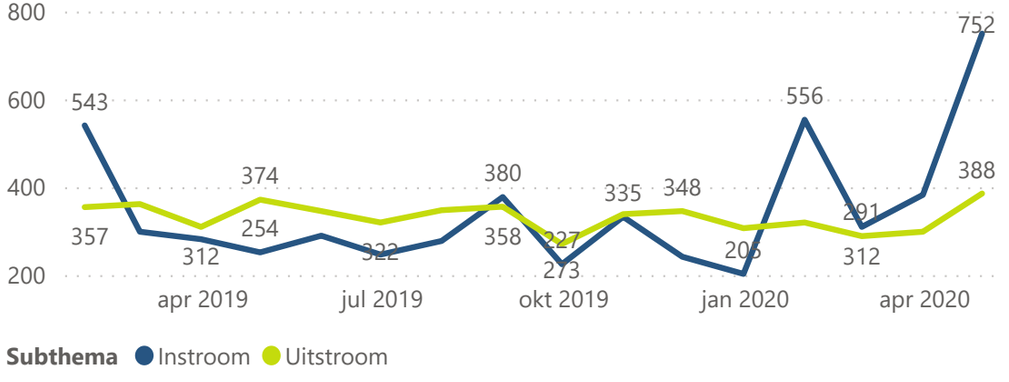

Aantal openstaande vacatures Gelderland

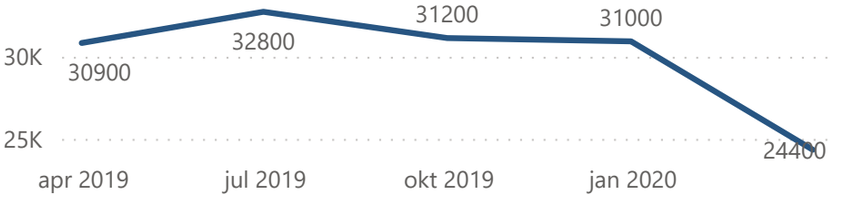

Werk en inkomen

GEMEENTE Arnhem

Aantal inwoners met schulddienstverlening

741

28 mei 20

Totaal huishoudens in bijstand (PW, IOAW, IOAZ, BBZ)

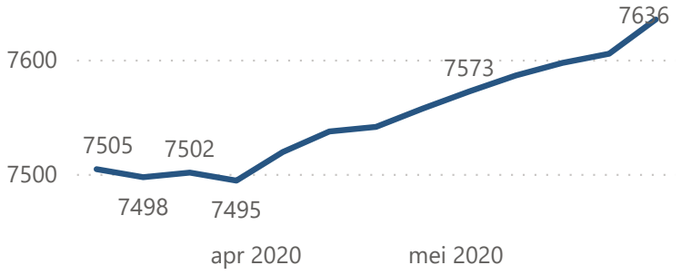

Aantal inwoners met schulddienstverlening (toewijzing)

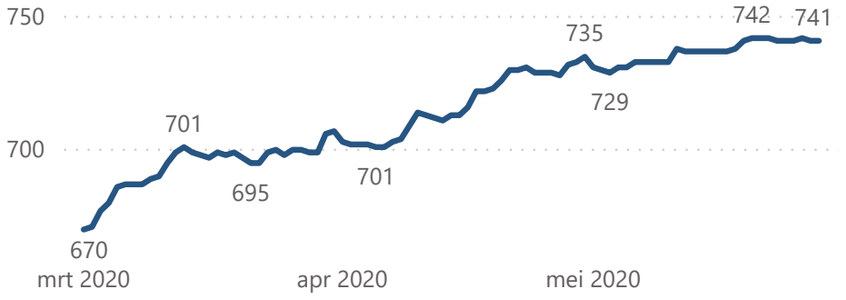

Werk en inkomen

Het aantal bijstandsaanvragen is sinds het begin van maart toegenomen en we zien dit terug in een stijging in het aantal toegekende bijstandsaanvragen begin april. Ook het aantal inwoners met een toewijzing voor schulddienstverlening loopt op. De instroom van PW uitkeringen voor de maand maart 2020 is gestegen ten opzichte van dezelfde maand in 2019, terwijl de uitstroom van deze uitkering lager is in 2020 ten opzichte van 2019.

Aantal bijstandsaanvragen

46

31 mei 20

Toegekende bijstandsaanvragen per week 2019 vs 2020

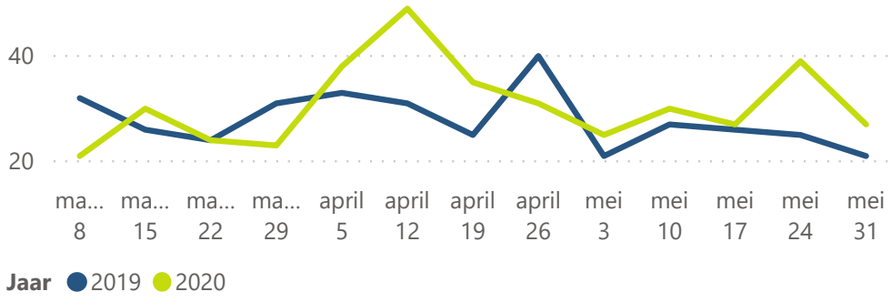

Aantal bijstandsaanvragen per week

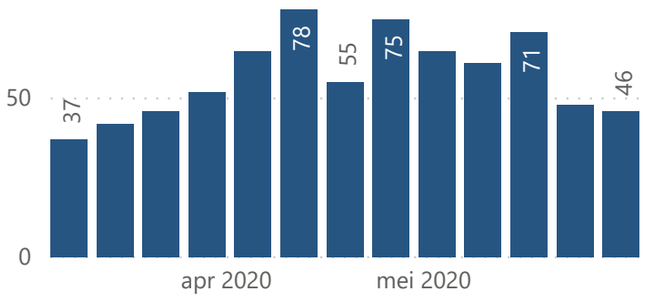

Totaal huishoudens in bijstand (PW, IOAW, IOAZ, BBZ)

7636

31 mei 20

Instroom PW uitkeringen 2019/2020

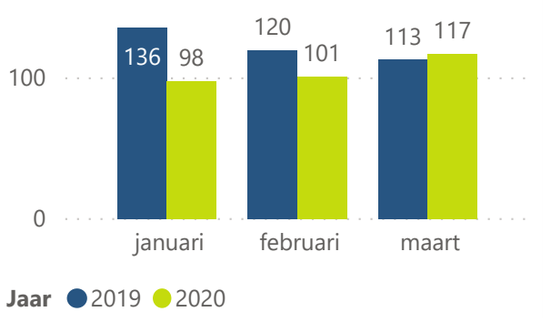

Uitstroom PW uitkeringen 2019/2020

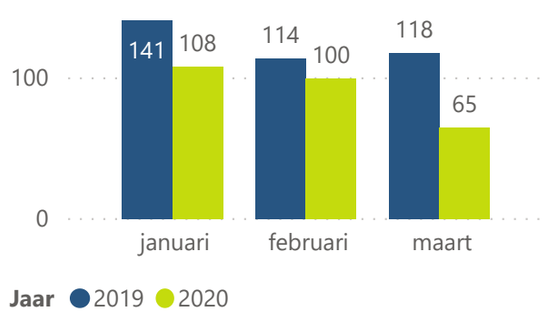

Instroom IOAW en IOAZ uitkeringen

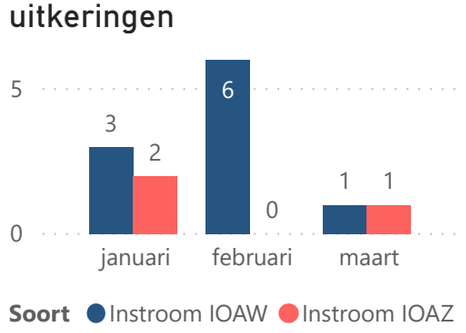

Welzijn – zorg en veiligheid

GEMEENTE Arnhem

Aantal meldingen veilig thuis

56

7 jun 20

Inzet spoedeisende zorg jeugdbescherming

11

30 apr 20

Totaal aantal misdrijven

813

30 apr 20

Totaal aantal misdrijven

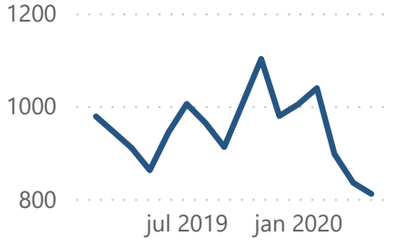

Aantal meldingen en adviezen veilig thuis

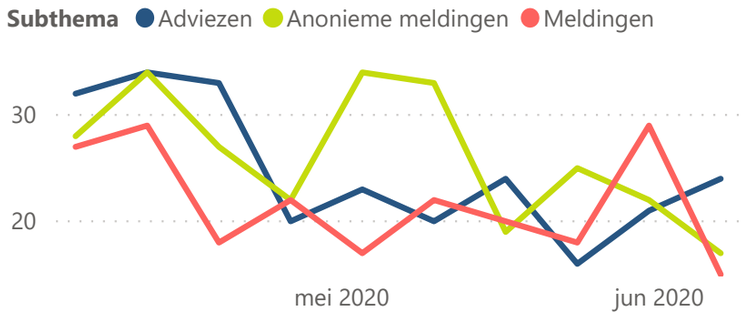

Gem. meldingen/adviezen veilig thuis p/w

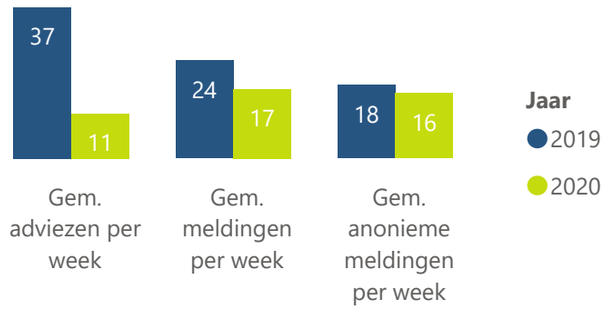

Aantal toewijzingen WMO

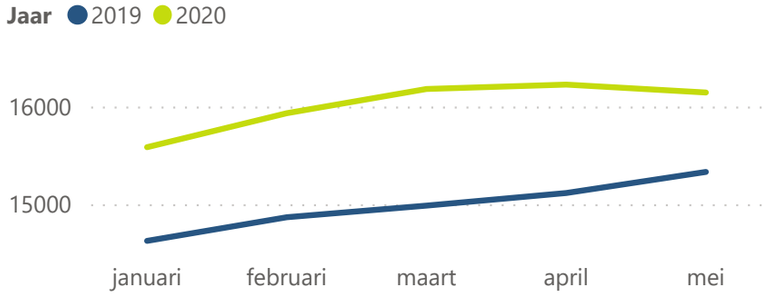

Aantal misdrijven veiligheid

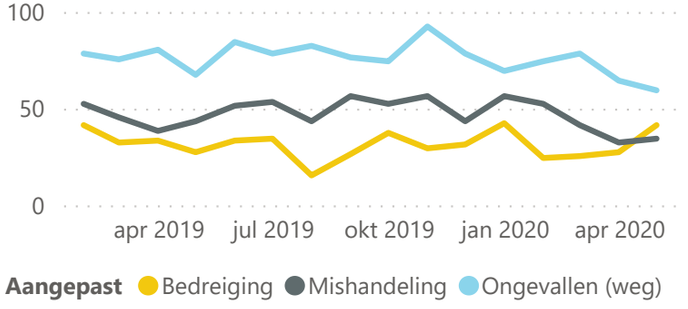

Aantal toewijzingen jeugdwet

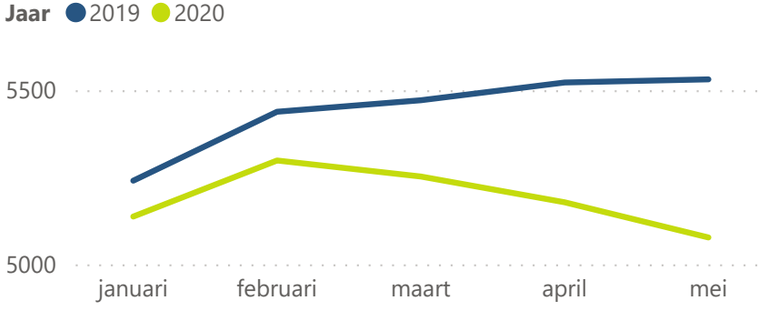

Aantal misdrijven openbare orde

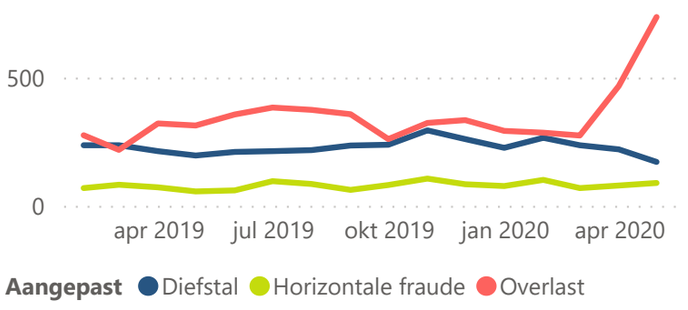

Zorg en veiligheid

We zien een daling in de meeste vormen van criminaliteit, maar het aantal meldingen overlast is toegenomen. Ook zijn er zorgen om de veiligheid binnenshuis. Ten opzichte van vorig jaar zien we geen toename in het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis. Deze lijken eerder wat minder te worden gedaan dan in 2019. Wat betreft Wmo zien we vooralsnog geen duidelijke toe- of afname. Het aantal Jeugdwettoewijzingen lijkt sinds maart af te nemen. Let op: de meest recente Wmo- en Jeugdwetcijfers zijn nog niet volledig en moeten dus als voorlopig worden beschouwd.

Welzijn - persoonlijk welbevinden

GEMEENTE Arnhem

Slaap (veel) slechter sinds de maatregelen

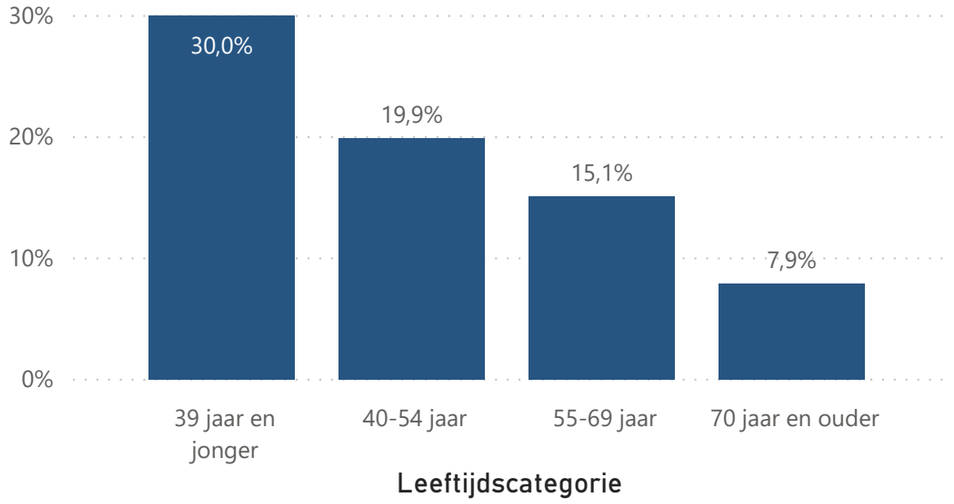

De kwaliteit van mijn sociale contacten is lager

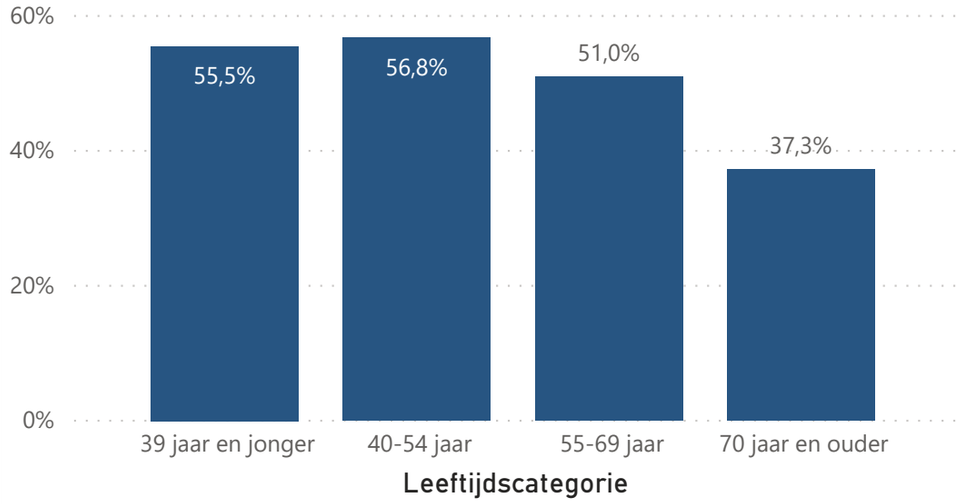

Voel me (veel) meer gestrest sinds de maatregelen

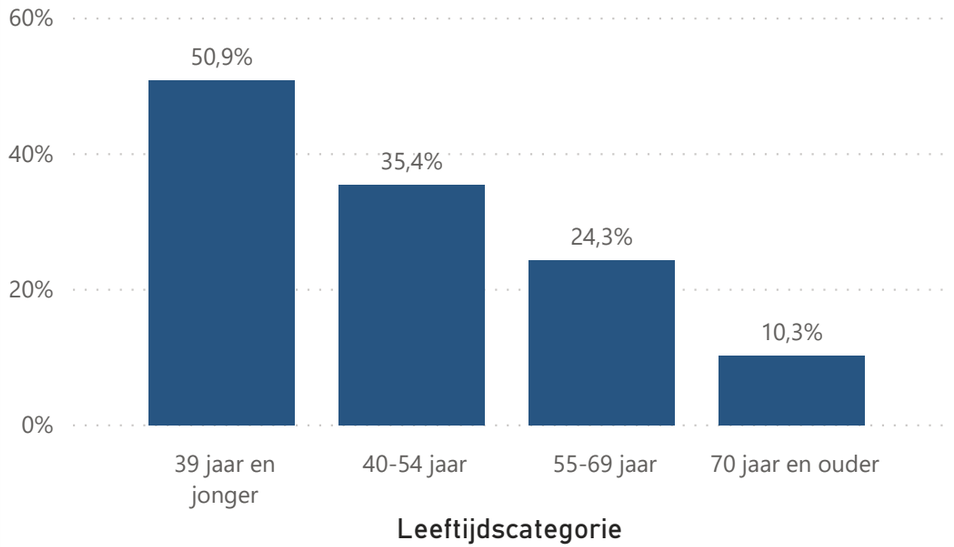

Voel me (veel) meer somber sinds de maatregelen

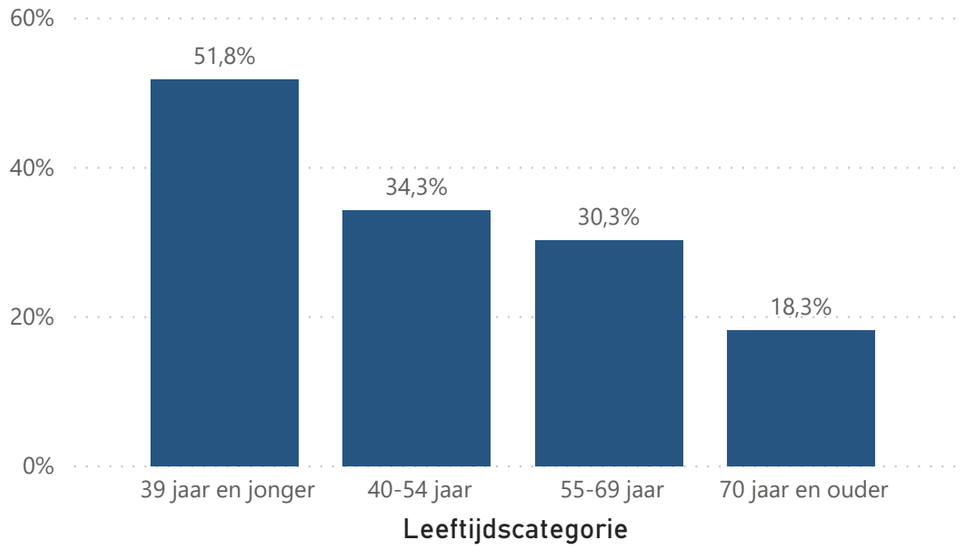

Persoonlijk welbevinden

Uit onderzoek van de GGD en RIVM onder meer dan 2.000 Arnhemmers blijkt dat een derde van de Arnhemmers zich (veel) meer gestrest, somber, angstig of eenzaam voelt ten opzichte van de periode voor corona. 18% geeft aan (veel) meer slaapproblemen te ervaren. Opvallend is dat de jongere groep (tot en met 39 jaar) meer last lijkt te ervaren van de coronacrisis. Dit is lijn met landelijke uitkomsten. Er zijn overigens ook mensen die aangeven juist minder gevolgen voor hun welbevinden te ervaren.

Financiële risico's

GEMEENTE Arnhem

Risico's 2020 per portefeuille onderdeel

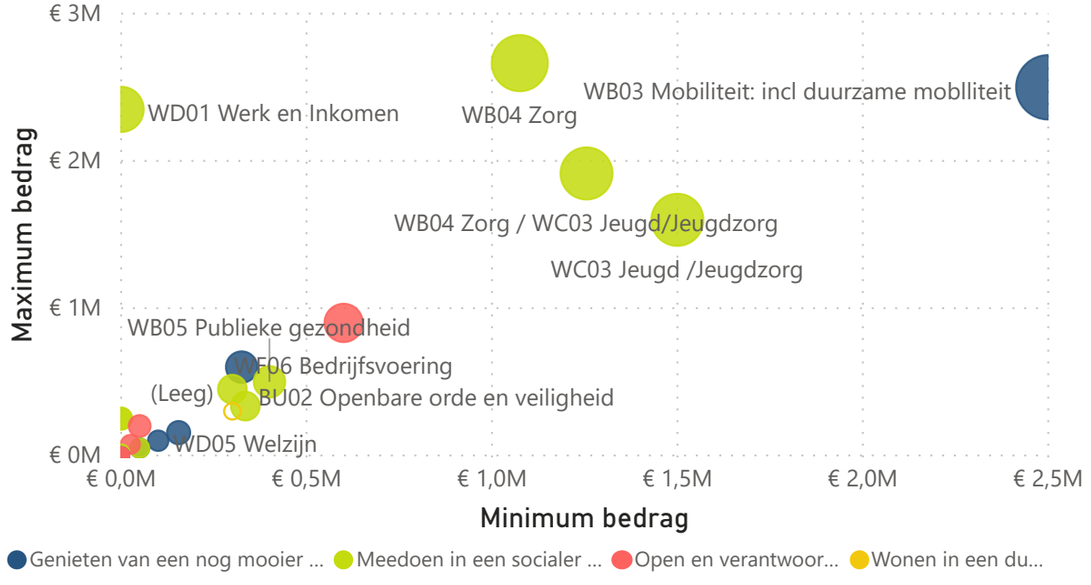

Minimum en maximum bedrag risico's 2020 per onderdeel

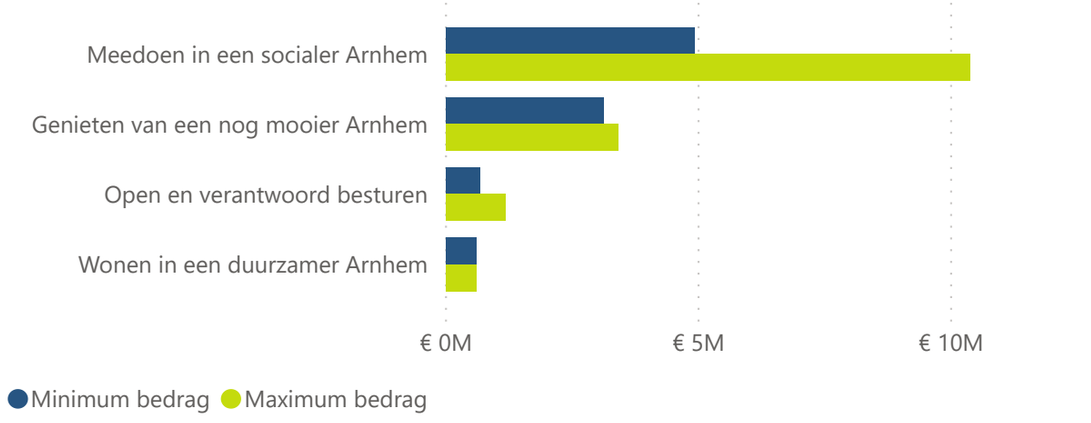

Aantal risico's

54

Aantal risico's per onderdeel

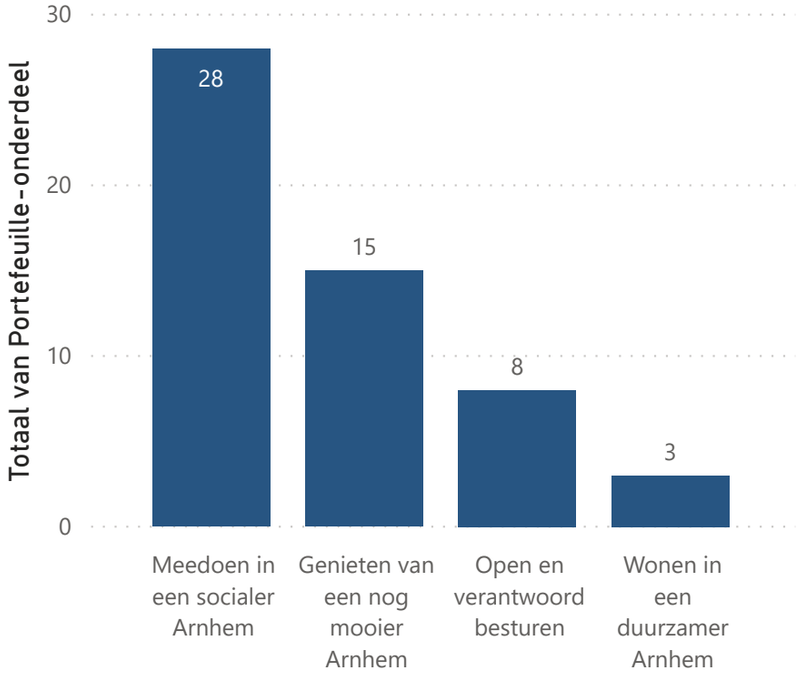

€ 9.320.000
Minimum bedrag risico's

€ 15.564.000
Maximum bedrag risico's

Financiële risico's

De gemeentelijke financiële risico's met betrekking tot de coronacrisis zijn in kaart gebracht en eerder gepresenteerd in de bijlage Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis bij de perspectiefnota. Dit is het beeld van begin april, er wordt gewerkt aan een geactualiseerd beeld wat zal worden toegelicht in de raadsbrief eind juni. In totaal zijn er 54 risico's geïnventariseerd, waarvan de meeste onder het thema meedoen in een socialer Arnhem vallen. De grootste financiële risico's zijn geïdentificeerd voor de portefeuille-onderdelen Mobiliteit, Zorg en Werk en Inkomen. In totaal is het financiële risico voor Arnhem geschat op minimaal 9,3 miljoen en maximaal 15,6 miljoen.

Gebruikte bronnen

GEMEENTE Arnhem

Economie en Werk & inkomen

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
% gelderse bedrijven voortzetting bedreigd	enquête VNO-NCW Midden, provincie Gelderland, MKB Nederland Midden, Oost-NL	1 apr 20
% Gelderse ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt (april)	enquête VNO-NCW Midden, provincie Gelderland, MKB Nederland Midden, Oost-NL	1 apr 20
Aantal uitzendkrachten in Arnhem	Provinciale werkgelegenheidsenquete (PWE)	1 jan 19
Aanvragen tozo (Arnhem)	Gemeente Arnhem	31 mei 20
Arnhemse bedrijven >100 medewerkers en >30% uitzendkrachten	Provinciale werkgelegenheidsenquete (PWE)	1 jan 19
Bijstand	Gemeente Arnhem	31 mei 20
CPB scenario 1	Provincie Gelderland	1 jan 21
CPB scenario Gelderland	Provincie Gelderland	1 jan 19
Faillissementen (Arnhem/Nijmegen)	CBS	30 apr 20
NOW-aanvragen t/m 3 juni	CBS	3 jun 20
Ondernemersvertrouwen	CBS	30 jun 20
Ontwikkeling particuliere consumptie	CBS	31 mei 20
Openstaande vacatures	CBS	31 mrt 20
Uitstel van betalingen	Gemeente Arnhem	1 mei 20
Werkgelegenheid (banen)	Provincie Gelderland	1 jan 19
Werkloosheid	CBS	1 apr 20
Woningmarkt	Huisenzoeker.nl	31 mei 20
Ww-uitkeringen	Uwv	30 apr 20
Zzp'ers	Provincie Gelderland/Gemeente Arnhem	1 jan 19

Zorg, Welzijn en veiligheid

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Schulddienstverlening	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Toewijzingen Jeugdwet	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Toewijzingen WMO	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Inzet Spoedeisende Zorg maart (SEZ)	Jeugdbescherming Gelderland	30 apr 20
Veiligheid	Politie	30 apr 20
Meldingen en adviezen Veilig Thuis	Veilig Thuis	7 jun 20

Covid-19

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Meldingen	RIVM	9 jun 20
Meldingen per 100.000	RIVM	9 jun 20
Ziekenhuisopname	RIVM	9 jun 20
Ziekenhuisopname per 100.000	RIVM	9 jun 20

Financiële risico's

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Financiële impact coronacrisis	Gemeente Arnhem	April

Berichtje 1
Zijn veel punten , noem enkele die met een simpel ingreep kunnen worden gemaakt.
Meer openbaar wc's (horeca is steeds minder openbaar, begrijpelijk)
Meer bankjes in en rond het centrum.
Nieuwe ondergronds containers , belachelijk klein, zorgt voor zwerfvuil.
Verkeer Drempels uit jaren 80 die auto schaad
Meer prullenbakken

Berichtje 2
Goed initiatief! Meer groen en meer regelhulp en subsidie voor verduurzamen, óók voor sociale huurwoningen. Ook snel meer sociale huurwoningen bouwen. De wachttijd voor een sociale huurwoning is nu 20 jaar!! Dit is absurd!

Berichtje 3
Wonen. Rond winkelcentrum Presikhaaf zijn (bijna) alle prullenbakken verwijderd en de puinzooi is groter dan ooit

Berichtje 4
En Arnhem mag als hoofdstad van de grootste en rijkste provincie van Nederland meer uitstraling krijgen, pak het gebied rond de blauwe golven aan en ontwikkel de Rijnkade verder. De binnenstad gaat al de goede kant op, nu de rest nog.

Berichtje 5
Huisvesting voor daklozen. Het rijk stelt geld ter beschikking om dakloosheid te bestrijden. Via Tiny houses of containerwoningen kan er relatief snel huisvesting geregeld worden. Natuurlijk in combinatie met hulpverlening. Dit is heel hard nodig.

Berichtje 6
Doe iets tegen buurtoverlast....
Bijna elke straat is bezet door een of twee gezinnen die de hele straat terroriseren en de rest van de bewoners niets van durven te zeggen

Berichtje 7
Helaas kan ik niet aanwezig zijn. Ik hoop dat iemand de vraag stelt over de Rembrandt bioscoop

Berichtje 8
Na de miljarden voor de krachtwijken nu weer investeren in wijken als Rijkerswoerd voordat die ook afzakken naar het niveau van krachtwijk 😳👍🏼✨✨✨

Berichtje 9
Meer openbare toiletten!

Berichtje 10
Het afvalbeleid, DIFTAR terug draaien want dit gaat uw "mooie" en onze "mooie stad" heeeeeellll veeelll ellende opleveren... Arnhem word een puinbak!!!

Volgorde sprekers inspreekmoment Perspectiefnota 2021-2024
Tijdstip: 18:45 - 20.15
Raadzaal

Thema: Wonen in een Duurzamer Arnhem

1 Myrna Linders
2 Alie Sijtsma
3 Ilona Annema
4 Daniël Wenting
5 Robert Jan Buis
6 Marloes Spaander

Thema: Open&Verantwoord Besturen

7 Ipe van der Deen
8 Jessica Derks
9 Nande Bakker

Geen themavoorkeur

10 Ramon Barends
11 William Alfarhat
12 Kelly Bolsenbroek

Volgorde sprekers inspreekmoment Perspectiefnota 2021-2024
Tijdstip: 18:45 - 20.15
Landgoed/Festival

Thema: Meedoen in een Socialer Arnhem

1 Marjon Hoeks
2 Fokke de Jong
3 Pascal Mulder

Thema: Genieten van een nog Mooier Arnhem

4 Joost Blasweiler	
5 Merlijn Schrijvers	Powerpoint presentatie
6 Patrick Waijer	
7 Dick van Kleef	Tekening
8 Hilde Haazen	
9 M. Soultana	
10 Guido Janssen	

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Meedoen in een Socialer Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Meedoen in een socialer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Genieten van een nog Mooier Arnhem" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna kunt u plaatsnemen in de wachtruimte "Rijnstroom" die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen. Ook is er een scherm in deze zaal aanwezig zodat u de vergadering kunt volgen.

Wanneer u aan de beurt bent voor uw bijdrage, zult u worden opgehaald door een medewerker van de griffie. Na uw bijdrage kunt u weer plaatsnemen in de Rijnstroom of uw weg vervolgen richting huis.

Nadat u heeft gesproken, zal de tafel worden schoongemaakt voor de volgende inspreker. Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg politiek proces:

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.

Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.

De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal

Wachten: vanaf 18.30u in commissiekamer "Rijnstroom"

Start vergadering: 18:45u in commissiekamer "Landgoed/Festival"

Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u

Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.

Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Genieten van een nog Mooier Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Meedoen in een socialer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Genieten van een nog Mooier Arnhem" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna kunt u plaatsnemen in de wachtruimte "Rijnstroom"die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen. Ook is er een scherm in deze zaal aanwezig zodat u de vergadering kunt volgen.

Wanneer u aan de beurt bent voor uw bijdrage, zult u worden opgehaald door een medewerker van de griffie. Na uw bijdrage kunt u weer plaatsnemen in de Rijnstroom of uw weg vervolgen richting huis.

Nadat u heeft gesproken, zal de tafel worden schoongemaakt voor de volgende inspreker. Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politiek Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in commissiekamer "Rijnstroom"
Start vergadering: 18:45u in commissiekamer "Landgoed/Festival"
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Wonen in een Duurzamer Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de Raadzaal. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Wonen in een Duurzamer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Open en verantwoord besturen" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna wordt u begeleid naar de Raadzaal die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen aan uw eigen desk met microfoon.

Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal of uw weg vervolgen richting huis.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politiek Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in de Burgerzaal
Start vergadering: 18:45u in de Raadzaal.
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Open & Verantwoord Besturen".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Wonen in een Duurzamer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Open en verantwoord besturen" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna wordt u begeleid naar de Raadzaal die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen aan uw eigen desk met microfoon.

Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal of uw weg vervolgen richting huis.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politieke Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in de Burgerzaal
Start vergadering: 18:45u in de Raadzaal.
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Praat mee over Arnhem!

Heeft u ideeën over de stad Arnhem? Welk onderwerp verdient volgens u meer aandacht? Laat het de gemeenteraad horen!

Op woensdagavond 10 juni spreekt de gemeenteraad voor het eerst over de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor de komende vier jaar. Er is voor u de gelegenheid om in te spreken op één van de vier hoofdthema's: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. U kunt zich uiterlijk tot maandag 8 juni aanmelden via griffie@arnhem.nl. Vermeldt bij uw inschrijving graag uw **thema**, **naam, telefoonnummer** en **emailadres.** Voor vragen kunt u bellen naar 06-53680102 (Marijne).

Het inspraakmoment zal veilig en volgens de nieuwe richtlijnen van de anderhalvemetersamenleving ingericht worden. Daarom is er een maximaal aantal van 24 deelnemers welkom op het Stadhuis. Wilt u liever via schriftelijk weg een reactie insturen? Mail uw bijdrage uiterlijk 8 juni via griffie@arnhem.nl

Praktisch

Wanneer: woensdagavond 10 juni 2020 tijdens de Politieke Avond (tijdstip volgt)
Uiterlijke datum aanmelden: maandag 8 juni via griffie@arnhem.nl
Locatie: Stadhuis Arnhem (Koningstraat 38 te Arnhem)

De Perspectiefnota is te vinden op https://financien.arnhem.nl/

Voorstellen:
Dick van Kleef
Actief Wijkbewoner en ZZP er: Voorzitter Wijkvereniging, Voorzitter Ondernemersvereniging winkelcentrum Rijkerswoerd, Manager Accommodatie ESA, Projectleider Vitaal Sportcentrum en ik wordt ingezet bij verschillende projecten bij Voetbalclubs.(o.a SKV en FC Lienden)

Rijkerswoerd is de grootste en kan de mooiste wijk van Arnhem zijn, en heeft nog steeds de meeste inwoners , het is eigenlijk een klein dorp.
Men denkt dat er in Rijkerswoerd geen problemen zijn, ze redden zich wel maar dat is minder waar. Waardoor de aandacht meestal gaat naar andere (kracht) Wijken, daar worden ook mooie voorzieningen opgezet.
Er is in Rijkerswoerd eenzaamheid, werkloosheid, geen wijkcentrum (wegbezuinigd in 2015), geen sociale samenhang ,weinig ontmoetingsplekken, geen jeugdhonk, weinig aandacht voor jongeren, geen sociale structuur er heerst een negatieve sfeer.
In een enquête die in 2018 is opgezet (samen met team leefomgeving) , “wat willen de wijkbewoners van Rijkerswoerd” hebben ongeveer 400 wijkbewoners en ondernemers aangegeven dat men graag een echte ontmoetingsplek zou willen waar men elkaar kan ontmoeten, bewegen (meer dan voetbal en handbal, de open club gedachte) en waar de kleine kinderen kunnen spelen.
Op sportcentrum Rijkerswoerd zijn voorzieningen aanwezig, (de stenen staan er) maar deze accommodatie is niet meer van deze tijd. Gelukkig wordt de binnenruimte aangepast (samen met team leefomgeving, de voetbalclub ESA en de Stichting Sportcentrum Rijkerswoerd). De toegankelijkheid wordt verbeterd en de ruimtes worden aangepast voor doelgroepen met een eigen identiteit zoals , mensen moeten zich er thuis voelen:

- wijkbewoners, ouderen, jongeren
- mensen met een beperking,
- faciliteiten voor ZZP ers,
- workshops/ vergaderingen
- ESA voetballers (ook de walking football 60+) AAC handbal, balletschool.)

Voor de buitenruimte zijn ideeën ontstaan vanuit de wijk en gebruikers van het sportcentrum, samengevat in een masterplan (zie afbeelding).
Dit masterplan zorgt voor ontstening, vergroening, ontmoeting, spelen en bewegen (voor mensen van 3 tot en met 80 jaar) en lost de overlast van auto’s op in de wijk (er hoeft geen verkeer meer door de wijk heen) Daardoor is een voorziening nodig om ruimte te maken op het sportcentrum door aanleg van een 2 tal kleine kunstgrasvelden waardoor er ruimte komt voor parkeerplaatsen en er spreiding ontstaat in de bezetting van de kleed en was accommodatie, de kleinsten kunnen de gehele dag wedstrijden spelen en daardoor kan ESA de meiden afdeling gaan door ontwikkelen (deze staat nu stil). Er kan een jeugdplek (geen hangplek) b.v Urban Sports gerealiseerd worden.
Mogelijkheden om over het sportcentrum te wandelen naar park Lingezegen via een bruggetje.
Samen met scholen en de jeugd van ESA/AAC) wordt gedacht aan een skill garden waar kinderen hun skills verder kunnen ontwikkelen en naast bewegen ook topsport kan worden gestimuleerd via het Athletic Skils Model. Ook zijn er ideeën over een Padel tennis plek (buiten squash).
Delen van dit plan worden nu uitgevoerd (zie afbeelding van het **ontmoetingsplein**), daar zijn middelen voor gerealiseerd, door ESA , SSR en Gemeente
De fitness en speelplek zijn via subsidies vanuit de wijkvereniging gerealiseerd door medewerking van de Rabo bank, Burgerkracht, Provincie, Dullartstichting , Menziz en Jantje Beton.

Nog te vermelden is dat er natuurlijk wel een aantal ontmoetingsplekken in de wijk zijn, zoals de SIZA en de Hooimaat.
Het project bij de Stadslandbouw, de volkstuinen zijn door enthousiaste vrijwilligers tot een succes is gemaakt

We willen doorpakken op dit project en hebben we steun, draagvlak nodig van de Gemeente (raad) om Rijkerswoerd mooier te maken. De wijk is nu nog steeds niet af, de grootste wijk van Arnhem verdient veel beter.
Ik wil u graag uitnodigen om dit plan wat uitgebreider met u te delen.

bestaande klinkers aanhelen aan nieuw straatwerk (zaagwerk)

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

douche

kleedruimte 114

E.H.B.O. 115

scheidsrechters 116

117

118

112

113

114a

nieuw **klinkervlak** van hergebruikte grijze klinkers [38m2]

vergaderruimte k5

kantine k1

vergaderruimte k4

vergaderruimte k3

vergaderruimte k2

3000

BUITENFITNESS

nieuw **kunstgras** [blauw] omsloten door opsluitbanden [197m2]

nieuw **plantvak** [straal=2,0m]

7000

straal = 7,5m

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **banken** herplaatsen

pad = 4,0m breed

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **banken** herplaatsen

nieuwe **haagbeuk**

SPEELTUIN

speeltoestellen op geel zand

3

2 ENTREE

kassa

KANTOOR 8

KANTINE 5

Bar

alarmmelder voor CO2

CO2-meter

MAGAZIJN inrichting 7

KEUKEN inrichting 6

opslag b1

opslag

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

aanhelen bestaand **straatwerk** aan nieuw straatwerk (zaagwerk)

VERANDA

2000

regenwaterafvoer verplaatsen

nieuwe bestrating **Parksteentje** (~695m2)

TERRAS

1000

7275

nieuwe bomen en planten [zie **beplantingsplan**]

bestaand **prieel** op bestaande plek [bestraten met uitkomende betonklinkers grijs]

11063

straal = 5,5m

1695

parasols plaatsen voet opnemen in straatwerk

bestaande **put** handhaven

straal = 16,0m

bestaande **picknickbanken** herplaatsen

bestaande boom op bestaande plek

5556

nieuw **speelgras**

open klinkerpad vzv gras 3m breed [320m2]

nieuwe **haagbeuk**

nieuwe **haagbeuk**

tafeltennis

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **blokhaag**

straal = 16,0m

straal = 19,0m

nieuw **klinkerpad** van hergebruikte grijze klinkers

bestaande **blokhaag** uitbreiden [87m2]

5°

Bestaande **Parkeervakken**

Bestaande **Rijweg** parkeerplaats

Graspad aansluiten op rijweg parkeerplaats

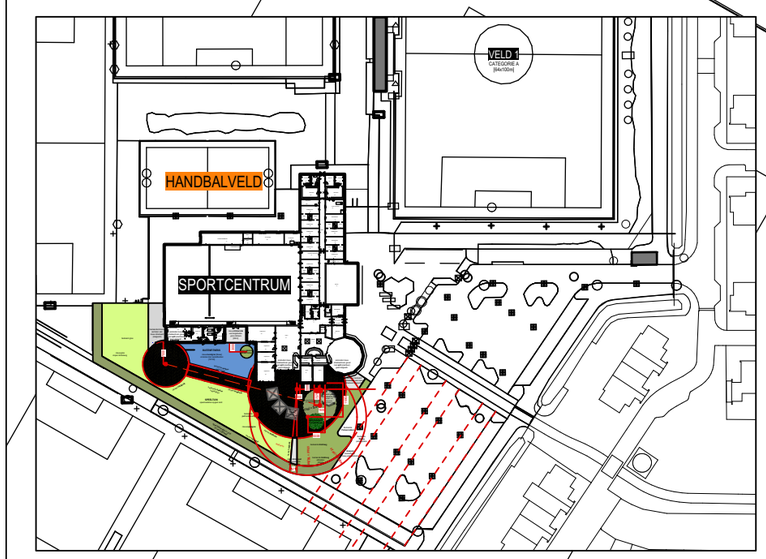

MIJN ARCHITECT

026 - 379 18 21

royvanmechelen@mijn-architect.nl

d e f

a b c

Datum 03-06-2020

Schaal 1:200/2.000

Formaat A3

121TO1

TERREININDELING NABIJ KANTINE

Sportpark Rijkerswoerd - De Pas 44 Arnhem

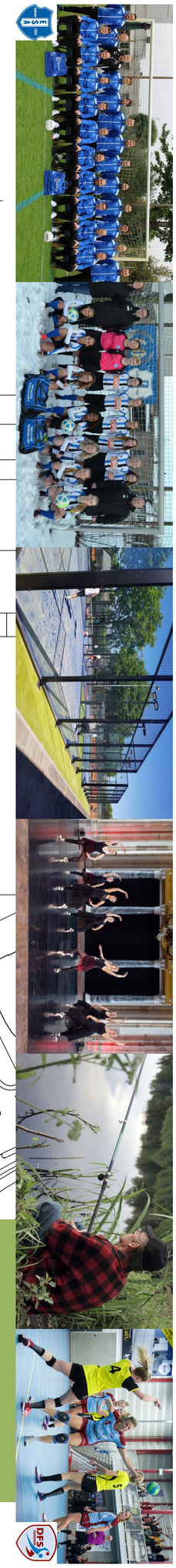

DYNAMISCH
SAMENHANGEND
VERBLIJFSPLEK
GEZELLIGHEID
VERBINDEN
BESCHUTTING
NATUUR
KLIMAATADAPTIEF
CO2-REDUCEREND
BIO-DIVERS
MINDER HITTESTRESS
LUCHTZUIVEREND
NATUURLIJKE KOELING
WATERBUFFERING

121SO1

MASTERPLAN SPORTPARK

Sportpark Rijkerswoerd - De Pas 44 Arnhem

Datum	**14-02-2020**	a	d	
Schaal	**1:2.000**	b	e	
Formaat	**A3**	c	f	

MIJN ARCHITECT

royvanmechelen@mijn-architect.nl **026 - 379 18 21**

Ik had graag mijn zegje willen doen, maar ik ben te angstig om de deur uit te gaan en dito zegje doen..dus dan maar hier?

Een perspectief nota voor de komende 4 jaar, gebaseerd op merendeel politieke en economische agendapunten?
4 jaar?
Een perspectief nota moet echt gericht zijn op de toekomst, projecten moeten de tijd krijgen om te groeien en te evolueren. Wat goed gaat blijft, wat minder gaat aangepast of verwijdert. Jongeren van 14 t/m 25 jaar moeten hier een veto in krijgen.

Zolang politiek en economie meedoen wordt het helemaal niks, knabbelen we steeds meer stukjes natuur op (al hadden we in een eerder perspectief nota uitgesproken dat niet te doen..), wordt het bedrijfsleven door grootmacht China opgekocht en gereguleerd (..het is zo'n goede stimulans voor de economie en werkgelegenheid ..tot ze besluiten de boel te sluiten en het ons burgers geld kost omdat we hen dan subsidie of ander voordeel geven..) hebben we straks echt geen eigen keuze meer, een zonnepanelen-weiland, wauw..., voor 3500 huishoudens. Niet echt rendabel he?!
Zolang echt goede lokale ideeën en projecten die goed zijn voor mens en milieu weg-geluld worden.

Nee, dat wordt helemaal niks.

Tenzij wij als gemeente, ooit de groenste stad van Europe.., Fairtrade stad..., het roer echt omgooien en een perspectief nota maken die echt toekomst- en klimaatbestendig is met echt oog voor mens, natuur, milieu, wonen, werken, leren en dat nog vele, vele, vele jaren
en niet dit halfwassen ding waarbij de prio's....net ergens anders liggen of net niet de juiste kern raken, en zeer waarschijnlijk zeker niet echt iets fundamenteels doen voor alle toekomstige bewoners van ons mooie stad en gemeente!

Spreker 4. Daniel Wenting - Wonen in duurzaam Arnhem 10-06-2020

Inleiding:

Ik ben Daniël Wenting, een herstarter op de woningmarkt. Op de top van de markt, vlak voor de kredietcrisis in 2008, kocht ik mijn eerste huis. Een paar jaar later begon ik mijn eigen yoghurtijswinkel op het kerkplein. Door een samenloop van omstandigheden ging ik in 2016 helaas failliet. Naast mijn zaak raakte ik ook mijn vriendin en mijn huis kwijt. Ik ging vervolgens anti-kraak wonen.

Nu is het 2020, woon ik samen en heb ik een zoon van 7 maanden oud. Ik huur een veel te dure vrije sector woning en ik heb een leuke baan als regiomanager. Ik verzorg de promotie van de culturele sector in Oost-Nederland, waaronder Musis, Phion, Oostpool, Introdans en het Openlucht Museum. Een sector die door de huidige crisis helaas hard geraakt wordt. Gelukkig doen we momenteel ook opdrachten voor gemeenten en scholen. Dus als jullie nog een opdracht voor me hebben, hoor ik dat graag ;-)

Mijn vriendin en ik zouden heel graag een huis kopen in Arnhem, alleen zijn de huizen op dit moment onbetaalbaar! Enerzijds door disbalans in vraag en aanbod, anderzijds door verhuizingen uit de Randstad. Er is een tekort van 5.000 woningen. Daarom ben ik blij dat jullie een woondeal hebben afgesloten. De vraag is alleen: hoe ga je bouwen?

Huidige situatie wonen in Arnhem:

In de huidige markt zie ik 3 groepen.

1. Stellen en gezinnen die graag doorstromen naar een grondgebonden woning.
2. Ouderen op zoek naar een gelijkvloers appartement
3. Alleenstaande mensen die willen genieten van de stad.

De laatste 2 groepen willen vaak dichtbij voorzieningen wonen, maar de ruimte is beperkt. Van de 80.000 huishoudens in Arnhem is 50% alleenstaand, en dit aantal neemt meer dan gemiddeld toe!

Oplossing:

De voornaamste reden dat veel mensen in Arnhem komen wonen is de groene omgeving zoals de Veluwe en de mooiste parken van het land. Ik denk dat ik voor de meeste mensen spreek als ik zeg dat we het kostbare groen moeten sparen. Hoe geven we een groot deel van de ouderen en alleenstaanden de woning dichtbij de voorzieningen?

Door hoger te gaan bouwen!

De tijd is rijp voor hoogbouw in middelgrote steden. Kijk naar Tilburg en dichtbij naar Nijmegen. Deze steden hebben een duidelijke hoogbouw-visie. Het huidige N.A.P. schrijft voor dat torens niet te zien mogen zijn vanaf het Veluwemassief, maar ondertussen worden er bij de Pleyroute windmolens toegestaan van 180m hoog. Ga nu met woningen eens echt de lucht in en geef de hoofdstad van Gelderland een smoel. Ik zie teveel blokkendozen. Zoals

de nieuwe appartementen aan de Rijn en het in aanbouw zijnde Ibis Hotel op de beste plek van de stad. Als gebouwen te breed zijn, kan het worden ervaren als een muur. Podium26 had ik daarom ook graag slanker gezien.

Kies voor zorgvuldig ingepaste hoogbouw op plekken waar het kan, zoals bij het Centraal Station (ook boven het spoor), bij de Rijn, het Gelredome en naar mijn inziens ook aan het Velperplein. Ik weet dat D'66 al een voorstander is van hoogbouw. Nu de rest van de gemeenteraad nog!

Duurzaam & Samenwerking:

- Durf ranke torens te bouwen boven de 70m zoals in Nijmegen, maar dan met verticale tuinen. Groen wordt gewaardeerd en geeft verkoeling die nodig is met het veranderende klimaat. Bouw uitdagender en minder saai.
- Verwerk de nieuwe generatie zonnepanelen in de hoge gevels, die een mooie uitstraling geven. Een baksteenmotief kan, maar een kunstwerk ook.
- Werk hierin samen met de TU Delft, die een campus gaat openen in onze stad. Dit geeft nieuwe energie die Arnhem kan gebruiken, en een vliegwieleffect met zich mee kan brengen.

Tot slot:

Met hoogbouw kunnen veel woningen gerealiseerd worden en kan het tekort worden ingelopen. De eerste groep met stellen en gezinnen, waartoe ik zelf ook behoor, kan hierdoor in de huidige crisis eindelijk doorstromen naar een huis met een tuin voor realistische prijs!

Geachte Raad,

De Werkgroep Innovatieve Wijkdemocratie in Arnhem West deelt hieronder graag haar ervaring met meningspeiling en participatie in besluitvorming op basis van de praktijk met PanelWest. En adviseert stad-brede invoering.

In de wijken Lombok, Heijenoord, Brouwerijweg en omgeving en Het Dorp is sinds een jaar PanelWest ingericht voor digitale meningspeiling over wijk-gerelateerde onderwerpen. Het is op initiatief van een groep wijkbewoners gestart toen het wijkplatform zichzelf had opgeheven. Ambitie is om een meer representatieve afvaardiging van de wijk te laten meepraten, dan voorheen met buurtvergaderingen en wijkplatform werd bereikt. Het is een welkome aanvulling op diverse middelen voor informatie (folders, posters, schriftelijke wijkkrant, wijkwebsite en facebookpagina) en discussie (bijeenkomsten, reactie op website, Nextdoor). Het beoogt ook besluitvorming door de buurt dichterbij te brengen. Zowel voor besteding van het bewonersbudget (we leveren al input in de discussie over de nieuwe spelregels daarvoor), maar juist ook voor keuzes voor inrichting en beheer van de buurten en de prioriteiten binnen het wijk-gebonden gemeente-budget. Het Wijkteam Leefomgeving Noord-West is actief betrokken en maakt gebruik van de peilingen voor het vinden van draagvlak. De afdeling Onderzoek en Statistiek van Gemeente Arnhem helpt bij de formulering van de vragen en antwoorden en verzorgt de technische afhandeling van registratie, verspreiding van vragen en analyse van uitkomsten. Daarbij functioneert dezelfde software als voor het Digipanel Arnhem.

Sinds de werving met huis-aan-huisbrief, flyers en sociale media zijn 225 deelnemers geworven (van de 3892 inwoners, 2125 huishoudens, dus 6 – 10%). De spreiding in leeftijd, over buurten, en man/vrouw is goed en vrijwel overeenkomstig de bewonerssamenstelling. Het aantal deelnemers maakt dat er een redelijk goede betrouwbaarheid is. Aanmelding voor PanelWest staat open voor alle buurtbewoners. Er is de afgelopen tijd gevraagd naar thema's als de rol van het PanelWest in advies en besluitvorming (men ziet adviserende rol en keuze uit alternatieven), de verhouding tussen enquête en vergaderen (40% vindt alleen PanelWest voldoende, 40 % ziet liever combinatie van meningspeiling en debat) en inhoudelijke onderwerpen als vuurwerk, groen en water, duurzaam leven en de actieve bijdrage van bewoners aan beheer van de openbare ruimte.

Op basis van onze positieve ervaringen met PanelWest stellen wij voor om een dergelijke vorm van meningspeiling op basis van informeren, discussiëren en besluiten in alle wijken in te voeren. Het is een belangrijke en laagdrempelige aanvulling op andere communicatiekanalen. Voor het wijkgericht werken met de Teams Leefomgeving door de gemeente is het naar onze mening zelfs noodzakelijk om zo'n instrument van modern en representatief contact met de bewoners te hebben. Met de decentralisering van uitvoering van het beleid naar de wijken in de recente jaren is de controle van de Gemeenteraad wellicht wat verminderd, maar die kan uitstekend of eigenlijk veel beter worden overgenomen door een open en digitale dialoog met de bewoners, die daarmee meer direct betrokken raken bij inrichting en beheer van hun omgeving.

Uiteraard willen we onze ervaring verder delen met Raad, de gemeente en andere bewonersinitiatieven in Arnhem.

Namens Werkgroep Wijkdemocratie
Erik Opdam

Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 7 juni 2020

Kenmerk: Perspectiefnota 2021 – 2024

Geachte college en raadsleden,

In kader van burgerparticipatie willen we eerst kwijt dat we heel weinig tijd hadden om de perspectiefnota door te lezen. Afgelopen dinsdag kregen wij een mailtje hierover met het verzoek om eventueel aan jullie aandachtspunten te geven. De link die daarin vermeld stond werkte al niet en daar gingen we al weer heen qua communicatie.

Op het verzoek via de griffie om het college te verzoeken om de nota later te behandelen werd verder niet echt op ingegaan. Momenteel werken veel mensen thuis en zien we daardoor ook meer stukken dan eerder in onze mailboxen. En dan heeft men nu maar een aantal dagen de tijd om op bovenvermelde kenmerk te reageren.

Onze aandachtspunten en opmerkingen:

Hek:
In de nota wordt gesproken om samen met bewoners te werken aan een mooiere, socialere en betere stad. Wij verzoeken dan om het hek al van slot te doen en dan ook met bewoners om de tafel te gaan zitten. Dit werd ook al diverse malen in de burgerparticipatieavond aangehaald door de aanwezigen.

We gaan in dit schrijven geen namen noemen als boeman maar wanneer men met een wijk expliciet verbonden is dan mogen bewoners ook verwachten dat er een normaal gesprek mogelijk is. Sommige collegeleden verwijzen steeds door naar hun ambtenaren maar dan is er al een hek en barrière vaak. Een mailtje terug van een wethouder doet vaak al veel genot i.p.v. een belletje van de secretaresse of men de vragen in een mail wil zetten zodat een ambtenaar er naar kan kijken.

Vergroenen:
Men heeft het in de start over een groene stad: “Verder levert een groene leefomgeving een bewezen bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen en bevordert het de sociale samenhang.” Helaas worden bewoners vaak geblokkeerd als men het heeft over meer vergroenen en hun ideeën kenbaar maken bij o.a. projectmanagers en wijkwethouder. Bewoners willen juist meepraten en denken maar ook van gedachte wisselen over de kosten en baten die het meebrengt. De drie projecten met ijzeren klimpalen en Corton-stalenbakken had in onze ogen veel minder kunnen kosten en ook meer vergroening kunnen brengen. Daarnaast waren vele bewoners ook bereid om mee te denken en helpen met het realiseren en inplanten.

Inclusie:
We praten vaak met het APCG over de inclusie en betrokkenheid als het gaat om de Arnhemse binnenstad. Helaas zien ook wij dat dit tot op heden een lange adem heeft en vaak ook een soort tegenwerking. Vooral als men projecten heeft dan denkt men niet gauw aan de rolstoeler of slechtzienden. Ook in kader van een socialer Arnhem zou dit een vast en verplicht protocol moeten zijn bij vernieuwingen of projecten dat zij vanaf begin betrokken worden. Wanneer men naar de reserveringen kijkt op financieel gebied dan lijkt het een schijntje.

Verkamering en studenten:
Arnhem is en wordt studentenstad, werd er indertijd geroepen op een studentenavond in het stadhuis. Natuurlijk verwelkomen we de jonge en frisse generatie van harte om in Arnhem te studeren. Maar daarvoor is ook huisvesting nodig en blijkbaar steeds meer. Een huurwoning zit er vaak voor deze studenten niet in vanwege de (hoge) huur en de lange looptijd als woningzoekenden die Arnhem momenteel kent.

Een woning verkameren of een geheel kantoorpand voor de studenten ~~hun~~ zien eigenaren dan vaak ook als een mooie oplossing om klinkende munt binnen te halen. Met dit alles heeft het Spijkerkwartier momenteel ook te maken en ondervinden daar zelf enorme last van. Een last die jullie allemaal wel bekend is.

In de binnenstad ervaart men langzamerhand ook deze last en zal het ook steeds meer worden. De zgn. pandjesbazen hebben ook ons centrum ontdekt de laatste jaren. Net als in het Spijkerkwartier zal men straks ook voor de binnenstad strengere regels moeten opstellen zodat het woongenot verzekerd is.

Woningen:
Ondanks de woondeal is er in de binnenstad wel een tekort aan huurwoningen merkbaar. Een reactie op een huurwoning, via Entree, kan momenteel al oplopen tot 2 a 3000 stuks. Vaak zien we dan ook een soort van loterij en/of zelfs al onderlinge toezeggingen door de woningcorporaties voor de binnenstad.

De gemeente Arnhem zou dan ook meer moeten inzetten op het realiseren van nieuwe huurwoningen en de zgn. Knarrenhofjes. Een Knarrenhof had al gerealiseerd kunnen worden naast het Coehoornpark waar men nu bezig is om een CPO project van de grond te krijgen.

Het is heel goed dat er grond aan nieuwe eigenaren wordt verkocht zoals bij het Paradijs, De Trans, Het Kadehuis e.d. maar dit houdt het realiseren van meer huurwoningen wel enorm tegen. Verkoop aan de zgn. pandjesbazen die daarna huren vragen vanaf €900,- excl. zou men ook meer aan banden moeten leggen.

Afval:
Met het kleiner maken van de ondergrondse containers heeft men meer de woede dan begrip op de hals gehaald dan verwacht. Naast alle ellende van illegaal afval naast de containers zien vrijwilligers ook veel meer zwerfafval dan voorheen.

Dat dit een oorzaak heeft inzake de corona zijn we het dan ook wel enigszins mee eens maar ook voor deze tijd zagen we meer zwerfafval dan anders in de binnenstad. Het vragen om op hotspot plekken een afvalbak te plaatsen is bij de ambtenaar een moeilijk iets omdat deze +/- €450,- p/stuk zou kosten. Men kiest er als gemeente Arnhem dan eigenlijk al voor dat ze graag zwerfafval ziet!?!

De gemeente Arnhem zou veel meer de vele vrijwilligers moeten omhelzen die het zwerfafval opruimen. Naast het verstrekken van een knijper en ring zou men deze grote groep eens in het zonnetje kunnen zetten.

Ook Diftar kan men beter en georganiseerd doen dan tot op heden. Bekend is dat Attero aan nascheiding doet en dat momenteel met het restafval van Arnhem ook gedaan wordt in Wijster. Dus waarom dan extra oud papier en/of PBD ophalen bij de bewoners van de binnenstad wat in onze ogen extra kosten zijn als het gaat om personeel en transport?

Ook ten aanzien van GFT kan de gemeente Arnhem daarin een slag slaan door het opzetten van een wormenkwekerij c.q. composteerbedrijf. Amersfoort heeft dit reeds onder de naam Stadswormerij https://stadswormerij.nl/ Naast financieel gewin kunnen werklozen hier ook aan het werk en e.e.a. kan gekoppeld worden aan bv Scalabor.

Werk en re-integratie:
Door de coronacrisis horen we diverse verhalen van bewoners die hun werk geheel en/of gedeeltelijk zijn verloren. Een uitkering is aardig voor de eerste maanden om rust te hebben en dan op zoek te gaan naar ander werk.

In het opzetten van een buurthuis in de Arnhemse binnenstad zijn we ook voornemens om werkplekken te creëren. Men kan dan denken net zoals het Buurtgroenbedrijf Spijker maar dan met een tik meer als het aan ons ligt.

Het opzetten kan in samenwerking met o.a. De Enk Groenvoorziening, Sight, UWV en de gemeente Arnhem. Eerste opzet is dan ook om bewoners weer aan het werk te krijgen desnoods tot zij een andere baan hebben of doorvloeien naar/via de eerder genoemde bedrijven.

Momenteel ligt ons plan en aanvraag al een hele lange tijd bij het college en ambtenaren dus het is nog steeds afwachten of er ooit een buurthuis komt.

Slot:
Wellicht was het even een heel verhaal maar wij als Bewonersgroep Arnhems Hart willen echt een meer socialer en betrokken binnenstad dan eigenlijk tot op heden. En bewoners staan ook klaar als wij ze vragen om mee te denken en helpen. Dat hebben we eigenlijk al geregeld bewezen en daar gaan we ook gewoon mee door.

Maar dan zal men ook het hek van zijn slot af moeten doen en niet de kop in het zand steken.

Wij wensen jullie i.i.g. een goede en daadkrachtige raadsvergadering toe!

Namens Bewonersgroep Arnhems Hart,
Dhr. E.R. Wiessenberg,
Voorzitter.

Inspreektekst FNV gemeenteraad Arnhem op de Perspectiefnota 2021-2024
Arnhem, 10 juni 2020

Dank voor de gelegenheid om de zienswijze van de FNV op de Perspectiefnota 2021-2024 te mogen geven.

Ik spreek hier in namens de werkgroep FNV voor een sociaal Arnhem van Lokaal FNV Arnhem, het lokale vakbondsnetwerk dat álle FNV leden in onze gemeente verenigt.

Genoeg introductie. Wij focussen ons hierbij op het onderdeel werk en inkomen van deze nota.

We zijn blij dat de het college van B&W vasthoudt aan de door haar ingezette koers en dat de uitvoering van de nota Doorbraak naar werk van start gaat.

Het gaat er hierbij om zoveel mogelijk mensen, die dat op eigen kracht niet lukt, zo te steunen dat ze zo snel mogelijk in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
Met maatwerk mensen duurzaam aan de slag helpen en houden. Dus geen werkcarrousel zonder afslag naar een echte baan.

Wij willen geen langs elkaar werkende instanties met hun helaas onvermijdelijke bureaucratieën en bijbehorende vinklijstjes. De keten moet goed samenwerken.
We verwijzen hierbij naar ons artikel **Stop met de lijstjes voor werkzoekenden** in De Gelderlander van zaterdag 6 juni 2020.

Werk op basis van vertrouwen. Stel de werkzoekende zelf centraal. Denk en doe over grenzen heen. Bestrijd discriminatie op grond van huidskleur, geloof, afkomst of beperking. Ga uit van investeren door zowel overheid als werkzoekende als werkgever. Stel de mens centraal, lever maatwerk en blijf betrokken.

Dat werk hebben en meedoen in de samenleving erg belangrijk zijn onderschrijven we van harte. Maar we wijzen er ook op dat een steeds groter wordende groep inwoners van Arnhem net op of onder het bestaansminimum leeft. Vaak zijn dit mensen die in kleine banen werken of hebben gewerkt. Vergeet daarbij ook niet de ZZP'ers die voor hun eigen inkomen moeten vrezen of de mensen die van een uitkering moeten rondkomen.

Een wegzakken in schulden en uitzichtloosheid voor een groter wordend deel van hen zal bij een ongewijzigd loonbeleid het gevolg zijn. Om deze reden is de FNV gestart met de campagne Voor 14. Wij pleiten er voor dat de gemeentepolitiek van Arnhem zich uitspreekt voor een verhoging van het wettelijk minimumloon naar 14 euro.

Juist nu moet de overheid investeren in een inclusieve arbeidsmarkt en een samenleving waarin iedereen kan meedoen en waarin geen sociale en financiële armoede is.

Guido Janssen
Werkgroep FNV voor een Sociaal Arnhem

Stop met de lijstjes voor werkzoekenden

Voor de loketten van UWV en gemeenten staan mensen die acuut werkloos zijn geworden. De zwaksten op de arbeidsmarkt staan door corona nog verder aan de zijlijn. Een moment voor verandering. Weg dus met de vinklijstjes, vinden Hans Hupkes, Guido Janssen (beiden FNV) en Hans van Oosten (CNV).

Tot voor kort kampten werkgevers over de hele linie met personeelstekorten. Toch stonden mensen met een arbeidsbeperking nog aan de zijlijn. Waarom lukte het niet om mensen met een zogenoemde 'afstand tot de arbeidsmarkt' aan passend werk te helpen? Zijn er onvoldoende mogelijkheden voor ondersteuning? Is er onwil bij werkgevers? Is de afstand tot de arbeidsmarkt te groot? Slagen we er niet in een goede match te maken tussen gevraagde en beschikbare competenties? Scholen we niet gericht of te weinig?

Nee, met de Participatiewet in de hand werden mensen vermalen door regelgeving, bureaucratie en willekeur. En nu lijken ze helemaal kansloos in de concurrentie met direct 'werkfitte' werklozen uit de afgesneden flexibele schillen van bedrijven. FNV en CNV willen voor hen geen wantrouwen, stigmatisering en langs elkaar werkende ambtenaren en hulpverleners.

Onvoldoende resultaat

De samenwerkingsverbanden van overheid, onderwijs en sociale partners (werkgevers en vakbonden) doen hun uiterste best voor 'de doelgroep'. Zeker ook in Midden-Gelderland. Toch was zelfs in die uiterst krappe arbeidsmarkt het resultaat onvoldoende. Vlak voor het coronavirus ons van de straat verdreef en de economie ontwrichtte, zat meer dan de helft van de mensen thuis die juist heel graag met hun arbeidsbeperking volwaardig hadden willen werken.

Naar ons idee is een van de nog weinig onderkende oorzaken de manier waarop met de mensen uit de doelgroep wordt omgegaan. Uit de psychologie is bekend dat naarmate je meer verschilt van het gemiddelde je meer maatwerk moet leveren om de afstand met het gemiddelde te verkleinen. En ook is bekend dat als je daarin investeert, er meer kans op succes is.

Veel inspanningen van de arbeidsmarktregio zijn erop gericht de mensen uit de Participatiewet zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Dat gebeurt dan meestal via standaardlijstjes die worden ingevuld en afgevinkt door mensen die in hun arbeidzame leven gewend zijn geweest met dat soort lijstjes te werken. Hier wordt naar ons idee een fundamentele fout gemaakt. De doelgroep is, gegeven de afstand tot het gemiddelde, niet met standaardlijstjes in beeld te brengen (en te houden). Daar is meer voor nodig, een (soms diepgaand) onderzoek naar wat mensen te bieden hebben. Zie de persoon achter de getallen en grafieken.

▲ **Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben niks aan afvinklijstjes.** FOTO SHUTTERSTOCK

In de kern van mens zijn zit de natuurlijke drang ergens bij te willen horen en van betekenis te zijn. Dat kan door zinvol en duurzaam werk, dat een meerwaarde heeft voor de betrokkenen. Werk moet lonen. Mensen moeten er beter van worden.

Begeleiding (motivering, verleiding, bemoediging en ondersteuning) is een van de twee manieren om mensen in beweging te krijgen. De andere is angst aanpraten of dreigen met straffen. De standaardlijstjes zijn daarvan een treffend voorbeeld. Ze leveren nauwelijks iets leuks op. Je hebt afstand, je bent niet werkfit, je hebt te weinig of verkeerde competenties. Geen wonder dat je dan niet in beweging komt en op de bank blijft zitten.

Weet wat mensen te bieden hebben. Zie de persoon achter de getallen en grafieken

Verleiden

Het gaat er dus om te verleiden, een positief gesprek te voeren, de wil hebben om iemand echt te leren kennen, te willen weten waar zij of hij van betekenis wil zijn en hoe wij kunnen bevorderen dat diegene (weer) ergens bij hoort.

Daar moeten de mensen die vanuit de betrokken instanties bij de uitvoering van de Participatiewet in getraind worden. Als dat niet gebeurt, blijven we in een vicieuze cirkel ronddraaien.

Het is hoog tijd dat we daar onze aandacht op richten: als je de doelgroep echt wil leren kennen moet je voorbij de lijstjes en protocollen willen denken. Mensen kunnen pas echt van betekenis zijn als er vanuit hen en niet vanuit lijstjes of protocollen wordt gedacht en gewerkt.

■ Hans Hupkes, Guido Janssen (beiden FNV) en Hans van Oosten (CNV) vertegenwoordigen leerlingen, werkzoekenden en werknemers in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland.

Voorzitter, geachte raadsleden

Ik ben Ipe van der Deen en één van de leden van het in 2015 opgerichte BurgerServiceLab. BSL voor intimi.

BSL is een platform van betrokken Arnhemmers, die actief zijn in Burgerinitiatieven en rondom Burgerparticipatie.

Voor ons staat het perspectief en het belang van de Burger centraal en we ondersteunen individuen en groepen bij het starten van initiatieven.

Het BSL is actief geweest bij dialoogsessies tussen Arnhemse burgers en ambtenaren. En heeft een bijdrage geleverd aan de werkplannen en afspraken van de Raadswerkgroep Burgerparticipatie.

Wij hebben in de Perspectief nota vooral gekeken naar Burgerparticipatie en ondersteuning van burgerinitiatieven en het versterken van de invloed van burgers op gemeentelijk beleid.

Van Wijken Weten, de instelling van *Teams Leefomgeving*, de *Sociale Wijkteams* en de *Wijkgerichte Aanpak* door de gemeente waren goed om burgerparticipatie op te starten.

Arnhemmers ontwikkelen meer eigen activiteiten en willen regie en invloed op hun directe leefomgeving.

Burgers ondersteunen burgers en projecten en zij willen kennis en kunde van anderen gebruiken en met hen delen.

De subsidie regeling Burgerkracht is een mooi voorbeeld van gezamenlijke inzet van overheid en burgers die dat mogelijk maakt.

Die samenwerking en financiering begint zoden aan de dijk te zetten. Samen werken kan zonder fuseren of eindeloos vergaderen.

Een paar voorbeelden

De *Ideeënmakelaars*, de *Adviesbrigade* en *Praktische Zaken* werken samen en de besturen zoeken naar mogelijkheden om initiatieven nog effectiever te kunnen ondersteunen.

Vijf buurthuizen in bewoners-/zelfbeheer delen kennis, kunde en ervaringen in *De Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen.* Op korte termijn willen ze een tweede ring van belangstellende buurthuizen aansluiting bieden.

Zij werken goed en constructief samen met ambtenaren. Dat smaakt wat de betrokken buurthuizen betreft naar voortzetting en uitbreiding.

Voor de zomervakantie komt er van betrokkenen een voorstel naar College en Raad waarin ze Burgerkracht 2.0 toelichten en hen vragen dit te blijven faciliteren.

Onze leefwereld is op de kop gezet door Covid-19. We kunnen samen meer dan vaak gedacht.

Er ontstond een grote creativiteit om samen iets te doen, betekenisvol bezig te zijn, initiatieven te nemen en te werken aan een samen leving voor anderen en jezelf.

Dat geeft het gevoel dat we weer controle over onze leefwereld kunnen krijgen en houden.

In de Perspectief nota herhaalt het College de intentie om burgers in Arnhem meer en vroeger te betrekken.

Voor ons is niet duidelijk hoe en met welke middelen het college dit wil realiseren!

Die intentie loopt daarmee het risico een papieren beleidstijger te blijven.

Zeker zolang er professionele organisaties en ambtenaren zijn, die denken wel te weten wat burgers nodig hebben of willen. Overigens zijn er ook burgers die alle inzet vanuit de gemeente en organisaties afdoen als: werkt toch niet, is alleen eigen belang.

Burgerparticipatie moet niet het zetten van een vinkje zijn.

Het BurgerServiceLab biedt haar kennis en kunde aan om in dialoog met alle betrokken partijen over deze thema ’s met oplossingen te komen.

De essentie van participatie is gezamenlijk eigenaarschap van een probleem EN partnerschap bij de oplossing.

Wij roepen Raad en College op de opgeschreven intenties waar te maken.

Voorzitter, tot slot
Laat de ophokplicht door Covid-19 geen aanleiding zijn voor terugval naar oud gezeur over rol- of taakverdeling, stammenstrijdjes en domeingesteggel.

Ik wens u allen veel plezier met en van uw werk

Vereniging
Stadsschoon
Arnhem

Arnhem, 8 juni 2020.

Aan:
- het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
- de raadsleden

Oegstgeestraat 3,
6843 HV Arnhem

Geacht college, geachte raadsleden,

Onderwerp: Versteende tuinen.

Schandplekken

Wij vertellen u niets nieuws, U ziet het her en der in onze stad. Versteende tuinen. Schandplekken in het aanzien van onze groene stad. Betegeling van een looppad en de inrit naar de garage is normaal. Maar voortuinen en zijtuinen worden verhard om te dienen als parkeerplaats. En mensen die niet van tuinieren houden kiezen voor betegeling van wat een fraaie groene tuin had kunnen worden.

Gratis parkeerplek op eigen terrein

Geen tuin te onderhouden

Mooie groene wijken

Arnhem heeft veel mooie groene wijken. En een aantal prachtige parken. Dat tezamen in een unieke stedenbouwkundige vingerstructuur. Dat moet zo blijven en het streven moet gericht zijn op een nog mooier Arnhem.

Stenen eruit, groen erin

Dat is het motto van de landelijke Operatie Steeenbreek. Volgens De Gelderlander van 30 mei j.l. zijn in dat kader in Nijmegen goede resultaten bereikt.In Arnhem kennen we op dit terrein Arnhem Klimaat Bestendig, Groen Arnhem en het Aanjaagfonds. Allemaal prima. Maar het levert o.i. te weinig op. We missen hier een duidelijk beleidspunt van de gemeente. Bij aanleg van nieuwe wijken dient ingebed te zijn dat onnodige verstening van tuinen van het begin af niet plaats vindt. In bestaande wijken met bedoelde schandplekken dient gestreefd te worden naar vervanging van verharding door groen. Een en ander is primair een kwestie van mentaliteit onder de bevolking. De gemeente zou kunnen uitdragen hoeveel argumenten er zijn voor bedoelde vergroening uit het oogpunt van milieu, klimaat en stadsschoon.
In de Perspectiefnota 2021 – 2014 staat o.a. “Arnhem is een groene stad, Die kwaliteit wordt gekoesterd en versterkt. Meer groen in de leefomgeving bevordert de biodiversiteit en speelt een belangrijke rol in het verminderen van problemen rond wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht”. Dat is duidelijke taal en meer dan ooit actueel, gezien de droogte die nu al voor het tweede jaar manifest dreigt te worden en dat eigenlijk al is.

Actieplan Groen Arnhem

Arnhem zou kunnen beginnen met van de vergroening van stadswijken een duidelijk bedleidspunt te maken. En in enkele hoofdlijnen aangeven hoe dat beleid concreet zal worden uitgevoerd. Primair kan het gericht worden op bevordering van de juiste mentaliteit onder de bevolking met ondersteuning van enkele voorbeeldprojecten. Maar een verdere subsidie regeling zou ook zeer stimulerend kunnen werken.
We beseffen dat dit geld gaat kosten. De komende bespreking van de Perspectiefnota geeft de gelegenheid om ook hier voor perspectief te zorgen.

Wij hopen dat u het bovenstaande in welwillende overweging wilt nemen.

Het bestuur van de Vereniging Stadsschoon Arnhem,

P. van Dijk, voorzitter

Geachte Raadsleden,

Ik ben Robert Jan Buis, geboren en getogen Arnhemmer. Ik woon in Arnhem-Noord en ben reeds 25 jaar actief in de vastgoed sector. Als Bedrijfsmakelaar met een passie voor Marketing werk ik in opdracht van ondernemende vastgoedbeleggers tot aan institutionele beleggers. Als betrokken Arnhemmer maak ik deel uit van het inspiratieplatform CityMarketing Arnhem.

De perspectiefnota zie ik als kans om de huidige generiek geformuleerde doelstellingen mede vorm te geven naar concrete akties. Deze mis ik in het document, als het gaat om het Thema "Wonen in een duurzamer Arnhem".

Ik zal even kort inhoudelijk op de Nota een tweetal opmerkingen willen maken, om daarna mijn spreektijd aan te wenden voor suggesties en verbeteringen om te komen tot een snellere invulling van het thema en de belangrijkste onderligger daarvan zijnde "Woondeal Arnhem – Nijmegen". Immers hierin is het Duurzaamheid Thema verankert.

<u>Inhoudelijk Perspectiefnota:</u>

1.) Pagina 11. "verkamering" ik snap dat handhaving aandacht verdient, maar zou graag meer aandacht zien voor de oplossing van het onderliggende probleem. Namelijk te weinig beschikbare, betaalbare wooneenheden voor de doelgroep(en).
[ADVIES : kijk nog eens goed naar het transformatiebeleid en geef ruimte voor "micro-appartments" desnoods tijdelijk tot de woonvoorraad op orde is. Ook tijdelijke flexibele huisvesting kan hierin bijdragen, Bijvoorbeeld leegstaande kantoren tijdelijk transformeren voor maximaal 5 jaar als migrantenhotel ?]
2.) Financiële paragraaf "tegenvallende inkomsten grondbedrijf". De ervaring leert dat men lange doorlooptijden hanteert en beschikbare lokaties die te vinden zijn op "Vastgoedplein" wel aangeboden worden, maar er geen marktransacties op kunnen/mogen worden gedaan. Men houdt zaken lang aan voor eigen planvorming en laat geen of weinig ruimte voor marktinitiatieven.
[ADVIES: geef meer ruimte voor marktwerking. Immers als je iets online aanbiedt en men aanvaard de uitgangspunten, dan zou je in een normale wereld tot zaken komen. Nu is men niet ontvankelijk. Voorbeeld hiervan is Kavel 7/7a op Arnhem-Centraal]

<u>Perspectiefnota in relatie tot Woondeal regio Arnhem-Nijmegen:</u>

Ik mis concrete (nieuwe) akties om invulling te geven aan de Woondeal, anders dan de budgetvraag voor nadere bezetting binnen de Gemeente ? Is dat wel nodig op deze wijze ? Kan Gemeente Arnhem niet meer sturen op co-creatie en zich beperken tot het stimuleren van nieuwe oplossingen en deze dan slechts inhoudelijk toetsen op de randvoorwaarden en meewerken met de (juridische) instrumenten beschikbaar ?

De Woondeal geeft uitstekend de "Sense-of-Urgency" aan.

<u>Wat ik mis in de Nota ten aanzien van de opgave in de Woondeal is;</u>

- Wat zijn nu de concrete akties ?

- Wie gaat nu wat en wanneer doen ?

- Is er een Taskforce binnen Gemeente Arnhem ?

- Bij welk loket kunnen we terecht met oplossingen ?

Het plan **"Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020 – doorkijk 2040 d.d. 31 januari 2012"** gemaakt in opdracht van Gemeente Arnhem is een uitstekend document gedragen door kennisintensieve partijen, echter in mijn optiek doet Gemeente Arnhem daar veel en veel te weinig mee.

Nog sterker de gemeenteraad heeft in juni 2018 een beslissing genomen (op onjuiste / misleidende informatie) in afwijking van dit 150 pagina tellende kennisdocument)(o.a. Arcadis, DGMR, IF Technology, alle kennispartijen in de bouw- en realisatie bedrijfskolom).

Concrete suggesties:

1) **Arnhem-Oost** (focusgebied Woondeal). [Vraag: is Gemeente Arnhem bereid gegeven de "Sense-of-Urgency" alle middelen in te zetten die ze beschikbaar heeft ? Is **onteigening** een middel in te zetten voor het hoger doel om conform Woondeal te komen tot een snellere realisatie binnen de geformuleerde randvoorwaarden ? Is er de bereidheid om eventueel Monumentale en/of beeldbepalende objecten te offeren voor een betere en aangepaste woonomgeving anno 2025 en verder ? Nu "gijzelen" dit soort objecten latente gebiedsontwikkelingen*. [Vraag: Stel nou dat die bereidheid er niet is voor de instrumenten onteigenen en monumentale objecten saneren, is er dan de bereidheid om af te gaan wijken van de huidige hoogte restricties ? Je ziet dat Nijmegen een voorsprong neemt in haar programmering mede door toestaan van diverse hoogte accenten binnen de stad ?]*

2) **Samenwerking met Woning Corporaties** (WOCO). Heeft Gemeente Arnhem instrumenten om een WOCO aan te zetten om actief mee te werken aan plannen ? [Casus: Een landelijke zorgpartij wenst een inbreiding te maken in Malburgen (Focusgebied in Woondeal), huidige pandeigenaren willen meewerken tot sloop. De zorgaanbieder wil nieuw bouwen in het sociale segment. Gemeente medewerkers vinden het een goed idee. De lokaal actieve WOCO werkt niet mee c.q. reageert niet. Dit plan circuleert reeds 9 weken hiermee blokkeert een door partijen gewenste binnenstedelijke nieuwe inbreiding die valt binnen de randvoorwaarden conform de Woondeal ?! *[Vraag: Heeft Gemeente een instrument om een WOCO aan te zetten tot aktie of sterker "coöperatie" ?]*

3) **Coehoorn Centraal** opnieuw in ogenschouw nemen gegeven de strategische ligging bij Arnhem-Centraal, A-1 winkelgebied en naast uitgaanscentrum De Korenmarkt. Gegeven de wens om binnenstedelijk te verdichten is het -voor Arnhem, gegeven de randvoorwaarden- de oplossing meer hoogbouw integreren. Locatie Coehoorn leent zich daar bij uitstek voor gegeven het hoogteverval, waarmee men hoog kan bouwen binnen de maximering van "Het Nieuwe Arnhemse- peil" (zie visiedocument 2012). *[Vraag: is de Raad bereid het gebied alsnog / opnieuw te herzien {de motie 20 juni 2018 te herzien} gegeven de historische adviezen medio 2012 en het voortschrijdende inzicht medio 2020 conform Woondeal Regio Arnhem-Nijmegen ?]*

Vriendelijk dank voor uw aandacht. Ik ben bereid tot het beantwoorden van vragen nu of buiten het inspreekmoment voor alle partijen.

Fijne avond en dank voor uw tijd.

Arnhem, Robert Jan Buis RT-SMP

KAN

Aan: Gemeenteraad Arnhem
d.t.v. D. Becker, plv.voorzitter en q.q. voorzitter Agendacommissie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

CC: A.D.M. van der Laak, voorzitter Raadswerkgroep Burgerparticipatie

Arnhem, 10 JUN 2020

Betreft: Raadsvoorstel Burgerparticipatie zonder Participatie van Burgers?

Geachte heer Becker,

Op 29 april 2020 nam de gemeenteraad van Arnhem bij hamerslag het initiatiefvoorstel-Van der Laak aan over burgerparticipatie. Ik heb bezwaren bij dit raadsbesluit.

Het voorstel werd direct op de besluitvormende raadsagenda geplaatst. Daarmee is inspraak van burgers onmogelijk geworden. Het werkgroeplid Maref (VVD) heeft mij deze gang van zaken toegelicht. Dat kon omdat geen van de fracties meningsvormende behandeling nodig vond. Die conclusie wordt normaal getrokken na de informatieve of de meningsvormende (1) fase.

Je zou kunnen betogen dat er inspraak heeft plaatsgevonden maar dat betoog faalt. Er heeft een Poolse Landdag plaatsgehad. Ik heb niets tegen een Arnhemse Staddag of een Poolse Landdag, maar dat is een vorm van co-creatie. Dat mag nooit in de plaats komen van de formele inspraak.

Bij co-creatie wordt samen de receptuur van de taart opgesteld. Het bestuursorgaan (hier: de raad, namens hen de werkgroep) gaat dan kneden en bakken. De burger is niet in staat gesteld om het baksel te beoordelen.

Omdat ik zie dat het systeem van de Arnhemse Staddag in plaats van de reguliere inspraak vaker wordt gebruikt wil ik hier een punt van maken. Fractievoorzitter Coenders (GL) stelde in het recente gesprek in Herman Centraal op DMB dat de inspraak nu weer op de ouderwetse manier plaats vind (5 minuten ruimte om je verhaal te doen) en dat hij dat jammer vind. Het is zeker goed om andere vormen te hebben, maar de Arnhemse Staddagmethode is principieel geen vervanger.

Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
KennisnetwerkArnhemNijmegen@gmail.com

KAN

Ik licht dit bezwaar graag nader toe.

Dit bezwaar had ik graag naar voren gebracht voorafgaand aan uw besluitvorming. Helaas werden betrokken burgers iets meer dan 24 uur voor de raadsvergadering door de raadsgriffie ingelicht over deze gang van zaken. De burger werd iets meegedeeld en kon niet meer handelen of participeren. En dat over een voorstel rond burgerparticipatie.

Ik licht deze klacht graag nader toe.

Dit bezwaarschrift is van tafel als de gemeenteraad toezegt dat er altijd reguliere inspraak mogelijk is bij voorstellen of besprekingen in de raadskamers. U wil de burger betrekken en hen faciliteren, dan moet het de burger niet onmogelijk gemaakt worden.

Het werd mij al onmogelijk gemaakt om op een normale wijze te participeren tijdens de Arnhemse Staddag, mede dankzij de onafhankelijke voorzitter van mijn tafeltje die vanuit de gekleurde bril van oud-SP-raadslid redeneerde en handelde. Achteraf gezien heeft Rebin Maref een klacht daarover voorkomen door hier informeel het contact over te zoeken. Dat is uitgesproken, waarvoor dank. Ik troostte me met de gedachte dat er nog een normale raadsbehandeling zou komen.

Ik zie uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groeten,

Ramon Barends

Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
KennisnetwerkArnhemNijmegen@gmail.com

10 juni 2020, Arnhem

Het stadhuis beschouwt het Nieuwe Bomenbeleid als een uitgave om de stad Arnhem **mooier** te maken, als een luxe. En niet als een noodzaak in deze tijd waarin de natuur in de stad **zelf** steeds belangrijker wordt voor de gezondheid en het dagelijks leven van **alle** Arnhemmers.

Beste Raadsleden,

Goed om jullie hier weer te zien !

De afgelopen maanden zijn we met de neus op de feiten gedrukt, met de natuur valt uiteindelijk niet te spotten. Positieve ecologische veranderingen in de stad zijn van levensbelang.

Het stadhuis **kan niet langer met haar oude programma** doorgaan, er zullen keuzes voor de **NATUUR in de stad zelf** gemaakt moeten worden.

Schrap bijvoorbeeld die veel te dure herinrichting van de Blauwe Golven. Haal die betonstenen er uit en hergebruik ze, breng een goede grondlaag aan en **plant bomen en struiken.**

In januari en februari hebben **jullie** allemaal benadrukt dat het nieuwe bomenbeleid concrete doelen moet hebben en dat een beter bomenbeleid belangrijk is voor de mensen, vogels en insecten in de stad.

De bomen en bossen in Arnhem worden steeds meer bedreigd door **de verdroging.**

De bewoners van de stad hebben meer schaduw en verbetering van de luchtkwaliteit nodig door middel van de aanplant van meer bomen in de stad. Er zal meer geïnvesteerd moeten worden in **ecologisch** onderhoud en beheer van **bomen en struiken**.

De geplande uitgaven voor het Nieuwe Bomenbeleid, zoals vermeldt in de Perspectiefnota 2020-2024 zijn echter volstrekt onvoldoende! Dit jaar en in 2021 wordt **geen cent extra** voor de bomen en bossen uitgetrokken. Pas in 2022 zou er **€ 210.000** bij komen.

Wij vragen jullie nu om B&W duidelijk te maken dat het Nieuwe Bomen beleid **meer inhoud en financiële armslag** nodig heeft ![1]

Hoeveel bomen wil de gemeente aanplanten de komende jaren?
Hoeveel ruimte wil men geven aan een ecologische inrichting, beheer en onderhoud?
Hoeveel vrijkomende agrarische akkers wil men inrichten voor de vergroting van het bosareaal?
Wat wil men besteden voor de stimulering van voedselbossen?
Wat gaat de gemeente ondernemen om het houtverbranden van de biomassacentrales en biomassaketels te laten stoppen?
Hoeveel geld wil men uittrekken voor maatregelen om de verdroging van de bossen en parken tegen te gaan?

[1] Er is nog steeds geen concept Uitvoeringsplan en wij worden niet geïnformeerd over de inhoud door de wethouder Groen.

De Arnhemse Bomenbond doet opnieuw een beroep op u !

met vriendelijke groet
namens de Arnhemse Bomenbond

Joost Blasweiler

De Arnhemse Bomenbond is een samenwerkingsverband van:
Bloei! In Arnhem, Actievoerders voor de bomen in Arnhem, Stichting EDSP ECO, Natuur en Milieu Schuytgraaf, Werkgroep Behoud Bomen in Arnhem, Elderveld Groen, Redactie Bomen en Bos, Werkgroep Klingelbeek, Arnhems Peil.

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024	
3. Genieten van een nog mooier Arnhem						
Blauwe Golven conform motie MJPB 2020-2023			-3,35			I
Dekking Blauwe Golven uit BR Zuidelijke Binnenstad			3,00			I
Dekking Blauwe Golven uit middelen voor bereikbaarheid			0,35			I
Dekking Blauwe Golven uit middelen urban sports			0,20			I
Kapitaallasten netto activeren Blauwe Golven				-0,42	-0,42	S
Bomenbeleid	-0,25	-0,39	-0,39	-0,39	-0,39	S
Bomenbeleid: dekking BR Groenfonds	0,25	0,10				I
Bomenbeleid: dekking groenfonds exploitatie		0,10	0,10	0,10	0,10	S
Bomenbeleid: dekking BR Groot Onderhoud		0,19	0,08	0,01		I
Bomenbeleid: dekking dmv vrijspelen investeringsbudget VRI			0,21	0,28	0,29	S
Uitvoeringsagenda dierenwelzijn incl dierenartskosten minima	-0,06	-0,11	-0,11	-0,11	-0,11	S
Dekking: incidenteel Openbare Ruimte	0,03					I
Dekking: incidenteel Armoede	0,03					I
Kunstgrasvelden	-0,18	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	S
Sloopkosten Kermisland				-0,27		I
Exploitatie sporthallen	-0,09					S
Totaal Genieten van een nog mooier Arnhem	***-0,27***	***-0,14***	***0,06***	***-0,83***	***-0,55***	

Opvallend is dat in het beleidsonderdeel “Genieten van een nog mooier Arnhem” voor de herinrichting van het kunstwerk De Blauwe Golven in 2022 **€ 3.350.000** is gereserveerd. De totale kosten van die herinrichting bedraagt ca. 10 miljoen euro. Wij zullen in 2021 en 2022 **intensief de bewoners van Arnhem informeren** welke partijen zich positief ingezet hebben voor de bomen in de stad en de Arnhemse bossen en landgoederen.

Na anderhalf jaar praten over het bomenbeleid en zes bomenpicknicks is het tijd voor iets nieuws:

Actief beschermingsbeleid en investeringen voor de Arnhemse bomen, vogels, struiken, insecten, bloemen en bijen ! Het beheer- en onderhoudsbudget voor bomen en groen in de stad moet structureel omhoog.
Meer Bomen: meer CO^2 reductie. Er moet geanticipeerd worden op de hete zomers: meer schaduw.
En voorkomen moet worden dat de bomen verdrogen in de stad en bossen.

Met vriendelijke groet van uw Arnhemse Bomenbond bomenbond@arnhemspeil.nl

5 juni 2020

Als burger verweesd bij mooi weer

Inbreng M. Jonker naar aanleiding van oproep tot inspraak over Perspectiefnota, hoofdthema "open en verantwoord besturen"

Geachte gemeenteraad, geacht gemeentebestuur,

1 Inleiding - multiple choice met paradijselijke thema's

Op 3 juni 2020 trof ik in mijn inbox een "laatste oproep" van de gemeente aan burgers om zich aan te melden om in te spreken op de gemeenteraadsvergadering van 10 juni aanstaande, naar aanleiding van de door de gemeente gepubliceerde "Perspectiefnota 2021-2024". Het is ook mogelijk een schriftelijke reactie in te sturen. Van deze laatste mogelijkheid maak ik gebruik.

De gemeente lijkt insprekers te vragen om zich te beperken tot inspraak over één van vier hoofdthema's, waaraan de gemeente de volgende namen heeft gegeven:
- Meedoen in een Socialer Arnhem;
- Wonen in een Duurzamer Arnhem;
- Genieten van een nog Mooier Arnhem;
- Open & Verantwoord Besturen.[1]

Een paradijselijke aanblik ontvouwt zich. Wie wil er nu niet wonen in een Sociaal, Duurzaam, Mooi en Open & Verantwoord Bestuurd Arnhem? Voor wie goed kijkt, is er echter niet zozeer sprake van een lonkend "perspectief", maar vooral van lonkende woorden. De geloofwaardigheid is gering.

Omdat ik van de gemeente één van die vier hoofdthema's moet kiezen, zal ik het uitleggen aan de hand van het thema "Open & Verantwoord Besturen". Maar eigenlijk gaat mijn inbreng over alle vier thema's, en met name over de samenhang daartussen, met het accent op burgerparticipatie.

2 Open & Verantwoord Besturen in de Perspectiefnota

Wat opvalt in de Perspectiefnota is dat de inhoudelijke tekst over "Open & Verantwoord Besturen", in het deel gewijd aan het "beleidsmatig perspectief", heel kort is. In het deel gewijd aan het "financieel perspectief" worden er onder hetzelfde thema allerlei financiële kwesties besproken. Het is op zichzelf goed als een gemeentebestuur inzichtelijk wil maken hoe het er financieel voorstaat met de gemeente, en hoe de vooruitzichten voor de komende jaren zijn. Maar dat is slechts een klein onderdeel van wat "open en verantwoord besturen" inhoudt, of althans zou moeten inhouden.

1 Zie bijlage: de gemeentelijke oproep op 3 juni 2020 en de tekst op de gemeentelijke website.

3 Arnhem wordt niet open bestuurd

Nog maar enkele jaren geleden was er in het Arnhemse gemeentebestuur een "bestuurscrisis", waarvoor het rapport-Frissen werd uitgebracht. Uit het nieuws over die crisis en uit het rapport kwam een beeld naar voren van politiek gekrakeel waarvan de waarheid het eerste slachtoffer was. Sindsdien lijken de rijen binnen de coalitie die nu aan de macht is, zich als een oester gesloten te hebben. Communicatie met burgers wordt strak "geregisseerd". Misschien dat de betreffende partijen en functionarissen binnen die oester heel open met elkaar omgaan - dat kunnen burgers zonder speciale contacten niet zien, want voor ons als buitenstaanders is die oester een *black box.*

Bekend is het bezoek van wethouder Bouwkamp in januari van dit jaar aan het Spijkerkwartier om de situatie bij de afvalcontainers in ogenschouw te nemen. "Toevallig" was het afval nabij die containers net de vorige avond opgeruimd door medewerkers van het door de gemeente ingeschakelde afvalinzamelingsbedrijf, dan wel door "afvalcoaches". De wethouder constateerde tevreden dat alles schoon was en het afvalbeleid dus goed werkte. Het deed denken aan het bezoek van tsarina Catharina de Grote aan de zogeheten Potemkin-dorpen, die (naar verluidt) speciaal voor haar werden opgericht om te laten zien dat het goed ging - ook destijds al op kosten van de belastingbetaler. Catharina was een buitengewoon succesvolle tsarina, maar zeker niet iemand die naar de huidige opvattingen "open" bestuurde.[2] Het inrichten van een schijnwereld, inclusief een toneelspel van "open" communicatie, is niet hetzelfde als echt open bestuur.

De afgelopen jaren zijn er verschillende momenten geweest waarop het vertrouwen van veel Arnhemmers in het bestuur werd geschokt. Ik noem enkele voorbeelden die me zijn bijgebleven: het nodeloos kappen van bomen, de stille medewerking van het gemeentebestuur aan een vervuilende en bomen-verslindende biomassacentrale terwijl bewoners ondertussen mochten meepraten over nieuw "bomenbeleid", het organiseren van steeds toenemende geluidsoverlast om de gemeentelijke kas te spekken (o.a. Koningsdag) en het doordrukken van een burger-onvriendelijk afvalinzamelingssysteem waarbij burgers worden betiteld als onverantwoordelijke "vervuilers" die "moeten betalen" en zoveel mogelijk worden klemgezet.

Op die punten heeft het gemeentebestuur niet "open en verantwoord" bestuurd, maar zolang mogelijk een autoritaire houding aangenomen en legitieme belangen van burgers arrogant over het hoofd gezien. Het gemeentebestuur begon in sommige gevallen pas (een beetje) te luisteren na acties van grote aantallen woedende bewoners, in andere gevallen drukte het gemeentebestuur, braaf gevolgd door een (formeel democratische) gemeenteraadsmeerderheid die ook niet naar bezwaren wilde luisteren, autoritair zijn wil door.

---

2 De horigheid (lijfeigenschap) werd in Rusland pas veel later afgeschaft, en verergerde onder Catherina in sommige opzichten juist: "Catherine did initiate some changes to serfdom. If a noble did not live up to his side of the deal, the serfs could file complaints against him by following the proper channels of law. Catherine gave them this new right, but in exchange they could no longer appeal directly to her. She did this because she did not want to be bothered by the peasantry, but did not want to give them reason to revolt. In this act, she gave the serfs a legitimate bureaucratic status they had lacked before. (...) Other than these, the rights of a serf were very limited. A landowner could punish his serfs at his discretion, and under Catherine the Great gained the ability to sentence his serfs to hard labour in Siberia, a punishment normally reserved for convicted criminals. The only thing a noble could not do to his serfs was to kill them. The life of a serf belonged to the state. (...) Under Catherine's rule, despite her enlightened ideals, the serfs were generally unhappy and discontented." Bron: https://en.wikipedia.org/wiki/Catherine_the_Great (geraadpleegd: 5 juni 2020)

4 Het gemeentebestuur is niet werkelijk aanspreekbaar

Ongeacht de politieke signatuur van het college van B&W, lijkt het Arnhemse gemeentebestuur in al zijn geledingen (bestuur, gemeenteraad, ambtenaren) al minstens twintig jaar niet goed aanspreekbaar te zijn voor gewone burgers.

De afgelopen jaren heb ik me op verschillende gebieden geëngageerd met het bestuur van de gemeente Arnhem:

- Sinds 2005 kom ik samen met een aantal andere bewoners op voor de bescherming van onze directe leefomgeving tegen de plannen van opeenvolgende projectontwikkelaars, die door de gemeente worden gefaciliteerd. Er is sprake van een opeenvolging van niet-nagekomen toezeggingen van de gemeente. Op dit moment weigert de gemeente al bijna vijf jaar lang het bestemmingsplan te handhaven, ondanks een handhavingsbesluit en rechterlijke uitspraken;
- Ik heb me ingezet voor beperking van geluidsoverlast in onze wijk (vijftien jaar geleden een door mij gewonnen rechtszaak waarna de gemeente haar beleid aanpaste; vorig jaar een brief n.a.v. Koningsdag, waarop het college van B&W nog steeds niet heeft geantwoord);
- Ik heb me ingezet voor privacy en een burger-vriendelijk afvalbeleid (de gemeente volgt haar eigen privacy-beleid niet maar verzamelt zonder noodzaak persoonsgegevens, en verandert telkens haar schijnbare doelen met de gegevensverwerking);
- Ik heb me ingezet voor serieuze wijkparticipatie (de gemeente veranderde de spelregels en voorwaarden tijdens een participatietraject voor een parkeerplan en zette burgers met andere ideeën dan die van een gevestigd lobby-groepje op die manier buiten spel);
- Met bizar veel moeite en tijd ben ik erin geslaagd de herplant van twee bomen (nabij mijn eigen woning) te bewerkstelligen, toen de gemeente gemaakte afspraken niet nakwam;
- Ik heb inbreng geleverd bij de totstandkoming van het nieuwe groenbeleid (dat in de praktijk nog steeds weinig waarborgen biedt voor een respectvolle omgang met groen; alles hangt af van hoe het door wethouders en ambtenaren wordt geïnterpreteerd; onlangs is er een achttien meter hoge boom nabij mijn woning gekapt - ik weet niet waarom).

Ik heb als burger echt mijn best gedaan om op verschillende punten met het gemeentebestuur in gesprek te komen. Op grond van mijn ervaringen heb ik de indruk dat het Arnhemse gemeente-bestuur als geheel, in al zijn geledingen, geen intrinsieke belangstelling heeft, en dus niet werkelijk openstaat, voor inbreng van burgers, maar hooguit instrumentele belangstelling. Voor burgers zie ik primair drie mogelijkheden om bij de gemeente zulke instrumentele belangstelling te wekken:

(1) Door middel van een goed-georganiseerde, jarenlange lobby, waarbij allerlei vormen van **belangenverstrengeling** worden gecultiveerd;
(2) Door middel van het mobiliseren van de **woede van flinke aantallen burgers**, waardoor er politieke druk ontstaat;
(3) Door middel van (de dreiging van) **rechtszaken** en het daarmee gemoeide reputatierisico.

Dat is voor de meeste mensen ondoenlijk. Maar nu roept u individuele burgers op inbreng te leveren bij de Perspectiefnota 2021-2024... Dat dient alleen voor de bühne, zodat jullie achteraf kunnen zeggen dat jullie bewoners hebben uitgenodigd om mee te denken - een theaterstuk van vrijblijvende quasi-"participatie", zonder geloofwaardigheid. Waar het in de huidige cultuur van bestuurlijk Arnhem aan ontbreekt, is congruentie tussen woorden en daden.

5 Ontbrekende congruentie tussen woorden en daden

Vanwege die ontbrekende congruentie tussen woorden en daden klopt het niet wat er op pagina 7 van de Perspectiefnota staat, onder hetzelfde kopje "Open en verantwoord besturen":

> Dit doen wij niet alleen. Wij doen dit samen met de Arnhemmers en de vele bedrijven en organisaties actief in Arnhem. We betrekken hen bij plannen die we maken. En we proberen zoveel mogelijk ervaringsdeskundigen te raadplegen voor het verbeteren van onze plannen. Wij ontwikkelen onder meer het programma Burgerparticipatie. Het is de bedoeling dat dit programma vooral praktisch van aard wordt en ons handvatten geeft hoe we inwoners en partners het beste bij plannen en projecten kunnen betrekken.

Deze woorden klinken op het eerste gehoor goed, maar als "ervaringsdeskundige" wil ik u teruggeven dat het mijn ervaring is dat gemeentelijke woorden over participatie veel te vaak niet overeenstemmen met gemeentelijke daden - en dat bij gemeentefunctionarissen vaak zelfs het bewustzijn lijkt te ontbreken dat er een discrepantie is tussen hun woorden (al of niet in de vorm van verwijzingen naar geformuleerd "beleid") en hun daden. Dat willen ze van zichzelf niet weten.

De Perspectiefnota, die ik in zijn geheel heb gelezen, zit taalkundig relatief goed in elkaar vergeleken met andere gemeentelijke teksten die ik heb gezien. Het probleem zit hem niet in de tekst van de Perspectiefnota zelf, maar in de relatie tussen die tekst en de bestuurlijke praktijk. De woorden kunnen nog zo mooi zijn, het is mijn ervaring dat het handelen van de gemeente Arnhem daar in de praktijk in hoge mate los van staat.

6 Geen "programma Burgerparticipatie" maar een leerweg "luisteren naar burgers"

Als het "programma Burgerparticipatie" straks door de gemeente op instrumentele wijze ingezet wordt om aan bestuurlijke maatregelen "legitimiteit en draagvlak te geven", dan zal dat programma in de praktijk dienen om kritiek op of protest tegen die maatregelen te bemoeilijken of te onderdrukken. Het hele idee dat Burgerparticipatie door middel van een "programma" kan worden bevorderd, is dubieus. Burgerparticipatie zou "in de genen" van elke bestuurder en ambtenaar moeten zitten en deel moeten uitmaken van elk afwegings- en besluitvormingsproces.

Wat allereerst nodig is, is een leerweg voor ambtenaren en bestuurders om anders naar burgers te gaan kijken dan de meesten van hen nu doen - en dan denk ik met name ook aan hoge managers en bestuurders, die het allermeest lijken op te gaan in een instrumentele, "gesloten" logica (*"Wij tonen empathie omdat dat vertrouwen wekt en acceptatie vergroot"*). Zonder een verandering van hun attitude en bewustzijn, zullen burgers zich altijd verweesd blijven voelen terwijl ze zien hoe de gemeente ondertussen mooi weer speelt met behulp van "theaterstuk Burgerparticipatie".

Zo'n leerweg helpt alleen, als die ambtenaren en bestuurders onderweg ook leren om anders met zichzelf om te gaan. Alleen wie goed met zichzelf omgaat, kan anderen echt ontmoeten en goed naar hen luisteren. En alleen wie goed luistert, kan anderen goed overtuigen (niet: manipuleren).

De gemeentelijke bubble van (deels) onbewuste zelfgenoegzaamheid moet worden doorgeprikt. Pas dan kan de gemeente echt positief bijdragen aan het perspectief van "de rest" van Arnhem.

Bijlage

Email van de gemeente Arnhem 3 juni 2020

Laatste oproep: Praat mee over Arnhem!

Op woensdagavond 10 juni is het voor Arnhemmers mogelijk om voor de gemeenteraad in te spreken op één thema van de Perspectiefnota: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. Een schriftelijke reactie is ook mogelijk. Meer informatie over dit inspreekmoment? Lees meer

[na aanklikken hyperlink:]

https://www.arnhem.nl/actueel/alle_nieuwsberichten/Praat_mee_over_Arnhem

Praat mee over Arnhem!

Heeft u ideeën over de stad Arnhem? Welk onderwerp verdient volgens u meer aandacht? Laat het de gemeenteraad horen!

Op woensdagavond 10 juni spreekt de gemeenteraad voor het eerst over de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor de komende vier jaar. Er is voor u de gelegenheid om in te spreken op één van de vier hoofdthema's: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. U kunt zich uiterlijk tot maandag 8 juni aanmelden via griffie@arnhem.nl. Vermeld bij uw inschrijving graag uw thema, naam, telefoonnummer en emailadres. Voor vragen kunt u bellen naar 06-53680102 (Marijne).

Het inspraakmoment zal veilig en volgens de nieuwe richtlijnen van de anderhalvemetersamenleving ingericht worden. Daarom is er een maximaal aantal van 24 deelnemers welkom op het Stadhuis. Wilt u liever via schriftelijk weg een reactie insturen? Mail uw bijdrage uiterlijk 8 juni via griffie@arnhem.nl

Praktisch

Wanneer: woensdagavond 10 juni 2020 tijdens de Politieke Avond.
Uiterlijke datum aanmelden: maandag 8 juni via griffie@arnhem.nl
Locatie: Stadhuis Arnhem (Koningstraat 38 te Arnhem)

De Perspectiefnota is te vinden op https://financien.arnhem.nl/

Geachte leden van de gemeenteraad,

Mijn naam is Alie Sijtsma en ik woon sinds 2005 in deze mooie stad.

U geeft mij spreektijd, omdat u begrijpt dat u in de eerste plaats moet luisteren naar de mensen die de veranderingen wel of niet voor zich zien.

Ik citeer uit de Nieuwjaars speech van meneer Marchouch:
“We moeten het norm- en waardenbesef herzien.
De onbeschaafdheid en het asociale gedrag.
Zoveel mensen zijn het normbesef uit het oog verloren.
Wat Nederland nodig heeft is een beschavingsoffensief. Het uitbannen van geweld, misdaad en onverschilligheid van de leefomgeving.”

En dat laatste is iets waar alle vrijwillige opruimers van Arnhem dagelijks tegenaan lopen. Letterlijk. Echt letterlijk in al zijn smerigheid.
Ik ben het met u eens, dat er in Nederland een beschavingsoffensief op gang gebracht moet worden.
Zullen we dan maar beginnen in Arnhem? Kunnen we de mooiste en groenste gemeente van Nederland worden?
Duurzaamheid begint aan de basis.

Want hoezo moet ik als burger een transitie maken om van het gas af te gaan. Hoezo moet ik zonnepanelen voor duurzaamheid?
Zolang het aan de basis niet in orde is, zolang er iets schort aan het norm- en waardenbesef van velen…zolang we niet bereid zijn om geld uit te geven aan adequate verplichte lesstof op scholen, zullen we onze kinderen moeten voorbereiden op een vervuilde toekomst, als we er samen niets aan doen.

Ik vraag u dringend om in gesprek te gaan met de scholen en het op gang brengen van de bewustwording. Leren door te doen. Voorbeeldfunctie zijn.
Voor veel volwassenen heb ik de hoop opgegeven. Maar de kinderen, mijn kleinkinderen, uw kinderen en kleinkinderen, die willen we toch een veilige en schone toekomst bieden?

Ik vertegenwoordig ook een groep opruim vrijwilligers: Heel Arnhem Schoon.
Wekelijks rapen we tussen de 30 en 40 grote vuilniszaken zwerfvuil op, alleen al in Malburgen. En dan nog is niet alles opgeruimd.
Wij als groep geloven erin, dat veranderingen van onderaf moeten komen.
De steen in de vijver – het rimpeleffect.
Eenlingen die weerstand bieden tegen de “nieuwe norm”:

-dat het volkomen normaal is om alles maar van je af te gooien, want dat doet toch iedereen-
Nee, gelukkig geldt dat niet voor iedereen.

Wij willen meewerken aan het beschavingsoffensief. Niet door boos te worden of met de vinger te wijzen. Nee, door het voorbeeld te geven en met medeburgers op straat in gesprek te gaan.
Ik, wij, zien de uitdaging om negativiteit om te buigen naar positiviteit en bewustwording.

Ik ga pas mee met de transitie naar duurzame energie die u als gemeente van mij vraagt, als het aan de basis geregeld is. We moeten een nieuw bewustzijn ontwikkelen en een nieuw evenwicht vinden. Zolang dat bewustzijn er aan de basis voor velen niet is, is er voor u nog werk aan de winkel.
En voor opruimers zoals wij.

Ik dank u voor uw aandacht,

Inspreekavond Perspectiefnota gemeente Arnhem 2021-2024

Aan: De Gemeenteraad
Van: Hilde Haazen
Betreft: Duurzaamheid in Arnhem

Mijn betoog gaat over de duurzaamheidsplannen van de gemeente Arnhem en de manier waarop Arnhem haar inwoners betrekt hierin.

Uit de perspectiefnota blijkt nog maar eens dat Arnhem duurzaamheid hoog op de agenda heeft staan. Al sinds 2010 werkt de gemeente aan dit thema en de gemeente heeft zichzelf als doel gesteld om als gemeente voorop te lopen in de transitie naar een circulaire economie. Ik ben mij gaan verdiepen in dit onderwerp en kwam er achter dat Arnhem bij echt veel initiatieven betrokken is en dat de doelstellingen die Arnhem zichzelf stelt al veel verder gevorderd zijn dan dat ik wist. Daar wordt ik blij van. Maar tegelijkertijd komen er ook drie grote vragen bij mij naar boven.

1. Het viel me op dat de in het verleden gestelde doelen niet behaald zijn. Ik vraag mij daarom ook af waarom die doelen niet behaald zijn en wat Arnhem gaat doen om in 2030 (met als tussenstop 2023) de doelen wel te halen?

2. De vraag die voor mij als inwoner van Arnhem heel concreet is: wat kan ik van Arnhem verwachten op het gebied van duurzaamheid? En wat vooral ook niet?

3. Tot slot vraag ik mij af waarom ik als inwoner van Arnhem niet van deze plannen wist tot het moment dat ik mijzelf een paar avonden gunde om me daar in ging verdiepen? Hoe mooi zou het zijn als Arnhem er in slaagt om haar doelstellingen op zulke mooie maar ook enigszins ontastbare begrippen als duurzaamheid en circulariteit te verbinden met tastbare onderwerpen: meer groen in de wijken, hoe gaan wij om met water en het overschot/tekort hier op? Waarom is het zo belangrijk om afval te scheiden? Ik heb als inwoner nergens een antwoord op de vraag gevonden: “What’s in it for me?”

Als ik simpelweg de vraag google “kan ik subsidie krijgen op zonnepanelen in Arnhem” dan is het antwoord nee.

Maar als ik de vraag “wat doet Arnhem op het gebied van duurzaamheid” dan vind ik bakken informatie en kan ik mij voorstellen dat de gemiddelde inwoner van Arnhem de weg kwijt raakt in termen als
“circulaire economie award 2018”
“New Energy made in Arnhem” (waarom niet gewoon in het Nederlands trouwens?) “samenwerkingsverband Regio Arnhem Nijmegen”
“concept bod RES-Regio”
“hotspot energy”
En het mooiste google resultaat vond ik nog wel: “The Economic Board .com” want als ik dat google zie ik letterlijk dit staan: **The Economic Board** is een triplehelix-organisatie in de regio **Arnhem** - **Nijmegen** met Wageningen. Ons doel is om de regionale economie te versterken.)

Al met al kom ik er achter dat er heel veel informatie is maar dat ik snel verdwaal in het oerwoud van deze informatie. Het is veel, (en ook heel mooi, begrijp me niet verkeerd) maar wel allemaal op een behoorlijk strategisch niveau nog. Zullen we het met z’n allen tastbaar gaan maken?

Goedenavond mijn naam is Ilona Annema en ik wil graag mijn visie delen op duurzaam wonen in Arnhem.

In de nota wordt vooral gesproken over de energietransitie, om de uitstoot van CO2 te minderen. Voor mij gaat het om meer dan alleen de energietransitie. Het gaat voor mij om meer circulair wonen en leven.

Vanaf de jaren 50 zijn we in Nederland en dus ook in Arnhem enorm gegroeid in welvaart, economie, gezondheid. En met die groei is ook de bevolking gegroeid, wat betekent meer inwoners in Arnhem, meer huizen die gebouwd zijn. We zijn vooral de afgelopen 70 jaar lineair gegroeid. Naar alsmaar meer en groter. Het is normaal om op jezelf te wonen en steeds groter te gaan wonen en 2 auto's voor de deur te hebben staan. Om je huis steeds meer op te vullen met spullen. Die we 'by the way' niet eens allemaal nodig hebben.

We zijn door deze lineaire groei onze fossiele grondstoffen gaan uitputten. Voor huizen gaat het dan om steen, cement, gas. Grondstoffen die we vaak 'all over the world' halen, want daar is het goedkoper.

Want circulair meer duurzaam wonen en leven gaat niet alleen over energie. Uit cijfers van Milieu Centraal blijkt dat jaarlijks 8 ton van de uitstoot van CO2 in Nederland door energie in huis en vervoer komt. En maar liefst 12,5 ton komt door voeding, kleding en spullen. Dagelijkse gebruiksartikelen vormen dus een groot percentage van de uitstoot en hierin valt winst te behalen als we de uitstoot willen verminderen. Minder consumeren, meer lokaal, meer recyclen van wat er al is. Met Corona is ook gebleken hoeveel we afhankelijk zijn van landen als China. Want hoe duurzaam is het om de Primark in Arnhem te vullen als het van de andere kant van de wereld moet komen?

Ik zie in Arnhem een groene en circulaire stad. Met een circulair centrum, wellicht wel in het prachtige Rembrandt Theater als locatie. Met een verpakkingsloze winkel voor groente, fruit, brood, kaas, noten, zaden, granen. Met je weckpot en tasje erheen. Hoeveel minder afval zou dit opleveren als iedere Arnhemmer hier 1x per week naar toe gaat? Waarbij lokale boeren hun buitenbeetjes of Arnhemmers met moestuintjes hun fruit kwijt kunnen? Zodat er minder vervoer nodig is. Met een atelier waar oude kleding, tassen, textiel worden omgetoverd tot nieuwe producten. Waardoor er minder verspilling en vernietiging is.

Iedere Arnhemmer een regenton. Wellicht wel gemaakt van afval uit de Rijn? Hoeveel drinkwater scheelt dit op extreme droge dagen die we nu afgelopen maanden al hebben gehad. Ieder tuinschuurtje in Arnhem en dat zijn er nogal wat, een groen dak. Bemeste potgrond van de poep van de paarden en koeien uit Meinerswijk en de Veluwe zodat kunstmest met fosfor niet nodig is. En nieuwe huizen worden alleen nog maar van gerecycled hout met isolatie van oude spijkerbroeken gemaakt. Want steen is iets het stenen tijdperk toch?

Spreektekst Perspectiefnota 2021-2024

Kelly Amanda Bolsenbroek
Woensdag 10 juni 2020

Geachte voorzitter, beste leden van de Gemeenteraad, dank voor uw aandacht en tijd.

Mijn naam is Kelly Amanda Bolsenbroek, ik ben 28 jaar, werk als docent in het mbo en voor vakbond CNV Onderwijs en woon hier in het mooie Arnhem.

De perspectiefnota heb ik gelezen. Ik heb enkele opmerkingen en zet vraagtekens bij bepaalde onderdelen. Ten eerste over wonen in een duurzamer Arnhem;

Dat er problemen zijn op de Nederlandse woningmarkt, zoals het tekort aan woningen, is algemeen bekend. Ik zal waarschijnlijk niet de eerste zijn die dit punt naar voren brengt deze avond. Dus dat laat zien hoe schrijnend de situatie in Arnhem is. Ik heb vrienden die noodgedwongen nog of weer thuis wonen, vrienden die verloofd zijn en graag een gezin willen beginnen maar dat niet kunnen in een flatje met 1 slaapkamer of vrienden die ondanks het hebben van een goede baan met huisgenoten wonen. Dan zijn de meeste van mijn vrienden nog hoogopgeleid en hebben meestal goede banen of baankansen, daardoor maak ik me al helemaal zorgen over mijn mbo-studenten en het feit dat mensen tegenwoordig vaak flex-contracten krijgen, wat alleen meer financiële onzekerheid geeft.

Ik heb de mazzel dat ik een vast contract heb en woon in een leuke huurwoning. Die heb ik overigens via-via gevonden. Niet iedereen van mijn generatie heeft dat geluk en die connecties. Echter zou ik in de toekomst pleegouder willen worden, naar mijn weten hebben we ook een enorm tekort aan pleegouders in Arnhem. Helaas kan ik in mijn huidige woonsituatie geen slaapkamer bieden. Kopen kan ik niet vanwege de studieschuld die ik nog aan het afbetalen ben. Gelukkig zie ik wel dat er appartementen worden gebouwd in Arnhem, de targeted ads weten mij zelfs op Instagram te vinden. Helaas vallen die niet binnen mijn budget. Je kunt de nieuwe cao mbo gewoon op internet vinden, het zal niet als een verrassing komen dat ik alleen geen huur van 800 of soms wel 1000 euro kan opbrengen.

Dus mijn vraag is: Gaan jullie in je bestemmingsplannen rekening houden met alleenstaanden en starters? Mensen die te veel verdienen voor sociale huur en soms zelfs huurtoeslag, daarentegen momenteel veel te weinig voor particulier? Vele van deze mensen werken namelijk in vitale beroepen en volgens mij hebben we die mensen hard nodig. Voor woningbouwcoöperaties zijn wij niet interessant. Je zult geen grote winst op ons maken. Overigens is dat een voorbeeld van op korte termijn denken. Vergeet ook de oudere generatie niet, ouders van mijn vrienden en bovendien ook mijn eigen ouders willen best kleiner en gelijkvloers gaan wonen, maar veel seniorenwoningen zijn er ook niet. Dat terwijl als zij verhuizen er weer een mooie gezinswoning vrij komt voor mensen van mijn generatie die een gezin willen stichten. Dit alles leidt tot mijn belangrijkste overkoepelende vraag: zijn of worden de bestemmingsplannen generatie-proof? Als dit niet het geval is, ontstaat er nooit en te nimmer doorstroom op de woningmarkt.

Dan even over dat woord, generatie-proof: Houden jullie in alle plannen rekening met niet alleen de jongeren maar alle generaties? Ik weet dat ik met 28 inmiddels tot de oudere jongen behoor. Even een voorbeeld: Gisteren maakte Coalitie Y, een prachtig voorbeeld van jongerenparticipatie dat overigens erg inclusief is want zelfs mbo'ers zijn vertegenwoordigd, een eisenpakket bekend voor de landelijke politiek vanuit verschillende jongerenorganisaties. Kunnen jongeren in Arnhem ook gevraagd, ongevraagd en ongezouten advies geven en meedenken over hun stad? Kijken jullie of alle plannen voor deze stad eerlijk en evenwichtig zijn en houden jullie rekening met alle verschillende inwoners die deze stad rijk is?

Geachte leden Gemeenteraad,

thema: Meedoen in een sociaal Arnhem, en
Genieten van een nog mooier Arnhem.

Door mijn werk als wijkverpleegkundige en vrijwilligster diverse organisaties, weet ik best wel wat van ouderen, en daarom heb ik al heel lang een wens:
Openbaar Vervoer voor ouderen (65 plussers) in de daluren.
Zo kunnen zij , op hun moment naar activiteiten, die niet in de eigen wijk of dichtbij zijn.
Voor andere vervoerders moeten ze veel regelen, lang wachten (en nu in Corona tijd zelfs nog langer).
Gratis Openbaar Vervoer houdt ouderen langer zelfstandig en actiever, maar ook bezoek aan onze binnenstad kan de winkeliers steunen.
Ik vind dat wij als Arnhem ons daarvoor moeten inzetten: voor een (w)aardige ,plezierige oude dag.
Het werkt zeker preventief, activiteiten ook voor ouderen zijn alleen maar goed.

Het is mooi dat Arnhemse Cultuur-organisaties de komende jaren miljoenen subsidie ontvangen van Het Rijk. Voor deze organisaties kan "mijn" doelgroep al een deel van het publiek worden.
Gratis Openbaar Vervoer voor onze ouderen, zodat zij naar activiteiten als Kunstcafé 55+, Rozet, Gelders Orkest, en zo veel meer kunnen.
Gebruik van het Openbaar Vervoer in de daluren zal een mooi bedankje naar onze ouderen zijn, na best veel leed nu in Corona tijd van thuis alleen zijn of in verzorging- / verpleeghuizen zonder nauwelijks contacten.
Dat is heel moeilijk te verdragen , zij hebben beter verdiend.
Het doet mij verdriet , hoe de ouderen de afgelopen maanden zo zijn behandeld, laten we wat goeds voor ze doen,nu.

Ik vraag u allen heel serieus over mijn wens na te denken,

Vriendelijke groeten,

Kitty Vossen

Ik ben docent, VO, Olympus College, Nederlands, al zo'n jaar of elf.

Speerpunten uit perspectiefnota

Toekomst bestendig
Kansengelijkheid
Eigen kracht van inwoners mobiliseren > regie geven/houden op eigen leven, mensen aan het werk krijgen.
Corona > jongeren die buiten de boot vallen
Risico op achterstanden door schoolsluiting.

Dat laatste eerst: risico op achterstanden door schoolsluiting is niet de kern van het probleem. Burgemeester Marcouch heeft dit naar mijn mening duidelijker verwoord: het zijn de kwetsbare kinderen waar we in het onderwijs de grootste zorgen om hebben.

Ik werk nu zo'n elf jaar in het onderwijs, Brugjaar Jan Ligthart, waar we leerlingen die vanuit groep 8 nog niet 'rijp' zijn voor VO in een jaar proberen steviger te maken en evt. achterstanden Taal en Rekenen kleiner te maken.
In de loop der jaren werd het me steeds duidelijker: leerlingen ontwikkelen zich het best in een situatie waarin zij zich gekend voelen. Alles staat of valt met de mate waarin een school (docent, coach, mentor, OOP) contact kan maken met een leerling.
Helaas geeft onze onderwijsvorm voor het VO in Nederland te weinig ruimte om de relatie leerling-docent/mentor/coach goed vorm te geven.

In het kader van omdenken, buiten kaders denken, kwam ik op een ander idee om die verbondenheid met elkaar vorm te geven: zorg dat een leerling (en het personeel) op school rondlopen met een trots gevoel 'dit is mijn school'. Daarbij keek ik met een schuin oog naar de vorm van de high school in USA. Leerlingen zijn van 8 – 5 op school. Nemen deel aan lessen tot een uur of twee, drie, waarna er op het schoolterrein allerlei activiteiten worden aangeboden waaraan leerlingen deelnemen: sport, drama, debatclub, fotografieclub, muziek, boekclub, redactie schoolkrant, etc.
Een voetbalteam kan meedraaien in lokale competitie.
Leerlingen komen kijken naar uitvoeringen van de dramaclub, muziekgroep, tentoonstelling van fotografieclub. Elke maand verschijnt een schoolkrant.
Dit alles zal bijdragen aan het (trotse) gevoel 'dit is mijn school'.
Daarnaast zijn leerlingen een hele dag op school, maken kennis met andere activiteiten, bezigheden, en kunnen zich daarna hopelijk beter een keuze maken voor een vervolgopleiding.

Op school staan lokalen leeg na een uur of drie > mogen zzp'ers daar activiteiten aanbieden? Het liefst bewoners uit de wijk. Kan dat?

Marjon Hoeks

2020-06-10-arnhemspeil-inspraak-wonen-in-een-duurzamer-arnhem-perspectiefnota-2021-2024

Naarmate de verstening toeneemt stijgt de temperatuur. Loop je door Arnhem dan valt op dat in de oude wijken er wel flink wat straatwerk uit kan en bomen erin. De gemeente heeft het centrum van Arnhem de hoogste urgentie gegeven om de hittestress op te lossen en daar zijn we blij mee. Ook zien we dat er al heel mooie groenstukken zijn in Arnhem Zuid.

Met een betere leefbaarheid stijgt ook de productiviteit, verbetert het humeur en verdwijnt het chagrijn. En een groene omgeving is ook nog eens een rustgevende omgeving. Om het probleem met hete zomers op te lossen zijn voornamelijk hoge bomen nodig.

7 wetenschappers van De Hogeschool van Amsterdam hebben vorige maand een rapport gepubliceerd met als titel “De hittebestendige stad.” Hierin beschrijven zij wat een stad kan doen tegen hittestress:

1. Iedere woning moet zich binnen een straal van 300 meter bij een aangename en aantrekkelijke koele verblijfsplek bevinden.

2. Er is op het heetst van de dag minimaal 40% schaduw nodig op belangrijke looproutes, zodat essentiële functies in de stad voor iedereen bereikbaar blijven. Ook is er op het heetst van de dag op loopgebieden in buurten minimaal 30% schaduw nodig, zodat de buurten aantrekkelijk blijven.

3. Er moet zoveel groen zijn dat er verdamping kan optreden en de gemiddelde luchttemperatuur wordt beperkt. De benodigde hoeveelheid hangt af van het wijktype.

In Arnhem hangen inmiddels 130 sensoren die naast de fijnstof ook de luchtvochtigheid en de buitentemperatuur meten en met de toekomstige uitbreiding van het Burgermeetnetwerk komen daar nog eens tientallen sensoren bij. Arnhem heeft met dit uitgebreide meetnetwerk goud in handen, geen enkele stad in Nederland meet op zoveel plekken temperatuur, luchtvochtigheid en fijnstof.

Het Arnhemse LuchtData Project gaat graag de samenwerking aan met de gemeente om de hittestress duidelijk en actueel in kaart te brengen. We werken aan een OmgevingsData Monitor. Deze combineert de data van het burgermeetnet, weerstations, de landelijke hittestress- en bomenkaarten en een satelliet. Deze combinatie maakt het mogelijk om een betrouwbaar beeld te geven van de hittestress. De monitor geeft het zo weer dat het voor iedereen te begrijpen is. Het is geen geheim dat wethouder Bouwkamp ons Arnhemse Luchtdata Project niet ondersteunt echter lijkt dit ons een kans voor de stad die te groot is om te laten liggen. Daarom verzoeken wij de gemeenteraad om de wethouder opdracht te geven om hiermee aan de slag te gaan.

En dan is er nog het probleem van de eikenprocessierups. Door veelvuldig gebruik van neonicotinoïden sinds de jaren 80 is de biodiversiteit flink afgenomen. Er moet een groot ambitieus plan, niet alleen voor de groenvoorziening maar ook voor de huizenbouw. Met het moderniseren van woningen verdwijnen ook essentiële broedplaatsen voor vogels en overwinteringsplekken voor vleermuizen die de rupsen eten. We denken daarbij aan nestmogelijkheden, bomen, overwinteringsplekken, en meer gemeenschapsgroen. De gemeente kan projectontwikkelaars opdracht geven om zulke maatregelen in het Programma van Eisen op te nemen. Hierin kan bijvoorbeeld ook worden toegevoegd dat voor de bouw van iedere nieuwe woning de CO2-uitstoot gecompenseerd moet worden met aanplant van bos binnen een straal van 30 km.

In de andere zaal wordt vanavond ingesproken over het bomenbeleid. Daar vertelt de Arnhemse Bomenbond dat er dit jaar en volgend jaar geen extra geld gaat naar het bomenbeleid. Wij verzoeken u dit wel te doen en zo de hittestress en de eikenprocessierups aan te pakken.

Hartelijk dank voor uw aandacht,

Marloes Spaander namens Stichting Arnhems Peil

www.arnhemspeil.nl

Een rookvrije generatie start nu

Wekelijks raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan, de helft hiervan zelfs voor de leeftijd van 65 jaar. In totaal sterven elk jaar zo'n 20.000 Nederlanders. Roken kan ziekten veroorzaken zoals kanker, hart- en vaatziekten en luchtwegziekten. Ook van meeroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan doodgaan. Kinderen van ouders die roken hebben meer kans op het krijgen van chronische oorontsteking. Ondanks deze harde feiten wordt het nog steeds te normaal gevonden dat kinderen beginnen met roken. "Wat heeft dit met onze gemeente te maken?", hoor ik u denken.

Rookvrij opgroeien zou vanzelfsprekend moeten zijn. Ieder kind dat geboren wordt, moet de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. De afgelopen tijd zijn er al veel stappen gezet voor een rookvrije generatie: van rookvrije schoolpleinen tot rookvrije sportaccomodaties. En dan kom ik terug op onze gemeente. Wat mij betreft is de gemeente Arnhem toe aan een volgende stap: het creëren van rookvrije recreatiegebieden en parken. Wat mij de afgelopen tijd opviel, is de vele rokende mensen in de recreatiegebieden en parken. Plaatsen waar wij kinderen graag zien spelen, om ook hun dagelijkse beweging te krijgen. En laat ik het voorop stellen: het gaat me hierbij echt niet om volwassenen hun genot af te nemen. Ik besef me dat het voor veel rokers lastig is om te stoppen. Juist omdat stoppen zo moeilijk en ingewikkeld is, zou ik graag willen dat de gemeente al die kinderen beschermt. Zien roken is gaan roken.

Een bij-effect van dit verbod zou een vermindering zijn van afval. Loop een rondje door een willekeurig park, zoals bijvoorbeeld het Sonsbeekpark en u ziet meteen de sigarettenpeuken liggen. Ze zijn nauwelijks meer te tellen. Een verbod in onze prachtige parken is dus niet alleen gunstig voor de gezondheid van de komende generatie, maar ook voor het milieu. Wat mij betreft is het tijd dat de overheid, en dus de gemeente, niet langer meer wegkijkt.

Ter verdieping over dit onderwerp raad ik u het boek "De sjoemelsigaret, hoe artsen en overheid de tabaksindustrie vrij spel gaven" van Joop Bouma aan en verwijs ik u graag naar de website https://rookvrijegeneratie.nl/

Mocht u nog vragen hebben of van gedachten willen wisselen over dit onderwerp, dan hoor ik dit uiteraard graag.

Met vriendelijke groet,

Myrna Linders
Arts jeugdgezondheidszorg, maar spreekt op persoonlijke titel als burger van Arnhem

Geachte,

Hier mijn bijdrage: Meepraten over Arnhem. Ik zou het onderwerp: "Genieten van een nog mooier Arnhem", willen aansnijden.
Gezien mijn leeftijd en corona, helaas per mail en niet fysiek.

Sinds kort wonen wij (man, vrouw en hond, uit Rotterdam) aan de Jansbuitensingel en met plezier.
Wel valt af en toe pijnlijk op dat de stad Arnhem
het gevecht tegen het zwerfvuil aan het verliezen is. Wat we ook zien is dat er hard gewerkt wordt door de medewerkers om het park
voor onze deur en bij de Musis een beetje netjes te houden. Het lukt dus niet. We snappen dat dit moeilijke tijden zijn.
Wij prikken zelf zwerfvuil, maar in deze coronatijd liever niet. En om bij het onderwerp te blijven: een vieze stad is geen mooie stad.
Het valt op dat in de binnenstad prachtige afvalbakken staan met sigarettendovers. Die zijn niet in de parken rondom Jansbuiten en binnensingel te vinden:
gevolg: tientallen peuken op de grond, het gif ervan loopt in de aarde. Ook valt op dat aan de kant waar geen afvalbakken staan, er nog meer zwerfafval is.
Met name Dominos is een hotspot: volgepropte afvalbakken met kartonnen pizza dozen en drankblikjes omgeven door een kring overloopafval.
Ook rond de zitbanken hoopt het vuil zich op: medewerkers met afvalzuigers zouden hier intensiever moeten schoonhouden (peuken!).
In het gras wemelt het van hondenpoep: stadstoezicht zou hier strenger moeten toezien op hondenuitlaters (poepzakjes bij zich hebben!).

Een naar gezicht, de parken zijn zo prachtig en worden qua groenvoorziening zo goed onderhouden.

Wat is hier aan te doen, wat kunnen wij doen als burger? In Rotterdam hield ik mij als bestuurslid van een bewonersorganisatie bezig met
het thema: Schoon, Heel en Veilig. Een schone, hele stad wordt vanzelf een veilige stad en dan komt mooi en gezellig vanzelf.
Wij weten dat elke woensdag de binnenstad opgeruimd wordt door vrijwilligers, daar zullen we zeker aan meegaan doen. Wel vervelend is
als wij straks zwerfvuil van anderen opruimen in het park voor ons huis, er bij elke storting in de container de kassa voor ons gaat lopen, dat stimuleert niet.
Een klep aan onderzijde in de huisvuilcontainer voor zwerfafval ontbreekt, dat zou al helpen. De parken (zeker nu) worden zeer intensief gebruikt.
Niet iedereen gaat er netjes mee om helaas. Dat verdient aandacht. En natuurlijk geldt dit niet alleen voor onze directe woonomgeving, maar overal!

Met vriendelijke groet,

Geachte voorzitter, beste leden van de Gemeenteraad, dank voor uw aandacht en tijd.

Ik ben Pascal Mulder van Fraenck. Een Social Enterprise hier gevestigd in Arnhem. Samen met Ratna Ho, mijn partner, heb ik dit bedrijf opgericht om hoogwaardige mode te verenigen met duurzame en sociale doelstellingen. We maken supermooie tassen en kleding van restant materialen, op inmiddels twee locaties – Een groot pand aan de Beekstraat en sinds kort in samenwerking met Waar op Arnhem Centraal, waar we op dit moment voornamelijk mondkapjes maken en verkopen.

Een van onze belangrijkste doelstellingen is om zoveel mogelijk mensen met afstand tot de arbeidsmarkt werknemersvaardigheden bij te brengen. Dit kan de Nederlandse taal zijn, maar ook werkritme, sociale vaardigheden of specifieke vakvaardigheden.

Zoals jullie begrijpen gaat ligt hoofdstuk 'Meedoen in een socialer Arnhem' ons nauw aan het hart en hebben wij hier als onderneming, maar ook als bezorgde burger een aantal vragen over.

Allereerst waarderen we de inzet op dit onderwerp en vinden het goed dat jullie dit zo serieus nemen. Mensen zonder werk, zonder een breed netwerk om terug te vallen, zonder goede handvatten om verder te komen, zijn de meest kwetsbare mensen uit onze samenleving. We moeten met z'n allen voorkomen dat deze groep onevenredig hard wordt getroffen door de Coronacrisis en alles op alles zetten om hen de helpende hand te bieden en te activeren. Helpen zelfstandig te worden. Een drietal vragen:

Vraag 1: In de nota staat: "We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en hun sociale netwerk, zodat zij kunnen deelnemen aan de maatschappij." De meest kwetsbare mensen hebben juist geen sterk sociaal netwerk, waardoor ze voor een groot deel afhankelijk zijn van begeleiding. Op welke ondersteuning kan deze groep rekenen vanuit de gemeente? Op welke manier staat Arnhem klaar om, zoals in de nota beschreven, 'bestaanszekerheid', 'toekomstperspectieven' en 'nieuwe wegen' te bieden? Dit zijn prachtige woorden, maar wat zijn concrete voorbeelden van hulp die geboden kan worden? En dan met name aan de mensen die het 't hardst nodig hebben?

Vraag 2: Welke rol zien jullie weggelegd voor bedrijven als de onze? De social enterprises, die niet monetaire winst, maar juist maatschappelijke impact als belangrijkste doel hebben? Op dit moment wordt het ons niet makkelijk gemaakt. De begeleidingsinkomsten zijn gehalveerd, sinds het nieuwe beleid. Onze vaste lasten echter niet. Hoe moeten wij deze gemiste inkomsten opvangen?

Vraag 3: Wij bestaan onder andere door financiële ondersteuning van de Rabobank Foundation en Stichting DOEN, waar we hen erg dankbaar voor zijn. Zij zien de potentie van ons soort bedrijven en steunen dit omdat ze er toekomst in zien. Dit jaar zijn we een lening van €100.000 aangegaan om verder te kunnen groeien. Er staat veel voor ons op het spel. Welke ondersteuning kunnen wij vanuit de Gemeente verwachten? Zien jullie een voortrekkersrol voor Arnhem als het gaat om sociaal ondernemerschap? En als dit het geval is, wat gaan jullie doen om deze rol waar te maken?

Iedere avind rond de klok van 1900 uur gaat bijna de gehele straat de auto in en gaat de auto parkeren op het grasveld tussen de huizen omdat de mensen gewoon niet slapen van angst datver weer een auto brand komt.
Waarom kunnen er geen parkeerplaatsen komen.
Iedere nacht lopen we metbzijn 3 of 4 huiten vanaf half 3 tot een uur of 6. Om de onze buurt maar veilig te houden.
Steeds meer mensen in de straat bemen camera's voor hun eigen gevoel sinds de auto branden hebben wij ze nu ook thuis.
Ongeveer 2 x in de week moet de cita extra komen vanwege al het afval wat naast de container gedumpt is . Van vuilniszakken stoelen banken tuin afval zakken vol poepluiers noem het maar op alles wordtber neer gelegd. En wat er hier snachts door de wijk wandeld fiets of rijd datbis echt veel . Waarom niet extra controleren .

P. Waijer

Reactie perspectief nota m.b.t. Participatie wet accent op onderwerp werk en inkomen.

De perspectief nota geeft aan op pagina 4 dat "wij realiseren ons dat de inzet om meer mensen richting betaald werk te krijgen onder druk staat door de corona crisis. De vraag is hoeveel banen verloren gaan en of er na de crisis voldoende werk is voor diegene die werk zoeken.

Naast de perspectief nota heeft er bij het Cluster werk en inkomen een doorontwikkeling plaatsgevonden en we zijn blij te zien dat dit nu vaste vormen aan gaat nemen. Er komt een wijkregisseur in de wijken vanuit (loket) werk en inkomen. De adviesraad werk en inkomen heeft voorafgaande aan deze ontwikkelingen een aantal concrete adviezen gegeven waarvoor ik verwijs naar onze website adviesraad werk en inkomen. De kernpunten bij de adviezen welke nu mooi kunnen worden meegenomen bij de uitvoering in de wijken:

- Aantekening bij wijkgericht werken: zorg bij de wijkregisseurs voor gelijkwaardige professionele kennis en kunde en focus naar betaald werk. Dit omdat de diagnose en inschatting van consulenten tot welke afstand de inwoner afstaat van betaald werk cruciaal is. Professionalisering van en in de uitvoering middels bewezen methodieken.

- Richt je op de arbeidsmarktregio want het idee dat men vanuit de wijk naar werk wordt begeleidt is een mooi uitgangspunt, echter werkgevers bevinden zich regionaal en zelfs landelijk (en doorgaans sporadisch in de wijk) en het is belangrijk dit inzicht mee te nemen en goed in kaart te brengen.

- Maak een ondersteunings- sociale overeenkomst bij de aanmelding (wijk regisseur/consulent) waarin je heel concreet afspraken vastlegt (welke steun cq wat wil de klant/werkzoekende bereiken als ontwikkelplan.) wat kan de consulent bieden. Welke acties en met welk doel! Let hierbij per individu wat kansen en mogelijkheden zijn –sociale netwerken in kaart brengen .

- Breng het perspectief van de werkgevers goed in kaart en maak dit leidend, m.a.w. welke competenties vragen de werkgevers zodat een match kan worden gemaakt met competenties bij de werknemers of werkzoekenden

- Maak kernpunt participatiewet helder dat: het doel is Financiële, economische en sociale zelfstandigheid. Leg daarbij de intenties vast en leervermogen t.a.v. werk.

- Breid de rol van Scalabor en anderen uit naar meerdere doelgroepen die werk zoeken, dus niet alleen richten op Sociale Werkplaats doelgroep

- Zorg voor één helder systeem wat door iedereen kan worden gebruikt en er geen onnodige dubbelingen plaats vinden en dus tijd verloren gaat met het gebruik van diverse systemen.

- Geef nu al ruimte aan loopbaanwijzigingen en breng in kaart welke sector meeste baanverlies is en waar meeste werk komt zodat tijdig kan worden omgeschakeld en doe dit samen metde ketenpartners en werkgever (schakelen aan de poort zodat het merendeel direct naar andere werk kan worden doorbemiddeld)

- Met betrekking tot werknemers W.S.W e.a. Zorg voor een duidelijk perspectief voor de werknemer dit advies sluit aan bij (motie SW werknemers perspectief centraal 26 mei 2015 PvdA)zij pleiten voor een werknemersloket waarbij consultenten weten hoe dit perspectief kan worden ingericht via een plan in samenwerking met het Werkgevers Servicepunt e.a. Deze doelgroep met gedeeltelijke arbeidsbeperking komt niet in Wajong meer en is dus afhankelijk van inkomen uit werk.

- Zorg voor een stabiele inkomenssituatie waarbij werken geen stress geeft (mogelijk uitbetalingen van uitkerende instanties gelijk maken aan uitbetaling loon) en tijdelijk uitkerend instantie rol van werkgevers heeft zodat vaste lasten kunnen worden doorbetaald. Werken loont waarbij goede voorlichting info over de situaties. Er is een aanzet hiertoe gemaakt breidt dit uit.

- Maak verbinding tussen aspirant werkzoekenden en werkgevers middels het PSO certificaat (Prestatie Sociaal Ondernemen) te beginnen bij de gemeente, waarbij het accent ligt dit certificaat te behalen en te houden. Als de gemeente zich dit eigen heeft gemaakt kan zij anderen organisaties en alle werkgevers in de regio leren en faciliteren dit ook te doen en te blijven doen. De boodschap is dan dat het loont om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen en te houden als duurzame oplossing. Dit blijven toetsten en belonen of zichtbaar maken wie dit doet. Het werkinvesteringsfonds zou hier een stimulerende rol in kunnen spelen. (doel 500 mensen naar werk zou dan perspectief krijgen) door korting te bieden op PSO certificaat

Hartelijke groet

Nanda Bakker

namensadviesraad werk en inkomen

hondencrèche
Doggies Dig It
Puur hondengeluk!

Meijnerswijk 27
6841 HA, Arnhem

www.doggiesdigit.nl

Goedenavond. Mijn naam is Jessica Derks. Ik ben eigenaar van de Arnhemse hondencrèche Doggies Dig It.

Drie jaar geleden ben ik, na een periode van werkeloosheid, begonnen met dit initiatief. Doggies Dig It is een vergelijkbaar met een kindercrèche, alleen dan met viervoeters. Wij zijn uniek in de omgeving omdat wij honden opvangen zonder dat ze in kennels hoeven. De honden verblijven bij ons in een grote groep en maken de hele dag plezier. De crèche is geopend op doordeweekse dagen van 7 tot 19. De eigenaren brengen hun honden voordat ze zelf naar hun werk gaan en halen hen aan het einde van de dag weer op. Doggies Dig It is binnen 3 jaar uitgegroeid tot een goedlopend bedrijf en wij krijgen nu nog steeds aanmeldingen voor nieuwe honden.

De hondencrèche was gevestigd op Meijnerswijk. Zoals u weet zijn daar plannen voor woningbouw waardoor het huurcontract van tijdelijke aard was. Afgelopen jaar heeft projectontwikkelaar, Condor Wessels, mij laten weten de locatie waar de hondencrèche gevestigd was, zelf in gebruik te willen nemen. Wij hadden tot 1 maart j.l om te vertrekken.

Het blijkt erg moeilijk te zijn om een nieuwe vestigingsplaats voor de hondencrèche te vinden. Ik heb al het denkbare geprobeerd maar helaaas zonder resultaat. Toen niks lukte heb ik geprobeerd of de gemeente op een of andere manier een locatie kon faciliteren. Desnoods een tijdelijke. Ik had een locatie nodig voor mijn bedrijf, geen liefdadigheid. De crèche is prima in staat zijn eigen broek op te houden en vraagt de gemeente alleen mee te denken over een plek om voort te bestaan. Helaas tref ik keer op keer ambtenaren die wel aardig maar onverschillig lijken te zijn of het misschien te lastig vinden om hier energie in te steken. Als ik ze al te pakken kan krijgen.

Nu zult u zich misschien afvragen waarom u mee zou moeten denken met een commerciële ondernemer. Wat mij betreft hoeft u dat niet. Natuurlijk ben ik gefrustreerd door het gebrek aan betrokkenheid van de gemeente bij de ondergang van mijn zo zorgvuldig opgebouwde bedrijf. Ik heb er de afgelopen 3 jaar heel hard voor gewerkt. En natuurlijk heeft mijn vertrouwen in de overheid een knauw gekregen. Ik ben van de burgers die geloven in ons systeem, en nu ben ik in de war. Maar in ben me er ook terdege van bewust dat mijn persoonlijk leed niet van maatschappelijk belang is. Dus daarom ben ik niet hier.

Ik ben hier om u duidelijk te maken dat er met de sluiting van de hondencrèche iets verloren gaat dat heel waardevol is voor de gemeente Arnhem. Ik ben hier om u te vertellen dat u voorbij gaat aan de behoeften van een hele grote groep Arnhemse burgers. Zij worden simpelweg niet gehoord als u onverschillig blijft ten aanzien van de sluiting van de Arnhemse hondencrèche.

Eigenlijk komt het erop neer dat ik denk dat u misschien niet goed op de hoogte bent van wat de crèche voor de stad betekent.

De crèche is voor veel Arnhemse burgers dé oplossing in hun drukke bestaan.

Deze groep mensen heeft de hondencrèche nodig omdat ze honden hebben met speciale behoeftes. U kunt hierbij denken aan erg jonge of oude honden, kreupele honden, of honden met verlatingsangst. Maar er zijn ook veel eigenaren die hun hond gewoon een leuke dag in de crèche gunnen.

Voor de stad heeft het grote voordelen als Doggies Dig It voortgezet kan worden. Alleen al om het unieke concept waarvan er maar een aantal bestaan in Nederland. Belangrijker nog is de enorme behoefte die er is bij de Arnhemse bevolking met hond. Er is voor hen helaas geen alternatief. Bovendien verblijven de honden bij ons op een vaste plaats en veroorzaken daarom geen overlast in de openbare parken van stad.

Maar in het licht van uw perspectiefnota is het van belang te weten dat de hondencrèche werk- en leerplaatsen biedt aan een heel aantal mensen. Stageplaatsen worden doorgaans gevuld door studenten aan het Helicon in Velp en Nijmegen en aan het aeres college in Barneveld. Deze mensen worden opgeleid tot medewerkers en managers is de dierenbranche maar er zijn ook paraveterinairen in opleiding bij. Er werkt bij de hondencrèche al vanaf aug 2017 een persoon met afstand tot de arbeidsmarkt. Deze dame is enorm gegroeid in de 2,5 jaar dat ze bij ons is. Dat was geweldig om te zien Voor de sluiting waren er dagelijks 5 personen aanwezig: 3 stagiaires en één persoon dmv een participatieplaats. (en ikzelf 12 uur per dag) Daarmee kregen niet alleen de bezoekende honden de gelegenheid te leren en te groeien maar ook onze medewerkers.

Er was echter behoefte aan 9 personen per dag: 4 stagiaires, 2 mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en 2 personen in vaste dienst voor 30 p week elk. Ik heb gewacht met het aannemen van nieuwe mensen omdat sluiting van de crèche een voortdurende dreiging vormde.

Ik las in uw perspectiefnota dat u van alles wilt doen aan de naderende toename van het aantal werkelozen door corona in de stad. U schrijft ook na de coronacrisis in te zetten op voldoende werkgelegenheid. En zegt er te zullen zijn om hulp te bieden aan Arnhemmers om nieuwe wegen en toekomstperspectieven te vinden waarbij u Arnhemmers die al langer afstand hebben tot de arbeidsmarkt niet uit het oog zal verliezen.

Ik vind het in dat licht moeilijk te begrijpen dat u zo makkelijk voorbij gaat aan de sluiting van een groeiend Arnhems bedrijf dat leerplaatsen, participatieplaatsen en werkgelegenheid biedt. En bovendien een behoefte vervult van een grote groep werkende Arnhemmers.

Groet,
Jessica Derks
Doggies Dig It

Arnhem stad van creativiteit en inspiratie

- Korte intro
- Merlijn Schrijvers
- 2020

- Idee er achter Kunst & street art
- Reizen

- Bezoekers
- Uniek
- Media aandacht

- **Kunstacademie**
- **Stadsbeeld**

- **Instagram spots**
- **Foto's**

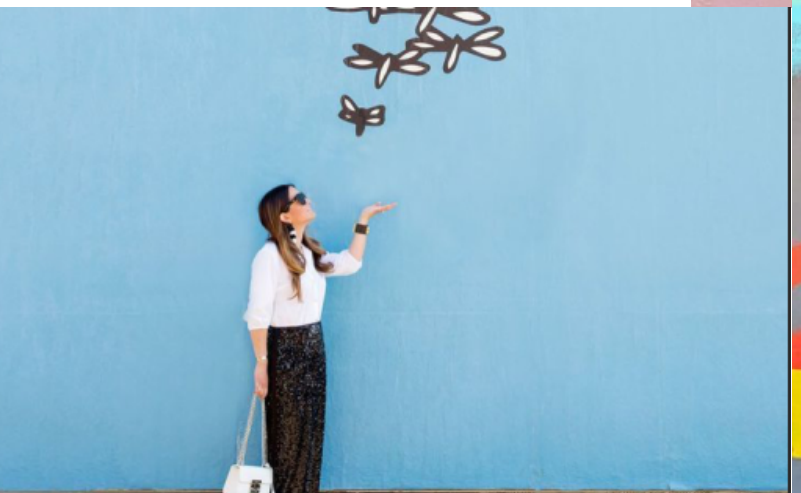

- creatief met groen

Sfeer in de straten

- **bijvoorbeeld slotjes brug/muur**
- **Mensen hebben aandenken**

Wat ik vraag aan de gemeente

Dit mogelijk maken

- Kijken naar de mogelijkheden van dit plan
- Informeren bij kunstacademie/de juiste mensen zoeken

Financieel hoeft dit niet veel te kosten

- Winkels/horeca
- Arnhemmers trots maken
- Mensen worden er gelukkig van

Einde bedankt voor uw aandacht

- Zijn er nog vragen?

Arnhems Corona noodplan

Investeren in een sociale toekomst

SP Arnhem – juni 2020

Met dit investeringsplan doet SP Arnhem concrete en sociale voorstellen om de gevolgen van de coronacrisis voor Arnhem aan te pakken. Daarmee willen we banen behouden en banen creëren, investeren in dat wat vitaal en cruciaal is en de tweedeling in Arnhem aanpakken. Niet stilletjes afwachten totdat de rekening van de crisis moet worden betaald, maar nu aan de slag. Dit is een plan voor een sociale toekomst voor Arnhem.

Arnhem is geraakt en getekend
Niet alleen hebben we te maken met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks. Een enorme economische recessie wordt verwacht - gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008. Veel mensen zijn nu al hun baan kwijt of dreigen hun baan te verliezen.[1] Steeds meer mensen zijn afhankelijk van de voedselbank, afhankelijk van schuldhulpverlening. Steeds meer mensen kunnen hun huur niet meer betalen. De armoede neemt snel toe.[2] Een op de vijf Nederlanders heeft nu al minder inkomsten dan in de tijd voor corona.[3] Arnhem, met van oudsher al een grote tweedeling, zal hierdoor geraakt en getekend worden. We weten dat na deze coronacrisis een economische crisis komt. We mogen niet lijdzaam afwachten of doen alsof er niets aan de hand is. We moeten nu handelen.

Niets doen is geen optie. Nu investeren is de enige optie.
Tijdens de coronacrisis hebben we gezien wat cruciaal is en van vitaal belang is. We hebben gezien wat van waarde is voor onze stad, voor onze samenleving. De onmisbare banen en beroepen die zo belangrijk zijn dat we niet zonder kunnen. Als we weten wat cruciaal is en van vitaal belang, dan weten we ook waar we zeker in moeten investeren. Daarom stelt de SP een Arnhems actieplan voor een sociale toekomst voor. We investeren in de lokale economie en in banen zodat we beter voorbereid zijn op de economische crisis die komt. We doen er alles aan zodat de armoede in Arnhem als gevolg van de crisis niet toe- maar afneemt, in lijn met de motie van de SP die gemeenteraad van Arnhem aannam (bijlage 1).

1) Investeren in dat wat cruciaal is
Tijdens de coronacrisis kreeg de zorg applaus. Zorgverleners hebben een enorme extra prestatie geleverd. In de ziekenhuizen. In de verpleeghuizen. Maar ook in de thuiszorg, de jeugdzorg en de gehandicaptenzorg. Zij zijn cruciaal voor ons allemaal. Maar nog steeds wordt er in Arnhem voor miljoenen bezuinigd op de zorg. En dat terwijl de werkdruk in de zorg voor de coronacrisis ook al enorm hoog was. Bezuinigen is het tegenovergestelde van waardering voor de cruciale rol van de zorg in Arnhem. De bezuinigingen draaien we daarom terug. En: samen met ROC's en zorginstellingen investeren we in het omscholen van

[1] https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.html
[2] https://nos.nl/artikel/2333348-zorgen-over-oplopende-armoede-door-corona-alle-seinen-staan-op-rood.html
[3] https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-een-vijfde-van-de-nederlanders-ervaart-inkomensterugval/

mensen. Voor belangrijke banen in de zorg maar ook voor andere cruciale beroepen. Zoals voor banen in het onderwijs, voor meer onderwijzers en onderwijsassistenten.

Bescherm dat wat cruciaal is
Het minste wat we kunnen doen is álles op alles zetten om de cruciale mensen in de frontlinie te beschermen. Half mei bleek dat 6 op de tien medewerkers in verpleeghuizen of thuiszorg nog steeds zonder beschermingsmiddelen werkt.[4] Daarom investeren we twee miljoen euro in Scalabor, om extra productielijnen voor mondkapjes en andere beschermingsmiddelen op te zetten. Zo creëren we banen voor Arnhemmers én veiligheid voor onze zorgverleners en de Arnhemmers voor wie zij zorgen.

2) Banen behouden en banen creëren in Arnhem
Veel Arnhemse ondernemers komen door de crisis in de problemen. Om de crisis te overbruggen is er een steunpakket vanuit Den Haag. Dit pakket is lang niet altijd toereikend. Arnhem gaat zelf ook helpen om lokale ondernemers overeind te houden. Door bijvoorbeeld opdrachten zoveel mogelijk aan Arnhemse ondernemers te geven en door opdrachten vooruit te betalen in plaats van achteraf.

Er moeten duizenden betaalbare huizen worden gebouwd. En: er moeten duizenden slechte huizen worden opgeknapt. Ongezonde huizen met schimmel-, en vochtproblemen, met achterstallig onderhoud en slechte isolatie. Huizen waar mensen nu een torenhoge energierekening betalen. Die huizen gaan we isoleren en voorzien van collectieve zonnepanelen op de geschikte daken. Dan gaat de energierekening en dus de lasten voor mensen omlaag, dan worden de huizen weer gezond om in te wonen, kunnen we mensen omscholen en we creëren we banen in bouw en techniek. Samen met ROC's, Arnhemse aannemers maken we een ambitieus plan voor het bouwen en opknappen van Arnhemse huizen en voor de mensen die daarvoor nodig zijn.

De Arnhemse economie is uniek. In plaats van 10 miljoen euro uit te geven aan een facelift van parkeerplaats de Blauwe Golven investeren we in onze economische sectoren, waaronder de creatieve sector en sportieve sector, in cultuurmakers en kunstenaars. Dan behouden we banen én kunst, cultuur, creativiteit en mode in Arnhem. Het Stadstheater moet worden opgeknapt, maar het onderdak van Introdans en Oostpool kan door de provincie betaald worden. Dat scheelt 20 miljoen voor de gemeentekas. Ook dit geld zetten we in om de gevolgen van de Coronacrisis te bestrijden.

3) Armoede voorkomen en aanpakken
Armoede moeten we zoveel mogelijk voorkomen. Dat doen we door het behoud en creëren van banen. Maar dat doen we ook door het eerlijker verdelen van de lasten. We voeren een coronataks voor vastgoedmagnaten en villabezitters in en verlagen de belasting voor huurders. De rekening van de crisis laten we betalen door degenen die dat kunnen betalen (bijlage 2).

We schrappen de boete op ziek zijn, het eigen risico, voor Arnhemmers met een laag inkomen via een basisverzekering zonder eigen risico. Dat brengt de lasten van de meest kwetsbaren mensen omlaag, en voorkomt het mijden van zorg en de problemen die daaruit voortkomen (bijlage 3).

[4] https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2020/05/veel-zorgpersoneel-werkt-nog-steeds-onbeschermd

Om bezuinigingen te voorkomen op dat wat van waarde is voor Arnhemmers stellen we een coronafonds in. Dan kunnen we de financiële gevolgen door de coronacrisis opvangen. Met een financiële buffer is Arnhem voorbereid op eventuele kortingen vanuit Den Haag en kunnen we asociale bezuinigingen voorkomen.

Investeren in een sociale toekomst voor Arnhem
De voorstellen uit dit investeringsplan zijn belangrijke stappen om sociaal uit deze crisis te komen. Maar meer is nodig. Arnhem moet als provinciehoofdstad samen optrekken met andere gemeenten om de provincie te bewegen de Gelderse miljarden niet op de bank te laten staan, maar in Gelderland te investeren. Deze investeringen door de provincie in Gelderland zijn namelijk keihard nodig.

Financieel overzicht - Arnhems Corona Noodplan

Investeringen voor een sociale toekomst

bedragen in € x 1mln.

	Eenmalige investeringen	
v1	Coronafonds - opvangen financiële gevolgen crisis	26
v2	Productie van beschermingsmiddelen	2
v3	Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, bouw, etc.	5
v4	Aanpak en verduurzaming slechtste huizen	10
	totaal eenmalige investeringen	43
	Dekking eenmalige investeringen	
d1	Schrappen facelift blauwe golven	10
d2	Klimaatfonds inzetten voor opknappen slechtste huizen	10
d3	Provinciale bijdrage Nieuwe Haven of anders schrappen	3
d4	Prov. bijdrage stadstheater/lauwersgracht, anders schrappen	20
	totaal eenmalige dekking	43
	Structurele uitgaven	
s1	Schrappen bezuinigingen op (jeugd)zorg en sociaal domein	13
s2	Gratis mondzorg en geen eigen risico zorgverzekering	5
	totaal structurele uitgaven	18
	structurele inkomsten	
i1	Coronataks vastgoedmagnaten en villabezitters	10
i2	Overige structurele dekking (zie bijlage 4)	8
	totaal structurele inkomsten	18
	Overig	
o1	Verlaging lokale lasten huurders	pm
o2	Verhoging lokale lasten vastgoedmagnaten en huisjesmelkers	pm

Bijlage 1:

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	29 april 2020
Ter bespreking van	Debat coronacrisis
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Corona vergroot kloof tussen arm en rijk, gemeente moet die kloof verkleinen
Nummer Zaaknummer	**20M62** 465781

De Raad,

In vergadering bijeen,

Constaterende dat;
- de coronacrisis grote gevolgen heeft voor de Arnhemse samenleving
- de coronacrisis de armen veel harder treft dan de rijken,

Overwegende dat;
- de van oudsher aanwezige sociaal-economische kloof in onze stad door de coronacrisis nog dieper dreigt te worden met alle gevolgen vandien voor de samenleving als geheel en kwetsbare inwoners in het bijzonder

Spreekt uit dat;
- de gemeente er alles aan moet doen wat in haar vermogen ligt om deze sociaal-economische tweedeling te verkleinen en ingrijpende wijzigingen van de meerjarenbegroting daarvoor onvermijdelijk zijn

Draagt het college op;
- de concept-voorjaarsnota zo in te richten dat de sociaal-economische tweedeling, die door corona-crisis nog groter dreigt te worden, zoveel als mogelijk wordt verkleind

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

AANGENOMEN

Bijlage 2:

RECHTVAARDIGE LOKALE BELASTINGEN

Bedrijven hebben de afgelopen tientallen jaren steeds hogere winsten gemaakt en betalen steeds minder belasting. Huishoudens zijn daar sterk bij achtergebleven. Als gemeente kunnen we dit deels compenseren door huishoudens te ontzien en bedrijven meer aan te spreken. We moeten ons daarbij wel realiseren dat de gemeentebelasting maar een klein deel van de lastendruk van huishoudens en bedrijven uitmaakt. Een gemiddeld bedrijf geeft meer geld uit aan koffie voor het personeel dan dat ze lokale lasten afdraagt. Daarnaast is het goed om onderscheid te maken tussen hardwerkende (kleine) ondernemers en vastgoedmagnaten en pandjesbazen die bezit uitponden en teren op de arbeid van anderen.

Besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar stil

'Het besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar vrijwel stil. Een deel van de verklaring is dat de huishoudensgrootte in de afgelopen decennia is afgenomen. De belangrijkste reden is echter dat de groei van het huishoudinkomen achterblijft bij de groei van de totale economie. Vooral het aandeel van de economie dat naar bedrijven gaat, is sterk toegenomen. Meer geld wordt opgepot bij bedrijven en zij zijn ook winstgevender geworden.

Daarachter ligt echter een fundamentele verschuiving van het belang van arbeid naar het belang van kapitaal. Dit is een mondiaal fenomeen: in de meeste Westerse landen is het arbeidsinkomensaandeel in de afgelopen decennia sterk gedaald. De onderhandelingspositie van werknemers is afgenomen ten opzichte van werkgevers: automatisering, offshoring en de toegenomen flexibilisering dragen hier allemaal aan bij. In Nederland specifiek speelt de sterk toegenomen flexibilisering nog een extra grote rol.'

Rabo Research 5 februari 2018

Hoewel het Nederland economisch weer voor de wind gaat, zien de werkenden hun inkomen nauwelijks stijgen. Een steeds groter deel van de economische groei verdwijnt in de zakken van speculerende aandeelhouders.

De Groene Amsterdammer 31 januari 2018:

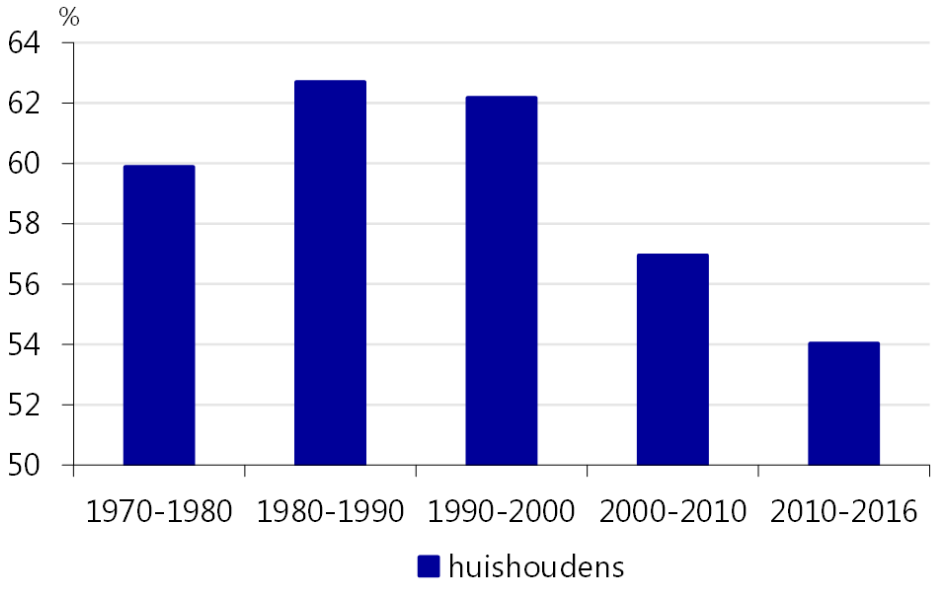

Figuur 1: Huishoudens krijgen een steeds kleiner deel van het nationaal inkomen

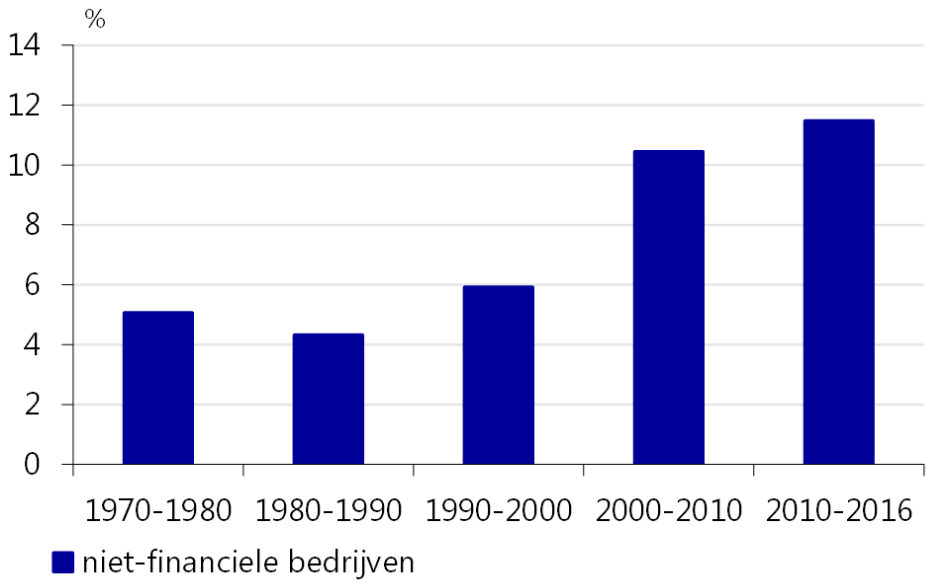

Figuur 2: Aandeel niet-financiële bedrijven sinds de jaren tachtig bijna verdrievoudigd

Belastingen van bedrijven en huishoudens in Nederland

Lokale belasting is maar een deel van de belasting die bedrijven en huishoudens betalen. Kijken we naar de bedrijven dan zien we dat de rijksbelastingen voor bedrijven zijn gedaald. Neem de vennootschapsbelasting: In Nederland geldt sinds 1 januari 2019 voor de eerste € 200.000 een tarief van 19% en voor het deel boven de €200.000 een tarief van 25%. Het Kabinet Rutte laat de vennootschapsbelasting de komende jaren nog verder zakken naar 21.7%. In de grafiek hieronder zien we de verlaging van de vennootschapsbelasting sinds de jaren ’80 tot heden.

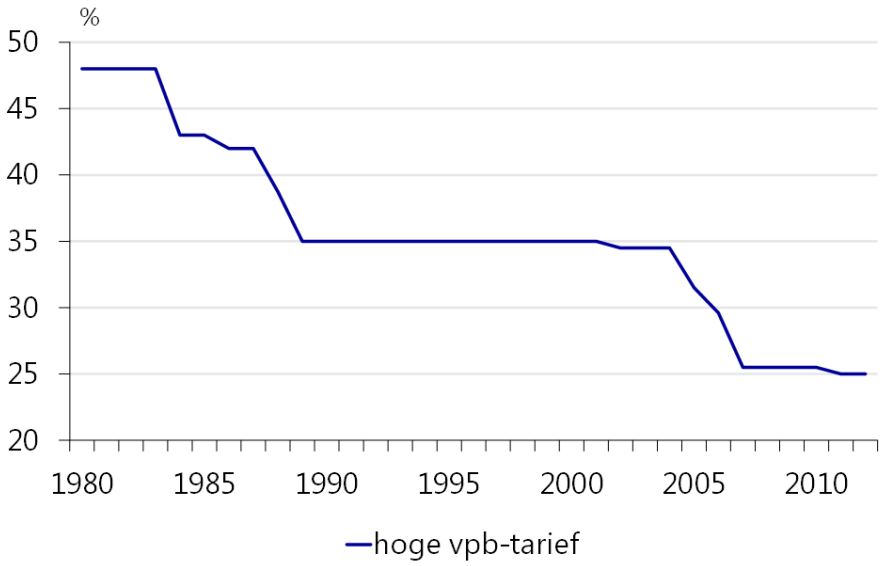

Figuur 3: Vennootschapsbelasting sinds jaren '80 bijna gehalveerd.

De belastingen zijn gedaald en het is dan ook geen verrassing dat de bedrijfswinsten en de uitkeringen aan aandeelhouders zijn gestegen. Bedrijven hebben over het algemeen dan ook ruimte om meer lokale belasting te gaan betalen. Arnhem besloot in 2014 tot een verhoging. Een verdere verhoging is niet alleen gerechtvaardigd maar kan ook probleemloos worden ingevoerd. De ontwikkelingen in Nijmegen laten dit zien. Het belastingtarief voor eigenaren van bedrijfsvastgoed is daar sinds 2015 verdubbeld.

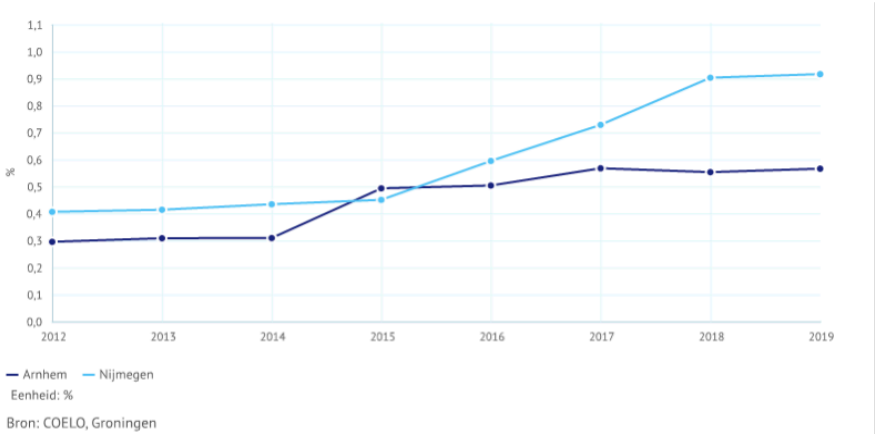

Figuur 4: OZB tarief eigenaren niet-woningen in Nijmegen sinds 2015 verdubbeld.

Belasting- en premiedruk huishoudens verschillende welvaartsgroepen

Naast de verschillen tussen huishoudens en bedrijven is het ook goed om naar de verschillen in lastendruk tussen welvaartsgroepen te kijken.

Huishoudens met lage welvaart betalen relatief veel lokale belasting

Uit gegevens van het CBS blijkt dat de lagere welvaartsgroepen relatief gezien veel gemeentelijke belasting betalen. Voor huishoudens in de laagste welvaartsgroep is de totale belasting- en premiedruk op het bruto-inkomen hoger dan in de tweede welvaartsgroep. In de laagste groep komen relatief veel zelfstandigen en studenten voor met zeer lage inkomens, terwijl ze wel diverse noodzakelijke uitgaven moeten doen. Hun uitgaven zijn in doorsnee beduidend hoger dan hun inkomen. Daardoor zijn de indirecte belastingen en heffingen relatief hoog in vergelijking met het inkomen.

Huishoudens met hoge welvaart betalen relatief weinig lokale belasting

De druk voor huishoudens in de hoogste welvaartsgroep is lager dan in de negende welvaartsgroep. Zo bestaat de hoogste groep voor een deel uit vermogende AOW'ers die weliswaar veel inkomstenbelasting verschuldigd zijn, maar geen premies voor AOW en pensioen meer hoeven te betalen. Daarnaast bevat deze groep relatief veel ondernemers. Ook zij betalen veel inkomstenbelasting, maar vaak weinig tot geen premies voor inkomensverzekeringen en private pensioenen. Hun vangnetten bouwen zij op in hun eigen bedrijf.

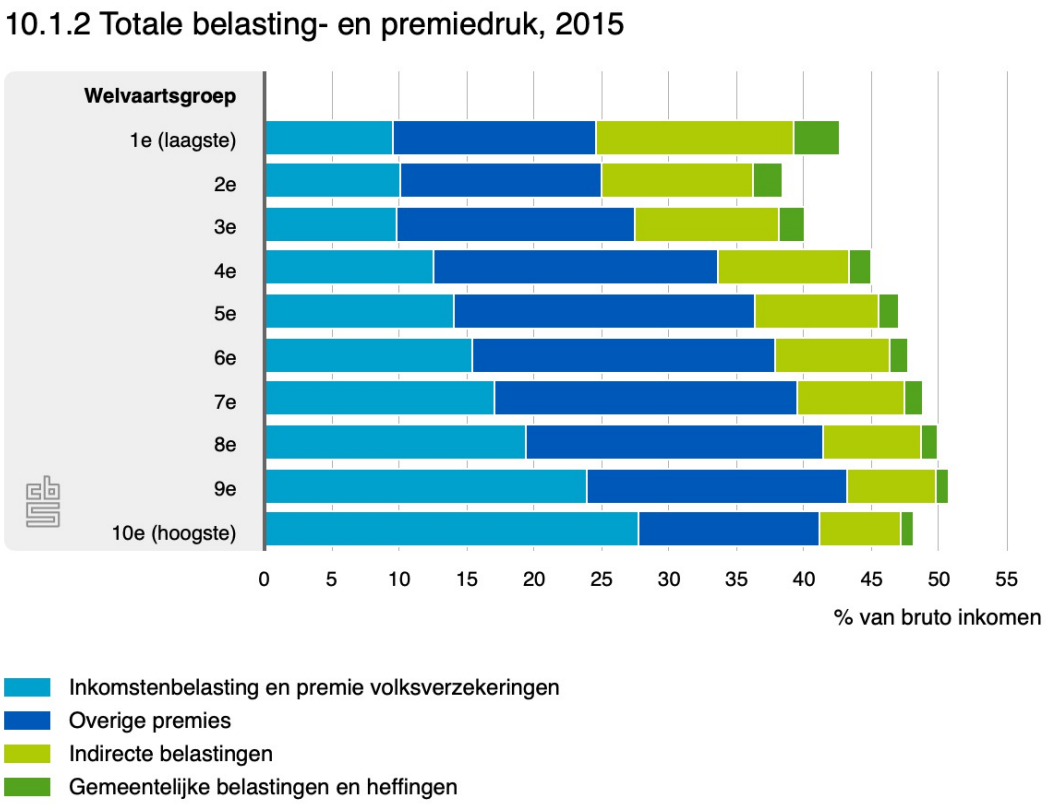

Figuur 5: Totale lasten en premiedruk welvaartsgroepen

Bijlage 3

Gratis aanvullende zorgverzekering met goede tandzorg bij laag inkomen

Iedereen met een inkomen tot 130% kan zonder extra kosten een collectieve aanvullende verzekering afsluiten zonder eigen risico en waarin goede tandverzorging is gedekt (GTV750)

De kosten hiervoor zijn door de ambtelijke organisatie in oktober 2019 becijferd op €2.1mln per jaar voor het afdekken van het eigen risico en €2.4mln per jaar voor het afdekken van gratis aanvullende zorgverzekering met goede tandzorg.

Om rekening te kunnen houden met eventuele kostenstijgingen is in dit plan een bedrag van €5 miljoen per jaar opgenomen.

Bijlage 4

.i2 overige structurele dekking.

overige structurele dekking	
solidariteitstaakstelling op Raad en college.	0,5
taakstelling diverse gemeenschappelijke regelingen	1,5
reductie externe inhuur	5
vrijval kwijtscheldingen door lagere lokale lasten huurders	1
totaal overige structurele dekking:	8

Solidariteitstaakstelling op Raad en College.
Raad en college leveren allemaal een klein % van hun salaris en onkostenvergoedingen in. Ook kan er worden bezuinigd op borrels, hapjes en buitenlandse reizen. In totaal wordt er een bedrag van 500.000 euro per jaar bespaard. College en de vice-voorzitter van de raad doen daarvoor een voorstel.

Taakstelling diverse gemeenschappelijke regelingen
Sommige zaken heeft de gemeente Arnhem uitbesteed aan gemeenschappelijke regelingen. Een voorbeeld is de ODRA. Deze blijven bij bezuinigingen vaak buiten schot terwijl er op hele belangrijke zaken die de gemeente zelf doet dan wel moet worden bezuinigd. Daarom kiezen we er voor om hier actief een bijdrage van in totaal €1,5 miljoen weg te halen. Het college doet daarvoor een voorstel

Reductie externe inhuur
De externe inhuur is vorig jaar enorm gestegen bij de gemeente Arnhem. Van 13% naar 21% van de totale loonsom. Het college krijgt de opdracht om hier €5 miljoen per jaar op te besparen. Dat kan makkelijk en snel.

Vrijval kwijtschelding door lagere lokale lasten voor huurders.
Omdat huurders bij de SP veel minder lokale belasting gaan betalen, zal de gemeente automatisch minder uitgeven aan kwijtschelding.

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 10 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig in de Raadszaal de raadsleden/fractievolgers: Cetintas (SP), Verheij (PVV), Manders (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Becker (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Prinsen (GroenLinks), Bouma (PvdA).

Aanwezig in Landgoed Festival de raadsleden/fractievolgers: Baars (SP), Van der Laak (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks) en Greving (PvdA).

Insprekers
1. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Wonen in een duurzamer Arnhem" door: Alie Sijtsma, Ilona Annema, Daniël Wenting, Robert Jan Buis en Marloes Spaander.
2. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Open en verantwoord besturen" door: Ipe van der Deen, Jessica Derks en Nanda Bakker.
3. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij geen thema voorkeur door: Ramon Barends en Kelly Bolsenbroek
4. Ingesproken is in Landgoed Festival m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Meedoen in een socialer Arnhem" door: Marjon Hoeks, Fokke de Jong en Pascal Mulder.
5. Ingesproken is in Landgoed Festival m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Genieten van een nog mooier Arnhem" door: Joost Blasweiler, Merlijn Schrijvers, Patrick Waijer, Dick van Kleef, Hilde Haazen, M. Soultana en Guide Janssen.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over een thema de Perspectiefnota weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De beschikbare vergadertijd was voldoende om alle insprekers in beide kamers te horen. Ontvangen inspraakbijdragen zijn aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat deze informatieve behandeling is afgerond en dat het raadsvoorstel door kan naar de meningsvorming 1.

De raadsadviseur,

Raadszaal
K. Vons

Landgoed Festival
B. Kranenborg

De voorzitter,

M. Dolsma

S. van Ommen

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormend 1 14 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig in de Raadszaal de raadsleden/fractievolgers: Cetintas (SP), Verheij (PVV), Manders (Arnhem Centraal), Kalthoff en Pape (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek en Loor (D66), Eliens (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (AOP), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Gemici en Prinsen (GroenLinks), De Vries en Visser (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Van der Zee en Wethouder De Vroome.

Aanwezig in Landgoed Festival de raadsleden/fractievolgers: Baars (SP), Van der Laak (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Hutten (CDA), Andeweg (D66), Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks), Becker (CU), De Groot (PvdD) en Greving (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Paping en J. Inberg (Concerncontroller/ manager Financiën & Control)
Afwezig: Arnhemse Ouderenpartij en de PVV

Bespreking Raadszaal
De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van Van der Zee en De Vroome. De M1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van der Zee. M.b.t. de portefeuille van De Vroome is alleen het onderwerp "Jansbeek boven water" afgerond. De M1 is niet afgerond en een voortzetting zal plaatsvinden op woensdag 24 juni, met de portefeuille van de Vroome.

Bespreking Landgoed / Festival
De bespreking heeft plaatsgevonden in de raadszaal aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van Paping. De M1 is niet afgerond en een voortzetting zal plaatsvinden op woensdag 24 juni, met het vervolg op het onderwerp Financiën.

Toezeggingen
Wethouder Paping heeft toegezegd met een onderbouwing te komen op het onttrekken van de Bestemmingsreserves (zie pag. 13 van de bundel met technische vragen)

Wethouder Paping heeft toegezegd in de raadsbrief van eind juni een duidelijk overzicht op te nemen, waarin de maatregelen staan wat er wel en niet gebeurt (o.a. OZB, huren van gemeentelijke panden worden die kwijtgescholden ja/nee? Etc.) De wethouder zegt toe tevens in deze brief met de analyse van de meicirculaire te komen.

Conclusie Raadszaal
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van der Zee. De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 m.b.t. de portefeuille van De Vroome niet is afgerond.

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormend 1 14 juni 2020

Conclusie Landgoed / Festival

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende 1 behandeling niet is afgerond. Een voorzetting van de meningsvorming 1 m.b.t. portefeuille Paping is gewenst.

De raadsadviseur,	De voorzitter,
Raadszaal	
B. Kranenborg	S. van Ommen
Landgoed Festival	
K. Vons	V. Bouma

BEHANDELRESULTAAT

Voorzetting Meningsvormend 1 24 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Van der Laak (Arnhem Centraal), Combée en Kalthoff (VVD), Van Dillen en Van den Broek (CDA), Venhoek en Van Iperen (D66), Navis en Prinsen (GroenLinks), Jansen (CU), Wiggers (AOP), De Groot (PvdD), Aydemir (DENK/VA) en De vries (PvdA) en Baars (SP). Afwezig was: de fractie van de PVV.
Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp en wethouder Louwers.

Bespreking
De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van de onderwerpen m.b.t. de Perspectiefnota uit de portefeuille van Bouwkamp en vervolgens uit de portefeuille van Louwers.

Toezegging Bouwkamp 24 juni
Wethouder Bouwkamp heeft toegezegd bij het onderwerp Ruimtelijke Ordening terug te komen naar de raad op de vraag van het CDA, welke projecten doorgeschoven worden en wat het effect is van het doorschuiven? (zie blz. 9 van de Perspectiefnota) dit met dwarsverbanden naar de motie 19m143.

Toezegging Louwers 24 juni
Wethouder Louwers heeft toegezegd op de vraag van de VVD, bij het onderwerp Inclusie m.b.t. de Perspectiefnota, z.s.m. terug te komen naar de raad inzake 19m143 "Maak werk van de Arnhemse standaard" m.b.t. tot de laatste twee beslispunten.

Vervolg Perspectiefnota
In de agendacommissie van 24 juni is besloten de M2 behandeling van de Perspectiefnota op 1 juli plenair te laten plaatsvinden, waarbij de mogelijkheid aan de raadsleden wordt geboden eerst politiek informatieve vragen aan het college te stellen m.b.t. de aangekondigde raadsbrief d.d. 30 juni " Van Perspectiefnota naar Begroting". Daarna zal de bespreking verlopen aan de hand van de onderwerpen/thema's van de ingediende moties en amendementen. Op 8 juli wordt het debat voortgezet in de besluitvormende vergadering. Daarin zullen de moties/amendementen die nog niet op 1 juli besproken konden worden aan de orde zijn én daarnaast ook de naar aanleiding van de informatie uit de raadsbrief opgestelde nieuwe moties/amendenten.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Bouwkamp en de portefeuille van Louwers. De voorzitter roept de fracties in de raadskamer op om hun moties en amendementen m.b.t. de informatie die nu voorligt bij de Perspectiefnota z.s.m. bij de griffie in te dienen. Deze wijzigingsvoorstellen zullen behandeld worden in de M2 vergadering van 1 juli.

De raadsadviseur,
K. Vons

De voorzitter,
J. van der Loo

Titel/onderwerp: **Raadsvoorstellen "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg" en "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode"**

Raadsadviseur: P. Wielaard Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Mw. E. Krabbenborg
Portefeuillehouder:	dhr. H. de Vroome	Telefoonnr:	377 4628
		E-mailadres:	ellen.krabbenborg@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (1)		
Toelichting	***Raadsbrief "Gewijzigde prognose tekort jeugdzorg", d.d. 16-06-2020*** *Op 16 juni heeft het college de raad per raadsbrief geïnformeerd over actuele ontwikkelingen in de jeugdzorg die leiden tot een gewijzigde prognose van de tekorten. Het verwachte tekort op de jeugdzorg is bijgesteld naar € 6,2 miljoen i.p.v. € 10,2 miljoen* voor *2020 en verder.* *Om het resterende voorspelde tekort van € 6,2 miljoen ten opzichte van de begroting in te lopen, vindt het college het belangrijk om de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg uit de TaskForce rapportage te handhaven.* **Het raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg"** In januari is een taskforce ingesteld om zich te buigen over een pakket maatregelen om de oplopende kosten van de Jeugdzorg te beperken. Met dit voorstel wordt aan de raad gevraagd om het college opdracht te geven om de voorgestelde maatregelen verder uit te werken en daarmee een kostenbesparing van € 5 miljoen te realiseren. Ten gevolge van; complexere zorgtrajecten, langer durende zorgtrajecten, de laagdrempelige toegang, de normalisering van hulpvragen, beperkt eigen netwerk, is er een stijging in het aantal hulpvragen en de duur van het zorgtraject en daarmee de gemiddelde kosten per cliënt. De verwachte afvlakking, en de daarop gebaseerde financiële prognose, van de groei is uitgebleven. Vooruitlopend op dit voorstel zijn er al enkele maatregelen genomen: - vaststellen van nieuwe beleidsregels en daarmee een aanscherping van de toegang tot Jeugdzorg en het inzetten op 'lichte zorg dichtbij', - de concretisering van een aantal maatregelen uit de Begroting 2020, - nieuwe inkoopvoorwaarden voor zorgaanbieders. Er worden een vijftal maatregelen (gegroepeerd) voorgesteld: 1. Verbeteren van de aanpak bij complexe situaties. 2. Het afbakenen van specialistische zorg, wat valt er wel en niet onder de Jeugdwet. 3. Inzet van specialistische zorg, meer lichte begeleiding aanbieden. 4. Het bevorderen van het gebruik van algemene (en preventieve) voorzieningen. 5. Overige maatregelen die veelal betrekking hebben op de afspraken die gemaakt worden met aanbieders. **Het raadsvoorstel "Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode"** Eén van de maatregelen die wordt voorgesteld in het raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg" is uitgewerkt in een separaat raadsvoorstel. Met de aanpak Sociaal Hospitaal geeft het college concreet invulling aan het voorstel 'doorbraakaanpak bij veelgebruikers' uit de perspectiefnota 2020-2023 en maatregel 1.2 van het raadsvoorstel "Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg". Het voorstel beoogt		

	multiprobleemhuishoudens, 150 gezinnen in twee jaar, te helpen met een eigen, integraal maatwerkplan. Dit heeft als doel een 'doorbraak' te realiseren om de situatie van de inwoner te verbeteren. De kosten van het Sociaal Hospitaal bedragen over 2 jaar € 875.000. De uitvoeringskosten zullen gedurende de jaren 2020 en 2021 worden voorgefinancierd door de gemeente Arnhem. IPW prognosticeert een maatschappelijk resultaat van het Sociaal Hospitaal van ca. € 3,6 mln., daarmee ontstaat een positieve businesscase. De uitvoeringskosten voor de ambtelijke organisatie worden binnen de reguliere middelen gedekt. Het college verwacht dat deze maatregelen besparing van € 200.000,-- op jeugdzorg opbrengt. Om dit resultaat voor 2020 te behalen, moet uiterlijk in augustus gestart worden. **Perspectiefnota 2021-2024** In de Perspectiefnota 2021-2024 is het volgende opgenomen over de Jeugdzorg: In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021. De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd. In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden. Daarnaast is er bij de MJPB 2020-2023 een motie (19M124) aangenomen over de vanaf 2022 opgenomen stelpost jeugdzorgmiddelen, die verzoekt om uit de septembercirculaire vanaf 2022 een reservering op te nemen van € 3,9 miljoen vanaf 2022. Deze reservering vervalt zodra duidelijk is dat de € 3,9 miljoen vanuit het Rijk ook daadwerkelijk zullen worden uitgekeerd. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. Om tegemoet te komen aan de motie, nemen we in het risicoprofiel een risico op met een hoge kans (90%) op geen structurele compensatie vanuit het Rijk. **Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis (bijlage Perspectiefnota)** <u>Vertraging voorgenomen zorgmaatregelen Jeugdwet:</u> Besluitvorming in de raad over het raadsvoorstel met de voorgestelde kostenbesparende maatregelen Jeugdzorg van de Taskforce loopt door de corona-crisis vertraging cq. uitstel op. Zolang de raad niet heeft beslist kunnen wij enkel voorbereidingen treffen voor de voorgenomen maatregelen Jeugdzorg. We gaan er nu vanuit dat de voorgenomen besparingen in 2020 van € 1,1 miljoen niet worden gerealiseerd gedurende de maanden dat de coronamaatregelen voortduren. Financieel gezien telt het op tot 1,4 mln. **Advies Auditcommissie** De Auditcommissie heeft op 12 mei 2020 kennisgenomen van de aanbevelingen van het Rekenkamerrapport 'Effectief Jeugdbeleid' en het advies van de Rekenkamer om het rapport in samenhang met het raadsvoorstel 'Maatregelen Jeugdzorg' en het VNG visitatiecommissierapport 'Financiële haalbaarheid Sociaal Domein' te behandelen, waarbij wordt opgemerkt dat het Rekenkamerrapport en het voorstel van het college zo snel als mogelijk maar uiterlijk 3 juni wordt behandeld in de raad. **Proces** Tijdens de informatieve behandeling op 3 en 10 juni is ingesproken door vertegenwoordigers van vaktherapie en speltherapie en cliënten van vaktherapeuten.

	Alle vragen vanuit de raadskamer zijn beantwoord.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de volgende fase in het besluitvormingsproces: meningsvorming 2 of de besluitvormende fase. **Procedure** De Agendacommissie heeft in de vergadering van 3 juni 2020 d.m.v. de notitie "Planning en inrichting besluitvormingsproces tot aan het zomerreces" van beide raadsvoorstellen besloten dat afwikkeling van besluitvorming voor het zomerreces wenselijk is. Het vergaderschema laat geen ruimte voor een week tussen de M1 en de M2 behandeling ter voorbereiding van moties en amendementen. Indien een M2 behandeling gewenst is zal deze op de Politieke Avond van 1 juli plaatsvinden.
Spreekrecht publiek	Heeft plaatsgevonden op 3 en 10 juni 2020
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. *1. Een eerste korte ronde meningen* Alle woordvoerders leggen kort - bijvoorbeeld in maximaal een halve minuut - hun (voorlopige) standpunt over het voorstel uit. Is men sowieso voor of tegen, heeft men nog prangende vragen over delen van het voorstel waarvan het standpunt afhangt, etc. Interrupties zijn niet toegestaan. *2. Reactie van de portefeuillehouder* De portefeuillehouder reageert kort – bijvoorbeeld in maximaal 3 minuten – op de standpunten van de woordvoerders en heeft de gelegenheid enige toelichting op het voorstel te geven. Interrupties zijn niet toegestaan. *3. Discussie in vrije vergaderorde* Woordvoerders en portefeuillehouder discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden en toezeggingen worden gedaan. Interrupties zijn toegestaan. *4. Afronding in een korte ronde* De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. *5. Conclusie voorzitter raadskamer* De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel. Uitkomst van de Meningsvormende (M1) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel Voorstellen tot maatregelen Jeugdzorg
Bijlage 1: Naar een duurzame Jeugdzorg (februari 2020)
Raadsvoorstel Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode
Bijlage Voorstel gemeente Arnhem Sociaal Hospitaal: "Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen"
Raadsbrief Ontwikkelingen in Jeugdzorg d.d. 07-01-2020
Raadsbrief Beleidsregels Jeugdzorg 2020 d.d. 12-12-2019
Bijlage 1 - Beleidsregels Jeugdzorg Gemeente Arnhem 2020
Bijlage 2 - Bijlage Visie op transformatie van zorg
Bijlage 3 - Gevraagd advies van de Adviesraad Jeugdhulp, inclusief wijze van verwerken (2 bijlagen)
Bijlage 4 - Aanvullende bijlage
Bijlage 5 - Kwaliteitskader
Bijlage 6 - PGB Uitgangspuntennotitie
Bijlage 7 - Voorbeeld Tool voor wijkcoaches Jeugdzorg
Raadsbrief Bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk d.d. 05-12-2019
Raadsrapportage Zorg Dichterbij (december 2019)
CBS rapport Jeugdhulp 1e halfjaar 2019
CBS rapport Jeugdbescherming en jeugdreclassering 1e halfjaar 2019
Raadsbrief "Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein", d.d. 12-05-2020

Bijlage - Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein
Raadsbrief "Gewijzigde prognose tekort jeugdzorg", d.d. 16-06-2020
Behandelresultaten informatieve bespreking 3 en 10 juni 2020

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 439645

Onderwerp: Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg

Voorstel

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg van € 5 miljoen
2. Het college opdracht te geven de voorstellen verder uit te werken.

Inleiding

Ondanks de maatregelen in 2019 neemt de groei van de jeugdzorg onvoldoende af. In 2019 steeg het aantal unieke cliënten met ongeveer 7% en nam ook de duur van de verleende zorg toe. Als gevolg hiervan verwachten we in 2019 een kostenstijging van ongeveer 15% (€ 6 miljoen). Deze groei is sterker dan we hadden voorzien. Dit betekent een geprognostiseerd tekort in 2021 en verder van € 12 miljoen. In januari bent u hierover via de raadsbrief ‘Ontwikkelingen in de jeugdzorg’ en over het financiële beeld geïnformeerd.

Bij ongewijzigd beleid is het realistisch om aan te nemen dat de groei ook in 2020 door zal zetten. Dit is voor het college aanleiding geweest om een Taskforce Jeugdzorg op te richten. De Taskforce heeft als opdracht gekregen om voorstellen voor aanvullende maatregelen te formuleren ter hoogte van € 5 miljoen.

In dit proces werken we langs twee lijnen. In spoor A willen we op korte termijn de uitgaven beperken door het treffen van maatregelen voor de jeugdzorg. Daarbij realiseren we ons dat er een grote mate van samenhang is in de opgaven waar we in het sociaal domein voor staan. Tegelijkertijd werken we daarom via spoor B aan een aanpassing van de integrale koers op het sociaal domein. In januari bent u over de aanscherping van deze koers geïnformeerd in de raadsbrief "naar een houdbaar sociaal domein". Over spoor B wordt u separaat geïnformeerd.

In de bijlage staan de voorstellen tot maatregelen die geformuleerd zijn. Deze zijn samengebracht in logische clusters van maatregelen. Om € 5 miljoen om te buigen op de jeugdzorg zijn de volgende clusters van voorstellen geformuleerd:
1. Aanpak jeugdzorg in complexe situaties verbeteren
2. Specialistische jeugdzorg afbakenen
3. Inzet van specialistische zorg
4. Gebruik algemene voorzieningen bevorderen
5. Overige maatregelen

Arnhem GEMEENTE

Voor de nadere uitwerking van deze maatregelen (bijvoorbeeld gedetailleerde financiële doorrekening en uitwerking van implementatie) willen wij uw raad eerst consulteren over de voorstellen tot maatregelen. Na consultatie werken we de voorstellen verder uit.

Beoogd effect

De inzet van jeugdzorg optimaliseren en de kosten meer beheersbaar maken.

Argumenten

1.1 Als we niets doen lopen de tekorten verder op

Zoals gezegd zal bij ongewijzigd beleid de groei van de jeugdzorg en daarmee samenhangend de kostenstijging doorzetten.

2.1 Voor de verdere uitwerking van maatregelen is consultatie van de raad gewenst

Met dit voorstel stellen wij de raad in de gelegenheid om aan de voorkant van het proces de kaderstellende rol in te vullen. De investering in de uitwerking vraagt om voldoende politiek draagvlak.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De ontwikkelingen in de jeugdzorg zijn deels autonoom en nauwelijks door ons beïnvloedbaar

De stijging van de kosten in de jeugdzorg is geen exclusief Arnhems vraagstuk. Door toenemende druk op jongeren en gezinnen (door sociale media, hogere verwachtingen van ouders, prestatiedruk, keuzestress, complexe echtscheidingen, etc.), neemt de vraag naar zorg toe. Deze maatschappelijke oorzaken zijn nauwelijks door de gemeente te beïnvloeden. Wij concentreren ons op de factoren die wel door ons beïnvloedbaar zijn (de toegang, het aanbod van zorg, onze werkwijze). In 2019 hebben we op deze terreinen ook al maatregelen getroffen. Opnieuw voor € 5 miljoen aan maatregelen vinden binnen het domein van jeugdzorg, vraagt om verregaande maatregelen en ingrijpende keuzes.

2.1 De genoemde voorstellen tot maatregelen vragen nog om een verdere uitwerking

Over de voorstellen is goed nagedacht, maar de tijd om tot gedetailleerde voorstellen te komen was erg kort. Dat betekent dat de voorstellen tot maatregelen globaal zijn uitgewerkt. De opgenomen ombuigingen zijn indicatief.

Financiën

Zie voor de financiële effecten van de voorstellen tot maatregelen bijlage 3.

Uitvoering

In de opmaat naar de Perspectiefnota werken we de voorstellen verder uit en kijken we of deze in de praktijk haalbaar en realistisch zijn. Ook kunnen we dan met nog beter onderbouwde bedragen komen (inclusief een termijn waarop de ombuigingingen gerealiseerd kunnen worden).

Communicatie

Na vaststelling van de perspectiefnota informeren we de partners en de inwoners over de gevolgen die eventuele maatregelen voor hen hebben.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1: Notitie 'Naar een duurzame jeugdzorg in Arnhem'
- Bijlage 2: Uitgewerkte voorstellen tot maatregelen
- Bijlage 3: Financieel overzicht van de voorstellen tot maatregelen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	439645

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 februari 2020, nummer 439645;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet en artikel 2.2 van de Jeugdwet

besluit:

1. Kennis te nemen van de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg van € 5 miljoen.
2. Het college opdracht te geven de voorstellen verder uit te werken.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Bijlage 1: Naar een duurzame jeugdzorg
februari 2020

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en de opdracht
In het eerste half jaar van 2019 is het aantal jongeren met jeugdzorg in Nederland opnieuw toegenomen[1]. Ook de duur van de verleende zorg laat een stijging zien. De jeugdzorg in Arnhem volgt deze landelijke trend. In 2019 steeg het aantal unieke cliënten met 7% ten opzichte van dezelfde periode in 2018. En ook de duur van de zorg is toegenomen. Als gevolg hiervan nemen ook de kosten toe. We verwachten een kostenstijging van 6 miljoen (circa 15%) in 2019 ten opzichte van 2018. Bij ongewijzigd beleid is het aannemelijk dat de groei van de jeugdzorg ook in 2020 zal doorzetten. Uiteindelijk betekent dit in 2021 en verder een geprognotiseerde groei van het tekort tot circa 12 miljoen per jaar (zie raadsbrief d.d. 7 januari 2020).

Allereerst werken we aan een aanpassing van de integrale koers op het sociaal domein. In januari bent u over de aanscherping van deze koers geïnformeerd in de raadsbrief "naar een houdbaar sociaal domein". Gezien de financiële ontwikkelingen in de jeugdzorg zijn we ook genoodzaakt op korte termijn maatregelen te nemen. De resultaten daarvan betrekken we ook bij de koersbepaling.

Van de totale uitgaven op jeugdzorg -circa 48 miljoen in 2019- is iets meer dan de helft door ons direct beïnvloedbaar. De andere helft van de kosten is het gevolg van toewijzing door huis- en jeugdartsen en gecertificeerde instellingen. Met deze partijen zijn we vanzelfsprekend in gesprek, maar we kunnen hen geen maatregelen opleggen. Om de kostenstijging een halt toe te roepen moeten we op korte termijn maatregelen treffen. We kijken daarbij naar de totale keten in de wetenschap dat we slechts directe invloed hebben op een deel.

Begin januari hebben we een taskforce ingesteld die als opdracht heeft om met voorstellen te komen voor aanvullende maatregelen ter hoogte van vijf miljoen structureel. We hebben ons vooral geconcentreerd op maatregelen op het terrein van jeugd. Gezien de urgentie van de vraag is dit een pragmatische insteek. Maar jeugdzorg staat niet los van de andere leefgebieden op het sociaal domein. In de verdere uitwerking willen we graag breder naar het sociaal domein kijken.

In deze notitie presenteren we de resultaten van de taskforce en leggen we de gemeenteraad een pakket aan maatregelen voor. Doel van deze maatregelen is dat we goede maar ook betaalbare zorg kunnen blijven bieden aan alle Arnhemse jongeren die dit nodig hebben.

1.2 De aanpak
De taskforce heeft voorstellen voor maatregelen onderzocht. Daarvoor zijn de volgende stappen gezet:

- Leren van anderen; we hebben goede voorbeelden bij andere gemeenten opgehaald, maar ook geluisterd naar maatregelen die niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd.
- Bestaande maatregelen kritisch doorgenomen en opnieuw doorgerekend
- Nieuwe maatregelen die al in de planning zaten doorgerekend en implementatie -waar mogelijk- versneld
- Een taakstelling op bestaande producten gelegd
- Innovatiesessies georganiseerd om tot nog meer ideeën te komen

Naast een groot aantal ambtenaren hebben we in onze aanpak ook externen betrokken. We zijn bij de gemeente Amsterdam en Deventer op bezoek geweest en hebben informatie opgehaald bij Enschedé en Nijmegen. Daarnaast hebben we innovatiesessies georganiseerd waaraan o.a. jongeren van de Presikhaaf University en Opr€cht en leden van de Adviesraad Jeugdhulp hebben deelgenomen.

Bij de voorstellen tot maatregelen zijn financiële effecten aangegeven. Vanwege het korte tijdsbestek zijn deze indicatief. In een vervolgtraject is een verdere uitwerking nodig. Daarbij vindt een

[1] CBS, rapport jeugdhulp 1e half jaar 2019 - 31 oktober 2019

aanvullende toetsing plaats van de maatregelen en kijken we ook naar de aanpassingen die nodig zijn om de maatregelen in te voeren, de praktische haalbaarheid ervan en de tijd die dit kost.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee schetsen we het kader van de Arnhemse jeugdzorg. Dit doen we met behulp van de zorgpiramide. Vervolgens schetsen we in hoofdstuk drie de Arnhemse stand van zaken van de jeugdzorg. We doen dit op hoofdlijnen om enige context te bieden aan de voorstellen tot maatregelen die in hoofdstuk vier aan de orde komen. De notitie sluit af met een voorstel voor het vervolgproces.

2. Uitgangspunten jeugdzorg

2.1 De Arnhemse uitgangspunten

In de Nota 'Naar een veerkrachtige samenleving' (2013) zijn vier leidende principes geformuleerd die nog altijd actueel zijn in Arnhem:

- Dat wat mensen kunnen staat centraal
- Dichtbij, dienstverlening in de buurt
- Ondersteuning integraal en overzichtelijk- één huishouden, één plan, één regisseur
- Kostenbewust; budgetten per gebied

Deze uitgangspunten vormen het kader voor de uitvoering van het sociaal domein in Arnhem. In het visietraject worden de Arnhemse uitgangspunten doorontwikkeld en nader beschreven. De groei van de jeugdzorg maakt het noodzakelijk dat het motto ‘Doen wat nodig is’ aangevuld wordt met ‘Niet doen wat niet nodig is’.

De vertaling van deze leidende principes naar de dagelijkse praktijk van wijkcoaches vindt plaats aan de hand van de 'Zorgpiramide' (uit visie op transformatie van zorg in Arnhem):

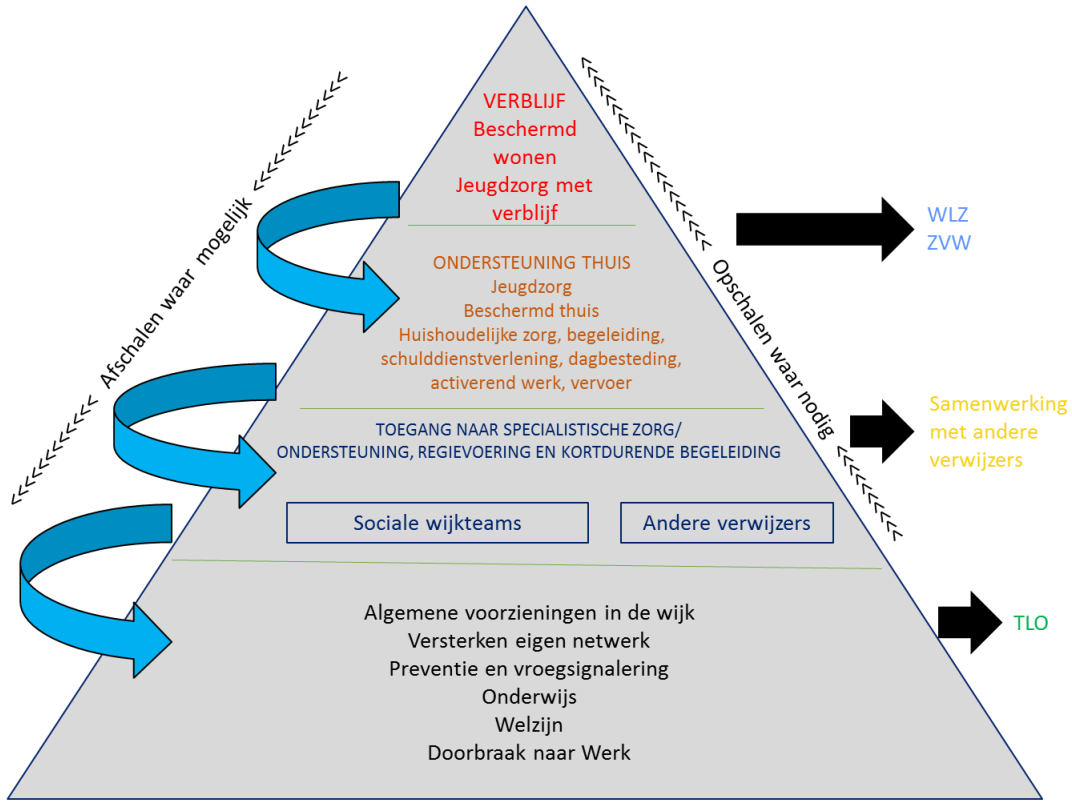

De zorgpiramide is ook van toepassing op de Jeugdzorg.

- Onderin de piramide, in het eerste vlak, zitten de algemene voorzieningen in de wijk. Deze zijn vrij toegankelijk en bedoeld voor alle inwoners. Ze zijn vooral gericht op het creëren van kansen in het onderwijs en in de vrije tijd. Ook in dit vlak zitten de gerichte preventieve voorzieningen, die helpen bij de voorkomen van problemen in de opvoeding, met de gezondheid of de algemene ontwikkeling.
- In het tweede vlak binnen de piramide zitten de Sociale Wijkteams en andere verwijzers (huisartsen, kinderartsen, jeugdartsen, jeugdbescherming en Rechtbank). Deze organisaties kunnen voor lichte begeleiding zorgen, maar ook toegang geven tot de specialistische jeugdzorg.
- In het derde vlak zit de lichte, ambulante specialistische jeugdzorg. Hier maken veel jongeren gebruik van met relatief lichte problematiek.
- In het vierde en bovenste vlak zit de zwaardere jeugdzorg, in veel gevallen gaat dit gepaard met verblijf van jongeren buiten het eigen gezin. Dit gaat om een betrekkelijk kleine groep jongeren; de kosten zijn hier wel veel hoger dan in de onderliggende vlakken.

3. De Arnhemse situatie

3.1 Groeitrend jeugdzorg afgelopen jaren (vanaf 2015 tot heden)

In 2015 is de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg naar de gemeenten gedecentraliseerd. Dit ging gepaard met een substantiële korting op de budgetten. Sinds 2015 is het aantal jongeren in de jeugdzorg (het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering) gestegen. Op 31 oktober 2019 heeft het CBS een voorlopige rapportage jeugdzorg over de eerste 6 maanden van 2019 uitgebracht. Hieruit bleek dat het aantal jongeren met jeugdzorg ook in 2019 weer is toegenomen. Hetzelfde geldt voor de duur van de verleende zorg.

In de gemeente Arnhem is sinds 2015 het aantal cliënten jeugdzorg stijgende. Deze groei zit in de lichte zorg bij de producten begeleiding en behandeling. De kosten van de complexe zorg blijven onveranderd hoog. In de eerste drie kwartalen van 2019 veroorzaken de 20% duurste cliënten in de jeugdzorg 72,8% van de totale kosten voor jeugdzorg. Hiervan zijn de duurste 10 cliënten goed voor ruim 1 miljoen euro[2].

De totale groei is sterker dan wij hadden geprognosticeerd. In de 2e rapportage van 2019 was de aanname dat de groei zou afvlakken omdat op enig moment een “maximum” aan het aantal jeugdigen in de zorg bereikt zou zijn. Een volledige afvlakking is echter nog niet zichtbaar. Zowel het aantal cliënten als de gemiddelde kosten per cliënt blijven stijgen. Dit is overigens in lijn met het landelijke beeld. Het lijkt daarom realistisch om aan te nemen dat de groei van de jeugdzorg zich, bij ongewijzigd beleid, ook in 2020 zal doorzetten.

3.2 Verklaring voor de groei

De ontwikkeling van de Jeugdzorgkosten 2019 zijn recentelijk geanalyseerd en besproken met alle betrokkenen binnen de gemeente en de sociale wijkteams. Uit deze analyse komen de volgende verklaringen voor de groei en de kostenstijging naar voren:

- De complexiteit van de zorgvraag stijgt, als gevolg van:
  - de groei van het aantal (v)echtscheidingen;
  - stapeling van problematiek in gezinnen;
- De druk vanuit ouders op inzet jeugdhulp wordt groter; het taboe op hulp is eraf en het streven naar een 'perfecte' ontwikkeling van het kind staat voorop;
- De druk vanuit het Onderwijs op inzet jeugdhulp in- en aanpalend aan het onderwijs en kinderopvang groeit;
- Minder steun vanuit familie/ eigen netwerk dat leidt tot snellere inzet van professionals;
- Toegankelijkheid en de zichtbaarheid van het Sociale Wijkteam is groot, waardoor kinderen eerder in beeld zijn;

[2] Bron: analyse kostenstijging jeugdzorg, gemeente Arnhem

- Het aantal meldingen Veilig Thuis is door de invoering van de nieuwe wettelijke meldcode/ radarfunctie explosief gestegen en daarmee ook de instroom bij sociale wijkteams;
- Andere toegangskanalen o.a. huisartsen, GI's en Rechtbanken (goed voor bijna 44% van de totale kosten);
- Veel nieuwe aanbieders waardoor de indruk ontstaat dat aanbod de vraag creëert.

Samen zorgen deze ontwikkelingen voor een stijging van de vraag naar jeugdzorg en voor de stijging van de kosten voor jeugdzorg.

3.3 Situatie t.o.v. andere vergelijkbare gemeenten

Nagenoeg alle gemeenten in Nederland zijn de afgelopen jaren geconfronteerd met substantieel stijgende kosten en tekorten in het sociale domein. De jeugdzorgkosten (euro per inwoner) groeien in Arnhem harder dan gemiddeld in Nederland. Ook uit de G40 vergelijking blijkt dat de kosten zijn gestegen. De uitgaven per inwoner op jeugdzorg zijn in drie jaar tijd opgelopen van € 258,50 naar € 311,10.

Evenwel blijkt ook uit de G40 vergelijking dat Arnhem een hoog percentage inwoners kent die minder te besteden hebben dan 130% van het minimum inkomen; de gemeente staat daarmee in de top 3 van de G40. Dit is een indicator voor de omvang van de problematiek van de "tweedeling" waar de gemeente voor staat.

Het is duidelijk en onvermijdelijk dat het sociaal domein en de omvang en de ontwikkeling van de kosten nu en de komende jaren volle aandacht vereisen.

4. Aanpak inventarisatie voorstellen

4.1 Zoekrichtingen

De jeugdzorg is complex. Er zijn veel factoren van invloed op het aantal jongeren en gezinnen dat gebruik maakt van de jeugdzorg en op de gemiddelde kosten van de trajecten. In dit voorstel richten we ons op maatregelen waar we als gemeente direct invloed op hebben[3].

De afgelopen weken hebben we zoveel mogelijk voorstellen voor maatregelen verzameld. Het is evident dat er niet één maatregel is waarmee we de kostenstijging in de jeugdzorg tot een halt kunnen roepen. Om tot een evenwichtig pakket van maatregelen te komen, hebben we naar de volgende zoekrichtingen gekeken:

1. *De hoogste kosten (de top van de piramide)*

Jongeren en gezinnen met meervoudige, complexe problemen maken veel gebruik van jeugdzorg en van andere maatschappelijke voorzieningen. Zij zorgen voor een substantieel deel van de kosten in de jeugdzorg. In de eerste drie kwartalen van 2019 bleek 20% van de cliënten in de jeugdzorg verantwoordelijk voor ruim 70% van de totale kosten in de jeugdzorg. We verwachten dat de problemen van deze groep jongeren een samenhang vertonen met andere problemen in het gezin waarbinnen de jongere opgroeit. In de maatregelen die wij hiervoor treffen wordt daarom ook naar de (integrale) gezinssituatie gekeken. Indien nodig treffen we ook maatregelen op het gebied van participatie, onderwijs, schuldhulpverlening en armoede. Met een andere aanpak van jeugdigen in complexe situaties kunnen we de omstandigheden voor deze jongeren verbeteren en de kosten van de zorg omlaag brengen. De maatregelen die hieraan bijdragen staan in cluster 1.

2. *De toegang verbeteren door preventie en scherper toewijzen*

Uit de bezoeken aan andere gemeenten zien we dat een belangrijke sleutel tot het beheersbaar maken van de kosten ligt bij het versterken van preventie en het scherper toewijzen van zorg (waar

[3] Dat betekent dat we niet ingaan op algemene maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld toename (echt)scheidingen), de sociale structuur van Arnhem (relatief veel huishoudens met laag inkomen), de wetgeving (we gaan uit van de huidige Jeugdwet) en afwegingen binnen het collegeprogramma (of de MJPB).

mogelijk 'lichte' producten inzetten voordat 'zwaardere' worden ingezet). Eén van de bezochte gemeentes heeft maatregelen genomen om de toegang te beperken en blijft daardoor binnen budget. Het geld dat voor de jeugdzorg overblijft, wordt in preventie geïnvesteerd. En al is de oplossing van stad A niet één op één te kopiëren naar stad B, ook voor Arnhem is het aannemelijk dat deze maatregelen bijdragen aan verdere kostenbeheersing. Vanzelfsprekend blijft daarbij ook voor ons het uitgangspunt dat er goede zorg beschikbaar blijft voor jongeren en gezinnen die de jeugdzorg nodig hebben. Echter, we ontkomen er niet aan om strenger toe te kennen en bepaalde producten niet langer aan iedereen te verstrekken. Via de Gelrepas en CAZ kunnen we deze producten garanderen voor de inwoners die het echt nodig hebben. Om de jeugdzorg betaalbaar te houden, is het verdedigbaar dat meer draagkrachtige inwoners een deel van deze zorg zelf of anders organiseren. De maatregelen in cluster 2 en 3 zijn gebaseerd op deze zoekrichting.

3. Bevorderen lichte zorg, afschalen zware zorg

De toegang naar de zorg gebeurt door jeugdbescherming, jeugdartsen, huisartsen en Sociale Wijkteams. Bij een deel van deze verwijzers is onvoldoende brede kennis over de diversiteit aan zorgtrajecten en producten. Bovendien is een tendens waarneembaar dat gedrag van kinderen steeds vaker leidt tot diagnoses en de inzet van zorg. Daardoor krijgen jeugdigen in bepaalde situaties te zware zorg en nemen de kosten onnodig toe. De maatregelen in cluster 4 richten zich daarom op het bevorderen van de inzet van lichtere zorg.

4.2 Clusters van maatregelen

In bijlage 2 treft u een overzicht aan van de belangrijkste voorstellen tot maatregelen. Deze voorstellen zijn het resultaat van een omvangrijke inventarisatie. Vervolgens zijn deze voorstellen getoetst op juridische haalbaarheid, praktische uitvoerbaarheid en opbrengsten. De voorstellen tot maatregelen die deze toets hebben doorstaan, hebben we ingedeeld in clusters van maatregelen. Per cluster geven we een indicatie van de besparing die met de combinatie van maatregelen realiseerbaar is.

We onderscheiden 5 clusters van maatregelen:

1. Aanpak Jeugdzorg in complexe situaties verbeteren
2. Specialistische jeugdzorg afbakenen
3. Inzet van specialistische zorg
4. Gebruik van algemene voorzieningen bevorderen
5. Overige maatregelen

In onderstaande jeugdzorgpiramide zijn deze vijf clusters van maatregelen ingetekend:

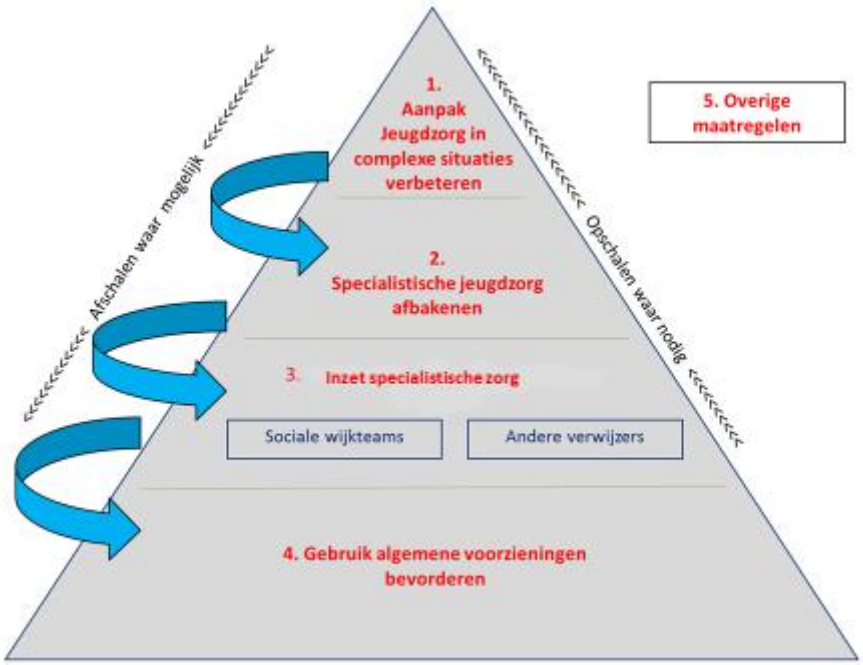

4.3 Voorstellen tot maatregelen

Hieronder staat een (geclusterd) overzicht van alle voorstellen tot maatregelen. Een uitgebreide beschrijving per maatregel vindt u in bijlage 2. Naast een beschrijving van de maatregel is een inschatting van het maatschappelijk effect, van het financieel effect en van eventuele risico's opgenomen. Het gaat dan over:

1. *duurzaamheid van effecten*: bijvoorbeeld de vraag of een maatregel financieel een meer of minder duurzaam karakter heeft; levert een maatregel op korte termijn een financieel effect op, maar op langere termijn niet, of leidt een maatregel dan zelfs tot extra kosten;
2. *uitvoerbaarheid*: bijvoorbeeld de vraag of een maatregel meer of minder goed past bij de werkwijze van de wijkteams, of de maatregel aansluit bij de regionale inkoopafspraken, of zijn er juridische of financiële obstakels;
3. *draagvlak*: bijvoorbeeld de vraag of en in welke mate er voor de maatregel maatschappelijk draagvlak te verwachten is;
4. *ketenperspectief:* bijvoorbeeld de vraag of de maatregel past bij de aanpak van de partners in de zorgketen zoals zorgaanbieders, scholen of anderen.

Hieronder staat een overzicht van de geclusterde voorstellen tot maatregelen. Per cluster is een indicatie van de opbrengst geaggregeerd (voor meer details zie bijlage 3).

<table>
<tr><th>nr.</th><th>Naam maatregel</th><th>Structurele besparing</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">1. Aanpak jeugdzorg in complexe situaties verbeteren
Jongeren en gezinnen met meervoudige, complexe problemen maken veel gebruik van jeugdzorg en van andere maatschappelijke voorzieningen. Met onderstaande maatregelen verbeteren we de zorg aan deze jongeren en brengen we tegelijkertijd de kosten omlaag.</td></tr>
<tr><td>1.1.</td><td>Perspectiefoverleg</td><td rowspan="5">€ 0,6 miljoen

(ex. € 0,9 miljoen al opgenomen in de MJPB 2020)</td></tr>
<tr><td>1.2.</td><td>Sociaal Hospitaal</td></tr>
<tr><td>1.3.</td><td>Samenwerken aan veiligheid</td></tr>
<tr><td>1.4.</td><td>Verkorten van de veiligheidsketen</td></tr>
<tr><td>1.5.</td><td>Doorstroom jeugdzorg naar WLZ bevorderen</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">2. (Specialistische) jeugdzorg afbakenen
De Jeugdwet hangt samen met veel andere wetten binnen en buiten het sociaal domein. In de afgelopen jaren zijn in de praktijk steeds meer problemen bij jongeren en gezinnen "onder de jeugdwet" terecht gekomen. Met deze maatregelen wordt aangegeven dat de gemeente Arnhem bepaalde producten niet meer vanuit de Jeugdwet wenst te vergoeden.</td></tr>
<tr><td>2.1.</td><td>Begeleiding op school</td><td rowspan="3">€ 0,5 miljoen</td></tr>
<tr><td>2.2.</td><td>Respijtzorg</td></tr>
<tr><td>2.3.</td><td>Vak therapieën</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">3. Inzet van specialistische zorg [4]</td></tr>
</table>

[4] Specialistische zorg = alle zorg waarvoor je een indicatie nodig hebt van wijkcoaches, huisartsen of gecertificeerde instellingen, dus alle zorg die niet voorliggend is.

	De toegang bepaalt hoeveel jongeren en gezinnen gebruik maken van de specialistische jeugdzorg. Door meer lichte begeleiding aan te bieden vanuit de Sociale Wijkteams zelf en vanuit de Praktijkondersteuner bij de huisarts (POH) is het mogelijk om minder jongeren naar de specialistische jeugdzorg te verwijzen.	
3.1.	Lichte begeleiding door wijkcoaches zelf	€ 1 miljoen (ex. € 0,2 miljoen al opgenomen in de MJPB 2020)
3.2.	Praktijkondersteuner huisarts jeugd GGZ	
	4. Gebruik algemene voorzieningen bevorderen Niet alle problemen van jongeren en gezinnen vragen om specialistische jeugdzorg. De algemene en preventieve voorzieningen zijn goed in staat om veel lichte problemen te voorkomen of te verzachten.	
4.1.	BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening	€ 0,2 miljoen
	5. Overige maatregelen Deze maatregelen hebben veelal betrekking op de afspraken die gemaakt worden met aanbieders. Nieuwe contracten: In het zorgdomein wordt gewerkt met contracten die zijn ondergebracht bij de Inkoop sociaal Domein Centraal Gelderland. Op dit moment loopt er een aanbestedingsprocedure voor de contracten vanaf 1-7-2020. Door scherpere eisen en strengere voorwaarden verwachten we dat het aantal aanbieders voor het sociaal domein en dus ook voor de jeugdzorg af zal nemen en dat dit ten goede komt aan de kwaliteit van de geleverde zorg. Aangezien de afspraken hiervoor al in 2019 zijn gemaakt, zijn hier geen nieuwe aanvullende maatregelen over opgenomen.	
5.1.	Omzetplafonds instellen	€ 2,7 miljoen
5.2.	Handhaving op zorgaanbieders	
5.3.	Monitoring verbeteren	

4.4 Financiële impact

Het totaal van voorstellen tot maatregelen levert een verwachte besparing op van 1,4 miljoen in 2020 oplopend naar 5 miljoen structureel in 2023. Deze besparing is aanvullend op de maatregelen die zijn opgenomen in de MJPB 2020. Voor het realiseren van de voorstellen is tijd nodig, niet alle maatregelen zijn direct in het eerste jaar te realiseren. Ook is rekening gehouden met een opbouweffect. In bijlage 3 'Financieel overzicht voorstellen tot maatregelen' staat dit verder uitgewerkt.

4.5 Vervolgproces

In opdracht van de raad worden de voorstellen tot maatregelen verder uitgewerkt. De uitgewerkte voorstellen worden verwerkt in de perspectiefnota.

Naast maatregelen die we zelf kunnen treffen, vinden wij het belangrijk om in gezamenlijkheid met andere gemeenten aandacht te blijven vragen voor de kosten van de jeugdzorg in Den Haag. Vrijwel alle gemeenten kampen met tekorten op de jeugdzorg, Arnhem is daar niet uniek in. Een landelijk vraagstuk kan niet alleen lokaal opgelost worden.

Bijlage 2: Uitgewerkte voorstellen tot maatregelen

Inhoudsopgave:

Maatregelen

1.1	Perspectiefoverleg	pg. 2
1.2	Sociaal Hospitaal	pg. 3
1.3	Samenwerken aan veiligheid	pg. 4
1.4	Verkorten van de veiligheidsketen	pg. 5
1.5	Doorstroom jeugdwet naar Wet langdurige zorg bevorderen	pg. 6
2.1	Begeleiding op school	pg. 7
2.2	Respijtzorg	pg. 8
2.3	Vaktherapieën	pg. 9
3.1	Begeleiding door wijkcoaches zelf	pg.10
3.2	Praktijkondersteuner huisarts jeugd-GGZ	pg.11
4.1	BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening	pg.12
5.1	Omzetplafonds instellen	pg.13
5.2	Handhaving op zorgaanbieders	pg.14
5.3	Monitoring verbeteren	pg.15

Maatregelen waar wel aan gedacht is, maar die (nog) niet uitgewerkt zijn pg.16

Maatregel 1.1

Perspectiefoverleg

Het Perspectiefoverleg is een regionaal overleg waar jongeren met complexe problematiek en/of (dreigende) uithuisplaatsing worden besproken. Het beoogde resultaat is het verminderen van het aantal uithuisplaatsingen en het aantal jongeren in verblijf.
Het gaat om jongeren in het vrijwillig kader (regie bij de Sociale Wijkteams) als ook om jongeren in het gedwongen kader (regie bij de Jeugdbescherming). Deskundigen van zorgaanbieders en andere partners adviseren over:

1. een optimale analyse van de situatie van de jongere in het gezin en het creëren van een duurzaam perspectief,
2. het bepalen van maatwerk voor de inzet van ambulante en/of jeugdzorg met verblijf en andere onorthodoxe maatregelen (o.a. op het gebied van participatie, schuldhulpverlening, het organiseren van geschikte huisvesting etc.).

Via het Perspectiefoverleg worden knelpunten opgepakt bij de door- en uitstroom uit verblijf.

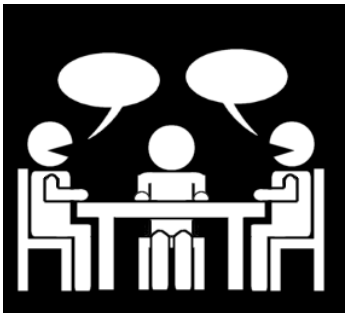

Via deze maatregel wordt afgesproken om alle (dreigende) uithuisplaatsingen in Arnhem langs het Perspectiefoverleg te laten verlopen. Dat betekent dat de Sociale Wijkteams en de Jeugdbescherming niet meer direct naar verblijf kunnen verwijzen, zonder afstemming met het Perspectiefoverleg.

Daarvoor is het nodig om met de Jeugdbescherming (GI's) afspraken te maken (b.v. in de vorm van een convenant) over de route langs het Perspectiefoverleg, over de inzet van (gecontracteerde) jeugdzorg en over nauwere samenwerking met de sociale wijkteams. Deze afspraken moeten helpen bij het vinden van integrale oplossingen dichtbij in de wijken en het afschalen van zorg.

Maatschappelijk effect	• Beter maatwerk met integrale, passende oplossingen voor jongeren en gezinnen met complexe problematiek • Voorkomen van uithuisplaatsingen
Financieel effect	Deze maatregel is al verwerkt in de MJPB 2020-2023, onder de regel 'ingroei maatregel verblijfszorg jeugd'. Het financiële effect wordt in 2020 en 2021 zichtbaar met resp. € 300.000 en € 800.000. Vanaf 2022 is de besparing al opgenomen in de begroting.
Risico's	Het succes is afhankelijk van de samenwerking tussen de partijen. Alle partijen moeten bereid zijn om regels te doorbreken en ter discussie te stellen. Zonder deze bereidheid lukt het niet!

Maatregel 1.2

Sociaal Hospitaal

In Wmo en jeugdzorg zijn gezinnen waarin veel zorgaanbieders actief zijn en hoge zorgkosten worden gemaakt. De problematiek van deze gezinnen gaat vaak over meerdere leefgebieden heen en leidt tot een stapeling van zorg. Uit landelijke cijfers komt naar voren dat een derde van de financiële middelen in het sociaal domein naar een klein percentage van deze veelgebruikers gaat. De stapeling van zorg heeft ook tot gevolg dat er wet- en regelgeving vanuit verschillende beleidsdomeinen van toepassing is. Hierdoor treden er vaak onbedoelde en ongewenste effecten van beleid op. Effecten die nadelig uitpakken voor het gezin en hoge maatschappelijke kosten veroorzaken.

In het Sociaal Hospitaal worden in twee jaar 150 Arnhemse multiprobleemhuishoudens geholpen. Met deze aanpak kan een 'doorbraak' gerealiseerd worden voor deze huishoudens. Dit leidt tot een hogere kwaliteit van leven en een besparing op de zorgkosten.

Maatschappelijk effect	Niet alleen het kind wordt geholpen maar het hele gezin. Daardoor wordt ook op andere terreinen (Wmo - participatiewet - ZVW) winst behaald. Bovendien is de kans op een succesvolle behandeling voor het kind groter omdat je het hele systeem benadert.
Financieel effect	Op basis van gerealiseerde resultaten in de gemeente Den Haag verwachten we, na aftrek van de kosten, een structurele besparing op de jeugdzorg van € 300.000 in 2020 en de daarop volgende jaren. De op andere leefgebieden bereikte resultaten (bijvoorbeeld Wmo en participatie) zijn niet in deze bedragen opgenomen.
Risico's	Het risico bestaat dat de effecten van deze aanpak niet structureel zijn omdat inwoners weer terugvallen naar de oude situatie. Daarnaast moet de doorbraakmethode worden geborgd in de sociale wijkteams. Dit vereist speciale deskundigheid en expertise.

Maatregel 1.3

Samenwerken aan Veiligheid

Door Samenwerken aan veiligheid willen we de zorg voor Arnhemse gezinnen met meervoudige problematiek beter organiseren en de veiligheid herstellen. Hierdoor bieden we een alternatief voor de inzet van het huidige product drang (preventieve jeugdbescherming) zodat we het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen (dwang) kunnen terugdringen en uithuisplaatsingen voorkomen.

In gezinnen, waar voortdurend zorgen bestaan over de veiligheid van kinderen, werd in de afgelopen jaren vaak preventieve jeugdbescherming (ook wel bekend als drang) ingezet. Professionals probeerden hiermee erger te voorkomen. In de praktijk voldoet deze interventie vaak niet, om zowel praktische als juridische redenen.
Samenwerken aan veiligheid voorziet in een multidisciplinair team met ervaren professionals van verschillende expertise. Dat team opereert in nauw overleg met de Sociale Wijkteams en kan snel en flexibel in kwetsbare gezinnen in de wijken worden ingezet. Het team zorgt voor praktische ondersteuning in het gezin, zorgt voor intensieve opvoedingsbegeleiding en ziet toe op de veiligheid. In 2020 start een pilot met de nieuwe werkwijze voor een periode van 2 jaar.

Maatschappelijk effect	Minder jeugdbeschermingsmaatregelen, minder uithuisplaatsingen, beter perspectief voor gezinnen met meervoudige problematiek en veiligheidsproblemen.
Financieel effect	Gem. kosten per gezin € 22.500 per jaar; Schatting opbrengst per gezin gem. € 39.000 per jaar. Besparing 12 gezinnen x € 16.500 = € 198.000 per jaar, vanaf juli 2020. € 100.000 was al ingeboekt bij de MJPB 2020, aanvullend nu € 100.000 opgenomen.
Risico's	Samenwerken aan veiligheid is een intensieve ambulante maatregel. Het risico bestaat dat deze wordt ingezet voor gezinnen met minder zware problematiek en daardoor een aanzuigende werking heeft. Daarnaast valt of staat deze maatregel met een goede samenwerking tussen de partijen.

Maatregel 1.4

Verkorten van de veiligheidsketen

Rondom de veiligheid van kinderen zijn veel organisaties actief. Niet alleen onze eigen Wijkteams, maar ook de Jeugdbescherming (Gecertificeerde Instellingen), Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming werken in de praktijk voor dezelfde jongeren en gezinnen. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd constateerde in november 2019 dat 'kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd' zijn als gevolg van onvoldoende samenwerking, voor een deel overlappende taken en lange wachttijden.
Deze maatregel voorziet in sturen op integrale samenwerking tussen en (indien relevant) een integrale opdracht aan Wijkteams, Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor de Kinderbescherming. In Food Valley is inmiddels een pilot gestart. Begin 2020 wordt met de Jeugdbescherming een verbeteragenda ontwikkeld.

Maatschappelijk effect	Betere samenwerking, minder wachttijden en sneller actie in gezinnen waar kinderen onveilig zijn.
Financieel effect	Betere sturing op gezinnen met onveiligheid is investering die op lange termijn besparing op zal leveren. 5% minder kosten voor 35 jongeren met dure zorg is circa € 100.000, vanaf 2021. Mogelijk ook kostenbesparing bij organisaties, want dubbele taken worden niet meer uitgevoerd.
Risico's	Samenwerken aan veiligheid gaat over wetten en verantwoordelijkheden heen. Hierop sturen is mede afhankelijk van ruimte die Rijk gaat bieden.

Maatregel 1.5

Doorstroom Jeugdwet naar Wlz bevorderen

Sommige jeugdigen hebben - vaak langdurig - een stapeling van verschillende soorten zorg. De gemeente financiert die (combinatie van) (zware) zorg aan jeugdigen uit de jeugdzorg. Indien het gaat over jongeren kinderen/jongeren met een structurele, zware zorgbehoefte, dan dient de zorg niet vanuit de Jeugdwet maar de Wet langdurige zorg (Wlz) gefinancierd te worden. De overgang van de Jeugdwet naar de Wlz is voor de gemeente/SWT soms lastig te beoordelen vanwege gebrek aan kennis over toelating tot de Wlz. Het zou helpen wanneer de gemeente beschikt over iemand die kennis heeft van de toegang naar de Wlz. De inzet van deze maatregel is er op gericht om toch een aantal jongeren in de Wlz onder te brengen (sluit aan op Sociaal Hospitaal). Concreet:

- Inventarisatie Jeugdigen met langdurige zware zorg zonder perspectief op verbetering
- Expert Wlz (tijdelijk) inzetten en casus bekijken op mogelijkheden voor doorstroming
- Samen met Wijkteam/Inwoner doorstroming realiseren

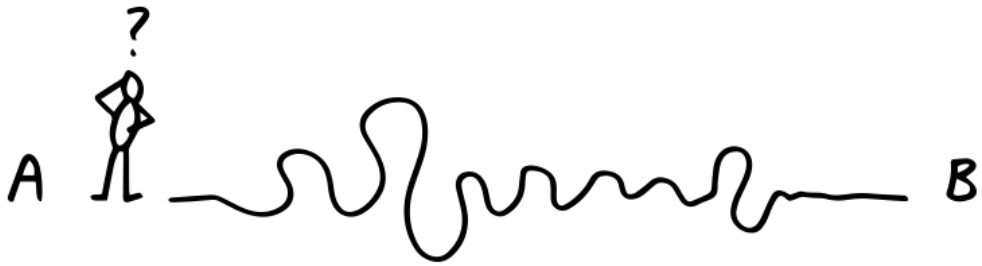

Maatschappelijk effect	Jeugdige inwoner behoudt zorg, situatie blijft onveranderd
Financieel effect	Uitgaande van een doorstroom van 2 jeugdigen per jaar met een zorgvraag die gemiddeld 100.000 per jeugdige kost, levert dit een besparing op van 200.000 op per jaar. Er is een structurele investering nodig van 80.000 euro (1fte) per jaar. Netto besparing is dan circa € 100.000.
Risico's	Het risico bestaat dat de jeugdigen die voor de WLZ worden aangemeld, alsnog door het CIZ worden afgewezen vanwege de zeer strenge screening.

Maatregel 2.1

Begeleiding op school

In het algemeen geldt dat scholen moeten zorgen voor begeleiding bij leerproblemen van de leerling. Als een leerling gedrag heeft dat het leren bemoeilijkt, dan regelt de school de nodige ondersteuning (o.a. vanuit de vergoeding voor schoolmaatschappelijk werk). Daarom wordt een aantal producten niet langer vanuit de jeugdwet vergoed. Dit geldt voor de volgende producten:

- (specialistische) huiswerkbegeleiding
- weerbaarheidstrainingen (zogenaamde rots- en watertraining)
- faalangstreductie

Veel scholen hebben zelf programma's om kinderen weerbaar te maken (de zogenaamde rots- en water trainingen). Als een school dit niet biedt, dan is dit een eigen verantwoordelijkheid van de ouders en moeten ze dit zelf betalen. Met een Gelrepas zijn deze weerbaarheidstrainingen bij diverse aanbieders gratis toegankelijk. Ook via andere programma's van de gemeente wordt kinderen de mogelijkheid geboden om begeleiding (bijv. huiswerkbegeleiding) na school te ontvangen, o.a. via het programma kansrijk opgroeien.

Maatschappelijk effect	Er is een groep inwoners die de training zelf moet gaan betalen. Ook zal meer verantwoordelijkheid bij scholen komen te liggen en zullen zij hun aanbod beter moeten organiseren.
Financieel effect	Op basis van aantallen leerlingen die gebruik maken van de aangeboden producten begeleiding op school, is een inschatting gemaakt van de kostenreductie. Deze bedraagt circa € 0,2 miljoen.
Risico's	Een aantal ouders zal om financiële redenen afzien van de begeleiding, we weten niet welk effect dit op de lange termijn voor de schoolprestaties van het kind heeft.

Maatregel 2.2

Respijtzorg

Respijtzorg of logeeropvang in een zorginstelling valt onder de Jeugdwet. Een kind kan dan maximaal drie etmalen per week in een zorginstelling logeren. Dit geeft de mantelzorger(s) gelegenheid om even op adem te komen, zaken te regelen of aandacht te besteden aan eventuele andere kinderen. Respijtzorg hoeft niet via specialistische jeugdzorg georganiseerd te worden, maar kan in veel gevallen ook via het eigen netwerk of door middel van steun- en buurtgezinnen worden georganiseerd. De mantelzorger dient niet overbelast te raken. Dit gebeurt vaker als de mantelzorg intensief en langdurig van aard is. Als de mantelzorger overbelast dreigt te raken, zetten we respijtzorg in.

Maatschappelijk effect	Er wordt een groter beroep gedaan op het eigen netwerk en de inzet van vrijwilligers.
Financieel effect	In 2019 werd een bedrag van € 600.000 gebruikt voor (specialistische) respijtzorg. Het financiële effect van deze maatregel is nu nog niet opgenomen. Na monitoring volgt een vertaling van de behaalde financiële effecten. Daarbij wordt ook onderzocht of respijtzorg vanuit andere wet- en regelgeving kan worden vergoed.
Risico's	Gezinnen met complexe problematiek en een beperkt netwerk hebben minder mogelijkheden om in het eigen netwerk een oplossing te vinden. Dit leidt mogelijk tot een overbelasting van de ouders, waardoor de vraag ontstaat of dit een financieel duurzame maatregel is.

Maatregel 2.3

Vaktherapieën

Vaktherapie is de overkoepelende naam voor de volgende vaktherapeutische disciplines: beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie, psychomotorische therapie, psychomotorische kindertherapie en speltherapie. Door een groot aantal zorgverzekeraars wordt vaktherapie vergoed in het kader van een aanvullende verzekering. Ouders kunnen zich hiervoor aanvullend verzekeren waardoor deze therapieën niet meer door de gemeente vergoed worden.

Daarnaast is er een aantal therapieen waarvan het effect nog niet wetenschappelijk is aangetoond. Deze therapieen worden ook niet door de zorgverzekeraar vergoed. Dierentherapie (o.a. hippotherapie en hondentherapie) vallen hieronder. Ook deze therapieën komen niet meer voor vergoeding in aanmerking.

Vaktherapie komt alleen nog voor vergoeding in aanmerking als dit onderdeel is van een multidisciplinaire geneeskundige behandeling in het kader van de GGZ.

Maatschappelijk effect	Inwoners die geen aanvullende verzekering hebben zullen deze therapie zelf moeten betalen. Niet iedereen zal dat kunnen en willen. In de verdere uitwerking van de maatregel zal bekeken worden of opname in de Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering (CAZ) mogelijk is.
Financieel effect	Gezien het grote aantal vaktherapeuten waarmee een contract is afgesloten en de bedragen die hierin omgaan, verwachten we hierop een besparing van 200.000 op dit voorstel te behalen in 2020, oplopend naar 300.000 in de daaropvolgende jaren.
Risico's	Het risico bestaat dat ouders die niet aanvullend verzekerd zijn voor vaktherapie en het niet kunnen betalen, hier geen gebruik van maken.

Maatregel 3.1

Begeleiding door wijkcoaches zelf

We zetten het product begeleiding niet meer alleen in via specialistische zorgaanbieders maar laten de wijkcoaches een deel van de begeleiding zelf doen.

Bij de start van de decentralisaties in 2015 was het de bedoeling dat de coaches zelf ook lichte begeleiding of opvoedingsondersteuning aan het gezin zouden bieden. In de huidige praktijk is daar te weinig tijd voor en wordt, sneller dan de bedoeling is, doorverwezen naar specialistische jeugdzorg. In veel gemeenten wordt begeleiding in het kader van de jeugdzorg uitgevoerd vanuit het wijkteam. Hieruit blijkt dat aanzienlijk minder wordt doorverwezen naar specialistische jeugdzorg, dat de trajecten minder lang duren, dat de administratieve lasten verminderen en dat de kosten voor lichte jeugdzorg dalen. De begeleiding vraagt extra capaciteit van de coaches. Hiervoor is een andere werkwijze en taakverdeling binnen de sociale wijkteams noodzakelijk.

Maatschappelijk effect	Normaliseren van opvoed- en opgroeivraagstukken Versterken eigen kracht, inzet netwerk Besparen maatschappelijke kosten.
Financieel effect	Na aanloop wordt per saldo een substantiële kostenreductie voorzien van € 1.000.000 door een afname van de inkoop van begeleidingsproducten. Deze maatregel heeft mogelijk een groter besparingspotentieel. In de toekomst moet blijken of dat haalbaar is.
Risico's	Het risico bestaat dat de wijkcoach langdurig begeleiding gaat bieden en niet tot een afronding van de begeleiding komt. Hierdoor neemt de werklast van de wijkcoach toe. Er bestaat een risico dat deze maatregel effect heeft op de wachttijden van de sociale wijkteams. Ouders zullen naar de huisarts gaan om toch specialistische begeleiding te krijgen van de aanbieder van hun keuze.

Maatregel 3.2

Praktijkondersteuner huisarts Jeugd-GGZ

In 2019 zijn gesprekken gestart met huisartsen over de inzet van een praktijk ondersteuning Jeugd-GGZ. De POH-er kan de huisarts ontlasten door jongeren en gezinnen te ondersteunen en te bepalen welke jeugdzorg noodzakelijk is. Zij hebben meer tijd en deskundigheid op het gebied van jeugd-ggz en hebben bovendien meer zicht op het beschikbare aanbod. Aan de hand van voorbeelden vanuit het hele land zijn modellen ontwikkeld. Starten met POH vraagt een investering vanuit de gemeente, maar ook tijd van huisartsenpraktijken om het idee een plek te geven in de (huisartsen)praktijk. Wij streven naar het opstellen van een samenwerkingsconvenant tussen gemeente en huisartsen teneinde (meer) bij te dragen aan het succes van deze maatregel.

Maatschappelijk effect	Jongeren en gezinnen worden sneller en dichter bij huis geholpen door deskundige POH-ers Nauwe samenwerking met coaches Meer kennis van aanbod in de route via de huisartsen
Financieel effect	De besparing hierop is al ingeboekt vanuit de maatregelen 2019.
Risico's	Starten met inzet POH vraagt een investering Het succes is afhankelijk van de bereidheid van huisartsenpraktijken om hier mee te werken. Veel huisartsen geven aan dat er geen praktijkruimte beschikbaar is voor de POH.

Maatregel 4.1

BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening

Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de kosten van de buitenschoolse opvang. Zij ontvangen hiervoor een inkomensafhankelijke vergoeding vanuit de overheid. Daarbij is de BSO verantwoordelijk voor het vervoer van school naar de BSO. De ouders zijn verantwoordelijk voor het ophalen van hun kinderen bij de BSO.

Bij BSO+ is extra begeleiding nodig van kinderen die problemen hebben (gedragsproblemen, psychische problemen, lichamelijke problemen, enzovoort). Deze "plus" wordt vergoed vanuit de jeugdzorg waarbij we de laatste jaren een grote stijging zien van de kosten van BSO+.

Om de kostenstijging te beperken willen we daarom met de betrokken BSO+ aanbieders een algemene voorziening ontwikkelen. Door de extra begeleiding voor een groep kinderen te subsidieren in plaats van de extra begeleiding per kind toe te kennen, verwachten we op de kosten te kunnen besparen. Daarnaast zal strenger worden gekeken of het vervoer van en naar de BSO+ niet vanuit het leerlingenvervoer plaatsvindt.

Maatschappelijk effect	Ouders en kinderen kunnen gebruik blijven maken van de BSO+. Wel wordt het aanbod beperkt tot een aantal aanbieders.
Financieel effect	Ingeschat wordt dat deze maatregel voor € 0,2 miljoen zal bijdragen aan de kostenreductie.
Risico's	De begeleiding tijdens de BSO+ moet worden omgezet van een individuele specialistische voorziening (met PxQ financiering) naar een algemene voorziening die wordt gesubsidieerd. Dit kost tijd en hiervoor is medewerking van de aanbieders nodig.

Maatregel 5.1

Omzetplafonds instellen

Een omzetplafond per (grote) aanbieder
Arnhem heeft een model voor de inkoop waarbij de zorgaanbieder maximalisatie van omzet en/of winst na kan streven door het zoveel als mogelijk omzetten van uren zorg of aantal cliënten (PxQ model). Een omzetplafond gaat deze onbedoelde prikkel tegen en stimuleert het creatief meedenken in het optimaliseren van het resultaat voor de cliënten.
We monitoren periodiek en op het moment dat het omzetplafond in zicht komt, gaan we tijdig in overleg met de aanbieder. Waar nodig maken we nieuwe afspraken. Het plafond is een middel om de transformatie te bevorderen en aanbieders te stimuleren om de best passende zorg (zo licht als mogelijk) in te zetten. De Sociale Wijkteams zorgen ervoor dat inwoners die zwaardere zorg nodig hebben deze ook daadwerkelijk krijgen.

Maatschappelijk effect	Zorgaanbieders kunnen mogelijk niet alle inwoners meer helpen met de gevraagde zorg en zullen creatief met het gekregen budget om moeten gaan.
Financieel effect	Bij het uitgangspunt dat een besparing van 5% op de maatwerkvoorzieningen Jeugd gerealiseerd moet worden is op termijn een bedrag van € 2.400.000 te realiseren.
Risico's	Zorgaanbieders zullen innovatiever en creatiever met gekregen budget om moeten gaan. Tevens zal vanuit de toegang scherper gekeken moeten worden naar de af te geven toewijzingen per organisatie. Aan het einde van het jaar bestaat de kans dat inwoners met oplopende wachttijden te maken krijgen waardoor er een tijdelijke stop komt op een aantal producten.

Maatregel 5.2

Handhaving op zorgaanbieders

Sinds enige tijd neemt het aantal signalen over misstanden en onrechtmatigheden in de zorg toe. Gezien de beschikbare capaciteit bij handhaving kan slechts een aantal zorginstellingen waarover signalen binnenkomen worden onderzocht.

Per 1 juli 2020 zal de nieuwe contractering van zorgaanbieders op basis van een aangepast kwaliteitskader zijn, waardoor aan de voorkant ook intensiever wordt getoetst. De inkooporganisatie Regio Centraal Gelderland (contractbeheer) zal vaststellen of een aanbieder voldoet aan de gestelde eisen. De verwachting is echter niet dat er vanaf dat moment geen misstanden meer zullen voorkomen. Controle op misbruik van zorggeld zal gezien het flink gestegen aantal aanbieders van belang blijven. Bij ernstige vermoedens van fraude wordt per direct een cliëntenstop ingevoerd.

Maatschappelijk effect	Als scherper wordt gehandhaafd dan zullen de kwalitatief goede aanbieders overblijven. Inwoners zullen dus bij deze maatregel gebaat zijn.
Financieel effect	Deze maatregel vraagt om investering in extra capaciteit voor handhaving. De investering verdient zich terug als er onrechtmatigheden worden tegengegaan. In de uitwerking zal worden ingeschat of en zo ja welk financieel effect hieraan verbonden kan worden.
Risico's	Terugvordering van al uitgekeerd geld zal lastig zijn. Daarnaast is een zorgvuldige monitoring en controle nodig en zullen stevige gesprekken met aanbieders moeten worden gevoerd.

Maatregel 5.3

Monitoring verbeteren

Door het oprichten van een speciaal Analyse team willen we de kennisuitwisseling tussen de gemeente en de sociale wijkteams over "de cijfers van het zorggebruik" verbeteren. Door de verbeteringen die we hebben doorgevoerd in de monitoring zijn er steeds meer gegevens beschikbaar over het gebruik van (jeugd)zorg en bij welke aanbieders deze zorg wordt afgenomen. Door periodiek met elkaar in gesprek te gaan over deze gegevens kunnen patronen sneller zichtbaar worden en kan eerder worden ingegrepen. In het overleg worden vragen gesteld als:

- Doet zich een stijging voor in het zorggebruik?
- Waar doet deze stijging zich voor; bij welk product/ bij welke aanbieder?
- Is hier een verklaring voor?
- Welke acties kunnen we nemen om deze stijging te beperken/ tegen te gaan?

Maatschappelijk effect	Geen
Financieel effect	Door overschrijdingen van het budget direct te signaleren kunnen eerder maatregelen worden getroffen. Daarnaast wordt ook zichtbaar als er bij aanbieders onverklaarbare declaraties plaatsvinden (eerdere opsporing van onrechtmatige inzet van zorggelden). Hiermee verwachten wij een besparing van € 0,2 tot 0,3 miljoen te realiseren.
Risico's	Er moet stevig worden ingezet op monitoring en control. Dit kost menskracht en de benodigde deskundigheid.

Maatregelen waar wel aan gedacht is, maar die niet zijn uitgewerkt

Naast de uitgewerkte maatregelen zijn nog diverse andere ideeën de revue gepasseerd. Uit een eerste check is gebleken dat deze maatregelen ons i) (nu) geen besparing opleveren of ii) niet uitvoerbaar zijn. De redenen daarvoor zijn onder andere:

a. de maatregel vraagt grote voorinvesteringen
b. de maatregel is wettelijk niet toegestaan
c. de maatregel levert geen duurzaam financieel resultaat (alleen korte termijn opbrengsten, op de lange termijn wordt het duurder)
d. het is niet op korte termijn uitvoerbaar

Ideeën voor maatregelen	
Maatregelen die (nu) geen besparing opleveren	
1.	Meer investeren in algemene preventieve voorzieningen
2.	Meer aanspreken op eigen verantwoordelijkheid (deels al bij beleidsregels opgenomen, deels door schrappen vaktherapie)
3.	Digitale /e-zorg meer ontwikkelen
4.	Ambulante zorg beschikkingsvrij
5.	Uitstroom verblijf 18-jarigen bevorderen door beter woningaanbod
6.	Toepassing verlengde jeugdzorg afschaffen
7.	Minder formatie SWT's en ambtelijk (langere wachtlijsten)
8.	Inkomsten verhogen door fundraising of sponsoring
9.	No cure - no pay afspraken met aanbieders
10.	Kiestraining als voorliggende voorziening
11.	Beperking van het aantal wijkcoaches dat zorg toewijst
12.	Vier-ogen principe beperken
13.	Huisartsen verwijzen zorg tot max 10.000 euro
14.	Overgang van jeugdzorg naar WMO bevorderen
15.	Periodieke herbeoordeling van langdurige trajecten
16.	Kindercoaching niet meer vergoeden
17.	Alleen evidence based methodieken vergoeden
Maatregelen die niet uitvoerbaar zijn	
18.	Tarief PGB naar 50%
19.	Mensen uit de participatiewet inzetten bij lichte zorg

Bijlage 3 Financieel overzicht voor voorstellen tot maatregelen

Bedragen x € 1.000.000

	Naam maatregel MJPB 2020	2020	2021	2022	2023
	Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd	-	-	0,8	0,8
	Toevoegen POH Jeugd	0,2	0,2	0,2	0,2
	Hervormen drang in jeugdzorg	0,1	0,1	0,1	0,1
	Al opgenomen aan maatregelen in MJPB 2020	**0,3**	**0,3**	**1,1**	**1,1**

nr	Aanvullende maatregelen	2020	2021	2022	2023
	1. Aanpak jeugdzorg in complexe situaties verbeteren				
1.1.	Perspectiefoverleg - aanvullend op maatregel MJPB 2020 *	0,3	0,8	-	-
1.2.	Sociaal Hospitaal - aanvullend op maatregel MJPB 2020	0,2	0,3	0,3	0,3
1.3.	Samenwerken aan veiligheid - aanvullend op maatregel MJPB 2020	0,1	0,1	0,1	0,1
1.4.	Verkorten van de veiligheidsketen	-	0,1	0,1	0,1
1.5.	Doorstroom jeugdwet naar Wet langdurige zorg bevorderen	-	0,1	0,1	0,1
	Subtotaal	*0,6*	*1,4*	*0,6*	*0,6*
	2. Specialistische jeugdzorg afbakenen				
2.1.	Begeleiding op school	0,2	0,2	0,2	0,2
2.2.	Respijtzorg	-	-	-	-
2.3.	Vaktherapieen	0,2	0,3	0,3	0,3
	Subtotaal	*0,4*	*0,5*	*0,5*	*0,5*
	3. Inzet van specialistische zorg				
3.1.	Begeleiding door wijkcoaches zelf	-	0,3	0,6	1,0
3.2	Praktijkondersteuner huisarts Jeugd-GGZ	-	-	-	-
	Subtotaal	*0,0*	*0,3*	*0,6*	*1,0*
	4. Gebruik algemene voorzieningen bevorderen				
4.1	BSO met intensieve begeleiding (BSO+) als algemene voorziening	0,2	0,2	0,2	0,2
	Subtotaal	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*0,2*
	5. Overige maatregelen				
5.1.	Omzetplafonds instellen	-	1,1	2,2	2,4
5.2	Handhaving op zorgaanbieders	-	-	-	-
5.3	Monitoring verbeteren	0,2	0,3	0,3	0,3
	Subtotaal	*0,2*	*1,4*	*2,5*	*2,7*
	Totaal verwachte besparingen	**1,4**	**3,8**	**4,4**	**5,0**

* vanaf 2022 is 0,8 al ingeboekt in MJPB 2020

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 474715

Onderwerp: Sociaal Hospitaal: de doorbraakmethode

Voorstel

1. In te stemmen met de inzet van het Sociaal Hospitaal voor multiprobleemhuishoudens door het Instituut van Publieke Waarden.
2. In te stemmen met het onttrekken van de uitvoeringskosten Sociaal Hospitaal 2020 en 2021 (totaal € 875.000) aan de BR WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie zorg (€ 100.000) en dit via verzamelbesluit 2 - 2020 in de begroting te verwerken.
3. In te stemmen met het ten goede laten komen van de directe besparingen van het Sociaal Hospitaal aan de betreffende beleidsvelden. Waar dit leidt tot een voordeel binnen het beleidsveld, wordt het voordeel ingezet ter aanvulling van bovenstaande bestemmingsreserves met een maximum van het eerder onttrokken bedrag.

Inleiding

In Arnhem zijn gezinnen die een groot beroep doen op de voorzieningen in het sociaal domein. De problematiek van deze gezinnen gaat vaak over meerdere leefgebieden heen. Zo zijn veel gezinnen afhankelijk van een uitkering, komen schulden vaak voor en is er sprake van armoede. Dit naast een stapeling van zorg. Uit landelijke cijfers komt naar voren dat een derde van de financiële middelen in het sociaal domein naar een klein percentage van deze veelgebruikers gaat. De stapeling van voorzieningen heeft ook tot gevolg dat er wet- en regelgeving vanuit verschillende beleidsdomeinen van toepassing is. Hierdoor treden er vaak onbedoelde en ongewenste effecten van beleid op. Effecten die nadelig uitpakken voor het gezin en hoge maatschappelijke kosten veroorzaken.

In het Sociaal Hospitaal worden in twee jaar 150 multiprobleemhuishoudens geholpen met een eigen, integraal maatwerkplan. Dit heeft als doel een 'doorbraak' te realiseren om de situatie van de inwoner te verbeteren. Dat vraagt om het zoeken van maximale ruimte binnen wat en kan en mag. Ieder maatwerkplan wordt getoetst op: i. legitimiteit (mag het), ii. betrokkenheid (draagt het bij aan eigen regie) en iii. rendement (kwaliteit van leven en optimale inzet middelen). De toetsing aan deze drie waarden zorgt ervoor dat noodzakelijke uitzonderingen in de regelgeving worden gelegitimeerd. Hiermee zijn zij voorspelbaar en navolgbaar en voorkomen we willekeur. Met deze aanpak kan een 'doorbraak' gerealiseerd worden voor multiprobleemhuishoudens.
Een uitgebreide toelichting op de werkwijze is te lezen in de bijlage.

Werken met de doorbraakmethode vraagt om een andere benadering van het vraagstuk dan we veelal gewend zijn. Het credo 'doen wat nodig is' wordt in optima forma toegepast, maar wel in combinatie met legitimering van het plan. Het Instituut van Publieke Waarden fungeert gedurende twee jaar als een

GEMEENTE Arnhem

soort buitenboordmotor voor de doorbraakmethode. Zij passen de methode toe en laten zien hoe het werkt. Dat doen zij samen met partners zoals de Sociale Wijkteams die ook al veel ervaring hebben met 'doen wat nodig is', de teams leefomgeving en W&I. Om de werkwijze ook na vertrek van IPW te kunnen doorzetten, richten we samen met IPW een ondersteunend opleidingstraject in.

Gedurende de looptijd van het Sociaal Hospitaal worden uitvoeringskosten gemaakt van in totaal € 875.000. Gedurende de twee jaar valideert een onafhankelijke accountant de resultaten. Onder het kopje 'financiën' staan de kosten van het Sociaal Hospitaal en de financiering verder uitgewerkt.

Met de aanpak Sociaal Hospitaal geven we concrete invulling aan het voorstel 'doorbraakaanpak bij veelgebruikers' uit de perspectiefnota 2020-2023 en maatregel 1.2 van de Taskforce Jeugd.

Beoogd effect

1. Een betere kwaliteit van leven voor multiprobleemhuishoudens.
2. Een kostendaling op maatschappelijke kosten (waarvan in 2020 naar verwachting een besparing van € 200.000,-- op jeugdzorg).
3. Uitbreiding van het 'interventie-repertoire' met de doorbraakmethode (waarmee we leren om in multiprobleemhuishoudens integraal maatwerk te verbinden aan legitimiteit, betrokkenheid en rendement).

Argumenten

1.1 Ondanks toenemende investeringen blijft een duurzame verbetering in Arnhem uit.

De bestaande werkwijzen dragen onvoldoende bij aan een betere kwaliteit van leven voor multiprobleemhuishoudens. Met de doorbraakmethode beogen we een (nog) efficiëntere inzet van zorg, ondersteuning en middelen. In andere steden is met deze aanpak goed resultaat geboekt (o.a. Den Haag, Almelo, Enschede).

1.2 Het Sociaal Hospitaal sluit aan bij de uitgangspunten van de huidige aanpak.

De doorbraakmethode gaat uit van het werken vanuit het best mogelijke ‘plan’ voor de inwoner, het omarmt het principe ‘doen wat nodig is’ en werkt aan de transformatie die nodig is om dit plan te kunnen realiseren. Daarmee sluit de werkwijze goed aan op de Arnhemse uitgangspunten. We hebben de afgelopen jaren zelf stappen in deze richting gezet, met de inzet van IPW krijgt deze beweging een stevige duw in de rug. De ervaring en het netwerk van IPW gaan Arnhem helpen bij het slechten van de bureaucratische muren, integraal werken en het ontwikkelen van nieuwe (maatwerk)routines.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het Sociaal Hospitaal heeft geen gegevens over de mate waarin de oplossingen structureel zijn.

Het IPW heeft alleen gegevens over het rendement (in kosten en kwaliteit van leven) van het eerste jaar na de interventie. Dat laat een positief beeld zien, maar zegt niets over de periode daarna. De

problematiek van multiprobleemhuishoudens is hardnekkig en gaat vaak over generaties heen. Voor hoeveel huishoudens deze methode een duurzame verbetering oplevert (en dus een structurele afname van de kosten) is de vraag.

1.2 De doorbraakmethode verhoogt de werkdruk bij de uitvoerende professionals.

Bij de SWT's bestaat de zorg dat de toch al hoge werkdruk verder oploopt met de introductie van de doorbraakmethode. IPW geeft aan dat er tijdwinst mogelijk is omdat vastgelopen trajecten vlot getrokken worden. Wat de Arnhemse praktijk wordt, moet nog blijken. We maken vooraf goede werkafspraken over rol- en taakverdeling tussen IPW en de wijkcoaches. Randvoorwaarde voor de SWT's is dat de doorbraakmethode geen taakverzwaring of extra inzet voor de wijkcoaches mag betekenen. Met alle opgaven die er al liggen, is het voor hen niet haalbaar om hier extra tijd voor vrij te maken. In een ander kader is al afgesproken dat we de werkdruk bij de SWT's goed monitoren. Mochten we toenemende werkdruk constateren, kunnen we snel maatregelen treffen (anders dan alleen efficiënter werken).

1.3 De besparingen zijn onvoldoende om de uitvoeringskosten te dekken.

De businesscase Sociaal Hospitaal gaat uit van een investering van € 875.000. Daar tegenover staat een geprognosticeerde opbrengst van € 3,6 miljoen aan maatschappelijk resultaat. Deze prognose wordt onderbouwd door resultaten die in andere steden behaald zijn. Het risico dat de gerealiseerde besparing op de directe en de reële kosten lager is dan de uitvoeringskosten is echter niet volledig uit te sluiten. Om dit risico te beperken maken we hierover afspraken in de contractering met IPW.

Financiën

De kosten van het Sociaal Hospitaal bedragen over 2 jaar € 875.000. De uitvoeringskosten zullen gedurende de jaren 2020 en 2021 worden voorgefinancierd door de gemeente Arnhem. IPW prognosticeert een maatschappelijk resultaat van het Sociaal Hospitaal van ca. € 3,6 mln., daarmee ontstaat een positieve businesscase. Op welk beleidsterrein dit rendement wordt gerealiseerd zal blijken uit de verantwoording van IPW.

De voorfinanciering van de uitvoeringskosten van het Sociaal Hospitaal wordt ten laste gebracht van de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie (€100.000). De redenatie hierbij is dat de voordelen (hoofdzakelijk) binnen deze beleidsterreinen zullen vallen en het Sociaal Hospitaal daarbij een bijdrage levert aan de transformatie-agenda. Indien de voorgestelde rendementen worden gerealiseerd zal het voordeel worden aangewend om de voornoemde onttrekking aan de bestemmingsreserves te compenseren waarna het eventuele surplus ten goede komt aan de Algemene Reserve. De financiële vertaling hiervan zal via verzamelbesluit 2 - 2020 in de begroting worden verwerkt.

De uitvoeringskosten voor de ambtelijke organisatie worden binnen de reguliere middelen gedekt.

Uitvoering

Na een positief besluit kunnen we met de voorbereidingen starten. Deze bestaan onder andere uit:
- privacy regelen
- casefinding
- analyse van lokale verordeningen
- escalatie inregelen
- werkafspraken met o.a. sociale wijkteams
- organiseren van bijeenkomsten voor betrokken professionals

Om het resultaat van maatregel 1.2 van de taskforce jeugdzorg voor 2020 te behalen, moet uiterlijk in augustus gestart worden.

Communicatie

In het voortraject is gecommuniceerd met de SWT's, TLO's en W&I.
Na een positief besluit betrekken we ook andere externe partijen (o.a. zorgverzekeraars, woningbouw-corporaties, bewindvoerders).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen. Voorstel Sociaal Hospitaal van het Instituut voor Publieke Waarden.

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 mei 2020, nummer 474715;

gelet op artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet en artikel 2.2 van de Jeugdwet

besluit:

1. In te stemmen met de inzet van het Sociaal Hospitaal voor multiprobleemhuishoudens door het Instituut van Publieke Waarden.
2. In te stemmen met het onttrekken van de uitvoeringskosten Sociaal Hospitaal 2020 en 2021 (totaal € 875.000) aan de BR WMO en Jeugdzorg (€ 775.000) en de BR Transformatie zorg (€ 100.000) en dit via verzamelbesluit 2 - 2020 te verwerken in de begroting.
3. In te stemmen met het ten goede laten komen van de directe besparingen van het Sociaal Hospitaal aan de betreffende beleidsvelden. Waar dit leidt tot een voordeel binnen het beleidsveld, wordt het voordeel ingezet ter aanvulling van bovenstaande bestemmingsreserves met een maximum van het eerder onttrokken bedrag.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Slimmer met bureaucratie, beter voor iedereen

VOORSTEL GEMEENTE ARNHEM

JULI 2019
EELKE BLOKKER
DR. ALBERT JAN KRUITER

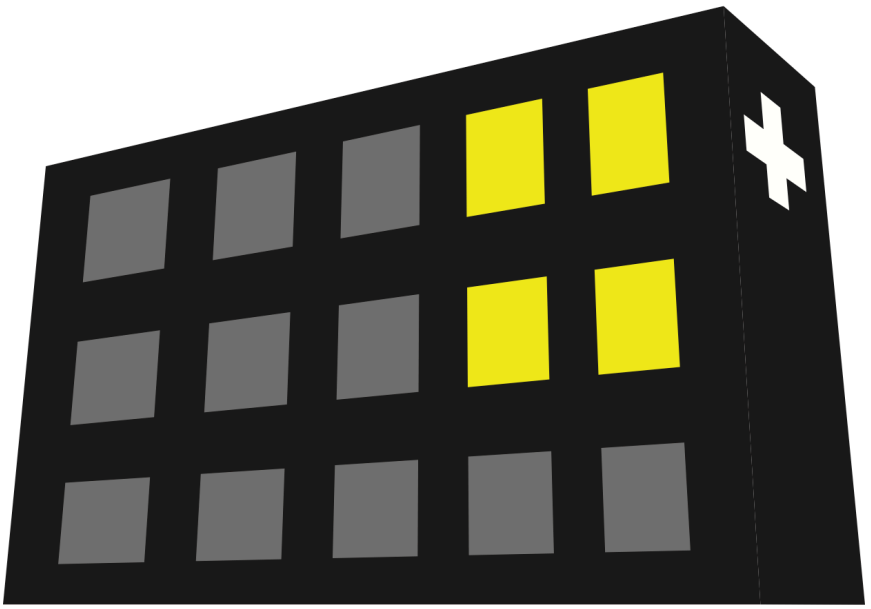

SOCIAAL HOSPITAAL

Sociaal Hospitaal is een onderneming van het Instituut voor Publieke Waarden

Doorbreken in Arnhem

Arnhem zet de toon als het gaat om het uitvinden van een handige, optimale lokale verzorgingsstaat waarin zorg, ondersteuning en zekerheid dichtbij inwoners is geregeld. Zo zijn er acht sociale wijkteams. Waarin het eigenaarschap over de organisatie laag bij de vloer is belegd. Alle acht teamleiders zijn medebestuurders in de stichting. Ook zijn er acht Teams Leefomgeving, die van onderaf de samenwerking met inwoners aangaan om te doen wat nodig is. Zowel fysiek als sociaal. Arnhem streeft een inclusieve stad na. Waarin maatwerk mogelijk is voor mensen die dat nodig hebben. Op een manier die voorspelbaar, betrouwbaar en navolgbaar is voor alle inwoners. Met maatwerk moet het niet alleen beter voor inwoners. Maar kan het ook goedkoper als het gaat om het inzetten van de juiste combinaties van bijvoorbeeld jeugdhulp, inkomensondersteuning, schuldhulp en psychische ondersteuning. Het is geen sinecure om al die combinaties optimaal georganiseerd te krijgen. Schaarste, tijdgebrek, werkroutines en morele oordeelsvorming moeten overwonnen worden.

Om de beweging naar maatwerk vanuit het perspectief van het huishouden zelf kracht bij te zetten, wil Arnhem blijven ontwikkelen. Nog scherper aan de wind varen in situaties waarin ongelijke gevallen ongelijk behandeld moeten (kunnen) worden. Meer inwoners moeten maatwerk kunnen krijgen in situaties die om een andere logica vragen dan normaal via de reguliere weg geboden kan worden. Ongelijke gevallen moeten ongelijk behandeld kunnen worden. Juist nu de gemeente over zowel sociale zekerheid als jeugd- en maatschappelijke hulp zoveel te zeggen heeft. De leefwereld van mensen zelf moet leidend zijn en de systeemwereld moet zich daarop aanpassen.

Inmiddels zijn we in het vijfde jaar sinds de decentralisaties in het sociaal domein belandt. En wil Arnhem de volgende stap zetten in het maken en organiseren van maatwerk voor de inwoners die dat nodig hebben. Er is op verschillende plekken binnen en buiten de gemeentelijke organisatie een voorhoede die het maken van maatwerk, en het voor mekaar krijgen wat nodig is, aardig in de vingers heeft. Maar het is nog zeker geen gemeengoed. Het ontwerpen, onderbouwen en realiseren van maatwerk mag van topsport meer breedtesport worden. Meer professionals moeten het gaan kunnen. De gemeentelijke organisatie en maatschappelijke partners kunnen zich nog beter organiseren om ontvankelijk te zijn voor uitzonderingen op hun eigen bureaucratie en routines. En inwoners van Arnhem moeten erop kunnen rekenen dat hun gemeente niet alleen uitzonderingen mogelijk maakt in situaties die daarom vragen. Maar dat ook op een voorspelbare, betrouwbare en vooral navolgbare manier doet. Zodat maatwerk niet als willekeur voelt. En het behandelen van ongelijke gevallen niet tot beleefde ongelijkheid leidt, maar juist tot gelijkwaardigheid.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Over die stap gaat dit voorstel. Vanaf het begin is het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) min of meer samen in de 'vaart der maatwerk' met gemeenten opgetrokken. Die betrokkenheid gaat terug naar de begintijd van de "Aanval op de uitval" in 2005, waarin ook Arnhem een belangrijke rol speelde. De activiteiten die te maken hebben met het standaardiseren van maatwerk in de vorm van instrumenten, structuren en financiering heeft het IPW onder de vlag van Sociaal Hospitaal (SOHOS) gebracht. Met SOHOS wil IPW laten zien dat het anders en beter en goedkoper kan. Dat doen we door voor te leven. Maar juist ook door kennis en kunde over te dragen, instrumenten te introduceren die maatwerk toegankelijker maken en te supporten op de achtergrond. Zodat 'iedereen' het kan en doet.

Hieronder beschrijven we hoe wij vanonder de vlag van SOHOS een bijdrage willen leveren aan de volgende stap in Arnhem. Het toegankelijk maken, inbedden en overdragen van de Doorbraakmethode van SOHOS vormt daar in de spil.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

1. Ruimte en routines

Mensen die zorg, ondersteuning en sociale zekerheid het hardst nodig hebben, verdienen misschien wel de meest logische en soepele toegang tot die ondersteuning. En niet alleen zij. Ook andere inwoners mogen verwachten dat hun gemeente doortastend en eenvoudig toegankelijk is voor wat nodig is om volwassenen en kinderen te ondersteunen waar nodig. Dat is dan ook een van de belangrijkste opgaven voor lokale frontlijnprofessionals en hun professionele omgeving. Daar is een flinke portie praktische wijsheid voor nodig van iedereen. Er is ruimte nodig om te doen wat nodig is. Maar die ruimte lijkt soms op gespannen voet te staan met de bureaucratische routines van organisaties en de professionals die hen vertegenwoordigen.

Wie dat afpelt ziet dat die routines niet alleen zijn ingegeven door officiële regels. Maar misschien wel veel vaker vanuit financiële, morele en/ of organisatorische overwegingen op de achtergrond. Regels bieden vaak heel veel ruimte. Alleen om dat opnieuw te gaan zien en daar vervolgens in situaties naar te handelen op een manier die betrouwbaar en navolgbaar is, blijkt een heel nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van onze verzorgingsstaat.

Dat onlogica van samengestelde zorg, ondersteuning en sociale zekerheid achter bepaalde voordeuren tot allerlei onbedoelde effecten leidt wordt ook steeds zichtbaarder. Die onbedoelde effecten komen juist bovendrijven in de frontlijn. Daar waar schulden niet geregeld worden, doemen in no-time ook psychische problemen op. Een gezin dat onzeker en in de marge gehuisvest is, kampt veelal met opvoedproblemen en achterblijvende schoolprestaties. In toenemende mate zien we ook beter wat dat voor gevolgen heeft voor de betaalbaarheid van onze verzorgingsstaat. Iedereen weet dat die onhoudbaar is in de toekomst. Maar nog maar relatief weinig mensen realiseren zich dat in 1% van de huishoudens maarliefst 30% van de financiële middelen in het sociaal domein wordt geïnvesteerd. En dat bepaalde combinaties van problemen bijna altijd tot die hoge maatschappelijke kosten leiden.

Voor die 1% van de huishoudens kan het beter. Voor de rest van de (lokale) samenleving kan het goedkoper. Door praktisch wijs te zijn achter de voordeur en de ruimte te benutten die regels bieden. Zonder op voorspelbaarheid, betrouwbaarheid en navolgbaarheid in te boeten. Als het lukt om daar op alle fronten bekwaam in te worden – achter de voordeur, in organisaties, in relatie tot de rest van de samenleving – dan zijn we hard op weg om een nieuw paradigma te introduceren waarin gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid voorop staan, en niet gelijkheid en rechtmatigheid.

Met de Doorbraakmethode verwachten wij die beweging op een pragmatische manier te ondersteunen en voor Arnhem te versnellen. Door eerst voor te leven op het scherp van de snede. En daarna bruikbare instrumenten te introduceren voor professionals en heel pragmatische interventies op structureel niveau. En aandacht te hebben voor cultuur.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

2. Doorbraakmethode

We noemen het een methode. Maar daarmee kan de indruk gewekt worden dat het een trucje is om maatwerk in het sociaal domein en aanverwante terreinen te maken en organiseren. Dat is het natuurlijk niet. Maar het beestje moet een naampje hebben. Feitelijk bestaat de methode uit een hele set instrumenten en activiteiten die bijdragen aan het verbreden, versnellen en inbedden van maatwerk.

VOORLEVEN

Omdat 'the proof of the pudding in the eating' zit begint de methode met voorleven. Door zelf, samen met lokale professionals, te laten zien dat maatwerk in bepaalde situaties tot betere en goedkopere resultaten kan leiden produceren we verhalen en data die anderen stimuleren om ook op een andere manier aan de slag te gaan. Over deze fase gaat dit voorstel hoofdzakelijk. Maar die fase is hoe dan ook slechts het begin. Daarom is het belangrijk om ook alvast vooruit te kijken. De fase van voorleven willen we vormgeven in een zogenoemde *Social Impact Bond*. Daarmee trekken we kapitaal aan van een vermogensfonds of sociaal investeerder. Met dat geld en het commitment van Arnhem en een aantal maatschappelijke partner maken we maatwerk mogelijk. Produceren we aantoonbaar maatschappelijke opbrengsten. En wordt vanuit en naar rato van de maatschappelijke opbrengst de investeerder weer terugbetaald.

AANSLUITEN EN INREGELEN

Wie A zegt moet ook B kunnen zeggen. In de fase van voorleven, maar ook daarna, is het essentieel dat een aantal structurele dingen zijn ingericht. Maatwerk ontwerpen en onderbouwen is immers één ding. Maar je moet het ook voor elkaar kunnen krijgen. Daarvoor introduceren we een aantal structurele en organisatorische maatregelen die helpend zijn om optimaal ontvankelijk te zijn voor maatwerkvoorstellen uit de werkpraktijk. Een aantal van die maatregelen heeft Arnhem ongetwijfeld al (deels) getroffen. En daar sluiten we dan ook bij aan en/ of maken we gebruik van.

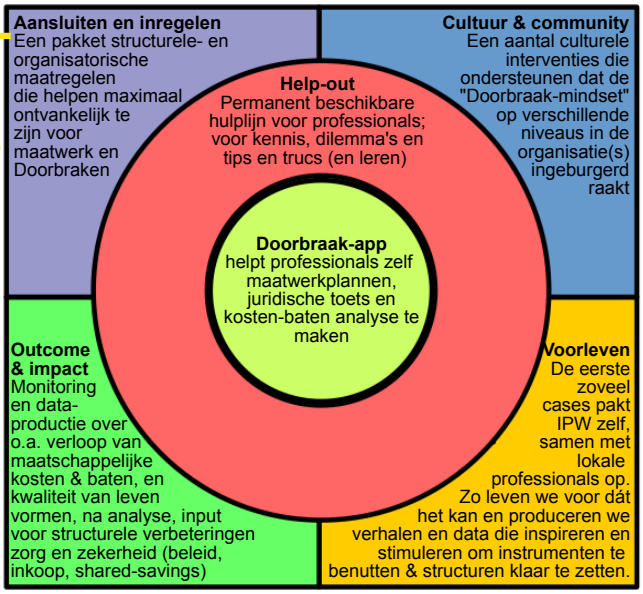

 © 2019, Sociaal Hospitaal

CULTUUR EN GEMEENSCHAP

Maatwerk is mindset. Je gaat het pas zien als je het doorhebt. Daarom is het goed om ook aan een maatwerkcultuur te blijven werken. Daarvoor hebben we een paar dingen in petto. Die erop gericht zijn om maatwerk ook cultureel en moreel omarmd te krijgen op relevante plekken in de organisatie(s). Deze interventies volgen na de fase van voorleven.

HELP-OUT

Om ervoor te zorgen dat professionals altijd de beschikbaarheid hebben van up to date kennis en support, is een help-out beschikbaar. Zowel op afstand als in levenden lijve kunnen de professionals die het uiteindelijk moeten doen een beroep doen op kennis, hulp bij dilemma's en tips en trucs van SOHOS. De help-out wordt pas ingericht nadat de fase van voorleven succesvol is afgerond.

DOORBRAAK-APP

Tot besluit is een fijn gereedschap essentieel. Daarom ontwikkelt SOHOS een app waarmee professionals makkelijk en snel een maatwerkplan kunnen ontwerpen en dat ontwerp zowel juridisch als financieel kunnen onderbouwen. Die is in het laatste kwartaal van 2019 beschikbaar. Nadat het voorleven is gebeurd en gedaan kunnen we dit gereedschap inzetten in Arnhem met een nader te bepalen groep professionals. Waarmee Arnhem vermoedelijk één van de eerste wordt die dit instrument gaat gebruiken.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

3. Wat is goed maatwerk?

Op deze vraag is natuurlijk niet één antwoord te geven. Maatwerk is nooit hetzelfde. Toch moet maatwerk in het sociaal domein voorspelbaar en navolgbaar zijn voor iedereen. En kwalitatief betrouwbaar. Daarvoor hanteert SOHOS al een aantal jaren een vaste routine die in de meest uiteenlopende situaties helpt om niet zozeer de uitkomst, maar wel het proces te standaardiseren. En daarmee overdraagbaar te maken op anderen. Wie aan een ander iets wil leren moet immers eerst zelf goed weten hoe zijn of haar handelen er concreet uit ziet. Grofweg bestaat die routine uit drie stappen.

OVERZICHT BRENGT OVERZICHT

In de meeste situaties waarin zich onbedoelde effecten voordoen achter de voordeur ontbreekt het ook aan een overzicht. Er is niet één plan. Er is van alles geprobeerd. Morgen gaan professionals nog meer andere dingen proberen. De opvoedondersteuner heeft een plan voor de kinderen. De psychiater heeft er één voor moeder. En de re-integratiecoach is met vader in de weer. Om vanuit het leven en de beleving van inwoners logisch maatwerk te maken is meestal een nieuw en begrijpelijk overzicht nodig over wat er moet gebeuren.

Dat overzicht brengt in beeld welke eerste belangrijkste belemmering in de weg zit om überhaupt te kunnen helpen, behandelen en wat van mensen zelf te mogen verwachten. Dat noemen wij de doorbraak. Die doorbraak is als het ware voorwaardelijk om alle andere elementen in het plan te kunnen realiseren. Of dat nu over zelfregie of een behandeling gaat. Het overzicht heeft bovendien één leidend principe: het werkt toe naar een perspectief dat mensen zelf voor ogen hebben. Dat betekent niet 'u vraagt, wij draaien'. Maar om toewijding van inwoners op hun plan te krijgen, kan het niet anders dan dat het plan gaat over doelen en wensen van hen zelf. Het liefst blijft dat perspectief een beetje dichtbij in de tijd. We kijken in principe zo'n 6 maanden vooruit. Niet meer dan dat. Het perspectief moet aanraakbaar zijn.

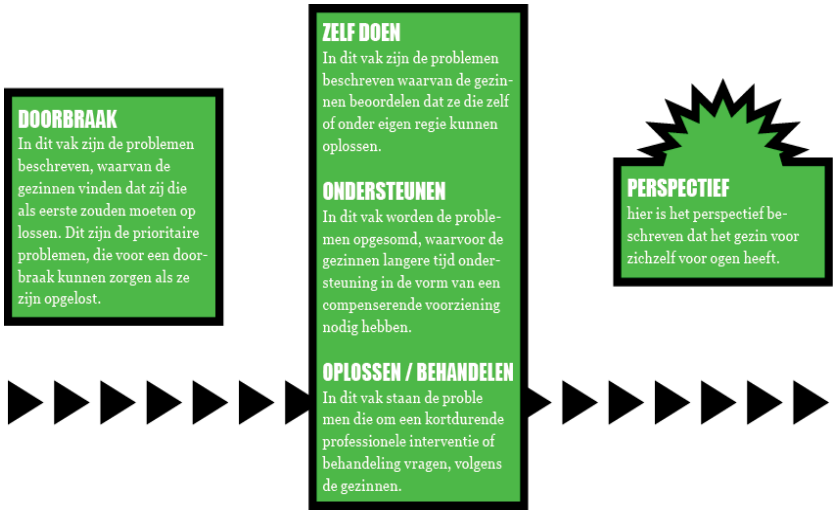

Figuur: Overzicht, Inzicht, Uitzicht – ofwel: het SOHOS kruis

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BESTAANSZEKERHEID EERST!

Als we kijken naar de eerste belangrijkste belemmering, dan zien we dat die verrassend vaak met geld en/ of wonen te maken heeft. Mensen hebben schulden, wankele huisvesting, te weinig inkomen, dreigen huis en haard te verliezen. Kortom: de doorbraak gaat vaak over bestaanszekerheid. En zekerheid is anno 2019 nu eenmaal vaak gekoppeld aan financiën en huisvesting. Maar het kan ook over andere dingen gaan die bestaansonzekerheid veroorzaken. Die zijn dan mogelijk nog basaler dan geld en wonen. Mensen dreigen de grip op zichzelf of hun kinderen te verliezen, bijvoorbeeld. Waardoor onveiligheid ontstaat.

Daarom is het zinvol om bij het ontwerpen van maatwerk op zoek te gaan naar mogelijke investeringen in leefomstandigheden, waarna op zorg en ondersteuning betere resultaten kunnen worden geboekt. Zo'n investering gaat in veel gevallen gepaard met een uitzondering op de bureaucratische of organisatorische routines.

LEGITIMEREN EN WAARDEREN

Om ervoor te zorgen dat maatwerk van hoogwaardige inhoudelijke en democratische kwaliteit is, moet het goed onderbouwd zijn. Bij wijze van spreken iedere inwoner moet kunnen zien dat de gemeente niet over één nacht ijs gegaan is om uitzonderingen mogelijk te maken. Gelijkwaardigheid is immers essentieel. Daarom hoort bij een goed maatwerkplan een goede onderbouwing. Daarvoor gebruiken wij de Waardendriehoek. Ieder maatwerkplan wordt getoetst op Legitimiteit; mag het?, op Betrokkenheid; draagt het plan in zijn context bij aan eigen regie en kwaliteit van leven?, en op Rendement; zetten we publieke middelen optimaal in voor optimale (persoonlijke en maatschappelijke) resultaten.

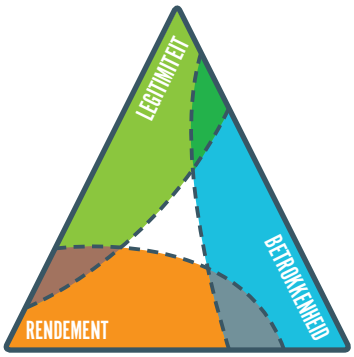

Zo kunnen we laten zien dat uitzonderingen in hun eigen context juist de bedoeling zijn van wet- en regelgeving in plaats van strijdig daarmee. We tonen aan dat het waar voor ons publieke geld is om het zo aan te pakken. En expliciteren verwachtingen over het effect achter de voordeur in termen van zelfregie en kwaliteit van leven.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

4. Maatschappelijke propositie

Het is onmogelijk om te *investeren* in maatwerk zonder een idee te hebben over de potentiële maatschappelijke *opbrengst* ervan. Als we zeggen dat het beter én goedkoper kan, wat betekent dat dan concreet? In welke domeinen vallen de opbrengsten? Hoe ziet de samenhang tussen investeren in het één en besparen op het ander eruit. Al een aantal jaren houden we bij wat de kosten en baten zijn, en het saldo, van onderbouwde interventies met de Doorbraakmethode.

Om de maatschappelijke kosten en baten van iedere casus eerlijk in beeld te krijgen, maken we onderscheid op een aantal gebieden. Dat begin met de kwalificatie van de kost of baat. Niet allen kosten en baten zijn vergelijkbaar. In de Doorbraakmethode maken we verschil tussen directe kosten en baten, reële kosten en baten en indicatieve kosten en baten. Om met de eerste te beginnen: dat zijn kosten en baten die direct verzilverbaar zijn. Dat is cash. Als bijvoorbeeld een uitkering stopt als gevolg van het maatwerkplan, dan levert dat de gemeente morgen geld op. Of denk aan maatschappelijk hulp die nu teveel of onnodig wordt ingezet, die kan stoppen of afbouwen. In veel situaties echter wordt de Doorbraakmethode ingezet om escalaties op korte termijn te voorkomen. Denk aan een huisuitzetting of dreigende OTS of zelfs uithuisplaatsing. Daarvan zijn de kosten nog niet gemaakt, maar liggen die wel in de lijn der verwachting. En proberen we op korte termijn bij te sturen. Deze kosten en baten noemen we reële kosten en baten. Dat is een type waarvan we verwachten dat de kosten zeer binnenkort gemaakt zullen worden als we niets (anders) doen. Maar die in zekere zin het karakter hebben van preventie op het allerlaatste nippertje.

Dan zijn er nog de kosten en baten die verderop in de toekomst liggen, of die niet het rechtstreekse gevolg zijn van het realiseren van het maatwerkplan. Denk dan aan voorspellingen over bijvoorbeeld terugval in oud verslavingsgedrag, nadat iemand op straat is komen te staan. Of verwacht gebruik van psychiatrie als gevolg van aanhoudende stress en problemen. Die kosten en baten brengt de Doorbraakmethode wel in beeld, maar wordt niet meegerekend in de maatschappelijke propositie. Om het simpele feit dat ze op dit moment weliswaar heel logisch voorspeld kunnen worden, maar dat er nog teveel onvoorspelbaarheden in de toekomst op van invloed kunnen zijn dat die voorspelling, tegen de tijd dat het zover zou zijn, niet meer te herleiden valt naar het maatwerkplan.

Als we kijken naar de verhouding tussen directe en reële kosten en baten is die ongeveer 1/3 versus 2/3. Dat wil zeggen dat de netto maatschappelijke opbrengst van de Doorbraakmethode voor 1/3 bestaat uit directe baten en voor 2/3 uit reële baten. Wanneer we kijken naar de gemiddelde maatschappelijke opbrengst per casus, dan zit die op 15.800 euro in het eerste jaar na interventie.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Naast onderscheid tussen type kosten en baten, maken we een verdeling naar geldstromen en wetten. We laten zien in welk wettelijk domein besparingen en kosten terecht komen. Zodat op basis daarvan ook de uitvoeringskosten van de Doorbraakmethode naar rato van opbrengst per domein geattribueerd kunnen worden. We onderscheiden in iedere geval de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet, Participatiewet, Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening, Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg van elkaar. Naast een categorie Overig.

Om een recent beeld te geven van de verhoudingen tussen directe en reële kosten en opbrengsten, uitgesplitst in wetten, is hieronder een tabel opgenomen over de eerste resultaten in 112 situaties in de Health Impact Bond in Den Haag.

Direct								
	ZVW	**WMO**	**Jeugd**	**WLZ**	**PW**	**WGS**	**Overig**	**Totaal**
Kosten	(€ 736,10)	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	(€ 69.485,42)	(€ 15.000,00)	(€ 34.565,19)	(€ 119.786,71)
Baten	€ 0,00	€ 562.630,32	€ 155.430,00	€ 54.750,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 772.810,32
Saldo	(€ 736,10)	€ 562.630,32	€ 155.430,00	€ 54.750,00	(€ 69.485,42)	(€ 15.000,00)	(€ 34.565,19)	**€ 653.023,61**
Reëel								
	ZVW	**WMO**	**Jeugd**	**WLZ**	**PW**	**WGS**	**Overig**	**Totaal**
Kosten	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	(€ 5.178,02)	(€ 676,00)	(€ 6.684,50)	(€ 12.538,52)
Baten	€ 73.100,90	€ 1.071.044,00	€ 901.252,80	€ 117.250,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.162.647,70
Saldo	€ 73.100,90	€ 1.071.044,00	€ 901.252,80	€ 117.250,00	(€ 5.178,02)	(€ 676,00)	(€ 6.684,50)	**€ 2.150.109,18**

 © 2019, Sociaal Hospitaal

5. Nu even praktisch

We hebben hierboven voldoende beschreven over de aanleiding, die inhoud van de methode en de verwachte opbrengst. Maar wat gaan we wat ons betreft nu concreet doen in Arnhem? Dat beschrijven we hieronder. We zetten in op het voorleven van een flink aantal cases (150) samen met lokale frontlijnprofessionals, die bijvoorbeeld in de wijkteams werken. Die fase van voorleven vormt de hoofdmoot van dit voorstel. Maar dat kan bij succes alleen maar echt succesvol worden als het een opmaat is naar inbedding van de Doorbraakmethode in Arnhemse stijl over de hele linie van het sociaal domein. Hoe die inbedding er precies uit ziet, dat weten we nu nog niet. We doen daarom hieronder een voorstel daartoe, maar daarbij is het belangrijk te realiseren dat we gaandeweg het voorleven preciezer leren wie, wat en hoe zo'n methode in Arnhem kan landen.

Fase 1: Voorleven (met Social Impact Bond)

In deze fase neemt het Sociaal Hospitaal het voortouw om 150 keer maatwerk te maken in cases waarin professionals weten en/ of data suggereert dat iets anders nodig is. Maatwerk. Een uitzondering. Omdat ze vastlopen, zien dat er sprake is van onbedoelde effecten of juist het gevoel hebben door te modderen zonder vooruitgang te boeken. Deze casuïstiek pakt Sociaal Hospitaal op, met de meest betrokken professional(s) op de bagagedrager. Zodat zij wel meedoen en meekijken, dus leren en ervaren, maar tegelijk ook niet zelf aan het roer staan om doorbraken in casuïstiek te forceren. Enerzijds is deze rolverdeling nuttig omdat we dan scherp en onafhankelijk aan de wind kunnen varen om de meest radicaal logische oplossingen te ontwerpen. Anderzijds kunnen professionals ook even ontlast worden van cases die misschien wel heel veel van hun tijd opslokken, omdát ze erin vastlopen of doormodderen. Maar dan zonder de verbinding met die professionals te verliezen. Het is immers de bedoeling dat zij het op termijn zelfstandig gaan doen, met Sociaal Hospitaal meer of minder intensief op de achtergrond.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

SELECTIE VAN HUISHOUDENS

- Op basis van data over (gestapeld) zorggebruik in Arnhemse huishoudens, selecteren we 150 cases waarin we grote complexiteit zien of verwachten (high risk), en hoge maatschappelijke kosten zien of verwachten (high cost).
- Die data is o.a. afkomstig uit verschillende registratiesystemen van de gemeente. Eventueel kunnen ook verzekeraars betrokken worden. Met CZ en Menzis heeft Sociaal Hospitaal al samenwerkingsverbanden.
- De huishoudens voldoen aan de volgende kenmerken:
    - Ze ervaren problemen op meerdere leefdomeinen;
    - Ze gebruiken voorzieningen binnen meerdere wettelijke regiems, zoals Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Zorgverzekeringswet, WLZ, WGS et cetera.
    - Specifiek kunnen we kijken naar huishoudens die gebruik maken van Beschermd Wonen.
    - Het basisprincipe is: hoe meer ervaren problemen, en hoe meer gebruik van (gestapelde) voorzieningen, hoe eerder een huishouden benaderd wordt.
- Voor de definitieve selectie van gezinnen kijken we specifiek naar indicaties voor de prevalentie van de zogenoemde ‘giftige cocktail’ van problemen. Als de financiën instabiel zijn, als één van de ouders psychische problemen heeft, dan is het waarschijnlijk dat ook kinderen daaronder leiden. En verwachten we opvoed-, opgroei- en ontwikkelproblemen bij hen. De bureaucratische complexiteit is hoog voor deze huishoudens.
- Daarnaast zoeken we in het bijzonder naar mensen die op dit moment in een intramurale Wmo-woonvoorziening zitten (zoals beschermd wonen, vrouwenopvang, maatschappelijke opvang), waarvan we verwachten dat die met een goed maatwerkplan, ambulante begeleiding en een passende woning succesvol kunnen wonen.
- Als we gebruik maken van data van verzekeraars, vertrekken we vanuit dat ‘bronbestand’ van huishoudens en verrijken we dat met data van de gemeente over het actuele gebruik van voorzieningen in het kader van de Participatiewet, Schuldhulp, Jeugdwet en Wmo (gemeenten en verzekeraars mogen BSN’s uitwisselen in het kader van de Zvw en Wmo, als mensen betalingsachterstanden hebben)
- Sociaal Hospitaal is in dat geval dataverwerker van zowel de zorgverzekeraar als de gemeente. Dus kan en mag die data combineren volgens de AVG. Privacy-assessments daarvan zijn gemaakt op basis van ervaringen in Den Haag.
- Vervolgens hebben we een overzicht van huishoudens in Arnhem, waarvan we verwachten dat ze te maken hebben met complexe persoonlijke vraagstukken die zich moet verhouden tot een complexe institutionele werkelijkheid.
- Daarna checken we of deze huishoudens bekend zijn bij wijkteams of andere professionals in de stad. Zodat we afspraken kunnen maken over de benadering van de huishoudens.
- Wijkprofessionals en huisartsen kunnen ook zelf actuele cases aanreiken, waarvan zij denken dat die in aanmerking komen voor SOHOS. En waar zij zelf in vast lopen.
- Op basis van eerdere schattingen van het Ministerie van VWS verwachten we dat er zo’n 800 tot 1.000 multiprobleemhuishoudens in Arnhem zijn.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

DE INTERVENTIE

- Voor ieder huishouden maken we een maatwerkplan, volgens de Doorbraakmethode van IPW. Maatwerk en willekeur zijn twee kanten van dezelfde medaille. Daarom maakt Sociaal Hospitaal maatwerkplannen die niet alleen het huishouden begrijpt, maar ook recht doen aan alle andere inwoners van de stad.
- Daarvoor hanteren we de IPW Doorbraakmethode (zie bijlage). Die kenmerkt zich door grote mate van trouw aan het perspectief dat mensen zelf voor ogen hebben, en bureaucratische doorbraken die nodig zijn om met name de bestaanszekerheid van mensen te schragen.
- Maatwerkplannen zijn enerzijds maatwerk voor het huishouden, anderzijds maatwerk voor 'het systeem'; de bureaucratische organisatie waarvan we een uitzondering behoeven.
- Het maatwerkplan is als het ware een script en een indicatie tegelijk. Het wordt gelegitimeerd aan de hand van de waardendriehoek van het IPW. De wettelijke legitimiteit van het maatwerk wordt in beeld gebracht, de mate waarin het plan tegemoetkomt aan doelen op het gebied van eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht en in ieder plan zit een maatschappelijke kosten-baten analyse.
- Sociaal Hospitaal zorgt ervoor dat het maatwerkplan wordt gemaakt en geïmplementeerd. De noodzakelijke professionele elementen in dat plan, die regulier te organiseren zijn, worden via de gangbare kanalen betrokken. Elementen die om een uitzondering vragen, worden door Sociaal Hospitaal via een eigen maatwerk-kanaal met de gemeente en verzekeraar geregeld (onderdeel van het aansluiten en inregelen). Als regievoeren één van de hulpvragen van het huishouden is, wordt dat lokaal belegd als onderdeel van het maatwerkplan.
- Sociaal Hospitaal trekt samen op met wijkcoaches, huisartsen en andere lokale professionals. Uit oogpunt van samenwerking op casusniveau. En vanwege de ambitie om samen een nieuwe werkwijze voor maatwerk in het sociale domein te introduceren. Zodat Sociaal Hospitaal na verloop van tijd overbodig is.

DE IMPACT

- Sociaal Hospitaal monitort twee uitkomsten van de maatwerkplannen.
    - Maatschappelijke kosten (Zvw, WLZ, Wmo, PW, Jeugdwet en aanverwanten);
    - Kwaliteit van leven.
- Het eerste gaat op basis van *before-after*. Dus: we komen in een 'duur' gezin met een suboptimaal plan (is onze hypothese en stellige verwachting). Of in een huishouden waar binnen korte tijd dingen dreigen te escaleren als er niets gebeurt. En we maken een goedkoper, optimaler plan. De situatie voor en na dat plan zetten we tegen elkaar af. Een onafhankelijk accountant valideert dat met een samenstelverklaring. In Den Haag is dat EY.
- We brengen maatschappelijke kosten in drie categorieën in beeld: directe kosten en baten, reële kosten en baten (op basis van meerdere officiële signalen verwachten we de komende twaalf maanden kosten en baten) en indicatieve kosten en baten (die gaan over minder hard gestaafde verwachtingen en een langere periode). Die laatste rekenen we niet mee in de business case. Die eerste twee wel. En daarvan brengen we ook de mate van verzilverbaarheid in beeld. Dus: is het een traject dat stopt en dus meteen verzilverbaar, of is het pas verzilverbaar als we in de inkoop aanpassingen doen of zelfs in de subsidiëring van instellingen.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

- Ten tweede meten we de kwaliteit van leven. Dat doen we met een tool die is gebaseerd op de Ervaringswijzer die werd ontwikkeld door de gemeenten Utrecht en Amsterdam om hun wijkteams te monitoren op een toegankelijke manier. We streven in de business case naar minimaal gelijkblijvende kwaliteit van leven. Maar we verwachten dat de kwaliteit van leven toeneemt.
- We hanteren twee meetmomenten. Na 6 maanden en 12 maanden. En we 'claimen' de kostenbesparing in de business case voor 24 maanden. Daarna is het maatschappelijk rendement niet meer het gevolg van Sociaal Hospitaal, maar van iedereen.
- Op de totale caseload van 150 huishoudens doen we uitgebreide data-analyses, die kunnen leiden tot nieuwe inzichten voor de organisatie, inkoop en professionele ontwikkeling van het sociale domein en aanpalende domeinen.

DE FINANCIERING

De financiering gebeurt met een Social Impact Bond. Pensioenfonds PGGM en ING zijn verbonden aan Sociaal Hospitaal als opschalingspartner. Zij zijn bij voorbaat dus bereid om te financieren in een nieuwe Social Impact Bond van Sociaal Hospitaal. Bij een Social Impact Bond is het noodzakelijk dat de gemeente, de sociaal ondernemer en de investeerder zich laten begeleiden door een onafhankelijk derde. Society Impact heeft die rol in Den Haag en Almelo op zich genomen, en zal ook in Arnhem optreden als dealmaker.

- De totale financieringsbehoefte is in Arnhem ongeveer 875.000 euro, uitgaande van 150 huishoudens. Iets meer dan 88% daarvan bestaat uit uitvoeringskosten voor de interventie (inclusief maatwerkfonds). Naast accountancy, validatie van kwaliteit van leven, dealmaking en andere voorzieningen.
- Er is een relatief groot maatwerkfonds opgenomen in de financiering. Met dat fonds kan tijd en snelheid gekocht worden voor huishoudens. Om te voorkomen dat ze in erger problemen komen (tijd) of om oplossingen snel mogelijk te maken (snelheid). Denk aan het overnemen van schulden, voorschieten van huur, aanschaf van noodzakelijke voorzieningen.
- De financiering in Den Haag en Almelo gaat op basis van een zachte lening met 3% tot 4% rendement. Het rendement is uiteraard afhankelijk van de financier, maar zal altijd een sociaal verantwoord rendement zijn.
- Daar staat een verwacht direct en reëel maatschappelijk resultaat van 3,6 miljoen euro tegenover. Die is gebaseerd op een track record van het IPW. En uitgesplitst naar verschillende wetten en bijbehorende financiering. Met name in de Wmo en de Jeugdwet vallen de besparingen. Verder in de Zvw (Volwassen GGZ), WLZ (opnames) en Participatiewet.
- Op basis van het track record legt de gemeente alvast een 'uitbetaalvoorziening' aan op het niveau van de verschillende diensten. De mogelijkheid tot uitbetalen aan de investeerder is daarmee gegarandeerd. Aan het einde van de looptijd wordt exact doorgerekend wat welke dienst moet afrekenen met of terugontvangen vanuit die uitbetaalvoorziening.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BEGROTING SOCIAAL HOSPITAAL ARNHEM

Activiteit	Aantal	Kostprijs per stuk	Subtotaal
Data-analyse		nvt	nvt
Casusselectie		nvt	nvt
Maatwerkplannen ontwerpen en legitimeren	150	€ 1.800,00	€ 270.000,00
Maatwerkplannen implementeren	150	€ 1.200,00	€ 180.000,00
Maatwerkplannen regisseren & monitoren	150	€ 600,00	€ 90.000,00
Projectleider	2	€ 20.000,00	€ 40.000,00
Dealmaker	1	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Opslag en transport data		nvt	nvt
Accountancy	1	€ 40.000,00	€ 40.000,00
Valideren kwaliteit van leven	1	€ 25.000,00	€ 25.000,00
Maatwerkbudget	1	€ 200.000,00	€ 200.000,00
Contract/ juridische kosten		nvt	nvt
Totaal			€ 875.000,00

ZO WERKT EEN SOCIAL IMPACT BOND

Wat is een Social Impact Bond (SIB)?
Een SIB is een contract waarbij private investeerders investeren in een oplossing voor een publiek probleem. De investeerders krijgen terugbetaald door de overheid (gemeente) op basis van aantoonbare maatschappelijke opbrengsten die door de oplossing zijn gerealiseerd.

① Investeerders voorzien Sociaal Hospitaal van werkkapitaal
② Sociaal Hospitaal gaat aan de slag met de huishoudens
③ Een externe accountant valideert de resultaten van Sociaal Hospitaal waar het de maatschappelijke (financiële) opbrengsten betreft
④ Een externe onderzoeker valideert de resultaten op het gebied van kwaliteit van leven
⑤ De gemeente betaalt de investeerders de kostprijs van de oplossing plus een sociaal rendement terug (± 4%), nadat de maatschappelijke opbrengsten gerealiseerd zijn en gevalideerd door accountant

SOCIAAL HOSPITAAL

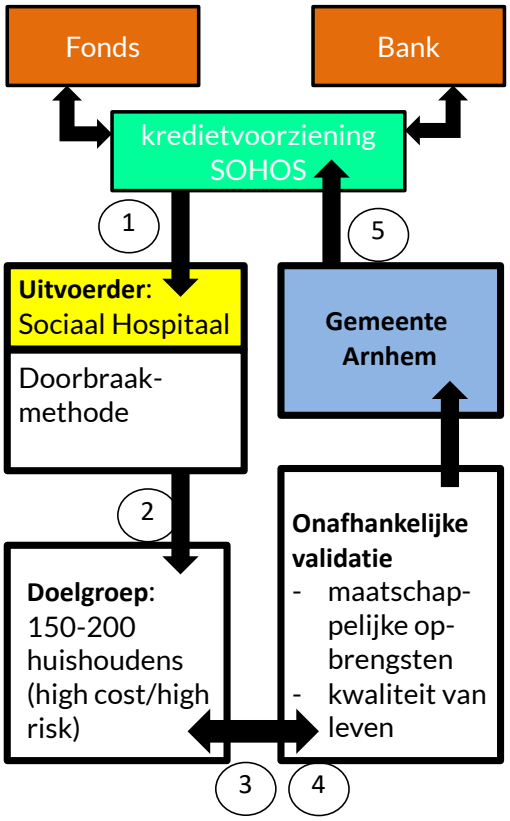

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Voorwaarden: Aansluiten en inregelen

Om met cases aan de slag te kunnen moet een aantal voorwaarden in organisatorische zin ingevuld worden. Het invullen van die voorwaarden is nodig om structureel en optimaal ontvankelijk te zijn voor maatwerkplannen uit het veld, waarvoor gelegitimeerde uitzonderingen gemaakt moeten worden. Meestal is een aantal van deze voorwaarden in gemeenten al ingeregeld (en in de SIB) dus hoeven we daarbij alleen maar de juiste aansluiting te vinden.

De volgende 7 punten zijn belangrijk om invulling aan te geven.

1) **Doorbraak-team**: om maatwerkplannen te kunnen inregelen moeten wij en professionals een beroep kunnen doen op een kleine club (senior) medewerkers die de meest voorkomende domeinen in de uitvoering vertegenwoordigen. En die op knoppen kunnen (laten) drukken om voorzieningen in het kader (jeugd)hulp, ondersteuning en/ of (sociale) zekerheid ook daadwerkelijk beschikbaar te stellen. Denk aan mensen die werken in de domeinen jeugd, inkomen, schulden, bijzondere bijstand, maatschappelijke ondersteuning en wonen en urgentie. Voor dat laatste domein is het heel handig als een vertegenwoordiging van de woningcorporaties betrokken kan zijn. Dat hoeft niet. Dat geldt overigens ook voor de zorgverzekeraar(s). Als het niet lukt om die in het team te betrekken, dan werken we met vaste contactpersonen en op relatie.

2) **Doorbraak-budget (is mee gefinancierd in de SIB)**: er is beschikking over een vrij besteedbaar budget van om en nabij 1.300 euro per casus waarmee tijd of snelheid kan worden gekocht en kleinere doorbraken geforceerd. Achteraf wordt verantwoording afgelegd over de besteding van dat budget.

3) **Escalatiematrix**: om te voorkomen dat we op het moment dat escalatie nodig is nog moeten bedenken hoe en bij wie we dat gaan doen, is vooraf helder via welke lijn cases en beslissingen daarin worden opgeschaald. Die escalatiematrix dient vooral het doel om hem niet te gebruiken. Maar als op het niveau van waarden afwegingen moeten worden gemaakt, die in de uitvoering tot onoverkomelijke dilemma's leiden dan is het belangrijk dat hoger in de organisatie alsnog een besluit kan worden genomen. Niet om altijd 'ja' te zeggen, want 'nee' is ook een helder antwoord.

4) **Intern aanspreekpunt**: om organisatorische hiccups te kunnen adresseren en oplossen, is het nodig dat iemand in de gemeentelijke organisatie 'ervan is'. Het maken van uitzonderingen en het forceren daarvan doet soms een hoop stof opwaaien. Dat stof is grondstof om van te leren. Maar dat moet wel gericht en geduid worden en verbonden met de organisatie. Daarvoor dient een intern aanspreekpunt. Die is de haarlemmerolie en de vertaler van lessen tegelijk.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

5) **Analyse lokale verordeningen**: vooraf kunnen we al pinpointen op welke artikelen in beleidsregels en verordeningen we verwachten in juridische zin uitzonderingen op te gaan baseren. Het is goed om daar alvast een inventarisatie van te maken. Die kan in de toekomst ook gebruikt worden in de instrumenten voor professionals, zoals de Doorbraak-app.

6) **Voorspellen van materiële behoefte op basis van populatie en ervaringscijfers**: we kunnen bijvoorbeeld een grove schatting maken over het aantal voorzieningen of uitzonderingen die nodig zijn op het gebied van wonen, inkomen en schulden. En anticiperen op hoe we die uitzonderingen kunnen beantwoorden binnen en buiten de gebaande paden. We kunnen de ervaringscijfers van SOHOS tot nu toe gebruiken.

7) **'Witte' bewindvoerders**: het is heel prettig om een lijst te hebben met bewindvoerders waar goede ervaringen mee zijn. En die te vertrouwen zijn. Die een stapje harder lopen en zich rekenschap geven van andere problemen in huishoudens, en dat betrekken in hun eigen rol en werkzaamheden.

Tot besluit moeten we de waarborg van Privacy niet vergeten. Wij beschikken over model Verwerkersovereenkomsten en Toestemmingsverklaringen (*informed consent*) die als vertrekpunt kunnen worden gebruikt.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Fase 2: SOHOS 2.0

Hoewel nog toekomstmuziek, volgt na het succesvol Voorleven met de Social Impact Bond de fase van inbedden, verspreiden, overdragen, aanleren en wat allemaal nog meer. Wij verwachten aanvullend op de invulling van bovenstaande voorwaarden, en nadat het Voorleven is afgerond, dat dat vraagt om de introductie van een aantal concrete instrumenten voor een brede groep frontlijnprofessionals in combinatie met een aantal interventies die meer van culturele aard zijn. Samen met de verhalen, ervaringen, data en structurele maatregelen die in de Voorleef-fase al werden gerealiseerd kan maatwerk gemeengoed worden in Arnhem.

Hieronder zetten we die kort op een rij. Met wederom de notie die we hierboven ook al eens deden: het belangrijkste is om hiervoor een eigen Arnhemse stijl en organisatie voor te vinden.

INSTRUMENT 1: DOORBRAAK-APP

Op dit moment ontwikkelen we een digitaal platform waarmee iedere professional op een heel eenvoudige manier een maatwerkplan kan maken, onderbouwen en waarderen. Met exact dezelfde ingrediënten als de Doorbraak-methode. Het is mogelijk om huishoudens in te voeren, volgens het model “Overzicht, Inzicht, Uitzicht” (het SOHOS-kruis) een logisch maatwerkplan te maken. De uitzondering te identificeren. En vervolgens die uitzondering juridisch te onderbouwen aan de hand van wet- en regelgeving. Naast een kosten-baten-analyse te maken. Al deze elementen komen in één overzicht uit het platform rollen in de vorm van een maatwerkplan.

Bovendien identificeert het platform de meest voorkomende combinaties van problemen, oplossingen, doorbraken en uitzonderingen. En kan die relateren aan de maatschappelijke opbrengsten. De focus van het platform ligt op bruikbaarheid in de praktijk: het moet makkelijk en ‘sexy’ werken voor professionals. En daarmee de transactiekosten voor het ontwerpen en realiseren van maatwerk (en uitzonderingen) dramatisch verlagen.

INSTRUMENT 2: HELP-OUT

Aan het platform is een digitale help-out voor professionals te koppelen. Dat doen we in een Slack-omgeving. Dat is een redelijk geavanceerde werkomgeving waarin professionals het SOHOS real-time kunnen benaderen voor kennis, dilemma’s, raad en daad rondom hun casuïstiek. Maar ook elkaar. Als de help-out gaat leven, werkt het als een soort digitaal kantoor waarin kennis, tips en trucs, successen en problemen uitgewisseld en opgelost kunnen worden.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

CULTUURELE INTERVENTIES

Om een maatwerk-mindset te creëren is het onvoldoende om structuren en instrumenten beschikbaar te stellen. Er moet iets gebeuren in de gemeenschap van lokale frontlijnprofessionals. Wij denken daarbij in ieder geval aan drie dingen die ervoor zorgen dat maatwerk in de hoofden en harten van professionals gaan zitten.

1) Een kleine campagne bestaande uit uitingen, getallen, inspiratiebijeenkomsten om te vieren en venten wat er allemaal mogelijk is in het sociaal domein. Als je er maar het maximale uithaalt. Voor jezelf, voor je cliënt en voor alle andere inwoners van Arnhem.
2) Op speciale super-maatwerk-dagen nemen professionals hun aller hardnekkigste casus mee, en gaan we die individueel en groepsgewijs kraken. Dat doen we onder andere met design thinking methoden (o.a. reframing). Om echt samen op andere sporen en gedachten te komen. En samen te beleven wat er gebeurt als je dat doet en kunt.
3) Door middels van 'micro-learnings' – dat zijn korte filmpjes/ vlogs waarin je snel informatie of instructies kunt krijgen over een specifiek onderwerp – komen professionals in hun broekzak af en toe nieuwe dingen te weten. Over het gebruik van het platform en de help-out natuurlijk. Maar ook en vooral over regels, wetten, defensieve routines en toffe overwinningen van dappere collega's uit het veld.
4) Met letterlijk culturele activiteiten (toneel, film) laden we het gevoel voor maatwerk. Er is bijvoorbeeld een toneelstuk gemaakt over het boek "De dag dat Peter de deur dichttimmerde" dat lokaal opgevoerd kan worden. Maar ook de film "I Daniel Blake" leent zich heel mooi om op een andere manier een diepere vorm van bewustwording te creëren.

OUTCOME EN IMPACT

Wanneer veel meer mensen min of meer gestandaardiseerd maatwerk gaan ontwerpen en onderbouwen, kunnen we veel meer zeggen over de impact van al die individuele krachten samen. De Doorbraak-app produceert data over combinaties en maatschappelijke opbrengsten. En ook via de digitale help-out wordt zichtbaar welke vragen, dilemma's en vondsten professionals bezighouden. Die informatie kan worden benut om permanent vernieuwing en verbetering aan te brengen in een steeds een beetje beter sociaal domein.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Investering

Wat moet dat kosten dan?

VOORLEVEN (SOCIAL IMPACT BOND)

De fase van Voorleven gieten we in een Social Impact Bond. De totale investeringsbehoefte daarvan is 875.000 euro. ING Bank is reeds bereid gevonden om die financiering te doen. De feitelijke financieringsbehoefte ligt lager dan 875.000 euro, omdat we met een cashflow-model rekenen. Dat betekent dat rente slechts betaald hoeft te worden over het daadwerkelijke tekort aan cash bij Sociaal Hospitaal. Dat ligt in de praktijk minimaal een factor 2 lager dan de totale financieringsbehoefte. De totale kosten voor de Gemeente Arnhem komen in die rekensom dan op 892.500 euro [875.000 euro + (4% over 437.500 euro) 17.500 euro]. Die kosten worden pas betaald op het moment dat de maatschappelijke opbrengst aantoonbaar is gerealiseerd. Die opbrengst wordt verwacht op 3,6 miljoen euro.

We verwachten een doorlooptijd van 2 jaar nodig te hebben om 150 cases te kunnen realiseren.

SOHOS 2.0

Over de fase van SOHOS 2.0 moeten we als de tijd rijp is goed gaan zitten. We hebben daarvoor een kostprijsopbouw gemaakt, waarin we de Gemeente Arnhem tegen die tijd graag meenemen. Dan gaat het om een totaalprijs voor het digitale platform (Doorbraak-app), voor de help-out, de culturele interventies en de kwaliteitswaarborg en assurance over kosten en baten. Per professional per maand zou zo'n totaalomgeving ± 50 tot 75 euro moeten kosten. Uitgaande van een brede linie van zo'n 200 frontlijnprofessionals die daarvan gebruik zal maken.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Bijlage

Maatwerk in de context van een lerende organisatie

WAT IS MAATWERK?

Maatwerkplannen zelf zijn niet zo ingewikkeld. Wat hier ingewikkeld is, is de legitimering van dat plan. Vooral omdat maatwerk per definitie afwijkt van wat regels zeggen, en van wat professionals en beleidsmakers gewend zijn te doen. Want waarom zouden we voor dit gezin een uitzondering maken? Ze hebben de schuld toch zelf laten oplopen? Wil niet iedereen dit dan? En hoe zit het met precedentwerking? Allemaal legitieme vragen die er in het verleden voor zorgden, dat maatwerk te weinig tot stand kwam. Zoals gezegd zal de gemeente daar nu de financiële consequenties van ondervinden omdat de gemeente verreweg het grootste deel van de kosten betaalt. Tegelijkertijd biedt het de gemeente de kans om mensen bij hun eigen oplossingen te betrekken. Wie gedrag wil veranderen, kan niet anders dan maximaal aansluiten bij doelen van mensen zelf.

Sociaal Hospitaal hanteert daarom een voorspelbare methode om tot maatwerk te komen en maatwerk te legitimeren. Zodat maatwerk geen willekeur wordt. Dat doen we op basis van vier bouwstenen en de take-on.

BOUWSTEEN 0: DE TAKE-ON

Het ontwerp van ieder maatwerkplan begint met de overdracht van informatie aan Sociaal Hospitaal. Die overdracht begint met een uitvoerig gesprek met de betrokken frontlijnprofessional of met het huishouden. Dat gesprek gaat vooral over het perspectief van het huishouden zelf, en over de systeemknelpunten die reeds ervaren zijn of worden voorspeld. Verder bestaat de take-on uit alle relevante en overdraagbare informatie rondom het huishouden, zoals die beschikbaar is in dossiers, indicaties, actuele diagnostiek en over zorggebruik in de afgelopen periode.

De take-on is nadrukkelijk niet bedoeld om het verleden van een huishouden in kaart te brengen, maar is juist om het heden in beeld te krijgen om op basis daarvan de toekomst te kunnen helpen maken. Het gesprek kan op alle mogelijke plekken worden gedaan. Zoals op kantoor, aan de keukentafel, telefonisch en via uitgebreid mailcontact. Net wat het meest passend is.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BOUWSTEEN 1: DIAGNOSE VAN HET PROBLEEM

Naast een algemeen beeld van de samenhang van problemen, inventariseert Sociaal Hospitaal drie essentiële elementen die voorafgaan aan het ontwerp van maatwerk voor een gezin. Dat zijn de volgende:

1. Belangrijkste knelpunt: wat is het belangrijkste (systeem)knelpunt dat nu in de weg staat om tot een oplossing te komen?
2. Verlamming: als er al ondersteuning in het huishouden is, of is geweest in het verleden; waar werkte die wel en niet? Waar en waarom is ondersteuning en behandeling suboptimaal? Met andere woorden: waar vindt of vond de verlamming plaats tijdens de ondersteuning van vandaag of gisteren? Dat is een belangrijke bouwsteen om de ondersteuning in de toekomst anders aan te vliegen.
3. Nul-alternatief: wat gebeurt er als er geen maatwerkplan komt? Als alles bij het bestaande of het oude blijft dus. Als niet ingegrepen wordt, of als alleen ondersteuning en hulp via de reguliere weg van proceslegitimiteit mogelijk zou zijn. Hier identificeren we de onbedoelde effecten van beleid.

BOUWSTEEN 2: DIAGNOSE VAN OPLOSSING

Op basis van bouwsteen 1 ontwerpt Sociaal Hospitaal een oplossing. Die gaat uit van eenvoud, zodat huishoudens zoveel mogelijk hun eigen regie kunnen voeren op het plan. Het maatwerkplan bestaat uit drie tactische segmenten:

1. Doorbraak: er is een tactiek waarmee het belangrijkste (systeem)knelpunt wordt aangepakt. Daardoor ontstaat ruimte om optimale ondersteuning en eigen kracht mogelijk te maken. De doorbraak heeft veelal betrekking op het verbeteren van omstandigheden in de bestaanszekerheid van mensen, of in het organiseren van “bandbreedte” in hun mentale capaciteit.
2. Optimaliseren van doen: als het belangrijkste knelpunt van een tactiek is voorzien, is het tijd om te bepalen wat de optimale verhouding is tussen wat mensen in het maatwerkplan zelf kunnen oplossen, waarvoor zij ondersteuning nodig hebben of een behandeling of oplossing anderszins.
3. Perspectief: de belangrijkste garantie dat zelf doen, ondersteuning en behandeling optimaal zijn, is wanneer die toewerken naar een helder en relevant perspectief dat het huishouden zelf voor zich ziet.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

Bouwsteen 1 en 2 bouwen we op langs de lijn van het model “Overzicht, Inzicht, Uitzicht” dat wij ontwikkelden om zelfdiagnose en zelfregie door (multiprobleem)huishoudens zelf te ontsluiten.

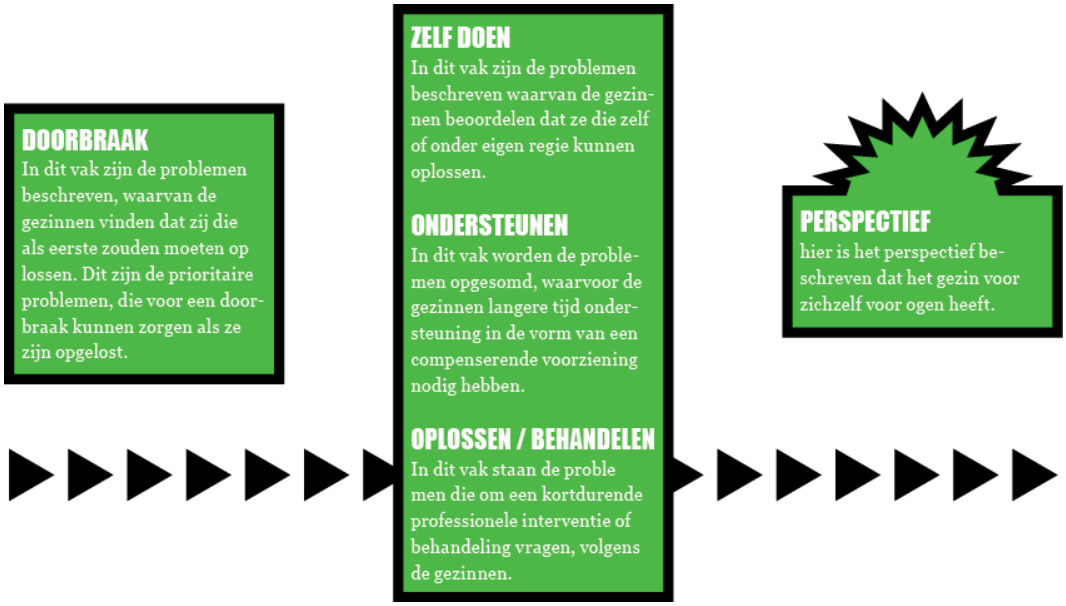

BOUWSTEEN 3: WAARDEREN EN (PUBLIEK) LEGITIMEREN

De derde bouwsteen bestaat uit het waarderen van het maatwerkplan ten opzichte van het nulaternatief. De rechtmatigheid (legitimiteit) van het nulalternatief en het maatwerk worden beredeneerd. Evenals de mate waarin de leden van het huishouden betrokken zijn bij het zelf, of samen met hun sociale omgeving, oplossen van hun eigen problemen (eigen kracht) in beide scenario’s. Tenslotte geven we een kwalitatieve weergave van het verwachte rendement van het maatwerk ten opzichte van het nulalternatief.

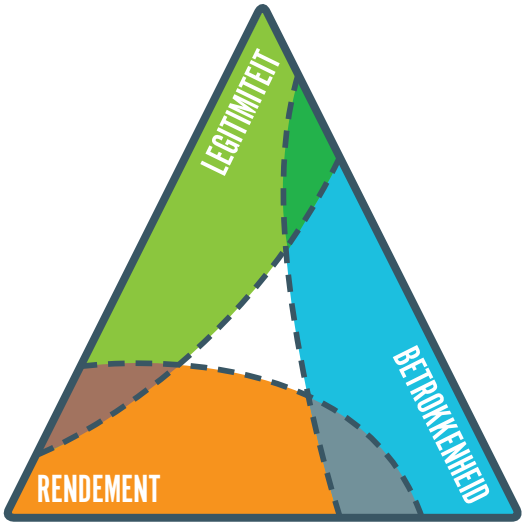

 © 2019, Sociaal Hospitaal

BOUWSTEEN 4: DIAGNOSE VAN GENOEG

De laatste bouwsteen bestaat uit een micro-Kosten-Baten-Analyse van de maatwerkoplossing. In die analyse maken we de balans op over twee vormen van kosten en baten. Ten eerste de reële kosten en baten; Sociaal Hospitaal voorziet in de meeste gevallen een directe en/ of reële kostenreductie ten opzichte van het nulalternatief. Ten tweede de indicatieve kosten en baten; dat zijn kosten en baten die niet direct zijn te verzilveren, maar die wel als gevolg van het maatwerkplan kunnen worden voorspeld. Alle kosten worden doorgerekend op basis van een periode (doorlooptijd) van 12 maanden.

Kenmerkend aan de meeste maatwerkplannen is dat ze vooral (kosten)effectief zijn omdat ze focussen op wat nu en in de komende periode genoeg hulp en ondersteuning is. In de meeste maatwerkplannen wordt niet alles wat maar mogelijk is, op alle leefgebieden, uit de kast getrokken. Maar er wordt ingezet op optimale zorg en ondersteuning; op precies genoeg dus. Omdat dat genoeg is. Daarom noemen wij dat ook wel de “Diagnose van Genoeg.”

MAATWERKPLAN

Alle stappen hierboven werken we uit in overzichtelijke maatwerkplannen. Die vormen voer voor actie in de uitvoering, maar ook om van te leren in de organisatie van basiszorg en lokaal sociaal domein. Ze vertegenwoordigen daarnaast verhalen. Verhalen die nodig zijn om de verbeelding te ondersteunen dat de verzorgingsstaat op lokaal niveau beter en slimmer kan.

DRIE ORDES VAN LEREN

Mogelijk wil de gemeente niet alleen dat de mensen die ‘toevallig’ bij de casus betrokken zijn daarvan leren. Ze wil dat de hele organisatie, maatschappelijke partners en uitvoerende organisaties leren hoe legitiem maatwerk tot stand komt. En misschien nog wel belangrijker: hoe goed werkende onderdelen van maatwerk omgezet kunnen worden in gestandaardiseerde voorzieningen en instrumenten. Immers, wat werkt voor één huishouden kan heel goed ook voor meerdere huishoudens een oplossing bieden.

Het eerste doel van Sociaal Hospitaal richt zich daarom vooral op de kern van het legitimeren van goedkoper en beter maatwerk: samen met professionals en huishoudens een maatwerkplan en doorbraak formuleren en dit plan geaccordeerd krijgen. Maar we kunnen ook invulling geven aan het aan organisationeel te leren, met alle gemaakte plannen als belangrijke en dankbare grondstof.

 © 2019, Sociaal Hospitaal

DE LERENDE ORGANISATIE

Maatwerk ontstaat niet vanzelf, maar is wel noodzakelijk. Organisaties moeten maatwerk leren ontwikkelen. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Vooral omdat leren vaak minder goed georganiseerd is dan implementeren. Of scherper, naast het top-down uitvoeringsproces, de ruggengraat van gemeentelijke organisaties, moeten we een bottom-up ontwikkelingsproces zetten. Immers, de gezinnen en hun maatwerk staan centraal. Niet bestuurders en hun besluiten en beleidsmakers en hun beleidsdoelen. Op basis van het werk van Chris Argyris heeft het IPW daarvoor een model ontwikkeld. Het leermodel van Argyris bestaat uit drie ordes van leren.

Eerste orde leren, is causaal leren. Je band is lek en je gaat je band plakken. Dit is wat uitvoerders doen. Continu banden plakken en daar beter in worden. Op tweede orde niveau leren beleidsmakers reflectief. Die gaan op zoek naar het steentje in de band. De oorzaak waarom de band steeds lek gaat. En op derde orde niveau, leert het bestuur op waarden- en systeemniveau. Ligt er niet te veel glas op onze straten? En heeft ons eigen handelen invloed op het ontstaan van lekke banden?

Aan de hand van data over alle huishoudens trekken we lessen voor de structurele inrichting van het brede sociaal domein. Denk aan lessen voor beleid en organisatie, inkoop, professionalisering, protocollering enzovoort.

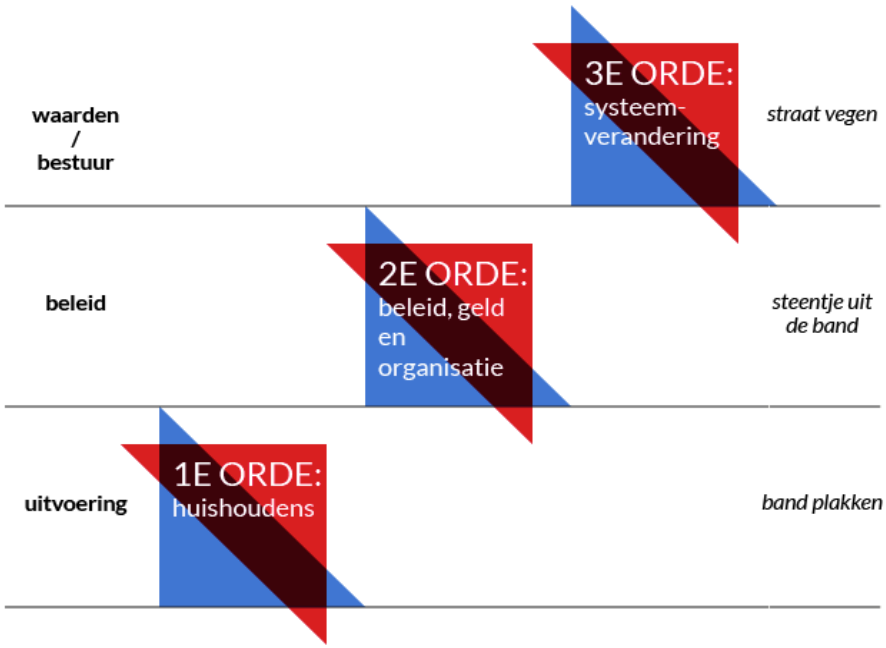

 © 2019, Sociaal Hospitaal

SOCIAAL HOSPITAAL

Aan de leden van de raad

Datum : 7 januari 2020
Zaaknummer : 432266
Contactpersoon : Ellen Krabbenborg
Telefoonnummer : 026 3774628

Onderwerp: Ontwikkelingen in de jeugdzorg

Geachte voorzitter en leden,

Wij vinden het belangrijk u te informeren over onze nieuwste inzichten bij de ontwikkeling van de kosten voor (specialistische) jeugdzorg. In december spraken wij hierover in ons college; in de bijlage treft u deze informatie aan. Via deze raadsbrief willen wij u ook informeren over onze plannen voor de komende periode.

Daarbij realiseren we ons dat er een grote mate van samenhang is in de opgaven waar we voor staan. Zorg en ondersteuning aan kinderen/jongeren en hun ouders staan vaak niet op zichzelf. Als kinderen bijvoorbeeld opgroeien in armoede dan is de kans groter dat ze jeugdzorg ontvangen. Ook kinderen die op school als lastig worden beschouwd, worden naar jeugdzorg doorverwezen en het merendeel van onze zwerfjongeren heeft een verleden in de jeugdzorg of de kinderbescherming. Naast de ontwikkelingen in de jeugdzorg willen we daarom in een separate raadsbrief "op naar een houdbaar sociaal domein" de noodzaak benadrukken van het aanscherpen van een integrale koers op het brede sociaal domein.

Ontwikkelingen jeugdzorg
Het CBS bracht op 31 oktober 2019 een voorlopige rapportage uit over de jeugdzorg, dit over de eerste 6 maanden van 2019. Uit deze rapportage bleek dat het aantal jongeren met jeugdzorg ook dat jaar weer is toegenomen, evenals de duur van de verleende zorg[1]. In 2015 is de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg naar de Gemeenten gedecentraliseerd. Hieraan werd toen een substantiële budgetreductie verbonden. Sinds 2015 is het aantal jongeren in de jeugdzorg (het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering) gestegen.

In Arnhem zien we dezelfde trend. In 2019 steeg het aantal unieke cliënten met ongeveer 7% ten opzichte van dezelfde periode in 2018. Daarnaast neemt ook bij ons de duur van de verleende zorg toe. Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat de kosten in 2019 met ongeveer 15% zullen toenemen (deze verwachting is verwerkt in het overzicht van de bijlage).

[1] *CBS, rapport jeugdhulp 1e halfjaar 2019 en rapport jeugdbescherming en jeugdreclassering.*

Groei ten opzichte van prognose
Deze groei is sterker dan wij hadden geprognosticeerd. Uit de laatste cijfers van specialistische jeugdzorg blijkt dat de financiële prognose die we opstelden bij de tweede tussenrapportage van 2019 te laag is geweest. Destijds was de aanname dat de groei zou afvlakken omdat op enig moment een “maximum” aan het aantal jeugdigen in de zorg bereikt zou zijn. Een volledige afvlakking is echter nog niet zichtbaar. Zowel het aantal cliënten als de gemiddelde kosten per cliënt blijven stijgen. Dit is overigens in lijn met het landelijke beeld. Het lijkt daarom realistisch om aan te nemen dat de groei van de jeugdzorg zich, bij ongewijzigd beleid, ook in 2020 zal doorzetten.

In de bestuursrapportage die wij in december aan u hebben gestuurd is te zien dat de inzet van zowel de basis- als de gespecialiseerde jeugdzorg nog steeds groeit. Daarnaast laat ook de inzet van jeugd- en opvoedondersteuning nog steeds een sterke stijging zien. Het aantal jongeren dat gebruik maakt van verblijf blijft redelijk stabiel terwijl het aantal jongeren dat een GGZ-behandeling ontvangt licht daalt. Daarbij zien we voor de GGZ echter wel dat het gemiddelde bedrag dat per jongere/ per behandeling wordt uitgegeven stijgt.

Verklaring voor de groei
Samen met de wijkteams en andere deskundigen hebben we gekeken naar mogelijke oorzaken voor de groei van de jeugdzorg. Ook zij signaleren dat de zorgtrajecten voor jeugdigen complexer zijn geworden en langer duren. Hiervoor zijn verschillende inhoudelijke oorzaken zoals de echtscheidingsproblematiek, prestatiedruk op school en verwachtingen van ouders. Ook constateren wij dat de drempel naar het wijkteam laag is, dit zien wij als positief omdat jongeren daardoor eerder worden geholpen. Anderzijds constateren wij dat het eigen netwerk beperkt is en dat professionele hulp ‘normaal’ is geworden. Al met al zorgt dit voor een stijging van de vraag naar jeugdzorg en voor de stijging van de kosten voor jeugdzorg.

Welke maatregelen nemen we al?
- Recent zijn de beleidsregels jeugdzorg besproken en vastgesteld in het College. Deze beleidsregels worden waar mogelijk op 1 februari 2020 ingevoerd. Verwacht wordt dat deze beleidsregels een financieel effect hebben omdat de toegang tot de jeugdzorg is aangescherpt en het inzetten van "lichte zorg dichtbij" wordt gestimuleerd.
- Daarnaast is een aantal maatregelen in de Begroting 2020 geconcretiseerd. Het gaat daarbij om de inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen, het hervormen van drang (preventieve maatregelen) in de jeugdzorg, de afbakening tussen jeugdzorg en onderwijs (o.a. dyslexiezorg) en de beweging van verblijfszorg naar ambulante zorg. Deze maatregelen worden in 2020 ingevoerd.
- Als laatste worden medio 2020 nieuwe inkoopvoorwaarden van kracht voor zorgaanbieders. Hierin zijn scherpere eisen gesteld aan de toetreding en zijn de administratieve eisen aangescherpt. Ook hiervan wordt een kostenreducerend effect verwacht.

De effectiviteit van de maatregelen wordt geactualiseerd en daar waar dat verantwoord is worden de prognoses hierop aangepast.

Verdere maatregelen
De inschatting is dat we, na het verwerken van de diverse maatregelen en verwachte dekkingsmiddelen in 2020, nog steeds tekorten zullen hebben op de jeugdzorg. Dit komt omdat de kosten voor 2019 ongeveer 3 miljoen hoger zijn dan we hadden geprognosticeerd en omdat de vraag naar jeugdzorg, en daarmee de kosten, ook in 2020 nog verder zal stijgen. We zullen dus aanvullende maatregelen moeten nemen.

Naast het feit dat we op korte termijn voor de jeugdzorg maatregelen willen nemen zien we ook de noodzaak om de integrale koers op het sociaal domein onder de loep te nemen, dit vanwege de samenhang van de opgaven in het sociaal domein. Over de aanscherping van deze integrale koers informeren wij u in de raadsbrief "naar een houdbaar sociaal domein".

Instellen van een taskforce
De ontwikkelingen noodzaken ons een taskforce in te stellen om op korte termijn aanvullende maatregelen en oplossingen te vinden. Deze taskforce wordt samengesteld uit verschillende expertises. De uitdaging is om op korte termijn met onderbouwde voorstellen voor aanvullende maatregelen te komen, ter waarde van € 5 miljoen structureel. Begin februari denken wij als college de eerste lijnen hiervan in beeld te kunnen hebben en hierover een opvatting te formuleren. Daarna vindt verdere uitwerking van deze voorstellen plaats wat betreft opbrengsten, haalbaarheid en implementatie. Voor dit laatste vindt zo nodig ook overleg plaats met de uitvoerende partijen (waaronder de wijkteams). Daarbij zorgen wij ervoor dat wij ook u meenemen in de stappen die wij zetten. Gezien de dringende noodzaak om grip te krijgen op de uitgaven voor jeugdzorg worden de maatregelen zo snel mogelijk ingevoerd, waar mogelijk al in het tweede kwartaal van 2020.

Lobby
Het algemeen landelijk beeld is dat de tekorten in de jeugdzorg zo omvangrijk zijn, dat dit de gemeenten dreigt te verlammen. Steeds meer ontstaat bij de VNG en de G40 het beeld dat gemeenten de financiële problemen niet meer op eigen kracht kunnen oplossen. Ook de provincie Gelderland heeft zich in deze zin middels een brief bij het Rijk gemeld. Het Rijk moet hulp gaan bieden en verwacht wordt dat het rijk de gemeenten verder tegemoet zal komen. Daarnaast sluiten we als Arnhem ook aan op de landelijke lobby via de G40 voor voldoende middelen voor het hele sociaal domein.

Wij blijven u uiteraard informeren over de ontwikkelingen in de jeugdzorg. Dit doen wij allereerst door de resultaten van de taskforce terug te koppelen; welke voorstellen voor aanvullende maatregelen kunnen worden ingevoerd om de kostenstijging in de jeugdzorg te beperken**.** Vervolgens richten we ons op de uitwerking en de implementatie. Waar nodig worden hierbij wijkteams, adviesraden en aanbieders betrokken. Uw Raad wordt periodiek geïnformeerd via raadsbrieven en via de gebruikelijke bestuursrapportages zoals de Turap.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
– Bijlage ''ontwikkelingen jeugdzorg''

Bijlage bij raadsbrief "ontwikkelingen jeugdzorg"

Uit de laatste cijfers van specialistische jeugdzorg (zorg in natura) blijkt dat de financiële prognose die we opstelden bij de tweede tussenrapportage 2019 te laag was. De kosten blijven stijgen, ook na 2019.

Hieronder daarvan een financieel overzicht. Onder het overzicht wordt een toelichting gegeven.

	Kosten Jeugdzorg per jaar (x € 1.000.000)	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022 en verder**
	Jaarrekening 2018:					
	Begroot Jeugdzorg (ZIN, PGB, Jeugdbescherming etc.)	32,4				
	Gerealiseerd	42,1				
	Tekort	-9,6				
	Prognoses					
	Begroot		32,8	43,2	43,2	43,2
1	Jaar einde verwachting Jeugdzorg 2019		48,1	48,1	48,1	48,1
2	Groeitrend (Jeugdzorg ZIN)			6,3	7,2	7,2
3	Gemeld tekort Turap 1 en 2 2019		-12,3			
	Prognose (restant) tekort		-2,9	-11,2	-12,1	-12,1
	Maatregelen / oplossingen					
4	Maatregelen MJPB (POH, drang, dyslexie)			0,6	0,6	0,6
	Ambulantisering verblijfszorg					0,8
5	Effect beleidsrichtlijnen			0,3	0,5	0,5
6	Effect nieuwe inkoopvoorwaarden			0,1	0,2	0,2
7	Inzet reserve WMO & Jeugdzorg			1		
	Verschil nog op te lossen			-9,2	-10,8	-10,1
8	*Aanvullende maatregelen Rijk (verwachting)*			*3*	*6*	*6*
	Taskforce			*-6,2*	*-4,8*	*-4,1*
NB: Benadrukt moet worden dat de cijfers uit de regels 2 en 8 een indicatief karakter hebben, hier zijn dus onzekerheden						

1.
Bij Turap 2 is aangenomen dat de groei in de kosten jeugdzorg zou afvlakken, omdat op enig moment een maximum aan het aantal jeugdigen in de zorg bereikt zou zijn. Een volledige afvlakking is nog niet zichtbaar. Zowel het aantal cliënten als de gemiddelde kosten per cliënt blijven nog stijgen. Dit is in lijn met het landelijk beeld.

2.
Binnen Jeugdzorg - Zorg in Natura is een groeitrend zichtbaar. In 2019 is de groei 15%. Doorzetten van deze trend lijkt in 2020 realistisch. In latere jaren lijkt een afvlakking op zijn plaats, het maximum aantal cliënten in jeugdzorg zal op enig moment bereikt worden.

3.
In 2019 wordt in totaal een nadeel van € 15,2 miljoen verwacht op Jeugdzorg. Hiervan is € 12,3 miljoen al verwerkt in het financieel beeld Turap 2 - 2019.

- Turap 1 - 2019 melding nadeel zorg € 20,4 mln, waarvan € 9,6 mln nadeel Jeugdzorg.
- Turap 2 - 2019 melding toename nadeel Jeugdzorg € 2,7 miljoen.
- Op basis van recente cijfers en groeitrend wordt nu nog € 2,9 miljoen **extra** nadeel 2019 verwacht.

4.
Een aantal maatregelen is in de Begroting 2020 al geconcretiseerd. Het gaat dan om de inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen, het hervormen van drang in de jeugdzorg, afstemming jeugdzorg-onderwijs waaronder dyslexiezorg en de beweging van verblijfszorg naar ambulante zorg.

5.
De beleidsrichtlijnen (recent besproken en vastgesteld in het College, ingaande 1-2-2020) geven meer duidelijkheid aan de sociale wijkteams over de vertaling van de Arnhemse visie (doen wat nodig is, 'dichtbij' en 'licht') naar concrete uitvoering. Kostenbewust zijn komt daarin nadrukkelijker naar voren dan voorheen het geval was. De wijkcoach beziet bijvoorbeeld samen met de inwoner op welke wijze een lichtere vorm van ondersteuning ingezet kan worden. Inwoners benutten de beschikbare algemene voorzieningen en de wijkcoach ondersteunt daarbij. De wijkcoach biedt ook zelf laagdrempelige zorg en ondersteuning. De verwachting is dat deze richtlijnen ook financieel effect zullen hebben.

6.
Vanaf medio 2020 gelden nieuwe inkoopvoorwaarden voor zorgaanbieders. Hierin zijn scherpere eisen gesteld aan het toetreden en zijn de administratieve eisen aangescherpt. De opdracht aan sociale wijkteams is eveneens aangescherpt. Een kostenreducerend effect wordt verwacht.

7.
Van de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg zoals ingesteld bij Turap 2 - 2019 is € 1,7 mln ingezet om de maatregelen verblijfszorg jeugd en inzet sociale wijkteams te mitigeren. De overige € 1 mln is bedoeld voor het verlichten van overige maatregelen zorg. Deze reserve *kan* ingezet om een deel van het verwacht nadeel Jeugdzorg 2020 op te vangen.

8.
Het algemeen landelijk beeld is dat de tekorten in de jeugdzorg zo omvangrijk zijn, dat het gemeenten dreigt te verlammen. Steeds meer ontstaat bij VNG en G40 het beeld dat gemeenten de problemen niet meer op eigen kracht kunnen oplossen. Ook de provincie Gelderland heeft zich in deze zin middels een brief bij het Rijk gemeld. Het Rijk moet hulp gaan bieden.

Conclusie
Voorlopige inschatting is dat na het verwerken van de diverse maatregelen en verwachte dekkingsmiddelen in 2020 incidenteel nog ruim € 6 miljoen en structureel nog ruim € 4 miljoen tekort Jeugdzorg resteert. Om aanvullende maatregelen en oplossingen te vinden is het instellen van een taskforce noodzakelijk.

Aan de gemeenteraad

Datum : 17 december 2019
Zaaknummer : 426564
Contactpersoon : Michiel Noordanus
Telefoonnummer : 026 3774978 / 3962

Onderwerp: Beleidsregels Jeugdzorg 2020

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit om de Beleidsregels Jeugdzorg Gemeente Arnhem 2020 vast te stellen.

Inleiding
Op verzoek van de sociale wijkteams zijn de Beleidsregels Wmo en Jeugdzorg ontwikkeld. De Wmo-Beleidsregels Passende Zorg werden eerder op 10 december 2019 vastgesteld. De beleidsregels geven meer duidelijkheid aan inwoners, sociale wijkteams en aanbieders wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg (doen wat nodig is) wordt verstaan en hoe dit ingezet moet worden. Op dit moment zijn er geen beleidsregels/richtlijnen en is de wijkcoach volledig autonoom om ''te doen wat nodig is''. Het bieden van duidelijkheid en ondersteuning aan wijkcoaches leidt er toe dat er meer sturing en grip komt op de zorguitgaven, zodat deze aansluiten op de vastgestelde MJPB 2020-2023. De komende periode zal het college richting de Perspectiefnota een brede visie op het sociaal domein verder uitwerken. Dit kan leiden tot aanpassing van de beleidsregels. Gelet op de oplopende zorguitgaven en de noodzaak om hier meer sturing en grip op te krijgen kan het vaststellen van deze beleidsregels niet wachten op deze aangepaste visie. Het college zal de beleidsregels op ieder moment wijzigen, zodra inhoudelijke of financiële ontwikkelingen in de praktijk hierom vragen of de aangepaste visie hiertoe aanleiding geeft.

Het ontwikkelen van de nu vastgestelde beleidsregels - inclusief richtlijnen - is aangekondigd in de Perspectiefnota. De inhoud van de beleidsregels is in nauwe samenwerking met de sociale wijkteams tot stand gekomen en wordt door hen gedragen. Daarnaast heeft de Adviesraad Jeugdhulp een gevraagd advies afgegeven over deze beleidsregels. Dit advies is waar nodig en mogelijk verwerkt. Het gevraagde advies en de wijze waarop dit is verwerkt is bijgevoegd. Op verzoek van de Adviesraad Wmo is ook een bijlage toegevoegd waarin de visie van de gemeente Arnhem op de transformatie van zorg is beschreven. Daarin zijn de leidende principes van de nota *Naar een veerkrachtige samenleving* van een actuele toelichting voorzien en in samenhang gebracht met de transformatiebewegingen die we in de Perspectiefnota hebben geschetst. De leidende principes zijn:
- Dat wat mensen kunnen staat centraal.
- Dichtbij, dienstverlening in de buurt.
- Ondersteuning integraal en overzichtelijk.

- Kostenbewust.

Het sociaal wijkteam werkt in lijn met deze leidende principes en met behulp van de beleidsregels. Daarbij wordt de volgende aanpak gehanteerd:

1. De wijkcoach vormt samen met de inwoner (jeugdige en gezin) een beeld van hoe de inwoner meedoet in de samenleving en doet een integrale uitvraag op de diverse leefgebieden, dus breder dan alleen zorg, om in beeld te krijgen wat speelt en wat nodig is.
2. Inwoners hebben regie (eventueel met ondersteuning door de wijkcoach) op het vinden van eigen oplossingen; zij zijn zich bewust van wat zij zelf kunnen. Zij zijn in staat zelf oplosingen te vinden en uit te voeren. Als de inwoner niet (volledig) zelf de regie kan voeren, wordt de rol van de wijkcoach groter.
3. Inwoners gebruiken hun eigen netwerk: zij zijn zich bewust van de ondersteuningsmogelijkheden in hun directe omgeving en zetten die ook in.
4. Inwoners benutten de beschikbare algemene voorzieningen. De wijkcoach ondersteunt bij het vinden van deze algemene voorzieningen, in de wijk of daarbuiten.
5. Afhankelijk van de situatie verleent de wijkcoach zelf eventuele laagdrempelige zorg en ondersteuning.
6. De wijkcoach zet tijdig (door de gemeente ingekochte) specialistische vormen van ondersteuning in. In het belang van de inwoner maakt de wijkcoach resultaatafspraken met de uitvoerende partij en bewaakt de realisatie.
7. De wijkcoach beziet samen met de inwoner wanneer en op welke wijze een lichtere vorm van ondersteuning ingezet kan worden.

Bovenstaande aanpak is in lijn met de transformatiebeweging die in de Perspectiefnota via onderstaand plaatje is geschetst:

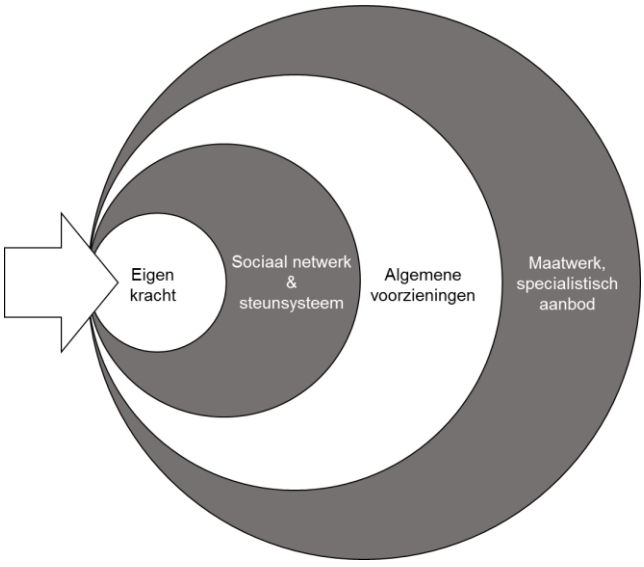

Op deze wijze zijn de beleidsregels gericht op het bieden van passende, effectieve en efficiënte zorg, waarbij inwoners zoveel mogelijk regie over hun eigen leven kunnen houden. De beleidsregels helpen

om de Arnhemse visie op de transformatie van zorg te realiseren en bouwen voort op de werkwijze die sociale wijkteams in de afgelopen periode hebben ontwikkeld en waarmee invulling is gegeven aan "doen wat nodig is". Via de beleidsregels wordt de aanpak nu explicieter gemaakt. Dit geeft meer duidelijkheid aan inwoners, sociale wijkteams en aanbieders wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan en hoe dit ingezet moet worden. Hierdoor komt er meer sturing en grip op de zorguitgaven, zodat deze aansluiten op de vastgestelde MJPB 2020-2023.

Op 10 december hebben wij bij het vaststellen van de Wmo-Beleidsregels Passende Zorg toegezegd om de beleidsregels niet eerder dan 1 februari 2020 te laten ingaan. Dit is ook verwerkt in de bijgevoegde beleidsregels Jeugdzorg. In januari 2020 zal het college een wijzigingsbesluit van de verordeningen Wmo en Jeugdhulp aan u voorleggen waarin een extra waarborg voor een zorgvuldige invoering van de beleidsregels wordt voorgesteld.

Beleidsregels Jeugdzorg

Algemeen deel
In het algemene deel wordt benadrukt dat maatwerk centraal staat. Dit houdt in dat op individueel niveau wordt vastgesteld of ondersteuning noodzakelijk is.
Het gaat erom dat een jeugdige[1] zicht krijgt op wat gaat helpen om tot een duurzame oplossing van zijn vraag te komen. Hiertoe verkent de jeugdige samen met het wijkteam wat de oplossingsrichting is en wordt een plan opgesteld. Daarbij wordt ook verkend in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige/ouder(s) en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te bieden. In aanvulling hierop wordt gekeken of een algemene voorziening passend is of dat ook een individuele voorziening nodig is. De algemene afwegingen en de stappen die daarin gezet worden, zijn beschreven in het algemene deel.

Richtlijn 1. Gebruikelijke zorg
Alleen voor bovengebruikelijke zorg die de ouders en het netwerk redelijkerwijs niet kunnen bieden, kan vanuit de Jeugdwet een individuele voorziening worden getroffen. Bij het beoordelen of er sprake is van gebruikelijke of bovengebruikelijke zorg dienen de door het Ministerie van VWS uitgegeven richtlijnen ten aanzien van gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normale ontwikkeling in verschillende levensfases, als uitgangspunt.

Richtlijn 2. Begeleiding (Individueel en Groepsbegeleiding)
De inhoud van de richtlijn Begeleiding komt voort uit de wijzigingen in de inkoop die per 1 juli 2020 ingaan. Het aantal producten is sterk teruggebracht. Begeleiding bestaat vanaf die datum uit 3 producten; Begeleiding (Basis en Specialistisch) en Groepsbegeleiding. Deze zijn gericht op het ontwikkelen of anders stabiliseren van de zelfredzaamheid van de jeugdige/inwoner en te bevorderen dat de jeugdige weer mee kan doen, er weer bij kan horen. In de nieuwe tariefopbouw is het verschil tussen Basisbegeleiding en Specialistische begeleiding verminderd, waardoor meer inzet van

[1] Daar waar "jeugdige" of "inwoner" staat genoemd kan dit, binnen dit kader van de Beleidsregels Jeugdzorg, ook worden gelezen als jeugdige en zijn ouders/opvoeders/gezin.

Basisbegeleiding wordt gestimuleerd. De wijkcoach bepaalt en beoordeelt op basis van de richtlijn wanneer Begeleiding (Basis, -specialistisch of Groepsbegeleiding) wordt ingezet.

Richtlijn 3. Behandeling

De inhoud van de richtlijn Behandeling komt voort uit de wijzigingen in de inkoop die per 1 juli 2020 ingaan. Behandeling is gericht op het herstel, genezing, ontwikkeling, stabiliseren en/of hanteerbaar maken van het probleem of de vraag. Het gaat om het hoe te kunnen leven en mee te kunnen doen in de maatschappij. In de richtlijnen behandeling wordt aangegeven wanneer behandeling ingezet kan worden. De belangrijkste wijzigingen zijn: aparte consultatie-producten voor nazorg met een maximaal aantal uren. Daarnaast worden ouders zelf verantwoordelijk voor de betaling van de specialistische Buitenschoolse opvang (BSO), alleen de extra zorg (+) wordt vergoed door de gemeente. Tevens wordt bij dyslexie een maximaal aantal uren vastgesteld en is het uitgangspunt dat verlenging niet meer mogelijk is.

Richtlijn 4. Verblijf

Verblijf wordt alleen ingezet als de jeugdige echt niet meer thuis kan wonen of (tijdelijk) kan verblijven. Een besluit tot (mogelijke) uithuisplaatsing is ingrijpend voor kinderen en ouders/opvoeders. In de richtlijn verblijf wordt aangegeven welke afwegingen hierbij worden gemaakt. Daarnaast is een beschrijving opgenomen van de belangrijkste vormen van verblijf en aandachtspunten. Deze richtlijn sluit zoveel mogelijk aan op de bestaande praktijk. Regionaal wordt gewerkt aan een Cliëntoverleg jeugdzorg met verblijf, waarbij deskundigen met de verwijzer samen kijken naar de optimale oplossing voor complexe situaties. Dit sluit aan bij de landelijke afspraak om regionale expertteams in te richten. Na besluitvorming over de start en werkwijze van het Cliëntoverleg kan het College nadere richtlijnen vaststellen voor plaatsing in verblijf.

Richtlijn 5. Jeugdbescherming en -Reclassering

Gemeenten hebben de wettelijke taak om ervoor te zorgen dat er altijd jeugdbescherming en jeugdreclassering beschikbaar is. Jeugdbeschermings- en reclasseringsmaatregelen kunnen op grond van de wet alleen door de Rechtbank worden opgelegd. Preventieve jeugdbescherming (drang) kan wel door Sociale Wijkteams worden ingezet. Deze richtlijn sluit zoveel mogelijk aan op de bestaande praktijk.

Richtlijn 6. Vervoer

Als de jeugdige is aangewezen op jeugdhulp zorgen ouders voor het vervoer van en naar de jeugdhulpaanbieder. Er kunnen omstandigheden zijn waardoor hierin door de jeugdige, zijn ouders en hun netwerk niet kan worden voorzien. Hierbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om gebruik te maken van openbaar vervoer. De Richtlijn vervoer beschrijft in detail het afwegingskader en de situaties waarin wel of geen gebruik kan worden gemaakt van dit type vervoer.

Communicatie

Na vaststelling van de beleidsregels (zowel voor Wmo als voor Jeugdzorg) zal in februari gestart worden met een implementatie- en voorlichtingscampagne richting alle wijkcoaches van de sociale wijkteams. De gemeente Arnhem en teamleiders van de sociale wijkteams zullen deze voorlichting gezamenlijk

verzorgen. Via de sociale wijkteams worden inwoners en aanbieders geïnformeerd over de beleidsregels.

De beleidsregels sluiten voor de producten begeleiding, behandeling, verblijf en jeugdbescherming aan op de aanbesteding die op 1 juli 2020 tot nieuwe contracten leidt met aanbieders. Alle aanbestedingsdocumenten zijn te vinden op de website van de Inkoop-SDCG. Vanuit de regionale Inkooporganisatie Sociaal Domein Centraal Gelderland worden sociale wijkteams en aanbieders ook geïnformeerd over de nieuwe aanpak.

Na het eerste half jaar zal het college de werking van de Beleidsregels evalueren en de uitkomsten delen met de raad

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)
- Beleidsregels Jeugdzorg Gemeente Arnhem 2020
- Bijlage Visie op transformatie van zorg
- Gevraagd advies van de Adviesraad Jeugdhulp, inclusief wijze van verwerken (2 bijlagen)
- Kwaliteitskader
- PGB Uitgangspuntennotitie
- Voorbeeld Tool voor wijkcoaches Jeugdzorg

Beleidsregels Jeugdzorg gemeente Arnhem 2020

Het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;
Gelet op artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht;
Besluit vast te stellen de volgende

Beleidsregels Jeugdzorg gemeente Arnhem 2020

1. Inleiding

In dit document, de Beleidsregels Jeugdzorg gemeente Arnhem 2020, staat hoe het college in de uitvoering van de Jeugdwet omgaat met de bevoegdheden op grond van de wet, de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem en de Nadere Regels Jeugdhulp gemeente Arnhem.
De reden voor het vaststellen van deze Beleidsregels is tweeledig.
Allereerst is in de MJPB 2020-2023 opgenomen dat het college met maatregelen komt om meer sturing te geven op het sociaal domein. Dit mede om de inzet van de beschikbare middelen zo effectief mogelijk in te zetten. Hiervoor zijn beleidsregels ontwikkeld.
Daarnaast hebben de gemeenten in Centraal Gelderland besloten om nieuwe afspraken te maken met aanbieders van zorg. De nieuwe contracten zullen in werking treden per 1-7-2020.
In deze Beleidsregels zijn uitgangspunten en afwegingskaders bij de in te zetten nieuwe producten opgenomen.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 van deze Beleidsregels wordt beschreven hoe de noodzaak tot het bieden van een voorziening samen met de jeugdige en zijn ouders wordt onderzocht, worden een aantal wettelijke begrippen nader geduid en worden criteria benoemd die een rol spelen bij de afweging of een jeugdige in aanmerking komt voor ondersteuning op grond van de Jeugdwet.
Hoofdstuk 3 geeft handvatten voor de beoordeling of de ondersteuning in de vorm van een persoonsgebonden budget verstrekt kan worden.
Hoofdstuk 4 handelt over de kwaliteitseisen die worden gesteld aan voorzieningen.
Hoofdstuk 5 regelt de inwerkingtreding en citeertitel van deze beleidsregels.
De Richtlijnen in de bijlagen bevatten de meer specifieke afwegingskaders die behoren bij de betreffende individuele voorzieningen. Deze zijn aanvullend op het algemene afwegingskader in hoofdstuk 2.

2. Afwegingskader aanvraag/inzet jeugdhulp

2.1 Inleiding

De Jeugdwet schept een jeugdhulpplicht voor gemeenten. Doel is het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin en de sociale omgeving. Maatwerk staat daarbij centraal. Er bestaat geen categoriaal recht op een individuele voorziening op grond van de Jeugdwet zelf. Op individueel niveau wordt vastgesteld of ondersteuning noodzakelijk is. Daarom staat een zorgvuldige toegangsprocedure tot de individuele voorziening centraal.
Het gaat erom dat de jeugdige/ het gezin met zijn ondersteuningsvraag en behoeften zicht krijgt op wat gaat helpen om tot een duurzame oplossing van de vraag te komen. Hiertoe verkent de jeugdige/ouders samen met het wijkteam waar het over moet gaan en wordt een plan opgesteld. In dit plan staan de noodzakelijke resultaten en wat het gezin op eigen kracht, met mantelzorg of informele hulp kan bereiken. In aanvulling hierop wordt gekeken of een algemene voorziening passend is of dat (ook) een individuele voorziening nodig is. Het wettelijke kader en de Verordening leggen de kaders van de toegangsprocedure vast. Het resultaat van de procedure moet steeds zijn dat kinderen en gezinnen de hulp krijgen die passend is en die zij nodig hebben. De jeugdige moet door de voorziening in staat worden gesteld om gezond en veilig op te groeien, zijn talenten te ontwikkelen en naar vermogen deel te nemen aan de samenleving. Dit laat onverlet dat ouders hierin een eigen verantwoordelijkheid hebben. Deze verantwoordelijkheid geldt op meerdere terreinen. Concreet verwachten we bijvoorbeeld van ouders van schoolgaande kinderen dat zij constructief contact onderhouden met de onderwijsinstelling waar hun kind vertoeft ten behoeve van de voortgang van het onderwijs aan het kind.

Woonplaatsbeginsel
Het uit de wet voortvloeiende woonplaatsbeginsel regelt welke gemeente inhoudelijk én financieel verantwoordelijk is voor het bieden van jeugdhulp en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Kortgezegd is dat bij een minderjarig kind in beginsel de gemeente waar de ouder met gezag woont. Daarom is het belangrijk om voorafgaand aan de hulpverlening vast te stellen wie het gezag uitoefent over een kind en in welke gemeente de ouder met gezag verblijft.
In de praktijk is het lastig om vast te stellen welke gemeente op grond van het woonplaatsbeginsel verantwoordelijk is. Het woonplaatsbeginsel wordt om die reden per 1 januari 2021 aangepast. In het nieuwe woonplaatsbeginsel hoeft voor het bepalen van de verantwoordelijke gemeente het gezag niet meer te worden uitgezocht, maar wordt de woonplaats van de jeugdige (op basis van de Basisregistratie Personen; BRP) bepalend bij het vaststellen van de verantwoordelijke gemeente. Bij verblijf is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het kind.

Leeftijdsgrens vrijwillige jeugdhulp
In de Jeugdwet is de leeftijdsgrens van 18 jaar het uitgangspunt voor de inzet van vrijwillige jeugdhulp. De grens ligt bij 18 jaar omdat zorg en ondersteuning voor de jeugd vanaf 18 jaar vanuit andere wettelijke kaders wordt geboden. Maar lukt het niet de benodigde hulp vanuit een ander wettelijk kader te bieden dan kunnen ook jeugdigen van 18 tot 23 jaar in bepaalde situaties een beroep doen op jeugdhulp op grond van de Jeugdwet. Dat kan in de volgende situaties:
1. Er is na het 18e levensjaar aantoonbaar geen opvolgende financiering beschikbaar vanuit bijvoorbeeld de Wet langdurige zorg (Wlz), de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de

Zorgverzekeringswet (Zvw) of vanuit justitie. Voorbeelden zijn o.a. pleegzorg en opvoedondersteuning.
2. Er wordt daarnaast voldaan aan tenminste één van volgende criteria:
    a. jeugdhulp is ingezet voor het 18e jaar en de gemeente is van mening dat verdere jeugdhulp noodzakelijk is;
    b. voor het 18e jaar is jeugdhulp ontvangen en binnen een half jaar na het 18 jaar komt betrokkene opnieuw in aanmerking voor jeugdhulp;
    c. betrokkene maakt gebruik van pleegzorg waarbij de voortzetting van zorg nodig is;
    d. betrokken heeft een strafbaar feit begaan tussen het 18e en 23e jaar waarvoor een maatregel volgens het Jeugdstrafrecht (als bedoeld in artikel 77c van het wetboek van Strafrecht) is uitgesproken.

Ook ondersteuning van ouders van jongeren van 18-23 jaar kan vallen onder de verlengde jeugdhulp, indien er sprake is van multi-problematiek. De jeugdhulp voor de volwassenen richt zich dan specifiek op het verbeteren van de opvoed- en opgroeisituatie.

2.2 Stappenplan onderzoek

Wanneer een jeugdige of een ouder zich meldt met een vraag voor jeugdhulp dient zorgvuldig onderzoek plaats te vinden om te kunnen bepalen of en welke ondersteuning noodzakelijk is. Dat onderzoek vindt plaats volgens het door de Centrale Raad van Beroep geformuleerde stappenplan:

1. Allereerst wordt vastgesteld wat de hulpvraag is.
2. Vervolgens wordt vastgesteld of er sprake is van opgroei- en opvoedingsproblemen, van psychische problemen en/of van stoornissen, en zo ja: welke?
3. Daarna wordt bepaald welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren.
4. Tot slot wordt onderzocht in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te bieden.
5. Kijk welke voorziening passend is, kijk ook of er niet een andere voorziening bestaat die voorliggend is op een voorziening die je vanuit de Jeugdwet zou inzetten.

Deze stappen moeten per stap gevolgd worden. Bij al deze stappen wordt, zo nodig, de expertise van deskundigen betrokken en wordt uitgegaan van de in deze Beleidsregels geformuleerde uitgangspunten.

2.3 Uitgangspunten bij het onderzoek

2.3.1 Eigen mogelijkheden / eigen kracht

Alleen voor zorg die de ouders en het netwerk redelijkerwijs niet kunnen bieden, kan vanuit de Jeugdwet een individuele voorziening worden getroffen. Er moet dus altijd worden bekeken welke eigen mogelijkheden de jeugdige en zijn ouders hebben om de nodige hulp en ondersteuning te krijgen.
Onder eigen mogelijkheden wordt ook verstaan dat gebruik gemaakt wordt van voorliggende voorzieningen zoals de Zvw (basis- en aanvullende verzekering) of Wlz (Zie ook 2.3.4 Afstemmen op andere voorzieningen).

Dat rekening gehouden wordt met datgene wat de jeugdige en zijn ouders op eigen kracht kunnen doen, impliceert ook dat soms consequenties van eigen keuzes voor eigen rekening van de jeugdige / de ouders blijven.

2.3.2 Gebruikelijke zorg

Van ouders mag worden verwacht dat zij hun kind de zorg bieden die het nodig heeft voor zover dat, gelet op alle omstandigheden, in hun vermogen ligt. Van ouders/verzorgers van schoolgaande kinderen wordt verwacht dat zij constructief contact onderhouden met de onderwijsinstelling waar hun kind vertoeft t.b.v. de voortgang van het onderwijs aan het kind. Dit geldt ook voor ouders van kinderen met een ziekte of beperking. Daarbij onderscheiden we gebruikelijk en bovengebruikelijke zorg. Alleen voor bovengebruikelijke zorg die de ouders en het netwerk redelijkerwijs niet kunnen bieden, kan vanuit de Jeugdwet een individuele voorziening worden getroffen. Die voorziening kan worden geboden in de vorm van zorg in natura, dan wel als PGB, waarmee de ouder zelf de jeugdhulp kan inkopen. In heel speciale omstandigheden kan de ouder zichzelf of iemand uit het sociale netwerk met een PGB betalen voor de "meerzorg" die wordt geboden. Dan zal het gaan om situaties waarin ouders/netwerk al meer doen dan redelijkerwijs gevraagd kan worden én juist de specifieke zorg van ouders/netwerk zelf het meest wenselijk is in het concrete geval. Er wordt echter geen PGB afgegeven als de persoon van wie gebruikelijke zorg verwacht kan worden overbelast is. Dit is namelijk geen oplossing voor de overbelasting.

Wat is gebruikelijke / bovengebruikelijke zorg?
Gebruikelijke zorg is de normale, dagelijkse zorg en begeleiding die alle ouders aan hun kind (behoren te) geven.
Bovengebruikelijke zorg is (voor het kind noodzakelijke) zorg en begeleiding die boven de normale dagelijkse zorg en begeleiding uitstijgt, die een kind van dezelfde leeftijd zonder beperkingen redelijkerwijs nodig heeft.

Bij het beoordelen of er sprake is van gebruikelijke of bovengebruikelijke zorg wordt gekeken naar 4 criteria. Hierbij is de samenhang tussen de criteria en de omstandigheden van het kind en de ouders belangrijk.
1. *Leeftijd van het kind*
In principe hebben jonge kinderen (gezond of met een beperking) meer zorg nodig van hun ouders dan oudere kinderen. Daarom moet er altijd gekeken worden of de zorg passend is bij de leeftijd van het kind.
2. *Aard van de zorg*
Alle kinderen hebben zorg nodig van hun ouders, alleen kan de aard van deze zorg verschillen. Bepaalde zorghandelingen die niet standaard bij alle kinderen voorkomen, kunnen daarom ook vallen onder de gebruikelijke zorg. Daarom moet er ook altijd gekeken worden naar de aard van de zorghandeling en of deze past bij de taken van een ouder.
3. *Frequentie van de zorg*
Naast de leeftijd van het kind en de aard van de zorg moet er ook gekeken worden naar de frequentie van de zorg en of deze aansluit op het normale patroon van de dagelijkse zorg.
4. *Duur van de zorg*
Ten slotte moet er ook worden gekeken naar de tijd die iemand bezig is met de zorghandeling. Er is sprake van bovengebruikelijke zorg als iemand veel meer tijd kwijt is aan een handeling dan gemiddeld.

Bij de invulling hiervan dienen de door het Ministerie van VWS uitgegeven richtlijnen ten aanzien van gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normale ontwikkeling in verschillende levensfases, als uitgangspunt. Deze richtlijnen zijn in Bijlage 1 bij deze Beleidsregels opgenomen en maken onderdeel uit van deze Beleidsregels.

Hulp bij overbelasting van ouders
De verzorging en opvoeding kan voor ouders zo zwaar worden dat er sprake is van overbelasting van de ouders. In een dergelijke situatie kan ook professionele hulp ingezet worden voor de gebruikelijke zorg. Bij de inzet van professionele hulp voor de gebruikelijke zorg moeten de door overbelasting veroorzaakte klachten bij de ouders duidelijk beschreven worden. En moet dus duidelijk zijn hoe de overbelasting zich uit en wat deze inhoudt. Het is aan de ouder om dit te onderbouwen met concrete gegevens.

2.3.3 Algemene jeugdhulpvoorzieningen/overige voorzieningen

Algemene jeugdhulpvoorzieningen zijn laagdrempelig toegankelijk. In de stad is een gevarieerd aanbod aan voorzieningen aanwezig.
Met de activiteit of ondersteuning die via deze algemene jeugdhulpvoorzieningen wordt geboden kan een individuele jeugdige (een deel van) zijn problemen verminderen of zijn zelfredzaamheid verhogen. In deze gevallen is het niet noodzakelijk een individuele voorziening in te zetten of kan volstaan worden met een aanvulling op de algemene jeugdhulpvoorziening. Er zal altijd op individueel niveau onderzocht worden of de jeugdige met de algemene jeugdhulpvoorziening voldoende resultaat kan behalen.

2.3.4 Afstemmen op andere voorzieningen

Er zijn voorzieningen waar eerst een beroep op kan worden gedaan alvorens een individuele voorziening op grond van de Jeugdwet wordt overwogen. Dat zijn voorzieningen anders dan in het kader van de Jeugdwet (bv op grond van de onderwijswetten, de Wet langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet) maar ook algemene jeugdhulpvoorzieningen die zonder tussenkomst van de gemeente toegankelijk zijn. In beginsel vloeit uit de diverse wetten voort wat onder welk regime valt. De afbakening met de Wlz is wettelijk geregeld in de Jeugdwet. Wanneer een jeugdige en/of ouder een Wlz-indicatie voor verblijf in een instelling heeft of er redenen zijn om aan te nemen dat de jeugdige en/of ouder deze indicatie zou kunnen krijgen, verstrekt het college geen individuele voorziening op grond van de Jeugdwet. Dat zelfde geldt als er recht bestaat op zorg op basis van de Zvw. Het is ook mogelijk dat kinderen tegelijk hulp ontvangen vanuit de Jeugdwet (begeleiding en/of verzorging) en Zvw (verzorging en/of verpleging). In een dergelijke situatie is het belangrijk dat de zorg goed wordt afgestemd op de specifieke zorgsituatie op dat moment. Goed overleg tussen het gezin, de gemeente en de zorgverzekeraar is in een dergelijke situatie noodzakelijk.

2.4 Best passende voorziening

Indien een voorziening moet worden ingezet, wordt gekeken naar de inzet van algemene jeugdhulpvoorzieningen (zie hierboven onder 2.3.3). Zijn deze niet aanwezig of bieden ze geen of onvoldoende oplossing, dan kan (aanvullend daarop) een individuele voorziening worden ingezet.
Bij een individuele voorziening wordt gekozen voor de best passende voorziening. Als er meerdere geschikte oplossingen zijn, wordt gekozen voor de oplossing die naar objectieve maatstaven de goedkoopste is.

2.5 Richtlijnen per productgroep

Individuele voorzieningen kennen verschillende verschijningsvormen, passend bij het resultaat dat behaald moet worden. Naast het algemene afwegingskader zoals beschreven in hoofdstuk 2 van deze Beleidsregels wordt bij de beoordeling van een aanvraag voor een individuele voorziening het specifieke afwegingskader van de betreffende individuele voorziening betrokken. Deze afwegingskaders zijn beschikbaar in de vorm van richtlijnen per productgroep die onderdeel zijn van deze Beleidsregels en als bijlagen zijn bijgevoegd. Deze sluiten aan bij de nieuwe inkoop per 1 juli 2020.

De volgende richtlijnen zijn beschikbaar met meer informatie over individuele voorzieningen en het specifieke afwegingskader dat daarbij gehanteerd wordt.

Bijlage 2: Richtlijn Jeugdzorg: Begeleiding
Bijlage 3: Richtlijn Jeugdzorg: Behandeling
Bijlage 4: Richtlijn Jeugdzorg: Verblijf
Bijlage 5: Richtlijn Jeugdzorg: Jeugdbescherming en -reclassering
Bijlage 6: Richtlijn Jeugdzorg: Vervoer

2.6 Consultatie en advies

Naast de richtlijnen maken wijkcoaches gebruik van professionele consultatie en winnen ze, indien noodzakelijk, advies in van experts. De aard, omvang, duur en eventuele andere specificaties van een individuele voorziening worden daar waar nodig vastgesteld in overleg met aanbieders van aanvullende zorg/ individuele voorzieningen en met professionals met expertise op het gebied van beperkingen en ziektebeelden van de klantgroep.

3. Persoonsgebonden budget

Een PGB is een leveringsvorm van een individuele voorziening jeugdhulp, dus kan alleen ingezet worden als is vastgesteld dat er een individuele voorziening jeugdhulp nodig is (zie stappenplan hoofdstuk 2).
Overigens zijn in de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019 bepaalde voorzieningen uitgesloten voor PGB.

3.1 PGB-beleid

In de Uitgangspuntennotitie PGB Arnhem 2017 (zaaknummer 2016-12-00159, documentnummer 2016.0.061.046) door het college vastgesteld op 13 december 2016, is het gemeentelijk PGB-beleid uitgebreid beschreven. De Uitgangspuntennotitie maakt onderdeel uit van deze beleidsregels.
De belangrijkste uitgangspunten hieruit zijn hieronder weergegeven:

- **Koppeling aan doelen**
  De zelfredzaamheid van de inwoner staat altijd centraal. Deze leidt tot het stellen van doelen en het bepalen van een aanpak in het plan van de inwoner. Van daaruit beoordeelt en beslist de wijkcoach of een individuele voorziening noodzakelijk is en tenslotte wordt de leveringsvorm (ZIN of PGB) bepaald. De ZIN of het PGB worden dus altijd gekoppeld aan de afgesproken doelen in het Plan.
- **Ja mits**
  Het PGB is in beginsel beschikbaar voor alle Arnhemmers die in aanmerking komen voor ondersteuning op grond van de Jeugdwet en/of Wmo 2015. Wel is het van belang dat Arnhemmers die een PGB willen een bewuste keuze maken en weten welke verantwoordelijkheden daarmee samenhangen. We noemen dit daarom een 'Ja, mits' beleid.
  De "mitsen" betreffen niet alleen het beheren van het budget maar ook het aansturen van de hulp (regievoeren). Ook moet de geleverde zorg van voldoende kwaliteit zijn. De wijkcoach toetst of aan de voorwaarden is voldaan.
- **Regie over PGB door vertegenwoordiger**
  In het geval de inwoner zelf niet beschikt over de benodigde vaardigheden om de regie te voeren over het PGB, kan in een aantal situaties toch een PGB worden verstrekt. Zo kan bijvoorbeeld iemand uit het netwerk of een wettelijk vertegenwoordiger de regierol op zich nemen. Ook in zo'n geval beoordeelt de wijkcoach op basis van de individuele situatie of een PGB toegekend kan worden. Daarbij gelden voor de beoordeling van de vertegenwoordiger vergelijkbare afwegingscriteria als bij beoordeling van een inwoner.
- **Regie en zorgverlening in principe niet in één hand**
  Een belangrijk punt ter overweging is dat geen sprake mag zijn van een onwenselijke vermenging van rollen. Het risico van regie over het pgb en zorgverlening in één hand is dat niet gewaarborgd is dat de belangen van de inwoner zullen prevaleren boven dat van de zorgverlener. Slechts in bepaalde goed gemotiveerde uitzonderingssituaties is het toegestaan dat het aansturen van de hulp en het uitvoeren van de ondersteuning door één en dezelfde persoon wordt gedaan. Waarom in dat geval sprake is van zo'n uitzonderingssituatie moet dan duidelijk blijken uit het zorg- en budgetplan dat voorligt.
- **Bewindvoerder als vertegenwoordiger?**
  Een ander specifiek aandachtspunt is de rol van een bewindvoerder. Bewindvoerders zijn wettelijk vertegenwoordigers die kunnen ondersteunen bij met name de financiële en administratieve kant

van het PGB. In de praktijk blijkt dat er regelmatig situaties voorkomen waarbij inwoners zelf onvoldoende in staat zijn om regie te voeren over het PGB (zorginhoudelijk en financieel) en dat daarom een bewindvoerder wordt ingezet. De bewindvoerder vervult veelal geen regierol op de inhoud en invulling van de zorg. Daarom kiest de gemeente Arnhem ervoor om een bewindvoerder alleen toe te staan als deze zelf betrokken kan en wil zijn bij de regie op de zorginhoud (in afstemming met de inwoner). Of wanneer er naast een bewindvoerder een andere regievoerder op de zorginhoud is (inwoner zelf of iemand uit zijn netwerk).
Onder regie op de zorginhoud door een bewindvoerder verstaan we:
- Op de hoogte van de zorgbehoefte van de inwoner zoals ook vastgelegd in het plan van de inwoner;
- Betrokken bij de inhoudelijke afspraken met zorgverleners over de inhoud van en momenten van ondersteuning;
- Betrokken bij de evaluatie van de geboden ondersteuning door de aanbieder en inwoner.
Wanneer hieraan niet wordt voldaan en de bewindvoerder 'slechts' de financiële en administratieve kant uitvoert is dit een grond om het verzoek tot een PGB af te wijzen.

- **PGB voor ondersteuning uit sociaal netwerk**
  Het is mogelijk om met een PGB ondersteuning of zorg in te kopen bij een persoon uit het sociale netwerk. Dit noemen we ook wel informele ondersteuning. Hiervoor gelden lagere tarieven. Betaling vanuit het PGB voor ondersteuning door het sociaal netwerk is slechts mogelijk als dit buiten datgene valt van wat redelijkerwijs van dit netwerk verwacht mag worden. Overbelasting dient daarbij voorkomen te worden. Wijkcoaches toetsen hierop. Ook moet de ondersteuning van voldoende kwaliteit zijn (net zoals dat geldt voor de Zorg in natura).
- **Andere niet-professionele zorgverleners (niet-bedrijfsmatig verleende hulp)**
  Daarnaast kan een PGB ingezet worden voor andere niet-professionele zorgverleners, die niet direct uit het sociale netwerk komen. Net als voor informele ondersteuning geldt voor niet-professionele/niet bedrijfsmatig verleende hulp een ander - lager - PGB tarief dan voor professionele/bedrijfsmatig verleende hulp.
- **Gezamenlijk ondersteuning inkopen**
  Het is toegestaan dat meerdere budgethouders samen ondersteuning inkopen met het PGB. Dit gebeurt bijvoorbeeld in gezamenlijke woonprojecten of andere vormen van collectieve zorgverlening. Het zorgdoel, de aanvraag, afhandeling en verantwoording blijft wel individueel.

4. Eisen aan de kwaliteit van specialistische jeugdzorg

4.1 Inleiding

Kwaliteitstoezicht draagt bij aan passende en kwalitatief goede ondersteuning. Met het oog daarop is met de nota Aanpak kwaliteit, toezicht en handhaving Wmo 2015 en Jeugdwet, door het college vastgesteld op 25 juni 2019 (zaaknummer 360223), het (regionaal ontwikkelde) gemeentelijk kwaliteitsbeleid met betrekking tot in te kopen zorg en ondersteuning in het kader van Wmo 2015 en Jeugdwet vastgesteld. De aanpak is erop gericht om de kwaliteitseisen aan aanbieders te verhogen en meer toetsbaar te maken. Dit biedt vervolgens ook mogelijkheden om intensiever te gaan toetsen of aanbieders voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen.
Onderdeel van genoemde nota is het Afsprakenkader "Zicht op kwaliteit". Deze is opgenomen in het Kwaliteitskader. Hierin worden de algemene kwaliteitseisen beschreven die gesteld worden aan zowel Wmo– als Jeugdhulpaanbieders. Dit kwaliteitskader maakt onderdeel uit van deze beleidsregels.

4.2 Het kwaliteitskader in het kort

Het uitgangspunt van het kwaliteitskader is een gedeelde visie op de vraag wat goede zorg is voor mensen die voor een bepaalde periode hulp of ondersteuning nodig hebben.
Aanbieders en alle zorgverleners die zij inzetten op opdrachten, dienen over voldoende deskundigheid te beschikken op het gebied van de betreffende zorgvorm(en). Dit geldt tevens voor de benodigde kennis van wet- en regelgeving die van toepassing is voor de betreffende zorgvorm.
Het kwaliteitskader biedt een overzicht van de kwaliteitseisen die zo veel mogelijk concreet en toetsbaar zijn. Het preciseert aan welke kwaliteitseisen gecontracteerde zorgaanbieders dienen te voldoen en het geeft duidelijkheid naar inwoners over wat zij mogen zij verwachten van de geboden zorg en ondersteuning. Bovendien helpt het organisaties en medewerkers die de zorg uitvoeren bij het voortdurend werken aan en sturen op kwaliteitsverbetering.
De kwaliteitseisen zijn vertaald naar de contracten met aanbieders. Uiteraard gelden te allen tijde óók de zorgvorm/product specifieke eisen: deze zijn aanvullend op de eisen uit het kwaliteitskader.

5. Slotbepalingen

5.1 Inwerkingtreding

Deze beleidsregels treden in werking op 1 februari 2020, met uitzondering van de bijlagen 2 en 3, welke in werking treden op 1 juli 2020.

5.2 Citeertitel

Deze beleidsregels worden aangehaald als: Beleidsregels Jeugdzorg gemeente Arnhem 2020.

Aldus vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Arnhem in haar vergadering van ……..2019.

De secretaris, De burgemeester,

Bijlage 1: Richtlijn gebruikelijke zorg

Richtlijnen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ten aanzien van gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normale ontwikkeling in verschillende levensfases. Hier verstaan wij onder:

Kinderen van 0 tot 3 jaar

- Kinderen hebben bij alle activiteiten verzorging van een ouder nodig.
- Kinderen hebben toezicht in de nabijheid nodig.
- Kinderen zijn in toenemende matig zelfstandig in bewegen en verplaatsen.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.
- Kinderen hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 3 tot 5 jaar

- Kinderen kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan binnenshuis korte tijd op gehoorafstand.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.
- Kinderen kunnen zelfstandig zitten en op vlakke ondergronden staan en lopen.
- Kinderen hebben hulp, toezicht, stimulans en controle nodig bij aan- en uitkleden, eten en wassen, in- en uit bed komen, dag- en nachtritme en dagindeling bepalen.
- Kinderen hebben begeleiding nodig bij hun spel en vrijetijdsbesteding.
- Kinderen zijn niet in staat zich zonder begeleiding in het verkeer te begeven.
- Kinderen hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 5 tot 12 jaar

- Kinderen vanaf 5 jaar hebben een reguliere dagbesteding op school, oplopend van 22 tot 25 uur per week.
- Kinderen kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan op enige afstand.
- Kinderen hebben toezicht, stimulans en controle nodig en vanaf 6 tot 12 jaar geleidelijk aan steeds minder nodig bij hun persoonlijke verzorging zoals wassen en tanden poetsen.
- Kinderen hebben hulp nodig bij het gebruik van medicatie.
- Kinderen zijn overdag zindelijk, en 's nachts merendeels ook, en ontvangen indien nodig zindelijkheidstraining van ouders.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.
- Kinderen hebben begeleiding van een volwassene nodig in het verkeer wanneer zij van en naar school, activiteiten ter vervanging van school of vrijetijdsbesteding gaan.
- Kinderen hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 12 tot 18 jaar

- Kinderen hebben geen voortdurend toezicht nodig van volwassenen.
- Kinderen kunnen vanaf 12 jaar enkele uren alleen gelaten worden.
- Kinderen kunnen vanaf 16 jaar een dag en/of nacht alleen gelaten worden.
- Kinderen kunnen vanaf 18 jaar zelfstandig wonen.
- Kinderen hebben bij hun persoonlijke verzorging geen hulp nodig en maar weinig toezicht nodig.
- Kinderen hebben bij gebruik van medicatie tot hun 18e jaar toezicht, stimulans en controle nodig.
- Kinderen hebben tot 18 jaar een reguliere dagbesteding op school/opleiding.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij ontplooiing en ontwikkeling.
- Kinderen hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.
- Kinderen hebben tot 17 jaar een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Bijlage 2 Richtlijn Jeugdzorg: Begeleiding

Geldig vanaf 1 juli 2020

1. Omschrijving

Begeleiding is gericht op het vergroten/ontwikkelen van de zelfredzaamheid van de jeugdige/burger. Indien dit niet meer mogelijk is, zal ambulante begeleiding zich richten op het stabiliseren en voorkomen van verdere terugval in de zelfredzaamheid. Dit moet bijdragen aan de doelstellingen: gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn, maatschappelijk te participeren en te ontplooien en ontwikkelen tot stabiele volwassenen met toekomstperspectief plus grip op het eigen leven. De begeleiding kan zich richten op alle leefgebieden voor zover als nodig: zelfstandig wonen, werk, participatie, financiën, gezondheid/persoonlijke verzorging en dergelijke.
Wij onderscheiden hier 3 vormen van Begeleiding voor Jeugd; Begeleiding (Basis en Gespecialiseerd) en Groepsbegeleiding.

2. Doel

Begeleiding is gericht op het realiseren van de volgende doelstellingen:

- Ontwikkelen van zelfredzaamheid. De begeleiding is met name bedoeld om een verandering tot stand te helpen brengen opdat de jeugdige/inwoner weer mee kan doen, er weer bij kan horen.
- Stabiliseren van zelfredzaamheid, indien ontwikkelen van zelfredzaamheid nog niet of niet meer haalbaar is.

Het ontmoeten van anderen kan een onderdeel zijn van het doel waarvoor begeleiding wordt ingezet, maar is nooit het hoofddoel. Welzijn (jongereninloop), sport of andere verenigingen kunnen hier een rol inspelen. De te behalen doelen en het in te zetten product worden altijd samen opgesteld en ingezet met de goedkeuring van de jeugdige en zijn/haar ouders.

3. Afwegingskader

De voorwaarden, die gehanteerd worden bij het bepalen of er noodzaak bestaat voor ondersteuning in de vorm van begeleiding Jeugd variëren per product en staan vermeld bij de Productsoorten. Begeleiding wordt ingezet als gewoon opvoeden en preventie niet voldoende zijn voor een gezonde en veilige jeugd.

4. Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing bij begeleiding Jeugd;

- Zo passend, effectief en efficiënt mogelijk: de talenten, mogelijkheden (eigen kracht) en ondersteuningsbehoefte van de jeugdige in relatie tot de gestelde doelen staan centraal.
- Zo inclusief mogelijk: Het sociale netwerk van de jeugdige en passende algemene voorzieningen in de wijk worden maximaal ingezet om te voorzien in de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige. De wijkcoaches hebben kennis van passende algemene voorzieningen in de wijk en zullen hier allereerst naar kijken.

- Zo licht mogelijk: ambulante begeleiding is - indien de jeugdige weer zelfredzaam kan worden - tijdelijk en dient zo snel mogelijk afgeschaald te worden door het aantal uren te verminderen en/of het inzetten van een zo licht mogelijk begeleidingsproduct (basis- in plaats van gespecialiseerde begeleiding, al dan niet in combinatie). De aanbieder kan hierin ook initiatief nemen.
- Gericht op zelfredzaamheid: er is tijdens de begeleiding zoveel mogelijk aandacht voor het bevorderen van de zelfredzaamheid van de jeugdige.
- Zo lokaal mogelijk, liefst in de wijk.

5. Productsoorten begeleiding

Begeleiding (Basis en Specialistisch)

Indien het mogelijk is, wordt Begeleiding Basis ingezet. Daar waar het noodzakelijk is wordt Begeleiding Specialistisch ingezet. Er kan ook gecombineerd worden. Afschaling, inzet van lichtere zorgproducten en samenwerking in de keten is het uitgangspunt.

Groepsbegeleiding

Bij het product Groepsbegeleiding Jeugd ligt de nadruk op het in groepsverband actief verbeteren of stabiliseren van de zelfredzaamheid of gedrag van de jeugdige. Er zijn concrete ontwikkeldoelen geformuleerd voor de jeugdige en het gezin. De begeleiding is gericht op de ontwikkelmogelijkheden van het jeugdige, met zo mogelijk plaatsing en integratie naar een reguliere setting (bijvoorbeeld onderwijs of kinderopvang).

5.1 Begeleiding basis Jeugd

Basisbegeleiding is gericht op het vergroten/ontwikkelen van de zelfredzaamheid van de jeugdige en zijn/haar systeem;

- Activeren en aanbrengen dagstructuur;
- Stabiliseren (op orde brengen) of handhaven van de situatie;
- Oefenen en inslijpen/toepassen van (praktische vaardigheden) in het dagelijks leven door herhaling.
- Ondersteunen van de jeugdige en zijn/haar systeem bij het regelen/overnemen van dagelijks/praktische bezigheden (financiën, dagstructuur, zelfstandig wonen, participatie, sociale contacten, gezondheid/persoonlijke verzorging e.d.

De begeleiding is met name bedoeld om een positieve verandering tot stand te helpen brengen: te ondersteunen bij het vinden van het hanteerbaar krijgen van gedrag, zodat de jeugdige weer mee kan doen en er weer bij kan horen.

Voor wie?

Jeugdigen (inclusief gezin) met beperkt regieverlies die redelijk voorspelbare beperkingen ondervinden in het zelfstandig functioneren.

5.2 Begeleiding specialistisch Jeugd

Specialistische begeleiding kan ingezet worden:

- Activering en aanbrengen dagstructuur ter overbrugging tot behandeling of ter motivatie tot behandeling;

- Methodisch trainen van vaardigheden, die geleerd moeten worden uit behandeling;
- Het ontwikkelingsgericht trainen van vaardigheden met behulp van methodische interventies.

Specialistische begeleiding kan alleen worden ingezet wanneer het eigen netwerk, een algemene voorziening, begeleiding groep of Basis begeleiding niet (voldoende)passend is voor het bereiken van het resultaat.

Voor wie?
Verschillende jeugdigen (inclusief gezin) komen hiervoor in aanmerking.
- Jeugdigen die als gevolg van psychische en/of psychiatrische klachten problemen ondervinden in het zelfstandig functioneren, wonen en participeren.
- Jeugdigen (incl. het gezin) met ernstig regieverlies en passiviteit, grote complexiteit en geen/beperkt ziekte-inzicht.
- Jeugdigen met een licht verstandelijke handicap (VG) de gepaard gaat met ernstig probleemgedrag.

5.3 Groepsbegeleiding Jeugd

Groepsbegeleiding is begeleiding in groepsverband die overdag plaatsvindt, op een locatie buiten de woonsituatie.
Een belangrijke afweging bij het kiezen voor groepsbegeleiding in plaats van individuele begeleiding is de inschatting dat begeleiding van de jeugdige in een groep ook effectief is, waarbij de gestelde doelen middels groepsbegeleiding tegen lagere kosten behaald kunnen worden. Daar waar gestelde doelen ook behaald kunnen worden door groepsbegeleiding is groepsbegeleiding voorliggend.

De begeleiding is gericht op het bereiken van goed omschreven doelen waarbij de jeugdige(inclusief gezin) en zijn/haar netwerk actief worden betrokken.

Groepsbegeleiding Jeugd kan ingezet worden;
- Het bieden van activiteiten gericht op bevordering, het behoud of het compensatie van de zelfredzaamheid.
- Nadruk op het actief verbeteren of stabiliseren van de zelfredzaamheid van de jeugdige.

Voor wie?
Jeugdigen (0-18 jaar) met psychiatrische, verstandelijke en/of lichamelijke beperkingen. Vanaf de leeftijd van 16 jaar wordt eerst gekeken of Activerend Werk passend is.
De doelen en het in te zetten product worden altijd afgestemd en ingezet met de goedkeuring van de ouders/verzorgers of voogd.

Bijlage 3 Richtlijn Jeugdzorg: Behandeling

Geldig vanaf 1 juli 2020

1. Omschrijving

Onder behandeling valt alle gecontracteerde jeugdhulp die gericht is op een methodische aanpak van ontwikkelings- en gedragsproblematiek van jeugdigen in de context van het netwerk (voorheen J&O, (dag)behandeling LVB en VG en jeugd GGZ).

Behandeling is gericht op het herstel, genezing, ontwikkeling, stabiliseren en/of hanteerbaar maken van het probleem of de vraag. Het gaat om het hoe te kunnen leven en mee te kunnen doen in de maatschappij. Daar hoort het plakken van ‘een etiketje’ niet bij. Het hebben van een diagnose is niet leidend maar kan in bepaalde gevallen wel ondersteunend werken. Het belangrijkste is dat gekeken wordt naar wat de jeugdige nodig heeft.

2. Afwegingskader

De voorwaarden die gehanteerd worden bij het bepalen of er noodzaak bestaat voor ondersteuning in de vorm van behandeling variëren per product en staan vermeld bij de Productsoorten. Afschaling, inzet van lichtere zorgproducten en samenwerking in de keten is het uitgangspunt.

3. Uitgangspunten

Onderstaande uitgangspunten zijn van toepassing bij Behandeling

- Wij werken hierbij vanuit de uitgangspunten van 'pijlers van positieve gezondheid' en 'de nieuwe GGZ'.
- Dat de hulpverlening ambulant werkt, in een groep of in de leefomgeving van de jeugdige is.
- Zo kortdurend en zo nabij als mogelijk met een duidelijke begin- en eindtijd.
- Er wordt uitgegaan van een integrale aanpak van de problematiek, zowel thuis, op school als buitenshuis.
- Zo licht mogelijk: uitgangspunt is dat behandeling kortdurend is en dient zo snel mogelijk afgeschaald te worden door het aantal uren te verminderen en/of het inzetten van een zo licht mogelijk behandelingsproduct. De aanbieder kan hierin ook initiatief nemen.

4. Productsoorten

Jeugdhulp-behandeling kent een onderscheid in producten behandeling individueel en behandeling groep. Op basis van een inschatting waaruit blijkt waar het beste de gestelde doelen behaald kunnen worden of waaruit blijkt wat het beste bij de jeugdige past, wordt behandeling groep of individueel ingezet. Het is uiteraard ook mogelijk om een combinatie van individuele- en groepsbehandelingsmethodieken in te zetten om de gestelde doelen te behalen. De behandeling kan zowel bij de aanbieder als ook in de thuissituatie plaatsvinden.

Met ingang van 1 juli 2020 wordt er gewerkt met onderstaande productsoorten.

Behandeling A	Behandeling B	Behandeling C
Behandeling D	Behandeling groep A	Behandeling groep B
Consultatie A	Consultatie B	Consultatie C
Consultatie D	BSO+	
Dyslexie diagnose	Dyslexie behandeling	
Kindergeneeskunde licht	Kindergeneeskunde middel	

4.1. Behandeling A

Doel

Individuele behandeling is gericht op het opheffen, het verminderen of het accepteren van de problematiek, om terugval of hernieuwde klachten zo veel mogelijk te voorkomen en om de veerkracht van kind en ouders/verzorgers te herstellen en eventueel over te gaan naar een lichtere vorm van zorg (bijv. begeleiding).

Omschrijving

Behandeling A omvat de behandeling van jeugdige met lichte ontwikkelings- en/of gedragsproblemen die zich voordoen binnen het gezin en het netwerk.
Hierbij is sprake van problematiek waarbij de hulpvraag veelal één of twee leefgebieden[1] betreft. De balans tussen beschermende- en risicofactoren is positief. De kindfactoren worden beïnvloed zodat de jeugdige zich zo leeftijdsadequaat mogelijk ontwikkelt en functioneert. Daarnaast wordt het inzicht van opvoeders en betrokkenen in de kindfactoren van de jeugdige vergroot en worden manieren geleerd om zijn ontwikkeling optimaal te stimuleren.

Er is sprake van een hoge mate van zelfstandigheid van de jeugdige, passend bij de leeftijd en ontwikkelingsniveau, maar bijsturing is gewenst. Goede samenwerking is mogelijk tussen aanbieder, jeugdige en het netwerk. De jeugdige is met praten bij te sturen, staat open voor ondersteuning en heeft lerend vermogen. De vraag is veelal gericht op de jeugdige en opvoeding. Het netwerk van de jeugdige wordt betrokken bij de behandeling van de jeugdige en de vaardigheden van het netwerk wordt versterkt.

4.2 Behandeling B

Doel

Behandeling is gericht op de ontwikkeling van de jeugdige en het verbeteren van zijn gedrag of oplossen van psychische problemen. Mogelijk kan de ondersteuning overgaan in een lichtere vorm zoals begeleiding.

Omschrijving

Dit product omvat de behandeling van jeugdige met matige ontwikkelings- of gedragsproblemen die zich voordoen binnen het gezin en het netwerk. Hierbij is veelal sprake van problematiek waarbij de vraag twee of drie leefgebieden betreft.

De balans tussen beschermende en risicofactoren is gematigd positief.
De behandelaar levert een wezenlijke bijdrage aan het stabiliseren en indien mogelijk - oplossen van de problematiek of vraag en het psychisch lijden en/of gedragsproblemen van de jeugdige. Dit gebeurt

[1] Leefgebieden: Onderwijs, psychische klachten, lichamelijke klachten, wonen, sociale contacten, veiligheid, dagbesteding, vrije tijd ect.

door het bieden van duurzame zorg en behandeling aan de jeugdige en of het leefsysteem, het stimuleren van de ontwikkeling, het versterken van opvoedvaardigheden, het leren omgaan met gedrag van het jeugdige en toezicht hierop houden. Het kan gaan om jeugdige met een stabiele psychische- of gedragsproblematiek waarvoor geen inzet van wo+ of wo++ professional of specialistische zorg nodig is.

4.3 Behandeling C

Doel

De behandeling is gericht op het herstel van de ontwikkeling, het zorgen voor gedragsverandering, het organiseren van perspectief, het versterken van (opvoed)vaardigheden van de ouder(s) en netwerk, het leren omgaan met gedrag van het jeugdige en hierop toezicht houden en het organiseren van terugvalpreventie. Het functioneren van het leefsysteem kan problematisch zijn en kan een gezonde ontwikkeling van het jeugdige in de weg staan. Daarom wordt in de behandeling het leefsysteem meegenomen.

Omschrijving

Dit product omvat de behandeling van jeugdige met complexe ontwikkelings- of gedragsproblemen. Dit product wordt ingezet als er sprake is of een vermoeden van een stoornis of een probleem of vraag met een hoge mate van complexiteit en/of gemiddeld risico.

Onder complexiteit wordt verstaan het samengaan van problemen op minimaal drie leefgebieden binnen het gezin of netwerk van de jeugdige en verschillende vraagstukken of stoornissen (co-morbiditeit), zoals psychiatrische problematiek in relatie tot een lichamelijke ziekte, verslaving, persoonlijkheid etc.
De relatie tussen jeugdige en ouders kan complex dan wel verstoord zijn. Er is sprake van veelal meervoudige klachten waarbij de vraag meerdere leefgebieden betreft. De problematiek stagneert de ontwikkeling van de jeugdige en gaat gepaard met disfunctioneren op meerdere leefgebieden.

4.4 Behandeling D

Doel

De behandeling is altijd gericht op een (zeer) intensieve behandeling, die multidisciplinair ingebed is, gericht op herstel, het zorgen voor gedragsverandering, het organiseren van perspectief, het versterken van opvoedvaardigheden van het netwerk en leefsysteem, het leren omgaan met gedrag van de jeugdige hierop toezicht houden, het geven van sturing en het organiseren van terugvalpreventie.

Omschrijving

Dit product omvat de behandeling van jeugdige ten gevolge van psychiatrische problematiek of stoornis en/of gedragsproblematiek in combinatie met de behoefte aan ondersteuning vanuit de ouders ten gevolge van opgroei- en opvoednood. De jeugdige hebben zonder uitzondering een ontwikkelingsachterstand. Veelal is er al een achterstand ontstaan in de neurologische ontwikkeling van het brein met daardoor achterstand op sociaal en emotioneel gebied. De relatie tussen jeugdige en ouder(s) is daardoor vaak complex. Deze ontwikkelingsachterstand resulteert vaak in een dwangmatige manier van controle over het leven en dat kan zich dan uiten in heftige depressies, angsten, verslaving, anorexia, suïcide, zelfbeschadiging of letsel voor derden.

Er is sprake van een aaneenschakeling van zware (meervoudige) klachten waarbij de vraag meerdere leefgebieden betreft. Er is een hoog risico op crisis of er zijn veiligheidsrisico's aanwezig.

4.5 Behandeling A groep

Doel

Groepsbehandeling is gericht op het opheffen, het verminderen of het accepteren van de problematiek, om terugval of hernieuwde klachten zo veel mogelijk te voorkomen en om de veerkracht van kind en ouders/verzorgers te herstellen en eventueel over te gaan naar een lichtere vorm van zorg (bijv. begeleiding).

Omschrijving

Op basis van een stagnerende (kind)ontwikkeling wordt op verschillende ontwikkelingsgebieden in beeld gebracht wat het ontwikkelperspectief is van een kind. Indien de ontwikkeling van het kind in een reguliere setting stagneert, wordt op basis hiervan hulp en behandeling op het gebied van zelfredzaamheid, sociale en cognitieve ontwikkeling van het kind ingezet, waarbij de context van de groep het middel is in de ondersteuning en behandeling. Stabilisatie en reductie van gedragsproblematiek in een aangepaste veilige en beschermde omgeving (altijd multidisciplinair ingebed).

4.6 Behandeling B Groep

Doel

Groepsbehandeling is gericht op de ontwikkeling van de jeugdige en het verbeteren van zijn gedrag of oplossen van psychische problemen. De ondersteuning is in principe kortdurend en gericht op het leefsysteem van de jeugdige. Mogelijk kan de ondersteuning overgaan in een lichtere vorm zoals begeleiding.

Omschrijving

Groepsbehandeling is gericht op basale behoeftes en sluit aan bij het ontwikkelingsniveau van jeudige. De multidisciplinaire behandeling is niet (uitsluitend) gericht op compleet herstel van de problematiek, maar op verbeterstappen, het voorkomen van verergering van gezondheid of stabilisatie hiervan.
Dit gebeurt door het bieden van duurzame zorg en behandeling aan de jeugdige in een veilige en beschermde omgeving.

Groepsbehandeling is ook gericht op de behandeling van jeugdige met complexe problematiek en ontwikkelingsachterstand in combinatie met gedragsproblemen. Deelname aan onderwijs is (nog) te gecompliceerd. Er is een grote discrepantie tussen kunnen en aankunnen: een grote sociaal-emotionele kwetsbaarheid. In de thuissituatie wordt de benodigde aanpak getraind.

Omschrijving dyslexie

Voor het product Dyslexie werken we met het Landelijk Protocol Dyslexie. Dyslexie is opgesplitst in twee producten namelijk diagnose en behandeling. Conform de Jeugdwet komen alleen kinderen met Ernstige Enkelvoudige Dyslexie in aanmerking voor financiering van hun behandeling. Kinderen met minder ernstige taal- en spellingsproblemen dienen op de school te worden behandeld. Soms kan een andere psychosociale of medische oorzaak de behandeling in de weg staan en dan dient deze oorzaak eerst behandeld te worden. Door de gehele keten te verbeteren willen we de middelen zo effectief en efficiënt mogelijke inzetten en daarmee ook de scholen ondersteunen bij het oplossen van dyslexie- en leerproblemen bij kinderen.

Doelgroep

Alleen jeugdigen tussen de 7 en 12 jaar komen in aanmerking voor diagnose en behandeling.
Een voorwaarde is dat de jeugdige ten tijde van de aanmelding ingeschreven staat op de basisschool.
De dyslexiezorg wordt niet gestart nadat de jeugdige 13 jaar is geworden.

4.7 Diagnose Dyslexie

Doel

Het diagnostisch proces heeft als doel om te komen tot een oordeel of een jeugdige ernstige enkelvoudige dyslexie heeft.

Omschrijving

Zodra de intake is geweest, is dit het instrument om goed te kunnen bepalen of behandeling nodig is en zo ja, hoe de behandeling dyslexie eruit zal komen te zien. Het stellen van een diagnose omvat alle activiteiten gericht op verduidelijking van de klachten en van de zorgvraag en wordt afgerond met een advies, eventueel in de vorm van een behandelplan. Het diagnostisch proces omvat in ieder geval intake & screening, het verwerven van informatie van eerdere behandelaars en schoolanamnese.

Bij aanvang diagnose zijn er vermoedens bij een jeugdige van Ernstige, Enkelvoudige Dyslexie. Enkelvoudig betekent dat de jeugdige naast de dyslexie geen stoornis, beperking of andere taal- of leerstoornissen heeft die belemmerend is voor dyslexieonderzoek en/of –behandeling (comorbiditeit). Ernstig wil zeggen dat de school al extra intensieve hulp geboden heeft, maar nauwelijks verbetering in de lees- en spellingproblemen bij de jeugdige zichtbaar zijn. Hardnekkigheid van de problematiek moet zijn aangetoond. Voorwaarden is dat de jeugdige bij drie verschillende toetsmomenten drie keer E heeft gescoord (Landelijk Protocol Dyslexie). Wat de verantwoordelijkheid van school is, staat beschreven in het Landelijk Protocol Dyslexie.

Aantal uren

De diagnosefase bestaat uit maximaal 12 uur per jeugdige. De maximaal duur van de diagnosefase is 5 maanden. Uitgangspunt is dat geen verlengingen worden verleend. Alleen in zéér uitzonderlijke gevallen kan verlenging van de diagnosefase plaatsvinden. De aanbieder motiveert/onderbouwt het verzoek tot verlenging door middel van een aangeleverd plan van aanpak.

4.8 Behandeling Dyslexie

Doel

Het doel van een dyslexiebehandeling is het behalen van een voldoende niveau van technisch lezen en spellen uitgedrukt in gangbare eisen en criteria passend bij de leeftijd, schoolniveau en/of beroepsperspectief van de jeugdige en een voor de jeugdige acceptabel niveau van zelfredzaamheid.

Omschrijving

Na afronding van de diagnosefase dyslexie is vastgesteld of er bij de jeugdige sprake is van ernstige, enkelvoudige dyslexie (EED). Zo ja, dan komt de jeugdige in aanmerking voor een behandeling van EED.

Aantal uren

De behandeling bestaat uit maximaal 60 uur per jeugdige. De duur van de behandeling is maximaal 18 maanden. Uitgangspunt is dat geen verlengingen worden verleend. Alleen in zéér uitzonderlijke gevallen kan verlenging van de behandeling plaatsvinden. De aanbieder motiveert/onderbouwt het verzoek tot verlenging door middel van een aangeleverd plan van aanpak.

Omschrijving consultatie

Doel

Consultatie heeft als doel betere inzichten te verschaffen in de problematiek of vraagstelling van de jeugdige en/of het gezin zonder dat (behandel)verantwoordelijkheid wordt overgedragen of gedeeld. De consultatiefunctie richt zich op het snel en flexibel inzetten van kortdurende (specialistische) ondersteuning en specifieke expertise om zo een traject of een behandeling van een jeugdige voort te zetten zodat deze niet over gaat naar een andere aanbieder of zwaardere zorg.
Met de inzet van dit product moet overdracht van de jeugdige naar een andere aanbieder worden voorkomen, wordt voorkomen dat een jeugdige op een wachtlijst bij een andere aanbieder komt, op tijd worden overgedragen wanneer een andere aanbieder qua specialisme beter aansluit bij de hulpvraag van de jeugdige en samenwerking bevordert.

Omschrijving

Complexere problematiek bij jeugdigen kan de behoefte doen ontstaan collega's van andere aanbieders te consulteren. De consultaties hebben dan tot doel betere inzichten te verschaffen over de benodigde (behandel) aanpak. Hiermee stijgt de kwaliteit en effectiviteit van de zorg.

Bij consultatie gaat het om advies of kortdurende inzet van (een specialist bij) een aanbieder op basis van een concreet vermoeden of een duidelijk omschreven vraag van een andere aanbieder of van het lokale team.

4.9 Consultatie A

Dit product kan alleen ingezet worden:

- Ter ondersteuning van een bestaand(e) traject/behandeling van een jeugdige bij een andere aanbieder of rechtstreeks vanuit het lokale team. De geconsulteerde aanbieder is nog niet bij de jeugdige betrokken en heeft dus geen toewijzing voor het leveren van zorg of ondersteuning aan de betreffende jeugdige. Voorbeelden zijn dossieronderzoek, second opinion, het bijwonen van een multidisciplinair overleg, observatie of video-feedback.

4.10 Consultatie B

Dit product kan ingezet worden:

- Ter ondersteuning van een bestaand(e) traject/behandeling van een jeugdige bij een andere aanbieder of rechtstreeks vanuit het lokale team. De aanbieder is nog niet bij de jeugdige betrokken en heeft dus geen toewijzing voor het leveren van zorg of ondersteuning aan de betreffende jeugdige. Voorbeelden zijn dossieronderzoek, second opinion, het bijwonen van een multidisciplinair overleg, observatie (video-feedback), een quick scan naar de oorzaak van de stagnerende ontwikkeling en advies gegeven op een mogelijk verstoorde ontwikkeling.
- Gedurende het eerste jaar na afsluiten van het behandeltraject (nazorg). Het betreft laagintensieve ondersteuning bedoeld om de jeugdige te volgen en tijdig problemen te signaleren. Bijvoorbeeld als een jeugdige na het aflopen van de behandeling een terugval heeft of er is behoefte aan kortdurend contact met de 'oude' behandelaar. Doel is het voorkomen van stagnatie/terugval in de ontwikkeling.
- Dit product wordt ingezet op verzoek van de jeugdige of het betrokken netwerk.
- De inzet heeft - in relatie tot de afsluiting van een behandeltraject - een maximumduur van 6 uur per jaar.

Consultatie B is qua inhoudt hetzelfde als Consultatie C. Het verschil zit hem echter in het opleidingsniveau van de werkzame professionals. Bij Consultatie B is dat WO, bij Consultatie C is dat WO+ of Wo++.

4.11 Consultatie C

Dit product kan ingezet worden:

- Ter ondersteuning van een bestaand(e) traject/behandeling van een jeugdige bij een andere aanbieder of rechtstreeks vanuit het lokale team. De aanbieder is nog niet bij de jeugdige betrokken en heeft dus geen toewijzing voor het leveren van zorg of ondersteuning aan de betreffende jeugdige.
  Voorbeelden zijn dossieronderzoek, second opinion, het bijwonen van een multidisciplinair overleg, observatie (video-feedback), een quick scan naar de oorzaak van de stagnerende ontwikkeling en advies gegeven op een mogelijk verstoorde ontwikkeling.
- Gedurende het eerste jaar na afsluiting van het behandeltraject (nazorg). Het betreft laagintensieve ondersteuning bedoeld om de jeugdige te volgen en tijdig problemen te signaleren. Bijvoorbeeld als een jeugdige na het aflopen van de behandeling een terugval heeft en er is behoefte aan kortdurend contact met de 'oude' behandelaar. Doel is het voorkomen van stagnatie/terugval in de ontwikkeling.
- Dit product wordt ingezet op verzoek van de jeugdige of het betrokken netwerk.
- De inzet heeft - in relatie tot de afsluiting de afsluiting van een behandeltraject -een maximumduur van 6 uur per jaar.

Consultatie C is qua inhoudt hetzelfde als Consultatie B. Het verschil zit hem echter in het opleidingsniveau van de werkzame professionals. Bij Consultatie B is dat WO, bij Consultatie C is dat WO+ of Wo++.

4.12 Consultatie D

Dit product kan ingezet worden:

- Ter ondersteuning van een bestaand(e) traject/behandeling van een jeugdige bij een andere aanbieder of rechtstreeks vanuit het lokale team. Deze jeugdhulpverlener is nog niet bij de jeugdige betrokken en heeft dus geen toewijzing voor het leveren van behandeling aan de betreffende jeugdige.
- Bij intensieve jeugdhulp interventies (consultatie of advisering, diagnose, medicatie-beoordeling of korte behandeling) uitgevoerd door een jeugdpsychiater, voor de zorgvraag van de jeugdige die behandeld wordt door een behandelaar van de eigen organisatie die de productcodes hanteert die vallen onder de J&O-systematiek. Er moet sprake zijn van medicatiebeoordeling of een vermoeden van psychiatrisch gedrag.
- Na afsluiting van het behandeltraject waarbij de consultatie D uitsluitend is gericht op controle bij farmaceutische behandeling (medicatie).
- De consultatie D heeft - in relatie tot de afsluiting van een behandeltraject - een maximumduur van 6 uur per jaar.

4.13 Buitenschoolse opvang plus (BSO+)

Doelstelling

- Het bieden van activiteiten gericht op bevordering, het behoud of compensatie van de zelfredzaamheid, die strekken tot voorkoming van opname in een instelling of verwaarlozing.
- Ondersteunen bij beperkingen op het vlak van zelfregie over het dagelijks leven, waaronder begeleiding bij tekortschietende vaardigheden in zelfregelend vermogen.
- Begeleiden bij het toepassen en inslijpen van aangeleerde vaardigheden en gedrag in het dagelijks leven door herhaling en methodische interventie.
- Het leren van elkaar in groepsverband: omgaan met andere kinderen, leren spelen, leren omgaan met gedragsregels.
- Het is belangrijk om in het ontwikkelingsplan van iedere jeugdige de doelen expliciet te beschrijven.

Omschrijving

Buitenschoolse opvang (BSO) is een verzamelnaam voor alle professionele kinderopvang voor schoolgaande kinderen buiten schooltijden. De BSO wordt gezien als vrije tijd en wordt daarom vooral gekenmerkt door het aanbieden van activiteiten. Het moet mogelijk zijn om kinderen die vanwege ontwikkelingsproblemen, sociaal-emotionele problemen, verstandelijke beperking of opvoedingsproblemen niet geplaatst worden binnen een reguliere BSO ook gebruik te laten maken van BSO. Als een jeugdige in de leeftijd van 4-12 jaar behoefte heeft aan extra ondersteuning, dan is het aan het wijkteam om dit vast te stellen. De extra ondersteuning kan ingezet worden in de vorm van BSO+.

Op de reguliere BSO worden de ondersteunings/begeleidingsvragen zo veel mogelijk opgepakt. Daarmee is er, waar haalbaar, minder instroom richting de BSO+. De reguliere BSO wordt dus meer voorliggend ingezet. Ieder kind krijgt, wanneer haalbaar, de passende hulp op een reguliere opvanglocatie.

Doelgroep

Voor jeugdigen van 4 tot 12 jaar die naast de reguliere naschoolse opvang een extra hulpvraag voor ondersteuning hebben. De jeugdige heeft ondersteuning nodig voor het behouden van regie, of versterken van de regie of regieverlies tegen te gaan.

Voorliggend

Er wordt in alle gevallen gekeken of er geen andere duurzame oplossingen mogelijk zijn binnen het netwerk van de cliënt. Pas als dit echt niet voor handen is en/of onvoldoende effect heeft, kan gekozen worden voor een vorm van opvang buitenshuis (naschoolse opvang). Dit geldt zeker voor trajecten die langer duren dan 2 jaar. Voorliggend zijn steungezinnen, deeltijdpleegzorg, lichte ondersteuning in het gezin (klassieke gezinsverzorg(st)er), etc.

Vergoeding

De BSO+ werd voorheen volledig bekostigd vanuit de Jeugdwet, terwijl een opvangvraag reden is voor ouders om deze hulp aan te vragen. De ouders betalen nu echter de naschoolse opvang (vanuit de wet kinderopvang) en de gemeente bekostigt de extra ondersteuningsbehoefte (vanuit de Jeugdwet): de ‘plus’. Deze ‘plus’ wordt afgegeven aan de hand van het aantal uren per dag dat de jeugdige gebruikmaakt van de naschoolse opvang. Onder BSO+ kunnen zowel begeleiding als lichtere vormen van behandeling geleverd worden.

Vervoer

Als er vervoer nodig is voor BSO+, dan is de aanbieder verantwoordelijk voor het vervoer. Meer informatie omtrent vervoer staat om bijlage 6.

Uitgangspunten

- BSO+ dient altijd gericht te zijn op zowel de jeugdige als op de ouders, omdat uiteindelijk aangeleerde vaardigheden moeten beklijven in de thuissituatie.
- BSO+ is bij voorkeur kortdurend. Als gevolg daarvan wordt elke 6 maanden geëvalueerd of de 'plus' nog nodig is en of alleen reguliere BSO voldoende is.
- Cliënten kunnen vanwege ontwikkelingsproblemen, sociaal-emotionele problemen, verstandelijke beperking of opvoedingsproblemen niet geplaatst worden binnen een reguliere BSO.

Kindergeneeskunde (licht en midden)

De producten die vallen onder kindergeneeskunde zijn specifiek bestemd voor organisaties die medisch specialistische zorg leveren voor jeugdigen uit de gemeente Arnhem. Hieronder vallen consulten voor diagnose en behandeling van ADHD en medicijncontrole. Onder deze zorg valt niet de verstrekking van Psychofarmaca (geneesmiddelen of medicatie) extramuraal; deze vallen niet onder de Jeugdwet, maar onder de Zorgverzekeringswet.

Het product kindergeneeskunde wordt voornamelijk ingezet door de kinderarts.

4.14 Kindergeneeskunde licht

Dit product betreft consulten voor diagnose en behandeling van ADHD en eventuele medicijncontrole uitvoeren. ADHD is een psychische stoornis die valt onder de DSM-classificatie ‘Aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit’. Kenmerken zijn impulsief gedrag, concentratieproblemen, rusteloosheid en leermoeilijkheden. De symptomen beginnen in de kindertijd en werken veelal belemmerend bij het dagelijks maatschappelijk functioneren. Het somatisch onderzoek is een noodzakelijk onderdeel van het diagnostisch proces. Het doel van het somatisch onderzoek is primair het uitsluiten van een aantal somatische aandoeningen die de symptomen kunnen verklaren en het opsporen van mogelijke contra-indicaties en interferenties van medicatie.

4.15 Kindergeneeskunde midden

Consulten voor de diagnostiek en behandeling van specifiek psychiatrische stoornissen (waaronder autisme en depressie) en eventuele medicijncontrole. Onderzoek naar mogelijk lichamelijke oorzaken bij psychiatrische stoornissen. Bijvoorbeeld als een kind wordt doorverwezen naar de kinderarts met somatische klachten zoals hoofdpijn of buikpijn waar uiteindelijk een psychische oorzaak (bijvoorbeeld depressie) aan ten grondslag ligt. Uitsluiten van lichamelijke oorzaken. De behandeling of het onderzoek is kortdurend omdat het dient te worden gezien als het voortraject van onder andere een behandeling door een psychiater of een doorverwijzing naar het lokale team.

Bijlage 4 Richtlijn Jeugdzorg: Verblijf

1. Omschrijving

Er is sprake van verblijfzorg Jeugd als de jeugdige formeel niet thuis slaapt in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij sprake is van een overnachting. Het kan gaan om opvang in een pleeggezin, gezinsgerichte opvang of in een vorm van groepsopvang of gesloten jeugdhulp. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf, evenals crisisopvang. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische-, psychosociale- en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

2. Afwegingskader

Arnhem ziet de Verblijfszorg voor Jeugd als noodzakelijk voor de opvang van jeugdigen die echt niet meer thuis kunnen wonen en als het echt niet anders (ambulant) kan. Wanneer er besloten is om een kind uit huis te plaatsen, wat een zorgvuldig genomen besluit is waarbij meerdere professionals hebben meegekeken, plaatsen we bij voorkeur in een gezinsgerichte setting.

- Verblijf wordt alleen ingezet als de jeugdigen echt niet meer thuis kunnen wonen.
- De veiligheid van kinderen staat altijd voorop.
- De inzet van (jeugd)hulp en begeleiding op basis van vrijwilligheid heeft altijd de voorkeur boven de inzet op basis van 'drang' of 'dwang'.
- Daar waar tot (mogelijke) uithuisplaatsing wordt overgegaan, wordt vooraf:
    - alternatieven voor verblijf onderzocht, waaronder de inzet van intensieve ambulante begeleiding in de thuissituatie;
    - afstemming gezocht met op verblijf deskundige professionals uit de eigen organisatie waarvan minimaal een gedragsdeskundige, dan wel met die van betrokken organisaties, zoals aanbieders van jeugdhulp met verblijf en in geval sprake is van een situatie waar de veiligheid een rol speelt met de Jeugdbescherming of Veilig Thuis (consulatie en advies).
- De beslissing wordt zoveel mogelijk samen met ouder(s) gemaakt.

3. Doelen van de transformatie op verblijf

Op basis van het regionaal transformatieplan jeugdzorg 2018-2020 zijn doelen geformuleerd voor verblijf.

- Minder kinderen worden uit huis geplaatst.
- Als een plek noodzakelijk is, dan zorgen voor de juiste plek (matched care).
- Bestuurlijke ambitie is om zo weinig mogelijk jeugdigen op terreinvoorzieningen te plaatsen.

4. Uitgangspunten

- Zorg zo dicht mogelijk bij huis bieden.
- Naast aandacht voor uithuisgeplaatst kind ook aandacht voor het achterblijvend gezin / systeem.
- Voorkomen van doorplaatsingen.
- Zorgen voor een doorgaande zorglijn voor 18min/18plus.
- Zorgen voor goede uitstroommogelijkheden.
- Aandacht voor nazorg.

5. Productsoorten

We onderscheiden 4 categorieën van Verblijfszorg Jeugd, waarvan twee gezinsgericht en twee niet-gezinsgericht. Pleegzorg en gezinshuizen zijn gezinsgerichte vormen van hulp, omdat de kinderen in een respectievelijk vrijwillige of 'professionele' gezinssetting worden opgevangen. Deze genieten – ook wettelijk – de voorkeur boven residentiele plaatsing. De overige twee categorieën, groepen en groepen op terrein, betreft professionele opvang in residentiële jeugdhulp. In de residentiële jeugdhulp leven kinderen en jongeren, vrijwillig of gedwongen, dag en nacht buiten hun eigen omgeving. Zij verblijven in groepen en worden begeleid door pedagogisch medewerkers. Het verblijf kan variëren van enkele dagen per week tot de hele week, voor een korte of langere periode.

Productsoorten
1. Pleegzorg
2. Gezinshuizen
3. Leef- en behandelgroepen
4. Verblijf op terrein (drie-milieu-voorzieningen) en gesloten jeugdzorg

5.1 Pleegzorg

Doel

Het hoofddoel van pleegzorg is om de jeugdige (0-21 jaar) voor korte of langere tijd een veilige plek te bieden. Tijdens de pleegzorgplaatsing wordt onderzocht of de jeugdige terug kan naar de ouder(s) en, zo ja, wat daar voor nodig is. Als terugkeer naar huis niet mogelijk is, is een pleeggezin vaak het beste alternatief voor het bieden van een veilige en stabiele leefomgeving waarin de jeugdige kan opgroeien.

Omschrijving

Pleegzorg kan in een vrijwillig of een gedwongen kader. In het vrijwillig kader wordt pleegzorg aangevraagd door ouders in samenwerking met de lokale toegang. In het gedwongen kader is er sprake van een ondertoezichtstelling of voogdijregeling en vraagt de instelling voor gezinsvoogdij de pleegzorgplaatsing aan. In dat geval is er ook een machtiging uithuisplaatsing van de kinderrechter nodig.
Pleegzorg is gericht op terugkeer naar het eigen gezin. Er wordt zoveel mogelijk samen gewerkt met de biologische ouders. De duur van de pleegzorg varieert mede afhankelijk van het perspectief. Dit perspectief moet in het belang van het kind zo snel mogelijk duidelijk zijn. Pleegouders en opdrachtnemer zorgen in samenwerking met ouders en evt. gezinsvoogd voor deze duidelijkheid.

5.2 Gezinshuizen

Doel

Het hoofddoel van gezinshuizen is om de jeugdige voor korte of langere tijd een veilige plek te bieden. Plaatsing in een gezinshuis is altijd gericht op perspectief, zo snel mogelijke terugkeer naar de biologische ouders, tenzij overeengekomen is dat dit niet mogelijk is. Dit wordt samen met de jeugdige/ouders bepaald. Primair begeleiding richting zelfstandigheid of terugplaatsing naar huis.

Omschrijving

Een Gezinshuis is een gezinsvorm voor kinderen met complexe problemen, die vaak wat ouder zijn dan het gemiddelde pleegkind. In een gezinshuis wonen gezinshuisouders met meerdere geplaatste kinderen en soms ook eigen kinderen. Gezinshuisouders zijn beroepsopvoeders die 7 dagen per

week 24 uur per dag hun beroep uitoefenen. De gezinshuisouders zijn zelfstandig ondernemer, gelieerd aan een zorgaanbieder/koepelorganisatie, of in dienst van een zorgaanbieder. Een gezinshuis biedt een vervangende gezinssituatie en biedt een stabiele opvoed- en opgroeiomgeving, waar nodig aangevuld met behandeling.

5.3 Leef- en behandelgroepen

Doel

Leef- en behandelgroepen zijn gericht op jeugdigen met een opvoed- of behandelvraag die niet in een pleeggezin, gezinshuis of eigen netwerk terecht kunnen. De jeugdige is niet in staat in een gezinsstructuur te functioneren. De jeugdige kan problematiek hebben op het gebied van gedrag, psycho-sociaal of een (licht) verstandelijke beperking. De jeugdige is in staat om (redelijk) zelfstandig te functioneren, gaat o.a. naar school, en verblijf is gericht op het zelfstandig wonen of terugkeer naar een gezinssysteem.

Omschrijving

Leef- en behandelgroepen betreft residentiele zorg. In leef- en behandelgroepen krijgen kinderen en jongeren met psychosociale- of gedragsproblemen hulp en begeleiding. Zij kunnen de hele dag en nacht bij de instelling verblijven. De instelling is dan de vaste woon- en verblijfplaats. Kinderen kunnen ook een deel van de dag bij de instelling verblijven en daarnaast bij hun familie zijn.
De term leefgroep wordt vaak gebruikt wanneer de hulp gericht is op opvoeden en opgroeien. In behandelgroepen is de hulp vaak gericht op de behandeling van specifieke problemen, bijvoorbeeld gedragsproblemen.

5.4 Verblijf op terrein (drie-milieu-voorzieningen) en gesloten jeugdzorg

Doel

Verblijf op terrein en gesloten jeugdzorg zijn gericht op kinderen met ernstige gedragsproblemen of een (licht) verstandelijke handicap, die (nog) niet in een gezinscontext of in de wijk kunnen opgroeien. Of jeugdigen die een bedreiging in de ontwikkeling hebben, zodanig dat het gedragsrepertoire en schoolgang dermate verstoord zijn, dat dit naar verwachting toekomstige maatschappelijke participatie in de weg staat. Doorgaans hebben zij complexe problematiek en vaak al meerdere mislukte hulppogingen gehad. Het doel is het creëren van een beter toekomstperspectief.

Omschrijving

Verblijf op terrein betreft voorzieningen (woon-/behandelgroepen) op een instituutsterrein, ofwel een 'drie-milieu-voorziening' (behandeling, onderwijs en vrije tijdsbesteding op één locatie). De primaire doelgroep betreft hier kinderen met ernstige gedragsproblemen of een (licht) verstandelijke handicap, die (nog) niet in een gezinscontext of in de wijk kunnen opgroeien. Deze verblijfszorg voorziet in een therapeutische context bestaande uit een stabiele ontwikkelings- en opvoedingsomgeving. Naast deze therapeutische context ontvangen jongeren individuele behandeling, en indien nodig zorg voor de ouders en de verdere familiecontext.
De zorg kan open of gesloten worden aangeboden.
Bij JeugdzorgPlus is sprake van een gesloten verblijf, omdat de jeugdige een risico vormt voor zichzelf of hun omgeving. Hierbij is dient sprake te zijn van een rechterlijke machtiging.

6. Aandachtspunten

6.1 Samenwerkende Voordeuren

Vanaf juni 2019 werken de intakebureaus van aanbieders van jeugdhulp met verblijf in Centraal Gelderland met elkaar samen. Dat betekent dat professionals en zorgaanbieders een vraag voor plaatsing van een jeugdige opvatten als een vraag aan het collectief van aanbieders. Het motto is niet: 'kan mijn organisatie deze jeugdige helpen' maar 'waar en hoe kunnen we deze jeugdige helpen'. Met deze afspraak moet het voor verwijzers eenvoudiger worden om voor de jongeren de best passende plek te vinden (matched care). De verwijzer heeft uiteindelijk wel het laatste woord over de definitieve plaatsing.

Deze 'voordeurmedewerkers' hebben in beeld welke mogelijkheden de eigen en andere organisaties hebben, wat de beschikbare capaciteit is en wat eventueel wachttijden zijn. Deze medewerkers staan in verbinding met elkaar en kunnen elkaar benaderen voor overleg of advies. Onder verblijfszorg wordt verstaan alle gezins- en residentiele verblijfsvormen voor jeugdigen van 0 tot 23 jaar die vallen onder de Jeugdwet.

6.2 Cliëntoverleg Jeugdzorg met verblijf

Regionaal wordt gewerkt aan een Cliëntoverleg voor jeugdhulp met verblijf. Daar kunnen jeugdigen worden besproken met een (mogelijke) verblijfsvraag, zowel voor instroom, doorstroom als uitstroom. Na besluitvorming over de start en werkwijze van het Cliëntoverleg kan het College nadere richtlijnen vaststellen voor plaatsing in verblijf.

6.3 Machtiging voor gesloten plaatsing

Zie bijlage 5 Richtlijn Jeugdzorg: Jeugdbescherming en -reclassering.

Bijlage 5 Richtlijn Jeugdzorg: Jeugdbescherming en -reclassering

1. Omschrijving

Gemeenten hebben de wettelijke taak om ervoor te zorgen dat er altijd jeugdbescherming en jeugdreclassering beschikbaar is. Gemeenten maken afspraken met Gecertificeerde Instellingen (GI's) die meebewegen in de transformatie, zoeken naar innovatie en openstaan voor de vraag van gemeenten. De GI's beschikken over specifieke expertise ten aanzien van de veiligheid van kinderen. Die expertise kan op meerdere plekken in het lokale, sociale domein worden ingezet.

2. Afwegingskader

- Jeugdbeschermings- en reclasseringsmaatregelen kunnen op grond van de wet alleen door de Rechtbank worden opgelegd.
- Jeugdreclassering is een vorm van hulpverlening voor jongeren tussen 12 en 23 jaar, die met politie en / of justitie in aanraking zijn gekomen. De begeleiding kan doorlopen tot na de 23 jarige leeftijd, indien de jongere bij het plegen van het strafbaar feit jonger was dan 23 jaar en onder het jeugdstrafrecht berecht is. De Jeugdreclassering valt ook na het 18e levensjaar onder de Jeugdwet.
- Preventieve Jeugdbescherming (ook wel 'drang' genoemd) kan wel door de Sociale Wijkteams worden toegewezen. Preventieve jeugdbescherming is een product van de Gecertificeerde Instellingen.

3. Uitgangspunten

- Jeugdbescherming wordt alleen ingezet als de veiligheid van kinderen in gevaar dreigt te komen.
- De veiligheid van kinderen staat altijd voorop.
- De inzet van (jeugd)hulp en begeleiding op basis van vrijwilligheid heeft altijd de voorkeur boven de inzet op basis van 'drang' of 'dwang'.
- Daar waar (aanhoudende) zorgen bestaan over de veiligheid van kinderen:
    - wordt gehandeld volgens de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld;
    - wordt een signaal geplaatst in de Verwijsindex Regio Arnhem (VIRA);
    - worden signalen en vermoedens van onveiligheid besproken met de betrokken inwoner(s);
    - wordt afstemming gezocht met op veiligheid deskundige professionals uit de eigen organisatie, dan wel met die van betrokken organisaties, zoals de Jeugdbescherming of Veilig Thuis;
    - wordt een Veiligheidsplan opgesteld;
    - wordt de jongere of het gezin zo nodig besproken aan de Beschermingstafel;
    - wordt in geval van crisis direct gehandeld met daarvoor aangewezen crisisdiensten.

4. Productsoorten

In dit hoofdstuk staat een korte toelichting op een aantal specifieke producten, die door de Sociale Wijkteams kunnen worden ingezet.

4.1. Consultatie

Doel

Dit product creëert de mogelijkheid om de expertise van de GI in te zetten in het lokale veld of de praktijk van de jeugdhulpaanbieder.
Gezinnen/jeugdige waarbij zorgen zijn over de voortgang en resultaten van hulpverlening, die er op gericht is om ontwikkelingsbedreigingen van de jeugdige weg te nemen.
Het gezin/jeugdige staan in beginsel open voor ondersteuning vanuit het Sociale Wijkteam. Daarbij wordt altijd de overweging gemaakt of de ouders ook redelijkerwijs in staat worden geacht om te doen wat de situatie vraagt.

Specificaties

- De professional van de GI geeft antwoord, denkt mee en adviseert de gemeentelijke toegang, het wijkteam of de jeugdhulpaanbieder over veiligheidsaspecten omtrent kind en gezin.
- Ook voor anonieme bespreking (zonder bsn-nummer).

4.2. Actieve Consultatieve Dienstverlening

Doel

Professionals ondersteunen in het maken van een veiligheidsbeoordeling door samen enkele (directe) contacten te hebben met ouders en/of jeugdigen en hen in staat te stellen zelfstandig verder te gaan met het gezin. Verder heeft dit product de kenmerken van consultatie.

Specificaties

- Het betreft een inzet van tussen de 10 en 15 uur door een jeugdbeschermer.
- Eenmalig toewijzen. Het betreft een eenmalig pakket aan consultatie-uren.
- Niet voor anonieme bespreking (dus altijd gekoppeld aan bsn-nummer).

4.3. Intensieve gezinsgerichte en systeemgerichte aanpak

Doel

Intensieve gezinsgerichte en systeemgerichte aanpak is een integraal traject om de veiligheid van kind(eren) en stabiliteit van het gezin blijvend te garanderen. Alle jeugdigen uit het gezin worden geholpen. Het betreft het maken, uitvoeren en borgen van een gezinsplan (samen met het gezin) in situaties dat één of meerdere kinderen in een gezin te maken hebben met een jeugdbeschermings- of jeugdreclasserings-maatregel en/of preventieve jeugdbescherming. Het aanbod omvat, integraal, alle justitiële maatregelen van jeugdbescherming en jeugdreclassering en de preventieve jeugdbescherming zonder justitiële maatregel. Dit kan dus zowel vanuit het vrijwillig als het dwangkader ingezet worden. De beoogde en behaalde resultaten zijn gebaseerd op het uitvoeren van dit totaalpakket, in alle gevallen met het héle gezin(systeem). Zo vaak als nodig zijn medewerkers bij de gezinnen thuis en praten dan met het gehele gezin om te werken aan de oorzaak van de problemen. Om patronen te doorbreken waardoor kinderen blijvend veilig zijn.

Specificaties

- Intensieve gezinsgerichte aanpak werkt volgens 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur (systeemgericht) en werkt intensief samen met de Sociale Wijkteams.
- De coach stemt regelmatig af over de uitvoering van het plan met het hele gezin, met de gezinsmanager van de GI, met de ingezette behandelaars en begeleiders van jeugdhulpaanbieders en eventueel andere betrokken professionals.

- Er is één medewerker die alle onderdelen van de jeugdbescherming, jeugdreclassering en drang (preventieve jeugdbescherming) in het gezin integraal uitvoert. Hiermee onderscheidt intensieve gezinsgerichte en systematische aanpak zich van een ondertoezichtstellingsmaatregel die specifiek op het betreffende kind is gericht.
- De eigen kracht van een gezin en hun sociale netwerk wordt benut / versterkt.
- Het gehele gezin: alle jeugdigen uit het gezin worden geholpen.
- Doorlooptijd kan verschillen, maar kan ook langer dan een jaar zijn.

4.4. Forza

Doel

Forza is een preventieve jeugdbeschermingsmaatregel, die kan worden ingezet bij schoolverzuim (16 uur of meer per maand). Het is er op gericht schooluitval te voorkomen.
Er kan worden overgegaan op een Forza traject als aanspreken van en hulp aan jongere en ouders onvoldoende effect heeft.
De Leerplicht bespreekt haar overwegingen met de Sociale Wijkteams.
De Sociale Wijkteams kunnen Forza indien nodig toewijzen.

4.5. Instemmingsverklaring

Doel

Voor het inzetten van gesloten jeugdhulp is altijd een machtiging van de kinderrechter nodig. Bij de aanvraag voor de machtiging moet een instemmingsverklaring van een gekwalificeerde onafhankelijke gedragswetenschapper worden gevoegd.
De coach of jeugdbeschermer stelt de vragen op m.b.t. het onderzoek en dient het verzoek tot het doen van onderzoek in bij een daartoe bevoegde gedragswetenschapper. De coach of jeugdbeschermer zorgt dat de instemmingsverklaring wordt toegezonden naar de betrokkenen en de Jeugdzorg Plus voorziening.

Specificaties

- Inzet door een gedragsdeskundige / gedragswetenschapper / psychiater.
- Het product wordt eenmalig ingezet. Er is geen verlengings-mogelijkheid.
- De instemmingsverklaring kan uitgevoerd worden door een externe gedragsdeskundige of psychiater.

5. Beschermingstafel

Beschermingstafel

De Beschermingstafel is een wekelijks overleg, waar professionals samen met een gezin de zorgen over de veiligheid van de jeugdige(n) bespreken. Het gezin wordt ingebracht door een verzoeker (vanuit de Sociale Wijkteams Arnhem, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming of Gecertificeerde Instellingen) die van oordeel is dat er bij de jeugdige sprake is van o.a. opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, die de ontwikkeling en /of veiligheid van de jeugdige bedreigen en waarbij hulpverlening tot dan toe onvoldoende resultaat heeft gehad om de bedreiging voor de jeugdige weg te nemen. De verzoeker overweegt het gedwongen kader in te zetten.
De Beschermingstafel wordt georganiseerd door het Veiligheidshuis Arnhem.
Aanmeldingen verlopen per email naar beschermingstafel-regioarnhem@arnhem.nl. Bij de aanmelding dient een Verzoek tot bespreking (VTB) en een Veiligheidsplan te worden ingediend.

Toetsende Taak RvdK

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) toetst de voorgenomen beslissingen van de GI m.b.t. einde uithuisplaatsingen, tussentijdse thuisplaatsing en niet verlengen OTS-en. Ook toetst de RvdK die verlengingen van OTS-en waarbij een kind langer dan 2 jaar uithuisgeplaatst is. De Toetsende Taak wordt besproken aan de Beschermingstafel in aanwezigheid van de jongere, ouders en betrokken professionals om de overdracht zo optimaal te kunnen laten verlopen.

6. Aandachtspunten

6.1. Ontwikkelingen Preventieve Jeugdbescherming ('drang')

Uit de tussenevaluatie van de Jeugdwet in 2018 is gebleken dat een goede juridische basis voor preventieve jeugdbescherming ontbreekt. Jeugdigen en ouders zitten met vragen als: wanneer is jeugdzorg vrijwillig en wanneer niet? De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving stellen voor de term drang, en' andere verhullende en verwarrende terminologie' (zoals preventieve jeugdbescherming), niet meer te gebruiken en in het vervolg te spreken van intensieve vrijwillige hulp. Hieronder verstaan de Raden het volgende: een proces van hulp en zorg verlenen in het vrijwillige kader van de jeugdzorg, waarbij de jeugdprofessional gradueel meer invloed uitoefent, meer verantwoordelijkheid neemt en daarmee steeds intensiever hulp en zorg verleent én tegelijkertijd de vrijwilligheid van de hulp garandeert.
De Sociale Wijkteams Arnhem en de gemeente Arnhem hebben daarom jeugdzorgaanbieders gevraagd om een nieuw product te ontwikkelen en aan te bieden waarmee flexibel inzet plaats kan vinden in gezinnen waar langdurige zorgen over veiligheid spelen.

Bijlage 6 Richtlijn Jeugdzorg: Vervoer

1. Omschrijving

Als de jeugdige is aangewezen op jeugdhulp zorgen ouders in beginsel voor het vervoer van en naar de jeugdhulpaanbieder. Er kunnen omstandigheden zijn waardoor hierin door de jeugdige, zijn ouders en hun netwerk niet kan worden voorzien. Hierbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om gebruik te maken van het openbaar vervoer.

2. Afwegingskader

- De regeling is alleen van toepassing indien het gaat om een vervoersvraag voor een jeugdige, die een indicatie heeft voor een individuele voorziening jeugdhulp;
- Er is sprake van een medische noodzaak dan wel een beperking in de zelfredzaamheid;
- Het is niet mogelijk om op eigen (financiële) daadkracht en eigen verantwoordelijkheid (al dan niet gedeeltelijk en/of met behulp van ouders/verzorgers of het eigen netwerk) het vervoer (ook OV) te organiseren;
- Er is geen andere regeling/voorziening waarvan de jeugdige gebruik kan maken voor het vervoer naar de jeugdhulpvoorziening;
- De afstand bedraagt in ieder geval meer dan 6 kilometer tot de jeugdhulpvoorziening om voor een vervoersvoorziening Jeugdhulp in aanmerking te komen. Een reisafstand binnen 6 kilometer wordt gezien als gebruikelijke zorg en/of hulp; van ouders wordt verwacht dat zij dit zelf regelen.
- Het betreft zodanig langdurige en/of intensieve hulp dat het niet redelijk en billijk is van de ouders te verlangen, dat zij de jeugdige steeds zelf brengen en halen.

In de volgende gevallen wordt geen vervoersvoorziening verstrekt:

- Als het gaat om vervoer naar andere locaties dan de jeugdhulplocatie. Vervoer naar school valt onder het leerlingenvervoer, daarbij wordt verwezen naar de verordening Leerlingvervoer.
- Als het gaat om alleen het vervoer van ouders.
- Als het gaat om vervoer van huis naar een BSO plus en van een BSO plus naar huis, dit is gelijk aan het gebruik van een reguliere BSO. Mocht de jeugdige een beschikking hebben voor het leerlingenvervoer, dan kan het vervoer van school naar een BSO plus mogelijk daar wel onder vallen.
- Als het gaat om vervoer naar en van een reguliere BSO. Mocht de jeugdige een beschikking hebben voor het leerlingenvervoer, dan kan het vervoer van school naar een BSO mogelijk daar wel onder vallen.
- Het vervoer niet langdurig noodzakelijk is of het vervoer slechts een geringe intensiteit heeft (beperkt aantal keren per maand). Hieronder vallen de meeste vormen van ambulante behandeling of begeleiding.
- Vervoer voor kinderen met lichamelijke ziekte of beperking naar dagbehandeling en naar een instelling voor kortdurend verblijf op grond van de Wlz valt onder de Wet langdurige zorg (zorgkantoor)
- Vervoer voor kinderen met verstandelijke beperking naar een dagbehandeling op grond van de Wlz en naar een instelling voor kortdurend verblijf op grond van de Wlz valt onder de Wet langdurige zorg (zorgkantoor).

- Vervoer voor kinderen met zintuiglijke beperking naar een dagbehandeling valt onder de Zorgverzekeringswet (basispakket van de zorgverzekering) en naar instelling voor kortdurend verblijf op grond van de Wlz valt onder de Wet langdurige zorg (zorgkantoor).

3. Uitgangspunten

Het uitgangspunt in het kader van jeugdhulpvervoer is dat primair de ouders verantwoordelijk zijn. Bij de casussen waar naar het oordeel van het College, de Jeugdwet artikel 2.3 lid 2 van toepassing is, kan een compensatie respectievelijk tegemoetkoming in de kosten worden geboden. Deze hoeft niet of niet altijd volledig kostendekkend te zijn. Daarbij richt de tegemoetkoming zich alleen op de jeugdige waarbij het doel is de jeugdige in staat te stellen jeugdhulp te ontvangen als hij/zij zelf noch eigen netwerk in staat is te reizen naar de plek waar de behandeling wordt geboden. De jeugdwet kent ook de vorm vervoer in het Persoons gebonden budget (PGB) in combinatie met een beschikking voor begeleiding groep.

De noodzaak van vervoer naar dagbehandeling, naschoolse behandeling, of overig zorgvervoer van jeugdigen, volgt uit de toekenning van een jeugdhulpvoorziening. Het eigen kracht principe is leidend. Dat betekent dat ouders niet standaard in aanmerking komen voor een vervoersvoorziening. In een gesprek met de ouders/jeugdige is het van belang om te bekijken wat de mogelijkheden zijn om zelf het vervoer te kunnen regelen en welke combinaties van vervoer er mogelijk zijn.

Van medische noodzaak is sprake wanneer:

- een jongere door zijn lichamelijke, verstandelijke of zintuigelijke beperking niet in staat is om (eventueel onder begeleiding van een volwassene) gebruik te maken van het openbaar vervoer.

Van beperkingen in de zelfredzaamheid is sprake wanneer:

- De leeftijd van de jeugdige het niet toe laat zelfstandig te reizen met het OV, nadat is aangetoond dat ouders of andere personen in de naaste omgeving niet in staat kunnen worden geacht om zorg te dragen voor de begeleiding; of
- er sprake is van ernstige gedragsproblemen welke reizen in het OV of eigen vervoer onmogelijk maken; of er andere redenen van niet-medische aard zijn die het zelfstandig of onder begeleiding reizen in het OV of eigen vervoer onmogelijk maken;
- dan wel er is wel mogelijkheid het vervoer zelf te regelen, maar er is geen financiële draagkracht.

3.1 Financiële draagkracht

Financiële kracht vormt een van de criteria voor het recht op een vervoersvoorziening. Het college bepaalt in overleg met ouders per situatie wat redelijk en billijk is om van ouders te mogen verwachten in het kader van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Vervolgens wordt met inachtneming van de financiële situatie van het gezin afgewogen of ouders kunnen voldoen aan deze verwachting.

Ter info voor de ondersteuning van de overweging: er is sprake van een laag inkomen wanneer inwoners in het bezit zijn van een Gelrepas. Gezinnen met kinderen van 4 t/m 17 jaar met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm kunnen in aanmerking komen voor een Gelrepas.

4. Toekenning vervoersvoorziening vervoer jeugdwet

Als uit onderzoek blijkt dat hetgeen beschreven in het afwegingskader en de uitgangspunten (gedeeltelijk) niet mogelijk of van toepassing is kan de jeugdige mogelijk in aanmerking komen voor een vervoersvoorziening naar een jeugdhulplocatie. Er kan ook gekozen worden voor een tijdelijke inzet van een vervoersvoorziening, mocht blijken dat op korte termijn verandering in de situatie kan komen waardoor één van de hiervoor genoemde opties het vervoersvraagstuk kan wegnemen.

De jeugdige of zijn ouders doen een onderbouwde aanvraag voor een vervoersvoorziening, voordat de jeugdhulp start of voordat mogelijk aanspraak ontstaat op een vervoersvoorziening. Vervoerskosten die zijn gemaakt voordat deze zijn aangevraagd, komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Vervoer naar een jeugdhulplocatie is een aparte maatwerkvoorziening die als aanvullende bouwsteen op de maatwerkvoorziening jeugdhulp wordt verstrekt. Een vervoersvoorziening wordt toegekend over de afstand tussen het hoofdverblijf van de jeugdige en de dichtstbijzijnde goedkoopste adequate voorziening jeugdhulp.

Er wordt geen onbeperkte kosteloze vervoersmogelijkheid aangeboden. Immers ook een persoon zonder beperkingen moet voor vervoer kosten maken. Als er na het optreden van beperkingen geen sprake is van een andere situatie op vervoersgebied dan daarvoor (men heeft bijvoorbeeld al een auto en is gewend daarmee in de vervoersbehoefte te voorzien) is er geen noodzaak tot het bieden van een oplossing.

4.1 Uitgangspunt goedkoopst adequate vervoersvoorziening

- het college kent maximaal de kosten van de goedkoopst mogelijke adequate vervoersvoorziening toe, tenzij dit onevenredige financiële gevolgen voor de ouders/verzorgers zou opleveren.
- In het geval dat de jeugdige en/of zijn ouders ervoor kiezen de jeugdhulp te betrekken van een aanbieder die de hulp verder weg biedt, dan komen de meerkosten hiervan, de (hogere)vervoerskosten, voor eigen rekening.

5. Vervoersvoorzieningen

5.1 Vergoeding op basis van de reiskosten van eigen vervoer

- Om in aanmerking te komen voor vergoeding op basis van de reiskosten voor eigen vervoer moet dit zowel de best passende als de goedkoopste oplossing zijn.
- Indien er aanspraak bestaat op een vervoersvoorziening kan aan de ouders/verzorgers die een jeugdige zelf vervoeren, dan wel laten vervoeren naar de jeugdhulpaanbieder, een kilometervergoeding ontvangen op basis van de vastgestelde Reisregeling Binnenland.
- De te vergoeden kilometers worden berekend op basis van de kortste route via de ANWB routeplanner.

5.2 Vergoeding reiskosten openbaar vervoer

- Een vergoeding voor openbaar vervoer (op basis van 2de klas) indien de jeugdige zelfstandig van het openbaar vervoer gebruik kan maken.
- Ouders van jeugdigen van 12 jaar en ouder kunnen een OV-begeleiderskaart aanvragen, voor het kosteloos begeleiden van het kind in het OV.
- Aan de ouders van de jeugdige, onder de 12 jaar of indien er een afwijzing is voor een OV-begeleiderskaart, kan een vergoeding van ten hoogste de reiskosten van het openbaar vervoer 2e klas van één meereizende ouder/begeleider worden verstrekt, indien door de ouders wordt aangetoond dat de jeugdige niet in staat is zelfstandig van het openbaar vervoer gebruik te maken. Dit betreft de heen als de terug reis waar de jeugdige bij is.

5.3 Aangepast vervoer

Met aangepast vervoer wordt de inzet via Avan bedoeld.

- Aan de jeugdige wordt een vervoersvoorziening in de vorm van aangepast vervoer als de jeugdige door de ernst van de medische noodzaak of beperking in de zelfredzaamheid niet in staat is - ook niet met een meereizende ouder - van het openbaar vervoer gebruik te maken.
- Indien meereizen in het aangepaste vervoer vereist is, betreft dit enkel de reizen welke verbonden zijn aan het meereizen met de jeugdige in het aangepaste vervoer. Dit betreft zowel de heen als de terug reis (waar de jeugdige bij is). Overige kosten worden niet vergoed. Voor meer informatie wordt verwezen naar de indicatie Medisch begeleider.

5.3.1 Kaders aangepast vervoer

Voor het vervoer via Avan gelden de volgende kaders:

1. Het vervoer is van opstapplaats naar opstapplaats of deur tot deur. De chauffeur helpt bij het in- en uitstappen en begeleidt, indien nodig en mogelijk, tot aan de deur.
2. De deur als bedoeld in 1 is bij bijvoorbeeld een flat, appartementencomplex of verzorgingshuis de centrale toegangsdeur.
3. In Avan mogen hulpmiddelen zoals een rolstoel worden meegenomen.
4. Indien een jeugdige of zijn ouders herhaaldelijk zonder afzegging geen gebruik maakt van ritten die hij heeft aangevraagd (zgn. loosmeldingen) kan (al dan niet tijdelijk) deze vorm van vervoer stopgezet worden, waardoor gebruik van Avan niet meer mogelijk is.
5. Als er sprake is van structurele begeleiding voor en na de rit en dezelfde begeleider de inwoner ook tijdens de rit begeleidt, dan dient onderzocht te worden of het niet mogelijk is om gebruik te maken van het OV als voorliggende voorziening.
6. De gemeente geeft aan Avan de tijden door waarop een inwoner aanwezig dient te zijn op de locatie. Avan plant daarmee de ophaaltijden, hiervan kan niet afgeweken worden.
7. Bij het plannen van de ritten door Avan kan het voorkomen dat jeugdigen en volwassenen met elkaar gecombineerd worden tijdens een rit.
8. Ritten naar een jeugdinstelling kunnen gecombineerd worden met het leerlingenvervoer, dat ook uitgevoerd wordt door Avan.
9. Bij dit vervoer wordt uitgegaan van vaste chauffeurs, hierbij wordt uitgegaan van 2 vaste chauffeurs per week.

5.3.2 Bijzondere indicaties

Deze extra indicaties kunnen worden toegekend indien de aanvrager al is geïndiceerd voor collectief vervoer.

- Individueel vervoer
  Voor de extra indicatie individueel vervoer kan men in aanmerking komen mits er sprake is van een medische verklaring afgegeven door een medisch specialist waarin is geformuleerd waarom de indicatie noodzakelijk is.
- Vervoer per rolstoeltaxibus
  Indien inwoner een rolstoel moet meenemen die niet opvouwbaar is, dan wel gezeten in de rolstoel vervoerd moet worden, komt de rolstoeltaxibus aan de orde. De rolstoel moet voldoen aan de daarvoor gestelde eisen van zittend rolstoel vervoer.
- Medisch begeleider
  Indien het tijdens de rit (medisch) noodzakelijk is dat er een begeleider aanwezig is kan er een indicatie medisch begeleider worden afgegeven. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om het uitvoeren van medisch noodzakelijke handelingen tijdens de rit of zeer ernstig gedragsmatige redenen. Voor deze extra indicatie kan men in aanmerking komen mits er sprake is van een medische verklaring afgegeven door een medisch specialist waarin is geformuleerd waarom de indicatie noodzakelijk is.

Van bijzondere indicaties wordt terughoudend gebruik gemaakt. Voor alle bijzondere indicaties geldt dat ze vermeld worden in de toekenningsbeschikking.

6. Beschikking

Bij de toekenning van de vervoersvoorziening wordt de wijze en het tijdstip van de verstrekking dan wel de uitbetaling van de vergoeding, alsmede de tijdsduur van de toegekende vervoersvoorziening dan wel vergoeding bepaald en in een beschikking vastgelegd.
Vervoer naar een jeugdhulplocatie is een aparte maatwerkvoorziening die als aanvullende bouwsteen op de maatwerkvoorziening jeugdhulp wordt verstrekt. Een vervoersvoorziening wordt toegekend over de afstand tussen het hoofdverblijf van de jeugdige en de dichtstbijzijnde goedkoopste adequate voorziening jeugdhulp.

Er wordt geen onbeperkte kosteloze vervoersmogelijkheid aangeboden. Immers ook een persoon zonder beperkingen moet voor vervoer kosten maken. Als er na het optreden van beperkingen geen sprake is van een andere situatie op vervoersgebied dan daarvoor (men heeft bijvoorbeeld al een auto en is gewend daarmee in de vervoersbehoefte te voorzien) is er geen noodzaak tot het bieden van een oplossing.

Transformatie van zorg

In de Nota 'Naar een veerkrachtige samenleving' (2013) zijn vier leidende principes geformuleerd die nog altijd actueel zijn:

- Dat wat mensen kunnen staat centraal
- Dichtbij, dienstverlening in de buurt
- Ondersteuning integraal en overzichtelijk- één huishouden, één plan, één regisseur
- Kostenbewust; budgetten per gebied

De vertaling van deze leidende principes naar de dagelijkse praktijk van wijkcoaches vindt plaats aan de hand van de 'Zorgpiramide':

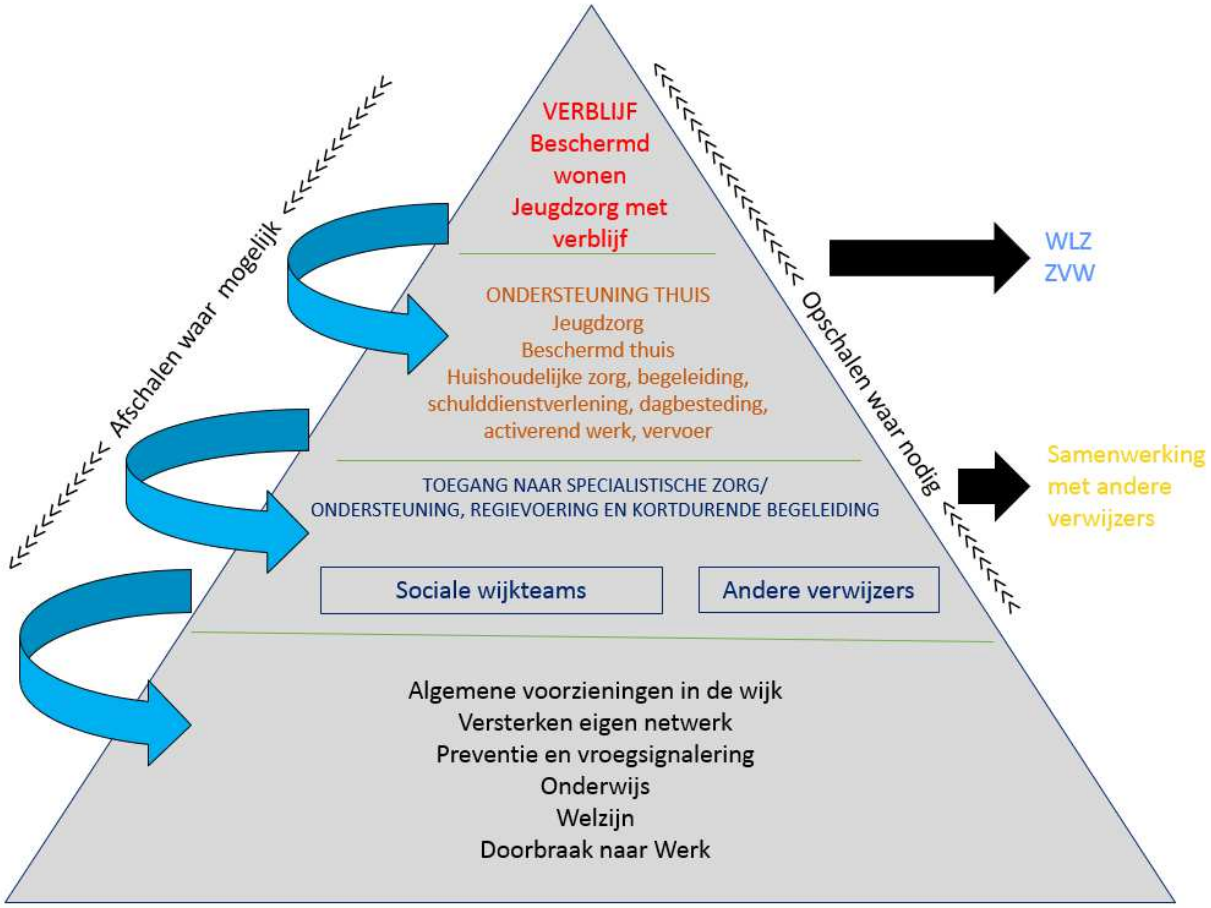

Leidende principes in de praktijk

<u>Dat wat mensen kunnen staat centraal</u>

Het sociaal wijkteam is primair de uitvoerende organisatie die namens het college in gesprek gaat met inwoners. Daarbij vormt de wijkcoach een beeld van hoe de inwoner meedoet in de samenleving en doet een integrale uitvraag op de diverse leefgebieden, dus breder dan alleen zorg, om in beeld te krijgen wat speelt en wat nodig is. Samen met de inwoner bepaalt de wijkcoach de noodzaak:

1. Inwoners hebben regie (eventueel met ondersteuning door de wijkcoach) op het vinden van eigen oplossingen: zij zijn zich bewust van wat zij zelf kunnen. Zij zijn in staat zelf oplossingen te vinden en uit te voeren.
2. Inwoners gebruiken hun eigen netwerk: zij zijn zich bewust van de ondersteungingsmogelijkheden in hun directe omgeving en zetten die ook in.

3. Inwoners benutten de beschikbare algemene voorzieningen. De wijkcoach ondersteunt bij het vinden van deze algemene voorzieningen, in de wijk of daarbuiten.
4. Afhankelijk van de situatie verleent de wijkcoach zelf eventuele laagdrempelige zorg en ondersteuning.
5. De wijkcoach zet tijdig (door de gemeente ingekochte) specialistische vormen van ondersteuning in. In het belang van de inwoner maakt de wijkcoach resultaatafspraken met de uitvoerende partij en bewaakt de realisatie.
6. De wijkcoach beziet samen met de inwoner wanneer en op welke wijze een lichtere vorm van ondersteuning ingezet kan worden.

Het voeren van de regie door de wijkcoach, vereist dat de wijkcoach een netwerk heeft van partners in de wijk en daarbuiten en dus kan inspelen op de veranderende situatie van de inwoner. De wijkcoach is vindbaar voor deze partners, bijvoorbeeld wijkagenten, maatschappelijke organisaties, cluster W&I en andere werkpartners, zorgorganisatie, reclassering en onderneemt zo nodig actie, dit na onderling overleg. Andersom zoekt de wijkcoach deze partners ook actief op indien de situatie van de inwoners daartoe aanleiding geeft en zorgt de wijkcoach voor een warme overdracht.
De wijkcoach kan hiermee, al voordat problemen ontstaan, de vraag signaleren en daardoor preventief gepaste, lichte interventies inzetten.

De relatie tussen participatie en financiële stabiliteit enerzijds en zorg & welzijn anderzijds is zeer belangrijk: dit zijn communicerende vaten. De visie van de gemeente op hoe je inwoners vooruit helpt is dat participatie - bij voorkeur in de vorm van (betaald) werk - een goed middel is en dat rust en stabiliteit in de financiën randvoorwaardelijk zijn voor het werken aan andere problemen en het zetten van stappen. Oftewel, inzetten op participatie en financiële stabiliteit bevordert het welzijn van inwoners, wat leidt tot een effectievere inzet van zorg en uiteindelijk een afname van de zorgvraag. Vertaald naar de ondersteuning in een individueel geval betekent dit dat aandacht voor en ondersteuning bij participatie en financiële stabiliteit voor de wijkcoach altijd belangrijk is en nooit bijzaak: ondersteuning bij hulp- en zorgvragen gaat altijd samen met de inzet op participatie en financiële rust.

<u>Dichtbij, dienstverlening in de buurt</u>
Wijkcoaches kennen het voorzieningenaanbod in de wijk en (direct) daarbuiten. Hierdoor kunnen zij de geconstateerde ondersteuningsbehoefte van individuele inwoners verbinden met dit aanbod. Daarnaast heeft sociale wijkteams een signalerende functie, ook richting de teams Leefomgeving:
- Sluit het beschikbare aanbod aan op de behoefte?
- Gemotiveerd aangeven dat ander, aanvullend aanbod nodig is.

<u>Ondersteuning integraal en overzichtelijk</u>
Het centrale uitgangspunt is ‘één gezin, één plan, één regisseur’. Daarom worden zorg en maatschappelijke ondersteuning effectief georganiseerd. Inwoners krijgen niet meer te maken met langs elkaar heen werkende professionals. De ondersteuning is eenvoudig en samenhangend.
- Iedere inwoner met een hulp-/ ondersteuningsvraag heeft één plan, dat hij zelf en/of met hulp van zijn coach maakt en waarvan hij zelf eigenaar is.
- De wijkcoach heeft een ondersteunende rol naar de inwoner. Als deze als eigenaar niet (volledig) zelf de regie kan voeren, wordt de rol van de wijkcoach groter.
- Een goed plan heeft realistische, meetbare doelen. Hiermee heeft de inwoner inzichtelijk welke ondersteuning hij waarvoor, van wie en op welk moment krijgt. Inwoner en coach zijn er zelf verantwoordelijk voor om de realisatie te monitoren (indien van toepassing, op basis van informatie van de ondersteuner) en doelen waar nodig bij te stellen.
- De wijkcoaches bewaken met de inwoner dat er sprake is van integraal afgestemde ondersteuning: het is voor alle betrokkenen duidelijk wie wat doet. Het plan is hiervoor de basis. De daarin als betrokkenen genoemde hulp-/dienstverleners stemmen met elkaar af en werken samen waarbij de wijkcoach in het belang van de inwoner.

<u>Kostenbewust</u>
De gemeente stelt een budget per wijk vast voor maatwerk- en specialistische voorzieningen. Sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor de inzet van voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning, binnen dit budgettaire kader. Dit gebeurt op een duidelijke en transparante manier.
Op individueel niveau zetten wijkcoaches passende zorg in: ze kijken per vraag wat aan inzet noodzakelijk is om het te realiseren resultaat te behalen. Dit evalueren zij regelmatig samen met de inwoner.

Door de inzet van passende zorg bereikt de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem een verschuiving van hoog specialistische dure zorg naar alternatieve en lichtere vormen van zorg die dichterbij huis wordt geboden, dit bij een minimaal gelijkblijvende inwonerstevredenheid.

WijzijnAdviesraadArnhem
Jeugd

Gemeente Arnhem
College Burgemeester en Wethouders
t.a.v. Hans de Vroome

Datum: 29 november 2019

Onderwerp: Gevraagd advies over beleidsregels en richtlijnen Jeugdzorg

Op vrijdag 15 november 2019 ontving de Adviesraad Jeugdhulp de concept versie beleidsregels en richtlijnen Jeugdzorg met het verzoek binnen 14 dagen te adviseren.
Opnieuw moeten wij constateren dat de tijd die ons toegemeten werd om een advies te geven zeer krap bemeten was waardoor er onvoldoende gelegenheid was om ons terdege te verdiepen in de toegezonden informatie en de mogelijkheid ontbrak om een achterbanraadpleging te doen.
Desalniettemin geven wij door middel van dit schrijven een gevraagd advies dat door deze korte tijdspanne mogelijk wat onevenwichtig en onvolledig is.

Algemeen
De Adviesraad Jeugdhulp begrijpt dat beleidsregels nuttig en nodig zijn, echter deze dienen er voor te zorgen dat het doel zoals geformuleerd ook uitvoerbaar is opdat de jeugdige en zijn systeem binnen de gemeente Arnhem snel, adequaat en op maat geholpen wordt.
In hoeverre hebben de wijkcoaches en de GI's de vrijheid om de beleidsregels en daaraan gekoppelde richtlijnen zodanig uit te voeren dat er maatwerk mogelijk is? In hoeverre worden de uitvoerders belemmerd door te veel administratie, wat ten koste gaat van de gebruiker? In hoeverre wordt de burger op de hoogte gebracht van hetgeen van hem/haar verwacht wordt als het gaat over rechten en plichten?
Advies: Stuur op duidelijk verwachtingsmanagement voor alle betrokkenen.

a. Maak een folder voor de burger in Jip-en Janneke taal over rechten en plichten t.a.v. recht op Jeugdzorg en gebruik van voorliggende voorzieningen, en zorg voor een grote verspreiding bij wijkgebouwen, huisartspraktijken, bibliotheken e.d.
b. Evalueer de beleidsregels en de effectiviteit van uitvoering van de richtlijnen binnen een jaar na implementatie in samenhang met de notities Kwaliteit, Toezicht en Handhaving, Programma van Eisen en andere nota's die de toewijzing en indicatie van zorg betreffen.
c. Zorg voor eenduidige informatie en kennis bij de wijkteams zodat toewijzing van hulp voor alle inwoners binnen de gemeente Arnhem, ongeacht wijk zonder willekeur plaatsvindt. Werk nieuwe medewerkers goed in en zorg voor regelmatige her- en bijscholing.

WijzijnAdviesraadArnhem
Jeugd

Woonplaatsbeginsel
De Adviesraad ziet problemen wanneer bij co-ouderschap en evenredige verdeling van verblijf van de jongere in twee verschillende gemeenten, de keuze voor welke gemeente verantwoordelijk is voor een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering, overgelaten wordt aan de gemeenten onderling.
Advies: Stel bij co-ouderschap middels het ouderschapsplan meteen vast welke gemeente de regie neemt en als woonplaats voor de jeugdige wordt aangemerkt m.a.w. zorg ervoor dat de keuze hiervoor primair bij de ouders gelegd wordt.
Woonplaatsbeginsel is nadelig voor gemeenten met veel bovenregionale voorzieningen.
Advies: Overleg binnen de samenwerkende regio wat wenselijk is op dit gebied en of de compensatie die men hiervoor ontvangt recht doet aan gewogen gelijkheid in te dragen kosten.

Stappenplan
We nemen aan dat degene die het stappenplan uitvoert de wijkcoach zal zijn. We raden aan om dit expliciet in de beleidsregels op te nemen zodat ook duidelijk is wie vervolgens de regie blijft voeren/houdt. De hulpvraag van de burger moet leidend zijn, en niet een diagnose.
Advies: Zorg ervoor dat dat de jeugdige de hulp krijgt die passend en nodig is om de hulpvraag te beantwoorden; wie, waarom en uit welke pot er wordt betaald, dient secundair te zijn. De burger kan daarover geïnformeerd worden maar dient daar niet mee belast te worden. Strijd om voor hulp in aanmerking te komen dient nooit plaats te hoeven vinden.

Gebruikelijke zorg
Wat gebeurt er met mensen die niet beschikken over een ondersteunend netwerk, maar ook niet de vaardigheden hebben om vervolgens aan de bel te hangen en de juiste hulp in te roepen? Dit betreft bijv. mensen die chronisch overbelast zijn, laaggeletterd of zeer laag opgeleid zijn, voor wie overheidsregels in het algemeen moeilijk te begrijpen zijn.
Advies: Zet de wijkcoach in om de ouder en ev. de jeugdige te begeleiden die niet in staat zijn zelf te onderbouwen en/of relevante en objectieve criteria aan te kunnen geven, om af te kunnen wijken van de richtlijnen gebruikelijke zorg zodat de jeugdige de juiste zorg kan ontvangen en overbelaste ouders geholpen worden.
Advies: Voeg de volgende regel toe voor de gemeente Arnhem: van ouders/verzorgers van schoolgaande kinderen wordt verwacht dat zij constructief contact onderhouden met de onderwijsinstelling waar hun kind vertoeft t.b.v. de voortgang van het onderwijs aan het kind.

Afstemmen op andere voorzieningen
We lezen: “Goed overleg tussen het gezin, de gemeente en de zorgverzekeraar is in een dergelijke situatie noodzakelijk”. Wie heeft hier de regie in? Stel dat het overleg niet op gang komt, of men naar elkaar wijst. Wie is dan verantwoordelijk om het te regelen?
Advies: Zorg ervoor dat de burger zo goed mogelijk kan profiteren van alle voorzieningen die er zijn.

a. Stuur op samenwerking, regievoering en afstemming tussen voorzieningen, aanbieders, onderwijs/ketenzorg.
b. Zorg voor continuïteit van zorg, en zo weinig mogelijk wisseling van wijkcoach/hulpverlener.
c. Wijs de aanvrager van hulp standaard op de mogelijkheid om gebruik te maken van cliëntondersteuning en begeleid -indien nodig- daarbij.
d. Zorg voor een cliëntvolgsysteem, waarbij de wijkcoach tijd neemt om samen met de hulpvrager(s) de hulpvraag halfjaarlijks te evalueren op haalbaarheid en effectiviteit, zodat op- of afgeschaald kan worden.

Inkomenstoets
Een 'inkomenstoets' voor gebruikelijke zorg vindt de Adviesraad geen goed idee. Het gaat om belastbaar inkomen en dat wordt niet zichtbaar uit zo'n toets. Hierin wordt bv geen rekening gehouden met studieschulden, schulden uit een scheiding en alimentatie.
Advies: Overweeg de inkomenstoets niet te hanteren of onderzoek of er een rechtvaardiger manier is om belastbaar inkomen en draagkracht te meten.

PGBdocument
Wat betreft de eigen bijdrage is dit document verouderd.
Advies: Zorg voor documenten die up to date zijn.

Uiteraard zijn wij graag bereid, indien hieraan behoefte bestaat, bovenstaande adviezen toe te lichten.

Met vriendelijke groet, namens de Adviesraad Jeugdhulp,

Hassan Razza, lid Adviesraad en Hanneke Bakx, voorzitter Adviesraad.

i.a.a. Michiel Noordanus, Gemeenteraad Arnhem

Reactie College op Gevraagd advies over beleidsregels en richtlijnen Jeugdzorg
(originele tekst cursief gemaakt)

College van Burgemeester & Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Arnhem, 28 november 2019

Onderwerp: Gevraagd advies over beleidsregels en richtlijnen Jeugdzorg

Geacht College,

Op vrijdag 15-11-19 ontving de Adviesraad Jeugdhulp de concept versie beleidsregels en richtlijnen Jeugdzorg met het verzoek binnen 14 dagen te adviseren.
Opnieuw moeten wij constateren dat de tijd die ons toegemeten werd om een advies te geven zeer krap bemeten was waardoor er onvoldoende gelegenheid was om ons terdege te verdiepen in de toegezonden informatie en de mogelijkheid ontbrak om een achterbanraadpleging te doen. Desalniettemin geven wij door middel van dit schrijven een gevraagd advies dat door deze korte tijdspanne mogelijk wat onevenwichtig en onvolledig is.
Wij beseffen dat de gegeven tijdspanne gering is geweest. Om die reden is de opzet van de Beleidsregels en richtlijnen op 18 november mondeling toegelicht. Wij zijn de Adviesraad dankbaar dat ze in korte tijd toch een advies heeft geleverd, dat in de besluitvorming door het college kan worden meegenomen.

Algemeen
De Adviesraad Jeugdhulp begrijpt dat beleidsregels nuttig en nodig zijn, echter deze dienen er voor te zorgen dat het doel zoals geformuleerd ook uitvoerbaar is opdat de jeugdige en zijn systeem binnen de gemeente Arnhem snel, adequaat en op maat geholpen wordt.
In hoeverre hebben de wijkcoaches en de GI's de vrijheid om de beleidsregels en daaraan gekoppelde richtlijnen zodanig uit te voeren dat er maatwerk mogelijk is? In hoeverre worden de uitvoerders belemmerd door te veel administratie, wat ten koste gaat van de gebruiker? In hoeverre wordt de burger op de hoogte gebracht van hetgeen van hem/haar verwacht wordt als het gaat over rechten en plichten?
Advies: Stuur op duidelijk verwachtingsmanagement voor alle betrokkenen.

a. *Maak een folder voor de burger in Jip-en Janneke taal over rechten en plichten t.a.v. recht op Jeugdzorg en gebruik van voorliggende voorzieningen, en zorg voor een grote verspreiding bij wijkgebouwen, huisartspraktijken, bibliotheken e.d.*
   Begin 2020 zal op basis van de vastgestelde Beleidsregels een toelichting worden gemaakt voor inwoners van de stad. Over de wijze van communicatie maken wij graag gebruik van uw deskundigheid.

b. *Evalueer de beleidsregels en de effectiviteit van uitvoering van de richtlijnen binnen een jaar na implementatie in samenhang met de notities Kwaliteit, Toezicht en Handhaving, Programma van Eisen en andere nota's die de toewijzing en indicatie van zorg betreffen.*
   Na het eerste half jaar zal het college een tussenevaluatie uitvoeren over de werking van de Beleidsregels. De uitkomsten hiervan zullen worden gedeeld met de gemeenteraad en de Adviesraden.
c. *Zorg voor eenduidige informatie en kennis bij de wijkteams zodat toewijzing van hulp voor alle inwoners binnen de gemeente Arnhem, ongeacht wijk zonder willekeur plaatsvindt. Werk nieuwe medewerkers goed in en zorg voor regelmatige her- en bijscholing.*
   De Beleidsregels en richtlijnen vormen een onderdeel van de set maatregelen die in de MJPB 2020-2023 zijn vermeld. Ook de nieuwe contractering per 1-7-2020 zal voor nieuwe informatie voor onze inwoners en wijkteams gaan zorgen. Begin 2020 wordt gewerkt aan een goede ontsluiting van alle informatie zodat inwoners en professionals met dezelfde informatie kunnen werken.

Woonplaatsbeginsel

De Adviesraad ziet problemen wanneer bij co-ouderschap en evenredige verdeling van verblijf van de jongere in twee verschillende gemeenten, de keuze voor welke gemeente verantwoordelijk is voor een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering, overgelaten wordt aan de gemeenten onderling.
Advies: *Stel bij co-ouderschap middels het ouderschapsplan meteen vast welke gemeente de regie neemt en als woonplaats voor de jeugdige wordt aangemerkt m.a.w. zorg ervoor dat de keuze hiervoor primair bij de ouders gelegd wordt.*
Het woonplaatsbeginsel levert in de praktijk regelmatig onduidelijkheid op. Dit komt onder andere omdat ouders na een scheiding relatief vaak verhuizen. Dat komt ook voor na ondertekening van het ouderschapsplan. De gemeente Arnhem gaat bij de bepaling van het woonplaatsbeginsel zoveel mogelijk uit van landelijke afspraken over dit onderwerp.
Woonplaatsbeginsel is nadelig voor gemeenten met veel bovenregionale voorzieningen.
Advies*: Overleg binnen de samenwerkende regio wat wenselijk is op dit gebied en of de compensatie die men hiervoor ontvangt recht doet aan gewogen gelijkheid in te dragen kosten.*
De gemeente Arnhem gaat bij de bepaling van het woonplaatsbeginsel zoveel mogelijk uit van landelijke afspraken over dit onderwerp. Elke gemeente gaat uit van de budgetten voor jeugdzorg / sociaal domein die zij daarvoor van het rijk ontvangt; er zijn geen afspraken over een regionale herverdeling van deze budgetten.

Stappenplan

We nemen aan dat degene die het stappenplan uitvoert de wijkcoach zal zijn. We raden aan om dit expliciet in de beleidsregels op te nemen zodat ook duidelijk is wie vervolgens de regie blijft voeren/houdt. De hulpvraag van de burger moet leidend zijn, en niet een diagnose.
Advies: *Zorg ervoor dat dat de jeugdige de hulp krijgt die passend en nodig is om de hulpvraag te beantwoorden; wie, waarom en uit welke pot er wordt betaald, dient secundair te zijn. De burger kan daarover geïnformeerd worden maar dient daar niet mee belast te worden. Strijd om voor hulp in aanmerking te komen dient nooit plaats te hoeven vinden.*
Wij zijn het eens met het uitgangspunten dat de jeugdige de hulp dient te krijgen die passend en nodig is. Wel vraagt het college aandacht voor het verduidelijken van de verantwoordelijkheden van

verschillende organisaties. De tekorten in het sociaal domein maken het immers noodzakelijk om keuzes te maken, zodat inwoners die echt hulp nodig hebben ook daadwerkelijk ondersteund kan worden. De Beleidsregels moeten helpen om duidelijkheid te geven en 'strijd' te voorkomen.

Gebruikelijke zorg

Wat gebeurt er met mensen die niet beschikken over een ondersteunend netwerk, maar ook niet de vaardigheden hebben om vervolgens aan de bel te hangen en de juiste hulp in te roepen? Dit betreft bijv. mensen die chronisch overbelast zijn, laaggeletterd of zeer laag opgeleid zijn, voor wie overheidsregels in het algemeen moeilijk te begrijpen zijn.

Advies: *Zet de wijkcoach in om de ouder en ev. de jeugdige te begeleiden die niet in staat zijn zelf te onderbouwen en/of relevante en objectieve criteria aan te kunnen geven, om af te kunnen wijken van de richtlijnen gebruikelijke zorg zodat de jeugdige de juiste zorg kan ontvangen en overbelaste ouders geholpen worden.*

De wijkcoach bepaalt met ouders wat ze zelf kunnen doen. Zo nodig wordt ondersteuning aangeboden. Dit maakt deel uit van de opdracht aan de Sociale Wijkteams, zie ook het Stappenplan in de Beleidsregels.

Nemen we mee in communicatie.

Advies: *Voeg de volgende regel toe voor de gemeente Arnhem: van ouders/verzorgers van schoolgaande kinderen wordt verwacht dat zij constructief contact onderhouden met de onderwijsinstelling waar hun kind vertoeft t.b.v. de voortgang van het onderwijs aan het kind.*

Is opgenomen in de Beleidsregels Jeugdzorg.

Afstemmen op andere voorzieningen

We lezen: "Goed overleg tussen het gezin, de gemeente en de zorgverzekeraar is in een dergelijke situatie noodzakelijk". Wie heeft hier de regie in? Stel dat het overleg niet op gang komt, of men naar elkaar wijst. Wie is dan verantwoordelijk om het te regelen?

Advies: *Zorg ervoor dat de burger zo goed mogelijk kan profiteren van alle voorzieningen die er zijn.*

De coach heeft de regie en gaat in overleg met andere partijen, als het overleg niet op gang komt. Uitgangspunt in de Beleidsregels is het Stappenplan, dat mede bepaalt of de inzet van een voorziening noodzakelijk is. De jeugdwet is niet bedoeld om inwoners optimaal te laten profiteren van beschikbare voorzieningen.

a. *Stuur op samenwerking, regievoering en afstemming tussen voorzieningen, aanbieders, onderwijs/ketenzorg.*
   Mee eens, hoeft niet in de Beleidsregels.
b. *Zorg voor continuïteit van zorg, en zo weinig mogelijk wisseling van wijkcoach/hulpverlener.*
   Mee eens, hoeft niet in de Beleidsregels.
c. *Wijs de aanvrager van hulp standaard op de mogelijkheid om gebruik te maken van cliëntondersteuning en begeleid -indien nodig- daarbij.*
   Dit is geregeld via de opdracht aan de sociale Wijkteams en wordt al aangegeven bij het eerste gesprek met de inwoners en via de website van de wijkteams.
d. *Zorg voor een cliëntvolgsysteem, waarbij de wijkcoach tijd neemt om samen met de hulpvrager(s) de hulpvraag halfjaarlijks te evalueren op haalbaarheid en effectiviteit, zodat op- of afgeschaald kan worden.*
   Dit wordt meegenomen in het nieuwe cliëntvolgsysteem dat wordt ingevoerd in april 2020.

Inkomenstoets

Een 'inkomenstoets' voor gebruikelijke zorg vindt de Adviesraad geen goed idee. Het gaat om belastbaar inkomen en dat wordt niet zichtbaar uit zo'n toets. Hierin wordt bv geen rekening gehouden met studieschulden, schulden uit een scheiding en alimentatie.

***Advies**: Overweeg de inkomenstoets niet te hanteren of onderzoek of er een rechtvaardiger manier is om belastbaar inkomen en draagkracht te meten.*

Wij onderkennen de problemen bij het invoeren van de inkomenstoets. Mede op basis hiervan hebben wij besloten om geen inkomenstoets in deze Beleidsregels op te nemen.

PGBdocument

Wat betreft de eigen bijdrage is dit document verouderd.

***Advies**: Zorg voor documenten die up to date zijn.*

In het hoofdstuk over PGB wordt verwezen naar de Uitgangspuntennotitie PGB Arnhem 2017. Deze uitgangspunten zijn nog steeds van kracht en liggen ten grondslag aan de Verordening Jeugdhulp Gemeente Arnhem 2019. Daarmee is dit document nog steeds up to date.

Uiteraard zijn wij graag bereid, indien hieraan behoefte bestaat, bovenstaande adviezen toe te lichten.

Met vriendelijke groet, namens de Adviesraad Jeugdhulp,

Hassan Razza, lid Adviesraad en Hanneke Bakx, voorzitter Adviesraad.

Bijlage 2a: Kwaliteitskader

Kwaliteitskader voor zorgaanbieders die vallen onder de Wmo 2015 en Jeugdwet - Regio Centraal Gelderland

Uitgangspunten

Regio Centraal Gelderland, Module inkoop voorziet met zijn inkoop in dienstverlening voor verschillende kwetsbare doelgroepen. Tevens hecht Regio Centraal Gelderland, Module inkoop, derhalve grote waarde aan de borging van kwaliteit van zorgaanbieders die deze dienstverlening gaan uitvoeren.
Het uitgangspunt van dit kwaliteitskader is een gedeelde visie op de vraag wat goede zorg is voor mensen die voor een bepaalde periode hulp of ondersteuning nodig hebben.

U dient als zorgaanbieder, zo ook alle zorgverleners die u in gaat zetten op eventuele opdrachten, over voldoende deskundigheid te beschikken op het gebied van de zorgvorm(en) waarvoor u zich inschrijft. Dit geldt tevens voor de benodigde kennis van wet- en regelgeving die van toepassing is voor de zorgvorm waarvoor u zich heeft ingeschreven.
In dit document zijn de kwaliteitseisen opgenomen die gelden voor de zorgaanbieders (en onderaannemers) die zorg aanbieden vanuit de Wmo 2015 en de Jeugdwet.
Dit betreft zorgaanbieders die een contract aangaan met een gemeente of met gemeenten die vallen binnen de Regio Centraal Gelderland.

Reikwijdte

Dit kwaliteitskader bevat kwaliteitseisen die van toepassing zijn op de gehele looptijd van de overeenkomst.
Gedurende het proces voor contractering, oftewel de inschrijvingsfase, wordt de zorgaanbieder getoetst: dat wil zeggen dat Regio Centraal Gelderland, nagaat in hoeverre de zorgaanbieder én eventuele onderaannemers voldoen aan de kwaliteitseisen zoals genoemd in dit document.
Uiteraard zijn ook de overige bepalingen, zoals vastgelegd in de contracten van toepassing.
Dat betekent onder andere, dat te allen tijde óók de product specifieke eisen gelden: deze zijn aanvullend op onderstaande eisen uit dit kwaliteitskader.

Doelen

Doelen van dit kwaliteitskader zijn:

- Het geeft duidelijkheid naar cliënten: wat mogen zij verwachten van de geboden zorg en ondersteuning;
- Het is stimulerend voor de organisaties en medewerkers die de zorg uitvoeren; het helpt hen bij het voortdurend werken aan kwaliteitsverbetering;
- Het is richtinggevend voor de leiding van een zorgorganisatie: zij kan met het kader sturen op kwaliteit;
- Het preciseert aan welke kwaliteitseisen gecontracteerde zorgaanbieders dienen te voldoen;
- Het geeft duidelijkheid naar andere betrokken partijen zoals gemeenten, relatiemanagers van Module inkoop en toezichthouders.

Samenwerking

Dit kwaliteitskader is tot stand gekomen in samenwerking tussen gemeenten in de regio en zorgaanbieders.

Opbouw van dit document

In dit document komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- A. Kwaliteitseisen algemeen: Wmo en Jeugd
- B. Kwaliteitseisen Jeugd

Gebruikte definities en begrippen

Cliënt	De inwoner woonachtig binnen de gemeentegrenzen van de aanbestedende dienst, die in aanmerking komt voor een voorziening al dan niet door particuliere- of publieke gelden verstrekt. Voor het woord cliënt kan ook “inwoner” worden gelezen. Tevens geldt dat in plaats van het woord cliënt, ook “(wettelijk) vertegenwoordiger” gelezen kan worden.
Eisen	Kwaliteitseisen die worden gesteld aan de zorgaanbieder. Voor het woord eis, kan ook “criterium” worden gelezen.
IAS	Interactief Aankoop Systeem
Jeugdwet	Deze wet geldt sinds 1 januari 2015 en regelt de kaders waarlangs gemeenten de zorg en hulpverlening aan jongeren moeten organiseren.
Toegang	Het wijkteam, sociaalteam of Wmo-loket dan wel dienovereenkomstig van één van de deelnemende gemeente, waar de inwoner zich in eerste instantie meldt.
UEA	Uniform Europees Aanbestedingsdocument
Wmo	Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)
Opdrachtgever	De gemeente die met zorgaanbieder een (raam)overeenkomst sluit.
Zorgaanbieder	De partij met wie de opdrachtgever een (raam)overeenkomst heeft gesloten.

A. Kwaliteitseisen Wmo en Jeugd	
A1*	**Basishouding (transformatie/innovatie)** Voor de gemeenten ligt er voor de komende jaren een grote veranderopgave. Van zorgaanbieders wordt verwacht dat zij hier hun dienstverlening en innovatie op aanpassen. De Regio Centraal Gelderland verwacht van zorgaanbieders dat ze aantoonbaar de zelfredzaamheid van de cliënten stimuleren of stabiliseren, en waar nodig compenseren of ondersteunen. De zorgaanbieder werkt daarbij aantoonbaar samen met zowel formele als informele ketenpartners. De zorgaanbieder bevestigt daarom de volgende principes en zet bij zijn dienstverlening in op deze principes: a) lichtere vormen van zorg en ondersteuning inzetten die zorginzet vanuit de specialistische zwaardere zorg verkorten of de resultaten ervan verbeteren, bijvoorbeeld aansluiting bij algemene voorzieningen; b) bijdragen aan een meer integrale, wijkgerichte en/of multidisciplinaire dienstverlening met als doel het leveren van betere of goedkopere zorg, waarbij te allen tijde wordt voldaan aan de (kwaliteits)eisen zoals vastgelegd in de contractering. De zorgaanbieder levert, na voorlopige gunning, hiertoe een plan van aanpak of beleidsplan aan, waarin staat beschreven hoe de zorgaanbieder werkt aan deze 2 principes. Dit plan bestaat uit maximaal 2 pagina's, lettertype Arial en lettergrootte 10. De volgende onderwerpen dienen in ieder geval in het plan van aanpak/beleidsplan te zijn opgenomen: - hoe wordt voldaan aan de eerder genoemde principes; - de wijze waarop het afschalen van de zorg is geïntegreerd in de werkwijze, in het proces en in de contacten met stakeholders; - de rol in de ketensamenwerking tussen zorgaanbieders onderling; - de rol in de ketensamenwerking regionaal en lokaal met gemeenten en lokale oriëntatie op de wijken waar de zorgaanbieder zorg levert; - hoe de zorgaanbieder zich oriënteert op de lokale algemene voorzieningen en hoe hij deze inzet. De zorgaanbieder toont hierin een proactieve houding. De zorgaanbieder beschrijft concreet hoe aan deze principes te gaan voldoen, zo mogelijk met voorbeelden.
A2	**Ondersteuningsplan** De door de zorgaanbieder te verlenen ondersteuning wordt verwerkt in een ondersteuningsplan die de zorgaanbieder en cliënt samen opstellen voor de start van het traject (behandeling). Dat betekent dat het ondersteuningsplan gereed dient te zijn bij de start van het traject (behandeling). Het sociale netwerk is ook betrokken bij het opstellen van het plan en de cliënt heeft zijn/haar ondersteuningsvraag kunnen formuleren. Het plan wordt altijd gedeeld met de zorgaanbieder/gemeente. Dit is nodig om de toewijzing en vordering hiervan te monitoren. De cliënt wordt hier van tevoren over geïnformeerd door de Toegang. Het plan wordt afgestemd met de Toegang, rekening houdend met de privacy regels (uitzondering: bij een geautoriseerde verwijzer is dit niet van toepassing, tenzij gemeentelijk beleid anders heeft bepaald). De geboden hulp/ondersteuning sluit aan op de reële behoefte en mogelijkheden van de cliënt en zijn/haar sociale netwerk (waaronder eventueel mantelzorgers).

	De cliënt is inhoudelijk voldoende betrokken geweest bij het formuleren van zijn/haar vraag en het opstellen van het plan en heeft daarmee ingestemd. Het ondersteuningsplan is ondertekend door de cliënt of wettelijk vertegenwoordiger van de cliënt. Algemeen: In het ondersteuningsplan zijn in ieder geval de volgende onderwerpen beschreven: - De kansen/mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften van de cliënt en welke hulp/ondersteuning wordt geboden; - Welke doelafspraken maken cliënt en zorgaanbieder en hoe gaan zij deze bereiken? - Binnen welk tijdsbestek moeten deze doelen behaald worden en hoeveel uur is daarvoor nodig? - Wanneer wordt geëvalueerd (datum vastgelegd)? - De inzet van en afstemming met algemene voorzieningen (indien van toepassing)- In het plan staat de naam van de eerstverantwoordelijke (medewerker van de zorgaanbieder) vermeld. De eerstverantwoordelijke of diens vervanger is goed bereikbaar; - In het plan staat vermeld wie de casusregisseur of coördinator is (in het geval van meervoudige, complexe problematiek dient een regisseur te zijn aangewezen, zie eis A4 Casusregie). - De inbreng van een multidisciplinair team (indien van toepassing) is beschreven in het ondersteuningsplan; - De afstemming tussen dagbesteding, werk en wonen (indien van toepassing), is zichtbaar in het ondersteuningsplan; In het geval van Jeugdhulp, gaat het erom dat de jeugdige zich onbedreigd kan ontwikkelen op alle leefgebieden; de eigen kracht van de jeugdige, de ouders en hun netwerk is het vertrekpunt voor passende hulp; Voor de producten binnen de zorgvorm 'Behandeling' geldt dat de specifieke eisen en afspraken zijn beschreven binnen de zorgvorm In alle voorkomende situaties geldt dat zodra de toegang al een plan heeft opgesteld en zij de verwijzer naar de zorg is, de zorgaanbieder zijn ondersteuningsplan hierop aanpast. Het kan nooit zo zijn dat dit een afwijkend plan is, zonder dat dit voorafgaand aan het opstellen ondersteuningsplan, is afgestemd met de Toegang. Het uitgangspunt hierbij is te allen tijde dat de in te zetten zorg bijdraagt aan het doel dat door de Toegang is gesteld. Indien het nodig is, om gedurende de uitvoering van het ondersteuningsplan doelstellingen bij te stellen, moet dit altijd in overleg met de oorspronkelijke verwijzer gebeuren. *Regionaal wordt de term "ondersteuningsplan" aangehouden: hiermee wordt ook het "gezinsplan" bedoeld, maar niet een behandelplan.* *Tenzij het de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering of gesloten jeugdhulp betreft, kan het plan mondeling overeen worden gekomen met de jeugdige en de ouders. Indien de jeugdige, een van de ouders of de jeugdhulpaanbieder dat wenst, wordt het plan binnen veertien dagen op schrift gesteld. (Artikel 4.1.3 lid 4).*
A3	**Evaluatie van het ondersteuningsplan en de uitvoering daarvan, tussen zorgaanbieder en cliënt/informatie over voortgang traject** Evaluatie van het ondersteuningsplan door zorgaanbieder en cliënt vindt minimaal 1 keer per jaar plaats (of bij een traject dat korter is dan 1 jaar: minimaal 1 keer), tenminste 6 weken voor afloop van de indicatie, tenzij anders bepaald in de product specifieke eisen. Er wordt van de evaluatie een verslag gemaakt, dat ondertekend is door de cliënt, zodat helder is dat deze evaluatie is besproken met de desbetreffende cliënt. De datum van de eerstvolgende evaluatie staat in het ondersteuningsplan genoteerd.

	Meerdere evaluatiemomenten zijn mogelijk: dit gebeurt op advies en initiatief van de Toegang of zorgaanbieder. Uit de evaluatie blijkt in hoeverre de zelfredzaamheid en participatie van de cliënt is toegenomen, indien van toepassing. Als een doel of een resultaat niet gehaald wordt, is de zorgaanbieder verantwoordelijk voor de motivering waarom dat doel of resultaat niet gehaald is. De zorgaanbieder beschrijft de wijze waarop de gestelde doelen wel behaald kunnen worden. De zorgaanbieder borgt dat de cliënt en (in geval van jeugdhulp) de ouders of wettelijke vertegenwoordigers van een cliënt periodiek worden geïnformeerd over de evaluatie en voortgang van een traject (behandeling). Indien de verwijzing komt van de Toegang, dienen alle evaluaties, te worden aangeleverd bij de Toegang, mits de cliënt hiervoor toestemming heeft gegeven.
A4	**Afstemming** De aangeboden hulp/ondersteuning dient te worden afgestemd op andere vormen van geboden hulp en zorg. Uitwerking bovenstaande: - De zorgaanbieder sluit aan bij het uitgangspunt om zoveel mogelijk integraal te werken volgens het principe 1 gezin – 1 plan – 1 regisseur. Als een ondersteuningsplan al aanwezig is, op grond van de eerder toegewezen ondersteuning of hulp, sluiten nieuwe ondersteuningsplannen aan op dit plan. Deze worden afgestemd met de cliënt en de Toegang. - De nodige afspraken (schriftelijk/digitaal) zijn gemaakt in het kader van de onderlinge afstemming, waaronder overdracht; deze zijn bekend bij de cliënt en zijn/haar sociale netwerk. - In het kader van de onderlinge afstemming, worden gemaakte afspraken regelmatig besproken met de cliënt en zijn/haar sociale netwerk en zo nodig bijgesteld. - Met andere hulp- en zorgaanbieders vindt de noodzakelijke (schriftelijk/digitaal) gegevensuitwisseling plaats in het kader van de onderlinge afstemming. - Met andere hulp- en zorgaanbieders vindt evaluatie en zo nodig bijstelling plaats, in het kader van de onderlinge afstemming. - De continuïteit van de geboden hulp/ondersteuning is gewaarborgd.
A5	**Casusregie** In geval van meervoudige, complexe problematiek is één regisseur of coördinator aangewezen die de nodige samenhang en continuïteit bewaakt. In eerste aanleg is de cliënt zelf regisseur van zijn zorg, tenzij de Toegang eventueel in samenspraak met de zorgaanbieder(ers) vaststelt dat de cliënt niet in staat is om zelf regie te voeren. In tweede aanleg is de verwijzer (Toegang, gezinsvoogd etc.) de regievoerder. Indien de Toegang bepaalt dat dit beter door de zorgaanbieder kan worden gedaan, zal dit zodanig worden geïndiceerd. De Toegang bepaalt dit, indien mogelijk, in samenspraak met de cliënt. Vooraf aan de start van de zorg dient dit bepaald te worden en te worden vastgelegd in het (zorg)plan van de Toegang en in het ondersteuningsplan van de zorgaanbieder. - De regisseur heeft toegang tot de noodzakelijke gegevens om de casusregie uit te kunnen voeren. Indien de regie wordt uitgevoerd door de cliënt zelf of door de verwijzer, dient de zorgaanbieder de noodzakelijke gegevens beschikbaar te stellen. - Als een zorgaanbieder de casusregie (uit de opdracht van de Toegang moet blijken waaraan deze casusregie moet voldoen) niet voldoende uitvoert zoals is afgesproken bij de start van het traject, zal die zorgaanbieder het volgende half jaar geen casusregie-verzoeken krijgen.
A6*	**Veiligheid cliënt** In het kader van de geboden hulp/ondersteuning wordt de veiligheid van de cliënt gewaarborgd.

	Uitwerking: - Het gaat om de professionele basishouding van de hulpverlener: deze hulpverlener dient zich te allen tijde af te vragen: ”Is het hier veilig voor de cliënt? Welke risico’s zijn er voor de cliënt? Hoe kan ik die voor de cliënt verhelpen? “. - Het is de verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder om risico’s te signaleren ten aanzien van de fysieke en sociale veiligheid van de cliënt. - Tevens wordt hiermee rekening gehouden bij de geboden hulp/ondersteuning: de professional houdt zicht op de veiligheid en neemt daarvoor benodigde acties en handelt daar naar. - De eventuele veiligheidsrisico’s en zijn/haar eigen verantwoordelijkheid zijn besproken met de cliënt en zijn/haar sociale netwerk.
A7*	**Kwaliteitssysteem** De zorgaanbieder werkt aantoonbaar aan kwaliteit: de inschrijver beschikt over een kwaliteitssysteem (beleid, protocol of beschreven werkwijze vertaald in een kwaliteitshandboek). Op het moment dat de zorgaanbieder voldoet aan de ISO 9001, HKZ certificering of een gelijkwaardige certificering, wordt automatisch voldaan aan deze eis. Indien de certificering wordt ingetrokken en/of niet wordt verlengd, dient de zorgaanbieder dit te allen tijde onverwijld door te geven aan de opdrachtgever. Indien de zorgaanbieder niet beschikt over een certificering ISO 9001, HKZ certificering of gelijkwaardig, dient de zorgaanbieder in het bezit te zijn van een kwaliteitshandboek. In dit kwaliteitshandboek zijn alle kwaliteitsdocumenten gebundeld en is de vindplaats van alle kwaliteitsdocumenten te achterhalen. Onder kwaliteitsdocumenten worden alle protocollen, richtlijnen, standard operating procedures (SOP's), werkinstructies, notities en andere voor het werkproces relevante geschreven teksten verstaan. Documenten waarin de kwaliteitsborging beschreven is, maken hier tevens deel van uit. Onder een kwaliteitsbeleid/werkend kwaliteitssysteem wordt tenminste verstaan: het systematisch uitvoeren van zelfevaluaties over de bereikte kwaliteit en de daaruit voortkomende verbeterplannen. Tevens bevat dit kwaliteitsbeleid werkinstructies en handelingsprotocollen die van toepassing zijn voor de uitvoering van de gecontracteerde opdrachten. Te denken valt aan een klachtenregeling, medicatieprotocol, agressieprotocol, calamiteitenprotocol, protocol meldcode die voldoet aan de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, protocol drang- en dwangmaatregelen en afspraken over gebruik verdovende middelen. De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de klachtenregeling en het calamiteitenprotocol zijn minimaal aanwezig en verwerkt in het kwaliteitssysteem en onderdeel van het kwaliteitshandboek. Medewerkers zijn op de hoogte van deze werkinstructies en handelingsprotocollen en handelen daar naar.
A8*	**Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling** Zorgaanbieder houdt zich bij de verlening van hulp/ondersteuning aan de toepassing (d.w.z. implementatie binnen de organisatie) van de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat wil zeggen dat de zorgaanbieder een meldcode moet hebben, deze geïmplementeerd moet zijn, dat volgens deze meldcode wordt gewerkt en dat het gebruik daarvan wordt bevorderd. Deze meldcode dient te voldoen aan de eisen zoals vastgelegd in de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

	Competenties in relatie tot de aanpak van kindermishandeling Indien van toepassing gebruikt de zorgaanbieder de door het NJi opgestelde richtlijn: "Competenties in relatie tot de aanpak van kindermishandeling". *(Zie bijlage 1 van dit document.)* <u>Definitie "kindermishandeling" conform Wmo 2015 en Jeugdwet:</u> *kindermishandeling:* elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel; <u>Definitie "huiselijk geweld" conform Wmo 2015 en Jeugdwet:</u> *huiselijk geweld:* lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring.
A9*	**Klachtenregeling** De zorgaanbieder heeft een effectieve en laagdrempelige regeling vastgelegd voor de afhandeling van klachten van cliënten en ten aanzien van gedragingen van de zorgaanbieder of haar medewerkers tegen een cliënt, conform vigerende wet- en regelgeving. Tevens wordt de cliënt geïnformeerd over de klachtenregeling en is deze makkelijk te vinden op de website van de betreffende zorgaanbieder. Naast dat de klachtenregeling makkelijk te vinden is voor een cliënt, is deze ook makkelijk te vinden door gemeenten, medewerkers van de organisatie (zorgaanbieder) en andere belanghebbenden. De zorgaanbieder stelt jaarlijks een openbaar klachtenjaarverslag op en publiceert dit op zijn website. In dit klachtenjaarverslag is minimaal beschreven: - hoeveel klachten zijn ingediend; - welke klachten zijn ingediend (beschrijving van de klacht, incl. het thema van de klacht); - de afhandelingstermijn (per klacht); - de wijze waarop de klachten zijn afgehandeld (per klacht); - de wijze van communicatie en opvolging van de klachten (per klacht); - welke verbetermaatregelen naar aanleiding van de klachten zijn genomen (per klacht). Zie artikel 4.2.1, 4.2.2 en 4.2.3 Jeugdwet ten aanzien van de klachtenregeling (= klachtencommissie). Zie artikel 3.2 Wmo 2015 ten aanzien van de klachtenregeling.
A10*	**Calamiteiten** De zorgaanbieder houdt zich bij de verlening van hulp/ondersteuning aan de toepassing van de meldplicht calamiteiten en de meldplicht geweld. Dit houdt in dat de zorgaanbieder iedere calamiteit, ieder geweldsincident en andere gebeurtenissen zoals aangegeven in het bijbehorende protocol *(zie bijlage xxx, in te vullen zodra gehele inhoud van contractering gereed is)* meteen aan de aangewezen toezichthoudend ambtenaar meldt waar de calamiteit zich voordoet. Voor aanbieders vanuit de Wmo 2015 is de toezichthoudend ambtenaar *<nog in te vullen, indien regio 1 partij heeft gekozen>.* Voor aanbieders vanuit de Jeugdwet is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) de instantie waar gemeld moet worden.

	Het protocol is alleen van toepassing op zorgaanbieders die hulp/ondersteuning bieden vanuit de Wmo 2015, echter voor aanbieders vanuit de Jeugdwet geldt dit protocol ook, maar dan alleen de artikelen met betrekking tot “andere gebeurtenissen”. Hierbij geldt voor aanbieders vanuit de Jeugdwet dat ook “andere gebeurtenissen” gemeld dienen te worden: in dit geval dienen deze gemeld te worden bij de betreffende gemeente waar de gebeurtenis heeft plaatsgevonden. *(NB.: Dit dient na vaststelling van het afsprakenkader nog verder uitgewerkt te worden per gemeente: waar dient deze zorgaanbieder Jeugd dit binnen de gemeente te melen?)* Onder “andere gebeurtenissen”, wordt onder andere verstaan: Gebeurtenissen met: - (potentieel) schadelijke impact op het stelsel van zorg en hulpverlening; - (potentiele) verstoring van de openbare orde en veiligheid en maatschappelijke onrust, waarbij reguliere processen niet volstaan om de negatieve impact te beheersen.
A11*	**Intern meldingssysteem incidenten/bijna incidenten** De zorgaanbieder reflecteert op eigen handelen en leert hiervan. Hiertoe behoort onder andere: - Er is een intern meldings/registratiesysteem voor incidenten, fouten en bijna fouten dat operationeel is (VIM: Veilig Incident Melden). Het melden, registreren, analyseren, verbeteren en terugkoppelen aan melder is georganiseerd en geborgd. - Het betreft incidenten of bijna incidenten, die zijn gekoppeld aan het handelen door zorgprofessionals. De opdrachtgever kan te allen tijde de VIM Meldingen opvragen.
A12	**Personeelsbeleid** Wanneer een organisatie personeel in dienst heeft of werkt met vrijwilligers dan dient de zorgaanbieder passend beleid te ontwikkelen en te implementeren op: - hoe de zorgaanbieder omgaat met opleiding en scholing, met als doel het behouden en verder ontwikkelen van kennis en kunde van het in te zetten personeel; - verantwoorde inzet van vrijwilligers, stagiaires, personeel in opleiding; - borging van een duurzame inzetbaarheid van medewerkers; - hoe de zorgaanbieder ervoor zorgt dat het personeel op de hoogte is van de laatste ontwikkelingen binnen de branche.
A13*	**Personeel: kwalificatie** De zorgaanbieder is zelf bekwaam en gekwalificeerd en/of beschikt over aantoonbaar bekwaam en gekwalificeerd personeel voor het uitvoeren van de gevraagde dienstverlening, zet voldoende gekwalificeerd personeel in en toont dit op verzoek aan.
A14*	**Personeel: VOG** Bestuurders (conform uittreksel KvK) en alle hulpverleners (alle medewerkers, inclusief uitzendkrachten, ZZP’ers, stagiaires en vrijwilligers) die direct contact hebben met cliënten zijn in het bezit van een Verklaring Omtrent Gedrag die bij indiensttreding niet ouder is dan 3 maanden en bij het inzetten op de gecontracteerde zorg door de Regio Centraal Gelderland, niet ouder dan 3 jaar. Dat betekent dat medewerkers in dienst bij de zorgaanbieder, die geen direct contact met de cliënt hebben, niet hoeven te beschikken over een VOG, met uitzondering van bestuurder(s) en met uitzondering van medewerkers die toegang hebben tot systemen waarin vertrouwelijke en gevoelige gegevens zijn opgeslagen. Indien zorgaanbieder met onderaannemers werkt, geldt deze eis ook voor de onderaannemers.

	De VOG is 3 jaar geldig: dat betekent dat bovengenoemde groepen, elke 3 jaar een nieuwe VOG dienen aan te vragen en te overleggen aan de werkgever (zorgaanbieder). Opdrachtgever kan te allen tijde een nieuwe VOG van de betreffende medewerker en/of bestuurder eisen: deze dient onverwijld overlegd te worden. Het volgende screeningsprofiel dient te worden aangevraagd: - Voor alle medewerkers met direct cliëntscontact geldt screeningsprofiel "Gezondheidszorg en welzijn van mens en dier". - Voor bestuurders geldt als volgt: een VOG rechtspersoon die niet ouder is dan 3 maanden bij eerste contractering met de regio. De VOG dient elke 3 jaar opnieuw te worden aangevraagd en te worden aangeleverd.
A15	**Signalerende functie** De zorgaanbieder heeft een actieve signalerende functie ten aanzien van de gezondheidssituatie, de leefomstandigheden en de sociale omgeving van de cliënt. Van de zorgaanbieder wordt verwacht dat alle in te zetten medewerkers in staat zijn deze signalerende taak, gericht op de keten van zorg en ondersteuning in het gehele verzorgingsgebied uit te voeren en hun signalering binnen hun organisatie neer te leggen.
A16	**Informatievoorziening en website** De zorgaanbieder beschikt over een website, waar hij tenminste op publiceert: - een actueel overzicht van de gecontracteerde producten en diensten aan cliënten; - de klachtenregeling incl. het klachtenjaarverslag; - wijze van omgaan met privacy (AVG); - wachtlijsten/wachttijden; - eventuele certificeringen; - telefoonnummer en/of andere contactgegevens van de organisatie, incl. tijden waarop de organisatie bereikbaar is. De cliënt ontvangt op zijn of haar verzoek, van de zorgaanbieder de voor hem/haar van belang zijnde informatie, mondeling en/of schriftelijk.
A17*	**Rechten van de cliënt en gedragscode** De hulp/ondersteuning wordt verstrekt met respect en in achtneming van de rechten van de cliënt: - De cliënt voelt zich op zijn/haar gemak op de plaats waar de hulp/ondersteuning wordt geboden; - De zorgaanbieder staat open voor wensen, aanwijzingen, vragen en kritiek van de cliënt; - Er zijn met de cliënt afspraken (schriftelijk/digitaal) gemaakt over gegevensuitwisseling die passen binnen het privacy statuut van de aanbieder. - De cliënt kan participeren in een cliëntenraad of een vergelijkbaar platform, conform onderstaande uitgangspunten: - voor aanbieders Wmo geldt dat in de gemeentelijke verordening is vastgelegd bij welke voorzieningen een regeling voor medezeggenschap is vereist (Wmo 2015 artikel 2.1.3 lid 2); - voor aanbieders Jeugdhulp geldt dat iedere jeugdhulpaanbieder en iedere gecertificeerde instelling een cliëntenraad instelt (Jeugdwet artikel 4.2.5 lid 1). Verder houden medewerkers zich aan de door de zorgaanbieder vastgestelde gedragscode welke schriftelijk is vastgelegd, waarbij aandacht wordt besteed aan de volgende thema's: - Correcte cliënt bejegening; - Servicegerichte en klantvriendelijke instelling;

	- Inlevingsvermogen en hulpvaardigheid; - Respecteren ziens-, geloofs- en zijnswijze van de cliënt; - Privacy, geheim te houden al hetgeen is toevertrouwd; - Integriteit van de medewerkers (als voorbeeld beleid op het aannemen van cadeaus c.q. schenkingen, etc.).
A18	**Vaste zorg/hulpverlener** De zorgaanbieder draagt ervoor zorg dat de aangeboden individuele ondersteuning door zo weinig mogelijk verschillende medewerkers wordt uitgevoerd. De zorgaanbieder streeft ernaar de cliënt een vaste medewerker toe te wijzen. De mogelijkheid dient te bestaan dat cliënt bij ontevredenheid een andere medewerker krijgt toegewezen, onverlet de keuze van cliënt om tot opzegging van de ondersteuningsovereenkomst met zorgaanbieder over te gaan en te kiezen voor een andere zorgaanbieder.
A19	**Passende vervanging bij afwezigheid zorg/hulpverlener** De zorgaanbieder draagt zorg voor passende vervanging bij afwezigheid (bijvoorbeeld door ziekte of in het geval van vakantie) van de vaste medewerker. Bij vervanging wordt rekening gehouden met de situatie van de cliënt, tenzij de cliënt zelf aangeeft geen gebruik te willen maken van vervangende dienstverlening.
A20	**Effectiviteit behandeling/outcome** De zorgaanbieder levert periodiek bij Regio Centraal Gelderland een rapportage aan met daarin outcome/output indicatoren: cliënttevredenheid, doelrealisatie, uitval/reden van beëindiging. Tevens levert de jeugdhulpaanbieder deze gegevens aan het CBS aan. Zie voor een uitwerking hiervan bijlage …. *(in te vullen zodra inhoud van gehele contractering gereed is).*
A21	**VIR** Zorgaanbieder maakt, indien van toepassing, gebruik van de verwijsindex risicojongeren (VIR) en onderneemt de benodigde acties. Dit geldt voor jongeren tot 23 jaar.
A22	**Administratieprotocol** Aanbieders werken conform het landelijke standaard administratieprotocol (Inspanningsgericht van het Ketenbureau I-sociaal domein), dat onderdeel is van de contractering. Dit protocol is nog in ontwikkeling en heft als invoeringsdatum 01-01-2020 of 01-04-2020. De daaraan gekoppelde afsprakenkaart maakt onderdeel uit van de contractering. Zie voor een uitwerking hiervan bijlage …. *(in te vullen zodra inhoud van gehele contractering gereed is).*
A23	**Cliëntgebonden uren** De aanbieder houdt zich aan de vastgelegde eisen ten aanzien van de cliëntgebonden uren. Zie voor een uitwerking hiervan bijlage …. *(in te vullen zodra inhoud van gehele contractering gereed is).*

B. Kwaliteitseisen Jeugd	
B1	**Doorgaande zorglijn/Toekomstplan** Jeugdzorgaanbieders dragen zorg voor een goede doorgaande zorglijn van 18- naar 18+, waarbij de jeugdige integrale ondersteuning op maat wordt geboden, waarbij zo min mogelijk belemmering wordt ondervonden door de overgang van 18- naar 18+. Zij starten, samen met de jeugdige, op 16 jarige leeftijd met het maken van een toekomstplan, gericht op meerdere leefgebieden. De regisseur vanuit het lokale (zorg)team wordt daar uitdrukkelijk bij betrokken. Netwerkondersteuning maakt nadrukkelijk onderdeel uit van het toekomstplan. De jeugdzorgaanbieder dient ervoor te zorgen dat de jeugdige geen hinder ondervindt als diegene van het ene naar het andere domein doorstroomt of wanneer de ondersteuningsvraag zich over meerdere domeinen uitstrekt. Het toekomstplan kan onderdeel zijn van het ondersteuningsplan (zie eis A1).
B2*	**Vakbekwaamheid** De (medewerkers van) jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen moeten verantwoorde hulp verlenen. Deze verplichting is uitgewerkt in de norm van de "Verantwoorde werktoedeling" zoals opgenomen in het Kwaliteitskader Jeugd. Professionals in de jeugdzorg of jeugd GGZ dienen aangesloten te zijn bij een organisatie die checkt of voldaan wordt aan de eisen van vooropleiding, nascholing en bijscholing. Als gemeenten kiezen we voor: Stichting Register Vaktherapeutische Beroepen (SRVB), Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ), Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie (NVRG), Vereniging voor Gedrags- en Cognitieve therapieën (VGCt), Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO), Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en het Register aangaande/vanuit de Wet op de Beroepen in de individuele Gezondheidszorg (BIG). Uitgangspunt is altijd dat een professional lid moet zijn van SKJ, BIG of SRVB en daarnaast kan de specialisatie worden aangetoond met registraties van beroepsverenigingen. Per opleidingsniveau gelden de volgende kwaliteitscriteria: Opleidingsniveau HBO: • Aantoonbaar HBO diploma in zorg & welzijn. • Registratie bij SKJ (bijvoorbeeld ambulant begeleiders) of registratie bij SRVB (vaktherapeuten, die niet meer bij SKJ kunnen registreren). Opleidingsniveau HBO+: • Aantoonbaar HBO diploma in zorg & welzijn. • Aangevuld met een aantoonbaar diploma van een POST HBO opleiding. Hier kan bijvoorbeeld onder vallen: o Erkend gedragstherapeutisch werker (met registratie bij VGCT) o Erkend systeemtherapeutisch werker (met registratie bij STW, NVRG) • Registratie bij SKJ (bijvoorbeeld ambulant begeleiders) of registratie bij SRVB (vaktherapeuten, die niet meer bij SKJ kunnen registreren). Opleidingsniveau WO: • Aantoonbaar WO-diploma Orthopedagogiek of Psychologie o Erkend, dus geregistreerd orthopedagoog (NVO) • Erkend, dus geregistreerd kinder- en jeugdpsycholoog (NIP)Registratie bij SKJ

	Opleidingsniveau WO+:
	• Aantoonbaar diploma Master WO in zorg en welzijn, bijvoorbeeld Orthopedagogiek of Psychologie (Post doc 2 tot 4 jaar).
	• Aangevuld met een diploma van een postdoctorale opleiding, die leidt tot:
	  ○ Erkend, dus geregistreerd gedragstherapeut (VGCT registratie)
	  ○ Erkend, dus geregistreerd systeemtherapeut (NVRG registratie)
	  ○ Erkend, dus geregistreerd orthopedagoog generalist (NVO, registratie Orthopedagoog Generalist)
	  ○ Erkend, dus geregistreerd GZ-psycholoog (BIG registratie)
	  ○ Erkend, dus geregistreerd psychotherapeut (BIG registratie)
	• Registratie bij SKJ
	
	Opleidingsniveau WO++:
	• Boven op de postdoc-opleiding genoemd onder WO+ (diploma Master WO) is een specialistische opleiding tot psychotherapeut (met aanvullende GZ of KP-opleiding) of klinisch (neuro) psycholoog noodzakelijk (Post doc 4 jaar of meer).
	• Aangevuld met een diploma van een postdoctorale opleiding, die leidt tot:
	  ○ Erkend, dus geregistreerd GZ-psycholoog (BIG registratie)
	  ○ Erkend, dus geregistreerd klinisch psycholoog (BIG registratie)
	
	Opleidingsniveau AMS
	• Aantoonbaar diploma afronding specialisatie psychiatrie.
	• Erkend, dus geregistreerd psychiater (BIG register).
	
	Zorgaanbieders die niet geregistreerd zijn of dat hoeven te zijn, mogen alleen maar producten inzetten die voldoen aan de daarvoor beschreven indicatoren in het schema “Verantwoorde werktoedeling”. *(Zie bijlage 2 van dit document).*

** Onder andere deze eisen worden getoetst na voorlopige gunning.*
Voor een geheel overzicht welke eisen (minimaal) worden getoetst (gedurende het gehele proces van contractering), behalve de eisen zoals genoemd in dit kwaliteitskader, zie bijlage xxx (in te vullen zodra gehele inhoud van de contractering definitief is).

Uitgangspuntennotitie PGB Arnhem 2017

Concept: oktober 2016

1 Inleiding 2

2 Waarom kiezen mensen voor een PGB? 2

3 Wettelijk kader 3

4 Uitgangspunten Arnhems PGB-beleid 3

5 PGB-tarief en eigen bijdrage 6
5.1 Eigen bijdrage 6

6 Kwaliteit en verantwoording 7
6.1 Kwaliteitseisen 7
6.2 Verantwoording 7
6.3 Tegengaan oneigenlijk gebruik en fraude 7

7 Communicatie 8

Bijlage 1: Toelichting op ondersteuningsvormen waarbij geen PGB mogelijk is 9
Bijlage 2: Beoordelingsvragen informele zorg en PGB 10

1 Inleiding

De gemeente verstrekt momenteel persoonsgebonden budgetten (PGB) aan inwoners die gebruik maken van de Wmo, namelijk voor huishoudelijke hulp, vervoersvoorzieningen en hulpmiddelen. Per 2015 zijn daar de taken: AWBZ begeleiding, Beschermd wonen en Jeugd bijgekomen. Bij deze nieuwe taken kunnen inwoners onder voorwaarden kiezen voor een PGB.
Het PGB bestaat uit een geldbedrag waarmee mensen die in aanmerking komen voor zorg of ondersteuning, zelf de benodigde hulp kunnen inkopen. Het is bedoeld als alternatief voor een individuele (maatwerk) voorziening in natura. Een voorziening in natura is ondersteuning die rechtstreeks door een zorginstelling wordt geleverd, welke de gemeente gecontracteerd heeft. Dit wordt ook wel Zorg in natura of ZIN genoemd.
Het kabinet heeft in de Jeugdwet en de Wmo opgenomen dat het persoonsgebonden budget (PGB) vanaf 2015 beschikbaar blijft voor inwoners. In deze uitgangspuntennotitie is het PGB-beleid verder uitgewerkt. U leest de belangrijkste keuzes die de medewerkers/coaches van het wijkteam maken bij het verlenen van een PGB . Ook informeren wij u over de regels waar de budgethouders rekening mee moeten houden. In de bijlagen zijn deze keuzes vertaald naar nieuwe gemeentelijke uitvoeringsregels en de uurtarieven waarmee de ondersteuning voor een PGB-dienst kan worden gecontracteerd.

2 Waarom kiezen mensen voor een PGB?

De belangrijkste redenen waarom mensen die zorg nodig hebben kiezen voor een PGB zijn volgens Per Saldo[1]:

- zelf de regie over het leven hebben;
- zelf kiezen welk werk of studie ze doen,;
- zelf kiezen hoe ze hun gezinsleven inrichten, hoe ze omgaan met vrienden etc.

Het PGB helpt de mensen die zorg nodig hebben om zelf een zorgverlener te vinden waarmee er een ‘klik’ is en die past bij hun geloofsovertuiging, levensbeschouwing of culturele achtergrond. Een PGB is voor veel mensen geen doel op zich maar een middel om de zorg te krijgen die past bij hun levensstijl en ritme.

Belangrijke argumenten om te kiezen voor een PGB en die te maken hebben met eigen regie, zijn:

1. De zekerheid van een vaste hulpverlener die zich voor langere tijd aan het individu/gezin verbindt.
2. De inwoner heeft zorg nodig die vooraf slecht in te plannen is.
3. De inwoner heeft zorg nodig op verschillende tijden op de dag.
4. De inwoner heeft zorg nodig op veel korte momenten op de dag.
5. Er is zorg nodig op ongebruikelijke tijden (bv. tussen 23.00 uur en 7.00 uur).
6. Er is 24-uurszorg nodig.
7. Er is zorg nodig op verschillende locaties.
8. De mogelijkheid om een zorgverlener te kiezen die past bij voorkeuren van het individu/gezin.

De keuze voor het PGB kan ook een negatieve keuze zijn. Dit is het geval wanneer de zorgvrager eigenlijk liever zorg in natura wil, maar reguliere zorginstellingen deze zorg niet (kunnen) leveren of de gemeente dit (nog) niet heeft gecontracteerd.

[1] Per Saldo is een belangenvereniging voor mensen met een persoonsgebonden budget

3 Wettelijk kader

De Jeugdwet en de Wmo2015 beogen met het PGB voldoende keuzevrijheid te waarborgen. In de wetten staat hierover: 'als een inwoner (danwel zijn ouders in geval van een jeugdige) dit wenst, verstrekt het college een PGB die hem in staat stelt ondersteuning behorend tot de individuele voorziening (Jeugd) danwel maatwerkvoorziening (Wmo) van derden te betrekken.

Voorwaarden conform de Jeugdwet en Wmo2015 voor de verstrekking van een PGB zijn:

- Een inwoner (danwel zijn ouders) moet, naar het oordeel van het college, op eigen kracht voldoende in staat zijn tot een redelijke waardering van zijn belangen. Hij/zij moet met hulp uit zijn sociale netwerk of van een wettelijk vertegenwoordiger in staat zijn de aan een PGB verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren.
- Een inwoner (danwel zijn ouders) stelt dat hij de maatwerkvoorziening als PGB geleverd wenst te krijgen (Wmo 2015). Of dat de voorziening die een gecontracteerde aanbieder levert niet passend is (Jeugdwet).
- Naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de ondersteuning van goede kwaliteit is en bijdraagt aan het beoogde resultaat.

Daarnaast staat in de wetten over de volgende onderwerpen genoemd:

- *Informele hulp:* De gemeente kan bepalen onder welke voorwaarden (wat betreft het tarief) de persoon die een PGB krijgt ondersteuning kan betrekken van een persoon die behoort tot zijn sociaal netwerk (informele hulp).
- *Doelmatigheid:* Een PGB kan worden geweigerd voor zover de kosten van het betrekken van de ondersteuning via een PGB hoger zijn dan de kosten van de individuele voorziening/ maatwerkvoorziening in natura. Een inwoner kan in dat geval eventueel zelf meerkosten betalen.
- *Geen PGB*: In de Jeugdwet is opgenomen dat geen PGB verstrekt hoeft te worden als het gaat om een minderjarige die een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering heeft gekregen. Ook hoeft geen PGB verstrekt te worden indien een jeugdige is opgenomen in een gesloten accommodatie. Verder is het vergoeden van Bemiddeling uit het PGB niet toegestaan.
- *Kwaliteit:* In beide wetten staat aan welke kwaliteitseisen de ondersteuning moet voldoen (o.a. veilig, doeltreffend en cliëntgericht).
- *Eigen bijdrage:* Indien er sprake is van een op te leggen eigen bijdrage (ter overweging aan de gemeente) dan int het CAK dit bedrag. Op deze wijze is de anticumulatie geregeld. Hiermee betaalt een inwoner voor alle individuele (maatwerk) voorzieningen samen nooit meer dan haalbaar is op grond van zijn inkomen.
- *Trekkingsrecht SVB*: Per 1 januari 2015 is het landelijke trekkingsrecht ingevoerd. Hierbij krijgen PGB-houders geen geld meer op de rekening maar beheert de SVB het geld. Burgers geven aan wie hen welke ondersteuning verleent middels zorgovereenkomsten. Nadat de ondersteuning is geleverd gaat de SVB over tot uitbetaling aan de hulpverlener (tot een maximum van het PGB-bedrag). De SVB toetst ook de zorgovereenkomsten die PGB-houders afsluiten op arbeidsrechtelijke aspecten.

4 Uitgangspunten Arnhems PGB-beleid

Het landelijk beleid biedt de ruimte voor individuele gemeenten om hier nadere invulling aan te geven. Deze paragraaf geeft de belangrijkste beleidsuitgangspunten voor de (centrum)gemeente Arnhem weer. Deze uitgangspunten gelden voor zowel de Jeugdhulp als voor de Wmo 2015. Wanneer er verschillen bestaan, vanwege ofwel de wetgeving ofwel vanwege uitvoeringspraktijk staat dit steeds expliciet benoemd.

1. De zelfredzaamheid van de inwoner staat altijd centraal. Deze leidt tot het stellen van doelen en het bepalen van een aanpak in het Mijn Plan / Ons Plan. Van daaruit beoordeelt en beslist de medewerker/coach van het wijkteam of een individuele of maatwerkvoorziening noodzakelijk is. En tenslotte wordt bepaald welke (leverings-) vorm het beste bijdraagt aan de gestelde doelen: de Zorg in Natura (ZIN) of het Persoonsgebonden Budget (PGB). De ZIN of het PGB worden dus altijd gekoppeld aan de afgesproken doelen in Mijn Plan / Ons Plan.
   Als een inwoner overweegt om met een PGB zorg in te kopen bij een gecontracteerde ZIN aanbieder, dan worden de overwegingen van de inwoner besproken.

2. Het PGB is in beginsel beschikbaar voor alle Arnhemmers die in aanmerking komen voor ondersteuning op grond van de Jeugdwet en/of Wmo 2015. Wel is het van belang dat Arnhemmers die een PGB willen een bewuste keuze maken en weten welke verantwoordelijkheden daarmee samenhangen. We noemen dit daarom een 'Ja, mits' beleid. Voor wat betreft het laatste gaat het niet alleen om het beheren van het budget maar ook om het aansturen van de hulp (regievoeren). Ook moet de geleverde zorg van voldoende kwaliteit zijn. De medewerker/coach van het wijkteam toetst of aan de voorwaarden is voldaan.

3. In het geval de inwoner zelf niet beschikt over de benodigde vaardigheden om de regie te voeren over het PGB, kan in een aantal situaties toch een PGB worden verstrekt. Zo kan bijvoorbeeld iemand uit het netwerk of een wettelijk vertegenwoordiger de regierol op zich nemen.
   Ook als de inwoner door iemand anders voor hem de regie wil laten voeren over het PGB, dan beoordeelt de medewerker/coach van het wijkteam op basis van de individuele situatie of een PGB toegekend kan worden. Waarbij vergelijkbare afwegingscriteria gelden als bij beoordeling van een inwoner. Een belangrijk punt ter overweging daarbij is dat geen sprake mag zijn van een onwenselijke vermenging van rollen. Slechts in bepaalde uitzonderingssituaties (blijkend uit het zorg- en budgetplan dat voorligt) is het toegestaan dat het aansturen van de hulp en het uitvoeren van de ondersteuning in één hand ligt.

   Specifiek aandachtspunt hierbij is de rol van een bewindvoerder. Bewindvoerders zijn wettelijk vertegenwoordigers die kunnen ondersteunen bij met name de financiële en administratieve kant van het PGB. In de praktijk blijkt dat er regelmatig situaties voorkomen waarbij inwoners zelf onvoldoende in staat zijn om regie te voeren over het PGB (zorginhoudelijk en financieel) en dat daarom een bewindvoerder wordt ingezet. De bewindvoerder vervult veelal geen regierol op de inhoud en invulling van de zorg. Daarom kiest de gemeente Arnhem ervoor om een bewindvoerder alleen toe te staan als deze zelf betrokken kan en wil zijn bij de regie op de zorginhoud (in afstemming met de inwoner). Of wanneer er naast een bewindvoerder een andere regievoerder op de zorginhoud is (inwoner zelf of iemand uit zijn netwerk). Onder regie op de zorginhoud door een bewindvoerder verstaan we:
   - Op de hoogte van de zorgbehoefte van de inwoner zoals ook vastgelegd in MijnPlan / OnsPlan;
   - Betrokken bij de inhoudelijke afspraken met zorgverleners over de inhoud van en momenten van ondersteuning;
   - Betrokken bij de evaluatie van de geboden ondersteuning door de aanbieder en inwoner.

   Wanneer hieraan niet wordt voldaan en de bewindvoerder ‘slechtst’ de financiële en administratieve kant uitvoert is dit een grond om het verzoek tot een PGB af te wijzen.

4. Conform de Jeugdwet zijn een aantal onderdelen uitgesloten van het PGB:
   - Jeugdbescherming en Jeugdreclassering
   - Gesloten Jeugdzorg
   - Crisishulp en Spoedeisende Zorg
   - Pleegzorg

- Voor Jeugd: Wonen met behandeling GGZ en de Zorgzwaartepakketten (Licht) Verstandelijk Gehandicapten 4 en 5
- Voortgezette Diagnostiek

Zie bijlage 1 voor een toelichting.

5. Daarnaast is er in het kader van doelmatigheid geen PGB mogelijk voor collectief vervoer ook wel sociaal vervoer (zorgtaxi of Stadsregiotaxi). Zie bijlage 1 voor een toelichting.

6. Coördinatie kan ook niet worden ingekocht met een PGB. Dit komt omdat we van PGB-houders verwachten dat zij zelf voldoende regie kunnen voeren. Waardoor het inkopen van coördinatie niet passend is. Zie bijlage 1 voor een nadere toelichting.

7. Het is mogelijk om met een PGB zorg in te kopen bij een persoon uit het sociale netwerk. Dit noemen we informele ondersteuning. Dit is het geval wanneer de ondersteuning van het sociaal netwerk buiten datgene valt van wat redelijkerwijs van dit netwerk verwacht mag worden. Overbelasting dient daarbij voorkomen te worden. Wijkteams toetsen hierop. Ook moet de ondersteuning van voldoende kwaliteit zijn (net zoals dat geldt voor de Zorg in natura).

   Daarnaast kan een PGB ingezet worden voor andere niet-professionele zorgverleners, die niet direct uit het sociale netwerk komen. Deze zaken passen bij de gemeentelijke koers die is uitgezet. Bij deze koers wordt juist een groter beroep gedaan op de eigen kracht en de zelfredzaamheid van inwoners en hun sociale netwerk. Ondersteuning bieden op maat waar nodig sluit aan bij deze koers. Voor informele ondersteuning en niet-professionele hulp zal een ander - lager - PGB tarief worden vastgesteld dan voor professionele hulp. Bij het vaststellen hiervan in relatie tot PGB kunnen de vragen in bijlage 2 als handvat dienen.

8. Het is toegestaan dat meerdere budgethouders samen ondersteuning inkopen met het PGB. Dit gebeurt bijvoorbeeld in gezamenlijke woonprojecten of andere vormen van collectieve zorgverlening. Het zorgdoel, de aanvraag, afhandeling en verantwoording blijft wel individueel.

5 PGB-tarief en eigen bijdrage

In de bijlage zijn de PGB-tarieven 2017 opgenomen (bij de Nadere regels voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2017). Hieraan ten grondslag liggen de volgende keuzes:

- We proberen het aantal tarieven te beperken.
- Wanneer de budgethouder kiest voor een duurdere voorziening dan betaalt de budgethouder de meerkosten zelf.
- Er bestaan verschillen in de tarieven voor formele en informele zorg.

5.1 Eigen bijdrage

Wanneer een inwoner via de Wmo een maatwerkvoorziening krijgt, moet hij of zij daarover een eigen bijdrage betalen. Dat geldt zowel voor de Zorg in natura als voor een PGB. De eigen bijdragen worden berekend op basis van het verzamelinkomen en vermogen van 2 jaar geleden (=peiljaar). Het CAK berekent en int de eigen bijdragen. De budgethouder ontvangt dus een PGB via het trekkingsrecht om ondersteuning in te kopen en betaalt daarnaast een eigen bijdrage. Het CAK hanteert bij de berekening een anti-cumulatiebeding. Dat betekent dat wanneer inwoners ondersteuning ontvangen vanuit meerdere wetten (bijvoorbeeld vanuit zowel de Wmo als de Wlz), er geen opeenstapeling van eigen bijdragen plaats mag vinden. Personen met een minimuminkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen een collectieve ziektekostenverzekering bij Menzis afsluiten via de gemeente. Via die verzekering kunnen zij een gedeelte van de aan het CAK betaalde eigen bijdrage declareren.

6 Kwaliteit en verantwoording

6.1 Kwaliteitseisen

Een PGB-houder is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg die hij inkoopt. Immers, niet de gemeente, maar de PGB-houder zelf kiest de aanbieder en maakt de afspraken. De PGB-houder zelf is hiermee opdrachtgever of werkgever voor de door hem ingehuurde ondersteuning.
De gemeente moet formeel toetsen of de kwaliteit voldoende geborgd is en beoordelen of de ingekochte hulp veilig, doeltreffend en cliëntgericht is. De gemeente zal hierbij meewegen of de diensten, hulpmiddelen en andere maatregelen in redelijkheid geschikt zijn voor het doel waarvoor het PGB wordt verstrekt.
Deze eisen worden vooraf aan de inwoner kenbaar gemaakt en vastgelegd in Mijn Plan / Ons Plan.
Specifiek voor beschermd wonen geldt dat hier kritisch wordt bekeken op welke wijze ongeplande zorg wordt georganiseerd.

Wanneer de ingekochte hulp niet voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen kan het college besluiten geen PGB te verstrekken of het PGB te beëindigen en eventueel terug te vorderen.
De kwaliteit en effectiviteit van de ondersteuning zal gemonitord worden. Denk hierbij aan periodieke gesprekken met inwoners die gebruik maken van een PGB, steekproefsgewijze controles en het reageren op signalen van de SVB of anderen binnen of buiten de gemeente. De controle op de kwaliteit van de hulp en ondersteuning blijft primair liggen bij de budgethouder.

6.2 Verantwoording

Met de invoering van het trekkingsrecht vindt de verantwoording van PGB's vooraf plaats. Elke PGB-houder moet vooraf een zorgovereenkomst aanleveren bij de Sociale Verzekeringsbank. Daarin staat beschreven bij wie of bij welke zorgaanbieder hij de ondersteuning wil inzetten, de gegevens van die persoon of instelling, om wat voor soort ondersteuning het dan gaat en om wat voor bedrag. Alleen nadat de SVB en gemeente deze zorgovereenkomst hebben ontvangen, kan zij de hulpverlener betalen. De SVB toetst deze overeenkomsten arbeidsrechtelijk. De gemeente voert een zorginhoudelijke toets uit op basis van de afspraken in Mijn Plan / Ons Plan.

6.3 Tegengaan oneigenlijk gebruik en fraude

Wij willen op de volgende wijze het oneigenlijk gebruik en misbruik tegengaan:

- Het college streeft er naar om terugvordering achteraf te voorkomen. De gemeente zal daarom alle zorgovereenkomsten toetsen die budgethouders sluiten, voordat betalingen aan deze hulpverleners plaatsvinden.
- Nieuwe inwoners die gebruik maken van ondersteuning (of vertegenwoordigers) kiezen bewust voor een PGB en kennen hun verantwoordelijkheden en kunnen met deze verantwoordelijkheid omgaan. De coaches van het wijkteam informeren inwoners goed tijdens het Keukentafelgesprek of in de onderzoeksfase over zowel de rechten als de plichten van een PGB;
- Periodieke check op inzet van het PGB: minimaal één keer per jaar bespreekt het wijkteam met de PGB-houder of de inzet van het PGB-budget heeft bijgedragen aan de afgesproken doelen in Mijn Plan / Ons Plan en de actuele situatie van de inwoner of het gezin. Dit gesprek kan aanleiding geven tot het bijstellen van het PGB-budget.
- Helder communiceren over welke kosten wel en niet voor PGB-vergoeding in aanmerking komen.

7 Communicatie

De algemene communicatie van de gemeente Arnhem over persoonsgebonden budgetten verloopt via de website www.zodoenwehetinarnhem.nl . Inwoners kunnen ook contact opnemen met het KCC, tel. 088-2260000. Praktische informatie over de werkwijze van de sociale verzekeringsbank is te vinden via www.svb.nl. Informatie over de eigen bijdrage en inning daarvan is te vinden op www.hetcak.nl.

Bijlage 1: Toelichting op ondersteuningsvormen waarbij geen PGB mogelijk is

- **Jeugdbescherming, Jeugdreclassering en Gesloten Jeugdzorg**
  Wettelijk is geregeld dat Jeugdbescherming en jeugdreclassering niet in aanmerking komen voor een PGB. Gesloten Jeugdzorg wordt ook uitgesloten, omdat de kwaliteit van deze zorg uiterst belangrijk is en alleen uitgevoerd kan worden door gecertificeerde instellingen.
- **Crisishulp/ crisisopvang/ spoedeisende zorg**
  Wanneer in geval van crisis direct hulp moet worden ingezet, is er geen tijd om een plan op te stellen, de hoogte van het PGB te bepalen en een zorgovereenkomst te sluiten met een hulpverlener/organisatie. Bovendien moet deze hulp voldoen aan kwaliteitseisen. Voor crisishulp is het om deze redenen niet mogelijk een PGB te ontvangen.
- **Pleegzorg**
  De opvang van een kind door een pleegouder, is uitgesloten van het PGB. Voor deze zorg kan namelijk een pleegzorgvergoeding worden ontvangen. Dit is een onkostenvergoeding dat niet als inkomen wordt gezien en verschilt daarmee van het PGB. Via de organisatie pleegzorg is kwaliteit en begeleiding van het pleeggezin geborgd. Voor de zorg die een kind extra nodig heeft, kan een (pleegzorg)ouder wel een PGB ontvangen.
- **Wat betreft Jeugd: Wonen met behandeling GGZ en de Zorgzwaartepakketten (Licht) Verstandelijk Gehandicapten 4 en 5**
  Vanaf 2011 is het niet meer mogelijk om voor het eerst een PGB te ontvangen voor alle ZZP's-GGZ met behandeling (de GGZ-B pakketten) en de zzp's LVG4 en 5 en zzp SGLVG. Deze ZZP’s zijn daarom niet opgenomen in de tabellen.
- **Voortgezette diagnostiek**
  Voortgezette diagnostiek is onderdeel van de onderzoeksfase. Aan de hand van diagnostiek wordt een ondersteuningsplan opgesteld en bepaald welke voorzieningen moeten worden ingezet. Diagnostiek moet voldoen aan specifieke kwaliteitseisen. Het ligt daarom niet voor de hand om voor deze zorgvorm een PGB te verstrekken.
- **Collectief vervoer (sociaal vervoer)**
  Wanneer collectief vervoer niet door inwoner of netwerk gerealiseerd kan worden, gaat de coach samen met de inwoner op zoek naar een passende oplossing.
- **Coördinatie (regie voeren)**
  Een budgethouder komt in principe alleen in aanmerking voor een PGB als hij zelf (of een vertegenwoordiger) op verantwoorde wijze regie kan voeren. Een budgethouder kan daarom niet met het PGB de coördinatie-taak inkopen, deze rol vervult de budgethouder immers zelf of is belegd bij een vertegenwoordiger.

Bijlage 2: Beoordelingsvragen informele ondersteuning en niet professionele hulp in het PGB

Bij de beoordeling van de mogelijkheid tot betaling van een informele of niet-professionele zorgverlener voor zijn diensten, zal het volgende tijdens de onderzoeksfase worden meegewogen:

- Als eerste moet de budgethouder zijn keuze motiveren om een informele of niet professionele zorgverlener met het PGB in te schakelen.
- De informele of niet professionele zorgverlener mag daarbij op geen enkele wijze druk op de budgethouder hebben uitgeoefend bij zijn besluit om de informele of niet professionele zorgverlener te betalen voor zijn diensten.
- Is de informele of niet professionele zorgverlener in staat om de gevraagde hulp te bieden (mag niet te zwaar zijn)?
- Is de kwaliteit van de geboden hulp voldoende geborgd?
- Is er sprake van verlies aan inkomsten? Dit is het geval wanneer de informele zorgverlener behoort tot de beroepsbevolking en door de geboden hulp minder kan deelnemen aan de arbeidsmarkt. Er is geen sprake van inkomstenverlies wanneer de informele zorgverlener een uitkering ontvangt.

Voorbeeld Tool voor wijkcoaches

(NB; dit zijn geen richtlijnen, worden niet vastgesteld door College)

In dit overzicht wordt een eerste aanzet gegeven als handvat voor de wijkcoaches/Sociale Wijkteams Arnhem. Daar waar de Beleidsregels en Richtlijnen ingaan op het wettelijke kader (het WAT), is dit een verdere uitwerking en invulling (het HOE). Per onderwerp wordt aangegeven of deze vorm van Jeugdzorg wel of niet onder de Jeugdwet valt en wordt een toelichting gegeven.

Met name voor de de vormen Begeleiding en Behandeling op scholen van de jeugdige is er een grijs gebied, dat zowel onder de verantwoordelijkheid van de school valt als onder de Jeugdwet. De wettelijke verdeling is het uitgangspunt. Er ligt een maatschappelijke opdracht om aanvullend op elkaar te zijn waar nodig. Er wordt samen met het onderwijs gewerkt aan aanvullende richtlijnen voor inzet van passende jeugdhulp binnen het onderwijs. Er vindt nog afstemming met de partijen binnen het onderwijs plaats over het maximum aantal uren Jeugdhulp. Eveneens wordt verkend of er bij onduidelijke situaties (situaties waarin zowel sprake is van onderwijsdoelen als van jeugdhulpdoelen) mogelijk kosten voor inzet voor passende begeleiding kunnen worden gedeeld tussen onderwijs en gemeente.

Onderwerp	**WEL Jeugdwet**	**GEEN Jeugdwet**	**GRIJS gebied**	**Toelichting en Richtlijn**
ADHD	X			• Diagnose en behandeling jeugdpsychiater of kinderarts (zie Richtlijn Behandeling Jeugd). • Onderwijs is verantwoordelijk voor de begeleiding of ondersteuning die gericht is op het goed kunnen volgen van onderwijs.
BSO plus	X 'de plus'	X 'naschoolse opvang'		De ouders betalen de naschoolse opvang (vanuit de wet kinderopvang) en de gemeente bekostigt de extra ondersteuningsbehoefte (vanuit de Jeugdwet): de 'plus'. Deze 'plus' wordt afgegeven aan de hand van het aantal uren per dag de jeugdige gebruik maakt van de naschoolse opvang. Onder BSO+ kan zowel begeleiding als lichtere vormen van behandeling geleverd worden. (zie Richtlijn Behandeling).
Dyslexie	X			• Diagnose en behandeling EED (zie Richtlijn Behandeling Jeugd). • Vanuit onderwijs en aanbieders wordt gewerkt met het Landelijk protocol Dyslexie (NKD). Een Jeugdige moet op drie

				verschillende toetsmomenten 3 keer E scoren. • Vergoeding vanuit de Jeugdwet geldt alleen voor jeugdige in de basisschoolleeftijd. Zit de jeugdige op het Voortgezet Onderwijs, dan zijn de ouders verplicht om de zorg zelf te betalen. • De diagnosefase bestaat uit maximaal 12 uur. De duur van de indicatie is maximaal 5 maanden. • De behandelfase bestaat uit maximaal 60 uur. De duur van de indicatie is maximaal 18 maanden. • Uitgangspunt is dat geen verleningen worden verleend. Alleen in zéér uitzonderlijke gevallen kan verlening van de diagnose en behandeling plaatsvinden. De aanbieder motiveert/onderbouwt het verzoek tot verlening door middel van een aangeleverd plan van aanpak.
Dyscalculie		X		• Dyscalculieonderzoeken en -behandelingen worden op eigen initiatief en eigen kosten uitgevoerd. De gemeente betaalt hier niet mee.
Intelligentietest	X	X		• Als het onderzoek een onderdeel is van diagnostisch proces in het kader van Jeugdhulp, dan is de gemeente verantwoordelijk. Er moet dan meer aan de hand zijn dan een verdenking van alleen hoogbegaafdheid. • Als het onderzoek gericht is op het leerproces, dan valt het onder de zorgplicht van scholen. Bijvoorbeeld een verwijzing naar het Speciaal (basis) onderwijs. • Als het onderzoek geen onderdeel is van diagnostisch proces in het kader van Jeugdhulp en niet gericht is op het leerproces, dan wordt het onderzoek op eigen initiatief en eigen kosten uitgevoerd.
Huiswerkbegeleiding		X		• Scholen moeten zorgen voor extra ondersteuning voor kinderen met

				leer- gerelateerde ondersteuningsbehoefte en moeilijkheden op school. In het algemeen geldt dat scholen moeten zorgen voor begeleiding bij leerproblemen van de leerling.
Hulp bij Leerproblemen			X	• Begeleiding op school(gericht op zelfstandigheid, zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie). Als deze begeleiding gericht is op het volgen van onderwijs ligt dit bij de school. In overleg met het Zorgteam van de school en de wijkcoach kan gezamenlijke gekeken worden welke begeleiding het beste aansluit bij de behoefte van de jeugdige. De taak van school is om de problemen te signaleren en de ouders adviseren om contact op te nemen met de SWT. Het SWT bepaalt welke zorg het beste ingezet kan worden.
Medicatie begeleiding				• Zie Richtlijn Behandeling, onderdeel Consultatie.
Ontmoeten		X		• Het ontmoeten van anderen kan een onderdeel zijn van het doel waarvoor begeleiding wordt ingezet, maar is nooit het hoofddoel.
Persoonlijke Verzorging	X			• Persoonlijke verzorging in 'woord' valt onder de Jeugdwet. Hier valt onder: in en uit bed komen, wassen, aan en uitkleden, toiletgang, ondersteuning bij uitscheiding, eten en drinken, zich verplaatsen in zit- en lighouding, medicatie, aanbrengen en verwijderen van prothese, aanleren en begeleiden van PV-activiteiten. • Verpleging op school is een verantwoordelijkheid voor de zorgverzekeraars op grond van de Zvw. Ook intensieve kindzorg (IKZ) wordt geboden vanuit de Zvw. • Als er een indicatie Wlz afgegeven wordt, biedt het zorgprofiel ruimte

				om alle benodigde zorg in de week te organiseren en te bekostigen (inclusief eventuele zorg in schooluren).
Vervoer naar groepsbegeleiding	X			• Er wordt altijd eerst gekeken naar vervoersmogelijkheden die voorliggend zijn aan het maatwerkvervoer. De lokale toegang onderzoekt of de inwoner zelfstandig, met behulp van het netwerk of met behulp van een voorliggende voorziening zich naar de groepsbegeleidingslocatie kan verplaatsen. • Zie Richtlijn Vervoer. Indien het wijkteam/wijkcoach van mening is dat inzet van maatwerkvervoer noodzakelijk is en als dit vervoer via Aanvullend Vervoer Arnhem Nijmegen (Avan) is geregeld, gelden de volgende afspraken: • Het vervoer wordt, indien mogelijk, gecombineerd met leerlingenvervoer. • Na toelating worden er aan de aanbieder een aantal werkafspraken verstrekt inzake vervoer. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan hoe, waar en wanneer verhuizingen van groepsbegeleidingslocaties of gewijzigde openingstijden en locaties in vakantieperiodes doorgegeven moeten worden.
Weerbaarheid		X		• Weerbaarheidstraining valt niet onder de vergoeding van de Jeugdwet. Weerbaarheidstraining wordt op eigen initiatief en eigen kosten uitgevoerd. Alleen op nadrukkelijk verzoek vanuit het onderwijs kan op basis van de hardheidsclausule hier van worden afgeweken. • Indien een jeugdige door een beperking (bijvoorbeeld autisme/LVG/ADHD) niet mee kan komen met de reguliere weerbaarheidstraining dan valt dit

				onder de vergoeding van de Jeugdwet. Voorwaarde hiervan is dat een diagnose aanwezig moet zijn.

Aan de gemeenteraad

Datum : 28 april 2020
Zaaknummer : 466391
Contactpersoon : Roland Kluskens
Telefoonnummer : 026 3774663

Onderwerp: Bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk

Geachte voorzitter en leden,

Sinds 2015 is de gemeente op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet verantwoordelijk voor bijna alle maatschappelijke ondersteuning aan haar inwoners. De afgelopen jaren is intensief gewerkt aan het invoeren van de door het Rijk ingezette (en nog verder door te zetten) decentralisaties binnen het sociaal domein. Wij gebruiken de decentralisaties om de situatie van onze inwoners ook in sociaal opzicht te verbeteren, dit door de juiste ondersteuning te leveren om mee te kunnen in de samenleving.

Van bestuursrapportages naar monitoring
Om u als raad te ondersteunen in uw kaderstellende en controlerende rol, is het belangrijk dat u deze bewegingen kunt volgen. Daartoe hebben wij voor de programma's Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk bijgevoegde bestuursrapportages opgesteld.
Zoals wij u hebben toegezegd zijn beide rapportages een volgende stap op 'beter weten wat werkt en leren monitoren op impact'. In lijn met het verbeterproces dat we doorlopen bij het opstellen van de bestuursrapportages, zijn het geactualiseerde en verbeterde versies van de rapportages die wij eind vorig jaar presenteerden.
We werken stapsgewijs aan een monitor die ons in staat stelt om te sturen op (maatschappelijke) impact in plaats van sturen op input. Een monitor die ons leert waar we staan, die ons inzicht geeft in wat werkt en wat niet, die duidelijk maakt wat het effect is van onze inspanningen en die laat zien welke resultaten we bereiken. Het vergezicht is een monitor voor het hele sociale domein.
Zover is het nog niet. De monitoring van beide programma's is nog sterk in ontwikkeling. Het ontwikkelpad en het ontwikkeltempo van de monitor van beide programma's verschilt. Wat de rapportages wel bieden leest u hieronder.

Over deze bestuursrapportages
De eerste bestuursrapportages van de programma's Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk 2020 zijn een feit. Zoals afgesproken ontvangt u dit jaar 3 keer bestuursrapportages.

De rapportage Zorg Dichterbij geeft u inzicht in:

- de ontwikkeling van zorg in het kader van WMO, Beschermd Wonen en Jeugdzorg;
- de ontwikkeling van de zorgverlening;
- de ontwikkeling van de financiën;
- de monitoring van de transformatie van zorg in het algemeen en de effecten van de maatregelen zoals die in de MJPB 2019-2022 zijn opgenomen in het bijzonder.

De rapportage Doorbraak Naar Werk geeft u inzicht in:

- de ontwikkeling van de Arnhemse bijstandspopulatie, onze prestaties op het gebied van instroom en uitstroom en dat afgezet tegen de prestaties van gemeenten van een vergelijkbare grootte;
- de ontwikkeling van de doorstroom en de prestaties van belangrijke uitvoeringspartners zoals Centrum voor Activerend Werk, Arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor en Werkgeversservicepunt;
- de bestandskenmerken op gebieds- en wijkniveau, het instroom- en uitstroompercentage naar leeftijd en wijk, het bestand naar leefvorm, leeftijd en uitkeringsduur per gebied, het aandeel dat een ontheffing voor de arbeidsverplichting heeft en het aandeel dat parttime werkt;
- de ontwikkeling van de financiën;
- en de voortgang van de inspanningslijnen (en acties) binnen het programma.

De rapportages zijn zoals aangegeven opgesteld om u te ondersteunen in uw kaderstellende en controlerende rol. Wanneer er vragen zijn of er behoefte is aan een toelichting op de bevindingen gaan we graag daarover met u in gesprek.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:

- Bestuursrapportage Zorg Dichterbij
- Bestuursrapportage Doorbraak Naar Werk

Bestuursrapportage Zorg Dichterbij

maart 2020

SBR, F&C & Informatie
Gemeente Arnhem

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Algemeen beeld programma Zorg Dichterbij
3. Programmadoelen Zorg Dichterbij
4. Overzicht maatregelen
5. Resultaten
6. Conclusies
7. Tot slot: Doorontwikkeling bestuursrapportage
8. Over de bestuursrapportage

Inleiding

De eerste bestuursrapportage Zorgdomein 2020 is een feit.
Zoals afgesproken met de Auditcommissie, ontvangt u dit jaar 3 Bestuursrapportages.
Deze rapportage is nog niet volledig. De komende periode wordt gebruikt om de informatie te completeren en de informatievoorziening verder uit te bouwen. Daar waar informatie nog niet compleet of niet beschikbaar is, wordt dit aangegeven. Inmiddels hebben we ervoor gezorgd dat we dagelijks kunnen kijken wat er gebeurt in de zorgtoewijzingen, dit met behulp van de zorgmonitor. Dit betekent dat we de Bestuursrapportage en de algehele monitoring Zorg weer verder kunnen doorontwikkelen.

Het doel van deze rapportage is om u inzicht te geven in:

1. De ontwikkeling van de zorg i.h.k.v. WMO, Beschermd Wonen & Jeugdzorg
   a) Ontwikkeling van de zorgverlening
   b) Financiën
2. Monitoring maatregelen die genoemd staan in de MJPB en de transformatie van zorg

De rapportage is opgesteld om u te ondersteunen in uw kaderstellende en controlerende rol.

Algemeen beeld programma Zorg Dichterbij

Landelijke ontwikkelingen

Het Zorgdomein is vaak in het nieuws. Op dit moment woedt de Coronacrisis. Sociale wijkteams en aanbieders verlenen waar mogelijk zorg op afstand en er zijn zorgen over de continuïteit van de zorg en ondersteuning. Gemeenten zijn samen met de regionale inkooporganisatie en sociale wijkteams bezig om afspraken te maken hoe de ondersteuning zo goed mogelijk georganiseerd kan worden. Dit zal de komende periode continu aandacht vragen. Ook dreigt een aantal zorgaanbieders als gevolg van de corona crisis om te vallen als zij geen financiële compensatie ontvangen. Om deze reden hebben het Rijk en de VNG afspraken gemaakt over de financiële compensatie voor zorgaanbieders. Dit komt erop neer dat gemeenten de zorgaanbieders gedurende de corona crisis blijven doorbetalen, dit op basis van hun reguliere omzet.

Daarnaast worden met name de problemen in de jeugdzorg regelmatig belicht in de (landelijke) media. Het gaat bijvoorbeeld om het op tijd kunnen bieden van relatief zware zorg, het kunnen garanderen van de veiligheid van jongeren in beschermde situaties, de oplopende jeugdzorgkosten voor gemeenten en de zoektocht van gemeenten naar ombuigingen in de jeugdzorg die de kwaliteit van de zorg borgen en tegelijk leiden tot een beheersing van kosten.
In de voorjaarsnota 2019 is aangekondigd dat extra budget voor de jeugdzorg wordt uitgetrokken tot en met 2021 en hebben gemeenten zich georganiseerd in een lobby om de extra middelen structureel beschikbaar te maken.
Daarnaast kondigde de minister eind 2019 in een kamerbrief aan in te willen grijpen in de inrichting van de jeugdzorg, met name in de jeugdbescherming en -reclassering.
Begin 2020 zijn alle jeugdzorgregio's in het land gestart met het opstellen van een verbeteragenda Jeugdbescherming. Ook gemeente Arnhem heeft een dergelijke agenda opgesteld, samen met de Gecertificeerde instellingen en de jeugdzorgregio's.

Daarnaast is vanaf 1 januari 2019 het abonnementstarief ingevoerd waardoor inwoners met een verplichte eigen bijdrage een vast bedrag gaan betalen voor alle Wmo-voorzieningen en niet meer, zoals voorheen, een bedrag betaalt op basis van het inkomen. Dit heeft geleid tot een aanzuigende werking op een aantal voorzieningen waaronder hulp bij het huishouden en de woonvoorzieningen. U zult de gevolgen van de invoering van het abonnementstarief ook in deze rapportage kunnen terugzien.

Beschermd Wonen is nu nog een taak die bij Arnhem is belegd als centrumgemeente. Dit gaat per 2022 veranderen. Vanaf dat moment wordt deze taak gedecentraliseerd en zal over een periode van 10 jaar worden toegewerkt naar een nieuwe situatie. Op dit moment wordt een landelijk model ontwikkeld waarbij de budgetten voor beschermd wonen worden verdeeld over de gemeenten. Deze decentralisatie en ook het verdeelmodel heeft naar verwachting grote gevolgen voor het budget dat gemeente Arnhem ontvangt voor beschermd wonen. Zoals het er nu uitziet zal het verdeelmodel negatief uitpakken voor Arnhem en de regio, onder andere omdat er van oudsher veel grote instellingen voor beschermd wonen in onze regio zijn gehuisvest en hiermee in het nieuwe verdeelmodel onvoldoende rekening wordt gehouden. Het is nu nog niet bekend hoe het verdeelmodel exact uitpakt voor Arnhem en de regio maar we zullen u uiteraard informeren over de voortgang en de gevolgen voor de gemeente Arnhem.

Algemeen beeld programma Zorg Dichterbij

Arnhem en regio

Vorig jaar heeft voor het programma Zorg Dichterbij in het teken gestaan van de ontwikkeling van maatregelen die grip moeten gaan geven op de uitgaven. Daarom is een aantal maatregelen aan het bestuur voorgelegd die vanaf dit jaar worden geïmplementeerd waarna deze effect moeten krijgen op de uitgaven. In de loop van 2020 verwachten we dat deze maatregelen effect hebben op de uitgaven. Ook is geïnvesteerd in de monitoring van het programma Zorg Dichterbij.

Grofweg zijn er drie richtingen om meer grip te krijgen op de uitgaven. De beschikbare zorg zelf, de toegang naar het zorgaanbod en de inkoop. Wat het zorgaanbod zelf betreft is in 2019 een aantal maatregelen aan het bestuur voorgelegd die in 2020 worden geïmplementeerd, waarna deze effect moeten krijgen op de uitgaven.
In december 2019 zijn hiervoor beleidsregels vastgesteld voor de Wmo en de jeugdzorg, die deels per 1 februari zijn ingegaan en deels per 1 juli ingaan in verband met de nieuwe regionale contractering. Deze beleidsregels moeten sociale wijkteams helpen om passende, effectieve en efficiënte zorg in te zetten. De gemeente Arnhem ondersteunt sociale wijkteams bij het toepassen van deze beleidsregels. Dit zal continu aandacht krijgen gedurende 2020 en verder. We zullen zorgvuldig monitoren of invoering van de maatregelen leidt tot de gewenste effecten.
Daarnaast zijn wat de jeugdzorg betreft enkele maatregelen vastgesteld waaronder de POH jeugd bij de huisarts en het omvormen van drang. Hierover later meer.
De wijkteams zijn de toegang naar de zorg . Daar is sturing mogelijk op de mate waarin zorg wordt ingezet, of deze passend is, of deze zo licht mogelijk en dicht bij huis is. Dat heeft effect op de kosten. De gemeente geeft in haar opdracht aan de wijkteams richting aan deze sturing. Daarnaast leidt de inzet van een POH jeugd naar verwachting tot een vermindering van het aantal toewijzingen in het kader van de Jeugdwet.
Ook is geïnvesteerd in de monitoring van het programma Zorg Dichterbij. Enerzijds gaat het hier om het beschikbaar krijgen en meer toegankelijk maken van monitorgegevens met B(usiness)I(ntellegence)tooling, anderzijds om het analyseren van de gegevens en het inzetten van acties om bij te sturen.
In het voorjaar 2020 loopt het regionale inkoopproces die leidt tot nieuwe contractering van de zorgaanbieders per 01-07-2020. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor de wijze waarop zorgorganisaties concreet uitvoering kunnen geven aan de transformatie, het afschalen van zorg en het lokaal samenwerken.

Maatregelen n.a.v. tekorten

De kosten voor zorg blijven stijgen. Begin 2019 heeft dit geleid tot een aantal voorgestelde maatregelen. Deze maatregelen zijn opgenomen in de MJPB 2020 die op 13 november 2019 is vastgesteld. Hieronder staat een overzicht van deze maatregelen opgesomd. In de kolom achter de maatregel is de status van de monitoring op de maatregel aangegeven. Een belangrijke basis voor de maatregelen zijn de beleidsregels die zijn opgesteld voor zowel WMO als voor Jeugd en meer sturing en grip op de zorguitgaven beogen, zodat deze aansluiten bij de vastgestelde MJPB 2020-2023.

Toelichting maatregelen WMO (waaronder Beschermd Wonen):

- Sinds de aanbesteding in 2018 zijn bij Beschermd wonen nieuwe producten geïntroduceerd, waardoor het mogelijk wordt meer extramurale vormen van beschermd wonen in te zetten. Deze worden gemonitord.
- Beleidsregels zijn vastgesteld om de aanvragen voor Wmo scherper te toetsen, ook waar het gaat om het onderscheid tussen de producten.

Toelichting maatregelen Jeugd:

- De invoering van een Praktijkondersteuner jeugd bij huisartsen is in voorbereiding. Er is een projectgroep (sociale wijkteams, Onze Huisartsen, Menzis en de gemeente Arnhem) die de randvoorwaarden bespreekt. In 2020 willen we starten bij enkele huisartsenpraktijken.
- Instroom beperken dyslexie: Effect is minder groot dan verwacht. Verdere uitwerking is opgenomen in de voorstellen van de Taskforce
- Hervormen drang; er is een alternatief ontwikkeld met zorgaanbieders en wijkteams. Implementatie 2020.
- Van verblijfszorg naar ambulante ondersteuning is opgenomen in het PvE van de inkoop. Hier is ook aandacht voor in de voorstellen van de Taskforce.

Maatregelen	Status monitoring
Beschermd wonen: Extramuralisering, van beschermd wonen naar beschermd thuis	Opgenomen in rapportages
Wmo: afbouwen van de rol van Centrum voor activerend werk (CAW)	Kwalitatief over rapporteren
Wmo: Hulpmiddelen, van specialistisch naar algemeen gebruikelijke voorzieningen	Nog inrichten
Wmo: Begeleiding: doelgerichter begeleiden en verbeteren verhouding gespecialiseerde en basisbegeleiding	Opgenomen in rapportages
Wmo: Dagbesteding, inhoudelijke transformatie en heldere kaders voor toewijzing	Nog inrichten
Jeugd: Praktijk Ondersteuners Huisartsen (POH)	Nog inrichten
Jeugd: Dyslexie, beperken instroom dyslexiezorg	Opgenomen in rapportages
Jeugd: Richtbedragen leveranciers	Nog inrichten
Jeugd: Hervormen drang in jeugdzorg (de door de minister aangekondigde maatregelen kunnen hier effect op hebben).	Nog inrichten

Programmadoelen Zorg Dichterbij

Dit programma omvat de onderdelen: WMO, Jeugdzorg, Doelgroepenvervoer, Sociale wijkteams en Beschermd Wonen. Sinds enkele maanden maakt armoede/schulden onderdeel uit van het programma Doorbraak naar werk.

Doelstelling programma
"We willen inwoners **passende zorg** en **ondersteuning** bieden, waardoor mensen zo **zelfredzaam** en zo **zelfstandig** mogelijk kunnen leven. Dit willen we realiseren door de zorg zoveel mogelijk **dichtbij**, binnen het **eigen netwerk**, in de **eigen wijk** aan te bieden."

De volgende drie doelstellingen staan centraal:
- Meer volwassenen ontvangen passende zorg gericht op ontwikkelen of anders stabiliseren van zelfredzaamheid
- Meer kwetsbare Arnhemmers een beschermd thuis
- Meer jeugdigen ontvangen passende zorg gericht op ontwikkelen van zelfredzaamheid

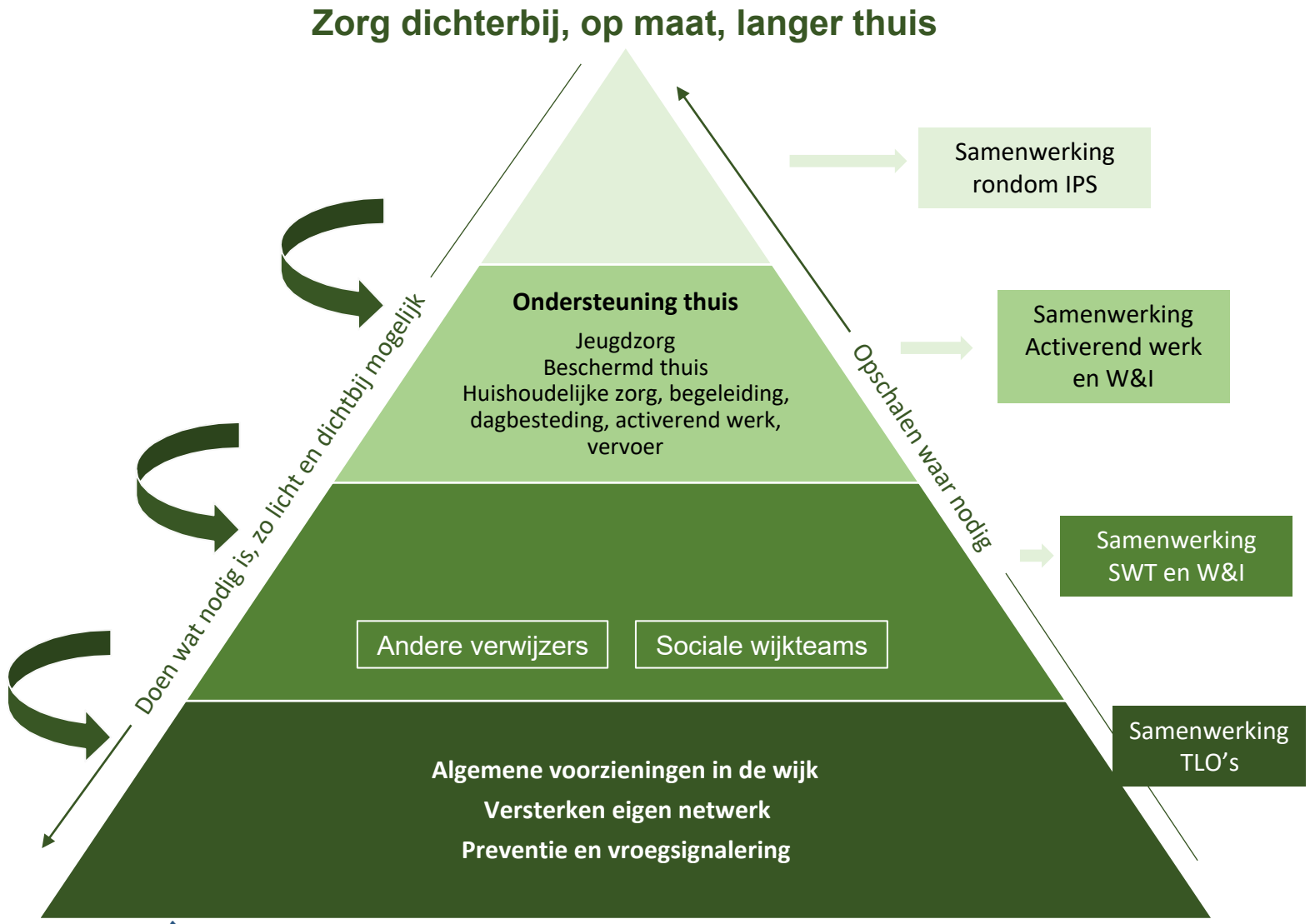

Resultaten

Resultaten

1. Definities en afkortingen
2. Zorgdomein
    - 2.1 Financiën
    - 2.2 Kerncijfers Toewijzingen en declaraties
3. Jeugdwet
    - 3.1 Aantal personen
    - 3.2 Aantal personen per verwijzer
    - 3.3 Begeleiding
    - 3.4 JLVG en J&O
    - 3.5 Verblijf
    - 3.6 GGZ
4. WMO
    - 4.1 Aantal personen
    - 4.2 Begeleiding
    - 4.3 Hulp bij Huishouden
    - 4.4 Activerend Werk, Dagbesteding en Begeleiding met Beschermingscomponent

5. Beschermd Wonen
    - 5.1 Aantal personen
    - 5.2 Toewijzingen en declaraties

1. Definities

Begrippen	Omschrijving
WMO	Binnen de Wet Maatschappelijke Ondersteuning vallen alle personen vanaf 18 jaar die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn en hiervoor een toewijzing voor zorg hebben ontvangen van de gemeente. Maatwerkvervoer (die niet via Zorg-Lokaal gaat) is niet geïncludeerd. Let op: Beschermd Wonen is officieel onderdeel van de WMO, maar vanwege de aparte status en de financiële omvang wordt Beschermd Wonen in deze rapportage als apart thema/ onderdeel gepresenteerd.
Jeugdwet	Binnen de Jeugdwet vallen alle personen onder de 18 jaar die ondersteuning nodig hebben en hier een toewijzing voor hebben ontvangen van de gemeente. Daarnaast valt de zogenaamde Verlengde Jeugdhulp 18 – 23 jaar onder de jeugdwet. Hulpmiddelen voor jeugdigen zijn opgenomen onder de WMO.
Beschermd Wonen	Een regeling voor iedereen die niet meer zelfstandig kan wonen vanwege psychische en/of psychosociale problematiek. Gemeente Arnhem is tot 1-1-2022 verantwoordelijk voor personen Beschermd Wonen in de gehele regio. Let op: Beschermd Wonen wordt in deze rapportage gehanteerd als apart thema, maar ook als een onderdeel van de Wmo.
Aantal personen	Het aantal inwoners met een actieve toewijzing. Indien een inwoner een toewijzing heeft voor meerdere vormen van zorg wordt een inwoner eenmaal meegeteld, het gaat dus om het aantal unieke personen.
Toewijzing	Een toewijzing van zorg wordt afgegeven door de gemeente Arnhem. In een toewijzing staat vermeld aan welke inwoner, welke zorg, in welke periode geleverd mag worden. Een toewijzing is actief indien minstens een dag van de looptijd van een toewijzing binnen een maand valt. De toewijzingen kunnen in aantallen worden weergegeven en in waarde (in euro's).
Declaratie	Een declaratie in deze rapportage is een goedgekeurde en betaalde declaratie. Dit betreft de geleverde zorg die een zorgaanbieder bij de gemeente in rekening brengt. Een zorgaanbieder kan alleen geleverde zorg declareren indien er een toewijzing is afgegeven. De realisatie is een som van de waarde van de declaraties (in euro's) die betrekking hebben op een bepaalde periode.
Zorg in Natura (ZIN)	Zorg in Natura bestaat uit de geleverde zorg die een zorgaanbieder declareert volgens contractafspraken bij de gemeente.
Persoonsgebonden Budget (PGB)	Bij een persoonsgebonden budget bepaalt de cliënt zelf bij welke zorgaanbieder het budget wordt besteed dat beschikbaar is gesteld door de gemeente.
WRV	Deze afkorting verwijst naar WMO Woonvoorzieningen, Rolstoelen en Vervoersvoorzieningen. Bij vervoer kan het gaan om individuele vervoersvoorzieningen als het gebruik van vervoer door Avan.
J&O en Jlvg	Jeugd & Opvoedhulp en Jeugdhulp Licht Verstandelijk Gehandicapten.
JB en JR	Jeugdbescherming en Jeugdreclassering.

2.1 Financiën 2020

ZIN	Begroting	Realisatie (peildatum 19/3/2020)	Prognose
WMO			
Activerend werk	4.717	555	4.717
Begeleiding en dagbesteding	21.795	3.417	21.795
Beschermd wonen	55.798	6.398	55.798
Hulp bij huishouden maatwerk	13.921	2.018	13.921
Jeugd			
Jeugd	37.213	5.490	47.263
Jeugdbescherming & jeugdreclassering incl Veilig thuis	4.987	500	4.987
PGB			
Jeugd	1.159	105	1.290
WMO	3.396	183	3.396
Hulp bij Huishouden	1.840	52	970
Totaal lasten	**144.826**	**18.718**	**154.137**
Baten			
Eigen bijdrage WMO en Beschermd wonen	-3.964	-710	-3.964
LVG Bijdrage	-918	-	-918
Overige baten	-57	-5	-5
Totaal baten	**-4.939**	**-715**	**-4.887**
Totaal lasten en baten	**139.887**	**18.003**	**149.250**

Jeugdzorg

In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd. Hierover moet nog worden besloten door de Raad.

DRAN

Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding.

Wonen, Rollen en Vervoer

In deze Bestuursrapportage is nog geen informatie opgenomen over Wonen, Rollen en Vervoer. Wij zijn daarbij afhankelijk van externe partijen en hebben te maken met een veelheid van systemen. Momenteel vindt de informatieanalyse plaats om deze monitoring op te gaan zetten. Het is nog niet duidelijk wanneer de monitoring gereed is. Zodra dit bekend is, zullen wij u informeren over de planning.

2.2 Kerncijfers Totaal ZIN + PGB

Totaal ZIN + PGB

Jaar	2018			2019			2020		
Vorm	Personen toewijzing / budget	Personen declaratie	Bedrag declaraties	Personen toewijzing / budget	Personen declaratie	Bedrag declaraties	Personen toewijzing / budget	Personen declaratie	Bedrag declaraties
ZIN	**15920**	**13494**	**€ 126.644.464**	**16904**	**14508**	**€ 135.993.063**	**13688**	**10763**	**€ 18.515.211**
Wmo	10810	8756	€ 89.030.535	11725	9637	€ 93.213.123	10159	7790	€ 12.526.636
Jw	5257	4822	€ 37.613.929	5353	4970	€ 42.779.941	3623	2998	€ 5.988.576
PGB	**735**	**689**	**€ 5.247.486**	**683**	**632**	**€ 5.234.693**	**545**	**449**	**€ 228.798**
Wmo	590	558	€ 4.168.784	540	503	€ 4.035.082	435	363	€ 157.672
Jw	146	132	€ 1.078.702	145	131	€ 1.199.611	110	86	€ 71.127
Totaal ZIN + PGB	**16237**	**13975**	**€ 131.891.950**	**17211**	**14946**	**€ 141.227.757**	**13962**	**11106**	**€ 18.744.010**

Algemene toelichting

Deze sheet laat de ontwikkeling zien van het aantal personen dat een beroep doet op WMO en Jeugdwet en de kosten die dat met zich meebrengt. We tonen per periode:

- het gemiddeld aantal personen met een indicatie en declaratie
- het gemiddelde maandbedrag aan declaraties
- het totaal gedeclareerde bedrag

Het gaat hier om de declaraties die zijn goedgekeurd.

Wij zullen de kerncijfers vanuit het zorgsysteem (berichtenverkeer) blijven rapporteren omdat dit een goed inzicht geeft in de ontwikkelingen van aantallen en kosten.

2.2 Kerncijfers Wmo ZIN

Wmo ZIN; per maand gemiddeld Excl. Dec 2019

Jaar	2018			2019		
Beleidsterrein	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaraties
Activerend werk	581	522	€ 237.152	720	651	€ 295.672
Begeleiding	2.596	2.391	€ 1.390.787	2.891	2.686	€ 1.665.743
Beschermd Wonen	1.104	1.105	€ 4.705.174	1.096	1.080	€ 4.573.180
Dagbesteding	381	326	€ 182.434	37	330	€ 201.753
Hulp bij huishouden	3.533	3.309	€ 885.821	4.08	3.787	€ 1.043.885
Nog te bepalen	11	2	€ 1.115	1	5	€ 2.258
Verblijf	15	13	€ 15.618	9	7	€ 8.097

Laatste drie maanden (Dec 2019, Jan + Feb 2020)
Wmo ZIN; per maand gemiddeld

Beleidsterrein	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaraties
Activerend werk	744	613	€ 275.999
Begeleiding	2.942	2.541	€ 1.514.035
Beschermd Wonen	1.066	873	€ 3.616.997
Dagbesteding	385	333	€ 197.976
Hulp bij huishouden	4.312	3.884	€ 1.061.109
Nog te bepalen	9	2	€ 1.802
Verblijf	10	6	€ 4.624

Wmo ZIN; totaal bedrag declaraties t/m februari 2020

Beleidsterrein	2018	2019	2020
Activerend werk	€ 2.845.827	€ 3.532.018	€ 548.373
Begeleiding	€ 16.689.446	€ 19.849.060	€ 3.016.223
Beschermd Wonen	€ 56.462.082	€ 54.757.921	€ 6.398.053
Dagbesteding	€ 2.189.209	€ 2.412.124	€ 401.089
Hulp bij huishouden	€ 10.629.848	€ 12.516.774	€ 2.149.287
Nog te bepalen	€ 4.460	€ 28.305	€ 1.940
Verblijf	€ 187.417	€ 94.633	€ 8.303

Totaal	2018	2019	2020
Wmo	€ 89.008.290	€ 93.190.835	€ 12.523.267

Algemene toelichting

Deze sheet laat de ontwikkeling zien van het aantal personen dat een beroep doet op WMO ZIN en de kosten die dat met zich meebrengt. We tonen per periode:

- het gemiddeld aantal personen met een indicatie en declaratie
- het gemiddelde maandbedrag aan declaraties
- het totaal gedeclareerde bedrag

Het gaat hier om de declaraties die zijn goedgekeurd.

** We tonen de laatste drie maanden apart. Omdat er nogal eens vertraging is in de indiening, zorgt dit dat deze maanden qua uitnutting minder betrouwbaar zijn. Aanbieders mogen wettelijk (vijf jaar) met terugwerkende kracht declareren. Dit zorgt ervoor dat de cijfers iedere periode ook met terugwerkende kracht wijzigen en de cijfers daarom ook niet aansluiten op de cijfers in de Turaps en jaarrekening.

Wij zullen de kerncijfers vanuit het zorgsysteem (berichtenverkeer) blijven rapporteren omdat dit een goed inzicht geeft in de ontwikkelingen van aantallen en kosten.

2.2 Kerncijfers Jeugdwet ZIN

Jeugdwet ZIN; per maand gemiddeld Excl. Dec 2019

Jaar	2018			2019		
Beleidsterrein	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaraties
Activerend werk	6	5	€ 2.479	8	6	€ 4.087
Begeleiding	585	513	€ 404.598	689	617	€ 523.327
Behandeling (J&O En Jlvg)	1.262	962	€ 611.681	1.417	1.108	€ 747.060
Dagbesteding	9	7	€ 3.933	7	6	€ 2.717
Dyslexie	290	219	€ 73.413	283	221	€ 72.943
GGZ	1.450	965	€ 613.171	1.190	882	€ 723.146
JB & JR	464	405	€ 262.430	465	387	€ 271.429
Nog te bepalen	2	2	€ 4.910	3	26	€ 7.188
Verblijf	436	382	€ 1.157.880	451	389	€ 1.241.289

Laatste drie maanden (Dec 2019, Jan + Feb 2020)

Jeugdwet ZIN; per maand gemiddeld

Beleidsterrein	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaraties
Activerend werk	13	7	€ 3.274
Begeleiding	707	600	€ 507.442
Behandeling (J&O En Jlvg)	1.425	1.046	€ 626.025
Dagbesteding	7	6	€ 1.261
Dyslexie	252	189	€ 59.612
GGZ	1.071	754	€ 594.099
JB & JR	445	356	€ 253.921
Nog te bepalen	3	4	€ 3.005
Verblijf	425	290	€ 1.032.517

Jeugdwet ZIN; totaal bedrag declaraties t/m februari 2020

Beleidsterrein	2018	2019	2020
Activerend werk	€ 29.746	€ 48.348	€ 6.437
Begeleiding	€ 4.855.171	€ 6.236.538	€ 1.042.382
Behandeling (J&O En Jlvg)	€ 7.340.168	€ 8.863.216	€ 1.232.516
Dagbesteding	€ 47.201	€ 32.637	€ 1.037
Dyslexie	€ 880.958	€ 858.004	€ 123.205
GGZ	€ 7.358.046	€ 8.545.150	€ 1.191.750
JB & JR	€ 3.149.156	€ 3.247.435	€ 500.044
Nog te bepalen	€ 58.919	€ 82.352	€ 5.733
Verblijf	€ 13.894.562	€ 14.866.261	€ 1.885.472

Totaal	2018	2019	2020
Jw	€ 37.613.929	€ 42.779.941	€ 5.988.576

Algemene toelichting

Deze sheet laat de ontwikkeling zien van het aantal personen dat een beroep doet op Jeugd ZIN en de kosten die dat met zich meebrengt. We tonen per periode:

- het gemiddeld aantal personen met een indicatie en declaratie
- het gemiddelde maandbedrag aan declaraties
- het totaal gedeclareerde bedrag

Het gaat hier om de declaraties die zijn goedgekeurd.

** We tonen de laatste drie maanden apart. Omdat er nogal eens vertraging is in de indiening, zorgt dit dat deze maanden qua uitnutting minder betrouwbaar zijn. Aanbieders mogen wettelijk (vijf jaar) met terugwerkende kracht declareren. Dit zorgt ervoor dat de cijfers iedere periode ook met terugwerkende kracht wijzigen en de cijfers daarom ook niet aansluiten op de cijfers in de Turaps en jaarrekening.

Wij zullen de kerncijfers vanuit het zorgsysteem (berichtenverkeer) blijven rapporteren omdat dit een goed inzicht geeft in de ontwikkelingen van aantallen en kosten.

2.2 Kerncijfers PGB Totaal

PGB totaal per jaar

Jaar	2018			2019			2020		
Wet	Personen budget	Personen declaraties*	Bedrag declaraties*	Personen budget	Personen declaraties*	Bedrag declaraties*	Personen budget	Personen declaraties*	Bedrag declaraties*
Jw	**145**	**132**	**€ 1.078.702**	**145**	**131**	**€ 1.199.611**	**110**	**86**	**€ 71.127**
Begeleiding	131			118			91		
Behandeling (J&O En Jlvg)				4			3		
GGZ	9			14			10		
Jeugdwet overig PGB	8	132	€ 1.078.702	12	131	€ 1.199.611	6	86	€ 71.127
Verblijf	10			9			6		
Wmo	**589**	**558**	**€ 4.168.784**	**540**	**503**	**€ 4.035.082**	**435**	**363**	**€ 157.672**
Activerend werk	12			9			7		
Begeleiding	217			243			198		
Beschermd Wonen	77			64			40		
Dagbesteding				2			3		
Hulp bij	365	341	€ 1.012.962	337	312	€ 945.938	272	229	€ 34.658
Verblijf	3			4			1		
Wmo overig PGB	9	276	€ 3.155.822	11	249	€ 3.089.144	7	170	€ 123.014
Totaal PGB	**733**	**689**	**€ 5.247.486**	**683**	**632**	**€ 5.234.693**	**545**	**449**	**€ 228.798**

Opmerkingen bij PGB declaraties

De SVB levert informatie over betaalde PGB in drie categorieën: Jeugdwet, Wmo Hulp bij Huishouden en Wmo overig.

De betaalde PGB-bedragen zijn daarom niet te in te delen naar de beleidsterreinen waarop is toegewezen, met uitzondering van Wmo Hulp bij huishouden.

3. Jeugdwet algemene toelichting

In de raadsbrief van 7 januari 2020 werd over 2019 een stijging van 7% van het aantal jeugdigen met hulp en een kostenstijging van 15% gemeld. De verwachting is dat het aantal jeugdigen dat zorg ontvangt nog blijft groeien.
Het aantal personen met een toewijzing jeugdwet per maand is redelijk stabiel. Kijken we naar het totaal aantal jeugdigen in zorg dan we zien we het volgende:

Jaar	2018	2019
Toewijzingen	5399	5761
Declaraties	4872	4986

In het tweede deel van 2019 ontving 10,8 procent van de totale jeugdigen hulp in het kader van de jeugdwet. Dat is iets hoger dan de 10,4% van de gemeenten met 100.000 en meer inwoners.
In de prognose is rekening gehouden met de effecten van de beleidsregels, de nieuwe inkoop en de maatregelen jeugd zoals opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting (mjpb). De in december 2019 opgerichte TaskForce stelt voor 5 miljoen aan aanvullende bezuinigingsmaatregelen voor die in februari aan uw raad zijn aangeboden. Het effect van die maatregelen is niet meegenomen in de prognose.

De stijging in de kosten van de jeugdzorg zit vooral in complexere casuïstiek (echtscheiding, prestatiedruk) en de verwachtingen van ouders. Het aandeel van het gezin zelf en de omgeving in de oplossing van de casuïstiek is vaak nog onvoldoende. Ouders zetten gemakkelijk de stap naar het wijkteam of de huisarts met de verwachting dat specialistische jeugdhulp geregeld wordt. Het is belangrijk om zowel bij de wijkteams als de geautoriseerde verwijzers meer de focus te leggen op dat wat normaal of gebruikelijk is.

3.1 Jeugdwet: Aantal personen

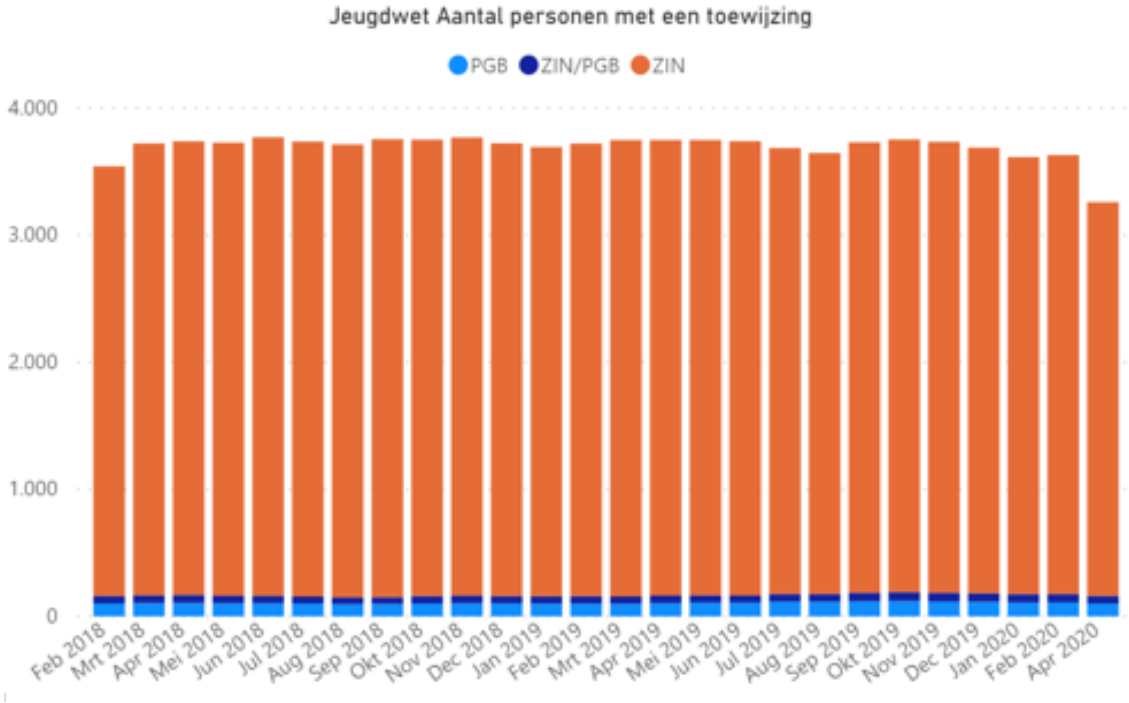

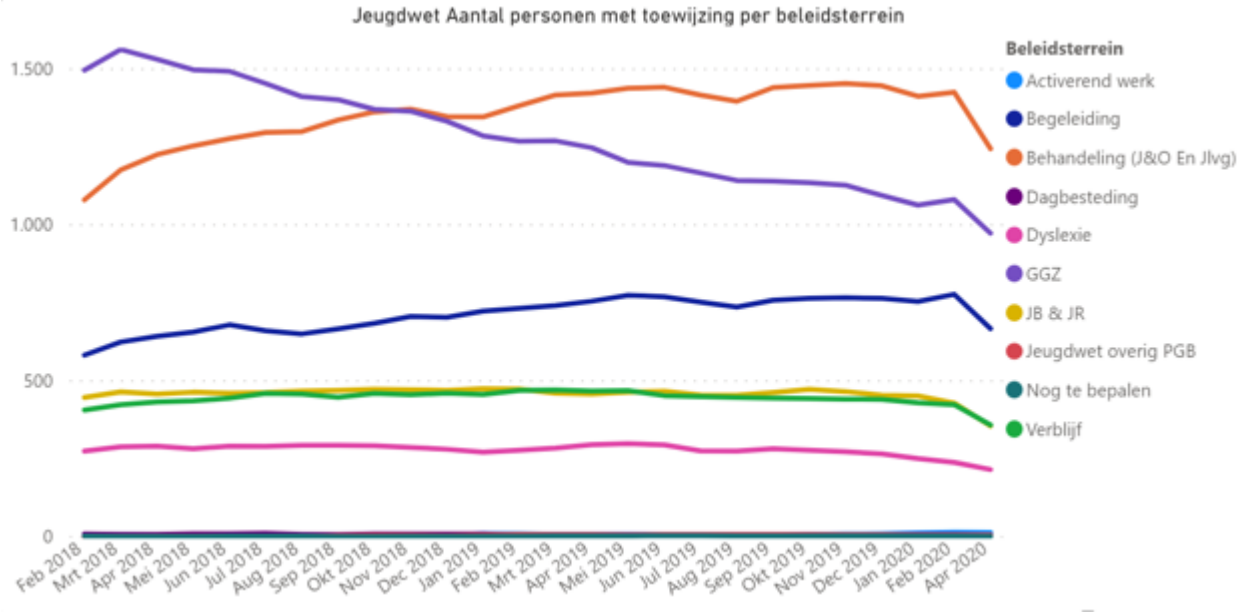

Algemeen

Deze grafieken laten de ontwikkeling van het aantal unieke personen zien met een of meerdere toewijzingen i.h.k.v. de jeugdwet. De cijfers per beleidsterrein zijn niet bij elkaar op te tellen en dan te vergelijken met het totaal aantal personen met een toewijzing. Een jeugdige kan namelijk meerdere toewijzingen/voorzieningen hebben.

Het aantal inwoners met een jeugdzorg toewijzing is over de maanden stabiel. Kijken we naar het totaal aantal toewijzingen dan zien we een stijging in aantal en kosten. Er is een toename van toewijzingen Behandeling J&O en Jeugdhulp LVG en van Begeleiding en een afname van GGZ. Het verhaal erachter kennen we nog niet goed maar zal de komende periode nader geanalyseerd worden. Dit wordt echter wel bemoeilijkt door de invloed van de coronacrisis op deze cijfers.

3.2 Jeugdwet: Aantal personen met toewijzing per soort verwijzer

Algemeen

De voorzieningen in de jeugdwet worden ingezet door verschillende verwijzers. Anders dan bij de WMO waar alle producten worden ingezet door de wijkteams, zijn de wijkteams hier slechts voor een deel verantwoordelijk voor de inzet.

Let op; het gaat hier om aantal personen met een toewijzing. Het kan zijn dat één inwoner meerdere toewijzingen heeft en/of door meerdere verwijzers een beroep op de jeugdwet doet en dus meerdere keren meegeteld wordt.

Iets minder dan de helft van de toewijzingen gebeurt door de wijkteams en iets meer dan de helft door geautoriseerde verwijzers. Daarvan nemen de huisartsen het grootste deel voor hun rekening.

Kijken we in de tabel rechtsonder naar de kosten dan valt op dat 10% van de toewijzingen niet naar de juiste geautoriseerde verwijzers te herleiden zijn. Dat is te verklaren uit het feit dat de verwijzer niet altijd te traceren is uit het berichtenverkeer.

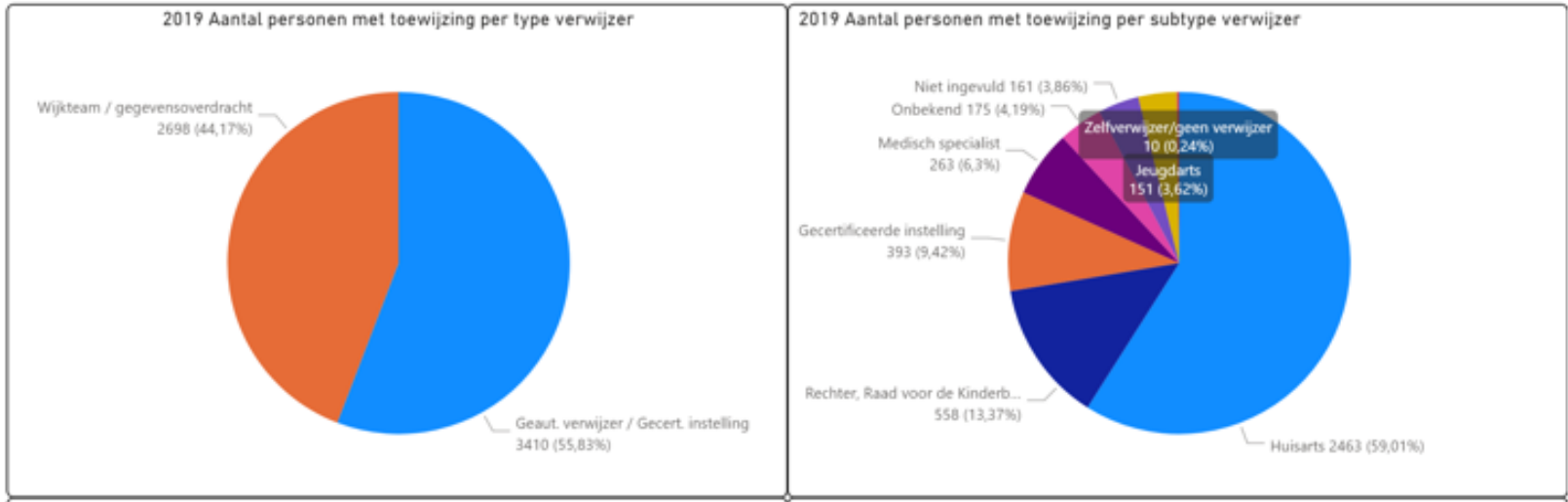

3.3 Jeugdwet: Begeleiding

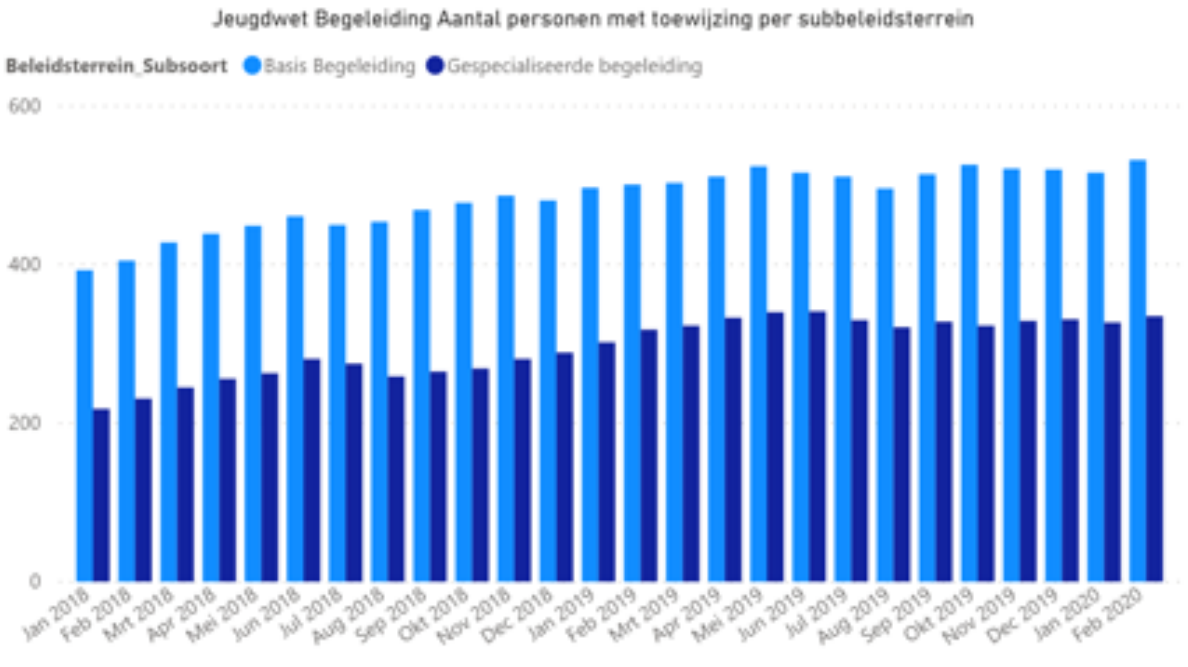

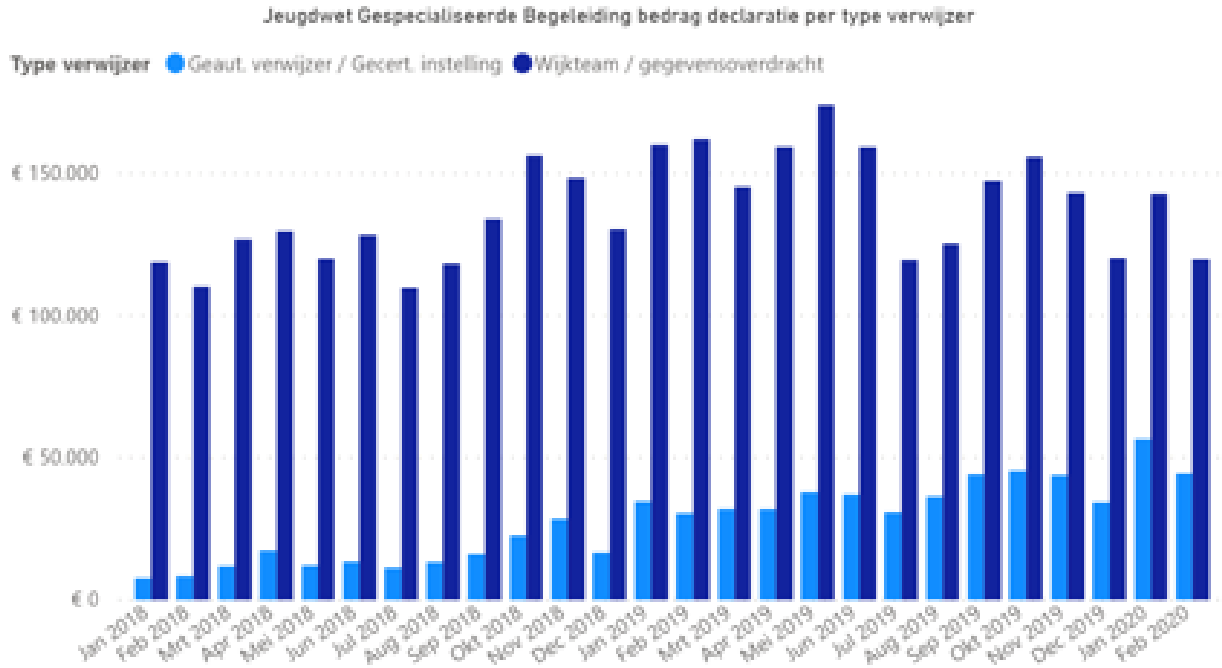

Zowel de begeleiding basis als de gespecialiseerde begeleiding laten een lichte toename zien die geleidelijk aan lijkt te stabiliseren.
De bedragen per persoon die op verwijzing van de wijkteams worden gedeclareerd fluctueren terwijl de gefactureerde bedragen op basis van geautoriseerde verwijzers over de jaren heen toenemen.

3.4 Jeugdwet: Jeugd & Opvoedondersteuning + Jeugd Licht Verstandelijk Gehandicapt

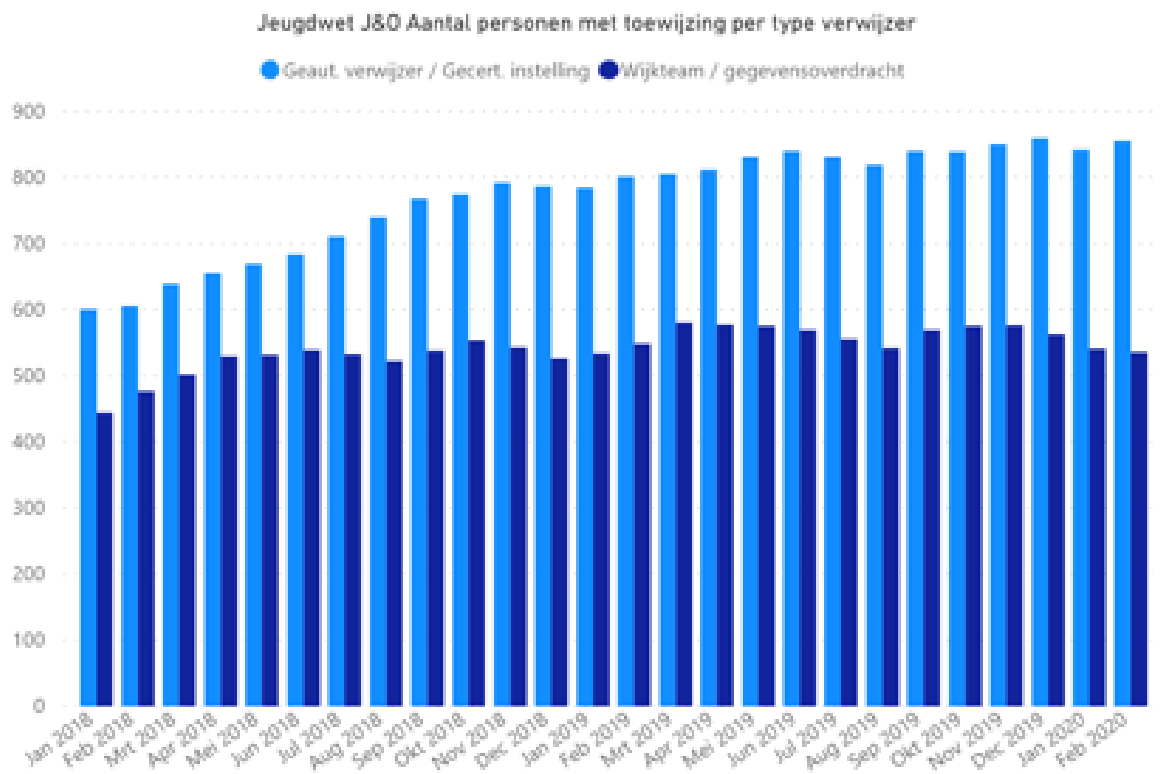

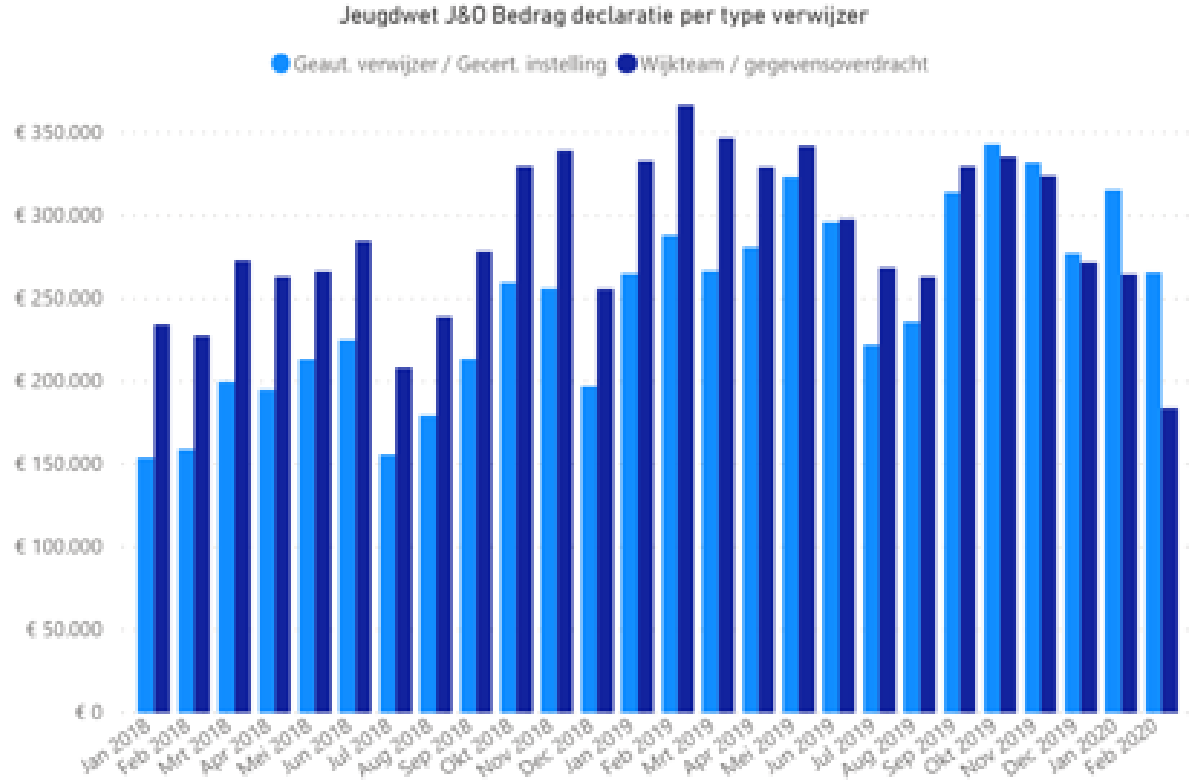

Algemeen

Het beleidsterrein behandeling bestaat uit Jeugd & Opvoedhulp en Jeugdhulp Licht Verstandelijk Gehandicapten (J&O en JLVB).
Na een toename van het aantal jeugdigen met een toewijzing voor J&O/JLVB lijkt het totale aantal te stabiliseren. Zorg wordt vaker afgeschaald naar begeleiding.
Het merendeel van de toewijzingen wordt afgegeven door geautoriseerde verwijzers en een veel geringer deel door de wijkteams.
De gefactureerde bedragen van de toewijzingen door de wijkteams liggen hoger dan die van de verwijzers. Wellicht hangt dit samen met het feit dat begeleiding wordt ingezet als vervolg op behandeling en die begeleiding in eerste instantie een hoog volume heeft.

3.5 Jeugdwet: Verblijf

Vanaf de 2e helft 2019 lijkt een lichte daling op te treden in het totaal aantal jongeren dat jeugdhulp met verblijf heeft toegewezen gekregen. Dit ondanks het feit dat het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen in 2019 redelijk stabiel is gebleven. Of deze daling in aantallen ook leidt tot minder kosten is nog te vroeg om te zeggen. Er is minder pleegzorg ingezet, omdat de problematiek van jongeren complexer wordt, maar ook omdat het aantal pleegouders beperkt is. Om die reden is begin 2020 gestart met de uitvoering van een regionaal wervingsplan pleegzorg.

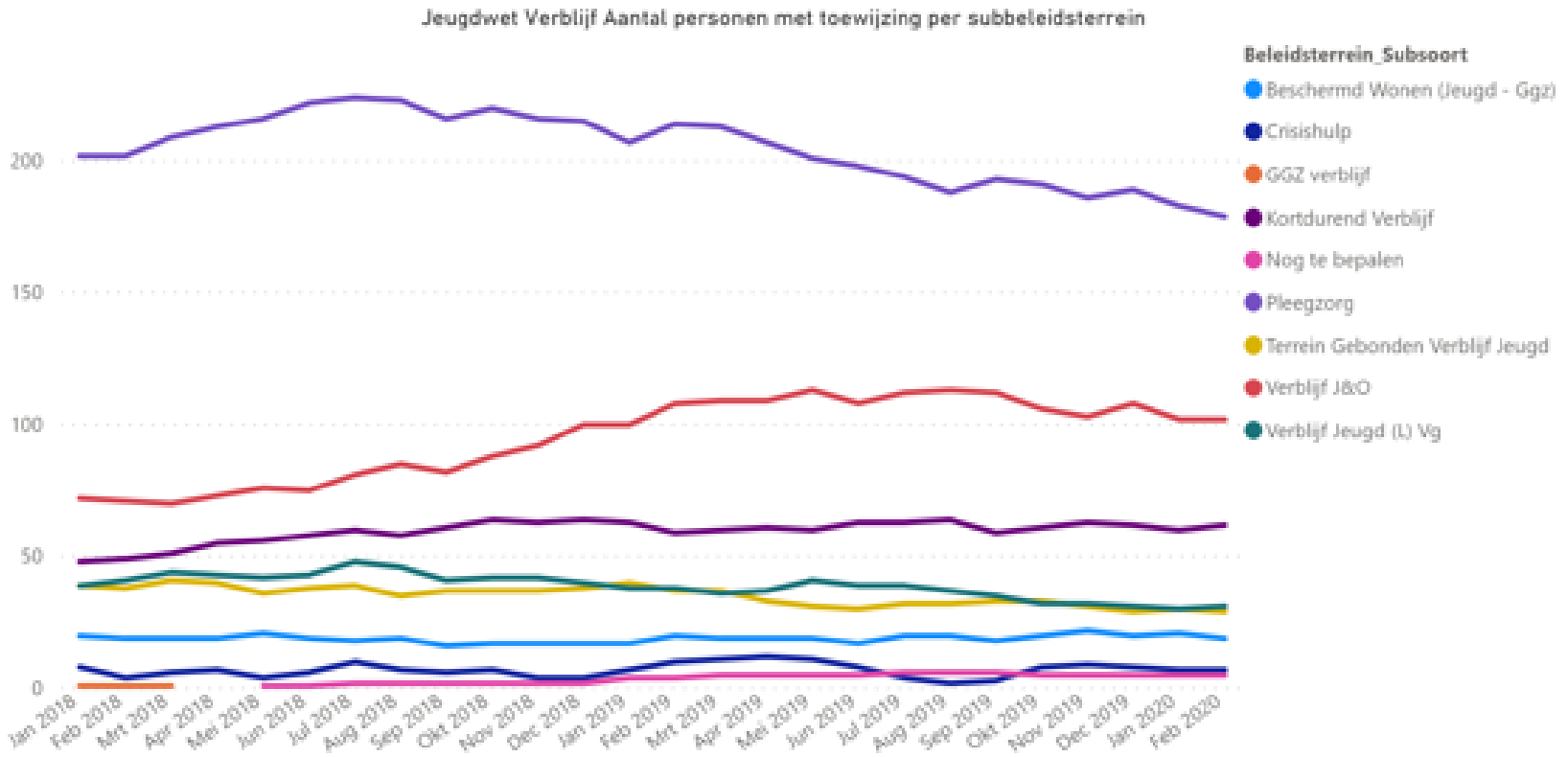

3.6 Jeugdwet: GGZ

Het aantal jeugdigen met een toewijzing GGZ neemt af, met name de specialistische zorg. Mogelijk door afschaling zorg naar begeleiding.
Ook de kindergeneeskunde neemt af.

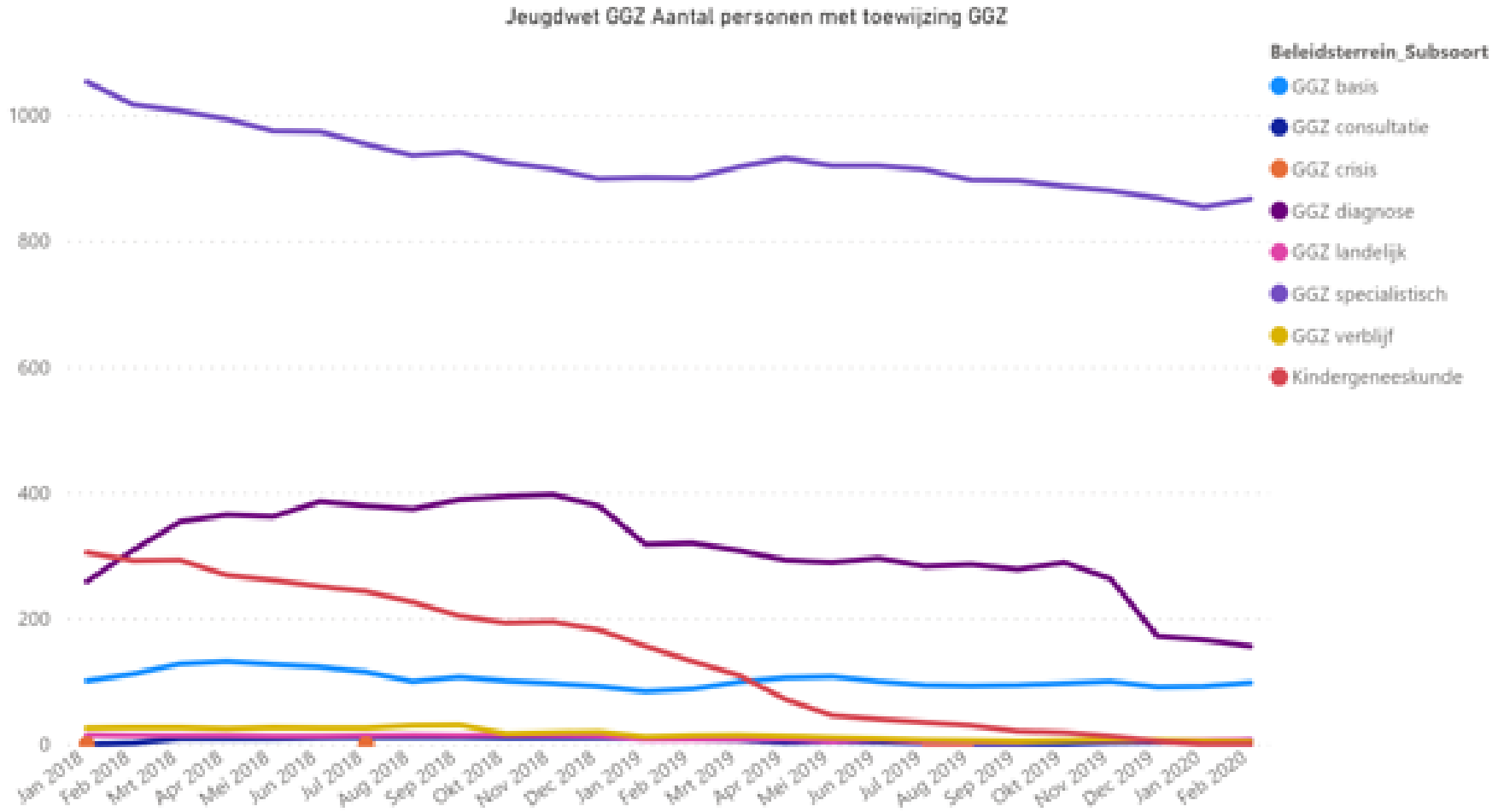

4. WMO: algemene toelichting

We zien dat de ontwikkelingen in de WMO zoals die in Turap 2 zijn beschreven zich op grote lijnen voortzetten. Op dit moment is nog geen inschatting te maken welke gevolgen de Coronacrisis heeft op de zorg en ondersteuning. Wel is duidelijk dat aanbieders noodgedwongen de dagbesteding/groepsbegeleiding hebben moeten stopzetten. Dit geldt ook voor Activerend werk. De aanbieders houden contact met de inwoners op verschillende manieren (telefonisch, digitaal) en bieden alternatieve ondersteuning waar nodig. Er wordt op dit moment intern overleg gevoerd over hoe wij financieel omgaan met deze andere vormen van ondersteuning. Ook het doelgroepenvervoer is door het sluiten van de dagbesteding en de scholen fors teruggelopen. Bij huishoudelijke ondersteuning horen we eveneens dat steeds meer inwoners de zorg afzeggen uit angst voor corona. Bij individuele begeleiding wordt op afstand begeleiding geboden (via telefoon, whatsapp, facetime/beeldbellen). Dit wordt ook gefaciliteerd door gemeenten/regionale inkooporganisatie, omdat begeleiding op afstand ook mag worden gedeclareerd.

De groei van Begeleiding lijkt af te vlakken, waarbij ook de verhouding tussen gespecialiseerde begeleiding en basisbegeleiding beter in balans lijkt te komen.
Voor Hulp bij het Huishouden geldt eveneens een gelijk beeld ten opzichte van de tussenrapportage. De eerder verwachte 500 inwoners extra die een beroep hierop doen (vermoedelijk) als gevolg van het abonnementstarief hebben dat ook gedaan.
Er is de afgelopen periode veel te doen geweest over het overnemen van het contract van HMC door Medipoint. Inmiddels heeft dat zijn beslag gekregen. Door inzet van alle partijen heeft de Arnhemmer hier minimaal hinder van ondervonden.
Regionaal is de nieuwe aanbesteding gepubliceerd en worden nieuwe beleidsregels en richtlijnen opgesteld voor de uitvoering. Dit is nieuw voor dit domein. Tot op heden was er een overkoepelend kader waarbinnen werd gewerkt namelijk “Doen wat nodig is”. De uitvoering heeft aangegeven dat het voor hen wenselijk is dit kader nader in te vullen zodat ‘passende zorg’ wordt toegekend. Vandaar dat het college in december 2019 beleidsregels en richtlijnen heeft laten opstellen die deels per 1 februari van kracht zijn geworden. Hiermee krijgen de wijkcoaches een concreter handvat voor hun dagelijkse werk.
Wat wij nog niet in deze monitoring kunnen opnemen is de informatie over Wonen, Rollen en Vervoer. Wij zijn daarbij afhankelijk van externe partijen en hebben te maken met een veelheid van systemen. Ook is er enige vertraging ontstaan, omdat veel aandacht is besteed aan de situatie rondom Hulpmiddelen (overgang van HMC naar Medipoint). Momenteel vindt de informatieanalyse plaats om deze monitoring op te gaan zetten. Het is nog niet duidelijk wanneer de monitoring gereed is. Zodra dit bekend is, zullen wij u informeren over de planning.

4.1 Wmo Aantal personen

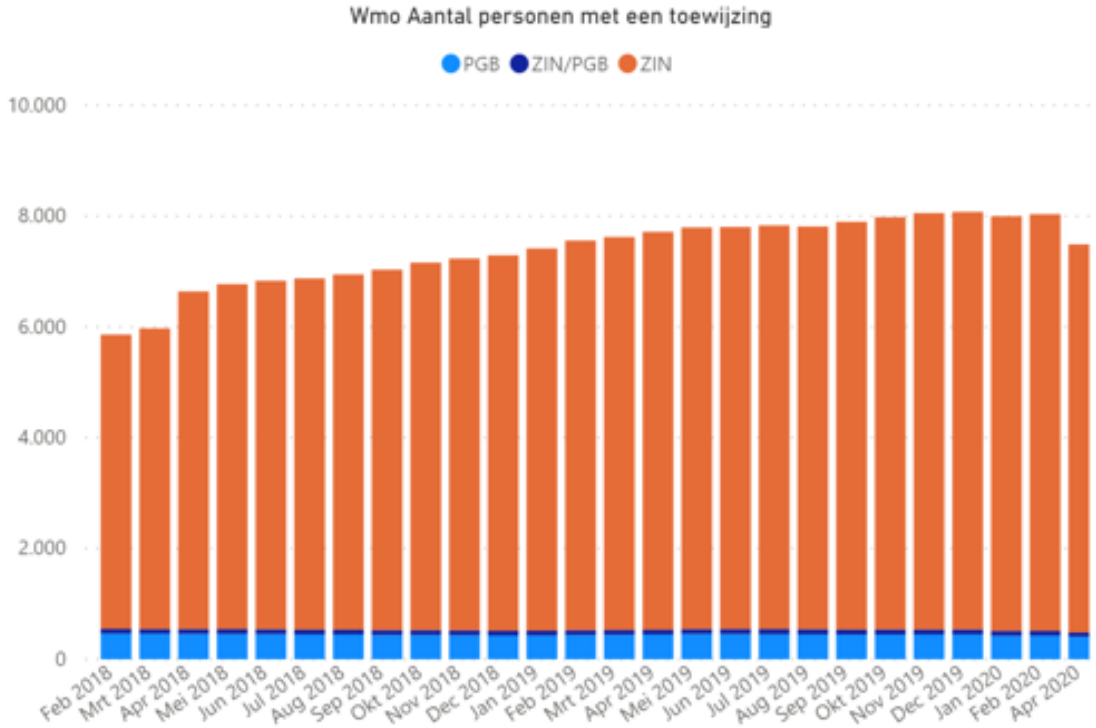

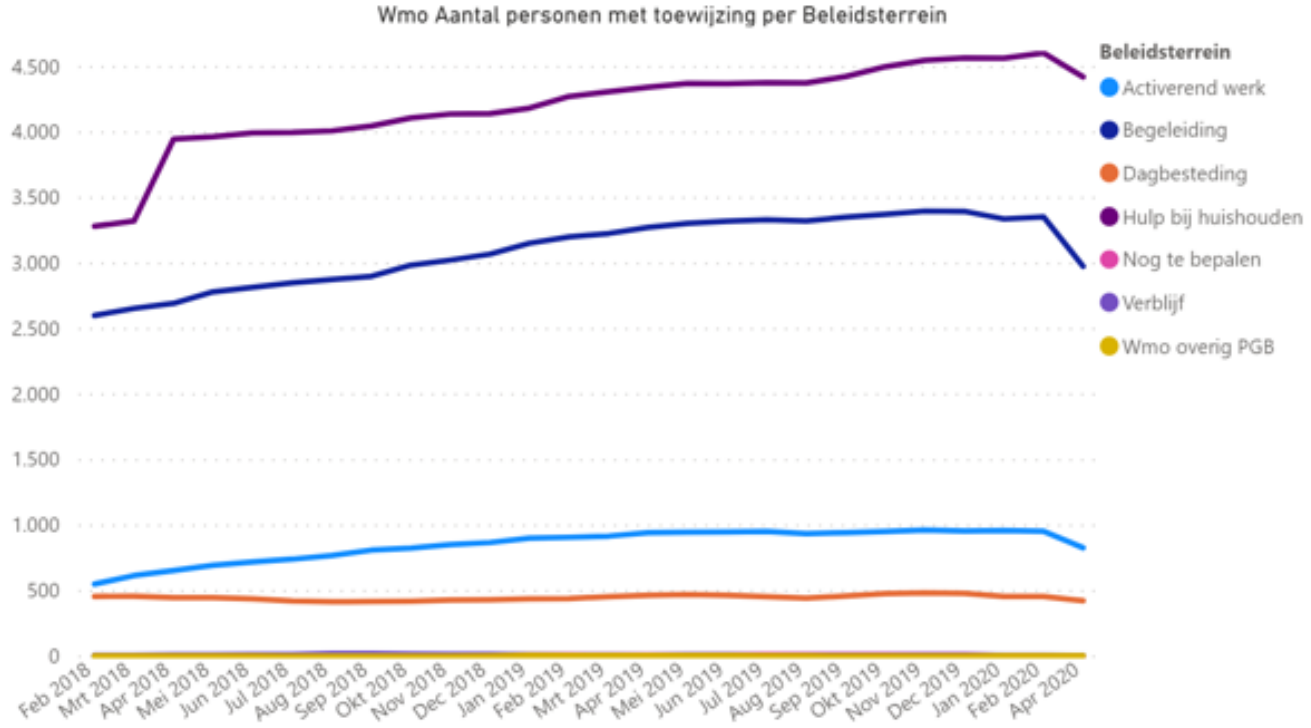

Algemeen

Deze grafieken laten de ontwikkeling van het aantal unieke personen zien met een of meerdere toewijzingen i.h.k.v. de WMO. De cijfers per beleidsterrein zijn niet bij elkaar op te tellen en dan te vergelijken met het totaal aantal personen met een toewijzing. Een persoon kan meerdere voorzieningen hebben.

4.2 WMO begeleiding

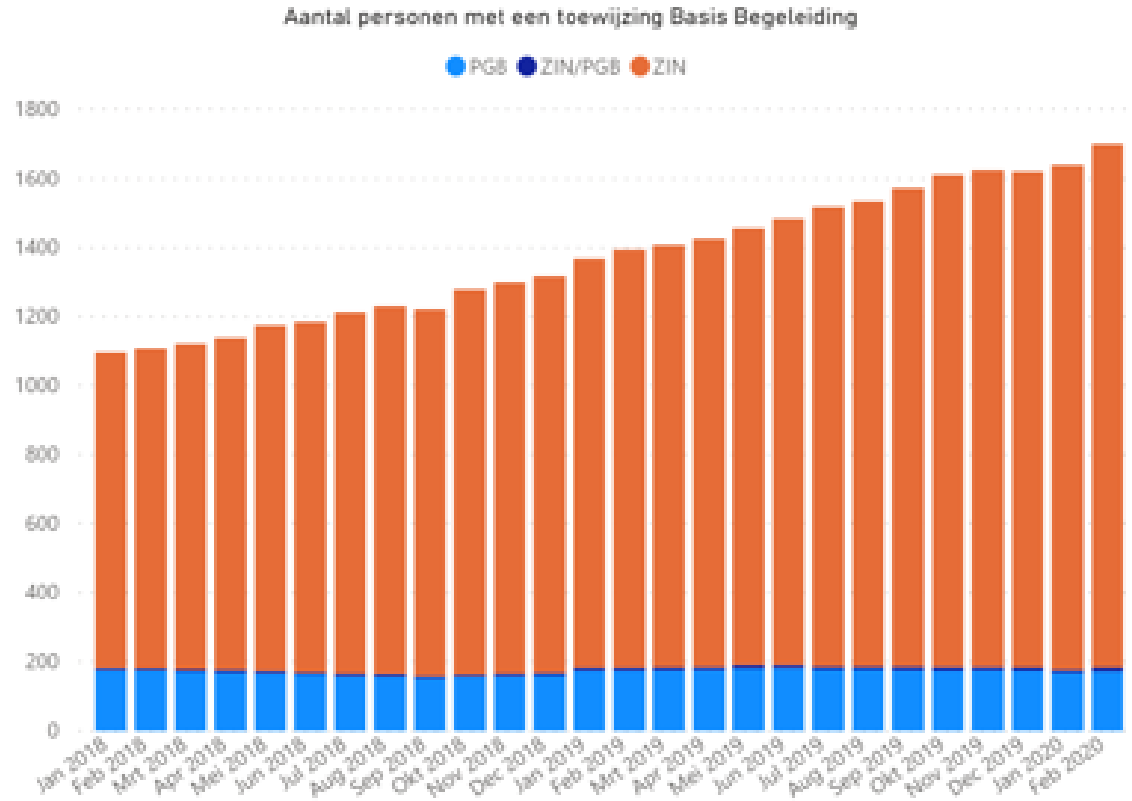

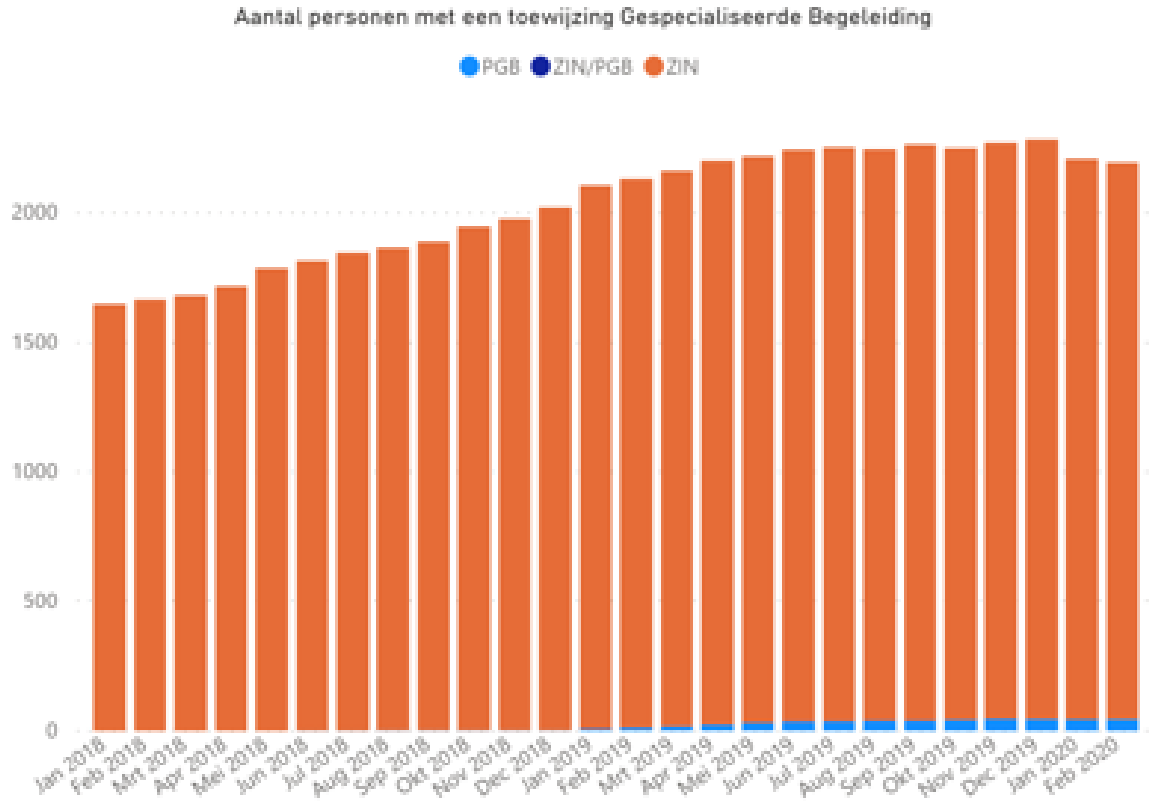

De groei van Basisbegeleiding en gespecialiseerde begeleiding lijkt af te vlakken.

Een van de maatregelen in het kader van beheersing van de kosten WMO is het beperken van het beroep op begeleiding. Begeleiding moet gericht zijn op het ontwikkelen – of anders stabiliseren – van de zelfredzaamheid van inwoners en dus bij voorkeur tijdelijk van aard zijn (de begeleider moet zichzelf uiteindelijk overbodig maken, zodat de inwoner weer regie krijgt over zijn eigen leven). Daarnaast willen we dat de verhouding tussen gespecialiseerde begeleiding en basisbegeleiding beter in balans komt (niet langer 35:65, maar meer 50:50). Passende begeleiding staat daarbij voorop, maar in Arnhem werd – ook in vergelijking met andere gemeenten - wel in zeer veel situaties gespecialiseerde begeleiding ingezet, waar basisbegeleiding ook passend kan zijn.

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat de groei van begeleiding lijkt af te vlakken en dat een lichte verschuiving van gespecialiseerde naar basisbegeleiding op gang lijkt te komen.

4.3 WMO: Hulp bij huishouden

Hulp bij huishouden
In deze grafiek staat het aantal unieke personen met een toewijzing per categorie. Hierbij zijn de mensen met combi -ondersteuning als aparte categorie opgenomen.

Sinds 1 januari 2019 zien we een duidelijke trendbreuk ten opzichte van voorgaande jaren; er wordt aanzienlijk meer HbH toegewezen. Deze stijging was verwacht; de invoering van het abonnementstarief in plaats van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage maakt het aanvragen van HbH vanuit de Wmo in plaats van een particulier ingehuurde poetshulp heel interessant voor de inwoner. De soms financieel sterke positie van de inwoner is juridisch gezien geen afwijzingsgrond voor de Wmo. Dit maakt dat wijkcoaches weinig in handen hebben om te kunnen sturen op eigen verantwoordelijkheid.

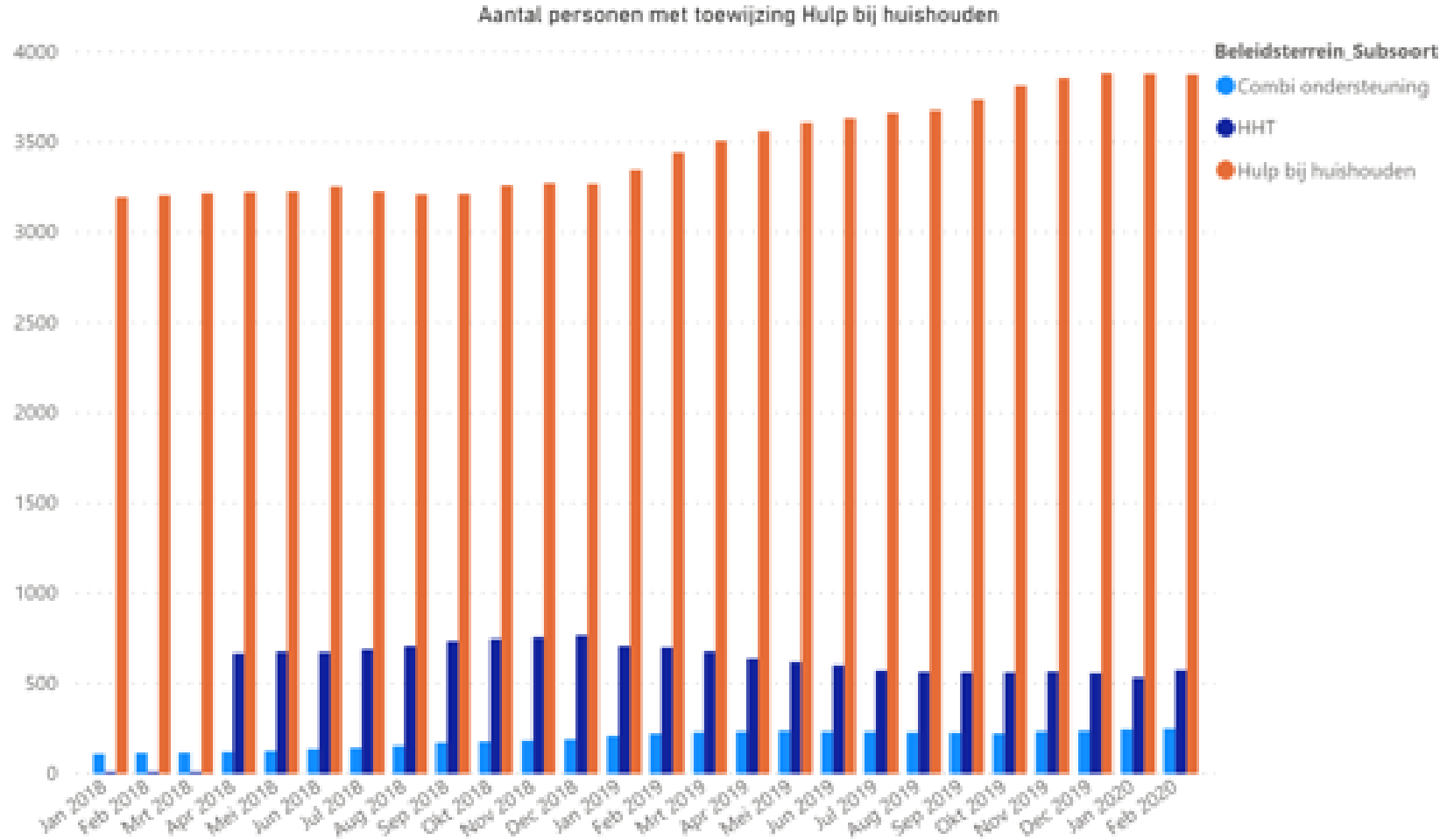

4.3B WMO: Hulp bij huishouden

Als je de trendlijn declaraties HbH van voorgaande jaren door zou trekken in 2019 en dit vergelijkt met het daadwerkelijke resultaat dan is er € 842.640 extra gedeclareerd. Arnhem heeft €1.465.000 van het Rijk ontvangen ter compensatie voor het abonnementstarief. De extra declaraties HbH hebben ons dus ongeveer 57,5% van dit bedrag gekost.
NB: de compensatie was voor alle zorgvormen, niet alleen voor HbH.

Opvallend is dat het aantal toewijzingen sneller lijkt te stijgen dan de toename aan declaratiebedragen. Dit lijkt er op te wijzen dat de aanzuigende werking van het abonnementstarief vooral inwoners met een relatief lichte ondersteuningsvraag heeft aangetrokken.

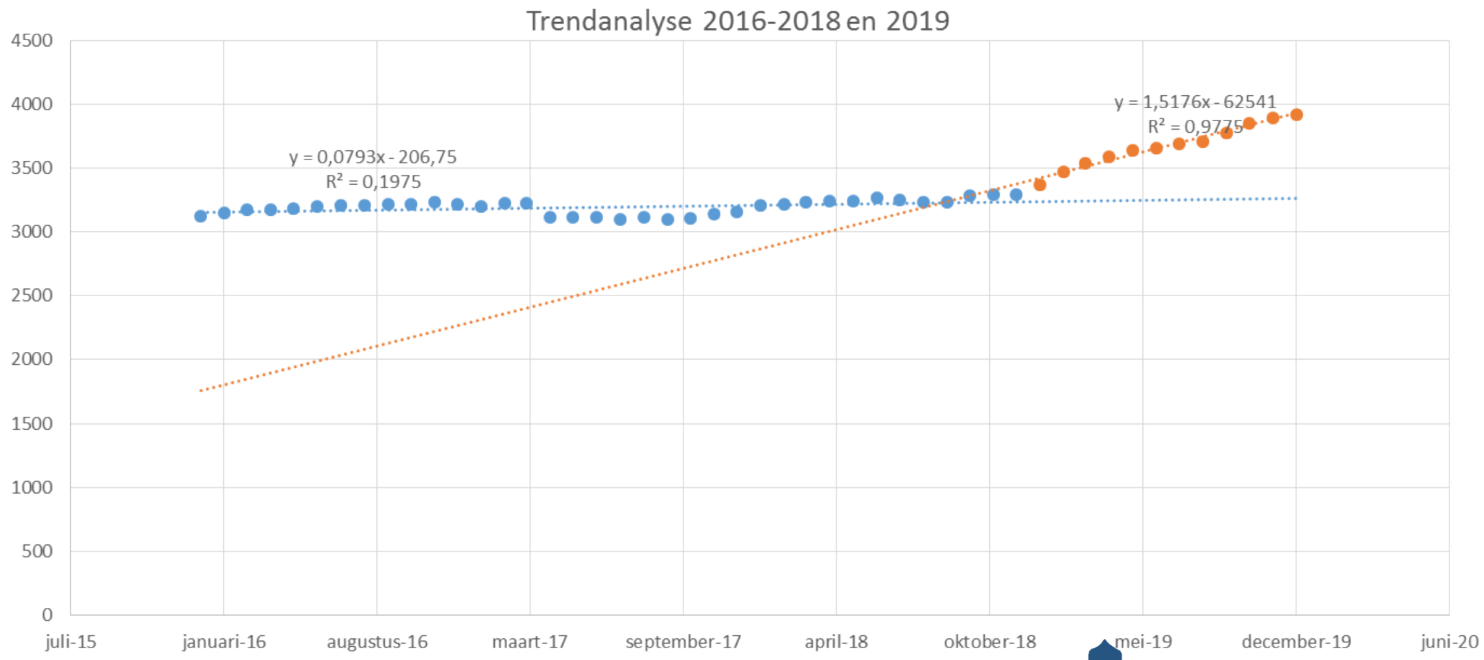

Maand	HBH Verschil werkelijk en verwachte declaraties in 2019	
januari-19	€	92.871
februari-19	€	24.963
maart-19	€	67.716
april-19	€	92.495
mei-19	€	128.590
juni-19	€	18.686
juli-19	€	91.553
augustus-19	€	24.031
september-19	€	44.516
oktober-19	€	145.550
november-19	€	89.331
december-19	€	22.338
Totaal (extra) declaraties 2019	**€**	**842.640**

4.4 WMO: Begeleiding, Activerend Werk en Dagbesteding i.c.m. Beschermingscomponent

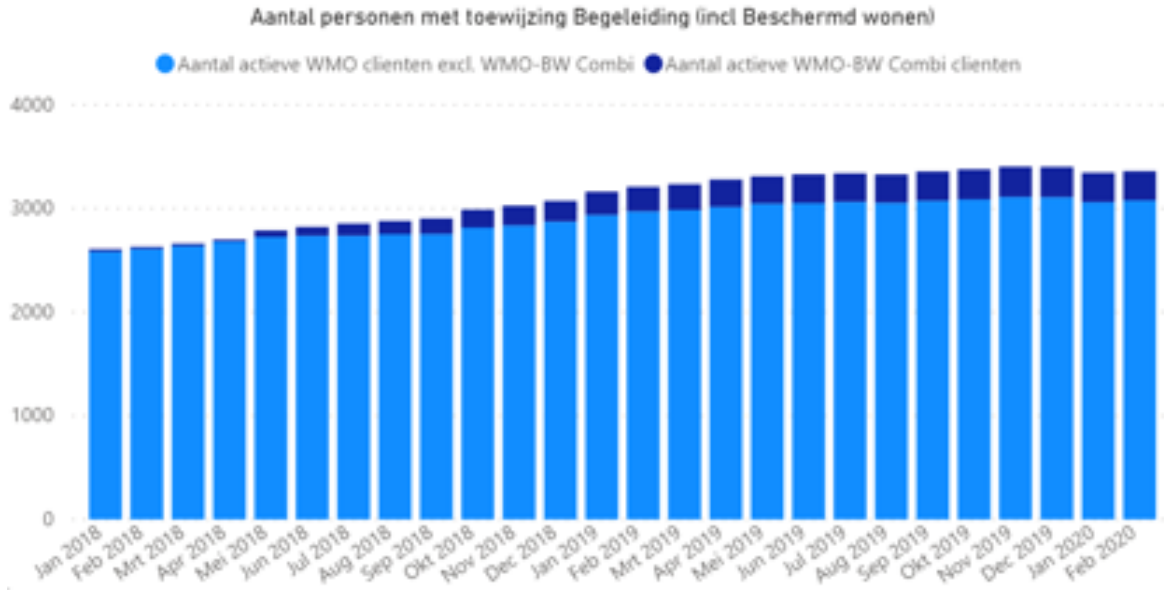

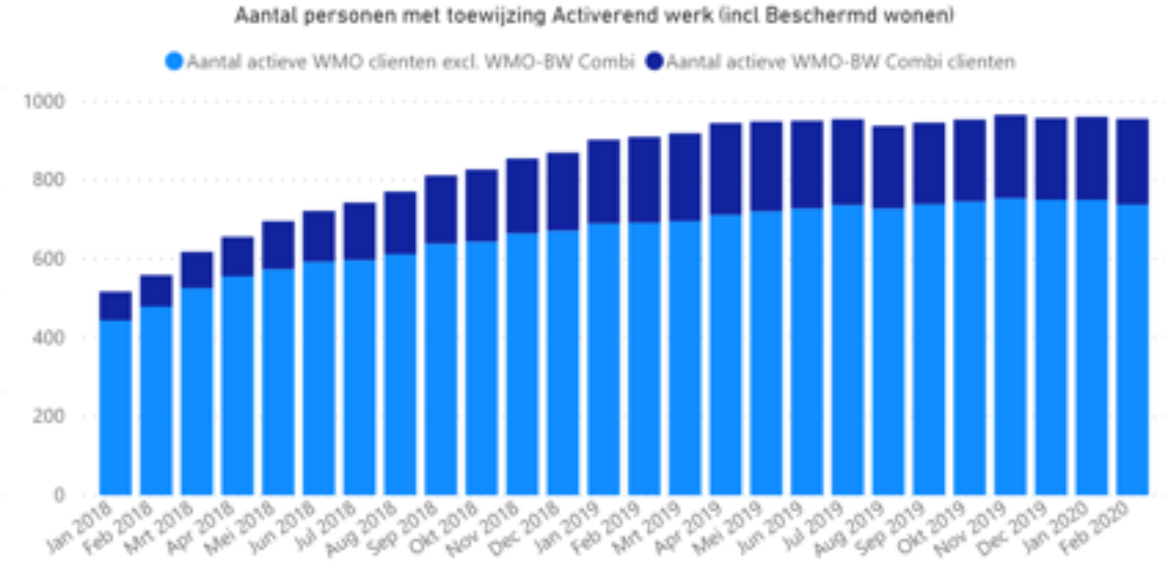

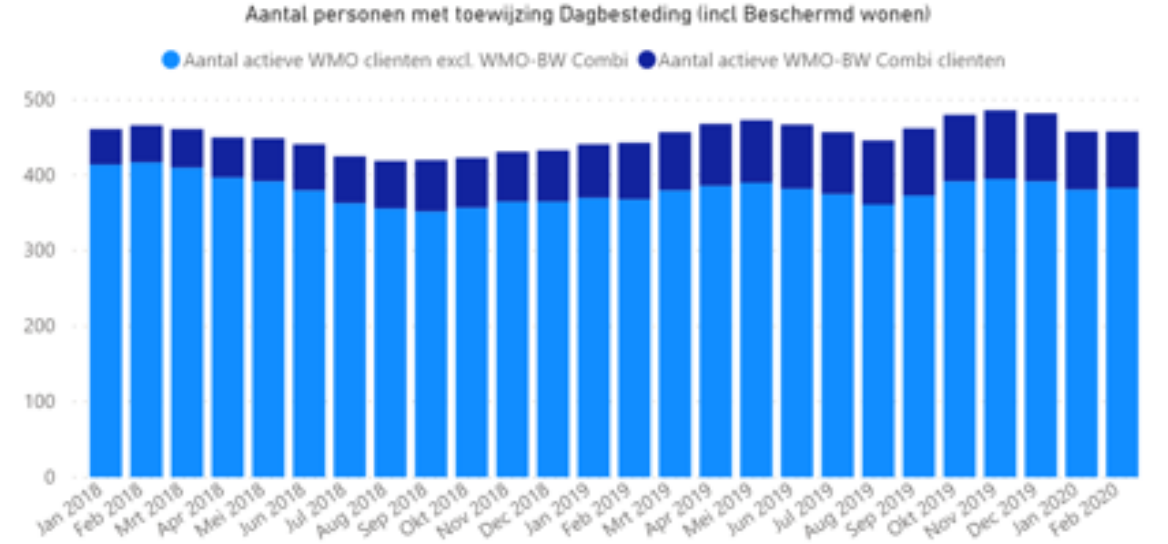

De stijging in het aantal personen Activerend Werk vanaf medio 2018 heeft vooral te maken heeft met combinatie Beschermd Wonen en stijgend aantal aanmeldingen vanuit W&I. In de laatste maanden is het aantal redelijk stabiel. Deze ontwikkeling past bij de transformatie opgave Beschermd Wonen en bij de opgave Doorbraak naar Werk.

Voetnoot: Op deze sheet zijn de aantallen personen en gedeclareerde bedragen Begeleiding, Activerend werk en Dagbesteding hoger dan op de sheet met kerncijfers. De reden hiervoor is dat in de kerncijfers de combinatie WMO met Beschermd wonen onder Beschermd wonen zijn geplaatst. Dit heeft een financiële achtergrond: de kosten komen ten laste van het budget Beschermd wonen.

6. Beschermd Wonen: algemene toelichting

Arnhem is centrumgemeente voor beschermd wonen en is daarmee beleidsmatig en financieel verantwoordelijk voor de regio. De informatie over beschermd wonen bevat daarom ook gegevens over personen die buiten Arnhem verblijven. Arnhem draagt de kosten voor alle personen in de regio.

Beschermd wonen wordt toegewezen aan inwoners die tijdelijk een vorm van 24-uurs toezicht of aanwezigheid nodig hebben vanwege (ernstige) psychiatrische aandoeningen en beperkte regie over het leven. Daarnaast wordt ingezet op preventie en inzet op ambulante ondersteuningsvormen.
De groep inwoners in onze regio die een beroep moet doen op beschermd wonen is stabiel en over de maanden heen licht dalende. Inzet van ambulante ondersteuning heeft de voorkeur. Beschermd wonen wordt in toenemende mate ingezet in de lichtere vorm van beschermd wonen waarbij inwoners zelf de huur (woonlasten) betalen en er minder toezicht nodig is. De inzet van producten inclusief verblijf waarbij meer toezicht en aanwezigheid nodig is, is echter nog steeds dominant.

6. Beschermd wonen: 6.1 Aantal personen

Algemeen
Arnhem is centrumgemeente voor Beschermd Wonen en is daarmee beleidsmatig en financieel verantwoordelijk voor de regio. De informatie over Beschermd Wonen bevat daarom ook gegevens over personen die buiten Arnhem verblijven. Arnhem draagt de kosten voor alle personen in de regio.

PGB's worden in lijn met het beleid zeer beperkt ingezet voor de doelgroep beschermd wonen. De groep inwoners die beroep doet op beschermd wonen is stabiel en over de maanden heen licht dalende. Inzet van ambulante ondersteuning heeft de voorkeur

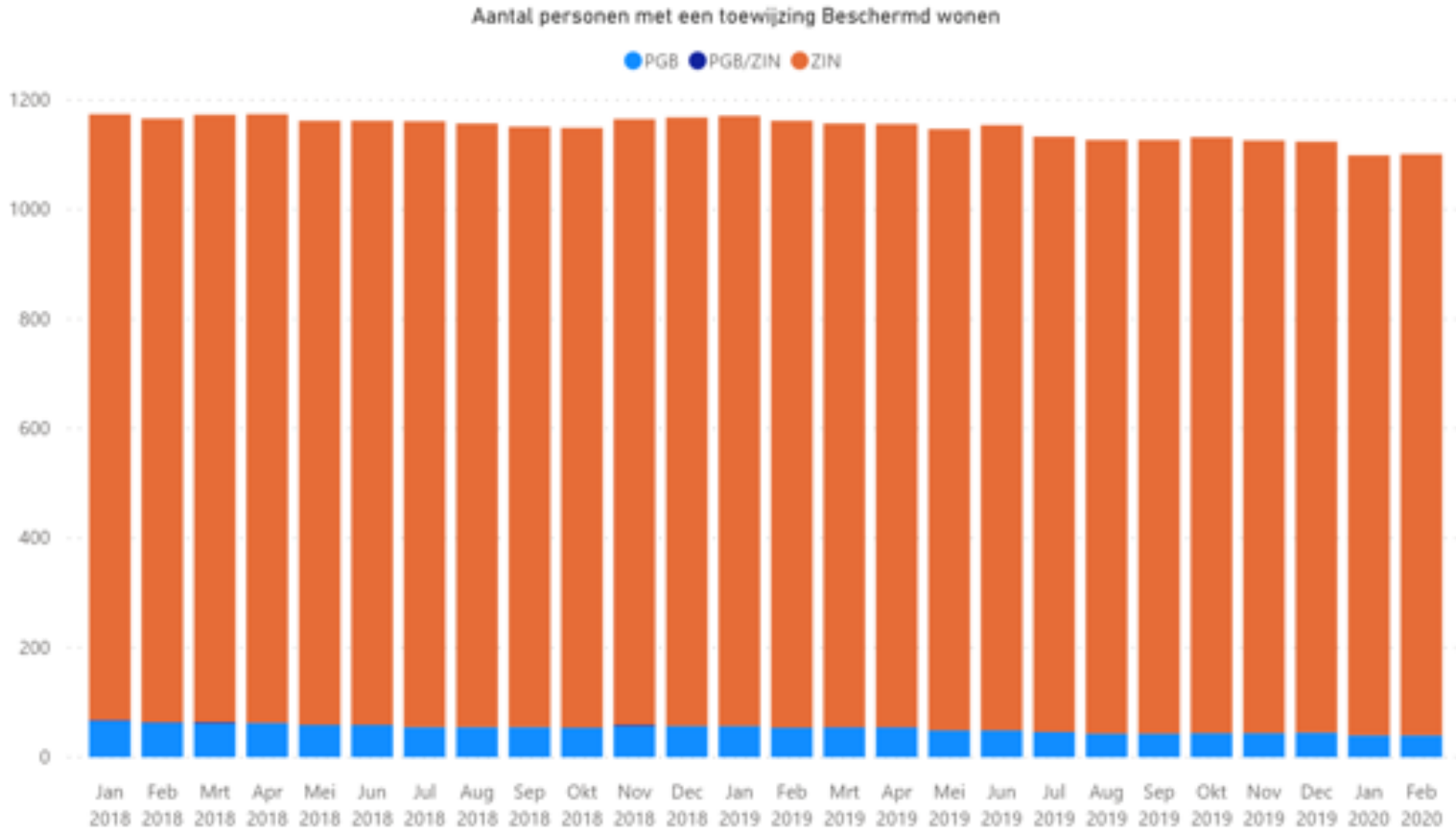

6. Beschermd wonen: 6.2 Toewijzingen en declaraties

Scheiden wonen en zorg
In de figuur hiernaast zijn de Beschermd wonen producten ingedeeld in Intramuraal en Extramuraal (en een klein aantal overig). Dit geeft een goed beeld van de verschuivingen die ontstaan door het scheiden van wonen en zorg.

Beschermd wonen wordt in toenemende mate ingezet in de lichtere vorm van beschermd wonen waarbij inwoners zelf de huur (woonlasten) betalen en er minder toezicht nodig is. De inzet van producten inclusief verblijf waarbij meer toezicht en aanwezigheid nodig is, is echter nog steeds dominant.

Arnhem is verantwoordelijk voor inzet en financiering van activerend werk en dagbesteding voor alle cliënten beschermd wonen. In de tweede figuur is te zien dat de totale kosten over het jaar heen stabiel blijven dan wel licht afnemen.

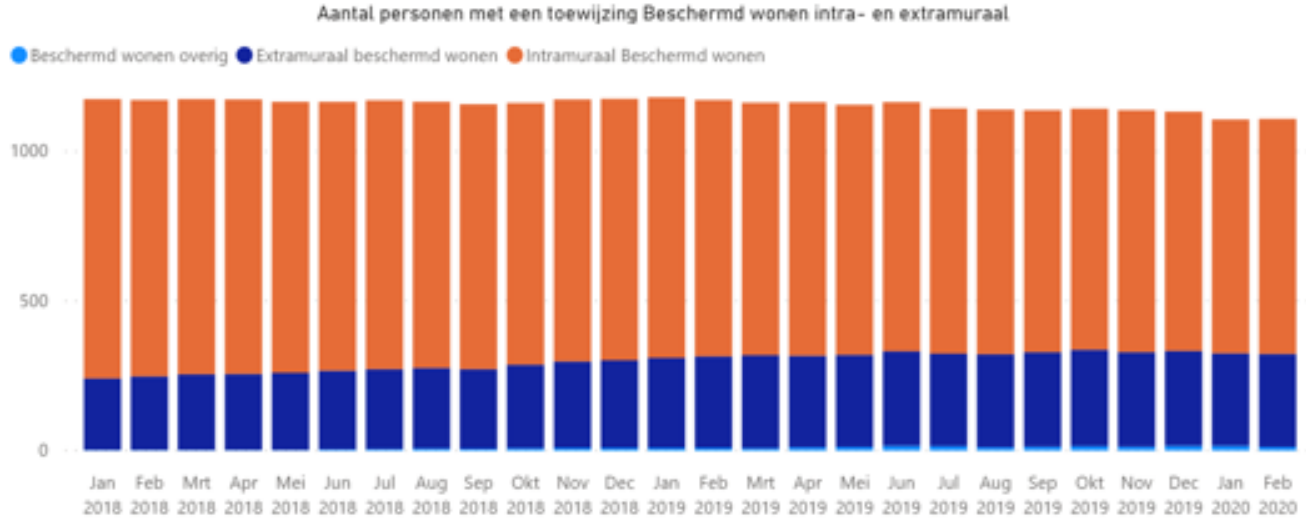

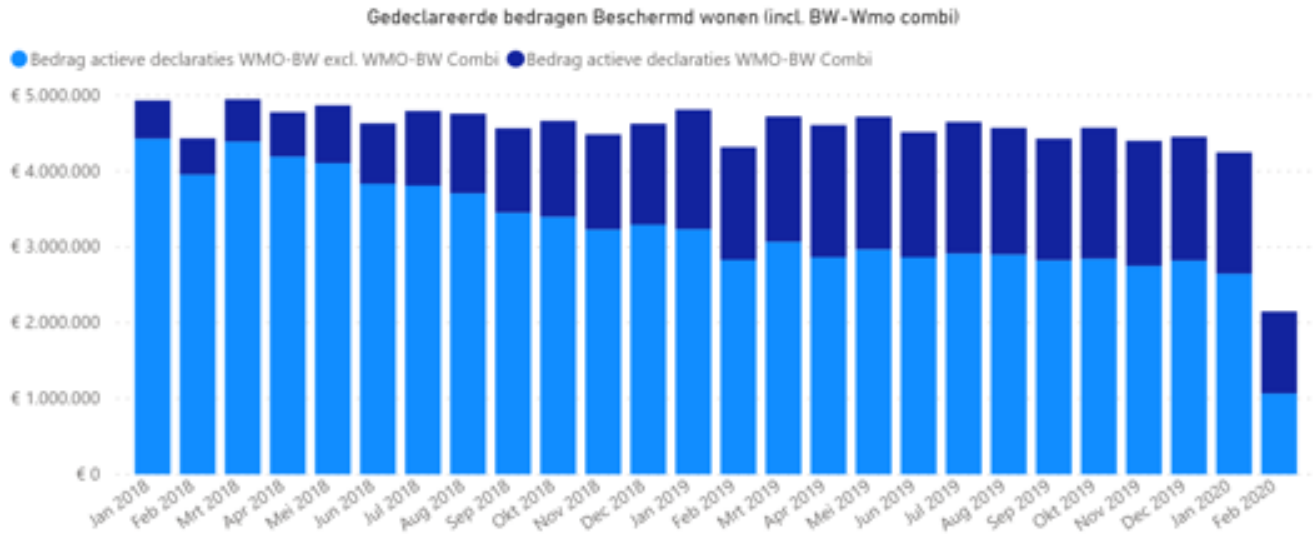

Voetnoot: De aantallen personen en declaraties die hier worden getoond zijn inclusief de kosten voor begeleiding, activerend werk en Dagbesteding. Dit heeft een financiële achtergrond: de kosten komen ten laste van het budget Beschermd wonen.

Conclusies

Kernconclusie
We worden nog steeds geconfronteerd met stijgende kosten, hoewel het effect van de Coronacrisis op dit moment nog niet duidelijk is. De maatregelen die we hebben voorbereid moeten nog worden geïmplementeerd en zullen in de loop van 2020 pas hun vruchten gaan afwerpen. We kunnen nu al wel de voorzichtige conclusie trekken dat we voor WMO en Beschermd Wonen met de monitoring een goede slag hebben geslagen in de voorspelbaarheid getuige ook de consistente lijn van de prognose voor dit jaar. Dit geldt nog niet helemaal voor jeugd. We hebben dit net als vele andere gemeenten
nog onvoldoende in de grip en moeten de stappen die we zetten in data analyse verder uitbouwen zodat ook hier de voorspelbaarheid toeneemt.

Tot slot: doorontwikkeling bestuursrapportage

Zoals in de raadsessies aangegeven, is het optimaliseren van de data, de rapportage en informatie een ongoing proces. Ten opzichte van de vorige bestuursrapportage hebben zich weer een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden en zijn er een aantal wijzigingen doorgevoerd:

- Er wordt gerapporteerd vanuit een centrale datawarehouse Zorgdomein.
- Er kan nu vaker een toewijzing(-sbedrag) worden bepaald doordat de PDC opnieuw is ingelezen met verbeterde historie sinds 2015.
- Daar waar de einddatum van een toewijzing ver in de toekomst ligt, is voor het berekenen van de totale waarde van die toewijzing uitgegaan van een minder lang lopende toewijzing, namelijk maximaal 18 jaar.
- Beschermd Wonen: er wordt vanaf heden ook gekeken naar de aantallen en gedeclareerde bedragen van Begeleiding, Activerend werk en Dagbesteding die voor rekening komen van het budget Beschermd Wonen.

Over de bestuursrapportage

Wat is de bestuursrapportage?
De bestuursrapportage wordt drie keer per jaar samengesteld door de afdelingen SBR, F&C en Informatie. De rapportage toont een basisset aan indicatoren. De rapportage geeft inzicht in het aantal personen, toewijzingen en declaraties per maand. Inzichten zijn per thema en beleidsterrein gepresenteerd.

Waar komt de informatie vandaan?
Deze rapportage is gebaseerd op gegevens met een exportdatum van 06-02-2020. Deze set is opgevraagd uit het datawarehouse. In de rapportage worden gegevens getoond die op 06-02-2020 beschikbaar waren over de periode **t/m januari 2020**.

Het moment van declareren
Doordat er met terugwerkende kracht declaraties kunnen binnenkomen, is de mate waarin gegevens 'ontbreken' in de 'jongste' maanden groter dan bij maanden die verder in het verleden liggen. Er mag met terugwerkende kracht worden gedeclareerd (tot maximaal 5 jaar).

Wat betekent dit voor deze rapportage?
Met name het bedrag dat tot nu toe over de maanden november 2019 t/m januari 2020 is gedeclareerd, zal in de komende periode toenemen.

Duiding van de informatie
De inhoudelijke duiding van de informatie vindt elke periode plaats door betrokken bestuursadviseurs, programmamanager, businesscontrollers, met input van bestuurders (SWT).

Inwonerservaringsonderzoek
In deze rapportage zijn de uitkomsten van het inwonerservaringsonderzoek niet nogmaals opgenomen. Het inwonerservaringsonderzoek over 2019 wordt in de loop van het jaar uitgevoerd. Zodra deze gereed is, zullen de uitkomsten ook beknopt in de bestuursrapportage worden opgenomen.

Bestuursrapportage
Zorg Dichterbij
maart 2020

SBR, F&C & Informatie
Gemeente Arnhem

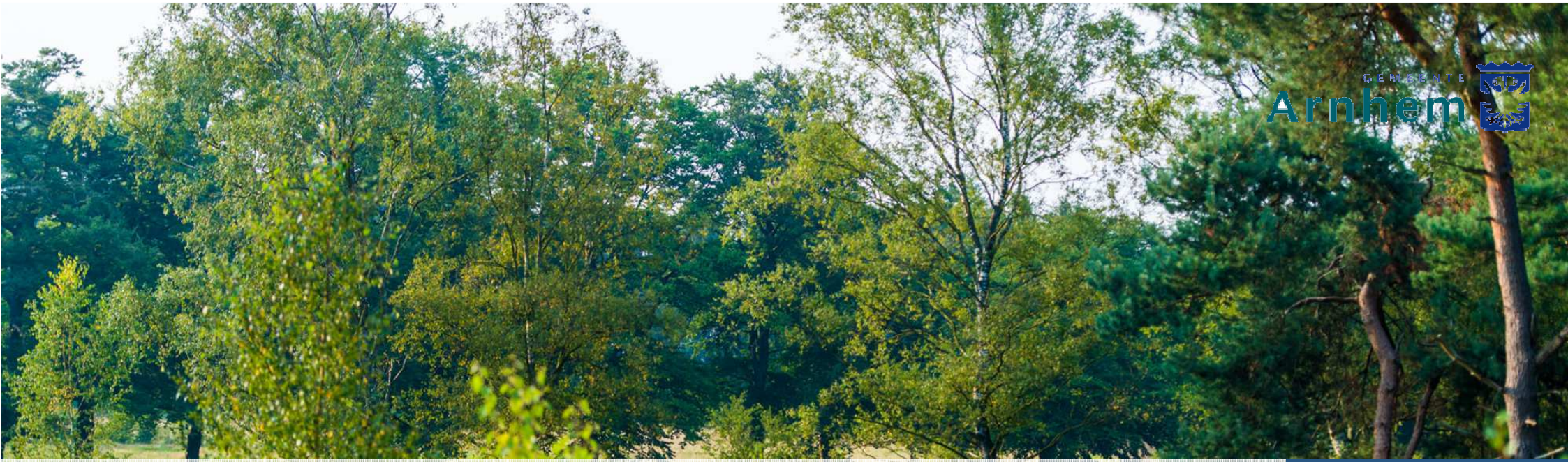

Doorbraak Naar Werk: Monitor 1.1

januari 2019 t/m december 2019

Strategie, Beleid & Regie
Planning & Control
Gemeente Arnhem

Doorbraak naar Werk

Zoveel mogelijk Arnhemmers aan het werk zodat zij zelf in hun inkomen kunnen voorzien. Dat is de ambitie van het Arnhemse gemeentebestuur. Werk hebben is belangrijk. Het is meer dan een salaris ontvangen. Werken is ook meedoen, meetellen en gemist worden als je er niet bent. Dat geeft zelfvertrouwen en het is prettig om deel uit te maken van een netwerk. Omgekeerd worden onze wijken, bedrijven en de stad sterker wanneer er meer mensen aan het werk zijn.

Concreet willen we dat er in 2023:
- meer Arnhemmers betaald werk hebben;
- meer Arnhemmers financieel zelfredzamer zijn;
- en er meer passend werk is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Getalsmatig willen we als Arnhem de landelijke lijn gaan volgen qua uitstroom uit de bijstand en daar bovenop nog eens vijfhonderd Arnhemmers extra uit laten stromen. Dan is er voor het eerst sprake van een trendbreuk.

Om deze ambitie te realiseren is het programma ‘Doorbraak Naar Werk’ in het leven geroepen. Het programma kent de volgende inspanningslijnen (om de volgende doorbraken realiseren):

1. Investeren in voorkomen dat mensen (langdurig) afhankelijk worden van inkomensondersteuning
2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal werken
3. Perspectief bieden; aan het werk tenzij
4. Stimuleren van inclusief werkgeverschap
5. Samen sterk: Samenwerken met partners uit onderwijs en bedrijfsleven. Met onze ketenpartners. Met de regio, andere steden en met het Rijk
6. Beter weten wat werkt en leren monitoren op impact

Over deze monitor

Deze monitor is een volgende stap op de inspanningslijn ‘Beter weten wat werkt en leren monitoren op impact’. Het is in lijn met het iteratieve proces dat we doorlopen bij het opstellen van de bestuursrapportages en een geactualiseerde en verbeterde versie van monitor 1.0. We werken aan een monitor die ons in staat stelt om te sturen op (maatschappelijke) impact in plaats van sturen op input. Een monitor die ons leert waar we staan, die ons inzicht geeft in wat werkt en wat niet, die duidelijk maakt wat het effect is van onze inspanningen en die laat zien welke resultaten we bereiken. Het ultieme vergezicht is een monitor voor het hele sociale domein.

Zover is het nog niet. Wat deze monitor 1.1 wel biedt is het volgende:

1. Pagina’s 4 t/m 9 geven een geactualiseerd inzicht in de ontwikkeling van de Arnhemse bijstandspopulatie, onze prestaties op het gebied van instroom en uitstroom en dat afgezet tegen de prestaties van gemeenten van een vergelijkbare grootte.
2. Pagina’s 10 t/m 15 geven inzicht in de doorstroom. Dit zijn de prestaties van onze uitvoeringspartners Centrum voor Activerend Werk (CAW), Arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor en Werkgeversservicepunt (WSP).
3. Pagina’s 16 t/m 26 geven inzicht in de bestandskenmerken op gebieds- en wijkniveau, het instroom- en uitstroompercentage naar leeftijd en wijk, het bestand naar leefvorm, leeftijd en uitkeringsduur per gebied, het aandeel dat een ontheffing voor de arbeidsverplichting heeft en het aandeel dat parttime werkt.
4. Pagina’s 27 t/m 29 duiden een aantal financiële aspecten. Inzet is om dit in een volgende monitor uit te breiden met bedrijfsvoeringsaspecten.
5. Pagina’s 30 t/m 37 schetsen de voortgang van de diverse inspanningslijnen van het programma Doorbraak Naar Werk.
6. Pagina’s 38 en 39 sluiten de monitor af met concluderende bevindingen.

In deze monitor is gebruik gemaakt van de volgende data:

- De Benchmark Werk & Inkomen januari 2019 t/m december 2019 van Divosa (de vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein).
- Aanvullende informatie afkomstig van het gemeentelijke cluster Werk & Inkomen
- Halfjaarberichten van de belangrijkste uitvoeringspartners: CAW, Scalabor en WSP

Bestandsontwikkeling

Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ) en voor de inzet van loonkostensubsidies.

Goed zicht op onze bijstandspopulatie is van groot belang. Hoe eerder we trends en ontwikkelingen opmerken, hoe eerder we met gerichte acties kunnen bijsturen.

Figuur 1 toont het aantal uitkeringsbetalingen van Arnhem*. Dit aantal is sinds januari 2019 van 8.006 gedaald naar 7.733 in december 2019. Om de vergelijking met andere gemeenten mogelijk te maken geeft de Divosa Benchmark indexcijfers voor het volume. Daarbij wordt de groei of daling van elke maand vergeleken met een vastgestelde basisperiode. In figuur 2 is het aantal uitkeringsbetalingen op 31 december 2018 op 100 gesteld.

Belangrijkste punt:

- **Het bestandsvolume daalt in Arnhem ongeveer net zo snel als in vergelijkbare gemeenten.**

**Om de prestaties van gemeenten adequaat te kunnen vergelijken registreert de Divosa Benchmark het aantal uitkeringsbetalingen. Dit is niet hetzelfde als het aantal unieke uitkeringen. Het volume van unieke uitkeringen lag in Arnhem op 31-12-2019 op 7.547.

Figuur 1

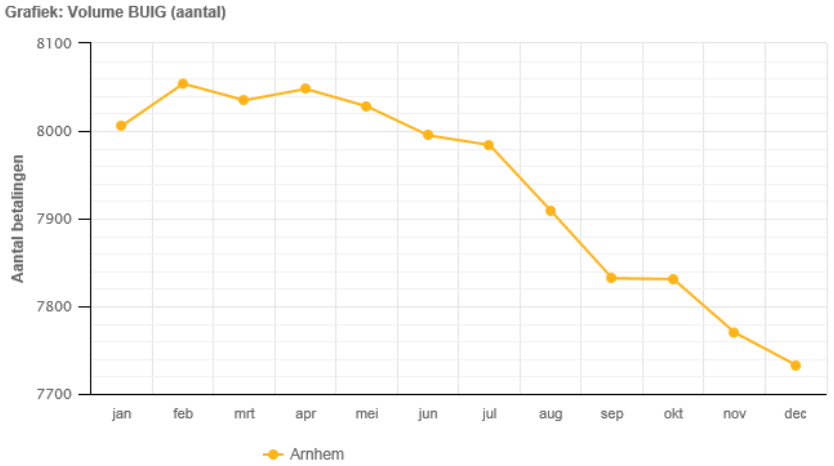

Figuur 2

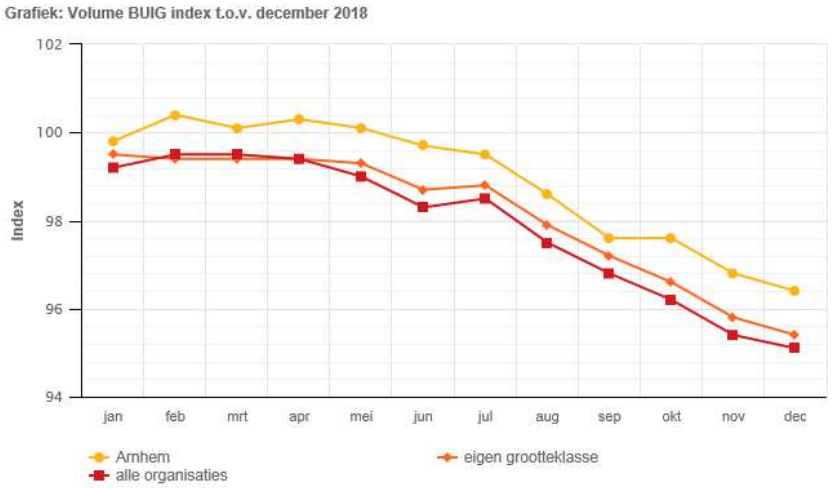

Instroom in de bijstand

Het aantal mensen dat maandelijks in- en uitstroomt geeft een beeld van de dynamiek van het bijstandsbestand. Het instroompercentage is het aandeel nieuwe bijstandsuitkeringen (betalingen) in het totale bestand. Figuur 3 toont de ontwikkeling van het instroompercentage. Figuur 4 toont het gemiddeld instroompercentage over de periode januari-december 2019 en het gemiddelde van de vergelijkingsgroep.

Belangrijkste punten:

- **Arnhem kent minder instroom in de bijstand dan vergelijkbare gemeenten.**
- **Onze instroombeperkende maatregelen lijken effectief.**
- **Hoewel andere gemeenten steeds beter worden in instroombeperking, waardoor de Arnhemse (relatieve) voorsprong kleiner wordt, is het gemiddelde positieve verschil over het jaar 2019 ongeveer gelijk gebleven.**

Figuur 3

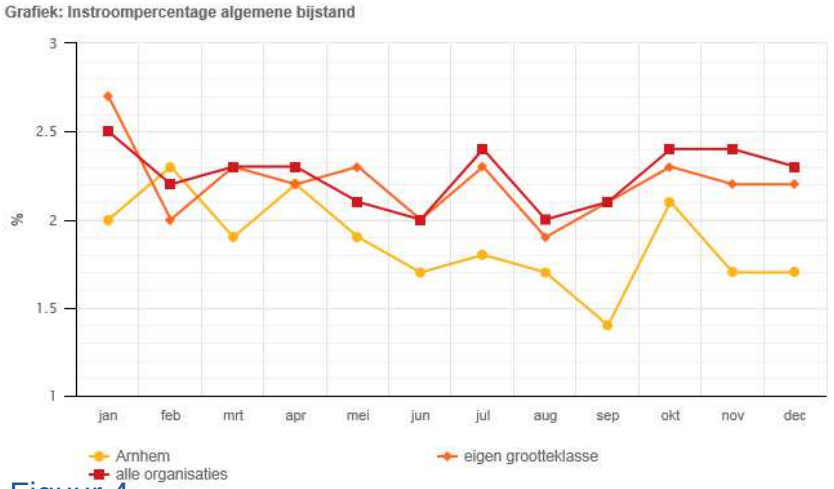

Figuur 4

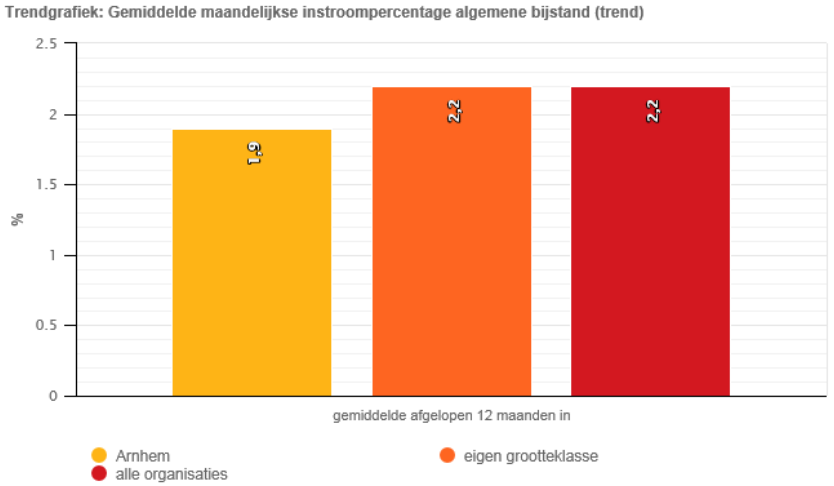

Uitstroom uit de bijstand #1

Het uitstroompercentage is het aantal stopgezette betalingen in een maand afgezet tegen het bijstandsvolume in diezelfde maand. Figuur 5 toont de ontwikkeling van het uitstroompercentages. Figuur 6 toont het gemiddeld uitstroompercentage over de laatste twaalf maanden en het gemiddelde van de vergelijkingsgroep.

De Gemeente Arnhem heeft ten opzichte van vergelijkbare gemeenten minder uitstroom. Onze uitstroom bevorderende maatregelen blijken (vooralsnog) minder effectief.

Belangrijkste punten:

- **Arnhem kent minder uitstroom uit de bijstand dan vergelijkbare gemeenten.**
- **Arnhem presteert wel beter op uitstroom dan in 2018.**
- **Maar onze uitstroombevorderende maatregelen lijken nog niet effectief genoeg.**

Op pagina 7 en 8 gaan we dieper op de ontwikkelingen van de uitstroom in.

Figuur 5

Figuur 6

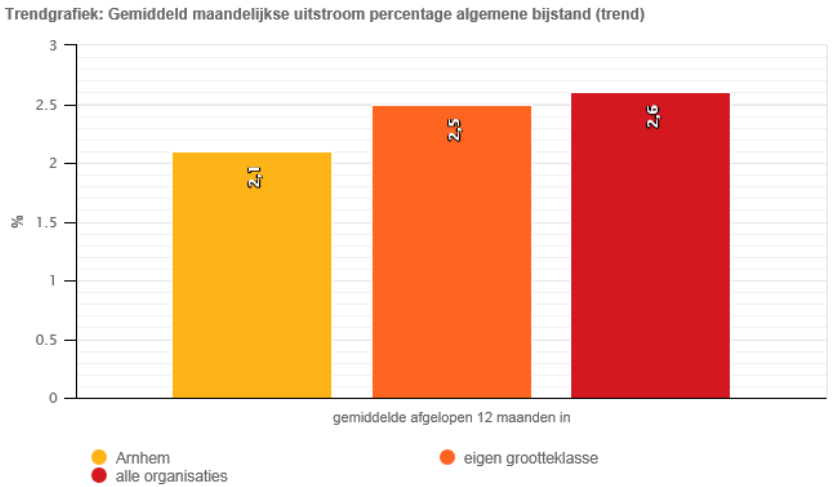

Uitstroom uit de bijstand #2

Voor wat betreft uitstroom valt op dat het gemiddelde aandeel in de uitstroom naar verblijfsduur van Arnhemmers in de bijstand op onderdelen afwijkt van vergelijkbare gemeenten (zie onderstaande figuur).

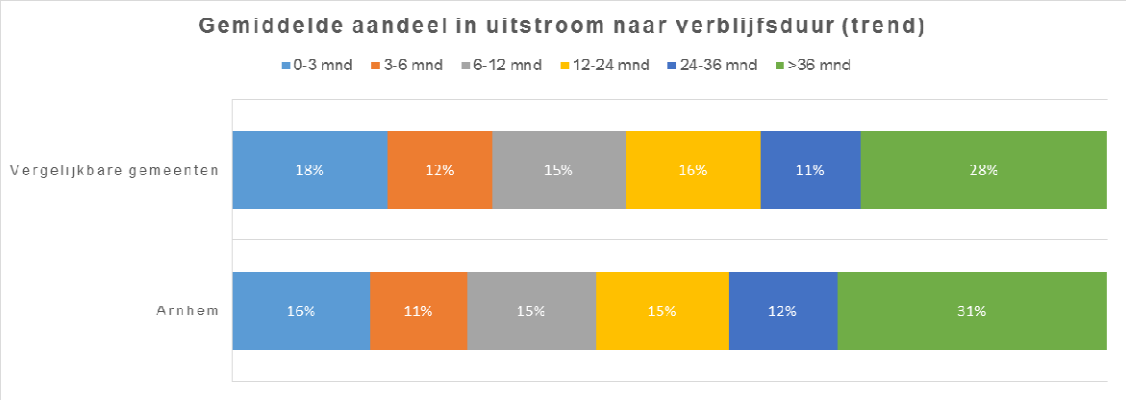

Het grootste gemiddelde aandeel in de uitstroom betreft inwoners die langer dan 36 maanden een bijstandsuitkering hebben en de AOW-leeftijd bereiken. Daarop volgend is het de groep inwoners die het kortst (0-3 maanden) een bijstandsuitkering heeft. In Arnhem is dit aandeel (vanwege de minder hoge instroom) lager dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 7).
Daar staat tegenover dat het gemiddelde aandeel in de uitstroom van de groep inwoners die 24-36 maanden een bijstandsuitkering heeft in Arnhem in 2019 meer is gestegen dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 8). Mogelijke verklaringen hiervoor zijn: de gewijzigde werkwijze van W&I (versnellingsteam, brede diagnose, handhaving) en intensievere inzet van Activerend Werk en Scalabor.

Figuur 7

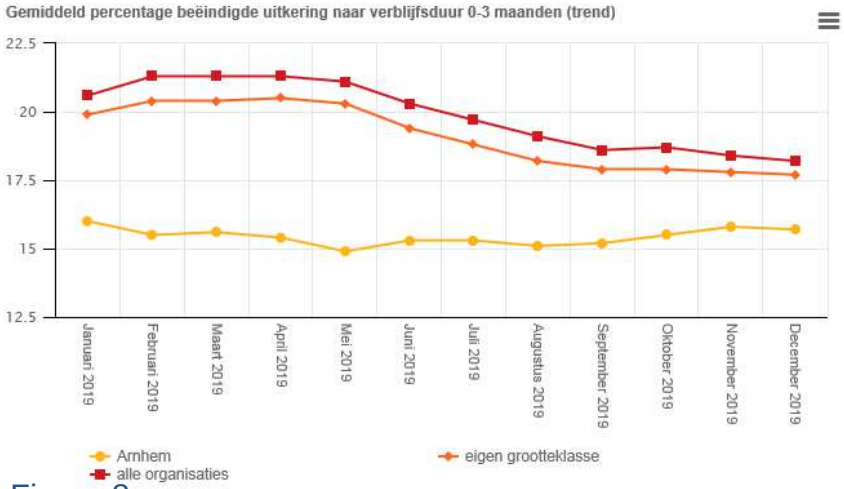

Figuur 8

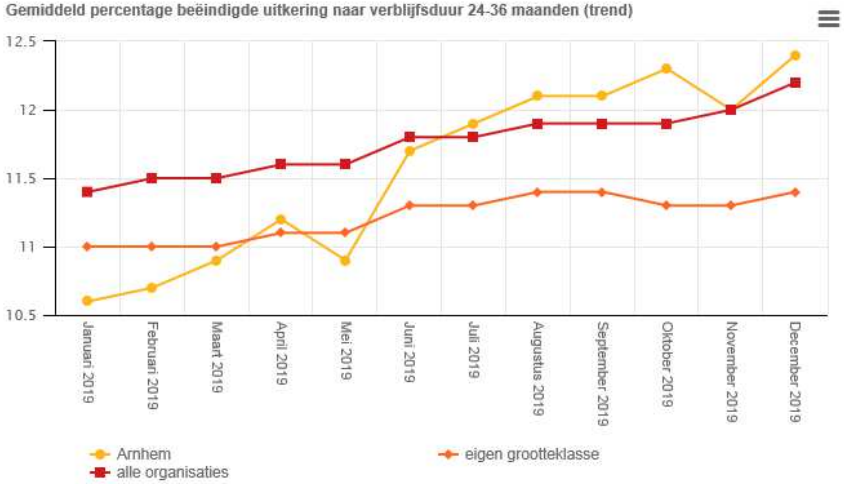

Uitstroom uit de bijstand #3

Redenen van uitstroom zijn divers. Op drie van de beëindigingsredenen kan de gemeente sturen: uitstroom naar werk, uitstroom naar onderwijs/ studie en uitstroom door handhaving. Figuur 9 laat zien hoe Arnhem het doet ten opzichte van vergelijkbare gemeenten:

- De som van de beïnvloedbare beëindigingsredenen is 51-52% van het totaal aantal beëindigingen. Arnhem wijkt daarin nauwelijks af van vergelijkbare gemeenten. In het relatieve aandeel van deze redenen zijn er wel verschillen.
- Het aandeel beëindiging met als reden ‘werk’ is in Arnhem lager dan in andere gemeenten.
- De aandelen beëindiging met als reden ‘onderwijs/ studie’ of ‘handhaving’ zijn in Arnhem hoger dan in andere gemeenten.

Mogelijke verklaringen voor de cijfers van deze drie beëindigings-redenen zijn de inzet op de zgn. ‘scholingsplicht’, de inbedding van handhaving in de werkwijze van W&I en de samenstelling van ons bestand:

- het aandeel 18-35 jarigen (gemakkelijker bemiddelbaar) in ons bestand is lager dan in vergelijkbare gemeenten;
- het aandeel 45-55 jarigen (moeilijker bemiddelbaar) in ons bestand is hoger dan in vergelijkbare gemeenten;
- het aandeel inwoners dat langer dan 60 maanden in een uitkeringssituatie zit (moeilijker bemiddelbaar), is in Arnhem hoger dan in vergelijkbare gemeenten.

Figuur 9

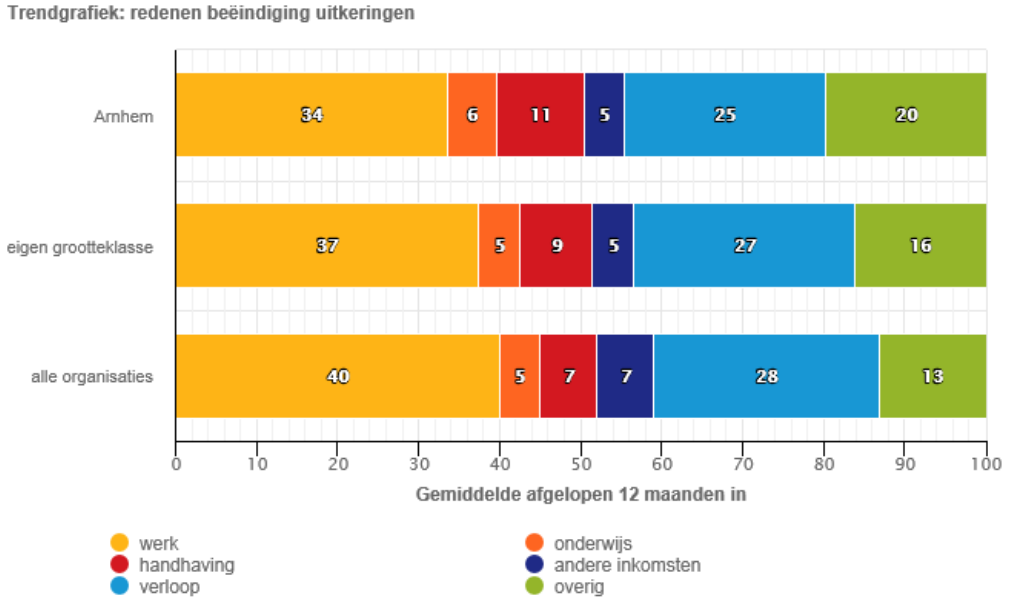

Instroom en uitstroom: belangrijkste punten

- **Arnhem kent minder instroom in de bijstand dan vergelijkbare gemeenten.**
- **Onze instroombeperkende maatregelen lijken effectief.**
- **Hoewel andere gemeenten steeds beter worden in instroombeperking, waardoor de Arnhemse (relatieve) voorsprong kleiner wordt, is het gemiddelde positieve verschil over het jaar 2019 ongeveer gelijk gebleven.**

- **Arnhem kent minder uitstroom uit de bijstand dan vergelijkbare gemeenten.**
- **Arnhem presteert wel beter op uitstroom dan in 2018.**
- **Maar onze uitstroombevorderende maatregelen lijken nog niet effectief genoeg.**
- **Het gemiddelde aandeel in de uitstroom van de groep inwoners die 24-36 maanden een bijstandsuitkering heeft in Arnhem in 2019 meer is gestegen dan in vergelijkbare gemeenten.**
- **De som van de beïnvloedbare beëindigingsredenen is 51-52% van het totaal aantal beëindigingen. Arnhem wijkt daarin nauwelijks af van vergelijkbare gemeenten. In het relatieve aandeel van deze redenen zijn er wel verschillen.**
- **Het aandeel beëindiging met als reden ‘werk’ is in Arnhem lager dan in andere gemeenten.**
- **De aandelen beëindiging met als reden ‘onderwijs/ studie’ of ‘handhaving’ zijn in Arnhem hoger dan in andere gemeenten.**

Doorstroom: de Participatierotonde

Voor de doorstroom hebben wij een samen met onze ketenpartners CAW, Scalabor en WSP een zogeheten participatierotonde ontwikkeld.
De afstand van iemand tot de arbeidsmarkt bepaalt waar en bij welke partner iemand terecht komt op de rotonde. In alle gevallen is de idee dat er samen stappen worden gezet om de afstand tot de arbeidsmarkt dusdanig te verkleinen dat iemand uit kan stromen naar (betaald) werk.

Goed inzicht in de werking en effectiviteit van de participatierotonde is één van de ambities voor de doorontwikkeling van de monitor. Voor dit moment maken wij gebruik van de halfjaarberichten van CAW, Scalabor en WSP.

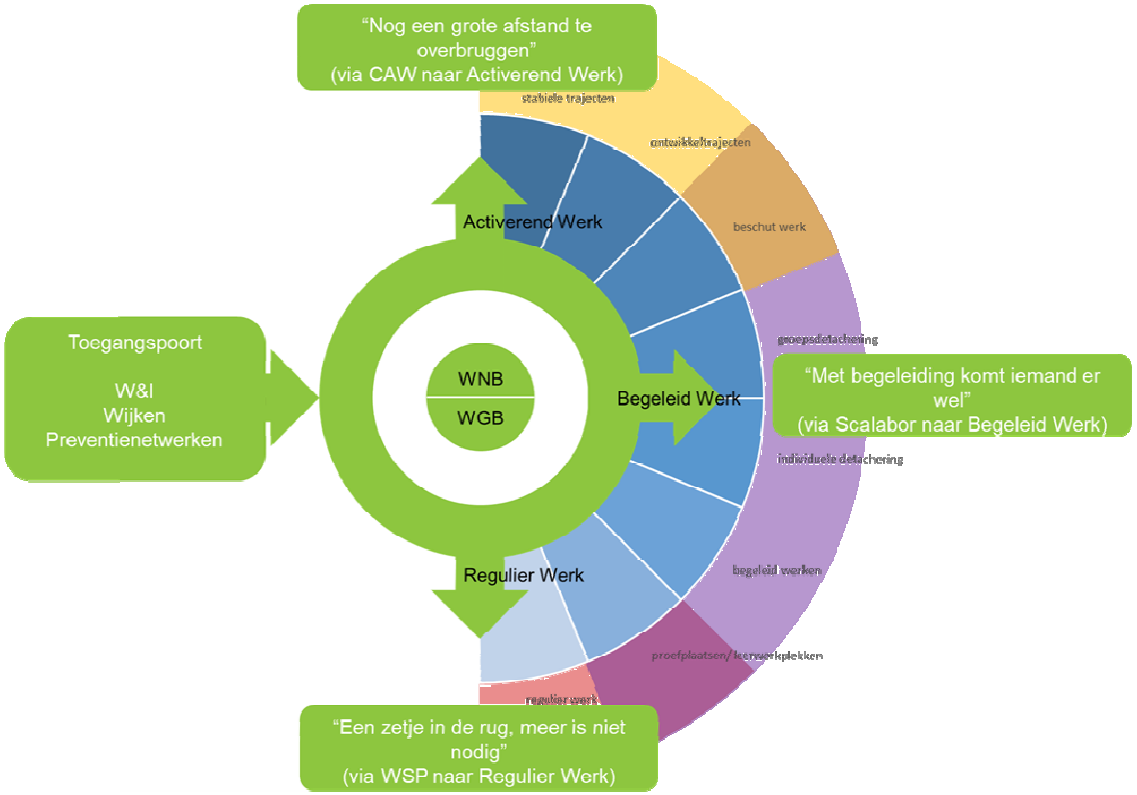

Doorstroom: via CAW naar Activerend Werk

De inzet van activerend werk helpt inwoners om stappen te zetten op de participatieladder. Jaarlijks worden er ongeveer 1.100 trajecten activerend werk ingezet: waarvan 50% direct door wijkcoaches van SWT en 50% indirect (via CAW).
De figuren op deze pagina, afkomstig van CAW, geven inzicht in de resultaten daarvan.

- Het aandeel mensen met een Participatiewet-uitkering neemt toe (figuur 10).
- Voor wat betreft de adviezen in aansluiting op de oriëntaties is 13% gericht op het zetten van vervolgstappen naar betaald werk via een vorm van begeleid werk of opleiding; 45% gericht op het zetten van vervolgstappen via activerend werk; 13% gericht op het doen van vrijwilligerswerk of meedoen; 18% gericht op het verbeteren van de persoonlijke omstandigheden; en 11% overig (figuur 11).
- Op basis van een jaarlijkse steekproef zien we dat deelnemers in één jaar tijd 1,5 tot 2 treden stijgen op de participatieladder (figuur 12).
- Activerend Werk levert een belangrijke bijdrage aan de inspanningslijnen ‘Dichtbij de Arnhemmer en integraal werken’ en ‘Perspectief bieden’.

Figuur 10

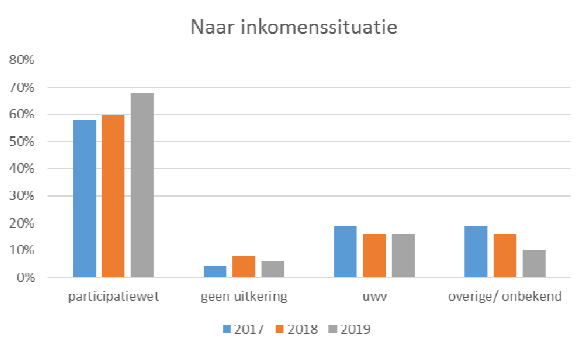

Figuur 11

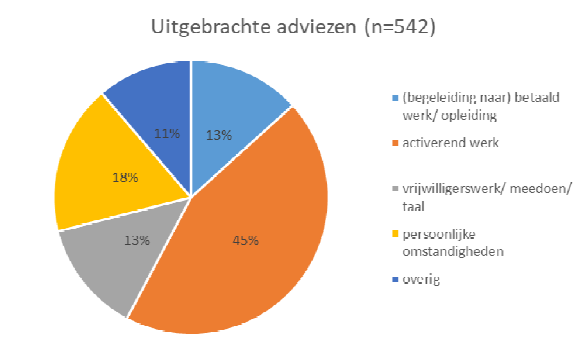

Figuur 12

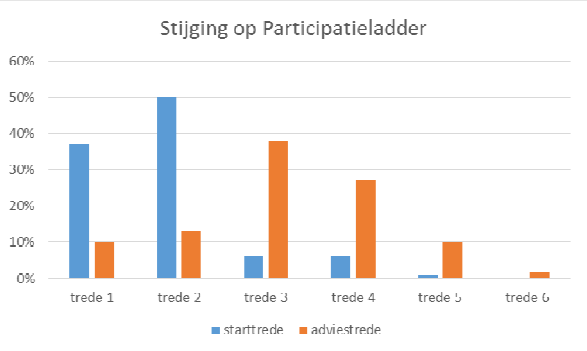

Doorstroom: via Scalabor naar Begeleid Werk #1

Scalabor biedt passend werk voor mensen met een aanstelling in het kader van de Sociale Werkvoorziening (SW):

- Het aantal Arnhemmers dat bij Scalabor werkt op basis van een SW-aanstelling daalt van 1.201 (31-12-2018) naar 1.121 (31-12-2019). Logisch, want sinds de Participatiewet is er geen nieuwe instroom meer.
- Steeds meer SW-medewerkers zijn extern gedetacheerd bij een (reguliere) werkgever in plaats van intern bij Scalabor (figuur 13). In 2018 was de verhouding 57% intern/ 43% extern. In 2019 werd dit 52% intern/ 48% extern.
- Die beweging ‘van binnen naar buiten’ gebeurt op basis van Individuele Ontwikkelplannen (IOP). Op dit moment heeft 86% van de SW-medewerkers een recent (<12 mnd) IOP.
- Het bieden van passend werk levert een belangrijke bijdrage aan de inspanningslijnen ‘Perspectief bieden’ en ‘Stimuleren van inclusief werkgeverschap’.
- Door slim in te zetten op het opnieuw invullen van de werkplekken, die vertrekkende SW-medewerkers achterlaten, door de doelgroep van Participatiewet wordt de toegevoegde waarde vergroot.

Figuur 13

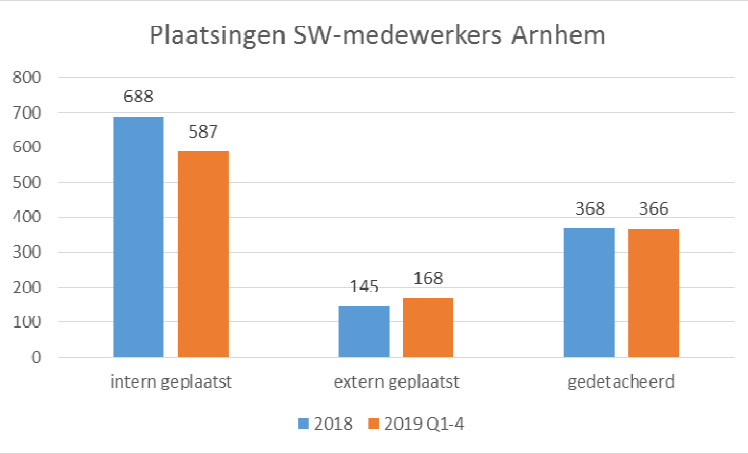

Doorstroom: via Scalabor naar Begeleid Werk #2

Scalabor biedt arbeidsontwikkeltrajecten voor mensen uit de doelgroep van de Participatiewet:

- Scalabor heeft samen met werkgevers en MBO een ruim aanbod van branchegerichte leer-werk-lijnen opgezet.
- Van Q4 2018 t/m Q4 2019 werden er 487 Arnhemmers uit de doelgroep van de Participatiewet door W&I aangemeld voor een arbeidsontwikkeltraject bij Scalabor.
- Op 31-12-2019 zat hiervan nog 198 in traject. Voor 289 werd het traject beëindigd: 77 deelnemers stroomden met succes uit naar (parttime) werk of studie; bij 176 werd het traject tussentijds gestopt vanwege ziekte/ verhuizing/ andere oorzaken; bij 36 werd het traject beëindigd vanwege verwijtbaar gedrag.
- Het bieden van arbeidsontwikkeltrajecten levert een belangrijke bijdrage aan de inspanningslijnen ‘Perspectief bieden’ en ‘Stimuleren van inclusief werkgeverschap’.

Figuur 14

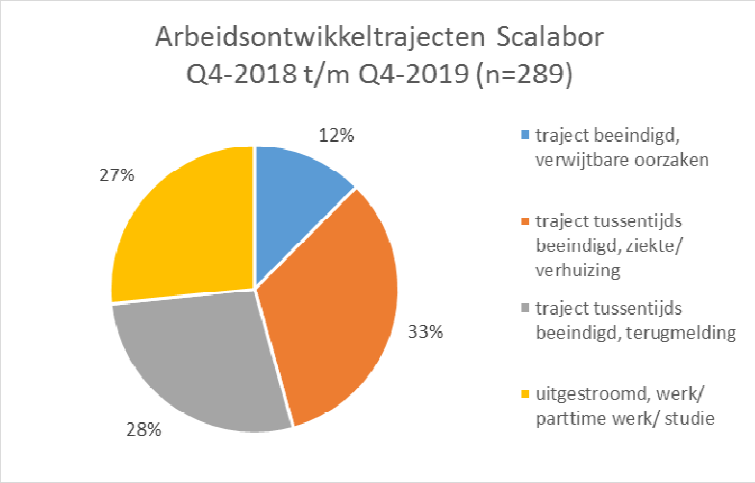

Doorstroom: via WSP naar Regulier Werk

Onze derde partner op de participatierotonde, het WSP, laat de volgende ontwikkelingen zien:

- Regionaal zette het WSP voor 2019 in op 1.156 plaatsingen. Dit zijn er 1.214 geworden.
- Het Arnhemse aandeel in deze plaatsingen is 515 (40%; redelijk cf. het Arnhemse aandeel binnen de Arbeidsmarktregio Midden Gelderland); 381 reguliere plaatsingen en 134 plaatsingen in het kader van de zgn. Banenafspraak.
- Opvallend is dat het aandeel niet-uitkeringsgerechtigden (zgn. nuggers) in die plaatsingen sterk toeneemt. Dit wordt waarschijnlijk mede veroorzaakt door de ingezette samenwerking van het WSP met de Leerlingnetwerken VSO/ Pro en het Schakelpunt MBO1-2.
- Het WSP levert een belangrijke bijdrage aan de inspanningslijnen ‘Stimuleren van inclusief werkgeverschap’ en ‘Investeren in voorkomen’.

Figuur 15

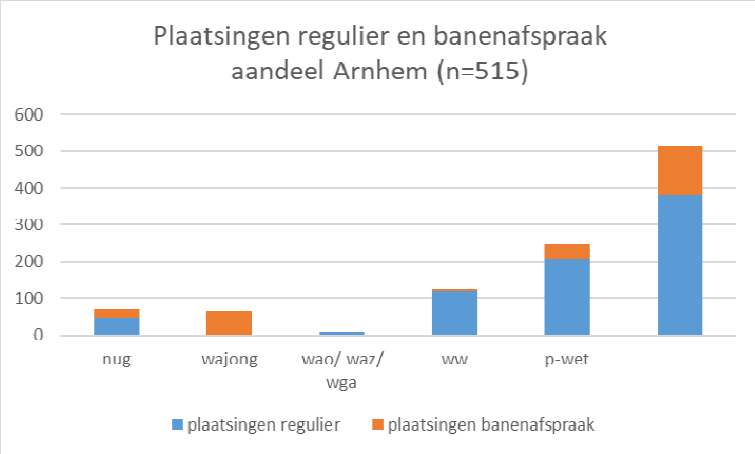

Doorstroom: belangrijkste punten

- **Voor wat betreft het onderdeel Doorstroom is de algemene conclusie dat we goed op weg zijn en de ingezette lijn moeten vasthouden. Het ondersteuningsaanbod van CAW, Scalabor en WSP (dat vanuit de regiefunctie van W&I kan worden ingezet) is van toegevoegde waarde voor de arbeidsontwikkeling van inwoners.**
- **Die toegevoegde waarde kan echter nadrukkelijk worden verbeterd. Want hoewel er successen worden geboekt stokt de doorstroom op bepaalde plekken in de keten (o.a. van Activerend Werk naar betaald of vrijwilligers werk), is de uitval op bepaalde plekken in de keten te hoog (o.a. in de wisselwerking Cluster W&I-Scalabor) en blijven de banenafspraak-plaatsingen (in aantallen en duurzaamheid) een aandachtspunt (o.a. in de wisselwerking Cluster W&I-WSP-werkgevers).**
- **Verdiepende analyses op onderdelen vormen de basis voor het verbeteren van de toegevoegde waarde van het ondersteuningsaanbod op de afslagen van de Participatierotonde en het doorontwikkelen en optimaliseren van de ketensamenwerking tussen Cluster W&I, CAW, Scalabor en WSP.**

Bestandskenmerken

Goed zicht op de kenmerken van de inwoners in het uitkeringsbestand is van groot belang voor het richten van de beleidsinspanningen en een goede vertaling naar doeltreffende en doelmatige aanpakken in de uitvoering. De Divosa Benchmark geeft relatief weinig informatie over de bestandskenmerken van gemeenten. Op de volgende pagina's zijn daarom kenmerken van (alleen) de Arnhemse bijstandspopulatie toegevoegd op basis van de gemeentelijke systemen van het cluster W&I.

Bestandskenmerken: gebieds- en wijkniveau

Onderstaande diagrammen geven een beeld van het bestand in Arnhem en in de gebieden Centrum/ Spijkerkwartier/ Arnhemse Broek, Presikhaaf, Noord-Oost en Noord-West.

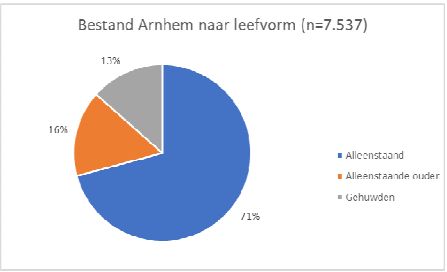

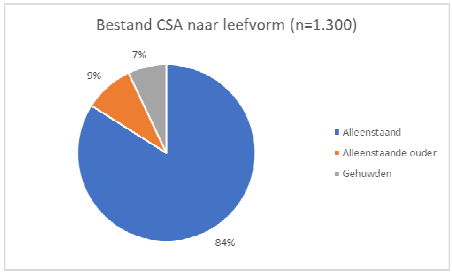

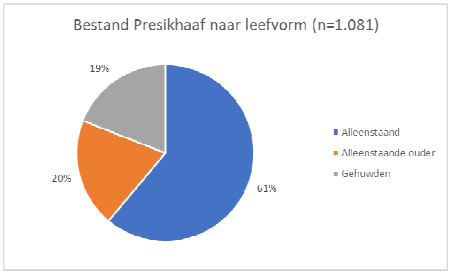

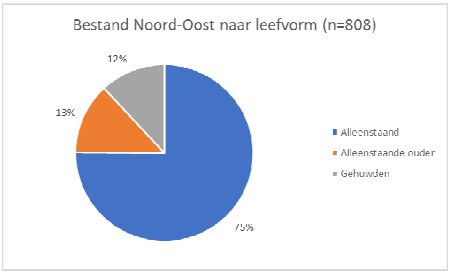

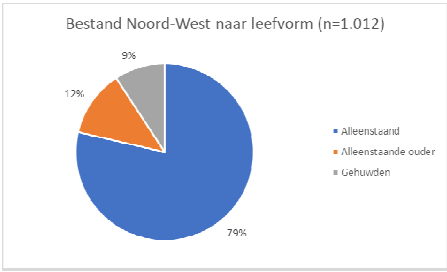

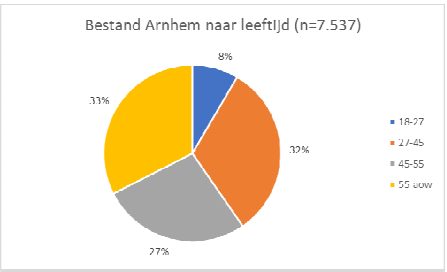

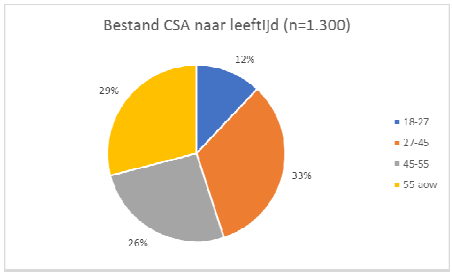

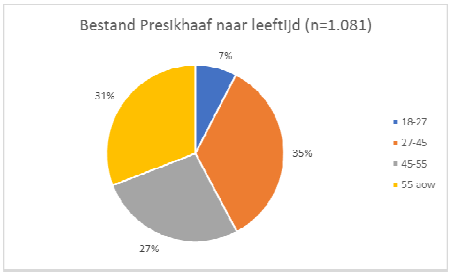

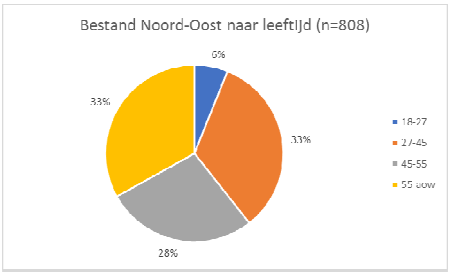

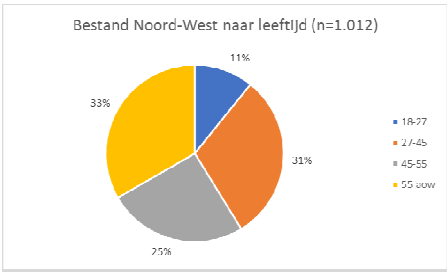

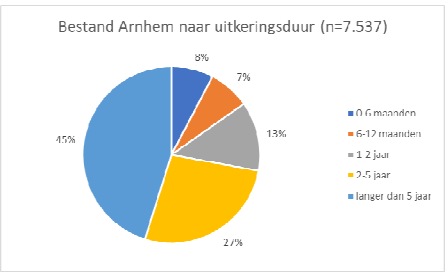

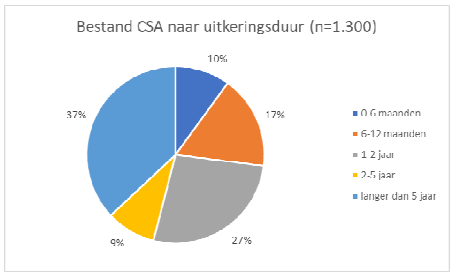

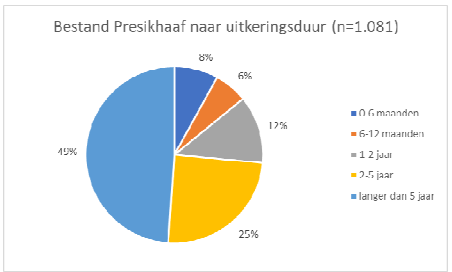

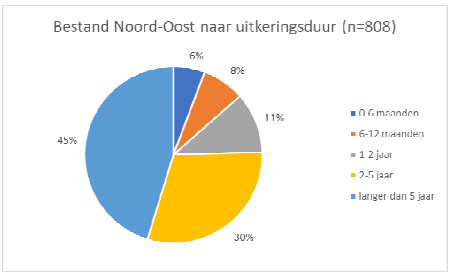

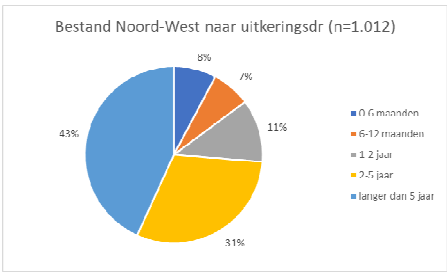

Bestandskenmerken: gebieds- en wijkniveau

Onderstaande diagrammen geven een beeld van het bestand in Arnhem en in de gebieden Malburgen, Rijkerwoerd/ Kronenburg/ Vredenburg, Elden/ De Laar en Schuytgraaf/ Elderveld.

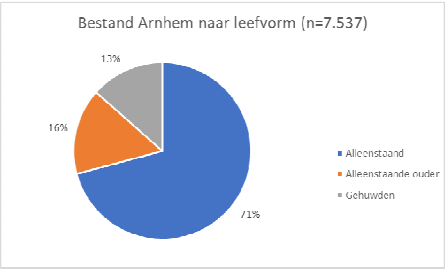

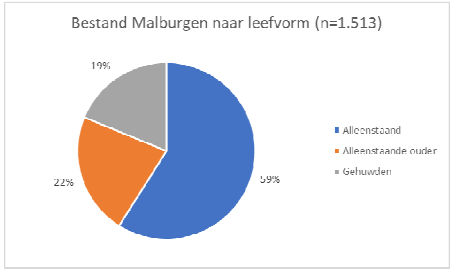

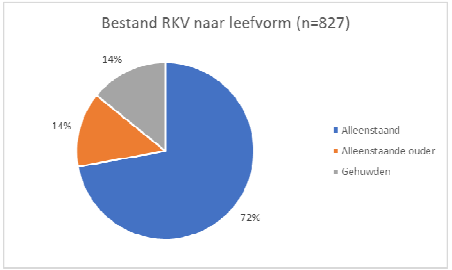

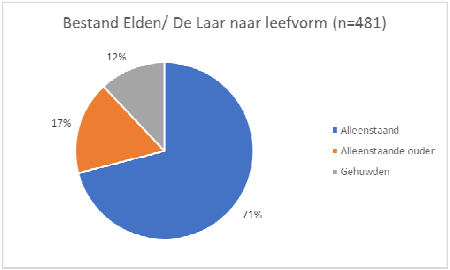

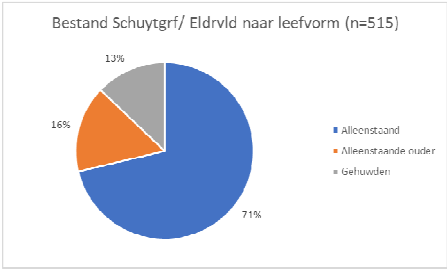

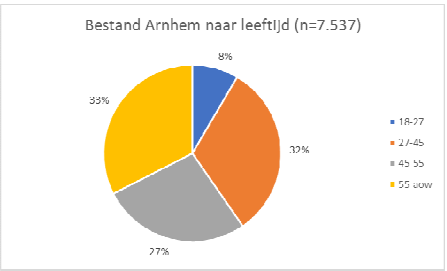

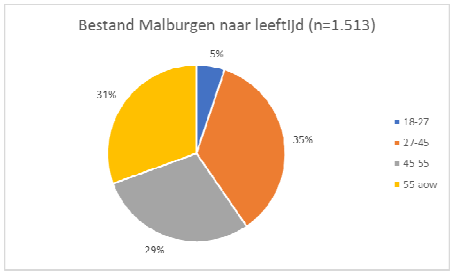

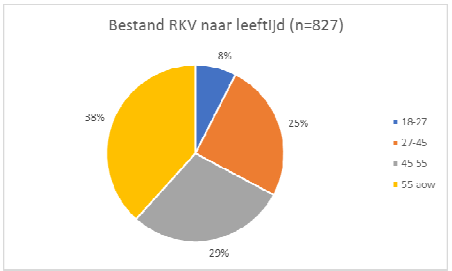

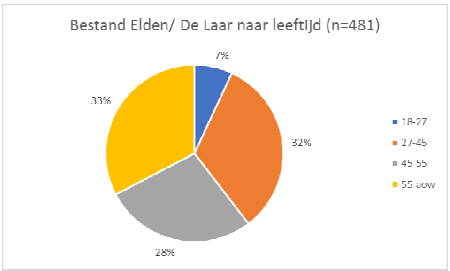

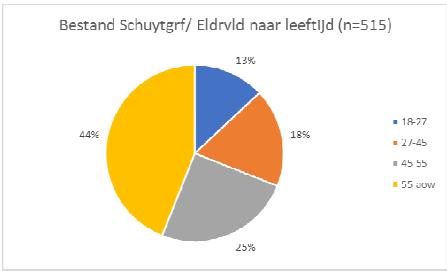

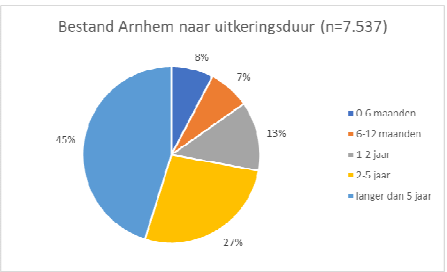

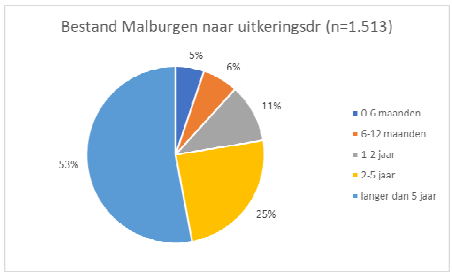

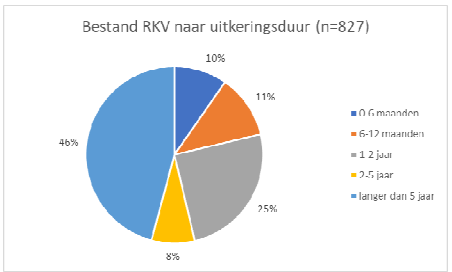

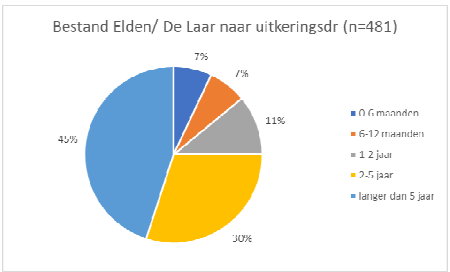

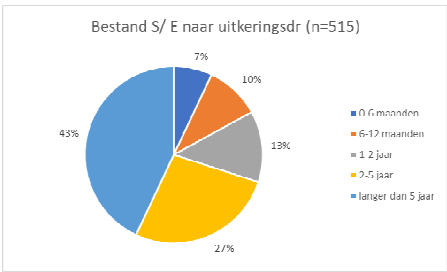

Bestandskenmerken: gebieds- en wijkniveau

Onderstaande grafieken geven een beeld van de relatieve instroom en uitstroom (naar leeftijd) in de gebieden CSA (Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek) en Presikhaaf (Presikhaaf-Oost, Presikhaaf-West) in 2019.

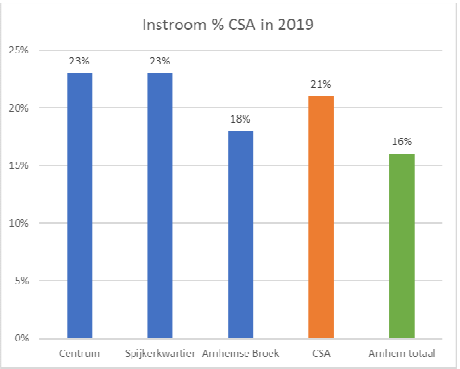

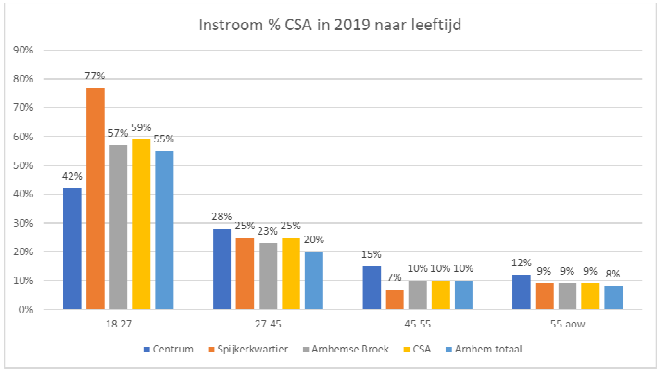

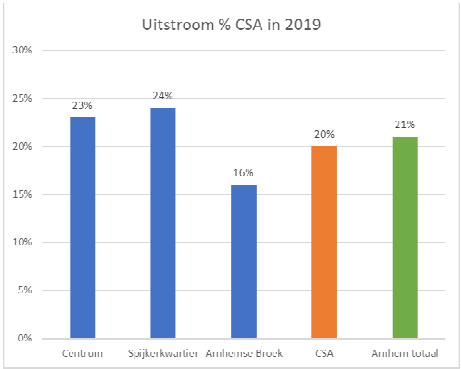

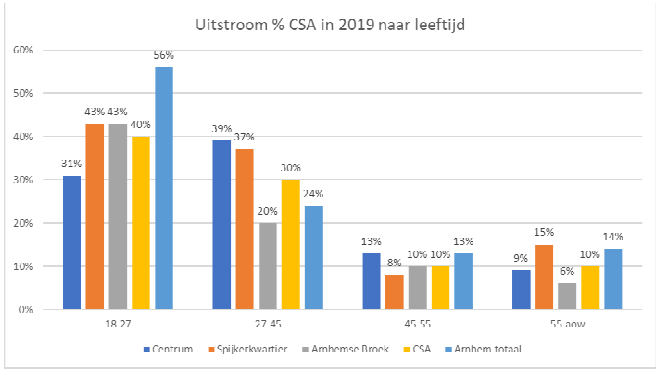

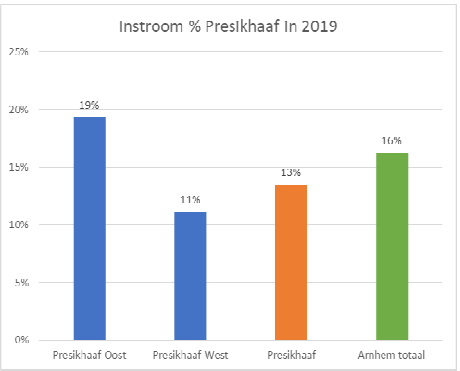

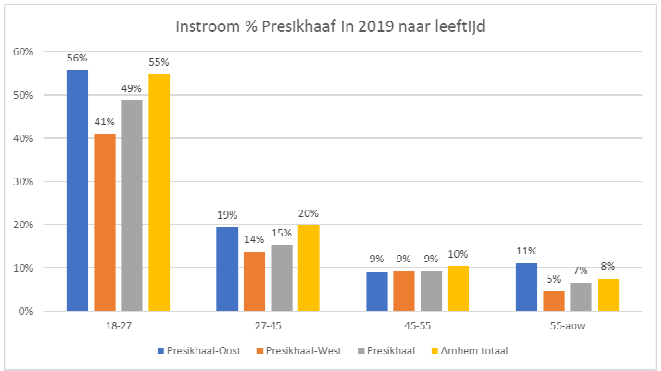

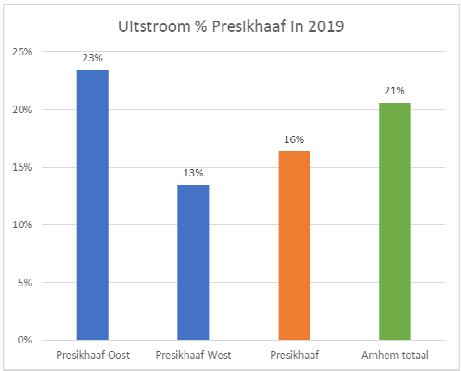

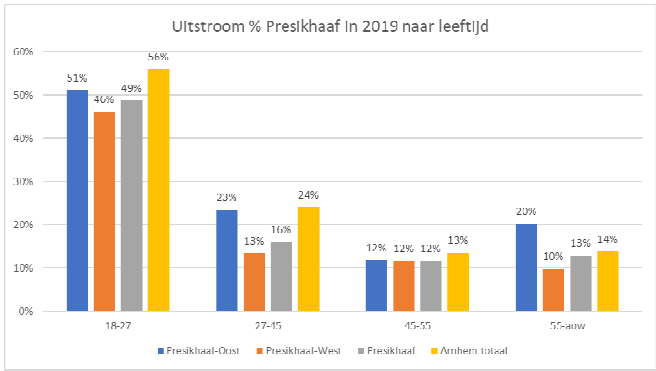

Bestandskenmerken: gebieds- en wijkniveau

Onderstaande grafieken geven een beeld van de relatieve instroom en uitstroom (naar leeftijd) in de gebieden Noord-Oost (Alteveer/ Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.) en Noord-West (Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Heijenoord/ Lombok, Klarendal, Klingelbeek, Schaarsbergen e.o., St. Marten/ Sonsbeek-Zuid) in 2019.

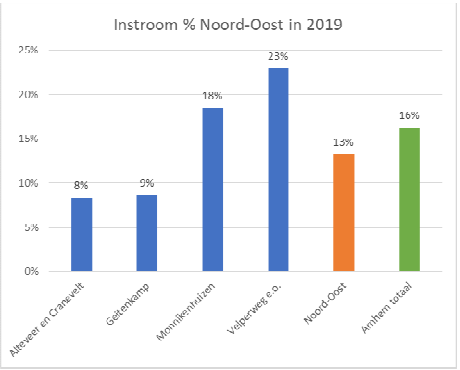

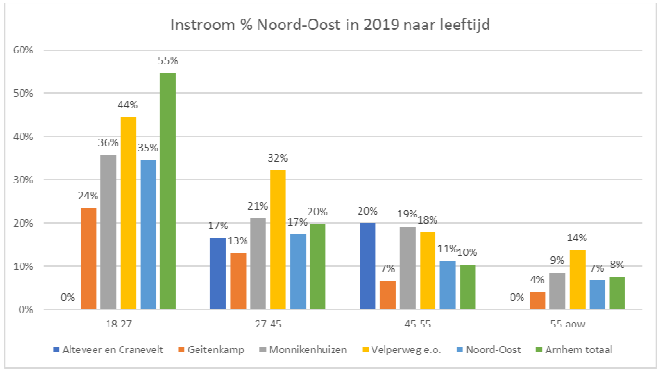

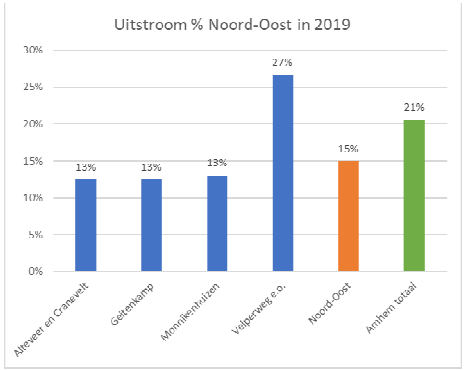

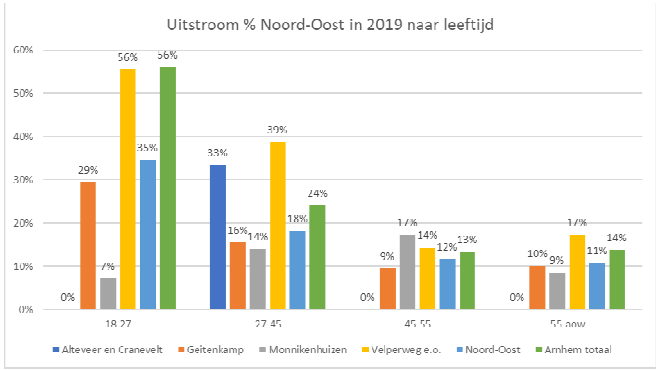

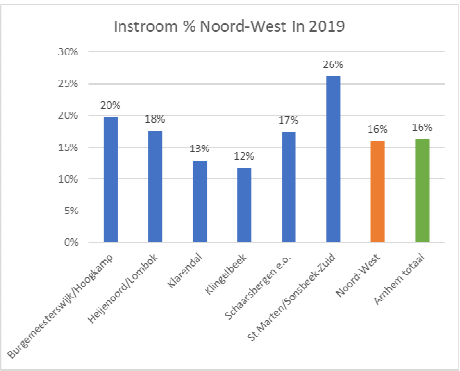

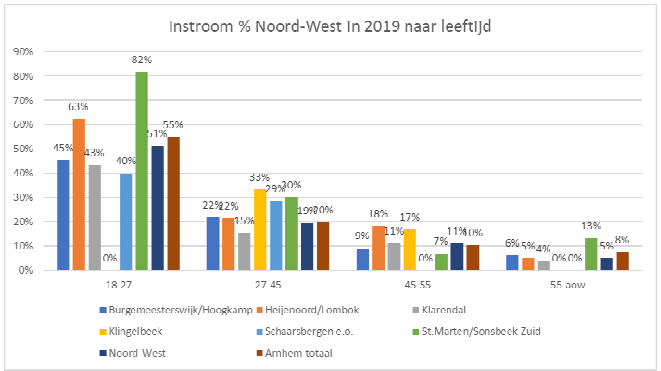

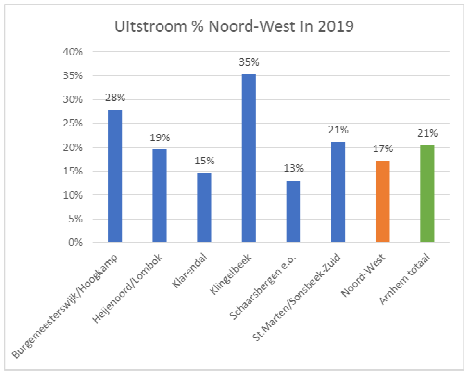

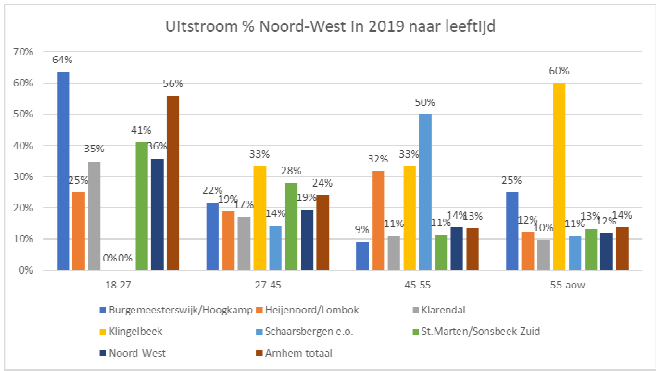

Bestandskenmerken: gebieds- en wijkniveau

Onderstaande grafieken geven een beeld van de relatieve instroom en uitstroom (naar leeftijd) in de gebieden Malburgen (Malburgen-Oost (Noord), Malburgen-Oost (Zuid), Malburgen-West) en RKV (Rijkerswoerd, Vredenburg/ Kronenburg) in 2019.

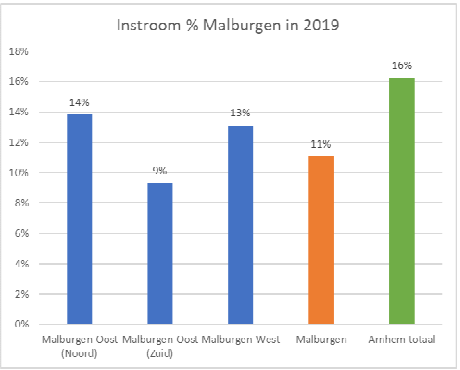

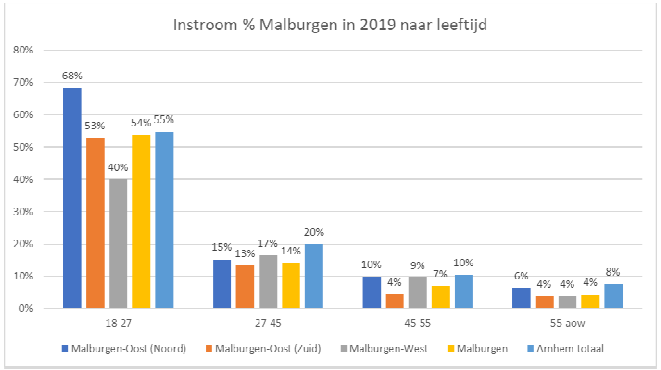

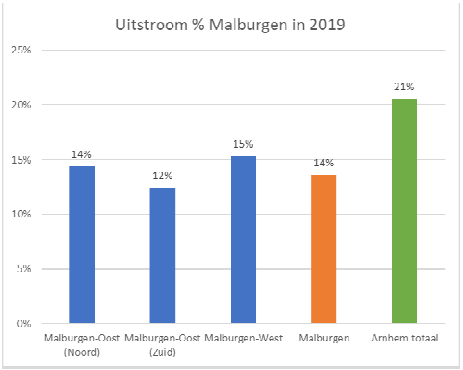

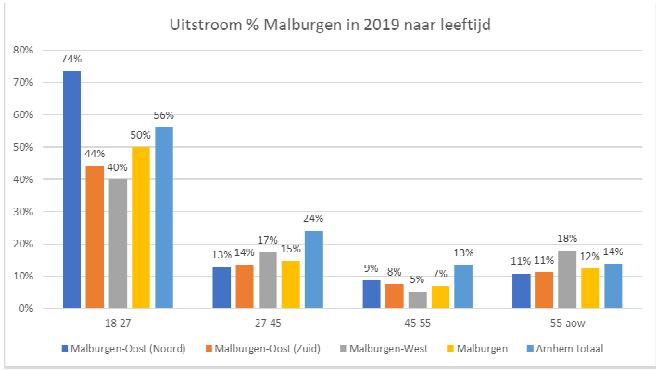

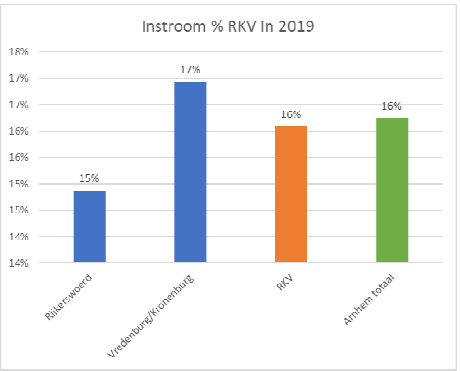

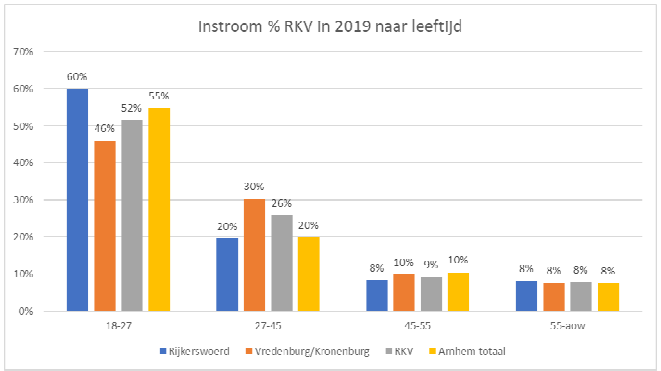

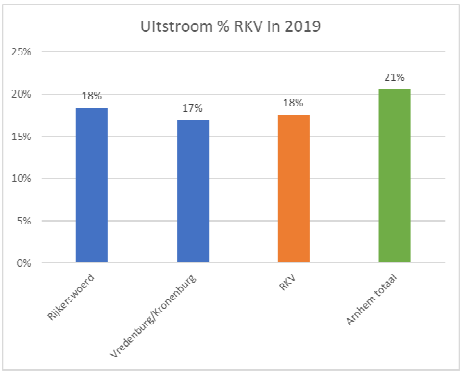

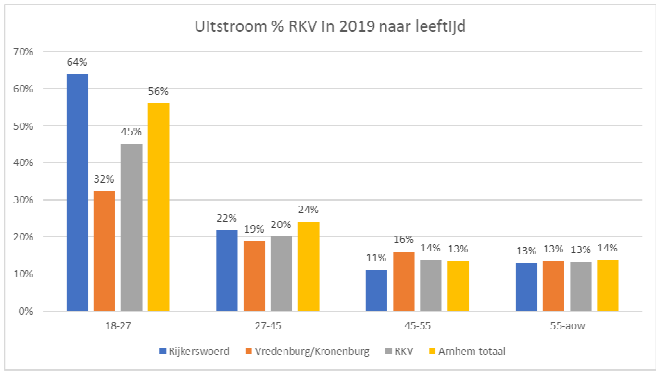

Bestandskenmerken: gebieds- en wijkniveau

Onderstaande grafieken geven een beeld van de relatieve instroom en uitstroom (naar leeftijd) in de gebieden Elden/ De Laar en Schuytgraaf/ Elderveld in 2019.

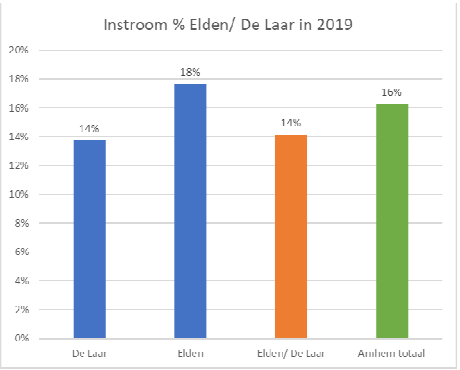

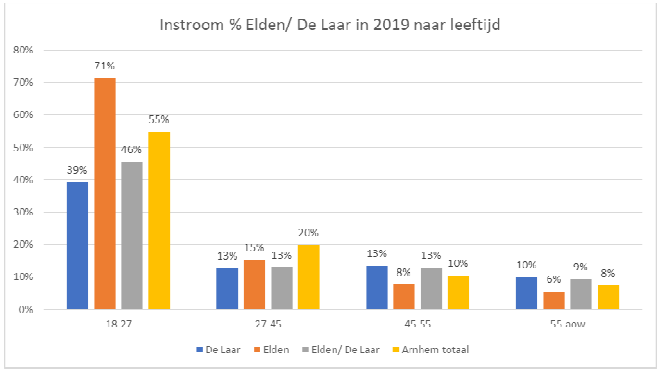

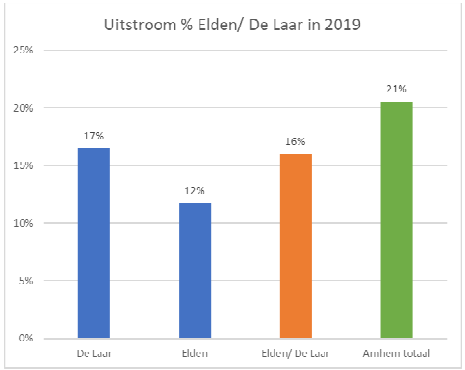

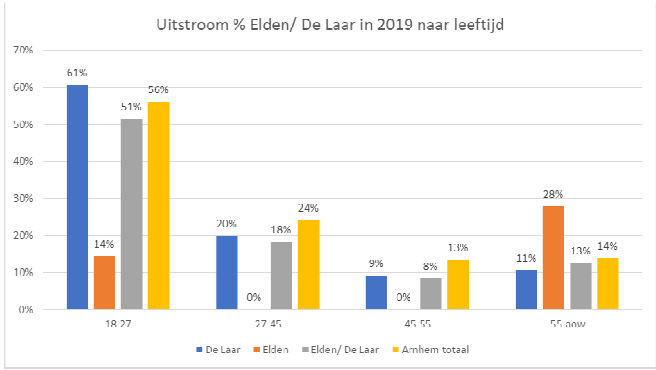

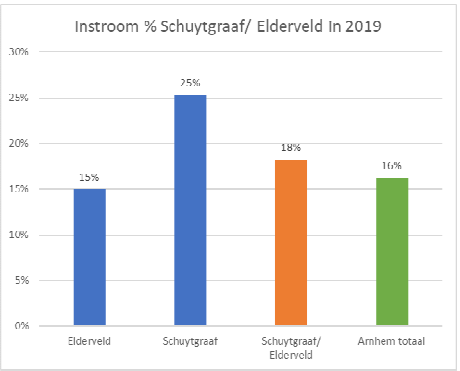

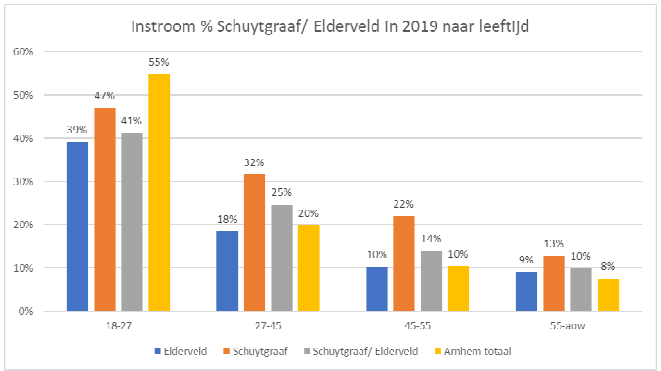

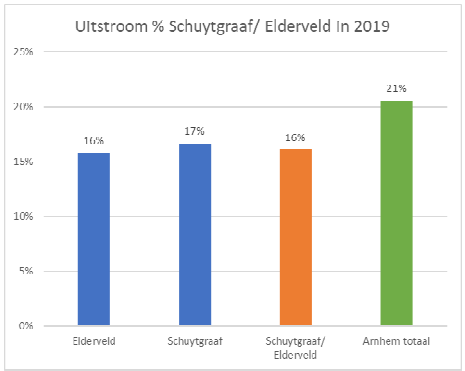

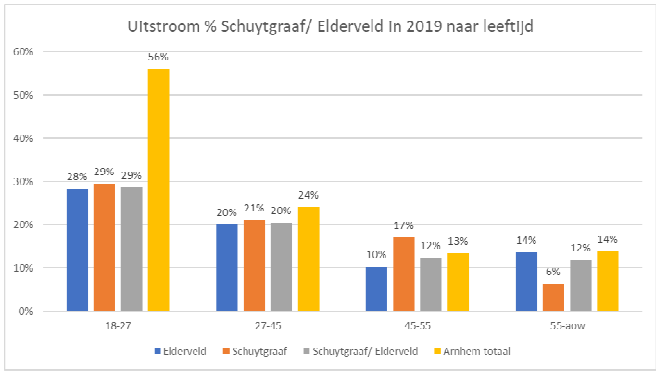

Bestandskenmerken gebieds- en wijkniveau: belangrijkste punten

Op gebiedsniveau werd het uitkeringsbestand naar (i) leefvorm, (ii) leeftijd en (iii) uitkeringsduur in beeld gebracht. Hierbij vallen een aantal zaken op die mogelijk van waarde zijn voor prioritering van en aanpakken rondom doelgroepen.

- **De gebieden CSA, Presikhaaf, Noord-West en Malburgen wijken het meest af van het gemiddelde Arnhemse beeld voor wat betreft de relatieve verdeling over de verschillende leefvormen (aleenstaand, alleenstaande ouder, gehuwd). In CSA en Noord-West is het aandeel alleenstaanden substantieel hoger. In Presikhaaf en Malburgen zijn de aandelen gehuwd en alleenstaande ouder hoger dan in andere gebieden.**
- **De gebieden RKV en Schuytgraaf/ Elderveld wijken het meest af van het gemiddelde Arnhemse beeld voor wat betreft de relatieve verdeling over de verschillende leeftijdsgroepen (18-27 jaar, 27-45, 45-55, 55-aow). In beide gebieden is de som van het aandeel 45-55 en 55-aow aanzienlijk groter dan in andere gebieden.**
- **De gebieden CSA, Presikhaaf en Malburgen wijken het meest af van het gemiddelde Arnhemse beeld voor wat betreft de relatieve verdeling over de verschillende uitkeringsduurgroepen (0-6 maanden, 6-12 maanden, 1-2 jaar, 2-5 jaar, >5 jaar). In CSA is het aandeel met een uitkeringsduur van 2-5 jaar of langer dan 5 jaar substantieel lager. In Presikhaaf en Malburgen is dit aandeel juist hoger (m.n. > 5 jaar).**

Op wijkniveau is gekeken naar de verhouding instroom-uitstroom. Ook hier vallen een aantal zaken op.

- **In de wijken waar de relatieve instroom hoger was dan de uitstroom wordt dit m.n. veroorzaakt door een hogere instroom van de groep 18-27 jarigen.**
- **In de wijken waar de relatieve instroom lager was dan de uitstroom wordt dit m.n. veroorzaakt door een hogere uitstroom van 27-45 jarigen en doordat inwoners met een uitkering de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.**

Bestandskenmerken: mensen met een ontheffing arbeidsverplichting

Als een inwoner een bijstandsuitkering heeft, dan heeft hij/ zij ook de verplichtingen die hierbij horen. Bijvoorbeeld om mee te werken bij het vinden van werk. Dit noemen we de arbeidsverplichtingen. Soms lukt het niet hieraan te voldoen.
Als het niet lukt aan de arbeidsverplichtingen te voldoen, kunnen inwoners een (tijdelijke) ontheffing krijgen. Dit kan in drie situaties: een inwoner kan om medische redenen niet werken; een inwoner kan om sociale redenen niet werken (bijvoorbeeld bij problemen in de familie of zorg voor een zieke); een inwoner kan niet werken want is alleenstaande ouder met (een) kind(eren) jonger dan vijf jaar.

De figuren op deze pagina laten zien hoeveel mensen in Arnhem een ontheffing van arbeidsverplichting hebben en hoe zich dat verhoudt tot vergelijkbare gemeenten.

- In Arnhem heeft een beduidend kleiner aandeel van het bestand een ontheffing voor de arbeidsverplichting dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 16).
- Als er een ontheffing geldt, dan is dat in Arnhem substantieel meer op basis van duurzame arbeidsongeschiktheid dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 17).

Figuur 16

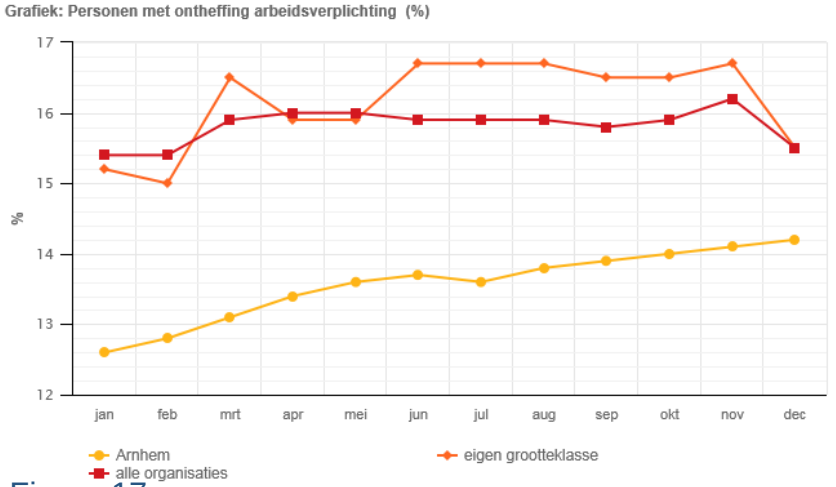

Figuur 17

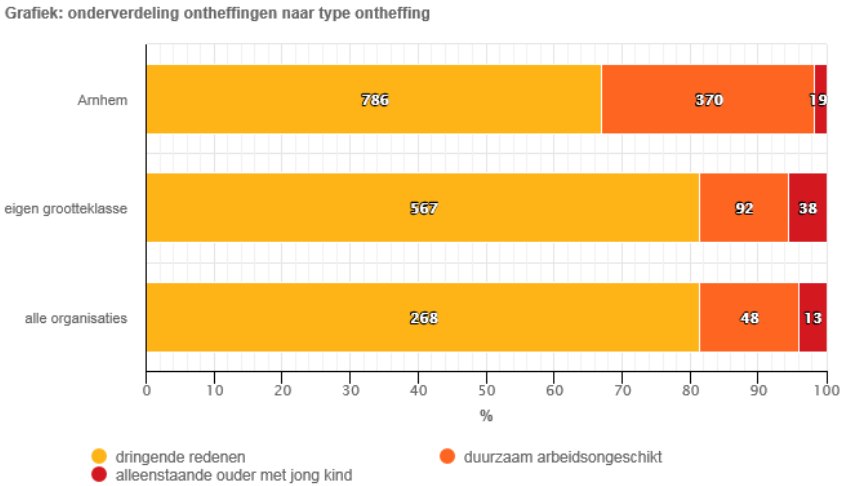

Bestandskenmerken: parttime werkenden met een uitkering

Parttime werk is een belangrijke stap op weg naar een volledige betaalde baan. Het is dan ook positief dat een deel van de Arnhemmers in een uitkeringssituatie parttime werkt. Dit ondanks de administratieve rompslomp en het feit dat ze er niet meer mee verdienen dan de uitkering.
Wij zien graag dat een grotere groep parttime werkt. Wij willen ook dat werken loont. Daarom zijn we in het kader van het project ‘Werken loont’ met de groep parttime-werkers in gesprek over verbeterkansen en -mogelijkheden.

- Het aandeel Arnhemmers met een uitkering dat parttime werkt is 7%-8%. In vergelijkbare gemeenten is dit 9% (figuur 18).
- De gemiddelde inkomsten uit parttime werkende Arnhemmers met een uitkering was over 2019 ongeveer hetzelfde als in vergelijkbare gemeenten (figuur 19).

Figuur 18

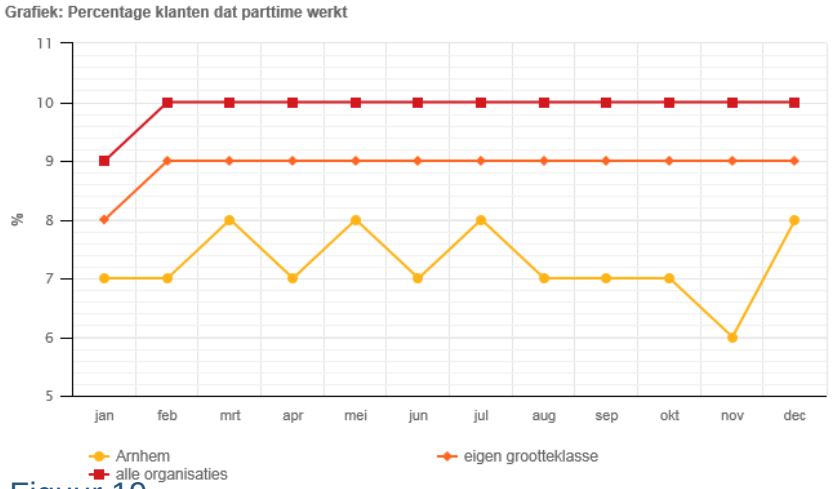

Figuur 19

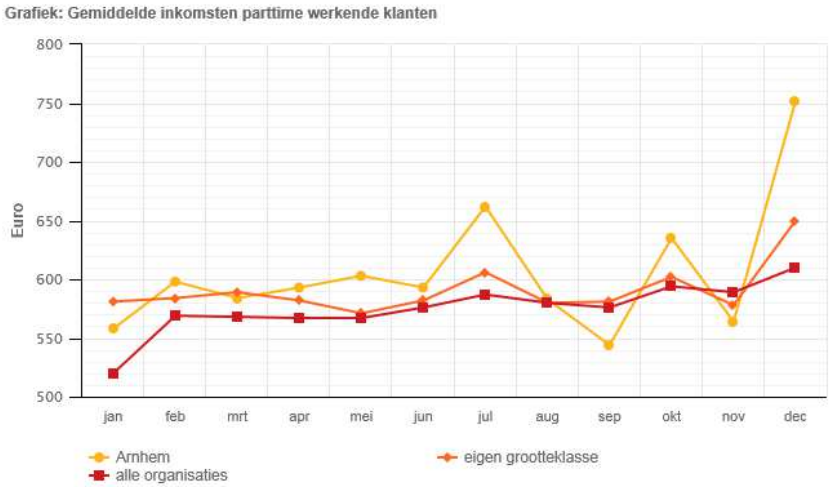

Bestandskenmerken: maatregelen en overtredingen

Als mensen in een uitkering zich niet houden aan de regels en verplichtingen van de Participatiewet kan de gemeente maatregelen opleggen.

- In Arnhem is het aantal opgelegde maatregelen ten opzichte van het totaal aantal bijstandsgerechtigden lager dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 20).
- Het aantal geconstateerde overtredingen van de inlichtingenplicht als percentage van het totaal aantal bijstandsgerechtigden is iets hoger dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 21).

Figuur 20

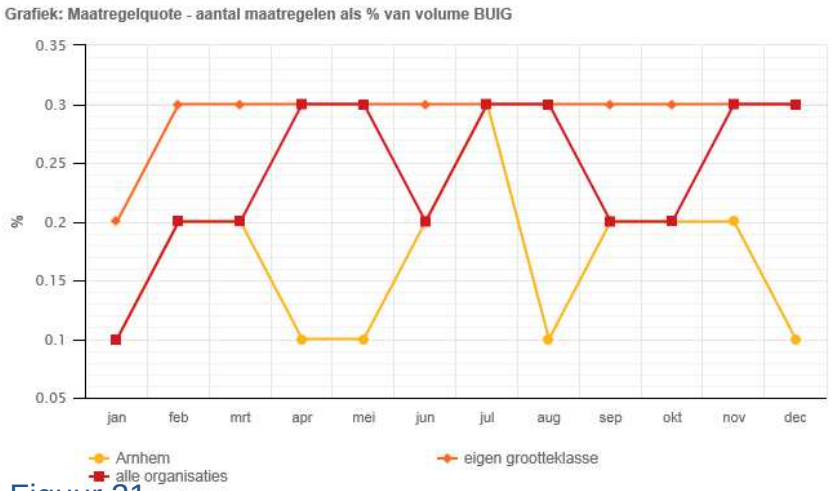

Figuur 21

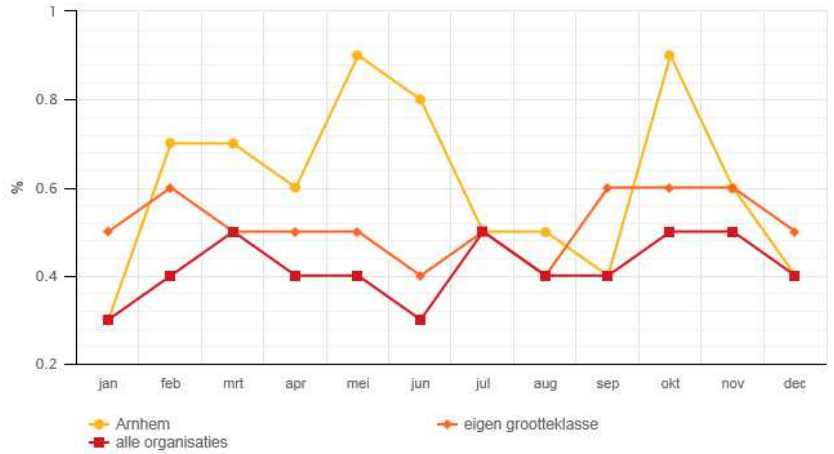

Financiën: verrekende inkomsten uitgaven bijzondere bijstand

Gemeenten verrekenen inkomsten uit bijvoorbeeld werk en alimentatie met de verstrekte uitkering. Figuur 22 toont gemiddeld over de afgelopen 12 maanden het bedrag aan verrekende inkomsten per uitkering per jaar.

Om klanten met een laag inkomen te helpen volwaardig in hun bestaan te voorzien en te participeren in de samenleving kunnen gemeenten hen bijzondere bijstand verstrekken. Gemeenten betalen die uitgaven niet uit het BUIG-budget, maar uit de middelen van het gemeentefonds. De bijzondere bijstand is mede afhankelijk van lokaal beleid. Figuur 23 toont de gemiddelde uitgaven aan bijzondere bijstand per huishouden per maand.

- De verrekende inkomsten per uitkering per jaar in Arnhem zijn aanzienlijk lager dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 22).
- Het niveau van verrekende inkomsten laat evenals in vergelijkbare gemeenten een stijging zien (figuur 22).
- De gemiddelde uitgaven bijzondere bijstand per huishouden per maand in Arnhem liggen hoger dan in vergelijkbare gemeenten (figuur 23).

Figuur 22

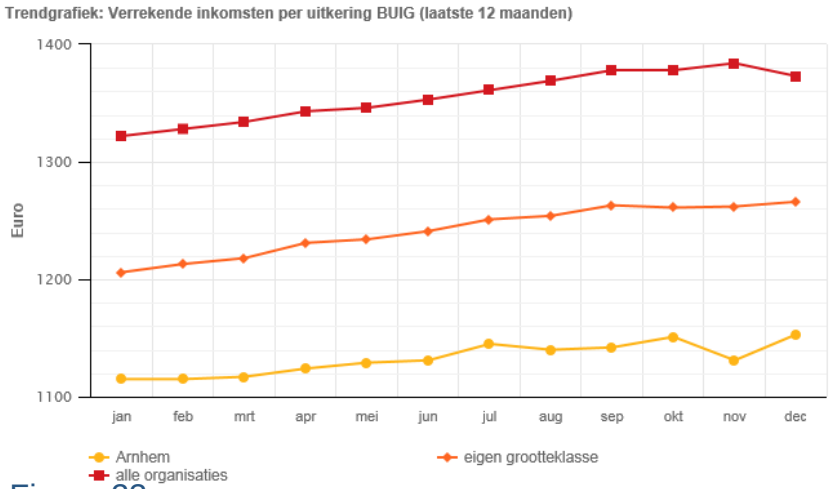

Figuur 23

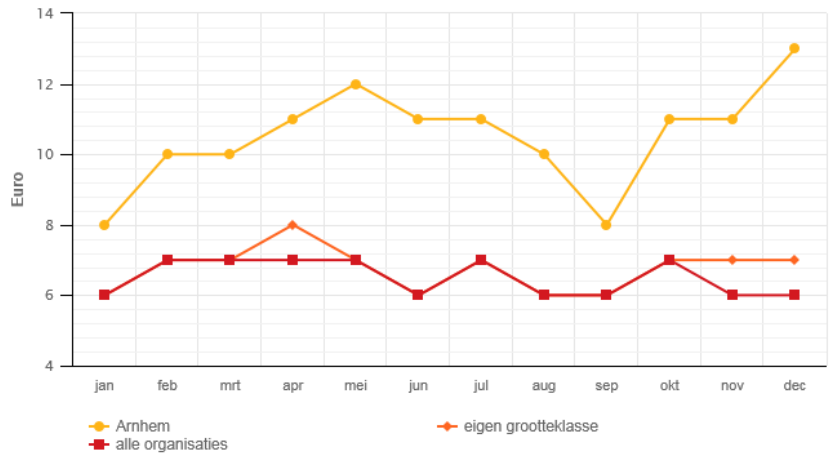

Financiën: ontwikkeling BUIG

Gemeenten dragen het risico voor het overschrijden van het bijstandsbudget, terwijl overschotten vrij besteedbaar zijn. Deze pagina brengt de financiële situatie bij Arnhem in kaart met de indicator ‘netto budgetresultaat’ voor de BUIG. Figuur 24 laat de trend van het budgetresultaat BUIG zien over de afgelopen 12 maanden. Het uiteindelijke % tekort op BUIG kan pas worden opgemaakt uit de cijfers van een heel kalenderjaar. Deze informatie verwachten wij in de loop van april 2020.

Belangrijkste punten:

- **Het Arnhemse gemiddelde nettoresultaat BUIG is in de loop van 2019 negatiever geworden, maar lijkt zich te stabiliseren.**
- **Het tekort op BUIG blijft groot en veel groter dan die bij vergelijkbare gemeenten.**

Figuur 24

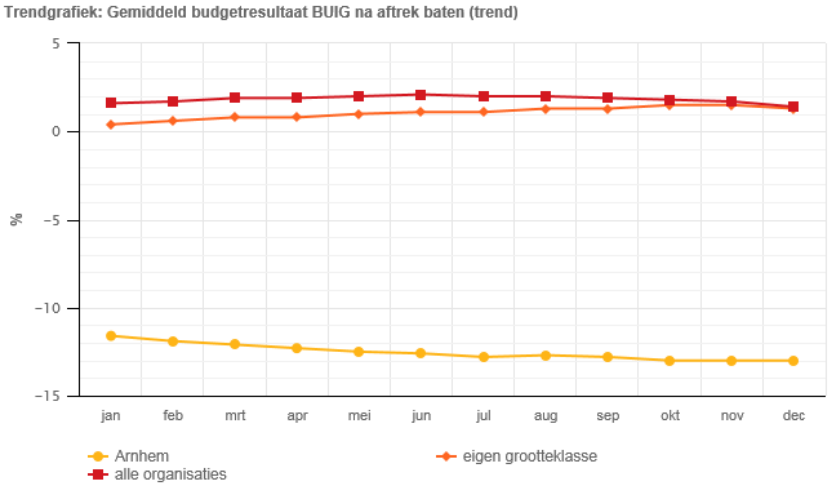

Financiën: koppeling Turap 1

Deze monitor blikt terug op het jaar 2019. Omdat het moment van verschijnen ongeveer parallel is aan Turap 1, ligt een koppeling met de huidige financiële stand van de budgetten in het programma Doorbraak Naar Werk en een doorkijk, voor de hand. Vandaar onderstaande tabel. Ter toelichting:

- De prognose en begroting op BUIG wordt (cf. het raadsbesluit over het programmaplan) berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Dit leidt tot een jaarlijkse aanpassing van de begroting. De opgenomen ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is onverminderd vertaald naar een besparing vanaf 2021.
- De afwijking ten opzichte van de vastgestelde MJPB beperkt zich tot de rij 'BUIG'. Recent heeft het ministerie van SZW ons bericht over onze bezwaarschriften BUIG over de jaren 2015 en 2016. Vanuit SZW wordt een compensatiebedrag voorgesteld ter hoogte van € 2,23 miljoen. Bekeken wordt in hoeverre wij dit vanuit de gemeente Arnhem een passend voorstel vinden. Ondanks dat er nog geen definitief besluit ligt, is de verwachting dat de compensatie minimaal € 2,23 miljoen zal zijn. Dit bedrag is hieronder dan ook verwerkt.
- De gevolgen van Covid-19 zijn nadrukkelijk nog niet verwerkt in de tabel!

	Lasten			Baten			Dotatie			Onttrekking			Totaal		
	Begroot	Realisatie	Prognose	Begroot	Realisatie	Prognose	Begroot	Realisatie	Prognose	Begroot	Realisatie	Prognose	Begroot	Realisatie	Prognose
R0601 Participatie	47.308	5.142	47.308	0	-91	0	-	-	-	-1.580	-	-1.580	45.728	5.051	45.728
participatiebudget	6.259	874	6.259	-	-33	-	-	-	-	-253	-	-253	6.006	841	6.006
SW medewerkers	32.584	2.618	32.584	0	-	0	-	-	-	-	-	-	32.584	2.618	32.584
uitvoeringskosten	5.753	1.182	5.753	-	-58	-	-	-	-	-	-	-	5.753	1.124	5.753
overig	2.712	468	2.712	0	-	0	-	-	-	-1.327	-	-1.327	1.385	468	1.385
R0602 Bijstand	124.701	28.842	125.001	-108.443	-555	-110.677	-	-	-	-	-	-	16.259	28.287	14.325
BUIG	115.976	27.112	116.276	-107.598	-517	-109.832	-	-	-	-	-	-	8.378	26.595	6.444
BZ	620	42	620	-725	-36	-725	-	-	-	-	-	-	-105	6	-105
Uitvoeringskosten	7.948	1.669	7.948	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7.948	1.669	7.948
overig	157	19	157	-120	-2	-120	-	-	-	-	-	-	37	18	37
R0603 Armoede	18.022	4.547	18.022	-860	-840	-860	290	-	290	-1.235	-	-1.235	16.217	3.707	16.217
armoederegelingen	15.839	4.170	15.839	-126	-55	-126	290	-	290	-1.235	-	-1.235	14.768	4.115	14.768
uitvoeringskosten	1.572	226	1.572	-124	-153	-124	-	-	-	-	-	-	1.449	73	1.449
overig	610	151	610	-610	-632	-610	-	-	-	-	-	-	-	-481	-
R0604 Schulddienstverlening	2.405	215	2.405	-43	-	-43	-	-	-	-267	-	-267	2.096	215	2.096
schulddienstverlening	1.844	159	1.844	-	-	-	-	-	-	-100	-	-100	1.744	159	1.744
vroeg eropaf	417	32	417	-	-	-	-	-	-	-167	-	-167	250	32	250
overig	144	24	144	-43	-	-43	-	-	-	-	-	-	102	24	102
Totaal S6	192.436	38.747	192.736	-109.345	-1.487	-111.579	290	-	290	-3.082	-	-3.082	80.299	37.260	78.365

Inspanningslijnen: stand van zaken

De ambitie is om over een tijd uitspraken te kunnen doen over de werking en effectiviteit van de 6 inspanningslijnen van Doorbraak naar Werk:

1. Investeren in voorkomen dat mensen (langdurig) afhankelijk worden van inkomensondersteuning
2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal werken
3. Perspectief bieden; aan het werk tenzij
4. Stimuleren van inclusief werkgeverschap
5. Samen sterk: Samenwerken met partners uit onderwijs en bedrijfsleven. Met onze ketenpartners. Met de regio, andere steden en met het Rijk
6. Beter weten wat werkt en leren monitoren op impact

Op de volgende pagina's geven wij, aan de hand van de fases van de beleids- en uitvoeringscyclus, aan waar wij op dit moment per inspanningslijn en/ of onderliggende acties staan.

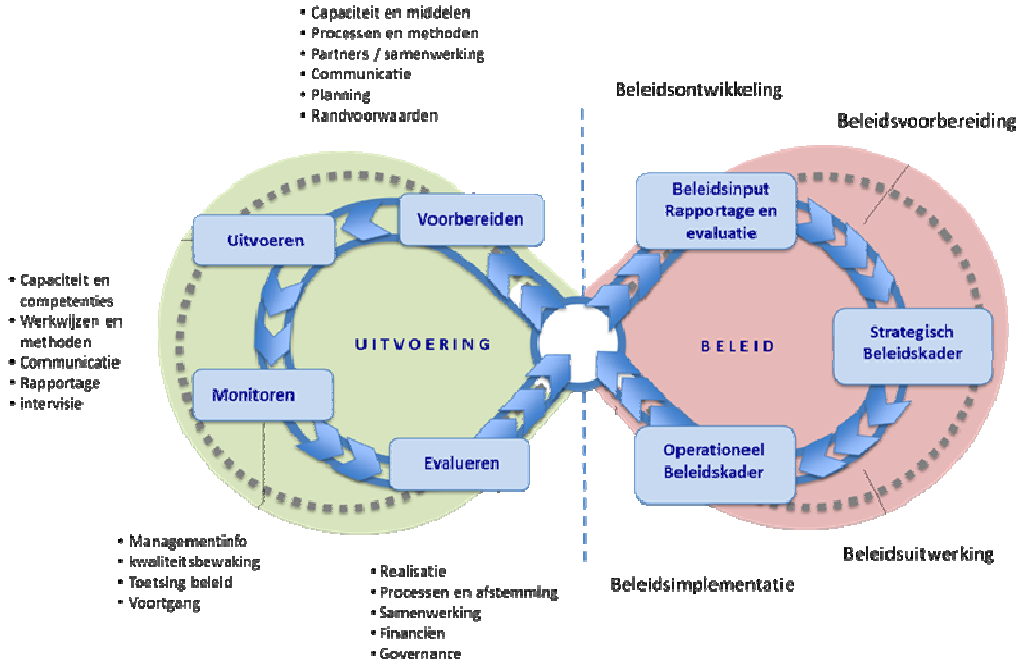

Inspanningslijn 1. Investeren in voorkomen dat mensen (langdurig) afhankelijk worden van inkomensondersteuning

Voorkomen dat mensen (langdurig) afhankelijk worden van inkomensondersteuning krijgt invulling langs de volgende actielijnen.

Actielijn	*strategisch kader*	*operationeel kader*	*voorbereiden*	*uitvoeren*	*evalueren*	*(bij)sturen*	*opmerking*
Versterken poortfunctie Cluster W&I			→	→			Was vertraagd, maar weer op koers
Consolideren Leerlingnetwerken VSO/ Pro			→	→			Op koers
Doorontwikkelen Schakelpunt MBO 1-2			→	→			Op koers
Implementeren herijkte aanpak statushouders en nieuwkomers			→	→			Op koers
Outreachend samenwerken met uitkeringsinstanties en reclassering		→	→				Vertraagd
Nieuwe aanpak ‘jongeren niet in beeld’	→	→					Op koers

Inspanningslijn 2. Dichtbij de Arnhemmer en integraal werken

‘Dichterbij’ en het ‘integraal kennen’ van de Arnhemmer krijgen invulling langs de volgende actielijnen.

actielijn	strategisch kader	operationeel kader	voorbereiden	uitvoeren	evalueren	(bij)sturen	opmerking
Uitrollen werkwijze Versnellingsteams binnen Cluster W&I				→			Was vertraagd, maar weer op koers
Versterken gebiedsgerichte samenwerking Cluster W&I-SWT-TLO			→				Was vertraagd, maar weer op koers
Aanpassen werkprocessen en dienstverlening Cluster W&I			→				Was vertraagd, maar weer op koers
Herijken aanpak Armoede & Schulden	→	→					Op koers
Implementeren project 'Werken loont'			→				Op koers

Inspanningslijn 3. Perspectief bieden; aan het werk tenzij

Perspectief bieden en ‘aan het werk, tenzij…’ krijgen invulling langs de volgende actielijnen.

actielijn	strategisch kader	operationeel kader	voorbereiden	uitvoeren	evalueren	(bij)sturen	opmerking
Versterken ketensamenwerking Cluster W&I, CAW, Scalabor, WSP, LWL						→	Was vertraagd, maar weer op koers
Invullen ketenregie door Cluster W&I		→	→				Was vertraagd, maar weer op koers
Versnellings-/ intensiveringsmaatregelen doorstroom			→	→			Op koers
Doorontwikkelen Centrum voor Activerend Werk				→	→	→	Op koers
Doorontwikkelen Scalabor				→	→	→	Op koers
Doorontwikkelen Werkgeversservicepunt				→	→	→	Op koers
Doorontwikkelen Leer-Werk-Loket				→	→	→	Op koers

Inspanningslijn 4. Stimuleren van inclusief werkgeverschap

Inclusief ondernemen wordt gestimuleerd langs de volgende actielijnen.

actielijn	strategisch kader	operationeel kader	voorbereiden	uitvoeren	evalueren	(bij)sturen	opmerking
Ondersteunen regionale netwerken inclusieve ondernemers				→			Op koers
Implementeren Werkinvesteringsfonds				→			Op koers
Uitbouwen branchegerichte aanpakken/ leer-werk-ketens			→	→			Op koers
Herijken SROI-beleid en -uitvoering		→	→				Was vertraagd, maar weer op koers
Behoud en uitbouw passend werk		→	→				Op koers
Uitwerken business case banenafspraak/ beschut werk	→	→					Vertraagd

Inspanningslijn 5. Samen sterk

De opgave waar wij met Doorbraak Naar Werk voor staan is van meer partijen dan van de gemeente alleen. Samenwerken met partners uit het onderwijs en bedrijfsleven, met onze ketenpartners en met de regio maakt ons werk beter en de impact die we kunnen bereiken groter. Samen sterk krijgt invulling langs de volgende actielijnen:

actielijn	strategisch kader	operationeel kader	voorbereiden	uitvoeren	evalueren	(bij)sturen	opmerking
Arbeidsmarkt Periodieke Ketenanalyse (APK)					→	→	Op koers
Strategische Agenda Arbeidsmarktregio Midden Gelderland	→	→					Op koers
Uitvoeringsagenda Arbeidsmarktregio Midden Gelderland			→	→			Op koers
Lobby-activiteiten	→	→					Op koers
Verbinding Human Capital Agenda regio Arnhem-Nijmegen	→	→					Op Koers

Inspanningslijn 6. Beter weten wat werkt en leren monitoren op impact #1

Wij sturen en monitoren op de doelen die we nastreven. Het is belangrijk om goed te weten waar we staan, en het is minimaal zo belangrijk om te leren van onze interventies. Op beter monitoren, (bij)sturen en de invulling van onze gemeentelijke regierol op de uitvoeringsketen worden momenteel stappen gezet. Onze opgave op dit vlak is groot:

- de vertaling van beleid naar operationele kaders is geen sinecure;
- de regie op de keten en het systeem van managementinformatie is nog onvolwassen;
- uitvoeringspartners werken nog te veel vanuit hun eigen logica en te gesegmenteerd (lees: asynchroon);
- enzovoorts.

Op basis van de voorliggende monitor constateren wij op al deze uitdagingen positieve ontwikkelingen en perspectief op verbetering. In de volgende monitor verwachten wij op onderdelen dan ook weer vorderingen te laten zien.

Monitoring & Sturing krijgen invulling langs de volgende actielijnen:

- Wij zetten in op een beweging van sturing op input naar sturing op (maatschappelijke) impact en een verbinding met het brede sociale domein.
- Wij ontwikkelen verbeterinterventies op strategisch, tactisch en operationeel niveau.

Inspanningslijn 6. Beter weten wat werkt en leren monitoren op impact #2

De komende tijd willen we de monitor verrijken met onder meer de volgende stappen:

- Het verder verbeteren van de standaardverantwoordings-rapportages op managementniveau, collegeniveau en raadsniveau.
- Het verdiepen van de rapportages door specifieke analyses.
- Het inzichtelijk maken en delen van informatie binnen de Participatiewet op wijk- / gebiedsniveau.

- Het blijven volgen van de inspanningslijnen uit het programmaplan.
- Het beter volgen van de arbeidsontwikkeling van inwoners en de effectiviteit van de keten en de ketenaanpak.
- Het verbeteren van datakwaliteit en vergroten van betrouwbaarheid.
- Het ontwikkelen van een dashboard voor (i) inwonersregie, (ii) keten-/ uitvoeringsregie en (iii) beleidsregie.
- De monitor aan laten sluiten bij de toekomstige werkwijze van het Cluster W&I.

- Het ontwikkelen en integreren van een monitor voor het subprogramma Armoede & Schulden.
- Het verrijken van de monitor met o.a. informatie uit de arbeidsmarktrapportages van het UWV en RMC-rapportages van het Regionaal Bureau Leerlingzaken.

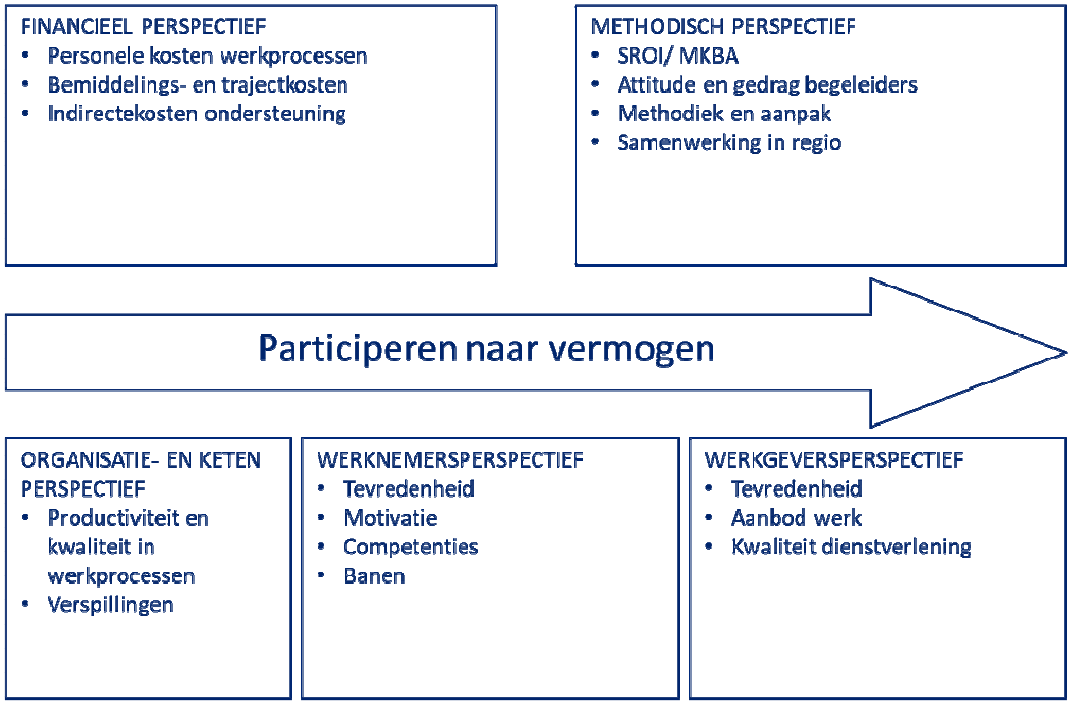

Conclusies #1

De ambitie van het programma Doorbraak Naar Werk is geformuleerd in termen van verbetering van het relatieve presteren van de gemeente Arnhem (en onze partners in de uitvoering van de Participatiewet) t.o.v. andere gemeenten.
De ambitie van het in juli 2019 vastgestelde programmaplan is: het jaarlijks volgen van de landelijke trend (netto uitstroom bijstand) en 500 Arnhemmers extra uit de bijstand laten stromen in 4 jaar tijd. Maar wat betekent deze relatieve ambitie nu voor onze opgave in absolute aantallen?

De voorliggende monitor 1.1 en de Divosa Benchmark waarop deze mede is gebaseerd bieden hiertoe aanknopingspunten. Voor wat betreft de resultaten van 2019 kunnen wij het volgende vaststellen:

- In 2019 hebben wij een positief saldo op uitstroom-instroom gerealiseerd van ca. 250 betaalde uitkeringen.
- Met dit positieve saldo zitten wij ongeveer op de dalende trendlijn van gemeenten van een vergelijkbare omvang. De Arnhemse dalende trendlijn loopt momenteel ca. parallel aan die van vergelijkbare gemeenten. Een indicatie voor de aantallen die wij tenminste moeten realiseren om op de landelijke lijn te zitten is dus een positief saldo van ca. 250 per jaar of 20-25 per maand.
- De ambitie is echter niet alleen om de dalende trendlijn parallel te laten lopen, maar ook om het relatieve verschil met de vergelijkbare gemeenten kleiner te maken. Er moet dus (gefaseerd) een plus (van 500 in 4 jaar) op het genoemde positieve saldo worden gerealiseerd. In de meerjaren programmabegroting 2020-2023 is hiervoor een voorzet gedaan. Vertaald in aantallen betekent dit:
    - 2020: 250 (voor de lijn van vergelijkbare gemeenten) + nog geen extra;
    - 2021: 250 (voor de lijn van vergelijkbare gemeenten) + 50 extra;
    - 2022: 250 (voorlopige inschatting voor de lijn van vergelijkbare gemeenten) + 100 extra;
    - 2023: 250 (voorlopige inschatting voor de lijn van vergelijkbare gemeenten) + 100 extra;
    - 2024: 250 (voorlopige inschatting voor de lijn van vergelijkbare gemeenten) + 100 extra

Op deze manier komen we tot 350 van 'de groep van 500' tot en met 2024.

Conclusies #2

Of het voor het lopende jaar en 2021 opportuun is om op de geschetste ambitielijn te zitten, hangt af van de impact van Covid-19. Dit moet nog worden onderzocht. De doorkijk vanaf 2022 en verder is, gelet op de dynamiek in de economie en op de arbeidsmarkt evenals de grilligheid van wet- en regelgeving vanuit het Rijk, eveneens nog ongewis.

Ondanks deze onzekerheden ligt het op basis van de uitkomsten van de voorliggende monitor voor de hand om de komende periode:

1. door te pakken op de beoogde transformatie van het Cluster W&I en deze in positie te brengen als (a) operationeel regisseur op de kandidaatwerknemer en (b) tactisch regisseur op de ketensamenwerking van uitvoeringspartners zoals CAW, Scalabor, WSP en Leer-Werk-Loket (LWL) en (c) faciliterend partner bij initiatieven van andere maatschappelijke partijen;
2. door te pakken op de inspanningslijnen van het programma Doorbraak Naar Werk en dan met name:
    a) de (outreachende) samenwerking van het Cluster W&I met onderwijs, andere uitkeringsinstanties en reclassering gericht op het voorkomen dat mensen afhankelijk worden van inkomensondersteuning te borgen, te verbeteren of uit te bouwen;
    b) de ketensamenwerking van het Cluster W&I met CAW, Scalabor, WSP en LWL door te ontwikkelen en te optimaliseren en daarbij (i) extra aandacht te hebben voor de met name groepen 18-27 en 45-55 jarigen, (ii) volop gebruik te maken van de (leer-werk-)capaciteit bij de uitvoeringspartners of de partners in hun resp. netwerken en (iii) krachtiger in te zetten op het realiseren van zogenaamde Banenafspraken (incl. Beschut Werk) en de instrumenten die wij daartoe hebben;
    c) de inzet om integraler, projectmatiger en methodischer te werken (verbinding armoede-schulden-werk), door aan de hand van concrete opgaven de uitvoerders van het Cluster W&I en Sociale Wijkteams Arnhem dichter bij elkaar te brengen;
    d) vanuit het Cluster W&I actief gebruik te maken van stedelijke/ wijkgerichte initiatieven (en dus vindplaatsen) van anderen en deze te faciliteren.

Jeugdhulp
1e halfjaar
2019

Jeugdhulp
1e halfjaar
2019

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2018–2019	2018 tot en met 2019
2018/2019	Het gemiddelde over de jaren 2018 tot en met 2019
2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2018 en eindigend in 2019
2016/'17–2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2016/'17 tot en met 2018/'19

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

ISBN 978-90-357-1190-7

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2019.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Inleiding 4

1. Jongeren met jeugdhulp 6

1.1 Bijna 8 procent van de Nederlandse jongeren ontvangt jeugdhulp 8
1.2 Jongens ontvangen vaker jeugdhulp dan meisjes 9
1.3 Jeugdhulpjongeren met verblijf ouder dan jongeren zonder verblijf 10
1.4 Relatief meer jongeren met een migratieachtergrond krijgen jeugdhulp met verblijf 10
1.5 Acht procent jeugdhulpontvangers ook in jeugdbescherming 11
1.6 Hoogste aandeel jeugdhulp in Limburg 13

2. Jeugdhulptrajecten 16

2.1 Aantal hulptrajecten in eerste halfjaar 2019 toegenomen 17
2.2 Jeugdhulp meestal doorverwezen door de huisarts 19
2.3 Jeugdhulptrajecten duren meestal korter dan een jaar 21
2.4 Jeugdhulptraject vaak volgens plan beëindigd 22

Begrippenlijst 24

Inleiding

Sinds 1 januari 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor hulp aan jongeren. Dat is vastgelegd in de Jeugdwet. Om de gemeenten bij de uitvoering ervan te ondersteunen is in de Jeugdwet een regeling opgenomen voor het ontsluiten van beleidsinformatie. De beleidsinformatie betreft informatie over jeugdhulpgebruik en de inzet van jeugdbescherming en jeugdreclassering. Jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen dienen hierover gegevens aan het CBS te verstrekken. Meer dan 93 procent van de jeugdhulpaanbieders heeft aan deze verplichting voldaan. Omdat niet alle jeugdhulpaanbieders gegevens hebben aangeleverd zullen de gepresenteerde cijfers enigszins een onderschatting zijn van de werkelijk verstrekte jeugdhulp[1)].

In deze rapportage staan de voorlopige[2)] resultaten over jeugdhulp in de eerste zes maanden van 2019. De resultaten over jeugdbescherming en jeugdreclassering worden in een aparte rapportage beschreven.

Jeugdhulp wordt gedefinieerd als de hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Het CBS verzamelt alleen gegevens over jeugdhulp die direct aan de jeugdhulpverlener wordt vergoed door de gemeente, de zogenaamde zorg in natura. Gegevens over jeugdhulp die door de cliënt zelf wordt vergoed met een persoonsgebonden budget (PGB), worden verstrekt door de Sociale verzekeringsbank (SVB). Particuliere jeugdhulp, waarbij de hulp door de ouders zelf wordt vergoed, valt buiten dit onderzoek.

0.0.1 Jongeren met jeugdhulp naar financieringsvorm[1)]

	1e hj 2015	1e hj 2016	1e hj 2017	1e hj 2018	1e hj 2019*	
	aantal				aantal	%
Totaal	302 080	325 690	343 370	348 715	352 970	
	%					
Alleen zorg in natura	90,1	91,9	94,1	94,5	336 565	95,4
Alleen persoonsgebonden budget	5,1	3,4	2,1	2,0	5 880	1,7
Zowel zorg in natura als persoonsgebonden budget	4,8	4,6	3,7	3,5	10 525	3,0

Bron: CBS.

1) Personen van 0 tot en met 22 jaar.

Uit tabel 0.0.1. blijkt dat in de eerste helft van 2019 bijna 353 duizend jongeren jeugdhulp hebben ontvangen. In meer dan 95 procent van de gevallen wordt de zorg direct door

1) Voor ontbrekende grote jeugdhulpaanbieders, met meer dan 250 cliënten, zijn de gegevens uit het eerste halfjaar van 2018 gebruikt als schatting voor de geleverde jeugdhulp. Dit betreft 0,4 procent van alle jeugdhulp. De kleinere jeugdhulpaanbieders zonder opgave ontbreken in de resultaten. De aldus ontstane onderschatting zal naar verwachting hooguit enkele procenten bedragen.

2) Jeugdhulpaanbieders hebben de gelegenheid om hun gegevens over 2019 nog tot en met juli 2020 te wijzigen waarna de definitieve resultaten worden vastgesteld. In eerdere jaren is gebleken dat de voorlopige resultaten ruim 5 procent lager waren dan de definitieve resultaten.

de gemeente aan de jeugdhulpverlener vergoed. Een klein deel van de jongeren met jeugdhulp, ruim anderhalf procent, maakte alleen gebruik van een PGB. Vanaf de eerste zes maanden van 2015 is het aantal jongeren met een PGB jaarlijks gestaag afgenomen.

Voor het ingaan van de Jeugdwet op 1 januari 2015 was de jeugdhulp deels gefinancierd op grond van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Zorgverzekeringswet (Zvw) en deels door de provincies. Figuur 0.0.2 toont het aantal jongeren dat jaarlijks vanaf 2011 jeugdhulp ontving[3)].

0.0.2 Jongeren met jeugdhulp[1)]

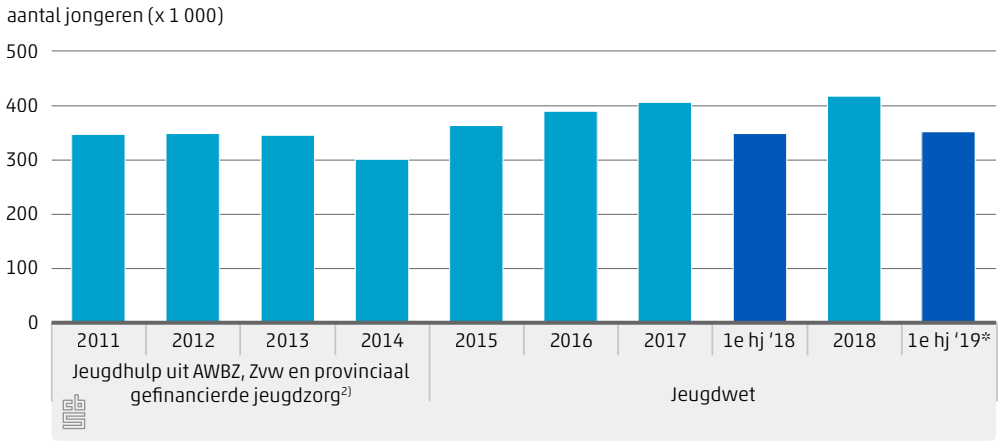

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar.
[2)] Provinciaal gefinancierde jeugdzorg exclusief jeugdbescherming en jeugdreclassering.

De gegevens van de SVB over jeugdhulpontvangers met een PGB bevat geen zorg-inhoudelijke informatie. Het vervolg van deze rapportage beschrijft daarom alleen de gegevens die door de jeugdhulpverleners aan het CBS zijn verstrekt. Overal waar in het vervolg jeugdhulp staat bedoelen we dan ook de jeugdhulp die is geleverd volgens het zorg in natura-principe.

[3)] Voor een beschrijving van de ontwikkelingen 2011–2016 zie: https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/10/jeugdzorg-voor-en-na-de-jeugdwet

1. Jongeren met jeugdhulp

In de eerste zes maanden van 2019 kregen 347 duizend jongeren jeugdhulp. In dezelfde periode van 2018 waren dit er 342 duizend, een stijging van 1,5 procent. De meeste jongeren met jeugdhulp in het eerste halfjaar van 2019, 67 procent, ontvingen ambulante jeugdhulp op de locatie van de jeugdhulpaanbieder en 18 procent kreeg jeugdhulp van het wijk- of buurtteam van de gemeente. De stijging van het aantal jongeren in 2019 ten opzichte van 2018 betrof alle vormen van jeugdhulp zonder verblijf, behalve jeugdhulp uitgevoerd door het wijk- of buurtteam. Deze vorm van jeugdhulp daalde met 5,7 procent.

1.0.1 Jongeren met jeugdhulp en jeugdhulp zonder verblijf[1)]

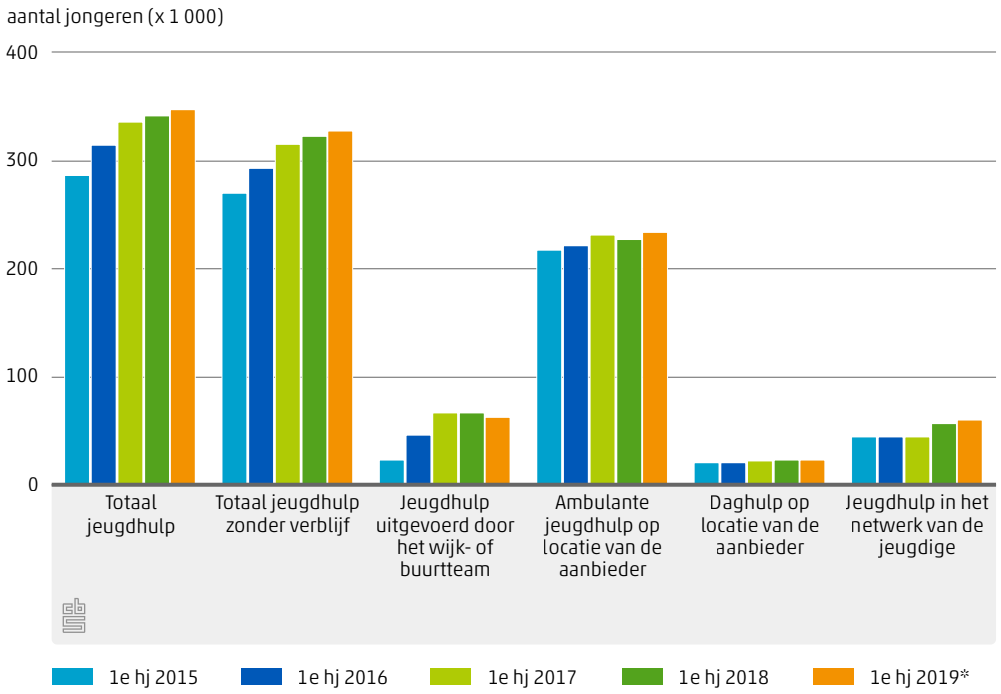

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar. Jongeren met meerdere hulpvormen komen meerdere malen in de figuur voor.

Iets meer dan 37 duizend jongeren kregen in de eerste helft van 2019 jeugdhulp met verblijf. Dat is bijna 11 procent van alle jongeren met jeugdhulp. Hiervan waren ruim 19 duizend jongeren in een pleeggezin opgenomen. Ruim 4 duizend waren ondergebracht in gezinsgerichte opvang, dat waren er bijna 17 procent minder dan in de eerste helft van 2018. Bijna 1 800 jongeren hadden een gesloten plaatsing en ruim 14 duizend jongeren kregen een andere vorm van jeugdhulp met verblijf (figuur 1.0.2).

1.0.2 Jongeren met jeugdhulp met verblijf[1)]

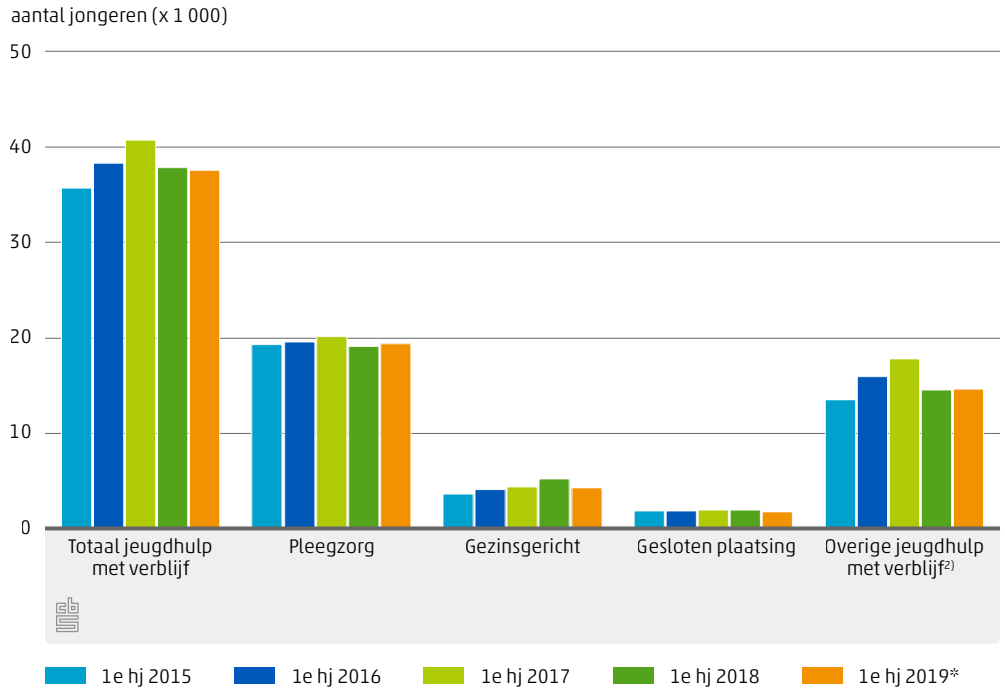

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar. Jongeren met meerdere hulpvormen komen meerdere malen in de figuur voor.
[2)] Verblijf bij een jeugdhulpaanbieder anders dan pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp of gesloten plaatsing.

1.1 Bijna 8 procent van de Nederlandse jongeren ontvangt jeugdhulp

Jeugdhulp is in principe bedoeld voor personen tot 18 jaar, behalve bij pleegzorg. Met ingang van 1 juli 2018 kunnen pleegkinderen, indien zij dat wensen, tot 21 jaar in hun pleeggezin verblijven. In uitzonderlijke gevallen kan de jeugdhulp worden voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar. Van alle ruim 4,4 miljoen jongeren in de leeftijd tot en met 22 jaar kreeg 7,8 procent jeugdhulp in de eerste helft van 2019. Als de groep van 18 tot en met 22 jaar buiten beschouwing gelaten wordt, ontving 10 procent van alle jongeren jeugdhulp in deze periode.

1.1.1 Jeugdhulp naar demografische kenmerken van de jongere, 1e halfjaar 2019*[1)]

	Totaal jongeren in Nederland (op 1 januari 2019)	Jongeren met jeugdhulp		
		totaal	zonder verblijf	met verblijf
	aantal			
Totaal	4 435 985	347 090	327 190	37 565
Geslacht				
jongens	2 268 975	197 870	187 490	20 185
meisjes	2 167 010	149 220	139 700	17 380
Leeftijd in klassen				
0 tot en met 3 jaar	687 235	20 055	18 145	2 705
4 tot en met 11 jaar	1 472 970	173 495	167 205	12 955
12 tot en met 17 jaar	1 197 550	142 285	132 930	19 080
18 tot en met 22 jaar	1 078 230	11 255	8 915	2 825
(Migratie)achtergrond				
Nederlands	3 246 785	260 730	247 320	26 280
Overig westers	386 020	26 330	24 555	3 245
Niet-westers	803 180	60 030	55 310	8 040

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar. Jongeren met meerdere vormen van jeugdhulp komen meerdere malen in de figuur voor.

1.2 Jongens ontvangen vaker jeugdhulp dan meisjes

In de eerste zes maanden van 2019 ontvingen veel meer jongens dan meisjes jeugdhulp. Dit gold zowel voor jeugdhulp met verblijf als voor jeugdhulp zonder verblijf. In totaal kregen ruim 149 duizend meisjes en 198 duizend jongens jeugdhulp. Het aandeel meisjes met jeugdhulp zonder verblijf is sinds 2015 toegenomen van 40 naar 43 procent in 2019. Het aandeel meisjes met jeugdhulp met verblijf bleef stabiel rond 46 procent (figuur 1.2.1).

1.2.1 Jongeren met jeugdhulp naar geslacht[1)]

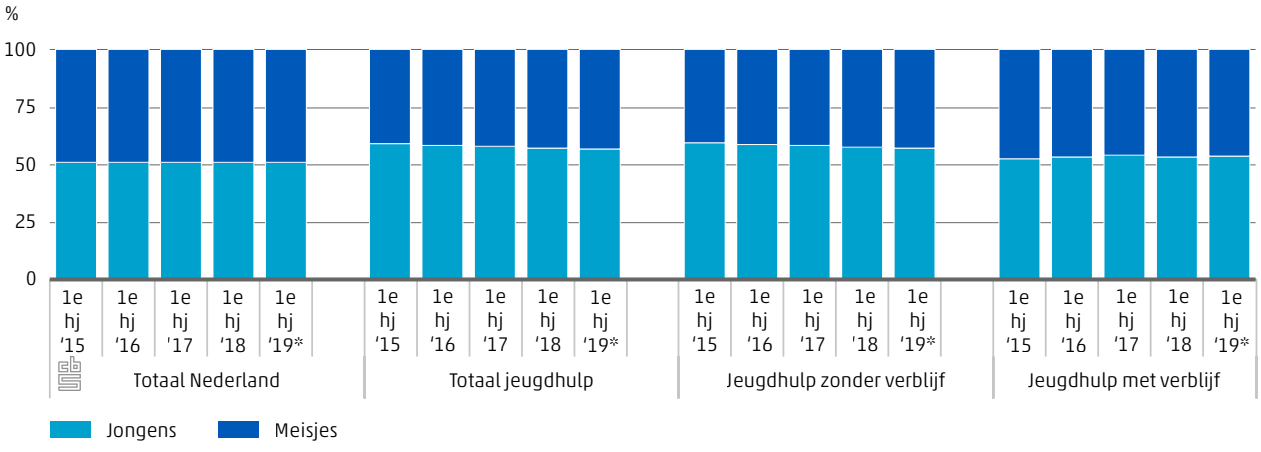

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar.

1.3 Jeugdhulpjongeren met verblijf ouder dan jongeren zonder verblijf

De helft van alle jongeren met jeugdhulp was tussen 4 en 11 jaar oud, 173 duizend in het eerste halfjaar van 2019. Dat komt overeen met 11,8 procent van alle kinderen in Nederland in deze leeftijdsklasse. Ruim 142 duizend jongeren van 12 tot en met 17 jaar ontvingen jeugdhulp, dit is 11,9 procent van alle Nederlandse jongeren in deze leeftijdscategorie. Er is een groot verschil in leeftijd per hulpvorm. Van de jongeren met jeugdhulp zonder verblijf was 57 procent jonger dan 12 jaar, bij jeugdhulp met verblijf was 42 procent jonger dan 12 jaar.

1.3.1 Jongeren met jeugdhulp naar leeftijd[1)]

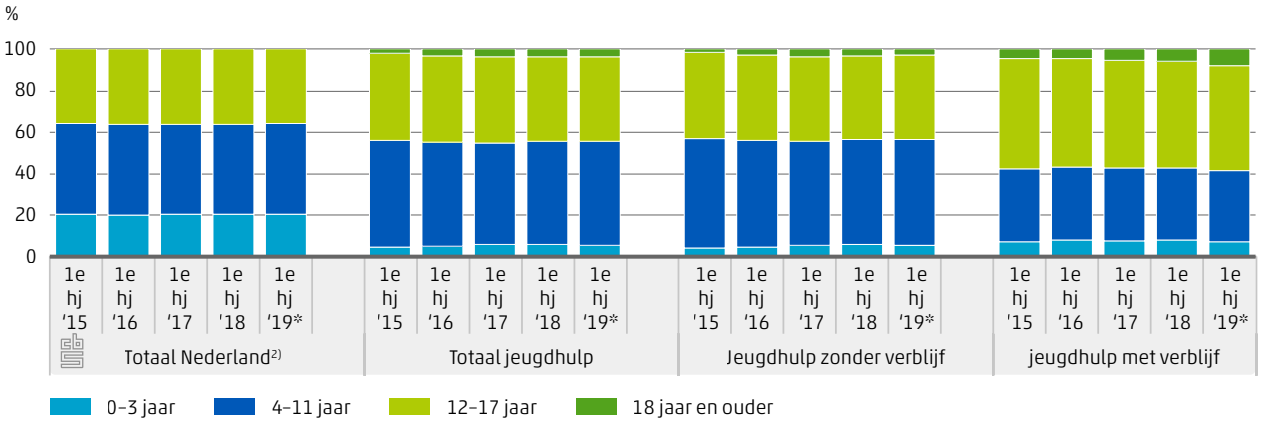

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar.
[2)] De leeftijdscategorie 18 jaar en ouder is hier weggelaten omdat slechts een klein deel van deze jongeren jeugdhulp ontvangt.

1.4 Relatief meer jongeren met een migratieachtergrond krijgen jeugdhulp met verblijf

Van de 347 duizend jongeren met jeugdhulp in het eerste halfjaar van 2019 hadden 261 duizend (75,1 procent) een Nederlandse achtergrond, 60 duizend (17,3 procent) een niet-westerse en ruim 26 duizend (7,6 procent) een westerse migratieachtergrond. Zij vormen op dit punt een redelijke afspiegeling van alle Nederlandse jongeren. Van hen heeft 73,2 procent een Nederlandse achtergrond en heeft 18,1 procent een niet-westerse en 8,7 procent een westerse migratieachtergrond.

Jongeren die jeugdhulphulp met verblijf ontvingen hadden relatief vaker een migratieachtergrond. Van hen had 21,4 procent een niet-westerse en 8,6 procent een westerse migratieachtergrond.

1.4.1 Jongeren met jeugdhulp naar migratieachtergrond[1)]

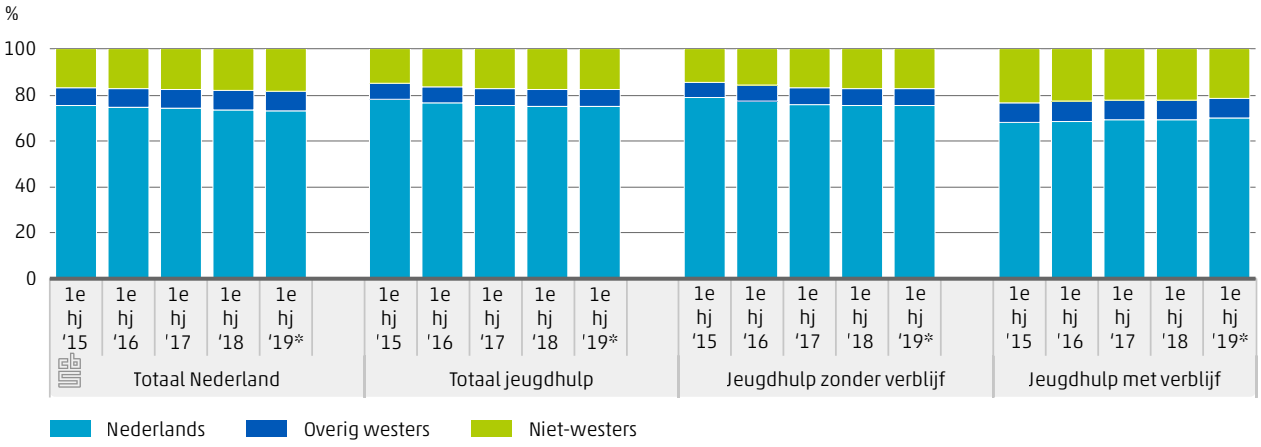

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 22 jaar.

1.5 Acht procent jeugdhulpontvangers ook in jeugdbescherming

Ruim 88 procent van de jongeren met jeugdhulp in de eerste zes maanden van 2019 ontving in dezelfde periode geen andere vorm van jeugdzorg. Ongeveer 7,5 procent van de jongeren kreeg naast jeugdhulp ook jeugdbescherming en 770 jongeren kregen zowel jeugdhulp als jeugdbescherming en jeugdreclassering (tabel 1.5.1). Bij 3 380 jongeren was naast jeugdhulp ook een jeugdreclasseringsmaatregel van kracht (0,7 procent).

Jongeren kunnen pas vanaf 12 jaar een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd krijgen en jeugdbescherming houdt op zodra de jongere de leeftijd van achttien jaar bereikt.

1.5.1 Samenloop jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering naar leeftijdscategorie, 1e halfjaar 2019*[1)]

	Totaal	0 tot en met 3 jaar	4 tot en met 11 jaar	12 tot en met 17 jaar	18 tot en met 22 jaar
	aantal jongeren				
Alleen jeugdhulp	317 210	17 205	161 350	128 225	10 435
Alleen jeugdbescherming	8 590	1 470	3 805	3 310	10
Alleen jeugdreclassering	4 015			1 590	2 425
Jeugdhulp en jeugdbescherming	26 615	2 850	12 145	11 615	
Jeugdhulp en jeugdreclassering	2 495			1 685	815
Jeugdbescherming en jeugdreclassering	210			210	
Jeugdhulp en jeugdbescherming en jeugdreclassering	770			770	

Bron: CBS.

[1)] Jongeren die in het eerste halfjaar van 2019 jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering hadden.

Sinds 2015 stijgt het aandeel jongeren dat in het eerste halfjaar alleen jeugdhulp ontvangt. Zowel het aandeel van de combinatie jeugdhulp en jeugdbescherming als van de combinatie jeugdhulp en jeugdreclassering is in elke periode sinds 2015 gedaald. De verschillen zijn echter heel klein.

1.5.2 Samenloop jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering

	1e hj 2015	1e hj 2016	1e hj 2017	1e hj 2018	1e hj 2019*
	aantal jongeren				
Totaal jongeren met jeugdzorg	303 345	328 210	348 035	353 925	359 905
	%				
Alleen jeugdhulp	84,7	86,9	87,8	88,0	88,1
Alleen jeugdbescherming	3,6	2,6	2,1	2,2	2,4
Alleen jeugdreclassering	1,8	1,5	1,3	1,2	1,1
Jeugdhulp en jeugdbescherming	8,5	7,7	7,6	7,6	7,4
Jeugdhulp en jeugdreclassering	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7
Jeugdbescherming en jeugdreclassering	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Jeugdhulp en jeugdbescherming en jeugdreclassering	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2

Bron: CBS.

1.6 Hoogste aandeel jeugdhulp in Limburg

Van de in totaal 347 duizend jongeren met jeugdhulp in het eerste halfjaar van 2019 woonden er 79 duizend in Zuid-Holland[1)]. Zeeland had het kleinste aantal, bijna 8 duizend Zeeuwse jongeren ontvingen jeugdhulp. De meeste jongeren in jeugdhulp kwamen uit Amsterdam (16 duizend), Rotterdam (14 duizend) en Den Haag (12 duizend). Echter, wanneer we kijken naar het aandeel van de jongeren met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren in de gemeente, dan blijkt dat in de jeugdregio's Utrecht Stad, Midden-Limburg Oost, en Zuid-Limburg meer dan 12,5 procent van de jongeren tot 18 jaar jeugdhulp kreeg (zie figuur 1.6.2). De jeugdregio's Midden-Limburg West en Midden-Limburg Oost hadden het hoogste percentage jongeren van 18 jaar en ouder met jeugdhulp, namelijk ruim 3 procent.

In relatie tot de bevolkingsomvang van de gemeente, werd de meeste jeugdhulp verleend in gemeenten met 100 tot 150 duizend inwoners en in de vier grote steden met meer dan 250 duizend inwoners (tabel 1.6.1). Bij die gemeenten ontving ruim 11 procent van de jongeren tot en met 17 jaar jeugdhulp. In de categorie jongeren van 18 tot en met 22 jaar werd in de steden met meer dan 250 duizend inwoners jeugdhulp geleverd aan meer dan anderhalf procent van de jongeren.

1.6.1 Aantal jongeren met jeugdhulp als percentage van het totale aantal jongeren, naar gemeentegrootte, 1e halfjaar 2019*

	% van het totale aantal personen van 0 tot en met 17 jaar	% van het totale aantal personen van 18 tot en met 22 jaar
Totaal Nederland	10,00	1,04
Gemeenten met:		
Minder dan 5 000 inwoners	7,87	0,59
5 000 tot 10 000 inwoners	8,38	0,74
10 000 tot 20 000 inwoners	8,67	0,97
20 000 tot 50 000 inwoners	9,59	0,93
50 000 tot 100 000 inwoners	9,90	1,05
100 000 tot 150 000 inwoners	11,47	0,92
150 000 tot 250 000 inwoners	9,76	0,94
250 000 inwoners of meer	11,25	1,52

Bron: CBS.

[1)] Volgens het woonplaatsbeginsel. Zie: https://vng.nl/files/vng/201607_factsheet_woonplaatsbeginsel_2016.pdf

1.6.2 Jongeren met jeugdhulp als percentage van het totale aantal jongeren, naar gemeente en jeugdregio, 1e halfjaar 2019*[1)]

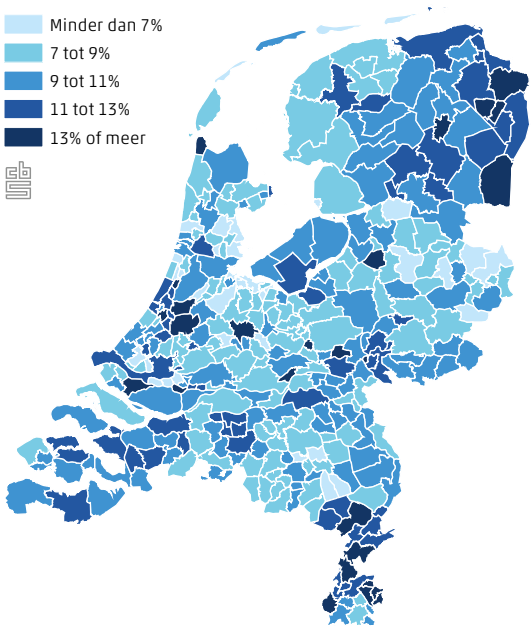

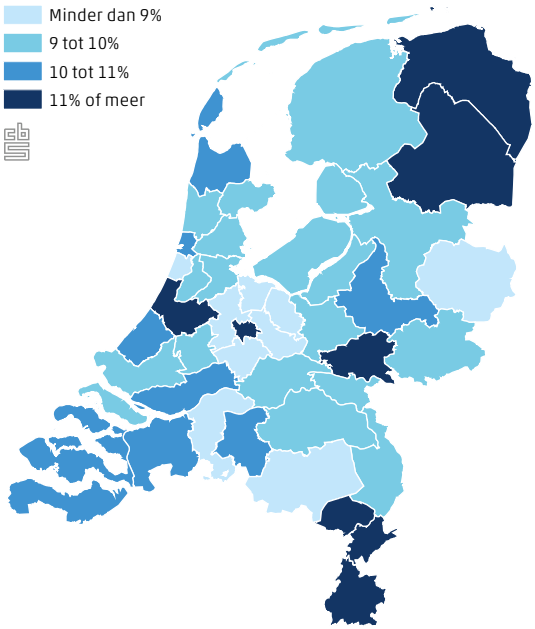

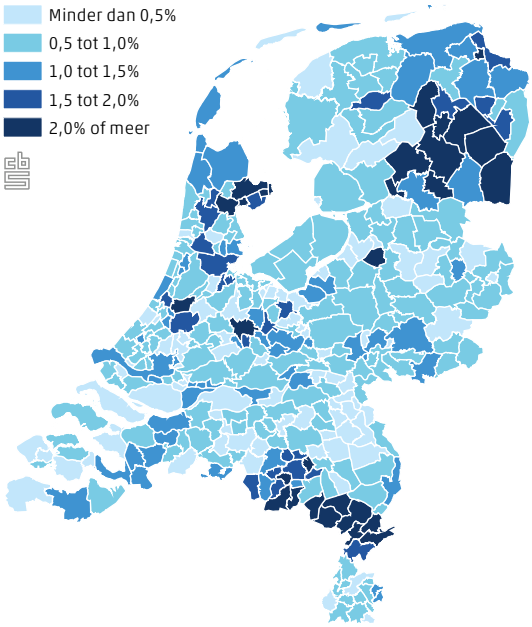

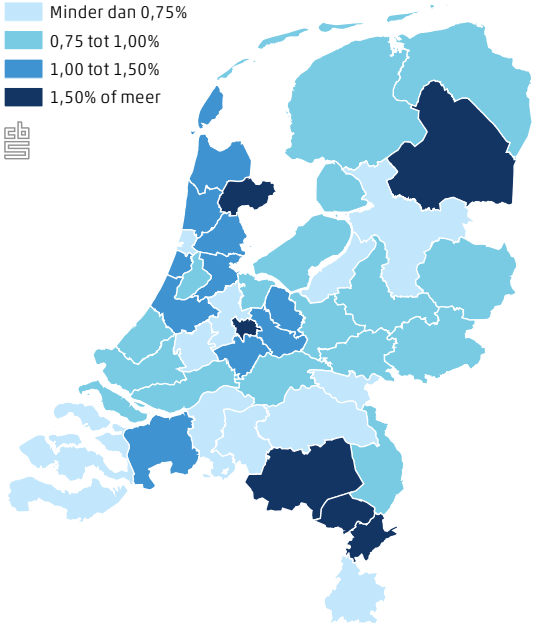

Bron: CBS.

[1)] Bovenste figuren: personen van 0 tot en met 17 jaar. Onderste figuren personen van 18 tot en met 22 jaar.

Wat is een hulptraject?

De cijfers van het CBS over dit onderwerp gaan soms over de (aantallen) jongeren en soms over de (aantallen) jeugdhulptrajecten. Een hulptraject bestaat uit een combinatie van hulpvorm en aanvangsdatum. Een jongere kan per verslagperiode één jeugdhulptraject doorlopen, maar ook meerdere hulptrajecten na elkaar, of meerdere hulptrajecten tegelijkertijd. Omdat een jongere meerdere trajecten kan doorlopen, verschilt het aantal jeugdhulptrajecten van het aantal jongeren dat het CBS rapporteert: het aantal hulptrajecten komt hoger uit.
Als een jongere tegelijkertijd meerdere hulptrajecten doorloopt met dezelfde hulpvorm bij dezelfde jeugdhulpaanbieder, dan worden deze trajecten samengenomen. In de cijfers tellen deze dan mee als één doorlopend hulptraject. Dit gebeurt ook als de aanvangsdatums verschillen: het gaat erom dat de hulptrajecten elkaar overlappen. De aanvangsdatum wordt in dat geval gezien als de datum waarop de hulp voor het eerst is gestart, en de einddatum is de datum waarop de laatste hulp werd beëindigd.

2. Jeugdhulptrajecten

2.1 Aantal hulptrajecten in eerste halfjaar 2019 toegenomen

In het eerste halfjaar van 2019 waren 452 duizend jeugdhulptrajecten actief. Dat waren er ruim 5 duizend meer dan in het eerste halfjaar van 2018. Het aantal trajecten jeugdhulp door het wijk- of buurtteam daalde met 6,3 procent, de overige jeugdhulp zonder verblijf steeg met 3,2 procent en de jeugdhulp met verblijf daalde met 2,2 procent (figuur 2.1.1).

2.1.1 Jeugdhulptrajecten[1)]

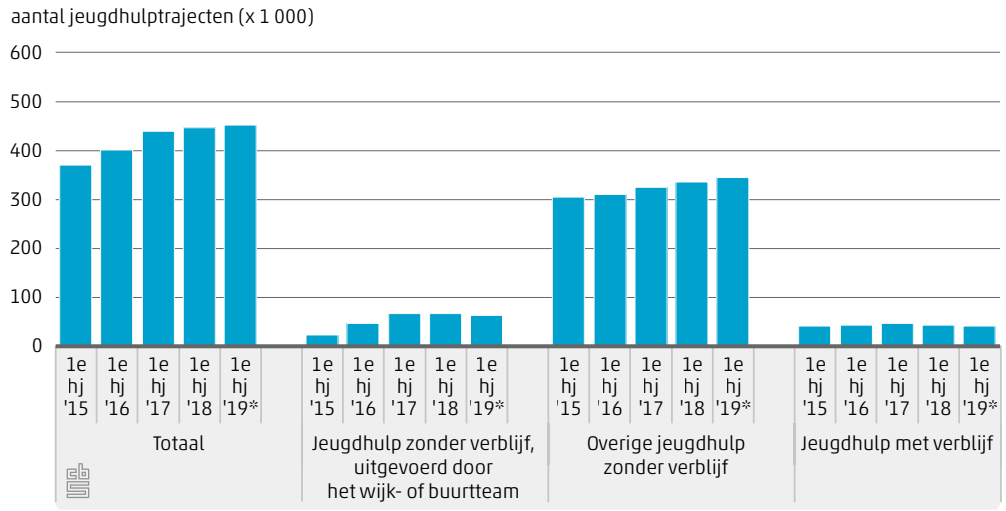

Bron: CBS.

[1)] Trajecten die over meerdere perioden liepen komen meerdere malen in de figuur voor.

Gedurende de eerste zes maanden van 2019 zijn meer jeugdhulptrajecten begonnen dan er zijn beëindigd. Op 1 januari waren ruim 314 duizend jeugdhulptrajecten actief en op 30 juni waren dat er 339 duizend, een toename van meer dan 3,7 procent (tabel 2.1.2).

Net als in voorgaande jaren zijn opvallend veel jeugdzorgtrajecten gestart op 1 januari. Uit nadere analyse blijkt dat de veel van de jongeren wiens traject begon op 1 januari 2019 ook al op 31 december 2018 jeugdhulp ontvingen en dat het traject om administratieve reden is afgesloten. Daarom is er voor gekozen om in deze rapportage de instroom te definiëren als nieuwe trajecten met een begindatum vanaf 2 januari 2019.

In totaal zijn bijna 452 duizend hulptrajecten actief geweest, deze trajecten liepen op enig moment tijdens de eerste zes maanden van 2019. Daarvan betrof het bijna 410 duizend keer een hulptraject zonder verblijf en 42 duizend keer een hulptraject met verblijf. De relatieve uitstroom, dat wil zeggen de uitstroom ten opzichte van het totale aantal actieve hulptrajecten, is het grootst bij gesloten plaatsing. Van alle trajecten die in het halfjaar actief waren, is 53 procent in deze periode afgesloten.

2.1.2 Stromen van jeugdhulptrajecten, naar hulpvorm, 1e halfjaar 2019*[1)]

	Beginstand (1 januari 2019)	Instroom	Uitstroom	Eindstand (30 juni 2019)	Actief in 1e halfjaar 2019[2)]
	aantal jeugdhulptrajecten				
Totaal jeugdhulp	314 155	138 015	112 800	339 370	452 170
Totaal zonder verblijf	280 310	129 720	103 810	306 220	410 030
waarvan					
Uitgevoerd door het wijk- of buurtteam	44 735	19 015	17 350	46 400	63 750
Ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder	174 885	84 185	64 535	194 535	259 070
Daghulp op locatie van de aanbieder	18 170	6 360	5 480	19 050	24 530
Jeugdhulp in het netwerk van de jeugdige	42 520	20 160	16 440	46 235	62 680
Totaal met verblijf	33 845	8 295	8 990	33 150	42 140
waarvan					
Pleegzorg	18 310	1 745	2 470	17 585	20 055
Gezinsgericht	3 400	1 000	965	3 435	4 400
Gesloten plaatsing	1 015	985	1 065	940	2 000
Overig met verblijf[3)]	11 120	4 565	4 490	11 195	15 680

Bron: CBS.

1) Jeugdhulptrajecten van personen van 0 tot en met 22 jaar.
2) Jeugdhulptrajecten die op enig moment tijdens het eerste halfjaar van 2019 liepen.
3) Verblijf bij een jeugdhulpaanbieder anders dan pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp of gesloten plaatsing.

Een op de vier nieuwe jeugdhulptrajecten in de eerste helft van 2019 was herhaald beroep (figuur 2.1.3). Dat wil zeggen dat 25 procent van de jongeren die in de eerste helft van 2019 een jeugdhulptraject startten, in de vijf voorafgaande jaren al eerder jeugdhulp hadden. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt naar het soort jeugdhulp dat eerder is ontvangen. Van de nieuwe trajecten in de eerste zes maanden van 2018 was 31 procent herhaald beroep. Overige jeugdhulp zonder verblijf kent het hoogste percentage herhaald beroep, 26 procent in het eerste halfjaar van 2019.

2.1.3 Aandeel herhaald beroep

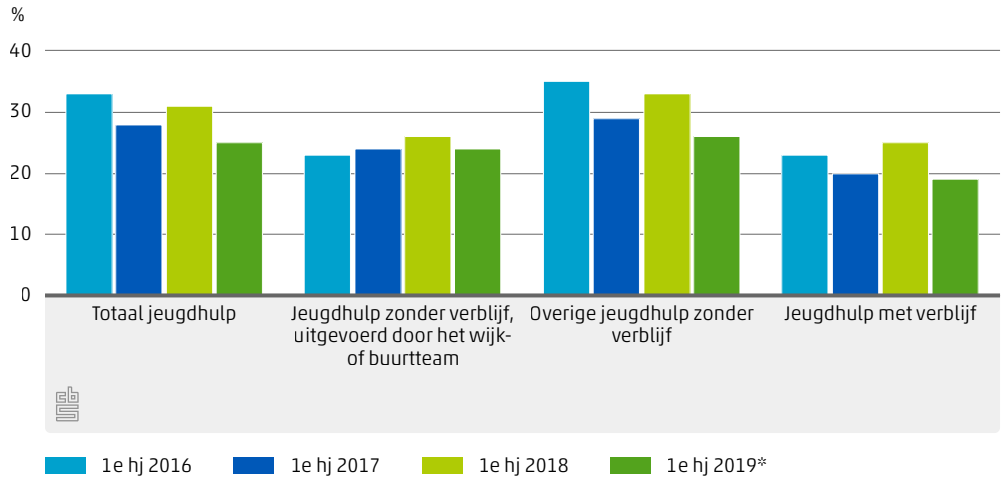

Bron: CBS.

Bij ruim 4 procent van de bijna 150 duizend trajecten die in de eerste helft van 2019 zijn gestart, was sprake van crisis bij aanvang. Dat gold met name bij trajecten jeugdhulp met verblijf. Daar is 23 procent van de trajecten gestart met crisis.

De Beleidsinformatie Jeugd is sinds 2018 uitgebreid met de vraag of er sprake was van crisis bij aanvang van het traject. Nog niet alle jeugdhulpverleners hebben dit gegeven in hun administratie opgenomen. Hierdoor moeten de resultaten met voorzichtigheid worden behandeld.

2.1.4 Aandeel jeugdhulptrajecten gestart met crisis

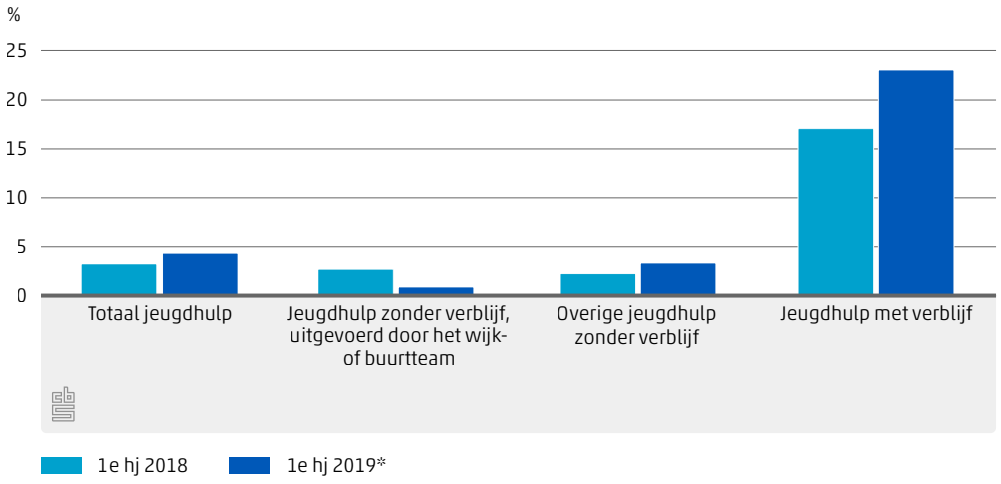

Bron: CBS.

2.2 Jeugdhulp meestal doorverwezen door de huisarts

Van alle hulptrajecten uit de eerste zes maanden van 2019 zijn er 164 duizend gestart na verwijzing door een huisarts (figuur 2.2.1). Dit is 9 procent meer dan in de eerste helft van 2018. Ook het aantal doorverwijzingen door de gemeente is toegenomen, van 132 duizend in het eerste halfjaar van 2018 naar 143 duizend in de eerste zes maanden van 2019.

2.2.1 Jeugdhulptrajecten naar verwijzer[1)]

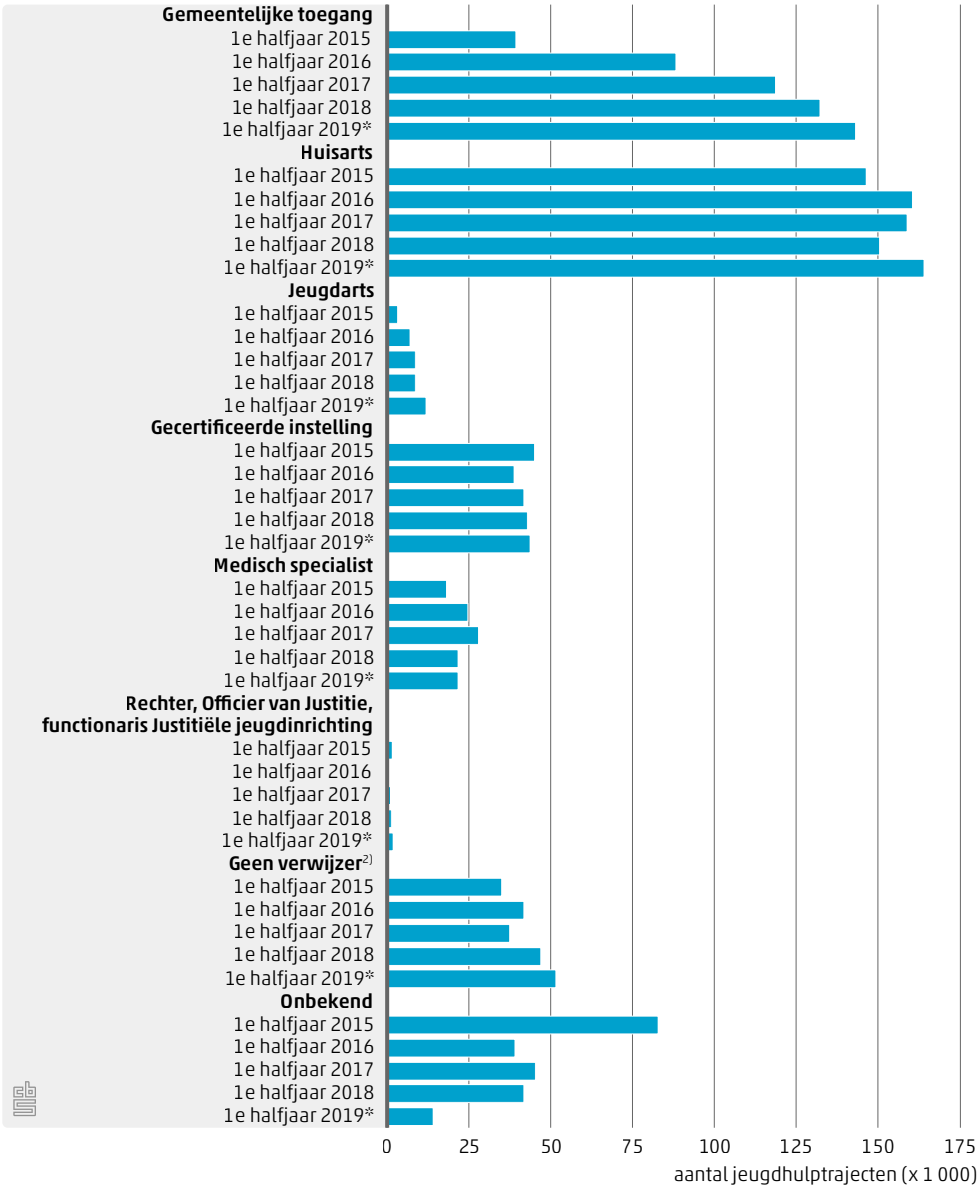

Bron: CBS.

[1)] Jeugdhulptrajecten van personen van 0 tot en met 22 jaar.
[2)] Jeugdhulp die vrij toegankelijk is.

Er waren ruim 51 duizend jeugdhulptrajecten zonder verwijzer. Dit betreft jeugdhulptrajecten waarvoor geen verwijzing nodig is, de zogenaamde vrij toegankelijke jeugdhulp. De gemeente bepaalt zelf welke jeugdhulp vrij toegankelijk is. Dat kan dus per gemeente anders zijn.

Verbeteringen in de registratie hebben ertoe geleid dat het aantal trajecten met onbekende verwijzer sterk is gedaald. Deze categorie is bedoeld voor trajecten die voor 1 januari 2015 zijn begonnen en waarvan de verwijzer niet meer te achterhalen was, maar wordt door sommige jeugdhulpaanbieders ook gebruikt voor trajecten met een latere aanvangsdatum.

2.3 Jeugdhulptrajecten duren meestal korter dan een jaar

Van alle bijna 113 duizend jeugdhulptrajecten die in de eerste helft van 2019 zijn beëindigd (de uitstroom, zie tabel 2.1.2), hebben er bijna 25 duizend korter dan drie maanden geduurd (22 procent). Ruim twee op de drie afgesloten jeugdhulptrajecten duurde korter dan een jaar.

2.3.1 Doorlooptijd van verleende jeugdhulp, naar hulpvorm, 1e halfjaar 2019*[1)]

	Duur van het jeugdhulptraject				
	0 tot 3 maanden	3 tot 6 maanden	6 tot 12 maanden	12 tot 36 maanden	langer dan 36 maanden
	aantal jeugdhulptrajecten				
Totaal	24 945	21 685	31 015	29 725	5 430
Zonder verblijf	21 875	20 340	29 310	27 815	4 465
waarvan:					
Uitgevoerd door het wijk- of buurtteam	4 060	3 325	4 050	4 785	1 135
Ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder	13 030	12 390	18 280	18 020	2 815
Daghulp op locatie van de aanbieder	1 055	1 510	1 650	1 095	170
Jeugdhulp in het netwerk van de jeugdige	3 730	3 120	5 335	3 910	345
Totaal met verblijf	3 070	1 345	1 700	1 910	965
waarvan:					
Pleegzorg	430	265	380	660	730
Gezinsgericht	255	185	215	230	75
Gesloten plaatsing	470	225	265	105	.
Overig met verblijf[2)]	1 910	670	840	910	150

Bron: CBS.

[1)] Jeugdhulptrajecten van personen van 0 tot en met 22 jaar, die zijn beëindigd in het eerste halfjaar van 2019.
[2)] Verblijf bij een jeugdhulpaanbieder anders dan pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp of gesloten plaatsing.

Een in de eerste helft van 2019 afgesloten jeugdhulptraject duurde gemiddeld 346 dagen. Dat is 26 dagen langer dan de afgesloten trajecten in het eerste halfjaar van 2018. Trajecten met gesloten plaatsing duren met gemiddeld 162 dagen in 2019 het kortst. Pleegzorgtrajecten duurden gemiddeld bijna tweeënhalf keer zo lang als een gemiddeld traject, namelijk 815 dagen (tabel 2.3.2).

2.3.2 Gemiddelde duur van de verleende jeugdhulp, naar hulpvorm[1)]

	1e hj 2015	1e hj 2016	1e hj 2017	1e hj 2018	1e hj 2019*
	dagen				
Totaal	233	256	289	320	346
Zonder verblijf	215	244	280	313	340
waarvan:					
Uitgevoerd door het wijk- of buurtteam	104	217	280	346	359
Ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder	216	247	293	319	350
Daghulp op locatie van de aanbieder	247	287	272	277	301
Jeugdhulp in het netwerk van de jeugdige	242	239	224	262	294
Totaal met verblijf	368	372	380	383	414
waarvan:					
Pleegzorg	713	806	818	833	815
Gezinsgericht	206	301	354	315	381
Gesloten plaatsing	176	157	167	149	162
Overig met verblijf[2)]	226	243	245	254	260

Bron: CBS.

1) Jeugdhulptrajecten van personen van 0 tot en met 22 jaar, die zijn beëindigd in het eerste halfjaar van 2019.
2) Verblijf bij een jeugdhulpaanbieder anders dan pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp of gesloten plaatsing.

2.4 Jeugdhulptraject vaak volgens plan beëindigd

Van alle jeugdhulptrajecten die in de eerste helft van 2019 werden afgesloten, werden ruim 80 duizend trajecten beëindigd volgens plan (figuur 2.4.1). Dit komt overeen met 81 procent van de afgesloten trajecten. Naast het beëindigen volgens plan werd 11 procent van de trajecten voortijdig afgesloten in overeenstemming tussen cliënt en aanbieder. Eenzijdige beëindiging door de jeugdige of door de aanbieder kwam veel minder vaak voor: respectievelijk in 4 en 2 procent van de gevallen.

2.4.1 Beëindigde jeugdhulptrajecten, naar reden beëindiging[1)]

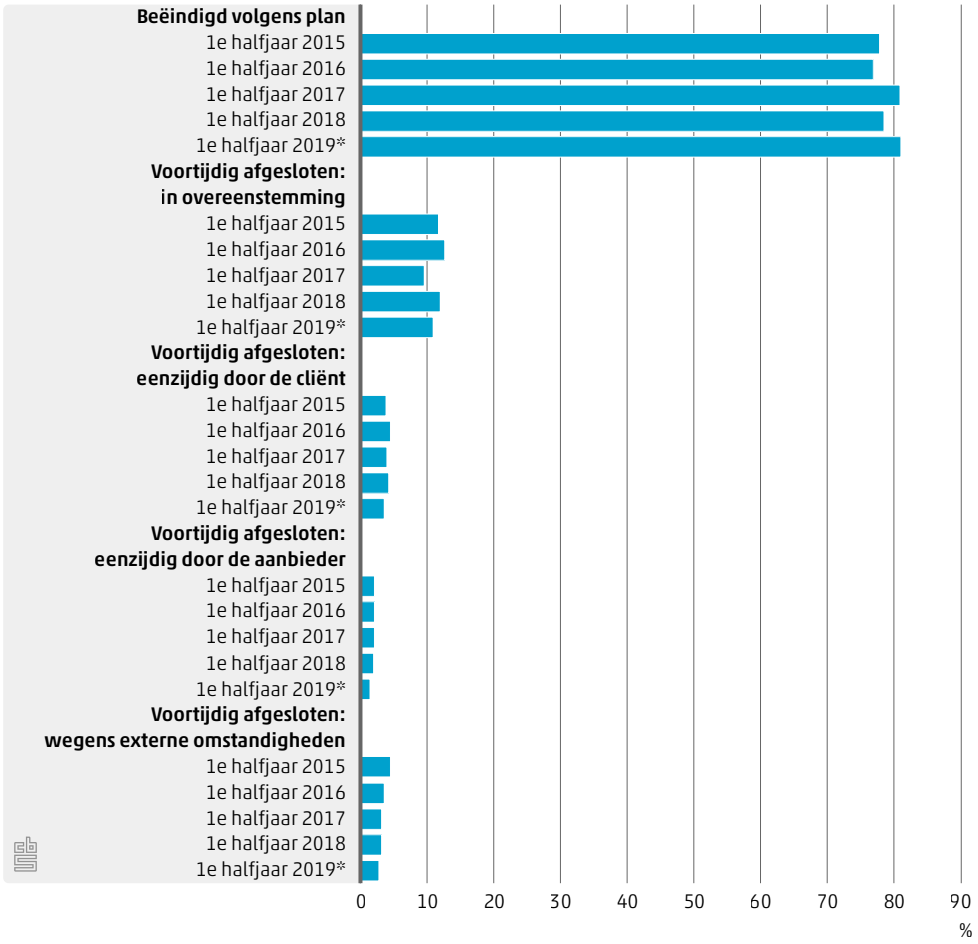

Bron: CBS.

[1)] Jeugdhulptrajecten van personen van 0 tot en met 22 jaar, beëindigd in verslagperiode.

Meer informatie over jeugdhulp kunt u vinden op de website van het CBS:

Onderzoeksbeschrijving Beleidsinformatie Jeugd
https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/beleidsinformatie-jeugd

Tabellen Jeugdzorg na 1-1-2015
https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/navigatieScherm/thema?themaNr=83221

Begrippenlijst

Jeugdhulp

Conform artikel 1.1 van de Jeugdwet is jeugdhulp:

1. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jongeren en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, of opvoedingsproblemen van ouders;
2. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jongeren met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
3. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jongeren met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht;

In de Jeugdwet zijn randvoorwaarden en kwaliteitseisen opgenomen waaraan de jeugdhulp en/of jeugdhulpaanbieders moeten voldoen, zoals dossiervorming, een plan (hulpverleningsplan, behandelplan) en bewaking en beheersing van de kwaliteit. Voor de jeugdhulp waarover aan het CBS gerapporteerd moet worden gelden al deze randvoorwaarden en eisen.

Als een jeugdhulpaanbieder een jeugdige (anonieme) adviezen of consulten biedt, ook al is dat voorafgaande aan de start van jeugdhulp, dan geldt dit niet als jeugdhulp waarover gegevens verstrekt moeten worden aan het CBS. Dit geldt tevens voor het verstrekken van folders en overige vormen van informatie

De volgende vormen van jeugdhulp worden onderscheiden:

Jeugdhulp zonder verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft thuis, in het eigen gezin. Of anders gezegd, de jongere slaapt thuis. In ieder geval formeel. Het kan zijn dat de jongere bij opa en oma slaapt of bij iemand anders, echter dit is dan niet formeel zo geregeld.

Uitgevoerd door het wijk- of buurtteam – Nagenoeg elke gemeente werkt met de inzet van wijk- of buurtteams. Soms beperken deze teams zich tot het coördineren van de hulp aan de jongere, maar veelal bieden deze teams ook zelf hulp. De jeugdhulp die door een wijk- of buurtteam wordt uitgevoerd bevindt zich vaak op de grens tussen het voorkomen van problemen (preventie) en de hulp bij problemen (jeugdhulp). In principe wordt preventie niet tot de jeugdhulp gerekend zoals het CBS daarover rapporteert. Een gemeente mag

echter bij de aanlevering van gegevens aan het CBS zelf bepalen welke activiteiten zij tot de jeugdhulp rekent.

Ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder – Ambulante jeugdhulp op locatie betreft ambulante hulp of groepsgesprekken op het kantoor waarbij in principe één (algemene) expertise tegelijkertijd binnen de hulpverlening wordt ingezet.

Daghulp op locatie van de aanbieder – Bij daghulp is een begeleider of hulpverlener minimaal een dagdeel in de nabije omgeving van de jongere. De hulp kan individueel plaatsvinden, maar ook in een groep. Dagbesteding en dagstructurering vallen hier ook onder. Daghulp vindt plaats op de locatie van de aanbieder. Een belangrijk kenmerk van de dagbehandeling is dat een multidisciplinair team voor de dagbehandeling wordt ingezet. Het gaat bijvoorbeeld om een combinatie van fysiotherapie, gedragstherapie en psychotherapie die tijdens de dagbehandeling wordt ingezet.

Jeugdhulp in het netwerk van de jongere – Jeugdhulp in het netwerk van de jongere vindt plaats bij de jongere thuis, op school of elders in het netwerk van de jongere. In ieder geval niet op locatie bij de aanbieder. De intensiteit kan variëren van één of enkele uren tot 24 uur per dag.

Jeugdhulp met verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft elders. Of anders gezegd, de jongere slaapt formeel niet thuis in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij er sprake is van een overnachting. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf.

Pleegzorg – Vorm van jeugdhulp waarbij een jongere (tijdelijk) wordt opgenomen in een pleeggezin en waarbij pleegkind, pleegouders en eigen ouders worden begeleid door een pleegzorgaanbieder.

Gezinsgericht – Alle vormen van verblijf die een gezinssituatie benaderen, maar geen pleegzorg zijn. Te denken valt aan gezinshuizen, logeerhuizen en zorgboerderijen waar overnacht wordt.

Gesloten plaatsing – De jongere verblijft bij een jeugdhulpaanbieder op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg of op basis van een machtiging BOPZ (Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen).

Overig verblijf bij een jeugdhulpaanbieder – De jongere verblijft op de accommodatie van de jeugdhulpaanbieder, veelal in een groep met andere jongeren. In feite betreft het alle vormen van verblijf die niet onder een van de voorgaande categorieën vallen. Hieronder vallen ook begeleid wonen en kamertraining.

Herhaald beroep

Een jeugdhulptraject wordt als herhaald beroep gezien, als de desbetreffende jongere in de vijf jaar voorafgaand aan de verslagperiode jeugdhulp heeft ontvangen.

Gestart met crisis

De hulpverlening is aangevangen met het stabiliseren van een crisissituatie. Of de jeugdhulp al dan niet is aangevangen met het stabiliseren van een crisissituatie is het professionele oordeel van de jeugdhulpprofessional. Er is daarmee geen vaste definitie van crisis. Iedere professional heeft een beeld bij het onderscheid crisis-geen crisis.

Gecertificeerde instelling

Gecertificeerde instellingen zijn organisaties die, conform de Jeugdwet, maatregelen van jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren. Deze instellingen moeten in het bezit zijn van een certificaat. Daarvoor moeten zij aan een aantal eisen voldoen gericht op het borgen van de kwaliteit van de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Jeugdbescherming

Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Jeugdreclassering

Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.

Verwijzer

De organisatie of persoon die de jongere en/of zijn/haar ouders heeft verwezen naar de jeugdhulp. Het betreft organisaties of personen die rechtstreeks jongeren en hun ouders op grond van de Jeugdwet kunnen doorverwijzen naar jeugdhulp. De Jeugdwet stelt dat tussen gemeenten en betrokkenen afspraken worden gemaakt over de voorwaarden waaronder en wijze waarop de rechtstreekse verwijzing verloopt.

Gemeentelijke toegang - De jongere is door de gemeente of een gemeentelijke organisatie aangemeld bij een jeugdhulpaanbieder. Hieronder vallen ook de verwijzingen van de politie, Veilig Thuis organisaties en het onderwijs.

Jeugd-bescherming en jeugdreclassering

1e halfjaar 2019

Jeugd-bescherming en jeugdreclassering

1e halfjaar 2019

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2018–2019	2018 tot en met 2019
2018/2019	Het gemiddelde over de jaren 2018 tot en met 2019
2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2018 en eindigend in 2019
2016/'17–2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2016/'17 tot en met 2018/'19

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2019.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Inleiding 4

1. 31,6 duizend jeugdbeschermingsmaatregelen 5

1.1 Stijgende in- en uitstroom bij ondertoezichtstellingen 6
1.2 Meer jongeren met ondertoezichtstelling 7
1.3 Aantal jongeren met voogdij blijft vrijwel gelijk 8
1.4 Voogdijtrajecten worden langer, ondertoezichtstellingen iets korter 8
1.5 Ondertoezichtstelling vaker beëindigd volgens plan 10
1.6 Bijna 3 procent heeft ook een jeugdreclasseringsmaatregel 11
1.7 De meeste jongeren met jeugdbescherming krijgen ook jeugdhulp 12
1.8 4 op de 5 jongeren met jeugdbescherming woont niet in een tweeoudergezin 14
1.9 Jeugdbescherming vooral in Limburg en het noorden 16

2. Aantal jongeren in jeugdreclassering blijft dalen 18

2.1 Jeugdreclassering bijna altijd beëindigd volgens plan 21
2.2 Gemiddelde duur toezicht en begeleiding in vrijwillige kader neemt af 21
2.3 Vier op de tien jongeren met jeugdreclassering ontvangt ook jeugdhulp 23
2.4 Jongens vaker in jeugdreclassering dan meisjes 23
2.5 Jeugdreclassering vooral in regio Rotterdam 26
2.6 Vaker herhaald beroep bij ondertoezichtstelling en jeugdreclassering dan bij voogdij 27

Begrippenlijst 29

Inleiding

Sinds 1 januari 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor hulp aan jongeren. Dat is vastgelegd in de Jeugdwet. Om de gemeenten bij de uitvoering ervan te ondersteunen is in de Jeugdwet een regeling opgenomen voor het ontsluiten van beleidsinformatie. De beleidsinformatie betreft informatie over jeugdhulpgebruik en de inzet van jeugdbescherming en jeugdreclassering. Jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen verstrekken hierover gegevens aan het CBS.

In deze rapportage staan de resultaten over de verstrekte jeugdbescherming en jeugdreclassering in het eerste halfjaar van 2019. De resultaten over jeugdhulp worden in een aparte rapportage beschreven.

1. 31,6 duizend jeugdbeschermings-maatregelen

Op 30 juni 2019 waren er iets meer dan 31,6 duizend lopende jeugdbeschermings-maatregelen. In twee derde van de gevallen betrof het een vorm van ondertoezichtstelling. In ongeveer een derde van alle maatregelen ging het om een voogdijmaatregel, al dan niet voorlopig of tijdelijk (tabel 1.0.1).

In de eerste helft van 2019 was er een lichte stijging van het totaal aantal jeugd-beschermingsmaatregelen. Op 30 juni 2019 waren er 1 procent meer maatregelen actief dan aan het begin van het jaar. Het totaal aantal ondertoezichtstellingen is met anderhalf procent gestegen. Het totaal aantal voogdijmaatregelen is in de eerste helft van 2019 ook iets toegenomen, met 0,1 procent.

1.0.1 Jeugdbeschermingsmaatregelen, per type maatregel, eerste halfjaar 2019*

	Beginstand (1-1-2019)	Instroom	Uitstroom	Eindstand (30-06-2019)[1)]
	aantal maatregelen			
Totaal	31 295	6 340	5 995	31 635
Ondertoezichtstelling	20 830	4 615	4 290	21 150
Voorlopige ondertoezichtstelling	350	855	850	355
Voogdij	9 910	680	685	9 900
Voorlopige en tijdelijke voogdij	210	190	170	230

Bron: CBS.

[1)] Maatregelen met een einddatum van 30 juni tellen niet mee in de eindstand.

1.1 Stijgende in- en uitstroom bij ondertoezichtstellingen

In het eerste halfjaar van 2019 zien we een stijging in de in- en uitstroom bij onder-toezichtstellingen vergeleken met het eerste halfjaar van 2018. Er worden nog steeds meer ondertoezichtstellingen gestart dan beëindigd (figuur 1.1.1).

Bij de voogdij zijn er ongeveer evenveel maatregelen gestart als beëindigd. De instroom in de voogdijmaatregelen is, na een daling de afgelopen jaren, in het eerste halfjaar van 2019 ongeveer gelijk aan vorig jaar. De uitstroom bij voogdij ligt iets lager dan vorig jaar.

Bij de voorlopige ondertoezichtstellingen zien we een daling in de instroom en een stijging in de uitstroom. Bij de voorlopige en tijdelijke voogdij is er een stijging te zien bij de in- en uitstroom (figuur 1.1.1).

1.1.1 Instroom en uitstroom jeugdbescherming naar type[1)]

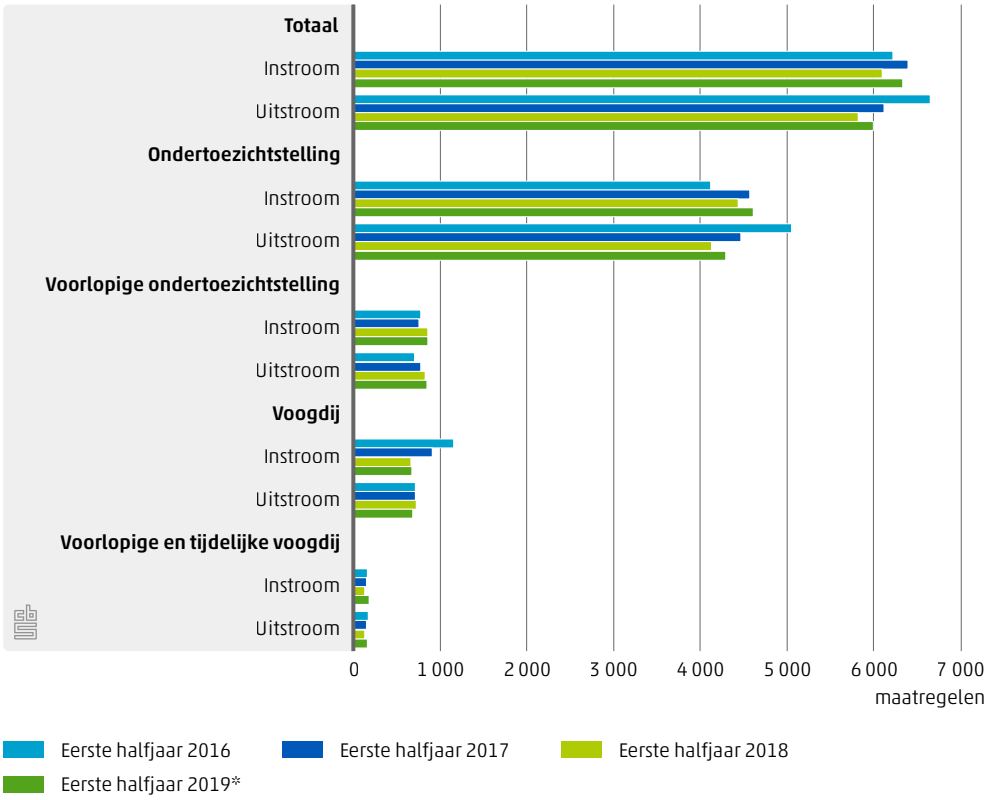

Bron: CBS.

[1)] Jeugdbeschermingsmaatregelen bij personen van 0 tot en met 17 jaar.

1.2 Meer jongeren met ondertoezichtstelling

Op 30 juni 2019 stonden 21 170 jongeren onder toezicht; eind 2018 ging het om 20 770 jongeren (figuur 1.2.1). In de periode 2009 tot en met 2016 daalde het aantal jongeren met een ondertoezichtstelling, sinds 2016 stijgt dit aantal licht. Het gaat hier uitsluitend om de reguliere ondertoezichtstellingen. De voorlopige ondertoezichtstellingen zijn buiten beschouwing gelaten.

1.2.1 Aantal jongeren met voogdij of ondertoezichtstelling, 2005-eerste halfjaar 2019*[1)2)]

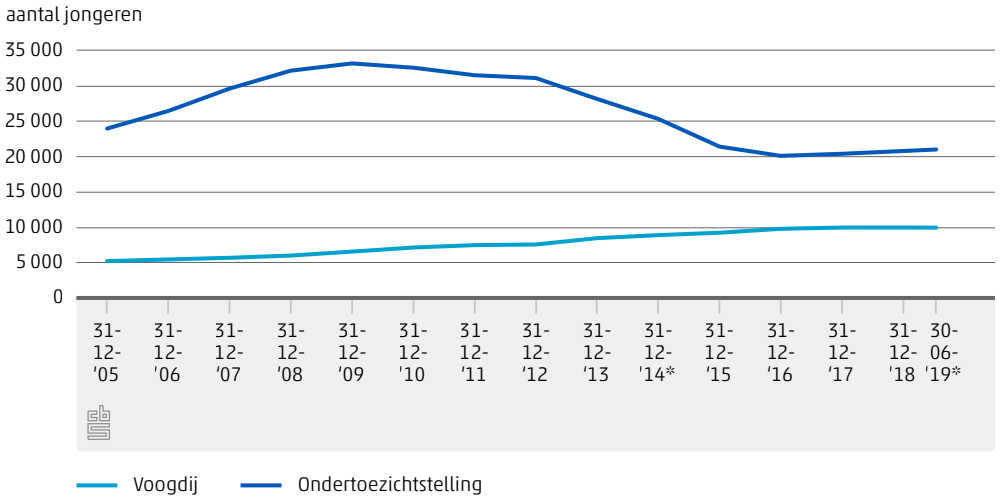

Bron: CBS, Ministerie van Veiligheid en Justitie (2005 t/m 2010), CBS (vanaf 2011).

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar met voogdij of ondertoezichtstelling, exclusief voorlopige voogdij, tijdelijke voogdij en voorlopige ondertoezichtstelling.
[2)] Door invoering van de Jeugdwet treedt met ingang van 2015 een methodebreuk op.

1.3 Aantal jongeren met voogdij blijft vrijwel gelijk

In het eerste halfjaar van 2019 is het aantal jongeren met voogdij ten opzichte van vorig jaar vrijwel gelijk gebleven. Op de laatste dag van 2018 gold voor 9 940 jongeren een voogdijmaatregel en eind juni 2019 waren dat er met 9 905 iets minder. De stijgende trend van de afgelopen jaren lijkt zich dus niet voort te zetten in 2019 (figuur 1.2.1). Het betreft hier uitsluitend de reguliere voogdij. Voorlopige en tijdelijke voogdij zijn buiten beschouwing gelaten.

1.4 Voogdijtrajecten worden langer, ondertoezichtstellingen iets korter

Van de beëindigde reguliere voogdijmaatregelen in het eerste halfjaar van 2019 duurde 94 procent langer dan een jaar (tabel 1.4.1). 69 procent van de reguliere ondertoezichtstellingen duurde een jaar of langer. De meeste beëindigde voorlopige ondertoezichtstellingen duurden korter dan 3 maanden; dit is officieel ook de maximale duur van een voorlopige OTS, daarna dient deze ofwel te worden beëindigd ofwel te worden omgezet in een reguliere OTS.

1.4.1 Duur van jeugdbeschermingsmaatregelen, per type maatregel, eerste halfjaar 2019*[1)]

	Totaal beëindigde maatregelen	Duur van de maatregel				
		0 tot 3 maanden	3 tot 6 maanden	6 tot 12 maanden	12 tot 36 maanden	langer dan 36 maanden
	aantal maatregelen					
Totaal	5 995	980	315	1 095	2 240	1 370
Ondertoezichtstelling	4 290	60	240	1 040	2 075	875
Voorlopige ondertoezichtstelling	850	835	20	.	.	.
Voogdij	685	.	15	20	160	490
Voorlopige voogdij	155	80	40	30	.	.
Tijdelijke voogdij	10	.	.	.	.	.

Bron: CBS.

[1)] Jeugdbeschermingsmaatregelen bij personen van 0 tot en met 17 jaar, beëindigd in het eerste halfjaar 2019.

De gemiddelde duur van de reguliere voogdijmaatregelen is met 2 044 dagen een stuk langer dan die van de reguliere ondertoezichtstellingen (864 dagen) én is in het eerste halfjaar van 2019 verder aan het stijgen. Dit in tegenstelling tot de gemiddelde duur van de reguliere ondertoezichtstellingen die juist licht is gedaald (figuur 1.4.2). De gemiddelde duur van de beëindigde tijdelijke voogdijtrajecten ligt een stuk hoger dan vorig jaar. Het gaat in de eerste helft van 2019 echter maar om 10 beëindigde tijdelijke voogdijtrajecten (tabel 1.4.1).

1.4.2 Gemiddelde duur van beëindigde jeugdbeschermings-maatregelen per type maatregel*[1)]

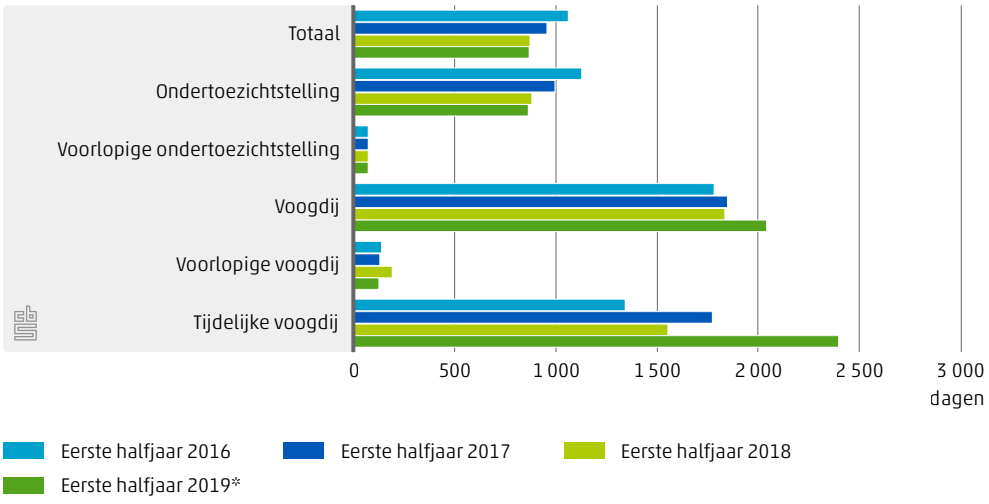

Bron: CBS.

[1)] Jeugdbeschermingsmaatregelen bij personen van 0 tot en met 17 jaar, beëindigd in eerste halfjaar.

1.5 Ondertoezichtstelling vaker beëindigd volgens plan

In het eerste halfjaar van 2019 werden 5 995 jeugdbeschermingsmaatregelen beëindigd, waarvan 5 145 beëindigde ondertoezichtstellingen en 855 beëindigde voogdijmaatregelen (zie tabel 1.0.1). De meeste ondertoezichtstellingen werden beëindigd volgens plan en dat aantal nam ook toe in de eerste helft van 2019 (figuur 1.5.1). Deze reden gold voor 3 820 beëindigde maatregelen, wat overeenkomt met 74 procent van alle in deze periode beëindigde ondertoezichtstellingen. Steeds minder ondertoezichtstellingen werden beëindigd vanwege een gezagsbeëindigende maatregel, het niet verlengen van een maatregel of het bereiken van de leeftijd van 18 jaar.

1.5.1 Beëindigde ondertoezichtstelling, naar reden beëindiging[1)]

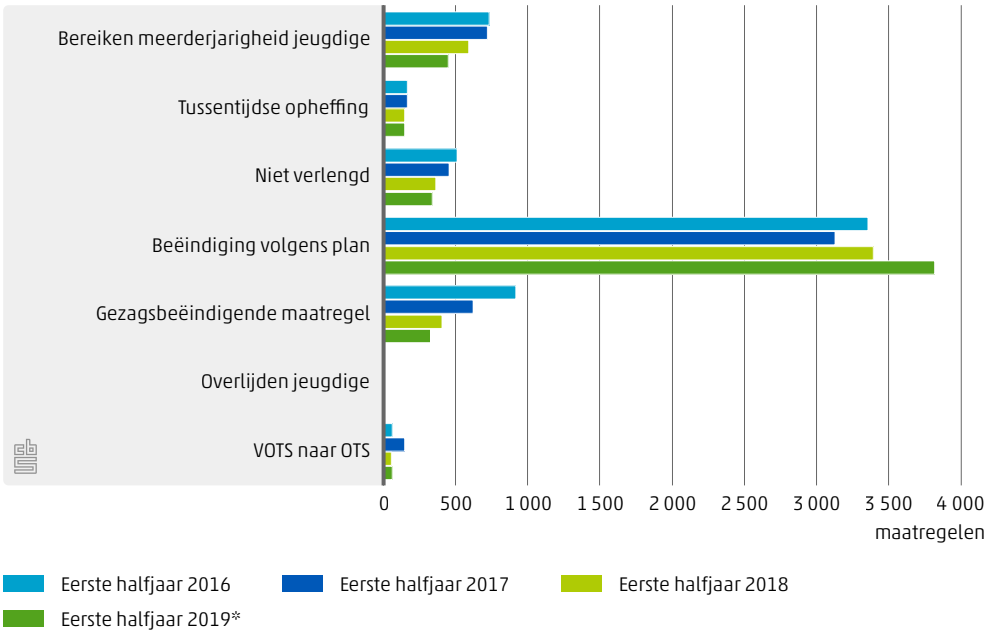

Bron: CBS.

[1)] Ondertoezichtstellingen en voorlopige ondertoezichtstellingen, beëindigd in eerste halfjaar.

De meest voorkomende reden om voogdij te beëindigen, is het bereiken van meerderjarigheid van de jongere. Dit aantal neemt echter wel af in de afgelopen jaren. In de eerste helft van 2019 waren er 545 voogdijmaatregelen die werden beëindigd met deze reden, zo'n 64 procent van alle beëindigde voogdijmaatregelen (figuur 1.5.2). In de eerste helft van 2019 werd een voogdijmaatregel iets vaker beëindigd doordat de voogdij naar de pleegouder ging of door herstel van het gezag.

1.5.2 Beëindigde voogdij, naar reden beëindiging[1)]

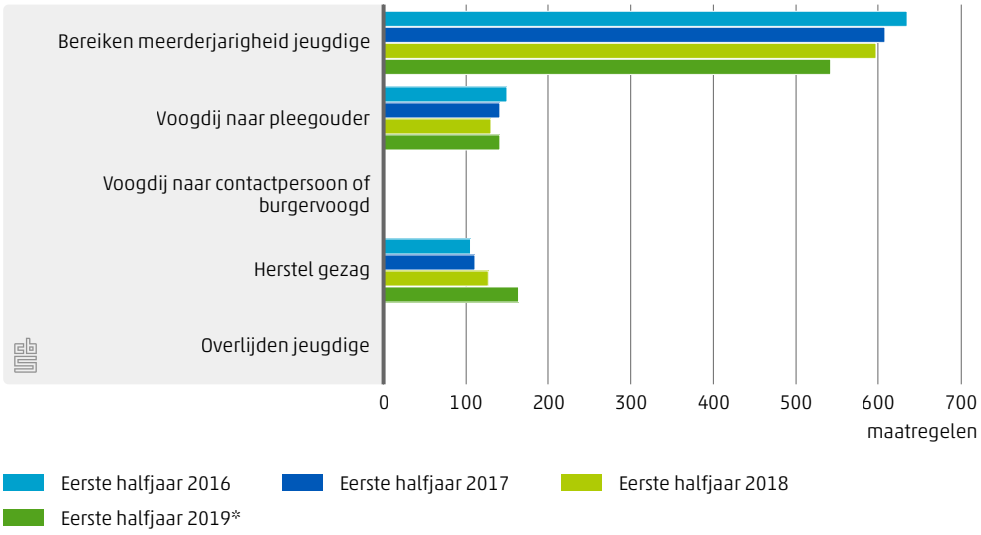

Bron: CBS.

[1)] Voogdij, tijdelijke voogdij en voorlopige voogdij, beëindigd in eerste halfjaar.

1.6 Bijna 3 procent heeft ook een jeugdreclasseringsmaatregel

Van alle 0- tot en met 17-jarigen die jeugdbescherming ontvangen heeft bijna 3 procent in hetzelfde halfjaar ook een jeugdreclasseringsmaatregel lopen. Dit percentage neemt de laatste jaren iets af: van 3,3 procent in het eerste halfjaar van 2016 naar 2,7 procent in het eerste halfjaar van 2019 (tabel 1.6.1). Dit komt voornamelijk doordat de samenloop bij onder toezicht gestelde jongeren daalt van 4,1 procent in de eerste helft van 2016 naar 3,3 procent in de eerste helft van 2019. De samenloop van voogdij met jeugdreclassering blijft rond de 1,2 procent liggen.

1.6.1 Inzet jeugdreclassering naar type jeugdbescherming (samenloop)[1)]

	Jongeren met jeugdbescherming en jeugdreclassering	Jongeren met ondertoezichtstelling en jeugdreclassering[2)]	Jongeren met voogdij en jeugdreclassering[3)]
	% van totaal aantal jongeren met jeugdbescherming	% van totaal aantal jongeren met ondertoezichtstelling	% van totaal aantal jongeren met voogdij
Eerste halfjaar 2016	3,3	4,1	1,2
Eerste halfjaar 2017	3,1	3,9	1,3
Eerste halfjaar 2018	2,8	3,5	1,2
Eerste halfjaar 2019*	2,7	3,3	1,2

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel.
[2)] Inclusief voorlopige ondertoezichtstellingen.
[3)] Inclusief tijdelijke voogdij en voorlopige voogdij.

Het gaat in deze cijfers om alle jongeren die in het eerste halfjaar op enig moment jeugdbescherming ontvingen. Van hen is bepaald voor welk percentage ook een jeugdreclasseringsmaatregel gold in dezelfde periode.

1.7 De meeste jongeren met jeugdbescherming krijgen ook jeugdhulp

In het eerste halfjaar van 2019 ontving 71 procent van de jongeren met een ondertoezichtstelling daarnaast ook jeugdhulp (figuur 1.7.1). Het aandeel jongeren dat naast een ondertoezichtstelling ook jeugdhulp met verblijf ontvangt neemt in de laatste jaren af; van 39 procent in het eerste halfjaar van 2016 naar 32 procent in het eerste halfjaar

1.7.1 Samenloop ondertoezichtstelling met jeugdhulp[1)]

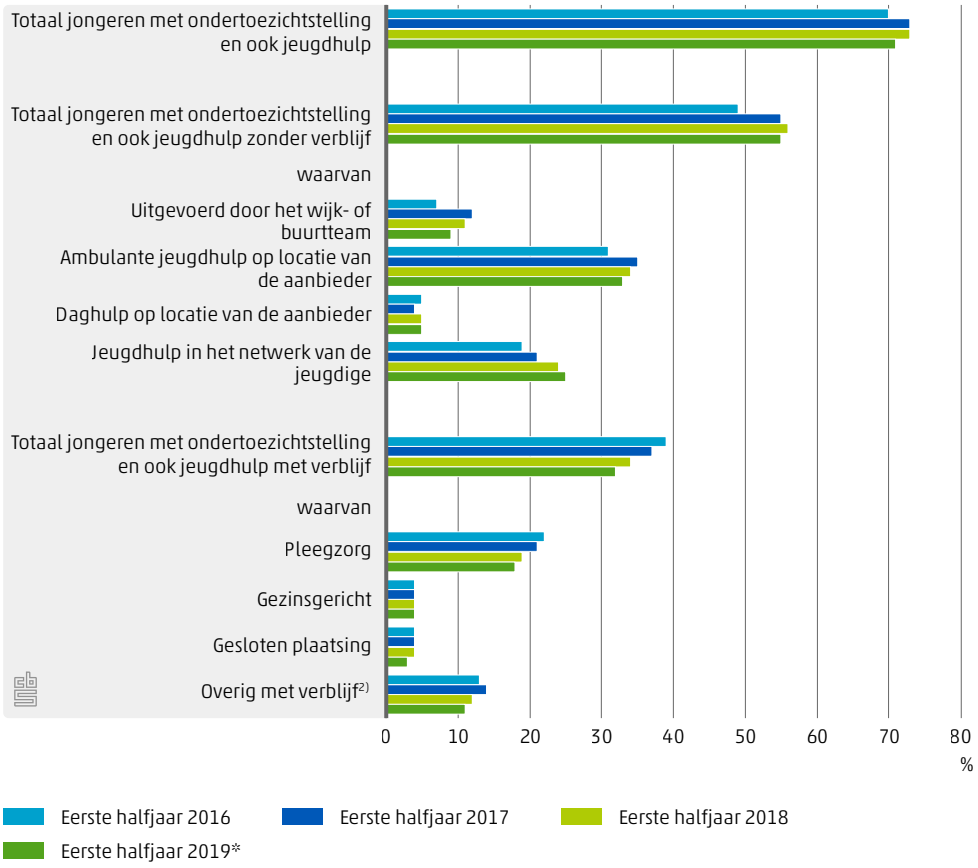

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar met een ondertoezichtstelling én jeugdhulp, als percentage van het totaal aantal jongeren met een ondertoezichtstelling. Jongeren met meerdere jeugdhulpvormen komen meerdere malen in de tabel voor.
[2)] Verblijf bij een jeugdhulpaanbieder anders dan pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp of gesloten plaatsing.

van 2019. In deze gevallen krijgen jongeren een ondertoezichtstelling en ontvangen zij jeugdhulp die mede inhoudt dat zij niet thuis verblijven.[1)] Het aandeel jongeren met een ondertoezichtstelling en daarnaast ook jeugdhulp zonder verblijf lag in het eerste halfjaar van 2019 op 55 procent.

Van alle jongeren die een voogdijmaatregel hebben, ontvangt 89 procent daarnaast ook jeugdhulp (figuur 1.7.2). In de eerste helft van 2019 ontving 83 procent van de jongeren met voogdij daarbij ook jeugdhulp met verblijf, dat aandeel lag iets lager dan de jaren ervoor. 38 procent van de jongeren met voogdij ontving jeugdhulp zonder verblijf in diezelfde periode.

1.7.2 Samenloop voogdij met jeugdhulp[1)]

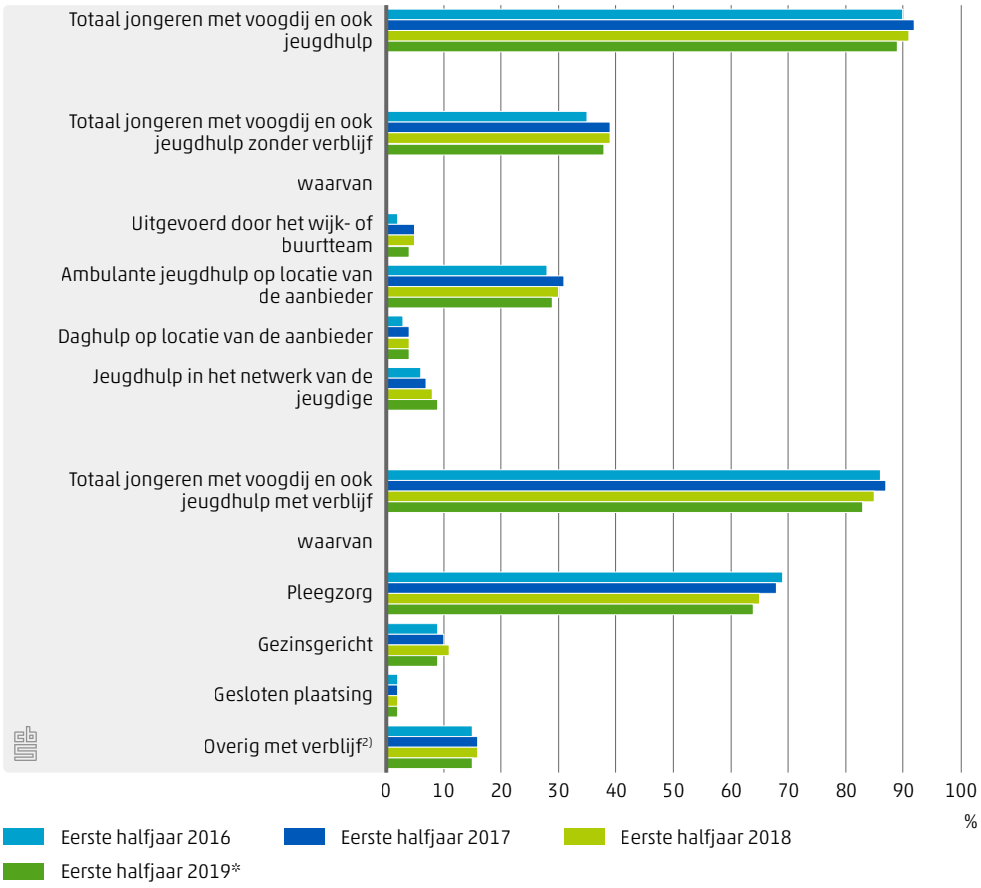

Bron: CBS.

1) Personen van 0 tot en met 17 jaar met voogdij én jeugdhulp, als percentage van het totaal aantal jongeren met voogdij. Jongeren met meerdere jeugdhulpvormen komen meerdere malen in de tabel voor.
2) Verblijf bij een jeugdhulpaanbieder anders dan pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp of gesloten plaatsing.

1) De jongere verblijft in deze gevallen elders. Of anders gezegd: de jongere slaapt formeel elders, niet zijnde thuis in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij er sprake is van een overnachting. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf.

1.8 4 op de 5 jongeren met jeugdbescherming woont niet in een tweeoudergezin

De meeste jongeren met jeugdbescherming wonen op peildatum 30 juni 2019 niet in een gezin met twee ouders maar in een éénoudergezin of in een ander soort huishouden (tabel 1.8.1). Net iets meer jongens dan meisjes ontvangen jeugdbescherming, de meesten zijn tussen de 12 en 17 jaar en 67 procent heeft een Nederlandse achtergrond.

In totaal ontvingen 16 660 jongens op 30 juni 2019 jeugdbescherming, wat overeenkomt met 0,97 procent van alle jongens van 0 tot en met 17 jaar. Bij meisjes bedroeg dit aantal 14 935, wat gelijkstaat aan 0,91 procent van alle meisjes in deze leeftijd (tabel 1.8.1).

De groep 12- tot 18-jarigen is het ruimst vertegenwoordigd in de jeugdbescherming. In totaal ontvingen 14 170 jongeren in deze leeftijdscategorie jeugdbescherming op peildatum 30 juni 2019, wat overeenkomt met 1,2 procent van alle jongeren in deze leeftijdsklasse. Bij de jongere leeftijdsgroepen liggen deze aandelen lager: 0,5 procent bij de 0- tot 4-jarigen en 1 procent bij de 4- tot 12-jarigen (tabel 1.8.1).

1.8.1 Jeugdbescherming naar demografische kenmerken van de jongere, peildatum 30 juni 2019*[1)]

	Totaal jongeren (1-1-2019)	Totaal jongeren met jeugdbescherming	Voogdij	Voorlopige en tijdelijke voogdij	Ondertoezichtstelling	Voorlopige ondertoezichtstelling
	aantal jongeren					
Totaal	3 357 755	31 595	9 855	225	21 170	360
Geslacht						
Jongens	1 719 958	16 660	5 050	115	11 305	190
Meisjes	1 637 797	14 935	4 805	110	9 860	165
Leeftijd in klassen						
0 tot 4 jaar	687 237	3 350	560	55	2 655	85
4 tot 12 jaar	1 472 970	14 075	3 960	65	9 945	110
12 tot 18 jaar	1 197 548	14 170	5 330	110	8 570	165
Migratie(achtergrond)						
Nederlands	2 472 386	21 225	6 560	85	14 375	210
Overig westers	276 710	3 055	930	50	2 030	40
Niet-westers	608 659	7 315	2 365	90	4 760	105
Samenstelling huishouden[2)]						
Thuiswonend kind in een tweeouder gezin	2 750 612	5 880	205	20	5 545	110
Thuiswonend kind in een éénoudergezin	537 919	13 035	475	75	12 325	170
Overig	69 224	12 680	9 175	135	3 300	75

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar.
[2)] Onder thuiswonende kinderen worden ook begrepen adoptie- en stiefkinderen, maar geen pleegkinderen.

Jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd in de jeugdbescherming. Van alle 0- tot 18-jarigen heeft bijna 18 procent een niet-westerse migratieachtergrond, bij jongeren met jeugdbescherming is dat 23 procent. Op peildatum 30 juni 2019 ontvingen 7 315 jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond jeugdbescherming. Dit komt overeen met 1,2 procent van alle jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond in Nederland. Bij jongeren met een Nederlandse respectievelijk een westerse migratieachtergrond bedroegen deze aandelen 0,9 en 1,1 procent (tabel 1.8.1).

Bij de reguliere voogdijmaatregelen en ondertoezichtstellingen is het aandeel jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond licht aan het dalen en het aandeel met een Nederlandse achtergrond licht aan het stijgen. Ook bij de voorlopige en tijdelijke maatregelen zien we in op 30 juni 2019 een stijging van het aandeel jongeren met een Nederlandse achtergrond vergeleken met het jaar ervoor (figuur 1.8.2).

1.8.2 Jeugdbescherming naar migratieachtergrond van de jongere, peildatum 30 juni[1)2)]

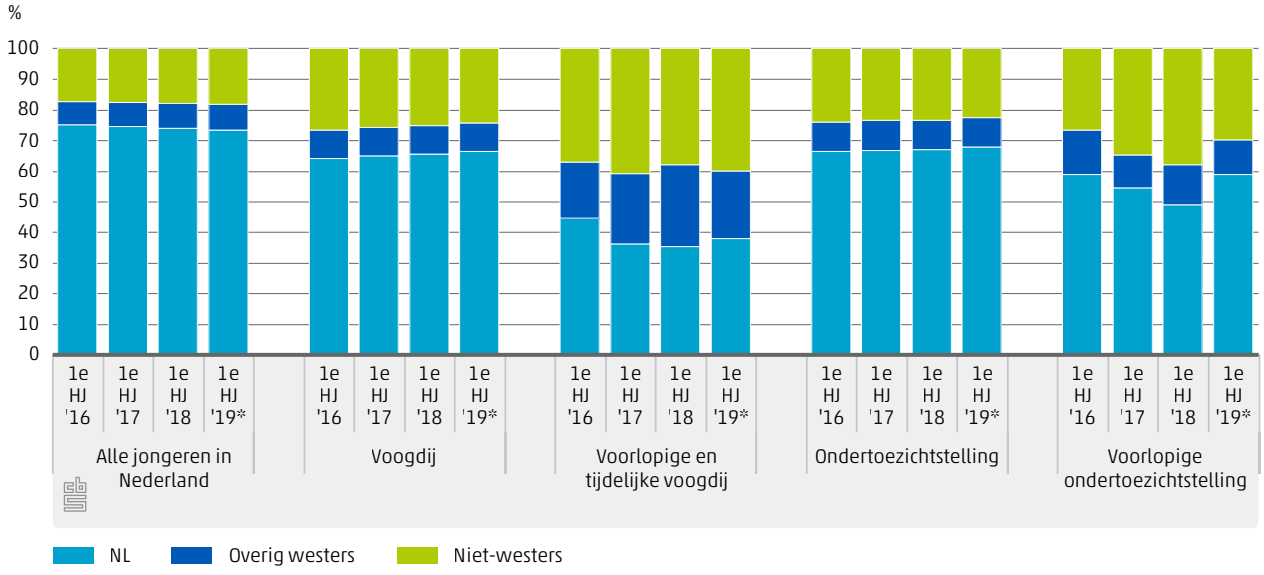

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar.
[2)] Voor het totaal aantal jongeren in Nederland is gekeken naar peildatum 1 januari.

In totaal woonden op 30 juni 2019 13 035 jongeren met jeugdbescherming in een éénoudergezin, wat gelijk staat aan 2,4 procent van alle jongeren die in een éénoudergezin wonen. Bij de overige huishoudens is dit aandeel het hoogst: 18,3 procent van alle jongeren in een overig huishouden ontvangen jeugdbescherming (tabel 1.8.1).

Onder de jongeren met een reguliere of voorlopige ondertoezichtstelling is het aandeel overige huishoudens aan het dalen en het aandeel dat in een één- of tweeoudergezin woont stijgt. Een overig huishouden is bijvoorbeeld een institutioneel huishouden of een huishouden bestaande uit één persoon. Ook bij de voorlopige en tijdelijke voogdij zien we een stijging in het aandeel éénoudergezinnen en een daling in het aandeel overige huishoudens vergeleken met vorig jaar (figuur 1.8.3).

1.8.3 Jeugdbescherming naar samenstelling huishouden van de jongere, peildatum 30 juni[1)2)]

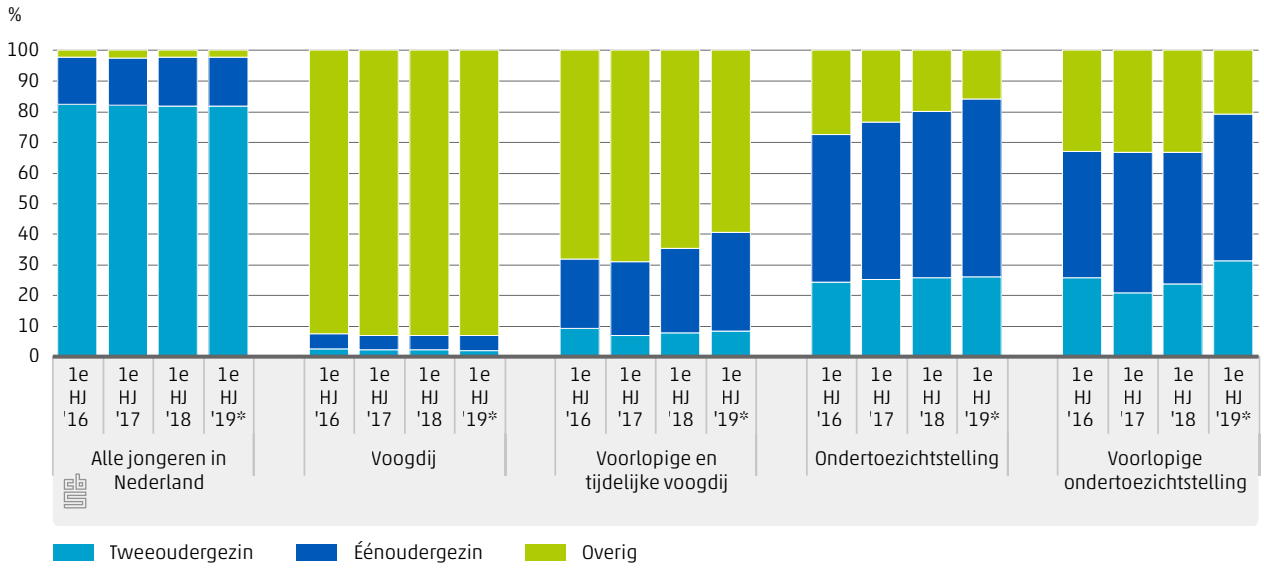

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar.
[2)] Voor het totaal aantal jongeren in Nederland is gekeken naar peildatum 1 januari.

1.9 Jeugdbescherming vooral in Limburg en het noorden

In Limburg wonen relatief gezien de meeste jongeren die jeugdbescherming ontvangen.[2)] Ook in bepaalde gemeenten in Groningen en Friesland wonen relatief veel jongeren met jeugdbescherming (figuur 1.9.1).

Dat er in Limburg relatief veel jongeren met jeugdbescherming wonen blijkt ook uit de cijfers per jeugdregio (tabel 1.9.2). In de top vijf van jeugdregio's met het grootste aandeel jeugdbescherming staan twee Limburgse jeugdregio's. Ook Twente, de Kop van Noord-Holland en Midden Holland scoren hoog. De laagst scorende regio's liggen in de provincies Noord-Holland en Utrecht.

[2)] Volgens het woonplaatsbeginsel. Zie https://vng.nl/files/vng/201607_factsheet_woonplaatsbeginsel_2016.pdf

1.9.1 Jongeren met jeugdbescherming als percentage van het totale aantal jongeren, naar gemeente en jeugdregio, peildatum 30 juni 2019*[1)2)]

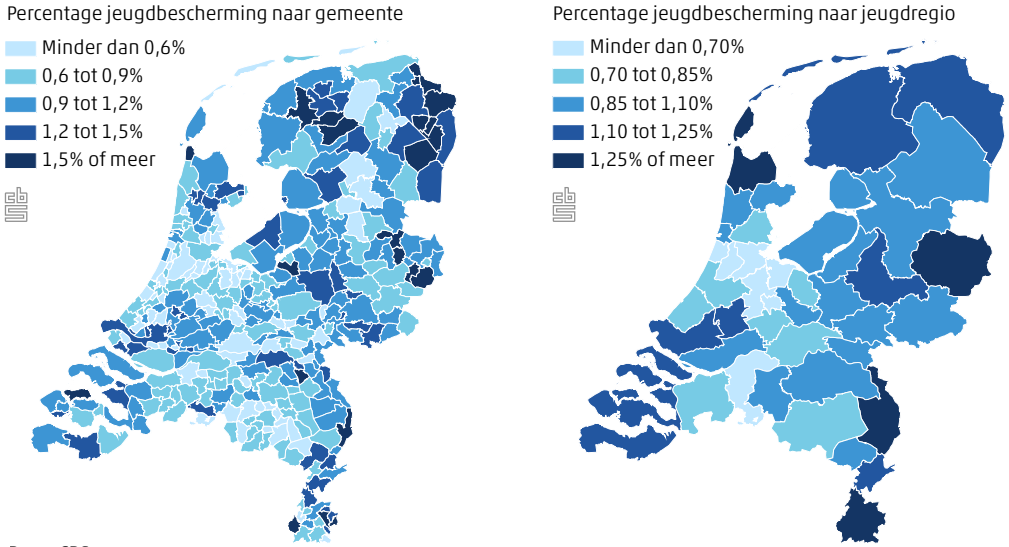

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar.
[2)] De peildatum van het totale aantal jongeren is 1 januari 2019 en komt dus niet overeen met de peildatum van het aantal jongeren met jeugdbescherming (30 juni 2019).

1.9.2 Jeugdregio's met de hoogste en laagste aandelen jongeren met jeugdbescherming, peildatum 30 juni 2019*[1)]

	% van het totale aantal personen van 0 tot en met 17 jaar[2)]
Grootste aandelen	
Zuid-Limburg	1,42
Twente	1,29
Kop van Noord-Holland	1,28
Noord-Limburg	1,27
Midden Holland	1,22
Kleinste aandelen	
Gooi- en Vechtstreek	0,54
Haarlemmermeer	0,55
Utrecht West	0,61
Utrecht Stad	0,62
Zuid Kennemerland	0,63

Bron: CBS.

[1)] Personen van 0 tot en met 17 jaar met jeugdbescherming.
[2)] De peildatum van het totale aantal jongeren is 1 januari 2019 en komt dus niet overeen met de peildatum van het aantal jongeren met jeugdbescherming (30 juni 2019).

2. Aantal jongeren in jeugdreclassering blijft dalen

Aan het einde van het eerste halfjaar van 2019 was op 5 840 jongeren een jeugdreclasseringsmaatregel van toepassing. Dit betreft personen van 12 tot en met 22 jaar met één of meerdere jeugdreclasseringsmaatregelen. In totaal waren op dat moment 5 850 jeugdreclasseringsmaatregelen van kracht. Dat zijn er bijna 100 minder dan aan de start van het jaar.

De twee varianten van toezicht en begeleiding worden het meest toegepast. Het gaat hier dan vooral om toezicht en begeleiding in het gedwongen kader (5 035 maatregelen op 30 juni 2019). De overige vormen van jeugdreclassering worden beduidend minder vaak ingezet. De voorbereiding gedragsbeïnvloedende maatregel komt nauwelijks meer voor in het eerste halfjaar van 2019.

2.0.1 Jeugdreclasseringsmaatregelen, per type maatregel, eerste halfjaar 2019*

	Beginstand (1-1-2019)	Instroom	Uitstroom	Eindstand (30-06-2019)[1)]
	aantal maatregelen			
Totaal	5 945	2 845	2 940	5 850
waarvan				
Toezicht en begeleiding: gedwongen kader	5 125	1 745	1 835	5 035
Toezicht en begeleiding: vrijwillig	655	920	925	645
Individuele trajectbegeleiding Harde Kern	105	120	95	125
Individuele trajectbegeleiding Criem	45	50	60	30
Scholings- en trainingsprogramma	.	.	.	.
Gedragsbeïnvloedende maatregel	15	10	15	10
Voorbereiding gedragsbeïnvloedende maatregel	.	.	.	.

Bron: CBS.

[1)] Maatregelen met een einddatum van 30 juni tellen niet mee in de eindstand.

De uitstroom van jeugdreclasseringsmaatregelen is in de eerste helft van 2019 met bijna zes procent gedaald ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018. De instroom bleef nagenoeg gelijk. Het aantal ingestroomde jeugdreclasseringsmaatregelen ligt nog steeds onder het aantal uitgestroomde maatregelen (figuur 2.0.2).

Op peildatum 30 juni 2019 hadden 5 840 jongeren een jeugdreclasseringsmaatregel. In de periode 2011-2018 is een dalende trend te zien. Tussen 30 juni 2011 en 30 juni 2019 is het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel met ruim 47 procent afgenomen (figuur 2.0.3).

2.0.2 Instroom en uitstroom jeugdreclassering naar type[1)]

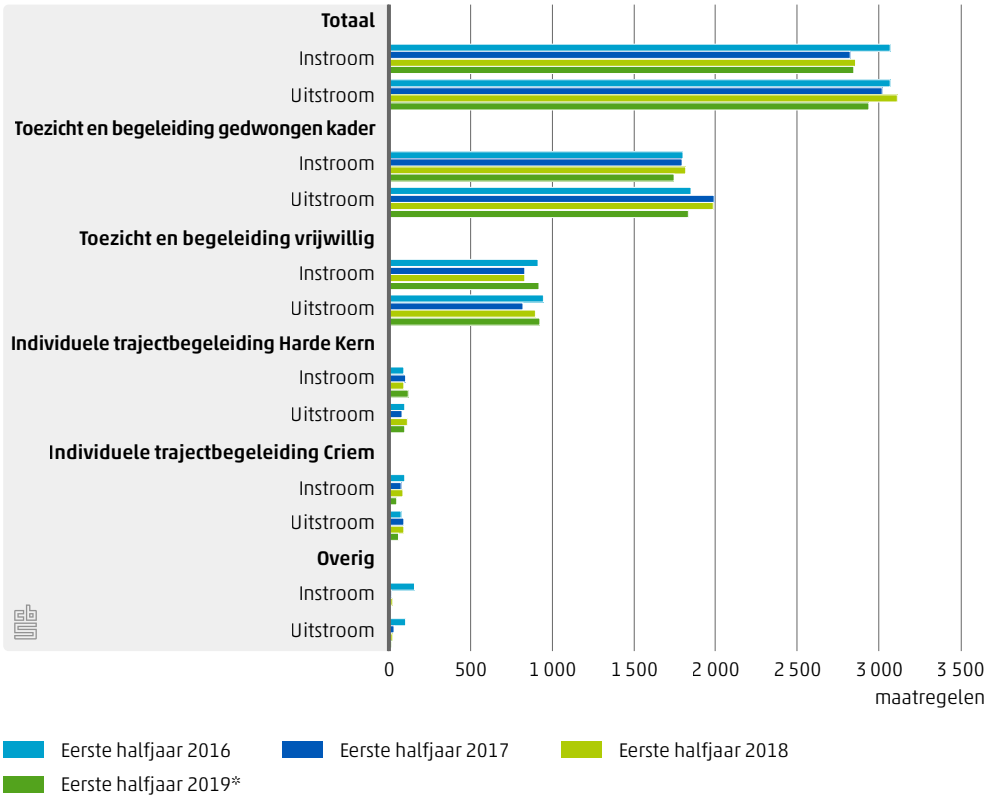

Bron: CBS.

[1)] Jeugdreclasseringsmaatregelen bij personen van 12 tot en met 22 jaar.

2.0.3 Aantal jongeren met jeugdreclasseringsmaatregelen, 2011-eerste halfjaar 2019* [1)2)]

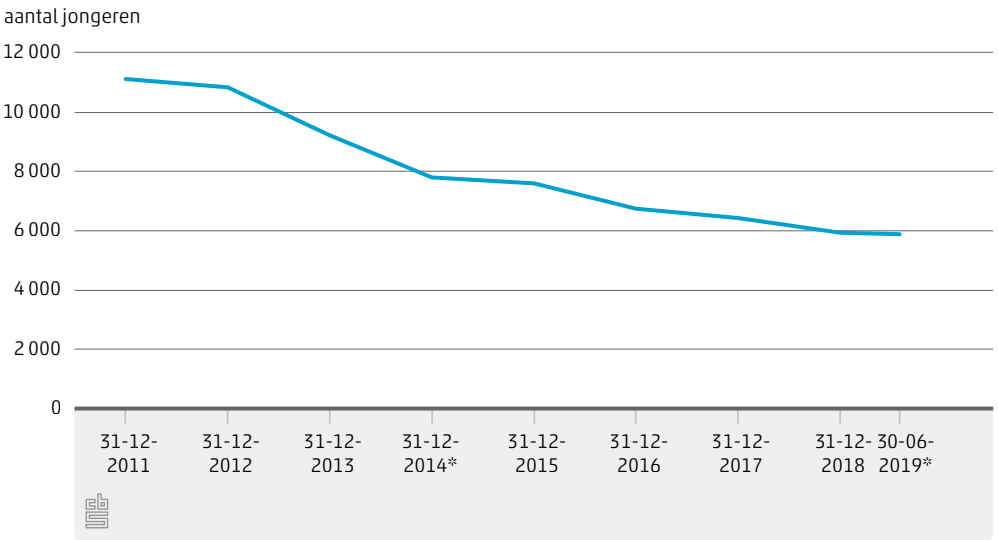

Bron: CBS.

[1)] Personen van 12 tot en met 22 jaar met één of meerdere jeugdreclasseringsmaatregelen.
[2)] Door invoering van de Jeugdwet treedt met ingang van 2015 een methodebreuk op.

2.1 Jeugdreclassering bijna altijd beëindigd volgens plan

Jeugdreclassering werd in het eerste halfjaar van 2019 in 99 procent van de gevallen beëindigd volgens plan: 2 905 van de 2 940 beëindigde maatregelen (figuur 2.1.1). De overige mogelijke redenen van beëindiging komen nauwelijks voor. In het eerste halfjaar van 2016, 2017 en 2018 was dat ook zo. Hierbij speelt vermoedelijk mee dat jeugdreclasseringstrajecten met tussentijdse wijzigingen, waarbij de jeugdreclassering wel ononderbroken wordt voortgezet, als één doorlopend traject worden gezien. Alleen de reden van beëindiging bij het definitieve einde van de maatregel komt daarmee in beeld in deze figuur.

2.1.1 Beëindigde jeugdreclassering, naar reden beëindiging[1)]

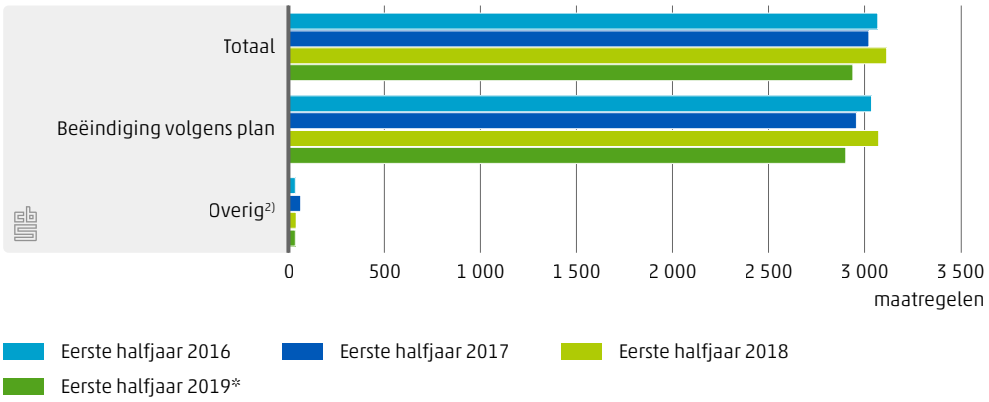

Bron: CBS.

[1)] Jeugdreclasseringsmaatregelen beëindigd in eerste halfjaar.
[2)] Tussentijdse opheffing, overgang naar volwassen reclassering, overlijden jeugdige, terugmelding, nader besluit

2.2 Gemiddelde duur toezicht en begeleiding in vrijwillige kader neemt af

Van alle afgesloten jeugdreclasseringsmaatregelen duurden de maatregelen toezicht en begeleiding in het gedwongen kader het langst. Bijna 60 procent van deze maatregelen duurde een jaar of langer (tabel 2.2.1). De overige vormen van jeugdreclassering duurden meestal korter dan een jaar.

2.2.1 Doorlooptijd van jeugdreclasseringsmaatregelen, naar type maatregel, eerste halfjaar 2019*[1)]

	0 tot 3 maanden	3 tot 6 maanden	6 tot 12 maanden	12 tot 24 maanden	24 tot 36 maanden	langer dan 36 maanden
	aantal maatregelen					
Totaal	750	600	450	795	250	95
Toezicht en begeleiding: gedwongen kader	175	290	300	755	230	85
Toezicht en begeleiding: vrijwillig	510	235	120	35	20	10
Individuele trajectbegeleiding Harde Kern	10	60	20	.	.	.
Individuele trajectbegeleiding Criem	45	10	.	.	.	.
Overig[2)]	10	.	.	.	.	.

Bron: CBS.

[1)] Jeugdreclasseringsmaatregelen die werden beëindigd in het eerste halfjaar 2019.
[2)] Scholings- en trainingsprogramma en (voorbereiding) gedragsbeïnvloedende maatregel.

De gemiddelde duur van de maatregelen is in het eerste halfjaar van 2019 gedaald met anderhalf procent ten opzichte van vorig jaar. Dit komt vooral door een daling van de gemiddelde duur van de maatregelen toezicht en begeleiding in het vrijwillige kader. De daling van de gemiddelde duur van maatregelen toezicht en begeleiding in het gedwongen kader is in de eerste helft van 2019 gestopt.

2.2.2 Gemiddelde duur van beëindigde jeugdreclasserings-maatregelen per type maatregel*[1)2)]

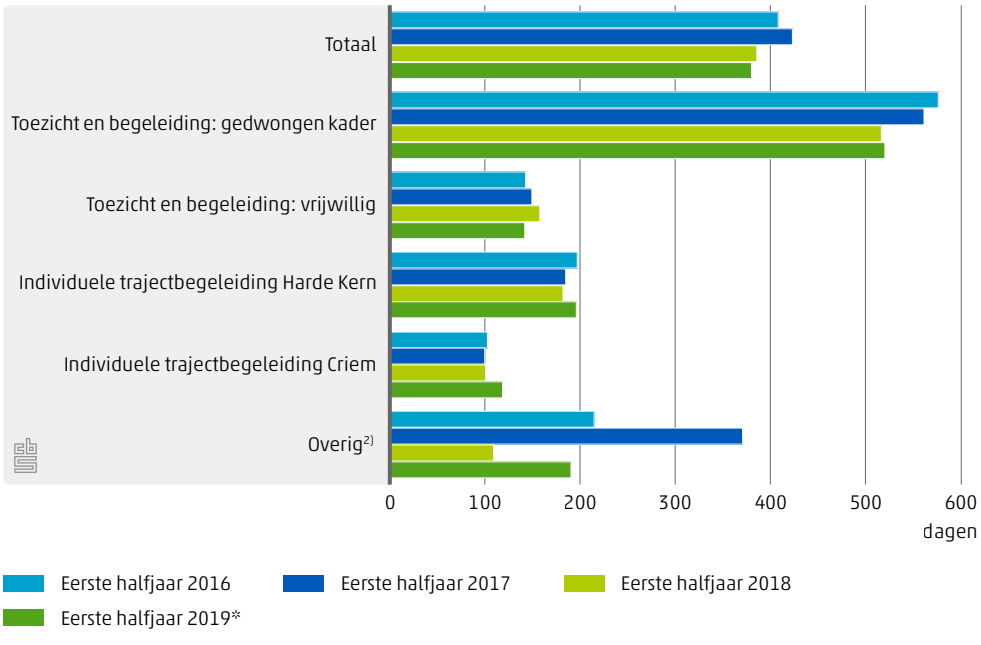

Bron: CBS.

[1)] Jeugdreclasseringsmaatregelen die werden beëindigd in het eerste halfjaar.
[2)] Scholings- en trainingsprogramma en (voorbereiding) gedragsbeïnvloedende maatregel.

2.3 Vier op de tien jongeren met jeugdreclassering ontvangt ook jeugdhulp

Jeugdreclassering gaat in bijna vier op de tien gevallen gepaard met de inzet van jeugdhulp. Dit is minder dan bij jeugdbescherming, waar driekwart van de jongeren ook jeugdhulp ontvangt. Een deel van de jongeren met jeugdreclassering is ouder dan 18 jaar en kan aanvullende zorg en hulp mogelijk ook ontvangen vanuit andere zorgdomeinen (de Wet Langdurige Zorg, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning of de Zorgverzekeringswet).

Van de 5 840 jongeren die op 30 juni 2019 een jeugdreclasseringsmaatregel hadden, ontving 38 procent op hetzelfde moment ook jeugdhulp, in totaal betrof dat 2 190 jongeren (figuur 2.3.1). Er is een dalende trend zichtbaar vanaf het eerste halfjaar van 2017, toen dit percentage op 41 procent lag. Het percentage was het hoogst bij de overige groep (62 procent) en bij individuele trajectbegeleiding Harde Kern (46 procent) en het laagst bij individuele trajectbegeleiding Criem (34 procent). Bij de individuele trajectbegeleiding Criem is wel een flinke stijging te zien ten opzichte van eerdere halfjaren.

2.3.1 Inzet jeugdhulp naar type jeugdreclassering (samenloop)[1)]

	Totaal jongeren met jeugd-reclassering en ook jeugdhulp	Toezicht en begeleiding: gedwongen kader	Toezicht en begeleiding: vrijwillig	Individuele traject-begeleiding Harde Kern	Individuele traject-begeleiding Criem	Overig[2)]
	% van totaal jongeren met jeugdreclassering	% van totaal jongeren met dit type jeugdreclassering				
Eerste halfjaar 2016	38,4	37,6	40,8	56,5	28,4	55,6
Eerste halfjaar 2017	40,7	40,7	41,9	46,5	20,8	38,5
Eerste halfjaar 2018	39,7	39,9	39,1	43,5	24,0	83,3
Eerste halfjaar 2019*	37,5	37,4	37,1	46,0	34,4	61,5

Bron: CBS.

1) Personen van 12 tot en met 22 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel op peildatum 30 juni die tegelijkertijd jeugdhulp ontvingen.
2) Scholings- en trainingsprogramma en (voorbereiding) gedragsbeïnvloedende maatregel.

2.4 Jongens vaker in jeugd-reclassering dan meisjes

Op 30 juni 2019 waren meer jeugdreclasseringsmaatregelen bij jongens dan meisjes van kracht. Dit geldt voor ieder type jeugdreclassering. In totaal was op 4 740 jongens een jeugdreclasseringsmaatregel van toepassing. Bij meisjes bedroeg dit aantal 1 100 (tabel 2.4.1). Ook relatief gezien komt jeugdreclassering vaker voor bij jongens dan bij meisjes, respectievelijk bij 0,4 en 0,1 procent.

2.4.1 Jeugdreclassering naar demografische kenmerken van de jongere, peildatum 30 juni 2019*[1)]

	Totaal jongeren (1-1-2019)	Totaal jongeren met jeugd-reclassering	Toezicht en begeleiding: gedwongen kader	Toezicht en begeleiding: vrijwillig	Individuele traject-begeleiding Harde Kern	Individuele traject-begeleiding Criem	overig[3)]
	aantal jongeren						
Totaal	2 275 779	5 840	5 040	650	125	30	15
Geslacht							
Jongens	1 162 279	4 740	4 070	535	120	30	15
Meisjes	1 113 500	1 100	975	115	.	.	.
Leeftijd in klassen							
12 tot en met 14 jaar	579 612	195	160	30	.	.	.
15 tot en met 17 jaar	617 936	2 680	2 200	390	75	25	.
18 tot en met 22 jaar	1 078 231	2 965	2 680	230	50	.	.
Migratie(achtergrond)							
Nederlands	1 670 887	2 705	2 375	295	35	.	.
Overig westers	196 460	520	450	60	10	.	.
Niet-westers	408 432	2 620	2 215	300	80	30	.
Samenstelling huishouden[2)]							
Thuiswonend kind in een tweeoudergezin	1 537 465	2 095	1 790	245	45	20	.
Thuiswonend kind in een éénoudergezin	410 983	2 495	2 165	270	55	10	.
Overig	327 331	1 250	1 085	135	25	.	.

Bron: CBS.

1) Personen van 12 tot en met 22 jaar met jeugdreclasseringsmaatregelen op peildatum 30 juni 2019.
2) Onder thuiswonende kinderen worden ook begrepen adoptie- en stiefkinderen maar geen pleegkinderen.
3) Scholings- en trainingsprogramma en (voorbereiding) gedragsbeïnvloedende maatregel.

De groep 15- tot en met 17-jarigen is relatief gezien het ruimst vertegenwoordigd in de jeugdreclassering. Dit betrof 2 680 jongeren wat overeenkomt met 0,43 procent van alle personen in deze leeftijdsklasse. Bij de 18- tot en met 22-jarigen ligt dit aandeel iets lager: 0,27 procent en bij de leeftijdscategorie 12- tot en met 14-jaar ligt dit aandeel flink lager: 0,03 procent.

Het aandeel jongeren van 18 tot en met 22 jaar is aan het toenemen (figuur 2.4.2). Ruim de helft van alle jongeren die op 30 juni 2019 een jeugdreclasseringsmaatregel hebben, is tussen de 18 en 22 jaar. Op 30 juni 2016 was dit 46 procent van alle jongeren met jeugdreclassering. Het aandeel jongeren in de leeftijdscategorie 15 tot en met 17 jaar is in dezelfde periode aan het afnemen van ruim 49 procent naar bijna 46 procent.

Op 30 juni 2019 was op 2 620 jongeren met niet-westerse migratieachtergrond een jeugdreclasseringsmaatregel van toepassing. Dit komt overeen met 0,6 procent van alle jongeren met niet-westerse migratieachtergrond. Daarmee is het aandeel jongeren met jeugdreclassering in deze groep groter dan bij andere migratieachtergronden. Bij jongeren met westerse respectievelijk Nederlandse achtergrond bedragen deze aandelen 0,3 en 0,2 procent.

2.4.2 Jeugdreclassering naar leeftijd de jongere, peildatum 30 juni[1)2)]

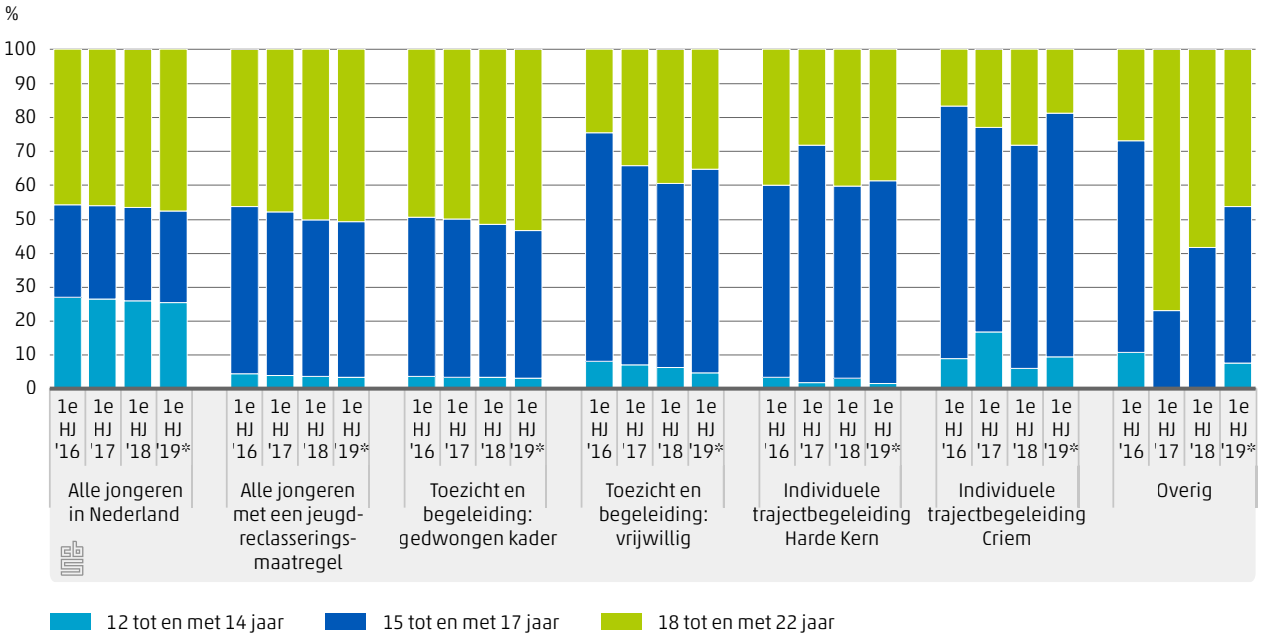

Bron: CBS.

[1)] Personen van 12 tot en met 22 jaar.
[2)] Voor het totaal aantal jongeren in Nederland is gekeken naar peildatum 1 januari.

Op 30 juni 2019 bestond de groep jongeren met jeugdreclassering voor 46 procent uit jongeren met een Nederlandse achtergrond en voor 45 procent uit jongeren met een niet-westerse achtergrond. Op 30 juni 2016 was dit omgedraaid: 45 procent had een Nederlandse achtergrond en 46 procent een niet-westerse achtergrond.

2.4.3 Jeugdreclassering naar samenstelling huishouden, peildatum 30 juni[1)2)]

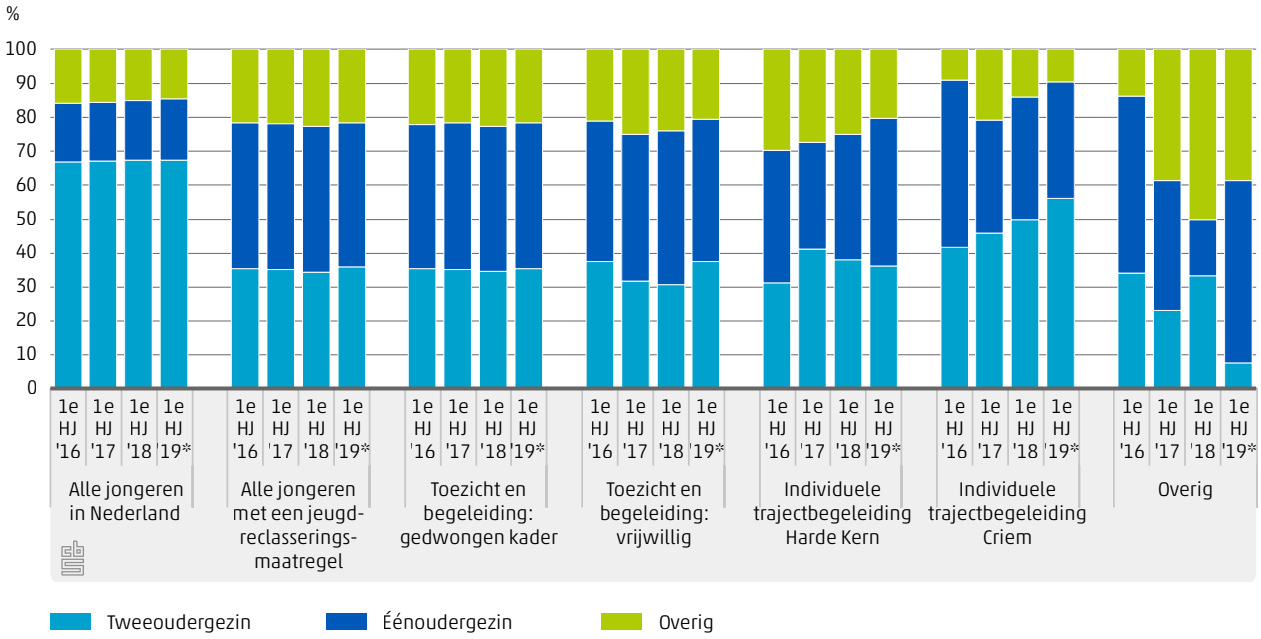

Bron: CBS.

[1)] Personen van 12 tot en met 22 jaar.
[2)] Voor het totaal aantal jongeren in Nederland is gekeken naar peildatum 1 januari.

De groep thuiswonende kinderen in een éénoudergezin is het ruimst vertegenwoordigd in de jeugdreclassering. Dit betrof 2 495 jongeren wat overeenkomt met 0,6 procent van alle thuiswonende kinderen in een éénoudergezin. Bij thuiswonende kinderen in een tweeoudergezin (0,1 procent) en overige huishoudens (0,4 procent) ligt dit aandeel lager.

Van alle jongeren met jeugdreclassering op 30 juni 2019 woont 36 procent thuis in een tweeoudergezin, 43 procent thuis in een éénoudergezin en 21 procent in een andere samenstelling van het huishouden. Ten opzichte van een jaar eerder is er een lichte verschuiving van overige huishoudens naar tweeoudergezinnen (zie figuur 2.4.3).

2.5 Jeugdreclassering vooral in regio Rotterdam

In de regio Rotterdam en Amsterdam wonen, ook relatief gezien, veel jongeren met jeugdreclassering (figuur 2.5.1).[1)] Ook in het noorden van Nederland, regio Den Haag en in Limburg, komen relatief veel jongeren met jeugdreclassering voor.

2.5.1 Jongeren met jeugdreclassering als percentage van het totale aantal jongeren, naar gemeente en arrondissement, peildatum 30 juni 2019*[1)2)]

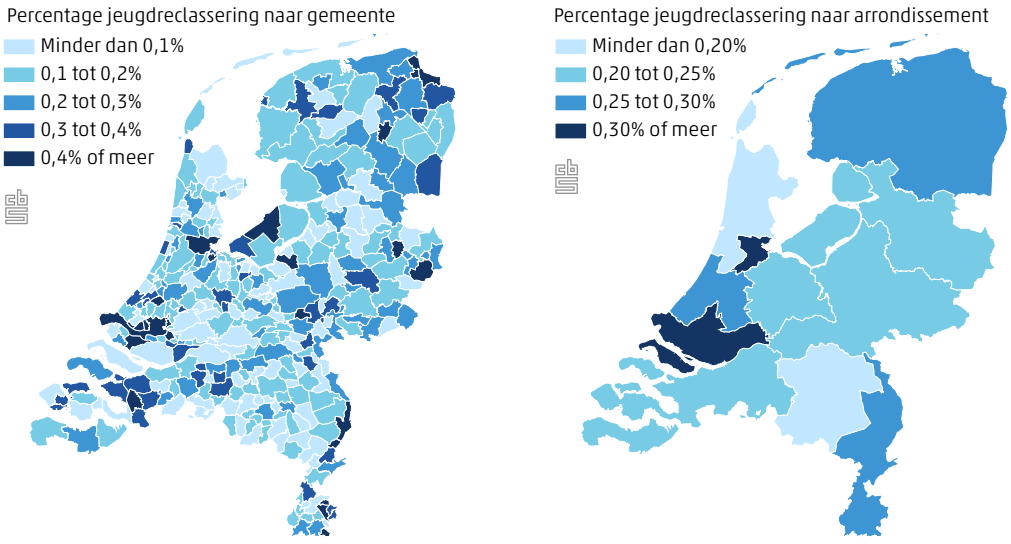

Bron: CBS.

[1)] Personen van 12 tot en met 22 jaar.
[2)] De peildatum van het totale aantal jongeren is 1 januari 2019 en komt dus niet overeen met de peildatum van het aantal jongeren met jeugdreclassering (30 juni 2019).

[1)] Volgens het woonplaatsbeginsel. Zie https://vng.nl/files/vng/201607_factsheet_woonplaatsbeginsel_2016.pdf

Deze hiervoor genoemde concentratie jongeren met jeugdreclassering blijkt ook uit de cijfers per jeugdzorgregio (tabel 2.5.2). De jeugdzorgregio's Rijnmond en Amsterdam-Amstelland, staan bovenaan met de grootste aandelen jongeren met jeugdreclassering. In Midden-Limburg West wonen juist relatief weinig jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel.

2.5.2 Jeugdregio's met de hoogste en laagste aandelen jongeren met jeugdreclassering, peildatum 30 juni 2019*[1)]

	% van het totale aantal personen van 12 tot en met 22 jaar[2)]
Grootste aandelen	
Rijnmond	0,49
Amsterdam-Amstelland	0,41
Utrecht Stad	0,34
Groningen	0,32
Flevoland	0,32
Kleinste aandelen	
Midden-Limburg West	0,11
West Friesland	0,12
Haarlemmermeer	0,13
Noord-Veluwe	0,14
Zuidoost Utrecht	0,14

Bron: CBS.

[1)] Personen van 12 tot en met 22 jaar met jeugdreclassering.
[2)] De peildatum van het totale aantal jongeren is 1 januari 2019 en komt dus niet overeen met de peildatum van het aantal jongeren met jeugdreclassering (30 juni 2019).

2.6 Vaker herhaald beroep bij ondertoezichtstelling en jeugdreclassering dan bij voogdij

Van de 5 470 maatregelen van ondertoezichtstelling die in het eerste halfjaar van 2019 zijn gestart ging het in 9,7 procent van de maatregelen om een herhaald beroep (tabel 2.6.1). Dat wil zeggen dat dezelfde soort maatregel in het betreffende kalenderjaar of in de vijf daaraan voorafgaande kalender jaren al eens is toegepast bij dezelfde jongere.

Het percentage herhaald beroep voor voogdij is in het eerste halfjaar van 2019 met 3,6 procent duidelijk lager dan bij ondertoezichtstellingen en jeugdreclassering. Het percentage is wel toegenomen ten opzichte van het eerste halfjaar van 2018, toen dit op 2,6 procent lag.

In het eerste halfjaar van 2019 ging het in 10,4 procent van de 2 845 begonnen jeugdreclasseringsmaatregelen om een jongere die in het betreffende kalenderjaar of in de vijf daaraan voorafgaande kalender jaren al eens eerder een jeugdreclasseringsmaatregel heeft gehad. Dit percentage is vergeleken met het vorige halfjaar licht toegenomen.

2.6.1 Percentage herhaald beroep[1)] jeugdbescherming en jeugdreclassering[2)]

		Jeugdbeschermingsmaatregelen	
	Jeugdreclasserings-maatregelen	Ondertoezichtstelling	Voogdij
Eerste halfjaar 2016	9,2	10,7	2,2
Eerste halfjaar 2017	9,2	11,3	3,6
Eerste halfjaar 2018	10,2	9,7	2,6
Eerste halfjaar 2019*	10,4	9,7	3,6

Bron: CBS.

1) Hierbij wordt teruggekeken naar de betreffende periode én de 5 daaraan voorafgaande kalenderjaren.
2) Jeugdbeschermings -en jeugdreclasseringsmaatregelen gestart in betreffende periode.

Meer informatie over jeugdbescherming en jeugd-reclassering kunt u vinden op de website van CBS:

Onderzoeksbeschrijving Beleidsinformatie Jeugd
https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/beleidsinformatie-jeugd

Tabellen Jeugdzorg na 1-1-2015
https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/navigatieScherm/thema?themaNr=83150

Begrippenlijst

Jeugdbeschermingsmaatregel (kinderbeschermingsmaatregel)
Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Het doel van de kinderbeschermingsmaatregelen is het opheffen van de bedreiging voor de veiligheid en ontwikkeling van het kind. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Duur van de jeugdbeschermingsmaatregel
De duur van een jeugdbeschermingsmaatregel is de periode tussen de aanvangsdatum en de einddatum van de jeugdbescherming. In het volgende worden deze twee datums toegelicht.

Datum aanvang jeugdbeschermingsmaatregel
De datum van de eerste dag waarop de jeugdbeschermingsmaatregel geldt. De datum is vastgelegd in de beschikking en is gelijk aan de datum van de uitspraak van de kinderrechter.

Datum einde jeugdbeschermingsmaatregel
De datum van de laatste dag waarop de jeugdbeschermingsmaatregel geldt. De datum waarop de jeugdbeschermingsmaatregel daadwerkelijk beëindigd is.

Jeugdreclassering
Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Duur van de jeugdreclasseringsmaatregel
De duur van een jeugdreclasseringsmaatregel is de periode tussen de aanvangsdatum en de einddatum van de maatregel. In het volgende worden deze twee datums toegelicht.

Datum aanvang jeugdreclassering

De datum van de eerste dag waarop de maatregel jeugdreclassering geldt. De datum is vastgelegd in het document waarin het besluit tot het inzetten van de maatregel is vastgelegd. Het gaat om de betekende beschikking die onherroepelijk is geworden.

Datum einde jeugdreclassering

De datum van de laatste dag waarop de maatregel jeugdreclassering geldt. De datum is vastgelegd in het document waarin het besluit tot het inzetten van de maatregel is vastgelegd.

Reden beëindiging maatregel

De reden waarom de maatregel voor de jongere is beëindigd:
Opties bij (voorlopige) ondertoezichtstelling:

- Bereiken meerderjarigheid jeugdige
- Tussentijdse opheffing
- Niet verlengd/Beëindiging volgens plan
- Gezagsbeëindigende maatregel
- Overlijden jeugdige
- Voorlopige OTS naar OTS

Opties bij (tijdelijke/voorlopige voogdij):

- Bereiken meerderjarigheid jeugdige
- Voogdij naar pleegouder
- Voogdij naar contactpersoon oftewel burgervoogd
- Herstel gezag
- Overlijden jeugdige

Opties bij jeugdreclassering:

- Beëindiging volgens plan
- Tussentijdse opheffing
- Overgang naar volwassenreclassering
- Terugmelding
- Nader besluit rechter
- Overlijden jeugdige

Herhaald beroep

Een jeugdbeschermingsmaatregel wordt als herhaald beroep gezien, als de desbetreffende jongere in het betreffende kalenderjaar of in de vijf daaraan voorafgaande kalenderjaren al een maatregel van hetzelfde type heeft ontvangen. De volgende typen maatregelen worden daarbij onderscheiden: ondertoezichtstelling (al dan niet voorlopig) en voogdij (al dan niet voorlopig of tijdelijk). Een voogdijmaatregel bij een jongere die eerder een ondertoezichtstelling had (en andersom), wordt niet als herhaald beroep gezien.

Een jeugdreclasseringsmaatregel wordt als herhaald beroep gezien, als de desbetreffende jongere in het betreffende kalenderjaar of in de vijf daaraan voorafgaande kalenderjaren al een jeugdreclasseringsmaatregel heeft ontvangen (ongeacht het type maatregel).

Als er bij de start van een nieuwe maatregel al een maatregel van hetzelfde type loopt bij de jongere, wordt de nieuwere maatregel niet gezien als herhaald beroep, maar als een aanvulling van of uitbreiding op de al lopende maatregel.

Aan de gemeenteraad

Datum : 12 mei 2020
Zaaknummer : 470474
Contactpersoon : Anka Buunk
Telefoonnummer : 026 3775520

Onderwerp: visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Geachte voorzitter en leden,

Ondersteund door uw verzoek hebben wij deelgenomen aan een VNG-visitatie 'Financiële beheersbaarheid sociaal domein'. De afgelopen maanden is de visitatiecommissie aan de slag geweest en recent hebben wij hun eindrapport ontvangen. Met deze brief bieden we dit rapport bij u aan. De visitatiecommissie kan op verzoek in uw raad een toelichting komen geven op het rapport.

Wij herkennen de analyse
Het college herkent de analyse die de visitatiecommissie schetst. Het rapport bekrachtigt de urgentie van de opgave op het sociaal domein in Arnhem. Onze reactie op het rapport is opgenomen in het rapport van de visitatiecommissie.

Belangrijkste aanbevelingen: actualiseren van de visie en quick wins
De commissie constateert dat de Arnhemse visie op het sociaal domein sinds 2013 niet in samenhang is geactualiseerd. Op onderdelen hebben losstaande aanpassingen plaatsgevonden. Hierdoor ontbreekt het aan een scherpe opdracht met leidende principes, passend bij de aanpak van de ontstane tekorten. De commissie adviseert om de Arnhemse visie op het brede sociale domein te actualiseren en consequent door te vertalen naar de uitvoering. Waarbij beheersbaarheid van het sociale domein een belangrijk uitgangspunt is. Tevens adviseert de commissie om op korte termijn maatregelen te treffen, de zogenoemde quick wins.

We werken tegelijkertijd aan beide aanbevelingen
In januari is uw raad geïnformeerd in de raadsbrief 'naar een houdbaar sociaal domein' over de twee parallelle processen waarlangs we werken. De visitatiecommissie adviseert langs deze sporen te werken. Het eerste spoor zijn maatregelen op de korte termijn. Het tweede spoor is het aanscherpen van een visie op het brede sociale domein. In de raadsbrief is voor beide sporen een procesplanning uitgewerkt.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Aangepast planning door corona
Door de coronacrisis hebben wij de planning aan moeten passen. De afgelopen periode is de aandacht op het sociaal domein voornamelijk uitgegaan naar de consequenties van de coronacrisis. Bovendien was het niet mogelijk om bijeenkomsten te organiseren met grotere groepen. Dit gold ook voor een gesprek met u over de uitgangspunten op het sociaal domein. Onderaan in deze raadsbrief treft u een nieuwe planning aan. Ons streven blijft om voor de zomervakantie een aangescherpte visie op te leveren. Dat is echter mede afhankelijk van de ontwikkelingen rond corona.

Wat hebben we al gedaan?

Spoor a: maatregelen op jeugdzorg - participatie - inkoop - toegang - monitoring
De afgelopen tijd hebben we verschillende maatregelen getroffen om de tekorten terug te dringen. U heeft in februari jl. een voorstel ontvangen getiteld '5 miljoen aan voorstellen voor maatregelen op jeugdzorg'. Voor participatie is winst te behalen in het leggen van de verbinding met de wijkteams en een integrale benadering van de problematiek van inwoners.

De commissie noemt specifiek quick wins op de onderdelen inkoop, monitoring en de toegang. De afgelopen maanden hebben we al de eerste stappen gezet op deze onderdelen (zie onderstaand). In de komende maanden zullen we de andere aanbevelingen uitwerken.

Inkoop
Er loopt een nieuwe regionale aanbesteding op jeugdzorg en Wmo. In deze aanbesteding zijn de kwaliteitseisen verhoogd en vindt een scherpere kwaliteitstoets plaats. De verwachting is dat we hierdoor minder aanbieders krijgen en dat de kwalitatief goede aanbieders overblijven. Dat biedt de mogelijkheid om gerichter samen te werken met de gecontracteerde aanbieders. Zo kunnen we ongewenste overschrijdingen sneller signaleren en in overleg met de aanbieders aanpakken. Ook hebben we de facturatie-eisen aangescherpt. Op het niet tijdig factureren zit een boeteclausule.

Toegang
In januari zijn de beleidsregels voor de Wmo en jeugdzorg vastgesteld. Hiermee is een duidelijker kader gekomen voor de inzet van specialistische zorg. Daarnaast willen we meer samenwerken met andere partijen om de toegang tot zorg aan te scherpen. Bijvoorbeeld door een praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen te plaatsen en door betere onderlinge afspraken in de veiligheidsketen.

Monitoring
We hebben een betere monitoring op zorg en inkomensondersteuning ingericht. Met deze nieuwe monitor kunnen we per gebied zien wat wordt uitgegeven. Hiermee krijgen de sociale wijkteams beter zicht op de zorgtoewijzingen binnen hun gebied. Dit draagt bij aan betere budgetsturing per gebied. De monitoring geeft ook beter zicht op de (zorg)vragen. Op die manier kunnen de voorliggende voorzieningen effectiever ingericht worden.

Spoor b: aangescherpte visie Sociaal Domein breed
Conform het advies van de visitatiecommissie zijn wij gestart met het herijken van de visie. Aan de hand van de huidige visie hebben wij met elkaar gesproken over de waarden die wij als college belangrijk vinden en willen behouden voor de toekomst. Op basis hiervan zijn concept uitgangspunten geformuleerd voor de visie op het sociaal domein. Deze werken wij op dit moment nog een slag verder uit. Daarna gaan wij hierover graag met u in gesprek. Aan de hand van uw input werken wij de aangescherpte visie vervolgens verder uit.

De denkrichtingen die wij daarbij hanteren: :
- zekerheid van basis levensbehoeften voor iedereen
We bieden een vangnet voor wie (tijdelijk) ondersteuning nodig heeft. Of het nu gaat om veiligheid, wonen, inkomen, participatie, zorg of onderwijs. Door op tijd een helpende hand te bieden, voorkomen we (grotere) problemen. Daarbij verwachten we ook wat van onze inwoners. Wij gaan ervan uit dat zij naar vermogen de kansen benutten die ze geboden krijgen. Arnhemmers die structureel afhankelijk zijn van hulp bieden we een eerlijke basis voor hun levensonderhoud. We voelen speciale verantwoordelijkheid voor de minderjarige Arnhemmers.

- ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen regie
We gaan uit van wat Arnhemmers zelf kunnen. Iedere inwoner is in beginsel zelf verantwoordelijk voor zijn/haar leven. We nemen liever geen verantwoordelijkheid over, maar helpen waar nodig bij het invullen van de eigen verantwoordelijkheid. Dit is maatwerk: de ene inwoner/wijk heeft meer ondersteuning nodig dan de andere. Voor de operationalisering van dit uitgangspunt gaan we het gesprek aan over 'normalisering'. Doel hiervan is te komen tot een gedeeld beeld over welke ondersteuning verwacht mag worden van de gemeente en welke ondersteuning we niet bieden.

- kansengelijkheid: ontwikkelen van ieders potentie
We streven naar gelijke ontwikkelkansen voor iedereen en in het bijzonder voor kinderen. We ondersteunen en activeren Arnhemmers om zoveel mogelijk van hun leven te maken.

- maatschappelijke verbinding: krachtige sociale netwerken
We stimuleren en faciliteren maatschappelijke verbinding in wijken en buurten. We zien de kracht van sociale netwerken in de wijken en investeren daarin. Het gaat dan om saamhorigheid, onderling vertrouwen en participatie in de wijk/buurt. Buurten met sterke sociale netwerken zijn beter in staat kleine problemen zelf op te lossen en zwaardere problemen eerder te signaleren.

Het bijgestelde proces
Het proces op dit traject ziet er als volgt uit:
- We zijn in gesprek met de adviesraden. Binnenkort willen we met hen ook het rapport van de visitatiecommissie delen en bespreken
- In mei ontvangt u de uitgangspuntennotitie. Dit is het raamwerk voor de aan te scherpen visie.

- In overleg met de griffier zoeken wij een tijdstip en vorm voor het gesprek met uw raad over de uitgangspuntennotitie. Mogelijk kunnen we de visitatiecommissie dan ook vragen haar rapportage toe te komen lichten.
- Voor de zomer ontvangt u dan een aangescherpte visie waarin de input uit het gesprek verwerkt is.
- Na de zomer gaan we met partners en betrokkenen de visie verder operationaliseren.

Tot slot
Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en gaan binnenkort graag met u in gesprek.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein

Gemeente Arnhem

Inleiding op het onderzoek

De gemeente Arnhem maakt gebruik van de visitatie die de VNG aanbiedt om de grip op de uitgaven in het sociaal domein te verbeteren. De visitatiecommissie (hierna: commissie) richt zich op het versterken van de grip zodat de gemeente de ontwikkelingen beter kan voorspellen en waar gewenst en mogelijk zelf kan bijsturen. De visitatie is dus niet primair gericht op het terugdringen van tekorten, hoewel tekorten uiteraard mede kunnen worden veroorzaakt door een gebrek aan grip, maar op het versterken van de positie van de gemeente in het sociaal domein.

Meerdere gemeenten hebben zich aangemeld voor een visitatietraject. Uit de aanmeldingen maakt de VNG een selectie op basis van o.a. urgentie van de lokale opgave, omvang van de gemeente en diversiteit in problematiek. Arnhem is de eerste van de G40 gemeenten die is geselecteerd voor een visitatietraject. Naast de omvang van de gemeente is deze keuze ook ingegeven door de omvang van het vraagstuk waar Arnhem zich voor gesteld ziet en de lokale omstandigheden.

De rapportage is gebaseerd op schriftelijke cijfermatige- en beleidsinformatie en gesprekken met lokaal betrokkenen. Op 7 november heeft het visitatiebezoek plaatsgevonden, waarbij de gemeente en commissie op basis van een conceptrapportage het bestuurlijk gesprek hebben gevoerd. In het voorliggende eindrapport zijn ook de uitkomsten van dit bestuurlijk gesprek verwerkt. De commissie spreekt de verwachting uit dat de adviezen uit deze rapportage de bestuurders inspireert tot het voeren van goede gesprekken gericht op een houdbaar, passend en betaalbaar sociaal domein waarin een te ruim geformuleerd "recht op zorg" wordt omgebogen naar ondersteuning aan die burgers die daartoe op eigen kracht onvoldoende in staat zijn.

Deze rapportage is vertrouwelijk, dat wil zeggen dat de gemeente Arnhem zelf beslist over eventuele verspreiding. Het advies is in de eerste plaats bedoeld voor de gemeente Arnhem zelf.

De financiële beheersbaarheid in het sociaal domein is niet alleen een lokaal probleem. Het verkrijgen van inzichten en verbetermogelijkheden op landelijk niveau is een tweede reden dat VNG en BZK hebben afgesproken dat de VNG visitaties door onafhankelijke experts aanbiedt. De VNG bundelt de inzichten uit de afzonderlijke rapportages en trekt daaruit lering, in vertrouwelijke afstemming met relevante partners waaronder betrokken ministeries.

De rapportage is als volgt opgebouwd:

- In paragraaf 1 beschrijven we kort de situatie van de gemeente Arnhem en de meest recente ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in het sociaal domein op het gebied van grip.
- In paragraaf 2 werken we de onderzoeksvraag verder uit.
- Paragraaf 3 bevat de analyse van de situatie in Arnhem op basis van onze bevindingen. De feitelijke bevindingen op basis van gesprekken en documentstudie zijn bijgevoegd.
- De analyse leidt in paragraaf 4 tot een aantal bondig geformuleerde conclusies en in paragraaf 5 tot aanbevelingen om de grip op het sociaal domein te verbeteren.

Disclaimer

Deze rapportage is tot stand gekomen op basis van een bestuurlijk en ambtelijk intakegesprek, documentstudie en aanvullende gesprekken met de gemeentesecretaris, de trekker van de ontwikkeling van de monitoring en de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem. De beperkte doorlooptijd in combinatie met de wijze van informatieverzameling maken dat vooraf een voorbehoud gemaakt moet worden over de diepgang en juistheid van de rapportage. Hoewel de gemeente Arnhem de mogelijkheid is geboden om de feitelijke juistheid te controleren heeft er geen onafhankelijke toetsing plaatsgevonden.

Grip… een begrip

In dit onderzoek staat het begrip 'grip' centraal. Grip op de uitgaven, de uitvoering en de inhoudelijke opgave in het sociaal domein als middel om eventuele tekorten terug te kunnen dringen. Het begrip 'grip' is echter een containerbegrip en wordt op verschillende manieren vertaald en begrepen. Wat daarbij niet helpt is dat grip op meerdere manieren georganiseerd kan worden en daarmee tussen gemeenten verschillend kan zijn terwijl de conclusie wel of geen grip overeenkomstig is. In dit kader zetten we daarom kort uiteen op welke manier het begrip grip in dit onderzoek wordt gehanteerd en onderzocht. In bijlage I is een meer uitgewerkte versie opgenomen.

Grip in het sociaal domein betekent:

1. Inzicht hebben in de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dat houdt in dat er inzicht moet zijn in het gebruik van zorg, budgetverloop, in-, door- en uitstroom maar ook in de voortgang van genomen maatregelen. Daarnaast vraagt het om redeneerlijnen (beleidstheorieën) die de inzet van middelen en de uitvoering van activiteiten koppelen aan meetbare resultaten en (in-)directe effecten.
2. Sturing geven op basis van het inzicht én inzicht in de dynamieken die keuzes met zich meebrengen (dit laatste volgt niet uit de monitor).

De praktijk wijst uit dat er vaak sprake is van enerzijds onvoldoende inzicht (vaak omdat redeneerlijnen niet zijn uitgewerkt en geoperationaliseerd) en anderzijds onvoldoende inzicht in de werking van de verschillende keuzes die gemaakt kunnen worden. Daardoor kunnen er keuzes gemaakt worden die in het beste geval elkaar niet optimaal ondersteunen en in het slechtste geval elkaar tegenwerken. De mate waarin gemeenten grip hebben hangt sterk af van de mate waarin zij scoren op de bovengenoemde aspecten.
In dit onderzoek zullen we langs deze aspecten in kaart brengen op welke manier de gemeente opereert in het sociaal domein en in welke mate ze sturing kan geven. Daarnaast zullen we stilstaan bij de consistentie en mate van doorvertaling van een centrale visie naar de verschillende onderdelen. Dit als randvoorwaarde om überhaupt van grip te kunnen spreken.

1 Huidige situatie Arnhem

Algemene situatie

De gemeente Arnhem is een sterk stedelijke gemeente met ca. 159.000 inwoners. Arnhem is een relatief weinig vergrijsde gemeente met voornamelijk een hoger percentage inwoners in de leeftijdsgroep 23 tot 50 jaar. De stad heeft een groot aantal bijstandsgerechtigden, bijna twee keer zo veel als vergelijkbare gemeenten[1]. In relatieve en absolute zin heeft Arnhem bovengemiddeld veel inwoners met een laag inkomen. Ca. 14% van de huishoudens had in 2015 een laag inkomen, landelijk was dit gemiddeld ca. 6-8%. Als centrumgemeente Beschermd Wonen herbergt Arnhem cliënten uit het hele land die van de voorzieningen beschermd wonen / beschermd thuis gebruik maken. Hoewel de gemeente relatief veel huishoudens met voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkering) heeft, is ten opzichte van de controlegroepen geen sprake van een bijzondere stapeling van voorzieningen in het sociaal domein. Dat wil zeggen dat de inzet van meerdere voorzieningen ten behoeve van multiproblematiek relatief beperkt is.

De gemeente heeft in de jaren 2015-2018 een sterke stijging in de zorgkosten geconstateerd (van ca. 3% naar ca. 10% overschrijding van de begroting) die (deels) gedekt moesten worden uit een 'Noodfonds'. Er is een stijging in het aantal toewijzingen op het totale zorgdomein en vooral op het gebied van jeugdhulp. De lasten van de lichtere vormen van zorg, zowel bij WMO als jeugdhulp, zijn aanzienlijk gestegen. De lasten van de zwaardere vormen van zorg zijn niet of onvoldoende gedaald om deze stijging te compenseren. Een eenduidige verklaring van de kostenstijging heeft de gemeente niet. Meerdere (structurele) factoren zijn hierop van invloed, zoals de sociale wijkteams die een grote hoeveelheid inwoners in beeld hebben (20%) en sneller zicht hebben op problematiek. Ook geeft Arnhem aan de gevolgen te merken van meerdere maatschappelijke uitdagingen in de stad, zoals jongeren die steeds meer druk ervaren door prestatiedruk en problemen thuis, jongeren die uitvallen, toenemend overgewicht, een toename van het aantal meldingen van verward gedrag en het historisch grote aantal inwoners dat afhankelijk is van een uitkering. Voor een volledig overzicht van alle kerngegevens zie ook bijlage II.

Opvallend voor Arnhem:

- Het aantal jongeren met jeugdhulp – en dan vooral jeugd & opvoedhulp en begeleiding – is vanaf 2015 fors gestegen. Het jeugdhulpgebruik zonder verblijf is in de periode 2015-2018 tweemaal zo snel gegroeid als bij de controlegroepen. Dit wordt door Arnhem deels verklaard door een verwachte inhaalslag door een voorheen laag zorggebruik. Er worden nu meer jongeren bereikt door de sociale wijkteams. Hierbij valt op dat de totale uitgaven aan jeugd lager zijn dan in de controlegroepen, ondanks de harde stijging van het aantal jeugdhulpvoorzieningen.
- Het Wmo-voorzieningengebruik stijgt snel in de periode 2016-2018, van 50 maatwerkvoorzieningen per 1000 personen in 2016 naar 83 in 2018. Op hulpmiddelen en diensten verdubbelt het gebruik in 2017. Vooral op het gebied van hulp bij het huishouden en ondersteuning thuis is het gebruik in Arnhem hoger dan controlegroepen.
- Beschermd wonen-regio Arnhem heeft het een-na-hoogste gemiddelde gebruik van deze voorzieningen in het land. Dit is historisch gegroeid en wordt deels verklaard doordat uit het hele land cliënten gebruik maken van de Arnhemse voorzieningen. Vanaf 2018 groeit de combinatie beschermd wonen en Wmo-voorzieningen (vooral activerend werk), wat past bij het beleid om te begeleiden richting uitstroom.
- Hoewel het gebruik van voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) redelijk stabiel is, is het bijzonder hoog: bijna twee keer zo veel als de controlegroepen. Dit gebruik is een historisch gegeven dat samenhangt met de ontwikkeling van de stad Arnhem. Arnhem is in 2018 een programma gestart ('Door-

1 Als controlegroepen zijn gemeenten gekozen van vergelijkbare grootte (100.000 tot 300.000 inwoners) en gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheid (sterk stedelijk). Ook is Arnhem vergeleken met het gemiddelde beeld van gemeenten in heel Nederland. De gegevens zijn ontleend aan CBS Statline en de gemeentelijke monitor sociaal domein.

braak naar werk') om de stabiliteit te doorbreken en meer mensen mee te laten draaien in de maatschappij.
- In Arnhem zijn minder mantelzorgers actief dan het landelijk gemiddelde. 10,5 procent van de volwassen inwoners geeft aan mantelzorg te verlenen (14,2 in Nederland en 13,5-14,4 in de controlegroepen).
- De totale uitgaven aan het sociaal domein zijn in 2017 ca. 50 procent hoger per inwoner dan de controlegroepen. Gezien de centrumfunctie van de gemeente Arnhem moet dit voor een deel in die context bezien worden. Zo zijn uitgaven rond arbeid (inkomensregelingen en participatie) en beschermd/ begeleid wonen door de historische situatie vele malen hoger dan in de controlegroepen.

Elk jaar loopt het tekort verder op. Het is voor de gemeente noodzakelijk voor de komende jaren maatregelen te treffen voor een financieel beheersbaar sociaal domein. De Rekenkamer is een onderzoek gestart naar de overschrijdingen in het jeugddomein en brengt een onafhankelijk advies uit aan de gemeente. De gemeente heeft zelf diverse maatregelen genomen zodat beter zicht kan worden verkregen op de ontwikkelingen. In welke mate dit ook tot meer inzicht zal leiden is op het moment van dit onderzoek nog niet na te gaan. Dit betreft maatregelen zoals:

a Verbetering van de monitoring
b Gesprekken met sociale wijkteams en aanbieders over de verantwoording van inzet van zorg
c Hulp en ondersteuning volgens de beleidsprincipes (d.w.z. implementeren beleidsprincipes en ontwikkelen benodigde tools)
d Onderzoek om het lokale voorliggende veld per buurt in kaart te brengen
e Verbetering van de organisatie van de regionale inkooporganisatie door separate overleggen Jeugd en Wmo samen te voegen en zo integrale afwegingen mogelijk te maken.

Organisatie toegang

De inzet van de gemeente gaat uit van eigen kracht van de burgers en het faciliteren van mogelijkheden en ondersteuning waar nodig. De toegang is vanuit de gemeente op wijkniveau georganiseerd in sociale wijkteams. Deze zijn belegd bij de Stichting Sociale Wijkteams. De sociale wijkteams zijn in de acht wijken verantwoordelijk voor de zorgtoewijzing aan aanbieders op het gebied van jeugdzorg en Wmo. Ook bieden de wijkteams zelf begeleiding en ondersteuning. Zij beheren sinds 2019 de eigen budgetten (deze budgetten kennen géén budgetplafond) per wijk. 'Doen wat nodig is' is het algemene devies. De sociale wijkteams werken volgens de in 2013 opgestelde vier principes die nog altijd actueel zijn:

1. Mensen doen mee op basis van wat ze kunnen
2. Dienstverlening in de buurt
3. Eén huishouden, één plan, één regisseur
4. Budgetten per gebied en traject.

De vertaling van deze principes naar de dagelijkse praktijk is inzichtelijk gemaakt in een 'zorgpiramide':

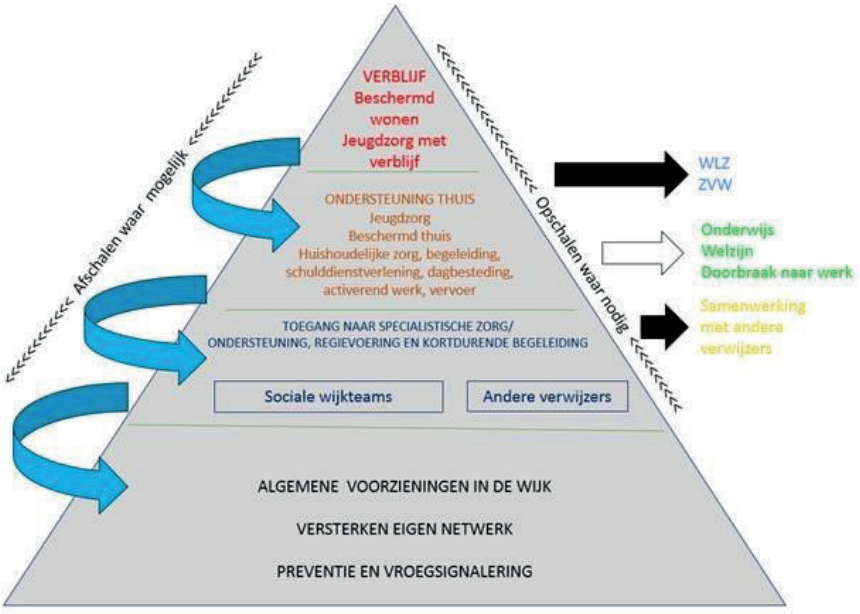

De gemeente is niet de enige partij die verwijst naar zorg. Ongeveer de helft van de zorgtoewijzingen Jeugd wordt afgegeven door huisartsen en gecertificeerde instellingen. In vergelijking met de rest van Nederland is dit een hoog percentage.

De aanname is dat deze zorgtoewijzingen vooral inzet van jeugd-GGZ betreffen, maar dit wordt niet als zodanig geregistreerd. In de Perspectiefnota is voorzien om een POH te introduceren die voor lichte vragen op GGZ-gebied huisartsen kan ondersteunen.

Arnhem heeft als centrumgemeente een vangnet met opvang met begeleiding voor dak- en thuislozen en meerdere voorzieningen voor beschermd wonen en beschermd thuis.

Organisatie inkoop, administratie en bekostiging

Arnhem maakt voor de inkoop gebruik van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein Centraal Gelderland. De MGR / inkooporganisatie bedient de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. In dit samenwerkingsverband worden gezamenlijk dienstverlening en goederen binnen het sociaal domein ingekocht. Ook het contractbeheer en het contractmanagement, samenhangend met de inkoop, ligt binnen deze organisatie. De regio voert namens genoemde gemeenten accountgesprekken met de aanbieders. Deze gesprekken worden steeds gevoerd door de MGR met een wisselende samenstelling van een beleidsmedewerker en een controller van een van de gemeenten. In de dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn per gemeente de submodules vastgelegd waarin is vastgelegd op welke onderdelen de gemeente deelneemt aan de regionale inkoop. In ambtelijke overleggen (RAO) wordt de inkoop voorbereid voor jeugd, Wmo en Beschermd wonen.

In het kader van Participatie bestaan de modules Werkbedrijf en de 'WSW Presikhaaf'. In de eerste is het regionaal werkbedrijf – het werkgeversservicepunt – ondergebracht. In de module Presikhaaf is het werkgeverschap van de SW'ers ondergebracht. Tot slot is ook het regionale bureau Leerlingzaken ondergebracht binnen de modulaire gemeenschappelijke regeling. De overige activiteiten zijn lokaal georganiseerd.

Budgetplafonds worden op dit moment niet gehanteerd. In de perspectiefnota is voorgesteld een 'richtsnoer' aan te houden in de gesprekken met aanbieders. Dit richtsnoer is niet bindend, maar wordt gebruikt in gesprekken met aanbieders zodra zij het verwachte bedrag gaan bereiken.

2 Onderzoeksvraag

De achtergrond van het aanbod door de VNG van de visitatietrajecten zijn de tekorten in het sociaal domein, waar veel gemeenten mee worden geconfronteerd. Los van de vraag wat hiervan de exacte oorzaak is, bestaat consensus over het belang voor gemeenten om grip te hebben en houden op de uitgaven in het sociaal domein. Niet met de belofte dat daarmee voor alle gemeenten automatisch de tekorten kunnen worden opgelost, maar wel met de overtuiging dat zonder grip dit haast niet mogelijk is. De centrale vraag in de visitatietrajecten luidt dan ook: *'Hoe kunnen gemeenten de grip op de uitgaven in het sociaal domein verbeteren en behouden?'*.

Hoewel grip het centrale thema is in alle visitatietrajecten, is iedere gemeente uniek in haar wijze waarop zij het sociaal domein heeft georganiseerd en daarvan afgeleid, in haar wijze waarop de monitoring- en sturingsmechanismen zijn ingericht. Gemeenten die zich aanmelden wordt daarom ook nadrukkelijk verzocht een eigen vraagstuk in te brengen, binnen het thema grip en het traject zo toe te spitsen op de lokale situatie.

De vraag naar zorg in de gemeente Arnhem stijgt en het tekort loopt steeds verder op. In de aanmelding geeft het college van Arnhem aan advies te willen ontvangen over maatregelen die de zorgkosten kunnen beheersen en over de monitoring van deze maatregelen. Arnhem zou geholpen zijn met een duiding van de ontwikkelingen in de gemeente, in verhouding tot vergelijkbare gemeenten en Nederland. Ook is zij geholpen met praktische adviezen over het inkoopmodel en de toegang. Daarnaast vraagt Arnhem in het bijzonder advies in relatie tot het nieuwe verdeelmodel MO-BW om het lastenniveau tot op het niveau van het objectieve verdeelmodel te krijgen[2].

"Arnhem is er zich bewust van dat het anders moet, maar heeft nog geen handvatten hoe", zoals gesteld in een raadsbrief over de ontwikkelingen in de zorg uit december 2018. Met dit onderzoek hoopt zij handvatten te krijgen waarmee zij een start kan maken om het tij te keren.

2 Kort na aanvang van het visitatietraject is geconstateerd dat dit een zeer specifiek vraagstuk betreft dat gedetailleerde uitwerking vraagt. Het nieuwe objectieve verdeelmodel is nog in ontwikkeling en het Expertiseteam MO-BW heeft geadviseerd uit te gaan van een ingroeipad van 10 jaar, waarbij bestaande cliënten onder de centrumgemeente blijven vallen en nieuwe instroom onder de gemeente waar ze instromen (eventueel met een kostenregeling als ze uit een andere gemeente komen). Daarbij blijft het historische model van kracht voor centrumgemeenten, hoewel de omvang hiervan afgebouwd wordt in een tempo dat gemiddeld overeenkomt met de verschuiving van cliënten van centrumgemeenten naar regiogemeenten. De commissie kan geen verdere uitspraken doen over het lastenniveau van het nieuwe verdeelmodel maar neemt in de analyse mee in hoeverre de gemeente grip heeft op de ontwikkelingen in beschermd wonen.

3 Analyse

In deze paragraaf baseert de commissie zich op de bevindingen t.a.v. grip in de gemeente Arnhem op basis van de gevoerde gesprekken en de documenten die zijn bestudeerd. Deze bevindingen zijn opgenomen in bijlage III en gestructureerd naar de onderwerpen visie/uitgangspunten, monitoring, toegang, inkoop en bekostiging. In het vervolg van deze paragraaf beschrijven we de analyse op basis van bovengenoemde bevindingen.

Ontwikkelingen

Arnhem is van oudsher een gemeente met grote verschillen in de bevolking, met een bovengemiddeld aantal Vogelaarwijken, een bovengemiddeld aantal bijstandsgerechtigden en een landelijk goed gevonden plek voor beschermd wonen en beschermd thuis. Breed gedragen uitgangspunt in de gemeente is dat je als stad goed moet zorgen voor je inwoners en daardoor bestaat er een beperkt maatschappelijk draagvlak om een vermindering van de inzet op het sociaal domein te accepteren. Het beeld bestaat bij de gemeente dat (veel) zorg nodig is omdat problematieken aan elkaar hangen: veel armoede, weinig werk, veel problemen. Op gebied van Participatie is in de politiek een kentering gaande om 'nu echt in te grijpen'. De gemeente heeft hoge ambities om inwoners met langdurige bijstand daadwerkelijk en duurzaam aan het werk krijgen. Hiervoor is samenwerking en transformatie binnen het sociaal domein essentieel.

Daarmee geeft Arnhem meer geld uit dan je zou verwachten op basis van de demografische gegevens en in vergelijking met andere gemeenten. Dit is deels historisch zo gegroeid, te zien aan het relatief stabiele hoge aantal bijstandsgerechtigden en de vele voorzieningen voor beschermd wonen. Deels is dit volgens de commissie te verklaren door de Arnhemse toegangspoort die sinds 2015 wijd open staat. Het motto 'doen wat nodig is', lijkt zich te manifesteren als 'doen wat gevraagd wordt'. Constateringen zijn dat Arnhem met de sociale wijkteams een bovengemiddeld groot aantal inwoners in beeld heeft (20% van de inwoners) en een open house constructie kent met honderden aanbieders. Budgetverantwoordelijkheid ligt bij de sociale wijkteams terwijl de monitoring bij de gemeente nog niet ingericht was om de juiste sturingsinformatie te kunnen bieden aan de sociale wijkteams.

In de transitie is vooral ingezet op 'doen wat nodig is', met de wijken als uitgangspunt. Zo dichtbij mogelijk en sociale wijkteams als centrale partner in de wijken. Arnhem is trots op wat de sociale wijkteams de afgelopen jaren hebben bereikt. Toch roept het vragen op hoe de gemeente het hoge bereik zou moeten interpreteren. Betekent dit dat 20 procent van de inwoners een hulpvraag heeft? Betekent het dat het slecht gesteld is met de zelfredzaamheid en met het sociale netwerk van 20 procent van de inwoners? Het gesprek over 'niet doen wat niet nodig is' werd tot nog toe niet gevoerd vanuit de overtuiging dat de professional ruimte moest krijgen om eigen afwegingen te maken.

Oplopende tekorten werden de afgelopen jaren min of meer geaccepteerd en verklaard door de opstartfase van de transitie. Overschrijdingen van het budget worden met een Noodfonds afgedekt. In 2018 stapelen de problemen zich steeds meer op: de tekorten lijken structureel van aard. Het beperkte zicht op de budgetten is onder andere te verklaren door de volgende factoren: de kwaliteit van de data van het berichtenverkeer is beperkt, de sociale wijkteams zijn niet in positie door ontbrekende sturingsinformatie; de beperkte registratie omwille van verlichting van de administratieve lastendruk en aanbieders die soms jaren na dato pas factureren[3].

In een notendop zou de recente periode als volgt samengevat kunnen worden:
2013-2014 Voortvarende visie op het sociaal domein: 'naar een veerkrachtige samenleving'
2015-2016 Actieve transitie met de wijken als uitgangspunt, de teams 'doen wat nodig is'
2017 Goed aan de slag in de wijken met een begroting die sluitend lijkt

3 Indien een gemeente geen afwijkende termijn opneemt in het contract kan een aanbieder tot vijf jaar na de zorg- en dienstverlening factureren.

2018 Eerste gevolgen in beeld: de poort staat te ver open
2019 Raad, College en ambtelijk apparaat beginnen een zoektocht uit de impasse

De situatie in Arnhem vraagt een constructief gesprek tussen College en Raad over de beheersbaarheid van de oplopende tekorten en daaruit voortvloeiend consistente keuzes. De situatie vraagt immers vooruitzicht op een doorbrekende aanpak voor financiële beheersbaarheid van het sociaal domein.

Huidige situatie

Bezien vanuit de onderdelen van grip (visie, monitoring, toegang, inkoop en bekostiging) stokt het in Arnhem bij het eerste en principale onderdeel van het sociaal domein: de visie. Een actuele en doorleefde visie op het sociaal domein ontbreekt. De leidende principes voor de Arnhemse visie op het sociaal domein dateren uit 2013 en zijn niet meer toereikend om antwoorden te bieden op de huidige sociale en financiële problemen van de stad. De visie omvat Jeugd en Wmo en staat niet in verbinding met Participatie. De poort staat wijd open vanuit de intentie te kunnen doen wat nodig is. De principes zijn niet consistent doorgevoerd in een doorgaande lijn van uitgangspunten, naar beleidsdoelen, maatregelen en concrete indicatoren om effecten en impact te kunnen monitoren.

Het ontbreken van een actuele visie werkt door op alle onderdelen van grip. Vooral in de toegang is duidelijk dat 'doen wat nodig is' niet gestoeld is op een breed gedragen en heldere onderbouwing die past binnen de financiële kaders. De hoge werkdruk van de wijkteams versterkt de geconstateerde effecten. De vraag is wat de teams kunnen betekenen voor het grote aantal inwoners dat zij in beeld heeft. Hoewel de teams de opdracht hebben om zelf bij te dragen aan het bevorderen van zelfredzaamheid en het versterken van de sociale cohesie, komen zij daar in de praktijk onvoldoende aan toe. In minder dan 10% van de gevallen leveren zij zelf begeleiding, ondersteuning of lichte hulp; het overgrote deel wordt doorverwezen. Daarnaast neemt door de tijdsdruk de kwaliteit van de beschikkingen af en ontstaat zo het risico dat te snel te zware zorg wordt ingezet. De wijkteams hebben weinig zicht op de voorzieningen in het voorliggend veld waardoor ingesleten patronen voor de inzet van (zwaardere) zorg moeilijk doorbroken worden.

De commissie heeft vastgesteld dat ambtelijk het inzicht bestaat dat kosten kunnen worden gereduceerd door te investeren in een toegang die in staat is kwalitatief betere diagnoses te stellen, lichte zorg zelf te leveren en bovendien kennis heeft van de voorliggende voorzieningen. De wijkteams kunnen hier samen met de teams leefomgeving[4] invulling aan geven.

Arnhem is in gesprek met de wettelijk verwijzers[5] die verantwoordelijk zijn voor de andere helft van het totaal aantal verwijzingen bij Jeugd. In deze gesprekken lukt het de gemeente nog onvoldoende de verwijzers aan te spreken op mede-eigenaarschap voor de beoogde transformatie in het sociaal domein (met andere woorden: het lukt nog niet om concrete afspraken te maken over verwijzingen en de rol van de sociale wijkteams). Vanuit gemeenten is het noodzakelijk dat de meerwaarde van gedeeld eigenaarschap inzichtelijk wordt gemaakt en commitment wordt georganiseerd. Arnhem is voornemens dit bijvoorbeeld te doen door POH in te zetten bij huisartsen.

Gemeente Arnhem heeft hoge ambities om inwoners met langdurige bijstand aan het werk te krijgen. Dit is een zaak van lange adem en een doordachte aanpak, waarbij de verbinding in het sociaal domein cruciaal is. Hoe langer in de bijstand, hoe moeilijker het is weer terug te keren op de arbeidsmarkt. Bovendien blijkt de uitstroom naar werk van langdurig bijstandsgerechtigden minder duurzaam te zijn. Het nieuwe participatieprogramma lijkt daadkrachtig, maar vraagt ook meer samenhang. Dit vereist visie, ambitie en doortastend leiderschap. Het vereist de bereidheid de komende jaren te investeren in integrale en vaak intensieve vormen van ondersteuning en hulp. Zelfs met al deze aspecten georganiseerd en ingeregeld zal het verkleinen van het 'gra-

4 Naast sociale wijkteams heeft de gemeente Arnhem ook voor iedere wijk een Team leefomgeving. Deze richt zich in de kern op fysieke aspecten in de wijk én op collectieve voorzieningen. De realisatie van een deel van het voorliggend veld dient in samenspraak tussen de sociale wijkteams en Team leefomgeving plaats te vinden. Deze teams vinden elkaar op dit moment nog onvoldoende.

5 Dit betreft vooral huisartsen en gecertificeerde instellingen die binnen de Jeugdwet de autonome bevoegdheid van verwijzing hebben.

nieten-bestand' een helse klus zijn. Zonder deze onderdelen is het een hopeloos streven.

Op het gebied van monitoring is Arnhem drukdoende het gebruik en de kosten steeds accurater in beeld te krijgen. De kwaliteit van data is echter beperkt doordat de kwaliteit van het berichtenverkeer niet optimaal is. Als gevolg daarvan kan niet worden ingeschat of toegewezen zorg daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Zo wordt niet gewerkt met 'stop'-berichten die aangeven wanneer een traject (voortijdig) is afgerond. Arnhem kan zo bijvoorbeeld de uitnuttingsgraad van afgegeven beschikkingen niet volgen.

De geraadpleegde rapportages zijn beperkt bruikbaar als sturingsinformatie doordat duiding ontbreekt. Een voorbeeld hiervan is de grote stijging van het aantal verwijzingen naar dyslexiezorg, terwijl het aantal kinderen met dyslexie landelijk gezien al jaren stabiel is. Een verklaring voor deze stijging zou wellicht kunnen liggen in het hoge aantal taalachterstanden, wat niet betekent dat deze kinderen ook echt dyslexie hebben. Het gaat dus om tellen én vertellen zodat uit kan worden gezocht hoe iets zit en sturing mogelijk wordt.

De beperkte kwaliteit van de sturingsinformatie en het ontbreken van een goed begrip van de voortgaande ontwikkelingen, werkt ook door richting de sociale wijkteams die budgetverantwoordelijkheid hebben voor de eigen wijk. Hun invulling van de sturing op de budgetten is vooralsnog beperkt maar zou met de verwachtte verbeteringen steeds beter moeten worden. De verwachting is dat zij deze verantwoordelijkheid pas per 2020 daadwerkelijk vorm kunnen geven.

Met betrekking tot de inkoop en bekostiging in het sociaal domein heeft de gemeente, via de regionale samenwerking, beperkt grip door de open house constructie. De gemeente kan onvoldoende sturen op de afspraken met aanbieders, door het onbeheersbaar grote aantal aanbieders en de beperkte kwaliteit van het contractmanagement. Hoewel de gemeente voor ogen heeft dit aantal terug te brengen, is nog niet duidelijk op welke wijze dit zal worden gerealiseerd. In de gesprekken met aanbieders was de kwaliteit van producten tot dusver leidend om te interveniëren, maar financiële kwaliteit en kwantiteit (bijvoorbeeld onverklaarde groei) was geen toetssteen. Vanuit de perspectiefnota wordt op sommige onderdelen inmiddels een 'richtsnoer' gehanteerd voor de gesprekken naar aanbieders. De gemeente voert de druk in gesprekken met de grootste aanbieders inmiddels op. Gesprekken over de kostenontwikkelingen leiden tot meer bewustzijn bij aanbieders en daarbij tot een gedeeld gevoel van eigenaarschap. De vraag is wel of de huidige constructie voldoende prikkels biedt waarmee het tij van overschrijdingen kan worden gekeerd.

Tot slot constateert de commissie dat Arnhem de Jeugdhulp en Wet Maatschappelijke Ondersteuning consequent samenvoegt tot 'het zorgdomein'. Dit bestendigt het 'oude denken' in zorgbehoeften en zorgen voor; ten opzichte van zelfredzaamheid en helpen bij. Deze terminologie leidt af van de gewenste samenhang in het sociaal domein 'naar een veerkrachtig Arnhem'. Het sociaal domein omvat immers ook ondersteuning, hulp, begeleiding, activering, opvang, re-integratie, wonen en werk.

4 Conclusies

De hieronder gepresenteerde conclusies zijn gebaseerd op de huidige situatie zoals deze zich in de praktijk manifesteert. Ondertussen staat de uitvoering van de gemeente Arnhem ook niet stil en zijn reeds enkele verbetermaatregelen genomen. De weging van deze conclusies zouden dan ook in dat licht bezien moeten worden zonder dat daarmee de penibele situatie van de gemeente Arnhem wordt gebagatelliseerd.

1. De gemeente Arnhem heeft een mate van grip die het beste gekarakteriseerd kan worden als: beperkt. Deze positie is niet uniek.
2. De Arnhemse visie op het sociaal domein is sinds 2013 niet in samenhang geactualiseerd (op onderdelen hebben losstaande aanpassingen plaatsgevonden). Hierdoor ontbreekt het aan een scherpe opdracht met leidende principes, passend bij de aanpak van de ontstane tekorten. Maatregelen kennen mede daardoor weinig onderlinge samenhang en worden niet genomen op basis van één gezamenlijk lange termijn perspectief.
3. Het gebrek aan een bijgestelde visie heeft ertoe geleid dat de gemeente de poort wijd open heeft gezet. Het mantra 'doen wat nodig is' is leidend en professionals en aanbieders hebben relatief veel vrijheid gekregen.
4. Onderdelen van het sociaal domein kennen een eigen realiteit: in visie en uitvoering wordt sterk gedacht in de 'oude' kolommen van het zorgdomein (Jeugd en Wmo) en Participatie (bijstandsuitkeringen) en deze worden, ook in de praktijk, niet getracht te overbruggen. Per kolom wordt de visie niet in de praktijk gebracht, omdat de vertaling van uitgangspunten via concrete indicatoren naar uitvoering (operationalisering) ontbreekt.
5. De reeds voorgenomen maatregelen ter verbetering van grip zijn in de kern onderdelen van de logische vervolgstappen. Motieven en drijfveren in de uitvoering van het sociaal domein zijn momenteel sterk financieel van aard. Een breed doordacht en breed gedragen verhaal vraagt aanscherping en aanvulling, met name op het in beeld brengen van onderlinge afhankelijkheden en de vertaling naar de bijdrage van elke maatregel voor structurele financiële duurzaamheid.
6. De gemeentelijke sturing op het sociaal domein, zowel op de 'eigen' onderdelen (toegang, inkoop) als op de aanbieders, is beperkt.
   a decentralisatie van budgetverantwoordelijkheid naar de sociale wijkteams vraagt een duidelijk escalatiemodel bij budgetoverschrijding.
   b samenwerking met aanbieders in een open house model, dat regionaal wordt uitgevoerd, vraagt scherpe afspraken in de contractering en borging hiervan.
7. Recent zijn eerste stappen gezet om meer grip te krijgen op de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dit wordt echter bemoeilijkt door het ontbreken van een geoperationaliseerde visie en de beperkte kwaliteit van de data.

5 Aanbevelingen

Gemeente Arnhem is trots op de hoge mate van inwonerstevredenheid over het sociaal domein. Het maken van keuzes die afbreuk doen aan het huidige voorzieningenniveau vraagt zowel politiek, bestuurlijk als maatschappelijk draagvlak. Daarnaast vraagt het een zakelijke houding naar inwoners, eigen gemeentelijke afdelingen en aanbieders. 'Doen wat nodig is' betekent immers ook 'niet doen wat niet nodig is'. Dit vraagt duidelijke uitspraken over welke kosten de gemeente bereid is te dragen en een actuele visie op de ontwikkelingen in het sociaal domein en de beheersbaarheid daarvan in termen van capaciteit en financiën.

De eerste stap naar meer grip is het in gang zetten van twee parallelle processen:

1 *Samen de stip op de horizon bepalen*
College en de Raad dienen invulling te geven aan 'doen wat nodig is' voor die Arnhemmers die hulp en ondersteuning het hardste nodig hebben. De dialoog moet zijn gericht op een gedeeld beeld over een passend en betaalbaar sociaal domein, die uitstijgt boven 'recht hebben op zorg'. De eerste grote stap is -samen met inwoners, aanbieders, verwijzers, etc.- te komen tot een gedeelde visie op het sociaal domein. Het uitgangspunt daarbij moet zijn onderling vertrouwen en verbinding tussen Raad, College en ambtelijk apparaat. De visie is onmiskenbaar de sleutel tot succes in Arnhem want zonder deze visie hangen alle maatregelen in het luchtledige. Daarbij is het wenselijk te denken vanuit een goed begrip van de huidige situatie en van de historische ontwikkeling die tot deze situatie heeft geleid. Vervolgens kan de visie worden geoperationaliseerd naar samenhangende uitgangspunten voor het sociaal domein, vertaald in beleidsdoelen, acties en maatregelen en tot slot in een passende set concrete indicatoren zodat monitoring van de beoogde impact mogelijk wordt.
   - Geef als College van B&W opdracht voor dit visietraject met College en de Raad. De commissie adviseert daarbij de begeleiding in handen te leggen van een ervaren externe begeleider die de partijen bij hun dialoog ondersteunt. De VNG assisteert de gemeente Arnhem graag bij het zoeken en aantrekken van een goede begeleider.
   - Benut nadrukkelijk de aanwezige capaciteit (kwaliteit en kennis) van het ambtelijk apparaat. Geef de opdracht alle benodigde informatie te verzamelen ter voorbereiding van genoemd visietraject en in dat kader opgedane strategische inzichten te bundelen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de ervaringen van andere gemeenten, zoals in het stedennetwerk G40, het Netwerk Directeuren Sociaal Domein of tijdens peer-review bijeenkomsten "Sturing met Kwaliteit" binnen het Programma Sociaal Domein.

2 *Implementeer een aantal quick wins in de uitvoering*
Parallel aan het visietraject is het nodig de komende maanden de ingezette stappen om de tekorten terug te dringen te versterken. Vooral op de domeinen Jeugd en Wmo (specifiek: beschermd wonen) is op de gebieden inkoop, monitoring en de toegang winst te behalen. Voor Participatie is uiteindelijk winst te behalen in het leggen van de verbinding met de wijkteams maar zit deze veeleer in de benadering van de cliënten op een aandachtige en contextafhankelijke manier.

   Voor al deze 'quick wins' geldt dat het belangrijk is dat de bestuurders commitment uitspreken om te 'doen wat nodig is': scherpe gesprekken voeren in de toegang om samen duiding te geven aan ongewenste overschrijdingen en eigenaarschap te creëren bij verwijzers en aanbieders.

   Monitoring
   - Zet in op verbetering van de kwaliteit van het berichtenverkeer. U staat reeds in verbinding met het Ketenbureau I-SociaalDomein om hier stappen in te zetten.
   - Investeer in de capaciteit van dataspecialisten om te ondersteunen
   - Vertaal de zorginhoudelijke maatregelen naar uitkomsten

Toegang

- Onderzoek de werkdruk van de sociale wijkteams. Stel met de sociale wijkteams een escalatiemodel op als begeleiding in de sturing op budgetten.
- Ga met overige verwijzers periodiek in gesprek over de kostenontwikkelingen, trends in verwijzingen en signalen van ongewenste overschrijdingen.

Inkoop en bekostiging

- Intensiveer de sturing op de aanbieders die richting de grootste overschrijdingen gaan. Voer met hen 'het goede gesprek' vanuit gedeeld eigenaarschap.
- De kostenregeling beschermd wonen moet nog uitgewerkt worden. In de tussentijd is het wel mogelijk om met aanbieders in gesprek te gaan over hoe ze de voorzieningen afbouwen gezien de landelijke ontwikkelingen. Dit vereist verdere uitwerking, bijvoorbeeld in een hierop gericht onderzoek- en adviestraject. (Breda, Dordrecht, Almere, etc.)

3 *Werk vervolgens toe naar een kwaliteitscyclus met de focus op grip houden*

De stip op de horizon op het gebied van grip houden is toe te werken naar een kwaliteitscyclus, waarin periodiek de beleidsimpact wordt geëvalueerd. Dit in dezelfde open gesprekken met Raad, College en ambtenaren. Het dashboard op basis van de opgestelde indicatoren geeft inzicht in de bereikte effecten en waar bijsturing nodig is.

Voorgestelde fasering

Q1 en Q2 2020 Quick wins operationalisering visie.

De gemeente Arnhem heeft aparte programma's voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Geef de programmamanagers sociaal domein de opdracht om deze programma's per sector gestructureerd te vertalen naar heldere actuele standpunten op inhoud én financiën, en redeneerlijnen om te komen van visie tot uitvoering inclusief prestatie-indicatoren.

Q1 en Q2 Quick wins monitoring en uitvoering.

Met het oog op de ontstane tekorten, is het aan te bevelen de top-3 van meest ongewenste overschrijdingen met prioriteit aan te grijpen voor een consequente doorvertaling van de visie naar prestatie-indicatoren en de monitoring hiervan en sturing hierop uit te werken. Leer hierbij van de ervaringen van vergelijkbare gemeenten. In de G40 zijn meer gemeenten die hun grip op het sociaal domein hebben vergroot of willen vergroten. Zoek elkaar op en wissel geleerde lessen uit om de herijking te versnellen.

Q3-Q4 Formuleren integrale visie.

Vanuit de geoperationaliseerde visies per sector is het nog een kleine stap om deze over elkaar te leggen en van hieruit een actuele overkoepelende visie te formuleren. Ten opzichte van de huidige visie dient hier dan nog expliciet een financieel perspectief aan te worden toegevoegd.

Q1-Q4 Parallel proces ontwikkeling duurzame visie.

Het vergt tijd en dialoog om samen te komen tot een duurzaam antwoord op het devies 'doen wat nodig is'. Het is aan te bevelen dit gesprek in het College en met de Raad aan te gaan. Daarbij is het nadrukkelijke advies om dit onder begeleiding van een externe procesbegeleider te doen. De uitkomsten van dit gesprek vormen de basis voor een toekomstbestendige visie en gedragen politieke keuzes ten behoeve van de financiële beheersbaarheid passend bij Arnhem.

Bijlage I – Grip…

Grip in het sociaal domein of elders heeft steeds te maken met twee onderdelen: inzicht en handelingsperspectief. Om grip te kunnen hebben moet je weten welke ontwikkelingen zich voordoen en vervolgens moet je hier in meer of mindere mate sturing aan kunnen geven óf op kunnen anticiperen. Zonder dit laatste is er geen sprake van grip maar alleen van inzicht. Daarbij is het goed om te realiseren dat, zeker in het sociaal domein, er vrijwel nooit sprake kan zijn van volledige grip. Er is altijd sprake van (de kans op) externe beïnvloeding die buiten het handelings- en zichtsvermogen ligt en waar maar in beperkte mate op geanticipeerd kan worden. Gelukkig betreft dit over het algemeen maar een beperkt deel van het domein.

Het hebben van grip begint zoals gezegd met het hebben van inzicht. Echter ook inzicht komt niet vanzelf en vraagt een afbakening en een antwoord op de vraag: waar wil je inzicht in hebben? Zonder nu te verzanden in een eindeloze afpel exercitie tot de kern van de scope van je gewenste inzicht kunnen we voor het gemeentelijke sociaal domein stellen dat de visie het startpunt vormt van grip. In een visie verwoord een gemeente namelijk een ideaal toekomstbeeld voor (een deel van) je gemeente. Hierin wordt geschetst hoe de lokale samenleving functioneert, welke maatschappelijke resultaten worden bereikt en wat de uitgangspunten vormen waarmee dat ideaalbeeld gerealiseerd kan worden. Het laat zien wat je als gemeente in de kern het allerbelangrijkste vindt, zowel t.a.v. het uiteindelijke doel als ook v.w.b. de af te leggen route. Een visie hoort richting te geven en wel op z'n wijze dat duidelijk is welke richting gekozen wordt en op welke manier deze richting bewandeld wordt.

Met name die duidelijkheid blijft een lastig aspect van iedere visie en is ook inherent aan het concept visie. Een visie is namelijk een geabstraheerde beschrijving van een toekomstsituatie die in de praktijk altijd veel complexer is en gekend wordt door vele nuances. De taal die gebruikt wordt voor het beschrijven van een visie bestaat dan ook voornamelijk uit abstracte begrippen die goed zijn om een beeld te schetsen maar ontoereikend zijn om een precies beeld, met alle specificaties, te tekenen. Zo blijven veel visies dan ook hangen in 'container' begrippen zonder dat ze houvast geven aan de mensen die uitvoering moeten geven aan die visie. Om een visie te kunnen laten werken is het dan ook nodig om een vertaalslag te maken waarbij voor gemeenten de vraag: 'wat wil ik concreet zien veranderen op straat/in de wijk/bij mensen thuis?' steeds opnieuw zo concreet mogelijk beantwoord moet worden. Met een dergelijke vertaling wordt een visie namelijk pas hanteerbaar, en voor het krijgen van grip niet onbelangrijk, en ook meetbaar en vervolgens stuurbaar.

Om een visie ook meetbaar te maken moet deze vertaling eerst nog geoperationaliseerd worden, hetgeen betekent dat er indicatoren geformuleerd worden die meetbaar zijn en bij voorkeur niet al te veel administratieve lasten met zich meebrengen, maar dit is over het algemeen een relatieve makkelijke doorontwikkeling. De voornaamste moeilijkheid bestaat uit het concreet maken van een visie omdat dit gepaard gaat met het maken van keuzes en het trekken van duidelijke grenzen.

Om te komen tot inzicht is er naast deze uitwerking nog één belangrijk aspect nodig en dat is een beleidstheorie (ofwel een effecttheorie). Dit betreft een uitwerking van de redeneerlijn die loopt van de inzet van middelen (input) en de uitvoering van activiteiten (throughput) naar de concrete resultaten (output) en de directe (outcome) en indirecte (impact) effecten. Deze redeneerlijn maakt in feite zichtbaar met welke concrete handelingen bepaalde resultaten effecten verwacht worden behaald te worden. Daarbij gaat het in eerste instantie niet om reeds op voorhand vastgestelde causale relaties. Het mag best zo zijn dat redeneerlijnen achteraf niet blijken te kloppen. Door ze echter te expliciteren wordt het wel mogelijk om ze ook te toetsen en is het naderhand ook mogelijk om bij te sturen.

Het sturingsaspect van grip is met het juiste inzicht vervolgens niet meer dan draaien aan de knoppen die gegeven zijn. Deze knoppen zitten verwerkt in de organisatie van het sociaal domein (bijv. de organisatie van de toegang), de gekozen bekostigingssystematiek en de contracten met zorgaanbieders. Uiteraard hangt de mate

van sturing af van de mate waarin de sturingsmogelijkheden ook geborgd zijn in uitvoeringsrichtlijnen, afspraken en opgenomen contractuele verplichtingen. Er is echter meer mogelijk door naast de formele sturingsmogelijkheden ook de informele sturingsmogelijkheden te benutten. Die zitten veeleer in het regelmatig, in onderling vertrouwen voeren van gesprekken en het creëren van een gezamenlijk eigenaarschap. Dit kost echter wel tijd en vaak ook het nodige geduld. Onderling begrip ontstaat namelijk niet zomaar. Desalniettemin heeft deze vorm van sturing te allen tijden wel de voorkeur boven de formele sturingsmogelijkheden. Het sociaal domein is namelijk een complex ecosysteem dat zich nooit helemaal laat vangen in afspraken, contracten of procedures en in een dergelijk ecosysteem heb je meer aan een partner dan aan ee nopdrachtnemer.

In onderstaand figuur is de vertaling van de visie naar operationele indicatoren en de beleidstheorie schematische weergegeven.

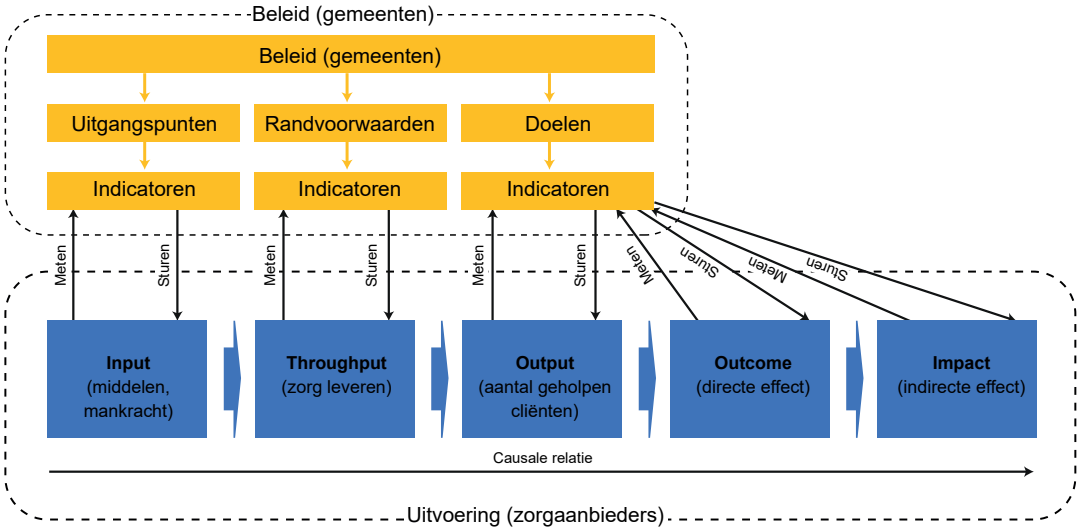

Bijlage II – Gegevensrapportage

Om een beeld te scheppen van hoe de gemeente Arnhem er uit ziet in cijfers, is een gegevensrapportage opgesteld. Die ligt hier voor u. Het is een globaal en algemeen beeld van Arnhem, het sociaal domein en de gemeentelijke uitgaven daaraan. Daarbij wordt aangetekend dat een beeld in cijfers nooit een volledig beeld geeft.

Deze rapportage bestaat uit een selectie van de cijfers over Arnhem uit de voor de commissie vrij toegankelijke databronnen. Deze zijn ontleend aan CBS Statline en de gemeentelijke monitor sociaal domein, tenzij anders vermeld. Dit zijn de volgende cijfers:

- Algemene kengetallen over Arnhem en haar sociaal domein (afhankelijk van eventuele opvallendheden in het algemene beeld bevat dit hoofdstuk meer of minder cijfers);
- Gebruik jeugdhulp;
- Jeugdhulpgebruik per verwijzer;
- Wmo per arrangement (ondersteuning thuis, hulp bij huishouden, verblijf en opvang, hulpmiddelen);
- Gebruik voorzieningen participatiewet;
- Uitgaven sociaal domein, inclusief opvallende afwijkingen t.o.v. de begroting.

Waar mogelijk is geprobeerd deze cijfers uit Arnhem zoveel mogelijk door de tijd heen te presenteren en te vergelijken met gelijksoortige gemeenten, waarbij vaak gekozen is voor een vergelijking met gemeenten van vergelijkbare grootte (100.000 tot 300.000 inwoners), gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheid (sterk stedelijk) en gemeenten in heel Nederland. Wanneer wordt gesproken van de controlegroepen, gaat het om deze drie groepen, tenzij anders aangegeven.

Als onderdeel van de gegevensverzameling zijn ook het Kenniscentrum Handhaving en Naleving (KCHN) van de VNG en het Ketenbureau i-Sociaal Domein gevraagd om hun kennis over de gemeente Arnhem te delen.

1 Opvallend voor Arnhem

Hieronder worden kort de belangrijkste bevindingen in deze rapportage weergegeven.

- Jeugdhulpgebruik zonder verblijf stijgt harder dan in de controlegroepen, meer dan tweemaal zo snel.
- Wmo-voorzieningengebruik stijgt vrij snel in de periode 2016 - 2018. Beschermd wonen-regio Arnhem heeft het een-na-hoogste gemiddelde gebruik van beschermd wonen-voorzieningen in het land.
- Hoewel het gebruik van voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) zich normaal ontwikkelt en redelijk stabiel is, is het bijzonder hoog: bijna twee keer zo veel als de controlegroepen.
- De totale uitgaven aan het sociaal domein zijn in 2017 ~50 procent hoger per inwoner dan de controlegroepen sterk stedelijk en 150.000-250.000 inwoners. Gezien de centrumfunctie van de gemeente Arnhem moet dit voor een deel in context bezien worden. Uitgaven rond arbeid (inkomensregelingen en participatie) zijn vele malen hoger dan de controlegroepen. Daarnaast valt nog op dat de uitgaven aan jeugd lager zijn dan in de controlegroepen, ondanks de harde stijging van het aantal jeugdhulpvoorzieningen[6]. Hiertoe zou inzicht moeten worden gegeven in de ontwikkelingen van de uitgaven hieraan.

2 Kengetallen Arnhem en haar sociaal domein

- **Inwoners:** Arnhem heeft op 1 januari 2019 159.265 inwoners.
- **Geografisch en kernen:** Arnhem heeft een oppervlakte van 101,54 km².
- **Stedelijkheid:** Arnhem heeft een bevolkingsdichtheid van 1.628 inwoners per vierkante kilometer landoppervlakte, waardoor het in de controlegroep 'sterk stedelijk' valt. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde is ongeveer 510 inwoners per vierkante kilometer.

6 Deze conclusie komt niet overeen met de gegevens zoals deze staan vermeld op waarstaatjegemeente.nl De achtergrond van deze discrepantie is niet nader onderzocht.

- **Leeftijdsopbouw:** Arnhem is een relatief weinig vergrijsde gemeente met voornamelijk een hoger percentage inwoners in de leeftijdsgroep 23 tot 50 jaar. Zie gestapelde staafdiagram hieronder.

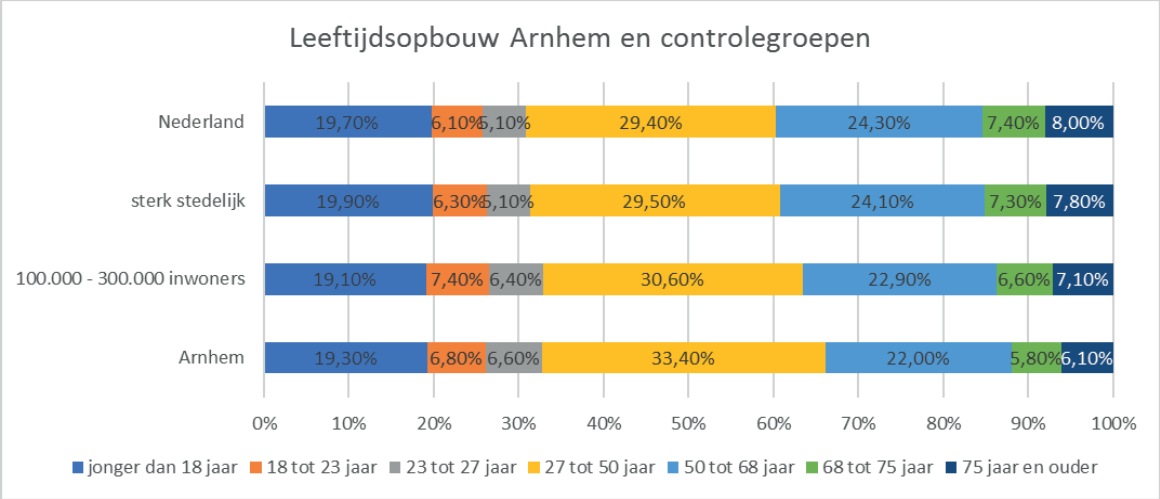

- **Jongeren tot 18 jaar:** Arnhem telt op 1 januari 2018 30.404 inwoners die jonger dan 18 jaar oud zijn.
- **Migratieachtergronden:** 67,9 procent van de bevolking is autochtoon, van de overige 32,1 procent heeft 11,6 procent een westerse migratieachtergrond en 20,5 procent een niet-westerse. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde is 76,9 procent autochtoon, naast 10,1 procent met een westerse migratieachtergrond en 13,1 procent met een niet-westerse migratieachtergrond.
- **Opleidingen:** Arnhem heeft relatief iets meer hoogopgeleiden (45,3 procent) in de beroepsbevolking dan de controlegroepen 100.000 – 300.000 inwoners (40,5 procent), sterk stedelijk (36,3 procent) en Nederland (37,2 procent). Arnhem heeft daarentegen juist 2 tot 7 procentpunt minder laag- en middelbaar opgeleiden dan de controlegroepen.
- **Werkzame beroepsbevolking:** Arnhem heeft in 2018 654 werkenden per 1000 inwoners; dat is minder dan de controlegroepen (allen precies 672 werkenden per 1000 inwoners).
- **Lage inkomens[7]:** 13,8 procent van de huishoudens had in 2015 een laag inkomen, waarvan 5,7 procentpunt langdurig laag. Landelijk was dit gemiddeld 8,2 respectievelijk 3,1 procent, en in de mediane gemeente was dit 5,5 procent respectievelijk 1,8 procent. Arnhem is daarmee met afstand de gemeente met relatief en absoluut de meeste lage inkomens die de visitatiecommissie tot dusver heeft bezocht.
- **Gestapelde voorzieningen sociaal domein:** de gemeente Arnhem heeft relatief veel huishoudens met voorzieningen uit de Participatiewet, evenals een combinatie van Participatiewet en een Wmo-voorziening. Verder is er geen sprake van bijzondere stapeling. Dit is te zien in staafdiagrammen 1 en 2 hieronder.

7 De lage-inkomensgrens van het CBS is 9250 euro besteedbaar inkomen (ex. gebonden toeslagen) per huishouden per jaar volgens het prijspeil van het jaar 2000. Omgerekend naar 2019 is dit ongeveer 13.140 euro. Langdurig lage inkomens blijven vier jaar of langer onder deze grens.

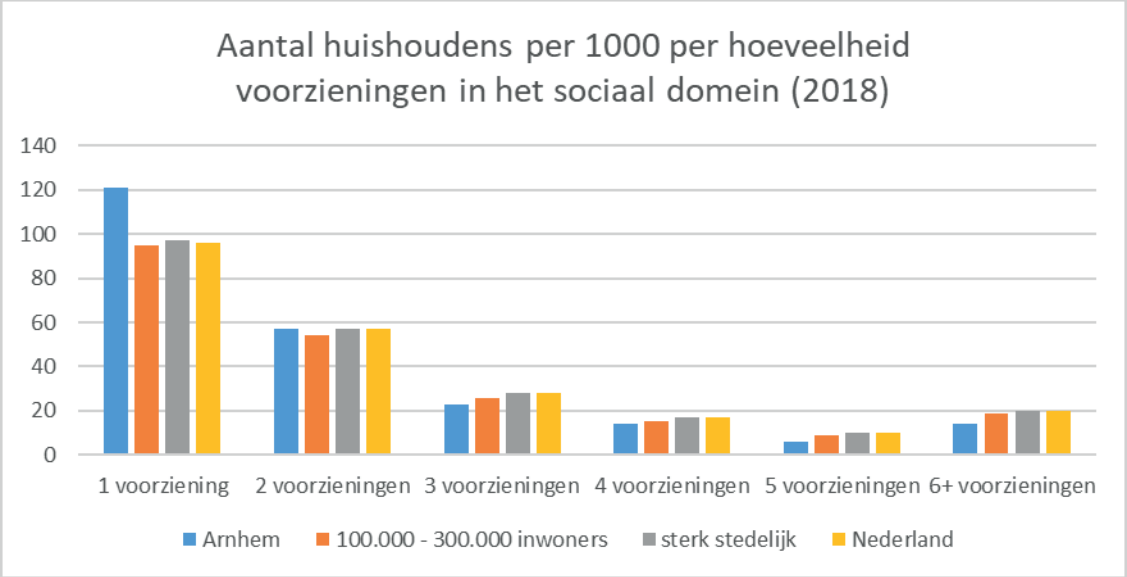
Aantal huishoudens per 1000 per hoeveelheid voorzieningen in het sociaal domein (2018)
140
120
100
80
60
40
20
0
1 voorziening
2 voorzieningen
3 voorzieningen
4 voorzieningen
5 voorzieningen
6+ voorzieningen
Arnhem
100.000 - 300.000 inwoners
sterk stedelijk
Nederland

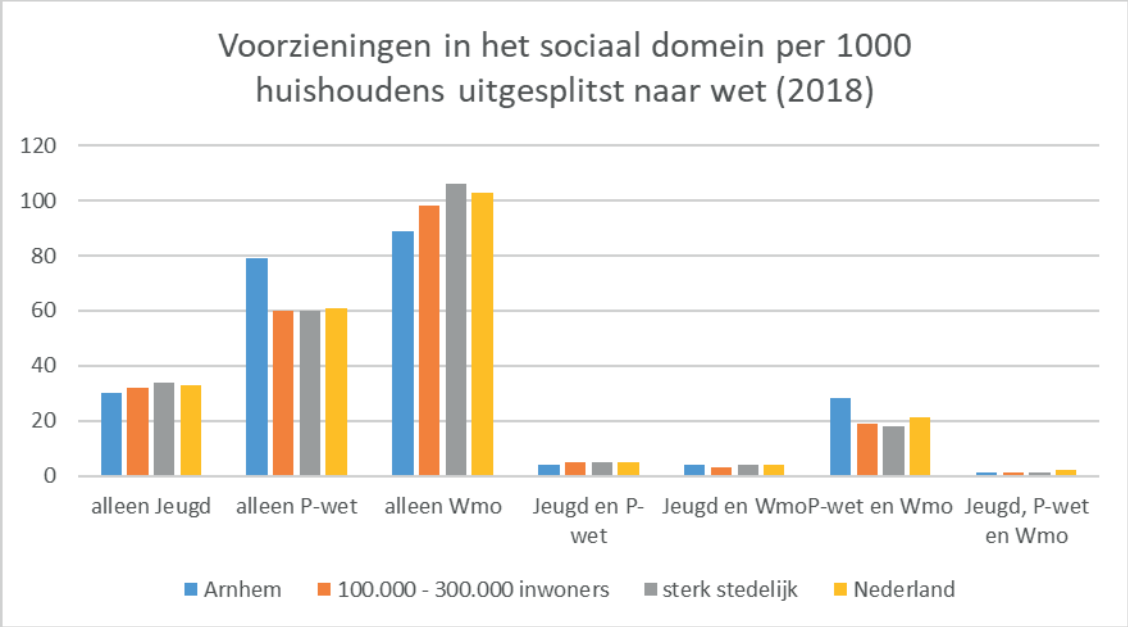
Voorzieningen in het sociaal domein per 1000 huishoudens uitgesplitst naar wet (2018)
120
100
80
60
40
20
0
alleen Jeugd
alleen P-wet
alleen Wmo
Jeugd en P-wet
Jeugd en Wmo
P-wet en Wmo
Jeugd, P-wet en Wmo
Arnhem
100.000 - 300.000 inwoners
sterk stedelijk
Nederland

3 Jeugd

- Arnhem heeft gedurende 2015 tot en met 2018 vergeleken met de controlegroepen een hoog aantal jeugdhulptrajecten zonder verblijf per 1000 jongeren gekregen. Dit is te zien in grafiek 1. Dit aantal stijgt over de genoemde periode sterk, van relatief laag vergeleken met de controlegroepen naar hoger dan alle controlegroepen. Over de totale gemeten periode gezien is er een stijging van 54,3 procent, waar de controlegroepen in dezelfde perioden stijgingen laten zien van 22 (sterk stedelijk), 29 (100.000 – 300.000 inwoners) en 26 (Nederland) procent.

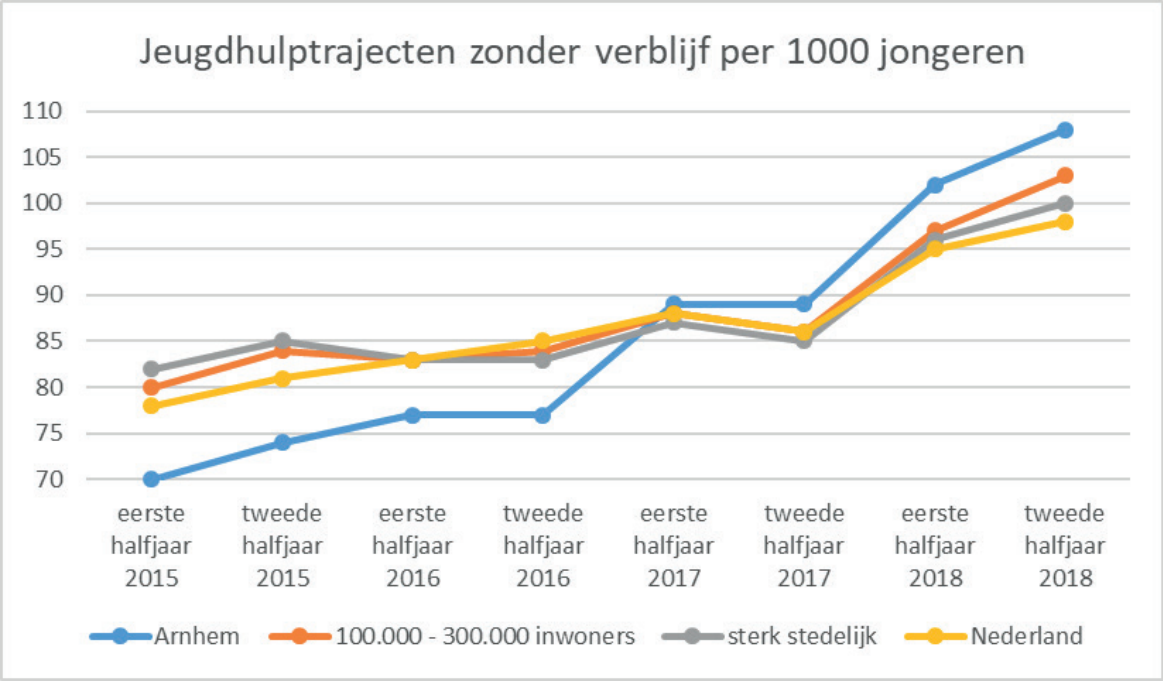

- Het aantal jeugdhulptrajecten met verblijf per 1000 jongeren blijft stabiel gedurende de periode 2015 tot 2018. Het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen daalt licht in dezelfde periode. Dat is in lijn met de trend van de controlegroepen in; hierom is er geen aparte grafiek aan gewijd. Wel wordt nog opgemerkt dat het aantal jeugdreclasseringsmaatregelen per 1000 jongeren iets hoger is dan in de controlegroepen: in Arnhem is dit 5, in de controlegroepen 3 (beide tweede helft 2018).

- **Jeugdhulptrajecten per verwijzer:** uitgesplitst naar verwijzer heeft zowel Arnhem als jeugdregio Arnhem een vrij hoog aandeel jeugdhulptrajecten gestart door de huisarts, zelfs als gecorrigeerd wordt voor het (zeer lage) aantal onbekende/ontbrekende verwijzers. Zie de onderstaande drie taartdiagrammen; in de taartpunten staan de percentages van het aantal jeugdhulptrajecten dat door de corresponderende verwijzer is gestart.

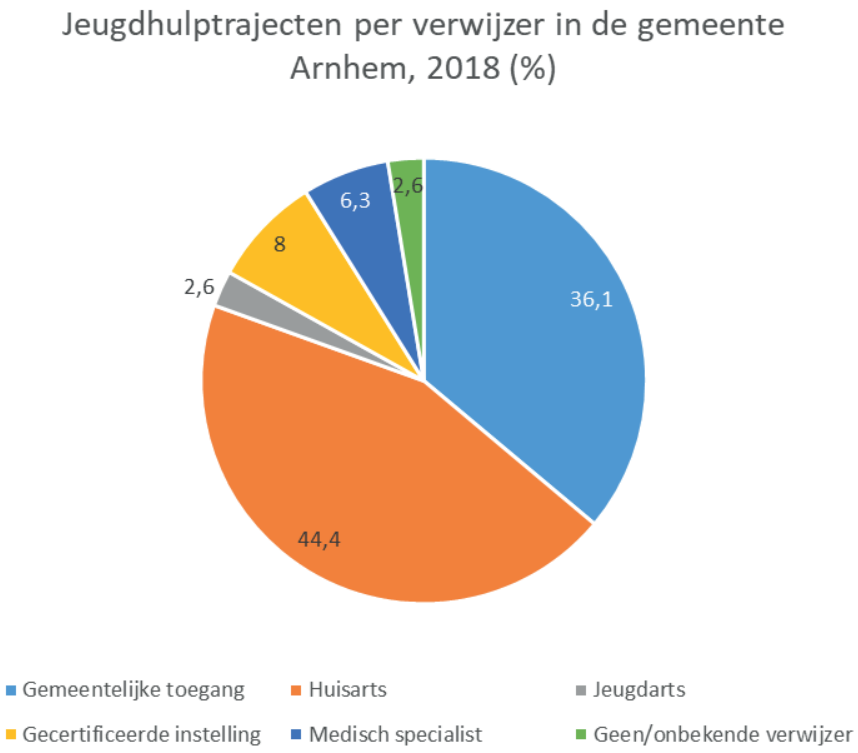
Jeugdhulptrajecten per verwijzer in de gemeente Arnhem, 2018 (%)
36,1
44,4
2,6
8
6,3
2,6
Gemeentelijke toegang
Huisarts
Jeugdarts
Gecertificeerde instelling
Medisch specialist
Geen/onbekende verwijzer

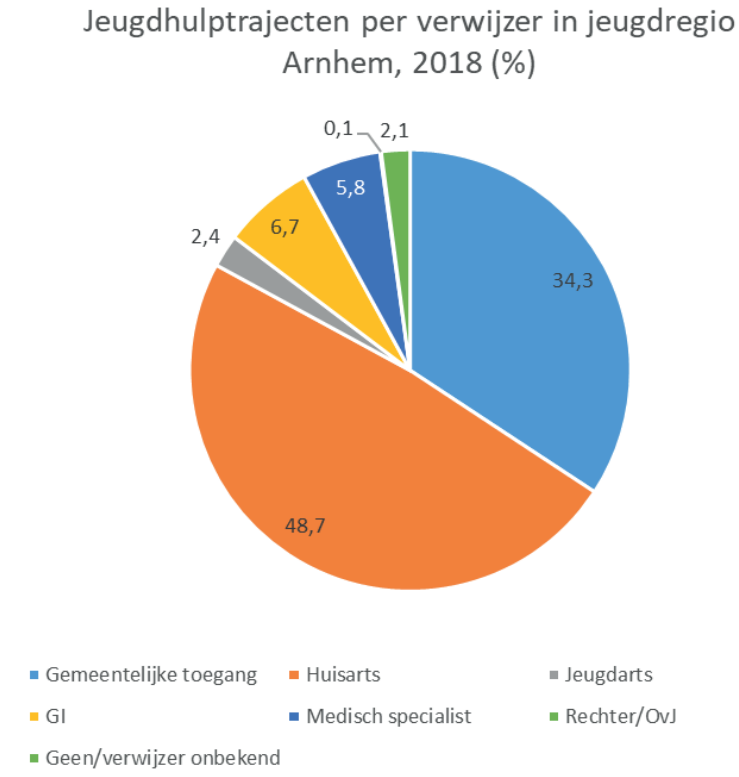
Jeugdhulptrajecten per verwijzer in jeugdregio Arnhem, 2018 (%)
34,3
48,7
2,4
6,7
5,8
0,1
2,1
Gemeentelijke toegang
Huisarts
Jeugdarts
GI
Medisch specialist
Rechter/OvJ
Geen/verwijzer onbekend

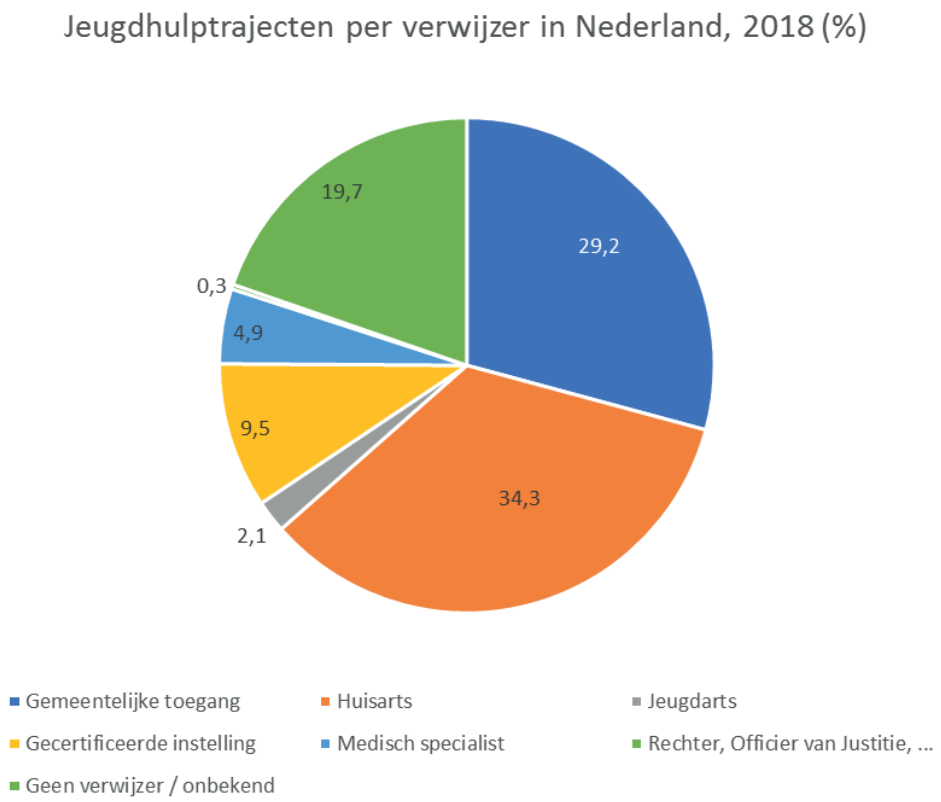

- **Herhaald beroep:** van de begonnen trajecten in 2018 is 24,8% een herhaald beroep, wat iets lager is dan de regionale (26,5) en landelijke (27,5) percentages. Deze percentages fluctueren per jaar van 2016 tot 2018 voor de gemeente Arnhem tussen de 22 en 25 procent, waar de controlegroepen consequent iets hogere percentages herhaald beroep hebben (24 tot 29 procent).

4 Wmo

- **Gebruik Wmo-voorzieningen:** het gebruik per 1000 inwoners van alle typen Wmo-voorzieningen is in de tweede helft van 2018 hoog vergeleken met alle controlegroepen, voornamelijk op hulp bij het huishouden en ondersteuning thuis.

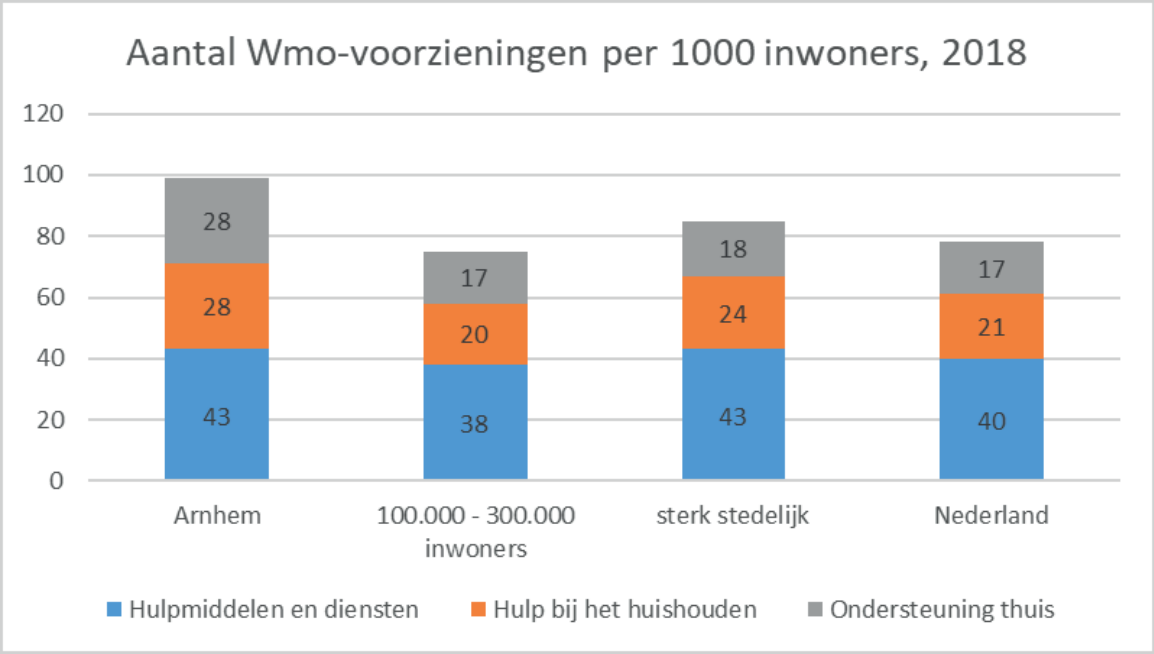

- **Ontwikkelingen gebruik Wmo:** het totale gebruik van alle Wmo-voorzieningen neemt over de periode 2016 – 2018 sterk toe, van 50 maatwerkvoorzieningen per 1000 personen in 2016 naar 83 in 2018. Er zijn geen gegevens over 2015. De sterke groei van 2016 op 2017 is voor een groot deel toe te schrijven aan een plotselinge verdubbeling van het aantal geregistreerde voorzieningen in de categorie hulpmiddelen en diensten (van 20 per 1000 inwoners naar 44).

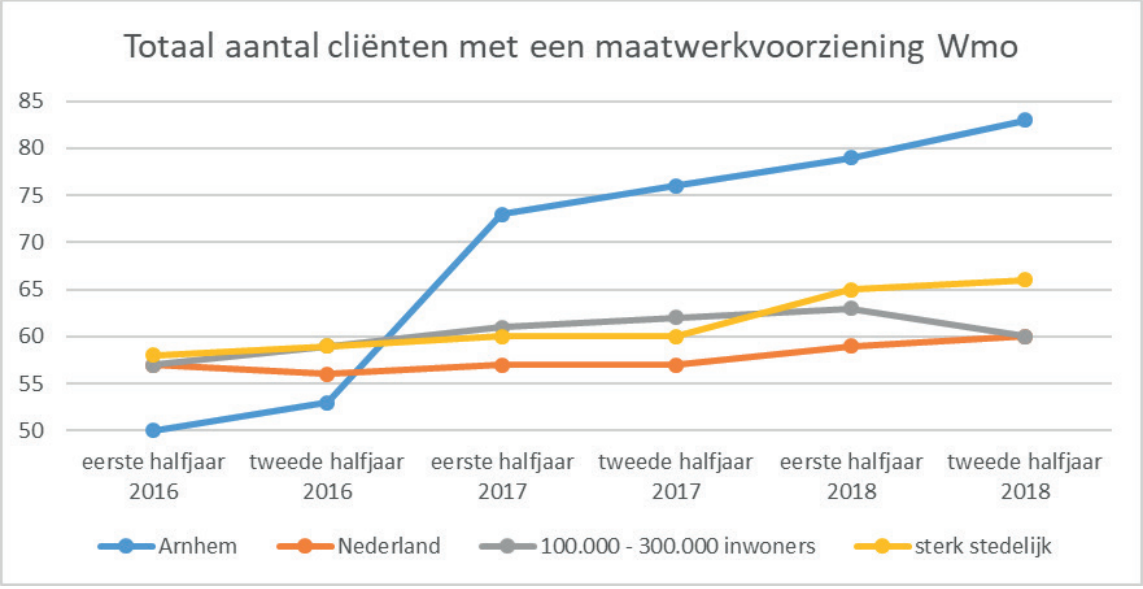

- **Mantelzorg:** 10,5 procent van de volwassen inwoners van Arnhem geeft aan mantelzorg te verlenen. Dit is minder dan de 14,2 procent in heel Nederland die dat aangeeft, en de 13,5 en 14,4 procent in de twee andere controlegroepen.
- **Cliëntervaring Wmo:** de verschillende aspecten van de Wmo-voorzieningen in Arnhem krijgen in 2017 van de Wmo-gebruikers cijfers van 7,0 tot 8,7. Daarmee doet Arnhem het met name beter op het aspect 'ondersteuning past bij mijn hulpvraag' (8,7), en scoort de gemeente wat minder op het aspect 'met de ondersteuning kan ik beter dingen doen' (7,0)
- **Beschermd wonen:** Arnhem behoort tot de beschermd wonen-regio Arnhem. In deze regio maken 1290 inwoners gebruik van beschermd wonen, ofwel 3,1 inwoners per 1000 inwoners. Dat is meer dan het landelijk gemiddelde van 2,0 inwoners per 1000 inwoners en de regio heeft hiermee na regio Apeldoorn het hoogste gemiddelde van het land.

5 Participatie

- **Bijstand:** Arnhem heeft 79 bijstandsontvangers per 1000 inwoners in de tweede helft van 2018; dat is veel meer dan de controlegroepen 100.000 – 300.000 inwoners (46) en sterk stedelijk (41) en het Nederlandse gemiddelde (39).
- **Ontwikkeling hoeveelheid inwoners met bijstand:** is te zien in de onderstaande grafiek. Arnhem laat grotendeels dezelfde ontwikkeling zien als de controlegroepen met een piek in 2016 / 2017.

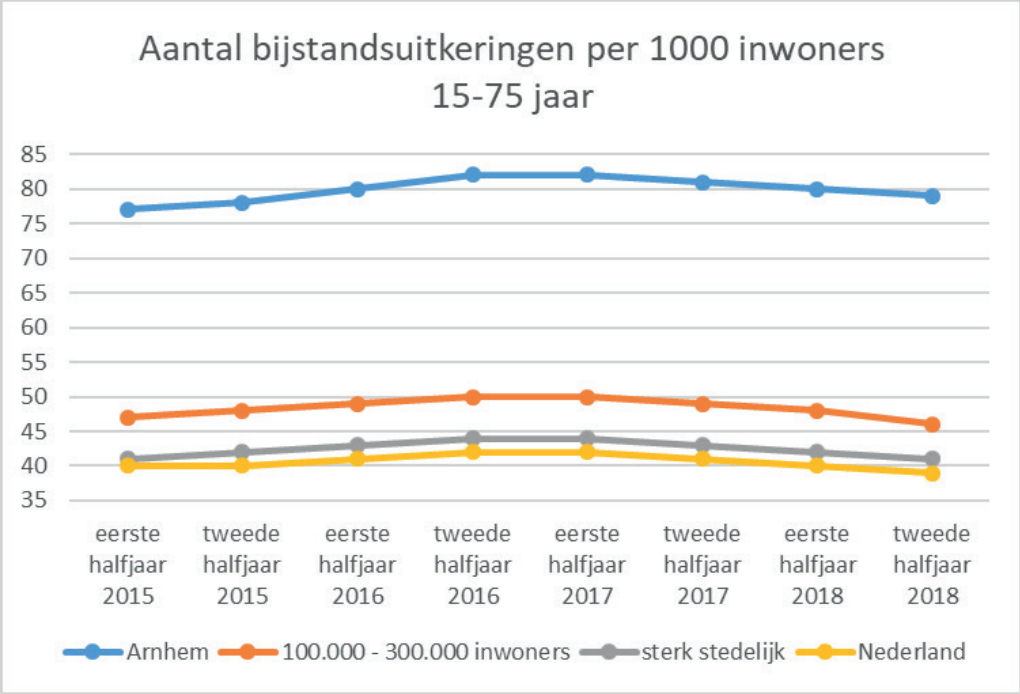

- **Gebruik re-integratievoorzieningen:** Arnhem heeft gedurende de periode 2015-2018 een laag gebruik van re-integratievoorzieningen dat daalt: 18,1 per 1000 inwoners eind 2015, dalend tot 8,3 in 2018. Ter vergelijking: in de controlegroepen zijn er tussen de 20 en 26 re-integratievoorzieningen per 1000 inwoners.

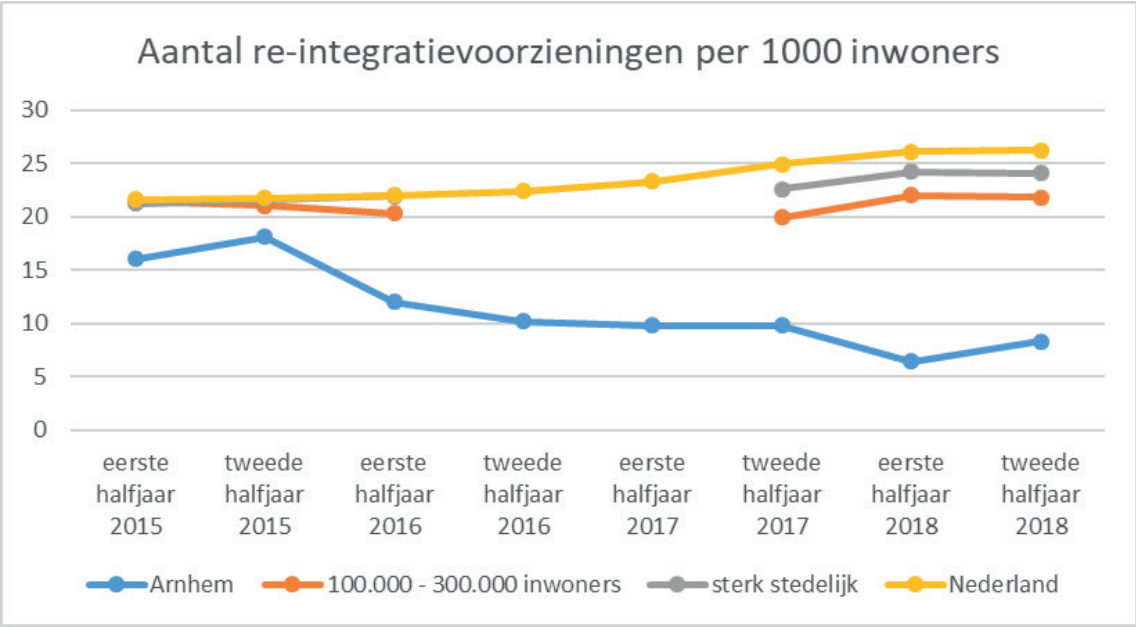

6 Begroting & realisatie sociaal domein 2017

De uitgaven per inwoner in de gemeente Arnhem ten opzichte van de controlegroepen[8] in 2017, het meest recent openbaar beschikbare jaar, staan in onderstaande tabel. Arnhem geeft in totaal 2511,6 euro per inwoner uit aan het sociaal domein; dat is ongeveer 45 tot 60 procent meer dan de controlegroepen 150.000-250.000 inwoners en sterk stedelijk. Daar dient wel bij opgemerkt te worden dat Arnhem als centrumgemeente bijvoorbeeld verantwoordelijk is voor beschermd wonen, wat meestal een verhoging van uitgaven oplevert bij geëscaleerde zorg 18+ (en niet elke gemeente in deze controlegroepen is centrumgemeente). Daarnaast vallen de volgende zaken op:

Posten met hoge uitgaven in vergelijking met controlegroepen

Bij de kostenposten waar meer per inwoner aan wordt uitgegeven dan door alle controlegroepen wordt ook vaak fors meer aan uitgegeven, in alle gevallen 50% hogere uitgaven of meer. Deze posten zijn de wijkteams, inkomensregelingen, begeleide participatie, arbeidsparticipatie, maatwerkdienstverlening 18+ en geëscaleerde zorg 18+.

Posten met lage uitgaven in vergelijking met controlegroepen

Daar tegenover staat dat Arnhem juist minder per inwoner uitgeeft (dan de controlegroepen 150.000-250.000 inwoners en sterk stedelijk) aan samenkracht en burgerparticipatie, maatwerkvoorzieningen Wmo, maatwerkdienstverleningn 18- en geëscaleerde zorg 18-.

Posten met afwijkende uitgaven in vergelijking met begroting

Gezien enkele grote afwijkingen ten opzichte van de begroting (bijvoorbeeld, een begroting voor de wijkteams van 4 euro per inwoner) is dit gedeelte niet meegenomen ter analyse. Deze gegevens lijken, tenminste deels, onjuist ingevoerd.

Lasten* gemeenten (IV3) 2017 - Arnhem

	Gemeente Arnhem	Gemeentegrootte 150 000 tot 250 000 inwoners	Stedelijkheidsklasse sterk stedelijk	Nederland
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	95,9	131,6	112	115,3
6.2 Wijkteams	100,2	79,1	56,9	55,1
6.3 Inkomensregelingen	869,5	595	507,8	473,5
6.4 Begeleide participatie	314,6	167	150,8	147,6
6.5 Arbeidsparticipatie	125,1	61,4	53,4	52,3
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	32,2	37,3	40,9	36,5
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	302,7	174,7	170	167,1
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	230,2	255,3	247,8	208,4
6.81 Geescaleerde zorg 18+	403,5	273,5	187,7	122,7
6.82 Geescaleerde zorg 18-	37,7	63,9	50,5	36,1
Totaal	2511,6	1838,8	1577,8	1414,6
*Uitgedrukt in euro per inwoner				

8 Let op: in tegenstelling tot in eerdere controlegroepen valt Arnhem hier niet in de controlegroep 100.000 tot 300.000 inwoners, maar in de controlegroep 150.000 tot 250.000 inwoners.

Bijlage III – Feitelijke bevindingen

Visie/Uitgangspunten

1 De gemeente Arnhem beschikt over een gedateerde, niet integrale visie op het sociaal domein die niet wordt doorleefd en niet is geoperationaliseerd.
   1 De leidende principes voor de Arnhemse visie op het sociaal domein dateren uit 2013. De visie gaat uit van jeugd en Wmo ('zorgdomein'). Deze visie is in de tussentijd niet meer bijgesteld.
   2 In de daarop gebaseerde documenten en programma's is steeds sprake van een sector/domein eigen aanpak (apart voor Jeugd, WMO en Participatie). Van samenhangende maatregelen is geen sprake.
   3 In het kader van de oplopende kosten is de aandacht vooral op de producten en productontwikkeling gericht zonder dat verwezen wordt of geëxpliciteerd is op welke wijze deze samenhangen met de oorspronkelijke visie.
   4 Zowel de visie als ook de voorgestelde maatregelen zijn niet geoperationaliseerd naar effect-, kwaliteits- en prestatieindicatoren en/of criteria waarmee de voortgang en ontwikkeling van het sociaal domein gevolgd kan worden.
2 De visie op het sociaal domein heeft Arnhem nog niet bijgesteld, onder meer omdat pas relatief recent besef ontstaat dat de financiële middelen ook in de toekomst ontoereikend zullen zijn. Hierin is Arnhem niet uniek: veel gemeenten gingen -en gaan- uit van een tijdelijke boeggolf. Zeker in de afrondende fase van het visitatietraject lijkt politiek-bestuurlijk meer ruimte te bestaan om fundamentele vragen over het sociaal domein te stellen.
3 Als gevolg van deze visie heeft geen vertaling plaatsgevonden naar de verschillende subdomeinen van het sociaal domein en is sprake van inconsistentie tussen enerzijds de visie en anderzijds de uitwerkingen die wel hebben plaatsgevonden.
   1 De perspectiefnota bestaat uit losse hoofdstukken voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein (Jeugd/Wmo, participatie) en bevat geen integrale visie over de gebiedsgerichte lijn die is ingezet om meer vanuit de wijk te organiseren.
   2 De gesprekken over de beheersbaarheid zijn vooral gericht op de korte termijn. Gesprek over structurele oplossingen op de langere termijn wordt nog niet gevoerd.
   3 In de perspectiefnota zijn 10 bewegingen opgenomen op basis van inhoudelijke en procesmatige doelen en uitgangspunten, zoals 'van tweedeling naar kansengelijkheid' en 'van sturen op input naar sturen op impact'. De opgenomen maatregelen zijn gericht op korte en lange termijn maar zijn niet geoperationaliseerd en verbonden aan de visie.
   4 In de perspectiefnota zijn diverse inhoudelijke en procesmatige doelen en uitgangspunten geformuleerd, maar geen financiële doelen. De financiële samenvatting gaat nog uit van een cumulatief tekort dat met de algemene reserve verrekend kan worden.

Monitoring

4 De kwaliteit van de data heeft de aandacht maar is vooralsnog beperkt.
   1 De kwaliteit van de data afkomstig uit de financiële administratie is beperkt als gevolg van het hanteren van de wettelijke mogelijkheid om tot 5 jaar na dato declaraties van zorgaanbieders te verwerken.
   2 De kwaliteit van de data uit het berichtenverkeer is beperkt. Start- en stopberichten of melding over de op- en/of afschaling van zorg lijken niet goed bijgehouden te worden. Ook lijkt de verbinding tussen zorg en indicatie niet goed navolgbaar. Als gevolg hiervan kan niet nagegaan worden of de ingediende factuur overeenkomt met de geleverde zorg. (voorbeeld: stel dat 10 behandelingen zijn voorgeschreven, maar tussentijds is besloten dat 4 behandelingen afdoende zijn, dan kan de gemeente een factuur ontvangen voor 4 behandelingen en niet weten of dit de eindfactuur betreft. In theorie kan de aanbieder nog 6 behandelingen factureren terwijl deze niet zijn gerealiseerd.)
   3 Aanvullende data (naast de data uit de financiële administratie en het berichtenverkeer) zijn er vrijwel niet i.v.m. de keuze om de administratieve lasten zo laag mogelijk te houden.

5 De huidige monitor is in ontwikkeling maar geeft vooralsnog beperkt inzicht in de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en het ontbreekt aan nadere duiding van deze ontwikkelingen.
   1 In de raadsbrief eind 2018 is de wens geuit om eerder en beter te weten wat er gebeurt om eerder en doelgerichter in te kunnen grijpen in de ontwikkeling in de zorgkosten. In 2019 is het proces in gang gezet om de monitoring aan te scherpen.
   2 In de maandrapportages zijn enkel cijfermatige gegevens opgenomen die betrekking hebben op de ontwikkelingen in het zorggebruik, de financiën en de in- en uitstroom. Gezien de kwaliteit van de data (zie ook bevinding 4) is het waarheidsgehalte van de rapportages beperkt.
   3 In de monitoring ontbreekt momenteel duiding van de cijfers. Zo is de stijging van begeleiding bij beschermd thuis herkend maar is niet duidelijk wat de oorzaken hiervan zijn (en ook niet of dit cf. de visie gewenst is).
   4 Vooralsnog is geen grondige analyse gemaakt van de ontwikkelingen in de zorg. Ambtelijke pogingen hiertoe, in antwoord op de raadsbrief eind 2018, zijn nog niet geland in een gestructureerde aanpak voor een analyse.

Toegang

6 De toegang in Arnhem wordt, mede door de inzet van de sociale wijkteams, (te) goed gevonden en wordt door de inwoners hoog gewaardeerd.
   1 In de helft van de verwijzingen naar jeugdhulp is sprake van verwijzingen door een andere verwijzer dan de gemeente (sociale wijkteams).
   2 Nu zijn meer partijen dan vroeger actief als toegang, waarbij vooral de sociale wijkteams de drempel naar hulp en ondersteuning hebben verlaagd.
   3 De sociale wijkteams hebben 20% van de inwoners van Arnhem in beeld. Dit is in vergelijk met andere gemeenten zeer hoog.
   4 Op vrijwel alle onderdelen van het sociaal domein (met name in de zorgverlening) geeft de gemeente Arnhem meer uit dan vergelijkbare gemeenten of het Nederlandse gemiddelde.
   5 Inwoners geven aan sterk tevreden te zijn over de hulp en ondersteuning die ze via de sociale wijkteams ontvangen.
7 De sociale wijkteams hebben een uitgebreide verantwoordelijkheid die op verschillende onderdelen niet adequaat kan worden ingevuld mede als gevolg van een hoge ervaren werkdruk.
   1 De sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor het zelf leveren van laagdrempelige ondersteuning en begeleiding. In de praktijk lijkt hier echter geen tijd voor te zijn en worden ook dergelijke taken belegd bij derden.
   2 De sociale wijkteams hebben budgetverantwoordelijkheid voor de eigen wijk. Tot voor kort bestond geen inzicht in de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen in het sociaal domein (zowel op gemeentelijk- als wijkniveau) en het nu bestaande inzicht is vooralsnog beperkt (zie ook bevinding 4 en 5). De invulling van deze verantwoordelijkheid is daarom vooralsnog niet mogelijk.
   3 De gemeente vindt dat de samenwerking tussen sociale wijkteams en andere verwijzers jeugdzorg (huisartsen/gecertificeerde instellingen) intensiever en beter moet, zodat alle verwijzers met een meer integrale en brede blik gaan kijken naar de noodzakelijke zorg en ondersteuning.
   4 De sociale wijkteams ervaren een hoge werkdruk.
8 De sturing van de gemeente op de toegang en in het bijzonder op de sociale wijkteams, is beperkt en wordt als niet gewenst ervaren door de politiek (ruimte voor de professionals).
   1 De gemeente hanteert als uitgangspunt dat afwegingen over de inzet en toewijzing van zorg het exclusieve domein van de professional is. Waarbij als enige leidraad is meegegeven: ‘doen wat nodig is’.
   2 De gemeente stuurt niet op de eenduidigheid van inzet van zorg en ondersteuning en daarmee op de rechtmatigheid van inzet.
   3 Gemeente Arnhem zet, door middel van het onderlinge gesprek, in op een verbetering van de samenwerking tussen de sociale wijkteams en overige verwijzers. Dit heeft echter vooralsnog niet tot resultaat geleid.
   4 Gemeente, huisartsen en gecertificeerde instellingen hebben gesprekken over de inzet van zorg. De gemeente geeft aan dat de overige verwijzers doen wat zij nodig achten (of wat door de rechterlijke macht is aangewezen nodig te zijn).

5 De gemeente en de stichting van de sociale wijkteams bespreken geregeld de ontwikkelingen van de inzet van zorg. Zo is een verkenning gestart om de welzijnsopdracht te herijken en te bekijken hoe welzijn het voorveld kan versterken in relatie tot de sociale wijkteams.
6 De gemeente voert gesprekken over de kostenontwikkelingen (zie ook bevinding 6) met als doel het kostenbewustzijn bij de sociale wijkteams te vergroten (onderdeel van de budgetverantwoordelijkheid).

Inkoop en Bekostiging

9 De gekozen inkoopstrategie in combinatie met het bekostigingsmodel bemoeilijken monitoring en sturing.
1 De toegepaste 'open-house' inkoopmethodiek heeft geleid tot ruim 600 gecontracteerde aanbieders.
2 Een belangrijk deel van de gecontracteerde aanbieders voert nauwelijks tot geen werkzaamheden uit binnen het Arnhemse sociaal domein.
3 De keuze voor een PxQ-financiering zonder budgetplafonds vraagt een strakke sturing aan de voorkant en monitoring van de ontwikkelingen. Hiervan is vooralsnog geen sprake (zie ook bevinding 8)
4 De benodigde capaciteit voor de sturing hangt nauw samen met de omvang van de groep die bijgestuurd moet worden. Een 'open-house' constructie vraagt zodoende meer van de 'backoffice' (administratie, contractbeheer, monitoring) dan bij een gelimiteerd aantal aanbieders.

10 In Arnhem is geen sprake van een heldere visie op de sturing van zorgaanbieders. Als gevolg daarvan is de bestaande sturing gefragmenteerd, onsamenhangend en niet consequent.
1 De gemeente voert met de 10 grootste aanbieders regelmatig gesprekken over de voortgang van de gewenste bewegingen in de transformatie en over de beheersing van de kosten. De insteek van deze gesprekken is de kwaliteit van de producten. De financiële kwaliteit en de kwantiteit (bijvoorbeeld onverwachte stijging) zijn geen toetssteen.
2 Voor het doelgroepenvervoer is een bonus-malussysteem ingevoerd.

Bijlage IV Gesprekspartners Gemeente Arnhem

De heer Frank Brink: adviseur Wmo (data)
De heer Gerard Fidder: bestuursadviseur Wmo
Mevrouw Claudia Glöckner: business controller
De heer Ronald Kluskens: bestuursadviseur Participatie
Mevrouw Mathilde van der Kooij: business controller, financieel strategisch beleid
Mevrouw Ellen Krabbenborg: programmamanager Jeugd en Wmo
De heer Roel Lauwerier: bestuursadviseur Welzijn a.i.
Mevrouw Mirjam Molenaar: programmamanager Participatie
De heer Hans Niemeijer: business controller, financieel strategisch beleid
De heer Michiel Noordanus: bestuursadviseur Jeugd
De heer Ronald Paping: wethouder (o.a. Financiën)
De heer Hans de Vroome: wethouder (o.a. Jeugd/Jeugdzorg en Onderwijs)
De heer Rob Wuijtswinkel: gemeentesecretaris
De heer Roeland van der Zee: wethouder (o.a. Wmo)
Mevrouw Marieke Zeilstra: programmamanager voorliggend veld (maatschappelijke ontwikkeling)

Bijlage V Reactie gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein
t.a.v. Marjanne Sint
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Datum : 3 maart 2020
Zaaknummer : 444308
Contactpersoon : Marieke Zeilstra
Telefoonnummer : 026 - 377 40 51

Onderwerp: Reactie op adviesrapport visitatiecommissie

Geachte leden van de visitatiecommissie, geachte mevrouw Sint,

Wij vroegen uw commissie ons te visiteren op het sociaal domein. Onlangs bespraken we uw bevindingen. We willen de visitatiecommissie en haar adviseurs bedanken voor de stevige en constructieve gesprekken en het heldere rapport en aanbevelingen. Wij gaan het traject benutten om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociaal domein.

Uw constateringen
Het college herkent het beeld dat de visitatiecommissie bij haar analyse schetst van Arnhem. Al lange tijd kennen we grote maatschappelijke opgaven zoals armoede en schulden, een groot aantal bijstandsgerechtigden, jongeren die uitvallen, opvoed- en opgroeiproblemen, wijken met overlast en onveiligheid. De analyse van de visitatiecommissie bekrachtigt hoe urgent de opgave op het sociaal domein in Arnhem is.

De opgave waarvoor wij enkele jaren geleden gesteld zijn, is in de volledige breedte een stuk complexer gebleken dan van tevoren voorzien. Ook constateert u dat het voor Arnhem tijd is, om vijf jaar na de ingang van de decentralisaties, de Arnhemse visie in samenhang te actualiseren en consequent door te vertalen naar uitvoering. Beheersbaarheid van het sociale domein is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Arnhem is niet uniek, veel gemeenten kampen met grote tekorten en hebben te maken met gebrek aan grip op het sociaal domein. Dit ontslaat ons echter niet van de verantwoordelijkheid die we hebben. Wij gaan in Arnhem voor een duurzaam sociaal domein dat solide is, waarin de Arnhemmers centraal staan en dat financieel houdbaar is.

Hoe gaan we verder
De aanbevelingen van de visitatiecommissie geven ons direct handvatten om mee aan de slag te gaan. En inmiddels zetten we ook op een aantal onderwerpen stappen. Wij informeerden onze raad hier onlangs over. We zetten in op maatregelen op de korte termijn.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Maar we gaan ook aan het werk met een aangepaste overall koers op het sociaal domein. Dit is noodzakelijk, zo realiseren wij ons. Dit tweede spoor vraagt een lange adem. Hoezeer wij ook willen, (financieel) resultaat zal niet altijd direct optreden. Ook vraagt het tweede spoor goede gesprekken met onze raad en met vele partners in de stad. Wij gaan dit proces met vertrouwen in.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

april 2020

vng.nl

Aan de gemeenteraad

Datum : 16 juni 2020
Zaaknummer : 432266
Contactpersoon : Ellen Krabbenborg
Telefoonnummer : 026 377 4628

Onderwerp: gewijzigde prognose tekort jeugdzorg

Geachte voorzitter en leden,

Graag informeren wij u over actuele ontwikkelingen in de jeugdzorg die leiden tot een gewijzigde prognose van de tekorten. Het verwachte tekort op de jeugdzorg is bijgesteld naar € 6,2 miljoen voor 2020 en verder.

Inleiding
In de raadsbrief 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' van 7 januari jl. en in de perspectiefnota spreken we over een geprognosticeerd tekort op de jeugdzorg van € 10,2 miljoen voor 2020 en verder. Op basis van actuele informatie kan deze prognose positief bijgesteld worden. Met deze raadsbrief informeren wij u over de nieuwe ontwikkelingen.

Vanaf december lichte daling in toegekende jeugdzorg en kosten
Het voorspelde tekort van € 10,2 miljoen is gebaseerd op de cijfers die in november 2019 bekend waren. Inmiddels zijn de cijfers van december 2019 tot en met februari 2020 beschikbaar. Deze cijfers laten een lichte daling van het aantal cliënten en de aan hen toegekende zorg zien ten opzichte van het jaar daarvoor. Vanaf december 2019 doet zich de eerste daling voor. Vervolgens zien we dat de daling in de eerste maanden van 2020 doorzet. Enige voorzichtigheid is hierbij op zijn plaats; we hebben nog niet alle declaraties binnen (10-15% ontbreekt nog) en ook de effecten van de coronacrisis zijn nog onzeker. Het vraagt meer tijd en meer onderzoek om de effecten van corona in beeld te brengen. Daar werken wij de komende weken verder aan. Naast een daling van de toegekende zorg zien we ook dat de kosten voor jeugdzorg iets dalen, dit ondanks een indexering van 3,18% per 1 januari. Samen met de daling van het aantal cliënten zorgt dit voor een herziening van de prognose.

Nieuwe financiële prognose: nadeel van € 6,2 miljoen
Als we een prognose maken van de kosten jeugdzorg die rekening houdt met de trends in zowel declaraties als toewijzingen én seizoensinvloeden komen we uit op een bedrag van € 43,4 miljoen. Als we daarnaast nog rekening houden met een incidenteel negatief effect die de coronamaatregelen hebben op de declaraties, komen we uit op ca € 44,4 miljoen aan kosten. In de begroting is uitgegaan

van een bedrag van € 38,2 miljoen. De nieuwe prognose komt daarmee uit op een nadeel van € 6,2 miljoen. Dit is aanzienlijk lager dan de € 10,2 miljoen die we eerder als nadeel geprognosticeerd hadden en waar we bij de perspectiefnota vanuit zijn gegaan

Doorgaan op de ingeslagen weg

Voor de daling in de toegekende jeugdzorg hebben we twee verklaringen.

1. De groeiende vraag was deels een 'inhaalslag' die niet volledig structureel van karakter is. De groei vlakt af; de facto zien we de eerder voorspelde afvlakking vertraagd optreden
2. Er is meer sturing op toewijzing en kwaliteit in het veld en er wordt kritischer gekeken naar de noodzaak van zorg

Om het resterende voorspelde tekort van € 6,2 miljoen ten opzichte van de begroting in te lopen, vinden wij het belangrijk om de voorstellen tot maatregelen jeugdzorg uit de TaskForce rapportage te handhaven. Hierdoor kunnen we het beroep op de algemene middelen zo beperkt mogelijk houden. Ondanks deze meevaller is er dus geen reden om af te zien van deze verantwoorde maatregelen, ook omdat we het tekort structureel moeten terugbrengen. Dat vraagt om doorgaan op de ingeslagen weg en kiezen voor uitwerking van de voorstellen in de jeugdzorg. Alleen zo slagen wij erin om ook op de lange termijn kwalitatief goede zorg beschikbaar te houden voor al die jongeren en gezinnen in Arnhem die deze zorg nodig hebben

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 03 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg'

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Dobbe (SP), Verheij (PVV), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Eliëns (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA).

Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Insprekers
Ingesproken is door mevrouw Charlotte Wolf Bohncke (psychomotorisch therapeut), mevrouw Wendy van de Kamp (persoonlijke titel), mevrouw Sabine Gobardhan (voorzitter vereniging vrijgevestigde Kinder- en Jeugdpraktijken regio Arnhem) Joyce en Teun Roozeboom (persoonlijke titel).

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over (een onderdeel van) het voorstel weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord.
De beschikbare vergadertijd was niet voldoende om de alle insprekers te horen.

Ontvangen inspraakbijdragen worden aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat deze informatieve behandeling niet is afgerond. De behandeling van het raadsvoorstel zal worden voortgezet met het inspreken, een informatieve/meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

L.R. Manders

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 10 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg'

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Çetintaş (SP), Hutten (CDA), Maref (VVD), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Loor (D66), Nede (ChristenUnie), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Van Butselaar (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Coenders (GroenLinks), Greving (PvdA), Verheij (PVV).

Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Paping (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Insprekers
Tijdens de eerste informatieve bespreking op 3 juni 2020 zijn niet alle insprekers aan de beurt gekomen. Diegene die niet hebben kunnen inspreken zijn opnieuw uitgenodigd om vanavond te komen inspreken.
Ingesproken is door mevrouw Veldkamp (op persoonlijke titel, psychomotorisch therapeut), mevrouw Mollema (persoonlijke titel), mevrouw Taffari (op persoonlijke titel, speltherapeut).
Mevrouw Eisen kon geen gebruik maken van het inspreekrecht in verband met ziekte, haar bijdrage is als schriftelijke bijdrage aan de stukken toegevoegd.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over (een onderdeel van) het voorstel weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord.

Ontvangen inspraakbijdragen worden aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de informatieve behandeling is afgerond. De behandeling van het raadsvoorstel zal worden voortgezet met een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

L.R. Manders

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 24 juni 2020

Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg

Zaaknummer:	439645
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Greving (PvdA), Pape (VVD), Van Butselaar (Arnhem Centraal), Dobbe (SP), Nede (ChristenUnie), Eliëns (PvdD), Loor (D66), Hutten(CDA) en Coenders (GroenLinks)
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij, DENK/Verenigd Arnhem en PVV waren niet vertegenwoordigd tijdens de beraadslaging.
Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Veel fracties hebben vragen bij de volgordelijkheid; het bespreken en nemen van maatregelen zonder onderliggende visie. Er zijn vragen gesteld over de toewijzing, financiering en verzekering van vaktherapie. Er is gesproken over bij de samenhang c.q. integraliteit van de visie op jeugd en de visie op het sociaal domein. De fractie van Arnhem Centraal heeft gevraagd naar de uitvoering van de aangenomen motie "Integrale visie op jeugd in Arnhem: de Arnhemse aanpak" (19M102).
De portefeuillehouder benadrukt de samenhang en integraliteit tussen de visie op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg). De portefeuillehouder geeft aan nog niet te weten of de visie op jeugd(zorg) en separaat stuk wordt of dat deze verdisconteerd wordt in de visie op het sociaal domein.

De fractie van het CDA kondigt een motie/amendement aan waarin zij het college de opdracht geeft om een visie op jeugd te maken en hierin in het 'wat' te formuleren.
De fractie van de PvdA kondigt een amendement aan met de strekking om het besluit ten aanzien van enkele maatregelen door te schuiven bij de behandeling van de visie op jeugd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal op 1 juli 2020 in combinatie met de behandeling van de aangekondigde wijzigingsvoorstellen (M2) worden voortgezet.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D. Becker

Titel/onderwerp: **Perspectiefnota 2021-2024**

Raadsadviseur: K. Vons Telefoonnr: 3774087 katinka.vons@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Mw. N. Bouwman
Portefeuillehouder:	Paping, Marcouch, Bouwkamp, Louwers, Van der Zee, De Vroome en Van Dellen	Telefoonnr:	3774629
		E-mailadres:	natasja.bouwman@arnhem.nl
Doel activiteit	**Meningsvormend 1 Perspectiefnota 2021-2024 m.b.t. Portefeuille wethouder Van Dellen;** Economische zaken/Acquisitie, Sport, Publieke dienstverlening, Automatisering, Personeel en Organisatie, Bedrijfsvoering, Communicatie en Project Kleefse Waard. **Meningsvormend 1 Perspectiefnota 2021-2024 m.b.t. Portefeuille burgemeester Marcouch**; Openbare orde en veiligheid, Veiligheidshuis, Regionale samenwerking, Externe relaties, Integritiet, Lobby, G32 Algemeen bestuur en Herdenken		
Toelichting	**Het raadsvoorstel** Het college heeft ervoor gekozen om in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren. De ontwikkelingen zijn samengebracht op de thema's uit het coalitieakkoord en voorgaande Perspectiefnota's: - Meedoen in een socialer Arnhem - Wonen in een duurzamer Arnhem - Genieten van een nog mooier Arnhem - Open en verantwoord besturen **Financiën** De Perspectiefnota laat na verwerking van de Autonome ontwikkelingen, uitvoering van moties en van de urgente knelpunten een totaalbeeld zien dat vanaf 2020 positief en zonder taakstellingen is. Deze reeks wordt vooralsnog gereserveerd om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor gemeenschappelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. **Impactanalyse gevolgen coronacrisis op gemeentelijk beleid en financiën** De Perspectiefnota bevat een bijlage: Impactanalyse gevolgen coronacrisis. Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van de verkenning is, dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder ander betrekking op de feitelijke financiële impact op de gemeentelijke begroting, de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers, instellingen en bedrijven, de financiële gevolgen van maatregelen na de crisis op het gebied van zorg, gezondheid, armoede, inkomensondersteuning en participatie. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. **Informatie van het college m.b.t. Perspectiefnota** Indien er nieuwe informatie vanuit het college richting raad komt zal dit gedurende het politieke proces bij de stukken geplaatst worden. In de Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis" van 22 mei jl. staat over de aard en het moment waarop de informatie naar		

	de raad komt meer te lezen. De raadsbrief is bij de stukken geplaatst. **Advies Agendacommissie** De Agendacommissie heeft op 3 juni 2020 de notitie vervolgproces Perspectiefnota vastgesteld. Deze notitie behandelt het vervolg van de planning en procedure van de Perspectiefnota 2021-2024. Deze notitie is bij de stukken gevoegd. **Turap-1 2020** De raadsbrief Turap-1 2020 zal bij de vergadering van de Perspectiefnota betrokken worden. Deze is bij de stukken gevoegd. **Proces tot nu toe** Een aantal onderdelen van het politieke proces is reeds afgesloten of in de steigers gezet. 1. Zo is de periode van technische vragen en antwoorden afgerond en heeft de mondelinge technische briefing door ambtenaren plaatsgevonden. 2. Het inspreekmoment van de stad", is op woensdag 10 juni geweest in de Raadszaal en Landgoedfestival. Het resultaat van beide vergaderingen kunt u lezen in het behandelresultaat, dat evenals de teksten van de 22 insprekers is bijgevoegd. **Vervolg proces** 3. De M1 fase schriftelijk is gewijzigd in een fysieke meningsvorming 1 deze zal plaatsvinden op woensdag 17 juni en 24 juni. 4. De M2 zal op woensdag 1 juli plaatsvinden 5. Woensdag 8 juli zal de besluitvormende raadsbehandeling zijn. Voor details verwijs ik u naar de bijgevoegde notitie "Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024".
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronden M1 fase Perspectiefnota m.b.t. portefeuille Van Dellen en portefeuille Marcouch.
Spreekrecht publiek	Nee, heeft plaatsgevonden op 10 juni.
Behandeladvies	Het betreft een meningsvormende behandeling (M1) van de Perspectiefnota en vindt separaat in twee raadskamers, geordend per portefeuille plaats. Bij deze behandeling zal de orde van de vergadering iets afwijken van de gangbare M1 fase die vanaf 15 januari gangbaar was. Omdat het over een voorstel gaat dat alle portefeuilles raakt hoeft er in de raadskamers afzonderlijk geen eerste oordeel over de Perspectiefnota worden uitgesproken. Ook hoeft niet aan de orde te komen of men moties zal gaan indienen, want het is bekend dat dit zal gaan gebeuren. Het ligt in de rede deze M1 fase dan iets meer (politiek) vraaggericht zal zijn. *1. Discussie in vrije vergaderorde* Woordvoerders en portefeuillehouder discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden en toezeggingen worden gedaan. Interrupties zijn toegestaan. *2. Afronding in een korte ronde* De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. *3. Conclusie voorzitter raadskamer* De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel.
Bijlagen	

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2021-2024
Aanbiedingsbrief
Perspectiefnota 2021-2024
Bijlage bij Perspectiefnota: Impactanalyse gevolgen coronacrisis

Raadsbrief Turap-1 2020
Notitie Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024 (agendacommissie 3 juni)
Bundel technische vragen en antwoorden
Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis" 22-5-2020
Raadsbrief "Arnhemse aanpak: de weg vooruit" 2-6-2020
Raadsbrief "Coronadashboard"10-6-2020
6 Schriftelijke reacties inwoners Arnhem en 10 Korte berichten n.a.v. facebookbericht Ahmed Marcouch
Lijst insprekers en teksten insprekers 10 juni
Aangekondigd amendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (ChristenUnie)
Aangekondigd plan "Arnhemscoronanoodplan" (SP)
Behandelresultaat 10 juni

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Perspectiefnota 2021-2024
Amendement van het lid	Daniël Becker - ChristenUnie
Titel Amendement	Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen
Nummer Zaaknummer	**20A55** 462487

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Besluit 1 van het raadsvoorstel:
Besluit 1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

Te wijzigen in:
besluit: 1. De voorliggende perspectiefnota 2021 – 2024 ter kennisgeving aan te nemen.

Toelichting
De Corona pandemie brengt grote financiële onzekerheden met zich mee die bij het vaststellen van deze perspectiefnota nog geheel onduidelijk zijn.

Daniël Becker - ChristenUnie

Datum : Woensdag 22 juni 2020

Aan : Gemeenteraad

Van : Ronald Paping

Betreft : Afdoen toezegging onderbouwing onttrekking reserves Perspectiefnota 2021

Aanleiding

De gemeenteraad heeft gevraagd om een verdere onderbouwing van de middelen die vrijvallen uit de bestemmingsreserves na de actualisering.

Toelichting

In de onderstaande tabel is weergegeven welke middelen uit de reserves kunnen vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Tabel 1 *(Tevens opgenomen in Bundel technische vragen Perspectiefnota 2021)*

Bestemmingsreserves *(bedragen x € 1.000)*	**Totaal**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrijfsvoering	2.173		821	749	453	150
Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	711	711				
Stimulering woningbouw	300	300				
Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	290	290				
Pakketmaatregelen WMO	23	23				
Subtotaal	3.497					
Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg	310	310				
Totaal	**3.807**	**1.634**	**821**	**749**	**453**	**150**

Bedrijfsvoering

Uit een analyse op hoofdlijnen blijkt dat in de bestemmingsreserve (BR) Bedrijfsvoering meer middelen zijn gereserveerd dan noodzakelijk voor het opvangen van voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering. Dit heeft tot de conclusie geleid dat in ieder geval de kosten van de ontwikkeling van burgerzaken vanuit deze reserve gedekt kunnen worden en daarnaast vanaf 2021 jaarlijks € 150 duizend vrij kan vallen. In de aanloop naar de Begroting 2021 wordt het bestedingsplan onder deze reserve volledig geactualiseerd en zal een voorstel gedaan worden hoe de toevoegingen en onttrekkingen aan deze reserve daarmee in overeenstemming gebracht kunnen worden.

Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop

Geanalyseerd is hoeveel middelen vanuit de Jaarrekening 2019 en de september- en decembercirculaires van het Gemeentefonds in 2020 beschikbaar moeten komen uit deze reserve. Dit wordt verwerkt is Verzamelbesluit 2. Het restant uit deze reserve heeft geen concrete bestemming en kan daarmee vrijvallen.

Stimulering woningbouw

In samenhang met de BR Volkshuisvesting is gekeken welke middelen in de actuele bestedingsplannen bij deze reserves een bestemming hebben gekregen of (na instemming door de raad) een bestemming

gaan krijgen. Hieruit blijkt dat voor € 300 duizend geen concreet bestedingsplan ligt waarmee deze kan vrijvallen ten gunste dan de algemene middelen.

Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang
Het doel van deze reserve om de kwaliteit van toezicht en handhaving in de kinderopvang te kunnen continueren en waar nodig ook op een andere wijze te gaan organiseren is vrijwel voltooid. Hiermee kan het grootste deel van het saldo binnen deze reserve vrijvallen. Van het resterende deel € 100 duizend wordt in de aanloop naar de Begroting 2021 geanalyseerd of deze nodig is binnen het doel van deze reserve.

Pakketmaatregelen Wmo
De doelen waarvoor deze reserve is opgericht zijn voltooid. Het resterende saldo van € 23 duizend kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen waarna de reserve kan worden opgeheven.

Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg
Een analyse op hoofdlijnen leert dat binnen de bestemmingsreserves voor Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg minimaal € 310 duizend geen bestedingsplan kent. Daarmee kan in ieder geval dit bedrag beschikbaar worden gesteld voor de algemene middelen. In de aanloop naar de Begroting 2021 wordt dit verder geanalyseerd en wordt concreet gemaakt uit welke reserves binnen dit domein middelen kunnen vrijvallen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 462487

Onderwerp: Perspectiefnota 2021-2024

Voorstel

1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

Inleiding

Wij hebben een Perspectiefnota gemaakt waarin inhoud en financiën samenkomen. We nemen de autonome ontwikkelingen (loon-, prijs- en volume effecten), moties en urgente knelpunten (waar al bestuurlijke afspraken onder liggen) in de Perspectiefnota op. We kiezen er bewust voor om nu, in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren.
De ontwikkelingen zijn samengebracht op de thema's uit het coalitieakkoord en voorgaande Perspectiefnota's:

- Meedoen in een socialer Arnhem
- Wonen in een duurzamer Arnhem
- Genieten van een nog mooier Arnhem
- Open en verantwoord besturen.

De coronacrisis heeft inmiddels veel impact op Arnhem en de Arnhemmers. We weten niet hoelang deze gezondheidscrisis nog gaat duren en we weten ook niet welke consequenties deze zal hebben op onze samenleving. Overheden doen er alles aan om de crisis te beheersen en maatregelen te nemen om te voorkomen dat onze samenleving ontwricht raakt. In deze bijzondere context hebben wij de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de crisis, moeten we de stad ook nu draaiende houden en ons voorbereiden op de periode waarin we de samenleving weer wat meer normaliseert.

Gelet op de onzekerheden hebben we besloten te komen tot een Perspectiefnota waarin we ons bewust beperken tot dat wat op dit moment nodig is. We zetten in op zoveel mogelijk continueren van het bestaande beleid. Ondanks de vele onzekerheden rondom de coronacrisis en de impact op de inwoners, bedrijven en (culturele) instellingen, hebben we echter ook de verantwoordelijkheid om verder te kijken. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad.
In de Perspectiefnota is per thema een doorkijk gegeven van de impact van de coronacrisis en in de wijze waarop we daarmee om willen gaan. Het financieel meerjarenbeeld laat een structureel positieve reeks zien, die vooralsnog gereserveerd wordt om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp-Begroting 2021-2024.

Argumenten

1.1 Perspectiefnota zonder omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen

De coronacrisis is in volle gang. De precieze impact daarvan is nog niet bekend. Daarom bieden we een beleidsneutrale Perspectiefnota aan, zonder omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen. Op dit moment ligt de focus op de bestrijding van de crisis. Tegelijkertijd houden we de stad draaiende en bereiden we ons voor op de periode dat de samenleving weer wat normaliseert.

1.2 Noodzakelijke actualisatie begrotingskader

Om de stad draaiende te houden en ons voor te bereiden, zijn in de Perspectiefnota autonome ontwikkelingen, moties en urgente knelpunten opgenomen en wordt in de komende periode een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Impact coronacrisis op gemeentelijk beleid en financiën

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is, dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact op onze begroting, de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers, instellingen en bedrijven, de financiële gevolgen van maatregelen na de crisis op het gebied van zorg, gezondheid, armoede, inkomensondersteuning en participatie. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd.

Financiën

De Perspectiefnota 2021-2014 laat na verwerking van de autonome ontwikkelingen, uitvoering van moties en van urgente knelpunten een totaalbeeld zien dat vanaf 2022 positief en zonder taakstellingen is. Deze reeks wordt vooralsnog gereserveerd om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting.

De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze Perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. In de komende periode wordt in aanloop naar de Begroting 2021-2024 vanzelfsprekend het risicoprofiel geactualiseerd.

Uitvoering

De wijze waarop uw raad de Perspectiefnota behandelt, is nog niet bekend. De uiteindelijke besluitvorming van uw raad over de Perspectiefnota wordt als input verwerkt in de ontwerp-Begroting 2021-2024, die uw raad eind september 2020 wordt aangeboden. Dit natuurlijk afhankelijk van het uiteindelijke verloop van de coronacrisis. Tussentijds blijft uw raad geïnformeerd worden over de voortgang en actuele ontwikkelingen.
Wanneer we de (financiële) effecten van het coronavirus in de komende maanden nog scherper in beeld krijgen, streven we ernaar om de consequenties en oplossingen in de aankomende Begroting te laten landen. De financiële effecten worden, zodra hier meer zekerheid over is, in Turap-2 verwerkt voor wat betreft het boekjaar 2020.

Om uitvoering te geven aan de ingezette lijn en de Begroting voor te bereiden is het noodzakelijk de verschillende sporen en de afstemming daartussen goed te organiseren. Naast het gemeentelijk crisisteam dat zich richt op de acute crisisbeheersing, zijn de Financiële Impact Commissie (FIC) en het team Arnhems BeleidsConsequenties (ABC) actief met het in beeld brengen van de financiële en beleidsmatige consequenties van de crisis. Het ingezette strategisch proces ter voorbereiding op de Perspectiefnota zetten we door in aanloop naar de Begroting om de crisisbeheersing, de financiële en de beleidsmatige impact samen te brengen en af te stemmen.

Communicatie

Met de afdeling communicatie wordt een kort persbericht opgesteld ten behoeve van de externe publicatie van de Perspectiefnota 2021-2024. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Aanbiedingsbrief
- Perspectiefnota 2021-2024
- Bijlage bij Perspectiefnota: Impactanalyse gevolgen coronacrisis

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	462487

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 april 2020, nummer: 462487;

gelet op artikel 190 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 28 april 2020
Zaaknummer	: 462487
Contactpersoon	: Marc Paats
Telefoonnummer	: 06 57071870

Onderwerp: Aanbiedingsbrief Perspectiefnota 2021-2024

Geachte voorzitter en leden,

De coronacrisis heeft veel impact op Arnhem en de Arnhemmers. Het leven en werken is fundamenteel veranderd. We proberen zoveel mogelijk thuis te blijven en mensen in vitale beroepen werken in deze periode in de frontlinie. We zien verlaten winkelstraten en bedrijventerreinen. De parken in onze stad, die anders het bruisend hart vormen, zijn stil. Onze uitgaansgebieden en culturele instellingen zijn verlaten. We zien een stad voor ons die we niet herkennen en ook niet willen zijn. Achter de stilte in de stad zijn ondernemers hard aan het werk hun bedrijf overeind te houden. Vele sectoren worden hard getroffen en we weten nog niet waar het eindigt. Bedrijven en instellingen bereiden zich voor zover als mogelijk voor op de situatie waarin de samenleving weer iets meer normaliseert. Maar ondertussen zien we mensen werkloos worden, en ZZP'ers en kleine middenstanders die hun inkomen plots fors zien dalen.

We zien dat de scholen alles op alles zetten om de leerlingen van adequaat onderwijs te voorzien. De ouders van de leerlingen ondersteunen de kinderen bij het thuisonderwijs, werken thuis en proberen het huishouden draaiende te houden. Het zijn ook zware tijden voor eenzame en kwetsbare mensen in onze stad. Maatschappelijke organisaties en particulieren doen alles wat in hun macht ligt er ook voor deze groepen te zijn. We maken ons ook zorgen over de veiligheid van mensen in de thuissituatie, zo zijn we extra alert op huiselijk geweld in gezinnen waarvan de leden al geruime periode dicht op elkaar zitten. Ondanks deze moeilijke periode zien we de veerkracht van onze samenleving waarin we zoveel mogelijk proberen het dagelijks leven doorgang te laten vinden en we omkijken naar elkaar.

In de recente geschiedenis van Nederland hebben we een tijd als deze nog nooit meegemaakt. We weten niet hoe lang deze gezondheids- en economische crisis nog gaat duren en we weten ook niet welke consequenties deze zal hebben op onze samenleving. Overheden doen er alles aan om de crisis te beheersen en maatregelen te nemen om te voorkomen dat onze samenleving ontwricht raakt.

In deze bijzondere context hebben wij de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de crisis en moeten we de stad ook nu gaande houden. Tegelijkertijd bereiden we ons voor op de periode waarin we als samenleving het normale leven weer enigszins kunnen oppakken.

Arnhem door de crisis heen helpen
Arnhem laat juist in deze tijden van crisis zien dat het een saamhorige stad is. Organisaties werken intensief samen en bundelen hun krachten. Mensen blijven, ondanks de fysieke afstand, met elkaar verbonden. Mensen kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar. Deze saamhorigheid willen we vasthouden en inzetten bij het gezamenlijk herstel.

Op de korte termijn blijven wij intensief werken aan het beheersen en beperken van de effecten van deze crisis. Daarover bent u in de afgelopen periode regelmatig met raadsbrieven geïnformeerd. Over de noodverordening die is afgekondigd en de afstemming met de ziekenhuizen in de regio. Over de opvang van daklozen en over maatregelen die we hebben genomen rondom onderwijs en opvang van kinderen. Maar ook regelingen voor ZZP'ers en informatievoorziening aan ondernemers en (culturele en sport) instellingen. Wij sluiten daarbij aan op het noodpakket voor banen en economie dat het Rijk heeft vastgesteld om de vitaliteit van de economie zo veel mogelijk te ondersteunen. Wij helpen inwoners, ondernemers en organisaties die daarvan gebruik willen maken.

Binnen de gemeente is een Finance Corona Team ingericht om de (financiële) consequenties voor de gemeentelijke organisatie inzichtelijk te maken en te beheersen. Bij de Perspectiefnota hebben wij het door het team opgestelde overzicht van nu voorziene risico's gevoegd. Om op langere termijn de financiële impact goed inzichtelijk te maken, hebben we een aparte projectadministratie ingericht. Daarnaast wordt continu door onze medewerkers in de gaten gehouden hoe mensen in de stad geraakt worden door de crisis en wat de beleidsmatige consequenties zijn van de coronavirus. Waar nodig en mogelijk wordt dan meteen actie ondernomen, bijvoorbeeld waar het gaat om de opvang van daklozen, huiselijk geweld en ondersteuning van de bedrijven en culturele instellingen. Om de beleidsmatige impact van de crisis inzichtelijk te maken en daarop te acteren, hebben wij het team Arnhemse BeleidsConsequenties ingesteld. Wij zullen u de komende periode nauwgezet blijven informeren over de ontwikkelingen, onze activiteiten en de genomen maatregelen.

Arnhem gaande houden
De gemeente Arnhem zet ook in op zoveel mogelijk de continuering van het bestaande beleid. Zo lopen aanbestedingen voor de zorg de komende maanden door. Op onderdelen passen we de werkwijze aan zodat we conform de coronamaatregelen veilig kunnen werken. We blijven investeren in de stad. Investeringen van de overheid scheppen werkgelegenheid na de crisis en we zorgen dat de stad aantrekkelijk blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Dat doen we in de openbare ruimte rondom de vergroening met bijvoorbeeld het bomenbeleid, we werken de visie op de Nieuwe haven verder uit en maken we voorstellen voor de aanpak Bethaniënstraat. Waar mogelijk blijven we inzetten op het doorgaan van woningbouwprojecten, zoals Schuytgraaf, Malburgen, Akzo, Coehoorn, Nieuwstraat en Stadsblokken-Meinerswijk. Maar denk ook aan de herijking van de welzijnsopdracht die we doorzetten. Juist nu moeten we zorgen voor een sterke sociale basis, door de gesubsidieerde inzet te richten op het bouwen en versterken van sociaalmaatschappelijke netwerken. We willen initiatieven

verbinden, krachten bundelen, versnippering voorkomen en voorzieningen in de stad behouden om mensen verder te helpen. Samen met de sociale wijkteams blijven we de zorg bieden die nodig is.

Arnhem voorbereiden op de toekomst
Wij hebben ondanks vele onzekerheden en onduidelijkheden een verantwoordelijkheid om verder te kijken. Arnhem staat op een stevig fundament. Een fundament dat bestaat onder meer uit onze inwoners, bedrijven, maatschappelijke, culturele en sportorganisaties. Wij voelen het als onze verantwoordelijkheid om door de coronacrisis heen te kijken en de stad perspectief te bieden op de tijd na deze crisis: Een saamhorige stad waarin het fijn wonen en goed ondernemen is, met zorg voor hen die dat nodig hebben. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad: een stad staat namelijk nooit helemaal stil. Er zijn nu eenmaal autonome ontwikkelingen en politieke en maatschappelijke vraagstukken waarover we keuzes moeten maken. Wij hebben een klein half jaar geleden een begroting vastgesteld waarin we onze ambities hebben neergelegd. Ook in deze periode werken wij, naast het bestrijden van de crisis, door aan het realiseren van die ambities. En natuurlijk is het duidelijk dat de financiële mogelijkheden beperkt zijn en dat die impact hebben op het bestaande en toekomstig beleid. Ook zonder de coronacrisis stond er al veel druk op onze begroting, de huidige situatie maakt dat onze financiële positie verder onder druk zal komen. Er komen echter forse steunmaatregelen vanuit het Rijk die ook ons gaan helpen. In deze fase zijn veel onduidelijkheden over welke steun en mate van steun waarop wij kunnen rekenen vanuit het Rijk en de Provincie. Daarnaast moeten we zelf ook maatregelen treffen om de financiële effecten van de crisis op te vangen.

Perspectiefnota 2021-2024
Met deze brief bieden we u een Perspectiefnota aan waarin we de autonome ontwikkelingen (loon-, prijs- en volume effecten), moties en onvermijdelijk beleid hebben opgenomen. We kiezen er voor om nu geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren..

Intussen bereiden we ons als bestuur van deze stad voor op de periode na deze crisis: wat heeft onze stad nodig om zich weer op te richten. Wij realiseren ons dat we hier gedurende de komende maanden continu op moeten monitoren en dat zullen we ook doen. We hebben een organisatie ingericht waarin we de (te verwachten) effecten continu verbinden aan mogelijke oplossingen voor de korte en middellange termijn. We volgen hierbij ook de uitgangspunten over de belangrijkste onzekerheden, zoals bijvoorbeeld het CPB die in scenario's heeft uitgewerkt.

Om ons voor te bereiden op onzekere tijden, werken we tevens aan een analyse en beoordeling van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. Het totaal gereserveerde bedrag in de bestemmingsreserves bedraagt rond de €120 miljoen. Als nut en noodzaak van deze reserveringen minimaal zijn, overwegen we deze middelen in de algemene reserve te storten als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen. We zullen u hierover de komende periode nader informeren.

De Perspectiefnota 2020-2024 geeft ons een kader dat helpt om te doen wat we nu moeten doen. De komende maanden werken wij aan een nieuw perspectief voor Arnhem. Dit perspectief bouwt voort op onze bestaande ambities, deze willen wij u presenteren in de Begroting 2020 - 2024. De voorbereiding hiervoor is in volle gang waarbij we een aantal belangrijke pijlers als maatstaf hanteren: bestaanszekerheid & welzijn, economische kracht, kansengelijkheid en toekomstbestendigheid. Dit doen wij op de Arnhemse wijze integraal, samen met de stad én gebiedsricht.

Afsluitend
Wij willen van deze mogelijkheid gebruikmaken om onze waardering uit te spreken voor de vele mensen die hard aan werken aan het bestrijding van de coronacrisis en het bieden van hulp: mensen in vitale beroepen, vrijwilligers, ondernemers en de mensen in onze eigen organisatie. Ze doen dit professioneel en vanuit hun hart. We hebben hier veel waardering voor.

Bij deze brief bieden wij u de Perspectiefnota 2020 – 2024 aan. Samen komen wij deze moeilijke periode door.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Perspectiefnota 2021-2024

Inhoud

Inleiding 3
Beleidsmatig perspectief 3
Meedoen in een socialer Arnhem 3
Wonen in een duurzamer Arnhem 4
Genieten van een nog mooier Arnhem 5
Open en verantwoord besturen 7
Financieel perspectief 8
Meedoen in een socialer Arnhem 8
Wonen in een duurzamer Arnhem 10
Genieten van een nog mooier Arnhem 12
Open en verantwoord besturen 14
Gevolgen financiële positie en impact coronacrisis 18

Inleiding

Deze Perspectiefnota bestaat uit twee delen. Beide delen zijn opgebouwd op basis van de vier thema's: Meedoen in een socialer Arnhem, Wonen in een duurzamer Arnhem, Genieten van een nog mooier Arnhem en Open & Verantwoord besturen. De gemeente Arnhem zet in op zoveel mogelijk continueren van het bestaande beleid. Ondanks de vele onzekerheden rondom de coronacrisis en de impact op de inwoners, bedrijven en (culturele) instellingen, hebben we echter ook de verantwoordelijkheid om verder te kijken. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad.

Arnhem wordt niet snel meer dezelfde stad als voor de coronamaatregelen. Zoveel is zeker. Over de daadwerkelijke effecten weten we vooralsnog vooral dat die enorm zijn en op vele gebieden voorkomen. We hebben van doen met een gezondheids-, een economische en maatschappelijke crisis in een. Maar we weten nog absoluut niet alles wat op ons afkomt. De gemeente Arnhem heeft een proces ingericht waarbij we voortdurend blijven peilen wat de effecten van corona zijn en welke beleidsinterventies nodig zijn. Doel is niet om nu een alomvattend plan te maken - dat is onmogelijk. Belangrijk is nu vooral een handelingsperspectief te ontwikkelen dat de komende tijd houvast kan geven.

Dat houvast betekent dat we de komende maanden in gesprek kunnen gaan over te nemen maatregelen en de verdere doorwerking daarvan op de stad. Wij gaan het gesprek aan met de inwoners, ondernemers en culturele en maatschappelijke instellingen over de maatregelen die we komend jaar gaan nemen. We kijken daarbij steeds wat financieel haalbaar en realistisch is gezien de huidige omstandigheden. Wij streven er naar om u voor het zomerreces te informeren over de eerste hoofdlijnen van de nieuwe beleidsmaatregelen. Ondertussen blijven wij natuurlijk de acute maatregelen nemen die noodzakelijk zijn in het licht van de coronacrisis.

Leeswijzer

In het eerste deel van deze Perspectiefnota gaan wij kort in op het beleidsperspectief binnen de vier thema's. We schetsen ontwikkelingen, mogelijke effecten van de huidige situatie en waar mogelijk perspectief. Het tweede deel biedt het financieel perspectief aan en sluit af met een analyse van de impact van de coronacrisis op de gemeentelijke begroting en het risicoprofiel.

Beleidsmatig perspectief

Meedoen in een socialer Arnhem

Met u hebben wij de doorontwikkeling van het sociaal domein ter hand genomen en dat zetten wij voort. Concreet betekent dit dat wij werken aan een aangescherpte visie op het sociale domein die het geheel in samenhang overziet. De visie hebben wij nodig om het sociaal domein voor de lange termijn toekomstbestendig te maken en kansengelijkheid voor onze inwoners te bieden. Ons doel is dat iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking of geaardheid volop kansen heeft om mee te doen. We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en hun sociale netwerk zodat zij kunnen deelnemen aan de maatschappij. Onafhankelijk, maar waar nodig met hulp en ondersteuning van de gemeente. Daarbij is ook preventie van groot belang. Voorkomen is nu eenmaal beter dan genezen. De gemeente zet zich daarvoor in, mét de inwoners. Alleen samen kunnen we dit bereiken.

Wij vinden het heel belangrijk om samen met inwoners te werken aan structurele oplossingen zodat hun bestaanszekerheid voor de lange termijn wordt geborgd. We verstrekken niet alleen een uitkering, maar proberen de inwoner te helpen aan een betaalde baan of vrijwilligerswerk. We kijken vooral naar duurzame oplossingen die mensen echt helpen om zelf regie te houden op hun eigen leven. Wij helpen hen daarbij, maar kunnen dit niet zonder de actieve inzet van de inwoner zelf.

Deze visie op het sociale domein gaat over al onze inwoners en de partners. Het gaat over mensen aan het werk krijgen, de jeugdzorg, alle mensen meedoen in de samenleving. We gaan daarom ook niet over één nacht ijs. We doen dit graag samen met de raad, met zorgorganisaties, belangengroepen, met adviesraden en vooral met onze inwoners. We gebruiken dit jaar om een breed gedragen visie te ontwikkelen met heldere uitgangspunten over de ondersteuning en zorg die we de inwoners willen bieden.

Voor de korte en middellange termijn zal de coronacrisis impact hebben op onze inwoners en het beroep dat zij doen op onze voorzieningen. De bestaande vraag van Arnhemmers die hulp en ondersteuning hebben, kan veranderen van aard en kan intensiever worden. Met de verwachting dat de werkloosheid gaat stijgen, zullen Arnhemmers een groter beroep doen op voorzieningen daar waar ze dat eerst niet deden. Denk aan jongeren die buiten de boot dreigen te vallen, zzp'ers die hun inkomen zien wegvallen en ouderen die vereenzamen. Hoe groot deze impact precies zal zijn, weten wij nog niet. Dat het gebeurt, is een feit. De komende maanden brengen wij de impact in beeld, zoals werkloosheid en stijging schuldenproblematiek, zodat wij deze kunnen meenemen bij het opstellen van de MJPB. Wij kijken daarbij naar alle onderdelen van het sociaal domein.

Wij realiseren ons dat de inzet om meer mensen richting betaald werk te krijgen, onder druk staat door de coronacrisis. Het is de vraag hoeveel banen verloren gaan en of er na de crisis voldoende werk is voor diegenen die werk zoeken. Wij blijven hier op inzetten, omdat het onze overtuiging is dat met werk voor de lange termijn bestaanszekerheid wordt geboden. Nieuwe groepen die zonder werk komen te zitten of die hun onderneming weg zien vallen, zullen een beroep gaan doen op de gemeente. Wij staan voor hen klaar. Om nu, waar mogelijk, hulp te bieden. En om nu en na de crisis met hen te werken aan het vinden van nieuwe wegen en toekomstperspectieven. Hierbij verliezen wij de Arnhemmers niet uit het oog die al langer een afstand hebben tot de arbeidsmarkt.

Wij zien ook het risico dat kinderen en jongeren onderwijsachterstanden oplopen doordat ze voor langere tijd niet naar school kunnen gaan. Onze inzet zal erop zijn gericht opgelopen onderwijsachterstanden zo snel als mogelijk in te halen.

Dit kunnen wij als gemeente niet alleen. Samen met het onderwijs, de werkgevers, de sociale wijkteams, de zorgaanbieders, de welzijnsorganisaties, de bewonersinitiatieven, het UWV en de vele andere partners in onze stad treden wij op in deze onzekere tijden. Samenwerkingsinitiatieven die nu al ontstaan, zoals tussen inwoners en bedrijven, tussen scholen en kinderopvang en tussen welzijnsorganisaties, politie en onze handhavers, laten zien dat iedereen mee wil doen en zijn verantwoordelijkheid wil nemen.

Wonen in een duurzamer Arnhem

Eerder dit jaar stelde de raad het programma 'New energy made in Arnhem 2020-2030' vast, een ambitieus plan voor de Arnhemse energietransitie en CO2-reductie. We willen in 2030 een reductie

van 61 procent CO2 bewerkstelligen ten opzichte van 2017. De urgentie van de klimaatverandering is onveranderd. We gaan dan ook door op de ingeslagen weg. Daarbij kijken we binnen het programma waar we nu, maar ook na de crisis prioriteiten moeten verleggen. Zo gaan we op zoek naar mogelijkheden om te versnellen en extra te investeren. Belangrijk daarbij blijft het doorlopen van een zorgvuldig proces en het samen op trekken met inwoners en ondernemers in de wijken.

Zo werken we ook door aan het klimaatbestendig maken (hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid) van de stad. In de loop van 2020 komen we met een plan voor de raad. Net als dat wij juist doorzetten met de energietransitie. Met de energietransitie dragen wij bij aan de CO2-reductie en de aanpak van klimaatverandering. De energietransitie is daarnaast een vliegwiel voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en extra werkgelegenheid. Juist deze combinatie van maatschappelijke effecten is nodig. Bij het onderzoeken van de impact van de coronacrisis kijken wij daarom ook naar mogelijkheden om de synergie tussen de energietransitie en werkgelegenheid verder te versterken. Net als dat we nadrukkelijk de koppeling leggen met onze sociale opgaven om bijvoorbeeld de arbeidsmarktkansen voor Arnhemmers te vergroten met lokale investeringen en energiearmoede te voorkomen. Daarmee moet de energietransitie haalbaar en betaalbaar zijn voor alle Arnhemmers.

De regio Arnhem-Nijmegen groeit op dit moment snel. Sneller dan andere steden in het land. Mocht de groei doorzetten, moeten we zorgen dat we daarvoor klaar zijn. Alle inspanningen die hiervoor nodig zijn, staan in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. Dat is onder meer de woondeal die we in de regio Arnhem Nijmegen samen met het Rijk hebben gesloten. We weten niet of deze groei zich op eenzelfde manier zal doorzetten. De impact van de coronacrisis onderzoeken we samen met onze partners in de stad. Daarbij kijken wij ook naar het effect van de coronacrisis op de woningbehoefte. In het woonbehoefteonderzoek staat bijvoorbeeld een berekening bij de economische groei zoals die was voordat de crisis startte en een berekening bij een lagere groei. We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Wij zien daarbij mogelijkheden voor 'stadsvernieuwing 3.0'. Dat is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee vooral de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten. Dat doen we door in te zetten op het bouwen van betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. Daarnaast streven we naar een zo circulair mogelijke woningbouw, kijken we hoe we de leefomgeving groen houden en hoe we de sociale structuur van wijken kunnen verbeteren. Daarbij mogen we de bereikbaarheid van de stad niet uit het oog verliezen.

Wij kunnen dit niet alleen. Wij willen daarom komen tot een stadsakkoord met de corporaties en marktpartijen. In dat akkoord maken wij afspraken over de maatregelen die nodig zijn om het wonen in Arnhem voor nu, morgen en in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te blijven maken.

Genieten van een nog mooier Arnhem

Ondernemers worden in hun kern geraakt door de coronacrisis. Of het nu horeca, hotels, zzp’ers, reclame of maakindustrie is. Hetzelfde geldt voor de kunst- en cultuurinstellingen. Gesloten missen ze op grote schaal inkomsten. Net als dat ze ‘voeding en voeling’ met de Arnhemmers missen. Dat wat Arnhem bruisend en economisch sterk maakt, komt in het gedrang. Op welke schaal en op welke

wijze kunnen we nu nog niet overzien. Waar mogelijk helpen wij hen nu om te overleven. De maatregelen die door het Rijk zijn getroffen, waarderen wij en voeren wij graag mee uit. Met de ondernemers en kunst- en cultuursector brengen wij de impact van de coronacrisis in beeld en werken samen met Rijk en provincie aan maatregelen om deze te beperken. Kunst en cultuur verbindt, biedt troost en plezier en helpt ons de wereld om ons heen te begrijpen. Dit belang wordt juist nu, waarin we dit grotendeels moeten missen, goed voelen. Daarom blijven we investeren in een duurzame cultuursector. In de samenwerking in de cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen, onze infrastructuur, zoals de huisvesting van het Stadstheater en de rijksgezelschappen Introdans en Toneelgroep Oostpool, een internationaal vermaarde kunstmanifestatie als Sonsbeek en in de wijken.

Arnhem is een groene stad. Die kwaliteit wordt gekoesterd en versterkt. Meer groen in de leefomgeving bevordert de biodiversiteit en speelt een belangrijke rol in het verminderen van problemen rond wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht. Verder levert een groene leefomgeving een bewezen bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen en bevordert het de sociale samenhang. Zaken die de komende tijd belangrijk zijn voor alle Arnhemmers. Bij het verder vergroenen van Arnhem zoeken we naar samenhang met andere ambities, zodat we de opgaven in de stad zo integraal mogelijk kunnen aanpakken. Door gebiedsgericht te werken, creëren we maximale effectiviteit van onze investeringen. Daarbij bekijken we of het naar voren halen van investeringen bij kan dragen aan het beheersen van de effecten van de crisis en het bevorderen van de economische kracht.

Wij kijken hierbij naar mogelijkheden om werkgelegenheid te behouden en nieuwe werkgelegenheid te stimuleren. Arnhem heeft een van oorsprong bruisende binnenstad met mooie horeca en goeie detailhandel. Onze stad en groene regio zijn aantrekkelijk voor toeristen en bezoekers. Deze aantrekkingskracht en de daaruit voortvloeiende werkgelegenheid willen wij behouden. De horecabranche en toerismesector worden hard geraakt. Met hen gaan wij samen werken aan herstel. Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen om te werken aan herstel. De vele in energie gespecialiseerde bedrijven en kennisinstellingen maken dat deze regio als magneet kan fungeren voor innovaties, groeiende bedrijvigheid en werkgelegenheid. Deze 'Hotspot Energy' moeten we koesteren en uitbouwen, zeker in deze tijd.

Om de middel- en langetermijneffecten van de huidige coronacrisis in beeld te brengen en te bezien welke beleidsmatige consequenties dit heeft, is zoals in de inleiding al aan gerefereerd, is een team ingericht. Dit team brengt de maatschappelijke effecten van de coronacrisis binnen de verschillende domeinen zoals zorg, economie en veiligheid in kaart. Deze effecten resulteren in een breed inzicht in (mogelijke) effecten en impact en de domeinen van mogelijke interventies. Daarna komt een overzicht van mogelijke interventies, plannen en kansen. Waarna dit resulteert in een afwegingskader om de mogelijke interventies te beoordelen en te besluiten.

Met de lopende pilot Van Bedrijven Weten, die speciaal is bedoeld om de dienstverlening aan bedrijven te optimaliseren, de vraag van ondernemers centraal te stellen en drempels weg te nemen voor bedrijven, zetten we daar stevig op in. Ontwikkelingen die het bedrijfsleven raken door de coronacrisis zullen hier ook worden betrokken. We moeten de komende periode antwoorden vinden om ondernemers en bedrijven te ondersteunen en faciliteren, tegelijkertijd moeten we werken aan om een vitaal ondernemersklimaat voor de toekomst. Met het aansluiten op de regionale Human Capital werktafel willen wij de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt versterken zodat een eventuele groei in werkloosheid versneld kan worden opgevangen. Met bedrijfskoepels kijken wij naar

mogelijkheden om te investeren in werklocaties waar het prettig ondernemen en werken is. Voor alle investeringen geldt dat ze de economische kracht moeten versterken, gekoppeld moeten zijn aan de sociale opgaven en bij moeten dragen aan onze duurzaamheidsambities. Met het herstelplan willen we met de stad en onze partners werken aan bestaanszekerheid en kansengelijkheid voor alle Arnhemmers.

De weerbaarheid van onze samenleving wordt op dit moment zwaar beproefd. De saamhorigheid is sterk. En tegelijkertijd trekt de coronacrisis een wissel op onze veiligheidsinzet. De komende maanden moet blijken hoe zwaar die wissel is. Wij werken hierbij nauw samen met onze veiligheidspartners. Intensivering van de samenwerking tussen politie, jongerenwerkers en gemeentelijke handhavers bij het veilig houden van onze wijken tijdens de coronacrisis laat zien waartoe wij samen in staat zijn.

Deze samenwerking en saamhorigheid hebben wij hard nodig om de veiligheidssituatie in Arnhem te verbeteren, ook na de coronacrisis. Wij hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in het nauwkeurig in kaart brengen van de Arnhemse veiligheidssituatie. Dat levert nieuwe en aangescherpte inzichten.
De stad heeft te maken met een sluipende maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ondermijnende drugscriminaliteit. We zien dat onder meer in toenemende straathandel en overlast van gebruikers op straat. De drugscriminaliteit genereert bovendien vele onwenselijke activiteiten zoals mensenhandel, witwaspraktijken, bedreigingen en intimidaties. Radicalisering blijft in onze stad een belangrijk aandachtspunt. Al deze veiligheidsonderwerpen treden op in al onze wijken waarbij we verwachten dat in de meest kwetsbare wijken een inhaalslag noodzakelijk is.

In aanloop naar de MJPB maken wij inzichtelijk hoe we de coronacrisis en de impact daarvan op de veiligheid in onze stad het hoofd kunnen bieden en we blijvend de veiligheidssituatie in Arnhem kunnen verbeteren. Een goede en gebiedsgerichte samenwerking met de veiligheidsketen, inwoners, ondernemers, vergunningverleners, handhavers, inspecties, douane, belastingdienst, welzijnsorganisaties en vele andere partners is daarbij nodig.

Open en verantwoord besturen

De coronacrisis vraagt het nodige van ons en ons samenspel met de gemeenschap. Wij zorgen ervoor dat wij in staat zijn om tegelijkertijd de acute werkzaamheden te verrichten en hulp te bieden waar nodig én de winkel open te houden én ons voor te bereiden op herstelmaatregelen voor de (middel)lange termijn.
Dit doen wij niet alleen. Wij doen dit samen met de Arnhemmers en de vele bedrijven en organisaties actief in Arnhem. We betrekken hen bij plannen die we maken. En we proberen zoveel mogelijk ervaringsdeskundigen te raadplegen voor het verbeteren van onze plannen. Wij ontwikkelen onder meer het programma Burgerparticipatie. Het is de bedoeling dat dit programma vooral praktisch van aard wordt en ons handvatten geeft hoe we inwoners en partners het beste bij plannen en projecten kunnen betrekken. Zo komt er een tool om inwoners digitaal te laten participeren. Bij het ontwikkelen van het programma werken wij nauw samen met de raadswerkgroep 'burgerparticipatie'. Juist in deze tijd gaan wij op zoek naar nieuwe digitale en creatieve wijzen om in contact te blijven.

Financieel perspectief

Zoals hiervoor reeds benoemd is, staat een stad nooit helemaal stil. Ook financieel gezien zijn er nu eenmaal autonome ontwikkelingen, politieke en maatschappelijke vraagstukken die een effect hebben op de begroting. Het is juist in deze periode belangrijk om een actueel en accuraat financieel kader te hebben op basis waarvan in de komende periode in opmaat naar de nieuwe begroting de ontwikkelingen afgezet worden.
Het uitgangspunt voor het financieel perspectief is de MJPB 2020-2023. Deze Begroting laat een meerjarig sluitend beeld zien, waarbij vanaf 2022 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.
In de periode na het vaststellen van de MJPB 2020-2023 heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die we financieel gezien vertalen in deze Perspectiefnota. Hierbij gaat het om de jaarlijkse autonome ontwikkelingen en om de financiële effecten van de uitvoering van moties en van urgente knelpunten die nog in de begroting vertaald moeten worden. In enkele gevallen zijn hierover al bestuurlijke (raads)besluiten genomen, maar is de dekking nog niet (structureel) in de begroting verwerkt. In deze Perspectiefnota wordt een actualisatie van het financieel beeld gegeven, dat als kader voor de Begroting 2021-2024 dient.

Dit financiële kader ziet er op het totaal bezien als volgt uit:

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
				*Bedragen * € 1 mln*	
Meedoen in een socialer Arnhem	-6,95	-7,80	-6,71	-6,22	-5,22
Wonen in een duurzamer Arnhem	-0,11	-1,06	-1,06	-0,75	0,00
Genieten van een nog mooier Arnhem	-0,27	-0,14	0,06	-0,83	-0,55
Open en verantwoord besturen	9,83	7,40	8,78	8,26	8,47
Totaal	**2,50**	**-1,60**	**1,07**	**0,47**	**2,69**

De (incidentele) effecten voor het jaar 2020 worden in Turap 1 nader toegelicht. Hierna volgt een toelichting per thema op de effecten voor de jaren 2021-2024.

Meedoen in een socialer Arnhem

In het thema 'Meedoen in een socialer Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Jeugdzorg
In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021. De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd. In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden.
Daarnaast is er bij de MJPB 2020-2023 een motie (19M124) aangenomen over de vanaf 2022 opgenomen stelpost jeugdzorgmiddelen, die verzoekt om uit de septembercirculaire vanaf 2022 een

reservering op te nemen van € 3,9 miljoen vanaf 2022. Deze reservering vervalt zodra duidelijk is dat de € 3,9 miljoen vanuit het Rijk ook daadwerkelijk zullen worden uitgekeerd. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. Om tegemoet te komen aan de motie, nemen we in het risicoprofiel een risico op met een hoge kans (90%) op geen structurele compensatie vanuit het Rijk.

Doelgroepenvervoer (DRAN)
Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding. In totaal wordt er een knelpunt op het doelgroepenvervoer geconstateerd van € 725.000. Dit kan vanaf 2021 gedekt worden voor € 150.000 uit nog aanwezige dekking voor volumegroei en voor het overige uit algemene middelen.

Werk & Inkomen: BUIG
Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Dit leidt tot een jaarlijkse aanpassing van de begroting.

Inclusie
De motie Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143) vraagt om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. Uit een inventarisatie met openbare ruimte is gebleken dat voor het grootste deel van de uitvoering middelen vrijgemaakt kunnen worden door te schuiven in de hoeveelheid projecten die er op jaarbasis worden uitgevoerd. Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd.
Aanpassingen, uitbreidingen en nieuwbouw bij schoolgebouwen zijn opgenomen in het IHP PO. De kosten zijn genormeerd en hierin zijn vooralsnog geen middelen voor extra toegankelijkheidseisen opgenomen. Er is gekozen om de Arnhemse Standaard ook op schoolgebouwen van toepassing te laten zijn. Hiervoor moet met een percentage van de investeringskosten rekening worden gehouden. Voor de aanvullende kosten voor toegankelijkheid voor nieuwbouw en renovatie wordt hierbij structurele dekking geraamd.

De incidentele knelpunten en voorgestelde dekking voor 2020 op VGGM, Rookvrije generatie en Veilig Thuis worden in Turap 1 nader toegelicht.

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024	I/S
				*Bedragen * € 1 mln*		
1. Meedoen in een socialer Arnhem						
Structureel beeld resultaten jeugd	-11,20	-12,10	-12,10	-12,10	-12,10	S
Maatregelen tbv terugdringen tekort: uit MJPB	0,60	0,90	1,70	1,70	1,70	S
Maatregelen tbv terugdringen tekort: raadsbrief januari	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	S
Inzet reserve WMO&Jeugdzorg	1,00					I
Aanvullende maatregelen rijk Jeugdzorg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	S
Opbrengst taskforce Jeugd	1,40	3,80	4,40	5,00	5,00	S
DRAN: hogere indexatie doelgroepenvervoer	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	S
DRAN: hogere aanbesteding doelgroepenvervoer	-0,12	-0,28	-0,28	-0,28	-0,28	S
DRAN: volumegroei doelgroepenvervoer	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	S
DRAN: volumegroei doelgroepenvervoer: maatregel	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	S
Dekking DRAN uit reservering volume MJPB 2020 tbv onvoorziene situaties	0,00	0,15	0,15	0,15	0,15	S
Werk & Inkomen: Buig actualisatie	-0,30	-0,20	-0,50	-0,60	0,40	S
Werk & Inkomen: compensatie bezwaar BUIG 2015+2016	2,23					I
VGGM (DVO): kosten prenatale zorg niet meer gedekt	-0,12					I
VGGM (DVO): kosten prenatale zorg uit BR Transformatie Jeugd en WMO	0,12					I
VGGM (nacalculatie indexatie)	-0,37					I
Motie 19M137 Rookvrije generatie: plaatsen borden	-0,12					I
Veilig thuis: verhoging Arnhemse bijdrage	-0,41					I
Veilig thuis: dekking uit BR Beschermd en weerbaar	0,41					I
Inclusie: AST binnen de openbare ruimte	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	S
Inclusie: AST binnen vastgoed	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	S
Inclusie: onderwijshuisvesting			-0,01	-0,02	-0,02	S
Totaal Meedoen in een socialer Arnhem	***-6,95***	***-7,80***	***-6,71***	***-6,22***	***-5,22***	

Wonen in een duurzamer Arnhem

In het thema 'Wonen in een duurzamer Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Woonboten Nieuwe Haven

Op 10 december 2019 heeft het college besloten om de visie Nieuwe Haven ter besluitvorming aan te bieden aan de gemeenteraad. Het college heeft de verschillende conflicterende gebruiksfuncties tegen elkaar afgewogen en voorgesteld te kiezen voor de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven. Het voorstel is om het gebruik van de haven als ligplaats voor woonboten te beëindigen en de eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning. De verwachte kosten voor deze schadeloosstelling bedragen € 3,5 miljoen maximaal. In het raadsvoorstel is voorgesteld de verwachte kosten in 2020 van € 1,15 miljoen te dekken uit de algemene reserve, waarbij de overige € 2,35 miljoen in deze Perspectiefnota wordt meegenomen. Op grond van de gevoerde gesprekken met eigenaren is het kasritme in de jaren 2021-2022-2023 ingeschat. Een definitief kasritme kan pas worden bepaald als er op basis van een raadsbesluit formele gesprekken met eigenaren kunnen worden gevoerd over uitkoop.

Woondeal Arnhem-Nijmegen

Op 4 maart 2020 is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen.
Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.

Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben, financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten.

Woningsplitsing en verkamering
Voor panden waar meer dan vier kamers worden verhuurd geldt op basis van nationale wetgeving een meldingsplicht. De gemeente Arnhem kent ongeveer 500 van dit type gemelde kamerverhuurbedrijven. De afgelopen drie jaren gaf de gemeente Arnhem opdracht voor het uitvoeren van 100 handhavingsacties bij kamerverhuurbedrijven door de ODRA. Structureel is er budget voor iets minder dan 50 acties. De controles van de ODRA hebben een integrale benadering waarbij naast brandveiligheid wordt gekeken naar zaken zoals illegale splitsing van bouwwerken, gezondheid, ondermijning, constructie, strijdigheid met bestemmingsplannen.
Bij kamerverhuurbedrijven is de kans op overlast groot. Ook is er sprake van significante risico's. Daarbij is het naleefgedrag van kamerbewoners veelal slecht: in 95% van de gevallen worden tekortkomingen geconstateerd. Uitbreiding van de handhavingscapaciteit van de ODRA is daarom noodzakelijk. Om alle kamerverhuurbedrijven de komende drie jaar te bezoeken en acties in reserve te houden voor incidenten en overlastmeldingen dient het aantal handhavingsacties te worden verhoogd naar 200. Hiervoor is de komende drie jaar € 110.000 extra per jaar nodig.

Afval: oud papier en nieuwe aanbesteding
Ongunstige marktontwikkelingen voor oud papier en de nieuwe aanbesteding van oud papier vanaf 2021 leiden tot een knelpunt. De lagere marktprijs van oud papier zal naar verwachting gaan leiden tot een lagere netto opbrengst. Dit kan opgevangen worden in de afvalstoffenheffing, die daardoor hoger uitvalt. Op basis van eerdere veronderstellingen is in de begroting al wel rekening gehouden met de eerder aangekondigde hogere kosten aanbesteding inzamelcontract en gunstige effecten van afvalscheiding Diftar. De definitieve effecten hiervan op de hoogte van de heffing voor 2021 zullen pas later in 2020 bekend worden.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
2. Wonen in een duurzamer Arnhem						
Woonboten Nieuwe Haven	0,00	-0,80	-0,80	-0,75		I
Woondeal Arnhem-Nijmegen: programmasturing en plankosten	-0,08	-0,15	-0,15			I
Woondeal Arnhem-Nijmegen: dekking 2020 uit BR Volkshuisvesting	0,08					I
Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering - handhaving	-0,11	-0,11	-0,11			I
Afval: ongunstige marktontwikkelingen oudpapier / aanbesteding nieuw contract (voorlopige raming)		-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	S
Dekking via afvalstoffenheffing		0,35	0,35	0,35	0,35	S
Totaal Wonen in een duurzamer Arnhem	***-0,11***	***-1,06***	***-1,06***	***-0,75***	***0,00***	

Genieten van een nog mooier Arnhem

In het thema 'Genieten van een nog mooier Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Blauwe Golven

Op 17 april 2019 heeft de raad gekozen voor het behoud van de Blauwe Golven conform variant B2. De kosten die samenhangen met deze variant zijn begroot op € 9,6 miljoen. De raad heeft het college middels een motie verzocht om hiervoor een Uitvoeringsplan te maken. In de bijbehorende motie is een aantal extra uitgangspunten meegegeven die hierbij in acht genomen moeten worden. Op 13 november 2019 heeft de raad het college verzocht om een spoedige planvorming en uitvoering van de Blauwe Golven en voor de dekking, naast de BR Zuidelijke binnenstad, bij de Perspectiefnota met dekking te komen en daarbij ook te kijken naar de ruimte die ontstaat als gevolg van de septembercirculaire. Het Uitvoeringsplan is tezamen met het schetsontwerp opgesteld in het eerste kwartaal van 2020, waarna deze ter besluitvorming voorgelegd wordt aan college en raad. In dit kader is de financiële raming geactualiseerd, en tevens is verkend of een goede fasering mogelijk is. Vooralsnog wordt uitgegaan van de geraamde € 9,6 miljoen.
Van dit budget is reeds een bedrag van € 3 miljoen binnen de bestemmingsreserve Zuidelijke Binnenstad gereserveerd en tevens is binnen de middelen van autobereikbaarheid een investeringskrediet van € 350.000 gereserveerd voor de aanleg van 80 parkeerplaatsen. Daarnaast wordt voorgesteld om vanuit urban sports een bijdrage te doen van € 2 ton. Resteert een bedrag van € 6,0 miljoen. Aangezien het hier om een totale vervanging van de openbare ruimte gaat, zal dit bedrag worden geïnvesteerd en ontstaan er kapitaallasten die in het financieel beeld worden meegenomen.

Bomenbeleid

Voor het bomenbeleid is gezocht naar mogelijkheden voor structurele dekking. Op de eerste plaats kan het groenfonds structureel bijdragen, omdat het nieuwe bomenbeleid bijdraagt aan realiseren van de doelstelling van het groenfonds. In de eerste jaren wordt voorgesteld beschikbare budgetten binnen BR Groenfonds en BR Groot Onderhoud incidenteel in te zetten. Op de laatste plaats kan dekking gevonden worden door de ontstane ruimte bij investeringsbudgetten Verkeersregelinstallaties (VRI) in te zetten. Door een toename van aanbieders op de markt zijn de prijzen namelijk lager dan eerder geraamd. Verder gaan bestaande masten en kabels langer mee dan gedacht.

Dierenwelzijn

Voor 2020 is vanuit de beleidsterreinen Openbare Ruimte - Dierenwelzijn en Armoede incidentele dekking gevonden voor een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen. Structurele dekking voor de jaren erna is niet aanwezig binnen Openbare Ruimte noch binnen Armoede, hiervoor wordt een beroep gedaan op de algemene middelen.

Sport: kunstgrasvelden en gymzaal Kermisland

Sportbedrijf Arnhem (en daarmee ook de gemeente Arnhem) voldoet niet aan de wettelijke plicht om maatregelen te treffen die het verspreiden van kunstgraskorrels buiten de velden beperkt. De rechtbank heeft een uitspraak gedaan over de te nemen maatregelen inzake het sportbedrijf in Enschede. Op basis daarvan heeft Sportbedrijf Arnhem de mogelijkheden en de kosten van het opruimen van het infill-materiaal buiten de velden en het aanpassen van het onderhoud en de renovaties onderzocht. De aangepaste onderhoudswerkzaamheden zorgen er voor dat het infill-materiaal zo min mogelijk buiten de velden terechtkomt. De huidige onderhouds- en renovatiebudgetten bij het Sportbedrijf Arnhem zijn hiervoor echter onvoldoende. Om bovenstaande

werkzaamheden te verrichten is eenmalig in 2020 € 180.000 nodig en daarnaast een investering waarvan rente en afschrijvingslasten gedurende zeven jaar € 28.500 zullen bedragen. Voor de toekomst zal worden bekeken of deze kunstgrasvelden na afschrijving vervangen moeten worden door velden die aan aangescherpte normeringen voldoen.

Sporthal Middachtensingel wordt gebouwd ter vervanging van onder andere gymzaal Kermisland. Onderdeel van het nieuwbouwproject is de sloop van de oude gymzaal. Deze sloopkosten worden normaal gesproken bekostigd uit de vrijvallende middelen bij sluiting van de gymzaal. Echter, de vrijvallende exploitatiebudgetten van gymzaal Kermisland zijn al ingeboekt voor project Nieuwbouw Zwembad Valkenhuizen. De businesscase van zwembad Valkenhuizen was hiermee sluitend. Recent is duidelijk geworden dat in het gebouw van de gymzaal Kermisland asbest zit. Dit maakt de sloopkosten van deze gymzaal hoger dan voorheen geraamd.

Het incidentele knelpunt voor 2020 op de exploitatie sporthallen worden in Turap 1 nader toegelicht.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
3. Genieten van een nog mooier Arnhem						
Blauw e Golven conform motie MJPB 2020-2023			-3,35			I
Dekking Blauw e Golven uit BR Zuidelijke Binnenstad			3,00			I
Dekking Blauw e Golven uit middelen voor bereikbaarheid			0,35			I
Dekking Blauw e Golven uit middelen urban sports			0,20			I
Kapitaallasten netto activeren Blauw e Golven				-0,42	-0,42	S
Bomenbeleid	-0,25	-0,39	-0,39	-0,39	-0,39	S
Bomenbeleid: dekking BR Groenfonds	0,25	0,10				I
Bomenbeleid: dekking groenfonds exploitatie		0,10	0,10	0,10	0,10	S
Bomenbeleid: dekking BR Groot Onderhoud		0,19	0,08	0,01		I
Bomenbeleid: dekking dmv vrijspelen investeringsbudget VRI			0,21	0,28	0,29	S
Uitvoeringsagenda dierenw elzijn incl dierenartskosten minima	-0,06	-0,11	-0,11	-0,11	-0,11	S
Dekking: incidenteel Openbare Ruimte	0,03					I
Dekking: incidenteel Armoede	0,03					I
Kunstgrasvelden	-0,18	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	S
Sloopkosten Kermisland				-0,27		I
Exploitatie sporthallen	-0,09					S
Totaal Genieten van een nog mooier Arnhem	***-0,27***	***-0,14***	***0,06***	***-0,83***	***-0,55***	

Open en verantwoord besturen

In het thema 'Open en verantwoord besturen' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Gemeentefonds (lopende circulaires)

De MJPB 2020-2023 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2019. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2019 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een stijging van het accres ten opzichte van mei 2019 en zijn diverse maatstaven geactualiseerd. Ook nemen we vanaf 2021 de verwachte verhoging van de algemene uitkering mee als gevolg van de nominale indexatie. Dit dient als dekking voor onze nominale en volume indexatie.

Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's) opgenomen, welke overgeheveld worden aan het beleidsveld ter dekking van de kosten die op dat terrein gemaakt worden. Het gaat daarbij om middelen Gezond in de stad, aanpak laaggeletterdheid, dak- en thuisloze jongeren, ambulantisering in de Ggz, Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken, toezicht en handhaving kinderopvang en uitvoering van de donorwet.

Herijking verdeelmodellen gemeentefonds en Beschermd Wonen

Er staat een nieuwe Financiële Verhoudingswet aan te komen, met als concreet resultaat een herijking van het gemeentefonds. Afgelopen jaar is met een zeer strakke planning hard gewerkt aan de onderzoeken, in stuur- en begeleidingsgroepen. Er is echter oponthoud ontstaan in het proces. Minister Knops heeft kennis genomen van de voorlopige uitkomsten. In een brief van 26 februari 2020 informeert hij de Tweede Kamer over de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. In de brief meldt de minister dat de nieuwe verdeling een herverdeling van middelen naar grotere gemeenten zou betekenen. Onze inschatting is dat grofweg tweederde van de gemeenten er op achteruit zouden gaan, lees de plattelandsgemeenten. De steden zouden er op vooruit gaan.

Volgens eerdere planning zouden de voorlopige uitkomsten van de nieuwe verdeling nu bekend zijn. De definitieve zouden worden gepubliceerd in de komende meicirculaire 2020. Dat schuift dus nu op. Er zal nader onderzoek komen met diepere analyses. Wellicht wordt een andere onderzoeksmethode gebruikt, of een variant op de huidige. In het najaar 2020 moeten de resultaten daarvan bekend worden, mogelijk in de decembercirculaire 2020.

Op grond van het advies van de Commissie Toekomst Beschermd Wonen (Commissie Dannenberg) wordt er een objectief verdeelmodel voor Beschermd Wonen ingevoerd. Als uitgangspunt geldt dat mensen wonen in hun eigen woning en daarmee zijn gemeenten verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning van hun eigen inwoners. Het objectieve verdeelmodel, is in tegenstelling tot het historische (op aanbod gefinancierde) verdeelmodel, gebaseerd op een model dat is gebaseerd op objectieve maatstaven.

Daarmee staat de Regio Centraal Gelderland voor een forse transformatieopgave: onze regio kent – in historisch perspectief – een bovenmatige aanwezigheid van (verblijfs)voorzieningen, veel aanbieders, en onevenredige spreiding van verblijfslocaties over onze gemeenten. Bovendien heeft de gemeente Arnhem ook vergeleken met andere regiogemeenten een bovenmatige aanwezigheid van plekken, afgezet tegen het aantal inwoners. Door de geleidelijke invoering (van Rijkswege) van het nieuwe objectieve verdeelmodel zal er tussen 2022 en 2031 stap voor stap minder geld beschikbaar zijn voor beschermd wonen. Definitieve besluitvorming door de Tweede Kamer over de invoering vindt dit najaar plaats. Vooruitlopend daarop worden geen verdeelmodellen in de meicirculaire verwerkt.

In de komende Begroting 2021-2024 wordt voor zowel de herijking gemeentefonds als het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen de raming conform de meicirculaire opgenomen. Door het uitstel is er geen zekerheid over de effecten, de verdeelmodellen zullen dan ook niet in de meicirculaire 2020 worden verwerkt. In de risicoparagraaf is een integraal risico opgenomen ten aanzien van de herijking gemeentefonds en verdeelmodel Beschermd Wonen. Dit risico zal een beperkte omvang hebben, aangezien het verwachte nadeel op Beschermd Wonen grotendeels zal wegvallen tegen het verwachte voordeel van het nieuwe verdeelmodel gemeentefonds.

Nominaal en volume
Conform de afgesproken systematiek wordt bij de Perspectiefnota een berekening gemaakt van de nominale en volume indexatie. Dit gebeurt op basis van het CPI-cijfer uit het CEP (1,6% voor 2021) voor de nominale compensatie. Voor de volumegroei is de afspraak om dit op basis van de groei van het aantal inwoners tussen 2020 en 2021 (0,9%) in te ramen. Ten aanzien van de volume indexatie heeft echter een review van de systematiek plaatsgevonden (zoals vorig jaar is aangekondigd). Daarbij zijn de volumegevoelige budgetten in kaart gebracht in plaats van het groeipercentage op vrijwel alle onderdelen van de begroting los te laten. Dit levert een lager budget op voor de benodigde volumecompensatie. Net als vorig jaar is daarbij wel rekening gehouden met een structureel bedrag van € 1 miljoen voor onvoorziene issues die pas in de loop van het eerste begrotingsjaar bekend worden. Toepassing van deze cijfers leidt tot een nominale indexatie van € 6,8 miljoen vanaf 2021 en tot een volume indexatie van € 3 miljoen. Dekking voor deze indexaties vindt voor een groot deel plaats uit de indexatie van het gemeentefonds. Aangezien de OZB-opbrengst niet wordt geïndexeerd, is deze dekkingsbron niet beschikbaar. Zoals gebruikelijk wordt in de Begroting 2021-2024 deze totale nominale en volume indexatie verdeeld over de betreffende productonderdelen van alle programma's.

Actualisatie MIP
Zoals gebruikelijk wordt de MeerjarenInvesteringsPlanning (MIP) voor de Perspectiefnota geactualiseerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld naar aanleiding van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2019. Over 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden van de begrote investeringen, waardoor in 2020 een vrijval van de daarvoor begrote kapitaallasten plaatsvindt. Een bedrag van € 1,360 miljoen valt hiervan vrij ten gunste van de algemene reserve.
Daarnaast is voor de komende jaren het MIP geactualiseerd. De vrijval van kapitaallasten wordt vooral veroorzaakt door het vertraagd investeren in de schoolpanden, machines & installaties en de inrichting van gebouwen. Zowel bij de machines & installaties als de inrichting gebouwen gaat het vooral om de gemeentelijke panden. In de aanloop naar de Begroting 2021-2024 wordt het mogelijke effect van de geactualiseerde investeringsplanning op de dotatie aan de BR Solvabiliteit berekend en verwerkt. Daarnaast ontstaat er ieder jaar als gevolg van onderbesteding op de realisatie van de begrote investeringen een vrijval van de kapitaallasten in het eerstvolgende jaar. Voorgesteld wordt om dit optimisme al aan de voorkant in het meerjarenbeeld in te ramen en hiervoor een stelpost op te nemen. Deze stelpost is berekend op basis van een aflopende reeks (70%-50%-30%) op de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten. Hiervoor is een analyse gemaakt van de gemiddelde onderuitputting van de investeringen op alle beleidsvelden in de afgelopen 5 jaar. In het laatste jaar wordt deze stelpost niet ingeraamd. Dit in het kader van behoedzaamheid.

Rente
In de huidige MJPB 2020 - 2023 gaan we uit van een geleidelijk stijgende rente. Voorgesteld wordt om nu in het beeld de aanname te verwerken dat de rente gedurende een langere periode van jaren op het huidige niveau blijft (vergelijkbaar met de situatie waarin Japan al langer zit/heeft gezeten). Dit heeft de in de tabel opgenomen positieve financiële gevolgen. In 2020 een voordeel van € 9 ton, in

2021 € 1 miljoen, in 2022 € 2 miljoen en vanaf 2023 € 3 miljoen ruimte. Hierbij blijven we uitgaan van lange looptijden van nieuwe leningen.
Mocht de rente in de nabije toekomst sneller gaan stijgen, dan kunnen we de gevolgen daarvan opvangen door leningen met kortere looptijden aan te trekken. Kortere looptijden betekent een lagere rente. De gemeente Arnhem heeft de ruimte om zulke leningen aan te trekken omdat we in de afgelopen jaren juist leningen met langere looptijden hebben afgesloten. Hierdoor zijn onze aflossingsverplichtingen in de nabije toekomst laag geworden, lager dan wettelijk toegestaan volgens de renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal). Vanwege deze ruimte voor extra aflossingen kan de gemeente indien nodig nieuwe leningen met een kortere looptijd aantrekken en zo de gemiddeld te betalen rente laag houden. In de MJPB 2020-2023 is daarnaast opgenomen dat de aanwezige structurele stelpost voor het opvangen van bovenmatige stijging van de rente telkens in het voorlaatste jaar kan vrijvallen.

Burgerzaken
In het hele land staan de afdelingen Burgerzaken - als gevolg van toenemende digitalisering - aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. De impact van de toenemende digitalisering is groot.
De overheid staat voor de uitdaging om de dienstverlening anders in te richten en dit vraagt van de medewerkers andere competenties. De complexiteit van het werk neemt toe, het face-to-face contact met de klanten verandert. Er moet een balans worden gevonden in het spanningsveld van optimale dienstverlening, kwaliteit van persoonsgegevens, privacy, beveiliging en fraudebestrijding. Afdelingen Burgerzaken staan aan het begin van een transformatie, die om de nodige flexibiliteit van organisaties, management en medewerkers vraagt.
Voor de transformatie van Burgerzaken in Arnhem zijn extra middelen nodig. Het kwantitatief op peil brengen van de formatie en de geschetste veranderingen in het werkveld vragen om investeringen in (nieuwe) medewerkers. Ook zal tijdelijk extra ingehuurd moeten worden voor onder meer training-on-the-job en gespecialiseerde krachten. Daarnaast vragen de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering forse investeringen in ICT. Deze investeringen worden grotendeels opgenomen in de reguliere begroting (de I-agenda). Aanvullend is een beperkt budget noodzakelijk.

Fluctuaties in de vraag naar producten van Burgerzaken (door langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten) maken het noodzakelijk dat de bijbehorende leges realistisch in de begroting verwerkt worden (de geraamde opbrengst neemt af). De hier geschetste stijging van de lasten kan gedeeltelijk worden opgevangen uit het budget dat beschikbaar is voor de BRP-straat in Zevenaar. Het voortbestaan van de BRP-straat in Zevenaar staat ter discussie. Bij sluiting daarvan valt het opgenomen voordeel weg. Dit is als risico opgenomen in Naris.

Ter dekking van de kostenstijgingen van Burgerzaken worden voorgesteld om de stijging van de kosten die het Rijk ons berekent door te berekenen in onze legestarieven en het aanpassen van bijzondere legestarieven waardoor deze meer in lijn worden gebracht met tarieven elders in de regio. Tot slot kan vanuit de BR Bedrijfsvoering in de jaren 2021 tot en met 2023 een bijdrage geleverd worden.

De Connectie: cao stijging
Op 12 september 2019 hebben bonden en de VNG een akkoord bereikt over een loonsverhoging van 6,25%. Voor De Connectie betekent dit een aanvulling op de ingeschatte nominale indexatie. Voor onze eigen organisatie geldt dit ook, maar dit knelpunt is reeds in de MJPB 2020-2023 verwerkt.

Actualisatie bestemmingsreserves

In het kader van open en verantwoord besturen is kritisch gekeken naar de bestemmingsreserves. Voor dat deel waar geen concreet bestedingsplan (en een begrote dotatie) aan ten grondslag ligt, wordt voorgesteld om dit vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen. Een aantal reserves is ingesteld om een bepaald risico af te dekken. Daarbij is geïnventariseerd of dit risico en de stand van de bijbehorende reserve nog actueel is. Bij de reserves Pakketmaatregelen Wmo, Toezicht Peuterspeelzalen en gastouderopvang, Stimulering woningbouw, Taakmutaties Gemeentefonds-overloop en Bedrijfsvoering ontstaat ruimte na de actualisatie. Deze ruimte komt ten gunste van de algemene middelen.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
4. Open en verantwoord besturen						
September- en decembercirculaire gemeentefonds	7,14	13,68	14,24	13,04	15,45	S
Herijking verdeelmodellen Gemeentefonds		pm	pm	pm	pm	S
Herijking verdeelmodel Beschermd Wonen (max risico)			pm	pm	pm	S
Prognose nominaal en volume		-9,80	-9,80	-9,80	-9,80	S
Actualisatie MIP	1,36	1,07	0,99	1,00	0,83	S
Op voorhand inramen planningsoptimisme MIP		1,56	1,55	1,15		I
Rente: aanpassen begrote verhoging rente	0,90	1,00	2,00	3,00	3,00	S
Rente: inzetten buffer in 2023, structureel behouden				0,90		I
Dividend BNG	-0,67					I
Burgerzaken: formatie		-0,68	-0,68	-0,42	-0,42	S
Burgerzaken: externe inhuur		-0,41	-0,30	-0,24	-0,18	S
Burgerzaken: digitalisering		-0,09	-0,10	-0,05	-0,01	S
Burgerzaken: netto leges opbrengsten		-0,30	-0,34	-0,41	-0,06	S
Burgerzaken: voordeel BRP straat Zevenaar inkomsten (risico)		0,51	0,51	0,00	0,00	S
Dekkingsvoorstel: doorbelasten rijkskosten aan burger		0,04	0,04	0,03	0,10	S
Dekkingsvoorstel: actualiseren van tarieven bijzondere leges		0,08	0,09	0,06	0,17	S
Dekking saldo knelpunten en dekking Burgerzaken uit BR BV		0,67	0,60	0,30		I
De Connectie: cao stijging	-0,54	-0,76	-0,76	-0,76	-0,76	S
Actualisatie bestemmingsreserves	1,63	0,82	0,75	0,45	0,15	I
Totaal Open en verantwoord besturen	***9,83***	***7,40***	***8,78***	***8,26***	***8,47***	

Gevolgen financiële positie en impact coronacrisis

Totaalbeeld

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
				*Bedragen * € 1 mln*	
Meedoen in een socialer Arnhem	-6,95	-7,80	-6,71	-6,22	-5,22
Wonen in een duurzamer Arnhem	-0,11	-1,06	-1,06	-0,75	0,00
Genieten van een nog mooier Arnhem	-0,27	-0,14	0,06	-0,83	-0,55
Open en verantwoord besturen	9,83	7,40	8,78	8,26	8,47
Totaal	**2,50**	**-1,60**	**1,07**	**0,47**	**2,69**

Zoals al aangegeven is het totaalbeeld in het eerste begrotingsjaar 2021 negatief, maar laat het vanaf 2022 een positief beeld zien zonder taakstellingen. Dit zou een structurele toevoeging aan de algemene reserve betekenen, bovenop de reeds in de huidige Begroting opgenomen dotatie van € 3,4 miljoen vanaf 2024. In de komende periode wordt in aanloop naar de Begroting 2021-2024 het financiële beeld echter vanzelfsprekend geactualiseerd, mede in het licht van alle ontwikkelingen die de coronacrisis op de begroting en het risicoprofiel heeft. Daarop wordt in dit deel verder ingegaan.

Een andere belangrijke eis voor de begroting ligt in onze eigen verordening, namelijk een weerstandsfactor van minimaal 1,0. De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze Perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. In de meerjarige prognose van de weerstandsfactor is daarbij uitgegaan van het bij de jaarrekening 2019 geactualiseerde risicoprofiel. Daarnaast is het jaarresultaat 2019 verwerkt in de standen van de algemene reserve en de bestemmingsreserve grondexploitatie (die ook meetelt in het beschikbare weerstandsvermogen).
Echter, ook de coronacrisis zal impact hebben op de ontwikkeling van het risicoprofiel. In de periode vanaf het uitbreken van de crisis is gewerkt aan het in beeld krijgen van de impact van de crisis op onze begroting. Aanvullend daarop zal ook het effect op het reeds bestaande risicoprofiel van de coronacrisis worden onderzocht en zal in de Begroting 2021-2024 dit worden verwerkt. De betekenis van de bovenstaand genoemde weerstandsfactor is in het licht van de recente ontwikkelingen dan ook erg betrekkelijk.

Financiële impact coronacrisis
Door middel van een aantal brieven is de raad geïnformeerd over de voortgang van de maatregelen tegen het coronavirus. Vanaf de laatste week van maart heeft een ambtelijke verkenning plaats gevonden van de mogelijke impact van de coronacrisis op de financiën en risico's voor onze gemeente. Deze verkenning is voor een groot deel gebaseerd op informatie uit landelijke netwerken van (grote) gemeenten, de VNG en het netwerk van risicomanagement. Vervolgens is deze informatie aangevuld en aangescherpt op grond van de lokale Arnhemse situatie.
Dit, ook al zijn de omstandigheden zeer onzeker, om zo goed mogelijk in te schatten wat de financiële gevolgen en risico's voor de gemeente Arnhem zijn, naast de ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse burgers, bedrijven en organisaties. Daarbij is uitgegaan van de mogelijke impact van contactbeperkende maatregelen voor een duur van drie maanden. Dit in aansluiting op het eerste scenario van het Centraal Plan Bureau (CPB) dat de gevolgen van de coronacrisis verkend heeft.

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact

op onze begroting en de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers en bedrijven. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. Duidelijk is wel al dat de financiële gevolgen naar alle waarschijnlijkheid majeur zullen zijn.

De belangrijkste onzekerheid zit op dit moment op de duur van de contactbeperkende maatregelen en de verdere gevolgen daarvan. Dat betekent dus ook dat naar mate de maatregelen langer duren ook de gevolgen voor de Arnhemse samenleving dieper zullen ingrijpen en ook de gevolgen voor de gemeentelijke financiën nog groter zullen zijn.

Eerste uitkomsten ambtelijke verkenning impact financiële gevolgen coronacrisis
Uit de inventarisatie bij de programma's komt naar voren dat de gemeente in de volle breedte van haar takenpakket geraakt wordt. In de bijlage bij deze Perspectiefnota is de impactanalyse bijgevoegd. Van een groot aantal van deze risico's zijn de gevolgen al te kwantificeren, van een aantal is in dit stadium nog onvoldoende in te schatten wat de financiële effecten zijn. Daar waar 'nnb' staat, betekent dan ook dat de impact 'nog niet bekend' is.

- Meedoen in een socialer Arnhem:

We zien onder andere een toenemend gebruik van inkomensondersteunende maatregelen in relatie tot armoede, groter beroep op inkomensregelingen (Buig, Tijdelijke ondersteuning ondernemers (compensatie via het Rijk)), extra inzet VGGM, effect op voorgenomen maatregelen om de kosten van zorg niet verder te laten stijgen, ondersteuning voor kwetsbare gezinnen en kinderen, stijging zorgvraag na de crisis, kosten extra locaties beschermd wonen en omzetderving Scalabor.
De sociale gevolgen van de crisis zijn ingrijpend en een forse impact daarvan op onze financiën is onvermijdelijk. Hoe ingrijpend blijkt uit het feit dat in de laatste week van maart 50% meer intakes voor de aanvraag van bijstand werden gedaan, circa 2000 zzp'ers al een aanvraag voor tijdelijke extra ondersteuning hadden gedaan en 450 kinderen per dag gemiddeld gebruik van een nood-kinderopvang maken.

- Wonen in een duurzamer Arnhem:

We zien onder andere gevolgen van mogelijk uitstel van huurbetalingen, mogelijke huurverlagingen, extra activiteiten ten behoeve van afvalinzameling en terugval van het aantal bouwvergunningen.

- Genieten van een nog mooier Arnhem:

We zien onder andere een terugloop van parkeerinkomsten, mogelijk faillissement van contractpartijen, effect op culturele instellingen, daling opbrengsten toeristenbelasting en havengelden, extra kosten van toezicht en handhaving, mislopen inkomsten Sportbedrijf en sportverenigingen (uit baromzet, evenementen etc.) en risico's door opschorten van de huurbetalingen. Bij dit thema is ook verkend in welke mate de verkoop van gronden van de grondexploitaties zal stagneren.

- Open & Verantwoord besturen:

We zien onder andere lagere opbrengsten OZB door faillissementen, geen dekking van rendabele uren, mogelijke toename van fraude, uitstel diverse processen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT-projecten) en doorwerking op termijn in een lagere algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van een recessie.

Een nadere toelichting en de kwantitatieve inschatting van de impact bij deze thema's is in de bijlage opgenomen. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op aannames vanuit een situatie met buitengewoon veel onzekerheden. Mogelijkerwijs ontstaat er enige financiële ruimte doordat uitgaven niet kunnen worden gedaan. Op een later moment, wanneer ook meer duidelijk is geworden over het verdere verloop van deze crisis en de duur en mate van ingrijpendheid van de maatregelen, zal ook meer inzicht verkregen worden over het incidentele of structurele karakter van de financiële impact. Dan zal de mate waarin het Rijk deze kosten zal compenseren ook beter in beeld zijn.

Het totaal komt voor 2020 op dit moment van schrijven met de aannames van contactbeperkende maatregelen voor drie maanden (half maart -half juni) en een verbod op vergunningsplichtige evenementen tot 1 september uit op een nadelig van € 15 miljoen. Dit is dus de impact die we concreet in beeld hebben. Hierbij is dus geen rekening gehouden met een eventuele langere duur van de maatregelen, de structurele impact en het effect van beleidsmaatregelen. Voor een deel gaan we daarnaast nog gecompenseerd worden door het Rijk. Met harde toezeggingen is in de lijst rekening gehouden, met minder concrete niet.

Zoals in Turap-1 ook is opgenomen, worden de kwantitatieve effecten (zodra hier meer zekerheid over is) in Turap-2 verwerkt voor wat betreft het lopende jaar 2020. In de Begroting 2021-2024 zal de impact vanaf 2021 in het meerjarenbeeld dan wel in het risicoprofiel een plek krijgen.

Mogelijkheden om de financiële gevolgen van de crisis op te vangen
De gemeente Arnhem beschikt over enige financiële buffers om de incidentele gevolgen van de crisis op te vangen:

- Het aanwezige weerstandsvermogen (voornamelijk algemene reserve);
- De bestemmingsreserves. Zoals in de aanbiedingsbrief aangekondigd laten we een beoordeling maken van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. We hopen hiermee een extra buffer te creëren om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen;
- Specifiek de bestemmingsreserve Solvabiliteit. Deze is bedoeld voor verbetering van de solvabiliteit en in het verlengde daarvan om klappen op te kunnen vangen als de gemeente in zwaar weer komt.

Inzet van het weerstandsvermogen, een deel van de reguliere bestemmingsreserves en de bestemmingsreserve solvabiliteit zullen onvermijdelijk doorwerken in een lagere solvabiliteit en een relatief hogere schuldquote. De structurele effecten van de coronacrisis zullen door vermindering van uitgaven (bezuinigingen) en/of verhoging van inkomsten moeten worden opgevangen. In de concept Begroting 2021-2014 komen we daartoe, indien noodzakelijk, met voorstellen.

Bijlage Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis

In de financiële impactanalyse is de mogelijke financiële impact in kaart gebracht die we als gevolg van de COVID-19 pandemie op Arnhem af zien komen. Het overzicht bevat de financiële gevolgen van datgene wat ons in de stad overkomt als gevolg van de corona-crisis en de risico's die we op dit moment zien. In het overzicht wordt nu uitgegaan van een 3 maanden durende intelligente lock-down zoals we die vanaf half maart kennen en waarvan we dus voor dit overzicht veronderstellen dat die in ieder geval tot half juni zal doorlopen. Dit is het pakket dat in ieder geval tot 20 mei doorloopt zoals premier Rutte in de persconferentie op 21 april bekend heeft gemaakt. Hoe de ontwikkelingen daarna zijn is nog zeer onzeker Het kabinet kan ook geen perspectief schetsen dat meer dan enkele weken vooruit kijkt. Het enige dat voorbij die horizon wel duidelijk is, is dat evenementen tot 1 september zijn afgelast. Ook in de huidige situatie zitten veel onzekerheden. Het overzicht van de financiële impact is dan ook niet uitputtend.

De onderwerpen waarvoor we op basis van aannames een inschatting hebben kunnen maken, zijn met een bedrag, eventueel met een marge, opgenomen. Voor de overige posten is 'nog niet bekend' (nnb) opgenomen. Daarbij is dus nog geen rekening gehouden met de mogelijk langere duur en een meer structurele impact van de beperkende maatregelen. Tevens is het effect van beleidsmaatregelen die kunnen worden genomen om de gevolgen van de crisis te beperken niet meegenomen. De onzekerheid binnen het overzicht is heel groot, zoals dat bij het Rijk ook het geval is. Alleen op basis van aannames en veronderstellingen kan enige indicatie van de impact worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact op onze begroting en de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers en bedrijven. In het overzicht is alleen rekening gehouden met concrete toezeggingen voor vergoedingen van het Rijk zoals op het gebied van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo). Met minder concrete toezeggingen van het Rijk is geen rekening gehouden.

Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis *(bedragen x € 1.000 negatief is nadelig)*

Financiële impact ingeschat op basis van 3 maanden intelligente lock down.

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	Indicatie omvang 2021
Meedoen in een socialer Arnhem			
Inkomensregelingen (BUIG); verhoogde instroom, vertraagde uitstroom	We zien het aantal bijstandsaanvragen fors toenemen. Samen met een vertraging in de uitstroom leidt dit tot een hoger bijstandsbestand. Dit leidt, afhankelijk van wat het Rijk doet met de financiering, mogelijk tot een groter tekort op de BUIG. Het oplopen van het bestand komt zowel voort uit een verhoging van de instroom (Jongeren/Schoolverlaters; instroom vanuitWW; ondernemers die na het gebruik van de Tozo regeling structureel afhankelijk worden van bijstand) als op dit moment een vertraging van de uitstroom (minder geschikt werk; vertraging in werkfit maken inwoners; op afstand werken waardoor onder andere minder fysieke handhavingscontroles kunnen worden uitgevoerd). Op de langere termijn is onduidelijk wat de effecten zullen zijn. Wat zijn de gevolgen van het virus voor de economie en daarmee werkgelegenheid? In hoeverre zijn bedrijven bereid mensen met een afstand tot de arbeidmarkt aan te nemen? Moeten we vanuit de gemeente het beleid aanpassen? De hoogte van het risico is onzeker. Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, wel een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Op basis van het huidige BUIG budget bedraagt het maximaal eigen risico voor 2020 € 10,5 mln. Omdat in de begroting reeds rekening wordt gehouden met een tekort bestaat er nog een financieel risico van €2,1 mln. (dit risico stond al opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel in Naris).	0 tot -2.100	nnb
Doorbetaling zorgverleners die geen zorg verlenen	Zorgverleners hebben opdracht om de zorg die volgens contract geleverd moet worden, zoveel mogelijk voort te zetten. Daarbij worden zorgverleners gestimuleerd om op alternatieve manieren de zorg te verlenen waar de gemeente voor betaalt. In een aantal gevallen zal echter toch geen (alternatieve) zorg geleverd kunnen worden. De VNG heeft geadviseerd zorgaanbieders in alle gevallen regulier door te betalen. Gemeente Arnhem volgt deze lijn. Het Rijk compenseert deze kosten niet, omdat het gaat om doorbetaling op het reguliere kostenniveau. Daarvoor ontvangen gemeenten geld uit het gemeentefonds. Hiermee zet het Rijk feitelijk de uitgaven voor de periode maart tot en met mei 2020 vast. Omdat verschillende kostenbesparende maatregelen zijn voorgenomen, brengt dit nieuwe financiële risico's met zich mee. Daarnaast wordt een grotere zorgvraag na de crisis voorzien. Deze risico's zijn hieronder opgenomen. Inschatting omvang van zorg die niet geleverd kan worden (ook niet op een alternatieve wijze) maar wel doorbetaald wordt conform de lijn van de VNG: minimaal -3.224 miljoen, maximaal -7.407 miljoen.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Grotere zorgvraag na crisis	Na de coronacrisis ontstaat mogelijk een toename in zorgvraag. Bv. door verergering van hulpvragen die niet konden worden opgepakt, een stuwmeer aan achterstallige hulpvragen, maar ook terugval van cliënten. Conform het advies van de VNG worden de zorgaanbieders doorbetaald, maar dat betekent niet dat de zorgvraag minder wordt of verdwijnt. Mogelijk wordt deze dus nog 'ingehaald' na deze crisis, waardoor de totale kosten alsnog hoger uitkomen. Compensatie hiervoor wordt nog nader uitgewerkt en is onzeker. Het genoemde bedrag gaat uit van een tijdelijke toename van 10% van ambulante zorgproducten (begeleiding Wmo en Jeugdwet en behandeling Jeugdwet) in de drie tot zes maanden vanaf juni. We kunnen nog niet voorzien welke periode reëel is. Het kan ook langer zijn.	-1.050 tot -2.100	nnb
Niet realiseren kostenbeperkende maatregelen zorgdomein	In de geamendeerde MJPB 2020-2023 staat een aantal kostenbeperkende maatregelen voor het zorgdomein (zowel jeugd als Wmo) opgenomen, die vanaf dit jaar ingevoerd zouden worden. Door de coronacrisis komt de realisatie van deze maatregelen onder druk te staan. Omdat zorgaanbieders worden doorbetaald conform het advies van de VNG worden de taakstellingen in de periode maart-mei in hun geheel niet gehaald. Door de voorziene '1.5-meter-samenleving' wordt het moeilijker de taakstellingen in de rest van het jaar te behalen (en bestaat er zelfs een risico dat de zorg duurder wordt). Er is een bandbreedte van 0 tot 50% opgenomen.	-1.200 tot -1.800	nnb
Vertraging voorgenomen zorgmaatregelen Jeugdwet	Besluitvorming in de raad over het raadsvoorstel met de voorgestelde kostenbesparende maatregelen Jeugdzorg van de Taskforce loopt door de corona-crisis vertraging cq. uitstel op. Zolang de raad niet heeft beslist kunnen wij enkel voorbereidingen treffen voor de voorgenomen maatregelen Jeugdzorg. We gaan er nu vanuit dat de voorgenomen besparingen in 2020 van € 1,1 miljoen niet worden gerealiseerd gedurende de maanden dat de coronamaatregelen voortduren. Financieel gezien telt het op tot 1,4 mln	-1.400	nnb
Omzetderving Scalabor: impact op financiëel resultaat 2020 is negatief	Door de huidige ontwikkelingen staat het resultaat en daarmee de dividenduitkeringen van Scalabor de komende jaren onder druk. Voor 2020 wordt op dit moment al een terugloop van de omzet met 1/3 verwacht. Daarnaast staat Arnhem garant voor een krediet van Scalabor van 750 duizend. Mogelijk wordt hierop in komende jaren een beroep gedaan.	nnb	0 tot -1.400
Extra kosten re-integratie	Als gevolg van een groter bijstandsbestand zal meer moeten worden ingezet om mensen naar werk te begeleiden. De inzet betreft: - Inzet extra begeleidingsinstrumenten (arbeidsvaardigheden, training, jobcoaching, ect.), voor de nieuwe instroom en voor de mensen die al langer een uitkering ontvangen en voor wie de mogelijkheden op de arbeidsmarkt mogelijk beperkter zijn. - Inzet extra uitvoeringscapaciteit - Mogelijke extra kosten in het kader van 1,5 meter samenleving (inrichting werkplekken, hogere trajectprijzen) Gelet op de onzekerheden over de duur van de crisis en de economische situatie daarna is het niet mogelijk hierover op dit moment een een inschatting te maken.	nnb	nnb
Dubbele kosten door verlenging inzet zzp'ers/derden en materialen	Vanuit de TLO's wordt de contractduur van zzp'ers en inhuur materialen verlengd om nu in te zetten voor aanvullende maatregelen rondom Corona en daarna weer voor de reguliere activiteiten die nu geen doorgang vinden. (O.a. Kansrijk opgroeien)	-300 tot -450	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Gevolgen beperktere toetsing nieuwe contracten zorgaanbieders	Er loopt een inkooptraject om tot een nieuwe contractering van zorgaanbieders per 1 juli 2020 te komen. Producteisen en -omschrijvingen zijn aangescherpt en het is de bedoeling dat er minder aanbieders dan nu worden gecontracteerd. Dit moet leiden tot een overzichtelijker aanbiederslandschap en lagere kosten. Het lijkt erop dat het inkooptraject geen vertraging oploopt. Er vinden wel discussies plaats over de mate waarin onder de huidige coronamaatregelen aanbieders voldoende kwalitatief getoetst kunnen worden. Dit kan een negatieve impact hebben op de voorziene besparing.	0 tot -300	0 tot -300
Armoede; toename gebruik inkomensondersteunende maatregelen	De ontwikkelingen op het gebied van Bijstand hebben, weliswaar met vertraging, effect op het gebruik van armoederegelingen. Aangezien er een recessie wordt verwacht, neemt het aantal bijstandsuitkeringen, instroom vanuit WW en dus ook gebruik van armoederegelingen toe. De omvang van de toename is zeer afhankelijk van de economische ontwikkelingen. De CPB scenario's lopen hierin uiteen. Effecten zullen niet op korte termijn zijn, maar wel vanaf tweede helft 2020, met een doorwerking in 2021. Een betrouwbare inschatting hiervan is op dit moment nog niet te maken. De inschatting van de bandbreedte varieert van enkele tienduizenden euro's tot €250.000. Met de aanvragen voor Bijzondere Bijstand wordt nu iets soepeler omgegaan. De insteek is dat inwoners het aangevraagde nodig hebben. Er vindt dus minder scherpe controle plaats. Daarnaast worden eerder nieuwe dingen verstrekt omdat het door de crisis nu niet mogelijk is om alle producten te repareren. Dit leidt tot hogere kosten bij het verstrekken van bijzondere bijstand.	0 tot -250	nnb
Schulddienstverlening	De verwachting is dat meer inwoners met schulden zich gaan melden. De werkloosheid neemt toe en inwoners die zich eerder niet meldden, zullen dit naar verwachting in deze crisissituatie wel doen. Ook zal het aantal ondernemers met financiële problemen dat zich meldt, flink gaan stijgen. Landelijk wordt voorspeld dat een flink deel van het aantal TOZO-aanvragen zich gaat melden voor schulddienstverlening. Voor particulieren en jongeren verwachten we eind 2020 zo'n €250.000 extra kosten. Van ondernemers verwachten we dat ze zich pas later gaan melden en schatten we de extra kosten voor 2021 op €500.000.	0 tot -250	-500
Uitvoeringkosten Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo)	Arhem voert de de vanuit het Rijk ingestelde Tozo regeling uit. Vanuit het Rijk is aangegeven dat voor de uitvoering een vast bedrag per besluit zal worden vergoed. Hoe hoog deze vergoeding is is op dit moment (nog) niet bekend. Het risico bestaat dat de vergoeding ontoerekend is voor de door Arnhem gemaakte uitvoeringskosten.	0 tot -250 -nnb	nnb
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) risico op invordering	Vanuit de Tozo regeling kunnen vorderingen ontstaan. Op dit moment is nog niet bekend of het risico van invordering bij de gemeente komt te liggen (m.a.w. het Rijk vergoedt op basis van het recht op ondersteuning) of dat het risico bij het Rijk komt te liggen (m.a.w.: het Rijk vergoedt de daadwerkelijk uitgekeerde bedragen minus de daadwerkelijk teruggevorderde bedragen. Omdat het Rijk heeft aangegeven dat de volledige kosten voor bijstand en bedrijfskapitaal worden vergoedt is op dit moment geen bedrag gekoppeld aan dit risico)	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inzet VGGM-GGD	De VGGM, het onderdeel GGD, zit vol in de crisisaanpak van de coronabesmetting (vrijstellen personeel en beschermingsmateriaal). Dit leidt tot meerkosten. Voorzover deze betrekking hebben op de Arnhemse begroting zijn ze hier opgenomen. Landelijk wordt overleg gevoerd over eventuele compensatie. Daar staan minder inzet op reguliere activiteiten tegenover, o.a. op dienstverlening Jeugdgezondheidszorg (minder contactmomenten consultatieburo's, artsen en verpleegkundigen op scholen), minder voorlichting sexuele gezondheid op scholen, minder of geen reguliere inzet op toezicht kinderdagverblijven, wel mogelijk op de noodopvang. Tevens dalen de inkomsten doordat minder beroep wordt gedaan op reizigersvaccinaties. Bij de half jaar rapportage zal VGGM uitgebreid stil staan bij de Corona-crisis.	-400 tot -500	nnb
Subsidieverstrekking of verantwoording Welzijn	Welzijnsorganisaties en buurthuizen lopen inkomsten mis, bijvoorbeeld op baromzet, deelnemersbijdragen en verhuur van ruimtes. Niet alle organisaties kunnen het mislopen van inkomsten opvangen, de vraag bij buurthuizen is uitgezet, een eerste inschatting van dit risico is dat het gaat om ongeveer 150.000 tot 200.000. Voor de gesubsidieerde opdrachten geldt dat welzijnsorganisatie (en andere subsidiepartners) zoveel mogelijk hun opdracht op een andere manier vormgeven, die past bij de RIVM richtlijnen, zodat goed contact en ondersteuning aan kwetsbare inwoners geborgd is. Er vindt ook inzet plaats op onderdelen die nu door de coronacrisis zijn ontstaan, zoals noodopvang op school en jongerenwerk inzetten om groepsvorming op straat tegen te gaan.	-200	nnb
Spoedeisende zorg (SEZ) van Jeugdbescherming Gelderland en meer jeugdbeschermingsmaatregelen	Er is sinds de coronacrisis (nog) geen toename zichtbaar van het beroep op en inzet van de Spoedeisende Zorg (crisiszorg) van Jeugdbescherming Gelderland. Wel is het mogelijk dat, naarmate de crisis langer duurt, er na de coronacrisis sprake zal kunnen zijn van een inhaalvraag. Hierdoor loopt de gemeente het risico een hogere bijdrage voor SEZ te moeten betalen. Deze mogelijk exta kosten zijn waarschijnlijk beperkt gelet op de relatief geringe reguliere bijdrage. Het aantal beschermingsmaatregelen loopt terug, omdat de zittingen bij de rechtbank worden uitgesteld Op termijn dient dit weer ingehaald te worden, maar het zal wel even duren voordat de rechtbank deze achterstand in kan halen.	-100 tot -200	nnb
Tijdelijk niet innen eigen bijdrage Wmo	Zorgaanbieders zijn opgeroepen om waar mogelijk volwaardige alternatieve vormen van zorg en ondersteuning te bieden. Maar het kan ook voorkomen dat zorg en ondersteuning in zijn geheel geen doorgang kan vinden. Dit zou betekenen dat gemeenten, in overleg met aanbieders, voor het totale cliëntenbestand Wmo zouden moeten beoordelen in welke individuele situaties de eigen bijdrage gestopt moet worden (en wanneer deze weer moet starten). Omdat dit voor alle betrokken partijen een grote (administratieve) uitvoeringslast is, is landelijk besloten om voor de Wmo-cliënten de eigen bijdrage voor in ieder geval april en mei niet te innen, met uitzondering dus van de cliënten met de voorzieningen beschermd wonen intramuraal en opvang. Het ministerie van VWS gaat in gesprek met de VNG over compensatie. .	0 tot -194	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inzet vrouwenopvang bij Moviera	In het algemeen is de verwachting dat huiselijk geweld en kindermishandeling toeneemt wanneer de druk op de gezinnen toeneemt door isolatie en thuiswerken/kinderen niet naar school.Dit betekent dat er over de hele linie meer gebruik gemaakt wordt van de voorzieningen (Vrouwenopvang, Centrum seksueel geweld en ook de ambulante inzet VO). Bij Moviera is in Oosterbeek (crisisopvang) een extra groep opengegaan (extra kosten) waar nieuwe cliënten worden opvangen (scheiding cliënten). Verder worden de richtlijnen van de RIVM gevolgd. De verwachting is verder dat er door corona een toename is/zal zijn van huiselijk geweld, wat zich ook op langere termijn zal vertalen in een groter beroep op jeugdzorg en vrouwenopvang. Een risico wordt ook gevormd door mogelijke personeelsuitval als gevolg van besmetting. Mogelijk dat Moviera voor de compensatie van de extra kosten een beroep kan doen op het Rijk en/of Provincie.	-135	nnb
Toename meldingen Veilig Thuis	De verwachting is dat de problematiek van veiligheid 'achter de voordeur' (kindermishandeling en/of huiselijk geweld) door de afgekondigde coronamaatregelen van het Rijk toe zal nemen cq. zal intensiveren, ook bij gezinnen die wij nog niet in beeld hebben. In de eerste weken van de coronacrisis daalde op basis van informatie van Veilig Thuis het aantal politiemeldingen inzake huiselijke geweld en kindermishandeling en is er een lichte stijging van het aantal adviesvragen van professionals. Het vermoeden bestaat dat een belangrijk deel van de problematiek in dit stadium 'verborgen en onder de radar' blijft. Na het opheffen van de coroanamaatregelen is de verwachting dat er sprake zal zijn van een inhaaleffect, waardoor sprake kan zijn van extra kosten Veilig Thuis. Dit vertaalt zich vervolgens door in extra kosten bij de sociale wijkteams, jeugdzorgaanbieders en Moviera.	-55 tot -115	nnb
Inzet statushouders / inburgering	De dualetrajecten (werk en taal) kunnen deels uitgevoerd worden, waardoor er inkomsten misgelopen worden en er vertraging in het traject optreedt (werk ligt stil). Voor een deel van de duale trajecten is een alternatief gevonden, de mondkapjesfabriek. Mocht de coronacrisis langer dan 3-6 maanden duren, dan ontstaat er op de lopende pilot Inburgering duale trajecten statushouders mogelijk in 2021 een financieel knelpunt.	-50	-150 tot -200
Terugloop eigen bijdragen hulp bij huishouden	Bij hulp in het huishouden is er een grote kans dat inwoners hun zorg onderbreken en dus gedurende de beperkende RIVM maatregelen ook geen eigen bijdrage betalen. Per persoon gaat het dan over €19,00 p.m.. Inschatting van de omvang is gebaseerd op basis van 10% tot 30% minder eigen bijdragen gedurende 3 maanden.	-25 tot -70 -nnb	nnb
Meerkosten doelgroepenvervoer	Voor doelgroepenvervoer geldt op dit moment dat 80% van de niet gereden ritten wordt doorbetaald. Daarnaast zijn er meerkosten voor de gereden ritten, aangezien daarvoor rolstoeltaxi's worden ingezet en er nu 1 op 1 gereden wordt (dus geen combinatieritten meer). Verwachting was dat dit binnen het kader kon worden opgevangen. Er nu vanuitgaande dat het vervoer vanaf juni nog steeds niet "normaal" kan worden uitgevoerd, zullen de meerkosten hoger worden. Op dit moment wordt er door de BVO DRAN, waar de uitvoering van het doelgroepenvervoer is belegd, onderzocht welke mogelijkheden er binnen het vervoer zijn om voor te sorteren op de anderhalvemetersamenleving. Wel is duidelijk dat als alle scholen en instellingen (jeugd en Wmo) weer opengaan er niet voldoende voertuigen en chauffeurs beschikbaar zijn om alle leerlingen, jeugdigen en Wmo-ers te vervoeren op basis van de 1,5 meter afstand die gehanteerd moet worden. Zodra de BVO DRAN hier meer duidelijkheid over kan geven kan er ook inzichtelijk gemaakt worden welke financiële gevolgen dit heeft.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inventarisatie en aanpak opgelopen onderwijsachterstanden	Door het sluiten van de kinderopvang en scholen hebben veel kinderen waarschijnlijk een achterstand opgelopen en zeker veel meegemaakt. Wanneer de scholen weer opengaan op 11 mei, is het aan de professionals om te zien wat deze kinderen nodig hebben. We maken met besturen kinderopvang en onderwijs een Arnhemse Aanpak Onderwijs, om hier samen de schouders onder te zetten. De extra inzet kan op meerdere domeinen; onder schooltijd, met verlengde leertijd, in de thuissituatie en in de vakantieperiodes. Het is nog niet inzichtelijk welke kosten dit met zich meebrengt.	nnb	nnb
Onzekere dekking 24/7 kinderopvang ouders vitale beroepen	Op verzoek van het Rijk is 24 uurs kinderopvang voor ouders met vitale beroepen geregeld. SKAR voert dit uit. Het Rijk heeft toegezegd alle kosten te dragen. Harde afspraken zijn er echter op dit moment niet. In de weekenden en avonden is een aantal keer gebruik gemaakt van de opvang. Een overzicht van de kosten die SKAR tot nu toe heeft gemaakt en verwacht te maken is aangevraagd. Doordat inkomsten SKAR voor een groot deel overeind blijven blijft het risico beperkt tot duizenden euro's.	0 tot -20	nnb
Extra locaties beschermd wonen en jeugdzorg voor inwoners en kinderen met corona	Er zijn door aanbieders van beschermd wonen en jeugdzorg (o.a. RIBW en Lindenhout) extra locaties geopend om inwoners en kinderen met corona te kunnen opvangen die door de omstandigheden niet meer op hun huidige adres kunnen blijven wonen. Ook is er de mogelijkheid voor kinderen om 24uurs begeleiding thuis te ontvangen (zodat ze thuis in quarantaine kunnen blijven als hun ouders opgenomen moeten worden). Het Rijk heeft toegezegd gemeenten hiervoor te compenseren.	nnb	nnb
Extra locaties maatschappelijke opvang voor inwoners zonder corona	Naast de huidige voorzieningen zijn andere locaties geopend om opvang en hulpverlening conform de richtlijnen van RIVM te verlenen en extra locatie geopend voor de opvang van daklozen met ziekteverschijnselen. Het gaat om opvang in een passagiersschip en het klooster in Huissen. Op basis van een eerste inschatting kunnen de extra kosten oplopen tot 1 miljoen. Het Rijk heeft toegezegd gemeenten hiervoor te compenseren.	nnb	nnb
Niet tijdig kunnen verantwoorden van de zorgbesteding in 2020	Risico op vertraging in het jaarrekeningtraject 2020 of zelfs een niet goedkeurende controleverklaring. Geen financieel effect, maar risico voor rechtmatigheid gemeentelijke jaarrekening. Grootste oorzaak voor dit risico is het feit dat we betalen voor zorg die niet geleverd wordt. Hierover gaan de VNG en het ministerie van VWS in gesprek met o.a. de NBA. Waar nodig worden de accountantsprotocollen aangepast. Er ligt echter nog niets vast.	nnb	nnb
Niet voldoen subsidie-eisen of verantwoording	In de verlening van subsidies bestaat een risico op onrechtmatigheid, omdat organisaties niet voldoen aan de eerder gestelde subsidie-eisen, zij leveren echter wel inzet. In de periodieke kwartaal- en halfjaar gesprekken met de gesubsidieerde partners wordt hieraan expliciet aandacht besteed zodat problemen zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Wonen in een duurzamer Arnhem			
Daling legesinkomsten door terugval aanvragen bouwvergunningen	ODRA ziet op dit moment nog geen daling in het aantal aanvragen voor bouwvergunningen en verwacht op basis van gespreken met vergunningaanvragers een lichte stijging. Afhankelijk van de duur van de crisis zou dit kunnen veranderen. Op langere termijn bestaat de kans dat de economische effecten van de corona crisis zorgen voor een terugval van bouwaanvragen. Economisch Instituut van de Bouw (EIB) verwacht 15% krimp bouwproductie.	-300	-600
Extra activiteiten afvalinzameling (inclusief bedrijfsafval)	Doordat inwoners meer thuis blijven is er meer huishoudelijk afval. Daarom zijn er extra ledigingen van restafvalcontainers, papiercontainers, wordt er vaker met kraakpersvrachtswagens gereden voor onder andere het verwijderen bijplaatsingen en extra gratis grofvuilrondes. Tevens wordt een verdere daling van de oudpapierprijs verwacht, zal de inzameling van minicontainers oudpapier met beladers van Suez plaatsvinden en zullen verenigingen gecompenseerd worden voor hun daardoor misgelopen oudpapiervergoeding.	-300	nnb
Uitstel huurbetalingen / huurverlagingen	Meerdere ondernemingen in gemeentelijke panden hebben verzocht om uitstel van huurbetaling en een aantal om huurverlaging. Deze verzoeken worden stuk voor stuk bekeken, waarbij primair gekeken wordt of uitstel van huurbetaling mogelijk is.Totale omvang aan huuropbrengsten, erfpachten, serviceopbrengsten, pachten bedraagt circa € 1,6 miljoen per maand. Een groot deel van hiervan is afkomstig van voormalige gemeentelijke activiteiten (sport, cultuur). Daar staat meestal subsidie tegenover. Op het overige deel ontstaat dus een risico als gevolg van de corona-crisis.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Genieten van een nog mooier Arnhem			
Terugloop parkeerinkomsten	Op basis van de actuele gegevens van P1-parkeerbedrijf is er een duidelijke afname van parkeerinkomsten. Het parkeerresultaat wordt verrekend met reserve Bereikbaarheid Effect na mei is lastig te bepalen omdat deze afhankelijk is van duur van de beperkende maatregelen (PM).	-2.500 -nnb	nnb
Inzet ODRA en welzijnsorganisaties op handhaving noodverordening en voor jeugd- en jongerenwerk / straatwerk	Vanuit ODRA en de welzijnsorganisaties wordt ingezet op het handhaven van de noodverordening die geldt i.v.m. de corona-crisis. Voor het grootste deel worden daarbij werkzaamheden die nu niet meer uitgevoerd worden als gevolg van de corona-crisis ingewisseld met meer toezichthoudend werk.	-300 tot -500 -nnb	nnb
Cultuur; Extra steun culturele instellingen en kunstenaars, sector ligt volledig stil	Alhoewel de meeste culturele (basis)voorzieningen nu nog niet direct liquiditeitsproblemen hebben, worden er wel knelpunten verwacht bij instellingen die forse eigen (publieks)inkomsten hebben. Sommige instellingen kunnen geen gebruik maken van de coulancemaatregelen van het Rijk omdat zij (net) niet aan de vereisten voldoen. Bij cultureel seizoenswerk, zoals festivals, wordt normaal gesproken het grootste deel van de jaaromzet in deze periode verdiend. Op de middellange termijn worden daarom bij tal van instellingen problemen voorzien door gebrek aan bezoekersinkomsten en omzetverlies. Instellingen treffen diverse maatregelen om kosten te dempen en maken waar mogelijk gebruik van de rijksregelingen zoals NOW, TOZO en TOGS. Er bereiken ons echter steeds meer geluiden dat deze regelingen onvoldoende matchen en voor de culturele sector maatwerk nodig is.	nnb	nnb
Terugloop toeristenbelasting	De inkomsten toeristenbelasting zullen teruglopen. De omvang hiervan is afhankelijk van het moment waarop toeristen weer terug komen. Vooralsnog wordt uitgegaan van 40% terugloop.	-155	-100
Leegloop personeel Projecten (PIM)	PIM werkt met een flexibele schil waardoor effecten op de leegloop gedeeltelijk kunnen worden opgevangen. Echter, niet alle projecten kunnen door internen worden uitgevoerd (expertise), waardoor extra leegloop toch mogelijk is met extra overdrachtskosten.	-100 -nnb	nnb
Extra kosten Toezicht en Handhaving	Er wordt intensief toezicht gehouden op de naleving van de beperkende maatregelen. Hiervoor worden extra BOA's ingezet. Daarnaast worden extra voorzieningen getroffen voor toezicht en handhaving zoals inrichten centrale post handhaving.	-25 tot -100	nnb
Terugval in verleende vergunningen Openbare Ruimte	Minder inkomsten zijn te verwachten door een terugloop in vergunningen en ontheffingen. Daarnaast zit er een risico in het (al dan niet deels) compenseren van leges voor vergunningen die niet meer van toepassing zijn.	-50	nnb
Uitstel van betaling sportverenigingen	Het uitstel van betalingen van sportverenigingen levert op korte termijn geen nadeel op; inkomsten worden later alsnog ontvangen. Indien uitstel tot faillisementen leidt zal dit later wel effect sorteren.	nnb	nnb
Wegvallen inkomsten Sportverenigingen	Sportverenigingen met een eigen accommodatie zien hun inkomsten sterk teruglopen. De helft van de inkomsten zoals onder andere baromzet, ophalen oud papier en sponsorgeld valt weg. Om een goed beeld van de consequenties te krijgen is de Arnhemse Sportfederatie gevraagd een inventarisatie te doen bij de Arnhemse verenigingen en sportaanbieders.	nnb	nnb
Vertraging uitvoering vastgoed projecten zwembad en museum	Aannemers van grote bouwprojecten zoals zwembad Valkenhuizen komen met disclaimers dat er mogelijk vertraging gaat optreden agv corona en dat zij hiervoor niet aansprakelijk zijn. De financiële effecten en de juridische positie van de gemeente worden nog uitgezocht.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Verlopen fatale termijnen in bezwaar en beroepschriften	Voortgang bij vaststelling bestemmingsplannen door minder inspraakmogelijkheden. Kan leiden tot vertraging in projecten en latere en/of lagere inkomsten uit verkoop grond. Er zijn nu nog geen signalen dat dat nu al het geval is.	nnb	nnb
Terugloop markt- en kermisgelden	Vooralsnog kunnen de markten in Arnhem met de beperkende maatregelen doorgaan. Pas wanneer markten gesloten worden ontstaat er een risico. De voorjaarskermis is echter wel geannuleerd waardoor de kermisgelden nu niet in het evenementenfonds vloeien.	nnb	nnb
Tegenvallende inkomsten grondverkopen	Vooralsnog geen signalen dat partijen van reeds gemaakte overeenkomsten zouden willen afzien. Er is nog geen zicht op de gevolgen voor nieuw af te sluiten contracten voor de rest van het jaar. Er is voldoende weerstandsvermogen aanwezig binnen het grondbedrijf om tegenvallers t.g.v. vertragingen en lagere grondprijzen te kunnen opvangen.	nnb	nnb
Mogelijke vertraging beheer en groot onderhoud / projecten Openbare ruimte	Vooralsnog niet aan de orde. Bij een langere duur of een hogere impact kan door ziekte en afwezigheid een deel van het dagelijks beheer en onderhoud stil komen te liggen. Als het allemaal langer gaat duren, dan ontstaan er mogelijk problemen door achterstallig onderhoud. Daarnaast kunnen mogelijk niet alle geplande werkzaamheden dit jaar uitgevoerd worden en zullen over de jaargrens heen gaan.	nnb	nnb
Sportbedrijf; terugloop inkomsten	Het Sportbedrijf heeft te maken met een forse terugloop van de inkomsten, doordat zij onder andere tijdelijk geen huur in rekening brengt bij sportverenigingen, maar ook inkomsten uit evenementen en entree mislopen. Het Sportbedrijf is echter ook met diverse kostenbesparende maatregelen bezig waaronder werktijdverkorting. Verwachting is dat zij een eventueel resterend nadeel binnen het eigen vermogen of door een rijksbijdrage kunnen opvangen. Dit is wel afhankelijk van de duur van de crisis.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Open en verantwoord besturen			
Bedrijfvoering	Diverse processen binnen de ambtelijke organisatie ondervinden vertraging als gevolg van de contact beperkende maatregelen en hoger ziekteverzuim. De meeste opleidingen en trainingen voor medewerkers zijn uitgesteld naar 2021. Er is zowel uitstel als verlenging van inhuur als gevolg van uitval en vacaturevertraging. De uitrol van devices zoals laptops om thuis te werken kost tijd. Bij een werkpiek zodra iedereen weer aan de slag gaat bestaat een risico op ziekte of uitval. Het doorschuiven van verlof kan resulteren in een stuwmeer aan vakantiedagen die mogelijk worden verkocht. ICT projecten worden noodgedwongen stilgelegd of opgeschort waardoor snijverlies ontstaat bij het opnieuw opstarten van de projecten. Daarnaast moeten er wellicht op korte termijn extra voorzieningen worden getroffen t.a.v. (digitale) werkplekken, vergadervoorzieningen, laptops en beeldschermen. Daarnaast zijn er extra uitgaven voor beveiliging.	-500 tot -800	-200
Belastingen; Minder inkomsten als gevolg van faillisementen (m.n. OZB)	Het uitstellen van de belastingen voor ondernemers tot 31 juli 2020 heeft geen directe financiële gevolgen voor 2020. Wel bestaat het risico dat het aantal dubieuze debiteuren en faillissementen als gevolg van deze crisis toeneemt. De effecten hiervan zullen met name landen in 2021 en verder.	nnb	-100 tot -300
Toename fraude door ontbreken toezicht en overzicht	Over de breedte. Zoals bij zorggebruikers als aanbieders en ondernemers die van regelingen gebruik maken.	nnb	nnb
Efficiency verlies rendabele uren	Doordat medewerkers niet meer fysiek met elkaar kunnen overleggen treedt een efficiency verlies op. Hierdoor kunnen projecten niet binnen de daarvoor begrote uren worden uitgevoerd.	-50 tot -200	nnb
Extra lasten open houden burgerzaken en Klantenservice	De coronacrisis leidt bij onze dienstverlening aan de Arnhemmers tot extra kosten en lagere inkomsten (minder leges). Onder andere als gevolg van het uitstellen van niet-prioritaire dienstverlening, minder huwelijken en mogelijk niet-geïnde leges door facturatie achteraf. Bij onze balies hebben we extra beschermende maatregelen getroffen. Ook zullen de belkosten naar verwachting hoger uitvallen door een toename van het aantal telefoontjes over o.a. de zelfstandigenregeling, afval en uitkeringen. Door het gratis telefoonnummer komen deze kosten voor onze rekening.	-25 tot -75 -nnb	nnb
uitstel doorontwikkeling (ICT) en druk op extra kosten te behalen taakstellingen	Het risico bestaat dat de werkzaamheden gericht op een verbetering van de ict huishouding in 2020 niet uitgevoerd kunnen worden en doorschuiven naar 2021. Structureel levert dit geen nadeel op. Wel zorgt het voor een voordeel van € 200k in 2020 en een nadeel van € 200k in 2021. Daarnaast bestaat het risico (€ 100k) dat de Connectie in 2020 extra kosten moet maken als gevolg van de crisis en dat nog te realiseren taakstellingen onder druk komen te staan.	100	-200
Lager accres Gemeentefonds	De crisis maatregelen tellen niet mee voor de omvang van het gemeentefonds. Daarmee is er geen voor- of nadeel voor de gemeentefondsuitkering. Indien er een forse recessie als gevolg van de corona-crisis optreedt zou het accres, net als in de financiële crisis, bevroren kunnen worden. Dan zouden gemeenten een lagere gemeentefondsuitkering krijgen.	nnb	nnb
Compensatie voor maatregelen door het Rijk	Het Rijk heeft toegezegd gemeenten te compenseren voor de extra maatregelen die zij in de corona-crisis nemen. Concrete afspraken zijn hierover niet gemaakt.	+nnb	+nnb

Aan de gemeenteraad

Datum : 28 april 2020
Zaaknummer : 445062
Contactpersoon : Natasja Bouwman
Telefoonnummer : 026 3774629

Onderwerp: Turap-1 2020

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de Turap-1 2020.

Inleiding
Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2020 is door de gemeentelijke organisatie een eerste tussenrapportage (Turap-1 2020) opgesteld: een gemeentebrede afwijkingenrapportage.
In deze Turap-1 informeren wij u over de verwachte majeure afwijkingen over het jaar 2020 en het op dit moment verwachte resultaat op het einde van het jaar. De Perspectiefnota 2021-2024 biedt een meerjarig perspectief en beziet ook de effecten in het uitvoeringsjaar 2020. Deze effecten nemen we ter kennisname mee in de bijgevoegde Turap 1. De begroting voor het lopende uitvoeringsjaar wordt pas aangepast bij Turap 2. De meerjarige effecten vanaf 2021 uit de Perspectiefnota worden meegenomen in de Begroting 2021-2024.

Turap-1 2020
Ten opzichte van de begrote lasten en baten wordt in 2020 een nadelig totaalsaldo van baten en lasten verwacht van per saldo € 1,0 miljoen. Op een aantal programma's wordt echter een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserves verwacht dan is begroot (€ 3,5 miljoen), waardoor een voordeel voor de algemene reserve van € 2,5 miljoen ontstaat. Voor de verdere achtergronden verwijzen we u naar de Turap-1 2020, die als bijlage bij deze brief is gevoegd.

Financiële impact coronacrisis
De impact van de coronacrisis heeft naast de ingrijpende maatschappelijke gevolgen, ook ingrijpende gevolgen voor de gemeentefinanciën. Op ambtelijk niveau is vanaf maart een verkenning gestart van de impact van de coronacrisis op de financiën en het risicoprofiel van onze gemeente. Deze treft u als bijlage bij de Perspectiefnota 2021-2024 aan. Als gevolg van de vele onzekerheden kan echter alleen op basis van aannames en veronderstellingen een indicatie worden gegeven van de impact voor de gemeentelijke financiën.

Consequenties
Deze Turap-1 2020 bieden wij u ter kennisname aan in het kader van onze actieve informatieplicht. Op basis van de verwachte majeure afwijkingen in de Turap-1 2020 verkrijgt u inzicht in de gebieden waar financieel gezien een afwijking ontstaat.

Communicatie
De Turap-1 2020 wordt openbaar gemaakt via de website van de gemeente Arnhem (financien.arnhem.nl).

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- Turap-1 2020

Tussentijdse rapportage 1 2020

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2020 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 5
Financiële afwijkingen 6
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 6
S01 Veiligheid 8
S06 Participatie en armoedebestrijding 9
S07 Zorg 10
S08 Welzijn en inclusie 12
S09 Gezondheid en sport 13
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 15
S12 Wonen en leefomgeving 16

Hoofdlijnen Turap 1 2020

In deze Turap zijn de verwachte afwijkingen over het lopende jaar 2020 opgenomen, zoals naar voren komen vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen, de uitvoering van moties en van de urgente knelpunten. In deze tussenrapportage nemen we de financiële gevolgen op die opgenomen zijn in de Perspectiefnota en die een effect hebben voor het jaar 2020. Dit beeld laat op het totaal een positieve verrekening met de algemene reserve zien van € 2,5 miljoen. Dit beeld sluit aan bij de cijfers en toelichting zoals in de Perspectiefnota in het hoofdstuk Financieel Perspectief is opgenomen. Echter, de gevolgen van de coronacrisis zijn hierin nog niet gekwantificeerd.

Impact coronacrisis
Vanaf de laatste week van maart heeft een ambtelijke verkenning plaats gevonden van de mogelijke impact van de coronacrisis op de financiën en het risicoprofiel voor onze gemeente. Dit, ook al zijn de omstandigheden zeer onzeker, om zo goed mogelijk in te schatten wat de financiële impact voor de gemeente Arnhem is, naast de ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse burgers, bedrijven en organisaties. Daarbij is uitgegaan van de mogelijke impact van contactbeperkende maatregelen voor een duur van drie maanden. Dit in aansluiting op het eerste scenario van het Centraal Plan Bureau (CPB) dat de gevolgen van de corona crisis verkend heeft.

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. Duidelijk is wel al dat de financiële impact naar alle waarschijnlijkheid majeur zal zijn. In de bijlage bij de Perspectiefnota 2021-2024 is de impactanalyse bijgevoegd.

De belangrijkste onzekerheid zit op dit moment op de duur van de contactbeperkende maatregelen en de verdere gevolgen daarvan. Dat betekent dus ook dat naar mate de maatregelen langer duren ook de gevolgen voor de Arnhemse samenleving dieper zullen ingrijpen en ook de gevolgen voor de gemeentelijke financiën nog groter zullen zijn.

De Perspectiefnota biedt een meerjarig perspectief en beziet de effecten in het uitvoeringsjaar 2020. De effecten in het uitvoeringsjaar nemen we ter kennisname mee in deze Turap 1. De begroting voor het lopende uitvoeringsjaar wordt pas aangepast bij Turap 2. De meerjarige effecten vanaf 2021 uit de Perspectiefnota worden meegenomen in de Begroting 2021-2024.

Bestuursrapportages en Turap
Vorig jaar is gestart met het opstellen van bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak naar Werk. In deze bestuursrapportages wordt gedetailleerde informatie gegeven over de voortgang en resultaten van de programma's. Deze bestuursrapportages zijn continu in ontwikkeling om de raad steeds betere instrumenten te geven om bij te sturen en te controleren.

In de Turaps wordt ook over de voortgang van de programma's gerapporteerd. In Turap 1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap 2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Deze rapportage is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. We zijn op zoek naar een goede samenhang tussen de bestuursrapportages en de Turaps.

In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting over de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Totaalbeeld financiën

Overzicht baten en lasten geconsolideerd			
(bedragen x € 1.000)			
Middelen	**Begroting primitief**	**Prognose Turap 1**	**Afwijking Turap 1**
Lasten	-759.809	-772.438	-12.629
Baten	750.802	762.442	11.640
Saldo lasten en baten	**-9.007**	**-9.996**	**-989**
Toevoegingen aan reserves	-29.445	-29.445	0
Onttrekkingen aan reserves	38.452	41.941	3.489
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**9.007**	**12.496**	**3.489**
Prognose resultaat	**0**	**2.500**	**2.500**

Uit bovenstaand totaalbeeld blijkt dat ten opzichte van de begrote lasten en baten in 2020 een nadelig saldo wordt verwacht van € 1,0 miljoen. Op een aantal programma's wordt echter een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserves verwacht dan is begroot (€ 3,5 miljoen), waardoor een voordeel voor de algemene reserve van € 2,5 miljoen ontstaat. In de bijlagen worden per programma de verwachte afwijkingen nader toegelicht.

Bijlagen

Financiële afwijkingen

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-115.847	-117.060	-1.213
Baten	513.240	522.646	9.406
Saldo lasten en baten	**397.393**	**405.586**	**8.193**
Toevoegingen aan reserves	-11.116	-11.116	0
Onttrekkingen aan reserves	13.141	14.775	1.634
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**2.025**	**3.659**	**1.634**
Prognose resultaat	**399.418**	**409.245**	**9.827**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-1.213**				
Financiën	-670		Dividend BNG	I	AR
Personeel en Organisatie	-543		Connectie cao-stijging	S	AR
Baten	**9.406**				
Financiën	9.406		September - decembercirculaire: 7.145	S	AR
			MIP: 1.360	S	AR
			Rente: 900	S	AR
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**1.634**				
Diverse bestemmingsreserves	1.634		Actualisering Bestemmingsreserves	I	BR

Dividend BNG

Er ontstaat in 2020 wel een nadeel op het dividend van de BNG (uitkering over 2019). Ten opzichte van de begroting is dit een nadeel van € 670.000. De BNG heeft een forse voorziening moeten treffen omdat een partij aan wie ze kredieten hebben verleend in financieel zwaar weer is gekomen. Zonder die voorziening was de winst op peil gebleven. Het resultaat van de bank verder is niet verslechterd, dus er is voor dit moment geen aanleiding om de begroting meerjarig aan te passen.

De Connectie: cao stijging

Op 12 september 2019 hebben bonden en de VNG een akkoord bereikt over een loonsverhoging van 6,25%. Voor De Connectie betekent dit een aanvulling op de ingeschatte nominale indexatie. Voor onze eigen organisatie geldt dit ook, maar dit knelpunt is reeds in de MJPB 2020-2023 verwerkt.

September- en decembercirculaire gemeentefonds

De MJPB 2020-2023 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2019. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2019 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een stijging van het accres ten opzichte van mei 2019 en zijn diverse maatstaven geactualiseerd. Ook nemen we vanaf 2021 de verwachte verhoging van de algemene uitkering mee als gevolg van de nominale indexatie. Dit dient als dekking voor onze nominale en volume indexatie.
Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's) opgenomen, welke overgeheveld worden aan het beleidsveld ter dekking van de kosten die op dat terrein gemaakt worden. Het gaat daarbij om middelen Gezond in de stad, aanpak laaggeletterdheid, dak- en thuisloze jongeren, ambulantisering in de Ggz, Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken, toezicht en handhaving kinderopvang en uitvoering van de donorwet.

Meerjareninvesteringsplanning
Zoals gebruikelijk wordt de MeerjarenInvesteringsPlanning (MIP) voor de Perspectiefnota geactualiseerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld naar aanleiding van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2019. Over 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden van de begrote investeringen, waardoor in 2020 een vrijval van de daarvoor begrote kapitaallasten plaatsvindt. Een bedrag van € 1,360 miljoen valt hiervan vrij ten gunste van de algemene reserve. In de jaarrekening wordt in de paragraaf Investeringen in de jaarrekening 2019 hierover een nadere toelichting gegeven.

Rente
In de huidige MJPB 2020 - 2023 gaan we uit van een geleidelijk stijgende rente. Voorgesteld wordt om nu in het beeld de aanname te verwerken dat de rente gedurende een langere periode van jaren op het huidige niveau blijft (vergelijkbaar met de situatie waarin Japan al langer zit/heeft gezeten). In 2020 ontstaat hierdoor een voordeel van € 9 ton. Hierbij blijven we uitgaan van lange looptijden van nieuwe leningen.
Mocht de rente in de nabije toekomst sneller gaan stijgen, dan kunnen we de gevolgen daarvan opvangen door leningen met kortere looptijden aan te trekken. Kortere looptijden betekent een lagere rente. De gemeente Arnhem heeft de ruimte om zulke leningen aan te trekken omdat we in de afgelopen jaren juist leningen met langere looptijden hebben afgesloten. Hierdoor zijn onze aflossingsverplichtingen in de nabije toekomst laag geworden, lager dan wettelijk toegestaan volgens de renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal). Vanwege deze ruimte voor extra aflossingen kan de gemeente indien nodig nieuwe leningen met een kortere looptijd aantrekken en zo de gemiddeld te betalen rente laag houden.

Actualisering bestemmingsreserves
In het kader van open en verantwoord besturen is kritisch gekeken naar de bestemmingsreserves. Voor dat deel waar geen concreet bestedingsplan (en een begrote dotatie) aan ten grondslag ligt, wordt voorgesteld om dit vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen. Een aantal reserves is ingesteld om een bepaald risico af te dekken. Daarbij is geïnventariseerd of dit risico en de stand van de bijbehorende reserve nog actueel is. Bij de reserves Pakketmaatregelen Wmo, Toezicht Peuterspeelzalen en gastouderopvang, Stimulering woningbouw, Taakmutaties Gemeentefonds-overloop en Bedrijfsvoering ontstaat ruimte na de actualisatie. Deze ruimte komt ten gunste van de algemene middelen.

S01 Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-14.692	-15.065	-373
Baten	1.673	1.673	0
Saldo lasten en baten	**-13.019**	**-13.392**	**-373**
Toevoegingen aan reserves	-68	-68	0
Onttrekkingen aan reserves	341	341	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**273**	**273**	**0**
Prognose resultaat	**-12.746**	**-13.119**	**-373**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-373**				
Brandweer	-373		Nacalculatie/indexatie	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

VGGM- Brandweer

Dit knelpunt wordt veroorzaakt doordat de nagecalculeerde indexering van lonen en prijzen op het onderdeel Brandweer van VGGM onvoldoende is verwerkt in het gemeentelijk budget dat beschikbaar is voor de Brandweer. Voor de jaren vanaf 2021 wordt bekeken of dit opgevangen kan worden binnen de totale beschikbare middelen voor indexatie in de MJPB 2021-2024.

S06 Participatie en armoedebestrijding

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-169.996	-170.266	-270
Baten	110.722	112.956	2.234
Saldo lasten en baten	**-59.273**	**-59.273**	**1.964**
Toevoegingen aan reserves	-290	-290	0
Onttrekkingen aan reserves	2.142	2.142	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.852**	**1.852**	**0**
Prognose resultaat	**-57.421**	**-57.421**	**1.964**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-270**				
Werk en Inkomen	-300		BUIG	S	AR
Armoedebeleid	30		Incidentele bijdrage dekking Uitvoering dierenwelzijn	I	AR
Baten	**2.234**				
Werk en Inkomen	2.234		Compensatie BUIG	I	AR
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Werk & Inkomen: BUIG

Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar.

Armoedebeleid

Voor 2020 is vanuit het beleidsterrein Armoede incidentele dekking (€ 30.000) gevonden voor een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen.

Werk & Inkomen: Compensatie BUIG

Recent hebben we bericht ontvangen van het ministerie van SZW met betrekking tot onze bezwaarschriften BUIG over de jaren 2015 en 2016. Vanuit SZW wordt een compensatiebedrag voorgesteld ter hoogte van € 2,23 miljoen. Ambtelijk wordt op dit moment nog bekeken in hoeverre wij dit vanuit de gemeente Arnhem een passend voorstel vinden. Ondanks dat er nog geen definitief besluit ligt, is de verwachting dat de compensatie minimaal € 2,23 miljoen zal zijn.

In de bestuursrapportage Doorbraak naar Werk is op pagina 29 financiële informatie te vinden over de voortgang van het programma.

S07 Zorg

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-30.808	-40.583	-9.775
Baten	918	918	0
Saldo lasten en baten	**-29.890**	**-39.665**	**-9.775**
Toevoegingen aan reserves	-678	-678	0
Onttrekkingen aan reserves	1.100	2.510	1.410
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**422**	**1.832**	**1.410**
Prognose resultaat	**-29.468**	**-37.833**	**-8.365**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-9.775**				
Jeugd /Jeugdzorg	-8.800		Ontwikkelingen jeugdzorg	S	AR
Zorg	-410		Veilig thuis; verhoging Arnhemse bijdrage	I	AR
Zorg	-565		DRAN	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**1.410**				
BR Wmo & Jeugdzorg	1.000		Ontwikkelingen jeugdzorg	I	BR
BR Beschermd en weerbaar	410		Zorg/Veilig thuis	I	BR

Jeugdzorg

In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 (oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021). De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB (€ 0,6 miljoen) en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden (€ 0,4 miljoen) zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd (€ 1,4 miljoen). Het verwachte tekort in 2020 komt daarmee uit op € 8,8 miljoen. Voor 2020 is in de raadsbrief eenmalig dekking van € 1 miljoen uit de BR Wmo & Jeugdzorg voorgesteld.
In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden.

Veilig thuis

In 2019 is het beroep op Veilig Thuis Gelderland-Midden gestegen als gevolg van de invoering van de verbeterde Wet Verplichte Meldcode en de radarfunctie. Het aantal adviesvragen en meldingen bij Veilig thuis is meer gestegen dan werd verwacht. Veilig thuis heeft zich daarom genoodzaakt gezien haar begroting en daarmee ook de gemeentelijke bijdragen naar boven bij te stellen. Voorstel is om de hogere Arnhemse bijdrage van € 410.000 in 2020 eenmalig te dekken uit de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar. Vooralsnog wordt de verhoging als incidenteel beschouwd. Later dit jaar wordt in het bestuurlijk overleg Veilig Thuis op basis van het aantal meldingen en adviesaanvragen bepaald of een structurele aanpassing van de begroting noodzakelijk is. Kijkend naar de eerste maanden van 2020 lijkt de productie te stabiliseren op het niveau van eind 2019. Dit zou een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage betekenen. Er is daarom een risico opgenomen in het gemeentelijk risicoprofiel.

DRAN

Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding.

In de bestuursrapportage Zorg is op pagina 11 financiële informatie te vinden over de voortgang van het programma.

S08 Welzijn en inclusie

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-18.236	-18.261	-25
Baten	755	755	0
Saldo lasten en baten	**-17.481**	**-17.481**	**-25**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.100	1.100	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.100**	**1.100**	**0**
Prognose resultaat	**-16.381**	**-16.381**	**-25**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-25**				
Inclusie	-25		Motie AST	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Inclusie

De motie Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143) vraagt om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. Uit een inventarisatie met openbare ruimte is gebleken dat voor het grootste deel van de uitvoering middelen vrijgemaakt kunnen worden door te schuiven in de hoeveelheid projecten die er op jaarbasis worden uitgevoerd. Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd.

S09 Gezondheid en sport

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-18.141	-18.649	-508
Baten	2.161	2.161	0
Saldo lasten en baten	**-15.980**	**-16.488**	**-508**
Toevoegingen aan reserves	-693	-693	0
Onttrekkingen aan reserves	528	648	120
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-165**	**-45**	**120**
Prognose resultaat	**-16.145**	**-16.533**	**-388**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-508**				
Publieke gezondheid	-240		Prenatale zorg: -120	I	AR
			Rookvrije generatie: -120	I	AR
Sport	-268		Exploitatie sporthallen: -88	S	AR
			Kunstgrasvelden: -180	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**120**				
BR Transformatie zorg	120		Publieke gezondheid/Prenatale zorg	I	BR

VGGM: prenatale zorg

Onder andere door het wegvallen van het transformatiebudget van de teams Leefomgeving is er vanaf het jaar 2020 onvoldoende budget beschikbaar om bestaande interventies en activiteiten van VGGM op het terrein van prenatale zorg te bekostigen en daarover in het kader van de jaarlijkse Dienstverleningsovereenkomst (DVO) afspraken te maken. Het betreft hier onder andere het programma Stevig ouderschap, het programma Voorzorg en prenatale huisbezoeken. Deze interventies zijn erop gericht om latere problemen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen te voorkomen en dragen zo indirect bij aan het terugdringen van de kosten van de Jeugdzorg. Voor 2020 worden de kosten hiervan gedekt uit de reserve Transformatie zorg.

Rookvrije generatie

Om uitvoering te kunnen geven aan de eerder door de Raad aangenomen motie 'Op naar een rookvrije generatie' zijn extra inzet en middelen nodig, waarin nu in de begroting niet is voorzien.
Het betreft hier onder andere eenmalige kosten voor het plaatsen van borden (€ 120.000). De Raad wordt hierover via een raadsbrief nader geïnformeerd.

Exploitatie sporthallen

Vorig jaar is Sporthal De Opmaat door Sportbedrijf in beheer genomen. Binnenkort nemen zij sporthal Bethaniënstraat in beheer en wanneer sporthal Middachtensingel wordt opgeleverd, zal deze ook door hen in beheer worden genomen. Nieuwe sporthallen zijn altijd gebouwd met de aanname dat de vergoeding normuren bewegingsonderwijs en verhuur aan verenigingen, de exploitatie moet dekken. Bij nieuwe sporthallen is dat niet altijd mogelijk. De reden hiervoor is dat nieuwe sporthallen voldoen aan de hogere normen die we in Arnhem hebben gesteld. Deze normen hebben een financieel effect. Voor 2020 verwachten we een effect van € 87.500. Structureel onderzoeken we het effect en zullen we op een later moment voorstellen tot oplossing doen.

Kunstgrasvelden

Sportbedrijf Arnhem (en daarmee ook de gemeente Arnhem) voldoet niet aan de wettelijke plicht om maatregelen te treffen die het verspreiden van kunstgraskorrels buiten de velden beperkt. De rechtbank heeft een uitspraak gedaan over de te nemen maatregelen inzake het sportbedrijf in Enschede. Op basis daarvan heeft Sportbedrijf Arnhem de mogelijkheden en de kosten van het opruimen van het infill-materiaal buiten de velden en het aanpassen van het onderhoud en de renovaties onderzocht. De aangepaste onderhoudswerkzaamheden zorgen er voor dat het infill-materiaal zo min mogelijk buiten de
velden terechtkomt. De huidige onderhouds- en renovatiebudgetten bij het Sportbedrijf Arnhem zijn hiervoor echter onvoldoende. Om bovenstaande werkzaamheden te verrichten is eenmalig in 2020 € 180.000 nodig en daarnaast een investering waarvan rente en afschrijvingslasten gedurende zeven jaar € 28.500 zullen bedragen. Voor de toekomst zal worden bekeken of deze kunstgrasvelden na afschrijving vervangen moeten worden door velden die aan aangescherpte normeringen voldoen.

Zwembad Valkenhuizen

In de planning van het zwembad was marge aangehouden ten behoeve van onwerkbaar weer. Ondanks de milde winter en het uitblijven van onwerkbaar weer is er ten opzichte van de geplande oplevering toch enige vertraging ontstaan. Dit betreft een vertraging in de ruwbouw ten gunste van de voorbereiding en realisatie van de betonbouw van de kelder. Op dit moment is hierdoor een beperkte uitloop van circa 5 weken te verwachten, de verwachte oplevering is nu voorzien januari 2021. De vertraging ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente en zal niet leiden tot extra kosten.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-42.329	-42.439	-110
Baten	37.604	37.604	0
Saldo lasten en baten	**-4.725**	**-4.835**	**-110**
Toevoegingen aan reserves	-814	-814	0
Onttrekkingen aan reserves	30	30	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-784**	**-784**	**0**
Prognose resultaat	**-5.509**	**-5.619**	**-110**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-110**				
Ruimtelijke Ordening	-110		Plan van aanpak woningsplitsing	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering controles en handhaving

Voor panden waar meer dan vier kamers worden verhuurd geldt op basis van nationale wetgeving een meldingsplicht. De gemeente Arnhem kent ongeveer 500 van dit type gemelde kamerverhuurbedrijven. De afgelopen drie jaren gaf de gemeente Arnhem opdracht voor het uitvoeren van 100 handhavingsacties bij kamerverhuurbedrijven door de ODRA. Structureel is er budget voor iets minder dan 50 acties. De controles van de ODRA hebben een integrale benadering waarbij naast brandveiligheid wordt gekeken naar zaken zoals illegale splitsing van bouwwerken, gezondheid, ondermijning, constructie, strijdigheid met bestemmingsplannen.

Bij kamerverhuurbedrijven is de kans op overlast groot. Ook is er sprake van significante risico's. Daarbij is het naleefgedrag van kamerbewoners veelal slecht: in 95% van de gevallen worden tekortkomingen geconstateerd. Uitbreiding van de handhavingscapaciteit van de ODRA is daarom noodzakelijk. Om alle kamerverhuurbedrijven de komende drie jaar te bezoeken en acties in reserve te houden voor incidenten en overlastmeldingen dient het aantal handhavingsacties te worden verhoogd naar 200. Dit leidt tot een knelpunt van € 110.000 (in 2020 tot en met 2022).

S12 Wonen en leefomgeving

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-32.478	-32.833	-355
Baten	37.873	37.873	0
Saldo lasten en baten	**5.395**	**5.040**	**-355**
Toevoegingen aan reserves	-200	-200	0
Onttrekkingen aan reserves	1.286	1.611	325
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.086**	**1.411**	**325**
Prognose resultaat	**6.481**	**6.451**	**-30**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-355**				
Dierenwelzijn	-60		Uitvoering dierenwelzijn	S	AR
Openbare ruimte	30		Incidentele bijdrage dekking Uitvoering dierenwelzijn	I	AR
Groen	-250		Bomenbeleid	S	AR
Wonen	-75		Woondeal Arnhem-Nijmegen	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**325**				
BR Groenfonds	250		Groen/Bomenbeleid	I	BR
BR Volkshuisvesting	75		Wonen/Woondeal Arnhem-Nijmegen	I	BR

Dierenwelzijn

Er ontstaan meerkosten als gevolg van een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen. Voor 2020 is hiervoor vanuit de beleidsterreinen Openbare Ruimte (€ 30.000) en Armoede (€ 30.000, zie programma S06) incidentele dekking gevonden.

Bomenbeleid

De lasten voor het bomenbeleid in 2020 worden gedekt door de inzet van de aanwezige middelen in de BR Groenfonds.

Woondeal

Op 4 maart is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen.
Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.
Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten. Voor het jaar 2020 zijn deze kosten op te vangen in de BR Volkshuisvesting.

Notitie

GEMEENTE Arnhem

Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Datum : 3 juni 2020

Aan : Agendacommissie

Van : K. Vons tel. 3774087

Betreft : Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Inleiding en doel notitie

Deze notitie behandelt het vervolg van de planning en procedure van de Perspectiefnota 2021-2024. Het in de notitie van 8 april jl. voorgestelde proces is i.v.m. de vernieuwde inzichten m.b.t. coronacrisis aangepast. Een aantal onderdelen van het politieke proces is reeds afgesloten of in de steigers gezet. Zo is de periode van technische vragen en antwoorden afgerond en heeft de mondelinge technische briefing door ambtenaren plaatsgevonden. Met de organisatie rondom "het inspreekmoment van de stad", op woensdag 10 juni, is begonnen. De M1 fase is schriftelijk gestart, maar er is geen deadline gesteld voor het indienen van schriftelijke vragen. Er is nog geen gebruik van gemaakt door de raadsleden, m.a.w. er zijn nog geen schriftelijk vragen ingediend. De schriftelijke M1 fase kan nu worden stop gezet en omgezet worden in een fysieke M1 vergadering. De planning en procedure voor de M1, M2 en de besluitvorming wordt nu als volgt voorgesteld:

Woensdag 17 juni: Meningsvorming 1 (fysiek)

Bespreking Perspectiefnota, Meningsvorming 1. De behandeling zal in de verschillende raadskamers plaatsvinden. Bij deze behandeling zal de orde van de vergadering wellicht iets aangepast moeten worden. Omdat het over een voorstel gaat dat alle portefeuilles raakt ligt het minder voor de hand dat er in de raadskamers afzonderlijk een eerste oordeel over de Perspectiefnota wordt uitgesproken. Ook hoeft in een M1 fase niet aan de orde te komen of men moties zal gaan indienen, want we weten vooraf dat dit zal gaan gebeuren. Het ligt in de rede de M1 fase dan iets meer (politiek) vraaggericht zal zijn. Om de agenda van 17 juni niet geheel te belasten met de M1 van de Perspectiefnota zal de M1 vergadering verdeeld worden over de agenda van 17 juni en van 24 juni.

Donderdag 18 juni tot en met donderdag 25 juni: Periode van het opstellen van moties en amendementen

De fracties dienen hun concept moties en amendementen in voor de Meningsvorming 2 bespreking.

Woensdag 24 juni Meningsvorming 1 (fysiek)

Bespreking Perspectiefnota, Meningsvorming 1. Zie woensdag 17 juni

Woensdag 1 juli: Meningsvorming 2

Bespreking Perspectiefnota in fase Meningsvorming 2. Plenair.
Met spreektijden. Geen uitloop mogelijk. Meerdere woordvoerders zijn toegestaan. De bespreking zal verlopen via thema's, waarbij de exacte thematisering af hangt van welke onderwerpen/thema's aan de orde zijn in de ingediende moties en amendementen.

Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Donderdag 2 juli tot en met maandag 6 juli 12.00 uur: de definitieve moties en amendementen worden geschreven.
Periode waarin fracties hun definitieve moties en amendementen indienen en/of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen handhaven danwel intrekken.

Woensdag 8 juli besluitvormende raad Perspectiefnota.
Besluitvormende raad. Perspectiefnota staat centraal. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. De definitieve amendementen en moties dienen op maandag voor 6 juli vóór 12.00 uur ingediend te zijn. Spreekvolgorde: grootste oppositie fractie, grootste coalitiefractie etc. Twee woordvoerders per fractie zijn toegestaan waarbij één algemeen en één financieel.

Voorstel:

Instemmen met het in deze notitie geschetste agenderings/besluitvormingsproces van de Perspectiefnota

Bundel technische vragen Perspectiefnota 2021

Versie: 22-05-2020

GroenLinks 2
VVD 5
D66 12
PvdA 22
SP 27
Arnhem Centraal 32
Partij van de Dieren 34
CDA 35
PVV 38

GroenLinks

Fractie:	**GL - 1 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	Woningbehoefte. Verwachting andere woningbehoefte in het kader van sociale huur. Wie pakt dit op?
Antwoord:	Deze vraag is mondeling beantwoord tijdens de technische sessie.

Fractie:	**GL - 2 (mondeling)**
Pagina:	6
Vraag:	Visie Circulaire Economie, wanneer komt die?
Antwoord:	Deze visie en plan van aanpak worden na de zomer van 2020 verwacht

Fractie:	**GL - 3**
Pagina:	7
Vraag:	Welk herstelplan wordt bovenaan bedoeld?
Antwoord:	Met het herstelplan wordt de aanpak van het college bedoeld die gericht is op het herstel van de stad die nu getroffen is door de Corona-crisis. Dit is geen vastgelegd plan, maar een set aan te ontwikkelen maatregelen en beleidsinterventies gebaseerd op de impact en effecten van de Corona crisis op de Arnhemmers. De wijze waarop we de 1,5 meter samenleving in de stad willen gaan vormgeven, bijvoorbeeld in openbare ruimte en met de terrassen, is daar een voorbeeld van. Maar ook de beleidsmatige opgave om te onderzoeken op welke wijze de negatieve effecten op ondermeer de economie, cultuur en welzijn kunnen worden opgevangen (beleidsinterventies). De focus van deze aanpak is om inzicht te krijgen in wat er nodig is voor de middellange en lange termijn en welke investeringen daarbij horen. Deze aanpak wordt momenteel verder uitgewerkt en de raad gaat daarin worden meegenomen.

Fractie:	**GL - 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	De bridge tot liberation experience? Gaat dit door?
Antwoord:	Naar de mogelijkheden van de De Bridge to Liberation wordt op dit moment gekeken. Dit wordt in nauwe afstemming gedaan tussen Stichting Bridge to Liberation en gemeente Arnhem en de andere strategische partners provincie Gelderland en vfonds.

Fractie:	**GL - 5**
Pagina:	
Vraag:	De rookvrije generatie. Het plaatsen van borden kost 120.000 euro. Waarom zijn deze kosten zo hoog?
Antwoord:	De gemeente heeft 499 speelplaatsen in beheer. Per speelplaats zullen ongeveer 3 betontegels 'Rookvrij' bij de ingangen van de speelplaats geplaatst worden (op de grond). Het plaatsen van 1 tegel kost ongeveer 75 euro, dit is inclusief aanschaf tegel, kosten plaatsen van de tegel en logistieke kosten

Fractie:	**GL- 6**
Pagina:	9
Vraag:	De begroting is sluitend zonder de aanvullende middelen vanuit het Rijk. Maar hoe ziet het financiële plaatje eruit wanneer we de middelen wel ontvangen? Heeft het college dit scenario uitgedacht en hoe worden de extra middelen dan ingezet?
Antwoord:	Indien we aanvullende middelen van het rijk ontvangen, dan zal de exploitatie in elk jaar gunstiger uitvallen. Gezien het feit dat we dit op dit moment te onzeker vinden, is geen scenario uitgedacht hoe deze middelen in te zetten. De middelen Jeugdzorg worden via het Gemeentefonds ontvangen en zijn daarmee in principe algemene middelen die voor alle programma's in te zetten zijn.

Fractie:	**GL - 7**
Pagina:	13
Vraag:	Sportbedrijf kost weer meer geld. Wat is terugkijkend, gezien (financiële) doel het resultaat van de verzelfstandiging? Wat zijn consequenties van het terugdraaien van de verzelfstandiging?
Antwoord:	Het klopt dat de subsidie aan Sportbedrijf sinds 2017 is opgelopen. Dit is echter niet meer dan de jaarlijkse indexering. Sinds 2017 is het Sportbedrijf Arnhem elk jaar ruimschoots binnen het beschikbare budget voor de subsidie gebleven.

Fractie:	**GL- 8**
Pagina:	15
Vraag:	Wat is de rekenrente nu en waarom is die rente niet verlaagd? Wat levert verlaging op? Is de inschatting dat de dotatie aan de BR solvabiliteit omlaag kan? En wat is het gevolg van een eventuele lagere rekenrente daarop?
Antwoord:	De rekenrente (omslagrente) bedraagt in 2020 2% en zal in 2021 worden verlaagd naar waarschijnlijk 1,7 of 1,8%. Daar zijn wettelijke voorschriften voor. De rekenrente wordt bepaald door de rentekosten over alle leningen die de gemeente betaalt. Die leningen zijn in de achter ons liggende jaren afgesloten en hebben niet allemaal zo'n lage rente als momenteel gangbaar is. Verlaging van de rekenrente levert op zichzelf niets op. De rekenrente is een instrument om kosten van leningen intern binnen de gemeente toe te rekenen aan investeringen en programma's. De rente die de gemeente moet betalen aan geldgevers wordt daardoor niet beïnvloed. De BR solvabiliteit heeft geen relatie met de rekenrente. De BR wordt berekend op basis van de boekwaarde van de investeringen en de begrote afschrijvingen. Die worden geen van beide beïnvloed door de rente. Verlaging van de rekenrente heeft dus geen gevolg voor de hoogte van de BR solvabiliteit.

Fractie:	**GL- 9**
Pagina:	15
Vraag:	Wat zou het opleveren in de begroting als we de stelpost wél opnemen (rond BR solvabiliteit)?
Antwoord:	Als we de stelpost inzake verwachte onderuitputting van de kapitaallasten ook in het laatste jaar opnemen, dan staat deze structureel in de begroting en leggen we ons structureel vast op deze besparing. Het wel of niet opnemen van deze stelpost staat los van de begrote dotatie aan de BR Solvabiliteit.

Fractie:	**GL - 10**
Pagina:	18
Vraag:	Wat is het structurele beeld richting 2023? Is dat ook positief, of wordt het negatieve resultaat gedekt door incidenteel verwachte voordelen? En; het laatste jaar is vooral voor de provincie van belang?
Antwoord:	Volgens de beoordeling van de toezichthouder is het structurele begrotingssaldo in de MJPB 2020-2023 ruim € 5 miljoen in 2023. Op dit saldo zijn de incidentele baten en lasten dus gecorrigeerd. Inderdaad is het laatste jaar voor de provincie van belang om een oordeel te geven over de structurele sluitendheid.

Fractie:	**GL - 11**
Pagina:	19
Vraag:	Eventuele extra inzet van voor de coronacrisis (ondersteuning ondernemers, regelingen uitvoeren, extra zomerscholen); in hoeverre worden die betaald uit de Algemene Reserve?
Antwoord:	In de komende periode gaan we voortdurend monitoren welke extra kosten als gevolg van de coronacrisis leiden tot directe nadelen in het lopende jaar 2020, welke mogelijk in het meerjarenbeeld 2021-2024 moeten worden ingeraamd en welke in het risicoprofiel moeten worden meegenomen (omdat er teveel onzekerheden zijn). Deze prognoses nemen we mee in Turap-2 voor wat betreft 2020 en de Begroting 2021-2024 voor wat betreft de jaren na 2020. Aan de raad leggen we indien nodig daarbij een voorstel neer hoe we omgaan met mogelijke extra kosten. Daarbij betrekken we natuurlijk de maatregelen en compensatie van het rijk en de provincie. We verwachten uit de opschoning van de bestemmingsreserves mogelijk ruimte die ingezet kan worden en tot slot zijn er wellicht voorstellen voor beleidsinterventies te doen.

VVD

Fractie:	**VVD - 1**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	In de bestuursrapportage Doorbraak naar werk, staat op pagina 38 een vertaling van de aantallen extra Arnhemmers die wij aan het werk gaan helpen. “Op deze manier komen wij tot 350 van de groep van 500’ tot en met 2024”. En dat betekent in deze bestuursperiode zelfs maar 100 extra mensen in plaats van de 500 die we als ambitie in het coalitieakkoord hebben afgesproken. Wat zegt het staatje p 38 in de bestuursrapportage over de ambitie?
Antwoord:	De ambitie is en blijft om (i) de landelijke lijn te volgen voor wat betreft het saldo op de in- en uitstroom en (ii) 500 Arnhemmers extra aan het werk te helpen. Het slechts formuleren van een ambitie is echter niet genoeg om deze zijn werk te laten doen. Op basis van de inzichten uit de genoemde (en de vorige) bestuursrapportage hebben we dan ook geprobeerd om de ambitie te operationaliseren. In de bestuursrapportage stellen we vast dat de gemeente Arnhem de lijn van gemeenten van een vergelijkbare omvang inmiddels volgt. Het volgen van die lijn betekent dat het jaarlijkse, positieve saldo op instroom en uitstroom ca. 250 inwoners moet zijn. Daarnaast hebben wij in de MJPB 2020-2023 conform het besluit van de raad de ambitie van het programma Doorbraak Naar Werk (deels) financieel vertaald in de begroting. Het staatje op pagina 38 van de bestuursrapportage is niets meer of minder dan een vertaling van (i) het volgen van de landelijke lijn en (ii) de financiële taakstelling in tenminste te behalen aantallen. Het is geenszins opgetekend als impliciete afschaling van de ambitie, want die staat (zoals gezegd) nog steeds.

Fractie:	**VVD-2**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer arnhem
Vraag:	In de motie ‘Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143)’ werd gevraagd om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. In de behandelingen in 2019 is gesproken over noodzakelijke aanpassingen van o.a. de MFC’s en openbare ruimte (het lijstje van het APCG). Dat zou om een bedrag van iets meer dan 100k gaan. In de P nota wordt nu gesproken over € 10K voor openbare ruimte en 15 k voor vastgoed. 2) Waar zijn deze twee bedragen op gebaseerd en is dit voldoende?
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 is aangegeven dat circa €15.000 per jaar nodig is voor bestaand vastgoed met daarbij een aantal uitgangspunten. Voor bestaande Openbare ruimte is uitgegaan van €50.000 in 2020 en is nu structureel geraamd op €10.000. Zoals in de perspectiefnota staat moet uit een nog op te stellen meerjarig agenda blijken of dit voldoende is. Zoals in de brief van 2 juli 2019 is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals o.a. liften en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**VVD- 3**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd. 3) Wanneer is de meerjarige agenda gereed?
Antwoord:	Deze wordt eind derde kwartaal verwacht.

Fractie:	**VVD - 4**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Knelpunt van 725 K op doelgroepenvervoer. Dit is een structureel tekort dat voor een groot deel gedekt gaat worden uit algemene middelen. 4) Aan welke knoppen kan er nog gedraaid worden om dit tekort te verkleinen en/of is hier al kritisch naar gekeken? Zoals we dat bij leerlingenvervoer bijvoorbeeld wel zien.
Antwoord:	Het doelgroepenvervoer is door de aanbesteding duurder geworden; in meerdere brieven en bijeenkomsten is uitgelegd dat dit te verwachten was door o.a. verhoging BPM, inzetten op duurzaamheid en marktwerking. Daarnaast zien we de laatste jaren een stijging in het aantal toewijzingen voor vervoer (o.a. als gevolg van de vergrijzing) en daarmee ook het gebruik. Daar kunnen we als gemeente iets aan doen door het aanscherpen van de beleidsregels. Hiervoor zijn dan ook de nieuwe beleidsregels voor vervoer opgesteld in het kader van Wmo (vraagafhankelijk en dagbesteding) en Jeugdwet (vervoer naar instellingen). Deze zijn op 1 februari van kracht

	gegaan; een aantal maatregelen die daarin staat is helaas door Corona uitgesteld. Ook de Verordening Leerlingenvervoer 2020, die nu voorligt bij de raad, is één van de knoppen waarmee dit tekort verkleind kan worden. De sleutel voor kostenbeheersing ligt bij de gemeente, in de toewijzing. Door de invoering van de beleidsregels zijn hierop al maatregelen genomen. Ook blijven we de kosten zorgvuldig monitoren. Bij een verdere overschrijding zullen we met een voorstel tot verdere maatregelen komen om de kosten naar beneden te brengen. Echter doelgroepenvervoer is noodzakelijk om ervoor te kunnen zorgen dat iedereen mee kan blijven doen.

Fractie:	**VVD - 5**
Pagina:	5
Vraag:	De regio Arnhem-Nijmegen groeit op dit moment snel. Sneller dan andere steden in het land. Mocht de groei doorzetten, moeten we zorgen dat we daarvoor klaar zijn. Alle inspanningen die hiervoor nodig zijn, staan in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. Dat is onder meer de woondeal die we in de regio Arnhem Nijmegen samen met het Rijk hebben gesloten. We weten niet of deze groei zich op eenzelfde manier zal doorzetten. De impact van de coronacrisis onderzoeken we samen met onze partners in de stad. Daarbij kijken wij ook naar het effect van de coronacrisis op de woningbehoefte. In het woonbehoefteonderzoek staat bijvoorbeeld een berekening bij de economische groei zoals die was voordat de crisis startte en een berekening bij een lagere groei. We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren. Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Wij zien daarbij mogelijkheden voor 'stadsvernieuwing 3.0'. Dat is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee vooral de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten. Dat doen we door in te zetten op het bouwen van betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. Daarnaast streven we naar een zo circulair mogelijke woningbouw, kijken we hoe we de leefomgeving groen houden en hoe we de sociale structuur van wijken kunnen verbeteren. Daarbij mogen we de bereikbaarheid van de stad niet uit het oog verliezen. Wij kunnen dit niet alleen. Wij willen daarom komen tot een stadsakkoord met de corporaties en marktpartijen. In dat akkoord maken wij afspraken over de maatregelen die nodig zijn om het wonen in Arnhem voor nu, morgen en in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te blijven maken. 5) “economische groei” dat per maand, kwartaal, jaar, kan fluctueren. Op welke (lange) termijn grootheid stuurt de gemeente mbt woningbouwplanning? Het Companen rapport bekijkt het op basis van (verwachte) welvaartsgroei. Is dat een betere standaard voor woningbouwplanning en hoe bekijkt de gemeente naar schommelingen per jaar? Het woonbehoefteonderzoek was de totale gewenste toevoegingen 2019 – 2030 > 7500 woningen. Hiervan ~ 700 sociale huurhuizen, een zelfde hoeveelheid midden huur en ~ 6000 koop woningen. Van goedkoop, midden tot duur. Dat was op basis van 0,4% welvaartsgroei. Dit stuk We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren. Op welke welvaartsgroei cijfer zullen de aanpassingen plaatsvinden en wat is dan de verwachte verschuiving ? Of weten we nog niet of de corona crisis een dus danig lange termijn effect heeft op de woningbouwplanning?
Antwoord:	De gemeente Arnhem stuurt op het toevoegen van 7500 woningen tot 2030 en 8000 woningen tot 2040. Ook de gemeente hanteert de verwachte welvaartgroei, we baseren we ons op het Companenonderzoek. We bekijken het in het lange termijn perspectief en acteren niet op incidentele schommelingen, in plan van aanpak is opgenomen dat we blijven monitoren om evt bij te kunnen stellen. . We weten nog niet wat het daadwerkelijke effect van Covid-19 op de economie zal zijn. Het lijkt reëel dat de economie zal krimpen en daar mee behoefte aan sociale huurwoningen toeneemt. We zullen dit monitoren. In PvA is rekening gehouden met 30%, dit is meer dan de gewenste 670 woningen. In dit plan spraken we ook over evt uit de voorraad halen van sociale huurwoningen in een andere categorie (oplossen mismatch). Via monitoring houden we de daadwerkelijk behoefte in de gaten en kan besloten worden meer woningen in de sociale voorraad te houden indien hier behoefte aan is.

	Daarnaast stelt het college voor 30% van de zachte plancapaciteit toe te voegen in de sociale huur. Afhankelijk van de welvaartsgroei de komende jaren kan dit percentage worden bijgesteld of woningen worden verkocht dan wel naar de middenhuur worden gebracht.

Fractie:	**VVD - 6**
Pagina:	5
Vraag:	“prioriteit” wat wordt hiermee bedoeld en prioriteit waarover? Graag enkele voorbeelden van wat dan dus minder (snel)?
Antwoord:	Als we in geld en capaciteit moeten kiezen tussen enkelvoudig woningbouwproject of een woningbouwproject waarin de ontwikkelaar ook aan leefbaarheid en werkgelegenheid werkt geven wij daar voorrang aan. Projecten die meer doelen dienen dan sec de woningopgave verdienen onze voorkeur.

Fractie:	**VVD- 7**
Pagina:	Open en verantwoord besturen
Vraag:	Hoe staat het met de uitwerking van 19A64 “Open Data”?
Antwoord:	We hebben binnen de gemeente Arnhem een kernteam "Open Data" opgericht dat zich bezighoudt met het versnellen en verbeteren van het publicatieproces van open datasets. Onder een dataset verstaan we een verzameling gegevens die bij elkaar horen, bijvoorbeeld gegevens over waardevolle bomen in de stad. Op dit moment staat op de landelijke opendata website (data.overheid.nl) informatie over 28 datasets van de gemeente Arnhem. Daarnaast gaan we WOB-dossiers die na 1 april 2020 binnengekomen zijn na behandeling publiceren op de website opendata.arnhem.nl. Voor de zomer volgt er een raadsbrief waarin uitgebreid in wordt gegaan hoe opvolging aan het amendement wordt gegeven. De inhoud van deze raadsbrief is een meerjarenplan waarin we onze doelen beschrijven, welke gegevens we als Open data willen publiceren en wanneer dat gerealiseerd moet zijn.

Fractie:	**VVD - 8**
Pagina:	Open en verantwoord besturen
Vraag:	Hoe staat het met de door de college voorgenomen media impuls en de plannen rond RTV Arnhem?
Antwoord:	Het college heeft de raad op 28-05-2019 via een raadsbrief geïnformeerd over de voorgenomen media-impuls. Daar waar het om een mediafonds gaat heeft het college aangegeven een beroep te willen doen op andere overheden om hier middelen beschikbaar voor te stellen. Die middelen zijn er niet gekomen. Met Streekomroep Midden Gelderland (voormalig RTV Arnhem) en Omroep Gelderland is de gemeente in gesprek. Streekomroep Midden Gelderland heeft een toekomstplan ingediend waarin zij nauw samenwerkt met Omroep Gelderland. Dit plan kan alleen gerealiseerd worden indien er extra financiële middelen komen. Wegens de coronacrisis staan beide ontwikkelingen on hold.

Fractie:	**VVD - 9**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Welk bedrag geven wij precies jaarlijks uit aan onderwijsachterstandenbeleid en hoe is dit verdeeld?
Antwoord:	Grofweg gaat: - 3.4 mln naar VVE-plaatsen in de voorschoolse periode (VVE-peuteropvang), - 1.3 mln naar activiteiten op de OAB-scholen, - 2.0 mln naar PAS (scholing/logopedie/coaches VVE/ Zomerschool/Weekendschool) en - 0.3 mln naar activiteiten als Voorleesexpress, Speelmorgens en VVE-peutergym. (prognose 2021).

Fractie:	**VVD - 10**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Inclusie [pag 9] Welke financiële gevolgen heeft de aangenomen motie 20M67 Tempo vernieuwing scholen op het budget voor inclusie en duurzaamheid?
Antwoord:	Eventuele gevolgen zijn nu nog niet volledig uitgewerkt.

Fractie:	**VVD - 11**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	‘’ Doelgroepenvervoer (DRAN)’’ op pagina 9: 11) medio 2018 heeft de wethouder de toezegging gedaan te kijken naar hoe we de jaarlijks terugkomende stijgende kosten kunnen bedingen en waar we wel grip op kunnen hebben en keuzes in kunnen maken. Is dit bekend en wat is daar het resultaat van?
Antwoord:	In 2018 is door de wethouder (Ritsema) toegezegd dat t.b.v. de nieuwe aanbestedingsronde (2019/2020) een korte gespreksnotitie voor de raad zou worden opgesteld met mogelijke alternatieve oplossingen voor het organiseren van het doelgroepenvervoer. De raad zou deze gespreksnotitie ontvangen, ruim voor de start van het aanbestedingstraject, namelijk rond januari 2019. Tevens zou, ter informatie van de raad, rond die tijd een technische voorlichting worden georganiseerd. Op 18 december 2018 heeft u de toegezegde raadsbrief ontvangen met daarin de informatie over de stand van zaken doelgroepenvervoer met diverse bijlagen waaronder een evaluatie van Avan, een knoppenplan met diverse mogelijkheden om aan de stijgende kosten te kunnen draaien en het projectplan "Samenverder…..". In deze brief werden ook twee voorlichtingsbijeenkomsten (februari 2019) aangekondigd over de mogelijke regionale samenwerking. Deze bijeenkomsten hebben destijds plaatsgevonden. Daarnaast is de raad in april 2019 geïnformeerd over het besluit van het college om deze regionale samenwerking voort te zetten en de argumenten waarop dit besluit is genomen. Ook heeft de raad ingestemd met de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de regionale inkoop van doelgroepenvervoer. Inmiddels heeft de BVO DRAN een aantal zaken uit het knoppenplan doorgevoerd in de aanbesteding; ook in de nog lopende contracten (tot juli 2020). Ook in de beleidsregels Wmo en Jeugdwet en de nu voorliggende Verordening Leerlingenvervoer 2020 zijn diverse keuzes gemaakt om de stijgende kosten te kunnen bedingen. Echter ondanks de (nog te nemen) maatregelen moeten we constateren dat het faciliteren van alle vormen van doelgroepenvervoer kosten met zich meebrengt die de afgelopen jaren door diverse oorzaken (zoals o.a. verhoging BPM, toename aantal gebruikers, hogere kosten verzekeringen en marktwerking) alleen maar zijn gestegen.

Fractie:	**VVD - 12**
Pagina:	11
Vraag:	’Op basis van eerdere veronderstellingen is in de begroting al wel rekening gehouden met de eerder aangekondigde hogere kosten aanbesteding inzamelcontract en gunstige effecten van afvalscheiding Diftar. De definitieve effecten hiervan op de hoogte van de heffing voor 2021 zullen pas later in 2020 bekend worden. ‘’. 12) Zijn de effecten van afvalscheiding DifTar, inclusief de nadelen van het systeem zoals het opruimen van zwerfafval en storingen in het systeem, nog steeds even gunstig als een jaar geleden beschreven?
Antwoord:	Omdat Diftar pas vanaf 1 juli 2020 wordt ingevoerd, zijn deze effecten nog niet bekend. Er zijn nu geen redenen om aan te nemen dat de DIFTAR-effecten anders zullen zijn dan geraamd.

Fractie:	**VVD - 13**
Pagina:	10 en 11
Vraag:	Woondeal Arnhem-Nijmegen Op 4 maart 2020 is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen. Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.

	10 Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben, financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling. Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten. 13) Welke “excessen” en waar staan zijn in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling? Wat zijn de verwachte programmasturing kosten? Wat zijn de verwachte programma kosten en waar worden die aan besteed? Wat levert het Arnhem op? Hoeveel koopwoningen zullen hierdoor eerder gebouwd worden?
Antwoord:	Dat gaat over buy tot let, toewijzing/beschikbaar houden aan de juiste doelgroep. Extreme huurverhogingen. In PvA besteden we hier aandacht aan in uitwerking van de maatregelen.

Fractie:	**VVD - 14**
Pagina:	10 en 11
Vraag:	pag 10 woondeal + tabel pag 11: die woondeal moet ons toch geld opleveren??
Antwoord:	Uitvoering kost capaciteit. Eerst capaciteit inzetten om geld binnen te halen. En daarnaast levert de woondeal veel meer op dan alleen geld, zoals een structurele samenwerking met overheden, corporaties en ontwikkelaars rond belangrijke maatschappelijke vraagstukken.

Fractie:	**VVD - 15**
Pagina:	12
Vraag:	Bomenbeleid. Geld dat over is bij de vri’s (verkeersregelinstallaties) gaat naar bomen. 15) Waarom worden de opbrengsten uit de vri’s in tabel pag 13 structureel gezien?
Antwoord:	Als gevolg van lagere investeringen in vri's zoals beschreven op pag.12 ontstaat er een besparing op de kapitaallasten. Deze besparing is structureel.

Fractie:	**VVD -16**
Pagina:	12/13
Vraag:	Er wordt noodzakelijkerwijs geïnvesteerd in kunstgrasvelden, om de verspreiding van kunstgraskorrels buiten de velden tegen te gaan. 16) Is het wellicht mogelijk om met de gerechtelijke uitspraak uit Enschede de leverancier aansprakelijk te stellen of een beroep te doen op de verzekering?
Antwoord:	Nee, dat kan niet: de leverancier/aannemer levert wat de opdrachtgever vraagt. Het is aan de opdrachtgever om de goede materialen te bestellen en te controleren wat geleverd is. Vervolgens is het aan de exploitant om alle vereiste maatregelen te treffen om de gevolgen voor het milieu te beperken of ongedaan te maken. Een beroep op een verzekering lijkt lastig. Strafrechtelijke boetes vallen niet onder de dekking van de verzekering. Ook een milieuverontreinigingsverzekering/bodemverzekering van de gemeente biedt geen soelaas, omdat het hier gaat om de handelingen/het nalaten van de exploitant.

Fractie:	**VVD -17**
Pagina:	17
Vraag:	Rente [pag 15/16] De aanname dat de rente gedurende lange periode laag blijft is een realistische. Echter de aanname “kortere looptijden betekent een lagere rente” blijkt in crisis vaak niet zo te zijn. Tijdens de crisis in 2008 was dat juist een groot probleem. Welk risico lopen we hier als de kortlopende rente toch gaat stijgen zoals 2007/2008? Wat is het bedrag aan schulden dat we binnen nu en vijf jaar moeten gaan herfinancieren? En welke nieuwe schulden moeten we in de komende vijf jaar rekening mee houden?
Antwoord:	Voor de crisis in 2008 is de rentecurve korte tijd (in 2006) invers geweest als gevolg van maatregelen van de ECB, die vreesde voor een oplopende inflatie omdat de olieprijzen stegen (terwijl de kerninflatie niet opliep). Dat probleem is nu niet aan de orde en daar hoeven we

	voorlopig ook niet bang voor te zijn. Daarnaast mogen we er ook op rekenen dat de ECB heeft geleerd van de ervaringen in en voorafgaand aan de bankencrisis. Bij de herfinanciering en nieuwe financiering krijg je volgend beeld:

		Nieuwe		Totale
	Herfinanciering	financiering		financiering
2020	34,7	48,5		83,2
2021	44,0	45,3		89,3
2022	120,4			120,4
2023	23,9			23,9
2024	64,6			64,6
	287,6	93,8		381,4

Bedragen zijn in miljoenen €.

Dit is op basis van MIP en reservemutaties in MJPB 2020-2023. De nieuwe MJPB is hierin niet verwerkt en dus zal het overzicht met zekerheid anders uitpakken in de nieuwe MJPB.
Dat in de jaren na 2021 alleen herfinanciering nodig is en geen nieuwe financiering, komt omdat voor die jaren nog geen wezenlijke nieuwe zijn begroot. De begrote investeringen kunnen worden gedekt door de afschrijvingen.

Als de rente sneller gaat stijgen dan we nu hebben begroot lopen we een financieel risico. Maar de hoogte is erg lastig in te schatten. Wanneer de rente gaat stijgen zal naar alle waarschijnlijkheid ook de inflatie stijgen en daarvoor worden we gecompenseerd in het accres van het Gemeentefonds. Het uiteindelijke risico zal dus kleiner zijn dan de rentestijging zelf. Tot slot hebben we in onze begroting telkens in het laatste begrotingsjaar hiervoor een risicobuffer van € 1 miljoen opgenomen.

Fractie:	**VVD - 18**
Pagina:	15
Vraag:	Er wordt voorgesteld om onderbesteding van investeringen (MIP) aan de voorkant te ramen in een stelpost i.p.v. achteraf te laten vrijvallen in de AR. 18) Wat is hier het nut van en wat gebeurt er met deze stelpost aan het eind van het boekjaar?
Antwoord:	Het nut ervan is dat aan de voorkant met een realistische begroting wordt gewerkt, waardoor er bijvoorbeeld geen pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden voor bijsturing. Als we dit wel doen en elk jaar blijkt achteraf dat er ruimte is ontstaan, doordat de geplande investeringen niet volledig zijn gerealiseerd, dan waren deze keuzes dus niet nodig.

Fractie:	**VVD - 19**
Pagina:	20
Vraag:	Gevolgen financiële positie coronacrisis & Impactanalyse corona 19) Financiële buffer [pag 20] Het college ziet ruimte om de gevolgen van de crisis op te vangen in weerstandsfactor en bestemmingsreserves. Hoe groot is deze buffer precies?
Antwoord:	De weerstandsfactor ligt in de Perspectiefnota in 2020 en 2021 op het niveau van de 1,0 en loopt daarna (met het inzicht van nu) op naar 1,3 in 2024. In dat jaar zou er dan ten opzichte van de 1,0 een ruimte van ruim € 11 miljoen zijn. In de bestemmingsreserves is circa € 120 miljoen opgenomen, in de komende periode wordt op basis van een beoordelingskader een analyse gemaakt van het nut en de noodzaak van elke bestemmingsreserve.

Fractie:	**VVD - 20**
Pagina:	Alg. aanbiedingsbrief pag 3 onderaan
Vraag:	€120 miljoen gereserveerd in de bestemmingsreserves. College gaat kijken of we deze (deels naar AR kunnen storten). 20) Om welke deel van die 120 gaat het dan? Hoe wordt dat deel bepaald en wat zijn daar de risico's van?

Antwoord:	Dat is nu nog niet in te schatten. Op basis van een beoordelingskader met een aantal criteria gebaseerd op de regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de Arnhemse financiële verordening en de nota reserves worden de bestemmingsreserves beoordeeld. Het resultaat hiervan is dat alle reserves een helder geformuleerd doel met bijpassend saldo en bestedingsplan hebben.

Fractie:	**VVD - 21**
Pagina:	20
Vraag:	“structurele effecten….zullen door vermindering van uitgaven (bezuinigingen)” 21) Is er een lijstje met mogelijke vermindering structurele uitgaven?
Antwoord:	Nee, dit lijstje is er niet. Dit zijn politieke keuzes die gemaakt moeten worden om te bezuinigen op structurele uitgaven op de verschillende programma's.

Fractie:	**VVD - 22**
Pagina:	19
Vraag:	‘’ We zien onder andere lagere opbrengsten OZB door faillissementen, geen dekking van rendabele uren, mogelijke toename van fraude, uitstel diverse processen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT- projecten) en doorwerking op termijn in een lagere algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van een recessie.’’ (pagina 19). 22) Hoe komt het dat er een toename is van fraude en wat doen we daartegen?
Antwoord:	Zoals in de impactanalyse als toelichting is opgenomen: Over de breedte. Zoals bij zorggebruikers als aanbieders en ondernemers die van regelingen gebruik maken. We zullen dit in kaart moeten brengen en ook in nauw overleg met de accountant volgen en indien nodig actie ondernemen om de rechtmatigheid te borgen.

Fractie:	**VVD - 23**
Pagina:	20
Vraag:	mogelijkheden om de financiële gevolgen van de crisisoptimisme te vangen 23) Is er inmiddels al meer duidelijk over de compensatie vanuit het rijk?
Antwoord:	Er zijn inmiddels meerdere uitvragen gedaan vanuit de VNG in de richting van gemeenten om aan te geven met welke extra kosten of gederfde inkomsten zij zich geconfronteerd zien. Eind mei zijn er bestuurlijke overleggen tussen VNG en BZK (ter voorbereiding op de meicirculaire), waarin dit ook onderwerp van gesprek is. Ook wordt gesproken over tijdelijke bevriezing van het accres gemeentefonds en de voorwaarden waaronder dit op een bepaald moment weer wordt losgelaten. Het kan echter goed zijn, dat concrete afspraken over compensatie pas in de maanden juni, juli of nog later helder worden. We zullen deze informatie zo goed als mogelijk bij het opstellen van de Begroting 2021-2024 en Turap-2 2020 betrekken.

Fractie:	**VVD - 24**
Pagina:	20
Vraag:	Er wordt niks gezegd over compensatie en/of maatregelen door of vanuit de provincie. Wordt hier ook aan gewerkt/over gesproken?
Antwoord:	Hier wordt zeker aan gewerkt. Er is regelmatig contact met onze contactpersoon binnen de Provincie en er wordt gewerkt aan het goed vormgeven van de subsidieaanvraag van de Provincie. Er zijn inmiddels meerdere subsidie-verstrekkingen bekend.

D66

Fractie:	**D66 - 1 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	Het valt de fractie van D66 op dat in beide documenten, waar het college spreekt over coronamaatregelen (contact beperkende maatregelen) er een periode van 3 maanden wordt aangehouden. Dit is obv cijfers van het CPB, maar andere onderzoeken laten zien dat dit niet realistisch is en dat de economische recessie veel langer zal zijn, waarom heeft het college hier geen rekening mee gehouden?
Antwoord:	Op het moment van opstellen van Perspectiefnota en Turap waren de effecten en de termijn niet goed in te schatten. We hebben er toen voor gekozen (net als vele andere gemeenten) om aan te sluiten bij de termijn van de beperkende maatregelen van drie maanden, zoals door het Kabinet is besloten. Natuurlijk hebben we in de impactanalyse wel een eerste doorkijk gemaakt van de effecten van deze drie maanden op de beleidsvelden op de langere termijn. Inmiddels kunnen we dit actualiseren en dit zullen we de komende tijd ook continu blijven doen. De maatregelen, effecten en mogelijke compensatie van het rijk veranderen voortdurend en daar passen we ons op aan. We zullen de raad in de komende weken regelmatig informeren en stellen de Begroting 2021-2024 en Turap-2 op basis van de meest realistische en actuele informatie op.

Fractie:	**D66 - 2 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	In 2008 viel Barings om. In 2010 moest de gemeente Arnhem 25 miljoen bezuinigen. De crisis van nu wordt naar verwachting vele malen dieper. Een krimp van de economie van minstens 7% wordt voorspeld. Wanneer worden deze verschillende scenario's en (bezuinigings) opties in beeld gebracht?
Antwoord:	Wij werken met scenario's die gebaseerd zijn op de impact van de crisis en het handelingsperspectief dat we hiervoor moeten inzetten. We monitoren voortdurend op welk beleidsveld de mate van ingrijpen zich van adaptief naar meer pro-actief moet verschuiven. Dit passen we aan op basis van continu actualiseren van de impact. De impact zal per beleidsveld verschillend zijn en wordt ook weer bepaald door bijvoorbeeld de mate van ingrijpen en/of compensatie door de rijksoverheid en de duur van de crisis. We zullen de raad in de komende periode meenemen in de te verwachten ontwikkelingen en de uitwerking hiervan in de Begroting 2021-2024 en Turap-2 laten neerslaan.

Fractie:	**D66 - 3 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	Hoe schat het college van B&W de financiële impact voor de gemeente Arnhem van de recessie die op handen is in? Graag een cijfermatige onderbouwing. (Denk dan oa aan een aantal belangrijke parameters: stijging bijstand en aanpalende terreinen, daling gemeentefonds (trap-af), minder parkeerinkomsten (nu), lagere inkomsten op andere terreinen (leges, kaartjes) mogelijk tijdelijk terugvallen van de grondexploitaties.)
Antwoord:	De impactanalyse die als bijlage bij de Perspectiefnota is opgenomen, geeft hiervan een eerste beeld. In de komende maanden actualiseren we dit beeld (bijvoorbeeld op basis van nieuwe doorrekening en inschattingen van extra kosten en gederfde opbrengsten, bestuurlijke afspraken tussen VNG en rijk over compensatie en mogelijke bevriezing van het accres gemeentefonds). We verwachten in de maanden juni en juli daar meer duidelijkheid over te kunnen geven. Op periodieke momenten zal de raad hierover in deze periode worden geïnformeerd.

Fractie:	**D66 - 4 Turap**
Pagina:	7
Vraag:	Rente: In de tekst staat "er wordt voorgesteld", mogen we er dus vanuitgaan dat een raadsbesluit nodig is voordat in 2020 tot dit andere rentebeleid kan worden overgegaan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wordt dit voordeel dan nu in de tussenrapportage vermeld, terwijl de raad er geen besluit over heeft genomen en hiervoor ook geen voorstel voorligt?
Antwoord:	Turap-2 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, dus daarmee ook de afwijking op de rente. Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen. Het rentebeleid is voorbehouden aan het

	college (bedrijfsvoering), maar de begrotingstechnische verwerking zal uiteraard aan de raad worden voorgelegd.

Fractie:	**D66 - 5 Turap**
Pagina:	7
Vraag:	Actualisering bestemmingsreserves: Zoals bij de rente: de raad gaat over onttrekkingen uit en doteringen aan bestemmingsreserves. Waarom wordt dit voordeel nu in de tussenrapportage vermeld, terwijl de raad er geen besluit over heeft genomen en hiervoor ook geen voorstel voorligt? Graag ontvangen we een gedetailleerde onderbouwing waarom de stand van de genoemde reserves niet meer actueel zou zijn, welke bedragen uit welke reserves kunnen vrijvallen en hoe met de resterende bedragen in de reserves, het realiseren van de bij de reserves behorende doelen haalbaar blijft.
Antwoord:	Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen. Hieronder het beeld van de vrijval uit de bestemmingsreserves. Het realiseren van de doelen die ten grondslag liggen aan deze reserves blijft na deze vrijval overeind. De vrijval ontstaat als gevolg van de vergelijking tussen het doel en de gereserveerde middelen.

Bestemmingsreserves *(bedragen x € 1.000)*	**Totaal**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrijfsvoering	2.173		821	749	453	150
Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	711	711				
Stimulering woningbouw	300	300				
Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	290	290				
Pakketmaatregelen WMO	23	23				
Subtotaal	3.497					
Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg	310	310				
Totaal	3.807	1634	821	749	453	150

Fractie:	**D66 - 6 Turap**
Pagina:	9
Vraag:	Begroting BUIG: Naast de 2,23 mln incidenteel voordeel op de BUIG vanwege de compensatie voor de jaren 2015 en 2016, wordt een verwacht structureel nadeel van 300.000 euro gerapporteerd. Voor de toelichting wordt verwezen naar p. 29 van de rapportage Doorbraak naar werk. Hier is echter geen onderbouwing van het nadeel terug te vinden. Graag zien we een onderbouwing van het gerapporteerde nadeel.
Antwoord:	Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. De ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is vertaald naar een besparing vanaf 2021. Uitgangspunt daarbij is dat 30% van deze groep aan het werk kan met behulp van een gemiddelde loonkostensubsidie van € 7.500,- aan de werkgever. Als we de landelijke ontwikkelingspercentages toepassen op de realisatie van 2019 dan komt de meerjarenprognose, op basis van het voorlopig BUIG budget 2020, er als volgt uit te zien:

Prognose Arnhem incl. vangnet (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Budget	104,9	107,3	109,7	112,3	114,9
Netto lasten	113,8	116,5	119,1	121,9	124,9
Extra ambitie 500	-	*-0,3*	*-1,2*	*-2,4*	*-3,6*
Saldo	-8,9	-8,9	-8,2	-7,3	-6,4
	-8,5%	-8,3%	-7,5%	-6,5%	-5,5%
Vangnetuitkering	0,5	0,4	-	-	-
Saldo na vangnetuitkering	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4

Zetten we het saldo uit bovenstaande tabel af tegen het tekort wat op dit moment in de begroting is opgenomen dan komen onderstaand saldo naar voren. Op basis van de doorrekening ontstaat voor 2020 een tekort van 300k. In de jaren 2021 t/m 2024 varieert het saldo ten opzichte van de begroting van een tekort van 600k (in 2023) tot een positief saldo van 400k (in 2024):

Beeld t.o.v. begroting (bedragen x € 1 miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Bedrag opgenomen in MJPB	-8,1	-8,3	-7,7	-6,7	-6,7
Nieuwe prognose	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4
Verschil (- = knelpunt)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,6	0,4

Fractie:	**D66- 7 Turap**
Pagina:	10
Vraag:	Tekort jeugdzorg: Het tekort op de jeugdzorg (8,8 mln) lijkt gebaseerd te zijn op de cijfers zoals ook opgenomen in de rapportage Zorg Dichterbij. Deze cijfers zijn van begin februari, waarbij is aangetekend dat de laatste twee maanden (december en januari) nog niet volledig betrouwbaar zijn. Ambtelijk heeft men de beschikking over recentere gegevens. Is op basis van het eerste kwartaal (t/m maart, waarover de Turap gaat) het beeld op deze grote post nog altijd hetzelfde, of inmiddels gunstiger of minder gunstig?
Antwoord:	De cijfers Jeugdzorg voor het jaar 2020 zoals opgenomen in Turap-1 en de bestuursrapportage Zorg Dichterbij (maart 2020), stemmen overeen met de cijfers die in de raadsbrief van 7 januari 2020 zijn gecommuniceerd. In het gemelde Turap tekort van € 8,8 miljoen is wel rekening gehouden met volledige realisatie van de kostenbesparende maatregelen MJPB 2020-2023 en effecten beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden (tezamen € 1 miljoen) plus € 1,4 miljoen aan besparingsmaatregelen zoals die door de taskforce jeugdzorg worden voorgesteld. De realisatie van deze maatregelen is onzeker door vertraging van de invoering als gevolg van de corona-crisis. Dit is ook in onze risico-inventarisatie Corona verwerkt. Op dit moment is er nog onvoldoende vergelijkingsinformatie beschikbaar om eventuele nieuwe, afwijkende ontwikkelingen in de cijfers te voorspellen. De declaratie- en tussentijds verantwoordingscijfers van zorgaanbieder over de eerste maanden van 2020 zijn daarvoor nog te onvolledig en onbetrouwbaar. Ook speelt vanaf maart 2020 straks de invloed van de corona-crisis op de cijfers, wat een vergelijking met eerdere prognoses bemoeilijkt. We hopen de Raad over deze ontwikkelingen in de tweede Turap te kunnen informeren.

Fractie:	**D66 - 8 Turap**
Pagina:	11
Vraag:	Arnhemse Standaard Toegankelijkheid: De raad heeft in maart 2019 besloten dat voor de dekking van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid een raadsbesluit werd verlangd, gecombineerd met een volledige uitwerking van de standaard (openbare ruimte, gebouwen en evenementen), inclusief een volledige inventarisatie van de financiële consequenties. Klopt het dat het in de Turap genoemde nadeel níet de volledige financiële consequenties omvat? Wanneer kunnen we genoemde volledige uitwerking (openbare ruimte, gebouwen en evenementen) inclusief een volledige inventarisatie van de financiële consequenties verwachten?
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 bent u geïnformeerd over de stand van zaken waarna in het najaar een debat in de raad heeft plaatsgevonden. In de Perspectiefnota wordt aangegeven: "Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is." Wij verwachten u eind Q3 hierover te kunnen informeren of hiermee voldoende budget beschikbaar is. Zoals in de brief van 2 juli is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals bijvoorbeeld liften mfc 's en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**D66 - 9 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Prenatale zorg: Het wegvallen van het transformatiebudget is door de raad op voorstel van het college besloten. Was op moment van dat voorstel bekend dat hiermee de dekking voor de genoemde programma's weg zou vallen, en zo ja, hoe is de raad daarover voor besluitvorming geïnformeerd?

Antwoord:	Bij het voorstel en besluit om het transformatiebudget van de Teams Leefomgeving één jaar eerder te laten vervallen (met ingang van het jaar 2020 in plaats van 2021), heeft het college zich onvoldoende gerealiseerd dat daarmee dit jaar een belangrijk deel van de financiële dekking van prenatale zorg wegviel. Het college doet in de Perspectiefnota het voorstel om dit te corrigeren, en om hiervoor nu in 2020 als alternatieve dekking de bestemmingsreserve Transformatie Zorg in te zetten.

Fractie:	**D66 - 10 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Kunstgrasvelden: Klopt het dat de extra totale kosten voor de aanvullende maatregelen nog altijd € 348.500, - in totaal bedragen (zoals genoemd in de beantwoording artikel 44 vragen van 18 februari 2020)? En dat naast de incidenteel opgenomen € 180.000, - budget is gevonden in het bestaande onderhouds- en renovatiebudget van het Sportbedrijf? Zo niet, welke aanvullende maatregelen worden niet meer noodzakelijk geacht?
Antwoord:	Dat klopt. De kosten zijn opgesplitst in incidentele kosten en investeringen waarvoor kapitaallasten voorzien zijn. Behalve de €180.000, ziet u het restant terug in een lager bedrag per jaar, omgerekend naar kapitaallasten. Er is geen ruimte gevonden binnen het budget van het Sportbedrijf.

Fractie:	**D66 - 11 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Exploitatie sporthallen: In het verleden is in die gevallen dat een sporthal of gymzaal niet binnen de genoemde kaders geëxploiteerd kon worden, dit vooraf inzichtelijk gemaakt en aangegeven hoe de extra exploitatielasten gedekt zouden worden. Waarom is dat in dit geval niet gebeurd? Of waarom is de inschatting vooraf onjuist gebleken?
Antwoord:	Bij alle accommodaties ten behoeve van bewegingsonderwijs is er een tekort op de exploitatie. De normbedragen van het Rijk en de inkomsten van verenigingen zijn niet dekkend. Dit is de eerste hal die gebouwd wordt sinds de verzelfstandiging van het Sportbedrijf. Dat maakt dat er budget toegevoegd moet worden aan de subsidie van SA. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf Arnhem is er destijds geen rekening gehouden in de gemeentelijke begroting met de toevoeging van budget voor toekomstige nieuwe sporthallen.

Fractie:	**D66 - 12 PPN**
Pagina:	Blz 5, 3e alinea
Vraag:	De versnelde groei van de regio Arnhem-Nijmegen stelt ook uitdagingen aan de bereikbaarheid van Arnhem (en de regio) voor zowel OV, fiets als auto. Hoe gaat het college hiermee bezig, welke inspanningen worden hierop gepleegd, en komt het college nog met een mobiliteitsvisie voor Arnhem in regionaal verband?
Antwoord:	Er is in Regionaal verband al een mobiliteitsvisie vastgesteld, namelijk het 'Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid Regio Arnhem Nijmegen', inclusief verdere uitwerkingen (voor o.a. spoor, fiets, auto, verkeersveiligheid, Slim en Schoon). Dit ambitiedocument van de Regio en de bijlagen zijn in oktober in college Arnhem besproken en via een raadsinformatiebrief voorgelegd aan de raad op 29 oktober 2019. Daarnaast vindt op korte termijn de vaststelling van de Omgevingsagenda Oost Nederland plaats. Hierover wordt de raad binnenkort ook geïnformeerd. In deze Omgevingsagenda is een opgave aangegeven voor de Regio Arnhem Nijmegen (en Foodvalley): het maken van een Verstedelijkingsstrategie, waarbij verdere verstedelijking in samenhang met mobiliteit/bereikbaarheid onderzocht moet worden. Bij het opstellen van deze Verstedelijkingsstrategie is ook Arnhem betrokken.

Fractie:	**D66 - 13 PPN**
Pagina:	Blz 7, 3e alinea
Vraag:	“…een sluipende maatschappelijke ontwrichting…” Maatschappelijke ontwrichting ie een groot probleem als hier bedoeld wordt dat maatschappelijk structuren en processen worden afgebroken cq niet meer kunnen functioneren. Kan het college

	hier concreet aangeven welke maatschappelijke structuren en processen niet meer functioneren, zijn afgebroken dan wel ernstig worden bedreigd?
Antwoord:	Drugscriminaliteit en vormen van overlast in relatie tot drugs zorgen voor grote problemen in onze stad. Bij inwoners die overlast ervaren en inwoners die onderdeel uitmaken van het systeem van vervaardigen en verspreiden van drugs. Denk hierbij aan jongeren die als drugskoerier werken en waarvan sommigen opklimmen tot zware criminelen. Denk aan bedrijven die via witwasconstructies te maken krijgen met oneerlijke concurrentie of worden gebruikt voor criminele activiteiten. Denk aan scholen die te maken krijgen met deze problematiek en een ontwrichtende werking hebben op leerlingen. Maatschappelijk algemeen geaccepteerde normen dreigen hiermee te vervagen en drugscriminaliteit wordt gezien als een geaccepteerd middel om snel geld te verdienen. Deze uitwassen moeten voorkomen en bestreden worden.

Fractie:	**D66 - 14 PPN**
Pagina:	17, 3e alinea
Vraag:	Welke maatregelen/ aanpak gaat het college hierop zetten en komt hier nog een beleidsplan voor naar de raad?
Antwoord:	Er is een aanpak in voorbereiding op drugsondermijnende criminaliteit, gericht op jeugd en straathandel. Er komt geen apart beleidsplan hiervoor, want dit als een uitvoeringsonderdeel van de Kadernota Veiligheid. We zijn met het Rijk en de Provincie in gesprek voor aanvullende middelen om te komen tot een slagvaardige aanpak. We zullen de raad informeren over de voortgang en (tussentijdse) resultaten.

Fractie:	**D66 - 15 PPN**
Pagina:	Blz 7, 3e alinea
Vraag:	, "…waarbij we verwachten dat in de meest kwetsbare wijken een inhaalslag noodzakelijk is." Tot op heden is er nog geen nota of plan van aanpak naar de raad gekomen op dit onderwerp. Hoe kan het dat het zo ver geëscaleerd is dat er nu een inhaalslag noodzakelijk is, en waaruit gaat die inhaalslag bestaan? Komt hiervoor nog een nota/ beleidsplan naar de raad en wanneer kan de raad zich daarover uitspreken?
Antwoord:	Uit de inventarisatieronde in de wijken blijkt dat er ondermijnende criminaliteit in verschillende verschijningsvormen voorkomt. In de raadsbrief 'Wijkveiligheid inArnhem' van 3 maart 2020 is de Raad geïnformeerd over de aanpak om de leefbaarheid en veiligheid in de wijken te verbeteren. Daarbij hebben we ook in drie wijken bewust een geïntensiveerde aanpak vormgegeven (Klarendal, Geitenkamp en Malburgen). Over de resultaten hiervan zal ik u informeren en deze zullen we ook gebruiken om de totale wijkaanpak te versterken.

Fractie:	**D66 - 16 PPN**
Pagina:	7
Vraag:	Wij hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in het nauwkeurig in kaart brengen van de Arnhemse veiligheidssituatie. Dat levert nieuwe en aangescherpte inzichten. De stad heeft te maken met een sluipende maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ondermijnende drugscriminaliteit. We zien dat onder meer in toenemende straathandel en overlast van gebruikers op straat. De drugscriminaliteit genereert bovendien vele onwenselijke activiteiten zoals mensenhandel, witwaspraktijken, bedreigingen en intimidaties. Uit welke cijfers blijkt dit? De fractie van D66 wil hier graag de onderbouwing van ontvangen.
Antwoord:	Drugsproblematiek in Arnhem een probleem, dat wij op verschillende manieren geïntensiveerd zien terugkomen: • de toenemende aanwezigheid en overlast van gebruikers op straat, een toenemend aantal jeugdige criminelen dat 'drugs' als verdienmodel hanteert en carrière wil maken in de drugswereld, een toenemende straathandel in drugs: Verschillende onderzoeken (landelijk en vanuit de politieregio Oost-Nederland) laten dit beeld zien. Ook vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid is er volop aandacht voor. Het wordt plaatselijk herkend en bevestigd in de wijken, vanuit handhaving, politie, de scholen en de hulpverlening. • Er is een toenemende productie van synthetische drugs. • Een verdriedubbeling van het aantal sluitingen van panden i.v.m. productie synthetische drugs in 2019 t.o.v. 2018.

	• een toenemend aantal wietkwekerijen. Het aantal geruimde kwekerijen is cijfermatig al enkele jaren dalend. Het aantal planten per kwekerij is echter wel hoger, waardoor de kwekerijen in aantal planten niet zijn afgenomen. Wij merken dat we meer MMA meldingen binnen krijgen dan de politie oppakt, het aantal geruimde kwekerijen lijkt de top van de ijsberg. Dit wordt bevestigd door onze contactpersoon van de politie. • een toenemend aantal dumpingen van synthetisch drugsafval. Een verdriedubbeling in 2019 t.o.v. van 2018 (Informatie ODRA).

Fractie:	**D66 - 17 PPN**
Pagina:	8
Vraag:	Reservering middelen jeugdzorg: Mogen we uit de tekst opmaken dat ervoor is gekozen motie 19M124 niet uit te voeren zoals in het dictum door de indieners is geschreven? Kan aangegeven worden waarom uitvoering zoals geschreven onwenselijk zou zijn?
Antwoord:	Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Recent gesprek met onze toezichthouder van de Provincie heeft opgeleverd dat ook zij deze post in onze begroting acceptabel vinden.

Fractie:	**D66 - 18 PPN**
Pagina:	9
Vraag:	bijstelling BUIG: Zoals ook aangegeven in de vragen bij de Turap, ontvangen we graag een onderbouwing van de genoemde bedragen.
Antwoord:	Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. De ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is vertaald naar een besparing vanaf 2021. Uitgangspunt daarbij is dat 30% van deze groep aan het werk kan met behulp van een gemiddelde loonkostensubsidie van € 7.500,- aan de werkgever. Als we de landelijke ontwikkelingspercentages toepassen op de realisatie van 2019 dan komt de meerjarenprognose, op basis van het voorlopig BUIG budget 2020, er als volgt uit te zien:

Prognose Arnhem incl. vangnet (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Budget	104,9	107,3	109,7	112,3	114,9
Netto lasten	113,8	116,5	119,1	121,9	124,9
Extra ambitie 500	-	*-0,3*	*-1,2*	*-2,4*	*-3,6*
Saldo	-8,9	-8,9	-8,2	-7,3	-6,4
	-8,5%	-8,3%	-7,5%	-6,5%	-5,5%
Vangnetuitkering	0,5	0,4	-	-	-
Saldo na vangnetuitkering	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4

Zetten we het saldo uit bovenstaande tabel af tegen het tekort wat op dit moment in de begroting is opgenomen dan komen onderstaand saldo naar voren. Op basis van de doorrekening ontstaat voor 2020 een tekort van 300k. In de jaren 2021 t/m 2024 varieert het saldo ten opzichte van de begroting van een tekort van 600k (in 2023) tot een positief saldo van 400k (in 2024):

Beeld t.o.v. begroting (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrag opgenomen in MJPB	-8,1	-8,3	-7,7	-6,7	-6,7
Nieuwe prognose	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4
Verschil (- = knelpunt)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,6	0,4

Fractie:	**D66 - 19 PPN**
Pagina:	10
Vraag:	Arnhemse Standaard Toegankelijkheid: Aangezien voorliggend raadsvoorstel de indruk wekt de dekking van de AST volledig te regelen, ontvangen we graag de volledige uitwerking van de standaard (voor openbare ruimte, gebouwen en evenementen), inclusief een volledige inventarisatie van de bijbehorende financiële consequenties, zoals door de raad in maart 2019 besloten.
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 bent u geïnformeerd over de stand van zaken waarna in het najaar een debat in de raad heeft plaatsgevonden. In de Perspectiefnota wordt aangegeven: "Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is." Wij verwachten u eind Q3 hierover te kunnen informeren of hiermee voldoende budget beschikbaar is. Zoals in de brief van 2 juli is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals bijvoorbeeld liften mfc 's en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**D66 - 20 PPN**
Pagina:	12
Vraag:	BR Zuidelijke Binnenstad: In 2018 heeft de raad bij motie uitgesproken middelen uit de BR Zuidelijke Binnenstad te reserveren voor het noordelijke deel van de Jansbeek. Mogen we ervan uit gaan dat de hiervoor benodigde middelen gereserveerd blijven, los van de nu bij de perspectiefnota aangegeven bestedingen uit dezelfde bestemmingsreserve?
Antwoord:	Na verwerking van de in de perspectiefnota aangegeven bestedingen resteert in de BR Binnenstad nog een vrij besteedbaar saldo van circa €1 miljoen. Over de besteding hiervan is nog geen besluit genomen.

Fractie:	**D66 - 21 PPN**
Pagina:	Blz 12, 2e alinea
Vraag:	Blauwe golven Overweegt het college om een alternatief plan aan de raad voor te leggen dat minder investeringen vergt, bijvoorbeeld een volledig groen alternatief dat geen investeringen in het omgevingskunstwerk vergt?
Antwoord:	Geen technische vraag.

Fractie:	**D66 - 22 PPN**
Pagina:	Blz 13, 2e alinea
Vraag:	Is dit een geval “het ene gat met het andere gat stoppen”? Hoe kijkt het college nu aan tegen de keuze die hier in herverleden gemaakt is, en zou u dit nog een keer zo voorstellen?
Antwoord:	Ten tijde van het besluit om locatie Kermisland te slopen, was het beeld dat er geen vervangende gymlocatie nodig was. Dit was gebaseerd op het aantal scholen (capaciteit gymuren) op dat moment in Presikhaaf. Bestaande accommodaties zouden de capaciteit gymuren kunnen overnemen. Door de ontwikkeling Presikhaaf Oost zijn er meer onderwijslocaties bijgekomen in Presikhaaf. Door de toename van onderwijslocatie is ook de capaciteit gymuren toegenomen. Het vervangen van Kermisland bleek daarmee noodzakelijk

Fractie:	**D66 - 23 PPN**
Pagina:	15
Vraag:	actualisatie MIP: Er wordt voorgesteld een andere systematiek te hanteren, waardoor de jaarlijkse meevaller door achterblijvende investeringen op voorhand deels wordt in begroot. Welke consequenties zijn er in de voorgestelde systematiek als de gemeente in enige jaar wél alle voorgenomen investeringen ook daadwerkelijk doet? Er is voor de bepaling van de bedragen gekeken naar het historische beeld van onderuitputting over de laatste 5 jaar. Wat zou het effect op het resultaat in de jaarrekeningen zijn geweest, indien de nu voorgestelde systematiek de afgelopen 5 jaar was toegepast? En is het begrote bedrag ook rekening gehouden met het

	gegeven dat uitgestelde investeringen in de regel een groter risico op kostenoverschrijdingen hebben, vanwege gedurende de vertraging stijgende kosten in de bouw- en infrasector?
Antwoord:	Als de gemeente in een jaar wel alle voorgenomen investeringen doet geeft dat een tegenvaller in het volgende begrotingsjaar, waar gerekend wordt met een onderuitputting. In de begrotingswijziging, waarin de kapitaallasten van nieuwe investeringen worden toegedeeld aan de programma's, zal dit moeten worden meegenomen. De jaarlijkse onderuitputting wordt heel voorzichtig begroot en is incidenteel. Met eventueel stijgende kosten wordt geen rekening gehouden in de zin dat daarvoor de onderuitputting wordt gecorrigeerd. Dat hoeft ook niet. In de jaarlijkse actualisatie van het MIP, waarbij doorgeschoven investeringen worden verwerkt, wordt rekening gehouden met kostenontwikkelingen.

Fractie:	**D66 - 24 PPN**
Pagina:	Blz 16, 2e alinea
Vraag:	“Voor de transformatie van Burgerzaken in Arnhem zijn extra middelen nodig.” Wat is de omvang van de benodigde middelen, zowel incidenteel als structureel?
Antwoord:	Het structureel benodigde budget is € 670.000 (zie pagina 17 van de Perspectiefnota 2021, laatste kolom). Daarnaast is incidenteel benodigd: € 300.000 in 2021, € 240.000 in 2022 en € 450.000 in 2023. Hierbij is er van uitgegaan dat het budget van de BRP-straat Zevenaar (€ 510.000) in 2021 en 2022 nog beschikbaar is. Het voortbestaan van de BRP-straat in Zevenaar staat ter discussie. Bij sluiting daarvan valt het budget weg. Om die reden is de BRP-straat vanaf 2023 uit het financiële beeld gehaald Er is gezocht naar mogelijkheden voor (gedeeltelijke) dekking van het knelpunt dat ontstaat. Zie daarvoor de beantwoording van de vraag hieronder.

Fractie:	**D66 -25 PPN**
Pagina:	17
Vraag:	leges burgerzaken: Klopt het dat er een verhoging van leges oplopend tot 270.000 euro structureel per jaar ten laste van de Arnhemse burger in het financiële beeld is opgenomen? Zo nee, dan graag toelichting waarom niet
Antwoord:	Door de transformatie van Burgerzaken ontstaat een knelpunt. Ter (gedeeltelijke) dekking van de kostenstijgingen is de verhoging van leges als mogelijkheid opgenomen in het financiële beeld. De geraamde baten per jaar variëren, afhankelijk van de verwachte aantallen producten per jaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het doorberekenen van de stijging van de kosten die het Rijk ons berekent - voor paspoorten en identiteitskaarten - in onze legestarieven. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat een paspoort circa € 6 duurder wordt voor de burgers van Arnhem. Een ander voorstel betreft het aanpassen van de bijzondere legestarieven, waardoor deze meer in lijn worden gebracht met tarieven elders in de regio. Denk bijvoorbeeld aan het tarief voor een eenvoudige huwelijksceremonie (het zogenaamde "spreekkamerhuwelijk"). Daarvoor betaalt de burger in Arnhem € 100 gemeenteleges. Ter vergelijking: in Apeldoorn resp. Nijmegen vraagt men hiervoor € 132 resp. € 235. Het voorstel is om het Arnhemse tarief te verhogen naar € 200.

Fractie:	**D66 - 26 PPN**
Pagina:	17
Vraag:	actualisatie bestemmingsreserves: De raad dient, op basis van gedegen informatie, te beslissen over onttrekkingen uit bestemmingsreserves. Graag ontvangen we een gedetailleerde onderbouwing waarom de stand van de genoemde reserves niet meer actueel zou zijn, welke bedragen uit welke reserves kunnen vrijvallen en hoe met de resterende bedragen in de reserves, het realiseren van de bij de reserves behorende doelen haalbaar blijft.
Antwoord:	Zie antwoord op vraag 7.

Fractie:	**D66 - 27 Raadsvoorstel**
Pagina:	1
Vraag:	“We kiezen er bewust voor om nu, in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren” Geeft het college hiermee expliciet aan dat alle bestaande (coalitie)afspraken worden gehandhaafd en voortgezet?

Antwoord:	Deze conclusie is niet te trekken uit bovenstaande zinsnede, maar in de Perspectiefnota worden inderdaad de bestaande (coalitie)afspraken gehandhaafd en voortgezet.

Fractie:	**D66 - 28 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 2, 2e alinea.
Vraag:	Wordt er ook aandacht geschonken aan de vitaliteit van de particuliere sociale voorzieningen, zoals verenigingen? Zie ook de op 30/04 via de griffie ingestuurde vragen over scouting en de verenigingen.
Antwoord:	Ja. Wij verstaan onder 'welzijn' het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Door uw raad zijn bij de vaststelling van de begroting in financiële zin de kaders aangegeven. Het college komt later dit jaar met een voorstel voor de herijking welzijn. We zullen dan spreken over 'de sociale basis'. Buurthuizen en bewonersinitiatieven horen bijvoorbeeld bij deze sociale basis. Niet alle particuliere verenigingen vallen onder deze definitie.

Fractie:	**D66 - 29 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 2, 4e alinea
Vraag:	"… en we zorgen dat de stad aantrekkelijk blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers" Bedoelt het college hier te zeggen dat de inspanningen voor het realiseren van de huisvesting voor de Lauwersgracht Alliantie onverminderd doorgaan?
Antwoord:	De raad is met een raadsbrief van mei 2020 geïnformeerd over de stand van zaken.

Fractie:	**D66 - 30 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 3, 2e alinea
Vraag:	"Arnhem staat op een stevig fundament" In diverse publicaties is Arnhem geschaard onder de financieel zwakkere/ risico volle gemeentes. Ook de provincie heeft verscherpt financieel toezicht afgekondigd. Waarop is dan de overtuiging van het college gebaseerd dat Arnhem op een stevig fundament staat?
Antwoord:	Ons is niet bekend dat de provincie verscherpt financieel toezicht op Arnhem toepast; integendeel want de gemeente Arnhem valt onder de lichtste vorm van provinciaal toezicht (repressief toezicht). Zeer recent ambtelijk contact met de toezichthouder leert ons dat Arnhem een van de eerste (Gelderse) gemeenten was die de jaarrekening heeft aangeleverd en die een Perspectiefnota heeft opgesteld (ondanks de coronacrisis). De Perspectiefnota laat een structureel sluitend beeld zien, bovenop de in de huidige begroting 2020-2023 begrote structurele dotatie aan de algemene reserve. Dit geeft ruimte op klappen op te vangen. De weerstandsfactor is op voldoende niveau en de structurele dotatie aan de BR Solvabiliteit draagt bij aan een groei van de buffer voor het kunnen opvangen van de zogenaamde 'zwarte zwanen'. De aanpak van het risicomanagement van Arnhem wordt door de toezichthouder als voorbeeld aangehaald richting andere gemeenten.

Fractie:	**D66 - 31 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 3, laatste alinea
Vraag:	"We zullen u hierover de komende periode nader informeren". Het anders inzetten of "afromen" van bestemmingsreserves betekent aanpassingen van beleid. Is het dan zo dat het college de raad niet alleen informeert maar ook met een concreet voorstel tot beleidsaanpassingen komt, en dat verschuivingen van bestemmingsreserves pas na goedkeuring door de raad plaats vindt?
Antwoord:	Ja, dat is zo. Turap-2 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, dus daarmee ook de actualisaties van de bestemmingsreserves. Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen.

Fractie:	**D66 -32 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 4, 1e alinea
Vraag:	“…bestaanszekerheid & welzijn, …” Wordt onder welzijn ook het voortbestaan van de (particuliere) sociale infrastructuur verstaan zoals het voortbestaan van de vele verenigingen in Arnhem?
Antwoord:	Ja. Wij verstaan onder 'welzijn' het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Door uw raad zijn bij de vaststelling van de begroting in financiële zin de kaders aangegeven. Het college komt later dit jaar met een voorstel voor de herijking welzijn. We zullen dan spreken over 'de sociale basis'. Buurthuizen en bewonersinitiatieven horen bijvoorbeeld bij deze sociale basis. Niet alle particuliere verenigingen vallen onder deze definitie.

PvdA

Fractie:	**PvdA - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Rondom bestemmingsreserve lijken getallen wel heel specifiek. Is dat wel zo specifiek?Getallen komen specifiek over, wat is hier de bedoeling van?
Antwoord:	De getallen tav de actualisatie bestemmingsreserves zijn inderdaad heel specifiek, omdat voorgesteld wordt op een specifiek aantal bestemmingsreserves middelen te laten vrijvallen, als gevolg van de beoordeling van het actuele bestedingsplan.

Fractie:	**PvdA -2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Wat hebben we nou aan tekorten gehad? Is overzicht kwijt. Hoeveel zijn de kosten gestegen. Stukje compensatie rijk. En maatregelen genomen. Wat geven we extra uit op zorg? Mis totaal overzicht. Op zoek naar een makkelijk overzicht wat er de afgelopen 3 jaar is gebeurd.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de begrote versus gerealiseerde zorgkosten in de jaren 2015 - 2019 zichtbaar. De kosten zijn in deze periode gestegen van € 141,2 miljoen naar € 180,3 miljoen. Zie voor de verhouding tussen deze gerealiseerde kosten en de totale kosten gemeente Arnhem de beantwoording van vraag SP-3. 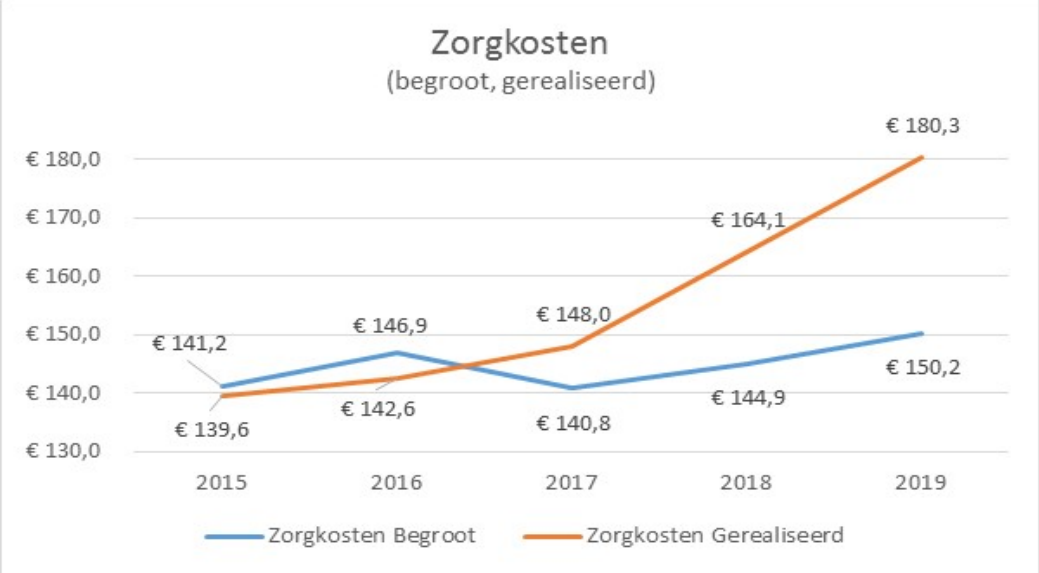 In 2015 en 2016 was het resultaat (begroting minus realisatie) zorgkosten nog positief. Vanaf 2017 is een nadelig resultaat behaald aan de lastenkant. Het nadelig resultaat op de lasten is deels gecompenseerd door een voordelig resultaat op de baten en deels gedekt uit (bestemmings)reserves.

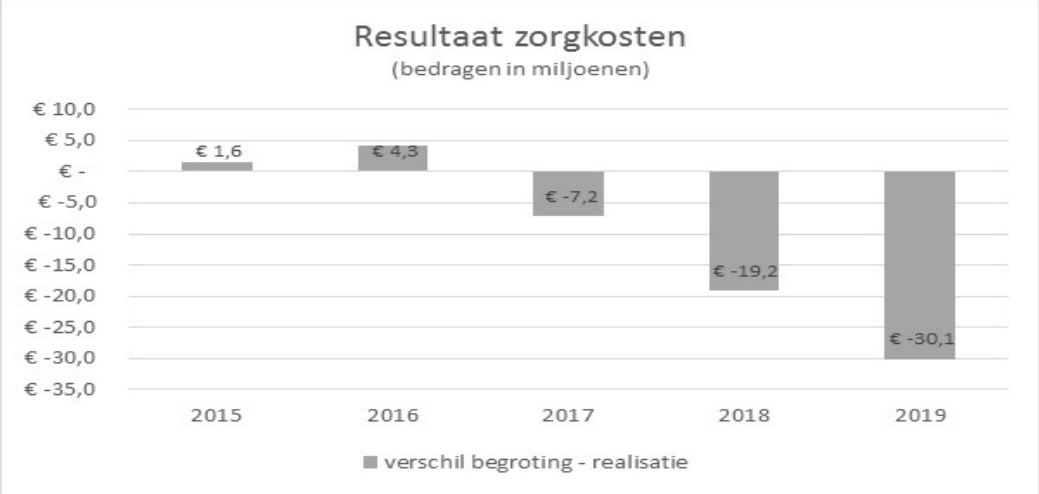

De begrote en gerealiseerde zorgkosten per beleidsterrein zijn te zien in onderstaande grafiek. Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budgetten (PGB).

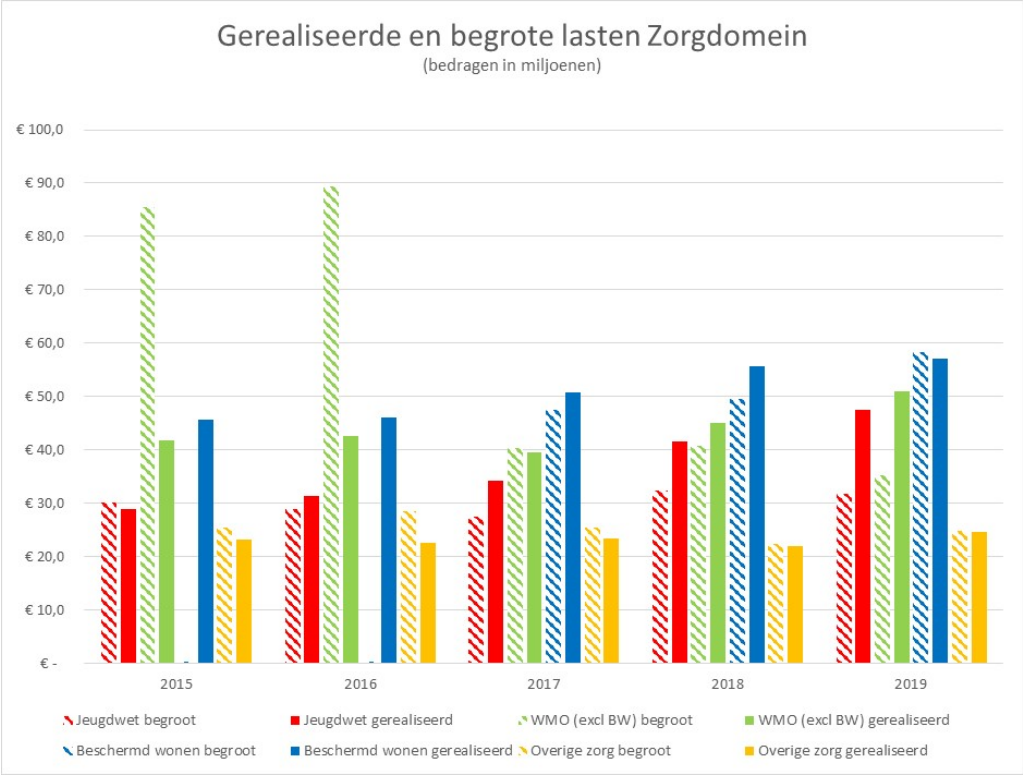

NB: De WMO begroting is alleen in de jaren 2017 - 2019 exclusief Beschermd wonen. In de jaren 2015 en 2016 is de begroting beschermd wonen onderdeel van de begroting WMO.

Fractie:	**PvdA - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Waarom staat bij onderwijshuisvesting pas vanaf 2022 extra geld voor vast en niet vanaf 2021.
Antwoord:	Hierbij gaat het om de invloed van inclusie (AST) op de kosten van de onderwijshuisvesting. Het om aanvullende investeringen i.v.m. de AST-maatregels. Deze investeringen worden opgeleverd in 2021 en leiden pas in 2022 tot extra kosten vanwege de daardoor gegenereerde kapitaallasten.

Fractie:	**PvdA - 4 (mondeling)**
Pagina:	Zorg
Vraag:	Hoe zit het met grafiek? Lasten staan er wel in en de baten staan hier niet in. Koppeling Gafiek baten en lasten
Antwoord:	In de Raadsbrief van 11 december 2018 is het saldo van baten en lasten Zorg gemeente Arnhem vergeleken met (een benadering van) de rijksgelden die de gemeente ontvangt voor Zorg. Het bedrag aan rijksgelden (IU SD) wat in 2018 in de grafiek is weergegeven was al een benadering. Bestaande WMO-taken waren nl. al in de algemene uitkering van het gemeentefonds opgenomen en het is de Raad die bepaalt welk deel van de algemene uitkering besteed wordt aan zorg, Inmiddels is deze vergelijking helemaal niet meer mogelijk, omdat ook een groot deel van Jeugd en WMO zijn overgeheveld van integratieuitkering naar algemene uitkering. Om een beeld te geven van de verhoudingsgewijze groei van de lasten zorg ten opzichte van de totale lasten van de gemeente is bij de beantwoording van vraag SP-3 al een grafiek opgenomen. Daarin is te zien dat de zorgkosten naar verhouding groeien, van 18,6% naar 24,7% van de totale gemeentelijke lasten. De totale lasten zorg kunnen ook gerelateerd worden aan de baten uit het gemeentefonds. Ook dan is een relatieve groei zichtbaar, van 40,5% in 2015 naar 43,7% in 2019. De baten uit eigen bijdragen in de zorg zijn onderdeel van de totale baten van de gemeente en in onderstaande grafiek niet apart zichtbaar gemaakt. 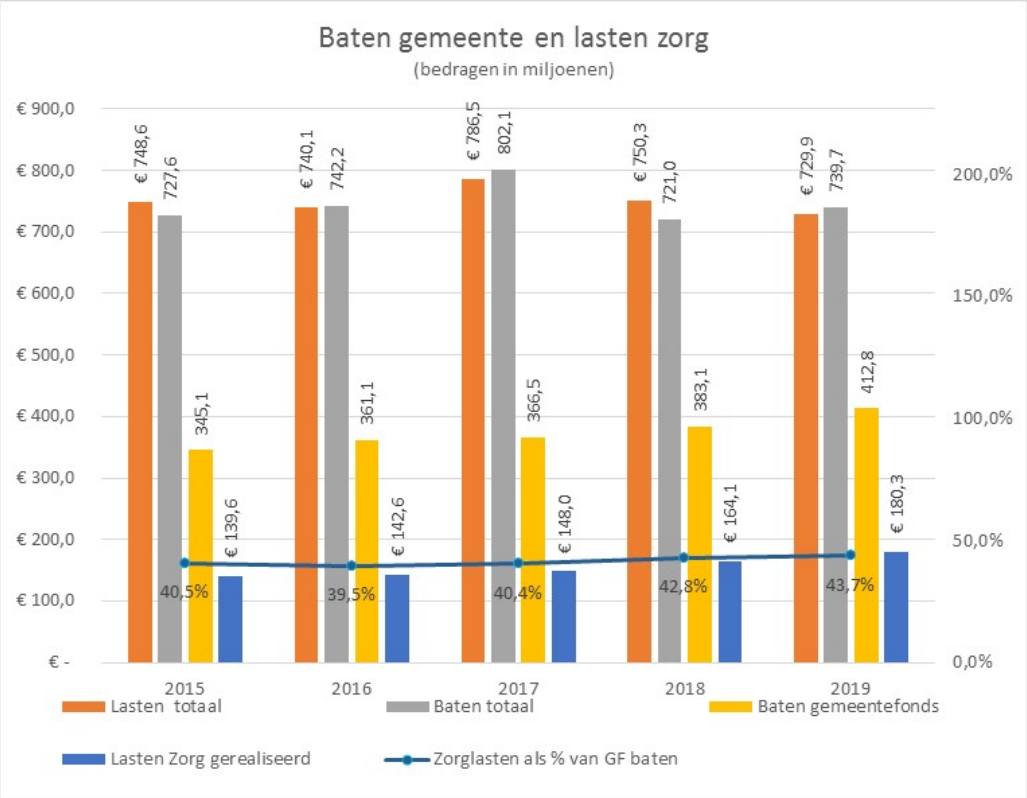 NB: alle cijfers en grafieken die gebruikt zijn ten behoeve van de beantwoording van de technische vragen Perspectiefnota PvdA 2 en 4 en SP 3 en Jaarstukken SP 5, 5a en PvdA 11 zijn opgenomen in de Excelbijlage.

Fractie:	**PvdA - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Vraag over budget inclusie huisvesting/onderwijs Waarom budget in 2022?

Antwoord:	Hierbij gaat het om de invloed van inclusie (AST) op de kosten van de onderwijshuisvesting. Het om aanvullende investeringen i.v.m. de AST-maatregels. Deze investeringen worden opgeleverd in 2021 en leiden pas in 2022 tot extra kosten vanwege de daardoor gegenereerde kapitaallasten.

Fractie:	**PvdA - 6 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	PPN Corona: wanneer nieuwe update tijdspad lockdown (voor de zomer of na de zomer)
Antwoord:	Voor de zomer komt het college met een actualisatie van de impactanalyse en dashboard met impacts corona.

Fractie:	**PvdA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Wat is de stand van zaken van de nieuwe werkwijze van Werk & Inkomen? Is dit nu afgerond?
Antwoord:	De reorganisatie is conform de laatste berichtgeving aan uw raad per 1 juni 2020 een feit.

Fractie:	**PvdA - 8**
Pagina:	10
Vraag:	Er zijn bedragen opgenomen voor de toepassing van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid. Zijn de bedragen die hier genoemd zijn voor ambtelijke inzet of voor daadwerkelijke uitvoering? En waar worden deze middelen straks daadwerkelijk ingezet?
Antwoord:	Middelen zijn voor fysieke aanpassing van panden om zoveel mogelijk te voldoen aan de AST. Het betreft dan met name kleine bouwkundige aanpassingen die een verbetering van de toegankelijkheid opleveren op basis van de bevindingen die door de APCG zij gesignaleerd.

Fractie:	**PvdA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Betekent de dekking afvalstoffenheffing van de ongunstige marktontwikkelingen oudpapier en aanbesteding nieuw contract dat de afvalstoffenheffing voor inwoners gaat stijgen, of begrijpen we goed uit de toelichting dat hier in de huidige begroting al rekening mee is gehouden? Het basisbedrag en de bijdrage per afvalzak zal dan niet stijgen?
Antwoord:	In de PPN op pagina 11 wordt gesproken over twee verschillende aanbestedingen. De aanbesteding van (verwerking) oudpapier dient nog plaats te vinden en zal op basis van de huidige marktsituatie leiden tot een lagere opbrengstprijs, hiermee is in de huidige begroting nog geen rekening gehouden. Zoals daarna in deze paragraaf vermeld, is in de begroting al wel rekening gehouden met de verwachte effecten op de lopende aanbesteding van het afvalinzamelcontract. Of de opbrengstverlaging van de oud papierprijs bij doorrekening volgens het principe van kostendekkendheid van de heffing leidt tot een stijging van de afvalstoffenheffing, kan pas beoordeeld worden in het licht van alle overige financiële effecten, positief en negatief.

Fractie:	**PvdA - 10**
Pagina:	15
Vraag:	Actualisatie MIP. Begrijpen we hieruit dat er op voorhand vanuit gegaan wordt dat investeringen vertraagd zijn? Is dit een aanname op basis van ervaringen uit het verleden of is dit op basis van het huidige MIP een geschetste verwachting van concrete investeringen? Zo ja, welke investeringen zijn dit?
Antwoord:	Op basis van ervaringen van de afgelopen 5 jaar maken we aan de voorkant de inschatting dat we te optimistisch zijn in het ramen van de investeringen.

Fractie:	**PvdA - 11**
Pagina:	
Vraag:	Hoe realistisch is het om in deze tijd de verwachtingen met betrekking tot de rente bij te stellen? Door Corona krijgen we te maken met een recessie. Dit kan ook gevolgen hebben voor de rentestand. Hoe realistisch is dit en wat is het risico dat we hiermee lopen?
Antwoord:	Voor de crisis in 2008 is de rentecurve korte tijd (in 2006) invers geweest als gevolg van maatregelen van de ECB, die vreesde voor een oplopende inflatie omdat de olieprijzen stegen

	(terwijl de kerninflatie niet opliep). Dat probleem is nu niet aan de orde en daar hoeven we voorlopig ook niet bang voor te zijn. Daarnaast mogen we er ook op rekenen dat de ECB heeft geleerd van de ervaringen in en voorafgaand aan de bankencrisis. Als de rente sneller gaat stijgen dan we nu hebben begroot lopen we een financieel risico. Maar de hoogte is erg lastig in te schatten. Wanneer de rente gaat stijgen zal naar alle waarschijnlijkheid ook de inflatie stijgen en daarvoor worden we gecompenseerd in het accres van het Gemeentefonds. Het uiteindelijke risico zal dus kleiner zijn dan de rentestijging zelf. Tot slot hebben we in onze begroting telkens in het laatste begrotingsjaar hiervoor een risicobuffer van € 1 miljoen opgenomen.

Fractie:	**PvdA - 12**
Pagina:	
Vraag:	Actualisatie bestemmingsreserves. Er staan hier concrete bedragen geraamd. Bestemmingsreserves hebben altijd een vastgesteld doel. Wat gaan we nu niet doen? (vraag tevens gesteld tijdens technisch overleg met ambtenaren).
Antwoord:	Het realiseren van de doelen die ten grondslag liggen aan deze reserves blijft na deze vrijval overeind. De vrijval ontstaat als gevolg van de vergelijking tussen het doel en de gereserveerde middelen.

SP

Fractie:	**SP- 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Nieuwe Haven: 3,5 mln. Wat komt er binnen aan opbrengsten van de recreatievaart van de cruiseschepen. Wat is de verwachting op de langere termijn van de omzet en het aantal schepen?
Antwoord:	De inkomsten aan havengelden door toeristische bezoeken aan de haven van Arnhem liggen naar schatting rond de 55.000 euro. (circa 5 schepen per week over een periode van 30 weken á € 260 havengeld per bezoek). Het havengebied van Arnhem is populair voor onderhoud en winterberging van passagiersschepen. Daar zit het grootste deel van onze inkomsten. Deze inkomsten bedragen in totaal € 900.000 en zijn verdeeld over ongeveer € 450.000 aan havengelden, en € 450.000 aan bijdragen voor o.a. water, vuilafvoer en walstroom. Als de toeristische ontwikkeling rond Arnhem zoals Paleis 't Loo, Kröller-Müller, de Veluwe goed op de kaart zal worden gezet kan het aantal bezoeken zeker groeien. Door de huidige crisis is echter de verwachting dat deze sector het de komende twee jaar moeilijk gaat krijgen en is een krimp in de vloot te verwachten en dus zal het aantal toeristische bezoeken afnemen.

Fractie:	**SP- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Belastingen: uitval van vastgoed, leegstand in panden. Opbrengst niet-woningen. Wat is het effect als de hele heffing op de eigenaar wordt gezet, niet alleen financieel. Wat betekent dit voor de gebruikers? Voor de economie? Op hoofdlijnen
Antwoord:	In algemene zin kan worden gesteld dat deze maatregel enerzijds een lastenverzwaring voor de eigenaren en anderzijds een lastenverlichting voor de gebruikers betekent. Voor bedrijfspanden geldt echter dat de eigenaar van het pand de OZB via de huurovereenkomst in rekening kan brengen van de huurders. Is hier sprake van, dan is het effect van de verschuiving voor zowel de gebruiker als de economie vrijwel nihil. Zoals ook opgenomen in de beantwoording op uw 3e technische vraag bij de jaarstukken, heeft het verplaatsen van OZB-gebruiker naar de OZB-eigenaar het volgende effect:

Verschuiving OZB gebruik naar OZB eigenaar niet woningen

	MJPB 2019	Verschuiving	
Opbrengst OZB eigenaar niet-woningen:	21.226.000	28.301.000	
Opbrengst OZB gebruiker niet-woningen:	7.075.000	-	
Totale opbrengst OZB niet-woningen	28.301.000	28.301.000	Stijging/daling
Tarief OZB eigenaar niet-woningen	0,5661%	0,7548%	33%
Tarief OZB gebruiker niet-woningen	0,1887%	0%	-100%

Woz-waarde	635.000

Lastenontwikkeling 2019
Basis
Niet-woning

	Eigenaar	Huurder
OZBE	3.595	-
OZBG	-	1.198
Totaal	3.595	1.198

Lastenontwikkeling 2019
Verschuiving OZBG naar OZBE
Niet-woning

	Eigenaar	Huurder	Stijging/daling lasten Eigenaar	Stijging/daling lasten Huurder
OZBE	4.793	-	33%	-
OZBG	-	-	0%	-100%
Totaal	4.793	-	33%	-100%

	Kanttekeningen: * Door de lastenverschuiving van gebruiker naar eigenaar stijgen de lasten voor de eigenaar van een niet-woning met 33%. Met name de eigenaren van niet-woningen die geen gebruiker zijn van een pand en de OZB.

Fractie:	**SP - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Verhouding zorgdomein op het totale budget van de gemeente. Uitgaven sociaal domein en zorg op totale uitgaven voor de komende jaren. Over de afgelopen 5 jaar kunnen zien.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de gerealiseerde lasten Zorg getoond naast de totale gemeentelijke begrote en gerealiseerde lasten (staafdiagram uitgezet op de linkeras). De lasten zorg zijn bovendien uitgedrukt in een percentage van de totale gemeentelijke lasten (lijndiagram uitgezet op de rechteras). Het aandeel Zorgkosten binnen de totale lasten is tussen 2015 en 2019 gestegen van 18,6% naar 24,7%. 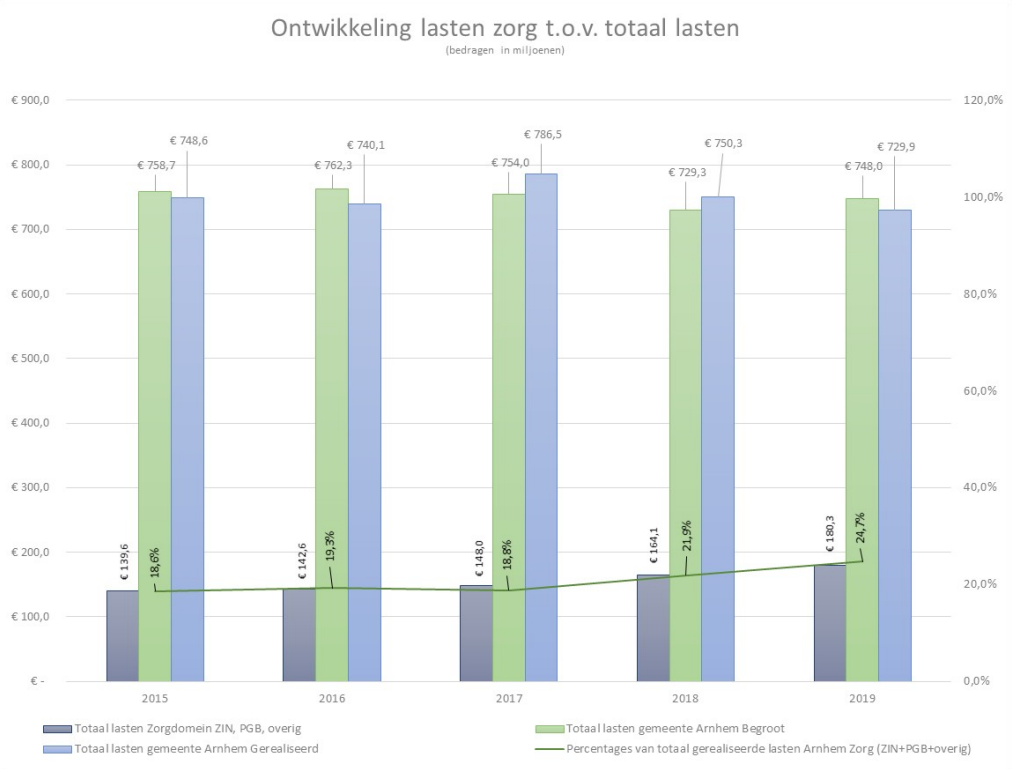 De ontwikkeling van de zorgkosten is in onderstaande grafiek nogmaals zichtbaar gemaakt over de jaren 2015 - 2019 (lijngrafiek). Daarbij is de verdeling van zorgkosten over de verschillende beleidsterreinen te zien in de kolommen. Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budgetten (PGB).

	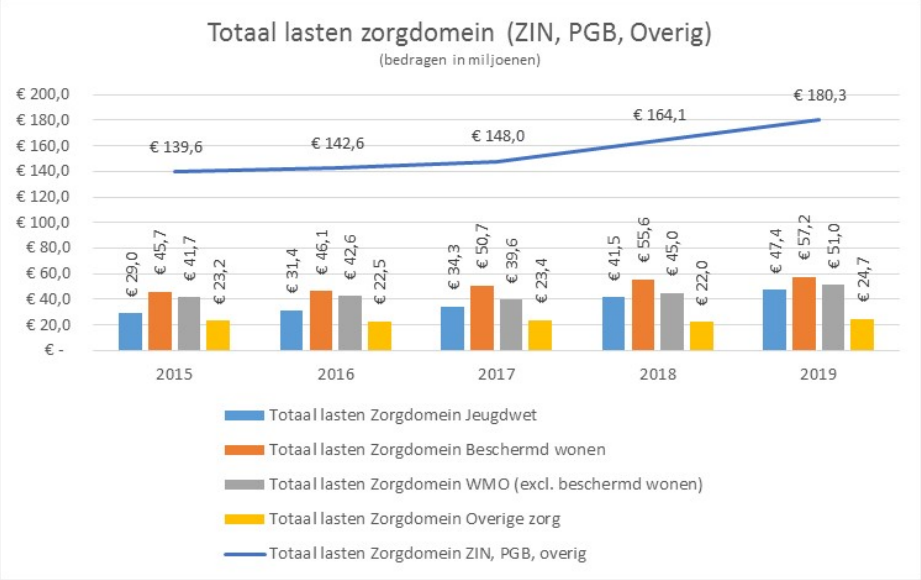 NB: De baten zijn niet opgenomen in de grafieken. De gerealiseerde lasten zorgdomein kunnen nl. wel afgezet worden tegen de totale lasten gemeente. Het saldo van lasten en baten is voor een dergelijke vergelijking niet bruikbaar, omdat de begroting gemeentebreed in principe in evenwicht is.

Fractie:	**SP- 4**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel huizen moeten verduurzaamd worden in Arnhem in de komende 15 jaar?
Antwoord:	Het programma New energy made in Arnhem 2020-2030 (NemiA) loopt tot 2030, en heeft geen specifieke doelen voor 2035 (15 jaar na nu), wel voor 2023 en 2030. Zoals aangegeven in NemiA werken we aan het verduurzamen van woningen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in transitiegereed (isoleren, zonnepanelen e.d.) en aardgasvrij (geen aardgas meer): Op pagina 49 NemiA zijn de doelstellingen voor het aardgasvrij maken van woningen en gebouwen opgenomen: 1500 in 2023, 6500 in 2030. Daarnaast zijn op pagina 44 de doelen voor zonnepanelen op daken opgenomen: 150.000 in 2023 en 250.000 in 2030. Het landelijke klimaatakkoord heeft als doel dat in 2050 alle woningen en gebouwen aardgasvrij zijn.

Fractie:	**SP - 5**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het personeelstekort in de zorg op dit moment in Arnhem (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Zie bijlage 3 - Overzicht van de WZW

Fractie:	**SP - 6**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het verwachte personeelstekort in de zorg in Arnhem over 20 jaar (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Hier zijn geen gegevens over beschikbaar.

Fractie:	**SP - 7**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel banen in de zorg worden nu ingevuld door arbeidsmigranten?

Antwoord:	Zie in bijlage 3 een overzicht van de arbeidsmarktgegevens specifiek voor de zorg.

Fractie:	**SP - 8**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het personeelstekort in het onderwijs op dit moment in Arnhem (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	In de arbeidsmarktregio Midden Gelderland is sprake van de volgende tekorten (leraren plus directeuren in fte, bij PO, VO en MBO) 2020: 64 fte, +- 90 personen en 2,1% tekort Reacties onderwijsorganisaties in Arnhem: PO: naar schatting zo een 20 fte zeer lastig vervulbare vacatures VO: de scholen ervaren bij een aantal vakken dat het moeilijk lukt om vacatures in te vullen. Aantal fte is niet bekend. Of er sprake is van een absoluut tekort is de vraag: er zijn nog steeds leraren die geen werk hebben en leraren die via een uitzendbureau werken. Speciaal Onderwijs: Het speciaal onderwijs heeft last van personeelstekort. Er zijn meerdere redenen: groei op sommige scholen, verdichting van de problematiek bij instromende leerlingen, uitval van personeel door ziekte en onvervulbare vacatures door krapte op de arbeidsmarkt. Men is aan de slag gegaan met het faciliteren van 10 fte zij-instromers op organisatieniveau (in de hele regio). MBO: Rijn IJssel heeft geen last van een personeelstekort. In technische functies en docent Nederlands is er sprake van enige schaarste, maar Rijn IJssel kan tot nu toe nog steeds vacatures vervullen, zelfs via eigen werving. HBO: Er bestaat bij de HBO instellingen in Arnhem geen personeelstekort. Vak en sectorspecifiek verschilt de vraag naar personeel wel. Docenten voor algemene vakken als Nederlands en Engels zijn over het algemeen lastiger te vinden dan docenten voor specifieke vakken. De instellingen weten binnen hun eigen netwerk en met eigen werving de vraag naar personeel in te vullen.

Fractie:	**SP- 9**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het verwachte personeelstekort in het onderwijs in Arnhem over 20 jaar (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Er is een prognose over 8 jaar beschikbaar, in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland is in 2028 een verwacht tekort van 260 fte, +/- 370 personen en 12,4% tekort.

Fractie:	**SP - 10**
Pagina:	
Vraag:	Van hoeveel niet-woningen in Arnhem is de eigenaar ook de gebruiker?
Antwoord:	1.203 niet-woningen.

Fractie:	**SP - 11**
Pagina:	
Vraag:	Van hoeveel niet-woningen is de gebruiker niet de eigenaar?
Antwoord:	3.964 niet-woningen.

Fractie:	**SP - 12**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel woningen, waarvan de gebruiker tevens de eigenaar is, in Arnhem hebben een WOZ waarde hoger dan 500 duizend euro?
Antwoord:	2.816 woningen.

Fractie:	**SP - 13**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel woningen, waarvan de gebruiker tevens de eigenaar is, in Arnhem hebben een WOZ waarde hoger dan 1 miljoen euro?
Antwoord:	94 woningen.

Fractie:	**SP - 14**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel geld uit het klimaatfonds is al uitgegeven of verplicht?
Antwoord:	€ 42.748

Fractie:	**SP - 15**
Pagina:	
Vraag:	Geld dat al is uitgegeven / verplicht, waar is dat aan uitgegeven /verplicht?
Antwoord:	Met name aan warmteverkenning.

Fractie:	**SP - 16**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel geld uit het klimaatfonds is toegekend maar nog niet verplicht of uitgegeven?
Antwoord:	€ 1.049.280 (in 2020).

Fractie:	**SP - 17**
Pagina:	
Vraag:	Geld dat al is toegekend, waaraan is dat geld toegekend?
Antwoord:	Met name versnellingswijken.

Arnhem Centraal

Fractie:	**AC -1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Moeten zelfstandige (niet in aanmerking komen voor de TOG-regeling) ook niet voor die 4000, euro. voor de regeling hun huis verkopen om in aanmerking te komen voor bijstand?
Antwoord:	De ondernemer hoeft niet met zijn bedrijf te stoppen als bijstand wordt aangevraagd. Men mag tot 1225 uur per jaar (gemiddeld 23,5 u/p/d) met zelfstandige activiteiten bezig zijn. Bij de aanvraag voor bijstand is een van de voorwaarden dat er niet te veel vermogen (eigen geld) is. Een eigen woning met overwaarde (bedrag dat het huis meer waard is dan de hypotheek) telt volgens de bijstand mee als vermogen. Per persoon geldt een vrij te laten bedrag aan vermogen. Dit wordt in mindering gebracht op de eventuele overwaarde. Tot aan het bedrag dat het vermogen te hoog is kan de ondernemer de uitkering te leen krijgen. Is daarna nog recht op uitkering, dan hoeft dat deel niet terugbetaald te worden.

Fractie:	**AC- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Steun aan ondernemers: duurt lang. Geen bijstand verschaft die wel in aanmerking komt. Meerdere signalen dat het lang duurt. Is na vier rond, zegt wethouder. Wij horen andere signalen. Zijn er meerdere signalen.
Antwoord:	Net als bij de aanvragen voor bijstandsuitkeringen, zetten wij ons in om de termijn zo kort mogelijk te houden en de piek van aanvragen zo snel mogelijk te verwerken. Bij mogelijk recht en bij nood verstrekken we altijd een voorschot. Voor uw beeld: Op 16 maart kondigde het Rijk aan dat er een Tozo regeling zou komen die de gemeente zou gaan uitvoeren. De verwachting was dat er middels een lichte toets beslist kon worden binnen 4 weken. Omdat de wettelijke regeling op zich liet wachten, hebben wij op 26 maart alvast een aanvraagformulier voor ondernemers online gezet. Op 27 maart werd de inhoud van de regeling vanuit het rijk bekend (nog niet de regeling zelf).Tussen 26 en 29 maart kwamen er 1.668 aanvragen binnen. Bij mogelijk recht en bij nood is bij deze aanvragen altijd een voorschot verleend. Op 21 april kwam het Rijk met de wettelijke regeling, waarbij de toets zwaarder was dan in eerste instantie werd gedacht. Daarnaast werd de aanvankelijke termijn weggelaten. Door het weglaten van een termijn vallen we terug op de Wet Bestuursrecht, waarbij de termijn op 8 weken komt. De eerste beschikkingen zijn eind april verstuurd. Er wordt keihard gewerkt (ook in de weekenden) en met extra inzet van een externe partij om alle volledige aanvragen Tozo binnen 8 weken te beschikken. Het ziet er naar uit dat dat ook gaat lukken. We hebben prioriteit gegeven aan de aanvragen met betrekking tot levensonderhoud. Dit betekent dat we ongeveer een week langer dan de gestelde termijn nodig om de aanvragen om bedrijfskredieten af te doen. We nemen dan ook telefonisch contact op met de aanvragers die dit betreft. Als blijkt dat bij de ondernemer problemen ontstaan doordat het krediet een week later verstrekt wordt, wordt de aanvraag met spoed behandeld.

Fractie:	**AC- 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Meer groen: wat betekent dit concreet? Wat is dat meer?
Antwoord:	Bomen dragen bij aan een leefbaar, gezond, klimaatbestendig, biodivers en prettig Arnhem. Daarom hebben we samen met de stad het Bomenplan Arnhem opgesteld. Eén van de doelen is dat we extra bomen aanplanten in de stad. Daarnaast kijken we altijd bij ontwikkelingen en herinrichtingen hoe we groen kunnen toevoegen aan de private en openbare ruimte of hoe we de kwaliteit van het bestaande groen kunnen verbeteren. Op buurt- en straatniveau werken Teams Leefomgeving en bewoners samen om te kijken hoe we meer groen kunnen toevoegen aan de openbare ruimte of hoe we de kwaliteit van het bestaande groen kunnen verbeteren.

Fractie:	**AC - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Veiligheid: Corona sterke wissel op veiligheid zet. Berichtgeving wapenhandel. Hoe zit dat hier in ons gebied? Landelijk probleem? Of hier ook een probleem?
Antwoord:	Regulering van en handhaving op de coronamaatregelen is arbeidsintensief. Wapenhandel is in Arnhem geen actueel beleidsvraagstuk, maar dat neemt niet weg dat dit altijd een onderwerp is dat door de politie nauwlettend gevolgd wordt.

Partij van de Dieren

Fractie:	**PvdD - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Verkeersmaatregelen bronbeeklaan uitgesteld ivm bomenvisie; plannen samen met bewoners. Hoe staat het daar dan mee?
Antwoord:	De verkeersmaatregelen en asfaltonderhoud Bronbeeklaan staan voor september gepland. We zijn in afwachting van de kapvergunning voor zes bomen die onlangs is aangevraagd.

Fractie:	**PvdD - 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Stand van zaken Beekdal?
Antwoord:	Zoals toegezegd in de raadsbrief van 24 september 2019, wordt de raad geïnformeerd over de voortgang middels een bevindingenrapportage. Samen met stakeholders, zoals de initiatiefgroep Beekdal Paasberg, het waterschap en de sportclubs, is daar de afgelopen tijd aan gewerkt. Zodra de bevindingenrapportage definitief is afgerond wordt deze aan de raad toegezonden.

Fractie:	**PvdD - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Hoe is de 5G-uitrol in de gemeente? Doet de gemeente daar iets mee? Invloed van masten op openbare ruimte?
Antwoord:	De uitrol van 5G is tot nu toe beperkt tot een aantal testlocaties in Nederland. De gemeente Arnhem is daar nog niet bij betrokken. Wat de 5G masten zullen betekenen voor de openbare ruimte is afhankelijk van keuzes van de providers. We hebben daarvoor in Arnhem nog geen aanvragen ontvangen. Vervanging van 4G door 5G masten op daken kan zonder dat daar bij de gemeente om toestemming wordt gevraagd.

CDA

Fractie:	**CDA - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Noodopvang kinderen: gewone reguliere kinderen van vitale beroepen? (socialer arnhem) Dit is de gewone verplichting die we als stad hebben?
Antwoord:	Noodopvang is voor kinderen met ouders in een cruciaal beroep/ werkzaam in een vitale sector èn voor kwetsbare kinderen in een onveilige thuissituatie. Dit is inderdaad een verplichting. Noodopvang is op school, kinderopvang, BSO of bij gastouder- ook als het kind voorheen geen gebruik maakte van deze opvang (bijv omdat grootouders oppasten).

Fractie:	**CDA - 2 (mondeling)**
Pagina:	10
Vraag:	Nieuwe haven -Budget 3,5 mljn: Hebben taxaties al plaatsgevonden of zit dit in het budget van 3,5 miljoen?
Antwoord:	Om inzicht te hebben in de verwachte maximale kosten die gepaard gaan met beëindiging van de woonfunctie in de Nieuwe Haven, is een externe kostenraming gemaakt voor een schadeloosstelling volgens de regels van de Onteigeningswet en de bijbehorende relevante jurisprudentie. Bij de raming zijn door een externe taxateur zo nauwkeurig als mogelijk de te verwachten kosten in beeld gebracht, aan de hand van de marktwaarde van de ligplaats en de verwachte opbrengst van de woonboot. Maar dat is nog géén formele taxatie. Dat kan alleen met medewerking van de eigenaren, en dat is pas aan de orde na een besluit van de raad. Omdat er sprake is van deskresearch, en een visuele inspectie op aftstand, is bij het opstellen van de raming uitgegaan van een aantal aannames. Zo is de staat van onderhoud of isolatie en energiebesparende maatregelen niet meegenomen. Bij de formele taxatie zal onder meer een bouwkundige keuring worden uitgevoerd en wordt de algehele staat van de te taxeren woonboot in kaart gebracht. De verwachting is echter dat de kostenraming dicht bij de formele taxatiewaarde zal liggen. Het bedrag van 3,5 miljoen is gebaseerd op het resultaat van de kostenraming, verhoogd met een marge die geadviseerd wordt zolang er nog geen definitieve taxatie beschikbaar is, en voor bijkomende kosten zoals de uitvoering van de formele taxatie, afvoer en sloop van een deel van de aangekochte woonboten en voor organisatiekosten.

Fractie:	**CDA - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Burgerzaken slag digitalisering: staat verhaal in over ambtenaren, hoe zit dit met inwoners? zit het in het zelfde plan van aanpak? Staat er in wat er van de inwoners verwacht wordt?
Antwoord:	Insteek van de digitalisering bij Burgerzaken is om de dienstverlening voor inwoners en ondernemers gemakkelijker te maken, zodat ze meer zaken vanuit huis kunnen regelen. Voor minder geletterde of minder digivaardige inwoners blijft het mogelijk om zaken aan de balie te regelen.

Fractie:	**CDA - 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Inzichtelijk krijgen kosten jeugdzorg: ligt de focus alleen op het inzichtelijk maken of ook op doorontwikkeling en wat we eraan kunnen doen?
Antwoord:	Door het verbeteren van de monitoring krijgt het college meer en beter inzicht in de volumes en kosten van de jeugdzorg. Hoe beter dit inzicht, hoe gerichter sturing mogelijk is op het beheersen van de kosten. In februari is een pakket van maatregelen voor de jeugdzorg aangeboden aan de raad. Deze maatregelen richten zich enerzijds op het verlagen van de kosten. Anderzijds zijn deze maatregelen inhoudelijk gericht op het verbeteren van kwaliteit van de jeugdzorg zelf (zo licht mogelijk, zo vroeg mogelijk, zo dichtbij mogelijk). Voor het volgen van de uitvoering en het beoogde resultaat van deze maatregelen wordt monitoring ingericht.

Fractie:	**CDA -5**
Pagina:	
Vraag:	Beoordeling bestemmingsreserves. Is er al een inschatting hoeveel miljoen mogelijk richting de AR kan?
Antwoord:	Nee, een inschatting is op dit moment nog niet te maken.

Fractie:	**CDA - 6**
Pagina:	
Vraag:	Weerstandsfactor stijgt naar 1.3 in 2024. Waarde is verwaarloosbaar gezien de Corona of denkt de stad dat dit nog te halen is?
Antwoord:	De genoemde weerstandsfactor is met de kennis van nu. De coronacrisis zal ongetwijfeld impact gaan hebben, maar het exacte effect voor de langere termijn is nog van veel zaken afhankelijk: duur van de crisis, beperkende maatregelen rijk, compensatie van rijk/provincie, etc. In de Begroting 2021-2024 kunnen we hiervoor naar verwachting een realistische raming geven.

Fractie:	**CDA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Solvabiliteit stijgt met name door uitgestelde investeringen. Is dit correct en wat is dan de waarde van zo'n vermelding?
Antwoord:	De solvabiliteit is het aandeel van het eigen vermogen (EV) in het totale vermogen (TV), het balanstotaal. De gemeente Arnhem heeft geen eigen middelen om investeringen te doen, daar wordt per definitie geld voor geleend. Dat betekent weer dat voor iedere investering (waardoor het balanstotaal, dus het TV, groeit) geld wordt geleend en het EV constant blijft. Door het doen van investeringen daalt dus de solvabiliteit (wanneer verder de balans niet verandert). Omgekeerd betekent dit dat wanneer minder wordt geïnvesteerd dan begroot (het MIP), de solvabiliteit hoger wordt omdat het balanstotaal minder snel stijgt (of zelfs daalt) bij een gelijkblijvend EV. Dus ja, uitstellen van investeringen leidt tot een hogere solvabiliteit dan begroot. De waarde van de vermelding is dat daarmee een door veel mensen onvermoede paradox wordt aangegeven. De gerealiseerde solvabiliteit in de jaarcijfers is hoger dan begroot in de MJPB. Mooi vanuit de wens van robuuste financiën. Tegelijkertijd wil de gemeenteraad graag dat alle voorgenomen investeringen in het MIP worden gerealiseerd. Achterblijven van investeringen is niet wenselijk. En daarmee is het opdrijvende effect op de solvabiliteit niet wenselijk, waar een hogere solvabiliteit wel degelijk op prijs wordt gesteld. De paradox is dat we de hogere solvabiliteit mooi/fijn vinden, maar een belangrijke reden daarvan juist helemaal niet. Tot slot: de solvabiliteit is niet alleen maar gestegen als gevolg van achterblijvende investeringen. Dit beeld zien we namelijk elk jaar terug. Het totale vermogen is ook flink toegenomen. Beide posten hebben invloed op de hoogte van de solvabiliteit.

Fractie:	**CDA - 8**
Pagina:	
Vraag:	Veiligheid - visie op evenementen. Koningsdag - hiervoor wordt een stichting opgezet. Wat is hiervan de status? Is dit voor K-dag 2021 rond?
Antwoord:	Er is regelmatig overleg tussen het bestuur van de stichting Koningsdag en de gemeente over rollen, verantwoordelijkheden en het gefaseerd overnemen van verantwoordelijkheden. Het streven is om dat voor Koningsdag 2021 rond te hebben.

Fractie:	**CDA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Nieuwe haven (10) - Woonboten nog steeds € 3.5 miljoen begroot. Heeft B&W ook inventarisaties opgemaakt en taxaties extern?
Antwoord:	Zie het antwoord op vraag 2.

PVV

Fractie:	**PVV - 1 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	We willen de leefbaarheid wijken vergroten, duurzame woningen en circulair mogelijke woningbouw. Wat zijn de meerkosten van een woning die duurzaam is tov van een woning die dat niet is? Wat zijn dus de kosten van circulaire woningbouw?
Antwoord:	Dat is niet een op een te zeggen, maar zal altijd per specifieke situatie bekeken moeten worden.

Fractie:	**PVV- 2 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	Kijken we hoe we leefomgeving groen houden en sociale structuur verbeteren. Wat is de ideale sociale structuur? Hebben we daar een beeld van? Welke sociale klassen zijn dit dan?
Antwoord:	We sturen in Arnhem op een gedifferentieerde wijkopbouw. Indicator voor een goede sociale structuur is de leefbarometer.

Fractie:	**PVV - 3 (mondeling)**
Pagina:	6
Vraag:	Verder investeren in groen. Samenhang met ambities om de opgaven zo integraal mogelijk aanpakken. Betekent dat er verder geen aparte investeringen gedaan worden in groen?
Antwoord:	Dat betekent het zeker niet. Met de zin "Bij het verder vergroenen van Arnhem zoeken we de samenhang met andere ambities, zodat we de opgaven in de stad zo integraal mogelijk kunnen aanpakken" , bedoelen we dat we bij elke opgave die we hebben in de stad en in het buitengebied, kijken naar de meekoppelkansen voor vergroening. Denk hierbij aan natuur- en groeninclusief ontwerpen, bouwen en beheren. Een nieuw stukje Schuytgraaf, een inbreidingslocatie in de stad, koelteplekken in de Binnenstad, een rioolvervangingsproject. Ze kunnen allemaal bijdragen aan het verder vergroenen van Arnhem. Groene daken en gevels, schuil en nestgelegenheden voor vogels en vleermuizen, insectenhotels, bij- en vlinder vriendelijk bermenbeheer, oerbossen en gezonde stadsbomen. Deze kansen willen we benutten. Maar daarnaast blijven we natuurlijk doen wat we al deden. En met het groen- en bomenfonds als instrumenten investeren we in de kwaliteit van bestaand groen en realiseren we meer groen. Verder zetten we ook in het kader van de klimaatadaptatie in op vergroening om hiermee de opwarming tegen te gaan.

Fractie:	**PVV - 4 (mondeling)**
Pagina:	10
Vraag:	Woonboten nieuwe haven: laatste zin. Definitief kasritme pas bepaald na gesprekken. Waarom? Is dat juridisch zo?
Antwoord:	Uit die gesprekken zal pas blijken wat eigenaren op basis van de voorwaarden in een raadsbesluit echt willen: direct verkopen, verkopen als er bijvoorbeeld een nieuwe woning gevonden is, of niet verkopen en de verdere formele procedures afwachten. Op basis daarvan kan een nauwkeuriger kasritme voorspeld worden.

Fractie:	**PVV - 5 (mondeling)**
Pagina:	20
Vraag:	Het totaal komt neer op nadeel van 15 mln. Wie draait er op voor inkomstenderving bij de vergunningsplichtige evenementen? Gemeente? Rijk?
Antwoord:	De genoemde €15 mln zijn de totale verwachte kosten die deze corona-crisis met zich meebrengt. De inkomstenderving voor de evenementenvergunningen tot 1 september komt neer op een klein deel daarvan: € 8.700. Het Rijk heeft daar geen specifieke regeling voor, dus de gemeente draait daar voor op.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 19 mei 2020
Zaaknummer	: 469928
Contactpersoon	: Natasja Bouwman
Telefoonnummer	: 026 3774629

Onderwerp: Aanpak en scenario's coronacrisis

Geachte voorzitter en leden,

Inleiding
In de afgelopen periode bent u geïnformeerd over de stappen die wij zetten rondom de coronacrisis en de crisisaanpak in de verschillende domeinen. Ook met de Perspectiefnota hebben we u geïnformeerd over wat nu wel kan en moet en dat we tegelijkertijd nog onvoldoende kennis hebben om nu forse (beleids)stappen voorwaarts te zetten.

Met deze brief informeren wij u over de initiatieven en stappen die wij hebben genomen en de wijze waarop wij u daar graag bij betrekken. We zitten in een fase waarin reguliere (begrotings)processen door moeten gaan, terwijl de wereld waarin we tot besluiten moeten komen wekelijks verandert hetgeen leidt tot wisselende perspectieven. Dat betekent dat we de komende maanden ons adaptief vermogen moeten aanspreken om te komen tot een zorgvuldige en stevige aanpak voor Arnhem.

Integrale aanpak
We hebben de afgelopen weken in Arnhem gewerkt aan een integrale aanpak om te komen tot een nieuwe begroting. We hebben u daarover in de Perspectiefnota al op hoofdlijnen over geïnformeerd. De belangrijke elementen van de aanpak zijn:

- Crisisbeheersing corona
- Financiële impact Corona
- Beleidsmatige impact corona
- Begroting 2021-2024

Crisisbeheersing corona
Sinds de uitbraak van corona zijn doorwerking heeft gekregen op ons dagelijks leven en heeft geleid tot grote impact op het maatschappelijk, gezondheids en economisch leven in de stad is onder leiding van de burgemeester een crisisteam ingericht dat zich bezighoudt met de urgente bestrijding van de crisis en de effecten op de stad. U bent over de activiteiten rondom de bestrijding van de crisis met regelmaat

geïnformeerd. Dit team monitort continue de noodzakelijke activiteiten die nodig zijn om de crisis in het hier en nu te bestrijden en beheersbaar te maken.

Financiële impact corona
De coronacrisis heeft grote impact op de gemeentelijke financiën. Om dit in kaart te brengen en bij te houden in de komende maanden is een team ingericht dat dit continue monitort. Dit heeft inmiddels geleid tot een eerste impactanalyse die uw raad inmiddels heeft ontvangen als bijlage bij de Perspectiefnota. Ook wordt momenteel gewerkt aan een monitor/dashboard. Dit dashboard is opgebouwd uit indicatoren die inzicht geven over de staat van de stad. Een eerste versie hiervan ontvangt u binnen enkele weken.

De afgelopen maanden is vooral besteed aan het verkrijgen van inzichten op de risico's die de stad loopt. De komende periode wordt extra aandacht gegeven aan de wijze waarop we de dekking van de extra gemaakte kosten en de gederfde inkomsten kunnen realiseren. Hiertoe staan we in nauw overleg met het rijk en de provincie. Ook voor hen geldt op dit moment dat er nog geen toezeggingen kunnen worden gedaan en daar op dagelijkse basis nieuwe beleidsregels worden uitgeschreven die impact hebben op de gemeente en onze inwoners. Onze nauwe contacten maken echter dat wij deze overheden ook kunnen informeren over het daadwerkelijke effect van de crisis in gemeentelijke financiën en wat er voor nodig is deze gezond te houden.

Beleidsmatige impact corona
Naast het krijgen van inzicht op de directe en indirecte financiële consequenties is het van cruciaal belang om de impact en effecten van de coronacrisis (in het verlengde daarvan de anderhalve meter economie) op de beleidsmatige opgave van de stad in kaart te brengen en te onderzoeken op welke wijze de negatieve effecten op onder meer de economie, cultuur en welzijn kunnen worden opgevangen (beleidsinterventies). De focus van deze aanpak is om inzicht te krijgen op wat er nodig is op de langere termijn: 3 maanden, 6 maanden en een jaar. Wat kunnen we dan doen als gemeente om de negatieve gevolgen te beperken.

De focus ligt op dit moment op twee urgente impactthema's: sociaalmaatschappelijk (breed begrip welzijn) en sociaaleconomisch (economie, werk en inkomen(sondersteuning)).

Vanuit de overtuiging dat het herstel van de coronacrisis tot herschikking van middelen zal moeten leiden en het stellen van vernieuwde prioriteiten onderzoeken we ook naar ruimte binnen de bestaande middelen: Kunnen we geplande beleidsvoornemens of uitvoeringsopgaven uitstellen waardoor er financiële ruimte ontstaat? Tegelijkertijd kijken we naar mogelijkheden vanuit de rol van de gemeente om investeringen naar voren te halen en daarmee de werkgelegenheid en de economie te kunnen stimuleren.

Begroting 2021 – 2024
Naast de hiervoor beschreven specifieke trajecten rondom corona, zijn we natuurlijk ook bezig met het opstellen van de Begroting 2021 - 2024. De bijzondere omstandigheden maken wel dat we met veel onzekerheden moeten opereren. Tegelijkertijd hebben we behoefte aan daadkracht om er voor te zorgen dat we maatregelen nemen die er voor zorgen dat onze inwoners gezond blijven en zo weinig mogelijk in financiële problemen komen. Maar ook dat we de economie in onze stad op de rit houden. Ook in het kader van duurzaamheid, de energietransitie en het wonen in onze stad moeten we zorgen dat we voort blijven gaan.

In bijgaand schema is de verhouding van tussen de beschreven processen schematisch weergeven.

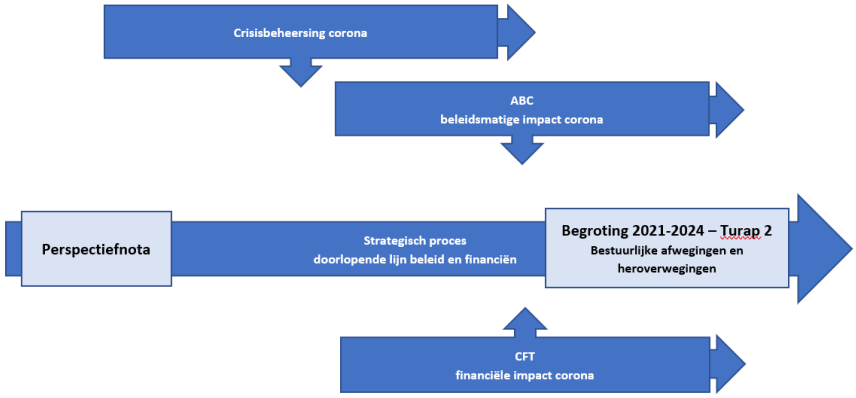

De komende periode

Wij zijn als bestuur in nauw contact met de inwoners en ondernemers in onze stad. Dagelijks zijn wij in gesprek over de impact van de crisis, de maatregelen op korte termijn en op welke wijze we steeds meer leven in de stad kunnen krijgen. Daarnaast geeft het ons een beeld van wat nodig kan zijn op de langere termijn.

Aanpak
Op 29 april 2020 heeft uw raad unaniem de motie 'Scenario's voor morgen' (20M68) aangenomen. Daarin wordt het college verzocht om zo snel als mogelijk met scenario's te komen naar de raad naar aanleiding van de in beeld gebrachte risico's van de coronacrisis en deze scenario's bij voorkeur tijdens het proces van de Perspectiefnota aan de raad te presenteren. Indien dit niet mogelijk is wordt gevraagd een proces voor te leggen hoe de raad voor de zomer het perspectief kan bijstellen, indien dit noodzakelijk is.

Onze werkwijze is gestoeld op het werken met 'adaptieve scenario's', waarbij we ons handelingsperspectief voortdurend aanpassen aan de mate van impact die de crisis op verschillende beleidsvelden van de samenleving heeft. U heeft met de Perspectiefnota de risico-inventarisatie van ons ontvangen. Deze risico-inventarisatie wordt per issue tweewekelijks aangevuld met informatie over te verwachten effecten en noodzakelijke maatregelen. De inschatting van deze effecten komt tot stand op

basis van ontwikkelingen binnen de stad (corona-dashboard) en de (te verwachten) rijksmaatregelen. Op basis van dit overzicht wordt een tweewekelijkse analyse gemaakt wat de mate van impact is op onze stad. Aan de hand daarvan kunnen we besluiten dat bijvoorbeeld een set aan beperkte maatregelen volstaat (adaptief sturen) of dat de impact van de optelsom van effecten en maatregelen maakt dat structurele, ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

Op deze wijze hebben we tweewekelijks een geactualiseerd inzicht in de consequenties en mogelijke oplossingsrichtingen. Wij informeren u hier de komende periode met regelmaat over zodat u dit in uw afwegingen kan betrekken.

Informatievoorziening
Zoals u in de afgelopen periode regelmatig bent geïnformeerd en heeft meegedacht over de acute vraagstukken die de coronacrisis oplevert, betrekken wij u graag in het proces van de begrotingsvoorbereiding. De komende weken gaan wij de eerste uitkomsten van de impactanalyses (financieel en beleid) bespreken en de eerste beleidsvoornemens formuleren richting de begroting. Wij zullen u binnen twee weken informeren over de maatregelen die we reeds hebben getroffen en de ondersteuning die we hebben gerealiseerd en/of die we zeer binnenkort ter hand nemen. Vervolgens komen we voor de zomer terug bij u met een brief (in het verlengde van hetgeen reeds bij de aanbieding van de Perspectiefnota is vermeld) met nadere informatie die relevant is voor de verdere oplading van de Begroting in coronatijd. In deze brief zullen we de effecten van de meicirculaire voor onze begroting meenemen, alsmede de uitkomsten van bijvoorbeeld de analyse van de bestemmingsreserves.

We moeten ook realistisch zijn in dit proces en onze planning. We weten nog niet wat de zomerperiode voor impact heeft op het verloop van de pandemie. Krijgen we een terugslag, gaat het land weer verder op slot? Of zijn we in staat als samenleving om de verspreiding beheersbaar te houden? Wij stellen dan ook voor om u kort na het zomerreces in het licht van de voorbereiding van de begroting wederom te voorzien van de meest actuele verwachtingen en voorgestelde inzet van de gemeente hierop. Deze brief zal dan verder bouwen op onze brief van begin juli en inzichtelijk maken wat de actualiteit betekent voor de begroting.

Wat kunt u verwachten?
In deze brief hebben wij uiteengezet op welke wijze wij de komende periode vormgeven om te komen tot een begroting waarin wij de middellange en langere termijn effecten van corona mee kunnen nemen. Dit betekent voor uw raad concreet dat u op een aantal momenten wordt geïnformeerd en in gelegenheid bent met ons in gesprek te gaan.

Eerste week juni
- Raadsinformatiebrief over de maatregelen die Arnhem heeft genomen of in deze tijd neemt in het kader van corona

Medio juni
- Coronamonitor met toelichting

Voor de zomer
- Raadsinformatiebrief over de verdere oplading van de begroting
- Coronamonitor met toelichting
- Financiële impactanalyse

Tweede helft augustus
- Raadsinformatiebrief met actualisatie en verdere uitwerking coronagerelateerd beleid
- Coronamonitor met toelichting
- Financiële impactanalyse

Halverwege september
- Versturen begroting aan gemeenteraad

Afsluitend

Met deze brief hebben wij u nader inzicht gegeven in de wijze waarop wij de komende maanden vormgeven en de wijze waarop we u nadrukkelijk willen betrekken. Het zijn onbekende tijden waarin u ook van ons kan verwachten dat we u intensief betrekken.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BIJLAGE

Arnhemse aanpak: maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Kinderen en Onderwijs
Kinderen verdienen altijd onze bijzondere aandacht, maar in een crisissituatie helemaal. Zeker nu een groot deel van de afgelopen periode het onderwijs op de schoollocaties werd opgeschort, vormen van thuisonderwijs zijn gestart en allerlei (nood)opvang nodig was. Daarom hebben wij:

- de aantallen kinderen die naar school, kinderopvang en buitenschoolse opvang komen omdat hun ouders werkzaam zijn in de vitale sectoren, of kinderen in een kwetsbare gezinssituatie, geïnventariseerd;
- noodopvang geregeld bij kinderopvang en scholen voor kinderen van ouders die normaal gesproken geen gebruik maken van opvang, ook voor kinderen die in een kwetsbare gezinssituatie zijn gekomen. Er is 24-uurs noodopvang gekomen, en ook in de meivakantie en op andere vrije dagen is noodopvang geregeld;
- een centraal vraagpunt ingericht: noodopvangkinderen@arnhem.nl. Hier komen alle vragen, aanvragen en informatie over noodopvang binnen;
- geïnventariseerd welke leerlingen 'buiten beeld' zijn en hebben we hierover afspraken gemaakt met school, RBL en sociaal wijkteam;
- een invalpool opgezet voor ondersteuning van bevoegde docenten bij noodopvang op (basis)school;
- een lokale richtlijn opgesteld voor kinderen uit gezinnen met problemen (in samenwerking met onderwijs- en kinderopvangorganisaties en de sociale wijkteams);
- in samenwerking met stichting Leergeld 430 laptops beschikbaar gesteld voor kinderen in arme gezinnen;
- onderwijs aan kinderen in een AZC op alternatieve wijze voortgezet;
- een samenwerking gestart met (basis)scholen en andere samenwerkingspartners, zoals de stichting PAS, om samen in beeld te brengen wat de kinderen precies nodig hebben sinds het onderwijs weer wordt opgestart. Dit noemen we de 'Arnhemse Aanpak (basis)Onderwijs'. De zomerscholen zijn onderdeel van die aanpak.

Economie, cultuur, sport en evenementen
Ondernemers, werknemers, cultuur, sport en evenementen zijn belangrijke economische pijlers van onze stad. We voelen het als onze plicht om deze pijlers zo goed mogelijk te beschermen. Daarom hebben wij:

- de informatievoorziening aan ondernemers via gemeentelijke website en andere communicatiekanalen over regelingen en ondersteuningsprogramma's stevig opgeschaald. De gemeentelijke klantenservice, de afdeling Economie en Bureau Zelfstandigen werken samen voor een zo goed mogelijke informatievoorziening. E-mailadres ondernemen@arnhem.nl is opengesteld om de vele vragen van ondernemers op te kunnen vangen en spoedig van antwoord te kunnen voorzien;
- uitstel belastingaanslag voor ondernemers (voor ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) mogelijk gemaakt.
- regelmatig bestuurlijk en ambtelijk contact met diverse ondernemersorganisaties, zoals Koninklijke Horeca Nederland, Stichting Ondernemers Fonds Arnhem, Verenigingen Eigenaren Centrum Arnhem, Ondernemers Kontakt Arnhem, Platform Binnenstad Arnhem, en daarnaast ook met Arnhemse sportverenigingen, Papendal en Vitesse;

- overleg met provincie over een 'actieplan economie', voor economisch herstel en behoud van werkgelegenheid;
- de expeditietijden voor supermarkten aangepast zodat zij hun klanten maximaal kunnen faciliteren;
- in aanloop naar het opnieuw onder voorwaarden toestaan van terrassen voor horeca, overleggen met Koninklijke Horeca Nederland (regio Arnhem), Platform Binnenstad Arnhem en de binnenstadsbewoners over de praktische invulling hiervan;
- voor het gastvrij maar ook corona-proof ontvangen van bezoekers in de stad besloten om 'City Hosts' in te zetten, die bezoekers helpen bij en voorlichten over het omgaan met de corona-maatregelen;
- voor ondernemers of organisaties die vragen hebben of hulp nodig hebben bij de nieuwe fase sinds 1 juni, een speciaal loket geopend waar een multidisciplinair team vragen beantwoordt. Het betreft vooral vragen rond wet- en regelgeving. Ook bespreekt en beoordeelt dit team tijdelijke initiatieven die leven bij ondernemers rond de coronamaatregelen. Het sinds de crisis operationeel zijnde mailadres ondernemen@arnhem.nl fungeert als digitale ingang voor ondernemers;
- samen met Stichting Ondernemers Fonds Arnhem een noodfonds opgericht om initiatieven en projecten te ondersteunen die de economische schade door het coronavirus bij Arnhemse ondernemers te beperken;
- op onze website een speciale Coronapagina aanmaakt, met onder meer gerichte informatie over uitkeringen. Voor ondernemers is een aparte pagina ingericht met informatie over ondernemen en het coronavirus. Hier zijn alle verschillende regelingen van het Rijk (Tozo, NOW en Togs) en gemeente terug te vinden;
- een informatievoorziening aan culturele instellingen en evenementenorganisaties gestart via de gemeentelijke website en andere communicatiekanalen over regelingen en ondersteuningsprogramma's;
- partijen aan wie subsidies of opdrachten zijn verstrekt, ondersteund met de mogelijkheden om activiteiten op alternatieve manier in te vullen;
- overleg met evenementen- en festivalorganisaties over alternatieven of later doorgaan van evenementen. De gemeente stelt zich coulant op bij subsidies;
- samen met stadsmarketing Arnhem ingezet op activiteiten om de Arnhemmer en haar bezoekers op een positieve manier een hart onder de riem te steken. Hiervoor wordt intensief samengewerkt met partners in de stad. Denk daarbij aan de Loesje campagne, die te zien is op reclameborden door de stad. Een ander voorbeeld is de actie van de Dit Is Pas Arnhem cadeaukaarten: De Dit Is Pas Arnhem - Pluim. Met de pluim kun je een persoonlijke held een pluim geven en daarmee steun je de lokale ondernemers in de stad die hierop zijn aangesloten;
- met Nijmegen en de provincie afgesproken in '025-verband' gezamenlijk op te trekken als het gaat om het noodpakket voor cultuur dat het Rijk in het leven heeft geroepen;
- wekelijks overleg met Cultuur Netwerk Arnhem over hoe de gemeente cultuurinstellingen kan helpen;
- voor sportclubs de huur opgeschort voor de huur van gemeentelijke locaties voor de periode waar sportaccommodaties gesloten zijn;
- in overleg met Sportbedrijf Arnhem afspraken opstellen over het (deels) hervatten van sporten voor kinderen vanaf 29 april en voor volwassenen vanaf 11 mei. Zo moeten sportverenigingen een sportveld vooraf reserveren om te voorkomen dat er teveel kinderen tegelijk gaan sporten. Op 18 mei gingen de gemeentelijke zwembaden weer open. Sportbedrijf Arnhem initieert verder corona-proof beweegprogramma's voor basisschoolkinderen en senioren;
- samen met de Arnhemse Sportfederatie een uitvraag gedaan onder sportverenigingen over de verwachte impact van de coronacrisis op de vereniging.

Werk en inkomensondersteuning

Het tijdelijk stopzetten van een aantal sectoren vanwege landelijke noodmaatregelen leidt tot directe sociaal-economische gevolgen en problemen. Daarom hebben wij:

- alle uitbetalingen in het kader van levensonderhoud prioriteit gegeven;
- extra capaciteit ingezet om de piek aan aanvragen voor bijvoorbeeld Tozo en bijstand te kunnen opvangen;
- gesprekken over werk in eerste instantie telefonisch doorgang gegeven en vinden sinds 1 juni ook weer fysiek gesprekken plaats. Dat geldt ook voor PLANgroep en Rijnstad;
- met Activerend Werk aanbieders en Scalabor alles op alles gezet om de zorg voor hun medewerkers zo goed mogelijk vorm te geven en op verantwoorde wijze in contact te blijven en structuur te kunnen blijven bieden waar dat wenselijk of nodig was;
- het Werkgeversservicepunt direct ingezet om te acteren op sectoren waar (tijdelijk) meer werkmogelijkheden zijn. Om op die manier zo snel mogelijk mensen in contact te kunnen brengen. Specifiek was hier ook aandacht voor werkmogelijkheden voor jongeren. Daarnaast is het Werkgeversservicepunt is als vraagbaak voor ondernemers gaan functioneren bij bijvoorbeeld de NOW;
- dienstverlening aan inwoners met schulden gecontinueerd. Intakes en afspraken vonden in afgelopen weken telefonisch plaats of fysiek op gepaste afstand;
- de partners in Vroeg Erop Af verzocht om zelf mensen met betalingsachterstanden te benaderen en hen te attenderen op hulpmogelijkheden. We zetten in op extra communicatie om mensen met financiële vragen/problemen actief te wijzen op ons hulpaanbod;
- er bij de Arnhemse woningcorporaties en particuliere verhuurders op aangedrongen om geen huisuitzettingen doen tijdens de coronacrisis. Ook hebben deze verhuurders toegezegd zich maximaal in te spannen om maatwerkoplossingen te vinden voor huurders die door het coronavirus in betalingsproblemen gekomen zijn.
- in samenspraak met Rijnstad de mogelijkheid geboden voor laagdrempelige budgetchecks voor mensen waar de inkomenssituatie plots veranderd;
- specifiek voor jongeren ingezet op gerichte communicatie over hulp bij schulden;
- de landelijke Tozo-regeling uitgevoerd voor kleine ondernemers. Al voor de regeling bekend was, stelden we de regeling open. Waar nodig verstrekten we direct voorschotten. Inmiddels zijn alle beschikkingen afgegeven;
- zelfstandig ondernemers die een krediet hebben van de gemeente geen rente in rekening gebracht over het eerste kwartaal;
- de pilot 'Geldzaken & Ondernemers gestart. Met daarbij specifieke aandacht voor ondernemers die door Corona in schulden zijn geraakt.

Zorg en welzijn

Deze gezondheidscrisis treft veel van de meest kwetsbare mensen, maar ook zorginstanties zelf. Daarom hebben wij:

- met jeugdwerkers, handhaving en politie direct klaar gestaan voor inzet op overlast van jongeren en om te zorgen dat zij zich aanpasten aan de noodverordening;
- sociale wijkteams bereikbaar gehouden, vanuit huis;
- overleg met specialistische zorgaanbieders over alternatieven voor de zorg aan kwetsbare inwoners, zoals dagbesteding voor ouderen. Zorg wordt zoveel mogelijk, al dan niet in alternatieve vorm voortgezet;

- overleg met welzijnsorganisaties als SWOA, MVT, Rijnstad, AM Support en Presikhaaf University over alternatieven voor hun ondersteuning;
- extra coronaproof opvangvoorzieningen voor daklozen mogelijk gemaakt;
- samen met Arnhemse organisaties voor sociaal werk hulpwebsite voorelkaarinarnhem.nl opgezet;
- voor straatprostituees met verslavingsproblematiek extra aandacht en ondersteuning na de sluiting van de zorgzone;
- via de sociale wijkteams, Veilig Thuis, Moviera en Centrum voor Seksueel Geweld extra alertheid voor signalen van huiselijk en seksueel geweld;
- afspraken gemaakt met jeugdzorgaanbieders, onderwijs, kinderopvang, sociale wijkteams, jeugdbescherming en Veilig Thuis om kwetsbare kinderen te beschermen;
- extra aandacht voor kwetsbare gezinnen met coronaklachten. Als ouders door coronaklachten niet meer voor hun kinderen kunnen - bijvoorbeeld doordat ze worden opgenomen in het ziekenhuis - wordt voor deze kinderen opvang geregeld, ambulant of bij jeugdzorginstellingen;
- extra aandacht voor mantelzorgers. Sociale wijkteams en Mantelzorg en Vrijwillige huishulp Arnhem houden mantelzorgen zo goed mogelijk in beeld en proberen ze te ondersteunen waar nodig. Ze zijn extra alert op overbelasting van mantelzorgers.
- de omzet van zorgaanbieders onverminderd vergoed; dit betreft aanbieders van jeugdzorg en Wmo. Ook voor vervoer en dagbesteding zijn afspraken gemaakt;
- het doelgroepenvervoer aangepast naar de 1,5 meter afstand. Dit wordt nu met name ingezet om kinderen naar noodopvang, dagverblijf of de jeugdzorginstelling te brengen. Bij het heropenen van de scholen op 11 mei is een richtlijn hiervoor vastgesteld;
- het inwonerservaringsonderzoek wmo & jeugdwet uitgesteld. De uitkomsten zouden mogelijk vertekend worden door de coronacrisis;
- sneller besloten over zorgaanvragen als deze corona-gerelateerd zijn;
- de aanbieders van dagbesteding verzocht na te denken over hoe dagbesteding corona-proof kan worden hervat, of over mogelijke alternatieven van dagbesteding. SWOA werkt aan protocollen om weer gefaseerd op te starten, te beginnen met huisbezoeken en daarna dagbesteding. SWOA neemt over de start binnenkort een besluit;
- met welzijnsorganisaties, zorg, onderwijs, sport, gezondheid, een gesprek gestart over de effecten van de corona-crisis;
- bijzonder aandacht voor inwoners met een beperking. Voor hen heeft de coronacrisis tot nóg minder bewegingsvrijheid geleid. Nu het openbare leven langzaam weer op gang komt, zijn er zorgen of met deze inwoners wel voldoende rekening wordt gehouden. Wij brengen die signalen onder de aandacht bij onze partners in de stad, zoals Sportbedrijf Arnhem en de Sociale Wijkteams, zodat zij daar extra alert op zijn. Hierover hebben wij ook overleg met het Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten.

Dienstverlening

Zeker in een crisis moeten inwoners op een goede dienstverlening en informatievoorziening door de gemeente kunnen vertrouwen. Daarom hebben wij:

- ervoor gezorgd dat de gemeentelijke dienstverlening gewoon doorgang vindt, zij het soms aangepast. Zoveel mogelijk dienstverlening wordt digitaal gedaan, maar afspraken op het Stadhuis vinden ook plaats - hoewel uitsluitend op afspraak; de balies zijn corona-proof gemaakt, onder meer met transparante beschermingsschermen.
- alle service-informatie met betrekking tot corona via www.arnhem.nl/coronavirus toegankelijk gemaakt en hebben wij extra ingezet op capaciteit voor webcare en klantenservice.

- het grofvuil tijdelijk gratis op laten halen; elke inwoner kan tot 1 juli drie keer gratis grofvuil aan huis laten ophalen. Er wordt extra afval aangeboden, doordat mensen nu meer thuis zijn en gaan opruimen. De inzameling van oud-papier gebeurt niet meer met vrijwilligers, maar met professionele beladers van de inzamelaar.

Openbare ruimte

In een gezondheidscrisis waarbij afstand houden van groot belang is, heeft de gemeente een bijzondere verantwoordelijkheid ten aanzien van de openbare ruimte. Daarnaast kan de openbare ruimte ook een plek zijn waarvoor we 'investeringen' naar voren halen, om sociaal-economische effecten van de coronacrisis op te vangen. Daarom hebben wij:

- het werk in de openbare ruimte in deze periode gewoon door laten lopen. We hebben waar mogelijk projecten zelfs naar voren gehaald, omdat we onderhoud aan bijvoorbeeld wegen en fietspaden nu met veel minder hinder kunnen uitvoeren. Dat is bovendien ook goed voor continuïteit in de bouwsector;
- gezorgd dat vitale functies in de stad gewaarborgd zijn, door de calamiteitenorganisatie is continu stand-by te houden.

Overige

Verder vraagt deze bijzondere tijd om de aanpassing van een aantal vaste gemeentelijke en maatschappelijke 'momenten', maar soms ook tot heel praktische maar noodzakelijke maatregelen rond huur van gemeentelijk vastgoed. Daarom hebben wij:

- huurders van gemeentelijk vastgoed uitstel gegeven van huurbetalingen tot maximaal 1 oktober 2020. Voor huurders die met hun bedrijfsvoering in de problemen zijn gekomen is de huurindexering opgeschort;
- de 'lintjesregen' aangepast aan de coronacrisis. Onderscheiden inwoners kregen persoonlijk telefonisch bericht van de burgemeester. De overhandigingen van de versierselen zal op een later tijdstip gebeuren;
- als onderdeel van een alternatieve programma voor de dodenherdenking als voltallig college op 4 mei een krans gelegd bij het monument op het Audrey Hepburnplein. Andere organisaties - die normaal gesproken ook een krans legden - zijn uitgenodigd om dit in afstemming verspreid over de dag ook te doen. In Elden legden de voorzitter van de Historische Kring Elden en de locoburgemeester een krans bij het monument aan de Klapstraat. Ook zijn er alternatieve wijzen van herdenken gezocht, onder andere met Toneelgroep Oostpool en Het Gelders Orkest.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 2 juni 2020
Zaaknummer	: 477204
Contactpersoon	: Mark Lauriks
Telefoonnummer	: 06 23 91 68 85

Onderwerp: Arnhemse aanpak: de weg vooruit

Geachte raadsleden,

Nu we meer zicht krijgen op de impact van de coronacrisis, bieden we u een stand van zaken van de Arnhemse aanpak tot nu toe. Tevens schetsen we hoe het college de komende weken zal opereren en welke aanvullende maatregelen voor de korte termijn daarbij horen.

Crisis die zijn weerga niet kent
Ons land maakt een gezondheidscrisis door die zijn weerga niet kent. Het coronavirus heeft in Nederland sinds eind februari geleid tot tienduizenden besmettingen, bijna 12.000 ziekenhuisopnames en duizenden doden. In onze stad zijn bijna 70 Arnhemmers opgenomen in het ziekenhuis en zijn in elk geval enkele tientallen (geteste) inwoners overleden door het coronavirus.

Het coronavirus en de ziekte Covid-19 zelf, maar ook de maatregelen om ze te bestrijden, hebben grote maatschappelijke impact, deels nog onbekend. Een crisis zoals nooit meegemaakt, betekent eveneens dat we vaak, en steeds opnieuw, moeten 'uitvinden' wat we moeten doen. Een groot deel van de acute gezondheidscrisis lijkt nu steeds beheersbaarder te worden, omdat we meer kennis hebben verworven over het virus. Meer kennis betekent meer mogelijkheid tot sturing. Het virus is echter nog steeds onder ons, en de risico's blijven groot. Daarnaast zullen de sociaal-economische en sociaal-maatschappelijke gevolgen enorm zijn, en zij raken onze stad.

Arnhemse aanpak: de weg vooruit
In Arnhem heeft het college deze crisis vanaf dag één als volgt aangepakt:

a. Doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers.
b. Waar mogelijk en nodig een Arnhemse invulling hanteren die verschil maakt.
c. Terwijl we ons voorbereiden op de stap voorwaarts, nemen we ondertussen alvast enkele maatregelen.

In die aanpak hebben steeds de volgende uitgangspunten een rol gespeeld:

- We hebben oog voor kwetsbare groepen.

- We willen onze stedelijke infrastructuur overeind houden.
- We zijn altijd in verbinding met de stad.

a. Doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers

Onze directe prioriteit is de gezondheid en veiligheid van onze inwoners. Onze crisisorganisatie en handhavingsstrategie zijn er compleet op gericht om grootschalige coronabesmetting te voorkomen.

Het Rijk nam vele besluiten die wij voortvarend doorvertaald hebben naar onze lokale situatie. Belangrijk daarbij was voor ons ook zeker het vertrouwen dat wij in onze inwoners hebben. Wij vragen veel van onze inwoners, instellingen en bedrijven. Voortdurend doen wij een beroep op eigen verantwoordelijkheid van de samenleving. We zijn er trots op hoe daar invulling aan is gegeven. Het is grotendeels hieraan te danken dat we ons nu in fase bevinden waarin we stap voor stap ons normale leven hervinden.

In deze crisis wordt iedereen geraakt en mensen in een kwetsbare positie nog meer. Maar misschien zijn dit in of na de crisis wel andere kwetsbaarheden of zijn juist andere mensen meer kwetsbaar dan voor de crisis. Voor al deze mensen - die soms ook niet makkelijk zelf de weg naar de overheid weten te vinden - moeten we er als gemeente zijn. Maar ook voor de nieuwe kwetsbaren: mensen die ineens van doen hadden met een forse verandering in hun leven. Dit betekent bijvoorbeeld een alternatieve opvang voor Arnhemse daklozen en het eerder openstellen van dagvoorzieningen. We hebben snel (landelijk) aandacht gevraagd voor de gevolgen van noodmaatregelen voor kwetsbare gezinnen, zoals een mogelijke toename van huiselijk geweld, en we hebben we de meldingsmogelijkheden vergroot. En in onze stad was het vanzelfsprekend dat vanaf dag 1 de noodopvang op scholen niet alleen voor kinderen van ouders in cruciale beroepen open stond maar zeker ook voor kinderen in kwetsbare posities. Jeugdwerkers, handhaving en politie stonden direct samen klaar voor inzet op overlast van jongeren en te zorgen dat zij zich aanpasten aan de noodverordening. Voor ondernemers waren wij beschikbaar voor alle vragen, verstrekten we info over alle landelijke regelingen en maakten het mogelijk de Tozo aan te vragen alvorens de landelijke regeling officieel bekend was. Ook waren direct voorschotten beschikbaar voor ondernemers die omhoog zaten. En we bieden financieel advies voor al diegenen waar plotseling de (inkomens)situatie fors verandert.

Al onze belangrijke uitvoeringspartners waren voortdurend op de hoogte van alle wijzigingen. We zijn onder de indruk van de manier waarop zij elkaar hebben weten te vinden in samenwerking en creatieve oplossingen voor zaken die we met elkaar nooit eerder bij de hand hebben gehad. We zien ook dat samenwerking tussen bijvoorbeeld zorg- en welzijnspartners een vlucht heeft genomen. Dit willen we vasthouden en verder uitbouwen. Alle cruciale dienstverlening is doorgegaan, zij het op aangepaste wijze. Uitkeringen zijn betaald en nieuwe uitkeringen aangevraagd, schulddienstverlening bleef mogelijk, sociale wijkteams waren bereikbaar en schuwden bij urgentie fysieke afspraken niet.

b. Waar mogelijk en nodig een Arnhemse invulling hanteren die verschil maakt

Onze houding als het gaat om het vertalen van de landelijke regelingen is als volgt: met een zo passend mogelijke Arnhemse invulling. De afgelopen tijd hebben we daarbij ook steeds gezocht naar manieren om het verschil te maken. Met creativiteit, snelheid en aandacht. En met één kanttekening erbij: bij een crisis met een dergelijke impact kunnen wij helpen dempen, maar kunnen wij niet dé verzekeringsnemer van alle risico's zijn. In de afweging wat goede maatregelen zijn speelt het zicht op de toekomst een belangrijke rol. Gaan we snel terug naar 'normaal' of duurt het lang en zijn wij straks genoodzaakt fundamenteel na te denken over blijvende maatregelen. En in welke context plaatsen we dan maatregelen die we nu moeten treffen. Het gaat er dan ook steeds om te bepalen hoe wij onze rol in kunnen vullen. Als initiatiefnemer, financier, pleitbezorger, verbinder of anderszins.

In afgelopen tijd resulteerde dit in elk geval in de volgende Arnhemse invulling van maatregelen.

- Subsidies aan instellingen zetten we niet stop maar lopen door. We vragen wel om creatieve alternatieve invullingen waar mogelijk. Zo blijft onze infrastructuur zoveel mogelijk overeind.
- We regelden - in regionaal verband - de omzetgarantie voor zorgaanbieders. Zij kregen de vrijheid om hun zorgverlening op alternatieve manieren in te zetten. Dit leidde tot veel mooie nieuwe initiatieven en samenwerkingen.
- Al in de eerste week van de crisis ontvingen ondernemers uitstel van de belastingbetaling.
- We maakten in onze stad snel afspraken met corporaties en particuliere verhuurders opdat uithuiszettingen in deze tijd niet plaatsvinden. We vroegen corporaties ook de mogelijkheid voor de woonkostentoeslag nog actief onder de aandacht te brengen van huurders.
- We maakten afspraken met grote schuldeisers over coulance en maatwerk en hoe zij zelf wanbetalers attenderen op hulp.
- Huurders van gemeentelijke panden krijgen uitstel van betaling tot oktober en indexaties van huren zijn opgeschoven voor huurders die in hun bedrijfsvoering door de coronacrisis zijn geraakt.
- Meer dan 400 laptops verstrekten we samen met Stichting Leergeld aan leerlingen die daar zelf niet over konden beschikken.
- Met onze partners in het jongerenwerk maakten we mooie afspraken over juist extra inzet richting deze kwetsbare groep.
- Zodra het weer kon, stelden we sportvelden open en zorgden ook voor aanbod voor kinderen die niet ergens lid zijn en voor ruimte voor commerciële sportaanbieders.
- De hulpwebsite voorelkaarinarnhem.nl stond in samenwerking met partijen uit de stad binnen no-time overeind: meer dan 400 vrijwilligers meldden zich.
- We ondersteunden bijzondere initiatieven die juist nu een vliegwiel verdienen, zoals de mondmaskerfabriek van de *Refugee Company*.
- In nauw overleg met Stichting Ondernemersfonds Arnhem is een bijzonder noodfonds gelanceerd voor (collectieven van) ondernemers met ideeën die de economische structuur overeind houden.
- Afvalinzameling is geïntensiveerd en grofvuil wordt tijdelijk gratis opgehaald.

We zijn hierboven niet volledig, want de lijst is lang. De bijlage biedt een staccato overzicht van initiatieven en acties uit de afgelopen tijd.

In verbinding
Voeling met de stad is voor alles wat wij doen van belang. Alle collegeleden hebben dan ook in afgelopen weken en ook in komende weken bijna dagelijks gesprekken en bezoeken. Met uitvoeringspartners, met ondernemers, met instellingen, met jongeren, met vrijwilligersorganisaties en inwoners. Soms in groepsverband, soms afzonderlijk. Om te horen wat speelt, om input op te halen, samen tot oplossingen te komen en zeker ook om nabij en bereikbaar te zijn. Want dat is wat we zeker nu - continu - willen zijn.

Lobby voor Arnhem
Wij zien een belangrijke rol voor onszelf als pleitbezorger van de Arnhemse belangen in de breedste zin van het woord. Nog wekelijks verschijnen er nieuwe of veranderde (financiële) regelingen. Zowel op inkomensbeleid als ook op gebied van cultuur en economie. En welke mogelijkheden bieden de drie sporen die de provincie Gelderland uitzet? Onze contacten richting provincie, Rijk, VNG, Europa, en allerlei verbanden die wij nu en in komende tijd keihard nodig hebben, intensiveerden we dan ook fors. Ook hierin trekken we overigens samen met partners op. De intensieve samenwerking op het culturele vlak is hier bij uitstek een voorbeeld van, maar uiteindelijk maakt een gezamenlijke lobby op alle beleidsterreinen een belangrijk onderdeel uit van onze strategie.

c. Terwijl we ons voorbereiden op de stap voorwaarts, nemen we ondertussen alvast enkele maatregelen.
Terwijl we ons voorbereiden op de middellange en lange termijn, staan we ondertussen niet stil. Dat is in deze fase ook onmogelijk. Ook vooruitlopend op maatregelen die mogelijk forsere effecten op onze begroting hebben, zijn we in actie. Dat betekent voor nu:

Actie: Ruimte voor ondernemers en organisaties in relatie tot coronamaatregelen
Sinds 1 juni mogen onder andere horeca, bioscopen, theaters, musea weer (beperkt) open voor publiek.

- Om ondernemers en instellingen zo goed mogelijk te ondersteunen, kunnen zij voor verzoek om advies, helderheid over wet- en regelgeving of toetsen van ideeën terecht bij een speciaal daarvoor opgericht team. Zij zijn te bereiken via ondernemen@arnhem.nl.
- In overleg met de horeca kijken we voortdurend wat er wel en niet kan om op een voor hen aantrekkelijke wijze weer open te kunnen.
- We spreken met PBA om ervoor te zorgen dat we het winkelend publiek spreiden en zo drukte voorkomen.
- Bij de entrees van de binnenstad en/of op drukke plekken, staan in het weekend en tijdens drukke feestdagen 'City Hosts' die bezoekers welkom heten, gastvrij ontvangen en informeren over de situatie in de stad.

- We geven vaker groen licht voor fietsers en voetgangers en pasten drukke bushaltes al aan. Om zo mensen 'ruimte' te geven. Inwoners en bezoekers kunnen straks op drie plekken elektrische deelfietsen huren.
- We kijken naar mogelijkheden om niet gebruikte strandplaatsen eventueel een tijdelijke vergunning voor de komende maanden te geven.
- Voor de vergunning van tijdelijke uitbreiding van terrassen hoeven geen leges te worden betaald.
- We kijken met ondernemers en organisaties die geconfronteerd worden met evenementen die niet door konden gaan naar maatwerk.

Actie: Ondernemerschap vasthouden en stimuleren

Zeer belangrijk voor onze economische structuur zijn de starters, de zelfstandigen met en zonder personeel. Voor hen zetten we in elk geval nu al in op de volgende acties:

- Samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen starten we een platform ter ondersteuning van starters in Arnhem. Dit levert in elk geval twee zaken op: support voor starters en mogelijke doorstroom naar startup en scale-up én inzicht wat op de langere termijn nodig is om hen goed te ondersteunen.
- De pilot 'Geldzaken & Ondernemers gaat van start. Met daarbij specifiek aandacht voor ondernemers die door Corona in de schulden zijn geraakt.
- Voor initiatieven die ook juist nu ruimte maken voor mensen die al langer aan de kant van de arbeidsmarkt staan, ondersteunen wij vanuit het Werkinvesteringsfonds.
- We verdiepen ons nu al in de groep mensen die een aanvraag deden voor de Tozo: welke risico's zien we en wat is nodig om te zien dat zij financieel zo zelfstandig mogelijk blijven of weer worden?
- We bereiden ons voor op de uitvoering van Tozo 2.

Actie: Maximaal inzetten op werk

Gekwalificeerde medewerkers waren, zijn en blijven van belang. Ook de komende tijd. We zien sectoren (tijdelijk) opleven en andere sectoren krimpen. In sommige sectoren blijft de vraag naar mensen onveranderd fors. Komende tijd vraagt daarom maximaal 'schakelen' op de arbeidsmarkt. We werken daarbij met vereende kracht samen tussen het Regionaal Werkbedrijf, *The Economic Board* en de provincie Gelderland. Initiatieven als de regionale arbeidsmarktagenda, Perspectief op Werk, *House of Skills*, innovatielab, energie in stroom en kenniscampus moeten we nu meer dan ooit in elkaars verlengde brengen. We maken daar extra capaciteit voor vrij.
Verder zijn belangrijke onderdelen van een plan in onze arbeidsmarktregio:

- We zetten het platform 'Middengelderlandwerktdoor' neer. Helemaal gericht op van werk naar werk. VNO-NCW, Scalabor, WSP en met nadruk ook intermediairs staan voor de uitwerking van dit concept.
- We zetten in op praktijkgerichte scholing (korte trainingen / opleidingen die leiden tot diploma of certificaat). Deze snelle omscholingstrajecten kunnen mensen helpen bij een switch van sector.

- We kijken wat mogelijk is aan oplossingen voor leerlingen in het speciaal onderwijs waarbij de stage (vaak de eerste werkplek) wegvalt.
- We trekken nauw samen op met UWV op de groep mensen die een uitkering aanvraagt en waarvan verwacht wordt dat ze niet binnen een jaar een nieuwe baan vinden.
- We versnellen de regionale uitvoering van *social return*.

Actie: Zo vroeg mogelijk bij financiële problemen
We:

- informeren en stimuleren - op allerlei manieren - inwoners om hulp te zoeken bij financiële problemen;
- starten de live gesprekken van de regisseurs bij Werk en Inkomen, schulddienstverlening en sociaal raadslieden weer op. Versnelde vernieuwing is dat zij hun afspraken onder een dak doen. Dit maakt verwijzen nog eenvoudiger;
- zetten fors in op budgetchecks en maatwerk voor vervolgaanpak.

Actie: Nu al werk naar voren halen
We halen werk in de openbare ruimte per direct naar voren. Naast dat het nu soms makkelijker uitvoerbaar is, biedt dit bij uitstek de gelegenheid om werkgelegenheid gaande te houden. Het gaat bijvoorbeeld om groot onderhoud aan het Velperplein, het kruispunt Apeldoornseweg - Sonsbeeksingel, het fietspad langs de Amsterdamseweg, de rioolvervanging aan de dr. Lelyweg, onderzoek kabels en leidingen Oude Zevenaarseweg en nog enkele projecten.

Actie: Arnhem in de zomermaanden
Arnhemmers blijven komende zomer in stad en regio. Leefbaarheid, gezondheid en gemeenschapszin zijn daarbij belangrijke aspecten.

- We onderzoeken onder de noemer 'Zomer in Arnhem' hoe cultuur, vermaak en toerisme tijdens de zomermaanden veilig en gezond een impuls kunnen zijn voor onze bevolking, lokale economie en werkgelegenheid.
- Stadsmarketing richt zich met campagnes en acties op de inwoners van de stad. Wekelijks wordt op www.madeinarnhem.nl initiatieven in Arnhem tijdens de corona crisis geplaatst, zoals de afhaalbieb in de Rozet.
- In de wijken zetten we - samen met welzijnspartners en sportbedrijf - in op zomerprogramma's voor jongeren.
- Zomerscholen worden georganiseerd. Als onderdeel van de Arnhemse Aanpak, waarbij scholen, kinderopvang en andere partners samen met gemeente kiezen voor aanvullend pakket om de ontwikkeling van kinderen een extra zetje in de rug te geven. Ook specifiek voor ISK kinderen.

- In de wijken zorgen we - samen met onze partners - voor alternatieve dagbesteding voor ouderen en zetten we in op ontmoeting en beweging in de openbare ruimte. We willen nog beter weten wat voor hen - ook na een lange periode alleen - nu van belang is.
- We houden vingen aan de pols bij sportverenigingen. Met partners als het sportbedrijf en Menzis kijken we naar mogelijkheden om juist nu de inzet op bewegen en gezondheid te bevorderen en projecten naar voren te halen.
- We denken mee met organisaties over activiteiten die wel, anders of op een ander tijdstip georganiseerd kunnen worden. De wekelijkse Nieuwsbrief Cultuur en Evenementen is een goed middel hierbij.
- We kijken wat nodig is om buurthuizen Coronaproof te maken en kijken naar mogelijkheden voor mensen die niet met regulier openbaar vervoer durven (en geen indicatie hebben).

Voorbereiden op de stap voorwaarts
We informeerden u in de raadsbrief van 19 mei over de processtappen die wij zetten om ons voor te bereiden op de lange weg die nog komt. We komen dan ook zoals aangekondigd bij u terug met financiële impactanalyses, een *coronadashboard*, en voorstellen die langer vooruitdenken. Terwijl ook dan nog steeds het verloop, de duur en de impact van de crisis niet vaststaan. We blijven vooruitkijken in onzekerheid. Maar één ding staat als een paal boven water: de impact is hoe dan ook fors. En dat vraagt van ons voortdurend balanceren tussen het beheersen van de crisis, veiligheid en gezondheid, ruimte om te 'leven', en te ondernemen. Ook wetende dat te hard en te snel weer 'open gaan', nieuwe risico's met zich meebrengt.

Vanuit de overtuiging dat het herstel van de coronacrisis tot herschikking van middelen zal moeten leiden en het stellen van vernieuwde prioriteiten, kijken we ook naar ruimte binnen de bestaande middelen. Tegelijkertijd kijken we naar mogelijkheden vanuit de rol van de gemeente om investeringen naar voren te halen en daarmee de werkgelegenheid en de economie te kunnen stimuleren.

Dit alles levert vragen op die de komende tijd - afhankelijk van het verloop van de crisis - vaker op tafel komen. Er is niet sprake van één plan op één moment; bijstellen en bijsturen wordt een belangrijk kenmerk van de strategie in de tweede helft van deze collegeperiode. We nemen u straks dan ook zeker mee in het kader dat wij hanteren om keuzes te maken en het is goed om daar het gesprek over te voeren

Bij het hanteren van deze strategie denken wij in ieder geval aan de volgende unieke kansen die het DNA van Arnhem ons biedt:

- We onderzoeken hoe we de investeringen die horen bij de woondeal die we sloten met het Rijk, Provincie en regio, naar voren kunnen halen om juist lokale werkgelegenheid en de circulaire en lokale economie te stimuleren, waarbij we eveneens inzetten op (lokale) *social return*.
- We willen optimaal profiteren van ons duurzaamheidsprofiel, bijvoorbeeld van het zijn van Energiestad en de bedrijven en onderwijsinstellingen zodat we (technische) vacatures lokaal

kunnen invullen, gebruik maken van omscholingsmogelijkheden, bestaande bedrijven kunnen versterken en nieuwe bedrijvigheid kunnen aantrekken.
- We zetten in op de mogelijkheden van de Europese Green Deal en de Europese Corona Aanpak voor onze stad, in het verlengde van ons Energiestadprofiel, door te onderzoeken welke investeringen via European Local Energy Assistance mogelijk zouden kunnen zijn en hoe we Arnhemse innovaties inzetten in Europees perspectief.

Ten slotte
Een crisis die zijn weerga niet kent, met forse maatschappelijke effecten die we nog niet allemaal kunnen overzien - vraagt om de bijzondere Arnhemse meerfrontenaanpak zoals hierboven beschreven. Wij werken dan ook met adaptieve scenario's, zoals we u vertelden. En we sturen op basis daarvan bij. Voor nu is ons adagium: we doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers. Waar mogelijk en nodig voegen we steeds een 'Arnhemse plus' toe die het verschil maakt. Dat doen we voortdurend in verbinding met de stad. En we bereiden ons voor op de stap voorwaarts, maar nemen ook ondertussen al initiatief. Zo helpen we Arnhem uit de crisis.

We hopen dat u en uw naasten in goede gezondheid zijn en blijven.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage: Arnhemse aanpak: maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Aan de gemeenteraad

Datum	: 9 juni 2020
Zaaknummer	: 476362
Contactpersoon	: Antoine Nikkessen
Telefoonnummer	: 026 3775329

Onderwerp: Coronadashboard

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het Arnhemse coronadashboard.

Inleiding
De coronacrisis heeft enorme gevolgen voor onze maatschappij. Naast de impact op onze gezondheid, zijn er ook effecten op gebieden zoals welzijn, economie en werk. Voor goed begrip van deze effecten is het van belang om feitelijk inzicht te hebben. Daarom heeft de gemeente Arnhem een coronadashboard ontwikkeld, zoals al aangekondigd in de raadsbrief 'Aanpak en scenario's coronacrisis' van 19 mei jl.

Doel van het coronadashboard
Het Arnhemse coronadashboard is een verzameling van feiten en cijfers over verschillende beleidsthema's en sluit aan bij de ambitie van de gemeente om informatiegestuurd te werken. Het doel van het coronadashboard is om iedereen (naast u ook bijvoorbeeld ondernemers, inwoners, kennisinstellingen, belangenbehartigers) toegang te geven tot dit dashboard. Zo kan iedereen die daarvoor belangstelling heeft, meer inzicht krijgen in de effecten van de coronacrisis op onze stad. De gegevens uit het dashboard kunnen dienen voor onderbouwing van beleidskeuzes en lokale scenario's.

Opbouw van het coronadashboard
Het coronadashboard is opgebouwd aan de hand van vier thema's: covid-19, economie, werk & inkomen, welzijn en gemeentelijke financiële risico's. Bij de keuze voor indicatoren is o.a. gekeken naar de maatschappelijke en beleidsmatige relevantie en de beschikbaarheid van betrouwbare informatie. Ook kijken we zoveel mogelijk naar recente gegevens, hoewel de actualiteit per indicator verschilt. Indien mogelijk presenteren we trends en vergelijkingen met 2019. Wanneer geen Arnhemse gegevens beschikbaar zijn, maken we gebruik van regionale en landelijke cijfers.

Dynamisch dashboard
Het dashboard is continu in ontwikkeling. De cijfers worden bijgesteld wanneer nieuwe gegevens beschikbaar zijn. Aanpassingen in de onderwerpen en indeling kunnen ook plaatsvinden omdat de

relevantie verandert. We streven naar een tweewekelijkse update van het dashboard die we ook op de gemeentelijke website gaan publiceren.

Technische toelichting
Indien u dat wenst, zijn wij van harte bereid om een technische toelichting op de totstandkoming en inhoud van het dashboard te geven.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- Coronadashboard

GEMEENTE Arnhem Corona dashboard

Laatste update
dinsdag 9 juni 2020

Van data naar inzicht in de strijd tegen COVID-19

Welkom bij het Corona dashboard van de gemeente Arnhem. Dit dashboard is opgesteld om inzicht te verschaffen in relevante ontwikkelingen rondom de coronacrisis. Het Covid-19 virus heeft een grote impact op verschillende onderdelen van de Arnhemse samenleving.

Om de gevolgen van het Covid-19 virus voor de gemeente Arnhem in kaart te brengen, zijn de meest relevante indicatoren van de verschillende onderdelen samengevat in dit dashboard. Hiermee pogen we een algemeen beeld te schetsen van de gevolgen van de corona-crisis op de Arnhemse samenleving.

Uiteraard zijn er nog vele andere onderdelen van de Arnhemse samenleving die de effecten van de corona-crisis ondervinden. De indicatoren in dit dashboard zijn geselecteerd op basis van relevantie en beschikbaarheid van de data. * **Let op: omdat het dashboard zo actueel mogelijke gegevens presenteert, zijn sommige gegevens nog niet volledig en daarom nog voorlopig. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Wmo- en Jeugdwetgegevens en enkele gegevens over werk en inkomen.**

De data in dit dashboard wordt tweewekelijks ververst. De meest recente peildatum en bronvermelding van alle data opgenomen in dit dashboard zijn te vinden op de laatste pagina. Daarnaast zullen we de inhoud van het dashboard continu blijven aanpassen in lijn met relevante ontwikkelingen en beschikbare data.

Suggesties voor aanvullende indicatoren zijn van harte welkom. Voor vragen, suggesties en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met onderzoek@arnhem.nl.

GEMEENTE Arnhem

Corona dashboard

Laatste update

dinsdag 9 juni 2020

Samenvatting

De coronacrisis heeft op allerlei aspecten van onze samenleving een impact. Dit dashboard presenteert verschillende cijfers op de terreinen economie, werk en inkomen en welzijn om een inschatting te kunnen maken van die impact.

Economie - consumenten
Het covid-19 virus heeft een enorme impact op de Nederlandse en dus ook Arnhemse economie. Het consumenten-vertrouwen maakte in april 2020 de grootste daling ooit door. Ook de koopbereidheid van consumenten daalt enorm. Een Gelderse doorvertaling van scenario's van het centraal planbureau (CPB) verwacht een daling van het bruto binnenlands product (BBP) tussen de 1 en 8% in 2020. De huizenmarkt lijkt nu nog weinig effect te ondervinden van de crisis, al is er in de laatste maand (mei) wel een daling in de vraagprijs; op de langere termijn wordt een verdere daling verwacht.

Economie - ondernemers en bedrijven
Het ondernemersvertrouwen is aan het dalen. Bijna de helft van de ondernemers verwacht dat het voortbestaan van hun bedrijf in gevaar komt als de coronacrisis langer dan een halfjaar aanhoudt. In Arnhem zijn 3940 tozo 1 aanvragen gedaan. 37% van de zzp'ers zegt dat de voortgang van zijn/haar bedrijf wordt bedreigd (peiling 17 april - 3 mei). Met name ondernemers in de sector logies-, maaltijd en drankverstrekking zijn pessimistisch. In de sectoren groothandel, detailhandel en zakelijke dienstverlening wordt verwacht dat veel banen verloren gaan. Het CBS meldt op 9 juni wel dat ondernemers zich iets minder zorgen maken.

Economie - arbeidsmarkt
Door de crisis zal het werkloosheidspercentage stijgen: in het gunstigste scenario zal dat rond de 4% liggen, in het slechtste scenario loopt het op richting 9%. Nu al is een toename van het aantal ww-uitkeringen in Arnhem waar te nemen. Het aantal openstaande vacatures is flink gedaald, vooral in de horeca. Er zijn ook sectoren waar juist het aantal vacatures licht stijgt, bijvoorbeeld in de ICT, onderwijs en bouw.

Werk en Inkomen
Het aantal bijstandsaanvragen is sinds het begin van maart toegenomen en we zien dit terug in een stijging in het aantal toegekende bijstandsaanvragen begin april. Ook het aantal inwoners met een toewijzing voor schulddienstverlening loopt op. De instroom van participatiewet uitkeringen voor de maand maart 2020 is gestegen ten opzichte van dezelfde maand in 2019, terwijl de uitstroom van deze uitkering lager is in 2020 ten opzichte van 2019.

Welzijn, zorg en veiligheid en persoonlijk welbevinden
We zien een daling in de meeste vormen van criminaliteit, maar het aantal meldingen overlast is toegenomen. Ten opzichte van vorig jaar zien we geen toename in het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis. Wat betreft Wmo zien we vooralsnog geen duidelijke toe- of afname. Het aantal Jeugdwettoewijzingen lijkt sinds maart af te nemen. Uit onderzoek van de GGD en RIVM blijkt dat uit de de populatie van 2.000 Arnhemmers een derde van de Arnhemmers zich (veel) meer gestrest, somber, angstig of eenzaam voelt ten opzichte van de periode voor corona. 18% geeft aan (veel) meer slaapproblemen te ervaren. Opvallend is dat de jongere groep (tot en met 39 jaar) meer last lijkt te ervaren van de coronacrisis.

Financiële risico's
De gemeentelijke financiële risico's met betrekking tot de coronacrisis zijn in kaart gebracht (begin april). In totaal zijn er 54 risico's geïnventariseerd, waarvan de meeste onder het thema meedoen in een socialer Arnhem vallen. De grootste financiële risico's zijn geïdentificeerd voor de portefeuille-onderdelen Mobiliteit, Zorg en Werk en Inkomen. In totaal is het financiële risico voor Arnhem geschat op minimaal 9,3 miljoen en maximaal 15,6 miljoen.

Covid-19

GEMEENTE Arnhem

Covid meldingen Arnhem (RIVM)

366

9 jun 20

Ziekenhuisopnamen Arnhem (RIVM)

67

9 jun 20

Aandachtsgebieden Covid-19

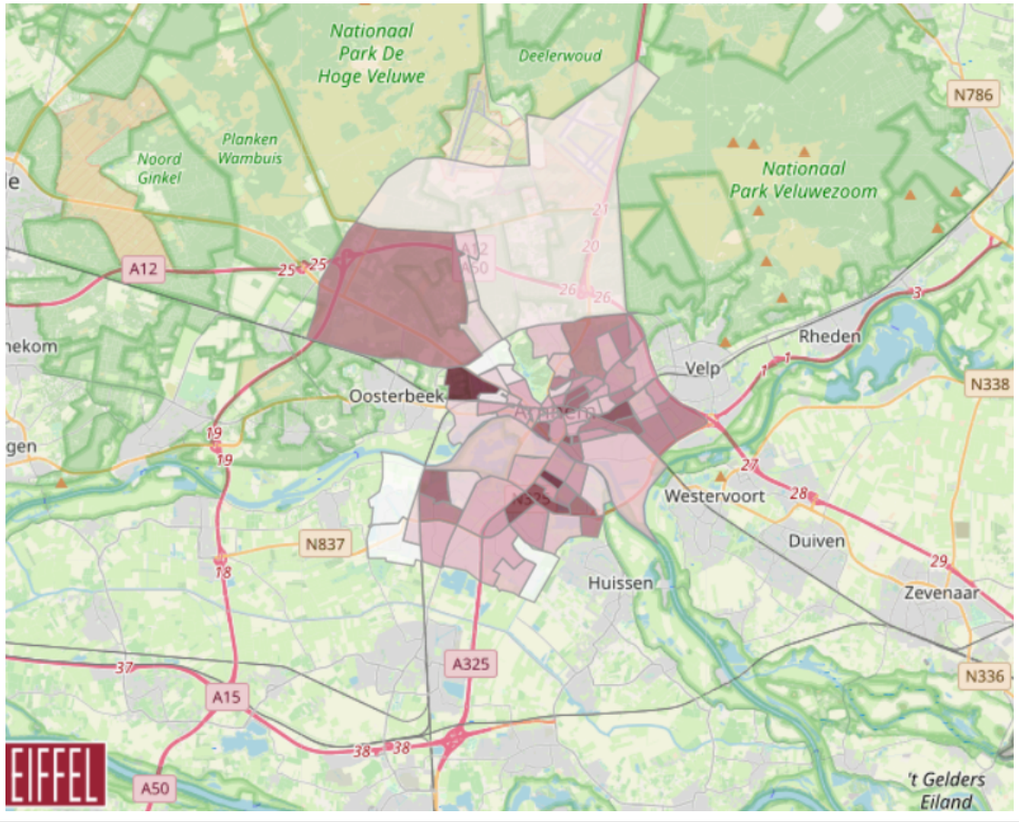

Aantal meldingen Covid-19 in Arnhem (RIVM)

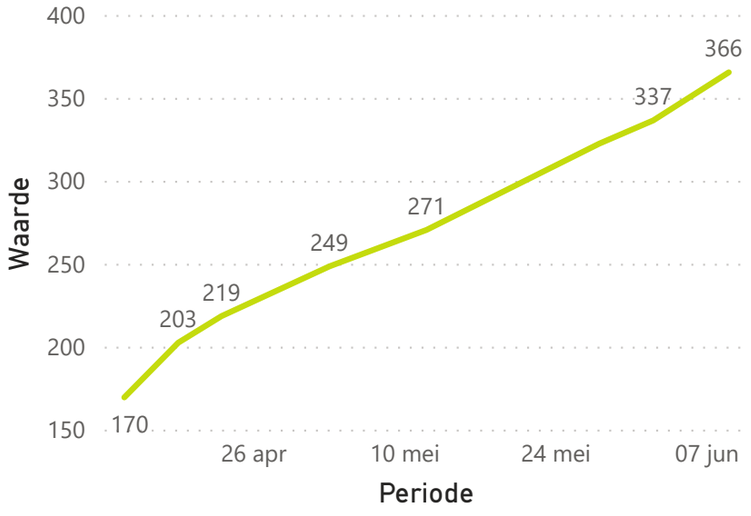

Aantal ziekenhuisopnamen Covid-19 in Arnhem (RIVM)

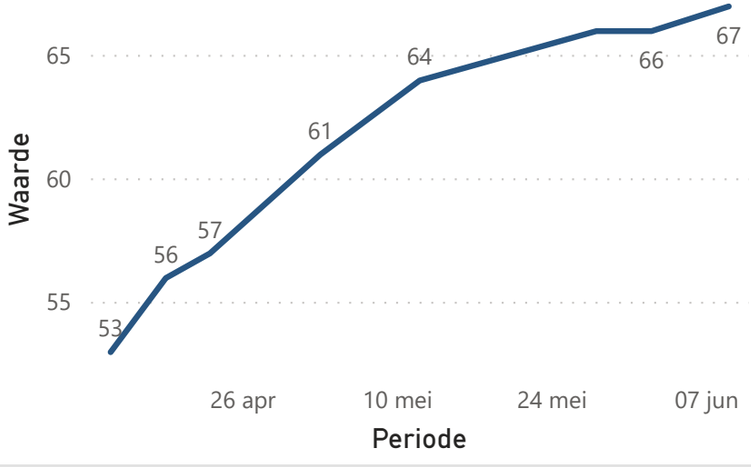

Covid-19

Het aantal in ziekenhuizen opgenomen patiënten met het coronavirus vlakt de afgelopen weken af. Deze trend is vergelijkbaar op landelijk niveau. De sterfte in verpleeghuizen en andere institutionele huishoudens daarentegen is bijna twee keer hoger dan het gemiddelde eerder dit jaar. De maatregelen worden langzaam versoepeld, maar hoe de verspreiding van het virus zich ontwikkelt is nog onduidelijk. De aandachtsgebieden per gemeente met betrekking tot het coronavirus zijn in beeld gebracht door EIFFEL. Deze visualisatie biedt een voorspelling van potentiële aandachtsgebieden binnen de gemeente. De score is een gemiddelde van 5 indicatoren: het percentage 65+ers, langdurig zieken, risico op angst/depressie, risico op eenzaamheid en de bevolkingsadressendichtheid.

Economie – consumenten

GEMEENTE Arnhem

Index economisch klimaat (Nederland)

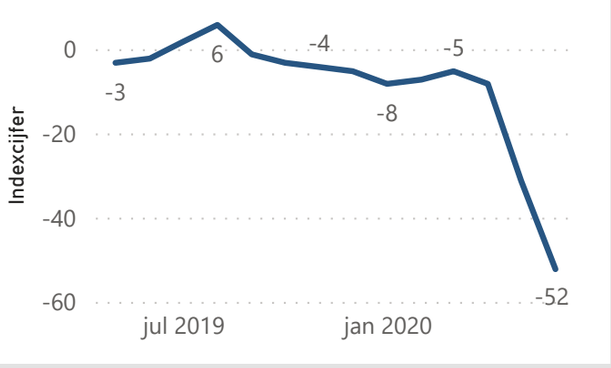

Index consumentenvertrouwen (Nederland)

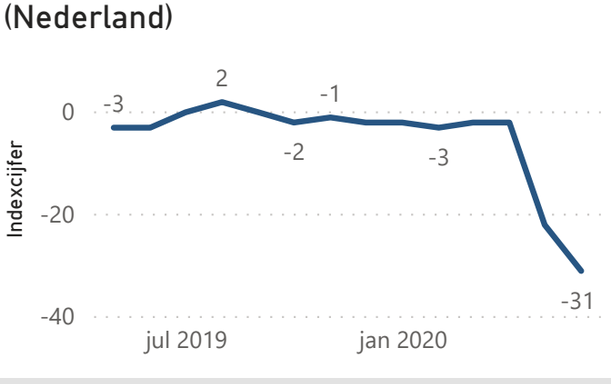

Index koopbereidheid (Nederland)

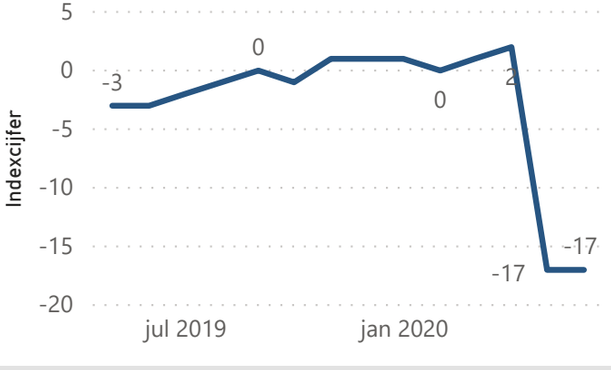

Consumenten

Het covid-19 virus heeft een enorme impact op de Nederlandse en dus ook Arnhemse economie. Over de economie in de komende twaalf maanden zijn consumenten nog nooit zo negatief geweest als in april 2020 ('economisch klimaat' van -5 naar -31). Het consumentenvertrouwen is van -2 in maart naar -22 in april gedaald, de grootste daling ooit. en consumenten vinden de tijd voor grote aankopen veel ongunstiger ('koopbereidheid' van 2 naar -17). Een Gelderse doorvertaling van de CPB-scenario's verwacht een daling van de BBP tussen de 1 en 8% in 2020. De huizenmarkt lijkt nu nog weinig effect te ondervinden van de crisis, al is er in de laatste maand (mei) wel een daling in de vraagprijs; op de langere termijn wordt een verdere daling verwacht.

Prognose ontwikkeling BBP per scenario (CPB Gelderland)

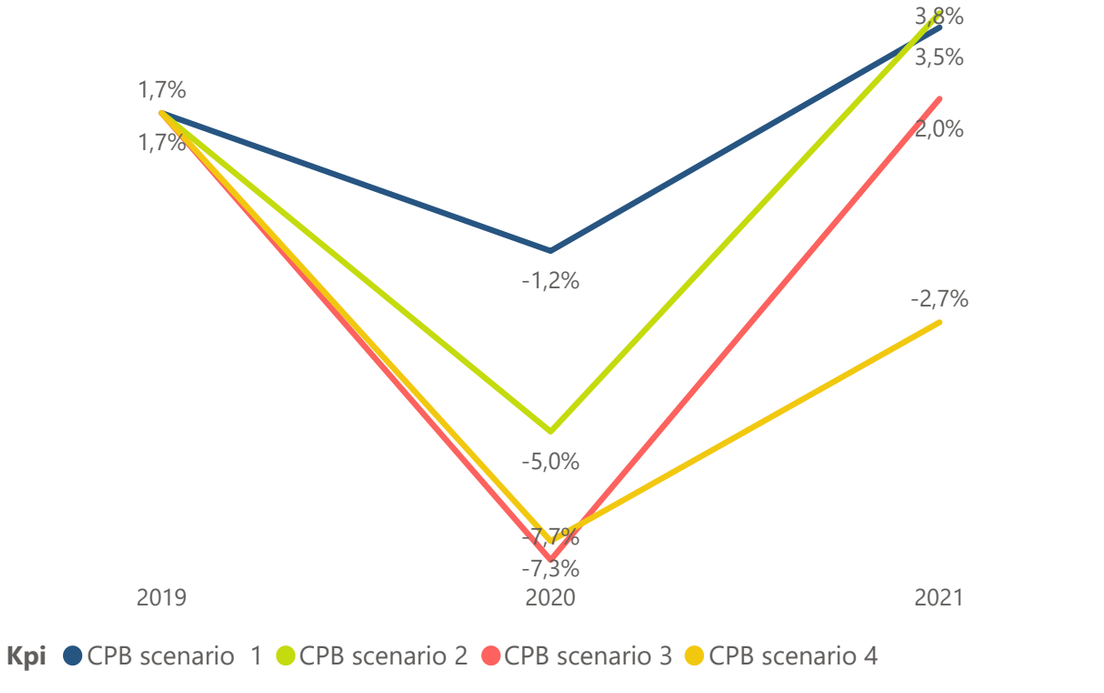

Aantal aangeboden woningen

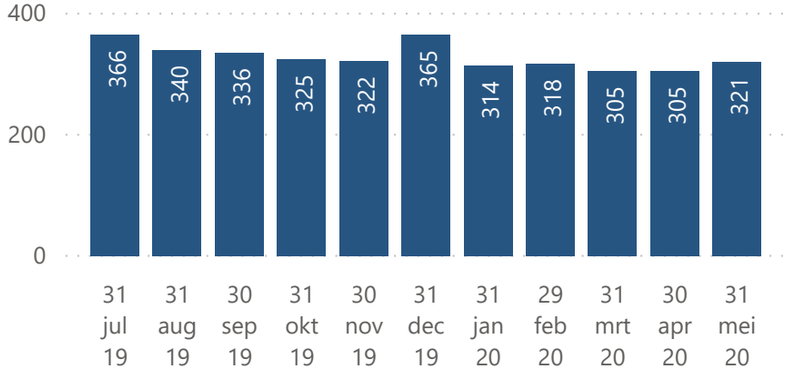

Gemiddelde vraagprijs woningen Arnhem (x1.000)

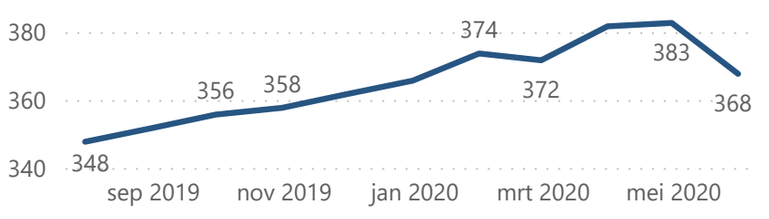

Economie - ondernemers

GEMEENTE Arnhem

Aantal zzp'ers in Arnhem

10592

2019

Aantal aanvragen Tozo 1

3940

31 mei 20

Aantal NOW aanvragen

1124

t/m april

Indicator ondernemersvertrouwen (Gelderland)

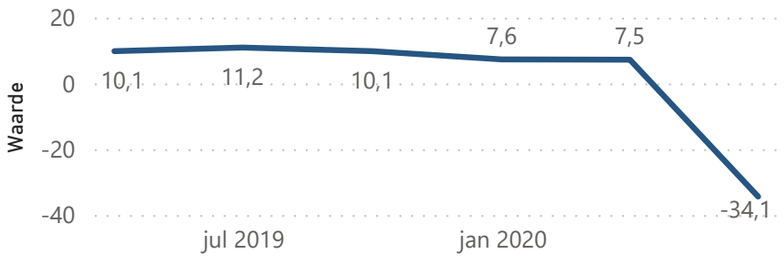

Aantal NOW aanvragen t/m juni (vergelijkbare gemeenten)

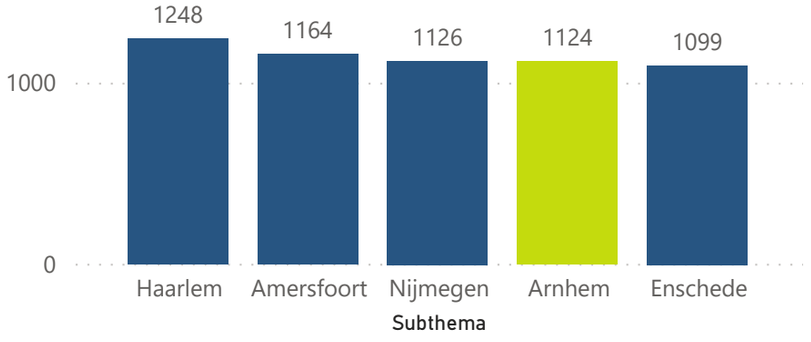

% Gelderse ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt

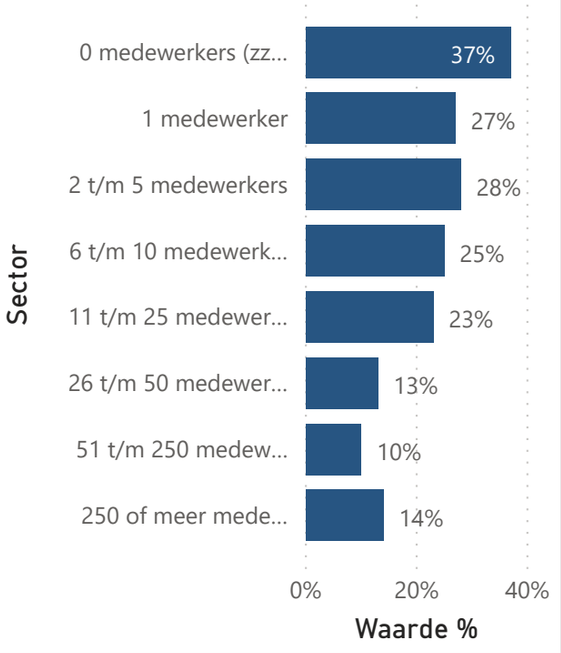

Ondernemers

In Arnhem zijn 3940 aanvragen voor tozo 1 gedaan, de overbruggingsregeling om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Het aantal NOW-aanvragen ligt in Arnhem op 1.124 (per 3 juni). De regio Midden-Gelderland staat met 2.169 aanvragen op plek 20 van 35 arbeidsmarktregio's. De meeste aanvragen komen van bedrijven met minder dan 10 medewerkers. Aanvragen komen vooral van bedrijven uit de sectoren horeca en catering, detailhandel en overige commerciële dienstverlening. Het verwachte omzetverlies is het hoogst in de sectoren horeca en catering (81%), cultuur (78%) en zorg en welzijn (75%). Het ondernemersvertrouwen is aan het dalen. Zzp'ers zijn extra kwetsbaar door de crisis. 37% van de zzp'ers zegt eind april/begin mei dat de voortgang van zijn/haar bedrijf wordt bedreigd. In Arnhem zijn de meeste van de ruim 10.000 zzp'ers aan het werk in de specialistische dienstverlening en de gezondheidszorg. In het aantal faillissementen in de regio is nog geen duidelijke trend waar te nemen.

Aantal faillissementen in Arnhem/Nijmegen

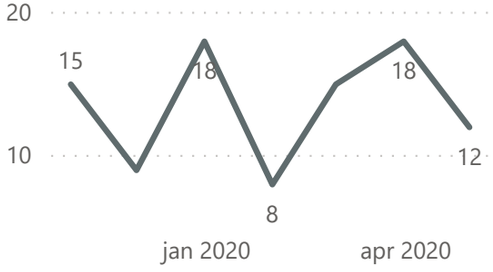

Aantal zzp'ers (jan-19) per sector in Arnhem

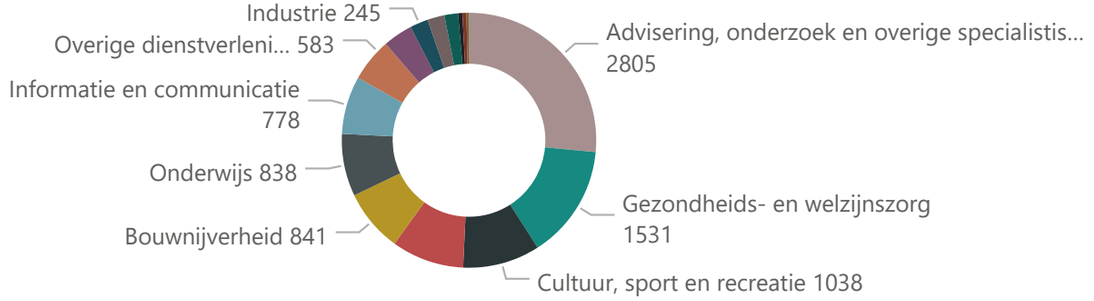

Economie – bedrijven

GEMEENTE Arnhem

% Gelderse bedrijven waarvan voortzetting bedreigd per sector

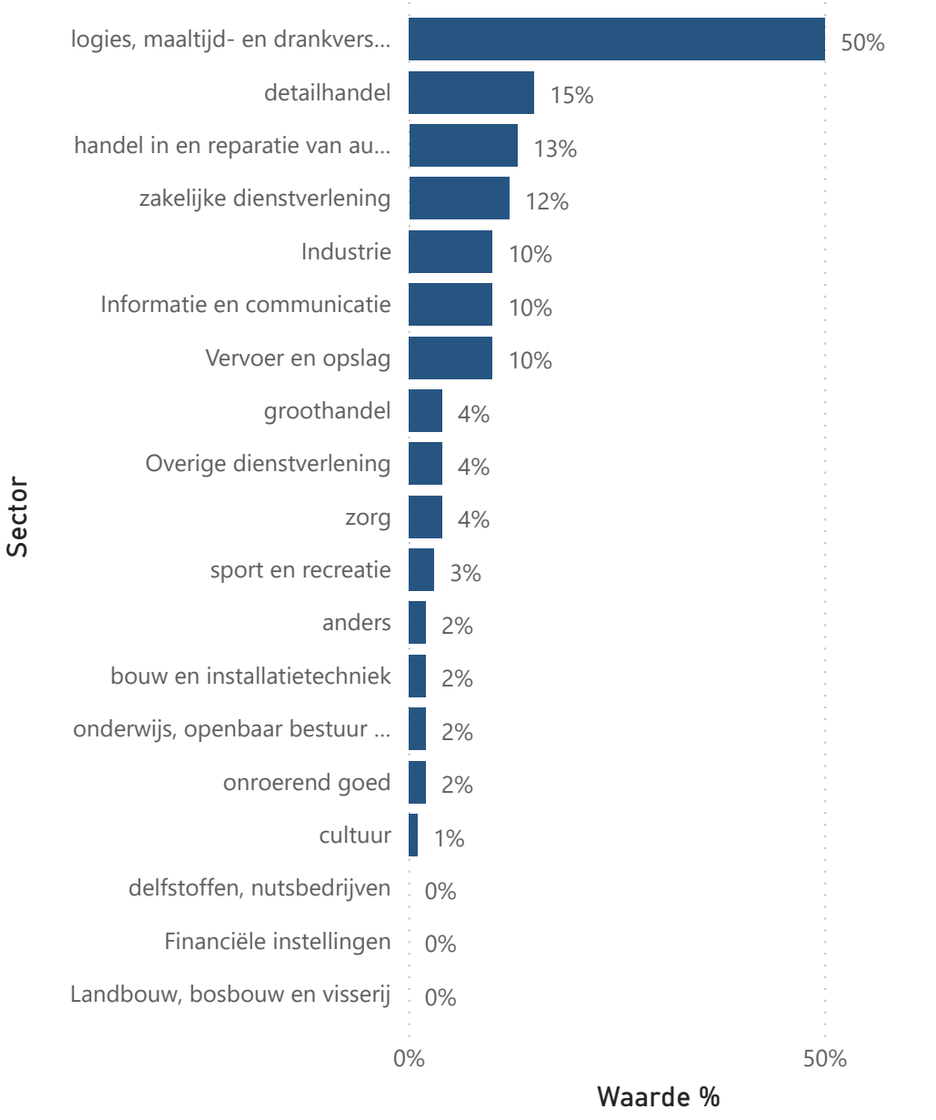

10 grootste bedrijven Arnhem (aantal mdw)	Sector
Ziekenhuis Rijnstate, locatie Arnhem	Gezondheidszorg
Willemsen-de Koning Groep B.V.	Vervoer, opslag en communicatie
VGZ Organisatie B.V.	Financiële instellingen
TenneT TSO B.V	Nutsbedrijven
Scalabor B.V.	Industrie/Delstoffenwinning
PostNL Productie B.V.	Vervoer, opslag en communicatie
Hago Nederland B.V.	Zakelijke dienstverlening
EW Cleaning Operations B.V.	Zakelijke dienstverlening
Centraal Bureau Siza	Gezondheidszorg
Alliander	Nutsbedrijven

Arnhemse bedrijven >100 medewerkers en >30% uitzendkrachten	Totaal aantal medewerkers
B.V. Exploitatiemaatschappij Gelredome	100-199
Borgesius Arnhem B.V.	100-199
CBR	100-199
DHL	100-199
DHL Parcel B.V.	200-499
Enexis	100-199
Munckhof Taxi Arnhem	200-499
Securitas Beveiliging B.V.	200-499
TenneT TSO B.V	>1000
Vitens, kantoor Arnhem	500-799
Willemsen-de Koning Groep B.V.	>1000

Bedrijven

Uit een peiling onder meer dan 1.300 ondernemers in Gelderland (17 april tot en met 3 mei) blijkt dat een aanzienlijk deel van de ondernemers zich zorgen maakt over de voortzetting van het bedrijf. Met name ondernemers in de sector logies-, maaltijd en drankverstrekking zijn pessimistisch. In de sectoren groothandel, detailhandel en zakelijke dienstverlening worden ook veel Arnhemse banen bedreigd. Het CBS meldt op 9 juni wel dat ondernemers zich iets minder zorgen maken. Uitzendkrachten en flexwerkers zijn extra kwetsbaar tijdens slechte economische tijden. In Arnhem werken circa 5.500 uitzendkrachten. 11 bedrijven met meer dan 100 medewerkers en meer dan 30% uitzendkrachten hebben meer dan 2.000 uitzendkrachten in dienst.

Aantal uitzendkrachten in Arnhem

5500

2019

Economie - arbeidsmarkt

GEMEENTE Arnhem

Aantal openstaande vacatures Gelderland

24400

31 mrt 20

Werkloosheidspercentage (NL) seizoensgecorrigeerd

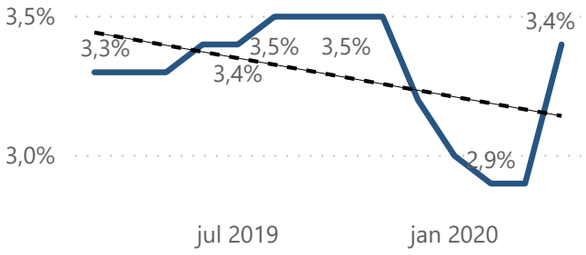

Openstaande vacatures per sector in Gelderland

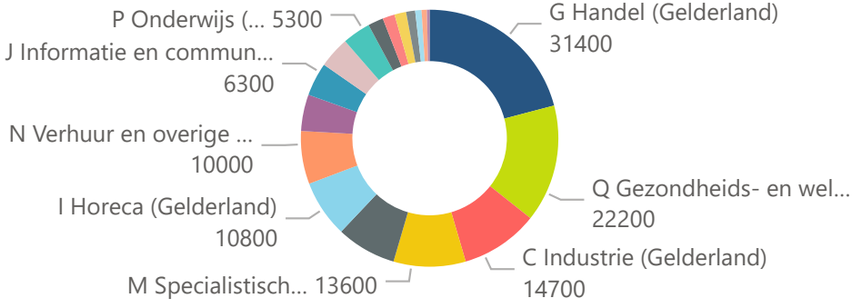

Arbeidsmarkt

Door de crisis zal het werkloosheidspercentage stijgen: in het gunstigste scenario zal dat rond de 4% liggen, in het slechtste scenario loopt het op richting 9%. Nu al is een toename van het aantal ww-uitkeringen in Arnhem waar te nemen. Het aantal openstaande vacatures is flink gedaald, vooral in de horeca. Er zijn ook sectoren waar juist het aantal vacatures licht stijgt, bijvoorbeeld in de ICT, onderwijs en bouw.

Aantal lopende ww-uitkeringen Arnhem

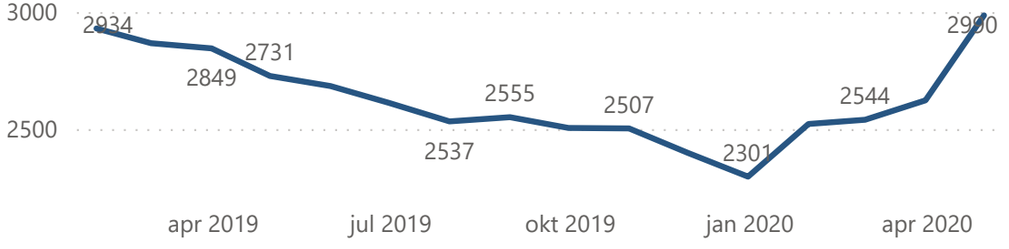

Progonose ontwikkeling werkloosheidspercentage (CPB Gelderland)

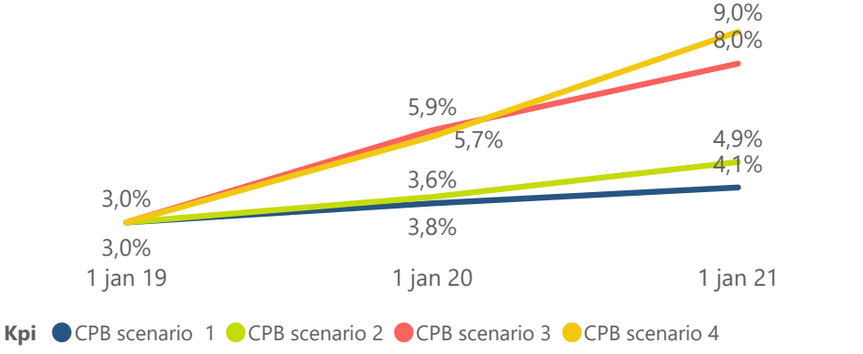

In- en uitstroom WW uitkeringen Arnhem per 10.000 inwoners

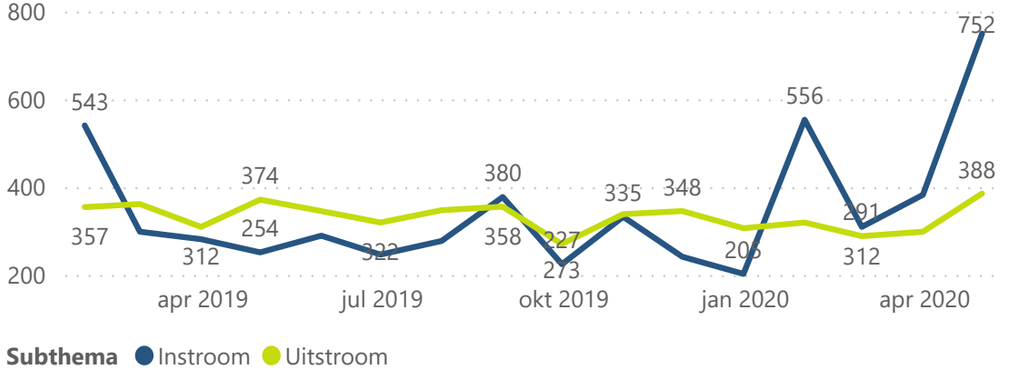

Aantal openstaande vacatures Gelderland

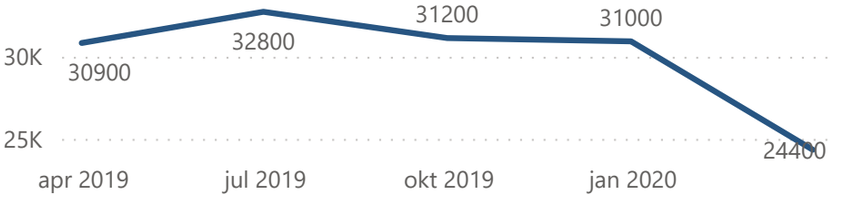

Werk en inkomen

GEMEENTE Arnhem

Aantal inwoners met schulddienstverlening

741

28 mei 20

Totaal huishoudens in bijstand (PW, IOAW, IOAZ, BBZ)

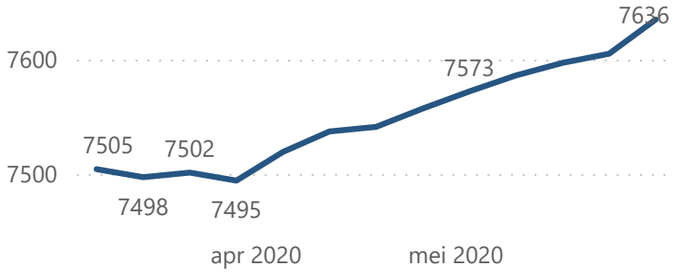

Aantal inwoners met schulddienstverlening (toewijzing)

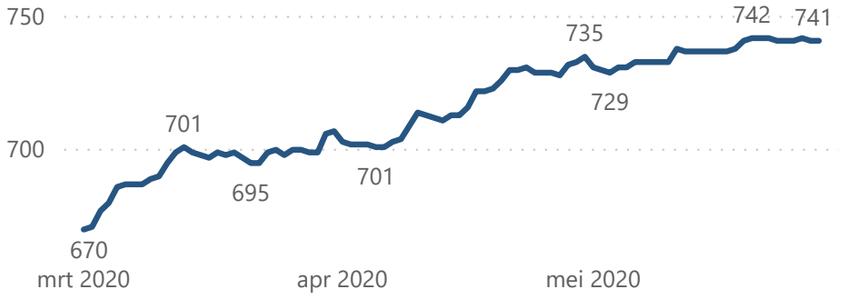

Werk en inkomen

Het aantal bijstandsaanvragen is sinds het begin van maart toegenomen en we zien dit terug in een stijging in het aantal toegekende bijstandsaanvragen begin april. Ook het aantal inwoners met een toewijzing voor schulddienstverlening loopt op. De instroom van PW uitkeringen voor de maand maart 2020 is gestegen ten opzichte van dezelfde maand in 2019, terwijl de uitstroom van deze uitkering lager is in 2020 ten opzichte van 2019.

Aantal bijstandsaanvragen

46

31 mei 20

Toegekende bijstandsaanvragen per week 2019 vs 2020

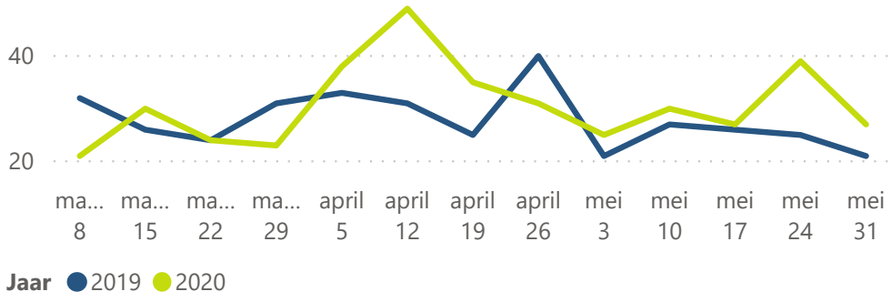

Aantal bijstandsaanvragen per week

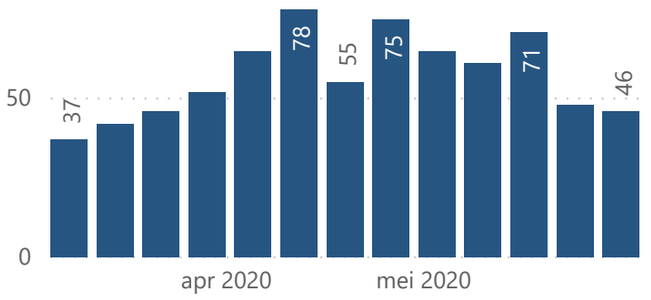

Totaal huishoudens in bijstand (PW, IOAW, IOAZ, BBZ)

7636

31 mei 20

Instroom PW uitkeringen 2019/2020

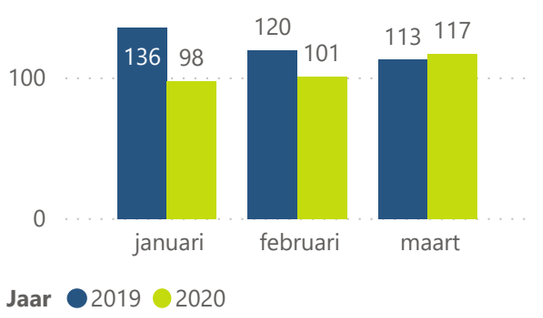

Uitstroom PW uitkeringen 2019/2020

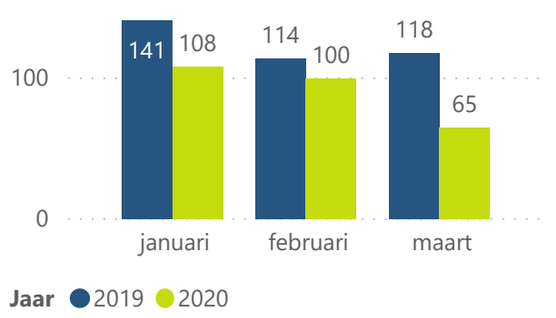

Instroom IOAW en IOAZ uitkeringen

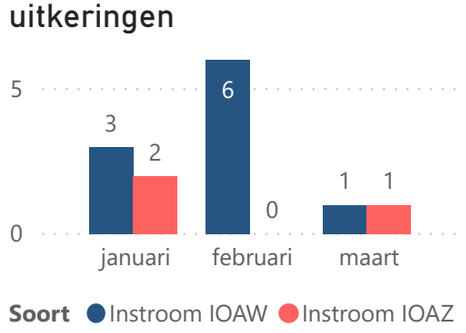

Welzijn – zorg en veiligheid

GEMEENTE Arnhem

Aantal meldingen veilig thuis

56

7 jun 20

Inzet spoedeisende zorg jeugdbescherming

11

30 apr 20

Totaal aantal misdrijven

813

30 apr 20

Totaal aantal misdrijven

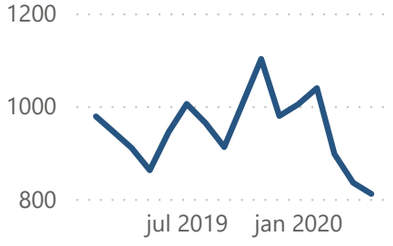

Aantal meldingen en adviezen veilig thuis

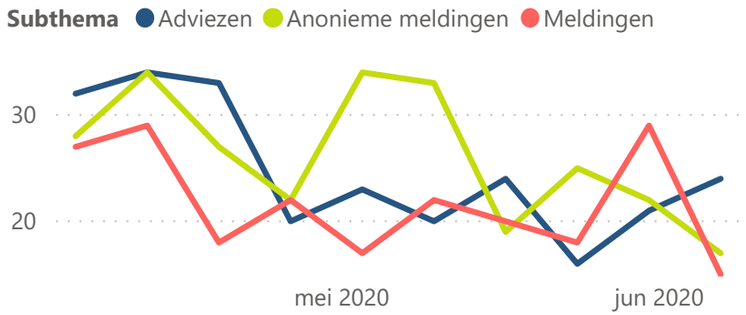

Gem. meldingen/adviezen veilig thuis p/w

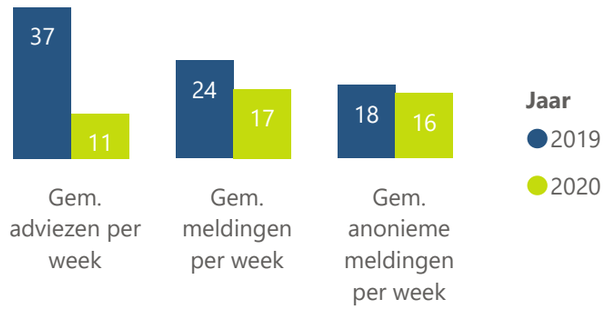

Aantal toewijzingen WMO

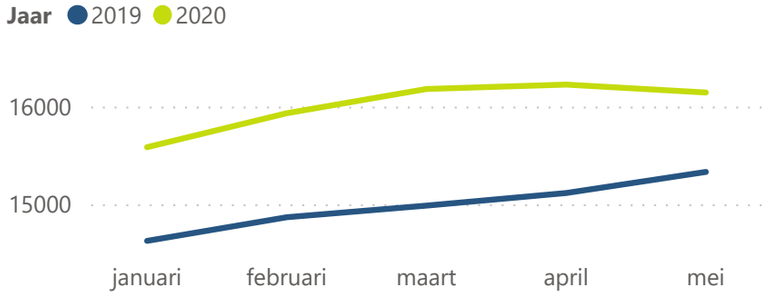

Aantal misdrijven veiligheid

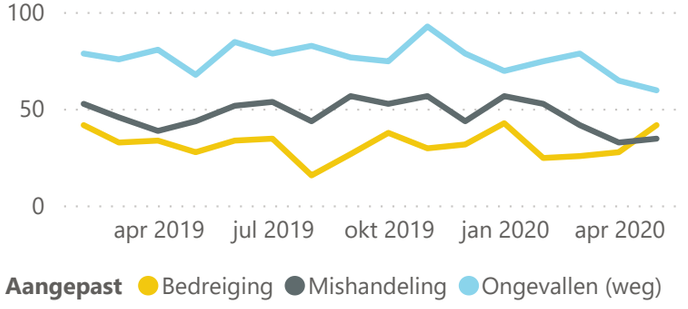

Aantal toewijzingen jeugdwet

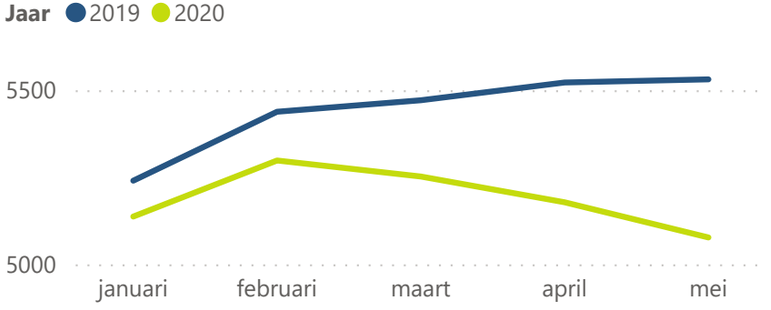

Aantal misdrijven openbare orde

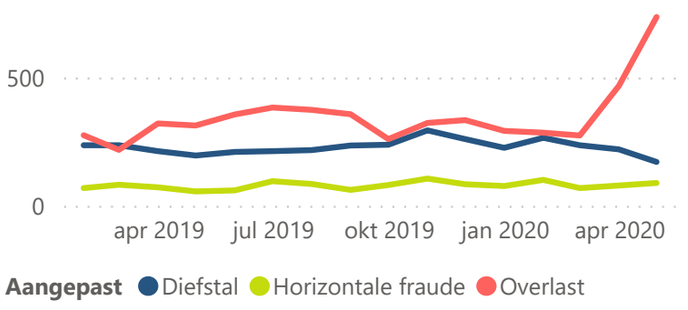

Zorg en veiligheid

We zien een daling in de meeste vormen van criminaliteit, maar het aantal meldingen overlast is toegenomen. Ook zijn er zorgen om de veiligheid binnenshuis. Ten opzichte van vorig jaar zien we geen toename in het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis. Deze lijken eerder wat minder te worden gedaan dan in 2019. Wat betreft Wmo zien we vooralsnog geen duidelijke toe- of afname. Het aantal Jeugdwettoewijzingen lijkt sinds maart af te nemen. Let op: de meest recente Wmo- en Jeugdwetcijfers zijn nog niet volledig en moeten dus als voorlopig worden beschouwd.

Welzijn - persoonlijk welbevinden

GEMEENTE Arnhem

Slaap (veel) slechter sinds de maatregelen

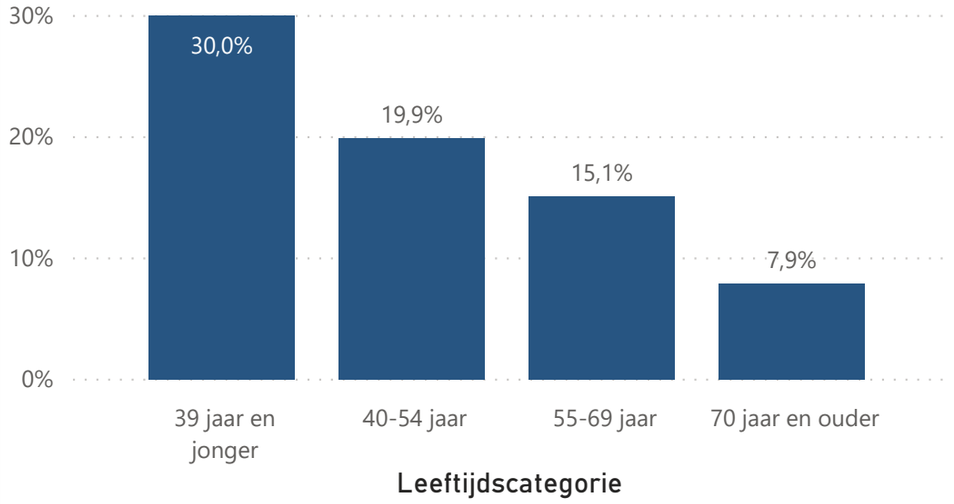

De kwaliteit van mijn sociale contacten is lager

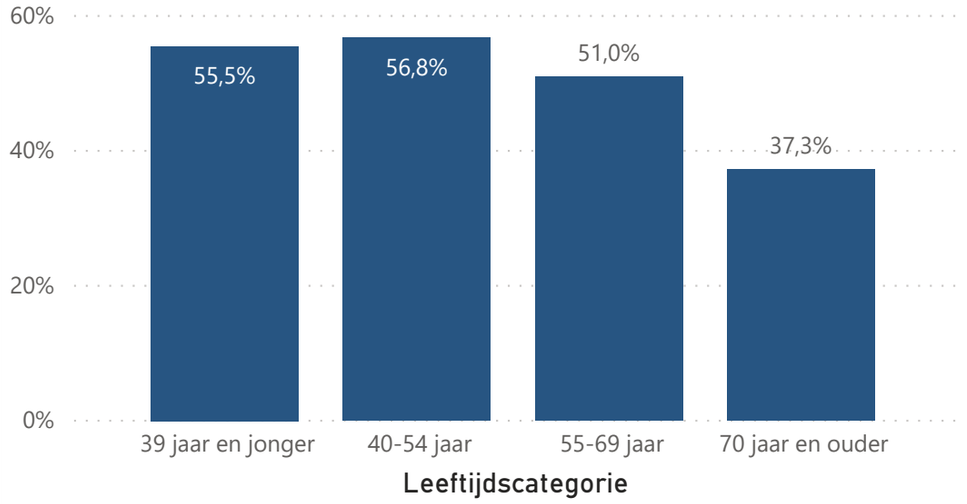

Voel me (veel) meer gestrest sinds de maatregelen

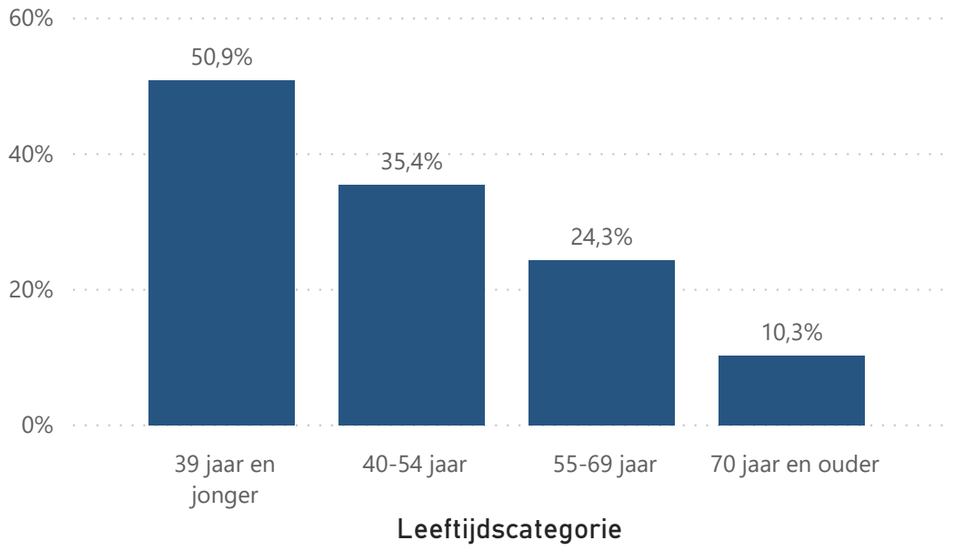

Voel me (veel) meer somber sinds de maatregelen

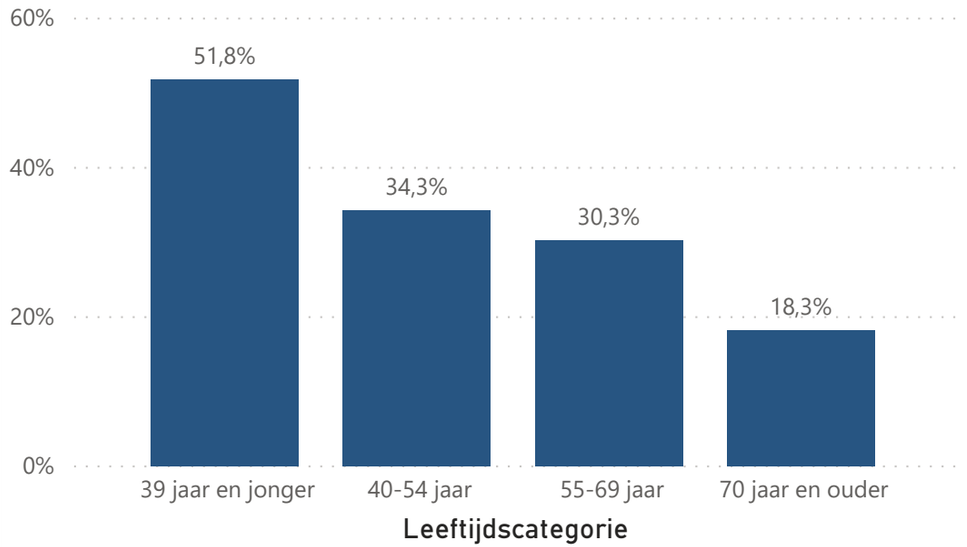

Persoonlijk welbevinden

Uit onderzoek van de GGD en RIVM onder meer dan 2.000 Arnhemmers blijkt dat een derde van de Arnhemmers zich (veel) meer gestrest, somber, angstig of eenzaam voelt ten opzichte van de periode voor corona. 18% geeft aan (veel) meer slaapproblemen te ervaren. Opvallend is dat de jongere groep (tot en met 39 jaar) meer last lijkt te ervaren van de coronacrisis. Dit is lijn met landelijke uitkomsten. Er zijn overigens ook mensen die aangeven juist minder gevolgen voor hun welbevinden te ervaren.

Financiële risico's

GEMEENTE Arnhem

Risico's 2020 per portefeuille onderdeel

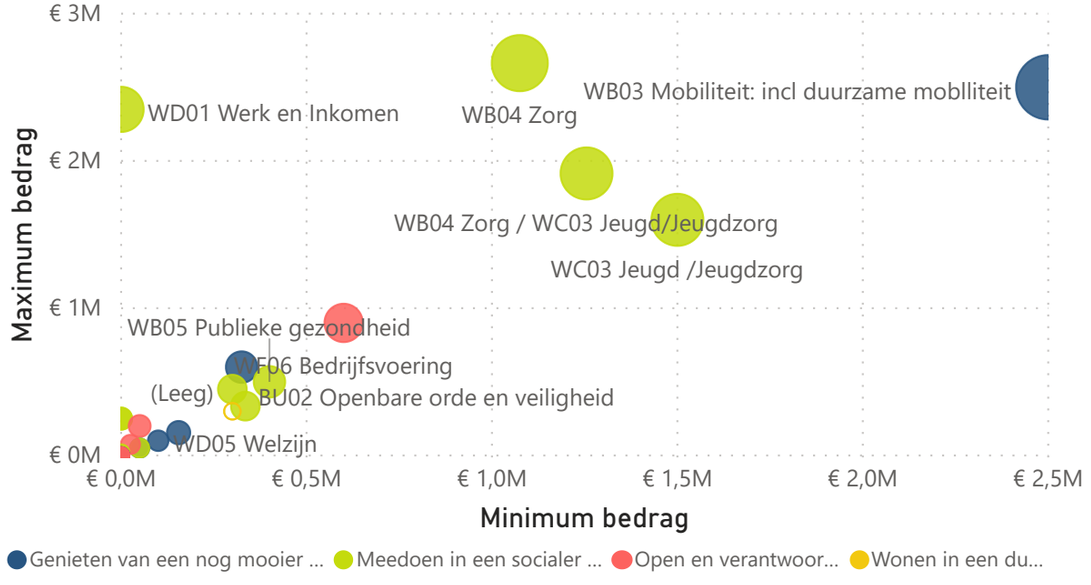

Minimum en maximum bedrag risico's 2020 per onderdeel

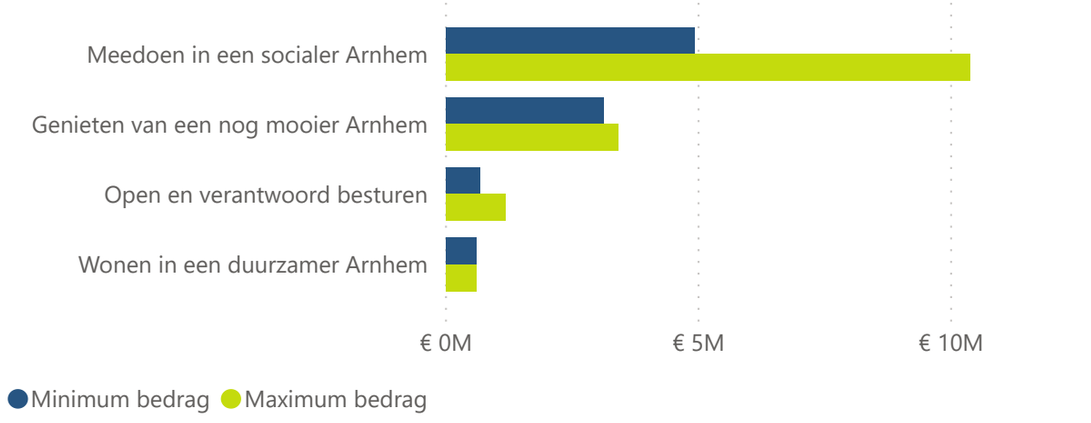

Aantal risico's

54

Aantal risico's per onderdeel

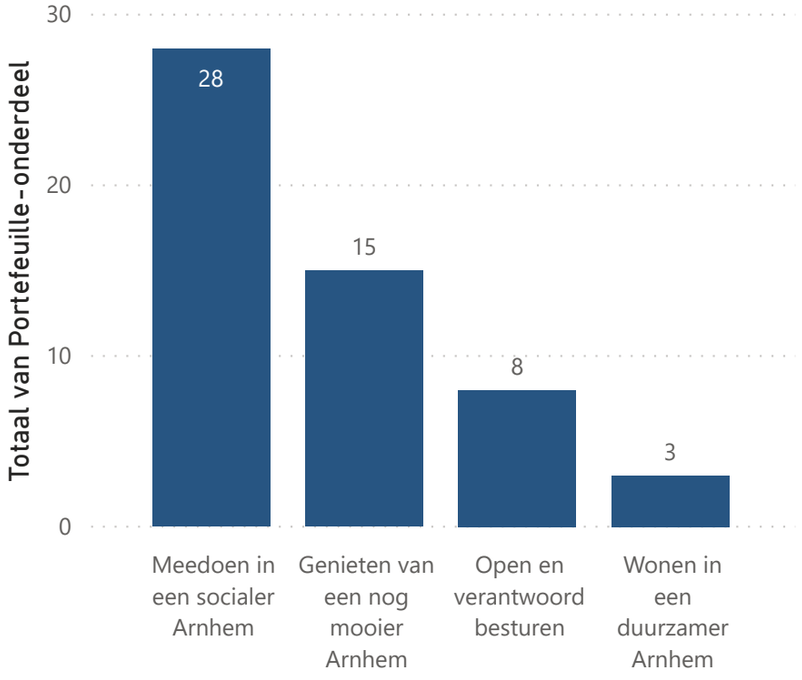

€ 9.320.000
Minimum bedrag risico's

€ 15.564.000
Maximum bedrag risico's

Financiële risico's

De gemeentelijke financiële risico's met betrekking tot de coronacrisis zijn in kaart gebracht en eerder gepresenteerd in de bijlage Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis bij de perspectiefnota. Dit is het beeld van begin april, er wordt gewerkt aan een geactualiseerd beeld wat zal worden toegelicht in de raadsbrief eind juni. In totaal zijn er 54 risico's geïnventariseerd, waarvan de meeste onder het thema meedoen in een socialer Arnhem vallen. De grootste financiële risico's zijn geïdentificeerd voor de portefeuille-onderdelen Mobiliteit, Zorg en Werk en Inkomen. In totaal is het financiële risico voor Arnhem geschat op minimaal 9,3 miljoen en maximaal 15,6 miljoen.

Gebruikte bronnen

GEMEENTE Arnhem

Economie en Werk & inkomen

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
% gelderse bedrijven voortzetting bedreigd	enquête VNO-NCW Midden, provincie Gelderland, MKB Nederland Midden, Oost-NL	1 apr 20
% Gelderse ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt (april)	enquête VNO-NCW Midden, provincie Gelderland, MKB Nederland Midden, Oost-NL	1 apr 20
Aantal uitzendkrachten in Arnhem	Provinciale werkgelegenheidsenquete (PWE)	1 jan 19
Aanvragen tozo (Arnhem)	Gemeente Arnhem	31 mei 20
Arnhemse bedrijven >100 medewerkers en >30% uitzendkrachten	Provinciale werkgelegenheidsenquete (PWE)	1 jan 19
Bijstand	Gemeente Arnhem	31 mei 20
CPB scenario 1	Provincie Gelderland	1 jan 21
CPB scenario Gelderland	Provincie Gelderland	1 jan 19
Faillissementen (Arnhem/Nijmegen)	CBS	30 apr 20
NOW-aanvragen t/m 3 juni	CBS	3 jun 20
Ondernemersvertrouwen	CBS	30 jun 20
Ontwikkeling particuliere consumptie	CBS	31 mei 20
Openstaande vacatures	CBS	31 mrt 20
Uitstel van betalingen	Gemeente Arnhem	1 mei 20
Werkgelegenheid (banen)	Provincie Gelderland	1 jan 19
Werkloosheid	CBS	1 apr 20
Woningmarkt	Huisenzoeker.nl	31 mei 20
Ww-uitkeringen	Uwv	30 apr 20
Zzp'ers	Provincie Gelderland/Gemeente Arnhem	1 jan 19

Zorg, Welzijn en veiligheid

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Schulddienstverlening	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Toewijzingen Jeugdwet	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Toewijzingen WMO	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Inzet Spoedeisende Zorg maart (SEZ)	Jeugdbescherming Gelderland	30 apr 20
Veiligheid	Politie	30 apr 20
Meldingen en adviezen Veilig Thuis	Veilig Thuis	7 jun 20

Covid-19

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Meldingen	RIVM	9 jun 20
Meldingen per 100.000	RIVM	9 jun 20
Ziekenhuisopname	RIVM	9 jun 20
Ziekenhuisopname per 100.000	RIVM	9 jun 20

Financiële risico's

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Financiële impact coronacrisis	Gemeente Arnhem	April

Berichtje 1
Zijn veel punten , noem enkele die met een simpel ingreep kunnen worden gemaakt.
Meer openbaar wc's (horeca is steeds minder openbaar, begrijpelijk)
Meer bankjes in en rond het centrum.
Nieuwe ondergronds containers , belachelijk klein, zorgt voor zwerfvuil.
Verkeer Drempels uit jaren 80 die auto schaad
Meer prullenbakken

Berichtje 2
Goed initiatief! Meer groen en meer regelhulp en subsidie voor verduurzamen, óók voor sociale huurwoningen. Ook snel meer sociale huurwoningen bouwen. De wachttijd voor een sociale huurwoning is nu 20 jaar!! Dit is absurd!

Berichtje 3
Wonen. Rond winkelcentrum Presikhaaf zijn (bijna) alle prullenbakken verwijderd en de puinzooi is groter dan ooit

Berichtje 4
En Arnhem mag als hoofdstad van de grootste en rijkste provincie van Nederland meer uitstraling krijgen, pak het gebied rond de blauwe golven aan en ontwikkel de Rijnkade verder. De binnenstad gaat al de goede kant op, nu de rest nog.

Berichtje 5
Huisvesting voor daklozen. Het rijk stelt geld ter beschikking om dakloosheid te bestrijden. Via Tiny houses of containerwoningen kan er relatief snel huisvesting geregeld worden. Natuurlijk in combinatie met hulpverlening. Dit is heel hard nodig.

Berichtje 6
Doe iets tegen buurtoverlast....
Bijna elke straat is bezet door een of twee gezinnen die de hele straat terroriseren en de rest van de bewoners niets van durven te zeggen

Berichtje 7
Helaas kan ik niet aanwezig zijn. Ik hoop dat iemand de vraag stelt over de Rembrandt bioscoop

Berichtje 8
Na de miljarden voor de krachtwijken nu weer investeren in wijken als Rijkerswoerd voordat die ook afzakken naar het niveau van krachtwijk 😳👍🏼✨✨✨

Berichtje 9
Meer openbare toiletten!

Berichtje 10
Het afvalbeleid, DIFTAR terug draaien want dit gaat uw "mooie" en onze "mooie stad" heeeeeellll veeelll ellende opleveren... Arnhem word een puinbak!!!

Volgorde sprekers inspreekmoment Perspectiefnota 2021-2024
Tijdstip: 18:45 - 20.15
Raadzaal

Thema: Wonen in een Duurzamer Arnhem

1 Myrna Linders
2 Alie Sijtsma
3 Ilona Annema
4 Daniël Wenting
5 Robert Jan Buis
6 Marloes Spaander

Thema: Open&Verantwoord Besturen

7 Ipe van der Deen
8 Jessica Derks
9 Nande Bakker

Geen themavoorkeur

10 Ramon Barends
11 William Alfarhat
12 Kelly Bolsenbroek

Volgorde sprekers inspreekmoment Perspectiefnota 2021-2024
Tijdstip: 18:45 - 20.15
Landgoed/Festival

Thema: Meedoen in een Socialer Arnhem

1 Marjon Hoeks
2 Fokke de Jong
3 Pascal Mulder

Thema: Genieten van een nog Mooier Arnhem

4 Joost Blasweiler	
5 Merlijn Schrijvers	Powerpoint presentatie
6 Patrick Waijer	
7 Dick van Kleef	Tekening
8 Hilde Haazen	
9 M. Soultana	
10 Guido Janssen	

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Meedoen in een Socialer Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Meedoen in een socialer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Genieten van een nog Mooier Arnhem" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna kunt u plaatsnemen in de wachtruimte "Rijnstroom" die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen. Ook is er een scherm in deze zaal aanwezig zodat u de vergadering kunt volgen.

Wanneer u aan de beurt bent voor uw bijdrage, zult u worden opgehaald door een medewerker van de griffie. Na uw bijdrage kunt u weer plaatsnemen in de Rijnstroom of uw weg vervolgen richting huis.

Nadat u heeft gesproken, zal de tafel worden schoongemaakt voor de volgende inspreker. Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg politiek proces:

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.

Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.

De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal

Wachten: vanaf 18.30u in commissiekamer "Rijnstroom"

Start vergadering: 18:45u in commissiekamer "Landgoed/Festival"

Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u

Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.

Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Genieten van een nog Mooier Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Meedoen in een socialer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Genieten van een nog Mooier Arnhem" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna kunt u plaatsnemen in de wachtruimte "Rijnstroom"die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen. Ook is er een scherm in deze zaal aanwezig zodat u de vergadering kunt volgen.

Wanneer u aan de beurt bent voor uw bijdrage, zult u worden opgehaald door een medewerker van de griffie. Na uw bijdrage kunt u weer plaatsnemen in de Rijnstroom of uw weg vervolgen richting huis.

Nadat u heeft gesproken, zal de tafel worden schoongemaakt voor de volgende inspreker. Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politiek Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in commissiekamer "Rijnstroom"
Start vergadering: 18:45u in commissiekamer "Landgoed/Festival"
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Wonen in een Duurzamer Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de Raadzaal. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Wonen in een Duurzamer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Open en verantwoord besturen" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna wordt u begeleid naar de Raadzaal die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen aan uw eigen desk met microfoon.

Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal of uw weg vervolgen richting huis.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politiek Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in de Burgerzaal
Start vergadering: 18:45u in de Raadzaal.
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Open & Verantwoord Besturen".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Wonen in een Duurzamer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Open en verantwoord besturen" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna wordt u begeleid naar de Raadzaal die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen aan uw eigen desk met microfoon.

Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal of uw weg vervolgen richting huis.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politieke Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in de Burgerzaal
Start vergadering: 18:45u in de Raadzaal.
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Praat mee over Arnhem!

Heeft u ideeën over de stad Arnhem? Welk onderwerp verdient volgens u meer aandacht? Laat het de gemeenteraad horen!

Op woensdagavond 10 juni spreekt de gemeenteraad voor het eerst over de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor de komende vier jaar. Er is voor u de gelegenheid om in te spreken op één van de vier hoofdthema's: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. U kunt zich uiterlijk tot maandag 8 juni aanmelden via griffie@arnhem.nl. Vermeldt bij uw inschrijving graag uw **thema**, **naam, telefoonnummer** en **emailadres.** Voor vragen kunt u bellen naar 06-53680102 (Marijne).

Het inspraakmoment zal veilig en volgens de nieuwe richtlijnen van de anderhalvemetersamenleving ingericht worden. Daarom is er een maximaal aantal van 24 deelnemers welkom op het Stadhuis. Wilt u liever via schriftelijk weg een reactie insturen? Mail uw bijdrage uiterlijk 8 juni via griffie@arnhem.nl

Praktisch

Wanneer: woensdagavond 10 juni 2020 tijdens de Politieke Avond (tijdstip volgt)
Uiterlijke datum aanmelden: maandag 8 juni via griffie@arnhem.nl
Locatie: Stadhuis Arnhem (Koningstraat 38 te Arnhem)

De Perspectiefnota is te vinden op https://financien.arnhem.nl/

Voorstellen:
Dick van Kleef
Actief Wijkbewoner en ZZP er: Voorzitter Wijkvereniging, Voorzitter Ondernemersvereniging winkelcentrum Rijkerswoerd, Manager Accommodatie ESA, Projectleider Vitaal Sportcentrum en ik wordt ingezet bij verschillende projecten bij Voetbalclubs.(o.a SKV en FC Lienden)

Rijkerswoerd is de grootste en kan de mooiste wijk van Arnhem zijn, en heeft nog steeds de meeste inwoners , het is eigenlijk een klein dorp.
Men denkt dat er in Rijkerswoerd geen problemen zijn, ze redden zich wel maar dat is minder waar. Waardoor de aandacht meestal gaat naar andere (kracht) Wijken, daar worden ook mooie voorzieningen opgezet.
Er is in Rijkerswoerd eenzaamheid, werkloosheid, geen wijkcentrum (wegbezuinigd in 2015), geen sociale samenhang ,weinig ontmoetingsplekken, geen jeugdhonk, weinig aandacht voor jongeren, geen sociale structuur er heerst een negatieve sfeer.
In een enquête die in 2018 is opgezet (samen met team leefomgeving) , “wat willen de wijkbewoners van Rijkerswoerd” hebben ongeveer 400 wijkbewoners en ondernemers aangegeven dat men graag een echte ontmoetingsplek zou willen waar men elkaar kan ontmoeten, bewegen (meer dan voetbal en handbal, de open club gedachte) en waar de kleine kinderen kunnen spelen.
Op sportcentrum Rijkerswoerd zijn voorzieningen aanwezig, (de stenen staan er) maar deze accommodatie is niet meer van deze tijd. Gelukkig wordt de binnenruimte aangepast (samen met team leefomgeving, de voetbalclub ESA en de Stichting Sportcentrum Rijkerswoerd). De toegankelijkheid wordt verbeterd en de ruimtes worden aangepast voor doelgroepen met een eigen identiteit zoals , mensen moeten zich er thuis voelen:

- wijkbewoners, ouderen, jongeren
- mensen met een beperking,
- faciliteiten voor ZZP ers,
- workshops/ vergaderingen
- ESA voetballers (ook de walking football 60+) AAC handbal, balletschool.)

Voor de buitenruimte zijn ideeën ontstaan vanuit de wijk en gebruikers van het sportcentrum, samengevat in een masterplan (zie afbeelding).
Dit masterplan zorgt voor ontstening, vergroening, ontmoeting, spelen en bewegen (voor mensen van 3 tot en met 80 jaar) en lost de overlast van auto’s op in de wijk (er hoeft geen verkeer meer door de wijk heen) Daardoor is een voorziening nodig om ruimte te maken op het sportcentrum door aanleg van een 2 tal kleine kunstgrasvelden waardoor er ruimte komt voor parkeerplaatsen en er spreiding ontstaat in de bezetting van de kleed en was accommodatie, de kleinsten kunnen de gehele dag wedstrijden spelen en daardoor kan ESA de meiden afdeling gaan door ontwikkelen (deze staat nu stil). Er kan een jeugdplek (geen hangplek) b.v Urban Sports gerealiseerd worden.
Mogelijkheden om over het sportcentrum te wandelen naar park Lingezegen via een bruggetje.
Samen met scholen en de jeugd van ESA/AAC) wordt gedacht aan een skill garden waar kinderen hun skills verder kunnen ontwikkelen en naast bewegen ook topsport kan worden gestimuleerd via het Athletic Skils Model. Ook zijn er ideeën over een Padel tennis plek (buiten squash).
Delen van dit plan worden nu uitgevoerd (zie afbeelding van het **ontmoetingsplein**), daar zijn middelen voor gerealiseerd, door ESA , SSR en Gemeente
De fitness en speelplek zijn via subsidies vanuit de wijkvereniging gerealiseerd door medewerking van de Rabo bank, Burgerkracht, Provincie, Dullartstichting , Menziz en Jantje Beton.

Nog te vermelden is dat er natuurlijk wel een aantal ontmoetingsplekken in de wijk zijn, zoals de SIZA en de Hooimaat.
Het project bij de Stadslandbouw, de volkstuinen zijn door enthousiaste vrijwilligers tot een succes is gemaakt

We willen doorpakken op dit project en hebben we steun, draagvlak nodig van de Gemeente (raad) om Rijkerswoerd mooier te maken. De wijk is nu nog steeds niet af, de grootste wijk van Arnhem verdient veel beter.
Ik wil u graag uitnodigen om dit plan wat uitgebreider met u te delen.

bestaande klinkers aanhelen aan nieuw straatwerk (zaagwerk)

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

douche

kleedruimte 114

E.H.B.O. 115

scheidsrechters 116

117

118

112

113

114a

nieuw **klinkervlak** van hergebruikte grijze klinkers [38m2]

vergaderruimte k5

kantine k1

vergaderruimte k4

vergaderruimte k3

vergaderruimte k2

3000

BUITENFITNESS

nieuw **kunstgras** [blauw] omsloten door opsluitbanden [197m2]

nieuw **plantvak** [straal=2,0m]

7000

straal = 7,5m

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **banken** herplaatsen

pad = 4,0m breed

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **banken** herplaatsen

nieuwe **haagbeuk**

SPEELTUIN

speeltoestellen op geel zand

3

2 ENTREE

kassa

KANTOOR 8

KANTINE 5

Bar

alarmmelder voor CO2

CO2-meter

MAGAZIJN inrichting 7

KEUKEN inrichting 6

opslag b1

opslag

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

aanhelen bestaand **straatwerk** aan nieuw straatwerk (zaagwerk)

VERANDA

2000

regenwaterafvoer verplaatsen

nieuwe bestrating **Parksteentje** (~695m2)

TERRAS

1000

7275

nieuwe bomen en planten [zie **beplantingsplan**]

bestaand **prieel** op bestaande plek [bestraten met uitkomende betonklinkers grijs]

11063

straal = 5,5m

1695

parasols plaatsen voet opnemen in straatwerk

bestaande **put** handhaven

straal = 16,0m

bestaande **picknickbanken** herplaatsen

bestaande boom op bestaande plek

5556

nieuw **speelgras**

open klinkerpad vzv gras 3m breed [320m2]

nieuwe **haagbeuk**

nieuwe **haagbeuk**

tafeltennis

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **blokhaag**

straal = 16,0m

straal = 19,0m

nieuw **klinkerpad** van hergebruikte grijze klinkers

bestaande **blokhaag** uitbreiden [87m2]

5°

Bestaande **Parkeervakken**

Bestaande **Rijweg** parkeerplaats

Graspad aansluiten op rijweg parkeerplaats

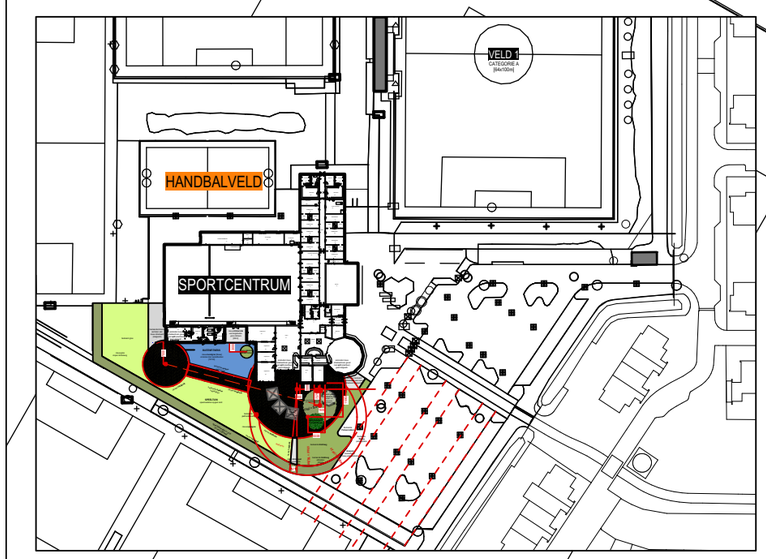

MIJN ARCHITECT

026 - 379 18 21

royvanmechelen@mijn-architect.nl

d e f

a b c

Datum 03-06-2020

Schaal 1:200/2.000

Formaat A3

121TO1

TERREININDELING NABIJ KANTINE

Sportpark Rijkerswoerd - De Pas 44 Arnhem

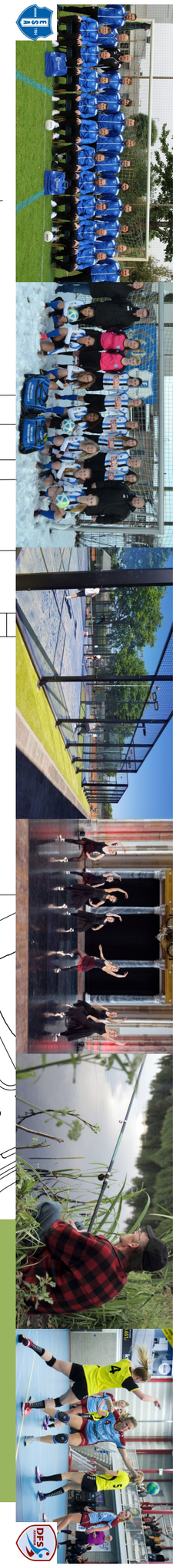

DYNAMISCH
SAMENHANGEND
VERBLIJFSPLEK
GEZELLIGHEID
VERBINDEN
BESCHUTTING
NATUUR
KLIMAATADAPTIEF
CO2-REDUCEREND
BIO-DIVERS
MINDER HITTESTRESS
LUCHTZUIVEREND
NATUURLIJKE KOELING
WATERBUFFERING

121SO1

MASTERPLAN SPORTPARK

Sportpark Rijkerswoerd - De Pas 44 Arnhem

Datum	**14-02-2020**	a	d	
Schaal	**1:2.000**	b	e	
Formaat	**A3**	c	f	

MIJN ARCHITECT

royvanmechelen@mijn-architect.nl **026 - 379 18 21**

Ik had graag mijn zegje willen doen, maar ik ben te angstig om de deur uit te gaan en dito zegje doen..dus dan maar hier?

Een perspectief nota voor de komende 4 jaar, gebaseerd op merendeel politieke en economische agendapunten?
4 jaar?
Een perspectief nota moet echt gericht zijn op de toekomst, projecten moeten de tijd krijgen om te groeien en te evolueren. Wat goed gaat blijft, wat minder gaat aangepast of verwijdert. Jongeren van 14 t/m 25 jaar moeten hier een veto in krijgen.

Zolang politiek en economie meedoen wordt het helemaal niks, knabbelen we steeds meer stukjes natuur op (al hadden we in een eerder perspectief nota uitgesproken dat niet te doen..), wordt het bedrijfsleven door grootmacht China opgekocht en gereguleerd (..het is zo'n goede stimulans voor de economie en werkgelegenheid ..tot ze besluiten de boel te sluiten en het ons burgers geld kost omdat we hen dan subsidie of ander voordeel geven..) hebben we straks echt geen eigen keuze meer, een zonnepanelen-weiland, wauw..., voor 3500 huishoudens. Niet echt rendabel he?!
Zolang echt goede lokale ideeën en projecten die goed zijn voor mens en milieu weg-geluld worden.

Nee, dat wordt helemaal niks.

Tenzij wij als gemeente, ooit de groenste stad van Europe.., Fairtrade stad..., het roer echt omgooien en een perspectief nota maken die echt toekomst- en klimaatbestendig is met echt oog voor mens, natuur, milieu, wonen, werken, leren en dat nog vele, vele, vele jaren
en niet dit halfwassen ding waarbij de prio's....net ergens anders liggen of net niet de juiste kern raken, en zeer waarschijnlijk zeker niet echt iets fundamenteels doen voor alle toekomstige bewoners van ons mooie stad en gemeente!

Spreker 4. Daniel Wenting - Wonen in duurzaam Arnhem 10-06-2020

Inleiding:

Ik ben Daniël Wenting, een herstarter op de woningmarkt. Op de top van de markt, vlak voor de kredietcrisis in 2008, kocht ik mijn eerste huis. Een paar jaar later begon ik mijn eigen yoghurtijswinkel op het kerkplein. Door een samenloop van omstandigheden ging ik in 2016 helaas failliet. Naast mijn zaak raakte ik ook mijn vriendin en mijn huis kwijt. Ik ging vervolgens anti-kraak wonen.

Nu is het 2020, woon ik samen en heb ik een zoon van 7 maanden oud. Ik huur een veel te dure vrije sector woning en ik heb een leuke baan als regiomanager. Ik verzorg de promotie van de culturele sector in Oost-Nederland, waaronder Musis, Phion, Oostpool, Introdans en het Openlucht Museum. Een sector die door de huidige crisis helaas hard geraakt wordt. Gelukkig doen we momenteel ook opdrachten voor gemeenten en scholen. Dus als jullie nog een opdracht voor me hebben, hoor ik dat graag ;-)

Mijn vriendin en ik zouden heel graag een huis kopen in Arnhem, alleen zijn de huizen op dit moment onbetaalbaar! Enerzijds door disbalans in vraag en aanbod, anderzijds door verhuizingen uit de Randstad. Er is een tekort van 5.000 woningen. Daarom ben ik blij dat jullie een woondeal hebben afgesloten. De vraag is alleen: hoe ga je bouwen?

Huidige situatie wonen in Arnhem:

In de huidige markt zie ik 3 groepen.

1. Stellen en gezinnen die graag doorstromen naar een grondgebonden woning.
2. Ouderen op zoek naar een gelijkvloers appartement
3. Alleenstaande mensen die willen genieten van de stad.

De laatste 2 groepen willen vaak dichtbij voorzieningen wonen, maar de ruimte is beperkt. Van de 80.000 huishoudens in Arnhem is 50% alleenstaand, en dit aantal neemt meer dan gemiddeld toe!

Oplossing:

De voornaamste reden dat veel mensen in Arnhem komen wonen is de groene omgeving zoals de Veluwe en de mooiste parken van het land. Ik denk dat ik voor de meeste mensen spreek als ik zeg dat we het kostbare groen moeten sparen. Hoe geven we een groot deel van de ouderen en alleenstaanden de woning dichtbij de voorzieningen?

Door hoger te gaan bouwen!

De tijd is rijp voor hoogbouw in middelgrote steden. Kijk naar Tilburg en dichtbij naar Nijmegen. Deze steden hebben een duidelijke hoogbouw-visie. Het huidige N.A.P. schrijft voor dat torens niet te zien mogen zijn vanaf het Veluwemassief, maar ondertussen worden er bij de Pleyroute windmolens toegestaan van 180m hoog. Ga nu met woningen eens echt de lucht in en geef de hoofdstad van Gelderland een smoel. Ik zie teveel blokkendozen. Zoals

de nieuwe appartementen aan de Rijn en het in aanbouw zijnde Ibis Hotel op de beste plek van de stad. Als gebouwen te breed zijn, kan het worden ervaren als een muur. Podium26 had ik daarom ook graag slanker gezien.

Kies voor zorgvuldig ingepaste hoogbouw op plekken waar het kan, zoals bij het Centraal Station (ook boven het spoor), bij de Rijn, het Gelredome en naar mijn inziens ook aan het Velperplein. Ik weet dat D'66 al een voorstander is van hoogbouw. Nu de rest van de gemeenteraad nog!

Duurzaam & Samenwerking:

- Durf ranke torens te bouwen boven de 70m zoals in Nijmegen, maar dan met verticale tuinen. Groen wordt gewaardeerd en geeft verkoeling die nodig is met het veranderende klimaat. Bouw uitdagender en minder saai.
- Verwerk de nieuwe generatie zonnepanelen in de hoge gevels, die een mooie uitstraling geven. Een baksteenmotief kan, maar een kunstwerk ook.
- Werk hierin samen met de TU Delft, die een campus gaat openen in onze stad. Dit geeft nieuwe energie die Arnhem kan gebruiken, en een vliegwieleffect met zich mee kan brengen.

Tot slot:

Met hoogbouw kunnen veel woningen gerealiseerd worden en kan het tekort worden ingelopen. De eerste groep met stellen en gezinnen, waartoe ik zelf ook behoor, kan hierdoor in de huidige crisis eindelijk doorstromen naar een huis met een tuin voor realistische prijs!

Geachte Raad,

De Werkgroep Innovatieve Wijkdemocratie in Arnhem West deelt hieronder graag haar ervaring met meningspeiling en participatie in besluitvorming op basis van de praktijk met PanelWest. En adviseert stad-brede invoering.

In de wijken Lombok, Heijenoord, Brouwerijweg en omgeving en Het Dorp is sinds een jaar PanelWest ingericht voor digitale meningspeiling over wijk-gerelateerde onderwerpen. Het is op initiatief van een groep wijkbewoners gestart toen het wijkplatform zichzelf had opgeheven. Ambitie is om een meer representatieve afvaardiging van de wijk te laten meepraten, dan voorheen met buurtvergaderingen en wijkplatform werd bereikt. Het is een welkome aanvulling op diverse middelen voor informatie (folders, posters, schriftelijke wijkkrant, wijkwebsite en facebookpagina) en discussie (bijeenkomsten, reactie op website, Nextdoor). Het beoogt ook besluitvorming door de buurt dichterbij te brengen. Zowel voor besteding van het bewonersbudget (we leveren al input in de discussie over de nieuwe spelregels daarvoor), maar juist ook voor keuzes voor inrichting en beheer van de buurten en de prioriteiten binnen het wijk-gebonden gemeente-budget. Het Wijkteam Leefomgeving Noord-West is actief betrokken en maakt gebruik van de peilingen voor het vinden van draagvlak. De afdeling Onderzoek en Statistiek van Gemeente Arnhem helpt bij de formulering van de vragen en antwoorden en verzorgt de technische afhandeling van registratie, verspreiding van vragen en analyse van uitkomsten. Daarbij functioneert dezelfde software als voor het Digipanel Arnhem.

Sinds de werving met huis-aan-huisbrief, flyers en sociale media zijn 225 deelnemers geworven (van de 3892 inwoners, 2125 huishoudens, dus 6 – 10%). De spreiding in leeftijd, over buurten, en man/vrouw is goed en vrijwel overeenkomstig de bewonerssamenstelling. Het aantal deelnemers maakt dat er een redelijk goede betrouwbaarheid is. Aanmelding voor PanelWest staat open voor alle buurtbewoners. Er is de afgelopen tijd gevraagd naar thema's als de rol van het PanelWest in advies en besluitvorming (men ziet adviserende rol en keuze uit alternatieven), de verhouding tussen enquête en vergaderen (40% vindt alleen PanelWest voldoende, 40 % ziet liever combinatie van meningspeiling en debat) en inhoudelijke onderwerpen als vuurwerk, groen en water, duurzaam leven en de actieve bijdrage van bewoners aan beheer van de openbare ruimte.

Op basis van onze positieve ervaringen met PanelWest stellen wij voor om een dergelijke vorm van meningspeiling op basis van informeren, discussiëren en besluiten in alle wijken in te voeren. Het is een belangrijke en laagdrempelige aanvulling op andere communicatiekanalen. Voor het wijkgericht werken met de Teams Leefomgeving door de gemeente is het naar onze mening zelfs noodzakelijk om zo'n instrument van modern en representatief contact met de bewoners te hebben. Met de decentralisering van uitvoering van het beleid naar de wijken in de recente jaren is de controle van de Gemeenteraad wellicht wat verminderd, maar die kan uitstekend of eigenlijk veel beter worden overgenomen door een open en digitale dialoog met de bewoners, die daarmee meer direct betrokken raken bij inrichting en beheer van hun omgeving.

Uiteraard willen we onze ervaring verder delen met Raad, de gemeente en andere bewonersinitiatieven in Arnhem.

Namens Werkgroep Wijkdemocratie
Erik Opdam

Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 7 juni 2020

Kenmerk: Perspectiefnota 2021 – 2024

Geachte college en raadsleden,

In kader van burgerparticipatie willen we eerst kwijt dat we heel weinig tijd hadden om de perspectiefnota door te lezen. Afgelopen dinsdag kregen wij een mailtje hierover met het verzoek om eventueel aan jullie aandachtspunten te geven. De link die daarin vermeld stond werkte al niet en daar gingen we al weer heen qua communicatie.

Op het verzoek via de griffie om het college te verzoeken om de nota later te behandelen werd verder niet echt op ingegaan. Momenteel werken veel mensen thuis en zien we daardoor ook meer stukken dan eerder in onze mailboxen. En dan heeft men nu maar een aantal dagen de tijd om op bovenvermelde kenmerk te reageren.

Onze aandachtspunten en opmerkingen:

Hek:
In de nota wordt gesproken om samen met bewoners te werken aan een mooiere, socialere en betere stad. Wij verzoeken dan om het hek al van slot te doen en dan ook met bewoners om de tafel te gaan zitten. Dit werd ook al diverse malen in de burgerparticipatieavond aangehaald door de aanwezigen.

We gaan in dit schrijven geen namen noemen als boeman maar wanneer men met een wijk expliciet verbonden is dan mogen bewoners ook verwachten dat er een normaal gesprek mogelijk is. Sommige collegeleden verwijzen steeds door naar hun ambtenaren maar dan is er al een hek en barrière vaak. Een mailtje terug van een wethouder doet vaak al veel genot i.p.v. een belletje van de secretaresse of men de vragen in een mail wil zetten zodat een ambtenaar er naar kan kijken.

Vergroenen:
Men heeft het in de start over een groene stad: “Verder levert een groene leefomgeving een bewezen bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen en bevordert het de sociale samenhang.” Helaas worden bewoners vaak geblokkeerd als men het heeft over meer vergroenen en hun ideeën kenbaar maken bij o.a. projectmanagers en wijkwethouder. Bewoners willen juist meepraten en denken maar ook van gedachte wisselen over de kosten en baten die het meebrengt. De drie projecten met ijzeren klimpalen en Corton-stalenbakken had in onze ogen veel minder kunnen kosten en ook meer vergroening kunnen brengen. Daarnaast waren vele bewoners ook bereid om mee te denken en helpen met het realiseren en inplanten.

Inclusie:
We praten vaak met het APCG over de inclusie en betrokkenheid als het gaat om de Arnhemse binnenstad. Helaas zien ook wij dat dit tot op heden een lange adem heeft en vaak ook een soort tegenwerking. Vooral als men projecten heeft dan denkt men niet gauw aan de rolstoeler of slechtzienden. Ook in kader van een socialer Arnhem zou dit een vast en verplicht protocol moeten zijn bij vernieuwingen of projecten dat zij vanaf begin betrokken worden. Wanneer men naar de reserveringen kijkt op financieel gebied dan lijkt het een schijntje.

Verkamering en studenten:
Arnhem is en wordt studentenstad, werd er indertijd geroepen op een studentenavond in het stadhuis. Natuurlijk verwelkomen we de jonge en frisse generatie van harte om in Arnhem te studeren. Maar daarvoor is ook huisvesting nodig en blijkbaar steeds meer. Een huurwoning zit er vaak voor deze studenten niet in vanwege de (hoge) huur en de lange looptijd als woningzoekenden die Arnhem momenteel kent.

Een woning verkameren of een geheel kantoorpand voor de studenten ~~hun~~ zien eigenaren dan vaak ook als een mooie oplossing om klinkende munt binnen te halen. Met dit alles heeft het Spijkerkwartier momenteel ook te maken en ondervinden daar zelf enorme last van. Een last die jullie allemaal wel bekend is.

In de binnenstad ervaart men langzamerhand ook deze last en zal het ook steeds meer worden. De zgn. pandjesbazen hebben ook ons centrum ontdekt de laatste jaren. Net als in het Spijkerkwartier zal men straks ook voor de binnenstad strengere regels moeten opstellen zodat het woongenot verzekerd is.

Woningen:
Ondanks de woondeal is er in de binnenstad wel een tekort aan huurwoningen merkbaar. Een reactie op een huurwoning, via Entree, kan momenteel al oplopen tot 2 a 3000 stuks. Vaak zien we dan ook een soort van loterij en/of zelfs al onderlinge toezeggingen door de woningcorporaties voor de binnenstad.

De gemeente Arnhem zou dan ook meer moeten inzetten op het realiseren van nieuwe huurwoningen en de zgn. Knarrenhofjes. Een Knarrenhof had al gerealiseerd kunnen worden naast het Coehoornpark waar men nu bezig is om een CPO project van de grond te krijgen.

Het is heel goed dat er grond aan nieuwe eigenaren wordt verkocht zoals bij het Paradijs, De Trans, Het Kadehuis e.d. maar dit houdt het realiseren van meer huurwoningen wel enorm tegen. Verkoop aan de zgn. pandjesbazen die daarna huren vragen vanaf €900,- excl. zou men ook meer aan banden moeten leggen.

Afval:
Met het kleiner maken van de ondergrondse containers heeft men meer de woede dan begrip op de hals gehaald dan verwacht. Naast alle ellende van illegaal afval naast de containers zien vrijwilligers ook veel meer zwerfafval dan voorheen.

Dat dit een oorzaak heeft inzake de corona zijn we het dan ook wel enigszins mee eens maar ook voor deze tijd zagen we meer zwerfafval dan anders in de binnenstad. Het vragen om op hotspot plekken een afvalbak te plaatsen is bij de ambtenaar een moeilijk iets omdat deze +/- €450,- p/stuk zou kosten. Men kiest er als gemeente Arnhem dan eigenlijk al voor dat ze graag zwerfafval ziet!?!

De gemeente Arnhem zou veel meer de vele vrijwilligers moeten omhelzen die het zwerfafval opruimen. Naast het verstrekken van een knijper en ring zou men deze grote groep eens in het zonnetje kunnen zetten.

Ook Diftar kan men beter en georganiseerd doen dan tot op heden. Bekend is dat Attero aan nascheiding doet en dat momenteel met het restafval van Arnhem ook gedaan wordt in Wijster. Dus waarom dan extra oud papier en/of PBD ophalen bij de bewoners van de binnenstad wat in onze ogen extra kosten zijn als het gaat om personeel en transport?

Ook ten aanzien van GFT kan de gemeente Arnhem daarin een slag slaan door het opzetten van een wormenkwekerij c.q. composteerbedrijf. Amersfoort heeft dit reeds onder de naam Stadswormerij https://stadswormerij.nl/ Naast financieel gewin kunnen werklozen hier ook aan het werk en e.e.a. kan gekoppeld worden aan bv Scalabor.

Werk en re-integratie:
Door de coronacrisis horen we diverse verhalen van bewoners die hun werk geheel en/of gedeeltelijk zijn verloren. Een uitkering is aardig voor de eerste maanden om rust te hebben en dan op zoek te gaan naar ander werk.

In het opzetten van een buurthuis in de Arnhemse binnenstad zijn we ook voornemens om werkplekken te creëren. Men kan dan denken net zoals het Buurtgroenbedrijf Spijker maar dan met een tik meer als het aan ons ligt.

Het opzetten kan in samenwerking met o.a. De Enk Groenvoorziening, Sight, UWV en de gemeente Arnhem. Eerste opzet is dan ook om bewoners weer aan het werk te krijgen desnoods tot zij een andere baan hebben of doorvloeien naar/via de eerder genoemde bedrijven.

Momenteel ligt ons plan en aanvraag al een hele lange tijd bij het college en ambtenaren dus het is nog steeds afwachten of er ooit een buurthuis komt.

Slot:
Wellicht was het even een heel verhaal maar wij als Bewonersgroep Arnhems Hart willen echt een meer socialer en betrokken binnenstad dan eigenlijk tot op heden. En bewoners staan ook klaar als wij ze vragen om mee te denken en helpen. Dat hebben we eigenlijk al geregeld bewezen en daar gaan we ook gewoon mee door.

Maar dan zal men ook het hek van zijn slot af moeten doen en niet de kop in het zand steken.

Wij wensen jullie i.i.g. een goede en daadkrachtige raadsvergadering toe!

Namens Bewonersgroep Arnhems Hart,
Dhr. E.R. Wiessenberg,
Voorzitter.

Inspreektekst FNV gemeenteraad Arnhem op de Perspectiefnota 2021-2024
Arnhem, 10 juni 2020

Dank voor de gelegenheid om de zienswijze van de FNV op de Perspectiefnota 2021-2024 te mogen geven.

Ik spreek hier in namens de werkgroep FNV voor een sociaal Arnhem van Lokaal FNV Arnhem, het lokale vakbondsnetwerk dat álle FNV leden in onze gemeente verenigt.

Genoeg introductie. Wij focussen ons hierbij op het onderdeel werk en inkomen van deze nota.

We zijn blij dat de het college van B&W vasthoudt aan de door haar ingezette koers en dat de uitvoering van de nota Doorbraak naar werk van start gaat.

Het gaat er hierbij om zoveel mogelijk mensen, die dat op eigen kracht niet lukt, zo te steunen dat ze zo snel mogelijk in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
Met maatwerk mensen duurzaam aan de slag helpen en houden. Dus geen werkcarrousel zonder afslag naar een echte baan.

Wij willen geen langs elkaar werkende instanties met hun helaas onvermijdelijke bureaucratieën en bijbehorende vinklijstjes. De keten moet goed samenwerken.
We verwijzen hierbij naar ons artikel **Stop met de lijstjes voor werkzoekenden** in De Gelderlander van zaterdag 6 juni 2020.

Werk op basis van vertrouwen. Stel de werkzoekende zelf centraal. Denk en doe over grenzen heen. Bestrijd discriminatie op grond van huidskleur, geloof, afkomst of beperking. Ga uit van investeren door zowel overheid als werkzoekende als werkgever. Stel de mens centraal, lever maatwerk en blijf betrokken.

Dat werk hebben en meedoen in de samenleving erg belangrijk zijn onderschrijven we van harte. Maar we wijzen er ook op dat een steeds groter wordende groep inwoners van Arnhem net op of onder het bestaansminimum leeft. Vaak zijn dit mensen die in kleine banen werken of hebben gewerkt. Vergeet daarbij ook niet de ZZP'ers die voor hun eigen inkomen moeten vrezen of de mensen die van een uitkering moeten rondkomen.

Een wegzakken in schulden en uitzichtloosheid voor een groter wordend deel van hen zal bij een ongewijzigd loonbeleid het gevolg zijn. Om deze reden is de FNV gestart met de campagne Voor 14. Wij pleiten er voor dat de gemeentepolitiek van Arnhem zich uitspreekt voor een verhoging van het wettelijk minimumloon naar 14 euro.

Juist nu moet de overheid investeren in een inclusieve arbeidsmarkt en een samenleving waarin iedereen kan meedoen en waarin geen sociale en financiële armoede is.

Guido Janssen
Werkgroep FNV voor een Sociaal Arnhem

Stop met de lijstjes voor werkzoekenden

Voor de loketten van UWV en gemeenten staan mensen die acuut werkloos zijn geworden. De zwaksten op de arbeidsmarkt staan door corona nog verder aan de zijlijn. Een moment voor verandering. Weg dus met de vinklijstjes, vinden Hans Hupkes, Guido Janssen (beiden FNV) en Hans van Oosten (CNV).

Tot voor kort kampten werkgevers over de hele linie met personeelstekorten. Toch stonden mensen met een arbeidsbeperking nog aan de zijlijn. Waarom lukte het niet om mensen met een zogenoemde 'afstand tot de arbeidsmarkt' aan passend werk te helpen? Zijn er onvoldoende mogelijkheden voor ondersteuning? Is er onwil bij werkgevers? Is de afstand tot de arbeidsmarkt te groot? Slagen we er niet in een goede match te maken tussen gevraagde en beschikbare competenties? Scholen we niet gericht of te weinig?

Nee, met de Participatiewet in de hand werden mensen vermalen door regelgeving, bureaucratie en willekeur. En nu lijken ze helemaal kansloos in de concurrentie met direct 'werkfitte' werklozen uit de afgesneden flexibele schillen van bedrijven. FNV en CNV willen voor hen geen wantrouwen, stigmatisering en langs elkaar werkende ambtenaren en hulpverleners.

Onvoldoende resultaat

De samenwerkingsverbanden van overheid, onderwijs en sociale partners (werkgevers en vakbonden) doen hun uiterste best voor 'de doelgroep'. Zeker ook in Midden-Gelderland. Toch was zelfs in die uiterst krappe arbeidsmarkt het resultaat onvoldoende. Vlak voor het coronavirus ons van de straat verdreef en de economie ontwrichtte, zat meer dan de helft van de mensen thuis die juist heel graag met hun arbeidsbeperking volwaardig hadden willen werken.

Naar ons idee is een van de nog weinig onderkende oorzaken de manier waarop met de mensen uit de doelgroep wordt omgegaan. Uit de psychologie is bekend dat naarmate je meer verschilt van het gemiddelde je meer maatwerk moet leveren om de afstand met het gemiddelde te verkleinen. En ook is bekend dat als je daarin investeert, er meer kans op succes is.

Veel inspanningen van de arbeidsmarktregio zijn erop gericht de mensen uit de Participatiewet zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Dat gebeurt dan meestal via standaardlijstjes die worden ingevuld en afgevinkt door mensen die in hun arbeidzame leven gewend zijn geweest met dat soort lijstjes te werken. Hier wordt naar ons idee een fundamentele fout gemaakt. De doelgroep is, gegeven de afstand tot het gemiddelde, niet met standaardlijstjes in beeld te brengen (en te houden). Daar is meer voor nodig, een (soms diepgaand) onderzoek naar wat mensen te bieden hebben. Zie de persoon achter de getallen en grafieken.

▲ **Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben niks aan afvinklijstjes.** FOTO SHUTTERSTOCK

In de kern van mens zijn zit de natuurlijke drang ergens bij te willen horen en van betekenis te zijn. Dat kan door zinvol en duurzaam werk, dat een meerwaarde heeft voor de betrokkenen. Werk moet lonen. Mensen moeten er beter van worden.

Begeleiding (motivering, verleiding, bemoediging en ondersteuning) is een van de twee manieren om mensen in beweging te krijgen. De andere is angst aanpraten of dreigen met straffen. De standaardlijstjes zijn daarvan een treffend voorbeeld. Ze leveren nauwelijks iets leuks op. Je hebt afstand, je bent niet werkfit, je hebt te weinig of verkeerde competenties. Geen wonder dat je dan niet in beweging komt en op de bank blijft zitten.

Weet wat mensen te bieden hebben. Zie de persoon achter de getallen en grafieken

Verleiden

Het gaat er dus om te verleiden, een positief gesprek te voeren, de wil hebben om iemand echt te leren kennen, te willen weten waar zij of hij van betekenis wil zijn en hoe wij kunnen bevorderen dat diegene (weer) ergens bij hoort.

Daar moeten de mensen die vanuit de betrokken instanties bij de uitvoering van de Participatiewet in getraind worden. Als dat niet gebeurt, blijven we in een vicieuze cirkel ronddraaien.

Het is hoog tijd dat we daar onze aandacht op richten: als je de doelgroep echt wil leren kennen moet je voorbij de lijstjes en protocollen willen denken. Mensen kunnen pas echt van betekenis zijn als er vanuit hen en niet vanuit lijstjes of protocollen wordt gedacht en gewerkt.

■ Hans Hupkes, Guido Janssen (beiden FNV) en Hans van Oosten (CNV) vertegenwoordigen leerlingen, werkzoekenden en werknemers in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland.

Voorzitter, geachte raadsleden

Ik ben Ipe van der Deen en één van de leden van het in 2015 opgerichte BurgerServiceLab. BSL voor intimi.

BSL is een platform van betrokken Arnhemmers, die actief zijn in Burgerinitiatieven en rondom Burgerparticipatie.

Voor ons staat het perspectief en het belang van de Burger centraal en we ondersteunen individuen en groepen bij het starten van initiatieven.

Het BSL is actief geweest bij dialoogsessies tussen Arnhemse burgers en ambtenaren. En heeft een bijdrage geleverd aan de werkplannen en afspraken van de Raadswerkgroep Burgerparticipatie.

Wij hebben in de Perspectief nota vooral gekeken naar Burgerparticipatie en ondersteuning van burgerinitiatieven en het versterken van de invloed van burgers op gemeentelijk beleid.

Van Wijken Weten, de instelling van *Teams Leefomgeving*, de *Sociale Wijkteams* en de *Wijkgerichte Aanpak* door de gemeente waren goed om burgerparticipatie op te starten.

Arnhemmers ontwikkelen meer eigen activiteiten en willen regie en invloed op hun directe leefomgeving.

Burgers ondersteunen burgers en projecten en zij willen kennis en kunde van anderen gebruiken en met hen delen.

De subsidie regeling Burgerkracht is een mooi voorbeeld van gezamenlijke inzet van overheid en burgers die dat mogelijk maakt.

Die samenwerking en financiering begint zoden aan de dijk te zetten. Samen werken kan zonder fuseren of eindeloos vergaderen.

Een paar voorbeelden

De *Ideeënmakelaars*, de *Adviesbrigade* en *Praktische Zaken* werken samen en de besturen zoeken naar mogelijkheden om initiatieven nog effectiever te kunnen ondersteunen.

Vijf buurthuizen in bewoners-/zelfbeheer delen kennis, kunde en ervaringen in *De Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen.* Op korte termijn willen ze een tweede ring van belangstellende buurthuizen aansluiting bieden.

Zij werken goed en constructief samen met ambtenaren. Dat smaakt wat de betrokken buurthuizen betreft naar voortzetting en uitbreiding.

Voor de zomervakantie komt er van betrokkenen een voorstel naar College en Raad waarin ze Burgerkracht 2.0 toelichten en hen vragen dit te blijven faciliteren.

Onze leefwereld is op de kop gezet door Covid-19. We kunnen samen meer dan vaak gedacht.

Er ontstond een grote creativiteit om samen iets te doen, betekenisvol bezig te zijn, initiatieven te nemen en te werken aan een samen leving voor anderen en jezelf.

Dat geeft het gevoel dat we weer controle over onze leefwereld kunnen krijgen en houden.

In de Perspectief nota herhaalt het College de intentie om burgers in Arnhem meer en vroeger te betrekken.

Voor ons is niet duidelijk hoe en met welke middelen het college dit wil realiseren!

Die intentie loopt daarmee het risico een papieren beleidstijger te blijven.

Zeker zolang er professionele organisaties en ambtenaren zijn, die denken wel te weten wat burgers nodig hebben of willen. Overigens zijn er ook burgers die alle inzet vanuit de gemeente en organisaties afdoen als: werkt toch niet, is alleen eigen belang.

Burgerparticipatie moet niet het zetten van een vinkje zijn.

Het BurgerServiceLab biedt haar kennis en kunde aan om in dialoog met alle betrokken partijen over deze thema ’s met oplossingen te komen.

De essentie van participatie is gezamenlijk eigenaarschap van een probleem EN partnerschap bij de oplossing.

Wij roepen Raad en College op de opgeschreven intenties waar te maken.

Voorzitter, tot slot
Laat de ophokplicht door Covid-19 geen aanleiding zijn voor terugval naar oud gezeur over rol- of taakverdeling, stammenstrijdjes en domeingesteggel.

Ik wens u allen veel plezier met en van uw werk

Vereniging
Stadsschoon
Arnhem

Arnhem, 8 juni 2020.

Aan:
- het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
- de raadsleden

Oegstgeestraat 3,
6843 HV Arnhem

Geacht college, geachte raadsleden,

Onderwerp: Versteende tuinen.

Schandplekken

Wij vertellen u niets nieuws, U ziet het her en der in onze stad. Versteende tuinen. Schandplekken in het aanzien van onze groene stad. Betegeling van een looppad en de inrit naar de garage is normaal. Maar voortuinen en zijtuinen worden verhard om te dienen als parkeerplaats. En mensen die niet van tuinieren houden kiezen voor betegeling van wat een fraaie groene tuin had kunnen worden.

Gratis parkeerplek op eigen terrein

Geen tuin te onderhouden

Mooie groene wijken

Arnhem heeft veel mooie groene wijken. En een aantal prachtige parken. Dat tezamen in een unieke stedenbouwkundige vingerstructuur. Dat moet zo blijven en het streven moet gericht zijn op een nog mooier Arnhem.

Stenen eruit, groen erin

Dat is het motto van de landelijke Operatie Steeenbreek. Volgens De Gelderlander van 30 mei j.l. zijn in dat kader in Nijmegen goede resultaten bereikt.In Arnhem kennen we op dit terrein Arnhem Klimaat Bestendig, Groen Arnhem en het Aanjaagfonds. Allemaal prima. Maar het levert o.i. te weinig op. We missen hier een duidelijk beleidspunt van de gemeente. Bij aanleg van nieuwe wijken dient ingebed te zijn dat onnodige verstening van tuinen van het begin af niet plaats vindt. In bestaande wijken met bedoelde schandplekken dient gestreefd te worden naar vervanging van verharding door groen. Een en ander is primair een kwestie van mentaliteit onder de bevolking. De gemeente zou kunnen uitdragen hoeveel argumenten er zijn voor bedoelde vergroening uit het oogpunt van milieu, klimaat en stadsschoon.
In de Perspectiefnota 2021 – 2014 staat o.a. “Arnhem is een groene stad, Die kwaliteit wordt gekoesterd en versterkt. Meer groen in de leefomgeving bevordert de biodiversiteit en speelt een belangrijke rol in het verminderen van problemen rond wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht”. Dat is duidelijke taal en meer dan ooit actueel, gezien de droogte die nu al voor het tweede jaar manifest dreigt te worden en dat eigenlijk al is.

Actieplan Groen Arnhem

Arnhem zou kunnen beginnen met van de vergroening van stadswijken een duidelijk bedleidspunt te maken. En in enkele hoofdlijnen aangeven hoe dat beleid concreet zal worden uitgevoerd. Primair kan het gericht worden op bevordering van de juiste mentaliteit onder de bevolking met ondersteuning van enkele voorbeeldprojecten. Maar een verdere subsidie regeling zou ook zeer stimulerend kunnen werken.
We beseffen dat dit geld gaat kosten. De komende bespreking van de Perspectiefnota geeft de gelegenheid om ook hier voor perspectief te zorgen.

Wij hopen dat u het bovenstaande in welwillende overweging wilt nemen.

Het bestuur van de Vereniging Stadsschoon Arnhem,

P. van Dijk, voorzitter

Geachte Raadsleden,

Ik ben Robert Jan Buis, geboren en getogen Arnhemmer. Ik woon in Arnhem-Noord en ben reeds 25 jaar actief in de vastgoed sector. Als Bedrijfsmakelaar met een passie voor Marketing werk ik in opdracht van ondernemende vastgoedbeleggers tot aan institutionele beleggers. Als betrokken Arnhemmer maak ik deel uit van het inspiratieplatform CityMarketing Arnhem.

De perspectiefnota zie ik als kans om de huidige generiek geformuleerde doelstellingen mede vorm te geven naar concrete akties. Deze mis ik in het document, als het gaat om het Thema "Wonen in een duurzamer Arnhem".

Ik zal even kort inhoudelijk op de Nota een tweetal opmerkingen willen maken, om daarna mijn spreektijd aan te wenden voor suggesties en verbeteringen om te komen tot een snellere invulling van het thema en de belangrijkste onderligger daarvan zijnde "Woondeal Arnhem – Nijmegen". Immers hierin is het Duurzaamheid Thema verankert.

<u>Inhoudelijk Perspectiefnota:</u>

1.) Pagina 11. "verkamering" ik snap dat handhaving aandacht verdient, maar zou graag meer aandacht zien voor de oplossing van het onderliggende probleem. Namelijk te weinig beschikbare, betaalbare wooneenheden voor de doelgroep(en).
[ADVIES : kijk nog eens goed naar het transformatiebeleid en geef ruimte voor "micro-appartments" desnoods tijdelijk tot de woonvoorraad op orde is. Ook tijdelijke flexibele huisvesting kan hierin bijdragen, Bijvoorbeeld leegstaande kantoren tijdelijk transformeren voor maximaal 5 jaar als migrantenhotel ?]
2.) Financiële paragraaf "tegenvallende inkomsten grondbedrijf". De ervaring leert dat men lange doorlooptijden hanteert en beschikbare lokaties die te vinden zijn op "Vastgoedplein" wel aangeboden worden, maar er geen marktransacties op kunnen/mogen worden gedaan. Men houdt zaken lang aan voor eigen planvorming en laat geen of weinig ruimte voor marktinitiatieven.
[ADVIES: geef meer ruimte voor marktwerking. Immers als je iets online aanbiedt en men aanvaard de uitgangspunten, dan zou je in een normale wereld tot zaken komen. Nu is men niet ontvankelijk. Voorbeeld hiervan is Kavel 7/7a op Arnhem-Centraal]

<u>Perspectiefnota in relatie tot Woondeal regio Arnhem-Nijmegen:</u>

Ik mis concrete (nieuwe) akties om invulling te geven aan de Woondeal, anders dan de budgetvraag voor nadere bezetting binnen de Gemeente ? Is dat wel nodig op deze wijze ? Kan Gemeente Arnhem niet meer sturen op co-creatie en zich beperken tot het stimuleren van nieuwe oplossingen en deze dan slechts inhoudelijk toetsen op de randvoorwaarden en meewerken met de (juridische) instrumenten beschikbaar ?

De Woondeal geeft uitstekend de "Sense-of-Urgency" aan.

<u>Wat ik mis in de Nota ten aanzien van de opgave in de Woondeal is;</u>

- Wat zijn nu de concrete akties ?

- Wie gaat nu wat en wanneer doen ?

- Is er een Taskforce binnen Gemeente Arnhem ?

- Bij welk loket kunnen we terecht met oplossingen ?

Het plan **"Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020 – doorkijk 2040 d.d. 31 januari 2012"** gemaakt in opdracht van Gemeente Arnhem is een uitstekend document gedragen door kennisintensieve partijen, echter in mijn optiek doet Gemeente Arnhem daar veel en veel te weinig mee.

Nog sterker de gemeenteraad heeft in juni 2018 een beslissing genomen (op onjuiste / misleidende informatie) in afwijking van dit 150 pagina tellende kennisdocument)(o.a. Arcadis, DGMR, IF Technology, alle kennispartijen in de bouw- en realisatie bedrijfskolom).

Concrete suggesties:

1) **Arnhem-Oost** (focusgebied Woondeal). [Vraag: is Gemeente Arnhem bereid gegeven de "Sense-of-Urgency" alle middelen in te zetten die ze beschikbaar heeft ? Is **onteigening** een middel in te zetten voor het hoger doel om conform Woondeal te komen tot een snellere realisatie binnen de geformuleerde randvoorwaarden ? Is er de bereidheid om eventueel Monumentale en/of beeldbepalende objecten te offeren voor een betere en aangepaste woonomgeving anno 2025 en verder ? Nu "gijzelen" dit soort objecten latente gebiedsontwikkelingen*. [Vraag: Stel nou dat die bereidheid er niet is voor de instrumenten onteigenen en monumentale objecten saneren, is er dan de bereidheid om af te gaan wijken van de huidige hoogte restricties ? Je ziet dat Nijmegen een voorsprong neemt in haar programmering mede door toestaan van diverse hoogte accenten binnen de stad ?]*

2) **Samenwerking met Woning Corporaties** (WOCO). Heeft Gemeente Arnhem instrumenten om een WOCO aan te zetten om actief mee te werken aan plannen ? [Casus: Een landelijke zorgpartij wenst een inbreiding te maken in Malburgen (Focusgebied in Woondeal), huidige pandeigenaren willen meewerken tot sloop. De zorgaanbieder wil nieuw bouwen in het sociale segment. Gemeente medewerkers vinden het een goed idee. De lokaal actieve WOCO werkt niet mee c.q. reageert niet. Dit plan circuleert reeds 9 weken hiermee blokkeert een door partijen gewenste binnenstedelijke nieuwe inbreiding die valt binnen de randvoorwaarden conform de Woondeal ?! *[Vraag: Heeft Gemeente een instrument om een WOCO aan te zetten tot aktie of sterker "coöperatie" ?]*

3) **Coehoorn Centraal** opnieuw in ogenschouw nemen gegeven de strategische ligging bij Arnhem-Centraal, A-1 winkelgebied en naast uitgaanscentrum De Korenmarkt. Gegeven de wens om binnenstedelijk te verdichten is het -voor Arnhem, gegeven de randvoorwaarden- de oplossing meer hoogbouw integreren. Locatie Coehoorn leent zich daar bij uitstek voor gegeven het hoogteverval, waarmee men hoog kan bouwen binnen de maximering van "Het Nieuwe Arnhemse- peil" (zie visiedocument 2012). *[Vraag: is de Raad bereid het gebied alsnog / opnieuw te herzien {de motie 20 juni 2018 te herzien} gegeven de historische adviezen medio 2012 en het voortschrijdende inzicht medio 2020 conform Woondeal Regio Arnhem-Nijmegen ?]*

Vriendelijk dank voor uw aandacht. Ik ben bereid tot het beantwoorden van vragen nu of buiten het inspreekmoment voor alle partijen.

Fijne avond en dank voor uw tijd.

Arnhem, Robert Jan Buis RT-SMP

KAN

Aan: Gemeenteraad Arnhem
d.t.v. D. Becker, plv.voorzitter en q.q. voorzitter Agendacommissie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

CC: A.D.M. van der Laak, voorzitter Raadswerkgroep Burgerparticipatie

Arnhem, 10 JUN 2020

Betreft: Raadsvoorstel Burgerparticipatie zonder Participatie van Burgers?

Geachte heer Becker,

Op 29 april 2020 nam de gemeenteraad van Arnhem bij hamerslag het initiatiefvoorstel-Van der Laak aan over burgerparticipatie. Ik heb bezwaren bij dit raadsbesluit.

Het voorstel werd direct op de besluitvormende raadsagenda geplaatst. Daarmee is inspraak van burgers onmogelijk geworden. Het werkgroeplid Maref (VVD) heeft mij deze gang van zaken toegelicht. Dat kon omdat geen van de fracties meningsvormende behandeling nodig vond. Die conclusie wordt normaal getrokken na de informatieve of de meningsvormende (1) fase.

Je zou kunnen betogen dat er inspraak heeft plaatsgevonden maar dat betoog faalt. Er heeft een Poolse Landdag plaatsgehad. Ik heb niets tegen een Arnhemse Staddag of een Poolse Landdag, maar dat is een vorm van co-creatie. Dat mag nooit in de plaats komen van de formele inspraak.

Bij co-creatie wordt samen de receptuur van de taart opgesteld. Het bestuursorgaan (hier: de raad, namens hen de werkgroep) gaat dan kneden en bakken. De burger is niet in staat gesteld om het baksel te beoordelen.

Omdat ik zie dat het systeem van de Arnhemse Staddag in plaats van de reguliere inspraak vaker wordt gebruikt wil ik hier een punt van maken. Fractievoorzitter Coenders (GL) stelde in het recente gesprek in Herman Centraal op DMB dat de inspraak nu weer op de ouderwetse manier plaats vind (5 minuten ruimte om je verhaal te doen) en dat hij dat jammer vind. Het is zeker goed om andere vormen te hebben, maar de Arnhemse Staddagmethode is principieel geen vervanger.

Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
KennisnetwerkArnhemNijmegen@gmail.com

KAN

Ik licht dit bezwaar graag nader toe.

Dit bezwaar had ik graag naar voren gebracht voorafgaand aan uw besluitvorming. Helaas werden betrokken burgers iets meer dan 24 uur voor de raadsvergadering door de raadsgriffie ingelicht over deze gang van zaken. De burger werd iets meegedeeld en kon niet meer handelen of participeren. En dat over een voorstel rond burgerparticipatie.

Ik licht deze klacht graag nader toe.

Dit bezwaarschrift is van tafel als de gemeenteraad toezegt dat er altijd reguliere inspraak mogelijk is bij voorstellen of besprekingen in de raadskamers. U wil de burger betrekken en hen faciliteren, dan moet het de burger niet onmogelijk gemaakt worden.

Het werd mij al onmogelijk gemaakt om op een normale wijze te participeren tijdens de Arnhemse Staddag, mede dankzij de onafhankelijke voorzitter van mijn tafeltje die vanuit de gekleurde bril van oud-SP-raadslid redeneerde en handelde. Achteraf gezien heeft Rebin Maref een klacht daarover voorkomen door hier informeel het contact over te zoeken. Dat is uitgesproken, waarvoor dank. Ik troostte me met de gedachte dat er nog een normale raadsbehandeling zou komen.

Ik zie uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groeten,

Ramon Barends

Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
KennisnetwerkArnhemNijmegen@gmail.com

10 juni 2020, Arnhem

Het stadhuis beschouwt het Nieuwe Bomenbeleid als een uitgave om de stad Arnhem **mooier** te maken, als een luxe. En niet als een noodzaak in deze tijd waarin de natuur in de stad **zelf** steeds belangrijker wordt voor de gezondheid en het dagelijks leven van **alle** Arnhemmers.

Beste Raadsleden,

Goed om jullie hier weer te zien !

De afgelopen maanden zijn we met de neus op de feiten gedrukt, met de natuur valt uiteindelijk niet te spotten. Positieve ecologische veranderingen in de stad zijn van levensbelang.

Het stadhuis **kan niet langer met haar oude programma** doorgaan, er zullen keuzes voor de **NATUUR in de stad zelf** gemaakt moeten worden.

Schrap bijvoorbeeld die veel te dure herinrichting van de Blauwe Golven. Haal die betonstenen er uit en hergebruik ze, breng een goede grondlaag aan en **plant bomen en struiken.**

In januari en februari hebben **jullie** allemaal benadrukt dat het nieuwe bomenbeleid concrete doelen moet hebben en dat een beter bomenbeleid belangrijk is voor de mensen, vogels en insecten in de stad.

De bomen en bossen in Arnhem worden steeds meer bedreigd door **de verdroging.**

De bewoners van de stad hebben meer schaduw en verbetering van de luchtkwaliteit nodig door middel van de aanplant van meer bomen in de stad. Er zal meer geïnvesteerd moeten worden in **ecologisch** onderhoud en beheer van **bomen en struiken**.

De geplande uitgaven voor het Nieuwe Bomenbeleid, zoals vermeldt in de Perspectiefnota 2020-2024 zijn echter volstrekt onvoldoende! Dit jaar en in 2021 wordt **geen cent extra** voor de bomen en bossen uitgetrokken. Pas in 2022 zou er **€ 210.000** bij komen.

Wij vragen jullie nu om B&W duidelijk te maken dat het Nieuwe Bomen beleid **meer inhoud en financiële armslag** nodig heeft ![1]

Hoeveel bomen wil de gemeente aanplanten de komende jaren?
Hoeveel ruimte wil men geven aan een ecologische inrichting, beheer en onderhoud?
Hoeveel vrijkomende agrarische akkers wil men inrichten voor de vergroting van het bosareaal?
Wat wil men besteden voor de stimulering van voedselbossen?
Wat gaat de gemeente ondernemen om het houtverbranden van de biomassacentrales en biomassaketels te laten stoppen?
Hoeveel geld wil men uittrekken voor maatregelen om de verdroging van de bossen en parken tegen te gaan?

[1] Er is nog steeds geen concept Uitvoeringsplan en wij worden niet geïnformeerd over de inhoud door de wethouder Groen.

De Arnhemse Bomenbond doet opnieuw een beroep op u !

met vriendelijke groet
namens de Arnhemse Bomenbond

Joost Blasweiler

De Arnhemse Bomenbond is een samenwerkingsverband van:
Bloei! In Arnhem, Actievoerders voor de bomen in Arnhem, Stichting EDSP ECO, Natuur en Milieu Schuytgraaf, Werkgroep Behoud Bomen in Arnhem, Elderveld Groen, Redactie Bomen en Bos, Werkgroep Klingelbeek, Arnhems Peil.

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024	
3. Genieten van een nog mooier Arnhem						
Blauwe Golven conform motie MJPB 2020-2023			-3,35			I
Dekking Blauwe Golven uit BR Zuidelijke Binnenstad			3,00			I
Dekking Blauwe Golven uit middelen voor bereikbaarheid			0,35			I
Dekking Blauwe Golven uit middelen urban sports			0,20			I
Kapitaallasten netto activeren Blauwe Golven				-0,42	-0,42	S
Bomenbeleid	-0,25	-0,39	-0,39	-0,39	-0,39	S
Bomenbeleid: dekking BR Groenfonds	0,25	0,10				I
Bomenbeleid: dekking groenfonds exploitatie		0,10	0,10	0,10	0,10	S
Bomenbeleid: dekking BR Groot Onderhoud		0,19	0,08	0,01		I
Bomenbeleid: dekking dmv vrijspelen investeringsbudget VRI			0,21	0,28	0,29	S
Uitvoeringsagenda dierenwelzijn incl dierenartskosten minima	-0,06	-0,11	-0,11	-0,11	-0,11	S
Dekking: incidenteel Openbare Ruimte	0,03					I
Dekking: incidenteel Armoede	0,03					I
Kunstgrasvelden	-0,18	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	S
Sloopkosten Kermisland				-0,27		I
Exploitatie sporthallen	-0,09					S
Totaal Genieten van een nog mooier Arnhem	***-0,27***	***-0,14***	***0,06***	***-0,83***	***-0,55***	

Opvallend is dat in het beleidsonderdeel “Genieten van een nog mooier Arnhem” voor de herinrichting van het kunstwerk De Blauwe Golven in 2022 **€ 3.350.000** is gereserveerd. De totale kosten van die herinrichting bedraagt ca. 10 miljoen euro. Wij zullen in 2021 en 2022 **intensief de bewoners van Arnhem informeren** welke partijen zich positief ingezet hebben voor de bomen in de stad en de Arnhemse bossen en landgoederen.

Na anderhalf jaar praten over het bomenbeleid en zes bomenpicknicks is het tijd voor iets nieuws:

Actief beschermingsbeleid en investeringen voor de Arnhemse bomen, vogels, struiken, insecten, bloemen en bijen ! Het beheer- en onderhoudsbudget voor bomen en groen in de stad moet structureel omhoog.
Meer Bomen: meer CO^2 reductie. Er moet geanticipeerd worden op de hete zomers: meer schaduw.
En voorkomen moet worden dat de bomen verdrogen in de stad en bossen.

Met vriendelijke groet van uw Arnhemse Bomenbond bomenbond@arnhemspeil.nl

5 juni 2020

Als burger verweesd bij mooi weer

Inbreng M. Jonker naar aanleiding van oproep tot inspraak over Perspectiefnota, hoofdthema "open en verantwoord besturen"

Geachte gemeenteraad, geacht gemeentebestuur,

1 Inleiding - multiple choice met paradijselijke thema's

Op 3 juni 2020 trof ik in mijn inbox een "laatste oproep" van de gemeente aan burgers om zich aan te melden om in te spreken op de gemeenteraadsvergadering van 10 juni aanstaande, naar aanleiding van de door de gemeente gepubliceerde "Perspectiefnota 2021-2024". Het is ook mogelijk een schriftelijke reactie in te sturen. Van deze laatste mogelijkheid maak ik gebruik.

De gemeente lijkt insprekers te vragen om zich te beperken tot inspraak over één van vier hoofdthema's, waaraan de gemeente de volgende namen heeft gegeven:
- Meedoen in een Socialer Arnhem;
- Wonen in een Duurzamer Arnhem;
- Genieten van een nog Mooier Arnhem;
- Open & Verantwoord Besturen.[1]

Een paradijselijke aanblik ontvouwt zich. Wie wil er nu niet wonen in een Sociaal, Duurzaam, Mooi en Open & Verantwoord Bestuurd Arnhem? Voor wie goed kijkt, is er echter niet zozeer sprake van een lonkend "perspectief", maar vooral van lonkende woorden. De geloofwaardigheid is gering.

Omdat ik van de gemeente één van die vier hoofdthema's moet kiezen, zal ik het uitleggen aan de hand van het thema "Open & Verantwoord Besturen". Maar eigenlijk gaat mijn inbreng over alle vier thema's, en met name over de samenhang daartussen, met het accent op burgerparticipatie.

2 Open & Verantwoord Besturen in de Perspectiefnota

Wat opvalt in de Perspectiefnota is dat de inhoudelijke tekst over "Open & Verantwoord Besturen", in het deel gewijd aan het "beleidsmatig perspectief", heel kort is. In het deel gewijd aan het "financieel perspectief" worden er onder hetzelfde thema allerlei financiële kwesties besproken. Het is op zichzelf goed als een gemeentebestuur inzichtelijk wil maken hoe het er financieel voorstaat met de gemeente, en hoe de vooruitzichten voor de komende jaren zijn. Maar dat is slechts een klein onderdeel van wat "open en verantwoord besturen" inhoudt, of althans zou moeten inhouden.

1 Zie bijlage: de gemeentelijke oproep op 3 juni 2020 en de tekst op de gemeentelijke website.

3 Arnhem wordt niet open bestuurd

Nog maar enkele jaren geleden was er in het Arnhemse gemeentebestuur een "bestuurscrisis", waarvoor het rapport-Frissen werd uitgebracht. Uit het nieuws over die crisis en uit het rapport kwam een beeld naar voren van politiek gekrakeel waarvan de waarheid het eerste slachtoffer was. Sindsdien lijken de rijen binnen de coalitie die nu aan de macht is, zich als een oester gesloten te hebben. Communicatie met burgers wordt strak "geregisseerd". Misschien dat de betreffende partijen en functionarissen binnen die oester heel open met elkaar omgaan - dat kunnen burgers zonder speciale contacten niet zien, want voor ons als buitenstaanders is die oester een *black box.*

Bekend is het bezoek van wethouder Bouwkamp in januari van dit jaar aan het Spijkerkwartier om de situatie bij de afvalcontainers in ogenschouw te nemen. "Toevallig" was het afval nabij die containers net de vorige avond opgeruimd door medewerkers van het door de gemeente ingeschakelde afvalinzamelingsbedrijf, dan wel door "afvalcoaches". De wethouder constateerde tevreden dat alles schoon was en het afvalbeleid dus goed werkte. Het deed denken aan het bezoek van tsarina Catharina de Grote aan de zogeheten Potemkin-dorpen, die (naar verluidt) speciaal voor haar werden opgericht om te laten zien dat het goed ging - ook destijds al op kosten van de belastingbetaler. Catharina was een buitengewoon succesvolle tsarina, maar zeker niet iemand die naar de huidige opvattingen "open" bestuurde.[2] Het inrichten van een schijnwereld, inclusief een toneelspel van "open" communicatie, is niet hetzelfde als echt open bestuur.

De afgelopen jaren zijn er verschillende momenten geweest waarop het vertrouwen van veel Arnhemmers in het bestuur werd geschokt. Ik noem enkele voorbeelden die me zijn bijgebleven: het nodeloos kappen van bomen, de stille medewerking van het gemeentebestuur aan een vervuilende en bomen-verslindende biomassacentrale terwijl bewoners ondertussen mochten meepraten over nieuw "bomenbeleid", het organiseren van steeds toenemende geluidsoverlast om de gemeentelijke kas te spekken (o.a. Koningsdag) en het doordrukken van een burger-onvriendelijk afvalinzamelingssysteem waarbij burgers worden betiteld als onverantwoordelijke "vervuilers" die "moeten betalen" en zoveel mogelijk worden klemgezet.

Op die punten heeft het gemeentebestuur niet "open en verantwoord" bestuurd, maar zolang mogelijk een autoritaire houding aangenomen en legitieme belangen van burgers arrogant over het hoofd gezien. Het gemeentebestuur begon in sommige gevallen pas (een beetje) te luisteren na acties van grote aantallen woedende bewoners, in andere gevallen drukte het gemeentebestuur, braaf gevolgd door een (formeel democratische) gemeenteraadsmeerderheid die ook niet naar bezwaren wilde luisteren, autoritair zijn wil door.

---

2 De horigheid (lijfeigenschap) werd in Rusland pas veel later afgeschaft, en verergerde onder Catherina in sommige opzichten juist: "Catherine did initiate some changes to serfdom. If a noble did not live up to his side of the deal, the serfs could file complaints against him by following the proper channels of law. Catherine gave them this new right, but in exchange they could no longer appeal directly to her. She did this because she did not want to be bothered by the peasantry, but did not want to give them reason to revolt. In this act, she gave the serfs a legitimate bureaucratic status they had lacked before. (...) Other than these, the rights of a serf were very limited. A landowner could punish his serfs at his discretion, and under Catherine the Great gained the ability to sentence his serfs to hard labour in Siberia, a punishment normally reserved for convicted criminals. The only thing a noble could not do to his serfs was to kill them. The life of a serf belonged to the state. (...) Under Catherine's rule, despite her enlightened ideals, the serfs were generally unhappy and discontented." Bron: https://en.wikipedia.org/wiki/Catherine_the_Great (geraadpleegd: 5 juni 2020)

4 Het gemeentebestuur is niet werkelijk aanspreekbaar

Ongeacht de politieke signatuur van het college van B&W, lijkt het Arnhemse gemeentebestuur in al zijn geledingen (bestuur, gemeenteraad, ambtenaren) al minstens twintig jaar niet goed aanspreekbaar te zijn voor gewone burgers.

De afgelopen jaren heb ik me op verschillende gebieden geëngageerd met het bestuur van de gemeente Arnhem:

- Sinds 2005 kom ik samen met een aantal andere bewoners op voor de bescherming van onze directe leefomgeving tegen de plannen van opeenvolgende projectontwikkelaars, die door de gemeente worden gefaciliteerd. Er is sprake van een opeenvolging van niet-nagekomen toezeggingen van de gemeente. Op dit moment weigert de gemeente al bijna vijf jaar lang het bestemmingsplan te handhaven, ondanks een handhavingsbesluit en rechterlijke uitspraken;
- Ik heb me ingezet voor beperking van geluidsoverlast in onze wijk (vijftien jaar geleden een door mij gewonnen rechtszaak waarna de gemeente haar beleid aanpaste; vorig jaar een brief n.a.v. Koningsdag, waarop het college van B&W nog steeds niet heeft geantwoord);
- Ik heb me ingezet voor privacy en een burger-vriendelijk afvalbeleid (de gemeente volgt haar eigen privacy-beleid niet maar verzamelt zonder noodzaak persoonsgegevens, en verandert telkens haar schijnbare doelen met de gegevensverwerking);
- Ik heb me ingezet voor serieuze wijkparticipatie (de gemeente veranderde de spelregels en voorwaarden tijdens een participatietraject voor een parkeerplan en zette burgers met andere ideeën dan die van een gevestigd lobby-groepje op die manier buiten spel);
- Met bizar veel moeite en tijd ben ik erin geslaagd de herplant van twee bomen (nabij mijn eigen woning) te bewerkstelligen, toen de gemeente gemaakte afspraken niet nakwam;
- Ik heb inbreng geleverd bij de totstandkoming van het nieuwe groenbeleid (dat in de praktijk nog steeds weinig waarborgen biedt voor een respectvolle omgang met groen; alles hangt af van hoe het door wethouders en ambtenaren wordt geïnterpreteerd; onlangs is er een achttien meter hoge boom nabij mijn woning gekapt - ik weet niet waarom).

Ik heb als burger echt mijn best gedaan om op verschillende punten met het gemeentebestuur in gesprek te komen. Op grond van mijn ervaringen heb ik de indruk dat het Arnhemse gemeente-bestuur als geheel, in al zijn geledingen, geen intrinsieke belangstelling heeft, en dus niet werkelijk openstaat, voor inbreng van burgers, maar hooguit instrumentele belangstelling. Voor burgers zie ik primair drie mogelijkheden om bij de gemeente zulke instrumentele belangstelling te wekken:

(1) Door middel van een goed-georganiseerde, jarenlange lobby, waarbij allerlei vormen van **belangenverstrengeling** worden gecultiveerd;
(2) Door middel van het mobiliseren van de **woede van flinke aantallen burgers**, waardoor er politieke druk ontstaat;
(3) Door middel van (de dreiging van) **rechtszaken** en het daarmee gemoeide reputatierisico.

Dat is voor de meeste mensen ondoenlijk. Maar nu roept u individuele burgers op inbreng te leveren bij de Perspectiefnota 2021-2024... Dat dient alleen voor de bühne, zodat jullie achteraf kunnen zeggen dat jullie bewoners hebben uitgenodigd om mee te denken - een theaterstuk van vrijblijvende quasi-"participatie", zonder geloofwaardigheid. Waar het in de huidige cultuur van bestuurlijk Arnhem aan ontbreekt, is congruentie tussen woorden en daden.

5 Ontbrekende congruentie tussen woorden en daden

Vanwege die ontbrekende congruentie tussen woorden en daden klopt het niet wat er op pagina 7 van de Perspectiefnota staat, onder hetzelfde kopje "Open en verantwoord besturen":

> Dit doen wij niet alleen. Wij doen dit samen met de Arnhemmers en de vele bedrijven en organisaties actief in Arnhem. We betrekken hen bij plannen die we maken. En we proberen zoveel mogelijk ervaringsdeskundigen te raadplegen voor het verbeteren van onze plannen. Wij ontwikkelen onder meer het programma Burgerparticipatie. Het is de bedoeling dat dit programma vooral praktisch van aard wordt en ons handvatten geeft hoe we inwoners en partners het beste bij plannen en projecten kunnen betrekken.

Deze woorden klinken op het eerste gehoor goed, maar als "ervaringsdeskundige" wil ik u teruggeven dat het mijn ervaring is dat gemeentelijke woorden over participatie veel te vaak niet overeenstemmen met gemeentelijke daden - en dat bij gemeentefunctionarissen vaak zelfs het bewustzijn lijkt te ontbreken dat er een discrepantie is tussen hun woorden (al of niet in de vorm van verwijzingen naar geformuleerd "beleid") en hun daden. Dat willen ze van zichzelf niet weten.

De Perspectiefnota, die ik in zijn geheel heb gelezen, zit taalkundig relatief goed in elkaar vergeleken met andere gemeentelijke teksten die ik heb gezien. Het probleem zit hem niet in de tekst van de Perspectiefnota zelf, maar in de relatie tussen die tekst en de bestuurlijke praktijk. De woorden kunnen nog zo mooi zijn, het is mijn ervaring dat het handelen van de gemeente Arnhem daar in de praktijk in hoge mate los van staat.

6 Geen "programma Burgerparticipatie" maar een leerweg "luisteren naar burgers"

Als het "programma Burgerparticipatie" straks door de gemeente op instrumentele wijze ingezet wordt om aan bestuurlijke maatregelen "legitimiteit en draagvlak te geven", dan zal dat programma in de praktijk dienen om kritiek op of protest tegen die maatregelen te bemoeilijken of te onderdrukken. Het hele idee dat Burgerparticipatie door middel van een "programma" kan worden bevorderd, is dubieus. Burgerparticipatie zou "in de genen" van elke bestuurder en ambtenaar moeten zitten en deel moeten uitmaken van elk afwegings- en besluitvormingsproces.

Wat allereerst nodig is, is een leerweg voor ambtenaren en bestuurders om anders naar burgers te gaan kijken dan de meesten van hen nu doen - en dan denk ik met name ook aan hoge managers en bestuurders, die het allermeest lijken op te gaan in een instrumentele, "gesloten" logica (*"Wij tonen empathie omdat dat vertrouwen wekt en acceptatie vergroot"*). Zonder een verandering van hun attitude en bewustzijn, zullen burgers zich altijd verweesd blijven voelen terwijl ze zien hoe de gemeente ondertussen mooi weer speelt met behulp van "theaterstuk Burgerparticipatie".

Zo'n leerweg helpt alleen, als die ambtenaren en bestuurders onderweg ook leren om anders met zichzelf om te gaan. Alleen wie goed met zichzelf omgaat, kan anderen echt ontmoeten en goed naar hen luisteren. En alleen wie goed luistert, kan anderen goed overtuigen (niet: manipuleren).

De gemeentelijke bubble van (deels) onbewuste zelfgenoegzaamheid moet worden doorgeprikt. Pas dan kan de gemeente echt positief bijdragen aan het perspectief van "de rest" van Arnhem.

Bijlage

Email van de gemeente Arnhem 3 juni 2020

Laatste oproep: Praat mee over Arnhem!

Op woensdagavond 10 juni is het voor Arnhemmers mogelijk om voor de gemeenteraad in te spreken op één thema van de Perspectiefnota: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. Een schriftelijke reactie is ook mogelijk. Meer informatie over dit inspreekmoment? Lees meer

[na aanklikken hyperlink:]

https://www.arnhem.nl/actueel/alle_nieuwsberichten/Praat_mee_over_Arnhem

Praat mee over Arnhem!

Heeft u ideeën over de stad Arnhem? Welk onderwerp verdient volgens u meer aandacht? Laat het de gemeenteraad horen!

Op woensdagavond 10 juni spreekt de gemeenteraad voor het eerst over de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor de komende vier jaar. Er is voor u de gelegenheid om in te spreken op één van de vier hoofdthema's: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. U kunt zich uiterlijk tot maandag 8 juni aanmelden via griffie@arnhem.nl. Vermeld bij uw inschrijving graag uw thema, naam, telefoonnummer en emailadres. Voor vragen kunt u bellen naar 06-53680102 (Marijne).

Het inspraakmoment zal veilig en volgens de nieuwe richtlijnen van de anderhalvemetersamenleving ingericht worden. Daarom is er een maximaal aantal van 24 deelnemers welkom op het Stadhuis. Wilt u liever via schriftelijk weg een reactie insturen? Mail uw bijdrage uiterlijk 8 juni via griffie@arnhem.nl

Praktisch

Wanneer: woensdagavond 10 juni 2020 tijdens de Politieke Avond.
Uiterlijke datum aanmelden: maandag 8 juni via griffie@arnhem.nl
Locatie: Stadhuis Arnhem (Koningstraat 38 te Arnhem)

De Perspectiefnota is te vinden op https://financien.arnhem.nl/

Geachte leden van de gemeenteraad,

Mijn naam is Alie Sijtsma en ik woon sinds 2005 in deze mooie stad.

U geeft mij spreektijd, omdat u begrijpt dat u in de eerste plaats moet luisteren naar de mensen die de veranderingen wel of niet voor zich zien.

Ik citeer uit de Nieuwjaars speech van meneer Marchouch:
“We moeten het norm- en waardenbesef herzien.
De onbeschaafdheid en het asociale gedrag.
Zoveel mensen zijn het normbesef uit het oog verloren.
Wat Nederland nodig heeft is een beschavingsoffensief. Het uitbannen van geweld, misdaad en onverschilligheid van de leefomgeving.”

En dat laatste is iets waar alle vrijwillige opruimers van Arnhem dagelijks tegenaan lopen. Letterlijk. Echt letterlijk in al zijn smerigheid.
Ik ben het met u eens, dat er in Nederland een beschavingsoffensief op gang gebracht moet worden.
Zullen we dan maar beginnen in Arnhem? Kunnen we de mooiste en groenste gemeente van Nederland worden?
Duurzaamheid begint aan de basis.

Want hoezo moet ik als burger een transitie maken om van het gas af te gaan. Hoezo moet ik zonnepanelen voor duurzaamheid?
Zolang het aan de basis niet in orde is, zolang er iets schort aan het norm- en waardenbesef van velen…zolang we niet bereid zijn om geld uit te geven aan adequate verplichte lesstof op scholen, zullen we onze kinderen moeten voorbereiden op een vervuilde toekomst, als we er samen niets aan doen.

Ik vraag u dringend om in gesprek te gaan met de scholen en het op gang brengen van de bewustwording. Leren door te doen. Voorbeeldfunctie zijn.
Voor veel volwassenen heb ik de hoop opgegeven. Maar de kinderen, mijn kleinkinderen, uw kinderen en kleinkinderen, die willen we toch een veilige en schone toekomst bieden?

Ik vertegenwoordig ook een groep opruim vrijwilligers: Heel Arnhem Schoon.
Wekelijks rapen we tussen de 30 en 40 grote vuilniszaken zwerfvuil op, alleen al in Malburgen. En dan nog is niet alles opgeruimd.
Wij als groep geloven erin, dat veranderingen van onderaf moeten komen.
De steen in de vijver – het rimpeleffect.
Eenlingen die weerstand bieden tegen de “nieuwe norm”:

-dat het volkomen normaal is om alles maar van je af te gooien, want dat doet toch iedereen-
Nee, gelukkig geldt dat niet voor iedereen.

Wij willen meewerken aan het beschavingsoffensief. Niet door boos te worden of met de vinger te wijzen. Nee, door het voorbeeld te geven en met medeburgers op straat in gesprek te gaan.
Ik, wij, zien de uitdaging om negativiteit om te buigen naar positiviteit en bewustwording.

Ik ga pas mee met de transitie naar duurzame energie die u als gemeente van mij vraagt, als het aan de basis geregeld is. We moeten een nieuw bewustzijn ontwikkelen en een nieuw evenwicht vinden. Zolang dat bewustzijn er aan de basis voor velen niet is, is er voor u nog werk aan de winkel.
En voor opruimers zoals wij.

Ik dank u voor uw aandacht,

Inspreekavond Perspectiefnota gemeente Arnhem 2021-2024

Aan: De Gemeenteraad
Van: Hilde Haazen
Betreft: Duurzaamheid in Arnhem

Mijn betoog gaat over de duurzaamheidsplannen van de gemeente Arnhem en de manier waarop Arnhem haar inwoners betrekt hierin.

Uit de perspectiefnota blijkt nog maar eens dat Arnhem duurzaamheid hoog op de agenda heeft staan. Al sinds 2010 werkt de gemeente aan dit thema en de gemeente heeft zichzelf als doel gesteld om als gemeente voorop te lopen in de transitie naar een circulaire economie. Ik ben mij gaan verdiepen in dit onderwerp en kwam er achter dat Arnhem bij echt veel initiatieven betrokken is en dat de doelstellingen die Arnhem zichzelf stelt al veel verder gevorderd zijn dan dat ik wist. Daar wordt ik blij van. Maar tegelijkertijd komen er ook drie grote vragen bij mij naar boven.

1. Het viel me op dat de in het verleden gestelde doelen niet behaald zijn. Ik vraag mij daarom ook af waarom die doelen niet behaald zijn en wat Arnhem gaat doen om in 2030 (met als tussenstop 2023) de doelen wel te halen?

2. De vraag die voor mij als inwoner van Arnhem heel concreet is: wat kan ik van Arnhem verwachten op het gebied van duurzaamheid? En wat vooral ook niet?

3. Tot slot vraag ik mij af waarom ik als inwoner van Arnhem niet van deze plannen wist tot het moment dat ik mijzelf een paar avonden gunde om me daar in ging verdiepen? Hoe mooi zou het zijn als Arnhem er in slaagt om haar doelstellingen op zulke mooie maar ook enigszins ontastbare begrippen als duurzaamheid en circulariteit te verbinden met tastbare onderwerpen: meer groen in de wijken, hoe gaan wij om met water en het overschot/tekort hier op? Waarom is het zo belangrijk om afval te scheiden? Ik heb als inwoner nergens een antwoord op de vraag gevonden: “What’s in it for me?”

Als ik simpelweg de vraag google “kan ik subsidie krijgen op zonnepanelen in Arnhem” dan is het antwoord nee.

Maar als ik de vraag “wat doet Arnhem op het gebied van duurzaamheid” dan vind ik bakken informatie en kan ik mij voorstellen dat de gemiddelde inwoner van Arnhem de weg kwijt raakt in termen als
“circulaire economie award 2018”
“New Energy made in Arnhem” (waarom niet gewoon in het Nederlands trouwens?) “samenwerkingsverband Regio Arnhem Nijmegen”
“concept bod RES-Regio”
“hotspot energy”
En het mooiste google resultaat vond ik nog wel: “The Economic Board .com” want als ik dat google zie ik letterlijk dit staan: **The Economic Board** is een triplehelix-organisatie in de regio **Arnhem** - **Nijmegen** met Wageningen. Ons doel is om de regionale economie te versterken.)

Al met al kom ik er achter dat er heel veel informatie is maar dat ik snel verdwaal in het oerwoud van deze informatie. Het is veel, (en ook heel mooi, begrijp me niet verkeerd) maar wel allemaal op een behoorlijk strategisch niveau nog. Zullen we het met z’n allen tastbaar gaan maken?

Goedenavond mijn naam is Ilona Annema en ik wil graag mijn visie delen op duurzaam wonen in Arnhem.

In de nota wordt vooral gesproken over de energietransitie, om de uitstoot van CO2 te minderen. Voor mij gaat het om meer dan alleen de energietransitie. Het gaat voor mij om meer circulair wonen en leven.

Vanaf de jaren 50 zijn we in Nederland en dus ook in Arnhem enorm gegroeid in welvaart, economie, gezondheid. En met die groei is ook de bevolking gegroeid, wat betekent meer inwoners in Arnhem, meer huizen die gebouwd zijn. We zijn vooral de afgelopen 70 jaar lineair gegroeid. Naar alsmaar meer en groter. Het is normaal om op jezelf te wonen en steeds groter te gaan wonen en 2 auto's voor de deur te hebben staan. Om je huis steeds meer op te vullen met spullen. Die we 'by the way' niet eens allemaal nodig hebben.

We zijn door deze lineaire groei onze fossiele grondstoffen gaan uitputten. Voor huizen gaat het dan om steen, cement, gas. Grondstoffen die we vaak 'all over the world' halen, want daar is het goedkoper.

Want circulair meer duurzaam wonen en leven gaat niet alleen over energie. Uit cijfers van Milieu Centraal blijkt dat jaarlijks 8 ton van de uitstoot van CO2 in Nederland door energie in huis en vervoer komt. En maar liefst 12,5 ton komt door voeding, kleding en spullen. Dagelijkse gebruiksartikelen vormen dus een groot percentage van de uitstoot en hierin valt winst te behalen als we de uitstoot willen verminderen. Minder consumeren, meer lokaal, meer recyclen van wat er al is. Met Corona is ook gebleken hoeveel we afhankelijk zijn van landen als China. Want hoe duurzaam is het om de Primark in Arnhem te vullen als het van de andere kant van de wereld moet komen?

Ik zie in Arnhem een groene en circulaire stad. Met een circulair centrum, wellicht wel in het prachtige Rembrandt Theater als locatie. Met een verpakkingsloze winkel voor groente, fruit, brood, kaas, noten, zaden, granen. Met je weckpot en tasje erheen. Hoeveel minder afval zou dit opleveren als iedere Arnhemmer hier 1x per week naar toe gaat? Waarbij lokale boeren hun buitenbeetjes of Arnhemmers met moestuintjes hun fruit kwijt kunnen? Zodat er minder vervoer nodig is. Met een atelier waar oude kleding, tassen, textiel worden omgetoverd tot nieuwe producten. Waardoor er minder verspilling en vernietiging is.

Iedere Arnhemmer een regenton. Wellicht wel gemaakt van afval uit de Rijn? Hoeveel drinkwater scheelt dit op extreme droge dagen die we nu afgelopen maanden al hebben gehad. Ieder tuinschuurtje in Arnhem en dat zijn er nogal wat, een groen dak. Bemeste potgrond van de poep van de paarden en koeien uit Meinerswijk en de Veluwe zodat kunstmest met fosfor niet nodig is. En nieuwe huizen worden alleen nog maar van gerecycled hout met isolatie van oude spijkerbroeken gemaakt. Want steen is iets het stenen tijdperk toch?

Spreektekst Perspectiefnota 2021-2024

Kelly Amanda Bolsenbroek
Woensdag 10 juni 2020

Geachte voorzitter, beste leden van de Gemeenteraad, dank voor uw aandacht en tijd.

Mijn naam is Kelly Amanda Bolsenbroek, ik ben 28 jaar, werk als docent in het mbo en voor vakbond CNV Onderwijs en woon hier in het mooie Arnhem.

De perspectiefnota heb ik gelezen. Ik heb enkele opmerkingen en zet vraagtekens bij bepaalde onderdelen. Ten eerste over wonen in een duurzamer Arnhem;

Dat er problemen zijn op de Nederlandse woningmarkt, zoals het tekort aan woningen, is algemeen bekend. Ik zal waarschijnlijk niet de eerste zijn die dit punt naar voren brengt deze avond. Dus dat laat zien hoe schrijnend de situatie in Arnhem is. Ik heb vrienden die noodgedwongen nog of weer thuis wonen, vrienden die verloofd zijn en graag een gezin willen beginnen maar dat niet kunnen in een flatje met 1 slaapkamer of vrienden die ondanks het hebben van een goede baan met huisgenoten wonen. Dan zijn de meeste van mijn vrienden nog hoogopgeleid en hebben meestal goede banen of baankansen, daardoor maak ik me al helemaal zorgen over mijn mbo-studenten en het feit dat mensen tegenwoordig vaak flex-contracten krijgen, wat alleen meer financiële onzekerheid geeft.

Ik heb de mazzel dat ik een vast contract heb en woon in een leuke huurwoning. Die heb ik overigens via-via gevonden. Niet iedereen van mijn generatie heeft dat geluk en die connecties. Echter zou ik in de toekomst pleegouder willen worden, naar mijn weten hebben we ook een enorm tekort aan pleegouders in Arnhem. Helaas kan ik in mijn huidige woonsituatie geen slaapkamer bieden. Kopen kan ik niet vanwege de studieschuld die ik nog aan het afbetalen ben. Gelukkig zie ik wel dat er appartementen worden gebouwd in Arnhem, de targeted ads weten mij zelfs op Instagram te vinden. Helaas vallen die niet binnen mijn budget. Je kunt de nieuwe cao mbo gewoon op internet vinden, het zal niet als een verrassing komen dat ik alleen geen huur van 800 of soms wel 1000 euro kan opbrengen.

Dus mijn vraag is: Gaan jullie in je bestemmingsplannen rekening houden met alleenstaanden en starters? Mensen die te veel verdienen voor sociale huur en soms zelfs huurtoeslag, daarentegen momenteel veel te weinig voor particulier? Vele van deze mensen werken namelijk in vitale beroepen en volgens mij hebben we die mensen hard nodig. Voor woningbouwcoöperaties zijn wij niet interessant. Je zult geen grote winst op ons maken. Overigens is dat een voorbeeld van op korte termijn denken. Vergeet ook de oudere generatie niet, ouders van mijn vrienden en bovendien ook mijn eigen ouders willen best kleiner en gelijkvloers gaan wonen, maar veel seniorenwoningen zijn er ook niet. Dat terwijl als zij verhuizen er weer een mooie gezinswoning vrij komt voor mensen van mijn generatie die een gezin willen stichten. Dit alles leidt tot mijn belangrijkste overkoepelende vraag: zijn of worden de bestemmingsplannen generatie-proof? Als dit niet het geval is, ontstaat er nooit en te nimmer doorstroom op de woningmarkt.

Dan even over dat woord, generatie-proof: Houden jullie in alle plannen rekening met niet alleen de jongeren maar alle generaties? Ik weet dat ik met 28 inmiddels tot de oudere jongen behoor. Even een voorbeeld: Gisteren maakte Coalitie Y, een prachtig voorbeeld van jongerenparticipatie dat overigens erg inclusief is want zelfs mbo'ers zijn vertegenwoordigd, een eisenpakket bekend voor de landelijke politiek vanuit verschillende jongerenorganisaties. Kunnen jongeren in Arnhem ook gevraagd, ongevraagd en ongezouten advies geven en meedenken over hun stad? Kijken jullie of alle plannen voor deze stad eerlijk en evenwichtig zijn en houden jullie rekening met alle verschillende inwoners die deze stad rijk is?

Geachte leden Gemeenteraad,

thema: Meedoen in een sociaal Arnhem, en
Genieten van een nog mooier Arnhem.

Door mijn werk als wijkverpleegkundige en vrijwilligster diverse organisaties, weet ik best wel wat van ouderen, en daarom heb ik al heel lang een wens:
Openbaar Vervoer voor ouderen (65 plussers) in de daluren.
Zo kunnen zij , op hun moment naar activiteiten, die niet in de eigen wijk of dichtbij zijn.
Voor andere vervoerders moeten ze veel regelen, lang wachten (en nu in Corona tijd zelfs nog langer).
Gratis Openbaar Vervoer houdt ouderen langer zelfstandig en actiever, maar ook bezoek aan onze binnenstad kan de winkeliers steunen.
Ik vind dat wij als Arnhem ons daarvoor moeten inzetten: voor een (w)aardige ,plezierige oude dag.
Het werkt zeker preventief, activiteiten ook voor ouderen zijn alleen maar goed.

Het is mooi dat Arnhemse Cultuur-organisaties de komende jaren miljoenen subsidie ontvangen van Het Rijk. Voor deze organisaties kan "mijn" doelgroep al een deel van het publiek worden.
Gratis Openbaar Vervoer voor onze ouderen, zodat zij naar activiteiten als Kunstcafé 55+, Rozet, Gelders Orkest, en zo veel meer kunnen.
Gebruik van het Openbaar Vervoer in de daluren zal een mooi bedankje naar onze ouderen zijn, na best veel leed nu in Corona tijd van thuis alleen zijn of in verzorging- / verpleeghuizen zonder nauwelijks contacten.
Dat is heel moeilijk te verdragen , zij hebben beter verdiend.
Het doet mij verdriet , hoe de ouderen de afgelopen maanden zo zijn behandeld, laten we wat goeds voor ze doen,nu.

Ik vraag u allen heel serieus over mijn wens na te denken,

Vriendelijke groeten,

Kitty Vossen

Ik ben docent, VO, Olympus College, Nederlands, al zo'n jaar of elf.

Speerpunten uit perspectiefnota

Toekomst bestendig
Kansengelijkheid
Eigen kracht van inwoners mobiliseren > regie geven/houden op eigen leven, mensen aan het werk krijgen.
Corona > jongeren die buiten de boot vallen
Risico op achterstanden door schoolsluiting.

Dat laatste eerst: risico op achterstanden door schoolsluiting is niet de kern van het probleem. Burgemeester Marcouch heeft dit naar mijn mening duidelijker verwoord: het zijn de kwetsbare kinderen waar we in het onderwijs de grootste zorgen om hebben.

Ik werk nu zo'n elf jaar in het onderwijs, Brugjaar Jan Ligthart, waar we leerlingen die vanuit groep 8 nog niet 'rijp' zijn voor VO in een jaar proberen steviger te maken en evt. achterstanden Taal en Rekenen kleiner te maken.
In de loop der jaren werd het me steeds duidelijker: leerlingen ontwikkelen zich het best in een situatie waarin zij zich gekend voelen. Alles staat of valt met de mate waarin een school (docent, coach, mentor, OOP) contact kan maken met een leerling.
Helaas geeft onze onderwijsvorm voor het VO in Nederland te weinig ruimte om de relatie leerling-docent/mentor/coach goed vorm te geven.

In het kader van omdenken, buiten kaders denken, kwam ik op een ander idee om die verbondenheid met elkaar vorm te geven: zorg dat een leerling (en het personeel) op school rondlopen met een trots gevoel 'dit is mijn school'. Daarbij keek ik met een schuin oog naar de vorm van de high school in USA. Leerlingen zijn van 8 – 5 op school. Nemen deel aan lessen tot een uur of twee, drie, waarna er op het schoolterrein allerlei activiteiten worden aangeboden waaraan leerlingen deelnemen: sport, drama, debatclub, fotografieclub, muziek, boekclub, redactie schoolkrant, etc.
Een voetbalteam kan meedraaien in lokale competitie.
Leerlingen komen kijken naar uitvoeringen van de dramaclub, muziekgroep, tentoonstelling van fotografieclub. Elke maand verschijnt een schoolkrant.
Dit alles zal bijdragen aan het (trotse) gevoel 'dit is mijn school'.
Daarnaast zijn leerlingen een hele dag op school, maken kennis met andere activiteiten, bezigheden, en kunnen zich daarna hopelijk beter een keuze maken voor een vervolgopleiding.

Op school staan lokalen leeg na een uur of drie > mogen zzp'ers daar activiteiten aanbieden? Het liefst bewoners uit de wijk. Kan dat?

Marjon Hoeks

2020-06-10-arnhemspeil-inspraak-wonen-in-een-duurzamer-arnhem-perspectiefnota-2021-2024

Naarmate de verstening toeneemt stijgt de temperatuur. Loop je door Arnhem dan valt op dat in de oude wijken er wel flink wat straatwerk uit kan en bomen erin. De gemeente heeft het centrum van Arnhem de hoogste urgentie gegeven om de hittestress op te lossen en daar zijn we blij mee. Ook zien we dat er al heel mooie groenstukken zijn in Arnhem Zuid.

Met een betere leefbaarheid stijgt ook de productiviteit, verbetert het humeur en verdwijnt het chagrijn. En een groene omgeving is ook nog eens een rustgevende omgeving. Om het probleem met hete zomers op te lossen zijn voornamelijk hoge bomen nodig.

7 wetenschappers van De Hogeschool van Amsterdam hebben vorige maand een rapport gepubliceerd met als titel “De hittebestendige stad.” Hierin beschrijven zij wat een stad kan doen tegen hittestress:

1. Iedere woning moet zich binnen een straal van 300 meter bij een aangename en aantrekkelijke koele verblijfsplek bevinden.

2. Er is op het heetst van de dag minimaal 40% schaduw nodig op belangrijke looproutes, zodat essentiële functies in de stad voor iedereen bereikbaar blijven. Ook is er op het heetst van de dag op loopgebieden in buurten minimaal 30% schaduw nodig, zodat de buurten aantrekkelijk blijven.

3. Er moet zoveel groen zijn dat er verdamping kan optreden en de gemiddelde luchttemperatuur wordt beperkt. De benodigde hoeveelheid hangt af van het wijktype.

In Arnhem hangen inmiddels 130 sensoren die naast de fijnstof ook de luchtvochtigheid en de buitentemperatuur meten en met de toekomstige uitbreiding van het Burgermeetnetwerk komen daar nog eens tientallen sensoren bij. Arnhem heeft met dit uitgebreide meetnetwerk goud in handen, geen enkele stad in Nederland meet op zoveel plekken temperatuur, luchtvochtigheid en fijnstof.

Het Arnhemse LuchtData Project gaat graag de samenwerking aan met de gemeente om de hittestress duidelijk en actueel in kaart te brengen. We werken aan een OmgevingsData Monitor. Deze combineert de data van het burgermeetnet, weerstations, de landelijke hittestress- en bomenkaarten en een satelliet. Deze combinatie maakt het mogelijk om een betrouwbaar beeld te geven van de hittestress. De monitor geeft het zo weer dat het voor iedereen te begrijpen is. Het is geen geheim dat wethouder Bouwkamp ons Arnhemse Luchtdata Project niet ondersteunt echter lijkt dit ons een kans voor de stad die te groot is om te laten liggen. Daarom verzoeken wij de gemeenteraad om de wethouder opdracht te geven om hiermee aan de slag te gaan.

En dan is er nog het probleem van de eikenprocessierups. Door veelvuldig gebruik van neonicotinoïden sinds de jaren 80 is de biodiversiteit flink afgenomen. Er moet een groot ambitieus plan, niet alleen voor de groenvoorziening maar ook voor de huizenbouw. Met het moderniseren van woningen verdwijnen ook essentiële broedplaatsen voor vogels en overwinteringsplekken voor vleermuizen die de rupsen eten. We denken daarbij aan nestmogelijkheden, bomen, overwinteringsplekken, en meer gemeenschapsgroen. De gemeente kan projectontwikkelaars opdracht geven om zulke maatregelen in het Programma van Eisen op te nemen. Hierin kan bijvoorbeeld ook worden toegevoegd dat voor de bouw van iedere nieuwe woning de CO2-uitstoot gecompenseerd moet worden met aanplant van bos binnen een straal van 30 km.

In de andere zaal wordt vanavond ingesproken over het bomenbeleid. Daar vertelt de Arnhemse Bomenbond dat er dit jaar en volgend jaar geen extra geld gaat naar het bomenbeleid. Wij verzoeken u dit wel te doen en zo de hittestress en de eikenprocessierups aan te pakken.

Hartelijk dank voor uw aandacht,

Marloes Spaander namens Stichting Arnhems Peil

www.arnhemspeil.nl

Een rookvrije generatie start nu

Wekelijks raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan, de helft hiervan zelfs voor de leeftijd van 65 jaar. In totaal sterven elk jaar zo'n 20.000 Nederlanders. Roken kan ziekten veroorzaken zoals kanker, hart- en vaatziekten en luchtwegziekten. Ook van meeroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan doodgaan. Kinderen van ouders die roken hebben meer kans op het krijgen van chronische oorontsteking. Ondanks deze harde feiten wordt het nog steeds te normaal gevonden dat kinderen beginnen met roken. "Wat heeft dit met onze gemeente te maken?", hoor ik u denken.

Rookvrij opgroeien zou vanzelfsprekend moeten zijn. Ieder kind dat geboren wordt, moet de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. De afgelopen tijd zijn er al veel stappen gezet voor een rookvrije generatie: van rookvrije schoolpleinen tot rookvrije sportaccomodaties. En dan kom ik terug op onze gemeente. Wat mij betreft is de gemeente Arnhem toe aan een volgende stap: het creëren van rookvrije recreatiegebieden en parken. Wat mij de afgelopen tijd opviel, is de vele rokende mensen in de recreatiegebieden en parken. Plaatsen waar wij kinderen graag zien spelen, om ook hun dagelijkse beweging te krijgen. En laat ik het voorop stellen: het gaat me hierbij echt niet om volwassenen hun genot af te nemen. Ik besef me dat het voor veel rokers lastig is om te stoppen. Juist omdat stoppen zo moeilijk en ingewikkeld is, zou ik graag willen dat de gemeente al die kinderen beschermt. Zien roken is gaan roken.

Een bij-effect van dit verbod zou een vermindering zijn van afval. Loop een rondje door een willekeurig park, zoals bijvoorbeeld het Sonsbeekpark en u ziet meteen de sigarettenpeuken liggen. Ze zijn nauwelijks meer te tellen. Een verbod in onze prachtige parken is dus niet alleen gunstig voor de gezondheid van de komende generatie, maar ook voor het milieu. Wat mij betreft is het tijd dat de overheid, en dus de gemeente, niet langer meer wegkijkt.

Ter verdieping over dit onderwerp raad ik u het boek "De sjoemelsigaret, hoe artsen en overheid de tabaksindustrie vrij spel gaven" van Joop Bouma aan en verwijs ik u graag naar de website https://rookvrijegeneratie.nl/

Mocht u nog vragen hebben of van gedachten willen wisselen over dit onderwerp, dan hoor ik dit uiteraard graag.

Met vriendelijke groet,

Myrna Linders
Arts jeugdgezondheidszorg, maar spreekt op persoonlijke titel als burger van Arnhem

Geachte,

Hier mijn bijdrage: Meepraten over Arnhem. Ik zou het onderwerp: "Genieten van een nog mooier Arnhem", willen aansnijden.
Gezien mijn leeftijd en corona, helaas per mail en niet fysiek.

Sinds kort wonen wij (man, vrouw en hond, uit Rotterdam) aan de Jansbuitensingel en met plezier.
Wel valt af en toe pijnlijk op dat de stad Arnhem
het gevecht tegen het zwerfvuil aan het verliezen is. Wat we ook zien is dat er hard gewerkt wordt door de medewerkers om het park
voor onze deur en bij de Musis een beetje netjes te houden. Het lukt dus niet. We snappen dat dit moeilijke tijden zijn.
Wij prikken zelf zwerfvuil, maar in deze coronatijd liever niet. En om bij het onderwerp te blijven: een vieze stad is geen mooie stad.
Het valt op dat in de binnenstad prachtige afvalbakken staan met sigarettendovers. Die zijn niet in de parken rondom Jansbuiten en binnensingel te vinden:
gevolg: tientallen peuken op de grond, het gif ervan loopt in de aarde. Ook valt op dat aan de kant waar geen afvalbakken staan, er nog meer zwerfafval is.
Met name Dominos is een hotspot: volgepropte afvalbakken met kartonnen pizza dozen en drankblikjes omgeven door een kring overloopafval.
Ook rond de zitbanken hoopt het vuil zich op: medewerkers met afvalzuigers zouden hier intensiever moeten schoonhouden (peuken!).
In het gras wemelt het van hondenpoep: stadstoezicht zou hier strenger moeten toezien op hondenuitlaters (poepzakjes bij zich hebben!).

Een naar gezicht, de parken zijn zo prachtig en worden qua groenvoorziening zo goed onderhouden.

Wat is hier aan te doen, wat kunnen wij doen als burger? In Rotterdam hield ik mij als bestuurslid van een bewonersorganisatie bezig met
het thema: Schoon, Heel en Veilig. Een schone, hele stad wordt vanzelf een veilige stad en dan komt mooi en gezellig vanzelf.
Wij weten dat elke woensdag de binnenstad opgeruimd wordt door vrijwilligers, daar zullen we zeker aan meegaan doen. Wel vervelend is
als wij straks zwerfvuil van anderen opruimen in het park voor ons huis, er bij elke storting in de container de kassa voor ons gaat lopen, dat stimuleert niet.
Een klep aan onderzijde in de huisvuilcontainer voor zwerfafval ontbreekt, dat zou al helpen. De parken (zeker nu) worden zeer intensief gebruikt.
Niet iedereen gaat er netjes mee om helaas. Dat verdient aandacht. En natuurlijk geldt dit niet alleen voor onze directe woonomgeving, maar overal!

Met vriendelijke groet,

Geachte voorzitter, beste leden van de Gemeenteraad, dank voor uw aandacht en tijd.

Ik ben Pascal Mulder van Fraenck. Een Social Enterprise hier gevestigd in Arnhem. Samen met Ratna Ho, mijn partner, heb ik dit bedrijf opgericht om hoogwaardige mode te verenigen met duurzame en sociale doelstellingen. We maken supermooie tassen en kleding van restant materialen, op inmiddels twee locaties – Een groot pand aan de Beekstraat en sinds kort in samenwerking met Waar op Arnhem Centraal, waar we op dit moment voornamelijk mondkapjes maken en verkopen.

Een van onze belangrijkste doelstellingen is om zoveel mogelijk mensen met afstand tot de arbeidsmarkt werknemersvaardigheden bij te brengen. Dit kan de Nederlandse taal zijn, maar ook werkritme, sociale vaardigheden of specifieke vakvaardigheden.

Zoals jullie begrijpen gaat ligt hoofdstuk 'Meedoen in een socialer Arnhem' ons nauw aan het hart en hebben wij hier als onderneming, maar ook als bezorgde burger een aantal vragen over.

Allereerst waarderen we de inzet op dit onderwerp en vinden het goed dat jullie dit zo serieus nemen. Mensen zonder werk, zonder een breed netwerk om terug te vallen, zonder goede handvatten om verder te komen, zijn de meest kwetsbare mensen uit onze samenleving. We moeten met z'n allen voorkomen dat deze groep onevenredig hard wordt getroffen door de Coronacrisis en alles op alles zetten om hen de helpende hand te bieden en te activeren. Helpen zelfstandig te worden. Een drietal vragen:

Vraag 1: In de nota staat: "We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en hun sociale netwerk, zodat zij kunnen deelnemen aan de maatschappij." De meest kwetsbare mensen hebben juist geen sterk sociaal netwerk, waardoor ze voor een groot deel afhankelijk zijn van begeleiding. Op welke ondersteuning kan deze groep rekenen vanuit de gemeente? Op welke manier staat Arnhem klaar om, zoals in de nota beschreven, 'bestaanszekerheid', 'toekomstperspectieven' en 'nieuwe wegen' te bieden? Dit zijn prachtige woorden, maar wat zijn concrete voorbeelden van hulp die geboden kan worden? En dan met name aan de mensen die het 't hardst nodig hebben?

Vraag 2: Welke rol zien jullie weggelegd voor bedrijven als de onze? De social enterprises, die niet monetaire winst, maar juist maatschappelijke impact als belangrijkste doel hebben? Op dit moment wordt het ons niet makkelijk gemaakt. De begeleidingsinkomsten zijn gehalveerd, sinds het nieuwe beleid. Onze vaste lasten echter niet. Hoe moeten wij deze gemiste inkomsten opvangen?

Vraag 3: Wij bestaan onder andere door financiële ondersteuning van de Rabobank Foundation en Stichting DOEN, waar we hen erg dankbaar voor zijn. Zij zien de potentie van ons soort bedrijven en steunen dit omdat ze er toekomst in zien. Dit jaar zijn we een lening van €100.000 aangegaan om verder te kunnen groeien. Er staat veel voor ons op het spel. Welke ondersteuning kunnen wij vanuit de Gemeente verwachten? Zien jullie een voortrekkersrol voor Arnhem als het gaat om sociaal ondernemerschap? En als dit het geval is, wat gaan jullie doen om deze rol waar te maken?

Iedere avind rond de klok van 1900 uur gaat bijna de gehele straat de auto in en gaat de auto parkeren op het grasveld tussen de huizen omdat de mensen gewoon niet slapen van angst datver weer een auto brand komt.
Waarom kunnen er geen parkeerplaatsen komen.
Iedere nacht lopen we metbzijn 3 of 4 huiten vanaf half 3 tot een uur of 6. Om de onze buurt maar veilig te houden.
Steeds meer mensen in de straat bemen camera's voor hun eigen gevoel sinds de auto branden hebben wij ze nu ook thuis.
Ongeveer 2 x in de week moet de cita extra komen vanwege al het afval wat naast de container gedumpt is . Van vuilniszakken stoelen banken tuin afval zakken vol poepluiers noem het maar op alles wordtber neer gelegd. En wat er hier snachts door de wijk wandeld fiets of rijd datbis echt veel . Waarom niet extra controleren .

P. Waijer

Reactie perspectief nota m.b.t. Participatie wet accent op onderwerp werk en inkomen.

De perspectief nota geeft aan op pagina 4 dat "wij realiseren ons dat de inzet om meer mensen richting betaald werk te krijgen onder druk staat door de corona crisis. De vraag is hoeveel banen verloren gaan en of er na de crisis voldoende werk is voor diegene die werk zoeken.

Naast de perspectief nota heeft er bij het Cluster werk en inkomen een doorontwikkeling plaatsgevonden en we zijn blij te zien dat dit nu vaste vormen aan gaat nemen. Er komt een wijkregisseur in de wijken vanuit (loket) werk en inkomen. De adviesraad werk en inkomen heeft voorafgaande aan deze ontwikkelingen een aantal concrete adviezen gegeven waarvoor ik verwijs naar onze website adviesraad werk en inkomen. De kernpunten bij de adviezen welke nu mooi kunnen worden meegenomen bij de uitvoering in de wijken:

- Aantekening bij wijkgericht werken: zorg bij de wijkregisseurs voor gelijkwaardige professionele kennis en kunde en focus naar betaald werk. Dit omdat de diagnose en inschatting van consulenten tot welke afstand de inwoner afstaat van betaald werk cruciaal is. Professionalisering van en in de uitvoering middels bewezen methodieken.

- Richt je op de arbeidsmarktregio want het idee dat men vanuit de wijk naar werk wordt begeleidt is een mooi uitgangspunt, echter werkgevers bevinden zich regionaal en zelfs landelijk (en doorgaans sporadisch in de wijk) en het is belangrijk dit inzicht mee te nemen en goed in kaart te brengen.

- Maak een ondersteunings- sociale overeenkomst bij de aanmelding (wijk regisseur/consulent) waarin je heel concreet afspraken vastlegt (welke steun cq wat wil de klant/werkzoekende bereiken als ontwikkelplan.) wat kan de consulent bieden. Welke acties en met welk doel! Let hierbij per individu wat kansen en mogelijkheden zijn –sociale netwerken in kaart brengen .

- Breng het perspectief van de werkgevers goed in kaart en maak dit leidend, m.a.w. welke competenties vragen de werkgevers zodat een match kan worden gemaakt met competenties bij de werknemers of werkzoekenden

- Maak kernpunt participatiewet helder dat: het doel is Financiële, economische en sociale zelfstandigheid. Leg daarbij de intenties vast en leervermogen t.a.v. werk.

- Breid de rol van Scalabor en anderen uit naar meerdere doelgroepen die werk zoeken, dus niet alleen richten op Sociale Werkplaats doelgroep

- Zorg voor één helder systeem wat door iedereen kan worden gebruikt en er geen onnodige dubbelingen plaats vinden en dus tijd verloren gaat met het gebruik van diverse systemen.

- Geef nu al ruimte aan loopbaanwijzigingen en breng in kaart welke sector meeste baanverlies is en waar meeste werk komt zodat tijdig kan worden omgeschakeld en doe dit samen metde ketenpartners en werkgever (schakelen aan de poort zodat het merendeel direct naar andere werk kan worden doorbemiddeld)

- Met betrekking tot werknemers W.S.W e.a. Zorg voor een duidelijk perspectief voor de werknemer dit advies sluit aan bij (motie SW werknemers perspectief centraal 26 mei 2015 PvdA)zij pleiten voor een werknemersloket waarbij consultenten weten hoe dit perspectief kan worden ingericht via een plan in samenwerking met het Werkgevers Servicepunt e.a. Deze doelgroep met gedeeltelijke arbeidsbeperking komt niet in Wajong meer en is dus afhankelijk van inkomen uit werk.

- Zorg voor een stabiele inkomenssituatie waarbij werken geen stress geeft (mogelijk uitbetalingen van uitkerende instanties gelijk maken aan uitbetaling loon) en tijdelijk uitkerend instantie rol van werkgevers heeft zodat vaste lasten kunnen worden doorbetaald. Werken loont waarbij goede voorlichting info over de situaties. Er is een aanzet hiertoe gemaakt breidt dit uit.

- Maak verbinding tussen aspirant werkzoekenden en werkgevers middels het PSO certificaat (Prestatie Sociaal Ondernemen) te beginnen bij de gemeente, waarbij het accent ligt dit certificaat te behalen en te houden. Als de gemeente zich dit eigen heeft gemaakt kan zij anderen organisaties en alle werkgevers in de regio leren en faciliteren dit ook te doen en te blijven doen. De boodschap is dan dat het loont om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen en te houden als duurzame oplossing. Dit blijven toetsten en belonen of zichtbaar maken wie dit doet. Het werkinvesteringsfonds zou hier een stimulerende rol in kunnen spelen. (doel 500 mensen naar werk zou dan perspectief krijgen) door korting te bieden op PSO certificaat

Hartelijke groet

Nanda Bakker

namensadviesraad werk en inkomen

hondencrèche
Doggies Dig It
Puur hondengeluk!

Meijnerswijk 27
6841 HA, Arnhem

www.doggiesdigit.nl

Goedenavond. Mijn naam is Jessica Derks. Ik ben eigenaar van de Arnhemse hondencrèche Doggies Dig It.

Drie jaar geleden ben ik, na een periode van werkeloosheid, begonnen met dit initiatief. Doggies Dig It is een vergelijkbaar met een kindercrèche, alleen dan met viervoeters. Wij zijn uniek in de omgeving omdat wij honden opvangen zonder dat ze in kennels hoeven. De honden verblijven bij ons in een grote groep en maken de hele dag plezier. De crèche is geopend op doordeweekse dagen van 7 tot 19. De eigenaren brengen hun honden voordat ze zelf naar hun werk gaan en halen hen aan het einde van de dag weer op. Doggies Dig It is binnen 3 jaar uitgegroeid tot een goedlopend bedrijf en wij krijgen nu nog steeds aanmeldingen voor nieuwe honden.

De hondencrèche was gevestigd op Meijnerswijk. Zoals u weet zijn daar plannen voor woningbouw waardoor het huurcontract van tijdelijke aard was. Afgelopen jaar heeft projectontwikkelaar, Condor Wessels, mij laten weten de locatie waar de hondencrèche gevestigd was, zelf in gebruik te willen nemen. Wij hadden tot 1 maart j.l om te vertrekken.

Het blijkt erg moeilijk te zijn om een nieuwe vestigingsplaats voor de hondencrèche te vinden. Ik heb al het denkbare geprobeerd maar helaaas zonder resultaat. Toen niks lukte heb ik geprobeerd of de gemeente op een of andere manier een locatie kon faciliteren. Desnoods een tijdelijke. Ik had een locatie nodig voor mijn bedrijf, geen liefdadigheid. De crèche is prima in staat zijn eigen broek op te houden en vraagt de gemeente alleen mee te denken over een plek om voort te bestaan. Helaas tref ik keer op keer ambtenaren die wel aardig maar onverschillig lijken te zijn of het misschien te lastig vinden om hier energie in te steken. Als ik ze al te pakken kan krijgen.

Nu zult u zich misschien afvragen waarom u mee zou moeten denken met een commerciële ondernemer. Wat mij betreft hoeft u dat niet. Natuurlijk ben ik gefrustreerd door het gebrek aan betrokkenheid van de gemeente bij de ondergang van mijn zo zorgvuldig opgebouwde bedrijf. Ik heb er de afgelopen 3 jaar heel hard voor gewerkt. En natuurlijk heeft mijn vertrouwen in de overheid een knauw gekregen. Ik ben van de burgers die geloven in ons systeem, en nu ben ik in de war. Maar in ben me er ook terdege van bewust dat mijn persoonlijk leed niet van maatschappelijk belang is. Dus daarom ben ik niet hier.

Ik ben hier om u duidelijk te maken dat er met de sluiting van de hondencrèche iets verloren gaat dat heel waardevol is voor de gemeente Arnhem. Ik ben hier om u te vertellen dat u voorbij gaat aan de behoeften van een hele grote groep Arnhemse burgers. Zij worden simpelweg niet gehoord als u onverschillig blijft ten aanzien van de sluiting van de Arnhemse hondencrèche.

Eigenlijk komt het erop neer dat ik denk dat u misschien niet goed op de hoogte bent van wat de crèche voor de stad betekent.

De crèche is voor veel Arnhemse burgers dé oplossing in hun drukke bestaan.

Deze groep mensen heeft de hondencrèche nodig omdat ze honden hebben met speciale behoeftes. U kunt hierbij denken aan erg jonge of oude honden, kreupele honden, of honden met verlatingsangst. Maar er zijn ook veel eigenaren die hun hond gewoon een leuke dag in de crèche gunnen.

Voor de stad heeft het grote voordelen als Doggies Dig It voortgezet kan worden. Alleen al om het unieke concept waarvan er maar een aantal bestaan in Nederland. Belangrijker nog is de enorme behoefte die er is bij de Arnhemse bevolking met hond. Er is voor hen helaas geen alternatief. Bovendien verblijven de honden bij ons op een vaste plaats en veroorzaken daarom geen overlast in de openbare parken van stad.

Maar in het licht van uw perspectiefnota is het van belang te weten dat de hondencrèche werk- en leerplaatsen biedt aan een heel aantal mensen. Stageplaatsen worden doorgaans gevuld door studenten aan het Helicon in Velp en Nijmegen en aan het aeres college in Barneveld. Deze mensen worden opgeleid tot medewerkers en managers is de dierenbranche maar er zijn ook paraveterinairen in opleiding bij. Er werkt bij de hondencrèche al vanaf aug 2017 een persoon met afstand tot de arbeidsmarkt. Deze dame is enorm gegroeid in de 2,5 jaar dat ze bij ons is. Dat was geweldig om te zien Voor de sluiting waren er dagelijks 5 personen aanwezig: 3 stagiaires en één persoon dmv een participatieplaats. (en ikzelf 12 uur per dag) Daarmee kregen niet alleen de bezoekende honden de gelegenheid te leren en te groeien maar ook onze medewerkers.

Er was echter behoefte aan 9 personen per dag: 4 stagiaires, 2 mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en 2 personen in vaste dienst voor 30 p week elk. Ik heb gewacht met het aannemen van nieuwe mensen omdat sluiting van de crèche een voortdurende dreiging vormde.

Ik las in uw perspectiefnota dat u van alles wilt doen aan de naderende toename van het aantal werkelozen door corona in de stad. U schrijft ook na de coronacrisis in te zetten op voldoende werkgelegenheid. En zegt er te zullen zijn om hulp te bieden aan Arnhemmers om nieuwe wegen en toekomstperspectieven te vinden waarbij u Arnhemmers die al langer afstand hebben tot de arbeidsmarkt niet uit het oog zal verliezen.

Ik vind het in dat licht moeilijk te begrijpen dat u zo makkelijk voorbij gaat aan de sluiting van een groeiend Arnhems bedrijf dat leerplaatsen, participatieplaatsen en werkgelegenheid biedt. En bovendien een behoefte vervult van een grote groep werkende Arnhemmers.

Groet,
Jessica Derks
Doggies Dig It

Arnhem stad van creativiteit en inspiratie

- Korte intro
- Merlijn Schrijvers
- 2020

- Idee er achter Kunst & street art
- Reizen

- Bezoekers
- Uniek
- Media aandacht

- **Kunstacademie**
- **Stadsbeeld**

- **Instagram spots**
- **Foto's**

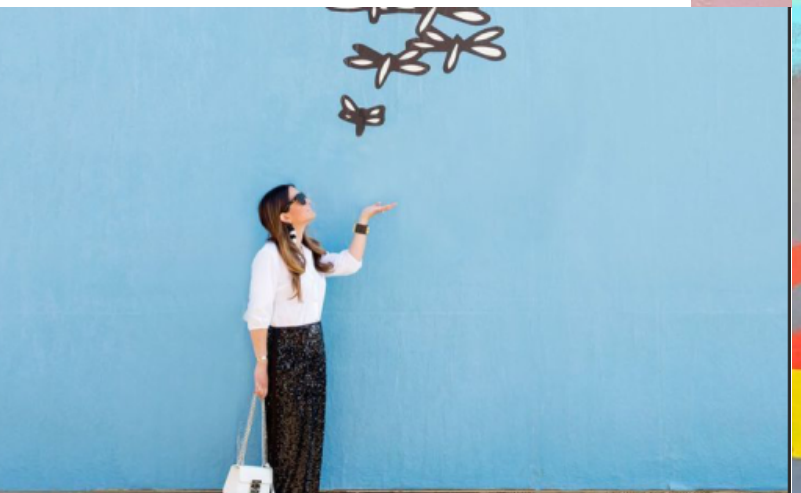

- creatief met groen

Sfeer in de straten

- **bijvoorbeeld slotjes brug/muur**
- **Mensen hebben aandenken**

Wat ik vraag aan de gemeente

Dit mogelijk maken

- Kijken naar de mogelijkheden van dit plan
- Informeren bij kunstacademie/de juiste mensen zoeken

Financieel hoeft dit niet veel te kosten

- Winkels/horeca
- Arnhemmers trots maken
- Mensen worden er gelukkig van

Einde bedankt voor uw aandacht

- Zijn er nog vragen?

Arnhems Corona noodplan

Investeren in een sociale toekomst

SP Arnhem – juni 2020

Met dit investeringsplan doet SP Arnhem concrete en sociale voorstellen om de gevolgen van de coronacrisis voor Arnhem aan te pakken. Daarmee willen we banen behouden en banen creëren, investeren in dat wat vitaal en cruciaal is en de tweedeling in Arnhem aanpakken. Niet stilletjes afwachten totdat de rekening van de crisis moet worden betaald, maar nu aan de slag. Dit is een plan voor een sociale toekomst voor Arnhem.

Arnhem is geraakt en getekend
Niet alleen hebben we te maken met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks. Een enorme economische recessie wordt verwacht - gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008. Veel mensen zijn nu al hun baan kwijt of dreigen hun baan te verliezen.[1] Steeds meer mensen zijn afhankelijk van de voedselbank, afhankelijk van schuldhulpverlening. Steeds meer mensen kunnen hun huur niet meer betalen. De armoede neemt snel toe.[2] Een op de vijf Nederlanders heeft nu al minder inkomsten dan in de tijd voor corona.[3] Arnhem, met van oudsher al een grote tweedeling, zal hierdoor geraakt en getekend worden. We weten dat na deze coronacrisis een economische crisis komt. We mogen niet lijdzaam afwachten of doen alsof er niets aan de hand is. We moeten nu handelen.

Niets doen is geen optie. Nu investeren is de enige optie.
Tijdens de coronacrisis hebben we gezien wat cruciaal is en van vitaal belang is. We hebben gezien wat van waarde is voor onze stad, voor onze samenleving. De onmisbare banen en beroepen die zo belangrijk zijn dat we niet zonder kunnen. Als we weten wat cruciaal is en van vitaal belang, dan weten we ook waar we zeker in moeten investeren. Daarom stelt de SP een Arnhems actieplan voor een sociale toekomst voor. We investeren in de lokale economie en in banen zodat we beter voorbereid zijn op de economische crisis die komt. We doen er alles aan zodat de armoede in Arnhem als gevolg van de crisis niet toe- maar afneemt, in lijn met de motie van de SP die gemeenteraad van Arnhem aannam (bijlage 1).

1) Investeren in dat wat cruciaal is
Tijdens de coronacrisis kreeg de zorg applaus. Zorgverleners hebben een enorme extra prestatie geleverd. In de ziekenhuizen. In de verpleeghuizen. Maar ook in de thuiszorg, de jeugdzorg en de gehandicaptenzorg. Zij zijn cruciaal voor ons allemaal. Maar nog steeds wordt er in Arnhem voor miljoenen bezuinigd op de zorg. En dat terwijl de werkdruk in de zorg voor de coronacrisis ook al enorm hoog was. Bezuinigen is het tegenovergestelde van waardering voor de cruciale rol van de zorg in Arnhem. De bezuinigingen draaien we daarom terug. En: samen met ROC's en zorginstellingen investeren we in het omscholen van

[1] https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.html
[2] https://nos.nl/artikel/2333348-zorgen-over-oplopende-armoede-door-corona-alle-seinen-staan-op-rood.html
[3] https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-een-vijfde-van-de-nederlanders-ervaart-inkomensterugval/

mensen. Voor belangrijke banen in de zorg maar ook voor andere cruciale beroepen. Zoals voor banen in het onderwijs, voor meer onderwijzers en onderwijsassistenten.

Bescherm dat wat cruciaal is
Het minste wat we kunnen doen is álles op alles zetten om de cruciale mensen in de frontlinie te beschermen. Half mei bleek dat 6 op de tien medewerkers in verpleeghuizen of thuiszorg nog steeds zonder beschermingsmiddelen werkt.[4] Daarom investeren we twee miljoen euro in Scalabor, om extra productielijnen voor mondkapjes en andere beschermingsmiddelen op te zetten. Zo creëren we banen voor Arnhemmers én veiligheid voor onze zorgverleners en de Arnhemmers voor wie zij zorgen.

2) Banen behouden en banen creëren in Arnhem
Veel Arnhemse ondernemers komen door de crisis in de problemen. Om de crisis te overbruggen is er een steunpakket vanuit Den Haag. Dit pakket is lang niet altijd toereikend. Arnhem gaat zelf ook helpen om lokale ondernemers overeind te houden. Door bijvoorbeeld opdrachten zoveel mogelijk aan Arnhemse ondernemers te geven en door opdrachten vooruit te betalen in plaats van achteraf.

Er moeten duizenden betaalbare huizen worden gebouwd. En: er moeten duizenden slechte huizen worden opgeknapt. Ongezonde huizen met schimmel-, en vochtproblemen, met achterstallig onderhoud en slechte isolatie. Huizen waar mensen nu een torenhoge energierekening betalen. Die huizen gaan we isoleren en voorzien van collectieve zonnepanelen op de geschikte daken. Dan gaat de energierekening en dus de lasten voor mensen omlaag, dan worden de huizen weer gezond om in te wonen, kunnen we mensen omscholen en we creëren we banen in bouw en techniek. Samen met ROC's, Arnhemse aannemers maken we een ambitieus plan voor het bouwen en opknappen van Arnhemse huizen en voor de mensen die daarvoor nodig zijn.

De Arnhemse economie is uniek. In plaats van 10 miljoen euro uit te geven aan een facelift van parkeerplaats de Blauwe Golven investeren we in onze economische sectoren, waaronder de creatieve sector en sportieve sector, in cultuurmakers en kunstenaars. Dan behouden we banen én kunst, cultuur, creativiteit en mode in Arnhem. Het Stadstheater moet worden opgeknapt, maar het onderdak van Introdans en Oostpool kan door de provincie betaald worden. Dat scheelt 20 miljoen voor de gemeentekas. Ook dit geld zetten we in om de gevolgen van de Coronacrisis te bestrijden.

3) Armoede voorkomen en aanpakken
Armoede moeten we zoveel mogelijk voorkomen. Dat doen we door het behoud en creëren van banen. Maar dat doen we ook door het eerlijker verdelen van de lasten. We voeren een coronataks voor vastgoedmagnaten en villabezitters in en verlagen de belasting voor huurders. De rekening van de crisis laten we betalen door degenen die dat kunnen betalen (bijlage 2).

We schrappen de boete op ziek zijn, het eigen risico, voor Arnhemmers met een laag inkomen via een basisverzekering zonder eigen risico. Dat brengt de lasten van de meest kwetsbaren mensen omlaag, en voorkomt het mijden van zorg en de problemen die daaruit voortkomen (bijlage 3).

[4] https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2020/05/veel-zorgpersoneel-werkt-nog-steeds-onbeschermd

Om bezuinigingen te voorkomen op dat wat van waarde is voor Arnhemmers stellen we een coronafonds in. Dan kunnen we de financiële gevolgen door de coronacrisis opvangen. Met een financiële buffer is Arnhem voorbereid op eventuele kortingen vanuit Den Haag en kunnen we asociale bezuinigingen voorkomen.

Investeren in een sociale toekomst voor Arnhem
De voorstellen uit dit investeringsplan zijn belangrijke stappen om sociaal uit deze crisis te komen. Maar meer is nodig. Arnhem moet als provinciehoofdstad samen optrekken met andere gemeenten om de provincie te bewegen de Gelderse miljarden niet op de bank te laten staan, maar in Gelderland te investeren. Deze investeringen door de provincie in Gelderland zijn namelijk keihard nodig.

Financieel overzicht - Arnhems Corona Noodplan

Investeringen voor een sociale toekomst

bedragen in € x 1mln.

	Eenmalige investeringen	
v1	Coronafonds - opvangen financiële gevolgen crisis	26
v2	Productie van beschermingsmiddelen	2
v3	Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, bouw, etc.	5
v4	Aanpak en verduurzaming slechtste huizen	10
	totaal eenmalige investeringen	43
	Dekking eenmalige investeringen	
d1	Schrappen facelift blauwe golven	10
d2	Klimaatfonds inzetten voor opknappen slechtste huizen	10
d3	Provinciale bijdrage Nieuwe Haven of anders schrappen	3
d4	Prov. bijdrage stadstheater/lauwersgracht, anders schrappen	20
	totaal eenmalige dekking	43
	Structurele uitgaven	
s1	Schrappen bezuinigingen op (jeugd)zorg en sociaal domein	13
s2	Gratis mondzorg en geen eigen risico zorgverzekering	5
	totaal structurele uitgaven	18
	structurele inkomsten	
i1	Coronataks vastgoedmagnaten en villabezitters	10
i2	Overige structurele dekking (zie bijlage 4)	8
	totaal structurele inkomsten	18
	Overig	
o1	Verlaging lokale lasten huurders	pm
o2	Verhoging lokale lasten vastgoedmagnaten en huisjesmelkers	pm

Bijlage 1:

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	29 april 2020
Ter bespreking van	Debat coronacrisis
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Corona vergroot kloof tussen arm en rijk, gemeente moet die kloof verkleinen
Nummer Zaaknummer	**20M62** 465781

De Raad,

In vergadering bijeen,

Constaterende dat;
- de coronacrisis grote gevolgen heeft voor de Arnhemse samenleving
- de coronacrisis de armen veel harder treft dan de rijken,

Overwegende dat;
- de van oudsher aanwezige sociaal-economische kloof in onze stad door de coronacrisis nog dieper dreigt te worden met alle gevolgen vandien voor de samenleving als geheel en kwetsbare inwoners in het bijzonder

Spreekt uit dat;
- de gemeente er alles aan moet doen wat in haar vermogen ligt om deze sociaal-economische tweedeling te verkleinen en ingrijpende wijzigingen van de meerjarenbegroting daarvoor onvermijdelijk zijn

Draagt het college op;
- de concept-voorjaarsnota zo in te richten dat de sociaal-economische tweedeling, die door corona-crisis nog groter dreigt te worden, zoveel als mogelijk wordt verkleind

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

AANGENOMEN

Bijlage 2:

RECHTVAARDIGE LOKALE BELASTINGEN

Bedrijven hebben de afgelopen tientallen jaren steeds hogere winsten gemaakt en betalen steeds minder belasting. Huishoudens zijn daar sterk bij achtergebleven. Als gemeente kunnen we dit deels compenseren door huishoudens te ontzien en bedrijven meer aan te spreken. We moeten ons daarbij wel realiseren dat de gemeentebelasting maar een klein deel van de lastendruk van huishoudens en bedrijven uitmaakt. Een gemiddeld bedrijf geeft meer geld uit aan koffie voor het personeel dan dat ze lokale lasten afdraagt. Daarnaast is het goed om onderscheid te maken tussen hardwerkende (kleine) ondernemers en vastgoedmagnaten en pandjesbazen die bezit uitponden en teren op de arbeid van anderen.

Besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar stil

'Het besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar vrijwel stil. Een deel van de verklaring is dat de huishoudensgrootte in de afgelopen decennia is afgenomen. De belangrijkste reden is echter dat de groei van het huishoudinkomen achterblijft bij de groei van de totale economie. Vooral het aandeel van de economie dat naar bedrijven gaat, is sterk toegenomen. Meer geld wordt opgepot bij bedrijven en zij zijn ook winstgevender geworden.

Daarachter ligt echter een fundamentele verschuiving van het belang van arbeid naar het belang van kapitaal. Dit is een mondiaal fenomeen: in de meeste Westerse landen is het arbeidsinkomensaandeel in de afgelopen decennia sterk gedaald. De onderhandelingspositie van werknemers is afgenomen ten opzichte van werkgevers: automatisering, offshoring en de toegenomen flexibilisering dragen hier allemaal aan bij. In Nederland specifiek speelt de sterk toegenomen flexibilisering nog een extra grote rol.'

Rabo Research 5 februari 2018

Hoewel het Nederland economisch weer voor de wind gaat, zien de werkenden hun inkomen nauwelijks stijgen. Een steeds groter deel van de economische groei verdwijnt in de zakken van speculerende aandeelhouders.

De Groene Amsterdammer 31 januari 2018:

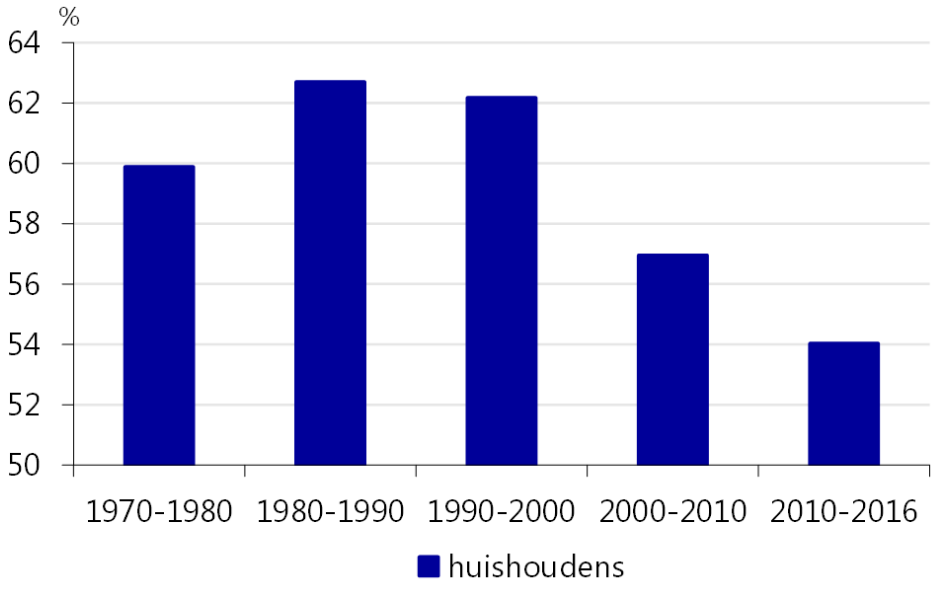

Figuur 1: Huishoudens krijgen een steeds kleiner deel van het nationaal inkomen

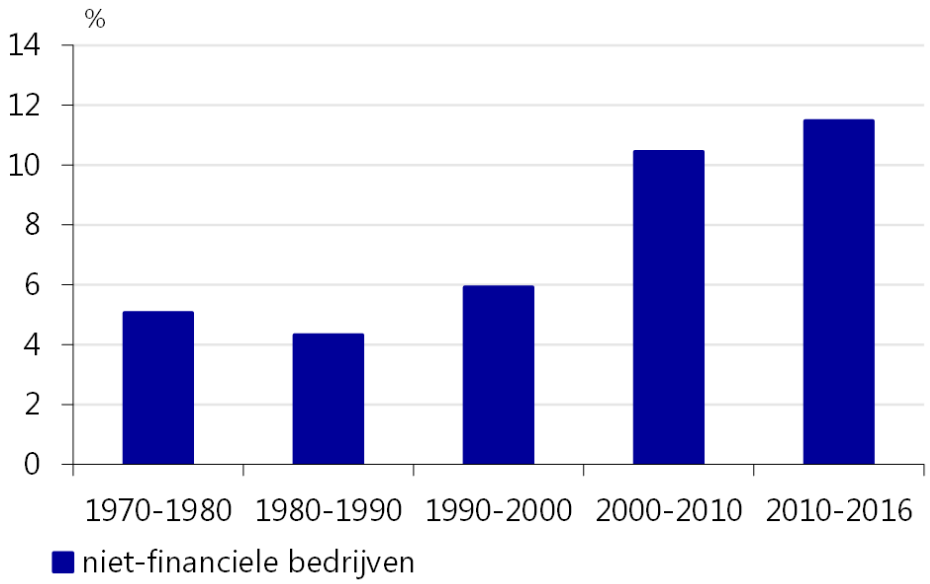

Figuur 2: Aandeel niet-financiële bedrijven sinds de jaren tachtig bijna verdrievoudigd

Belastingen van bedrijven en huishoudens in Nederland

Lokale belasting is maar een deel van de belasting die bedrijven en huishoudens betalen. Kijken we naar de bedrijven dan zien we dat de rijksbelastingen voor bedrijven zijn gedaald. Neem de vennootschapsbelasting: In Nederland geldt sinds 1 januari 2019 voor de eerste € 200.000 een tarief van 19% en voor het deel boven de €200.000 een tarief van 25%. Het Kabinet Rutte laat de vennootschapsbelasting de komende jaren nog verder zakken naar 21.7%. In de grafiek hieronder zien we de verlaging van de vennootschapsbelasting sinds de jaren ’80 tot heden.

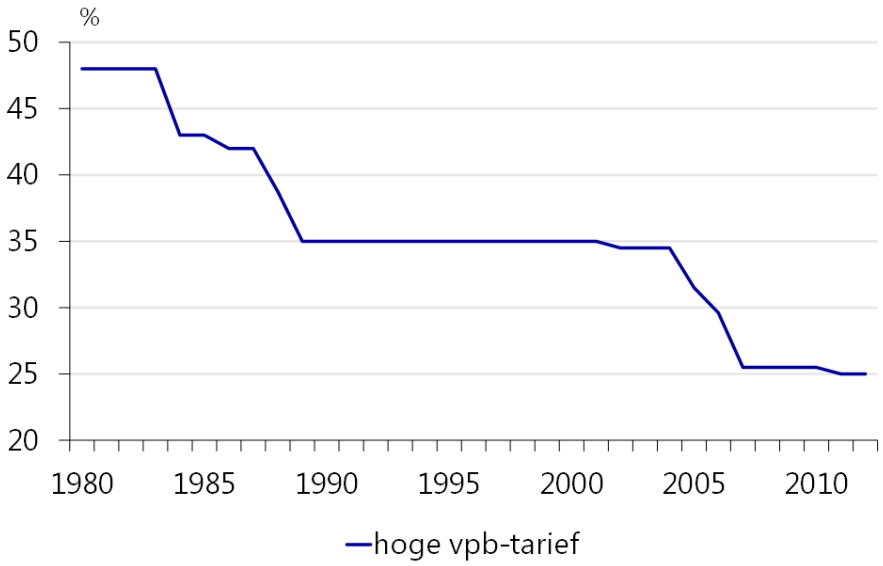

Figuur 3: Vennootschapsbelasting sinds jaren '80 bijna gehalveerd.

De belastingen zijn gedaald en het is dan ook geen verrassing dat de bedrijfswinsten en de uitkeringen aan aandeelhouders zijn gestegen. Bedrijven hebben over het algemeen dan ook ruimte om meer lokale belasting te gaan betalen. Arnhem besloot in 2014 tot een verhoging. Een verdere verhoging is niet alleen gerechtvaardigd maar kan ook probleemloos worden ingevoerd. De ontwikkelingen in Nijmegen laten dit zien. Het belastingtarief voor eigenaren van bedrijfsvastgoed is daar sinds 2015 verdubbeld.

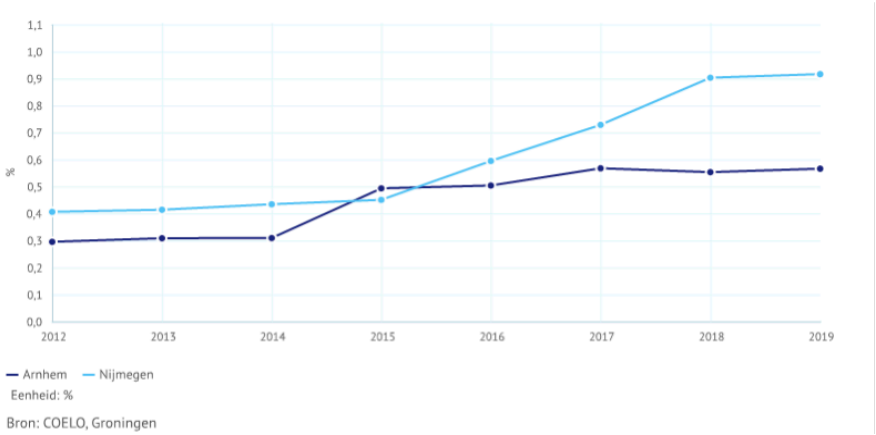

Figuur 4: OZB tarief eigenaren niet-woningen in Nijmegen sinds 2015 verdubbeld.

Belasting- en premiedruk huishoudens verschillende welvaartsgroepen

Naast de verschillen tussen huishoudens en bedrijven is het ook goed om naar de verschillen in lastendruk tussen welvaartsgroepen te kijken.

Huishoudens met lage welvaart betalen relatief veel lokale belasting

Uit gegevens van het CBS blijkt dat de lagere welvaartsgroepen relatief gezien veel gemeentelijke belasting betalen. Voor huishoudens in de laagste welvaartsgroep is de totale belasting- en premiedruk op het bruto-inkomen hoger dan in de tweede welvaartsgroep. In de laagste groep komen relatief veel zelfstandigen en studenten voor met zeer lage inkomens, terwijl ze wel diverse noodzakelijke uitgaven moeten doen. Hun uitgaven zijn in doorsnee beduidend hoger dan hun inkomen. Daardoor zijn de indirecte belastingen en heffingen relatief hoog in vergelijking met het inkomen.

Huishoudens met hoge welvaart betalen relatief weinig lokale belasting

De druk voor huishoudens in de hoogste welvaartsgroep is lager dan in de negende welvaartsgroep. Zo bestaat de hoogste groep voor een deel uit vermogende AOW'ers die weliswaar veel inkomstenbelasting verschuldigd zijn, maar geen premies voor AOW en pensioen meer hoeven te betalen. Daarnaast bevat deze groep relatief veel ondernemers. Ook zij betalen veel inkomstenbelasting, maar vaak weinig tot geen premies voor inkomensverzekeringen en private pensioenen. Hun vangnetten bouwen zij op in hun eigen bedrijf.

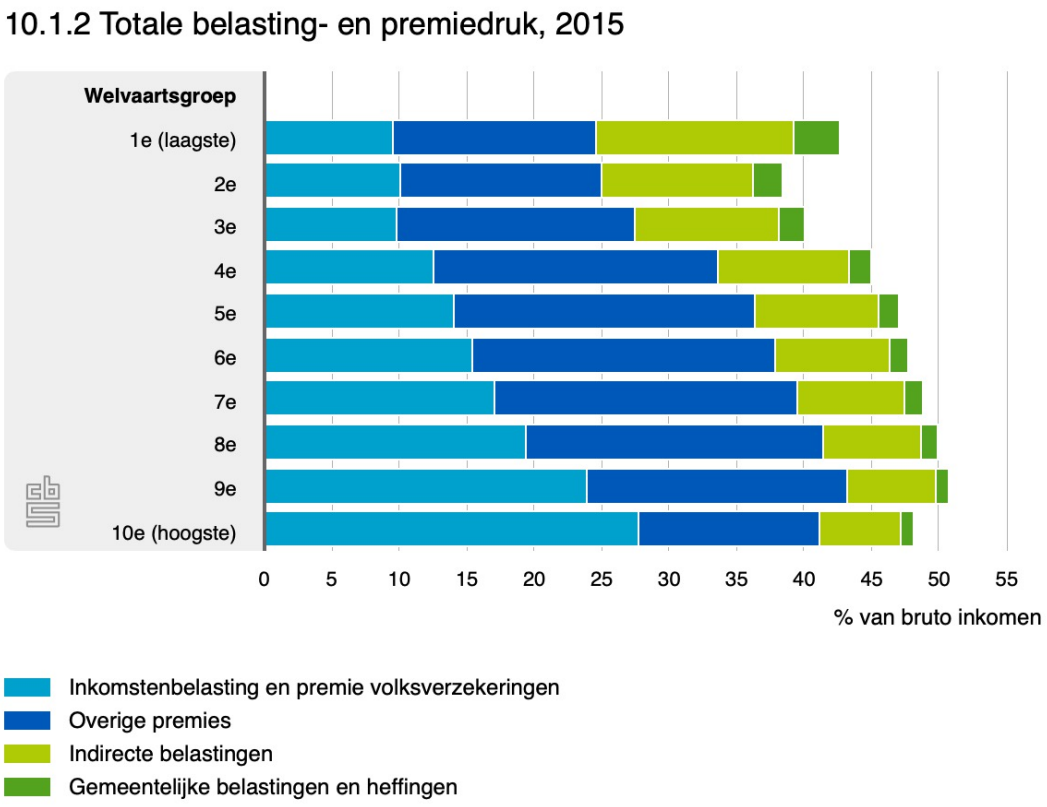

Figuur 5: Totale lasten en premiedruk welvaartsgroepen

Bijlage 3

Gratis aanvullende zorgverzekering met goede tandzorg bij laag inkomen

Iedereen met een inkomen tot 130% kan zonder extra kosten een collectieve aanvullende verzekering afsluiten zonder eigen risico en waarin goede tandverzorging is gedekt (GTV750)

De kosten hiervoor zijn door de ambtelijke organisatie in oktober 2019 becijferd op €2.1mln per jaar voor het afdekken van het eigen risico en €2.4mln per jaar voor het afdekken van gratis aanvullende zorgverzekering met goede tandzorg.

Om rekening te kunnen houden met eventuele kostenstijgingen is in dit plan een bedrag van €5 miljoen per jaar opgenomen.

Bijlage 4

.i2 overige structurele dekking.

overige structurele dekking	
solidariteitstaakstelling op Raad en college.	0,5
taakstelling diverse gemeenschappelijke regelingen	1,5
reductie externe inhuur	5
vrijval kwijtscheldingen door lagere lokale lasten huurders	1
totaal overige structurele dekking:	8

Solidariteitstaakstelling op Raad en College.
Raad en college leveren allemaal een klein % van hun salaris en onkostenvergoedingen in. Ook kan er worden bezuinigd op borrels, hapjes en buitenlandse reizen. In totaal wordt er een bedrag van 500.000 euro per jaar bespaard. College en de vice-voorzitter van de raad doen daarvoor een voorstel.

Taakstelling diverse gemeenschappelijke regelingen
Sommige zaken heeft de gemeente Arnhem uitbesteed aan gemeenschappelijke regelingen. Een voorbeeld is de ODRA. Deze blijven bij bezuinigingen vaak buiten schot terwijl er op hele belangrijke zaken die de gemeente zelf doet dan wel moet worden bezuinigd. Daarom kiezen we er voor om hier actief een bijdrage van in totaal €1,5 miljoen weg te halen. Het college doet daarvoor een voorstel

Reductie externe inhuur
De externe inhuur is vorig jaar enorm gestegen bij de gemeente Arnhem. Van 13% naar 21% van de totale loonsom. Het college krijgt de opdracht om hier €5 miljoen per jaar op te besparen. Dat kan makkelijk en snel.

Vrijval kwijtschelding door lagere lokale lasten voor huurders.
Omdat huurders bij de SP veel minder lokale belasting gaan betalen, zal de gemeente automatisch minder uitgeven aan kwijtschelding.

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 10 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig in de Raadszaal de raadsleden/fractievolgers: Cetintas (SP), Verheij (PVV), Manders (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Becker (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Prinsen (GroenLinks), Bouma (PvdA).

Aanwezig in Landgoed Festival de raadsleden/fractievolgers: Baars (SP), Van der Laak (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks) en Greving (PvdA).

Insprekers
1. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Wonen in een duurzamer Arnhem" door: Alie Sijtsma, Ilona Annema, Daniël Wenting, Robert Jan Buis en Marloes Spaander.
2. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Open en verantwoord besturen" door: Ipe van der Deen, Jessica Derks en Nanda Bakker.
3. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij geen thema voorkeur door: Ramon Barends en Kelly Bolsenbroek
4. Ingesproken is in Landgoed Festival m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Meedoen in een socialer Arnhem" door: Marjon Hoeks, Fokke de Jong en Pascal Mulder.
5. Ingesproken is in Landgoed Festival m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Genieten van een nog mooier Arnhem" door: Joost Blasweiler, Merlijn Schrijvers, Patrick Waijer, Dick van Kleef, Hilde Haazen, M. Soultana en Guide Janssen.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over een thema de Perspectiefnota weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De beschikbare vergadertijd was voldoende om alle insprekers in beide kamers te horen. Ontvangen inspraakbijdragen zijn aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat deze informatieve behandeling is afgerond en dat het raadsvoorstel door kan naar de meningsvorming 1.

De raadsadviseur,

Raadszaal
K. Vons

Landgoed Festival
B. Kranenborg

De voorzitter,

M. Dolsma

S. van Ommen

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormend 1 14 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig in de Raadszaal de raadsleden/fractievolgers: Cetintas (SP), Verheij (PVV), Manders (Arnhem Centraal), Kalthoff en Pape (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek en Loor (D66), Eliens (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (AOP), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Gemici en Prinsen (GroenLinks), De Vries en Visser (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Van der Zee en Wethouder De Vroome.

Aanwezig in Landgoed Festival de raadsleden/fractievolgers: Baars (SP), Van der Laak (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Hutten (CDA), Andeweg (D66), Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks), Becker (CU), De Groot (PvdD) en Greving (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Paping en J. Inberg (Concerncontroller/ manager Financiën & Control)
Afwezig: Arnhemse Ouderenpartij en de PVV

Bespreking Raadszaal
De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van Van der Zee en De Vroome. De M1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van der Zee. M.b.t. de portefeuille van De Vroome is alleen het onderwerp "Jansbeek boven water" afgerond. De M1 is niet afgerond en een voortzetting zal plaatsvinden op woensdag 24 juni, met de portefeuille van de Vroome.

Bespreking Landgoed / Festival
De bespreking heeft plaatsgevonden in de raadszaal aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van Paping. De M1 is niet afgerond en een voortzetting zal plaatsvinden op woensdag 24 juni, met het vervolg op het onderwerp Financiën.

Toezeggingen
Wethouder Paping heeft toegezegd met een onderbouwing te komen op het onttrekken van de Bestemmingsreserves (zie pag. 13 van de bundel met technische vragen)

Wethouder Paping heeft toegezegd in de raadsbrief van eind juni een duidelijk overzicht op te nemen, waarin de maatregelen staan wat er wel en niet gebeurt (o.a. OZB, huren van gemeentelijke panden worden die kwijtgescholden ja/nee? Etc.) De wethouder zegt toe tevens in deze brief met de analyse van de meicirculaire te komen.

Conclusie Raadszaal
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van der Zee. De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 m.b.t. de portefeuille van De Vroome niet is afgerond.

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormend 1 14 juni 2020

Conclusie Landgoed / Festival

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende 1 behandeling niet is afgerond. Een voorzetting van de meningsvorming 1 m.b.t. portefeuille Paping is gewenst.

De raadsadviseur,	De voorzitter,
Raadszaal	
B. Kranenborg	S. van Ommen
Landgoed Festival	
K. Vons	V. Bouma

BEHANDELRESULTAAT

Voorzetting Meningsvormend 1 24 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Van der Laak (Arnhem Centraal), Van Es en Maref (VVD), Van Dillen en Van den Broek (CDA), Venhoek en Van Ommen (D66), Navis (GroenLinks), Zijlstra (CU), Wiggers (AOP), Usta (DENK/VA) en Bouma (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Van Dellen en Burgemeester Marcouch.
Afwezig waren: de fractie van SP, PvdD en PVV.

Bespreking
De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van de onderwerpen m.b.t. de Perspectiefnota uit de portefeuille van Van Dellen en vervolgens uit de portefeuille van Marcouch.

Toezegging Van Dellen 24 juni
Wethouder Van Dellen heeft toegezegd bij het onderwerp Economische zaken/ Acquisitie m.b.t. de Perspectiefnota, in Q3 terug te komen naar de raad met de evaluatie van 'SOFA'.

Toezegging Marcouch 24 juni
Burgemeester Marcouch heeft toegezegd op de vraag van het CDA, bij het onderwerp Openbare orde m.b.t. de Perspectiefnota, terug te komen naar de raad inzake de organisatiestructuur m.b.t. evenementen dit n.a.v. geluidsoverlast bij Koningsdag.

Vervolg Perspectiefnota
In de agendacommissie van 24 juni is besloten de M2 behandeling van de Perspectiefnota op 1 juli plenair te laten plaatsvinden, waarbij de mogelijkheid aan de raadsleden wordt geboden eerst politiek informatieve vragen aan het college te stellen m.b.t. de aangekondigde raadsbrief d.d. 30 juni " Van Perspectiefnota naar Begroting". Daarna zal de bespreking verlopen aan de hand van de onderwerpen/thema's van de ingediende moties en amendementen. Op 8 juli wordt het debat voortgezet in de besluitvormende vergadering. Daarin zullen de moties/amendementen die nog niet op 1 juli besproken konden worden aan de orde zijn én daarnaast ook de naar aanleiding van de informatie uit de raadsbrief opgestelde nieuwe moties/amendenten.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van Dellen en de portefeuille van Marcouch. De voorzitter roept de fracties in de raadskamer op om hun moties en amendementen m.b.t. de informatie die nu voorligt bij de Perspectiefnota z.s.m. bij de griffie in te dienen. Deze wijzigingsvoorstellen zullen behandeld worden in de M2 vergadering van 1 juli.

De raadsadviseur,
K. Vons

De voorzitter,
K. Kalthoff

Titel/onderwerp: **It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems Jeugdbeleid**
Onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem

Raadsadviseur: P. Wielaard Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	Rekenkamer	Ambtenaar:	Paul Bosch
Portefeuillehouder:	H. de Vroome	Telefoonnr:	377 3721
		E-mailadres:	Paul.Bosch@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (1)		
Toelichting	**Aanleiding** De Rekenkamer Arnhem heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de Jeugdwet. Kernvraag voor de Rekenkamer was en is: is het Arnhems jeugdbeleid effectief? De bevindingen uit het vooronderzoek hebben geleid tot de vraagstelling voor het onderzoek: *"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?"* **Conclusies** • Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle. • De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette. **Aanbevelingen** • Bepaal wat je wilt bereiken, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus. • Zet in op netwerkvorming. **Auditcommissie** De Auditcommissie heeft op 11 mei jongstleden gesproken over het Rekenkamerrapport. Zij neemt kennis van de aanbevelingen en stemt in met het advies tot gelijktijdige behandeling van de visitatie-rapportage, het rekenkamerrapport en het voorstel van het college waarbij wordt opgemerkt dat de behandeling van het rekenkamerrapport zo snel als mogelijk (bij voorkeur gelijktijdig met het visitatierapport, maar uiterlijk 3 juni wordt behandeld in de raad. **Reactie college** De bestuurlijke reactie van het college is aan de Bestuurlijke nota toegevoegd. De Rekenkamer heeft haar nawoord hieraan toegevoegd. **Proces** Op 3 juni 2020 heeft de Rekenkamer haar bevindingen gepresenteerd en aanbevelingen toegelicht. De raadskamer is in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de volgende fase in het besluitvormingsproces: meningsvorming 2 of de besluitvormende fase. **Procedure** De Agendacommissie heeft in de vergadering van 3 juni 2020 d.m.v. de notitie "Planning en inrichting besluitvormingsproces tot aan het zomerreces" besloten dat afwikkeling van besluitvorming over dit raadsvoorstel voor het zomerreces wenselijk is.		

	Het vergaderschema laat geen ruimte voor een week tussen de M1 en de M2 behandeling ter voorbereiding van moties en amendementen. Indien een M2 behandeling gewenst is zal deze op de Politieke Avond van 1 juli plaatsvinden.
Spreekrecht publiek	Nee
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. *1. Een eerste korte ronde meningen* Alle woordvoerders leggen kort - bijvoorbeeld in maximaal een halve minuut - hun (voorlopige) standpunt over het voorstel uit. Is men sowieso voor of tegen, heeft men nog prangende vragen over delen van het voorstel waarvan het standpunt afhangt, etc. Interrupties zijn niet toegestaan. *2. Reactie van de portefeuillehouder* De portefeuillehouder reageert kort – bijvoorbeeld in maximaal 3 minuten – op de standpunten van de woordvoerders en heeft de gelegenheid enige toelichting op het voorstel te geven. Interrupties zijn niet toegestaan. *3. Discussie in vrije vergaderorde* Woordvoerders en portefeuillehouder discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden en toezeggingen worden gedaan. Interrupties zijn toegestaan. *4. Afronding in een korte ronde* De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. *5. Conclusie voorzitter raadskamer* De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel. Uitkomst van de Meningsvormende (M1) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel 'It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems Jeugdbeleid'
Bijlage 1 Aanbiedingsbrief 'Rekenkamerrapport Effectief Jeugdbeleid' d.d. 29-04-2020
Bijlage 2 Bestuurlijke nota - It Takes Arnhem to raise a child d.d. 21-04-2020
Bijlage 3 Nota van Bevindingen - Effectief Jeugdbeleid d.d.16-03-2020
Bijlage 4 Verslag vooronderzoek Rekenkamer Arnhem Beleid en uitvoering Jeugdzorg d.d.28-08-2019
Bijlage 5 Persbericht Rekenkamer It takes Arnhem to raise a child 29-04-2020
Raadsbrief "Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein", d.d. 12-05-2020
Bijlage - Visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein
Presentatie - Onderzoek Jeugdbeleid van 3 juni 2020
Behandelresultaat informatieve bespreking 3 juni 2020

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **377198**

ONDERWERP: **It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid**

Onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem. Werkt het Arnhemse jeugdbeleid voor de Arnhemse kinderen?

Voorstel

De Rekenkamer stelt de gemeenteraad voor om de conclusies en aanbevelingen over te nemen die de Rekenkamer heeft geformuleerd in het onderzoeksrapport "It takes Arnhem to raise a child" van 20 april 2020 en met het college in debat te gaan over de uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamer.

Inleiding

De Rekenkamer Arnhem heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de Jeugdwet. Kernvraag voor de Rekenkamer was en is: is het Arnhems jeugdbeleid effectief? Met andere woorden: werkt het Arnhems jeugdbeleid voor de Arnhemse jeugd?

De Rekenkamer vond in het vooronderzoek pregnante zaken, met name dat de doelen het 'Hoe gaan we het doen' beschreven en weinig sturend waren op het 'Wat willen we bereiken'. Als het doel onbekend is, kan je ook niet de effectiviteit van het beleid onderzoeken. Immers, als je niet weet waar je heen wil, maakt het ook niet uit welke kant je opgaat… Tevens is bevonden dat verantwoordelijkheden voor de Arnhemse jeugdhulp bij veel partijen belegd zijn. Daarnaast dient de jeugdhulp in een breder kader, namelijk dat van het jeugdbeleid, beschouwd te worden. Dat vraagt dus om een onderzoek naar effectief jeugdbeleid.

De bevindingen uit het vooronderzoek hebben daarom geleid tot de volgende vraagstelling voor het onderzoek: *"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?".*

Hierop zijn de deelvragen voor het onderzoek gebaseerd:

1. Wat is effectief jeugdbeleid?
2. Hoe vindt de uitvoering van het Arnhems jeugdbeleid plaats?
3. Welke conclusies en aanbevelingen kunnen geformuleerd worden, met name ten aanzien van de rol van de raad?

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

Het rapport bestaat uit twee delen. In de bestuurlijke nota staan de conclusies, aanbevelingen en lessen over effectief jeugdbeleid verwoord. De nota van bevindingen betreft de feitelijke onderzoeksresultaten die onderliggend zijn aan de bestuurlijke nota. In die nota van bevindingen worden de bevindingen bij de verschillende onderzochte normen beargumenteerd, verdiepende casussen besproken.

De rekenkamer trekt twee hoofdconclusies uit het onderzoek. De eerste richt zich op het Arnhemse beleid en de tweede op de inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid.

Conclusie 1: Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle.

Conclusie 2: De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette

Op basis van dit onderzoek geeft de Rekenkamer aanbevelingen mee die het Arnhemse jeugdbeleid ten goede komen. Er zijn zowel aanbevelingen aan de gemeenteraad als aan het college van B&W.

1: *Bepaal wat je wilt bereiken, en hoe je dat dan vervolgens gaat doen, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus*

a) College, begin bij het begin: Wat is er aan de hand? Breng de staat van de jeugd (de aanwezige risico- en beschermende factoren) op wijkniveau in beeld.
b) Raad: Formuleer vervolgens WAT-doelen langs de volgende lijnen: (1) kansrijk opgroeien, (2) gezond opgroeien, (3) veilig opgroeien en (4) opvoeden.
c) College: Haal vervolgens de inconsistenties uit de inrichting van het jeugdbeleid.

2: Zet in op netwerkvorming

a) Raad: geef naast de WAT-doelen ook maatschappelijke waarden aan.
b) College: geef als gemeente sturing aan netwerkvorming op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

Kanttekeningen

n.v.t.

Financiën en uitvoering

Indien uw raad besluit de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen, dan adviseert de Rekenkamer u het college te verzoeken binnen een termijn van drie maanden een plan van aanpak inclusief financiële consequenties aan de raad aan te bieden. In het plan van aanpak dient het college aan te geven op welke wijze de aanbevelingen van de Rekenkamer uitgevoerd zullen worden. De Rekenkamer kan in een vervolgonderzoek nagaan op welke wijze de aanbevelingen zijn uitgevoerd en de raad hierover informeren.

Communicatie

De Rekenkamer licht het rapport aan uw raad toe tijdens informatieve raadskamerbijeenkomst en geeft een persbericht uit.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- rapport jeugdbeleid
- persbericht

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

Zaaknummer	377198

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het onderzoeksrapport It takes Arnhem to raise a child en het voorstel van de Rekenkamer Arnhem van 20 april 2020 zaaknummer: 377198

besluit:

1. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen;
2. Het college opdracht te geven om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en binnen een termijn van drie maanden hiervoor een plan van aanpak aan de raad aan te bieden

De griffier, De voorzitter,

Naam: Meriam de Lange

Functie: Onderzoeker Rekenkamer Arnhem

Rekenkamer Arnhem

Zaaknr: 377198

Betreft: Rekenkamerrapport Effectief Jeugdbeleid

Arnhem, 29-04-2020

Aan de gemeenteraad

Geachte leden van de raad, geachte leden van de Auditcommissie,

Bijgevoegd vindt u het Rekenkamerrapport van het onderzoek naar effectief Jeugdbeleid in Arnhem: "It takes Arnhem to raise a child." Onze aanbevelingen vindt u op pagina 8 - 11 van het rapport. Tevens vindt u het raadsvoorstel als bijlage.

Het onderzoek gaat in op de vraag wat effectief jeugdbeleid is en of het jeugdbeleid van de gemeente Arnhem werkt voor de Arnhemse jeugd. We hebben gebruik gemaakt van een synthese van wat kennisinstituten en wetenschappers hebben uitgedacht over 'wat is effectief jeugdbeleid'. Op deze manier ontstaat er niet een volledige norm, maar biedt het wel voldoende handvatten voor een uitspraak over de werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid en voor een toetsing van het Arnhemse beleid en de inrichting van het jeugdbeleid daaraan. In het onderzoek is met veel partijen gesproken. Er zijn acht jeugdhulpaanbieders (van de enkele honderden in Arnhem) 23 cliënten (van de 28 aangeleverde namen op een totaal van ruim 3800 cliënten in Arnhem) en 5 verdiepende casussen betrokken in het onderzoek.

De twee belangrijkste inzichten die het onderzoek heeft opgeleverd, zijn:

1: Er is in het Arnhems jeugdbeleid geen sprake van een volledig functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een “doelenjungle”.
2: De inrichting en de uitvoering van het jeugdbeleid laat zich kenschetsen als een gemankeerde estafette.

Gelijk aan het rekenkameronderzoek liepen meerdere trajecten. Het onderzoek van de VNG-visitatiecommissie betrof het integrale Sociale domein en met name de financiële situatie. De Rekenkamer is op de hoogte van het Conceptrapport. De bevindingen van VNG en Rekenkamer liggen, voor zover de RKA dat kan overzien, in elkaars lijn.
Het rapport van de Visitatiecommissie zou u gelijk met ons rapport worden toegezonden. Het is echter nog niet door het college behandeld. Omdat we met u hadden afgesproken ons rapport op 29 april aan u te overhandigen, en omdat het rapport ongelukkigerwijze enkele uren openbaar is geweest, hebben we besloten niet te wachten op de gereedkoming van het andere rapport.

Ook tegelijk aan het onderzoek werd duidelijk dat de voorstellen in de Perspectiefnota die u als raad ter kennisgeving heeft aangenomen in juni 2019 niet vervolgd werd, zoals het plan van de organisatie, was van een Beleidsnota en vervolgens uitvoeringsnota Jeugd, maar dat er allereerst een heroverweging plaats zal vinden van het Sociaal Domein. De wethouder heeft ondertussen aan de raad “ Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg (zaaknummer 439645)” gestuurd.

De RKA adviseert de raad om de VNG-visitatie-rapportage, het rekenkamerrapport en het voorstel van de wethouder integraal te behandelen.

Wij wensen u veel leesplezier!

Vriendelijke groeten, namens de Rekenkamer,

Mr. A.H. Teeuw, Voorzitter Rekenkamer Arnhem

IT TAKES A CHILD TO RAISE ARNHEM

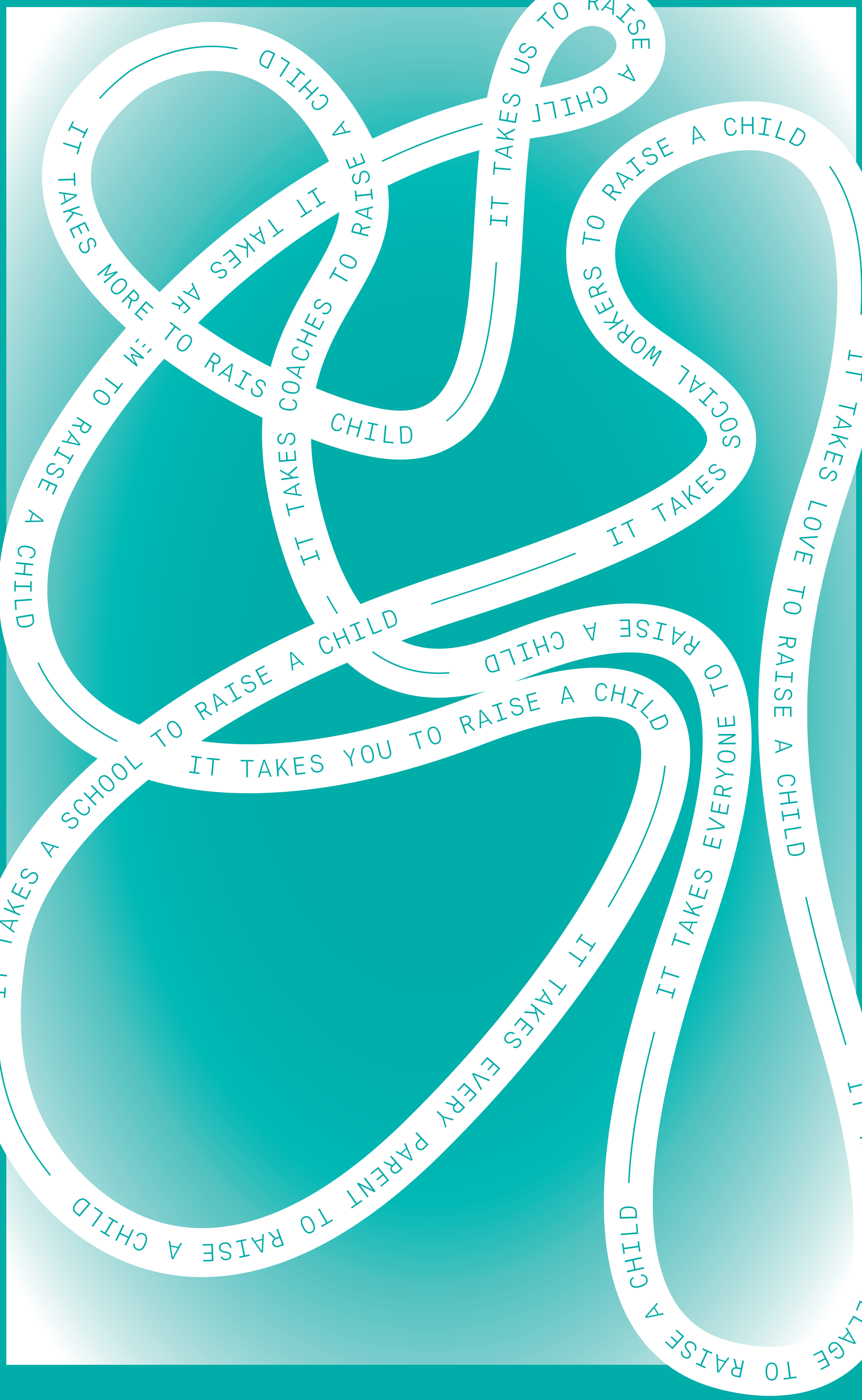

DE REKENKAMER ARNHEM ONDERZOCHT HET JEUGDBELEID VAN DE GEMEENTE ARNHEM. VOOR MEER INFORMATIE OVER HET RAPPORT KUNT U TERECHT OP REKENKAMERARNHEM.NL

TO RAISE A CHILD

Rekenkamer Arnhem

It takes Arnhem to raise a child

Onderzoek naar effectief jeugdbeleid

Bestuurlijke nota

Datum: 21 april 2020

Zaaknummer: 377198

Reken kamer Arnhem

Inhoudsopgave

Inleiding....III
Dankzegging....III
Leeswijzer....IV
1. Centrale boodschap....V
2. Onderzoeksverantwoording....VII
2.1. Aanleiding....VII
2.2 Aanpak, doelstelling en vraagstelling....VII
2.3. Onderzoeksuitvoering.... VIII
3. Bevindingen, conclusies en aanbevelingen....1
3.1 Bevindingen....1
3.2 Conclusies....5
3.3 Aanbevelingen....8
4. Reactie college van B&W....12
5. Nawoord rekenkamer....14

Bijlage 1: Nota van Bevindingen (16 maart 2020)

Bijlage 2: Resultaten vooronderzoek jeugd (d.d. juni 2019)

Reken
kamer
Arnhem

Inleiding

Voor u ligt de bestuurlijke nota van het onderzoek van de Rekenkamer Arnhem naar het jeugdbeleid en de inrichting daarvan in Arnhem.

Deze bestuurlijke nota bevat de hoofdlijnen van de bevindingen, de conclusies en de aanbevelingen van het onderzoek van de Rekenkamer Arnhem naar het Arnhems jeugdbeleid. De basis hiervoor ligt in de nota van bevindingen, het feitelijke en door de ambtelijke organisatie gevalideerde onderzoeksrapport. De Nota van Bevindingen is als bijlage I bij deze bestuurlijke nota gevoegd.
De vraagstelling van het onderzoek is gebaseerd op de bevindingen in het vooronderzoek dat de Rekenkamer in 2019 heeft afgerond. De uitkomsten van hiervan treft u tevens als bijlage II aan.

Dit onderzoek is het derde in een serie onderzoeken die de Rekenkamer Arnhem heeft opgeleverd, over het Sociaal Domein. Het eerste onderzoek ging over informatiebeveiliging in het Sociaal Domein (2017) en in het tweede onderzoek stond de schuldhulpverlening (2019) centraal. Op termijn zal de Rekenkamer onder andere ook PGB- en zorgfraude onderzoeken.
De Rekenkamer zal over enkele jaren de bevindingen consolideren (een zogenaamde "satéprikker" door de onderzoeken steken), om daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan een samenhangend en effectief sociaal beleid voor de inwoners van Arnhem.

Dankzegging

De Rekenkamer Arnhem dankt alle betrokkenen voor hun medewerking aan dit rapport. In de allereerste plaats de 23 ouders en jeugdigen in Arnhem die we hebben geïnterviewd over hun ervaringen met en wensbeelden over de hulp bij opvoeden en opgroeien. Zij hebben ons met hun openhartige antwoorden een inkijk in de problematiek en de succesfactoren gegeven. Met vijf van hen, hebben de onderzoekers verdiepende casus uit mogen voeren; de Rekenkamer realiseert zich terdege dat dat de onderzochten daarmee veel openheid en vertrouwen hebben gegeven.

Maar ook alle andere betrokkenen die hebben bijgedragen aan dit onderzoek en die de onderzoekers hebben mogen spreken (de ambtelijke contactpersoon, de ambtenaren, de teams leefomgeving, de sociale wijkteams, jeugdzorgaanbieders, betrokken hulpverleners en informele zorgers) zeggen wij veel dank voor hun openheid, eerlijkheid en de bereidheid om informatie uit- en op te zoeken en aan te leveren. De inzet en betrokkenheid van de respondenten is groot geweest.

Leeswijzer

In deze nota leest u de centrale boodschap als eerste (§1); dit is een korte weergave van de kernbevindingen, de twee conclusies die de Rekenkamer daaruit trekt en de twee aanbevelingen die de Rekenkamer daarop gebaseerd aan raad en college geeft.

Vervolgens leest u in §2 de onderzoekverantwoording: wat is de scope van het onderzoek en hoe is het uitgevoerd.

§3 geeft u een meer uitgebreider beschrijving van de bevindingen, de conclusies en de aanbevelingen

§4 geeft aan wat het college in het kader van bestuurlijk hoor en wederhoor heeft teruggegeven aan de rekenkamer.

§5 betreft tot slot het nawoord van de rekenkamer aan de raadsleden, n.a.v. de bestuurlijke reactie.

Reken kamer Arnhem

1. Centrale boodschap

De resultaten van het onderzoek van de Rekenkamer naar effectief jeugdbeleid in Arnhem laten zien dat zowel verbeteringen in beleid alsook in uitvoering nodig zijn.

Volgens het Nederlands Jeugd Instituut (NJI), kennisinstituten en wetenschappers is effectief jeugdbeleid gebaseerd op twee pijlers: kwaliteit van de omgeving en samenhangende zorgstructuur.

Het gaat daarbij om drie werkzame bestanddelen.
- Beleid gericht op mogelijkheden en kansen en minder op de risico's
- Beleid dat de aandacht richt op beschermende factoren zodat jeugdigen weerbaarder zijn bij stressvolle situaties
- 'It takes a village to raise a child': gebaseerd op het beleid, kan er in de uitvoering sprake zijn van, en is er sprake van, een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen

Uit het onderzoek in Arnhem blijkt dat het element: 'it takes a village to raise a child' niet uit de verf komt. Dat geldt zowel voor beleid als voor uitvoering.
Het Arnhems jeugdbeleid voldoet in technische zin aan de Jeugdwet. Het beleid kent de onderdelen van de twee pijlers en het eerste werkzame bestanddeel voor effectief jeugdbeleid; daarmee en daarbij is het beleid te fragmentarisch om te kunnen sturen op effectiviteit.
In de inrichting en uitvoering is er sprake van een rolverdeling tussen gemeente en partners als een keten, in plaats van een netwerk.

De bevindingen samen leiden tot een tweetal algemene conclusies:

1: Er is in het Arnhems jeugdbeleid geen sprake van een volledig functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een "doelenjungle".

De ingrediënten van effectief jeugdbeleid zijn aanwezig, maar zijn onvoldoende samenhangend, te weinig concreet en te weinig sturend. Doelen zijn te fragmentarisch verspreid over documenten, begrotingen en programma's.

2: De inrichting en de uitvoering van het jeugdbeleid laat zich kenschetsen als een gemankeerde estafette.

Een veelheid van partners probeert het stokje steeds over te dragen. Er is te weinig sturing op netwerkvorming en de inrichting hinkt op meerdere gedachten. Wijksturing en netwerkvorming staan van nature op gespannen voet met het (semi-) Open House inkoopmodel met een grote hoeveelheid contractanten.

Reken
kamer
Arnhem

Op basis van het onderzoek komt de Rekenkamer tot de volgende aanbevelingen.

Hoe kan het beter?

1: Bepaal wat je wilt bereiken, en hoe je dat dan vervolgens gaat doen, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus

a) College, begin bij het begin: Wat is er aan de hand? Breng de staat van de jeugd (de aanwezige risico- en beschermende factoren) op wijkniveau in beeld
b) Raad: Formuleer vervolgens WAT-doelen langs de volgende lijnen: (1) kansrijk opgroeien, (2) gezond opgroeien, (3) veilig opgroeien en (4) opvoeden.
c) College: Haal vervolgens de inconsistenties uit de inrichting van het jeugdbeleid.

2: Zet in op netwerkvorming

a) Raad: geef naast de WAT-doelen ook maatschappelijke waarden aan.
b) College: geef als gemeente sturing aan netwerkvorming op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

2. Onderzoeksverantwoording

Rekenkamer Arnhem

2.1 Aanleiding

Op 1 januari 2015 is, in het kader van de decentralisaties, de Jeugdwet ingevoerd. Met deze invoering zijn gemeenten in Nederland verantwoordelijk geworden voor alle vormen van jeugdhulp[1] aan kinderen, jongeren en hun ouders. De achterliggende gedachte van het Rijk is dat gemeenten de jeugdhulp dicht(er) bij de inwoners kunnen organiseren. Bovendien zou de jeugdhulp zo ook eenvoudiger en goedkoper gerealiseerd kunnen worden.De Jeugdwet streeft verschillende doelen na. Eén van de belangrijkste doelen is het (meer) gebruik maken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk. Hierbij is het van groot belang dat jeugdigen en hun ouders de regie blijven behouden over hun eigen leven. Ook het organiseren van samenhangende hulp voor gezinnen, in het kader van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur', is een belangrijk streven van de Jeugdwet. Om dit te kunnen realiseren, dienen gemeenten onder andere zorg te dragen voor de beschikbaarheid van gekwalificeerde jeugdhulpaanbieders, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (i.e. jeugdhulpplicht) en de integrale samenwerking met andere sectoren (o.a. zorg, onderwijs, politie en justitie).

Anno 2020, vijf jaar na de invoering van de Jeugdwet, is behoefte aan kennis over de huidige stand van zaken van de jeugdhulp. Hebben gemeenten de uitvoering van de jeugdhulp goed ingericht? In hoeverre worden de beoogde resultaten behaald? En hoe staat het met de wachttijden binnen de jeugdhulp? Dit geldt ook voor gemeente Arnhem.

2.2. Aanpak, Doelstelling en vraagstelling

De Rekenkamer Arnhem heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de Jeugdwet. Kernvraag voor de Rekenkamer was en is: is het Arnhems jeugdbeleid effectief? Met andere woorden: werkt het Arnhems jeugdbeleid voor de Arnhemse jeugd?

De Rekenkamer vond in het vooronderzoek pregnante zaken, met name dat de doelen het 'Hoe gaan we het doen' beschreven en weinig sturend waren op het "Wat willen we bereiken". Als het doel onbekend is, kan je ook niet de effectiviteit van het beleid onderzoeken. Immers, als je niet weet waar je heen wil, maakt het ook niet uit welke kant je opgaat…tevens is bevonden dat verantwoordelijkheden voor de Arnhemse jeugdhulp bij veel partijen belegd zijn. Daarnaast dient de jeugdhulp in een breder kader, namelijk dat van het jeugdbeleid, beschouwd te worden. Dat vraagt dus om een onderzoek naar effectief jeugdbeleid.

De bevindingen uit het vooronderzoek hebben daarom geleid tot de volgende vraagstelling voor het onderzoek:

[1] Vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn: ambulante jeugdhulp, pleegzorg, jeugdzorgplus, verblijf in een jeugdinstelling, Jeugd GGZ, jeugdzorg voor jongeren met een beperking, jeugdzorg voor jongeren met ernstige beperkingen, zorg voor ernstig zieke kinderen, ondertoezichtstelling en voogdij, jeugdreclassering, professionele uitvoerders van jeugdhulp.

"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?".

Rekenkamer Arnhem

Hierop zijn de deelvragen voor het onderzoek gebaseerd:

1. Wat is effectief jeugdbeleid?
2. Hoe vindt de uitvoering van het Arnhems jeugdbeleid plaats?
3. Welke conclusies en aanbevelingen kunnen geformuleerd worden, met name ten aanzien van de rol van de raad?

Deze deelvragen zijn geoperationaliseerd in vele onderzoeksvragen en bijbehorende normen. Een gedetailleerd overzicht hiervan vindt u in de Nota van Bevindingen, zie Bijlage I.

2.3 Onderzoeksuitvoering

Om de vraag 'wat is effectief jeugdbeleid?' te beantwoorden is gekozen voor een synthese van wat kennisinstituten en wetenschappers hierover uitgedacht hebben. Daarmee ontstaat een naar alle waarschijnlijkheid niet volledig complete 'norm' voor effectief jeugdbeleid, maar het biedt wel voldoende handvatten voor een uitspraak over de werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid en voor een toetsing van het Arnhemse beleid en de Arnhemse inrichting van het jeugdbeleid daaraan.

De scope van het onderzoek betreft de wettelijke taken van de gemeente sinds de invoering van de Jeugdwet in 2015. Dat zijn talloze taken en daarom is de scope beperkt.

Zo is in dit onderzoek de jeugdgezondheidszorg, waar de gemeente wel verantwoordelijk voor is, niet meegenomen. In het onderzoek is met vele partijen gesproken. Niet gesproken is met het onderwijs en met de jeugdgezondheidszorg.
Er zijn 8 jeugdhulpaanbieders (van de enkele honderden in Arnhem) 23 cliënten (van de 28 aangeleverde namen op een totaal van ruim 3800 cliënten in Arnhem) en 5 verdiepende casussen betrokken in het onderzoek. Er kan er niet gesproken worden over wetenschappelijk onderbouwde uitspraken op basis van een wetenschappelijk valide steekproef. Het doel van de Rekenkamer is het geven van een redelijk betrouwbaar beeld binnen de praktische (tijds- en financiële) mogelijkheden van een rekenkameronderzoek. De Rekenkamer streeft met het onderzoek geen statistische representativiteit na. Wel is er zorg gedragen voor een zo representatief mogelijk beeld van de cliënten. Zo is er gesproken met cliënten die door jeugdzorgaanbieders en door de wijkteams zijn aangedragen, en daarnaast hanteerde de Rekenkamer ook criteria voor te werven respondenten: namelijk jeugdhulptrajecten die succesvol zijn verlopen en jeugdhulptrajecten die moeizaam zijn verlopen[2].

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van onderzoeksaanpak verwijzen we u naar hoofdstuk 1 en bijlage 3 van de Nota van Bevindingen.

---

[2] Zie ook: brief rekenkamer aan de raad d.d. 13-11-2019, betreffend "antwoord vragen mail d.d. 11-11-2019 inzake "Jeugdzorg" Arnhemse Ouderen Partij aan Rekenkamer"

3. Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Reken kamer Arnhem

3.1 Bevindingen

Wat is effectief jeugdbeleid? Een synthese tot werkzame bestanddelen

Het NJI en andere kennisinstituten/wetenschappers bevelen de volgende werkzame bestanddelen aan voor effectief jeugdbeleid:

- Effectief jeugdbeleid is beleid dat zich vooral richt op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling; dus niet uitsluitend op risico's en problemen en het voorkomen daarvan. Het jeugdbeleid dient zich te richten op kansrijk, gezond en veilig opgroeien.
- Effectief jeugdbeleid legt de aandacht op het versterken van de beschermende factoren zodat jeugdigen beter kunnen omgaan met en beschermd zijn tegen risicovolle situaties. Niet alle problemen kunnen voorkomen worden, van belang is dat ouders en gezinnen over de veerkracht en hulpbronnen beschikken om hiermee om te gaan.
- 'It takes a village to raise a child'. Effectief jeugdbeleid leidt in de uitvoering tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Primair zijn de ouders opvoeder, maar ook de leerkracht op school, de pedagogisch medewerker van de opvang en de coach van de sportvereniging zijn 'opvoeders'. Dat vraagt dat deze 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.

In Arnhem komt met name het fundamentele element van effectief jeugdbeleid 'it takes a village to raise a child' niet uit de verf

Dit geldt zowel het beleid als in de uitvoering.

De werkbare bestanddelen en de twee pijlers voor effectief jeugdbeleid (NJI)[3] voor effectief jeugdbeleid, komen fragmentarisch terug in het jeugdbeleid van de gemeente. Doelen die betrekking hebben op de beschermende factoren (NJI) komen minder terug in de doelen van de gemeente. Bijvoorbeeld doelen als sociale binding, kansen voor betrokkenheid, prosociale normen en de erkenning en waardering van positief gedrag. Een van de fundamentele elementen van effectief jeugdbeleid: 'it takes a village to raise a child' wordt in de toelichting in de beleidsstukken weliswaar benoemd, maar sturende doelen op dit punt niet of nauwelijks.

Een gedeelde opvatting over de pedagogische civil society (de stip op de horizon) en sturing op netwerksamenwerking door de gemeente is van belang voor de zogenoemde transformatie. De concrete uitwerking en toepassing komt tot stand op uitvoeringsniveau, en dat is in Arnhem lastig met een veelheid aan gecontracteerde jeugdzorgpartners en alle andere netwerkpartners (sociaal wijkteam, welzijn, school en jeugdgezondheidszorg). Het is, zo geven meerdere partners aan, makkelijker om de transformatie vorm te geven met minder partijen.

[3] Kwaliteit van de omgeving en samenhangende zorgstructuur

Zowel uit de casussen als uit de interviews met professionals blijkt dat de netwerksamenwerking niet vanzelf tot stand komt en het ook niet duidelijk is wie daarop moet sturen, als dat niet gebeurt en wel nodig is. De gemeentelijke sturing op deze netwerkvorming- en samenwerking wordt als onvoldoende ervaren.

Reken kamer Arnhem

Uit het casusonderzoek blijkt ook dat niet in alle onderzochte gevallen is ingezet op de relevante werkzame bestanddelen en beschermende factoren. Met name de actieve inzet op, of het in positie brengen van, het informele netwerk komt weinig aan bod. Verder wisselt het sterk op welke wijze relevante partners (zoals school en kinderopvang) betrokken zijn bij de ingezette ondersteuning.

De netwerksamenwerking wordt én noodzakelijk geacht door de gezinnen én is nog sterk voor verbetering vatbaar
Verbeterpunten die ouders en jeugdigen aandragen hebben dominant betrekking op het gebrek aan ervaren afstemming en samenwerking tussen sociale wijkteams, jeugdzorghulpverleners en scholen.

Het Arnhems jeugdbeleid voldoet technisch aan de Jeugdwet, maar op effectiviteit is niet te sturen en niet te meten

De wettelijke taken die zijn opgenomen in de Jeugdwet hebben hun weg gevonden in het beleid.
Op veel van de doelen van de Jeugdwet monitort de gemeente echter niet stelselmatig de effecten. Er zijn uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken die bijvoorbeeld een beeld geven over tevredenheid en effectiviteit van de ondersteuning en bij sommige projecten en programma's is sprake van (incidentele) monitoring. Hierdoor ontstaat op onderdelen een beeld van de doelrealisatie, maar niet op het geheel van de doelen uit de Jeugdwet.
De raad ontvangt gefragmenteerd enige informatie over het wettelijk doelbereik. Het ontbreekt de gemeente aan een structurele informatiepositie om de raad hierin te kunnen voorzien.

Deze bevinding wordt in belangrijke mate mede verklaard door het feit dat de gemeente zelf geen specifieke doelen hanteert: de gemeentelijke beleidsdoelen zijn weinig concreet en niet voorzien zijn van meetbare prestaties en bijbehorende indicatoren. Het adagium 'doen wat nodig is' is alleenstaand onvoldoende sturend en kaderstellend op het doelbereik.
De inrichtingsdoelen (de HOE-doelen, zoals het hebben van sociale wijkteams) zijn concreet en ook in meerderheid gerealiseerd.

Omdat de WAT-doelen abstract en algemeen zijn, wordt er weinig tot geen doelgerelateerde informatie verzameld. Daardoor is het nagenoeg ondoenlijk om voor de meeste wettelijke doelen en eigen gemeentelijke ambities en doelen een uitspraak te doen over het doelbereik.
Het ontbreken van duidelijke doelen met een heldere samenhang leidt dan mede tot een gefragmenteerde informatiepositie.

Ook blijkt dat het beleid is verspreid over verschillende beleidsnota's en –programma's en dat wekt niet de indruk van onderlinge samenhang. Van een samenhangende beleidstheorie en daarop gebaseerde beleidscyclus is geen sprake. Voorsorterend op de bevindingen over de inrichting van het jeugdbeleid kan gesteld worden dat dit in de praktijk ook zo wordt ervaren door partners van de gemeente.

Ondervraagde ouders en jeugdigen geven overigens aan in grote meerderheid tevreden te zijn over de effectiviteit van de ontvangen ondersteuning en hulp. Omdat op dit punt de gemeente geen concrete doelen geformuleerd heeft, zegt dit niet meer dan dat het erop lijkt dat de uitvoering lijkt aan te sluiten aan de wensen van de cliënten.

Inrichting en uitvoering: een keten in plaats van een netwerk
De gemeente Arnhem heeft alle wettelijke taken afzonderlijk ingericht. Zo is er een toegang, is gekozen voor (een inmiddels aangescherpt) inkoopmodel en leveren verschillende partners preventieve en/of curatieve jeugdhulp.
De jeugdzorgaanbieders vervullen hun wettelijke taken.

Opvallende punten in de inrichting en uitvoering, zijn:

Qua inrichting

1. Van een structurele en geoliede netwerksamenwerking nodig voor effectief jeugdbeleid is in beperkte mate sprake.
   De verantwoordelijkheden zijn over veel partners verdeeld (Inkooporganisatie Centraal Gelderland, Sociale Wijkteams voor toegang en ondersteuning, teams Leefomgeving, uitvoerende partners van algemeen toegankelijke voorzieningen, de jeugdgezondheidszorg, de jeugdzorgaanbieders en geautoriseerde verwijzers zoals huisartsen
2. De inrichting van het jeugdbeleid hinkt op sommige punten op twee gedachten. Aanvankelijk wilde de gemeente Arnhem naar populatiegebonden bekostiging, met als logische uitwerking dat de sociale wijkteams ook verantwoordelijk zouden zijn voor de budgetsturing op wijkniveau. De populatiegerichte bekostiging is er niet gekomen, maar de verantwoordelijkheid van de sociale wijkteams is gebleven. Dat is niet consistent, en daarmee lastig uitvoerbaar. Let wel: De inzet van de betrokken personen vanuit de wijkteams is niet 'het probleem', maar de instrumenten die zij meekrijgen.

Qua inkoop

3. Het (inmiddels semi-)Open House model staat van nature op gespannen voet met wijkgerichte sturing, wijkgerichte budgetbewaking en netwerksamenwerking met partners die elkaar door en door kennen.
   Het inkoopmodel leidt, ook bij een reductie van de huidige ruim 400 aanbieders, tot een vrijwel onmogelijk te organiseren netwerksamenwerking. Het is nu eenmaal niet mogelijk om met zoveel partners (alleen vanuit de gecontracteerde jeugdhulp al honderden) elkaar te kennen en elkaar te vinden op wijkniveau of gezinsniveau. Een punt dat inmiddels door meerdere gemeenten onderkend is.

Een oplossingsrichting daarvoor is dat gemeenten werken met een consortium van gecontracteerde partijen per deel van de stad. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Utrecht.

Hierdoor neemt het aantal aanbieders af, moeten de aanbieders de hulp in samenhang aanbieden en zijn prikkels tot preventie en afschaling van hulp ingebouwd.

Reken kamer Arnhem

Qua toegang

4. De bedoelde rol van de sociale wijkteams als ondersteuner en aanbieder van hulp komt te weinig van de grond.
   Het sociale wijkteam fungeert in veel gevallen vooral als verwijzer naar jeugdhulpaanbieders. Dit frustreert de "beweging naar voren", bedoeld om waar mogelijk zo licht mogelijke hulp en ondersteuning te bieden. Ook is het lastig voor de teams Leefomgeving om signalen van sociale wijkteams gericht op het inrichten van voorliggende voorzieningen te vertalen in concrete acties. Dit komt mede door de als gebrekkig ervaren onderbouwing (kwalitatief en kwantitatief) van deze signalen.

Qua uitvoering

5. In het onderzoek betrokken ouders en jeugdigen zijn in grote meerderheid tevreden over de ondersteuning die zij hebben ontvangen.
   Kritiekpunten richten zich vooral op het vormen van een netwerk rondom een gezin bij het bieden van hulp en ondersteuning. Zo is in meerdere gevallen de rol van het sociale wijkteam niet helder voor ouders, is de toepassing van interventies of handvatten op school (het andere opvoedmilieu naast het gezin) meer dan eens lastig. Aandacht voor of het inzetten van informele netwerken als hulpbron bij of borging van de ondersteuning is in de onderzochte casestudies nauwelijks aan de orde. Een beeld dat door meerdere ondervraagde partners wordt herkend.
6. Er zijn signalen in het onderzoek naar voren gekomen dat problemen niet tijdig zijn onderkend.
   De gemeente maakt nog weinig gestructureerd en bewust gebruik van de aanbevolen elementen van bijvoorbeeld preventief jeugdbeleid.
   Het structureel en in samenhang toepassen van verschillende preventieniveaus (universele, selectieve en geïndiceerde preventieve aanpakken) en preventiethema's (gezond, veilig en kansrijk) om daarlangs de preventieve en signalerende taak vorm te geven, vindt niet plaats.
   Het programma Kansrijk opgroeien biedt daarvoor een kader, maar blijkt volgens meerdere respondenten vooral als een extra middelenpotje te worden ervaren.
   De gemeente onderkent het belang van vroegsignalering, de inzet op preventie en kansrijk opgroeien. Doorlopende lijnen in de leeftijd van 0-27 jaar worden onderschreven, evenals belangrijke overgangsmomenten daarbinnen.
   De gemeente onderkent ook het belang van natuurlijke vindplekken zoals de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau ed.) en de scholen.
   De sociale wijkteams zorgen dat zij ook de verbinding leggen met deze vindplekken door spreekuren en het aansluiten bij overlegvormen. De gemeente

beschikt over verschillende voorzieningen en overlegvormen die tot taak hebben om risico's en signalen vroegtijdig te signaleren.

7. De ondersteuning van de curatieve hulp is blijkens de uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken effectief. Een grote meerderheid van de ondervraagde clienten ervaart dat zij tijdig de effectieve hulp heeft ontvangen zo blijkt uit de uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken.
8. De gemeente laat echter mogelijkheden liggen om structureel een informatiepositie op te bouwen over de effectiviteit van de hulp, zowel met behulp van gegevens van de sociale wijkteams als gegevens vanuit de jeugdzorgaanbieders die al geregistreerd worden.
9. Het adagium 'doen wat nodig is' is een onvoldoende gereedschapskist, onvoldoende sturend gebleken voor effectief jeugdbeleid, omdat onduidelijk is binnen welke kaders dat moet plaatsvinden.
   Het adagium 'doen wat nodig is' is jarenlang gehanteerd en was in de inrichtingsfase van de sociale wijkteams wellicht van toepassing, maar het gebrek aan de stip op de horizon wordt nu binnen de gemeente en door partners gevoeld als een belangrijk gemis.

3.2 Conclusies

De kernvraag van het onderzoek is: Is het Arnhems jeugdbeleid effectief?
Er kan niet gezegd worden of sprake is van wel of geen effectief Arnhems jeugdbeleid, doordat er in Arnhem alleen HOE-doelen, en geen visie c.q. WAT-doelen, gesteld zijn. Arnhem heeft niet bepaald wat ze wil bereiken. Dan kan dus ook niet bepaald worden of dat bereikt wordt.

Is het Arnhems jeugdbeleid en de uitvoering, met name in de samenwerking, met nadruk op de inkoop, zodanig, dat het Arnhems jeugdbeleid werkt voor de Arnhemse jeugd? Het antwoord daarop is: het lijkt erop dat er veel op (curatief) casusniveau werkt, maar dat is "eerder toeval" dan beleid.

De Rekenkamer trekt twee hoofdconclusies uit het onderzoek. De eerste richt zich op het Arnhemse beleid en de tweede op de inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid.

Conclusie 1: Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle.

De ingrediënten van effectief jeugdbeleid zijn aanwezig, maar in onvoldoende samenhang, te weinig concreet en te weinig sturend.
Ondanks de aanwezigheid van werkzame bestanddelen, pijlers en elementen van effectief jeugdbeleid zoals aanbevolen door kennisinstituten, is sprake van een *doelenjungle* en *geen functionerende beleidscyclus voor jeugd.* Doelen zijn verspreid over

verschillende beleidsdocumenten, begrotingen en programma's en komen niet in samenhang samen. Daarnaast richten doelen zich voornamelijk op de inrichting (HOE-doelen) zoals het hebben van sociale wijkteams en in beperkte mate op WAT-doelen. Welke maatschappelijke effecten de gemeente Arnhem wil bereiken en hoe de gemeente

dan weet of die ook bereikt zijn, is niet helder. Dit als gevolg van de te abstract geformuleerde doelen die niet voorzien zijn van outcome-indicatoren. Het is opmerkelijk dat de gemeente, vijf jaar na de decentralisatie van de jeugdzorg, nog steeds geen eenduidig antwoord heeft op de vraag wat zij nu wil bereiken en de raad kan informeren over het doelbereik. Er is daardoor geen duidelijke visie. Daardoor zijn er ook geen doelen en kan effectiviteit niet gemeten worden. Daardoor is er ook geen mogelijkheid (bij) te sturen. Er is geen evaluatie en signalen uit de praktijk worden niet weer vertaald naar beleid. Eigenlijk is het geheel vleugellam.
Het jarenlang gehanteerde adagium 'doen wat nodig is' is onvoldoende sturend, zoals het college in raadsbrieven zelf ook constateert. Het geeft blijkbaar ruimte voor inconsistenties in de inrichting, en daarmee te weinig of niet voldoende instrumenten voor de uitvoering. Partners van de gemeente en de gemeente zelf constateren dit al enige tijd, maar anders dan een voornemen om tot een herijking van het beleid voor het sociaal domein te komen, is de gemeente tot nu niet veel verder gekomen. De vraag is of de recent opgestelde beleidsregels voldoende sturing gaan geven.

De gemeentelijke sturing, of beter gezegd de weinig overtuigende invulling daarvan, is een punt van zorg voor de Rekenkamer.
Het opstellen van een concrete en samenhangende jeugdbeleidscyclus als onderdeel van het beleid in het sociale domein is één van de noodzakelijke voorwaarden, om uiteindelijk de te bereiken maatschappelijke effecten voor gezinnen te kunnen realiseren. Het kunnen behalen van die effecten vraagt echter ook om een fundamentele herziening van de inrichting en sturing van de uitvoering van het jeugdbeleid. Deze overtuiging wordt gevoed vanuit de volgende conclusie.

Conclusie 2: De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette

Een veelheid van partners probeert het stokje steeds over te dragen. Er is weinig sturing op netwerkvorming en de inrichting hinkt op meerdere gedachten.
Het beeld van een gemankeerde estafette doemt op. Iedereen doet zijn of haar ding, geeft het stokje over en constateert vervolgens het geheel niet de som der delen is en soms het stokje kwijtraakt. Anders gezegd: het jeugdbeleid is te veel ingericht als een keten en de zwakste schakel bepaalt de kracht van de keten. Dit terwijl netwerkvorming ('it takes a village to raise a child'), waarin meerdere partners gelijk- en volgtijdig samen werken aan een wijk of gezin volgens de kennisinstituten nodig is.

De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid hinkt op meerdere gedachten. Wijksturing en netwerkvorming staan van nature op gespannen voet met een (inmiddels semi) Open

House inkoopmodel. De veelheid aan contractanten die het gehanteerde inkoopmodel met zich meebrengt, maakt het voor wijkteams, scholen en andere partners niet eenvoudig om tot een samenhangende aanpak (preventief en curatief) te komen. De wens om tot populatiegerichte bekostiging te komen is wel door vertaald naar budgetsturing door de sociale wijkteams, maar sluit niet aan bij de mogelijkheden en bevoegdheden van de sociale wijkteams in het gekozen inkoopmodel.

3.3 Aanbevelingen

De aanbevelingen die de Rekenkamer geeft, zijn zowel aan raad als college gericht. De aanbevelingen hangen onderling samen. Kortom: raad en college, ga samen aan de slag!

Rekenkamer Arnhem

Aanbeveling 1:

Bepaal wat je wilt bereiken, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus

College, begin bij het begin: wat is er aan de hand? Breng de staat van de jeugd (de aanwezige risico- en beschermende factoren) op wijkniveau in beeld.

Voorafgaand aan het formuleren van WAT-doelen is het verstandig om op een systematische en cijfermatig onderbouwde wijze inzicht te krijgen in op wijkniveau aanwezige risico- en beschermende factoren. Deze informatie vormt de basis voor een concrete invulling van het jeugdbeleid; de zogenaamde WAT-doelen (zie aanbeveling 2). Het vraagt systematische monitoring van alle betrokken 'opvoeders' en instellingen. De staat van de jeugd is gebaseerd op epidemiologisch onderzoek naar risico- en beschermende factoren, gegevens over gezondheid, veiligheid, zorggebruik, zorgresultaten en ervaringen van ouders en jeugdigen. De gemeente Rotterdam is al enige jaren bezig met de Staat van de Jeugd, waardoor ook focus ontstaat in waar het jeugdbeleid zich op moet richten. Zo is in het meest recente beleidskader voor Jeugd (nog in concept) als doel gekozen om te komen tot een generatie jeugdigen die zonder achterstanden opgroeit. Dat is weliswaar ambitieus, maar het biedt wel focus op de wijken en de onderwerpen waar de grootste inspanning moet worden geleverd. Het is tevens een randvoorwaarde die moet worden vervuld voor de raad zodat hij ook de scherpte kan aanbrengen in de te formuleren WAT-doelen enerzijds en anderzijds ook zijn controlerende taak kan uitvoeren.

Raad: Formuleer vervolgens WAT-doelen langs de volgende lijnen: (1) kansrijk opgroeien, (2) gezond opgroeien, (3) veilig opgroeien en (4) opvoeden.

De Rekenkamer constateert dat de beleidscyclus rondom jeugd niet functioneert en duidelijke WAT-doelen ontbeert. Daarbij is het nodig om te richten op inhoudelijke, maatschappelijke resultaten zoals 'x procent van de jongeren behaalt een kwalificatie voor werk of vervolgopleiding'. En niet op procesresultaten zoals 'werken volgens 'één gezin, één plan, één regisseur'. Of op randvoorwaardelijke doelen zoals 'een goed functionerend facturatie- en declaratiesysteem'. Dit type doelen en resultaten zijn naar opvatting van de Rekenkamer in ruime mate aanwezig in de beleidscyclus, maar hooguit beheersend en niet, of zeker onvoldoende, sturend.

De raad dient zijn kaderstellende rol te nemen door in het proces van herijking van het beleid sociaal domein deze invalshoeken voor WAT-doelen als bestuursopdracht richting het college mee te geven bij het opstellen van het nieuwe beleid. Daarbij kan de raad ook cultuurwaarden meegeven die handvatten geven voor de uitvoering, zoals het samen

in een netwerk werken aan kansrijk, gezond en veilig opgroeien. Dat biedt de raad en het college ook handvatten om partners aan te spreken op hun verantwoordelijkheden.

Het is uiteraard aan de gemeenteraad om WAT-doelen te bepalen, de Rekenkamer geeft navolgend een aanzet voor maatschappelijke effecten. Daarbij baseert de Rekenkamer zich op de reeds in Arnhem ingezette lijn, waarbij de gemeente naar doorlopende ontwikkellijnen in het kansrijk opgroeien van de jeugd wil komen. Dat is aangevuld met de thema's gezond en veilig opgroeien en opvoeden zoals het NJI ook aanbeveelt voor het preventief jeugdbeleid. Op deze wijze is gepoogd de ingrediënten van effectief jeugdbeleid in samenhang te brengen *vanuit het perspectief van jeugdigen en ouders*. Maatschappelijke resultaten zijn overgenomen van verschillende gemeenten en gestructureerd langs de bovengenoemde lijnen. U kunt denken aan het inzetten van indicatoren gebaseerd op de benoemde resultaten.

Een handreiking: Maatschappelijke effecten

Maatschappelijke resultaat
Meer jeugdigen in Arnhem groeien kansrijk op: • Meer jeugdigen doen aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk • Meer jeugdigen hebben werk • Meer jeugdigen leveren betere prestaties op school en behalen hun diploma
Meer jeugdigen in Arnhem groeien gezond op • Meer jeugdigen gedragen zich gezonder • Meer jeugdigen hebben een betere algemene gezondheid • Meer jeugdigen hebben een betere sociaal-emotionele gezondheid
Meer jeugdigen in Arnhem groeien veilig op: • Meer jeugdigen groeien op in een veilig thuis • Meer jeugdigen groeien op in een veilige wijk en schoolomgeving
Meer ouders en jeugdigen ervaren opvoedkracht en goede opvoedingsondersteuning • ouders hebben de opvoedvaardigheden die nodig zijn om hun kinderen een gezonde stabiele basis te bieden en ze te laten opgroeien tot zelfredzame volwassenen • Ouders en jeugdigen zijn tevreden over het nut en effecten van geboden ondersteuning of hulp • De geboden hulp is effectief

College: Haal vervolgens de inconsistenties uit de inrichting van het jeugdbeleid.

De Rekenkamer beveelt aan om tot een herziening van de inrichting te komen, waarbij de Rekenkamer zich realiseert dat dit niet van de één op de andere dag is te realiseren. De herziening dient zich te richten op het wegnemen van inconsistenties, het consistent inrichten van de inrichting, inkoop, toegang en uitvoering en netwerksturing (deze licht de Rekenkamer toe in aanbeveling 2). De Rekenkamer constateert dat Arnhem terecht kiest voor een wijkgerichte benadering. Dat sluit goed aan bij door kennisinstituten aanbevolen werken in netwerken in de leefmilieus van ouders en jeugdigen: thuis, school en vrije tijd.

Het gekozen inkoopmodel, nu inmiddels semi-Open House, past daar moeizaam bij. De vele contractanten die daaruit voortkomen, maken het onnodig ingewikkeld om tot een samenhangende getransformeerde preventieve en curatieve aanpak te komen. Kies

daarom voor een sterke beperking van het aantal aanbieders en ken wijkgerichte opdrachten toe aan de aanbieders die gericht zijn op de specifieke opgave in de wijk en

de netwerksamenwerking met relevante partners zoals scholen, welzijn, jeugdgezondheidszorg, jongerenwerk en sociale wijkteams.

Een tweede inconsistentie betreft de sturingsverantwoordelijkheid van de sociale wijkteams op de wijkbudgetten in de jeugdhulp. De wijkteams kunnen onvoldoende sturen op de wijkbudgetten, omdat de bekostigingssystematiek (inspanningsfinanciering) niet aansluit bij het sturen op een beoogde budget per wijk. Dat betekent dat een keuze moet worden gemaakt: of de sociale wijkteams zijn hier niet meer eindverantwoordelijk voor of voorzie de sociale wijkteams van de instrumenten om daadwerkelijk sturing te kunnen geven aan de budgetten. Wat dit laatste betreft ligt het in de rede dat de sociale wijkteams dan zelf een selectie kunnen maken van jeugdhulporganisaties die zij structureel willen inzetten in de betreffende wijk. Om vervolgens ook budgettaire en wijkspecifieke afspraken te maken met deze aanbieders.

Aanbeveling 2: Zet in op netwerkvorming

Raad: geef naast de WAT-doelen ook maatschappelijke waarden aan.

Denk in dit kader bijvoorbeeld aan de waarde van een team dat zich als geheel verantwoordelijk stelt voor het belang van het kind, de waarde van verantwoordelijkheid, netwerkvorming en -sturing. Bijvoorbeeld 'in Arnhem zorgen we ervoor dat we altijd als team rond het kind dat jeugdhulp of -zorg nodig heeft, en zorgen we ervoor dat altijd één partij in het team de regie heeft, van hulpvraag tot resultaat'

College: geef als gemeente sturing aan netwerkvorming op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

Als een netwerk rond de cliënt staan, is nodig. De sturing op netwerkvorming tussen onderwijs, sociale wijkteams, jeugdgezondheidszorg en welzijn (en situationeel andere partners) lijkt nu belegd te zijn bij sociale wijkteams en de teams leefomgeving. Uit de diverse interviews komt het beeld naar voren dat het resultaat daarvan sterk wisselt per wijk en afhankelijk is van personen. De teams leefomgeving hebben weliswaar budget om vernieuwingen te financieren en brengen ook partijen bij elkaar, maar lijken in de veelheid van andere taken en verantwoordelijkheden hierin wisselend succesvol in te zijn. Bovendien leeft een opvatting dat de behoefte tot samenwerking van onderop moet komen en als die behoefte er is, dan wordt deze gefaciliteerd.

De Rekenkamer heeft de indruk dat de sociale wijkteams en de teams leefomgeving nog geen tandem vormen in de sturing op netwerkvorming. Ook zijn voorliggende voorzieningen zoals welzijn in de aansturing elders belegd (accounthouders van de gemeentelijke organisatie). Dat maakt het voor netwerkpartners die zowel in opdracht van de gemeente werken (welzijn, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorgaanbieders) als partners die dat niet doen (scholen, huisartsen) onduidelijk waar de regie nu ligt.

Beleg daarom de sturing op netwerkvorming op uitvoerend niveau bij één partij op wijkniveau en geef die ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden om die rol waar te (kunnen) maken, zowel voor als achter de voordeur. Dat vraagt sturing en monitoring op wijkniveau door de ambtelijke organisatie en beleidsmatige en programmatische (netwerk)sturing over de verschillende disciplines (zoals welzijn, jeugdhulp, sociaal wijkteam, jeugdgezondheidszorg) heen. De ambtelijk verantwoordelijke moet vervolgens kunnen escaleren naar bestuurlijk niveau als dit nodig is. Op bestuurlijk niveau is logischerwijs ook sprake van een team dat kan handelen binnen het kader, de maatschappelijke waarde die de raad heeft meegegeven.

4. Reactie college van B&W

GEMEENTE Arnhem

Aan de voorzitter van de rekenkamer

Datum : 14 april 2020
Zaaknummer : 462570
Contactpersoon : Ellen Krabbenborg
Telefoonnummer : 026 3774628

Onderwerp: Bestuurlijke reactie op het rekenkameronderzoek naar effectief jeugdbeleid

Geachte heer Teeuw,

De Rekenkamer Arnhem heeft het college van burgemeester en wethouders uitgenodigd om een reactie te geven op de bestuurlijke nota 'effectief jeugdbeleid' (versie d.d. 30 maart 2020). In deze nota heeft de rekenkamer conclusies en aanbevelingen geformuleerd op basis van hun onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem.

Algemene reactie
Wij bedanken de rekenkamer voor het onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem. Het heeft geleid tot een omvangrijk rapport met veel informatie. Deze informatie kunnen wij gebruiken voor verbetering van het jeugdbeleid in Arnhem. Het rapport komt op een goed moment omdat het college al een aantal verbeteracties in gang heeft gezet en de uitkomsten en aanbevelingen uit het onderzoek hierbij kunnen ondersteunen.

Onze reactie op de conclusies
Als eerste concludeert u dat het jeugdbeleid van Arnhem zich laat kenschetsen als een doelenjungle waarbij de doelen verspreid zijn over verschillende beleidsdocumenten, begrotingen en programma's en niet in samenhang zijn met elkaar. In de brief aan de gemeenteraad van januari (d.d. 7-1-2020) onderkende het college ook al dat we meer samenhang en verbinding moeten aanbrengen in het beleid op het brede sociaal domein. De problemen die in onze stad bestaan - armoede en schulden, een groot aantal bijstandsgerechtigden, jongeren die uitvallen op school, opvoed- en opgroeiproblemen, wijken met overlast en onveiligheid - staan immers niet op zichzelf maar vragen om een samenhangende benadering. Alleen door onze opgaven in samenhang aan te pakken kunnen we de beste situatie voor onze inwoners en onze jeugd bereiken. De conclusies uit het onderzoek van de rekenkamer sterken ons in de overtuiging dat wij onze koers op het brede sociaal domein, waaronder het jeugdbeleid, moeten aanscherpen om tot een succesvolle aanpak van onze stedelijke opgaven te komen. Daarbij formuleren we een integrale visie op het sociaal domein die wordt doorvertaald naar doelen voor de jeugd en de operationalisering daarvan.

Daarnaast concludeert u dat de inrichting en de uitvoering van het jeugdbeleid zich laten kenschetsen als een gemankeerde estafette waarbij er te weinig sturing is op netwerkvorming en de inrichting van het

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

beleid op meerdere gedachten hinkt Ook in deze conclusie herkennen we ons voor een belangrijk deel Inmiddels zijn er acties in gang gezet om het netwerk en de bijbehorende inrichting te verbeteren Daarbij kunnen we de volgende voorbeelden noemen, waarover de raad al is geïnformeerd in de MJPB 2020-2023 en in de voorstellen tot maatregelen van de taskforce (d d 4 februari 2020)

- In de lopende aanbesteding zijn aan de voorkant strengere kwaliteitseisen gesteld zodat het aantal jeugdzorgaanbieders wordt verminderd en de onderlinge samenwerkingsrelatie met de wijkteams en andere partijen die met jeugdigen werken, kan worden verbeterd,
- In samenwerking met huisartsen wordt een praktijkondersteuner jeugd geïntroduceerd, dit ter versteviging van de samenwerking met de wijkteams, de aanbieders en het netwerk in de wijk,
- Met scholen werken we samen aan heldere afspraken over ieders taken en verantwoordelijkheden Daarnaast wordt ook met speciaal onderwijs, lokale toegang en aanbieders gewerkt aan verbetering van het onderlinge netwerk,
- Er wordt gewerkt aan het opzetten van een stevig netwerk samen met jeugdbescherming, aanbieders, wijkteams en scholen om de veiligheid en bescherming van het kind beter te borgen Naar aanleiding van het rapport van de IGJ (Inspectie Gezondheidszorg Jeugd) dat in november 2019 is verschenen, werken we in onze regio en op provinciaal niveau aan een Gelderse verbeteragenda die wordt ingebracht bij het rijk,
- In februari van dit jaar zijn beleidsregels voor coaches van kracht geworden waarmee zij een duidelijk kader hebben waarbinnen zij kunnen handelen,
- In de stukken van de taskforce wordt onder andere voorgesteld om de wijkcoaches zelf meer begeleiding te laten bieden zodat ze haar kennis van de wijk en het netwerk in de wijk (o a scholen, opvang, huisarts, sportclubs) beter kan gebruiken in het belang van het kind

Naast bovenstaande initiatieven ter verbetering van de jeugdzorg is er ook op het preventieve vlak een aantal voorstellen in voorbereiding ter verbetering van het netwerk Een voorbeeld daarvan is passende kinderopvang die in een vloeiende lijn overgaat naar school en waarbij ouders intensief betrokken worden

Kritische kanttekeningen

Zoals hierboven vermeld, herkennen wij ons voor een belangrijk deel in de conclusies van het rapport en kunnen wij uit de voeten met de aanbevelingen Wij willen echter ook nog een aantal kritische kanttekeningen plaatsen

- Het onderzoek richt zich op jeugdbeleid in de breedste zin Toch zijn in het onderzoek alleen partijen uit de jeugdzorg betrokken Scholen en welzijnsorganisaties zijn niet betrokken terwijl het rapport zich kritisch uitlaat over de rol van deze partijen
- In het onderzoek zijn 24 clienten geïnterviewd die zorg ontvangen van een beperkte groep aanbieders Op een totaal van ongeveer 3600 clienten die in Arnhem jeugdzorg hebben ontvangen van een veel grotere groep aanbieders, is dit slechts een zeer beperkt aantal De vraag is daarom of de resultaten van deze interviews representatief zijn voor de groep als geheel
- In het onderzoek is weinig rekening gehouden met verbeteringen die gaandeweg het onderzoek al waren ingezet Het motto "doen wat nodig is", dat in het rapport van de rekenkamer vaak wordt aangehaald, is in 2019 al voor een deel bijgesteld Inmiddels zijn beleidsregels opgesteld en geïmplementeerd waarbij het kader waarbinnen wijkcoaches handelen beter is afgebakend Daarnaast is ook de managementinformatie sterk verbeterd en is inzichtelijk welke ontwikkelingen

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www arnhem nl

zich voordoen zodat daarop sneller kan worden ingespeeld. Tot slot zijn aanvullende voorstellen in de taskforce jeugd ontwikkeld die in februari aan de raad zijn aangeboden.

Tot slot

Wij vinden de conclusies en aanbeveling vanuit het onderzoek van de rekenkamer waardevol en gaan er verder mee aan de slag. Daar waar wij al gestart zijn, zetten wij het vervolg voort.
Graag gaan wij met de raad in gesprek over een aanscherping van de koers op het brede sociaal domein, waaronder het jeugdbeleid. Wij hadden de raad daarover reeds geïnformeerd in de raadsbrief van januari en willen nog voor de zomervakantie onze eerste bevindingen met de raad delen en de raad uitnodigen om mee te denken over het proces van keuzes en dilemma's binnen het sociaal domein.

Wij hopen u hiermee geïnformeerd te hebben over de reactie van ons college op het rekenkamerrapport.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

5. Nawoord rekenkamer

Wij hebben de reactie van het college ontvangen en zijn verheugd dat het college veel van onze aanbevelingen wil overnemen.
Wij kennen uiteraard de brief van het college aan de raad van 7 januari, als ook de notitie 'naar een duurzame jeugdzorg' van februari die op de raadsagenda als 'nog te agenderen' staat.

Wij hebben deze brief en notitie eerder beschouwd als gericht op financiële beheersing en zien er geen fundamentele wijziging van Arnhems jeugdbeleid in, zoals die naar onze mening noodzakelijk is.

Wel zijn er enkele maatregelen opgenomen die wel inrichtingskeuzes en uitvoering beïnvloeden[4].

Andere maatregelen zijn eerder een intensivering van maatregelen die al eerder waren aangekondigd (bv afschalen en specifieke aanpakken voor de 'duurste' jeugdhulpgebruikers / gezinnen). Ook wordt aangekondigd dat een herijking van het beleid in het sociaal domein zal plaatsvinden. Dat is in eerdere raadsbrieven en berichten ook al aangekondigd en opgenomen in de nota van bevindingen.

In geen van deze stukken wordt gerept over het verbinden van de milieus van school, gezin en straat /vrije tijd. Of van een structureel andere inrichting van bijvoorbeeld de inkoop (minder aanbieders, wijkgericht contracteren) en het schuren daarvan met wijkgerichte sturing of netwerksamenwerking.

Een aantal kernpunten van de bevindingen wordt niet geraakt met deze stukken. Dat er een sluitende beleidscyclus moet zijn, dat kan je met een beetje goede wil als 'opgepakt' beschouwen met de aankondiging dat er een herijking van het beleid komt. Maar op de andere bevindingen, met name die gaan over de inrichting, wordt in de voorgestelde maatregelen eigenlijk nauwelijks ingegaan.

Ten aanzien van uw kritische kanttekeningen het volgende: de wijze waarop en de mate waarin we ons kritisch uitlaten over scholen en welzijnsinstellingen is beperkt. We constateren vooral dat de gemeente te weinig de samenwerking en verbinding zoekt en te weinig de regie voert.

We hebben nooit gepretendeerd of betoogd dat onze interviews en diepteonderzoeken met jeugdigen en hun ouders een alomvattend of wetenschappelijk verantwoord onderzoek van de staat van de jeugd en het jeugdbeleid zou zijn. We zijn wel van oordeel dat deze diepte-interviews en een aantal casussen waarin we op detailniveau onderzoek hebben verricht -net zoals we dat bij schuldhulpverlening hebben gedaan – een representatief beeld geven de problemen die bij de jeugdzorg spelen. Meer was ook niet de bedoeling.

Dat u beleidsregels hebt opgesteld en dat u werkt aan het verbeteren van managementinformatie is zeker zinvol, maar helaas nog niet voldoende. Een goede gestructureerde beleidscyclus en gerichte netwerksturing zijn veel belangrijker en zullen op termijn tot meer effect leiden.

We gaan er van uit dat met de implementatie van onze aanbevelingen en de door u in gang gezette verbeteringen de jeugd van Arnhem het jeugdbeleid krijgt dat het verdient.

[4] De keuze om de sociale wijkteams zelf meer hulp te laten bieden aan ouders (maatregel 3.1) De keuze om meer begeleiding op school te gaan bieden (maatregel 2.1)De maatregelen om omzetplafonds in te stellen (5.1 ev) gericht op de inkoop.

Tot slot:

De Rekenkamer Arnhem heeft met teleurstelling kennis genomen van het feit dat het nog vertrouwelijke concept-rapport van de Rekenkamer naar het Arnhemse jeugdbeleid openbaar is gemaakt door het college van B&W, zelfs nog voor de Rekenkamer de bestuurlijke reactie had ontvangen.

Het rapport wordt nu noodgedwongen vervroegd aan de raad aangeboden.

Rekenkamer Arnhem

Colofon

De Rekenkamer Arnhem neemt een onafhankelijke positie in binnen de gemeente. Op basis van artikel 182 van de Gemeentewet onderzoekt de Rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. In Arnhem bestaat de Rekenkamer uit drie externe leden, waaronder de voorzitter. Zij worden ondersteund door een ambtelijk secretaris -onderzoeker en een junior onderzoeker.

Rekenkamer Arnhem

Voorzitter Dhr. Mr. A. Teeuw Dhr.
Leden Dhr. drs. H. Verdellen
Mw. drs. L. Zwier-Kentie

Secretaris-onderzoeker Dhr. drs. P. Bosch
Junior onderzoeker Mw. M. de Lange MSc

Contact
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
026 - 377 3721

rekenkamer@arnhem.nl
paul.bosch@arnhem.nl
meriam.de.lange@arnhem.nl
www.rekenkamerarnhem.nl

zaaknummer 377198

IT TAKES ARNHEM TO RAISE A CHILD

ARNHEM — OUDERS — JOU — MEER — INVESTEREN IN EEN POSITIEVE IDENTITEIT — JUFFEN EN MEESTERS — TRAINERS — RUST BIJ EN VERTROUWEN IN DE ONDERSTEUNER — EEN WIJKGERICHT NETWERK MET EEN OVERZICHTELIJK AANTAL PARTNERS INVESTEREN IN GEZONDHEID — GESPREKKEN MET ANDERE OUDERS — COACHES — EEN GEZAMENLIJK BEELD VAN DE OPGAVE (STAAT VAN DE JEUGD) EEN STAD — DEELNAME AAN POSITIEVE ACTIVEITEN — OPA'S EN OMA'S — DE PEUTERSPEELZAAL — REALISEREN VAN EEN VEILIGE OMGEVING — JONGEREN- EN KINDERWERKERS — INVESTEREN IN COGNITIEVE VAARDIGHEDEN EN SCHOOLPRESTATIES — ZICHT OP DE STAPPEN IN EEN HULPTRAJECT — HET CONSULTATIEBUREAU — EEN FUNCTIONERENDE BELEIDSCYCLUS — GEMEENTELIJKE STURING OP NETWERKSAMENWERKING — ÉÉN DOORGAANDE LIJN TUSSEN SCHOOL, HULPVERLENER EN WIJKTEAM — ERKENNING EN WAARDERING — INVESTEREN IN KANSEN KRIJGEN — JEUGDHULPVERLENERS — TIJDIG EN GOED SIGNALEREN VAN PROBLEMEN — EEN 'KLIK' MET DE ONDERSTEUNER — SCHOOL — LIEFDE — ONS ALLEMAAL

Rekenkamer Arnhem

Effectief Jeugdbeleid

Nota van bevindingen

Datum: 16 maart 2020

Zaaknummer: 377198

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Onderzoeksvragen 1
1.3 Onderzoeksverantwoording en afbakening 3
1.4 Normenkader 5
1.5 Leeswijzer 7
2 Bevindingen effectief jeugdbeleid 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Wat is effectief jeugdbeleid? 8
2.3 Wettelijke kaders en doelstellingen jeugdbeleid 14
2.4 Eigen ambities en doelen 21
2.5 Door de ogen van ouders en jeugdigen 28
2.6 Effectiviteit en verbeterpunten 33
2.7 Confrontatie Arnhemse doelen – Jeugdwet – werkzame bestanddelen 36
2.8 Toetsing aan normenkader 41
2.9 Samenvattende bevindingen 43
3 Bevindingen inrichting jeugdbeleid 45
3.1 Inleiding 45
3.2 Rollen en taken gemeente, aanbieders en raad 45
3.3 Toegang/Wijkteams 51
3.4 Inkoop 55
3.5 Hulp en ondersteuning 63
3.6 Ervaringen van ouders en jeugdigen 69
3.7 Voornemens en verbeterpunten 81
3.8 Toetsing aan het normenkader 87
3.9 Samenvattende bevindingen 88
Bijlage 1: Factsheet cliëntervaringen 92
Bijlage 2: Factsheet casestudies 96
Bijlage 3: Onderzoeksverantwoording 103

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 1 januari 2015 is, in het kader van de decentralisaties, de Jeugdwet ingevoerd. Met deze invoering zijn gemeenten in Nederland verantwoordelijk geworden voor verscheidene vormen van jeugdhulp, jeugdbescherming, jeugdreclassering en voor Veilig Thuis aan kinderen, jongeren en hun ouders[1]. De achterliggende gedachte van het Rijk is dat gemeenten de jeugdhulp dicht(er) bij de inwoners kunnen organiseren. Bovendien zou de jeugdhulp zo ook eenvoudiger en goedkoper gerealiseerd kunnen worden.

De Jeugdwet streeft verschillende doelen na. Eén van de belangrijkste doelen is het (meer) gebruik maken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk. Hierbij is het van groot belang dat jeugdigen en hun ouders de regie blijven behouden over hun eigen leven. Ook het organiseren van samenhangende hulp voor gezinnen, in het kader van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur', is een belangrijk streven van de Jeugdwet. Om dit te kunnen realiseren, dienen gemeenten onder andere zorg te dragen voor de beschikbaarheid van gekwalificeerde jeugdhulpaanbieders, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (i.e. jeugdhulpplicht) en de integrale samenwerking met andere sectoren (o.a. zorg, onderwijs, politie en justitie).

1.2 Onderzoeksvragen

Anno 2020, vijf jaar na de invoering van de Jeugdwet, is behoefte aan kennis over de huidige stand van zaken van de jeugdhulp. Hebben gemeenten de uitvoering van de jeugdzorg goed ingericht? In hoeverre worden de beoogde resultaten behaald? En hoe staat het met de wachttijden binnen de jeugdhulp? Dit geldt ook voor gemeente Arnhem. De Rekenkamer heeft in het voorjaar van 2019 een vooronderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de jeugdwet. Dit naar aanleiding van signalen uit de raad en tekorten in de jeugdzorg. Los van de financiële tekorten, wil de Rekenkamer graag weten of de jeugdbeleid in Arnhem werkt voor de kinderen

[1] Vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn: ambulante jeugd- en opvoedhulp, pleegzorg, jeugdzorgplus, verblijf in een jeugdinstelling, Jeugd GGZ, bepaalde vormen van jeugdzorg voor jongeren met een (lichamelijke of verstandelijke) beperking.

en hun ouders. Het onderzoek richt zich daarom niet uitsluitend op de jeugdhulp, maar kijkt ook breder naar het jeugdbeleid. Dat leidt tot de volgende vraag: is het Arnhemse jeugdbeleid en de de uitvoering daarvan effectief? Om dat te bepalen, moet eerst bepaald worden wat effectief jeugdbeleid is. Om vervolgens te bepalen hoe de gemeente Arnhem het in de praktijk doet. Dat is vertaald naar de volgende vraagstelling:

"Wat is effectief jeugdbeleid, wat is de rol van de gemeente en de raad in het jeugdbeleid en hoe verloopt de samenwerking tussen wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente, met nadruk op de inkoop?".

Deze hoofdvragen zijn uitgewerkt in de volgende deelvragen:

Wat is effectief jeugdbeleid?

- Welke doelen en beoogde maatschappelijke effecten zijn opgenomen in de Jeugdwet?
- Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?
- Welke ambitie, doelen en beoogde maatschappelijke effecten heeft de gemeente Arnhem voor het jeugdbeleid vastgelegd?
- Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?
- Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop effectief in?
- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?
- Bereikt de gemeente Arnhem de jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben met preventieve of curatieve ondersteuning?

Hoe vindt de uitvoering van het jeugdbeleid plaats?

- Wat is de rol van de gemeente en de gemeenteraad in het jeugdbeleid?
- Waar is de gemeente wel van en waar houdt de gemeentelijke verantwoordelijkheid op als het gaat om aanpalende beleidsterreinen?
- Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?
- Welke vrijheid hebben gemeenten in de rolkeuze?
- Op welke punten (toegang, inkoop, hulp en ondersteuning en verantwoording) kan de rolverdeling tussen gemeente en partners in de gemeente Arnhem verbeterd worden in het licht van de wettelijke taken en rollen en de bevindingen omtrent de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem?
- Welke voornemens zijn er in de perspectiefnota d.d. juli 2019, en de uitvoeringsnota d.d. september 2019, geformuleerd?

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de toegang, de inkoop en de daadwerkelijke ondersteuning en hulpverlening?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?
- Hoe vindt de uitvoering plaats? (met name gemeente-wijkteams-aanbieders, met focus op de inkoop)?
- Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?

Welke conclusies en aanbevelingen kunnen geformuleerd worden, met name ten aanzien van de rol van de raad?

- Welke WAT-doelen vloeien voort uit de bevindingen rondom de effectiviteit van de jeugdhulp vanuit het perspectief van jeugdigen en gezinnen?
- Op welke wijze kan de raad haar kader stellende en controlerende rol verbeteren?
- Welke randvoorwaarden moeten daarvoor zijn ingevuld?

1.3 Onderzoeksverantwoording en afbakening

Om de vraag 'wat is effectief jeugdbeleid?' te beantwoorden is gekozen voor een tweetrapsraket: (1) wat hebben kennisinstituten en wetenschappers uitgedacht hierover en (2) het beantwoorden van deelvragen die de Rekenkamer zelf bedacht heeft. Daarmee ontstaat een naar alle waarschijnlijkheid niet volledig complete 'norm' voor effectief jeugdbeleid, maar het biedt wel voldoende handvatten voor een uitspraak over de werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid en voor een toetsing van het Arnhemse beleid en de Arnhemse inrichting van het jeugdbeleid daaraan. Een afbakening heeft plaatsgevonden voor de uitvoering van de jeugdgezondheidstaken, deze zijn niet expliciet onderzocht in het kader van dit onderzoek. Ook richt het onderzoek zich niet op de specifieke Arnhemse opgaven op het vlak van opvoeden en opgroeien. Net zomin als op de vraag of het jeugdbeleid in Arnhem efficiënt is.

De volgende onderzoeksaanpak op hoofdlijnen is gevolgd:

1. Documentenstudie over effectief jeugdbeleid (documenten van kennisinstituten, andere gemeenten) en het beleid en de inrichting van het jeugdbeleid in Arnhem (gemeentelijke stukken over beleid, inrichting, verantwoording en resultaten). Hierbij is ook gebruik gemaakt van de bevindingen uit het vooronderzoek.
2. Interviews met vertegenwoordigers van de gemeente Arnhem waarbij in totaal 15 ambtenaren zijn gesproken die verantwoordelijk zijn voor de verschillende deelbeleidsterreinen, business control en informatievoorziening en medewerkers van de teams Leefomgeving.
3. Een groepsinterview met een vertegenwoordiging van de raad en afzonderlijke interviews met de twee betrokken wethouders.
4. Interview met de inkooporganisatie Centraal Gelderland.
5. Interviews met wijkteamcoaches (groepsgesprek) en twee wijkteamleiders / bestuurders
6. Interviews met de Adviesraad en het Jongerennetwerk
7. Interviews met acht jeugdzorgaanbieders
8. Interviews met ouders en jeugdigen (23), waarbij een verdeling (tweederde – eenderde) is gerealiseerd tussen ouders / jeugdigen waarbij het traject goed verlopen is en waarbij het

moeizaam is verlopen. Ouders en jeugdigen zijn geworven via zowel de wijkteams als jeugdzorgaanbieders.

9. Vijf casestudies waarbij naast ouders / jeugdigen ook gesproken is met de betrokken jeugdhulpverlener, indien betrokken de coach van het sociale wijkteam en personen (indien betrokken) uit het informele netwerk van het gezin. Het doel van de casestudies was om na te gaan wat de belemmerende en werkzame factoren zijn bij de aanpak van opvoed- en opgroeiproblemen van kinderen en ouders die een vorm van beschikte jeugdhulp hebben ontvangen. Een separate beantwoording van de deelvragen behorende bij de casestudies treft u aan in bijlage 2.

1.4 Normenkader

Voor het onderzoek wordt het volgende normenkader gehanteerd.

Beoordelende onderzoeksvragen	Normen	Bronnen
Effectief jeugdbeleid		
a) Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?	▪ De gemeentelijke doelen vloeien voort uit de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet. (ex-post) ▪ De gemeentelijke doelen sluiten aan bij aanbevolen doelen en effecten van kennisinstituten en good-practices (ex-ante) ▪ De gemeente realiseert de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet (ex-post) ▪ De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over het wettelijk doelbereik (ex-post)	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd, en ouders / jeugdigen
b) Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?	▪ De gemeente beschikt over een informatiepositie betreffende en een analyse van het doelbereik (ex-post). ▪ De gemeente realiseert aantoonbaar de eigen ambities, doelen en beoogde effecten (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd en ouders / jeugdigen
c) Bereikt de gemeente Arnhem de jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben met preventieve of curatieve ondersteuning?	▪ De gemeente heeft een strategie om jeugdigen en gezinnen te bereiken die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd door kennisinstituten (ex-ante) ▪ De gemeente bereikt, blijkens eigen analyses en onderzoek onder jeugdigen en gezinnen, tijdig met preventieve of curatieve ondersteuning (ex-post). ▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd en ouders / jeugdigen
d) Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop	▪ De gemeente heeft een strategie om problemen in een vroegtijdig stadium te signaleren die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, aanbieders van jeugdhulp,

Beoordelende onderzoeksvragen	Normen	Bronnen
effectief in?	door kennisinstituten (ex-ante) ▪ De gemeente heeft voorzieningen waarmee risico's en problemen in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd (ex-post). ▪ De gemeente of haar partners handelen op basis van deze signalen (ex-post).	wijkteams, adviesraad Jeugd
e) Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?	▪ De te bieden ondersteuning is gebaseerd op de werkzame bestanddelen voor effectief jeugdbeleid zoals geformuleerd door het NJI (ex-ante). ▪ De geboden ondersteuning (preventief en curatief) is effectief naar oordeel van de ouders / jeugdigen. Effectief betekent: o De ondersteuning voorkomt escalatie van problemen o De ondersteuning leidt tot beheersing van problemen o De ondersteuning leidt tot afname of het oplossen van problemen (alle ex-post)	▪ Documentenstudie (o.a. naar reeds uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken) en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd en ouders / jeugdigen ▪ Casestudies
Inrichting jeugdbeleid		
a) Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?	▪ De gemeente heeft verschillende scenario's voor de inrichting van de wettelijke rollen en taken van gemeente en jeugdzorgaanbieders gewogen en heeft deze heroverwogen (ex-ante). ▪ De gemeente geeft invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 2.2, 2.3, 2.4, 26, 2.11, 2.12 en 2.13 van de Jeugdwet (ex-post). ▪ De jeugdzorgaanbieders geven invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 4.1.1 tot en met 4.1.9 van de Jeugdwet (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met de volgende respondentgroepen: ambtenaren, wethouder, raad, aanbieders van jeugdhulp, wijkteams, adviesraad Jeugd
b) Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?	▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is (ex-post).	▪ Documentenstudie en interviews met ouders / jeugdigen, adviesraad Jeugd

1.5 Leeswijzer

De bevindingen per onderzoekslijn zijn in aparte hoofdstukken weergegeven. In hoofdstuk 2 treft u de bevindingen rondom effectief jeugdbeleid. De bevindingen omtrent de inrichting van het jeugdbeleid zijn in hoofdstuk 3 beschreven. De relevante deelvragen zijn steeds beantwoord in een grijze box gevolgd door een onderbouwing. De bevindingenhoofdstukken sluiten af met een toetsing aan de relevante normen. Tip voor de snelle lezer: lees alleen de grijze boxen, de toetsing aan het normenkader en de samenvattende bevindingen. In hoofdstuk 4 zijn conclusies en aanbevelingen beschreven. In de bijlage zijn twee factsheets over het onderzoek onder ouders en jeugdigen en de casestudies, de geraadpleegde documenten en de gesproken respondenten weergegeven.

2 Bevindingen effectief jeugdbeleid

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Wat is effectief jeugdbeleid?
- Welke doelen en beoogde maatschappelijke effecten zijn opgenomen in de Jeugdwet?
- Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?
- Welke ambitie, doelen en beoogde maatschappelijke effecten heeft de gemeente Arnhem voor het jeugdbeleid vastgelegd?
- Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?
- Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop effectief in?
- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?
- Bereikt de gemeente Arnhem de jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben met preventieve of curatieve ondersteuning?

Deze vragen zijn in navolgende paragrafen beantwoord. Steeds wordt gestart met het antwoord op de vraag, daarna volgt de onderbouwing. Afgesloten wordt met een toetsing aan het normenkader.

2.2 Wat is effectief jeugdbeleid?

- Wat is effectief jeugdbeleid?

Antwoord:

- Effectief jeugdbeleid omvat de werkzame bestanddelen.
- Effectief jeugdbeleid is beleid dat zich vooral richt op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling; dus niet uitsluitend op risico's en problemen en het voorkomen daarvan.
- Effectief jeugdbeleid legt de aandacht op het versterken van de beschermende factoren zodat jeugdigen beter kunnen omgaan met en beschermd zijn tegen risicovolle situaties.
- 'It takes a village to raise a child'. Effectief jeugdbeleid leidt in de uitvoering tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Dat vraagt dat de 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.
- Er zijn landelijke gegevens over de effecten van jeugdhulp. Deze worden vastgelegd volgens een basisset van indicatoren op basis waarvan jeugdhulpaanbieders gegevens aanleveren. Deze kunnen dienen als outcome-indicatoren voor de bepaling van de effectiviteit van de jeugdhulp.

ONDERBOUWING

Door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) zijn meerdere publicaties over effectief jeugdbeleid opgesteld. Ook is door andere kennisinstituten gepubliceerd over effectief jeugdbeleid. Onderstaand is een verkorte weergave van elementen van deze publicaties weergegeven.

Pijlers voor jeugdbeleid

Het NJI stelt in de publicatie "Pijlers voor nieuw jeugdbeleid" (2009) dat de dan door het kabinet gewenste totale reorganisatie van het jeugdzorgstelsel gestoeld moet zijn op een inhoudelijke visie op het opgroeien en opvoeden van jeugdigen en de rol die voorzieningen daarin moeten spelen. De stelselwijziging moet op de volgende twee inhoudelijke pijlers berusten:

1. Het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren. Dat dient te gebeuren door de gewone en positieve ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen centraal te stellen en het realiseren van een goede opvoedondersteuning daarbij.
2. Het opbouwen van een samenhangende zorgstructuur die gericht is op (a) het niet overnemen maar versterken van de opvoeding en (b) als overname van de opvoeding nodigt lijkt, veel aandacht te besteden aan goede besluitvorming en een optimale kwaliteit van zorg.

Deze pijlers worden uitgewerkt in een aantal 'ambities' van het NJI:

- De nadruk moet liggen op gewone en positieve ontwikkeling van kinderen. Het NJI meent dat daarvoor (op dat moment) te weinig aandacht is. De nadruk moet niet liggen op risico's en problemen, maar op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling. Dat vraagt een positieve opvoedingsaanpak die bestaat uit een veilige en stimulerende omgeving, kinderen laten leren door positieve ondersteuning, het hanteren van een aansprekende discipline, realistische verwachtingen en opvoeders die ook goed voor zichzelf zorgen.
- Opvoeden doe je niet alleen. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het bieden van veiligheid, opvoeding en ontwikkelingskansen. Maar het gezin is niet de enige plaats waar het gezin opgroeit. De kinderopvang, leerkrachten, jeugd- en jongerenwerk, jeugdsportvoorzieningen spelen allemaal een rol. 'It takes a village to raise a child'. Samen werken de professionals van deze voorzieningen aan een gemeenschappelijk doel. Het NJI benadrukt dat het noodzakelijk is dat zij elkaar aanvullen en inspireren.
- Ontwikkeling en opvoeding ondersteunen. Veel strubbelingen in de opvoeding zijn normaal, het behoort tot de gewone opvoedingstaak van ouders. Maar dat betekent niet dat de ouders het zelf maar moeten uitzoeken. Indien nodig moeten ouders een beroep kunnen doen op medeopvoeders (school, consultatiebureau, wijkteam etc.). Opvoedingsondersteuning is niet alleen gericht op het voorkomen en vroegtijdig verhelpen van problemen, maar op het bevorderen van de algehele kwaliteit van de opvoeding (public health benadering).
- Diverse wegen voor opvoedondersteuning. Het NJI geeft aan dat er meerdere wegen moeten zijn om je vraag neer te leggen. Wat voor de ene ouder prettig is (bv de huisarts) is voor de andere ouder niet gewenst. Die kan de vraag bijvoorbeeld neerleggen op

school. In navolging van de ambitie 'opvoeden doe je niet alleen' dienen alle vindplaatsen te werken vanuit één gemeenschappelijk doel en visie.

- Stepped care en matched care. Stepped care gaat ervan uit dat hulp en zorg op verschillende niveaus op orde moet zijn onder het motto zo licht als mogelijk, zo zwaar als noodzakelijk. Een veelgehoorde misvatting is dat bij elke stap de kinderen doorschuiven naar steeds specialistischer zorg. Dat is niet de bedoeling: stappen kunnen overgeslagen worden en ook kan worden gekozen om specialismen in een vroegtijdig stadium te laten aanschuiven (bijvoorbeeld als het gaat om adequate diagnostiek of schuldhulpverlening). Matched care staat voor het afstemmen van de interventie op kenmerken van de jeugdige en de ouders, zoals de ernst van de problematiek, mentale en sociale vaardigheden, omgevingsfactoren en wensen en behoeften van het gezin. Belangrijk is dat zo snel mogelijk de juiste interventie wordt ingezet ter voorkoming van onder- of overbehandeling.
- Als de opvoeding moet worden overgenomen. Het uitgangspunt is dat jeugdigen in de eigen sociale omgeving opgevangen en geholpen worden. Een beslissing voor verblijfszorg of pleegzorg moet altijd vanuit verschillende perspectieven worden onderbouwd. Niet alleen vanuit het belang van de omgeving (het gezin, de school, de buurt), maar ook vanuit het belang van het kind. Als de omgeving niet in staat is om de plicht tot goed opvoeden na te komen, dan kan er reden zijn tot overname van de opvoeding.

Van voorkomen en verminderen van risicofactoren naar aandacht voor beschermende factoren
In 2018 heeft het NJI een herziene versie van de top tien beschermende factoren voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen uitgebracht. Deze top tien is door het NJI samengesteld op basis van het sociaal ontwikkelingsmodel, de Pedagogische Civil Society, het Framework of Developmental Assets en de Positive Youth Development (PYD)-beweging.

De beschermende factoren bieden tegenwicht aan risico's waaraan jeugdigen worden blootgesteld. De factoren zijn veelal complementair en ondersteunen elkaar. Daarom is het noodzakelijk om ze in samenhang en in aanvulling op elkaar te gebruiken binnen het gezin, op school en in de wijk / gemeenschap. Het betreft de volgende factoren:

1. Sociale binding. Het gaat om warme, ondersteunende, affectieve relaties tussen het kind en het gezin en andere volwassenen in de omgeving. De binding en hechting die op jonge leeftijd ontstaat met ouders en andere verzorgers, vormt de basis voor banden die later vorm krijgen met vrienden, school en de gemeenschap.
2. Kansen voor betrokkenheid. Jeugdigen moeten kansen krijgen om een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan de familie, school en de gemeenschap. Dit om interpersoonlijke vaardigheden te ontwikkelen.
3. Prosociale normen. Voor een gezonde ontwikkeling is het nodig dat kinderen opgroeien in een omgeving waarin duidelijke normen en waarden voor positief gedrag uitgedragen en nageleefd worden.
4. Erkenning en waardering voor positief gedrag. Positieve bekrachtiging daarvan bepaalt de motivatie om het gedrag in de toekomst te herhalen. Sociale bekrachtigers (gezin, school, vriendengroep) zijn essentieel voor het ontwikkelen van positief gedrag.

5. Steun van belangrijke volwassenen en voorzieningen in de omgeving. Ouders zijn de eerst verantwoordelijke opvoeders en zijn van significante invloed op positieve ouder-kindrelaties en veilige hechting. Daarnaast zijn er volwassenen (beroepsopvoeders) die een formele taak in de opvoeding hebben zoals pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, leerkrachten en professionele opvoedondersteuners. Taken die deze beroepsopvoeders hebben zijn o.a. aanleren van acceptabel gedrag in de groep, overdracht van waarden en normen, aanleren van gezonde leefstijl, aanleren van schoolvaardigheden en het functioneren volgens specifieke waarden en normen. Een derde groep bestaat uit volwassenen die vanuit een informele rol deelnemen in de opvoeding zoals familieleden, buren, vrienden en vrijwilligers in verenigingen. Kinderen met veerkrachtige netwerken zijn beter bestand tegen stresssituaties en hebben meer kans op te groeien tot gezonde volwassenen.
6. Het hebben van een constructieve tijdsbesteding. Studies tonen aan dat constructieve tijdsbesteding met positieve relaties met leeftijdsgenoten en volwassenen een buffer vormt tegen risico's en de kans op risicovol gedrag vermindert.
7. Beschikken over competenties. Sociale competenties zoals het opvangen en interpreteren van sociale signalen, vaardigheden en interpersoonlijke problemen oplossen met de hulp van modelfiguren en steunbronnen. Emotionele competentie is het vermogen om gevoelens en emotionele reacties van zichzelf en anderen te herkennen en er adequaat op te reageren. Concreet gaat het om benoemen, uiten, beheersen van gevoelens. Gedragsmatige competentie gaat over effectief gedrag: non-verbale communicatie (gezichtsuitdrukking), verbale communicatie (duidelijke vragen stellen, reageren op kritiek en gevoelens verwoorden) en in actie komen (anderen helpen, meedoen aan positieve activiteiten).
8. Beschikken over cognitieve vaardigheden. Het gaat om logisch en analytisch denken en lees- en rekenvaardigheden.
9. Schoolmotivatie. Het beschikken over betrokkenheid bij leeractiviteiten, binding met school, prestatiemotivatie en positieve verwachtingen draagt bij aan een betrokkenheid en motivatie om te leren.
10. Positieve identiteit. Meer geloof in persoonlijke effectiviteit is bepalend voor motivatie en het gemoed. Des te hoger het geloof in persoonlijke effectiviteit des te hoger de doelen die jeugdigen voor zichzelf stellen en des te groter de motivatie om die doelen te bereiken.

Het NJI stelt het beleid en de praktijk tot nu toe gericht was op het voorkomen en verminderen van risicofactoren in de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Nu is een geleidelijke verschuiving naar aandacht voor beschermende factoren in het leven ven jeugdigen nodig om zo een positieve ontwikkeling te realiseren. Daarmee kunnen jeugdigen beschermd worden tegen risicofactoren.

Sturing op en toepassing van beschermende factoren
Het NJI beveelt aanbod aangericht op het realiseren van de beschermende factoren. Concreet werkt het NJI twee programma's uit die daarop gericht zijn: Communities that Care en Allemaal Opvoeders.

Communities that Care is een voorbeeld van een sturingsinstrument dat op een systematische en cijfermatig onderbouwde wijze inzicht biedt in op wijkniveau aanwezige risico- en beschermende factoren. Deze informatie vormt de basis voor een concrete invulling van het jeugdbeleid. Het vraagt systematische monitoring en bereidheid van alle betrokken 'opvoeders' en instellingen om veranderingen in de werkwijze door te voeren. Samengevat zijn de kernelementen: epidemiologisch onderzoek naar risico- en beschermende factoren, het werken met preventieprogramma's waarvan is aangetoond dat ze effectief zijn en de lokale implementatie en evaluatie van de resultaten. Uit vierjarig onderzoek in Nederland blijkt dat in tegenstelling tot de Verenigde Staten het effect op het gedrag van jongeren tegen te vallen. Mogelijke verklaringen daarvoor zijn effecten mogelijk pas na meer dan vier jaar zichtbaar zijn, de informatiepositie over gebruik van voorzieningen onvoldoende is en zich geen wezenlijke veranderingen voordoen in de werkwijze van betrokken partners.

Allemaal Opvoeders richt zich op het versterken van sociale netwerken rond kind en gezin. Het hoofddoel is het vestigen van een goed functionerende pedagogische civil society (PCS) waarin burgers in de eigen sociale netwerken verantwoordelijkheden rond het opgroeien en opvoeden te delen. Dit in de vorm van informele wederzijdse steun en informele sociale controle. Een goed functionerende PCS biedt een 'basislaag' voor normale en risicogezinnen: zij profiteren van betrokkenheid van medeopvoeders. Bovendien biedt het een beschermde laag die risicofactoren kan verminderen. Dit programma is eveneens geëvalueerd. De evaluatie laat zien dat activiteiten gericht op het versterken van het contact tussen (mede)opvoeders de informele steun bij opvoeden en opgroeien kunnen ondersteunen.

Preventief jeugdbeleid
Het NJI heeft een stappenplan ontwikkeld waarmee gemeenten hun preventief jeugdbeleid kunnen vormgeven. De eerste stap bestaat uit het bepalen van de staat van de jeugd. Hoe gaat het met de jeugd en wat gaat goed, wat kan beter. Om deze onderwerpen en vragen te formuleren en een overzicht te krijgen van de bijbehorende cijfers, is de preventiematrix ontwikkeld. De preventiematrix is opgebouwd uit twaalf 'gewenste situaties' met daartegenover problemen die kunnen ontstaan. Preventie dient zich te richten op drie inhoudelijke thema's: gezondheid, veiligheid en kansrijk. Met onderscheid naar drie preventieniveaus: universeel, selectief en geïndiceerd.

Preventiematrix Jeugd: uw jeugdbeleid in kaart

		3 preventieniveaus			
	Gewenste situatie	**Universeel** *Iedereen*	**Selectief** *Groepen met verhoogd risico*	**Geïndiceerd** *Individuen met (een verhoogd risico op) een probleem*	**Probleem**
Gezondheid	Gezond gewicht				Obesitas
	Mentaal welbevinden				GGZ problematiek/depressie/angst
	Gezonde levensstijl				Middelen/drugsgebruik/verslaving
Veiligheid	Veilige hechting/veilige thuissituatie				Kindermishandeling/huiselijk geweld
	Positief ouderschap/ veilige thuissituatie				Vechtscheidingen
	Veilige school/veilige internetomgeving				Pesten
	Pro sociaal gedrag				Jeugdcriminaliteit
	Sociale aansluiting/pro-sociaal gedrag/ zingeving				Radicalisering
Kansrijk	Positief opvoedklimaat in alle leef-omgevingen van het kind				Tekortschietend opvoedklimaat in de leefomgeving van het kind
	Opgroeien met voldoende materiële middelen				Opgroeien in armoede
	Optimale schoolloopbanen				Schoolverzuim/schooluitval/thuiszitters
	Sociale aansluiting/sociale cohesie/ participatie kwetsbare groepen				Sociale uitsluiting/beperkte zelfredzaamheid kwetsbare groepen
Goede infrastructuur en kwaliteit van voorzieningen in de basis zoals scholen, kinderopvang, speeltuinen, etc.					

De Preventiematrix Jeugd komt voort uit een samenwerking van een breed aantal partijen: Nederlands Jeugdinstituut, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Vilans, Movisie, Pharos, Trimbos, RIVM, Hogeschool Inholland, Hogeschool Leiden, VOBC, Kenniscentrum KPJ en een aantal gemeenten.

De eerste stap is dus het bepalen van de staat van de jeugd. Vervolgens adviseert het NJI de volgende stappen te doorlopen:
Stap 2: Naar welk maatschappelijk resultaat streeft u?
Stap 3: Welke activiteiten moet u ondernemen?
Stap 4: Hoe verbeteren en waarborgen organisaties hun kwaliteit?
Stap 5: Wat is het resultaat van de geboden hulp?
Stap 6: Verbeter continu

Uit de interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de preventiematrix als instrument door de gemeente Arnhem niet wordt gebruikt. Elementen zijn wel opgenomen in beleid en programma's.

Uit literatuuronderzoek door NEJA (programmagroep Preventieve Jeugdhulp en Opvoeding van de UvA) in opdracht van de gemeente Amsterdam blijkt het volgende als het gaat om de effectiviteit van preventieve opvoedinterventies:

- Preventieve opvoedinterventies werken, ook op langere termijn.
- Effecten van preventieve opvoedinterventies zijn sterker voor geïndiceerde interventies (risicogezinnen) dan voor universele interventies.
- Interventies waarbij de leiding ligt bij professionals (professional-led) kennen grotere effecten dan interventies waarbij de leiding ligt bij 'peers' (peer-led).

Meten van effectief jeugdbeleid

De VNG en het NJI hebben samen een basisset voor outcome-indicatoren in de jeugdhulp (dus niet voor het bredere jeugdbeleid) ontwikkeld. Jeugdzorgaanbieders dienen voor alle jeugdigen die zij helpen landelijk gegevens aan te leveren. Het betreft de volgende set van indicatoren:

1. Uitval van cliënten;
2. Tevredenheid van cliënten over het nut/effect van de jeugdhulp;
3. Doelrealisatie van de hulp, uitgesplitst naar:
   3.1 De mate waarin cliënten zonder hulp verder kunnen;
   3.2 De mate waarin er na beëindiging geen nieuwe start jeugdhulp plaatsvindt.
   En in geval van een individuele voorziening ('niet-vrij toegankelijke jeugdhulp') ook:
   3.3 De mate waarin problemen verminderd zijn en/of zelfredzaamheid/participatie is verhoogd;
   3.4 De mate waarin overeengekomen doelen gerealiseerd zijn.

2.3 Wettelijke kaders en doelstellingen jeugdbeleid

- Welke doelen en beoogde maatschappelijke effecten zijn opgenomen in de Jeugdwet?
- Realiseert de gemeente Arnhem de doelen en effecten uit de Jeugdwet?

Antwoord:

- In de Jeugdwet zijn doelen opgenomen die betrekking hebben op het voorkomen en vroeg signaleren van opgroei- en opvoedproblemen, het versterken van het opvoedkundige klimaat en opvoedvaardigheden, het herstellen van het probleemoplossend vermogen van jeugdigen en ouders en het bieden van integrale hulp met familiegroepsplannen. Deze doelen zijn op een of andere wijze opgenomen in beleidsdoelen van de gemeente Arnhem, maar niet altijd één op één herleidbaar naar de doelstellingen uit de Jeugdwet.
- De gemeente Arnhem zet veel voorzieningen, programma's en overlegvormen in om deze doelen te bereiken. Daarmee is de input (wat doen we eraan?) wel helder, maar de uitkomsten ervan worden niet stelselmatig gemonitord. Daardoor kan niet worden bepaald of alle doelen uit de Jeugdwet worden gerealiseerd.
- Uit de interviews en het onderzoek onder ouders en jeugdigen blijkt dat de netwerksamenwerking tussen verschillende professionals (school, sociaal wijkteam, jeugdzorgaanbieders) en ouders een punt van aandacht is. Deze verloopt in niet alle gevallen als vanzelf. Deels heeft dat te maken met de mate waarin professionals elkaar weten te vinden. Het heeft ook te maken met de wijze waarop de jeugdzorg is georganiseerd en hoe dit wordt opgepakt door jeugdzorgaanbieders. Deze is vaak onvoldoende gericht op samenwerking met andere partners.

ONDERBOUWING

Doelen en effecten Jeugdwet (beoogd)

De Jeugdwet heeft in artikel 2.1 de volgende doelen en maatschappelijke effecten benoemd. Dit zijn doelen uit de Jeugdwet, maar deze zijn in meerdere gevallen nader uitgewerkt in specifieke wetten.

Artikel 2.1 Jeugdwet

Het gemeentelijke beleid inzake preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de uitvoering van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering is gericht op:

a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en

opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;
d. het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;
e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;
f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek, en
g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen, ter uitvoering van artikel 4.1.2 en indien sprake is van vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.

Realisatie doelen en effecten Jeugdwet (gerealiseerd)

Doelen en effecten Jeugdwet	**Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)**
a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;	*Inzet* De gemeente Arnhem zet op verschillende manieren hierop in: - De lijn is van 0-27 jaar. De leeftijd van 0-6 is volgens de gemeente een kritieke periode, daar moet worden gestart en op worden geïnvesteerd. Dat leidt tot de inzet van verschillende programma's en instrumenten - Jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau en periodieke gezondheidsonderzoeken) - Maatschappelijke educatieve agenda is een samenwerkingsagenda tussen onderwijs (voorschools t/m

[2] Op meerdere punten is de inzet van de gemeente niet alleen gebaseerd op de doelen uit de Jeugdwet, maar worden activiteiten ook uitgevoerd in het kader van bijvoorbeeld de Wet op de publieke gezondheid, de Wet Onderwijsachterstanden, de Wet Passend Onderwijs. Dit zijn wetten waarnaar de Jeugdwet o.a. verwijst.

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	MBO) en gemeente. - Daarnaast investeert de gemeente in de thema's ontwikkelrecht, passende kinderopvang, OAB (ondersteuning op school) en kansrijk opgroeien (school, gezin en straat). Bij deze programma's zijn ouders altijd betrokken. Op het gebied van sport en gezonde leefstijl bestaan de programma's Jogg en Go! - Via de zorgteams en het Zorgadviesteam (bovenschools multidisciplinair team vanuit geïndiceerde onderwijszorg en/of de Jeugdzorg en/of de Politie/Justitie), in samenwerking met de wijkteams; *Effect:* De gemeente beschikt over gegevens uit de jaarlijkse integrale jeugdrapportage van de GGD. Daarin wordt melding gedaan van risicogroepen en signalen rondom opgroei- en opvoedproblemen. De omvang van deze risicogroepen is weergegeven op het niveau van het werkgebied van de GGD (Midden-Gelderland) en daarmee beperkt informatief voor Arnhem. De laatste jeugdrapportage (2019) meldt een aantal ontwikkelingen: - JGZ-ers zien in hun praktijk meer (problematische) scheidingen. Een minder stabiele thuissituatie is een risicofactor voor de psychosociale gezondheid. - Scholen melden meer kinderen aan bij JGZ in verband met schoolverzuim. - Onvoldoende veerkracht bij de ouders, in combinatie met het opgroeien in een gezin waarin ouders onvoldoende regie hebben in het leven, kan zorgen voor opvoedproblemen. Aangeraden wordt laagdrempelige opvoedondersteuning aan te bieden en zo escalatie te voorkomen. - Een aantal kinderen en jongeren geeft mantelzorg. Zij worden soms zwaar belast. Hierdoor kunnen emotionele problemen of gedrags- en leerproblemen ontstaan, die tot in de volwassenheid kunnen blijven doorwerken. Aanbieders van jeugdhulp geven aan dat zij in de praktijk situaties tegenkomen waarvan zij inschatten dat een eerdere goede signalering van de problematiek mogelijk was geweest. Scholen, zo wordt ervaren, zijn een belangrijke en in de praktijk ook effectieve vindplek. Aangegeven wordt dat met name voor risicogroepen (kinderen met een sociaal-economisch zwakkere positie) vroegsignalering van professionals moet komen, Daarnaast hebben deze groepen te maken met concurrerende problemen die niet kindgerelateerd zijn zoals schulden. Vanuit jeugdzorgaanbieders wordt aangegeven dat andere gemeenten in hun werkgebied meer

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	investeren in consultatie: het actief naar binnen brengen van expertise van jeugdzorgaanbieders op scholen, bij sociale wijkteams en de jeugdgezondheidszorg. Samenvattend zet de gemeente in op vroegsignalering en het voorkomen van opgroei- en opvoedproblemen. Er is een (beperkte) gegevensverzameling over de mate waarin dit tot de gewenste effecten leidt. Jeugdzorgaanbieders geven dat zij casuïstiek tegenkomen waar een eerdere goede signalering mogelijk was geweest. Dit is in het onderzoek onder ouders en jeugdigen en de casestudies ook enkele malen genoemd.
b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang; c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;	*Inzet* De gemeente Arnhem zet op verschillende manieren hierop in: - Meer VVE-plekken voor peuteropvang. Met de Subsidieregeling Voorschools Aanbod bekostigt de gemeente plekken voor peuters bij voorschoolse aanbieders. - Ontwikkelrecht Peuters. Vanaf januari 2017 is het Ontwikkelrecht Peuters ingevoerd. Hiermee kunnen alle peuters in de stad 12 uur naar de peuteropvang. Dit is van cruciaal belang in het kader van preventie en vroegsignalering. Het aantal peuters dat gebruik maakt van het Ontwikkelrecht wordt gemonitord en kritisch gevolgd of kinderen/ouders goed bereikt worden. - Passende Kinderopvang. Het doel van Passende Kinderopvang (als voorloper van Passend Onderwijs) is dat ook de peuters die zich anders ontwikkelen, peuters met een hulpvraag, welkom zijn in de reguliere kinderopvang. Gemeente, wijkteams jeugd, voorschoolse en specialistische aanbieders ontwikkelen dit concept en rollen het stapsgewijs in de stad uit. In 2018 staat hierbij de aansluiting en overdracht met Passend Onderwijs en ondersteuning ook in de thuis situatie als speerpunt. - Op het vlak van sport en gezonde leefstijl zet de gemeente in op programma's als Jongeren op gezond gewicht (JOGG) en Go!. - De gemeente Arnhem neemt sinds februari 2019 deel aan het programma Nu Niet Zwanger. Dat ondersteunt kwetsbare (potentiële) ouders bij het nemen van regie over hun kinderwens. Vaak zijn deze mensen al in beeld bij één of meerdere hulpverleners. Door actief het gesprek aan te gaan over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie wil de gemeente ongeplande en ongewenste zwangerschappen voorkomen. Nu Niet Zwanger is opgenomen in het landelijk programma Kansrijke Start.

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	Effect De gemeente verzamelt geen structurele gegevens waarmee het effect van de inzet kan worden bepaald. Uit interviews met de gemeente blijkt het lastig is om echt oorzaak en gevolg vast te stellen als gevolg van de inzet van bovengenoemde interventies en programma's. Er zit, aldus de gemeente, 'een algemeen gevoel van dit werkt en we zetten stappen'. Het programma Go! is wel onderzocht en heeft duidelijke baten.
d. het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;	*Inzet* Naast de hierboven genoemde preventieve voorzieningen, richten de sociale wijkteams en de jeugdzorgaanbieders zich in hun vraaganalyse en ondersteuning zich op het vergroten van het probleemoplossend vermogen. *Effect* Uit het cliëntervaringsonderzoek blijkt dat een grote meerderheid van de ouders de gewenste effecten hebben behaald met de geboden ondersteuning. Uit het onderzoek onder ouders en jeugdigen dat door de Rekenkamer is uitgevoerd komt hetzelfde beeld naar voren. Uit de casestudie blijkt dit ook, alleen blijkt dat het inzetten van personen die tot de sociale omgeving behoren (het informele netwerk) niet of nauwelijks actief wordt ingezet vanuit het sociale wijkteam en/of de jeugdhulpaanbieder. Een punt dat door zowel ouders, wijkteamcoaches als jeugdhulpverleners wordt herkend.
e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;	*Inzet* Voor het aspect veiligheid neemt Arnhem deel aan het landelijke programma 'geweld hoort nergens thuis'. In het kader van dat programma is samen met de regiogemeenten een aanpak gemaakt om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen. Dit regionale plan van aanpak heet 'samen veilig'. Dit plan bevat een groot aantal activiteiten om de veiligheid van kinderen te vergroten. De veiligheid is één van de belangrijke aspecten waarop door het sociale wijkteam en de jeugdzorgaanbieders wordt ingezet en op wordt gecontroleerd. *Effect* De regionale Veilig Thuisorganisatie (Samen Veilig Midden-Nederland) rapporteert de landelijk verplichte indicatoren zoals: • aantallen adviezen; • aantallen meldingen; • aantallen onderzoeken; • de aard van het geweld of de mishandeling; • de doorlooptijden tot aan triage en in de

Doelen en effecten Jeugdwet	Mate van realisatie[2] (bronnen: begrotingen, beleidsplannen en interviews)
	onderzoeksfase; • de hoedanigheid van adviesvragers en melders. Niet inzichtelijk wat de effecten van het plan 'samen veilig' zijn op dit doel van de Jeugdwet.
f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek,	*Inzet* Het is de doelstelling om integrale hulp te verlenen zo blijkt uit de verschillende beleidsdocumenten, uitvoeringsprogramma's en de interviews. Daartoe zijn allerlei overlegvormen tussen scholen (zorgteams), sociale wijkteams, de jeugdgezondheidszorg, en Veilig Thuis. *Effect* Cijfers over de mate waarin sprake is van integrale hulp aan ouders ontbreken. Echter uit de interviews met professionals op de werkvloer, ouders, jeugdigen ontstaat wel een beeld. Uit de interviews met professionals en ouders ontstaat het beeld dat gezocht wordt naar integrale hulp, maar dat dit in de praktijk niet altijd lukt of soepel verloopt. Het lijkt afhankelijk van de afzonderlijke professionals of zij elkaar weten te vinden en ook gedeelde opvattingen hebben over wat in de betreffende situatie gewenst of nodig is. Professionals en ouders hebben soms wisselende beelden over de kracht van ouders, de invloed of kracht van het informele netwerk en de rol die professionals moeten nemen. Zo geven meerdere jeugdzorgaanbieders aan dat de geïndiceerde jeugdhulp los staat van de algemene vrij toegankelijke voorzieningen. Waar jeugdzorgaanbieders voorheen ingebed waren in de wijk (school, welzijn, opvang) verlenen zij nu hulp die in hun ogen te los staat van deze netwerkpartners. Zij krijgen nu een opdracht om een situatie aan te pakken en zijn eerder aannemer van een opdracht dan een netwerkpartner. Discussies tussen het sociale wijkteam en jeugdzorgaanbieders over het reduceren van indirecte uren (vaak gebruikt om contact te hebben met netwerkpartners) bemoeilijken een integrale aanpak nog verder.
g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen.	*Inzet en effect* Dit doel wordt gerealiseerd. De sociale wijkteams en jeugdzorgaanbieders werken met deze plannen. Stelselmatige monitoring op een geaggregeerd niveau (hoeveel van de plannen komt tot uitvoering en leveren de beoogde resultaten op) vindt nu niet plaats.

Bovenstaande tabel geeft vooral de inzet die de gemeente Arnhem pleegt weer. Op veel van de doelen monitort de gemeente niet stelselmatig de effecten. Er zijn uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken die bijvoorbeeld een beeld geven over tevredenheid en behaalde

resultaten en bij sommige projecten en programma's is sprake van (incidentele) monitoring. Hierdoor ontstaat op onderdelen een beeld van de doelrealisatie, maar niet op het geheel van de doelen uit de Jeugdwet.

2.4 Eigen ambities en doelen

- Welke ambitie, doelen en beoogde maatschappelijke effecten heeft de gemeente Arnhem voor het jeugdbeleid vastgelegd?
- Realiseert de gemeente Arnhem haar eigen ambitie, doelen en beoogde effecten van het jeugdbeleid?

Antwoord:

- De kern van het Arnhemse beleid is vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016. Dit is voor twee jaar vastgesteld. Wettelijk dient de gemeente periodiek een geactualiseerd beleidsplan vast te stellen. De kern van het Arnhemse beleid houdt in:
  - Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
  - Zorgcontinuïteit. Voor zowel inwoners als instellingen.
  - Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
  - Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.
- De gemeente Arnhem heeft een onvoldoende informatiepositie om te bepalen of haar eigen ambities, doelen en beoogde effecten worden gerealiseerd. Veel van de doelen betreffen het HOE (realiseren van wijkteams, wijkteams zijn opdrachtnemende organisatie). Deze doelen zijn merendeels gerealiseerd. WAT-doelen zijn weinig specifiek geformuleerd ('meer jeugdigen krijgen passende zorg gericht op het ontwikkelen van zelfredzaamheid') en nergens voorzien van (outcome-)indicatoren. Daardoor is het onmogelijk om te bepalen of deze doelen worden bereikt. De gemeente beschikt uiteraard wel over gegevens, maar die zijn fragmentarisch en de gegevensverzameling is niet gekoppeld aan doelen. Ook al bouwt de gemeente aan een betere informatiepositie met raadsrapportages, deze staan vooralsnog los van de geformuleerde doelen die overigens onvoldoende richtinggevend zijn.

ONDERBOUWING

Ambities, doelen en effecten gemeente Arnhem (beoogd)

Voor dit onderzoek zijn meerdere bronnen gehanteerd voor het vaststellen van het Arnhemse beleid rondom jeugdzorg. Het betreft uiteraard het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016, maar ook de programmabegroting van 2015. De bevindingen vanaf papier zijn aangevuld met bevindingen vanuit de interviews.

Beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016

De gemeente Arnhem heeft in september 2014 een beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016 vastgesteld. Aanleiding voor het plan is de decentralisatie van taken per 1 januari 2015 van nieuwe Wmo-taken en jeugdzorgtaken. Het plan is een aanvulling op eerder beleid. Zo wordt gesteld (p 4): "In de afgelopen twee jaar is al veel beleid ontwikkeld voor het sociale domein, waartoe ook de Participatiewet wordt gerekend. Dit beleid is vastgelegd in een aantal

documenten die in de aanloop naar 2015 zijn vastgesteld. Het gaat om de volgende documenten:

- Visienotitie 'Naar een Veerkrachtige Samenleving', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 16 september 2013;
- Kadernota 'Veerkrachtig Arnhem', vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2013;
- Uitvoeringsplan 'De veerkrachtige samenleving Arnhem 2015-2016', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 10 juni 2014, waarin inrichtingsplannen voor Jeugdhulp en Wmo. "

Destijds is gekozen voor een geldigheid van twee jaar, omdat gekozen wordt voor een "geleidelijke verandering in de werkwijze en de methodieken in het sociaal domein"(p 4). In de periode 2015-2016 staat de continuïteit van zorg centraal, daarna "komt de transformatie nadrukkelijker aan de orde" en worden nadere beleidsstappen gezet. Op basis van een eerste tussentijdse evaluatie, naar verwachting medio 2015, verwachten we het beleid verder te kunnen concretiseren." Uit de interviews blijkt dat de tussentijdse evaluatie niet heeft plaatsgevonden. Een verdere concretisering heeft plaatsgevonden via de Koersnota Van wijken weten.

Ambities en doelen

De ambities en doelen zijn weinig concreet geformuleerd in het beleidsplan. Het bevat een procesbeschrijving van de weg er naartoe. Ook zijn er geen indicatoren of meetpunten benoemd. Het betreft de volgende doelen, genoemd onder het kopje "wat willen we bereiken":

- Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
- Zorgcontinuïteit. Voor zowel inwoners als instellingen (deze laatste krijgen een budgetgarantie)
- Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
- Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.

Uit de gesprekken blijkt dat bewust de eerste jaren de focus heeft gelegen op de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg. De verwachting die gemeenten en Rijk hadden dat na twee jaar de transformatie kon beginnen is niet uitgekomen. Het heeft veel meer tijd gekost om de overgang in goede banen te leiden en eigenlijk begint nu, mede onder de financiële druk, de uitwerking van de transformatie in concrete maatregelen.

Programmabegroting 2015

Doelen en ambities

De programmabegroting 2015 refereert aan het in september 2014 uitgebrachte beleidsplan Jeugd en Wmo 2015 - 2016. "Het plan maakt doelen, organisatie van zorg en ondersteuning, middeleninzet en definitie van de eigen rol van de gemeente duidelijk." (p 107). In de

betreffende paragraaf van de begroting (p 107) wordt een viertal gezichtspunten genoemd voor de jeugdhulp:

- Vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit het onderwijs, verenigingen, (sport-)clubs en buurtvoorzieningen; en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke;
- Waar nodig is laagdrempelige basiszorg en ondersteuning dicht bij de mensen georganiseerd, voornamelijk vanuit de gebiedsteams;
- Professionele specialistische jeugdhulp die per gebied, voor de stad als geheel of voor de regio beschikbaar is kan door de gebiedsteams worden ingezet als voorziening met als doel om gezinnen te ondersteunen om de gewone opvoedtaak uit te kunnen voeren. Door meer in te zetten op preventie en basishulp moet het beroep op specialistische hulp en ondersteuning worden teruggedrongen en de zelfredzaamheid worden versterkt.
- Afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld en mishandeling; hierbij staat niet zozeer de hulpvraag centraal maar het creëren van een veilige situatie voor de kinderen.

In programma 7 Participatie van kwetsbare bewoners is een aantal veranderingen genoemd ingedeeld aan de hand van twee relevante opgaven: (1) organisatie decentrale zorg, waaronder jeugdzorg en (2) maatschappelijke aanbesteden zorg en welzijn. Het betreft de volgende *veranderingen* die de gemeente wil realiseren:

- Minder versnippering van zorg en ondersteuning;
- Zorg en ondersteuning meer richten op zelfredzaamheid;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren en op maat ondersteuning bieden aan cliënten en mantelzorgers.
- Meer bewonersparticipatie in de Arnhemse wijken op het gebied van zorg en welzijn;
- Door met integrale teams per gebied te werken wordt de inzet van maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg en ondersteuning efficiënter en sluit beter aan op de behoefte van de Arnhemse wijken;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren plaats en tijd onafhankelijk.

Daarbij wil de gemeente de volgende zaken *bereiken* met tussen haakjes de mate van realisatie zoals in het vooronderzoek reeds is vastgesteld:

- Per 1 januari 2015 zijn acht gebiedsteams voor volwassenen en acht teams voor jeugd en gezin actief in Arnhem (gerealiseerd);
- De integrale vraagverheldering door de gebiedsteams gebeurde vanaf 1 januari 2015 op basis van de zelfredzaamheidsmatrix. Deze wordt echter niet meer gebruikt met uitzondering van Activerend Werk (gerealiseerd, maar grotendeels mee gestopt);
- Per 1 januari 2015 is er een telefonische en digitale portal waar Arnhemmers met een hulpvraag terecht kunnen (gerealiseerd);
- In 2015 geldt voor zorg en ondersteuning binnen alle gebieden in Arnhem het principe van één klant en één regisseur (gerealiseerd);
- Middels een samenwerkingsagenda met de zorgverzekeraar(s) werken de gebiedsteams in 2015 goed samen met andere toegangen zoals huisartsen, het AMHK, en de wijkverpleegkundige (gerealiseerd via een convenant met Menzis);
- Door met vaste contactpersonen te werken is er een goede schakel tussen de gebiedsteams en het cluster Werk en Inkomen van de gemeente Arnhem (recentelijk is deze schakel gerealiseerd);
- Door vanaf 2015 te investeren in de nulde en eerstelijnszorg in de wijk, stabiliseren de kosten voor de tweedelijns jeugdzorg in 2016 (niet gerealiseerd);
- Sinds 2006 is er een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak, in verbinding met de Overleggen zorg en overlast op wijkniveau. De TLO's en de SWT's zijn hierbij betrokken. Daarbij worden ook jeugdigen besproken, inclusief een verkenning van mogelijke oplossingen (gerealiseerd);
- In 2015 hebben alle medewerkers van de gebiedsteams deelgenomen aan een collectief scholingsaanbod (gerealiseerd);

- Voor begin 2015 is er een transformatie agenda sociaal domein opgesteld waarin beschreven wordt hoe de bestaande taken van de gemeente op het sociaal domein geïntegreerd worden met de gedecentraliseerde taken (gerealiseerd Beleidsplan Wmo en Jeugd);
- In 2015 en 2016 wordt het innovatiebudget toegewezen aan de vernieuwing van het aanbod op basis van de transformatie-agenda (tot 2017 is gewerkt met innovatiebudgetten, was geen onverdeeld succes, leidde vooral tot extra aanbod, maar geen vervanging van bestaand aanbod, daarom mee gestopt);
- In 2015 en 2016 kunnen burgers een beroep doen op een reservering van een budget van maximaal 2 miljoen euro uit het sociaal noodfonds gericht op het doen uitvoeren van zorg en ondersteuning met en door burgers (noodfonds gerealiseerd);
- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem toegewezen volgens gebiedsgebonden bekostiging (pas in 2019 voorzichtig mee begonnen omdat vanaf dat moment sprake was van een adequate informatiepositie, budgetten worden nog steeds historisch verdeeld, maar lijkt niet de toereikende methode blijkt uit de interviews);
- In 2017 zorgen burgerinitiatieven voor vernieuwing in het zorg- en ondersteuningsaanbod in de Arnhemse gebieden (er zijn voorbeelden van burgerinitiatieven);
- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem geleverd op basis van de maatschappelijke opgave per wijk (zie gebiedsgebonden bekostiging, niet gerealiseerd)

Opvallend is dat de meeste te bereiken doelen de uitvoeringsstrategie ofwel het HOE betreffen. Namelijk er zijn acht wijkteams, er is een digitale portal, er wordt gewerkt met de zelfredzaamheidsmatrix, er wordt een transformatieagenda opgesteld, er wordt toegewerkt naar gebiedsgebonden bekostiging en er wordt een innovatiefonds ingesteld. Dit zijn allemaal doelen die betrekking hebben op de inrichting van de jeugdzorg en het sociaal domein, maar niet wat het in termen van maatschappelijk effect moet opleveren. Er is wel een financiële doelstelling die meer richting het WAT gaat, namelijk dat in 2016 de kosten stabiliseren als gevolg van investeringen in de nulde en eerstelijnszorg.

Indicatoren zijn niet genoemd in de programmabegroting 2015, aangegeven wordt dat deze in ontwikkeling zijn (p 114). In de programmabegroting 2016 wordt aangegeven dat om de strategische doelen te monitoren wordt gekeken naar:

- De zelfredzaamheid van inwoners en cliënten op diverse leefgebieden (maatschappelijke meedoen, arbeidsparticipatie, sociaal netwerk, financiën, gezondheid, huisvesting, leefbaarheid en veiligheid etc.);
- Ontwikkeling in zorgconsumptie en innovatie in het aanbod;
- Cliëntervaringen en cliënttevredenheid;
- Het maatschappelijk rendement van onze inspanningen.

"Indicatoren op deze thema's worden in 2016 verder ontwikkeld. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gegevens", zo valt te lezen in de begroting van 2016. Dit is zo blijkt uit de gesprekken nog niet vertaald in indicatoren, dat proces is sinds 2019 wel in ontwikkeling. Overigens monitort de gemeente wel sinds 2015 op de ontwikkelingen in gebruik en kosten en worden ook cliëntervaringen onderzocht. In programma 6 Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning van 2016 is wel een aantal landelijke indicatoren genoemd in de financiële paragraaf zoals:

- % jongeren met jeugdhulp (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdbescherming (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdreclassering (% van totaal aantal jongeren tussen 12-23 jaar)

Hoe deze zich verhouden tot de ambities en doelstellingen en wat ze zeggen over het bereiken daarvan, is niet duidelijk benoemd. Uit de interviews blijkt dat de gemeente nog zoekende is in het benoemen van de adequate indicatoren.

In de programmabegroting 2015 (p 61) is op een aantal aspecten planvorming aangekondigd: "Voor 2015 wordt een integrale transformatie agenda voor Jeugd, Wmo en participatie opgesteld waarin aangegeven wordt hoe de bestaande taken in het sociaal domein worden geïntegreerd met de nieuwe taken waar de gemeente vanaf 2015 verantwoordelijk voor is. In 2015 en 2016 moet dit verder vorm krijgen. Het is de bedoeling dat de transformatie van het sociaal domein in 2017 resulteert in een nieuw vormgeving van (integrale) arrangementen voor zorg en ondersteuning."

In december 2015 is de Koersnota Van Wijken Weten opgesteld, die in februari 2016 is vastgesteld door de raad. Daarin zijn de volgende uitgangspunten voor de transformatie van het sociaal domein opgenomen waarbij tussen haakjes de mate van realisatie (in het vooronderzoek reeds vastgesteld) is weergegeven:

7. Ter onderscheid van de wijkteams leefomgeving spreken wij in het vervolg over sociale wijkteams, waarbij geleidelijk aan de specifieke taken op het gebied van de Wmo of jeugdhulp steeds meer verbonden worden met de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (gerealiseerd);
8. De sociale wijkteams blijven gedurende de transformatie periode - van 2017 t/m 2019 - verantwoordelijk voor coaching van inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, de toegang tot maatwerk- en specialistische voorzieningen en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning (gerealiseerd).
9. De sociale wijkteams worden geherpositioneerd als opdrachtnemende organisatie van de gemeente onafhankelijk van de aanbieders van maatwerk- en specialistische voorzieningen. (gerealiseerd)
10. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk vooral door meer preventieve maatregelen te nemen die (wellicht op termijn) kostenbesparend moeten gaan werken. (er is sprake van samenwerking, maar uit de interviews blijkt dat hierin nog veel te winnen is)
12.De wijkbudgetten voor maatwerk- en specialistische voorzieningen worden op basis van objectieve gegevens en ervaringen van inwoners en de sociale wijkteams opgesteld (niet gerealiseerd, is vooral op basis van historische verdeling).
13. De sociale wijkteams worden binnen deze budgetten verantwoordelijk voor de inzet van deze voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning. (de wijkteams worden hier door de gemeente op aangesproken in de opdracht die ze hebben gekregen, de feitelijke invulling ervan staat nog in de kinderschoenen).
14. Maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst waar mogelijk in toenemende mate afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak. (niet gerealiseerd, was wel de ambitie, maar is van afgezien en besloten om eerst ervaringen van andere gemeenten af te wachten. Die ervaringen zijn volgens de respondenten niet onverdeeld positief.)

Uit het onderzoek blijkt dat de Koersnota Van Wijken Weten in 2020 wordt geëvalueerd.

Vanaf 2017 (bron programmabegroting 2017) is de focus gericht op de transformatie van het sociaal domein, zoals vastgelegd in de Koersnota 'Van Wijken Weten' (vastgesteld op 29 februari 2016). De 11 uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld voor Transformatie zijn vervolgens uitgewerkt in de uitvoeringsnotitie 'Uitvoering Transformatie Sociaal Domein'. Hiermee is het kader voor de transformatie in de komende 3 jaar beschikbaar.

In de Perspectiefnota van juni 2019 worden de maatregelen benoemd om de kostenstijging van de jeugdzorg te beheersen. Deze betreffen op hoofdlijnen: investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing. In paragraaf 2.3.3 wordt uitgebreid ingegaan op de maatregelen.

Samengevat lijkt eind 2018 als gevolg van de forse overschrijding van de budgetten, mede gevoed door vragen vanuit de gemeenteraad, een urgentie te ontstaan om met voorstellen te komen om de constante groei van de uitgaven te beheersen. Bovendien lijkt het college ook meer dan voorgaande jaren inzicht te bieden in de ontwikkeling van kosten en gebruik. Daar is door de raad eind 2018 dan ook expliciet om gevraagd. In december 2019 heeft de raad een raadsrapportage "Zorg dichterbij" ontvangen. Hierin staan met name gegevens over kosten en gebruik van o.a. jeugdhulp.

Doelen programmabegroting 2020

Voor de programmabegroting 2020 geldt, zo blijkt uit de interviews, dat de ambitie was om tot doelenbomen te komen. Voor meerdere programma's zijn deze uitgewerkt, maar voor het sociaal domein moet daar nog een slag in gemaakt worden. Onderstaand zijn de meest recente doelen rondom jeugdbeleid uit de programmabegroting 2020 weergegeven. De doelen zijn weinig specifiek en resultaatgericht.

- Meer jeugdigen krijgen passende zorg gericht op ontwikkelen van zelfredzaamheid
- Meer jeugdigen krijgen passende zorg, dichtbij de eigen woonomgeving
- Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen
- Versterken van de zorgtoewijzing en intensiveren van de samenwerking met andere verwijzers
- Sturen op kwaliteit en resultaat
- Ontschotten van zorgsystemen en verkrijgen toereikende Rijksbudgetten
- Vergroten inzicht of passende zorg en gewenste afschaling wordt bereikt (monitoring)
- Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering
- Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen
- Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis
- Meer kwetsbare jeugdigen nemen actief deel aan de maatschappij

Er zijn alleen (landelijke) indicatoren opgenomen over jeugdzorg, te weten: het percentage jongeren met jeugdhulp, een reclasserings- en een jeugdbeschermingsmaatregel.

Over de doelrealisatie hiervan zijn geen uitspraken te doen.

Nieuwe verordening Jeugd en beleidsregels Jeugd
Per 1 februari 2020 is een nieuwe verordening Jeugd in werking getreden. Deze verordening vervangt de eerdere Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2015, die door de gemeenteraad is vastgesteld op 3 november 2014 (wijziging op 26 september 2016 in verband met de inwerkingtreding van de Verordening adviesraden gemeente Arnhem). Daarnaast zijn beleidsregels opgesteld waarmee sturing en interpretatie aan de toepassing van de verordening wordt gegeven. Hiervoor is bewust gekozen zo blijkt uit de raadsbrief van 17 december 2019: "De beleidsregels geven meer duidelijkheid aan inwoners, sociale wijkteams en aanbieders wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg (doen wat nodig is) wordt verstaan en hoe dit ingezet moet worden. Op dit moment zijn er geen beleidsregels/richtlijnen en is de wijkcoach volledig autonoom om ''te doen wat nodig is''.

"Het sociaal wijkteam werkt in lijn met deze leidende principes en met behulp van de beleidsregels. Daarbij wordt de volgende aanpak gehanteerd:

- De wijkcoach vormt samen met de inwoner (jeugdige en gezin) een beeld van hoe de inwoner meedoet in de samenleving en doet een integrale uitvraag op de diverse leefgebieden, dus breder dan alleen zorg, om in beeld te krijgen wat speelt en wat nodig is.
- Inwoners hebben regie (eventueel met ondersteuning door de wijkcoach) op het vinden van eigen oplossingen; zij zijn zich bewust van wat zij zelf kunnen. Zij zijn in staat zelf oplossingen te vinden en uit te voeren. Als de inwoner niet (volledig) zelf de regie kan voeren, wordt de rol van de wijkcoach groter.
- Inwoners gebruiken hun eigen netwerk: zij zijn zich bewust van de ondersteuningsmogelijkheden in hun directe omgeving en zetten die ook in.
- Inwoners benutten de beschikbare algemene voorzieningen. De wijkcoach ondersteunt bij het vinden van deze algemene voorzieningen, in de wijk of daarbuiten.
- Afhankelijk van de situatie verleent de wijkcoach zelf eventuele laagdrempelige zorg en ondersteuning.
- De wijkcoach zet tijdig (door de gemeente ingekochte) specialistische vormen van ondersteuning in. In het belang van de inwoner maakt de wijkcoach resultaatafspraken met de uitvoerende partij en bewaakt de realisatie.
- De wijkcoach beziet samen met de inwoner wanneer en op welke wijze een lichtere vorm van ondersteuning ingezet kan worden.

Op deze wijze zijn de beleidsregels gericht op het bieden van passende, effectieve en efficiënte zorg, waarbij inwoners zoveel mogelijk regie over hun eigen leven kunnen houden."

Planvorming in de toekomst
Op 7 januari 2020 ontvangt de raad een raadsbrief van het college met de titel "Naar een houdbaar sociaal domein". In deze brief kondigt het college een herijking aan van het beleid: "De afgelopen tijd hebben we alle zeilen bijgezet om de monitoring op orde te brengen voor de WMO en jeugdzorg, hiervan heeft u de eerste resultaten kunnen zien in de onlangs verschenen bestuursrapportage. We werken hier komende tijd onverminderd aan door. Daarnaast hebben we maatregelen genomen om de oplopende zorgkosten op korte termijn te beïnvloeden; zoals de invoering van beleidsregels voor zowel WMO als jeugdzorg en de start van een

aanbesteding met nieuwe inkoopvoorwaarden voor zorgaanbieders. De komende maanden gaan we hiermee verder aan de slag."
"Wij constateren nu dat het ook echt noodzakelijk is om onze overall koers op het sociaal domein onder de loep te nemen en mogelijk aan te passen. De grote mate van samenhang in de opgaven waarvoor wij staan, de leerervaringen van de afgelopen jaren en de structurele omvang van de tekorten brengen ons tot deze conclusie. We moeten mogelijk scherper zijn in onze keuzes en de consequenties daarvan inzichtelijk maken. We moeten ook echt goed blijven toetsen of wij consequent zijn in de vertaling van onze visie richting uitvoering. Als wij hierin niet helder koersen, komt dit ons resultaat niet ten goede, zo is onze overtuiging."

Het college kondigt aan twee parallelle sporen te volgen:

- Spoor a: korte termijn interventies. Dit betreft het reeds ingezette proces van meer grip krijgen door het treffen van maatregelen waarmee nadelen op de korte termijn worden beperkt.
- Spoor b: een aanpassing van de koers voor het sociaal domein. De richtinggevende principes van de in 2013 vastgestelde visie (Veerkrachtige samenleving) staan in grote lijnen nog steeds:
  1. Mensen doen mee op basis van wat ze kunnen;
  2. Dienstverlening in de buurt;
  3. Eén huishouden, één plan, één regisseur;
  4. Budgetten per gebied en traject

Het college geeft aan dat de uitgewerkte lijnen nu onvoldoende antwoord / houvast bieden voor de vraagstukken waarvoor de gemeente in het sociaal domein staat. Het college wil daarom vaststellen:

– Of de uitgangspunten nog 'werken'
– Welke aanscherpingen / keuzes nodig zijn om een beter resultaat voor onze stad (zowel inhoudelijk als financieel) te bewerkstelligen
– Of de doorvertaling van visie naar uitvoering – in de volle breedte van het sociaal domein - consequent is neergezet en waar eventueel bijsturing noodzakelijk is.
– Op welke wijze de interventies die wij in afgelopen jaren doorvoerden zich verhouden tot de uitgangspunten en of op basis hiervan aanpassingen noodzakelijk zijn.

Het college heeft de ambitie om de aanscherping gelijktijdig met de Perspectiefnota aan te bieden aan de raad.

2.5 Door de ogen van ouders en jeugdigen

- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?

Antwoord:

- Uit het onderzoek dat door de Rekenkamer onder ouders en jeugdigen is uitgevoerd blijkt dat de curatieve ondersteuning bij een meerderheid van de ondervraagde gezinnen heeft geleid tot het voorkomen van verergering van de problemen, deze behapbaar te maken of te laten afnemen.
- Uit de cliëntervaringsonderzoeken blijkt op de aspecten opgroeien, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en meedoen over de gehele linie stijging van de effectiviteit van de geboden hulp. In meerderheid is sprake van een ervaren effectiviteit op deze aspecten.
- De tijdigheid van de hulp, de tijd die zit tussen de eerste signalen van een hulpbehoefte en het moment waarop de hulp ingezet wordt, wordt genoemd als verbeterpunt.
- Uit het onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat ouders van de school verwachten dat de school een belangrijke rol vervult in het vroegtijdig signaleren en het uitvoering geven aan handelingsadviezen van de wijkteams en/of jeugdhulpaanbieders. Deze rol wordt volgens een kwart van de gesproken ouders niet of onvoldoende ingevuld. Dit is een belangrijk verbeterpunt. In hoofdstuk 3 wordt daar dieper op ingegaan naar aanleiding van de casestudie.

ONDERBOUWING

Effectiviteit van de geboden ondersteuning

In het onderzoek onder ouders en jeugdigen dat door de Rekenkamer zelf is uitgevoerd, is aan de respondenten gevraagd of de hulp die zij hebben ontvangen **verergering van de problemen wist te voorkomen, de problemen behapbaar te maken** en/of **de problemen te laten afnemen of op te lossen**. De meerderheid van de gesproken ouders en jeugdigen geven aan dat de ondersteuning die zij gekregen hebben heeft geleidt tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden- en opgroeien en heeft daarmee escalatie van problemen voorkomen (20 respondenten). Slechts één van de gesproken ouders is een nieuw traject gestart omdat de hulp de problemen tijdelijk heeft doen afnemen, en nu de problemen weer toenemen. In twee gevallen was er sprake van een handicap bij het kind waarbij de hulp de problemen niet heeft doen afnemen, maar het wel behapbaar weten te maken.

Uit de cliëntervaringsonderzoeken van gemeente Arnhem blijkt dat over de periodes 2015, 2016, en 2018 de geboden jeugdhulp over het algemeen effectief is bevonden. In onderstaande tabel staat de ervaren effectiviteit m.b.t. opgroeien, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en meedoen weergegeven.

Opgroeien				
		2015	**2016**	**2018**
Client voelt zich beter	Niet van toepassing	7%	7%	6%
	(veel) slechter geworden	2%	2%	6%
	Hetzelfde gebleven	9%	11%	7%
	(veel) beter geworden	81%	80%	82%
Gedrag van de cliënt is verbeterd	Niet van toepassing	22%	11%	16%
	(veel) slechter geworden	1%	3%	5%

Opgroeien		2015	2016	2018
	Hetzelfde gebleven	11%	16%	16%
	(veel) beter geworden	66%	70%	63%
Thuissituatie is verbeterd	Niet van toepassing	24%	14%	19%
	(veel) slechter geworden	1%	4%	3%
	Hetzelfde gebleven	11%	17%	18%
	(veel) beter geworden	64%	65%	61%
Client voelt zich veiliger	Niet van toepassing	29%	21%	27%
	(veel) slechter geworden	1%	4%	3%
	Hetzelfde gebleven	20%	21%	22%
	(veel) beter geworden	50%	54%	48%

Zelfstandigheid		2015	2016	2018
Client weet beter wat hij/zij wil	Niet van toepassing	26%	18%	23%
	(veel) slechter geworden	0%	1%	4%
	Hetzelfde gebleven	27%	25%	18%
	(veel) beter geworden	47%	56%	55%
Client weet wat hij/zij nodig heeft	Niet van toepassing	27%	21%	17%
	(veel) slechter geworden	1%	3%	5%
	Hetzelfde gebleven	18%	22%	17%
	(veel) beter geworden	54%	55%	61%
Client voelt zich beter gehoord	Niet van toepassing	21%	19%	16%
	(veel) slechter geworden	1%	4%	3%
	Hetzelfde gebleven	21%	21%	16%
	(veel) beter geworden	58%	57%	65%

Zelfredzaamheid		2015	2016	2018
Beter probleem oplossen	Niet van toepassing	18%	13%	17%
	(veel) slechter geworden	6%	2%	5%
	Hetzelfde gebleven	10%	19%	20%

Zelfredzaamheid				
		2015	2016	2018
	(veel) beter geworden	66%	66%	58%
Voor zichzelf opkomen	Niet van toepassing	38%	20%	22%
	(veel) slechter geworden	3%	2%	4%
	Hetzelfde gebleven	20%	26%	20%
	(veel) beter geworden	39%	52%	55%
Meer vertrouwen in de toekomst	Niet van toepassing	29%	24%	18%
	(veel) slechter geworden	1%	3%	5%
	Hetzelfde gebleven	19%	16%	20%
	(veel) beter geworden	51%	57%	57%

Meedoen				
		2015	2016	2018
Het gaat beter op school, werk of op de dagbesteding	Niet van toepassing	25%	11%	12%
	(veel) slechter geworden	2%	2%	5%
	Hetzelfde gebleven	17%	20%	15%
	(veel) beter geworden	56%	67%	68%
Vrijetijdsbesteding is verbeterd	Niet van toepassing	35%	25%	24%
	(veel) slechter geworden	1%	2%	5%
	Hetzelfde gebleven	27%	35%	32%
	(veel) beter geworden	37%	39%	39%
De relatie van de cliënt met anderen is verbeterd	Niet van toepassing	32%	24%	24%
	(veel) slechter geworden	2%	1%	3%
	Hetzelfde gebleven	26%	27%	24%
	(veel) beter geworden	40%	48%	48%

Verbeterpunten

Uit het cliënttevredenheidsonderzoek van de gemeente en gesproken ouders / jeugdigen in kader van het onderzoek door de Rekenkamer blijkt een aantal verbeterpunten.

De geboden ondersteuning is curatief effectief. Maar of de geboden ondersteuning ook preventief effectief is, daarover waren de meningen iets meer verdeeld. Aan respondenten is de vraag gesteld of de hulp ook **tijdig** ingezet is. In een aantal situaties van gezinnen waarmee de Rekenkamer heeft gesproken speelden problemen al langer, en hebben zij veel geprobeerd

voordat zij op de juiste plek terecht zijn gekomen. Dit had naar hun mening eerder opgepakt kunnen worden:

"Voordat we bij het wijkteam kwamen hadden we al heel erg veel geprobeerd. We waren al via de huisarts bij een eerstelijnspsycholoog geweest. Uiteindelijk werden we doorverwezen naar Karakter voor dagbehandeling"

"Pas in groep 4 was er een juf die betrokken genoeg was om te zien wat wij ook zagen. Zij keek naar het hele plaatje"

"We hadden er eerder bij kunnen zijn. Ik heb vaak signalen afgegeven op school en op het consultatiebureau. Uiteindelijk zijn we er wel op tijd bij geweest omdat ik zelf aan de bel heb getrokken. Maar het was op dat moment thuis wel alle ballen hoog houden"

Een duidelijk voorbeeld hiervan die ouders noemen is de normering waar een kind onder moet scoren voordat het gebruik mag maken van een dyslexietraject. Deze normering kan een kind lange tijd op het nippertje halen, waardoor de problematiek pas laat in de bovenbouw van het basisonderwijs of op de middelbare school wordt 'ontdekt' en aangepakt maar al die tijd wel invloed heeft gehad op de schoolprestaties, en dus ook op het leerniveau.

"De school begreep beide kinderen niet zij werden zwaar onderschat. De school opperde speciaal onderwijs en kader niveau, maar dit was niet wat zij nodig hadden. Ze hadden begeleiding nodig voor dyslexie"

"Je krijgt alleen een vergoeding bij ernstige dyslexie, terwijl ook kinderen met lichtere vormen van dyslexie baat hebben bij een traject"

Het rapport van Movisie 'jongeren en ouders aan het woord' uit 2018 dat in opdracht van de gemeente Arnhem is uitgevoerd, schetst een soortgelijk beeld. Hierin staat beschreven dat in de meeste gezinnen al langere tijd problemen spelen op school of thuis. Respondenten hebben vaak zelf al veel hebben geprobeerd om de situatie te verbeteren door bijvoorbeeld zelf hulp te zoeken of door het zelf op te lossen. Veel gezinnen die uiteindelijk bij het wijkteam terecht komen hebben dan ook al eerder hulp/ondersteuning vanuit zorg en welzijn gehad. Wanneer er sprake is van problemen die al langer bestaan, verhevigt of ontstaat andere problematiek en is de situatie soms niet meer houdbaar. Preventieve en lichte ondersteuning is daarom minder aan de orde.

De gezinnen die aan dit onderzoek hebben meegewerkt zijn tevens gevraagd wat er volgens hen **anders zou moeten in de hulp die zij hebben gekregen.** Hieruit zijn diverse punten naar voren gekomen, waaruit blijkt dat voornamelijk de school een belangrijke functie heeft in de effectiviteit van de jeugdhulp en het tijdig signaleren. Zo geven zeven ouders meerdere zorgsignalen te hebben geuit, maar zich niet gehoord voelen op school. Ook geven zij voorbeelden waarbij zorgsignalen vanuit school niet gedeeld werd met de ouder, werd er door de school niet aan de bel getrokken of werd er verkeerd doorverwezen. Daarnaast heeft de school, en in het bijzonder de leerkracht een belangrijke rol in het stabiliseren en/of af laten nemen van de problematiek van het kind. Zes gesproken ouders vertellen dat de leerkracht hierin onvoldoende heeft gefunctioneerd omdat hij of zij niet om weet te gaan met de situatie

of de problematiek van het kind, de handelingsadviezen vanuit de hulpaanbieder niet of slecht uitvoert en niet aan de ouder na vraagt hoe het thuis gaat. Het niveau van expertise en werkstijl verschilt per leerkracht, waardoor ouders merken dat het kind per schooljaar in zijn of haar problematiek enorm kan schommelen.

"School nam de zorgplicht onvoldoende op. Zij vonden mijn zoon 'te goed' om in het wijkteam te bespreken, terwijl ik wel zorgen uitte. Zij zien de privésituatie als iets dat geen invloed heeft op school"

Zes ouders hebben opgemerkt dat er geen of weinig samenwerking en/of overdracht plaatsvindt tussen partijen.

"Het verschilt erg per wijkteam hoe snel zij dingen regelen. Ik denk dat dit te maken heeft met de hoeveelheid aan papierhandel die het wijkteam heeft. Er gaat veel tijd zitten in de aanvragen van cliënten. Het persoonlijk contact is wel erg goed. Alleen worden er soms dingen toegezegd die ze niet waar kunnen maken. Ook hebben niet alle wijkteamcoaches dezelfde informatie en werkt het langs elkaar heen"

"We werden van instantie naar instantie gestuurd, nergens een goede overdracht"

2.6 Effectiviteit en verbeterpunten

- Signaleert de gemeente Arnhem risico's en problemen in een vroegtijdig stadium en grijpt de gemeente daarop effectief in?
- Is de geboden ondersteuning (preventief en curatief) effectief? Voorkomt de ondersteuning escalatie van problemen of leidt het tot beheersing of afname van problemen rondom opvoeden en opgroeien?
- Op welke punten kan de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem verbeterd worden en wat is daarvoor nodig?

Antwoord:

- Over de mate waarin de gemeente risico's en problemen in een vroegtijdig stadium ziet en daarop effectief ingrijpt, kan geen kwantitatief onderbouwde uitspraak worden gedaan. De gemeente zet er via vele programma's en interventies op in en dat wordt herkend door partners. Desondanks zijn er signalen dat zich situaties voordoen waarin problematiek eerder had kunnen worden gezien en vastgesteld. Partners benoemen verbetermogelijkheden. Deze richten zich vooral op het naar voren halen van expertise en kennis van jeugdhulpaanbieders naar algemene vrij toegankelijke voorzieningen en natuurlijke vindplaatsen zoals scholen.
- Over de mate waarin de ondersteuning effectief is, kan op geaggregeerd niveau (alle ouders en jeugdigen die hulp hebben ontvangen) geen uitspraak worden gedaan anders dan op basis van de uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken waarin een beperkt aantal ouders en jeugdigen is bevraagd. Het is niet zo dat dit op individueel niveau niet wordt vastgelegd, jeugdzorgaanbieders doen dat bijvoorbeeld en moeten deze gegevens ook landelijk aanleveren, alleen de gegevens worden niet actief verwerkt tot sturingsinformatie.

ONDERBOUWING

Vroegtijdig signaleren problemen en risico's

Het beantwoorden van de onderzoeksvragen op basis van kwantitatieve onderzoeksgegevens van de gemeente is niet goed mogelijk. De vraag of de gemeente de risico's en problemen vroegtijdig signaleert kan alleen kwalitatief worden beantwoord. Gebaseerd op de interviews met relevante betrokkenen komt een beeld naar voren dat de gemeente veel inzet pleegt op vroegsignalering, zoals ook in eerdere paragrafen beschreven, maar dat desondanks gesproken partners van de gemeente aangeven dat zich situaties voordoen waarin de problemen eerder in beeld hadden kunnen komen. Dit blijkt ook uit onderzoeken onder ouders en jeugdigen. Echter over de mate waarin dat voorkomt, zijn geen uitspraken te doen.

Verbeterpunten signalering

Gesproken partners zien meerdere mogelijkheden om de signalering te verbeteren. Zo wordt aangegeven dat jeugdzorgaanbieders met andere gemeenten zorgpatronen in kaart brengen (bijvoorbeeld rondom dyslexie). Door dit per gebied of zelfs school in kaart te brengen, ontstaat een beeld van risicoscholen en wijken. Dit kan de gemeente dan in het op overeenstemming gericht overleg met scholen of andere partners aankaarten. Dan kan de gemeente ook bespreken wat nodig is om hen te faciliteren. Dat gebeurt nu niet of nauwelijks in Arnhem volgens de gesproken respondenten. Soms kan het dan helpen dat expertise van jeugdzorgaanbieders of anderen naar de vindplekken wordt gebracht zodat problematiek eerder gezien wordt en ook beter op waarde geschat kan worden. Meerdere partners geven aan dat zij situaties meemaken waarin te zware hulp wordt ingezet. Het financieren, maar vooral stimuleren van het gebruik van deze vormen van consultatie is een meerdere keren genoemd als verbeterpunt.

Effectiviteit van de ondersteuning

Over de mate waarin de geboden ondersteuning effectief is, zijn bij de gemeente geen geaggregeerde gegevens beschikbaar. De sociale wijkteams kunnen dit voor het deel van de

jeugdzorg waarvoor zij verwijzen en beschikken bijhouden, maar gegevens op geaggregeerd niveau (welk deel van alle jeugdzorgtrajecten is effectief geweest) zijn niet tijdens het (voor)onderzoek naar voren gekomen. De enige manier waarop de gemeente enig zicht heeft op de effectiviteit is het cliëntervaringsonderzoek dat is gehouden onder ouders en jeugdigen, maar dat richt zich vooral op de dienstverlening door de sociale wijkteams. Door meerdere jeugdzorgaanbieders is aangegeven dat zij landelijk gegevens aanleveren conform de landelijke gegevensset over de effectiviteit van hun hulp. Een aantal geeft aan deze informatie ook te delen met gemeenten. Zij geven daarbij aan geen signalen van de gemeente of de inkooporganisatie te krijgen dat iets met deze gegevens wordt gedaan. Deze gegevens zijn tijdens het rekenkameronderzoek niet boven tafel gekomen. Deze kerngetallen van zorgaanbieders zijn onderwerp van bespreking tijdens de Trimestergesprekken tussen gemeentelijk vertegenwoordigers en zorgaanbieders. De kengetallen zijn echter naar oordeel van de gemeente nog niet bruikbaar om de effectiviteit van de jeugdzorg te bepalen. Het CBS beschikt bij bepaalde vormen van jeugdhulp (in het gedwongen kader) wel over deze gegevens, maar presenteert die niet op gemeenteniveau, maar op het niveau van Oost-Nederland. Bij sommige projecten (Go!) monitort de gemeente de effectiviteit en de gezondheidswinst.

Verbeterpunten effectiviteit

Uit zowel de interviews met professionals als uit de casestudies blijkt dat op het door kennisinstituten aanbevolen adagium 'It takes a village to raise a child' nog te weinig effectief wordt gestuurd. Jeugdbeleid dient in de uitvoering te leiden tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Dat vraagt dat de 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Dit lukt de ene keer wel, zo blijkt uit de casestudies, maar de andere keer niet. De verklaring hiervoor is dat er een goede of geen goede samenwerking is tussen de netwerkpartners. Gevraagd naar wie hier nu de regie in heeft, of de verantwoordelijkheid voor heeft, is het antwoord vaak dat dit afhangt van de betrokken personen. Het jarenlang gehanteerde streefbeeld van de gemeente was dat de ouders de regie hebben en dat de professionals 'doen wat nodig is'. Dat blijkt een volgens vele respondenten een te vage opdracht en rolinvulling voor zowel ouders als professionals. De praktijk vraagt dat de gemeente de regie neemt in het stimuleren, onderhouden en zo nodig afdwingen van netwerksamenwerking, zo wordt door meerdere respondenten aangegeven. Professionele organisaties werken niet als vanzelf samen en waar dat goed gaat, moet ook iets zijn afgesproken wie de regie neemt als het niet goed gaat. Bovendien werkt het hebben van een gedeeld doel en beeld over bijvoorbeeld de verantwoordelijkheid van ouders bij alle partners ook tot het terugbrengen van de gemeentelijke rol en financiële inzet waar die voor bedoeld was.

Een ander verbeterpunt dat door meerdere respondenten (ambtelijke organisatie, professionals, raadsleden) is aangedragen betreft het algemene en abstracte karakter van de gemeentelijke doelen. De HOE-doelen hebben weliswaar geleid tot het grotendeels implementeren en realiseren van de beoogde inrichting, maar zonder duidelijke WAT-doelen blijft het lastig voor alle partners van het jeugdbeleid om sturing en richting te geven aan hun taken en verantwoordelijkheden. Discussies verzanden dan vaak in wie waarover gaat, in

plaats van waar de partners met z'n allen aan werken en naartoe gaan. Het ontbreken van een helder kader (WAT) zorgt dat alle betrokkenen vooral hun eigen stukje zo goed mogelijk proberen te doen. Echter daar waar samenwerking (die wordt aanbevolen door kennisinstituten) vereist is omdat dit leidt tot een effectieve aanpak hangt dit af van de toevallige personen of het gebeurt. Feitelijk constateert het college in haar raadsbrief over de herijking van het sociaal domein dit ook. De uitgangspunten en kaders bieden onvoldoende concrete handvatten voor sturing en uitvoering.

2.7 Confrontatie Arnhemse doelen – Jeugdwet – werkzame bestanddelen

In deze paragraaf wordt niet een specifieke onderzoeksvraag beantwoord, maar bevat een analyse van de Arnhemse doelen afgezet tegen de doelen uit de Jeugdwet en de werkzame bestanddelen zoals beschreven in de paragraaf Wat is effectief jeugdbeleid?.

Arnhemse doelen en strategie afgezet tegen de doelen uit de Jeugdwet

Doelen Jeugdwet	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;	*Doelen:* Programmabegroting 2016: Gezichtspunt:" door meer in te zetten op preventie en basishulp moet het beroep op specialistische hulp en ondersteuning worden teruggedrongen …." Programmabegroting 2020: "Sluitende aanpak ketenpartners voor vroeg signalering met als toelichting. Kinderen zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met ketenpartners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. We starten hierbij op de voorschoolse locaties."
b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang; c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;	*Doelen:* Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke." Programmabegroting 2020: "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen." En "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen."
d. het inschakelen, herstellen en versterken	*Doelen:*

Doelen Jeugdwet	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;	Programmabegroting 2016: Veranderingen: "zorg en ondersteuning meer richten op zelfredzaamheid".
e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;	*Doelen:* Programmabegroting 2016: Gezichtspunt: "afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld en mishandeling; hierbij staat niet zozeer de hulpvraag centraal maar het creëren van veilige situaties voor kinderen". Programmabegroting 2020: "meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis".
f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek,	*Doelen:* Programmabegroting 2016: te bereiken: "de integrale vraagverheldering door de gebiedsteams (sociale wijkteams red.) gebeurt … op basis van de zelfredzaamheidsmatrix" en "in 2015 geldt voor zorg en ondersteuning binnen alle gebieden in Arnhem het principe van één klant en één regisseur". Maar ook "vanaf … 2015 is er een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak in verbinding met de overleggen zorg en overlast op wijkniveau"
g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen.	*Doelen:* Koersnota van Wijken Weten, uitgangspunt: "maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst …. afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak.

Samenvattend kan worden gesteld dat de gemeente alle doelen van de Jeugdwet op één of andere wijze heeft opgenomen in beleidsdoelen. Feit is dat de doelen verspreid zijn over meerdere documenten en daarmee ook in de tijd. Doelen zijn niet altijd één op één terug te leiden naar de doelstellingen uit de Jeugdwet.

Arnhemse doelen en strategie afgezet tegen de werkzame bestanddelen

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
Pijlers jeugdbeleid (NJI)	
▪ Het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren. Dat dient te gebeuren door de gewone en positieve ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen centraal te stellen en het realiseren van een goede opvoedondersteuning daarbij. ▪ Het opbouwen van een samenhangende zorgstructuur die gericht is op (a) het niet overnemen maar versterken van de opvoeding en (b) als overname van de	*Doelen:* Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke." Programmabegroting 2020: "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
opvoeding nodigt lijkt, veel aandacht te besteden aan goede besluitvorming en een optimale kwaliteit van zorg.	kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen." Niet altijd direct herleidbaar uit de doelen, maar wel uit de inzet die de gemeente doet, blijkt dat de gemeente op wijkniveau investeert in een samenhangende zorginfrastructuur door het stimuleren van netwerkvorming en –samenwerking. Dit gebeurt zowel vanuit de teams Leefomgeving als de sociale wijkteams.
Focuspunten jeugdbeleid (NJI)	
▪ De nadruk moet liggen op gewone en positieve ontwikkeling van kinderen. De nadruk moet niet liggen op risico's en problemen, maar op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan, talentontwikkeling	*Doelen:* Geen specifieke doelen gevonden in de geraadpleegde beleidsdocumenten. Het programma Kansrijk opgroeien is mede gebaseerd op dit focuspunt, namelijk het bieden van een doorlopende lijn van kansen van 0 tot 27 jaar.
▪ Opvoeden doe je niet alleen. 'It takes a village to raise a child'. Samen werken de professionals van voorzieningen aan een gemeenschappelijk doel.	*Doelen:* Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke." Dit doel raakt ten dele dit focuspunt, wat ontbreekt is de doelstelling dat professionals werken vanuit één gemeenschappelijk doel.
▪ Ontwikkeling en opvoeding ondersteunen. Veel strubbelingen in de opvoeding zijn normaal, het behoort tot de gewone opvoedingstaak van ouders. Opvoedingsondersteuning is niet alleen gericht op het voorkomen en vroegtijdig verhelpen van problemen, maar op het bevorderen van de algehele kwaliteit van de opvoeding (public health benadering).	*Doelen:* Programmabegroting 2016, gezichtspunt: "professionele specialistische jeugdhulp die per gebied, voor de stad als geheel of voor de regio beschikbaar is kan door de gebiedsteams worden ingezet als voorziening met als doel om gezinnen te ondersteunen om de gewone opvoedtaak uit te kunnen voeren. Dit doel raakt ten dele dit focuspunt, maar gaat niet in op het bevorderen van de algehele kwaliteit van de opvoeding. De gemeente pleegt hier wel inzet op (via sociale wijkteams, jeugdgezondheidszorg en programma's als Kansrijk Opgroeien), maar dit is niet vertaald in doelen.
▪ Diverse wegen voor opvoedondersteuning. In navolging van de ambitie 'opvoeden doe je niet alleen' dienen alle vindplaatsen te werken vanuit één gemeenschappelijk doel en visie.	*Doelen:* Programmabegroting 2020: "Kinderen zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met ketenpartners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. We starten hierbij op de voorschoolse locaties."

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
	Specifieke doelen over het werken vanuit één gemeenschappelijk doel of visie zijn niet aangetroffen. Uit de interviews blijkt dat dit focuspunt door verschillende respondenten als noodzakelijk (en niet altijd gerealiseerd) wordt beschouwd en dat vanuit de teams Leefomgeving en de sociale wijkteams hier op wordt geïnvesteerd.
▪ Stepped care. Stepped care gaat ervan uit dat hulp en zorg op verschillende niveaus op orde moet zijn onder het motto zo licht als mogelijk, zo zwaar als noodzakelijk. Inclusief tijdige inzet van expertise en diagnostiek.	*Doelen:* Geen specifieke doelen gevonden in de geraadpleegde beleidsdocumenten. De gemeente zet in op doelen als ondersteuning die gericht is op zelfredzaamheid en minder versnippering van zorg en ondersteuning, maar dit raakt de kern van dit focuspunt beperkt.
▪ Als de opvoeding moet worden overgenomen. Het uitgangspunt is dat jeugdigen in de eigen sociale omgeving opgevangen en geholpen worden. Een beslissing voor verblijfszorg of pleegzorg moet altijd vanuit verschillende perspectieven worden onderbouwd.	*Doelen:* Programmabegroting 2020: "Meer jeugdigen krijgen passende zorg, dichtbij de eigen woonomgeving" Uit de interviews blijkt dat sprake is van een tafel waar de onderbouwing van aanvragen voor verblijfszorg getoetst worden.
Inzet op beschermende factoren. Het betreft de volgende factoren:	
▪ Sociale binding. Het gaat om warme, ondersteunende, affectieve relaties tussen het kind en het gezin en andere volwassenen in de omgeving. ▪ Kansen voor betrokkenheid. Jeugdigen moeten kansen krijgen om een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te leveren aan de familie, school en de gemeenschap. ▪ Prosociale normen. Voor een gezonde ontwikkeling is het nodig dat kinderen opgroeien in een omgeving waarin duidelijke normen en waarden voor positief gedrag uitgedragen en nageleefd worden. ▪ Erkenning en waardering voor positief gedrag. ▪ Steun van belangrijke volwassenen en voorzieningen in de omgeving. Zoals beroepsopvoeders in de kinderopvang, leerkrachten en professionele opvoedondersteuners. Maar ook familieleden, buren, vrienden en vrijwilligers in verenigingen. ▪ Het hebben van een constructieve tijdsbesteding. ▪ Beschikken over competenties. Sociale competenties zoals het opvangen en interpreteren van sociale signalen,	*Doelen:* Op de factoren sociale binding, prosociale normen, erkenning van positief gedrag, het hebben van een constructieve tijdsbesteding, het beschikken over competenties, cognitieve vaardigheden, schoolmotivatie en positieve identiteit zijn geen specifieke beleidsdoelen aangetroffen in de geraadpleegde beleidsdocumenten. Dat betekent niet dat in de praktijk hier geen inzet op wordt gepleegd. Voor de andere beschermende factoren, kansen voor betrokkenheid, steun van belangrijke volwassenen in de omgeving, geldt dat daar doelstellingen over zijn opgenomen die deze factoren ten dele omvatten. Zoals: Programmabegroting 2020: Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen en "meer kwetsbare jeugdigen nemen actief deel aan de maatschappij" en Programmabegroting 2016: gezichtspunt: "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit onderwijs, verenigingen, sportclubs en buurtvoorzieningen, en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke."

Werkzame bestanddelen	Overeenkomende doelen gemeente Arnhem
vaardigheden en interpersoonlijke problemen oplossen met de hulp van modelfiguren en steunbronnen. ▪ Beschikken over cognitieve vaardigheden. Het gaat om logisch en analytisch denken en lees- en rekenvaardigheden. ▪ Schoolmotivatie. ▪ Positieve identiteit. Meer geloof in persoonlijke effectiviteit is bepalend voor motivatie en het gemoed.	
Pijlers / elementen preventief jeugdbeleid	
▪ Interventies gericht op gezondheid, onderscheiden naar preventieniveau (universeel, selectief en geïndiceerd) ▪ Interventies gericht op veiligheid onderscheiden naar preventieniveau (universeel, selectief en geïndiceerd) ▪ Interventies gericht op kansrijk opgroeien onderscheiden naar preventieniveau (universeel, selectief en geïndiceerd)	*Doelen:* De gemeente heeft algemene doelen geformuleerd rondom veiligheid, gezondheid en kansrijk opgroeien in de programmabegroting 2020: "iedere Arnhemmer moet in staat zijn zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren, denk aan gezond eten en drinken. Onze focus ligt op een rookvrije generatie, het voorkomen en verminderen van overgewicht en problematisch alcoholgebruik tegengaan." En "Een goede ontwikkeling van kinderen vraagt een veilig, gezond en positief opvoedklimaat, thuis, op de opvang, op school en op straat. Een sterk netwerk waarop ouders en kinderen terug kunnen vallen. Dat ouders en kinderen tijdig handvatten of passende hulp aangeboden krijgen als ze vragen hebben of vastlopen." De gemeente zet in (via de teams leefomgeving) op het maken van koppelingen tussen onderwijs-jeugdsport-cultuur, armoede-werk-schulden en sport-gezondheid-openbare ruimte. Daarnaast zijn er specifieke interventies en projecten gericht op preventie, zoals jongeren op gezond gewicht.

Voor de werkzame bestanddelen geldt dat deze niet altijd, maar in meerderheid wel, terug zijn te vinden in de beleidsdoelen van de gemeente. Dat betekent niet dat de gemeente Arnhem er niet op inzet, dat is in de meeste gevallen het geval. Wat op een aantal punten ontbreekt is een sturing *vanuit doelen* op deze werkzame bestanddelen en beschermende factoren. Uit de interviews blijkt dat op een aantal van deze werkzame bestanddelen en beschermende factoren weliswaar inzet wordt gepleegd, maar naar oordeel van de respondenten (nog) niet optimaal functioneert of sturing aan wordt gegeven. Samengevat: de werkzame bestanddelen komen grotendeels terug in de doelen, maar niet of nauwelijks in samenhang. Doelen zijn verspreid over meerdere documenten en programma's. Dat maakt het lastig om in samenhang te sturen op de de pijlers van jeugdbeleid en de beschermende factoren.

2.8 Toetsing aan normenkader

Normen	Toetsing
▪ De gemeentelijke doelen vloeien voort uit de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet. (ex-post)	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. De gemeentelijke doelen zijn in de meeste gevallen een afgeleide van de doelen en effecten uit de Jeugdwet. Uit de Jeugdwet herleidbare gemeentelijke doelen, ambities, gezichtspunten zijn bijvoorbeeld "vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis", "afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld" of "een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak".
▪ De gemeentelijke doelen sluiten aan bij aanbevolen doelen en effecten van kennisinstituten en good-practices (ex-ante)	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. De twee pijlers voor effectief jeugdbeleid (NJI) komen terug in de doelstellingen. Doelen die betrekking hebben op de beschermende factoren (NJI) komen minder terug in de doelen van de gemeente. Bijvoorbeeld sociale binding, kansen voor betrokkenheid, prosociale normen en de erkenning en waardering van positief gedrag.
▪ De gemeente realiseert de doelen en effecten zoals geformuleerd in art 2.1 van de Jeugdwet.	▪ Voldoet grotendeels niet aan de norm. Op veel van de doelen monitort de gemeente niet stelselmatig de effecten. Er zijn uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken die bijvoorbeeld een beeld geven over tevredenheid en effectiviteit van de ondersteuning en bij sommige projecten en programma's is sprake van (incidentele) monitoring. Hierdoor ontstaat op onderdelen een beeld van de doelrealisatie, maar niet op het geheel van de doelen uit de Jeugdwet.
▪ De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over het wettelijk doelbereik. ▪ De gemeente beschikt over een informatiepositie betreffende een analyse van het doelbereik.	▪ Voldoet niet aan de norm. De raad ontvangt gefragmenteerd enige informatie over het wettelijk doelbereik. Het ontbreekt de gemeente ook aan een structurele informatiepositie om de raad hierin te kunnen voorzien. Deze bevinding wordt in belangrijke mate mede verklaard door het feit dat de gemeente geen specifieke doelen hanteert. Het ontbreken van duidelijke doelen met een heldere samenhang leidt dan mede tot een gefragmenteerde informatiepositie.
▪ De gemeente realiseert aantoonbaar de eigen ambities, doelen en beoogde effecten.	▪ Voldoet gedeeltelijk aan de norm. De gemeente heeft geen goede informatiepositie die zeggingskracht heeft over de realisatie van de tamelijk abstract en algemeen geformuleerde WAT-doelen. Op de HOE-doelen beschikt de

Normen	Toetsing
	gemeente wel over de informatie en deze doelen worden grotendeels bereikt. Het adagium 'doen wat nodig is' is onvoldoende sturend en kaderstellend op het doelbereik.
▪ De gemeente heeft een strategie om jeugdigen en gezinnen te bereiken die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd door kennisinstituten (ex-ante)	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. De gemeente onderkent het belang van natuurlijke vindplekken zoals de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau ed.) en de scholen. De sociale wijkteams zorgen dat zij ook de verbinding leggen met deze vindplekken door spreekuren en het aansluiten bij overlegvormen.
▪ De gemeente bereikt, blijkens eigen analyses en onderzoek onder jeugdigen en gezinnen, tijdig met preventieve of curatieve ondersteuning. ▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is.	▪ Voldoet niet aan de norm. De gemeente heeft geen voldoende kwantitatief onderbouwde gegevens om hierover een uitspraak te kunnen doen. Er zijn echter kwalitatieve signalen waaruit blijkt dat zich situaties voordoen dat de problematiek in een eerder stadium herkend kan moeten worden. ▪ Voldoet aan de norm. Een grote meerderheid ervaart dat zij tijdig de effectieve hulp heeft ontvangen zo blijkt uit de uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken.
▪ De gemeente heeft een strategie om problemen in een vroegtijdig stadium te signaleren die is gebaseerd op werkzame bestanddelen zoals geformuleerd door kennisinstituten (ex-ante)	▪ Voldoet deels aan de norm. De gemeente onderkent het belang van vroegsignalering, de inzet op preventie en kansrijk opgroeien. Doorlopende lijnen in de leeftijd van 0-27 jaar worden onderschreven, evenals belangrijke overgangsmomenten daarbinnen. De gemeente maakt echter nog weinig gestructureerd en bewust gebruik van de aanbevolen elementen van bijvoorbeeld preventief jeugdbeleid. Het structureel en in samenhang toepassen van verschillende preventieniveaus (universele, selectieve en geïndiceerde preventieve aanpakken) en preventiethema's (gezond, veilig en kansrijk) om daarlangs de preventieve en signalerende taak vorm te geven, vindt niet plaats. Het programma Kansrijk opgroeien biedt daarvoor een kader, maar blijkt volgens meerdere respondenten vooral als een extra middelenpotje te worden ervaren.
▪ De gemeente heeft een infrastructuur waarmee risico's en problemen in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd.	▪ Voldoet aan de norm. De gemeente beschikt over verschillende voorzieningen en overlegvormen die tot taak hebben om risico's en signalen vroegtijdig te signaleren.

Normen	Toetsing
▪ De gemeente of haar partners handelen op basis van deze signalen.	▪ Voldoet grotendeels aan de norm voorzover vast te stellen. Er zijn signalen naar voren gekomen dat problemen niet tijdig zijn onderkend.
▪ De te bieden ondersteuning is gebaseerd op de werkzame bestanddelen voor effectief jeugdbeleid zoals geformuleerd door het NJI (ex-ante).	▪ Voldoet deels aan de norm. Uit het casusonderzoek blijkt dat niet in alle gevallen is ingezet op de relevante werkzame bestanddelen en beschermende factoren. Met name de actieve inzet op of het in positie brengen van het informele netwerk komt weinig aan bod. Verder wisselt het sterk op welke wijze relevante partners (zoals school en kinderopvang) betrokken zijn bij de ingezette ondersteuning. Zowel uit de casussen als uit de interviews met professionals niet gerelateerd aan casussen blijkt dat de netwerksamenwerking (it takes a village to raise a child) niet vanzelf tot stand komt en het ook niet duidelijk is wie daarop moet sturen als dat niet gebeurt en wel nodig is.
▪ De geboden ondersteuning (preventief en curatief) is effectief naar oordeel van de ouders / jeugdigen. Effectief betekent: ○ De ondersteuning voorkomt escalatie van problemen ○ De ondersteuning leidt tot beheersing van problemen ▪ De ondersteuning leidt tot afname of het oplossen van problemen	▪ Voldoet aan beide normen voorzover vast te stellen. De ondersteuning van de curatieve hulp is blijkens de uitkomsten van cliëntervaringsonderzoeken effectief. De gemeente laat echter mogelijkheden liggen om structureel een informatiepositie op te bouwen over de effectiviteit van de hulp, zowel met behulp van gegevens van de sociale wijkteams als gegevens vanuit de jeugdzorgaanbieders die al geregistreerd worden. Over de effectiviteit van de preventieve hulp valt geen uitspraak te doen door ontbrekende gegevens daarover.

2.9 Samenvattende bevindingen

Wat is effectief jeugdbeleid?

- Effectief jeugdbeleid is beleid dat zich vooral richt op mogelijkheden, kansen, een succesvolle schoolloopbaan en talentontwikkeling; dus niet uitsluitend op risico's en problemen en het voorkomen daarvan.
- Effectief jeugdbeleid legt de aandacht op het versterken van de beschermende factoren zodat jeugdigen beter kunnen omgaan met en beschermd zijn tegen risicovolle situaties.
- 'It takes a village to raise a child'. Effectief jeugdbeleid leidt in de uitvoering tot een netwerk van 'opvoeders' rondom jeugdigen. Dat vraagt dat de 'opvoeders' samenwerken vanuit één gemeenschappelijk doel, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.
- Er zijn landelijke gegevens over de effecten van jeugdhulp. Deze worden vastgelegd volgens een basisset van indicatoren op basis waarvan jeugdhulpaanbieders gegevens aanleveren.

Deze kunnen dienen als outcome-indicatoren voor de bepaling van de effectiviteit van de jeugdhulp.

Beleid Arnhem bevat de elementen van de wettelijke taken en de elementen van effectief jeugdbeleid, maar in onvoldoende samenhang en te weinig sturend

- Technisch gezien bevat het jeugdbeleid van de gemeente grotendeels de elementen van effectief jeugdbeleid en ook de wettelijke taken hebben hun weg gevonden in het beleid. Belangrijke constatering is echter dat:
    - Beleidsdoelen weinig concreet zijn en voorzien van meetbare prestaties en bijbehorende indicatoren. Alleen de inrichtingsdoelen (het hebben van sociale wijkteams) zijn concreet te benoemen en ook in meerderheid gerealiseerd.
    - Omdat doelen abstract en algemeen zijn, er daardoor weinig tot geen doelgerelateerde informatie wordt verzameld, is het nagenoeg ondoenlijk om voor de meeste wettelijke doelen en eigen gemeentelijke ambities en doelen die toezien op maatschappelijke effecten een uitspraak te doen over het doelbereik. Ondervraagde ouders en jeugdigen geven overigens aan in grote meerderheid tevreden te zijn over de effectiviteit van de ontvangen ondersteuning en hulp, maar op dit punt heeft de gemeente geen concrete doelen geformuleerd.
    - Het beleid is verspreid over verschillende beleidsnota's en –programma's en wekt niet de indruk van onderlinge samenhang. Voorsorterend op de bevindingen uit het volgende hoofdstuk kan gesteld worden dat dit in de praktijk ook zo wordt ervaren door partners van de gemeente.
    - Een van de fundamentele elementen van effectief jeugdbeleid: 'it takes a village to raise a child' wordt in de toelichting in de beleidsstukken weliswaar benoemd, maar sturende doelen op dit punt zijn niet of nauwelijks benoemd.
    - Het adagium 'doen wat nodig is' is jarenlang gehanteerd en lijkt in een inrichtingsfase wellicht van toepassing, maar het gebrek aan een stip op de horizon wordt binnen de gemeente en door partners gevoeld als een belangrijk gemis. Het is in ieder geval onvoldoende sturend gebleken voor effectief jeugdbeleid omdat onduidelijk is binnen welke kaders dat moet plaatsvinden.

3 Bevindingen inrichting jeugdbeleid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Wat is de rol van de gemeente en de gemeenteraad in het jeugdbeleid?
- Waar is de gemeente wel van en waar houdt de gemeentelijke verantwoordelijkheid op als het gaat om aanpalende beleidsterreinen?
- Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?
- Welke vrijheid hebben gemeenten in de rolkeuze?
- Op welke punten (toegang, inkoop, hulp en ondersteuning en verantwoording) kan de rolverdeling tussen gemeente en partners in de gemeente Arnhem verbeterd worden in het licht van de wettelijke taken en rollen en de bevindingen omtrent de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem?
- Welke voornemens zijn er in de perspectiefnota d.d. juli 2019, en de uitvoeringsnota d.d. september 2019, geformuleerd?
- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de toegang, de inkoop en de daadwerkelijke ondersteuning en hulpverlening?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?
- Hoe vindt de uitvoering plaats? (met name gemeente-wijkteams-aanbieders, met focus op de inkoop)?
- Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?

Deze vragen zijn in navolgende paragrafen beantwoord. Steeds wordt gestart met het antwoord op de vraag, daarna volgt de onderbouwing. Afgesloten wordt met een toetsing aan het normenkader.

3.2 Rollen en taken gemeente, aanbieders en raad

- Wat is de rol van de gemeente en de gemeenteraad in het jeugdbeleid?
- Waar is de gemeente wel van en waar houdt de gemeentelijke verantwoordelijkheid op als het gaat om aanpalende beleidsterreinen?
- Wat zijn de wettelijk voorgeschreven rollen en taken van de gemeente en jeugdzorgaanbieders die voortvloeien uit de Jeugdwet?
- Welke vrijheid hebben gemeenten in de rolkeuze?

Antwoord:

- De rol van de gemeenteraad in het jeugdbeleid is het vaststellen van een beleidsplan gericht op preventie en jeugdhulp en het vaststellen van een verordening Jeugd. Dit is voor twee jaar vastgesteld. Wettelijk dient de gemeente periodiek een geactualiseerd beleidsplan vast te stellen.
- De wettelijk voorgeschreven rollen en taken uit de Jeugdwet voor de gemeente zijn:

(1) het treffen van voorzieningen als er geen recht is op hulp vanuit andere zorgwetten, (2) te bepalen waar de voorziening op toeziet, (3) het erop toezien dat jeugdhulpaanbieders kwalitatief voldoen, (4) het maken van afspraken over de verwijzing naar jeugdhulp met andere dan niet-gemeentelijke verwijzers en (5) het toekennen van hulp in natura of via een persoonsgebonden budget.

- De wettelijk voorgeschreven rollen en taken uit de Jeugdwet van de jeugdzorgaanbieders zijn: (1) het verlenen van verantwoorde hulp, (2) het systematisch bewaken, beheersen en verbeteren van de kwaliteit van de hulpverlening, (3) het systematisch registeren van de hulp in een dossier, (4) het melden van calamiteiten bij de gemeente, (4) ouders en jeugdigen te informeren over de mogelijkheid van het raadplegen van een vertrouwenspersoon en (5) bij pleegzorg: het sluiten van een pleegzorgcontract met de pleegzorgouder inclusief het verstrekken van een vergoeding.
- De gemeente heeft de volgende vrijheid in hun rolkeuze: (1) het zo nodig in contact treden met scholen bij het treffen van een individuele voorziening, (2) het samenwerken met colleges van andere gemeenten en (3) de uitvoering van de wet laten verrichten door derden.

ONDERBOUWING

Rol gemeente en gemeenteraad in jeugdbeleid

De rol van de gemeente en gemeenteraad, vanuit het wettelijk perspectief van de Jeugdwet, bestaat enerzijds uit planvorming en anderzijds uit het stellen van regels over de uitvoering van het beleid via de verordende bevoegdheid van de raad.

Uit de Jeugdwet (artikel 2.2) blijkt de verplichting dat de gemeenteraad 'periodiek een plan vast stelt dat richting geeft aan de door de gemeenteraad en het college te nemen beslissingen betreffende preventie en jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering'. 'Het plan […] geeft daarbij in ieder geval aan:

a. wat de gemeentelijke visie en doelstellingen zijn van dit beleid;
b. hoe dit beleid zal worden uitgevoerd in samenhang met de verantwoordelijkheid van het college inzake het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en welke acties in de door het plan bestreken periode zullen worden ondernomen;
c. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen, hoe gemeten zal worden of deze resultaten zijn behaald en welke outcome criteria gehanteerd worden ten aanzien van jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen;

Het plan wordt, voor zover het de afstemming van en effectieve samenwerking met het onderwijs betreft, niet vastgesteld dan nadat over een concept van het plan op overeenstemming gericht overleg heeft plaatsgevonden met het samenwerkingsverband, bedoeld in artikel 18a van de Wet op het primair onderwijs en het samenwerkingsverband, bedoeld in artikel 17a van de Wet op het voortgezet onderwijs. Het overleg met deze samenwerkingsverbanden vindt plaats overeenkomstig een procedure, vastgesteld door het samenwerkingsverband en het college van de gemeente of gemeenten. De procedure bevat een voorziening voor het beslechten van geschillen.

Naast planvorming is de gemeenteraad verplicht (artikel 2.9) om in een verordening regels vast te stellen over:

a. over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
b. over de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen;
c. de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld, en
d. voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Tevens kunnen (artikel 2.12) regels worden opgenomen in een verordening ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan. Daarbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.

Gemeentelijke verantwoordelijkheid in aanpalende beleidsterreinen

Op de vraag waar de gemeentelijke verantwoordelijkheid ophoudt in aanpalende beleidsterreinen, geeft de Jeugdwet (artikel 1.2) de volgende kaders mee:

> Het college is niet gehouden een voorziening op grond van deze wet te treffen:
>
> a. indien er met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet;
> b. indien naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, of
> c. indien het college gegronde redenen heeft om aan te nemen dat de jeugdige in aanmerking kan komen voor zorg op grond van de Wet langdurige zorg en de jeugdige of zijn wettelijke vertegenwoordiger weigert mee te werken aan het verkrijgen van een besluit daartoe.
>
> 2 Indien er meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de betreffende problematiek en daardoor zowel een vorm van zorg, op grond van een recht op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, als een soortgelijke voorziening op grond van deze wet kan worden verkregen, is het college gehouden deze voorziening op grond van deze wet te treffen.

Samengevat geeft Jeugdwet aan dat de gemeente geen voorziening hoeft te treffen als er recht is op zorg vanuit de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, de Zorgverzekeringswet of de Wmo (waar de gemeente voor verantwoordelijk is). Tenzij er meerdere oorzaken aan de problematiek ten grondslag liggen die ook door een voorziening uit de Jeugdwet kunnen worden opgelost.

Naast wat er in de Jeugdwet is genoemd over aanpalende beleidsterreinen, heeft de gemeente ook haar 'klassieke' verantwoordelijkheid in de Wet publieke gezondheid. In artikel 5 zijn de verantwoordelijkheden van de gemeente beschreven voor de jeugdgezondheidszorg.

1 Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.
2 Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:

a. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren,
b. het ramen van de behoeften aan zorg,
c. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, met uitzondering van het perinatale onderzoek op phenylketonurie (PKU), congenitale hypothyroïdie (CHT) en adrenogenitaal syndroom (AGS),
d. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding,
e. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

De Wet publieke gezondheid kent een overlap met de Jeugdwet (artikel 2.1) waarin de gemeente de volgende taak toebedeeld krijgt: het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Dit komt in belangrijke mate overeen met lid 2a en 2c van de Wet publieke gezondheid.

Wettelijke rollen en taken gemeente en jeugdzorgaanbieders
De Jeugdwet kent de volgende wettelijke rollen en taken toe aan gemeenten:

Verplichte rollen en taken

Artikel 2.3
1 Indien naar het oordeel van het college een jeugdige of een ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn, treft het college ten behoeve van de jeugdige die zijn woonplaats heeft binnen zijn gemeente, voorzieningen op het gebied van jeugdhulp en waarborgt het college een deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen voorziening, waardoor de jeugdige in staat wordt gesteld:

a. gezond en veilig op te groeien;
b. te groeien naar zelfstandigheid, en
c. voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren,

rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau.

2 Voorzieningen op het gebied van jeugdhulp omvatten voor zover naar het oordeel van het college noodzakelijk in verband met een medische noodzaak of beperkingen in de zelfredzaamheid, het vervoer van een jeugdige van en naar de locatie waar de jeugdhulp wordt geboden.
3 Indien een jeugdige die de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, aangewezen is op permanent toezicht en die jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1, onder 2° of 3°, of verpleging als bedoeld bij of krachtens artikel 11 van de Zorgverzekeringswet ontvangt, treft het college indien naar zijn oordeel noodzakelijk, voorzieningen die de ouders in staat stellen hun rol als verzorgers en opvoeders te blijven vervullen.
4 Het college houdt bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp redelijkerwijs rekening met:

a. behoeften en persoonskenmerken van de jeugdige en zijn ouders, en
b. de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders.

5 Voor zover redelijkerwijs mogelijk, wordt de jeugdige en zijn ouders keuzevrijheid geboden met betrekking tot de activiteiten van jeugdhulp.

6 Het college draagt er zorg voor dat de jeugdige in het geval van een uithuisplaatsing, indien redelijkerwijs mogelijk, bij een pleegouder of in een gezinshuis wordt geplaatst, tenzij dit aantoonbaar niet in het belang is van de jeugdige.
Artikel 2.7 lid 3. Het college verzekert zich bij het inzetten van de aangewezen voorziening ervan dat de jeugdhulpaanbieder in staat is te voldoen aan de eisen inzake de verantwoordelijkheidstoedeling gesteld bij of krachtens artikel 4.1.1, tweede lid, juncto 4.1.5, eerste lid.
Artikel 2.7 lid 4. Het college maakt afspraken met de huisartsen, de medisch specialisten, de jeugdartsen en de zorgverzekeraars over de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de verwijzing, bedoeld in artikel 2.6, eerste lid, onderdeel e, plaatsvindt, onverminderd de daarbij te hanteren professionele standaard als bedoeld in artikel 453 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.
Artikel 2.7 lid 5. Het college stemt de wijze waarop hij zijn verantwoordelijkheden op grond van deze wet uitvoert, af met zorgverzekeraars met het oog op de wettelijke verantwoordelijkheden van die laatsten.
Artikel 7.4.0 Het college of een door het college aangewezen persoon verwerkt persoonsgegevens van een jeugdige of zijn ouders, waaronder het burgerservicenummer van de jeugdige en bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard, voor zover deze gegevens noodzakelijk zijn.
Artikel 8.1.1 1Indien de jeugdige of zijn ouders dit wensen, verstrekt het college hun een persoonsgebonden budget dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken.
Optionele rollen en taken
Artikel 2.77 1Het college treedt bij het treffen van een individuele voorziening zo nodig in overleg met het bevoegd gezag van een school als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs, artikel 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 1 van de Wet op de expertisecentra of van een instelling als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs, waar de jeugdige schoolgaand is.
Artikel 2.8 lid 1. De colleges werken met elkaar samen, indien dat voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering van deze wet aangewezen is.
Artikel 2.11 lid 1Het college kan de uitvoering van deze wet door derden laten verrichten.

Samengevat dient de gemeente (in de wet aangeduid met college) indien nodig voorzieningen te treffen voor jeugdigen en ouders gericht op veilig opvoeden en opgroeien, gericht op groei naar zelfstandigheid. Indien de hulp wordt aangeboden door een jeugdzorgaanbieder moet de gemeente zich vergewissen van de kwaliteit van de jeugdzorgaanbieder. Bovendien moet de gemeente afspraken maken met alle wettelijke verwijzers over de wijze waarop verwezen wordt.

De Jeugdwet kent de volgende wettelijke rollen en taken toe aan zorgaanbieders:

Verplichte rollen en taken
Artikel 4.1.1 1 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling verlenen verantwoorde hulp, waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder. 2 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling organiseren zich op zodanige wijze, voorzien zich kwalitatief en kwantitatief zodanig van personeel en materieel en dragen zorg voor een zodanige verantwoordelijkheidstoedeling, dat een en ander leidt of redelijkerwijs moet leiden tot verantwoorde hulp. De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling betrekken hierbij de resultaten van overleg tussen jeugdhulpaanbieders, het college en cliëntenorganisaties. Voor zover het betreft jeugdhulp die verblijf van een jeugdige of ouder in een accommodatie gedurende ten minste een etmaal met zich brengt, draagt de jeugdhulpaanbieder er tevens zorg voor dat in de accommodatie geestelijke verzorging beschikbaar is, die

zoveel mogelijk aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de jeugdige of ouder.
3 De hulpverlener neemt bij zijn werkzaamheden de zorg van een goede hulpverlener in acht en handelt daarbij in overeenstemming met de op hem rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de voor die hulpverlener geldende professionele standaard.

Artikel 4.1.4

1. Het uitvoeren van artikel 4.1.1, tweede lid, omvat mede de systematische bewaking, beheersing en verbetering van de kwaliteit van de hulpverlening.

2 Ter uitvoering van het eerste lid draagt de jeugdhulpaanbieder of gecertificeerde instelling, afgestemd op de aard en de omvang van de instelling, zorg voor:
a. het op systematische wijze verzamelen en registreren van gegevens betreffende de kwaliteit van de hulp;
b. het aan de hand van de gegevens, bedoeld onder a, op systematische wijze toetsen of de wijze van uitvoering van artikel 4.1.1, tweede lid, leidt tot verantwoorde hulp, en
c. het op basis van de uitkomst van de toetsing, bedoeld onder b, zo nodig veranderen van de wijze waarop artikel 4.1.1, tweede lid, wordt uitgevoerd.
3 Onder kwaliteit van de hulpverlening, bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan de begeleiding door de pleegzorgaanbieder van een pleegouder gedurende de plaatsing van een jeugdige.

Artikel 4.1.8

1 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling doen aan de ingevolge deze wet met het toezicht belaste ambtenaren onverwijld melding van:
a iedere calamiteit die bij de verlening van jeugdhulp of bij de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering heeft plaatsgevonden, en
b.geweld bij de verlening van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering.

Artikel 4.1.9

1 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling informeren jeugdigen, ouders en pleegouders tijdig over de mogelijkheid gebruik te maken van de diensten van een vertrouwenspersoon.
2 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling stellen een vertrouwenspersoon in de gelegenheid zijn taak uit te oefenen, waartoe zij ten minste bij algemene maatregel van bestuur te bepalen verplichtingen nakomen.
3 De jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling dragen er zorg voor dat de jeugdigen, ouders en pleegouders zelfstandig, zonder tussenkomst van derden, contact kunnen hebben met een vertrouwenspersoon.

Artikel 5.1

1 De pleegzorgaanbieder sluit een pleegcontract met een pleegouder.

Artikel 5.3

1 Een pleegzorgaanbieder verstrekt aan een pleegouder een vergoeding voor de verzorging en opvoeding van de in het gezin van de pleegouder geplaatste jeugdige, bestaande uit een basisbedrag, welk bedrag kan worden vermeerderd met een toeslag, of verminderd met een korting. Daarnaast verstrekt een pleegzorgaanbieder een vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders.

Artikel 7.3.8

1 De jeugdhulpverlener richt een dossier in met betrekking tot de verlening van jeugdhulp. Hij houdt in het dossier aantekening van de gegevens omtrent de geconstateerde opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en de te diens aanzien uitgevoerde verrichtingen en neemt andere stukken, bevattende zodanige gegevens, daarin op, een en ander voor zover dit voor een goede hulpverlening aan de betrokkene noodzakelijk is.

Optionele rollen en taken

Artikel 4.1.2. Bij het uitvoeren van artikel 4.1.1 en indien sprake is van vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen biedt de jeugdhulpaanbieder of de gecertificeerde instelling als eerste de mogelijkheid om, binnen een redelijke termijn, een familiegroepsplan op te stellen.

Samengevat dienen jeugdzorgaanbieders verantwoorde hulp volgens professionele standaarden te bieden. Ze moeten de kwaliteit van de verleende hulp monitoren en daarover rapporteren. Bovendien dienen ze een dossier in te richten over de hulpverlening. Verder geldt dat zij in het kader van pleegzorg een contract moeten afsluiten en zorg moeten dragen voor een vergoeding aan de pleegouders.

3.3 Toegang/Wijkteams

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de toegang?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?

Antwoord:

- Gemeenten hanteren verschillende rolverdelingen en modellen in de toegang tot jeugdhulp.
- Een eerste verschil zit in de wijze waarop de gemeente sturing geeft aan de toegang: direct door plaatsing in de ambtelijke organisatie of via opdrachtgeverschap aan een uitvoerende partner.
- Een tweede verschil zit in de mate waarin de toegang verbonden is met of sturing geeft aan algemene vrij toegankelijke voorzieningen. In de ene gemeente is de toegang een schakelpunt tussen voorliggende en specialistische voorzieningen, bij de andere gemeente kan de toegang ook zelf (preventieve) hulp inzetten en voert de toegang ook de taken van de jeugdgezondheidszorg uit.
- Een derde verschil is de mate waarin de toegang ook deels verantwoordelijk is voor de sturing van uitgaven aan de jeugdhulp. De stichting stuurt op de inzet van de wijkbudgetten voor specialistische en maatwerkvoorzieningen. Zij is niet eindverantwoordelijk. In veel gemeenten is de toegang niet verantwoordelijk voor de uitgaven aan de jeugdhulp, wel dragen zij bij aan de beheersing van de uitgaven. In enkele gemeenten is de organisatie verantwoordelijk voor de toegang ook de organisatie die verantwoordelijk is voor de budgetten gemoeid met de uitgaven aan specialistische en/of preventieve hulp.
- Voor- en nadelen van de verschillende inrichtingen concentreren zich op de mate van directe invloed en sturing door de gemeente en de mate waarin verantwoordelijkheden verdeeld zijn over meerdere organisaties en organisatieonderdelen.
- In Arnhem is gekozen voor een toegang (sociale wijkteams) die informeert, adviseert, zelf hulp en ondersteuning kan bieden en indien nodig verwijst naar specialistische jeugdhulp. De toegang voert geen taken in het kader van de jeugdgezondheidszorg uit, dit is belegd bij de VGGM, een gemeenschappelijke regeling met 15 andere gemeenten. De uitvoering van de toegang is belegd bij een externe uitvoeringspartner die wordt aangestuurd met een dienstverleningsovereenkomst. De sociale wijkteams sturen op de inzet van wijkbudgetten voor specialistische en maatwerkvoorzieningen, maar geven daar in de praktijk (nog) geen invulling aan. De sociale wijkteams geven geen directe sturing

aan de inrichting van algemene vrij toegankelijke voorzieningen. Zij geven signalen door aan de teams Leefomgeving die samen met bestuursadviseurs van de gemeente die accounthouder zijn van uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen tot aanpassingen of aanvullingen in algemene vrij toegankelijke voorzieningen kunnen komen. De mate waarin dit succesvol verloopt verschilt per wijk en is zo blijkt uit interviews afhankelijk van de betreffende personen. Sociale wijkteams dienen volgens meerdere respondenten de onderbouwing van signalen te verbeteren. De afstemming tussen teams Leefomgeving, de uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen en de bestuursadviseurs van de gemeente (accounthouders van de uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen) versnelt het proces van anticiperen op signalen niet.

ONDERBOUWING

Gemeenten hanteren verschillende modellen in het vormgeven van de toegang. Voor de toegang tot gespecialiseerde hulp is een beschikking van de gemeente of een verwijzing van een geautoriseerde verwijzer nodig. Gemeenten kunnen in hun verordening op de jeugdhulp een keuze maken om ook voor hulp waarnaar is verwezen door geautoriseerde verwijzers door de gemeente een beschikking af te geven. In Arnhem is daarvoor niet gekozen, net als in de meeste andere gemeenten in Nederland.

Onderstaande modellen voor de gemeentelijke toegang worden door gemeenten gehanteerd:

Aspect	Varianten gemeentelijke toegang	Voor- en nadelen
Informatie en advies	▪ Informatie en advies apart belegd (Vraagwijzer Rotterdam)	▪ Voordeel: onafhankelijk vraagpunt zonder dat toewijzing daar ligt ▪ Nadeel: overdracht, meerdere 'loketten'
	▪ *Informatie en advies samen met toewijzing (Arnhem)*	▪ Voordeel: één 'loket'
Toewijzing van jeugdhulp	▪ *Volledig gemandateerd aan uitvoeringsorganisatie van de toegang (Arnhem*)	▪ Voordeel: geen extra beoordelingsmoment (efficiënt)
	▪ Inhoudelijk advies over toewijzing door uitvoeringsorganisatie van de toegang, administratieve beschikking door gemeente (gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: 4-ogenprincipe, gemeente controleert toewijzing door toegang
Aanvullende rollen en taken van de toegang	▪ *Begeleiden en ondersteunen van jeugdigen en ouders (Arnhem)*	▪ Voordeel: mogelijkheid om zelf ondersteuning te bieden zonder dat beroep op specialistische hulp moet worden gedaan. Minder overdrachtsmomenten en sneller geholpen.

Aspect	Varianten gemeentelijke toegang	Voor- en nadelen
	▪ Uitvoeren wettelijke taken jeugdgezondheidszorg (gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: één dossier van het kind, mogelijkheid tot vroegtijdige signalering en verbinding met aanbod van jeugdgezondheidszorg
	▪ Uitvoeren preventieve activiteiten opvoeden en opgroeien (gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: toegang kan zelf preventief aanbod bieden.
Juridische positionering toegang	▪ Toegang tot en levering van alle vormen van jeugdhulp bij één opdrachtnemende organisatie (Hollands Kroon)	▪ Voordeel: één opdrachtnemer verantwoordelijk voor kwaliteit, toegankelijkheid en beheersing van het budget ▪ Nadeel: afhankelijkheid van één opdrachtnemer
	▪ Onderdeel van de gemeentelijke organisatie en medewerkers in dienst van de gemeente (Bronckhorst)	▪ Voordeel: directe aansturing door de gemeente ▪ Nadeel: gemeente verantwoordelijk voor personele kwetsbaarheid
	▪ Onderdeel van de gemeentelijke organisatie en medewerkers gedetacheerd vanuit ingekochte partijen (Rotterdam)	▪ Voordeel: gemeentelijke aansturing, geen verantwoordelijkheid voor personele kwetsbaarheid ▪ Nadeel: dubbel sturingsmodel voor medewerkers (gemeente en moederorganisatie)
	▪ *Eigen zelfstandige juridische entiteit met een opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie (dienstverleningsovereenkomst) met de gemeente (Arnhem)*	▪ Voordeel: afspraken maken over kwaliteit, doorlooptijden en bijdrage aan gemeentelijke doelen, geen verantwoordelijkheid voor personele kwetsbaarheid ▪ Nadeel: gemeentelijke sturing is op (enige) afstand.
	▪ Overheids BV met dienstverleningsovereenkomst (Smallingerland, Doetinchem)	▪ Voordeel: idem als hierboven. ▪ Nadeel: financieel en bestuurlijk

Aspect	Varianten gemeentelijke toegang	Voor- en nadelen
		aansprakelijk door aandeelhouders-positie
Doelgroepen	▪ Ouders en jeugdigen van 0-18. (gemeenten Noord-Veluwe, Utrecht)	▪ Voordeel: opbouw van specialisme en netwerken rondom jeugdigen en gezinnen ▪ Nadeel: knip tussen aanpak problematiek die niet gerelateerd is aan opvoeden (werk, inkomen) en aanpak gericht op opvoeden en opgroeien
	▪ *0-100 jaar (geen specifieke toegang voor jeugd en gezin)*	▪ Voordeel: geen knip tussen problematieken van ouders en jeugdigen. ▪ Nadeel: opbouw van specialisme en netwerken rondom jeugdigen en gezinnen
Budgettaire verantwoordelijkheid	▪ Verantwoordelijk voor kosten gemoeid met personele inzet en bedrijfsvoering (Rotterdam, gemeenten Noord-Veluwe)	▪ Voordeel: toegang stuurt op wat nodig is, niet op wat beschikbaar is aan middelen
	▪ Idem plus uitgaven toegewezen jeugdhulp (Arnhem)	▪ Voordeel: toewijzers hebben een extra financiële prikkel om de uitgaven te beheersen ▪ Nadeel: zonder directe zeggenschap over inkoop, controle op betalingen en zeggenschap over algemene vrij toegankelijke voorzieningen is de budgettaire verantwoordelijkheid lastig waar te maken.

Uit de interviews blijkt bij meerdere respondenten (gemeentelijk en niet-gemeentelijk) een beeld te bestaan dat de gemeente Arnhem met de toegang steeds meer naar de voorkant komt. Steeds meer Arnhemmers zijn bij de sociale wijkteams in beeld (naar schatting 20%) en steeds meer Arnhemmers zijn bekend met de sociale wijkteams. Er zijn verschillende overlegtafels waarin multidisciplinair wordt samengewerkt. De sociale wijkteams zijn ook steeds beter zichtbaar bij huisartsenpraktijken, scholen en het consultatiebureau.

Niet onderdeel van de toegang in Arnhem, maar wel een belangrijk gegeven in de inrichting van het sociaal domein is de positie van de teams Leefomgeving en de uitvoerders van

algemene vrij toegankelijke voorzieningen. De teams Leefomgeving hebben tot taak (in het sociaal domein) om de voorzieningen rondom opvoeden en opgroeien 'tot de voordeur' te regelen. Het sociale wijkteam gaat 'achter de voordeur'. De teams Leefomgeving ontvangen (idealiter) signalen vanuit scholen, bewoners en de sociale wijkteam over benodigde voorzieningen. De teams Leefomgeving beschikken over budgetten en kunnen per wijk deze budgetten inzetten en de middelen daarvoor prioriteren. De teams Leefomgeving zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma Kansrijk opgroeien, dat wil zeggen zij wijzen partners in de stad op de mogelijkheid om gebruik te maken van de extra middelen die met dit programma ter beschikking zijn gesteld en draagt samen met partners zorg voor een goed inhoudelijk programma. In de praktijk werken de teams Leefomgeving met aandachtsfunctionarissen voor Jeugd. Deze stimuleren en organiseren de netwerken op wijk- en buurtniveau tussen jongerenwerk, opbouwwerk, scholen, sociaal wijkteam.
Uit de interviews komen wisselende beelden naar voren hoe deze netwerksamenwerking in de praktijk uitpakt. De mate waarin de samenwerking goed verloopt is afhankelijk van meerdere factoren:

- De mate waarin sprake is van een stabiele personele bezetting bij de netwerkpartners
- De mate waarin bij de netwerkpartners een gedeelde opvatting is over de 'stip op de horizon': wat nodig is om kansrijk op te groeien
- De mate waarin sociale wijkteams en teams leefomgeving elkaar weten te vinden. Meerdere respondenten geven aan dat als de signalen vanuit de sociale wijkteams richting teams Leefomgeving niet goed onderbouwd zijn (kwalitatief en kwantitatief) het voor de teams Leefomgeving lastig is om te bepalen of en zo ja op welke wijze ze daarmee aan de slag moeten om 'witte vlekken' in voorzieningen op te pakken.
- De teams Leefomgeving hebben de ambitie om netwerksamenwerking op te starten en te ondersteunen, maar zodra deze ontstaan is, ook een stap terug te doen en de samenwerking over te laten aan de netwerkpartners. "We helpen bij het opzetten en vormen van de netwerken, maar laten het los zodra het loopt'.
- De teams Leefomgeving geven aan dat veel afstemming nodig is met de gemeentelijke bestuursadviseurs die acccounthouder zijn voor de uitvoerders van algemene vrij toegankelijke voorzieningen. In een enkel geval gaan acht bestuursadviseurs over één uitvoeringsorganisatie (Rijnstad).

3.4 Inkoop

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de inkoop?
- Wat zijn hier de voor- en nadelen van?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?
- Hoe vindt de uitvoering plaats? (met name gemeente-wijkteams-aanbieders, met focus op de inkoop)?

Antwoord:

- De twee meest gekozen inkoopmodellen zijn Open House en aanbesteding.
- In een Open House model worden alle aanbieders toegelaten die voldoen aan de inkoop- en kwaliteitscriteria. Er wordt gewerkt met vaste tarieven. Voordelen zijn

onder andere dat er geen aanbestedingsprocedure hoeft te worden doorlopen en dat tussentijds nieuwe aanbieders kunnen toetreden. Nadelen zijn dat de gemeente tarieven moet vaststellen en door het grote aantal aanbieders is veel contractmanagement nodig.

- Bij een aanbesteding selecteert de gemeente een beperkt aantal aanbieders op basis van de beste prijs-kwaliteitsverhouding. Het voordeel van aanbesteding is dat met een beperkt aantal partijen een afdwingbaar resultaat kan worden afgesproken. Het nadeel is de last van een aanbestedingsprocedure en tussentijds kunnen geen nieuwe aanbieders worden gecontracteerd.
- Er zijn vier bekostigingssystematieken: functie- of beschikbaarheidsbekostiging, productiebekostiging (prijs keer hoeveelheid), resultaatbekostiging (alleen betaling als het resultaat is behaald) en populatiebekostiging (een totaalbudget voor de gehele populatie).
- De gemeente Arnhem heeft gekozen voor een mengvorm: een semi Open House model (beperktere toegang van nieuwe aanbieders) en aanbesteding (residentiële hulp). De bekostigingswijze is wel identiek: productiebekostiging. In de beleidsdocumenten is in de periode 2015-2016 gekozen voor populatiegebonden bekostiging en resultaatfinanciering. Beleid en praktijk komen op dit punt niet overeen. Van resultaatfinanciering is afgezien om de ervaringen elders in het land hiermee af te wachten. Populatiegebonden bekostiging vindt nu niet plaats, de sociale wijkteams echter zijn wel verantwoordelijk voor de kostenontwikkeling per wijk. Een verantwoordelijkheid waaraan zij nu geen invulling aan geven omdat hun informatiepositie daarvoor nog onvoldoende is en zij ook niet voldoende invloed hebben (o.a. omdat er veel aanbieders zijn) om hier invulling aan te geven. Deze bal lijkt nu te liggen bij de gemeente Arnhem, de regionale inkooporganisatie gaat over het contractmanagement.
- De regionale organisatie Centraal Gelderland verzorgt de inkoop en het contractmanagement. De gemeente Arnhem, de sociale wijkteams en de zorgaanbieders leverden input op het nieuwe inkoopbeleid. In de uitvoering van het inkoopmodel is een nauwe afstemming nodig tussen de sociale wijkteams en de contractmanagers over de uitwerking ervan in de praktijk. De nieuwe inkoop per 2020 biedt mogelijkheden voor verdergaande vormen van kostenbeheersing door de mogelijkheid van het hanteren van budgetplafonds. Van deze mogelijkheid wordt nu geen gebruik gemaakt. De nieuwe inkoop is gericht op het realiseren van minder aanbieders. Of dit wordt gerealiseerd en leidt tot een overzichtelijker aantal aanbieders is ten tijde van het onderzoek niet boven tafel gekomen omdat de inschrijving nog liep ten tijde van het onderzoek.

ONDERBOUWING

De jeugdhulp wordt door verschillende gemeenten op verschillende wijzen ingekocht. Daarbij worden ook verschillende bekostigingsmethodieken gebruikt. Onderstaande teksten zijn grotendeels gebaseerd op het onderzoek Inkoop jeugdhulp door gemeenten, facts en figures van het NJI. Ze zijn aangevuld met de bevindingen over het door de gemeente Arnhem gehanteerde inkoopmodel.

Open House inkoopmodel

In het Open House inkoopmodel wordt gewerkt met zogenaamde raamovereenkomsten. Uit onderzoek van het NJI[3] blijkt dat ongeveer 90 procent van de gemeenten in Nederland via dit model de jeugdhulp inkoopt. Een aanbieder van jeugdhulp die aan de kwaliteitscriteria die de inkopende gemeente stelt, voldoet krijgt een contract voor het leveren van jeugdhulp op één of meerdere percelen (soorten jeugdhulp). Zo ontstaat per soort jeugdhulp (perceel) een lijst van gecontracteerde zorgaanbieders. Deze zorgaanbieders mogen op verwijzing van een geautoriseerde verwijzer (huisarts, gemeente, rechter, gecertificeerde instelling) jeugdzorg leveren. Dit tegen een vaste prijs per eenheid zorg. Kenmerk van een Open House inkoopmodel is dat gedurende de inkoopperiode nieuwe aanbieders kunnen toetreden. In het (regionale) inkoopmodel van Arnhem dat vanaf 2020 wordt gehanteerd, wordt met een variant op het Open House model gewerkt: het semi-Open House model. Dat betekent dat de gemeente (elke gemeente in de regio afzonderlijk) het recht heeft om op enig moment de instroom van nieuwe aanbieders te beperken, stop te zetten of weer nieuwe toetreders toe te laten. In de vorige inkoopperiode konden nieuwe aanbieders toetreden mits zij voldeden aan de inkoop- en kwaliteitscriteria. Overigens is de nieuwe toetreding in de loop van 2019 stopgezet omdat op dat moment voor het gehele sociale domein ongeveer 700 aanbieders waren gecontracteerd.

Voordelen van dit inkoopmodel zijn:

- De aanbestedingsregels zijn niet van toepassing, waardoor het inkoopproces minder administratie vraagt dan bij een aanbesteding.
- De gemeente kan sturen op kwaliteit en inhoud.
- De gemeente kan tussentijds een overeenkomst afsluiten met nieuwe zorgaanbieders.

Nadelen van dit inkoopmodel zijn:

- De gemeente heeft geen invloed op het aantal partijen waarmee zij een contract afsluit.
- De gemeente moet tarieven vast stellen.

[3] Publicatie Inkoop jeugdhulp door gemeenten, facts en figures.

Aanbesteding

Uit het eerder genoemde onderzoek van het NJI blijkt dat ongeveer 7 procent van de gemeenten kiest voor dit inkoopmodel. De gemeente kondigt openbaar een opdracht aan. In deze aankondiging staan de
voorwaarden, zoals geschiktheidseisen, uitsluitingsgronden en gunningscriteria zoals prijs en kwaliteit. Aanbieders kunnen zich inschrijven voor deze opdracht. De gemeente gunt de opdracht aan de aanbieders met het best passende aanbod op basis van de beste prijs/kwaliteitsverhouding. De gunning gaat in de vorm van een overheidsopdracht. Dat is een overeenkomst tussen de gemeente en één of meer geselecteerde aanbieders 'onder bezwarende titel'. Daarbij belooft de aanbieder de gecontracteerde hulp te leveren en de gemeente belooft te betalen. Wanneer de uitvoerende partij haar verplichtingen niet nakomt, kan de gemeente via de rechter de partij alsnog tot uitvoering dwingen. Dit is belangrijk omdat de gemeente op deze manier formeel gegarandeerd heeft dat zij voldoet aan de verplichting zorg te leveren. Voorbeelden van gemeenten die op deze wijze de jeugdzorg hebben ingekocht zijn Alphen aan den Rijn en Hollands Kroon. De uitkomst is dat een consortium van partijen met een penvoerder verantwoordelijk zijn voor de levering en kwaliteit van de meeste, zo niet alle, vormen van jeugdhulp.

Voordelen van dit model zijn

- De overeenkomst is afdwingbaar.
- De gemeente kan sturen op inhoud en kwaliteit, door het opstellen van een programma van eisen.
- De gemeente kan met een overzichtelijk aantal partijen contracten afsluiten.

Nadelen

- Voor een overheidsopdracht gelden de Europese aanbestedingsregels. Dit vraagt een administratief proces van zowel de gemeente als de aanbieders.
- De gemeente kan niet tussentijds een overeenkomst afsluiten met nieuwe zorgaanbieders.

Overige modellen en mengvormen

Bij **subsidie** (3 procent van de gemeenten) verstrekt de gemeente financiële middelen voor het uitvoeren van bepaalde activiteiten. Subsidie kent geen afdwingbaarheid. Als een subsidieaanvrager besluit de activiteit niet uit te voeren kan de gemeente besluiten de subsidie niet te verstrekken, maar de activiteit blijft onuitgevoerd. Bovendien mag een gemeente bij subsidie slechts beperkt eisen stellen aan de uitvoering. Daarom is subsidie voor de uitvoering van jeugdhulp minder geschikt. De gemeente heeft immers een verplichting zorg te leveren aan kinderen, jongeren en opvoeders die dat nodig hebben.
Uitzondering zijn vormen van jeugdhulp waarbij de rechter de hulp toewijst, bijvoorbeeld jeugdbescherming en jeugdreclassering. De leveringsplicht is hier indirect geborgd, doordat de rechter de gecertificeerde instelling oplegt dat zij een maatregel moet uitvoeren. De kwaliteit van de hulp is dan geborgd via de certificering. 18 procent van de Nederlandse gemeenten besteedt jeugdbescherming en jeugdreclassering uit via subsidie.

Dan zijn er **mengvormen**. Zoals uit bovengenoemde alinea blijkt, kiezen gemeenten soms voor een verschillende manier van inkopen per vorm van jeugdhulp. De jeugdzorg in het gedwongen kader en/of de residentiële hulp worden dan via subsidiëring of aanbesteding ingekocht. Gemeente Arnhem heeft gekozen voor een mengvorm van aanbesteding en open house. De reden hiervoor is dat in een aanbesteding bijvoorbeeld beter afspraken over te behalen resultaten kunnen worden gemaakt, bijvoorbeeld over de afbouw van de residentiële hulp.

Bekostigingssystematieken

Functie- of beschikbaarheidsbekostiging
De vorm van bekostiging bestaat uit financiering van een dienst of voorziening ongeacht de afname ervan. De gemeente stelt dus geld beschikbaar voor het in stand houden van een voorziening. Ook al maakt geen enkele cliënt gebruik van de voorziening, dan nog krijgt de aanbieder betaalt. Voorbeelden zijn: crisisbedden, buurthuizen.

Voordelen
- De bekostiging is simpel.
- De bekostiging past bij niet-planbare voorzieningen of voorzieningen met vrije inloop.

Nadelen
- Er is geen garantie op resultaat, de prikkel zit op inzet en niet op effectiviteit.
- Er is geen sturing op het gebruik van de voorziening. Bij teveel gebruik ontstaan wachtlijsten, bij te weinig gebruik is de voorziening niet doelmatig.

Productiebekostiging
Deze manier van bekostigen heet ook wel inspanningsgerichte bekostiging of 'P x Q'–bekostiging (= Price x Quantity; prijs maal kwantiteit). De gemeente betaalt de aanbieder het gecontracteerd tarief per uur of dag van geleverde inspanning. De gerealiseerde productie staat centraal in de bekostiging. Productiebekostiging is mogelijk bij een subsidie, een overheidsopdracht en het Open Housemodel. Productiebekostiging was de gebruikelijke methode, maar tegenwoordig kiezen steeds minder gemeenten hiervoor. Ruim 60 procent van de gemeenten hanteert deze bekostigingswijze. Arnhem past deze wijze van bekostiging toe voor de jeugdhulp.

Voordelen
- De bekostiging is simpel en ook voor cliënten begrijpelijk.
- De bekostiging past bij het – oude – denken in 'recht hebben op x uur hulp'.

Nadelen
- Er is geen garantie op resultaat, de prikkel zit op inzet en niet op effectiviteit.
- Aanbieders krijgen geen prikkel om efficiënter te werken. Hoe meer uren zorg ze leveren, des te hoger is hun omzet.
- Urenadministratie is noodzakelijk.

Resultaatbekostiging

De vergoeding is niet gekoppeld aan de productie maar aan de resultaten voor de cliënt. Met hoeveel inspanning dat resultaat bereikt wordt, is niet relevant. Meestal is de vergoeding een vooraf afgesproken bedrag per traject. Het komt niet of nauwelijks voor dat gemeenten een prestatie-afhankelijke vergoeding hanteren, waarbij de hoogte afhangt van de mate waarin het resultaat is behaald. Resultaatbekostiging is mogelijk bij een overheidsopdracht of het Open House-model. De gemeenten in West-Brabant, Friesland en de gemeente Zaanstad hanteren resultaatbekostiging voor (grote delen van) de jeugdzorg. Ongeveer een kwart van de gemeente gebruikt deze manier van bekostigen. De gemeente Arnhem heeft deze wijze van bekostiging geambieerd en ook als doelstelling in beleid opgenomen, maar heeft daarvan besloten af te zien. De reden hiervoor was, zo blijkt uit interviews, dat de gemeente eerst de ervaringen van andere gemeenten daarmee wilde afwachten. Op basis daarvan is besloten om hier verder geen gevolg meer aan te geven.

Voordelen

- Aanbieders worden gestimuleerd om zo kort en effectief mogelijk hulp te bieden, omdat ze op die manier geld overhouden aan het overeengekomen bedrag.
- Aanbieders worden gestimuleerd met elkaar samen te werken om het resultaat te behalen.
- Er is meer stimulans om kwaliteit en resultaat voor de cliënt te leveren.
- Er is geen urenadministratie nodig.

Nadelen

- Het formuleren van te behalen resultaten per cliënt en het meten van die resultaten is lastig.
- Een prestatie-afhankelijke vergoeding levert perverse prikkels op. Zo kan het zijn dat aanbieders het niet meer aandurven bepaalde cliënten aan te nemen.

Populatiebekostiging

Populatiegerichte bekostiging is een vorm van resultaatgerichte bekostiging, maar dan op het niveau van de populatie van een bepaald gebied, bijvoorbeeld een stadsdeel of een gemeente. De gemeente betaalt de aanbieder of een consortium van aanbieders een vast bedrag om hulp te leveren aan de gehele populatie van het gebied. Ook hier staat niet de productie, maar het uiteindelijke resultaat centraal. Populatiebekostiging is vrijwel alleen mogelijk als overheidsopdracht. De gemeenten Alphen aan den Rijn, Utrecht en Hollands Kroon hanteren varianten op deze bekostigingssystematiek. Ongeveer 2 procent van de gemeenten kiest voor deze manier van bekostigen. Arnhem heeft in de kadernota Veerkrachtige Samenleving populatiegerichte bekostiging als uitgangspunt benoemd. Tot op heden is dit bij een voornemen gebleven. Wel hebben de sociale wijkteams de verantwoordelijkheid gekregen om te sturen op de budgetten op wijkniveau. Daaraan wordt geen invulling gegeven. De sociale wijkteams beschikken niet over de goede informatiepositie daarvoor en geven aan weinig invloed te hebben op de inkoop en toewijzing van jeugdhulp door derden.

Voordelen

- Een vooraf bepaald bedrag geeft aanbieders de ruimte om te bepalen welke hulp het beste is voor hun cliënten en om de hulp te vernieuwen.
- Er zijn minder administratieve lasten voor de aanbieder.

Nadelen

- Burgers hebben geen keuzevrijheid.
- De aanbieder krijgt een prikkel om zo weinig mogelijk zorg te leveren.
- Kwaliteitsbewaking is lastig voor gemeenten.

Arnhemse praktijk rondom inkoop tot 2020

De gemeente Arnhem koopt de basishulp jeugd en de specialistische jeugdhulp regionaal in. Sinds 2017 is die inkoop geformaliseerd in een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein centraal Gelderland. In de inkoop wordt gebruik gemaakt van verschillende 'onderwerpen van gesprek' en deelpercelen:

- Terreingebonden verblijfszorg en crisishulp jeugd
- Dyslexie
- Jeugdbescherming
- Crisiszorg GGZ / spoedeisende zorg zonder verblijf
- Ondersteuning op locatie
- Verblijf
- Ambulante ondersteuning

De inkoop is regionaal georganiseerd. Vanuit efficiëntie overwegingen en om onnodige bureaucratie te voorkomen is het zogenaamd IAS ontwikkeld: Interactief Aankoop Systeem wat veel weg heeft van het 'Open House' systeem. Dat betekent dat gewerkt wordt met meerjaren raamcontracten zonder budgetplafonds (budgetplafonds zijn wel mogelijk, maar er wordt geen gebruik van gemaakt) waarbij iedere nieuwe aanbieder kan toetreden indien hij voldoet aan het programma van eisen. Gemeenten hebben vanuit de gemeenschappelijke regeling de keuze om aan submodules binnen de module inkoop deel te nemen. De huidige contracten lopen voor de periode 2017-2019. De nieuwe contractperiode start per 1 juli 2020. De gemeenschappelijke regeling gaat niet over budget- en kostenbewaking. Dat ligt bij de afzonderlijke gemeenten zelf. Vanuit de inkoop wordt daarmee niet actief gestuurd op wachtlijsten of budgetuitputting. Centraal Gelderland verzorgt de inkoop (gevoed door de gemeenten en de wijkteams), het leveranciersmanagement en het contractbeheer. Zij zijn voor signalen over de kwaliteit van zorg o.a. afhankelijk van de informatie die zij daarover krijgen vanuit de wijkteams en van de administratieve backoffices van de gemeenten als het gaat over informatie over de declaraties van de zorgaanbieders. Op basis hiervan kunnen zij vanuit hun rol acteren richting aanbieders. Dat gebeurt onder andere in kwartaalgesprekken, waarbij ook vertegenwoordigers van de gemeente aanwezig zijn.

Arnhemse praktijk rondom inkoop vanaf 2020

In 2018 zijn het inkoopsysteem, de producten en diensten op diverse manieren geëvalueerd. Uit deze evaluaties is een aantal, voor de regio Centraal Gelderland, belangrijke uitgangspunten geformuleerd, te weten:

- Verhogen van de kwaliteit (o.a. scherpere eisen aan de dienstverlening en strengere toetsing op naleving in de praktijk).
- Vereenvoudiging van producten en diensten.
- Ondersteunend aan de transformatie.
- Verdere professionalisering.
- Bevorderen van de uniformiteit tussen gemeenten.
- Ondersteunend aan financiële beheersbaarheid.
- Stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid.
- Versterken van de zelfredzaamheid.
- Uitgaan van een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De regio Centraal Gelderland hanteert voor de Wmo en Jeugdwet verschillende zorgvormen, te weten:

- Huishoudelijke ondersteuning
- Beschermd Wonen
- Begeleiding
- Groepsbegeleiding
- Activerend Werk
- Behandeling
- Verblijf Jeugd
- Jeugdbescherming

De zorgvorm Verblijf Jeugd wordt via een aparte aanbestedingsprocedure ingekocht. Naast een algemeen kwaliteitskader/programma van eisen voor Wmo en Jeugd, hanteert de gemeente per zorgvorm een specifiek programma van eisen, waarin aanvullende eisen zijn opgenomen, die exclusief voor de betreffende zorgvorm gelden. Voor deze inkoopronde is het palet aan producten sterk vereenvoudigd.

Uit de interviews blijkt dat voor de inkoop van 2020 en verder uitgebreid is gesproken met de gemeenten, de wijkteams en de aanbieders. In de interviews is aangegeven dat het inkoopbeleid één van de knoppen is waaraan gedraaid kan worden om de jeugdhulp goed in te richten. Vrijwel alle gesproken respondenten geven aan dat een belangrijke sleutel ligt in het beter organiseren van het 'voorveld', de algemene vrij toegankelijke voorzieningen, netwerken en preventieve aanpakken. Dat vraagt een versterking van de rol van de sociale wijkteams en de teams leefomgeving. Centraal Gelderland als inkooporganisatie is verantwoordelijk voor de toetsing van de contractvoorwaarden, maar de sociale wijkteams dienen daarvoor input te leveren. Voorkomen moet worden dat de sociale wijkteams niet goed op de hoogte zijn van de inkoopvoorwaarden en er daarom ook geen gebruik van maken. Daarnaast is het noodzakelijk dat de sociale wijkteams ook zicht hebben op de ontwikkelingen in hun wijk wat betreft kosten,

gebruik, duur en lengte van jeugdhulptrajecten. Dat ontstaat nu, het vraagt aldus meerdere respondenten wel dat op basis daarvan een leercyclus ontstaat.

Er is volgens respondenten bewust niet gekozen voor een resultaatgerichte inkoop, ondanks dat dit enkele jaren geleden wel een gemeentelijke doelstelling was. Er zit een aantal prikkels in die niet altijd leiden tot goed resultaat. Hetzelfde geldt voor populatiegerichte bekostiging. Respondenten zien een belangrijk risico bij resultaatgerichte bekostiging: dat er weinig inzet wordt geleverd door aanbieders maar wel de trajectprijs in rekening kan worden gebracht. Als de klant niet klaagt dan heb je als opdrachtgever weinig sturingsmechanismen. De huidige P x Q bekostiging vraagt een strakke sturing aan de voorkant. De andere bekostigingsvormen vragen ook om strakke inrichting en strakke sturing aan de achterkant.

3.5 Hulp en ondersteuning

- Welke verschillende rolverdelingen en modellen hanteren gemeenten in den lande als het gaat om de daadwerkelijke ondersteuning en hulpverlening?
- Welke rolverdeling kiest de gemeente Arnhem nu?

Antwoord:

- De meest voorkomende indeling van vormen van jeugdhulp is die van (1) voorliggende en preventieve voorzieningen, (2) informatie, advies en kortdurende ondersteuning en (3) specialistische jeugdhulp met een indeling naar intensiteit, specialisme en dwang dan wel vrijwillige hulp. Arnhem heeft hier ook voor gekozen.
- De rolverdeling tussen ouders, gemeente en professionele hulpverleners / opvoeders is overwegend hetzelfde bij alle vormen van jeugdhulp. De regie en de verantwoordelijkheid ligt primair bij de ouders en jeugdigen. Daar waar deze de regie en verantwoordelijkheid niet (kunnen) nemen, kan de professional deze tijdelijk overnemen. Dat kan op vrijwillige basis of gedwongen door een rechterlijke uitspraak. Arnhem sluit aan bij deze rolverdeling.
- De meeste gemeenten kiezen voor een opdrachtgevende of regisserende rol waar het gaat om de daadwerkelijke hulpverlening en ondersteuning. De gemeente voert dit niet zelf uit. Andere gemeenten kiezen voor een meer uitvoerende rol, bijvoorbeeld doordat zij zelf de informatie, advies en kortdurende begeleiding bieden vanuit wijk- of gebiedsteams die in dienst zijn van de gemeente. In Arnhem hebben de sociale wijkteams de taak om kortdurende coaching of begeleiding te bieden. Dit gebeurt door een hoge werkdruk nog in onvoldoende mate.
- Gemeenten kiezen verschillende vormen in overlegstructuren die de netwerksamenwerking ondersteunen. Gekozen wordt voor structurele overlegstructuren, door casuïstiek gedreven overlegstructuren en incidentele overlegstructuren. De overlegstructuren zijn vaak thematisch of geografisch geordend. Arnhem heeft ook voor deze structuren gekozen. Andere gemeenten kiezen voor integrale kindcentra of brede scholen die tot doel hebben te komen tot één samenhangend aanbod door het fysiek bijeenbrengen van onderwijs, kinderopvang, opvoed- en opgroeihulp en algemene vrij toegankelijke voorzieningen. In Arnhem gebeurt dat in tenminste twee wijken.

- In Arnhem is een nadrukkelijk verschil tussen de sociale wijkteams (die gaan achter de voordeur en kunnen ondersteuning en hulp bieden) en de teams Leefomgeving (die gaan tot de voordeur en hebben een belangrijke invloed op de algemene vrij toegankelijke voorzieningen, die zij echter delen met de bestuursadviseurs van de gemeente Arnhem die accounthouder zijn voor de uitvoerders van de algemene vrij toegankelijke voorzieningen).

ONDERBOUWING

In de meeste gemeenten wordt een soortgelijke **indeling van de vormen van jeugdhulp** gehanteerd. In de kern komt het op de volgende indeling neer:

- Voorliggende en preventieve voorzieningen: jeugd- en jongerenwerk, basistaken jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, periodieke gezondheidsonderzoeken), aanbod van trainingen en cursussen voor ouders en kinderen, activiteiten in het kader van kansrijk opgroeien.
- Informatie, advies en kortdurende begeleiding bij opvoeden en opgroeien. Vaak is dit belegd bij de uitvoerder van de jeugdgezondheidstaken (veelal de GGD) al dan niet in combinatie met centra voor jeugd en gezin, schoolmaatschappelijk werk, ouder-kindteams en sociale wijkteams. In sommige gemeenten (zoals eerder aangegeven bij de paragraaf over de toegang) is de informatie, advies en begeleidingsfunctie inclusief de jeugdgezondheidstaken belegd bij één organisatie. Vaak ligt hier ook de verwijsfunctie naar gespecialiseerde jeugdhulp.
- De jeugdzorg waarvoor een beschikking van de gemeente of een verwijzing van een geautoriseerd verwijzer nodig is, kent vaak een indeling naar intensiteit (veel hulp, weinig hulp, opname) en specialisme (begeleiding, behandeling) en een indeling naar vrijwillige hulp en hulp in het gedwongen kader (rechterlijke uitspraak).

De **rolverdeling tussen ouders, gemeente en professionele hulpverleners / opvoeders** is overwegend hetzelfde bij alle vormen van jeugdhulp. De regie en de verantwoordelijkheid ligt primair bij de ouders en jeugdigen. Daar waar deze de regie en verantwoordelijkheid niet (kunnen) nemen, kan de professional deze tijdelijk overnemen. Dat kan op vrijwillige basis of gedwongen door een rechterlijke uitspraak.

Veel gemeenten worstelen met het **inrichtings- en samenwerkingsvraagstuk rondom opvoeden en opgroeien**. De veelheid aan voorzieningen en bijbehorende uitvoerende organisaties maakt dat het lastig om de vroegsignalering, het inspelen op vragen en de onderlinge verwijzing of afstemming te realiseren. In verschillende gemeenten ontstaan structurele of door casuïstiek en ontwikkelingen gedreven incidentele overlegstructuren. Deze kennen alle een verschillende invalshoek: zorgadviesteams op scholen, multiprobleemgezinnen, veiligheids- en overlastoverleggen, signaleringsoverleg huiselijk geweld. Meerdere gemeenten experimenteren of zetten in op zogenaamde integrale kindcentra of brede scholen. Het doel hiervan is te komen tot één samenhangend aanbod door het fysiek bijeenbrengen van onderwijs, kinderopvang, opvoed- en opgroeihulp en algemene vrij toegankelijke voorzieningen. Hiervoor is een ontwikkelinstrument ontwikkeld waarin vijf niveaus van integratie en samenwerking zijn uitgewerkt:

- Back to back: op dit niveau hebben de partners eigenlijk nog geen samenwerking.
- Face to face: op dit niveau hebben de partners een beeld van elkaar: men kent de professionals van naam en men weet wat de deskundigheid van de ander is.
- Hand in hand: op dit niveau worden de eerste samenwerkingsactiviteiten ontplooid; er zijn gesprekken over een gezamenlijke visie.

- Cheek to cheek: op dit niveau is de integratie verder ontwikkeld, bijvoorbeeld door een eenduidige leiding, doorgaande lijnen en een meer sluitend aanbod van leren, opvoeden en opgroeien.
- Integraal: op dit niveau gaan we er van uit dat er op een locatie één organisatie voor kinderen van 0-12 jaar ontstaat.

In Arnhem zijn in tenminste twee wijken Integrale Kindcentra actief, sommige sinds kort en andere al een aantal jaar. Hierin is sprake van een samenwerking tussen school, wijkteams, jeugdhulpaanbieders en welzijn.

De rol van de gemeente in de uitvoering van de hulp en ondersteuning in het jeugdbeleid kent grote overeenkomsten bij de meeste gemeenten. Vaak is de gemeente **opdrachtgever** van of **subsidieverstrekker** aan uitvoerende organisaties: bijvoorbeeld waar het gaat om de jeugdgezondheidszorg, de subsidiëring van allerlei voorliggende projecten en voorzieningen. Of de gemeente is regisseur op **samenwerkingsafspraken** met partners waar ze geen directe opdrachtgeversrelatie mee hebben zoals scholen of huisartsen. Samenvattend nemen de meeste gemeenten niet een uitvoerende rol, maar een aansturende of stimulerende rol. Er zijn gemeenten die nadrukkelijk een rol nemen in de **uitvoering.** Dat is het geval bij die gemeenten die de toegang tot jeugdhulp zelf uitvoeren. Zeker als door de toegang ook kortdurende ondersteuning of coaching wordt aangeboden.

Arnhemse inrichting van en rolverdeling bij de hulpverlening en ondersteuning
Onderstaand is de beoogde inrichting van de jeugdzorgketen weergegeven op twee momenten: beoogd in 2014 (uit het beleidsplan Jeugd & Wmo) en zoals opgetekend in 2019-2020.

Beoogd in 2014
In het beleidsplan Jeugd & Wmo is de *beoogde inrichting* van de jeugdzorgketen in Arnhem beschreven. De belangrijkste vormen van jeugdhulp zijn aan de hand van vier lijnen in onderstaand schema weergegeven.

<table>
<tr><th>Basisindeling Jeugdhulp</th><th colspan="3">Belangrijkste vormen</th><th>Aanpak huiselijk geweld en Kindermishandeling</th></tr>
<tr><td>Gewoon opvoeden en preventie

= vrij toegankelijk</td><td colspan="3">• Pedagogisch klimaat in de gezinnen, op straat, op scholen en in de kinderopvang, speelzalen, kinderwerk, scouting, sportvereniging, jongerencentra.
• Vrije tijdsactiviteiten voor kinderen en jongeren, zoals in het kinderwerk, scouting, sportvereniging, jongerencentra en Ome Joop's Tour.
• Informatie en advies, voor kinderen, jongeren en ouders, via het centraal loket en de website of via de basishulp
• Collectief aanbod jeugd & opvoedhulp, zoals themabijeenkomst omgaan met huilbaby's of met pubers, voorlichting over verslaving, enz.
• Jeugdgezondheidszorg (via consultatiebureau en jgz op scholen)</td><td rowspan="3">• Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

• Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK)</td></tr>
<tr><td>Basishulp Jeugd

= toelating via het wijkteam

wordt gefinancierd vanuit (virtueel) gebiedsbudget

Ook de huisarts, jeugdarts, kinderarts en justitie kunnen toegang geven tot specialistische jeugdhulp.</td><td>Wijkteam Arnhem
= vrij toegankelijk
• Informeel gesprek
• Gezinsplan
• Coachende gesprekken

Bij de toetsing of inzet van specialistische jeugdhulp nodig is, worden specialisten betrokken.</td><td colspan="2">Aanbod Basishulp Jeugd in het Gebied
= niet vrij toegankelijk (alleen op verwijzing vanuit Wijkteam)
• Ambulante begeleiding JGGZ,
• Ambulante begeleiding gezins- en/of gedragsproblematiek
• Begeleiding groep, Begeleiding individueel, Kortdurend verblijf, Persoonlijke verzorging, Verpleging en verzorging voor kinderen met een beperking
• Dyslexiezorg
• Diagnose

Opmerking: Basishulp en Specialistische Jeugdhulp ook in vorm PGB mogelijk</td></tr>
<tr><td>Specialistische Jeugdhulp

= op basis van beschikking

wordt gefinancierd vanuit lokaal of regionaal ingekochte trajecten</td><td>• Specialistische Jeugd-Geestelijke Gezondheidszorg (deeltijd) dagbehandeling en klinisch / residentiële behandeling)
• Specialistische Hulp voor Kinderen met een Beperking
• Behandeling, Intramurale zorg</td><td>• Specialistische Jeugd en Opvoedhulp (Pleegzorg, Dagbesteding, Residentieel, Gesloten jeugdhulp)
• Jeugdbescherming (JB)
• Jeugdreclassering (JR)
• Spoedeisende zorg en Crisisopvang (direct inzetbaar, dus vrij toegankelijk)</td></tr>
</table>

De gemeente maakt in het beleidsplan een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:
1) Gewoon opvoeden en preventie: vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
2) Basishulp jeugd: dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie basishulp jeugd. Basishulp jeugd bestaat uit ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose. Deze basishulp kan in de vorm van zorg in natura of een persoonsgebonden budget worden verzilverd.
3) Specialistische jeugdhulp: Dit betreft professionele hulpverlening die vraagt om specialistische kennis: specialistische jeugd GGZ, behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

Daarnaast onderscheidt de gemeente de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat is een aparte lijn voor de bescherming van kinderen, omdat het ingezet wordt op alle andere lijnen en omdat de aanpak centraal staat en niet het hulpaanbod.

Situatie vanaf 2019
In de raadsrapportage Zorg dichterbij van december 2019 hanteert de gemeente Arnhem een aangepaste indeling van de hulp en ondersteuning. Dit is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Deze inrichting is niet specifiek voor het jeugdbeleid, maar voor het hele sociale domein.

Rolinvulling gemeente Arnhem
In de uitvoering van hulp en ondersteuning in Arnhem neemt de gemeente Arnhem uitsluitend een **opdrachtgevende en regisserende rol** in. De daadwerkelijke hulp en ondersteuning wordt uitgevoerd door uitvoeringspartners zoals de sociale wijkteams, de welzijnsorganisaties, de GGD en diverse gesubsidieerde organisaties en initiatieven. De teams Leefomgeving (in gemeentelijke dienst) stimuleren op wijk- en buurtniveau de (operationele / praktische) samenwerking tussen netwerkpartners en zetten een stap terug of eruit zodra de samenwerking is gerealiseerd en loopt.

3.6 Ervaringen van ouders en jeugdigen

- Hoe ervaren de cliënten zelf de hen geleverde jeugdzorg?

Antwoord:

- Wat betreft de toegang:
  - Uit onderzoek (van de Rekenkamer) onder ouders/jeugdigen en de casestudies valt op dat het wijkteam vaak niet het eerste contactmoment is bij het ontstaan van de vraag naar hulp.
  - In de meerderheid van de gevallen van de onderzochte ouders/ jeugdigen en casestudies (onderzoek Rekenkamer) hebben ouders eerst hun vraag besproken op school, bij de huisarts en soms het consultatiebureau
  - De hulp wordt door ondervraagde ouders/ jeugdigen en uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer) als tijdig ervaren, ongeveer een kwart geeft aan dat het enige tijd duurde voordat ze op de juiste plek terecht waren gekomen.
  - Het wijkteam regelt over het algemeen snelle toewijzing naar passende hulp volgens ondervraagde ouders/jeugdigen en uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer). In een aantal gevallen geven respondenten aan dat ze het idee hadden dat het wijkteam niet over de juiste expertise en verwijsmogelijkheden beschikte.
  - Over de periode 2015-2018 blijkt uit de cliëntervaringsonderzoeken (van de gemeente Arnhem) dat ruim 60 procent van de ondervraagde ouders wist waar zij met hun vraag terecht konden.
  - Uit het onderzoek van Movisie in opdracht van de gemeente Arnhem over de wijkteams, blijkt dat de ondervraagde ouders grotendeels onbekend zijn met het wijkteam en wat het wijkteam doet.
  - Scholen spelen een belangrijke rol in het signaleren, bespreekbaar maken en verwijzen, maar bijna de helft van de ondervraagde ouders heeft hier een negatieve ervaring mee. Signalen worden niet gedeeld met ouders of de problematiek wordt verkeerd ingeschat. Dit blijkt uit de ondervraagde ouders/jeugdigen en de casestudies (onderzoek Rekenkamer).
- Wat betreft het contact met de hulpverlener:
  - Ondervraagde ouders/ jeugdigen zijn in grote meerderheid tevreden over het

contact met de hulpverlener. Dit blijkt ook uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer).
    - In het contact vinden ondervraagde ouders/ jeugdigen vooral de klik met de professional een belangrijk onderdeel van het succes van een traject. Dit blijkt ook uit de casestudies (onderzoek Rekenkamer).
    - De hulpverleners zijn volgens ouders / jeugdigen goed bereikbaar en er vindt regelmatig overleg plaats.
- Wat betreft het traject (aanpak, nazorg en effect), gebaseerd op onderzoek Rekenkamer:
    - Ondervraagde ouders vinden dat ze goed worden betrokken bij de vervolgstappen in het hulptraject.
    - Hulpverleners zijn ook na afsluiting van het traject goed bereikbaar. In een aantal gevallen is de nazorg niet geboden of was er geen duidelijk einde van het traject geven ondervraagde ouders/ jeugdigen aan.
    - De rol van het wijkteam in het hulptraject is voor sommige ondervraagde ouders niet duidelijk, de meerwaarde wordt dan niet gezien.
    - Ondervraagde ouders/jeugdigen zijn tevreden over de methoden en de hulpverlener.
    - Ondervraagde ouders/jeugdigen zijn tevreden over de ondersteuning van de aanbieder, deze biedt rust, vertrouwen en hierdoor kunnen ze beter omgaan met de problematiek
    - Als het hulptraject is gestart, dan ervaart ongeveer een kwart van de ondervraagde ouders dat de afstemming van het hulptraject met school niet goed verloopt. Dat kan te maken hebben met het feit dat de ouder zich niet gehoord voelt, de leerkracht niet of beperkt de handelingsadviezen opvolgt en dat er sprake is van schommelingen in de aard en ernst van de problematiek als gevolg van wisselende leerkrachten gedurende het hulptraject. Dit wordt ook herkend door de wijkteams en jeugdhulpverleners.
    - Ongeveer een kwart van de ondervraagde ouders heeft het gevoel dat er geen overdracht plaatsvindt tussen betrokken partijen in een hulpverleningstraject. Dat uit zich in steeds opnieuw de situatie moeten uitleggen.

ONDERBOUWING

Toegang tot de jeugdhulp

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies uitgevoerd door de Rekenkamer valt op dat in bijna geen enkel geval het wijkteam de directe ingang is geweest (slechts in twee gevallen). De meeste kinderen zijn besproken in het zorgoverleg op school waar ook het wijkteam bij aanwezig is. In bijna alle gevallen heeft het wijkteam deze gezinnen doorverwezen naar een jeugdhulpaanbieder en de hulp niet zelf uitgevoerd. Wat ook opvalt is dat in de gevallen waar de huisarts de directe toegang is geweest, de huisarts meestal niet heeft doorverwezen naar het wijkteam maar rechtstreeks naar de jeugdhulpaanbieder. In een aantal gevallen heeft de jeugdhulpaanbieder alsnog naar het wijkteam doorverwezen. Een aantal ouders geeft specifiek aan de huisarts laagdrempeliger te vinden dan het wijkteam.

Ondervraagde ouders benoemen dat los van de school of de huisarts, ook het consultatiebureau een plek is waar zij verwachten dat signalen worden opgevangen, maar dat de ervaring is dat hier alleen aandacht is voor de fysieke ontwikkeling van het kind. Van de ouders die wij gesproken hebben is in slechts één geval het consultatiebureau degene geweest die heeft verwezen naar het wijkteam omtrent zorgsignalen. In een ander geval heeft de ouder zorgen gedeeld bij het consultatiebureau maar voelde zich hier niet serieus genomen en kreeg onvoldoende oplossingen aangereikt.

In een aantal gevallen hadden ondervraagde ouders niet het idee dat het wijkteam de juiste expertise of kennis had over het aanbod. Zij hebben zelf gezocht naar een juiste aanbieder, of veel zelf moeten uitzoeken waar zij recht op hadden. Ouders die meerdere keren van het wijkteam gebruik hebben gemaakt geven aan dat dit per wijk of per wijkteamcoach kan verschillen.

Een aantal ondervraagde ouders geeft aan al eerder zorgen te hebben geuit op school, maar de situatie volgens hen werd onderschat en het lang heeft geduurd voordat zij werden gehoord. De ervaring van deze ouders is dat er niet aan de bel werd getrokken door school wanneer zich problemen voordeden, er geen hulp werd ingezet of dat de privé situatie niet van invloed werd gezien.

In het cliëntervaringsonderzoek jeugdwet 2018[4] is 31% van de cliënten door Stichting Sociale Wijkteams doorverwezen naar de hulp en ondersteuning, 14% door de huisarts. De rest (55%) noemt een andere instelling. Vaak gaat het dan om een instelling die hen wees op hulp, zoals de school, eenzorgaanbieder of 'eigen initiatief'. Het overgrote deel van de cliënten is positief over het eerste contact m.b.t. de hulpvraag. Al scoort de vraag ‘cliënt wist waar hij/zij terecht kan met een hulpvraag’ in vergelijking met de andere vragen relatief lager dan de resterende vragen met een gemiddelde van 61,7% over de vier jaren van de cliënten die het hier mee

[4] Factsheet clientervaringsonderzoek jeugd 2018, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Arnhem.

eens waren. Hieronder is een overzicht opgenomen van cijfers over 2015, 2016, 2017 en 2018 m.b.t. het eerste contact over de hulpvraag.

		Contact over de hulpvraag			
		2015	2016	2017	2018
Client wist waar hij/zij terecht kan met een hulpvraag	Helemaal mee oneens	23%	20%	22%	21%
	Neutraal	20%	13%	18%	17%
	Helemaal mee eens	57%	68%	60%	62%
Client is snel geholpen	Helemaal mee oneens	18%	16%	10%	17%
	Neutraal	13%	15%	18%	5%
	Helemaal mee eens	69%	69%	72%	68%

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies (onderzoek van de Rekenkamer) vertellen ouders dat zij over het algemeen uiteindelijk tijdig op de goede plek terecht zijn gekomen. Zeven ouders geven aan dat dit misschien eerder gesignaleerd kunnen worden door een professional of hadden zij eerder op de juiste plek kunnen zijn door adequaat doorverwijzen. Drie ouders hebben lang moeten wachten op hulp door wachtlijsten bij de jeugdhulpaanbieder. Zij geven aan dat wanneer er sprake was geweest van urgentie, dit waarschijnlijk tegen die tijd al had kunnen escaleren.

Wat opvalt is dat een aantal ondervraagde ouders benoemt dat er een negatief stigma heerst rondom jeugdhulp en jeugdhulporganisaties. Zij geven aan uit hun omgeving te horen dat mensen geen hulp willen vragen omdat zij bang zijn voor mogelijke consequenties. Zij denken bijvoorbeeld dat wanneer zij bekend zijn bij deze organisaties of de gemeente dat hun kinderen uit huis kunnen worden geplaatst.

Daarnaast denkt een aantal ondervraagde ouders dat veel gezinnen mogelijk geen hulp durven te vragen of niet weten waar zij terecht kunnen omdat zij niet bekend zijn met het wijkteam en/of belemmeringen ervaren zoals een taalbarrière. In sommige gemeenschappen hangen ook taboes aan het vragen om hulp en problemen in het gezin.

Het onderzoek van Movisie uit 2018 'jongeren en ouders aan het woord'[5] ondersteunt deze bevindingen. Het onderzoek stelt vast dat in de periode van oriëntatie op hulp:

- Respondenten over het algemeen onbekend zijn met het begrip wijkteam;
- Jongeren en ouders met een eerste hulpvraag niet direct naar het wijkteam gaan, maar vaak hulpen zoeken via een andere professional zoals school, consultatiebureaus, kinderopvang en huisarts. Zij verwijzen hen vervolgens door naar het wijkteam;
- Het wijkteam regelt over het algemeen een snelle toewijzing naar passende hulp;
- Jongeren en ouders zoeken en regelen zelf de juiste hulp, waarna de financiering wordt geregeld door de wijkteams;
- Scholen een belangrijke rol spelen in het signaleren, bespreekbaar maken en verwijzen;
- De meeste jongeren en ouders al eerder contact hebben gehad met hulpverleners voordat zij in contact kwamen met het wijkteam;
- Respondenten gevoelens van onveiligheid en onduidelijkheid ervaren om hulp te vragen omdat zij o.a. niet weten wat te verwachten;
- Het wijkteam wordt geassocieerd met probleemgezinnen en ouders/jongeren zich daar niet in herkennen.

Contact met de hulpverlener

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies (onderzoek van de Rekenkamer) komt naar voren dat de meeste ouders positief zijn over het contact met de hulpverlener. In het onderzoek is de vraag gesteld wat zij als het **meest belangrijk** hebben ervaren, en dus goed vonden gaan. Het meest genoemd is de klik met de professional/hulpverlener. Ouders ervaren dat het traject niet zo succesvol had verlopen als er geen sprake was geweest van een

[5] Movisie; jongeren en ouders aan het woord 2018, onderzoek in opdracht van de gemeente Arnhem.

goede klik. Hieronder verstaan zij: een luisterend oor, de hulpvraag wordt serieus genomen, vertrouwen wordt geboden, het kind wordt echt gezien, er wordt actief meegedacht en betrokkenheid. De hulpverleners zijn daarnaast goed bereikbaar en er vindt regelmatig overleg plaats.
In de clientervaringsonderzoeken over de periode 2015-2018[6] wordt dit beeld bevestigd.

		Contact met de hulpverlener			
		2015	2016	2017	2018
De medewerker nam de cliënt serieus	Helemaal mee oneens	6%	5%	7%	4%
	Neutraal	8%	6%	7%	1%
	Helemaal mee eens	86%	88%	86%	85%
Er is samen in het gesprek naar een oplossing gezocht	Helemaal mee oneens	11%	10%	11%	7%
	Neutraal	16%	12%	10%	13%
	Helemaal mee eens	63%	78%	79%	81%

Het ondersteuningstraject (aanpak, nazorg en effect)
Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies (onderzoek Rekenkamer) komt naar voren dat ouders vinden dat zij goed worden meegenomen in het proces van vervolgstappen. Zij ervaren hierin dat er echt gezamenlijk wordt opgetrokken en zien in sommige gevallen een meerwaarde in de hulpverlener als sparringpartner.
met ouders over de voortgang van het traject en ook na afsluiting van het traject is er nog regelmatig contact. In een aantal gevallen is de nazorg niet goed uitgevoerd en hadden ouders het gevoel dat er een abrupt einde is gekomen aan het traject.

[6] Factsheet clientervaringsonderzoek jeugd 2018

Omdat in veel gevallen het wijkteam niet de daadwerkelijke hulp uitvoert, geven ouders aan niet altijd de rol van het wijkteam te begrijpen of zien zij de meerwaarde niet. De rol van het wijkteam wordt door ouders vooral geïnterpreteerd als procesmatig en niet op inhoud. Wanneer hier op wordt doorgevraagd geven ouders aan dat zij zelf de regie hadden in het proces en de keuze hadden de voortgang van het traject te bespreken met het wijkteam of andere betrokken partijen zoals de school. In een aantal gevallen deed de jeugdhulpaanbieder dit zelf, en waren de ouders hiervan op de hoogte. Vooral in het contact met de school kwam vaak naar voren dat de jeugdhulpaanbieder handelingsadviezen deelde met school, of zelfs een afspraak maakte met de leerkracht om dit te bespreken.

"'Het plan van aanpak dat is opgesteld hebben wij afgestemd met school. Het is aan ons om te bepalen wat wij willen delen met school. Dit hebben we wel altijd gedaan. Wij hebben daar de regie in gehad".

Hoe dit precies in de praktijk is vormgegeven is niet altijd duidelijk en kan per jeugdhulpaanbieder of wijkteamcoach verschillen. Mogelijk zijn ouders niet altijd op de hoogte van het contact tussen de jeugdhulpaanbieder, het wijkteam, school of andere betrokkenen. Wel lijkt het beeld te bestaan bij ouders dat de samenwerking en afstemming tussen betrokkenen beter kan.

"Het is onduidelijk met wie het wijkteam allemaal schakelt. De contactpersoon is het wijkteam en daar worden de lijntjes uitgezet. Als ouder heb je daar weinig zicht op".

Uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies blijkt dat de meeste ouders zeer positief zijn over de ondersteuning bij de jeugdhulpaanbieder. Ouders vinden het belangrijk dat de geboden ondersteuning aansluit bij het gezin en/of het kind. Ouders vertellen dat er goed gekeken wordt naar de gezinssituatie en wordt aangesloten bij het geven van tips of het aanbieden van tools en handvaten. Daarnaast maken de meeste jeugdhulpaanbieders gebruik van computerprogramma's of vormen van therapie die aansluit bij de interesses en beleefwereld van het kind.
Ouders merken dat het belangrijk is dat deze handelingsadviezen in alle contexten waar het kind zich bevindt wordt doorgevoerd, en merken een vermindering in effectiviteit wanneer dit niet gebeurd. Zoals eerder aangegeven heeft voornamelijk de school hier een belangrijke zorgtaak.

Een groot aantal ouders geeft in het onderzoek ouders / jeugdigen en casestudies aan zich niet altijd gehoord te voelen. Zoals eerder beschreven zijn veel kinderen in dit onderzoek besproken in het zorgteam op school waarnaar ze worden doorverwezen door het wijkteam naar een jeugdhulpaanbieder. Ouders geven aan dat zij zich niet serieus genomen voelen als "expert van hun eigen kind" omdat wanneer zij zelf adviezen opperden hoe om te gaan met hun kind hier niet naar werd geluisterd. Een aantal ouders benoemen dat de adviezen pas serieus werden genomen wanneer deze door een professional werden aangereikt. Ouders hadden het gevoel 'als de zeurende ouder' te worden bestempeld.

"Uit het advies van de fysiotherapeut kwam dat hij het beste op een bepaalde plek in de klas kon zitten zodat hij niet teveel werd afgeleid. Wij hebben als ouders dit soort maatregelen ook geopperd aan de school, maar daar werd toen geen gehoor aan gegeven. Toen het advies van de fysiotherapeut hetzelfde aangaf kon dit ineens wel. Voor ons kwam dit over dat wij als ouders niet serieus werden genomen, maar de professional wel".

Daarnaast blijkt uit het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies dat de school de school, en in het bijzonder de leerkracht een significante rol heeft in het stabiliseren en/of af laten nemen van de problematiek van het kind. Zes van de gesproken ouders vertelt dat de leerkracht hierin onvoldoende heeft gefunctioneerd omdat hij of zij niet om weet te gaan met de situatie of de problematiek van het kind, de handelingsadviezen vanuit de hulpaanbieder niet of slecht uitvoert en niet aan de ouder na vraagt hoe het thuis gaat. Het niveau van expertise en werkstijl verschilt per leerkracht, waardoor ouders merken dat het kind per schooljaar in de aard en ernst van zijn of haar problematiek enorm kan schommelen.

"School nam de zorgplicht onvoldoende op. Zij vonden mijn zoon 'te goed' om in het wijkteam te bespreken, terwijl ik wel zorgen uitte. Zij zien de privé situatie als iets wat geen invloed heeft op school"

Wat opvalt in het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies is dat in bijna geen enkel geval het informele netwerk actief betrokken is bij de hulpvraag van het gezin. In de casestudies komt naar voren dat dat ook niet actief gevraagd wordt en er niet genoeg aandacht aan besteed wordt hen wel te betrekken.

In 21 gevallen in het onderzoek onder ouders / jeugdigen en casestudies heeft de ondersteuning verergering van problemen voorkomen en zijn de problemen zelfs helemaal opgelost. In drie gevallen was dit niet aan de orde omdat er sprake was van een handicap, maar heeft de ondersteuning de situatie wel behapbaar gemaakt. Ouders geven aan een positieve verandering te zien thuis en op school, en dit ook terug te horen van de leerkracht. Daarnaast geven ouders aan zelf de problematiek beter te begrijpen en inzicht te hebben verkregen hoe om te gaan met de problematiek.

Slechts een enkele keer is er een nieuw traject gestart omdat het effect van de ondersteuning van korte duur was. De meeste ouders zijn erg tevreden over de nazorg. Zij hebben het gevoel altijd contact op te kunnen nemen mocht er zich een nieuw probleem of vraag opdoen. Daarnaast zijn zij zelf ook benaderd door de hulpverlener over de voortgang na afsluiting van het traject. In een aantal gevallen heeft de ouder geen nazorg gehad en had de ouder het gevoel dat het traject abrupt ten einde is gekomen.

In de factsheet clientervaringsonderzoek 2018[7] is de kwaliteit van de ondersteuning weergegeven, deze ondersteunen vooral het vermoeden van ouders dat de samenwerking tussen partijen beter kan, hier wordt relatief laag op gescoord in vergelijking met de andere punten gericht op de kwaliteit van de ondersteuning (gemiddeld over de jaren 65,3%).

[7] Factsheet clientervaringsonderzoek 2018, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Arnhem.

		Kwaliteit van de ondersteuning		
		2015	2016	2018
Client wordt goed geholpen bij vragen en problemen	Vaak/altijd	84%	86%	81%
	Soms/nooit	17%	14%	18%
De verschillende organisaties werken goed samen	Vaak/altijd	62%	68%	66%
	Soms/nooit	38%	32%	34%
Client krijgt voldoende informatie over de hulp	Vaak/altijd	81%	83%	79%
	Soms/nooit	19%	17%	21%
Beslissingen over de hulp worden samen genomen	Vaak/altijd	86%	89%	86%
	Soms/nooit	14%	11%	13%
De hulpverleners weten genoeg om de cliënt te helpen	Vaak/altijd	82%	82%	79%
	Soms/nooit	18%	18%	20%
Client voelt zich serieus genomen door hulpverleners	Vaak/altijd	82%	89%	90%
	Soms/nooit	18%	11%	11%
Client wordt respectvol behandeld door hulpverleners	Vaak/altijd	89%	94%	92%
	Soms/nooit	11%	5%	7%
De cliënt is	Vaak/altijd			69%

		Kwaliteit van de ondersteuning		
		2015	2016	2018
snel geholpen	Soms/nooit			30%

Het onderzoek van Movisie uit 2018 'jongeren en ouders aan het woord'[8] ondersteunt deze bevindingen. In het onderzoek geven jongeren en gezinnen aan over het algemeen tevreden te zijn over het wijkteam, de aanbieders en hun ondersteuning. Ze vinden het wijkteam laagdrempelig, toegankelijk, betrokken, flexibel, goed bereikbaar en het juiste effect bereiken.

Zij beschreven verder dat:

- De wijkcoaches open en toegankelijk zijn. Ouders voelen zich gehoord en serieus genomen;
- Van mijn plan, ons plan wordt weinig actief gebruik gemaakt;
- In sommige gevallen duurde het besluit voor juiste ondersteuning lang;
- Er is in acute situaties meestal contact tussen wijkteam en aanbieder;
- Jongeren en ouders ervaren een groot en divers aanbod in Arnhem aan ondersteuning;
- Er wordt veelal naar het gezin als geheel gekeken, zowel ouder als kind krijgen ondersteuning
- Respondenten zijn tevreden over de methoden en de hulpverlener;
- Respondenten zijn tevreden over de ondersteuning van de aanbieder, deze biedt rust, vertrouwen en hierdoor kunnen ze beter omgaan met de problematiek;
- Onbegrip en onduidelijkheid over termijn en wanneer de hulp eindigt. De afronding verloopt soms rommelig. Er heerst hierover soms onduidelijkheid zoals wanneer en hoe het traject afgerond wordt.

[8] Movisie; jongeren en ouders aan het woord 2018, onderzoek in opdracht van de gemeente Arnhem.

Specifieke bevindingen casestudies (onderzoek Rekenkamer)

De analyse van de casestudies leidt tot de volgende aanvullende bevindingen:

Beschermende factoren inzet bij jeugdhulp

- Het toepassen van de relevante beschermende factoren gebeurt in de meeste casussen.

Algemeen werkende factoren interventie

- De meeste algemeen werkende factoren zijn aanwezig en worden toegepast in de onderzochte casussen.
- In de interventies is aandacht voor alle domeinen (thuis, school etc.), maar de toepassing ervan in andere domeinen blijft achter. Bijvoorbeeld: we zien dat op school iets moet gebeuren, we weten ook wat er moet gebeuren maar de toepassing op school blijft achter/uit.

Start van de hulpvraag

- In alle casussen komen ouders/jeugdigen op de goede plek terecht. Wat moet gebeuren is een check op klik met de hulpverlener en dat er een veilige gespreksomgeving ontstaat.

Inzet informeel netwerk

- In de overgrote meerderheid van de casussen richt de interventie zich niet op de inzet of rol van het informele netwerk. Een verklaring daarvoor is bij de intake/eerste contact hiervan te weinig aandacht is en dus gebeurt het daarna ook niet meer. In andere gemeenten wordt de JIM methode toegepast om hier meer aandacht voor te krijgen. JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor en is een familielid, vriend of bekende van de jongere. De keuze van een jongere voor een JIM wordt ondersteund door ouder(s), waarna JIM optreedt als ambassadeur van de jongere. JIM is vertrouwenspersoon voor de jongere en zijn vertegenwoordiger richting ouder(s) en professionals.

Ondersteuning wijkteam

- De ondersteuning richt zich op intake en doorverwijzing en deels op begeleiding door wijkteam zelf. Waar de regie ligt op de hulp is zeer casusafhankelijk en diffuus. Dit kan liggen bij de ouder, wijkteam of jeugdhulpaanbieder.
- Het wijkteam heeft een passieve rol in het op gang brengen en houden van netwerksamenwerking tussen wijkteam, jeugdhulpaanbieder en bijvoorbeeld scholen. Er wordt gewerkt met het 'piepsysteem': als het wijkteam signalen krijgt, dan wordt daarop gehandeld. Het ontbreekt aan een *benoemde* dirigent.

Ondersteuning jeugdhulp

- het beeld uit de casussen is dat de jeugdhulpaanbieders zich buiten het netwerk van wijkteam en scholen plaatst. Zij richten zich vooral op ouder en kind. Het lijkt erop dat ze meer niet dan wel de handelingsadviezen toegepast krijgen in de context (school e.d.).

Betrokkenheid school

- De school is altijd betrokken, maar de door ouders ervaren kwaliteit en die van andere professionals voldoet niet altijd aan de verwachting. De vraag is ook of ouders en professionals reële verwachtingen hebben over de rol van school. Het gesprek wordt daar te weinig over gevoerd.

Betrokkenheid andere organisaties

- De belangrijkste professionele actoren zijn het wijkteam, jeugdzorgaanbieders en de school. Dit is tevens de belangrijkste driehoek waaruit de samenwerking moet plaatsvinden. Andere professionele actoren zoals de huisarts, politie zijn wel in beeld, maar vervullen geen actieve rol.

Verbeterpunten

Er zijn uit de gesprekken met de ouders, professionals en informeel netwerk ook diverse verbeterpunten genoemd met als belangrijkste:

- Alternatief/laagdrempelig informatiepunt in de wijk;
- Check op klik met hulpverlener;
- Het bereik van ouders en kinderen hangt af van de vroeg signalering op school. School heeft een belangrijke (vroeg)signalerende functie en zorgtaak, deze kan beter worden benut;
- Expertise verbreden en verbeteren bij het wijkteam;
- Transparantie en helderheid is heel belangrijk in hulpverlening d.m.v. regelmatig mondeling contact en terugkoppeling;
- Meer aandacht voor het informele netwerk van het gezin;
- De wijkteams zouden de ogen en oren van de wijk moeten zijn. Zij zouden outreachend moeten werken en verbindingen maken met scholen en wijkagenten, niet iedereen durft te vragen of weet dat ze een hulpvraag hebben. Een signaal van een partner moet je al zien als een mogelijke hulpvraag.

Uit het onderzoek van Movisie in opdracht van gemeente Arnhem kwamen ook diverse verbeterpunten, met als belangrijkste:

- Concreet plan; leg afspraken, doelen, evaluatie vast
- Vroegsignalering; op school en meer kennis m.b.t. vroegsignalering
- Klik met en keuze voor wijkcoach
- Bekendheid met het wijkteam
- Kennis en kunde van wijkteamcoaches

3.7 Voornemens en verbeterpunten

- Welke voornemens zijn er in de perspectiefnota d.d. juli 2019, en de uitvoeringsnota d.d. september 2019, geformuleerd?
- Op welke punten (toegang, inkoop, hulp en ondersteuning en verantwoording) kan de rolverdeling tussen gemeente en partners in de gemeente Arnhem verbeterd worden in het licht van de wettelijke taken en rollen en de bevindingen omtrent de effectiviteit van de jeugdhulp in Arnhem?

Antwoord:

- De maatregelen die de gemeente heeft geformuleerd, hebben betrekking op (1) het verhogen van de kwaliteitseisen van zorgaanbieders in de contractering, (2) tijdens de zorgverlening scherper toetsen op het leveren van passende en kwalitatief goede hulp, (3) vereenvoudigen van de in te kopen producten en daarin meer focus aan brengen op de te bereiken resultaten, (4) het terugdringen van verblijfszorg, (5) zorg binnen het onderwijs door het onderwijs laten organiseren en financieren, (6) het hervormen van het product drang in de jeugdzorg, (7) het beperken van de instroom in specialistische dyslexiezorg, (8) het intensiveren van de samenwerking met huisartsen en (9) het verbeteren van inzicht en analyses en vergelijkingen met andere gemeenten.
- Daarnaast is een nieuwe verordening Jeugd vastgesteld, zijn beleidsregels Jeugd opgesteld en is een herijking van het beleidskader sociaal domein aangekondigd.
- Verbeterpunten toegang: (1) versterken van de toegang met inzichten over lopende trajecten, (2) vergroten financieel bewustzijn bij sociale wijkteams, (3) gebruik maken van expertise van jeugdzorgaanbieders in de toegang, (4) regie nemen door sociale wijkteams op de samenwerking tussen professionals bij ingezette jeugdhulptrajecten en (5) verleggen van de focus van de wijkteams: van toewijzen / beschikken naar zelf hulp en ondersteuning bieden.
- Verbeterpunten inkoop: (1) de aangekondigde maatregelen in de Perspectiefnota zijn uitgevoerd door de aangescherpte inkoopsystematiek voor 2020, (2) het toewerken naar een meer resultaatgerichte bekostiging, (3) het inzetten van delen van de ingekochte jeugdhulp als preventieve voorziening, (4) minder schijven tussen gemeente en jeugdzorgaanbieders (nu zijn er veel intermediaire functionarissen, bijvoorbeeld wijkteams en de inkooporganisatie), (5) overwegen van een ander inkoopmodel ('Utrechts model').
- Verbeterpunten inrichting hulp en ondersteuning: (1) structurele analyse van de effectiviteit op cliëntniveau, (2) verbeteren van de interactie en samenwerking van de netwerkpartners, dit vraagt gemeentelijke regie op uitvoeringsniveau en een door alle netwerkpartners gedeelde opvatting over en interpretatie van de 'stip op de horizon'.

ONDERBOUWING

Voornemens perspectiefnota 2020-2023 (juli 2019)

Het college zegt in december 2018 toe met maatregelen te komen om de kostenstijging in de jeugdzorg te beheersen. In de Turap van voorjaar 2019 wordt dit nogmaals bevestigd. In de Perspectiefnota 2020-2023 wordt een pakket aan maatregelen aangekondigd. In de interviews zijn deze maatregelen ook genoemd. Het betreft de volgende maatregelen:

- **Verhoging kwaliteitseisen zorgaanbieders in de contractering.** Naast het leveren van passende en kwalitatief goede zorg moeten aanbieders ook gericht zijn op het leveren van zo licht mogelijke zorg: van verblijfzorg naar ambulant, benutten eigen netwerk inwoner en inzetten algemene voorzieningen. Aanbieders die niet of onvoldoende met deze beweging mee kunnen, worden niet gecontracteerd of krijgen geen zorg toegewezen. Het aantal toegelaten aanbieders, momenteel meer dan 700, neemt door deze

eisen naar verwachting af en dat willen wij ook.

- Tijdens de zorgverlening **toetsen** we scherper **op het leveren van passende, kwalitatief goede en zo licht mogelijke zorg.** Aanbieders die niet blijken te voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen krijgen geen zorg meer toegewezen of verliezen hun contract.
- De inkoop van producten gaan we vereenvoudigen en meer richten op het bereiken van gewenste resultaten. Minder producten, heldere productbeschrijvingen, een duidelijke tariefstructuur en prikkels voor aanbieders om passende en zo licht mogelijke zorg te bieden, staan daarin centraal.
- Het aantal jongeren dat verblijft op een terreinvoorziening dringen we de komende jaren terug met minimaal 50% en gewerkt gaat worden met een omzetplafond.
- Jeugdzorg en onderwijs. Er worden veel kinderen vanuit onderwijs doorgeleid naar jeugdzorg. Onderwijs heeft de taak om een adequate zorgstructuur te organiseren en de schoolse ondersteuningsmiddelen ten goede te laten komen aan kinderen die problemen ondervinden bij hun schoolse ontwikkeling. **Doel is dat zorg binnen het onderwijs ook daadwerkelijk door het onderwijs wordt georganiseerd en gefinancierd**.
- **Hervormen Drang in de jeugdzorg**. Drang is een specifiek product van de jeugdbescherming en beoogt Ondertoezichtstellingen (OTS) te voorkomen. Sociale wijkteams zijn kritisch op de effectiviteit van dit product en zien mogelijkheden om drang zelf uit te voeren. In overleg met sociale wijkteams en de Beschermingstafel wordt voorgesteld om in stappen naar afbouw van dit product toe te werken.
- Dyslexiezorg: **beperken instroom in specialistische dyslexiezorg**. In 2020 willen we dyslexie via een basisvoorziening vormgeven. Via lumpsumfinanciering maken we één of enkele aanbieders verantwoordelijk voor de inzet van dyslexiezorg binnen het beschikbare budget.
- Intensiveren samenwerking met huisartsen: **invoeren Praktijkondersteuner Huisartsen**.
- Overige interventies: **verbeteren inzicht en analyse**, zoals een analyse van snelle groeiers bij zorgaanbieders, een **doorbraakaanpak bij veelgebruikers**, verbeteren inzicht in algemene voorzieningen en **vergelijkingen met andere gemeenten** (visitatie VNG).

De financiële effecten van deze maatregelen zijn navolgend weergegeven:

Financieel beeld 2019-2023	2019	2020	2021	2022	2023
*Bedragen * € 1 mln, afgerond op € 0,1 mln*					
Wmo en jeugdzorg					
Hogere uitgaven Wmo en jeugdzorg	-22,0	-19,3	-17,5	-17,5	-17,5
Hogere uitgaven doelgroepenvervoer	-0,4	-0,4	-0,5	-0,7	-0,8
In meicirculaire te verwachten extra middelen (loon-prijs bijstelling en budget jeugdzorg	2,0	5,5	5,5	5,5	5,5
Incidentele dekking uit AR	10,4				
Totaal Ontwikkelingen	*-10,0*	*-14,2*	*-12,6*	*-12,7*	*-12,9*
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis		2,4	4,0	4,0	4,0
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd		0,7	0,8	0,8	0,8
Ambulante begeleiding Wmo		1,4	1,4	1,4	1,4
Dagbesteding in eigen wijk		0,2	0,2	0,2	0,2
Richtlijnen doelgroepenvervoer		0,3	0,3	0,3	0,3
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen		0,0	0,0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW		0,0	0,2	0,2	0,2
Toevoegen POH jeugd		0,2	0,2	0,2	0,2
Hervormen Drang in jeugdzorg		0,1	0,1	0,1	0,1
Beperken instroom dyslexiezorg		0,3	0,3	0,3	0,3
Aanpassen inzet sociale wijkteams		0,1	0,1	0,1	0,1
Transformatiebudget		1,8			
Totaal Inzet	*0,0*	*7,5*	*7,5*	*7,5*	*7,5*
Totaal Wmo en jeugdzorg	-10,0	-6,7	-5,1	-5,3	-5,4

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht, waarin zo wordt ook bevestigd in de interviews gehouden in het vooronderzoek, een inschatting is gemaakt van de mogelijke besparingen, zijn deze nog niet voldoende om de groei van de uitgaven binnen het budgettair kader te krijgen. De tekorten worden met ongeveer tweederde gereduceerd, maar zijn nog steeds omvangrijk. Bovendien zijn hierin al de extra Rijksmiddelen al verwerkt. Uiteraard betreft dit een voorlopige opstelling met de nodige inschattingen.

Meerjarenprogrammabegroting 2020-2023

De perspectiefnota, die alleen ter kennisgeving was aangenomen door de raad, heeft een vertaling gekregen in de meerjarenprogrammabegroting van 2020-2023. Daarin worden de volgende maatregelen (vetgedrukt de relevante voor jeugd) gericht op kostenbeheersing genoemd.

Wmo en jeugdzorg	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Hogere uitgaven Wmo en Jeugdzorg	-16.278	-16.278	-16.278	-16.278
Niet te realiseren transformatieopgave	-1.593	-2.430	-2.430	-2.430
Niet meer te onttrekken uit de BR noodfonds	-2.924	-307	-307	-307
Tekort veilig thuis	-225	-225	-225	-225
Middelen DU Beschermd Wonen	1.704	1.704	1.704	1.705
In meicirculaire te verwachten extra middelen (loon-prijs bijstelling)	2.000	2.000	2.000	2.000
In meicirculaire te verwachten extra middelen (budget jeugdzorg)	3.500	3.500	3.500	3.500
Hogere uitgaven doelgroepenvervoer	-400	-536	-683	-825
Maatregelen				
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis	2.400	4.000	4.000	4.000
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd	**700**	**750**	**750**	**750**
Ambulante begeleiding Wmo	1.400	1.400	1.400	1.400
Dagbesteding in eigen wijk	200	200	200	200
Richtlijnen Doelgroepenvervoer	250	250	250	250
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen	0	0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW	20	160	160	200
Toevoegen POH jeugd	**200**	**200**	**200**	**200**
Hervormen Drang in jeugdzorg	**100**	**100**	**100**	**100**
Beperken instroom dyslexiezorg	**300**	**300**	**300**	**300**
Aanpassen inzet sociale wijkteams	**100**	**100**	**100**	**100**
Transformatieagenda	**1.800**	**0**	**0**	**0**
WMO en Jeugd totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-6.746*	*-5.112*	*-5.259*	*-5.360*
Actualisatie hogere uitgaven Wmo/jeugd obv ontwikkelingen 2019	-2.740	-2.740	-2.740	-2.740
Ingroei maatregel verblijfszorg jeugd	**-700**	**-750**	**0**	**0**
Dekking maatregel verblijfszorg jeugd uit BR Wmo en jeugdzorg	**700**	**750**	**0**	**0**
Ingroei maatregel inzet sociale wijkteams	**-100**	**-100**	**0**	**0**
Dekking maatregel inzet sociale wijkteams uit BR Wmo en jeugdzorg	**100**	**100**	**0**	**0**
Geen bezuiniging wijkteams (Amendement 19A66)	***0***	***0***	***-100***	***-100***
Aanvullen vangnet Wmo en jeugdzorg (dotatie aan BR Wmo en jeugdzorg) (Amendement 19A66)	*-200*	*-200*	*-200*	*-200*
BR Transformatiebudget zorg (Amendement 19A66)	*-478*	*-428*	*-328*	*-328*
Prijsontwikkelingen niet gedekt uit reservering prijsindexatie	-836	-836	-836	-836
Motie toezicht en kwaliteit	-84	-84	-84	-84
Overname werkzaamheden HCM door Medipoint	-77	-77	pm	pm
Correctie dekking vanuit budgetten sociale wijkteams	-232	108	108	108
Correctie opgenomen budget transformatieagenda	-40	0	0	0
Volumeontwikkelingen dekking uit reservering volume	3.240	3.514	3.514	3.514
WMO en Jeugd totaal aanvullend op Perspectiefnota	*-1.447*	*-743*	*-666*	*-666*

Met deze programmabegroting heeft de raad besloten om zowel het budgettair kader van de jeugdzorg te verhogen en de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen in iets aangepaste vorm ten opzichte van de Perspectiefnota over te nemen. Daarmee zijn de uitgaven weer binnen het budgettair kader gebracht. Dat is echter van korte duur gebleken. In januari 2020 bericht het

college de raad dat zich nieuwe onvoorziene kostenstijgingen van ongeveer 5 miljoen euro in de jeugdzorg voordoen.

Verbeterpunten inrichting toegang

Uit de documenten blijkt dat het college in 2019 meerdere maatregelen heeft aangekondigd en (deels) in werking heeft gezet om de toegang te verbeteren. Deze richten zich enerzijds op de inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen en anderzijds op de aanscherping van beleidsregels voor de jeugdhulp. Deze beleidsregels gaan per februari 2020 in en zijn erop gericht om meer duidelijkheid aan inwoners, sociale wijkteams en aanbieders te geven wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan en hoe dit ingezet moet worden. Zo bevatten de beleidsregels richtlijnen over gebruikelijke zorg en de diverse vormen van jeugdhulp en waar die zich op dienen te richten. Zo is duidelijk wat onder welke hulp wordt verstaan, waar die zich op richt en wat van ouders en jeugdigen zelf verwacht wordt.
Uit de interviews komen meerdere aanvullende verbeterpunten naar voren:

- Het versterken van de toegang (de sociale wijkteams) met kennis en inzichten over de lopende trajecten (intensiteit, duur, kosten) waardoor ze ook beter sturing kunnen geven en kunnen leren. Dat vraagt ook het ter beschikking stellen van informatie uit het gehanteerde registratiesysteem (gegevensuitwisseling tussen aanbieders, sociale wijkteams en gemeente) Zorglokaal.
- Het vergroten van het financieel bewustzijn bij de sociale wijkteams in relatie tot de inhoud van de geleverde / beschikte ondersteuning.
- Meer gebruik maken van de expertise van jeugdzorgaanbieders en andere partners in de toegang om tijdig tot de juiste diagnostiek te komen.
- Ondanks de vele overlegvormen tussen sociale wijkteams en netwerkpartners als scholen, jongerenwerk en jeugdgezondheidszorg, geven meerdere respondenten aan dat de kwaliteit van deze samenwerking sterk verschilt tussen de wijken. Als verklaring voor de ervaren kwaliteit wordt vooral aangegeven dat het van de personen en hun rolopvattingen afhangt of de samenwerking er is en of deze effectief is. Verwacht wordt dat de sociale wijkteams hier meer eenduidige sturing aan geven. Een mogelijke verklaring is dat de teams Leefomgeving tot de voordeur gaan en de sociale wijkteams achter de voordeur. De teams Leefomgeving vinden het ook hun verantwoordelijkheid om sturing te geven aan netwerksamenwerking daar waar die ontbreekt of niet goed verloopt. Daarvoor zijn ze wel afhankelijk van signalen van de netwerkpartners en de sociale wijkteams. Die zijn soms niet eenduidig of overtuigend onderbouwd.
- Het verleggen van de focus van de sociale wijkteams: van het afgeven van beschikkingen en toewijzen van hulp, naar meer bieden van ondersteuning en hulp door de sociale wijkteams zelf. Dit is een beweging die volgens respondenten in meerdere gemeenten is ingezet en succes lijkt te hebben in het terugdringen van de toewijzing van jeugdhulp. In Arnhem geven betrokkenen bij de sociale wijkteams aan dat onder druk van de doelstelling om binnen drie maanden het resultaat met het gezin bereikt te hebben, er direct doorverwezen wordt naar gespecialiseerde jeugdhulp. Dit werkt niet stimulerend op het door het sociale wijkteam zelf oppakken van de hulp.

- Enkele respondenten geven aan dat het zou goed zou zijn dat de sociale wijkteams (de toegang) bij de gemeente wordt ondergebracht. Dan is sprake van meer verbondenheid met de gemeente en kortere lijnen binnen de gemeente.

Verbeterpunten inrichting inkoop

De inkoop is op meerdere aspecten aangepast in de nieuwe inkoopronde per 2020. Zo zijn er veel minder producten (productvereenvoudiging) en wordt gestuurd op minder en kwalitatief betere aanbieders. De huidige inkoop biedt ook mogelijkheden tot het instellen van budgetplafonds. Daarnaast richt een aantal maatregelen zoals benoemd in de perspectiefnota zich op de inkoop. Deze zijn inmiddels toegepast in de nieuwe inkoop.
Verschillende respondenten herkennen dat de gemeente en de regionale inkooporganisatie (Centraal Gelderland) de aangekondigde aanpassingen in de nieuwe inkoopronde hebben toegepast. Dat neemt niet weg dat er nog meerdere verbeterpunten overblijven. Die richten zich op suggesties zoals:

- Het gebruik maken van resultaatgerichte bekostiging. Hierover zijn respondenten overigens verdeeld: sommige respondenten zien hier voordelen in (minder administratie, meer sturing op doelbereik en resultaat), waar anderen waarschuwen voor te abstracte of onhaalbare resultaten.
- Het meer datagericht inrichten van het contractmanagement. De gemeente en de inkooporganisatie maken geen (merkbaar) gebruik van data en dat leidt tot weinig inhoudelijke gesprekken over ontwikkelingen in het gebruik van jeugdhulp.
- Sommige onderdelen van de ingekochte jeugdhulp kunnen beter worden ingezet als preventieve programma's of terugvalpreventie. Bijvoorbeeld waar het gaat om dyslexiezorg.
- Voorheen was er meer intensief contact tussen de gemeente en jeugdzorgaanbieders. Door de plaatsing van een inkooporganisatie daartussen, is sprake van een minder nauwe relatie die wel nodig is om tot daadwerkelijk inzicht in en sturing op de gewenste transformatie te komen. Dit ondanks de verschillende overlegvormen en vertegenwoordigingen vanuit de sociale wijkteams en de gemeente naast de contractmanagers van Centraal Gelderland.
- Enkele respondenten noemt een andere inkoopmodel, zoals het model dat Utrecht hanteert (gebiedsgerichte inkoop bij één consortium van partijen).

Verbeterpunten inrichting hulp en ondersteuning inclusief verantwoording

Met de ontwikkeling van de beleidsregels is per vorm van jeugdhulp geëxpliciteerd wat onder de jeugdhulp wordt verstaan en welk doel het dient. Hiermee is beoogd tot een effectievere hulp en ondersteuning te komen. Hoe dit uitpakt in de praktijk is ten tijde van het onderzoek niet vast te stellen omdat de beleidsregels per februari 2020 ingaan. De verbeterpunten die door verschillende respondenten zijn aangegeven, hebben betrekking op:

- Het beter grip krijgen op de behaalde resultaten met de jeugdhulp. Van een structurele analyse op effectiviteit die het cliëntniveau ontstijgt, is geen sprake. Dit ondanks het feit dat door sociale wijkteams en jeugdzorgaanbieders op dit vlak veel wordt vastgelegd. Zo dienen jeugdzorgaanbieders volgens landelijke outcome-indicatoren gegevens vast te leggen en aan te leveren. Ook houden de sociale wijkteams de resultaten van hun cliënten

bij. Meerdere respondenten geven aan dat het gesprek hierover op dit moment nauwelijks gevoerd wordt. Dat vraagt overigens niet alleen kwantitatieve informatie (getallen) maar ook kwalitatieve informatie (verhalen).

- Veel van de verbeterpunten die voortkomen uit de interviews en de casestudie hebben te maken met de interactie en samenwerking tussen netwerkpartners. Dit punt is al eerder benoemd als bevinding. Een gedeelde opvatting over de 'stip op de horizon', een stabiele personele bezetting bij met name de wijkteams en jeugdhulpaanbieders, duidelijkheid welke netwerkpartner (niet zijnde de ouder) nu in de regie is in een bepaalde situatie en een duidelijke rol- en taakverdeling zijn nu de punten die de inrichting van de jeugdhulp bemoeilijken. Dit vraagt aldus de meeste respondenten een gemeente die hierop de regie pakt en de duidelijkheid biedt die nu een goede uitvoering van de hulp en ondersteuning in de weg kan staan. Nu is onduidelijk waar deze regie op de benodigde netwerksturing is belegd en of deze gemeentelijke regierol op de verschillende niveaus (bestuurlijk, beleidsmatig en operationeel) altijd plaatsvindt en structureel op elkaar is afgestemd.

3.8 Toetsing aan het normenkader

Normen	Bronnen
▪ De gemeente heeft verschillende scenario's voor de inrichting van de wettelijke rollen en taken van gemeente en jeugdzorgaanbieders gewogen en heeft deze heroverwogen (ex-ante).	▪ Voldoet beperkt aan de norm. De gemeente heeft in de nota Veerkrachtige Samenleving via uitgangspunten keuzes gemaakt voor de inrichting van de wettelijke rollen en taken van de gemeente en de jeugdzorgaanbieder. Hieraan hebben, zo blijkt uit de interviews, meerdere scenario's ten grondslag gelegen. Meerdere gekozen inrichtingspunten, zoals populatiegebonden en resultaatgerichte bekostiging zijn heroverwogen, en niet geïmplementeerd. In de inrichting is wel de verantwoordelijkheid voor de budgetsturing (die past bij populatiegebonden bekosting) bij de sociale wijkteams gelegd, die daaraan op dit moment geen invulling (kunnen) geven omdat dit niet past met het gekozen inkoopmodel. De inrichting van de inkoop is weliswaar aangepast (vooral minder aanbieders en scherpere kwaliteitscontrole), maar biedt de sociale wijkteams vooralsnog weinig handvatten voor budgettaire sturing. Het adagium 'doen wat nodig is' wordt vervangen door meer kaders en sturing voor professionals en een scherpere verantwoordelijkheidstoedeling naar ouders en niet-gemeentelijke partners. Of beleidsregels ook de doorwerking krijgen in de praktijk, valt nu nog niet vast te stellen. Feit is wel dat vele

Normen	Bronnen
	gesproken partners van de gemeente een gebrekkige regierol van de gemeente en de afwezigheid van een stip op horizon ervaren.
▪ De gemeente geeft invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 2.2, 2.3, 2.4, 2.6, 2.11, 2.12 en 2.13 van de Jeugdwet.	▪ Voldoet aan de norm. De gemeente beschikt over een door de raad vastgesteld plan voor jeugdhulp. De toeleiding naar en het inzetten van ondersteuning bij opvoeden en opgroeien is geregeld. Daarvoor is aanbod van jeugdhulp ingekocht dat door derden wordt uitgevoerd.
▪ De jeugdzorgaanbieders geven invulling aan de wettelijke taken zoals geformuleerd in de artikelen 4.1.1 tot en met 4.1.9 van de Jeugdwet	▪ Voldoet aan de norm. Veel van de eisen die zijn opgenomen in de Jeugdwet over de taken en verantwoordelijkheden zijn opgenomen in de inkoopcriteria van de gemeente. Er zijn geen aanwijzingen uit het onderzoek naar voren gekomen die erop duiden dat aan deze taken geen invulling wordt gegeven. De gemeente heeft de kwaliteitseisen voor jeugdzorgaanbieders verscherpt in de laatste inkoopronde.
▪ Gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig de effectieve ondersteuning krijgen die nodig is.	▪ Voldoet grotendeels aan de norm. Uit zowel door de gemeente uitgevoerde cliëntervaringsonderzoeken als uit het onderzoek onder ouders en de casestudies blijkt dat de gezinnen en ouders ervaren dat zij tijdig en effectieve ondersteuning krijgen. Ouders en professionals dragen meerdere verbeterpunten aan. Deze concentreren zich op de samenwerking en afstemming tussen sociale wijkteams, jeugdhulpaanbieders en scholen.

3.9 Samenvattende bevindingen

Gekozen inrichting van het jeugdbeleid van de gemeente Arnhem weinig sturend voor effectief jeugdbeleid

- De gemeente Arnhem heeft alle wettelijke taken afzonderlijk ingericht. Zo is er een toegang, is gekozen voor (een inmiddels aangescherpt) inkoopmodel en leveren verschillende partners preventieve en/of curatieve jeugdhulp. Ook de jeugdzorgaanbieders vervullen hun wettelijke taken.
- Het in het vorige hoofdstuk geconstateerde gebrek aan samenhang en sturendheid van de doelen van de gemeente Arnhem, vertaalt zich ook in de inrichting van het jeugdbeleid. De verantwoordelijkheden zijn over veel partners verdeeld (Inkooporganisatie Centraal Gelderland, Sociale Wijkteams, teams Leefomgeving, uitvoerende welzijnspartners, de jeugdgezondheidszorg en uiteraard de jeugdzorgaanbieders en geautoriseerde verwijzers zoals huisartsen), maar van een structurele geoliede netwerksamenwerking nodig voor effectief

jeugdbeleid is te beperkt sprake. Daar waar deze er wel is, is dat afhankelijk van personen. De gemeentelijke regierol hierin wordt onvoldoende ervaren.

- De inrichting van het jeugdbeleid hinkt op sommige punten op twee gedachten. Aanvankelijk wilde de gemeente Arnhem naar populatiegebonden bekostiging, met als logische uitwerking dat de sociale wijkteams ook verantwoordelijk zouden zijn voor de budgetsturing op wijkniveau. De populatiegerichte bekostiging is er niet gekomen, maar de verantwoordelijkheid van de sociale wijkteams is gebleven. En komt mede daardoor niet uit de verf.
- Ondanks verbeteringen in het inkoopmodel (minder aanbieders, meer aandacht voor resultaat en kwaliteit), staat het inmiddels semi-Open House model van nature op gespannen voet met wijkgerichte sturing, wijkgerichte budgetbewaking en netwerksamenwerking. Werkzame bestanddelen van effectief jeugdbeleid gaan uit van een gedeelde opvatting over de pedagogische civil society (de stip op de horizon). De concrete uitwerking en toepassing daarvan komt tot stand op uitvoeringsniveau en dat is lastig met een veelheid aan gecontracteerde jeugdzorgpartners en alle andere netwerkpartners (sociaal wijkteam, welzijn, school en jeugdgezondheidszorg). Het is, zo geven meerdere gesproken partners aan, makkelijker om de transformatie vorm te geven met minder partners.

De beweging naar voren en daarvoor benodigde netwerksamenwerking sterk voor verbetering vatbaar

- De bedoelde rol van de sociale wijkteams als ondersteuner en aanbieder van hulp komt te weinig van de grond, het sociale wijkteam fungeert in veel gevallen vooral als verwijzer naar jeugdhulpaanbieders. Dit frustreert de beweging naar voren, bedoeld om waar mogelijk zo licht mogelijke hulp en ondersteuning te bieden. Ook is het lastig voor de teams Leefomgeving om signalen van sociale wijkteams gericht op het inrichten van algemene vrij toegankelijke voorzieningen te vertalen in concrete acties. Dit komt mede door de als gebrekkig ervaren onderbouwing (kwalitatief en kwantitatief) van deze signalen.
- Ouders en jeugdigen zijn in grote meerderheid tevreden over de ondersteuning die zij hebben ontvangen. Kritiekpunten richten zich vooral op het vormen van een netwerk rondom een gezin bij het bieden van hulp en ondersteuning. Zo is in meerdere gevallen de rol van het sociale wijkteam niet helder voor ouders, is de toepassing van interventies of handvatten op school (het andere opvoedmilieu naast het gezin) meer dan eens lastig. Aandacht voor of het inzetten van informele netwerken als hulpbron bij of borging van de ondersteuning is in de onderzochte casestudies nauwelijks aan de orde. Een beeld dat door meerdere ondervraagde partners wordt herkend.

Bijlage 1: Factsheet cliëntervaringen

Factsheet ervaringen ouders en jeugdigen

Vraag	Meest genoemd
Als iemand dezelfde problemen of vragen zou hebben als jij, wat zou er volgens jou dan niet anders moeten in de hulp die je hebt gekregen? Anders gezegd: wat ging goed en zou je zo willen houden?	• Goede klik met begeleider/hulpverlener (15x) • Een luisterend oor, hulpvraag wordt serieus genomen, vertrouwen wordt geboden, je kind wordt echt gezien, actief meedenken, betrokkenheid • Begeleiding/hulpverlening sluit aan bij het gezin en/of het kind (10x) • Regelmatig contact voortgang, ook na afsluiting traject, nazorg (5x) • Snel juiste hulp ingeschakeld/op korte termijn afspraken mogelijk (4x) • Ouder wordt goed meegenomen in het proces van vervolgstappen • sprake van gezamenlijkheid, sparringspartner (4x) • Juiste kennis en expertise aan tafel (4x) • Handvaten/tips worden aangereikt aan ouder en/of kind, of andere betrokken partners (5x) • Continuïteit in hulpverlener/begeleider/leerkracht (3x) • Handvaten/tips worden goed toegepast door leerkracht op school (3x) • Laagdrempelig en goed bereikbaar van hulpaanbieder/wijkteam/ondersteuning (2x) • hulp gericht op het hele systeem (1x) • Wordt rekening gehouden met mate van zelfredzaamheid (1x) • Bevestigd worden in gedrag (positief en negatief) als ouder door derden (1x)
Als iemand dezelfde problemen of vragen zou hebben als jij, wat zou er volgens jou dan anders moeten in de hulp die je hebt gekregen?	• Ouder voelt zich niet gehoord op school (7x) • Functioneren leerkracht voldoet niet aan de verwachting (6x) ○ Niveau/werkstijl/expertise leerkracht verschilt enorm

Vraag	Meest genoemd
	○ Weet niet om te gaan met situatie/problematiek kind ○ Voert handelingsadviezen hulpaanbieder niet of slecht uit ○ Vraagt niet na hoe het met de ouder gaat • Geen samenwerking/overdracht tussen partijen/werken in schotten (6x) • Normering dyslexie (4x) ○ Geen vergoeding/traject mogelijk bij lichtere vormen ○ Problematiek wordt laat gesignaleerd • School pakt zorgtaak slecht op (5x) ○ Gesignaleerde problematiek werd niet gecommuniceerd met ouder, er werd er geen hulp ingezet, werd niet aan de bel getrokken ○ Heeft problematiek verkeerd ingeschat, bood niet de juiste hulpmiddelen ○ Geen mogelijkheid aangeboden voor kind met syndroom van down om op het reguliere onderwijs te mogen blijven ○ Privé situatie wordt niet van invloed gezien ○ Verkeerd doorverwezen • Lange wachtlijsten (4x) • Geen vergoeding voor alternatieve methoden dan medicijnen • Wijkteam niet op de hoogte aanbod/ verkeerde informatie (3x) • Niet bekend met bestaan wijkteam en waar het wijkteam voor is (3x) • Huisarts is laagdrempeliger dan het wijkteam (3x) • Gesprekken over budget, tijd en ruimte wordt besproken in bij zijn van de ouder en kind (2x) • Geen alternatief/laagdrempelig informatiepunt in de wijk (2x) • Geen nazorg (2x) • Veel onbegrip en negatief stigma rondom jeugdhulp (2x) • Problematiek te laat gesignaleerd (2x) • Ouder voelt zich niet gehoord door andere instanties/organisaties (1x) • Geen hoor- en wederhoor ouder (1x) (m.b.t. dwang- en drang) (1x)

Vraag	Meest genoemd
Bereikt volgens jou, de gemeente Arnhem (daarmee bedoelen we de wijkteams, de scholen, het consultatiebureau, de huisarts en andere organisaties en instanties), de jongeren, kinderen en gezinnen die met dezelfde vragen en problemen zitten?	**Positieve punten** • Hulpvragen zijn goed in beeld; • De meeste gezinnen worden bereikt. **Verbeterpunten** • Het wijkteam heeft vaak niet de juiste expertise in huis; • Wijkteam niet bekend; • Voordat iemand zich meldt bij het wijkteam is hulpvraag vaak al ge-escaleert; • Niet laagdrempelig; • Bereik hangt af van (vroeg)signalering op scholen, dit kan sterker worden benut; • Ouders stellen vaak hulpvraag zelf/roepen om hulp; • Veel gezinnen durven geen hulp te zoeken ivm taalbarrière, taboes of andere belemmeringen.
Had je het gevoel dat je op tijd de hulp kreeg die je nodig had?	**Tijdig:** 12 gezinnen **Niet tijdig** 3 gezinnen **Uiteindelijk wel, maar had sneller gekund** 8 gezinnen **N.v.t.** 1
De hulp die je kreeg, wist die verergering van de problemen te voorkomen?	Voorkomen verergering 20 gezinnen Niet voorkomen verergering

Vraag	Meest genoemd
	1 gezin n.v.t. (sprake van handicap of geen hulp ontvangen) 3 gezinnen
De hulp die je kreeg, wist die de problemen behapbaar te maken?	**Behapbaar gemaakt** 3 gezinnen
De hulp die je kreeg, wist die de problemen te laten afnemen of op te lossen?	**Problemen af te laten nemen/op te lossen** 20 gezinnen **Niet geholpen problemen op te lossen** 1 gezin **n.v.t. (sprake van handicap of geen hulp ontvangen)** 3 gezinnen

Toegang tot hulp	• Via zorgoverleg op school (11x)
	  ○ Wijkteam betrokken, maar doorverwezen naar aanbieder (5x)
	  ○ Wijkteam zelf zorg uitgevoerd (1x)
	  ○ Traject voor dyslexie (5x)
	• Via huisarts, doorverwezen naar zorgaanbieder en uiteindelijk wijkteam (2x)
	• Via consultatiebureau (1x)
	• Via huisarts
	  ○ doorverwezen naar aanbieder (2x)
	  ○ doorverwezen naar wijkteam (1x)
	• Via hulpaanbieder (eerder hulp van ontvangen) doorverwezen naar wijkteam (2x)
	• Zelf wijkteam benaderd (4x)
	  ○ Hulp uitgevoerd door hulpaanbieder
	• N.a.v. melding Veilig thuis wijkteam betrokken (1x)

Bijlage 2: Factsheet casestudies

Toelichting analyseschema casestudies

Beantwoording van de onderzoeksvragen

Wat zijn de belemmerende en werkzame factoren bij de aanpak van opvoed- en opgroeiproblemen van kinderen en ouders die in Arnhem een vorm van beschikte jeugdhulp hebben ontvangen?

Antwoord:

- De werkzame factoren zoals die door het NJI zijn geformuleerd komen grotendeels terug in de onderzochte casussen.
- De werkzame bestanddelen van een interventie zoals door het NJI zijn geformuleerd komen eveneens grotendeels terug in de onderzochte casussen. Een van de werkzame bestanddelen, het toepassen van een interventies op meerdere domeinen, komt in meerdere casussen niet of beperkt naar voren. Het betreft hier vooral het toepassen van de interventie in het domein school / onderwijs. Dit werkt in de betreffende casussen als een belemmerende factor.
- Respondenten hebben daarnaast zelf een aantal werkzame factoren benoemd: de klik met de hulpverlener, het hebben van een sparringpartner om vraagstukken mee te bespreken en het er onvoorwaardelijk ('echt') zijn voor de jeugdige en ouders. De afwezigheid hiervan is een belemmerende factor.
- Tot slot is een belemmerende factor, die in de meeste casussen is aangetroffen, het ontbreken van de aandacht voor het benutten van de informele netwerken. Daar is bij de eerste vraagformulering nog wel enige aandacht voor, maar in het vervolg (de daadwerkelijke hulp) is daar naar opvatting van zowel de professionals als de ouders te weinig of geen inzet op.

Met als deelvragen:

a) Welke vraagstukken, signalen gaven aanleiding tot een beroep op jeugdhulp?

Antwoord:

- De volgende vraagstukken en signalen gaven in de onderzochte casussen aanleiding tot een beroep op jeugdhulp:
    - Problemen op school (gedrag / zelfredzaamheid / vaardigheden)
    - Verstoorde verhoudingen tussen ouder(s) en kind leidend tot opvoedingsonmacht en in sommige situaties uithuisplaatsing
    - Hulp bij het opvoeden
    - Gedragsproblemen op school en thuis
    - Zelfstandigheid vergroten van de jeugdige
    - Agressie en uitbarstingen op school en thuis

b) Welke doelen zijn met de jeugdhulp nagestreefd?

Antwoord:

- Voorkomen van schooluitval
- Herstellen relatie tussen ouder(s) en kind
- Vergroten zelfredzaamheid van het kind
- Achterhalen oorzaak gedragsproblemen op school en thuis
- Leren omgaan met agressie en uitbarstingen
- Leren omgaan met gedragsproblemen op school en thuis

c) Zijn deze doelen bereikt?

Antwoord:

- In vier van de onderzochte situaties zijn de doelen bereikt, in één casus is sprake van vervolghulp.

d) Welke interventies (begeleiding, activiteiten) zijn vanuit het informele circuit van het kind en het gezin met ingezet, en in hoeverre werkten deze bevorderend dan wel belemmerend?

Antwoord:

- In één casus heeft een vriend van een ouder als klankbord gefungeerd, zonder dat hierop actief is gestuurd door de hulpverlener. Dit werkte naar opvatting van de betrokken ouder bevorderend bij het oplossen van het vraagstuk. In één andere casus is de invloed van vrienden/vriendinnen juist ontmoedigd door de hulpverlener omdat dit niet constructief bleek. De betrokken ouder onderschreef dit als een bevorderende factor. In de andere casussen is niet actief gestuurd op de inzet van het informele netwerk. Dat is in meerdere casussen als een tekort in de aanpak ervaren door zowel ouders als professionals.

e) Welke interventies (diagnostiek, begeleiding, activiteiten) zijn door professionals van wijkteam, jeugdzorg en andere partners,– al dan niet in combinatie met de betrokkenheid en de aansluiting op de inzet vanuit het informele circuit het gezin – ingezet, en in hoeverre werkten deze bevorderend dan wel belemmerend?

Antwoord:

- Opvoedondersteuning jeugdhulpaanbieder
- Dyslexietraject
- Opvoedondersteuning Wijkteam
- Test op hoogbegaafdheid, PMT behandeling
- Pleegzorg
- De inzet verschilt per casus en ook in de tijd. In een aantal gevallen is diagnostiek ingezet voor specifieke problematiek op school. In de meeste gevallen is sprake geweest van begeleiding door professionals gericht op het herstellen van gezinsverhoudingen, het leren omgaan met gedrag en het versterken van de zelfredzaamheid van het kind. In een enkel geval is sprake geweest van pleegzorg, op verzoek van de jeugdige zelf.
- In de meeste casussen is niet actief ingezet op het informele circuit als onderdeel van

of ter borging van de interventie.
- De ingezette interventies zijn door zowel ouders, jeugdigen als professionals als effectief gekwalificeerd. Belangrijke kritische succesfactor is de betrokkenheid van school, die werd in meerdere casussen als verbeterpunt genoemd.

f) Welke bevorderende en belemmerende factoren en interventies zijn het meest bepalend geweest voor succesvolle ondersteuning en welke voor niet-succesvol zijn?

Antwoord:

- Meest bepalend voor het succesvol zijn van een interventie, zoals door zowel ouders als professionals aangegeven is de 'klik' tussen ouders, jeugdige en hulpverlener.
- Meest belemmerende factor is de gebrekkige onderlinge betrokkenheid en afstemming tussen school, jeugdhulpverlener en sociaal wijkteam.
- Volgens zowel ouders als professionals biedt het actief betrekken en inzetten van het informele netwerk verbeterpotentieel.

Ordening van de bevindingen uit de casestudies

De bevindingen zijn grafisch weergegeven in tabelvorm. Per casus is gesproken met verschillende betrokkenen uit een gezin: ouders / jeugdige, wijkteamcoach, jeugdhulpverlener(s), andere professionals en indien betrokken mensen uit het informele sociale netwerk rondom het gezin. Elk van de respondentgroepen heeft een eigen vragenlijst gekregen die op hoofdlijnen steeds uit hetzelfde type vragen bestond, alleen gesteld vanuit het perspectief van de betreffende respondentgroep. De vraagstelling was open, maar wel gericht op het ophalen van bevindingen op een aantal aspecten:

- Het inzetten op werkzame factoren van jeugdbeleid
- Het inzetten op werkzame bestanddelen van interventies
- De start van de hulpvraag
- De ondersteuning en rolinvulling van het informeel netwerk, het wijkteam, de jeugdhulpaanbieders, school
- De betrokkenheid van andere professionals dan bovengenoemd bij het gezin

Op deze wijze kunnen kwalitatieve uitspraken worden gedaan over de wijze waarop de ondersteuning van de onderzochte vijf gezinnen in de praktijk is verlopen en wat daaruit geleerd kan worden. De bevindingen zijn langs deze lijnen weergegeven in het analyseschema.

Leeswijzer en interpretatie van de betekenis van het analyseschema

Bevindingen uit de interviews zijn per casus gescoord aan verschillende hoofdaspecten die rood dikgedrukt in de linker tabel staan, in blauwe tekst zijn de deelaspecten weergegeven. Elke casus heeft een nummer gekregen die bovenaan in de tabel te zien is. Casus 1 is uitgesplitst naar casus 1a en casus 1b, deze casussen bestaan uit 1 gezin waar rondom twee kinderen ondersteuning en hulp werd gegeven. Er is voor gekozen om deze daarom te splitsen, gezien

casus 1a zich richtte op ondersteuning van de ouders omtrent het gedrag van een van de jeugdigen en casus 1b zich richtte op ondersteuning van de andere jeugdige op school. Daar waren ook verschillende professionals bij betrokken in verschillende tijdvlakken.

De beschermende factoren in de onderstaande tabel komen vanuit het NJI. Hier betekent Groen binnen de rijen van beschermende factoren dat deze beschermde factor binnen de interventie aanwezig was. Zo was in casus 3 op de beschermende factor van *schoolmotivatie* de hulpverlening specifiek gericht op het zorgen dat de jeugdige naar school bleef gaan. Grijs betekent dat deze beschermende factor niet van toepassing was, zoals in casus 4 bij de beschermende factor *school motivatie*, deze is niet van toepassing omdat de ondersteuning op de vader gericht was en er geen problematiek was omtrent de schoolmotivatie van de jeugdige. Oranje geeft aan dat de beschermende factor voor een deel van toepassing was. Zo is in casus 1b het *Versterken/herstellen sociale binding* oranje, omdat de interventie zich hier niet algemeen werkende factoren van de interventie specifiek op richtte maar doordat de problemen van de jeugdige minder werden de sociale binding tussen de ouder en de jeugdige wel verbeterde.

De algemeen werkende factoren van de interventie opgesteld door het NJI zijn aangevuld met werkende bestandsdelen aangedragen door betrokkenen bij de casussen. De kleuren geven aan in hoeverre de interventie wel of niet gericht was op toepassing van deze algemeen werkende factoren. Groen, geeft aan dat de factor aanwezig was in de interventie. Grijs geeft aan dat de algemeen werkende factor niet van toepassing was bij de interventie, zoals in *Klik met het wijkteam* bij casus 4, deze is grijs gezien er geen wijkteam betrokken was. Oranje betekent dat deze gedeeltelijk aanwezig was in de interventie, zoals bij casus 5 in *Gericht op meerdere domeinen*, daar was geen sprake van specifieke interventies op school, maar kwamen situaties die op school plaatsvonden terug in de therapie. Rood geeft aan dat de algemeen werkende factor niet in de interventie terug kwam, zoals in casus 3 waar *Het hebben van een sparringpartner voor de ouders* rood is, dit is omdat de ouder daar niet zelf goed wist mee te denken maar directe instructies nodig had.

Voor de start van de hulpvraag is een aantal elementen in de tabel te zien. Uit gesprekken kwamen rond dit onderdeel een paar extra verbeterpunten naar voren. Namelijk dat er een check moet zijn op de klik met de hulpverlener, dit is door drie van de vijf ouders aangegeven als een belangrijk punt en bij één ouder ook daadwerkelijk gecheckt. Verder werd benoemd dat voorkomen moet worden dat er een associatie is met zware jeugdhulp, dit is door drie ouders benoemd. Oranje bij casus 3 bij *Zelf hulp gezocht*, geeft aan dat er wisselende verhalen kwamen vanuit de hulpverlening en het gezin. In deze casus gaf het wijkteam aan dat er zorgvragen waren over de jeugdige bij derden, terwijl de ouder aangeeft zelf hulp te hebben gezocht.

Voor de ondersteuning vanuit het informele netwerk is bepaald in hoeverre er steun was voor de ouders van vrienden en familie en of op activering van deze steun is ingezet. Rood geeft hier aan dat dit niet aanwezig was. Zo is in casus 1 tot en met 4 geen aansporing geweest vanuit de hulpverlener om het informele netwerk te betrekken. Bij de ondersteuning van het

wijkteam is in casus 1 *Naast intake ook daadwerkelijke begeleiding en hulp door wijkteam* oranje, dit gezien het wijkteam in eerste instantie zelf ondersteuning wilde bieden, maar later heeft beoordeeld dat er toch specialistische hulp nodig was. Ook geeft rood aan in casus 5 bij de *ervaren samenwerking met school* dat deze niet goed werkte. Hier gaf het wijkteam aan dat de school in eerste instantie de jeugdige niet wilde bespreken in het zorgteam, maar wel vond dat er problemen waren. School pakte naar oordeel van meerdere betrokkenen in deze casus niet goed de zorgtaak op.

Bij ondersteuning jeugdhulp is gekeken welke ondersteuning is gegeven vanuit zorgaanbieders en hoe de ervaringen vanuit deze professionals zijn. Bij de meeste casussen zijn de ervaringen met school, wijkteam en andere jeugdhulpaanbieders als oranje gescoord. Vaak lag de regie bij de ouders en was de samenwerking met andere partijen op afstand. Dit werd niet als positief ervaren.

Daaronder wordt de betrokkenheid op school beschreven. Ook bij dit onderdeel kwamen vanuit de interviews nog verbeterpunten naar voren. Zo kwam uit bij een aantal casussen naar voren dat de school niet of onvoldoende de zorgplicht na kwam volgens het oordeel van meerdere betrokkenen. Daarbij werd ook benoemd dat niet altijd adviezen vanuit het wijkteam of de jeugdhulp werden overgenomen op school. Verder is bij casus 5 bij het *zorgteam* op rood gezet, dit is omdat in deze casus het zorgteam weigerde om de jeugdige te bespreken ondanks dat zij benoemden dat er problemen waren. De grijs gekleurde vakken bij zowel bij betrokkenheid school en de betrokkenheid en inzet andere organisaties, geeft aan dat deze partners niet betrokken waren, maar ook niet nodig waren om te betrekken.

De betrokkenheid van andere organisaties geeft aan of en zo ja welke andere professionals betrokken zijn geweest in de casus. De grijs gekleurde vakken geven aan dat in de betreffende casus betrokkenheid van andere organisaties niet aan de orde was en niet nodig werd geacht door betrokkenen.

		Casus 1a	Casus 1b	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5
Beschermende factoren	Richt zich op versterken / herstellen sociale binding						
	Kansen voor betrokkenheid en participatie						
	Pro-sociale normen						
	Erkenning en waardering voor positief gedrag						
	Sociale steun						
	Constructieve tijdsbesteding						
	Sociale competenties						
	Cognitieve vaardigheden						
	Schoolmotivatie						
	Positieve identiteit						
	Mate van zelfredzaamheid						
Algemeen werkende factoren interventie	Interventie sluit aan bij kenmerken van het gezin						
	Gericht zijn op ontwikkelingsbehoefte en meerdere beschermende factoren						
	Gericht op meerdere domeinen (bv school en						

		Casus 1a	Casus 1b	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5
	gezin)						
	Interventie richt zich op context van de jeugdige (school, sport)						
	Klik met de begeleider / hulpverlener						
	Klik met wijkteam						
	Het hebben van een sparringpartner voor de ouders						
	Er 'echt zijn' voor de jeugdige / ouder						
	Motivatie van ouders / jeugdige						
	Praktische handvaten/adviezen						
	Interventie richt zich op een lange termijn perspectief						
Start van hulp(vraag)	Zelf hulp gezocht						
	Op hulp gewezen (geen eigen initiatief ouder of jeugdige)						
	Wist waar terecht kon met hulpvraag						
	Op de goede plek terecht gekomen						
Ondersteuning informeel netwerk	Aangespoord om informeel netwerk te benutten						
	Ondersteuning gekregen vanuit informeel netwerk						
	Informeel netwerk specifiek gevraagd om hulp/ondersteuning						
	Informele netwerk weet waar met de hulpvraag terecht kan						
	Bijdrage van informele ondersteuning aan behalen doel / ondersteuningsplan						
	Informele sparringpartner die goed bekend is met de gezinssituatie						
	Duwtje in de rug/iemand om op terug te vallen.						
Ondersteuning wijkteam	Alleen intake en doorverwijzing door wijkteam						
	Naast intake ook daadwerkelijke begeleiding en hulp door wijkteam						
	Het plan richt zich op jeugdige						
	Het plan richt zich op ouders						
	Het plan richt zich op gezin						
	Het plan richt zich op informeel netwerk						
	Het plan richt zich op school en andere domeinen						
	Regie ligt bij ouder						
	Regie ligt bij wijkteam						
	Regie ligt bij jeugdhulpaanbieder						
	Ervaring samenwerking met school						
	Ervaring samenwerking met jeugdhulp						
	Werkzaam bestandsdeel: vertrouwen in het wijkteam						
Ondersteuning jeugdhulp	Bij startgesprek aandacht voor hele systeem / netwerk						
	De hulp richt zich uitsluitend op de ouder						
	De hulp richt zich uitsluitend op de jeugdige						
	De hulp richt zich op het gezin						
	De hulp geeft handelingsadviezen voor school en andere domeinen						
	Ervaring samenwerking met wijkteam						
	Ervaring samenwerking met school						

		Casus 1a	Casus 1b	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5
	Ervaring samenwerking met andere zorgverleners						
	Flexibiliteit in rolverdeling, afspraken over wie wanneer op de voorgrond is.						
	Verbeterpunt: wijkteam, school, hulpverlener, ouders en jeugdige aanwezig bij startgesprek						
Betrokkenheid school	Leerkracht						
	Intern begeleider						
	Zorg(advies)team van school						
	Passenderwijs (beoordeling passend onderwijs)						
Betrokkenheid / inzet andere organisaties	Huisarts						
	Jeugdverpleegkundige						
	Andere jeugdhulp						
	Politie						
Situatie na afronding hulptraject	stabiel / instabiel /opgelost	Opgelost	Stabiel	Opgelost	Opgelost	Opgelost	Opgelost

Bijlage 3: Onderzoeksverantwoording

Geraadpleegde documenten

Kennisinstituten en andere gemeenten

Inkoopstrategie Jeugd Utrecht vanaf 2020
Integrale Jeugdrapportage regio Gelderland-Midden van 2018
Model Professioneel Statuut Jeugdhulp en Jeugdbescherming 2017
Effectiviteit Preventieve Opvoedinterventies OKT Amsterdam 2018
Beleidskader Zorg voor Jeugd 2018-2021 Transformatieteam West-Brabant
Onderzoek sociaal domein Zaltbommel 2019
Gemeenten luiden massaal de noodklok over zorg Zaltbommel, Brabants Dagblad januari 2020
Inhoudelijke bevindingen na vijf visitaties, VNG 2019
Actieprogramma Kansrijke Start, Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Handreiking Uitvoeringsvarianten iWmo en iJw, Zorginstituut Nederland oktober 2017
Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Toezicht bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 2019
Signalement. Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 2019
Brief aan de Tweede Kamer. Naar een betere organisatie van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Minister van volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2019.
G40 brief aan de Tweede kamer Betere Jeugdhulp door gelijkwaardig partnerschap, 2019
G40 brief aan rijk Betere Jeugdhulp door gelijkwaardig partnerschap, 2019
NEJA Factsheet Effectiviteit Jeugden Opvoedinterventies
NEJA Factsheet Jonge risicokinderen
Kennis over opvoeden, Trimbos instituut 2009
Pijlers voor nieuw jeugdbeleid, Nederlands Jeugd Instituut 2010
Top tien beschermende factoren, Voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen, Nederlands

Jeugd Instituut, 2018
Zelfregie Van Jongeren In De Preventieve Jeugdzorg, KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2017
Ouders Ondersteunen Bij De Opvoeding KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2017
De effecten van Het Dagelijks Bestaan, Nederlands Jeugd Instituut 2018
Inkoop jeugdhulp door gemeenten, Nederlands Jeugd Instituut & PPRC 2018
Evaluatie Jeugdwet, De stem van de professional, NIP 2018
Wat werkt in de transitie van een Onderwijs-Zorgarrangement naar een (Reguliere) VO School? KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2018
Preventiematrix preventief jeugdbeleid Nederlands Jeugd Instituut, 2019
Bejegening van jongeren (16-23 jaar) door jeugdprofessionals, KeTJA – Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd 2019
Vernieuwing in het sociaal domein: samen aan de slag met verantwoording, KPMG 2019
Ontwikkelinstrument integraal kindcentrum, Sardes
Eerste evaluatie Jeugdwet, ZonMw

Inkoopdocumenten Centraal Gelderland 2020

Algemeen Inkoopdocument, Centraal Gelderland 2020
Algemeen programma van eisen, Centraal Gelderland 2020
Specifieke Inkoop Voorwaarden, Centraal Gelderland 2020
Algemene Inkoopvoorwaarden, Centraal Gelderland 2020
Brandbrief n.a.v. de inkoopdocumenten t.b.v. de contractering van KJRA aan Centraal Gelderland, december 2019

Gemeente Arnhem

Programmabegrotingen 2015-2020
Raadsrapportage Zorg Dichterbij, December 2019
Nota Cliëntervaringsonderzoeken Jeugd, Wmo en Sociale-wijkteams, 2017
Raadsbrief Bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk, 2019

Bijlage bij raadsbrief "ontwikkelingen jeugdzorg''
Overzicht inzet Kansrijk Opgroeien 2018 Gemeente Arnhem
Vragen inzake Serieuze problemen in de jeugdzorg, SP aan het college van B&W, november 2019
Beantwoording Vragen inzake Serieuze problemen in de jeugdzorg, december 2019
Vragen inzake Tarieven in de jeugdzorg, Arnhemse Ouderen partij aan het college van B&W,november 2019
Beantwoording Vragen inzake Tarieven in de jeugdzorg, december 2019
Factsheet cliëntervaringsonderzoek Jeugdwet, I&O 2018
Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019
Advies van de Adviesraden Wmo en Jeugd over extra waarborg in verordeningen, 2019
Brief aan het college: Bijwonen begrotingsbehandeling Jeugd, VNG 2019
Ingetrokken amendement Richtlijnen zorgvuldig invoeren (19A82) van de fracties D66, PvdA, Arnhemse Ouderen Partij & Arnhem Centraal
Ingetrokken motie Richtlijnen ook voor jeugdhulp zorgvuldig invoeren (19M173) van de fracties D66, PvdA, Arnhemse Ouderen Partij & Arnhem Centraal
Mandaat Beleidsregels Jeugdzorg gemeente Arnhem 2020
Presentatie - Inkoop 2020, bijeenkomst raadsleden Centraal Gelderland.
Raadsbrief Bestuursrapportages, Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk. 3 december 2019
Raadsbrief Herijking Welzijnsopdracht 2020. 3 december 2019
Raadsbrief Recente ontwikkelingen in de jeugdzorg. 3 december 2019
Raadsbrief Beleidsregels Jeugdzorg 2020, 17-12-2019
Raadsvoorstel Wijziging Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Verordening Jeugdhulp. 17 december 2019
Raadsbrief Naar een houdbaar sociaal domein. 7 januari 2020
Raadsbrief Ontwikkelingen in de jeugdzorg. 7 januari 2020

Interviews

Ambtelijke organisatie:

- 6 medewerkers afdeling preventie, curatieve jeugdzorg en onderwijs;
- 4 medewerkers afdeling gezondheid, sport en bewegen, jeugd, jeugd & onderwijs en huiselijk geweld & kindermishandeling.
- 2 medewerkers afdeling business control;
- 1 medewerker afdeling inkoop;
- 1 medewerker afdeling informatie.
- 2 medewerkers teams leefomgeving
- Wethouder Jeugd
- Wethouder Welzijn

Jeugdhulpaanbieders:

- Pluryn
- EntreaLindenhout
- Siza
- Karakter
- Jeugdbescherming Gelderland
- Kind en meer
- Regionaal Instituut Dyslexie
- Omgangshuis Arnhem

Overige:

- Stichting Sociale Wijkteams
  - Groepsgesprek wijkteamcoaches
  - 2 wijkteamleiders
- Adviesraad
- Jongerennetwerk

De gespreksverslagen van deze interviews zijn ter verificatie aan de gesprekspartners voorgelegd en geaccordeerd. De verslagen dienen als achtergrondinformatie voor de Nota van Bevindingen. De lijst van geïnterviewde personen is bekend bij de rekenkamercommissie.

Onderzoek onder jeugdigen en gezinnen

Voor de input van ouders en jeugdigen zijn ouders benaderd door de wijkteams en aanbieders om mee te doen met het onderzoek. Zodra de ouders toestemming gaven werden de contactgegevens met de onderzoekers gedeeld en namen zij contact op met de ouders om een afspraak te plannen. Er zijn uiteindelijk contactgegevens aangeleverd vanuit de wijkteams, Kind & meer, RID en EntreaLindenhout. Er zijn uiteindelijk van 28 gezinnen contactgegevens aangeleverd waarvan na contact met de onderzoekers 5 gezinnen afzagen van deelname aan het onderzoek.

In onderstaande tabel staat een aantal karakteristieken van de respondenten. Dit is een inschatting van de onderzoekers n.a.v. de gesprekken.

Karakteristieken respondenten					
Gesproken met	**Leeftijd kinderen start traject**	**Hulp door**	**Hulp gericht aan:**	**Succesvol/moeizaam traject**	**Sociaal-economische status**
Ouder: 21 Ouder en kind: 2	3-6 jaar: 7 7-11 jaar: 13 12-14: 4 14+: 0	Wijkteam: 2 Aanbieder: 19 Beide: 2 n.v.t.: 1 (geen hulp ontvangen, enkel huisbezoek n.a.v. zorgmelding)	Ouder: 6 Kind: 14 Ouders en kind: 3	Succesvol: 15 Moeizaam: 8	Lager dan gemiddeld: 3 Gemiddeld: 8 Hoger dan gemiddeld: 13

Opzet van onderzoek casestudies

Vijf gezinnen hebben meegewerkt aan de casestudie. Van deze vijf is waar mogelijk met de betrokken professionals, de jeugdige zelf en het informele netwerk gesproken. In totaal is met 15 mensen gesproken. De casussen zijn geselecteerd aan de hand van een diversiteit aan betrokken jeugdhulpaanbieders, de wijze van toegang tot jeugdhulp (huisarts, wijkteam of anders), de mate van problematiek (enkelvoudig of meervoudig) en het verloop van het traject: succesvol of moeizaam (perceptie van de ouder). Ten slotte is er ook geselecteerd op wie de hulp betrekking heeft gehad: het kind, de ouder of het gezin en de leeftijd van het kind. In de casussen is sprake van overwegend succesvolle trajecten (hiermee wordt de situatie na afronding hulptraject bedoeld en niet het verloop van het traject), bij één casus was na de onderzochte interventie nog aanvullende jeugdhulp nodig. De verdeling naar leeftijd en sociaal-economische status (inschatting van de onderzoekers) is vergelijkbaar met verdeling zoals in bovenstaande tabel is weergegeven bij de deelnemers aan het onderzoek onder ouders en jeugdigen. Merendeels hadden ouders en jeugdigen een westerse achtergrond. De jeugdzorgaanbieders betrokken bij de casussen werden ingezet vanwege verschillende expertises (bv ambulante gezinsondersteuning versus dyslexiezorg), maar was sprake van een verschil tussen hulp in het vrijwillig kader of het gedwongen kader.

Rekenkamer Arnhem

28 augustus 2019

Beleid en uitvoering jeugdzorg

Verslag vooronderzoek Rekenkamer Arnhem

Disclaimer: Dit document is geen rekenkamer rapport, maar had als doel bij te dragen aan het opstellen van het (concept-)onderzoeksvoorstel van het in de tweede helft van 2019 uit te voeren rekenkameronderzoek naar de Jeugdzorg. Het document is wel op feiten gecheckt bij betrokkenen, er is geen bestuurlijk wederhoor geweest.

Als zodanig dient men dit dan ook te lezen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding....3
1.1 Aanleiding....3
1.2 Onderzoeksvragen en methoden....3
1.3 Leeswijzer....4
2 Bevindingen....5
2.1 Inleiding....5
2.2 Bevindingen beleid....5
2.2.1 Samenvattende bevindingen....5
2.2.2 Beleid jeugdzorg....5
2.2.3 Nieuwe plannen....12
2.3 Bevindingen inrichting en uitvoering....14
2.3.1 Samenvattende bevindingen....14
2.3.2 Inrichting jeugdzorg 2015 en ontwikkelingen daarin....15
2.3.3 Nieuwe plannen inrichting en uitvoering jeugdzorg....17
2.4 Bevindingen gebruik, kosten en cliënttevredenheid....19
2.4.1 Samenvattende bevindingen....19
2.4.2 Kosten en gebruik....20
2.4.3 Cliëntgroepen....27
2.4.4 Cliënttevredenheid....28
2.4.5 Nieuwe plannen....30
3 Samenvattende bevindingen....31
3.1 Samenvattende bevindingen....31

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten....33
Bijlage 2 Geraadpleegde respondenten....34

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Rekenkamer heeft dit onderwerp in het onderzoeksprogramma 2018-2020 opgenomen. Een groot aantal fracties uit de gemeenteraad heeft de stand van zaken met betrekking tot de jeugdzorg als mogelijk onderwerp van rekenkameronderzoek genoemd.

Er wordt in de gemeente Arnhem hard gewerkt op het terrein van jeugdzorg. Er wordt gekeken naar betere prognoses op financieel gebied en ook de organisatiestructuur van de sociale wijkteams wordt door de gemeente geëvalueerd. Er zijn twee recente cliëntervaringsonderzoeken beschikbaar; het cliëntervaringsonderzoek zoals dat door de gemeente Arnhem is uitgevoerd en het door Movisie uitgevoerde onderzoek (gericht op ouders en jongeren, klantreizen). Een kwalitatief rekenkameronderzoek verschaft aanvullend inzicht.

De doelstelling van het onderzoek naar jeugdzorg is om inzicht te geven in doelmatigheid en doeltreffendheid van het door Arnhem gevoerde jeugdbeleid sinds de decentralisatie.

Het onderzoek is verdeeld in drie delen.
- I: Overzicht; stand van zaken beleid en uitvoering
- II: Inzicht; bereik en effectiviteit
- III: Sturing; welke invloed kan de raad hebben

Dit vooronderzoek ging in op Deel I "Overzicht".

Na dit vooronderzoek is er op basis van de bevindingen een onderzoeksvoorstel opgesteld, hierover vindt op 18 september 2019 verdere afstemming plaats met de raad(sfracties). Dit document betreft nadrukkelijk geen tussenrapportage, maar een werkdocument van de rekenkamer ten bate van het opstellen van het onderzoeksvoorstel. De feiten zijn wel gecheckt bij betrokken. Er heeft logischerwijs geen bestuurlijke wederhoor plaatsgevonden.

1.2 Onderzoeksvragen en methoden

De vraagstelling van het vooronderzoek luidt: Hoe ziet het beleid en de uitvoering jeugdzorg in Arnhem eruit?

Deelvragen

1. Wat is het Arnhemse beleid? Wat is in 2015 als kader gegeven, zowel beleidsmatig en financieel?
2. Hoe wordt de jeugdzorg nu uitgevoerd? Hoe ziet de jeugdzorgketen eruit? Met welke zorgpartners wordt samengewerkt?
3. Hoe heeft de jeugdzorg zich ontwikkeld en hoe staat het er inhoudelijk in 2019 voor?

   Dit betreft een overzicht over de jaren 2015-2019, met o.a.: de aantallen cliënten, de kosten, onderverdeeld per wijk en onderverdeeld naar 0-de t/m 3e lijn. - Reflectie op de ontwikkeling gelieerd aan de genoemde beleidsmatige en financiële doelstellingen en kaders: hoe staat het nu voor?
4. Hoe zag en ziet de cliëntgroep eruit: o.a. stapeling van voorzieningen (gebruik Wmo, Jeugd en Participatiewet door één gezin)?
5. Wat zijn bevindingen en conclusies uit eerder onderzoek 2015-2018 (cliënttevredenheidsonderzoeken)
6. Welke plannen zijn er d.d. juni 2019?
   - Voornemen tot wijzigen van beleid?

- Voornemen tot wijzigen van de uitvoering
- Voornemen tot onderzoek?

In het vooronderzoek zijn documenten bestudeerd (zie bijlage 1) en is met een aantal gemeentelijke respondenten en bestuursleden van de sociale wijkteams gesproken ter nadere toelichting van vraagpunten die uit de documentenstudie naar voren zijn gekomen. De respondenten zijn opgenomen in bijlage 2.

1.3 Leeswijzer

Dit vooronderzoek bestaat uit een bevindingenhoofstuk (2) en een hoofdstuk met daarin de samenvattende bevindingen (3).

2 Bevindingen

2.1 Inleiding

De bevindingen zijn opgebouwd langs drie lijnen:

1. Bevindingen beleid
2. Bevindingen inrichting en uitvoering jeugdzorg
3. Bevindingen gebruik, kosten, cliënttevredenheid

Elke paragraaf start met samenvattende bevindingen. Dit wordt gevolgd door deelparagrafen per onderzoeksvraag en de beantwoording daarvan, gevolgd door een onderbouwing.

2.2 Bevindingen beleid

2.2.1 Samenvattende bevindingen

De doelen van de gemeente, zowel in het beleidsplan als in de programmabegrotingen, zijn weinig geconcretiseerd in meetpunten of indicatoren. De indicatoren die gehanteerd worden, zijn vooral landelijke indicatoren over gebruik, maar deze zeggen weinig over het bereiken van de doelen die de gemeente heeft geformuleerd. Op de procesmatige en organisatorische doelen (het instellen van wijkteams, het hebben van een digitale portal, een scholingsaanbod voor wijkteammedewerkers zijn voorbeelden daarvan) wordt wel verantwoord. In de klassieke beleidscyclus lijkt de verantwoording vooral plaats te vinden op het realiseren van de uitvoeringsstrategie in de praktijk, maar niet of nauwelijks op het niveau van effecten en uitkomsten voor de inwoners van Arnhem. Terwijl wel is aangekondigd dat juist hierop indicatoren ontwikkeld zouden worden. De verantwoording gaat dus vooral om het HOE en niet over het WAT. Praktische indicatoren over kosten en gebruik, de beweging naar voren (minder specialistische hulp en meer preventieve inzet), het toenemen van de zelfredzaamheid van Arnhemmers en effectiviteit van de hulp zijn niet opgenomen als meetpunten in het beleid. Dit kan mede worden verklaard uit het feit dat de gemeente werkte vanuit het beleidsuitgangspunt "doen wat nodig is" en veel gegevens niet beschikbaar of betrouwbaar waren. Uit gesprekken blijkt dat de gemeente de eerste jaren vooral bezig is geweest met de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg van inkoop tot toegang en het verkrijgen van een goede financiële en inhoudelijke informatiepositie. Het was een nieuwe taak die de gemeente zich eigen moest maken.

Het financieel kader is vanaf het begin bepaald aan de hand van de rijksbudgetten, aangevuld met een Sociaal Noodfonds. In de jaren vanaf 2016 en verder is dit kader gefixeerd en is het verschil tussen financieel kader en rijksbudget opgelopen. Het Sociaal Noodfonds is een Arnhemse manier om te anticiperen op tekorten als gevolg van tekortschietende rijksbudgetten. Een nadeel is echter dat hebben van een fonds mogelijk de urgentie om binnen het eigen financieel kader te blijven vermindert. Bovendien blijkt het financieel kader niet echt sturend gezien de steeds stijgende uitgaven en een toenemend beroep op het Sociaal Noodfonds. De jeugdzorg is de facto een open open einderegeling. Waarbij het college sinds 2018 meermaals aangeeft dat zij onvoldoende in staat is om op een aantal zaken invloed uit te oefenen, waarvan de wettelijk geregelde toegang tot de jeugdzorg via zogenaamde geautoriseerde verwijzers (huisarts, jeugdarts, gecerticifeerde instelling, rechterlijke macht) de belangrijkste is. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, een ambitie om 50 procent van de verblijfszorg af te bouwen en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing.

2.2.2 Beleid jeugdzorg

Wat is het Arnhemse beleid? Wat is in 2015 als kader gegeven, zowel beleidsmatig en financieel? (onderzoeksvraag 1)

De kern van het Arnhemse beleid is vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016:

- Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
- Zorgcontinuíteit. Voor zowel inwoners als instellingen.
- Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
- Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.

Het financieel kader is gebaseerd op het bedrag dat beschikbaar is gesteld vanuit het gemeentefonds (in 2015 ruim 34 miljoen euro) aangevuld met een sociaal noodfonds, waarop een beroep kan worden gedaan als de continuïteit van zorg binnen het budget niet gewaarborgd kan worden vanuit het reguliere budget.

Onderbouwing

Voor dit onderzoek zijn meerdere bronnen gehanteerd voor het vaststellen van het Arnhemse beleid rondom jeugdzorg. Het betreft uiteraard het beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016, maar ook de programmabegroting van 2015. De bevindingen vanaf papier zijn aangevuld met bevindingen vanuit de interviews.

Beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016

De gemeente Arnhem heeft in september 2014 een beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016 vastgesteld. Aanleiding voor het plan is de decentralisatie van taken per 1 januari 2015 van nieuwe Wmo-taken en jeugdzorgtaken. Het plan is een aanvulling op eerder beleid. Zo wordt gesteld (p 4): "In de afgelopen twee jaar is al veel beleid ontwikkeld voor het sociale domein, waartoe ook de Participatiewet wordt gerekend. Dit beleid is vastgelegd in een aantal documenten die in de aanloop naar 2015 zijn vastgesteld. Het gaat om de volgende documenten:

- Visienotitie 'Naar een Veerkrachtige Samenleving', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 16 september 2013;
- Kadernota 'Veerkrachtig Arnhem', vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2013;
- Uitvoeringsplan 'De veerkrachtige samenleving Arnhem 2015-2016', vastgesteld door burgemeester en wethouders van Arnhem op 10 juni 2014, waarin inrichtingsplannen voor Jeugdhulp en Wmo. "

Gekozen is voor een geldigheid van twee jaar, omdat gekozen wordt voor een "geleidelijke verandering in de werkwijze en de methodieken in het sociaal domein"(p 4). In de periode 2015-2016 staat de continuïteit van zorg centraal, daarna "komt de transformatie nadrukkelijker aan de orde" en worden nadere beleidsstappen gezet. Op basis van een eerste tussentijdse evaluatie, naar verwachting medio 2015, verwachting we het beleid verder te kunnen concretiseren. Uit de interviews blijkt dat de tussentijdse evaluatie niet heeft plaatsgevonden. Een verdere concretisering heeft plaatsgevonden via de Koersnota Van wijken weten.

Ambities en doelen

De ambities en doelen zijn weinig concreet geformuleerd in het beleidsplan. Het leest vooral als een procesbeschrijving van de weg er naartoe, maar waar naartoe is onduidelijk. Ook zijn er geen indicatoren of meetpunten benoemd. Het betreft de volgende doelen, genoemd onder het kopje "wat willen we bereiken":

- Een beheerste en gefaseerde transformatie. Beheerst slaat daarbij op zorgcontinuïteit en gefaseerd dat er tijd nodig zal zijn voor de transformatie.
- Zorgcontinuíteit. Voor zowel inwoners als instellingen (deze laatste krijgen een budgetgarantie)
- Veranderende rol van de gemeente. Hiermee geeft de gemeente aan dat zorg en ondersteuning wordt georganiseerd vanuit de wijkteams. Waarbij de gemeente een regierol als opdrachtgever heeft, maar niet de uitvoerder is.
- Innovatie. Niet langer de beperkingen van inwoners staan centraal, maar de mogelijkheden. Ingezet wordt op een innovatiefonds en burgerinitiatieven.

Uit de gesprekken blijkt dat bewust de eerste jaren de focus heeft gelegen op de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg. De verwachting die gemeenten en Rijk hadden dat na twee jaar de transformatie kon beginnen is niet uitgekomen. Het heeft veel meer tijd gekost om de overgang in goede banen te leiden en eigenlijk begint nu, mede onder de financiële druk, de uitwerking van de transformatie in concrete maatregelen.

Financieel kader

Het financieel kader voor de jeugdzorg in dit beleidsplan is rechtstreeks afgeleid van de in 2014 uitgebrachte meicirculaire waarin het Rijk bekend heeft gemaakt welke budgetten de gemeenten voor de dan nieuwe taken zal ontvangen. Het beleidsplan spreekt van een bedrag van € 38,7 miljoen voor de jeugdzorg. Het beleidsplan spreekt ook van een verdeling van de middelen. "De uitvoering van zorg en ondersteuning vindt zoveel mogelijk lokaal in de leefomgeving van inwoners plaats. Dit uitgangspunt moet nog financieel worden vertaald in de vorm van een totaalbudget dat we per gebied denken nodig te hebben. We gaan hierbij als volgt te werk:
1) We verdelen de budgetten allereerst naar wettelijke taak;
2) We maken vervolgens het onderscheid naar type voorziening en naar niveau van dienstverlening. Er is 3% van het totale budget beschikbaar voor innovatie. "

Monitoring en verantwoording

Het beleidsplan eindigt met een paragraaf over monitoring en verantwoording. De gemeente ambieert om vanuit de uitvoering van de nieuwe taken informatie op te halen om de praktijk te kunnen monitoren en evalueren op vijf niveaus, tussen haakjes is aangegeven wat er inmiddels beschikbaar is:

1. De kwaliteit van de samenleving en de ontwikkelingen van de populatie kwetsbare Arnhemmers (hierover is verspreid over verschillende bronnen en rapportages informatie over, maar wordt niet op deze wijze gebundeld).
2. De geleverde prestaties (producten en diensten), in termen van volume en kosten (deze informatie is sinds eind 2018 op gedetailleerd niveau, zie hoofdstuk over kosten en gebruik, beschikbaar).
3. De effecten van die dienstverlening op individuele burgers en huishoudens (dit is beschikbaar via kwalitatief onderzoek naar cliëntervaringen).
4. Het daardoor ontstane maatschappelijke rendement, de effecten op de acht onderscheiden werkgebieden (wijken) en de gemeente als geheel (dit is zeer beperkt beschikbaar).
5. Het contractbeheer, met het oog op de randvoorwaarden, kwaliteitseisen en voorstellen voor verbetering (hierover is informatie beschikbaar sinds de inkoop via de gemeenschappelijke regeling met 11 gemeenten verloopt).

De benodigde verantwoordingsinformatie wordt bij voorkeur verzameld met landelijke instrumenten en standaarden (die dan nog in ontwikkeling zijn). Alleen waar die niet voldoen gaat de gemeente eigen, lokale instrumenten ontwikkelen. Het uitgangspunt is dat de gemeente alleen meet wat echt noodzakelijk is, wat echt relevant is en wat voldoet aan eisen van doelmatigheid. Uit de interviews en de beschikbaar gestelde informatie blijkt dat op de meeste niveaus, vier jaar later, inmiddels gegevens beschikbaar zijn.
De GGD krijgt de opdracht een monitorinstrument te ontwikkelen voor het functioneren van de wijkteams. Daarmee verwacht de gemeente in de loop van 2015 zicht te krijgen op de trajecten en de resultaten van wijkteams jeugd en wijkteams volwassenen. Hieruit moet ook gaan blijken hoe de inzet op 'eigen kracht' zich ontwikkelt, waardoor de inzet van zwaardere gespecialiseerde zorg en het stapelen van voorzieningen wordt voorkomen. Uit de interviews blijkt dat dit monitoringsinstrument niet is ontwikkeld[1].

De gemeente is voornemens om verschillende vormen van verantwoordingsrapportages te hanteren gericht op beleidssturing en verantwoording. De verantwoording is gericht op de Arnhemse bevolking en de gemeenteraad (horizontale verantwoording), maar ook de verticale verantwoording aan het Rijk. Uit de interviews en de bestudering van de reguliere planning en controlcyclus blijkt dat de raad op zeer grote hoofdlijnen geïnformeerd wordt. Inmiddels wordt wel gewerkt aan een rapportage voor de raad. Daar wordt de raad ook in de komende maanden bij betrokken.

Programmabegroting 2015
Doelen en ambities
De programmabegroting 2015 refereert aan het in september 2014 uitgebrachte beleidsplan Jeugd en Wmo 2015 - 2016. "Het plan maakt doelen, organisatie van zorg en ondersteuning, middeleninzet en definitie van de eigen rol van de gemeente duidelijk." (p 107). In de betreffende paragraaf van de begroting (p 107) wordt een viertal gezichtspunten genoemd voor de jeugdhulp:

- Vooraf aan alles gaat gewoon opvoeden en preventie aan de basis – vanuit gezinnen en hun sociale omgeving, vanuit het onderwijs, verenigingen, (sport-)clubs en buurtvoorzieningen; en een (collectief) basisaanbod van informatie en advies, jeugdgezondheidszorg en dergelijke;
- Waar nodig is laagdrempelige basiszorg en ondersteuning dicht bij de mensen georganiseerd, voornamelijk vanuit de gebiedsteams;
- Professionele specialistische jeugdhulp die per gebied, voor de stad als geheel of voor de regio beschikbaar is kan door de gebiedsteams worden ingezet als voorziening met als doel om gezinnen te ondersteunen om de gewone opvoedtaak uit te kunnen voeren. Door meer in te zetten op preventie en basishulp moet het beroep op specialistische hulp en ondersteuning worden teruggedrongen en de zelfredzaamheid worden versterkt.
- Afzonderlijke aandacht voor bescherming van kinderen tegen huiselijk geweld en mishandeling; hierbij staat niet zozeer de hulpvraag centraal maar het creëren van een veilige situatie voor de kinderen.

[1] In ambtelijk wederhoor is gebleken dat de zelfredzaamheidsmatrix als instrument is ingezet, maar na toepassing bleek het niet geschikt om de vooruitgang in de zelfredzaamheid te bepalen.

In programma 7 Participatie van kwetsbare bewoners is een aantal veranderingen genoemd ingedeeld aan de hand van twee relevante opgaven: (1) organisatie decentrale zorg, waaronder jeugdzorg en (2) maatschappelijke aanbesteden zorg en welzijn. Het betreft de volgende *veranderingen* die de gemeente wil realiseren:

- Minder versnippering van zorg en ondersteuning;
- Zorg en ondersteuning meer richten op zelfredzaamheid;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren en op maat ondersteuning bieden aan cliënten en mantelzorgers.
- Meer bewonersparticipatie in de Arnhemse wijken op het gebied van zorg en welzijn;
- Door met integrale teams per gebied te werken wordt de inzet van maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg en ondersteuning efficiënter en sluit beter aan op de behoefte van de Arnhemse wijken;
- Zorg en ondersteuning dichter bij de burger organiseren plaats en tijd onafhankelijk.

Daarbij wil de gemeente de volgende zaken bereiken met tussen haakjes de mate van realisatie:

- Per 1 januari 2015 zijn acht gebiedsteams voor volwassenen en acht teams voor jeugd en gezin actief in Arnhem (gerealiseerd);
- De integrale vraagverheldering door de gebiedsteams gebeurt vanaf 1 januari 2015 op basis van de zelfredzaamheidsmatrix (gerealiseerd);
- Per 1 januari 2015 is er een telefonische en digitale portal waar Arnhemmers met een hulpvraag terecht kunnen (gerealiseerd);
- In 2015 geldt voor zorg en ondersteuning binnen alle gebieden in Arnhem het principe van één klant en één regisseur (gerealiseerd);
- Middels een samenwerkingsagenda met de zorgverzekeraar(s) werken de gebiedsteams in 2015 goed samen met andere toegangen zoals huisartsen, het AMHK, en de wijkverpleegkundige (gerealiseerd via een convenant met Menzis);
- Door met vaste contactpersonen te werken is er een goede schakel tussen de gebiedsteams en het cluster Werk en Inkomen van de gemeente Arnhem (recentelijk gerealiseerd);
- Door vanaf 2015 te investeren in de nulde en eerstelijnszorg in de wijk, stabiliseren de kosten voor de tweedelijns jeugdzorg in 2016 (niet gerealiseerd);
- Vanaf 1 januari 2015 is er een stedelijk dekkende multiprobleemaanpak, in verbinding met de Overleggen zorg en overlast op wijkniveau (gerealiseerd);
- In 2015 hebben alle medewerkers van de gebiedsteams deelgenomen aan een collectief scholingsaanbod (gerealiseerd);
- Voor begin 2015 is er een transformatie agenda sociaal domein opgesteld waarin beschreven wordt hoe de bestaande taken van de gemeente op het sociaal domein geïntegreerd worden met de gedecentraliseerde taken (Beleidsplan Wmo en Jeugd);
- In 2015 en 2016 wordt het innovatiebudget toegewezen aan de vernieuwing van het aanbod op basis van de transformatie-agenda (tot 2017 is gewerkt met innovatiebudgetten, was geen onverdeeld succes, leidde vooral tot extra aanbod, maar geen vervanging van bestaand aanbod, daarom mee gestopt);
- In 2015 en 2016 kunnen burgers een beroep doen op een reservering van een budget van maximaal 2 miljoen euro uit het sociaal noodfonds gericht op het doen uitvoeren van zorg en ondersteuning met en door burgers (noodfonds gerealiseerd);

- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem toegewezen volgens gebiedsgebonden bekostiging (pas in 2019 voorzichtig mee begonnen omdat vanaf dat moment sprake was van een adequate informatiepositie, budgetten worden nog steeds historisch verdeeld, maar lijkt niet de toereikende methode blijkt uit de interviews);
- In 2017 zorgen burgerinitiatieven voor vernieuwing in het zorg- en ondersteuningsaanbod in de Arnhemse gebieden (er zijn voorbeelden van burgerinitiatieven);
- In 2017 wordt de zorg en ondersteuning in Arnhem geleverd op basis van de maatschappelijke opgave per wijk (zie gebiedsgebonden bekostiging, niet gerealiseerd)

Opvallend is dat de meeste te bereiken doelen de uitvoeringsstrategie ofwel het HOE betreffen. Namelijk er zijn acht wijkteams, er is een digitale portal, er wordt gewerkt met de zelfredzaamheidsmatrix, er wordt een transformatieagenda opgesteld, er wordt toegewerkt naar gebiedsgebonden bekostiging en er wordt een innovatiefonds ingesteld. Dit zijn allemaal doelen die betrekking hebben op de inrichting van de jeugdzorg en het sociaal domein, maar niet wat het in termen van maatschappelijk effect moet opleveren. Er is wel een financiële doelstelling die meer richting het WAT gaat, namelijk dat in 2016 de kosten stabiliseren als gevolg van investeringen in de nulde en eerstelijnszorg.

Indicatoren zijn niet genoemd in de programmabegroting 2015, aangegeven wordt dat deze in ontwikkeling zijn (p 114). In de programmabegroting 2016 wordt aangegeven dat om de strategische doelen te monitoren wordt gekeken naar:

- De zelfredzaamheid van inwoners en cliënten op diverse leefgebieden (maatschappelijke meedoen, arbeidsparticipatie, sociaal netwerk, financiën, gezondheid, huisvesting, leefbaarheid en veiligheid etc.);
- Ontwikkeling in zorgconsumptie en innovatie in het aanbod;
- Cliëntervaringen en cliënttevredenheid;
- Het maatschappelijk rendement van onze inspanningen.

"Indicatoren op deze thema's worden in 2016 verder ontwikkeld. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gegevens", zo valt te lezen in de begroting van 2016. Dit is zo blijkt uit de gesprekken nog niet vertaald in indicatoren, dat proces is sinds 2019 wel in ontwikkeling. Overigens monitort de gemeente wel sinds 2015 op de ontwikkelingen in gebruik en kosten en worden ook cliëntervaringen onderzocht. In programma 6 Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning van 2016 is wel een aantal landelijke indicatoren genoemd in de financiële paragraaf zoals:

- % jongeren met jeugdhulp (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdbescherming (% van totaal aantal jongeren tot 18 jaar)
- % jongeren met jeugdreclassering (% van totaal aantal jongeren tussen 12-23 jaar)

Hoe deze zich verhouden tot de ambities en doelstellingen en wat ze zeggen over het bereiken daarvan, is niet duidelijk benoemd. Uit de interviews blijkt dat de gemeente nog zoekende is in het benoemen van de adequate indicatoren.

Financieel kader

In de programmabegroting van 2015 is een bedrag van ruim € 34 miljoen opgenomen als budget voor de jeugdzorg. De programmabegroting 2015-2018 voorziet eveneens in de vorming van een buffer in het kader van de drie decentralisaties in het sociaal domein. Hiermee moet voorkomen worden, dat mensen die zorg nodig hebben voor een dichte deur komen te staan, omdat het geld op is. De buffer betreft een Sociaal Noodfonds gericht op het handhaven van het zorgniveau met betrekking tot Jeugd en Wmo. Het is niet bedoeld voor correcties op tarieven of om problemen met betrekking tot de bedrijfsvoering van organisaties op te

lossen. Er wordt voor de komende vier jaar bijna € 20 miljoen gereserveerd in een sociaal noodfonds. De volgende werkwijze geldt voor het gebruik maken van middelen uit het fonds:

- Indien vanuit de wijkteams en/of een organisatie zelf het signaal komt dat de zorgcontinuïteit in het geding is volgt er een ambtelijke toets om te kijken wat er nodig is om de zorgcontinuïteit te kunnen waarborgen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de monitoring van de wijkteams (o.a. wachtlijsten) en de maandelijkse rapportages van de organisaties.
- Door deze ambtelijke toetsing wordt beoordeeld of er binnen het huidige budgettaire kader mogelijkheden zijn om het zorgniveau te handhaven. Dit kan bijvoorbeeld door het budgetplafond van een organisatie incidenteel te verruimen door beschikbare middelen te heralloceren. Indien het budgetplafond van een organisatie wordt verruimd dient de betreffende organisatie een solvabiliteitsverklaring in te dienen en een plan van aanpak hoe zij de zorgcontinuïteit in de toekomst willen gaan waarborgen. Bij de toetsing worden ook de mogelijke inzet van eigen middelen/reserves van de instelling meegenomen.
- Indien er binnen het afgesproken budgettaire kader geen mogelijkheden zijn en voor het handhaven van het zorgniveau is een incidentele verruiming van het budgetplafond van een organisatie noodzakelijk, dan volgt er een ambtelijk voorstel aan het college van B&W om het noodfonds hiervoor in te zetten. In dit voorstel wordt ingegaan op de tijdigheid van de aanvraag, het ontbreken van alternatieve dekkingsmogelijkheden en de consequenties van het niet honoreren van de aanvraag. Daarnaast wordt een plan van aanpak beschreven hoe de structurele zorgkosten op zo kort mogelijke termijn weer in overeenstemming met het budget gebracht worden. Het college besluit over inzet van het noodfonds.
- Het college kan gedurende het jaar binnen dit kader beslissingen nemen over de inzet van het noodfonds.

Het Noodfonds heeft in de periode 2015-2018 feitelijk vooral gediend als (egalisatie)reserve om jaaroverschotten en tekorten op de Wmo en jeugdzorf te vereffenen of af te dekken.

De stand van het fonds (in duizenden euro's) voor de periode 2013-2018 is als volgt:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toevoegingen	2.000	0	12.385	10.653	18.428	4.013
Onttrekkingen	0	0	5.409	2.918	18.733	16.758
Stand per 31-12	2.000	2.000	8.976	16.711	16.406	3.661

In dit overzicht zijn ook de participatiemiddelen (Scalabor) opgenomen. De middelen voor het waarborgen van zorg is ultimo 2018 praktisch uitgeput.

Geconstateerd kan worden dat het fonds in 2018 behoorlijk uitgeput is. Het streefbedrag van 20 miljoen euro is in de loop der jaren niet gehaald.[1] Gezien de verwachte tekorten in de jeugdzorg vanaf 2018 en verder is naar verwachting het fonds niet toereikend om de kostenstijging te dekken. Dit is bevestigd in de interviews.

[1.] Bij ambtelijk wederhoor is er voor het niet halen van het streefbedrag van 20 miljoen een verklaring gegeven. Deze verklaring heeft de Rekenkamer (nog) niet kunnen verifiëren. De gegeven informatie zal meegenomen worden in het onderzoek.

2.2.3 Nieuwe plannen

Welke plannen zijn er?

- Voornemen tot wijzigen van beleid? (onderzoeksvraag 6)

Beantwoording onderzoeksvraag:
Het beleid is in 2016 aangescherpt met de Koersnota van wijken weten. Die bevat meerdere uitgangspunten voor de transformatie van het sociaal domein. Belangrijke aanscherpingen betreffen de onafhankelijke positionering van de sociale wijkteams en de verantwoordelijkheden die zij krijgen in het bewaken van de budgetten voor het sociaal domein in de eigen wijk.

In 2019 komt de gemeente met maatregelen in de Perspectiefnota om de kostenstijging van de jeugdzorg te beheersen. De maatregelen richten zich op de afbouw van verblijfszorg met 50 procent, het beter grip krijgen op de toegang via de huisarts door de inzet van praktijkondersteuners, het verminderen van het aantal aanbieders van jeugdhulp en het scherper maken van de grenzen tussen onderwijs en jeugdzorg. Ook worden kaders en richtlijnen voor de sociale wijkteams ontwikkeld, dit geldt zowel voor Wmo als voor jeugdzorg. Dit is nodig om coaches meer duidelijkheid te geven welke producten en diensten ze kunnen toekennen vanuit het gemeentelijk en wettelijk kader.

Onderbouwing
In de programmabegroting 2015 (p 61) is op een aantal aspecten planvorming aangekondigd:
"Voor 2015 wordt een integrale transformatie agenda voor Jeugd, Wmo en participatie opgesteld waarin aangegeven wordt hoe de bestaande taken in het sociaal domein worden geïntegreerd met de nieuwe taken waar de gemeente vanaf 2015 verantwoordelijk voor is. In 2015 en 2016 moet dit verder vorm krijgen. Het is de bedoeling dat de transformatie van het sociaal domein in 2017 resulteert in een nieuw vormgeving van (integrale) arrangementen voor zorg en ondersteuning."

In december 2015 is de Koersnota Van Wijken Weten opgesteld, die in februari 2016 is vastgesteld door de raad. Daarin zijn de volgende uitgangspunten voor de transformatie van het sociaal domein opgenomen waarbij tussen haakjes de mate van realisatie is weergegeven:

1. Ter onderscheid van de wijkteams leefomgeving spreken wij in het vervolg over sociale wijkteams, waarbij geleidelijk aan de specifieke taken op het gebied van de Wmo of jeugdhulp steeds meer verbonden worden met de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (gerealiseerd);
2. De sociale wijkteams blijven gedurende de transformatie periode - van 2017 t/m 2019 - verantwoordelijk voor coaching van inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, de toegang tot maatwerk- en specialistische voorzieningen en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning (gerealiseerd).
3. De sociale wijkteams worden geherpositioneerd als opdrachtnemende organisatie van de gemeente onafhankelijk van de aanbieders van maatwerk- en specialistische voorzieningen. (gerealiseerd)
4. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk vooral door meer preventieve maatregelen te nemen die (wellicht op termijn) kostenbesparend moeten gaan werken. (er is sprake van samenwerking, maar uit de interviews blijkt dat hierin nog veel te winnen is)
5.De wijkbudgetten voor maatwerk- en specialistische voorzieningen worden op basis van objectieve gegevens en ervaringen van inwoners en de sociale wijkteams opgesteld (niet gerealiseerd, budgetten worden op basis van hetzelfde verdeelmodel als het Rijk hanteerde verdeeld).
6. De sociale wijkteams worden binnen deze budgetten verantwoordelijk voor de inzet van deze

voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning. (de wijkteams worden hier door de gemeente op aangesproken in de opdracht die ze hebben gekregen, de feitelijke invulling ervan staat nog in de kinderschoenen).
7. Maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst waar mogelijk in toenemende mate afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak. (niet gerealiseerd, was wel de ambitie, maar is van afgezien en besloten om eerst ervaringen van andere gemeenten af te wachten. Die ervaringen zijn volgens de respondenten niet onverdeeld positief.)

Vanaf 2017 (bron programmabegroting 2017) is de focus gericht op de transformatie van het sociaal domein, zoals vastgelegd in de Koersnota 'Van Wijken Weten' (vastgesteld op 29 februari 2016). De 11 uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld voor Transformatie zijn vervolgens uitgewerkt in de uitvoeringsnotitie 'Uitvoering Transformatie Sociaal Domein'. Hiermee is het kader voor de transformatie in de komende 3 jaar beschikbaar.

De raad is op 26 april 2016 geïnformeerd over de voortgang van de transformatie sociaal domein en Van Wijken Weten. Daarin wordt verwezen naar de eerder genoemde uitvoeringsnotitie 'Uitvoering Transformatie Sociaal Domein'. In de raadsbrief worden de hierboven in het kader weergegeven uitgangspunten als beslispunten geformuleerd aangevuld met de volgende beslispunten:

8. De inkoop van dienstverlening binnen het sociale domein vindt vanaf 2017 plaats via het Interactief Aankoop Systeem (I.A.S.).
9. De huidige subsidierelaties in het Sociaal Domein worden, daar waar mogelijk en wenselijk is, per 1 januari 2017 omgezet naar contracten en ondergebracht in het Interactief Aankoop Systeem.
10. Het Innovatiefonds in de huidige vorm wordt doorgezet in een andere vorm. In de periode 2017 tot 2019 blijft jaarlijks 3 % van het budget voor Wmo maatwerkvoorzieningen en specialistische voorzieningen (jeugd) beschikbaar voor projecten die bijdragen aan de transformatie van het Sociaal Domein. De wijkteams Leefomgeving krijgen de verantwoordelijkheid voor de inzet van 1,5% van het budget in afstemming met de sociale wijkteams. De andere helft van het innovatiebudget (1,5%) wordt belegd bij de kernorganisatie om innovatie van zorg op regionaal en/of stedelijk niveau te stimuleren of innovatie van bedrijfsvoering mogelijk te maken.
11. De verantwoordelijkheid voor de inzet van de budgetten voor de algemene welzijnsvoorzieningen wordt, per 1 januari 2017 belegd bij de wijkteams Leefomgeving.

Op 20 augustus 2018 stelt de SP-fractie vragen over het waarborgen van de continuïteit van de Wmo en Jeugdzorg. Daarin vraagt de fractie of het college de huidige kwaliteit en kwantiteit van de Wmo en Jeugdzorg de komende vier jaar op hetzelfde niveau als de afgelopen twee jaar kan waarborgen. Het college antwoordt daarop (per brief 11-09-2018) dat het college deze garantie niet kan geven. Maar wel haar uiterste best doet om passende Wmo- en Jeugdzorg te bieden en tegelijkertijd het budget voor het sociaal domein in balans te houden met andere domeinen in de begroting. Het college geeft daarbij aan op een aantal punten nauwelijks invloed te hebben. Bijvoorbeeld dat de huisarts naar jeugdzorg kan verwijzen en de gemeente weinig invloed daarop kan uitoefenen. Een tweede vraag van de fractie betreft wat er gebeurt als het Sociaal Noodfonds (voor het sociaal domein) niet wordt aangevuld. Het college antwoordt dat alle inwoners recht hebben op zorg en ondersteuning ongeacht de stand van het Sociaal Noodfonds en zegt toe de raad te informeren via de Turap (tussenrapportage).

In een raadsbrief van 11 december 2018 is de raad geïnformeerd over de oplopende kosten in het sociaal domein en het voorgenomen besluit om hiervoor aanvullend € 12,1 miljoen te reserveren. In de Turap over het eerste kwartaal van 2019 meldt het college: "Op basis van de meest recente ontwikkelingen (zie toelichting op R6 hogere uitgaven sociaal domein, sprake is van een verwacht tekort van ruim 18 miljoen euro voor het

sociaal domein) is deze reservering niet voldoende. Gedurende het jaar kunnen cijfers mogelijk nog veranderen in relatie tot de ontwikkelingen in de zorg zelf en de rijksbijdragen.
De omvang en het structurele karakter van de overschrijding zijn aanleiding om integraal afgewogen maatregelen te nemen. In de Perspectiefnota 2020-2023 zult u in de brede begroting voorstellen aantreffen in samenhang met andere ontwikkelingen die ons college de komende jaren op ons af ziet komen." In een toelichting meldt het college in deze Turap; "Voor wat betreft de jeugdzorg constateren we een afvlakking van het totaal aantal Arnhemmers dat een beroep doet op de jeugdzorg in het tweede halfjaar. Dit is een positieve ontwikkeling ten opzichte van de stijging van de afgelopen jaren. Deze positieve trend wordt echter niet gezien bij de producten 'begeleiding' en 'behandeling'. Hier zien wij nog steeds een stijging van 15% die niet wordt gecompenseerd door de overige producten".

In de Perspectiefnota van juni 2019 worden de maatregelen benoemd om de kostenstijging van de jeugdzorg te beheersen. Deze betreffen op hoofdlijnen: investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, ambitie om de verblijfszorg met 50 procent af te bouwen en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing. In paragraaf 2.3.3 wordt uitgebreid ingegaan op de maatregelen.

Samengevat lijkt eind 2018 als gevolg van de forse overschrijding van de budgetten, mede gevoed door vragen vanuit de gemeenteraad, een urgentie te ontstaan om met voorstellen te komen om de constante groei van de uitgaven te beheersen. Bovendien lijkt het college ook meer dan voorgaande jaren inzicht te bieden in de ontwikkeling van kosten en gebruik. Daar is door de raad dan ook expliciet om gevraagd. Een toezegging van het college om met feiten en cijfers te komen naar de raad, is ten tijde van deze voorverkenning nog niet gerealiseerd. De gemeente beschikt, blijkens de voorverkenning, wel over meer gedetailleerde gegevens over de ontwikkelingen van gebruik, kosten en de verwijzers vanaf 2015. Hierbij moet worden opgemerkt dat de cijfers over 2015 en 2016 niet heel betrouwbaar zijn doordat de registratie nog in de kindervoeten stond. Vanaf 2017 verbetert de betrouwbaarheid van de registratie. Uit de interviews blijkt dat sinds kort gewerkt wordt aan een monitoringsrapportage sociaal domein voor de raad. Daar wordt de raad nog in 2019 bij betrokken.

2.3 Bevindingen inrichting en uitvoering

2.3.1 Samenvattende bevindingen

De inrichting en de uitvoering van de jeugdzorg is in de kern vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo. Sinds 2015 is daar niet wezenlijk veel in veranderd. De gemeente maakt een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:

(1) vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
(2) Basishulp jeugd:dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose
(3) specialistische jeugdhulp zoals behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

De toegang tot de jeugdzorg verloopt via het sociaal wijkteam en wettelijk geautoriseerde verwijzers zoals de huisarts, jeugdarts, gecertificeerde instellingen en de rechterlijke macht. De gemeente heeft gekozen voor frontlijnsturing, dat wil zeggen ze stuurt wijkgericht op het sociaal domein. Een belangrijke rol daarin is weggelegd voor de sociale wijkteams die in opdracht van de gemeente werken. Zij hebben volgens de uitgangspunten van de Koersnota Van wijken weten de budgetverantwoordelijkheid voor het sociaal domein, waaronder de jeugdzorg. Dat is nieuw ten opzichte van hetgeen in 2015 beoogd was. Net als het resultaatgericht afrekenen op basis van het gezinsplan dat door de sociale wijkteams wordt opgesteld, maar tot

op heden niet is gerealiseerd. Bovendien is het aan de sociale wijkteams om verbindingen te leggen tussen preventieve en vrij toegankelijke voorzieningen en de geïndiceerde jeugdhulp. Tevens zijn zij de aanjager van preventieve voorzieningen en de beweging naar voren samen met de wijkteams leefomgeving. Met de totstandkoming van de wijkcoöperatie in 2017 zijn de wijkteams onder één aansturing en hebben zij een gezamenlijke opdracht van de gemeente.

De inkoop van de jeugdzorg is regionaal georganiseerd in de vorm van raamcontracten met vastgestelde prijzen voor zorgtrajecten. Gekozen is voor een Open House systematiek waarbij nieuwe aanbieders kunnen toetreden op basis van kwaliteitscriteria[1.] De wijkteams zijn budgetverantwoordelijk voor hun wijken, hieraan wordt pas sinds 2019 een eerste invulling gegeven omdat een betrouwbare informatiepositie daarvoor ontbrak. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing. Ook het ontwikkelen van kaders en richtlijnen voor de wijkcoaches is een maatregel op kostenbeheersing. [1.]

2.3.2 Inrichting jeugdzorg 2015 en ontwikkelingen daarin

Hoe wordt de jeugdzorg nu uitgevoerd? Hoe ziet de jeugdzorgketen eruit? Met welke zorgpartners wordt samengewerkt? (onderzoeksvraag 2)

Beantwoording onderzoeksvraag:
De jeugdzorgketen is in drie niveaus ingedeeld: vrij toegankelijke voorliggende voorzieningen, basishulp en specialistische hulp. De gemeente heeft naar schatting tussen de 400 en 500 gecontracteerde jeugdzorgaanbieders voor de basishulp en specialistische hulp.

Onderbouwing

Beoogde inrichting jeugdzorgketen

In het beleidsplan Jeugd & Wmo is de beoogde inrichting van de jeugdzorgketen in Arnhem beschreven. De belangrijkste vormen van jeugdhulp zijn aan de hand van vier lijnen in onderstaand schema weergegeven.

[1.] Bij het ambtelijk hoor en wederhoor is aangegeven dat "er mogelijk wel criteria zijn, maar dat de praktijk is dat aanbieders zich schriftelijk aanmelden en kunnen toetreden zonder enige vorm van controle, ook zonder diploma's, VOG of SKJ-registratie te overhandigen. Daarnaast kunnen ze met onderaannemers werken die niet voldoende gekwalificeerd zijn. Pas na signalen van de lokale toegang wordt er alsnog gecontroleerd. Alleen bij activerend is er standaard een startgesprek voor nieuwe aanbieders. Er gaat daardoor bij de lokale toegang veel energie zitten in gesprekken met aanbieders over kwaliteit, inzet etc." Dit heeft de rekenkamer niet kunnen toetsen en deze informatie zal daarom in het onderzoek meegenomen worden

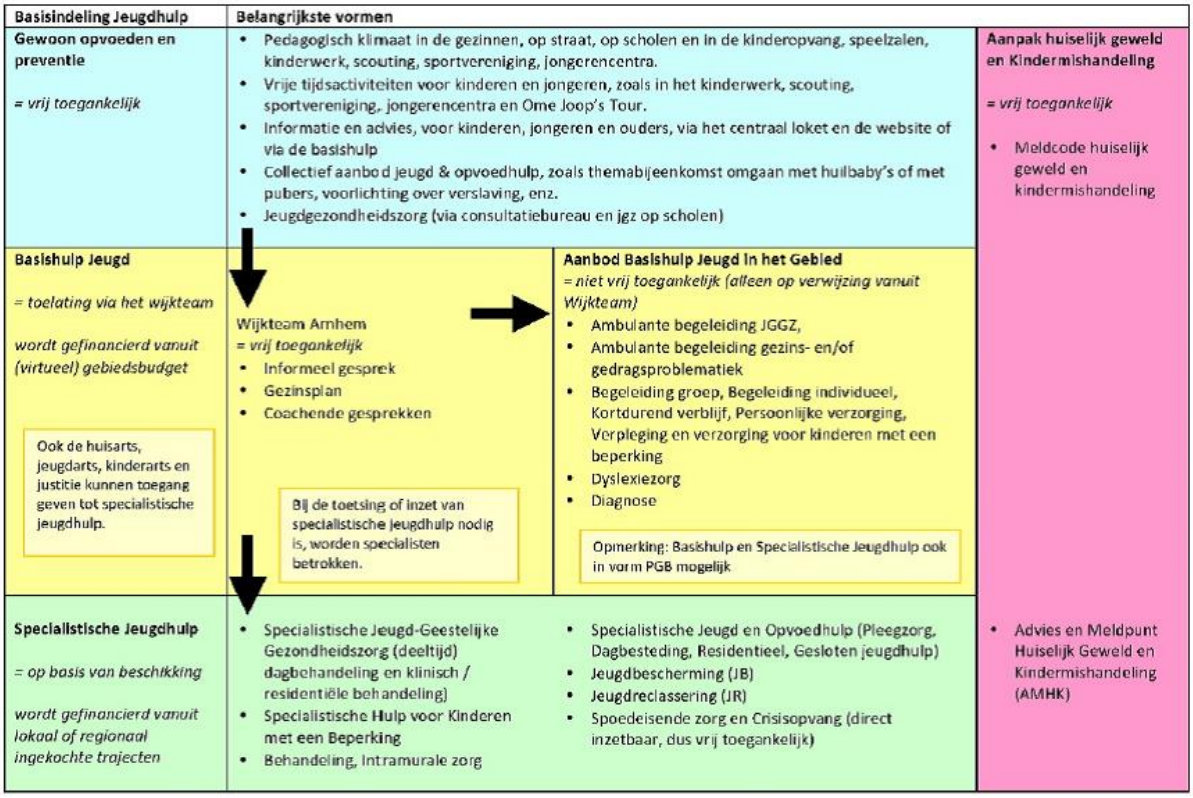

De gemeente maakt een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:
1) Gewoon opvoeden en preventie: vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
2) Basishulp jeugd:dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie basishulp jeugd. Basishulp jeugd bestaat uit ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose. Deze basishulp kan in de vorm van zorg in natura of een persoonsgebonden budget worden verzilverd.
3) Specialistische jeugdhulp: Dit betreft professionele hulpverlening die vraagt om specialistische kennis: specialistische jeugd GGZ, behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

Daarnaast onderscheidt de gemeente de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat is een aparte lijn voor de bescherming van kinderen, omdat het ingezet wordt op alle andere lijnen en omdat de aanpak centraal staat en niet het hulpaanbod.

Inkoop en contractering
De gemeente Arnhem koopt de basishulp jeugd en de specialistische jeugdhulp regionaal in. Sinds 2017 is die inkoop geformaliseerd in een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein centraal Gelderland. In de inkoop wordt gebruik gemaakt van verschillende 'onderwerpen van gesprek' en deelpercelen:

- Terreingebonden verblijfszorg en crisishulp jeugd
- Dyslexie
- Jeugdbescherming
- Crisiszorg GGZ / spoedeisende zorg zonder verblijf
- Ondersteuning op locatie
- Verblijf
- Ambulante ondersteuning

De inkoop is regionaal georganiseerd op basis van bestuurlijk aanbesteden. Vanuit efficiëntie overwegingen en om onnodige bureaucratie te voorkomen is het zogenaamd IAS ontwikkeld: Interactief Aankoop Systeem wat veel weg heeft van het 'Open House' systeem. Dat betekent dat gewerkt wordt met meerjaren raamcontracten zonder budgetplafonds waarbij iedere nieuwe aanbieder kan toetreden indien hij voldoet aan het programma van eisen. Gemeenten hebben vanuit de gemeenschappelijke regeling de keuze om aan submodules binnen de module inkoop deel te nemen. De huidige contracten lopen voor de periode 2017-2019. De nieuwe contractperiode start per 1 juli 2020. De gemeenschappelijke regeling gaat niet over budget- en kostenbewaking. Dat ligt bij de afzonderlijke gemeenten zelf. Vanuit de inkoop wordt daarmee niet actief gestuurd op wachtlijsten of budgetuitputting. Centraal Gelderland verzorgt de inkoop (lokale toegang van de 12 regiogemeenten) het leveranciersmanagement en het contractbeheer. Zij zijn voor signalen over de kwaliteit van zorg afhankelijk van de informatie die zij daarover krijgen vanuit de wijkteams en voor de declaratiegedrag van ondersteunende afdelingen van de 11 regio gemeenten. Op basis hiervan kunnen zij vanuit hun rol acteren richting aanbieders. Dat gebeurt onder andere in kwartaalgesprekken, waarbij ook vertegenwoordigers van de gemeente aanwezig zijn.

Zorgpartners waarmee samengewerkt wordt
In onderstaand schema zijn de (zorg)partners waarmee wordt samengewerkt weergegeven, geordend naar de niveaus in de basisindeling jeugd. De gemeente heeft met 400 tot 500 aanbieders overeenkomsten gesloten voor het leveren van basishulp en specialistische hulp. Uit de interviews blijkt dat de gemeente per 1 juni stopt met het toelaten van nieuwe aanbieders en dat aanbieders die op 1 januari 2019 geen zorg leveren het contract kwijtraken.

Niveau	Partners
Gewoon opvoeden en preventie	Gesubsidieerde welzijnsorganisaties
Basishulp jeugd	Stichting Sociale wijkteams Arnhem Gecontracteerde zorgaanbieders
Specialistische jeugdhulp	Gecontracteerde zorgaanbieders

2.3.3 Nieuwe plannen inrichting en uitvoering jeugdzorg

Welke plannen zijn er?
- Voornemen tot wijzigen van de uitvoering (onderzoeksvraag 6)

Beantwoording onderzoeksvraag:
Twee plannenn hebben invloed gehad op de inrichting en uitvoering van de jeugdzorg. Allereerst is dat de Koersnota Van wijken weten, waarbij de sturing op het sociaal domein voor een belangrijk deel is neergelegd bij de sociale wijkteams. Ten tweede is met de Perspectiefnota 2020-2023 een voorstel gedaan voor maatregelen om de kostenstijging in de jeugdzorg te beheersen. Dit betreft maatregelen gericht op het beperken van de instroom, de inkoop, prikkels voor transformatie en budgetverantwoordelijkheid bij aanbieders en betere monitoring en analyse.

Onderbouwing
Koersnota Van wijken weten (2016)
In de Koersnota Van wijken weten introduceert het college in december 2015 het concept van frontlijnsturing. Dat is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Het besluit voor de werkwijze volgens Van Wijken Weten wordt genomen voor tenminste de jaren 2017, 2018 en 2019 waarmee meerjarig ruimte gegeven wordt voor invulling van deze koers en de mogelijkheid gecreëerd wordt om tussentijds bij te sturen.

2. De begroting wordt voor een substantieel deel omgevormd in wijkbudgetten. De raad kan die binnen Van Wijken Weten vervolgens op het niveau van de wijk beïnvloeden, niet (meer) op functioneel niveau.

3. De gemeenteraad wordt gefaciliteerd om het proces van invoering van Van Wijken Weten goed te volgen en bij te kunnen sturen. Hierbij ligt de nadruk op het zicht krijgen op het samen met de inwoners realiseren van de resultaten in de uitvoeringsplannen en de wijkactieplannen.

Perspectiefnota 2020-2023 (2019)

Het college zegt in december 2018 toe met maatregelen te komen om de kostenstijging in de jeugdzorg te beheersen. In de Turap van voorjaar 2019 wordt dit nogmaals bevestigd. In de Perspectiefnota 2020-2023 wordt een pakket aan maatregelen aangekondigd. Ontwikkelen van kaders en richtlijnen is zowel voor Wmo als voor jeudgzorg van belang om kosten terug te dringen. In de interviews zijn deze maatregelen ook genoemd. Het betreft de volgende maatregelen:

- **Verhoging kwaliteitseisen zorgaanbieders in de contractering.** Naast het leveren van passende en kwalitatief goede zorg moeten aanbieders ook gericht zijn op het leveren van zo licht mogelijke zorg: van verblijfzorg naar ambulant, benutten eigen netwerk inwoner en inzetten algemene voorzieningen. Aanbieders die niet of onvoldoende met deze beweging mee kunnen, worden niet gecontracteerd of krijgen geen zorg toegewezen. Het aantal toegelaten aanbieders, momenteel meer dan 700, neemt door deze eisen naar verwachting af en dat willen wij ook.
- Tijdens de zorgverlening **toetsen** we scherper **op het leveren van passende, kwalitatief goede en zo licht mogelijke zorg.** Aanbieders die niet blijken te voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen krijgen geen zorg meer toegewezen of verliezen hun contract.
- Aanscherpen en verduidelijken zorgtoewijzing (Wmo en Jeugdzorg). Sociale wijkteams gaan scherper toetsen of de benodigde zorg en ondersteuning vanuit Wmo en jeugdzorg geleverd moet worden of een ander regime van toepassing is, zoals Wet Langdurige zorg. De gemeente ontwikkelt ondersteunende richtlijnen. Uitgangspunt is "doen wat nodig en houdbaar/betaalbaar is". Sociale wijkteams gaan scherper sturen op de inzet van passende en zo licht mogelijke producten.
- De inkoop van producten gaan we vereenvoudigen en meer richten op het bereiken van gewenste resultaten. Minder producten, heldere productbeschrijvingen, een duidelijke tariefstructuur en prikkels voor aanbieders om passende en zo licht mogelijke zorg te bieden, staan daarin centraal.
- Het aantal jongeren dat verblijft op een terreinvoorziening dringen we de komende jaren terug met minimaal 50% en gewerkt gaat worden met een omzetplafond.
- Jeugdzorg en onderwijs. Er worden veel kinderen vanuit onderwijs doorgeleid naar jeugdzorg. Onderwijs heeft de taak om een adequate zorgstructuur te organiseren en de schoolse ondersteuningsmiddelen ten goede te laten komen aan kinderen die problemen ondervinden bij hun schoolse ontwikkeling. **Doel is dat zorg binnen het onderwijs ook daadwerkelijk door het onderwijs wordt georganiseerd en gefinancierd**.
- **Hervormen Drang in de jeugdzorg**. Drang is een specifiek product van de jeugdbescherming en beoogt Ondertoezichtstellingen (OTS) te voorkomen. Sociale wijkteams zijn kritisch op de effectiviteit van dit product en zien mogelijkheden om drang zelf uit te voeren. In overleg met sociale wijkteams en de Beschermingstafel wordt voorgesteld om in stappen naar afbouw van dit product toe te werken.

- Dyslexiezorg: **beperken instroom in specialistische dyslexiezorg**. In 2020 willen we dyslexie via een basisvoorziening vormgeven. Via lumpsumfinanciering maken we één of enkele aanbieders verantwoordelijk voor de inzet van dyslexiezorg binnen het beschikbare budget.
- Intensiveren samenwerking met huisartsen: **invoeren Praktijkondersteuner Huisartsen**.

- Overige interventies: **verbeteren inzicht en analyse**, zoals een analyse van snelle groeiers bij zorgaanbieders, een **doorbraakaanpak bij veelgebruikers**, verbeteren inzicht in algemene voorzieningen en **vergelijkingen met andere gemeenten** (visitatie VNG).

De financiële effecten van deze maatregelen zijn navolgend weergegeven:

Financieel beeld 2019-2023	2019	2020	2021	2022	2023
*Bedragen * € 1 mln, afgerond op € 0,1 mln*					
Wmo en jeugdzorg					
Hogere uitgaven Wmo en jeugdzorg	-22,0	-19,3	-17,5	-17,5	-17,5
Hogere uitgaven doelgroepenvervoer	-0,4	-0,4	-0,5	-0,7	-0,8
In meicirculaire te verwachten extra middelen (loon-prijs bijstelling en budget jeugdzorg	2,0	5,5	5,5	5,5	5,5
Incidentele dekking uit AR	10,4				
Totaal Ontwikkelingen	*-10,0*	*-14,2*	*-12,6*	*-12,7*	*-12,9*
Van Beschermd wonen naar beschermd thuis		2,4	4,0	4,0	4,0
Van verblijfszorg jeugd naar ambulante ondersteuning jeugd		0,7	0,8	0,8	0,8
Ambulante begeleiding Wmo		1,4	1,4	1,4	1,4
Dagbesteding in eigen wijk		0,2	0,2	0,2	0,2
Richtlijnen doelgroepenvervoer		0,3	0,3	0,3	0,3
Hulpmiddelen: naar algemeen gebruikelijke voorzieningen		0,0	0,0	pm	pm
Activerend werk: afbouwen rol CAW		0,0	0,2	0,2	0,2
Toevoegen POH jeugd		0,2	0,2	0,2	0,2
Hervormen Drang in jeugdzorg		0,1	0,1	0,1	0,1
Beperken instroom dyslexiezorg		0,3	0,3	0,3	0,3
Aanpassen inzet sociale wijkteams		0,1	0,1	0,1	0,1
Transformatiebudget		1,8			
Totaal Inzet	*0,0*	*7,5*	*7,5*	*7,5*	*7,5*
Totaal Wmo en jeugdzorg	-10,0	-6,7	-5,1	-5,3	-5,4

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht, waarin zo wordt ook bevestigd in de interviews, een inschatting is gemaakt van de mogelijke besparingen, zijn deze nog niet voldoende om de groei van de uitgaven binnen het budgettair kader te krijgen. De tekorten worden wel fors (met ongeveer tweederde) gereduceerd, maar zijn nog steeds omvangrijk. Bovendien zijn hierin al de extra Rijksmiddelen al verwerkt. Uiteraard betreft dit een voorlopige opstelling met de nodige inschattingen.

2.4 Bevindingen gebruik, kosten en cliënttevredenheid

2.4.1 Samenvattende bevindingen

Over de hele linie neemt het gebruik van jeugdzorg (aantal cliënten en aantal trajecten) toe, alleen de ambulante jeugdhulp stijgt het hardst. De kosten van de jeugdzorg nemen over de hele linie toe. De twee belangrijkste verwijzers naar hulp zijn de huisarts en de sociale wijkteams, waarbij de huisarts de grootste verwijzer is. Tussen de wijken in Arnhem zijn verschillende trends in kosten en gebruik zichtbaar. Opvallend is dat in een aantal 'krachtwijken' de groei van de jeugdzorg afvlakt terwijl in andere wijken de groei zich voortzet. Een verklaring die daarvoor wordt gegeven is dat in deze wijken de gemeente de meeste voorliggende voorzieningen heeft en de sociale wijkteams een groot deel van de risicogroepen al in beeld heeft. De cliënttevredenheid is sinds 2016 toegenomen. De informatiepositie is in de loop der jaren steeds verder verbeterd zo blijkt uit de laatste rapportage sociaal domein van het voorjaar 2019. Uit de interviews blijkt tevens dat de betrouwbaarheid van de gegevens steeds verder toeneemt, maar het nog lastig is om tot betrouwbare forecasts te komen. Die zijn wel nodig om pro-actief te sturen op budgetuitputting.

2.4.2 Kosten en gebruik

Hoe heeft de jeugdzorg zich ontwikkeld en hoe staat het er inhoudelijk dd 2019 voor?
Dit betreft een overzicht over de jaren 2015-2018, met o.a.:
- de aantallen cliënten,
- de kosten,
- Onderverdeeld per wijk,
- Onderverdeeld naar 0-de t/m 3e lijn,
- Reflectie op de ontwikkeling gelieerd aan de genoemde beleidsmatige en financiële doelstellingen en kaders : hoe staat het nu voor? (onderzoeksvraag 3)

Beantwoording onderzoeksvraag: Het gebruik en de kosten jeugdzorg zijn in Arnhem sinds 2015 fors gestegen. Op wijkniveau is een verschil in groei en afvlakking. De krachtwijken doen het over het algemeen beter (groei vlakt af) dan de andere Arnhemse wijken.

Onderbouwing
Opmerking vooraf: van bovenstaande vragen zijn geen gegevens beschikbaar over de verdeling van zorg naar 0e tot en met 3e lijn. Dit heeft te maken met het feit dat niet duidelijk is wat onder 0e, 1e, 2e en 3e lijn moet worden verstaan. Bovendien zijn geen of beperkt gegevens beschikbaar over het gebruik van voorliggende voorzieningen.
Steeds beantwoorden we de vragen met gegevens vanuit landelijke bronnen en gemeentelijke bronnen. Deze zijn nooit precies hetzelfde, maar geven vooral een 'orde van grootte' aan. Uit de interviews, maar ook uit vergelijkbare onderzoeken elders, blijkt dat de gegevensverzameling in de eerste jaren van de decentralisatie niet heel betrouwbaar was door gebrekkige registraties.

Bij de gemeentelijke cijfers die zijn aangeleverd moet een aantal kanttekeningen geplaatst worden met betrekking tot de betrouwbaarheid:
- In 2015 was de administratie verre van compleet door de opstartproblemen bij zowel aanbieders als gemeente. De gegevens van dat jaar zijn niet representatief.
- In 2017 zijn de jeugdbeschermingsinstellingen via het berichtenverkeer van ZorgLokaal gaan werken. Er treedt in dit jaar een trendbreuk op, omdat de clienten en bedragen van deze categorie sinds dit jaar in de cijfers zijn opgenomen.
- De gedeclareerde bedragen van 2019 zijn nog verre van volledig en dus niet representatief.
- Een aantal GGZ instellingen declareert vrij slecht. Daardoor ijlen kosten na. Bedragen en aantallen over 2018 zijn daardoor voor de GGZ niet volledig.
- Bij de gedeclareerde bedragen zijn bedragen die als lumpsum of subsidie zijn uitbetaald niet meegenomen.

Gebruik - Wat zeggen landelijke bronnen over het gebruik van jeugdzorg?

Landelijke bronnen laten een algemeen beeld van stijging zien in de afgelopen jaren. Het aantal jeugdzorgtrajecten neemt toe, waarbij vooral de ambulante jeugdhulp sterk groeit. Het aantal jeugdigen met jeugdzorg neemt flink toe. Bij de verwijzers naar jeugdhulptrajecten in natura is naast een stijging ook een verschuiving te zien onder de verwijzers. De groep overige verwijzers, die in 2015 nog het grootste percentage (44,31%) voor hun rekening nam, is afgenomen tot de kleinste groep verwijzers (21,24%) in 2017. De gemeentelijke toegang groeit in deze jaren flink van 20,59% in 2015 naar 33,26% in 2017. De toegang via de huisarts is in 2017 het grootst met 45,49%. Arnhem zit boven het landelijke gemiddelde van 27,33% als het gaat om het percentage verwijzingen via de gemeentelijke toegang.

Gebruik				
	2015	2016	2017	2018
Jeugdzorgtrajecten totaal	3050	3050	3470	x
Waarvan ambulante jeugdhulp	2280	2330	2700	x
Waarvan residentiële jeugdhulp	325	350	365	x
Jeugdigen met jeugdzorg	2980	3345	3760	x
Verwijzers jeugdhulptrajecten in natura totaal	3860	4225	4825	x
Gemeentelijke toegang	795 (20,59%)	1185 (28,04%)	1605 (33,26%)	x
Huisarts	1355 (35,10%)	1790 (42,36%)	2195 (45,49%)	x
Overige verwijzers (jeugdarts, gecertificeerde instelling, medisch specialist, rechter/officier van justitie, geen verwijzer, onbekend) ed)	1710 (44,31%)	1250 (29,58%)	1025 (21,24%)	x
Landelijke verdeling verwijzers in 2017. Gemeentelijke toegang: 27,33%, Huisarts: 36,46%, Overige verwijzers: 36,21%.				

Bron: waarstaatjegemeente

Op wijkniveau laten de landelijke bronnen een meest sterke stijging zien in de wijken Alteveer/Cranevelt, Velperweg en Klarendal tussen 2015 en 2017. De sterkste afname vind plaats in Malburgen West, Malburgen oost (noord) en Malburgen oost (zuid). In aantallen zijn Schutgraaf, Rijkswoerd en De Laar koplopers.

De Arnhemse krachtwijken Arnhemse broek, Presikhaaf, Klarendal & Malburgen hebben geen bovengemiddelde toename. In Presikhaaf en Malburgen neemt het aantal jongeren met jeugdzorg in die wijken af.
Wijk (totaal aantal jongeren met jeugdzorg)

Wijk (totaal aantal jongeren met jeugdzorg)				
Wijk	2015	2016	2017	Percentage groei of krimp tussen 2015-2017
Schuytgraaf	260	300	370	+42,30%
Velperweg e.o.	105	120	165	+ 57,14%
Alteveer/Cranevelt	65	80	105	+ 61,53%
Elderveld	190	185	230	+ 21,05%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	130	150	160	+ 23,07%
Klarendal	110	130	135	+22,72%
Monnikenhuizen	55	75	80	+45,45%
Rijkerswoerd	310	295	330	+6,45%
St. Marten/Sonsbeek	45	55	60	+33,33%
Spijkerkwartier	50	50	60	+20%
Schaarsbergen	35	50	45	+28,57%
Centrum	35	50	40	+14,72%
Heijenoord/Lombok	65	70	70	+7,69%
Vredenburg/Kronenburg	120	120	125	+4,16%
Elden	35	40	40	+14,72%
Klingelbeek e.o.	30	30	30	0%

Geitenkamp	105	95	95	-9,53%
Malburgen West	90	90	80	-11,12%
Malburgen Oost (noord)	110	105	100	-9,10%
Malburgen Oost (zuid)	155	140	145	-6,46%
De Laar	310	300	300	-3,23%
Arnhemse broek	120	100	105	-12,5%
Presikhaaf West	150	120	135	-10%
Presikhaaf Oost	105	90	95	-9,53%
Totaal	2785	2840	3100	

Bron: CBS Jeugd

Wat zeggen de gemeentelijke bronnen over het gebruik van jeugdzorg?
De gemeentelijke bronnen laten een soortgelijke trend zien op wijkniveau. In alle wijken vindt een stijging plaats van het aantal jeugdigen met jeugdzorg.

Op wijkniveau is er een aantal kanttekeningen te plaatsen. Niet alle jeugdigen zijn aan een wijk toe te rekenen. De wijk waartoe de jeugdige en de kosten worden gerekend wordt bepaald op basis van waar de jeugdige volgens de gemeentelijke basisadministratie woont. De kosten worden onder het woonplaatsbeginsel toegerekend op basis van de woonplaats van de gezagsdrager. Dat kan een andere woonplaats zijn dan die van de jeugdigen. Dit veroorzaakt dat een deel van de kosten en van de jeugdzorgcliënten niet aan een wijk kan worden toebedeeld.

Aantal unieke cliënten Jeugdzorg op wijkniveau					
Wijk	2015	2016	2017	2018	2019
CSA	137	222	246	286	170
Elden en De Laar	228	417	450	518	310
Malburgen	220	431	526	612	361
Noord-Oost	201	395	478	536	303
Noord-West	242	526	633	781	473
Presikhaaf	133	261	316	362	215
Schuytgraaf, Elderveld	248	563	703	768	452
VKR	236	473	503	585	352
Overig	182	249	203	158	85
Totaal	1.827	3.537	4.058	4.606	2.721

Bron: Zorglokaal

Er is een verschil zichtbaar tussen het aantal cliënten met jeugdzorg op wijkniveau in de landelijke en gemeentelijke cijfers. In 2016 en 2017 zijn de aantallen uit gemeentelijke bronnen een stuk hoger dan uit de landelijke bronnen. In 2015 geeft de landelijke bron juist een hoger cijfer weer.

Het aantal verwijzingen door de wijkteam neemt procentueel af tussen 2016 en 2018. Het grootste gedeelte komt via de geautoriseerde verwijzer/ gecertifieerde instelling.

Toewijzing per type verwijzer			
Verwijzer	2016	2017	2018
Geautoriseerde verwijzer/Gecertificeerde instelling	50.1%	53.2%	54.4%

Wijkteam/ Gegevensoverdracht	49.9%	46.8%	45.6%

Bron: Kwartaalrapport Q1 2018

De grafiek laat de verhoudingen zien van de doorverwijzingen per beleidsveld. Hierin is een onderscheid van type verwijzer, geautoriseerde verwijzer en gecertificeerde instelling of het wijkteam gemaakt. In de grafiek is te zien dat het wijkteam de poort is als het om doorverwijzingen met betrekking tot dyslexie, participatie en dagbesteding gaat. Via de geautoriseerde verwijzer en gecertificeerde instellingen gaat het om terrein gebonden verblijf, jeugdreclassering en jeugdbescherming en GGZ doorverwijzingen.

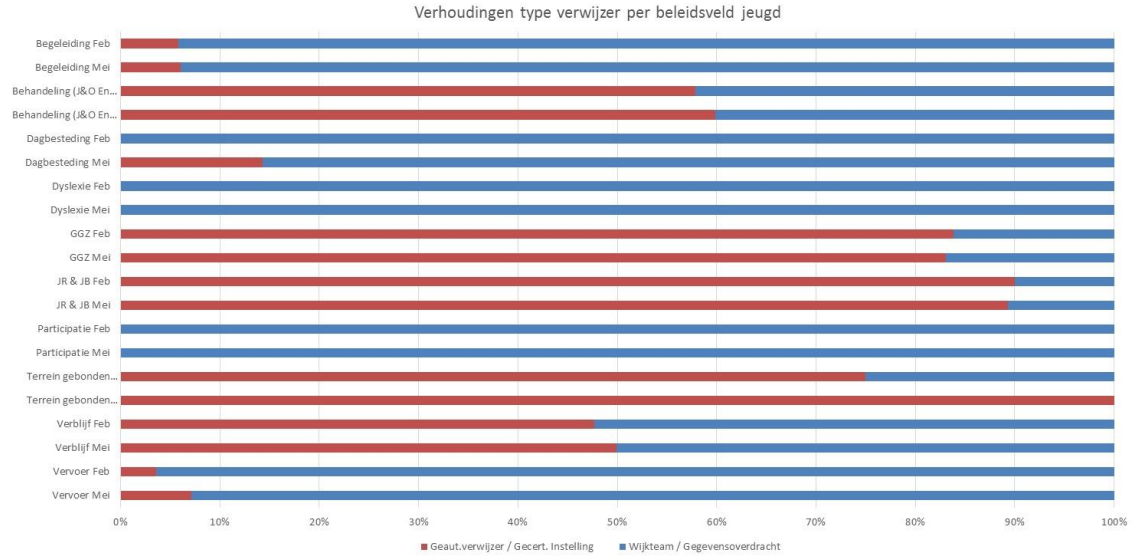

Bron: Kwartaalrapport Q1 2018

Daarnaast is gemeente Arnhem ook in het bezit van gedetailleerde gegevens van type geautoriseerde verwijzer per beleidsterrein, welke soorten verwijzers (huisarts, GI's ed)[1] verwijzen naar welke aanbieders, het aantal jeugdigen waarover gedeclareerd is uitgesplitst per beleidsterrein en vergeleken tussen wijkteam en geautoriseerde verwijzers, gemiddeld bedrag per jeugdige uitgesplitst per beleidsterrein en vergeleken tussen wijkteam en geautoriseerde verwijzer.

Verklaringen voor de groei van het gebruik

In de jaarrekening 2018, p 25 en de interviews worden de volgende verklaringen gegeven:

- De tekorten van de jeugdzorg worden onder andere veroorzaakt doordat er steeds sneller zicht wordt gekregen op de problematiek. Zo krijgen de sociale wijkteams problemen sneller in beeld en wordt er vaker zorg en ondersteuning ingezet.
- De verwachtingen van ouders en hun omgeving ten aanzien van kinderen liggen steeds hoger. Indien niet aan dit hoge verwachtingspatroon kan worden voldaan wordt er eerder professionele jeugdhulp gevraagd ter ondersteuning.
- Toenemende prestatiedruk en keuzestress, zowel op school, op de arbeidsmarkt als vanuit sociale media.
- Zijwaartse druk vanuit het onderwijs, waarbij de jeugdhulp geacht wordt problemen binnen het onderwijs te compenseren.
- Het toenemend aantal complexe scheidingen, waar ouders jarenlang in een onderlinge strijd verwikkeld zijn met de negatieve gevolgen hiervan voor de kinderen.

[1] Huisartsen zijn niet op naam te traceren, maar dit is wel de wens. Daarnaast is er de wens dat de categorie 'onbekend' niet meer voorkomt zodat aanbieders verplicht zijn om dit in te vullen.

Ontwikkeling kosten (gemeentelijke bronnen)
Op totaal niveau is er sprake van stijgende kosten. Een vergelijking tussen de kosten in 2015 en 2016 en de jaren erna is niet altijd even betrouwbaar. In de eerste jaren was nog veel onduidelijk over de vraag waar kosten precies geboekt moesten worden en vanaf 2017 is het nieuwe BBV ingevoerd, waarbij gemeentelijke budgetten anders ingedeeld werden.De gemeente beschikt inmiddels ook over de kostenontwikkeling op het niveau van de verschillende sociale wijkteams.

Managementinformatie Analyses Q3 08-10-2018
De gemeente Arnhem is in het bezit van een uitsplitsing van wat de gedeclareerde kosten per soort verwijzer en type verwijzer zijn. In het overzicht tussen juli 2017 tot en met juni 2018 is te zien dat van de ruim 35 miljoen euro de geautoriseerde verwijzers en gecertificeerde instellingen iets meer dan de helft, 18,67 miljoen, voor hun rekening nemen.

Gedeclareerde kosten uitgesplitst per type verwijzer tussen juli 2017 t/m juni 2018	
Geautoriseerde verwijzers/ gecertificeerde instellingen	€ 18.672.689
Wijkteam / gegevensoverdracht/ algemene voorzieningen	€ 16.354.851
Totaal wijkteam + geautoriseerde verwijzers/gecertificeerde instellingen	€ 35.027.540

Bron: Analyse Q3 08-10-2018 powerpointpresentatie. Bron is notaregels Zorg Lokaal dd 30 september 2018 met een geselecteerde periode juli 2017 - juni 2018.

Op het niveau van de verdeling naar soort verwijzer valt op dat binnen geautoriseerde verwijzers/ gecertificeerde instellingen de groep 'onbekend of overige verwijzers' de grootste groep is. Ruim 7 miljoen euro van de 18,67 miljoen euro valt onder de categorie onbekend/ overige type verwijzers . Bij het soort verwijzer dat bekend is declareren de gecertificeerde instellingen het grootste bedrag in deze periode. Zij nemen 5,18 miljoen euro voor hun rekening, gevolgd door de groep huisartsen die 3,46 miljoen euro declareerden. De jeugdarts en medisch specialist declareerden het minste.

Gedeclareerde kosten uitgesplitst per type en soort verwijzer tussen juli 2017 t/m juni 2018		
Type verwijzer	Soort verwijzer	Totaal gedeclareerd
Wijkteam	Totaal wijkteam	€ 16.354.851
Geautoriseerde verwijzers/ gecertificeerde instellingen	Totaal geautoriseerde verwijzers/gecertificeerde instellingen	€ 18.672.689
	Gecertificeerde instelling	€ 5.183.309
	Huisarts	€ 3.466.221
	Rechter / Raad voor de Kinderbescherming	€ 1.752.799
	Medisch specialist	€ 424.308
	Jeugdarts	€ 237.581
	Onbekend/Overig type verwijzers	€ 7.608.472
Totaal wijkteam + geautoriseerde verwijzers/gecertificeerde instellingen		€ 35.027.540

Bron: Analyse Q3 08-10-2018 powerpointpresentatie. Bron is notaregels Zorg Lokaal dd 30 september 2018 met een geselecteerde periode juli 2017 - juni 2018.

De grafiek met het gemiddelde gedeclareerde bedrag per unieke cliënt Jeugdzorg in de periode januari 2016 en juli 2018 laat een stijgende lijn zien voor de geautoriseerde verwijzer/gecertificeerde instelling, maar een licht

dalende lijn voor het wijkteam. Rond 2018 beginnen beide lijnen af te vlakken en komen ze dichter bij elkaar. De wijkteams hebben een hoger gemiddeld gedeclareerd bedrag dan de geautoriseerde verwijzers en gecertificeerde instellingen.

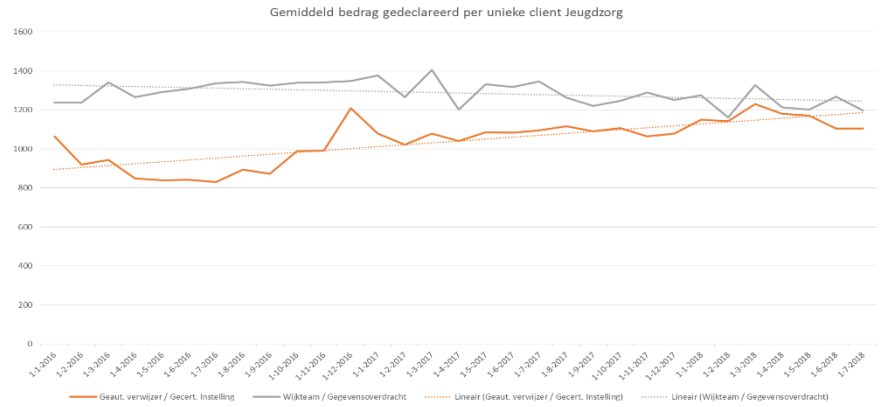

Gekeken naar de gemiddelde kosten van de GGZ op basis van declaraties zijn er twee grote pieken te zien: rond juli 2017 en januari 2018. Tussen januari 2016 en juni 2018 zijn de kosten via de wijkteams hoger dan via de geautoriseerde verwijzers.

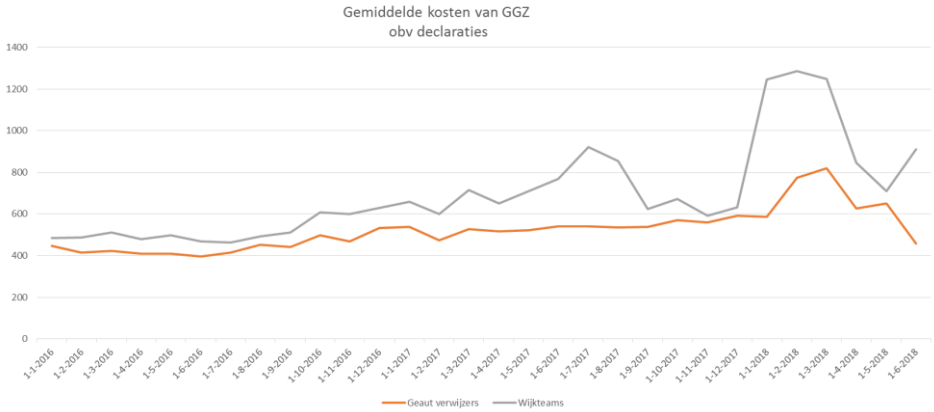

Kosten per sociaal wijkteam

De gedeclareerde kosten per wijkteam laten in de periode 2015 tot en met 2018 een groei zien, waarbij een zeer sterke groei zit tussen het laatste kwartaal van 2015 en het laatste kwartaal van 2018. De wijken Schuytgraaf, Elderveld en Malburgen west steken daar bovenuit.

Gedeclareerd bedrag.	2015 Q1	2015 Q2	2015 Q3	2015 Q4	2016 Q1	2016 Q2	2016 Q3	2016 Q4	2017 Q1	2017 Q2	2017 Q3	2017 Q4	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4
CSA	204.316	219.014	222.044	213.927	348.468	365.082	380.031	423.079	453.295	465.958	565.054	577.166	626.556	641.467	582.276	662.352
Elden en De Laar	135.741	186.776	180.870	217.243	481.529	526.756	545.556	649.147	650.729	673.646	666.407	730.451	785.502	772.862	712.202	869.971
Malburgen	256.659	319.110	308.383	331.849	619.159	673.121	661.063	666.775	836.486	861.620	854.732	960.362	1.056.818	1.145.679	1.072.130	1.215.971
Noord-Oost	154.783	190.816	222.342	234.407	434.887	488.278	595.973	543.718	527.417	607.583	639.949	689.198	794.603	798.081	742.228	791.386
Noord-West	425.313	461.862	316.584	335.343	804.425	876.495	870.111	916.455	1.094.780	1.212.663	1.202.768	1.260.305	1.324.705	1.385.413	1.310.287	1.488.385
Presikhaaf	187.616	195.104	211.355	212.141	452.558	461.722	477.831	507.075	630.816	615.164	641.755	634.878	661.065	671.717	631.441	692.069
Schuytgraaf, Elderveld	201.126	212.566	226.545	302.721	745.316	759.093	863.693	1.279.162	1.033.543	1.088.884	1.182.791	1.255.098	1.246.465	1.275.029	1.244.900	1.306.428
VKR	208.023	222.760	252.457	271.846	618.049	620.365	587.708	636.864	723.576	773.513	873.728	1.026.757	1.061.374	1.131.171	1.081.484	1.217.185
Overig	524.674	587.937	605.128	548.230	1.383.739	1.392.427	1.305.278	1.336.395	1.412.050	1.474.501	1.433.921	1.357.632	1.197.657	1.140.393	1.139.478	967.851

Bron: Toegestuurde cijfers Tabellen en Grafieken 2019-02-29

1. Dit is de indeling die gehanteerd is in de beschikbaar gestelde data.

2.4.3 Cliëntgroepen

Hoe zag en ziet de cliëntgroep eruit: o.a. stapeling van voorzieningen 'de stapeling' (gebruik binnen WMO, Jeugd en Participatiewet door 1 gezin)? (onderzoeksvraag 4)

Beantwoording onderzoeksvraag:
De cliëntgroep van kinderen met een toewijzing Jeugdwet komt voor het overgrote merendeel uit een gezin dat bekend is. Het stapelen van voorzieningen bij huishoudens die een toewijzing Jeugdwet hebben gebeurt het vaakst in combinatie met de Participatiewet.

Onderbouwing
Een stapeling van regelingen per huishouden houdt in dat er in een tijdvak recht bestaat op het gebruik van meer dan één regeling. Dat recht hoeft niet op dezelfde datum te bestaan. Als er in het huishouden in de eerste helft van een periode recht op Wmo bestaat en in de tweede helft van een periode ook, is er sprake van stapeling. In het overzicht is enkel uitgegaan van de toegewezen zorg en niet van het daadwerkelijke gebruik van die zorg. Niet alle jongeren met een toewijzing Jeugdwet zijn gekoppeld aan een huishouden. Het aantal jongeren dat niet gekoppeld is aan een huishouden is bijna 16% in het eerste kwartaal van 2018. Als er gekeken wordt naar een langere periode is het percentage uitval hoger.

Het overgrote merendeel van kinderen met een toewijzing Jeugdzorg zit in een gezin dat bekend is. Van de 3839 kinderen met een toewijzing zitten er 3238 kinderen in een gezin dat bekend is en 600 in een gezin dat onbekend is. De kinderen zijn verspreid over 2864 gezinnen.

Kinderen en gezinnen met een toewijzing Jeugdzorg in Q1 2018	
Aantal kinderen met een toewijzing	3839
Kinderen met toewijzing in gezin	3239
Kinderen met toewijzing waarvan gezin onbekend is	600
Gezinnen met een kind met toewijzing	2864

Bron: Cijfers van afdeling Informatiemanagement

De stapeling van voorzieningen in huishoudens met een toewijzing Jeugdwet laat zien dat de voorziening Jeugdwet het vaakst gecombineerd wordt met de Participatiewet In 306 van de 496 gevallen is er sprake van een huishouden met twee voorzieningen waarvan één Jeugdwet is. Wanneer er sprake is van drie regelingen binnen een huishouden waarvan één voorziening Jeugdwet is, komt dit het meest voor in combinatie met wederom de Participatiewet en een Wmo Nieuw voorziening. Hier is in 67 van de 126 gevallen sprake van. Bij vier voorzieningen in een huishouden komt de combinatie Jeugdwet, Participatie, Wmo Oud en Wmo Nieuw in 19 van de 24 gevallen voor.

Stapeling voorzieningen huishoudens met een toewijzing Jeugdzorg in het Q1 2018		
Aantal gezinnen/huishoudens met een kind met een toewijzing Jeugdzorg		2864
Aantal regelingen per huishouden	Combinaties regelingen	Aantal huishoudens
1	Jeugdwet zonder stapeling	2218
Totaal 1		2218
2	Jeugdwet-Wmo Oud	81
	Jeugdwet-Participatiewet	306
	Jeugdwet-Wmo Nieuw	99

	Jeugdwet-Schuldhulpverlening	10
Totaal 2		496
3	Jeugdwet-Participatiewet-Wmo Oud	20
	Jeugdwet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw	1
	Jeugdwet-Wmo Nieuw-Wmo Oud	20
	Jeugdwet-Participatiewet-Wmo Nieuw	67
	Jeugdwet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw	4
	Jeugdwet-Participatiewet-Schuldhulpverlening	14
Totaal 3		126
4	Jeugdwet-Participatiewet-Schuldhulpverlening-Wmo Oud	1
	Jeugdwet-Participatiewet-Wmo Nieuw-Wmo Oud	19
	Jeugdwet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw-Wmo Oud	1
	Jeugdwet-Participatiewet-Schuldhulpverlening-Wmo Nieuw	3
Totaal 4		24

Bron: Cijfers van afdeling Informatiemanagement

2.4.4 Cliënttevredenheid

Wat zijn bevindingen en conclusies uit eerder onderzoek 2015-2018 uit de cliënttevredenheidsonderzoeken? (onderzoeksvraag 5)

Beantwoording onderzoeksvraag:
De gemeente Arnhem heeft tweemaal een onderzoek laten uitvoeren naar de clienttevredenheid in het sociaal domein en dan specifiek gericht op jeugdzorg. In het rapport uit 2016 komt naar voren dat inwoners die te maken hebben gehad met wijkteam jeugd minder te spreken zijn over de zorgverlening dan inwoners die contact hebben gehad met wijkteam volwassenen. Het cliëntervaringsonderzoek uit 2018 brengt de verschillende klantreizen van jongeren en ouders in beeld. In dit onderzoek worden de wijkcoaches positief gewaardeerd door de respondenten. De verbeterslag ligt voornamelijk op het gebied van snelheid, bekendheid van het wijkteam en verwachtingsmanagement. Het inwonerservaringsonderzoek sociale wijkteams 2018 laat zien dat de bekendheid van het sociale wijkteam juist is toegenomen tussen 2017 en 2018.

Onderbouwing

Rapport Jongeren en ouders aan het woord 2018

Het onderzoek brengt klantreizen in beeld van ouders en jongeren die hulp zoeken. In het onderzoek is in beeld gebracht hoe de toegang is georganiseerd en hoe de doorverwijzing en de uitvoering verloopt. Er is bewust gekozen voor een verdiepende en kwalitatieve aanpak en niet voor een kwantitatieve meting.

Wijkcoaches worden positief gewaardeerd door de respondenten. Zij worden als betrokken, nieuwsgierig en gelijkwaardig omschreven. De goede band die door de wijkcoaches wordt gecreëerd met de respondenten valt op in de klantreizen, net zoals het vertrouwen en de gelijkwaardigheid die de respondenten ervaren. De toegang en het eerste gesprek worden als laagdrempelig ervaren. Het zelf mogen kiezen wordt gewaardeerd. Ook is men te spreken over de warme overdracht van het wijkteam naar de hulpverlening.

De aanbevelingen richten zich op de snelheid, bekendheid en verwachtingsmanagement. In het beginstadium van het proces is er meer aandacht nodig om eerder en sneller toegang tot hulp te bieden, omdat er dan nog de meeste onzekerheid en ontevredenheid bij respondenten is. Het wijkteam is in deze eerste fase nog niet in

beeld. Dit zou versterkt kunnen worden door meer samen te werken met andere professionals en eerder de juiste hulp te bieden. Daarnaast is het wijkteam nog een onbekend begrip bij jongeren en ouders in de gemeente. Het is van belang om zowel te investeren in de bekendheid van de wijkteams als in informatievoorziening over waar je de wijkteams voor kan benaderen. Dit laatste is nu nog niet altijd even duidelijk. Ten slotte werd er door de respondenten dat er tijdens het eerste gesprek niet altijd even duidelijk wordt stilgestaan bij het eerste gesprek wat het wijkteam voor hen kan betekenen. Behalve de meer algemene zaken zou het fijn zijn als de wijkcoach kan aangeven hoe lang een traject kan duren, hoe dat traject eruit kan zien of hoe lang er naar een bepaalde voorziening wordt gezocht.

Inwonerservaringsonderzoek 2016
Het inwonerservaringsonderzoek evalueert de dienstverlening van de sociale wijkteams middels twintig interviews en een enquête onder 1033 inwoners. Aangezien de normen voor het behalen van de doelen nog niet waren vastgesteld, is niet getoetst in hoeverre de wijkteams de doelstellingen behalen. Het onderzoek concludeert dat: 'de dienstverlening over het algemeen aan de verwachtingen van Arnhemmers voldoet. Verwacht mag worden dat het doorontwikkelen van onderdelen van het werkproces en de informatievoorziening zal bijdragen aan nog meer tevredenheid.' Als successen worden toegang en bekendheid; persoonlijk contact, bereikbaarheid en vertrouwen; werking van het plan van aanpak; inzet van zorg en de kennis van de wijkcoaches genoemd. Op het vlak van beleid en regie en informatievoorziening zijn 'doorontwikkelingen' geformuleerd. In hun reactie geven de wijkteams aan dat zij op een aantal van deze 'doorontwikkelingen' al verbeterslagen hebben gemaakt. Met betrekking tot het doorontwikkelen van de versterking van de werkwijze en regierol van de coach geven de teams aan dat alhoewel 'inwoners graag zouden zien dat coaches sneller tot actie overgaan', het 'de vraag is of actie altijd bij de coaches moet liggen'. Ook wordt aangegeven dat 'eigen kracht inzetten van inwoners en netwerk versus de inzet door de coach zelf' een leerproces is dat tijd nodig heeft. Dit geldt ook voor de nieuwe regierol van de coaches.

Uit de vergelijking tussen de wijkteams volwassenen en wijkteams jeugd in het onderzoek komt onder andere naar voren dat de inwoners die in contact zijn geweest met de wijkteams jeugd minder vaak vinden dat de zorgverlening is verbeterd sinds de komst van de wijkteams. Deze groep vindt ook minder vaak dat het wijkteam onafhankelijk is. Daarnaast valt op dat als het gaat om jeugdzorg vaker hulp via een hulporganisatie in plaats van via het netwerk wordt ontvangen.

Inwonerservaringsonderzoek sociale wijkteams 2018
In 2018 heeft gemeente Arnhem onderzoek laten uitvoeren naar de waardering van sociale wijkteams door inwoners die daar contact mee hebben gehad. Dit is een kwantitatief onderzoek geweest onder 4940 inwoners, waar 1130 inwoners aan hebben meegewerkt.

De bekendheid van het wijkteam onder inwoners met een hulpvraag is gestegen met 11% ten opzichte van 2017. 58% van de inwoners weet waar hij/zij terecht kan met de hulpvraag. De tevredenheid stijgt naarmate men meer bekend is met de route voor de hulpvraag. De wijkcoaches van het wijkteam krijgen een 7,3 als gemiddeld rapportcijfer. Wijkcoaches zijn bekend voor de meeste inwoners. De grootste groep verwijzers naar het sociaal team zijn de professionele zorgverleners. Het aantal inwoners dat zelf naar het wijkteam stapt is afgenomen ten opzichte van 2017.

2.4.5 Nieuwe plannen

Welke plannen zijn er?

- Voornemen tot onderzoek? (onderzoeksvraag 6)

Beantwoording onderzoeksvraag:
Het college ontwikkelt een nieuwe tool om de toekomstige ontwikkelingen beter te kunnen monitoren en in te spelen.

Onderbouwing

Het college ontwikkelt in samenwerking met een extern onderzoeksbureau een prognosemodel om meer en beter zicht in toekomstige ontwikkelingen te krijgen. Dit prognosemodel is nog niet gedeeld met de raad op het moment van het uitvoeren van dit vooronderzoek. De verwachting is dat dit model samen met de perspectiefnota en de aangekondigde maatregelen gepresenteerd wordt.

3 Samenvattende bevindingen

3.1 Samenvattende bevindingen

Doelen zijn weinig sturend op het WAT

De doelen van de gemeente, zowel in het beleidsplan als in de programmabegrotingen, zijn weinig geconcretiseerd in meetpunten of indicatoren. De indicatoren die gehanteerd worden, zijn vooral landelijke indicatoren over gebruik, maar deze zeggen weinig over het bereiken van de doelen die de gemeente heeft geformuleerd. Op de procesmatige en organisatorische doelen (het instellen van wijkteams, het hebben van een digitale portal, een scholingsaanbod voor wijkteammedewerkers zijn voorbeelden daarvan) wordt wel verantwoord. In de klassieke beleidscyclus lijkt de verantwoording vooral plaats te vinden op het realiseren van de uitvoeringsstrategie in de praktijk, maar niet of nauwelijks op het niveau van effecten en uitkomsten voor de inwoners van Arnhem. Terwijl wel is aangekondigd dat juist hierop indicatoren ontwikkeld zouden worden. De verantwoording gaat dus vooral om het HOE en niet over het WAT. Praktische indicatoren over kosten en gebruik, de beweging naar voren (minder specialistische hulp en meer preventieve inzet), het toenemen van de zelfredzaamheid van Arnhemmers en effectiviteit van de hulp zijn niet opgenomen als meetpunten in het beleid. Uit gesprekken blijkt dat de gemeente de eerste jaren vooral bezig is geweest met de inrichting van de uitvoering van de jeugdzorg van inkoop tot toegang en het verkrijgen van een goede financiële en inhoudelijke informatiepositie. Het was een nieuwe taak die de gemeente zich eigen moest maken.

Er gaat weinig sturing uit van de gestelde budgettaire kaders

Het financieel kader is vanaf het begin bepaald aan de hand van de rijksbudgetten, aangevuld met een Sociaal Noodfonds. Op zich is het Sociaal Noodfonds een goede manier van anticiperen op verwachte tekorten als gevolg van tekortschietende rijksbudgetten. Een nadeel is echter dat hebben van een fonds mogelijk de urgentie om binnen het eigen financieel kader te blijven vermindert. Bovendien blijkt het financieel kader niet echt sturend gezien de steeds stijgende uitgaven en een toenemend beroep op het Sociaal Noodfonds. De jeugdzorg is de facto hanteerd als een open einderegeling. Waarbij het college sinds 2018 meermaals aangeeft dat zij onvoldoende in staat is om op een aantal zaken invloed uit te oefenen, waarvan de wettelijk geregelde toegang tot de jeugdzorg via zogenaamde geautoriseerde verwijzers (huisarts, jeugdarts, gecerticifeerde instelling, rechterlijke macht) de belangrijkste is. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing.

Verantwoordelijkheden voor de jeugdzorg bij veel partijen belegd

De inrichting en de uitvoering van de jeugdzorg is in de kern vastgelegd in het beleidsplan Jeugd & Wmo. Sinds 2015 is daar niet wezenlijk veel in veranderd. De gemeente maakt een onderscheid in drie niveaus van jeugdhulp:

(1) vrij toegankelijke voorzieningen gericht op preventie, informatie en advies, collectief aanbod, vrije tijdsactiviteiten en signalering.
(2) Basishulp jeugd:dit betreft de ondersteuning door het wijkteam zelf en indien nodig en op indicatie ambulante begeleiding jeugd GGZ, ambulante begeleiding gezins- en gedragsproblematiek, vormen van begeleiding, dyslexiezorg en diagnose
(3) specialistische jeugdhulp zoals behandeling, pleegzorg, residentiële hulp, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en crisisopvang.

De toegang tot de jeugdzorg verloopt via het sociaal wijkteam en wettelijk geautoriseerde verwijzers zoals de huisarts, jeugdarts, gecertificeerde instellingen en de rechterlijke macht. De gemeente heeft gekozen voor

frontlijnsturing, dat wil zeggen ze stuurt wijkgericht op het sociaal domein. Een belangrijke rol daarin is weggelegd voor de sociale wijkteams die in opdracht van de gemeente werken. Zij hebben volgens de uitgangspunten van de Koersnota Van wijken weten de budgetverantwoordelijkheid voor het sociaal domein, waaronder de jeugdzorg. Dat is nieuw ten opzichte van hetgeen in 2015 beoogd was. Net als het resultaatgericht afrekenen op basis van het gezinsplan dat door de sociale wijkteams wordt opgesteld, maar tot op heden niet is gerealiseerd. Bovendien is het aan de sociale wijkteams om verbindingen te leggen tussen preventieve en vrij toegankelijke voorzieningen en de geïndiceerde jeugdhulp. Tevens zijn zij de aanjager van preventieve voorzieningen en de beweging naar voren samen met de wijkteams leefomgeving. Met de totstandkoming van de wijkcoöperatie in 2017 zijn de wijkteams onder één aansturing en hebben zij een gezamenlijke opdracht van de gemeente.
De inkoop van de jeugdzorg is regionaal georganiseerd in de vorm van raamcontracten met vastgestelde prijzen voor zorgtrajecten. Gekozen is voor een Open House systematiek waarbij nieuwe aanbieders kunnen toetreden op basis van kwaliteitscriteria. De wijkteams zijn budgetverantwoordelijk voor hun wijken, hieraan wordt pas sinds 2019 een eerste invulling gegeven omdat een betrouwbare informatiepositie daarvoor ontbrak. Inmiddels wordt aan meerdere maatregelen gewerkt die tot kostenbeheersing moeten leiden, zoals investeringen in praktijkondersteuners bij de huisarts, afbouw met 50 procent van de terreingebonden verblijfszorg en heroverwegingen in de inkoop om tot minder aanbieders te komen die zich collectief verantwoordelijk voelen voor het realiseren van de transformatie en kostenbeheersing.

Gestage toename van het gebruik en kosten van de jeugdzorg met een piek in 2018.
Over de hele linie neemt het gebruik van jeugdzorg (aantal cliënten en aantal trajecten) toe, alleen de ambulante jeugdhulp stijgt het hardst. De kosten van de jeugdzorg nemen over de hele linie toe. De twee belangrijkste verwijzers naar hulp zijn de huisarts en de sociale wijkteams, waarbij de huisarts de grootste verwijzer is.
Tussen de wijken in Arnhem zijn verschillende trends in kosten en gebruik zichtbaar. Opvallend is dat in een aantal 'krachtwijken' de groei van de jeugdzorg afvlakt terwijl in andere wijken de groei zich voortzet. Een verklaring die daarvoor wordt gegeven is dat in deze wijken de gemeente de meeste voorliggende voorzieningen heeft en de sociale wijkteams een groot deel van de risicogroepen al in beeld heeft. De cliënttevredenheid is sinds 2016 toegenomen.

Informatiepositie sinds 2019 sterk verbeterd
De informatiepositie is in de loop der jaren steeds verder verbeterd zo blijkt uit de laatste rapportage sociaal domein van het voorjaar 2019. Uit de interviews blijkt tevens dat de betrouwbaarheid van de gegevens steeds verder toeneemt, maar het nog lastig is om tot betrouwbare forecasts te komen. Die zijn wel nodig om pro-actief te sturen op budgetuitputting.

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten

Analyse Q3 2018-10-08
Beleidsplan Jeugd & Wmo 2015-2016
FJP 2018 begrotingswijziging
Jaarstukken 2018
Jaarstukken 2018
Koersnota Van wijken weten
Kwartaalrapport Q1 2018
Mutatieoverzicht Noodfonds 2015-2018
Notitie Transformatie Sociaal Domein
Onderzoek naar de kwaliteit van de jeugdhulp in sociaal wijkteam Centrum
Programmabegroting 2015
Programmabegroting 2016
Programmabegroting 2017
Programmabegroting 2018
Presentatie wijkteams 20171212
Presentatie wijkteams Turap 2 2018
Raadsinformatiebrief toezichtrapport Inspectie Jeugdzorg
Raadsbrief Sociaal Noodfonds 15-12-2014
Raadsbrief Sociaal Noodfons spelregels 15-12-2014
Raadsbrief Turap 1 2019
Raadsbrief Voortgang transformatie Sociaal Domein en Van Wijken Weten
Stapeling regelingen huishoudens JW 2019 Q1
Tabellen en Grafieken 29-04-2019
Tussenrapportage 1 2019

Bijlage 2 Geraadpleegde respondenten

Bestuurders Sociale Wijkteams
Bestuursadviseur Jeugdhulp Gemeente Arnhem
Business Controller met specifieke taak van de zorg Gemeente Arnhem
Coordinator stuurgroep Gemeente Arnhem
Manager Inkoop sociaal domein Regio centraal Gelderland
Programmamanager Zorg Dichterbij Gemeente Arnhem
Projectleider Transformatie Gemeente Arnhem
Relatiemanager Jeugd Inkoop sociaal Domein Centraal Gelderland
Strategisch adviseur Financiën en Control Zorgdomein

Betreft: Persbericht

Rekenkamer Arnhem

Arnhem, 29-04-2020

Persbericht
It takes Arnhem to raise a child

De Rekenkamer Arnhem heeft onderzoek gedaan naar het jeugdbeleid van de gemeente. Zij heeft het jeugdbeleid als niet effectief beoordeeld.

In het onderzoek staat het Arnhemse jeugdbeleid centraal. Is het Arnhemse jeugdbeleid effectief? Werkt het jeugdbeleid voor de Arnhemse jeugd?

De Rekenkamer concludeert dat er sprake is van een Arnhemse doelenjungle waardoor een goed functionerende jeugdbeleidscyclus niet mogelijk is, terwijl de ingrediënten voor effectief jeugdbeleid wel gefragmenteerd aanwezig zijn. Daarmee is een effectieve sturing niet goed mogelijk.

De tweede conclusie die de Rekenkamer trekt is dat zowel de inrichting als de uitvoering van het jeugdbeleid zich laat kenschetsen als een gemankeerde estafette. Dat betekent dat de sturing op de samenwerking in de jeugdhulp niet voldoende is

De Rekenkamer beveelt het College van B&W aan om de staat van de jeugd op wijkniveau in beeld te brengen. Ook beveelt zij de raad om WAT-doelen op het jeugdbeleid op te stellen rond de thema's opgroeien, gezond opgroeien, veilig opgroeien en opvoeden. Vervolgens is het dan aan het College om te zorgen vooer consistentie realisatie van de Wat doelen.

De overige aanbevelingen gaan in op de netwerkvorming en sturing. De Raad zou maatschappelijke waarden en ambities aan moeten geven. Het College dient als gemeente sturing op netwerkvorming rond de jeugd op de verschillende niveaus (respectievelijk bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend) te geven.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de voorzitter van de Rekenkamer Arnhem, de heer A.H. Teeuw (0646141252) of per mail tot de Rekenkamer Arnhem rekenkamer@arnhem.nl

Reken
kamer
Arnhem

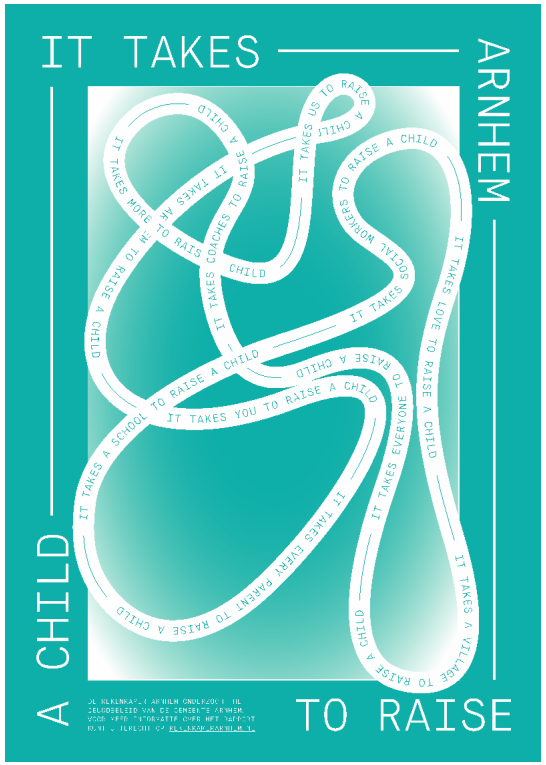

Onderzoek Jeugdbeleid

Reken
kamer
Arnhem

De weg naar het onderzoek Jeugdbeleid

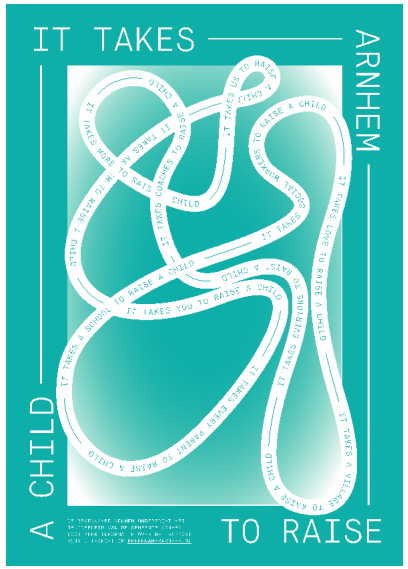

- 2018 gesprek met bijna alle fracties
- Onderzoeksprogramma 2018-2020
- Uitgebreid vooronderzoek 2019

Reken kamer Arnhem

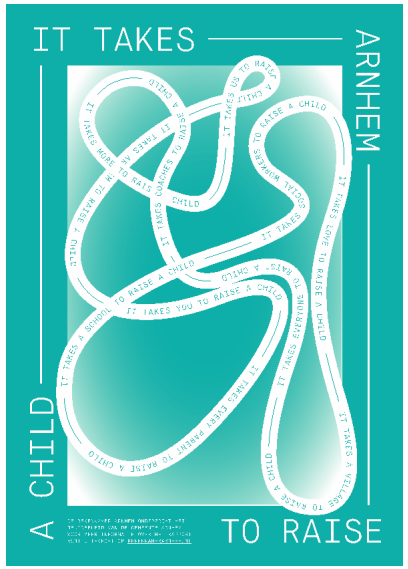

“Wordt de Arnhemse jeugd echt geholpen? “

- Wat is **effectief** jeugdbeleid?
- Hoe vindt de uitvoering plaats?
  - Wat is **de rol van** de gemeente en in het bijzonder de **raad** daarin
  - De **focus** op de **samenwerking** tussen de wijkteams, aanbieders van jeugdhulp en de gemeente
  - Met nadrukkelijke aandacht voor de **inkoop**

Reken kamer Arnhem

Wat hebben we gedaan?

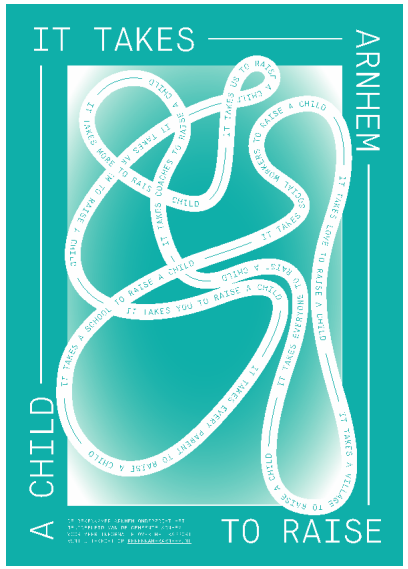

- Synthese werkzame bestanddelen
- Interviews, ook met cliënten
- Verdiepende Casus

Reken kamer Arnhem

Ondertussen…

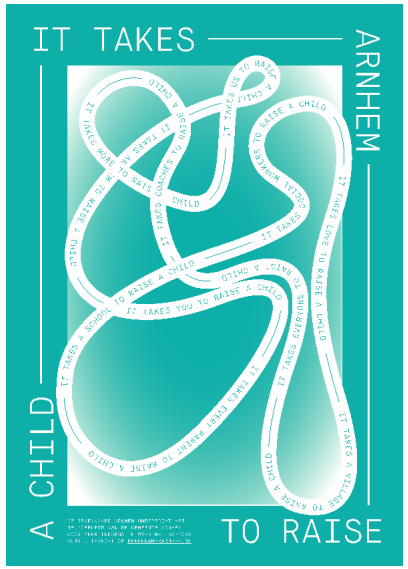

-Perspectiefnota

-VNG visitatie

-Nieuwe cijfers januari 2020

-Februari 2020, voorstellen voor maatregelen jeugdzorg

Reken kamer Arnhem

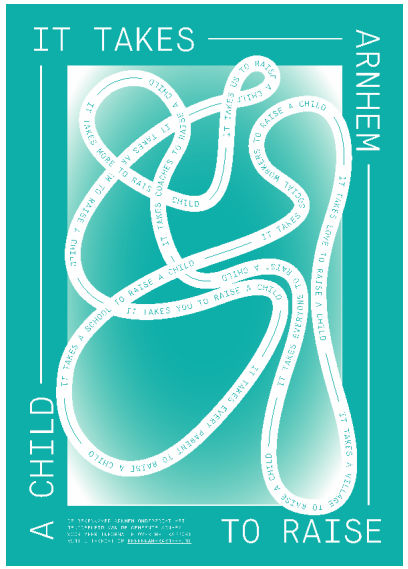

Wat vonden we?

- In Arnhem komt met name het fundamentele element van effectief jeugdbeleid ‘it takes a village to raise a child’ niet uit de verf
- Het Arnhems jeugdbeleid voldoet technisch aan de Jeugdwet, maar op effectiviteit is niet te sturen en niet te meten
- Inrichting en uitvoering: een keten in plaats van een netwerk

Reken kamer Arnhem

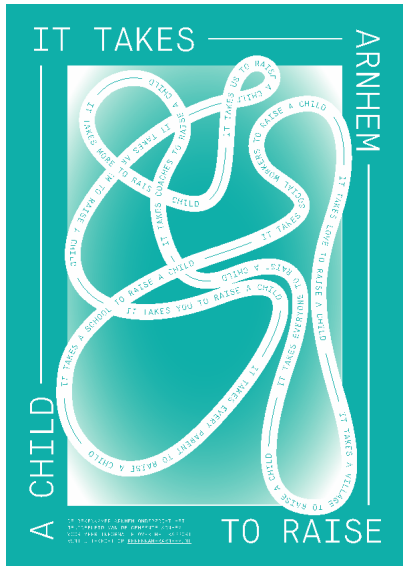

Wat concluderen we?

1. Er is geen sprake van een functionerende jeugdbeleidscyclus; het jeugdbeleid van Arnhem laat zich kenschetsen als een doelenjungle

2. De inrichting en uitvoering van het jeugdbeleid is een gemankeerde estafette

Reken kamer Arnhem

Wat bevelen we aan?

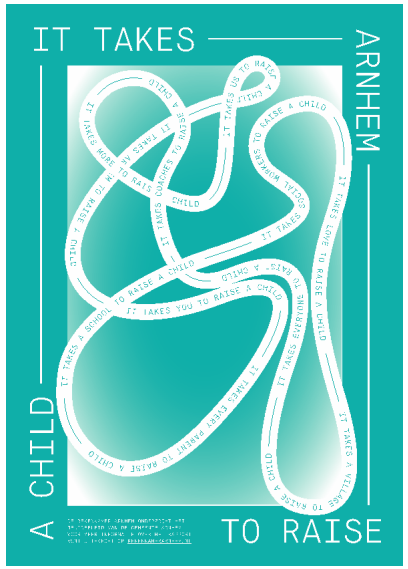

1. Bepaal wat je wilt bereiken, door gebruik te maken van een functionerende jeugdbeleidscyclus
2. Zet in op netwerkvorming

Reken
kamer
Arnhem

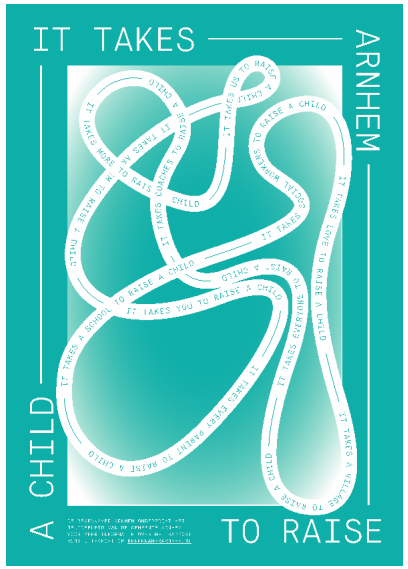

Intermezzo: bevindingen Rekenkamer, VNG en voorgestelde maatregelen vergeleken…

1. Bevindingen van de Rekenkamer zijn in lijn met bevindingen VNG visitatie commissie: De Rekenkamer gaat meer in op dagdagelijkse sturing (netwerkvorming)

2. Voorstellen ‘maatregelen Jeugdzorg’ is met name financieel ingegeven ; deze gaan wel in op SWT, meer begeleiding op school, inkoop

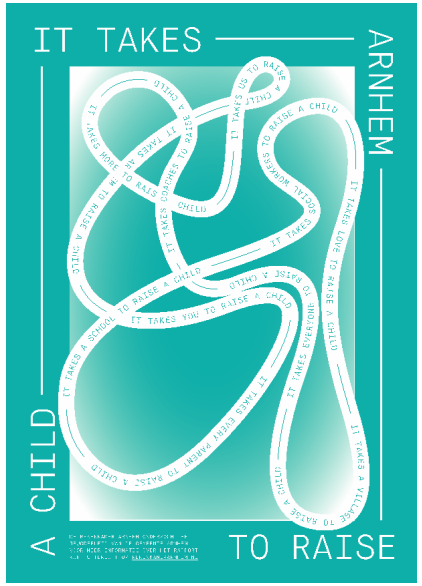

Reken
kamer
Arnhem

Vragen…?

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 03 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid

Zaaknummer:	377198
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers: Verheij (PVV), Van der Laak (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Eliëns (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Dolsma (GroenLinks), De Vries (PvdA), Dobbe (SP).

Verder aanwezig: Teeuw (voorzitter Rekenkamer), Zwier (lid Rekenkamer), Van den Berg (B&Agroep), De Vroome (wethouder), Louwers (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Deze informatieve behandeling is ingevuld door een presentatie van de Rekenkamer over het uitgevoerde onderzoek "It takes Arnhem to raise a child - Rekenkameronderzoek naar Arnhems jeugdbeleid". "Onderzoek naar effectief jeugdbeleid in Arnhem. Werkt het Arnhemse jeugdbeleid voor de Arnhemse kinderen?"
Mevrouw Zwier heeft een uitgebreide toelichting gegeven op het onderzoek (vooronderzoek, vraagstelling, definiëring, rolverdeling, samenwerking, inkoop jeugdzorg, tussentijdse ontwikkelingen) bevindingen, conclusies en aanbevelingen daaruit. Na de presentatie hebben mevrouw Zwier (lid Rekenkamer), de heer Teeuw (voorzitter Rekenkamer) en de heer Yorick van den Berg (als extern onderzoeker betrokken bij dit onderzoek namens de B&A groep) de vragen uit de raadskamer beantwoord.

De presentatie is aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de presentatie van het rapport is afgerond.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

R. Maref

Aan de gemeenteraad

Datum : 12 mei 2020
Zaaknummer : 470474
Contactpersoon : Anka Buunk
Telefoonnummer : 026 3775520

Onderwerp: visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Geachte voorzitter en leden,

Ondersteund door uw verzoek hebben wij deelgenomen aan een VNG-visitatie 'Financiële beheersbaarheid sociaal domein'. De afgelopen maanden is de visitatiecommissie aan de slag geweest en recent hebben wij hun eindrapport ontvangen. Met deze brief bieden we dit rapport bij u aan. De visitatiecommissie kan op verzoek in uw raad een toelichting komen geven op het rapport.

Wij herkennen de analyse
Het college herkent de analyse die de visitatiecommissie schetst. Het rapport bekrachtigt de urgentie van de opgave op het sociaal domein in Arnhem. Onze reactie op het rapport is opgenomen in het rapport van de visitatiecommissie.

Belangrijkste aanbevelingen: actualiseren van de visie en quick wins
De commissie constateert dat de Arnhemse visie op het sociaal domein sinds 2013 niet in samenhang is geactualiseerd. Op onderdelen hebben losstaande aanpassingen plaatsgevonden. Hierdoor ontbreekt het aan een scherpe opdracht met leidende principes, passend bij de aanpak van de ontstane tekorten. De commissie adviseert om de Arnhemse visie op het brede sociale domein te actualiseren en consequent door te vertalen naar de uitvoering. Waarbij beheersbaarheid van het sociale domein een belangrijk uitgangspunt is. Tevens adviseert de commissie om op korte termijn maatregelen te treffen, de zogenoemde quick wins.

We werken tegelijkertijd aan beide aanbevelingen
In januari is uw raad geïnformeerd in de raadsbrief 'naar een houdbaar sociaal domein' over de twee parallelle processen waarlangs we werken. De visitatiecommissie adviseert langs deze sporen te werken. Het eerste spoor zijn maatregelen op de korte termijn. Het tweede spoor is het aanscherpen van een visie op het brede sociale domein. In de raadsbrief is voor beide sporen een procesplanning uitgewerkt.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Aangepast planning door corona
Door de coronacrisis hebben wij de planning aan moeten passen. De afgelopen periode is de aandacht op het sociaal domein voornamelijk uitgegaan naar de consequenties van de coronacrisis. Bovendien was het niet mogelijk om bijeenkomsten te organiseren met grotere groepen. Dit gold ook voor een gesprek met u over de uitgangspunten op het sociaal domein. Onderaan in deze raadsbrief treft u een nieuwe planning aan. Ons streven blijft om voor de zomervakantie een aangescherpte visie op te leveren. Dat is echter mede afhankelijk van de ontwikkelingen rond corona.

Wat hebben we al gedaan?

Spoor a: maatregelen op jeugdzorg - participatie - inkoop - toegang - monitoring
De afgelopen tijd hebben we verschillende maatregelen getroffen om de tekorten terug te dringen. U heeft in februari jl. een voorstel ontvangen getiteld '5 miljoen aan voorstellen voor maatregelen op jeugdzorg'. Voor participatie is winst te behalen in het leggen van de verbinding met de wijkteams en een integrale benadering van de problematiek van inwoners.

De commissie noemt specifiek quick wins op de onderdelen inkoop, monitoring en de toegang. De afgelopen maanden hebben we al de eerste stappen gezet op deze onderdelen (zie onderstaand). In de komende maanden zullen we de andere aanbevelingen uitwerken.

Inkoop
Er loopt een nieuwe regionale aanbesteding op jeugdzorg en Wmo. In deze aanbesteding zijn de kwaliteitseisen verhoogd en vindt een scherpere kwaliteitstoets plaats. De verwachting is dat we hierdoor minder aanbieders krijgen en dat de kwalitatief goede aanbieders overblijven. Dat biedt de mogelijkheid om gerichter samen te werken met de gecontracteerde aanbieders. Zo kunnen we ongewenste overschrijdingen sneller signaleren en in overleg met de aanbieders aanpakken. Ook hebben we de facturatie-eisen aangescherpt. Op het niet tijdig factureren zit een boeteclausule.

Toegang
In januari zijn de beleidsregels voor de Wmo en jeugdzorg vastgesteld. Hiermee is een duidelijker kader gekomen voor de inzet van specialistische zorg. Daarnaast willen we meer samenwerken met andere partijen om de toegang tot zorg aan te scherpen. Bijvoorbeeld door een praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen te plaatsen en door betere onderlinge afspraken in de veiligheidsketen.

Monitoring
We hebben een betere monitoring op zorg en inkomensondersteuning ingericht. Met deze nieuwe monitor kunnen we per gebied zien wat wordt uitgegeven. Hiermee krijgen de sociale wijkteams beter zicht op de zorgtoewijzingen binnen hun gebied. Dit draagt bij aan betere budgetsturing per gebied. De monitoring geeft ook beter zicht op de (zorg)vragen. Op die manier kunnen de voorliggende voorzieningen effectiever ingericht worden.

Spoor b: aangescherpte visie Sociaal Domein breed
Conform het advies van de visitatiecommissie zijn wij gestart met het herijken van de visie. Aan de hand van de huidige visie hebben wij met elkaar gesproken over de waarden die wij als college belangrijk vinden en willen behouden voor de toekomst. Op basis hiervan zijn concept uitgangspunten geformuleerd voor de visie op het sociaal domein. Deze werken wij op dit moment nog een slag verder uit. Daarna gaan wij hierover graag met u in gesprek. Aan de hand van uw input werken wij de aangescherpte visie vervolgens verder uit.

De denkrichtingen die wij daarbij hanteren: :
- zekerheid van basis levensbehoeften voor iedereen
We bieden een vangnet voor wie (tijdelijk) ondersteuning nodig heeft. Of het nu gaat om veiligheid, wonen, inkomen, participatie, zorg of onderwijs. Door op tijd een helpende hand te bieden, voorkomen we (grotere) problemen. Daarbij verwachten we ook wat van onze inwoners. Wij gaan ervan uit dat zij naar vermogen de kansen benutten die ze geboden krijgen. Arnhemmers die structureel afhankelijk zijn van hulp bieden we een eerlijke basis voor hun levensonderhoud. We voelen speciale verantwoordelijkheid voor de minderjarige Arnhemmers.

- ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen regie
We gaan uit van wat Arnhemmers zelf kunnen. Iedere inwoner is in beginsel zelf verantwoordelijk voor zijn/haar leven. We nemen liever geen verantwoordelijkheid over, maar helpen waar nodig bij het invullen van de eigen verantwoordelijkheid. Dit is maatwerk: de ene inwoner/wijk heeft meer ondersteuning nodig dan de andere. Voor de operationalisering van dit uitgangspunt gaan we het gesprek aan over 'normalisering'. Doel hiervan is te komen tot een gedeeld beeld over welke ondersteuning verwacht mag worden van de gemeente en welke ondersteuning we niet bieden.

- kansengelijkheid: ontwikkelen van ieders potentie
We streven naar gelijke ontwikkelkansen voor iedereen en in het bijzonder voor kinderen. We ondersteunen en activeren Arnhemmers om zoveel mogelijk van hun leven te maken.

- maatschappelijke verbinding: krachtige sociale netwerken
We stimuleren en faciliteren maatschappelijke verbinding in wijken en buurten. We zien de kracht van sociale netwerken in de wijken en investeren daarin. Het gaat dan om saamhorigheid, onderling vertrouwen en participatie in de wijk/buurt. Buurten met sterke sociale netwerken zijn beter in staat kleine problemen zelf op te lossen en zwaardere problemen eerder te signaleren.

Het bijgestelde proces
Het proces op dit traject ziet er als volgt uit:
- We zijn in gesprek met de adviesraden. Binnenkort willen we met hen ook het rapport van de visitatiecommissie delen en bespreken
- In mei ontvangt u de uitgangspuntennotitie. Dit is het raamwerk voor de aan te scherpen visie.

- In overleg met de griffier zoeken wij een tijdstip en vorm voor het gesprek met uw raad over de uitgangspuntennotitie. Mogelijk kunnen we de visitatiecommissie dan ook vragen haar rapportage toe te komen lichten.
- Voor de zomer ontvangt u dan een aangescherpte visie waarin de input uit het gesprek verwerkt is.
- Na de zomer gaan we met partners en betrokkenen de visie verder operationaliseren.

Tot slot
Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en gaan binnenkort graag met u in gesprek.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein

Gemeente Arnhem

Inleiding op het onderzoek

De gemeente Arnhem maakt gebruik van de visitatie die de VNG aanbiedt om de grip op de uitgaven in het sociaal domein te verbeteren. De visitatiecommissie (hierna: commissie) richt zich op het versterken van de grip zodat de gemeente de ontwikkelingen beter kan voorspellen en waar gewenst en mogelijk zelf kan bijsturen. De visitatie is dus niet primair gericht op het terugdringen van tekorten, hoewel tekorten uiteraard mede kunnen worden veroorzaakt door een gebrek aan grip, maar op het versterken van de positie van de gemeente in het sociaal domein.

Meerdere gemeenten hebben zich aangemeld voor een visitatietraject. Uit de aanmeldingen maakt de VNG een selectie op basis van o.a. urgentie van de lokale opgave, omvang van de gemeente en diversiteit in problematiek. Arnhem is de eerste van de G40 gemeenten die is geselecteerd voor een visitatietraject. Naast de omvang van de gemeente is deze keuze ook ingegeven door de omvang van het vraagstuk waar Arnhem zich voor gesteld ziet en de lokale omstandigheden.

De rapportage is gebaseerd op schriftelijke cijfermatige- en beleidsinformatie en gesprekken met lokaal betrokkenen. Op 7 november heeft het visitatiebezoek plaatsgevonden, waarbij de gemeente en commissie op basis van een conceptrapportage het bestuurlijk gesprek hebben gevoerd. In het voorliggende eindrapport zijn ook de uitkomsten van dit bestuurlijk gesprek verwerkt. De commissie spreekt de verwachting uit dat de adviezen uit deze rapportage de bestuurders inspireert tot het voeren van goede gesprekken gericht op een houdbaar, passend en betaalbaar sociaal domein waarin een te ruim geformuleerd "recht op zorg" wordt omgebogen naar ondersteuning aan die burgers die daartoe op eigen kracht onvoldoende in staat zijn.

Deze rapportage is vertrouwelijk, dat wil zeggen dat de gemeente Arnhem zelf beslist over eventuele verspreiding. Het advies is in de eerste plaats bedoeld voor de gemeente Arnhem zelf.

De financiële beheersbaarheid in het sociaal domein is niet alleen een lokaal probleem. Het verkrijgen van inzichten en verbetermogelijkheden op landelijk niveau is een tweede reden dat VNG en BZK hebben afgesproken dat de VNG visitaties door onafhankelijke experts aanbiedt. De VNG bundelt de inzichten uit de afzonderlijke rapportages en trekt daaruit lering, in vertrouwelijke afstemming met relevante partners waaronder betrokken ministeries.

De rapportage is als volgt opgebouwd:

- In paragraaf 1 beschrijven we kort de situatie van de gemeente Arnhem en de meest recente ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in het sociaal domein op het gebied van grip.
- In paragraaf 2 werken we de onderzoeksvraag verder uit.
- Paragraaf 3 bevat de analyse van de situatie in Arnhem op basis van onze bevindingen. De feitelijke bevindingen op basis van gesprekken en documentstudie zijn bijgevoegd.
- De analyse leidt in paragraaf 4 tot een aantal bondig geformuleerde conclusies en in paragraaf 5 tot aanbevelingen om de grip op het sociaal domein te verbeteren.

Disclaimer

Deze rapportage is tot stand gekomen op basis van een bestuurlijk en ambtelijk intakegesprek, documentstudie en aanvullende gesprekken met de gemeentesecretaris, de trekker van de ontwikkeling van de monitoring en de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem. De beperkte doorlooptijd in combinatie met de wijze van informatieverzameling maken dat vooraf een voorbehoud gemaakt moet worden over de diepgang en juistheid van de rapportage. Hoewel de gemeente Arnhem de mogelijkheid is geboden om de feitelijke juistheid te controleren heeft er geen onafhankelijke toetsing plaatsgevonden.

Grip… een begrip

In dit onderzoek staat het begrip 'grip' centraal. Grip op de uitgaven, de uitvoering en de inhoudelijke opgave in het sociaal domein als middel om eventuele tekorten terug te kunnen dringen. Het begrip 'grip' is echter een containerbegrip en wordt op verschillende manieren vertaald en begrepen. Wat daarbij niet helpt is dat grip op meerdere manieren georganiseerd kan worden en daarmee tussen gemeenten verschillend kan zijn terwijl de conclusie wel of geen grip overeenkomstig is. In dit kader zetten we daarom kort uiteen op welke manier het begrip grip in dit onderzoek wordt gehanteerd en onderzocht. In bijlage I is een meer uitgewerkte versie opgenomen.

Grip in het sociaal domein betekent:

1. Inzicht hebben in de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dat houdt in dat er inzicht moet zijn in het gebruik van zorg, budgetverloop, in-, door- en uitstroom maar ook in de voortgang van genomen maatregelen. Daarnaast vraagt het om redeneerlijnen (beleidstheorieën) die de inzet van middelen en de uitvoering van activiteiten koppelen aan meetbare resultaten en (in-)directe effecten.
2. Sturing geven op basis van het inzicht én inzicht in de dynamieken die keuzes met zich meebrengen (dit laatste volgt niet uit de monitor).

De praktijk wijst uit dat er vaak sprake is van enerzijds onvoldoende inzicht (vaak omdat redeneerlijnen niet zijn uitgewerkt en geoperationaliseerd) en anderzijds onvoldoende inzicht in de werking van de verschillende keuzes die gemaakt kunnen worden. Daardoor kunnen er keuzes gemaakt worden die in het beste geval elkaar niet optimaal ondersteunen en in het slechtste geval elkaar tegenwerken. De mate waarin gemeenten grip hebben hangt sterk af van de mate waarin zij scoren op de bovengenoemde aspecten.
In dit onderzoek zullen we langs deze aspecten in kaart brengen op welke manier de gemeente opereert in het sociaal domein en in welke mate ze sturing kan geven. Daarnaast zullen we stilstaan bij de consistentie en mate van doorvertaling van een centrale visie naar de verschillende onderdelen. Dit als randvoorwaarde om überhaupt van grip te kunnen spreken.

1 Huidige situatie Arnhem

Algemene situatie

De gemeente Arnhem is een sterk stedelijke gemeente met ca. 159.000 inwoners. Arnhem is een relatief weinig vergrijsde gemeente met voornamelijk een hoger percentage inwoners in de leeftijdsgroep 23 tot 50 jaar. De stad heeft een groot aantal bijstandsgerechtigden, bijna twee keer zo veel als vergelijkbare gemeenten[1]. In relatieve en absolute zin heeft Arnhem bovengemiddeld veel inwoners met een laag inkomen. Ca. 14% van de huishoudens had in 2015 een laag inkomen, landelijk was dit gemiddeld ca. 6-8%. Als centrumgemeente Beschermd Wonen herbergt Arnhem cliënten uit het hele land die van de voorzieningen beschermd wonen / beschermd thuis gebruik maken. Hoewel de gemeente relatief veel huishoudens met voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkering) heeft, is ten opzichte van de controlegroepen geen sprake van een bijzondere stapeling van voorzieningen in het sociaal domein. Dat wil zeggen dat de inzet van meerdere voorzieningen ten behoeve van multiproblematiek relatief beperkt is.

De gemeente heeft in de jaren 2015-2018 een sterke stijging in de zorgkosten geconstateerd (van ca. 3% naar ca. 10% overschrijding van de begroting) die (deels) gedekt moesten worden uit een 'Noodfonds'. Er is een stijging in het aantal toewijzingen op het totale zorgdomein en vooral op het gebied van jeugdhulp. De lasten van de lichtere vormen van zorg, zowel bij WMO als jeugdhulp, zijn aanzienlijk gestegen. De lasten van de zwaardere vormen van zorg zijn niet of onvoldoende gedaald om deze stijging te compenseren. Een eenduidige verklaring van de kostenstijging heeft de gemeente niet. Meerdere (structurele) factoren zijn hierop van invloed, zoals de sociale wijkteams die een grote hoeveelheid inwoners in beeld hebben (20%) en sneller zicht hebben op problematiek. Ook geeft Arnhem aan de gevolgen te merken van meerdere maatschappelijke uitdagingen in de stad, zoals jongeren die steeds meer druk ervaren door prestatiedruk en problemen thuis, jongeren die uitvallen, toenemend overgewicht, een toename van het aantal meldingen van verward gedrag en het historisch grote aantal inwoners dat afhankelijk is van een uitkering. Voor een volledig overzicht van alle kerngegevens zie ook bijlage II.

Opvallend voor Arnhem:

- Het aantal jongeren met jeugdhulp – en dan vooral jeugd & opvoedhulp en begeleiding – is vanaf 2015 fors gestegen. Het jeugdhulpgebruik zonder verblijf is in de periode 2015-2018 tweemaal zo snel gegroeid als bij de controlegroepen. Dit wordt door Arnhem deels verklaard door een verwachte inhaalslag door een voorheen laag zorggebruik. Er worden nu meer jongeren bereikt door de sociale wijkteams. Hierbij valt op dat de totale uitgaven aan jeugd lager zijn dan in de controlegroepen, ondanks de harde stijging van het aantal jeugdhulpvoorzieningen.
- Het Wmo-voorzieningengebruik stijgt snel in de periode 2016-2018, van 50 maatwerkvoorzieningen per 1000 personen in 2016 naar 83 in 2018. Op hulpmiddelen en diensten verdubbelt het gebruik in 2017. Vooral op het gebied van hulp bij het huishouden en ondersteuning thuis is het gebruik in Arnhem hoger dan controlegroepen.
- Beschermd wonen-regio Arnhem heeft het een-na-hoogste gemiddelde gebruik van deze voorzieningen in het land. Dit is historisch gegroeid en wordt deels verklaard doordat uit het hele land cliënten gebruik maken van de Arnhemse voorzieningen. Vanaf 2018 groeit de combinatie beschermd wonen en Wmo-voorzieningen (vooral activerend werk), wat past bij het beleid om te begeleiden richting uitstroom.
- Hoewel het gebruik van voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) redelijk stabiel is, is het bijzonder hoog: bijna twee keer zo veel als de controlegroepen. Dit gebruik is een historisch gegeven dat samenhangt met de ontwikkeling van de stad Arnhem. Arnhem is in 2018 een programma gestart ('Door-

1 Als controlegroepen zijn gemeenten gekozen van vergelijkbare grootte (100.000 tot 300.000 inwoners) en gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheid (sterk stedelijk). Ook is Arnhem vergeleken met het gemiddelde beeld van gemeenten in heel Nederland. De gegevens zijn ontleend aan CBS Statline en de gemeentelijke monitor sociaal domein.

braak naar werk') om de stabiliteit te doorbreken en meer mensen mee te laten draaien in de maatschappij.
- In Arnhem zijn minder mantelzorgers actief dan het landelijk gemiddelde. 10,5 procent van de volwassen inwoners geeft aan mantelzorg te verlenen (14,2 in Nederland en 13,5-14,4 in de controlegroepen).
- De totale uitgaven aan het sociaal domein zijn in 2017 ca. 50 procent hoger per inwoner dan de controlegroepen. Gezien de centrumfunctie van de gemeente Arnhem moet dit voor een deel in die context bezien worden. Zo zijn uitgaven rond arbeid (inkomensregelingen en participatie) en beschermd/ begeleid wonen door de historische situatie vele malen hoger dan in de controlegroepen.

Elk jaar loopt het tekort verder op. Het is voor de gemeente noodzakelijk voor de komende jaren maatregelen te treffen voor een financieel beheersbaar sociaal domein. De Rekenkamer is een onderzoek gestart naar de overschrijdingen in het jeugddomein en brengt een onafhankelijk advies uit aan de gemeente. De gemeente heeft zelf diverse maatregelen genomen zodat beter zicht kan worden verkregen op de ontwikkelingen. In welke mate dit ook tot meer inzicht zal leiden is op het moment van dit onderzoek nog niet na te gaan. Dit betreft maatregelen zoals:

a Verbetering van de monitoring
b Gesprekken met sociale wijkteams en aanbieders over de verantwoording van inzet van zorg
c Hulp en ondersteuning volgens de beleidsprincipes (d.w.z. implementeren beleidsprincipes en ontwikkelen benodigde tools)
d Onderzoek om het lokale voorliggende veld per buurt in kaart te brengen
e Verbetering van de organisatie van de regionale inkooporganisatie door separate overleggen Jeugd en Wmo samen te voegen en zo integrale afwegingen mogelijk te maken.

Organisatie toegang

De inzet van de gemeente gaat uit van eigen kracht van de burgers en het faciliteren van mogelijkheden en ondersteuning waar nodig. De toegang is vanuit de gemeente op wijkniveau georganiseerd in sociale wijkteams. Deze zijn belegd bij de Stichting Sociale Wijkteams. De sociale wijkteams zijn in de acht wijken verantwoordelijk voor de zorgtoewijzing aan aanbieders op het gebied van jeugdzorg en Wmo. Ook bieden de wijkteams zelf begeleiding en ondersteuning. Zij beheren sinds 2019 de eigen budgetten (deze budgetten kennen géén budgetplafond) per wijk. 'Doen wat nodig is' is het algemene devies. De sociale wijkteams werken volgens de in 2013 opgestelde vier principes die nog altijd actueel zijn:

1. Mensen doen mee op basis van wat ze kunnen
2. Dienstverlening in de buurt
3. Eén huishouden, één plan, één regisseur
4. Budgetten per gebied en traject.

De vertaling van deze principes naar de dagelijkse praktijk is inzichtelijk gemaakt in een 'zorgpiramide':

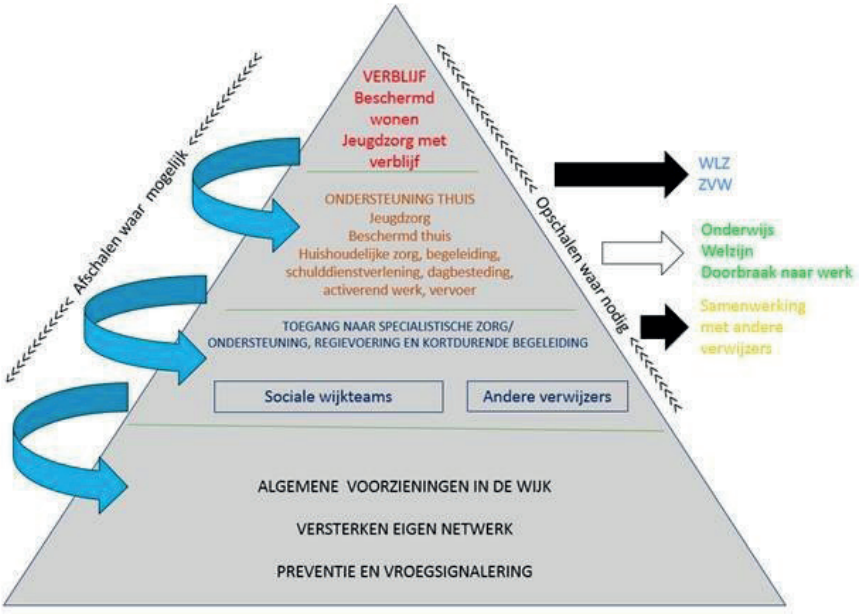

De gemeente is niet de enige partij die verwijst naar zorg. Ongeveer de helft van de zorgtoewijzingen Jeugd wordt afgegeven door huisartsen en gecertificeerde instellingen. In vergelijking met de rest van Nederland is dit een hoog percentage.

De aanname is dat deze zorgtoewijzingen vooral inzet van jeugd-GGZ betreffen, maar dit wordt niet als zodanig geregistreerd. In de Perspectiefnota is voorzien om een POH te introduceren die voor lichte vragen op GGZ-gebied huisartsen kan ondersteunen.

Arnhem heeft als centrumgemeente een vangnet met opvang met begeleiding voor dak- en thuislozen en meerdere voorzieningen voor beschermd wonen en beschermd thuis.

Organisatie inkoop, administratie en bekostiging

Arnhem maakt voor de inkoop gebruik van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein Centraal Gelderland. De MGR / inkooporganisatie bedient de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. In dit samenwerkingsverband worden gezamenlijk dienstverlening en goederen binnen het sociaal domein ingekocht. Ook het contractbeheer en het contractmanagement, samenhangend met de inkoop, ligt binnen deze organisatie. De regio voert namens genoemde gemeenten accountgesprekken met de aanbieders. Deze gesprekken worden steeds gevoerd door de MGR met een wisselende samenstelling van een beleidsmedewerker en een controller van een van de gemeenten. In de dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn per gemeente de submodules vastgelegd waarin is vastgelegd op welke onderdelen de gemeente deelneemt aan de regionale inkoop. In ambtelijke overleggen (RAO) wordt de inkoop voorbereid voor jeugd, Wmo en Beschermd wonen.

In het kader van Participatie bestaan de modules Werkbedrijf en de 'WSW Presikhaaf'. In de eerste is het regionaal werkbedrijf – het werkgeversservicepunt – ondergebracht. In de module Presikhaaf is het werkgeverschap van de SW'ers ondergebracht. Tot slot is ook het regionale bureau Leerlingzaken ondergebracht binnen de modulaire gemeenschappelijke regeling. De overige activiteiten zijn lokaal georganiseerd.

Budgetplafonds worden op dit moment niet gehanteerd. In de perspectiefnota is voorgesteld een 'richtsnoer' aan te houden in de gesprekken met aanbieders. Dit richtsnoer is niet bindend, maar wordt gebruikt in gesprekken met aanbieders zodra zij het verwachte bedrag gaan bereiken.

2 Onderzoeksvraag

De achtergrond van het aanbod door de VNG van de visitatietrajecten zijn de tekorten in het sociaal domein, waar veel gemeenten mee worden geconfronteerd. Los van de vraag wat hiervan de exacte oorzaak is, bestaat consensus over het belang voor gemeenten om grip te hebben en houden op de uitgaven in het sociaal domein. Niet met de belofte dat daarmee voor alle gemeenten automatisch de tekorten kunnen worden opgelost, maar wel met de overtuiging dat zonder grip dit haast niet mogelijk is. De centrale vraag in de visitatietrajecten luidt dan ook: *'Hoe kunnen gemeenten de grip op de uitgaven in het sociaal domein verbeteren en behouden?'*.

Hoewel grip het centrale thema is in alle visitatietrajecten, is iedere gemeente uniek in haar wijze waarop zij het sociaal domein heeft georganiseerd en daarvan afgeleid, in haar wijze waarop de monitoring- en sturingsmechanismen zijn ingericht. Gemeenten die zich aanmelden wordt daarom ook nadrukkelijk verzocht een eigen vraagstuk in te brengen, binnen het thema grip en het traject zo toe te spitsen op de lokale situatie.

De vraag naar zorg in de gemeente Arnhem stijgt en het tekort loopt steeds verder op. In de aanmelding geeft het college van Arnhem aan advies te willen ontvangen over maatregelen die de zorgkosten kunnen beheersen en over de monitoring van deze maatregelen. Arnhem zou geholpen zijn met een duiding van de ontwikkelingen in de gemeente, in verhouding tot vergelijkbare gemeenten en Nederland. Ook is zij geholpen met praktische adviezen over het inkoopmodel en de toegang. Daarnaast vraagt Arnhem in het bijzonder advies in relatie tot het nieuwe verdeelmodel MO-BW om het lastenniveau tot op het niveau van het objectieve verdeelmodel te krijgen[2].

"Arnhem is er zich bewust van dat het anders moet, maar heeft nog geen handvatten hoe", zoals gesteld in een raadsbrief over de ontwikkelingen in de zorg uit december 2018. Met dit onderzoek hoopt zij handvatten te krijgen waarmee zij een start kan maken om het tij te keren.

2 Kort na aanvang van het visitatietraject is geconstateerd dat dit een zeer specifiek vraagstuk betreft dat gedetailleerde uitwerking vraagt. Het nieuwe objectieve verdeelmodel is nog in ontwikkeling en het Expertiseteam MO-BW heeft geadviseerd uit te gaan van een ingroeipad van 10 jaar, waarbij bestaande cliënten onder de centrumgemeente blijven vallen en nieuwe instroom onder de gemeente waar ze instromen (eventueel met een kostenregeling als ze uit een andere gemeente komen). Daarbij blijft het historische model van kracht voor centrumgemeenten, hoewel de omvang hiervan afgebouwd wordt in een tempo dat gemiddeld overeenkomt met de verschuiving van cliënten van centrumgemeenten naar regiogemeenten. De commissie kan geen verdere uitspraken doen over het lastenniveau van het nieuwe verdeelmodel maar neemt in de analyse mee in hoeverre de gemeente grip heeft op de ontwikkelingen in beschermd wonen.

3 Analyse

In deze paragraaf baseert de commissie zich op de bevindingen t.a.v. grip in de gemeente Arnhem op basis van de gevoerde gesprekken en de documenten die zijn bestudeerd. Deze bevindingen zijn opgenomen in bijlage III en gestructureerd naar de onderwerpen visie/uitgangspunten, monitoring, toegang, inkoop en bekostiging. In het vervolg van deze paragraaf beschrijven we de analyse op basis van bovengenoemde bevindingen.

Ontwikkelingen

Arnhem is van oudsher een gemeente met grote verschillen in de bevolking, met een bovengemiddeld aantal Vogelaarwijken, een bovengemiddeld aantal bijstandsgerechtigden en een landelijk goed gevonden plek voor beschermd wonen en beschermd thuis. Breed gedragen uitgangspunt in de gemeente is dat je als stad goed moet zorgen voor je inwoners en daardoor bestaat er een beperkt maatschappelijk draagvlak om een vermindering van de inzet op het sociaal domein te accepteren. Het beeld bestaat bij de gemeente dat (veel) zorg nodig is omdat problematieken aan elkaar hangen: veel armoede, weinig werk, veel problemen. Op gebied van Participatie is in de politiek een kentering gaande om 'nu echt in te grijpen'. De gemeente heeft hoge ambities om inwoners met langdurige bijstand daadwerkelijk en duurzaam aan het werk krijgen. Hiervoor is samenwerking en transformatie binnen het sociaal domein essentieel.

Daarmee geeft Arnhem meer geld uit dan je zou verwachten op basis van de demografische gegevens en in vergelijking met andere gemeenten. Dit is deels historisch zo gegroeid, te zien aan het relatief stabiele hoge aantal bijstandsgerechtigden en de vele voorzieningen voor beschermd wonen. Deels is dit volgens de commissie te verklaren door de Arnhemse toegangspoort die sinds 2015 wijd open staat. Het motto 'doen wat nodig is', lijkt zich te manifesteren als 'doen wat gevraagd wordt'. Constateringen zijn dat Arnhem met de sociale wijkteams een bovengemiddeld groot aantal inwoners in beeld heeft (20% van de inwoners) en een open house constructie kent met honderden aanbieders. Budgetverantwoordelijkheid ligt bij de sociale wijkteams terwijl de monitoring bij de gemeente nog niet ingericht was om de juiste sturingsinformatie te kunnen bieden aan de sociale wijkteams.

In de transitie is vooral ingezet op 'doen wat nodig is', met de wijken als uitgangspunt. Zo dichtbij mogelijk en sociale wijkteams als centrale partner in de wijken. Arnhem is trots op wat de sociale wijkteams de afgelopen jaren hebben bereikt. Toch roept het vragen op hoe de gemeente het hoge bereik zou moeten interpreteren. Betekent dit dat 20 procent van de inwoners een hulpvraag heeft? Betekent het dat het slecht gesteld is met de zelfredzaamheid en met het sociale netwerk van 20 procent van de inwoners? Het gesprek over 'niet doen wat niet nodig is' werd tot nog toe niet gevoerd vanuit de overtuiging dat de professional ruimte moest krijgen om eigen afwegingen te maken.

Oplopende tekorten werden de afgelopen jaren min of meer geaccepteerd en verklaard door de opstartfase van de transitie. Overschrijdingen van het budget worden met een Noodfonds afgedekt. In 2018 stapelen de problemen zich steeds meer op: de tekorten lijken structureel van aard. Het beperkte zicht op de budgetten is onder andere te verklaren door de volgende factoren: de kwaliteit van de data van het berichtenverkeer is beperkt, de sociale wijkteams zijn niet in positie door ontbrekende sturingsinformatie; de beperkte registratie omwille van verlichting van de administratieve lastendruk en aanbieders die soms jaren na dato pas factureren[3].

In een notendop zou de recente periode als volgt samengevat kunnen worden:
2013-2014 Voortvarende visie op het sociaal domein: 'naar een veerkrachtige samenleving'
2015-2016 Actieve transitie met de wijken als uitgangspunt, de teams 'doen wat nodig is'
2017 Goed aan de slag in de wijken met een begroting die sluitend lijkt

3 Indien een gemeente geen afwijkende termijn opneemt in het contract kan een aanbieder tot vijf jaar na de zorg- en dienstverlening factureren.

2018 Eerste gevolgen in beeld: de poort staat te ver open
2019 Raad, College en ambtelijk apparaat beginnen een zoektocht uit de impasse

De situatie in Arnhem vraagt een constructief gesprek tussen College en Raad over de beheersbaarheid van de oplopende tekorten en daaruit voortvloeiend consistente keuzes. De situatie vraagt immers vooruitzicht op een doorbrekende aanpak voor financiële beheersbaarheid van het sociaal domein.

Huidige situatie

Bezien vanuit de onderdelen van grip (visie, monitoring, toegang, inkoop en bekostiging) stokt het in Arnhem bij het eerste en principale onderdeel van het sociaal domein: de visie. Een actuele en doorleefde visie op het sociaal domein ontbreekt. De leidende principes voor de Arnhemse visie op het sociaal domein dateren uit 2013 en zijn niet meer toereikend om antwoorden te bieden op de huidige sociale en financiële problemen van de stad. De visie omvat Jeugd en Wmo en staat niet in verbinding met Participatie. De poort staat wijd open vanuit de intentie te kunnen doen wat nodig is. De principes zijn niet consistent doorgevoerd in een doorgaande lijn van uitgangspunten, naar beleidsdoelen, maatregelen en concrete indicatoren om effecten en impact te kunnen monitoren.

Het ontbreken van een actuele visie werkt door op alle onderdelen van grip. Vooral in de toegang is duidelijk dat 'doen wat nodig is' niet gestoeld is op een breed gedragen en heldere onderbouwing die past binnen de financiële kaders. De hoge werkdruk van de wijkteams versterkt de geconstateerde effecten. De vraag is wat de teams kunnen betekenen voor het grote aantal inwoners dat zij in beeld heeft. Hoewel de teams de opdracht hebben om zelf bij te dragen aan het bevorderen van zelfredzaamheid en het versterken van de sociale cohesie, komen zij daar in de praktijk onvoldoende aan toe. In minder dan 10% van de gevallen leveren zij zelf begeleiding, ondersteuning of lichte hulp; het overgrote deel wordt doorverwezen. Daarnaast neemt door de tijdsdruk de kwaliteit van de beschikkingen af en ontstaat zo het risico dat te snel te zware zorg wordt ingezet. De wijkteams hebben weinig zicht op de voorzieningen in het voorliggend veld waardoor ingesleten patronen voor de inzet van (zwaardere) zorg moeilijk doorbroken worden.

De commissie heeft vastgesteld dat ambtelijk het inzicht bestaat dat kosten kunnen worden gereduceerd door te investeren in een toegang die in staat is kwalitatief betere diagnoses te stellen, lichte zorg zelf te leveren en bovendien kennis heeft van de voorliggende voorzieningen. De wijkteams kunnen hier samen met de teams leefomgeving[4] invulling aan geven.

Arnhem is in gesprek met de wettelijk verwijzers[5] die verantwoordelijk zijn voor de andere helft van het totaal aantal verwijzingen bij Jeugd. In deze gesprekken lukt het de gemeente nog onvoldoende de verwijzers aan te spreken op mede-eigenaarschap voor de beoogde transformatie in het sociaal domein (met andere woorden: het lukt nog niet om concrete afspraken te maken over verwijzingen en de rol van de sociale wijkteams). Vanuit gemeenten is het noodzakelijk dat de meerwaarde van gedeeld eigenaarschap inzichtelijk wordt gemaakt en commitment wordt georganiseerd. Arnhem is voornemens dit bijvoorbeeld te doen door POH in te zetten bij huisartsen.

Gemeente Arnhem heeft hoge ambities om inwoners met langdurige bijstand aan het werk te krijgen. Dit is een zaak van lange adem en een doordachte aanpak, waarbij de verbinding in het sociaal domein cruciaal is. Hoe langer in de bijstand, hoe moeilijker het is weer terug te keren op de arbeidsmarkt. Bovendien blijkt de uitstroom naar werk van langdurig bijstandsgerechtigden minder duurzaam te zijn. Het nieuwe participatieprogramma lijkt daadkrachtig, maar vraagt ook meer samenhang. Dit vereist visie, ambitie en doortastend leiderschap. Het vereist de bereidheid de komende jaren te investeren in integrale en vaak intensieve vormen van ondersteuning en hulp. Zelfs met al deze aspecten georganiseerd en ingeregeld zal het verkleinen van het 'gra-

4 Naast sociale wijkteams heeft de gemeente Arnhem ook voor iedere wijk een Team leefomgeving. Deze richt zich in de kern op fysieke aspecten in de wijk én op collectieve voorzieningen. De realisatie van een deel van het voorliggend veld dient in samenspraak tussen de sociale wijkteams en Team leefomgeving plaats te vinden. Deze teams vinden elkaar op dit moment nog onvoldoende.

5 Dit betreft vooral huisartsen en gecertificeerde instellingen die binnen de Jeugdwet de autonome bevoegdheid van verwijzing hebben.

nieten-bestand' een helse klus zijn. Zonder deze onderdelen is het een hopeloos streven.

Op het gebied van monitoring is Arnhem drukdoende het gebruik en de kosten steeds accurater in beeld te krijgen. De kwaliteit van data is echter beperkt doordat de kwaliteit van het berichtenverkeer niet optimaal is. Als gevolg daarvan kan niet worden ingeschat of toegewezen zorg daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Zo wordt niet gewerkt met 'stop'-berichten die aangeven wanneer een traject (voortijdig) is afgerond. Arnhem kan zo bijvoorbeeld de uitnuttingsgraad van afgegeven beschikkingen niet volgen.

De geraadpleegde rapportages zijn beperkt bruikbaar als sturingsinformatie doordat duiding ontbreekt. Een voorbeeld hiervan is de grote stijging van het aantal verwijzingen naar dyslexiezorg, terwijl het aantal kinderen met dyslexie landelijk gezien al jaren stabiel is. Een verklaring voor deze stijging zou wellicht kunnen liggen in het hoge aantal taalachterstanden, wat niet betekent dat deze kinderen ook echt dyslexie hebben. Het gaat dus om tellen én vertellen zodat uit kan worden gezocht hoe iets zit en sturing mogelijk wordt.

De beperkte kwaliteit van de sturingsinformatie en het ontbreken van een goed begrip van de voortgaande ontwikkelingen, werkt ook door richting de sociale wijkteams die budgetverantwoordelijkheid hebben voor de eigen wijk. Hun invulling van de sturing op de budgetten is vooralsnog beperkt maar zou met de verwachtte verbeteringen steeds beter moeten worden. De verwachting is dat zij deze verantwoordelijkheid pas per 2020 daadwerkelijk vorm kunnen geven.

Met betrekking tot de inkoop en bekostiging in het sociaal domein heeft de gemeente, via de regionale samenwerking, beperkt grip door de open house constructie. De gemeente kan onvoldoende sturen op de afspraken met aanbieders, door het onbeheersbaar grote aantal aanbieders en de beperkte kwaliteit van het contractmanagement. Hoewel de gemeente voor ogen heeft dit aantal terug te brengen, is nog niet duidelijk op welke wijze dit zal worden gerealiseerd. In de gesprekken met aanbieders was de kwaliteit van producten tot dusver leidend om te interveniëren, maar financiële kwaliteit en kwantiteit (bijvoorbeeld onverklaarde groei) was geen toetssteen. Vanuit de perspectiefnota wordt op sommige onderdelen inmiddels een 'richtsnoer' gehanteerd voor de gesprekken naar aanbieders. De gemeente voert de druk in gesprekken met de grootste aanbieders inmiddels op. Gesprekken over de kostenontwikkelingen leiden tot meer bewustzijn bij aanbieders en daarbij tot een gedeeld gevoel van eigenaarschap. De vraag is wel of de huidige constructie voldoende prikkels biedt waarmee het tij van overschrijdingen kan worden gekeerd.

Tot slot constateert de commissie dat Arnhem de Jeugdhulp en Wet Maatschappelijke Ondersteuning consequent samenvoegt tot 'het zorgdomein'. Dit bestendigt het 'oude denken' in zorgbehoeften en zorgen voor; ten opzichte van zelfredzaamheid en helpen bij. Deze terminologie leidt af van de gewenste samenhang in het sociaal domein 'naar een veerkrachtig Arnhem'. Het sociaal domein omvat immers ook ondersteuning, hulp, begeleiding, activering, opvang, re-integratie, wonen en werk.

4 Conclusies

De hieronder gepresenteerde conclusies zijn gebaseerd op de huidige situatie zoals deze zich in de praktijk manifesteert. Ondertussen staat de uitvoering van de gemeente Arnhem ook niet stil en zijn reeds enkele verbetermaatregelen genomen. De weging van deze conclusies zouden dan ook in dat licht bezien moeten worden zonder dat daarmee de penibele situatie van de gemeente Arnhem wordt gebagatelliseerd.

1. De gemeente Arnhem heeft een mate van grip die het beste gekarakteriseerd kan worden als: beperkt. Deze positie is niet uniek.
2. De Arnhemse visie op het sociaal domein is sinds 2013 niet in samenhang geactualiseerd (op onderdelen hebben losstaande aanpassingen plaatsgevonden). Hierdoor ontbreekt het aan een scherpe opdracht met leidende principes, passend bij de aanpak van de ontstane tekorten. Maatregelen kennen mede daardoor weinig onderlinge samenhang en worden niet genomen op basis van één gezamenlijk lange termijn perspectief.
3. Het gebrek aan een bijgestelde visie heeft ertoe geleid dat de gemeente de poort wijd open heeft gezet. Het mantra 'doen wat nodig is' is leidend en professionals en aanbieders hebben relatief veel vrijheid gekregen.
4. Onderdelen van het sociaal domein kennen een eigen realiteit: in visie en uitvoering wordt sterk gedacht in de 'oude' kolommen van het zorgdomein (Jeugd en Wmo) en Participatie (bijstandsuitkeringen) en deze worden, ook in de praktijk, niet getracht te overbruggen. Per kolom wordt de visie niet in de praktijk gebracht, omdat de vertaling van uitgangspunten via concrete indicatoren naar uitvoering (operationalisering) ontbreekt.
5. De reeds voorgenomen maatregelen ter verbetering van grip zijn in de kern onderdelen van de logische vervolgstappen. Motieven en drijfveren in de uitvoering van het sociaal domein zijn momenteel sterk financieel van aard. Een breed doordacht en breed gedragen verhaal vraagt aanscherping en aanvulling, met name op het in beeld brengen van onderlinge afhankelijkheden en de vertaling naar de bijdrage van elke maatregel voor structurele financiële duurzaamheid.
6. De gemeentelijke sturing op het sociaal domein, zowel op de 'eigen' onderdelen (toegang, inkoop) als op de aanbieders, is beperkt.
   a decentralisatie van budgetverantwoordelijkheid naar de sociale wijkteams vraagt een duidelijk escalatiemodel bij budgetoverschrijding.
   b samenwerking met aanbieders in een open house model, dat regionaal wordt uitgevoerd, vraagt scherpe afspraken in de contractering en borging hiervan.
7. Recent zijn eerste stappen gezet om meer grip te krijgen op de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dit wordt echter bemoeilijkt door het ontbreken van een geoperationaliseerde visie en de beperkte kwaliteit van de data.

5 Aanbevelingen

Gemeente Arnhem is trots op de hoge mate van inwonerstevredenheid over het sociaal domein. Het maken van keuzes die afbreuk doen aan het huidige voorzieningenniveau vraagt zowel politiek, bestuurlijk als maatschappelijk draagvlak. Daarnaast vraagt het een zakelijke houding naar inwoners, eigen gemeentelijke afdelingen en aanbieders. 'Doen wat nodig is' betekent immers ook 'niet doen wat niet nodig is'. Dit vraagt duidelijke uitspraken over welke kosten de gemeente bereid is te dragen en een actuele visie op de ontwikkelingen in het sociaal domein en de beheersbaarheid daarvan in termen van capaciteit en financiën.

De eerste stap naar meer grip is het in gang zetten van twee parallelle processen:

1 *Samen de stip op de horizon bepalen*
College en de Raad dienen invulling te geven aan 'doen wat nodig is' voor die Arnhemmers die hulp en ondersteuning het hardste nodig hebben. De dialoog moet zijn gericht op een gedeeld beeld over een passend en betaalbaar sociaal domein, die uitstijgt boven 'recht hebben op zorg'. De eerste grote stap is -samen met inwoners, aanbieders, verwijzers, etc.- te komen tot een gedeelde visie op het sociaal domein. Het uitgangspunt daarbij moet zijn onderling vertrouwen en verbinding tussen Raad, College en ambtelijk apparaat. De visie is onmiskenbaar de sleutel tot succes in Arnhem want zonder deze visie hangen alle maatregelen in het luchtledige. Daarbij is het wenselijk te denken vanuit een goed begrip van de huidige situatie en van de historische ontwikkeling die tot deze situatie heeft geleid. Vervolgens kan de visie worden geoperationaliseerd naar samenhangende uitgangspunten voor het sociaal domein, vertaald in beleidsdoelen, acties en maatregelen en tot slot in een passende set concrete indicatoren zodat monitoring van de beoogde impact mogelijk wordt.
   - Geef als College van B&W opdracht voor dit visietraject met College en de Raad. De commissie adviseert daarbij de begeleiding in handen te leggen van een ervaren externe begeleider die de partijen bij hun dialoog ondersteunt. De VNG assisteert de gemeente Arnhem graag bij het zoeken en aantrekken van een goede begeleider.
   - Benut nadrukkelijk de aanwezige capaciteit (kwaliteit en kennis) van het ambtelijk apparaat. Geef de opdracht alle benodigde informatie te verzamelen ter voorbereiding van genoemd visietraject en in dat kader opgedane strategische inzichten te bundelen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de ervaringen van andere gemeenten, zoals in het stedennetwerk G40, het Netwerk Directeuren Sociaal Domein of tijdens peer-review bijeenkomsten "Sturing met Kwaliteit" binnen het Programma Sociaal Domein.

2 *Implementeer een aantal quick wins in de uitvoering*
Parallel aan het visietraject is het nodig de komende maanden de ingezette stappen om de tekorten terug te dringen te versterken. Vooral op de domeinen Jeugd en Wmo (specifiek: beschermd wonen) is op de gebieden inkoop, monitoring en de toegang winst te behalen. Voor Participatie is uiteindelijk winst te behalen in het leggen van de verbinding met de wijkteams maar zit deze veeleer in de benadering van de cliënten op een aandachtige en contextafhankelijke manier.

   Voor al deze 'quick wins' geldt dat het belangrijk is dat de bestuurders commitment uitspreken om te 'doen wat nodig is': scherpe gesprekken voeren in de toegang om samen duiding te geven aan ongewenste overschrijdingen en eigenaarschap te creëren bij verwijzers en aanbieders.

   Monitoring
   - Zet in op verbetering van de kwaliteit van het berichtenverkeer. U staat reeds in verbinding met het Ketenbureau I-SociaalDomein om hier stappen in te zetten.
   - Investeer in de capaciteit van dataspecialisten om te ondersteunen
   - Vertaal de zorginhoudelijke maatregelen naar uitkomsten

Toegang

- Onderzoek de werkdruk van de sociale wijkteams. Stel met de sociale wijkteams een escalatiemodel op als begeleiding in de sturing op budgetten.
- Ga met overige verwijzers periodiek in gesprek over de kostenontwikkelingen, trends in verwijzingen en signalen van ongewenste overschrijdingen.

Inkoop en bekostiging

- Intensiveer de sturing op de aanbieders die richting de grootste overschrijdingen gaan. Voer met hen 'het goede gesprek' vanuit gedeeld eigenaarschap.
- De kostenregeling beschermd wonen moet nog uitgewerkt worden. In de tussentijd is het wel mogelijk om met aanbieders in gesprek te gaan over hoe ze de voorzieningen afbouwen gezien de landelijke ontwikkelingen. Dit vereist verdere uitwerking, bijvoorbeeld in een hierop gericht onderzoek- en adviestraject. (Breda, Dordrecht, Almere, etc.)

3 *Werk vervolgens toe naar een kwaliteitscyclus met de focus op grip houden*

De stip op de horizon op het gebied van grip houden is toe te werken naar een kwaliteitscyclus, waarin periodiek de beleidsimpact wordt geëvalueerd. Dit in dezelfde open gesprekken met Raad, College en ambtenaren. Het dashboard op basis van de opgestelde indicatoren geeft inzicht in de bereikte effecten en waar bijsturing nodig is.

Voorgestelde fasering

Q1 en Q2 2020 Quick wins operationalisering visie.

De gemeente Arnhem heeft aparte programma's voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Geef de programmamanagers sociaal domein de opdracht om deze programma's per sector gestructureerd te vertalen naar heldere actuele standpunten op inhoud én financiën, en redeneerlijnen om te komen van visie tot uitvoering inclusief prestatie-indicatoren.

Q1 en Q2 Quick wins monitoring en uitvoering.

Met het oog op de ontstane tekorten, is het aan te bevelen de top-3 van meest ongewenste overschrijdingen met prioriteit aan te grijpen voor een consequente doorvertaling van de visie naar prestatie-indicatoren en de monitoring hiervan en sturing hierop uit te werken. Leer hierbij van de ervaringen van vergelijkbare gemeenten. In de G40 zijn meer gemeenten die hun grip op het sociaal domein hebben vergroot of willen vergroten. Zoek elkaar op en wissel geleerde lessen uit om de herijking te versnellen.

Q3-Q4 Formuleren integrale visie.

Vanuit de geoperationaliseerde visies per sector is het nog een kleine stap om deze over elkaar te leggen en van hieruit een actuele overkoepelende visie te formuleren. Ten opzichte van de huidige visie dient hier dan nog expliciet een financieel perspectief aan te worden toegevoegd.

Q1-Q4 Parallel proces ontwikkeling duurzame visie.

Het vergt tijd en dialoog om samen te komen tot een duurzaam antwoord op het devies 'doen wat nodig is'. Het is aan te bevelen dit gesprek in het College en met de Raad aan te gaan. Daarbij is het nadrukkelijke advies om dit onder begeleiding van een externe procesbegeleider te doen. De uitkomsten van dit gesprek vormen de basis voor een toekomstbestendige visie en gedragen politieke keuzes ten behoeve van de financiële beheersbaarheid passend bij Arnhem.

Bijlage I – Grip…

Grip in het sociaal domein of elders heeft steeds te maken met twee onderdelen: inzicht en handelingsperspectief. Om grip te kunnen hebben moet je weten welke ontwikkelingen zich voordoen en vervolgens moet je hier in meer of mindere mate sturing aan kunnen geven óf op kunnen anticiperen. Zonder dit laatste is er geen sprake van grip maar alleen van inzicht. Daarbij is het goed om te realiseren dat, zeker in het sociaal domein, er vrijwel nooit sprake kan zijn van volledige grip. Er is altijd sprake van (de kans op) externe beïnvloeding die buiten het handelings- en zichtsvermogen ligt en waar maar in beperkte mate op geanticipeerd kan worden. Gelukkig betreft dit over het algemeen maar een beperkt deel van het domein.

Het hebben van grip begint zoals gezegd met het hebben van inzicht. Echter ook inzicht komt niet vanzelf en vraagt een afbakening en een antwoord op de vraag: waar wil je inzicht in hebben? Zonder nu te verzanden in een eindeloze afpel exercitie tot de kern van de scope van je gewenste inzicht kunnen we voor het gemeentelijke sociaal domein stellen dat de visie het startpunt vormt van grip. In een visie verwoord een gemeente namelijk een ideaal toekomstbeeld voor (een deel van) je gemeente. Hierin wordt geschetst hoe de lokale samenleving functioneert, welke maatschappelijke resultaten worden bereikt en wat de uitgangspunten vormen waarmee dat ideaalbeeld gerealiseerd kan worden. Het laat zien wat je als gemeente in de kern het allerbelangrijkste vindt, zowel t.a.v. het uiteindelijke doel als ook v.w.b. de af te leggen route. Een visie hoort richting te geven en wel op z'n wijze dat duidelijk is welke richting gekozen wordt en op welke manier deze richting bewandeld wordt.

Met name die duidelijkheid blijft een lastig aspect van iedere visie en is ook inherent aan het concept visie. Een visie is namelijk een geabstraheerde beschrijving van een toekomstsituatie die in de praktijk altijd veel complexer is en gekend wordt door vele nuances. De taal die gebruikt wordt voor het beschrijven van een visie bestaat dan ook voornamelijk uit abstracte begrippen die goed zijn om een beeld te schetsen maar ontoereikend zijn om een precies beeld, met alle specificaties, te tekenen. Zo blijven veel visies dan ook hangen in 'container' begrippen zonder dat ze houvast geven aan de mensen die uitvoering moeten geven aan die visie. Om een visie te kunnen laten werken is het dan ook nodig om een vertaalslag te maken waarbij voor gemeenten de vraag: 'wat wil ik concreet zien veranderen op straat/in de wijk/bij mensen thuis?' steeds opnieuw zo concreet mogelijk beantwoord moet worden. Met een dergelijke vertaling wordt een visie namelijk pas hanteerbaar, en voor het krijgen van grip niet onbelangrijk, en ook meetbaar en vervolgens stuurbaar.

Om een visie ook meetbaar te maken moet deze vertaling eerst nog geoperationaliseerd worden, hetgeen betekent dat er indicatoren geformuleerd worden die meetbaar zijn en bij voorkeur niet al te veel administratieve lasten met zich meebrengen, maar dit is over het algemeen een relatieve makkelijke doorontwikkeling. De voornaamste moeilijkheid bestaat uit het concreet maken van een visie omdat dit gepaard gaat met het maken van keuzes en het trekken van duidelijke grenzen.

Om te komen tot inzicht is er naast deze uitwerking nog één belangrijk aspect nodig en dat is een beleidstheorie (ofwel een effecttheorie). Dit betreft een uitwerking van de redeneerlijn die loopt van de inzet van middelen (input) en de uitvoering van activiteiten (throughput) naar de concrete resultaten (output) en de directe (outcome) en indirecte (impact) effecten. Deze redeneerlijn maakt in feite zichtbaar met welke concrete handelingen bepaalde resultaten effecten verwacht worden behaald te worden. Daarbij gaat het in eerste instantie niet om reeds op voorhand vastgestelde causale relaties. Het mag best zo zijn dat redeneerlijnen achteraf niet blijken te kloppen. Door ze echter te expliciteren wordt het wel mogelijk om ze ook te toetsen en is het naderhand ook mogelijk om bij te sturen.

Het sturingsaspect van grip is met het juiste inzicht vervolgens niet meer dan draaien aan de knoppen die gegeven zijn. Deze knoppen zitten verwerkt in de organisatie van het sociaal domein (bijv. de organisatie van de toegang), de gekozen bekostigingssystematiek en de contracten met zorgaanbieders. Uiteraard hangt de mate

van sturing af van de mate waarin de sturingsmogelijkheden ook geborgd zijn in uitvoeringsrichtlijnen, afspraken en opgenomen contractuele verplichtingen. Er is echter meer mogelijk door naast de formele sturingsmogelijkheden ook de informele sturingsmogelijkheden te benutten. Die zitten veeleer in het regelmatig, in onderling vertrouwen voeren van gesprekken en het creëren van een gezamenlijk eigenaarschap. Dit kost echter wel tijd en vaak ook het nodige geduld. Onderling begrip ontstaat namelijk niet zomaar. Desalniettemin heeft deze vorm van sturing te allen tijden wel de voorkeur boven de formele sturingsmogelijkheden. Het sociaal domein is namelijk een complex ecosysteem dat zich nooit helemaal laat vangen in afspraken, contracten of procedures en in een dergelijk ecosysteem heb je meer aan een partner dan aan ee nopdrachtnemer.

In onderstaand figuur is de vertaling van de visie naar operationele indicatoren en de beleidstheorie schematische weergegeven.

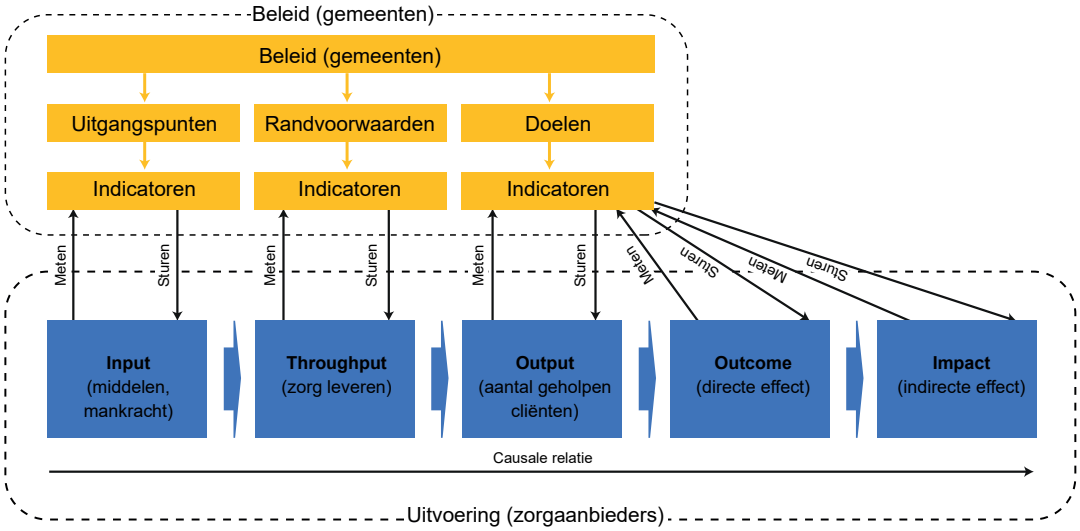

Bijlage II – Gegevensrapportage

Om een beeld te scheppen van hoe de gemeente Arnhem er uit ziet in cijfers, is een gegevensrapportage opgesteld. Die ligt hier voor u. Het is een globaal en algemeen beeld van Arnhem, het sociaal domein en de gemeentelijke uitgaven daaraan. Daarbij wordt aangetekend dat een beeld in cijfers nooit een volledig beeld geeft.

Deze rapportage bestaat uit een selectie van de cijfers over Arnhem uit de voor de commissie vrij toegankelijke databronnen. Deze zijn ontleend aan CBS Statline en de gemeentelijke monitor sociaal domein, tenzij anders vermeld. Dit zijn de volgende cijfers:

- Algemene kengetallen over Arnhem en haar sociaal domein (afhankelijk van eventuele opvallendheden in het algemene beeld bevat dit hoofdstuk meer of minder cijfers);
- Gebruik jeugdhulp;
- Jeugdhulpgebruik per verwijzer;
- Wmo per arrangement (ondersteuning thuis, hulp bij huishouden, verblijf en opvang, hulpmiddelen);
- Gebruik voorzieningen participatiewet;
- Uitgaven sociaal domein, inclusief opvallende afwijkingen t.o.v. de begroting.

Waar mogelijk is geprobeerd deze cijfers uit Arnhem zoveel mogelijk door de tijd heen te presenteren en te vergelijken met gelijksoortige gemeenten, waarbij vaak gekozen is voor een vergelijking met gemeenten van vergelijkbare grootte (100.000 tot 300.000 inwoners), gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheid (sterk stedelijk) en gemeenten in heel Nederland. Wanneer wordt gesproken van de controlegroepen, gaat het om deze drie groepen, tenzij anders aangegeven.

Als onderdeel van de gegevensverzameling zijn ook het Kenniscentrum Handhaving en Naleving (KCHN) van de VNG en het Ketenbureau i-Sociaal Domein gevraagd om hun kennis over de gemeente Arnhem te delen.

1 Opvallend voor Arnhem

Hieronder worden kort de belangrijkste bevindingen in deze rapportage weergegeven.

- Jeugdhulpgebruik zonder verblijf stijgt harder dan in de controlegroepen, meer dan tweemaal zo snel.
- Wmo-voorzieningengebruik stijgt vrij snel in de periode 2016 - 2018. Beschermd wonen-regio Arnhem heeft het een-na-hoogste gemiddelde gebruik van beschermd wonen-voorzieningen in het land.
- Hoewel het gebruik van voorzieningen uit de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) zich normaal ontwikkelt en redelijk stabiel is, is het bijzonder hoog: bijna twee keer zo veel als de controlegroepen.
- De totale uitgaven aan het sociaal domein zijn in 2017 ~50 procent hoger per inwoner dan de controlegroepen sterk stedelijk en 150.000-250.000 inwoners. Gezien de centrumfunctie van de gemeente Arnhem moet dit voor een deel in context bezien worden. Uitgaven rond arbeid (inkomensregelingen en participatie) zijn vele malen hoger dan de controlegroepen. Daarnaast valt nog op dat de uitgaven aan jeugd lager zijn dan in de controlegroepen, ondanks de harde stijging van het aantal jeugdhulpvoorzieningen[6]. Hiertoe zou inzicht moeten worden gegeven in de ontwikkelingen van de uitgaven hieraan.

2 Kengetallen Arnhem en haar sociaal domein

- **Inwoners:** Arnhem heeft op 1 januari 2019 159.265 inwoners.
- **Geografisch en kernen:** Arnhem heeft een oppervlakte van 101,54 km².
- **Stedelijkheid:** Arnhem heeft een bevolkingsdichtheid van 1.628 inwoners per vierkante kilometer landoppervlakte, waardoor het in de controlegroep 'sterk stedelijk' valt. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde is ongeveer 510 inwoners per vierkante kilometer.

6 Deze conclusie komt niet overeen met de gegevens zoals deze staan vermeld op waarstaatjegemeente.nl De achtergrond van deze discrepantie is niet nader onderzocht.

- **Leeftijdsopbouw:** Arnhem is een relatief weinig vergrijsde gemeente met voornamelijk een hoger percentage inwoners in de leeftijdsgroep 23 tot 50 jaar. Zie gestapelde staafdiagram hieronder.

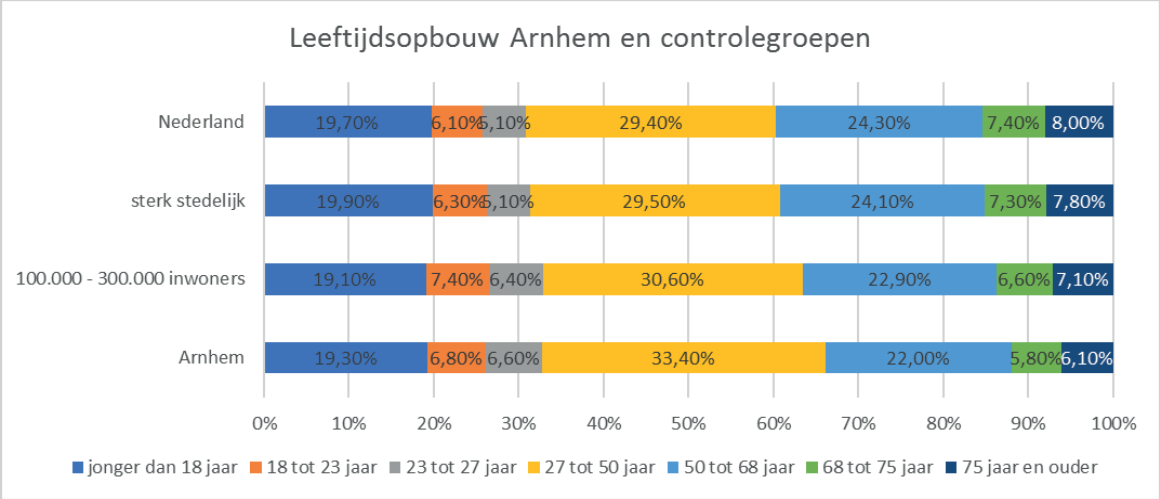

- **Jongeren tot 18 jaar:** Arnhem telt op 1 januari 2018 30.404 inwoners die jonger dan 18 jaar oud zijn.
- **Migratieachtergronden:** 67,9 procent van de bevolking is autochtoon, van de overige 32,1 procent heeft 11,6 procent een westerse migratieachtergrond en 20,5 procent een niet-westerse. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde is 76,9 procent autochtoon, naast 10,1 procent met een westerse migratieachtergrond en 13,1 procent met een niet-westerse migratieachtergrond.
- **Opleidingen:** Arnhem heeft relatief iets meer hoogopgeleiden (45,3 procent) in de beroepsbevolking dan de controlegroepen 100.000 – 300.000 inwoners (40,5 procent), sterk stedelijk (36,3 procent) en Nederland (37,2 procent). Arnhem heeft daarentegen juist 2 tot 7 procentpunt minder laag- en middelbaar opgeleiden dan de controlegroepen.
- **Werkzame beroepsbevolking:** Arnhem heeft in 2018 654 werkenden per 1000 inwoners; dat is minder dan de controlegroepen (allen precies 672 werkenden per 1000 inwoners).
- **Lage inkomens[7]:** 13,8 procent van de huishoudens had in 2015 een laag inkomen, waarvan 5,7 procentpunt langdurig laag. Landelijk was dit gemiddeld 8,2 respectievelijk 3,1 procent, en in de mediane gemeente was dit 5,5 procent respectievelijk 1,8 procent. Arnhem is daarmee met afstand de gemeente met relatief en absoluut de meeste lage inkomens die de visitatiecommissie tot dusver heeft bezocht.
- **Gestapelde voorzieningen sociaal domein:** de gemeente Arnhem heeft relatief veel huishoudens met voorzieningen uit de Participatiewet, evenals een combinatie van Participatiewet en een Wmo-voorziening. Verder is er geen sprake van bijzondere stapeling. Dit is te zien in staafdiagrammen 1 en 2 hieronder.

7 De lage-inkomensgrens van het CBS is 9250 euro besteedbaar inkomen (ex. gebonden toeslagen) per huishouden per jaar volgens het prijspeil van het jaar 2000. Omgerekend naar 2019 is dit ongeveer 13.140 euro. Langdurig lage inkomens blijven vier jaar of langer onder deze grens.

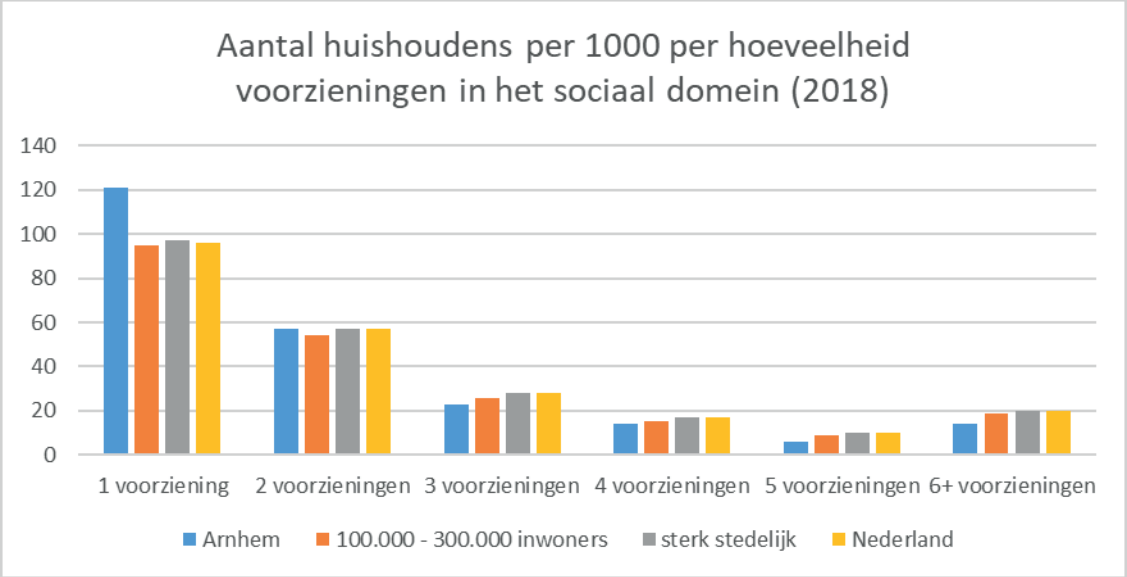
Aantal huishoudens per 1000 per hoeveelheid voorzieningen in het sociaal domein (2018)
140
120
100
80
60
40
20
0
1 voorziening
2 voorzieningen
3 voorzieningen
4 voorzieningen
5 voorzieningen
6+ voorzieningen
Arnhem
100.000 - 300.000 inwoners
sterk stedelijk
Nederland

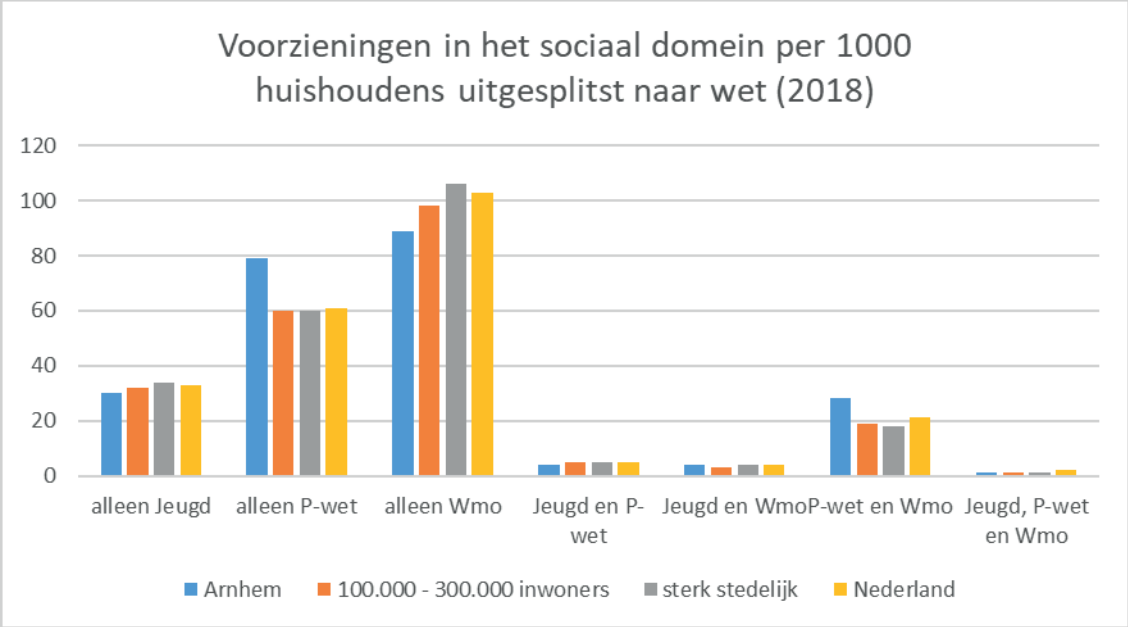
Voorzieningen in het sociaal domein per 1000 huishoudens uitgesplitst naar wet (2018)
120
100
80
60
40
20
0
alleen Jeugd
alleen P-wet
alleen Wmo
Jeugd en P-wet
Jeugd en Wmo
P-wet en Wmo
Jeugd, P-wet en Wmo
Arnhem
100.000 - 300.000 inwoners
sterk stedelijk
Nederland

3 Jeugd

- Arnhem heeft gedurende 2015 tot en met 2018 vergeleken met de controlegroepen een hoog aantal jeugdhulptrajecten zonder verblijf per 1000 jongeren gekregen. Dit is te zien in grafiek 1. Dit aantal stijgt over de genoemde periode sterk, van relatief laag vergeleken met de controlegroepen naar hoger dan alle controlegroepen. Over de totale gemeten periode gezien is er een stijging van 54,3 procent, waar de controlegroepen in dezelfde perioden stijgingen laten zien van 22 (sterk stedelijk), 29 (100.000 – 300.000 inwoners) en 26 (Nederland) procent.

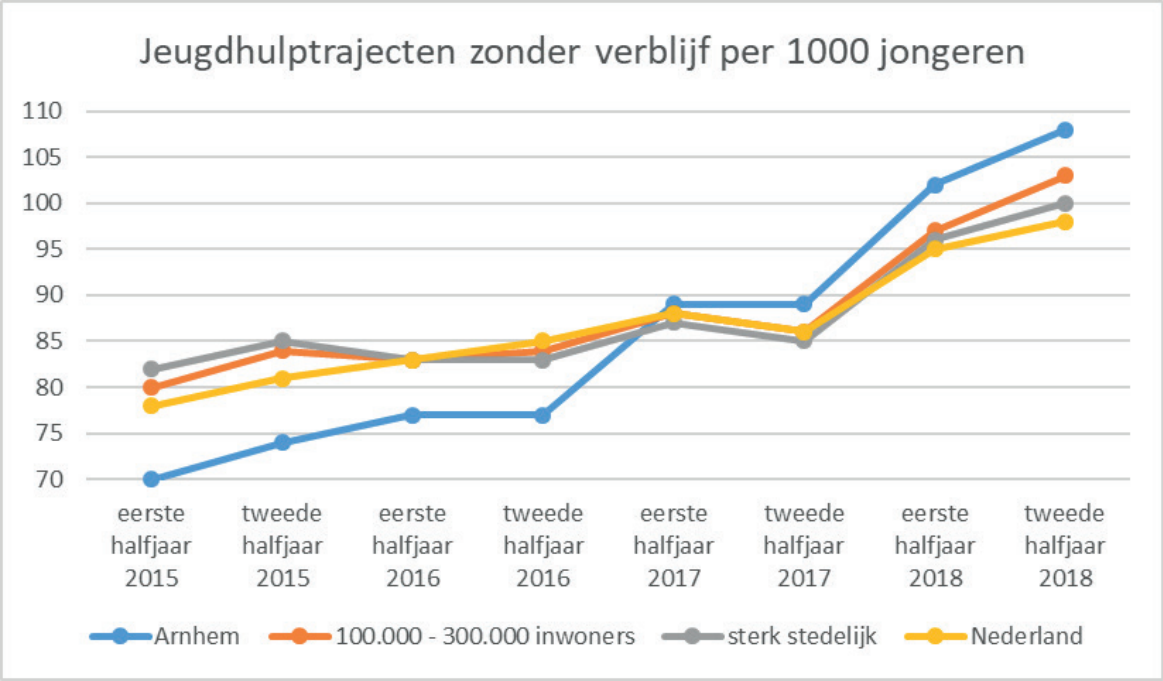

- Het aantal jeugdhulptrajecten met verblijf per 1000 jongeren blijft stabiel gedurende de periode 2015 tot 2018. Het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen daalt licht in dezelfde periode. Dat is in lijn met de trend van de controlegroepen in; hierom is er geen aparte grafiek aan gewijd. Wel wordt nog opgemerkt dat het aantal jeugdreclasseringsmaatregelen per 1000 jongeren iets hoger is dan in de controlegroepen: in Arnhem is dit 5, in de controlegroepen 3 (beide tweede helft 2018).

- **Jeugdhulptrajecten per verwijzer:** uitgesplitst naar verwijzer heeft zowel Arnhem als jeugdregio Arnhem een vrij hoog aandeel jeugdhulptrajecten gestart door de huisarts, zelfs als gecorrigeerd wordt voor het (zeer lage) aantal onbekende/ontbrekende verwijzers. Zie de onderstaande drie taartdiagrammen; in de taartpunten staan de percentages van het aantal jeugdhulptrajecten dat door de corresponderende verwijzer is gestart.

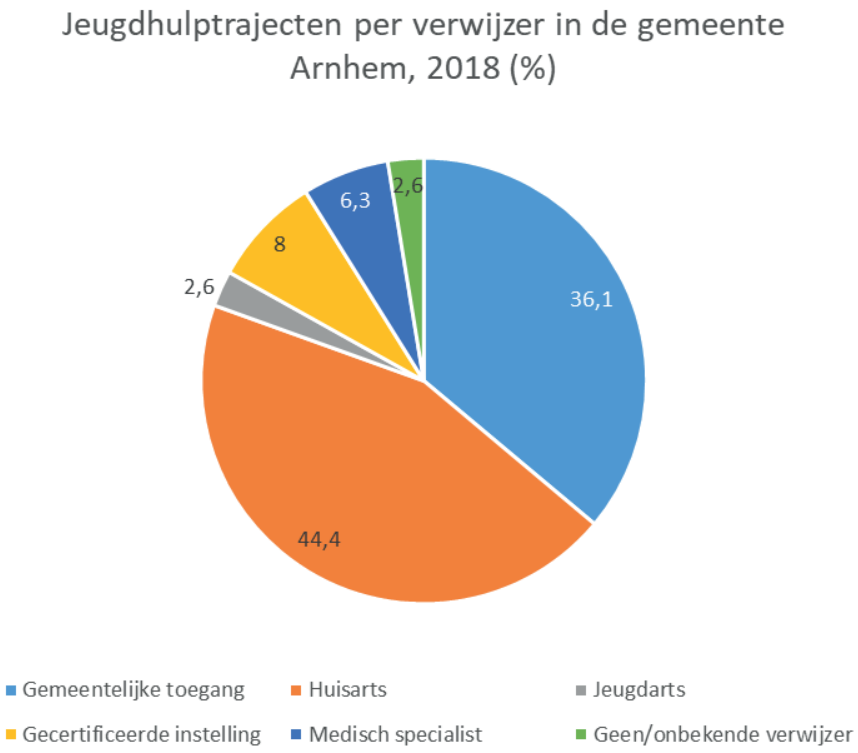
Jeugdhulptrajecten per verwijzer in de gemeente Arnhem, 2018 (%)
36,1
44,4
2,6
8
6,3
2,6
Gemeentelijke toegang
Huisarts
Jeugdarts
Gecertificeerde instelling
Medisch specialist
Geen/onbekende verwijzer

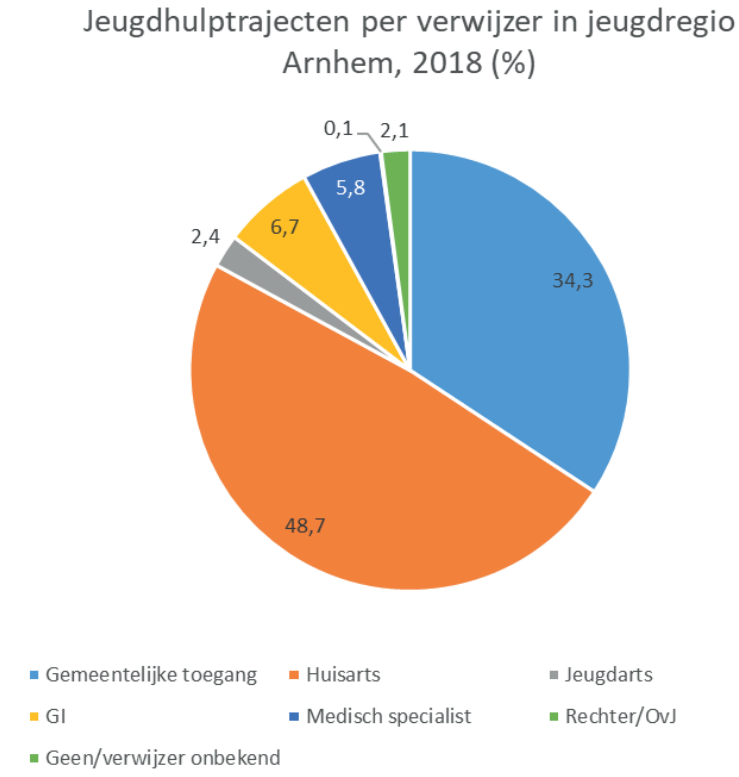
Jeugdhulptrajecten per verwijzer in jeugdregio Arnhem, 2018 (%)
34,3
48,7
2,4
6,7
5,8
0,1
2,1
Gemeentelijke toegang
Huisarts
Jeugdarts
GI
Medisch specialist
Rechter/OvJ
Geen/verwijzer onbekend

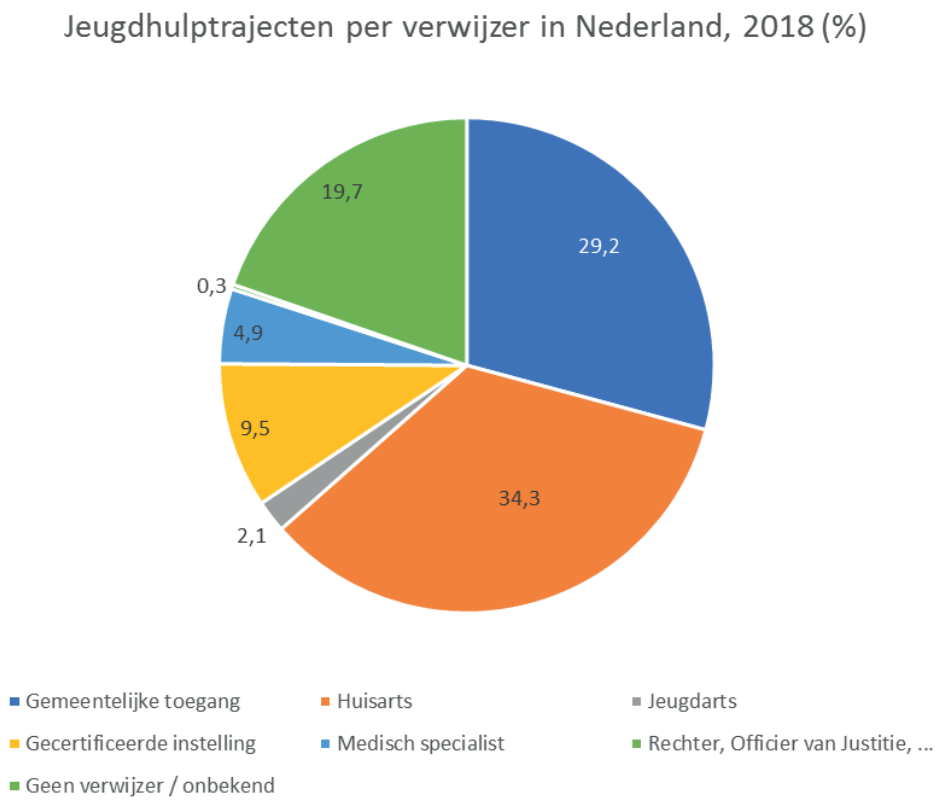

- **Herhaald beroep:** van de begonnen trajecten in 2018 is 24,8% een herhaald beroep, wat iets lager is dan de regionale (26,5) en landelijke (27,5) percentages. Deze percentages fluctueren per jaar van 2016 tot 2018 voor de gemeente Arnhem tussen de 22 en 25 procent, waar de controlegroepen consequent iets hogere percentages herhaald beroep hebben (24 tot 29 procent).

4 Wmo

- **Gebruik Wmo-voorzieningen:** het gebruik per 1000 inwoners van alle typen Wmo-voorzieningen is in de tweede helft van 2018 hoog vergeleken met alle controlegroepen, voornamelijk op hulp bij het huishouden en ondersteuning thuis.

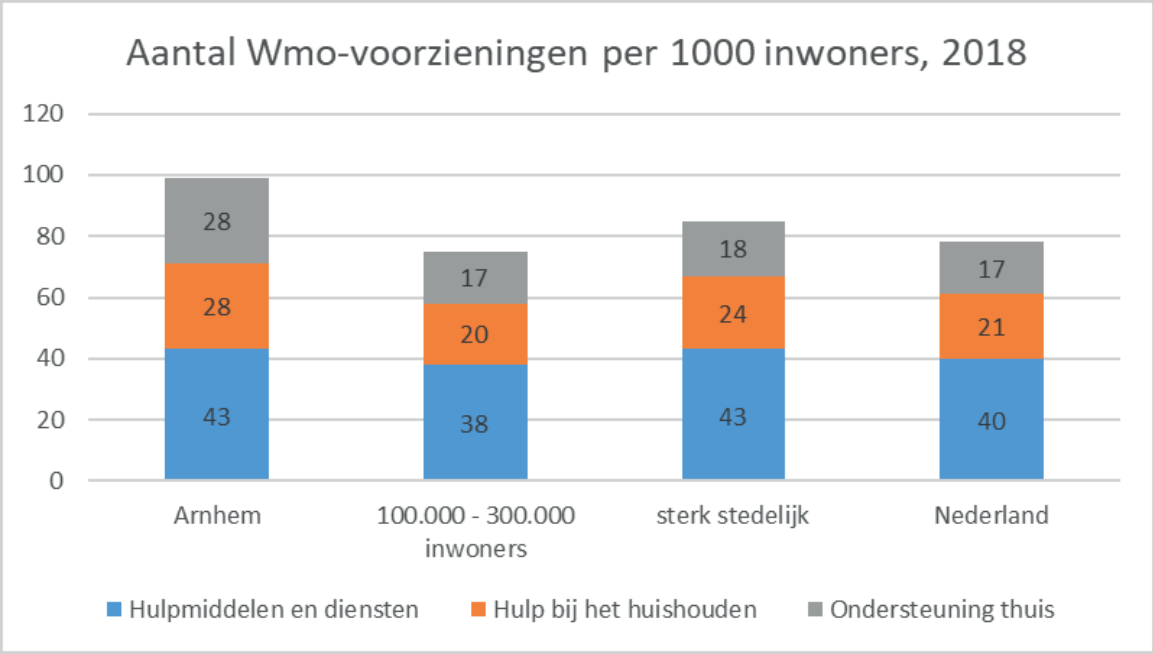

- **Ontwikkelingen gebruik Wmo:** het totale gebruik van alle Wmo-voorzieningen neemt over de periode 2016 – 2018 sterk toe, van 50 maatwerkvoorzieningen per 1000 personen in 2016 naar 83 in 2018. Er zijn geen gegevens over 2015. De sterke groei van 2016 op 2017 is voor een groot deel toe te schrijven aan een plotselinge verdubbeling van het aantal geregistreerde voorzieningen in de categorie hulpmiddelen en diensten (van 20 per 1000 inwoners naar 44).

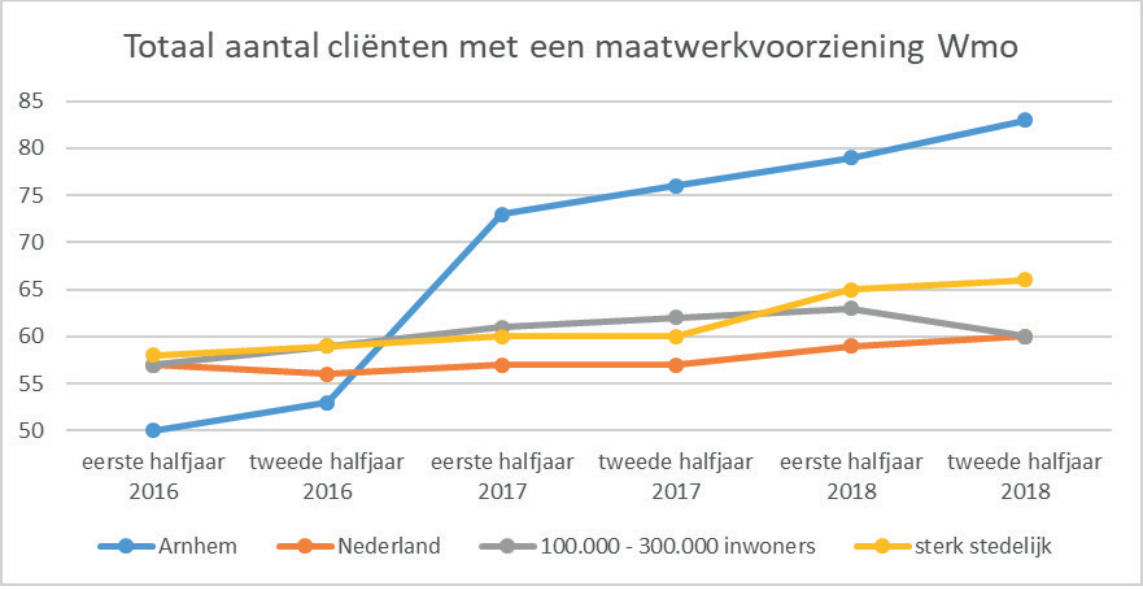

- **Mantelzorg:** 10,5 procent van de volwassen inwoners van Arnhem geeft aan mantelzorg te verlenen. Dit is minder dan de 14,2 procent in heel Nederland die dat aangeeft, en de 13,5 en 14,4 procent in de twee andere controlegroepen.
- **Cliëntervaring Wmo:** de verschillende aspecten van de Wmo-voorzieningen in Arnhem krijgen in 2017 van de Wmo-gebruikers cijfers van 7,0 tot 8,7. Daarmee doet Arnhem het met name beter op het aspect 'ondersteuning past bij mijn hulpvraag' (8,7), en scoort de gemeente wat minder op het aspect 'met de ondersteuning kan ik beter dingen doen' (7,0)
- **Beschermd wonen:** Arnhem behoort tot de beschermd wonen-regio Arnhem. In deze regio maken 1290 inwoners gebruik van beschermd wonen, ofwel 3,1 inwoners per 1000 inwoners. Dat is meer dan het landelijk gemiddelde van 2,0 inwoners per 1000 inwoners en de regio heeft hiermee na regio Apeldoorn het hoogste gemiddelde van het land.

5 Participatie

- **Bijstand:** Arnhem heeft 79 bijstandsontvangers per 1000 inwoners in de tweede helft van 2018; dat is veel meer dan de controlegroepen 100.000 – 300.000 inwoners (46) en sterk stedelijk (41) en het Nederlandse gemiddelde (39).
- **Ontwikkeling hoeveelheid inwoners met bijstand:** is te zien in de onderstaande grafiek. Arnhem laat grotendeels dezelfde ontwikkeling zien als de controlegroepen met een piek in 2016 / 2017.

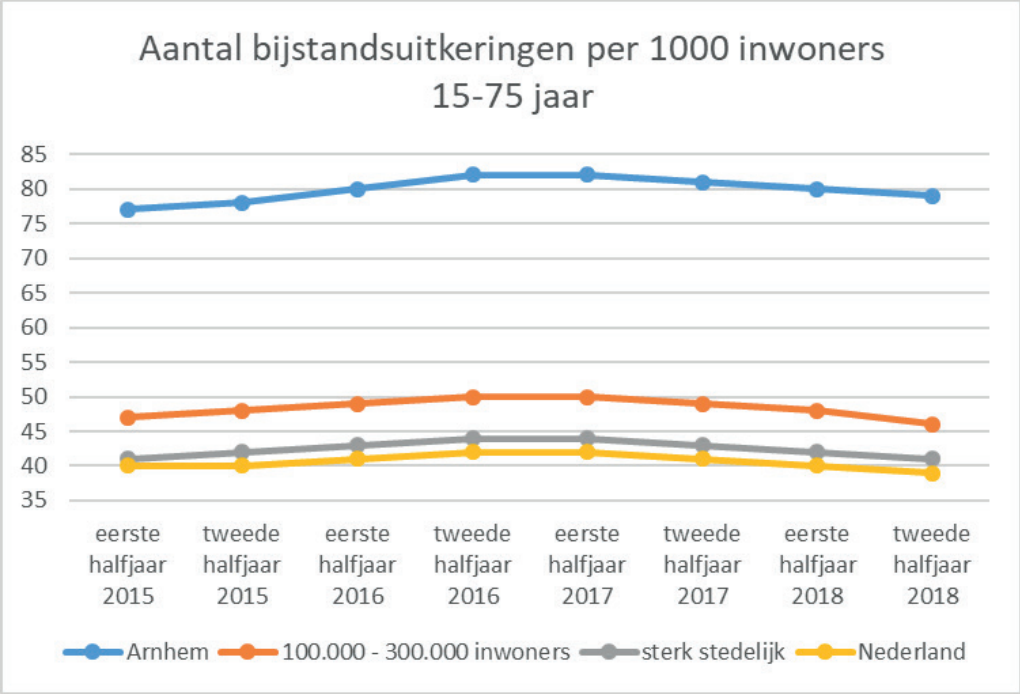

- **Gebruik re-integratievoorzieningen:** Arnhem heeft gedurende de periode 2015-2018 een laag gebruik van re-integratievoorzieningen dat daalt: 18,1 per 1000 inwoners eind 2015, dalend tot 8,3 in 2018. Ter vergelijking: in de controlegroepen zijn er tussen de 20 en 26 re-integratievoorzieningen per 1000 inwoners.

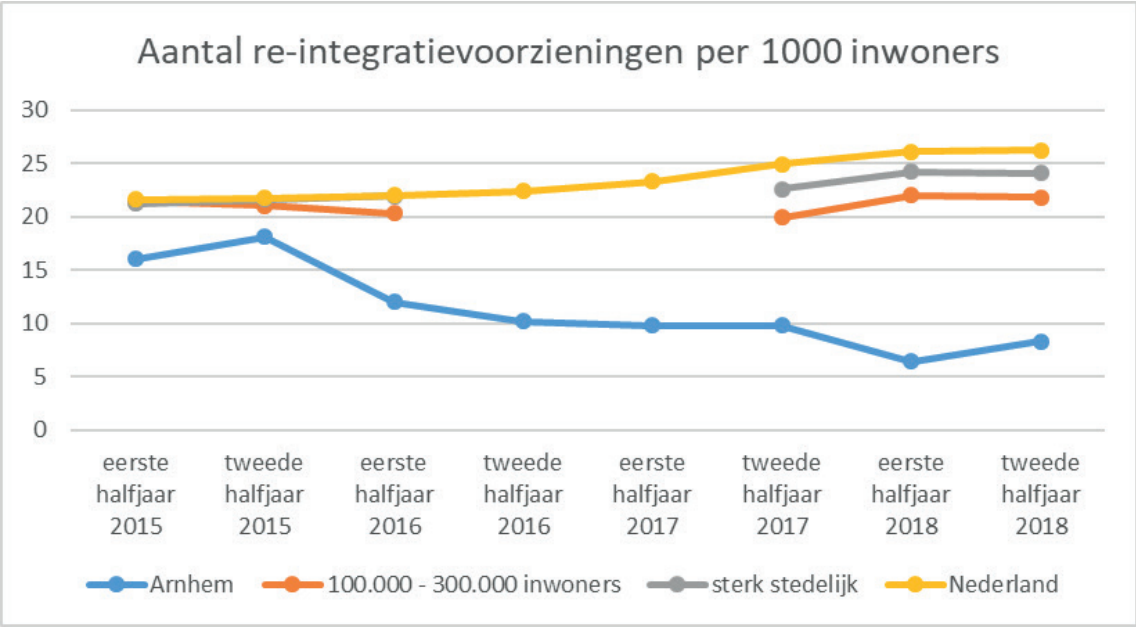

6 Begroting & realisatie sociaal domein 2017

De uitgaven per inwoner in de gemeente Arnhem ten opzichte van de controlegroepen[8] in 2017, het meest recent openbaar beschikbare jaar, staan in onderstaande tabel. Arnhem geeft in totaal 2511,6 euro per inwoner uit aan het sociaal domein; dat is ongeveer 45 tot 60 procent meer dan de controlegroepen 150.000-250.000 inwoners en sterk stedelijk. Daar dient wel bij opgemerkt te worden dat Arnhem als centrumgemeente bijvoorbeeld verantwoordelijk is voor beschermd wonen, wat meestal een verhoging van uitgaven oplevert bij geëscaleerde zorg 18+ (en niet elke gemeente in deze controlegroepen is centrumgemeente). Daarnaast vallen de volgende zaken op:

Posten met hoge uitgaven in vergelijking met controlegroepen

Bij de kostenposten waar meer per inwoner aan wordt uitgegeven dan door alle controlegroepen wordt ook vaak fors meer aan uitgegeven, in alle gevallen 50% hogere uitgaven of meer. Deze posten zijn de wijkteams, inkomensregelingen, begeleide participatie, arbeidsparticipatie, maatwerkdienstverlening 18+ en geëscaleerde zorg 18+.

Posten met lage uitgaven in vergelijking met controlegroepen

Daar tegenover staat dat Arnhem juist minder per inwoner uitgeeft (dan de controlegroepen 150.000-250.000 inwoners en sterk stedelijk) aan samenkracht en burgerparticipatie, maatwerkvoorzieningen Wmo, maatwerkdienstverleningn 18- en geëscaleerde zorg 18-.

Posten met afwijkende uitgaven in vergelijking met begroting

Gezien enkele grote afwijkingen ten opzichte van de begroting (bijvoorbeeld, een begroting voor de wijkteams van 4 euro per inwoner) is dit gedeelte niet meegenomen ter analyse. Deze gegevens lijken, tenminste deels, onjuist ingevoerd.

Lasten* gemeenten (IV3) 2017 - Arnhem

	Gemeente Arnhem	Gemeentegrootte 150 000 tot 250 000 inwoners	Stedelijkheidsklasse sterk stedelijk	Nederland
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	95,9	131,6	112	115,3
6.2 Wijkteams	100,2	79,1	56,9	55,1
6.3 Inkomensregelingen	869,5	595	507,8	473,5
6.4 Begeleide participatie	314,6	167	150,8	147,6
6.5 Arbeidsparticipatie	125,1	61,4	53,4	52,3
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	32,2	37,3	40,9	36,5
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	302,7	174,7	170	167,1
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	230,2	255,3	247,8	208,4
6.81 Geescaleerde zorg 18+	403,5	273,5	187,7	122,7
6.82 Geescaleerde zorg 18-	37,7	63,9	50,5	36,1
Totaal	2511,6	1838,8	1577,8	1414,6
*Uitgedrukt in euro per inwoner				

8 Let op: in tegenstelling tot in eerdere controlegroepen valt Arnhem hier niet in de controlegroep 100.000 tot 300.000 inwoners, maar in de controlegroep 150.000 tot 250.000 inwoners.

Bijlage III – Feitelijke bevindingen

Visie/Uitgangspunten

1 De gemeente Arnhem beschikt over een gedateerde, niet integrale visie op het sociaal domein die niet wordt doorleefd en niet is geoperationaliseerd.
   1 De leidende principes voor de Arnhemse visie op het sociaal domein dateren uit 2013. De visie gaat uit van jeugd en Wmo ('zorgdomein'). Deze visie is in de tussentijd niet meer bijgesteld.
   2 In de daarop gebaseerde documenten en programma's is steeds sprake van een sector/domein eigen aanpak (apart voor Jeugd, WMO en Participatie). Van samenhangende maatregelen is geen sprake.
   3 In het kader van de oplopende kosten is de aandacht vooral op de producten en productontwikkeling gericht zonder dat verwezen wordt of geëxpliciteerd is op welke wijze deze samenhangen met de oorspronkelijke visie.
   4 Zowel de visie als ook de voorgestelde maatregelen zijn niet geoperationaliseerd naar effect-, kwaliteits- en prestatieindicatoren en/of criteria waarmee de voortgang en ontwikkeling van het sociaal domein gevolgd kan worden.
2 De visie op het sociaal domein heeft Arnhem nog niet bijgesteld, onder meer omdat pas relatief recent besef ontstaat dat de financiële middelen ook in de toekomst ontoereikend zullen zijn. Hierin is Arnhem niet uniek: veel gemeenten gingen -en gaan- uit van een tijdelijke boeggolf. Zeker in de afrondende fase van het visitatietraject lijkt politiek-bestuurlijk meer ruimte te bestaan om fundamentele vragen over het sociaal domein te stellen.
3 Als gevolg van deze visie heeft geen vertaling plaatsgevonden naar de verschillende subdomeinen van het sociaal domein en is sprake van inconsistentie tussen enerzijds de visie en anderzijds de uitwerkingen die wel hebben plaatsgevonden.
   1 De perspectiefnota bestaat uit losse hoofdstukken voor de verschillende onderdelen van het sociaal domein (Jeugd/Wmo, participatie) en bevat geen integrale visie over de gebiedsgerichte lijn die is ingezet om meer vanuit de wijk te organiseren.
   2 De gesprekken over de beheersbaarheid zijn vooral gericht op de korte termijn. Gesprek over structurele oplossingen op de langere termijn wordt nog niet gevoerd.
   3 In de perspectiefnota zijn 10 bewegingen opgenomen op basis van inhoudelijke en procesmatige doelen en uitgangspunten, zoals 'van tweedeling naar kansengelijkheid' en 'van sturen op input naar sturen op impact'. De opgenomen maatregelen zijn gericht op korte en lange termijn maar zijn niet geoperationaliseerd en verbonden aan de visie.
   4 In de perspectiefnota zijn diverse inhoudelijke en procesmatige doelen en uitgangspunten geformuleerd, maar geen financiële doelen. De financiële samenvatting gaat nog uit van een cumulatief tekort dat met de algemene reserve verrekend kan worden.

Monitoring

4 De kwaliteit van de data heeft de aandacht maar is vooralsnog beperkt.
   1 De kwaliteit van de data afkomstig uit de financiële administratie is beperkt als gevolg van het hanteren van de wettelijke mogelijkheid om tot 5 jaar na dato declaraties van zorgaanbieders te verwerken.
   2 De kwaliteit van de data uit het berichtenverkeer is beperkt. Start- en stopberichten of melding over de op- en/of afschaling van zorg lijken niet goed bijgehouden te worden. Ook lijkt de verbinding tussen zorg en indicatie niet goed navolgbaar. Als gevolg hiervan kan niet nagegaan worden of de ingediende factuur overeenkomt met de geleverde zorg. (voorbeeld: stel dat 10 behandelingen zijn voorgeschreven, maar tussentijds is besloten dat 4 behandelingen afdoende zijn, dan kan de gemeente een factuur ontvangen voor 4 behandelingen en niet weten of dit de eindfactuur betreft. In theorie kan de aanbieder nog 6 behandelingen factureren terwijl deze niet zijn gerealiseerd.)
   3 Aanvullende data (naast de data uit de financiële administratie en het berichtenverkeer) zijn er vrijwel niet i.v.m. de keuze om de administratieve lasten zo laag mogelijk te houden.

5 De huidige monitor is in ontwikkeling maar geeft vooralsnog beperkt inzicht in de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en het ontbreekt aan nadere duiding van deze ontwikkelingen.
   1 In de raadsbrief eind 2018 is de wens geuit om eerder en beter te weten wat er gebeurt om eerder en doelgerichter in te kunnen grijpen in de ontwikkeling in de zorgkosten. In 2019 is het proces in gang gezet om de monitoring aan te scherpen.
   2 In de maandrapportages zijn enkel cijfermatige gegevens opgenomen die betrekking hebben op de ontwikkelingen in het zorggebruik, de financiën en de in- en uitstroom. Gezien de kwaliteit van de data (zie ook bevinding 4) is het waarheidsgehalte van de rapportages beperkt.
   3 In de monitoring ontbreekt momenteel duiding van de cijfers. Zo is de stijging van begeleiding bij beschermd thuis herkend maar is niet duidelijk wat de oorzaken hiervan zijn (en ook niet of dit cf. de visie gewenst is).
   4 Vooralsnog is geen grondige analyse gemaakt van de ontwikkelingen in de zorg. Ambtelijke pogingen hiertoe, in antwoord op de raadsbrief eind 2018, zijn nog niet geland in een gestructureerde aanpak voor een analyse.

Toegang

6 De toegang in Arnhem wordt, mede door de inzet van de sociale wijkteams, (te) goed gevonden en wordt door de inwoners hoog gewaardeerd.
   1 In de helft van de verwijzingen naar jeugdhulp is sprake van verwijzingen door een andere verwijzer dan de gemeente (sociale wijkteams).
   2 Nu zijn meer partijen dan vroeger actief als toegang, waarbij vooral de sociale wijkteams de drempel naar hulp en ondersteuning hebben verlaagd.
   3 De sociale wijkteams hebben 20% van de inwoners van Arnhem in beeld. Dit is in vergelijk met andere gemeenten zeer hoog.
   4 Op vrijwel alle onderdelen van het sociaal domein (met name in de zorgverlening) geeft de gemeente Arnhem meer uit dan vergelijkbare gemeenten of het Nederlandse gemiddelde.
   5 Inwoners geven aan sterk tevreden te zijn over de hulp en ondersteuning die ze via de sociale wijkteams ontvangen.
7 De sociale wijkteams hebben een uitgebreide verantwoordelijkheid die op verschillende onderdelen niet adequaat kan worden ingevuld mede als gevolg van een hoge ervaren werkdruk.
   1 De sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor het zelf leveren van laagdrempelige ondersteuning en begeleiding. In de praktijk lijkt hier echter geen tijd voor te zijn en worden ook dergelijke taken belegd bij derden.
   2 De sociale wijkteams hebben budgetverantwoordelijkheid voor de eigen wijk. Tot voor kort bestond geen inzicht in de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen in het sociaal domein (zowel op gemeentelijk- als wijkniveau) en het nu bestaande inzicht is vooralsnog beperkt (zie ook bevinding 4 en 5). De invulling van deze verantwoordelijkheid is daarom vooralsnog niet mogelijk.
   3 De gemeente vindt dat de samenwerking tussen sociale wijkteams en andere verwijzers jeugdzorg (huisartsen/gecertificeerde instellingen) intensiever en beter moet, zodat alle verwijzers met een meer integrale en brede blik gaan kijken naar de noodzakelijke zorg en ondersteuning.
   4 De sociale wijkteams ervaren een hoge werkdruk.
8 De sturing van de gemeente op de toegang en in het bijzonder op de sociale wijkteams, is beperkt en wordt als niet gewenst ervaren door de politiek (ruimte voor de professionals).
   1 De gemeente hanteert als uitgangspunt dat afwegingen over de inzet en toewijzing van zorg het exclusieve domein van de professional is. Waarbij als enige leidraad is meegegeven: ‘doen wat nodig is’.
   2 De gemeente stuurt niet op de eenduidigheid van inzet van zorg en ondersteuning en daarmee op de rechtmatigheid van inzet.
   3 Gemeente Arnhem zet, door middel van het onderlinge gesprek, in op een verbetering van de samenwerking tussen de sociale wijkteams en overige verwijzers. Dit heeft echter vooralsnog niet tot resultaat geleid.
   4 Gemeente, huisartsen en gecertificeerde instellingen hebben gesprekken over de inzet van zorg. De gemeente geeft aan dat de overige verwijzers doen wat zij nodig achten (of wat door de rechterlijke macht is aangewezen nodig te zijn).

5 De gemeente en de stichting van de sociale wijkteams bespreken geregeld de ontwikkelingen van de inzet van zorg. Zo is een verkenning gestart om de welzijnsopdracht te herijken en te bekijken hoe welzijn het voorveld kan versterken in relatie tot de sociale wijkteams.
6 De gemeente voert gesprekken over de kostenontwikkelingen (zie ook bevinding 6) met als doel het kostenbewustzijn bij de sociale wijkteams te vergroten (onderdeel van de budgetverantwoordelijkheid).

Inkoop en Bekostiging

9 De gekozen inkoopstrategie in combinatie met het bekostigingsmodel bemoeilijken monitoring en sturing.
1 De toegepaste 'open-house' inkoopmethodiek heeft geleid tot ruim 600 gecontracteerde aanbieders.
2 Een belangrijk deel van de gecontracteerde aanbieders voert nauwelijks tot geen werkzaamheden uit binnen het Arnhemse sociaal domein.
3 De keuze voor een PxQ-financiering zonder budgetplafonds vraagt een strakke sturing aan de voorkant en monitoring van de ontwikkelingen. Hiervan is vooralsnog geen sprake (zie ook bevinding 8)
4 De benodigde capaciteit voor de sturing hangt nauw samen met de omvang van de groep die bijgestuurd moet worden. Een 'open-house' constructie vraagt zodoende meer van de 'backoffice' (administratie, contractbeheer, monitoring) dan bij een gelimiteerd aantal aanbieders.

10 In Arnhem is geen sprake van een heldere visie op de sturing van zorgaanbieders. Als gevolg daarvan is de bestaande sturing gefragmenteerd, onsamenhangend en niet consequent.
1 De gemeente voert met de 10 grootste aanbieders regelmatig gesprekken over de voortgang van de gewenste bewegingen in de transformatie en over de beheersing van de kosten. De insteek van deze gesprekken is de kwaliteit van de producten. De financiële kwaliteit en de kwantiteit (bijvoorbeeld onverwachte stijging) zijn geen toetssteen.
2 Voor het doelgroepenvervoer is een bonus-malussysteem ingevoerd.

Bijlage IV Gesprekspartners Gemeente Arnhem

De heer Frank Brink: adviseur Wmo (data)
De heer Gerard Fidder: bestuursadviseur Wmo
Mevrouw Claudia Glöckner: business controller
De heer Ronald Kluskens: bestuursadviseur Participatie
Mevrouw Mathilde van der Kooij: business controller, financieel strategisch beleid
Mevrouw Ellen Krabbenborg: programmamanager Jeugd en Wmo
De heer Roel Lauwerier: bestuursadviseur Welzijn a.i.
Mevrouw Mirjam Molenaar: programmamanager Participatie
De heer Hans Niemeijer: business controller, financieel strategisch beleid
De heer Michiel Noordanus: bestuursadviseur Jeugd
De heer Ronald Paping: wethouder (o.a. Financiën)
De heer Hans de Vroome: wethouder (o.a. Jeugd/Jeugdzorg en Onderwijs)
De heer Rob Wuijtswinkel: gemeentesecretaris
De heer Roeland van der Zee: wethouder (o.a. Wmo)
Mevrouw Marieke Zeilstra: programmamanager voorliggend veld (maatschappelijke ontwikkeling)

Bijlage V Reactie gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein
t.a.v. Marjanne Sint
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Datum : 3 maart 2020
Zaaknummer : 444308
Contactpersoon : Marieke Zeilstra
Telefoonnummer : 026 - 377 40 51

Onderwerp: Reactie op adviesrapport visitatiecommissie

Geachte leden van de visitatiecommissie, geachte mevrouw Sint,

Wij vroegen uw commissie ons te visiteren op het sociaal domein. Onlangs bespraken we uw bevindingen. We willen de visitatiecommissie en haar adviseurs bedanken voor de stevige en constructieve gesprekken en het heldere rapport en aanbevelingen. Wij gaan het traject benutten om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociaal domein.

Uw constateringen
Het college herkent het beeld dat de visitatiecommissie bij haar analyse schetst van Arnhem. Al lange tijd kennen we grote maatschappelijke opgaven zoals armoede en schulden, een groot aantal bijstandsgerechtigden, jongeren die uitvallen, opvoed- en opgroeiproblemen, wijken met overlast en onveiligheid. De analyse van de visitatiecommissie bekrachtigt hoe urgent de opgave op het sociaal domein in Arnhem is.

De opgave waarvoor wij enkele jaren geleden gesteld zijn, is in de volledige breedte een stuk complexer gebleken dan van tevoren voorzien. Ook constateert u dat het voor Arnhem tijd is, om vijf jaar na de ingang van de decentralisaties, de Arnhemse visie in samenhang te actualiseren en consequent door te vertalen naar uitvoering. Beheersbaarheid van het sociale domein is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Arnhem is niet uniek, veel gemeenten kampen met grote tekorten en hebben te maken met gebrek aan grip op het sociaal domein. Dit ontslaat ons echter niet van de verantwoordelijkheid die we hebben. Wij gaan in Arnhem voor een duurzaam sociaal domein dat solide is, waarin de Arnhemmers centraal staan en dat financieel houdbaar is.

Hoe gaan we verder
De aanbevelingen van de visitatiecommissie geven ons direct handvatten om mee aan de slag te gaan. En inmiddels zetten we ook op een aantal onderwerpen stappen. Wij informeerden onze raad hier onlangs over. We zetten in op maatregelen op de korte termijn.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Maar we gaan ook aan het werk met een aangepaste overall koers op het sociaal domein. Dit is noodzakelijk, zo realiseren wij ons. Dit tweede spoor vraagt een lange adem. Hoezeer wij ook willen, (financieel) resultaat zal niet altijd direct optreden. Ook vraagt het tweede spoor goede gesprekken met onze raad en met vele partners in de stad. Wij gaan dit proces met vertrouwen in.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

april 2020

vng.nl

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 24 juni 2020

Rekenkameronderzoek Arnhems Jeugdbeleid

Zaaknummer:	377198
Portefeuillehouder:	H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Nede (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Dolsma (GroenLinks), Loor (D66), Hutten (CDA).
De fracties van de PVV, SP, DENK-Verenigd Arnhem en de Arnhemse Ouderenpartij waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Verder aanwezig: De Vroome (wethouder), Krabbenborg (programmamanager)

Bespreking
Bij diverse fracties zijn vragen over de samenhang tussen het Rekenkameronderzoek, de rapportage van de visitatiecommissie, de integrale visie op het sociaal domein, de visie op jeugdbeleid en het proces en de planning.

Ten aanzien van de volgordelijkheid wil de raadskamer graag na de zomer, ook als gevolg van de raadsbrief ' Opzet en procesvoorstel visie sociaal domein' van 18 juni 2020 met het college spreken over planning en procesafspraken en de relatie en verhoudingen tussen de beleidsvelden en de integrale visie op het sociaal domein.
Toezegging: De portefeuillehouder zegt toe om te komen met een planning en procesafspraken op de integrale visie (beleid overstijgende aanpak) op het sociaal domein en de visie op jeugd(zorg).

Wijzigingsvoorstellen
De fractie van D66 overweegt een wijzigingsvoorstel waarin ze het college richting wil geven op het proces en de planning met betrekking tot het jeugdbeleid en de integrale visie op het sociaal domein.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D. Becker

Titel/onderwerp: **Perspectiefnota 2021-2024**

Raadsadviseur: K. Vons Telefoonnr: 3774087 katinka.vons@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Mw. N. Bouwman
Portefeuillehouder:	Paping, Marcouch, Bouwkamp, Louwers, Van der Zee, De Vroome en Van Dellen	Telefoonnr:	3774629
		E-mailadres:	natasja.bouwman@arnhem.nl
Doel activiteit	**Voorzetting meningsvormend 1 Perspectiefnota 2021-2024 m.b.t. Portefeuille wethouder Paping:** Financiën, Wonen, Armoedebeleid, Vergunningen en handhaving en projecten Malburgen, Presikhaaf en Park Lingezegen. **Voorzetting meningsvormend 1 Perspectiefnota 2021-2024 m.b.t. Portefeuille wethouder De Vroome**; Cultuur en erfgoed, Onderwijs, Jeugd/Jeugdzorg, Evenementen, Toerisme en recreatie, Privacy en Projecten Binnenstad en Gele Rijdersplein/Jansbeek boven water.		
Toelichting	**Het raadsvoorstel** Het college heeft ervoor gekozen om in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren. De ontwikkelingen zijn samengebracht op de thema's uit het coalitieakkoord en voorgaande Perspectiefnota's: - Meedoen in een socialer Arnhem - Wonen in een duurzamer Arnhem - Genieten van een nog mooier Arnhem - Open en verantwoord besturen **Financiën** De Perspectiefnota laat na verwerking van de Autonome ontwikkelingen, uitvoering van moties en van de urgente knelpunten een totaalbeeld zien dat vanaf 2020 positief en zonder taakstellingen is. Deze reeks wordt vooralsnog gereserveerd om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor gemeenschappelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. **Impactanalyse gevolgen coronacrisis op gemeentelijk beleid en financiën** De Perspectiefnota bevat een bijlage: Impactanalyse gevolgen coronacrisis. Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van de verkenning is, dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder ander betrekking op de feitelijke financiële impact op de gemeentelijke begroting, de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers, instellingen en bedrijven, de financiële gevolgen van maatregelen na de crisis op het gebied van zorg, gezondheid, armoede, inkomensondersteuning en participatie. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. **Informatie van het college m.b.t. Perspectiefnota** Indien er nieuwe informatie vanuit het college richting raad komt zal dit gedurende het		

	politieke proces bij de stukken geplaatst worden. In de Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis" van 22 mei jl. staat over de aard en het moment waarop de informatie naar de raad komt meer te lezen. De raadsbrief is bij de stukken geplaatst. **Advies Agendacommissie** De Agendacommissie heeft op 3 juni 2020 de notitie vervolgproces Perspectiefnota vastgesteld. Deze notitie behandelt het vervolg van de planning en procedure van de Perspectiefnota 2021-2024. Deze notitie is bij de stukken gevoegd. **Turap-1 2020** De raadsbrief Turap-1 2020 zal bij de vergadering van de Perspectiefnota betrokken worden. Deze is bij de stukken gevoegd. **Proces tot nu toe** Een aantal onderdelen van het politieke proces is reeds afgesloten of in de steigers gezet. 1. Zo is de periode van technische vragen en antwoorden afgerond en heeft de mondelinge technische briefing door ambtenaren plaatsgevonden. 2. Het inspreekmoment van de stad", is op woensdag 10 juni geweest in de Raadszaal en Landgoedfestival. Het resultaat van beide vergaderingen kunt u lezen in het behandelresultaat, dat evenals de teksten van de 22 insprekers is bijgevoegd. **Vervolg proces** 3. De M1 fase schriftelijk is gewijzigd in een fysieke meningsvorming 1 deze zal plaatsvinden op woensdag 17 juni en 24 juni. 4. De M2 zal op woensdag 1 juli plaatsvinden 5. Woensdag 8 juli zal de besluitvormende raadsbehandeling zijn. Voor details verwijs ik u naar de bijgevoegde notitie "Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024".
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronden M1 fase Perspectiefnota m.b.t. portefeuille Paping en portefeuille De Vroome.
Spreekrecht publiek	Nee, heeft plaatsgevonden op 10 juni.
Behandeladvies	Het betreft een meningsvormende behandeling (M1) van de Perspectiefnota en vindt separaat in twee raadskamers, geordend per portefeuille plaats. Bij deze behandeling zal de orde van de vergadering iets afwijken van de gangbare M1 fase die vanaf 15 januari gangbaar was. Omdat het over een voorstel gaat dat alle portefeuilles raakt hoeft er in de raadskamers afzonderlijk geen eerste oordeel over de Perspectiefnota worden uitgesproken. Ook hoeft niet aan de orde te komen of men moties zal gaan indienen, want het is bekend dat dit zal gaan gebeuren. Het ligt in de rede deze M1 fase dan iets meer (politiek) vraaggericht zal zijn. Op 17 juni heeft reed een eerste ronde M1 plaatsgevonden, deze is niet afgerond. Met betrekking tot de portefeuilles van Paping en de Vroome. Bij de Vroome is alleen het onderwerp 'Jansbeek boven water' afgerond. Bij Paping geen van de onderwerpen. *1. Discussie in vrije vergaderorde* Woordvoerders en portefeuillehouder discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden en toezeggingen worden gedaan. Interrupties zijn toegestaan. *2. Afronding in een korte ronde* De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. *3. Conclusie voorzitter raadskamer* De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng

	van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel.
Bijlagen	

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2021-2024
Aanbiedingsbrief
Perspectiefnota 2021-2024
Bijlage bij Perspectiefnota: Impactanalyse gevolgen coronacrisis
Raadsbrief Turap-1 2020
Notitie Vervolgproces behandeling Perspectiefnota 2021-2024 (agendacommissie 3 juni)
Bundel technische vragen en antwoorden
Raadsbrief "Aanpak en scenario's coronacrisis" 22-5-2020
Raadsbrief "Arnhemse aanpak: de weg vooruit" 2-6-2020
Raadsbrief "Coronadashboard"10-6-2020
6 Schriftelijke reacties inwoners Arnhem en 10 Korte berichten n.a.v. facebookbericht Ahmed Marcouch
Lijst insprekers en teksten insprekers 10 juni
Aangekondigd amendement "Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen" (ChristenUnie)
Aangekondigd plan "Arnhemscoronanoodplan" (SP)
Behandelresultaat 10 juni
Behandelresultaat 17 juni (M1 1e keer))

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Perspectiefnota 2021-2024
Amendement van het lid	Daniël Becker - ChristenUnie
Titel Amendement	Perspectiefnota ter kennisgeving aannemen
Nummer Zaaknummer	**20A55** 462487

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Besluit 1 van het raadsvoorstel:
Besluit 1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

Te wijzigen in:
besluit: 1. De voorliggende perspectiefnota 2021 – 2024 ter kennisgeving aan te nemen.

Toelichting
De Corona pandemie brengt grote financiële onzekerheden met zich mee die bij het vaststellen van deze perspectiefnota nog geheel onduidelijk zijn.

Daniël Becker - ChristenUnie

Datum : Woensdag 22 juni 2020

Aan : Gemeenteraad

Van : Ronald Paping

Betreft : Afdoen toezegging onderbouwing onttrekking reserves Perspectiefnota 2021

Aanleiding

De gemeenteraad heeft gevraagd om een verdere onderbouwing van de middelen die vrijvallen uit de bestemmingsreserves na de actualisering.

Toelichting

In de onderstaande tabel is weergegeven welke middelen uit de reserves kunnen vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Tabel 1 *(Tevens opgenomen in Bundel technische vragen Perspectiefnota 2021)*

Bestemmingsreserves *(bedragen x € 1.000)*	**Totaal**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrijfsvoering	2.173		821	749	453	150
Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	711	711				
Stimulering woningbouw	300	300				
Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	290	290				
Pakketmaatregelen WMO	23	23				
Subtotaal	3.497					
Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg	310	310				
Totaal	**3.807**	**1.634**	**821**	**749**	**453**	**150**

Bedrijfsvoering

Uit een analyse op hoofdlijnen blijkt dat in de bestemmingsreserve (BR) Bedrijfsvoering meer middelen zijn gereserveerd dan noodzakelijk voor het opvangen van voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering. Dit heeft tot de conclusie geleid dat in ieder geval de kosten van de ontwikkeling van burgerzaken vanuit deze reserve gedekt kunnen worden en daarnaast vanaf 2021 jaarlijks € 150 duizend vrij kan vallen. In de aanloop naar de Begroting 2021 wordt het bestedingsplan onder deze reserve volledig geactualiseerd en zal een voorstel gedaan worden hoe de toevoegingen en onttrekkingen aan deze reserve daarmee in overeenstemming gebracht kunnen worden.

Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop

Geanalyseerd is hoeveel middelen vanuit de Jaarrekening 2019 en de september- en decembercirculaires van het Gemeentefonds in 2020 beschikbaar moeten komen uit deze reserve. Dit wordt verwerkt is Verzamelbesluit 2. Het restant uit deze reserve heeft geen concrete bestemming en kan daarmee vrijvallen.

Stimulering woningbouw

In samenhang met de BR Volkshuisvesting is gekeken welke middelen in de actuele bestedingsplannen bij deze reserves een bestemming hebben gekregen of (na instemming door de raad) een bestemming

gaan krijgen. Hieruit blijkt dat voor € 300 duizend geen concreet bestedingsplan ligt waarmee deze kan vrijvallen ten gunste dan de algemene middelen.

Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang
Het doel van deze reserve om de kwaliteit van toezicht en handhaving in de kinderopvang te kunnen continueren en waar nodig ook op een andere wijze te gaan organiseren is vrijwel voltooid. Hiermee kan het grootste deel van het saldo binnen deze reserve vrijvallen. Van het resterende deel € 100 duizend wordt in de aanloop naar de Begroting 2021 geanalyseerd of deze nodig is binnen het doel van deze reserve.

Pakketmaatregelen Wmo
De doelen waarvoor deze reserve is opgericht zijn voltooid. Het resterende saldo van € 23 duizend kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen waarna de reserve kan worden opgeheven.

Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg
Een analyse op hoofdlijnen leert dat binnen de bestemmingsreserves voor Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg minimaal € 310 duizend geen bestedingsplan kent. Daarmee kan in ieder geval dit bedrag beschikbaar worden gesteld voor de algemene middelen. In de aanloop naar de Begroting 2021 wordt dit verder geanalyseerd en wordt concreet gemaakt uit welke reserves binnen dit domein middelen kunnen vrijvallen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 462487

Onderwerp: Perspectiefnota 2021-2024

Voorstel

1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

Inleiding

Wij hebben een Perspectiefnota gemaakt waarin inhoud en financiën samenkomen. We nemen de autonome ontwikkelingen (loon-, prijs- en volume effecten), moties en urgente knelpunten (waar al bestuurlijke afspraken onder liggen) in de Perspectiefnota op. We kiezen er bewust voor om nu, in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren.
De ontwikkelingen zijn samengebracht op de thema's uit het coalitieakkoord en voorgaande Perspectiefnota's:

- Meedoen in een socialer Arnhem
- Wonen in een duurzamer Arnhem
- Genieten van een nog mooier Arnhem
- Open en verantwoord besturen.

De coronacrisis heeft inmiddels veel impact op Arnhem en de Arnhemmers. We weten niet hoelang deze gezondheidscrisis nog gaat duren en we weten ook niet welke consequenties deze zal hebben op onze samenleving. Overheden doen er alles aan om de crisis te beheersen en maatregelen te nemen om te voorkomen dat onze samenleving ontwricht raakt. In deze bijzondere context hebben wij de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de crisis, moeten we de stad ook nu draaiende houden en ons voorbereiden op de periode waarin we de samenleving weer wat meer normaliseert.

Gelet op de onzekerheden hebben we besloten te komen tot een Perspectiefnota waarin we ons bewust beperken tot dat wat op dit moment nodig is. We zetten in op zoveel mogelijk continueren van het bestaande beleid. Ondanks de vele onzekerheden rondom de coronacrisis en de impact op de inwoners, bedrijven en (culturele) instellingen, hebben we echter ook de verantwoordelijkheid om verder te kijken. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad.
In de Perspectiefnota is per thema een doorkijk gegeven van de impact van de coronacrisis en in de wijze waarop we daarmee om willen gaan. Het financieel meerjarenbeeld laat een structureel positieve reeks zien, die vooralsnog gereserveerd wordt om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp-Begroting 2021-2024.

Argumenten

1.1 Perspectiefnota zonder omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen

De coronacrisis is in volle gang. De precieze impact daarvan is nog niet bekend. Daarom bieden we een beleidsneutrale Perspectiefnota aan, zonder omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen. Op dit moment ligt de focus op de bestrijding van de crisis. Tegelijkertijd houden we de stad draaiende en bereiden we ons voor op de periode dat de samenleving weer wat normaliseert.

1.2 Noodzakelijke actualisatie begrotingskader

Om de stad draaiende te houden en ons voor te bereiden, zijn in de Perspectiefnota autonome ontwikkelingen, moties en urgente knelpunten opgenomen en wordt in de komende periode een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Impact coronacrisis op gemeentelijk beleid en financiën

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is, dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact op onze begroting, de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers, instellingen en bedrijven, de financiële gevolgen van maatregelen na de crisis op het gebied van zorg, gezondheid, armoede, inkomensondersteuning en participatie. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd.

Financiën

De Perspectiefnota 2021-2014 laat na verwerking van de autonome ontwikkelingen, uitvoering van moties en van urgente knelpunten een totaalbeeld zien dat vanaf 2022 positief en zonder taakstellingen is. Deze reeks wordt vooralsnog gereserveerd om op een later moment in het licht van de impact van de coronacrisis en eventuele noodzakelijke en gewenste intensiveringen, in te kunnen zetten. Als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen, wordt een beoordeling gemaakt van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting.

De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze Perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. In de komende periode wordt in aanloop naar de Begroting 2021-2024 vanzelfsprekend het risicoprofiel geactualiseerd.

Uitvoering

De wijze waarop uw raad de Perspectiefnota behandelt, is nog niet bekend. De uiteindelijke besluitvorming van uw raad over de Perspectiefnota wordt als input verwerkt in de ontwerp-Begroting 2021-2024, die uw raad eind september 2020 wordt aangeboden. Dit natuurlijk afhankelijk van het uiteindelijke verloop van de coronacrisis. Tussentijds blijft uw raad geïnformeerd worden over de voortgang en actuele ontwikkelingen.
Wanneer we de (financiële) effecten van het coronavirus in de komende maanden nog scherper in beeld krijgen, streven we ernaar om de consequenties en oplossingen in de aankomende Begroting te laten landen. De financiële effecten worden, zodra hier meer zekerheid over is, in Turap-2 verwerkt voor wat betreft het boekjaar 2020.

Om uitvoering te geven aan de ingezette lijn en de Begroting voor te bereiden is het noodzakelijk de verschillende sporen en de afstemming daartussen goed te organiseren. Naast het gemeentelijk crisisteam dat zich richt op de acute crisisbeheersing, zijn de Financiële Impact Commissie (FIC) en het team Arnhems BeleidsConsequenties (ABC) actief met het in beeld brengen van de financiële en beleidsmatige consequenties van de crisis. Het ingezette strategisch proces ter voorbereiding op de Perspectiefnota zetten we door in aanloop naar de Begroting om de crisisbeheersing, de financiële en de beleidsmatige impact samen te brengen en af te stemmen.

Communicatie

Met de afdeling communicatie wordt een kort persbericht opgesteld ten behoeve van de externe publicatie van de Perspectiefnota 2021-2024. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Aanbiedingsbrief
- Perspectiefnota 2021-2024
- Bijlage bij Perspectiefnota: Impactanalyse gevolgen coronacrisis

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	462487

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 april 2020, nummer: 462487;

gelet op artikel 190 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De voorliggende Perspectiefnota 2021-2024 vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 28 april 2020
Zaaknummer	: 462487
Contactpersoon	: Marc Paats
Telefoonnummer	: 06 57071870

Onderwerp: Aanbiedingsbrief Perspectiefnota 2021-2024

Geachte voorzitter en leden,

De coronacrisis heeft veel impact op Arnhem en de Arnhemmers. Het leven en werken is fundamenteel veranderd. We proberen zoveel mogelijk thuis te blijven en mensen in vitale beroepen werken in deze periode in de frontlinie. We zien verlaten winkelstraten en bedrijventerreinen. De parken in onze stad, die anders het bruisend hart vormen, zijn stil. Onze uitgaansgebieden en culturele instellingen zijn verlaten. We zien een stad voor ons die we niet herkennen en ook niet willen zijn. Achter de stilte in de stad zijn ondernemers hard aan het werk hun bedrijf overeind te houden. Vele sectoren worden hard getroffen en we weten nog niet waar het eindigt. Bedrijven en instellingen bereiden zich voor zover als mogelijk voor op de situatie waarin de samenleving weer iets meer normaliseert. Maar ondertussen zien we mensen werkloos worden, en ZZP'ers en kleine middenstanders die hun inkomen plots fors zien dalen.

We zien dat de scholen alles op alles zetten om de leerlingen van adequaat onderwijs te voorzien. De ouders van de leerlingen ondersteunen de kinderen bij het thuisonderwijs, werken thuis en proberen het huishouden draaiende te houden. Het zijn ook zware tijden voor eenzame en kwetsbare mensen in onze stad. Maatschappelijke organisaties en particulieren doen alles wat in hun macht ligt er ook voor deze groepen te zijn. We maken ons ook zorgen over de veiligheid van mensen in de thuissituatie, zo zijn we extra alert op huiselijk geweld in gezinnen waarvan de leden al geruime periode dicht op elkaar zitten. Ondanks deze moeilijke periode zien we de veerkracht van onze samenleving waarin we zoveel mogelijk proberen het dagelijks leven doorgang te laten vinden en we omkijken naar elkaar.

In de recente geschiedenis van Nederland hebben we een tijd als deze nog nooit meegemaakt. We weten niet hoe lang deze gezondheids- en economische crisis nog gaat duren en we weten ook niet welke consequenties deze zal hebben op onze samenleving. Overheden doen er alles aan om de crisis te beheersen en maatregelen te nemen om te voorkomen dat onze samenleving ontwricht raakt.

In deze bijzondere context hebben wij de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de crisis en moeten we de stad ook nu gaande houden. Tegelijkertijd bereiden we ons voor op de periode waarin we als samenleving het normale leven weer enigszins kunnen oppakken.

Arnhem door de crisis heen helpen
Arnhem laat juist in deze tijden van crisis zien dat het een saamhorige stad is. Organisaties werken intensief samen en bundelen hun krachten. Mensen blijven, ondanks de fysieke afstand, met elkaar verbonden. Mensen kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar. Deze saamhorigheid willen we vasthouden en inzetten bij het gezamenlijk herstel.

Op de korte termijn blijven wij intensief werken aan het beheersen en beperken van de effecten van deze crisis. Daarover bent u in de afgelopen periode regelmatig met raadsbrieven geïnformeerd. Over de noodverordening die is afgekondigd en de afstemming met de ziekenhuizen in de regio. Over de opvang van daklozen en over maatregelen die we hebben genomen rondom onderwijs en opvang van kinderen. Maar ook regelingen voor ZZP'ers en informatievoorziening aan ondernemers en (culturele en sport) instellingen. Wij sluiten daarbij aan op het noodpakket voor banen en economie dat het Rijk heeft vastgesteld om de vitaliteit van de economie zo veel mogelijk te ondersteunen. Wij helpen inwoners, ondernemers en organisaties die daarvan gebruik willen maken.

Binnen de gemeente is een Finance Corona Team ingericht om de (financiële) consequenties voor de gemeentelijke organisatie inzichtelijk te maken en te beheersen. Bij de Perspectiefnota hebben wij het door het team opgestelde overzicht van nu voorziene risico's gevoegd. Om op langere termijn de financiële impact goed inzichtelijk te maken, hebben we een aparte projectadministratie ingericht. Daarnaast wordt continu door onze medewerkers in de gaten gehouden hoe mensen in de stad geraakt worden door de crisis en wat de beleidsmatige consequenties zijn van de coronavirus. Waar nodig en mogelijk wordt dan meteen actie ondernomen, bijvoorbeeld waar het gaat om de opvang van daklozen, huiselijk geweld en ondersteuning van de bedrijven en culturele instellingen. Om de beleidsmatige impact van de crisis inzichtelijk te maken en daarop te acteren, hebben wij het team Arnhemse BeleidsConsequenties ingesteld. Wij zullen u de komende periode nauwgezet blijven informeren over de ontwikkelingen, onze activiteiten en de genomen maatregelen.

Arnhem gaande houden
De gemeente Arnhem zet ook in op zoveel mogelijk de continuering van het bestaande beleid. Zo lopen aanbestedingen voor de zorg de komende maanden door. Op onderdelen passen we de werkwijze aan zodat we conform de coronamaatregelen veilig kunnen werken. We blijven investeren in de stad. Investeringen van de overheid scheppen werkgelegenheid na de crisis en we zorgen dat de stad aantrekkelijk blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Dat doen we in de openbare ruimte rondom de vergroening met bijvoorbeeld het bomenbeleid, we werken de visie op de Nieuwe haven verder uit en maken we voorstellen voor de aanpak Bethaniënstraat. Waar mogelijk blijven we inzetten op het doorgaan van woningbouwprojecten, zoals Schuytgraaf, Malburgen, Akzo, Coehoorn, Nieuwstraat en Stadsblokken-Meinerswijk. Maar denk ook aan de herijking van de welzijnsopdracht die we doorzetten. Juist nu moeten we zorgen voor een sterke sociale basis, door de gesubsidieerde inzet te richten op het bouwen en versterken van sociaalmaatschappelijke netwerken. We willen initiatieven

verbinden, krachten bundelen, versnippering voorkomen en voorzieningen in de stad behouden om mensen verder te helpen. Samen met de sociale wijkteams blijven we de zorg bieden die nodig is.

Arnhem voorbereiden op de toekomst
Wij hebben ondanks vele onzekerheden en onduidelijkheden een verantwoordelijkheid om verder te kijken. Arnhem staat op een stevig fundament. Een fundament dat bestaat onder meer uit onze inwoners, bedrijven, maatschappelijke, culturele en sportorganisaties. Wij voelen het als onze verantwoordelijkheid om door de coronacrisis heen te kijken en de stad perspectief te bieden op de tijd na deze crisis: Een saamhorige stad waarin het fijn wonen en goed ondernemen is, met zorg voor hen die dat nodig hebben. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad: een stad staat namelijk nooit helemaal stil. Er zijn nu eenmaal autonome ontwikkelingen en politieke en maatschappelijke vraagstukken waarover we keuzes moeten maken. Wij hebben een klein half jaar geleden een begroting vastgesteld waarin we onze ambities hebben neergelegd. Ook in deze periode werken wij, naast het bestrijden van de crisis, door aan het realiseren van die ambities. En natuurlijk is het duidelijk dat de financiële mogelijkheden beperkt zijn en dat die impact hebben op het bestaande en toekomstig beleid. Ook zonder de coronacrisis stond er al veel druk op onze begroting, de huidige situatie maakt dat onze financiële positie verder onder druk zal komen. Er komen echter forse steunmaatregelen vanuit het Rijk die ook ons gaan helpen. In deze fase zijn veel onduidelijkheden over welke steun en mate van steun waarop wij kunnen rekenen vanuit het Rijk en de Provincie. Daarnaast moeten we zelf ook maatregelen treffen om de financiële effecten van de crisis op te vangen.

Perspectiefnota 2021-2024
Met deze brief bieden we u een Perspectiefnota aan waarin we de autonome ontwikkelingen (loon-, prijs- en volume effecten), moties en onvermijdelijk beleid hebben opgenomen. We kiezen er voor om nu geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren..

Intussen bereiden we ons als bestuur van deze stad voor op de periode na deze crisis: wat heeft onze stad nodig om zich weer op te richten. Wij realiseren ons dat we hier gedurende de komende maanden continu op moeten monitoren en dat zullen we ook doen. We hebben een organisatie ingericht waarin we de (te verwachten) effecten continu verbinden aan mogelijke oplossingen voor de korte en middellange termijn. We volgen hierbij ook de uitgangspunten over de belangrijkste onzekerheden, zoals bijvoorbeeld het CPB die in scenario's heeft uitgewerkt.

Om ons voor te bereiden op onzekere tijden, werken we tevens aan een analyse en beoordeling van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. Het totaal gereserveerde bedrag in de bestemmingsreserves bedraagt rond de €120 miljoen. Als nut en noodzaak van deze reserveringen minimaal zijn, overwegen we deze middelen in de algemene reserve te storten als extra buffer om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen. We zullen u hierover de komende periode nader informeren.

De Perspectiefnota 2020-2024 geeft ons een kader dat helpt om te doen wat we nu moeten doen. De komende maanden werken wij aan een nieuw perspectief voor Arnhem. Dit perspectief bouwt voort op onze bestaande ambities, deze willen wij u presenteren in de Begroting 2020 - 2024. De voorbereiding hiervoor is in volle gang waarbij we een aantal belangrijke pijlers als maatstaf hanteren: bestaanszekerheid & welzijn, economische kracht, kansengelijkheid en toekomstbestendigheid. Dit doen wij op de Arnhemse wijze integraal, samen met de stad én gebiedsricht.

Afsluitend
Wij willen van deze mogelijkheid gebruikmaken om onze waardering uit te spreken voor de vele mensen die hard aan werken aan het bestrijding van de coronacrisis en het bieden van hulp: mensen in vitale beroepen, vrijwilligers, ondernemers en de mensen in onze eigen organisatie. Ze doen dit professioneel en vanuit hun hart. We hebben hier veel waardering voor.

Bij deze brief bieden wij u de Perspectiefnota 2020 – 2024 aan. Samen komen wij deze moeilijke periode door.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Perspectiefnota 2021-2024

Inhoud

Inleiding 3
Beleidsmatig perspectief 3
Meedoen in een socialer Arnhem 3
Wonen in een duurzamer Arnhem 4
Genieten van een nog mooier Arnhem 5
Open en verantwoord besturen 7
Financieel perspectief 8
Meedoen in een socialer Arnhem 8
Wonen in een duurzamer Arnhem 10
Genieten van een nog mooier Arnhem 12
Open en verantwoord besturen 14
Gevolgen financiële positie en impact coronacrisis 18

Inleiding

Deze Perspectiefnota bestaat uit twee delen. Beide delen zijn opgebouwd op basis van de vier thema's: Meedoen in een socialer Arnhem, Wonen in een duurzamer Arnhem, Genieten van een nog mooier Arnhem en Open & Verantwoord besturen. De gemeente Arnhem zet in op zoveel mogelijk continueren van het bestaande beleid. Ondanks de vele onzekerheden rondom de coronacrisis en de impact op de inwoners, bedrijven en (culturele) instellingen, hebben we echter ook de verantwoordelijkheid om verder te kijken. In dit kader is het belangrijk dat wij ook inhoudelijk met elkaar in gesprek blijven over het perspectief van de stad.

Arnhem wordt niet snel meer dezelfde stad als voor de coronamaatregelen. Zoveel is zeker. Over de daadwerkelijke effecten weten we vooralsnog vooral dat die enorm zijn en op vele gebieden voorkomen. We hebben van doen met een gezondheids-, een economische en maatschappelijke crisis in een. Maar we weten nog absoluut niet alles wat op ons afkomt. De gemeente Arnhem heeft een proces ingericht waarbij we voortdurend blijven peilen wat de effecten van corona zijn en welke beleidsinterventies nodig zijn. Doel is niet om nu een alomvattend plan te maken - dat is onmogelijk. Belangrijk is nu vooral een handelingsperspectief te ontwikkelen dat de komende tijd houvast kan geven.

Dat houvast betekent dat we de komende maanden in gesprek kunnen gaan over te nemen maatregelen en de verdere doorwerking daarvan op de stad. Wij gaan het gesprek aan met de inwoners, ondernemers en culturele en maatschappelijke instellingen over de maatregelen die we komend jaar gaan nemen. We kijken daarbij steeds wat financieel haalbaar en realistisch is gezien de huidige omstandigheden. Wij streven er naar om u voor het zomerreces te informeren over de eerste hoofdlijnen van de nieuwe beleidsmaatregelen. Ondertussen blijven wij natuurlijk de acute maatregelen nemen die noodzakelijk zijn in het licht van de coronacrisis.

Leeswijzer

In het eerste deel van deze Perspectiefnota gaan wij kort in op het beleidsperspectief binnen de vier thema's. We schetsen ontwikkelingen, mogelijke effecten van de huidige situatie en waar mogelijk perspectief. Het tweede deel biedt het financieel perspectief aan en sluit af met een analyse van de impact van de coronacrisis op de gemeentelijke begroting en het risicoprofiel.

Beleidsmatig perspectief

Meedoen in een socialer Arnhem

Met u hebben wij de doorontwikkeling van het sociaal domein ter hand genomen en dat zetten wij voort. Concreet betekent dit dat wij werken aan een aangescherpte visie op het sociale domein die het geheel in samenhang overziet. De visie hebben wij nodig om het sociaal domein voor de lange termijn toekomstbestendig te maken en kansengelijkheid voor onze inwoners te bieden. Ons doel is dat iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking of geaardheid volop kansen heeft om mee te doen. We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en hun sociale netwerk zodat zij kunnen deelnemen aan de maatschappij. Onafhankelijk, maar waar nodig met hulp en ondersteuning van de gemeente. Daarbij is ook preventie van groot belang. Voorkomen is nu eenmaal beter dan genezen. De gemeente zet zich daarvoor in, mét de inwoners. Alleen samen kunnen we dit bereiken.

Wij vinden het heel belangrijk om samen met inwoners te werken aan structurele oplossingen zodat hun bestaanszekerheid voor de lange termijn wordt geborgd. We verstrekken niet alleen een uitkering, maar proberen de inwoner te helpen aan een betaalde baan of vrijwilligerswerk. We kijken vooral naar duurzame oplossingen die mensen echt helpen om zelf regie te houden op hun eigen leven. Wij helpen hen daarbij, maar kunnen dit niet zonder de actieve inzet van de inwoner zelf.

Deze visie op het sociale domein gaat over al onze inwoners en de partners. Het gaat over mensen aan het werk krijgen, de jeugdzorg, alle mensen meedoen in de samenleving. We gaan daarom ook niet over één nacht ijs. We doen dit graag samen met de raad, met zorgorganisaties, belangengroepen, met adviesraden en vooral met onze inwoners. We gebruiken dit jaar om een breed gedragen visie te ontwikkelen met heldere uitgangspunten over de ondersteuning en zorg die we de inwoners willen bieden.

Voor de korte en middellange termijn zal de coronacrisis impact hebben op onze inwoners en het beroep dat zij doen op onze voorzieningen. De bestaande vraag van Arnhemmers die hulp en ondersteuning hebben, kan veranderen van aard en kan intensiever worden. Met de verwachting dat de werkloosheid gaat stijgen, zullen Arnhemmers een groter beroep doen op voorzieningen daar waar ze dat eerst niet deden. Denk aan jongeren die buiten de boot dreigen te vallen, zzp'ers die hun inkomen zien wegvallen en ouderen die vereenzamen. Hoe groot deze impact precies zal zijn, weten wij nog niet. Dat het gebeurt, is een feit. De komende maanden brengen wij de impact in beeld, zoals werkloosheid en stijging schuldenproblematiek, zodat wij deze kunnen meenemen bij het opstellen van de MJPB. Wij kijken daarbij naar alle onderdelen van het sociaal domein.

Wij realiseren ons dat de inzet om meer mensen richting betaald werk te krijgen, onder druk staat door de coronacrisis. Het is de vraag hoeveel banen verloren gaan en of er na de crisis voldoende werk is voor diegenen die werk zoeken. Wij blijven hier op inzetten, omdat het onze overtuiging is dat met werk voor de lange termijn bestaanszekerheid wordt geboden. Nieuwe groepen die zonder werk komen te zitten of die hun onderneming weg zien vallen, zullen een beroep gaan doen op de gemeente. Wij staan voor hen klaar. Om nu, waar mogelijk, hulp te bieden. En om nu en na de crisis met hen te werken aan het vinden van nieuwe wegen en toekomstperspectieven. Hierbij verliezen wij de Arnhemmers niet uit het oog die al langer een afstand hebben tot de arbeidsmarkt.

Wij zien ook het risico dat kinderen en jongeren onderwijsachterstanden oplopen doordat ze voor langere tijd niet naar school kunnen gaan. Onze inzet zal erop zijn gericht opgelopen onderwijsachterstanden zo snel als mogelijk in te halen.

Dit kunnen wij als gemeente niet alleen. Samen met het onderwijs, de werkgevers, de sociale wijkteams, de zorgaanbieders, de welzijnsorganisaties, de bewonersinitiatieven, het UWV en de vele andere partners in onze stad treden wij op in deze onzekere tijden. Samenwerkingsinitiatieven die nu al ontstaan, zoals tussen inwoners en bedrijven, tussen scholen en kinderopvang en tussen welzijnsorganisaties, politie en onze handhavers, laten zien dat iedereen mee wil doen en zijn verantwoordelijkheid wil nemen.

Wonen in een duurzamer Arnhem

Eerder dit jaar stelde de raad het programma 'New energy made in Arnhem 2020-2030' vast, een ambitieus plan voor de Arnhemse energietransitie en CO2-reductie. We willen in 2030 een reductie

van 61 procent CO2 bewerkstelligen ten opzichte van 2017. De urgentie van de klimaatverandering is onveranderd. We gaan dan ook door op de ingeslagen weg. Daarbij kijken we binnen het programma waar we nu, maar ook na de crisis prioriteiten moeten verleggen. Zo gaan we op zoek naar mogelijkheden om te versnellen en extra te investeren. Belangrijk daarbij blijft het doorlopen van een zorgvuldig proces en het samen op trekken met inwoners en ondernemers in de wijken.

Zo werken we ook door aan het klimaatbestendig maken (hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid) van de stad. In de loop van 2020 komen we met een plan voor de raad. Net als dat wij juist doorzetten met de energietransitie. Met de energietransitie dragen wij bij aan de CO2-reductie en de aanpak van klimaatverandering. De energietransitie is daarnaast een vliegwiel voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en extra werkgelegenheid. Juist deze combinatie van maatschappelijke effecten is nodig. Bij het onderzoeken van de impact van de coronacrisis kijken wij daarom ook naar mogelijkheden om de synergie tussen de energietransitie en werkgelegenheid verder te versterken. Net als dat we nadrukkelijk de koppeling leggen met onze sociale opgaven om bijvoorbeeld de arbeidsmarktkansen voor Arnhemmers te vergroten met lokale investeringen en energiearmoede te voorkomen. Daarmee moet de energietransitie haalbaar en betaalbaar zijn voor alle Arnhemmers.

De regio Arnhem-Nijmegen groeit op dit moment snel. Sneller dan andere steden in het land. Mocht de groei doorzetten, moeten we zorgen dat we daarvoor klaar zijn. Alle inspanningen die hiervoor nodig zijn, staan in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. Dat is onder meer de woondeal die we in de regio Arnhem Nijmegen samen met het Rijk hebben gesloten. We weten niet of deze groei zich op eenzelfde manier zal doorzetten. De impact van de coronacrisis onderzoeken we samen met onze partners in de stad. Daarbij kijken wij ook naar het effect van de coronacrisis op de woningbehoefte. In het woonbehoefteonderzoek staat bijvoorbeeld een berekening bij de economische groei zoals die was voordat de crisis startte en een berekening bij een lagere groei. We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Wij zien daarbij mogelijkheden voor 'stadsvernieuwing 3.0'. Dat is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee vooral de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten. Dat doen we door in te zetten op het bouwen van betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. Daarnaast streven we naar een zo circulair mogelijke woningbouw, kijken we hoe we de leefomgeving groen houden en hoe we de sociale structuur van wijken kunnen verbeteren. Daarbij mogen we de bereikbaarheid van de stad niet uit het oog verliezen.

Wij kunnen dit niet alleen. Wij willen daarom komen tot een stadsakkoord met de corporaties en marktpartijen. In dat akkoord maken wij afspraken over de maatregelen die nodig zijn om het wonen in Arnhem voor nu, morgen en in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te blijven maken.

Genieten van een nog mooier Arnhem

Ondernemers worden in hun kern geraakt door de coronacrisis. Of het nu horeca, hotels, zzp’ers, reclame of maakindustrie is. Hetzelfde geldt voor de kunst- en cultuurinstellingen. Gesloten missen ze op grote schaal inkomsten. Net als dat ze ‘voeding en voeling’ met de Arnhemmers missen. Dat wat Arnhem bruisend en economisch sterk maakt, komt in het gedrang. Op welke schaal en op welke

wijze kunnen we nu nog niet overzien. Waar mogelijk helpen wij hen nu om te overleven. De maatregelen die door het Rijk zijn getroffen, waarderen wij en voeren wij graag mee uit. Met de ondernemers en kunst- en cultuursector brengen wij de impact van de coronacrisis in beeld en werken samen met Rijk en provincie aan maatregelen om deze te beperken. Kunst en cultuur verbindt, biedt troost en plezier en helpt ons de wereld om ons heen te begrijpen. Dit belang wordt juist nu, waarin we dit grotendeels moeten missen, goed voelen. Daarom blijven we investeren in een duurzame cultuursector. In de samenwerking in de cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen, onze infrastructuur, zoals de huisvesting van het Stadstheater en de rijksgezelschappen Introdans en Toneelgroep Oostpool, een internationaal vermaarde kunstmanifestatie als Sonsbeek en in de wijken.

Arnhem is een groene stad. Die kwaliteit wordt gekoesterd en versterkt. Meer groen in de leefomgeving bevordert de biodiversiteit en speelt een belangrijke rol in het verminderen van problemen rond wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht. Verder levert een groene leefomgeving een bewezen bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen en bevordert het de sociale samenhang. Zaken die de komende tijd belangrijk zijn voor alle Arnhemmers. Bij het verder vergroenen van Arnhem zoeken we naar samenhang met andere ambities, zodat we de opgaven in de stad zo integraal mogelijk kunnen aanpakken. Door gebiedsgericht te werken, creëren we maximale effectiviteit van onze investeringen. Daarbij bekijken we of het naar voren halen van investeringen bij kan dragen aan het beheersen van de effecten van de crisis en het bevorderen van de economische kracht.

Wij kijken hierbij naar mogelijkheden om werkgelegenheid te behouden en nieuwe werkgelegenheid te stimuleren. Arnhem heeft een van oorsprong bruisende binnenstad met mooie horeca en goeie detailhandel. Onze stad en groene regio zijn aantrekkelijk voor toeristen en bezoekers. Deze aantrekkingskracht en de daaruit voortvloeiende werkgelegenheid willen wij behouden. De horecabranche en toerismesector worden hard geraakt. Met hen gaan wij samen werken aan herstel. Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen om te werken aan herstel. De vele in energie gespecialiseerde bedrijven en kennisinstellingen maken dat deze regio als magneet kan fungeren voor innovaties, groeiende bedrijvigheid en werkgelegenheid. Deze 'Hotspot Energy' moeten we koesteren en uitbouwen, zeker in deze tijd.

Om de middel- en langetermijneffecten van de huidige coronacrisis in beeld te brengen en te bezien welke beleidsmatige consequenties dit heeft, is zoals in de inleiding al aan gerefereerd, is een team ingericht. Dit team brengt de maatschappelijke effecten van de coronacrisis binnen de verschillende domeinen zoals zorg, economie en veiligheid in kaart. Deze effecten resulteren in een breed inzicht in (mogelijke) effecten en impact en de domeinen van mogelijke interventies. Daarna komt een overzicht van mogelijke interventies, plannen en kansen. Waarna dit resulteert in een afwegingskader om de mogelijke interventies te beoordelen en te besluiten.

Met de lopende pilot Van Bedrijven Weten, die speciaal is bedoeld om de dienstverlening aan bedrijven te optimaliseren, de vraag van ondernemers centraal te stellen en drempels weg te nemen voor bedrijven, zetten we daar stevig op in. Ontwikkelingen die het bedrijfsleven raken door de coronacrisis zullen hier ook worden betrokken. We moeten de komende periode antwoorden vinden om ondernemers en bedrijven te ondersteunen en faciliteren, tegelijkertijd moeten we werken aan om een vitaal ondernemersklimaat voor de toekomst. Met het aansluiten op de regionale Human Capital werktafel willen wij de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt versterken zodat een eventuele groei in werkloosheid versneld kan worden opgevangen. Met bedrijfskoepels kijken wij naar

mogelijkheden om te investeren in werklocaties waar het prettig ondernemen en werken is. Voor alle investeringen geldt dat ze de economische kracht moeten versterken, gekoppeld moeten zijn aan de sociale opgaven en bij moeten dragen aan onze duurzaamheidsambities. Met het herstelplan willen we met de stad en onze partners werken aan bestaanszekerheid en kansengelijkheid voor alle Arnhemmers.

De weerbaarheid van onze samenleving wordt op dit moment zwaar beproefd. De saamhorigheid is sterk. En tegelijkertijd trekt de coronacrisis een wissel op onze veiligheidsinzet. De komende maanden moet blijken hoe zwaar die wissel is. Wij werken hierbij nauw samen met onze veiligheidspartners. Intensivering van de samenwerking tussen politie, jongerenwerkers en gemeentelijke handhavers bij het veilig houden van onze wijken tijdens de coronacrisis laat zien waartoe wij samen in staat zijn.

Deze samenwerking en saamhorigheid hebben wij hard nodig om de veiligheidssituatie in Arnhem te verbeteren, ook na de coronacrisis. Wij hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in het nauwkeurig in kaart brengen van de Arnhemse veiligheidssituatie. Dat levert nieuwe en aangescherpte inzichten.
De stad heeft te maken met een sluipende maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ondermijnende drugscriminaliteit. We zien dat onder meer in toenemende straathandel en overlast van gebruikers op straat. De drugscriminaliteit genereert bovendien vele onwenselijke activiteiten zoals mensenhandel, witwaspraktijken, bedreigingen en intimidaties. Radicalisering blijft in onze stad een belangrijk aandachtspunt. Al deze veiligheidsonderwerpen treden op in al onze wijken waarbij we verwachten dat in de meest kwetsbare wijken een inhaalslag noodzakelijk is.

In aanloop naar de MJPB maken wij inzichtelijk hoe we de coronacrisis en de impact daarvan op de veiligheid in onze stad het hoofd kunnen bieden en we blijvend de veiligheidssituatie in Arnhem kunnen verbeteren. Een goede en gebiedsgerichte samenwerking met de veiligheidsketen, inwoners, ondernemers, vergunningverleners, handhavers, inspecties, douane, belastingdienst, welzijnsorganisaties en vele andere partners is daarbij nodig.

Open en verantwoord besturen

De coronacrisis vraagt het nodige van ons en ons samenspel met de gemeenschap. Wij zorgen ervoor dat wij in staat zijn om tegelijkertijd de acute werkzaamheden te verrichten en hulp te bieden waar nodig én de winkel open te houden én ons voor te bereiden op herstelmaatregelen voor de (middel)lange termijn.
Dit doen wij niet alleen. Wij doen dit samen met de Arnhemmers en de vele bedrijven en organisaties actief in Arnhem. We betrekken hen bij plannen die we maken. En we proberen zoveel mogelijk ervaringsdeskundigen te raadplegen voor het verbeteren van onze plannen. Wij ontwikkelen onder meer het programma Burgerparticipatie. Het is de bedoeling dat dit programma vooral praktisch van aard wordt en ons handvatten geeft hoe we inwoners en partners het beste bij plannen en projecten kunnen betrekken. Zo komt er een tool om inwoners digitaal te laten participeren. Bij het ontwikkelen van het programma werken wij nauw samen met de raadswerkgroep 'burgerparticipatie'. Juist in deze tijd gaan wij op zoek naar nieuwe digitale en creatieve wijzen om in contact te blijven.

Financieel perspectief

Zoals hiervoor reeds benoemd is, staat een stad nooit helemaal stil. Ook financieel gezien zijn er nu eenmaal autonome ontwikkelingen, politieke en maatschappelijke vraagstukken die een effect hebben op de begroting. Het is juist in deze periode belangrijk om een actueel en accuraat financieel kader te hebben op basis waarvan in de komende periode in opmaat naar de nieuwe begroting de ontwikkelingen afgezet worden.
Het uitgangspunt voor het financieel perspectief is de MJPB 2020-2023. Deze Begroting laat een meerjarig sluitend beeld zien, waarbij vanaf 2022 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.
In de periode na het vaststellen van de MJPB 2020-2023 heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die we financieel gezien vertalen in deze Perspectiefnota. Hierbij gaat het om de jaarlijkse autonome ontwikkelingen en om de financiële effecten van de uitvoering van moties en van urgente knelpunten die nog in de begroting vertaald moeten worden. In enkele gevallen zijn hierover al bestuurlijke (raads)besluiten genomen, maar is de dekking nog niet (structureel) in de begroting verwerkt. In deze Perspectiefnota wordt een actualisatie van het financieel beeld gegeven, dat als kader voor de Begroting 2021-2024 dient.

Dit financiële kader ziet er op het totaal bezien als volgt uit:

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
				*Bedragen * € 1 mln*	
Meedoen in een socialer Arnhem	-6,95	-7,80	-6,71	-6,22	-5,22
Wonen in een duurzamer Arnhem	-0,11	-1,06	-1,06	-0,75	0,00
Genieten van een nog mooier Arnhem	-0,27	-0,14	0,06	-0,83	-0,55
Open en verantwoord besturen	9,83	7,40	8,78	8,26	8,47
Totaal	**2,50**	**-1,60**	**1,07**	**0,47**	**2,69**

De (incidentele) effecten voor het jaar 2020 worden in Turap 1 nader toegelicht. Hierna volgt een toelichting per thema op de effecten voor de jaren 2021-2024.

Meedoen in een socialer Arnhem

In het thema 'Meedoen in een socialer Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Jeugdzorg
In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021. De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd. In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden.
Daarnaast is er bij de MJPB 2020-2023 een motie (19M124) aangenomen over de vanaf 2022 opgenomen stelpost jeugdzorgmiddelen, die verzoekt om uit de septembercirculaire vanaf 2022 een

reservering op te nemen van € 3,9 miljoen vanaf 2022. Deze reservering vervalt zodra duidelijk is dat de € 3,9 miljoen vanuit het Rijk ook daadwerkelijk zullen worden uitgekeerd. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. Om tegemoet te komen aan de motie, nemen we in het risicoprofiel een risico op met een hoge kans (90%) op geen structurele compensatie vanuit het Rijk.

Doelgroepenvervoer (DRAN)
Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding. In totaal wordt er een knelpunt op het doelgroepenvervoer geconstateerd van € 725.000. Dit kan vanaf 2021 gedekt worden voor € 150.000 uit nog aanwezige dekking voor volumegroei en voor het overige uit algemene middelen.

Werk & Inkomen: BUIG
Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Dit leidt tot een jaarlijkse aanpassing van de begroting.

Inclusie
De motie Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143) vraagt om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. Uit een inventarisatie met openbare ruimte is gebleken dat voor het grootste deel van de uitvoering middelen vrijgemaakt kunnen worden door te schuiven in de hoeveelheid projecten die er op jaarbasis worden uitgevoerd. Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd.
Aanpassingen, uitbreidingen en nieuwbouw bij schoolgebouwen zijn opgenomen in het IHP PO. De kosten zijn genormeerd en hierin zijn vooralsnog geen middelen voor extra toegankelijkheidseisen opgenomen. Er is gekozen om de Arnhemse Standaard ook op schoolgebouwen van toepassing te laten zijn. Hiervoor moet met een percentage van de investeringskosten rekening worden gehouden. Voor de aanvullende kosten voor toegankelijkheid voor nieuwbouw en renovatie wordt hierbij structurele dekking geraamd.

De incidentele knelpunten en voorgestelde dekking voor 2020 op VGGM, Rookvrije generatie en Veilig Thuis worden in Turap 1 nader toegelicht.

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024	I/S
				*Bedragen * € 1 mln*		
1. Meedoen in een socialer Arnhem						
Structureel beeld resultaten jeugd	-11,20	-12,10	-12,10	-12,10	-12,10	S
Maatregelen tbv terugdringen tekort: uit MJPB	0,60	0,90	1,70	1,70	1,70	S
Maatregelen tbv terugdringen tekort: raadsbrief januari	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	S
Inzet reserve WMO&Jeugdzorg	1,00					I
Aanvullende maatregelen rijk Jeugdzorg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	S
Opbrengst taskforce Jeugd	1,40	3,80	4,40	5,00	5,00	S
DRAN: hogere indexatie doelgroepenvervoer	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	S
DRAN: hogere aanbesteding doelgroepenvervoer	-0,12	-0,28	-0,28	-0,28	-0,28	S
DRAN: volumegroei doelgroepenvervoer	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	-0,34	S
DRAN: volumegroei doelgroepenvervoer: maatregel	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	S
Dekking DRAN uit reservering volume MJPB 2020 tbv onvoorziene situaties	0,00	0,15	0,15	0,15	0,15	S
Werk & Inkomen: Buig actualisatie	-0,30	-0,20	-0,50	-0,60	0,40	S
Werk & Inkomen: compensatie bezwaar BUIG 2015+2016	2,23					I
VGGM (DVO): kosten prenatale zorg niet meer gedekt	-0,12					I
VGGM (DVO): kosten prenatale zorg uit BR Transformatie Jeugd en WMO	0,12					I
VGGM (nacalculatie indexatie)	-0,37					I
Motie 19M137 Rookvrije generatie: plaatsen borden	-0,12					I
Veilig thuis: verhoging Arnhemse bijdrage	-0,41					I
Veilig thuis: dekking uit BR Beschermd en weerbaar	0,41					I
Inclusie: AST binnen de openbare ruimte	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	S
Inclusie: AST binnen vastgoed	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	S
Inclusie: onderwijshuisvesting			-0,01	-0,02	-0,02	S
Totaal Meedoen in een socialer Arnhem	***-6,95***	***-7,80***	***-6,71***	***-6,22***	***-5,22***	

Wonen in een duurzamer Arnhem

In het thema 'Wonen in een duurzamer Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Woonboten Nieuwe Haven

Op 10 december 2019 heeft het college besloten om de visie Nieuwe Haven ter besluitvorming aan te bieden aan de gemeenteraad. Het college heeft de verschillende conflicterende gebruiksfuncties tegen elkaar afgewogen en voorgesteld te kiezen voor de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven. Het voorstel is om het gebruik van de haven als ligplaats voor woonboten te beëindigen en de eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning. De verwachte kosten voor deze schadeloosstelling bedragen € 3,5 miljoen maximaal. In het raadsvoorstel is voorgesteld de verwachte kosten in 2020 van € 1,15 miljoen te dekken uit de algemene reserve, waarbij de overige € 2,35 miljoen in deze Perspectiefnota wordt meegenomen. Op grond van de gevoerde gesprekken met eigenaren is het kasritme in de jaren 2021-2022-2023 ingeschat. Een definitief kasritme kan pas worden bepaald als er op basis van een raadsbesluit formele gesprekken met eigenaren kunnen worden gevoerd over uitkoop.

Woondeal Arnhem-Nijmegen

Op 4 maart 2020 is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen.
Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.

Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben, financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten.

Woningsplitsing en verkamering
Voor panden waar meer dan vier kamers worden verhuurd geldt op basis van nationale wetgeving een meldingsplicht. De gemeente Arnhem kent ongeveer 500 van dit type gemelde kamerverhuurbedrijven. De afgelopen drie jaren gaf de gemeente Arnhem opdracht voor het uitvoeren van 100 handhavingsacties bij kamerverhuurbedrijven door de ODRA. Structureel is er budget voor iets minder dan 50 acties. De controles van de ODRA hebben een integrale benadering waarbij naast brandveiligheid wordt gekeken naar zaken zoals illegale splitsing van bouwwerken, gezondheid, ondermijning, constructie, strijdigheid met bestemmingsplannen.
Bij kamerverhuurbedrijven is de kans op overlast groot. Ook is er sprake van significante risico's. Daarbij is het naleefgedrag van kamerbewoners veelal slecht: in 95% van de gevallen worden tekortkomingen geconstateerd. Uitbreiding van de handhavingscapaciteit van de ODRA is daarom noodzakelijk. Om alle kamerverhuurbedrijven de komende drie jaar te bezoeken en acties in reserve te houden voor incidenten en overlastmeldingen dient het aantal handhavingsacties te worden verhoogd naar 200. Hiervoor is de komende drie jaar € 110.000 extra per jaar nodig.

Afval: oud papier en nieuwe aanbesteding
Ongunstige marktontwikkelingen voor oud papier en de nieuwe aanbesteding van oud papier vanaf 2021 leiden tot een knelpunt. De lagere marktprijs van oud papier zal naar verwachting gaan leiden tot een lagere netto opbrengst. Dit kan opgevangen worden in de afvalstoffenheffing, die daardoor hoger uitvalt. Op basis van eerdere veronderstellingen is in de begroting al wel rekening gehouden met de eerder aangekondigde hogere kosten aanbesteding inzamelcontract en gunstige effecten van afvalscheiding Diftar. De definitieve effecten hiervan op de hoogte van de heffing voor 2021 zullen pas later in 2020 bekend worden.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
2. Wonen in een duurzamer Arnhem						
Woonboten Nieuwe Haven	0,00	-0,80	-0,80	-0,75		I
Woondeal Arnhem-Nijmegen: programmasturing en plankosten	-0,08	-0,15	-0,15			I
Woondeal Arnhem-Nijmegen: dekking 2020 uit BR Volkshuisvesting	0,08					I
Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering - handhaving	-0,11	-0,11	-0,11			I
Afval: ongunstige marktontwikkelingen oudpapier / aanbesteding nieuw contract (voorlopige raming)		-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	S
Dekking via afvalstoffenheffing		0,35	0,35	0,35	0,35	S
Totaal Wonen in een duurzamer Arnhem	***-0,11***	***-1,06***	***-1,06***	***-0,75***	***0,00***	

Genieten van een nog mooier Arnhem

In het thema 'Genieten van een nog mooier Arnhem' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Blauwe Golven

Op 17 april 2019 heeft de raad gekozen voor het behoud van de Blauwe Golven conform variant B2. De kosten die samenhangen met deze variant zijn begroot op € 9,6 miljoen. De raad heeft het college middels een motie verzocht om hiervoor een Uitvoeringsplan te maken. In de bijbehorende motie is een aantal extra uitgangspunten meegegeven die hierbij in acht genomen moeten worden. Op 13 november 2019 heeft de raad het college verzocht om een spoedige planvorming en uitvoering van de Blauwe Golven en voor de dekking, naast de BR Zuidelijke binnenstad, bij de Perspectiefnota met dekking te komen en daarbij ook te kijken naar de ruimte die ontstaat als gevolg van de septembercirculaire. Het Uitvoeringsplan is tezamen met het schetsontwerp opgesteld in het eerste kwartaal van 2020, waarna deze ter besluitvorming voorgelegd wordt aan college en raad. In dit kader is de financiële raming geactualiseerd, en tevens is verkend of een goede fasering mogelijk is. Vooralsnog wordt uitgegaan van de geraamde € 9,6 miljoen.
Van dit budget is reeds een bedrag van € 3 miljoen binnen de bestemmingsreserve Zuidelijke Binnenstad gereserveerd en tevens is binnen de middelen van autobereikbaarheid een investeringskrediet van € 350.000 gereserveerd voor de aanleg van 80 parkeerplaatsen. Daarnaast wordt voorgesteld om vanuit urban sports een bijdrage te doen van € 2 ton. Resteert een bedrag van € 6,0 miljoen. Aangezien het hier om een totale vervanging van de openbare ruimte gaat, zal dit bedrag worden geïnvesteerd en ontstaan er kapitaallasten die in het financieel beeld worden meegenomen.

Bomenbeleid

Voor het bomenbeleid is gezocht naar mogelijkheden voor structurele dekking. Op de eerste plaats kan het groenfonds structureel bijdragen, omdat het nieuwe bomenbeleid bijdraagt aan realiseren van de doelstelling van het groenfonds. In de eerste jaren wordt voorgesteld beschikbare budgetten binnen BR Groenfonds en BR Groot Onderhoud incidenteel in te zetten. Op de laatste plaats kan dekking gevonden worden door de ontstane ruimte bij investeringsbudgetten Verkeersregelinstallaties (VRI) in te zetten. Door een toename van aanbieders op de markt zijn de prijzen namelijk lager dan eerder geraamd. Verder gaan bestaande masten en kabels langer mee dan gedacht.

Dierenwelzijn

Voor 2020 is vanuit de beleidsterreinen Openbare Ruimte - Dierenwelzijn en Armoede incidentele dekking gevonden voor een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen. Structurele dekking voor de jaren erna is niet aanwezig binnen Openbare Ruimte noch binnen Armoede, hiervoor wordt een beroep gedaan op de algemene middelen.

Sport: kunstgrasvelden en gymzaal Kermisland

Sportbedrijf Arnhem (en daarmee ook de gemeente Arnhem) voldoet niet aan de wettelijke plicht om maatregelen te treffen die het verspreiden van kunstgraskorrels buiten de velden beperkt. De rechtbank heeft een uitspraak gedaan over de te nemen maatregelen inzake het sportbedrijf in Enschede. Op basis daarvan heeft Sportbedrijf Arnhem de mogelijkheden en de kosten van het opruimen van het infill-materiaal buiten de velden en het aanpassen van het onderhoud en de renovaties onderzocht. De aangepaste onderhoudswerkzaamheden zorgen er voor dat het infill-materiaal zo min mogelijk buiten de velden terechtkomt. De huidige onderhouds- en renovatiebudgetten bij het Sportbedrijf Arnhem zijn hiervoor echter onvoldoende. Om bovenstaande

werkzaamheden te verrichten is eenmalig in 2020 € 180.000 nodig en daarnaast een investering waarvan rente en afschrijvingslasten gedurende zeven jaar € 28.500 zullen bedragen. Voor de toekomst zal worden bekeken of deze kunstgrasvelden na afschrijving vervangen moeten worden door velden die aan aangescherpte normeringen voldoen.

Sporthal Middachtensingel wordt gebouwd ter vervanging van onder andere gymzaal Kermisland. Onderdeel van het nieuwbouwproject is de sloop van de oude gymzaal. Deze sloopkosten worden normaal gesproken bekostigd uit de vrijvallende middelen bij sluiting van de gymzaal. Echter, de vrijvallende exploitatiebudgetten van gymzaal Kermisland zijn al ingeboekt voor project Nieuwbouw Zwembad Valkenhuizen. De businesscase van zwembad Valkenhuizen was hiermee sluitend. Recent is duidelijk geworden dat in het gebouw van de gymzaal Kermisland asbest zit. Dit maakt de sloopkosten van deze gymzaal hoger dan voorheen geraamd.

Het incidentele knelpunt voor 2020 op de exploitatie sporthallen worden in Turap 1 nader toegelicht.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
3. Genieten van een nog mooier Arnhem						
Blauw e Golven conform motie MJPB 2020-2023			-3,35			I
Dekking Blauw e Golven uit BR Zuidelijke Binnenstad			3,00			I
Dekking Blauw e Golven uit middelen voor bereikbaarheid			0,35			I
Dekking Blauw e Golven uit middelen urban sports			0,20			I
Kapitaallasten netto activeren Blauw e Golven				-0,42	-0,42	S
Bomenbeleid	-0,25	-0,39	-0,39	-0,39	-0,39	S
Bomenbeleid: dekking BR Groenfonds	0,25	0,10				I
Bomenbeleid: dekking groenfonds exploitatie		0,10	0,10	0,10	0,10	S
Bomenbeleid: dekking BR Groot Onderhoud		0,19	0,08	0,01		I
Bomenbeleid: dekking dmv vrijspelen investeringsbudget VRI			0,21	0,28	0,29	S
Uitvoeringsagenda dierenw elzijn incl dierenartskosten minima	-0,06	-0,11	-0,11	-0,11	-0,11	S
Dekking: incidenteel Openbare Ruimte	0,03					I
Dekking: incidenteel Armoede	0,03					I
Kunstgrasvelden	-0,18	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	S
Sloopkosten Kermisland				-0,27		I
Exploitatie sporthallen	-0,09					S
Totaal Genieten van een nog mooier Arnhem	***-0,27***	***-0,14***	***0,06***	***-0,83***	***-0,55***	

Open en verantwoord besturen

In het thema 'Open en verantwoord besturen' doet zich een aantal ontwikkelingen voor:

Gemeentefonds (lopende circulaires)

De MJPB 2020-2023 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2019. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2019 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een stijging van het accres ten opzichte van mei 2019 en zijn diverse maatstaven geactualiseerd. Ook nemen we vanaf 2021 de verwachte verhoging van de algemene uitkering mee als gevolg van de nominale indexatie. Dit dient als dekking voor onze nominale en volume indexatie.

Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's) opgenomen, welke overgeheveld worden aan het beleidsveld ter dekking van de kosten die op dat terrein gemaakt worden. Het gaat daarbij om middelen Gezond in de stad, aanpak laaggeletterdheid, dak- en thuisloze jongeren, ambulantisering in de Ggz, Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken, toezicht en handhaving kinderopvang en uitvoering van de donorwet.

Herijking verdeelmodellen gemeentefonds en Beschermd Wonen

Er staat een nieuwe Financiële Verhoudingswet aan te komen, met als concreet resultaat een herijking van het gemeentefonds. Afgelopen jaar is met een zeer strakke planning hard gewerkt aan de onderzoeken, in stuur- en begeleidingsgroepen. Er is echter oponthoud ontstaan in het proces. Minister Knops heeft kennis genomen van de voorlopige uitkomsten. In een brief van 26 februari 2020 informeert hij de Tweede Kamer over de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. In de brief meldt de minister dat de nieuwe verdeling een herverdeling van middelen naar grotere gemeenten zou betekenen. Onze inschatting is dat grofweg tweederde van de gemeenten er op achteruit zouden gaan, lees de plattelandsgemeenten. De steden zouden er op vooruit gaan.

Volgens eerdere planning zouden de voorlopige uitkomsten van de nieuwe verdeling nu bekend zijn. De definitieve zouden worden gepubliceerd in de komende meicirculaire 2020. Dat schuift dus nu op. Er zal nader onderzoek komen met diepere analyses. Wellicht wordt een andere onderzoeksmethode gebruikt, of een variant op de huidige. In het najaar 2020 moeten de resultaten daarvan bekend worden, mogelijk in de decembercirculaire 2020.

Op grond van het advies van de Commissie Toekomst Beschermd Wonen (Commissie Dannenberg) wordt er een objectief verdeelmodel voor Beschermd Wonen ingevoerd. Als uitgangspunt geldt dat mensen wonen in hun eigen woning en daarmee zijn gemeenten verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning van hun eigen inwoners. Het objectieve verdeelmodel, is in tegenstelling tot het historische (op aanbod gefinancierde) verdeelmodel, gebaseerd op een model dat is gebaseerd op objectieve maatstaven.

Daarmee staat de Regio Centraal Gelderland voor een forse transformatieopgave: onze regio kent – in historisch perspectief – een bovenmatige aanwezigheid van (verblijfs)voorzieningen, veel aanbieders, en onevenredige spreiding van verblijfslocaties over onze gemeenten. Bovendien heeft de gemeente Arnhem ook vergeleken met andere regiogemeenten een bovenmatige aanwezigheid van plekken, afgezet tegen het aantal inwoners. Door de geleidelijke invoering (van Rijkswege) van het nieuwe objectieve verdeelmodel zal er tussen 2022 en 2031 stap voor stap minder geld beschikbaar zijn voor beschermd wonen. Definitieve besluitvorming door de Tweede Kamer over de invoering vindt dit najaar plaats. Vooruitlopend daarop worden geen verdeelmodellen in de meicirculaire verwerkt.

In de komende Begroting 2021-2024 wordt voor zowel de herijking gemeentefonds als het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen de raming conform de meicirculaire opgenomen. Door het uitstel is er geen zekerheid over de effecten, de verdeelmodellen zullen dan ook niet in de meicirculaire 2020 worden verwerkt. In de risicoparagraaf is een integraal risico opgenomen ten aanzien van de herijking gemeentefonds en verdeelmodel Beschermd Wonen. Dit risico zal een beperkte omvang hebben, aangezien het verwachte nadeel op Beschermd Wonen grotendeels zal wegvallen tegen het verwachte voordeel van het nieuwe verdeelmodel gemeentefonds.

Nominaal en volume
Conform de afgesproken systematiek wordt bij de Perspectiefnota een berekening gemaakt van de nominale en volume indexatie. Dit gebeurt op basis van het CPI-cijfer uit het CEP (1,6% voor 2021) voor de nominale compensatie. Voor de volumegroei is de afspraak om dit op basis van de groei van het aantal inwoners tussen 2020 en 2021 (0,9%) in te ramen. Ten aanzien van de volume indexatie heeft echter een review van de systematiek plaatsgevonden (zoals vorig jaar is aangekondigd). Daarbij zijn de volumegevoelige budgetten in kaart gebracht in plaats van het groeipercentage op vrijwel alle onderdelen van de begroting los te laten. Dit levert een lager budget op voor de benodigde volumecompensatie. Net als vorig jaar is daarbij wel rekening gehouden met een structureel bedrag van € 1 miljoen voor onvoorziene issues die pas in de loop van het eerste begrotingsjaar bekend worden. Toepassing van deze cijfers leidt tot een nominale indexatie van € 6,8 miljoen vanaf 2021 en tot een volume indexatie van € 3 miljoen. Dekking voor deze indexaties vindt voor een groot deel plaats uit de indexatie van het gemeentefonds. Aangezien de OZB-opbrengst niet wordt geïndexeerd, is deze dekkingsbron niet beschikbaar. Zoals gebruikelijk wordt in de Begroting 2021-2024 deze totale nominale en volume indexatie verdeeld over de betreffende productonderdelen van alle programma's.

Actualisatie MIP
Zoals gebruikelijk wordt de MeerjarenInvesteringsPlanning (MIP) voor de Perspectiefnota geactualiseerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld naar aanleiding van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2019. Over 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden van de begrote investeringen, waardoor in 2020 een vrijval van de daarvoor begrote kapitaallasten plaatsvindt. Een bedrag van € 1,360 miljoen valt hiervan vrij ten gunste van de algemene reserve.
Daarnaast is voor de komende jaren het MIP geactualiseerd. De vrijval van kapitaallasten wordt vooral veroorzaakt door het vertraagd investeren in de schoolpanden, machines & installaties en de inrichting van gebouwen. Zowel bij de machines & installaties als de inrichting gebouwen gaat het vooral om de gemeentelijke panden. In de aanloop naar de Begroting 2021-2024 wordt het mogelijke effect van de geactualiseerde investeringsplanning op de dotatie aan de BR Solvabiliteit berekend en verwerkt. Daarnaast ontstaat er ieder jaar als gevolg van onderbesteding op de realisatie van de begrote investeringen een vrijval van de kapitaallasten in het eerstvolgende jaar. Voorgesteld wordt om dit optimisme al aan de voorkant in het meerjarenbeeld in te ramen en hiervoor een stelpost op te nemen. Deze stelpost is berekend op basis van een aflopende reeks (70%-50%-30%) op de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten. Hiervoor is een analyse gemaakt van de gemiddelde onderuitputting van de investeringen op alle beleidsvelden in de afgelopen 5 jaar. In het laatste jaar wordt deze stelpost niet ingeraamd. Dit in het kader van behoedzaamheid.

Rente
In de huidige MJPB 2020 - 2023 gaan we uit van een geleidelijk stijgende rente. Voorgesteld wordt om nu in het beeld de aanname te verwerken dat de rente gedurende een langere periode van jaren op het huidige niveau blijft (vergelijkbaar met de situatie waarin Japan al langer zit/heeft gezeten). Dit heeft de in de tabel opgenomen positieve financiële gevolgen. In 2020 een voordeel van € 9 ton, in

2021 € 1 miljoen, in 2022 € 2 miljoen en vanaf 2023 € 3 miljoen ruimte. Hierbij blijven we uitgaan van lange looptijden van nieuwe leningen.
Mocht de rente in de nabije toekomst sneller gaan stijgen, dan kunnen we de gevolgen daarvan opvangen door leningen met kortere looptijden aan te trekken. Kortere looptijden betekent een lagere rente. De gemeente Arnhem heeft de ruimte om zulke leningen aan te trekken omdat we in de afgelopen jaren juist leningen met langere looptijden hebben afgesloten. Hierdoor zijn onze aflossingsverplichtingen in de nabije toekomst laag geworden, lager dan wettelijk toegestaan volgens de renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal). Vanwege deze ruimte voor extra aflossingen kan de gemeente indien nodig nieuwe leningen met een kortere looptijd aantrekken en zo de gemiddeld te betalen rente laag houden. In de MJPB 2020-2023 is daarnaast opgenomen dat de aanwezige structurele stelpost voor het opvangen van bovenmatige stijging van de rente telkens in het voorlaatste jaar kan vrijvallen.

Burgerzaken
In het hele land staan de afdelingen Burgerzaken - als gevolg van toenemende digitalisering - aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. De impact van de toenemende digitalisering is groot.
De overheid staat voor de uitdaging om de dienstverlening anders in te richten en dit vraagt van de medewerkers andere competenties. De complexiteit van het werk neemt toe, het face-to-face contact met de klanten verandert. Er moet een balans worden gevonden in het spanningsveld van optimale dienstverlening, kwaliteit van persoonsgegevens, privacy, beveiliging en fraudebestrijding. Afdelingen Burgerzaken staan aan het begin van een transformatie, die om de nodige flexibiliteit van organisaties, management en medewerkers vraagt.
Voor de transformatie van Burgerzaken in Arnhem zijn extra middelen nodig. Het kwantitatief op peil brengen van de formatie en de geschetste veranderingen in het werkveld vragen om investeringen in (nieuwe) medewerkers. Ook zal tijdelijk extra ingehuurd moeten worden voor onder meer training-on-the-job en gespecialiseerde krachten. Daarnaast vragen de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering forse investeringen in ICT. Deze investeringen worden grotendeels opgenomen in de reguliere begroting (de I-agenda). Aanvullend is een beperkt budget noodzakelijk.

Fluctuaties in de vraag naar producten van Burgerzaken (door langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten) maken het noodzakelijk dat de bijbehorende leges realistisch in de begroting verwerkt worden (de geraamde opbrengst neemt af). De hier geschetste stijging van de lasten kan gedeeltelijk worden opgevangen uit het budget dat beschikbaar is voor de BRP-straat in Zevenaar. Het voortbestaan van de BRP-straat in Zevenaar staat ter discussie. Bij sluiting daarvan valt het opgenomen voordeel weg. Dit is als risico opgenomen in Naris.

Ter dekking van de kostenstijgingen van Burgerzaken worden voorgesteld om de stijging van de kosten die het Rijk ons berekent door te berekenen in onze legestarieven en het aanpassen van bijzondere legestarieven waardoor deze meer in lijn worden gebracht met tarieven elders in de regio. Tot slot kan vanuit de BR Bedrijfsvoering in de jaren 2021 tot en met 2023 een bijdrage geleverd worden.

De Connectie: cao stijging
Op 12 september 2019 hebben bonden en de VNG een akkoord bereikt over een loonsverhoging van 6,25%. Voor De Connectie betekent dit een aanvulling op de ingeschatte nominale indexatie. Voor onze eigen organisatie geldt dit ook, maar dit knelpunt is reeds in de MJPB 2020-2023 verwerkt.

Actualisatie bestemmingsreserves

In het kader van open en verantwoord besturen is kritisch gekeken naar de bestemmingsreserves. Voor dat deel waar geen concreet bestedingsplan (en een begrote dotatie) aan ten grondslag ligt, wordt voorgesteld om dit vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen. Een aantal reserves is ingesteld om een bepaald risico af te dekken. Daarbij is geïnventariseerd of dit risico en de stand van de bijbehorende reserve nog actueel is. Bij de reserves Pakketmaatregelen Wmo, Toezicht Peuterspeelzalen en gastouderopvang, Stimulering woningbouw, Taakmutaties Gemeentefonds-overloop en Bedrijfsvoering ontstaat ruimte na de actualisatie. Deze ruimte komt ten gunste van de algemene middelen.

Financieel beeld 2020-2024	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	
4. Open en verantwoord besturen						
September- en decembercirculaire gemeentefonds	7,14	13,68	14,24	13,04	15,45	S
Herijking verdeelmodellen Gemeentefonds		pm	pm	pm	pm	S
Herijking verdeelmodel Beschermd Wonen (max risico)			pm	pm	pm	S
Prognose nominaal en volume		-9,80	-9,80	-9,80	-9,80	S
Actualisatie MIP	1,36	1,07	0,99	1,00	0,83	S
Op voorhand inramen planningsoptimisme MIP		1,56	1,55	1,15		I
Rente: aanpassen begrote verhoging rente	0,90	1,00	2,00	3,00	3,00	S
Rente: inzetten buffer in 2023, structureel behouden				0,90		I
Dividend BNG	-0,67					I
Burgerzaken: formatie		-0,68	-0,68	-0,42	-0,42	S
Burgerzaken: externe inhuur		-0,41	-0,30	-0,24	-0,18	S
Burgerzaken: digitalisering		-0,09	-0,10	-0,05	-0,01	S
Burgerzaken: netto leges opbrengsten		-0,30	-0,34	-0,41	-0,06	S
Burgerzaken: voordeel BRP straat Zevenaar inkomsten (risico)		0,51	0,51	0,00	0,00	S
Dekkingsvoorstel: doorbelasten rijkskosten aan burger		0,04	0,04	0,03	0,10	S
Dekkingsvoorstel: actualiseren van tarieven bijzondere leges		0,08	0,09	0,06	0,17	S
Dekking saldo knelpunten en dekking Burgerzaken uit BR BV		0,67	0,60	0,30		I
De Connectie: cao stijging	-0,54	-0,76	-0,76	-0,76	-0,76	S
Actualisatie bestemmingsreserves	1,63	0,82	0,75	0,45	0,15	I
Totaal Open en verantwoord besturen	***9,83***	***7,40***	***8,78***	***8,26***	***8,47***	

Gevolgen financiële positie en impact coronacrisis

Totaalbeeld

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
				*Bedragen * € 1 mln*	
Meedoen in een socialer Arnhem	-6,95	-7,80	-6,71	-6,22	-5,22
Wonen in een duurzamer Arnhem	-0,11	-1,06	-1,06	-0,75	0,00
Genieten van een nog mooier Arnhem	-0,27	-0,14	0,06	-0,83	-0,55
Open en verantwoord besturen	9,83	7,40	8,78	8,26	8,47
Totaal	**2,50**	**-1,60**	**1,07**	**0,47**	**2,69**

Zoals al aangegeven is het totaalbeeld in het eerste begrotingsjaar 2021 negatief, maar laat het vanaf 2022 een positief beeld zien zonder taakstellingen. Dit zou een structurele toevoeging aan de algemene reserve betekenen, bovenop de reeds in de huidige Begroting opgenomen dotatie van € 3,4 miljoen vanaf 2024. In de komende periode wordt in aanloop naar de Begroting 2021-2024 het financiële beeld echter vanzelfsprekend geactualiseerd, mede in het licht van alle ontwikkelingen die de coronacrisis op de begroting en het risicoprofiel heeft. Daarop wordt in dit deel verder ingegaan.

Een andere belangrijke eis voor de begroting ligt in onze eigen verordening, namelijk een weerstandsfactor van minimaal 1,0. De meerjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor laat met het totaalbeeld uit deze Perspectiefnota een groei zien van 1,0 in 2020 naar 1,1 in 2023 en 1,3 in 2024. In de meerjarige prognose van de weerstandsfactor is daarbij uitgegaan van het bij de jaarrekening 2019 geactualiseerde risicoprofiel. Daarnaast is het jaarresultaat 2019 verwerkt in de standen van de algemene reserve en de bestemmingsreserve grondexploitatie (die ook meetelt in het beschikbare weerstandsvermogen).
Echter, ook de coronacrisis zal impact hebben op de ontwikkeling van het risicoprofiel. In de periode vanaf het uitbreken van de crisis is gewerkt aan het in beeld krijgen van de impact van de crisis op onze begroting. Aanvullend daarop zal ook het effect op het reeds bestaande risicoprofiel van de coronacrisis worden onderzocht en zal in de Begroting 2021-2024 dit worden verwerkt. De betekenis van de bovenstaand genoemde weerstandsfactor is in het licht van de recente ontwikkelingen dan ook erg betrekkelijk.

Financiële impact coronacrisis
Door middel van een aantal brieven is de raad geïnformeerd over de voortgang van de maatregelen tegen het coronavirus. Vanaf de laatste week van maart heeft een ambtelijke verkenning plaats gevonden van de mogelijke impact van de coronacrisis op de financiën en risico's voor onze gemeente. Deze verkenning is voor een groot deel gebaseerd op informatie uit landelijke netwerken van (grote) gemeenten, de VNG en het netwerk van risicomanagement. Vervolgens is deze informatie aangevuld en aangescherpt op grond van de lokale Arnhemse situatie.
Dit, ook al zijn de omstandigheden zeer onzeker, om zo goed mogelijk in te schatten wat de financiële gevolgen en risico's voor de gemeente Arnhem zijn, naast de ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse burgers, bedrijven en organisaties. Daarbij is uitgegaan van de mogelijke impact van contactbeperkende maatregelen voor een duur van drie maanden. Dit in aansluiting op het eerste scenario van het Centraal Plan Bureau (CPB) dat de gevolgen van de coronacrisis verkend heeft.

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact

op onze begroting en de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers en bedrijven. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. Duidelijk is wel al dat de financiële gevolgen naar alle waarschijnlijkheid majeur zullen zijn.

De belangrijkste onzekerheid zit op dit moment op de duur van de contactbeperkende maatregelen en de verdere gevolgen daarvan. Dat betekent dus ook dat naar mate de maatregelen langer duren ook de gevolgen voor de Arnhemse samenleving dieper zullen ingrijpen en ook de gevolgen voor de gemeentelijke financiën nog groter zullen zijn.

Eerste uitkomsten ambtelijke verkenning impact financiële gevolgen coronacrisis
Uit de inventarisatie bij de programma's komt naar voren dat de gemeente in de volle breedte van haar takenpakket geraakt wordt. In de bijlage bij deze Perspectiefnota is de impactanalyse bijgevoegd. Van een groot aantal van deze risico's zijn de gevolgen al te kwantificeren, van een aantal is in dit stadium nog onvoldoende in te schatten wat de financiële effecten zijn. Daar waar 'nnb' staat, betekent dan ook dat de impact 'nog niet bekend' is.

- Meedoen in een socialer Arnhem:

We zien onder andere een toenemend gebruik van inkomensondersteunende maatregelen in relatie tot armoede, groter beroep op inkomensregelingen (Buig, Tijdelijke ondersteuning ondernemers (compensatie via het Rijk)), extra inzet VGGM, effect op voorgenomen maatregelen om de kosten van zorg niet verder te laten stijgen, ondersteuning voor kwetsbare gezinnen en kinderen, stijging zorgvraag na de crisis, kosten extra locaties beschermd wonen en omzetderving Scalabor.
De sociale gevolgen van de crisis zijn ingrijpend en een forse impact daarvan op onze financiën is onvermijdelijk. Hoe ingrijpend blijkt uit het feit dat in de laatste week van maart 50% meer intakes voor de aanvraag van bijstand werden gedaan, circa 2000 zzp'ers al een aanvraag voor tijdelijke extra ondersteuning hadden gedaan en 450 kinderen per dag gemiddeld gebruik van een nood-kinderopvang maken.

- Wonen in een duurzamer Arnhem:

We zien onder andere gevolgen van mogelijk uitstel van huurbetalingen, mogelijke huurverlagingen, extra activiteiten ten behoeve van afvalinzameling en terugval van het aantal bouwvergunningen.

- Genieten van een nog mooier Arnhem:

We zien onder andere een terugloop van parkeerinkomsten, mogelijk faillissement van contractpartijen, effect op culturele instellingen, daling opbrengsten toeristenbelasting en havengelden, extra kosten van toezicht en handhaving, mislopen inkomsten Sportbedrijf en sportverenigingen (uit baromzet, evenementen etc.) en risico's door opschorten van de huurbetalingen. Bij dit thema is ook verkend in welke mate de verkoop van gronden van de grondexploitaties zal stagneren.

- Open & Verantwoord besturen:

We zien onder andere lagere opbrengsten OZB door faillissementen, geen dekking van rendabele uren, mogelijke toename van fraude, uitstel diverse processen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT-projecten) en doorwerking op termijn in een lagere algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van een recessie.

Een nadere toelichting en de kwantitatieve inschatting van de impact bij deze thema's is in de bijlage opgenomen. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op aannames vanuit een situatie met buitengewoon veel onzekerheden. Mogelijkerwijs ontstaat er enige financiële ruimte doordat uitgaven niet kunnen worden gedaan. Op een later moment, wanneer ook meer duidelijk is geworden over het verdere verloop van deze crisis en de duur en mate van ingrijpendheid van de maatregelen, zal ook meer inzicht verkregen worden over het incidentele of structurele karakter van de financiële impact. Dan zal de mate waarin het Rijk deze kosten zal compenseren ook beter in beeld zijn.

Het totaal komt voor 2020 op dit moment van schrijven met de aannames van contactbeperkende maatregelen voor drie maanden (half maart -half juni) en een verbod op vergunningsplichtige evenementen tot 1 september uit op een nadelig van € 15 miljoen. Dit is dus de impact die we concreet in beeld hebben. Hierbij is dus geen rekening gehouden met een eventuele langere duur van de maatregelen, de structurele impact en het effect van beleidsmaatregelen. Voor een deel gaan we daarnaast nog gecompenseerd worden door het Rijk. Met harde toezeggingen is in de lijst rekening gehouden, met minder concrete niet.

Zoals in Turap-1 ook is opgenomen, worden de kwantitatieve effecten (zodra hier meer zekerheid over is) in Turap-2 verwerkt voor wat betreft het lopende jaar 2020. In de Begroting 2021-2024 zal de impact vanaf 2021 in het meerjarenbeeld dan wel in het risicoprofiel een plek krijgen.

Mogelijkheden om de financiële gevolgen van de crisis op te vangen
De gemeente Arnhem beschikt over enige financiële buffers om de incidentele gevolgen van de crisis op te vangen:

- Het aanwezige weerstandsvermogen (voornamelijk algemene reserve);
- De bestemmingsreserves. Zoals in de aanbiedingsbrief aangekondigd laten we een beoordeling maken van het nut en de noodzaak van alle bestemmingsreserves in onze begroting. We hopen hiermee een extra buffer te creëren om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke financiën op te vangen;
- Specifiek de bestemmingsreserve Solvabiliteit. Deze is bedoeld voor verbetering van de solvabiliteit en in het verlengde daarvan om klappen op te kunnen vangen als de gemeente in zwaar weer komt.

Inzet van het weerstandsvermogen, een deel van de reguliere bestemmingsreserves en de bestemmingsreserve solvabiliteit zullen onvermijdelijk doorwerken in een lagere solvabiliteit en een relatief hogere schuldquote. De structurele effecten van de coronacrisis zullen door vermindering van uitgaven (bezuinigingen) en/of verhoging van inkomsten moeten worden opgevangen. In de concept Begroting 2021-2014 komen we daartoe, indien noodzakelijk, met voorstellen.

Bijlage Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis

In de financiële impactanalyse is de mogelijke financiële impact in kaart gebracht die we als gevolg van de COVID-19 pandemie op Arnhem af zien komen. Het overzicht bevat de financiële gevolgen van datgene wat ons in de stad overkomt als gevolg van de corona-crisis en de risico's die we op dit moment zien. In het overzicht wordt nu uitgegaan van een 3 maanden durende intelligente lock-down zoals we die vanaf half maart kennen en waarvan we dus voor dit overzicht veronderstellen dat die in ieder geval tot half juni zal doorlopen. Dit is het pakket dat in ieder geval tot 20 mei doorloopt zoals premier Rutte in de persconferentie op 21 april bekend heeft gemaakt. Hoe de ontwikkelingen daarna zijn is nog zeer onzeker Het kabinet kan ook geen perspectief schetsen dat meer dan enkele weken vooruit kijkt. Het enige dat voorbij die horizon wel duidelijk is, is dat evenementen tot 1 september zijn afgelast. Ook in de huidige situatie zitten veel onzekerheden. Het overzicht van de financiële impact is dan ook niet uitputtend.

De onderwerpen waarvoor we op basis van aannames een inschatting hebben kunnen maken, zijn met een bedrag, eventueel met een marge, opgenomen. Voor de overige posten is 'nog niet bekend' (nnb) opgenomen. Daarbij is dus nog geen rekening gehouden met de mogelijk langere duur en een meer structurele impact van de beperkende maatregelen. Tevens is het effect van beleidsmaatregelen die kunnen worden genomen om de gevolgen van de crisis te beperken niet meegenomen. De onzekerheid binnen het overzicht is heel groot, zoals dat bij het Rijk ook het geval is. Alleen op basis van aannames en veronderstellingen kan enige indicatie van de impact worden gegeven. De onzekerheden hebben onder andere betrekking op de feitelijke financiële impact op onze begroting en de doorwerking van negatieve financiële gevolgen voor burgers en bedrijven. In het overzicht is alleen rekening gehouden met concrete toezeggingen voor vergoedingen van het Rijk zoals op het gebied van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo). Met minder concrete toezeggingen van het Rijk is geen rekening gehouden.

Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis *(bedragen x € 1.000 negatief is nadelig)*

Financiële impact ingeschat op basis van 3 maanden intelligente lock down.

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	Indicatie omvang 2021
Meedoen in een socialer Arnhem			
Inkomensregelingen (BUIG); verhoogde instroom, vertraagde uitstroom	We zien het aantal bijstandsaanvragen fors toenemen. Samen met een vertraging in de uitstroom leidt dit tot een hoger bijstandsbestand. Dit leidt, afhankelijk van wat het Rijk doet met de financiering, mogelijk tot een groter tekort op de BUIG. Het oplopen van het bestand komt zowel voort uit een verhoging van de instroom (Jongeren/Schoolverlaters; instroom vanuitWW; ondernemers die na het gebruik van de Tozo regeling structureel afhankelijk worden van bijstand) als op dit moment een vertraging van de uitstroom (minder geschikt werk; vertraging in werkfit maken inwoners; op afstand werken waardoor onder andere minder fysieke handhavingscontroles kunnen worden uitgevoerd). Op de langere termijn is onduidelijk wat de effecten zullen zijn. Wat zijn de gevolgen van het virus voor de economie en daarmee werkgelegenheid? In hoeverre zijn bedrijven bereid mensen met een afstand tot de arbeidmarkt aan te nemen? Moeten we vanuit de gemeente het beleid aanpassen? De hoogte van het risico is onzeker. Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, wel een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Op basis van het huidige BUIG budget bedraagt het maximaal eigen risico voor 2020 € 10,5 mln. Omdat in de begroting reeds rekening wordt gehouden met een tekort bestaat er nog een financieel risico van €2,1 mln. (dit risico stond al opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel in Naris).	0 tot -2.100	nnb
Doorbetaling zorgverleners die geen zorg verlenen	Zorgverleners hebben opdracht om de zorg die volgens contract geleverd moet worden, zoveel mogelijk voort te zetten. Daarbij worden zorgverleners gestimuleerd om op alternatieve manieren de zorg te verlenen waar de gemeente voor betaalt. In een aantal gevallen zal echter toch geen (alternatieve) zorg geleverd kunnen worden. De VNG heeft geadviseerd zorgaanbieders in alle gevallen regulier door te betalen. Gemeente Arnhem volgt deze lijn. Het Rijk compenseert deze kosten niet, omdat het gaat om doorbetaling op het reguliere kostenniveau. Daarvoor ontvangen gemeenten geld uit het gemeentefonds. Hiermee zet het Rijk feitelijk de uitgaven voor de periode maart tot en met mei 2020 vast. Omdat verschillende kostenbesparende maatregelen zijn voorgenomen, brengt dit nieuwe financiële risico's met zich mee. Daarnaast wordt een grotere zorgvraag na de crisis voorzien. Deze risico's zijn hieronder opgenomen. Inschatting omvang van zorg die niet geleverd kan worden (ook niet op een alternatieve wijze) maar wel doorbetaald wordt conform de lijn van de VNG: minimaal -3.224 miljoen, maximaal -7.407 miljoen.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Grotere zorgvraag na crisis	Na de coronacrisis ontstaat mogelijk een toename in zorgvraag. Bv. door verergering van hulpvragen die niet konden worden opgepakt, een stuwmeer aan achterstallige hulpvragen, maar ook terugval van cliënten. Conform het advies van de VNG worden de zorgaanbieders doorbetaald, maar dat betekent niet dat de zorgvraag minder wordt of verdwijnt. Mogelijk wordt deze dus nog 'ingehaald' na deze crisis, waardoor de totale kosten alsnog hoger uitkomen. Compensatie hiervoor wordt nog nader uitgewerkt en is onzeker. Het genoemde bedrag gaat uit van een tijdelijke toename van 10% van ambulante zorgproducten (begeleiding Wmo en Jeugdwet en behandeling Jeugdwet) in de drie tot zes maanden vanaf juni. We kunnen nog niet voorzien welke periode reëel is. Het kan ook langer zijn.	-1.050 tot -2.100	nnb
Niet realiseren kostenbeperkende maatregelen zorgdomein	In de geamendeerde MJPB 2020-2023 staat een aantal kostenbeperkende maatregelen voor het zorgdomein (zowel jeugd als Wmo) opgenomen, die vanaf dit jaar ingevoerd zouden worden. Door de coronacrisis komt de realisatie van deze maatregelen onder druk te staan. Omdat zorgaanbieders worden doorbetaald conform het advies van de VNG worden de taakstellingen in de periode maart-mei in hun geheel niet gehaald. Door de voorziene '1.5-meter-samenleving' wordt het moeilijker de taakstellingen in de rest van het jaar te behalen (en bestaat er zelfs een risico dat de zorg duurder wordt). Er is een bandbreedte van 0 tot 50% opgenomen.	-1.200 tot -1.800	nnb
Vertraging voorgenomen zorgmaatregelen Jeugdwet	Besluitvorming in de raad over het raadsvoorstel met de voorgestelde kostenbesparende maatregelen Jeugdzorg van de Taskforce loopt door de corona-crisis vertraging cq. uitstel op. Zolang de raad niet heeft beslist kunnen wij enkel voorbereidingen treffen voor de voorgenomen maatregelen Jeugdzorg. We gaan er nu vanuit dat de voorgenomen besparingen in 2020 van € 1,1 miljoen niet worden gerealiseerd gedurende de maanden dat de coronamaatregelen voortduren. Financieel gezien telt het op tot 1,4 mln	-1.400	nnb
Omzetderving Scalabor: impact op financiëel resultaat 2020 is negatief	Door de huidige ontwikkelingen staat het resultaat en daarmee de dividenduitkeringen van Scalabor de komende jaren onder druk. Voor 2020 wordt op dit moment al een terugloop van de omzet met 1/3 verwacht. Daarnaast staat Arnhem garant voor een krediet van Scalabor van 750 duizend. Mogelijk wordt hierop in komende jaren een beroep gedaan.	nnb	0 tot -1.400
Extra kosten re-integratie	Als gevolg van een groter bijstandsbestand zal meer moeten worden ingezet om mensen naar werk te begeleiden. De inzet betreft: - Inzet extra begeleidingsinstrumenten (arbeidsvaardigheden, training, jobcoaching, ect.), voor de nieuwe instroom en voor de mensen die al langer een uitkering ontvangen en voor wie de mogelijkheden op de arbeidsmarkt mogelijk beperkter zijn. - Inzet extra uitvoeringscapaciteit - Mogelijke extra kosten in het kader van 1,5 meter samenleving (inrichting werkplekken, hogere trajectprijzen) Gelet op de onzekerheden over de duur van de crisis en de economische situatie daarna is het niet mogelijk hierover op dit moment een een inschatting te maken.	nnb	nnb
Dubbele kosten door verlenging inzet zzp'ers/derden en materialen	Vanuit de TLO's wordt de contractduur van zzp'ers en inhuur materialen verlengd om nu in te zetten voor aanvullende maatregelen rondom Corona en daarna weer voor de reguliere activiteiten die nu geen doorgang vinden. (O.a. Kansrijk opgroeien)	-300 tot -450	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Gevolgen beperktere toetsing nieuwe contracten zorgaanbieders	Er loopt een inkooptraject om tot een nieuwe contractering van zorgaanbieders per 1 juli 2020 te komen. Producteisen en -omschrijvingen zijn aangescherpt en het is de bedoeling dat er minder aanbieders dan nu worden gecontracteerd. Dit moet leiden tot een overzichtelijker aanbiederslandschap en lagere kosten. Het lijkt erop dat het inkooptraject geen vertraging oploopt. Er vinden wel discussies plaats over de mate waarin onder de huidige coronamaatregelen aanbieders voldoende kwalitatief getoetst kunnen worden. Dit kan een negatieve impact hebben op de voorziene besparing.	0 tot -300	0 tot -300
Armoede; toename gebruik inkomensondersteunende maatregelen	De ontwikkelingen op het gebied van Bijstand hebben, weliswaar met vertraging, effect op het gebruik van armoederegelingen. Aangezien er een recessie wordt verwacht, neemt het aantal bijstandsuitkeringen, instroom vanuit WW en dus ook gebruik van armoederegelingen toe. De omvang van de toename is zeer afhankelijk van de economische ontwikkelingen. De CPB scenario's lopen hierin uiteen. Effecten zullen niet op korte termijn zijn, maar wel vanaf tweede helft 2020, met een doorwerking in 2021. Een betrouwbare inschatting hiervan is op dit moment nog niet te maken. De inschatting van de bandbreedte varieert van enkele tienduizenden euro's tot €250.000. Met de aanvragen voor Bijzondere Bijstand wordt nu iets soepeler omgegaan. De insteek is dat inwoners het aangevraagde nodig hebben. Er vindt dus minder scherpe controle plaats. Daarnaast worden eerder nieuwe dingen verstrekt omdat het door de crisis nu niet mogelijk is om alle producten te repareren. Dit leidt tot hogere kosten bij het verstrekken van bijzondere bijstand.	0 tot -250	nnb
Schulddienstverlening	De verwachting is dat meer inwoners met schulden zich gaan melden. De werkloosheid neemt toe en inwoners die zich eerder niet meldden, zullen dit naar verwachting in deze crisissituatie wel doen. Ook zal het aantal ondernemers met financiële problemen dat zich meldt, flink gaan stijgen. Landelijk wordt voorspeld dat een flink deel van het aantal TOZO-aanvragen zich gaat melden voor schulddienstverlening. Voor particulieren en jongeren verwachten we eind 2020 zo'n €250.000 extra kosten. Van ondernemers verwachten we dat ze zich pas later gaan melden en schatten we de extra kosten voor 2021 op €500.000.	0 tot -250	-500
Uitvoeringkosten Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo)	Arhem voert de de vanuit het Rijk ingestelde Tozo regeling uit. Vanuit het Rijk is aangegeven dat voor de uitvoering een vast bedrag per besluit zal worden vergoed. Hoe hoog deze vergoeding is is op dit moment (nog) niet bekend. Het risico bestaat dat de vergoeding ontoerekend is voor de door Arnhem gemaakte uitvoeringskosten.	0 tot -250 -nnb	nnb
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) risico op invordering	Vanuit de Tozo regeling kunnen vorderingen ontstaan. Op dit moment is nog niet bekend of het risico van invordering bij de gemeente komt te liggen (m.a.w. het Rijk vergoedt op basis van het recht op ondersteuning) of dat het risico bij het Rijk komt te liggen (m.a.w.: het Rijk vergoedt de daadwerkelijk uitgekeerde bedragen minus de daadwerkelijk teruggevorderde bedragen. Omdat het Rijk heeft aangegeven dat de volledige kosten voor bijstand en bedrijfskapitaal worden vergoedt is op dit moment geen bedrag gekoppeld aan dit risico)	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inzet VGGM-GGD	De VGGM, het onderdeel GGD, zit vol in de crisisaanpak van de coronabesmetting (vrijstellen personeel en beschermingsmateriaal). Dit leidt tot meerkosten. Voorzover deze betrekking hebben op de Arnhemse begroting zijn ze hier opgenomen. Landelijk wordt overleg gevoerd over eventuele compensatie. Daar staan minder inzet op reguliere activiteiten tegenover, o.a. op dienstverlening Jeugdgezondheidszorg (minder contactmomenten consultatieburo's, artsen en verpleegkundigen op scholen), minder voorlichting sexuele gezondheid op scholen, minder of geen reguliere inzet op toezicht kinderdagverblijven, wel mogelijk op de noodopvang. Tevens dalen de inkomsten doordat minder beroep wordt gedaan op reizigersvaccinaties. Bij de half jaar rapportage zal VGGM uitgebreid stil staan bij de Corona-crisis.	-400 tot -500	nnb
Subsidieverstrekking of verantwoording Welzijn	Welzijnsorganisaties en buurthuizen lopen inkomsten mis, bijvoorbeeld op baromzet, deelnemersbijdragen en verhuur van ruimtes. Niet alle organisaties kunnen het mislopen van inkomsten opvangen, de vraag bij buurthuizen is uitgezet, een eerste inschatting van dit risico is dat het gaat om ongeveer 150.000 tot 200.000. Voor de gesubsidieerde opdrachten geldt dat welzijnsorganisatie (en andere subsidiepartners) zoveel mogelijk hun opdracht op een andere manier vormgeven, die past bij de RIVM richtlijnen, zodat goed contact en ondersteuning aan kwetsbare inwoners geborgd is. Er vindt ook inzet plaats op onderdelen die nu door de coronacrisis zijn ontstaan, zoals noodopvang op school en jongerenwerk inzetten om groepsvorming op straat tegen te gaan.	-200	nnb
Spoedeisende zorg (SEZ) van Jeugdbescherming Gelderland en meer jeugdbeschermingsmaatregelen	Er is sinds de coronacrisis (nog) geen toename zichtbaar van het beroep op en inzet van de Spoedeisende Zorg (crisiszorg) van Jeugdbescherming Gelderland. Wel is het mogelijk dat, naarmate de crisis langer duurt, er na de coronacrisis sprake zal kunnen zijn van een inhaalvraag. Hierdoor loopt de gemeente het risico een hogere bijdrage voor SEZ te moeten betalen. Deze mogelijk exta kosten zijn waarschijnlijk beperkt gelet op de relatief geringe reguliere bijdrage. Het aantal beschermingsmaatregelen loopt terug, omdat de zittingen bij de rechtbank worden uitgesteld Op termijn dient dit weer ingehaald te worden, maar het zal wel even duren voordat de rechtbank deze achterstand in kan halen.	-100 tot -200	nnb
Tijdelijk niet innen eigen bijdrage Wmo	Zorgaanbieders zijn opgeroepen om waar mogelijk volwaardige alternatieve vormen van zorg en ondersteuning te bieden. Maar het kan ook voorkomen dat zorg en ondersteuning in zijn geheel geen doorgang kan vinden. Dit zou betekenen dat gemeenten, in overleg met aanbieders, voor het totale cliëntenbestand Wmo zouden moeten beoordelen in welke individuele situaties de eigen bijdrage gestopt moet worden (en wanneer deze weer moet starten). Omdat dit voor alle betrokken partijen een grote (administratieve) uitvoeringslast is, is landelijk besloten om voor de Wmo-cliënten de eigen bijdrage voor in ieder geval april en mei niet te innen, met uitzondering dus van de cliënten met de voorzieningen beschermd wonen intramuraal en opvang. Het ministerie van VWS gaat in gesprek met de VNG over compensatie. .	0 tot -194	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inzet vrouwenopvang bij Moviera	In het algemeen is de verwachting dat huiselijk geweld en kindermishandeling toeneemt wanneer de druk op de gezinnen toeneemt door isolatie en thuiswerken/kinderen niet naar school.Dit betekent dat er over de hele linie meer gebruik gemaakt wordt van de voorzieningen (Vrouwenopvang, Centrum seksueel geweld en ook de ambulante inzet VO). Bij Moviera is in Oosterbeek (crisisopvang) een extra groep opengegaan (extra kosten) waar nieuwe cliënten worden opvangen (scheiding cliënten). Verder worden de richtlijnen van de RIVM gevolgd. De verwachting is verder dat er door corona een toename is/zal zijn van huiselijk geweld, wat zich ook op langere termijn zal vertalen in een groter beroep op jeugdzorg en vrouwenopvang. Een risico wordt ook gevormd door mogelijke personeelsuitval als gevolg van besmetting. Mogelijk dat Moviera voor de compensatie van de extra kosten een beroep kan doen op het Rijk en/of Provincie.	-135	nnb
Toename meldingen Veilig Thuis	De verwachting is dat de problematiek van veiligheid 'achter de voordeur' (kindermishandeling en/of huiselijk geweld) door de afgekondigde coronamaatregelen van het Rijk toe zal nemen cq. zal intensiveren, ook bij gezinnen die wij nog niet in beeld hebben. In de eerste weken van de coronacrisis daalde op basis van informatie van Veilig Thuis het aantal politiemeldingen inzake huiselijke geweld en kindermishandeling en is er een lichte stijging van het aantal adviesvragen van professionals. Het vermoeden bestaat dat een belangrijk deel van de problematiek in dit stadium 'verborgen en onder de radar' blijft. Na het opheffen van de coroanamaatregelen is de verwachting dat er sprake zal zijn van een inhaaleffect, waardoor sprake kan zijn van extra kosten Veilig Thuis. Dit vertaalt zich vervolgens door in extra kosten bij de sociale wijkteams, jeugdzorgaanbieders en Moviera.	-55 tot -115	nnb
Inzet statushouders / inburgering	De dualetrajecten (werk en taal) kunnen deels uitgevoerd worden, waardoor er inkomsten misgelopen worden en er vertraging in het traject optreedt (werk ligt stil). Voor een deel van de duale trajecten is een alternatief gevonden, de mondkapjesfabriek. Mocht de coronacrisis langer dan 3-6 maanden duren, dan ontstaat er op de lopende pilot Inburgering duale trajecten statushouders mogelijk in 2021 een financieel knelpunt.	-50	-150 tot -200
Terugloop eigen bijdragen hulp bij huishouden	Bij hulp in het huishouden is er een grote kans dat inwoners hun zorg onderbreken en dus gedurende de beperkende RIVM maatregelen ook geen eigen bijdrage betalen. Per persoon gaat het dan over €19,00 p.m.. Inschatting van de omvang is gebaseerd op basis van 10% tot 30% minder eigen bijdragen gedurende 3 maanden.	-25 tot -70 -nnb	nnb
Meerkosten doelgroepenvervoer	Voor doelgroepenvervoer geldt op dit moment dat 80% van de niet gereden ritten wordt doorbetaald. Daarnaast zijn er meerkosten voor de gereden ritten, aangezien daarvoor rolstoeltaxi's worden ingezet en er nu 1 op 1 gereden wordt (dus geen combinatieritten meer). Verwachting was dat dit binnen het kader kon worden opgevangen. Er nu vanuitgaande dat het vervoer vanaf juni nog steeds niet "normaal" kan worden uitgevoerd, zullen de meerkosten hoger worden. Op dit moment wordt er door de BVO DRAN, waar de uitvoering van het doelgroepenvervoer is belegd, onderzocht welke mogelijkheden er binnen het vervoer zijn om voor te sorteren op de anderhalvemetersamenleving. Wel is duidelijk dat als alle scholen en instellingen (jeugd en Wmo) weer opengaan er niet voldoende voertuigen en chauffeurs beschikbaar zijn om alle leerlingen, jeugdigen en Wmo-ers te vervoeren op basis van de 1,5 meter afstand die gehanteerd moet worden. Zodra de BVO DRAN hier meer duidelijkheid over kan geven kan er ook inzichtelijk gemaakt worden welke financiële gevolgen dit heeft.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Inventarisatie en aanpak opgelopen onderwijsachterstanden	Door het sluiten van de kinderopvang en scholen hebben veel kinderen waarschijnlijk een achterstand opgelopen en zeker veel meegemaakt. Wanneer de scholen weer opengaan op 11 mei, is het aan de professionals om te zien wat deze kinderen nodig hebben. We maken met besturen kinderopvang en onderwijs een Arnhemse Aanpak Onderwijs, om hier samen de schouders onder te zetten. De extra inzet kan op meerdere domeinen; onder schooltijd, met verlengde leertijd, in de thuissituatie en in de vakantieperiodes. Het is nog niet inzichtelijk welke kosten dit met zich meebrengt.	nnb	nnb
Onzekere dekking 24/7 kinderopvang ouders vitale beroepen	Op verzoek van het Rijk is 24 uurs kinderopvang voor ouders met vitale beroepen geregeld. SKAR voert dit uit. Het Rijk heeft toegezegd alle kosten te dragen. Harde afspraken zijn er echter op dit moment niet. In de weekenden en avonden is een aantal keer gebruik gemaakt van de opvang. Een overzicht van de kosten die SKAR tot nu toe heeft gemaakt en verwacht te maken is aangevraagd. Doordat inkomsten SKAR voor een groot deel overeind blijven blijft het risico beperkt tot duizenden euro's.	0 tot -20	nnb
Extra locaties beschermd wonen en jeugdzorg voor inwoners en kinderen met corona	Er zijn door aanbieders van beschermd wonen en jeugdzorg (o.a. RIBW en Lindenhout) extra locaties geopend om inwoners en kinderen met corona te kunnen opvangen die door de omstandigheden niet meer op hun huidige adres kunnen blijven wonen. Ook is er de mogelijkheid voor kinderen om 24uurs begeleiding thuis te ontvangen (zodat ze thuis in quarantaine kunnen blijven als hun ouders opgenomen moeten worden). Het Rijk heeft toegezegd gemeenten hiervoor te compenseren.	nnb	nnb
Extra locaties maatschappelijke opvang voor inwoners zonder corona	Naast de huidige voorzieningen zijn andere locaties geopend om opvang en hulpverlening conform de richtlijnen van RIVM te verlenen en extra locatie geopend voor de opvang van daklozen met ziekteverschijnselen. Het gaat om opvang in een passagiersschip en het klooster in Huissen. Op basis van een eerste inschatting kunnen de extra kosten oplopen tot 1 miljoen. Het Rijk heeft toegezegd gemeenten hiervoor te compenseren.	nnb	nnb
Niet tijdig kunnen verantwoorden van de zorgbesteding in 2020	Risico op vertraging in het jaarrekeningtraject 2020 of zelfs een niet goedkeurende controleverklaring. Geen financieel effect, maar risico voor rechtmatigheid gemeentelijke jaarrekening. Grootste oorzaak voor dit risico is het feit dat we betalen voor zorg die niet geleverd wordt. Hierover gaan de VNG en het ministerie van VWS in gesprek met o.a. de NBA. Waar nodig worden de accountantsprotocollen aangepast. Er ligt echter nog niets vast.	nnb	nnb
Niet voldoen subsidie-eisen of verantwoording	In de verlening van subsidies bestaat een risico op onrechtmatigheid, omdat organisaties niet voldoen aan de eerder gestelde subsidie-eisen, zij leveren echter wel inzet. In de periodieke kwartaal- en halfjaar gesprekken met de gesubsidieerde partners wordt hieraan expliciet aandacht besteed zodat problemen zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Wonen in een duurzamer Arnhem			
Daling legesinkomsten door terugval aanvragen bouwvergunningen	ODRA ziet op dit moment nog geen daling in het aantal aanvragen voor bouwvergunningen en verwacht op basis van gespreken met vergunningaanvragers een lichte stijging. Afhankelijk van de duur van de crisis zou dit kunnen veranderen. Op langere termijn bestaat de kans dat de economische effecten van de corona crisis zorgen voor een terugval van bouwaanvragen. Economisch Instituut van de Bouw (EIB) verwacht 15% krimp bouwproductie.	-300	-600
Extra activiteiten afvalinzameling (inclusief bedrijfsafval)	Doordat inwoners meer thuis blijven is er meer huishoudelijk afval. Daarom zijn er extra ledigingen van restafvalcontainers, papiercontainers, wordt er vaker met kraakpersvrachtswagens gereden voor onder andere het verwijderen bijplaatsingen en extra gratis grofvuilrondes. Tevens wordt een verdere daling van de oudpapierprijs verwacht, zal de inzameling van minicontainers oudpapier met beladers van Suez plaatsvinden en zullen verenigingen gecompenseerd worden voor hun daardoor misgelopen oudpapiervergoeding.	-300	nnb
Uitstel huurbetalingen / huurverlagingen	Meerdere ondernemingen in gemeentelijke panden hebben verzocht om uitstel van huurbetaling en een aantal om huurverlaging. Deze verzoeken worden stuk voor stuk bekeken, waarbij primair gekeken wordt of uitstel van huurbetaling mogelijk is.Totale omvang aan huuropbrengsten, erfpachten, serviceopbrengsten, pachten bedraagt circa € 1,6 miljoen per maand. Een groot deel van hiervan is afkomstig van voormalige gemeentelijke activiteiten (sport, cultuur). Daar staat meestal subsidie tegenover. Op het overige deel ontstaat dus een risico als gevolg van de corona-crisis.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Genieten van een nog mooier Arnhem			
Terugloop parkeerinkomsten	Op basis van de actuele gegevens van P1-parkeerbedrijf is er een duidelijke afname van parkeerinkomsten. Het parkeerresultaat wordt verrekend met reserve Bereikbaarheid Effect na mei is lastig te bepalen omdat deze afhankelijk is van duur van de beperkende maatregelen (PM).	-2.500 -nnb	nnb
Inzet ODRA en welzijnsorganisaties op handhaving noodverordening en voor jeugd- en jongerenwerk / straatwerk	Vanuit ODRA en de welzijnsorganisaties wordt ingezet op het handhaven van de noodverordening die geldt i.v.m. de corona-crisis. Voor het grootste deel worden daarbij werkzaamheden die nu niet meer uitgevoerd worden als gevolg van de corona-crisis ingewisseld met meer toezichthoudend werk.	-300 tot -500 -nnb	nnb
Cultuur; Extra steun culturele instellingen en kunstenaars, sector ligt volledig stil	Alhoewel de meeste culturele (basis)voorzieningen nu nog niet direct liquiditeitsproblemen hebben, worden er wel knelpunten verwacht bij instellingen die forse eigen (publieks)inkomsten hebben. Sommige instellingen kunnen geen gebruik maken van de coulancemaatregelen van het Rijk omdat zij (net) niet aan de vereisten voldoen. Bij cultureel seizoenswerk, zoals festivals, wordt normaal gesproken het grootste deel van de jaaromzet in deze periode verdiend. Op de middellange termijn worden daarom bij tal van instellingen problemen voorzien door gebrek aan bezoekersinkomsten en omzetverlies. Instellingen treffen diverse maatregelen om kosten te dempen en maken waar mogelijk gebruik van de rijksregelingen zoals NOW, TOZO en TOGS. Er bereiken ons echter steeds meer geluiden dat deze regelingen onvoldoende matchen en voor de culturele sector maatwerk nodig is.	nnb	nnb
Terugloop toeristenbelasting	De inkomsten toeristenbelasting zullen teruglopen. De omvang hiervan is afhankelijk van het moment waarop toeristen weer terug komen. Vooralsnog wordt uitgegaan van 40% terugloop.	-155	-100
Leegloop personeel Projecten (PIM)	PIM werkt met een flexibele schil waardoor effecten op de leegloop gedeeltelijk kunnen worden opgevangen. Echter, niet alle projecten kunnen door internen worden uitgevoerd (expertise), waardoor extra leegloop toch mogelijk is met extra overdrachtskosten.	-100 -nnb	nnb
Extra kosten Toezicht en Handhaving	Er wordt intensief toezicht gehouden op de naleving van de beperkende maatregelen. Hiervoor worden extra BOA's ingezet. Daarnaast worden extra voorzieningen getroffen voor toezicht en handhaving zoals inrichten centrale post handhaving.	-25 tot -100	nnb
Terugval in verleende vergunningen Openbare Ruimte	Minder inkomsten zijn te verwachten door een terugloop in vergunningen en ontheffingen. Daarnaast zit er een risico in het (al dan niet deels) compenseren van leges voor vergunningen die niet meer van toepassing zijn.	-50	nnb
Uitstel van betaling sportverenigingen	Het uitstel van betalingen van sportverenigingen levert op korte termijn geen nadeel op; inkomsten worden later alsnog ontvangen. Indien uitstel tot faillisementen leidt zal dit later wel effect sorteren.	nnb	nnb
Wegvallen inkomsten Sportverenigingen	Sportverenigingen met een eigen accommodatie zien hun inkomsten sterk teruglopen. De helft van de inkomsten zoals onder andere baromzet, ophalen oud papier en sponsorgeld valt weg. Om een goed beeld van de consequenties te krijgen is de Arnhemse Sportfederatie gevraagd een inventarisatie te doen bij de Arnhemse verenigingen en sportaanbieders.	nnb	nnb
Vertraging uitvoering vastgoed projecten zwembad en museum	Aannemers van grote bouwprojecten zoals zwembad Valkenhuizen komen met disclaimers dat er mogelijk vertraging gaat optreden agv corona en dat zij hiervoor niet aansprakelijk zijn. De financiële effecten en de juridische positie van de gemeente worden nog uitgezocht.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Verlopen fatale termijnen in bezwaar en beroepschriften	Voortgang bij vaststelling bestemmingsplannen door minder inspraakmogelijkheden. Kan leiden tot vertraging in projecten en latere en/of lagere inkomsten uit verkoop grond. Er zijn nu nog geen signalen dat dat nu al het geval is.	nnb	nnb
Terugloop markt- en kermisgelden	Vooralsnog kunnen de markten in Arnhem met de beperkende maatregelen doorgaan. Pas wanneer markten gesloten worden ontstaat er een risico. De voorjaarskermis is echter wel geannuleerd waardoor de kermisgelden nu niet in het evenementenfonds vloeien.	nnb	nnb
Tegenvallende inkomsten grondverkopen	Vooralsnog geen signalen dat partijen van reeds gemaakte overeenkomsten zouden willen afzien. Er is nog geen zicht op de gevolgen voor nieuw af te sluiten contracten voor de rest van het jaar. Er is voldoende weerstandsvermogen aanwezig binnen het grondbedrijf om tegenvallers t.g.v. vertragingen en lagere grondprijzen te kunnen opvangen.	nnb	nnb
Mogelijke vertraging beheer en groot onderhoud / projecten Openbare ruimte	Vooralsnog niet aan de orde. Bij een langere duur of een hogere impact kan door ziekte en afwezigheid een deel van het dagelijks beheer en onderhoud stil komen te liggen. Als het allemaal langer gaat duren, dan ontstaan er mogelijk problemen door achterstallig onderhoud. Daarnaast kunnen mogelijk niet alle geplande werkzaamheden dit jaar uitgevoerd worden en zullen over de jaargrens heen gaan.	nnb	nnb
Sportbedrijf; terugloop inkomsten	Het Sportbedrijf heeft te maken met een forse terugloop van de inkomsten, doordat zij onder andere tijdelijk geen huur in rekening brengt bij sportverenigingen, maar ook inkomsten uit evenementen en entree mislopen. Het Sportbedrijf is echter ook met diverse kostenbesparende maatregelen bezig waaronder werktijdverkorting. Verwachting is dat zij een eventueel resterend nadeel binnen het eigen vermogen of door een rijksbijdrage kunnen opvangen. Dit is wel afhankelijk van de duur van de crisis.	nnb	nnb

Onderwerp	Toelichting	Indicatie omvang 2020	2021
Open en verantwoord besturen			
Bedrijfvoering	Diverse processen binnen de ambtelijke organisatie ondervinden vertraging als gevolg van de contact beperkende maatregelen en hoger ziekteverzuim. De meeste opleidingen en trainingen voor medewerkers zijn uitgesteld naar 2021. Er is zowel uitstel als verlenging van inhuur als gevolg van uitval en vacaturevertraging. De uitrol van devices zoals laptops om thuis te werken kost tijd. Bij een werkpiek zodra iedereen weer aan de slag gaat bestaat een risico op ziekte of uitval. Het doorschuiven van verlof kan resulteren in een stuwmeer aan vakantiedagen die mogelijk worden verkocht. ICT projecten worden noodgedwongen stilgelegd of opgeschort waardoor snijverlies ontstaat bij het opnieuw opstarten van de projecten. Daarnaast moeten er wellicht op korte termijn extra voorzieningen worden getroffen t.a.v. (digitale) werkplekken, vergadervoorzieningen, laptops en beeldschermen. Daarnaast zijn er extra uitgaven voor beveiliging.	-500 tot -800	-200
Belastingen; Minder inkomsten als gevolg van faillisementen (m.n. OZB)	Het uitstellen van de belastingen voor ondernemers tot 31 juli 2020 heeft geen directe financiële gevolgen voor 2020. Wel bestaat het risico dat het aantal dubieuze debiteuren en faillissementen als gevolg van deze crisis toeneemt. De effecten hiervan zullen met name landen in 2021 en verder.	nnb	-100 tot -300
Toename fraude door ontbreken toezicht en overzicht	Over de breedte. Zoals bij zorggebruikers als aanbieders en ondernemers die van regelingen gebruik maken.	nnb	nnb
Efficiency verlies rendabele uren	Doordat medewerkers niet meer fysiek met elkaar kunnen overleggen treedt een efficiency verlies op. Hierdoor kunnen projecten niet binnen de daarvoor begrote uren worden uitgevoerd.	-50 tot -200	nnb
Extra lasten open houden burgerzaken en Klantenservice	De coronacrisis leidt bij onze dienstverlening aan de Arnhemmers tot extra kosten en lagere inkomsten (minder leges). Onder andere als gevolg van het uitstellen van niet-prioritaire dienstverlening, minder huwelijken en mogelijk niet-geïnde leges door facturatie achteraf. Bij onze balies hebben we extra beschermende maatregelen getroffen. Ook zullen de belkosten naar verwachting hoger uitvallen door een toename van het aantal telefoontjes over o.a. de zelfstandigenregeling, afval en uitkeringen. Door het gratis telefoonnummer komen deze kosten voor onze rekening.	-25 tot -75 -nnb	nnb
uitstel doorontwikkeling (ICT) en druk op extra kosten te behalen taakstellingen	Het risico bestaat dat de werkzaamheden gericht op een verbetering van de ict huishouding in 2020 niet uitgevoerd kunnen worden en doorschuiven naar 2021. Structureel levert dit geen nadeel op. Wel zorgt het voor een voordeel van € 200k in 2020 en een nadeel van € 200k in 2021. Daarnaast bestaat het risico (€ 100k) dat de Connectie in 2020 extra kosten moet maken als gevolg van de crisis en dat nog te realiseren taakstellingen onder druk komen te staan.	100	-200
Lager accres Gemeentefonds	De crisis maatregelen tellen niet mee voor de omvang van het gemeentefonds. Daarmee is er geen voor- of nadeel voor de gemeentefondsuitkering. Indien er een forse recessie als gevolg van de corona-crisis optreedt zou het accres, net als in de financiële crisis, bevroren kunnen worden. Dan zouden gemeenten een lagere gemeentefondsuitkering krijgen.	nnb	nnb
Compensatie voor maatregelen door het Rijk	Het Rijk heeft toegezegd gemeenten te compenseren voor de extra maatregelen die zij in de corona-crisis nemen. Concrete afspraken zijn hierover niet gemaakt.	+nnb	+nnb

Aan de gemeenteraad

Datum : 28 april 2020
Zaaknummer : 445062
Contactpersoon : Natasja Bouwman
Telefoonnummer : 026 3774629

Onderwerp: Turap-1 2020

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de Turap-1 2020.

Inleiding
Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2020 is door de gemeentelijke organisatie een eerste tussenrapportage (Turap-1 2020) opgesteld: een gemeentebrede afwijkingenrapportage.
In deze Turap-1 informeren wij u over de verwachte majeure afwijkingen over het jaar 2020 en het op dit moment verwachte resultaat op het einde van het jaar. De Perspectiefnota 2021-2024 biedt een meerjarig perspectief en beziet ook de effecten in het uitvoeringsjaar 2020. Deze effecten nemen we ter kennisname mee in de bijgevoegde Turap 1. De begroting voor het lopende uitvoeringsjaar wordt pas aangepast bij Turap 2. De meerjarige effecten vanaf 2021 uit de Perspectiefnota worden meegenomen in de Begroting 2021-2024.

Turap-1 2020
Ten opzichte van de begrote lasten en baten wordt in 2020 een nadelig totaalsaldo van baten en lasten verwacht van per saldo € 1,0 miljoen. Op een aantal programma's wordt echter een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserves verwacht dan is begroot (€ 3,5 miljoen), waardoor een voordeel voor de algemene reserve van € 2,5 miljoen ontstaat. Voor de verdere achtergronden verwijzen we u naar de Turap-1 2020, die als bijlage bij deze brief is gevoegd.

Financiële impact coronacrisis
De impact van de coronacrisis heeft naast de ingrijpende maatschappelijke gevolgen, ook ingrijpende gevolgen voor de gemeentefinanciën. Op ambtelijk niveau is vanaf maart een verkenning gestart van de impact van de coronacrisis op de financiën en het risicoprofiel van onze gemeente. Deze treft u als bijlage bij de Perspectiefnota 2021-2024 aan. Als gevolg van de vele onzekerheden kan echter alleen op basis van aannames en veronderstellingen een indicatie worden gegeven van de impact voor de gemeentelijke financiën.

Consequenties
Deze Turap-1 2020 bieden wij u ter kennisname aan in het kader van onze actieve informatieplicht. Op basis van de verwachte majeure afwijkingen in de Turap-1 2020 verkrijgt u inzicht in de gebieden waar financieel gezien een afwijking ontstaat.

Communicatie
De Turap-1 2020 wordt openbaar gemaakt via de website van de gemeente Arnhem (financien.arnhem.nl).

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- Turap-1 2020

Tussentijdse rapportage 1 2020

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2020 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 5
Financiële afwijkingen 6
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 6
S01 Veiligheid 8
S06 Participatie en armoedebestrijding 9
S07 Zorg 10
S08 Welzijn en inclusie 12
S09 Gezondheid en sport 13
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 15
S12 Wonen en leefomgeving 16

Hoofdlijnen Turap 1 2020

In deze Turap zijn de verwachte afwijkingen over het lopende jaar 2020 opgenomen, zoals naar voren komen vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen, de uitvoering van moties en van de urgente knelpunten. In deze tussenrapportage nemen we de financiële gevolgen op die opgenomen zijn in de Perspectiefnota en die een effect hebben voor het jaar 2020. Dit beeld laat op het totaal een positieve verrekening met de algemene reserve zien van € 2,5 miljoen. Dit beeld sluit aan bij de cijfers en toelichting zoals in de Perspectiefnota in het hoofdstuk Financieel Perspectief is opgenomen. Echter, de gevolgen van de coronacrisis zijn hierin nog niet gekwantificeerd.

Impact coronacrisis
Vanaf de laatste week van maart heeft een ambtelijke verkenning plaats gevonden van de mogelijke impact van de coronacrisis op de financiën en het risicoprofiel voor onze gemeente. Dit, ook al zijn de omstandigheden zeer onzeker, om zo goed mogelijk in te schatten wat de financiële impact voor de gemeente Arnhem is, naast de ingrijpende gevolgen voor de Arnhemse burgers, bedrijven en organisaties. Daarbij is uitgegaan van de mogelijke impact van contactbeperkende maatregelen voor een duur van drie maanden. Dit in aansluiting op het eerste scenario van het Centraal Plan Bureau (CPB) dat de gevolgen van de corona crisis verkend heeft.

Een belangrijke disclaimer bij de uitkomsten van deze verkenning is dat de mate van onzekerheid zo groot is dat alleen op basis van aannames en veronderstellingen enige indicatie van de impact kan worden gegeven. Ook is nog niet volledig duidelijk in welke mate het Rijk de gemeenten zal compenseren en hoe op termijn dit door zal werken op algemene en specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt. Ook andere onderdelen van de gemeente kunnen geraakt worden door deze crisis en moeten wellicht later nog aan dit overzicht worden toegevoegd. Duidelijk is wel al dat de financiële impact naar alle waarschijnlijkheid majeur zal zijn. In de bijlage bij de Perspectiefnota 2021-2024 is de impactanalyse bijgevoegd.

De belangrijkste onzekerheid zit op dit moment op de duur van de contactbeperkende maatregelen en de verdere gevolgen daarvan. Dat betekent dus ook dat naar mate de maatregelen langer duren ook de gevolgen voor de Arnhemse samenleving dieper zullen ingrijpen en ook de gevolgen voor de gemeentelijke financiën nog groter zullen zijn.

De Perspectiefnota biedt een meerjarig perspectief en beziet de effecten in het uitvoeringsjaar 2020. De effecten in het uitvoeringsjaar nemen we ter kennisname mee in deze Turap 1. De begroting voor het lopende uitvoeringsjaar wordt pas aangepast bij Turap 2. De meerjarige effecten vanaf 2021 uit de Perspectiefnota worden meegenomen in de Begroting 2021-2024.

Bestuursrapportages en Turap
Vorig jaar is gestart met het opstellen van bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak naar Werk. In deze bestuursrapportages wordt gedetailleerde informatie gegeven over de voortgang en resultaten van de programma's. Deze bestuursrapportages zijn continu in ontwikkeling om de raad steeds betere instrumenten te geven om bij te sturen en te controleren.

In de Turaps wordt ook over de voortgang van de programma's gerapporteerd. In Turap 1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap 2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Deze rapportage is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. We zijn op zoek naar een goede samenhang tussen de bestuursrapportages en de Turaps.

In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting over de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Totaalbeeld financiën

Overzicht baten en lasten geconsolideerd			
(bedragen x € 1.000)			
Middelen	**Begroting primitief**	**Prognose Turap 1**	**Afwijking Turap 1**
Lasten	-759.809	-772.438	-12.629
Baten	750.802	762.442	11.640
Saldo lasten en baten	**-9.007**	**-9.996**	**-989**
Toevoegingen aan reserves	-29.445	-29.445	0
Onttrekkingen aan reserves	38.452	41.941	3.489
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**9.007**	**12.496**	**3.489**
Prognose resultaat	**0**	**2.500**	**2.500**

Uit bovenstaand totaalbeeld blijkt dat ten opzichte van de begrote lasten en baten in 2020 een nadelig saldo wordt verwacht van € 1,0 miljoen. Op een aantal programma's wordt echter een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserves verwacht dan is begroot (€ 3,5 miljoen), waardoor een voordeel voor de algemene reserve van € 2,5 miljoen ontstaat. In de bijlagen worden per programma de verwachte afwijkingen nader toegelicht.

Bijlagen

Financiële afwijkingen

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-115.847	-117.060	-1.213
Baten	513.240	522.646	9.406
Saldo lasten en baten	**397.393**	**405.586**	**8.193**
Toevoegingen aan reserves	-11.116	-11.116	0
Onttrekkingen aan reserves	13.141	14.775	1.634
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**2.025**	**3.659**	**1.634**
Prognose resultaat	**399.418**	**409.245**	**9.827**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-1.213**				
Financiën	-670		Dividend BNG	I	AR
Personeel en Organisatie	-543		Connectie cao-stijging	S	AR
Baten	**9.406**				
Financiën	9.406		September - decembercirculaire: 7.145	S	AR
			MIP: 1.360	S	AR
			Rente: 900	S	AR
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**1.634**				
Diverse bestemmingsreserves	1.634		Actualisering Bestemmingsreserves	I	BR

Dividend BNG

Er ontstaat in 2020 wel een nadeel op het dividend van de BNG (uitkering over 2019). Ten opzichte van de begroting is dit een nadeel van € 670.000. De BNG heeft een forse voorziening moeten treffen omdat een partij aan wie ze kredieten hebben verleend in financieel zwaar weer is gekomen. Zonder die voorziening was de winst op peil gebleven. Het resultaat van de bank verder is niet verslechterd, dus er is voor dit moment geen aanleiding om de begroting meerjarig aan te passen.

De Connectie: cao stijging

Op 12 september 2019 hebben bonden en de VNG een akkoord bereikt over een loonsverhoging van 6,25%. Voor De Connectie betekent dit een aanvulling op de ingeschatte nominale indexatie. Voor onze eigen organisatie geldt dit ook, maar dit knelpunt is reeds in de MJPB 2020-2023 verwerkt.

September- en decembercirculaire gemeentefonds

De MJPB 2020-2023 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2019. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2019 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een stijging van het accres ten opzichte van mei 2019 en zijn diverse maatstaven geactualiseerd. Ook nemen we vanaf 2021 de verwachte verhoging van de algemene uitkering mee als gevolg van de nominale indexatie. Dit dient als dekking voor onze nominale en volume indexatie.
Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's) opgenomen, welke overgeheveld worden aan het beleidsveld ter dekking van de kosten die op dat terrein gemaakt worden. Het gaat daarbij om middelen Gezond in de stad, aanpak laaggeletterdheid, dak- en thuisloze jongeren, ambulantisering in de Ggz, Bbz levensvatbaarheidsonderzoeken, toezicht en handhaving kinderopvang en uitvoering van de donorwet.

Meerjareninvesteringsplanning
Zoals gebruikelijk wordt de MeerjarenInvesteringsPlanning (MIP) voor de Perspectiefnota geactualiseerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld naar aanleiding van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2019. Over 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden van de begrote investeringen, waardoor in 2020 een vrijval van de daarvoor begrote kapitaallasten plaatsvindt. Een bedrag van € 1,360 miljoen valt hiervan vrij ten gunste van de algemene reserve. In de jaarrekening wordt in de paragraaf Investeringen in de jaarrekening 2019 hierover een nadere toelichting gegeven.

Rente
In de huidige MJPB 2020 - 2023 gaan we uit van een geleidelijk stijgende rente. Voorgesteld wordt om nu in het beeld de aanname te verwerken dat de rente gedurende een langere periode van jaren op het huidige niveau blijft (vergelijkbaar met de situatie waarin Japan al langer zit/heeft gezeten). In 2020 ontstaat hierdoor een voordeel van € 9 ton. Hierbij blijven we uitgaan van lange looptijden van nieuwe leningen.
Mocht de rente in de nabije toekomst sneller gaan stijgen, dan kunnen we de gevolgen daarvan opvangen door leningen met kortere looptijden aan te trekken. Kortere looptijden betekent een lagere rente. De gemeente Arnhem heeft de ruimte om zulke leningen aan te trekken omdat we in de afgelopen jaren juist leningen met langere looptijden hebben afgesloten. Hierdoor zijn onze aflossingsverplichtingen in de nabije toekomst laag geworden, lager dan wettelijk toegestaan volgens de renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal). Vanwege deze ruimte voor extra aflossingen kan de gemeente indien nodig nieuwe leningen met een kortere looptijd aantrekken en zo de gemiddeld te betalen rente laag houden.

Actualisering bestemmingsreserves
In het kader van open en verantwoord besturen is kritisch gekeken naar de bestemmingsreserves. Voor dat deel waar geen concreet bestedingsplan (en een begrote dotatie) aan ten grondslag ligt, wordt voorgesteld om dit vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen. Een aantal reserves is ingesteld om een bepaald risico af te dekken. Daarbij is geïnventariseerd of dit risico en de stand van de bijbehorende reserve nog actueel is. Bij de reserves Pakketmaatregelen Wmo, Toezicht Peuterspeelzalen en gastouderopvang, Stimulering woningbouw, Taakmutaties Gemeentefonds-overloop en Bedrijfsvoering ontstaat ruimte na de actualisatie. Deze ruimte komt ten gunste van de algemene middelen.

S01 Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-14.692	-15.065	-373
Baten	1.673	1.673	0
Saldo lasten en baten	**-13.019**	**-13.392**	**-373**
Toevoegingen aan reserves	-68	-68	0
Onttrekkingen aan reserves	341	341	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**273**	**273**	**0**
Prognose resultaat	**-12.746**	**-13.119**	**-373**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-373**				
Brandweer	-373		Nacalculatie/indexatie	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

VGGM- Brandweer

Dit knelpunt wordt veroorzaakt doordat de nagecalculeerde indexering van lonen en prijzen op het onderdeel Brandweer van VGGM onvoldoende is verwerkt in het gemeentelijk budget dat beschikbaar is voor de Brandweer. Voor de jaren vanaf 2021 wordt bekeken of dit opgevangen kan worden binnen de totale beschikbare middelen voor indexatie in de MJPB 2021-2024.

S06 Participatie en armoedebestrijding

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-169.996	-170.266	-270
Baten	110.722	112.956	2.234
Saldo lasten en baten	**-59.273**	**-59.273**	**1.964**
Toevoegingen aan reserves	-290	-290	0
Onttrekkingen aan reserves	2.142	2.142	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.852**	**1.852**	**0**
Prognose resultaat	**-57.421**	**-57.421**	**1.964**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-270**				
Werk en Inkomen	-300		BUIG	S	AR
Armoedebeleid	30		Incidentele bijdrage dekking Uitvoering dierenwelzijn	I	AR
Baten	**2.234**				
Werk en Inkomen	2.234		Compensatie BUIG	I	AR
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Werk & Inkomen: BUIG

Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar.

Armoedebeleid

Voor 2020 is vanuit het beleidsterrein Armoede incidentele dekking (€ 30.000) gevonden voor een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen.

Werk & Inkomen: Compensatie BUIG

Recent hebben we bericht ontvangen van het ministerie van SZW met betrekking tot onze bezwaarschriften BUIG over de jaren 2015 en 2016. Vanuit SZW wordt een compensatiebedrag voorgesteld ter hoogte van € 2,23 miljoen. Ambtelijk wordt op dit moment nog bekeken in hoeverre wij dit vanuit de gemeente Arnhem een passend voorstel vinden. Ondanks dat er nog geen definitief besluit ligt, is de verwachting dat de compensatie minimaal € 2,23 miljoen zal zijn.

In de bestuursrapportage Doorbraak naar Werk is op pagina 29 financiële informatie te vinden over de voortgang van het programma.

S07 Zorg

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-30.808	-40.583	-9.775
Baten	918	918	0
Saldo lasten en baten	**-29.890**	**-39.665**	**-9.775**
Toevoegingen aan reserves	-678	-678	0
Onttrekkingen aan reserves	1.100	2.510	1.410
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**422**	**1.832**	**1.410**
Prognose resultaat	**-29.468**	**-37.833**	**-8.365**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-9.775**				
Jeugd /Jeugdzorg	-8.800		Ontwikkelingen jeugdzorg	S	AR
Zorg	-410		Veilig thuis; verhoging Arnhemse bijdrage	I	AR
Zorg	-565		DRAN	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**1.410**				
BR Wmo & Jeugdzorg	1.000		Ontwikkelingen jeugdzorg	I	BR
BR Beschermd en weerbaar	410		Zorg/Veilig thuis	I	BR

Jeugdzorg

In de raadsbrief dd. 7 januari 2020 over 'Ontwikkelingen in de jeugdzorg' is aangegeven dat, tegen eerdere verwachtingen in, de groei in de jeugdzorg bij ongewijzigd beleid zich ook in 2020 en volgende jaren lijkt door te zetten. Hierdoor is de inschatting dat er tekorten zullen ontstaan van € 11,2 miljoen in 2020 (oplopend tot € 12,1 miljoen vanaf 2021). De eerder vastgestelde maatregelen uit de MJPB (€ 0,6 miljoen) en verwachte effecten van de vastgestelde beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden (€ 0,4 miljoen) zijn onvoldoende om deze tekorten terug te dringen. Om deze reden zijn aanvullende voorstellen gedaan om deze tekorten te dekken in het raadsvoorstel van 18 februari 2020 "voorstellen tot maatregelen jeugdzorg", onder andere via de taskforce Jeugd (€ 1,4 miljoen). Het verwachte tekort in 2020 komt daarmee uit op € 8,8 miljoen. Voor 2020 is in de raadsbrief eenmalig dekking van € 1 miljoen uit de BR Wmo & Jeugdzorg voorgesteld.
In tegenstelling tot hetgeen in deze raadsbrief is opgenomen, worden de daarin verwachte aanvullende middelen van het Rijk van € 3 miljoen in 2020 tot € 6 miljoen in het financiële beeld van deze Perspectiefnota voorzichtigheidshalve niet meer meegenomen. Er is op dit onderdeel namelijk geen nadere berichtgeving vanuit het Rijk ontvangen die er op duidt dat deze middelen in de meicirculaire toegekend worden.

Veilig thuis

In 2019 is het beroep op Veilig Thuis Gelderland-Midden gestegen als gevolg van de invoering van de verbeterde Wet Verplichte Meldcode en de radarfunctie. Het aantal adviesvragen en meldingen bij Veilig thuis is meer gestegen dan werd verwacht. Veilig thuis heeft zich daarom genoodzaakt gezien haar begroting en daarmee ook de gemeentelijke bijdragen naar boven bij te stellen. Voorstel is om de hogere Arnhemse bijdrage van € 410.000 in 2020 eenmalig te dekken uit de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar. Vooralsnog wordt de verhoging als incidenteel beschouwd. Later dit jaar wordt in het bestuurlijk overleg Veilig Thuis op basis van het aantal meldingen en adviesaanvragen bepaald of een structurele aanpassing van de begroting noodzakelijk is. Kijkend naar de eerste maanden van 2020 lijkt de productie te stabiliseren op het niveau van eind 2019. Dit zou een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage betekenen. Er is daarom een risico opgenomen in het gemeentelijk risicoprofiel.

DRAN

Het doelgroepenvervoer is uitbesteed aan de DRAN en deze heeft een hogere gewijzigde begroting ingediend. Dit geeft een structureel effect. De verhoging wordt veroorzaakt door een hogere prijsindex, een nieuwe aanbesteding die duurder is uitgevallen en volumegroei. Hier tegenover staat de vastgestelde maatregel uit de MJPB 2020 van € 250.000 ter verlaging van het tekort. Hiervoor zijn beleidsregels Wmo en Jeugdwet inmiddels vastgesteld en is de verordening in voorbereiding.

In de bestuursrapportage Zorg is op pagina 11 financiële informatie te vinden over de voortgang van het programma.

S08 Welzijn en inclusie

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-18.236	-18.261	-25
Baten	755	755	0
Saldo lasten en baten	**-17.481**	**-17.481**	**-25**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.100	1.100	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.100**	**1.100**	**0**
Prognose resultaat	**-16.381**	**-16.381**	**-25**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-25**				
Inclusie	-25		Motie AST	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Inclusie

De motie Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143) vraagt om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. Uit een inventarisatie met openbare ruimte is gebleken dat voor het grootste deel van de uitvoering middelen vrijgemaakt kunnen worden door te schuiven in de hoeveelheid projecten die er op jaarbasis worden uitgevoerd. Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd.

S09 Gezondheid en sport

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-18.141	-18.649	-508
Baten	2.161	2.161	0
Saldo lasten en baten	**-15.980**	**-16.488**	**-508**
Toevoegingen aan reserves	-693	-693	0
Onttrekkingen aan reserves	528	648	120
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-165**	**-45**	**120**
Prognose resultaat	**-16.145**	**-16.533**	**-388**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-508**				
Publieke gezondheid	-240		Prenatale zorg: -120	I	AR
			Rookvrije generatie: -120	I	AR
Sport	-268		Exploitatie sporthallen: -88	S	AR
			Kunstgrasvelden: -180	S	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**120**				
BR Transformatie zorg	120		Publieke gezondheid/Prenatale zorg	I	BR

VGGM: prenatale zorg

Onder andere door het wegvallen van het transformatiebudget van de teams Leefomgeving is er vanaf het jaar 2020 onvoldoende budget beschikbaar om bestaande interventies en activiteiten van VGGM op het terrein van prenatale zorg te bekostigen en daarover in het kader van de jaarlijkse Dienstverleningsovereenkomst (DVO) afspraken te maken. Het betreft hier onder andere het programma Stevig ouderschap, het programma Voorzorg en prenatale huisbezoeken. Deze interventies zijn erop gericht om latere problemen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen te voorkomen en dragen zo indirect bij aan het terugdringen van de kosten van de Jeugdzorg. Voor 2020 worden de kosten hiervan gedekt uit de reserve Transformatie zorg.

Rookvrije generatie

Om uitvoering te kunnen geven aan de eerder door de Raad aangenomen motie 'Op naar een rookvrije generatie' zijn extra inzet en middelen nodig, waarin nu in de begroting niet is voorzien.
Het betreft hier onder andere eenmalige kosten voor het plaatsen van borden (€ 120.000). De Raad wordt hierover via een raadsbrief nader geïnformeerd.

Exploitatie sporthallen

Vorig jaar is Sporthal De Opmaat door Sportbedrijf in beheer genomen. Binnenkort nemen zij sporthal Bethaniënstraat in beheer en wanneer sporthal Middachtensingel wordt opgeleverd, zal deze ook door hen in beheer worden genomen. Nieuwe sporthallen zijn altijd gebouwd met de aanname dat de vergoeding normuren bewegingsonderwijs en verhuur aan verenigingen, de exploitatie moet dekken. Bij nieuwe sporthallen is dat niet altijd mogelijk. De reden hiervoor is dat nieuwe sporthallen voldoen aan de hogere normen die we in Arnhem hebben gesteld. Deze normen hebben een financieel effect. Voor 2020 verwachten we een effect van € 87.500. Structureel onderzoeken we het effect en zullen we op een later moment voorstellen tot oplossing doen.

Kunstgrasvelden

Sportbedrijf Arnhem (en daarmee ook de gemeente Arnhem) voldoet niet aan de wettelijke plicht om maatregelen te treffen die het verspreiden van kunstgraskorrels buiten de velden beperkt. De rechtbank heeft een uitspraak gedaan over de te nemen maatregelen inzake het sportbedrijf in Enschede. Op basis daarvan heeft Sportbedrijf Arnhem de mogelijkheden en de kosten van het opruimen van het infill-materiaal buiten de velden en het aanpassen van het onderhoud en de renovaties onderzocht. De aangepaste onderhoudswerkzaamheden zorgen er voor dat het infill-materiaal zo min mogelijk buiten de
velden terechtkomt. De huidige onderhouds- en renovatiebudgetten bij het Sportbedrijf Arnhem zijn hiervoor echter onvoldoende. Om bovenstaande werkzaamheden te verrichten is eenmalig in 2020 € 180.000 nodig en daarnaast een investering waarvan rente en afschrijvingslasten gedurende zeven jaar € 28.500 zullen bedragen. Voor de toekomst zal worden bekeken of deze kunstgrasvelden na afschrijving vervangen moeten worden door velden die aan aangescherpte normeringen voldoen.

Zwembad Valkenhuizen

In de planning van het zwembad was marge aangehouden ten behoeve van onwerkbaar weer. Ondanks de milde winter en het uitblijven van onwerkbaar weer is er ten opzichte van de geplande oplevering toch enige vertraging ontstaan. Dit betreft een vertraging in de ruwbouw ten gunste van de voorbereiding en realisatie van de betonbouw van de kelder. Op dit moment is hierdoor een beperkte uitloop van circa 5 weken te verwachten, de verwachte oplevering is nu voorzien januari 2021. De vertraging ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente en zal niet leiden tot extra kosten.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-42.329	-42.439	-110
Baten	37.604	37.604	0
Saldo lasten en baten	**-4.725**	**-4.835**	**-110**
Toevoegingen aan reserves	-814	-814	0
Onttrekkingen aan reserves	30	30	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-784**	**-784**	**0**
Prognose resultaat	**-5.509**	**-5.619**	**-110**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-110**				
Ruimtelijke Ordening	-110		Plan van aanpak woningsplitsing	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**0**				

Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering controles en handhaving

Voor panden waar meer dan vier kamers worden verhuurd geldt op basis van nationale wetgeving een meldingsplicht. De gemeente Arnhem kent ongeveer 500 van dit type gemelde kamerverhuurbedrijven. De afgelopen drie jaren gaf de gemeente Arnhem opdracht voor het uitvoeren van 100 handhavingsacties bij kamerverhuurbedrijven door de ODRA. Structureel is er budget voor iets minder dan 50 acties. De controles van de ODRA hebben een integrale benadering waarbij naast brandveiligheid wordt gekeken naar zaken zoals illegale splitsing van bouwwerken, gezondheid, ondermijning, constructie, strijdigheid met bestemmingsplannen.

Bij kamerverhuurbedrijven is de kans op overlast groot. Ook is er sprake van significante risico's. Daarbij is het naleefgedrag van kamerbewoners veelal slecht: in 95% van de gevallen worden tekortkomingen geconstateerd. Uitbreiding van de handhavingscapaciteit van de ODRA is daarom noodzakelijk. Om alle kamerverhuurbedrijven de komende drie jaar te bezoeken en acties in reserve te houden voor incidenten en overlastmeldingen dient het aantal handhavingsacties te worden verhoogd naar 200. Dit leidt tot een knelpunt van € 110.000 (in 2020 tot en met 2022).

S12 Wonen en leefomgeving

(bedragen x € 1.000)

Middelen	Begroting primitief 2020	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1
Lasten	-32.478	-32.833	-355
Baten	37.873	37.873	0
Saldo lasten en baten	**5.395**	**5.040**	**-355**
Toevoegingen aan reserves	-200	-200	0
Onttrekkingen aan reserves	1.286	1.611	325
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.086**	**1.411**	**325**
Prognose resultaat	**6.481**	**6.451**	**-30**

Onderwerp	Bedrag afwijking	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	**-355**				
Dierenwelzijn	-60		Uitvoering dierenwelzijn	S	AR
Openbare ruimte	30		Incidentele bijdrage dekking Uitvoering dierenwelzijn	I	AR
Groen	-250		Bomenbeleid	S	AR
Wonen	-75		Woondeal Arnhem-Nijmegen	I	AR
Baten	**0**				
Toevoegingen aan reserves	**0**				
Onttrekkingen aan reserves	**325**				
BR Groenfonds	250		Groen/Bomenbeleid	I	BR
BR Volkshuisvesting	75		Wonen/Woondeal Arnhem-Nijmegen	I	BR

Dierenwelzijn

Er ontstaan meerkosten als gevolg van een integrale aanpak voor bevordering dierenwelzijn waarbij dierenartskosten minima een belangrijk onderdeel vormen. Voor 2020 is hiervoor vanuit de beleidsterreinen Openbare Ruimte (€ 30.000) en Armoede (€ 30.000, zie programma S06) incidentele dekking gevonden.

Bomenbeleid

De lasten voor het bomenbeleid in 2020 worden gedekt door de inzet van de aanwezige middelen in de BR Groenfonds.

Woondeal

Op 4 maart is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen.
Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.
Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten. Voor het jaar 2020 zijn deze kosten op te vangen in de BR Volkshuisvesting.

Notitie

GEMEENTE Arnhem

Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Datum : 3 juni 2020

Aan : Agendacommissie

Van : K. Vons tel. 3774087

Betreft : Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Inleiding en doel notitie

Deze notitie behandelt het vervolg van de planning en procedure van de Perspectiefnota 2021-2024. Het in de notitie van 8 april jl. voorgestelde proces is i.v.m. de vernieuwde inzichten m.b.t. coronacrisis aangepast. Een aantal onderdelen van het politieke proces is reeds afgesloten of in de steigers gezet. Zo is de periode van technische vragen en antwoorden afgerond en heeft de mondelinge technische briefing door ambtenaren plaatsgevonden. Met de organisatie rondom "het inspreekmoment van de stad", op woensdag 10 juni, is begonnen. De M1 fase is schriftelijk gestart, maar er is geen deadline gesteld voor het indienen van schriftelijke vragen. Er is nog geen gebruik van gemaakt door de raadsleden, m.a.w. er zijn nog geen schriftelijk vragen ingediend. De schriftelijke M1 fase kan nu worden stop gezet en omgezet worden in een fysieke M1 vergadering. De planning en procedure voor de M1, M2 en de besluitvorming wordt nu als volgt voorgesteld:

Woensdag 17 juni: Meningsvorming 1 (fysiek)

Bespreking Perspectiefnota, Meningsvorming 1. De behandeling zal in de verschillende raadskamers plaatsvinden. Bij deze behandeling zal de orde van de vergadering wellicht iets aangepast moeten worden. Omdat het over een voorstel gaat dat alle portefeuilles raakt ligt het minder voor de hand dat er in de raadskamers afzonderlijk een eerste oordeel over de Perspectiefnota wordt uitgesproken. Ook hoeft in een M1 fase niet aan de orde te komen of men moties zal gaan indienen, want we weten vooraf dat dit zal gaan gebeuren. Het ligt in de rede de M1 fase dan iets meer (politiek) vraaggericht zal zijn. Om de agenda van 17 juni niet geheel te belasten met de M1 van de Perspectiefnota zal de M1 vergadering verdeeld worden over de agenda van 17 juni en van 24 juni.

Donderdag 18 juni tot en met donderdag 25 juni: Periode van het opstellen van moties en amendementen

De fracties dienen hun concept moties en amendementen in voor de Meningsvorming 2 bespreking.

Woensdag 24 juni Meningsvorming 1 (fysiek)

Bespreking Perspectiefnota, Meningsvorming 1. Zie woensdag 17 juni

Woensdag 1 juli: Meningsvorming 2

Bespreking Perspectiefnota in fase Meningsvorming 2. Plenair.
Met spreektijden. Geen uitloop mogelijk. Meerdere woordvoerders zijn toegestaan. De bespreking zal verlopen via thema's, waarbij de exacte thematisering af hangt van welke onderwerpen/thema's aan de orde zijn in de ingediende moties en amendementen.

Voorstel betreffende vervolg proces behandeling Perspectiefnota 2021-2024

Donderdag 2 juli tot en met maandag 6 juli 12.00 uur: de definitieve moties en amendementen worden geschreven.
Periode waarin fracties hun definitieve moties en amendementen indienen en/of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen handhaven danwel intrekken.

Woensdag 8 juli besluitvormende raad Perspectiefnota.
Besluitvormende raad. Perspectiefnota staat centraal. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. De definitieve amendementen en moties dienen op maandag voor 6 juli vóór 12.00 uur ingediend te zijn. Spreekvolgorde: grootste oppositie fractie, grootste coalitiefractie etc. Twee woordvoerders per fractie zijn toegestaan waarbij één algemeen en één financieel.

Voorstel:

Instemmen met het in deze notitie geschetste agenderings/besluitvormingsproces van de Perspectiefnota

Bundel technische vragen Perspectiefnota 2021

Versie: 22-05-2020

GroenLinks 2
VVD 5
D66 12
PvdA 22
SP 27
Arnhem Centraal 32
Partij van de Dieren 34
CDA 35
PVV 38

GroenLinks

Fractie:	**GL - 1 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	Woningbehoefte. Verwachting andere woningbehoefte in het kader van sociale huur. Wie pakt dit op?
Antwoord:	Deze vraag is mondeling beantwoord tijdens de technische sessie.

Fractie:	**GL - 2 (mondeling)**
Pagina:	6
Vraag:	Visie Circulaire Economie, wanneer komt die?
Antwoord:	Deze visie en plan van aanpak worden na de zomer van 2020 verwacht

Fractie:	**GL - 3**
Pagina:	7
Vraag:	Welk herstelplan wordt bovenaan bedoeld?
Antwoord:	Met het herstelplan wordt de aanpak van het college bedoeld die gericht is op het herstel van de stad die nu getroffen is door de Corona-crisis. Dit is geen vastgelegd plan, maar een set aan te ontwikkelen maatregelen en beleidsinterventies gebaseerd op de impact en effecten van de Corona crisis op de Arnhemmers. De wijze waarop we de 1,5 meter samenleving in de stad willen gaan vormgeven, bijvoorbeeld in openbare ruimte en met de terrassen, is daar een voorbeeld van. Maar ook de beleidsmatige opgave om te onderzoeken op welke wijze de negatieve effecten op ondermeer de economie, cultuur en welzijn kunnen worden opgevangen (beleidsinterventies). De focus van deze aanpak is om inzicht te krijgen in wat er nodig is voor de middellange en lange termijn en welke investeringen daarbij horen. Deze aanpak wordt momenteel verder uitgewerkt en de raad gaat daarin worden meegenomen.

Fractie:	**GL - 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	De bridge tot liberation experience? Gaat dit door?
Antwoord:	Naar de mogelijkheden van de De Bridge to Liberation wordt op dit moment gekeken. Dit wordt in nauwe afstemming gedaan tussen Stichting Bridge to Liberation en gemeente Arnhem en de andere strategische partners provincie Gelderland en vfonds.

Fractie:	**GL - 5**
Pagina:	
Vraag:	De rookvrije generatie. Het plaatsen van borden kost 120.000 euro. Waarom zijn deze kosten zo hoog?
Antwoord:	De gemeente heeft 499 speelplaatsen in beheer. Per speelplaats zullen ongeveer 3 betontegels 'Rookvrij' bij de ingangen van de speelplaats geplaatst worden (op de grond). Het plaatsen van 1 tegel kost ongeveer 75 euro, dit is inclusief aanschaf tegel, kosten plaatsen van de tegel en logistieke kosten

Fractie:	**GL- 6**
Pagina:	9
Vraag:	De begroting is sluitend zonder de aanvullende middelen vanuit het Rijk. Maar hoe ziet het financiële plaatje eruit wanneer we de middelen wel ontvangen? Heeft het college dit scenario uitgedacht en hoe worden de extra middelen dan ingezet?
Antwoord:	Indien we aanvullende middelen van het rijk ontvangen, dan zal de exploitatie in elk jaar gunstiger uitvallen. Gezien het feit dat we dit op dit moment te onzeker vinden, is geen scenario uitgedacht hoe deze middelen in te zetten. De middelen Jeugdzorg worden via het Gemeentefonds ontvangen en zijn daarmee in principe algemene middelen die voor alle programma's in te zetten zijn.

Fractie:	**GL - 7**
Pagina:	13
Vraag:	Sportbedrijf kost weer meer geld. Wat is terugkijkend, gezien (financiële) doel het resultaat van de verzelfstandiging? Wat zijn consequenties van het terugdraaien van de verzelfstandiging?
Antwoord:	Het klopt dat de subsidie aan Sportbedrijf sinds 2017 is opgelopen. Dit is echter niet meer dan de jaarlijkse indexering. Sinds 2017 is het Sportbedrijf Arnhem elk jaar ruimschoots binnen het beschikbare budget voor de subsidie gebleven.

Fractie:	**GL- 8**
Pagina:	15
Vraag:	Wat is de rekenrente nu en waarom is die rente niet verlaagd? Wat levert verlaging op? Is de inschatting dat de dotatie aan de BR solvabiliteit omlaag kan? En wat is het gevolg van een eventuele lagere rekenrente daarop?
Antwoord:	De rekenrente (omslagrente) bedraagt in 2020 2% en zal in 2021 worden verlaagd naar waarschijnlijk 1,7 of 1,8%. Daar zijn wettelijke voorschriften voor. De rekenrente wordt bepaald door de rentekosten over alle leningen die de gemeente betaalt. Die leningen zijn in de achter ons liggende jaren afgesloten en hebben niet allemaal zo'n lage rente als momenteel gangbaar is. Verlaging van de rekenrente levert op zichzelf niets op. De rekenrente is een instrument om kosten van leningen intern binnen de gemeente toe te rekenen aan investeringen en programma's. De rente die de gemeente moet betalen aan geldgevers wordt daardoor niet beïnvloed. De BR solvabiliteit heeft geen relatie met de rekenrente. De BR wordt berekend op basis van de boekwaarde van de investeringen en de begrote afschrijvingen. Die worden geen van beide beïnvloed door de rente. Verlaging van de rekenrente heeft dus geen gevolg voor de hoogte van de BR solvabiliteit.

Fractie:	**GL- 9**
Pagina:	15
Vraag:	Wat zou het opleveren in de begroting als we de stelpost wél opnemen (rond BR solvabiliteit)?
Antwoord:	Als we de stelpost inzake verwachte onderuitputting van de kapitaallasten ook in het laatste jaar opnemen, dan staat deze structureel in de begroting en leggen we ons structureel vast op deze besparing. Het wel of niet opnemen van deze stelpost staat los van de begrote dotatie aan de BR Solvabiliteit.

Fractie:	**GL - 10**
Pagina:	18
Vraag:	Wat is het structurele beeld richting 2023? Is dat ook positief, of wordt het negatieve resultaat gedekt door incidenteel verwachte voordelen? En; het laatste jaar is vooral voor de provincie van belang?
Antwoord:	Volgens de beoordeling van de toezichthouder is het structurele begrotingssaldo in de MJPB 2020-2023 ruim € 5 miljoen in 2023. Op dit saldo zijn de incidentele baten en lasten dus gecorrigeerd. Inderdaad is het laatste jaar voor de provincie van belang om een oordeel te geven over de structurele sluitendheid.

Fractie:	**GL - 11**
Pagina:	19
Vraag:	Eventuele extra inzet van voor de coronacrisis (ondersteuning ondernemers, regelingen uitvoeren, extra zomerscholen); in hoeverre worden die betaald uit de Algemene Reserve?
Antwoord:	In de komende periode gaan we voortdurend monitoren welke extra kosten als gevolg van de coronacrisis leiden tot directe nadelen in het lopende jaar 2020, welke mogelijk in het meerjarenbeeld 2021-2024 moeten worden ingeraamd en welke in het risicoprofiel moeten worden meegenomen (omdat er teveel onzekerheden zijn). Deze prognoses nemen we mee in Turap-2 voor wat betreft 2020 en de Begroting 2021-2024 voor wat betreft de jaren na 2020. Aan de raad leggen we indien nodig daarbij een voorstel neer hoe we omgaan met mogelijke extra kosten. Daarbij betrekken we natuurlijk de maatregelen en compensatie van het rijk en de provincie. We verwachten uit de opschoning van de bestemmingsreserves mogelijk ruimte die ingezet kan worden en tot slot zijn er wellicht voorstellen voor beleidsinterventies te doen.

VVD

Fractie:	**VVD - 1**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	In de bestuursrapportage Doorbraak naar werk, staat op pagina 38 een vertaling van de aantallen extra Arnhemmers die wij aan het werk gaan helpen. “Op deze manier komen wij tot 350 van de groep van 500’ tot en met 2024”. En dat betekent in deze bestuursperiode zelfs maar 100 extra mensen in plaats van de 500 die we als ambitie in het coalitieakkoord hebben afgesproken. Wat zegt het staatje p 38 in de bestuursrapportage over de ambitie?
Antwoord:	De ambitie is en blijft om (i) de landelijke lijn te volgen voor wat betreft het saldo op de in- en uitstroom en (ii) 500 Arnhemmers extra aan het werk te helpen. Het slechts formuleren van een ambitie is echter niet genoeg om deze zijn werk te laten doen. Op basis van de inzichten uit de genoemde (en de vorige) bestuursrapportage hebben we dan ook geprobeerd om de ambitie te operationaliseren. In de bestuursrapportage stellen we vast dat de gemeente Arnhem de lijn van gemeenten van een vergelijkbare omvang inmiddels volgt. Het volgen van die lijn betekent dat het jaarlijkse, positieve saldo op instroom en uitstroom ca. 250 inwoners moet zijn. Daarnaast hebben wij in de MJPB 2020-2023 conform het besluit van de raad de ambitie van het programma Doorbraak Naar Werk (deels) financieel vertaald in de begroting. Het staatje op pagina 38 van de bestuursrapportage is niets meer of minder dan een vertaling van (i) het volgen van de landelijke lijn en (ii) de financiële taakstelling in tenminste te behalen aantallen. Het is geenszins opgetekend als impliciete afschaling van de ambitie, want die staat (zoals gezegd) nog steeds.

Fractie:	**VVD-2**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer arnhem
Vraag:	In de motie ‘Maak werk van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (19M143)’ werd gevraagd om budgetten uit te breiden ten behoeve van de AST. In de behandelingen in 2019 is gesproken over noodzakelijke aanpassingen van o.a. de MFC’s en openbare ruimte (het lijstje van het APCG). Dat zou om een bedrag van iets meer dan 100k gaan. In de P nota wordt nu gesproken over € 10K voor openbare ruimte en 15 k voor vastgoed. 2) Waar zijn deze twee bedragen op gebaseerd en is dit voldoende?
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 is aangegeven dat circa €15.000 per jaar nodig is voor bestaand vastgoed met daarbij een aantal uitgangspunten. Voor bestaande Openbare ruimte is uitgegaan van €50.000 in 2020 en is nu structureel geraamd op €10.000. Zoals in de perspectiefnota staat moet uit een nog op te stellen meerjarig agenda blijken of dit voldoende is. Zoals in de brief van 2 juli 2019 is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals o.a. liften en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**VVD- 3**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is. De inzet van ervaringsdeskundigheid zal (deels) door inclusie worden gefaciliteerd en bekostigd. 3) Wanneer is de meerjarige agenda gereed?
Antwoord:	Deze wordt eind derde kwartaal verwacht.

Fractie:	**VVD - 4**
Pagina:	Beleid meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Knelpunt van 725 K op doelgroepenvervoer. Dit is een structureel tekort dat voor een groot deel gedekt gaat worden uit algemene middelen. 4) Aan welke knoppen kan er nog gedraaid worden om dit tekort te verkleinen en/of is hier al kritisch naar gekeken? Zoals we dat bij leerlingenvervoer bijvoorbeeld wel zien.
Antwoord:	Het doelgroepenvervoer is door de aanbesteding duurder geworden; in meerdere brieven en bijeenkomsten is uitgelegd dat dit te verwachten was door o.a. verhoging BPM, inzetten op duurzaamheid en marktwerking. Daarnaast zien we de laatste jaren een stijging in het aantal toewijzingen voor vervoer (o.a. als gevolg van de vergrijzing) en daarmee ook het gebruik. Daar kunnen we als gemeente iets aan doen door het aanscherpen van de beleidsregels. Hiervoor zijn dan ook de nieuwe beleidsregels voor vervoer opgesteld in het kader van Wmo (vraagafhankelijk en dagbesteding) en Jeugdwet (vervoer naar instellingen). Deze zijn op 1 februari van kracht

	gegaan; een aantal maatregelen die daarin staat is helaas door Corona uitgesteld. Ook de Verordening Leerlingenvervoer 2020, die nu voorligt bij de raad, is één van de knoppen waarmee dit tekort verkleind kan worden. De sleutel voor kostenbeheersing ligt bij de gemeente, in de toewijzing. Door de invoering van de beleidsregels zijn hierop al maatregelen genomen. Ook blijven we de kosten zorgvuldig monitoren. Bij een verdere overschrijding zullen we met een voorstel tot verdere maatregelen komen om de kosten naar beneden te brengen. Echter doelgroepenvervoer is noodzakelijk om ervoor te kunnen zorgen dat iedereen mee kan blijven doen.

Fractie:	**VVD - 5**
Pagina:	5
Vraag:	De regio Arnhem-Nijmegen groeit op dit moment snel. Sneller dan andere steden in het land. Mocht de groei doorzetten, moeten we zorgen dat we daarvoor klaar zijn. Alle inspanningen die hiervoor nodig zijn, staan in het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. Dat is onder meer de woondeal die we in de regio Arnhem Nijmegen samen met het Rijk hebben gesloten. We weten niet of deze groei zich op eenzelfde manier zal doorzetten. De impact van de coronacrisis onderzoeken we samen met onze partners in de stad. Daarbij kijken wij ook naar het effect van de coronacrisis op de woningbehoefte. In het woonbehoefteonderzoek staat bijvoorbeeld een berekening bij de economische groei zoals die was voordat de crisis startte en een berekening bij een lagere groei. We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren. Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Wij zien daarbij mogelijkheden voor 'stadsvernieuwing 3.0'. Dat is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee vooral de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten. Dat doen we door in te zetten op het bouwen van betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. Daarnaast streven we naar een zo circulair mogelijke woningbouw, kijken we hoe we de leefomgeving groen houden en hoe we de sociale structuur van wijken kunnen verbeteren. Daarbij mogen we de bereikbaarheid van de stad niet uit het oog verliezen. Wij kunnen dit niet alleen. Wij willen daarom komen tot een stadsakkoord met de corporaties en marktpartijen. In dat akkoord maken wij afspraken over de maatregelen die nodig zijn om het wonen in Arnhem voor nu, morgen en in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te blijven maken. 5) “economische groei” dat per maand, kwartaal, jaar, kan fluctueren. Op welke (lange) termijn grootheid stuurt de gemeente mbt woningbouwplanning? Het Companen rapport bekijkt het op basis van (verwachte) welvaartsgroei. Is dat een betere standaard voor woningbouwplanning en hoe bekijkt de gemeente naar schommelingen per jaar? Het woonbehoefteonderzoek was de totale gewenste toevoegingen 2019 – 2030 > 7500 woningen. Hiervan ~ 700 sociale huurhuizen, een zelfde hoeveelheid midden huur en ~ 6000 koop woningen. Van goedkoop, midden tot duur. Dat was op basis van 0,4% welvaartsgroei. Dit stuk We verwachten dat de behoefte niet zal afnemen, mogelijk heeft de situatie wel effect op het type woningen dat wij moeten realiseren. Op welke welvaartsgroei cijfer zullen de aanpassingen plaatsvinden en wat is dan de verwachte verschuiving ? Of weten we nog niet of de corona crisis een dus danig lange termijn effect heeft op de woningbouwplanning?
Antwoord:	De gemeente Arnhem stuurt op het toevoegen van 7500 woningen tot 2030 en 8000 woningen tot 2040. Ook de gemeente hanteert de verwachte welvaartgroei, we baseren we ons op het Companenonderzoek. We bekijken het in het lange termijn perspectief en acteren niet op incidentele schommelingen, in plan van aanpak is opgenomen dat we blijven monitoren om evt bij te kunnen stellen. . We weten nog niet wat het daadwerkelijke effect van Covid-19 op de economie zal zijn. Het lijkt reëel dat de economie zal krimpen en daar mee behoefte aan sociale huurwoningen toeneemt. We zullen dit monitoren. In PvA is rekening gehouden met 30%, dit is meer dan de gewenste 670 woningen. In dit plan spraken we ook over evt uit de voorraad halen van sociale huurwoningen in een andere categorie (oplossen mismatch). Via monitoring houden we de daadwerkelijk behoefte in de gaten en kan besloten worden meer woningen in de sociale voorraad te houden indien hier behoefte aan is.

	Daarnaast stelt het college voor 30% van de zachte plancapaciteit toe te voegen in de sociale huur. Afhankelijk van de welvaartsgroei de komende jaren kan dit percentage worden bijgesteld of woningen worden verkocht dan wel naar de middenhuur worden gebracht.

Fractie:	**VVD - 6**
Pagina:	5
Vraag:	“prioriteit” wat wordt hiermee bedoeld en prioriteit waarover? Graag enkele voorbeelden van wat dan dus minder (snel)?
Antwoord:	Als we in geld en capaciteit moeten kiezen tussen enkelvoudig woningbouwproject of een woningbouwproject waarin de ontwikkelaar ook aan leefbaarheid en werkgelegenheid werkt geven wij daar voorrang aan. Projecten die meer doelen dienen dan sec de woningopgave verdienen onze voorkeur.

Fractie:	**VVD- 7**
Pagina:	Open en verantwoord besturen
Vraag:	Hoe staat het met de uitwerking van 19A64 “Open Data”?
Antwoord:	We hebben binnen de gemeente Arnhem een kernteam "Open Data" opgericht dat zich bezighoudt met het versnellen en verbeteren van het publicatieproces van open datasets. Onder een dataset verstaan we een verzameling gegevens die bij elkaar horen, bijvoorbeeld gegevens over waardevolle bomen in de stad. Op dit moment staat op de landelijke opendata website (data.overheid.nl) informatie over 28 datasets van de gemeente Arnhem. Daarnaast gaan we WOB-dossiers die na 1 april 2020 binnengekomen zijn na behandeling publiceren op de website opendata.arnhem.nl. Voor de zomer volgt er een raadsbrief waarin uitgebreid in wordt gegaan hoe opvolging aan het amendement wordt gegeven. De inhoud van deze raadsbrief is een meerjarenplan waarin we onze doelen beschrijven, welke gegevens we als Open data willen publiceren en wanneer dat gerealiseerd moet zijn.

Fractie:	**VVD - 8**
Pagina:	Open en verantwoord besturen
Vraag:	Hoe staat het met de door de college voorgenomen media impuls en de plannen rond RTV Arnhem?
Antwoord:	Het college heeft de raad op 28-05-2019 via een raadsbrief geïnformeerd over de voorgenomen media-impuls. Daar waar het om een mediafonds gaat heeft het college aangegeven een beroep te willen doen op andere overheden om hier middelen beschikbaar voor te stellen. Die middelen zijn er niet gekomen. Met Streekomroep Midden Gelderland (voormalig RTV Arnhem) en Omroep Gelderland is de gemeente in gesprek. Streekomroep Midden Gelderland heeft een toekomstplan ingediend waarin zij nauw samenwerkt met Omroep Gelderland. Dit plan kan alleen gerealiseerd worden indien er extra financiële middelen komen. Wegens de coronacrisis staan beide ontwikkelingen on hold.

Fractie:	**VVD - 9**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Welk bedrag geven wij precies jaarlijks uit aan onderwijsachterstandenbeleid en hoe is dit verdeeld?
Antwoord:	Grofweg gaat: - 3.4 mln naar VVE-plaatsen in de voorschoolse periode (VVE-peuteropvang), - 1.3 mln naar activiteiten op de OAB-scholen, - 2.0 mln naar PAS (scholing/logopedie/coaches VVE/ Zomerschool/Weekendschool) en - 0.3 mln naar activiteiten als Voorleesexpress, Speelmorgens en VVE-peutergym. (prognose 2021).

Fractie:	**VVD - 10**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	Inclusie [pag 9] Welke financiële gevolgen heeft de aangenomen motie 20M67 Tempo vernieuwing scholen op het budget voor inclusie en duurzaamheid?
Antwoord:	Eventuele gevolgen zijn nu nog niet volledig uitgewerkt.

Fractie:	**VVD - 11**
Pagina:	Financien meedoen in een socialer Arnhem
Vraag:	‘’ Doelgroepenvervoer (DRAN)’’ op pagina 9: 11) medio 2018 heeft de wethouder de toezegging gedaan te kijken naar hoe we de jaarlijks terugkomende stijgende kosten kunnen bedingen en waar we wel grip op kunnen hebben en keuzes in kunnen maken. Is dit bekend en wat is daar het resultaat van?
Antwoord:	In 2018 is door de wethouder (Ritsema) toegezegd dat t.b.v. de nieuwe aanbestedingsronde (2019/2020) een korte gespreksnotitie voor de raad zou worden opgesteld met mogelijke alternatieve oplossingen voor het organiseren van het doelgroepenvervoer. De raad zou deze gespreksnotitie ontvangen, ruim voor de start van het aanbestedingstraject, namelijk rond januari 2019. Tevens zou, ter informatie van de raad, rond die tijd een technische voorlichting worden georganiseerd. Op 18 december 2018 heeft u de toegezegde raadsbrief ontvangen met daarin de informatie over de stand van zaken doelgroepenvervoer met diverse bijlagen waaronder een evaluatie van Avan, een knoppenplan met diverse mogelijkheden om aan de stijgende kosten te kunnen draaien en het projectplan "Samenverder…..". In deze brief werden ook twee voorlichtingsbijeenkomsten (februari 2019) aangekondigd over de mogelijke regionale samenwerking. Deze bijeenkomsten hebben destijds plaatsgevonden. Daarnaast is de raad in april 2019 geïnformeerd over het besluit van het college om deze regionale samenwerking voort te zetten en de argumenten waarop dit besluit is genomen. Ook heeft de raad ingestemd met de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de regionale inkoop van doelgroepenvervoer. Inmiddels heeft de BVO DRAN een aantal zaken uit het knoppenplan doorgevoerd in de aanbesteding; ook in de nog lopende contracten (tot juli 2020). Ook in de beleidsregels Wmo en Jeugdwet en de nu voorliggende Verordening Leerlingenvervoer 2020 zijn diverse keuzes gemaakt om de stijgende kosten te kunnen bedingen. Echter ondanks de (nog te nemen) maatregelen moeten we constateren dat het faciliteren van alle vormen van doelgroepenvervoer kosten met zich meebrengt die de afgelopen jaren door diverse oorzaken (zoals o.a. verhoging BPM, toename aantal gebruikers, hogere kosten verzekeringen en marktwerking) alleen maar zijn gestegen.

Fractie:	**VVD - 12**
Pagina:	11
Vraag:	’Op basis van eerdere veronderstellingen is in de begroting al wel rekening gehouden met de eerder aangekondigde hogere kosten aanbesteding inzamelcontract en gunstige effecten van afvalscheiding Diftar. De definitieve effecten hiervan op de hoogte van de heffing voor 2021 zullen pas later in 2020 bekend worden. ‘’. 12) Zijn de effecten van afvalscheiding DifTar, inclusief de nadelen van het systeem zoals het opruimen van zwerfafval en storingen in het systeem, nog steeds even gunstig als een jaar geleden beschreven?
Antwoord:	Omdat Diftar pas vanaf 1 juli 2020 wordt ingevoerd, zijn deze effecten nog niet bekend. Er zijn nu geen redenen om aan te nemen dat de DIFTAR-effecten anders zullen zijn dan geraamd.

Fractie:	**VVD - 13**
Pagina:	10 en 11
Vraag:	Woondeal Arnhem-Nijmegen Op 4 maart 2020 is de Woondeal Arnhem-Nijmegen ondertekend. De Woondeal is een set afspraken tussen het Rijk, provincie, de gemeenten Nijmegen en Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen. Deze overheden gaan een langjarige samenwerking aan voor het bouwen van meer woningen, de aanpak van excessen op de woningmarkt en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken.

	10 Door het afsluiten van de Woondeal krijgen urgente maatschappelijke opgaven die we in Arnhem hebben, financieel prioriteit bij het Rijk. Dit zijn opgaven op het gebied van wonen, maar ook thema's als groen en circulair, leefbaarheid, verstedelijking en gebiedsontwikkeling. Vanuit het Rijk en provincie komt er ongeveer een miljoen euro vrij om met de uitvoering van deze Woondeal aan de slag te gaan. Om deze langjarige samenwerking vorm te geven hebben we binnen de gemeente Arnhem extra capaciteit nodig, onder andere voor programmasturing en plankosten. 13) Welke “excessen” en waar staan zijn in het plan van aanpak woningbouwontwikkeling? Wat zijn de verwachte programmasturing kosten? Wat zijn de verwachte programma kosten en waar worden die aan besteed? Wat levert het Arnhem op? Hoeveel koopwoningen zullen hierdoor eerder gebouwd worden?
Antwoord:	Dat gaat over buy tot let, toewijzing/beschikbaar houden aan de juiste doelgroep. Extreme huurverhogingen. In PvA besteden we hier aandacht aan in uitwerking van de maatregelen.

Fractie:	**VVD - 14**
Pagina:	10 en 11
Vraag:	pag 10 woondeal + tabel pag 11: die woondeal moet ons toch geld opleveren??
Antwoord:	Uitvoering kost capaciteit. Eerst capaciteit inzetten om geld binnen te halen. En daarnaast levert de woondeal veel meer op dan alleen geld, zoals een structurele samenwerking met overheden, corporaties en ontwikkelaars rond belangrijke maatschappelijke vraagstukken.

Fractie:	**VVD - 15**
Pagina:	12
Vraag:	Bomenbeleid. Geld dat over is bij de vri’s (verkeersregelinstallaties) gaat naar bomen. 15) Waarom worden de opbrengsten uit de vri’s in tabel pag 13 structureel gezien?
Antwoord:	Als gevolg van lagere investeringen in vri's zoals beschreven op pag.12 ontstaat er een besparing op de kapitaallasten. Deze besparing is structureel.

Fractie:	**VVD -16**
Pagina:	12/13
Vraag:	Er wordt noodzakelijkerwijs geïnvesteerd in kunstgrasvelden, om de verspreiding van kunstgraskorrels buiten de velden tegen te gaan. 16) Is het wellicht mogelijk om met de gerechtelijke uitspraak uit Enschede de leverancier aansprakelijk te stellen of een beroep te doen op de verzekering?
Antwoord:	Nee, dat kan niet: de leverancier/aannemer levert wat de opdrachtgever vraagt. Het is aan de opdrachtgever om de goede materialen te bestellen en te controleren wat geleverd is. Vervolgens is het aan de exploitant om alle vereiste maatregelen te treffen om de gevolgen voor het milieu te beperken of ongedaan te maken. Een beroep op een verzekering lijkt lastig. Strafrechtelijke boetes vallen niet onder de dekking van de verzekering. Ook een milieuverontreinigingsverzekering/bodemverzekering van de gemeente biedt geen soelaas, omdat het hier gaat om de handelingen/het nalaten van de exploitant.

Fractie:	**VVD -17**
Pagina:	17
Vraag:	Rente [pag 15/16] De aanname dat de rente gedurende lange periode laag blijft is een realistische. Echter de aanname “kortere looptijden betekent een lagere rente” blijkt in crisis vaak niet zo te zijn. Tijdens de crisis in 2008 was dat juist een groot probleem. Welk risico lopen we hier als de kortlopende rente toch gaat stijgen zoals 2007/2008? Wat is het bedrag aan schulden dat we binnen nu en vijf jaar moeten gaan herfinancieren? En welke nieuwe schulden moeten we in de komende vijf jaar rekening mee houden?
Antwoord:	Voor de crisis in 2008 is de rentecurve korte tijd (in 2006) invers geweest als gevolg van maatregelen van de ECB, die vreesde voor een oplopende inflatie omdat de olieprijzen stegen (terwijl de kerninflatie niet opliep). Dat probleem is nu niet aan de orde en daar hoeven we

	voorlopig ook niet bang voor te zijn. Daarnaast mogen we er ook op rekenen dat de ECB heeft geleerd van de ervaringen in en voorafgaand aan de bankencrisis. Bij de herfinanciering en nieuwe financiering krijg je volgend beeld:

		Nieuwe		Totale
	Herfinanciering	financiering		financiering
2020	34,7	48,5		83,2
2021	44,0	45,3		89,3
2022	120,4			120,4
2023	23,9			23,9
2024	64,6			64,6
	287,6	93,8		381,4

Bedragen zijn in miljoenen €.

Dit is op basis van MIP en reservemutaties in MJPB 2020-2023. De nieuwe MJPB is hierin niet verwerkt en dus zal het overzicht met zekerheid anders uitpakken in de nieuwe MJPB.
Dat in de jaren na 2021 alleen herfinanciering nodig is en geen nieuwe financiering, komt omdat voor die jaren nog geen wezenlijke nieuwe zijn begroot. De begrote investeringen kunnen worden gedekt door de afschrijvingen.

Als de rente sneller gaat stijgen dan we nu hebben begroot lopen we een financieel risico. Maar de hoogte is erg lastig in te schatten. Wanneer de rente gaat stijgen zal naar alle waarschijnlijkheid ook de inflatie stijgen en daarvoor worden we gecompenseerd in het accres van het Gemeentefonds. Het uiteindelijke risico zal dus kleiner zijn dan de rentestijging zelf. Tot slot hebben we in onze begroting telkens in het laatste begrotingsjaar hiervoor een risicobuffer van € 1 miljoen opgenomen.

Fractie:	**VVD - 18**
Pagina:	15
Vraag:	Er wordt voorgesteld om onderbesteding van investeringen (MIP) aan de voorkant te ramen in een stelpost i.p.v. achteraf te laten vrijvallen in de AR. 18) Wat is hier het nut van en wat gebeurt er met deze stelpost aan het eind van het boekjaar?
Antwoord:	Het nut ervan is dat aan de voorkant met een realistische begroting wordt gewerkt, waardoor er bijvoorbeeld geen pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden voor bijsturing. Als we dit wel doen en elk jaar blijkt achteraf dat er ruimte is ontstaan, doordat de geplande investeringen niet volledig zijn gerealiseerd, dan waren deze keuzes dus niet nodig.

Fractie:	**VVD - 19**
Pagina:	20
Vraag:	Gevolgen financiële positie coronacrisis & Impactanalyse corona 19) Financiële buffer [pag 20] Het college ziet ruimte om de gevolgen van de crisis op te vangen in weerstandsfactor en bestemmingsreserves. Hoe groot is deze buffer precies?
Antwoord:	De weerstandsfactor ligt in de Perspectiefnota in 2020 en 2021 op het niveau van de 1,0 en loopt daarna (met het inzicht van nu) op naar 1,3 in 2024. In dat jaar zou er dan ten opzichte van de 1,0 een ruimte van ruim € 11 miljoen zijn. In de bestemmingsreserves is circa € 120 miljoen opgenomen, in de komende periode wordt op basis van een beoordelingskader een analyse gemaakt van het nut en de noodzaak van elke bestemmingsreserve.

Fractie:	**VVD - 20**
Pagina:	Alg. aanbiedingsbrief pag 3 onderaan
Vraag:	€120 miljoen gereserveerd in de bestemmingsreserves. College gaat kijken of we deze (deels naar AR kunnen storten). 20) Om welke deel van die 120 gaat het dan? Hoe wordt dat deel bepaald en wat zijn daar de risico's van?

Antwoord:	Dat is nu nog niet in te schatten. Op basis van een beoordelingskader met een aantal criteria gebaseerd op de regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de Arnhemse financiële verordening en de nota reserves worden de bestemmingsreserves beoordeeld. Het resultaat hiervan is dat alle reserves een helder geformuleerd doel met bijpassend saldo en bestedingsplan hebben.

Fractie:	**VVD - 21**
Pagina:	20
Vraag:	“structurele effecten….zullen door vermindering van uitgaven (bezuinigingen)” 21) Is er een lijstje met mogelijke vermindering structurele uitgaven?
Antwoord:	Nee, dit lijstje is er niet. Dit zijn politieke keuzes die gemaakt moeten worden om te bezuinigen op structurele uitgaven op de verschillende programma's.

Fractie:	**VVD - 22**
Pagina:	19
Vraag:	‘’ We zien onder andere lagere opbrengsten OZB door faillissementen, geen dekking van rendabele uren, mogelijke toename van fraude, uitstel diverse processen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT- projecten) en doorwerking op termijn in een lagere algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van een recessie.’’ (pagina 19). 22) Hoe komt het dat er een toename is van fraude en wat doen we daartegen?
Antwoord:	Zoals in de impactanalyse als toelichting is opgenomen: Over de breedte. Zoals bij zorggebruikers als aanbieders en ondernemers die van regelingen gebruik maken. We zullen dit in kaart moeten brengen en ook in nauw overleg met de accountant volgen en indien nodig actie ondernemen om de rechtmatigheid te borgen.

Fractie:	**VVD - 23**
Pagina:	20
Vraag:	mogelijkheden om de financiële gevolgen van de crisisoptimisme te vangen 23) Is er inmiddels al meer duidelijk over de compensatie vanuit het rijk?
Antwoord:	Er zijn inmiddels meerdere uitvragen gedaan vanuit de VNG in de richting van gemeenten om aan te geven met welke extra kosten of gederfde inkomsten zij zich geconfronteerd zien. Eind mei zijn er bestuurlijke overleggen tussen VNG en BZK (ter voorbereiding op de meicirculaire), waarin dit ook onderwerp van gesprek is. Ook wordt gesproken over tijdelijke bevriezing van het accres gemeentefonds en de voorwaarden waaronder dit op een bepaald moment weer wordt losgelaten. Het kan echter goed zijn, dat concrete afspraken over compensatie pas in de maanden juni, juli of nog later helder worden. We zullen deze informatie zo goed als mogelijk bij het opstellen van de Begroting 2021-2024 en Turap-2 2020 betrekken.

Fractie:	**VVD - 24**
Pagina:	20
Vraag:	Er wordt niks gezegd over compensatie en/of maatregelen door of vanuit de provincie. Wordt hier ook aan gewerkt/over gesproken?
Antwoord:	Hier wordt zeker aan gewerkt. Er is regelmatig contact met onze contactpersoon binnen de Provincie en er wordt gewerkt aan het goed vormgeven van de subsidieaanvraag van de Provincie. Er zijn inmiddels meerdere subsidie-verstrekkingen bekend.

D66

Fractie:	**D66 - 1 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	Het valt de fractie van D66 op dat in beide documenten, waar het college spreekt over coronamaatregelen (contact beperkende maatregelen) er een periode van 3 maanden wordt aangehouden. Dit is obv cijfers van het CPB, maar andere onderzoeken laten zien dat dit niet realistisch is en dat de economische recessie veel langer zal zijn, waarom heeft het college hier geen rekening mee gehouden?
Antwoord:	Op het moment van opstellen van Perspectiefnota en Turap waren de effecten en de termijn niet goed in te schatten. We hebben er toen voor gekozen (net als vele andere gemeenten) om aan te sluiten bij de termijn van de beperkende maatregelen van drie maanden, zoals door het Kabinet is besloten. Natuurlijk hebben we in de impactanalyse wel een eerste doorkijk gemaakt van de effecten van deze drie maanden op de beleidsvelden op de langere termijn. Inmiddels kunnen we dit actualiseren en dit zullen we de komende tijd ook continu blijven doen. De maatregelen, effecten en mogelijke compensatie van het rijk veranderen voortdurend en daar passen we ons op aan. We zullen de raad in de komende weken regelmatig informeren en stellen de Begroting 2021-2024 en Turap-2 op basis van de meest realistische en actuele informatie op.

Fractie:	**D66 - 2 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	In 2008 viel Barings om. In 2010 moest de gemeente Arnhem 25 miljoen bezuinigen. De crisis van nu wordt naar verwachting vele malen dieper. Een krimp van de economie van minstens 7% wordt voorspeld. Wanneer worden deze verschillende scenario's en (bezuinigings) opties in beeld gebracht?
Antwoord:	Wij werken met scenario's die gebaseerd zijn op de impact van de crisis en het handelingsperspectief dat we hiervoor moeten inzetten. We monitoren voortdurend op welk beleidsveld de mate van ingrijpen zich van adaptief naar meer pro-actief moet verschuiven. Dit passen we aan op basis van continu actualiseren van de impact. De impact zal per beleidsveld verschillend zijn en wordt ook weer bepaald door bijvoorbeeld de mate van ingrijpen en/of compensatie door de rijksoverheid en de duur van de crisis. We zullen de raad in de komende periode meenemen in de te verwachten ontwikkelingen en de uitwerking hiervan in de Begroting 2021-2024 en Turap-2 laten neerslaan.

Fractie:	**D66 - 3 Algemeen**
Pagina:	
Vraag:	Hoe schat het college van B&W de financiële impact voor de gemeente Arnhem van de recessie die op handen is in? Graag een cijfermatige onderbouwing. (Denk dan oa aan een aantal belangrijke parameters: stijging bijstand en aanpalende terreinen, daling gemeentefonds (trap-af), minder parkeerinkomsten (nu), lagere inkomsten op andere terreinen (leges, kaartjes) mogelijk tijdelijk terugvallen van de grondexploitaties.)
Antwoord:	De impactanalyse die als bijlage bij de Perspectiefnota is opgenomen, geeft hiervan een eerste beeld. In de komende maanden actualiseren we dit beeld (bijvoorbeeld op basis van nieuwe doorrekening en inschattingen van extra kosten en gederfde opbrengsten, bestuurlijke afspraken tussen VNG en rijk over compensatie en mogelijke bevriezing van het accres gemeentefonds). We verwachten in de maanden juni en juli daar meer duidelijkheid over te kunnen geven. Op periodieke momenten zal de raad hierover in deze periode worden geïnformeerd.

Fractie:	**D66 - 4 Turap**
Pagina:	7
Vraag:	Rente: In de tekst staat "er wordt voorgesteld", mogen we er dus vanuitgaan dat een raadsbesluit nodig is voordat in 2020 tot dit andere rentebeleid kan worden overgegaan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wordt dit voordeel dan nu in de tussenrapportage vermeld, terwijl de raad er geen besluit over heeft genomen en hiervoor ook geen voorstel voorligt?
Antwoord:	Turap-2 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, dus daarmee ook de afwijking op de rente. Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen. Het rentebeleid is voorbehouden aan het

	college (bedrijfsvoering), maar de begrotingstechnische verwerking zal uiteraard aan de raad worden voorgelegd.

Fractie:	**D66 - 5 Turap**
Pagina:	7
Vraag:	Actualisering bestemmingsreserves: Zoals bij de rente: de raad gaat over onttrekkingen uit en doteringen aan bestemmingsreserves. Waarom wordt dit voordeel nu in de tussenrapportage vermeld, terwijl de raad er geen besluit over heeft genomen en hiervoor ook geen voorstel voorligt? Graag ontvangen we een gedetailleerde onderbouwing waarom de stand van de genoemde reserves niet meer actueel zou zijn, welke bedragen uit welke reserves kunnen vrijvallen en hoe met de resterende bedragen in de reserves, het realiseren van de bij de reserves behorende doelen haalbaar blijft.
Antwoord:	Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen. Hieronder het beeld van de vrijval uit de bestemmingsreserves. Het realiseren van de doelen die ten grondslag liggen aan deze reserves blijft na deze vrijval overeind. De vrijval ontstaat als gevolg van de vergelijking tussen het doel en de gereserveerde middelen.

Bestemmingsreserves *(bedragen x € 1.000)*	**Totaal**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrijfsvoering	2.173		821	749	453	150
Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	711	711				
Stimulering woningbouw	300	300				
Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	290	290				
Pakketmaatregelen WMO	23	23				
Subtotaal	3.497					
Ruimte binnen reserves Evenementen, Cultuur en Jeugd/Jeugdzorg	310	310				
Totaal	3.807	1634	821	749	453	150

Fractie:	**D66 - 6 Turap**
Pagina:	9
Vraag:	Begroting BUIG: Naast de 2,23 mln incidenteel voordeel op de BUIG vanwege de compensatie voor de jaren 2015 en 2016, wordt een verwacht structureel nadeel van 300.000 euro gerapporteerd. Voor de toelichting wordt verwezen naar p. 29 van de rapportage Doorbraak naar werk. Hier is echter geen onderbouwing van het nadeel terug te vinden. Graag zien we een onderbouwing van het gerapporteerde nadeel.
Antwoord:	Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. De ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is vertaald naar een besparing vanaf 2021. Uitgangspunt daarbij is dat 30% van deze groep aan het werk kan met behulp van een gemiddelde loonkostensubsidie van € 7.500,- aan de werkgever. Als we de landelijke ontwikkelingspercentages toepassen op de realisatie van 2019 dan komt de meerjarenprognose, op basis van het voorlopig BUIG budget 2020, er als volgt uit te zien:

Prognose Arnhem incl. vangnet (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Budget	104,9	107,3	109,7	112,3	114,9
Netto lasten	113,8	116,5	119,1	121,9	124,9
Extra ambitie 500	-	*-0,3*	*-1,2*	*-2,4*	*-3,6*
Saldo	-8,9	-8,9	-8,2	-7,3	-6,4
	-8,5%	-8,3%	-7,5%	-6,5%	-5,5%
Vangnetuitkering	0,5	0,4	-	-	-
Saldo na vangnetuitkering	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4

Zetten we het saldo uit bovenstaande tabel af tegen het tekort wat op dit moment in de begroting is opgenomen dan komen onderstaand saldo naar voren. Op basis van de doorrekening ontstaat voor 2020 een tekort van 300k. In de jaren 2021 t/m 2024 varieert het saldo ten opzichte van de begroting van een tekort van 600k (in 2023) tot een positief saldo van 400k (in 2024):

Beeld t.o.v. begroting (bedragen x € 1 miljoen)	2020	2021	2022	2023	2024
Bedrag opgenomen in MJPB	-8,1	-8,3	-7,7	-6,7	-6,7
Nieuwe prognose	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4
Verschil (- = knelpunt)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,6	0,4

Fractie:	**D66- 7 Turap**
Pagina:	10
Vraag:	Tekort jeugdzorg: Het tekort op de jeugdzorg (8,8 mln) lijkt gebaseerd te zijn op de cijfers zoals ook opgenomen in de rapportage Zorg Dichterbij. Deze cijfers zijn van begin februari, waarbij is aangetekend dat de laatste twee maanden (december en januari) nog niet volledig betrouwbaar zijn. Ambtelijk heeft men de beschikking over recentere gegevens. Is op basis van het eerste kwartaal (t/m maart, waarover de Turap gaat) het beeld op deze grote post nog altijd hetzelfde, of inmiddels gunstiger of minder gunstig?
Antwoord:	De cijfers Jeugdzorg voor het jaar 2020 zoals opgenomen in Turap-1 en de bestuursrapportage Zorg Dichterbij (maart 2020), stemmen overeen met de cijfers die in de raadsbrief van 7 januari 2020 zijn gecommuniceerd. In het gemelde Turap tekort van € 8,8 miljoen is wel rekening gehouden met volledige realisatie van de kostenbesparende maatregelen MJPB 2020-2023 en effecten beleidsrichtlijnen en nieuwe inkoopvoorwaarden (tezamen € 1 miljoen) plus € 1,4 miljoen aan besparingsmaatregelen zoals die door de taskforce jeugdzorg worden voorgesteld. De realisatie van deze maatregelen is onzeker door vertraging van de invoering als gevolg van de corona-crisis. Dit is ook in onze risico-inventarisatie Corona verwerkt. Op dit moment is er nog onvoldoende vergelijkingsinformatie beschikbaar om eventuele nieuwe, afwijkende ontwikkelingen in de cijfers te voorspellen. De declaratie- en tussentijds verantwoordingscijfers van zorgaanbieder over de eerste maanden van 2020 zijn daarvoor nog te onvolledig en onbetrouwbaar. Ook speelt vanaf maart 2020 straks de invloed van de corona-crisis op de cijfers, wat een vergelijking met eerdere prognoses bemoeilijkt. We hopen de Raad over deze ontwikkelingen in de tweede Turap te kunnen informeren.

Fractie:	**D66 - 8 Turap**
Pagina:	11
Vraag:	Arnhemse Standaard Toegankelijkheid: De raad heeft in maart 2019 besloten dat voor de dekking van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid een raadsbesluit werd verlangd, gecombineerd met een volledige uitwerking van de standaard (openbare ruimte, gebouwen en evenementen), inclusief een volledige inventarisatie van de financiële consequenties. Klopt het dat het in de Turap genoemde nadeel níet de volledige financiële consequenties omvat? Wanneer kunnen we genoemde volledige uitwerking (openbare ruimte, gebouwen en evenementen) inclusief een volledige inventarisatie van de financiële consequenties verwachten?
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 bent u geïnformeerd over de stand van zaken waarna in het najaar een debat in de raad heeft plaatsgevonden. In de Perspectiefnota wordt aangegeven: "Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is." Wij verwachten u eind Q3 hierover te kunnen informeren of hiermee voldoende budget beschikbaar is. Zoals in de brief van 2 juli is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals bijvoorbeeld liften mfc 's en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**D66 - 9 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Prenatale zorg: Het wegvallen van het transformatiebudget is door de raad op voorstel van het college besloten. Was op moment van dat voorstel bekend dat hiermee de dekking voor de genoemde programma's weg zou vallen, en zo ja, hoe is de raad daarover voor besluitvorming geïnformeerd?

Antwoord:	Bij het voorstel en besluit om het transformatiebudget van de Teams Leefomgeving één jaar eerder te laten vervallen (met ingang van het jaar 2020 in plaats van 2021), heeft het college zich onvoldoende gerealiseerd dat daarmee dit jaar een belangrijk deel van de financiële dekking van prenatale zorg wegviel. Het college doet in de Perspectiefnota het voorstel om dit te corrigeren, en om hiervoor nu in 2020 als alternatieve dekking de bestemmingsreserve Transformatie Zorg in te zetten.

Fractie:	**D66 - 10 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Kunstgrasvelden: Klopt het dat de extra totale kosten voor de aanvullende maatregelen nog altijd € 348.500, - in totaal bedragen (zoals genoemd in de beantwoording artikel 44 vragen van 18 februari 2020)? En dat naast de incidenteel opgenomen € 180.000, - budget is gevonden in het bestaande onderhouds- en renovatiebudget van het Sportbedrijf? Zo niet, welke aanvullende maatregelen worden niet meer noodzakelijk geacht?
Antwoord:	Dat klopt. De kosten zijn opgesplitst in incidentele kosten en investeringen waarvoor kapitaallasten voorzien zijn. Behalve de €180.000, ziet u het restant terug in een lager bedrag per jaar, omgerekend naar kapitaallasten. Er is geen ruimte gevonden binnen het budget van het Sportbedrijf.

Fractie:	**D66 - 11 Turap**
Pagina:	13
Vraag:	Exploitatie sporthallen: In het verleden is in die gevallen dat een sporthal of gymzaal niet binnen de genoemde kaders geëxploiteerd kon worden, dit vooraf inzichtelijk gemaakt en aangegeven hoe de extra exploitatielasten gedekt zouden worden. Waarom is dat in dit geval niet gebeurd? Of waarom is de inschatting vooraf onjuist gebleken?
Antwoord:	Bij alle accommodaties ten behoeve van bewegingsonderwijs is er een tekort op de exploitatie. De normbedragen van het Rijk en de inkomsten van verenigingen zijn niet dekkend. Dit is de eerste hal die gebouwd wordt sinds de verzelfstandiging van het Sportbedrijf. Dat maakt dat er budget toegevoegd moet worden aan de subsidie van SA. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf Arnhem is er destijds geen rekening gehouden in de gemeentelijke begroting met de toevoeging van budget voor toekomstige nieuwe sporthallen.

Fractie:	**D66 - 12 PPN**
Pagina:	Blz 5, 3e alinea
Vraag:	De versnelde groei van de regio Arnhem-Nijmegen stelt ook uitdagingen aan de bereikbaarheid van Arnhem (en de regio) voor zowel OV, fiets als auto. Hoe gaat het college hiermee bezig, welke inspanningen worden hierop gepleegd, en komt het college nog met een mobiliteitsvisie voor Arnhem in regionaal verband?
Antwoord:	Er is in Regionaal verband al een mobiliteitsvisie vastgesteld, namelijk het 'Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid Regio Arnhem Nijmegen', inclusief verdere uitwerkingen (voor o.a. spoor, fiets, auto, verkeersveiligheid, Slim en Schoon). Dit ambitiedocument van de Regio en de bijlagen zijn in oktober in college Arnhem besproken en via een raadsinformatiebrief voorgelegd aan de raad op 29 oktober 2019. Daarnaast vindt op korte termijn de vaststelling van de Omgevingsagenda Oost Nederland plaats. Hierover wordt de raad binnenkort ook geïnformeerd. In deze Omgevingsagenda is een opgave aangegeven voor de Regio Arnhem Nijmegen (en Foodvalley): het maken van een Verstedelijkingsstrategie, waarbij verdere verstedelijking in samenhang met mobiliteit/bereikbaarheid onderzocht moet worden. Bij het opstellen van deze Verstedelijkingsstrategie is ook Arnhem betrokken.

Fractie:	**D66 - 13 PPN**
Pagina:	Blz 7, 3e alinea
Vraag:	“…een sluipende maatschappelijke ontwrichting…” Maatschappelijke ontwrichting ie een groot probleem als hier bedoeld wordt dat maatschappelijk structuren en processen worden afgebroken cq niet meer kunnen functioneren. Kan het college

	hier concreet aangeven welke maatschappelijke structuren en processen niet meer functioneren, zijn afgebroken dan wel ernstig worden bedreigd?
Antwoord:	Drugscriminaliteit en vormen van overlast in relatie tot drugs zorgen voor grote problemen in onze stad. Bij inwoners die overlast ervaren en inwoners die onderdeel uitmaken van het systeem van vervaardigen en verspreiden van drugs. Denk hierbij aan jongeren die als drugskoerier werken en waarvan sommigen opklimmen tot zware criminelen. Denk aan bedrijven die via witwasconstructies te maken krijgen met oneerlijke concurrentie of worden gebruikt voor criminele activiteiten. Denk aan scholen die te maken krijgen met deze problematiek en een ontwrichtende werking hebben op leerlingen. Maatschappelijk algemeen geaccepteerde normen dreigen hiermee te vervagen en drugscriminaliteit wordt gezien als een geaccepteerd middel om snel geld te verdienen. Deze uitwassen moeten voorkomen en bestreden worden.

Fractie:	**D66 - 14 PPN**
Pagina:	17, 3e alinea
Vraag:	Welke maatregelen/ aanpak gaat het college hierop zetten en komt hier nog een beleidsplan voor naar de raad?
Antwoord:	Er is een aanpak in voorbereiding op drugsondermijnende criminaliteit, gericht op jeugd en straathandel. Er komt geen apart beleidsplan hiervoor, want dit als een uitvoeringsonderdeel van de Kadernota Veiligheid. We zijn met het Rijk en de Provincie in gesprek voor aanvullende middelen om te komen tot een slagvaardige aanpak. We zullen de raad informeren over de voortgang en (tussentijdse) resultaten.

Fractie:	**D66 - 15 PPN**
Pagina:	Blz 7, 3e alinea
Vraag:	, "…waarbij we verwachten dat in de meest kwetsbare wijken een inhaalslag noodzakelijk is." Tot op heden is er nog geen nota of plan van aanpak naar de raad gekomen op dit onderwerp. Hoe kan het dat het zo ver geëscaleerd is dat er nu een inhaalslag noodzakelijk is, en waaruit gaat die inhaalslag bestaan? Komt hiervoor nog een nota/ beleidsplan naar de raad en wanneer kan de raad zich daarover uitspreken?
Antwoord:	Uit de inventarisatieronde in de wijken blijkt dat er ondermijnende criminaliteit in verschillende verschijningsvormen voorkomt. In de raadsbrief 'Wijkveiligheid inArnhem' van 3 maart 2020 is de Raad geïnformeerd over de aanpak om de leefbaarheid en veiligheid in de wijken te verbeteren. Daarbij hebben we ook in drie wijken bewust een geïntensiveerde aanpak vormgegeven (Klarendal, Geitenkamp en Malburgen). Over de resultaten hiervan zal ik u informeren en deze zullen we ook gebruiken om de totale wijkaanpak te versterken.

Fractie:	**D66 - 16 PPN**
Pagina:	7
Vraag:	Wij hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in het nauwkeurig in kaart brengen van de Arnhemse veiligheidssituatie. Dat levert nieuwe en aangescherpte inzichten. De stad heeft te maken met een sluipende maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ondermijnende drugscriminaliteit. We zien dat onder meer in toenemende straathandel en overlast van gebruikers op straat. De drugscriminaliteit genereert bovendien vele onwenselijke activiteiten zoals mensenhandel, witwaspraktijken, bedreigingen en intimidaties. Uit welke cijfers blijkt dit? De fractie van D66 wil hier graag de onderbouwing van ontvangen.
Antwoord:	Drugsproblematiek in Arnhem een probleem, dat wij op verschillende manieren geïntensiveerd zien terugkomen: • de toenemende aanwezigheid en overlast van gebruikers op straat, een toenemend aantal jeugdige criminelen dat 'drugs' als verdienmodel hanteert en carrière wil maken in de drugswereld, een toenemende straathandel in drugs: Verschillende onderzoeken (landelijk en vanuit de politieregio Oost-Nederland) laten dit beeld zien. Ook vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid is er volop aandacht voor. Het wordt plaatselijk herkend en bevestigd in de wijken, vanuit handhaving, politie, de scholen en de hulpverlening. • Er is een toenemende productie van synthetische drugs. • Een verdriedubbeling van het aantal sluitingen van panden i.v.m. productie synthetische drugs in 2019 t.o.v. 2018.

	• een toenemend aantal wietkwekerijen. Het aantal geruimde kwekerijen is cijfermatig al enkele jaren dalend. Het aantal planten per kwekerij is echter wel hoger, waardoor de kwekerijen in aantal planten niet zijn afgenomen. Wij merken dat we meer MMA meldingen binnen krijgen dan de politie oppakt, het aantal geruimde kwekerijen lijkt de top van de ijsberg. Dit wordt bevestigd door onze contactpersoon van de politie. • een toenemend aantal dumpingen van synthetisch drugsafval. Een verdriedubbeling in 2019 t.o.v. van 2018 (Informatie ODRA).

Fractie:	**D66 - 17 PPN**
Pagina:	8
Vraag:	Reservering middelen jeugdzorg: Mogen we uit de tekst opmaken dat ervoor is gekozen motie 19M124 niet uit te voeren zoals in het dictum door de indieners is geschreven? Kan aangegeven worden waarom uitvoering zoals geschreven onwenselijk zou zijn?
Antwoord:	Er zijn geen redenen om af te wijken van de MJPB 2020-2023 op dit punt. We gaan nog steeds uit van de verwachting (net als het overgrote deel van de andere gemeenten) dat gemeenten structureel door het Rijk gecompenseerd worden voor de stijgende kosten jeugdzorg. Recent gesprek met onze toezichthouder van de Provincie heeft opgeleverd dat ook zij deze post in onze begroting acceptabel vinden.

Fractie:	**D66 - 18 PPN**
Pagina:	9
Vraag:	bijstelling BUIG: Zoals ook aangegeven in de vragen bij de Turap, ontvangen we graag een onderbouwing van de genoemde bedragen.
Antwoord:	Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkeringen). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. De ambitie om 500 Arnhemmers extra uit de bijstand te krijgen is vertaald naar een besparing vanaf 2021. Uitgangspunt daarbij is dat 30% van deze groep aan het werk kan met behulp van een gemiddelde loonkostensubsidie van € 7.500,- aan de werkgever. Als we de landelijke ontwikkelingspercentages toepassen op de realisatie van 2019 dan komt de meerjarenprognose, op basis van het voorlopig BUIG budget 2020, er als volgt uit te zien:

Prognose Arnhem incl. vangnet (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Budget	104,9	107,3	109,7	112,3	114,9
Netto lasten	113,8	116,5	119,1	121,9	124,9
Extra ambitie 500	-	*-0,3*	*-1,2*	*-2,4*	*-3,6*
Saldo	-8,9	-8,9	-8,2	-7,3	-6,4
	-8,5%	-8,3%	-7,5%	-6,5%	-5,5%
Vangnetuitkering	0,5	0,4	-	-	-
Saldo na vangnetuitkering	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4

Zetten we het saldo uit bovenstaande tabel af tegen het tekort wat op dit moment in de begroting is opgenomen dan komen onderstaand saldo naar voren. Op basis van de doorrekening ontstaat voor 2020 een tekort van 300k. In de jaren 2021 t/m 2024 varieert het saldo ten opzichte van de begroting van een tekort van 600k (in 2023) tot een positief saldo van 400k (in 2024):

Beeld t.o.v. begroting (bedragen x € 1 miljoen)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Bedrag opgenomen in MJPB	-8,1	-8,3	-7,7	-6,7	-6,7
Nieuwe prognose	-8,4	-8,5	-8,2	-7,3	-6,4
Verschil (- = knelpunt)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,6	0,4

Fractie:	**D66 - 19 PPN**
Pagina:	10
Vraag:	Arnhemse Standaard Toegankelijkheid: Aangezien voorliggend raadsvoorstel de indruk wekt de dekking van de AST volledig te regelen, ontvangen we graag de volledige uitwerking van de standaard (voor openbare ruimte, gebouwen en evenementen), inclusief een volledige inventarisatie van de bijbehorende financiële consequenties, zoals door de raad in maart 2019 besloten.
Antwoord:	In de brief van 2 juli 2019 bent u geïnformeerd over de stand van zaken waarna in het najaar een debat in de raad heeft plaatsgevonden. In de Perspectiefnota wordt aangegeven: "Om de AST als onderwerp een structurele plek te geven binnen openbare ruimte wordt jaarlijks € 10.000 geraamd. Voor de uitvoering van de AST bij vastgoed gaat het om een jaarlijks budget van € 15.000. Uit een nog op te stellen meerjarig agenda moet blijken of dit voldoende is." Wij verwachten u eind Q3 hierover te kunnen informeren of hiermee voldoende budget beschikbaar is. Zoals in de brief van 2 juli is opgenomen betreft het hier niet de grote aanpassingen zoals bijvoorbeeld liften mfc 's en bijvoorbeeld de markt.

Fractie:	**D66 - 20 PPN**
Pagina:	12
Vraag:	BR Zuidelijke Binnenstad: In 2018 heeft de raad bij motie uitgesproken middelen uit de BR Zuidelijke Binnenstad te reserveren voor het noordelijke deel van de Jansbeek. Mogen we ervan uit gaan dat de hiervoor benodigde middelen gereserveerd blijven, los van de nu bij de perspectiefnota aangegeven bestedingen uit dezelfde bestemmingsreserve?
Antwoord:	Na verwerking van de in de perspectiefnota aangegeven bestedingen resteert in de BR Binnenstad nog een vrij besteedbaar saldo van circa €1 miljoen. Over de besteding hiervan is nog geen besluit genomen.

Fractie:	**D66 - 21 PPN**
Pagina:	Blz 12, 2e alinea
Vraag:	Blauwe golven Overweegt het college om een alternatief plan aan de raad voor te leggen dat minder investeringen vergt, bijvoorbeeld een volledig groen alternatief dat geen investeringen in het omgevingskunstwerk vergt?
Antwoord:	Geen technische vraag.

Fractie:	**D66 - 22 PPN**
Pagina:	Blz 13, 2e alinea
Vraag:	Is dit een geval “het ene gat met het andere gat stoppen”? Hoe kijkt het college nu aan tegen de keuze die hier in herverleden gemaakt is, en zou u dit nog een keer zo voorstellen?
Antwoord:	Ten tijde van het besluit om locatie Kermisland te slopen, was het beeld dat er geen vervangende gymlocatie nodig was. Dit was gebaseerd op het aantal scholen (capaciteit gymuren) op dat moment in Presikhaaf. Bestaande accommodaties zouden de capaciteit gymuren kunnen overnemen. Door de ontwikkeling Presikhaaf Oost zijn er meer onderwijslocaties bijgekomen in Presikhaaf. Door de toename van onderwijslocatie is ook de capaciteit gymuren toegenomen. Het vervangen van Kermisland bleek daarmee noodzakelijk

Fractie:	**D66 - 23 PPN**
Pagina:	15
Vraag:	actualisatie MIP: Er wordt voorgesteld een andere systematiek te hanteren, waardoor de jaarlijkse meevaller door achterblijvende investeringen op voorhand deels wordt in begroot. Welke consequenties zijn er in de voorgestelde systematiek als de gemeente in enige jaar wél alle voorgenomen investeringen ook daadwerkelijk doet? Er is voor de bepaling van de bedragen gekeken naar het historische beeld van onderuitputting over de laatste 5 jaar. Wat zou het effect op het resultaat in de jaarrekeningen zijn geweest, indien de nu voorgestelde systematiek de afgelopen 5 jaar was toegepast? En is het begrote bedrag ook rekening gehouden met het

	gegeven dat uitgestelde investeringen in de regel een groter risico op kostenoverschrijdingen hebben, vanwege gedurende de vertraging stijgende kosten in de bouw- en infrasector?
Antwoord:	Als de gemeente in een jaar wel alle voorgenomen investeringen doet geeft dat een tegenvaller in het volgende begrotingsjaar, waar gerekend wordt met een onderuitputting. In de begrotingswijziging, waarin de kapitaallasten van nieuwe investeringen worden toegedeeld aan de programma's, zal dit moeten worden meegenomen. De jaarlijkse onderuitputting wordt heel voorzichtig begroot en is incidenteel. Met eventueel stijgende kosten wordt geen rekening gehouden in de zin dat daarvoor de onderuitputting wordt gecorrigeerd. Dat hoeft ook niet. In de jaarlijkse actualisatie van het MIP, waarbij doorgeschoven investeringen worden verwerkt, wordt rekening gehouden met kostenontwikkelingen.

Fractie:	**D66 - 24 PPN**
Pagina:	Blz 16, 2e alinea
Vraag:	“Voor de transformatie van Burgerzaken in Arnhem zijn extra middelen nodig.” Wat is de omvang van de benodigde middelen, zowel incidenteel als structureel?
Antwoord:	Het structureel benodigde budget is € 670.000 (zie pagina 17 van de Perspectiefnota 2021, laatste kolom). Daarnaast is incidenteel benodigd: € 300.000 in 2021, € 240.000 in 2022 en € 450.000 in 2023. Hierbij is er van uitgegaan dat het budget van de BRP-straat Zevenaar (€ 510.000) in 2021 en 2022 nog beschikbaar is. Het voortbestaan van de BRP-straat in Zevenaar staat ter discussie. Bij sluiting daarvan valt het budget weg. Om die reden is de BRP-straat vanaf 2023 uit het financiële beeld gehaald Er is gezocht naar mogelijkheden voor (gedeeltelijke) dekking van het knelpunt dat ontstaat. Zie daarvoor de beantwoording van de vraag hieronder.

Fractie:	**D66 -25 PPN**
Pagina:	17
Vraag:	leges burgerzaken: Klopt het dat er een verhoging van leges oplopend tot 270.000 euro structureel per jaar ten laste van de Arnhemse burger in het financiële beeld is opgenomen? Zo nee, dan graag toelichting waarom niet
Antwoord:	Door de transformatie van Burgerzaken ontstaat een knelpunt. Ter (gedeeltelijke) dekking van de kostenstijgingen is de verhoging van leges als mogelijkheid opgenomen in het financiële beeld. De geraamde baten per jaar variëren, afhankelijk van de verwachte aantallen producten per jaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het doorberekenen van de stijging van de kosten die het Rijk ons berekent - voor paspoorten en identiteitskaarten - in onze legestarieven. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat een paspoort circa € 6 duurder wordt voor de burgers van Arnhem. Een ander voorstel betreft het aanpassen van de bijzondere legestarieven, waardoor deze meer in lijn worden gebracht met tarieven elders in de regio. Denk bijvoorbeeld aan het tarief voor een eenvoudige huwelijksceremonie (het zogenaamde "spreekkamerhuwelijk"). Daarvoor betaalt de burger in Arnhem € 100 gemeenteleges. Ter vergelijking: in Apeldoorn resp. Nijmegen vraagt men hiervoor € 132 resp. € 235. Het voorstel is om het Arnhemse tarief te verhogen naar € 200.

Fractie:	**D66 - 26 PPN**
Pagina:	17
Vraag:	actualisatie bestemmingsreserves: De raad dient, op basis van gedegen informatie, te beslissen over onttrekkingen uit bestemmingsreserves. Graag ontvangen we een gedetailleerde onderbouwing waarom de stand van de genoemde reserves niet meer actueel zou zijn, welke bedragen uit welke reserves kunnen vrijvallen en hoe met de resterende bedragen in de reserves, het realiseren van de bij de reserves behorende doelen haalbaar blijft.
Antwoord:	Zie antwoord op vraag 7.

Fractie:	**D66 - 27 Raadsvoorstel**
Pagina:	1
Vraag:	“We kiezen er bewust voor om nu, in het licht van de coronacrisis, geen omvangrijke beleidsintensiveringen of -aanpassingen te presenteren” Geeft het college hiermee expliciet aan dat alle bestaande (coalitie)afspraken worden gehandhaafd en voortgezet?

Antwoord:	Deze conclusie is niet te trekken uit bovenstaande zinsnede, maar in de Perspectiefnota worden inderdaad de bestaande (coalitie)afspraken gehandhaafd en voortgezet.

Fractie:	**D66 - 28 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 2, 2e alinea.
Vraag:	Wordt er ook aandacht geschonken aan de vitaliteit van de particuliere sociale voorzieningen, zoals verenigingen? Zie ook de op 30/04 via de griffie ingestuurde vragen over scouting en de verenigingen.
Antwoord:	Ja. Wij verstaan onder 'welzijn' het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Door uw raad zijn bij de vaststelling van de begroting in financiële zin de kaders aangegeven. Het college komt later dit jaar met een voorstel voor de herijking welzijn. We zullen dan spreken over 'de sociale basis'. Buurthuizen en bewonersinitiatieven horen bijvoorbeeld bij deze sociale basis. Niet alle particuliere verenigingen vallen onder deze definitie.

Fractie:	**D66 - 29 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 2, 4e alinea
Vraag:	"… en we zorgen dat de stad aantrekkelijk blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers" Bedoelt het college hier te zeggen dat de inspanningen voor het realiseren van de huisvesting voor de Lauwersgracht Alliantie onverminderd doorgaan?
Antwoord:	De raad is met een raadsbrief van mei 2020 geïnformeerd over de stand van zaken.

Fractie:	**D66 - 30 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 3, 2e alinea
Vraag:	"Arnhem staat op een stevig fundament" In diverse publicaties is Arnhem geschaard onder de financieel zwakkere/ risico volle gemeentes. Ook de provincie heeft verscherpt financieel toezicht afgekondigd. Waarop is dan de overtuiging van het college gebaseerd dat Arnhem op een stevig fundament staat?
Antwoord:	Ons is niet bekend dat de provincie verscherpt financieel toezicht op Arnhem toepast; integendeel want de gemeente Arnhem valt onder de lichtste vorm van provinciaal toezicht (repressief toezicht). Zeer recent ambtelijk contact met de toezichthouder leert ons dat Arnhem een van de eerste (Gelderse) gemeenten was die de jaarrekening heeft aangeleverd en die een Perspectiefnota heeft opgesteld (ondanks de coronacrisis). De Perspectiefnota laat een structureel sluitend beeld zien, bovenop de in de huidige begroting 2020-2023 begrote structurele dotatie aan de algemene reserve. Dit geeft ruimte op klappen op te vangen. De weerstandsfactor is op voldoende niveau en de structurele dotatie aan de BR Solvabiliteit draagt bij aan een groei van de buffer voor het kunnen opvangen van de zogenaamde 'zwarte zwanen'. De aanpak van het risicomanagement van Arnhem wordt door de toezichthouder als voorbeeld aangehaald richting andere gemeenten.

Fractie:	**D66 - 31 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 3, laatste alinea
Vraag:	"We zullen u hierover de komende periode nader informeren". Het anders inzetten of "afromen" van bestemmingsreserves betekent aanpassingen van beleid. Is het dan zo dat het college de raad niet alleen informeert maar ook met een concreet voorstel tot beleidsaanpassingen komt, en dat verschuivingen van bestemmingsreserves pas na goedkeuring door de raad plaats vindt?
Antwoord:	Ja, dat is zo. Turap-2 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, dus daarmee ook de actualisaties van de bestemmingsreserves. Gelijktijdig met de Turap wordt een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd met voorstellen over de verwerking van de afwijkingen.

Fractie:	**D66 -32 Raadsbrief**
Pagina:	Blz 4, 1e alinea
Vraag:	“…bestaanszekerheid & welzijn, …” Wordt onder welzijn ook het voortbestaan van de (particuliere) sociale infrastructuur verstaan zoals het voortbestaan van de vele verenigingen in Arnhem?
Antwoord:	Ja. Wij verstaan onder 'welzijn' het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Door uw raad zijn bij de vaststelling van de begroting in financiële zin de kaders aangegeven. Het college komt later dit jaar met een voorstel voor de herijking welzijn. We zullen dan spreken over 'de sociale basis'. Buurthuizen en bewonersinitiatieven horen bijvoorbeeld bij deze sociale basis. Niet alle particuliere verenigingen vallen onder deze definitie.

PvdA

Fractie:	**PvdA - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Rondom bestemmingsreserve lijken getallen wel heel specifiek. Is dat wel zo specifiek?Getallen komen specifiek over, wat is hier de bedoeling van?
Antwoord:	De getallen tav de actualisatie bestemmingsreserves zijn inderdaad heel specifiek, omdat voorgesteld wordt op een specifiek aantal bestemmingsreserves middelen te laten vrijvallen, als gevolg van de beoordeling van het actuele bestedingsplan.

Fractie:	**PvdA -2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Wat hebben we nou aan tekorten gehad? Is overzicht kwijt. Hoeveel zijn de kosten gestegen. Stukje compensatie rijk. En maatregelen genomen. Wat geven we extra uit op zorg? Mis totaal overzicht. Op zoek naar een makkelijk overzicht wat er de afgelopen 3 jaar is gebeurd.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de begrote versus gerealiseerde zorgkosten in de jaren 2015 - 2019 zichtbaar. De kosten zijn in deze periode gestegen van € 141,2 miljoen naar € 180,3 miljoen. Zie voor de verhouding tussen deze gerealiseerde kosten en de totale kosten gemeente Arnhem de beantwoording van vraag SP-3. 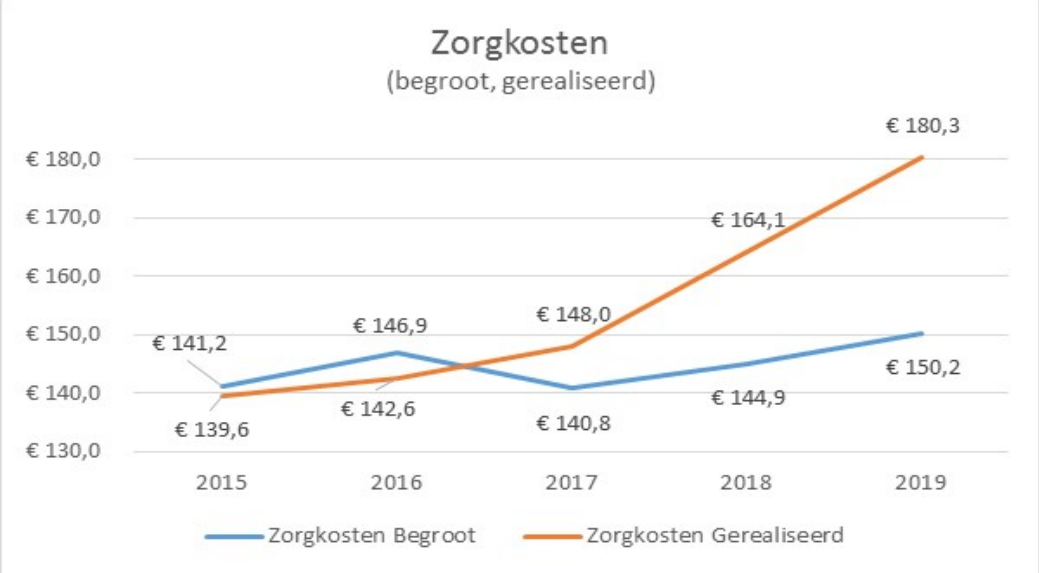 In 2015 en 2016 was het resultaat (begroting minus realisatie) zorgkosten nog positief. Vanaf 2017 is een nadelig resultaat behaald aan de lastenkant. Het nadelig resultaat op de lasten is deels gecompenseerd door een voordelig resultaat op de baten en deels gedekt uit (bestemmings)reserves.

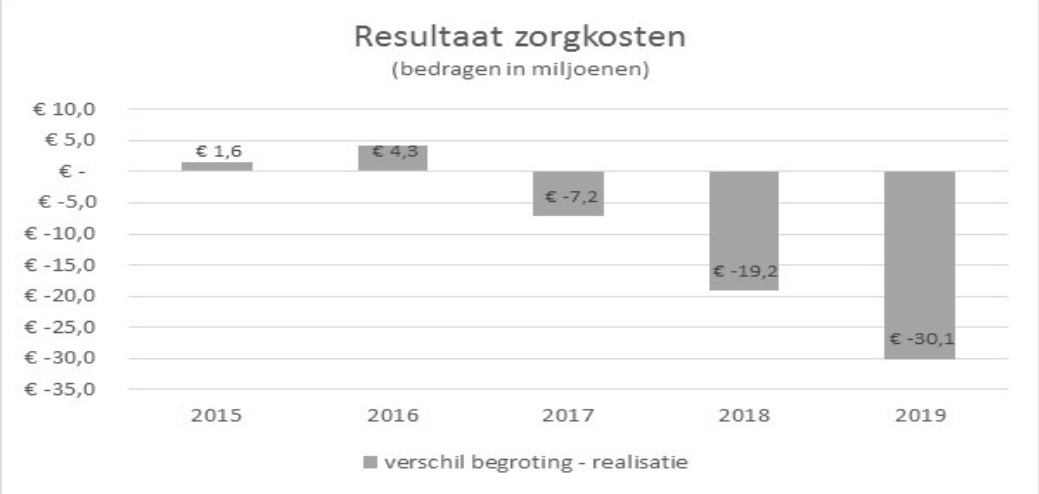

De begrote en gerealiseerde zorgkosten per beleidsterrein zijn te zien in onderstaande grafiek. Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budgetten (PGB).

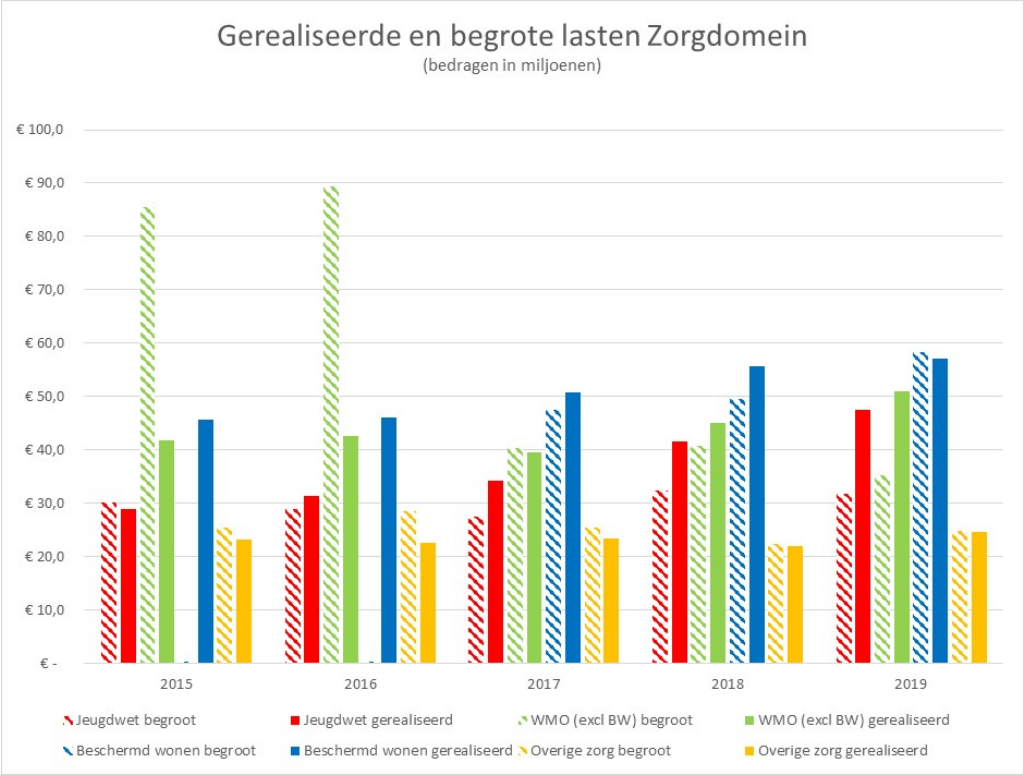

NB: De WMO begroting is alleen in de jaren 2017 - 2019 exclusief Beschermd wonen. In de jaren 2015 en 2016 is de begroting beschermd wonen onderdeel van de begroting WMO.

Fractie:	**PvdA - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Waarom staat bij onderwijshuisvesting pas vanaf 2022 extra geld voor vast en niet vanaf 2021.
Antwoord:	Hierbij gaat het om de invloed van inclusie (AST) op de kosten van de onderwijshuisvesting. Het om aanvullende investeringen i.v.m. de AST-maatregels. Deze investeringen worden opgeleverd in 2021 en leiden pas in 2022 tot extra kosten vanwege de daardoor gegenereerde kapitaallasten.

Fractie:	**PvdA - 4 (mondeling)**
Pagina:	Zorg
Vraag:	Hoe zit het met grafiek? Lasten staan er wel in en de baten staan hier niet in. Koppeling Gafiek baten en lasten
Antwoord:	In de Raadsbrief van 11 december 2018 is het saldo van baten en lasten Zorg gemeente Arnhem vergeleken met (een benadering van) de rijksgelden die de gemeente ontvangt voor Zorg. Het bedrag aan rijksgelden (IU SD) wat in 2018 in de grafiek is weergegeven was al een benadering. Bestaande WMO-taken waren nl. al in de algemene uitkering van het gemeentefonds opgenomen en het is de Raad die bepaalt welk deel van de algemene uitkering besteed wordt aan zorg, Inmiddels is deze vergelijking helemaal niet meer mogelijk, omdat ook een groot deel van Jeugd en WMO zijn overgeheveld van integratieuitkering naar algemene uitkering. Om een beeld te geven van de verhoudingsgewijze groei van de lasten zorg ten opzichte van de totale lasten van de gemeente is bij de beantwoording van vraag SP-3 al een grafiek opgenomen. Daarin is te zien dat de zorgkosten naar verhouding groeien, van 18,6% naar 24,7% van de totale gemeentelijke lasten. De totale lasten zorg kunnen ook gerelateerd worden aan de baten uit het gemeentefonds. Ook dan is een relatieve groei zichtbaar, van 40,5% in 2015 naar 43,7% in 2019. De baten uit eigen bijdragen in de zorg zijn onderdeel van de totale baten van de gemeente en in onderstaande grafiek niet apart zichtbaar gemaakt. 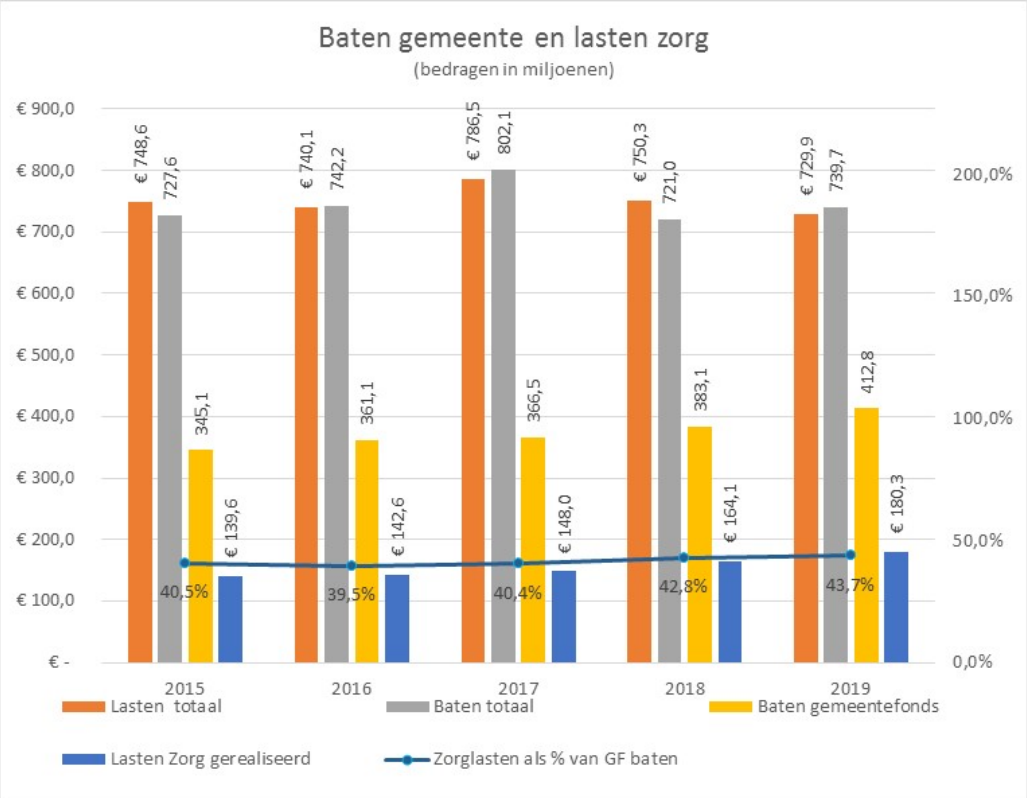 NB: alle cijfers en grafieken die gebruikt zijn ten behoeve van de beantwoording van de technische vragen Perspectiefnota PvdA 2 en 4 en SP 3 en Jaarstukken SP 5, 5a en PvdA 11 zijn opgenomen in de Excelbijlage.

Fractie:	**PvdA - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Vraag over budget inclusie huisvesting/onderwijs Waarom budget in 2022?

Antwoord:	Hierbij gaat het om de invloed van inclusie (AST) op de kosten van de onderwijshuisvesting. Het om aanvullende investeringen i.v.m. de AST-maatregels. Deze investeringen worden opgeleverd in 2021 en leiden pas in 2022 tot extra kosten vanwege de daardoor gegenereerde kapitaallasten.

Fractie:	**PvdA - 6 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	PPN Corona: wanneer nieuwe update tijdspad lockdown (voor de zomer of na de zomer)
Antwoord:	Voor de zomer komt het college met een actualisatie van de impactanalyse en dashboard met impacts corona.

Fractie:	**PvdA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Wat is de stand van zaken van de nieuwe werkwijze van Werk & Inkomen? Is dit nu afgerond?
Antwoord:	De reorganisatie is conform de laatste berichtgeving aan uw raad per 1 juni 2020 een feit.

Fractie:	**PvdA - 8**
Pagina:	10
Vraag:	Er zijn bedragen opgenomen voor de toepassing van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid. Zijn de bedragen die hier genoemd zijn voor ambtelijke inzet of voor daadwerkelijke uitvoering? En waar worden deze middelen straks daadwerkelijk ingezet?
Antwoord:	Middelen zijn voor fysieke aanpassing van panden om zoveel mogelijk te voldoen aan de AST. Het betreft dan met name kleine bouwkundige aanpassingen die een verbetering van de toegankelijkheid opleveren op basis van de bevindingen die door de APCG zij gesignaleerd.

Fractie:	**PvdA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Betekent de dekking afvalstoffenheffing van de ongunstige marktontwikkelingen oudpapier en aanbesteding nieuw contract dat de afvalstoffenheffing voor inwoners gaat stijgen, of begrijpen we goed uit de toelichting dat hier in de huidige begroting al rekening mee is gehouden? Het basisbedrag en de bijdrage per afvalzak zal dan niet stijgen?
Antwoord:	In de PPN op pagina 11 wordt gesproken over twee verschillende aanbestedingen. De aanbesteding van (verwerking) oudpapier dient nog plaats te vinden en zal op basis van de huidige marktsituatie leiden tot een lagere opbrengstprijs, hiermee is in de huidige begroting nog geen rekening gehouden. Zoals daarna in deze paragraaf vermeld, is in de begroting al wel rekening gehouden met de verwachte effecten op de lopende aanbesteding van het afvalinzamelcontract. Of de opbrengstverlaging van de oud papierprijs bij doorrekening volgens het principe van kostendekkendheid van de heffing leidt tot een stijging van de afvalstoffenheffing, kan pas beoordeeld worden in het licht van alle overige financiële effecten, positief en negatief.

Fractie:	**PvdA - 10**
Pagina:	15
Vraag:	Actualisatie MIP. Begrijpen we hieruit dat er op voorhand vanuit gegaan wordt dat investeringen vertraagd zijn? Is dit een aanname op basis van ervaringen uit het verleden of is dit op basis van het huidige MIP een geschetste verwachting van concrete investeringen? Zo ja, welke investeringen zijn dit?
Antwoord:	Op basis van ervaringen van de afgelopen 5 jaar maken we aan de voorkant de inschatting dat we te optimistisch zijn in het ramen van de investeringen.

Fractie:	**PvdA - 11**
Pagina:	
Vraag:	Hoe realistisch is het om in deze tijd de verwachtingen met betrekking tot de rente bij te stellen? Door Corona krijgen we te maken met een recessie. Dit kan ook gevolgen hebben voor de rentestand. Hoe realistisch is dit en wat is het risico dat we hiermee lopen?
Antwoord:	Voor de crisis in 2008 is de rentecurve korte tijd (in 2006) invers geweest als gevolg van maatregelen van de ECB, die vreesde voor een oplopende inflatie omdat de olieprijzen stegen

	(terwijl de kerninflatie niet opliep). Dat probleem is nu niet aan de orde en daar hoeven we voorlopig ook niet bang voor te zijn. Daarnaast mogen we er ook op rekenen dat de ECB heeft geleerd van de ervaringen in en voorafgaand aan de bankencrisis. Als de rente sneller gaat stijgen dan we nu hebben begroot lopen we een financieel risico. Maar de hoogte is erg lastig in te schatten. Wanneer de rente gaat stijgen zal naar alle waarschijnlijkheid ook de inflatie stijgen en daarvoor worden we gecompenseerd in het accres van het Gemeentefonds. Het uiteindelijke risico zal dus kleiner zijn dan de rentestijging zelf. Tot slot hebben we in onze begroting telkens in het laatste begrotingsjaar hiervoor een risicobuffer van € 1 miljoen opgenomen.

Fractie:	**PvdA - 12**
Pagina:	
Vraag:	Actualisatie bestemmingsreserves. Er staan hier concrete bedragen geraamd. Bestemmingsreserves hebben altijd een vastgesteld doel. Wat gaan we nu niet doen? (vraag tevens gesteld tijdens technisch overleg met ambtenaren).
Antwoord:	Het realiseren van de doelen die ten grondslag liggen aan deze reserves blijft na deze vrijval overeind. De vrijval ontstaat als gevolg van de vergelijking tussen het doel en de gereserveerde middelen.

SP

Fractie:	**SP- 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Nieuwe Haven: 3,5 mln. Wat komt er binnen aan opbrengsten van de recreatievaart van de cruiseschepen. Wat is de verwachting op de langere termijn van de omzet en het aantal schepen?
Antwoord:	De inkomsten aan havengelden door toeristische bezoeken aan de haven van Arnhem liggen naar schatting rond de 55.000 euro. (circa 5 schepen per week over een periode van 30 weken á € 260 havengeld per bezoek). Het havengebied van Arnhem is populair voor onderhoud en winterberging van passagiersschepen. Daar zit het grootste deel van onze inkomsten. Deze inkomsten bedragen in totaal € 900.000 en zijn verdeeld over ongeveer € 450.000 aan havengelden, en € 450.000 aan bijdragen voor o.a. water, vuilafvoer en walstroom. Als de toeristische ontwikkeling rond Arnhem zoals Paleis 't Loo, Kröller-Müller, de Veluwe goed op de kaart zal worden gezet kan het aantal bezoeken zeker groeien. Door de huidige crisis is echter de verwachting dat deze sector het de komende twee jaar moeilijk gaat krijgen en is een krimp in de vloot te verwachten en dus zal het aantal toeristische bezoeken afnemen.

Fractie:	**SP- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Belastingen: uitval van vastgoed, leegstand in panden. Opbrengst niet-woningen. Wat is het effect als de hele heffing op de eigenaar wordt gezet, niet alleen financieel. Wat betekent dit voor de gebruikers? Voor de economie? Op hoofdlijnen
Antwoord:	In algemene zin kan worden gesteld dat deze maatregel enerzijds een lastenverzwaring voor de eigenaren en anderzijds een lastenverlichting voor de gebruikers betekent. Voor bedrijfspanden geldt echter dat de eigenaar van het pand de OZB via de huurovereenkomst in rekening kan brengen van de huurders. Is hier sprake van, dan is het effect van de verschuiving voor zowel de gebruiker als de economie vrijwel nihil. Zoals ook opgenomen in de beantwoording op uw 3e technische vraag bij de jaarstukken, heeft het verplaatsen van OZB-gebruiker naar de OZB-eigenaar het volgende effect:

Verschuiving OZB gebruik naar OZB eigenaar niet woningen

	MJPB 2019	Verschuiving	
Opbrengst OZB eigenaar niet-woningen:	21.226.000	28.301.000	
Opbrengst OZB gebruiker niet-woningen:	7.075.000	-	
Totale opbrengst OZB niet-woningen	28.301.000	28.301.000	Stijging/daling
Tarief OZB eigenaar niet-woningen	0,5661%	0,7548%	33%
Tarief OZB gebruiker niet-woningen	0,1887%	0%	-100%

Woz-waarde	635.000

Lastenontwikkeling 2019
Basis
Niet-woning

	Eigenaar	Huurder
OZBE	3.595	-
OZBG	-	1.198
Totaal	3.595	1.198

Lastenontwikkeling 2019
Verschuiving OZBG naar OZBE
Niet-woning

	Eigenaar	Huurder	Stijging/daling lasten Eigenaar	Stijging/daling lasten Huurder
OZBE	4.793	-	33%	-
OZBG	-	-	0%	-100%
Totaal	4.793	-	33%	-100%

	Kanttekeningen: * Door de lastenverschuiving van gebruiker naar eigenaar stijgen de lasten voor de eigenaar van een niet-woning met 33%. Met name de eigenaren van niet-woningen die geen gebruiker zijn van een pand en de OZB.

Fractie:	**SP - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Verhouding zorgdomein op het totale budget van de gemeente. Uitgaven sociaal domein en zorg op totale uitgaven voor de komende jaren. Over de afgelopen 5 jaar kunnen zien.
Antwoord:	In onderstaande grafiek zijn de gerealiseerde lasten Zorg getoond naast de totale gemeentelijke begrote en gerealiseerde lasten (staafdiagram uitgezet op de linkeras). De lasten zorg zijn bovendien uitgedrukt in een percentage van de totale gemeentelijke lasten (lijndiagram uitgezet op de rechteras). Het aandeel Zorgkosten binnen de totale lasten is tussen 2015 en 2019 gestegen van 18,6% naar 24,7%. 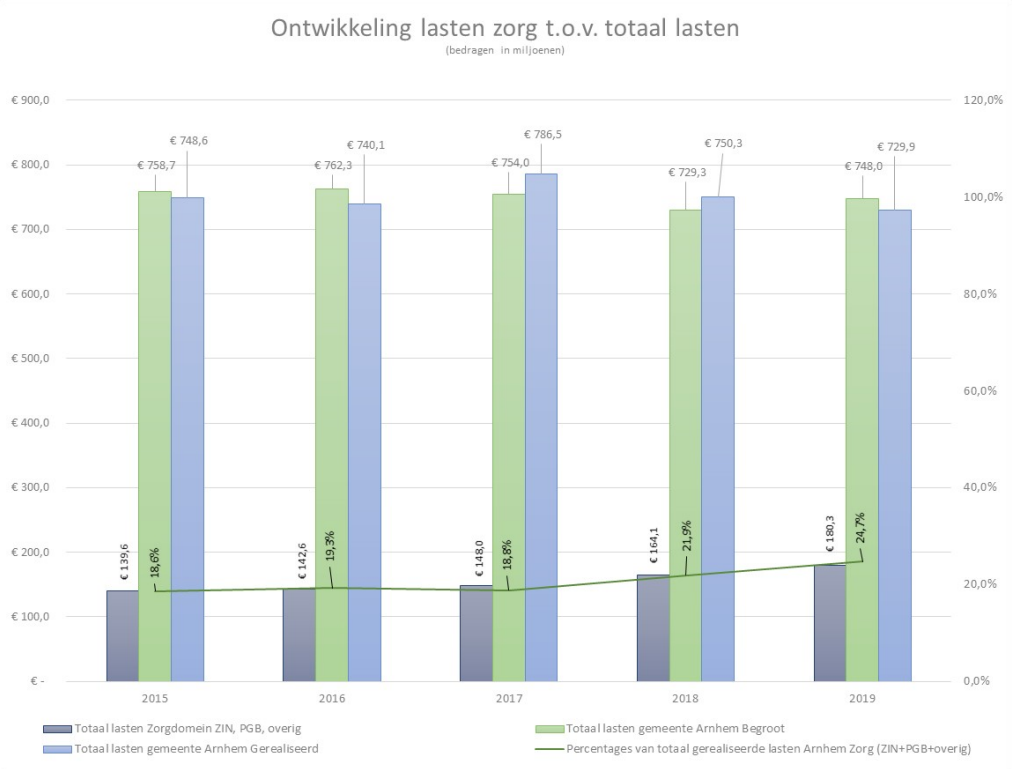 De ontwikkeling van de zorgkosten is in onderstaande grafiek nogmaals zichtbaar gemaakt over de jaren 2015 - 2019 (lijngrafiek). Daarbij is de verdeling van zorgkosten over de verschillende beleidsterreinen te zien in de kolommen. Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budgetten (PGB).

	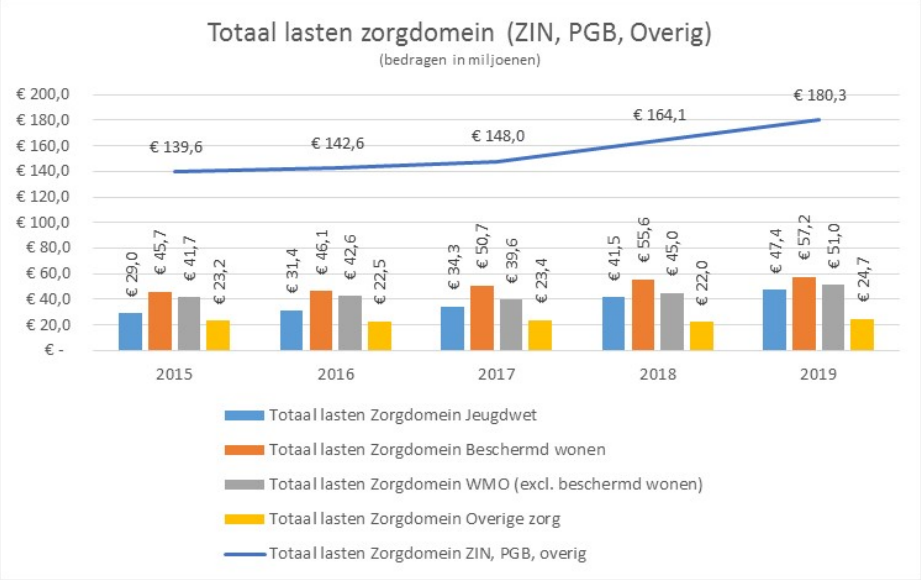 NB: De baten zijn niet opgenomen in de grafieken. De gerealiseerde lasten zorgdomein kunnen nl. wel afgezet worden tegen de totale lasten gemeente. Het saldo van lasten en baten is voor een dergelijke vergelijking niet bruikbaar, omdat de begroting gemeentebreed in principe in evenwicht is.

Fractie:	**SP- 4**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel huizen moeten verduurzaamd worden in Arnhem in de komende 15 jaar?
Antwoord:	Het programma New energy made in Arnhem 2020-2030 (NemiA) loopt tot 2030, en heeft geen specifieke doelen voor 2035 (15 jaar na nu), wel voor 2023 en 2030. Zoals aangegeven in NemiA werken we aan het verduurzamen van woningen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in transitiegereed (isoleren, zonnepanelen e.d.) en aardgasvrij (geen aardgas meer): Op pagina 49 NemiA zijn de doelstellingen voor het aardgasvrij maken van woningen en gebouwen opgenomen: 1500 in 2023, 6500 in 2030. Daarnaast zijn op pagina 44 de doelen voor zonnepanelen op daken opgenomen: 150.000 in 2023 en 250.000 in 2030. Het landelijke klimaatakkoord heeft als doel dat in 2050 alle woningen en gebouwen aardgasvrij zijn.

Fractie:	**SP - 5**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het personeelstekort in de zorg op dit moment in Arnhem (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Zie bijlage 3 - Overzicht van de WZW

Fractie:	**SP - 6**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het verwachte personeelstekort in de zorg in Arnhem over 20 jaar (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Hier zijn geen gegevens over beschikbaar.

Fractie:	**SP - 7**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel banen in de zorg worden nu ingevuld door arbeidsmigranten?

Antwoord:	Zie in bijlage 3 een overzicht van de arbeidsmarktgegevens specifiek voor de zorg.

Fractie:	**SP - 8**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het personeelstekort in het onderwijs op dit moment in Arnhem (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	In de arbeidsmarktregio Midden Gelderland is sprake van de volgende tekorten (leraren plus directeuren in fte, bij PO, VO en MBO) 2020: 64 fte, +- 90 personen en 2,1% tekort Reacties onderwijsorganisaties in Arnhem: PO: naar schatting zo een 20 fte zeer lastig vervulbare vacatures VO: de scholen ervaren bij een aantal vakken dat het moeilijk lukt om vacatures in te vullen. Aantal fte is niet bekend. Of er sprake is van een absoluut tekort is de vraag: er zijn nog steeds leraren die geen werk hebben en leraren die via een uitzendbureau werken. Speciaal Onderwijs: Het speciaal onderwijs heeft last van personeelstekort. Er zijn meerdere redenen: groei op sommige scholen, verdichting van de problematiek bij instromende leerlingen, uitval van personeel door ziekte en onvervulbare vacatures door krapte op de arbeidsmarkt. Men is aan de slag gegaan met het faciliteren van 10 fte zij-instromers op organisatieniveau (in de hele regio). MBO: Rijn IJssel heeft geen last van een personeelstekort. In technische functies en docent Nederlands is er sprake van enige schaarste, maar Rijn IJssel kan tot nu toe nog steeds vacatures vervullen, zelfs via eigen werving. HBO: Er bestaat bij de HBO instellingen in Arnhem geen personeelstekort. Vak en sectorspecifiek verschilt de vraag naar personeel wel. Docenten voor algemene vakken als Nederlands en Engels zijn over het algemeen lastiger te vinden dan docenten voor specifieke vakken. De instellingen weten binnen hun eigen netwerk en met eigen werving de vraag naar personeel in te vullen.

Fractie:	**SP- 9**
Pagina:	
Vraag:	Hoe groot is het verwachte personeelstekort in het onderwijs in Arnhem over 20 jaar (aantal fte en aantal personen)?
Antwoord:	Er is een prognose over 8 jaar beschikbaar, in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland is in 2028 een verwacht tekort van 260 fte, +/- 370 personen en 12,4% tekort.

Fractie:	**SP - 10**
Pagina:	
Vraag:	Van hoeveel niet-woningen in Arnhem is de eigenaar ook de gebruiker?
Antwoord:	1.203 niet-woningen.

Fractie:	**SP - 11**
Pagina:	
Vraag:	Van hoeveel niet-woningen is de gebruiker niet de eigenaar?
Antwoord:	3.964 niet-woningen.

Fractie:	**SP - 12**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel woningen, waarvan de gebruiker tevens de eigenaar is, in Arnhem hebben een WOZ waarde hoger dan 500 duizend euro?
Antwoord:	2.816 woningen.

Fractie:	**SP - 13**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel woningen, waarvan de gebruiker tevens de eigenaar is, in Arnhem hebben een WOZ waarde hoger dan 1 miljoen euro?
Antwoord:	94 woningen.

Fractie:	**SP - 14**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel geld uit het klimaatfonds is al uitgegeven of verplicht?
Antwoord:	€ 42.748

Fractie:	**SP - 15**
Pagina:	
Vraag:	Geld dat al is uitgegeven / verplicht, waar is dat aan uitgegeven /verplicht?
Antwoord:	Met name aan warmteverkenning.

Fractie:	**SP - 16**
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel geld uit het klimaatfonds is toegekend maar nog niet verplicht of uitgegeven?
Antwoord:	€ 1.049.280 (in 2020).

Fractie:	**SP - 17**
Pagina:	
Vraag:	Geld dat al is toegekend, waaraan is dat geld toegekend?
Antwoord:	Met name versnellingswijken.

Arnhem Centraal

Fractie:	**AC -1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Moeten zelfstandige (niet in aanmerking komen voor de TOG-regeling) ook niet voor die 4000, euro. voor de regeling hun huis verkopen om in aanmerking te komen voor bijstand?
Antwoord:	De ondernemer hoeft niet met zijn bedrijf te stoppen als bijstand wordt aangevraagd. Men mag tot 1225 uur per jaar (gemiddeld 23,5 u/p/d) met zelfstandige activiteiten bezig zijn. Bij de aanvraag voor bijstand is een van de voorwaarden dat er niet te veel vermogen (eigen geld) is. Een eigen woning met overwaarde (bedrag dat het huis meer waard is dan de hypotheek) telt volgens de bijstand mee als vermogen. Per persoon geldt een vrij te laten bedrag aan vermogen. Dit wordt in mindering gebracht op de eventuele overwaarde. Tot aan het bedrag dat het vermogen te hoog is kan de ondernemer de uitkering te leen krijgen. Is daarna nog recht op uitkering, dan hoeft dat deel niet terugbetaald te worden.

Fractie:	**AC- 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Steun aan ondernemers: duurt lang. Geen bijstand verschaft die wel in aanmerking komt. Meerdere signalen dat het lang duurt. Is na vier rond, zegt wethouder. Wij horen andere signalen. Zijn er meerdere signalen.
Antwoord:	Net als bij de aanvragen voor bijstandsuitkeringen, zetten wij ons in om de termijn zo kort mogelijk te houden en de piek van aanvragen zo snel mogelijk te verwerken. Bij mogelijk recht en bij nood verstrekken we altijd een voorschot. Voor uw beeld: Op 16 maart kondigde het Rijk aan dat er een Tozo regeling zou komen die de gemeente zou gaan uitvoeren. De verwachting was dat er middels een lichte toets beslist kon worden binnen 4 weken. Omdat de wettelijke regeling op zich liet wachten, hebben wij op 26 maart alvast een aanvraagformulier voor ondernemers online gezet. Op 27 maart werd de inhoud van de regeling vanuit het rijk bekend (nog niet de regeling zelf).Tussen 26 en 29 maart kwamen er 1.668 aanvragen binnen. Bij mogelijk recht en bij nood is bij deze aanvragen altijd een voorschot verleend. Op 21 april kwam het Rijk met de wettelijke regeling, waarbij de toets zwaarder was dan in eerste instantie werd gedacht. Daarnaast werd de aanvankelijke termijn weggelaten. Door het weglaten van een termijn vallen we terug op de Wet Bestuursrecht, waarbij de termijn op 8 weken komt. De eerste beschikkingen zijn eind april verstuurd. Er wordt keihard gewerkt (ook in de weekenden) en met extra inzet van een externe partij om alle volledige aanvragen Tozo binnen 8 weken te beschikken. Het ziet er naar uit dat dat ook gaat lukken. We hebben prioriteit gegeven aan de aanvragen met betrekking tot levensonderhoud. Dit betekent dat we ongeveer een week langer dan de gestelde termijn nodig om de aanvragen om bedrijfskredieten af te doen. We nemen dan ook telefonisch contact op met de aanvragers die dit betreft. Als blijkt dat bij de ondernemer problemen ontstaan doordat het krediet een week later verstrekt wordt, wordt de aanvraag met spoed behandeld.

Fractie:	**AC- 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Meer groen: wat betekent dit concreet? Wat is dat meer?
Antwoord:	Bomen dragen bij aan een leefbaar, gezond, klimaatbestendig, biodivers en prettig Arnhem. Daarom hebben we samen met de stad het Bomenplan Arnhem opgesteld. Eén van de doelen is dat we extra bomen aanplanten in de stad. Daarnaast kijken we altijd bij ontwikkelingen en herinrichtingen hoe we groen kunnen toevoegen aan de private en openbare ruimte of hoe we de kwaliteit van het bestaande groen kunnen verbeteren. Op buurt- en straatniveau werken Teams Leefomgeving en bewoners samen om te kijken hoe we meer groen kunnen toevoegen aan de openbare ruimte of hoe we de kwaliteit van het bestaande groen kunnen verbeteren.

Fractie:	**AC - 5 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Veiligheid: Corona sterke wissel op veiligheid zet. Berichtgeving wapenhandel. Hoe zit dat hier in ons gebied? Landelijk probleem? Of hier ook een probleem?
Antwoord:	Regulering van en handhaving op de coronamaatregelen is arbeidsintensief. Wapenhandel is in Arnhem geen actueel beleidsvraagstuk, maar dat neemt niet weg dat dit altijd een onderwerp is dat door de politie nauwlettend gevolgd wordt.

Partij van de Dieren

Fractie:	**PvdD - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Verkeersmaatregelen bronbeeklaan uitgesteld ivm bomenvisie; plannen samen met bewoners. Hoe staat het daar dan mee?
Antwoord:	De verkeersmaatregelen en asfaltonderhoud Bronbeeklaan staan voor september gepland. We zijn in afwachting van de kapvergunning voor zes bomen die onlangs is aangevraagd.

Fractie:	**PvdD - 2 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Stand van zaken Beekdal?
Antwoord:	Zoals toegezegd in de raadsbrief van 24 september 2019, wordt de raad geïnformeerd over de voortgang middels een bevindingenrapportage. Samen met stakeholders, zoals de initiatiefgroep Beekdal Paasberg, het waterschap en de sportclubs, is daar de afgelopen tijd aan gewerkt. Zodra de bevindingenrapportage definitief is afgerond wordt deze aan de raad toegezonden.

Fractie:	**PvdD - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Hoe is de 5G-uitrol in de gemeente? Doet de gemeente daar iets mee? Invloed van masten op openbare ruimte?
Antwoord:	De uitrol van 5G is tot nu toe beperkt tot een aantal testlocaties in Nederland. De gemeente Arnhem is daar nog niet bij betrokken. Wat de 5G masten zullen betekenen voor de openbare ruimte is afhankelijk van keuzes van de providers. We hebben daarvoor in Arnhem nog geen aanvragen ontvangen. Vervanging van 4G door 5G masten op daken kan zonder dat daar bij de gemeente om toestemming wordt gevraagd.

CDA

Fractie:	**CDA - 1 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Noodopvang kinderen: gewone reguliere kinderen van vitale beroepen? (socialer arnhem) Dit is de gewone verplichting die we als stad hebben?
Antwoord:	Noodopvang is voor kinderen met ouders in een cruciaal beroep/ werkzaam in een vitale sector èn voor kwetsbare kinderen in een onveilige thuissituatie. Dit is inderdaad een verplichting. Noodopvang is op school, kinderopvang, BSO of bij gastouder- ook als het kind voorheen geen gebruik maakte van deze opvang (bijv omdat grootouders oppasten).

Fractie:	**CDA - 2 (mondeling)**
Pagina:	10
Vraag:	Nieuwe haven -Budget 3,5 mljn: Hebben taxaties al plaatsgevonden of zit dit in het budget van 3,5 miljoen?
Antwoord:	Om inzicht te hebben in de verwachte maximale kosten die gepaard gaan met beëindiging van de woonfunctie in de Nieuwe Haven, is een externe kostenraming gemaakt voor een schadeloosstelling volgens de regels van de Onteigeningswet en de bijbehorende relevante jurisprudentie. Bij de raming zijn door een externe taxateur zo nauwkeurig als mogelijk de te verwachten kosten in beeld gebracht, aan de hand van de marktwaarde van de ligplaats en de verwachte opbrengst van de woonboot. Maar dat is nog géén formele taxatie. Dat kan alleen met medewerking van de eigenaren, en dat is pas aan de orde na een besluit van de raad. Omdat er sprake is van deskresearch, en een visuele inspectie op aftstand, is bij het opstellen van de raming uitgegaan van een aantal aannames. Zo is de staat van onderhoud of isolatie en energiebesparende maatregelen niet meegenomen. Bij de formele taxatie zal onder meer een bouwkundige keuring worden uitgevoerd en wordt de algehele staat van de te taxeren woonboot in kaart gebracht. De verwachting is echter dat de kostenraming dicht bij de formele taxatiewaarde zal liggen. Het bedrag van 3,5 miljoen is gebaseerd op het resultaat van de kostenraming, verhoogd met een marge die geadviseerd wordt zolang er nog geen definitieve taxatie beschikbaar is, en voor bijkomende kosten zoals de uitvoering van de formele taxatie, afvoer en sloop van een deel van de aangekochte woonboten en voor organisatiekosten.

Fractie:	**CDA - 3 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Burgerzaken slag digitalisering: staat verhaal in over ambtenaren, hoe zit dit met inwoners? zit het in het zelfde plan van aanpak? Staat er in wat er van de inwoners verwacht wordt?
Antwoord:	Insteek van de digitalisering bij Burgerzaken is om de dienstverlening voor inwoners en ondernemers gemakkelijker te maken, zodat ze meer zaken vanuit huis kunnen regelen. Voor minder geletterde of minder digivaardige inwoners blijft het mogelijk om zaken aan de balie te regelen.

Fractie:	**CDA - 4 (mondeling)**
Pagina:	
Vraag:	Inzichtelijk krijgen kosten jeugdzorg: ligt de focus alleen op het inzichtelijk maken of ook op doorontwikkeling en wat we eraan kunnen doen?
Antwoord:	Door het verbeteren van de monitoring krijgt het college meer en beter inzicht in de volumes en kosten van de jeugdzorg. Hoe beter dit inzicht, hoe gerichter sturing mogelijk is op het beheersen van de kosten. In februari is een pakket van maatregelen voor de jeugdzorg aangeboden aan de raad. Deze maatregelen richten zich enerzijds op het verlagen van de kosten. Anderzijds zijn deze maatregelen inhoudelijk gericht op het verbeteren van kwaliteit van de jeugdzorg zelf (zo licht mogelijk, zo vroeg mogelijk, zo dichtbij mogelijk). Voor het volgen van de uitvoering en het beoogde resultaat van deze maatregelen wordt monitoring ingericht.

Fractie:	**CDA -5**
Pagina:	
Vraag:	Beoordeling bestemmingsreserves. Is er al een inschatting hoeveel miljoen mogelijk richting de AR kan?
Antwoord:	Nee, een inschatting is op dit moment nog niet te maken.

Fractie:	**CDA - 6**
Pagina:	
Vraag:	Weerstandsfactor stijgt naar 1.3 in 2024. Waarde is verwaarloosbaar gezien de Corona of denkt de stad dat dit nog te halen is?
Antwoord:	De genoemde weerstandsfactor is met de kennis van nu. De coronacrisis zal ongetwijfeld impact gaan hebben, maar het exacte effect voor de langere termijn is nog van veel zaken afhankelijk: duur van de crisis, beperkende maatregelen rijk, compensatie van rijk/provincie, etc. In de Begroting 2021-2024 kunnen we hiervoor naar verwachting een realistische raming geven.

Fractie:	**CDA - 7**
Pagina:	
Vraag:	Solvabiliteit stijgt met name door uitgestelde investeringen. Is dit correct en wat is dan de waarde van zo'n vermelding?
Antwoord:	De solvabiliteit is het aandeel van het eigen vermogen (EV) in het totale vermogen (TV), het balanstotaal. De gemeente Arnhem heeft geen eigen middelen om investeringen te doen, daar wordt per definitie geld voor geleend. Dat betekent weer dat voor iedere investering (waardoor het balanstotaal, dus het TV, groeit) geld wordt geleend en het EV constant blijft. Door het doen van investeringen daalt dus de solvabiliteit (wanneer verder de balans niet verandert). Omgekeerd betekent dit dat wanneer minder wordt geïnvesteerd dan begroot (het MIP), de solvabiliteit hoger wordt omdat het balanstotaal minder snel stijgt (of zelfs daalt) bij een gelijkblijvend EV. Dus ja, uitstellen van investeringen leidt tot een hogere solvabiliteit dan begroot. De waarde van de vermelding is dat daarmee een door veel mensen onvermoede paradox wordt aangegeven. De gerealiseerde solvabiliteit in de jaarcijfers is hoger dan begroot in de MJPB. Mooi vanuit de wens van robuuste financiën. Tegelijkertijd wil de gemeenteraad graag dat alle voorgenomen investeringen in het MIP worden gerealiseerd. Achterblijven van investeringen is niet wenselijk. En daarmee is het opdrijvende effect op de solvabiliteit niet wenselijk, waar een hogere solvabiliteit wel degelijk op prijs wordt gesteld. De paradox is dat we de hogere solvabiliteit mooi/fijn vinden, maar een belangrijke reden daarvan juist helemaal niet. Tot slot: de solvabiliteit is niet alleen maar gestegen als gevolg van achterblijvende investeringen. Dit beeld zien we namelijk elk jaar terug. Het totale vermogen is ook flink toegenomen. Beide posten hebben invloed op de hoogte van de solvabiliteit.

Fractie:	**CDA - 8**
Pagina:	
Vraag:	Veiligheid - visie op evenementen. Koningsdag - hiervoor wordt een stichting opgezet. Wat is hiervan de status? Is dit voor K-dag 2021 rond?
Antwoord:	Er is regelmatig overleg tussen het bestuur van de stichting Koningsdag en de gemeente over rollen, verantwoordelijkheden en het gefaseerd overnemen van verantwoordelijkheden. Het streven is om dat voor Koningsdag 2021 rond te hebben.

Fractie:	**CDA - 9**
Pagina:	
Vraag:	Nieuwe haven (10) - Woonboten nog steeds € 3.5 miljoen begroot. Heeft B&W ook inventarisaties opgemaakt en taxaties extern?
Antwoord:	Zie het antwoord op vraag 2.

PVV

Fractie:	**PVV - 1 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	We willen de leefbaarheid wijken vergroten, duurzame woningen en circulair mogelijke woningbouw. Wat zijn de meerkosten van een woning die duurzaam is tov van een woning die dat niet is? Wat zijn dus de kosten van circulaire woningbouw?
Antwoord:	Dat is niet een op een te zeggen, maar zal altijd per specifieke situatie bekeken moeten worden.

Fractie:	**PVV- 2 (mondeling)**
Pagina:	5
Vraag:	Kijken we hoe we leefomgeving groen houden en sociale structuur verbeteren. Wat is de ideale sociale structuur? Hebben we daar een beeld van? Welke sociale klassen zijn dit dan?
Antwoord:	We sturen in Arnhem op een gedifferentieerde wijkopbouw. Indicator voor een goede sociale structuur is de leefbarometer.

Fractie:	**PVV - 3 (mondeling)**
Pagina:	6
Vraag:	Verder investeren in groen. Samenhang met ambities om de opgaven zo integraal mogelijk aanpakken. Betekent dat er verder geen aparte investeringen gedaan worden in groen?
Antwoord:	Dat betekent het zeker niet. Met de zin "Bij het verder vergroenen van Arnhem zoeken we de samenhang met andere ambities, zodat we de opgaven in de stad zo integraal mogelijk kunnen aanpakken" , bedoelen we dat we bij elke opgave die we hebben in de stad en in het buitengebied, kijken naar de meekoppelkansen voor vergroening. Denk hierbij aan natuur- en groeninclusief ontwerpen, bouwen en beheren. Een nieuw stukje Schuytgraaf, een inbreidingslocatie in de stad, koelteplekken in de Binnenstad, een rioolvervangingsproject. Ze kunnen allemaal bijdragen aan het verder vergroenen van Arnhem. Groene daken en gevels, schuil en nestgelegenheden voor vogels en vleermuizen, insectenhotels, bij- en vlinder vriendelijk bermenbeheer, oerbossen en gezonde stadsbomen. Deze kansen willen we benutten. Maar daarnaast blijven we natuurlijk doen wat we al deden. En met het groen- en bomenfonds als instrumenten investeren we in de kwaliteit van bestaand groen en realiseren we meer groen. Verder zetten we ook in het kader van de klimaatadaptatie in op vergroening om hiermee de opwarming tegen te gaan.

Fractie:	**PVV - 4 (mondeling)**
Pagina:	10
Vraag:	Woonboten nieuwe haven: laatste zin. Definitief kasritme pas bepaald na gesprekken. Waarom? Is dat juridisch zo?
Antwoord:	Uit die gesprekken zal pas blijken wat eigenaren op basis van de voorwaarden in een raadsbesluit echt willen: direct verkopen, verkopen als er bijvoorbeeld een nieuwe woning gevonden is, of niet verkopen en de verdere formele procedures afwachten. Op basis daarvan kan een nauwkeuriger kasritme voorspeld worden.

Fractie:	**PVV - 5 (mondeling)**
Pagina:	20
Vraag:	Het totaal komt neer op nadeel van 15 mln. Wie draait er op voor inkomstenderving bij de vergunningsplichtige evenementen? Gemeente? Rijk?
Antwoord:	De genoemde €15 mln zijn de totale verwachte kosten die deze corona-crisis met zich meebrengt. De inkomstenderving voor de evenementenvergunningen tot 1 september komt neer op een klein deel daarvan: € 8.700. Het Rijk heeft daar geen specifieke regeling voor, dus de gemeente draait daar voor op.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 19 mei 2020
Zaaknummer	: 469928
Contactpersoon	: Natasja Bouwman
Telefoonnummer	: 026 3774629

Onderwerp: Aanpak en scenario's coronacrisis

Geachte voorzitter en leden,

Inleiding
In de afgelopen periode bent u geïnformeerd over de stappen die wij zetten rondom de coronacrisis en de crisisaanpak in de verschillende domeinen. Ook met de Perspectiefnota hebben we u geïnformeerd over wat nu wel kan en moet en dat we tegelijkertijd nog onvoldoende kennis hebben om nu forse (beleids)stappen voorwaarts te zetten.

Met deze brief informeren wij u over de initiatieven en stappen die wij hebben genomen en de wijze waarop wij u daar graag bij betrekken. We zitten in een fase waarin reguliere (begrotings)processen door moeten gaan, terwijl de wereld waarin we tot besluiten moeten komen wekelijks verandert hetgeen leidt tot wisselende perspectieven. Dat betekent dat we de komende maanden ons adaptief vermogen moeten aanspreken om te komen tot een zorgvuldige en stevige aanpak voor Arnhem.

Integrale aanpak
We hebben de afgelopen weken in Arnhem gewerkt aan een integrale aanpak om te komen tot een nieuwe begroting. We hebben u daarover in de Perspectiefnota al op hoofdlijnen over geïnformeerd. De belangrijke elementen van de aanpak zijn:

- Crisisbeheersing corona
- Financiële impact Corona
- Beleidsmatige impact corona
- Begroting 2021-2024

Crisisbeheersing corona
Sinds de uitbraak van corona zijn doorwerking heeft gekregen op ons dagelijks leven en heeft geleid tot grote impact op het maatschappelijk, gezondheids en economisch leven in de stad is onder leiding van de burgemeester een crisisteam ingericht dat zich bezighoudt met de urgente bestrijding van de crisis en de effecten op de stad. U bent over de activiteiten rondom de bestrijding van de crisis met regelmaat

geïnformeerd. Dit team monitort continue de noodzakelijke activiteiten die nodig zijn om de crisis in het hier en nu te bestrijden en beheersbaar te maken.

Financiële impact corona
De coronacrisis heeft grote impact op de gemeentelijke financiën. Om dit in kaart te brengen en bij te houden in de komende maanden is een team ingericht dat dit continue monitort. Dit heeft inmiddels geleid tot een eerste impactanalyse die uw raad inmiddels heeft ontvangen als bijlage bij de Perspectiefnota. Ook wordt momenteel gewerkt aan een monitor/dashboard. Dit dashboard is opgebouwd uit indicatoren die inzicht geven over de staat van de stad. Een eerste versie hiervan ontvangt u binnen enkele weken.

De afgelopen maanden is vooral besteed aan het verkrijgen van inzichten op de risico's die de stad loopt. De komende periode wordt extra aandacht gegeven aan de wijze waarop we de dekking van de extra gemaakte kosten en de gederfde inkomsten kunnen realiseren. Hiertoe staan we in nauw overleg met het rijk en de provincie. Ook voor hen geldt op dit moment dat er nog geen toezeggingen kunnen worden gedaan en daar op dagelijkse basis nieuwe beleidsregels worden uitgeschreven die impact hebben op de gemeente en onze inwoners. Onze nauwe contacten maken echter dat wij deze overheden ook kunnen informeren over het daadwerkelijke effect van de crisis in gemeentelijke financiën en wat er voor nodig is deze gezond te houden.

Beleidsmatige impact corona
Naast het krijgen van inzicht op de directe en indirecte financiële consequenties is het van cruciaal belang om de impact en effecten van de coronacrisis (in het verlengde daarvan de anderhalve meter economie) op de beleidsmatige opgave van de stad in kaart te brengen en te onderzoeken op welke wijze de negatieve effecten op onder meer de economie, cultuur en welzijn kunnen worden opgevangen (beleidsinterventies). De focus van deze aanpak is om inzicht te krijgen op wat er nodig is op de langere termijn: 3 maanden, 6 maanden en een jaar. Wat kunnen we dan doen als gemeente om de negatieve gevolgen te beperken.

De focus ligt op dit moment op twee urgente impactthema's: sociaalmaatschappelijk (breed begrip welzijn) en sociaaleconomisch (economie, werk en inkomen(sondersteuning)).

Vanuit de overtuiging dat het herstel van de coronacrisis tot herschikking van middelen zal moeten leiden en het stellen van vernieuwde prioriteiten onderzoeken we ook naar ruimte binnen de bestaande middelen: Kunnen we geplande beleidsvoornemens of uitvoeringsopgaven uitstellen waardoor er financiële ruimte ontstaat? Tegelijkertijd kijken we naar mogelijkheden vanuit de rol van de gemeente om investeringen naar voren te halen en daarmee de werkgelegenheid en de economie te kunnen stimuleren.

Begroting 2021 – 2024
Naast de hiervoor beschreven specifieke trajecten rondom corona, zijn we natuurlijk ook bezig met het opstellen van de Begroting 2021 - 2024. De bijzondere omstandigheden maken wel dat we met veel onzekerheden moeten opereren. Tegelijkertijd hebben we behoefte aan daadkracht om er voor te zorgen dat we maatregelen nemen die er voor zorgen dat onze inwoners gezond blijven en zo weinig mogelijk in financiële problemen komen. Maar ook dat we de economie in onze stad op de rit houden. Ook in het kader van duurzaamheid, de energietransitie en het wonen in onze stad moeten we zorgen dat we voort blijven gaan.

In bijgaand schema is de verhouding van tussen de beschreven processen schematisch weergeven.

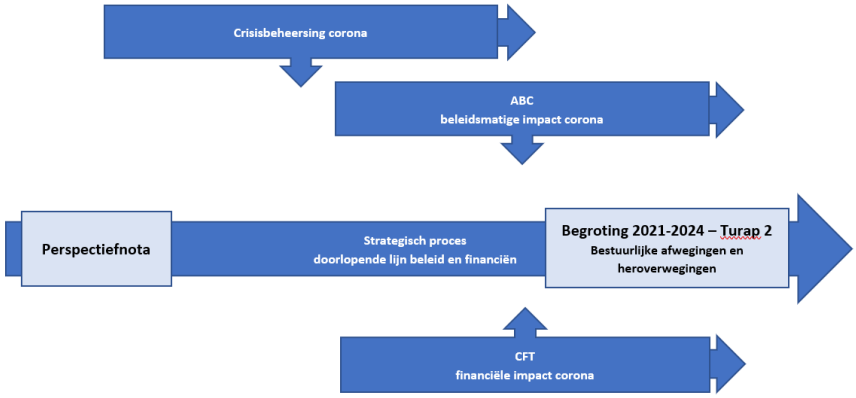

De komende periode

Wij zijn als bestuur in nauw contact met de inwoners en ondernemers in onze stad. Dagelijks zijn wij in gesprek over de impact van de crisis, de maatregelen op korte termijn en op welke wijze we steeds meer leven in de stad kunnen krijgen. Daarnaast geeft het ons een beeld van wat nodig kan zijn op de langere termijn.

Aanpak
Op 29 april 2020 heeft uw raad unaniem de motie 'Scenario's voor morgen' (20M68) aangenomen. Daarin wordt het college verzocht om zo snel als mogelijk met scenario's te komen naar de raad naar aanleiding van de in beeld gebrachte risico's van de coronacrisis en deze scenario's bij voorkeur tijdens het proces van de Perspectiefnota aan de raad te presenteren. Indien dit niet mogelijk is wordt gevraagd een proces voor te leggen hoe de raad voor de zomer het perspectief kan bijstellen, indien dit noodzakelijk is.

Onze werkwijze is gestoeld op het werken met 'adaptieve scenario's', waarbij we ons handelingsperspectief voortdurend aanpassen aan de mate van impact die de crisis op verschillende beleidsvelden van de samenleving heeft. U heeft met de Perspectiefnota de risico-inventarisatie van ons ontvangen. Deze risico-inventarisatie wordt per issue tweewekelijks aangevuld met informatie over te verwachten effecten en noodzakelijke maatregelen. De inschatting van deze effecten komt tot stand op

basis van ontwikkelingen binnen de stad (corona-dashboard) en de (te verwachten) rijksmaatregelen. Op basis van dit overzicht wordt een tweewekelijkse analyse gemaakt wat de mate van impact is op onze stad. Aan de hand daarvan kunnen we besluiten dat bijvoorbeeld een set aan beperkte maatregelen volstaat (adaptief sturen) of dat de impact van de optelsom van effecten en maatregelen maakt dat structurele, ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

Op deze wijze hebben we tweewekelijks een geactualiseerd inzicht in de consequenties en mogelijke oplossingsrichtingen. Wij informeren u hier de komende periode met regelmaat over zodat u dit in uw afwegingen kan betrekken.

Informatievoorziening
Zoals u in de afgelopen periode regelmatig bent geïnformeerd en heeft meegedacht over de acute vraagstukken die de coronacrisis oplevert, betrekken wij u graag in het proces van de begrotingsvoorbereiding. De komende weken gaan wij de eerste uitkomsten van de impactanalyses (financieel en beleid) bespreken en de eerste beleidsvoornemens formuleren richting de begroting. Wij zullen u binnen twee weken informeren over de maatregelen die we reeds hebben getroffen en de ondersteuning die we hebben gerealiseerd en/of die we zeer binnenkort ter hand nemen. Vervolgens komen we voor de zomer terug bij u met een brief (in het verlengde van hetgeen reeds bij de aanbieding van de Perspectiefnota is vermeld) met nadere informatie die relevant is voor de verdere oplading van de Begroting in coronatijd. In deze brief zullen we de effecten van de meicirculaire voor onze begroting meenemen, alsmede de uitkomsten van bijvoorbeeld de analyse van de bestemmingsreserves.

We moeten ook realistisch zijn in dit proces en onze planning. We weten nog niet wat de zomerperiode voor impact heeft op het verloop van de pandemie. Krijgen we een terugslag, gaat het land weer verder op slot? Of zijn we in staat als samenleving om de verspreiding beheersbaar te houden? Wij stellen dan ook voor om u kort na het zomerreces in het licht van de voorbereiding van de begroting wederom te voorzien van de meest actuele verwachtingen en voorgestelde inzet van de gemeente hierop. Deze brief zal dan verder bouwen op onze brief van begin juli en inzichtelijk maken wat de actualiteit betekent voor de begroting.

Wat kunt u verwachten?
In deze brief hebben wij uiteengezet op welke wijze wij de komende periode vormgeven om te komen tot een begroting waarin wij de middellange en langere termijn effecten van corona mee kunnen nemen. Dit betekent voor uw raad concreet dat u op een aantal momenten wordt geïnformeerd en in gelegenheid bent met ons in gesprek te gaan.

Eerste week juni
- Raadsinformatiebrief over de maatregelen die Arnhem heeft genomen of in deze tijd neemt in het kader van corona

Medio juni
- Coronamonitor met toelichting

Voor de zomer
- Raadsinformatiebrief over de verdere oplading van de begroting
- Coronamonitor met toelichting
- Financiële impactanalyse

Tweede helft augustus
- Raadsinformatiebrief met actualisatie en verdere uitwerking coronagerelateerd beleid
- Coronamonitor met toelichting
- Financiële impactanalyse

Halverwege september
- Versturen begroting aan gemeenteraad

Afsluitend

Met deze brief hebben wij u nader inzicht gegeven in de wijze waarop wij de komende maanden vormgeven en de wijze waarop we u nadrukkelijk willen betrekken. Het zijn onbekende tijden waarin u ook van ons kan verwachten dat we u intensief betrekken.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BIJLAGE

Arnhemse aanpak: maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Kinderen en Onderwijs
Kinderen verdienen altijd onze bijzondere aandacht, maar in een crisissituatie helemaal. Zeker nu een groot deel van de afgelopen periode het onderwijs op de schoollocaties werd opgeschort, vormen van thuisonderwijs zijn gestart en allerlei (nood)opvang nodig was. Daarom hebben wij:

- de aantallen kinderen die naar school, kinderopvang en buitenschoolse opvang komen omdat hun ouders werkzaam zijn in de vitale sectoren, of kinderen in een kwetsbare gezinssituatie, geïnventariseerd;
- noodopvang geregeld bij kinderopvang en scholen voor kinderen van ouders die normaal gesproken geen gebruik maken van opvang, ook voor kinderen die in een kwetsbare gezinssituatie zijn gekomen. Er is 24-uurs noodopvang gekomen, en ook in de meivakantie en op andere vrije dagen is noodopvang geregeld;
- een centraal vraagpunt ingericht: noodopvangkinderen@arnhem.nl. Hier komen alle vragen, aanvragen en informatie over noodopvang binnen;
- geïnventariseerd welke leerlingen 'buiten beeld' zijn en hebben we hierover afspraken gemaakt met school, RBL en sociaal wijkteam;
- een invalpool opgezet voor ondersteuning van bevoegde docenten bij noodopvang op (basis)school;
- een lokale richtlijn opgesteld voor kinderen uit gezinnen met problemen (in samenwerking met onderwijs- en kinderopvangorganisaties en de sociale wijkteams);
- in samenwerking met stichting Leergeld 430 laptops beschikbaar gesteld voor kinderen in arme gezinnen;
- onderwijs aan kinderen in een AZC op alternatieve wijze voortgezet;
- een samenwerking gestart met (basis)scholen en andere samenwerkingspartners, zoals de stichting PAS, om samen in beeld te brengen wat de kinderen precies nodig hebben sinds het onderwijs weer wordt opgestart. Dit noemen we de 'Arnhemse Aanpak (basis)Onderwijs'. De zomerscholen zijn onderdeel van die aanpak.

Economie, cultuur, sport en evenementen
Ondernemers, werknemers, cultuur, sport en evenementen zijn belangrijke economische pijlers van onze stad. We voelen het als onze plicht om deze pijlers zo goed mogelijk te beschermen. Daarom hebben wij:

- de informatievoorziening aan ondernemers via gemeentelijke website en andere communicatiekanalen over regelingen en ondersteuningsprogramma's stevig opgeschaald. De gemeentelijke klantenservice, de afdeling Economie en Bureau Zelfstandigen werken samen voor een zo goed mogelijke informatievoorziening. E-mailadres ondernemen@arnhem.nl is opengesteld om de vele vragen van ondernemers op te kunnen vangen en spoedig van antwoord te kunnen voorzien;
- uitstel belastingaanslag voor ondernemers (voor ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) mogelijk gemaakt.
- regelmatig bestuurlijk en ambtelijk contact met diverse ondernemersorganisaties, zoals Koninklijke Horeca Nederland, Stichting Ondernemers Fonds Arnhem, Verenigingen Eigenaren Centrum Arnhem, Ondernemers Kontakt Arnhem, Platform Binnenstad Arnhem, en daarnaast ook met Arnhemse sportverenigingen, Papendal en Vitesse;

- overleg met provincie over een 'actieplan economie', voor economisch herstel en behoud van werkgelegenheid;
- de expeditietijden voor supermarkten aangepast zodat zij hun klanten maximaal kunnen faciliteren;
- in aanloop naar het opnieuw onder voorwaarden toestaan van terrassen voor horeca, overleggen met Koninklijke Horeca Nederland (regio Arnhem), Platform Binnenstad Arnhem en de binnenstadsbewoners over de praktische invulling hiervan;
- voor het gastvrij maar ook corona-proof ontvangen van bezoekers in de stad besloten om 'City Hosts' in te zetten, die bezoekers helpen bij en voorlichten over het omgaan met de corona-maatregelen;
- voor ondernemers of organisaties die vragen hebben of hulp nodig hebben bij de nieuwe fase sinds 1 juni, een speciaal loket geopend waar een multidisciplinair team vragen beantwoordt. Het betreft vooral vragen rond wet- en regelgeving. Ook bespreekt en beoordeelt dit team tijdelijke initiatieven die leven bij ondernemers rond de coronamaatregelen. Het sinds de crisis operationeel zijnde mailadres ondernemen@arnhem.nl fungeert als digitale ingang voor ondernemers;
- samen met Stichting Ondernemers Fonds Arnhem een noodfonds opgericht om initiatieven en projecten te ondersteunen die de economische schade door het coronavirus bij Arnhemse ondernemers te beperken;
- op onze website een speciale Coronapagina aanmaakt, met onder meer gerichte informatie over uitkeringen. Voor ondernemers is een aparte pagina ingericht met informatie over ondernemen en het coronavirus. Hier zijn alle verschillende regelingen van het Rijk (Tozo, NOW en Togs) en gemeente terug te vinden;
- een informatievoorziening aan culturele instellingen en evenementenorganisaties gestart via de gemeentelijke website en andere communicatiekanalen over regelingen en ondersteuningsprogramma's;
- partijen aan wie subsidies of opdrachten zijn verstrekt, ondersteund met de mogelijkheden om activiteiten op alternatieve manier in te vullen;
- overleg met evenementen- en festivalorganisaties over alternatieven of later doorgaan van evenementen. De gemeente stelt zich coulant op bij subsidies;
- samen met stadsmarketing Arnhem ingezet op activiteiten om de Arnhemmer en haar bezoekers op een positieve manier een hart onder de riem te steken. Hiervoor wordt intensief samengewerkt met partners in de stad. Denk daarbij aan de Loesje campagne, die te zien is op reclameborden door de stad. Een ander voorbeeld is de actie van de Dit Is Pas Arnhem cadeaukaarten: De Dit Is Pas Arnhem - Pluim. Met de pluim kun je een persoonlijke held een pluim geven en daarmee steun je de lokale ondernemers in de stad die hierop zijn aangesloten;
- met Nijmegen en de provincie afgesproken in '025-verband' gezamenlijk op te trekken als het gaat om het noodpakket voor cultuur dat het Rijk in het leven heeft geroepen;
- wekelijks overleg met Cultuur Netwerk Arnhem over hoe de gemeente cultuurinstellingen kan helpen;
- voor sportclubs de huur opgeschort voor de huur van gemeentelijke locaties voor de periode waar sportaccommodaties gesloten zijn;
- in overleg met Sportbedrijf Arnhem afspraken opstellen over het (deels) hervatten van sporten voor kinderen vanaf 29 april en voor volwassenen vanaf 11 mei. Zo moeten sportverenigingen een sportveld vooraf reserveren om te voorkomen dat er teveel kinderen tegelijk gaan sporten. Op 18 mei gingen de gemeentelijke zwembaden weer open. Sportbedrijf Arnhem initieert verder corona-proof beweegprogramma's voor basisschoolkinderen en senioren;
- samen met de Arnhemse Sportfederatie een uitvraag gedaan onder sportverenigingen over de verwachte impact van de coronacrisis op de vereniging.

Werk en inkomensondersteuning

Het tijdelijk stopzetten van een aantal sectoren vanwege landelijke noodmaatregelen leidt tot directe sociaal-economische gevolgen en problemen. Daarom hebben wij:

- alle uitbetalingen in het kader van levensonderhoud prioriteit gegeven;
- extra capaciteit ingezet om de piek aan aanvragen voor bijvoorbeeld Tozo en bijstand te kunnen opvangen;
- gesprekken over werk in eerste instantie telefonisch doorgang gegeven en vinden sinds 1 juni ook weer fysiek gesprekken plaats. Dat geldt ook voor PLANgroep en Rijnstad;
- met Activerend Werk aanbieders en Scalabor alles op alles gezet om de zorg voor hun medewerkers zo goed mogelijk vorm te geven en op verantwoorde wijze in contact te blijven en structuur te kunnen blijven bieden waar dat wenselijk of nodig was;
- het Werkgeversservicepunt direct ingezet om te acteren op sectoren waar (tijdelijk) meer werkmogelijkheden zijn. Om op die manier zo snel mogelijk mensen in contact te kunnen brengen. Specifiek was hier ook aandacht voor werkmogelijkheden voor jongeren. Daarnaast is het Werkgeversservicepunt is als vraagbaak voor ondernemers gaan functioneren bij bijvoorbeeld de NOW;
- dienstverlening aan inwoners met schulden gecontinueerd. Intakes en afspraken vonden in afgelopen weken telefonisch plaats of fysiek op gepaste afstand;
- de partners in Vroeg Erop Af verzocht om zelf mensen met betalingsachterstanden te benaderen en hen te attenderen op hulpmogelijkheden. We zetten in op extra communicatie om mensen met financiële vragen/problemen actief te wijzen op ons hulpaanbod;
- er bij de Arnhemse woningcorporaties en particuliere verhuurders op aangedrongen om geen huisuitzettingen doen tijdens de coronacrisis. Ook hebben deze verhuurders toegezegd zich maximaal in te spannen om maatwerkoplossingen te vinden voor huurders die door het coronavirus in betalingsproblemen gekomen zijn.
- in samenspraak met Rijnstad de mogelijkheid geboden voor laagdrempelige budgetchecks voor mensen waar de inkomenssituatie plots veranderd;
- specifiek voor jongeren ingezet op gerichte communicatie over hulp bij schulden;
- de landelijke Tozo-regeling uitgevoerd voor kleine ondernemers. Al voor de regeling bekend was, stelden we de regeling open. Waar nodig verstrekten we direct voorschotten. Inmiddels zijn alle beschikkingen afgegeven;
- zelfstandig ondernemers die een krediet hebben van de gemeente geen rente in rekening gebracht over het eerste kwartaal;
- de pilot 'Geldzaken & Ondernemers gestart. Met daarbij specifieke aandacht voor ondernemers die door Corona in schulden zijn geraakt.

Zorg en welzijn

Deze gezondheidscrisis treft veel van de meest kwetsbare mensen, maar ook zorginstanties zelf. Daarom hebben wij:

- met jeugdwerkers, handhaving en politie direct klaar gestaan voor inzet op overlast van jongeren en om te zorgen dat zij zich aanpasten aan de noodverordening;
- sociale wijkteams bereikbaar gehouden, vanuit huis;
- overleg met specialistische zorgaanbieders over alternatieven voor de zorg aan kwetsbare inwoners, zoals dagbesteding voor ouderen. Zorg wordt zoveel mogelijk, al dan niet in alternatieve vorm voortgezet;

- overleg met welzijnsorganisaties als SWOA, MVT, Rijnstad, AM Support en Presikhaaf University over alternatieven voor hun ondersteuning;
- extra coronaproof opvangvoorzieningen voor daklozen mogelijk gemaakt;
- samen met Arnhemse organisaties voor sociaal werk hulpwebsite voorelkaarinarnhem.nl opgezet;
- voor straatprostituees met verslavingsproblematiek extra aandacht en ondersteuning na de sluiting van de zorgzone;
- via de sociale wijkteams, Veilig Thuis, Moviera en Centrum voor Seksueel Geweld extra alertheid voor signalen van huiselijk en seksueel geweld;
- afspraken gemaakt met jeugdzorgaanbieders, onderwijs, kinderopvang, sociale wijkteams, jeugdbescherming en Veilig Thuis om kwetsbare kinderen te beschermen;
- extra aandacht voor kwetsbare gezinnen met coronaklachten. Als ouders door coronaklachten niet meer voor hun kinderen kunnen - bijvoorbeeld doordat ze worden opgenomen in het ziekenhuis - wordt voor deze kinderen opvang geregeld, ambulant of bij jeugdzorginstellingen;
- extra aandacht voor mantelzorgers. Sociale wijkteams en Mantelzorg en Vrijwillige huishulp Arnhem houden mantelzorgen zo goed mogelijk in beeld en proberen ze te ondersteunen waar nodig. Ze zijn extra alert op overbelasting van mantelzorgers.
- de omzet van zorgaanbieders onverminderd vergoed; dit betreft aanbieders van jeugdzorg en Wmo. Ook voor vervoer en dagbesteding zijn afspraken gemaakt;
- het doelgroepenvervoer aangepast naar de 1,5 meter afstand. Dit wordt nu met name ingezet om kinderen naar noodopvang, dagverblijf of de jeugdzorginstelling te brengen. Bij het heropenen van de scholen op 11 mei is een richtlijn hiervoor vastgesteld;
- het inwonerservaringsonderzoek wmo & jeugdwet uitgesteld. De uitkomsten zouden mogelijk vertekend worden door de coronacrisis;
- sneller besloten over zorgaanvragen als deze corona-gerelateerd zijn;
- de aanbieders van dagbesteding verzocht na te denken over hoe dagbesteding corona-proof kan worden hervat, of over mogelijke alternatieven van dagbesteding. SWOA werkt aan protocollen om weer gefaseerd op te starten, te beginnen met huisbezoeken en daarna dagbesteding. SWOA neemt over de start binnenkort een besluit;
- met welzijnsorganisaties, zorg, onderwijs, sport, gezondheid, een gesprek gestart over de effecten van de corona-crisis;
- bijzonder aandacht voor inwoners met een beperking. Voor hen heeft de coronacrisis tot nóg minder bewegingsvrijheid geleid. Nu het openbare leven langzaam weer op gang komt, zijn er zorgen of met deze inwoners wel voldoende rekening wordt gehouden. Wij brengen die signalen onder de aandacht bij onze partners in de stad, zoals Sportbedrijf Arnhem en de Sociale Wijkteams, zodat zij daar extra alert op zijn. Hierover hebben wij ook overleg met het Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten.

Dienstverlening

Zeker in een crisis moeten inwoners op een goede dienstverlening en informatievoorziening door de gemeente kunnen vertrouwen. Daarom hebben wij:

- ervoor gezorgd dat de gemeentelijke dienstverlening gewoon doorgang vindt, zij het soms aangepast. Zoveel mogelijk dienstverlening wordt digitaal gedaan, maar afspraken op het Stadhuis vinden ook plaats - hoewel uitsluitend op afspraak; de balies zijn corona-proof gemaakt, onder meer met transparante beschermingsschermen.
- alle service-informatie met betrekking tot corona via www.arnhem.nl/coronavirus toegankelijk gemaakt en hebben wij extra ingezet op capaciteit voor webcare en klantenservice.

- het grofvuil tijdelijk gratis op laten halen; elke inwoner kan tot 1 juli drie keer gratis grofvuil aan huis laten ophalen. Er wordt extra afval aangeboden, doordat mensen nu meer thuis zijn en gaan opruimen. De inzameling van oud-papier gebeurt niet meer met vrijwilligers, maar met professionele beladers van de inzamelaar.

Openbare ruimte

In een gezondheidscrisis waarbij afstand houden van groot belang is, heeft de gemeente een bijzondere verantwoordelijkheid ten aanzien van de openbare ruimte. Daarnaast kan de openbare ruimte ook een plek zijn waarvoor we 'investeringen' naar voren halen, om sociaal-economische effecten van de coronacrisis op te vangen. Daarom hebben wij:

- het werk in de openbare ruimte in deze periode gewoon door laten lopen. We hebben waar mogelijk projecten zelfs naar voren gehaald, omdat we onderhoud aan bijvoorbeeld wegen en fietspaden nu met veel minder hinder kunnen uitvoeren. Dat is bovendien ook goed voor continuïteit in de bouwsector;
- gezorgd dat vitale functies in de stad gewaarborgd zijn, door de calamiteitenorganisatie is continu stand-by te houden.

Overige

Verder vraagt deze bijzondere tijd om de aanpassing van een aantal vaste gemeentelijke en maatschappelijke 'momenten', maar soms ook tot heel praktische maar noodzakelijke maatregelen rond huur van gemeentelijk vastgoed. Daarom hebben wij:

- huurders van gemeentelijk vastgoed uitstel gegeven van huurbetalingen tot maximaal 1 oktober 2020. Voor huurders die met hun bedrijfsvoering in de problemen zijn gekomen is de huurindexering opgeschort;
- de 'lintjesregen' aangepast aan de coronacrisis. Onderscheiden inwoners kregen persoonlijk telefonisch bericht van de burgemeester. De overhandigingen van de versierselen zal op een later tijdstip gebeuren;
- als onderdeel van een alternatieve programma voor de dodenherdenking als voltallig college op 4 mei een krans gelegd bij het monument op het Audrey Hepburnplein. Andere organisaties - die normaal gesproken ook een krans legden - zijn uitgenodigd om dit in afstemming verspreid over de dag ook te doen. In Elden legden de voorzitter van de Historische Kring Elden en de locoburgemeester een krans bij het monument aan de Klapstraat. Ook zijn er alternatieve wijzen van herdenken gezocht, onder andere met Toneelgroep Oostpool en Het Gelders Orkest.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 2 juni 2020
Zaaknummer	: 477204
Contactpersoon	: Mark Lauriks
Telefoonnummer	: 06 23 91 68 85

Onderwerp: Arnhemse aanpak: de weg vooruit

Geachte raadsleden,

Nu we meer zicht krijgen op de impact van de coronacrisis, bieden we u een stand van zaken van de Arnhemse aanpak tot nu toe. Tevens schetsen we hoe het college de komende weken zal opereren en welke aanvullende maatregelen voor de korte termijn daarbij horen.

Crisis die zijn weerga niet kent
Ons land maakt een gezondheidscrisis door die zijn weerga niet kent. Het coronavirus heeft in Nederland sinds eind februari geleid tot tienduizenden besmettingen, bijna 12.000 ziekenhuisopnames en duizenden doden. In onze stad zijn bijna 70 Arnhemmers opgenomen in het ziekenhuis en zijn in elk geval enkele tientallen (geteste) inwoners overleden door het coronavirus.

Het coronavirus en de ziekte Covid-19 zelf, maar ook de maatregelen om ze te bestrijden, hebben grote maatschappelijke impact, deels nog onbekend. Een crisis zoals nooit meegemaakt, betekent eveneens dat we vaak, en steeds opnieuw, moeten 'uitvinden' wat we moeten doen. Een groot deel van de acute gezondheidscrisis lijkt nu steeds beheersbaarder te worden, omdat we meer kennis hebben verworven over het virus. Meer kennis betekent meer mogelijkheid tot sturing. Het virus is echter nog steeds onder ons, en de risico's blijven groot. Daarnaast zullen de sociaal-economische en sociaal-maatschappelijke gevolgen enorm zijn, en zij raken onze stad.

Arnhemse aanpak: de weg vooruit
In Arnhem heeft het college deze crisis vanaf dag één als volgt aangepakt:

a. Doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers.
b. Waar mogelijk en nodig een Arnhemse invulling hanteren die verschil maakt.
c. Terwijl we ons voorbereiden op de stap voorwaarts, nemen we ondertussen alvast enkele maatregelen.

In die aanpak hebben steeds de volgende uitgangspunten een rol gespeeld:

- We hebben oog voor kwetsbare groepen.

- We willen onze stedelijke infrastructuur overeind houden.
- We zijn altijd in verbinding met de stad.

a. Doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers

Onze directe prioriteit is de gezondheid en veiligheid van onze inwoners. Onze crisisorganisatie en handhavingsstrategie zijn er compleet op gericht om grootschalige coronabesmetting te voorkomen.

Het Rijk nam vele besluiten die wij voortvarend doorvertaald hebben naar onze lokale situatie. Belangrijk daarbij was voor ons ook zeker het vertrouwen dat wij in onze inwoners hebben. Wij vragen veel van onze inwoners, instellingen en bedrijven. Voortdurend doen wij een beroep op eigen verantwoordelijkheid van de samenleving. We zijn er trots op hoe daar invulling aan is gegeven. Het is grotendeels hieraan te danken dat we ons nu in fase bevinden waarin we stap voor stap ons normale leven hervinden.

In deze crisis wordt iedereen geraakt en mensen in een kwetsbare positie nog meer. Maar misschien zijn dit in of na de crisis wel andere kwetsbaarheden of zijn juist andere mensen meer kwetsbaar dan voor de crisis. Voor al deze mensen - die soms ook niet makkelijk zelf de weg naar de overheid weten te vinden - moeten we er als gemeente zijn. Maar ook voor de nieuwe kwetsbaren: mensen die ineens van doen hadden met een forse verandering in hun leven. Dit betekent bijvoorbeeld een alternatieve opvang voor Arnhemse daklozen en het eerder openstellen van dagvoorzieningen. We hebben snel (landelijk) aandacht gevraagd voor de gevolgen van noodmaatregelen voor kwetsbare gezinnen, zoals een mogelijke toename van huiselijk geweld, en we hebben we de meldingsmogelijkheden vergroot. En in onze stad was het vanzelfsprekend dat vanaf dag 1 de noodopvang op scholen niet alleen voor kinderen van ouders in cruciale beroepen open stond maar zeker ook voor kinderen in kwetsbare posities. Jeugdwerkers, handhaving en politie stonden direct samen klaar voor inzet op overlast van jongeren en te zorgen dat zij zich aanpasten aan de noodverordening. Voor ondernemers waren wij beschikbaar voor alle vragen, verstrekten we info over alle landelijke regelingen en maakten het mogelijk de Tozo aan te vragen alvorens de landelijke regeling officieel bekend was. Ook waren direct voorschotten beschikbaar voor ondernemers die omhoog zaten. En we bieden financieel advies voor al diegenen waar plotseling de (inkomens)situatie fors verandert.

Al onze belangrijke uitvoeringspartners waren voortdurend op de hoogte van alle wijzigingen. We zijn onder de indruk van de manier waarop zij elkaar hebben weten te vinden in samenwerking en creatieve oplossingen voor zaken die we met elkaar nooit eerder bij de hand hebben gehad. We zien ook dat samenwerking tussen bijvoorbeeld zorg- en welzijnspartners een vlucht heeft genomen. Dit willen we vasthouden en verder uitbouwen. Alle cruciale dienstverlening is doorgegaan, zij het op aangepaste wijze. Uitkeringen zijn betaald en nieuwe uitkeringen aangevraagd, schulddienstverlening bleef mogelijk, sociale wijkteams waren bereikbaar en schuwden bij urgentie fysieke afspraken niet.

b. Waar mogelijk en nodig een Arnhemse invulling hanteren die verschil maakt

Onze houding als het gaat om het vertalen van de landelijke regelingen is als volgt: met een zo passend mogelijke Arnhemse invulling. De afgelopen tijd hebben we daarbij ook steeds gezocht naar manieren om het verschil te maken. Met creativiteit, snelheid en aandacht. En met één kanttekening erbij: bij een crisis met een dergelijke impact kunnen wij helpen dempen, maar kunnen wij niet dé verzekeringsnemer van alle risico's zijn. In de afweging wat goede maatregelen zijn speelt het zicht op de toekomst een belangrijke rol. Gaan we snel terug naar 'normaal' of duurt het lang en zijn wij straks genoodzaakt fundamenteel na te denken over blijvende maatregelen. En in welke context plaatsen we dan maatregelen die we nu moeten treffen. Het gaat er dan ook steeds om te bepalen hoe wij onze rol in kunnen vullen. Als initiatiefnemer, financier, pleitbezorger, verbinder of anderszins.

In afgelopen tijd resulteerde dit in elk geval in de volgende Arnhemse invulling van maatregelen.

- Subsidies aan instellingen zetten we niet stop maar lopen door. We vragen wel om creatieve alternatieve invullingen waar mogelijk. Zo blijft onze infrastructuur zoveel mogelijk overeind.
- We regelden - in regionaal verband - de omzetgarantie voor zorgaanbieders. Zij kregen de vrijheid om hun zorgverlening op alternatieve manieren in te zetten. Dit leidde tot veel mooie nieuwe initiatieven en samenwerkingen.
- Al in de eerste week van de crisis ontvingen ondernemers uitstel van de belastingbetaling.
- We maakten in onze stad snel afspraken met corporaties en particuliere verhuurders opdat uithuiszettingen in deze tijd niet plaatsvinden. We vroegen corporaties ook de mogelijkheid voor de woonkostentoeslag nog actief onder de aandacht te brengen van huurders.
- We maakten afspraken met grote schuldeisers over coulance en maatwerk en hoe zij zelf wanbetalers attenderen op hulp.
- Huurders van gemeentelijke panden krijgen uitstel van betaling tot oktober en indexaties van huren zijn opgeschoven voor huurders die in hun bedrijfsvoering door de coronacrisis zijn geraakt.
- Meer dan 400 laptops verstrekten we samen met Stichting Leergeld aan leerlingen die daar zelf niet over konden beschikken.
- Met onze partners in het jongerenwerk maakten we mooie afspraken over juist extra inzet richting deze kwetsbare groep.
- Zodra het weer kon, stelden we sportvelden open en zorgden ook voor aanbod voor kinderen die niet ergens lid zijn en voor ruimte voor commerciële sportaanbieders.
- De hulpwebsite voorelkaarinarnhem.nl stond in samenwerking met partijen uit de stad binnen no-time overeind: meer dan 400 vrijwilligers meldden zich.
- We ondersteunden bijzondere initiatieven die juist nu een vliegwiel verdienen, zoals de mondmaskerfabriek van de *Refugee Company*.
- In nauw overleg met Stichting Ondernemersfonds Arnhem is een bijzonder noodfonds gelanceerd voor (collectieven van) ondernemers met ideeën die de economische structuur overeind houden.
- Afvalinzameling is geïntensiveerd en grofvuil wordt tijdelijk gratis opgehaald.

We zijn hierboven niet volledig, want de lijst is lang. De bijlage biedt een staccato overzicht van initiatieven en acties uit de afgelopen tijd.

In verbinding
Voeling met de stad is voor alles wat wij doen van belang. Alle collegeleden hebben dan ook in afgelopen weken en ook in komende weken bijna dagelijks gesprekken en bezoeken. Met uitvoeringspartners, met ondernemers, met instellingen, met jongeren, met vrijwilligersorganisaties en inwoners. Soms in groepsverband, soms afzonderlijk. Om te horen wat speelt, om input op te halen, samen tot oplossingen te komen en zeker ook om nabij en bereikbaar te zijn. Want dat is wat we zeker nu - continu - willen zijn.

Lobby voor Arnhem
Wij zien een belangrijke rol voor onszelf als pleitbezorger van de Arnhemse belangen in de breedste zin van het woord. Nog wekelijks verschijnen er nieuwe of veranderde (financiële) regelingen. Zowel op inkomensbeleid als ook op gebied van cultuur en economie. En welke mogelijkheden bieden de drie sporen die de provincie Gelderland uitzet? Onze contacten richting provincie, Rijk, VNG, Europa, en allerlei verbanden die wij nu en in komende tijd keihard nodig hebben, intensiveerden we dan ook fors. Ook hierin trekken we overigens samen met partners op. De intensieve samenwerking op het culturele vlak is hier bij uitstek een voorbeeld van, maar uiteindelijk maakt een gezamenlijke lobby op alle beleidsterreinen een belangrijk onderdeel uit van onze strategie.

c. Terwijl we ons voorbereiden op de stap voorwaarts, nemen we ondertussen alvast enkele maatregelen.
Terwijl we ons voorbereiden op de middellange en lange termijn, staan we ondertussen niet stil. Dat is in deze fase ook onmogelijk. Ook vooruitlopend op maatregelen die mogelijk forsere effecten op onze begroting hebben, zijn we in actie. Dat betekent voor nu:

Actie: Ruimte voor ondernemers en organisaties in relatie tot coronamaatregelen
Sinds 1 juni mogen onder andere horeca, bioscopen, theaters, musea weer (beperkt) open voor publiek.

- Om ondernemers en instellingen zo goed mogelijk te ondersteunen, kunnen zij voor verzoek om advies, helderheid over wet- en regelgeving of toetsen van ideeën terecht bij een speciaal daarvoor opgericht team. Zij zijn te bereiken via ondernemen@arnhem.nl.
- In overleg met de horeca kijken we voortdurend wat er wel en niet kan om op een voor hen aantrekkelijke wijze weer open te kunnen.
- We spreken met PBA om ervoor te zorgen dat we het winkelend publiek spreiden en zo drukte voorkomen.
- Bij de entrees van de binnenstad en/of op drukke plekken, staan in het weekend en tijdens drukke feestdagen 'City Hosts' die bezoekers welkom heten, gastvrij ontvangen en informeren over de situatie in de stad.

- We geven vaker groen licht voor fietsers en voetgangers en pasten drukke bushaltes al aan. Om zo mensen 'ruimte' te geven. Inwoners en bezoekers kunnen straks op drie plekken elektrische deelfietsen huren.
- We kijken naar mogelijkheden om niet gebruikte strandplaatsen eventueel een tijdelijke vergunning voor de komende maanden te geven.
- Voor de vergunning van tijdelijke uitbreiding van terrassen hoeven geen leges te worden betaald.
- We kijken met ondernemers en organisaties die geconfronteerd worden met evenementen die niet door konden gaan naar maatwerk.

Actie: Ondernemerschap vasthouden en stimuleren

Zeer belangrijk voor onze economische structuur zijn de starters, de zelfstandigen met en zonder personeel. Voor hen zetten we in elk geval nu al in op de volgende acties:

- Samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen starten we een platform ter ondersteuning van starters in Arnhem. Dit levert in elk geval twee zaken op: support voor starters en mogelijke doorstroom naar startup en scale-up én inzicht wat op de langere termijn nodig is om hen goed te ondersteunen.
- De pilot 'Geldzaken & Ondernemers gaat van start. Met daarbij specifiek aandacht voor ondernemers die door Corona in de schulden zijn geraakt.
- Voor initiatieven die ook juist nu ruimte maken voor mensen die al langer aan de kant van de arbeidsmarkt staan, ondersteunen wij vanuit het Werkinvesteringsfonds.
- We verdiepen ons nu al in de groep mensen die een aanvraag deden voor de Tozo: welke risico's zien we en wat is nodig om te zien dat zij financieel zo zelfstandig mogelijk blijven of weer worden?
- We bereiden ons voor op de uitvoering van Tozo 2.

Actie: Maximaal inzetten op werk

Gekwalificeerde medewerkers waren, zijn en blijven van belang. Ook de komende tijd. We zien sectoren (tijdelijk) opleven en andere sectoren krimpen. In sommige sectoren blijft de vraag naar mensen onveranderd fors. Komende tijd vraagt daarom maximaal 'schakelen' op de arbeidsmarkt. We werken daarbij met vereende kracht samen tussen het Regionaal Werkbedrijf, *The Economic Board* en de provincie Gelderland. Initiatieven als de regionale arbeidsmarktagenda, Perspectief op Werk, *House of Skills*, innovatielab, energie in stroom en kenniscampus moeten we nu meer dan ooit in elkaars verlengde brengen. We maken daar extra capaciteit voor vrij.
Verder zijn belangrijke onderdelen van een plan in onze arbeidsmarktregio:

- We zetten het platform 'Middengelderlandwerktdoor' neer. Helemaal gericht op van werk naar werk. VNO-NCW, Scalabor, WSP en met nadruk ook intermediairs staan voor de uitwerking van dit concept.
- We zetten in op praktijkgerichte scholing (korte trainingen / opleidingen die leiden tot diploma of certificaat). Deze snelle omscholingstrajecten kunnen mensen helpen bij een switch van sector.

- We kijken wat mogelijk is aan oplossingen voor leerlingen in het speciaal onderwijs waarbij de stage (vaak de eerste werkplek) wegvalt.
- We trekken nauw samen op met UWV op de groep mensen die een uitkering aanvraagt en waarvan verwacht wordt dat ze niet binnen een jaar een nieuwe baan vinden.
- We versnellen de regionale uitvoering van *social return*.

Actie: Zo vroeg mogelijk bij financiële problemen
We:

- informeren en stimuleren - op allerlei manieren - inwoners om hulp te zoeken bij financiële problemen;
- starten de live gesprekken van de regisseurs bij Werk en Inkomen, schulddienstverlening en sociaal raadslieden weer op. Versnelde vernieuwing is dat zij hun afspraken onder een dak doen. Dit maakt verwijzen nog eenvoudiger;
- zetten fors in op budgetchecks en maatwerk voor vervolgaanpak.

Actie: Nu al werk naar voren halen
We halen werk in de openbare ruimte per direct naar voren. Naast dat het nu soms makkelijker uitvoerbaar is, biedt dit bij uitstek de gelegenheid om werkgelegenheid gaande te houden. Het gaat bijvoorbeeld om groot onderhoud aan het Velperplein, het kruispunt Apeldoornseweg - Sonsbeeksingel, het fietspad langs de Amsterdamseweg, de rioolvervanging aan de dr. Lelyweg, onderzoek kabels en leidingen Oude Zevenaarseweg en nog enkele projecten.

Actie: Arnhem in de zomermaanden
Arnhemmers blijven komende zomer in stad en regio. Leefbaarheid, gezondheid en gemeenschapszin zijn daarbij belangrijke aspecten.

- We onderzoeken onder de noemer 'Zomer in Arnhem' hoe cultuur, vermaak en toerisme tijdens de zomermaanden veilig en gezond een impuls kunnen zijn voor onze bevolking, lokale economie en werkgelegenheid.
- Stadsmarketing richt zich met campagnes en acties op de inwoners van de stad. Wekelijks wordt op www.madeinarnhem.nl initiatieven in Arnhem tijdens de corona crisis geplaatst, zoals de afhaalbieb in de Rozet.
- In de wijken zetten we - samen met welzijnspartners en sportbedrijf - in op zomerprogramma's voor jongeren.
- Zomerscholen worden georganiseerd. Als onderdeel van de Arnhemse Aanpak, waarbij scholen, kinderopvang en andere partners samen met gemeente kiezen voor aanvullend pakket om de ontwikkeling van kinderen een extra zetje in de rug te geven. Ook specifiek voor ISK kinderen.

- In de wijken zorgen we - samen met onze partners - voor alternatieve dagbesteding voor ouderen en zetten we in op ontmoeting en beweging in de openbare ruimte. We willen nog beter weten wat voor hen - ook na een lange periode alleen - nu van belang is.
- We houden vingen aan de pols bij sportverenigingen. Met partners als het sportbedrijf en Menzis kijken we naar mogelijkheden om juist nu de inzet op bewegen en gezondheid te bevorderen en projecten naar voren te halen.
- We denken mee met organisaties over activiteiten die wel, anders of op een ander tijdstip georganiseerd kunnen worden. De wekelijkse Nieuwsbrief Cultuur en Evenementen is een goed middel hierbij.
- We kijken wat nodig is om buurthuizen Coronaproof te maken en kijken naar mogelijkheden voor mensen die niet met regulier openbaar vervoer durven (en geen indicatie hebben).

Voorbereiden op de stap voorwaarts
We informeerden u in de raadsbrief van 19 mei over de processtappen die wij zetten om ons voor te bereiden op de lange weg die nog komt. We komen dan ook zoals aangekondigd bij u terug met financiële impactanalyses, een *coronadashboard*, en voorstellen die langer vooruitdenken. Terwijl ook dan nog steeds het verloop, de duur en de impact van de crisis niet vaststaan. We blijven vooruitkijken in onzekerheid. Maar één ding staat als een paal boven water: de impact is hoe dan ook fors. En dat vraagt van ons voortdurend balanceren tussen het beheersen van de crisis, veiligheid en gezondheid, ruimte om te 'leven', en te ondernemen. Ook wetende dat te hard en te snel weer 'open gaan', nieuwe risico's met zich meebrengt.

Vanuit de overtuiging dat het herstel van de coronacrisis tot herschikking van middelen zal moeten leiden en het stellen van vernieuwde prioriteiten, kijken we ook naar ruimte binnen de bestaande middelen. Tegelijkertijd kijken we naar mogelijkheden vanuit de rol van de gemeente om investeringen naar voren te halen en daarmee de werkgelegenheid en de economie te kunnen stimuleren.

Dit alles levert vragen op die de komende tijd - afhankelijk van het verloop van de crisis - vaker op tafel komen. Er is niet sprake van één plan op één moment; bijstellen en bijsturen wordt een belangrijk kenmerk van de strategie in de tweede helft van deze collegeperiode. We nemen u straks dan ook zeker mee in het kader dat wij hanteren om keuzes te maken en het is goed om daar het gesprek over te voeren

Bij het hanteren van deze strategie denken wij in ieder geval aan de volgende unieke kansen die het DNA van Arnhem ons biedt:

- We onderzoeken hoe we de investeringen die horen bij de woondeal die we sloten met het Rijk, Provincie en regio, naar voren kunnen halen om juist lokale werkgelegenheid en de circulaire en lokale economie te stimuleren, waarbij we eveneens inzetten op (lokale) *social return*.
- We willen optimaal profiteren van ons duurzaamheidsprofiel, bijvoorbeeld van het zijn van Energiestad en de bedrijven en onderwijsinstellingen zodat we (technische) vacatures lokaal

kunnen invullen, gebruik maken van omscholingsmogelijkheden, bestaande bedrijven kunnen versterken en nieuwe bedrijvigheid kunnen aantrekken.
- We zetten in op de mogelijkheden van de Europese Green Deal en de Europese Corona Aanpak voor onze stad, in het verlengde van ons Energiestadprofiel, door te onderzoeken welke investeringen via European Local Energy Assistance mogelijk zouden kunnen zijn en hoe we Arnhemse innovaties inzetten in Europees perspectief.

Ten slotte
Een crisis die zijn weerga niet kent, met forse maatschappelijke effecten die we nog niet allemaal kunnen overzien - vraagt om de bijzondere Arnhemse meerfrontenaanpak zoals hierboven beschreven. Wij werken dan ook met adaptieve scenario's, zoals we u vertelden. En we sturen op basis daarvan bij. Voor nu is ons adagium: we doen wat direct nodig is voor onze Arnhemmers. Waar mogelijk en nodig voegen we steeds een 'Arnhemse plus' toe die het verschil maakt. Dat doen we voortdurend in verbinding met de stad. En we bereiden ons voor op de stap voorwaarts, maar nemen ook ondertussen al initiatief. Zo helpen we Arnhem uit de crisis.

We hopen dat u en uw naasten in goede gezondheid zijn en blijven.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage: Arnhemse aanpak: maatregelen en acties coronacrisis tot nu toe

Aan de gemeenteraad

Datum	: 9 juni 2020
Zaaknummer	: 476362
Contactpersoon	: Antoine Nikkessen
Telefoonnummer	: 026 3775329

Onderwerp: Coronadashboard

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het Arnhemse coronadashboard.

Inleiding
De coronacrisis heeft enorme gevolgen voor onze maatschappij. Naast de impact op onze gezondheid, zijn er ook effecten op gebieden zoals welzijn, economie en werk. Voor goed begrip van deze effecten is het van belang om feitelijk inzicht te hebben. Daarom heeft de gemeente Arnhem een coronadashboard ontwikkeld, zoals al aangekondigd in de raadsbrief 'Aanpak en scenario's coronacrisis' van 19 mei jl.

Doel van het coronadashboard
Het Arnhemse coronadashboard is een verzameling van feiten en cijfers over verschillende beleidsthema's en sluit aan bij de ambitie van de gemeente om informatiegestuurd te werken. Het doel van het coronadashboard is om iedereen (naast u ook bijvoorbeeld ondernemers, inwoners, kennisinstellingen, belangenbehartigers) toegang te geven tot dit dashboard. Zo kan iedereen die daarvoor belangstelling heeft, meer inzicht krijgen in de effecten van de coronacrisis op onze stad. De gegevens uit het dashboard kunnen dienen voor onderbouwing van beleidskeuzes en lokale scenario's.

Opbouw van het coronadashboard
Het coronadashboard is opgebouwd aan de hand van vier thema's: covid-19, economie, werk & inkomen, welzijn en gemeentelijke financiële risico's. Bij de keuze voor indicatoren is o.a. gekeken naar de maatschappelijke en beleidsmatige relevantie en de beschikbaarheid van betrouwbare informatie. Ook kijken we zoveel mogelijk naar recente gegevens, hoewel de actualiteit per indicator verschilt. Indien mogelijk presenteren we trends en vergelijkingen met 2019. Wanneer geen Arnhemse gegevens beschikbaar zijn, maken we gebruik van regionale en landelijke cijfers.

Dynamisch dashboard
Het dashboard is continu in ontwikkeling. De cijfers worden bijgesteld wanneer nieuwe gegevens beschikbaar zijn. Aanpassingen in de onderwerpen en indeling kunnen ook plaatsvinden omdat de

relevantie verandert. We streven naar een tweewekelijkse update van het dashboard die we ook op de gemeentelijke website gaan publiceren.

Technische toelichting
Indien u dat wenst, zijn wij van harte bereid om een technische toelichting op de totstandkoming en inhoud van het dashboard te geven.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage:
- Coronadashboard

GEMEENTE Arnhem Corona dashboard

Laatste update
dinsdag 9 juni 2020

Van data naar inzicht in de strijd tegen COVID-19

Welkom bij het Corona dashboard van de gemeente Arnhem. Dit dashboard is opgesteld om inzicht te verschaffen in relevante ontwikkelingen rondom de coronacrisis. Het Covid-19 virus heeft een grote impact op verschillende onderdelen van de Arnhemse samenleving.

Om de gevolgen van het Covid-19 virus voor de gemeente Arnhem in kaart te brengen, zijn de meest relevante indicatoren van de verschillende onderdelen samengevat in dit dashboard. Hiermee pogen we een algemeen beeld te schetsen van de gevolgen van de corona-crisis op de Arnhemse samenleving.

Uiteraard zijn er nog vele andere onderdelen van de Arnhemse samenleving die de effecten van de corona-crisis ondervinden. De indicatoren in dit dashboard zijn geselecteerd op basis van relevantie en beschikbaarheid van de data. * **Let op: omdat het dashboard zo actueel mogelijke gegevens presenteert, zijn sommige gegevens nog niet volledig en daarom nog voorlopig. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Wmo- en Jeugdwetgegevens en enkele gegevens over werk en inkomen.**

De data in dit dashboard wordt tweewekelijks ververst. De meest recente peildatum en bronvermelding van alle data opgenomen in dit dashboard zijn te vinden op de laatste pagina. Daarnaast zullen we de inhoud van het dashboard continu blijven aanpassen in lijn met relevante ontwikkelingen en beschikbare data.

Suggesties voor aanvullende indicatoren zijn van harte welkom. Voor vragen, suggesties en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met onderzoek@arnhem.nl.

GEMEENTE Arnhem

Corona dashboard

Laatste update

dinsdag 9 juni 2020

Samenvatting

De coronacrisis heeft op allerlei aspecten van onze samenleving een impact. Dit dashboard presenteert verschillende cijfers op de terreinen economie, werk en inkomen en welzijn om een inschatting te kunnen maken van die impact.

Economie - consumenten
Het covid-19 virus heeft een enorme impact op de Nederlandse en dus ook Arnhemse economie. Het consumenten-vertrouwen maakte in april 2020 de grootste daling ooit door. Ook de koopbereidheid van consumenten daalt enorm. Een Gelderse doorvertaling van scenario's van het centraal planbureau (CPB) verwacht een daling van het bruto binnenlands product (BBP) tussen de 1 en 8% in 2020. De huizenmarkt lijkt nu nog weinig effect te ondervinden van de crisis, al is er in de laatste maand (mei) wel een daling in de vraagprijs; op de langere termijn wordt een verdere daling verwacht.

Economie - ondernemers en bedrijven
Het ondernemersvertrouwen is aan het dalen. Bijna de helft van de ondernemers verwacht dat het voortbestaan van hun bedrijf in gevaar komt als de coronacrisis langer dan een halfjaar aanhoudt. In Arnhem zijn 3940 tozo 1 aanvragen gedaan. 37% van de zzp'ers zegt dat de voortgang van zijn/haar bedrijf wordt bedreigd (peiling 17 april - 3 mei). Met name ondernemers in de sector logies-, maaltijd en drankverstrekking zijn pessimistisch. In de sectoren groothandel, detailhandel en zakelijke dienstverlening wordt verwacht dat veel banen verloren gaan. Het CBS meldt op 9 juni wel dat ondernemers zich iets minder zorgen maken.

Economie - arbeidsmarkt
Door de crisis zal het werkloosheidspercentage stijgen: in het gunstigste scenario zal dat rond de 4% liggen, in het slechtste scenario loopt het op richting 9%. Nu al is een toename van het aantal ww-uitkeringen in Arnhem waar te nemen. Het aantal openstaande vacatures is flink gedaald, vooral in de horeca. Er zijn ook sectoren waar juist het aantal vacatures licht stijgt, bijvoorbeeld in de ICT, onderwijs en bouw.

Werk en Inkomen
Het aantal bijstandsaanvragen is sinds het begin van maart toegenomen en we zien dit terug in een stijging in het aantal toegekende bijstandsaanvragen begin april. Ook het aantal inwoners met een toewijzing voor schulddienstverlening loopt op. De instroom van participatiewet uitkeringen voor de maand maart 2020 is gestegen ten opzichte van dezelfde maand in 2019, terwijl de uitstroom van deze uitkering lager is in 2020 ten opzichte van 2019.

Welzijn, zorg en veiligheid en persoonlijk welbevinden
We zien een daling in de meeste vormen van criminaliteit, maar het aantal meldingen overlast is toegenomen. Ten opzichte van vorig jaar zien we geen toename in het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis. Wat betreft Wmo zien we vooralsnog geen duidelijke toe- of afname. Het aantal Jeugdwettoewijzingen lijkt sinds maart af te nemen. Uit onderzoek van de GGD en RIVM blijkt dat uit de de populatie van 2.000 Arnhemmers een derde van de Arnhemmers zich (veel) meer gestrest, somber, angstig of eenzaam voelt ten opzichte van de periode voor corona. 18% geeft aan (veel) meer slaapproblemen te ervaren. Opvallend is dat de jongere groep (tot en met 39 jaar) meer last lijkt te ervaren van de coronacrisis.

Financiële risico's
De gemeentelijke financiële risico's met betrekking tot de coronacrisis zijn in kaart gebracht (begin april). In totaal zijn er 54 risico's geïnventariseerd, waarvan de meeste onder het thema meedoen in een socialer Arnhem vallen. De grootste financiële risico's zijn geïdentificeerd voor de portefeuille-onderdelen Mobiliteit, Zorg en Werk en Inkomen. In totaal is het financiële risico voor Arnhem geschat op minimaal 9,3 miljoen en maximaal 15,6 miljoen.

Covid-19

GEMEENTE Arnhem

Covid meldingen Arnhem (RIVM)

366

9 jun 20

Ziekenhuisopnamen Arnhem (RIVM)

67

9 jun 20

Aandachtsgebieden Covid-19

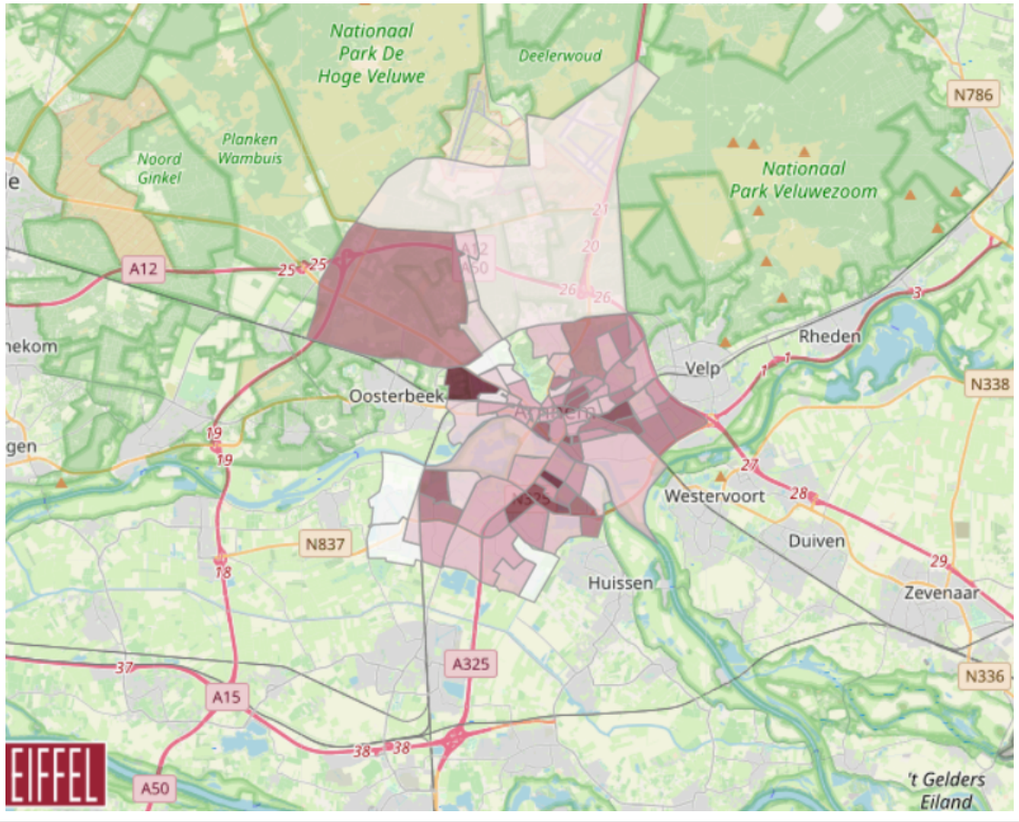

Aantal meldingen Covid-19 in Arnhem (RIVM)

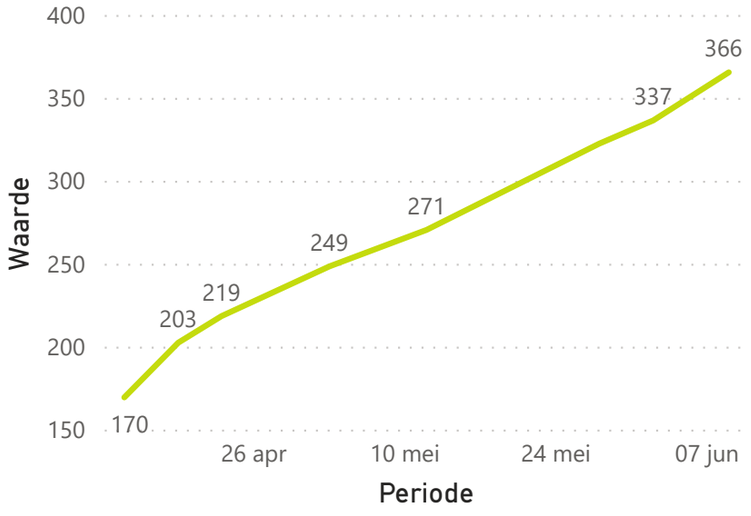

Aantal ziekenhuisopnamen Covid-19 in Arnhem (RIVM)

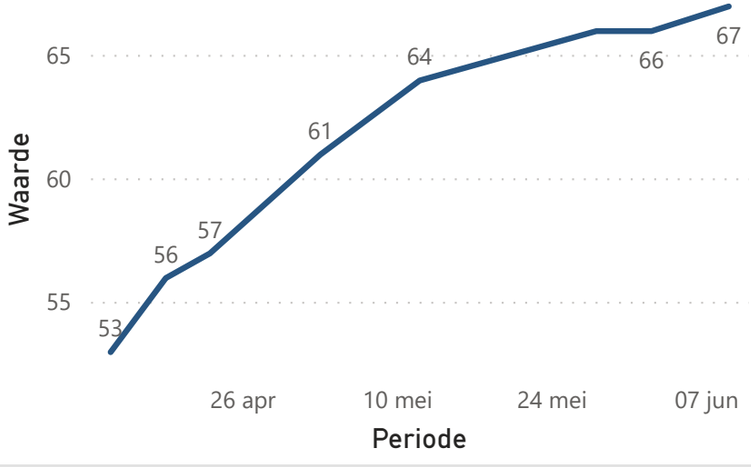

Covid-19

Het aantal in ziekenhuizen opgenomen patiënten met het coronavirus vlakt de afgelopen weken af. Deze trend is vergelijkbaar op landelijk niveau. De sterfte in verpleeghuizen en andere institutionele huishoudens daarentegen is bijna twee keer hoger dan het gemiddelde eerder dit jaar. De maatregelen worden langzaam versoepeld, maar hoe de verspreiding van het virus zich ontwikkelt is nog onduidelijk. De aandachtsgebieden per gemeente met betrekking tot het coronavirus zijn in beeld gebracht door EIFFEL. Deze visualisatie biedt een voorspelling van potentiële aandachtsgebieden binnen de gemeente. De score is een gemiddelde van 5 indicatoren: het percentage 65+ers, langdurig zieken, risico op angst/depressie, risico op eenzaamheid en de bevolkingsadressendichtheid.

Economie – consumenten

GEMEENTE Arnhem

Index economisch klimaat (Nederland)

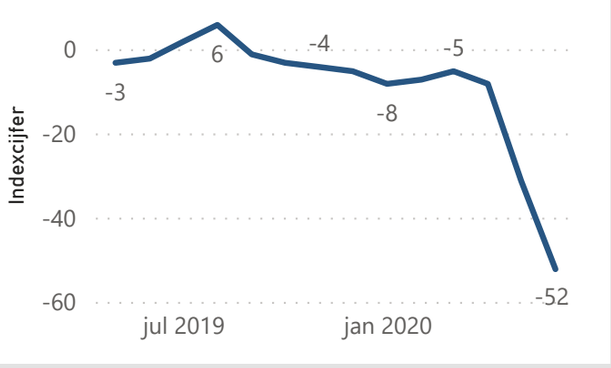

Index consumentenvertrouwen (Nederland)

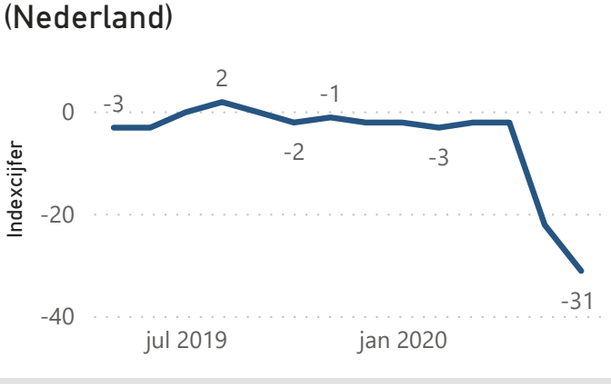

Index koopbereidheid (Nederland)

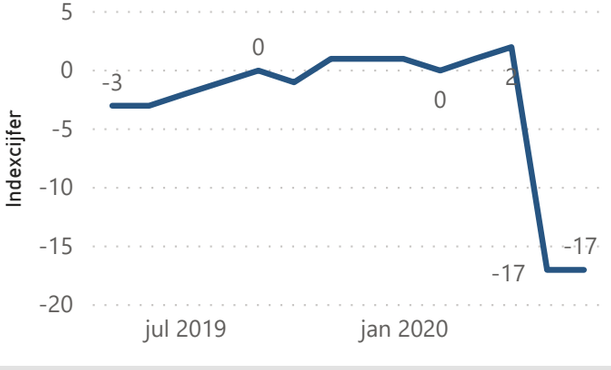

Consumenten

Het covid-19 virus heeft een enorme impact op de Nederlandse en dus ook Arnhemse economie. Over de economie in de komende twaalf maanden zijn consumenten nog nooit zo negatief geweest als in april 2020 ('economisch klimaat' van -5 naar -31). Het consumentenvertrouwen is van -2 in maart naar -22 in april gedaald, de grootste daling ooit. en consumenten vinden de tijd voor grote aankopen veel ongunstiger ('koopbereidheid' van 2 naar -17). Een Gelderse doorvertaling van de CPB-scenario's verwacht een daling van de BBP tussen de 1 en 8% in 2020. De huizenmarkt lijkt nu nog weinig effect te ondervinden van de crisis, al is er in de laatste maand (mei) wel een daling in de vraagprijs; op de langere termijn wordt een verdere daling verwacht.

Prognose ontwikkeling BBP per scenario (CPB Gelderland)

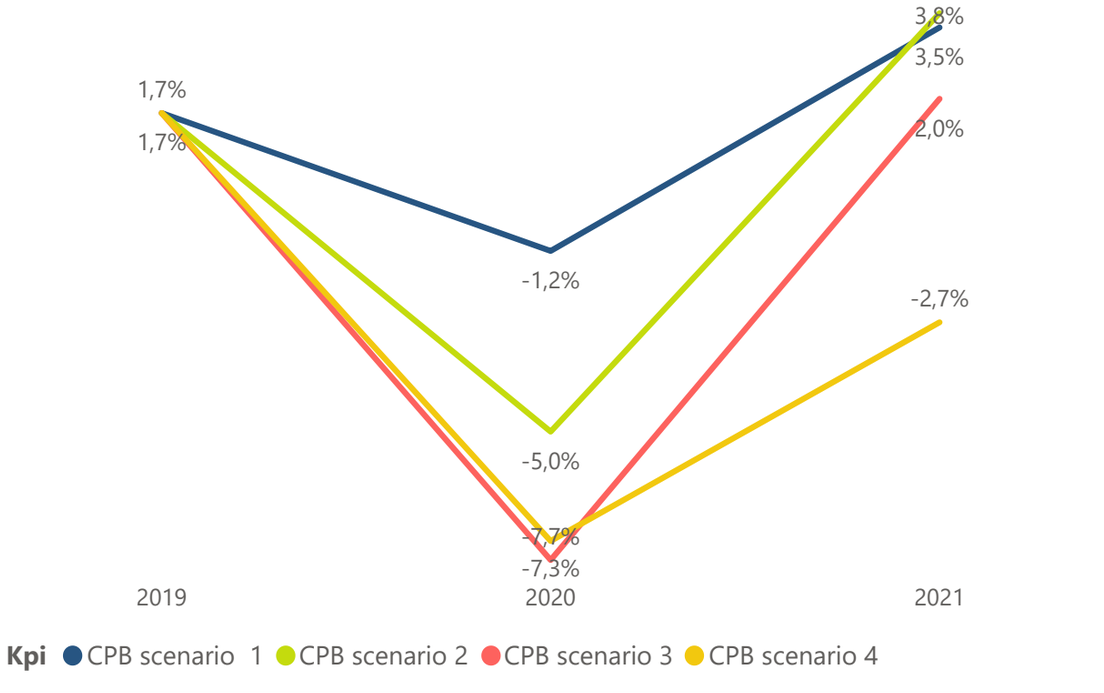

Aantal aangeboden woningen

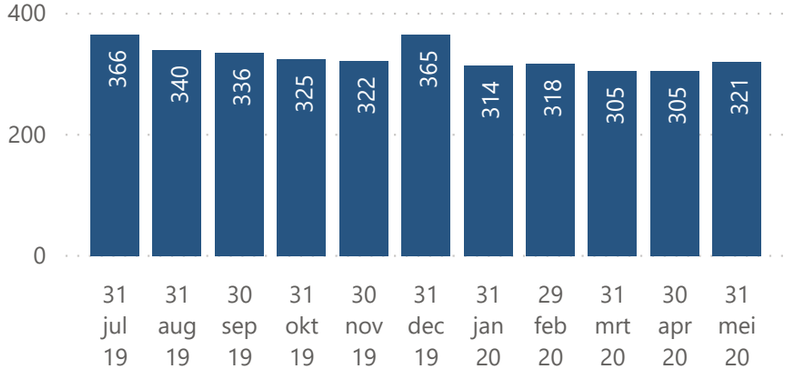

Gemiddelde vraagprijs woningen Arnhem (x1.000)

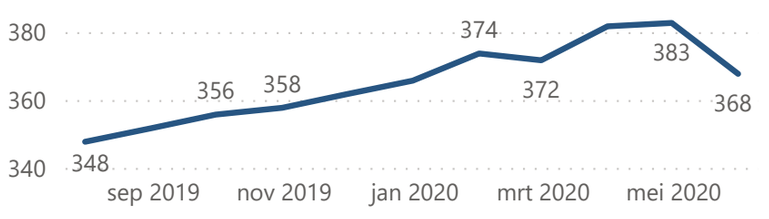

Economie - ondernemers

GEMEENTE Arnhem

Aantal zzp'ers in Arnhem

10592

2019

Aantal aanvragen Tozo 1

3940

31 mei 20

Aantal NOW aanvragen

1124

t/m april

Indicator ondernemersvertrouwen (Gelderland)

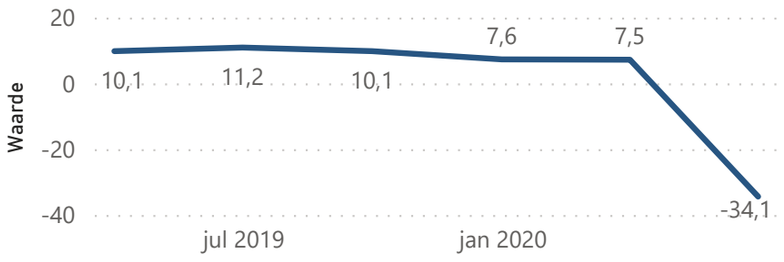

Aantal NOW aanvragen t/m juni (vergelijkbare gemeenten)

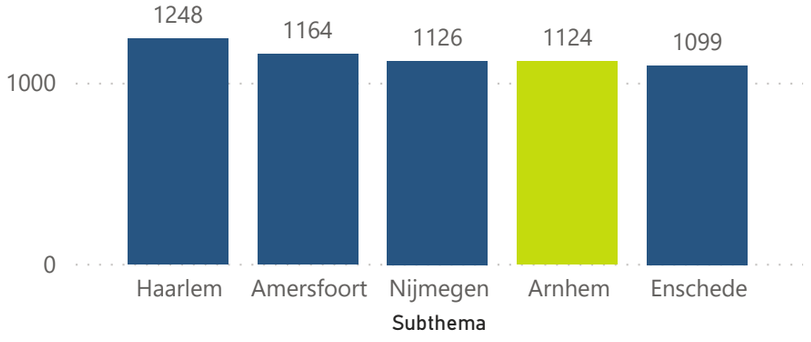

% Gelderse ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt

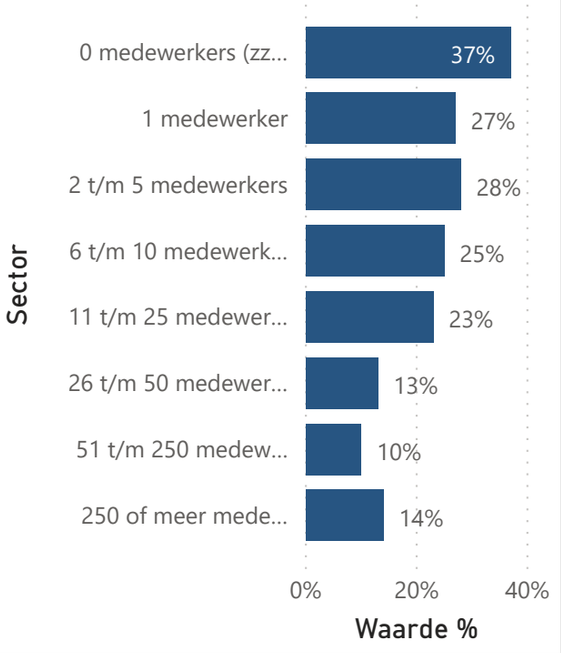

Ondernemers

In Arnhem zijn 3940 aanvragen voor tozo 1 gedaan, de overbruggingsregeling om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Het aantal NOW-aanvragen ligt in Arnhem op 1.124 (per 3 juni). De regio Midden-Gelderland staat met 2.169 aanvragen op plek 20 van 35 arbeidsmarktregio's. De meeste aanvragen komen van bedrijven met minder dan 10 medewerkers. Aanvragen komen vooral van bedrijven uit de sectoren horeca en catering, detailhandel en overige commerciële dienstverlening. Het verwachte omzetverlies is het hoogst in de sectoren horeca en catering (81%), cultuur (78%) en zorg en welzijn (75%). Het ondernemersvertrouwen is aan het dalen. Zzp'ers zijn extra kwetsbaar door de crisis. 37% van de zzp'ers zegt eind april/begin mei dat de voortgang van zijn/haar bedrijf wordt bedreigd. In Arnhem zijn de meeste van de ruim 10.000 zzp'ers aan het werk in de specialistische dienstverlening en de gezondheidszorg. In het aantal faillissementen in de regio is nog geen duidelijke trend waar te nemen.

Aantal faillissementen in Arnhem/Nijmegen

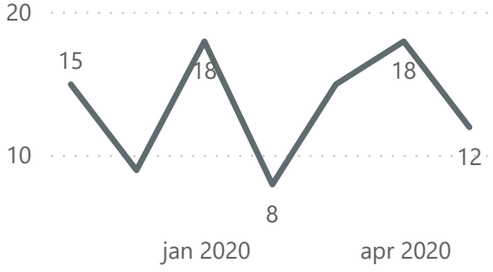

Aantal zzp'ers (jan-19) per sector in Arnhem

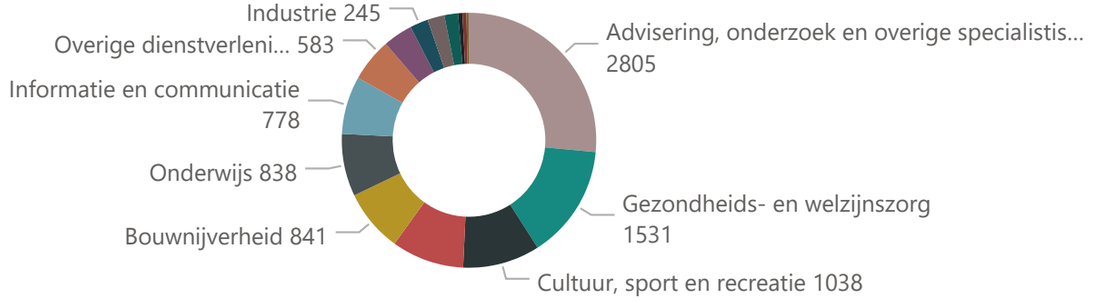

Economie – bedrijven

GEMEENTE Arnhem

% Gelderse bedrijven waarvan voortzetting bedreigd per sector

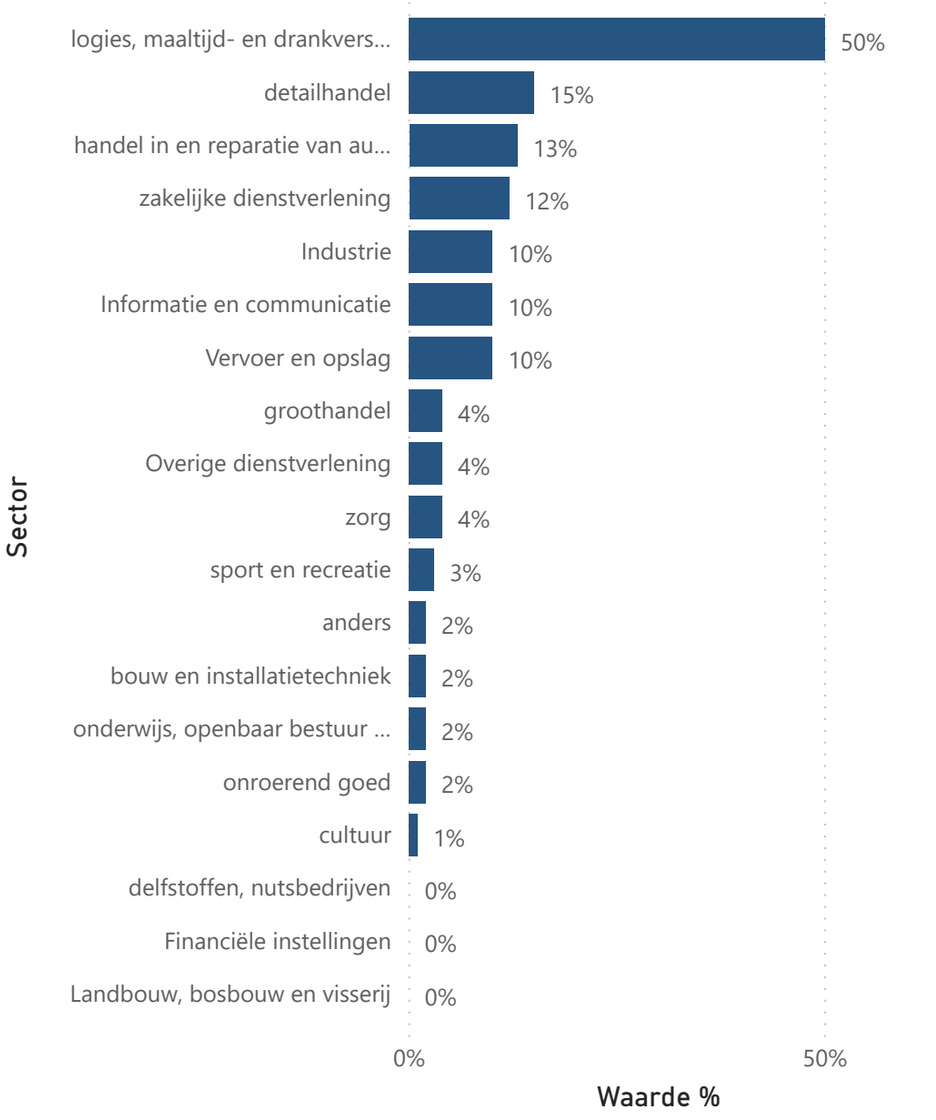

10 grootste bedrijven Arnhem (aantal mdw)	Sector
Ziekenhuis Rijnstate, locatie Arnhem	Gezondheidszorg
Willemsen-de Koning Groep B.V.	Vervoer, opslag en communicatie
VGZ Organisatie B.V.	Financiële instellingen
TenneT TSO B.V	Nutsbedrijven
Scalabor B.V.	Industrie/Delstoffenwinning
PostNL Productie B.V.	Vervoer, opslag en communicatie
Hago Nederland B.V.	Zakelijke dienstverlening
EW Cleaning Operations B.V.	Zakelijke dienstverlening
Centraal Bureau Siza	Gezondheidszorg
Alliander	Nutsbedrijven

Arnhemse bedrijven >100 medewerkers en >30% uitzendkrachten	Totaal aantal medewerkers
B.V. Exploitatiemaatschappij Gelredome	100-199
Borgesius Arnhem B.V.	100-199
CBR	100-199
DHL	100-199
DHL Parcel B.V.	200-499
Enexis	100-199
Munckhof Taxi Arnhem	200-499
Securitas Beveiliging B.V.	200-499
TenneT TSO B.V	>1000
Vitens, kantoor Arnhem	500-799
Willemsen-de Koning Groep B.V.	>1000

Bedrijven

Uit een peiling onder meer dan 1.300 ondernemers in Gelderland (17 april tot en met 3 mei) blijkt dat een aanzienlijk deel van de ondernemers zich zorgen maakt over de voortzetting van het bedrijf. Met name ondernemers in de sector logies-, maaltijd en drankverstrekking zijn pessimistisch. In de sectoren groothandel, detailhandel en zakelijke dienstverlening worden ook veel Arnhemse banen bedreigd. Het CBS meldt op 9 juni wel dat ondernemers zich iets minder zorgen maken. Uitzendkrachten en flexwerkers zijn extra kwetsbaar tijdens slechte economische tijden. In Arnhem werken circa 5.500 uitzendkrachten. 11 bedrijven met meer dan 100 medewerkers en meer dan 30% uitzendkrachten hebben meer dan 2.000 uitzendkrachten in dienst.

Aantal uitzendkrachten in Arnhem

5500

2019

Economie - arbeidsmarkt

GEMEENTE Arnhem

Aantal openstaande vacatures Gelderland

24400

31 mrt 20

Werkloosheidspercentage (NL) seizoensgecorrigeerd

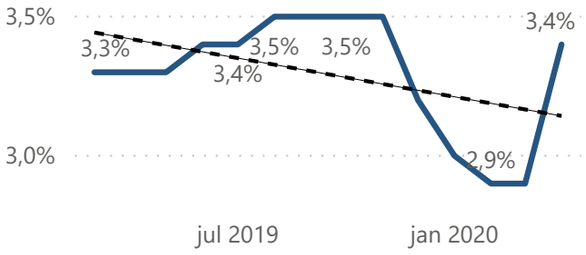

Openstaande vacatures per sector in Gelderland

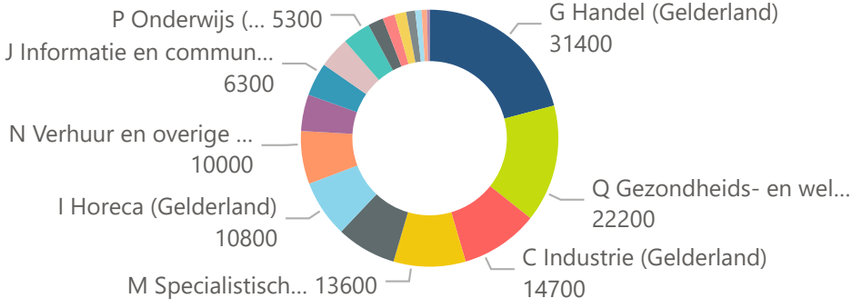

Arbeidsmarkt

Door de crisis zal het werkloosheidspercentage stijgen: in het gunstigste scenario zal dat rond de 4% liggen, in het slechtste scenario loopt het op richting 9%. Nu al is een toename van het aantal ww-uitkeringen in Arnhem waar te nemen. Het aantal openstaande vacatures is flink gedaald, vooral in de horeca. Er zijn ook sectoren waar juist het aantal vacatures licht stijgt, bijvoorbeeld in de ICT, onderwijs en bouw.

Aantal lopende ww-uitkeringen Arnhem

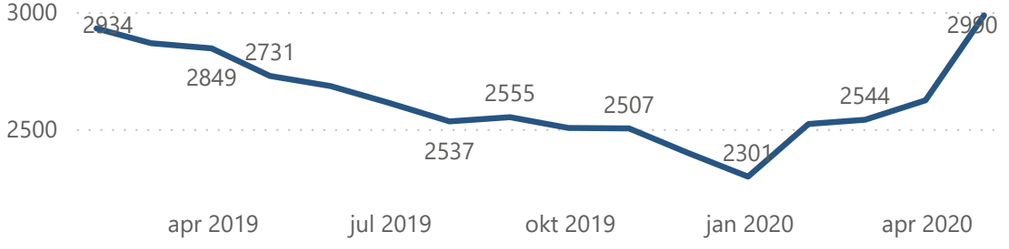

Progonose ontwikkeling werkloosheidspercentage (CPB Gelderland)

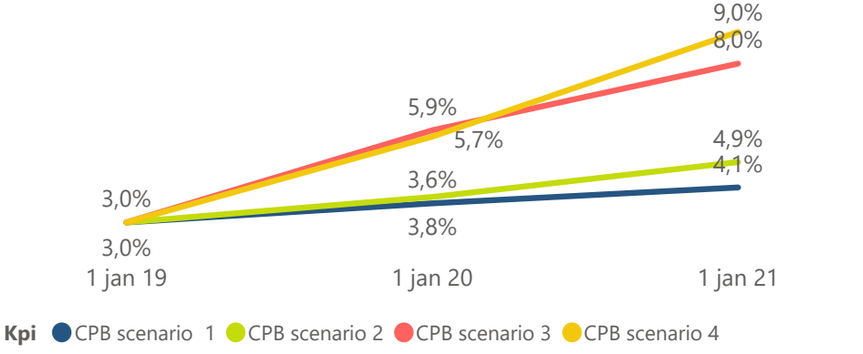

In- en uitstroom WW uitkeringen Arnhem per 10.000 inwoners

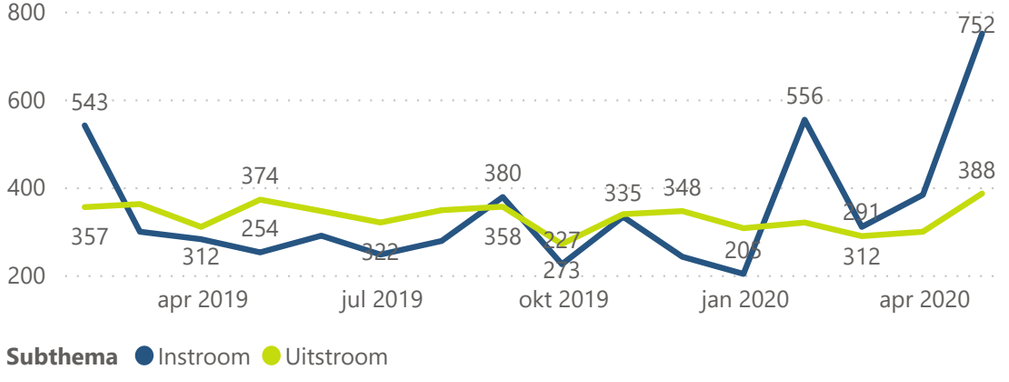

Aantal openstaande vacatures Gelderland

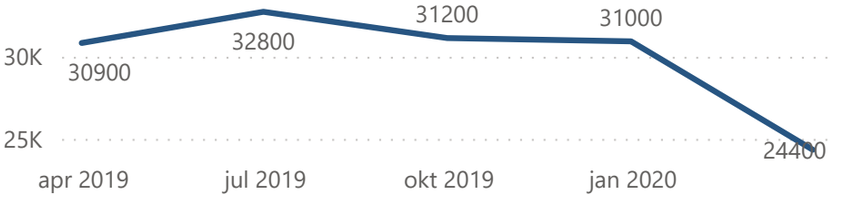

Werk en inkomen

GEMEENTE Arnhem

Aantal inwoners met schulddienstverlening

741

28 mei 20

Totaal huishoudens in bijstand (PW, IOAW, IOAZ, BBZ)

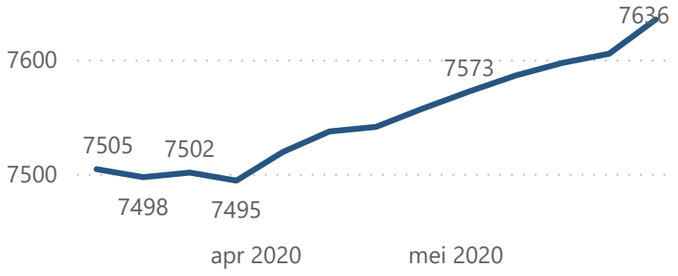

Aantal inwoners met schulddienstverlening (toewijzing)

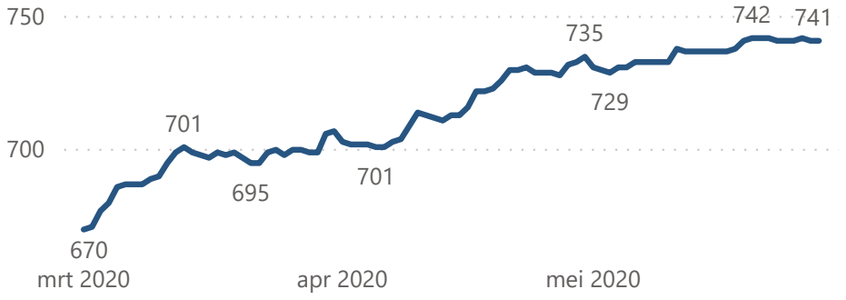

Werk en inkomen

Het aantal bijstandsaanvragen is sinds het begin van maart toegenomen en we zien dit terug in een stijging in het aantal toegekende bijstandsaanvragen begin april. Ook het aantal inwoners met een toewijzing voor schulddienstverlening loopt op. De instroom van PW uitkeringen voor de maand maart 2020 is gestegen ten opzichte van dezelfde maand in 2019, terwijl de uitstroom van deze uitkering lager is in 2020 ten opzichte van 2019.

Aantal bijstandsaanvragen

46

31 mei 20

Toegekende bijstandsaanvragen per week 2019 vs 2020

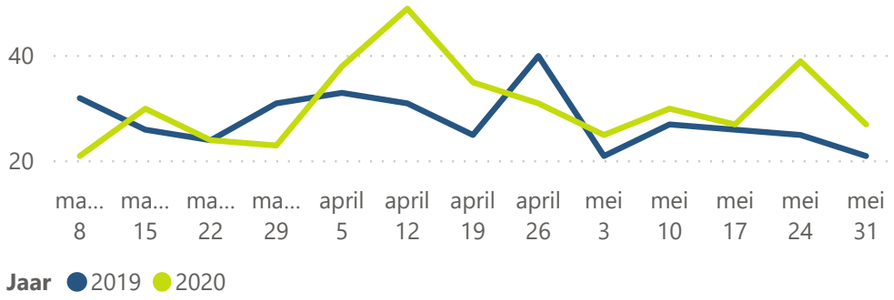

Aantal bijstandsaanvragen per week

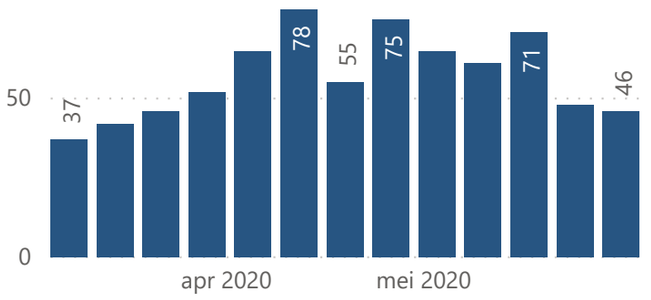

Totaal huishoudens in bijstand (PW, IOAW, IOAZ, BBZ)

7636

31 mei 20

Instroom PW uitkeringen 2019/2020

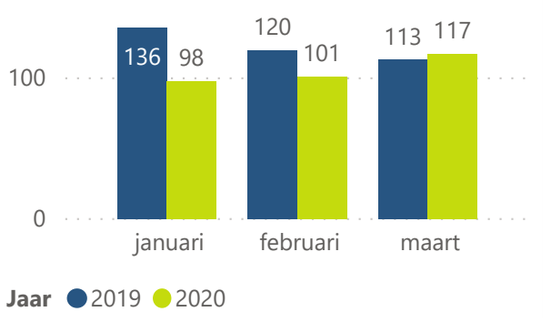

Uitstroom PW uitkeringen 2019/2020

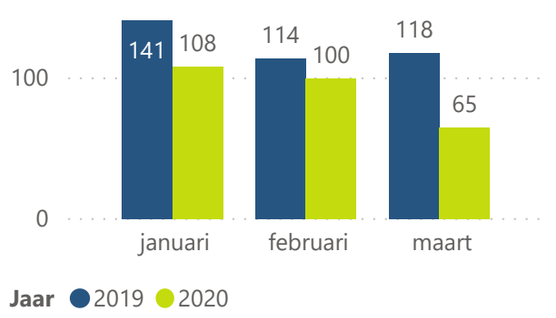

Instroom IOAW en IOAZ uitkeringen

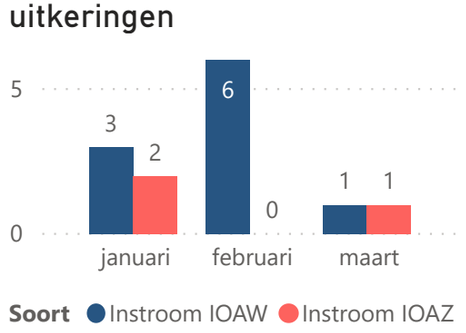

Welzijn – zorg en veiligheid

GEMEENTE Arnhem

Aantal meldingen veilig thuis

56

7 jun 20

Inzet spoedeisende zorg jeugdbescherming

11

30 apr 20

Totaal aantal misdrijven

813

30 apr 20

Totaal aantal misdrijven

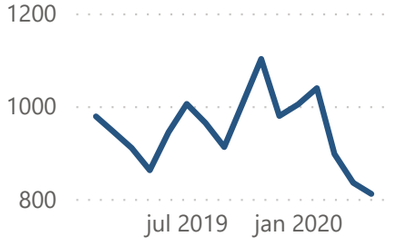

Aantal meldingen en adviezen veilig thuis

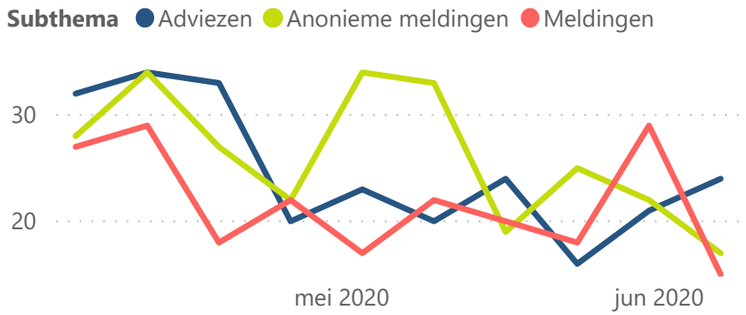

Gem. meldingen/adviezen veilig thuis p/w

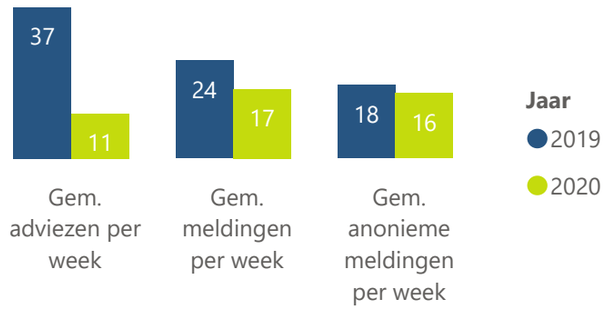

Aantal toewijzingen WMO

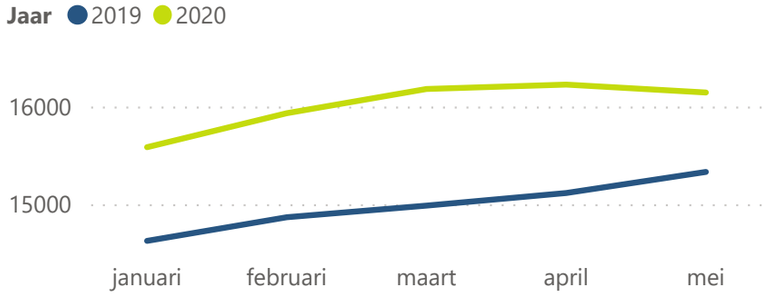

Aantal misdrijven veiligheid

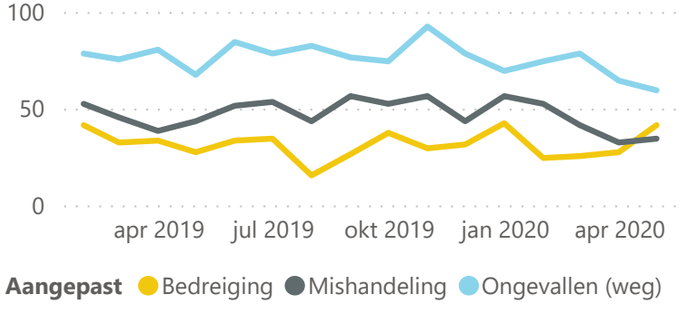

Aantal toewijzingen jeugdwet

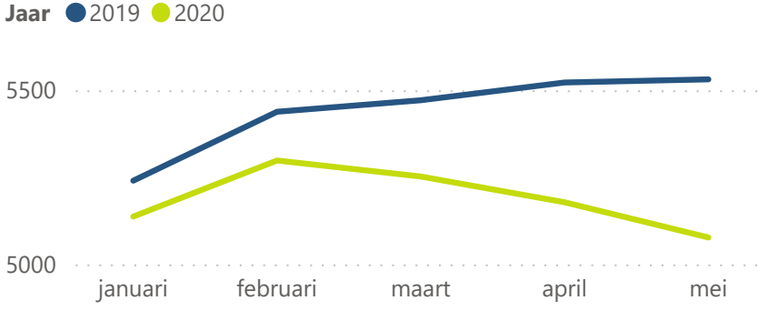

Aantal misdrijven openbare orde

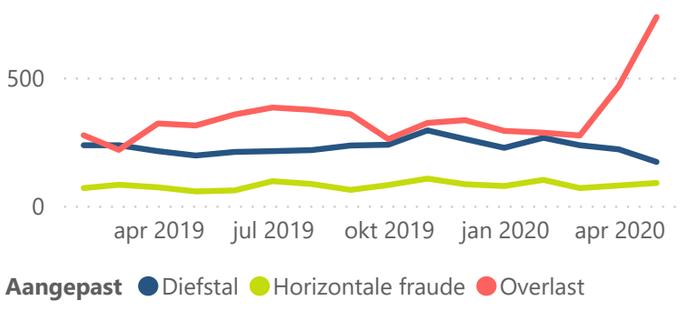

Zorg en veiligheid

We zien een daling in de meeste vormen van criminaliteit, maar het aantal meldingen overlast is toegenomen. Ook zijn er zorgen om de veiligheid binnenshuis. Ten opzichte van vorig jaar zien we geen toename in het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis. Deze lijken eerder wat minder te worden gedaan dan in 2019. Wat betreft Wmo zien we vooralsnog geen duidelijke toe- of afname. Het aantal Jeugdwettoewijzingen lijkt sinds maart af te nemen. Let op: de meest recente Wmo- en Jeugdwetcijfers zijn nog niet volledig en moeten dus als voorlopig worden beschouwd.

Welzijn - persoonlijk welbevinden

GEMEENTE Arnhem

Slaap (veel) slechter sinds de maatregelen

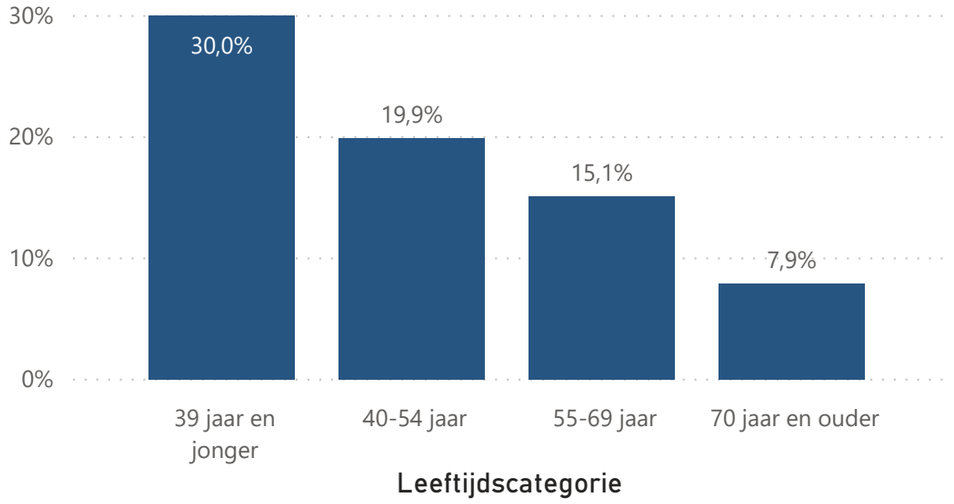

De kwaliteit van mijn sociale contacten is lager

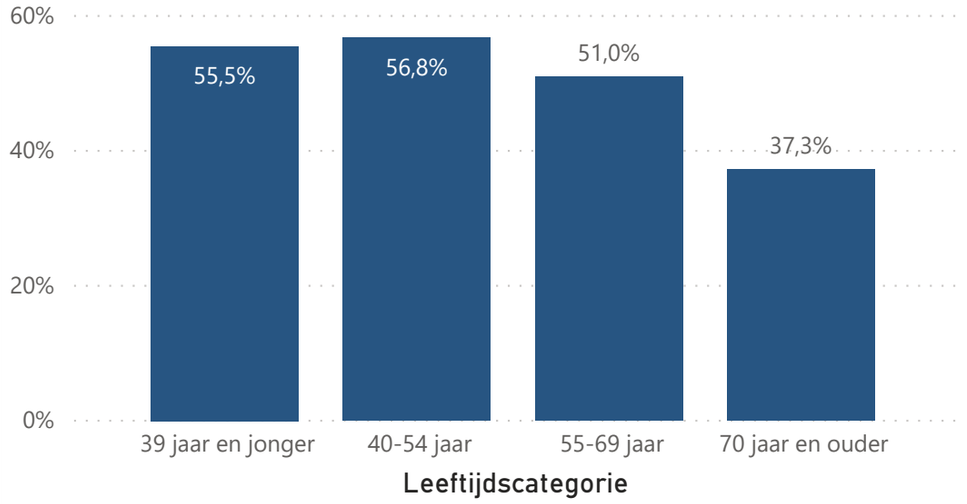

Voel me (veel) meer gestrest sinds de maatregelen

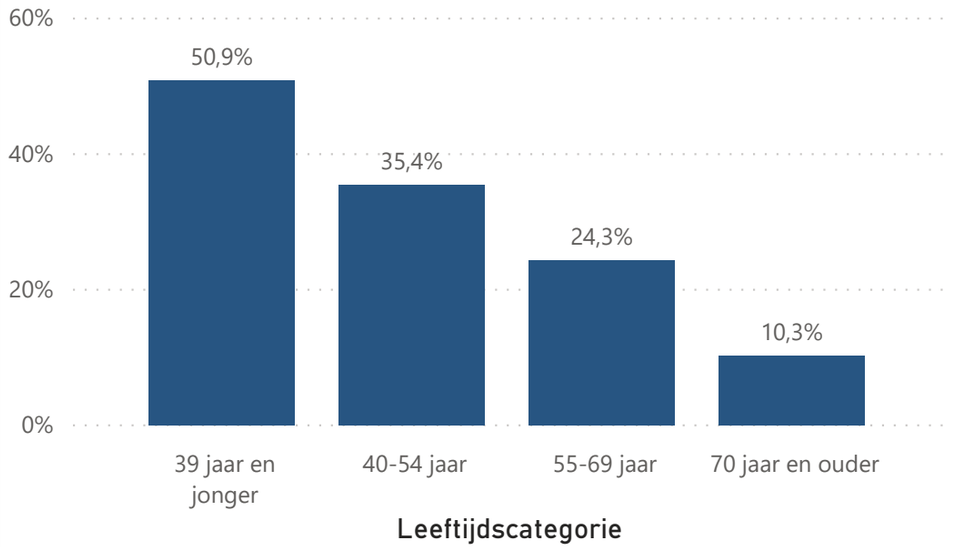

Voel me (veel) meer somber sinds de maatregelen

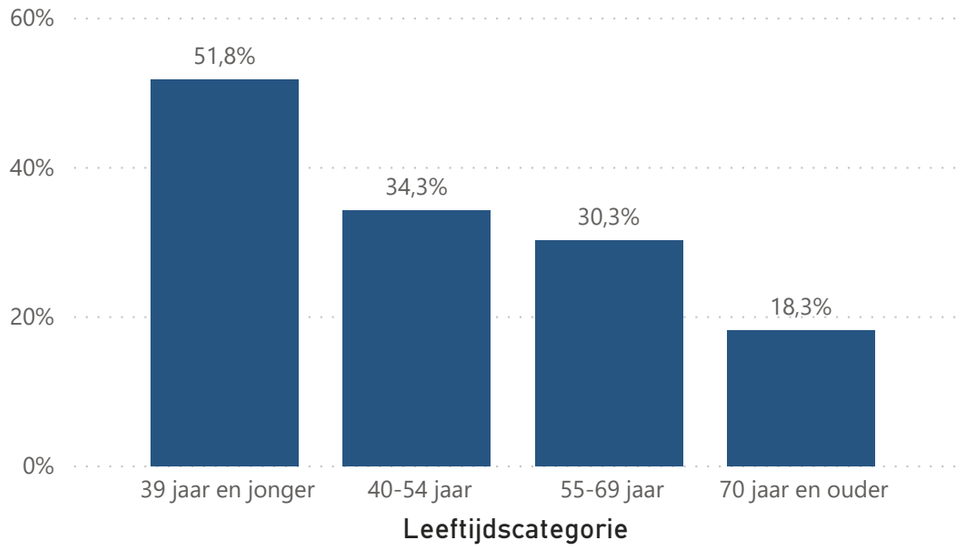

Persoonlijk welbevinden

Uit onderzoek van de GGD en RIVM onder meer dan 2.000 Arnhemmers blijkt dat een derde van de Arnhemmers zich (veel) meer gestrest, somber, angstig of eenzaam voelt ten opzichte van de periode voor corona. 18% geeft aan (veel) meer slaapproblemen te ervaren. Opvallend is dat de jongere groep (tot en met 39 jaar) meer last lijkt te ervaren van de coronacrisis. Dit is lijn met landelijke uitkomsten. Er zijn overigens ook mensen die aangeven juist minder gevolgen voor hun welbevinden te ervaren.

Financiële risico's

GEMEENTE Arnhem

Risico's 2020 per portefeuille onderdeel

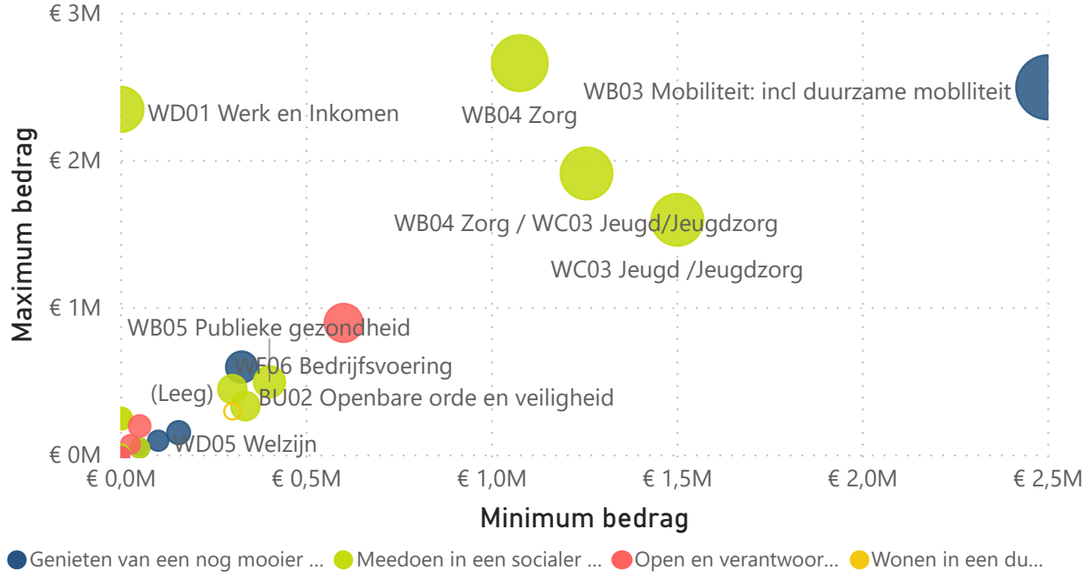

Minimum en maximum bedrag risico's 2020 per onderdeel

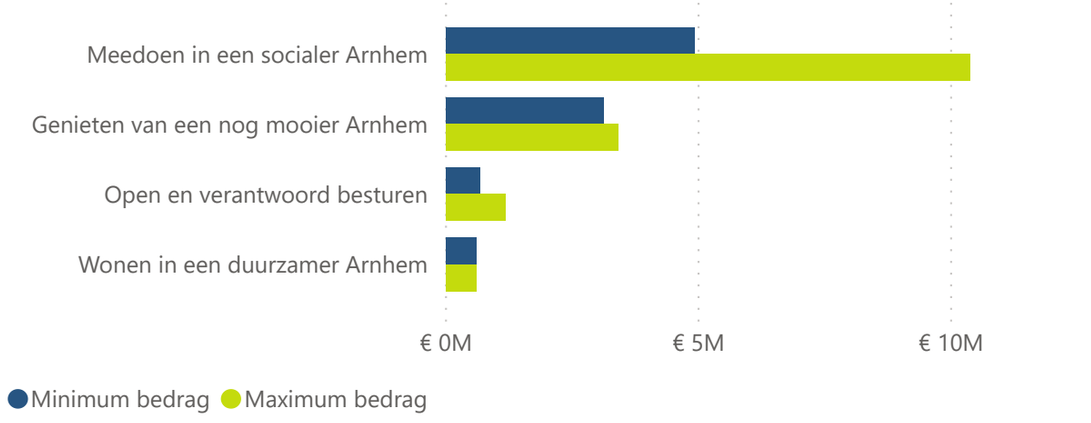

Aantal risico's

54

Aantal risico's per onderdeel

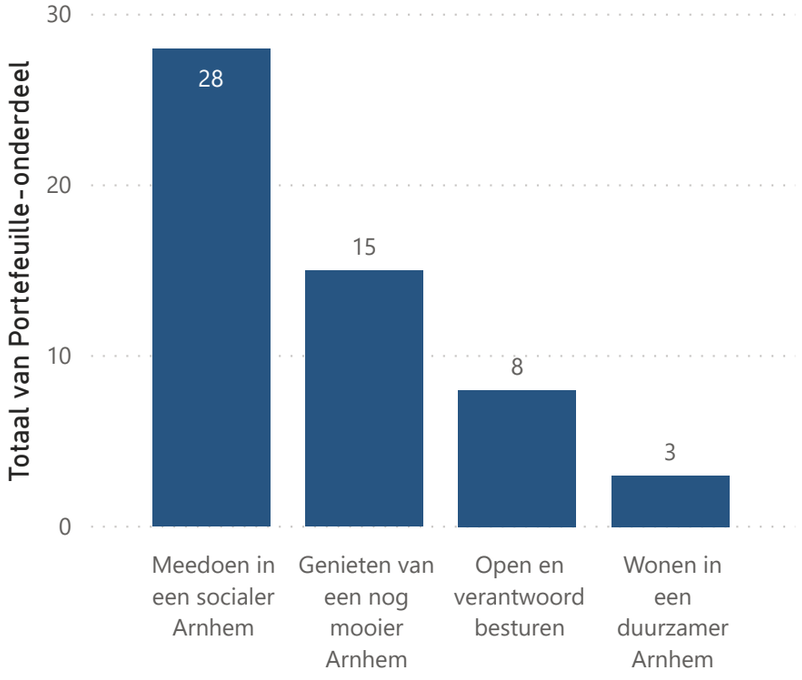

€ 9.320.000
Minimum bedrag risico's

€ 15.564.000
Maximum bedrag risico's

Financiële risico's

De gemeentelijke financiële risico's met betrekking tot de coronacrisis zijn in kaart gebracht en eerder gepresenteerd in de bijlage Financiële impactanalyse gevolgen corona-crisis bij de perspectiefnota. Dit is het beeld van begin april, er wordt gewerkt aan een geactualiseerd beeld wat zal worden toegelicht in de raadsbrief eind juni. In totaal zijn er 54 risico's geïnventariseerd, waarvan de meeste onder het thema meedoen in een socialer Arnhem vallen. De grootste financiële risico's zijn geïdentificeerd voor de portefeuille-onderdelen Mobiliteit, Zorg en Werk en Inkomen. In totaal is het financiële risico voor Arnhem geschat op minimaal 9,3 miljoen en maximaal 15,6 miljoen.

Gebruikte bronnen

GEMEENTE Arnhem

Economie en Werk & inkomen

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
% gelderse bedrijven voortzetting bedreigd	enquête VNO-NCW Midden, provincie Gelderland, MKB Nederland Midden, Oost-NL	1 apr 20
% Gelderse ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt (april)	enquête VNO-NCW Midden, provincie Gelderland, MKB Nederland Midden, Oost-NL	1 apr 20
Aantal uitzendkrachten in Arnhem	Provinciale werkgelegenheidsenquete (PWE)	1 jan 19
Aanvragen tozo (Arnhem)	Gemeente Arnhem	31 mei 20
Arnhemse bedrijven >100 medewerkers en >30% uitzendkrachten	Provinciale werkgelegenheidsenquete (PWE)	1 jan 19
Bijstand	Gemeente Arnhem	31 mei 20
CPB scenario 1	Provincie Gelderland	1 jan 21
CPB scenario Gelderland	Provincie Gelderland	1 jan 19
Faillissementen (Arnhem/Nijmegen)	CBS	30 apr 20
NOW-aanvragen t/m 3 juni	CBS	3 jun 20
Ondernemersvertrouwen	CBS	30 jun 20
Ontwikkeling particuliere consumptie	CBS	31 mei 20
Openstaande vacatures	CBS	31 mrt 20
Uitstel van betalingen	Gemeente Arnhem	1 mei 20
Werkgelegenheid (banen)	Provincie Gelderland	1 jan 19
Werkloosheid	CBS	1 apr 20
Woningmarkt	Huisenzoeker.nl	31 mei 20
Ww-uitkeringen	Uwv	30 apr 20
Zzp'ers	Provincie Gelderland/Gemeente Arnhem	1 jan 19

Zorg, Welzijn en veiligheid

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Schulddienstverlening	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Toewijzingen Jeugdwet	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Toewijzingen WMO	Gemeente Arnhem (DWH)	28 mei 20
Inzet Spoedeisende Zorg maart (SEZ)	Jeugdbescherming Gelderland	30 apr 20
Veiligheid	Politie	30 apr 20
Meldingen en adviezen Veilig Thuis	Veilig Thuis	7 jun 20

Covid-19

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Meldingen	RIVM	9 jun 20
Meldingen per 100.000	RIVM	9 jun 20
Ziekenhuisopname	RIVM	9 jun 20
Ziekenhuisopname per 100.000	RIVM	9 jun 20

Financiële risico's

Indicator	Bron	Laatste meetdatum
Financiële impact coronacrisis	Gemeente Arnhem	April

Berichtje 1
Zijn veel punten , noem enkele die met een simpel ingreep kunnen worden gemaakt.
Meer openbaar wc's (horeca is steeds minder openbaar, begrijpelijk)
Meer bankjes in en rond het centrum.
Nieuwe ondergronds containers , belachelijk klein, zorgt voor zwerfvuil.
Verkeer Drempels uit jaren 80 die auto schaad
Meer prullenbakken

Berichtje 2
Goed initiatief! Meer groen en meer regelhulp en subsidie voor verduurzamen, óók voor sociale huurwoningen. Ook snel meer sociale huurwoningen bouwen. De wachttijd voor een sociale huurwoning is nu 20 jaar!! Dit is absurd!

Berichtje 3
Wonen. Rond winkelcentrum Presikhaaf zijn (bijna) alle prullenbakken verwijderd en de puinzooi is groter dan ooit

Berichtje 4
En Arnhem mag als hoofdstad van de grootste en rijkste provincie van Nederland meer uitstraling krijgen, pak het gebied rond de blauwe golven aan en ontwikkel de Rijnkade verder. De binnenstad gaat al de goede kant op, nu de rest nog.

Berichtje 5
Huisvesting voor daklozen. Het rijk stelt geld ter beschikking om dakloosheid te bestrijden. Via Tiny houses of containerwoningen kan er relatief snel huisvesting geregeld worden. Natuurlijk in combinatie met hulpverlening. Dit is heel hard nodig.

Berichtje 6
Doe iets tegen buurtoverlast....
Bijna elke straat is bezet door een of twee gezinnen die de hele straat terroriseren en de rest van de bewoners niets van durven te zeggen

Berichtje 7
Helaas kan ik niet aanwezig zijn. Ik hoop dat iemand de vraag stelt over de Rembrandt bioscoop

Berichtje 8
Na de miljarden voor de krachtwijken nu weer investeren in wijken als Rijkerswoerd voordat die ook afzakken naar het niveau van krachtwijk 😳👍🏼✨✨✨

Berichtje 9
Meer openbare toiletten!

Berichtje 10
Het afvalbeleid, DIFTAR terug draaien want dit gaat uw "mooie" en onze "mooie stad" heeeeeellll veeelll ellende opleveren... Arnhem word een puinbak!!!

Volgorde sprekers inspreekmoment Perspectiefnota 2021-2024
Tijdstip: 18:45 - 20.15
Raadzaal

Thema: Wonen in een Duurzamer Arnhem

1 Myrna Linders
2 Alie Sijtsma
3 Ilona Annema
4 Daniël Wenting
5 Robert Jan Buis
6 Marloes Spaander

Thema: Open&Verantwoord Besturen

7 Ipe van der Deen
8 Jessica Derks
9 Nande Bakker

Geen themavoorkeur

10 Ramon Barends
11 William Alfarhat
12 Kelly Bolsenbroek

Volgorde sprekers inspreekmoment Perspectiefnota 2021-2024
Tijdstip: 18:45 - 20.15
Landgoed/Festival

Thema: Meedoen in een Socialer Arnhem

1 Marjon Hoeks
2 Fokke de Jong
3 Pascal Mulder

Thema: Genieten van een nog Mooier Arnhem

4 Joost Blasweiler	
5 Merlijn Schrijvers	Powerpoint presentatie
6 Patrick Waijer	
7 Dick van Kleef	Tekening
8 Hilde Haazen	
9 M. Soultana	
10 Guido Janssen	

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Meedoen in een Socialer Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Meedoen in een socialer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Genieten van een nog Mooier Arnhem" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna kunt u plaatsnemen in de wachtruimte "Rijnstroom" die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen. Ook is er een scherm in deze zaal aanwezig zodat u de vergadering kunt volgen.

Wanneer u aan de beurt bent voor uw bijdrage, zult u worden opgehaald door een medewerker van de griffie. Na uw bijdrage kunt u weer plaatsnemen in de Rijnstroom of uw weg vervolgen richting huis.

Nadat u heeft gesproken, zal de tafel worden schoongemaakt voor de volgende inspreker. Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg politiek proces:

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.

Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.

De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal

Wachten: vanaf 18.30u in commissiekamer "Rijnstroom"

Start vergadering: 18:45u in commissiekamer "Landgoed/Festival"

Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u

Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.

Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Genieten van een nog Mooier Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Meedoen in een socialer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Genieten van een nog Mooier Arnhem" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna kunt u plaatsnemen in de wachtruimte "Rijnstroom"die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen. Ook is er een scherm in deze zaal aanwezig zodat u de vergadering kunt volgen.

Wanneer u aan de beurt bent voor uw bijdrage, zult u worden opgehaald door een medewerker van de griffie. Na uw bijdrage kunt u weer plaatsnemen in de Rijnstroom of uw weg vervolgen richting huis.

Nadat u heeft gesproken, zal de tafel worden schoongemaakt voor de volgende inspreker. Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politiek Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in commissiekamer "Rijnstroom"
Start vergadering: 18:45u in commissiekamer "Landgoed/Festival"
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Wonen in een Duurzamer Arnhem".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de Raadzaal. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Wonen in een Duurzamer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Open en verantwoord besturen" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna wordt u begeleid naar de Raadzaal die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen aan uw eigen desk met microfoon.

Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal of uw weg vervolgen richting huis.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politiek Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in de Burgerzaal
Start vergadering: 18:45u in de Raadzaal.
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Betreft: 10 juni proces inspreekavond Gemeenteraad Arnhem; Perspectiefnota 2021 - 2024

Geachte inspreker,

Hartelijk dank voor uw aanmelding om te komen inspreken op de Politieke Avond van 10 juni van de gemeenteraad van Arnhem. Zoals aangegeven in de eerdere mailing, treft u hierbij de informatie met betrekking tot het inspreken op de Perspectiefnota 2021 - 2024. U heeft zich aangemeld voor het thema: "Open & Verantwoord Besturen".

Thema's

U bent van harte welkom vanaf 18:30u op het Stadhuis te Arnhem (Koningstraat 38). De raadskamervergadering zal om 18:45u beginnen in de commissiezaal Landgoed/Festival. De vergadering zal beginnen met het thema uit de Perspectiefnota "Wonen in een Duurzamer Arnhem" Indien op dit thema alle insprekers geweest zijn zal in deze vergadering het thema "Open en verantwoord besturen" gaan plaatsvinden op een zelfde wijze.

Vergaderorde

U spreekt morgen de gemeenteraad toe. Voor het inspreekmoment heeft u maximaal 4 minuten spreektijd. Dit mag ook korter. Na uw bijdrage hebben de raadsleden de mogelijkheid om u een vraag te stellen. Gezien de beperkte tijd voor raadsleden om vragen te stellen, worden de raadsleden op de mogelijkheid gewezen indien zij nog prangende vragen hebben en met uw welbevinden, na de vergadering contact met u op te nemen. Het doel van de avond is om alle insprekers aan de beurt te laten komen. De volgorde van inspreken treft u hieronder aan. De inspreekvolgorde is gebaseerd op basis van de volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Logistiek

Gezien de grote belangstelling om in te spreken en de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot corona is een logistiek proces opgesteld om de vergadering zo veilig mogelijk te laten verlopen. Het proces gaat als volgt:

Bij de ingang is een gastvrouw aanwezig. U heeft de mogelijkheid uw handen te desinfecteren met handgel. Zij wijst u de weg naar de Burgerzaal voor een kopje koffie of thee. Daarna wordt u begeleid naar de Raadzaal die zo is ingericht waarbij u op 1.5 meter afstand van anderen kunt plaatsnemen aan uw eigen desk met microfoon.

Na de vergadering kunt u op gepaste afstand een kopje koffie/ thee drinken in de Burgerzaal of uw weg vervolgen richting huis.

Spreektekst

Graag zien we uw inspreektekst via de mail tegemoet, zodat na afloop van de vergadering uw reactie door raadsleden nagelezen kan worden. Uw tekst zal bij de stukken geplaatst worden. Indien wenselijk kunnen we uw tekst ook van te voren plaatsen bij de stukken van de vergadering

Vervolg Politieke Proces

De fracties overwegen in de dagen na uw inspreken of ze o.a. naar aanleiding van uw boodschap op de Perspectiefnota met een wijzigingsvoorstel willen komen. Hiervoor gaan ze eerst politieke vragen aan het college en elkaar stellen. Dit vindt plaats op woensdagavond 17 juni en op woensdagavond 24 juni tijdens de "Meningsvormend 1" vergadering. Tijdens de volgende vergadering op woensdag 1 juli kunnen raadsleden een verzoek meegeven aan het college en met een voorstel komen om de Perspectiefnota op onderdelen te wijzigen. Dit gaat in de vorm van een motie (een opdracht of oproep) of amendement (een wijziging) tijdens de "Meningsvormend 2" vergadering.
Tijdens de laatste vergadering op woensdag 8 juli zal de raad een besluit nemen en stemmen over de Perspectiefnota en de daarbij ingediende moties en amendementen.
De bovengenoemde vergaderingen zijn live te volgen via **https://arnhem.notubiz.nl/live**

Het globale programma

Inloop en koffie en thee: vanaf 18.30u Stadhuishal
Wachten: vanaf 18.30u in de Burgerzaal
Start vergadering: 18:45u in de Raadzaal.
Inspreekmoment: tussen 18.45u en 20.15u
Na afloop: koffie/ thee in de Burgerzaal.
Inspreektijd: maximaal 4 minuten

Mocht u nog vragen hebben, of is er iets onduidelijk, kunt u bellen naar 06-53680102 of mailen naar marijne.van.de.venne@arnhem.nl

Praat mee over Arnhem!

Heeft u ideeën over de stad Arnhem? Welk onderwerp verdient volgens u meer aandacht? Laat het de gemeenteraad horen!

Op woensdagavond 10 juni spreekt de gemeenteraad voor het eerst over de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor de komende vier jaar. Er is voor u de gelegenheid om in te spreken op één van de vier hoofdthema's: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. U kunt zich uiterlijk tot maandag 8 juni aanmelden via griffie@arnhem.nl. Vermeldt bij uw inschrijving graag uw **thema**, **naam, telefoonnummer** en **emailadres.** Voor vragen kunt u bellen naar 06-53680102 (Marijne).

Het inspraakmoment zal veilig en volgens de nieuwe richtlijnen van de anderhalvemetersamenleving ingericht worden. Daarom is er een maximaal aantal van 24 deelnemers welkom op het Stadhuis. Wilt u liever via schriftelijk weg een reactie insturen? Mail uw bijdrage uiterlijk 8 juni via griffie@arnhem.nl

Praktisch

Wanneer: woensdagavond 10 juni 2020 tijdens de Politieke Avond (tijdstip volgt)
Uiterlijke datum aanmelden: maandag 8 juni via griffie@arnhem.nl
Locatie: Stadhuis Arnhem (Koningstraat 38 te Arnhem)

De Perspectiefnota is te vinden op https://financien.arnhem.nl/

Voorstellen:
Dick van Kleef
Actief Wijkbewoner en ZZP er: Voorzitter Wijkvereniging, Voorzitter Ondernemersvereniging winkelcentrum Rijkerswoerd, Manager Accommodatie ESA, Projectleider Vitaal Sportcentrum en ik wordt ingezet bij verschillende projecten bij Voetbalclubs.(o.a SKV en FC Lienden)

Rijkerswoerd is de grootste en kan de mooiste wijk van Arnhem zijn, en heeft nog steeds de meeste inwoners , het is eigenlijk een klein dorp.
Men denkt dat er in Rijkerswoerd geen problemen zijn, ze redden zich wel maar dat is minder waar. Waardoor de aandacht meestal gaat naar andere (kracht) Wijken, daar worden ook mooie voorzieningen opgezet.
Er is in Rijkerswoerd eenzaamheid, werkloosheid, geen wijkcentrum (wegbezuinigd in 2015), geen sociale samenhang ,weinig ontmoetingsplekken, geen jeugdhonk, weinig aandacht voor jongeren, geen sociale structuur er heerst een negatieve sfeer.
In een enquête die in 2018 is opgezet (samen met team leefomgeving) , “wat willen de wijkbewoners van Rijkerswoerd” hebben ongeveer 400 wijkbewoners en ondernemers aangegeven dat men graag een echte ontmoetingsplek zou willen waar men elkaar kan ontmoeten, bewegen (meer dan voetbal en handbal, de open club gedachte) en waar de kleine kinderen kunnen spelen.
Op sportcentrum Rijkerswoerd zijn voorzieningen aanwezig, (de stenen staan er) maar deze accommodatie is niet meer van deze tijd. Gelukkig wordt de binnenruimte aangepast (samen met team leefomgeving, de voetbalclub ESA en de Stichting Sportcentrum Rijkerswoerd). De toegankelijkheid wordt verbeterd en de ruimtes worden aangepast voor doelgroepen met een eigen identiteit zoals , mensen moeten zich er thuis voelen:

- wijkbewoners, ouderen, jongeren
- mensen met een beperking,
- faciliteiten voor ZZP ers,
- workshops/ vergaderingen
- ESA voetballers (ook de walking football 60+) AAC handbal, balletschool.)

Voor de buitenruimte zijn ideeën ontstaan vanuit de wijk en gebruikers van het sportcentrum, samengevat in een masterplan (zie afbeelding).
Dit masterplan zorgt voor ontstening, vergroening, ontmoeting, spelen en bewegen (voor mensen van 3 tot en met 80 jaar) en lost de overlast van auto’s op in de wijk (er hoeft geen verkeer meer door de wijk heen) Daardoor is een voorziening nodig om ruimte te maken op het sportcentrum door aanleg van een 2 tal kleine kunstgrasvelden waardoor er ruimte komt voor parkeerplaatsen en er spreiding ontstaat in de bezetting van de kleed en was accommodatie, de kleinsten kunnen de gehele dag wedstrijden spelen en daardoor kan ESA de meiden afdeling gaan door ontwikkelen (deze staat nu stil). Er kan een jeugdplek (geen hangplek) b.v Urban Sports gerealiseerd worden.
Mogelijkheden om over het sportcentrum te wandelen naar park Lingezegen via een bruggetje.
Samen met scholen en de jeugd van ESA/AAC) wordt gedacht aan een skill garden waar kinderen hun skills verder kunnen ontwikkelen en naast bewegen ook topsport kan worden gestimuleerd via het Athletic Skils Model. Ook zijn er ideeën over een Padel tennis plek (buiten squash).
Delen van dit plan worden nu uitgevoerd (zie afbeelding van het **ontmoetingsplein**), daar zijn middelen voor gerealiseerd, door ESA , SSR en Gemeente
De fitness en speelplek zijn via subsidies vanuit de wijkvereniging gerealiseerd door medewerking van de Rabo bank, Burgerkracht, Provincie, Dullartstichting , Menziz en Jantje Beton.

Nog te vermelden is dat er natuurlijk wel een aantal ontmoetingsplekken in de wijk zijn, zoals de SIZA en de Hooimaat.
Het project bij de Stadslandbouw, de volkstuinen zijn door enthousiaste vrijwilligers tot een succes is gemaakt

We willen doorpakken op dit project en hebben we steun, draagvlak nodig van de Gemeente (raad) om Rijkerswoerd mooier te maken. De wijk is nu nog steeds niet af, de grootste wijk van Arnhem verdient veel beter.
Ik wil u graag uitnodigen om dit plan wat uitgebreider met u te delen.

bestaande klinkers aanhelen aan nieuw straatwerk (zaagwerk)

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

douche

kleedruimte 114

E.H.B.O. 115

scheidsrechters 116

117

118

112

113

114a

nieuw **klinkervlak** van hergebruikte grijze klinkers [38m2]

vergaderruimte k5

kantine k1

vergaderruimte k4

vergaderruimte k3

vergaderruimte k2

3000

BUITENFITNESS

nieuw **kunstgras** [blauw] omsloten door opsluitbanden [197m2]

nieuw **plantvak** [straal=2,0m]

7000

straal = 7,5m

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **banken** herplaatsen

pad = 4,0m breed

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **banken** herplaatsen

nieuwe **haagbeuk**

SPEELTUIN

speeltoestellen op geel zand

3

2 ENTREE

kassa

KANTOOR 8

KANTINE 5

Bar

alarmmelder voor CO2

CO2-meter

MAGAZIJN inrichting 7

KEUKEN inrichting 6

opslag b1

opslag

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

aansluiten nieuw straatwerk aan gevel met **split** (okerkleur) geen zaagwerk

aanhelen bestaand **straatwerk** aan nieuw straatwerk (zaagwerk)

VERANDA

2000

regenwaterafvoer verplaatsen

nieuwe bestrating **Parksteentje** (~695m2)

TERRAS

1000

7275

nieuwe bomen en planten [zie **beplantingsplan**]

bestaand **prieel** op bestaande plek [bestraten met uitkomende betonklinkers grijs]

11063

straal = 5,5m

1695

parasols plaatsen voet opnemen in straatwerk

bestaande **put** handhaven

straal = 16,0m

bestaande **picknickbanken** herplaatsen

bestaande boom op bestaande plek

5556

nieuw **speelgras**

open klinkerpad vzv gras 3m breed [320m2]

nieuwe **haagbeuk**

nieuwe **haagbeuk**

tafeltennis

nieuwe **haagbeuk**

bestaande **blokhaag**

straal = 16,0m

straal = 19,0m

nieuw **klinkerpad** van hergebruikte grijze klinkers

bestaande **blokhaag** uitbreiden [87m2]

5°

Bestaande **Parkeervakken**

Bestaande **Rijweg** parkeerplaats

Graspad aansluiten op rijweg parkeerplaats

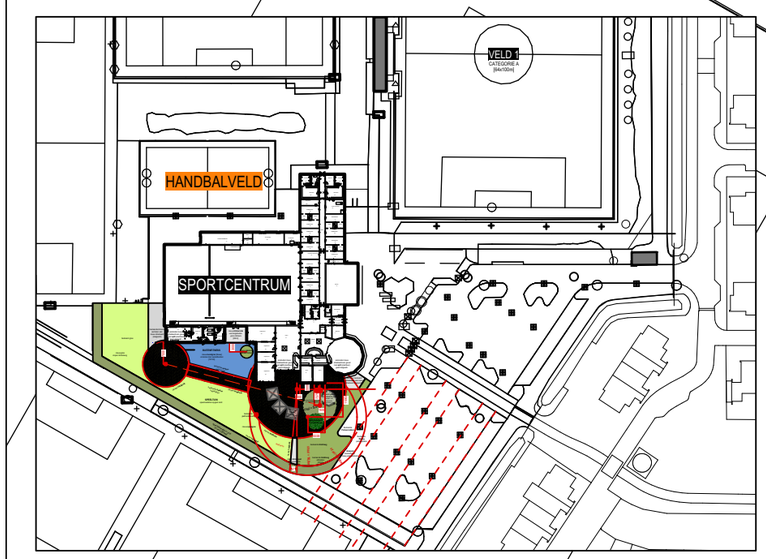

MIJN ARCHITECT

026 - 379 18 21

royvanmechelen@mijn-architect.nl

d e f

a b c

Datum 03-06-2020

Schaal 1:200/2.000

Formaat A3

121TO1

TERREININDELING NABIJ KANTINE

Sportpark Rijkerswoerd - De Pas 44 Arnhem

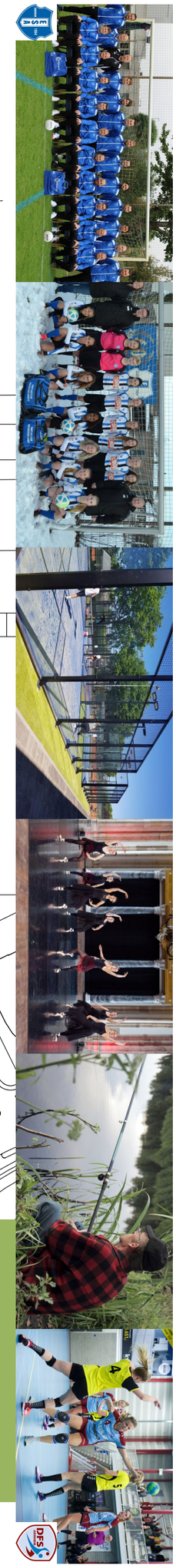

DYNAMISCH
SAMENHANGEND
VERBLIJFSPLEK
GEZELLIGHEID
VERBINDEN
BESCHUTTING
NATUUR
KLIMAATADAPTIEF
CO2-REDUCEREND
BIO-DIVERS
MINDER HITTESTRESS
LUCHTZUIVEREND
NATUURLIJKE KOELING
WATERBUFFERING

121SO1

MASTERPLAN SPORTPARK

Sportpark Rijkerswoerd - De Pas 44 Arnhem

Datum	**14-02-2020**	a	d	
Schaal	**1:2.000**	b	e	
Formaat	**A3**	c	f	

MIJN ARCHITECT

royvanmechelen@mijn-architect.nl **026 - 379 18 21**

Ik had graag mijn zegje willen doen, maar ik ben te angstig om de deur uit te gaan en dito zegje doen..dus dan maar hier?

Een perspectief nota voor de komende 4 jaar, gebaseerd op merendeel politieke en economische agendapunten?
4 jaar?
Een perspectief nota moet echt gericht zijn op de toekomst, projecten moeten de tijd krijgen om te groeien en te evolueren. Wat goed gaat blijft, wat minder gaat aangepast of verwijdert. Jongeren van 14 t/m 25 jaar moeten hier een veto in krijgen.

Zolang politiek en economie meedoen wordt het helemaal niks, knabbelen we steeds meer stukjes natuur op (al hadden we in een eerder perspectief nota uitgesproken dat niet te doen..), wordt het bedrijfsleven door grootmacht China opgekocht en gereguleerd (..het is zo'n goede stimulans voor de economie en werkgelegenheid ..tot ze besluiten de boel te sluiten en het ons burgers geld kost omdat we hen dan subsidie of ander voordeel geven..) hebben we straks echt geen eigen keuze meer, een zonnepanelen-weiland, wauw..., voor 3500 huishoudens. Niet echt rendabel he?!
Zolang echt goede lokale ideeën en projecten die goed zijn voor mens en milieu weg-geluld worden.

Nee, dat wordt helemaal niks.

Tenzij wij als gemeente, ooit de groenste stad van Europe.., Fairtrade stad..., het roer echt omgooien en een perspectief nota maken die echt toekomst- en klimaatbestendig is met echt oog voor mens, natuur, milieu, wonen, werken, leren en dat nog vele, vele, vele jaren
en niet dit halfwassen ding waarbij de prio's....net ergens anders liggen of net niet de juiste kern raken, en zeer waarschijnlijk zeker niet echt iets fundamenteels doen voor alle toekomstige bewoners van ons mooie stad en gemeente!

Spreker 4. Daniel Wenting - Wonen in duurzaam Arnhem 10-06-2020

Inleiding:

Ik ben Daniël Wenting, een herstarter op de woningmarkt. Op de top van de markt, vlak voor de kredietcrisis in 2008, kocht ik mijn eerste huis. Een paar jaar later begon ik mijn eigen yoghurtijswinkel op het kerkplein. Door een samenloop van omstandigheden ging ik in 2016 helaas failliet. Naast mijn zaak raakte ik ook mijn vriendin en mijn huis kwijt. Ik ging vervolgens anti-kraak wonen.

Nu is het 2020, woon ik samen en heb ik een zoon van 7 maanden oud. Ik huur een veel te dure vrije sector woning en ik heb een leuke baan als regiomanager. Ik verzorg de promotie van de culturele sector in Oost-Nederland, waaronder Musis, Phion, Oostpool, Introdans en het Openlucht Museum. Een sector die door de huidige crisis helaas hard geraakt wordt. Gelukkig doen we momenteel ook opdrachten voor gemeenten en scholen. Dus als jullie nog een opdracht voor me hebben, hoor ik dat graag ;-)

Mijn vriendin en ik zouden heel graag een huis kopen in Arnhem, alleen zijn de huizen op dit moment onbetaalbaar! Enerzijds door disbalans in vraag en aanbod, anderzijds door verhuizingen uit de Randstad. Er is een tekort van 5.000 woningen. Daarom ben ik blij dat jullie een woondeal hebben afgesloten. De vraag is alleen: hoe ga je bouwen?

Huidige situatie wonen in Arnhem:

In de huidige markt zie ik 3 groepen.

1. Stellen en gezinnen die graag doorstromen naar een grondgebonden woning.
2. Ouderen op zoek naar een gelijkvloers appartement
3. Alleenstaande mensen die willen genieten van de stad.

De laatste 2 groepen willen vaak dichtbij voorzieningen wonen, maar de ruimte is beperkt. Van de 80.000 huishoudens in Arnhem is 50% alleenstaand, en dit aantal neemt meer dan gemiddeld toe!

Oplossing:

De voornaamste reden dat veel mensen in Arnhem komen wonen is de groene omgeving zoals de Veluwe en de mooiste parken van het land. Ik denk dat ik voor de meeste mensen spreek als ik zeg dat we het kostbare groen moeten sparen. Hoe geven we een groot deel van de ouderen en alleenstaanden de woning dichtbij de voorzieningen?

Door hoger te gaan bouwen!

De tijd is rijp voor hoogbouw in middelgrote steden. Kijk naar Tilburg en dichtbij naar Nijmegen. Deze steden hebben een duidelijke hoogbouw-visie. Het huidige N.A.P. schrijft voor dat torens niet te zien mogen zijn vanaf het Veluwemassief, maar ondertussen worden er bij de Pleyroute windmolens toegestaan van 180m hoog. Ga nu met woningen eens echt de lucht in en geef de hoofdstad van Gelderland een smoel. Ik zie teveel blokkendozen. Zoals

de nieuwe appartementen aan de Rijn en het in aanbouw zijnde Ibis Hotel op de beste plek van de stad. Als gebouwen te breed zijn, kan het worden ervaren als een muur. Podium26 had ik daarom ook graag slanker gezien.

Kies voor zorgvuldig ingepaste hoogbouw op plekken waar het kan, zoals bij het Centraal Station (ook boven het spoor), bij de Rijn, het Gelredome en naar mijn inziens ook aan het Velperplein. Ik weet dat D'66 al een voorstander is van hoogbouw. Nu de rest van de gemeenteraad nog!

Duurzaam & Samenwerking:

- Durf ranke torens te bouwen boven de 70m zoals in Nijmegen, maar dan met verticale tuinen. Groen wordt gewaardeerd en geeft verkoeling die nodig is met het veranderende klimaat. Bouw uitdagender en minder saai.
- Verwerk de nieuwe generatie zonnepanelen in de hoge gevels, die een mooie uitstraling geven. Een baksteenmotief kan, maar een kunstwerk ook.
- Werk hierin samen met de TU Delft, die een campus gaat openen in onze stad. Dit geeft nieuwe energie die Arnhem kan gebruiken, en een vliegwieleffect met zich mee kan brengen.

Tot slot:

Met hoogbouw kunnen veel woningen gerealiseerd worden en kan het tekort worden ingelopen. De eerste groep met stellen en gezinnen, waartoe ik zelf ook behoor, kan hierdoor in de huidige crisis eindelijk doorstromen naar een huis met een tuin voor realistische prijs!

Geachte Raad,

De Werkgroep Innovatieve Wijkdemocratie in Arnhem West deelt hieronder graag haar ervaring met meningspeiling en participatie in besluitvorming op basis van de praktijk met PanelWest. En adviseert stad-brede invoering.

In de wijken Lombok, Heijenoord, Brouwerijweg en omgeving en Het Dorp is sinds een jaar PanelWest ingericht voor digitale meningspeiling over wijk-gerelateerde onderwerpen. Het is op initiatief van een groep wijkbewoners gestart toen het wijkplatform zichzelf had opgeheven. Ambitie is om een meer representatieve afvaardiging van de wijk te laten meepraten, dan voorheen met buurtvergaderingen en wijkplatform werd bereikt. Het is een welkome aanvulling op diverse middelen voor informatie (folders, posters, schriftelijke wijkkrant, wijkwebsite en facebookpagina) en discussie (bijeenkomsten, reactie op website, Nextdoor). Het beoogt ook besluitvorming door de buurt dichterbij te brengen. Zowel voor besteding van het bewonersbudget (we leveren al input in de discussie over de nieuwe spelregels daarvoor), maar juist ook voor keuzes voor inrichting en beheer van de buurten en de prioriteiten binnen het wijk-gebonden gemeente-budget. Het Wijkteam Leefomgeving Noord-West is actief betrokken en maakt gebruik van de peilingen voor het vinden van draagvlak. De afdeling Onderzoek en Statistiek van Gemeente Arnhem helpt bij de formulering van de vragen en antwoorden en verzorgt de technische afhandeling van registratie, verspreiding van vragen en analyse van uitkomsten. Daarbij functioneert dezelfde software als voor het Digipanel Arnhem.

Sinds de werving met huis-aan-huisbrief, flyers en sociale media zijn 225 deelnemers geworven (van de 3892 inwoners, 2125 huishoudens, dus 6 – 10%). De spreiding in leeftijd, over buurten, en man/vrouw is goed en vrijwel overeenkomstig de bewonerssamenstelling. Het aantal deelnemers maakt dat er een redelijk goede betrouwbaarheid is. Aanmelding voor PanelWest staat open voor alle buurtbewoners. Er is de afgelopen tijd gevraagd naar thema's als de rol van het PanelWest in advies en besluitvorming (men ziet adviserende rol en keuze uit alternatieven), de verhouding tussen enquête en vergaderen (40% vindt alleen PanelWest voldoende, 40 % ziet liever combinatie van meningspeiling en debat) en inhoudelijke onderwerpen als vuurwerk, groen en water, duurzaam leven en de actieve bijdrage van bewoners aan beheer van de openbare ruimte.

Op basis van onze positieve ervaringen met PanelWest stellen wij voor om een dergelijke vorm van meningspeiling op basis van informeren, discussiëren en besluiten in alle wijken in te voeren. Het is een belangrijke en laagdrempelige aanvulling op andere communicatiekanalen. Voor het wijkgericht werken met de Teams Leefomgeving door de gemeente is het naar onze mening zelfs noodzakelijk om zo'n instrument van modern en representatief contact met de bewoners te hebben. Met de decentralisering van uitvoering van het beleid naar de wijken in de recente jaren is de controle van de Gemeenteraad wellicht wat verminderd, maar die kan uitstekend of eigenlijk veel beter worden overgenomen door een open en digitale dialoog met de bewoners, die daarmee meer direct betrokken raken bij inrichting en beheer van hun omgeving.

Uiteraard willen we onze ervaring verder delen met Raad, de gemeente en andere bewonersinitiatieven in Arnhem.

Namens Werkgroep Wijkdemocratie
Erik Opdam

Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 7 juni 2020

Kenmerk: Perspectiefnota 2021 – 2024

Geachte college en raadsleden,

In kader van burgerparticipatie willen we eerst kwijt dat we heel weinig tijd hadden om de perspectiefnota door te lezen. Afgelopen dinsdag kregen wij een mailtje hierover met het verzoek om eventueel aan jullie aandachtspunten te geven. De link die daarin vermeld stond werkte al niet en daar gingen we al weer heen qua communicatie.

Op het verzoek via de griffie om het college te verzoeken om de nota later te behandelen werd verder niet echt op ingegaan. Momenteel werken veel mensen thuis en zien we daardoor ook meer stukken dan eerder in onze mailboxen. En dan heeft men nu maar een aantal dagen de tijd om op bovenvermelde kenmerk te reageren.

Onze aandachtspunten en opmerkingen:

Hek:
In de nota wordt gesproken om samen met bewoners te werken aan een mooiere, socialere en betere stad. Wij verzoeken dan om het hek al van slot te doen en dan ook met bewoners om de tafel te gaan zitten. Dit werd ook al diverse malen in de burgerparticipatieavond aangehaald door de aanwezigen.

We gaan in dit schrijven geen namen noemen als boeman maar wanneer men met een wijk expliciet verbonden is dan mogen bewoners ook verwachten dat er een normaal gesprek mogelijk is. Sommige collegeleden verwijzen steeds door naar hun ambtenaren maar dan is er al een hek en barrière vaak. Een mailtje terug van een wethouder doet vaak al veel genot i.p.v. een belletje van de secretaresse of men de vragen in een mail wil zetten zodat een ambtenaar er naar kan kijken.

Vergroenen:
Men heeft het in de start over een groene stad: “Verder levert een groene leefomgeving een bewezen bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen en bevordert het de sociale samenhang.” Helaas worden bewoners vaak geblokkeerd als men het heeft over meer vergroenen en hun ideeën kenbaar maken bij o.a. projectmanagers en wijkwethouder. Bewoners willen juist meepraten en denken maar ook van gedachte wisselen over de kosten en baten die het meebrengt. De drie projecten met ijzeren klimpalen en Corton-stalenbakken had in onze ogen veel minder kunnen kosten en ook meer vergroening kunnen brengen. Daarnaast waren vele bewoners ook bereid om mee te denken en helpen met het realiseren en inplanten.

Inclusie:
We praten vaak met het APCG over de inclusie en betrokkenheid als het gaat om de Arnhemse binnenstad. Helaas zien ook wij dat dit tot op heden een lange adem heeft en vaak ook een soort tegenwerking. Vooral als men projecten heeft dan denkt men niet gauw aan de rolstoeler of slechtzienden. Ook in kader van een socialer Arnhem zou dit een vast en verplicht protocol moeten zijn bij vernieuwingen of projecten dat zij vanaf begin betrokken worden. Wanneer men naar de reserveringen kijkt op financieel gebied dan lijkt het een schijntje.

Verkamering en studenten:
Arnhem is en wordt studentenstad, werd er indertijd geroepen op een studentenavond in het stadhuis. Natuurlijk verwelkomen we de jonge en frisse generatie van harte om in Arnhem te studeren. Maar daarvoor is ook huisvesting nodig en blijkbaar steeds meer. Een huurwoning zit er vaak voor deze studenten niet in vanwege de (hoge) huur en de lange looptijd als woningzoekenden die Arnhem momenteel kent.

Een woning verkameren of een geheel kantoorpand voor de studenten ~~hun~~ zien eigenaren dan vaak ook als een mooie oplossing om klinkende munt binnen te halen. Met dit alles heeft het Spijkerkwartier momenteel ook te maken en ondervinden daar zelf enorme last van. Een last die jullie allemaal wel bekend is.

In de binnenstad ervaart men langzamerhand ook deze last en zal het ook steeds meer worden. De zgn. pandjesbazen hebben ook ons centrum ontdekt de laatste jaren. Net als in het Spijkerkwartier zal men straks ook voor de binnenstad strengere regels moeten opstellen zodat het woongenot verzekerd is.

Woningen:
Ondanks de woondeal is er in de binnenstad wel een tekort aan huurwoningen merkbaar. Een reactie op een huurwoning, via Entree, kan momenteel al oplopen tot 2 a 3000 stuks. Vaak zien we dan ook een soort van loterij en/of zelfs al onderlinge toezeggingen door de woningcorporaties voor de binnenstad.

De gemeente Arnhem zou dan ook meer moeten inzetten op het realiseren van nieuwe huurwoningen en de zgn. Knarrenhofjes. Een Knarrenhof had al gerealiseerd kunnen worden naast het Coehoornpark waar men nu bezig is om een CPO project van de grond te krijgen.

Het is heel goed dat er grond aan nieuwe eigenaren wordt verkocht zoals bij het Paradijs, De Trans, Het Kadehuis e.d. maar dit houdt het realiseren van meer huurwoningen wel enorm tegen. Verkoop aan de zgn. pandjesbazen die daarna huren vragen vanaf €900,- excl. zou men ook meer aan banden moeten leggen.

Afval:
Met het kleiner maken van de ondergrondse containers heeft men meer de woede dan begrip op de hals gehaald dan verwacht. Naast alle ellende van illegaal afval naast de containers zien vrijwilligers ook veel meer zwerfafval dan voorheen.

Dat dit een oorzaak heeft inzake de corona zijn we het dan ook wel enigszins mee eens maar ook voor deze tijd zagen we meer zwerfafval dan anders in de binnenstad. Het vragen om op hotspot plekken een afvalbak te plaatsen is bij de ambtenaar een moeilijk iets omdat deze +/- €450,- p/stuk zou kosten. Men kiest er als gemeente Arnhem dan eigenlijk al voor dat ze graag zwerfafval ziet!?!

De gemeente Arnhem zou veel meer de vele vrijwilligers moeten omhelzen die het zwerfafval opruimen. Naast het verstrekken van een knijper en ring zou men deze grote groep eens in het zonnetje kunnen zetten.

Ook Diftar kan men beter en georganiseerd doen dan tot op heden. Bekend is dat Attero aan nascheiding doet en dat momenteel met het restafval van Arnhem ook gedaan wordt in Wijster. Dus waarom dan extra oud papier en/of PBD ophalen bij de bewoners van de binnenstad wat in onze ogen extra kosten zijn als het gaat om personeel en transport?

Ook ten aanzien van GFT kan de gemeente Arnhem daarin een slag slaan door het opzetten van een wormenkwekerij c.q. composteerbedrijf. Amersfoort heeft dit reeds onder de naam Stadswormerij https://stadswormerij.nl/ Naast financieel gewin kunnen werklozen hier ook aan het werk en e.e.a. kan gekoppeld worden aan bv Scalabor.

Werk en re-integratie:
Door de coronacrisis horen we diverse verhalen van bewoners die hun werk geheel en/of gedeeltelijk zijn verloren. Een uitkering is aardig voor de eerste maanden om rust te hebben en dan op zoek te gaan naar ander werk.

In het opzetten van een buurthuis in de Arnhemse binnenstad zijn we ook voornemens om werkplekken te creëren. Men kan dan denken net zoals het Buurtgroenbedrijf Spijker maar dan met een tik meer als het aan ons ligt.

Het opzetten kan in samenwerking met o.a. De Enk Groenvoorziening, Sight, UWV en de gemeente Arnhem. Eerste opzet is dan ook om bewoners weer aan het werk te krijgen desnoods tot zij een andere baan hebben of doorvloeien naar/via de eerder genoemde bedrijven.

Momenteel ligt ons plan en aanvraag al een hele lange tijd bij het college en ambtenaren dus het is nog steeds afwachten of er ooit een buurthuis komt.

Slot:
Wellicht was het even een heel verhaal maar wij als Bewonersgroep Arnhems Hart willen echt een meer socialer en betrokken binnenstad dan eigenlijk tot op heden. En bewoners staan ook klaar als wij ze vragen om mee te denken en helpen. Dat hebben we eigenlijk al geregeld bewezen en daar gaan we ook gewoon mee door.

Maar dan zal men ook het hek van zijn slot af moeten doen en niet de kop in het zand steken.

Wij wensen jullie i.i.g. een goede en daadkrachtige raadsvergadering toe!

Namens Bewonersgroep Arnhems Hart,
Dhr. E.R. Wiessenberg,
Voorzitter.

Inspreektekst FNV gemeenteraad Arnhem op de Perspectiefnota 2021-2024
Arnhem, 10 juni 2020

Dank voor de gelegenheid om de zienswijze van de FNV op de Perspectiefnota 2021-2024 te mogen geven.

Ik spreek hier in namens de werkgroep FNV voor een sociaal Arnhem van Lokaal FNV Arnhem, het lokale vakbondsnetwerk dat álle FNV leden in onze gemeente verenigt.

Genoeg introductie. Wij focussen ons hierbij op het onderdeel werk en inkomen van deze nota.

We zijn blij dat de het college van B&W vasthoudt aan de door haar ingezette koers en dat de uitvoering van de nota Doorbraak naar werk van start gaat.

Het gaat er hierbij om zoveel mogelijk mensen, die dat op eigen kracht niet lukt, zo te steunen dat ze zo snel mogelijk in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
Met maatwerk mensen duurzaam aan de slag helpen en houden. Dus geen werkcarrousel zonder afslag naar een echte baan.

Wij willen geen langs elkaar werkende instanties met hun helaas onvermijdelijke bureaucratieën en bijbehorende vinklijstjes. De keten moet goed samenwerken.
We verwijzen hierbij naar ons artikel **Stop met de lijstjes voor werkzoekenden** in De Gelderlander van zaterdag 6 juni 2020.

Werk op basis van vertrouwen. Stel de werkzoekende zelf centraal. Denk en doe over grenzen heen. Bestrijd discriminatie op grond van huidskleur, geloof, afkomst of beperking. Ga uit van investeren door zowel overheid als werkzoekende als werkgever. Stel de mens centraal, lever maatwerk en blijf betrokken.

Dat werk hebben en meedoen in de samenleving erg belangrijk zijn onderschrijven we van harte. Maar we wijzen er ook op dat een steeds groter wordende groep inwoners van Arnhem net op of onder het bestaansminimum leeft. Vaak zijn dit mensen die in kleine banen werken of hebben gewerkt. Vergeet daarbij ook niet de ZZP'ers die voor hun eigen inkomen moeten vrezen of de mensen die van een uitkering moeten rondkomen.

Een wegzakken in schulden en uitzichtloosheid voor een groter wordend deel van hen zal bij een ongewijzigd loonbeleid het gevolg zijn. Om deze reden is de FNV gestart met de campagne Voor 14. Wij pleiten er voor dat de gemeentepolitiek van Arnhem zich uitspreekt voor een verhoging van het wettelijk minimumloon naar 14 euro.

Juist nu moet de overheid investeren in een inclusieve arbeidsmarkt en een samenleving waarin iedereen kan meedoen en waarin geen sociale en financiële armoede is.

Guido Janssen
Werkgroep FNV voor een Sociaal Arnhem

Stop met de lijstjes voor werkzoekenden

Voor de loketten van UWV en gemeenten staan mensen die acuut werkloos zijn geworden. De zwaksten op de arbeidsmarkt staan door corona nog verder aan de zijlijn. Een moment voor verandering. Weg dus met de vinklijstjes, vinden Hans Hupkes, Guido Janssen (beiden FNV) en Hans van Oosten (CNV).

Tot voor kort kampten werkgevers over de hele linie met personeelstekorten. Toch stonden mensen met een arbeidsbeperking nog aan de zijlijn. Waarom lukte het niet om mensen met een zogenoemde 'afstand tot de arbeidsmarkt' aan passend werk te helpen? Zijn er onvoldoende mogelijkheden voor ondersteuning? Is er onwil bij werkgevers? Is de afstand tot de arbeidsmarkt te groot? Slagen we er niet in een goede match te maken tussen gevraagde en beschikbare competenties? Scholen we niet gericht of te weinig?

Nee, met de Participatiewet in de hand werden mensen vermalen door regelgeving, bureaucratie en willekeur. En nu lijken ze helemaal kansloos in de concurrentie met direct 'werkfitte' werklozen uit de afgesneden flexibele schillen van bedrijven. FNV en CNV willen voor hen geen wantrouwen, stigmatisering en langs elkaar werkende ambtenaren en hulpverleners.

Onvoldoende resultaat

De samenwerkingsverbanden van overheid, onderwijs en sociale partners (werkgevers en vakbonden) doen hun uiterste best voor 'de doelgroep'. Zeker ook in Midden-Gelderland. Toch was zelfs in die uiterst krappe arbeidsmarkt het resultaat onvoldoende. Vlak voor het coronavirus ons van de straat verdreef en de economie ontwrichtte, zat meer dan de helft van de mensen thuis die juist heel graag met hun arbeidsbeperking volwaardig hadden willen werken.

Naar ons idee is een van de nog weinig onderkende oorzaken de manier waarop met de mensen uit de doelgroep wordt omgegaan. Uit de psychologie is bekend dat naarmate je meer verschilt van het gemiddelde je meer maatwerk moet leveren om de afstand met het gemiddelde te verkleinen. En ook is bekend dat als je daarin investeert, er meer kans op succes is.

Veel inspanningen van de arbeidsmarktregio zijn erop gericht de mensen uit de Participatiewet zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Dat gebeurt dan meestal via standaardlijstjes die worden ingevuld en afgevinkt door mensen die in hun arbeidzame leven gewend zijn geweest met dat soort lijstjes te werken. Hier wordt naar ons idee een fundamentele fout gemaakt. De doelgroep is, gegeven de afstand tot het gemiddelde, niet met standaardlijstjes in beeld te brengen (en te houden). Daar is meer voor nodig, een (soms diepgaand) onderzoek naar wat mensen te bieden hebben. Zie de persoon achter de getallen en grafieken.

▲ **Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben niks aan afvinklijstjes.** FOTO SHUTTERSTOCK

In de kern van mens zijn zit de natuurlijke drang ergens bij te willen horen en van betekenis te zijn. Dat kan door zinvol en duurzaam werk, dat een meerwaarde heeft voor de betrokkenen. Werk moet lonen. Mensen moeten er beter van worden.

Begeleiding (motivering, verleiding, bemoediging en ondersteuning) is een van de twee manieren om mensen in beweging te krijgen. De andere is angst aanpraten of dreigen met straffen. De standaardlijstjes zijn daarvan een treffend voorbeeld. Ze leveren nauwelijks iets leuks op. Je hebt afstand, je bent niet werkfit, je hebt te weinig of verkeerde competenties. Geen wonder dat je dan niet in beweging komt en op de bank blijft zitten.

Weet wat mensen te bieden hebben. Zie de persoon achter de getallen en grafieken

Verleiden

Het gaat er dus om te verleiden, een positief gesprek te voeren, de wil hebben om iemand echt te leren kennen, te willen weten waar zij of hij van betekenis wil zijn en hoe wij kunnen bevorderen dat diegene (weer) ergens bij hoort.

Daar moeten de mensen die vanuit de betrokken instanties bij de uitvoering van de Participatiewet in getraind worden. Als dat niet gebeurt, blijven we in een vicieuze cirkel ronddraaien.

Het is hoog tijd dat we daar onze aandacht op richten: als je de doelgroep echt wil leren kennen moet je voorbij de lijstjes en protocollen willen denken. Mensen kunnen pas echt van betekenis zijn als er vanuit hen en niet vanuit lijstjes of protocollen wordt gedacht en gewerkt.

■ Hans Hupkes, Guido Janssen (beiden FNV) en Hans van Oosten (CNV) vertegenwoordigen leerlingen, werkzoekenden en werknemers in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland.

Voorzitter, geachte raadsleden

Ik ben Ipe van der Deen en één van de leden van het in 2015 opgerichte BurgerServiceLab. BSL voor intimi.

BSL is een platform van betrokken Arnhemmers, die actief zijn in Burgerinitiatieven en rondom Burgerparticipatie.

Voor ons staat het perspectief en het belang van de Burger centraal en we ondersteunen individuen en groepen bij het starten van initiatieven.

Het BSL is actief geweest bij dialoogsessies tussen Arnhemse burgers en ambtenaren. En heeft een bijdrage geleverd aan de werkplannen en afspraken van de Raadswerkgroep Burgerparticipatie.

Wij hebben in de Perspectief nota vooral gekeken naar Burgerparticipatie en ondersteuning van burgerinitiatieven en het versterken van de invloed van burgers op gemeentelijk beleid.

Van Wijken Weten, de instelling van *Teams Leefomgeving*, de *Sociale Wijkteams* en de *Wijkgerichte Aanpak* door de gemeente waren goed om burgerparticipatie op te starten.

Arnhemmers ontwikkelen meer eigen activiteiten en willen regie en invloed op hun directe leefomgeving.

Burgers ondersteunen burgers en projecten en zij willen kennis en kunde van anderen gebruiken en met hen delen.

De subsidie regeling Burgerkracht is een mooi voorbeeld van gezamenlijke inzet van overheid en burgers die dat mogelijk maakt.

Die samenwerking en financiering begint zoden aan de dijk te zetten. Samen werken kan zonder fuseren of eindeloos vergaderen.

Een paar voorbeelden

De *Ideeënmakelaars*, de *Adviesbrigade* en *Praktische Zaken* werken samen en de besturen zoeken naar mogelijkheden om initiatieven nog effectiever te kunnen ondersteunen.

Vijf buurthuizen in bewoners-/zelfbeheer delen kennis, kunde en ervaringen in *De Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen.* Op korte termijn willen ze een tweede ring van belangstellende buurthuizen aansluiting bieden.

Zij werken goed en constructief samen met ambtenaren. Dat smaakt wat de betrokken buurthuizen betreft naar voortzetting en uitbreiding.

Voor de zomervakantie komt er van betrokkenen een voorstel naar College en Raad waarin ze Burgerkracht 2.0 toelichten en hen vragen dit te blijven faciliteren.

Onze leefwereld is op de kop gezet door Covid-19. We kunnen samen meer dan vaak gedacht.

Er ontstond een grote creativiteit om samen iets te doen, betekenisvol bezig te zijn, initiatieven te nemen en te werken aan een samen leving voor anderen en jezelf.

Dat geeft het gevoel dat we weer controle over onze leefwereld kunnen krijgen en houden.

In de Perspectief nota herhaalt het College de intentie om burgers in Arnhem meer en vroeger te betrekken.

Voor ons is niet duidelijk hoe en met welke middelen het college dit wil realiseren!

Die intentie loopt daarmee het risico een papieren beleidstijger te blijven.

Zeker zolang er professionele organisaties en ambtenaren zijn, die denken wel te weten wat burgers nodig hebben of willen. Overigens zijn er ook burgers die alle inzet vanuit de gemeente en organisaties afdoen als: werkt toch niet, is alleen eigen belang.

Burgerparticipatie moet niet het zetten van een vinkje zijn.

Het BurgerServiceLab biedt haar kennis en kunde aan om in dialoog met alle betrokken partijen over deze thema ’s met oplossingen te komen.

De essentie van participatie is gezamenlijk eigenaarschap van een probleem EN partnerschap bij de oplossing.

Wij roepen Raad en College op de opgeschreven intenties waar te maken.

Voorzitter, tot slot
Laat de ophokplicht door Covid-19 geen aanleiding zijn voor terugval naar oud gezeur over rol- of taakverdeling, stammenstrijdjes en domeingesteggel.

Ik wens u allen veel plezier met en van uw werk

Vereniging
Stadsschoon
Arnhem

Arnhem, 8 juni 2020.

Aan:
- het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
- de raadsleden

Oegstgeestraat 3,
6843 HV Arnhem

Geacht college, geachte raadsleden,

Onderwerp: Versteende tuinen.

Schandplekken

Wij vertellen u niets nieuws, U ziet het her en der in onze stad. Versteende tuinen. Schandplekken in het aanzien van onze groene stad. Betegeling van een looppad en de inrit naar de garage is normaal. Maar voortuinen en zijtuinen worden verhard om te dienen als parkeerplaats. En mensen die niet van tuinieren houden kiezen voor betegeling van wat een fraaie groene tuin had kunnen worden.

Gratis parkeerplek op eigen terrein

Geen tuin te onderhouden

Mooie groene wijken

Arnhem heeft veel mooie groene wijken. En een aantal prachtige parken. Dat tezamen in een unieke stedenbouwkundige vingerstructuur. Dat moet zo blijven en het streven moet gericht zijn op een nog mooier Arnhem.

Stenen eruit, groen erin

Dat is het motto van de landelijke Operatie Steeenbreek. Volgens De Gelderlander van 30 mei j.l. zijn in dat kader in Nijmegen goede resultaten bereikt.In Arnhem kennen we op dit terrein Arnhem Klimaat Bestendig, Groen Arnhem en het Aanjaagfonds. Allemaal prima. Maar het levert o.i. te weinig op. We missen hier een duidelijk beleidspunt van de gemeente. Bij aanleg van nieuwe wijken dient ingebed te zijn dat onnodige verstening van tuinen van het begin af niet plaats vindt. In bestaande wijken met bedoelde schandplekken dient gestreefd te worden naar vervanging van verharding door groen. Een en ander is primair een kwestie van mentaliteit onder de bevolking. De gemeente zou kunnen uitdragen hoeveel argumenten er zijn voor bedoelde vergroening uit het oogpunt van milieu, klimaat en stadsschoon.
In de Perspectiefnota 2021 – 2014 staat o.a. “Arnhem is een groene stad, Die kwaliteit wordt gekoesterd en versterkt. Meer groen in de leefomgeving bevordert de biodiversiteit en speelt een belangrijke rol in het verminderen van problemen rond wateroverlast, hittestress en vervuilde lucht”. Dat is duidelijke taal en meer dan ooit actueel, gezien de droogte die nu al voor het tweede jaar manifest dreigt te worden en dat eigenlijk al is.

Actieplan Groen Arnhem

Arnhem zou kunnen beginnen met van de vergroening van stadswijken een duidelijk bedleidspunt te maken. En in enkele hoofdlijnen aangeven hoe dat beleid concreet zal worden uitgevoerd. Primair kan het gericht worden op bevordering van de juiste mentaliteit onder de bevolking met ondersteuning van enkele voorbeeldprojecten. Maar een verdere subsidie regeling zou ook zeer stimulerend kunnen werken.
We beseffen dat dit geld gaat kosten. De komende bespreking van de Perspectiefnota geeft de gelegenheid om ook hier voor perspectief te zorgen.

Wij hopen dat u het bovenstaande in welwillende overweging wilt nemen.

Het bestuur van de Vereniging Stadsschoon Arnhem,

P. van Dijk, voorzitter

Geachte Raadsleden,

Ik ben Robert Jan Buis, geboren en getogen Arnhemmer. Ik woon in Arnhem-Noord en ben reeds 25 jaar actief in de vastgoed sector. Als Bedrijfsmakelaar met een passie voor Marketing werk ik in opdracht van ondernemende vastgoedbeleggers tot aan institutionele beleggers. Als betrokken Arnhemmer maak ik deel uit van het inspiratieplatform CityMarketing Arnhem.

De perspectiefnota zie ik als kans om de huidige generiek geformuleerde doelstellingen mede vorm te geven naar concrete akties. Deze mis ik in het document, als het gaat om het Thema "Wonen in een duurzamer Arnhem".

Ik zal even kort inhoudelijk op de Nota een tweetal opmerkingen willen maken, om daarna mijn spreektijd aan te wenden voor suggesties en verbeteringen om te komen tot een snellere invulling van het thema en de belangrijkste onderligger daarvan zijnde "Woondeal Arnhem – Nijmegen". Immers hierin is het Duurzaamheid Thema verankert.

<u>Inhoudelijk Perspectiefnota:</u>

1.) Pagina 11. "verkamering" ik snap dat handhaving aandacht verdient, maar zou graag meer aandacht zien voor de oplossing van het onderliggende probleem. Namelijk te weinig beschikbare, betaalbare wooneenheden voor de doelgroep(en).
[ADVIES : kijk nog eens goed naar het transformatiebeleid en geef ruimte voor "micro-appartments" desnoods tijdelijk tot de woonvoorraad op orde is. Ook tijdelijke flexibele huisvesting kan hierin bijdragen, Bijvoorbeeld leegstaande kantoren tijdelijk transformeren voor maximaal 5 jaar als migrantenhotel ?]
2.) Financiële paragraaf "tegenvallende inkomsten grondbedrijf". De ervaring leert dat men lange doorlooptijden hanteert en beschikbare lokaties die te vinden zijn op "Vastgoedplein" wel aangeboden worden, maar er geen marktransacties op kunnen/mogen worden gedaan. Men houdt zaken lang aan voor eigen planvorming en laat geen of weinig ruimte voor marktinitiatieven.
[ADVIES: geef meer ruimte voor marktwerking. Immers als je iets online aanbiedt en men aanvaard de uitgangspunten, dan zou je in een normale wereld tot zaken komen. Nu is men niet ontvankelijk. Voorbeeld hiervan is Kavel 7/7a op Arnhem-Centraal]

<u>Perspectiefnota in relatie tot Woondeal regio Arnhem-Nijmegen:</u>

Ik mis concrete (nieuwe) akties om invulling te geven aan de Woondeal, anders dan de budgetvraag voor nadere bezetting binnen de Gemeente ? Is dat wel nodig op deze wijze ? Kan Gemeente Arnhem niet meer sturen op co-creatie en zich beperken tot het stimuleren van nieuwe oplossingen en deze dan slechts inhoudelijk toetsen op de randvoorwaarden en meewerken met de (juridische) instrumenten beschikbaar ?

De Woondeal geeft uitstekend de "Sense-of-Urgency" aan.

<u>Wat ik mis in de Nota ten aanzien van de opgave in de Woondeal is;</u>

- Wat zijn nu de concrete akties ?

- Wie gaat nu wat en wanneer doen ?

- Is er een Taskforce binnen Gemeente Arnhem ?

- Bij welk loket kunnen we terecht met oplossingen ?

Het plan **"Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020 – doorkijk 2040 d.d. 31 januari 2012"** gemaakt in opdracht van Gemeente Arnhem is een uitstekend document gedragen door kennisintensieve partijen, echter in mijn optiek doet Gemeente Arnhem daar veel en veel te weinig mee.

Nog sterker de gemeenteraad heeft in juni 2018 een beslissing genomen (op onjuiste / misleidende informatie) in afwijking van dit 150 pagina tellende kennisdocument)(o.a. Arcadis, DGMR, IF Technology, alle kennispartijen in de bouw- en realisatie bedrijfskolom).

Concrete suggesties:

1) **Arnhem-Oost** (focusgebied Woondeal). [Vraag: is Gemeente Arnhem bereid gegeven de "Sense-of-Urgency" alle middelen in te zetten die ze beschikbaar heeft ? Is **onteigening** een middel in te zetten voor het hoger doel om conform Woondeal te komen tot een snellere realisatie binnen de geformuleerde randvoorwaarden ? Is er de bereidheid om eventueel Monumentale en/of beeldbepalende objecten te offeren voor een betere en aangepaste woonomgeving anno 2025 en verder ? Nu "gijzelen" dit soort objecten latente gebiedsontwikkelingen*. [Vraag: Stel nou dat die bereidheid er niet is voor de instrumenten onteigenen en monumentale objecten saneren, is er dan de bereidheid om af te gaan wijken van de huidige hoogte restricties ? Je ziet dat Nijmegen een voorsprong neemt in haar programmering mede door toestaan van diverse hoogte accenten binnen de stad ?]*

2) **Samenwerking met Woning Corporaties** (WOCO). Heeft Gemeente Arnhem instrumenten om een WOCO aan te zetten om actief mee te werken aan plannen ? [Casus: Een landelijke zorgpartij wenst een inbreiding te maken in Malburgen (Focusgebied in Woondeal), huidige pandeigenaren willen meewerken tot sloop. De zorgaanbieder wil nieuw bouwen in het sociale segment. Gemeente medewerkers vinden het een goed idee. De lokaal actieve WOCO werkt niet mee c.q. reageert niet. Dit plan circuleert reeds 9 weken hiermee blokkeert een door partijen gewenste binnenstedelijke nieuwe inbreiding die valt binnen de randvoorwaarden conform de Woondeal ?! *[Vraag: Heeft Gemeente een instrument om een WOCO aan te zetten tot aktie of sterker "coöperatie" ?]*

3) **Coehoorn Centraal** opnieuw in ogenschouw nemen gegeven de strategische ligging bij Arnhem-Centraal, A-1 winkelgebied en naast uitgaanscentrum De Korenmarkt. Gegeven de wens om binnenstedelijk te verdichten is het -voor Arnhem, gegeven de randvoorwaarden- de oplossing meer hoogbouw integreren. Locatie Coehoorn leent zich daar bij uitstek voor gegeven het hoogteverval, waarmee men hoog kan bouwen binnen de maximering van "Het Nieuwe Arnhemse- peil" (zie visiedocument 2012). *[Vraag: is de Raad bereid het gebied alsnog / opnieuw te herzien {de motie 20 juni 2018 te herzien} gegeven de historische adviezen medio 2012 en het voortschrijdende inzicht medio 2020 conform Woondeal Regio Arnhem-Nijmegen ?]*

Vriendelijk dank voor uw aandacht. Ik ben bereid tot het beantwoorden van vragen nu of buiten het inspreekmoment voor alle partijen.

Fijne avond en dank voor uw tijd.

Arnhem, Robert Jan Buis RT-SMP

KAN

Aan: Gemeenteraad Arnhem
d.t.v. D. Becker, plv.voorzitter en q.q. voorzitter Agendacommissie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

CC: A.D.M. van der Laak, voorzitter Raadswerkgroep Burgerparticipatie

Arnhem, 10 JUN 2020

Betreft: Raadsvoorstel Burgerparticipatie zonder Participatie van Burgers?

Geachte heer Becker,

Op 29 april 2020 nam de gemeenteraad van Arnhem bij hamerslag het initiatiefvoorstel-Van der Laak aan over burgerparticipatie. Ik heb bezwaren bij dit raadsbesluit.

Het voorstel werd direct op de besluitvormende raadsagenda geplaatst. Daarmee is inspraak van burgers onmogelijk geworden. Het werkgroeplid Maref (VVD) heeft mij deze gang van zaken toegelicht. Dat kon omdat geen van de fracties meningsvormende behandeling nodig vond. Die conclusie wordt normaal getrokken na de informatieve of de meningsvormende (1) fase.

Je zou kunnen betogen dat er inspraak heeft plaatsgevonden maar dat betoog faalt. Er heeft een Poolse Landdag plaatsgehad. Ik heb niets tegen een Arnhemse Staddag of een Poolse Landdag, maar dat is een vorm van co-creatie. Dat mag nooit in de plaats komen van de formele inspraak.

Bij co-creatie wordt samen de receptuur van de taart opgesteld. Het bestuursorgaan (hier: de raad, namens hen de werkgroep) gaat dan kneden en bakken. De burger is niet in staat gesteld om het baksel te beoordelen.

Omdat ik zie dat het systeem van de Arnhemse Staddag in plaats van de reguliere inspraak vaker wordt gebruikt wil ik hier een punt van maken. Fractievoorzitter Coenders (GL) stelde in het recente gesprek in Herman Centraal op DMB dat de inspraak nu weer op de ouderwetse manier plaats vind (5 minuten ruimte om je verhaal te doen) en dat hij dat jammer vind. Het is zeker goed om andere vormen te hebben, maar de Arnhemse Staddagmethode is principieel geen vervanger.

Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
KennisnetwerkArnhemNijmegen@gmail.com

KAN

Ik licht dit bezwaar graag nader toe.

Dit bezwaar had ik graag naar voren gebracht voorafgaand aan uw besluitvorming. Helaas werden betrokken burgers iets meer dan 24 uur voor de raadsvergadering door de raadsgriffie ingelicht over deze gang van zaken. De burger werd iets meegedeeld en kon niet meer handelen of participeren. En dat over een voorstel rond burgerparticipatie.

Ik licht deze klacht graag nader toe.

Dit bezwaarschrift is van tafel als de gemeenteraad toezegt dat er altijd reguliere inspraak mogelijk is bij voorstellen of besprekingen in de raadskamers. U wil de burger betrekken en hen faciliteren, dan moet het de burger niet onmogelijk gemaakt worden.

Het werd mij al onmogelijk gemaakt om op een normale wijze te participeren tijdens de Arnhemse Staddag, mede dankzij de onafhankelijke voorzitter van mijn tafeltje die vanuit de gekleurde bril van oud-SP-raadslid redeneerde en handelde. Achteraf gezien heeft Rebin Maref een klacht daarover voorkomen door hier informeel het contact over te zoeken. Dat is uitgesproken, waarvoor dank. Ik troostte me met de gedachte dat er nog een normale raadsbehandeling zou komen.

Ik zie uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groeten,

Ramon Barends

Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
KennisnetwerkArnhemNijmegen@gmail.com

10 juni 2020, Arnhem

Het stadhuis beschouwt het Nieuwe Bomenbeleid als een uitgave om de stad Arnhem **mooier** te maken, als een luxe. En niet als een noodzaak in deze tijd waarin de natuur in de stad **zelf** steeds belangrijker wordt voor de gezondheid en het dagelijks leven van **alle** Arnhemmers.

Beste Raadsleden,

Goed om jullie hier weer te zien !

De afgelopen maanden zijn we met de neus op de feiten gedrukt, met de natuur valt uiteindelijk niet te spotten. Positieve ecologische veranderingen in de stad zijn van levensbelang.

Het stadhuis **kan niet langer met haar oude programma** doorgaan, er zullen keuzes voor de **NATUUR in de stad zelf** gemaakt moeten worden.

Schrap bijvoorbeeld die veel te dure herinrichting van de Blauwe Golven. Haal die betonstenen er uit en hergebruik ze, breng een goede grondlaag aan en **plant bomen en struiken.**

In januari en februari hebben **jullie** allemaal benadrukt dat het nieuwe bomenbeleid concrete doelen moet hebben en dat een beter bomenbeleid belangrijk is voor de mensen, vogels en insecten in de stad.

De bomen en bossen in Arnhem worden steeds meer bedreigd door **de verdroging.**

De bewoners van de stad hebben meer schaduw en verbetering van de luchtkwaliteit nodig door middel van de aanplant van meer bomen in de stad. Er zal meer geïnvesteerd moeten worden in **ecologisch** onderhoud en beheer van **bomen en struiken**.

De geplande uitgaven voor het Nieuwe Bomenbeleid, zoals vermeldt in de Perspectiefnota 2020-2024 zijn echter volstrekt onvoldoende! Dit jaar en in 2021 wordt **geen cent extra** voor de bomen en bossen uitgetrokken. Pas in 2022 zou er **€ 210.000** bij komen.

Wij vragen jullie nu om B&W duidelijk te maken dat het Nieuwe Bomen beleid **meer inhoud en financiële armslag** nodig heeft ![1]

Hoeveel bomen wil de gemeente aanplanten de komende jaren?
Hoeveel ruimte wil men geven aan een ecologische inrichting, beheer en onderhoud?
Hoeveel vrijkomende agrarische akkers wil men inrichten voor de vergroting van het bosareaal?
Wat wil men besteden voor de stimulering van voedselbossen?
Wat gaat de gemeente ondernemen om het houtverbranden van de biomassacentrales en biomassaketels te laten stoppen?
Hoeveel geld wil men uittrekken voor maatregelen om de verdroging van de bossen en parken tegen te gaan?

[1] Er is nog steeds geen concept Uitvoeringsplan en wij worden niet geïnformeerd over de inhoud door de wethouder Groen.

De Arnhemse Bomenbond doet opnieuw een beroep op u !

met vriendelijke groet
namens de Arnhemse Bomenbond

Joost Blasweiler

De Arnhemse Bomenbond is een samenwerkingsverband van:
Bloei! In Arnhem, Actievoerders voor de bomen in Arnhem, Stichting EDSP ECO, Natuur en Milieu Schuytgraaf, Werkgroep Behoud Bomen in Arnhem, Elderveld Groen, Redactie Bomen en Bos, Werkgroep Klingelbeek, Arnhems Peil.

Financieel beeld 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024	
3. Genieten van een nog mooier Arnhem						
Blauwe Golven conform motie MJPB 2020-2023			-3,35			I
Dekking Blauwe Golven uit BR Zuidelijke Binnenstad			3,00			I
Dekking Blauwe Golven uit middelen voor bereikbaarheid			0,35			I
Dekking Blauwe Golven uit middelen urban sports			0,20			I
Kapitaallasten netto activeren Blauwe Golven				-0,42	-0,42	S
Bomenbeleid	-0,25	-0,39	-0,39	-0,39	-0,39	S
Bomenbeleid: dekking BR Groenfonds	0,25	0,10				I
Bomenbeleid: dekking groenfonds exploitatie		0,10	0,10	0,10	0,10	S
Bomenbeleid: dekking BR Groot Onderhoud		0,19	0,08	0,01		I
Bomenbeleid: dekking dmv vrijspelen investeringsbudget VRI			0,21	0,28	0,29	S
Uitvoeringsagenda dierenwelzijn incl dierenartskosten minima	-0,06	-0,11	-0,11	-0,11	-0,11	S
Dekking: incidenteel Openbare Ruimte	0,03					I
Dekking: incidenteel Armoede	0,03					I
Kunstgrasvelden	-0,18	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	S
Sloopkosten Kermisland				-0,27		I
Exploitatie sporthallen	-0,09					S
Totaal Genieten van een nog mooier Arnhem	***-0,27***	***-0,14***	***0,06***	***-0,83***	***-0,55***	

Opvallend is dat in het beleidsonderdeel “Genieten van een nog mooier Arnhem” voor de herinrichting van het kunstwerk De Blauwe Golven in 2022 **€ 3.350.000** is gereserveerd. De totale kosten van die herinrichting bedraagt ca. 10 miljoen euro. Wij zullen in 2021 en 2022 **intensief de bewoners van Arnhem informeren** welke partijen zich positief ingezet hebben voor de bomen in de stad en de Arnhemse bossen en landgoederen.

Na anderhalf jaar praten over het bomenbeleid en zes bomenpicknicks is het tijd voor iets nieuws:

Actief beschermingsbeleid en investeringen voor de Arnhemse bomen, vogels, struiken, insecten, bloemen en bijen ! Het beheer- en onderhoudsbudget voor bomen en groen in de stad moet structureel omhoog.
Meer Bomen: meer CO^2 reductie. Er moet geanticipeerd worden op de hete zomers: meer schaduw.
En voorkomen moet worden dat de bomen verdrogen in de stad en bossen.

Met vriendelijke groet van uw Arnhemse Bomenbond bomenbond@arnhemspeil.nl

5 juni 2020

Als burger verweesd bij mooi weer

Inbreng M. Jonker naar aanleiding van oproep tot inspraak over Perspectiefnota, hoofdthema "open en verantwoord besturen"

Geachte gemeenteraad, geacht gemeentebestuur,

1 Inleiding - multiple choice met paradijselijke thema's

Op 3 juni 2020 trof ik in mijn inbox een "laatste oproep" van de gemeente aan burgers om zich aan te melden om in te spreken op de gemeenteraadsvergadering van 10 juni aanstaande, naar aanleiding van de door de gemeente gepubliceerde "Perspectiefnota 2021-2024". Het is ook mogelijk een schriftelijke reactie in te sturen. Van deze laatste mogelijkheid maak ik gebruik.

De gemeente lijkt insprekers te vragen om zich te beperken tot inspraak over één van vier hoofdthema's, waaraan de gemeente de volgende namen heeft gegeven:
- Meedoen in een Socialer Arnhem;
- Wonen in een Duurzamer Arnhem;
- Genieten van een nog Mooier Arnhem;
- Open & Verantwoord Besturen.[1]

Een paradijselijke aanblik ontvouwt zich. Wie wil er nu niet wonen in een Sociaal, Duurzaam, Mooi en Open & Verantwoord Bestuurd Arnhem? Voor wie goed kijkt, is er echter niet zozeer sprake van een lonkend "perspectief", maar vooral van lonkende woorden. De geloofwaardigheid is gering.

Omdat ik van de gemeente één van die vier hoofdthema's moet kiezen, zal ik het uitleggen aan de hand van het thema "Open & Verantwoord Besturen". Maar eigenlijk gaat mijn inbreng over alle vier thema's, en met name over de samenhang daartussen, met het accent op burgerparticipatie.

2 Open & Verantwoord Besturen in de Perspectiefnota

Wat opvalt in de Perspectiefnota is dat de inhoudelijke tekst over "Open & Verantwoord Besturen", in het deel gewijd aan het "beleidsmatig perspectief", heel kort is. In het deel gewijd aan het "financieel perspectief" worden er onder hetzelfde thema allerlei financiële kwesties besproken. Het is op zichzelf goed als een gemeentebestuur inzichtelijk wil maken hoe het er financieel voorstaat met de gemeente, en hoe de vooruitzichten voor de komende jaren zijn. Maar dat is slechts een klein onderdeel van wat "open en verantwoord besturen" inhoudt, of althans zou moeten inhouden.

1 Zie bijlage: de gemeentelijke oproep op 3 juni 2020 en de tekst op de gemeentelijke website.

3 Arnhem wordt niet open bestuurd

Nog maar enkele jaren geleden was er in het Arnhemse gemeentebestuur een "bestuurscrisis", waarvoor het rapport-Frissen werd uitgebracht. Uit het nieuws over die crisis en uit het rapport kwam een beeld naar voren van politiek gekrakeel waarvan de waarheid het eerste slachtoffer was. Sindsdien lijken de rijen binnen de coalitie die nu aan de macht is, zich als een oester gesloten te hebben. Communicatie met burgers wordt strak "geregisseerd". Misschien dat de betreffende partijen en functionarissen binnen die oester heel open met elkaar omgaan - dat kunnen burgers zonder speciale contacten niet zien, want voor ons als buitenstaanders is die oester een *black box.*

Bekend is het bezoek van wethouder Bouwkamp in januari van dit jaar aan het Spijkerkwartier om de situatie bij de afvalcontainers in ogenschouw te nemen. "Toevallig" was het afval nabij die containers net de vorige avond opgeruimd door medewerkers van het door de gemeente ingeschakelde afvalinzamelingsbedrijf, dan wel door "afvalcoaches". De wethouder constateerde tevreden dat alles schoon was en het afvalbeleid dus goed werkte. Het deed denken aan het bezoek van tsarina Catharina de Grote aan de zogeheten Potemkin-dorpen, die (naar verluidt) speciaal voor haar werden opgericht om te laten zien dat het goed ging - ook destijds al op kosten van de belastingbetaler. Catharina was een buitengewoon succesvolle tsarina, maar zeker niet iemand die naar de huidige opvattingen "open" bestuurde.[2] Het inrichten van een schijnwereld, inclusief een toneelspel van "open" communicatie, is niet hetzelfde als echt open bestuur.

De afgelopen jaren zijn er verschillende momenten geweest waarop het vertrouwen van veel Arnhemmers in het bestuur werd geschokt. Ik noem enkele voorbeelden die me zijn bijgebleven: het nodeloos kappen van bomen, de stille medewerking van het gemeentebestuur aan een vervuilende en bomen-verslindende biomassacentrale terwijl bewoners ondertussen mochten meepraten over nieuw "bomenbeleid", het organiseren van steeds toenemende geluidsoverlast om de gemeentelijke kas te spekken (o.a. Koningsdag) en het doordrukken van een burger-onvriendelijk afvalinzamelingssysteem waarbij burgers worden betiteld als onverantwoordelijke "vervuilers" die "moeten betalen" en zoveel mogelijk worden klemgezet.

Op die punten heeft het gemeentebestuur niet "open en verantwoord" bestuurd, maar zolang mogelijk een autoritaire houding aangenomen en legitieme belangen van burgers arrogant over het hoofd gezien. Het gemeentebestuur begon in sommige gevallen pas (een beetje) te luisteren na acties van grote aantallen woedende bewoners, in andere gevallen drukte het gemeentebestuur, braaf gevolgd door een (formeel democratische) gemeenteraadsmeerderheid die ook niet naar bezwaren wilde luisteren, autoritair zijn wil door.

---

2 De horigheid (lijfeigenschap) werd in Rusland pas veel later afgeschaft, en verergerde onder Catherina in sommige opzichten juist: "Catherine did initiate some changes to serfdom. If a noble did not live up to his side of the deal, the serfs could file complaints against him by following the proper channels of law. Catherine gave them this new right, but in exchange they could no longer appeal directly to her. She did this because she did not want to be bothered by the peasantry, but did not want to give them reason to revolt. In this act, she gave the serfs a legitimate bureaucratic status they had lacked before. (...) Other than these, the rights of a serf were very limited. A landowner could punish his serfs at his discretion, and under Catherine the Great gained the ability to sentence his serfs to hard labour in Siberia, a punishment normally reserved for convicted criminals. The only thing a noble could not do to his serfs was to kill them. The life of a serf belonged to the state. (...) Under Catherine's rule, despite her enlightened ideals, the serfs were generally unhappy and discontented." Bron: https://en.wikipedia.org/wiki/Catherine_the_Great (geraadpleegd: 5 juni 2020)

4 Het gemeentebestuur is niet werkelijk aanspreekbaar

Ongeacht de politieke signatuur van het college van B&W, lijkt het Arnhemse gemeentebestuur in al zijn geledingen (bestuur, gemeenteraad, ambtenaren) al minstens twintig jaar niet goed aanspreekbaar te zijn voor gewone burgers.

De afgelopen jaren heb ik me op verschillende gebieden geëngageerd met het bestuur van de gemeente Arnhem:

- Sinds 2005 kom ik samen met een aantal andere bewoners op voor de bescherming van onze directe leefomgeving tegen de plannen van opeenvolgende projectontwikkelaars, die door de gemeente worden gefaciliteerd. Er is sprake van een opeenvolging van niet-nagekomen toezeggingen van de gemeente. Op dit moment weigert de gemeente al bijna vijf jaar lang het bestemmingsplan te handhaven, ondanks een handhavingsbesluit en rechterlijke uitspraken;
- Ik heb me ingezet voor beperking van geluidsoverlast in onze wijk (vijftien jaar geleden een door mij gewonnen rechtszaak waarna de gemeente haar beleid aanpaste; vorig jaar een brief n.a.v. Koningsdag, waarop het college van B&W nog steeds niet heeft geantwoord);
- Ik heb me ingezet voor privacy en een burger-vriendelijk afvalbeleid (de gemeente volgt haar eigen privacy-beleid niet maar verzamelt zonder noodzaak persoonsgegevens, en verandert telkens haar schijnbare doelen met de gegevensverwerking);
- Ik heb me ingezet voor serieuze wijkparticipatie (de gemeente veranderde de spelregels en voorwaarden tijdens een participatietraject voor een parkeerplan en zette burgers met andere ideeën dan die van een gevestigd lobby-groepje op die manier buiten spel);
- Met bizar veel moeite en tijd ben ik erin geslaagd de herplant van twee bomen (nabij mijn eigen woning) te bewerkstelligen, toen de gemeente gemaakte afspraken niet nakwam;
- Ik heb inbreng geleverd bij de totstandkoming van het nieuwe groenbeleid (dat in de praktijk nog steeds weinig waarborgen biedt voor een respectvolle omgang met groen; alles hangt af van hoe het door wethouders en ambtenaren wordt geïnterpreteerd; onlangs is er een achttien meter hoge boom nabij mijn woning gekapt - ik weet niet waarom).

Ik heb als burger echt mijn best gedaan om op verschillende punten met het gemeentebestuur in gesprek te komen. Op grond van mijn ervaringen heb ik de indruk dat het Arnhemse gemeente-bestuur als geheel, in al zijn geledingen, geen intrinsieke belangstelling heeft, en dus niet werkelijk openstaat, voor inbreng van burgers, maar hooguit instrumentele belangstelling. Voor burgers zie ik primair drie mogelijkheden om bij de gemeente zulke instrumentele belangstelling te wekken:

(1) Door middel van een goed-georganiseerde, jarenlange lobby, waarbij allerlei vormen van **belangenverstrengeling** worden gecultiveerd;
(2) Door middel van het mobiliseren van de **woede van flinke aantallen burgers**, waardoor er politieke druk ontstaat;
(3) Door middel van (de dreiging van) **rechtszaken** en het daarmee gemoeide reputatierisico.

Dat is voor de meeste mensen ondoenlijk. Maar nu roept u individuele burgers op inbreng te leveren bij de Perspectiefnota 2021-2024... Dat dient alleen voor de bühne, zodat jullie achteraf kunnen zeggen dat jullie bewoners hebben uitgenodigd om mee te denken - een theaterstuk van vrijblijvende quasi-"participatie", zonder geloofwaardigheid. Waar het in de huidige cultuur van bestuurlijk Arnhem aan ontbreekt, is congruentie tussen woorden en daden.

5 Ontbrekende congruentie tussen woorden en daden

Vanwege die ontbrekende congruentie tussen woorden en daden klopt het niet wat er op pagina 7 van de Perspectiefnota staat, onder hetzelfde kopje "Open en verantwoord besturen":

> Dit doen wij niet alleen. Wij doen dit samen met de Arnhemmers en de vele bedrijven en organisaties actief in Arnhem. We betrekken hen bij plannen die we maken. En we proberen zoveel mogelijk ervaringsdeskundigen te raadplegen voor het verbeteren van onze plannen. Wij ontwikkelen onder meer het programma Burgerparticipatie. Het is de bedoeling dat dit programma vooral praktisch van aard wordt en ons handvatten geeft hoe we inwoners en partners het beste bij plannen en projecten kunnen betrekken.

Deze woorden klinken op het eerste gehoor goed, maar als "ervaringsdeskundige" wil ik u teruggeven dat het mijn ervaring is dat gemeentelijke woorden over participatie veel te vaak niet overeenstemmen met gemeentelijke daden - en dat bij gemeentefunctionarissen vaak zelfs het bewustzijn lijkt te ontbreken dat er een discrepantie is tussen hun woorden (al of niet in de vorm van verwijzingen naar geformuleerd "beleid") en hun daden. Dat willen ze van zichzelf niet weten.

De Perspectiefnota, die ik in zijn geheel heb gelezen, zit taalkundig relatief goed in elkaar vergeleken met andere gemeentelijke teksten die ik heb gezien. Het probleem zit hem niet in de tekst van de Perspectiefnota zelf, maar in de relatie tussen die tekst en de bestuurlijke praktijk. De woorden kunnen nog zo mooi zijn, het is mijn ervaring dat het handelen van de gemeente Arnhem daar in de praktijk in hoge mate los van staat.

6 Geen "programma Burgerparticipatie" maar een leerweg "luisteren naar burgers"

Als het "programma Burgerparticipatie" straks door de gemeente op instrumentele wijze ingezet wordt om aan bestuurlijke maatregelen "legitimiteit en draagvlak te geven", dan zal dat programma in de praktijk dienen om kritiek op of protest tegen die maatregelen te bemoeilijken of te onderdrukken. Het hele idee dat Burgerparticipatie door middel van een "programma" kan worden bevorderd, is dubieus. Burgerparticipatie zou "in de genen" van elke bestuurder en ambtenaar moeten zitten en deel moeten uitmaken van elk afwegings- en besluitvormingsproces.

Wat allereerst nodig is, is een leerweg voor ambtenaren en bestuurders om anders naar burgers te gaan kijken dan de meesten van hen nu doen - en dan denk ik met name ook aan hoge managers en bestuurders, die het allermeest lijken op te gaan in een instrumentele, "gesloten" logica (*"Wij tonen empathie omdat dat vertrouwen wekt en acceptatie vergroot"*). Zonder een verandering van hun attitude en bewustzijn, zullen burgers zich altijd verweesd blijven voelen terwijl ze zien hoe de gemeente ondertussen mooi weer speelt met behulp van "theaterstuk Burgerparticipatie".

Zo'n leerweg helpt alleen, als die ambtenaren en bestuurders onderweg ook leren om anders met zichzelf om te gaan. Alleen wie goed met zichzelf omgaat, kan anderen echt ontmoeten en goed naar hen luisteren. En alleen wie goed luistert, kan anderen goed overtuigen (niet: manipuleren).

De gemeentelijke bubble van (deels) onbewuste zelfgenoegzaamheid moet worden doorgeprikt. Pas dan kan de gemeente echt positief bijdragen aan het perspectief van "de rest" van Arnhem.

Bijlage

Email van de gemeente Arnhem 3 juni 2020

Laatste oproep: Praat mee over Arnhem!

Op woensdagavond 10 juni is het voor Arnhemmers mogelijk om voor de gemeenteraad in te spreken op één thema van de Perspectiefnota: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. Een schriftelijke reactie is ook mogelijk. Meer informatie over dit inspreekmoment? Lees meer

[na aanklikken hyperlink:]

https://www.arnhem.nl/actueel/alle_nieuwsberichten/Praat_mee_over_Arnhem

Praat mee over Arnhem!

Heeft u ideeën over de stad Arnhem? Welk onderwerp verdient volgens u meer aandacht? Laat het de gemeenteraad horen!

Op woensdagavond 10 juni spreekt de gemeenteraad voor het eerst over de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor de komende vier jaar. Er is voor u de gelegenheid om in te spreken op één van de vier hoofdthema's: Meedoen in een Socialer Arnhem, Wonen in een Duurzamer Arnhem, Genieten van een nog Mooier Arnhem en Open & Verantwoord Besturen. U kunt zich uiterlijk tot maandag 8 juni aanmelden via griffie@arnhem.nl. Vermeld bij uw inschrijving graag uw thema, naam, telefoonnummer en emailadres. Voor vragen kunt u bellen naar 06-53680102 (Marijne).

Het inspraakmoment zal veilig en volgens de nieuwe richtlijnen van de anderhalvemetersamenleving ingericht worden. Daarom is er een maximaal aantal van 24 deelnemers welkom op het Stadhuis. Wilt u liever via schriftelijk weg een reactie insturen? Mail uw bijdrage uiterlijk 8 juni via griffie@arnhem.nl

Praktisch

Wanneer: woensdagavond 10 juni 2020 tijdens de Politieke Avond.
Uiterlijke datum aanmelden: maandag 8 juni via griffie@arnhem.nl
Locatie: Stadhuis Arnhem (Koningstraat 38 te Arnhem)

De Perspectiefnota is te vinden op https://financien.arnhem.nl/

Geachte leden van de gemeenteraad,

Mijn naam is Alie Sijtsma en ik woon sinds 2005 in deze mooie stad.

U geeft mij spreektijd, omdat u begrijpt dat u in de eerste plaats moet luisteren naar de mensen die de veranderingen wel of niet voor zich zien.

Ik citeer uit de Nieuwjaars speech van meneer Marchouch:
“We moeten het norm- en waardenbesef herzien.
De onbeschaafdheid en het asociale gedrag.
Zoveel mensen zijn het normbesef uit het oog verloren.
Wat Nederland nodig heeft is een beschavingsoffensief. Het uitbannen van geweld, misdaad en onverschilligheid van de leefomgeving.”

En dat laatste is iets waar alle vrijwillige opruimers van Arnhem dagelijks tegenaan lopen. Letterlijk. Echt letterlijk in al zijn smerigheid.
Ik ben het met u eens, dat er in Nederland een beschavingsoffensief op gang gebracht moet worden.
Zullen we dan maar beginnen in Arnhem? Kunnen we de mooiste en groenste gemeente van Nederland worden?
Duurzaamheid begint aan de basis.

Want hoezo moet ik als burger een transitie maken om van het gas af te gaan. Hoezo moet ik zonnepanelen voor duurzaamheid?
Zolang het aan de basis niet in orde is, zolang er iets schort aan het norm- en waardenbesef van velen…zolang we niet bereid zijn om geld uit te geven aan adequate verplichte lesstof op scholen, zullen we onze kinderen moeten voorbereiden op een vervuilde toekomst, als we er samen niets aan doen.

Ik vraag u dringend om in gesprek te gaan met de scholen en het op gang brengen van de bewustwording. Leren door te doen. Voorbeeldfunctie zijn.
Voor veel volwassenen heb ik de hoop opgegeven. Maar de kinderen, mijn kleinkinderen, uw kinderen en kleinkinderen, die willen we toch een veilige en schone toekomst bieden?

Ik vertegenwoordig ook een groep opruim vrijwilligers: Heel Arnhem Schoon.
Wekelijks rapen we tussen de 30 en 40 grote vuilniszaken zwerfvuil op, alleen al in Malburgen. En dan nog is niet alles opgeruimd.
Wij als groep geloven erin, dat veranderingen van onderaf moeten komen.
De steen in de vijver – het rimpeleffect.
Eenlingen die weerstand bieden tegen de “nieuwe norm”:

-dat het volkomen normaal is om alles maar van je af te gooien, want dat doet toch iedereen-
Nee, gelukkig geldt dat niet voor iedereen.

Wij willen meewerken aan het beschavingsoffensief. Niet door boos te worden of met de vinger te wijzen. Nee, door het voorbeeld te geven en met medeburgers op straat in gesprek te gaan.
Ik, wij, zien de uitdaging om negativiteit om te buigen naar positiviteit en bewustwording.

Ik ga pas mee met de transitie naar duurzame energie die u als gemeente van mij vraagt, als het aan de basis geregeld is. We moeten een nieuw bewustzijn ontwikkelen en een nieuw evenwicht vinden. Zolang dat bewustzijn er aan de basis voor velen niet is, is er voor u nog werk aan de winkel.
En voor opruimers zoals wij.

Ik dank u voor uw aandacht,

Inspreekavond Perspectiefnota gemeente Arnhem 2021-2024

Aan: De Gemeenteraad
Van: Hilde Haazen
Betreft: Duurzaamheid in Arnhem

Mijn betoog gaat over de duurzaamheidsplannen van de gemeente Arnhem en de manier waarop Arnhem haar inwoners betrekt hierin.

Uit de perspectiefnota blijkt nog maar eens dat Arnhem duurzaamheid hoog op de agenda heeft staan. Al sinds 2010 werkt de gemeente aan dit thema en de gemeente heeft zichzelf als doel gesteld om als gemeente voorop te lopen in de transitie naar een circulaire economie. Ik ben mij gaan verdiepen in dit onderwerp en kwam er achter dat Arnhem bij echt veel initiatieven betrokken is en dat de doelstellingen die Arnhem zichzelf stelt al veel verder gevorderd zijn dan dat ik wist. Daar wordt ik blij van. Maar tegelijkertijd komen er ook drie grote vragen bij mij naar boven.

1. Het viel me op dat de in het verleden gestelde doelen niet behaald zijn. Ik vraag mij daarom ook af waarom die doelen niet behaald zijn en wat Arnhem gaat doen om in 2030 (met als tussenstop 2023) de doelen wel te halen?

2. De vraag die voor mij als inwoner van Arnhem heel concreet is: wat kan ik van Arnhem verwachten op het gebied van duurzaamheid? En wat vooral ook niet?

3. Tot slot vraag ik mij af waarom ik als inwoner van Arnhem niet van deze plannen wist tot het moment dat ik mijzelf een paar avonden gunde om me daar in ging verdiepen? Hoe mooi zou het zijn als Arnhem er in slaagt om haar doelstellingen op zulke mooie maar ook enigszins ontastbare begrippen als duurzaamheid en circulariteit te verbinden met tastbare onderwerpen: meer groen in de wijken, hoe gaan wij om met water en het overschot/tekort hier op? Waarom is het zo belangrijk om afval te scheiden? Ik heb als inwoner nergens een antwoord op de vraag gevonden: “What’s in it for me?”

Als ik simpelweg de vraag google “kan ik subsidie krijgen op zonnepanelen in Arnhem” dan is het antwoord nee.

Maar als ik de vraag “wat doet Arnhem op het gebied van duurzaamheid” dan vind ik bakken informatie en kan ik mij voorstellen dat de gemiddelde inwoner van Arnhem de weg kwijt raakt in termen als
“circulaire economie award 2018”
“New Energy made in Arnhem” (waarom niet gewoon in het Nederlands trouwens?) “samenwerkingsverband Regio Arnhem Nijmegen”
“concept bod RES-Regio”
“hotspot energy”
En het mooiste google resultaat vond ik nog wel: “The Economic Board .com” want als ik dat google zie ik letterlijk dit staan: **The Economic Board** is een triplehelix-organisatie in de regio **Arnhem** - **Nijmegen** met Wageningen. Ons doel is om de regionale economie te versterken.)

Al met al kom ik er achter dat er heel veel informatie is maar dat ik snel verdwaal in het oerwoud van deze informatie. Het is veel, (en ook heel mooi, begrijp me niet verkeerd) maar wel allemaal op een behoorlijk strategisch niveau nog. Zullen we het met z’n allen tastbaar gaan maken?

Goedenavond mijn naam is Ilona Annema en ik wil graag mijn visie delen op duurzaam wonen in Arnhem.

In de nota wordt vooral gesproken over de energietransitie, om de uitstoot van CO2 te minderen. Voor mij gaat het om meer dan alleen de energietransitie. Het gaat voor mij om meer circulair wonen en leven.

Vanaf de jaren 50 zijn we in Nederland en dus ook in Arnhem enorm gegroeid in welvaart, economie, gezondheid. En met die groei is ook de bevolking gegroeid, wat betekent meer inwoners in Arnhem, meer huizen die gebouwd zijn. We zijn vooral de afgelopen 70 jaar lineair gegroeid. Naar alsmaar meer en groter. Het is normaal om op jezelf te wonen en steeds groter te gaan wonen en 2 auto's voor de deur te hebben staan. Om je huis steeds meer op te vullen met spullen. Die we 'by the way' niet eens allemaal nodig hebben.

We zijn door deze lineaire groei onze fossiele grondstoffen gaan uitputten. Voor huizen gaat het dan om steen, cement, gas. Grondstoffen die we vaak 'all over the world' halen, want daar is het goedkoper.

Want circulair meer duurzaam wonen en leven gaat niet alleen over energie. Uit cijfers van Milieu Centraal blijkt dat jaarlijks 8 ton van de uitstoot van CO2 in Nederland door energie in huis en vervoer komt. En maar liefst 12,5 ton komt door voeding, kleding en spullen. Dagelijkse gebruiksartikelen vormen dus een groot percentage van de uitstoot en hierin valt winst te behalen als we de uitstoot willen verminderen. Minder consumeren, meer lokaal, meer recyclen van wat er al is. Met Corona is ook gebleken hoeveel we afhankelijk zijn van landen als China. Want hoe duurzaam is het om de Primark in Arnhem te vullen als het van de andere kant van de wereld moet komen?

Ik zie in Arnhem een groene en circulaire stad. Met een circulair centrum, wellicht wel in het prachtige Rembrandt Theater als locatie. Met een verpakkingsloze winkel voor groente, fruit, brood, kaas, noten, zaden, granen. Met je weckpot en tasje erheen. Hoeveel minder afval zou dit opleveren als iedere Arnhemmer hier 1x per week naar toe gaat? Waarbij lokale boeren hun buitenbeetjes of Arnhemmers met moestuintjes hun fruit kwijt kunnen? Zodat er minder vervoer nodig is. Met een atelier waar oude kleding, tassen, textiel worden omgetoverd tot nieuwe producten. Waardoor er minder verspilling en vernietiging is.

Iedere Arnhemmer een regenton. Wellicht wel gemaakt van afval uit de Rijn? Hoeveel drinkwater scheelt dit op extreme droge dagen die we nu afgelopen maanden al hebben gehad. Ieder tuinschuurtje in Arnhem en dat zijn er nogal wat, een groen dak. Bemeste potgrond van de poep van de paarden en koeien uit Meinerswijk en de Veluwe zodat kunstmest met fosfor niet nodig is. En nieuwe huizen worden alleen nog maar van gerecycled hout met isolatie van oude spijkerbroeken gemaakt. Want steen is iets het stenen tijdperk toch?

Spreektekst Perspectiefnota 2021-2024

Kelly Amanda Bolsenbroek
Woensdag 10 juni 2020

Geachte voorzitter, beste leden van de Gemeenteraad, dank voor uw aandacht en tijd.

Mijn naam is Kelly Amanda Bolsenbroek, ik ben 28 jaar, werk als docent in het mbo en voor vakbond CNV Onderwijs en woon hier in het mooie Arnhem.

De perspectiefnota heb ik gelezen. Ik heb enkele opmerkingen en zet vraagtekens bij bepaalde onderdelen. Ten eerste over wonen in een duurzamer Arnhem;

Dat er problemen zijn op de Nederlandse woningmarkt, zoals het tekort aan woningen, is algemeen bekend. Ik zal waarschijnlijk niet de eerste zijn die dit punt naar voren brengt deze avond. Dus dat laat zien hoe schrijnend de situatie in Arnhem is. Ik heb vrienden die noodgedwongen nog of weer thuis wonen, vrienden die verloofd zijn en graag een gezin willen beginnen maar dat niet kunnen in een flatje met 1 slaapkamer of vrienden die ondanks het hebben van een goede baan met huisgenoten wonen. Dan zijn de meeste van mijn vrienden nog hoogopgeleid en hebben meestal goede banen of baankansen, daardoor maak ik me al helemaal zorgen over mijn mbo-studenten en het feit dat mensen tegenwoordig vaak flex-contracten krijgen, wat alleen meer financiële onzekerheid geeft.

Ik heb de mazzel dat ik een vast contract heb en woon in een leuke huurwoning. Die heb ik overigens via-via gevonden. Niet iedereen van mijn generatie heeft dat geluk en die connecties. Echter zou ik in de toekomst pleegouder willen worden, naar mijn weten hebben we ook een enorm tekort aan pleegouders in Arnhem. Helaas kan ik in mijn huidige woonsituatie geen slaapkamer bieden. Kopen kan ik niet vanwege de studieschuld die ik nog aan het afbetalen ben. Gelukkig zie ik wel dat er appartementen worden gebouwd in Arnhem, de targeted ads weten mij zelfs op Instagram te vinden. Helaas vallen die niet binnen mijn budget. Je kunt de nieuwe cao mbo gewoon op internet vinden, het zal niet als een verrassing komen dat ik alleen geen huur van 800 of soms wel 1000 euro kan opbrengen.

Dus mijn vraag is: Gaan jullie in je bestemmingsplannen rekening houden met alleenstaanden en starters? Mensen die te veel verdienen voor sociale huur en soms zelfs huurtoeslag, daarentegen momenteel veel te weinig voor particulier? Vele van deze mensen werken namelijk in vitale beroepen en volgens mij hebben we die mensen hard nodig. Voor woningbouwcoöperaties zijn wij niet interessant. Je zult geen grote winst op ons maken. Overigens is dat een voorbeeld van op korte termijn denken. Vergeet ook de oudere generatie niet, ouders van mijn vrienden en bovendien ook mijn eigen ouders willen best kleiner en gelijkvloers gaan wonen, maar veel seniorenwoningen zijn er ook niet. Dat terwijl als zij verhuizen er weer een mooie gezinswoning vrij komt voor mensen van mijn generatie die een gezin willen stichten. Dit alles leidt tot mijn belangrijkste overkoepelende vraag: zijn of worden de bestemmingsplannen generatie-proof? Als dit niet het geval is, ontstaat er nooit en te nimmer doorstroom op de woningmarkt.

Dan even over dat woord, generatie-proof: Houden jullie in alle plannen rekening met niet alleen de jongeren maar alle generaties? Ik weet dat ik met 28 inmiddels tot de oudere jongen behoor. Even een voorbeeld: Gisteren maakte Coalitie Y, een prachtig voorbeeld van jongerenparticipatie dat overigens erg inclusief is want zelfs mbo'ers zijn vertegenwoordigd, een eisenpakket bekend voor de landelijke politiek vanuit verschillende jongerenorganisaties. Kunnen jongeren in Arnhem ook gevraagd, ongevraagd en ongezouten advies geven en meedenken over hun stad? Kijken jullie of alle plannen voor deze stad eerlijk en evenwichtig zijn en houden jullie rekening met alle verschillende inwoners die deze stad rijk is?

Geachte leden Gemeenteraad,

thema: Meedoen in een sociaal Arnhem, en
Genieten van een nog mooier Arnhem.

Door mijn werk als wijkverpleegkundige en vrijwilligster diverse organisaties, weet ik best wel wat van ouderen, en daarom heb ik al heel lang een wens:
Openbaar Vervoer voor ouderen (65 plussers) in de daluren.
Zo kunnen zij , op hun moment naar activiteiten, die niet in de eigen wijk of dichtbij zijn.
Voor andere vervoerders moeten ze veel regelen, lang wachten (en nu in Corona tijd zelfs nog langer).
Gratis Openbaar Vervoer houdt ouderen langer zelfstandig en actiever, maar ook bezoek aan onze binnenstad kan de winkeliers steunen.
Ik vind dat wij als Arnhem ons daarvoor moeten inzetten: voor een (w)aardige ,plezierige oude dag.
Het werkt zeker preventief, activiteiten ook voor ouderen zijn alleen maar goed.

Het is mooi dat Arnhemse Cultuur-organisaties de komende jaren miljoenen subsidie ontvangen van Het Rijk. Voor deze organisaties kan "mijn" doelgroep al een deel van het publiek worden.
Gratis Openbaar Vervoer voor onze ouderen, zodat zij naar activiteiten als Kunstcafé 55+, Rozet, Gelders Orkest, en zo veel meer kunnen.
Gebruik van het Openbaar Vervoer in de daluren zal een mooi bedankje naar onze ouderen zijn, na best veel leed nu in Corona tijd van thuis alleen zijn of in verzorging- / verpleeghuizen zonder nauwelijks contacten.
Dat is heel moeilijk te verdragen , zij hebben beter verdiend.
Het doet mij verdriet , hoe de ouderen de afgelopen maanden zo zijn behandeld, laten we wat goeds voor ze doen,nu.

Ik vraag u allen heel serieus over mijn wens na te denken,

Vriendelijke groeten,

Kitty Vossen

Ik ben docent, VO, Olympus College, Nederlands, al zo'n jaar of elf.

Speerpunten uit perspectiefnota

Toekomst bestendig
Kansengelijkheid
Eigen kracht van inwoners mobiliseren > regie geven/houden op eigen leven, mensen aan het werk krijgen.
Corona > jongeren die buiten de boot vallen
Risico op achterstanden door schoolsluiting.

Dat laatste eerst: risico op achterstanden door schoolsluiting is niet de kern van het probleem. Burgemeester Marcouch heeft dit naar mijn mening duidelijker verwoord: het zijn de kwetsbare kinderen waar we in het onderwijs de grootste zorgen om hebben.

Ik werk nu zo'n elf jaar in het onderwijs, Brugjaar Jan Ligthart, waar we leerlingen die vanuit groep 8 nog niet 'rijp' zijn voor VO in een jaar proberen steviger te maken en evt. achterstanden Taal en Rekenen kleiner te maken.
In de loop der jaren werd het me steeds duidelijker: leerlingen ontwikkelen zich het best in een situatie waarin zij zich gekend voelen. Alles staat of valt met de mate waarin een school (docent, coach, mentor, OOP) contact kan maken met een leerling.
Helaas geeft onze onderwijsvorm voor het VO in Nederland te weinig ruimte om de relatie leerling-docent/mentor/coach goed vorm te geven.

In het kader van omdenken, buiten kaders denken, kwam ik op een ander idee om die verbondenheid met elkaar vorm te geven: zorg dat een leerling (en het personeel) op school rondlopen met een trots gevoel 'dit is mijn school'. Daarbij keek ik met een schuin oog naar de vorm van de high school in USA. Leerlingen zijn van 8 – 5 op school. Nemen deel aan lessen tot een uur of twee, drie, waarna er op het schoolterrein allerlei activiteiten worden aangeboden waaraan leerlingen deelnemen: sport, drama, debatclub, fotografieclub, muziek, boekclub, redactie schoolkrant, etc.
Een voetbalteam kan meedraaien in lokale competitie.
Leerlingen komen kijken naar uitvoeringen van de dramaclub, muziekgroep, tentoonstelling van fotografieclub. Elke maand verschijnt een schoolkrant.
Dit alles zal bijdragen aan het (trotse) gevoel 'dit is mijn school'.
Daarnaast zijn leerlingen een hele dag op school, maken kennis met andere activiteiten, bezigheden, en kunnen zich daarna hopelijk beter een keuze maken voor een vervolgopleiding.

Op school staan lokalen leeg na een uur of drie > mogen zzp'ers daar activiteiten aanbieden? Het liefst bewoners uit de wijk. Kan dat?

Marjon Hoeks

2020-06-10-arnhemspeil-inspraak-wonen-in-een-duurzamer-arnhem-perspectiefnota-2021-2024

Naarmate de verstening toeneemt stijgt de temperatuur. Loop je door Arnhem dan valt op dat in de oude wijken er wel flink wat straatwerk uit kan en bomen erin. De gemeente heeft het centrum van Arnhem de hoogste urgentie gegeven om de hittestress op te lossen en daar zijn we blij mee. Ook zien we dat er al heel mooie groenstukken zijn in Arnhem Zuid.

Met een betere leefbaarheid stijgt ook de productiviteit, verbetert het humeur en verdwijnt het chagrijn. En een groene omgeving is ook nog eens een rustgevende omgeving. Om het probleem met hete zomers op te lossen zijn voornamelijk hoge bomen nodig.

7 wetenschappers van De Hogeschool van Amsterdam hebben vorige maand een rapport gepubliceerd met als titel “De hittebestendige stad.” Hierin beschrijven zij wat een stad kan doen tegen hittestress:

1. Iedere woning moet zich binnen een straal van 300 meter bij een aangename en aantrekkelijke koele verblijfsplek bevinden.

2. Er is op het heetst van de dag minimaal 40% schaduw nodig op belangrijke looproutes, zodat essentiële functies in de stad voor iedereen bereikbaar blijven. Ook is er op het heetst van de dag op loopgebieden in buurten minimaal 30% schaduw nodig, zodat de buurten aantrekkelijk blijven.

3. Er moet zoveel groen zijn dat er verdamping kan optreden en de gemiddelde luchttemperatuur wordt beperkt. De benodigde hoeveelheid hangt af van het wijktype.

In Arnhem hangen inmiddels 130 sensoren die naast de fijnstof ook de luchtvochtigheid en de buitentemperatuur meten en met de toekomstige uitbreiding van het Burgermeetnetwerk komen daar nog eens tientallen sensoren bij. Arnhem heeft met dit uitgebreide meetnetwerk goud in handen, geen enkele stad in Nederland meet op zoveel plekken temperatuur, luchtvochtigheid en fijnstof.

Het Arnhemse LuchtData Project gaat graag de samenwerking aan met de gemeente om de hittestress duidelijk en actueel in kaart te brengen. We werken aan een OmgevingsData Monitor. Deze combineert de data van het burgermeetnet, weerstations, de landelijke hittestress- en bomenkaarten en een satelliet. Deze combinatie maakt het mogelijk om een betrouwbaar beeld te geven van de hittestress. De monitor geeft het zo weer dat het voor iedereen te begrijpen is. Het is geen geheim dat wethouder Bouwkamp ons Arnhemse Luchtdata Project niet ondersteunt echter lijkt dit ons een kans voor de stad die te groot is om te laten liggen. Daarom verzoeken wij de gemeenteraad om de wethouder opdracht te geven om hiermee aan de slag te gaan.

En dan is er nog het probleem van de eikenprocessierups. Door veelvuldig gebruik van neonicotinoïden sinds de jaren 80 is de biodiversiteit flink afgenomen. Er moet een groot ambitieus plan, niet alleen voor de groenvoorziening maar ook voor de huizenbouw. Met het moderniseren van woningen verdwijnen ook essentiële broedplaatsen voor vogels en overwinteringsplekken voor vleermuizen die de rupsen eten. We denken daarbij aan nestmogelijkheden, bomen, overwinteringsplekken, en meer gemeenschapsgroen. De gemeente kan projectontwikkelaars opdracht geven om zulke maatregelen in het Programma van Eisen op te nemen. Hierin kan bijvoorbeeld ook worden toegevoegd dat voor de bouw van iedere nieuwe woning de CO2-uitstoot gecompenseerd moet worden met aanplant van bos binnen een straal van 30 km.

In de andere zaal wordt vanavond ingesproken over het bomenbeleid. Daar vertelt de Arnhemse Bomenbond dat er dit jaar en volgend jaar geen extra geld gaat naar het bomenbeleid. Wij verzoeken u dit wel te doen en zo de hittestress en de eikenprocessierups aan te pakken.

Hartelijk dank voor uw aandacht,

Marloes Spaander namens Stichting Arnhems Peil

www.arnhemspeil.nl

Een rookvrije generatie start nu

Wekelijks raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan, de helft hiervan zelfs voor de leeftijd van 65 jaar. In totaal sterven elk jaar zo'n 20.000 Nederlanders. Roken kan ziekten veroorzaken zoals kanker, hart- en vaatziekten en luchtwegziekten. Ook van meeroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan doodgaan. Kinderen van ouders die roken hebben meer kans op het krijgen van chronische oorontsteking. Ondanks deze harde feiten wordt het nog steeds te normaal gevonden dat kinderen beginnen met roken. "Wat heeft dit met onze gemeente te maken?", hoor ik u denken.

Rookvrij opgroeien zou vanzelfsprekend moeten zijn. Ieder kind dat geboren wordt, moet de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. De afgelopen tijd zijn er al veel stappen gezet voor een rookvrije generatie: van rookvrije schoolpleinen tot rookvrije sportaccomodaties. En dan kom ik terug op onze gemeente. Wat mij betreft is de gemeente Arnhem toe aan een volgende stap: het creëren van rookvrije recreatiegebieden en parken. Wat mij de afgelopen tijd opviel, is de vele rokende mensen in de recreatiegebieden en parken. Plaatsen waar wij kinderen graag zien spelen, om ook hun dagelijkse beweging te krijgen. En laat ik het voorop stellen: het gaat me hierbij echt niet om volwassenen hun genot af te nemen. Ik besef me dat het voor veel rokers lastig is om te stoppen. Juist omdat stoppen zo moeilijk en ingewikkeld is, zou ik graag willen dat de gemeente al die kinderen beschermt. Zien roken is gaan roken.

Een bij-effect van dit verbod zou een vermindering zijn van afval. Loop een rondje door een willekeurig park, zoals bijvoorbeeld het Sonsbeekpark en u ziet meteen de sigarettenpeuken liggen. Ze zijn nauwelijks meer te tellen. Een verbod in onze prachtige parken is dus niet alleen gunstig voor de gezondheid van de komende generatie, maar ook voor het milieu. Wat mij betreft is het tijd dat de overheid, en dus de gemeente, niet langer meer wegkijkt.

Ter verdieping over dit onderwerp raad ik u het boek "De sjoemelsigaret, hoe artsen en overheid de tabaksindustrie vrij spel gaven" van Joop Bouma aan en verwijs ik u graag naar de website https://rookvrijegeneratie.nl/

Mocht u nog vragen hebben of van gedachten willen wisselen over dit onderwerp, dan hoor ik dit uiteraard graag.

Met vriendelijke groet,

Myrna Linders
Arts jeugdgezondheidszorg, maar spreekt op persoonlijke titel als burger van Arnhem

Geachte,

Hier mijn bijdrage: Meepraten over Arnhem. Ik zou het onderwerp: "Genieten van een nog mooier Arnhem", willen aansnijden.
Gezien mijn leeftijd en corona, helaas per mail en niet fysiek.

Sinds kort wonen wij (man, vrouw en hond, uit Rotterdam) aan de Jansbuitensingel en met plezier.
Wel valt af en toe pijnlijk op dat de stad Arnhem
het gevecht tegen het zwerfvuil aan het verliezen is. Wat we ook zien is dat er hard gewerkt wordt door de medewerkers om het park
voor onze deur en bij de Musis een beetje netjes te houden. Het lukt dus niet. We snappen dat dit moeilijke tijden zijn.
Wij prikken zelf zwerfvuil, maar in deze coronatijd liever niet. En om bij het onderwerp te blijven: een vieze stad is geen mooie stad.
Het valt op dat in de binnenstad prachtige afvalbakken staan met sigarettendovers. Die zijn niet in de parken rondom Jansbuiten en binnensingel te vinden:
gevolg: tientallen peuken op de grond, het gif ervan loopt in de aarde. Ook valt op dat aan de kant waar geen afvalbakken staan, er nog meer zwerfafval is.
Met name Dominos is een hotspot: volgepropte afvalbakken met kartonnen pizza dozen en drankblikjes omgeven door een kring overloopafval.
Ook rond de zitbanken hoopt het vuil zich op: medewerkers met afvalzuigers zouden hier intensiever moeten schoonhouden (peuken!).
In het gras wemelt het van hondenpoep: stadstoezicht zou hier strenger moeten toezien op hondenuitlaters (poepzakjes bij zich hebben!).

Een naar gezicht, de parken zijn zo prachtig en worden qua groenvoorziening zo goed onderhouden.

Wat is hier aan te doen, wat kunnen wij doen als burger? In Rotterdam hield ik mij als bestuurslid van een bewonersorganisatie bezig met
het thema: Schoon, Heel en Veilig. Een schone, hele stad wordt vanzelf een veilige stad en dan komt mooi en gezellig vanzelf.
Wij weten dat elke woensdag de binnenstad opgeruimd wordt door vrijwilligers, daar zullen we zeker aan meegaan doen. Wel vervelend is
als wij straks zwerfvuil van anderen opruimen in het park voor ons huis, er bij elke storting in de container de kassa voor ons gaat lopen, dat stimuleert niet.
Een klep aan onderzijde in de huisvuilcontainer voor zwerfafval ontbreekt, dat zou al helpen. De parken (zeker nu) worden zeer intensief gebruikt.
Niet iedereen gaat er netjes mee om helaas. Dat verdient aandacht. En natuurlijk geldt dit niet alleen voor onze directe woonomgeving, maar overal!

Met vriendelijke groet,

Geachte voorzitter, beste leden van de Gemeenteraad, dank voor uw aandacht en tijd.

Ik ben Pascal Mulder van Fraenck. Een Social Enterprise hier gevestigd in Arnhem. Samen met Ratna Ho, mijn partner, heb ik dit bedrijf opgericht om hoogwaardige mode te verenigen met duurzame en sociale doelstellingen. We maken supermooie tassen en kleding van restant materialen, op inmiddels twee locaties – Een groot pand aan de Beekstraat en sinds kort in samenwerking met Waar op Arnhem Centraal, waar we op dit moment voornamelijk mondkapjes maken en verkopen.

Een van onze belangrijkste doelstellingen is om zoveel mogelijk mensen met afstand tot de arbeidsmarkt werknemersvaardigheden bij te brengen. Dit kan de Nederlandse taal zijn, maar ook werkritme, sociale vaardigheden of specifieke vakvaardigheden.

Zoals jullie begrijpen gaat ligt hoofdstuk 'Meedoen in een socialer Arnhem' ons nauw aan het hart en hebben wij hier als onderneming, maar ook als bezorgde burger een aantal vragen over.

Allereerst waarderen we de inzet op dit onderwerp en vinden het goed dat jullie dit zo serieus nemen. Mensen zonder werk, zonder een breed netwerk om terug te vallen, zonder goede handvatten om verder te komen, zijn de meest kwetsbare mensen uit onze samenleving. We moeten met z'n allen voorkomen dat deze groep onevenredig hard wordt getroffen door de Coronacrisis en alles op alles zetten om hen de helpende hand te bieden en te activeren. Helpen zelfstandig te worden. Een drietal vragen:

Vraag 1: In de nota staat: "We zetten in op de eigen kracht van onze inwoners en hun sociale netwerk, zodat zij kunnen deelnemen aan de maatschappij." De meest kwetsbare mensen hebben juist geen sterk sociaal netwerk, waardoor ze voor een groot deel afhankelijk zijn van begeleiding. Op welke ondersteuning kan deze groep rekenen vanuit de gemeente? Op welke manier staat Arnhem klaar om, zoals in de nota beschreven, 'bestaanszekerheid', 'toekomstperspectieven' en 'nieuwe wegen' te bieden? Dit zijn prachtige woorden, maar wat zijn concrete voorbeelden van hulp die geboden kan worden? En dan met name aan de mensen die het 't hardst nodig hebben?

Vraag 2: Welke rol zien jullie weggelegd voor bedrijven als de onze? De social enterprises, die niet monetaire winst, maar juist maatschappelijke impact als belangrijkste doel hebben? Op dit moment wordt het ons niet makkelijk gemaakt. De begeleidingsinkomsten zijn gehalveerd, sinds het nieuwe beleid. Onze vaste lasten echter niet. Hoe moeten wij deze gemiste inkomsten opvangen?

Vraag 3: Wij bestaan onder andere door financiële ondersteuning van de Rabobank Foundation en Stichting DOEN, waar we hen erg dankbaar voor zijn. Zij zien de potentie van ons soort bedrijven en steunen dit omdat ze er toekomst in zien. Dit jaar zijn we een lening van €100.000 aangegaan om verder te kunnen groeien. Er staat veel voor ons op het spel. Welke ondersteuning kunnen wij vanuit de Gemeente verwachten? Zien jullie een voortrekkersrol voor Arnhem als het gaat om sociaal ondernemerschap? En als dit het geval is, wat gaan jullie doen om deze rol waar te maken?

Iedere avind rond de klok van 1900 uur gaat bijna de gehele straat de auto in en gaat de auto parkeren op het grasveld tussen de huizen omdat de mensen gewoon niet slapen van angst datver weer een auto brand komt.
Waarom kunnen er geen parkeerplaatsen komen.
Iedere nacht lopen we metbzijn 3 of 4 huiten vanaf half 3 tot een uur of 6. Om de onze buurt maar veilig te houden.
Steeds meer mensen in de straat bemen camera's voor hun eigen gevoel sinds de auto branden hebben wij ze nu ook thuis.
Ongeveer 2 x in de week moet de cita extra komen vanwege al het afval wat naast de container gedumpt is . Van vuilniszakken stoelen banken tuin afval zakken vol poepluiers noem het maar op alles wordtber neer gelegd. En wat er hier snachts door de wijk wandeld fiets of rijd datbis echt veel . Waarom niet extra controleren .

P. Waijer

Reactie perspectief nota m.b.t. Participatie wet accent op onderwerp werk en inkomen.

De perspectief nota geeft aan op pagina 4 dat "wij realiseren ons dat de inzet om meer mensen richting betaald werk te krijgen onder druk staat door de corona crisis. De vraag is hoeveel banen verloren gaan en of er na de crisis voldoende werk is voor diegene die werk zoeken.

Naast de perspectief nota heeft er bij het Cluster werk en inkomen een doorontwikkeling plaatsgevonden en we zijn blij te zien dat dit nu vaste vormen aan gaat nemen. Er komt een wijkregisseur in de wijken vanuit (loket) werk en inkomen. De adviesraad werk en inkomen heeft voorafgaande aan deze ontwikkelingen een aantal concrete adviezen gegeven waarvoor ik verwijs naar onze website adviesraad werk en inkomen. De kernpunten bij de adviezen welke nu mooi kunnen worden meegenomen bij de uitvoering in de wijken:

- Aantekening bij wijkgericht werken: zorg bij de wijkregisseurs voor gelijkwaardige professionele kennis en kunde en focus naar betaald werk. Dit omdat de diagnose en inschatting van consulenten tot welke afstand de inwoner afstaat van betaald werk cruciaal is. Professionalisering van en in de uitvoering middels bewezen methodieken.

- Richt je op de arbeidsmarktregio want het idee dat men vanuit de wijk naar werk wordt begeleidt is een mooi uitgangspunt, echter werkgevers bevinden zich regionaal en zelfs landelijk (en doorgaans sporadisch in de wijk) en het is belangrijk dit inzicht mee te nemen en goed in kaart te brengen.

- Maak een ondersteunings- sociale overeenkomst bij de aanmelding (wijk regisseur/consulent) waarin je heel concreet afspraken vastlegt (welke steun cq wat wil de klant/werkzoekende bereiken als ontwikkelplan.) wat kan de consulent bieden. Welke acties en met welk doel! Let hierbij per individu wat kansen en mogelijkheden zijn –sociale netwerken in kaart brengen .

- Breng het perspectief van de werkgevers goed in kaart en maak dit leidend, m.a.w. welke competenties vragen de werkgevers zodat een match kan worden gemaakt met competenties bij de werknemers of werkzoekenden

- Maak kernpunt participatiewet helder dat: het doel is Financiële, economische en sociale zelfstandigheid. Leg daarbij de intenties vast en leervermogen t.a.v. werk.

- Breid de rol van Scalabor en anderen uit naar meerdere doelgroepen die werk zoeken, dus niet alleen richten op Sociale Werkplaats doelgroep

- Zorg voor één helder systeem wat door iedereen kan worden gebruikt en er geen onnodige dubbelingen plaats vinden en dus tijd verloren gaat met het gebruik van diverse systemen.

- Geef nu al ruimte aan loopbaanwijzigingen en breng in kaart welke sector meeste baanverlies is en waar meeste werk komt zodat tijdig kan worden omgeschakeld en doe dit samen metde ketenpartners en werkgever (schakelen aan de poort zodat het merendeel direct naar andere werk kan worden doorbemiddeld)

- Met betrekking tot werknemers W.S.W e.a. Zorg voor een duidelijk perspectief voor de werknemer dit advies sluit aan bij (motie SW werknemers perspectief centraal 26 mei 2015 PvdA)zij pleiten voor een werknemersloket waarbij consultenten weten hoe dit perspectief kan worden ingericht via een plan in samenwerking met het Werkgevers Servicepunt e.a. Deze doelgroep met gedeeltelijke arbeidsbeperking komt niet in Wajong meer en is dus afhankelijk van inkomen uit werk.

- Zorg voor een stabiele inkomenssituatie waarbij werken geen stress geeft (mogelijk uitbetalingen van uitkerende instanties gelijk maken aan uitbetaling loon) en tijdelijk uitkerend instantie rol van werkgevers heeft zodat vaste lasten kunnen worden doorbetaald. Werken loont waarbij goede voorlichting info over de situaties. Er is een aanzet hiertoe gemaakt breidt dit uit.

- Maak verbinding tussen aspirant werkzoekenden en werkgevers middels het PSO certificaat (Prestatie Sociaal Ondernemen) te beginnen bij de gemeente, waarbij het accent ligt dit certificaat te behalen en te houden. Als de gemeente zich dit eigen heeft gemaakt kan zij anderen organisaties en alle werkgevers in de regio leren en faciliteren dit ook te doen en te blijven doen. De boodschap is dan dat het loont om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen en te houden als duurzame oplossing. Dit blijven toetsten en belonen of zichtbaar maken wie dit doet. Het werkinvesteringsfonds zou hier een stimulerende rol in kunnen spelen. (doel 500 mensen naar werk zou dan perspectief krijgen) door korting te bieden op PSO certificaat

Hartelijke groet

Nanda Bakker

namensadviesraad werk en inkomen

hondencrèche
Doggies Dig It
Puur hondengeluk!

Meijnerswijk 27
6841 HA, Arnhem

www.doggiesdigit.nl

Goedenavond. Mijn naam is Jessica Derks. Ik ben eigenaar van de Arnhemse hondencrèche Doggies Dig It.

Drie jaar geleden ben ik, na een periode van werkeloosheid, begonnen met dit initiatief. Doggies Dig It is een vergelijkbaar met een kindercrèche, alleen dan met viervoeters. Wij zijn uniek in de omgeving omdat wij honden opvangen zonder dat ze in kennels hoeven. De honden verblijven bij ons in een grote groep en maken de hele dag plezier. De crèche is geopend op doordeweekse dagen van 7 tot 19. De eigenaren brengen hun honden voordat ze zelf naar hun werk gaan en halen hen aan het einde van de dag weer op. Doggies Dig It is binnen 3 jaar uitgegroeid tot een goedlopend bedrijf en wij krijgen nu nog steeds aanmeldingen voor nieuwe honden.

De hondencrèche was gevestigd op Meijnerswijk. Zoals u weet zijn daar plannen voor woningbouw waardoor het huurcontract van tijdelijke aard was. Afgelopen jaar heeft projectontwikkelaar, Condor Wessels, mij laten weten de locatie waar de hondencrèche gevestigd was, zelf in gebruik te willen nemen. Wij hadden tot 1 maart j.l om te vertrekken.

Het blijkt erg moeilijk te zijn om een nieuwe vestigingsplaats voor de hondencrèche te vinden. Ik heb al het denkbare geprobeerd maar helaaas zonder resultaat. Toen niks lukte heb ik geprobeerd of de gemeente op een of andere manier een locatie kon faciliteren. Desnoods een tijdelijke. Ik had een locatie nodig voor mijn bedrijf, geen liefdadigheid. De crèche is prima in staat zijn eigen broek op te houden en vraagt de gemeente alleen mee te denken over een plek om voort te bestaan. Helaas tref ik keer op keer ambtenaren die wel aardig maar onverschillig lijken te zijn of het misschien te lastig vinden om hier energie in te steken. Als ik ze al te pakken kan krijgen.

Nu zult u zich misschien afvragen waarom u mee zou moeten denken met een commerciële ondernemer. Wat mij betreft hoeft u dat niet. Natuurlijk ben ik gefrustreerd door het gebrek aan betrokkenheid van de gemeente bij de ondergang van mijn zo zorgvuldig opgebouwde bedrijf. Ik heb er de afgelopen 3 jaar heel hard voor gewerkt. En natuurlijk heeft mijn vertrouwen in de overheid een knauw gekregen. Ik ben van de burgers die geloven in ons systeem, en nu ben ik in de war. Maar in ben me er ook terdege van bewust dat mijn persoonlijk leed niet van maatschappelijk belang is. Dus daarom ben ik niet hier.

Ik ben hier om u duidelijk te maken dat er met de sluiting van de hondencrèche iets verloren gaat dat heel waardevol is voor de gemeente Arnhem. Ik ben hier om u te vertellen dat u voorbij gaat aan de behoeften van een hele grote groep Arnhemse burgers. Zij worden simpelweg niet gehoord als u onverschillig blijft ten aanzien van de sluiting van de Arnhemse hondencrèche.

Eigenlijk komt het erop neer dat ik denk dat u misschien niet goed op de hoogte bent van wat de crèche voor de stad betekent.

De crèche is voor veel Arnhemse burgers dé oplossing in hun drukke bestaan.

Deze groep mensen heeft de hondencrèche nodig omdat ze honden hebben met speciale behoeftes. U kunt hierbij denken aan erg jonge of oude honden, kreupele honden, of honden met verlatingsangst. Maar er zijn ook veel eigenaren die hun hond gewoon een leuke dag in de crèche gunnen.

Voor de stad heeft het grote voordelen als Doggies Dig It voortgezet kan worden. Alleen al om het unieke concept waarvan er maar een aantal bestaan in Nederland. Belangrijker nog is de enorme behoefte die er is bij de Arnhemse bevolking met hond. Er is voor hen helaas geen alternatief. Bovendien verblijven de honden bij ons op een vaste plaats en veroorzaken daarom geen overlast in de openbare parken van stad.

Maar in het licht van uw perspectiefnota is het van belang te weten dat de hondencrèche werk- en leerplaatsen biedt aan een heel aantal mensen. Stageplaatsen worden doorgaans gevuld door studenten aan het Helicon in Velp en Nijmegen en aan het aeres college in Barneveld. Deze mensen worden opgeleid tot medewerkers en managers is de dierenbranche maar er zijn ook paraveterinairen in opleiding bij. Er werkt bij de hondencrèche al vanaf aug 2017 een persoon met afstand tot de arbeidsmarkt. Deze dame is enorm gegroeid in de 2,5 jaar dat ze bij ons is. Dat was geweldig om te zien Voor de sluiting waren er dagelijks 5 personen aanwezig: 3 stagiaires en één persoon dmv een participatieplaats. (en ikzelf 12 uur per dag) Daarmee kregen niet alleen de bezoekende honden de gelegenheid te leren en te groeien maar ook onze medewerkers.

Er was echter behoefte aan 9 personen per dag: 4 stagiaires, 2 mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en 2 personen in vaste dienst voor 30 p week elk. Ik heb gewacht met het aannemen van nieuwe mensen omdat sluiting van de crèche een voortdurende dreiging vormde.

Ik las in uw perspectiefnota dat u van alles wilt doen aan de naderende toename van het aantal werkelozen door corona in de stad. U schrijft ook na de coronacrisis in te zetten op voldoende werkgelegenheid. En zegt er te zullen zijn om hulp te bieden aan Arnhemmers om nieuwe wegen en toekomstperspectieven te vinden waarbij u Arnhemmers die al langer afstand hebben tot de arbeidsmarkt niet uit het oog zal verliezen.

Ik vind het in dat licht moeilijk te begrijpen dat u zo makkelijk voorbij gaat aan de sluiting van een groeiend Arnhems bedrijf dat leerplaatsen, participatieplaatsen en werkgelegenheid biedt. En bovendien een behoefte vervult van een grote groep werkende Arnhemmers.

Groet,
Jessica Derks
Doggies Dig It

Arnhem stad van creativiteit en inspiratie

- Korte intro
- Merlijn Schrijvers
- 2020

- Idee er achter Kunst & street art
- Reizen

- Bezoekers
- Uniek
- Media aandacht

- **Kunstacademie**
- **Stadsbeeld**

- **Instagram spots**
- **Foto's**

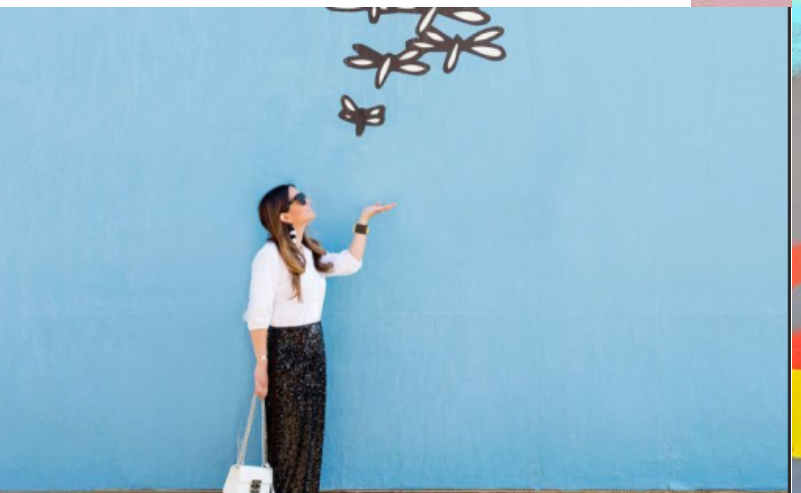

- creatief met groen

Sfeer in de straten

- **bijvoorbeeld slotjes brug/muur**
- **Mensen hebben aandenken**

Wat ik vraag aan de gemeente

Dit mogelijk maken

- Kijken naar de mogelijkheden van dit plan
- Informeren bij kunstacademie/de juiste mensen zoeken

Financieel hoeft dit niet veel te kosten

- Winkels/horeca
- Arnhemmers trots maken
- Mensen worden er gelukkig van

Einde bedankt voor uw aandacht

- Zijn er nog vragen?

Arnhems Corona noodplan

Investeren in een sociale toekomst

SP Arnhem – juni 2020

Met dit investeringsplan doet SP Arnhem concrete en sociale voorstellen om de gevolgen van de coronacrisis voor Arnhem aan te pakken. Daarmee willen we banen behouden en banen creëren, investeren in dat wat vitaal en cruciaal is en de tweedeling in Arnhem aanpakken. Niet stilletjes afwachten totdat de rekening van de crisis moet worden betaald, maar nu aan de slag. Dit is een plan voor een sociale toekomst voor Arnhem.

Arnhem is geraakt en getekend
Niet alleen hebben we te maken met de coronacrisis nu, maar ook met de nasleep ervan straks. Een enorme economische recessie wordt verwacht - gelijk aan de recessie in de jaren 80 en in de grote crisis van 2008. Veel mensen zijn nu al hun baan kwijt of dreigen hun baan te verliezen.[1] Steeds meer mensen zijn afhankelijk van de voedselbank, afhankelijk van schuldhulpverlening. Steeds meer mensen kunnen hun huur niet meer betalen. De armoede neemt snel toe.[2] Een op de vijf Nederlanders heeft nu al minder inkomsten dan in de tijd voor corona.[3] Arnhem, met van oudsher al een grote tweedeling, zal hierdoor geraakt en getekend worden. We weten dat na deze coronacrisis een economische crisis komt. We mogen niet lijdzaam afwachten of doen alsof er niets aan de hand is. We moeten nu handelen.

Niets doen is geen optie. Nu investeren is de enige optie.
Tijdens de coronacrisis hebben we gezien wat cruciaal is en van vitaal belang is. We hebben gezien wat van waarde is voor onze stad, voor onze samenleving. De onmisbare banen en beroepen die zo belangrijk zijn dat we niet zonder kunnen. Als we weten wat cruciaal is en van vitaal belang, dan weten we ook waar we zeker in moeten investeren. Daarom stelt de SP een Arnhems actieplan voor een sociale toekomst voor. We investeren in de lokale economie en in banen zodat we beter voorbereid zijn op de economische crisis die komt. We doen er alles aan zodat de armoede in Arnhem als gevolg van de crisis niet toe- maar afneemt, in lijn met de motie van de SP die gemeenteraad van Arnhem aannam (bijlage 1).

1) Investeren in dat wat cruciaal is
Tijdens de coronacrisis kreeg de zorg applaus. Zorgverleners hebben een enorme extra prestatie geleverd. In de ziekenhuizen. In de verpleeghuizen. Maar ook in de thuiszorg, de jeugdzorg en de gehandicaptenzorg. Zij zijn cruciaal voor ons allemaal. Maar nog steeds wordt er in Arnhem voor miljoenen bezuinigd op de zorg. En dat terwijl de werkdruk in de zorg voor de coronacrisis ook al enorm hoog was. Bezuinigen is het tegenovergestelde van waardering voor de cruciale rol van de zorg in Arnhem. De bezuinigingen draaien we daarom terug. En: samen met ROC's en zorginstellingen investeren we in het omscholen van

[1] https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2333923-heel-veel-mensen-verborgen-werkloos-door-coronacrisis-waarschuwt-cpb.html
[2] https://nos.nl/artikel/2333348-zorgen-over-oplopende-armoede-door-corona-alle-seinen-staan-op-rood.html
[3] https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-een-vijfde-van-de-nederlanders-ervaart-inkomensterugval/

mensen. Voor belangrijke banen in de zorg maar ook voor andere cruciale beroepen. Zoals voor banen in het onderwijs, voor meer onderwijzers en onderwijsassistenten.

Bescherm dat wat cruciaal is
Het minste wat we kunnen doen is álles op alles zetten om de cruciale mensen in de frontlinie te beschermen. Half mei bleek dat 6 op de tien medewerkers in verpleeghuizen of thuiszorg nog steeds zonder beschermingsmiddelen werkt.[4] Daarom investeren we twee miljoen euro in Scalabor, om extra productielijnen voor mondkapjes en andere beschermingsmiddelen op te zetten. Zo creëren we banen voor Arnhemmers én veiligheid voor onze zorgverleners en de Arnhemmers voor wie zij zorgen.

2) Banen behouden en banen creëren in Arnhem
Veel Arnhemse ondernemers komen door de crisis in de problemen. Om de crisis te overbruggen is er een steunpakket vanuit Den Haag. Dit pakket is lang niet altijd toereikend. Arnhem gaat zelf ook helpen om lokale ondernemers overeind te houden. Door bijvoorbeeld opdrachten zoveel mogelijk aan Arnhemse ondernemers te geven en door opdrachten vooruit te betalen in plaats van achteraf.

Er moeten duizenden betaalbare huizen worden gebouwd. En: er moeten duizenden slechte huizen worden opgeknapt. Ongezonde huizen met schimmel-, en vochtproblemen, met achterstallig onderhoud en slechte isolatie. Huizen waar mensen nu een torenhoge energierekening betalen. Die huizen gaan we isoleren en voorzien van collectieve zonnepanelen op de geschikte daken. Dan gaat de energierekening en dus de lasten voor mensen omlaag, dan worden de huizen weer gezond om in te wonen, kunnen we mensen omscholen en we creëren we banen in bouw en techniek. Samen met ROC's, Arnhemse aannemers maken we een ambitieus plan voor het bouwen en opknappen van Arnhemse huizen en voor de mensen die daarvoor nodig zijn.

De Arnhemse economie is uniek. In plaats van 10 miljoen euro uit te geven aan een facelift van parkeerplaats de Blauwe Golven investeren we in onze economische sectoren, waaronder de creatieve sector en sportieve sector, in cultuurmakers en kunstenaars. Dan behouden we banen én kunst, cultuur, creativiteit en mode in Arnhem. Het Stadstheater moet worden opgeknapt, maar het onderdak van Introdans en Oostpool kan door de provincie betaald worden. Dat scheelt 20 miljoen voor de gemeentekas. Ook dit geld zetten we in om de gevolgen van de Coronacrisis te bestrijden.

3) Armoede voorkomen en aanpakken
Armoede moeten we zoveel mogelijk voorkomen. Dat doen we door het behoud en creëren van banen. Maar dat doen we ook door het eerlijker verdelen van de lasten. We voeren een coronataks voor vastgoedmagnaten en villabezitters in en verlagen de belasting voor huurders. De rekening van de crisis laten we betalen door degenen die dat kunnen betalen (bijlage 2).

We schrappen de boete op ziek zijn, het eigen risico, voor Arnhemmers met een laag inkomen via een basisverzekering zonder eigen risico. Dat brengt de lasten van de meest kwetsbaren mensen omlaag, en voorkomt het mijden van zorg en de problemen die daaruit voortkomen (bijlage 3).

[4] https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2020/05/veel-zorgpersoneel-werkt-nog-steeds-onbeschermd

Om bezuinigingen te voorkomen op dat wat van waarde is voor Arnhemmers stellen we een coronafonds in. Dan kunnen we de financiële gevolgen door de coronacrisis opvangen. Met een financiële buffer is Arnhem voorbereid op eventuele kortingen vanuit Den Haag en kunnen we asociale bezuinigingen voorkomen.

Investeren in een sociale toekomst voor Arnhem
De voorstellen uit dit investeringsplan zijn belangrijke stappen om sociaal uit deze crisis te komen. Maar meer is nodig. Arnhem moet als provinciehoofdstad samen optrekken met andere gemeenten om de provincie te bewegen de Gelderse miljarden niet op de bank te laten staan, maar in Gelderland te investeren. Deze investeringen door de provincie in Gelderland zijn namelijk keihard nodig.

Financieel overzicht - Arnhems Corona Noodplan

Investeringen voor een sociale toekomst

bedragen in € x 1mln.

	Eenmalige investeringen	
v1	Coronafonds - opvangen financiële gevolgen crisis	26
v2	Productie van beschermingsmiddelen	2
v3	Omscholingsfonds voor banen in zorg, onderwijs, bouw, etc.	5
v4	Aanpak en verduurzaming slechtste huizen	10
	totaal eenmalige investeringen	43
	Dekking eenmalige investeringen	
d1	Schrappen facelift blauwe golven	10
d2	Klimaatfonds inzetten voor opknappen slechtste huizen	10
d3	Provinciale bijdrage Nieuwe Haven of anders schrappen	3
d4	Prov. bijdrage stadstheater/lauwersgracht, anders schrappen	20
	totaal eenmalige dekking	43
	Structurele uitgaven	
s1	Schrappen bezuinigingen op (jeugd)zorg en sociaal domein	13
s2	Gratis mondzorg en geen eigen risico zorgverzekering	5
	totaal structurele uitgaven	18
	structurele inkomsten	
i1	Coronataks vastgoedmagnaten en villabezitters	10
i2	Overige structurele dekking (zie bijlage 4)	8
	totaal structurele inkomsten	18
	Overig	
o1	Verlaging lokale lasten huurders	pm
o2	Verhoging lokale lasten vastgoedmagnaten en huisjesmelkers	pm

Bijlage 1:

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	29 april 2020
Ter bespreking van	Debat coronacrisis
Motie van	Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP
Titel motie	Corona vergroot kloof tussen arm en rijk, gemeente moet die kloof verkleinen
Nummer Zaaknummer	**20M62** 465781

De Raad,

In vergadering bijeen,

Constaterende dat;
- de coronacrisis grote gevolgen heeft voor de Arnhemse samenleving
- de coronacrisis de armen veel harder treft dan de rijken,

Overwegende dat;
- de van oudsher aanwezige sociaal-economische kloof in onze stad door de coronacrisis nog dieper dreigt te worden met alle gevolgen vandien voor de samenleving als geheel en kwetsbare inwoners in het bijzonder

Spreekt uit dat;
- de gemeente er alles aan moet doen wat in haar vermogen ligt om deze sociaal-economische tweedeling te verkleinen en ingrijpende wijzigingen van de meerjarenbegroting daarvoor onvermijdelijk zijn

Draagt het college op;
- de concept-voorjaarsnota zo in te richten dat de sociaal-economische tweedeling, die door corona-crisis nog groter dreigt te worden, zoveel als mogelijk wordt verkleind

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink - Dobbe - Cetintas - SP

AANGENOMEN

Bijlage 2:

RECHTVAARDIGE LOKALE BELASTINGEN

Bedrijven hebben de afgelopen tientallen jaren steeds hogere winsten gemaakt en betalen steeds minder belasting. Huishoudens zijn daar sterk bij achtergebleven. Als gemeente kunnen we dit deels compenseren door huishoudens te ontzien en bedrijven meer aan te spreken. We moeten ons daarbij wel realiseren dat de gemeentebelasting maar een klein deel van de lastendruk van huishoudens en bedrijven uitmaakt. Een gemiddeld bedrijf geeft meer geld uit aan koffie voor het personeel dan dat ze lokale lasten afdraagt. Daarnaast is het goed om onderscheid te maken tussen hardwerkende (kleine) ondernemers en vastgoedmagnaten en pandjesbazen die bezit uitponden en teren op de arbeid van anderen.

Besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar stil

'Het besteedbaar inkomen van huishoudens staat al bijna veertig jaar vrijwel stil. Een deel van de verklaring is dat de huishoudensgrootte in de afgelopen decennia is afgenomen. De belangrijkste reden is echter dat de groei van het huishoudinkomen achterblijft bij de groei van de totale economie. Vooral het aandeel van de economie dat naar bedrijven gaat, is sterk toegenomen. Meer geld wordt opgepot bij bedrijven en zij zijn ook winstgevender geworden.

Daarachter ligt echter een fundamentele verschuiving van het belang van arbeid naar het belang van kapitaal. Dit is een mondiaal fenomeen: in de meeste Westerse landen is het arbeidsinkomensaandeel in de afgelopen decennia sterk gedaald. De onderhandelingspositie van werknemers is afgenomen ten opzichte van werkgevers: automatisering, offshoring en de toegenomen flexibilisering dragen hier allemaal aan bij. In Nederland specifiek speelt de sterk toegenomen flexibilisering nog een extra grote rol.'

Rabo Research 5 februari 2018

Hoewel het Nederland economisch weer voor de wind gaat, zien de werkenden hun inkomen nauwelijks stijgen. Een steeds groter deel van de economische groei verdwijnt in de zakken van speculerende aandeelhouders.

De Groene Amsterdammer 31 januari 2018:

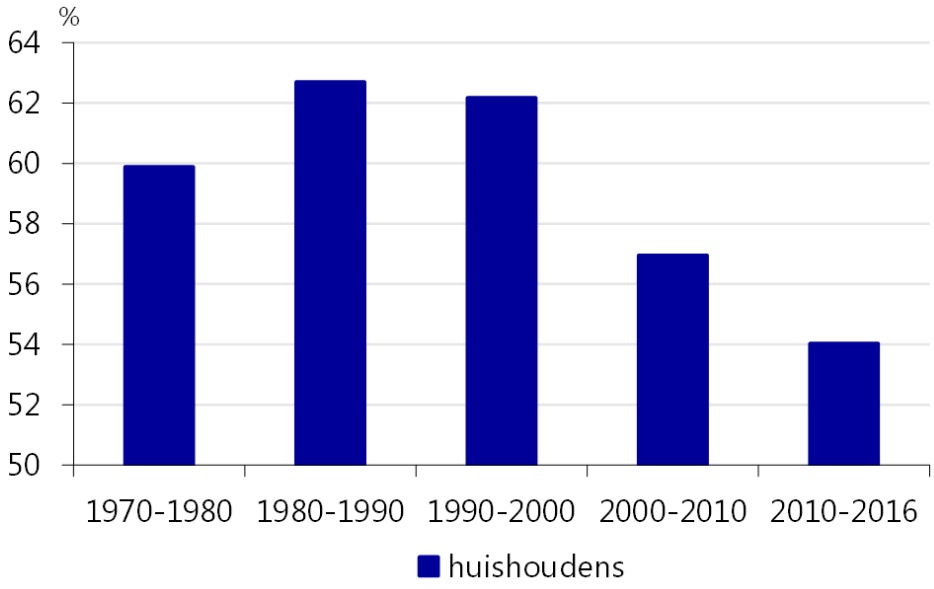

Figuur 1: Huishoudens krijgen een steeds kleiner deel van het nationaal inkomen

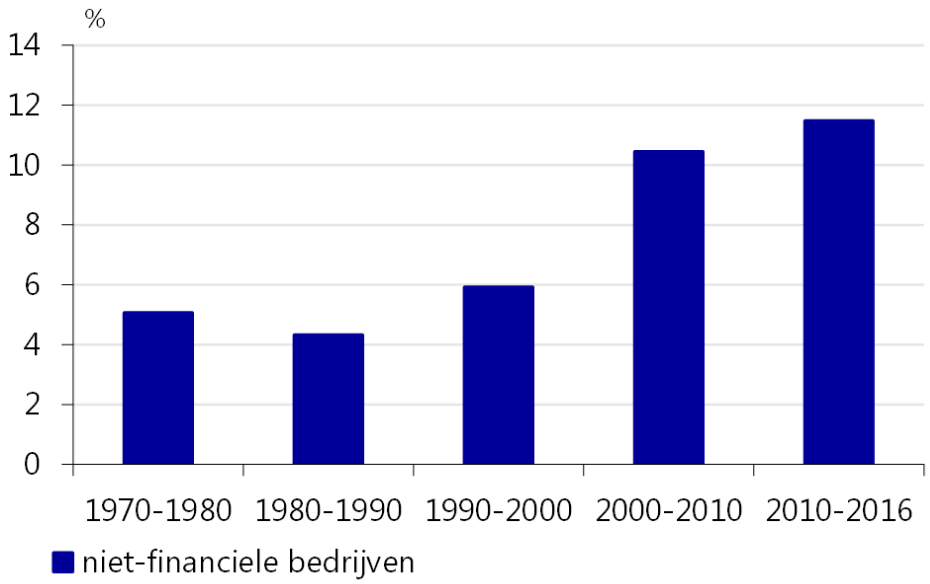

Figuur 2: Aandeel niet-financiële bedrijven sinds de jaren tachtig bijna verdrievoudigd

Belastingen van bedrijven en huishoudens in Nederland

Lokale belasting is maar een deel van de belasting die bedrijven en huishoudens betalen. Kijken we naar de bedrijven dan zien we dat de rijksbelastingen voor bedrijven zijn gedaald. Neem de vennootschapsbelasting: In Nederland geldt sinds 1 januari 2019 voor de eerste € 200.000 een tarief van 19% en voor het deel boven de €200.000 een tarief van 25%. Het Kabinet Rutte laat de vennootschapsbelasting de komende jaren nog verder zakken naar 21.7%. In de grafiek hieronder zien we de verlaging van de vennootschapsbelasting sinds de jaren ’80 tot heden.

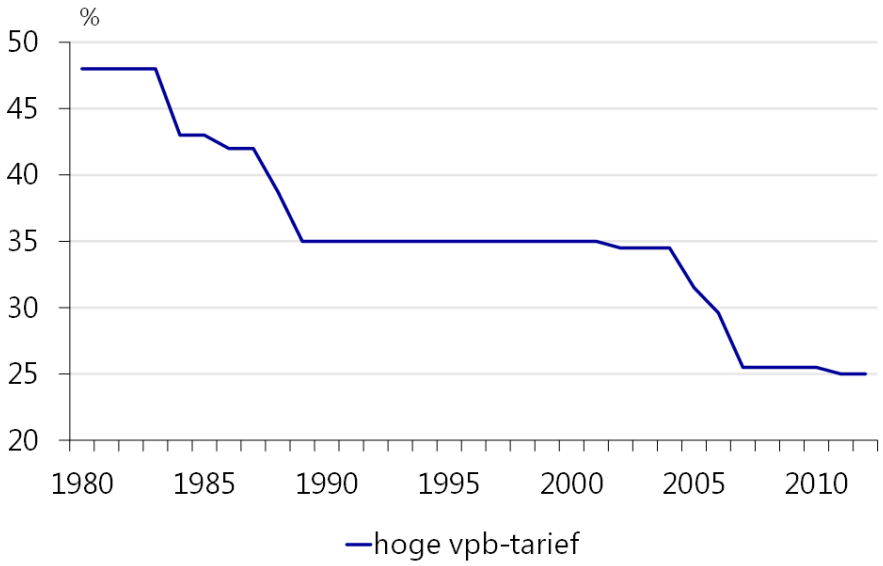

Figuur 3: Vennootschapsbelasting sinds jaren '80 bijna gehalveerd.

De belastingen zijn gedaald en het is dan ook geen verrassing dat de bedrijfswinsten en de uitkeringen aan aandeelhouders zijn gestegen. Bedrijven hebben over het algemeen dan ook ruimte om meer lokale belasting te gaan betalen. Arnhem besloot in 2014 tot een verhoging. Een verdere verhoging is niet alleen gerechtvaardigd maar kan ook probleemloos worden ingevoerd. De ontwikkelingen in Nijmegen laten dit zien. Het belastingtarief voor eigenaren van bedrijfsvastgoed is daar sinds 2015 verdubbeld.

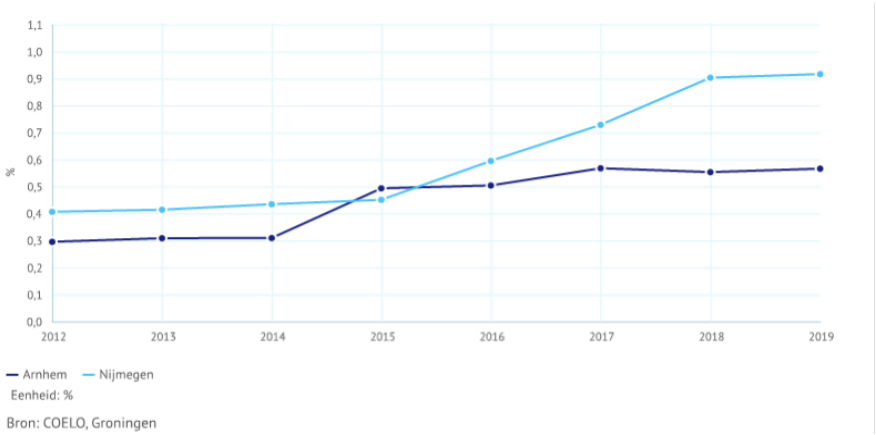

Figuur 4: OZB tarief eigenaren niet-woningen in Nijmegen sinds 2015 verdubbeld.

Belasting- en premiedruk huishoudens verschillende welvaartsgroepen

Naast de verschillen tussen huishoudens en bedrijven is het ook goed om naar de verschillen in lastendruk tussen welvaartsgroepen te kijken.

Huishoudens met lage welvaart betalen relatief veel lokale belasting

Uit gegevens van het CBS blijkt dat de lagere welvaartsgroepen relatief gezien veel gemeentelijke belasting betalen. Voor huishoudens in de laagste welvaartsgroep is de totale belasting- en premiedruk op het bruto-inkomen hoger dan in de tweede welvaartsgroep. In de laagste groep komen relatief veel zelfstandigen en studenten voor met zeer lage inkomens, terwijl ze wel diverse noodzakelijke uitgaven moeten doen. Hun uitgaven zijn in doorsnee beduidend hoger dan hun inkomen. Daardoor zijn de indirecte belastingen en heffingen relatief hoog in vergelijking met het inkomen.

Huishoudens met hoge welvaart betalen relatief weinig lokale belasting

De druk voor huishoudens in de hoogste welvaartsgroep is lager dan in de negende welvaartsgroep. Zo bestaat de hoogste groep voor een deel uit vermogende AOW'ers die weliswaar veel inkomstenbelasting verschuldigd zijn, maar geen premies voor AOW en pensioen meer hoeven te betalen. Daarnaast bevat deze groep relatief veel ondernemers. Ook zij betalen veel inkomstenbelasting, maar vaak weinig tot geen premies voor inkomensverzekeringen en private pensioenen. Hun vangnetten bouwen zij op in hun eigen bedrijf.

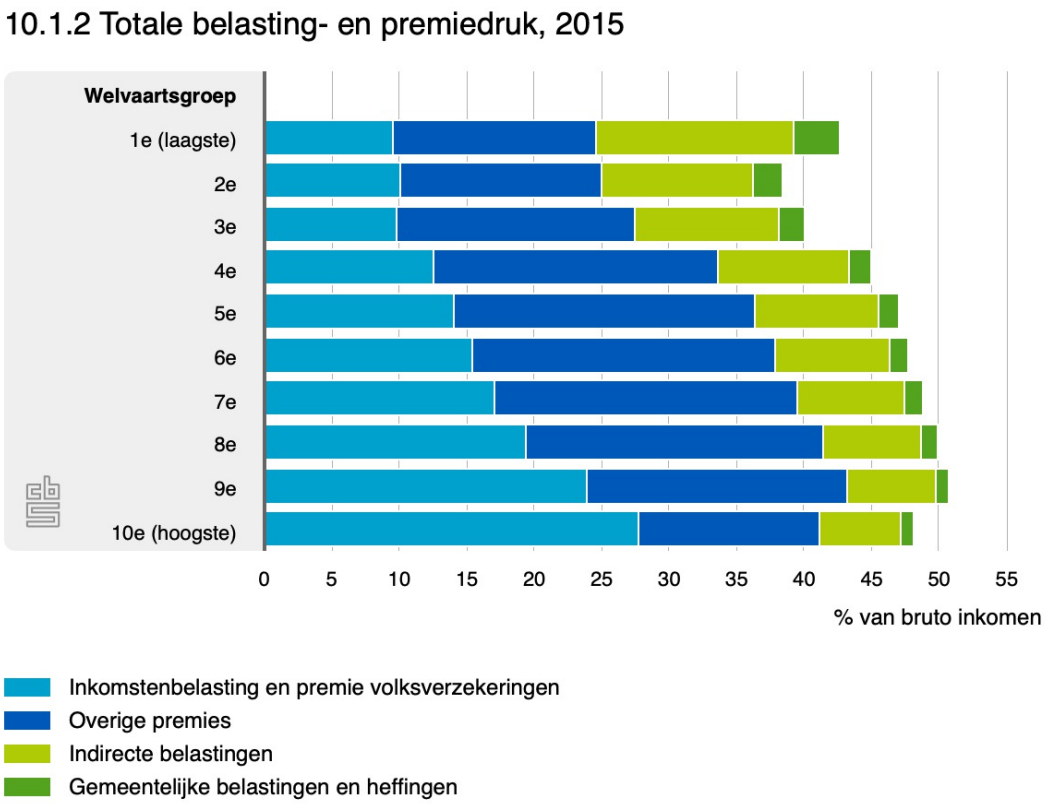

Figuur 5: Totale lasten en premiedruk welvaartsgroepen

Bijlage 3

Gratis aanvullende zorgverzekering met goede tandzorg bij laag inkomen

Iedereen met een inkomen tot 130% kan zonder extra kosten een collectieve aanvullende verzekering afsluiten zonder eigen risico en waarin goede tandverzorging is gedekt (GTV750)

De kosten hiervoor zijn door de ambtelijke organisatie in oktober 2019 becijferd op €2.1mln per jaar voor het afdekken van het eigen risico en €2.4mln per jaar voor het afdekken van gratis aanvullende zorgverzekering met goede tandzorg.

Om rekening te kunnen houden met eventuele kostenstijgingen is in dit plan een bedrag van €5 miljoen per jaar opgenomen.

Bijlage 4

.i2 overige structurele dekking.

overige structurele dekking	
solidariteitstaakstelling op Raad en college.	0,5
taakstelling diverse gemeenschappelijke regelingen	1,5
reductie externe inhuur	5
vrijval kwijtscheldingen door lagere lokale lasten huurders	1
totaal overige structurele dekking:	8

Solidariteitstaakstelling op Raad en College.
Raad en college leveren allemaal een klein % van hun salaris en onkostenvergoedingen in. Ook kan er worden bezuinigd op borrels, hapjes en buitenlandse reizen. In totaal wordt er een bedrag van 500.000 euro per jaar bespaard. College en de vice-voorzitter van de raad doen daarvoor een voorstel.

Taakstelling diverse gemeenschappelijke regelingen
Sommige zaken heeft de gemeente Arnhem uitbesteed aan gemeenschappelijke regelingen. Een voorbeeld is de ODRA. Deze blijven bij bezuinigingen vaak buiten schot terwijl er op hele belangrijke zaken die de gemeente zelf doet dan wel moet worden bezuinigd. Daarom kiezen we er voor om hier actief een bijdrage van in totaal €1,5 miljoen weg te halen. Het college doet daarvoor een voorstel

Reductie externe inhuur
De externe inhuur is vorig jaar enorm gestegen bij de gemeente Arnhem. Van 13% naar 21% van de totale loonsom. Het college krijgt de opdracht om hier €5 miljoen per jaar op te besparen. Dat kan makkelijk en snel.

Vrijval kwijtschelding door lagere lokale lasten voor huurders.
Omdat huurders bij de SP veel minder lokale belasting gaan betalen, zal de gemeente automatisch minder uitgeven aan kwijtschelding.

BEHANDELRESULTAAT

Informatief 10 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig in de Raadszaal de raadsleden/fractievolgers: Cetintas (SP), Verheij (PVV), Manders (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek (D66), De Groot (Partij voor de Dieren), Becker (ChristenUnie), Wiggers (Arnhemse Ouderenpartij), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Prinsen (GroenLinks), Bouma (PvdA).

Aanwezig in Landgoed Festival de raadsleden/fractievolgers: Baars (SP), Van der Laak (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Hutten (CDA), Van Iperen (D66), Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks) en Greving (PvdA).

Insprekers
1. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Wonen in een duurzamer Arnhem" door: Alie Sijtsma, Ilona Annema, Daniël Wenting, Robert Jan Buis en Marloes Spaander.
2. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Open en verantwoord besturen" door: Ipe van der Deen, Jessica Derks en Nanda Bakker.
3. Ingesproken is in de Raadszaal m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij geen thema voorkeur door: Ramon Barends en Kelly Bolsenbroek
4. Ingesproken is in Landgoed Festival m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Meedoen in een socialer Arnhem" door: Marjon Hoeks, Fokke de Jong en Pascal Mulder.
5. Ingesproken is in Landgoed Festival m.b.t. de Perspectiefnota 2021-2024 bij het thema "Genieten van een nog mooier Arnhem" door: Joost Blasweiler, Merlijn Schrijvers, Patrick Waijer, Dick van Kleef, Hilde Haazen, M. Soultana en Guide Janssen.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over een thema de Perspectiefnota weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De beschikbare vergadertijd was voldoende om alle insprekers in beide kamers te horen. Ontvangen inspraakbijdragen zijn aan de stukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat deze informatieve behandeling is afgerond en dat het raadsvoorstel door kan naar de meningsvorming 1.

De raadsadviseur,

Raadszaal
K. Vons

Landgoed Festival
B. Kranenborg

De voorzitter,

M. Dolsma

S. van Ommen

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormend 1 14 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezig in de Raadszaal de raadsleden/fractievolgers: Cetintas (SP), Verheij (PVV), Manders (Arnhem Centraal), Kalthoff en Pape (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek en Loor (D66), Eliens (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Wiggers (AOP), Usta (DENK Verenigd Arnhem), Gemici en Prinsen (GroenLinks), De Vries en Visser (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Van der Zee en Wethouder De Vroome.

Aanwezig in Landgoed Festival de raadsleden/fractievolgers: Baars (SP), Van der Laak (Arnhem Centraal), Van Es (VVD), Hutten (CDA), Andeweg (D66), Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), Coenders (GroenLinks), Becker (CU), De Groot (PvdD) en Greving (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Paping en J. Inberg (Concerncontroller/ manager Financiën & Control)
Afwezig: Arnhemse Ouderenpartij en de PVV

Bespreking Raadszaal
De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van Van der Zee en De Vroome. De M1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van der Zee. M.b.t. de portefeuille van De Vroome is alleen het onderwerp "Jansbeek boven water" afgerond. De M1 is niet afgerond en een voortzetting zal plaatsvinden op woensdag 24 juni, met de portefeuille van de Vroome.

Bespreking Landgoed / Festival
De bespreking heeft plaatsgevonden in de raadszaal aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van Paping. De M1 is niet afgerond en een voortzetting zal plaatsvinden op woensdag 24 juni, met het vervolg op het onderwerp Financiën.

Toezeggingen
Wethouder Paping heeft toegezegd met een onderbouwing te komen op het onttrekken van de Bestemmingsreserves (zie pag. 13 van de bundel met technische vragen)

Wethouder Paping heeft toegezegd in de raadsbrief van eind juni een duidelijk overzicht op te nemen, waarin de maatregelen staan wat er wel en niet gebeurt (o.a. OZB, huren van gemeentelijke panden worden die kwijtgescholden ja/nee? Etc.) De wethouder zegt toe tevens in deze brief met de analyse van de meicirculaire te komen.

Conclusie Raadszaal
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Van der Zee. De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 m.b.t. de portefeuille van De Vroome niet is afgerond.

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormend 1 14 juni 2020

Conclusie Landgoed / Festival

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvormende 1 behandeling niet is afgerond. Een voorzetting van de meningsvorming 1 m.b.t. portefeuille Paping is gewenst.

De raadsadviseur,	De voorzitter,
Raadszaal	
B. Kranenborg	S. van Ommen
Landgoed Festival	
K. Vons	V. Bouma

BEHANDELRESULTAAT

Voorzetting Meningsvormend 1 24 juni 2020

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2021-2024'

Zaaknummer:	462487
Portefeuillehouder:	College

Resultaat van bespreking:

Aanwezige raadsleden/fractievolgers: Van der Laak (Arnhem Centraal), Kalthoff en Loos (VVD), Van Dillen (CDA), Loor (D66), Coenders (GroenLinks), Becker (CU) en Greving (PvdA).

Verder aanwezig: Wethouder Paping en Wethouder De Vroome.
Afwezig waren: de fractie van SP, DENK/ VA, AOP, PvdD en PVV

Bespreking
De bespreking is een voorzetting van de bespreking op 17 juni. De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van de onderwerpen uit de portefeuille van wethouder Paping en wethouder De Vroome.

Toezeggingen Paping 17 juni
Wethouder Paping heeft toegezegd bij het onderwerp Financiën m.b.t. de Perspectiefnota met een onderbouwing te komen op het onttrekken van de Bestemmingsreserves (zie pag. 13 van de bundel met technische vragen)

Wethouder Paping heeft toegezegd bij het onderwerp Financiën m.b.t. de Perspectiefnota, in de raadsbrief van eind juni een duidelijk overzicht op te nemen, waarin de maatregelen staan wat er wel en niet gebeurt (o.a. OZB, huren van gemeentelijke panden worden die kwijtgescholden ja/nee? Etc.) De wethouder zegt toe tevens in deze brief met de analyse van de meicirculaire te komen.

Toezeggingen Paping 24 juni
Wethouder Paping heeft toegezegd bij het onderwerp Financiën m.b.t. de Perspectiefnota, met een nadere analyse (waarom is er ruimte? wat zijn de effecten?) te komen op het onttrekken van de Bestemmingsreserves (zie pag. 13 van de bundel met technische vragen). De verstrekte memo d.d. 24 juni n.a.v. de toezegging op 17 juni werd te summier bevonden door de fracties van D66 en PvdA.

Wethouder Paping heeft toegezegd bij het onderwerp Wonen m.b.t. Perspectiefnota, vóór 1 oktober de raad te informeren over de voortang van de aanpak van de woon-zorg visie voor ouderen en andere kwetsbare doelgroepen o.a. levensloopbestendige woningen en/of aangepaste woningen.

Wethouder Paping heeft toegezegd bij het onderwerp Wonen m.b.t. Perspectiefnota, dat als de kosten en baten analyse er is m.b.t. de plannen van de woondeal hij met deze informatie naar de raad zal komen.

Wethouder Paping heeft toegezegd bij het onderwerp Wonen m.b.t. de Perspectiefnota, de vastgestelde kaders (zie ook aangenomen moties van D66) m.b.t. langer zelfstandig wonen te betrekken bij de plannen voor de woondeal.

Wethouder Paping zegt toe bij het onderwerp Armoedebeleid m.b.t. de Perspectiefnota vóór de zomer de armoedeagenda naar de raad toe te sturen.

Toezegging De Vroome 24 juni

BEHANDELRESULTAAT

Voorzetting Meningsvormend 1 24 juni 2020

Wethouder De Vroome heeft toegezegd m.b.t. de Perspectiefnota, voor het reces richting raad te communiceren m.b.t. de voortgang in het Olympusgebied.

Wethouder De Vroome heeft toegezegd bij het onderwerp Jeugd/Jeugdzorg m.b.t. de Perspectiefnota, direct na de zomer richting raad te komen met een eerste aanzet van de integrale visie op het sociale domein.

Vervolg Perspectiefnota

In de agendacommissie van 24 juni is besloten de M2 behandeling van de Perspectiefnota op 1 juli plenair te laten plaatsvinden, waarbij de mogelijkheid aan de raadsleden wordt geboden eerst politiek informatieve vragen aan het college te stellen m.b.t. de aangekondigde raadsbrief d.d. 30 juni " Van Perspectiefnota naar Begroting". Daarna zal de bespreking verlopen aan de hand van de onderwerpen/thema's van de ingediende moties en amendementen. Op 8 juli wordt het debat voortgezet in de besluitvormende vergadering. Daarin zullen de moties/amendementen die nog niet op 1 juli besproken konden worden aan de orde zijn én daarnaast ook de naar aanleiding van de informatie uit de raadsbrief opgestelde nieuwe moties/amendenten.

Conclusie

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming 1 is afgerond m.b.t. de portefeuille van Paping en de portefeuille van de Vroome. De voorzitter roept de fracties in de raadskamer op om hun moties en amendementen m.b.t. de informatie die nu voorligt bij de Perspectiefnota z.s.m. bij de griffie in te dienen. Deze wijzigingsvoorstellen zullen behandeld worden in de M2 vergadering van 1 juli.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

S. van Ommen

Titel/onderwerp: **Visie Nieuwe Haven**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Thor Smits
Portefeuillehouder:	J. van Dellen	Telefoonnr:	3773448
		E-mailadres:	Thor.smits@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (2)		
Toelichting	De bespreking van het onderwerp stelt de raadskamer in staat om het door het college gevoerde beleid te controleren. **Inleiding** Momenteel kent de Nieuwe Haven allerlei verschillende gebruikers: vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Dit gebruik gaat niet altijd goed samen, daarom is in 2018 besloten een visie te ontwikkelen met verschillende gebruiksscenario's. **Voorstel** In het voorstel geeft het college aan de economische mogelijkheden van het gebied optimaal te willen benutten. Daarbij is geen goed woon- en leefklimaat mogelijk. Conclusie is dan ook dat de aanwezige woningen (woonboten) moeten verdwijnen. Dat kan alleen gerealiseerd worden door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem te kopen dan wel om de huidige eigenaren financieel schadeloos te stellen. De eigenaren zelf denken hier wisselend over, maar een meerderheid lijkt te kunnen leven met een goede uitkoopregeling. De watersportverenigingen Jason en Miguel Pro kunnen wel in de Nieuwe Haven blijven, wel moeten er mogelijk aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen worden. **Kanttekeningen** De uiteindelijke kosten zijn pas bekend als taxatie heeft plaatsgevonden. Dat is nog niet het geval. Voor 2020 is voldoende financiële ruimte aanwezig binnen de Algemene reserve. **Proces** Op 5 februari is met vertegenwoordigers van bedrijven, de watersportverenigingen en de woonbootbewoners een ronde tafelgesprek gehouden, waarbij alle vragen vanuit de raadskamer zijn beantwoord. Op 12 februari en op 4 maart is de behandeling van het voorstel voortgezet met de meningsvormende (1) behandeling. Deze fase is niet afgerond. De meningsvormende (1) behandeling is op 3 juni voortgezet met (opnieuw) een informatieve ronde met insprekers, gevolgd door de meningsvorming. Deze fase is op 10 juni afgerond. De raadskamer heeft toen besloten het voorstel door te geleiden naar de meningsvormende (2) fase. Door de lange behandelpauze en de mogelijkheid van nieuwe informatie/inzichten, is op 3 juni opnieuw ruimte geboden aan insprekers, die ook de vragen uit de raadskamer hebben beantwoord. Er was niet voldoende tijdsruimte om de m1-behandeling af te ronden. Deze wordt later voortgezet.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld Als in de m2-behandeling naar het oordeel van de raadskamer alle concept-moties en -amendementen behandeld zijn, kan het voorstel worden doorgeleid naar de besluitvorming.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"			
Bijlage 1 - Visie op de Nieuwe Haven			
Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden			
Bijlage 3 - Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W			
Bijlage 4 - Ligging woonboten (luchtfoto's)			
Bijlage 5 - Begrotingswijziging			
Diverse bijlagen m.b.t. inspraakreacties			
Behandelresultaat 5 februari 2020, informatieve behandeling			
Behandelresultaat 12 februari 2020, meningsvormende (1) behandeling			
Inbreng Stichting Arnhems peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven 'Overzicht gemiddelde waarde ligplaatsen in de gemeente Arnhem'			
Inbreng Stichting Arnhems peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven 'Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven'			
Schriftelijke reactie mw. P. Eijkelkamp n.a.v. behandeling van "Visie Nieuwe Haven' op 12-02-2020			
Schriftelijke reactie hr. G. Elfrink op de schriftelijke bijdrage van mw. P. Eijkelkamp			
Stichting Arnhems Peil - Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven			
De Gelderlander - Bewoners Nieuwe Haven willen wel naar het Gat van Moorlag			
Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven "Reactie van Rijkswaterstaat op de Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven"			
Behandelresultaat 4 maart 2020, voortgezette meningsvormende (1) behandeling			
Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. J. Fransen			
Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. J. Spaander			
Behandelresultaat 3 juni 2020, informatieve & meningsvormende (1) behandeling			
Behandelresultaat 10 juni 2020, meningsvormende (1) behandeling			
Memo van wethouder van Dellen inzake "Strategische aankoop woonboten", d.d. 15-06-2020			

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Boter bij de vis; afronding discussie
Nummer / zaaknummer	**20A50** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- Te wijzigen het budget van € 1,15 miljoen in € 3,5 miljoen;
- De problematiek Nieuwe Haven – met name woonboten – op te lossen voor 1 augustus 2020.

Toelichting:
Al decennia is er discussie over het woonbotenbeleid van de gemeente Arnhem.
In de nieuwe visie Nieuwe Haven passen geen woonboten, nu op het nabij gelegen bedrijventerrein activiteiten plaatsvinden, die zich bezwaarlijk laten combineren met een verantwoord woon- en leefmilieu.
De woonbooteigenaren dienen niet de dupe te worden van het gewijzigde beleid.
Daarom dienen zij een redelijk aanbod te krijgen ter compensatie van het beëindigen van de woonfunctie in de Nieuwe Haven.
Omdat de kwestie al lang speelt is het wenselijk dat voor 1 augustus 2020 alle betrokkenen duidelijkheid hebben. Daar hoort bij dat het college beschikt over een adequaat financieel mandaat van de raad.

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:
De financiering is – blijkens ambtelijke informatie - mogelijk indien de raad het college opdracht geeft om deze financiering middels de Perspectiefnota te regelen.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Vinger aan de pols; laat niemand zinken
Nummer / zaaknummer	**20A51** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- 7. Om te voorkomen dat zaken voor de rechter moeten komen, zal de raad van Arnhem zijn verantwoordelijkheid nemen, indien sprake is van een onoverbrugbare meningsverschil tussen het college en de betreffende woonbooteigenaar. De raad zal zich dan opnieuw beraden over een adequate totaaloplossing aan de hand van een procesverslag opgemaakt door het college.

Toelichting:
Al decennia tobt de gemeente Arnhem met de ligplaatsen, omdat nooit een helder ligplaatsenbeleid door de raad is vastgesteld. Het voorliggende raadsbesluit – dat slechts ziet op de Nieuwe Haven – biedt geen grondslag aan een ligplaatsenbeleid in Arnhem, maar ziet op besluitvorming rond de Nieuwe Haven.
Het voorstel aan de raad biedt geen garantie dat ALLE woonbootbewoners in de Nieuwe Haven – die niet opteren voor uitkoop – een adequate oplossing wordt geboden, in casu een geschikte (dus veilige) ligplaats verwerven.

Om te voorkomen dat zaken voor de rechter moeten komen, zal de raad van Arnhem zijn verantwoordelijkheid nemen, indien sprake is van een onoverbrugbare meningsverschil tussen het college en de betreffende woonbooteigenaar. De raad zal zich dan opnieuw beraden over een adequate totaaloplossing aan de hand van een procesverslag opgemaakt door het college.

Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Scott van den Broek – CDA Steffenie Pape - VVD
Titel Amendement	Creatie van vastigheid voor recreatie
Nummer / zaaknummer	**20A52** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
Besluit:

- Onder 4.3.1.2. van de “visie nieuwe haven” na de tekst “Hoewel met de kennis van nu, óok in de toekomst een nautisch veilige haven zeer moeilijk te realiseren lijkt, is het raadzaam om samen met Jason en Miquel Pro gedetailleerder inzoomen op de veiligheidssituatie en gezamenlijk te onderzoeken of er haalbare oplossingen zijn (veilig, reëel, en passend bij de koers van de haven)” de volgende tekst toe te voegen: “De huidige ligging van deze twee recreatieve verenigingen wordt geborgd voor een periode van ten minste 15 jaar na invoering van de “visie nieuwe haven”. Het staat de verenigingen vrij om op eigen initiatief eerder uit te wijken naar een alternatieve locatie.
- In het raadsvoorstel onder 3.1 de tekst “Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven” te wijzigen in: “Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij minimaal 15 jaar na invoering van de “visie nieuwe haven” hun huidige locaties kunnen aanhouden. Het zelfstandig uitwijken naar een alternatieve locatie buiten de Nieuwe Haven blijft hierin mogelijk. Enkel wanneer noodzakelijk blijkt dat de verenigingen binnen deze termijn van hun huidige locatie dienen te vertrekken, zullen deze schadeloos worden gesteld door de gemeente.
- In het raadsvoorstel onder 3.1 na de tekst: “Daarom wordt samen met de verenigingen verder onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn.” toe te voegen: “Het college zal zich inspannen om, indien door de verenigingen gewenst, samen met de verenigingen te zoeken naar passende en aanvaardbare alternatieve locaties waar zij plaats zouden kunnen nemen. Deze locaties dienen in ieder geval de nautische veiligheid van de verenigingen niet te benadelen ten opzichte van de huidige situatie.”

Toelichting:
Het verenigingsleven draagt bij aan het mentale en fysieke welzijn van mensen, maar ook aan de ontwikkeling van jongeren. Een stad aan het water dient ruimte te bieden voor verenigingsleven en recreatie die watergebonden is. De locatie van de verenigingen in de Nieuwe Haven is niet ideaal, gezien de industriële functie van de haven, maar kan met veiligheidsmaatregelen verbeterd worden. Verwijdering zonder alternatieve locatie betekent het einde voor een dezer vereniging. Nu de verenigingen staan voor grote financiële investeringen is het noodzakelijk om deze locaties te verankeren voor 15 jaar om het voortbestaan van deze verenigingen op financiële gronden te kunnen garanderen. De term tijdelijk biedt hierin onvoldoende zekerheid. Naar verluidt is er nog 6 tot 8 jaar nodig voor het ontwikkelen van Meinerswijk. Door het vastleggen van deze termijn biedt dit de verenigingen de ruimte hun financiële impulsen weer terug te verdienen als ook de ruimte eerder te vertrekken indien dit wenselijk is vanuit het perspectief van de verenigingen. Mocht het strikt noodzakelijk zijn dat de verenigingen toch moeten wijken, dan zullen deze voor het voortbestaan van de verenigingen schadeloos worden gesteld door de gemeente.
De dekking van de investeringen zoals aangekondigd door de verenigingen (ca. €150.000,- van Jason en ca. €15.000,- van Miguel Pro) kan worden gevonden in het gereserveerde budget voor de “Visie Nieuwe Haven”.

Scott van den Broek – CDA
Steffenie Pape - VVD

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Cyriel Prinsen - GroenLinks
Titel amendement	Een duurzame haven
Nummer Zaaknummer	**20A53** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Aan het raadsbesluit als beslispunt 3 toe te voegen:

3. Elke nieuwe ontwikkeling binnen deze visie draagt aantoonbaar bij aan het verduurzamen van de haven en/of de stad. In het implementatieplan volgt een voorstel voor rapportage hierover.

en de volgende beslispunten om te nummeren:

Het huidige beslispunt 3 wordt beslispunt 4, 4 wordt 5, 5 wordt 6 en 6 wordt 7.

Toelichting:

De Visie Nieuwe Haven spreekt op verschillende plekken van kansen voor verduurzamen, een duurzaam bedrijventerrein en circulaire economie. Er staat echter nergens welke wat er nou exact bereikt moet worden op het gebied van verduurzaming.
Daarom voegen we de ambitie toe om elke ontwikkeling onder deze visie bij te laten dragen aan de verduurzaming van de haven en/of de stad.

Cyriel Prinsen - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Amendement van het lid	Elfrink - SP Venhoek - D66 Eliëns - Partij voor de Dieren Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Stap 1 minnelijk verwerven. Concrete visie maken en dan pas besluiten over stap 2
Nummer Zaaknummer	**20A54** 424102

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

De tekst van het raadsvoorstel onder besluit, de punten1 t/m 6 te verwijderen, en toe te voegen de volgende punten:

1. Het college werkt voor de zomer 2021 een concrete visie op de Nieuwe Haven uit waarin voorstellen zijn opgenomen voor de uit te voeren activiteiten; de verwachte (financiële en niet financiële) opbrengsten en afspraken die zijn gemaakt over co-financiering van de provincie Gelderland; de effecten op de leefomgeving en de werkgelegenheid; en de gevolgen van de Coronacrisis en de steeds lager wordende waterstand in de Rijn. Deze visie wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.
2. Bij de concrete visie op de Nieuwe Haven met een volledig plan inclusief financiële dekking te komen voor het oplossen van de problematiek van de dan nog resterende woonboten in de Nieuwe Haven.
3. Totdat er een concrete visie is de woonboten en ligplaatsen in de Nieuwe Haven op basis van minnelijkheid uit te kopen en/of te verplaatsen en de hiermee gepaard gaande kosten te dekken uit de algemene reserve tot een maximum van 1,15 miljoen euro.

Toelichting

De visie zoals die er nu ligt bevat te weinig concrete plannen over de toekomstige activiteiten die straks in de Nieuwe Haven moeten gaan plaats vinden; hoe we daar bedrijven voor gaan werven en behouden; wat het mogelijke effect zal zijn op de leefomgeving en hoeveel werkgelegenheid ermee gepaard gaat. Ook zijn de gevolgen van de coronacrisis en de steeds lager wordende waterstand in de Rijn niet duidelijk. Wel dreigen mensen gedwongen hun

woonplek te moeten verlaten als gevolg van het voorstel. Een ingrijpend besluit dat staat haaks op de uitspraak van de ombudsman die de gemeente heeft gewezen op de verplichting van de gemeente om een geschikte ligplaats voor de betreffende woonboten te zoeken.

Het amendement wijzigt het voorstel op dit punt: Het college gaat eerst op basis van minnelijke schikkingen komen tot een afbouw van het gebruik van de Nieuwe Haven voor woonboten conform het eerdere raadsbesluit om het ligplaatsenprobleem op te lossen. Het college kan daarbij boten en ligplaatsen aankopen of ligplaatsen elders regelen. Het college neemt daarvoor minimaal een jaar de tijd. Tenzij het college eerder voldoende plaatsen heeft verworven en gedwongen intrekkingen niet nodig zijn en de gevraagde concrete visie gereed is.

Ondertussen werkt het college aan het gevraagde concrete plan voor de Nieuwe Haven, waarin ook antwoord wordt gegeven op bovenstaande vragen. Op basis van dit plan kan de raad een besluit nemen hoe verder te gaan met het uitkopen van de nog resterende woonboten en het eventueel intrekken van de ligplaatsvergunningen.

Elfrink - SP
Venhoek - D66
Eliëns - Partij voor de Dieren
Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Suayip Dilekci – Denk Verenigd Arnhem Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal
Titel motie	Niet tussen wal en schip laten vallen bewoners
Nummer Zaaknummer	**20M111** 424102

De Raad,
Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er geen alternatieven voor woonboten binnen de regio worden gezien door de gemeente
- De huidige ligplaatsen een gevaarlijke en ongewenste ligging hebben
- De gemeente haar rol kan nemen in een breed spectrum

Overwegende dat:
- Het wonen op een boot een manier van leven is
- Dat er wellicht kansen zich voordoen (zoals de Westervoortsedijk) voor mogelijke ligplaatsen

Verzoekt het college:
- Zodra er een mogelijkheid zich voordoet, het geld voor uitkoop hiervoor in te zetten
- Indien na één jaar geen mogelijkheden zich voordoen, de periode verlegen met één jaar
- Te voldoen aan de inspanningsverplichtingen van de gemeente

en gaat over tot de orde van de dag

Suayip Dilekci – Denk Verenigd Arnhem
Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Eric Greving - PvdA
Titel motie	Innovatieve werkgelegenheid
Nummer Zaaknummer	**20M112** 424102

Constaterende dat:

- De visie Nieuwe Haven kiest voor een economische ontwikkeling;
- Na het vaststellen van deze visie nog een plan wordt gemaakt voor de daadwerkelijke invulling van de nieuwe Haven.

Overwegend dat:

- De visie Nieuwe Haven beoogt bij te dragen aan de circulaire economie
- Er kansen zijn voor watergebonden bedrijvigheid en duurzame ontwikkeling van de Nieuwe Haven;
- De ontwikkeling ook dient bij te dragen aan de Arnhemse werkgelegenheid
- Er kansen liggen in combinatie met IPKW voor opleidingen, stages, omscholingen en het creëren van werkgelegenheid.

Verzoekt het college:

- In het vervolg van de planvorming voor de Nieuwe Haven samen met bedrijven, IPKW, onderwijsinstellingen en andere betrokkenen te zorgen dat maximaal wordt ingezet op het creëren van extra passende werkgelegenheid door bijvoorbeeld in te zetten op onderwijs, omscholing, stages en andere innovatieve ontwikkelingen.
- De gemeenteraad in de vervolgstap informeren over de resultaten hiervan.

En gaat over tot de orde van de dag,

Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Eric Greving - PvdA
Titel motie	Uitkering beschermen
Nummer Zaaknummer	**20M113** 424102

Constaterende dat

- De visie Nieuwe Haven kiest voor een economische ontwikkeling;
- De woonboten zowel in de huidige als nieuwe situatie niet passen op de huidige plek in de Nieuwe Haven;
- Het hebben van vermogen gevolgen kan hebben voor de hoogte van een uitkering.

Overwegend dat:

- Woonboten uitgekocht worden omdat deze op de huidige plek niet kunnen blijven liggen;
- Dit niet (altijd) de keuze is van de woonbooteigenaren en zij schadeloos gesteld worden;
- De woonbooteigenaren hierdoor mogelijk vermogen krijgen, waardoor woonbooteigenaren met een uitkering mogelijk te maken krijgen met kortingen hierop.

Verzoekt het college,

- Er voor zorg te dragen dat woonbootbewoners die uitgekocht worden niet gekort worden op de uitkering door het hierdoor verkregen vermogen, waardoor zij het verkregen vermogen niet kunnen inzetten voor een alternatief voor de woonboot.
- Maatwerkafspraken hierover te maken bij de onderhandelingen over de uitkoop.

En gaat over tot de orde van de dag,

Eric Greving - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Visie Nieuwe Haven
Motie van	Maarten Venhoek - D66
Titel motie	Waar is de provincie
Nummer Zaaknummer	**20M114** 424102

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat

- Het college een visie op de Nieuwe Haven heeft voorgelegd
- Deze visie inzet op het ontwikkelen van de economische functie van de Nieuwe Haven
- Bij de visie op de Nieuwe Haven geen concrete betrokkenheid van het bedrijfsleven en de provincie is benoemd.

Overwegende dat

- De Nieuwe Haven een van de weinige plekken in de provincie is waar watergebonden bedrijfsactiviteiten kunnen plaats vinden
- De Nieuwe Haven daarmee een regionaal belang dient

Verzoekt het roept het college op :

Om in gesprek te gaan met de provincie en de betrokken eigenaren van het bedrijventerrein aan de Nieuwe Haven over mee financieren van de ontwikkelingen die in de Nieuwe Haven nodig zijn.

en gaat over tot de orde van de dag

Maarten Venhoek - D66

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 424102

Onderwerp: Visie Nieuwe Haven

Voorstel

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen;
4. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
5. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve.

Inleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Deze vormen van gebruik kunnen met elkaar conflicteren. In september 2018 heeft het college daarom besloten een visie op te stellen, waarin verschillende gebruiksscenario's voor de Nieuwe Haven tegen elkaar worden afgewogen. Die visie ligt nu voor.

De Nieuwe Haven en de aangrenzende bedrijventerreinen zijn van grote economische betekenis voor Arnhem. Voor het college staat voorop dat de economische mogelijkheden van dit gebied nu en in de toekomst optimaal benut moeten kunnen worden. Uit de weging van de scenario's in de visie blijkt dat er door de industriële bedrijvigheid geen goed woon- en leefklimaat kan bestaan in het gebied. Activiteiten die nu en in de toekomst mogelijk zijn op een bedrijventerrein met milieucategorie 4, zoals het geval is op Kleefse Waard, zijn vanwege veiligheid en overlast niet toegestaan in de nabijheid van woningen.

Dat er in het gebied wel woningen aanwezig zijn (in de vorm van woonboten) is in strijd met een goede ruimtelijke ordening. De gemeente mag een situatie die in strijd is met een goede ruimtelijke ordening niet laten bestaan. De ligplaatsen voor woonboten kunnen niet worden gehandhaafd en dienen definitief

te worden beëindigd. Het betreft 15 woonboten (13 aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong, en 1 aan de Westervoortsedijk).

De ligplaatsen zijn al geruime tijd geleden als onwenselijk verklaard door de gemeenteraad. Maar de woonboten zijn wel in bezit van een huurovereenkomst, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik. Naar huidige stand van het recht liggen de schepen er dus geheel legaal en kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

De eigenaren van deze boten is altijd voorgehouden dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is. Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren.

Voor de woonboten waarvoor geen andere ligplaats beschikbaar is, of waarvan de eigenaar geen andere ligplaats wil, blijft alleen de oplossing over van financiële schadeloosstelling van de eigenaar.

Omdat de aspecten geluid en externe veiligheid van de huidige en toekomstige bedrijvigheid op zichzelf al voldoende zijn voor de conclusie dat er geen sprake kan zijn van een goed woon- en leefklimaat in de haven, is het niet nodig de vraag te beantwoorden of de nautische veiligheid (dat is de veiligheid van verkeer op het water) een te groot risico is om wonen in de haven toe te staan. Dit is onderzocht in het kader van de visie, maar deze vraag is moeilijk objectief en sluitend te beantwoorden. Er wordt onder bewoners en andere gebruikers van de haven dan ook zeer verschillend over gedacht. Als het zekere voor het onzekere genomen zou worden (het voorzorgsbeginsel), zou de conclusie zijn dat de haven nautisch te onveilig is om in te wonen.

Voor de watersportverenigingen Jason en Miguel Pro ligt het vraagstuk van de nautische veiligheid anders dan voor de woonboten, onder meer omdat de veiligheid voor sporters en recreanten verbeterd kan worden door het aanpassen van gedrag. Hoewel met de kennis van nu een volledig veilige haven moeilijk te realiseren lijkt, geldt voor Miguel Pro en Jason dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven. Er wordt samen met Jason en Miguel Pro verder ingezoomd op de veiligheidssituatie en er wordt gezamenlijk onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn, passend bij de koers van de haven.

Beoogd effect

Het opheffen van strijdige functies in de Nieuwe Haven om de volledige economische mogelijkheden van de haven en aanliggende bedrijventerreinen te kunnen benutten.

Argumenten

2.1 Het hebben van industriegebied is belangrijk voor de werkgelegenheid in Arnhem

Bedrijven in industriegebieden vervullen een belangrijke rol in de werkgelegenheid van Arnhem, zowel in omvang als in type werkgelegenheid. Ze zorgen voor een gevarieerd aanbod en helpen bij het versterken van de werkgelegenheid.

2.2 Er is ruimte nodig in Arnhem voor bedrijven die alleen op een industrieterrein gevestigd kunnen zijn

Het aantal terreinen in de regio waar bedrijven in de zwaardere milieu-categorieën hun activiteiten kunnen uitvoeren neemt af. Dit komt onder meer door transformatie van bedrijventerreinen naar woon- of woon-werkgebieden en de toename van afwijkende functies op bedrijventerreinen die beperkingen opleggen aan de milieuruimte in de omgeving. Verdere afname van het areaal aan reguliere industrieterreinen in Arnhem is niet wenselijk.

2.3 Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe

De schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart zal toenemen. Dit leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en meer diepgang voor de kades. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.

2.4 Het gebied voorziet in de regionale behoefte

Uit het onderzoek door bureau Ecorys blijkt dat er in de regio Arnhem-Nijmegen op dit moment niet in de regionale behoefte aan watergebonden terreinen kan worden voorzien. In de regio Arnhem-Nijmegen is de locatie Koningspleij-Noord in combinatie met de kade van de Nieuwe Haven de meest geschikte locatie voor watergebonden en waterverbonden bedrijven in de regio.

3.1 In de Nieuwe Haven is geen sprake van een goed woon- en leefklimaat

Een goede ruimtelijke ordening beoogt onder andere het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. Voor een scala aan milieubelastende activiteiten, opslagen en installaties zijn hiervoor richtafstanden aangegeven. De industrieterreinen in de directe omgeving van de woonboten zijn grotendeels bestemd voor zwaardere industrie, namelijk bedrijven tot en met categorie 4.2. Voor deze bedrijven geldt een maximale richtafstand van 200 m tot de functie wonen, in dit geval de woonboten. De woonboten in het plangebied liggen op zeer korte afstand (25 meter) van een bedrijventerrein bestemd voor zwaardere industrie en dus ruim binnen de richtafstand.

Daarnaast liggen de woonboten binnen de geluidscontour van de industrieterreinen in en nabij het plangebied. De geluidsbelasting ter plaatse van de woonboten is te hoog.

3.2 De mogelijkheden van bestaande en toekomstige bedrijven worden beperkt door de woonboten

De geluidsbelasting van de ligplaatsen is te hoog. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen. Dit zal betekenen dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie onmogelijk om zich te vestigen in de haven omdat door de aanwezigheid van ligplaatsen de milieuruimte erg beperkt is.

Er liggen geen ligplaatsen voor woonboten binnen de bestaande externe veiligheidscontour, maar op het moment dat bedrijven in de toekomst vergunning aanvragen voor bedrijvigheid met een externe veiligheidscontour, zullen zij door de aanwezigheid van ligplaatsen beperkt worden in hun mogelijkheden die ze op grond van het bestemmingsplan hebben.

3.3 Jurisprudentie bevestigt dat de huidige situatie in strijd is met een goede ruimtelijke ordening

De Rechtbank Arnhem heeft in een uitspraak uit 2009 over het plaatsen van een 'drijvende accommodatie ten behoeve van de 24-uursopvang van drugsverslaafden (De Boei) in de Nieuwe Haven', onder meer gesteld dat bij het bepalen van de hinder van bedrijven niet de bestaande situatie maar de planologisch maximaal mogelijk situatie als uitgangspunt geldt. Bedrijven in de categorie IV kunnen zich feitelijk niet in de directe nabijheid van De Boei vestigen doordat de functie van De Boei als wonen beschouwd wordt. De aanwezigheid van De Boei zal leiden tot een weigering van de voor die bedrijven benodigde milieuvergunning en frustreert daarmee de ter plaatse bestaande planologische mogelijkheden. Dit is in strijd met een goede ruimtelijke ordening.

https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBARN:2009:BH0531

3.4 Dezelfde conclusie is eerder ook al getrokken voor 'reguliere' woningen in de nabijheid

Al in 2006, toen sprake was van een nieuw bestemmingsplan voor Kleefse Waard, is vastgesteld dat aangrenzende woningen moeten wijken vanwege de nabijheid van (planologische mogelijkheden voor) zware categorieën industriële bedrijvigheid. Het ging daarbij om de voormalige dienstwoningen van AKZO aan de Westervoortsedijk en de Industriestraat. Sindsdien loopt er een minnelijk traject voor aankoop (en sloop) van die woningen. Tot formele onteigening is het niet gekomen. Er resteert nog één woning om aan te kopen.

4.1 Omdat er geen alternatieve ligplaatsen zijn is financiële schadeloosstelling het enige alternatief

Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn in de Nieuwe Haven (inclusief de voormalige AKZO-haven die bovendien geen eigendom is van de gemeente). Conclusie is, net als in 2014, dat er binnen de gemeente geen mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen voor woonboten te creëren.

Voor een overzicht van de zoektocht naar de ligplaatsen wordt verwezen naar de bijlage.

De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt - tegen bijkomende kosten - af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Dat is het geval aan de Westervoortsedijk, die immers zeer nabij de Nieuwe Haven ligt. Daarom is recent een gewenste (formeel bestemde) ligplaats aan de Westervoortsedijk die op de markt kwam, verworven door de gemeente. De verwachting is dat hier twee woonboten uit de Nieuwe Haven definitief herplaatst kunnen worden.

Het staat eigenaren overigens vrij om de te ontvangen financiële schadeloosstelling *zelf* in te zetten voor een ligplaats ergens anders in Arnhem of daarbuiten, als die beschikbaar is.

4.2 Volledige schadeloosstelling is redelijk omdat de ligplaatsen legaal zijn

De eigenaren van de boten hebben een huurovereenkomst met de gemeente, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik (van rechtswege - dus zonder nadere afweging - afgegeven ten gevolge van de Wet verduidelijking voorschriften woonboten). Bij een herziening van het bestemmingsplan zal de verleende omgevingsvergunning in beginsel geïncorporeerd moeten worden (d.w.z. dat de bestemming 'water' omgezet zal moeten worden naar bestemming 'wonen'; om die reden is dan ook een expliciete planologische regeling nodig om het huidige gebruik voor wonen te beëindigen).

De schepen liggen er dus legaal en er kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

Voor de voorgeschiedenis van de juridische situatie van de ligplaatsen wordt verwezen naar de bijlage.

4.3 De eigenaren kunnen in meerderheid met deze oplossing leven

Om een goed beeld te krijgen van de situatie en de wensen van woonbooteigenaren zijn er individuele gesprekken gevoerd met op één na alle eigenaren. Het beeld is gemêleerd. Maar alle eigenaren zijn het er over eens dat er definitief duidelijkheid moet komen over hun positie: blijven, verplaatsen of schadeloosstelling. De meerderheid wil bij voorkeur de ligplaats in de Nieuwe Haven behouden, maar vindt een eerlijke uitkoopregeling een aanvaardbaar alternatief. De meeste eigenaren zien verplaatsing ook niet (meer) als een reële optie, hoewel een betere ligplaats door een aantal niet afgewezen zou worden. Voor een aantal eigenaren heeft uitkoop zelfs de voorkeur boven verplaatsen of blijven liggen. Een kleine minderheid wil wel hoe dan ook een andere plek of wil juist hoe dan ook op de huidige plek blijven en ziet uitkoop niet als optie.

5.1 Bedrag is pas definitief te begroten als er een formele taxatie heeft plaatsgevonden

Voor een formele taxatie moet het te taxeren object zelf bezocht worden. Dat kan alleen met medewerking van de eigenaar en dat is pas aan de orde na een besluit van de raad over schadeloosstelling. Er is voor een eerste raming van te verwachten kosten bureau-onderzoek gedaan. Hierbij is uitgegaan van aannames. Zo is de staat van onderhoud of isolatie en energiebesparende maatregelen niet meegenomen. Na dit raadsbesluit zal een formele taxatie met onder meer een bouwkundige keuring worden uitgevoerd en wordt de algehele staat van de te taxeren woonboot in kaart gebracht. Op basis van de taxaties kan de resterende opgave in beeld worden gebracht voor de perspectiefnota 2020.

5.2 Voor 2020 wordt een budget van € 1,15 miljoen als voldoende beschouwd

De kosten zullen naar verwachting over meerdere jaren uitgespreid worden. Een klein aantal bewoners zal direct willen verkopen, een aantal zal er om uiteenlopende redenen geen haast mee willen maken en een aantal zal het laten aankomen op intrekking van de vergunning of onteigening en hiertegen in beroep gaan. Na het voeren van gesprekken met eigenaren naar aanleiding van dit besluit, zal een inschatting gemaakt kunnen worden van de jaarschijven ten behoeve van de perspectiefnota 2020.

Kanttekeningen en risico's

3.1 Voor Jason en Miguel Pro is een goed woon- en leefklimaat niet van belang, maar veiligheid wel

Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven. In de onderzoeken naar de veiligheid in de Nieuwe Haven is geconcludeerd dat nautisch gezien niet gesproken kan worden van een veilige situatie. Als gevolg daarvan is onderzocht of en zo ja, welke maatregelen genomen kunnen worden om deze situatie te verbeteren. Hieruit blijkt dat de meest effectieve maatregelen zijn het scheiden van activiteiten en meer ruimte creëren ter plaatse van de invaart. De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers.

De gemeente heeft deze maatregelen inmiddels gedeeltelijk uitgevoerd: de woonboot aan de Westervoortsedijk is binnen de palen gelegd en de gemeente geeft voorlichting aan de reders, kapiteins en eigenaren van bezoekende schepen over de situatie in de haven. Ook de betreffende verenigingen zelf geven aan dat het maken en handhaven van afspraken over gedrag en veiligheidsvoorschriften een effectief middel is. Met deze maatregelen is het risico in dit gedeelte van de haven voor het moment binnen redelijke grenzen gebracht, maar niet weggenomen. Daarom wordt samen met de verenigingen verder onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn.

5.1 Clausule in overeenkomst aankoop ligplaatsen voormalige ASM-haven

In 2012 heeft de gemeenteraad besloten tot een algemene vrijwillige uitkoopregeling voor alle woonbooteigenaren in Arnhem, maar die was in het bijzonder gericht op de woonboten die op last van de rechter kort daarvoor de ASM-haven in Stadsblokken moesten verlaten. In de koopovereenkomst is destijds opgenomen dat als een andere houder van een ligplaatsvergunning

voor de ASM-haven een hoger bedrag betaald krijgt, de koopprijs verhoogd wordt met het verschil tussen dit hogere bedrag en de koopprijs.

Bij het opstellen van de uitkoopregeling heeft de gemeente Arnhem altijd beoogd alle bewoners van de Stadsblokkenweg hetzelfde uitkoopbedrag te bieden. Deze clausule is uitsluitend bedoeld voor bewoners van de voormalige ASM-haven in deze specifieke situatie tijdens de termijn van de uitkoopregeling. Het is nooit de bedoeling geweest deze clausule langer dan de termijn van de uitkoopregeling in stand te houden.

De inschatting is dan ook dat een aanspraak op deze clausule geen kans van slagen heeft bij een rechter, maar niet uit te sluiten valt dat er toch een beroep op wordt gedaan.

Financiën

Voor een deel van de kosten (€ 1,15 miljoen) is al ruimte aanwezig binnen de algemene reserve. Met bijgaande begrotingswijziging wordt een budget van € 1,15 miljoen begroot. Voor 2020 wordt dit budget als voldoende beschouwd.

In het weerstandsvermogen van de gemeente Arnhem is vanwege de conflicterende gebruiksvormen in de Nieuwe Haven een risico opgenomen (omvang destijds ingeschat op € 2,5 miljoen en kans 90%). Zodra het bedrag voor de totale schadeloosstelling in de begroting wordt opgenomen kan het risico komen te vervallen. Het bedrag dat ter dekking van dit risico in de algemene reserve wordt aangehouden, te weten € 1,15 miljoen, kan vrijvallen zonder dat de weerstandsfactor wijzigt.

Toelichting begrotingswijziging (bijlage):

Exploitatiebegroting (bedragen x € 1.000)		Begroting	Meerjarenraming		
		2020	2021	2022	2023
Lasten	Compensatie woonschepen nieuwe haven (S11)	1.150	0	0	0
		1.150			
Baten		0	0	0	0
		0	0	0	0
Mutaties reserves	Onttrekking Algemene reserve (S0)	1.150	0	0	0
		1.150	0	0	0
Totaal Resultaat		0	0	0	0

Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023
Totaal Investeringen	0	0	0	0

Op basis van de taxaties kan de resterende opgave voor 2021 en verder in beeld worden gebracht voor de komende perspectiefnota. Er kan dan ook een inschatting gemaakt worden van de verdere jaarschijven, na gesprekken met eigenaren en de eerste overeenkomsten in 2020.

Uitvoering

Stap 1: Vrijwillige uitkoopregeling
Er zal maximaal worden ingezet op een vrijwillige uitkoopregeling. Vrijwilligheid heeft de voorkeur boven formele procedures voor intrekking en/of onteigening, omdat er zo snel duidelijkheid is voor bewoners. Voor dit minnelijke traject wordt ruim de tijd genomen, om de bewoners voldoende rust te gunnen om een voor hun juiste beslissing te nemen.

Na dit raadsbesluit zullen de bewoners worden uitgenodigd voor een individueel gesprek met de projectleider en de vastgoedmanager. Naar verwachting zal dit daags na de beslissing van de raad zijn beslag krijgen. In het gesprek wordt de beslissing toegelicht en wordt een informatieve brief overhandigd waarin alles wordt toegelicht. In deze brief komen de volgende zaken aan de orde:

- Er zijn geen alternatieve ligplaatsen beschikbaar binnen de gemeente Arnhem. Wel bestaat er de mogelijkheid voor een tweetal (hiervoor geschikte) woonarken te verplaatsen naar de Westervoortsedijk. Met geïnteresseerde bewoners zal deze mogelijkheid worden besproken. Indien er meer dan twee bewoners interesse tonen, wordt de stadsnotaris gevraagd te loten.
- De vrijwillige uitkoopregeling is een volledige schadeloosstelling en bestaat uit:
    - Vermogensschade; dit betekent de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats, of, als de bewoner ervoor kiest zelf de woonboot te verkopen, de waarde van de ligplaats;
    - Vergoeding voor eenmalige bijkomende schade (bijvoorbeeld verhuiskosten).
- De vermogensschade zal door een onafhankelijk taxateur worden bepaald aan de hand van een formele taxatie. De bewoners worden door deze taxateur benaderd voor een taxatieafspraak. De taxatie zal in concept naar de bewoner en de gemeente Arnhem worden gezonden met het verzoek hierop binnen een termijn van vier weken te reageren. Het definitieve rapport is voor de gemeente Arnhem maatgevend om in gesprek te gaan met de bewoner. Er volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, dan wel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Immers, het staat de eigenaar vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, aan de markt aan te bieden.
- Als de bewoner instemt met de vrijwillige uitkoopregeling worden nadere afspraken gemaakt over de uitbetaling van de vergoeding in de vorm van een vaststellingsovereenkomst. De regeling biedt de ruimte een deel van het bedrag als voorschot te ontvangen, bijvoorbeeld als verhuisvergoeding, bankgarantie bij aankoop van een woning of borgstelling op een huurwoning.
- Bovenstaande zal worden begeleid door de onafhankelijke taxateur en uitgevoerd door de afdeling Vastgoedmanagement van de gemeente Arnhem.

Stap 2: Intrekken van de ligplaatsvergunning
Wanneer het minnelijk traject op termijn (gedacht wordt aan in elk geval minimaal een jaar) niet leidt tot het geheel vrijmaken van de Nieuwe Haven, dan kan het college van B&W het voornemen uitspreken tot het intrekken van de ligplaatsvergunning. De bewoners kunnen hun zienswijze over dit voornemen tot besluit indienen. Na ontvangst en behandeling van deze reacties volgt een besluit tot intrekking; hiertoe

staat bezwaar en beroep open. Verzending van het intrekkingsbesluit markeert ook het einde van de regeling voor vrijwillige uitkoop. Eigenaren kunnen nog wel een regulier verzoek tot nadeelcompensatie doen, maar de uitkomst daarvan is ongewis.

Met het intrekken van de vergunning vervalt tevens van rechtswege de huurovereenkomst en liggen de woonboten illegaal in de Nieuwe Haven. Voor zover deze niet door de eigenaren worden verwijderd zal de gemeente Arnhem moeten handhaven.

Stap 3: Planologische regeling en onteigening
Gelijktijdig met het intrekkingstraject zal besloten worden tot een wijziging van het bestemmingsplan, waarmee de planologische toestemming voor de ligplaatsen zal worden 'wegbestemd'. Hiermee wordt de beoogde situatie (een industriehaven zonder woonschepen) ook planologisch geborgd. Op basis van dit nieuwe bestemmingsplan kan een onteigeningsprocedure worden gestart indien er minnelijk onvoldoende resultaat wordt bereikt én de intrekkingsprocedure niet succesvol blijkt te kunnen worden afgerond. Vaststellen van het bestemmingsplan en daarmee de in te zetten onteigening is ter afweging aan de gemeenteraad.

Jason en Miguel Pro
Samen met Jason en Miguel Pro zal worden verkend of er haalbare oplossingen zijn om de nautische veiligheid van hun activiteiten bij economische ontwikkeling van de haven op een aanvaardbaar niveau te brengen. Hiertoe wordt onder begeleiding van een extern specialist een brainstormsessie georganiseerd. De resultaten hiervan zullen nog in 2020 aan de raad voorgelegd worden.

Communicatie

Om een goed beeld te krijgen van de situatie en de wensen van woonbooteigenaren zijn er individuele gesprekken gevoerd met op één na alle eigenaren. De woonbooteigenaren zijn direct na het collegebesluit per brief op de hoogte gesteld van dit raadsvoorstel.

Na het raadsbesluit wordt contact opgenomen met alle eigenaren voor een afspraak voor een persoonlijk gesprek.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Visie op de Nieuwe Haven
- Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden
- Ligging woonboten (luchtfoto's)
- Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W
- Begrotingswijziging

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	424102

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 december 2019, nummer: 424102;

overwegende dat economische ontwikkeling een goed woon- en leefklimaat voor de aanwezige woonboten onmogelijk maakt, en andersom de woonboten de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven belemmeren;

overwegende dat niet voor alle woonboten een vervangende ligplaats gevonden kan worden;

gelet op artikel 108, eerste lid, artikel 147, tweede lid, en artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen;
4. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
5. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve;

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Visie Nieuwe Haven

Gemeente Arnhem

3-12-2019

Inhoud

Samenvatting ... 3

1 Inleiding ... 5

1.1 Aanleiding ... 5

1.2 Plangebied ... 5

1.3 Planproces ... 6

2 Inventarisatie en analyse ... 7

2.1 Cultuurhistorie ... 7

2.2 De Nieuwe Haven anno 2019 ... 9

2.2.1 Nieuwe Havenweg ... 9

2.2.2 Nieuwe Haven ... 11

2.2.3 Industriepark Kleefse Waard en Akzo haven ... 12

2.2.4 Koningspleij-Noord ... 13

2.3 Milieuzonering en veiligheid ... 14

2.3.1 Milieuzonering ... 14

2.3.2 Toets plangebied ... 16

2.3.3 Nautische veiligheid ... 20

2.4 Overige milieuaspecten ... 21

2.4.1 Bodem ... 21

2.4.2 Water ... 21

2.5 Verkeersstructuur en ontsluiting ... 22

2.6 Groen en ecologie ... 22

3 Ontwikkelingen en trends ... 23

3.1 Circulaire economie ... 23

3.1.1 Nieuwe vormen van productie ... 23

3.2 Klimaatadapatie ... 23

3.3 Gezonde leefomgeving ... 24

3.4 Bereikbaarheid ... 24

3.4.1 Algemeen ... 24

3.4.2 Fietsverbindingen ... 24

3.4.3 Openbaar vervoer ... 24

3.5 Energietransitie ... 25

3.6 Industrieterreinen behouden en benutten ... 25

3.7 Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe ... 25

3.7.1 Koningspleij-Noord voorziet in regionale behoefte ... 26

4 Scenario's ... 28

4.1 Scenario 1. Economische ontwikkeling haven ... 28

4.2 Scenario 2. Bundeling functies in de haven 28
4.3 Weging scenario's 30
5 Visie Nieuwe Haven 32
6 Uitvoeringsplan 34
6.1 Faciliteren en meedenken 34
6.2 Actieve rol 34
6.3 Status visie 34

BIJLAGEN

1. trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven
2. onderzoeken nautische veiligheid

Samenvatting

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Als gevolg van dit divers gebruik en vanwege de ruimtelijke inpassing ontstaan onveilige situaties. Uit recente onderzoeken blijkt dat de nautische veiligheid in de Nieuwe Haven in het geding is en dat maatregelen op korte termijn nodig zijn[1]. Een deel van deze (tijdelijke) maatregelen is inmiddels door de gemeente uitgevoerd. Omdat geen van de gebruiksvormen optimaal kan functioneren, moeten hierin keuzes worden gemaakt. Los daarvan vormt de huidige situatie een belemmering voor het benutten van de (economische) kansen en potenties van het gebied (en dus ook voor de stad). Het ontbreekt de gemeente aan actueel, integraal beleid, op basis waarvan antwoord gegeven kan worden op verschillende (toekomstige) ruimteclaims en ontwikkelingen die op het gebied afkomen. Het opstellen van een visie met verschillende scenario's, inclusief voor- en nadelen en bijbehorende financiën, kan hierin ondersteunend zijn. Als gevolg daarvan heeft het college in september 2019 besloten een visie op de Nieuwe Haven op te stellen. Voorliggende visie is het resultaat hiervan.
Bij het opstellen van deze visie is gebruik gemaakt van de (specifieke) lokale kennis van gebruikers van het gebied (o.a. door het organiseren van stakeholdersavonden en persoonlijke gesprekken met bewoners en bedrijven), van deskundigen in onze eigen organisatie en is overleg gevoerd met het Waterschap Rijn en IJssel en Rijkswaterstaat. Hieronder wordt een samenvatting van de visie gegeven.

Als eerste is (zie hoofdstuk 2) is de ontstaansgeschiedenis van de haven in beeld gebracht. Daarna is ingezoomd op het huidig gebruik van de haven en aangrenzend gebied en zijn omgevings- en milieuaspecten in beeld gebracht. Vanwege het divers gebruik van de haven en het feit dat geen van de functies optimaal kan functioneren is nader ingezoomd op de milieuzonering en veiligheid in het gebied. Belangrijkste conclusie hieruit is de volgende. Vanwege de ruimtelijke inpassing van de haven en het gebruik van de haven door diverse doelgroepen is de nautische veiligheid in het geding. Ook blijkt uit onderzoek naar milieuzonering in het gebied, dat in de huidige situatie ter hoogte van de woonboten geen goed woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd. De schepen liggen binnen de geluidcontour van de geluidgezoneerde industrieterreinen Arnhem-Noord en op zeer korte afstand van industrieterreinen waar bedrijven tot en met categorie 4.2 zijn toegestaan.

Vervolgens is gekeken naar trends en ontwikkelingen (zie hoofdstuk 3). Deze zien toe op ontwikkelingen die hoe dan ook op het gebied afkomen en op concrete ontwikkelingen die nu in het gebied zelf spelen. De gemeente streeft naar een haven waarbij in 2050 de lokale industrie en logistieke activiteiten circulair ingericht zijn. Nieuwe vormen van productie (3-printer) zullen een rol gaan spelen. Daarnaast is het van belang rekening te houden met het realiseren van energiedoelen voor de stad (naast locatie Koningspleij-Noord zijn nieuwe locaties nodig), klimaatverandering en een gezonde fysieke leefomgeving. Ook zullen de veranderende mobiliteitsvraag en innovatie effect hebben op de bereikbaarheid van de haven.

Naar de toekomst toe is het van belang dat de industrieterreinen hun huidige functie behouden en moet verdere verkleuring van industrieterreinen worden voorkomen. De industrieterreinen leveren een belangrijke bijdrage in werkgelegenheid, zowel in omvang als in type werkgelegenheid en bieden de mogelijkheid een antwoord te geven op toekomstige ontwikkelingen. Uit recent onderzoek van de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties blijkt dat de vraag naar watergebonden- en verbonden bedrijventerreinen in de regio toeneemt en locatie Koningspleij-Noord nodig is om in de regionale behoefte te voorzien.

[1]. "Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven" en "Quickscan Nautische Veiligheid "

Op basis van de inventarisatie en analyse, trends en ontwikkelingen zijn in hoofdstuk 4 2 scenario's onderzocht en gewogen:

1. economische ontwikkeling van de haven: de haven en aangrenzende percelen zijn uitsluitend bedoeld voor (watergebonden) bedrijvigheid.
2. bundelen van functies in de haven, zodat de haven door diverse doelgroepen gebruikt kan worden.

Uit de weging van de scenario's blijkt dat het met scenario 2 (bundelen van functies in de haven) niet mogelijk is om de economische potenties van de haven optimaal te benutten zonder dat er knelpunten blijven bestaan op het gebied van nautische veiligheid en zonder dat een goed woon- en leefklimaat bij de woonboten kan worden gegarandeerd (nu en in de toekomst). De knelpunten uit de huidige situatie zijn ook in de toekomstige situatie niet zorgvuldig op te lossen. Anderzijds worden bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering.
Scenario 1 sluit aan bij de economische potenties van het gebied en kan inspelen op ontwikkelingen en trends. Het verder ontwikkelen van de haven als bedrijvenhaven is pas mogelijk wanneer de gevoelige functies uit de haven verdwenen zijn. De woonboten staan het optimaal gebruik van de kade in de weg en belemmeren planologisch en milieuhygienisch gezien het optimaal benutten van de bedrijfskavels in het gebied (nu en in de toekomst). Mogelijk geldt dit ook als gevolg van de nautisch (nu onveilige) situatie voor de recreatiebedrijven Jason en Miquel Pro. Om deze conclusie met zekerheid te kunnen stellen is nader onderzoek nodig.

Met het vrijmaken van de haven van woonboten kan de ontwikkeling van de Nieuwe Haven tot bedrijfshaven (zie hoofdstuk 5) vorm worden gegeven. Het biedt (op termijn) unieke kansen voor de uitbouw van watergebonden en waterverbonden bedrijven en bovendien kan een impuls worden gegeven aan de transitie naar een duurzame circulaire economie. De nabijheid van IPKW en de potentie van Koningspleij-Noord spelen hierbij een belangrijke rol. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van deze bedrijven makkelijker en biedt kansen om de gezamenlijk de slogan 'Made in Arnhem' als basis te nemen voor verdere ontwikkeling en profilering van het gebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Als gevolg van dit divers gebruik en vanwege de ruimtelijke inpassing ontstaan onveilige situaties. Uit recente onderzoeken blijkt dat de nautische veiligheid in de Nieuwe Haven in het geding is en dat maatregelen op korte termijn nodig zijn. Een deel van deze (tijdelijke) maatregelen is inmiddels door de gemeente uitgevoerd. Omdat geen van de gebruiksvormen optimaal kan functioneren, moeten hierin keuzes worden gemaakt. Los daarvan vormt de huidige situatie een belemmering voor het benutten van de (economische) kansen en potenties van het gebied (en dus ook voor de stad). Het ontbreekt de gemeente aan actueel, integraal beleid, op basis waarvan antwoord gegeven kan worden op verschillende (toekomstige) ruimteclaims en ontwikkelingen die op het gebied afkomen. Het opstellen van een visie met verschillende scenario's, inclusief voor- en nadelen en bijbehorende financiën, kan hierin ondersteunend zijn. Als gevolg daarvan heeft het college in september 2019 besloten een visie op de Nieuwe Haven op te stellen. Voorliggende visie is het resultaat hiervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied wordt begrensd door de Westervoortsedijk aan de noordzijde, de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg aan de oostzijde en de Nederrijn aan de zuidzijde. We zijn ons ervan bewust dat de inhoud van deze visie niet strikt ophoudt bij plangrenzen en als gevolg daarvan wordt een groter gebied beschouwd. Op onderstaand kaartbeeld is de ligging van het plangebied ten opzichte van Arnhem weergegeven.

Ligging plangebied t.o.v. Arnhem

1.3 Planproces

Het opstellen van de visie deden we niet alleen. We hebben de (specifieke) lokale gebruikers van het gebied, ieder vanuit een eigen deskundigheid, betrokken bij het in beeld brengen van de huidige situatie en het toetsen van de scenario's.

We zijn begonnen met het bij elkaar brengen van alle beschikbare kennis van en over het gebied. Dit is gedaan door met vertegenwoordigers van alle vakdisciplines binnen de gemeente die de haven raken, gesprekken te voeren. In die gesprekken zijn de kansen en knelpunten, ontwikkelingen en aandachtspunten voor de visie opgehaald.

Ook hebben we het plangebied geïnventariseerd, evenals historie, beleid, plannen in ontwikkeling en toekomstige ontwikkelingen.

Tijdens de eerste stakeholderbijeenkomst (21 februari 2019), waarvoor alle gebruikers en grondeigenaren waren uitgenodigd, hebben we de eerste resultaten van de inventarisatie en analyse gepresenteerd. Aanwezigen hebben input gegeven voor de visie en kregen de mogelijkheid (individueel) input voor de visie aan te leveren. Van deze mogelijkheid hebben 4 stakeholders gebruik gemaakt.

Tijdens de inventarisatie- en analysefase bleek dat de actualiteit rondom de huidige, onveilige situatie meer ingrijpt op het proces en inhoud van de visie dan eerder gedacht. De consequenties van de keuze voor de visie moesten inzichtelijk zijn. Voorts zijn gesprekken gevoerd met Rijkswaterstaat en het waterschap Rijn en IJsel om de input die is opgehaald tijdens de 1e stakeholderbijeenkomst te toetsen en hun wensen en eisen voor de visie op te halen. Daarnaast is onder meer nader onderzoek uitgevoerd naar de milieuzonering in de haven en heeft de Regio Arnhem-Nijmegen, in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW), een behoefteonderzoek naar watergebonden bedrijvigheid voor de regio uitgevoerd.

Tijdens een 2e stakeholdersavond op 28 mei 2019 zijn de resultaten van het nader onderzoek gepresenteerd en zijn de vervolgstappen in beeld gebracht. Na de zomervakantie hebben we individuele gesprekken met woonbooteigenaren en bedrijven in het gebied gevoerd. Uiteindelijk hebben de conclusies van deze stappen geleid tot voorliggende visie op de Nieuwe Haven.

2 Inventarisatie en analyse

2.1 Cultuurhistorie

Tot aan het jaar 1900 was er in de omgeving van het plangebied geen bebouwing aanwezig. Centraal door het plangebied liep de oude IJssel, die de verbinding vormde tussen de IJssel en de Nederrijn. Begin 1900 kwam de eerste bebouwing ten noorden van het plangebied, boerderij De Kleefse Waard. Op de plaats waar nu de Veerweg naar Westervoort loopt, is de oude IJsseldam te zien. Het plangebied is in die tijd ook militair van belang geweest. De IJssellinie moest weer een belangrijke rol in de landsverdediging gaan spelen. In de 19e eeuw is op de Kleefse Waard een steenfabriek gebouwd, met daaraan verbonden de huizen Westervoortsedijk 84 en Industriestraat 1.

De ontwikkeling van grootschalige industrie is in Arnhem pas in de twintigste eeuw op gang gekomen. In 1915 werd door het bestuur van de stad besloten tot de aanleg van een industrieterrein met een spoorwegemplacement aan de oostzijde van de stad, in aansluiting op de daar reeds aanwezige bedrijven, zoals het slachthuis en de gasfabriek. Ten behoeve hiervan werd de bodem vier meter opgehoogd. De zandtrammetjes die het zand aanleverden begonnen in 1920 te rijden. In het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1933 wordt een verdere ontwikkeling van bedrijvigheid in oostelijke richting aangegeven, maar pas in 1941 en na de Tweede Wereldoorlog werden de industrieterreinen Het Broek en de Kleefse Waard ontwikkeld. Het verkavelingsplan van bedrijventerrein Kleefse Waard grijpt terug op het herverkavelingsplan uit circa 1832 voor het gebied. De bijbehorende dwarshaven (Akzo-haven) is rond 1940 gegraven als werkverschaffingsproject en bedoeld als particuliere transporthaven voor de AKU (later Akzo). Langs de zuidzijde van deze dwarshaven werd een nieuwe groene dijk opgeworpen ongeveer dwars door de restanten van de Oude IJsselbedding om Koningspleij-Noord heen. De voormalige rivierarm (de Nieuwe Haven) werd rond 1930 tot haven met een havenkade ontwikkeld. In verband met een voorziene uitbreiding van industrieterrein Kleefse Waard naar de Koningspleij-Noord, is in de jaren '50 de Nieuwe Haven alvast verbreed en verlengd. Vanaf circa 1960 vestigde zich de eerste bedrijvigheid aan de Nieuwe Haven.
Een bevaarbare Rijn en zijn zijrivieren zijn altijd van groot belang geweest in de Europese binnenvaart. Sinds het Congres van Wenen van 1815 is het principe van de vrije scheepvaart ingevoerd op de grote rivieren, waaronder de Rijn. De eerste Rijnvaartakte werd op 31 maart 1831 aangenomen. In 1868 werd de Herziene Rijnvaartakte, beter bekend als de Akte van Mannheim, van kracht. Algemeen wordt aangenomen dat de welvaart in Europa voor een flink deel kan worden toegeschreven aan dit verdrag, omdat dit verdrag het beginsel der vrijheid van de scheepvaart op de Rijn met betrekking tot de handel, en daarmee een vrije en gemeenschappelijke transportmarkt regelt. De akte houdt nog steeds stand.

Op navolgende pagina is de historische ontwikkeling van de haven te zien.

Zicht op AKU-fabriek

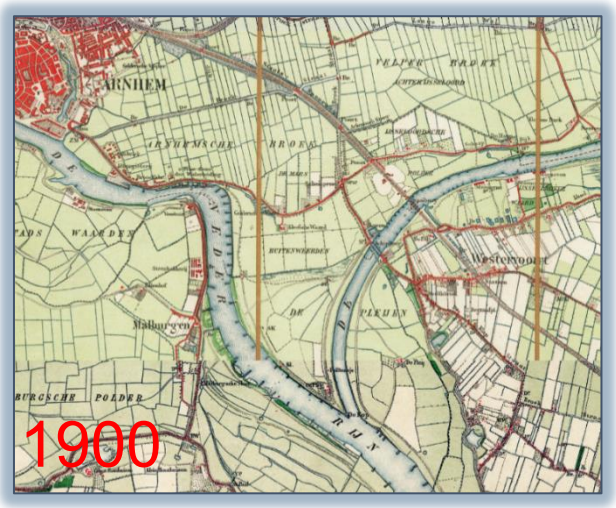

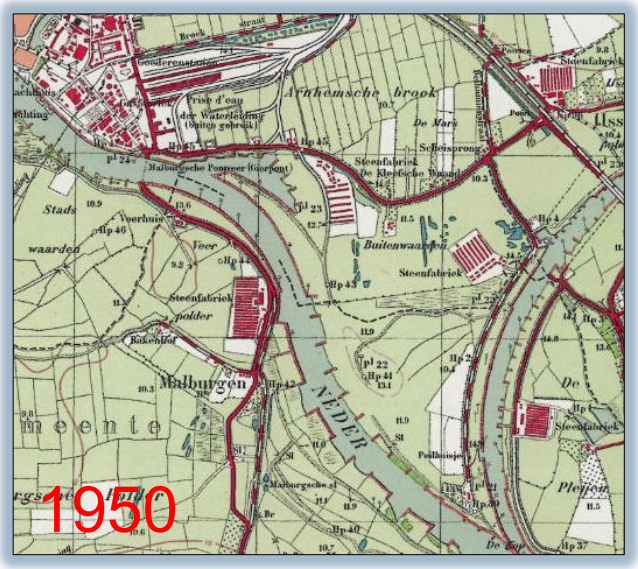

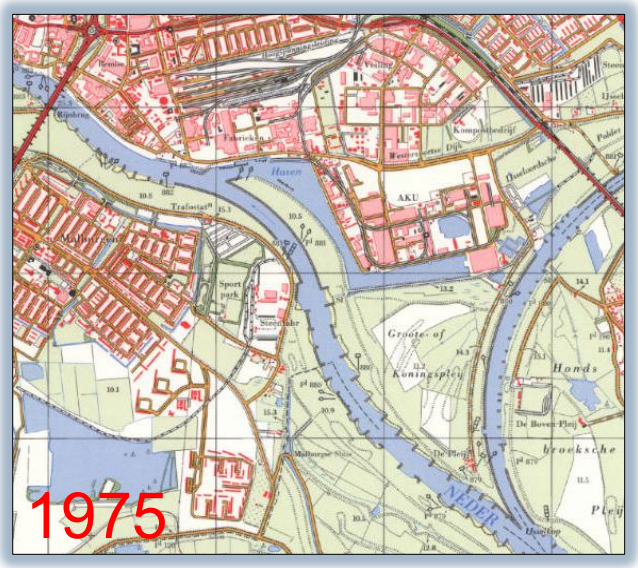

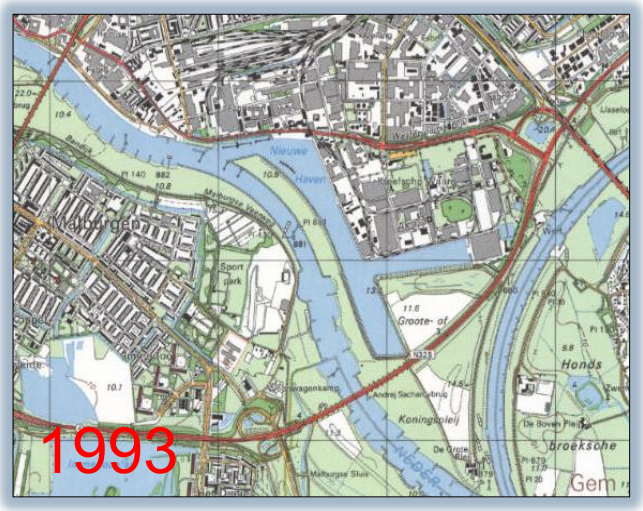

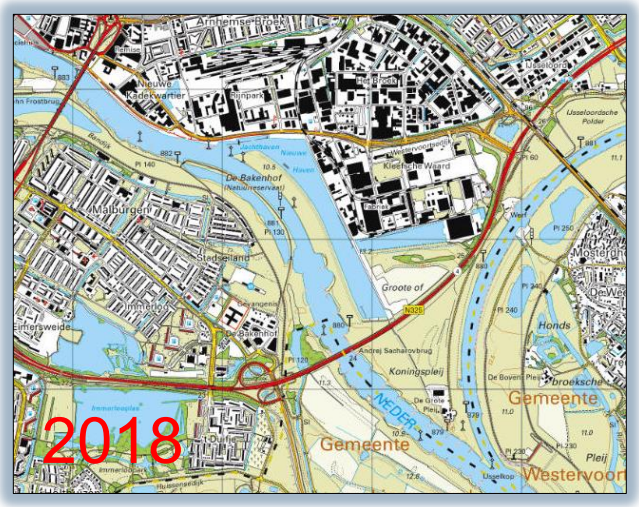

Historische ontwikkeling Nieuwe Haven

2.2 De Nieuwe Haven anno 2019

De Nieuwe Haven vormt anno 2019 de schakel tussen de industrie op industriepark Kleefse Waard (hierna IPKW), het Broek en Westervoortsedijk, de stad Arnhem en het rivierenlandschap van de Nederrijn. De Nieuwe Haven is een belangrijk structurerend element. De hoogwatervrije kade, waarmee het achterliggende gebied binnendijks is gekomen, benadrukt dit nog eens. Aan een deel van de Nieuwe Havenweg zijn bedrijven gevestigd. Een deel daarvan is watergebonden. Het water van de Nieuwe haven is door meerdere functies in gebruik, bedrijfsmatig (o.a. schepen Shell en cruisevaart), recreatie en woon- en werkschepen. Onderstaand zoomen we nader in.

2.2.1 Nieuwe Havenweg

De Nieuwe Havenweg ligt aan de oostzijde langs de kade van de Nieuwe Haven. Deze weg sluit aan de noordzijde aan op de Westervoortsedijk en loopt tot aan de Pleijroute in het zuiden door. Het profiel van de Nieuwe Havenweg is opgebouwd uit een hoogwatervrije kade met een rijbaan en aan de oostzijde bebouwing. Het beeld langs de Nieuwe Havenweg wordt voornamelijk bepaald door de verhoogde kade met kranen, transportbanden, silo's, de schepen die zijn afgemeerd en de hoge gebouwen van IPKW op de achtergrond (zie hierna). De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit functionele lage loodsen en andere bedrijfsbebouwing. De bebouwing is voor een groot deel met voorkanten gericht naar de straat, maar een duidelijk waterfront is niet aanwezig en de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwing is laag. Een deel van deze bedrijven is watergeboden, zoals het brandstofoverslagdepot van Shell, Fransen Technical Services en betoncentrale Dyckerhoff Basal met utilitaire installaties, zoals kranen en silo's. Een deel van de bedrijvigheid aan de Nieuwe Havenweg is echter niet watergebonden en of -verbonden. Voorbeelden hiervan zijn Mond&Riksen (opslag en transport van chemical logistics), autogarage Ride on en autoservice bedrijf Bram van Stijn. In een aantal gevallen is er zelfs sprake van niet industriële activiteiten, zoals de muziekinstrumentenwinkel De Tunnel Music en Maatwerk revalidatietechniek BV.

Vanaf de weg, maar met name vanaf de verhoogde kade, is een uniek, weids uitzicht over het rivierenlandschap. De woon-en werkschepen die onder aan de kade liggen, zijn nauwelijks zichtbaar vanaf de Nieuwe Havenweg. Vanaf de verhoogde kade is dat wel het geval.

Foto's van Nieuwe Havenweg en omgeving

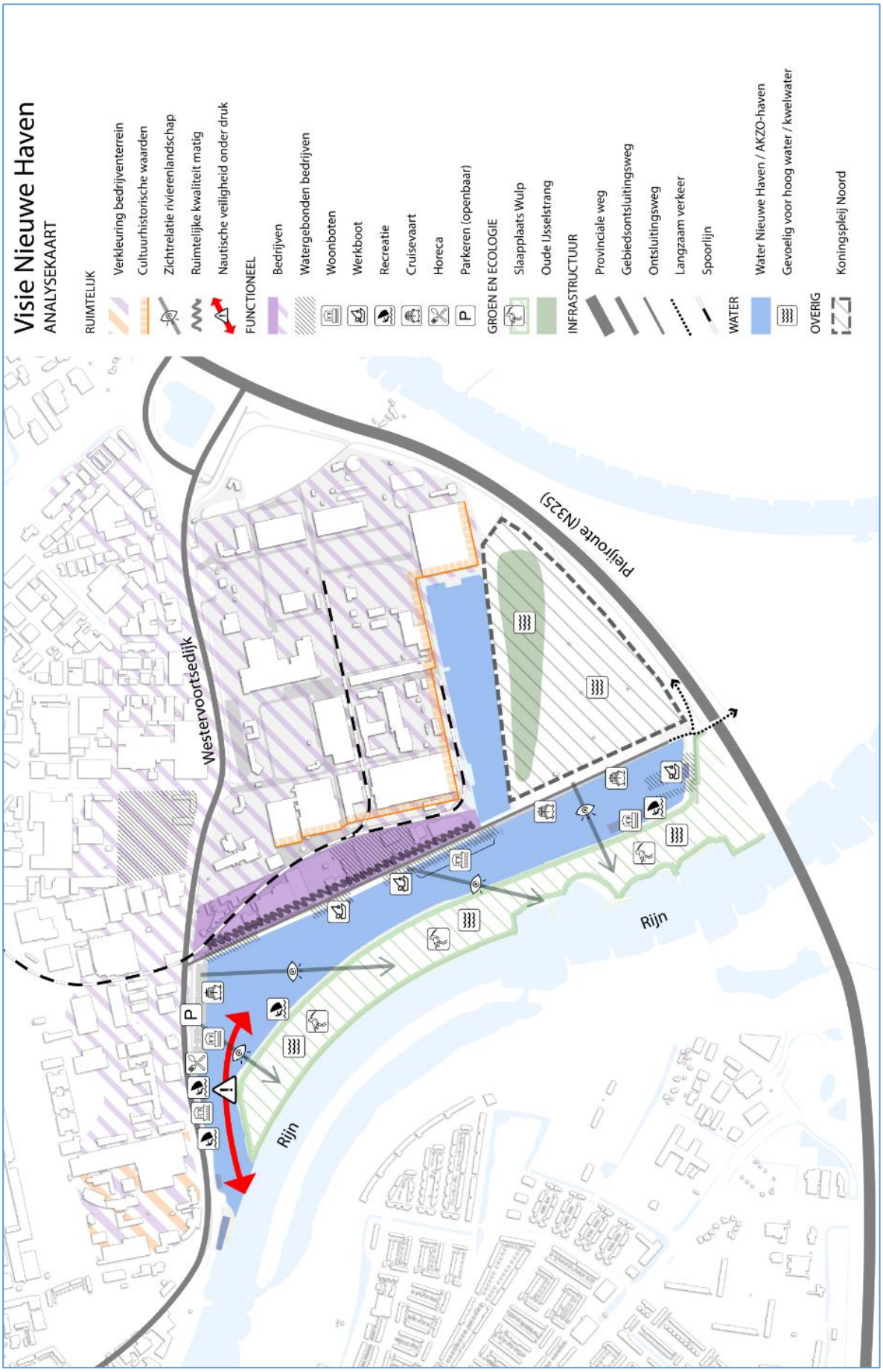

Analysekaart Nieuwe Haven en omgeving

2.2.2 Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is momenteel in gebruik voor meerdere functies, te weten: wonen, werken, industrie, horeca en recreatie. Komende vanaf de Nederrijn ligt aan de westzijde roei- en zeilvereniging Jason. In de Nieuwe Haven heeft Jason de beschikking over water en voorzieningen die haar activiteiten mogelijk maken: sport en recreatie in de vorm van zeilen, motorbootvaren, roeien, kanoën en het in verenigingsverband exploiteren van een jachthaven (voor zeil- en motorboten). Jason heeft ter plekke een drijvend botenhuis (voor de roeiboten van de roeivereniging en de kano's van de kanovereniging). De vereniging is bereikbaar vanaf de Westervoortsedijk.
De leden van Jason maken gebruik van het water van de Nieuwe Haven en de Nederrijn.
Achter Jason liggen enkele woonboten aan de Westervoortsedijk. Ten oosten daarvan zijn jachthaven (recreatie) en restaurant Valkenburg (horeca) gelegen, beiden bereikbaar vanaf het grote openbare parkeerterrein aan de Westervoortsedijk.
Vanaf dat punt, naar het oosten liggen 15 woonboten, 1 bereikbaar vanaf het parkeerterrein, 14 vanaf de Nieuwe Havenweg. Een deel van de boten is uit ASM-haven hier naartoe verplaatst; een ander deel is al eerder in de haven gaan liggen. Naast woonboten zijn aan de kade ook werkschepen gelegen. Deze werkschepen zijn ofwel zelfstandig of hebben een relatie met de bedrijven op de kade.
Aan het eind van de haven, nabij de Pleijroute ligt waterscouting Miguel Pro met zijn boten, clubgebouw, steiger en ponton. De waterscouting maakt gebruik van het water in de Nieuwe haven en wordt ontsloten vanaf de Nieuwe Havenweg.

De Nieuwe Haven vormt een belangrijk water voor de industrie en scheepvaart. Het industriële gebruik wordt gedaan door diverse bedrijven gevestigd aan de Nieuwe Havenweg en de Westervoortsedijk. De watergebonden bedrijven zijn de volgende:

- Scheeprestauratiebedrijven van Kees van Drie en Ando Heijnis, gevestigd aan de Nieuwe Havenweg,
- Scheepsbouwbedrijf Helldörfer, Nieuwe Havenweg 7.
- Scheepsreparatiebedrijf Misti, Nieuwe Havenweg 84.
- De brandstofoverslag van Shell met een overslagpunt aan de Nieuwe Havenweg.
- Betonmortelproducent Dyckerhoff Basal, Nieuwe Havenweg 17.
- Scheepsreparatiebedrijf Arnhem.

Foto's woonboten, jachthaven en scouting

Shell aan de Westervoortsedijk wordt bevoorraad via het laadpunt in de Nieuwe haven. Tankboten van Shell gebruiken de Nieuwe haven om bij dit laadpunt te komen. Ter plekke bevinden zich 2 pijpleidingen die verbonden zijn met het industriecomplex van Shell op bedrijventerrein Het Broek aan de overzijde van de Westervoortsedijk. Per jaar vinden circa 1000 scheepvaartbewegingen plaats (500 schepen). De manoeuvreerruimte van de schepen van Shell, die een omvang hebben van 135*15m is klein. Ze hebben een draaicirkel van 145 m. In verband met veiligheid moeten ze voldoende ruimte aanhouden tot andere functies. Op dit moment vormt de veiligheid een risico. In het verleden heeft zich o.a. een incident voorgedaan, waarbij een schip van Shell in aanvaring is gekomen met een woonboot.

Om inzicht te krijgen in het gebruik van de haven hebben we de cijfers 2018 geanalyseerd. Hieruit blijkt dat in totaal 4172 ligdagen zijn gebruikt, verspreid over de volgende ligplaatsen:

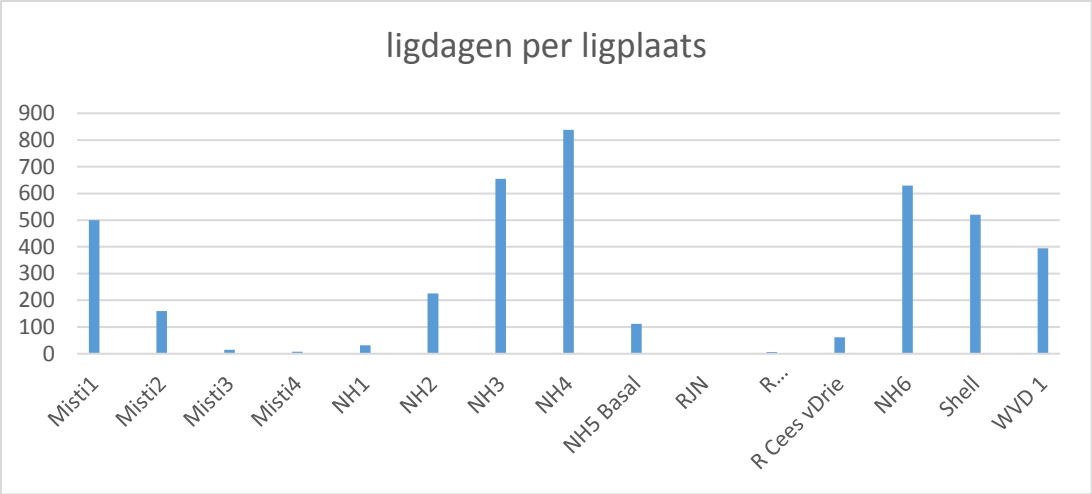

2.2.2.1 cruisevaart

Naast overslag en scheepsbouw, -restauratie en –reparatie kent de Nieuwe Haven een ander soort watergebonden industrie, namelijk die van de winterliggers: riviercruiseschepen die buiten het vaarseizoen voor anker liggen in de haven en aldaar kleine reparaties mogen uitvoeren aan de conservering van de schepen. Hierbij mogen alleen technieken worden toegepast, waarbij de verspreiding van verontreinigingen minimaal is. Dat wil zeggen met bikken, borstelen (beiden handmatig), schuren met afzuiging en schilderen met kwasten of rollers wordt voorkomen dat het oppervlaktewater wordt verontreinigd. Ander (groot) onderhoud is niet toegestaan. Op een topmoment liggen er circa 35 winterliggers in de haven. Dit zorgt voor circa 100 fte aan seizoenswerkers in die periode.

2.2.3 Industriepark Kleefse Waard en Akzo haven

Direct grenzend aan het plangebied voor de Nieuwe Haven ligt Industriepark Kleefse Waard (IPKW), met een oppervlakte van circa 90 hectare. Het industrieel verleden als vestigingsplaats van Akzo is nog steeds afleesbaar. Dit blijkt uit de monumentale bebouwing in een formele stedenbouwkundige opzet (industrieel erfgoed) en een duidelijke samenhangende architectuur op het niveau van het complex. Het complex van de AKU-fabriek aan de Akzo-haven vertoont een duidelijke samenhang in architectuur en is daarmee een krachtig traditioneel icoon in dit gedeelte van de stad. De Akzo-haven is een dwarshaven van de Nieuwe haven en een belangrijk structurerend element. Deze haven is met een hoogwatervrije damwandconstructie met een doorvoer t.b.v. het koelwaterinnamepunt in de haven voor de warmtekrachtcentrale afgesloten van de Nieuwe haven. Daarnaast wordt in de haven het hemelwater van IPKW geloosd. De bebouwing is goed zichtbaar vanaf de Westervoortsedijk, de Pleijroute en de Nieuwe Havenweg. Ruimtelijk gezien is het een afgesloten industrieterrein

dat apart wordt ontsloten vanaf de Westervoortsedijk via een centrale hoofdstraat. Op het terrein liggen diverse spoorlijnen. Deze zijn nu niet in gebruik.
IPKW is een bedrijventerrein dat duurzame en energie-gerelateerde bedrijven huisvest, faciliteert en met elkaar verbindt. Samen met de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven wil IPKW zich ontwikkelen tot een duurzaam bedrijventerrein waar samengewerkt wordt op het gebied van energie en innovatie. Voorbeelden hiervan zijn batterij-opslag en waterstoftechnologie. Onderzocht wordt of de beslotenheid die het terrein vraagt als bijzonder productiemilieu, te combineren is met een selectieve openbare toegankelijkheid bijvoorbeeld voor een snelle fietsverbinding. Dit draagt bij aan leefbaar maken van deze bijzondere plek.

Zicht op AKZO-haven vanaf Nieuwe Havenweg

2.2.4 Koningspleij-Noord

Het gebied Koningspleij-Noord ligt, komende vanaf de Pleijroute of de stad via de Westervoortsedijk, prominent in beeld. Vanuit het gebied is zicht op de monumentale gebouwen op het IPKW-terrein en op het stadscentrum van Arnhem. Het gebied ligt als gevolg van de aanleg van de Pleijroute echter vrij geïsoleerd en is momenteel alleen bereikbaar via de Nieuwe Havenweg. In dit gebied wordt een zonnepanelenpark met 4 windmolens gerealiseerd (bestemmingsplan reeds onherroepelijk). Het gedeelte met de oude IJsselstrang maakt geen onderdeel uit van het zonnepanelenpark, gezien het feit dat dit gebied cultuurhistorische waarden herbergt en een functie voor de waterhuishouding heeft. Bij hoogwater komt het gehele terrein door kwel onder water te staan en in extreme situaties ook door overstroming van de Nederrijn.
In het gebied zijn ook enkele landschappelijke waarden aanwezig. Zo staat op het zuidtalud van de dijk een aantal waardevolle bomen (wilgen en populieren) van zeer oude datum (1910).

Zicht op Koningspleij-Noord van Pleijroute

2.3 Milieuzonering en veiligheid

2.3.1 Milieuzonering

2.3.1.1 Bedrijven en milieuzonering

Een goede ruimtelijke ordening beoogt onder andere het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. Om te komen tot een ruimtelijk relevante toetsing van bedrijfsvestigingen op milieuhygiënische aspecten wordt het begrip milieuzonering gehanteerd. Bij milieuzonering wordt gebruik gemaakt van de door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) opgestelde brochure Bedrijven en milieuzonering (editie 2009). Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met milieuzonering om zodoende de kwaliteit van het woon- en leefmilieu te handhaven en te bevorderen en bedrijven voldoende zekerheid te bieden dat zij hun activiteiten duurzaam binnen aanvaardbare voorwaarden kunnen uitvoeren.
De VNG-brochure is bedoeld voor nieuwe situaties (nieuwbouw) en niet voor de toetsing van bestaande situaties. Toch volgt uit de rechtspraak dat de gebruikte richtafstanden in de brochure bij bestaande conflictsituaties een indicatie kunnen geven van de mate van hinder. Dit betekent dat de VNG-brochure ook als hulpmiddel gebruikt kan worden in een bestaande bebouwde omgeving, zij het terughoudender. In bestaande situaties kan de VNG-brochure evenwel een indicatie geven van de mate van hinder bij conflictsituaties. Voor het beoordelen van de situatie in en rond het plangebied heeft de gemeenteraad aansluiting gezocht bij de VNG-brochure.

2.3.1.2 Richtafstandenlijsten

De twee belangrijkste bouwstenen voor milieuzonering zijn de twee richtafstandenlijsten in bijlage 1 van de VNG-brochure. Voor een scala aan milieubelastende activiteiten (lijst 1) en opslagen en installaties (lijst 2) zijn richtafstanden aangegeven. In de lijsten wordt onderscheid gemaakt in richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de op deze aspecten van toepassing zijnde vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een activiteit in een milieucategorie. Daarbij omvat categorie 1 de lichtste en categorie 6 de zwaarste vorm van bedrijvigheid. De richtafstanden gaan uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet worden beoogd of aanwezig zijn, kan, mits gemotiveerd, worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting (in plaats van de richtafstanden).

2.3.1.3 Twee omgevingstypen: rustige woonwijk en gemengd gebied

De richtafstanden zijn afgestemd op de omgevingskwaliteit, zoals die wordt nagestreefd in een rustige woonwijk of een vergelijkbaar omgevingstype (zoals een rustig buitengebied, een stiltegebied of een natuurgebied). Een rustige woonwijk is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies (zoals bedrijven of kantoren) voor. Indien de aard van de omgeving dit rechtvaardigt, kunnen gemotiveerd kleinere richtafstanden worden aangehouden. Dit kan bij gebieden die getypeerd worden als gemengd gebied; een gebied dat gezien de aanwezige functiemenging (naast woningen komen ook andere functies zoals winkels, horeca en kleine bedrijven voor) of ligging langs hoofdinfrastructuur al een hogere milieubelasting kent. Bij het omgevingstype gemengd gebied kunnen de richtafstanden met één afstandsstap worden verlaagd. Van de richtafstanden kan tevens worden afgeweken wanneer door middel van onderzoek wordt aangetoond, dat door maatregelen (hetzij aan de bron hetzij aan het gevoelige object) toch een goed woon- en leefklimaat wordt gewaarborgd.
Navolgend schema geeft de richtafstanden voor een rustige woonwijk en gemengd gebied weer.

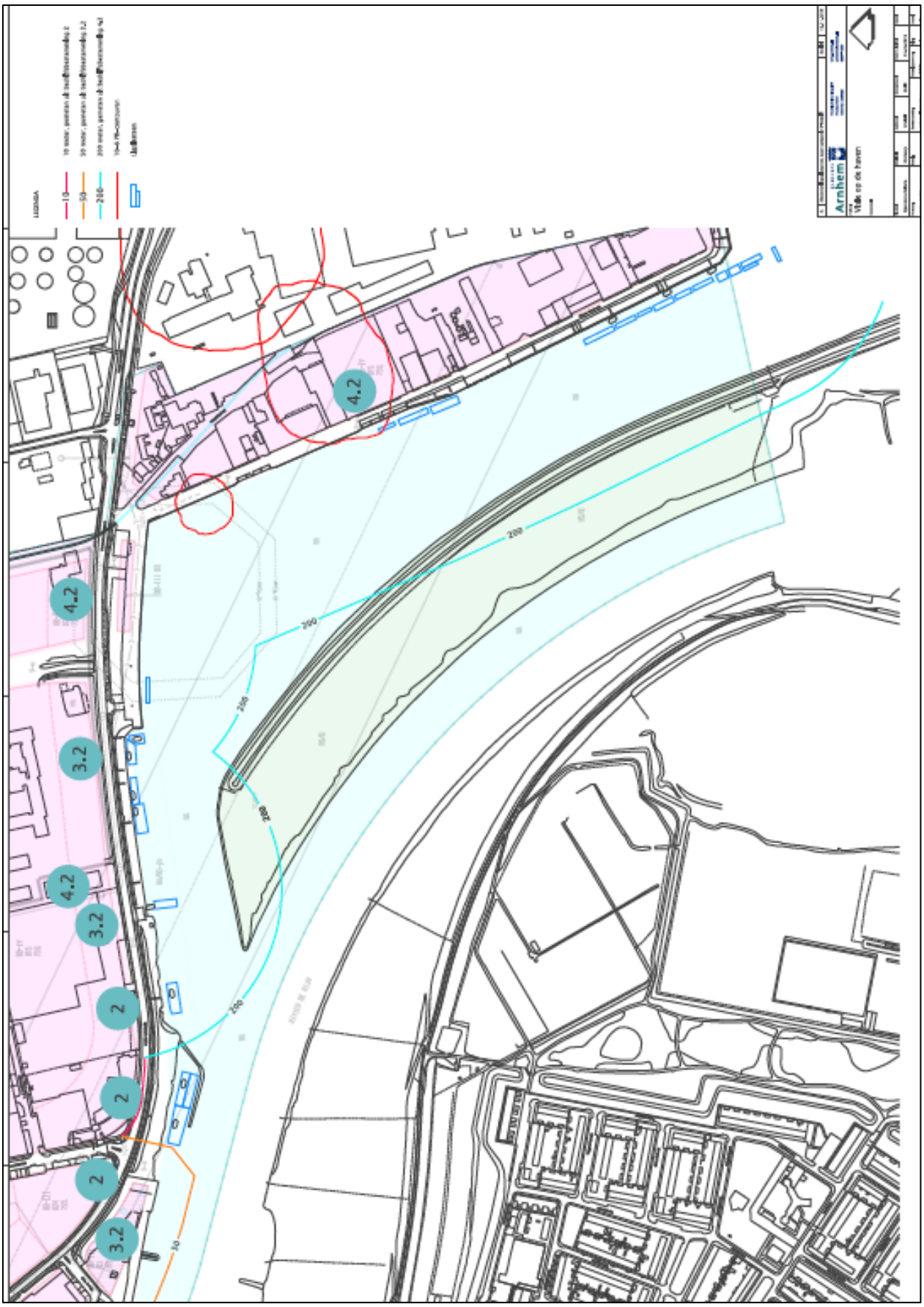

Milieuzonering huidige situatie

Milieucategorie	Richtafstand tot omgevingstype rustige woonwijk en rustig buitengebied	Richtafstand tot omgevingstype gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

2.3.2 Toets plangebied

In onderhavige situatie kan gezien het feit dat in de directe omgeving meerdere functies aanwezig zijn en sprake is van ligging aan hoofdinfrastructuur, gesproken worden van gemengd gebied. Aldus kunnen de richtafstanden met 1 afstandsstap worden verkleind.

In en nabij het plangebied zijn bedrijven toegestaan van categorie 2 tot en met 4.2.
De lichtste bedrijven bevinden zich aan de Westervoortsedijk, op het terrein Fluvium. Daar zijn bedrijven tot en met categorie 2 (ter hoogte van K3) en categorie 3.2 toegestaan. Verder naar het oosten aan de Westervoortsedijk zijn bedrijven tot en met categorie 3.2 en vervolgens tot en met 4.2 toegestaan. Langs de Nieuwe Havenweg zijn bedrijven tot en met categorie 4.2 toegestaan. Op bedrijventerrein Kleefse Waard zijn bedrijven bestemd voor milieucategorie 4 toegestaan. Om hinder door deze bedrijven bij de functie wonen (woonboten) te voorkomen wordt een maximale richtafstand (hindercirkel) van 200 m (categorie 4.2) geadviseerd.

<u>Toets richtafstanden bedrijven t.o.v. woonboten Westervoortsedijk/Nieuwe Havenweg</u>
De ligplaatsen voor de woonboten aan de Westervoortsedijk/Nieuwe Havenweg liggen ruim binnen de richtafstand van een aantal bedrijven. De ligplaatsen (woonboten) liggen op zeer korte afstand van het industrieterrein (25 meter). Voor het bepalen van de daadwerkelijke hinder zijn de belangrijkste milieuaspecten externe veiligheid en geluid. Om de situatie te kunnen beoordelen is daarom ingezoomd op de vergunde situatie van een aantal bedrijven (externe veiligheid) en geluid (bedrijven en wegverkeer).

De woonboten aan de Westervoortsedijk (ter hoogte van Fluvium/Jason) hebben reeds een woonbestemming in het geldende bestemmingsplan Rivierzone 2013. Voor deze woonboten is een hogere waarde verleend en is geoordeeld, dat op basis van de vergunde milieurechten van de zittende bedrijven, sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat.

2.3.2.1 Externe veiligheid

In het kader van externe veiligheid worden woonboten als kwetsbaar object gezien. Op basis van het Bevi (Besluit externe veiligheid inrichtingen) geldt, dat geen kwetsbare objecten (woonboten) binnen de 10-6 PR (Plaatsgebonden Risico) contour aanwezig mogen zijn.
Op IPKW bevindt zich een aantal zogenaamde Brzo (Besluit risico zware ongevallen)-bedrijven. Dit zijn bedrijven met opslag en gebruik van met gevaarlijke stoffen, en die daardoor risico's voor de omgeving kunnen vormen. Deze bedrijven vallen onder het Bevi. Het bevoegd gezag voor deze bedrijven is de provincie Gelderland.
De relevante Brzo-bedrijven in en in de directe omgeving van het plangebied zijn Shell (met lospunt in de haven) aan de Driepoortenweg, Mond & Riksen en Farmusol (Industriestraat), Akzo Nobel (Westervoortsedijk 73).
In verband met deze activiteiten is er in het kader van de omgevingsvergunning (milieu) een zogenaamde risicoanalyse (QRA) uitgevoerd. Binnen de rode 10-6 PR contour is de aanwezigheid van een ligplaats (woonboot) in verband met de risico's niet acceptabel. Hierna wordt nader ingezoomd op de 10-6-contour van deze 3 bedrijven.

Mond & Riksen en Farmusol(Industriestraat 10)

Mond & Riksen en Farmusol zijn Brzo-bedrijven met opslag van gevaarlijke stoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning van deze bedrijven is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit dit onderzoek volgt dat de 10-6 PR contour buiten de inrichting valt. Deze contour staat op bijgaand kaartbeeld (rode contour) aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Uit de QRA volgt dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

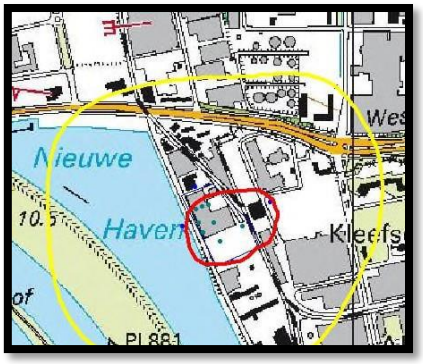

Shell (Driepoortenweg 50/52)

Shell is een Brzo-bedrijf met op- en overslag van brandbare vloeistoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit dit onderzoek volgt dat het lospunt in de haven, dat binnen het plangebied ligt, een 10^{-6} PR contour (rode contour) heeft. Deze contour staat op bijgaande afbeelding aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Daarnaast volgt uit de QRA dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

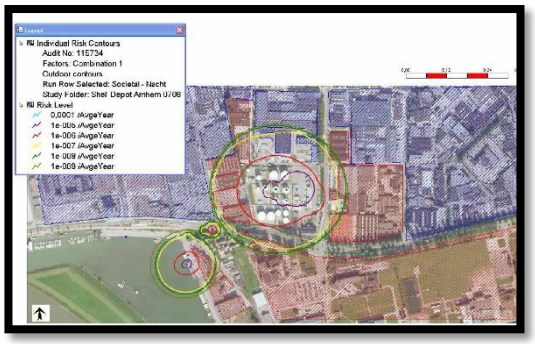

Akzo Nobel Functional Chemicals (Westervoortsedijk 73)

Akzo Nobel is een Brzo-bedrijf met opslag van een brandbare vloeistoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit deze QRA volgt dat er een 10-6 PR contour is. Deze contour ligt buiten de inrichting en is op bijgaande afbeelding aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Daarnaast volgt uit de QRA dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

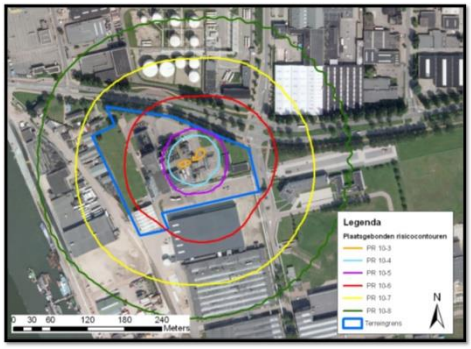

Windturbines

In het kader van het bestemmingsplan Windpark en zonneveld Koningspleij Noord is onderzoek gedaan naar de risico's van de windmolens, die ter plekke van Koningspleij-Noord geplaatst worden op de bedrijven in de omgeving en de bestaande woningen (reguliere woningen en woonboten aan de Nieuwe Havenweg) in de omgeving. Hieruit valt op te maken dat er geen beperkingen zijn.

2.3.2.2 Geluid

Industrielawaai

In het kader van de Wet geluidhinder worden woonboten niet gezien als geluidsgevoelig object. Voor woonboten geldt geen wettelijke binnenwaarde. Een legale en permanente ligplaats in het water voor een woonboot is daarentegen wel een geluidsgevoelig terrein.

De bedrijven in het plangebied maken onderdeel uit van het industrieterrein Arnhem-Noord. Dit is een gezoneerd industrieterrein zoals bedoeld in de Wet geluidhinder. Binnen de voor dit industrieterrein geldende geluidszone zijn in beginsel geen nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen toegestaan. De binnenbegrenzing van de geluidszone wordt gevormd door het industrieterrein Arnhem-Noord. De buitenbegrenzing van de geluidszone is de zonegrens: deze omvat minimaal de 50 dB(A) etmaalwaarde-contour. Een geluidszone is feitelijk een bufferzone tussen de bedrijven op het industrieterrein en woningen en andere geluidsgevoelige functies in de omgeving. Een vastgestelde geluidszone biedt aan alle belanghebbenden duidelijkheid. Buiten de zone mag de geluidbelasting vanwege alle bedrijven op het industrieterrein tezamen niet hoger zijn dan 50 dB(A).

Voor de bestaande woningen in de zone zijn hogere waarden verleend. In de zone kunnen alleen nieuwe woningen of andere geluidsgevoelige objecten worden gerealiseerd indien hiervoor hogere waarden op grond van de Wet geluidhinder kunnen worden verleend. De punten op basis waarvan de geluidbelasting van het geluidgezoneerde industrieterrein is vastgesteld zijn MTG-punten (Maximaal Toegelaten geluidsniveau). Op deze manier krijgt ieder bedrijf op het geluidgezoneerde industrieterrein een bepaalde geluidruimte toebedeeld.

Nieuwe bedrijven of wijzigingen binnen bedrijven worden getoetst aan de hand van de geluidszone (de zonebewakingspunten) en de hogere waarden of zogenaamde MTG-punten.

Geluidszone industrieterreinen Arnhem-Noord zichtbaar op luchtfoto en verbeelding bestemmingsplan

Toets plangebied

Voor bestaande woningen binnen de zone, waaronder de tot wonen bestemde woonboten aan de Westervoortsedijk, zijn hogere waarden vastgesteld. De overige woonboten in het plangebied liggen binnen de 50 dB(A) contour. Vanwege de beoogde tijdelijkheid zijn deze boten niet betrokken in het onderzoek en is geen hogere waarde verleend.

Voor het overhevelen van bestaande ligplaatsen van een verordening naar het bestemmingsplan is overgangsrecht voor de toets aan de Wet geluidhinder opgenomen. Dit overgangsrecht is opgenomen, omdat het niet redelijk wordt geacht bestaande ligplaatsen te toetsen als ware nieuwe ligplaatsen enkel omdat ze van het ene juridische instrument (verordening) worden overgeheveld naar het andere (bestemmingsplan).

Een ligplaats die op 1 juli 2012 een ligplaatsvergunning op basis van de APV heeft, en ligt binnen de zone van een bestaand geluidgezoneerd industrieterrein, wordt voor de toets aan de Wet geluidhinder tot de datum van invoering van de Omgevingswet niet aangemerkt als geluidsgevoelig terrein. De overgangstermijn kan worden benut om voorzieningen te treffen die nodig zijn om aan de geluidgrenswaarde (Activiteitenbesluit) te voldoen, vergunningvoorschriften aan te passen en/of het bestemmingsplan aan te passen.

De woonboten in het plangebied liggen op zeer korte afstand (25 meter) van een bedrijventerrein bestemd voor zwaardere industrie, in milieucategorie 4 en liggen daarmee ruim binnen de richtafstand. Bij het afwegen of de woonboten bij het in werking treden van de Omgevingswet van rechtswege een bestemde ligplaats krijgen mag de geluidbelasting door de bedrijven niet te hoog zijn. Voor bedrijven waarop het Activiteitenbesluit van toepassing is geldt de geluidgrenswaarde en voor bedrijven met een omgevingsvergunning (milieu) de geluidnorm uit de vergunning.

In onderhavige situatie kan er vanuit worden gegaan dat de geluidbelasting bij de potentiele ligplaatsen te hoog is en dat er maatregelen getroffen moeten worden. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen. Dit zal betekenen dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het lastiger voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie om zich te vestigen in de haven omdat door de ligplaatsen (woonboten) de milieuruimte erg beperkt is.

<u>Geluid wegverkeer</u>

Voor geluidsgevoelige terreinen (bestemde ligplaats voor woonboten in bestemmingsplannen) geldt een grenswaarde van 63 dB. Aan de Westervoortsedijk ligt een ligplaats binnen de 53-58 dB zone. Middels akoestisch onderzoek kan de exacte geluidbelasting door het wegverkeer op de Westervoortsedijk worden berekend.

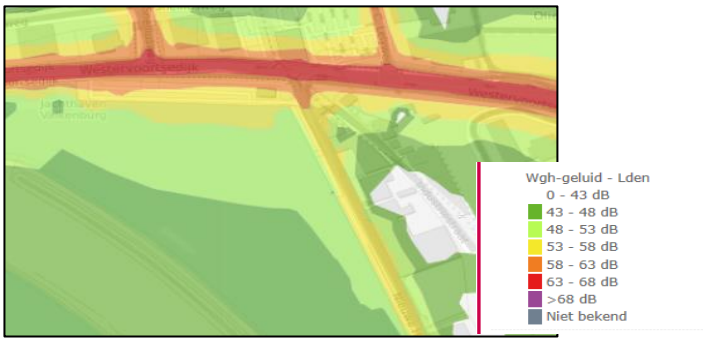

2.3.2.3 Conclusie

Er liggen geen ligplaatsen voor woonboten binnen de externe veiligheidscontour van Mond & Riksen, Farmusol, Shell en Akzo Nobel. Maar op het moment dat bedrijven in de toekomst vergunning aanvragen voor bedrijvigheid met een externe veiligheidscontour, zullen zij door de aanwezigheid van ligplaatsen beperkt worden in hun mogelijkheden die ze op grond van het bestemmingsplan hebben.
Vanwege de zeer korte afstand (25 meter) tussen de ligplaatsen en het industrieterrein kan op voorhand worden gesteld dat de geluidsbelasting van het industrieterrein ter plekke van de woonboten te hoog is en er maatregelen getroffen moeten worden. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen om te kunnen voldoen aan de geluidgrenswaarde (Activiteitenbesluit) of geluidnormen (omgevingsvergunning). Dit zal tot gevolg hebben dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het lastiger voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie om zich te vestigen in de haven omdat door de ligplaatsen (woonboten) de milieuruimte erg beperkt is.
Als gevolg daarvan kan worden geconcludeerd dat ter plekke van de ligplaatsen geen goed woon-en leefklimaat kan worden gegarandeerd.

2.3.3 Nautische veiligheid

In verband met het divers gebruik van de haven (beroepsvaart en nautische industrie, jachthavens, een roei- en zeilvereniging Jason, waterscouting Miquel Pro en woonboten), is het van belang zicht te hebben op de nautische veiligheid in de haven en de risico's op het gebied van nautische veiligheid. Daarom is in 2018 onderzoek verricht (zie tevens bijlagen)[2]. Uit deze onderzoek kan het volgende worden geconcludeerd:

1. Invaart grote schepen langs jachthaven en woonboten: het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleidingskanaal van de haven. Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens en roei- en zeilvereniging Jason. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee. Grote schepen kunnen tegen de jachthaven aanvaren en gebruiken steeds krachtiger boegschroeven waardoor roeiboten kunnen omslaan. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat er geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.
2. Nieuwe Haven minder geschikt voor recreatie. Van de 52 geregistreerde incidenten in periode 2008-2018 zijn er 17 van nautische aard (aanvaringen). Deze hebben nagenoeg alle plaatsgevonden in of in de nabijheid van het toeleidingskanaal. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit waardoor schepen al in het toeleidingskanaal moeten draaien om de haven in te varen. Gebruik van boegschroef hierbij geeft flinke onvoorspelbare dwarsstromen. De rivier is daar relatief smal waardoor het water sneller stroomt en er weinig uitwijkmogelijkheden zijn. Ook wordt er overnacht op de permanent afgemeerde recreatievaartuigen en op vaartuigen van passanten. Omdat het toegestaan is te overnachten in de jachthaven, zij het niet permanent[3], lopen ook deze personen gevaar bij een aanvaring. Permanent verblijf is overigens niet toegestaan.
3. Verschillende scheepvaartbewegingen door elkaar: De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. Kleine kwetsbare schepen zoals roeiers en kanoërs en grote schepen zoals tankers varen door elkaar heen. Vooral deze combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties. De beroepsvaartuigen zijn door de vorm en afmetingen van de haven genoodzaakt om gebruik te maken van hun boegschroef. Dit zorgt voor lokaal sterke stromingen. Deze stromingen kunnen leiden tot het "wegblazen" of omslaan van kleine vaartuigen. In het verleden is het al voorgekomen dat een roeier op deze manier te water is geraakt. Ook is door toedoen van boegschroefstroming een roeiboot onder een steiger terecht gekomen.
4. Milieuverontreiniging; de meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. De hoeveelheid olie varieert van slechts wat sporen op het water tot een enorm gemors van 10 m3. Doordat in de haven ook woonboten en recreatieschepen aanwezig zijn geeft dit een risico voor de gezondheid van bewoners en recreanten. Bij grote hoeveelheden olie in het oppervlaktewater wordt er in samenwerking met Rijkswaterstaat een opruimactie gestart; omdat er ook gewoond wordt in de haven, is een dergelijke actie eerder noodzakelijk dan bij een industriële haven. Doordat nog niet in het gehele havengebied voor afgemeerde scherpen een vaste aansluiting voor elektriciteit beschikbaar is, moeten zij hun generatoren laten draaien om in elektriciteit te voorzien. Dit heeft een hogere CO2 uitstoot tot gevolg. Voor 12 schepen in het gebied is al wel walstroom beschikbaar.

[2]. "Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven" en "Quickscan Nautische Veiligheid "

[3] Voor de duur van het overnachten in de jachthaven hanteert de gemeente dezelfde regels als voor recreatiewoningen

5. Problemen bij hoog water: De landtong in de haven is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per vijf jaar over. Er ontstaat dan een flinke stroming in de haven, vanaf de Pleijbrug richting de Westervoortsedijk, door de gehele haven heen. Indien woonboten en recreatie in deze stroming liggen kan dit voor een onveilige situatie zorgen en kunnen schepen losraken.
6. Geen veilige haven om te wonen: De risico's op aanvaringen met grote schepen, contact met milieuverontreinigingen en risico's bij hoog water zorgen ervoor dat het niet veilig is in de haven te wonen. Bij de woonschepen speelt tevens dat ze er veelal zijn gaan liggen als varend schip. Om meer wooncomfort te creëren worden de schepen steeds vaker vervangen door meer kwetsbare woonarken die niet gebouwd zijn om in een onrustige situatie te liggen. Ook worden schepen verkocht aan mensen die onvoldoende nautische kennis hebben en daardoor geen inzicht in de gevaren van het water.

In verband met de conclusie dat sprake is van een, nautisch gezien, onveilige situatie is onderzocht of en zo ja, welke maatregelen genomen kunnen worden om deze situatie te verbeteren. Uit dit onderzoek blijkt dat:
De meest effectieve maatregelen zijn het scheiden van activiteiten en meer ruimte creëren ter plaatse van de invaart. De effectieve maatregelen die *op korte termijn* zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers. Met deze maatregelen kan het risico in dit gedeelte van de haven tijdelijk binnen redelijke grenzen worden gebracht, maar niet weggenomen. De gemeente heeft deze maatregelen inmiddels gedeeltelijk uitgevoerd: de woonboot aan de Westervoortsedijk is binnen de palen gelegd en de gemeente geeft voorlichting aan de reders, kapiteins en eigenaren van bezoekende schepen over het feit dat woonboten in het gebied liggen. Daarnaast voeren de recreatiebedrijven zelf ook aan dat het maken en handhaven van afspraken over gedrag en veiligheidsvoorschriften een effectief middel is.

2.4 Overige milieuaspecten

2.4.1 Bodem

In de directe omgeving van het plangebied zijn aangetoonde en/of gesaneerde gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig. Verder blijkt dat er op meerdere locaties een mogelijk (spoedeisend) geval van ernstige bodemverontreiniging aanwezig is. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt op basis van de uitgevoerde inventarisatie echter geen risico voor de volksgezondheid bij de aanwezige bedrijven/industrie in het gebied.

2.4.2 Water

Het plangebied ligt bij het splitsingspunt van de rivieren Nederrijn en IJssel: de IJsselkop. De bedrijven aan de Nieuwe Havenweg zijn enkele jaren geleden door de aanleg van een waterkering binnendijks gebracht. Bij de aanleg van de waterkering langs de Nieuwe Havenweg is de AKZO-haven afgesneden van de Malburgerhaven. Via een in/uitlaat staat deze voormalige haven nog in verbinding met de rivier. Bij een rivierstand van 12,0 m. + N.A.P. wordt deze verbinding afgesloten. Deze waterkering is eigendom van en in beheer bij het waterschap Rijn en IJssel.

Het diepere grondwater, het eerste watervoerende pakket, kent veel fluctuaties en dit grondwater kan tot bijna 12,5 m + N.A.P. stijgen. Deze fluctuaties zijn het directe gevolg van de waterstanden op de rivier. Bij stijgende rivierstanden zal ook het grondwater in het plangebied stijgen. Deze fluctuatie van het grondwater is goed te volgen via de oude IJsselstrang op Koningspleij-Noord (een natuurlijke laagte). Als de rivierwaterstand stijgt, dan begint deze laagte via het grondwater vol te lopen.
De AKZO-haven is door zijn grote diepte te vergelijken met een enorme drain die veel grondwater afvangt en zo voorkomt dat grondwater een te groot probleem vormt voor zowel het noordelijke als het zuidelijke deel van het plangebied. Het is dan ook van groot belang dat (een deel van) de AKZO-haven open water blijft.

De bedrijfspercelen van IPKW wateren via hemelwaterriolen grotendeels rechtstreeks af op de AKZO-haven. Een deel van het hemelwater wordt via een gemaal afgevoerd op de IJssel. Het gebied Koningspleij-Noord is (nog) ongerioleerd. Regenwater zijgt in de bodem en wordt via het grondwater afgevoerd naar de rivier.

2.5 Verkeersstructuur en ontsluiting

De ligging van het plangebied aan het hoofdwegennet (via N325/A325 op A12/A15) vormt een belangrijke onderlegger voor de aan- en afvoer van goederen en diensten op het bedrijventerrein. Vanaf de Pleijroute komt men ter hoogte van het kruispunt met de Westervoortsedijk-Driepoortenweg de stad Arnhem binnen. De Westervoortsedijk is een gebiedsontsluitingsweg (verkeersader) en is een belangrijke verkeersverbinding tussen de Pleijroute (N325) en de bedrijventerreinen van Arnhem Noord. De Westervoortsedijk loopt door tot aan de Arnhemse binnenstad. Het plangebied wordt via de Nieuwe Havenweg op de Westervoortsedijk ontsloten.
De bedrijvigheid vindt niet alleen aan, maar ook op de Nieuwe Havenweg plaats. IPKW heeft een directe ontsluiting op de Westervoortsedijk. Alle genoemde straten zijn voor verkeer in beide richtingen te berijden.
Het plangebied is per openbaar vervoer minder goed bereikbaar. In de directe omgeving is alleen sprake van een busverbinding. Volgens de huidige lijnvoering is het gebied bereikbaar via de Westervoortsedijk met lijnen 43 en 12 die halteren ter hoogte van de Driepoortenweg. Van en naar het plangebied zijn geen veilige langzaamverkeersverbindingen aanwezig.
De Nieuwe Havenweg wordt door de aangrenzende bedrijven en woonbootbewoners als onveilig ervaren. Daarom zijn door de gemeente, in overleg met de bedrijven en bewoners, verkeersmaatregelen uitgedacht. Deze maatregelen (het aanleggen van verkeersdrempels op de Nieuwe Havenweg) zijn inmiddels uitgevoerd.

2.6 Groen en ecologie

Het plangebied ligt in de buurt van twee gebieden die van internationale betekenis zijn voor onder andere vogels en daarom als een Natura 2000-gebied onder de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn zijn aangewezen: Rijntakken en Veluwe. De Veluwe en de uiterwaarden van de Nederrijn en de IJssel zijn onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). In het plangebied zijn geen beschermde habitattypen aanwezig. Nabij het plangebied zijn nauwelijks beschermde habitattypen aanwezig, slechts enkele snippers zachthoutooibos en op wat grotere afstand enkele stroken glanshaverhooiland langs de winterdijken.

In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich een belangrijke slaapplaats van wulpen. Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek. Het is niet zeker of de satellietverblijven de functie van de hoofdslaapplaats zouden kunnen overnemen, omdat de satellietverblijven in recente jaren weinig meer gebruikt worden. De aanvliegroutes van de wulpen op de slaapplaats in Arnhem zijn afkomstig van zowel de IJssel als het Pannerdens Kanaal. Een deel van de slapende wulpen is afkomstig van foerageergebieden buiten de Natura 2000-gebieden. Te denken valt aan het Duivense Broek.
In het deelgebied Koningspleij-Noord zijn ecologische waarden aanwezig. Zo staat op het zuidtalud van de dijk een aantal waardevolle bomen (wilgen en populieren) van zeer oude datum (1910).

3 Ontwikkelingen en trends

3.1 Circulaire economie

De gemeente Arnhem streeft naar een haven waarbij in 2050 de lokale industriële en logistieke activiteiten circulair ingericht. Dit helpt niet alleen klimaatdoelen te bereiken, maar maakt het gebied ook beter bestand tegen geopolitieke en economische fluctuaties, terwijl het innovatie en nieuw ondernemerschap aantrekt. Zo'n havengebied creëert economische en maatschappelijke waarde.
Juist voor wat betreft circulaire economie heeft het gebied veel potentie. Enerzijds vanwege de nabijheid en daarom de mogelijkheid om verbinding te zoeken met de innoverende en vernieuwende bedrijven op IPKW. Denk aan de innovaties op gebied van batterij-opslag en waterstof. Met name waterstof is interessant voor het verduurzamen van de binnenvaart, naast de toepassing voor weg-transportmiddelen. Anderzijds vanwege de multimodale bereikbaarheid van het gebied voor de scheepvaart.
De Nederlandse Vereniging van Binnenhavens omschrijft dit ook waarbij zij voor binnenhavens rond circulaire economie de volgende toegevoegde waarde omschrijven; overslaglocatie, 'bouwhub', maritieme maakindustrie en verwerking of recyling locatie.
Circulaire bedrijven worden qua milieucategorie vaak geplaatst in een zware milieucategorie. Belangrijk is dat de locatie waar watergebonden bedrijven en circulaire economie samenkomen hierop ingericht is.

In lijn met het streven naar circulariteit heeft het college onlangs het hernieuwde duurzaamheidsprogramma NEMIA 2030 vastgesteld, welke als doelstelling heeft het verminderen van CO2-uitstoot. Dit programma is ingestoken vanuit de 4 hoofdonderwerpen uit het klimaatakkoord; Gebouwde omgeving, met een hoofdstuk over duurzame mobiliteit, Bedrijven en Industrie, Duurzame Mobiliteit en grootschalige opwek.
Voor bedrijven en industrie geldt dat de doelstelling is om met de in het programma voorgestelde acties 38 Kt CO2-besparing te bereiken. Bedrijven in de haven hebben hier uiteraard ook een rol van betekenis in. Daarbij is de scheepvaart bezig met het verkennen van het verder verduurzamen van het vervoer. Waterstof biedt hiervoor nieuwe mogelijkheden. Maar ook de aanwezige walstroomvoorziening in de haven draagt bij aan het verminderen van de CO2-uitstoot.

3.1.1 Nieuwe vormen van productie

Nieuwe vormen van productie zullen een belangrijke rol gaan spelen in havengebieden. De 3d-printer is in opkomst en maakt het interessant om eindproducten lokaal te produceren. Dit leidt tot minder productiekosten (als gevolg van minder arbeid) en minder transport, opdat minder containervervoer of andere vormen van transport noodzakelijk zullen zijn. Tegelijkertijd biedt het maken van de door de 3d-printer vervaardigde goederen, kansen voor daaraan gelieerde bedrijven. Bedrijven die grondstoffen en halffabricaten leveren voor de printer.

3.2 Klimaatadapatie

Het klimaat verandert. Extremen doen zich vaker voor, zoals heftige neerslag, langdurige warme periodes en uitzakkend grondwater. Dit alles heeft impact op het bebouwde gebied en de leefomgeving. Door de extreme regenval kunnen openbare ruimten en kelders onder water lopen, infrastructuur en gebouwen verzakken door bodemdaling vanwege de droogte en neemt de kans op hittestress in stedelijke omgevingen toe. Arnhem is, vanwege de ligging tussen stuwwal en rivierengebied gevoelig voor deze risico's. In/rond het plangebied is vanwege de vrij dichte bebouwing/infrastructuur en relatief weinig groen, sprake van significante opwarming tijdens langdurige perioden van hitte. De gemeente Arnhem streeft bij gebiedsontwikkelingen in de stad en andere natuurlijke momenten naar anticiperende maatregelen om het stadsklimaat ter plekke te verbeteren, door een effectieve inzet van groen op daken en gevels van gebouwen maar ook op de grond als bijvoorbeeld bomen. Aanpassingen aan de openbare ruimte of wijze van beheer van assets kunnen de impact van klimaatverandering verminderen.

Klimaatverandering stelt het waterbeheer van het rivierengebied ook voor een nieuwe uitdaging. Het klimaat verandert, met als gevolg een toename van neerslag en verdamping, hogere rivierafvoeren in de winter en meer droogte in de zomer. Stijgende zeespiegel en toenemende rivierafvoeren betekenen - zonder aanvullende maatregelen - een toenemende kans op overstromingen. Een grotere kans op wateroverlast, maar ook droogte, speelt niet alleen in' Laag'- en 'Hoog'-Nederland. De veranderende fluctuatie in waterafvoer speelt ook in de Nederrijn en de daarmee de Nieuwe haven.

3.3 Gezonde leefomgeving

De leefomgeving waarin mensen wonen, werken en leven heeft invloed op hun gezondheid. Deze invloed kan direct zijn, bijvoorbeeld door de luchtkwaliteit, een drukke weg met een hoog risico op verkeersongevallen of slechte fietsmogelijkheden in een buurt. Maar de omgeving kan ook indirect van invloed zijn op de gezondheid, bijvoorbeeld door stress van geluidhinder. Overheden moeten daarom met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2021 bij het ontwikkelen van beleid en projecten op haar grondgebied gezondheid gaan meewegen.

3.4 Bereikbaarheid

3.4.1 Algemeen

De omvang en aard van stedelijke mobiliteit is in een rap tempo aan het veranderen. Toenemende verstedelijking, de digitalisering van onze maatschappij, nieuwe vervoerwijzen en vervoerdiensten – al deze (en nog meer) ontwikkelingen hebben invloed op onze mobiliteits- en vervoerskeuzes. Zeker is dat de veranderende mobiliteitsvraag en innovatie ook gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van de haven. Er ontstaan kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid, het verminderen van geluidoverlast, terugdringen van lokale emissies, mits ruimtelijk gezien zorgvuldig ingepast. De gemeente Arnhem speelt in op deze ontwikkelingen, zo ook ter hoogte van het plangebied.

3.4.2 Fietsverbindingen

In de beleidsnota fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' is verwoord dat de bestaande fietser vooral behoefte heeft aan een samenhangend fietsnetwerk, veiligheid, comfort, snelheid en stallingsvoorzieningen. De aanleg van nieuwe verbindingen en het opwaarderen van bestaande routes zijn uitgangspunt. In de directe omgeving van het plangebied liggen twee hoogwaardige fietsroutes; een over de Westervoortsedijk, de ander over de Pleijroute. Een veilige en rechtstreekse fietsverbinding tussen de stad, IPKW/Nieuwe haven en de Pleij ontbreekt echter. Nu bij renovatie van de Pleijroute afgelopen zomer, het 'olifantenpaadje' vanaf de Pleijroute is geasfalteerd, biedt dit kansen om te onderzoeken hoe een veilige en volwaardige verbinding kan worden gerealiseerd. De fietsroute langs de Westervoortsedijk wordt opgewaardeerd. Daarnaast heeft IPKW recent een aantal elektrische deelfietsen beschikbaar op haar terrein (voor medewerkers terrein IPKW en studenten HAN.

3.4.3 Openbaar vervoer

In de regionale HOV-visie en daaruit voortvloeiende OV-concessie 2020-2023 voor het busvervoer in de regio Arnhem Nijmegen, zijn 2 projecten opgenomen, die toezien op de verbetering van de bereikbaarheid van het plangebied en omgeving:

- Realiseren van een HOV-lijn tussen Arnhem en de Liemers;
- Het doortrekken van de Rijnlijn naar IPKW. Deze HOV verbinding tussen Arnhem en Wageningen rijdt nu niet verder dan Arnhem Centraal. Onderzocht wordt of deze lijn doorgetrokken kan worden tot IPKW. Deze busverbinding zal zorgen voor een snelle verbinding tussen de industrieterreinen en de stad.

Daarnaast is in onderzoek of de Rijnlijn doorgetrokken kan worden tot een mogelijk nieuw transferium aan de oostzijde van de stad. Dit transferium, in de oksel van de Pleij, zal samen met de Rijnlijn moeten leiden tot een betere ontsluiting van de stad aan de oostzijde en het autoverkeer moeten doen verminderen.

3.5 Energietransitie

Om te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen van Parijs zijn ingrijpende veranderingen noodzakelijk. Zo wil de provincie Gelderland in 2050 energieneutraal zijn. Hiervoor zijn forse inspanningen nodig op het gebied van besparing en hernieuwbare opwekking. De focus van de provincie ligt voor wat betreft de energieproductie op wind én zon (windmolens en zonnevelden). In de windvisie van de provincie is de locatie Koningspleij aangewezen als geschikte locatie.
Om deze energiedoelstellingen te halen zal de gemeente Arnhem 4 windmolens en een zonneveld met 40.000 panelen realiseren op Koningspleij-Noord. Hiervoor is reeds een onherroepelijk bestemmingsplan opgesteld en de contracten voor een periode van 20 jaar met de exploitant zijn gesloten; de gemeente zal het grondeigendom behouden.
De realisatie van deze panelen en windmolens is voor de stad Arnhem niet voldoende zijn om de energiedoelen te realiseren. Nieuwe locaties zijn nodig. Deze kunnen ook op het water gerealiseerd worden.

3.6 Industrieterreinen behouden en benutten

De gemeente Arnhem is een gemeente met een compleet woon, leef, werk en recreëeraanbod met een sterke positie in de regio. Het algemeen beleid van de gemeente is gericht op het behouden van deze positie en, indien zich daar kansen voordoen, deze positie te versterken.
We zien in Arnhem de afgelopen jaren een verkleuring van de randen van enkele bedrijventerreinen ontstaan. Dit heeft te maken met transformatie van gebieden naar woongebieden of woon-werkgebieden en de behoefte aan andere functies op bedrijventerreinen. Verdere verkleuring en functiemenging en daarmee afname van het areaal aan reguliere industrieterreinen in Arnhem-Noord vinden we niet wenselijk. De industrieterreinen, die gezamenlijk onderdeel uitmaken van de industrieterreinen Arnhem-Noord, waaronder de Nieuwe Haven, dienen aantrekkelijk, ruimte-intensief en goed bereikbaar te blijven voor bedrijven. We willen deze terreinen benutten voor bedrijven die uitsluitend kunnen functioneren op een industrieterrein, bijvoorbeeld vanwege milieucategorieën en geluidsoverlast of vanwege bepaalde vestigingsfactoren. Hoewel, met uitzondering van IPKW, op delen van deze terreinen de ruimtelijke kwaliteit laag is, is het in essentie belangrijk dat deze bedrijven goed hun werkzaamheden kunnen blijven uitvoeren.
Daarnaast vervullen de reguliere industrieterreinen een belangrijke rol in de werkgelegenheid, zowel in omvang als in type werkgelegenheid. Ze zorgen voor een gevarieerd aanbod en helpen bij het versterken van de werkgelegenheid (als gevolg van spin-off naar andere bedrijven ontstaat groei van banen bij die bedrijven). Als al deze bedrijven goed kunnen functioneren, presteren en diensten kunnen verlenen is dat ook van betekenis voor de kwaliteit van wonen en leven in de gemeente. Voldoende, gedifferentieerd aanbod aan werkgelegenheid maakt het wonen in de gemeente Arnhem interessant. Een aantrekkelijk woon- en werkklimaat creëert op haar beurt weer draagvlak voor een compleet aanbod aan (lokale) voorzieningen.
Bovendien bieden de industrieterreinen de mogelijkheid om een antwoord te geven op toekomstige ontwikkelingen en helpen ze de werkgelegenheid te laten groeien en de stad economisch te profileren. Het is daarom belangrijk zorgvuldig met de beschikbare gronden om te gaan en steeds alert te blijven op welke functies niet thuishoren op, of in de buurt van, een regulier industrieterrein. Dit is een van de doelen binnen het programma Vitale economie, waar we inzetten op Toekomstbestendige werklocaties, waarbij bedrijven niet mogen worden beperkt in hun bedrijfsvoering.

3.7 Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe

In de monitoring in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is geconstateerd dat er op watergebonden bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen geen direct uitgeefbaar aanbod beschikbaar is en wel een duidelijke vraag. Omdat het belang van watergebonden bedrijventerreinen voor zowel de logistiek als de industrie onderkend wordt, is door bureau Ecorys, in opdracht van Regio Arnhem-Nijmegen, onderzocht[4] in hoeverre de toekomstige ruimtebehoefte op watergebonden bedrijventerreinen gefaciliteerd kan worden.

[4] Ecorys, watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen, vervolgonderzoek monitoring RPW Arnhem-Nijmegen, Rotterdam 22 oktober 2019.

Hierbij zijn herstructuerings- en ontwikkellocaties, trends en ontwikkelingen ten aanzien van watergebonden bedrijvigheid in beeld gebracht. Hieruit kan het volgende worden geconcludeerd (zie bijlage voor volledig overzicht trends en ontwikkelingen).

De schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart zal toenemen. Dit leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en diepgang voor de kades. Bovendien versterken extreme weersomstandigheden (klimaatadaptatie) deze voorkeur. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.
Om de doelstellingen ten aanzien van Modal Shift te bereiken moet het vervoer per spoor en binnenvaart (ten koste van wegvervoer) de komende jaren flink toenemen. Naar verwachting zullen deze vervoersstromen zich concentreren rond de (Europese) vervoercorridors. Aangezien terminals in de regio Arnhem-Nijmegen zijn gelegen op deze corridor (in de richting van het Europese achterland) is het vooruitzicht positief.
Watergebonden en -verbonden bedrijven hebben veelal behoefte aan multimodale vervoersmogelijkheden, grote kavels, voldoende bouwvolumes en ligging in de nabijheid van knooppunten en vervoersassen. Tevens zijn er bedrijven in de regio die met het oog op CO2-reductie potentie zien in een verplaatsing naar watergebonden kavels.
Daarnaast neemt het belang van ‘zachte’ vestigingsplaatsfactoren bij locatiekeuze toe. Samenwerking tussen verschillende bedrijven en stakeholders wordt steeds belangrijker, zeker met het oog op de transitie naar een meer circulaire economie. Vanuit overheden en het bedrijfsleven wordt in toenemende mate ingezet op een meer circulaire economie. Biobased industrie en circulaire economie worden als grote beloften voor de toekomst gezien voor binnenvaart. De relevante beleidsvelden voor een circulair bedrijventerrein zijn milieubeleid, afvalbeleid en stedelijke planning. Een deel van deze activiteiten gaat bij uitstek plaatsvinden op watergebonden bedrijventerreinen.
Bedrijven in circulaire economie hebben specifieke vestigingseisen. Met name op het gebied van goede verbindingen en bereikbaarheid, fysieke nabijheid van bedrijven, omvang van het circulaire bedrijventerrein en imago en werkklimaat. De aanwezigheid van goed opgeleid personeel en het delen van kennis is daarbij een belangrijke voorwaarde.
Een andere belangrijke vestigingsfactor is duurzaamheid. Met name voor het biobased cluster en circulaire bedrijven wordt de aanvoer per binnenvaartschepen in stedelijk gebied als kansrijk gezien. Ten slotte spelen imago en werkklimaat ook een belangrijke rol. Voldoende voorzieningen en levendigheid zorgt voor een inspirerende omgeving. Ook krijgt het circulaire gedachtegoed een plaats in de inrichting van de werkomgeving. Steeds meer bedrijven leggen de nadruk op een duurzaam en gezond werkklimaat, waar grondstoffen worden hergebruikt. Een dergelijk werkklimaat prikkelt om te komen tot innovaties, prestaties en een hogere tevredenheid bij de klant.

3.7.1 Koningspleij-Noord voorziet in regionale behoefte

Uit het onderzoek blijkt dat er in de regio Arnhem-Nijmegen momenteel geen beschikbaar aanbod van watergebonden terreinen is om in de regionale behoefte te kunnen voorzien. In de regio Arnhem-Nijmegen is locatie Koningspleij-Noord de meest geschikte locatie voor watergebonden en waterverbonden bedrijven in de regio. Dit vanwege relatief lage investering in combinatie met actuele interesse van marktpartijen. Het totale ontwikkelpotentieel van dit gebied is gelijk aan circa 10 tot 13 hectare. Een deel van de kavels op het terrein (naar schatting 4 hectare) kunnen (direct) met een kade worden ontsloten.

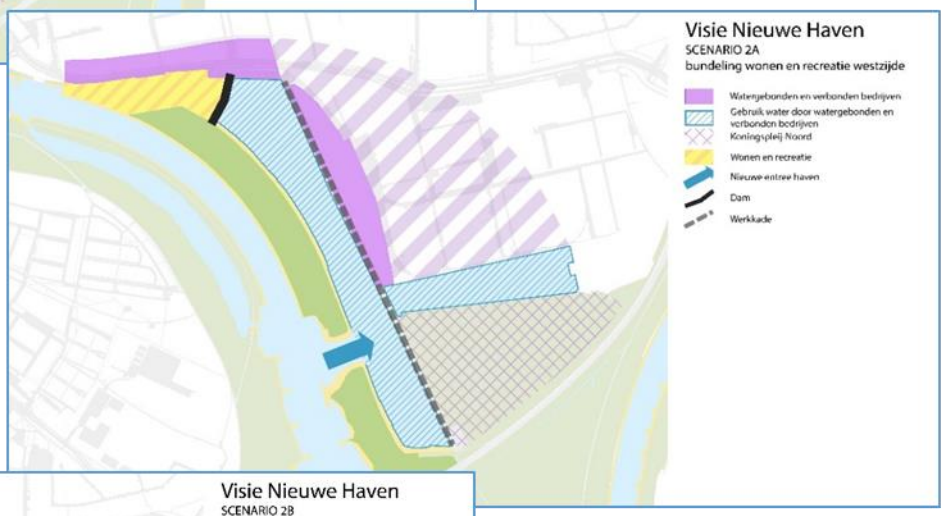

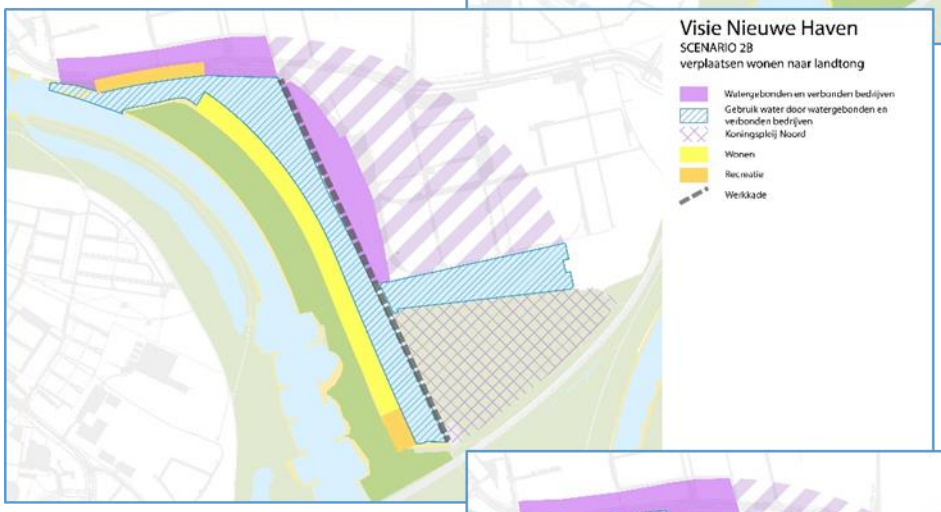

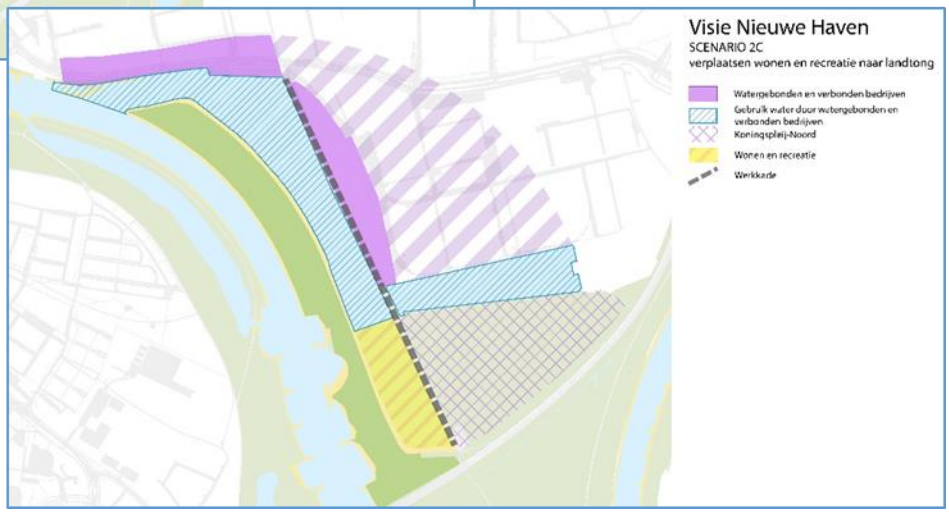

Scenario's Nieuwe Haven

4 Scenario's

Op basis van de inventarisatie en analyse, trends en ontwikkelingen zijn 2 scenario's onderzocht:

- economische ontwikkeling van de haven: de haven en aangrenzende percelen zijn uitsluitend bedoeld voor (watergebonden) bedrijvigheid.
- bundelen van functies in de haven, zodat de haven door diverse doelgroepen gebruikt kan worden.

De scenario's zijn enigszins extreem voorgesteld en benadrukken de verschillen om zo de inhoud scherp te kunnen duiden en alle wensen een plek te geven.

Om tot een goede beoordeling van de scenario's te komen zijn afwegingscriteria opgesteld.

- Ruimtelijke inpassing/fysieke ruimte: zijn de functies ruimtelijk inpasbaar?
- Milieuzonering: in hoeverre zijn functies verenigbaar gelet op milieuzonering?
- Veiligheid: is sprake van een veilige situatie in de haven?
- Water: zijn er effecten op de waterhuishouding?
- Flora en Fauna: zijn er effecten op beschermde flora en fauna?
- Ruimte voor economische ontwikkeling: is het mogelijk de economische ontwikkeling van de haven te faciliteren?
- Consequenties: wat zijn consequenties als gevolg van het scenario.

Onderstaand wordt eerst een korte beschrijving gegeven van de scenario's, waarna ze in een tabel gewogen worden.

4.1 Scenario 1. Economische ontwikkeling haven

Dit scenario heeft als uitgangspunt dat de haven en aangrenzende percelen uitsluitend bedoeld zijn voor (watergebonden) bedrijvigheid en economische ontwikkeling van de haven faciliteert. Het kiezen voor bedrijven en industrie en de mogelijkheid voor (verdere) ontwikkeling heeft gevolgen voor andere, bestaande functies in de haven.

4.2 Scenario 2. Bundeling functies in de haven

Bij dit scenario is het gebruik van de haven door diverse doelgroepen uitgangspunt. In dit verband is onderzocht of voortzetting van de huidige situatie, bundeling van functies, en/of verplaatsing van functies in de haven haalbaar is. Er zijn 3 varianten onderzocht:

- 2a Bundeling recreatie en wonen aan de westzijde van de haven: in deze variant worden alle woonboten en de recreatieve functies gebundeld ter hoogte van de huidige entree van de haven en door middel van een dam gescheiden van de overige functies in de haven. De bedrijven en overige functies krijgen beiden een eigen entree.
- 2b Verplaatsing woonboten naar landtong: in deze variant worden de woonboten evenwijdig aan de landtong tegenover de Nieuwe Haven geplaatst en worden de recreatieve functies op hun huidige plek behouden. De kade wordt dan uitsluitend gebruikt voor (watergebonden) bedrijvigheid
- 2c Verplaatsen recreatie en wonen naar uiteinde haven in deze variant worden de woonboten en recreatieve functies gebundeld aan het uiteinde van de haven.

Criterium	Scenario 1	Scenario 2a	Scenario 2b	Scenario 2c
Ruimtelijke inpasbaarheid	Het meer ruimte bieden aan (watergebonden) bedrijvigheid past bij het huidige industriële karakter van het gebied.	Het bundelen van functies bij de huidige entree van de haven is ruimtelijk gezien inpasbaar. Aangesloten wordt bij het huidige beeld van recreatie en wonen op het water.	Het plaatsen van woonboten evenwijdig aan de landtong doet afbreuk aan het vrij zicht vanaf de haven op het water en omgeving. De weidsheid van het gebied zal minder worden.	Woonboten en de recreatieve functies zijn inpasbaar, gezien het karakter van deze functies en de waterfuncties in de omgeving.
Veiligheid	Nu de haven voor het overgrote deel alleen nog gebruikt kan worden voor bedrijven zal de onveilige situatie verdwijnen. Mocht als gevolg van toename van het aantal scheepvaartbewegingen een grotere/bredere havenmonding nodig zijn, dan kan dit door de noordelijk punt van de havenmonding te verwijderen. Het oplegpunt van de havenmonding aan de buitenzijde blijft gelijk maar de opening aan de achterzijde wordt breder. Dit geeft meer ruimte aan in- uitvarende schepen.	De veiligheid zal door de scheiding van functies gedeeltelijk vergroot worden. Immers de verschillende gebruiksvormen op het water raken elkaar dan niet (meer). Dit is niet het geval indien recreanten vanaf de dam gebruik blijven maken van de het water in de haven. De nieuwe entree van de haven zal leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is.	De onveilige situatie bij de entree zal toenemen. Schepen dienen aan twee zijden rekening te houden met gevoelige-functies en het recreatieve gebruik in de haven. Het verwijderen van de noordelijke punt van de havenmonding zal het veiligheidsprobleem wel verminderen maar niet oplossen. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water.	De boten liggen binnen de veiligheidscontouren van de windmolens die ter hoogte van Koningspleij-Noord worden gerealiseerd. Het verwijderen van de noordelijke punt van de havenmonding zal het veiligheidsprobleem wel verminderen maar niet oplossen. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water.
Milieuzonering	Vanuit bedrijven en milieuzonering zijn er geen beperkingen (meer). Immers een bedrijf is geen gevoelige functie.	De woonboten liggen binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en (gedeeltelijk) binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg en de Westervoortsedijk	De woonboten liggen daar binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg. Dit staat enerzijds het realiseren van een goed woon- leefklimaat in de weg en anderzijds worden bedrijven beperkt in hun bedrijfsvoering.	De woonboten liggen daar binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg. Dit staat enerzijds het realiseren van een goed woon- leefklimaat in de weg en anderzijds worden bedrijven beperkt in hun bedrijfsvoering. Tevens liggen ze binnen de invloedssfeer van de Pleijroute en is naar verwachting de geluidsbelasting als gevolg van wegverkeer hoog.
Water	Neutraal effect op waterhuishouding. Woonboten hadden immers geen negatief effect op waterstromen en waterhuishouding.	Het realiseren van een nieuwe ingang plus het maken van de damwand zal grote rivierkundige gevolgen hebben. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en aldus een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden bij de dam.	Op de landtong is geen infrastructuur, zoals riool, elektriciteit, waterleidingen, aanwezig. Bij het verplaatsen van de boten naar deze zijde moet deze infrastructuur worden aangelegd. Dit is een relatief dure maatregel. Bovendien stroomt de landtong bij hoog water onder. De boten zijn in dat geval niet bereikbaar voor reddingswerkers waardoor een onveilige situatie wordt gecreëerd Het plaatsen van de boten aan de landtong zal geen effect hebben op waterstromen. De boten zullen vanwege het talud een stukje van de wal geplaatst moeten worden. Dit heeft tot gevolg dat de haven smaller zal worden.	Neutraal effect op waterhuishouding. Woonboten en recreatieve functies op het water hebben immers geen negatief effect op waterstromen en waterhuishouding. Op de landtong is geen infrastructuur, zoals riool, elektriciteit, waterleidingen, aanwezig. Bij het verplaatsen van de boten naar dit gedeelte van de haven, zal dus voor een deel van de functies nieuwe infrastructuur moeten worden aangelegd. Dit is een relatief dure maatregel. Daarnaast stroomt de landtong bij hoog water onder. De boten zijn in dat geval niet bereikbaar voor reddingswerkers waardoor een onveilige situatie wordt gecreëerd.

Flora en fauna	Indien in de toekomst sprake is van groei van het scheepvaartverkeer of watergebonden bedrijvigheid, dat niet in huidige milieuvergunningen of bestemmingsplannen is ingepast, zullen de effecten daarvan op beschermde flora en fauna en natuurgebieden onderzocht moeten worden.	De nieuwe entree doorsnijdt de landtong. De landtong maakt onderdeel uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.	Het dichter bij het beschermde natuurgebied (de landtong) situeren van stedelijke functies zal mogelijk effect hebben op de daar aanwezige natuurwaarden. Temeer als de landtong ook gebruikt moet worden om die functie te bereiken.	Het dichter bij het beschermde natuurgebied (de landtong) situeren van stedelijke functies zal mogelijk effect hebben op de daar aanwezige natuurwaarden.
Kansen voor economische ontwikkeling	Deze variant draagt bij aan de koers voor de haven, namelijk kansen bieden voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst.	Deze variant draagt bij aan de koers voor de haven. Via de nieuwe entree van de haven zijn de bestaande bedrijven bereikbaar. Ook staat het de mogelijke toekomstige ontwikkeling van het gebied Koningspleij-Noord niet in de weg	Bij het situeren van de gevoelige functies aan de landtong, ontstaan beperkingen voor het realiseren van Koningspleij voor watergebonden bedrijvigheid en verdere ontwikkeling van watergebonden bedrijvigheid in de haven. Er zullen beperkingen zijn voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst.	Bij het situeren van de gevoelige functie wonen en recreatie aan het uiteinde van de haven, is het niet meer mogelijk Koningspleij-Noord in te zetten voor watergebonden bedrijvigheid en zullen er beperkingen zijn voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst. Dit geldt ook voor de huidige bedrijven die gebruik maken van de haven. De functies komen dichtbij de bedrijven te liggen, waardoor onder andere de ligplaatsen voor de cruiseschepen onder druk komen te staan. De haven gaat in feite op slot.
Consequenties	Het handhaven van de woonboten en recreatieve functies in de haven is niet langer mogelijk.	Economische ontwikkeling haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.	Economische ontwikkeling van de haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.	Economische ontwikkeling haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.

4.3 Weging scenario's

Uit de weging van de scenario's blijkt dat het met het bundelen van functies in de haven niet mogelijk is om de economische potenties van de haven te benutten, zonder dat er knelpunten (blijven) bestaan op het gebied van veiligheid (nautisch, hoog water) en zonder dat een goed woon- en leefklimaat bij de woonboten gegarandeerd c.q. gerealiseerd kan worden. Voor de woonboten zijn de knelpunten uit de huidige situatie ook in de toekomst niet zorgvuldig op te lossen. De woonboten blijven binnen hindercontouren van bedrijven liggen en/of leiden tot maatregelen in de haven die vanuit waterveiligheid niet wenselijk zijn. Andersom is het zo dat bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische ontwikkeling van de haven beperkt wordt.

Daarnaast kunnen we, op basis van de beschikbare kennis en info, concluderen dat het zeer moeilijk lijkt om een nautisch veilige haven voor de recreatieve en bedrijfsmatige gebruikers te realiseren. Nu en in de toekomst. Om deze conclusie met zekerheid te kunnen trekken is nader onderzoek nodig.

Scenario 1, die verdere ontwikkeling van de haven als bedrijvenhaven tot doel heeft, sluit aan bij de economische koers en kan inspelen op trends en ontwikkelingen in het gebied. Dit scenario is echter pas uitvoerbaar, nadat de gevoelige functies uit de haven verdwenen zijn. Het gaat om de 14 woonschepen aan de Nieuwe havenweg en 1 woonboot aan de Westervoortsedijk (niet om de reeds tot wonen bestemde woonboten aan de Westervoortsedijk); deze woonboten nemen plekken in die gebruikt kunnen worden als overslagpunten en ligplaatsen voor beroepsvaart en staan het optimaal benutten van de kaderuimte voor beroepsvaart in de weg, ook bij de toekomstige ontwikkeling van Koningspleij-Noord. Ook belemmeren ze planologisch en milieuhygiënisch gezien (hindercontouren en externe veiligheidscontouren) het optimaal benutten van de bedrijfskavels voor bedrijven tot en met categorie 4.2. De woonboten belemmeren dus zowel in de huidige als toekomstige situatie de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven. Mogelijk geldt dit ook als gevolg van de nautisch (nu onveilige) situatie voor de recreatiebedrijven Jason en Miquel Pro.

4.3.1.1 Woonboten

Nu blijkt dat geen van de scenario's kan voorzien in een goed en veilig woon- en leefklimaat voor de woonboten en daarmee de knelpunten niet kunnen worden opgelost, is het van belang op korte termijn maatregelen te nemen.

4.3.1.2 Recreatieve functies

Hoewel met de kennis van nu, óok in de toekomst een nautisch veilige haven zeer moeilijk te realiseren lijkt, is het raadzaam om samen met Jason en Miquel Pro gedetailleerder inzoomen op de veiligheidssituatie en gezamenlijk te onderzoeken of er haalbare oplossingen zijn (veilig, reëel, en passend bij de koers van de haven).

5 Visie Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is een unieke haven. Het is een haven die voor een groot deel voldoet aan belangrijke vestigingseisen van waterverbonden en watergebonden bedrijven en een impuls kan geven aan de transitie naar een duurzame circulaire economie. De nabijheid van IPKW en de potentie van Koningspleij-Noord bieden unieke mogelijkheden. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van deze bedrijven makkelijker en biedt kansen om de gezamenlijk de slogan 'Made in Arnhem' als basis te nemen voor verdere ontwikkeling en profilering van het gebied.
Het aanwezige energiecluster in Arnhem is de basis waarvanuit verdere ontwikkeling en profilering kan plaatsvinden. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van bedrijven (fysieke nabijheid) gemakkelijker. Bovendien zijn de terreinen al bestemd voor zwaardere, grotere bedrijven of zijn daar in potentie geschikt voor (Koningspleij-Noord). Dit helpt klimaatdoelen te bereiken, maar ook economische en maatschappelijke meerwaarde door verschillend aanbod te creëren en beter bestand te zijn tegen geopolitieke en economische fluctuaties. Daar komt bij dat de haven nu al voldoende diep is om ontwikkelingen in scheepvaartverkeer op te vangen, voldoet de haven aan de laatste eisen voor hoogwaterveiligheid, is de huidige kade robuust en is kade (voor een groot deel al) voorzien van walstroom.

De haven is goed bereikbaar en er worden momenteel investeringen gedaan in een betere bereikbaarheid per OV. Hoewel nu niet actueel en/of rendabel zijn er, afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen, kansen voor een nog betere multimodale bereikbaarheid. Immers direct achter de eerstelijns bedrijven aan de Nieuwe Havenweg, is op het terrein van IPKW een spoorlijn aanwezig, die verbonden is met het emplacement van Het Broek. Met andere woorden, in de huidige situatie zijn al veel voorwaarden aanwezig om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Met het vrijmaken van de haven van woonboten, kunnen unieke kansen voor uitbouw van watergebonden en -verbonden bedrijven worden benut en kan de transitie naar circulaire economie worden gefaciliteerd. De kade komt vrij voor het optimaliseren van de huidige watergebonden bedrijvigheid en het verder ontwikkelen van de haven als industriehaven.
Bedrijven zien veel kansen voor verduurzaming van hun bedrijfsvoering en een toename van kansen voor innovatie. Volume maakt dat innovaties ook toepasbaar zijn of beter te testen. De haven biedt enerzijds de mogelijkheid om in te spelen op bestaande bedrijven en toekomstige bedrijven (van binnen en buiten Arnhem), die om bedrijfstechnische en duurzame redenen, ambities hebben om de kade te benutten voor hun bedrijfsvoering. Zowel voor de ontsluiting van deze bedrijven als de mogelijkheid van laden en lossen van schepen. Anderzijds ontstaan er ook mogelijkheden om bedrijven te huisvesten die ondersteunend zijn c.q. in het verlengde liggen van de watergebonden bedrijven in de haven. Hierbij kan gedacht worden aan een werkplaats voor cruiseschepen.
Voorts zijn er aan de Nieuwe Havenweg niet-watergebonden bedrijven gevestigd en is er op bestaande bedrijfspercelen sprake van leegstand (zij het beperkt). Door bedrijven die niet watergebonden zijn te verplaatsen naar andere locaties binnen Arnhem ontstaat er meer ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven op bestaande bedrijfspercelen in de haven. Ook zijn er mogelijkheden om bestaande bedrijven, die nu gebruik maken van het wegverkeer maar waarvoor binnenvaart ook een goede optie is, te verplaatsen naar de haven.

Wanneer, als gevolg van toekomstige ontwikkelingen, het aantal verkeersbewegingen op het water toeneemt en/of de schepen in omvang wijzigen, kan aanpassing aan de havenmonding (de huidige entree) nodig zijn. Dit kan door de noordelijke punt van de havenmonding te verwijderen. Zo blijft het oplegpunt van de havenmonding aan de buitenzijde gelijk maar wordt de opening aan de achterzijde breder.

Kortom het benutten van de potenties van de haven voor waterverbonden en watergebonden bedrijven zal een belangrijke bijdrage leveren aan de transitie naar circulaire economie en profilering van de stad. Dit sluit aan het programma Vitale economie.

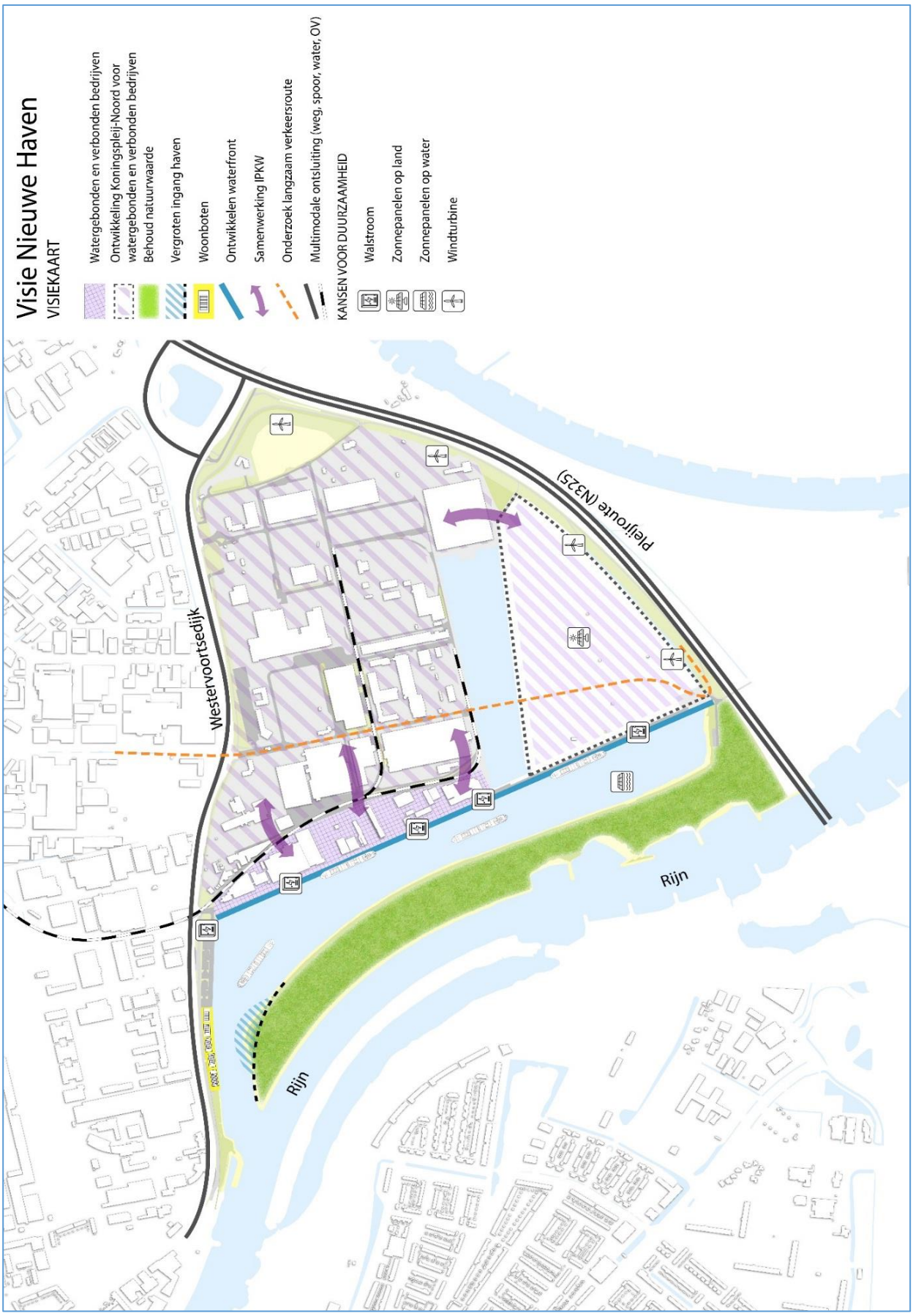

Visie Nieuwe Haven

6 Uitvoeringsplan

Deze visie is een beleidsdocument dat aanknopingspunten biedt voor het al of niet toestaan van bepaalde functies op daarvoor aangewezen plekken, maar ook een beleidsdocument waarmee de gemeente wil stimuleren dat nieuwe ontwikkelingen gerealiseerd worden.

6.1 Faciliteren en meedenken

In onze stad past veel ruimte voor eigen initiatief. Dat betekent ook dat – uiteraard binnen wettelijke en (boven)gemeentelijke beleidskaders – Arnhem kiest voor een faciliterende en meedenkende rol. Passend in ons streven naar meer economische dynamiek, willen we waar mogelijk gemeentelijke regels loslaten of verruimen (flexibiliteit!). Omgekeerd moeten partijen ook kunnen rekenen op inzet het gemeentelijk apparaat waar het gaat om handhaving van bijvoorbeeld eisen voor externe veiligheid of (milieu)overlast.

6.2 Actieve rol

De gemeente kiest op een aantal punten en onderwerpen nadrukkelijk voor een actieve rol. Dat betreft in de eerste plaats de keuze om de ontwikkeling van de Nieuwe haven in het programma Vitale economie onder te brengen en vanuit daar opdrachten te geven. Hierdoor kunnen we in en via onze organisatie sturing geven op inhoud en proces en wordt kennis gebundeld. Op deze wijze is het beter mogelijk om maatwerk te leveren en snel en flexibel te handelen.
Om snel aan de slag te kunnen zal worden gekeken welke elementen uit de visie nu al binnen het bestaande beleid en plannen opgepakt konden worden. Er wordt gestart met de zogenaamde ‘quick wins’. Denk hierbij bijvoorbeeld aan positionering van de haven, vergroening, aanpassing bestemmingsplan(nen).

6.3 Status visie

Vanaf het moment dat de gemeenteraad deze visie heeft vastgesteld heeft deze een formele status als algemeen geldend gemeentelijk beleid. Dit houdt in dat de visie een toetsingskader vormt voor initiatieven die voor dit gebied worden ingediend, maar ook de basis vormt voor het opstarten van gemeentelijke projecten. Initiatieven worden in eerste instantie getoetst aan deze visie. Indien het initiatief past binnen de uitgangspunten van de visie zal op een lager schaalniveau worden onderzocht of het initiatief inpasbaar is in de directe omgeving. Met een lager schaalniveau wordt bedoeld dat vanuit verschillende aspecten de haalbaarheid wordt onderzocht, toegespitst op de betreffende locatie en de directe omgeving. Enkele beoordelingsaspecten zijn:

- Milieuzonering;
- Ruimtelijke en stedenbouwkundige kwaliteit;
- Watergeboden bedrijvigheid, etc.

Indien de haalbaarheid is aangetoond kan initiatiefnemer, indien noodzakelijk, een planologische procedure opstarten om het initiatief te realiseren. Gedurende de procedure zullen de gemeentelijke inspraakverordening en de Wet ruimtelijke ordening worden gevolgd.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven

Trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven (Bron: onderzoek Ecorys [5])

Uit het onderzoek van Ecorys, watergebonden en verbonden bedrijventerreinen, blijkt dat ten aanzien van deze bedrijven anno 2019 de volgende trends en ontwikkelingen spelen:

- Brexit: naar verwachting heeft een (harde) Brexit dan geen directe grootschalige negatieve effecten op het goederenvervoer in de regio Arnhem-Nijmegen.
- Schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart: de toenemende schaalvergroting van containerschepen (vlootuitbreiding van schepen met meer dan 20.000 TEU) en vorming van allianties tussen rederijen heeft grote impact op het achterlandvervoer. Circa 80% van het containervervoer is in handen van de 3 grootste allianties (2M, Ocean Alliance en THE Alliance). De schaalvergroting in de binnenvaart heeft de volgende gevolgen voor havens en terminals:
    - Vermindering van kleine containerhavens;
    - Minder onafhankelijke rederijen;
    - Frequentie van schepen en directe verbindingen neemt af;
    - Callsize (het aantal containers dat door de schepen in de haven wordt gelost) neemt toe;
    - Invloed (buying power) van grote rederijen neemt toe.

  Deze schaalvergroting is ook van toepassing op de binnenvaartschepen. In 2008 had 8% van de binnenvaart een laadvermogen van 3.000 ton. Dit aandeel is in 2017 gestegen tot 14%. Efficiënt achterlandvervoer vraagt om inzet van grotere barges. In de binnenvaart leidt deze schaalvergroting tot grotere call sizes bij op- en overslagbedrijven. Dit vraagt naast grotere diepgang van vaarwegen om inzet van grotere schepen en/of samenwerking tussen terminals om lading te bundelen. Deze trend, schaalvergroting van binnenvaartschepen, leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en kades.
- Klimaatadaptatie: extreme weersomstandigheden versterken in de toekomst de voorkeur voor voldoende diep vaarwater en diepgang voor de kade. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.
- Modal shift (vasthouden aan gestelde doelen): In de Europese politiek wordt het belang van scheepvaartsector erkend. Vanuit de Europese Commissie wordt ingezet op multimodaal vervoer. Tegen 2030 moet 30% van het goederenvervoer (voor afstanden van meer dan 300 km) per spoor of over water gebeuren. Tegen 2050 is het doel zelfs 50%. Ook in het nationale beleid wordt vastgehouden aan de gestelde doelen omtrent een modal shift. Het Rotterdamse Havenbedrijf heeft voor 2033 de volgende vervoersafwikkeling afgesproken: weg 35%, spoor 20% en binnenvaart 45%. Om deze doelstellingen te bereiken moet het vervoer per spoor en binnenvaart (ten koste van wegvervoer) de komende jaren flink toenemen. Naar verwachting zullen deze vervoersstromen zich concentreren rond de (Europese) vervoercorridors. Aangezien terminals in de regio Arnhem-Nijmegen zijn gelegen op deze corridor (in de richting van het Europese achterland) is het vooruitzicht positief.
- Bereikbaarheid/Multimodaliteit: naast een goede locatie voor overslag naar water is ook de aanwezigheid van een goede en snelle ontsluiting van het terrein op een provinciale of snelweg een belangrijke randvoorwaarde. Multimodale of synchromodale bereikbaarheid geniet de voorkeur onder logistieke dienstverleners. Multimodaal ontsloten locaties die bereikbaar zijn met meerdere vervoerswijzen (vrachtauto, trein, schip, vliegtuig). Op synchromodaal ontsloten locaties zijn deze transportwijzen bovendien efficiënt op elkaar aangesloten, zodat de overslag van het ene op het andere vervoersmiddel zo efficiënt mogelijk plaatsvindt.

[5] Ecorys, watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen, vervolgonderzoek monitoring RPW Arnhem-Nijmegen, Rotterdam 22 oktober 2019.

- Circulaire economie: Vanuit overheden en het bedrijfsleven wordt in toenemende mate ingezet op een meer circulaire economie. Biobased industrie en circulaire economie worden als grote beloften voor de toekomst gezien voor binnenvaart. De relevante beleidsvelden voor een circulair bedrijventerrein zijn milieubeleid, afvalbeleid en stedelijke planning. Een deel van deze activiteiten gaat bij uitstek plaatsvinden op watergebonden bedrijventerreinen. Deze terreinen worden gekenmerkt door nieuwe bedrijfsmodellen en verbondenheid van verschillende bedrijven. Hiervoor worden ook de meeste onderdelen van de fysieke omgeving betrokken. Dit maakt de ruimtebehoefte van bedrijven die zich richten op circulariteit anders dan die van reguliere bedrijven. Uit de praktijk blijkt dat er niet alleen kansen liggen op grote, maar ook zeker kleinschalige bedrijventerreinen. Circulaire bedrijven hebben specifieke vestigingsplaatsfactoren:
    - Goede verbindingen en bereikbaarheid: in de circulaire economie ligt de nadruk op het (her)gebruiken van afval en het optimaal inrichten van goederenstromen. Voor het optimaal inrichten van goederenstromen is de logistieke component, onder andere goede verbindingen en optimale bereikbaarheid, zeer belangrijk. Hiervoor dienen materiaalstromen en retourstromen worden geoptimaliseerd. Naast de goede bereikbaarheid is ook de nabijheid van overslagpunten en mainports belangrijk voor een efficiënte overslag van goederen.
    - Behoefte aan fysieke nabijheid van bedrijven; door het belang van samenwerking tussen bedrijven en ketenoptimalisatie wordt de nabijheid van andere bedrijven belangrijker. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door een hoge concentratie van bedrijven gemakkelijker. Het creëren van kringlopen vereist eveneens verschillende soorten bedrijven. Tevens wordt nearsourcing (het door een bedrijf strategisch plaatsen van bedrijfsmatige activiteiten dichtbij de locatie waar de eindproducten worden verkocht) door bedrijven in de circulaire economie als een belangrijke vestigingsfactor gezien. Een nabije afzetmarkt met voldoende massa en dichtheid maakt het tot stand komen van circulaire stromen gemakkelijker. Deze stromen kunnen door het circulaire proces snel terugstromen in de productieketen. Hierdoor zijn binnenstedelijke bedrijventerreinen zeer interessant voor circulaire activiteiten. Voor (watergebonden) bedrijven in de circulaire economie is de nabijheid van (potentiële) toeleveranciers een belangrijke vestigingsfactor.
    - Omvang van een circulair bedrijventerrein: circulaire bedrijvigheid, bijvoorbeeld de inzameling van textiel, kan per binnenvaartschip worden bediend. De output van dergelijke activiteiten (recycling van textiel) kan ook afgevoerd worden via de binnenvaart. Voor circulair producerende bedrijven kunnen deze terreinen met wateraansluiting in de toekomst dus ook interessant worden. De samenhang van bedrijven die elkaar versterken is hierdoor belangrijk.
    - Imago en werkklimaat: naast de fysieke vestigingsfactoren speelt het werkklimaat en imago ook een belangrijke rol. Voldoende voorzieningen en levendigheid zorgt voor een inspirerende omgeving. Ook krijgt het circulaire gedachtegoed een plaats in de inrichting van de werkomgeving. Steeds meer bedrijven leggen de nadruk op een duurzaam en gezond werkklimaat, waar grondstoffen worden hergebruikt. Een dergelijk werkklimaat prikkelt om te komen tot innovaties, prestaties en een hogere tevredenheid bij de klant. Het imago en werkklimaat speelt een steeds grotere betekenis bij de ontwikkeling en herinrichting van (watergebonden) bedrijventerreinen.

Vestigingseisen

De hiervoor beschreven ontwikkelingen vertalen zich naar de volgende vestigingseisen:

- Kavelgrootte/ kadelengte. Voor productie- en logistieke bedrijven minimaal zo'n 2 hectare, in toenemende mate ook groter dan 4 hectare met mogelijkheden voor uitbreiding. Voor toeleverende en/of dienstverlenende bedrijven en startups worden ook kleinere kavels gevraagd.
- Optimale bereikbaarheid:
    - Diepgang van vaarwegen en kades;
    - Diepgang van kades: Het behandelen van een binnenvaartschip met CEMT-klasse V (met een laadvermogen van 2.750 ton) vraagt om een diepgang van circa 3,00 meter.
- Beschikking over multimodale ontsluiting;

- Planologische randvoorwaarden:
  - Planologische zekerheid en snelle besluitvorming is een voorwaarde om over te gaan tot investeringen;
  - Nearsourcing: het strategisch plaatsen van bedrijfsmatige activiteiten dichtbij de locatie waar de eindproducten worden verkocht.
  - Watergebonden bedrijven zijn veelal bedrijven met een hoge milieubelasting. Een belangrijke eis waaraan de vestigingslocatie moet voldoen is voldoende afstand tot hindergevoelige functies. In een straal van zo'n 400 meter geen hindergevoelige functies als wonen en natuur;
  - Voldoende mogelijkheden voor hoogbouw (tot 16 meter), op termijn kan er vraag ontstaan naar een bebouwingshoogte tot 25 meter als gevolg van robotisering;
  - Voldoende milieuruimte (geschikt voor zwaardere milieucategorieën), overdag en 's nachts.
  - Fysieke nabijheid van toeleveranciers en/of ketenpartners;
  - Omvang van een circulair bedrijventerrein;
- Imago en het werkklimaat.

BIJLAGE 2: onderzoeken nautische veiligheid

Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven Arnhem

Opdrachtgever: Gemeente Arnhem, de heer B. de Ruiter

Uitgevoerd door: G. Derksen Scheepvaart, Gerard Derksen
AG Maritiem, Annelinde Gerritsen

Datum definitieve versie: 23 februari 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Doel van het onderzoek 1
1.3 Aanpak van het onderzoek 1
1.3.1 Inventarisatie huidige situatie 1
1.3.2 Meenemen van mogelijkheden voor de stad: kansen 1
1.3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen 1
1.4 Indeling van het rapport 1
2. Conclusies en aanbevelingen 2
2.1 Conclusies huidige situatie 2
2.2 Conclusies oplossingsrichtingen 3
2.3.Aanbevelingen 4
3. Huidige situatie 5
3.1 Beschrijving Nieuwe Haven 5
3.2 Huidige gebruikers 6
3.2.1 Wonen 6
3.2.2 Recreatie 7
3.2.3 Overslag 8
3.2.4 Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie 9
3.2.5 Cruiseschepen 10
3.2.6 Overige activiteiten in de Nieuwe Haven 11
3.3 Richtlijnen Vaarwegen 12
3.3.1 Maximale scheepsafmetingen 12
3.3.2 Manoeuvreren in de monding en het toeleidingskanaal 13
3.3.3 Zwaaikom 13
3.3.4 Kegelligplaats 13
3.3.5 Afmeren 14
3.3.6 Conclusies vanuit Richtlijn Vaarwegen 14
3.4 Incidenten en calamiteiten 15
3.4.1 Registratie 15
3.4.2 Nautische incidenten 15
3.4.3 Milieu incidenten 16
3.4.4 Landelijke incidenten 16
4. Oplossingsrichtingen 17
4.1 Kansen 17
4.1.1 Handel 17
4.1.2 Milieu 18
4.1.3 Wonen op geschikte plaatsen 18
4.1.4 Toerisme 18
4.2 Oplossingsrichtingen 19
4.2.1 Functies op dezelfde plaats 19
4.2.2 Verplaatsen functies binnen de haven 21
4.2.3 Functies verplaatsen naar buiten de haven 22
4.2.4 Mogelijkheden voor wonen en recreatie buiten de haven 223
Bronnen 25

Bijlage 1: Indeling scheepvaartklassen
Bijlage 2: Incidenten
Bijlage 3: Tabel met oplossingsrichtingen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2009 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van het gebruik van de Nieuwe Haven door Alkyon (Hydraulic Consultancy & Research). Inmiddels is de situatie in de haven veranderd, dit vraagt om een actualisatie van het gebruik van de haven. Ook in relatie tot de toekomstvisie van de Gemeente Arnhem. Door gemengd gebruik van de haven dient ook de veiligheidssituatie onderzocht te worden. Aanvullend is er behoefte aan meer oplossingsrichtingen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren van de nautische veiligheidssituatie in de Nieuwe Haven in Arnhem en het aangeven van oplossingsrichtingen ter verbetering van deze situatie.

1.3 Aanpak van het onderzoek

1.3.1 Inventarisatie huidige situatie

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren of er nog steeds voldoende manoeuvreerruimte is in de Nieuwe Haven in Arnhem ten opzichte van de eerdere studie in 2009.
Hiervoor zijn de volgende stappen ondernomen:

1. Het met de opdrachtgever (De heer B. de Ruiter, Gemeente Arnhem) afstemmen van de randvoorwaarden en uitgangspunten van het onderzoek.
2. Het aangeven van de benodigde manoeuvreerruimte. Als basis hiervoor wordt de Richtlijnen vaarwegen 2011 van Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart gebruikt, aangevuld met de nieuwe richtlijnen van 2017.
3. Het, ten behoeve van de veiligheid, analyseren van de geregistreerde incidenten en calamiteiten in de Nieuwe Haven.
4. Samenvatten conclusies van de veiligheidsanalyse en bepalen van prioriteiten.

1.3.2 Meenemen van mogelijkheden voor de stad: kansen

Het op een andere manier inrichten van de Nieuwe Haven kan de stad Arnhem ook kansen bieden. Indien de situatie in de haven gaat veranderen om de veiligheid te verbeteren kan er in het ontwerpen van de oplossingsrichtingen meteen rekening gehouden worden met deze kansen.

1.3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen

Om de problemen met de veiligheid in de haven op te kunnen lossen en kansen voor de stad te benutten hebben we naar mogelijke oplossingsrichtingen gekeken. Uitgangspunt hiervoor was dat er met zo min mogelijk veranderingen de veiligheid zo goed mogelijk verbeterd kan worden.

1.4 Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 worden de samenvatting en de belangrijkste conclusies weergegeven. In hoofdstuk 3 is een beschrijving van de haven en het huidige gebruik opgenomen. Ook is hierin opgenomen in hoeverre de haven voldoet aan de Richtlijn Vaarwegen. In hoofdstuk 4 worden kansen beschreven voor de toekomstige ontwikkeling van de haven en haar functie voor de stad Arnhem. Daarna worden een aantal oplossingsrichtingen gegeven waarmee de veiligheidsrisico’s beperkt kunnen worden en de kansen aangegrepen kunnen worden. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de mogelijke consequenties van de oplossingsrichtingen.

2. Conclusies en aanbevelingen

2.1 Conclusies huidige situatie

Vanuit de analyse van de huidige situatie worden hier de grootste risico's beschreven indien de huidige situatie niet verandert.

Risico 1: Invaart grote schepen langs jachthaven en woonschepen
Het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleidingskanaal van de haven. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee. Grote schepen kunnen tegen de jachthaven aan varen en gebruiken steeds krachtiger boegschroeven waardoor roeiboten kunnen omslaan. Ook is de rivier voor de Nieuwe Haven minder geschikt voor recreatie.

Risico 2: Verschillende scheepvaartbewegingen door elkaar
De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. Kleine kwetsbare schepen zoals roeiers en kanoërs en grote schepen zoals tankers varen door elkaar heen. Deze situatie kan tot ongelukken leiden, zie paragraaf 3.4.2.

Risico 3: Milieuverontreiniging en overlast in woon/recreatiegebied
De meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. Doordat er geen vaste aansluiting voor elektriciteit beschikbaar is voor schepen die zijn afgemeerd in de Nieuwe Haven moeten zij hun generatoren laten draaien om in elektriciteit te voorzien. Hierdoor is de CO^2 uitstoot hoger. Daarnaast brengt de industriële omgeving geluidsoverlast met zich mee.

Risico 4: Problemen bij hoog water
De westoever van de haven (groene wal) is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per vijf jaar over. Er ontstaat dan een flinke stroming in de haven vanaf de Pleybrug naar de Westervoortsedijk door de gehele haven heen. Indien woonschepen en recreatie in deze stroming liggen kan dit voor een onveilige situatie zorgen en kunnen schepen losraken.

Prioriteiten
De Nieuwe Haven is een industriegebied en is niet geschikt voor een mix met bewoning en recreatie. Los met name de onveilige situatie op in het toeleidingskanaal, anders vallen er in de toekomst slachtoffers.

Roeiers varen langs tankers

2.2 Conclusies oplossingsrichtingen

Door middel van een herinrichting van de Nieuwe Haven kunnen veiligheids-problemen opgelost worden en kan er ruimte ontstaan om de haven te ontwikkelen tot een volwaardige handelshaven. Onderdeel hiervan kan een containerterminal zijn. Eerder onderzoek geeft aan dat hier vraag naar is en dat dit kansen geeft voor de stad (van Veen, 2017).
De beste oplossing zou zijn om de functies wonen en recreëren uit de haven te plaatsen; de industriële omgeving is hier niet geschikt voor. De oplossingsrichting met de containerterminal aan de Nieuwe Havenweg Noord zou dan de beste oplossing zijn, zie de figuur hiernaast.

In deze oplossing is er maximaal ruimte voor overslagmogelijkheden aan de Nieuwe Havenweg. Een containerterminal op deze plaats kan dan meteen aan-gesloten worden op het spoor dat er al ligt. De reparatiebedrijven hebben alle rust om te werken achterin de haven en geven geen overlast. Door aan de Wester-voortsedijk ruimte te geven aan cruise-schepen kunnen zij hier overwinteren en passagiers in- en uitladen.

De woonschepen zouden verplaatst kunnen worden naar de Rosandepolder of Meinerswijk. Dit zijn ook opties voor de recreatievaart. Ook zou de recreatie een mooie plek kunnen krijgen in de ASMhaven of de opnieuw te ontwikkelen Oude Haven, wat zorgt voor een optimale verbinding van recreatie met de stad.

Indien de woon- en recreatiefuncties niet buiten de haven geplaatst kunnen worden kunnen clustering van de functies en een andere indeling van de haven zorgen voor meer veiligheid:

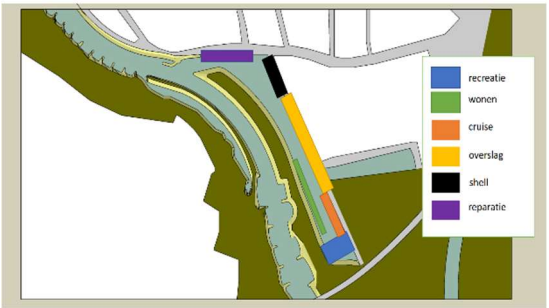

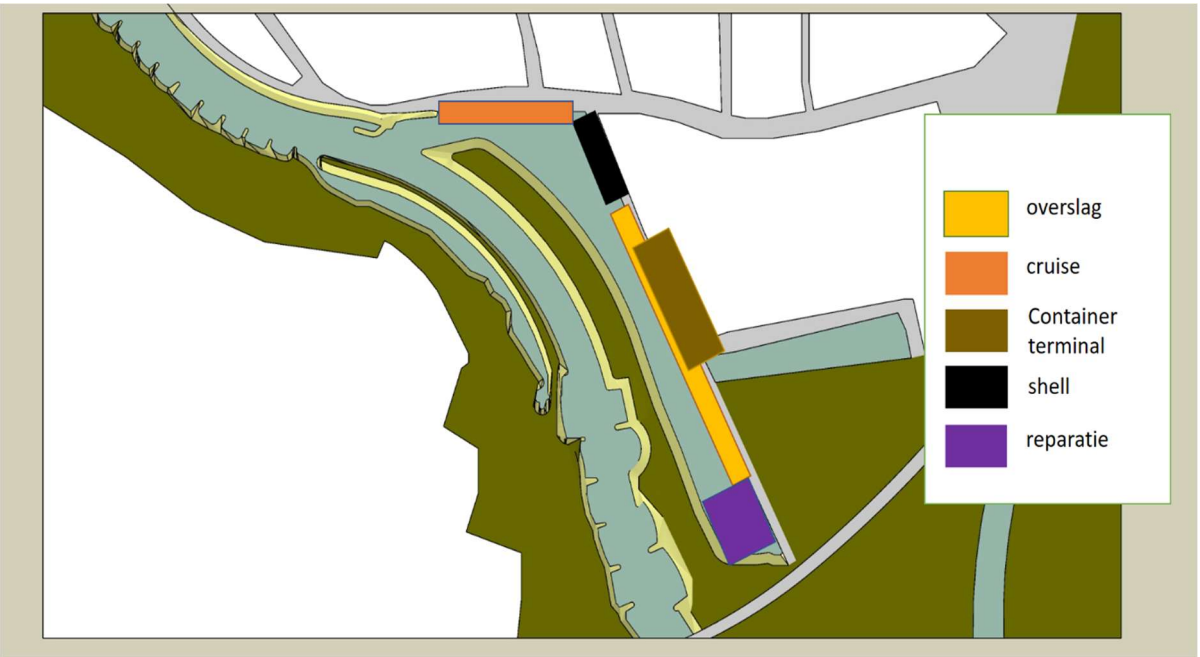

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

2.3 Aanbevelingen

<u>Aanbevelingen voor het verbeteren van de veiligheid in de haven:</u>

1. Verplaats de beide jachthavens naar locaties buiten het toeleidingskanaal.
2. Verplaats wonen naar een locatie geheel buiten het havenbekken.
3. Los met name de situatie op in het toeleidingskanaal. Het beste is om de monding en het toeleidingskanaal geheel vrij te maken van schepen. Indien er toch schepen afmeren, dan uitsluitend beroepsvaart.
4. Beperk het gebruik van de haven tot alleen industriële en nautisch beroepsmatige activiteiten en als vluchthaven.
5. Maak een gedegen walstroom-voorziening in de haven en stel het gebruik hiervan verplicht, om het dieselgebruik in de haven te beperken.
6. De westoever van de haven (groene wal) is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per 5 jaar over. Er ontstaat dan ook een flinke stroming in de haven. Bij het gebruik van de westoever door bijvoorbeeld het afmeren van woonschepen of het plaatsen van zonnepanelen dient hier rekening mee gehouden te worden.

Verschillende gebruiksfuncties door elkaar heen:

3. Huidige situatie

3.1 Beschrijving Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is gelegen binnen de gemeente Arnhem, bovenstrooms de plaats Arnhem aan de rechteroever van de Neder-Rijn. De invaart bevindt zich bij rivierkilometer 881,7. De Nieuwe Haven is onder te verdelen in vier havengebieden: het toeleidingskanaal vanaf de invaart, de Nieuwe Haven Noord vanaf het toeleidingskanaal tot de afgedamde voormalige Akzohaven, de Nieuwe Haven Zuid vanaf de afgedamde voormalige Akzohaven tot de Andrej Sacharovbrug en de voormalige Akzohaven. De afmetingen van het toeleidingskanaal zijn: lengte 300 meter, breedte 70 meter, beschikbare vaarbreedte is 40 meter.

De afmetingen van de Nieuwe Haven Noord en Zuid samen zijn: lengte 1.000 meter en breedte variërend van 100 tot 200 meter.
De voormalige Akzohaven is 570 meter lang en varieert in breedte van 70 tot 120 meter.
De diepgang van de haven is gelijk of meer aan de minimale diepgang op de Neder-Rijn. Achter in de Nieuwe Haven Zuid is de diepte het grootst. Hier is ook het afzinkbare dok van de firma Misti gelegen. De waterstanden in de haven variëren in hoogteverschil tot ongeveer 7,50 meter. Rekening houdend met de MHW[1] en de verwachte klimaatveranderingen moet in de toekomst rekening gehouden worden met hoogteverschillen van meer dan 8 meter.

De groene oever aan de westzijde is niet hoogwatervrij. De hoogte daarvan is ongeveer NAP +12,80 meter. De maatgevende hoogwaterstand in de Nieuwe Haven is ongeveer NAP +1.525 cm. In dit geval is de westoever (groene oever) overstroomd en stroomt het water aan de bovenstroomse zijde de haven in. De herhalingsfrequentie van overstromen van de westoever is gemiddeld ongeveer één maal per vijf jaar. Bij hoogwater in 1995 was de waterstand bij IJsselkop NAP +13,98 meter. De MHW waarde bij peilschaal IJsselkop is NAP +1.545 cm. De laagste stand, na ingebruikname van de stuwcomplexen op de Neder-Rijn in 1970, was in 2003: NAP +649 cm.

[1] Maatgevende Hoogwaterstand, de hoogte waarop de rivierdijken zijn gebaseerd

De ingang van de haven links en de rivier rechts

3.2 Huidige gebruikers

De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. De Nieuwe Haven telt op dit moment een vijftal soorten gebruikers, die vervolgens weer te kwalificeren zijn als wel en geen industriële activiteit. De onder punt 3 en 4 genoemde gebruikers zijn duidelijk industrieel.

1. Wonen: in de haven liggen een aantal woonboten
2. Recreatie: jachthaven, roeien / kanoën, vissen en scouting
3. Overslag: Minerale oliën en grondstoffen voor de bouw
4. Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie
5. Overig gebruik zoals aanmeren cruiseschepen en vluchthaven

3.2.1 Wonen

Er zijn 14 permanente plaatsen voor woonschepen, vier stuks in het toeleidingskanaal, negen stuks aan de kade van de Nieuwe Havenweg en één aan de groene oever (westzijde) vlak bij de Misti. Naast deze 14 woonligplaatsen wordt er ook nog gewoond op schepen (bedrijfswoning) van de reparatie- en restauratiebedrijven.
Bij de woonschepen liggen vaak nog recreatievaartuigen en/of een drijvend terras afgemeerd.

De woonschepen zijn er meestal komen liggen als varend schip. Om meer wooncomfort te creëren worden de schepen steeds meer vervangen door meer kwetsbare woonarken die niet gebouwd zijn om in een onrustige situatie te liggen. Ook worden schepen verkocht aan mensen die geen nautische kennis hebben en geen inzicht hebben in de gevaren van het water.

Diverse woonschepen in de haven:

3.2.2 Recreatie

Permanent zijn de volgende gebruikers aanwezig:

- Scouting, tijdelijk gelegen achter in de Nieuwe Haven Zuid.
- Jachthaven Valkenburg, gelegen in het toeleidingskanaal
- Restaurant Valkenburg, gelegen in het toeleidingskanaal
- Jachthaven Jason roeien, kanoën, zeilen en motorboten, gelegen in het toeleidingskanaal
- De dependence met ligplaatsen voor jachten van jachthaven Jason gelegen aan de westoever vlak na de invaart op de positie waar schepen zwaaien.
- Vissers maken gebruik van de landtong

Deze gebruikers maken, naast het liggen in de haven, ook gebruik van de haven door er te varen. Roeiers trainen voor wedstrijden, er wordt zeilles gegeven aan kinderen en kanoërs oefenen er ook.

Kort verblijven er passanten in de Nieuwe Haven (jachten van recreanten) die afmeren bij een van de jachthavens. Op de aanwezige recreatievaartuigen wordt ook overnacht.

Daarnaast overwinteren er incidenteel historische schepen en grote recreatievaartuigen.

Het clubgebouw van Jason

Jachthaven en restaurant Valkenburg

Vissers in de haven

Kinderen krijgen zeilles

Roeiers trainen in de haven

3.2.3 Overslag

Regulier vindt overslag plaats van minerale oliën (Shell) uit tankschepen en grondstoffen voor de bouw (zand en grind) uit vrachtschepen (Dijckerhoff Basal BV).

Per maand lossen er gemiddeld 45 tankschepen (2017). Per jaar wordt er zo'n 1,4 miljoen ton aan olieproducten gelost. Op het moment van analyse waren er gegevens van 11 maanden in 2017 beschikbaar. De cijfers zijn geëxtrapoleerd naar 12 maanden. Het gemiddeld aantal schepen is ook afhankelijk van de waterstand. Bij lagere waterstanden neemt de beladingsgraad van de schepen af en zal bij gelijkblijvend overslagvolume het aantal schepen toenemen. Ondanks de volumegroei van minerale oliën[1] is ten opzichte van het jaar 2009 het aantal tankschepen licht afgenomen, van gemiddeld 53 schepen naar 45 schepen per maand. Hieruit blijkt dat er duidelijk sprake is van schaalvergroting in de tankers die in de Nieuwe Haven lossen. Over 2009 is gemeld dat de meeste schepen de afmetingen hadden van 110 x 11,40 meter (klasse V). De grootte van schepen wordt ingedeeld in klassen. In bijlage 1 is een overzicht van deze indeling te zien. Uit het volgende overzicht over 2017 blijkt dat er ten opzichte van 2009 een flink aantal schepen van klasse VI zijn.

Klasse IV tot 86 meter lang en 9,6 meter breed 20 schepen, 4%
Klasse V tot en met 110 meter lang 322 schepen, 59%
Klasse V langer dan 110 meter 117 schepen, 21,5%
Klasse VI breder dan 11,45 meter 84 schepen, 15,5 %

[1] rapport Bram van Veen; Mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven, versus de uiteindelijke cijfers over 2017

De overslag van bouwstoffen was door de crisis lager maar recent trekt dit door de oplevende woningmarkt weer flink aan. De overslag wordt geschat op zo'n 50.000 ton per jaar. De schepen die dit vervoeren zijn meestal van klasse II of III.

Incidenteel worden andere goederen overgeslagen zoals bijvoorbeeld constructie- of bulkgoederen in de vorm van afvalproducten of schroot (eigen waarneming). De schepen die worden gelost in de haven vertrekken meestal meteen weer.

Tanker aan het lossen bij de Shell overslag

3.2.4 Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie

De volgende bedrijven zijn permanent aanwezig in de haven:

- Misti BV: Deze ligt momenteel achterin de haven met een drijvend kantoor en een scheepsdok. Aansluitend liggen hier schepen die voor reparatie komen.

- Drijvende kracht BV: Bij de Misti ligt een grote bok (drijvende hijskraan) voor reparatie aan schepen.

- Ando Heijnis scheepsrestauratie: Momenteel gelegen aan de kade halverwege de Nieuwe Havenweg, voert restauraties uit aan klassieke schepen, die daar dan ook langszij liggen.

- Kees van Drie scheepsrestauratie: Momenteel gelegen aan de kade halverwege de Nieuwe Havenweg, maakt houten masten en voert restauraties uit aan klassieke schepen, die daar dan ook langszij liggen.

- Fransen Technical Service: Gevestigd aan de Nieuwe Havenweg, gaat zich richten op het fabriceren van autokranen, waardoor het bedrijf bereikbaar moet zijn voor schepen.

- Helldörfer Lasbedrijf en Scheepsbouw BV: Gevestigd op de wal aan de Nieuwe Havenweg en gebruikt regelmatig de kade voor het bedrijf om te werken aan schepen.

De schepen die de bedrijven bezoeken meren kort of gedurende een langere periode af, al naar gelang de hoeveelheid werk die aan het schip wordt verricht.

Misti achterin de haven

Heijnis en van Drie aan de Nieuwe Havenweg

Helldorfer Lasbedrijf en Scheepsbouw

3.2.5 Cruiseschepen

De haven wordt ook gebruikt door passagiersschepen. Die liggen er voor reparatie of voor overwinteren. Ook worden dan vaak werkzaamheden aan het interieur gedaan. Het in- en uitladen van passagiers en proviand wordt aan de Rijnkade uitgevoerd en niet in de Nieuwe Haven.

Een schatting van het aantal passagiersschepen (winterliggers) in ligdagen in de Nieuwe Haven in de winterperiode is ongeveer 500 per maand en in de zomerperiode zal dit ongeveer 100 ligdagen per maand zijn. In de zomerperiode liggen er dus beduidend minder (passagiers) schepen in de Nieuwe Haven dan in de winterperiode.
De laatste jaren is het aantal passagiersschepen op de Europese wateren flink gegroeid. Door nieuwbouw is de vloot flink uitgebreid. De nieuwbouw schepen zijn bijna uitsluitend van het formaat van klasse V. Hierdoor is er ook sprake van schaalvergroting in de passagiersvaart. Door de grotere vloot is er ook steeds meer vraag naar winterligplaatsen in de Nieuwe Haven.

3.2.6 Overige activiteiten in de Nieuwe Haven

Varen in de haven zonder af te meren
Schepen met bestemming Rijnkade Arnhem gebruiken de Nieuwe Haven om te zwaaien (keren). Gegevens van het aantal schepen dat de haven gebruikt om te keren worden niet geregistreerd. De schatting is dat er een paar maal per dag in de haven wordt gekeerd.
Verder varen er regelmatig recreatievaartuigen, waaronder ook vissers, een rondje door de haven zonder ergens af te meren.

Bunkeren en olie afvoeren
In de Nieuwe Haven worden regelmatig schepen gebunkerd (voorzien van brandstof) door bunkervaartuigen. Ook wordt er afvalwater uit de machinekamer, het zogenaamde bilgewater, ingenomen door een speciaal daartoe ingericht bilgevaartuig. Nadat het werk is verricht vertrekken deze vaartuigen meestal meteen weer. Bunkeractiviteiten worden niet geregistreerd. Schatting is dat er een paar maal per week bunkeractiviteiten, waaronder ook de inname van bilgeolie, plaatsvinden.

Vluchthaven
Rijkswaterstaat en de Gemeente Arnhem hebben belang bij de Nieuwe Haven als vluchthaven. In bijzondere situaties zoals met hoogwater of ijsgang is de Nieuwe Haven de enige haven waar men schepen en woonboten redelijk veilig kan afmeren. In geval van ijsgang kan het bijvoorbeeld nodig zijn om de woonboten die aan het Onderlangs benedenstrooms het centrum van Arnhem in de rivier zijn gelegen te verplaatsen naar de Nieuwe Haven.

Kortdurend liggen of overnachten
Diverse schepen meren tijdelijk af om bijvoorbeeld te overnachten, te wachten op nieuwe lading, een door hen zelf verrichte reparatie te doen of voor bijvoorbeeld het doen van inkopen. Rijkswaterstaat heeft de wens geuit om overnachtende beroepsschepen ruimte te bieden. Net als in het wegtransport moet ook de binnenvaart zich houden aan rusttijden. Hiervoor zijn voldoende ligplaatsen nodig die ook geografisch voldoende verspreid zijn. Regelmatig loopt men hier tegen de grenzen aan. Verder bestaat al lang de behoefte om een kegelligplaats in te richten in de Nieuwe Haven zoals beschreven onder 3.3.4.

3.3 Richtlijnen Vaarwegen

In 1996 is Rijkswaterstaat begonnen met het uitgeven van richtlijnen voor vaarwegen. Voor dit onderzoek is de derde versie van 2011 gebruikt. De Richtlijnen Vaarwegen 2011 gaan voor wat het verkeerskundig ontwerp van binnenhavens betreft, alleen over schepen tot en met klasse V. Voor uitleg van de klassen zie bijlage 1. Specifieke richtlijnen voor klasse VI schepen waren nog in voorbereiding. Voor klasse VI schepen kan de richtlijn 2011 als leidraad dienen.
Aan het eind van het onderzoek kwam de nieuwe versie Richtlijnen voor vaarwegen 2017 beschikbaar. Het voornaamste verschil ten aanzien van de situatie in de haven van Arnhem is dat nu ook de klasse VI schepen volledig zijn opgenomen. Voor de conclusies heeft de versie van 2017 geen veranderingen gebracht. De richtlijnen zijn tot stand gekomen in samenwerking met meerdere vaarwegbeheerders. Bij Rijkswaterstaat geldt dat afwijkingen van richtlijnen alleen zijn toegestaan na toestemming van het bestuur van Rijkswaterstaat. Voor de Nieuwe Haven is de Gemeente Arnhem de nautisch beheerder.

3.3.1 Maximale scheepsafmetingen

Rijkswaterstaat geeft in de publicatie “Vaarwegen in Nederland, versie oktober 2017” aan dat de maximale scheepsafmeting voor enkele schepen 135 x 17,70 meter is en voor duwstellen 186 x 11,45 meter.
In het RPR (Rijnvaartpolitiereglement) staat een maximale breedte van 15 meter genoemd voor een enkel schip en dat de bevoegde autoriteit hiervan kan afwijken.

In de versie van het RPR van 2011 kwam de beperking van de breedte van 15 meter voor het vaarwegdeel Pannerden-Lekkanaal nog niet voor. In de praktijk hebben schepen met een grotere breedte dan 15 meter de Nieuwe Haven aangedaan. De Gemeente Arnhem stelt dat alle schepen die in klasse VI vallen (tot 135 meter lang en tot 17,70 meter breed) de haven van Arnhem moeten kunnen bereiken. Ingeval van een breedte overschrijding van 15 meter moet ontheffing gevraagd worden aan Rijkswaterstaat.

Het toeleidingskanaal van de haven

3.3.2 Manoeuvreren in de monding en het toeleidingskanaal

Het in- en uitvaren van de Nieuwe Haven door grotere schepen gaat meestal gepaard met complexe manoeuvres. Het schip moet een draaibeweging maken, er wordt gevaren van stromend naar stilstaand water, of andersom. Er kan sprake zijn van dwarswind en er moet rekening gehouden worden met kruisende vaart op de rivier waardoor het schip moet afstoppen en vervolgens weer snelheid maken. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen. Hierbij wordt veelvuldig een boegschroef gebruikt. Door de draaibeweging ontwikkelt het schip ook zijwaartse beweging waardoor een grotere padbreedte gebruikt wordt.
De vaarbreedte op de rivier is 70 meter. Afvarende schepen (met de stroom mee) op die rivier die de haven invaren, moeten een bocht maken van 140 graden. In de praktijk is dit maar net mogelijk voor schepen van 110 meter lengte. Grotere schepen moeten in dit geval achteruit de haven invaren. Bij veel stroming op de rivier geldt dit ook voor kortere schepen. Voor schepen die vanuit de haven in de opvaart gaan (richting Duitsland) geldt hetzelfde. Deze schepen varen achterwaarts de haven uit. Ook het gebruik van de zwaaigelegenheid in de haven maakt dat regelmatig grote schepen achterwaarts door het toeleidingskanaal moeten varen. Het achterwaarts varen door het toeleidingskanaal komt dus regelmatig voor. Een schip is in principe gebouwd om vooruit te varen. Achteruit varen is nautisch meer gecompliceerd omdat het zicht anders is en het schip veelal moeilijker in positie gehouden kan worden. Al met al is de vaart in het toeleidingskanaal en de monding van de Nieuwe Haven, nautisch gezien, bovengemiddeld complex.

3.3.3 Zwaaikom

In een haven met een loswal hoort in principe ook een mogelijkheid te zijn om te zwaaien (het schip keren). Schepen vertrekken in de richting waarvan ze gekomen zijn en moeten daartoe de mogelijkheid hebben om te zwaaien. De zwaaigelegenheid dient binnen een aanvaardbare afstand van de loslocatie te liggen zodat er niet te ver achteruit gevaren hoeft te worden. Onder een aanvaardbare afstand wordt ongeveer 500 meter verstaan. In de Nieuwe Haven wordt het breedste punt, net na het toeleidingskanaal, gebruikt om te zwaaien. Als norm voor de benodigde ruimte geldt een cirkel van 1,2 maal de scheepslengte. Uitgaande van de langste en ook brede schepen moet er een vrije cirkel beschikbaar zijn van zo'n 165 meter in doorsnede. Net na het toeleidingskanaal is de haven 200 meter breed. Rekening houdend met afgemeerde schepen van één scheepsbreedte aan de Westervoortsedijk, de aanwezige dependance met ligplaatsen voor jachten van Jachthaven Jason en de losplaats van de Shell is deze ruimte maar net voldoende. Het zou beter zijn als de dependance van de jachthaven Jason zou worden verplaatst.
Kleinere schepen tot en met klasse III en IV kunnen gewoon in de haven zwaaien.

3.3.4 Kegelligplaats

In Arnhem is nog steeds behoefte aan een wachtvoorziening voor schepen die een blauwe kegel voeren. In de praktijk komen in de Nieuwe Haven alleen schepen voor met één kegel, de licht ontvlambare stoffen zoals benzine. De dichtstbijzijnde wachtplaatsen zijn de overnachtingshaven van Lobith en de kegelsteiger benedenstrooms het sluis- en stuwcomplex Driel.

Een klein gedeelte van het probleem van deze laatste is dat de sluis gedurende de weekendnachten niet bediend wordt en de schepen dan ver moeten omvaren. Het probleem van het niet bedienen in de weekendnacht wordt op termijn wel opgelost na implementatie van de centrale bediening van de sluis- en stuwcomplexen in de Neder-Rijn (Driel, Amerongen en Hagestein). De verwachte oplevering is begin 2020.
De beoogde locatie van de kegelsteiger is nog steeds ten zuiden van de zwaaigelegenheid aan de groene oever. De afstand tot andere schepen die minimaal 10 meter moet zijn is hier geen probleem. Ook de minimale afstand tot gesloten woongebied van 100 meter is hier geen probleem. De voordelen zijn dat deze locatie dicht bij de zwaaigelegenheid en bij de losplaats van de Shell ligt. Ingeval van hoogwater, wanneer de groene oever overstroomt, is de ligplaats niet bruikbaar omdat de verplichte afloop naar de wal dan onder water staat. Dit komt echter gemiddeld maar een paar dagen per vijf jaar voor.

3.3.5 Afmeren

Ten opzichte van de eerdere studie in 2009 door Alcyon zijn er wat veranderingen in de haven gekomen. Het aantal woonschepen is wat gegroeid door de plaatsing van woonboten uit de ASM-haven. Ook heeft er schaalvergroting plaatsgevonden van schepen die in de haven afmeren. De woonboten, de scheepsreparatiebedrijven en de loslocaties aan de Nieuwe Havenweg zijn niet aansluitend gepositioneerd maar verdeeld over de kade. Mede door de schaalvergroting kunnen de overgebleven ruimten niet optimaal benut worden. Het zou beter zijn om deze zaken te clusteren en zo veel mogelijk op elkaar te laten aansluiten zodat de overgebleven kaderuimte beter benut kan worden.
Ten aanzien van het woonschip Orion geldt dat er in vorige studies geadviseerd is om het schip binnen de meerpalen (noordelijk) af te meren. Nu ligt het schip in de vaarroute, zuidelijk van de palen, dus verder van de oever, en is onlangs nog een keer aangevaren.

Woonschip Orion

3.3.6 Conclusies vanuit Richtlijn Vaarwegen

1. De vaart in het toeleidingskanaal en de monding van de Nieuwe Haven is, nautisch gezien, bovengemiddeld complex. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen.
2. De gehanteerde norm voor de ingang van de havenbreedte is 4 maal de scheepsbreedte. Voor een klasse V schip (breedte 11,45 m, zie verder indeling scheepvaartklassen in bijlage 1) wordt dit maar net gehaald. Voor de bredere, klasse VI schepen wordt deze norm dus niet gehaald.
3. Ten opzichte van de vorige studie uit 2009 zijn er geen nieuwe richtlijnen Vaarwegen gekomen ten aanzien van in- en uitvaren van de haven en ten aanzien van het manoeuvreren in de haven.
4. Wel heeft er sinds 2009 schaalvergroting plaatsgevonden bij de tankers en passagiersschepen. Bij de tankers was er in 2009 nog nauwelijks sprake van klasse VI schepen, nu is het aandeel al meer dan 15 %

3.4 Incidenten en calamiteiten

3.4.1 Registratie

De registratie van incidenten / calamiteiten is in het geval van de Nieuwe Haven relatief gecompliceerd. Voor wat betreft de waterkwaliteit valt het beheer onder Rijkswaterstaat. Nautisch wordt de haven beheerd door de Gemeente Arnhem. De Gemeente Arnhem heeft geen echte richtlijnen voor registratie van calamiteiten en incidenten in het havengebied. Er is alleen een beperkte registratie in de vorm van een Excel-sheet, zie bijlage 2. Rijkswaterstaat wordt veelal wel betrokken bij de afhandeling van incidenten. Dit omdat er vaak ook een link is met de waterkwaliteit en omdat de Gemeente Arnhem niet beschikt over een eigen dienstvaartuig.
Vrij zeker is dat de registratie van incidenten niet volledig is. De aangereikte gegevens van de havendienst van de Gemeente Arnhem zijn aangevuld met informatie uit de databases van Rijkswaterstaat en de informatie uit publicaties in de media. Deze tabel met 52 registraties is vervolgens weer aangeleverd bij de havendienst.

3.4.2 Nautische incidenten

Van de 52 geregistreerde incidenten over de afgelopen 10 jaar zijn er 17 van nautische aard (aanvaringen). Deze hebben nagenoeg allemaal plaatsgevonden in of in de nabijheid van het toeleidingskanaal. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen. Gebruik van boegschroef hierbij geeft flinke onvoorspelbare dwarsstromen. Er heeft zich hierdoor bijvoorbeeld ook een incident met een roeister voorgedaan die door de stroming van zo'n boegschroef omgeslagen is.
De rivier is daar relatief smal waardoor het water sneller stroomt en er weinig uitwijkmogelijkheden zijn. Ook wordt er overnacht op de permanent afgemeerde recreatievaartuigen en op vaartuigen van passanten.

de Gelderlander

Regio Algemeen Sport Koken & Eten

Arnhem e.o. Nijmegen e.o. Achterhoek Betuwe De Veluwe Liemers Maasland Maas en Waal

Binnenvaartschip ramt negen plezierjachten in haven Arnhem

ARNHEM - Een binnenvaartschip heeft een ravage achtergelaten in de haven van watersportvereniging Jason in Arnhem. In de nacht van maandag op dinsdag voer een met zand geladen schip de haven binnen en ramde een negental plezierjachten. De 48-jarige schipper van het zandschip had waarschijnlijk de automatische piloot nog ingeschakeld, waardoor hij onvoldoende controle had over het schip, zo meldt de politie.

0 Reacties

Voorzichtige schattingen wijzen op een schadebedrag van een half miljoen. Ook de jachthaven zelf liep ernstige schade op. Met het vervangen van de steigers is een bedrag van meer dan een ton gemoeid.

Recent zijn er weer twee nautische incidenten geweest. Er dreef een losgeslagen polyester zeilbootje in de haven. Het bootje had kunnen worden aangevaren door bijvoorbeeld een beroepsvaartuig en had zelfs in de schroef van zo'n vaartuig kunnen belanden waardoor deze stuurloos zou worden. Bij onduidelijkheid of er zich personen bevinden in de zeilboot, moeten hulpdiensten ingezet worden om te zoeken naar eventueel verdwenen opvarenden. Het andere incident betrof een passagiersschip met een grootte van klasse V die een niet goed functionerende boegschroef had. Dit in combinatie met harde wind resulteerde in een aanvaring met een afgemeerd tankschip (zie foto). Indien het passagiersschip in botsing was gekomen met een van de woonschepen dan had dit veel grotere gevolgen kunnen hebben.

3.4.3 Milieu incidenten

De meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. De hoeveelheid olie varieert van slechts wat sporen op het water tot een enorme morsing van 10 m^3. Doordat in de haven ook woonschepen en recreatieschepen aanwezig zijn geeft dit een risico voor de gezondheid van bewoners en recreanten. Bij grote hoeveelheden wordt er in samenwerking met Rijkswaterstaat een opruimactie gestart. Een opruimactie is, omdat er ook gewoond wordt in de haven, eerder aan de orde.

3.4.4 Landelijke incidenten

Uit het rapport van Rijkswaterstaat "Monitoring Nautische veiligheid binnenwateren" van december 2013 blijkt dat onderzoek is gedaan naar de significante scheepvaartongevallen op de Nederlandse binnenwateren over de periode 2004 tot en met 2011. Het betreft ook incidenten met schepen die niet onder Nederlandse vlag varen.

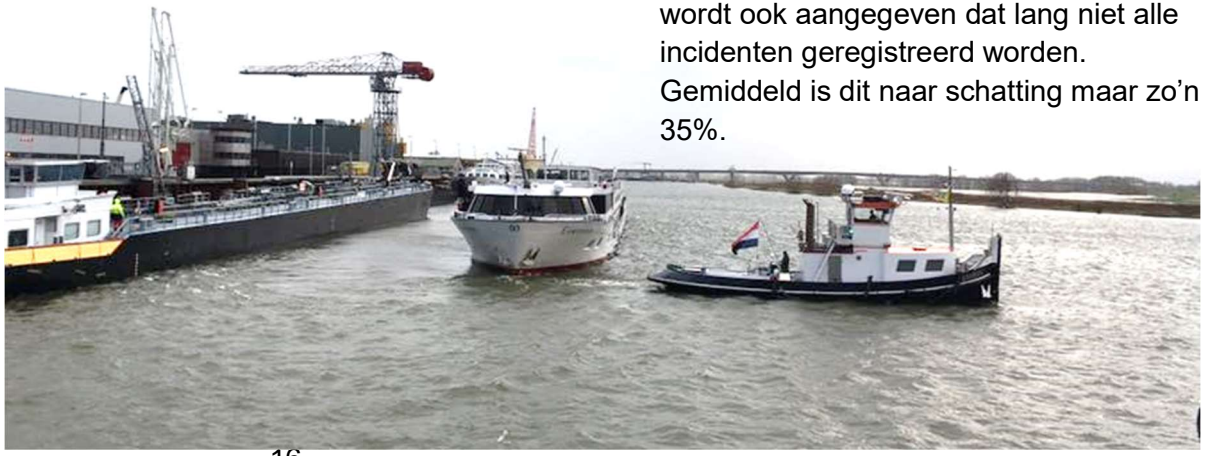

Rijkswaterstaat beheert een centrale scheepsongevallen database (de zogenaamde SOS-database). Alle scheepvaartongevallen binnen de Nederlandse territoriale wateren dienen in deze database te worden geregistreerd. Gemiddeld zijn er op de Nederlandse binnenwateren ruim 130 significante ongevallen per jaar. Bekeken vanuit de situatie in Arnhem ten opzichte van de rest van Nederland is een duidelijke trendontwikkeling in aantallen en aard niet te ontdekken. Met andere woorden: er zijn in de Nieuwe Haven niet significant meer geregistreerde ongevallen dan in andere binnenhavens van vergelijkbare omvang. Wel is de situatie in de haven van Arnhem onveiliger ten opzichte van andere havens omdat recreatie, wonen en beroepsvaart door elkaar plaatsvindt.
In de rapportage over de SOS-database wordt ook aangegeven dat lang niet alle incidenten geregistreerd worden. Gemiddeld is dit naar schatting maar zo'n 35%.

4. Oplossingsrichtingen

4.1 Kansen

Met het herinrichten van de haven kunnen er niet alleen veiligheidsproblemen opgelost worden maar liggen er ook kansen om optimaal gebruik te maken van de haven en van de verbinding van de stad met het water. In dit hoofdstuk worden kansen beschreven om optimaal gebruik te maken van de haven.

4.1.1 Handel

Een trimodaal knooppunt
Vanuit een inventarisatie naar de mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven (Van Veen, 2017) blijkt dat er veel kansen liggen om de overslag in de haven te vergroten. De ligging van de haven is zeer gunstig ten opzichte van uitvalswegen en er is ook een spoorverbinding aanwezig. Hierdoor kan er een trimodaal overslagpunt ontstaan.

Containeroverslag
Indien er mogelijkheden voor containeroverslag worden gerealiseerd kunnen bedrijven, die nu gebruik maken van vervoer via vrachtwagens, makkelijker gebruik gaan maken van de binnenvaart. Hierdoor zal de CO^2 uitstoot in en rond Arnhem verminderd worden, ontstaan er meer mogelijkheden voor bedrijven en zal de werkgelegenheid groeien. De inventarisatie van Van Veen laat een topje van de ijsberg zien omdat er een beperkte groep van 10 bedrijven benaderd is. Via deze bedrijven blijkt dat er al 9.000 containeroverslagmomenten per jaar gerealiseerd kunnen worden. Indien er meer bedrijven worden benaderd kan dit aantal nog flink oplopen. Ter vergelijk: Nijmegen en Emmerich hebben een containeroverslag van 60.000 per jaar, Oss heeft er 20.000 per jaar (bron: www.inlandlinks.eu).

Containerterminal Nijmegen
bron: logistiek.nl

Watergebonden bedrijven
Langs de Nieuwe Havenweg staan veel panden leeg of er zijn niet-watergebonden bedrijven gevestigd. Er is dus ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven om zich te vestigen in Arnhem. Ook zijn er mogelijkheden om bestaande bedrijven, die nu gebruik maken van het wegverkeer maar waarvoor binnenvaart ook een goede optie is, te verplaatsen naar de haven. Door bedrijven die niet watergebonden zijn te verplaatsen naar andere locaties binnen Arnhem ontstaat er meer ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven in de haven. Wellicht kunnen bedrijven die gelegen zijn in de achterliggende industriegebieden, zoals IPKW, meer gebruik maken van de haven.

4.1.2 Milieu

Verkeersdrukte en CO^2 uitstoot rond Arnhem verminderen
Bij transport vanuit het zuiden moeten vrachtwagens veel knelpunten passeren zoals de bruggen in Arnhem en Nijmegen. Indien deze goederen via de binnenvaart worden vervoerd kan dit de druk op het verkeer rond Arnhem verminderen.

Zonnepanelen
De Gemeente Arnhem wil verder verduurzamen en één van de plannen is het plaatsen van een drijvende steiger met daarop naar de zon draaiende panelen die ook gebruik maken van de reflectie van zonlicht op het water. De drijvende steiger zou geplaatst moeten worden langs de westoever, de groene wal. Voordeel is dat aan deze steiger ook schepen kunnen afmeren waardoor er aan de kade langs de Nieuwe Havenweg mogelijkheden ontstaan voor extra overslag door bijvoorbeeld het vestigen van een containerterminal.
Gezien de ligging ten opzichte van de zon en het optimaal gebruik kunnen maken van de reflectie op het water is het aan te bevelen om de panelen, of een gedeelte daarvan te plaatsen in de voormalige Akzohaven. In de voormalige Akzohaven zijn geen scheepvaartbewegingen. Hierdoor is het water rustiger en dit komt de reflectie van zonlicht op het water ten goede. Ook de ligging ten opzichte van de zon, de zuidrichting is gunstiger.

4.1.3 Wonen op geschikte plaatsen

De risico's op aanvaringen met grote schepen, contact met milieuverontreinigingen en risico's bij hoog water zorgen ervoor dat het niet veilig is om in de haven te wonen. Daarnaast nemen de woonschepen ligplaatsen in die gebruikt zouden kunnen worden als overslagpunten en ligplaatsen voor beroepsvaart. Bij een herinrichting van de haven zouden deze risico's verminderd of geëlimineerd kunnen worden.
De woonfunctie in de haven heeft niet alleen nadelen maar ook het voordeel van meer sociale controle en veiligheid. Wanneer de bewoning verdwijnt is de verwachting dat het gebied meer desolaat wordt en een grotere aantrekkingskracht zal hebben op criminele activiteiten. Denk hierbij aan inbraak, prostitutie en drugshandel. Nu al wordt de Nieuwe Havenweg geregeld gebruikt voor straatraces. Indien de bewoning verdwijnt kan overwogen worden om het gebied af te sluiten.

4.1.4 Toerisme

Passagiersschepen
Arnhem is een populaire aanlegplaats voor passagiersschepen. De schaalvergroting in de passagiersvaart brengt een vraag aan meer winterligplaatsen met zich mee. Deze winterligplaatsen zorgen voor inkomsten voor de Gemeente Arnhem.

Recreatie in verbinding met de stad
Jaarlijks varen er ongeveer 5.000 recreatieschepen langs Arnhem. Het is voor deze schepen lastig de stad Arnhem te bezoeken. Aan de Rijnkade kunnen ze niet aanleggen, die is alleen geschikt voor grotere schepen door de hoge kadewand en de golfslag en stroming. De jachthaven ligt te ver van de stad om even een drankje te gaan doen of te gaan winkelen. Een andere, meer geschikte plek voor de recreatievaart geeft dus niet alleen kansen voor het verbeteren van de veiligheid maar ook voor het stimuleren van het toerisme. De Gelderse IJssel is in Oost Nederland de enige Noord-Zuid verbinding voor de recreatievaart. Hier varen naar schatting meer recreanten dan op de Neder-Rijn. Als er in Arnhem een aantrekkelijke passantenhaven is dan zal ook een deel van deze recreatievaart een tussenstop maken.

4.2 Oplossingsrichtingen

Om de problemen met de veiligheid in de haven op te lossen en daarnaast ook mogelijkheden te scheppen voor de kansen die er liggen voor de Nieuwe Haven worden hier wat oplossingsrichtingen aangegeven.
De mogelijke oplossingsrichtingen worden aangegeven voor drie scenario's: alles blijft op dezelfde plaats liggen, functies worden verplaatst binnen de haven en functies worden verplaatst naar buiten de haven. Er is gekozen voor deze oplossingsrichtingen omdat deze het meeste resultaat met de minst ingrijpende wijzigen hebben.
Binnen de mogelijke oplossingsrichtingen wordt gekeken wat het effect is op het verbeteren van de veiligheid en het aangrijpen van kansen voor de stad Arnhem. In de tabel in bijlage 3 worden de consequenties op een rij gezet.

4.2.1 Functies op dezelfde plaats

Niets doen
In de figuur hiernaast is schematisch weergegeven hoe de huidige functies over de haven verdeeld zijn. Indien alle functies op dezelfde plaats blijven en er verder geen ingrijpende maatregelen genomen worden zijn er geen mogelijkheden om de veiligheid te verbeteren. Ook zijn er dan weinig kansen om de haven te ontwikkelen omdat woonschepen in de weg liggen voor overslagmogelijkheden.

Recreatie afschermen van beroepsvaart
Het grootste risico voor de veiligheid is de huidige situatie van de ingang van de haven. Grote schepen hebben te weinig ruimte om de haven binnen te varen en moeten vlak langs de recreatie en woonschepen. Als alle functies op dezelfde plaats blijven dan is het enige wat er gedaan kan worden om de veiligheid te verbeteren het beschermen van de recreatievaart en de woonschepen door middel van afdamming van bepaalde delen van de haven.

Hiervoor zijn globaal vier mogelijkheden:

a. Het verbreden van de ingang van de haven
Om de beroepsschepen meer ruimte te geven bij het invaren zou een deel van de strekdam afgegraven kunnen worden. Het probleem met de veiligheid voor de recreatie en woonschepen wordt dan wat verminderd maar nog niet opgelost; er kunnen nog steeds grote schepen tegen de jachthaven aan varen.

Huidige situatie:

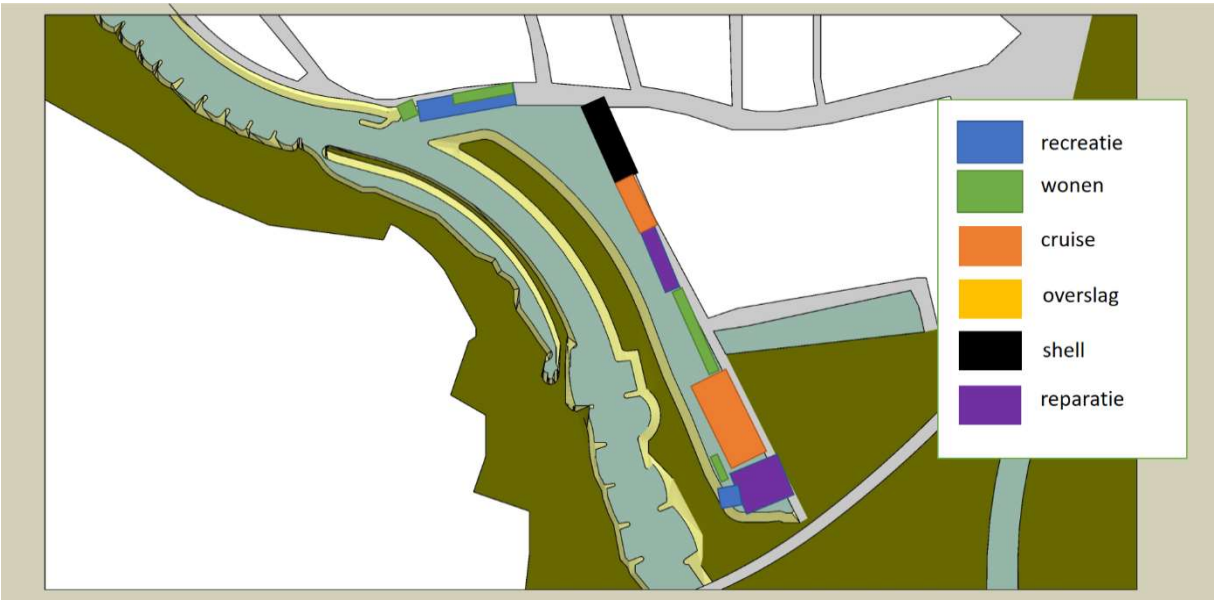

b. Het afschermen van de jachthaven van de rest van de haven

Om de vaarbewegingen van de grote beroepsvaart en kwetsbare recreatie te scheiden zou er een dam aangelegd kunnen worden om de jachthaven heen. Als de ingang van de jachthaven dan aan de rivier ligt zijn de vaarbewegingen deels van elkaar gescheiden. De grote schepen kunnen dan niet meer tegen de jachten aan varen. De roeiers en kanoërs kunnen dan echter niet op een veilige manier varen; zij moeten dan meteen de rivier op en dat is niet wenselijk in verband met stroming. Een oplossing zou zijn om het vlot waar de roeiers instappen aan de andere kant van de strekdam te leggen, zodat ze de haven in kunnen varen. Hierdoor worden de vaarbewegingen van grote en kleine schepen weer gemengd. Deze situatie zorgt ook voor minder risico voor aanraking met milieuverontreiniging van recreatie en woonschepen die achter de strekdam liggen.

c. Het afschermen van de jachthaven van de rivier

Een andere mogelijkheid is om de jachthaven af te schermen van de rivier. Voordeel hiervan is dat de grote schepen niet meer tegen de jachthaven aan kunnen varen. De vaarbewegingen zijn echter nog steeds niet gescheiden bij deze oplossing.

d. Stroomopwaarts verplaatsen van de ingang

Het verder stroomopwaarts verplaatsen van de invaart is nautisch geen optie omdat:

- De ingang van de haven zou dan dwars op de rivier komen waardoor schepen te weinig ruimte hebben om de haven in- en uit te kunnen draaien.
- Bij stroming op de rivier is het ronduit lastig of zelfs onmogelijk voor grotere schepen om de haven in- en uit te varen.
- In de huidige ingang van de haven kan men door de ligging ten opzichte van de rivier de haven veel meer gestrekt in- en uitvaren. Bij een meer stroomopwaartse oplossing is een veel bredere monding nodig. Door de grotere breedte zal er meer aanzanding zijn met als gevolg hogere kosten door meer noodzakelijke baggerwerkzaamheden. Indien men toch voor deze oplossing wil kiezen is een waterloopkundig onderzoek noodzakelijk.

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

4.2.2 Verplaatsen functies binnen de haven

In de figuur op pagina 19 met de huidige situatie is te zien dat de functies momenteel erg verspreid liggen over de haven. Door de haven anders in te delen en functies meer te clusteren kan een aantal problemen opgelost worden. In de figuur hieronder is de meest veilige situatie beschreven, waarbij de functies zoveel mogelijk van elkaar gescheiden zijn, indien alle functies in de haven moeten blijven.

De kwetsbare groepen zoals de recreatie en woonschepen zijn verplaatst naar achterin de haven. De grote schepen zullen dan vooral voorin de haven laden en lossen, aan het stuk kade aan de Nieuwe Havenweg tot de Akzohaven. Hierdoor komen de grote schepen niet meer in de buurt van de jachthaven en woonschepen. De vaarbewegingen van kleine en grote schepen vinden echter nog wel door elkaar plaats. Omdat de kade aan de Nieuwe Havenweg vrij is van woonschepen zijn er optimale kansen voor overslagmogelijkheden waaronder een containerterminal.

De reparatiebedrijven worden dan geplaatst aan de Westervoortsedijk en op de plaats waar nu de jachthaven is. Hierdoor zijn zij makkelijk bereikbaar voor hun klanten en is er geen overlast voor woonschepen. Doordat er meer ruimte is in de ingang van de haven kunnen schepen makkelijker manoeuvreren. Het plaatsen van de scheepsreparatie bij de ingang van de haven heeft ook nadelen.

De werkzaamheden komen dichter bij de eventuele bewoning in de buurt van de Westervoortsedijk. De breedte van de afgemeerde schepen bij de scheepsreparatiebedrijven is variabel. Er kunnen ook bredere schepen afmeren, waardoor voldoende invaartbreedte niet gegarandeerd is. Ook is er minder waterdiepte die noodzakelijk is voor het afzinkbare dok. Achter in de Nieuwe Haven in de buurt van de Pleybrug is de haven beduidend dieper.

functies binnen haven verplaatsen

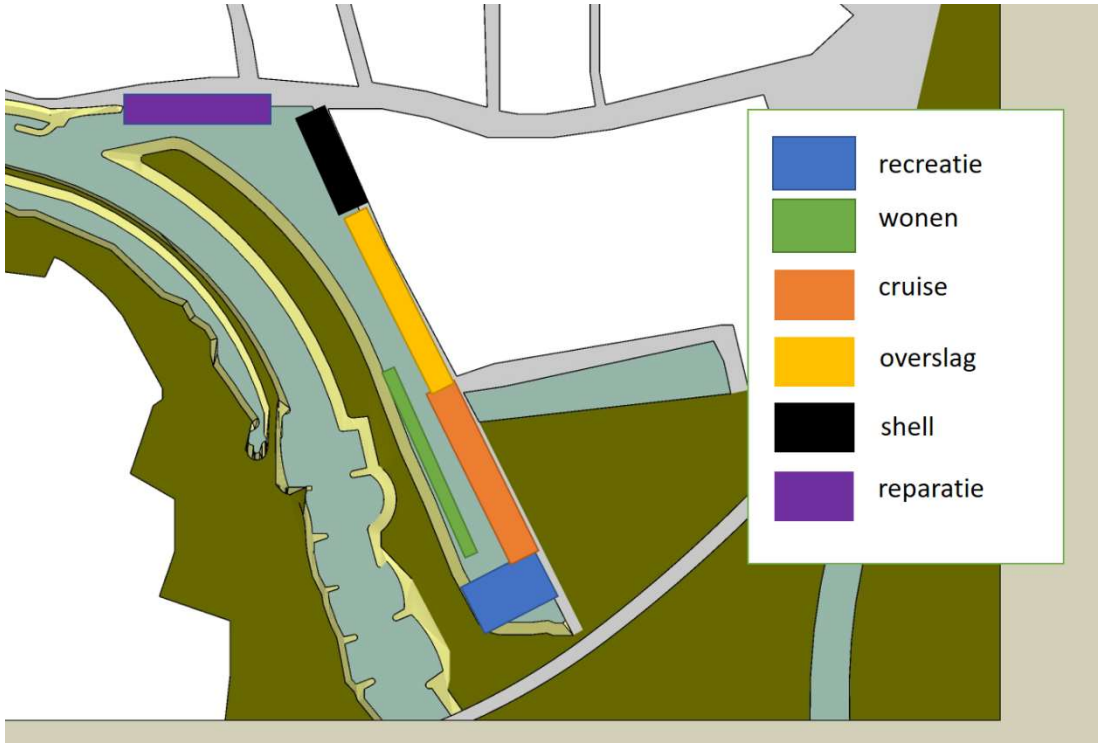

4.2.3 Functies verplaatsen naar buiten de haven

Aangezien de haven oorspronkelijk bedoeld was als industriehaven zou het verwijderen van de recreatie en woonfunctie uit de haven de meest veilige oplossing zijn.

De breedte van het toeleidingskanaal is ongeveer 70 meter. Op dit moment wordt 30 meter hiervan gebruikt door de jachthaven. Als norm voor het veilig invaren wordt een breedte gehanteerd van 4 maal de scheepsbreedte. Indien de jachthaven verdwijnt zou met de huidige toegelaten maximale breedte op de Neder-Rijn van 15 meter een vaarpadbreedte van 60 meter nodig zijn. In dit geval kan dan nog net een schip tot klasse V afmeren. Dit zou dan bijvoorbeeld een container- of een passagiersschip kunnen zijn.

Indien de kwetsbare groepen uit de haven verdwenen zijn, zijn er optimale kansen om de haven te ontwikkelen tot volwaardige handelshaven. Er zou dan ook voldoende ruimte zijn voor een containerterminal. In de volgende figuren worden drie mogelijke indelingen gegeven.

a. Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

Bij deze indeling kunnen de reparatiebedrijven achterin de haven blijven; zij hebben dan zo min mogelijk last van andere gebruikers. De passagiersschepen kunnen aan de Westervoortsedijk liggen. Hierdoor is er niet alleen plaats voor winterliggers maar kan deze kade ‘s zomers ook makkelijker gebruikt worden voor het in- en uitschepen van passagiers en voorraden. Aan de Nieuwe Havenweg is dan een lang stuk kade vrij voor overslag. Indien de containerterminal aan de Noordzijde van de Akzohaven geplaatst wordt is er ook een directe aansluiting met het spoor mogelijk dat daar al ligt.

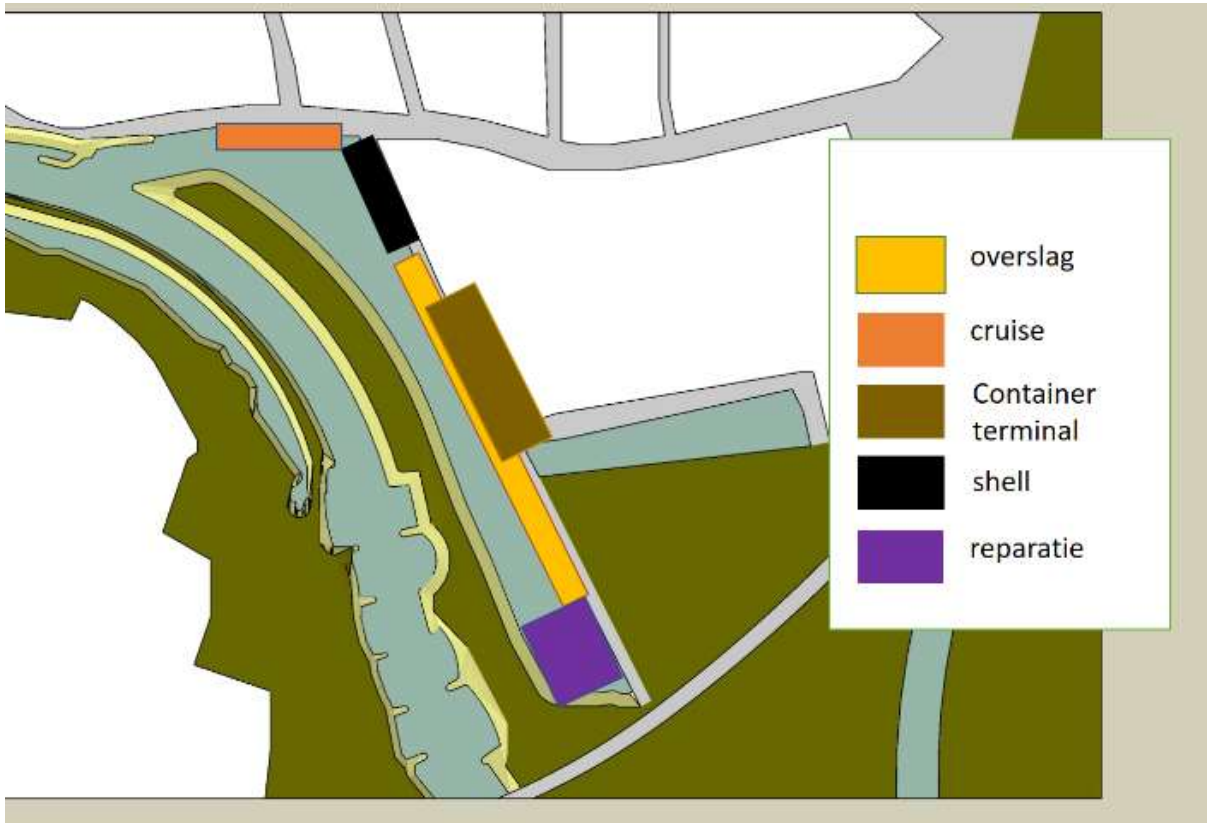

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

b. Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Zuid
Het zuidelijke stuk kade aan de Nieuwe Havenweg ligt aan de Koningspleij. Hier zou veel ruimte zijn voor overslagmogelijkheden zoals een containerterminal. De vraag is of dit gewenst is in verband met plannen voor het energiepark Koningspleij. Nadeel is ook dat de (container)schepen dan ver de haven in moeten varen. De reparatie kan dan verplaatst worden naar de Westervoortsedijk of naar het noordelijke stuk kade aan de Nieuwe Havenweg.

c. Containerterminal aan Westervoortsedijk
Voordelen hiervan zijn dat containerschepen snel de haven in en uit kunnen varen en de terminal meteen aansluiting heeft op de wegen. Nadelen zijn dat hier minder ruimte is dan op de andere locaties en dat deze overslag dicht bij de stad plaatsvindt.
De reparatie en cruisevaart hebben dan alle rust achterin de haven en er is ook nog een groot deel vrij voor andere overslag.

4.2.4 Mogelijkheden voor wonen en recreatie buiten de haven

Indien de functies wonen en recreatie uit de haven worden geplaatst, moeten zij wel elders in Arnhem een plaats krijgen. Hiervoor zijn of kunnen de volgende alternatieven worden onderzocht:

Woonschepen
Met het vinden van een alternatieve locatie voor woonschepen kunnen ook andere woonschepen in Arnhem die niet op een geschikte plaats liggen een goede plek krijgen zoals het voormalige bunkerschip aan de Rijnkade.
De volgende mogelijkheden kunnen nader onderzocht worden en hebben kans van slagen:

- Meer ruimte maken voor woonschepen in de Rosandepolder
- Ruimte opnemen voor woonschepen in de nevengeul in Meinerswijk in het plan voor Stadsblokken-Meinerswijk

Oplossingen die reeds onderzocht zijn en minder geschikt zijn:

- Defensiehaven: hier kunnen maximaal drie schepen liggen
- ASM haven: niet in eigendom van de Gemeente
- Nevengeul bij Malburgen: geen toestemming Rijkswaterstaat

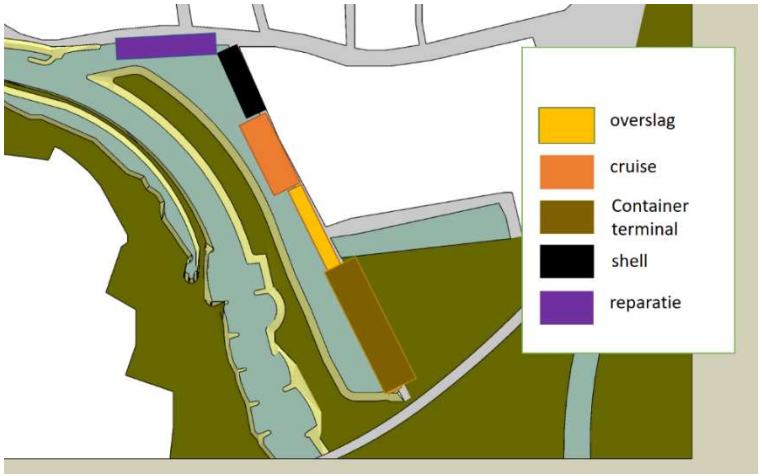

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Zuid

Containerterminal aan Westervoortsedijk

Recreatie
Bij het verplaatsen van de recreatiefunctie is het goed om te kijken naar de vaarbewegingen die zij uitvoeren en welke behoefte er leeft. Daarom zijn de oplossingen voor de recreatie gesplitst voor de gemotoriseerde vaartuigen, de ongemotoriseerde vaartuigen en de scouting.

De jachthavens met motorboten kunnen verplaatst worden naar:
- De ASM haven
- Oude haven: het uitgraven van de Oude haven die vroeger op de plaats van de Blauwe golven aanwezig was zorgt voor een mooi beeld en recreatie dicht bij de stad
- Rosandepolder: op de locatie waar nu een kade aanwezig is kan een jachthaven geplaatst worden

De roei- en zeilvereniging zouden verplaatst kunnen worden naar:
- Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen
- Rosandepolder: op deze plas kan veilig geoefend worden met roei en zeilboten en rustiger vaarwater op de rivier is binnen handbereik

De scouting zou verplaatst kunnen worden naar:
- Defensiehaven, waar al een andere scoutinggroep aanwezig is
- Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen
- Oude haven: indien de Oude Haven gerealiseerd wordt kan hier ook ruimte komen voor de scouting

Zicht op de Oude Haven in 1930

Bronnen

- Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart: Richtlijnen vaarwegen 2011
- Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart: Supplement Richtlijnen vaarwegen 2011
- Nautisch onderzoek Arnhem – Malburgerhaven Alkyon Hydraulic Consultancy & Research d.d. 18-12-2009
- Monitoring Nautische Veiligheid 2013 Binnenwateren Deel 1: beleidsrelevante rapportage Uitgegeven door Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving, Afdeling Veiligheidsmanagement en Verkeersveiligheid
- Inschatting van de verandering van de overschrijdingskans als gevolg van de hoogwater-verlagende maatregelen langs de Rijn, uitgegeven door de Internationale commissie ter bescherming van de Rijn
- Rijkswaterstaat; Servicedesk waterdata
- Havendienst Gemeente Arnhem, diverse Excelsheets
- Google Maps, kaartbestanden en satelliet
- Rijkswaterstaat; Centrale informatievoorziening: Vaarwegen in Nederland, versie oktober 2017
- Bram van Veen; Mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven, 21-08-2017
- Gemeente Arnhem; Woonboten Arnhem, onderzoek permanente ligplaatsen voormalige ASM-woonboten, februari 2014
- Gemeente Nijmegen; Nijmegen centrum, binnenstad, Lindenberghaven, bestemmingsplan 2013
- Sluis- en Stuwcomplex Driel; sluismeester, informatie over aantallen schepen

Bijlage 1: Indeling scheepvaartklassen

De binnenvaart is in Europa opgedeeld in **CEMT-klassen** om de afmetingen van vaarwegen in West-Europa op elkaar af te stemmen. De klasse-indeling is in 1992 bepaald door de Conférence Européenne des Ministres de Transport (vandaar de term CEMT-klasse).

Per klasse zijn de maximale afmetingen van het schip vastgelegd. Hiermee wordt meteen duidelijk welke bruggen al dan niet onderdoor vaarbaar zijn en welke kanalen en rivieren al dan niet bevaarbaar zijn vanwege diepgang en manoeuvreerbaarheid.

De indeling loopt van 0 t/m VIIa. De genoemde namen van het soort schip zijn ontleend aan het schip waarvoor de afmetingen van de vaarweg maximaal geschikt zijn.

CEMT-klasse	**RWS-klasse**	**type**	**lengte**	**breedte**	**diepgang geladen**	**strijkhoogte leeg/geladen**	**laadvermogen (ton)**
0	M0	Kleinere vaartuigen					<250
I	M1	Spits	38,50	5,05	2,5	4,65/3,35	251-400
II	M2	Kempenaar	50-55	6,6	2,6	5,8/4,6	401-650
III	M3	Hagenaar	55-70	7,2	2,6	6,3/5,1	651-800
III	M4	Dortmund Eems- kanaalschip	67-73	8,2	2,7	6,3/5,1	901-1050
III	M5	Verl. Dortmund-Eemskanaalschip	80-85	8,2	2,7	6,3/5,1	1051-1250
IVa	M6	Rijnherne- kanaalschip	80-105	9,5	2,9	6,7/5,3	1251-1750
IVa	M7	Verl. Rijn-Hernekanaalschip	105	9,5	3,0	6,7/5,3	1751-2050
Va	M8	Groot Rijnschip	110	11,4	3,5	7,1/5,4	2051-3300
Va	M9	Verl. Groot Rijnschip	135	11,4	4,0	7,1/5,4	3301-4000
Vb		Duwkonvooi met 1×2 bakken in de lengte	170-190	11,4	3,5-4,0	9,1	3951-7050
VIa	M10	Maatgevend schip	110	13,5	4,0	7-9,1	4001-4300
VIa	M11	Maatgevend schip	135	14,20	4,0	7-9,1	4301-5600
VIa	M12	Rijnmax schip	135	17,0	4,0	7-9,1	>5601
VIb		Duwkonvooi met 2×2 bakken naast elkaar	185-195	22,8	3,5-4,0	7-9,1	6400-12000
VIc		Duwkonvooi met 3x2 bakken naast elkaar	270	22,8	3,5-4,0	9,1	9600-18000
VIIa		Duwkonvooi met 2×3 bakken naast elkaar	195	34,2	3,5-4,0	9,1	9600-18000

Bijlage 2: Incidenten

nr.	bron	datum	schip	bijzonderheden	WVO	Nautisch	Overig
1	Havenmeester	1-3-2003	Tanker Innovation1 en 11	Shelltanker aansprakelijk voor schade door schroefwater aan palen steiger en jachten Nieuwe Haven		x	
2	RWS	20-1-2004	onbekend	Olieverontreiniging Akzo Haven Arnhem	x		
3	RWS	26-1-2004	onbekend	Oilboom onklaar in Nieuwe Haven Arnhem	x		
4	RWS	11-2-2004	onbekend	Waterverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
5	RWS	13-7-2004	Valdero	nautisch incident		x	
6	RWS	3-9-2004	MTS Amstelstroom / MPS Switserland 2	Bijna aanvaring ter hoogte van invaart Nieuwe Haven		x	
7	RWS	25-11-2004	onbekend	Afgewerkte olie Arnhem	x		
8	RWS	1-12-2004	onbekend	Dieselverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
9	RWS	9-12-2004	bekend bij RWS	Olieverontreiniging Shell Nieuwe Haven Arnhem	x		
10	Havenmeester	10-7-2005	tanker	een terras/steiger losgeslagen van het eethuis		x	
11	RWS	4-4-2006	onbekend	gasolie in Nieuwe Haven	x		
12	RWS	17-7-2006	onbekend	Stankoverlast Terpentine Nieuwe Haven			x
13	RWS	5-8-2006	onbekend	Waterverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
14	RWS	6-11-2006	nvt	Dode meeuw in Nieuwe Haven			x
15	RWS	27-11-2006	bekend bij RWS	Brand op schip Nieuwe Haven Arnhem			x
16	RWS	14-5-2007	onbekend	Nieuwe Haven; sporen van diesel	x		
17	RWS	1-8-2007	onbekend	Nieuwe Haven Arnhem, vervuiling door gasolie en afgewerkte olie	x		
18	RWS	22-8-2007	nvt	Auto te water Nieuwe Haven Arnhem			x
19	RWS	24-12-2007	onbekend	Nieuwe Haven Arnhem, vervuiling oppervlaktewater	x		
20	RWS	29-7-2008	bekend bij RWS	olielozing vanaf jacht Nieuwe Haven Arnhem	x		
21	Schuttevaer	7-2-2009	Zandschip Argus	9 jachten zwaar beschadigt, steiger zware schade, gemeente plaatst paal om herhaling te voorkomen Nieuwe Haven		x	
22	RWS	21-9-2009	onbekend	Oliespoor Nieuwe Haven Arnhem	x		
23	RWS	6-10-2009	onbekend	Waterverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem gasolie	x		
24	RWS	18-7-2010	bekend bij RWS	Ponton bijna los met nog maar één touw vast Nieuwe Haven		x	
25	RWS	2-9-2011	onbekend	Oliespoor Nieuwe Haven Arnhem	x		
26	RWS	30-10-2011	bekend bij RWS	Nieuwe Haven Arnhem; olieverontreiniging	x		
27	Havenmeester	12-8-2013	tanker	schade aan steiger bij Valkenburg Nieuwe Haven		x	
28	Havenmeester	16-3-2013	woonark	Woonschip door langsvarend schip losgebroken van sputpaal		x	
29	RWS	21-4-2013	RWS	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
30	RWS	8-5-2013	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
31	RWS	10-5-2013	bekend bij RWS	Gasolie-overlopen tijdens bunkeren in water Nieuwe Haven	x		
32	Havenmeester	5-7-2013	zandschip	beschermpaal aangevaren zuid van Jason Nieuwe Haven		x	
33	RWS	16-7-2013	onbekend	olie in Nieuwe Haven Arnhem	x		
34	RWS	7-10-2013	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
35	RWS	25-12-2013	onbekend	Olie-achtige stof in Nieuwe Haven Arnhem	x		
36	RWS	14-1-2014	onbekend	dunne oliefilm Nieuwe Haven Arnhem	x		
37	RWS	19-8-2014	bekend bij RWS	olie gemorst Nieuwe Haven	x		
38	Schuttevaer	4-5-2015	Passagiersschip Viking	Jonge dame bij Jason met skiff onder de steiger geblazen door boegschroef, Nieuwe Haven		x	
39	Havenmeester	12-7-2015	woonark	Glazen pui glas gebroken door golven langsvarend schip, Nieuwe Haven		x	
40	RWS	29-7-2015	onbekend	melding Incident nieuwe Haven Arnhem		x	
41	RWS	20-9-2015	onbekend	Olie in Nieuwe Haven Arnhem	x		
42	RWS	2-10-2015	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
43	RWS	6-5-2016	nvt	kadaver koe in Nieuwe Haven Arnhem			x
44	mail Weideman	22-2-2016	Tanker	werkponton onder motorjacht geblazen bij jachthaven Valkenburg door gebruik boegschroef Nieuwe Haven		x	
45	RWS	7-3-2016	onbekend	Gasolie in water Nieuwe Haven	x		
46	RWS	12-5-2016	onbekend	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
47	krant	29-11-2016	Belgisch schip	Schade steiger Jason, Nieuwe Haven		x	
48	krant	28-3-2017	Binnenvaartschip	ramt 9 jachten bij steiger Jason, Nieuwe Haven		x	
49	RWS	22-5-2017	onbekend	Olievlek Nieuwe Haven Arnhem	x		
50	Havenmeester	7-6-2017	Tanker Imola	Tanker Imola tegen de Orion 3 gevaren, Nieuwe Haven		x	
51	Havenmeester	6-8-2017	Tanker Nicole 2	Tanker Nicole 2 tegen de Cotrans 4 deze ligt afgemeerd aan de Westervoordsedijk Nieuwe Haven		x	
52	Havenmeester	4-9-2017	Passagiersschip Diana	De Diana heeft circa 2 m3 diesle verloren door een overlopende tank t.b.v. de generator Nieuwe Haven	x		
53	Havenmeester	3-1-2018	Passagiersschip Esmeralda	Esmeralda haalt in storm de draai niet in de haven en ramt Somtrans XV en de spits Claver, Nieuwe Haven		x	
54	Havenmeester	10-1-2018	Jacht R. Schout	Jacht (circa 9m) van de heer R. Schout los drijvend in de Nieuwe Haven aangetroffen.		x	
				Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO)	30		
				Nautische incidenten		19	
				Overige incidenten			5
				Totaal	54		

Bijlage 3: tabel met oplossingsrichtingen

	Niets doen	Jachthaven afschermen	3 Binnen haven verplaatsen	4 Buiten haven verplaatsen
Risico 1: Ingang haven	- risico aanwezig	+ afgeschermd	+ geen kwetsbare groepen bij ingang haven	++ opgelost
Risico 2: Bewegingen	- risico aanwezig	+ jachten gescheiden - roeiers nog langs grote schepen	+ bewegingen deels gescheiden	++ opgelost
Risico 3: Milieuverontreiniging	- risico aanwezig	- iets afgenomen	- onveranderd	++ opgelost
Risico 4: Hoog water	- risico aanwezig	- onveranderd	- onveranderd of slechter	++ opgelost
Kans 1: Handel	- weinig ruimte voor overslag	- onveranderd	+ kade vrij voor overslag	+ kade vrij voor overslag
Kans 2: Milieu	- verkeersdrukte blijft	- onveranderd	+ ontlasting wegen	+ ontlasting wegen
Kans 3: Wonen	- wonen op een onveilige plaats	- iets verbeterd	+ wonen op een iets veiligere plaats	++ wonen op een geschikte plaats
Kans 4: Toerisme	- recreatie ver van stad	- onveranderd	- recreatie nog verder van stad	+ recreatie en passagiers bij stad

Quickscan Nautische Veiligheid

Nieuwe Haven Arnhem

24 juli 2018 - Versie 1.0

wij verbinden

Autorisatieblad

Quickscan Nautische Veiligheid

Nieuwe Haven Arnhem

	Naam	Akkoord	Datum
Opgesteld door	Dekker, AJ	✓	24-07-2018
Gecontroleerd door	Verduijn, M	✓	24-07-2018
Vrijgegeven door	Krooshoop, GW	✓	24-07-2018

Op dit autorisatieblad ontbreken de handtekeningen wegens de digitale verwerking van ons vrijgaveproces. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Versie historie

Versie	Naam	Datum	Korte toelichting
0.2	Dekker, AJ	20-07-2018	Versie voor interne review
0.3	Dekker, AJ	23-07-2018	Eerste interne review verwerkt
0.4	Dekker, AJ	24-07-2018	Tweede interne review verwerkt
1.0	Dekker, AJ	24-07-2018	Vrijgegeven versie

Inhoudsopgave

Inleiding **3**
Gebruikte documenten 3

1 Locatiebeschrijving **4**

2 Risico's **6**
2.1 Aanpak 6
2.2 Toprisico's 6
2.3 Maatregelen 7
2.3.2. Voorlichting gebruikers *7*
2.3.3. Bescherming van de jachthaven tegen aanvaring *7*
2.3.4. Verplaatsen van de Orion *8*

3 Conclusie **9**

Colofon **10**

Bijlage I Risicomatrix

Bijlage II Maatregelen: referentiebeelden en schetsen

Inleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem bevindt zich benedenstrooms van de IJsselkop aan de rechterzijde van de Nederrijn, zie Figuur 1. In de haven bevinden zich, naast de functie beroepshaven, twee jachthavens, een roeivereniging, een zeilclub, een afdeling van de waterscouting, meerdere watergebonden woonlocaties (schepen en arken), ligplaatsen voor beroepsvaart en nautische industrie. Zie hoofdstuk 1 voor een meer uitgebreide beschrijving van de haven.

In de haven hebben zich de afgelopen 15 jaar 59 geregistreerde incidenten voorgedaan. Er zijn nog geen grote persoonlijke ongevallen voorgekomen. Wel zijn er al enkele lichtgewonden gevallen. Om meer inzicht te krijgen in de risico's met betrekking tot de nautische veiligheid is Movares Nederland B.V. gevraagd om een quickscan uit te voeren. Dit rapport en de bijgevoegde risicomatrix geeft een overzicht van de geïdentificeerde risico's.

Figuur 1: locatie Nieuwe Haven Arnhem

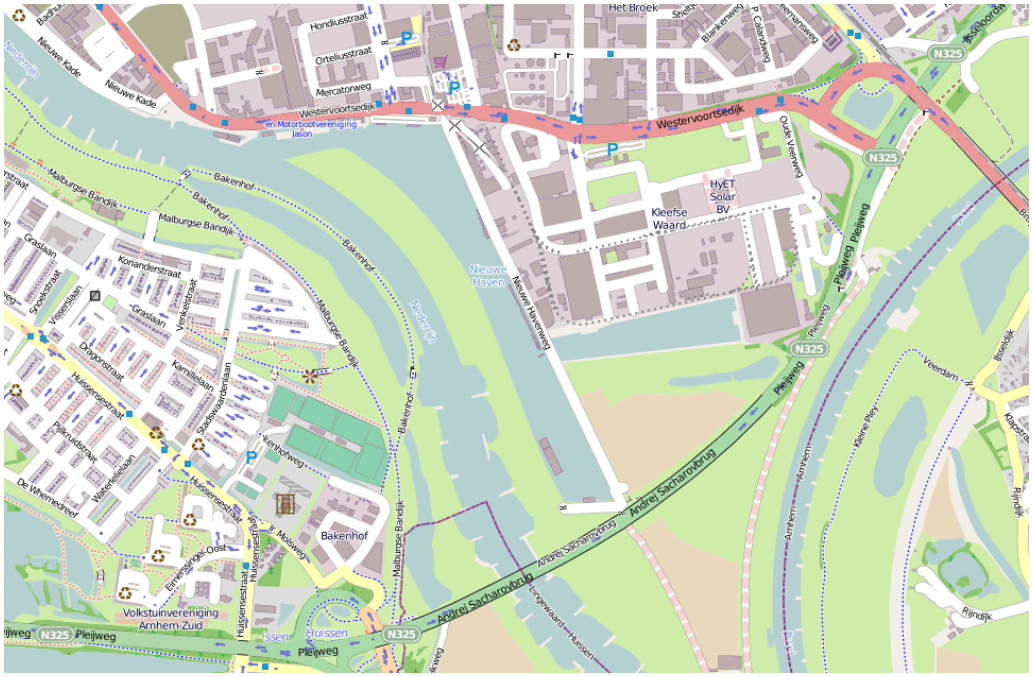

Gebruikte documenten

[1] Derksen, G., & Gerritsen, A. (23 februari 2018). *Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven Arnhem.*

[2] Gemeente Arnhem. (3 juli 2018). *Incidentenoverzicht Nieuwe Haven.* Arnhem.

[3] Alkyon. (18 december 2009). *Memo Nautisch Onderzoek Arnhem - Malburgerhaven.*

1 Locatiebeschrijving

De Nieuwe Haven bevindt zich in Arnhem aan de rechteroever van de Nederrijn. De waterkering loopt langs de noord- en oostzijde van de haven. De groene wal tussen de haven en de Nederrijn is geen onderdeel van de primaire waterkering en stroomt gemiddeld eenmaal per vijf jaar over.

De Nieuwe Haven is voor deze quickscan nautische veiligheid ingedeeld in vier gedeeltes, zie Figuur 2:

I. Gedeelte I is de havenmond;
II. Gedeelte II is de brede bocht tussen de havenmond en de rest van de haven;
III. Gedeelte III is het deel van de haven met ligplaatsen voor beroepsvaart en watergebonden woonlocaties;
IV. Gedeelte IV is de kop van de haven.

De gehele haven wordt door de roeiers van de roeivereniging gebruikt als trainingsbaan en er vinden zeillessen met Optimisten plaats. Af en toe varen er ook recreatieve vissers in de haven. De roeiers, zeilers en vissers worden aangeduid met de term ‘recreanten’.

Gedeelte I: De havenmond is circa 90 meter breed van oever tot oever. In de havenmond bevinden zich de jachthavens Jason en Valkenburg. Door de aanwezigheid van de jachthavens blijft een breedte van 40 meter over in de havenmond. Het in- en uitvaren van de haven is bovengemiddeld complex als gevolg van de beperkte breedte en de hoek ten opzichte van de rivier in combinatie met de stroming op de Nederrijn en de wind.

Gedeelte II: Na de havenmond bevindt zich een bocht met een maximale breedte van circa 200 meter. De ruimte in deze bocht wordt ook gebruikt als zwaaivoorziening voor de beroepsvaart. Aan de oostzijde van de bocht bevindt zich een overslaglocatie van Shell.

Gedeelte III: Dit is een havengedeelte met een breedte van ongeveer 100 meter. Aan de oostzijde van de haven zijn ligplaatsen voor beroepsvaart van maximaal CEMT-klasse Va en watergebonden woonlocaties. De woonlocaties bestaan voor een groot deel uit woonarken. Aan de woonarken zijn steigers en vlonders gemonteerd.

Gedeelte IV: De kop van de haven vormt gedeelte IV. In dit deel van de haven bevinden zich verschillende bedrijven die zich richten op de reparatie en onderhoud van schepen voor de beroepsvaart. Ook heeft de Waterscouting hier een locatie.

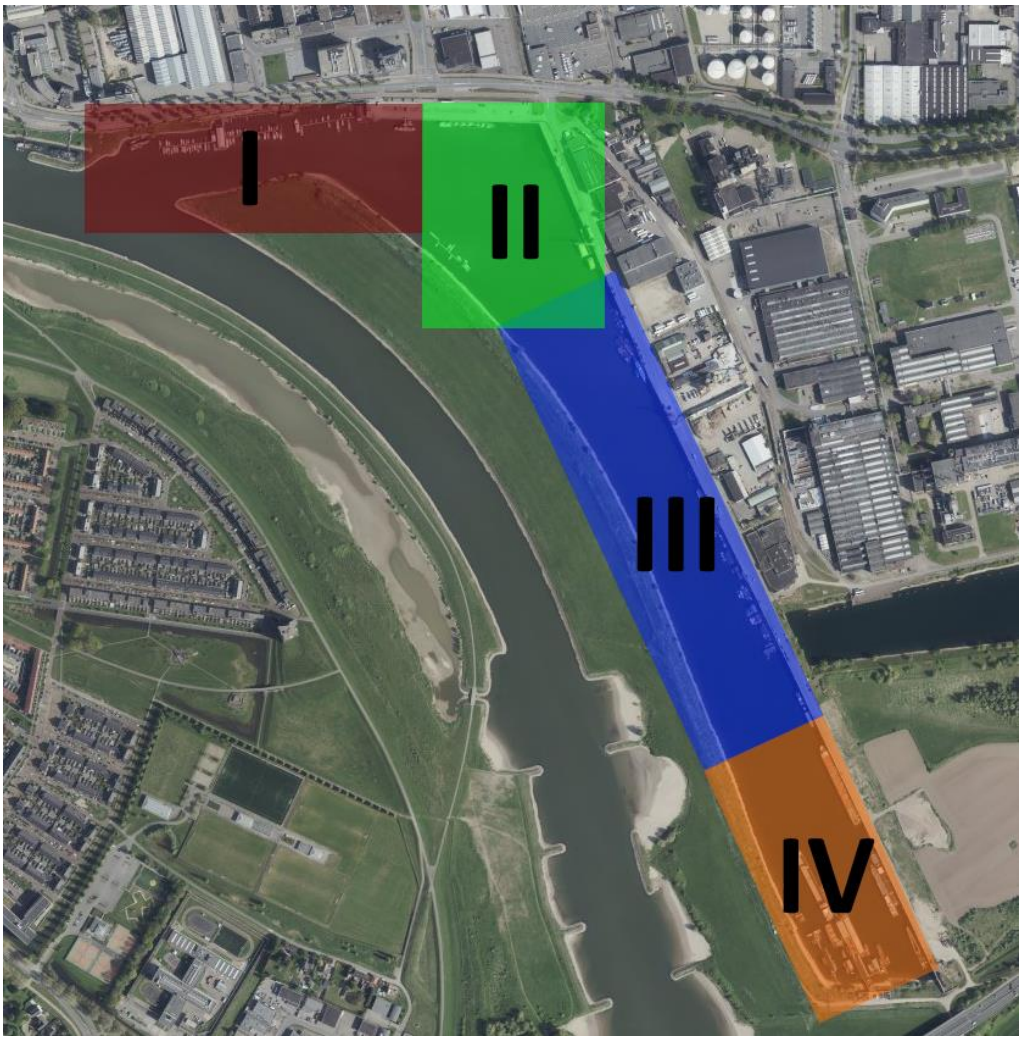

Figuur 2: indeling Nieuwe Haven

2 Risico's

Op basis van een incidentenoverzicht [1], een veiligheidsanalyse [2] en een gesprek met de havenmeester is een quickscan uitgevoerd op de risico's die betrekking hebben op de nautische veiligheid. In bijlage I staat een overzicht van de relevante risico's.

2.1 Aanpak

Het doel is om de risico's inzichtelijk te maken en te adviseren om de risico's op korte termijn te verkleinen. Om hiertoe te komen is de haven ingedeeld in vakken, zoals besproken in voorgaand hoofdstuk. Per vak zijn de relevante risico's bepaald.

Voor elk risico zijn maatregelen bepaald op drie niveaus:

1. *Bron wegnemen: de bron van het risico wegnemen, zodat de kans van optreden nihil wordt.*

2. *Afschermen of scheiden: De verkeersstromen van elkaar scheiden of risicolocaties afschermen, zodat de kans van optreden of de gevolgen verminderd worden.*

3. *Bewustwording en handhaving: gebruikers voorlichten en informeren, zodat ze bewuster worden van de risico's, of handhaven op naleving van regel- en wetgeving om zo de risico's te verminderen.*

Voor elk risico is een pakket van maatregelen gekozen dat op korte termijn kan worden uitgevoerd. Voor dit pakket aan maatregelen is het restrisico bepaald. Het overzicht in bijlage I is ook in Excel-format geleverd, zodat er na wens gefilterd en gesorteerd kan worden.

2.2 Toprisico's

Hieronder staat een beschrijving van de grootste risico's op het gebied van nautische veiligheid:

- Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.
- Ten oosten van jachthaven Valkenburg ligt het woonschip Orion afgemeerd. Dit schip bevindt zich in de gevarenzone voor schepen die de haven in- of uitvaren of moeten manoeuvreren.

- In de haven is het water door verschillende typen vaartuigen in gebruik. Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties. De beroepsvaartuigen zijn door de vorm en afmetingen van de haven genoodzaakt om gebruik te maken van hun boegschroef. Dit zorgt voor lokaal sterke stromingen. Deze stromingen kunnen leiden tot het “wegblazen” of omslaan van kleine vaartuigen. In het verleden is het al voorgekomen dat een roeier op deze manier te water is geraakt. Ook is door toedoen van boegschroefstroming een roeiboot onder een steiger terecht gekomen.

2.3 Maatregelen

In bijlage I staan de mogelijke beheersmaatregelen weergegeven per risico. De beheersmaatregelen zijn ingedeeld in drie niveaus:

1. De bron wegnemen:
   - Watergebonden woonlocaties verwijderen uit de haven;
   - De jachthavens verwijderen uit de haven;
   - Enzovoort.
2. Collectieve maatregelen: scheiding aanbrengen tussen verkeersstromen in ruimte of tijd.
3. Communicatie:
   - Voorlichting,
   - Bebording,
   - Handhaving,
   - Enzovoort.

Bij voorkeur worden de maatregelen van niveau 1 toegepast, maar dit is vaak niet realiseerbaar op korte termijn. De maatregelen uit niveau 2 en 3 zijn vaak wel op korte termijn realiseerbaar. In bijlage I is aangegeven wat het restrisico is na toepassing van deze maatregelen. In de volgende paragrafen zijn de 3 maatregelen met het meeste effect toegelicht. Voor de fysieke maatregelen zijn in bijlage II referentiebeelden opgenomen om een beeld te schetsen van de mogelijkheden.

2.3.2. Voorlichting gebruikers

Voorlichting leidt tot meer bewustwording en een verbeterde risicoperceptie bij de gebruikers van de Nieuwe Haven. Dit leidt tot veiliger gedrag in de haven. Voorlichting kan in de vorm van bijeenkomsten bij de verschillende verenigingen rond de haven. Ook kunnen er flyers of borden worden gemaakt voor de havengebruikers die niet regelmatig in de haven komen. Een voorbeeld van voorlichting over veiligheid is de voorlichting over de dode hoek bij vrachtwagens aan basisschoolleerlingen.

2.3.3. Bescherming van de jachthaven tegen aanvaring

De jachthaven kan tegen aanvaring worden beschermd door het plaatsen van beschermpalen tussen de vaarweg en de jachthaven. De tussenafstand van de palen moet zorgvuldig zijn gekozen. Recreatievaartuigen moeten tussen de palen door kunnen varen. Beroepsvaartuigen die uit koers raken en de steigers en/of de afgemeerde recreatievaartuigen in de jachthaven dreigen aan te varen dienen te worden gestopt door de beschermpalen, voordat deze tegen de steigers en/of afgemeerde

jachten in de jachthaven aan vaart. Op basis van de eisen ten aanzien van meerpalen in de Richtlijnen Vaarwegen 2017 wordt geadviseerd om een maximale tussenafstand van 15 m aan te houden. Figuur 3 in Bijlage II geeft een voorbeeld van palen die regelmatig gebruikt worden.

2.3.4. Verplaatsen van woonschip de Orion

De Orion ligt afgemeerd aan de Westervoortse Dijk. Het schip ligt aan de buitenzijde van de palen. Om het aanvaarrisico te verminderen wordt geadviseerd om de Orion tussen de palen en de wal te leggen. De Orion is dan afgeschermd door de palen en de afstand tussen de Orion en manoeuvrerende schepen is groter. In Figuur 4 in Bijlage II is een schets gegeven van de nieuwe ligplaats van de Orion.

3 Conclusie

Uit de quickscan nautische veiligheid blijkt dat de Nieuwe Haven geen veilige haven is. Dit komt met name door de krappe in- en uitvaart vanuit de stromende rivier in combinatie met de recreatieve activiteiten en woonfuncties die in de haven zijn gecombineerd met de havenactiviteiten ten behoeve van de beroepsvaart. Dit blijkt uit eerdere onderzoeken [2], en [3].

De meest effectieve maatregelen betreffen het scheiden van activiteiten en meer ruimte ter plaatse van de invaart creëren. De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het voorlichten van gebruikers.

Colofon

Opdrachtgever Gemeente Arnhem

Uitgave Movares Nederland B.V.

Divisie Ruimte, Mobiliteit en Infra
Afdeling Infrastructuur:Waterbouw, Geotechniek en Dynamica

Daalseplein 100
Postbus 2855
3500 GW Utrecht

Telefoon 030 265 55 55

Ondertekenaar Dekker, AJ; Krooshoop, GW

Projectnummer RM005948

Kenmerk D90-ADE-KA-1801012

© 2018, Movares Nederland B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Movares Nederland B.V.

Bijlage I Risicomatrix

Movares
adviseurs & ingenieurs

QUICKSCAN - RISICO ANALYSE NAUTISCHE VEILIGHEID NIEUWE HAVEN ARNHEM Datum: 24-07-2018 Versie: 0.1

		Beschrijving			Initieel Risico			Beheersmaatregelen		Restrisico		
Nr	Locatie	Gebeurtenis	Oorzaak	Gevolg	Kans	Gevolg Veiligheid	Risico	Maatregel (afdalen van 1 naar 3) 1: Bron wegnemen 2: Collectieve maatregelen (isoleren/afschermen) 3: Communicatie	Maatregelen korte termijn (keuze/combinatie)	Kans	Gevolg Veiligheid	Risico
9	Havenmond	Beroepsvaartuig raakt de steigers en afgemeerde recreatievaartuigen in de jachthaven.	Sterke stroming Nederrijn, mogelijk in combinatie met zijwaartse wind Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligsstrook Onvoldoende bekwaamheid bemanning Onbekendheid bemanning met lokale situatie	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan jachten en steigers	3	4	12	1.1: Jachthavens verwijderen uit de havenmond door het verplaatsen naar alternatieve locatie of het verplaatsen van de havenmond. 1.2: Maximaal toelaatbare scheepsklasse verlagen naar CEMT-klasse IV. 2.1:Jachthavens afschermen van de vaargeul door middel van palen. 3.1: Met bebording zangeven dat er jachthavens aanwezig zijn in de havenmond en dat de invaart bovengemiddeld complex is. 3.2: Recreanten voorlichten dat er een risico op aanvaring door beroepsvaart is 1.3 Overnachting aan boord verbieden.	Combi van 2 en 3	2	2	4
13	Havenmond	Aanvaring watergebonden woonlocatie (Orion) door beroepsvaartuig	Orion bevindt zich binnen de vaarweg en benodigde manoeuvreerruimte bij het in- en uitvaren van de haven.	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan Orion Schade aan beroepsvaartuig	3	4	12	1.1 : De Orion zodanig situeren dat deze niet meer in (de directe nabijheid van) de vaarweg ligt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de Orion naar een alternatieve locatie. 1.2: Maximaal toelaatbare scheepsklasse verlagen naar CEMT-klasse IV. 2.1: De Orion achter de palen laten plaatsnemen, zodat hij wordt afgeschermd. 3.1: De eigenaar van de Orion voorlichten over de risico's die hij loopt. Beroepsvaartuigen informeren dat de Orion zich in de vaarweg bevindt.	Combi van 2 en 3	2	4	8
16	Havenmond	Ongecontroleerde bewegingen van vaartuigen	Vaartuigen in de nabijheid van de hek- of boegschroef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan vaartuigen Schade aan infrastructuur jachthaven	3	4	12	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewustwording). 3.2: Met bebording aangeven dat er in de haven recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	4	8
11	Havenmond	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	3	3	9	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewustwording). 3.2: Met bebording aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	3	6
12	Zwaaigelegenheid	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	3	3	9	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2 Met bebording aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	3	6
10	Havenmond	Aanvaring tussen recreatievaartuig en beroepsvaartuig	Sterke stroming Nederrijn, mogelijk in combinatie met zijwaartse wind Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligsstrook Onvoldoende bekwaamheid bemanning Onbekendheid bemanning met lokale situatie	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan schepen	2	4	8	1.1: Recreatieve scheepvaart en beroepsvaart van elkaar scheiden door herinrichting van de haven of verplaatsing van de recreatieve activiteiten en ligplaatsen naar een alternatieve locatie. 2.1: Vaarbewegingen van recreatievaartuigen in de havenmond verbieden tijdens het in- en uitvaren van beroepsvaartuigen. 3.2: Met bebording aangeven dat er zowel recreatieve vaart en beroepsvaart aanwezig is in de haven. 3.3 Recreanten voorlichten over de gevaren van varen in de nabijheid van beroepsvaart.	Combi van 2 en 3	1	4	4
6	Zwaaigelegenheid	BLEVE (boiling liquid expanding vapour explosion)	Brand aan boord van kegelschip (zie 5)	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan haveninfrastructuur Schade aan vaartuigen Schade aan omliggende industrie en woningen	1	4	4	1.1: Kegelschepen scheiden van andere scheepvaart, bijvoorbeeld door ze te weren uit de haven. 2.1: Geen vaarbewegingen van kegelschepen tijdens de bloktijden voor recreatief gebruik. 3.1: Met bebording het principe van een BLEVE aangeven.	Combi van 2 en 3	1	4	4
7	Haven/woonschepen	Aanvaring beroepsvaartuig en watergebonden woonlocatie	Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligheidsstrook, mogelijk als gevolg van zijwaartse wind. Onvoldoende bekwaamheid bemanning	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade vaartuig Schade watergebonden woonlocatie	1	4	4	1.1: Watergebonden woonlocaties zodanig situeren dat het aantal langsvarende vaartuigen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de watergebonden woonlocaties naar een alternatieve locatie. 2.1: De watergebonden woonlocaties achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1: Eigenaren van watergebonden woonlocaties voorlichten over de risico's die horen bij aanvaring door een ander schip.	Combi van 2 en 3	1	4	4
8	Haven/woonschepen	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	1	3	3	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2 Met bebording aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	1	3	3
4	Haven/woonschepen	Overlast op en schade van de watergebonden woonlocaties.	Golfslag en zuiging als gevolg van langsvarend beroepsvaartuig Stroming in de haven als gevolg van hoogwater	Een of meerdere lichtgewonden Klachten van bewoners Schade aan watergebonden woonlocaties	3	1	3	1.1: Woonboten zodanig situeren dat het aantal langsvarende schepen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1: De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze steviger liggen en worden afgeschermd. 3.1: Woonbooteigenaren voorlichten over de risico's die horen bij langsvarende scheepvaart, zoals de effecten van golfslag en stroming. 3.2: Handhaven, jaarlijkse dienen de trossen gecontroleerd te worden, zodat woonboten niet kunnen losslaan. 3.3: Met bord A 9 aangeven dat er geen hinderlijke waterbeweging veroorzaakt mag worden in de nabijheid van de watergebonden woonlocaties.	Combi van 2 en 3	1	1	1
5	Zwaaigelegenheid	Brand	Aanvaring kegelschip met haveninfrastructuur Aanvaring kegelschip met ander vaartuig	Meerdere doden of (zwaar-) gewonden Schade aan haveninfrastructuur Schade aan vaartuigen BLEVE (zie 6)	1	3	3	1.1: Kegelschepen scheiden van andere scheepvaart, bijvoorbeeld door ze te weren uit de haven. 2.1: Geen vaarbewegingen van kegelschepen tijdens de bloktijden voor recreatief gebruik. 3.1: Met bebording het risico van brand aangeven. Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	1	3	3
1	Haven/Industrie	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschoef van een manoeuvrerend beroepsvaartuig.	Dode of (zwaar-) gewonde Schade aan recreatievaartuig	1	3	3	1.1: Recreatieve activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindeling haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1: Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1: Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2: Met bebording aangeven dat er in de haven recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	1	3	3
14	Haven/Industrie	Milieuincident tijdens bunkeren en inname bilgewater	Niet naleven van voorschriften en richtlijnen Ondeugdelijke installatie Lek in bunkerschip of transportleiding	Een of meerdere lichtgewonden (onwelwordingen) Stankoverlast Milieuschade Brand (zie 5)	3	1	3	1.1 Geen bunkeractiviteiten en inname van bilgewater toestaan in de haven. 2.1: Altijd olieschermen gebruiken bij overslag van olieën. 3.1: Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	2	1	2
15	Haven/woonschepen	Losgestagen (delen van) watergebonden woonlocaties	Golfslag en zuiging van langsvarend beroepsvaartuig. Stroming in de haven ten gevolge van hoogwater.	Enkele (licht-) gewonden Schade aan watergebonden woonlocatie	3	1	3	1.1: Woonboten zodanig situeren dat het aantal langsvarende schepen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1: De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1: Handhaven op het gebruik van deugdelijke trossen. 3.2 Verbieden om steigers of vlonders toe te wegen.	Combi van 2 en 3	1	1	1
2	Zwaaigelegenheid	Milieuincident / Olievervuiling tijdens overslag op Shell-locatie	Niet naleven van voorschriften en richtlijnen Ondeugdelijke installatie Lek in kegelschip of transportleiding	Een of meerdere lichtgewonden (onwelwordingen) Stankoverlast Milieuschade Brand (zie 5)	2	1	2	1.1: Geen overslag van olië achtige substanties toestaan in de haven. 2.1: Altijd olieschermen gebruiken bij overslag van olieën. 3.1: Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	1	1	1
3	Haven/woonschepen	Aanvaring recreatievaartuig en watergebonden woonlocatie	Onvoldoende manoeuvreerruimte Onvoldoende bekwaamheid bemanning	Meerdere (zwaar-) gewonden Schade recreatievaartuig Schade watergebonden woonlocatie	1	2	2	1.1: Woonboten zodanig situeren dat het aantal langsvarende schepen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 1.2: Geen recreatievaartuigen in de nabijheid van de watergebonden woonlocaties toestaan. 2.1: De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1: Woonbooteigenaren voorlichten over de risico's die horen bij aanvaring door een ander schip.	Combi van 2 en 3	1	2	2

Kans	Veiligheid	SCORE
Komt zelden of nooit voor (0-5%)	<5 lichtgewonden	1
Onwaarschijnlijk (5-25%)	>5 lichtgewonden of 1 zwaargewonde	2
Er is een reële kans (25-50%)	<5 doden of <10 zwaargewonden	3
Grote kans (>50%)	>5 doden of >10 zwaargewonden	4

Risico = Kans X Gevolg

4	4	8	12	16
3	3	6	9	12
2	2	4	6	8
1	1	2	3	4
	1	2	3	4

Bijlage II Maatregelen: referentiebeelden en schetsen

Figuur 3: referentiebeeld palen ter bescherming van de jachthaven (in deze situatie met bolders en wrijfstijlen) (Bron: Gebr. de Koning)

Figuur 4: huidige en voorgestelde ligplaats Orion inclusief aanduiding huidige palen.

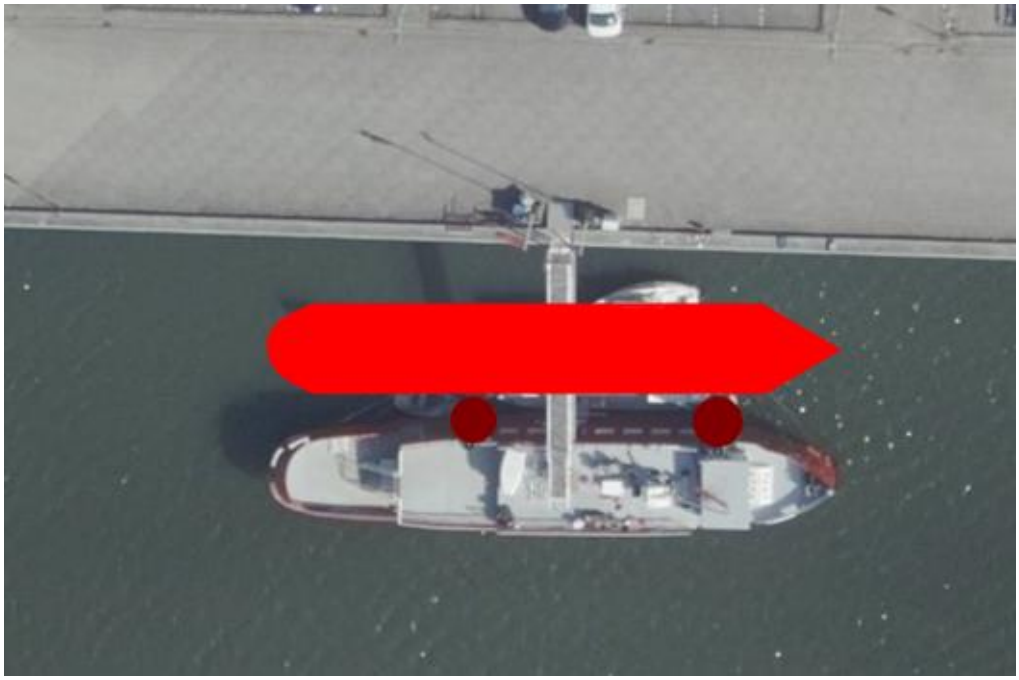

Figuur 5: referentiebeeld palen met golfbreker (Bron: Allflex)

Memo

Datum : 10 december 2019

Van : College van B&W

Betreft : Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden

In de gemeente Arnhem liggen op dit moment ruim honderd woonboten. De meeste boten hebben ligplaatsen die in het bestemmingsplan geformaliseerd zijn met een woonbestemming. Dat zijn ligplaatsen in de Rosandepolder, Defensiehaven, Haven van Coers, bij Onderlangs, Boterdijk, Praets en aan een deel van de Westervoortsedijk.

Alle woonboten in Arnhem hebben een legale ligplaats, maar vijftien van de ligplaatsen hebben geen woonbestemming in het bestemmingsplan. Deze ligplaatsen zijn als onwenselijk verklaard door de gemeenteraad. Het betreft 15 woonboten in de Nieuwe Haven (13 aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong in de Nieuwe Haven en 1 aan de Westervoortsedijk). De eigenaren van deze boten is altijd voorgehouden dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is.

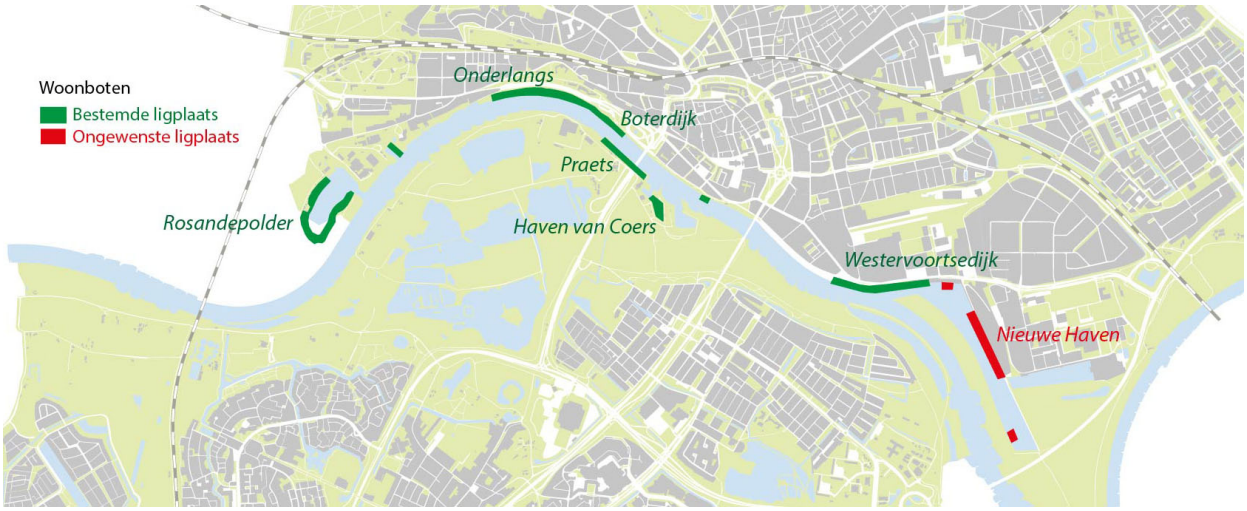

Wat is de voorgeschiedenis hiervan? Hier volgt een beknopt overzicht van gebeurtenissen die geleid hebben tot de huidige situatie. In de eerste periode ligt hierbij de nadruk op het ontstaan van de juridische situatie van de woonboten van 2000 tot en met 2008 (1), in de tweede periode van 2011 tot en met 2018 ligt de nadruk op de zoektocht naar nieuwe ligplaatsen (2). Er wordt afgesloten met een overzicht van de huidige stand van zaken in 2019, zowel juridisch als voor wat betreft ligplaatsen (3).

Voor de leesbaarheid zijn in dit overzicht alleen links opgenomen naar documenten die betrekking hebben op de zoektocht naar alternatieve locaties én waaruit conclusies worden overgenomen ten behoeve van het huidige raadsvoorstel. Een ruime verzameling documenten die terug gaat tot 1995 is door de stichting Arnhems Peil bijeengebracht op hun website https://www.arnhemspeil.nl/dok.html.

1. Juridische situatie (2000 tot en met 2008)

2000
Wethouder Lenferink besluit om beleid op te stellen voor woonboten. Er lagen al lang woonboten in Arnhem (rond 2000 waren dat er ongeveer 150) maar de gemeente heeft hier nog geen beleid voor vastgesteld. In de praktijk kon een woonboot gewoon ergens neergelegd worden, en dat gebeurde dan ook. Om hier tegen op te kunnen treden was een besluit nodig waarin plaatsen zijn aangewezen waar woonboten wél mogen liggen.

2003
Een raadswerkgroep woonschepen stelt kaders op waarbinnen beleid ontwikkeld moet worden. Van dit kader maakt deel uit dat de woonschepen die op dat moment in Arnhem liggen in de toekomst verzekerd zijn van een ligplaats in Arnhem. Indien een ligplaats moet verdwijnen, wordt er dus - analoog aan woonhuizen- voorzien in een andere ligplaats. Met een breed aangenomen motie wordt dit kader op 13 oktober 2003 vastgesteld.

2004
Het college van B&W geeft een nota woonschepen vrij voor inspraak. Wethouder Bodegraven schrijft in een brief aan de woonbootbewoners: 'nadat het volledige besluitvormingsproces is afgerond ontvangt u een officiële bootgarantiebrief. Deze brief garandeert u woonzekerheid op het water'. En: 'De gemeente streeft ernaar binnen een termijn van vijf jaar vooruitzicht te bieden op een alternatieve ligplaats binnen de gemeente Arnhem'. De bootgarantiebrief is er niet gekomen. In plaats daarvan is de garantie opgenomen in de ligplaatsvergunning.

2005
Het college stelt het concept aanwijzingsbesluit woonbootlocaties vast. Hierin worden 122 locaties in de gemeente Arnhem erkend als ligplaats voor een woonboot. Bewoners van woonschepen op niet aangewezen locaties zouden moeten worden verplaatst naar een andere locatie. De gemeente zal dus moeten zorgen voor de ontwikkeling van locaties waar minimaal 34 woonboten ligplaats kunnen krijgen. Totdat deze nieuwe locaties klaar zijn hebben de woonboten met een woongarantie het recht om te liggen binnen de gemeentegrenzen van Arnhem.

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2005-00-00-gemeente-arnhem-beantwoording-inspraakreacties-woonschepenbeleid-gemeente-arnhem-deel-1.pdf

De erkende plekken liggen in de Rosandepolder, Defensiehaven, Haven van Coers, Onderlangs, Boterdijk, De Praets, Westervoortsedijk ter hoogte van de Kop Van Oldebarneveldtstraat en de Westervoortsedijk ter hoogte van de jachthaven. Niet aangewezen locaties waar wel woonschepen lagen, zijn: de ASM-haven, Bilitonkade (nu deel van Westervoortsedijk) en de Nieuwe Haven.

2007
De raad stelt op 25 juni 2007 het aanwijzingsbesluit woonbootlocaties vast (met de locaties uit het conceptbesluit van 2005) en wijzigt de APV door hierin een apart hoofdstuk voor woonschepen op te nemen. De gemeenteraad zegt toe dat er voor woonboten op onwenselijke locaties na vijf jaar zicht moet

zijn op alternatieve ligplaatsen. Deze toezegging wordt in latere jaren meermalen herhaald door de gemeente en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

2008
Alle woonboten in Arnhem krijgen een ligplaatsvergunning op basis van de APV. In de vergunning van woonbootbewoners die op locaties liggen waar zij niet permanent kunnen blijven, wordt de voorwaarde opgenomen dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is. Bij alternatieve locaties wordt gedacht aan bijvoorbeeld de plas van Bruil in Meinerswijk of intensivering van de Rosandepolder.

2. De zoektocht naar nieuwe ligplaatsen (2011 tot en met 2018)

Ondanks de toezegging van de gemeenteraad in 2007 dat er voor woonboten op onwenselijke locaties na vijf jaar zicht moet zijn op alternatieve ligplaatsen, is er na die tijd tot in 2011 geen noemenswaardige inspanning gedaan om daadwerkelijk alternatieve ligplaatsen te vinden of te realiseren.

Sinds 2011 is het aantal ongewenste ligplaatsen echter teruggebracht van op dat moment 35 naar de huidige 15. Deels door ligplaatsen alsnog gewenst te maken, deels doorintensiveren van bestaande locaties en deels door aan- en uitkoop. In 2014 is geconcludeerd dat er géén verdere mogelijkheden meer zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem.

Waarom is het zo moeilijk om nieuwe ligplaatsen te creëren? Door Arnhem stroomt een rivier, dus op het eerste gezicht is er water genoeg. Het feit dat dit water een rivier is legt echter juist beperkingen op. De meeste woonboten kunnen niet zelfstandig varen en mogen daarom niet 'op stroom' in een vaarweg liggen. Dat zou gevaarlijk zijn. Ze moeten daarom in een haven, plas of achter kribben liggen. Die plekken zijn beperkt en doorgaans al in gebruik voor woonboten of een andere functie.

Het beleid van Rijkwaterstaat is hoe dan ook al geruime tijd om het aantal ligplaatsen niet uit te breiden en géén nieuwe vergunningen af te geven in het gehele rivierbed (rivier met uiterwaarden, van dijk tot dijk). Omdat ligplaatsen een open verbinding met de rivier moeten hebben, zijn ligplaatsen buiten het rivierbed (bijvoorbeeld Immerlooplas of Rijkerswoerdseplas) ook niet mogelijk. Het zoekgebied voor ligplaatsen is dus beperkt, en op de meest geschikte plaatsen liggen al woonboten. Hieronder een overzicht van de zoektocht sinds 2011.

2011
De toenmalige eigenaar van de ASM-haven Phanos start een bestuursrechtelijke ontruimingsprocedure voor de 15 woonboten in die haven liggen. De rechtbank stelt Phanos in het gelijk. De bewoners in de ASM-haven dienen hun ligplaats te ontruimen.

De bewoners beroepen zich - hierin bevestigd door de rechter - op de toezegging van de gemeente dat binnen een termijn van vijf jaar vooruitzicht geboden zou worden op een alternatieve ligplaats binnen de gemeente Arnhem. Hiermee komt de zoektocht prominent op de kaart.

Op dat moment liggen er in Arnhem in totaal nog 35 boten op locaties die in 2007 door de gemeenteraad als ‘onwenselijk’ zijn benoemd. Ongewenste locaties zijn de Nieuwe Haven (11 boten), de ASM-haven

(15 boten), een deel van de Westervoortsedijk (3 boten), een deel van de Boterdijk (4 boten), Rijnkade (1 boot) en een plek in de Haven van Coers (1 boot).

Vanwege de ontruiming van de ASM-haven en de toezegging uit 2007 dat er na vijf jaar zicht moet zijn op alternatieve ligplaatsen, wordt in opdracht van het college door Stedenbouwkundig bureau Oostzee onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van nieuwe ligplaatsen in Arnhem en directe omgeving, alsmede de kosten hiervan.

Conclusie in het rapport is dat nieuwe ligplaatsen in beginsel denkbaar zijn, maar wel grote investeringen en fysieke en planologische moeilijkheden met zich meebrengen. De kostenscan wijst uit dat afhankelijk van de te realiseren locaties de investering voor het realiseren van ligplaatsen grofweg € 100.000,00 per plaats is.

De in 2011 onderzochte potentiële woonbootlocaties in Arnhem en omgeving in kaart gebracht (in geel de shortlist die nader is uitgewerkt met kostenindicatie).

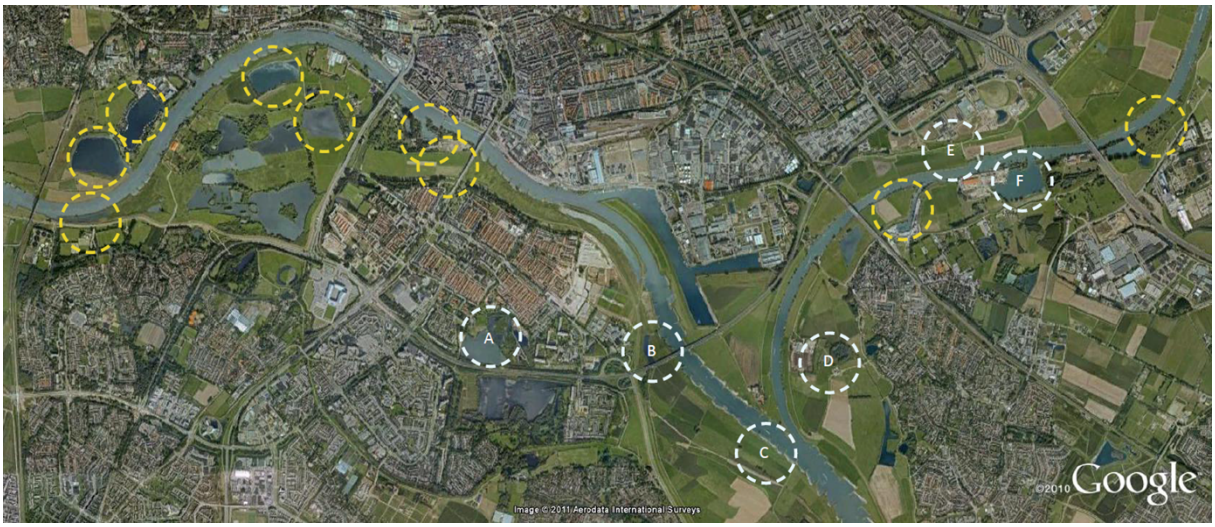

Rapport van Oostzee: https://arnhem.notubiz.nl/document/43711/1

2012
Op 23 april 2012 stelt de gemeenteraad de Gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk vast. Met betrekking tot woonboten is hierin de conclusie opgenomen dat er binnen het projectgebied géén nieuwe mogelijkheden voor ligplaatsen zijn. (NB: In een brief uit 2007 van het college aan de gemeenteraad, is onder meer opgenomen dat de opgave voor het ontwikkelen van een locatie voor woonboten is opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken-Meinerswijk. Bij de bespreking van deze brief in de gemeenteraad heeft de wethouder echter aangegeven dat dit geen dwingende randvoorwaarde betreft)

Op 25 juni 2012 neemt de gemeenteraad een besluit over de op dat moment 35 woonschepen op ongewenste locaties:

- 8 ongewenste ligplaatsen worden alsnog gewenst verklaard (5 aan de Boterdijk, 1 in de haven van Coers, 1 aan de Rijnkade, 1 aan de Westervoortsedijk)

- Voor 12 ligplaatsen in de Nieuwe Haven en aan de Westervoortsedijk, die als ongewenst zijn aangemerkt, wordt de bestaande situatie voortgezet.
- De 15 woonboten die voorheen in de ASM-haven lagen worden uitgekocht voor een bedrag van € 60.000,00 per ligplaats, of herplaatst.
- Twee zelfvarende woonschepen worden verplaatst naar de Praets, de mogelijkheid van een derde ligplaats op de Praets wordt onderzocht.
- Er wordt onderzoek gedaan naar het realiseren extra ligplaatsen in de Defensiehaven, de Rosandepolder, aan de Westervoortsedijk, de kaap van de ASM-haven en de Malburgse Wetering.
- Er wordt géén geheel nieuwe locatie voor woonschepen aangelegd (vanwege ruimtelijke en waterstaatkundige beperkingen en de hoge kosten). Op verzoek van de raad wordt alleen de optie Malburgse Wetering nog nader onderzocht.

Getekend raadsbesluit: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/107725/1/Getekend_raadsbesluit

NB: het raadsbesluit wijkt door het amendement 'haalbaar en betaalbaar' af van het oorspronkelijke raadsvoorstel.

2014
Het college besluit na onderzoek op basis van de raadsopdracht van 25 juni 2012, dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, en stelt de gemeenteraad hiervan met een brief op de hoogte. Voor de ligplaatsen in de Nieuwe Haven die als ongewenst zijn aangemerkt werd hiermee de situatie voortgezet die tot op de dag van vandaag duurt.

Op dat moment hebben 7 voormalige bewoners van de ASM-haven gebruik gemaakt van de uitkoopregeling, zijn er 2 herplaatst naar een nieuwe permanente plek, ligt er 1 onbewoond opgeslagen in de Nieuwe Haven en liggen er 5 nog bewoond op een ongewenste plek in de Nieuwe Haven (3 woonboten naast de 12 die daar al lagen en 2 boten bij de landtong). Eén van de boten bij de landtong is in 2015 verplaatst naar een aangekochte permanente ligplaats aan de Westervoorsedijk 93.

Samenvatting en conclusie per onderzochte locatie van het onderzoek.

- *Defensiehaven:* Het creëren van extra ligplaatsen in deze haven heeft consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van KEMA. Dit is niet gewenst.
- *Rosandepolder:* Inpassing van extra woonschepen aan een steiger aan de oostzijde van de plas is niet mogelijk. Intensivering met een tweede steigerkring in het midden van de plas is niet haalbaar. Aankoop van de te koop staande woonboten is niet haalbaar.
- *Westervoortsedijk:* Het creëren van extra ligplaatsen is alleen mogelijk door aankoop van een woonboot, indikking en verschuiving bestaande situatie. Indikking is zeer beperkt door de aanwezigheid van overige woonboten en jachthavens.
- *De Praets:* Landelijk beleid van Rijkswaterstaat maakt uitbreiding van permanente ligplaatsen aan de rivier niet meer mogelijk.
- *Kaap van de ASM Haven:* Landelijk beleid van Rijkswaterstaat maakt uitbreiding van permanente ligplaatsen aan de rivier niet meer mogelijk. Daarnaast is er op deze locatie geen mogelijkheid voor een rechtstreekse ontsluiting op het openbare gebied.

- *Malburgse Wetering:* Het realiseren van een woonbootlocatie in de Malburgse Wetering is strijdig met de gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk.

Raadsbrief: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/4357038/1#search=%22woonschepen%22

Onderzoek: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/4357039/1#search=%22woonboten%22

2016
De gemeenteraad stelt het kader vast voor de uitwerking van de gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk tot een concreet plan. In dit kader is opgenomen dat oevers publiek domein zijn, 'dus géén plek voor privé-tuinen of extra woonschepen'. NB: 'Oever' is hier bedoeld in de zin van *de overgang tussen land en water*. Dat betekent dus dat zowel de landkant (geen privétuinen bij woningen) als de waterkant (geen nieuwe woonschepen) publiek domein dient te zijn.

Uitwerkingskader: https://www.arnhem.nl/dsresource?objectid=4d6ede17-6312-467a-af21-40e659a51fe7&type=PDF

2018
In september concludeert het college, op basis van nieuwe onderzoeksrapporten over de veiligheid in de Nieuwe Haven, dat de conflicterende gebruiksvormen (industrie, recreatie en wonen) een groot veiligheidsrisico vormen. Er wordt besloten een aantal korte termijn veiligheidsmaatregelen te nemen. Voor de lange termijn wordt een visie opgesteld, waarin verschillende gebruiksscenario's voor de Nieuwe Haven, met alle voors- en tegens en bijbehorende financiën, tegen elkaar zullen worden afgewogen. De raad wordt hiervan met een brief op de hoogte gebracht. Toegezegd wordt dat de visie in de eerste helft van 2019 aan de raad wordt voorgelegd.

In november stelt het college het ontwerp bestemmingsplan Stadsblokken en Meinerswijk vast. Conform kaders is hierin niet voorzien in nieuwe ligplaatsen voor woonboten. Het bestemminsplan heeft ter inzage gelegen. De gemeenteraad moet nog beslissen over het bestemmingsplan en de zienswijzen die naar voren gebracht zijn.

3. De huidige stand van zaken (2019)

3.1 Juridisch
In de Nieuwe Haven liggen nog 15 woonboten op ongewenste ligplaatsen. Deze woonboten zijn in bezit van een huurovereenkomst, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik. De omgevingsvergunning is van rechtswege - dus zonder nadere afweging - afgegeven ten gevolge van de Wet verduidelijking voorschriften woonschepen. Bij een toekomstige herziening van het bestemmingsplan zullen de verleende omgevingsvergunningen in beginsel geïncorporeerd worden (d.w.z. dat bestemming 'water' omgezet zal worden naar bestemming wonen), tenzij door de raad expliciet anders bepaald wordt in het kader van een afweging van een goede ruimtelijke ordening.

Naar huidige stand van het recht liggen de schepen er dus legaal en kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning, en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

3.2 Zoektocht naar ligplaatsen

In het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven is onderzocht of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Dit is in een scenariostudie gedaan.
Uit deze studie blijkt dat er geen alternatieve locaties in de Nieuwe Haven zijn (inclusief de voormalige AKZO-haven die bovendien geen eigendom meer is van de gemeente).
Redenen hiervoor zijn meerledig:

- ter plekke van de woonboten kan geen goed woon- en leefklimaat worden gegarandeerd, en/of
- bedrijven worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische doorontwikkeling van de haven beperkt wordt, en/of
- (water)veiligheid staat onder druk, en/of.
- maatregelen in het leefgebied van beschermde diersoorten zijn nodig, en/of
- maatregelen zijn zeer kostbaar.

Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' ook buiten de Nieuwe Haven nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Ook zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Conclusie is dat de vaststelling uit 2014 nog steeds geldt.

Oplossingen aangedragen door AWN

Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht.

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf

Hieronder de conclusies voor de aangedragen oplossingen, gegroepeerd op locatie:

Rosendepolder/Defensiehaven

- Rosandepolder meteen links van de RWS kade (1 ligplaats)
- Defensie haven (3 tot 6 ligplaatsen)

Deze locaties zijn eerder onderzocht naar aanleiding van het besluit gemeenteraad in 2012. Het creëren van extra ligplaatsen heeft - naast andere bezwaren- consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van DNV-GL op hun locatie tussen de Rosandepolder en Defensiehaven (het zogenaamde 'kortsluitingslaboratorium'). Deze conclusie is nog onverminderd van toepassing. De raad heeft, eveneens in het besluit van 2012, bepaald dat een eventuele uitbreiding van woonboten de bedrijfsvoering van DNV-GL niet in gevaar mag brengen.

Stadsblokken en Meinerswijk

- Masterplan 4.0 Stadsblokken/Meinerswijk (meerdere ligplaatsen)
- Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg (meerdere ligplaatsen)

- Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk (meerdere ligplaatsen)

In november 2019 heeft het college het ontwerp bestemmingsplan Stadsblokken en Meinerswijk vast gesteld. Conform de door de raad gestelde kaders is hierin niet voorzien in nieuwe ligplaatsen voor woonboten.

Binnen Nieuwe Haven
- Nieuwe ingang Nieuwe Haven (meerdere ligplaatsen)
- Herinrichting Nieuwe Haven (meerdere ligplaatsen)

Dit zijn de scenario's 2a, 2b en 2c uit de visie Nieuwe Haven. Zie de tabel in deze visie voor gedetailleerde uitwerking bevindingen. Kortgezegd/samengevat:

In de visie Nieuwe Haven staat dat de beste oplossing voor de haven is de functie wonen uit de haven te plaatsen; de industriële omgeving is hier niet geschikt voor. Met het bundelen van functies blijven knelpunten bestaan op het gebied van veiligheid (nautisch, hoog water) en ter hoogte van de woonboten kan geen goed woon- en leefklimaat gegarandeerd c.q. gerealiseerd worden. Voor de woonboten zijn de knelpunten uit de huidige situatie ook in de toekomst niet zorgvuldig op te lossen. De woonboten blijven binnen de hindercontouren van bedrijven liggen en/of leiden tot maatregelen in de haven die vanuit waterveiligheid niet wenselijk zijn. Andersom is het zo dat bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische ontwikkeling van de haven beperkt wordt.

In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.

De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.

- Omruilactie Jason met woonbotensteiger (meerdere ligplaatsen)

Met Jason aan de steiger in de Nieuwe Haven blijft nautische veiligheid een probleem. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water in de Nieuwe Haven. Bovendien belemmert een recreatieve functie aldaar, net als de woonboten in de huidige situatie, het optimaal gebruik van de kade voor bedrijven en aldus de economische ontwikkeling. De woonboten op de plek van Jason, maakt de boten kwetsbaar i.v.m. in- en uitvaart beroepsvaart.

Buiten de gemeente

- Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith (meerdere ligplaatsen)

Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. Indien een eigenaar van een woonboot in de Nieuwe Haven een mogelijkheid ziet elders een ligplaats te verwerven, dan kan de gemeente hieraan wel indirect bijdragen in de vorm van een financiële compensatie voor de achter te laten plaats in Arnhem (zie uitkoop).

Overig

- Westervoortsedijk opvullen gaten
- Uitkopen

De enige reële mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Een plek aan de Westervoortsedijk is redelijk gelijkwaardig aan een plek in de Nieuwe Haven. Recentelijk is een formeel bestemde, gewenste ligplaats aan de Westervoortsedijk die op de markt kwam, verworven door de gemeente. De verwachting is dat hier door herschikking twee woonboten uit de Nieuwe Haven herplaatst kunnen worden. Voor de overige boten is uitkoop een reële optie. De financiële schadeloosstelling die hiermee samen hangt kunnen eigenaren indien gewenst zelf inzetten voor een ligplaats ergens anders in Arnhem of daarbuiten, als die beschikbaar is.

.

Onderwerp: Visie op de Nieuwe Haven

AANTEKENEN+gewone post

cc xx

Nieuwe Havenweg xxx

xx

Geachte mevrouw/meneer xx,

Datum	:
Zaaknummer	: 423831
Contactpersoon	: Rita Kleijwegt
Telefoonnummer	: 026 3773010

De afgelopen tijd is er veel te doen geweest over uw woonsituatie in de Nieuwe Haven. Ik heb u beloofd nog dit jaar te komen met een oplossing. Met deze brief stel ik u op de hoogte.

Het college van B&W doet vandaag een voorstel aan de gemeenteraad voor een oplossing. De raad heeft hierin het laatste woord, omdat het een belangrijk besluit is voor u persoonlijk en voor de stad en omdat er veel geld mee gemoeid is. Naar de verwachting zal de gemeenteraad hier in januari 2020 over vergaderen.

Het is dus aan de gemeenteraad om een definitief besluit te nemen. Een samenvatting van het voorstel van het college vindt u hieronder, alles onder voorbehoud van besluitvorming in de raad.

Geen goed woon- en leefklimaat

Voor u is de Nieuwe Haven de plek waar uw woonboot ligt. Maar de Nieuwe Haven is ook een industriehaven met aangrenzend bedrijventerreinen. Daarmee is de Nieuwe Haven van economische waarde voor Arnhem. Voor het college staat voorop dat ook bedrijven die veiligheidsrisico's of overlast met zich meebrengen, zich hier moeten kunnen blijven vestigen en moeten kunnen groeien. Het college is tot de conclusie gekomen dat in de Nieuwe Haven geen goed en verantwoord woon- en leefklimaat kan bestaan. Dat geldt voor de hele Nieuwe Haven.

Ligplaatsen opheffen

Ook al ervaart u zelf op dit moment misschien geen gevaar of overlast van industrie, dat kan in de toekomst veranderen door uitbreiding of nieuwe vestiging van een bedrijf of door een incident. De gemeente is in het belang van de veiligheid wettelijk verplicht hierin duidelijke keuzes te maken. De ligplaatsen voor woonboten in de Nieuwe Haven kunnen daarom niet worden gehandhaafd. Het betreft 13 ligplaatsen aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong, en 1 aan de Westervoortsedijk.

Een vrijwillige uitkoopregeling

Aan u is altijd verteld dat u moet verplaatsen naar een andere ligplaats als die u aangeboden wordt. Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Omdat die mogelijkheid er slechts voor een enkeling zal zijn, wil het college u financieel volledig schadeloos stellen voor het verlies van uw woning in de Nieuwe Haven. Hierdoor wordt u in de gelegenheid gesteld zelf een andere woning te vinden. We bieden daarvoor een vrijwillige

regeling aan. U kunt rustig de tijd nemen om een voor u juiste beslissing te nemen. Er zal een redelijke termijn gelden voor de regeling.

Welke kosten komen voor vergoeding in aanmerking?
Wij gaan uit van een volledige schadeloosstelling. Hierin zijn opgenomen de verkoopwaarde van de woonboot én de ligplaats, of, als u ervoor kiest zelf de woonboot te verkopen, de waarde van alleen de ligplaats. Ook is er een vergoeding voor bijkomende kosten zoals voor de verhuizing. Een voorschot is mogelijk als dat nodig is voor (een waarborgsom voor) een nieuwe woning.

Hoe wordt de waarde van de ligplaats en de woonboot vastgesteld?
Een onafhankelijk taxateur, gespecialiseerd in het taxeren van woonboten, zal de waarde van uw woonboot vaststellen. U kunt reageren op het concept van deze taxatie. Het definitieve rapport is voor de gemeente Arnhem maatgevend om met u in gesprek te gaan. Op basis hiervan volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, dan wel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Het staat u immers vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, zelf te verkopen.

Als u instemt met de aanbieding van de gemeente Arnhem worden er nadere afspraken gemaakt over de datum dat u uw woonboot en ligplaatsvergunning, dan wel alleen de ligplaatsvergunning overdraagt aan de gemeente Arnhem, de uitbetaling van de schadeloosstelling, en eventueel een voorschot op de schadeloosstelling.

De onafhankelijke taxateur blijft tijdens het hele proces betrokken bij de afwikkeling van de vrijwillige uitkoopregeling.

Ligplaats Westervoortsedijk
Zoals u ongetwijfeld heeft vernomen heeft de gemeente Arnhem de woonboot aan de Westervoortsedijk 89b aangekocht. De reden voor deze aankoop is om hier twee woonboten uit de Nieuwe Haven naar te kunnen verplaatsen. Indien u gebruik wilt maken van deze mogelijkheid, en uw woonboot is geschikt om op deze locatie te worden geplaatst, kunt u dat na het besluit van de gemeenteraad aangeven. Als er meer dan twee bewoners interesse tonen, en hun woonboten zijn geschikt om op deze locatie te worden geplaatst, zal onze stadsnotaris worden gevraagd te loten.

Wat gebeurt er als niet alle woonbooteigenaren gebruik maken van de vrijwillige uitkoopregeling?
Wanneer de vrijwillige uitkoopregeling op termijn (gedacht wordt aan in eerste instantie minimaal een jaar) niet leidt tot het helemaal vrijmaken van de Nieuwe Haven, dan kan het college van B&W het voornemen uitspreken tot het intrekken van de resterende ligplaatsvergunningen. In dat geval kan er geen gebruik meer worden gemaakt van de vrijwillige uitkoopregeling. Uiteraard staat het een bewoner altijd vrij om verzoek te doen voor nadeelcompensatie.

Zoals gezegd is het nu aan de gemeenteraad om een definitief besluit te nemen. Zodra er een vergaderdatum bekend is (in elk geval een woensdagavond) geven wij die aan u door. Daarbij zal ook aangegeven worden hoe u uw mening naar voren kan brengen naar de raad, als u dat wilt. Als de raad besluit tot de uitkoopregeling nemen wij direct daarna contact met u op voor een persoonlijk gesprek over het vervolg.

Ik realiseer me dat deze brief mogelijk vragen bij u oproept. U kunt bellen met mevrouw Kleijwegt om uw vraag te stellen of om een afspraak te maken. Zij is bereikbaar via 026- 377 3010 of 06 52513713.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
Namens het college,

Jan van Dellen
Wethouder

Woonboten in de Nieuwe Haven

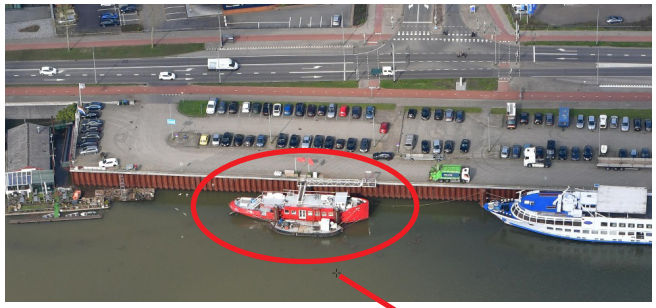

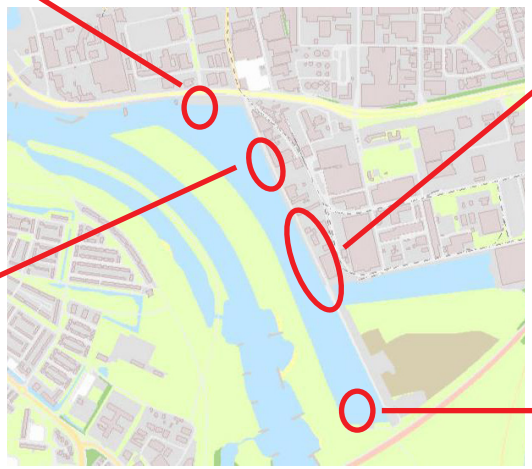

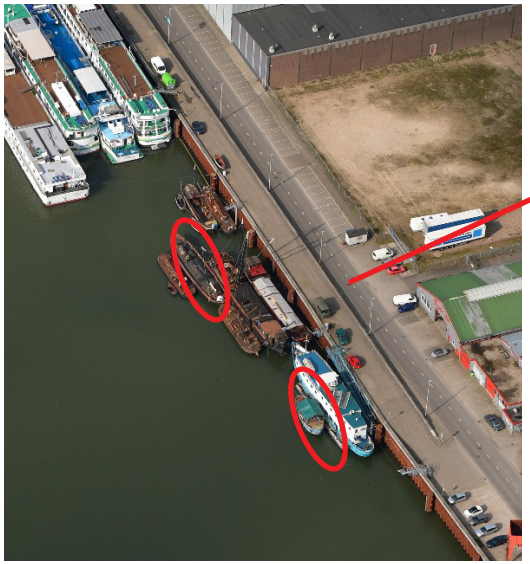

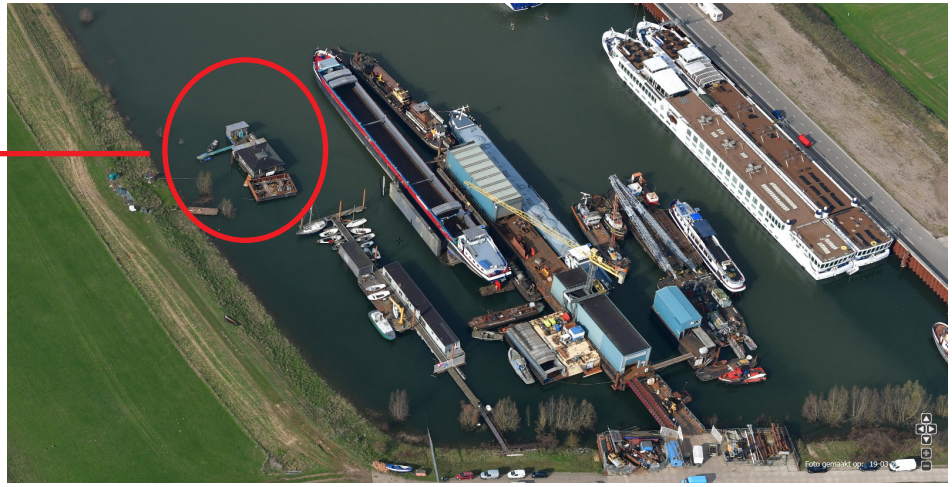

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 19032
Onderwerp : Visie nieuwe haven
I / S : Incidenteel
Raad d.d. :
Zaaknr. :

bedragen x € 1.000,--

Programma's	2020						2021						2022						2023					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Mutatie reserves Toe-voeg.	Mutatie reserves Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																								
Geb 1 CSA																								
Geb 2 Noordwest																								
Geb 3 Noordoost																								
Geb 4 Presikhaaf																								
Geb 5 Malburgen																								
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																								
Geb 7 De Laar/Elden																								
Geb 8 RKV																								
Stedelijke programma's																								
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																								
S01 Veiligheid																								
S02 Bereikbaarheid																								
S03 Economie																								
S04 Onderwijs																								
S05 Cultuur																								
S06 Participatie en armoedebestrijding																								
S07 Zorg																								
S08 Welzijn en inclusie																								
S09 Gezondheid en sport																								
S10 Klimaat, energie en milieu																								
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	1.150		**-1.150**		1.150																			
S12 Wonen en leefomgeving																								
	1.150		**-1.150**		**1.150**																			
Totaal	1.150		**-1.150**		1.150																			

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
t.a.v. de raadsgriffie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	Raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geachte heer/mevrouw Kersten,

Vandaag heb ik namens de heer en mevrouw Spaander te Arnhem bijgaande brief aan het college van burgemeester en wethouders toegezonden.

Met het oog op de naderende behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' verzoek ik u namens mijn cliënten vriendelijk om een afschrift van mijn brief aan het college onder de raadsleden te verspreiden en mij dit te bevestigen.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	425363
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geacht college,

Op verzoek van Jeroen en Marloes Spaander reageer ik namens hen op uw brief d.d. 10 decemer jl met als onderwerp 'Visie op de nieuwe Haven'.

Cliënten hebben, als eigenaren van een woonschip, een ligplaatsvergunning en huurovereenkomst ten aanzien van een ligplaats die als ongewenst is bestempeld. Al jaren trachten cliënten de gemeente uitvoering te laten geven aan de toezegging van de gemeenteraad uit 2007 om binnen vijf jaar alternatieve ligplaatsen te creëren voor de ongewenste plekken. De toezegging is meermaals herhaald en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

Nadat cliënten eerst hebben moeten concluderen dat de gemeente tussen 2007 en 2011 geen enkele inspanning heeft verricht om alternatieve ligplaatsen te creëren, hebben zij het gevoel dat zij vervolgens sinds 2011 aan het lijntje zijn gehouden, met als sluitstuk dat er nu aan de gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met een uitkoopregeling, die cliënten een volledige financiële schadeloosstelling zou moeten bieden.

Het steekt cliënten dat in uw brief is opgenomen dat al sinds 2014 duidelijk is dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen te creëren. Voor zover u daarmee stelt dat u dat ook met cliënten heeft gecommuniceerd, betwisten zij dat uitdrukkelijk. Cliënten is ook na 2014 steeds voorgehouden dat er wordt gewerkt aan oplossingen en dat zij geduld moeten hebben. Voor hen is ook onbegrijpelijk dat zij, naar nu moet worden geconcludeerd, van 2014 tot 2019 kennelijk opnieuw zijn misleid, terwijl het voor de gemeente al die tijd al duidelijk zou zijn geweest dat er geen alternatieve mogelijkheden waren. Indien dat daadwerkelijk het geval zou zijn, is onbegrijpelijk waarom het dan tot 10 december jl. heeft moeten duren voordat het voornemen is uitgesproken om hen dan maar schadeloos te stellen.

Naar de stellige overtuiging van cliënten, is het dan ook niet juist dat er geen alternatieve mogelijkheden zijn. Die mogelijkheden zijn er wel en cliënten hebben u daarop ook steeds en uitvoerig gewezen. Met name de optie van een extra ligplaats in de Rosandepolder meteen links van de RWS kade en de optie van het creëren van 3 tot 6 ligplaatsen in de Defensiehaven,

behoeven in dit verband bijzondere aandacht. In het memo 'Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden' d.d. 10 december jl. concludeert u dat deze opties consequenties hebben voor de bedrijfsvoering van DNV-GL. Voor zover dat al juist zou zijn, betekent dat echter niet dat het onmogelijk is om daar ligplaatsen te creëren. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat dit voor DNV-GL (gevoelsmatig) niet het meest wenselijke scenario is, maar gezien het feit dat de gemeente al sinds 2012 in gebreke blijft met het nakomen van haar toezegging uit 2007, is het de vraag in hoeverre er op dit moment nog ruimte is voor het laten meewegen van bepaalde niet onderbouwde wensen van derden.

Namens cliënten is begin 2018 nog toegelicht dat de locatie in de Rosandepolder de onherroepelijke bestemming 'Wonen-woonschepenligplaats' heeft, waardoor er bij recht en dus zonder planologische besluitvorming woonschepen afgemeerd kunnen worden. Daarbij is tevens toegelicht dat de bestemming Wonen niet dichter bij de Kemalocatie komt te liggen en er in planologisch opzicht dus niets verandert ten nadele van Kema en er ook geen sprake zal zijn van belemmering van de bedrijfsvoering van Kema. De toelichting in het memo van 10 december jl. overtuigt bij deze stand van zaken op geen enkele wijze van (steekhoudende) bezwaren van en consequenties voor DNV-GL, die verbonden zouden kunnen zijn aan het toekennen van de betreffende ligplaats.

Met betrekking tot de opties in de Defensiehaven geldt eveneens dat niet blijkt van steekhoudende bezwaren tegen het creëren van ligplaatsen. In het raadsbesluit uit 2012 werd niet eens gewag gemaakt van de belangen van Kema / DNV-GL, terwijl nadrukkelijk wel andere consequenties zijn benoemd ten aanzien van het creëren van ligplaatsen in de Defensiehaven, tot het onderzoeken waarvan de raad opdracht heeft gegeven en budget beschikbaar heeft gesteld.

Ten aanzien van de aangedragen oplossing in Meinerswijk, wordt in het memo van 10 december jl. aangegeven dat het door het college in november 2019 vastgestelde ontwerpbestemmingsplan niet voorziet in nieuwe ligplaatsen. Ook dit gegeven is voor cliënten – gelet op de jarenlange zoektocht naar nieuwe ligplaatsen – onbegrijpelijk. De mogelijkheid om hier ligplaatsen te creëren is hiermee actief alsnog onmogelijk gemaakt door de gemeente.

In het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' is verwoord dat de enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt – tegen bijkomende kosten – af te voeren. Daarbij is aangegeven dat een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder aanzienlijk meer waard is dan een plek aan de Westervoortsedijk en dat uit oogpunt van rechtsgelijkheid van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders alleen sprake kan zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Die stelling is onjuist, alleen al vanwege het feit dat in het recente verleden op kosten van de gemeente ook woonboten uit de ASM haven zijn verplaatst naar waardevollere plaatsen. Bovendien is onjuist dat een dergelijke verplaatsing 'in feite een vorm van schadeloosstelling is', zoals in het raadsvoorstel is verwoord. Een dergelijke verplaatsing is geen schadeloosstelling, maar zou na vele jaren eindelijk resulteren in de nakoming van de verplichting die gemeente al in 2007 op zich heeft genomen om te zorgen voor alternatieven voor de onwenselijke ligplaatsen.

Conclusie van cliënten is dan ook dat er ten aanzien van de mogelijke alternatieven geen sprake is (of is geweest) van 'onmogelijkheden', maar van 'onwil'. Gelet op de voorgeschiedenis van de woonbotenkwestie, zou er naar de mening van cliënten echter geen ruimte meer mogen zijn voor het laten meewegen van onwenselijkheden, met name niet wanneer deze niet deugdelijk kunnen worden onderbouwd en beargumenteerd.

Cliënten zijn dus teleurgesteld in het feit dat een uitkoopregeling kennelijk het enige voor de gemeente aanvaardbare alternatief is. Niettemin zijn zij bereid een serieus voorstel voor een uitkoopregeling in overweging te nemen. U geeft aan dat een volledige schadeloosstelling zal worden aangeboden, maar geeft vervolgens aan dat hierin de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats zullen zijn begrepen, alsmede een vergoeding voor bijkomende kosten, zoals verhuiskosten. Cliënten gaan er zonder meer vanuit dat het aan te bieden voorstel de ligplaats wordt gewaardeerd als legale en gewenste ligplaats en dat er geen afslag zal plaatsvinden ten aanzien van de huidige onwenselijke situatie, die immers al bijna tien jaar geleden opgelost had moeten zijn. Daarnaast zal een volledige schadeloosstelling ook een component dienen te bevatten voor de inkomens- en/of financieringsschade die cliënten zullen lijden voor het realiseren van alternatieve woonruimte. Deze component ontbreekt in uw opsomming, maar gelet op het feit dat u herhaaldelijk uitspreekt dat het om een volledige schadeloosstelling zal gaan, zal ook deze component moeten worden meegenomen. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de materiële en immateriële schade die cliënten in de afgelopen vijf tot tien jaar hebben ondervonden door de situatie zoals die door de gemeente in strijd met zeer concrete toezeggingen al die jaren in stand is gehouden.

Hiermee rijst voor cliënten wel de vraag of het budget dat u de raad vraagt vrij te maken voor de uitkoopregeling, voldoende zal zijn om alle resterende woonbootbewoners met een ongewenste plek volledig schadeloos te kunnen stellen. Ook roept het de vraag op wat de situatie zal zijn indien het beschikbaar te maken budget onvoldoende zal blijken te zijn. De reden voor cliënten om een uitkoopregeling serieus in overweging te nemen, is dat de kwestie zich al veel te lang voortsleept en een ernstige wissel op cliënten trekt. Voorkomen dient te worden dat dit ook bij de uitwerking en afhandeling van de uitkoopregeling wederom het geval wordt.

Cliënten vernemen graag wanneer de raad over het voorstel zal vergaderen. Vooruitlopend daarop zal deze brief in ieder geval alvast in afschrift aan de raad worden verzonden. Nadat de raad een besluit heeft genomen, zullen cliënten ook formeel aangeven of zij in aanmerking willen komen voor de ligplaats aan de Westervoortsedijk. Vooralsnog houden zij alle opties open. Zij vertrouwen er bovendien graag op dat er ruimte zal zijn voor een open dialoog en onderhandeling over het te formuleren uitkoopvoorstel en dat hen niet het mes op de keel zal worden gezet in die onderhandelingen, welk gevoel cliënten wel krijgen waar u in uw brief melding maakt van de voorgenomen intrekking van de ligplaatsvergunning indien er geen overeenstemming wordt bereikt.

Hoogachtend,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

https://youtu.be/mFily8Yq_3g

Van: Arnhems Peil [mailto:contact@arnhemspeil.nl]
Verzonden: maandag 3 februari 2020
Onderwerp: Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven voor de rondetafelgesprekken t.b.v. de "Visie Nieuwe Haven"

Geachte gemeenteraadsleden, fractievolgers en College van B&W,

Afgelopen vrijdagmiddag hebben we te horen gekregen dat de rondetafelgesprekken t.a.v. de “Visie Nieuwe Haven” aankomende woensdag avond behandeld gaat worden. Wij zouden graag vooraf aan de rondetafelgesprekken een aantal zaken inbrengen zodat u zich goed kunt voorbereiden. Alvast hartelijk dank dat u de tijd neemt om deze stukken door te lezen. We zouden het op prijs stellen als deze mail ook opgevoerd wordt bij de agendastukken t.b.v. de “Visie Nieuwe Haven”. Alvast hartelijk dank.

Inbreng video over het woonbotendossier m.b.t. de “Visie Nieuwe Haven”
Wij hebben door middel van een korte video onze inbreng voor de “Visie Nieuwe Haven” ingebracht waarbij u in een paar minuten het woonbotendossier m.b.t. de Nieuwe Haven voorbij ziet komen en zouden het op prijs stellen indien u de moeite neemt om deze te bekijken. We zouden het daarnaast op prijs stellen als de link naar de video wordt opgevoerd bij de stukken in de agenda: 2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven

Inbreng van Goud advocatenkantoor m.b.t. de “Visie Nieuwe Haven”
Ons advocatenkantoor heeft op 29 januari een brief aan het College en de gemeenteraad verzonden met het verzoek om deze op te voeren als inbreng voor de behandeling van de “Visie Nieuwe Haven”. De griffie heeft bevestigd dat dit stuk opgevoerd is, deze was echter niet terug te zien in de stukken die betrekking hebben op de “Visie Nieuwe Haven”. Er is ons door de heer Kranenborg verzocht om de stukken via de mail aan u door te sturen zodat ze alsnog opgevoerd kunnen worden bij de stukken voor de “Visie Nieuwe Haven”.
Wij hebben deze zowel als bijlage en als link toegevoegd: 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf

Reactie op de inbreng van de gemeente ambtenaren en het College
In de bijlage (en als link hierna) hebben we een reactie gegeven op de door het College en de verantwoordelijke gemeenteambtenaren aangedragen stukken. De belangrijkste punten uit onze reactie betreft de opsomming van punten die (bewust) niet mee zijn genomen, de reactie op de oplossingen die onterecht zijn afgewezen en daarnaast de mededeling dat we van mening zijn dat het College en de desbetreffende ambtenaren u en onze stadgenoten door middel van dit voorstel bewust in een risicovolle situatie plaatsen met mogelijk een groot aantal gewonden of erger en hoge schadeclaims als gevolg: 2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf

Masterplan Eilanden 4.0 Stadsblokken Meinerswijk
Eind 2018 heeft Stichting Arnhems Peil het Masterplan 4.0 ingediend om daarmee alle problemen m.b.t. de woonboten, de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting uit de Nieuwe Haven op te lossen. Indien de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting verplaatst worden naar Meinerswijk (het grondgebied waar deze volgens ons plan geplaatst kunnen worden is nu van de gemeente Arnhem) dan kunnen de overgebleven woonboten aan de Westervoortsedijk geplaatst worden waar de overige woonboten met een woonbestemming ook liggen. De grootste risico’s zijn hiermee voorkomen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt hierdoor ook nog eens 30

meter breder: 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Samenvattingen van de gemeentelijke stukken per onderwerp
Mocht u informatie zoeken over een bepaald onderwerp (zoals b.v. de inspannings- en resultaatverplichting of onze aangeboden 12 oplossingen) dan hebben wij hieronder de links beschikbaar gesteld naar de desbetreffende samenvattingen:

samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mb

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-al-jaren-op-de-hoogte-van-verplichting-en-oplossing-stadsblokken-meiners

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-is-sinds-2004-bijna-jaarlijks-op-de-hoogte-gesteld-van-de-risicos-in-nieuwe

samenvatting-verplichting-gemeente-arnhem-uit-2007-om-binnen-5-jaar-gewenste-ligplaatsen-op-te-leveren-mbt-w

samenvatting-situatie-asm-en-nieuwe-haven-gecreeerd-door-gemeente-arnhem-en-wordt-bewust-in-stand-gehoude

samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-v

samenvatting-overleg-gemeente-arnhem-raadsleden-mbt-woonbotendossier-zaaknr-ombudsman-2019-00843

Overige bronnen
Link naar onze video inbreng 2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven
Link naar de inbreng van onze advocaat 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf
Link naar ons Masterplan 4.0 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Met vriendelijke groet,
Jeroen & Marloes Spaander
www.arnhemspeil.nl

Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN),
Stichting Arnhems Peil,
Onszelf

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
t.a.v. de raadsgriffie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	Raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geachte heer/mevrouw Kersten,

Vandaag heb ik namens de heer en mevrouw Spaander te Arnhem bijgaande brief aan het college van burgemeester en wethouders toegezonden.

Met het oog op de naderende behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' verzoek ik u namens mijn cliënten vriendelijk om een afschrift van mijn brief aan het college onder de raadsleden te verspreiden en mij dit te bevestigen.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

VANGOUD
advocaten voor vastgoed & overheid

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	425363
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geacht college,

Op verzoek van Jeroen en Marloes Spaander reageer ik namens hen op uw brief d.d. 10 decemer jl met als onderwerp 'Visie op de nieuwe Haven'.

Cliënten hebben, als eigenaren van een woonschip, een ligplaatsvergunning en huurovereenkomst ten aanzien van een ligplaats die als ongewenst is bestempeld. Al jaren trachten cliënten de gemeente uitvoering te laten geven aan de toezegging van de gemeenteraad uit 2007 om binnen vijf jaar alternatieve ligplaatsen te creëren voor de ongewenste plekken. De toezegging is meermaals herhaald en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

Nadat cliënten eerst hebben moeten concluderen dat de gemeente tussen 2007 en 2011 geen enkele inspanning heeft verricht om alternatieve ligplaatsen te creëren, hebben zij het gevoel dat zij vervolgens sinds 2011 aan het lijntje zijn gehouden, met als sluitstuk dat er nu aan de gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met een uitkoopregeling, die cliënten een volledige financiële schadeloosstelling zou moeten bieden.

Het steekt cliënten dat in uw brief is opgenomen dat al sinds 2014 duidelijk is dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen te creëren. Voor zover u daarmee stelt dat u dat ook met cliënten heeft gecommuniceerd, betwisten zij dat uitdrukkelijk. Cliënten is ook na 2014 steeds voorgehouden dat er wordt gewerkt aan oplossingen en dat zij geduld moeten hebben. Voor hen is ook onbegrijpelijk dat zij, naar nu moet worden geconcludeerd, van 2014 tot 2019 kennelijk opnieuw zijn misleid, terwijl het voor de gemeente al die tijd al duidelijk zou zijn geweest dat er geen alternatieve mogelijkheden waren. Indien dat daadwerkelijk het geval zou zijn, is onbegrijpelijk waarom het dan tot 10 december jl. heeft moeten duren voordat het voornemen is uitgesproken om hen dan maar schadeloos te stellen.

Naar de stellige overtuiging van cliënten, is het dan ook niet juist dat er geen alternatieve mogelijkheden zijn. Die mogelijkheden zijn er wel en cliënten hebben u daarop ook steeds en uitvoerig gewezen. Met name de optie van een extra ligplaats in de Rosandepolder meteen links van de RWS kade en de optie van het creëren van 3 tot 6 ligplaatsen in de Defensiehaven,

behoeven in dit verband bijzondere aandacht. In het memo 'Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden' d.d. 10 december jl. concludeert u dat deze opties consequenties hebben voor de bedrijfsvoering van DNV-GL. Voor zover dat al juist zou zijn, betekent dat echter niet dat het onmogelijk is om daar ligplaatsen te creëren. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat dit voor DNV-GL (gevoelsmatig) niet het meest wenselijke scenario is, maar gezien het feit dat de gemeente al sinds 2012 in gebreke blijft met het nakomen van haar toezegging uit 2007, is het de vraag in hoeverre er op dit moment nog ruimte is voor het laten meewegen van bepaalde niet onderbouwde wensen van derden.

Namens cliënten is begin 2018 nog toegelicht dat de locatie in de Rosandepolder de onherroepelijke bestemming 'Wonen-woonschepenligplaats' heeft, waardoor er bij recht en dus zonder planologische besluitvorming woonschepen afgemeerd kunnen worden. Daarbij is tevens toegelicht dat de bestemming Wonen niet dichter bij de Kemalocatie komt te liggen en er in planologisch opzicht dus niets verandert ten nadele van Kema en er ook geen sprake zal zijn van belemmering van de bedrijfsvoering van Kema. De toelichting in het memo van 10 december jl. overtuigt bij deze stand van zaken op geen enkele wijze van (steekhoudende) bezwaren van en consequenties voor DNV-GL, die verbonden zouden kunnen zijn aan het toekennen van de betreffende ligplaats.

Met betrekking tot de opties in de Defensiehaven geldt eveneens dat niet blijkt van steekhoudende bezwaren tegen het creëren van ligplaatsen. In het raadsbesluit uit 2012 werd niet eens gewag gemaakt van de belangen van Kema / DNV-GL, terwijl nadrukkelijk wel andere consequenties zijn benoemd ten aanzien van het creëren van ligplaatsen in de Defensiehaven, tot het onderzoeken waarvan de raad opdracht heeft gegeven en budget beschikbaar heeft gesteld.

Ten aanzien van de aangedragen oplossing in Meinerswijk, wordt in het memo van 10 december jl. aangegeven dat het door het college in november 2019 vastgestelde ontwerpbestemmingsplan niet voorziet in nieuwe ligplaatsen. Ook dit gegeven is voor cliënten – gelet op de jarenlange zoektocht naar nieuwe ligplaatsen – onbegrijpelijk. De mogelijkheid om hier ligplaatsen te creëren is hiermee actief alsnog onmogelijk gemaakt door de gemeente.

In het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' is verwoord dat de enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt – tegen bijkomende kosten – af te voeren. Daarbij is aangegeven dat een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder aanzienlijk meer waard is dan een plek aan de Westervoortsedijk en dat uit oogpunt van rechtsgelijkheid van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders alleen sprake kan zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Die stelling is onjuist, alleen al vanwege het feit dat in het recente verleden op kosten van de gemeente ook woonboten uit de ASM haven zijn verplaatst naar waardevollere plaatsen. Bovendien is onjuist dat een dergelijke verplaatsing 'in feite een vorm van schadeloosstelling is', zoals in het raadsvoorstel is verwoord. Een dergelijke verplaatsing is geen schadeloosstelling, maar zou na vele jaren eindelijk resulteren in de nakoming van de verplichting die gemeente al in 2007 op zich heeft genomen om te zorgen voor alternatieven voor de onwenselijke ligplaatsen.

Conclusie van cliënten is dan ook dat er ten aanzien van de mogelijke alternatieven geen sprake is (of is geweest) van 'onmogelijkheden', maar van 'onwil'. Gelet op de voorgeschiedenis van de woonbotenkwestie, zou er naar de mening van cliënten echter geen ruimte meer mogen zijn voor het laten meewegen van onwenselijkheden, met name niet wanneer deze niet deugdelijk kunnen worden onderbouwd en beargumenteerd.

Cliënten zijn dus teleurgesteld in het feit dat een uitkoopregeling kennelijk het enige voor de gemeente aanvaardbare alternatief is. Niettemin zijn zij bereid een serieus voorstel voor een uitkoopregeling in overweging te nemen. U geeft aan dat een volledige schadeloosstelling zal worden aangeboden, maar geeft vervolgens aan dat hierin de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats zullen zijn begrepen, alsmede een vergoeding voor bijkomende kosten, zoals verhuiskosten. Cliënten gaan er zonder meer vanuit dat het aan te bieden voorstel de ligplaats wordt gewaardeerd als legale en gewenste ligplaats en dat er geen afslag zal plaatsvinden ten aanzien van de huidige onwenselijke situatie, die immers al bijna tien jaar geleden opgelost had moeten zijn. Daarnaast zal een volledige schadeloosstelling ook een component dienen te bevatten voor de inkomens- en/of financieringsschade die cliënten zullen lijden voor het realiseren van alternatieve woonruimte. Deze component ontbreekt in uw opsomming, maar gelet op het feit dat u herhaaldelijk uitspreekt dat het om een volledige schadeloosstelling zal gaan, zal ook deze component moeten worden meegenomen. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de materiële en immateriële schade die cliënten in de afgelopen vijf tot tien jaar hebben ondervonden door de situatie zoals die door de gemeente in strijd met zeer concrete toezeggingen al die jaren in stand is gehouden.

Hiermee rijst voor cliënten wel de vraag of het budget dat u de raad vraagt vrij te maken voor de uitkoopregeling, voldoende zal zijn om alle resterende woonbootbewoners met een ongewenste plek volledig schadeloos te kunnen stellen. Ook roept het de vraag op wat de situatie zal zijn indien het beschikbaar te maken budget onvoldoende zal blijken te zijn. De reden voor cliënten om een uitkoopregeling serieus in overweging te nemen, is dat de kwestie zich al veel te lang voortsleept en een ernstige wissel op cliënten trekt. Voorkomen dient te worden dat dit ook bij de uitwerking en afhandeling van de uitkoopregeling wederom het geval wordt.

Cliënten vernemen graag wanneer de raad over het voorstel zal vergaderen. Vooruitlopend daarop zal deze brief in ieder geval alvast in afschrift aan de raad worden verzonden. Nadat de raad een besluit heeft genomen, zullen cliënten ook formeel aangeven of zij in aanmerking willen komen voor de ligplaats aan de Westervoortsedijk. Vooralsnog houden zij alle opties open. Zij vertrouwen er bovendien graag op dat er ruimte zal zijn voor een open dialoog en onderhandeling over het te formuleren uitkoopvoorstel en dat hen niet het mes op de keel zal worden gezet in die onderhandelingen, welk gevoel cliënten wel krijgen waar u in uw brief melding maakt van de voorgenomen intrekking van de ligplaatsvergunning indien er geen overeenstemming wordt bereikt.

Hoogachtend,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

Geachte Raadsleden en Burgermeester & Wethouders,

Hieronder hebben we een reactie gegeven op de door het College en de verantwoordelijke gemeenteambtenaren aangedragen stukken. De belangrijkste punten uit onze reactie betreft de opsomming van punten die niet mee zijn genomen, de reactie op de oplossingen die onterecht zijn afgewezen en daarnaast de mededeling dat we van mening zijn dat het College en de desbetreffende ambtenaren u en onze stadgenoten door middel van dit voorstel in een risicovolle situatie plaatsen met mogelijk een groot aantal gewonden of erger en hoge schadeclaims als gevolg.

Behandeladvies 5 februari 2020, informatieve behandeling

In het behandeladvies staat de volgende zin opgenomen: *"De watersportverenigingen Jason en Miguel Pro kunnen wel in de Nieuwe Haven blijven, wel moeten er mogelijk aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen worden."*

Het advies en voorstel van het College gaat er vanuit dat de jachthaven met watersportverenigingen en de scouting veilig in de Nieuwe Haven kunnen blijven terwijl de veiligheidsrapporten van de afgelopen jaren en de meerdere aanvaringen precies het tegenovergestelde aangeven. 18 september 2018 is er zelfs door middel van de Nota Nautische veiligheid Nieuwe Haven opdracht gegeven naar aanleiding van die veiligheidsrapportages en aanvaringen om vooruitlopend op de definitieve veiligheidsmaatregelen alvast tijdelijke maatregelen te nemen in de vorm van het slaan van palen voor de jachthaven. Deze opdracht is meer dan een jaar later nog steeds niet uitgevoerd ondanks de volgende conclusie van het laatste veiligheidsrapport:

> *"In de haven hebben zich de afgelopen 15 jaar 59 geregistreerde incidenten voorgedaan. Er zijn nog geen grote persoonlijke ongevallen voorgekomen. Wel zijn er al enkele lichtgewonden gevallen… Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen."*

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-09-18-gemeente-arnhem-raadsbesluit-en-brief-van-college-burgemeester-en-wethouders-inclusief-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven.pdf

Aanvaring Jachthaven Jason in 2009

Aanvaring Jachthaven Jason in 2016

Het is voor ons niet te bevatten dat dit het advies van het College betreft terwijl er meerdere onafhankelijke veiligheidsrapportages zijn opgeleverd waarin de jachthavens met de bijbehorende watersportverenigingen als grootste gevaar worden aangemerkt met een risico op ernstige gewonden of doden als zeer reële optie. Die watersportverenigingen bestaan grotendeels uit jongeren en in de ingang van de Nieuwe Haven zwemmen de hele zomer door jongeren die bij de jachthaven of de verenigingen horen. Het laatste veiligheidsrapport is zeer duidelijk over de consequenties en mogelijke oplossingen. Die aangeboden oplossingen zouden alle veiligheidsproblemen in de Nieuwe Haven in 1x oplossen:

> *"Het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleiding kanaal van de haven. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee."*
>
> *"De havenmond is circa **90 meter breed** van oever tot oever. In de havenmond bevinden zich de jachthavens Jason en Valkenburg. Door de aanwezigheid van de jachthavens blijft een breedte van **40 meter over** in de havenmond. Het in- en uitvaren van de haven is bovengemiddeld complex als gevolg van de beperkte breedte en de hoek ten opzichte van de rivier in combinatie met de stroming op de Nederrijn en de wind."*
>
> *"Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties."*
>
> Voorstel in het laatste veiligheidsrapport voor een tijdelijke oplossing (nog steeds niet uitgevoerd!):
> *"Omdat het gaat om grote risico's hebben wij, na kennisgeving van het onderzoek, opdracht gegeven om alvast enkele maatregelen uit te voeren… Als tweede laten wij palen plaatsen voor de jachthaven van Jason… Met deze maatregelen worden de grootste risico's op korte termijn verkleind."*
>
> Voorstel in het laatste veiligheidsrapport voor een permanente oplossing:
> *"De roei- en zeilvereniging zouden verplaatst kunnen worden naar: - Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen - Rosandepolder: op deze plas kan veilig geoefend worden met roei en zeilboten en rustiger vaarwater op de rivier is binnen handbereik"*
>
> *"De scouting zou verplaatst kunnen worden naar: - Defensiehaven, waar al een andere scoutinggroep aanwezig is - Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen - Oude haven: indien de Oude Haven gerealiseerd wordt kan hier ook ruimte komen voor de scouting"*
>
> *"De jachthavens met motorboten kunnen verplaatst worden naar: - De ASM haven - Oude haven: het uitgraven van de Oude haven die vroeger op de plaats van de Blauwe golven aanwezig was zorgt voor een mooi beeld en recreatie dicht bij de stad - Rosandepolder: op de locatie waar nu een kade aanwezig is kan een jachthaven geplaatst worden"*

In het veiligheidsrapport wordt al voorgesteld om zowel de roei- en zeilvereniging als ook de waterscouting te verplaatsen naar Meinerswijk of de Rosandepolder. Ons Masterplan 4.0 (zie uitleg hieronder) gaat er vanuit dat alle watergebonden recreatiefuncties verplaatst worden naar Meinerswijk maar de Rosandepolder is natuurlijk ook een goed plan.

Masterplan Eilanden 4.0 Stadsblokken Meinerswijk
Eind 2018 heeft Stichting Arnhems Peil het Masterplan 4.0 ingediend om daarmee alle problemen m.b.t. de woonboten, de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting uit de Nieuwe Haven op te lossen. Indien de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting verplaatst worden naar Meinerswijk (het grondgebied waar deze volgens ons plan geplaatst kunnen worden is nu van de gemeente Arnhem) dan kunnen de overgebleven woonboten aan de Westervoortsedijk geplaatst worden waar de overige woonboten met een woonbestemming ook liggen. De grootste risico's zijn hiermee voorkomen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt hierdoor ook nog eens 30 meter breder: 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"

Het raadsvoorstel bevat de volgende zinnen:

> *"Voor de watersportverenigingen Jason en Miguel Pro ligt het vraagstuk van de nautische veiligheid anders dan voor de woonboten, onder meer omdat de veiligheid voor sporters en recreanten verbeterd kan worden door het aanpassen van gedrag… De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers."*

Het raadsvoorstel verzuimt te vermelden dat er al sinds 2004 minimaal 27x gewaarschuwd is door middel van onafhankelijke veiligheidsrapporten, raadsstukken, memo's en juridische documenten voor de risico's en gevaren in de Nieuwe Haven o.a. m.b.t. de roei- & zeilvereniging en sinds een paar jaar ook voor de waterscouting en dat er in 2018 al een uitgebreid veiligheidsrapport is uitgebracht waarin heel duidelijk wordt aangegeven dat het een wonder is dat er nog geen ernstige gewonden of doden zijn gevallen.

De opdracht tot het plaatsen van de palen voor de jachthaven was in 2018 juist een zeer noodzakelijk tijdelijk voorstel om het aanzienlijke en reële gevaar op ernstig gewonden of erger te voorkomen in afwachting van een definitieve oplossing. Dit huidige voorstel van het College is dusdanig naïef en gevaarlijk dat het College hiermee mensen levens in gevaar brengt. De laatste drie aanvaringen met grote schade betroffen allen technische problemen van b.v. de stuurinrichting of boegschroef van een olietanker en vrachtschepen. Dit is niet te verhelpen met *"aanpassen van gedrag" of "voorlichten van gebruikers"*. Zelfs het plaatsen van de palen wordt door de meesten in de haven afgedaan als een onzinnige oplossing. De palen zouden van een dusdanige grote moeten worden om een olietanker of vrachtschip op te vangen dat het de doorgang naar de steigers onmogelijk zou maken voor de plezierjachten. Daarnaast schuilt het grootste gevaar volgens het laatste veiligheidsrapport juist bij het gezamenlijk gebruiken van de haveningang: *"Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties."*

Het raadsvoorstel bevat vervolgens de volgende pertinente onjuistheid:

> *"Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd."*

De bovenstaande zin heeft enkel als doel om de gemeenteraad te overtuigen dat er geen andere opties meer zouden zijn zodat zij voor dit voorstel stemmen, om de prijs voor het uitkoopbod te drukken en alvast ter voorbereiding op de schadeclaims en rechtszaken die zullen volgen.

Voor de onderbouwing van onze vorige stellingen verwijzen we eerst naar onze voorgestelde mogelijkheden voor extra gewenste ligplaatsen aan de Westervoortsedijk op de locatie voor woonboten die nu voor wonen bestemd zijn. 2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf

Locaties aan de Westervoortsedijk

Zoals u kunt lezen in het stuk waar de vorige link naar verwijst hebben we sinds 2013 de mogelijkheid aangedragen om door aanschaf van een ligplaats in het rijtje met gewenste woonboten meerdere ligplaatsen te creëren. Het was zelfs niet per se nodig om een ligplaats aan te schaffen om die extra ligplaatsen te creëren zoals u in onze voorstellen heeft kunnen lezen. Die opties hebben we in 2014, 2016, 2018 en in 2019 wederom voorgesteld en op 2 december 2019 kregen we een bedankje van de heer Thor Smits dat ze ons voorstel ook daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Er waren dus sinds 2014 wel mogelijkheden.

Locaties in de Rosandepolder en de Defensiehaven

In het bijgevoegde aangepaste feitenrelaas van de heer Thor Smits is bij de mogelijke ligplaatsoptie in de Rosandepolder naast de RWS-kade de reden voor afwijzen van de voorgestelde locatie het volgende aangegeven:

> *"Het creëren van extra ligplaatsen heeft - naast andere bezwaren- consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van DNV-GL. De raad heeft, eveneens in het besluit van 2012, bepaald dat een eventuele uitbreiding van woonboten de bedrijfsvoering van DNV-GL [voormalig KEMA] niet in gevaar mag brengen."*

Ons advocatenkantoor heeft al sinds 2016 bij de gemeente Arnhem, het College van B&W en de raadsleden kenbaar gemaakt dat het toekennen van die ene extra ligplaats in de Rosandepolder geen consequenties heeft voor DNV-GL/KEMA, dat er in planologisch opzicht niets veranderd en dat Rijkswaterstaat al jaren toestemming heeft gegeven voor deze ene extra ligplaatslocatie.

De heer Smits en voorheen de heer Kalsbeek geven een verkeerd beeld van de situatie met een besluit dat gebaseerd is op het voorstel om op die locatie de woonbotensteiger voor 7 woonboten te plaatsen. Dat besluit is destijds afgewezen omdat die steiger voor meerdere woonboten te lang zou worden en daardoor wel in de zone van de DNV-GL/KEMA zou komen. Voor ons voorstel voor die ene ligplaats zijn dat besluit en die consequenties niet van toepassing.

> *"Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren. De bestemming Wonen komt niet dichterbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering. Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter."*

Deze uitleg geldt ook voor de drie (max 6) mogelijke ligplaatsen in de Defensiehaven.

2020-01-27-goudadvocaten-reactie-aan-burgermeester-en-wethouders-en-raadsleden-op-definitieve-versie-visie-nieuwe-haven-woonbotendossier.pdf

2018-04-23-gemeente-arnhem-weigert-reactie-mbt-door-woonbootbewoner-nieuwe-haven-aangedragen-oplossing-tav-ligplaats-aan-rws-kade-rosandepolder.pdf

2016-07-12-rechtbank-gelderland-zaak-20130100-woonbootbewoner-nieuwe-haven-arnhem-aanvulling-gronden-zaaknummer-arn-16-2409-veror.pdf

Locaties in Meinerswijk

In de het document met de "voorgeschiedenis" (het aangepaste feitenrelaas) geeft de heer Thor Smits aan dat de kaders die de raad heeft gesteld, bepalen dat er geen ligplaatsen in Meinerswijk worden opgenomen waarmee alle aangedragen mogelijkheden in Meinerswijk van tafel worden geveegd. Ons advocatenkantoor heeft al aangegeven dat gezien de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 de gemeenteraad hiermee wederom haar verplichtingen uit de weg gaat.

De uitspraak over die zogenaamde keuze van de gemeenteraad over het uitsluiten van woonbootlocaties in Meinerswijk waar de heer Thor Smits naar verwijst is echter gebaseerd op 1 enkele zin die woonboten niet per definitie uitsluit:

> *"Bovendien worden bestaande en nieuwe oevers publiek domein, dus géén plek voor privé-tuinen of extra woonschepen"*

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. We gaan er vanuit dat het dan ook geen vereiste zou zijn dat op de nieuw te creëren locaties in Meinerswijk de toegang tot de woonboten privé terrein dient te worden en we beschouwen dit besluit dan ook als een drogreden met als doel om woonschepen te weren in het bestemmingsplan. Zoals onze advocaat in haar inbreng op de "Visie Nieuwe Haven" al heeft aangegeven zou de gemeenteraad zich hiermee aan haar verplichtingen uit 2007 onttrekken met alle juridische gevolgen van dien. Wij zijn van mening dat de gemeenteraad ook de geloofwaardigheid van onze stad aantast indien ze haar afspraken uit 2007 niet nakomt terwijl die mogelijkheid er wel is en de consequentie is dat Arnhemmers er niet meer vanuit kunnen gaan dat het bestuur van onze stad zich aan haar afspraken houdt als het er op aankomt.

Daarnaast staat heel Stadsblokken / Meinerswijk op dit moment stil en ziet het er niet naar uit dat er de komende jaren gebouwd mag worden. Ons voorstel is om naast het ontwikkelen van een aantal woonbootlocaties in Meinerswijk voor woonboten uit de Nieuwe Haven om de geplande huizen die op het "Eiland" gebouwd zouden worden door de projectontwikkelaar (KWP) te vervangen voor zeer luxe woonboten. Hiermee wordt er geen schade veroorzaakt aan de natuur en kan de bouw van de huizen op een andere locatie geschieden. Een luxe woonboot op zo'n locatie zal waarschijnlijk net zoveel opbrengen als de geplande woningen die nu niet gebouwd mogen worden. Ons plan lost alle problemen in 1x op.

Omruil Jachthaven Jason met de woonbotensteiger in de Nieuwe Haven

In het "voorgeschiedenis" document wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder.

Locaties in de Bijland of Lobith

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem van 11 maart 2014 is de volgende zin opgenomen:

> *"Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie 'de Bijland' en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden"*

De heer Thor Smits schrijft hierover in zijn aangepaste versie van het feitenrelaas (voorgeschiedenis) het volgende:

> *"Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente."*

De gemeente Arnhem heeft in 2013 ook contact opgenomen met andere gemeentes om mogelijkheden te bespreken gewenste woonbootlocaties te regelen. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken.

Bovenstaande opsomming van de afgelopen 2,5 pagina laat zien dat er veel mogelijkheden zijn voor de woonboten van de Nieuwe Haven. Uitkoop is dus niet de enige optie. Dit wordt nu wel zo gepresenteerd.

In het Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven" zijn de volgende zinnen opgenomen waarop we kort willen reageren:

> *"Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is."*

Zoals ons advocatenkantoor heeft aangeven is deze bovenstaande zin niet op de werkelijkheid gebaseerd. De inspannings- en resultaatverplichting is niet gebaseerd op waarde van de huidige locatie van de ongewenst verklaarde ligplaatsen. Indien dat het geval was geweest dan had het voorstel van de gemeente Arnhem om zeven van onze woonboten te verplaatsen naar de woonbotensteiger in de Rosandepolder ook geen kans van slagen gehad. Daarnaast zijn er eerder wel degelijk woonboten naar een betere locatie verplaatst die ook nog eens speciaal voor de desbetreffende woonbootbewoners is aangelegd (zoals de 2 woonboten bij de Preats).

> *"Er volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, danwel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Immers, het staat de eigenaar vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, aan de markt aan te bieden."*

Een woonboot zonder ligplaats heeft nagenoeg geen waarde en dit is dus geen valide optie.

> *"Met het intrekken van de vergunning vervalt tevens van rechtswege de huurovereenkomst en liggen de woonboten illegaal in de Nieuwe Haven. Voor zover deze niet door de eigenaren worden verwijderd zal de gemeente Arnhem moeten handhaven."*

Met de zin hierboven wordt de woonbootbewoners het mes op de keel gezet. Wij hebben rechtmatig verkregen geluidsopnames van de twee gesprekken van anderhalf uur met Thor Smits waarin hij heel duidelijk en uitgebreid bevestigd heeft dat het niet nakomen van de verplichtingen een bewuste keuze is geweest vanuit financieel oogpunt. De opnames mogen in een rechtszaak gebruikt worden.

Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties

In de voorgeschiedenis (laatste versie van het feitenrelaas van Thor Smits) ontbreken meerdere zaken waar we in onze uitgebreide reactie van 10 oktober 2019 op zijn vorige versie van het feitenrelaas van 29 april 2019 ook al gewezen hebben. Hieronder een aantal hoofdpunten die niet benoemd zijn:

- De resultaatverplichting voor de gemeente Arnhem heeft de heer Thor Smits in 2011 in een vorige beschrijving van de voorgeschiedenis veel duidelijker dan nu verwoord:
  "Pas in juli 2012 moet er vooruitzicht op een alternatieve ligplaats bestaan. Dat alle schepen die nu een vergunning hebben uiteindelijk ergens een ligplaats moeten hebben kan zonder meer als resultaatverplichting voor de gemeente worden opgevat."

- Naast de resultaatverplichting voor het creëren van 35 ligplaatsen in Meinerswijk is er ook een raadsopdracht van een paar maanden later voor het uitvoeren van deze resultaatverplichting.

- De opdracht en het budget om de ligplaatsen in de Defensiehaven te realiseren, waren al verstrekt en zijn later weer ingetrokken. Het intrekken is zonder een planologische of juridische onderbouwing uitgevoerd.

- Doordat het beschikbare budget om de resultaatverplichting na te komen, is ingetrokken heeft gemeente Arnhem meerdere mogelijkheden om gewenste ligplaatsen te creëren, niet kunnen uitvoeren.

- Er hebben de afgelopen 15 jaar 60 incidenten waarvan 15 aanvaringen plaatsgevonden waarvan 10 alleen al bij de jachthaven in de Nieuwe Haven.

- De interventie van de Nationale Ombudsman in het woonbotendossier is ook hier niet benoemd.

https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-10-10-arnhemspeil-reactie-aan-gemeente-arnhem-mbt-memo-feitenrelaas-inventarisatie-onderzochte-woonbootlocaties-van-2000-tot-heden.pdf

Hoogachtend en met vriendelijke groet,
Jeroen & Marloes Spaander

Namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) &
Stichting Arnhems Peil (NAP)

+31 (0) 6 2888 3999
www.arnhemspeil.nl

Bronnen

Link naar de inbreng van onze advocaat
2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf

Link naar onze video inbreng
2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven

Link naar ons Masterplan 4.0
2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf

Links naar de samenvattingen van de gemeentelijke documentatie per onderwerp:

samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mbt-woonbotendossier

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-al-jaren-op-de-hoogte-van-verplichting-en-oplossing-stadsblokken-meinerswijk-mbt-woonbotendossier

samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-is-sinds-2004-bijna-jaarlijks-op-de-hoogte-gesteld-van-de-risicos-in-nieuwe-haven-mbt-woonbotendossier

samenvatting-verplichting-gemeente-arnhem-uit-2007-om-binnen-5-jaar-gewenste-ligplaatsen-op-te-leveren-mbt-woonbotendossier

samenvatting-situatie-asm-en-nieuwe-haven-gecreeerd-door-gemeente-arnhem-en-wordt-bewust-in-stand-gehouden-woonbotendossier

samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier

samenvatting-overleg-gemeente-arnhem-raadsleden-mbt-woonbotendossier-zaaknr-ombudsman-2019-00843

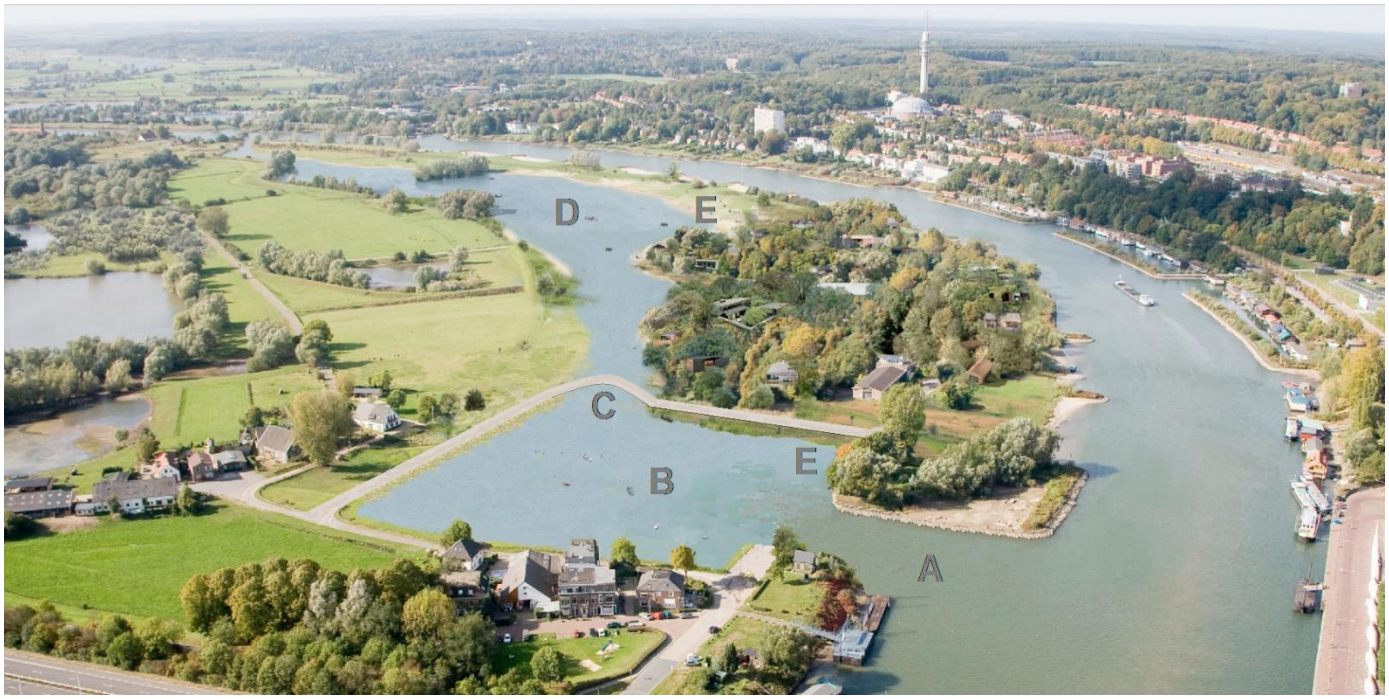

Arnhem heeft in 2007 een **resultaatverplichting** op zich genomen om voor 35 woonboten een gewenste ligplaats te creëren nadat de gemeente hun bestaande ligplaatsen als ongewenst had bestempeld.

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als **randvoorwaarde** voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk.

In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten **heeft verklaard** dat dit op verzoek is van de gemeenteraad.

Het niet voldoen aan die resultaatverplichting en randvoorwaarde zorgt op dit moment voor een **gevaarlijke situatie** op de tijdelijke ongewenste woonbootlocatie in de Nieuwe Haven en zal voor schadeclaims van **gedupeerde woonbootbewoners** zorgen.

Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & RZV Jason) van de gemeente Arnhem die in beide situaties **op elk moment iemand het leven kan kosten.**

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe ‘Oude Haven’ (B) , het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar ‘het Eiland’ en het **beschikbaar stellen van de nevengeul** voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D).

Vervolgens kunnen een aantal van de woonboten op locatie (E) en de overige woonboten op de oude locatie van jachthaven en RZV Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

(waar nu al woonboten liggen met een woonbestemming)

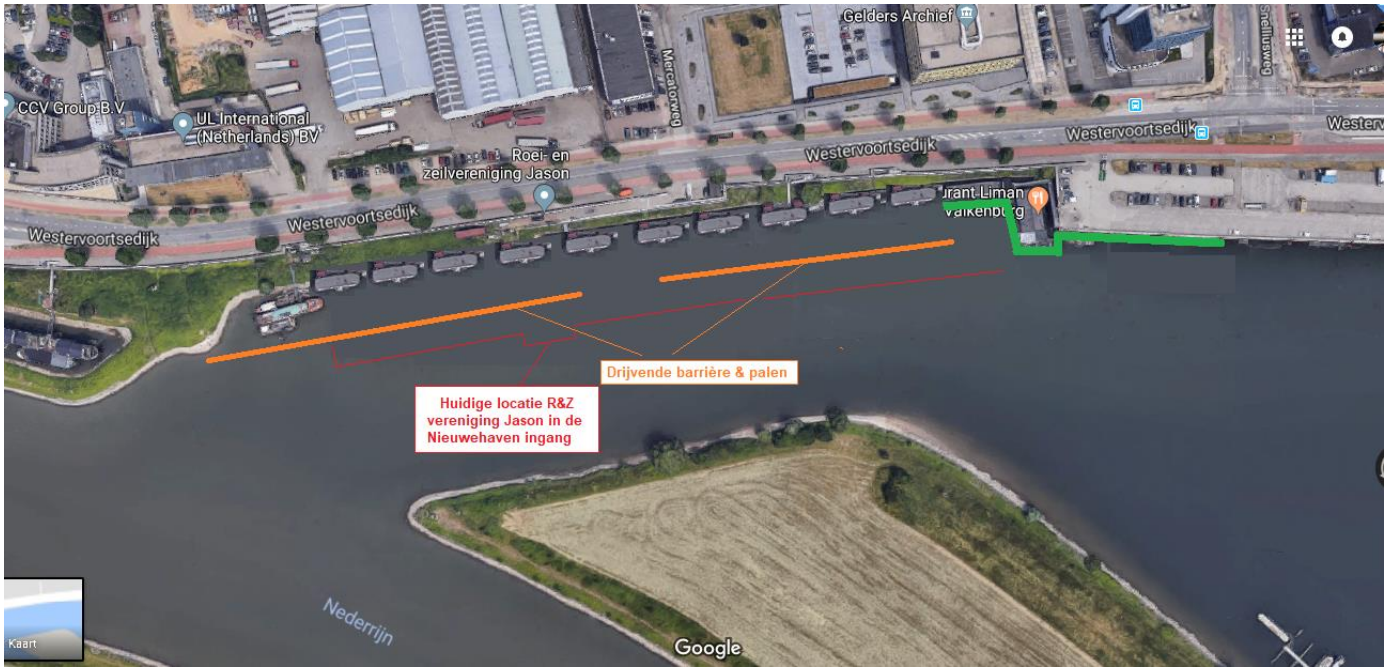

Van: Wilie Verberck [mailto:w.verberck@sun-rvs.nl]
Verzonden: dinsdag 4 februari 2020
Onderwerp: Inspraak Visie Nieuwe Haven Arnhem

Geachte heer Kraneborg, raadsleden en fractievolgers,

Graag wil ik nogmaals de bijgevoegde inspraak van de heer Jan Fransen op de “Visie Nieuwe Haven” geheel onderschrijven.
Dit betekend dat wij als vereniging Aqualink willen inspreken op gelijke manier als de heer Fransen dit in de bijlage heel goed aangeeft.
Tevens heeft de heer Fransen het mandaat om namens onze vereniging in deze te spreken.

Aqualink is de nautische bedrijvenvereniging waarin bedrijven zich verenigen die product leverend en/of dienstverlenend zijn naar de gehele nautische sector.
Het grootste belang is het behoud van ligplaatsen en infrastructuur of waar mogelijk uitbreiding daarvan zodat de hele brede achterban zijn economische activiteiten kan blijven uitvoeren en wij onze klanten kunnen bereiken.
Er zijn al te veel ligplaatsen verdwenen in deze regio.
Ook de belangen van een zeer sterk gegroeide cruisevaart sector kunnen wij veel te beperkt bedienen.

In het geval Nieuwe Haven Arnhem is het moeilijk te accepteren dat een industriehaven wordt misbruikt voor ligplaatsen voor woonarken waarmee slechts aan de belangen van een klein aantal particulieren wordt tegemoetgekomen.
Het bedrijfsleven komt hierdoor steeds vaker in de verdrukking wat volgens ons niet de bedoeling kan zijn.
Er is een groot tekort aan goede ligplaatsen met bijbehorende infrastructuur dus wij hopen dat daar waar dit voor handen is dit ook voor dit doel kan worden gebruikt.
Wij wensen een inhoudelijke en goede discussie met hopelijk een oplossing die onze belangen niet zal schaden.

Met vriendelijke groeten,

Wilie Verberck
Voorzitter.

Aqualink
Postbus 6852
6503 GJ NIJMEGEN
026 3251666
w.verberck@aqualink.biz
w.verberck@sun-rvs.nl

Afzender:

Bedrijven belanghebbend in de Nieuwe Haven van Arnhem.

Gemeenteraad Arnhem
Koningstraat 38,
6811 DG Arnhem
raadsleden@arnhem.nl

Betreffende: Visieplan Nieuwe (industrie) Haven Arnhem

Geachte raadsleden,

Dit is een gezamenlijk schrijven van de ondernemers in de Nieuwe Haven om u te vragen zorg te dragen voor een goed ondernemingsklimaat voor onze bedrijven zodat wij zonder inperkingen verder kunnen werken en de ruimte krijgen om de kansen die er liggen te realiseren.

Als bedrijven, ondernemers en werkers zijn wij afhankelijk van de Nieuwe Haven van Arnhem voor onze activiteiten en levensonderhoud net als onze toeleveranciers en onze families.

Wij willen met dit schrijven verduidelijken wat onze belangen en ideeën bij de Industriehaven zijn en waarom het zo belangrijk is dat de haven, na tien jaar stilstand, zich verder kan ontwikkelen. Dat doen wij ter ondersteuning van en ter aanvulling op de uitgebreide visie die afgelopen jaar is neergelegd door de gemeente Arnhem. In onze ogen is dit een consolidatie van eerdere visies, risico-inventarisaties, bestemmingsplannen en planologische verkenningen.
Wij zijn de gemeente erkentelijk dat zij haar taak in deze serieus heeft genomen en nu met een plan komt. Wij zijn erg blij met een wethouder die de moed heeft om dit probleem aan te pakken en te doen wat nodig is voor een prettige samenleving.

Onze manier van leven (hard werken) maakt dat we weinig tijd hebben om onze belangen op alle overlegplekken kenbaar te maken. Echter, wij nemen aan dat men niet luistert naar het meeste lawaai maar rationeel bekijkt welke belangen zwaarwegend en in algemene zin nuttig zijn.

Wij verwachten van de Arnhemse politiek dat zij zich verdiept in deze materie, die onze toekomst bepaalt, daar een oordeel over vormt en aansluitend een passend besluit neemt. In onze beleving zal iedereen die nu de haven bezoekt zien dat het zo niet langer gaat. Het risico is te groot en de kansen te mooi. Het voorliggende visieplan is een goed plan richting een bloeiende industriehaven. Graag lichten we onze huidige situatie uit met de grootste knelpunten. Aansluitend presenteert iedere ondernemer kort zijn specifieke situatie met gewenste mogelijkheden en ideeën.

Wie zijn wij

Er zijn ruim 21 bedrijven in de haven gevestigd van klein tot groot en er zijn verschillende drijvende en varende scheepvaartondernemingen in de haven aanwezig.

Bij deze ondernemingen zijn in totaal ongeveer 200 tot 250 mensen werkzaam. Met een uitschieter in de winter richting de 500 vanwege de dag-arbeid aan boord van winterliggers.

Grootste knelpunt

De haven kent nu nog een zeer dynamisch gebruik. Waardoor verschillende gebruikers elkaar in de weg zitten. De meest urgente situatie is dat zware industrie -met chemische, akoestische en fysieke risico's - soms maar op 10 meter afstand van bewoning zit. Waar arbeiders verplicht veiligheidstrainingen moeten voldoen en in volledige pbm's moeten werken, daar lopen kinderen langs om de hond uit te laten.

Helaas heeft de gemeente dat risico laten ontstaan door de woonboten hier -tijdelijk- te plaatsen. Wij als ondernemers kunnen daardoor ons werk niet goed uitvoeren, niemand wil verantwoordelijk zijn voor ongelukken.

Door die inperking van de vergunde en bestemde activiteiten staan banen op het spel. Ondernemers leven met een knoop in de maag, immers hoe kun je over investeringen en voortzetting nadenken? En dit betekent ook voor werknemers onzekerheid.

Potentieel van de haven

Wij zien als ondernemers een groot potentieel in de haven. Mogelijkheden die nu nog dromen blijven vanwege de gemengde gebruikers. De haven is nog niet lang geleden voorzien van doorvaartdiepte en een robuuste kademuur met afmeerpalen en aanliggende asfalt weg.

Er zijn meerdere bedrijven die zich graag in de haven zouden willen vestigen. Dat is bekend vanuit onderzoek van de provincie. En wij kunnen ook zo een lijstje doorsturen met ondernemingen die, als zij welkom zijn, voordeel hebben bij juist deze locatie als opslag, overslag, werkplaats en meer.

In het algemeen is er onderzoek gedaan en aangegeven dat de haven ruimte kan bieden voor 200 fte extra op korte termijn en 1000 fte op midden lange termijn. Waarbij de IPKW zelfs nog aanvullende ambities heeft.

Meewerken aan Duurzaam Arnhem

Scheepsvaart is van nature duurzaam transport vanwege de bulk en waterwegen. Arnhem kan ook bijzonder bijdragen aan het verder helpen van de enorme verduurzaming in deze sector. Van overslag, bouw en onderhoud van elektrische/waterstof schepen tot het duurzaam leveren van de elektrische en waterstof energie.

De Nieuwe Industrie Haven kan een bijzondere plek van Arnhem worden die de verbinding maakt tussen de Rijn, energie-innovatie en duurzame transport en industrie.

Als bijlage hebben wij specifieke de ambities en mogelijkheden van de ondernemingen bijgevoegd en een infografic van de haven.

Wij hopen dat dit schrijven u een beeld geeft van ons enthousiasme voor de Nieuwe Haven en de mogelijkheden die wij zien en waar wij graag aan mee willen werken.

Mochten er nog vragen over zijn dan kun u altijd contact opnemen

Met vriendelijke groet,

ondergetekende ondernemers:

Misti B.V. (scheepskranen en spdupalen)
Jan Fransen
Jan@Misti.nl

Walvoorzieningen Nederland B.V.
Ing. J. Fransen & ir W. schoonderbeek
Info@wvnld.nl

Fransen technical service (Elektrotechniek)
M. Horsman
max@fransents.nl

WSAB
Ir. W. Schoonderbeek
Schoonderbeek@wsab.nl

JFArnhem B.V.
J. Fransen
Jan@fransents.nl

NIEUWE HAVEN ARNHEM

Onze visie op de toekomst

Huidige situatie

Deze kaart laat zien hoe de huidige verdeling van de kade in de nieuwe haven is ingedeeld. daarin is een indicatie van de huidige bedrijvigheid aangegeven (niet industriële bedrijven buiten beschouwing gelaten). daarbij ook de bedrijvigheid voortvloeiend uit het winteronderhoud van de rivier cruise schepen en de scheepswerf.

Ruimte beslag Kade Nieuwe Haven

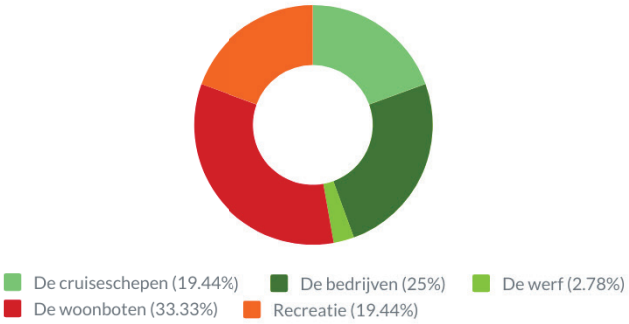

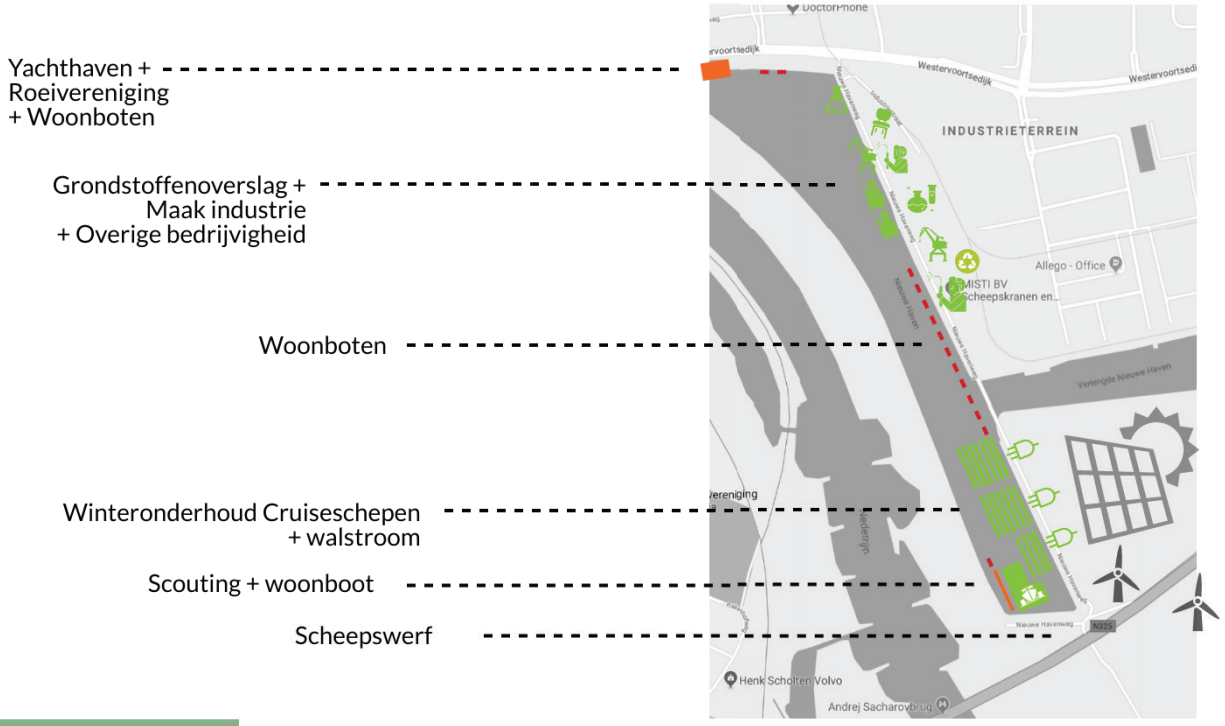

Conclusie

het is duidelijk zichtbaar dat de woonboten in de huidige vorm bijna de helft van de haven, zowel op land als in het water innemen. waarbij de woonboten vernieuwing, uitbreiding en verduurzaming onmogelijk maken en huidige bedrijfsactiviteiten inperken vanwege de risico zoneringen.

veiligheid, bedrijvigheid en leefbaarheid zijn in het gedrang in de huidige indeling.

Wij vragen u de industriehaven van Arnhem ook als industriehaven in te delen en uitbreiding en verduurzaming mogelijk te maken.

Specifiek voor de bedrijven waarin ik deelneem in directie of indirect een belang heb wil ik onze belangen en kansen in de haven van Arnhem toelichten.

Deze groep bedrijven heeft een omzet van 5,5 miljoen per jaar met 55 FTE die afhankelijk zijn van de haven in Arnhem.

Wij denken binnen 1 jaar te kunnen groeien naar 75FTE en in 5 jaar naar 200 FTE in de haven van Arnhem. Met een omzet van 35 miljoen.

Daarvoor hebben wij nodig: (in volgorde van urgentie)

- Verplaatsing van de woonboten buiten de haven.
- Haven kraan achter in de haven (nieuwe haven 23).
- Vergunning voor walstroom op de vrijgekomen ruimte.
- Nieuwe werkplaats achter in de haven of uitbreiding van huidige werkplaats.
- Vernieuwing / Uitbreiding van de werf.
- De geode samenwerking met de havendienst behouden.

De haven heeft alle infrastructuur en faciliteiten die hiervoor nodig zijn. Die zijn reeds geïnvesteerd vanuit de gemeente en provincie, nu nog bruikbaar maken voor bedrijven.

Misti B.V. maakt de hoogwaardige binnenvaart producten; Scheepskranen en Spudpalen.
Eerder werden deze producten bij de scheepswerf van Arnhem gemaakt. Vanaf begin 2018 is de productie van de producten ondergebracht in een hal, halverwege de haven van Arnhem.

Wegens succes van deze producten wil Misti verder uitbreiden en zijn processen duurzamer maken.

De vergunningen van Misti botsen direct met de woonbootbewoners. De werkplaats van Misti ligt ten hoogte van de woonboten en is specifiek ontworpen voor zware activiteiten met 10 tons kranen en 600mm betonnen zwaarbelastingsvloer. Al na de 2^{e} wereld oorlog wordt er op deze locatie aan groot materiaal gewerkt. Echter is dat nu lastig geworden door de woonboten.

Door “anonieme” meldingen worden wij 3 keer per jaar gecontroleerd door de ODRA. Wat stres, tijdsverlies en druk met zich mee brengt , ondanks dat wij elke keer geen noemenswaardige opmerkingen van de ODRA krijgen.

Voor misti zien wij de kans voor het inbouwen van de binnenvaart producten (hijskranen en autonome afmeer/anker systemen) die nu al in de haven worden gebouwd.

Vaak wordt nu uitgeweken naar Nijmegen en elders voor de inbouw vanwege een tekort aan kade en langdurige investeringsmogelijkheden in de haven.

Ook doet misti onderhoud aan binnenvaart producten ook bekend als “auxillary equipment” (zaken die nodig zijn (behalve drijven en varen) voor een schip.

Het onderhouden van de zogenoemde witte vloot. Waarbij er nu al 10-100 onderaannemers in de haven actief zijn voornamelijk in de winterperiode is een enorme kans voor misti.

Er is landelijk een schrijnend tekort aan deze locaties en vele onderaannemers zouden zich graag vestigen in de haven als de witte vloot welkom is in Arnhem. Nu moet men met tijdelijke voorzieningen opgekropt om de woonboten heen werken. Wat het allemaal erg lastig maakt.

Op een bovenaanzicht is duidelijk zichtbaar dat arbeiders 90 meter over schepen heen moeten lopen om bij de laatste ship te komen. Deze schepen moete n 90 meter breed liggen omdat de woonboten met nog geen 5 meter breed veel plek innemen.

Walvoorzieningen Nederland B.V. Levert als eerste commercieel bedrijf walstroom aan schepen.

Zij heeft ruim 1 miljoen geïnvesteerd in de nieuwe haven van Arnhem om stroom aan schepen te kunnen leveren. In middels is er een Europese subsidie toegekend (na veel moeite) aan Walvoorzieningen Nederland. Zij heeft in Arnhem in 2018 2 miljoen kwh aan stroom geleverd. Dit in plaats van vervuilende grote dissel generatoren op alle schepen. Daarmee heeft zijn 80% van de Arnhemse doelstelling behaald wat is gecommuniceerd vis het CEM project van gemeente Arnhem.

Levering van groene walstroom vanuit het eerste commerciële walstroom bedrijf van Nederland die zonder investering van gem. Arnhem nu al alle cruise schepen in de haven voorziet van stroom en daarmee een groot deel van de fijnstof en Co2 uitstoot voor Arnhem heeft gerealiseerd. Als zij in de haven kan opschalen kan er in Europees verband (gemeente Arnhem is lead partner is Europees project waar deze walstroom installatie op is aangehaakt) als showcase fungeren.

Tevens is er een 500kWh accu in de haven waarmee een compleet smart energy netwerk word opgezet waar ook de zonnepanelen en windmolens onderdeel van gaan uitmaken.

Fransen Technical services levert elektrotechnische diensten aan binnenvaart en industrie.

Zij deelt haar belangen met Misti B.V. Als binnenvaartschepen in Arnhem kunnen aanleggen voor elektrotechnische werkzaamheden heeft dat direct impact op de mogelijkheden van FTS.

Scheepsreparatiebedrijf Arnhem is de werf in Arnhem. Een vaste waarde sinds 1983 en mede opgericht door mijn vader.

De werf is uniek in de regio en heeft de potentie om een belangrijk punt van oost Nederland te zijn in de binnenvaart markt. Er is een tekort aan werven en deze locatie heeft alle mogelijkheden.

In overleg met de huidige eigenaar zijn er meerdere plannen. Waarvan meerdere zijn overlegt met havendienst en gemeente. Maar nu alleen maar verder worden ingeperkt door woonboten.

Zo ligt er 1 zelfs aan de werf. Wat geen plek is om te wonen.

Onderhoud en nieuwbouw van schepen, die hedendaags vrijwel allemaal hybride/elektrisch worden gebouwd in Nederland is een enorme kans.

Ik zou mij graag bezig houden met de werf, maar niet zolang de situatie in de haven zo onbegrijpelijk gemengd blijft

In een vergezicht zien wij de mogelijkheid scheepvaart, watergebonden en water-verbonden bedrijven zich te laten vestigen in de haven. Denk aan;

Scheepstimmerbedrijven.
Scheeps-elektrotechnische bedrijven.
Scheepstoebehoren handel (scheepvaart winkel Arnhemse ondernemen met internationale afzet markt)
Hotel wezen van witte vloot.
Voortstuwingen systeem onderhoud.
Overslag van lokale producten, pakketjes, chemie etc.
het opladen van scheepen en accu’s.
Het leveren van waterstof aan schepen.
Inbouw van scheepsproducten
Reparatie van scheeps schades
Opslag van scheeps gerelateerde goederen

Aantekening:

Een vergezicht: industriehaven Arnhem verbindt de Rijn, energie-innovatie en duurzame industrie

Wij zien mogelijkheden om scheepvaart, watergebonden en water-verbonden bedrijven te laten vestigen in de haven. Denk aan:

- Het inbouwen van de binnenvaart producten zoals hijskranen en autonome afmeer/anker systemen. Vaak wordt uitgeweken naar Nijmegen en elders voor de inbouw vanwege een tekort aan kade en langdurige investeringsmogelijkheden in de haven.

- Het onderhouden van de zogenoemde witte vloot. Er zijn nu al 10-100 onderaannemers in de haven actief, voornamelijk in de winterperiode. Er is landelijk een schrijnend tekort aan geschikte locaties en vele onderaannemers zouden zich graag vestigen in deze haven als de witte vloot welkom is in Arnhem. Nu moet men met tijdelijke voorzieningen opgekropt om de woonboten heen werken.

- Opschalen van de levering van groene walstroom. Er is reeds walstroom gerealiseerd vanuit het eerste commerciële walstroom bedrijf van Nederland -die zonder investering van gemeente Arnhem nu al alle cruiseschepen in de haven voorziet van stroom- en daarmee een groot deel van de fijnstof en Co2 uitstootreductie voor Arnhem heeft gerealiseerd. Gemeente Arnhem is lead partner in het Europees project waar deze walstroom installatie op is aangehaakt. Als zij in de haven kan opschalen, kan dit project in Europees verband als showcase fungeren.

- Duurzame energieopwekking. Er is een 500kWh accu in de haven waarmee een compleet smart energy netwerk wordt opgezet waar ook de zonnepanelen en windmolens onderdeel van gaan uitmaken.

- Mogelijkheden geven voor onderhoud en nieuwbouw van schepen, die tegenwoordig vrijwel allemaal hybride/elektrisch worden gebouwd in Nederland.

Datum: 05-02-2020

Onderwerp: Rondetafelgesprekken Visie Nieuwe Haven - Woonbotendossier

Inspraak Marloes Spaander

Beste gemeenteraadsleden, beste collega

Ik ben Marloes Spaander, Ik sta hier vanavond namens mezelf, Jeroen Spaander en onze woonboot de Orion3.

Een woonboot is veel werk. Ze zeggen wel eens, koop een boot, gooi je centen in de sloot. Dat is een grappige uitspraak maar wat het betekent is dat mensen hun hele leven al hun tijd, geld en energie in hun woonboot hebben gestopt. Als je ergens veel in investeert dan wordt het ook veel waard voor een persoon. De woonboot wordt het middelpunt van je bestaan en je thuis.

Op de 2 ligplaatsopties na, is de enige keuze die gegeven wordt, uit laten kopen en anders raak je je ligplaats kwijt. Ik noem dat eigenlijk geen keuze, maar dwang. Er bestaat nog de vrijheid om de woonboot zonder ligplaats te verkopen, maar een woonboot zonder ligplaats is waardeloos en dus niet verkoopbaar, zal elke woonbootbewoner u vertellen. Wat de woonbootbewoners dus wacht is een uitkoopsom en sloop van hun huis. Beeld u zich eens in dat dit met uw eigen huis gebeurt. Hoe zou dat voor u voelen?

Nu wil ik het kort hebben over de rode woonboot van Jeroen en mij. 20 jaar lang hebben we gezwoegd om onze droom te bouwen. Als onze tijd en geld is in de woonboot gegaan en in 2017 hadden we eindelijk een zeer goed lopende Bed & Breakfast met 4 kamers. We zaten elke dag vol. Totdat we aangevaren werden door een olietanker van 110 meter. Hij botste 3x tegen ons aan. Het schip dat net af was, keurig afgewerkt en strak in de verf, heeft nu 3 grote deuken en een scheef bovendek. De Bed & Breakfast kon dicht want we kunnen de veiligheid niet meer garanderen. Het schip was lekgeslagen en had kunnen zinken, mensen hadden verpletterd kunnen worden of verdrinken. We hebben afscheid genomen van onze Bed & Breakfast-droom.

Arnhems Peil kent u natuurlijk van de biomassacentrale maar wij doen veel meer. Arnhems Peil heeft als doel om de belangen te behartigen van alles wat met de natuur, omwonenden en kleine bedrijven van de havens en rivieren van Arnhem te maken heeft. We houden onze bezig met duurzame woonoplossingen voor woonboten, acties die de natuur en het klimaat verbeteren en stimuleren de kleine ondernemers. We zijn daardoor zeer nauw verbonden met de Arnhemse havens en rivieren. De stichting heeft 14 vrijwilligers, duizenden volgers en we doen het goed, we beginnen donateurs te krijgen en hebben veel uiteenlopende projecten.

Niet alleen Jeroen en ik maar ook Arnhems Peil zou een groot deel van haar identiteit verliezen als we onze woonboot naar de sloop moeten brengen en overblijven met wat geld. We willen u daarom vragen opnieuw te kijken naar de 12 oplossingen die wij al sinds 2014 herhaaldelijk aan de gemeente hebben gepresenteerd. U zult zien dat er wel andere opties zijn en dat er een inspanning- en resultaatverplichting ligt bij de gemeente om ons een andere plek te geven.

Mochten wij onze woonplek en ons thuis echt kwijtraken, dan vragen wij aan wethouder van Dellen om, zoals wij hebben besproken, alleen de woonfunctie van het schip af te kopen zodat ons bedrijf en onze stichtingen kunnen blijven bestaan. Maar liever, beste raad, houdt u alstublieft aan uw besluiten, afspraken en verplichtingen en geef ons een nieuwe plek. Wij zijn bereid om volledig zelfvoorzienend te worden waardoor minimale infrastructuur hoeft worden aangelegd.

Datum: 05-02-2020

Onderwerp: Rondetafelgesprekken Visie Nieuwe Haven - Woonbotendossier

Inspraak Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN) en Stichting Arnhems Peil.

Ik ben Jeroen Spaander en sta hier vanavond namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven en Stichting Arnhems Peil.

Laat ik beginnen door aan te geven dat één derde van de bewoners uit de Nieuwe Haven geen uitnodiging hebben ontvangen en daarom niet hebben kunnen aangeven dat ze graag willen inspreken. Het raadsvoorstel betreft voornamelijk het verwijderen van de woonboten en gaat dus over de huizen van die gezinnen en hun toekomst. Ik neem aan dat de gemeente hen alsnog de kans geeft om hun inbreng te laten horen.

We hebben een video ingebracht waarin we het woonbotendossier vanaf het begin van deze eeuw hebben uitgelegd. Ik hoop dat de raadsleden de video hebben bekeken.

In de video hebben we uitgelegd dat begin deze eeuw alle 150 woonboten in Arnhem op een ligplaats zonder beleid en zonder vergunning lagen. Sinds 2004 is de gemeente Arnhem door middel van meerdere veiligheidsrapporten zeer uitgebreid op de hoogte gesteld van de groeiende onveilige situatie voor de bewoners in de Nieuwe Haven en de problemen die de woningen opleveren voor de vergunningverstrekking voor de bedrijven op het industrieterrein.

In 2005 heeft de gemeente Arnhem om die reden bepaald dat 35 van de 150 woonboten op een ongewenste plek lagen. In 2007 is de gemeente een inspannings- en resultaatverplichting aangegaan om voor die woonboten op de ongewenst verklaarde locaties binnen vijf jaar maar uiterlijk voor juli 2012 een gewenste ligplaats buiten de Nieuwe Haven te verzorgen. De gemeente heeft vervolgens pas eind 2011 enige actie ondernomen om naar locaties op zoek te gaan.

Sinds 2012 heeft de gemeente er alles aan gedaan om onder haar verplichting uit te komen. Dit werd onlangs meerdere keren bevestigd door de allerhoogste beleidsadviseur en die uitspraken hebben we opgenomen. Het bestuur van de stad accepteerde hiermee nadrukkelijk het risico op de breed uitgemeten gevaren voor de woonbootbewoners en de risico’s voor de bedrijven ondanks de meerdere uitspraken van de rechter, de uitspraken van de Raad van State en onlangs weer de interventie van de Nationale Ombudsman.

De afgelopen 15 jaar hebben er meer dan 60 incidenten plaatsgevonden waaronder 18 aanvaringen.
10 van die aanvaringen vonden plaats bij de jachthaven die in de ingang van de Haven ligt. Het veiligheidsrapport uit 2018 geeft aan dat het een wonder is dat er nog geen ernstige gewonden of doden zijn gevallen. Ondanks die duidelijke boodschap heeft het College toch besloten om de jachthaven te lagen liggen, wat natuurlijk erg vreemd is.

Het rapport geeft aan dat indien de jachthaven verplaatst zou worden, de ingang van de haven 50 meter breder zou worden en de grootste risico’s verholpen zijn. Locaties die geopperd zijn voor de jachthaven zijn de Rosandepolder, de ASM haven, Meinerswijk of achterin de Nieuwe Haven. Deze oplossing maakt ook meteen ruimte voor bijna alle woonboten die nog op ongewenste locaties liggen.

En dit is nog maar 1 van de 12 mogelijke oplossingen die we aangeboden hebben. Ik verzoek u dan ook nogmaals om ervoor te zorgen dat wij als Arnhemmers er vanuit kunnen gaan dat het bestuur van onze stad zich aan haar afspraken houd en nog eens goed gaat kijken naar de aangedragen oplossingen.

Van: Henk Wijninga
Verzonden: maandag 10 februari 2020
Onderwerp: Nieuwe haven

Geachte raadsleden en raadsvolgers,

Ben Henk Wijninga eigenaar van de woonboten op Nieuwehavenweg 36 en 38. Ben vanaf 1991 al actief in de nieuwe haven. Dit jaar dus 29 jaar. Ben geweest op 5 feb. Op de bijeenkomst waar we in discussie konden gaan met de raadsleden. Daar er maar 3 min. Waren voor inbreng en geen mogelijkheid van reactie hierbij kort mij opvatting over een mogelijke oplossing van de woonboot problematiek in de nieuwe haven.

Feitelijk is er sprake van 2 dossiers mbt de woonboten in de nieuwe haven. Namelijk het eerste dossier dat is gestart in 2004 dus nu 16 jaar loopt en een tweede dossier welke is gestart in 2019.

Eerste dossier
Door mij is in maart een zienswijze ingediend over bestemmingsplan stadsblokken/mijnerswijk . Door nu in het voorstel voor een uitkoopregeling een terrein te verbinden van een jaar doorkruist dit deze procedure. De raad van state heeft in vergelijkbare zaken gesteld dat dit niet kan en dat rechtsprocedures eerst afgewikkeld dienen te zijn alvorens een bestuur een terrein kan stellen. Is nog recente jurispondentie over.

Tweede dossier
Visie nieuwe haven. Dit is de eerste keer dat ik werkelijk een goed stuk visie heb gezien in de afgelopen 29 jaar. Wel worden er een fors aantal veiligheidsproblemen gezien.
Als eerste de invaart van de haven. Als tweede de grote ongelijkheid van nautische activiteiten. Als derde de ligging van de woonschepen in een milieugebied en aan een kade die daar niet voor bedoeld is.
Gezien de nautische ontwikkelingen in de haven is er maar een echte goede keuze en dat is maak van de nieuwe haven een echte industriehaven met als los en laadkade de Nieuwehavenweg. Daar kan dan ook het industrieterrein opnieuw worden ingedeeld zodat er havengebonden activiteiten komen. Wel denk ik dat iets wat in tientallen jaren is verwaarloost niet in een jaar kan worden rechtgetrokken en dat de pijn die er uit voortkomt door zowel recreatie sport spel en woonboten zo eerlijk mogelijk verdeeld moet worden.

Suggestie een
Verplaats de activiteiten van horeca en jachthavens naar de asm haven en de haven van koerts. Noodzakelijk daar in invaart om nautische redenen niet kan worden verbreed. Verplaats jason inclusief het zeilen en de zeeverkenners inclusief de drijvende stijgers naar stadsblokken/mijnerswijk. Leg een aantal woonboten die als onderschip gebaseerd zijn op een scheepsromp. Dit omdat statistisch de strekdam een maal per 5 jaar overstroomt. Woonarken gebaseerd op een betonnen of stalen bak zijn niet geschikt om op stroming te komen liggen. Start als eerste met uitkoop van woonschepen op basis van een stalen of betonnen bak. Wel eerst beter de criteria en mogelijke beroeps mogelijkheden van de uitkoop vaststellen. Verbied vissen in visboten en vis belly’s in de industriehaven. Ook hier om nautische en veiligheids redenen.
Daar de huidige situatie is ontstaan in vele tientallen jaren trek 3 tot 4 jaar uit om een en ander te realiseren. Met deze oplossing kan de gemeente zeker 50 jaar vooruit.

Suggestie twee
Verplaats jason en de jachthaven naar de kade aan de westervoortsedijk en de drijvende stijger naar achter in de haven in de buurt van de zeeverkenners. Nadeel is dat indien de industriehaven drukker wordt er alsnog noodzaak van verplaatsing noodzakelijk zal blijken.

Procedure voorstel
Onderschrijf de visie op de nieuwe haven. Laat de stakeholders onder onafhankelijkvoorzittersschap nog 1 of maximaal 2 keer bijeenkomen om de bezien of er consensus kan worden bereikt. Laat wel goede notulen maken van deze bijeenkomst. Daarna nog 1 bijeenkomst met stakeholders en gemeente onder onafhankelijk voorzitterschap ook met goede notulen. Suggestie voor een voorzitter is iemand van het buro dat het nautisch onderzoek heeft gedaan en vanuit zijn deskundigheid de bijeenkomsten van commentaar kan voorzien.

Bovenstaande geeft nu eindelijk uitzicht op een finale oplossing van het woonboten probleem in Arnhem na 16 jaar.

Besluit gemeente
Neem na bovenstaande al gemeente een besluit welke richting het uitgaan en geef een tijdslimiet aan waarbinnen dat gerealiseerd moet worden. Maak ook een goede meerjaren begroting dit uit te voeren.

Hoogachtend

Henk Wijninga

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 5 februari 2020

GEMEENTE Arnhem

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Coenders (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Baars (SP) en Verheij (PVV).
De fractie van DENK/Verenigd Arnhem was niet bij de vergadering aanwezig.

Insprekers
Ingesproken is door Oscar Weideman, Henk Wijninga, Marloes Spaander, Gaby Neve - Schleyer en Eelco Slont op persoonlijk titel. Hr. Slont sprak ook namens de fam. Beurs en de fam. Leenheer.
Jan Fransen sprak in namens een aantal bedrijven, Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) / Stichting Arnhems Peil, Petra Eijkelkamp namens Helldörfer lasbedrijf, Bernd Huibers namens de waterscouting Miguel Pro en Geo Dam namens de Roei- en Zeilvereniging Jason

Bespreking
De insprekers hebben allen aangegeven wie zij vertegenwoordigen en een korte introductie gegeven met hun opvatting(en) over het voorstel. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De inbreng van de insprekers en de vragen uit de raadskamer gingen over het participatieproces, de veiligheid, de grootte van de (beroeps)scheepvaart, de voorgestelde combinatie van industrie en recreatie en de mogelijke uitkoop van de woonboten.
Niet alle fracties hebben hun vragen aan de insprekers kunnen stellen.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle vragen beantwoord zijn. De behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet met een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende (1) bijeenkomst 12 februari 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Elfrink (SP) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).
De fractie van de PVV was niet bij de vergadering aanwezig.

Bespreking
De leden van de raadskamer hebben aangegeven op welke onderdelen van het voorstel zij nog vragen en/of bedenkingen hebben. Veel fracties hebben vragen over de voorgestelde financiële paragraaf. Ook zijn er vragen over de door de bewoners aangegeven 12 opties voor vervangende ligplaatsen.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

V.L. Bouma

Aan politieke partijen van de gemeente Arnhem

Betreft: Visie Nieuwe Haven

Arnhem 13 februari 2020

Geachte fractievoorzitters en raadsleden,

Woensdag 5 februari vond er een rondetafelgesprek plaats over de visie t.a.v. de Nieuwe Haven. Namens Helldörfer lasbedrijf heb ik ingesproken en deelgenomen aan het gesprek.
Afgelopen woensdagavond konden de raadsleden vragen stellen n.a.v. dit dossier aan de verantwoordelijke wethouder.

Ik wil graag wat van mijn hart;
De opmerking van de heer Elfrink over dat het een ongelooflijk slecht plan is omdat het 100% op de economische belangen is geënt en geen ruimte laat voor het maatschappelijk belang
raakt me. Afgelopen woensdag had de heer Elfrink het alleen maar over milieuverontreiniging en bedrijven waarvan de aandeelhouders de winst in hun zakken stoppen. Dit raakt me nog harder.

De meeste bedrijven aan de Nieuwe Haven zijn hard werkende, kleinere MKB bedrijven en werkzaam in de maakindustrie, die een duurzame, sociale werkplek bieden. Veel van de werknemers zijn al van hun 16e aan het werk, vaak laag-MBO geschoold.
Wijzelf hebben mensen in dienst die al tussen de 15 en 26 jaar bij ons werkzaam zijn. Ook hebben we veel jongens uit het VMBO Kaderberoeps en MBO niveau 2 een stagekans geboden en meerdere jongens als BBLer in dienst genomen en opgeleid voor de Metaaltechniek. Zelf werken we hard mee in het bedrijf.
Ook de ‘zware’ industriebedrijven Misti, Wega Maatwerk en Scheepsreparatiebedrijf Arnhem aan de Nieuwe Havenweg zijn zulke voorbeelden.
Er zijn meerdere van dit soort MKBbedrijven die graag aan de Nieuwe Havenweg hun bedrijf willen vestigen, omdat de Arnhemse haven kansen biedt om schepen voor de wal te kunnen voorzien van nieuwe onderdelen, reparaties te verrichten of hun gemaakte producten over het water te vervoeren.

Een economische, maar dus ook maatschappelijke kans.

De Nieuwe Haven is **altijd** al een Industriehaven geweest en de woonboten zijn **er bij** gekomen. Natuurlijk is het een maatschappelijk probleem dat de woonbootbewoners eigenlijk niet thuis horen in een Industriehaven en er blijkbaar geen of te weinig alternatieven zijn om met hun woonboot ergens anders te kunnen liggen. Ik hoop daadwerkelijk dat hier een goede oplossing voor komt. Maar als er definitief gewoond mag worden in de haven blijft dat negatieve gevolgen hebben voor uitvoering van watergebonden bedrijfsactiviteiten of het aanvragen van nieuwe milieuvergunningen daarvoor.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u veel wijsheid toe in uw besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

HELLDÖRFER
Lasbedrijf en Scheepsbouw

Petra Eijkelkamp

Van: Gerrie Elfrink
Verzonden: donderdag 13 februari 2020
Onderwerp: Reactie behandeling Visie Nieuwe Haven

Beste Petra Eijkelkamp,

Het klopt dat het plan er voor 100% op is gericht om de mogelijkheden te vergroten om op het industrieterrein het milieu te kunnen vervuilen. Dat betekent concreet dat er méér milieuverontreinigende bedrijven bij kunnen komen op het terrein.

Ik heb niet de illusie dat het de kleine lokale bedrijven die soms al decennialang op het industrieterrein aanwezig zijn die daar van gaan profiteren en die milieuruimte gaan opsouperen.

Daarom heb ik mijn woorden heel duidelijk ook niet op de bestaande lokale bedrijven zoals die van u gericht, maar juist bewust op nieuw te vestigen milieuverontreinigende bedrijven en de grotere bestaande aandeelhoudersbedrijven (Veolia , TitanWood, etc) waarvan verwacht kan worden dat ze milieuverontreinigende activiteiten willen vestigen en uitbreiden om hun aandeelhouders tevreden te stellen.

Het is ook duidelijk dat de eigenaren van het terrein het IPKW, ook een 100% door winst gedreven bedrijf, flink zal profiteren van een dergelijke uitbreiding. Het is ook duidelijk dat omwonenden en werknemers de prijs zullen betalen voor deze toegenomen milieuverontreiniging.

Om dit mogelijk te maken moeten de woonboten weg, want anders is deze uitbreiding wettelijk niet mogelijk. Ik wijs u er op dat er woonboten zijn die daar inmiddels al 30 jaar liggen. Ze zijn niet allemaal recent daar naar toe gebracht. De kosten voor het verwijderen van die boten wil het college in zijn geheel afwentelen op de samenleving.

Deze toenemende milieuverontreiniging is hoe je het ook wendt of keert een probleem. Wat staat daar voor de samenleving tegenover?

Het is totaal onduidelijk.

Waarom betaalt de belastingbetaler alles en het IPKW niets?

Zijn er soms garanties afgegeven voor duizenden extra banen voor werkzoekenden uit de regio Arnhem? Neen. Het is totaal onduidelijk hoeveel werkgelegenheid met deze extra milieuverontreiniging gepaard zal gaan.

Zijn er garanties gegeven aan de woonbootbewoners, waarvan sommigen al tientallen jaren in de haven liggen? Neen. Ook dat moeten we maar afwachten.

Ook de totale kosten voor de belastingbetaler onbekend, het zal in de miljoenen gaan lopen. U begrijpt denk ik heel goed waarom wij als SP niet enthousiast kunnen worden van een dergelijk plan.

U heeft er geen begrip voor dat u als geldbelust aandeelhoudersbedrijf wordt weggezet. Nou dat zijn wij volkomen met u eens. Dat bent u namelijk niet. Dat hebben wij dan ook op geen enkel moment gedaan en zullen wij ook zeker niet doen.

Voor de helderheid:

De SP fractie is positief gestemd over lokale bedrijven zoals die van Helldorfer in de Nieuwe Haven. In onze visie blijft er juist plaats voor de bestaande lokale bedrijven zoals die van u en worden ook zij en hun werknemers niet zonder meer geconfronteerd met extra milieuvervuiling op het terrein, zoals de wethouder van plan is. Voor de bestaande bedrijvigheid hoeven de woonboten ook niet te wijken. Die kunnen een prima plek krijgen achter in de Haven. Daar liggen ze veilig en zijn ze niemand tot last.

Hartelijke groet,

Gerrie Elfrink

fractievoorzitter SP
in de gemeenteraad van Arnhem

STICHTING ARNHEMSE BEDRIJVENTERREINEN
StAB

Raadsfracties gemeente Arnhem
per e-mail

Datum 23 januari 2020
Onderwerp visie op de Nieuwe Haven
Ons kenmerk 20002

Geachte fracties,

De gemeenteraad start binnenkort met de behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'. Als belanghebbende bij de ontwikkeling van de Nieuwe Haven, die deel uitmaakt van bedrijventerrein Het Broek, maken wij van de gelegenheid gebruik u onze reactie op dit raadsvoorstel voor te leggen.

De Nieuwe haven is voor Arnhem een belangrijke component in de toekomstige ontwikkeling van watergebonden industriële activiteiten. Industriële activiteiten van een categorie waarvoor bovendien elders op de bedrijventerreinen weinig ruimte meer is. In de discussie over de functie van de Nieuwe Haven is voor StAB specifiek van belang dat de aan de Nieuwe Havenweg gevestigde bedrijven al jaren aanlopen tegen de beperkte mogelijkheden om (innovatieve) watergebonden ontwikkelingen verder door te zetten. Dit als gevolg van beperking door een woonbestemming aan de kade. Het beperkt daarmee ook de vestiging van nieuwe watergebonden bedrijvigheid die ten goede komt aan de werkgelegenheid en het imago van Arnhem. Het biedt Arnhem immers de kans om in de regio 'dé werkstad aan de Rijn' te worden. Het past ook naadloos bij onze inzet voor 'toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

Het college spreekt in het raadsvoorstel haar voorkeur uit voor de ontwikkeling van de Nieuwe Haven tot een uitsluitend industriële haven. De daarbij benoemde argumentatie onderschrijven wij volledig. Wij spreken van harte onze steun uit aan dit raadsvoorstel en zijn verheugd dat het college deze koers heeft gekozen. Wij hopen dan ook dat u besluit het raadsvoorstel te bekrachtigen.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur StAB,

Niels Bruil, voorzitter

POSTADRES
VLAMOVEN 34
6826 TN ARNHEM

T (026) 351 82 45
E INFO@STAB-ARNHEM.NL
I WWW.STAB-ARNHEM.NL

IBAN NL77INGB0654113963
KVK 09128571
BTW NL810567416B01

STICHTINGARNHEMSEBEDRIJVENTERREINEN
STAB_ARNHEM
STAB ARNHEM

Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven

Het aangepast raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven" stelt:

> *Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren…*
>
> *Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn...*

Het college baseert zich op een aantal argumenten om de door ons aangedragen oplossingen af te wijzen:

1. Zakelijke belangen/hindercirkels (KEMA/DNV GL): Rosandepolder, Defensiehaven.
2. Privé gebruik publieke ruimte: Meinerswijk.
3. Rechtsgelijkheid: Opkopen locaties anders dan Westervoortsedijk.
4. Eigenaarschap grond/locatie: Bijland, Lobith, Gat van Moorlag (Renkum), ASM haven (KWP).
5. Onnodig clusteren gewenste locatie: i.p.v. verspreid zoeken naar oplossingen wordt gesuggereerd dat alle 15 woonboten op 1 locatie moeten komen.

Hieronder hebben we per argument een korte reactie gegeven:

1) De zakelijke belangen van de KEMA/DNV GL worden niet geschaad (ook niet bij uitbreiding) omdat de bestemming wonen niet dichterbij komt te liggen en dus in planologisch opzicht er niets verandert. De huidige hindercirkels kunnen niet uitgebreid worden zonder de huidige bestemming wonen te wijzigen.
2) Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.
3) De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst verklaarde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk of Nieuwe Haven. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem.
4) De bijlage aan het huidige raadsvoorstel van het college stelt dat het niet aan de gemeente Arnhem is om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. De raadsopdracht en de aangegane inspannings- en resultaatverplichting gaat expliciet wel over locaties ook buiten Arnhem waaronder: Doesburg, Renkum, Westervoort, Duiven, Rheden en Rijnwaarden, alsmede de waterschappen Rijn & IJssel en Rivierenland. Ook deze stelling uit het huidige raadsvoorstel gaat in tegen eerder gesteld beleid en worden hiermee mogelijke oplossingen ten onrechte ongedaan gemaakt.
5) Thor Smits heeft onlangs aangegeven dat het moeilijk wordt om 15 woonboten op 1 locatie te plaatsen. Wij geven aan dat we al jarenlang pleiten voor verdeling van de woonboten over meerdere locaties. Doordat er altijd over 15 woonboten op 1 plek wordt gepraat wordt het probleem veel moeilijker gemaakt dan het is en wordt er aan kansen voorbijgegaan.

De uitwerking van de 12 aangeboden oplossingen

Een aantal van de raadsleden heeft ons na de rondetafelgesprekken specifiek verzocht om een uitgewerkt plan voor elke oplossing op te leveren. Hieronder hebben we de oplossingen verder uitgewerkt zodat de gemeente zich aan de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 kan houden.

1) Oplossing voor 1 ligplaats met bestemming wonen - Rosandepolder meteen links van de RWS kade

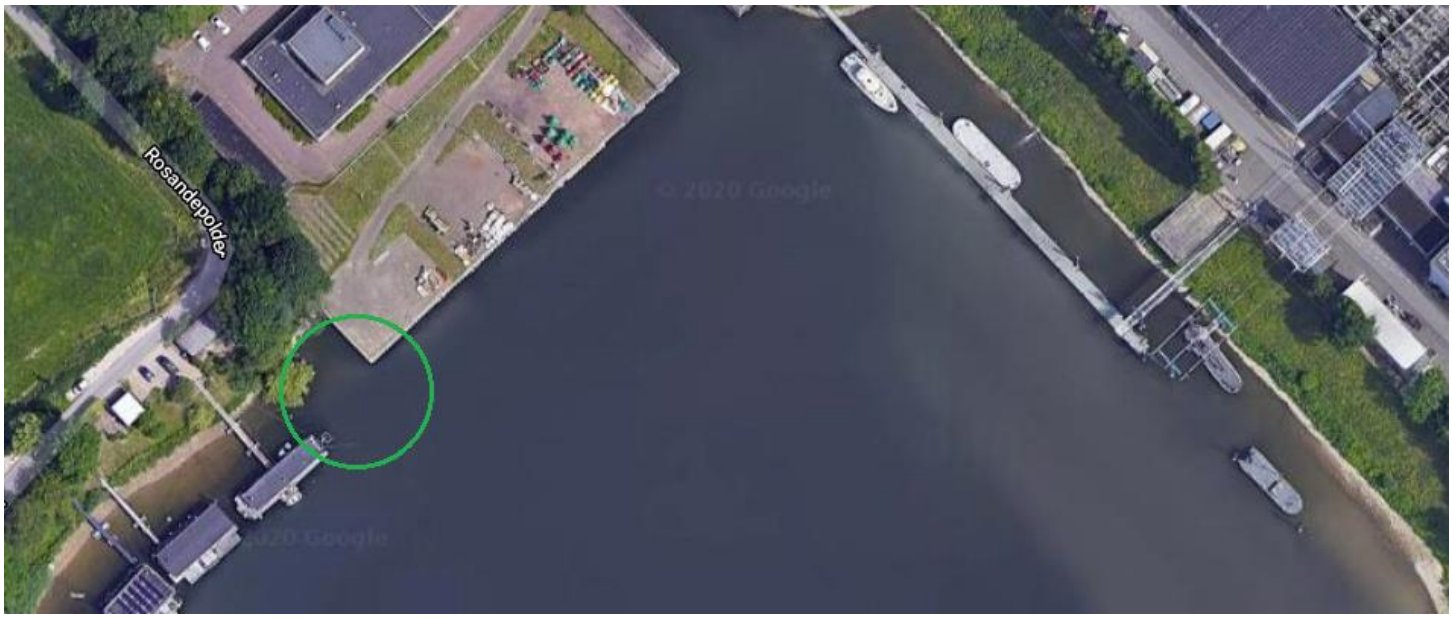

Afbeelding Rosandepolder (Naast de Rijkswaterstaat kade)

- *Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren.*
- *De bestemming Wonen komt niet dichterbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van DNV GL/Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor DNV GL/Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering.*
- *Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter.*

2) Oplossing voor 3 tot 6 ligplaatsen met bestemming wonen – Defensie haven

Afbeelding Defensiehaven (Scouting verplaatst naar locatie achterin de haven)

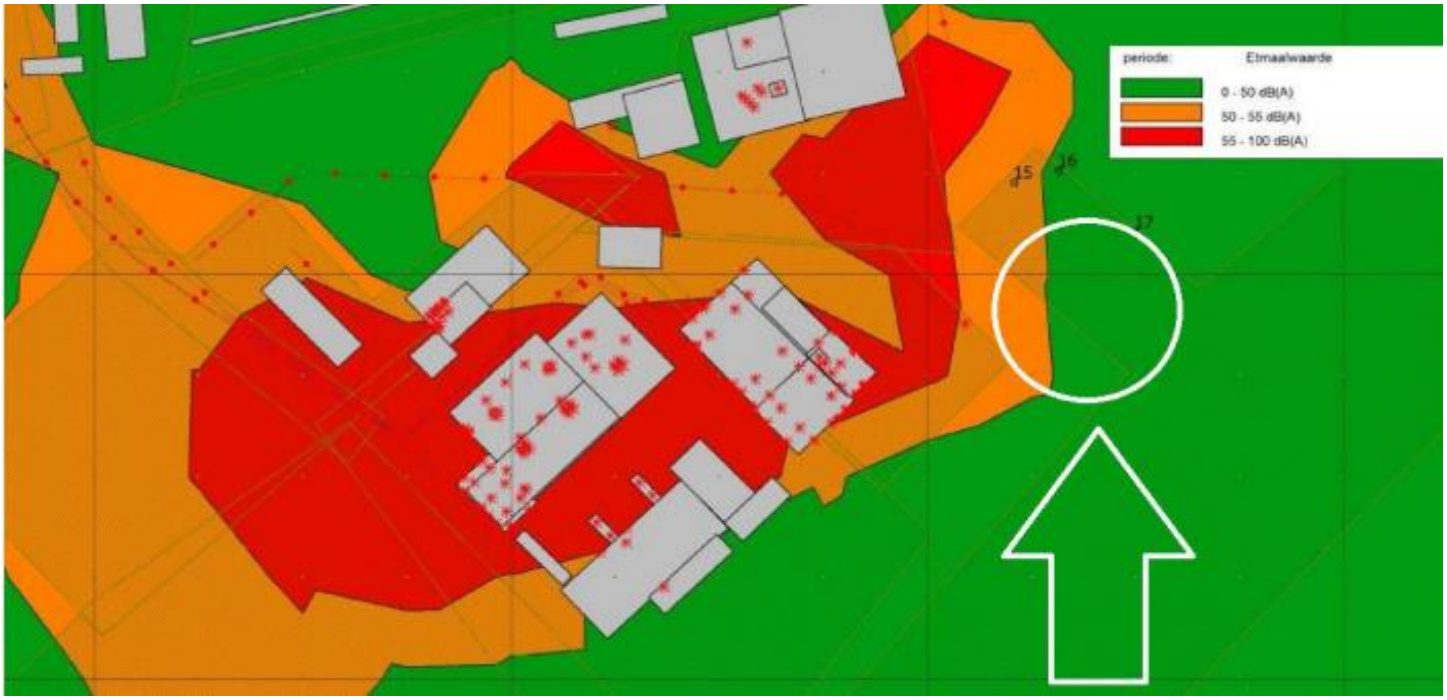

Afbeelding: 2018-05-15-gemeente-arnhem-geluidscontouren-kema-tav-woonbootlocaties-defensiehaven.pdf

- *Een eerste globaal onderzoek levert op dat in de Defensiehaven, naast de bestaande 3 ligplekken, plek voor 3 extra woonschepen kan worden gecreëerd zonder dat daarbij grondverzet noodzakelijk is.*
- *Er zijn ook mogelijkheden geschetst om, naast de bestaande 3 ligplekken, nog 6 extra woonarken te kunnen plaatsen.*
- *Echter is het daarbij naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk om te baggeren. Begroting Gemeente Arnhem Beheer waterbodems, in 2019 is er budget beschikbaar gesteld om de Defensiehaven te baggeren. [1]*

3) Oplossing voor 1 a 2 ligplaatsen met bestemming wonen – Westervoortsedijk opvullen gaten

Afbeelding: 2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk

Sinds 2013 hebben we zes keer aangegeven dat er woonboten op de Westervoortsedijk te koop stonden en dat er ook gewenste ligplaatsen gecreëerd konden worden in de open ruimtes tussen de woonboten. De hoogste beleidsadviseur van de gemeente Arnhem verklaarde onlangs dat het budget om die locaties op te kopen ingetrokken waardoor deze oplossingen niet benut konden worden. Onlangs heeft de gemeente op ons advies alsnog een locatie aangeschaft waardoor er twee gewenste ligplaatsen gerealiseerd kunnen worden.[2]

[1] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsbesluit-nota-woonschepen-op-ongewenste-locaties-extra-te-creeren-ligplaatsen-defensie-haven.pdf
[2] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf

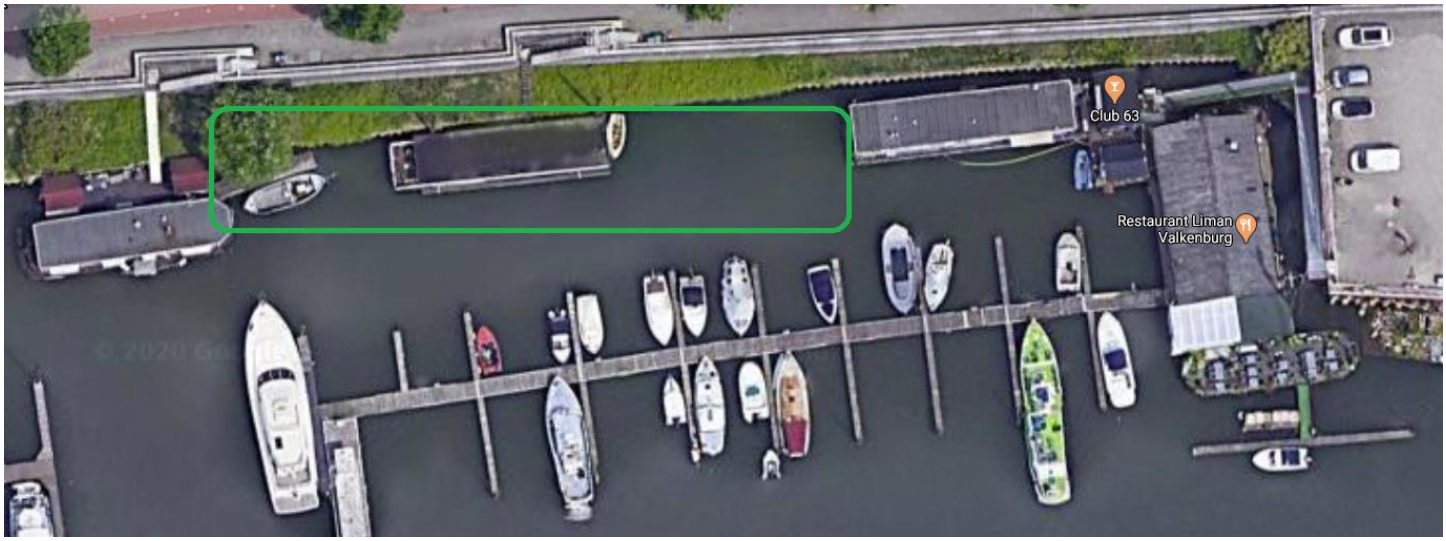

4) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met bestemming wonen - omruilactie Jason met woonbotensteiger

Afbeelding: 2017-11-12-mail-awn-tav-plan-omruilen-jachthaven-met-woonbotensteiger-tbv-creeren-gewenste-ligplaatsen

In de bijlage "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder. Daarnaast wordt ook voldaan aan de wens van de jachthaven om in de Nieuwe Haven te blijven.

5) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met woonbestemming – Masterplan 4.0 voor Meinerswijk

Afbeelding 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-meinerswijk

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk. In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten heeft verklaard dat dit op verzoek is van de gemeenteraad. Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & jachthaven Jason in de havenmond van de Nieuwe Haven) van de gemeente Arnhem.

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe ‘Oude Haven’ (B) , het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar ‘het Eiland’ en het beschikbaar stellen van de nevengeul voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D). Een klein aantal woonboten zou ook in Meinerswijk (E) geplaatst kunnen worden en de overige woonboten uit de Nieuwe Haven kunnen op de oude locatie van jachthaven van Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Afbeelding oude locatie jachthaven Jason aan de Westervoortsedijk vervangen voor gewenste ligplaatsen.

6) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nieuwe ingang Nieuwe Haven

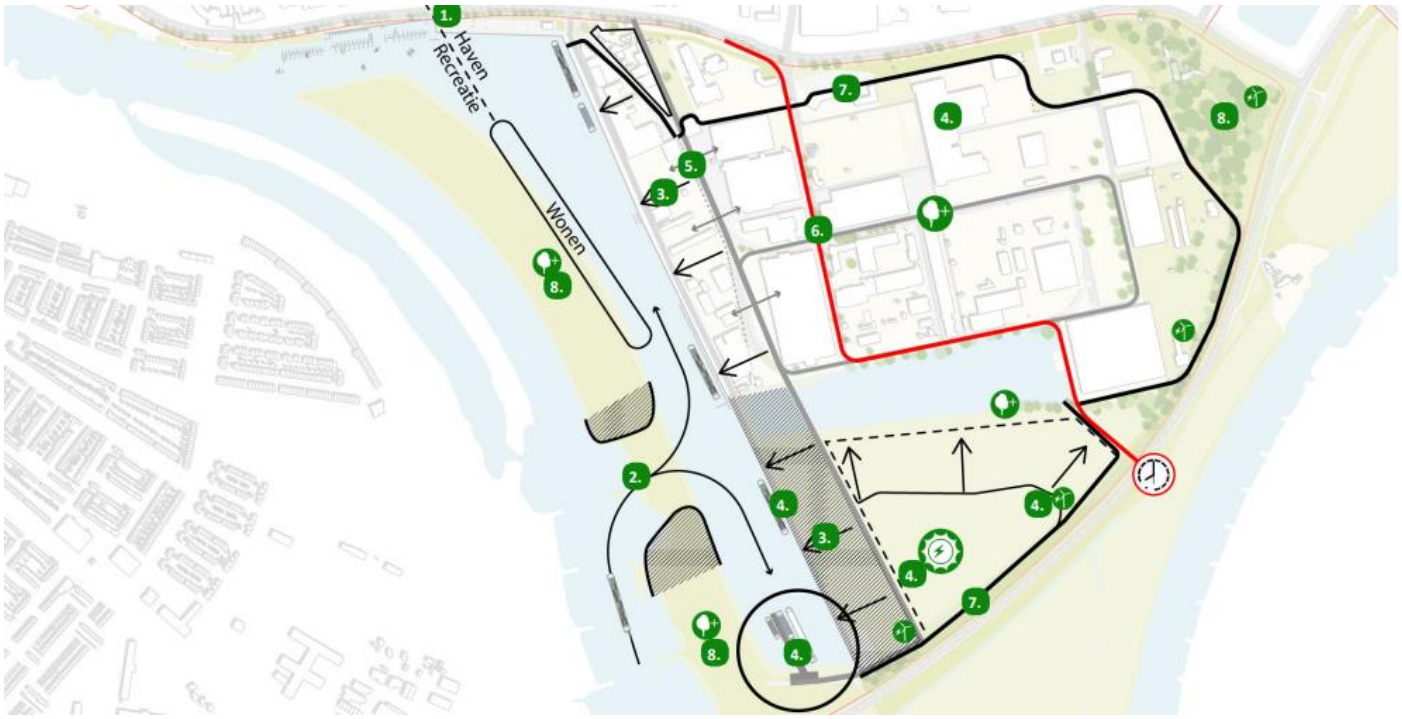

Afbeelding 2017-04-12-ontwerp-nieuwe-haven-arnhem-de-urbanisten.pdf

Er liggen meerdere ideeën t.b.v. het herinrichten van de Nieuwe Haven om de verschillende gebruikersgroepen van elkaar te scheiden. Eén van de voorstellen betreft het graven van een nieuwe ingang naar de Nieuwe Haven. In de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" zijn de volgende redenen aangegeven waarom deze optie niet geschikt bevonden is:

> *In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.*
>
> *De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.*

7) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Herinrichting Nieuwe Haven

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

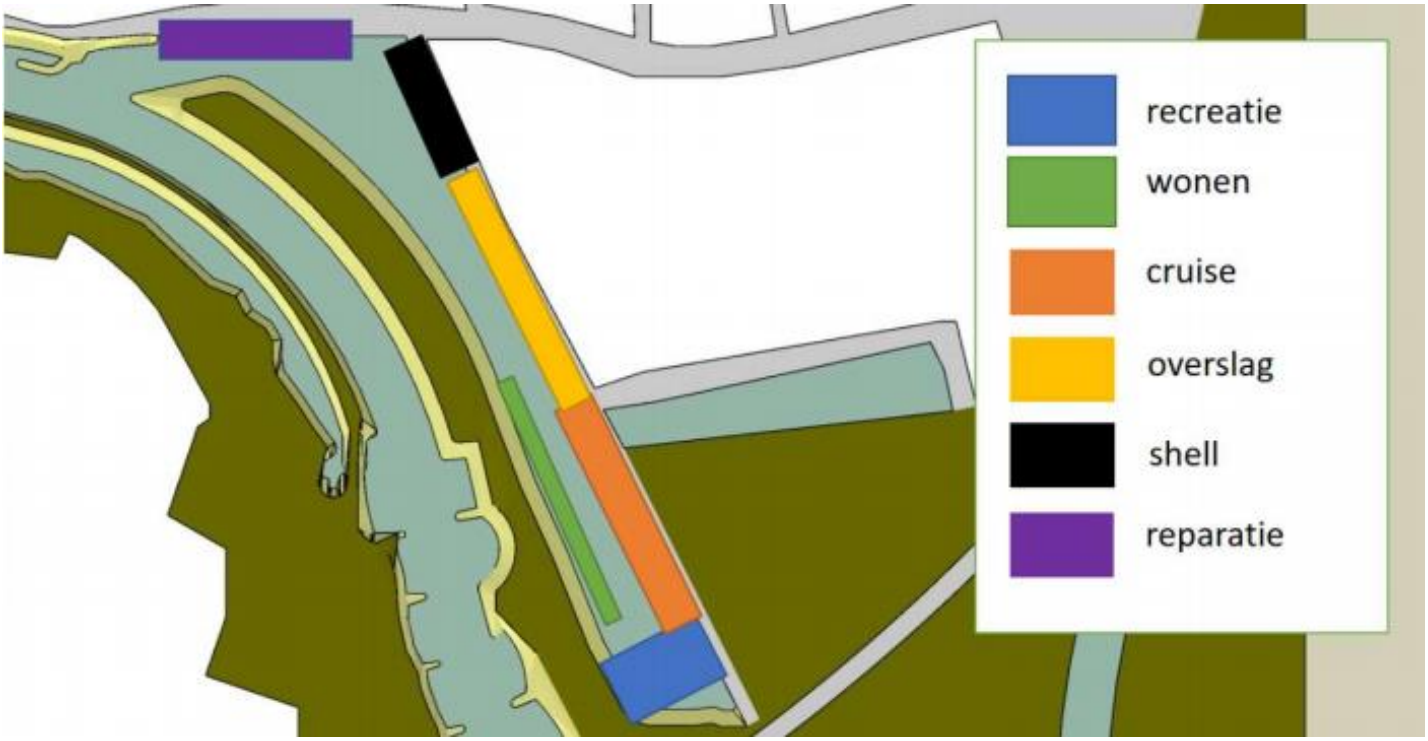

Afbeelding 2018-02-23-gemeente-arnhem-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven-arnhem.pdf

Begin 2018 heeft de gemeente Arnhem nogmaals een veiligheidsonderzoek uit laten voeren. In het rapport zaten een aantal mogelijke oplossingen om de Nieuwe Haven opnieuw in te delen en de verschillende functies van elkaar te scheiden. Donderdag 21 februari 2019 heeft een eerste informatieve startbijeenkomst plaatsgevonden voor alle belanghebbenden in de Nieuwe Haven ten behoeve van het bepalen van de visie op de haven t.a.v. de herinrichting. De woonbootbewoners waren hier ook voor uitgenodigd. Tot nu toe is bij elk initiatief nog gebleken dat aan het einde van het verhaal de belangen van, en de verplichtingen naar de woonbootbewoner niet worden meegenomen. Gezien de uitspraken en belangen die er spelen waren we ook bij dit initiatief sceptisch of de belangen van de woonbootbewoners enige prioriteit zouden krijgen. Zoals gebleken uit het huidige raadsvoorstel “Visie Nieuwe Haven” waren we terecht sceptisch of onze belangen meegewogen zouden worden. Meerdere bewoners zien dit plan nog steeds als mogelijke oplossing.

8) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – uitkopen

Het huidige raadsvoorstel van het college lijkt er vanuit te gaan dat de waarde bepaald gaat worden op basis van een gelijkwaardige locatie in de Nieuwe Haven zoals b.v. een te koop staande woonboot aan de Westervoortsedijk. De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst bepaalde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Door deze nieuwe stelling op te nemen in de Visie Nieuwe Haven lijkt de gemeente Arnhem wederom een stap gezet te hebben om niet voor oplossingen te willen kiezen en de uitzichtloze situatie voort te zetten. Op 3 februari 2020 heeft de gemeente ons laten weten vanwege de passage uit het raadsvoorstel waarin die nieuwe voorwaarde is opgenomen van het college (dat de waarde van de ligplaats gelijk dient te zijn), bepaalde locaties niet aan te willen schaffen waardoor oplossingen wederom onmogelijk worden gemaakt.

De waarde van huizen op de wal worden in het algemeen aangeduid in vierkante-meterprijs. Indien we dat toepassen op de onlangs verkochte woonboten in Arnhem komen we uit op een gemiddelde vierkante meter prijs van: €2094,- De onlangs verkochte woonark aan de Westervoortsedijk komt op €2522,- euro m2[3]

[3] https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-11-arnhemspeil-overzicht-gemiddelde-waarde-ligplaats-woonboten-arnhem.pdf

9) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg

Afbeelding 2019-02-26-awn- mogelijke-oplossing-woonbotendossier- arnhem-in-nevengeul-meinerswijk

Uiterst west van Meinerswijk in de nevengeul aan de Plas van Bruil is ruimte genoeg om een aantal woonschepen te plaatsen aan de Meginhardweg dijk. De locatie is eigendom van de gemeente Arnhem en meerdere woonbootbewoners hebben aangegeven bereid te zijn om volledig zelfvoorzienende ligplaatsen met publiekelijke toegang te accepteren waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Deze locatie is op 25 juni 2012 al opgenomen in het raadsvoorstel 'Woonschepen op ongewenste locaties' en was destijds pas 'op de langere termijn beschikbaar'. Ondertussen zijn we 7 jaar verder en is die langere termijn aangebroken:

> *Meginhardweg/naast de Plas van Bruil: Deze locatie moet nog worden aangelegd door Rijkswaterstaat in het kader van ruimte voor de rivier en is pas op langere termijn beschikbaar.*[4]

10) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk

Afbeelding 2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf

[4] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsvoorstel-woonschepen-op-ongewenste-locaties-tb-nl-imro-0202-767-0301-1.pdf

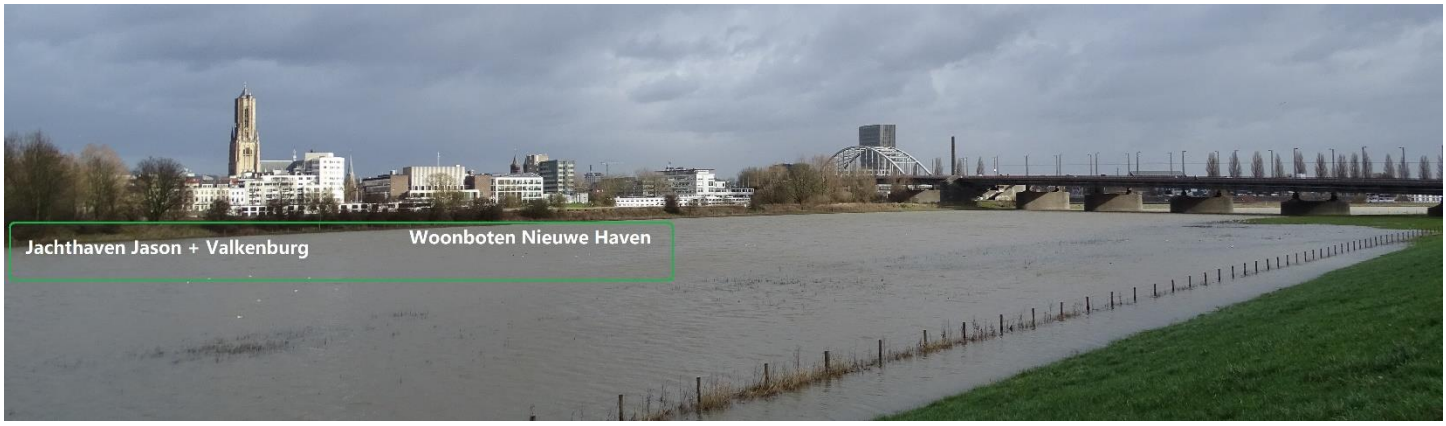

Afbeelding Groene Rivier Arnhem voor Jachthaven Jason & Valkenburg en Woonboten Nieuwe Haven

In 2004 heeft de gemeente Arnhem voorgesteld om de Groene Rivier te benutten als gewenste locatie voor de woonboten die op ongewenst verklaard ligplaatsen lagen.[5] In 2012 heeft Rijkswaterstaat in het kader voor "Ruimte voor de Rivier" daadwerkelijk afgravingen verricht en de Groene Rivier verder uitgediept. [6]

Indien de Groene Rivier in verbinding met de Rijn wordt gebracht, komt er genoeg ruimte vrij voor zowel de woonschepen als de roei en zeilvereniging Jason en jachthaven Valkenburg. De doorvaart kan zowel via de ASM haven gecreëerd worden als aan de Oost kant van de John Frostbrug. Veel voorwerk zoals bodemonderzoeken is al uitgevoerd. Het uitdiepen van de Groene Rivier en het doortrekken daarvan is een meest voor de hand liggende optie om rivierkundig te voldoen aan de opgave die Rijkswaterstaat voor het Arnhemse grondgebied heeft meegekregen.

11) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith

Afbeelding 2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

[5] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf
[6] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-03-26-rijkswaterstaat-uiterwaardvergraving-meinerswijk-uitvoeringsplan-rw1809-303-70-053.pdf

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem van 11 maart 2014 is de volgende zin opgenomen:

> *" …Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie 'de Bijland' en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden…"*

Volgens ons is de middellange termijn ondertussen verstreken. We zitten namelijk 6 jaar verder.
De heer Thor Smits schrijft hierover in de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" het volgende:

> *"Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente."*

Deze uitspraak staat haaks op de raadsopdracht uit 2012 en de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 waarin juist nadrukkelijk de mogelijkheden buiten Arnhem ook zijn benoemd. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken. Zie ook oplossing 12 en 13.

12) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in Renkum of de ASM Haven

Afbeelding Grindgat (Renkum) naast de Rosandepolder

Op 21 februari 2019 hebben we tijdens de eerste "Visie Nieuwe Haven" ontmoeting met een projectontwikkelaar van K3 gesproken die plannen heeft om een woonbootlocatie te ontwikkelen in het Grindgat in Renkum naast de Rosandepolder. In de email die ons ter bevestiging werd doorgestuurd was het volgende opgenomen:

> *Wij zijn bezig een toekomstbestendige visie te ontwikkelen voor het ons eigendom in de Rosande Polder; het ontwikkelen van woonbootlocaties wordt als ingrediënt meegenomen in deze visie.*

Indien de gemeente Arnhem zich zou willen houden aan haar inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 dan zouden ze contact op kunnen nemen met de projectleider gebiedsontwikkeling / rentmeester van K3 om tot een oplossing te komen.

Afbeelding ASM Haven Arnhem waar ruimte is voor de jachthaven van Jason of een aantal woonboten

De gemeente Arnhem zou ook nog met het KWP in overleg kunnen gaan om de ASM Haven beschikbaar te stellen als locatie voor de jachthaven van Jason of eventueel als oplossing voor een klein aantal woonboten.

Onterecht afgewezen locaties voor gewenste ligplaatsen

Begin 2014 hebben de betrokken ambtenaren een brief aan de gemeenteraad verzonden waarin ze aangeven geen mogelijkheden meer te zien m.b.t. het creëren van gewenste ligplaatsen. De volgende link verwijst naar onze reactie van de Actiegroep Woonboten Nieuwehaven (AWN) waarin te lezen valt waarom de aangedragen standpunten onwaar en/of onjuist zijn. We verwezen ook toen al naar 12 mogelijke oplossingen:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-03-07-reactie-awn-op-brief-kalsbeek-2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

Begin vorig jaar hebben we een overzicht van alle 12 de oplossingen aan de gemeenteraadsleden opgeleverd:
https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf

Het college en haar ambtenaren heeft naar onze 12 oplossingen verwezen en daarop een reactie gegeven in de bijlage aan het raadsvoorstel:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-12-10-gemeente-arnhem-college-van-benw-memo-voorgeschiedenis-woonboten-van-2000-tot-heden.pdf

In het volgende document leest u ons antwoord op de reactie van het college en haar ambtenaren. Hierin zult u ontdekken dat het huidige raadsvoorstel om jachthaven Jason in de Nieuwe Haven te behouden levensgevaarlijk. Ook leggen we uit dat de redenen die gegeven worden om onze oplossingen af te wijzen niet juist zijn:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf

In deze uitwerking hebben we nogmaals zeer uitgebreid aangetoond dat er wel degelijk nog mogelijkheden zijn om gewenste ligplaatsen te creëren binnen en buiten Arnhem. Wij lichten ze graag mondeling aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes & Ronald
Namens de AWN (Actiegroep Woonboten Nieuwe haven) & Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl

https://www.gelderlander.nl/arnhem/bewoners-nieuwe-haven-willen-wel-naar-het-gat-van-moorlag~a3ce1d04/

Bewoners Nieuwe Haven willen wel naar het Gat van Moorlag

Rosandepolder (links) en het Gat van Moorlag (rechts) in één foto gevangen. © Rolf Hensel

ARNHEM/OOSTERBEEK - Het Gat van Moorlag als oplossing voor het probleem van twaalf woonbootbewoners. Een deel van de bewoners zien een verhuizing van de Nieuwe Haven in Arnhem naar het grindgat in Oosterbeek wel zitten. Vanavond spreekt de gemeenteraad van Arnhem over het woonbotendossier.

Eric van der Vegt 03-03-20, 20:30 **Bron:** De Gelderlander

Een top 12 met alternatieve ligplaatsen heeft woonbooteigenaar Jeroen Spaander gemaakt. Daar zitten locaties tussen als de Defensiehaven, de ASM-haven en enkele nevengeulen. De kansrijkste lijkt nummer 12 van de lijst van Spaander: het Gat van Moorlag. De eigenaar K3 van het grindgat in Oosterbeek heet de eigenaren hartelijk welkom, maar of verhuizing van de boten in praktijk zo snel gaat, is de vraag.

Geen ruimte meer

Onlangs kwam wethouder Jan van Dellen met een visie voor de haven aan de oostkant van Arnhem. De Nieuwe Haven moest industriehaven worden. Voor de twaalf woonboten is er geen ruimte meer. Te gevaarlijk, is het gemeentelijk oordeel. Alternatieve locaties voor woonboten zijn er praktisch niet. Uitkopen van de bewoners lijkt de enige haalbare optie.

Snelle verhuizing

Arnhems Peil-bestuurder Jeroen Spaander ziet namens de woonbooteigenaren kansen voor een snelle verhuizing van de woonboten van de Nieuwe Haven naar Oosterbeek.

> *,,Het lijkt mij dat het binnen zeer korte termijn mogelijk moet zijn om een aantal woonboten die kant op te verplaatsen aangezien alle infrastructuur er al ligt. We kunnen dezelfde dijk of ontsluitingsweg voor de eigenaren van de woonboten in de Rosandepolder gebruiken"*, aldus Spaander.

Vanuit de keuken kijkt een woonbootbewoonster uit op de steenfabriek aan de overkant van de Nederrijn. Ze begrijpt de nood van de bewoners van de Nieuwe Haven, maar zet vraagtekens bij de bedoelingen van eigenaar K3.

> ,,Ze hebben vorig jaar een bijeenkomst gehouden voor alle bewoners van de woonboten in de Rosandepolder. Eerst kwam er een presentatie over dat ze het beste voor hadden met de natuur, maar na lang aandringen bleek het hen te gaan om de komst van 44 woonboten", aldus de bewoonster.

Leeggevallen plek

Ze vindt het vreemd dat de gemeente de onlangs leeggevallen plek in de Rosandepolder niet heeft aangekocht. ,,De kosten waren 2,5 ton. Hadden ze één woonboot kunnen plaatsen."

Ze denkt dat de ontsluitingsweg van de Rosandepolder en het Gat van Moorlag te smal is om straks alle verkeer aan te kunnen. Bovendien is het grondgat een meter diep, gevuld met vervuild slib, meent ze.

Vervuild slib

Spaander is niet zo bang voor het vervuilde slib. ,,Ik heb zelf geen inzicht in hoe vervuild het slib is. Er was laatst een uitzending van Zembla waarin het grindgat in voorkwam. De Nieuwe Haven is natuurlijk ook niet de schoonste plek op aarde. Ik verwacht eerlijk gezegd niet dat er dusdanig vervuilde grond gestort is dat een woonbootplaatsen onmogelijk is gemaakt", zegt hij.

Plan in de ijskast

Thomas Nusselein van K3 kent de bezwaren van de bewoners. ,,Na de bewonersbijeenkomst van vorig jaar hebben het plan even in de ijskast gezet, maar dat betekent niet dat we het plan uit ons hoofd hebben gezet. Wat ons betreft valt er zeker te praten over het Gat van Moorlag als locatie voor woonboten", aldus Nusselein.

Lees ook

https://www.gelderlander.nl/arnhem/veel-onduidelijkheid-over-plan-met-woonboten-in-nieuwe-haven~aaf41e42/

https://www.gelderlander.nl/arnhem/woonboten-moeten-weg-uit-nieuwe-haven-in-arnhem-ik-begrijp-dat-het-hier-gevaarlijk-is-maar-ik-wacht-al-12-jaar-op-nieuwe-plek~aee56877/

https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2432209/Woonboten-in-Arnhem-moeten-weg-Ronduit-onbeschoft-en-kwaadaardig

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-05-28-gelderlander-nationale-ombudsman-bemoeit-zich-met-woonboten-in-arnhem.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-12-27-gelderlander-arnhem-woonbootbewoners-nieuwe-haven-willen-wel-verhuizen-naar-stadsblokken-meinerswijk.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-09-19-gelderlander-arnhem-twee-ton-voor-veiligheidsmaatregelen-nieuwe-haven.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-05-25-gelderlander-woonbooteigenaar-vraagt-de-gemeente-arnhem-opnieuw-om-veilige-ligplaats.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-02-09-gelderlander-rapportage-veiligheid-nieuwe-haven-deel-1.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-02-10-gelderlander-rapportage-veiligeheid-nieuwe-haven-deel-2.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2017-06-07-gelderlander-aanvaring-tussen-olietanker-en-woonboot-in-arnhem-nieuwe-haven.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2013-08-19-gelderlander-arnhem-woonbootbewoners-nieuwe-haven-tijd-voor-nieuw-plan-om-slepend-probleem-definitief-op-te-lossen.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2013-06-17-gelderlander-arnhem-17-woonboten-in-nieuwe-haven-wachten-op-gewenste-ligplaats-woonbotensteiger-rosandepolder-uit-beeld.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-29-gelderlander-arhem-geen-plek-voor-woonboten-in-rosandepolder-volgens-wethouder-rita-weeda-renkum.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-19-gelderlander-arnhem-kwestie-woonboten-in-stapjes-oplossen-besluit-gemeenteraad.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-15-gelderlander-arnhem-normaal-arnhems-peil-alternatief-plan-voor-woonboten-in-arnhem.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-05-18-gelderlander-arnhem-gemeente-gedoogt-woonschepen-op-plek-waar-wonen-officieel-verboden-is-ondanks-veiligheidsrisicos.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2011-11-23-gelderlander-verhuizen-woonboten-arnhem-kost-miljoenen.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2010-10-19-gelderlander-phanos-wil-woonboten-uit-asm-haven-hebben-gemeente-arnhem-beloofd-alternatieve-ligplaats-voor-mei-2012.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2008-03-28-gelderlander-phanos-wil-woonboten-van-de-asm-haven-ruimte-bieden-rondom-de-plas-van-bruil.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2008-03-08-gelderlander-gemeentelijke-beloftes-asm-haven-blijkt-fopspeen.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2007-12-13-gelderlander-arnhem-werkzaamheden-aan-billitonkade-en-nieuwe-havenweg-van-start.pdf

https://www.arnhemspeil.nl/dok.html#samenvattingen

Overzicht gemiddelde waarde ligplaatsen in de gemeente Arnhem

Met de Visie op de Nieuwe Haven die het college onlangs presenteerde maakte zij duidelijk uitkoop van de woonboten als enige reële optie te zien. Het beschikbaar gestelde budget is zo ver nu bekend 1.15 miljoen euro voor vermogensschade en eenmalige bijkomende schade voor de 15 woonboten. Wij hebben aangegeven dat we een uitkoopsom enkel op basis van een gewenste locatie in de gemeente Arnhem zullen accepteren. Het voorstel van het college lijkt er vanuit te gaan dat de waarde bepaald gaat worden op basis van een gelijkwaardige locatie van de Nieuwe Haven zoals b.v. een te koop staande woonboot aan de Westervoortsedijk.

Quote uit de voorgeschiedenis van woonboten van 2000 tot heden:

> *"De enige reële mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Een plek aan de Westervoortsedijk is redelijk gelijkwaardig aan een plek in de Nieuwe Haven."*

Quote uit het ambtelijk aangepast raadsvoorstel:

> *"De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Dat is het geval aan de Westervoortsedijk, die immers zeer nabij de Nieuwe Haven ligt."*

De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst bepaalde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Door deze nieuwe stelling op te nemen in de Visie Nieuwe Haven lijkt de gemeente Arnhem wederom een stap gezet te hebben om niet voor oplossingen te willen kiezen en de uitzichtloze situatie voort te zetten.
Op 3 februari 2020 heeft de gemeente ons laten weten vanwege de passage uit het raadsvoorstel waarin die nieuwe voorwaarde is opgenomen van het college (dat de waarde van de ligplaats gelijk dient te zijn), bepaalde locaties niet aan te willen schaffen waardoor oplossingen wederom onmogelijk worden gemaakt: https://arnhemspeil.nl/docs/2020-02-03-gemeente-arnhem-reactie-thor-smits-aanschaf-woonboot-aan-het-onderlangs-als-mogelijke-oplossing-voor-het-woonbotendossier-arnhem.pdf

Onlangs verkochte woonboten in de gemeente Arnhem

De vraag van een aantal raadsleden wat een ligplaats in Arnhem gemiddeld kost hebben we uitgezocht:

2020 februari	- Boterdijk 3	-	€275.000,-	-	Onderhouden varend schip 190m2
2020 januari	- Rosandepolder 5	-	€275.000,-	-	Woonark Casco waarde nihil 85m2
2019 december	- Westervoortsedijk 89b	-	€169.000,-	-	Woonark Casco waarde nihil 67m2
2019 december	- Eldensedijk 8	-	€435.000,-	-	Onderhouden varend schip 209m2

De waarde van huizen op de wal worden in het algemeen aangeduid in vierkante meter prijs. Indien we dat toepassen op de onlangs verkochte woonboten in Arnhem komen we uit op een gemiddelde vierkante meter prijs van: €2094,- De onlangs verkochte woonark aan de Westervoortsedijk komt op €2522,- euro m2

Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Nieuwe Haven

Het aangepast raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven" stelt:

> *Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren…*
>
> *Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn...*

Het college baseert zich op een aantal argumenten om de door ons aangedragen oplossingen af te wijzen:

1. Zakelijke belangen/hindercirkels (KEMA/DNV GL): Rosandepolder, Defensiehaven.
2. Privé gebruik publieke ruimte: Meinerswijk.
3. Rechtsgelijkheid: Opkopen locaties anders dan Westervoortsedijk.
4. Eigenaarschap grond/locatie: Bijland, Lobith, Gat van Moorlag (Renkum), ASM haven (KWP).
5. Onnodig clusteren gewenste locatie: i.p.v. verspreid zoeken naar oplossingen wordt gesuggereerd dat alle 15 woonboten op 1 locatie moeten komen.

Hieronder hebben we per argument een korte reactie gegeven:

1) De zakelijke belangen van de KEMA/DNV GL worden niet geschaad (ook niet bij uitbreiding) omdat de bestemming wonen niet dichterbij komt te liggen en dus in planologisch opzicht er niets verandert. De huidige hindercirkels kunnen niet uitgebreid worden zonder de huidige bestemming wonen te wijzigen.
2) Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.
3) De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst verklaarde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk of Nieuwe Haven. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem.
4) De bijlage aan het huidige raadsvoorstel van het college stelt dat het niet aan de gemeente Arnhem is om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. De raadsopdracht en de aangegane inspannings- en resultaatverplichting gaat expliciet wel over locaties ook buiten Arnhem waaronder: Doesburg, Renkum, Westervoort, Duiven, Rheden en Rijnwaarden, alsmede de waterschappen Rijn & IJssel en Rivierenland. Ook deze stelling uit het huidige raadsvoorstel gaat in tegen eerder gesteld beleid en worden hiermee mogelijke oplossingen ten onrechte ongedaan gemaakt.
5) Thor Smits heeft onlangs aangegeven dat het moeilijk wordt om 15 woonboten op 1 locatie te plaatsen. Wij geven aan dat we al jarenlang pleiten voor verdeling van de woonboten over meerdere locaties. Doordat er altijd over 15 woonboten op 1 plek wordt gepraat wordt het probleem veel moeilijker gemaakt dan het is en wordt er aan kansen voorbijgegaan.

De uitwerking van de 12 aangeboden oplossingen

Een aantal van de raadsleden heeft ons na de rondetafelgesprekken specifiek verzocht om een uitgewerkt plan voor elke oplossing op te leveren. Hieronder hebben we de oplossingen verder uitgewerkt zodat de gemeente zich aan de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 kan houden.

1) Oplossing voor 1 ligplaats met bestemming wonen - Rosandepolder meteen links van de RWS kade

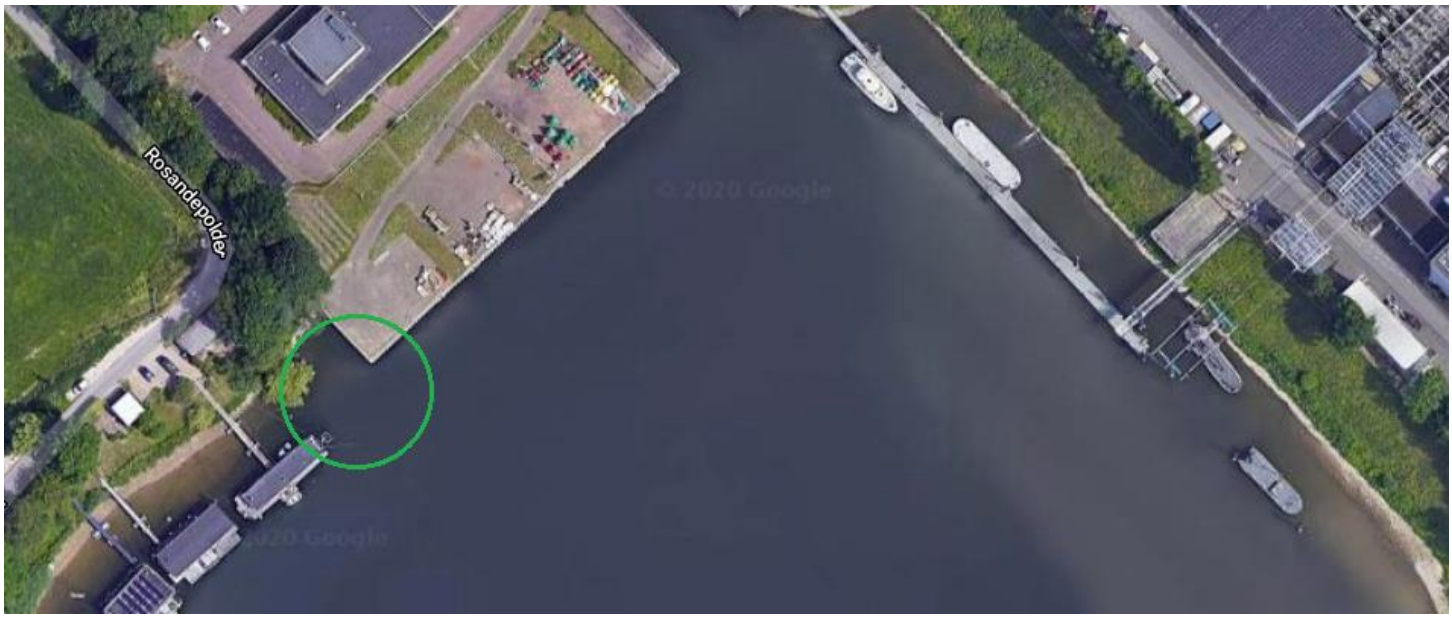

Afbeelding Rosandepolder (Naast de Rijkswaterstaat kade)

- *Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren.*
- *De bestemming Wonen komt niet dichterbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van DNV GL/Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor DNV GL/Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering.*
- *Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter.*

2) Oplossing voor 3 tot 6 ligplaatsen met bestemming wonen – Defensie haven

Afbeelding Defensiehaven (Scouting verplaatst naar locatie achterin de haven)

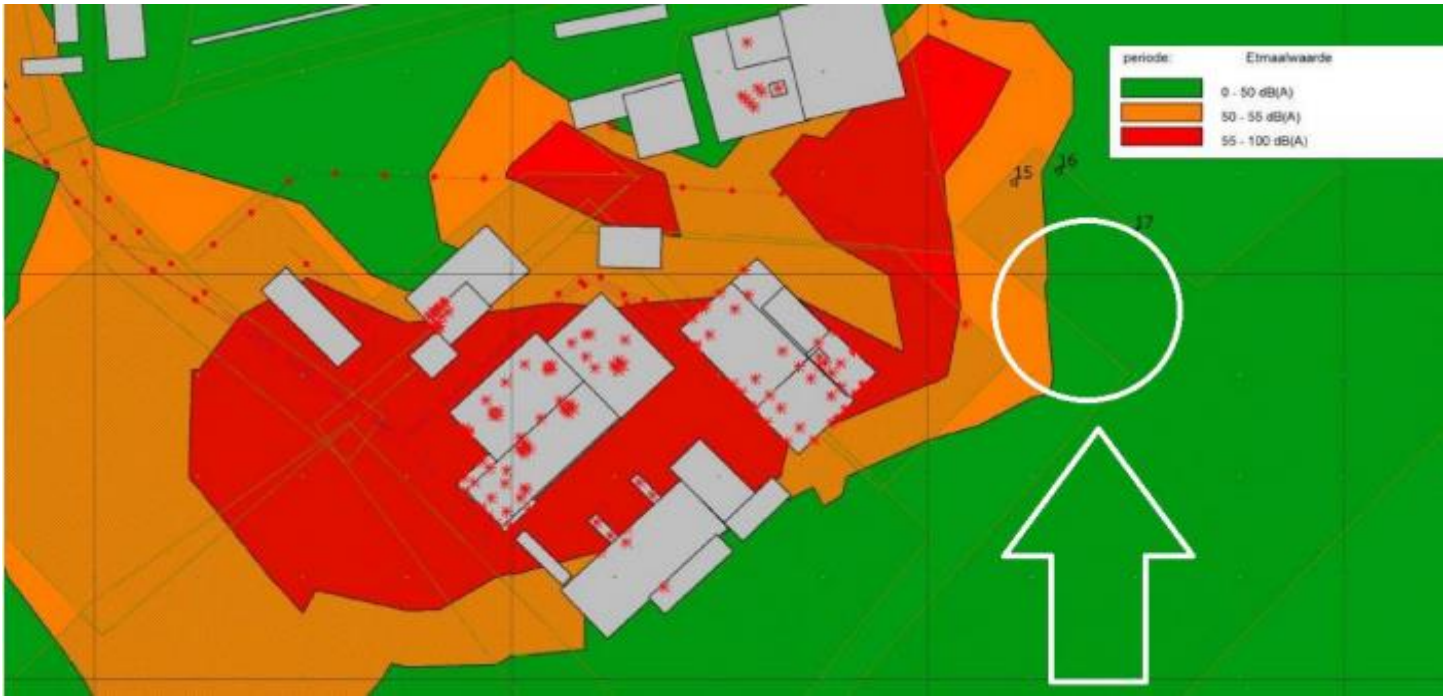

Afbeelding: 2018-05-15-gemeente-arnhem-geluidscontouren-kema-tav-woonbootlocaties-defensiehaven.pdf

- *Een eerste globaal onderzoek levert op dat in de Defensiehaven, naast de bestaande 3 ligplekken, plek voor 3 extra woonschepen kan worden gecreëerd zonder dat daarbij grondverzet noodzakelijk is.*
- *Er zijn ook mogelijkheden geschetst om, naast de bestaande 3 ligplekken, nog 6 extra woonarken te kunnen plaatsen.*
- *Echter is het daarbij naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk om te baggeren. Begroting Gemeente Arnhem Beheer waterbodems, in 2019 is er budget beschikbaar gesteld om de Defensiehaven te baggeren. [1]*

3) Oplossing voor 1 a 2 ligplaatsen met bestemming wonen – Westervoortsedijk opvullen gaten

Afbeelding: 2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk

Sinds 2013 hebben we zes keer aangegeven dat er woonboten op de Westervoortsedijk te koop stonden en dat er ook gewenste ligplaatsen gecreëerd konden worden in de open ruimtes tussen de woonboten. De hoogste beleidsadviseur van de gemeente Arnhem verklaarde onlangs dat het budget om die locaties op te kopen ingetrokken waardoor deze oplossingen niet benut konden worden. Onlangs heeft de gemeente op ons advies alsnog een locatie aangeschaft waardoor er twee gewenste ligplaatsen gerealiseerd kunnen worden.[2]

[1] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsbesluit-nota-woonschepen-op-ongewenste-locaties-extra-te-creeren-ligplaatsen-defensie-haven.pdf
[2] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf

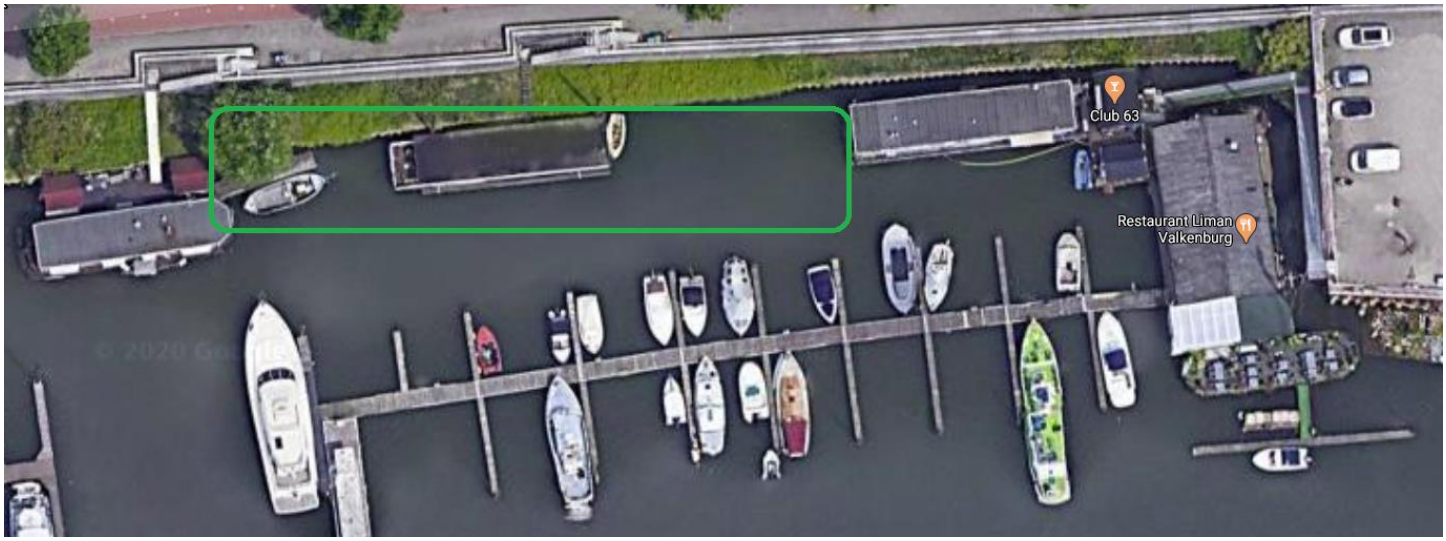

4) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met bestemming wonen - omruilactie Jason met woonbotensteiger

Afbeelding: 2017-11-12-mail-awn-tav-plan-omruilen-jachthaven-met-woonbotensteiger-tbv-creeren-gewenste-ligplaatsen

In de bijlage "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder. Daarnaast wordt ook voldaan aan de wens van de jachthaven om in de Nieuwe Haven te blijven.

5) Oplossing voor meerdere ligplaatsen met woonbestemming – Masterplan 4.0 voor Meinerswijk

Afbeelding 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-meinerswijk

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk. In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten heeft verklaard dat dit op verzoek is van de gemeenteraad. Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & jachthaven Jason in de havenmond van de Nieuwe Haven) van de gemeente Arnhem.

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe ‘Oude Haven’ (B) , het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar ‘het Eiland’ en het beschikbaar stellen van de nevengeul voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D). Een klein aantal woonboten zou ook in Meinerswijk (E) geplaatst kunnen worden en de overige woonboten uit de Nieuwe Haven kunnen op de oude locatie van jachthaven van Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. Wat ons betreft zullen de locaties in Meinerswijk ook een publiekelijke toegang krijgen waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Afbeelding oude locatie jachthaven Jason aan de Westervoortsedijk vervangen voor gewenste ligplaatsen.

6) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nieuwe ingang Nieuwe Haven

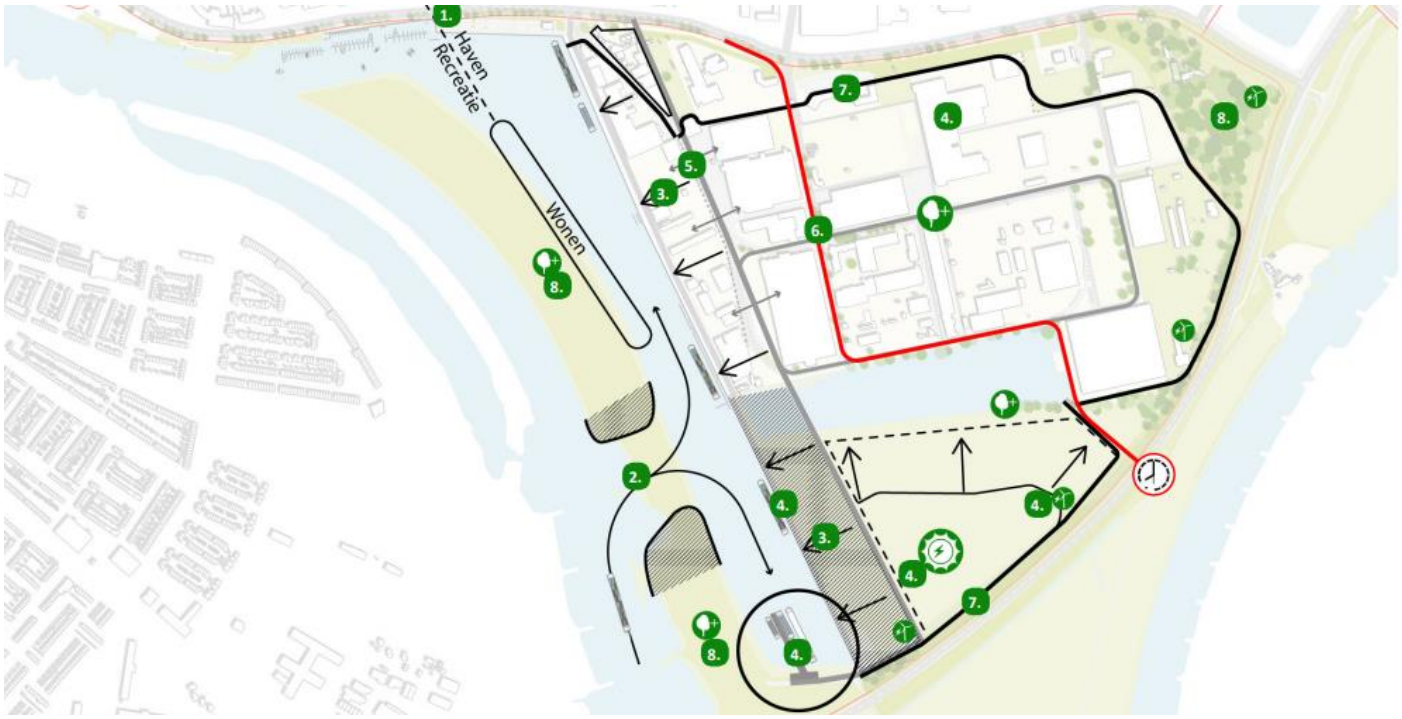

Afbeelding 2017-04-12-ontwerp-nieuwe-haven-arnhem-de-urbanisten.pdf

Er liggen meerdere ideeën t.b.v. het herinrichten van de Nieuwe Haven om de verschillende gebruikersgroepen van elkaar te scheiden. Eén van de voorstellen betreft het graven van een nieuwe ingang naar de Nieuwe Haven. In de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" zijn de volgende redenen aangegeven waarom deze optie niet geschikt bevonden is:

> *In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.*
>
> *De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplaats van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.*

7) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Herinrichting Nieuwe Haven

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

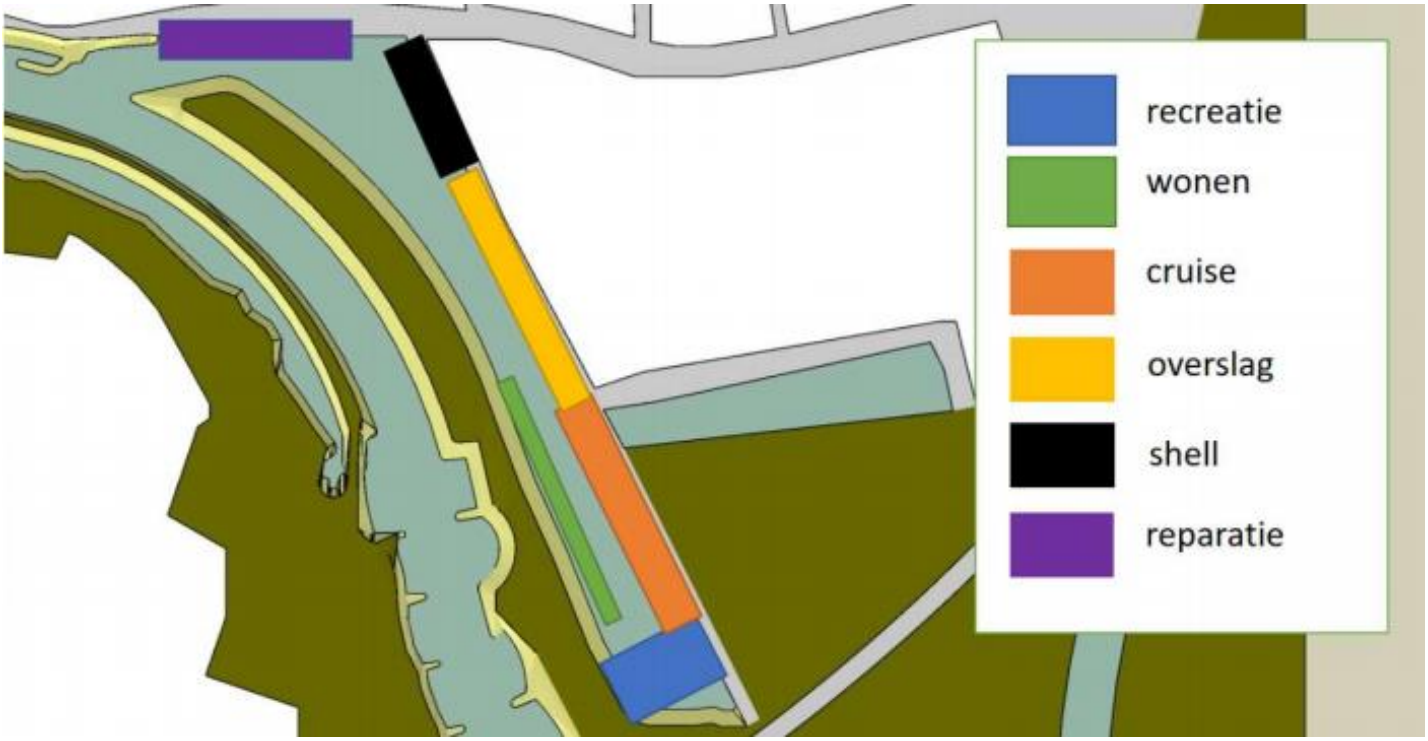

Afbeelding 2018-02-23-gemeente-arnhem-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven-arnhem.pdf

Begin 2018 heeft de gemeente Arnhem nogmaals een veiligheidsonderzoek uit laten voeren. In het rapport zaten een aantal mogelijke oplossingen om de Nieuwe Haven opnieuw in te delen en de verschillende functies van elkaar te scheiden. Donderdag 21 februari 2019 heeft een eerste informatieve startbijeenkomst plaatsgevonden voor alle belanghebbenden in de Nieuwe Haven ten behoeve van het bepalen van de visie op de haven t.a.v. de herinrichting. De woonbootbewoners waren hier ook voor uitgenodigd. Tot nu toe is bij elk initiatief nog gebleken dat aan het einde van het verhaal de belangen van, en de verplichtingen naar de woonbootbewoner niet worden meegenomen. Gezien de uitspraken en belangen die er spelen waren we ook bij dit initiatief sceptisch of de belangen van de woonbootbewoners enige prioriteit zouden krijgen. Zoals gebleken uit het huidige raadsvoorstel “Visie Nieuwe Haven” waren we terecht sceptisch of onze belangen meegewogen zouden worden. Meerdere bewoners zien dit plan nog steeds als mogelijke oplossing.

8) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – uitkopen

Het huidige raadsvoorstel van het college lijkt er vanuit te gaan dat de waarde bepaald gaat worden op basis van een gelijkwaardige locatie in de Nieuwe Haven zoals b.v. een te koop staande woonboot aan de Westervoortsedijk. De gemeente Arnhem heeft eerder meerdere woonboten die voorheen op een door de gemeente ongewenst bepaalde locatie lagen van een gewenste ligplaats voorzien die veel meer waard is dan een locatie aan de Westervoortsedijk. Wij vinden dan ook dat de gemeente Arnhem dient uit te gaan van een gemiddelde waarde van een ligplaats in Arnhem. De gemeente zegt vanaf 2011 gezocht te hebben naar locaties in heel Arnhem en daarbuiten en heeft toen ook niet de waarde van de ongewenst verklaarde locatie als uitgangspunt gehanteerd voor het zoeken naar een gewenste locatie. Door deze nieuwe stelling op te nemen in de Visie Nieuwe Haven lijkt de gemeente Arnhem wederom een stap gezet te hebben om niet voor oplossingen te willen kiezen en de uitzichtloze situatie voort te zetten. Op 3 februari 2020 heeft de gemeente ons laten weten vanwege de passage uit het raadsvoorstel waarin die nieuwe voorwaarde is opgenomen van het college (dat de waarde van de ligplaats gelijk dient te zijn), bepaalde locaties niet aan te willen schaffen waardoor oplossingen wederom onmogelijk worden gemaakt.

De waarde van huizen op de wal worden in het algemeen aangeduid in vierkante-meterprijs. Indien we dat toepassen op de onlangs verkochte woonboten in Arnhem komen we uit op een gemiddelde vierkante meter prijs van: €2094,- De onlangs verkochte woonark aan de Westervoortsedijk komt op €2522,- euro m2[3]

[3] https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-11-arnhemspeil-overzicht-gemiddelde-waarde-ligplaats-woonboten-arnhem.pdf

9) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg

Afbeelding 2019-02-26-awn- mogelijke-oplossing-woonbotendossier- arnhem-in-nevengeul-meinerswijk

Uiterst west van Meinerswijk in de nevengeul aan de Plas van Bruil is ruimte genoeg om een aantal woonschepen te plaatsen aan de Meginhardweg dijk. De locatie is eigendom van de gemeente Arnhem en meerdere woonbootbewoners hebben aangegeven bereid te zijn om volledig zelfvoorzienende ligplaatsen met publiekelijke toegang te accepteren waardoor de oevers publiek domein blijven en daarmee aan de eisen van de raad zal worden voldaan.

Deze locatie is op 25 juni 2012 al opgenomen in het raadsvoorstel 'Woonschepen op ongewenste locaties' en was destijds pas 'op de langere termijn beschikbaar'. Ondertussen zijn we 7 jaar verder en is die langere termijn aangebroken:

> *Meginhardweg/naast de Plas van Bruil: Deze locatie moet nog worden aangelegd door Rijkswaterstaat in het kader van ruimte voor de rivier en is pas op langere termijn beschikbaar.*[4]

10) Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk

Afbeelding 2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf

[4] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-06-25-gemeente-arnhem-raadsvoorstel-woonschepen-op-ongewenste-locaties-tb-nl-imro-0202-767-0301-1.pdf

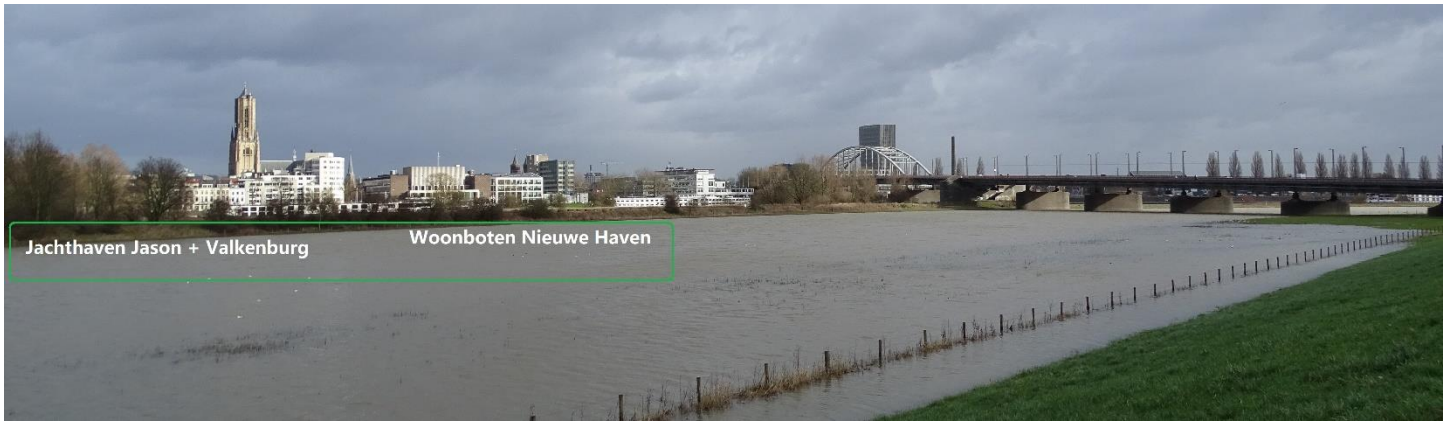

Afbeelding Groene Rivier Arnhem voor Jachthaven Jason & Valkenburg en Woonboten Nieuwe Haven

In 2004 heeft de gemeente Arnhem voorgesteld om de Groene Rivier te benutten als gewenste locatie voor de woonboten die op ongewenst verklaard ligplaatsen lagen.[5] In 2012 heeft Rijkswaterstaat in het kader voor "Ruimte voor de Rivier" daadwerkelijk afgravingen verricht en de Groene Rivier verder uitgediept. [6]

Indien de Groene Rivier in verbinding met de Rijn wordt gebracht, komt er genoeg ruimte vrij voor zowel de woonschepen als de roei en zeilvereniging Jason en jachthaven Valkenburg. De doorvaart kan zowel via de ASM haven gecreëerd worden als aan de Oost kant van de John Frostbrug. Veel voorwerk zoals bodemonderzoeken is al uitgevoerd. Het uitdiepen van de Groene Rivier en het doortrekken daarvan is een meest voor de hand liggende optie om rivierkundig te voldoen aan de opgave die Rijkswaterstaat voor het Arnhemse grondgebied heeft meegekregen.

11) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith

Afbeelding 2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

[5] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2004-09-23-gemeente-arnhem-uitwerking-kaders-en-onderbouwing-locaties-woonschepen.pdf
[6] https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2012-03-26-rijkswaterstaat-uiterwaardvergraving-meinerswijk-uitvoeringsplan-rw1809-303-70-053.pdf

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem van 11 maart 2014 is de volgende zin opgenomen:

> *" …Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie 'de Bijland' en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden…"*

Volgens ons is de middellange termijn ondertussen verstreken. We zitten namelijk 6 jaar verder.
De heer Thor Smits schrijft hierover in de "voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden" het volgende:

> *"Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente."*

Deze uitspraak staat haaks op de raadsopdracht uit 2012 en de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 waarin juist nadrukkelijk de mogelijkheden buiten Arnhem ook zijn benoemd. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken. Zie ook oplossing 12 en 13.

12) Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in Renkum of de ASM Haven

Afbeelding Grindgat (Renkum) naast de Rosandepolder

Op 21 februari 2019 hebben we tijdens de eerste "Visie Nieuwe Haven" ontmoeting met een projectontwikkelaar van K3 gesproken die plannen heeft om een woonbootlocatie te ontwikkelen in het Grindgat in Renkum naast de Rosandepolder. In de email die ons ter bevestiging werd doorgestuurd was het volgende opgenomen:

> *Wij zijn bezig een toekomstbestendige visie te ontwikkelen voor het ons eigendom in de Rosande Polder; het ontwikkelen van woonbootlocaties wordt als ingrediënt meegenomen in deze visie.*

Indien de gemeente Arnhem zich zou willen houden aan haar inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 dan zouden ze contact op kunnen nemen met de projectleider gebiedsontwikkeling / rentmeester van K3 om tot een oplossing te komen.

Afbeelding ASM Haven Arnhem waar ruimte is voor de jachthaven van Jason of een aantal woonboten

De gemeente Arnhem zou ook nog met het KWP in overleg kunnen gaan om de ASM Haven beschikbaar te stellen als locatie voor de jachthaven van Jason of eventueel als oplossing voor een klein aantal woonboten.

Onterecht afgewezen locaties voor gewenste ligplaatsen

Begin 2014 hebben de betrokken ambtenaren een brief aan de gemeenteraad verzonden waarin ze aangeven geen mogelijkheden meer te zien m.b.t. het creëren van gewenste ligplaatsen. De volgende link verwijst naar onze reactie van de Actiegroep Woonboten Nieuwehaven (AWN) waarin te lezen valt waarom de aangedragen standpunten onwaar en/of onjuist zijn. We verwezen ook toen al naar 12 mogelijke oplossingen:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-03-07-reactie-awn-op-brief-kalsbeek-2014-03-11-gemeente-arnhem-haalbaarheidsonderzoek-woonschepen-op-ongewenste-locaties.pdf

Begin vorig jaar hebben we een overzicht van alle 12 de oplossingen aan de gemeenteraadsleden opgeleverd:
https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf

Het college en haar ambtenaren heeft naar onze 12 oplossingen verwezen en daarop een reactie gegeven in de bijlage aan het raadsvoorstel:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-12-10-gemeente-arnhem-college-van-benw-memo-voorgeschiedenis-woonboten-van-2000-tot-heden.pdf

In het volgende document leest u ons antwoord op de reactie van het college en haar ambtenaren. Hierin zult u ontdekken dat het huidige raadsvoorstel om jachthaven Jason in de Nieuwe Haven te behouden levensgevaarlijk. Ook leggen we uit dat de redenen die gegeven worden om onze oplossingen af te wijzen niet juist zijn:
https://www.arnhemspeil.nl/docs/2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf

In deze uitwerking hebben we nogmaals zeer uitgebreid aangetoond dat er wel degelijk nog mogelijkheden zijn om gewenste ligplaatsen te creëren binnen en buiten Arnhem. Wij lichten ze graag mondeling aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes & Ronald
Namens de AWN (Actiegroep Woonboten Nieuwe haven) & Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: Monday, March 2, 2020 7:17 PM
Aan: Gemeenteraadsleden en College van B&W Arnhem, Provincie Gelderland, Nationale ombudsman, Griffie Arnhem
Onderwerp: Belangrijk voor a.s. woensdag: Reactie Rijkswaterstaat op vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem-zaaknr-ombudsman-2019-00843

Geachte gemeenteraad en college,

Hieronder de reactie van Rijkswaterstaat op de 12 oplossingen voor woonbootlocaties die we hebben aangedragen (zie ook de bijlage voor de korte samenvatting met afbeeldingen van de 12 oplossingen). Zoals u kunt lezen in de reactie van Rijkswaterstaat ziet Rijkswaterstaat meerdere mogelijkheden voor ligplaatsen in Arnhem en heeft Rijkswaterstaat aangeboden om er nog eens goed met ons allemaal naar te willen kijken per locatie.

Uit de reactie van Rijkswaterstaat is duidelijk te concluderen dat wethouder van Dellen afgelopen jaar geen contact gehad heeft met Rijkswaterstaat om over onze 12 aangeboden oplossingen te praten. Een aantal van onze oplossingen zijn de afgelopen jaren wel eens ter sprake gekomen. Zoals we begrepen hebben uit de reactie van de wethouder op de vragen van de SP is hij ook niet op pad gegaan met enig budget om serieus te onderzoeken of er nog mogelijkheden waren voor ligplaatsen binnen Arnhem. We hebben al meerdere malen duidelijk gemaakt dat de wethouder van Dellen en de heer (Thor) Smits u er onterecht van trachten te overtuigen dat er geen oplossingen meer mogelijk zijn in Arnhem. De redenen waarom de beide heren u hiervan proberen te overtuigen is om te verantwoorden dat het niet nakomen van de inspannings- en resultaatverplichting door de gemeente Arnhem over de rug van de bewoners wordt opgelost en eventuele schadeclaims en rechtszaken eenvoudig afgedaan kunnen worden door aan te geven dat er simpelweg geen mogelijkheden meer waren om tot een oplossing te komen.

Zoals meerdere gemeenteraadsleden vorige keer al hebben aangegeven is het een schande voor onze stad dat de wethouder op deze manier over de rug van de bewoners onder de inspannings- en resultaatverplichting probeert uit te komen. Het betreft hier een verplichting die bevestigd is in meerdere rechtszaken, twee keer bij de Raad van State en door middel van een interventie van de Nationale ombudsman. We gaan er vanuit dat u nu wel op de vraag van de Nationale ombudsman in gaat om een onpartijdige projectleider aan te stellen die met de aangedragen oplossingen en een adequaat budget aan de slag kan gaan om nog voor het einde van 2020 met oplossingen te komen.

Alvast hartelijk dank,

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

Van: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Verzonden: Monday, March 2, 2020 5:35 PM
Aan: Stichting Arnhems Peil
Onderwerp: RE: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Beste Jeroen en anderen,

Zoals afgesproken bij deze mijn reactie op jullie mail.

Er is de afgelopen jaren vele malen contact geweest tussen de gemeente Arnhem en Rijkswaterstaat over de mogelijke relocatie van woonschepen uit de Nieuwe Haven en ik ben hier vanuit Rijkswaterstaat (RWS) direct bij betrokken geweest. De meeste locaties die zijn aangegeven in jullie document 'Uitwerking van de 12 oplossingen voor het woonbotendossier en Visie Haven' komen ons bekend voor en zijn wel eens ter sprake geweest bij een verkenning van de mogelijkheden bij RWS in het licht van onze rol als bevoegd gezag op grond van de Waterwet en Scheepvaartverkeerswet. Overigens is de gemeente Arnhem in de Nieuwe Haven het bevoegde gezag op grond van de Scheepvaartverkeerswet (de nautische aspecten).

Als (mede) bevoegd gezag heeft RWS altijd getracht zoveel mogelijk mee te werken aan het vinden van oplossingen voor de als 'tijdelijk' aangemerkte woonschepen te Arnhem. Dit speelde met name ook medio 2012 en later toen de woonschepen uit de (particuliere) ASM-haven moesten vertrekken. RWS heeft toen al aangegeven dat woonschepen die een watervergunning hadden voor een ligplaats in de ASM-haven, deze vergunning in beginsel 'mee' konden nemen naar een nieuwe (tijdelijke) locatie, mits de nieuwe locatie nautisch akkoord was bevonden, er qua beheer geen bezwaar was en de nieuwe locatie rivierkundig gezien niet ongunstiger was dan de oude.
Op het moment dat een woonschip een definitieve ligplaats zou krijgen, die ook aan de RWS voorwaarden voldoet, zou de watervergunning desgevraagd door RWS voor wat betreft de locatie aangepast kunnen worden.

Er gelden dus vanuit RWS in ieder geval een aantal randvoorwaarden met betrekking tot (verplaatsing van) woonschepen, die ook bekend zijn bij de gemeente Arnhem:

- Geen nieuwe woonschepen in het rivierbed.
  Voor nieuwe woonschepen zal de vereiste watervergunning niet kunnen worden verleend wegens strijd met de Beleidsregels grote rivieren. Dit betekent dat een te verplaatsen woonschip:
  - een watervergunning van Rijkswaterstaat voor een woonschip dient te hebben,
    óf
  - het desbetreffende woonschip was op 1-1-2000 aantoonbaar (door de eigenaar aan te tonen) aanwezig op (of nabij) de locatie in het rivierbed.
- Geen nieuwe ligplaatsen voor (te verplaatsen) woonschepen langs de doorgaande scheepvaartroute.
  Het is nautisch ongewenst nieuwe plekken voor woonschepen langs de rivier (kribvakken e.d.) te creëren in verband met belemmering van de vlotte en veilige doorvaart van het scheepvaartverkeer;

Als aan deze randvoorwaarden wordt voldaan dient de nieuwe locatie vervolgens:

- Rivierkundig gezien geen verslechtering te zijn ten opzichte van de huidige locatie (bijvoorbeeld door op de nieuwe locatie meer opstuwing te veroorzaken);
- Nautisch geen negatieve effecten te veroorzaken;
- Geen negatieve effecten te veroorzaken op/voor het door RWS uit te voeren beheer en onderhoud.

De hiervoor genoemde randvoorwaarden hebben inderdaad geleid tot een negatief advies met betrekking tot sommige door de gemeente voorgestelde alternatieve locaties voor de woonschepen. De memo van het College van B&W van 10 december 2019 is ons bekend en het daarin weergegeven standpunt van RWS met betrekking tot de 2 genoemde locaties langs de rivier is correct.

Natuurlijk zijn we bereid naar de 12 door jullie aangegeven oplossingen te kijken maar belangrijk is dus wel dat niet alleen RWS de haalbaarheid van een aangegeven oplossing bepaalt maar in ieder geval ook de gemeente (via Bestemmingsplan, ligplaatsvergunning e.d.) en voor sommige locaties ook het Waterschap (als de locatie ligt binnen een beschermingszone van een (primaire) kering).

Voor een echte inhoudelijke reactie en een toets aan de Waterwet/nautische aspecten hebben we overigens wel meer informatie nodig, aangezien het gaat om de mogelijke verplaatsing van één of meer specifieke woonschepen/woonarken naar specifieke locaties. We kunnen wel globaal een inschatting geven van de haalbaarheid bij RWS in het kader van de Waterwet/Scheepvaartverkeerswet om een woonschip/woonschepen eventueel te verplaatsen naar de aangegeven locaties, met de hiervoor genoemde randvoorwaarden in het achterhoofd.

Ik som hieronder de door jullie aangegeven oplossingen op met daarbij onze inschatting.

1. Oplossing voor 1 ligplaats met bestemming wonen - Rosandepolder meteen links van de RWS kade

Voor een klein woonschip/-ark is deze locatie misschien een optie, dat hebben wij ook in een eerder stadium aangegeven aan de gemeente maar er is relatief weinig ruimte en wij willen geen belemmering van het gebruik van het RWS steunpunt. Het afmeren van een woonschip op deze locatie kan eigenlijk alleen als deze zich geheel landwaarts van de doorgetrokken (verlengde) lijn van de kade bevindt, zodat schepen niet gehinderd worden bij het afmeren aan de RWS kade.
Daarnaast is dit een werkkade is die ook 's nachts en in het weekeinde wordt gebruikt door de Markeringsdienst en of aannemers.

2. Oplossing voor 3 tot 6 ligplaatsen met bestemming wonen – Defensie haven

Als de woonschepen zich binnen/in de Defensiehaven bevinden, dus in ieder geval landwaarts van de lijn door de kribbakens aan de rechteroever van de rivier is deze locatie in beginsel een optie. Er liggen al een drietal woonschepen met een watervergunning van RWS. Om deze locatie geschikt te maken zal baggeren inderdaad vermoedelijk noodzakelijk zijn.

3. Oplossing voor 1 a 2 ligplaatsen met bestemming wonen – Westervoortsedijk opvullen gaten

In beginsel is deze locatie een optie. De veiligheid/risico's op aanvaring met cruiseschepen/tankers e.d. is hier wel een aandachtspunt maar ter beoordeling van de gemeente.

4. Oplossing voor meerdere ligplaatsen met bestemming wonen - omruilactie Jason met woonbotensteiger

Analoog aan optie 3 is deze locatie in beginsel een optie maar ook bij deze locatie geldt (nog sterker) het veiligheidsrisico/risico op aanvaringen.

5. Oplossing voor meerdere ligplaatsen met woonbestemming – Masterplan 4.0 voor Meinerswijk

Een dergelijk ingrijpend plan kwalificeren als 'eenvoudig, haalbaar, …' lijkt ons wat te kort door de bocht aangezien er nog heel wat aspecten bekeken zullen moeten worden, zoals bijvoorbeeld de rivierkundige (Waterwet) effecten van

een dergelijke maatregel. Op voorhand kunnen wij niet aangeven of een dergelijk plan te realiseren zal zijn. In beginsel is deze locatie wel een optie, als dit als integraal plan ook zo vergund – en uitgevoerd kan worden.

6. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nieuwe ingang Nieuwe Haven

Een nieuwe ingang van de Nieuwe Haven ergens in de huidige landtong is wat ons betreft geen optie, met name vanwege de verwachting van significant negatieve rivierkundige effecten. Dit is desgevraagd ook aan de gemeente Arnhem aangegeven. De eerste alinea van de cursieve tekst lijkt (een deel) uit de reactie van RWS op de 'Visie Nieuwe Haven' aan de gemeente.

7. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Herinrichting Nieuwe Haven

In beginsel is dit een optie maar een aandachtspunt is/blijft de mix van de woonfunctie en de bedrijfsactiviteiten (laden-/lossen schepen, cruiseschepen, schade als gevolg van schroefwerking, overlast e.d.) en het risico op aanvaringen/ongelukken.

8. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – uitkopen

Wat ons betreft prima.

9. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Nevengeul van Meinerswijk – Meginhardweg

De nevengeul, een rivier verruimende maatregel van RWS, is inmiddels aangelegd en in eigendom bij de gemeente. Het verplaatsen van een woonschip/-ark vanuit de Nieuwe Haven naar de nevengeul zal waarschijnlijk een negatief rivierkundig effect hebben (meer opstuwing) zodat deze locatie naar verwachting niet geschikt zal zijn.

10. Oplossing voor meerdere ligplaatsen – Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk

Ook deze geul is door RWS aangelegd als Ruimte voor de Rivier maatregel met een rivier verruimende doelstelling. Analoog aan hetgeen ik hiervoor (oplossing 9) heb aangegeven is onze verwachting dat verplaatsing van een woonschip/-ark, van de Nieuwe Haven naar deze locatie, tot een negatief rivierkundig effect zal leiden zodat ook deze locatie vermoedelijk niet geschikt zal zijn. Daarnaast is het ook de vraag of een doorsteek naar de ASM-haven, gezien het huidige plan van KWP, wel een reële optie is

11. Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith

Over deze oplossing is bij mijn weten niet eerder gesproken. De specifieke locaties zullen eerst bekeken moeten worden. In ieder geval gelden voor deze locaties dezelfde hierboven genoemde randvoorwaarden. Als wordt voldaan aan de randvoorwaarden zouden deze locaties een optie kunnen zijn.

12. Oplossingen voor meerdere ligplaatsen – Mogelijke oplossingen in Renkum of de ASM Haven

K3Delta heeft ons ook een eerste idee voorgelegd voor een integrale herontwikkeling/-inrichting van een deel van de Rosandepolder en het grindgat. Als er in het kader van de Waterwet daadwerkelijk mogelijkheden zijn om hier een integraal plan te realiseren zou deze locatie mogelijk een optie kunnen zijn. De woonschepen verplaatsen naar de ASM-haven is wat ons betreft ook een optie mits aan de randvoorwaarden wordt voldaan. Gezien de plannen van KWP voor de Stadsblokken (en het feit dat de woonschepen hier in 2012 weg moesten) is wel de vraag of dit realistisch is.

Tot zover onze reactie op jullie onderstaande mail en bijlage en nogmaals, zoals eerder aangegeven, wel dus met een slag om de arm aangezien we eventuele verplaatsingen echt per geval en locatie zullen moeten beoordelen.

Ik hoop jullie hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en mochten er nog vragen zijn dan hoor ik het graag.
Ter informatie zal ik deze mail ook aan de gemeente Arnhem zenden.

Met vriendelijke groet,
Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: vrijdag 21 februari 2020 14:44
Aan: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Onderwerp: RE: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Hartelijk dank voor je reactie en fijn dat je het gaat uitzoeken en we begrijpen dat daar wat tijd mee gemoeid gaat. We verwachten dat het dossier binnen nu en twee weken weer besproken gaat worden in de gemeenteraad. Het zou fijn zijn indien we voor die tijd een reactie hebben ontvangen.

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

Van: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Verzonden: Friday, February 21, 2020 2:23 PM
Aan: Stichting Arnhems Peil
Onderwerp: RE: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Beste Marloes, Jeroen en Ronald,

Hartelijk dank voor jullie bericht en allereerst mijn excuses voor mijn late reactie, op de een of andere manier heb ik jullie eerste mail gemist. De beantwoording van jullie vragen vergt enig uitzoekwerk van onze kant, ik hoop dat jullie daar begrip voor hebben. Ik doe mijn best op korte termijn een reactie te geven op jullie vragen. Mocht dit wat langer tijd nemen dan zal ik jullie daarover informeren.

Met vriendelijke groet,
Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: woensdag 19 februari 2020 10:04
Aan: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Onderwerp: Aankondiging WOB-verzoek / Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Geachte Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Vorige week donderdag hebben we u beiden de onderstaande email verzonden waar we nog geen reactie op hebben ontvangen.
Binnenkort wordt in de gemeenteraad het vervolg debat over de “Visie Nieuwe Haven” behandeld en het is voor de bewoners van de Nieuwe Haven ontzettend belangrijk dat we voor die tijd antwoord ontvangen op onze vragen:

1. Kunt u bevestigen dat de gesprekken over onze 12 aangeboden oplossingen afgelopen jaar ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden met de wethouder (zie bijlage), en wie heeft het gesprek vanuit Rijkswaterstaat gevoerd?
2. Indien de gesprekken over onze 12 oplossingen vorig jaar plaats hebben gevonden, kunt u bevestigen dat Rijkswaterstaat voor alle aangeboden oplossingen haar toestemming niet heeft verleend?
3. Bent u bereid om met ons naar de 12 aangeboden oplossingen te kijken en een inhoudelijke reactie per oplossing te geven?

Ondertussen is bekend geworden dat de desbetreffende wethouder de gemeenteraad van onjuiste informatie verstrekt heeft over een aantal andere zaken in dit dossier. Indien we geen antwoord op de bovenstaande vragen ontvangen dan zijn wij genoodzaakt om een WOB-verzoek in te dienen bij Rijkswaterstaat om alle interne en externe communicatie, e-mails, documenten, rapporten en overige stukken m.b.t. het woonbotendossier van de gemeente Arnhem over de afgelopen 20 jaar op te vragen. Zo’n WOB verzoek indienen en naderhand alle documenten vergelijken met de stukken die we al hebben kost ons ontzettend veel tijd. We hebben vorig jaar ook het hele woonbotendossier van de gemeente Arnhem op moeten vragen en daar zijn we nu nog mee bezig om die stukken op te voeren (we hebben het merendeel al opgevoerd): https://www.arnhemspeil.nl/dok.html
Wij zouden het daarom ontzettend op prijs stellen indien u antwoord kunt geven op de drie vragen die we gesteld hebben zodat we onze tijd kunnen besteden aan het op korte termijn en een nette en menselijke manier afhandelen van het woonbotendossier van de gemeente Arnhem.

Alvast hartelijk dank voor uw reactie,
Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

Van: Stichting Arnhems Peil
Verzonden: Thursday, February 13, 2020 4:16 PM
Aan: Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)
Onderwerp: Vragen m.b.t. 2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem

Geachte Medewerker Rijkswaterstaat (naam verwijderd i.v.m. AVG)

Wij zijn de bestuursleden van de Stichting Arnhems Peil en vertegenwoordigen de bewoners van 12 woonboten uit de Nieuwe Haven in Arnhem door middel van de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN).

Zoals u weet is de gemeente Arnhem in 2007 een inspannings- en resultaatverplichting aangegaan om binnen 5 jaar maar uiterlijk voor juli 2012 een gewenste definitieve locatie te ontwikkelen voor de ongewenste verklaarde woonboten in Arnhem:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-12-awn-samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mbt-woonbotendossier.pdf

De afgelopen 13 jaar is die verplichting meerdere malen bevestigd door middel van uitspraken in de rechtbank, bij de Raad van State en onlangs weer in de interventie van de Nationale Ombudsman:
https://arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-05-10-nationale-ombudsman-interventie-woonboten-dossier-gemeente-arnhem-1362596-zaaknummer-2019-00843.pdf

De verantwoordelijk wethouder Jan van Dellen heeft de opdracht gekregen via de “Visie Nieuwe Haven” om met oplossingen te komen voor de woonboten op de ongewenst verklaarde locaties en heeft vorig jaar de toezegging gemaakt aan de Nationale Ombudsman om daadwerkelijk voor het einde van het jaar met een oplossing te komen. Hij heeft vlak voor het nieuwe jaar echter aangegeven geen mogelijkheden voor alternatieve woonbootlocaties in Arnhem te kunnen realiseren. Hij verwees o.a. als reden naar Rijkswaterstaat die geen vergunning wil afgeven voor de 12 mogelijke locaties die we al jarenlang aan de gemeente hebben voorgesteld:
https://arnhemspeil.nl/docs/2020-02-11-arnhemspeil-uitwerking-12-aangeboden-oplossingen-voor-het-woonbotendossier-en-visie-nieuwe-haven-arnhem.pdf

Rijkswaterstaat heeft in het verleden ook meerdere malen goedkeuring gegeven voor nieuwe ligplaatsen in Arnhem voor woonboten in Arnhem die al over een vergunning beschikken zoals o.a. bij de Praets en andere locaties aan de rivier. De wethouder heeft aangegeven dat hij onze 12 oplossingen vorig jaar heeft voorgelegd aan Rijkswaterstaat en dat er voor geen van de locaties goedkeuring is verleend vanuit Rijkswaterstaat waardoor de oplossingen onmogelijk worden gemaakt.

De gemeenteraad van Arnhem heeft gisteravond in zijn geheel aangegeven het huidige voorstel van de wethouder onacceptabel te vinden en hebben verzocht om nog eens goed naar alle mogelijkheden te kijken en met een financieel plaatje te komen:
5.RZ 20.30 uur - 22.00 uur: Visie Nieuwe Haven (Visie Nieuwe Haven begint op: 1 uur 55)
https://arnhem.notubiz.nl/bijeenkomst/617989/Politieke%20Avond%2012-02-2020

De meeste woonbootbewoners wonen al hun hele leven op het water en hebben hier enorme binding mee en het wonen op het water is onderdeel geworden van hun identiteit. Wonen op het water is ook volgens de gemeenteraad een verrijking van het stadsbeeld.
Een tweede koude sanering (in 2012 zijn er al zeven woonboten uit het Arnhemse stadsbeeld verdwenen door uitkoop van de ASM Havenbewoners) zal niet alleen financieel een enorme kostenpost zijn voor de stad maar is ons inziens ook niet nodig.

Onze vragen aan Rijkswaterstaat:
Kunt u bevestigen dat de gesprekken over onze 12 aangeboden oplossingen afgelopen jaar ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden met de wethouder (zie bijlage), en wie heeft het gesprek vanuit Rijkswaterstaat gevoerd?

Indien de gesprekken over onze 12 oplossingen vorig jaar plaats hebben gevonden, kunt u bevestigen dat Rijkswaterstaat voor alle aangeboden oplossingen haar toestemming niet heeft verleend?
Bent u bereid om met ons naar de 12 aangeboden oplossingen te kijken en een inhoudelijke reactie per oplossing te geven?

Alvast hartelijk dank voor uw reactie,

Met vriendelijke groet,
Jeroen, Marloes Spaander en Ronald Schout,
Namens de AWN en Stichting Arnhems Peil
www.arnhemspeil.nl
+31 (0) 6 2888 3999

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, voortgezette meningsvormende (1) bijeenkomst 4 maart 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Becker (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Elfrink (SP) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem) en Verheij (PVV).

Bespreking
Veel fracties hebben vragen over de voorgestelde financiële paragraaf. Er zijn suggesties gedaan deze naar de Perspectiefnota te verplaatsen. Daarnaast zijn er vragen over de haalbaarheid van vervangende ligplaatsen, ook gelet op de opstelling van Rijkswaterstaat.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De meningsvormende (1) behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Woe 3-6-2020, Arnhem, Nieuwe haven,

Beste stadsgenoten, beste stadsbestuur.

Bedankt voor het voortzetten van uw werkzaamheden om onze stad vooruit te helpen.

Wij zijn in de nieuwe haven ook met gepaste afstand en verwarring niet gestopt met onze passie die wij ook zien als plicht.

Mede omdat transport over water een essentieel beroep is en een schip niet kan varen zonder onderhoud, uitrusting en havens.
Daardoor kunnen wij relatief (ten opzichte van contactberoepen etc.) redelijk doorwerken en hebben ook geen overheidssteun aangevraagd.

Nieuw is ook dat er door de opgetreden vertraging in besluitvorming plannen voor investeringen nu zover zijn uitgesteld dat haalbaarheid steeds kleiner wordt.

Zo hebben ikzelf en anderen een groot deel van hun arbeidsleven geïnvesteerd in de haven, zowel financieel als sociaal. En hebben al tijden plannen en dromen om de haven een mooiere plek te maken. Heel concreet bijvoorbeeld de scheepswerf; Die verdiend een nieuw leven conform de huidige duurzame ontwikkelingen met vernieuwde energie vanuit betrokken Arnhemse ondernemers en arbeiders willen wij dat doen en hebben vergevorderde plannen. Maar met de huidige besluiteloosheid zal dat niet gaan en zonder besluit is het maar de vraag wie er dan komt.

Niemand heeft er wat aan als de besluitvorming over de haven wordt uitgesteld of herzien behalve de grote projectontwikkelaars.

Ook niet de woonbootbewoners, alle opties zijn (meermaals) afgewogen; tijd voor keuzes.

Als de raad het goed vind om de bewoners een nieuwe plek te geven in een te creëren locatie en daarvoor veel meer geld wil uitgeven, of ze laten liggen met als doel er een bewonershaven van te maken; is dat ook een keuze.
jullie hebben ook kritisch naar het rapport van de wethouder gekeken, wij ook en Arnhems pijl nog extremer, en vertrouw erop (en lees) dat er al meerdere rapporten zijn gemaakt en heel veel onderzoek door veel verschillende mensen, en het is gebleken dat uitstel negatief werkt op deze casus.

Als een beslissing nog langer wordt uitgesteld, vallen alle plannen die er nu nog over zijn in het water. Waardoor en een dorre hoek van Arnhem overblijft.

Dan gaan grote vermogens de dorre haven opkopen en wachten tot de bestemmingen worden gehandhaafd of veranderd (of zich daar actief voor inzetten) en plukken zij de belastingvrije vruchten op lange termijn.

Laten we de haven weer die mooie werktuin maken waarvoor die bedoeld is en de gemeente en provincie tientallen miljoenen in hebben gestoken en bestemmingsplannen en vergunningen voor hebben gemaakt. Zodat de lokale ondernemers en werknemers de vruchten kunnen blijven plukken. Het zou zonde zijn als Arnhem de binnenvaart de rug toe keert, de inkomsten mis loopt en er een hoop ervaren werkkers in de komende tijd werkloos raken.

Helpt u ons de haven te laten bloeien?

Bedankt voor uw tijd, veel wijsheid en maatschappelijke ethiek bij de besluitvorming.

Jan Fransen.

Datum: 03-06-2020
Onderwerp: Inspraak gemeenteraad Arnhem t.a.v. het woonbotendossier en de “Visie Nieuwe Haven”

Geachte leden van de gemeenteraad en het college,

Hartelijk dank voor deze mogelijkheid om in te spreken. De bewoners uit de Nieuwe Haven zijn er niet van gecharmeerd dat de Visie Nieuwe Haven op basis van onwaarheden als prioriteit op de agenda terecht is gekomen vanavond.

De gehele gemeenteraad werd misleid door de vermelding dat de bewoners van de Nieuwe Haven aangegeven zouden hebben dat we deze visie met spoed vanavond behandeld willen zien.

Het tegenovergestelde is namelijk waar, geen van de bewoners heeft dit gezegd en geen van de bewoners wil de behandeling van de visie op deze wijze vanavond behandeld zien worden.

De vorige keer dat de visie met spoed op de agenda geplaatst moest worden zouden het de bedrijven zijn geweest die hier om vroegen.

Het bleek toen echter om 1 enkele eigenaar van een bedrijf te gaan die de gemeenteraad onlangs ook nog eens heeft laten weten dat hij binnenkort uit zijn pand gezet wordt dankzij, heel ironisch de uitbreiding van het IPKW waardoor de woonbotensteiger geen belemmering meer vormen voor zijn uitbreidingswensen.

De afgelopen vergaderingen is de gemeenteraad veelvuldig van onjuiste informatie voorzien. Wij willen dat vanavond rechtzetten en daarnaast zal ik specifiek de oplossingen behandelen waarvan Rijkswaterstaat heeft aangegeven dat ze daar aan mee willen werken.

In tegenstelling tot wat de gemeenteraad is verteld wil het overgrote deel van de bewoners niet uitgekocht worden en zien we graag dat de gemeente nu eindelijk de verplichting uit 2007 nakomt en de beloofde ligplaatsen oplevert.

Wethouder van Dellen heeft ons bezworen dat hij de bewoners niet het mes op de keel zou zetten.
Zijn woorden waren; “Jeroen, over my dead body dat we die mensen het mes op de keel gaan zetten”.

In de visie van de wethouder is opgenomen dat de woonvergunning van de bewoners ingetrokken zal worden indien ze niet akkoord zullen gaan met het uitkoopaanbod.

Ik denk niet dat iemand in deze zaal dit anders kan interpreteren dan dat hiermee de bewoners het mes op de keel gezet wordt.

We kregen vanmiddag ook te horen dat Rijkswaterstaat onlangs nogmaals contact gehad heeft met de gemeente om aan te geven welke locaties vanuit RWS bespreekbaar zijn vanuit de Water- en Scheepvaartverkeerswet.

Oplossing 1 waar Rijkswaterstaat aan mee wil werken betreft de Rosandepolder waar plek is voor 1 woonboot en dat hebben ze in het verleden ook al meerdere keren bij de gemeente aangegeven.

Oplossing 2 betreft de Defensiehaven waar Rijkswaterstaat een oplossing ziet voor 3 tot 6 ligplaatsen.

Oplossing 3 betreft de Westervoortsedijk waar Rijkswaterstaat een oplossing ziet voor 1 a 2 ligplaatsen. Die oplossing hebben we sinds 2013 al zes keer onder de aandacht gebracht.

Oplossing 4 betreft de omruilactie van de woonbotensteiger met de jachthaven. In het laatste veiligheidsrapport die als basis heeft gediend voor de “Visie Nieuwe Haven” wordt duidelijk aangegeven dat er al 10 aanvaringen hebben plaatsgevonden met de jachthaven en dat men van geluk mag spreken dat er nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen. Indien de gemeenteraad daadwerkelijk alle problemen in de Nieuwe Haven binnen korte tijd wilt oplossen dan verzoeken zij de wethouder om nog eens goed naar een oplossing te kijken waarin ook de herplaatsing van de jachthaven is opgenomen.

Oplossing 5 betreft de locatie Meinerswijk. Het is voornamelijk aan jullie als gemeenteraad om woonbootlocaties op te nemen in de bestemmingsplannen voor Meinerswijk.

Daarnaast zou er ook nog voor gekozen kunnen worden om alleen de jachthaven een plek in Meinerswijk te geven waardoor er aan de Westervoortsedijk genoeg plek beschikbaar komt voor woonboten en het grootste risico op aanvaringen is voorkomen.

Oplossing 6 betreft het herinrichten van de Nieuwe Haven waarbij er een werkbare indeling gemaakt wordt voor een mengeling van bedrijven, bewoning en watersport.

Oplossing 7 betreft meerdere ligplaatsen in de Bijland of Lobith. De heer Thor Smits, senior adviseur van de gemeente heeft hiervan aangegeven dat het geen verantwoordelijkheid is van de gemeente om naar ligplaatsen buiten Arnhem te kijken. Dit staat haaks op de verplichtingen die de gemeente in 2007 is aangegaan, gaat tegen de raadsopdracht uit 2012 in en doet geen recht aan de toezegging van de gemeente aan de rechter of de belofte van de wethouder aan de nationale ombudsman.

Oplossing 8 betreft de ASM haven en het gat van Moorlag waar locaties beschikbaar zijn voor alle woonboten in dit dossier.

We zijn vanmiddag bij K3 op kantoor geweest en die hebben een bestaande visie voor het gebied die voor meerdere aspecten een oplossing kan bieden.

Het plan ziet er prachtig uit en lost ook de overlast op die zich voordoet op de stranden bij de Rosandepolder.

We hebben geconstateerd dat er fysiek ook genoeg ruimte is om de jachthaven van de Nieuwe Haven een mooie plek te bieden waardoor de veiligheidsproblemen in de havenmond opgelost zijn.

We begrepen ook dat er nog geen contact met ze is opgenomen om het aanbod en de visie te bespreken.

We hebben ze gevraagd of ze bereid zijn om een presentatie aan de gemeenteraad van Arnhem en Renkum te geven om het plan toe te lichten en mochten jullie dit interessant vinden dan zijn ze hiertoe bereid.

Halverwege 2019 heeft deze wethouder de belofte gemaakt aan de bewoners en de nationale ombudsman dat hij voor het einde van het jaar met een oplossing voor de bewoners zou komen.

Tijdens het enkele gesprek wat de wethouder met ons is aangegaan werd al meteen duidelijk dat de wethouder niet geïnteresseerd was in oplossingen maar enkel uitkoop nastreefde.

Hij heeft de afgelopen maanden geen contact opgenomen met de bewoners en de grondeigenaar terwijl Rijkswaterstaat nogmaals heeft aangegeven bereid te zijn om mee te werken waaruit duidelijk blijkt dat de wethouder niet voor echte oplossingen wil gaan.

Wij vragen u als gemeenteraad om de wethouder te verzoeken nu eindelijk eens naar de bewoners te luisteren en aan de slag te gaan met alle oplossingen en daarvoor een adequaat budget beschikbaar te stellen.

Dank u voor uw aandacht.

Van: Oscar en Heidi Weideman
Verzonden: donderdag 4 juni 2020
Onderwerp: Voortgezette behandeling in de gemeenteraad van het voorstel 'Visie Nieuwe Haven'

Ik heb in 2001 mijn horeca vergunning voor onbepaalde tijd gekregen, en in 2002 mijn gebruikersvergunning.
In 2005 is mijn vrouw ook in mijn bedrijf komen werken heeft er een bijschrijving plaatsgevonden op de bestaande vergunning.
Toen rond 2007 het plan ontstond de drugsboot naast mijn bedrijf te plaatsen werden er onderhandelingen gevoerd over de uitkoop van mijn bedrijf en woning.
De gemeente zou toen voor hoge kosten komen te staan.
Toen hebben ze het plan bedacht dat ik in 2005 een nieuwe vergunning zou hebben gekregen, dat dit in strijd was met het nieuwe bestemmingsplan en het dus een foutje was waar de gemeente niet voor hoefde te bloeden.
Zo werd het bedrijf gelijk niets meer waard.
Het was echter geen nieuwe vergunning maar een bijschrijving op een reeds bestaande vergunning die al uitgegeven was voor het nieuwe bestemmingsplan, hier heb ik namelijk de rekening nog van.
En volgens jullie eigen regels kan een beschrijving ook alleen maar plaatsvinden op een reeds bestaande vergunning.
Het doet mij pijn dat de gemeente Arnhem voor eigen gewin mijn bedrijf dat al meer dan 70 jaar bestaat zo naar de filistijnen wil helpen een bedrijf waar ik en mijn ouders en grootouders zo hard voor gewerkt hebben.
Tevens heeft het restaurant een meerwaarde op het industrieterrein aangezien er veel omliggende bedrijven gebruik maken van het restaurant.
Het is mij dan ook een raadsel waarom het zou moeten verdwijnen.

Mvg

Oscar Weideman

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, informatieve en meningsvormende (1) bijeenkomst 3 juni 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Greving (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Andeweg (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Elfrink (SP), Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem) en Verheij (PVV).

Insprekers
Gelet op de noodgedwongen lange pauze (corona) in de behandeling heeft de agendacommissie besloten op dit onderwerp opnieuw inspreken toegestaan als het nieuwe informatie zou betreffen. Een 3-tal insprekers heeft hiervan gebruik gemaakt.
Aan het begin van de vergadering heeft de voorzitter stilgestaan bij het overlijden van de heer Henk Wijninga, die de vorige keer nog heeft ingesproken.
Ingesproken is door Oscar Weideman (persoonlijke titel), Jan Fransen (namens een aantal bedrijven) en Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN) / Stichting Arnhems Peil.

Bespreking
De insprekers hebben de raadskamer toegesproken en hun mening over (een onderdeel van) het voorstel weergegeven. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord.
De beschikbare vergadertijd was daarna niet meer voldoende om de geplande m1-behandeling te starten.

Toezegging
Wethouder van Dellen heeft toegezegd nog deze week contact op te nemen met hr. Weideman over de brief, die deze ca. 6 maanden geleden naar de burgemeester heeft gestuurd en waarop nog geen antwoord is teruggekomen. Uiterlijk volgende week zal de wethouder zorgen voor beantwoording van de brief.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat een vervolg m1-behandeling noodzakelijk is. De behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet met (nogmaals) een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.P. Venhoek

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvormende (1) bijeenkomst 10 juni 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Andeweg (D66), van den Broek (CDA), Elfrink (SP) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).
De fracties van de Arnhemse Ouderenpartij en de PVV waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De wethouder heeft vooraf de raadskamer geïnformeerd over het contact dat hij heeft gehad met hr. Weideman n.a.v. diens onbeantwoorde brief (toezegging van 3 juni). De beantwoording van de brief is nog niet afgehandeld.
De raadskamer heeft de wethouder bevraagd over de concreetheid van de Visie, de financiële paragraaf in relatie tot het gestelde in de Perspectiefnota.
Desgevraagd heeft de wethouder bevestigt dat de huidige situatie om meerdere redenen niet kan voortbestaan, handelen is onontkoombaar.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter de raadskamer de vraag voorgelegd welke vervolgbehandeling het voorstel zou moeten krijgen. Op basis van alle antwoorden concludeert de voorzitter dat de raadskamer in meerderheid de behandeling wil voortzetten met een meningsvormende (2) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.P. Venhoek

Memo

Datum : Maandag 15 juni 2020

Aan : Raadsleden en fractievolgers

Van : Jan van Dellen

Betreft : Strategische aankoop woonboten

In de meningsvormende raadsbehandeling op woensdag 10 juni van de visie op de Nieuwe Haven is door een raadslid naar voren gebracht dat woonboten in de Nieuwe Haven ook zonder raadsbesluit aangekocht kunnen worden omdat het college over een reserve beschikt om dat te doen. Daarnaast heeft een raadslid in antwoord op een mail aan de leden van de raad van de eigenaar van één van de woonboten op vrijdag 14 juni aan gegeven dat betreffende eigenaar zich voor een snelle aankoop kan wenden tot de gemeente omdat daar geen raadsbesluit voor nodig zou zijn. Als argument daarvoor voert dit raadslid aan dat boot en plek immers hun waarde behouden en de raad dus geen krediet hoeft te verlenen.

Omdat deze uitspraken tot verkeerde verwachtingen leiden bij eigenaren van woonboten, wil ik met dit memo toelichten waarom voor de aankoop van woonboten in de Nieuwe Haven wel degelijk een raadsbesluit nodig is.

Waarschijnlijk wordt er gedoeld op de bevoegdheid van Burgemeester en wethouders tot strategische aankoop van gronden. Het gaat dan om aankopen met als doel het verkrijgen van een strategische grondpositie ten behoeve van een toekomstige ruimtelijke ontwikkeling die de gemeente zelf wil initiëren en waarvan de kosten nog niet ten laste van een projectbudget of een gemeentelijke grondexploitatie kunnen worden gebracht. Het is de bedoeling die vroegtijdige aankopen ooit ten laste van een gemeentelijke grondexploitatie te kunnen brengen.

Deze bevoegdheid is aan spelregels verbonden omdat de budgettaire gevolgen aanzienlijk zijn en daardoor het financiële beleid van de gemeente raken. Eén van die spelregels is dat de verwerving van het object niet mag leiden tot risico’s die niet verantwoord of beheersbaar zijn. Die risico's zijn er in deze casus wel.

De veronderstelling dat een aangekochte boot en ligplaats in de Nieuwe Haven als zodanig hun waarde behouden is namelijk niet juist. Zoals bekend wordt het grootste deel van de waarde bepaald door de ligplaats. Uit de door de gemeente uitgegeven ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, kan worden afgeleid dat de ligplaatsen door de gemeente als ongewenst worden beschouwd. Dat betekent dat zodra de ligplaats in handen komt van de gemeente deze als zodanig in financiële zin waardeloos wordt, omdat de gemeente geen ligplaats voor een woonboot kan verkopen die het zelf als onwenselijk heeft benoemd. Dit is anders dan bijvoorbeeld in het geval van de reeds aangekochte woonboot aan de Westervoortsedijk, omdat die plek wel een wenselijke plek is en bovendien positief is bestemd in het bestemmingsplan. Die plek behoudt inderdaad zijn waarde en zou weer verkocht kunnen worden door de gemeente.

De ligplaatsen in de Nieuwe Haven vertegenwoordigen wel een indirecte waarde door de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven, maar daarvoor is vaststelling door de raad van de visie nodig. Als de gemeente nu zonder raadbesluit boten aankoop en de gemeenteraad zou vervolgens *niet* besluiten tot uitkoop van de woonboten, dan ontstaat er een financieel tekort ten laste van de algemene reserve met de omvang van het aankoopbedrag. De reserve voor strategische aankopen dekt namelijk uitsluitend de beheerslasten voor aangekochte gronden/objecten, niet het (verloren) aankoopbedrag zelf. Op grond van artikel 169, vierde lid van de Gemeentewet dienen voornemens tot privaatrechtelijke rechtshandelingen die dergelijke gevolgen hebben voor de gemeente, vooraf door het college aan de raad te worden voorgelegd.

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvormende (2) bijeenkomst 24 juni 2020

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Zijlstra (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Prinsen (GL), Venhoek (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij) en Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).
De fracties van de PVV en de SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De raadskamer heeft de 5 ingediende (concept-)amendementen (20A50 t/m 20A55) en 4 (concept-) moties (20M111 t/m 20M114) besproken.

Toezeggingen
Wethouder van Dellen heeft toegezegd:
- In het vervolg van de planvorming voor de Nieuwe Haven samen met bedrijven, IPKW, onderwijsinstellingen en andere betrokkenen te zorgen dat maximaal wordt ingezet op het creëren van extra passende werkgelegenheid door bijvoorbeeld in te zetten op onderwijs, omscholing, stages en andere innovatieve ontwikkelingen en de gemeenteraad in de vervolgstap te informeren over de resultaten hiervan.
- Er voor zorg te dragen dat woonbootbewoners die uitgekocht worden niet gekort worden op de uitkering door het hierdoor verkregen vermogen, waardoor zij het verkregen vermogen niet kunnen inzetten voor een alternatief voor de woonboot. Er zullen maatwerkafspraken hierover worden gemaakt bij de onderhandelingen over de uitkoop.

Met deze toezeggingen komt de wethouder tegemoet aan de moties 20M112 en 20M113. Deze worden ingetrokken.

Conclusie
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle ingediende amendementen en moties behandeld zijn. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

J. van der Loo